

සැ.යු.- මෙම අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය දෙමළ සහ ඉංග්‍රීසි භාෂාවලින් වෙන වෙනම පළ වේ.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ගැසට් පත්‍රය

අති විශේෂ

අංක 1735/25 - 2011 දෙසැම්බර් මස 07 වැනි බදාදා - 2011.12.07

(ආණ්ඩුවේ බලයපිට ප්‍රසිද්ධ කරන ලදී)

I වැනි කොටස: (I) වැනි ඡේදය - සාමාන්‍ය

රජයේ නිවේදන

1995 අංක 15 දරන ශ්‍රී ලංකා ගිණුම් හා විගණන ප්‍රමිති පනත

4 (2) උපවගන්තිය යටතේ කරනු ලබන පළකිරීම්

ශ්‍රී ලංකා වරලත් ගණකාධිකාරී ආයතනය (මෙහි මින් මතු ‘ආයතනය’ යනුවෙන් සඳහන් කරනු ලබන) වෙත පැවරී ඇති බලතල අනුව, ආයතනය විසින් මේ සමග පළකර ඇති ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්- SLFRS සහ LKAS, සම්මත කර ඇති අතර, 1995 අංක 15 දරන ශ්‍රී ලංකා ගිණුම් හා විගණන ප්‍රමිති පනතේ අරමුණු සඳහා මෙම ප්‍රමිතීන් වර්ෂ දෙදහස් දොළහේ ජනවාරි මස පළමුවැනි දින හෝ ඊට පසුව ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේද ආවරණය කෙරෙන මූල්‍ය ප්‍රකාශන සඳහා බලාත්මක වේ.

ආයතනයේ පාලක සභාවේ අණ පරිදි,

අරුණ අල්විස්,
ලේකම්.

2011 දෙසැම්බර් මස 05 වැනි දින,
කොළඹ 07
මලලසේකර මාවත,
අංක 30 ඒ,

ශ්‍රී ලංකා වරලත් ගණකාධිකාරී ආයතනයේ දී ය.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - 2011 බැඳිවේලම

SLFRS /LKAS

ප්‍රමිත නාමය

1		පාරිභාෂික ශබ්ද මාලාව
2		මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම හා ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුව
3	SLFRS 1	ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත (SLFRSs) මුල්වරට සම්මතකර ගැනීම
4	SLFRS 2	කොටස් පදනම් ගෙවීම්
5	SLFRS 3	ව්‍යාපාර සංයෝජන
6	SLFRS 4	රක්ෂණ ගිවිසුම්
7	SLFRS 5	විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ජංගම නොවන වත්කම් සහ අසන්නතික මෙහෙයුම්
8	SLFRS 6	බණිජ සම්පත් සඳහා ගවේෂණය සහ ඇගයීම
9	SLFRS 7	මූල්‍ය සාධන පත්‍ර හෙළිදරව් කිරීම
10	SLFRS 8	මෙහෙයුම් බණ්ඩ
11	LKAS 1	මූල්‍ය ප්‍රකාශ ඉදිරිපත් කිරීම
12	LKAS 2	තොග
13	LKAS 7	මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශය
14	LKAS 8	ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් සහ වැරදි
15	LKAS 10	වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයට පසු සිදුවීම්
16	LKAS 11	ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තු
17	LKAS 12	ආදායම් බදු
18	LKAS 16	දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ
19	LKAS 17	කල්බදු
20	LKAS 18	අයහාර
21	LKAS 19	සේවක ප්‍රතිලාභ
22	LKAS 20	රාජ්‍ය ප්‍රදාන සඳහා ගිණුම්කරණ සහ රාජ්‍ය අනුග්‍රහයන් හෙළිදරව් කිරීම
23	LKAS 21	විදේශ විනිමය අනුපාතයන්හි වෙනස්කම් වල බලපෑම්
24	LKAS 23	ණයගැනුම් පිරිවැය
25	LKAS 24	සම්බන්ධිත පාර්ශවයන් හෙළිකිරීම
26	LKAS 26	විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුම් ගිණුම්කරණය සහ වාර්තා කරණය.
27	LKAS 27	ඒකාබද්ධ සහ වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන
28	LKAS 28	ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජන
29	LKAS 29	අති උද්ධමනකාරී ආර්ථිකයන්හි මූල්‍ය වාර්තාකරණය
30	LKAS 31	බද්ධ ව්‍යාපාරයන්හි හිමිකම්
31	LKAS 32	මූල්‍ය සාධනපත්‍ර : ඉදිරිපත් කිරීම
32	LKAS 33	කොටසක ඉපැයුම්
33	LKAS 34	අතුරු මූල්‍ය වාර්තාකරණය
34	LKAS 36	වත්කම් හානිකරණය
35	LKAS 37	ප්‍රතිපාදන, අසම්භව්‍ය වගකීම් සහ අසම්භව්‍ය වත්කම්
36	LKAS 38	අස්පෘශ්‍ය වත්කම්
37	LKAS 39	මූල්‍ය සාධනපත්‍ර හඳුනාගැනීම සහ මැණීම
38	LKAS 40	ආයෝජන දේපළ
39	LKAS 41	කෘෂිකර්මය

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති

පූර්විකාව

SLFRS/LKAS

- (1) ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති මාලාවක් පිහිටුවාලීමෙහි ශ්‍රී ලංකා වරලත් ගණකාධිකාරී ආයතනයේ අරමුණ වන්නේ-
  - (අ) ආර්ථික තීරණ ගැනීමට තොරතුරු පරිශීලනය කරන්නන්ට උපකාරීවීමට අවශ්‍ය කරන මූල්‍ය ප්‍රකාශවල සහ අනෙකුත් මූල්‍ය වාර්තාකිරීම් වලදී, උසස් ගුණාත්මක බව, විනිවිදභාවය සහ සැසඳීමේ හැකියාව සහිත තොරතුරු තේරුම් ගතහැකි, බලාත්මක කිරීමේ හැකියාව ඇති, ගුණාත්මක බවින් උසස් ගිණුම් ප්‍රමිති මාලාවක්, පොදු ජන යහපත පතා සකසා වර්ධනය කිරීම.
  - (ආ) එම ප්‍රමිති භාවිතයට ගැනීම සහ දැඩි ලෙස ව්‍යවහාර කිරීම ප්‍රවර්ධනය කිරීම.
  - (ඇ) (අ) සහ (ආ) සම්බන්ධිත අරමුණු සපුරා ගැනීමෙහි ලා කුඩා සහ මධ්‍යම පරිමාණයේ අස්තීත්වයන්ගේ විශේෂ අවශ්‍යතා, යෝග්‍ය ආකාරයට, සැලකිල්ලට ගැනීම, සහ
  - (ඈ) ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති සහ අන්තර් ජාතික මූල්‍ය වාර්තාකරන ප්‍රමිති IFRSs ගුණාත්මක බවින් උසස් විසඳුම් කලා ඉදිරිපත් කිරීම ඒකරාශී කරවීමෙහි නියැලීම.
- (2) ඉහත කී අරමුණු ඉටුකර ගැනීමෙහිලා ශ්‍රී ලංකා වරලත් ගණකාධිකාරී ආයතනය විසින් IASB මගින් නිකුත් කළ අන්තර් ජාතික මෙන්ම ලෝක ව්‍යාප්තව සැපයීමට හැකිවනු පිණිස මූල්‍ය වාර්තාකරණ ප්‍රමිති අනුගමනය කිරීම සඳහා පිළිගෙන ඇත. දිවයින පුරා මූල්‍ය වාර්තාකරණයෙහි සමානතා මට්ටම වර්ධනය වීමට, එම පදනම මත, එකී ප්‍රමිති භාවිතය උපකාර වනු ඇතැයි ශ්‍රී ලංකා වරලත් ගණකාධිකාරී ආයතනය විශ්වාස කරයි.
- (3) 1995 අංක 15 දරන ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ සහ විගණන පනත, ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති නිකුත් කිරීමේ බලය ශ්‍රී ලංකා වරලත් ගණකාධිකාරී ආයතනයට පවරන අතර, "විශේෂයෙන් සඳහන් කරනු ලබන ව්‍යවසායයන්" ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති වලට අනුකූල වෙමින්, ඒවායේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙළ කර ඉදිරිපත් කිරීම අපේක්ෂා කෙරේ.
- (4) SLFRS සහ LKAS යන දෙයාකාරයෙන් පෙරඇදිගත ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති වලින් ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති සමන්විත ය. SLFRS ලෙස සඳහන් වන්නේ IFRS වලට අනුරූප වන ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති ය. LKAS යනුවෙන් සඳහන් කෙරෙන්නේ ජාත්‍යන්තර ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත (IAS) වලට අනුරූපී ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති ය. පොදුවේ ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති සඳහන් කරනු ලබන්නේ SLFRSs යන පදයෙනි. මීට අමතරව, IASB විසින් නිකුත් කර ඇති සියළුම IFRIC සහ SIC නිල ප්‍රකාශ, ශ්‍රී ලංකා වරලත් ගණකාධිකාරී ආයතනය විසින් අනුගමනය කිරීම සඳහා පිළිගෙන ඇත. තව ද, IFRIC සහ SIC යටතේ නියම කරනු ලබන කිසියම් අවශ්‍යතාවක් එකතු කිරීමේ (ඇදීමේ) තනි බලය ශ්‍රී ලංකා වරලත් ගණකාධිකාරී ආයතනය සතුවය.
- (5) SLFRS යනුවෙන් සඳහන් කරනුයේ ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති වුව ද, අස්තීත්වයේ, ඊට කලින් මූල්‍ය ප්‍රකාශ ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති වලට අනුකූල වීම හෝ, ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූල වීමේ ප්‍රකාශයක් වෙතත් අයුරකින් ඇතුල්වී තිබුණ ද ඒ ගැන නොසලකා, SLFRS සහ LKAS වශයෙන් පෙරඇදිගත ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති ප්‍රථම වතාවට ව්‍යවහාරකරණය, ප්‍රථම වතාවට SLFRS 1 අනුගමනය සඳහා පිළිගැනීමේ කාර්යය සඳහා, SLFRSs ප්‍රමිති ප්‍රථම වතාවට අනුගමනය සඳහා පිළිගැනීමක් සේ සැලකිය යුතු වන්නේය.
- (6) තදපැහැ සහ සාමාන්‍ය යන දෙයාකාරයෙන් ඡේද වශයෙන් ඇති ශ්‍රී ලංකා වරලත් ගණකාධිකාරී ආයතනය විසින් අනුමත කරන ලද ප්‍රමිති වලට එක හා සමාන අධිකාරියක් තිබේ. තදපැහැ ඡේද ප්‍රධාන මූලධර්ම දක්වයි. තනි ප්‍රමිතියක් කියැවිය යුත්තේ, එම ප්‍රමිතියේ සඳහන් මූලධර්ම සහ මෙම පූර්විකාවේ පද සම්බන්ධය ද සහිතවය.
- (7) එක් එක් LKAS හා SLFRS ප්‍රමිතියෙහි අවසාන ඡේදයේ, එය බලාත්මක දිනය සඳහන් වේ.

Glossary of Terms

This glossary is extracted from the Sri Lanka Accounting Standards (SLFRS and LKAS) issued by the ICASL in 2011. References are by Standard and paragraph number.

The glossary also includes extracts from the *Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements*. References to the *Framework* are preceded by F.

References set out below in (brackets) indicate minor variations in wording.

පාරිභාෂික ශබ්ද මාලාව

මෙම පාරිභාෂික ශබ්ද මාලාව වර්ෂ 2011 දී ශ්‍රී ලංකා වරලත් ගණකාධිකාරී ආයතනය විසින් නිකුත් කරන ලද ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති (SLFRS සහ LKAS) වලින් උපුටා ගන්නා ලදී. යොමු දැක්වීම් ප්‍රමිතිය සහ ඡේද අංක මගිනි.

පාරිභාෂික ශබ්ද මාලාවට මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුවෙන්ද උපුටාගත් දෑ ඇතුළත් වේ. ආකෘතිමය රාමුවට යොමු දැක්වීමේදී ඊට ඉදිරියෙන් "ආ" යොදා ඇත.

පහළ (වරහන් වල) දක්වා ඇති යොමු කිරීම් වලින් වචන යෙදීමේදී සිදුවන සුළු වෙනස්කම් දක්වා ඇත.

Accounting policies	The specific principles, bases, conventions, rules and practices applied by an entity in preparing and presenting financial statements.	LKAS 8.5
ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති	අස්ථිත්වයක් විසින් මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේදී සහ ඉදිරිපත් කිරීමේදී, යොදාගනු ලබන නිශ්චිත මූලධර්ම, පදනම්, සම්ප්‍රදායන්, රීතින් සහ පරිචයන් වේ.	
accounting profit	Profit or loss for a period before deducting tax expense.	LKAS 12.5
ගිණුම්කරණ ලාභය	බදු වියදම අඩුකිරීමට පෙර කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා වූ ලාභය හෝ අලාභය	
accrual basis of accounting	The effects of transactions and other events are recognised when they occur (and not as cash or its equivalent is received or paid) and they are recorded in the accounting records and reported in the financial statements of the periods to which they relate.	F.22
උපචිත ගිණුම්කරණ පදනම	ගනුදෙනු වල සහ අනෙකුත් සිද්ධීන්හි ප්‍රතිඵල ඒවා සිදුවූ විට හඳුනාගන්නා අතර (සහ මුදල් හා ඊට සමාන දෑ ලැබුණු හෝ ගෙවුවිට නොවේ.) ඒවා ගිණුම්කරණ ලේඛනවල සටහන් කරනුයේ සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල වාර්තාකරනුයේ ඒවාට සම්බන්ධ කාලපරිච්ඡේදයේ දී ය.	
accumulating compensated absences	Compensated absences that are carried forward and can be used in future periods if the current period's entitlement is not used in full.	LKAS 19.13
නොපැමිණිම් (නිවාඩු) සඳහා වන්දි සමුච්චය වීම	නොපැමිණෙන (නිවාඩු) කාල සඳහා ප්‍රවර්තන කාල පරිච්ඡේදය සඳහා වූ වන්දි හිමිකම ලබා නොගත් විට ඒවා මතු කාල පරිච්ඡේදයන්හිදී ලබාගත හැකිවන සේ වන්දි හිමි නොපැමිණිම් සමුච්චය වීම.	

acquiree	The business or businesses that the acquirer obtains control of in a business combination.	SLFRS 3.A
අත්පත්කර ගැනීමට භාජනය වන්නා	ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී අත්පත්කරගන්නා විසින් පාලනයට නතු කර ගනු ලබන ව්‍යාපාරය හෝ ව්‍යාපාර	
acquirer	The entity that obtains control of the acquiree.	SLFRS 3.A
අත්පත්කරගන්නා	අත්පත්කර ගැනීමට භාජනයවන්නාගේ පාලනය ලබා ගන්නා අස්තීත්වය.	
acquisition date	The date on which the acquirer obtains control of the acquiree.	SLFRS 3.A
අත්පත් කරගැනීමේ දිනය	අත්පත් කරගැනීමට භාජනයවන්නාගේ පාලනය අත්පත්කරගන්නා විසින් බාරගන්නාවූ දිනය වේ.	
active market	A market in which all the following conditions exist: (a) the items traded within the market are homogeneous; (b) willing buyers and sellers can normally be found at any time; and (c) prices are available to the public.	LKAS36.6, (LKAS 38.8), LKAS 41.8
සක්‍රීය වෙළඳපොළ	පහත දැක්වෙන තත්ත්වයන් සියල්ලක්ම පවතින්නාවූ වෙළඳ පොළකි. (අ) වෙළඳ පොළ තුළ අලෙවිකරන අයිතමයන් සමජාතීය වීම. (ආ) ඕනෑම අවස්ථාවකදී කැමැත්තක් සහිත ගැණුම්කරුවන් සහ විකුණුම් කරුවන් සාමාන්‍යයෙන් සොයාගත හැකිවීම; සහ (ඇ) මහජනයාට මිල ගණන් ලබාගැනීමේ හැකියාව.	
active market	A financial instrument is regarded as quoted in an active market if quoted prices are readily and regularly available from an exchange, dealer, broker, industry group, pricing service or regulatory agency, and those prices represent actual and regularly occurring market transactions on an arm's length basis.	LKAS 39 AG71
සක්‍රීය වෙළඳපොළ	මූල්‍යසාධන පත්‍රයක්, ප්‍රකාශිත මිල ගණන්හුවමාරුවකින්, වෙළෙන්දෙකුගෙන්, තැරැව්කරුවෙකුගෙන් (බෝකර්), කප්පාන්ත කණ්ඩායමකින්, මිලකිරීමේ සේවාවක් හෝ විධිමත් කිරීමේ නියෝජිතායතනයකින් ප්‍රකාශිත මිලගණන් පහසුවෙන් සහ නිරන්තරව ලබා ගත හැකි නම් සහ එම මිල ගණන් අතේ දුරින් වූ පදනම මත සත්‍ය හා නිරන්තරව සිදුවන වෙළඳපොළ ගණුදෙනු නිරූපනය කරයි නම් එය සක්‍රීය වෙළඳපොළක මිල ප්‍රකාශිත එකක් සේ සැලකේ.	
actuarial assumptions	An entity's unbiased and mutually compatible best estimates of the demographic and financial variables that will determine the ultimate cost of providing post-employment benefits.	LKAS 19.72-73
ආයුගණක උපකල්පනයන්	පශ්චාත් සේවා ප්‍රතිලාභ සැපයීමේදී දැරීමට වන අවසාන පිරිවැය නිශ්චය කරන අස්තීත්වයේ ජනවිකාශ හා මූල්‍ය විචල්‍යයන්ගේ අපක්ෂපාතී සහ අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් අනුරූප හොඳම ඇස්තමේන්තු වේ.	

actuarial gains and losses	(a) Comprise experience adjustments (the effects of differences between the previous actuarial assumptions and what has actually occurred); and (b) the effects of changes in actuarial assumptions.	LKAS 19.7
ආයුගණක ලාභ සහ පාඩු	(අ) පළපුරුද්ද මත ගැලපීම (මීට කලින් කළ ආයුගණක උපකල්පනයන් සහ ඇත්ත වශයෙන් සිදුවූ දෙය අතර ඇති වෙනසෙහි බලපෑම්); සහ (ආ) ආයුගණක උපකල්පනයන් හි වෙනස්කම්වල බලපෑම්; වලින් සමන්විත වේ.	
actuarial present value of promised retirement benefits	The present value of the expected payments by a retirement benefit plan to existing and past employees, attributable to the service already rendered.	LKAS 26.8
පොරොන්දු වී ඇති විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභවල ආයුගණක වර්තමාන වටිනාකම	දැනටමත් සපයා ඇති සේවා වලට අදාළ කළහැකි දැනට සිටින හා කලින් හිටපු සේවකයින්ට විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුම මගින් කිරීමට අපේක්ෂිත ගෙවීම්වල වර්තමාන වටිනාකමයි.	
adjusting events after the reporting period	See 'events after the reporting period'	
වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයට පසු ගලපන සිද්ධීන්	වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයට පසු සිද්ධීන් බලන්න.	
agricultural activity	The management by an entity of the biological transformation and harvest of biological assets for sale or for conversion into agricultural produce or into additional biological assets.	LKAS 41.5
කෘෂිකාර්මික ක්‍රියාකාරකම්	අස්තිත්වයක් විසින් ජීව විද්‍යාත්මකව වත්කම් විකිණීම හෝ කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදන හෝ අතිරේක ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් වලට පරිවර්තනය කිරීම සහ ජීව විද්‍යාත්මකව වෙනස්කම් කිරීම සහ නෙලාගැනීම කළමණාකරනය කිරීම.	
agricultural produce	The harvested product of the entity's biological assets.	LKAS 41.5
කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදන	අස්තිත්වයක ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් වලින් නෙලාගත් නිෂ්පාදන	
amortisation (depreciation)*	The systematic allocation of the depreciable amount of an asset over its useful life.	LKAS 36.6,
ක්‍රමක්ෂය(ක්ෂය)	වත්කමක ක්ෂය කළහැකි ප්‍රමාණය එහි ප්‍රයෝජනවත් ජීවකාලය මුළුල්ලේ ක්‍රමවත්ව බෙදාහැරීම වේ.	LKAS 38.8
amortised cost of a financial asset or financial liability	The amount at which the financial asset or financial liability is measured at initial recognition minus principal repayments, plus or minus the cumulative amortisation using the effective interest method of any difference between that initial amount and the maturity amount, and minus any reduction (directly or through the use of an allowance account) for impairment or uncollectibility.	

* in the case of an intangible asset, the term 'amortisation' is generally used instead of 'depreciation'. The two terms have the same meaning.

* අස්පාශ්‍ය වත්කමක් සම්බන්ධයෙන් වන විට "ක්ෂය" වෙනුවට "ක්‍රමක්ෂය" යන පදය සාමාන්‍යයෙන් භාවිතා කරනු ලැබේ. පද දෙකෙහිම තේරුම එක සමානය.

මූල්‍ය වත්කමක හෝ
මූල්‍ය වගකීමක ක්‍රමාංකය
කළ පිරිවැය

මුල් වරට හඳුනාගැනීමේදී මූල්‍ය වත්කම හෝ මූල්‍ය වගකීම මනිනු ලැබූ අගයෙන් මුල් මුදලින් ආපසු අඩුකර මූලික මුදල සහ කල් පිරෙන මුදල අතර ඇති යම් වෙනසක සඵල පොළී ක්‍රමය යොදා ගනිමින් සමුච්චිත ක්‍රමාංකය එකතු කර හෝ අඩුකර, ලැබෙන අගයෙන් භානිකරණය හෝ එකතු කිරීමට නොහැකියාව සඳහා (සෘජුව හෝ දීමනා ගිණුමක් යොදා ගනිමින්) යම් අඩුකිරීමක් කළ පසු අගය ය.

Antidilution

An increase in earnings per share or a reduction in loss per share resulting from the assumption that convertible instruments are converted, that options or warrants are exercised, or that ordinary shares are issued upon the satisfaction of specified conditions.

LKAS 33.5

ප්‍රතිනුකූලීය

පරිවර්තන සාධන පත්‍ර පරිවර්තන කිරීම, විකල්පයන් හෝ බලපත්‍ර ක්‍රියාත්මක කිරීම හෝ නිශ්චිත කොන්දේසි සපුරාලීමෙන් පසුව සාමාන්‍ය කොටස් නිකුත් කිරීම යන උපකල්පනයන්හි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස කොටසක ඉපැයුම් වැඩිවීම හෝ කොටසක අලාභය අඩුවීම.

asset

A resource:

- (a) controlled by an entity as a result of past events;
and
- (b) from which future economic benefits are expected to flow to the entity.

LKAS 38.8,
(F.49(a))

වත්කම

වත්කම

(අ) අතීත සිදුවීම් හේතුකොටගෙන අස්තීත්වයක් විසින් පාලනය කරනු ලබන, සහ:

(ආ) අස්තීත්වයට එමගින් අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ගලා එනු ඇතැයි අපේක්ෂිත සම්පතකි.

assets held by a
along-term employee
benefit fund.

Assets (other than non-transferable financial instruments issued by the reporting entity) that:

- (a) are held by an entity (a fund) that is legally separate from the reporting entity and exists solely to pay or fund employee benefits; and
- (b) are available to be used only to pay or fund employee benefits, are not available to the reporting entity's own creditors (even in bankruptcy), and cannot be returned to the reporting entity, unless either:
  - (i) the remaining assets of the fund are sufficient to meet all the related employee benefit obligations of the plan or the reporting entity; or
  - (ii) the assets are returned to the reporting entity to reimburse it for employee benefits already paid.

LKAS19.7

දිගුකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ
අරමුදලක් පවත්වාගෙන
යනු ලබන වත්කම්

පහත වත්කම් (වාර්තාකරණ අස්තීත්වය විසින් නිකුත් කරන ලද මූල්‍ය සාධන පත්‍ර හැර) අයත් වේ.

(අ) වාර්තාකරණ අස්තීත්වයෙන් නීත්‍යානුකූල වශයෙන් වෙන්ව සේවක ප්‍රතිලාභ ගෙවීමට හෝ අරමුදල් සැපයීම සඳහාම පමණක් පවත්වාගෙන යනු ලබන අස්තීත්වයක් (අරමුදලක්) මගින් පවත්වා ගනු ලබන වත්කම්: සහ

	<p>(ආ) සේවක ප්‍රතිලාභ සඳහා අරමුදල් සැපයීමට හෝ ගෙවීම් කිරීමට පමණක් යොදාගනු ලබන, වාර්තාකරණ අස්තීත්වයෙහි ණය හිමියන්ට (බංකොලොත් වූ අවස්ථාවක දී වුවද) ගෙවීමට යොදා නොගත යුතු, පහත අවස්ථාවකදී මිස වාර්තාකරණ අස්තීත්වයට ආපසු එවිය නොහැකි වන්නේ,</p> <p>(i) වාර්තාකරණ අස්තීත්වයෙහි හෝ සැලසුමෙහි සියලුම අදාළ සේවකයන්ට අදාළ ප්‍රතිලාභ බැඳීම නිදහස් කිරීමට ප්‍රමාණවත් තරම් ඉතිරි වී ඇති අරමුදලෙහි වන්නේ,</p> <p>(ii) දැනටමත් ගෙවා ඇති සේවක ප්‍රතිලාභ ප්‍රතිපූරණය කිරීමට වාර්තාකරණ අස්තීත්වය වෙත ආපසු එවන ලද වන්නේ.</p>	
associate	An entity, including an unincorporated entity such as a partnership, over which the investor has significant influence and that is neither a subsidiary nor an interest in a joint venture.	LKAS 28.2
ආයෝජනය	ආයෝජකයාට සැලකිය යුතු බලපෑමක් කිරීමේ හැකියාව ඇති හවුල් ව්‍යාපාරයක් වැනි සංස්ථාපිත නොකළ අස්තීත්වයක් ඇතුළුව ආයෝජකයාගේ පරිපාලිතයක් හෝ බද්ධ ව්‍යාපාරයක් හෝ නොවන අස්තීත්වයකි.	
available-for-sale financial assets	Those non-derivative financial assets that are designated as available for sale or are not classified as (a) loans and receivables, (b) held-to-maturity investments, or (c) financial assets at fair value through profit or loss.	LKAS 39.9
විකිණීමට ඇති මූල්‍යවත්කම්	විකිණීමට තබා ඇති ලෙස නම් කරන ලද හෝ (අ) ණය සහ ලැබිය යුතු මුදල් (ආ) කල්පිරෙන තෙක් තබාගෙන ඇති ආයෝජන හෝ (ඇ) ලාභාලාභ මගින් සාධාරණ අගයට දක්වන මූල්‍ය වත්කම් ලෙස වර්ගීකරණය නෙකරන ලද ව්‍යුත්පන්න නොවන මූල්‍යවත්කම් වේ.	
basic earnings per share	Profit or loss attributable to ordinary equity holders of the parent entity (the numerator) divided by the weighted average number of ordinary shares outstanding during the period (the denominator)	LKAS 33.10
කොටසක මූලික ඉපැයුම්	මව් අස්තීත්වයේ සාමාන්‍ය ස්කන්ධ දරන්නන්ට අදාළවන කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වූ ලාභය (ලෙය) කාලපරිච්ඡේදය තුළ බලාත්මක හරිත මධ්‍යක සාමාන්‍ය කොටස් ගණනින් (හරය) බෙදීම.	
biological asset	A living animal or plant.	LKAS 41.5
ජීවවිද්‍යාත්මක වත්කම	ජීවත්වන සත්වයෙකු හෝ පැලෑටියකි.	
biological transformation	The processes of growth, degeneration, production, and procreation that cause qualitative or quantitative changes in a biological asset.	LKAS 41.5
ජීවවිද්‍යාත්මක පරිණාමනය	වැඩීම, පරිහානිය, නිෂ්පාදනය සහ ප්‍රජනනය යන ක්‍රියාවලි තුළින් ජීවවිද්‍යාත්මක වත්කමක සිදුවන ගුණාත්මක හෝ ප්‍රමාණාත්මක වෙනස්කම්.	
borrowing costs	Interest and other costs that an entity incurs in connection with the borrowing of funds.	LKAS 23.5

ණය ගැනුම් පිරිවැය	යම් ව්‍යාපාර අස්තීත්වයක් විසින් අරමුදල් ණයට ගැනීම හා සම්බන්ධයෙන් දරන පොළිය සහ අනෙකුත් පිරිවැය වේ.	
business	An integrated set of activities and assets that is capable of being conducted and managed for the purpose of providing a return in the form of dividends, lower costs or other economic benefits directly to investors or other owners, members or participants.	SLFRS 3.A
ව්‍යාපාර	ආයෝජකයින්ට හෝ අනිකුත් අයිතිකරුවන්ට, සමාජකයින්ට හෝ සහභාගිවන්නන්ට සෘජුවම ලාභාංශ, පිරිවැය අවමකිරීම හෝ වෙනත් ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ස්වරූපයෙන් ප්‍රතිලාභයක් ලබා දීමේ අරමුණින් මෙහෙයවීමේ සහ පාලනය කිරීමේ හැකියාව ඇති එකිනෙකට සම්බන්ධවූ ක්‍රියාකාරකම් සහ වත්කම් සමූහයකි.	
business combination	A transaction or other event in which an acquirer obtains control of one or more businesses. Transactions sometimes referred to as 'true mergers' or 'mergers of equals' are also business combinations as that term is used in SLFRS 3.	SLFRS 3.A
ව්‍යාපාර සංයෝජනය	පවරාගන්නකු විසින් ව්‍යාපාර එකක හෝ ඊට වැඩි සංඛ්‍යාවක පාලනය ලබා ගැනීමේ ගනුදෙනුවක් හෝ වෙනත් සිදුවීමකි. සමහර අවස්ථාවලදී "සත්‍ය ඒකාබද්ධය" හෝ "සමාන ඒකාබද්ධ" වශයෙන් හඳුන්වනු ලබන ගනුදෙනුද ව්‍යාපාර සංයෝජන වේ. මෙම පද SLFRS 3 හි භාවිතා කිරීම ඊට හේතුවයි.	
Capital	Under a financial concept of capital, such as invested money or invested purchasing power, the net assets or equity of the entity. The financial concept of capital is adopted by most entities. Under a physical concept of capital, such as operating capability, the productive capacity of the entity based on, for example, units of output per day.	F.102
ප්‍රාග්ධනය	ප්‍රාග්ධන මූල්‍ය සංකල්පය යටතේ ආයෝජන මුදල් හෝ ආයෝජන ක්‍රයශක්තිය වැනි ප්‍රාග්ධනය, අස්තීත්වයක් ශුද්ධ වත්කම් හෝ හිමිකමට සමාන පදවේ. ප්‍රාග්ධනය මූල්‍ය සංකල්පය බොහෝ අස්තීත්වයන් විසින් ඔවුන්ගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන් පිළියෙල කිරීමේදී යොදා ගනියි. ප්‍රාග්ධනයෙහි භෞතික සංකල්පය යටතේ මෙහෙයුම් ධාරිතාවය, උදාහරණ ලෙස අස්තීත්වයේ දිනකට නිමැවුම පදනම් කරගත් නිෂ්පාදන ධාරිතාවය, ප්‍රාග්ධනය ලෙස සලකයි.	
Capitalization	Recognising a cost as part of the cost of an asset.	LKAS 23.9
ප්‍රාග්ධනගත කිරීම	පිරිවැයක් වත්කමක පිරිවැයෙහි කොටසක් ලෙස හඳුනාගැනීම.	
carrying amount	The amount at which an asset is recognised after deducting any accumulated depreciation (amortisation) and accumulated impairment losses thereon.	LKAS 16.6, LKAS 36.6,
ධාරණ අගය	වත්කමක් ඒ මත සමුච්චිත ක්ෂය (ක්‍රමක්ෂය) සහ සමුච්චිත හානිකරණ අලාභ අඩුකළ පසු හඳුනාගනු ලබන අගය වේ.	

carrying amount	The amount at which an asset is recognised in the statement of financial position.	LKAS 38.8 LKAS 40.5, LKAS 41.8
ධාරණ අගය	මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි වත්කමක් හඳුනාගනු ලබන වටිනාකම.	
Cash	Cash on hand and demand deposits.	LKAS 7.6
මුදල්	අතැති මුදල් හා ඉල්ලුම් තැන්පතු.	
cash equivalents	Short-term, highly liquid investments that are readily convertible to known amounts of cash and which are subject to an insignificant risk of changes in value.	LKAS 7.6
මුදල් හා සමාන දෑ	අගය වෙනස්වීම් සම්බන්ධයෙන් නොසැලකිය හැකි තරමේ අවදානමකට භාජනය වන, නිශ්චිත මුදල් වටිනාකමකට පහසුවෙන් පරිවර්තනය කළහැකි කෙටිකාලීන, ඉතා ඉහළ ද්‍රවශීලතා-වයෙන් යුත් ආයෝජනයන් ය.	
cash flows	Inflows and outflows of cash and cash equivalents.	LKAS 7.6
මුදල් ප්‍රවාහ	මුදල් සහ මුදල් හා සමාන දෑ ගලා ඒම සහ ගලායෑම.	
cash -generating unit	The smallest identifiable group of assets that generates cash inflows that are largely independent of the cash inflows from other assets or groups of assets.	LKAS 36.6, SLFRS 5.A
මුදල් උත්පාදන ඒකකය	මුදල් ලැබීමේ ප්‍රමාණයන් උත්පාදන කෙරෙන හඳුනාගත හැකි ඉතා කුඩාම වත්කම් සමූහය වන මෙය අනෙක් වත්කම් හෝ වත්කම් සමූහවලින් ලැබෙන මුදල් ප්‍රවාහ වලින් බොහෝ සේ ස්වාධීන වූ එකකි.	
cash-settledshare-based payment transaction	A share-based payment transaction in which the entity acquires goods or services by incurring a liability to transfer cash or other assets to the supplier of those goods or services for amounts that are based on the price (or value) of the entity's shares or other equity instruments of the entity.	SLFRS 2.A
මුදලින් නිරවුල් කරන කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනුව	අස්තීත්වයේ කොටස් හෝ අස්තීත්වයේ වෙනත් ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල මිල (හෝ වටිනාකම) පදනම් කරගත් වටිනාකමකට අස්තීත්වය විසින් එම භාණ්ඩ හෝ සේවා සපයනු ලබන සැපයුම්කරුවන්ට මුදල් හෝ වෙනත් වත්කම් පැවරීමේ වගකීමක් දරමින් අස්තීත්වය භාණ්ඩ හෝ සේවා මිලදී ගනු ලබන කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනුවකි.	
Cedant	The policyholder under a reinsurance contract.	SLFRS 4.A
සෙඩන්ට්	ප්‍රතිරක්ෂණ ගිවිසුමක් යටතේ වූ ඔප්පු හිමියා	
change in accounting estimate	An adjustment of the carrying amount of an asset or a liability, or the amount of the periodic consumption of an asset, that results from the assessment of the present status of, and expected future benefits and obligations associated with, assets and liabilities. Changes in accounting estimates result from new information or new developments and, accordingly, are not corrections of errors.	

ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක වෙනස්වීම.	වත්කම් හා වගකීම් ආශ්‍රිත අපේක්ෂිත අනාගත ප්‍රතිලාභ සහ බැඳීම් සහ වත්මන් තත්ත්වය තක්සේරු කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වත්කමක හෝ වගකීමක ධාරණ අගය හෝ වත්කමකින් කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වූ පරිභෝජනයේ අගය ගැලපීමකි. අළුත් තොරතුරු හෝ අළුත් ප්‍රවණතා කරන කොටගෙන ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් ඇතිවන අතර ඒ අනුව ඒවා වැරදි නිවැරදි කිරීම් නොවන්නේ ය.	LKAS 8.5
class of assets	A grouping of assets of a similar nature and use in an entity's operations.	LKAS16.37, LKAS 36.127, LKAS 38.119
වත්කම් පන්තිය	අස්ථිත්වයක මෙහෙයුම්වල සමාන ස්වභාවයේ හා භාවිතයෙන් යුත් වත්කම් කාණ්ඩයකි.	
class of financial instruments	Grouping of financial instruments that is appropriate to the nature of the information disclosed and that takes into account the characteristics of those financial instruments.	SLFRS 7.6
මූල්‍ය සාධන පත්‍ර පන්තිය	අනාවරනය කරනු ලබන තොරතුරුවල ස්වභාවයට සහ එකී මූල්‍ය සාධන පත්‍ර වල ලක්ෂණයන් සැලකිල්ලට ගනිමින් යෝග්‍ය ආකාරයට මූල්‍ය සාධන පත්‍ර කාණ්ඩ වශයෙන් බෙදීම.	
close members of the family of an individual	Those family members who may be expected to influence, or be influenced by, that individual in their dealings with the entity. They may include: (a) the individual's domestic partner and children; (b) children of the individual's domestic partner; and (c) dependants of the individual or the individual's domestic partner.	LKAS 24.9
පුද්ගලයෙකුගේ පවුලෙහි ආසන්න සාමාජිකයින්	අස්ථිත්වය සමග කරන කටයුතු වලදී අදාල පුද්ගලයාට මෙම බලපෑම් කළ හැකි හෝ අදාල පුද්ගලයා වෙතින් බලපෑම් එල්ලවිය හැකි, පවුලේ සාමාජිකයන් වේ. ඒ යටතට පහත දැක්වෙන අය ඇතුළත් විය හැකිය. (අ) පුද්ගලයාගේ ගෘහස්ථ හවුල්කරු සහ දරුවන්. (ආ) පුද්ගලයාගේ ගෘහස්ථ හවුල්කරුගේ දරුවන් සහ (ඇ) පුද්ගලයාගේ හෝ ගෘහස්ථ හවුල්කරුගේ යැපෙන්නන්.	
closing rate	The spot exchange rate at the end of the reporting period.	LKAS 21.8
අවසාන අනුපාතය	වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයේ අවසානයට පවතින තත්කාලීන විනිමය අනුපාතයයි.	
commencement of the lease term	The date from which the lessee is entitled to exercise its right to use the leased asset. It is the date of initial recognition of the lease (<i>i.e.</i> the recognition of the assets, liabilities, income or expenses resulting from the lease, as appropriate).	LKAS 17.4
කල්බද්ධවාරයක ආරම්භය	බදු ගැණුම්කරුට කල්බදු කළ වත්කම පාවිච්චි කිරීමේ අයිතියට හිමිකම් පැවරෙන දිනයයි. එය කල්බද්ද මුල්වරට හඳුනාගත් දිනයයි. (එනම් අදාල වන පරිදි කල්බද්දෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් පැන නගින වත්කම්, බැරකම්, ආදායම හෝ වියදම් හඳුනාගැනීම).	

compensation	<p>Includes all employee benefits (as defined in LKAS 19) including employee benefits to which SLFRS 2 applies. Employee benefits are all forms of consideration paid, payable or provided by the entity, or on behalf of the entity, in exchange for services rendered to the entity. It also includes such consideration paid on behalf of a parent of the entity in respect of the entity. Compensation includes:</p> <ul style="list-style-type: none"> (a) short-term employee benefits, such as wages, salaries and social security contributions, paid annual leave and paid sick leave, profit-sharing and bonuses (if payable within twelve months of the end of the period) and non-monetary benefits (such as medical care, housing, cars and free or subsidised goods or services) for current employees; (b) post-employment benefits such as pensions, other retirement benefits, post-employment life insurance and post-employment medical care; (c) other long-term employee benefits, including long-service leave or sabbatical leave, jubilee or other long-service benefits, long-term disability benefits and, if they are not payable wholly within twelve months after the end of the period, profit-sharing, bonuses and deferred compensation; (d) termination benefits; and (e) share-based payment. 	LKAS 24.9
වන්දිය	<p>සියලුම සේවක ප්‍රතිලාභ (LKAS 19 නිර්වචනය කළ) SLFRS 2 අදාළ වන සේවක ප්‍රතිලාභ ඇතුළුව අයත්වේ. සේවක ප්‍රතිලාභ යනු අස්ථිත්වයට සපයන ලද සේවා සඳහා හුවමාරු වශයෙන් ගෙවන ලද සියලුම ආකාරයේ ප්‍රතිෂ්ඨාවන් වේ. අස්ථිත්වයක් සම්බන්ධයෙන් එහි පරිපාලනය වෙනුවෙන් ගෙවනු ලබන එවැනි ප්‍රතිෂ්ඨාවන්ද මෙයට ඇතුළත් වේ. වන්දියට පහත සඳහන් දෑ ඇතුළත් වේ.</p> <ul style="list-style-type: none"> (අ) වර්තමාන සේවකයන් සඳහා වූ වේතන, වැටුප් සහ සමාජ ආරක්ෂක දායකයන්, සඳහා වාර්ෂික නිවාඩු ගෙවීම සහ ගෙවීම් සහිත අසනීප නිවාඩු, ලාභ බෙදාගැනීම් සහ පාරිතෝෂික දීමනා (කාල පරිච්ඡේදය අවසානයේ සිට මාස 12ක් ඇතුළත ගෙවන්නේ නම්) සහ මූල්‍යමය නොවන ප්‍රතිලාභ (වෛද්‍යාධාර, නිවාස, මොටර් රථ, නිදහස් හෝ සහනදායී භාණ්ඩ සහ සේවා වැනි දෑ). (ආ) විශ්‍රාම වැටුප්, වෙනත් විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ, පශ්චාත් සේවා, ජීවිත රක්ෂණ සහ පශ්චාත් සේවා වෛද්‍යාධාර වැනි පශ්චාත් සේවා ප්‍රතිලාභ (ඇ) දීර්ඝ සේවා නිවාඩු හෝ සප්ත වාර්ෂික නිවාඩු, ජයන්ති හෝ වෙනත් දීර්ඝ සේවා ප්‍රතිලාභ, දීර්ඝකාලීන අකර්මණ්‍යතා ප්‍රතිලාභයන් කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ සිට මාස දොළහක් ඇතුළත සම්පූර්ණ නොගෙවන ලාභ බෙදාගැනීම්, පාරිතෝෂික සහ විලම්භිත වන්දි වැනි වෙනත් දීර්ඝකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ; (ඈ) සමාප්තිකිරීමේ ප්‍රතිලාභ: සහ (ඉ) කොටස් පදනම් වූ ගෙවීම්. 	
component of an entity	<p>Operations and cash flows that can be clearly distinguished, operationally and for financial reporting purposes, from the rest of the entity.</p>	SLFRS 5.A

අස්තිත්වයක සංරචක	අස්තිත්වයක ඉතිරි දෑ අතුරින් මෙහෙයුම් ආකාරයෙන් සහ මූල්‍ය වාර්තාකරණ පරමාර්ථ වශයෙන් පැහැදිලිව වෙන් කළ හැකි මෙහෙයුම් සහ මුදල් ප්‍රවාහ.	
compound financial instrument	A financial instrument that, from the issuer's perspective, contains both a liability and an equity element.	LKAS 32.28–29
සංයුක්ත මූල්‍ය සාධන පත්‍රය	නිකුත් කරන්නාගේ දෘෂ්ඨියෙන් බලන විට, වගකීමක් සහ ස්කන්ධ මූල්‍යාංශයක් යන දෙකම ඇති මූල්‍ය සාධන පත්‍රයකි.	
consolidated financial statements	The financial statements of a group presented as those of a single economic entity.	LKAS 27.4, LKAS 28.2
ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන	තනි ආර්ථික අස්ථිත්වයක මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිද්දෙන් ඉදිරිපත් කරනු ලබන, සමූහයක මූල්‍ය ප්‍රකාශන වේ.	
construction contract	A contract specifically negotiated for the construction of an asset or a combination of assets that are closely interrelated or interdependent in terms of their design, technology and function or their ultimate purpose or use.	LKAS 11.3
ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තුව	සැලසුම, තාක්ෂණය සහ කාර්යය හෝ ඒවායේ අවසාන අරමුණ හෝ භාවිතය අතින් අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් සමීප සම්බන්ධයක් හෝ අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් එකිනෙක මත රඳා පවතින වත්කමක් හෝ වත්කම් පන්තියක් ඉදිකිරීම සඳහා නිශ්චිත ලෙස ගිවිසගත් කොන්ත්‍රාත්තුවකි.	
constructive obligation	An obligation that derives from an entity's actions where: (a) by an established pattern of past practice, published policies or a sufficiently specific current statement, the entity has indicated to other parties that it will accept certain responsibilities; and (b) as a result, the entity has created a valid expectation on the part of those other parties that it will discharge those responsibilities.	LKAS 37.10
සම්මුතික බැඳීමක්	පහත දැක්වෙන අවස්ථාවන්ගිදී අස්තිත්වයක ක්‍රියාවන්ගෙන් පැන නගින්නාවූ බැඳීමකි. (අ) අතීත පැවැත්ම පිළිබඳ ස්ථාපිත රටාවක්, ප්‍රකාශිත ප්‍රතිපත්ති හෝ ප්‍රමාණවත් තරම් නිශ්චිත ප්‍රවර්තන ප්‍රකාශයක් මගින් අස්තිත්වය සමහර වගකීම් පිළිගන්නා බවට ඇඟවීමක් කර ඇති බව, සහ (ආ) එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අනෙකුත් පාර්ශ්වයන් තුළ අස්තිත්වය පිසින් එම වගකීම් මුදා හරින බවට වලංගු අපේක්ෂාවක් ගොඩනංවා ඇති විට	
contingent asset	A possible asset that arises from past events and whose existence will be confirmed only by the occurrence or non-occurrence of one or more uncertain future events not wholly within the control of the entity.	LKAS 37.10
අසම්භාව්‍ය වත්කම්	අස්තිත්වයේ සම්පූර්ණ පාලනයෙන් බැහැර අවිනිශ්චිත අනාගත සිදුවීම් එකක් හෝ වැඩි ගණනක් සිදුවීම හෝ සිදු නොවීම මගින් පමණක් පැවැත්ම තහවුරු කෙරෙන සහ අතීත සිදුවීම් වලින් පැන නැගිය හැකි වත්කමකි.	

contingent consideration	Usually, an obligation of the acquirer to transfer additional assets or equity interests to the former owners of an acquiree as part of the exchange for control of the acquiree if specified future events occur or conditions are met. However, contingent consideration also may give the acquirer the right to the return of previously transferred consideration if specified conditions are met.	SLFRS 3.A
අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨාව	සාමාන්‍යයෙන් නිශ්චිත අනාගත සිදුවීම් සිදුවුවහොත් හෝ තත්ත්වයන් සපුරාලුවහොත් අත්සන් කරගැනීමට භාජනයවන්නාගේ පාලනයට හුවමාරුවේ කොටසක් වශයෙන් අත්පත් කරගැනීමට භාජනයවන්නකුගේ පෙර අයිතිකරුවන්ට අතිරේක වත්කම් හෝ ස්කන්ධ හිමිකම් මාරු කිරීම සඳහා වන අත්පත් කරගන්නාගේ බැඳීම. කෙසේ නුමුදු, අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨාව නිශ්චිත තත්ත්වයන් සපුරාලුවහොත්, අත්පත් කරගන්නාට කලින් මාරුකළ ප්‍රතිශ්ඨාව ආපසු භාරදීමේ අයිතියද ලැබේ.	
contingent liability	<p>(a) A possible obligation that arises from past events and whose existence will be confirmed only by the occurrence or non-occurrence of one or more uncertain future events not wholly within the control of the entity; or</p> <p>(b) a present obligation that arises from past events but is not recognised because:</p> <p>(i) it is not probable that an outflow of resources embodying economic benefits will be required to settle the obligation; or</p> <p>(ii) the amount of the obligation cannot be measured with sufficient reliability.</p>	LKAS 37.10
අසම්භාව්‍ය වගකීම	<p>(අ) අස්තීත්වයේ සම්පූර්ණ පාලනයෙන් පරිබාහිර අවිනිශ්චිත අනාගත සිදුවීම් එකක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක් සිදුවීම හෝ සිදුනොවීම මගින් පමණක් පැවැත්ම තහවුරු කෙරෙන සහ අතීත සිදුවීම් වලින් පැන නැගිය හැකි බැඳීමක්; හෝ</p> <p>(ආ) අතීත සිදුවීම් වලින් පැන නගින, එහෙත්:</p> <p>(i) බැඳීම් පියවීම පිණිස ආර්ථික ප්‍රතිලාභ වලින් යුක්තවූ සම්පත් පිටතට ගලායෑමේ භව්‍යතාවයක් නොමැතිවීම, හෝ</p> <p>(ii) බැඳීමේ ප්‍රමාණය ප්‍රමාණවත් විශ්වාසනීයත්වයකින් මැනිය නොහැකිවීම හේතුවෙන් හඳුනා නොගන්නා ප්‍රවර්තන බැඳීමක්.</p>	
contingent rent	That portion of the lease payments that is not fixed in amount but is based on the future amount of a factor that changes other than with the passage of time (eg. percentage of future sales, amount of future use, future price indices, future market rates of interest).	LKAS 17.4
අසම්භාව්‍ය කුලිය	මුදල් ප්‍රමාණය නියමකර නැති නමුත් කාලය ගතවීම හැර වෙනත් කරුණු මත වෙනස් වන සාධකයක් මත පදනම් වූ අනාගත කල්බදු ගෙවීම්වල කොටස වේ. (උදා. අනාගත විකුණුම් ප්‍රතිශතය, අනාගතයේ පාවිච්චි කරන ප්‍රමාණය, අනාගත මිල දර්ශක, අනාගත වෙළඳ පොල පොලී අනුපාතික)	

contingent share agreement	An agreement to issue shares that is dependent on the satisfaction of specified conditions.	LKAS 33.5
අසම්භාව්‍ය කොටස් ගිවිසුම	නිශ්චිතවූ කොන්දේසි සපුරාලීම මත රඳා පවත්නා කොටස් නිකුත් කිරීමේ ගිවිසුමකි.	
contingently issuable ordinary shares	Ordinary shares issuable for little or no cash or other consideration upon the satisfaction of specified conditions in a contingent share agreement.	LKAS 33.5
අසම්භාව්‍යමය නිකුත්කළ හැකි සාමාන්‍ය කොටස්	අසම්භාව්‍ය කොටස් ගිවිසුමක අන්තර්ගත නිශ්චිත කොන්දේසි සපුරාලීමෙන් අනතුරුව, සුළු මුදලකට හෝ මුදල් රහිතව හෝ වෙනත් ප්‍රතිශ්ඨාවක් සඳහා නිකුත්කළ හැකි සාමාන්‍ය කොටස්	
Contract	An agreement between two or more parties that has clear economic consequences that the parties have little, if any, discretion to avoid, usually because the agreement is enforceable at law. Contracts may take a variety of forms and need not be in writing.	LKAS 32.13
කොන්ත්‍රාත්තුව	සාමාන්‍යයෙන් ගිවිසුම් නීතිය මගින් බලාත්මක කළ හැකි බැවින් පාර්ශ්වයන්ට මඟ හැරීමට යම් ඉඩකඩක් ඇත්නම්, එය ඉතා අල්පවූ, පැහැදිලි ආර්ථික ප්‍රතිඵල ඇති පාර්ශ්වයන් දෙදෙනෙකු හෝ වැඩි දෙනෙකු අතර ඇති ගිවිසුමකි. කොන්ත්‍රාත්තුව විවිධ ආකාරයෙන් විය හැකි අතර ඒවා ලිඛිතවම තිබිය යුතු නැත.	
control (of an entity)	The power to govern the financial and operating policies of an entity so as to obtain benefits from its activities.	LKAS 24.9, LKAS 27.4, LKAS 28.2, (LKAS 31.3), SLFRS 3.A
පාලනය (අස්තීත්වයක)	අස්තීත්වයක ක්‍රියාකාරකම් තුළින් ප්‍රතිලාභ ලබාගැනීම පිණිස එහි මූල්‍ය සහ මෙහෙයුම් ප්‍රතිපත්ති පාලනය කිරීමට ඇති බලය වේ.	
corporate assets	Assets other than goodwill that contribute to the future cash flows of both the cash-generating unit under review and other cash-generating units.	LKAS 36.6
සංස්ථාපිත වත්කම්	කීර්තිනාමය හැර සමාලෝචනයට භාජනයවන මුදල් උත්පාදන ඒකකය සහ අනෙකුත් මුදල් උත්පාදන ඒකක යන දෙකේ අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන්ට දායකවන අනෙක් වත්කම්ය.	
‘corridor’	A range around an entity’s best estimate of post-employment benefit obligations.	LKAS 19.95
ගෙවන	අස්තීත්වයක පස්වෘත් සේවා නියුක්ති ප්‍රතිලාභ බැඳීම් වල හොඳම ඇස්තමේන්තු වැටී ඇති පරාසයයි.	
cost	The amount of cash or cash equivalents paid or the fair value of the other consideration given to acquire an asset at the time of its acquisition or construction, or, when applicable, the amount attributed to that asset when initially recognised in accordance with the specific requirements of other SLFRSs, eg. SLFRS 2	LKAS 16.6, LKAS 38.8, LKAS 40.5
පිරිවැය	වත්කමක් අත්පත්කරගත් හෝ ඉදිකරන අවස්ථාවේ එය අත්පත්කර ගැනීම පිණිස ගෙවන ලද මුදල් හෝ මුදල් හා සමාන දෑ වල ප්‍රමාණය හෝ දෙනලද වෙනත් ප්‍රතිශ්ඨාවක සාධාරණ වටිනාකම හෝ අදාළතැන්හි	

	SLFRSs, උදා. SLFRS 2හි නිශ්චිත අවශ්‍යතාවන්ට අනුකූලව මූලිකව හඳුනාගත් අවස්ථාවේ එකී වත්කමට අදාළ වටිනාකම.	
cost of inventories	All costs of purchase, costs of conversion and other costs incurred in bringing the inventories to their present location and condition.	LKAS 2.10
තොග පිරිවැය	මිලදී ගැනීමේ සියළු පිරිවැය, පරිවර්තන පිරිවැය සහ තොග වත්මන් ස්ථානයට හා තත්ත්වයට ගෙන ඒමට දරන ලද අනෙකුත් පිරිවැය අඩංගු වේ.	
cost of purchase	All of the purchase price, import duties and other taxes (other than those subsequently recoverable by the entity from the taxing authorities), and transport, handling and other costs directly attributable to the acquisition of the item. Trade discounts, rebates and other similar items are deducted in determining the costs of purchase.	LKAS 2.11
ගැණුම් පිරිවැය	ගැණුම් මිල, ආනයන කිරුබදු සහ අනෙකුත් බදු (අස්ථිත්වයට පසුකාලීනව බදු අයකරනු ලබන ආයතන වලින් ආපසු අය කර ගත හැකි ඒවා හැර) සහ ප්‍රවාහන වියදම්, හැසුරුවීමේ ගාස්තු සහ අදාළ අයිතමය අත්පත් කර ගැනීමට සෘජුවම අදාළ වන අනෙකුත් පිරිවැය වලින් සමන්විත වනු ඇත. වෙළඳ වට්ටම්, ප්‍රතිදාන සහ අනෙකුත් සමාන අයිතමයන් ගැණුම් පිරිවැය නිශ්චය කිරීමේදී අඩුකරනු ලැබේ.	
cost plus contract	A construction contract in which the contractor is reimbursed for allowable or otherwise defined costs, plus a percentage of these costs or a fixed fee.	LKAS 11.3
පිරිවැයට එකතු කොන්ත්‍රාත්තුව	කොන්ත්‍රාත්කරු වෙත ඉඩදෙන හෝ වෙනත් අයුරකින් නිර්වචනය කළ පිරිවැයට එකී පිරිවැයෙන් ප්‍රතිශතයක් හෝ ස්ථාවර ගාස්තුවක් එකතුකොට ප්‍රතිපූර්ණය කෙරෙන ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තුවකි.	
costs of conversion	Costs directly related to the units of production, such as direct labour together with a systematic allocation of fixed and variable production overheads that are incurred in converting materials into finished goods.	LKAS 2.12
පරිවර්තන පිරිවැය	අමුද්‍රව්‍ය නිම් භාණ්ඩ බවට පරිවර්තනය කිරීමේදී දරනු ලබන ස්ථාවර සහ විචල්‍ය නිෂ්පාදන පොදුකාර්ය පිරිවැයන්හි ක්‍රමානුකූල වෙන් කිරීමක්ද සමඟ සෘජු ශ්‍රමය වැනි නිෂ්පාදන ඒකකවලට සෘජුව සම්බන්ධ පිරිවැය.	
costs of disposal	Incremental costs directly attributable to the disposal of an asset, excluding finance costs and income tax expense.	LKAS 36.6
අපහරණ පිරිවැය	මූල්‍ය පිරිවැය හෝ ආදායම් බදු වියදම හැර වත්කමක් අපහරණය සඳහා සෘජුවම අදාළවන වර්ධක පිරිවැයයි.	
costs to sell	The incremental costs directly attributable to the disposal of an asset (or disposal group), excluding finance costs and income tax expense.	SLFRS 5.A(LKAS 41.5)

විකිණීම සඳහා වියදම්	වත්කමක් (හෝ ඉවත්කිරීමේ කාණ්ඩයක්) ඉවත් කිරීම හා සම්බන්ධයෙන්, මූල්‍ය පිරිවැය සහ ආදායම් බදු වියදම හැර සෘජුව අදාළ වන වර්ධක පිරිවැයයි.	
credit risk	The risk that one party to a financial instrument will cause a financial loss for the other party by failing to discharge an obligation.	SLFRS 7.A
ණය අවදානම	බැඳීම නිදහස් කිරීමට අපොහොසත් වීමෙන් සාධන පත්‍රයක එක් පාර්ශවයක් අනික් පාර්ශවයට සිදු කරන මූල්‍ය පාඩුව.	
currency risk	The risk that the fair value or future cash flows of a financial instrument will fluctuate because of changes in foreign exchange rates.	SLFRS 7.A
ව්‍යවහාර මුදල් අවදානම	විදේශීය විනිමය අනුපාත වල වෙනස්වීම් නිසා මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක සාධාරණ අගය හෝ අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ උච්චාවචනය වීමේ අවදානම.	
current asset	An entity shall classify an asset as current when: (a) it expects to realise the asset or intends to sell or consume it in its normal operating cycle; (b) it holds the asset primarily for the purpose of trading; (c) it expects to realise the asset within twelve months after the reporting period; (d) the asset is cash or a cash equivalent (as defined in LKAS 7) unless the asset is restricted from being exchanged or used to settle a liability for at least twelve months after the reporting period. An entity shall classify all other assets as non-current.	LKAS 1.66, (SLFRS 5.A)
ජංගම වත්කම්	අස්තීත්වයක් විසින් වත්කමක්, (අ) එය උපලබ්ධි වෙනැයි අපේක්ෂාකරන විට හෝ සාමාන්‍ය මෙහෙයුම් චක්‍රයේදී විකිණීමට හෝ පරිභෝජනය කිරීමට අපේක්ෂාකරන විට; (ආ) එය මූලික වශයෙන් වත්කම විකිණීමේ පරමාර්ථයෙන් තබාගෙන ඇතිවිට; (ඇ) වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයෙන් පසු මාස දොළහක් ඇතුළත වත්කම උපලබ්ධි වෙනැයි අපේක්ෂා කරන විට; (ඈ) වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසාන වී අවම වශයෙන් මාස දොළහක් සඳහාත් වත්කම නුවමාරු කිරීම හෝ වගකීමක් නිරවුල් කිරීමට පාවිච්චි කිරීම සීමා කළහොත් මිස, වත්කම මුදල් හෝ මුදල් හා සමාන දෑ වන විට ජංගම වත්කමක් (LKAS 7 ප්‍රකාර නිර්වචනය කර ඇති පරිදි) ලෙස වර්ග කළ යුතුය. අස්තීත්වයක් අනිකුත් සියළු වත්කම් ජංගම නොවන ලෙස වර්ගීකරණය කරයි.	
current cost	The amount of cash or cash equivalents that would have to be paid if the same or an equivalent asset was acquired currently.	F.100(b)

	The undiscounted amount of cash or cash equivalents that would be required to settle an obligation currently.	
ප්‍රවර්තන පිරිවැය	වත්කමක් සම්බන්ධයෙන් වන විට වර්තමානයේදී එම වත්කම හෝ ඒ හා සමාන වත්කමක් මිලදී ගන්නේ නම් ගෙවීමට සිදුවිය හැකි මුදල හා මුදල් හා සමාන දෑවල වටිනාකමයි.	
	වගකීමක් සම්බන්ධයෙන් වන විට ප්‍රවර්තන බැඳීමක් පියවීමට අවශ්‍ය විය හැකි මුදල් හෝ මුදල් හා සමාන දෑ වල වටිටම් නොකරන ලද වටිනාකමයි.	
current liability	<p>An entity shall classify a liability as current when:</p> <p>(a) it expects to settle the liability in its normal operating cycle;</p> <p>(b) it holds the liability primarily for the purpose of trading;</p> <p>(c) the liability is due to be settled within twelve months after the reporting period; or</p> <p>(d) the entity does not have an unconditional right to defer settlement of the liability for at least twelve months after the reporting period.</p> <p>An entity shall classify all other liabilities as non-current.</p>	LKAS 1.69
ජංගම වගකීම්	<p>අස්තීත්වයක් විසින් වගකීමක්:</p> <p>(අ) එම වගකීම තම සාමාන්‍ය මෙහෙයුම් චක්‍රයේදී නිරවුල් කිරීමට අපේක්ෂා කරන විට ;</p> <p>(ආ) මූලික වශයෙන් වගකීම වෙළඳාම් කිරීමේ අරමුණෙන් තබාගෙන ඇති විට ;</p> <p>(ඇ) වගකීම වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයෙන් පසු මාස 12ක් ඇතුළත නිරවුල් කළ යුතුවන විට ;</p> <p>(ඈ) අස්තීත්වයට වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු අඩු තරමින් මාස 12ක් සඳහා වත් වගකීම නිරවුල් කිරීමට ප්‍රමාද කිරීමේ කොන්දේසි රහිත අයිතියක් නොමැති විට ජංගම වගකීමක් ලෙස වර්ග කළ යුතුය.</p> <p>අස්තීත්වයක් අනිකුත් සියළුම වගකීම් ප්‍රවර්තන නොවන ඒවා ලෙස වර්ගීකරණය කරනු ලබයි.</p>	
current service cost	The increase in the present value of the defined benefit obligation resulting from employee service in the current period.	
ප්‍රවර්තන සේවා පිරිවැය	ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයේදී සේවකයා සේවාව සැලසීම නිසා පැන නගින නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීමක වර්තමාන අගයේ වැඩිවීම.	LKAS 19.7
current tax	The amount of income taxes payable (recoverable) in respect of the taxable profit (tax loss) for a period.	
ප්‍රවර්තන බද්ද	කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා බදු අයකළ හැකි ලාභය (බදු අලාභය) වෙනුවෙන් ගෙවිය යුතු (අයකර ගතයුතු) ආදායම් බදු ප්‍රමාණය	LKAS 12.5
curtailment(of a defined benefit plan)	<p>A curtailment occurs when an entity either:</p> <p>(a) is demonstrably committed to make a significant reduction in the number of employees covered by a plan; or</p>	LKAS 19.111

	(b) amends the terms of a defined benefit plan so that a significant element of future service by current employees will no longer qualify for benefits, or will qualify only for reduced benefits.	
කපා හැරීම (නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක)	පහත අවස්ථාවන්හි දී අස්තීත්වයක කපා හැරීමක් ඇති වේ. (අ) සැලසුමක් මගින් ආවරණය වී ඇති සේවකයින්ගේ සංඛ්‍යාවේ සැලකිය යුතු අඩු කිරීමක් කිරීමට පැහැදිලිව බැඳී සිටින විට; හෝ (ආ) ප්‍රවර්තන සේවකයින්ගේ අනාගත සේවා කාලය සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයකින් ප්‍රතිලාභවලට සුදුසුකම් නොලැබීමට හෝ අඩුකළ ප්‍රමාණයකට ප්‍රතිලාභවලට පමණක් සුදුසුකම් ලබන සේ නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමේ කොන්දේසි සංශෝධනය කිරීම.	
date of transition to SLFRSs	The beginning of the earliest period for which an entity presents full comparative information under SLFRSs in its first SLFRS financial statements.	SLFRS 1.A
SLFRS වලට මාරු වූ දිනය	අස්තීත්වයක් විසින් SLFRSs යටතේ, සම්පූර්ණ සංසන්දනාත්මක තොරතුරු සහිතව එහි පළමු SLFRS මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කරනු ලබන මුල්ම කාලපරිච්ඡේදයේ ආරම්භය.	
deductible temporary differences	Temporary differences between the carrying amount of an asset or liability statement of financial position in the balance sheet and its tax base that will result in amounts that are deductible in determining taxable profit (tax loss) of future periods when the carrying amount of the asset or liability is recovered or settled.	LKAS 12.5
අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනස්කම්	වත්කමේ හෝ වගකීමේ ධාරණ අගය අයකරගත් විට හෝ නිරවුල් කළ විට අනාගත කාලපරිච්ඡේද වල බදු වන ලාභය (බදු අලාභය) නිශ්චය කිරීමේ දී ඉඩදිය හැකි අයිතමයන් පැන නැගෙන මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි ඇති වත්කමක හෝ වගකීමක ධාරණ අගය සහ එහි බදු පදනම වේ.	
deemed cost	An amount used as a surrogate for cost or depreciated cost at a given date. Subsequent depreciation or amortisation assumes that the entity had initially recognised the asset or liability at the given date and that its cost was equal to the deemed cost.	SLFRS 1.A
සලකනු ලබන පිරිවැය	දී ඇති දිනකට පිරිවැය හෝ ක්ෂය කළ පිරිවැය වෙනුවට පාවිච්චි කරනු ලබන වටිනාකම. අනතුරුව ක්ෂය හෝ ක්‍රමක්ෂය අස්තීත්වය දී ඇති දිනට ආරම්භයේ දී වත්කම හෝ වගකීම හඳුනාගෙන ඇතැයි උපකල්පනය කරන අතර එහි පිරිවැය සලකනු ලබන පිරිවැයට සමාන වේ.	
deferred tax assets	The amounts of income taxes recoverable in future periods in respect of: (a) deductible temporary differences; (b) the carryforward of unused tax losses; and (c) the carryforward of unused tax credits.	LKAS 12.5
විලම්භිත බදු වත්කම්	විලම්භිත බදු වත්කම් යනු - (අ) අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනස්කම්; (ආ) ඉදිරියට ගෙනගිය ප්‍රයෝජනයට නොගත් බදු අලාභ; සහ (ඇ) ඉදිරියට ගෙනගිය ප්‍රයෝජනයට නොගත් බදු බැර, වෙනුවෙන් ඉදිරි කාලපරිච්ඡේදවල දී අයකරගත යුතු ආදායම් බදු ප්‍රමාණයන් වේ.	

deferred tax liabilities	The amounts of income taxes payable in future periods in respect of taxable temporary differences.	LKAS 12.5
විලම්භිත බදු බැරකම්	බදු වන කාලකාලික වෙනස්කම් සඳහා ඉදිරි කාලපරිච්ඡේදවල දී ගෙවිය යුතු වන ආදායම් බදු මුදල් වේ.	
defined benefit liability`	The net total of the following amounts: (a) the present value of the defined benefit obligation at the end of the reporting period; (b) plus any actuarial gains (less any actuarial losses) not recognised; (c) minus any past service cost not yet recognised; (d) minus the fair value at the end of the reporting period of plan assets (if any) out of which the obligations are to be settled directly.	LKAS 19.54
නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැරකම්	පහත සඳහන් මුදල් ප්‍රමාණයන්වල ශුද්ධ එකතුව :- (අ) වර්තමාන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීමේ වර්තමාන අගය; (ආ) හඳුනා නොගත් යම් ආයුගණක වාසි එකතු කිරීම (යම් ආයුගණක පාඩු ඇත්නම් එය අඩුකර); (ඇ) මෙතෙක් හඳුනා නොගත් යම් අතීත සේවා පිරිවැයක් වේ නම් එය අඩුකිරීම; (ඈ) සෘජුවම බැඳීම් නිරවුල් කළයුතු, සැලසුම් වත්කම්වල (ඇත්නම්) වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයේ අවසානයේ සාධාරණ අගය අඩු කිරීම.	
defined benefit obligation (present value of)	The present value, without deducting any plan assets, of expected future payments required to settle the obligation resulting from employee service in the current and prior periods.	LKAS 19.7
නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීම්වල (වර්තමාන අගය)	වර්තමාන සහ පූර්ව කාලපරිච්ඡේදවල දී සපයන ලද සේවාවල ප්‍රථිපල වශයෙන් ඇති වූ බැඳීම නිරාකරණය කිරීමට අවශ්‍ය අනාගත අපේක්ෂිත ගෙවීම් වෙනුවෙන් වන සැලසුම් කළ වත්කම් සඳහා අඩුකිරීම් නොකරන ලද වර්තමාන අගය වේ.	
defined benefit plans	Post-employment benefit plans other than defined contribution plans.	LKAS 19.7
නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුම්	නිර්වචිත දායක සැලසුම් හැර පශ්චාත් සේවා නියුක්ති ප්‍රතිලාභ සැලසුම් වේ.	
defined benefit plans	Retirement benefit plans under which amounts to be paid as retirement benefits are determined by reference to a formula usually based on employees' earnings and/or years of service.	LKAS 26.8
නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුම්	නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුම් යනු විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ වශයෙන් ගෙවීමට ඇති මුදල් ප්‍රමාණයන් සාමාන්‍යයෙන් සේවකයන්ගේ ඉපැයීම් සහ/හෝ සේවය කළ වර්ෂ ගණන අනුව නිශ්චය කරනු ලබන විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුම්ය.	
defined contribution plans	Post-employment benefit plans under which an entity pays fixed contributions into a separate entity (a fund) and will have no legal or constructive obligation to pay further contributions if the fund does not hold sufficient assets to pay all employee benefits relating to employee service in the current and prior periods.	LKAS 19.7

නිර්වචිත දායක සැලසුම්	අස්තීත්වයක් විසින් වෙනම අස්තීත්වයකට (අරමුදලකට) ස්ථාවරදායක මුදලක් ගෙවනු ලබන සහ ප්‍රවර්තන සහ පූර්ව කාලපරිච්ඡේදවල සේවක සේවා සම්බන්ධයෙන් සේවකයන්ට සියළුම සේවක ප්‍රතිලාභ ගෙවීමට අරමුදලට ප්‍රමාණවත් වත්කම් නොමැතිනම්, අස්තීත්වයට තවදුරටත් දායක මුදල් ගෙවීමට නීතිමය හෝ සම්මුතියක් බැඳීමක් ඇති නොවන ආකාරයේ පශ්චාත් සේවා නියුක්ති ප්‍රතිලාභ සැලසුම් වේ.	
defined contribution plans	Retirement benefit plans under which amounts to be paid as retirement benefits are determined by contributions to a fund together with investment earnings thereon.	LKAS 26.8
නිර්වචිත දායක සැලසුම්	නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුම් යනු විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ වශයෙන් ගෙවීමට ඇති මුදල් ප්‍රමාණයන් අරමුදලකට කරන දායකවීම් හා ඒ මත ලැබෙන ආයෝජන ඉපයුම් අනුව නිශ්චය කරනු ලබන විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුමය.	
demonstrably committed	An entity is demonstrably committed to pay termination benefits when, and only when, an entity has a detailed formal plan for the termination and is without realistic possibility of withdrawal. The detailed plan shall include, as a minimum: <ul style="list-style-type: none"> (a) the location, function, and approximate number of employees whose services are to be terminated; (b) the termination benefits for each job classification or function; and (c) the time at which the plan will be implemented. Implementation shall begin as soon as possible and the period of time to complete implementation shall be such that material changes to the plan are not likely. 	LKAS 19.134
පැහැදිලි ලෙසම බැඳීමක්	යම් අස්තීත්වයක සේවය අවසන් කිරීමට පැහැදිලි ලෙසම බැඳීමක් ඇති වන්නේ, එම අස්තීත්වයට එලෙස සේවය සමාප්ත කිරීම සඳහා විස්තරාත්මක විධිමත් සැලසුමක් සහ එය ඉල්ලා අස්කර ගැනීමක් නොමැති බවට විශ්වාසදායී සම්භාවිතාවක් ඇති විටදී පමණි. අවම වශයෙන් එවැනි විධිමත් සැලසුමක පහත දෑ අන්තර්ගත විය යුතුය. <ul style="list-style-type: none"> (අ) ස්ථානය, ක්‍රියාකාරකම සහ සේවය සමාප්ත කිරීමට නියමිත සේවක සංඛ්‍යාව ආසන්න වශයෙන්; (ආ) එක් එක් රැකියා වර්ගීකරණය හෝ ක්‍රියාකාරකම සඳහා සමාප්ත කිරීමේ ප්‍රතිලාභ; සහ (ඇ) සැලසුම ක්‍රියාවට නැංවෙන කාලය ක්‍රියාවට නැංවීම හැකි තාක් ඉක්මනින් ආරම්භ කළ යුතු අතර ක්‍රියාවට නැංවීම සම්පූර්ණ කිරීමට ගතවන කාලපරිච්ඡේදය එම සැලසුමට ප්‍රමාණාත්මක වෙනස්කම් සිදු නොවන සුළු කාලයක් විය යුතුය. 	
deposit component	A contractual component that is not accounted for as a derivative under LKAS 39 and would be within the scope of LKAS 39 if it were a separate instrument.	SLFRS 4.A
තැන්පතු සංචරකය	LKAS 39 යටතේ ව්‍යුත්පන්නයක් ලෙස ගිණුම්ගත නොකළ ගිවිසුමක සංචරකයක් වන අතර එය වෙනම සාධන පත්‍රයක් නම් LKAS 39 හි විෂය පථයට ඇතුළත්වනු ඇත.	
depreciable amount	The cost of an asset, or other amount substituted for cost (in the financial statements), less its residual value.	

ක්ෂය කළ හැකි අගය	වත්කමක පිරිවැය හෝ පිරිවැය වෙනුවට (මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල) ආදේශ කළ අගයෙන් එහි අවශේෂ වටිනාකම අඩු පසු අගය වේ.	LKAS16.6,
depreciation(amortisation)*	The systematic allocation of the depreciable amount of an asset over its useful life.	(LKAS 36.6, LKAS 38.8)
*ක්ෂය (ක්‍රමක්ෂය)	ක්ෂය යනු වත්කමක ක්ෂය කළ හැකි අගය එහි ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය පුරා ක්‍රමානුකූලව වෙන් කිරීම වේ.	
derecognition (of a financial instrument)	The removal of a previously recognised financial asset or financial liability from an entity's statement of financial position.	LKAS 39.9
ඉවත් කිරීම (මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක්)	මීට ප්‍රථමයෙන් හඳුනාගත් මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීමක් අස්ථිතිවයේ මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙන් ඉවත් කිරීමක්.	LKAS 16.6, LKAS 36.6
derivative	A financial instrument or other contract within the scope of LKAS 39 (see paragraphs 2–7) with all three of the following characteristics: (a) its value changes in response to the change in a specified interest rate, financial instrument price, commodity price, foreign exchange rate, index of prices or rates, credit rating or credit index, or other variable, provided in the case of a non-financial variable that the variable is not specific to a party to the contract (sometimes called the 'underlying'); (b) it requires no initial net investment or an initial net investment that is smaller than would be required for other types of contracts that would be expected to have a similar response to changes in market factors; and (c) it is settled at a future date.	LKAS 39.9
ව්‍යුත්පන්නය	LKAS 39 හි විෂය පථය ඇතුළත (ඡේද 2-7 බලන්න) පහත සඳහන් ලක්ෂණයන් තුනම ඇති මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක් හෝ වෙනත් ගිවිසුමක්; එහි වටිනාකම නිශ්චිත පොලී අනුපාතය මූල්‍ය සාධන පත්‍ර මිල, වෙළඳ ද්‍රව්‍ය මිල, විදේශ විනිමය අනුපාත, මිල හෝ අනුපාත, දර්ශක ණය අනුපාත, හෝ ණය දර්ශක හෝ වෙනත් විචල්‍යයන් වල වෙනස්වීම් වලට ප්‍රතිචාර වශයෙන් වෙනස් වේ. (අ) කෙසේ වුවද, මූල්‍ය නොවන විචල්‍යයකදී එය ගිවිසුමේ පාර්ශ්වකරුවකුට නිශ්චිත වුවක් නොවේ. (මෙය සමහර අවස්ථාවන්හි දී "බලපවත්වන" ලෙස හැඳින්වේ.) (ආ) එයට මූලික ශුද්ධ ආයෝජනයක් අවශ්‍ය නොවීම හෝ වෙළඳ පොල සාධක වල වෙනස්වීම් වලට සමාන ප්‍රතිචාරයක් දක්වනැයි අපේක්ෂා කරන වෙනත් ආකාරයේ කොන්ත්‍රාත්තුවට අවශ්‍ය කරන ඒවාට වඩා කුඩා මූලික ශුද්ධ ආයෝජනයක්, අවශ්‍ය වීම සහ, (ඇ) එය අනාගත දිනක දී නිරවුල් වීම.	

* in the case of an intangible asset, the term 'amortisation' is generally used instead of 'depreciation'. The two terms have the same meaning.

* අස්පාශ්‍ය වත්කමක් සම්බන්ධයෙන් වන විට "ක්ෂය" වෙනුවට "ක්‍රමක්ෂය" යන පදය සාමාන්‍යයෙන් භාවිතා කරනු ලැබේ. පද දෙකෙහිම තේරුම එක සමානය.

derivative financial instruments	Financial instruments such as financial options, futures and forwards, interest rate swaps and currency swaps, which create rights and obligations that have the effect of transferring between the parties to the instrument one or more of the financial risks inherent in an underlying primary financial instrument. On inception, derivative financial instruments give one party a contractual right to exchange financial assets or financial liabilities with another party under conditions that are potentially favourable, or a contractual obligation to exchange financial assets or financial liabilities with another party under conditions that are potentially unfavourable. However, they generally do not result in a transfer of the underlying primary financial instrument on inception of the contract, nor does such a transfer necessarily take place on maturity of the contract. Some instruments embody both a right and an obligation to make an exchange. Because the terms of the exchange are determined on inception of the derivative instrument, as prices in financial markets change those terms may become either favourable or unfavourable.	LKAS 32. AG15–AG16
ව්‍යුත්පන්න මූල්‍ය සාධන පත්‍ර	බලපවත්වන ප්‍රාථමික මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක ඇති ආවේනික මූල්‍ය අවදානම් එකක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක් සාධන පත්‍රයට සම්බන්ධ පාර්ශවයන් අතර හුවමාරු වීම සඳහා බලපෑම් ඇති කරන අයිතින් හා බැඳීම් ඇති කරන්නාවූ මූල්‍ය විකල්පයන්, ඉදිරි ගණුදෙනු, ඉදිරි විකුණුම් ගිවිසුම්, පොළී අනුපාත ස්වොප්ස්, ව්‍යවහාර ස්වොප්ස් වැනි දෑ ව්‍යුත්පන්න මූල්‍ය සාධන පත්‍ර වේ. ආරම්භයේ දී ව්‍යුත්පන්න මූල්‍ය සාධන පත්‍ර ඊට සම්බන්ධ එක් පාර්ශවයකට බලාපොරොත්තු විය හැකි වාසිදායක කොන්දේසි යටතේ මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් තවත් පාර්ශවයක් සමඟ හුවමාරු කිරීමට ගිවිසුමගත අයිතියක් හෝ අනෙක් පාර්ශවයට බලාපොරොත්තු විය හැකි අවාසිදායක කොන්දේසි යටතේ මූල්‍ය වත්කම් හෝ වගකීම් තවත් පාර්ශවයක් සමඟ හුවමාරු කිරීමට ගිවිසුම් ගත බැඳීමක් ලබා දේ. කෙසේ වුවද සාමාන්‍යයෙන් ගිවිසුම ආරම්භයේ දී එම ප්‍රාථමික සාධන පත්‍ර පැවරීම සිදුනොවන අතර ගිවිසුම පරිනත වීමේ දී වත් එවැනි පැවරීමක් අවශ්‍යයෙන් ම සිදු නොවේ. සමහර සාධන පත්‍ර වල හුවමාරුවක් කර ගැනීම සඳහා ඇති අයිතියක් හා බැඳීමක් යන දෙකම අඩංගු වේ. හුවමාරුව පිළිබඳ කොන්දේසි ව්‍යුත්පන්න සාධන පත්‍ර ආරම්භයේ දී ම නිශ්චය කරන බැවින් මූල්‍ය වෙළඳපොළේ මිල වෙනස් වෙත්ම එම කොන්දේසි වාසිදායක හෝ නැත්නම් අවාසිදායක විය හැකිය.	
Development	The application of research findings or other knowledge to a plan or design for the production of new or substantially improved materials, devices, products, processes, systems or services before the start of commercial production or use.	LKAS 38.8
සංවර්ධනය	වෘත්තික නිෂ්පාදනය හෝ භාවිතය ඇරඹීමට පෙර, අළුත් හෝ ප්‍රමාණවත් පරිදි වැඩි දියුණු කරන ලද ද්‍රව්‍ය, උපකරණ, නිෂ්පාදනයන්, ක්‍රියාවලීන්, පද්ධති හෝ සේවා නිපදවීම් සැලසුම් කිරීම හෝ නිර්මාණය සැලසුම් කිරීම සඳහා පර්යේෂණ සොයා ගැනීම් හෝ අනිකුත් දැනුම භාවිතා කිරීමයි.	
diluted earnings per share	Profit or loss attributable to ordinary equity holders of the parent entity (the numerator), divided by the weighted average number of ordinary shares outstanding during the period (the denominator), both adjusted for the effects of all dilutive potential ordinary shares.	LKAS 33.31

තනුක කොටසක ඉපැයුම්	මව් අස්තීත්වයේ (ලවය) සාමාන්‍ය ස්කන්ධ දරන්නන්ට අදාලවන ලාභය හෝ අලාභය, කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී ඉතිරිව ඇති හරිත මධ්‍යක සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාවෙන් (හරය) බෙදා, ඊට සියළුම තනුකික හවස සාමාන්‍ය කොටස් සඳහා වූ බලපෑම් ගැලපිය යුතු ය.	
Dilution	A reduction in earnings per share or an increase in loss per share resulting from the assumption that convertible instruments are converted, that options or warrants are exercised, or that ordinary shares are issued upon the satisfaction of specified conditions.	LKAS 33.5
තනුකය	පරිව්‍යාස සාධන පත්‍ර පරිවර්තන කිරීම, විකල්පයන් හෝ බලපත්‍ර ක්‍රියාත්මක කිරීම හෝ නිශ්චිත කොන්දේසි සපුරාලීමෙන් පසුව සාමාන්‍ය කොටස් නිකුත් කිරීම යන උපකල්පනයන්හි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස කොටසක ඉපැයුම් අඩුවීම හෝ කොටසක අලාභය වැඩිවීම.	
dilutive potential ordinary shares	Potential ordinary shares whose conversion to ordinary shares would decrease earnings per share or increase loss per share from continuing operations.	LKAS 33.41
තනුකික හවස සාමාන්‍ය කොටස්	හවස සාමාන්‍ය කොටස්, ඒවා සාමාන්‍ය කොටස් බවට පරිවර්තනය කිරීමේ දී, සන්නිකිත මෙහෙයුම් වලින් කොටසක ඉපැයුම අඩුවීම හෝ කොටසක අලාභය වැඩිවීම සිදුවේ.	
direct insurance contract	An insurance contract that is not a reinsurance contract.	SLFRS 4.A
සෘජු රක්ෂණ ගිවිසුම	ප්‍රතිරක්ෂණ ගිවිසුමක් නොවන රක්ෂණ ගිවිසුමකි.	
direct method of reporting cash flows from operating activities.	A method whereby major classes of gross cash receipts and gross cash payments are disclosed.	LKAS 7.18(a)
මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම් වලින් වන මුදල් ප්‍රවාහයන් වාර්තා කිරීමේ සෘජුක්‍රමය.	ප්‍රධාන පන්තීන්හි දළ මුදල් ලැබීම් සහ දළ මුදල් ගෙවීම් හෙළිදරව් කෙරෙන සෘජු ක්‍රමය.	
discontinued operation	A component of an entity that either has been disposed of or is classified as held for sale and; (a) represents a separate major line of business or geographical area of operations, (b) is part of a single co-ordinated plan to dispose of a separate major line of business or geographical area of operations or (c) is a subsidiary acquired exclusively with a view to resale.	SLFRS 5.A
අසන්නිකික මෙහෙයුම	අස්තීත්වයක එක්කෝ බැහැරකරන ලද හෝ විකිණීම සඳහා රඳවා ගෙන ඇති ලෙස වර්ගීකරණය කළ සංරචකයකි. එමෙන්ම එය : (අ) වෙනම ප්‍රධාන ව්‍යාපාර අංශයක් හෝ භූගෝලීය මෙහෙයුම් ප්‍රදේශයක් නියෝජනය කරයි.	

(ආ) වෙනම ප්‍රධාන ව්‍යාපාර අංශයක් හෝ භූගෝලීය මෙහෙයුම් ප්‍රදේශයක් බැහැර කිරීමේ තනි සම්බන්ධීකරණ සැලසුමක කොටසක්, හෝ

(ඇ) විශේෂයෙන් එය තනිකර නැවත විකිණීමේ අදහසින් අත්කරගත් පරිපාලනයකි.

discretionary participation feature

A contractual right to receive, as a supplement to guaranteed benefits, additional benefits:

SLFRS 4.A

- (a) that are likely to be a significant portion of the total contractual benefits;
- (b) whose amount or timing is contractually at the discretion of the issuer; and
- (c) that are contractually based on:
  - (i) the performance of a specified pool of contracts or a specified type of contract;
  - (ii) realised and/or unrealised investment returns on a specified pool of assets held by the issuer; or
  - (iii) the profit or loss of the company, fund or other entity that issues the contract.

අභිමතානුසාරි සහභාගිවීමේ ලක්ෂණය

සහතික කළ ප්‍රතිලාභ වලට අතිරේකව පහත දක්වන අමතර ප්‍රතිලාභ ලැබීමේ ගිවිසුම්මය අයිතිය

(අ) මුළු ගිවිසුම්මය ප්‍රතිලාභවලට සාපේක්ෂව සැලකිය යුතු කොටසක් වීමේ හැකියාව ඇත.

(ආ) කෙනෙකුගේ ප්‍රමාණය හෝ කාල වේලා ප්‍රාන්තරය ගිවිසුම් ප්‍රකාර නිකුත් කරන්නාගේ අභිමතය පරිදි වේ.

(ඇ) පහත සඳහන් දෑ ගිවිසුම්ගතව පදනම් වේ:-

- (i) නිශ්චිත ගිවිසුම් කිටු හෝ නිශ්චිත වර්ගයේ ගිවිසුම් ඉටුකිරීම.
- (ii) නිකුත් කරන්නා විසින් දරනු ලබන නිශ්චිත වත්කම් කිටු මත උපලබ්ධි වූ සහ / හෝ උපලබ්ධි නොවූ ආයෝජන ප්‍රතිලාභ ලැබීම;
- (iii) කොන්ත්‍රාත්තුව නිකුත් කරන සමාගමේ, අරමුදලේ හෝ වෙනත් අස්තීත්වයක ලාභය හෝ අලාභය.

disposal group

A group of assets to be disposed of, by sale or otherwise, together as a group in a single transaction, and liabilities directly associated with those assets that will be transferred in the transaction. The group includes goodwill acquired in a business combination if the group is a cash-generating unit to which goodwill has been allocated in accordance with the requirements of paragraphs 80–87 of LKAS 36 or if it is an operation within such a cash-generating unit.

SLFRS 5.A

බැහැර කරන කාණ්ඩය

ගණුදෙනුවේ දී පැවරීමට ඇති වත්කම් සමඟ සෘජුව සම්බන්ධ වගකීම් සමඟ කාණ්ඩයක් ලෙස හෝ තනි ගණුදෙනුවක් ලෙස විකිණීමෙන් හෝ වෙනත් ආකාරයකින් බැහැර කිරීමට ඇති වත්කම් කාණ්ඩයකි. LKAS 36 වත්කම් හානිකරණය හි 80-87 ඡේදවල අවශ්‍යතාවලට අනුකූලව කිර්තිනාමය වෙන්කර ඇති කාණ්ඩය මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් වූ කාණ්ඩයක් නම් හෝ එවැනි මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් තුළ වූ මෙහෙයුමක් නම් ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී අත්පත් කරගන්නා ලද කිර්තිනාමය වත්කම් කාණ්ඩයට ඇතුළත් වේ.

Dividends	Distributions of profits to holders of equity investments in proportion to their holdings of a particular class of capital.	LKAS 18.5
ලාභාංශ	යම්කිසි ප්‍රාග්ධන පංතියක ස්කන්ධ ආයෝජන හිමිකරුවන්ට ඔවුන්ගේ හිමිකාරිත්වයේ අනුපාතයට බෙදාහරිනු ලබන ලාභ.	
economic life	<p>Either:</p> <p>(a) the period over which an asset is expected to be economically usable by one or more users; or</p> <p>(b) the number of production or similar units expected to be obtained from the asset by one or more users.</p>	LKAS 17.4
ආර්ථික ජීවිතකාලය	<p>එක්කෝ:</p> <p>(අ) භාවිතා කරන්නන් එක් අයකු හෝ වැඩි දෙනෙකු විසින් වත්කමක් ආර්ථිකමය වශයෙන් භාවිතා කරනු ඇතැයි අපේක්ෂිත කාලපරිච්ඡේදය; හෝ</p> <p>(ආ) භාවිතාකරන්නන් එක් අයකු හෝ වැඩි දෙනෙකු විසින් වත්කමෙන් ලබා ගැනීමට අපේක්ෂිත නිෂ්පාදනය හෝ ඒ හා සමාන ඒකක ගණන වේ.</p>	
effective interest method	A method of calculating the amortised cost of a financial asset or a financial liability (or group of financial assets or financial liabilities) and of allocating the interest income or interest expense over the relevant period.	LKAS 39.9
සඵල පොලී ක්‍රමය	මූල්‍ය වත්කමක හෝ මූල්‍ය වගකීමක (හෝ මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් කාණ්ඩයක) ක්‍රමක්ෂය කළ පිරිවැය ගණනය කිරීමේ සහ පොලී ආදායම හෝ පොලී වියදම අදාළ කාලපරිච්ඡේදය පුරා බෙදා වෙන්කිරීමේ ක්‍රමය.	
effective interest rate	The rate that exactly discounts estimated future cash payments or receipts through the expected life of the financial instrument or, when appropriate, a shorter period to the net carrying amount of the financial asset or financial liability. When calculating the effective interest rate, an entity shall estimate cash flows considering all contractual terms of the financial instrument (for example, prepayment, call and similar options) but shall not consider future credit losses. The calculation includes all fees and points paid or received between parties to the contract that are an integral part of the effective interest rate (see LKAS 18), transaction costs, and all other premiums or discounts. There is a presumption that the cash flows and the expected life of a group of similar financial instruments can be estimated reliably. However, in those rare cases when it is not possible to estimate reliably the cash flows or the expected life of a financial instrument (or group of financial instruments), the entity shall use the contractual cash flows over the full contractual term of the financial instrument (or group of financial instruments).	LKAS 39.9
සඵල පොලී අනුපාතය	මූල්‍ය සාධන පත්‍රයේ අපේක්ෂිත ආයු කාලය තුළ හෝ අදාළ කල්හි, මූල්‍ය වත්කම හෝ මූල්‍ය වගකීමේ ශුද්ධ ධාරණ අගයට කෙටි කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ වට්ටම් කරන නියම අනුපාතිකය. සඵල පොලී අනුපාතිකය ගණනය කරන විට අස්තීත්වය, මූල්‍ය සාධන පත්‍රයේ සියළුම ගිවිසුම්මය ඇස්තමේන්තු	

කළ අනාගත මුදල් ගෙවීම් හෝ ලැබීම් නියමයන් සැලකිල්ලට ගනිමින් මුදල් ප්‍රවාහ ඇස්තමේන්තු පිළියෙල කළ යුතු නමුත් එහිදී අනාගත ණය පාඩු සැලකිල්ලට නොගත යුතුය. (උදාහරණයක් වශයෙන්, කලින් ගෙවීම්, ඇරයුම් සහ සමාන විකල්පයන්) ගණනය කිරීමට සියලු ගාස්තු සහ සඵල පොලී අනුපාතිකයේ අවශ්‍යම කොටසක් වන ගිවිසුමේ පාර්ශව අතර ලකුණු ගෙවීම් සහ ලැබීම් (LKAS 18 බලන්න) ගනුදෙනු පිරිවැය සහ සියළුම වෙනත් අධිමිල හෝ වට්ටම් ඇතුලත් වේ. සමාන මූල්‍ය සාධන පත්‍ර කාණ්ඩයක මුදල් ප්‍රවාහ සහ අපේක්ෂිත ආයුකාලය විශ්වාසනීය ලෙස ඇස්තමේන්තු කළ හැකි යැයි මතයක් පවතී. කෙසේ නමුදු, මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක (හෝ මූල්‍ය සාධන පත්‍ර කාණ්ඩයක) මුදල් ප්‍රවාහ හෝ මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක අපේක්ෂිත ආයුකාලය විශ්වාසනීය ලෙස ඇස්තමේන්තු කිරීමට අසීරු විරල අවස්ථාවකදී අස්තීත්වය මූල්‍ය සාධන පත්‍රයේ (හෝ මූල්‍ය සාධනපත්‍ර කාණ්ඩයේ), සම්පූර්ණ ගිවිසුම් ගත කාලය තුල ගිවිසුම් ප්‍රකාර වූ මුදල් ප්‍රවාහය යොදාගනී.

embedded derivative

A component of a hybrid (combined) instrument that also includes a non-derivative host contract—with the effect that some of the cash flows of the combined instrument vary in a way similar to a stand-alone derivative. An embedded derivative causes some or all of the cash flows that otherwise would be required by the contract to be modified according to a specified interest rate, financial instrument price, commodity price, foreign exchange rate, index of prices or rates, credit rating or credit index, or other variable, provided in the case of a non-financial variable that the variable is not specific to a party to the contract. A derivative that is attached to a financial instrument but is contractually transferable independently of that instrument, or has a different counterparty from that instrument, is not an embedded derivative, but a separate financial instrument.

LKAS 39.10

නිහිත ව්‍යුත්පන්නය

දෙමුහුන් (ඒකාබද්ධ) සාධන පත්‍රයක සංරචකයකි. මෙයට ඒකාබද්ධ සාධන පත්‍රයේ සමහර මුදල් ප්‍රවාහ තනිවම ව්‍යුත්පන්න ලෙසට සමාන වෙමින් වෙනස් වේ. නිශ්චිත පොලී අනුපාතිකය, මූල්‍ය සාධන පත්‍රමිල, වෙළඳ භාණ්ඩ මිල, විදේශ විනිමය අනුපාතිකය, මිල දර්ශක හෝ අනුපාත, ණය ප්‍රමාණය හෝ ණය දර්ශකය, හෝ වෙනත් විචල්‍යයන් අනුව නිහිත ව්‍යුත්පන්නය ගිවිසුම් ප්‍රකාර අවශ්‍ය සමහර හෝ සියළුම මුදල් ප්‍රවාහයන් මඳක් වෙනස් කිරීමට ක්‍රියා කරයි. මූල්‍ය සාධන පත්‍රයකට සම්බන්ධ නමුත් ගිවිසුම් ප්‍රකාර ස්වාධීනව මාරු කළ හැකි හෝ සාධන පත්‍රයට වෙනත් ප්‍රතිබන්ධනයක ඇතිවිට, එය නිහිත ව්‍යුත්පන්නයක් නොවේ. නමුත් වෙනත් මූල්‍ය සාධන පත්‍රයකි.

employee benefits

All forms of consideration given by an entity in exchange for service rendered by employees.

LKAS 19.7

සේවක ප්‍රතිලාභ

අස්තීත්වයක් එහි සේවකයන් විසින් සපයනු ලබන සේවාවට හුවමාරු වශයෙන් ලබා දෙන්නා වූ සියළුම ආකාරයේ ගෙවීම් වේ.

employees and others providing similar services

Individuals who render personal services to the entity and either.

- (a) the individuals are regarded as employees for legal or tax purposes,
- (b) the individuals work for the entity under its direction in the same way a individuals who are regarded as employees for legal or tax purposes, or

SLFRS 2.A

	(c) the services rendered are similar to those rendered by employees. For example, the term encompasses all management personnel, ie those persons having authority and responsibility for planning, directing and controlling the activities of the entity, including non-executive directors.	
සේවකයින් සහ ඒ හා සමාන සේවාවන් සපයන අනිකුත් උදව්‍ය.	අස්තීත්වයට පොද්ගලික සේවා සපයන පුද්ගලයින් සහ එක්කෝ; (අ) නීතිමය හෝ බදු පරමාර්ථ සඳහා සේවකයින් ලෙස සලකනු ලබන පුද්ගලයින්. (ආ) නීතිමය හෝ බදු පරමාර්ථ සඳහා සේවකයින් වශයෙන් සලකනු ලබන පුද්ගලයින් මෙන් අස්තීත්වයේ විධානයන් අනුව අස්තීත්වයට වැඩ කරන පුද්ගලයින්; නැතහොත් (ඇ) සපයනු ලබන සේවාවන් සේවකයින් විසින් සපයනු ලබන සේවාවන්ට සමාන වීම, උදාහරණයක් ලෙස, මෙම පදයට සියලුම කළමනාකරණ පිරිස ඇතුළත් වේ. එනම් සැලසුම් කිරීම, විධානය කිරීම සහ පාලනය කිරීමේ කාර්යයන් සඳහා අධිකාරී බලය සහ වගකීම ඇති විධායක නොවන අධ්‍යක්ෂ වරුන් නොවන අය ඇතුළුව සියලුම පුද්ගලයින්.	
entity-specific value	The present value of the cash flows an entity expects to arise from the continuing use of an asset and from its disposal at the end of its useful life or expects to incur when settling a liability.	LKAS 16.6, LKAS 38.8
අස්තීත්ව විශේෂිත වටිනාකම	වත්කමක් අඛණ්ඩව පාවිච්චි කිරීමෙන් සහ එහි ප්‍රයෝජනවත් ආයුකාලය අවසානයේ දී බැහැර කිරීමේ දී, හෝ වගකීමක් නිරවුල් කිරීමේදී දැරිය යුතු මුදල් ප්‍රවාහවල වර්තමාන අගය.	
equity	The residual interest in the assets of the entity after deducting all its liabilities.	F.49(c)
ස්කන්ධය	අස්තීත්වයෙහි වත්කම්වලින් එහි සියලු වගකීම් අඩුකළ පසු අවශේෂවන ඇල්මය.	
equity instrument	A contract that evidences a residual interest in the assets of an entity after deducting all of its liabilities.	LKAS 32.11, SLFRS 2.A
ස්කන්ධ සාධන පත්‍රය	අස්තීත්වයක සියලුම වගකීම් අඩුකිරීමෙන් පසු එහි වත්කම් කෙරෙහි අවශේෂ හිමිකමක් ඇති බවට සාක්ෂි දරන්නාවූ ගිවිසුමකි.	
equity instrument granted	The right (conditional or unconditional) to an equity instrument of the entity conferred by the entity on another party, under a share-based payment arrangement.	SLFRS 2.A
ප්‍රදානය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රය	කොටස් පදනම් ගෙවීම් වැඩ පිළිවෙලක් යටතේ අස්තීත්වයක් විසින් වෙනත් පාර්ශවයකට ප්‍රදානය කරනු ලබන අස්තීත්වයේ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයට ඇති අයිතිය (කොන්දේසි සහිත හෝ කොන්දේසි විරහිතව).	
equity interests	In SLFRS 3 is used broadly to mean ownership interests of investor-owned entities and owner, member or participant interests of mutual entities.	SLFRS 3.A
ස්කන්ධ අයිතින්	SLFRS 3 හි මෙය පුළුල් ලෙස යොදාගන්නේ ආයෝජක හිමි අස්තීත්වයන්හි හිමිකම් අයිතින් සහ අන්‍යෝන්‍ය අස්තීත්වයන්හි හිමිකරු, සාමාජික, හෝ සහභාගිවන්නන්ගේ හිමිකම් හැඟවීමටය.	

equity method	A method of accounting whereby the investment is initially recognised at cost and adjusted thereafter for the post-acquisition change in the investor's share of net assets of the investee. The profit or loss of the investor includes the investor's share of the profit or loss of the investee.	LKAS 28.2
ස්කන්ධ ක්‍රමය	.ආයෝජනය මූලිකව පිරිවැයට හඳුනාගෙන ඉන්පසුව ආයෝජිතයාගේ ශුද්ධ වත්කම්වල ආයෝජකයාගේ කොටසෙහි අත්පත්කරගැනීමෙන් පසු සිදුවන වෙනස්වීම් සඳහා ගැලපීම් කරනු ලබන ගිණුම්කරණ ක්‍රමයකි. ආයෝජකයාගේ ලාභය හෝ අලාභයට ආයෝජිතයාගේ ලාභයේ හෝ අලාභයේ ආයෝජකයාගේ කොටස ද ඇතුළත් වේ.	
equity-settled share-based payment transaction	A share-based payment transaction in which the entity receives goods or services as consideration for equity instruments of the entity (including shares or share options).	SLFRS 2.A
ස්කන්ධ - නිරවුල් කිරීමේ කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනුව	අස්තිත්වයේ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර සඳහා ප්‍රතිශ්ඨාව වශයෙන් (කොටස් හෝ කොටස් විකල්ප ඇතුළුව) අස්තිත්වයට භාණ්ඩ හෝ සේවා ලැබෙන කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනුවකි.	
events after the reporting period	Those events, favourable and unfavourable, that occur between the end of the reporting period and the date when the financial statements are authorised for issue. Two types of events can be identified: (a) those that provide evidence of conditions that existed at the end of the reporting period (adjusting events after the reporting period); and (b) those that are indicative of conditions that arose after the reporting period (non-adjusting events after the reporting period).	LKAS 10.3
වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයට පසු සිදුවීම්	වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයේ අවසාන දිනය සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන නිකුත් කිරීම අනුමත කරන දිනය අතර සිදුවන වාසිදායක හා අවාසිදායක සිදුවීම්ය. දෙයාකාරයක සිදුවීම් හඳුනාගත හැක. (අ) වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ පැවති තත්ත්වයන් පිළිබඳ සාක්ෂි සපයන සිදුවීම්. (වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයට පසු ගලපන සිදුවීම්); සහ (ආ) වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයට පසුකාලීනව පැනනැගුණු තත්ත්වයන් හඟවන සිදුවීම්. (වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයට පසු ගැලපීම් නොකරන සිදුවීම්.)	
exchange difference	The difference resulting from translating a given number of units of one currency into another currency at different exchange rates.	LKAS 21.8
විනිමය වෙනස	දී ඇති එක් ව්‍යවහාර මුදල් ඒකක සංඛ්‍යාවක් විවිධ විනිමය අනුපාතයන් අනුව වෙනත් ව්‍යවහාර මුදලකට පරිවර්තනය කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ඇතිවන වෙනස	
exchange rate	The ratio of exchange for two currencies.	
විනිමය අනුපාතය	ව්‍යවහාර මුදල් දෙකක් සඳහා හුවමාරු කිරීමේ අනුපාතය	LKAS 21.8
expenses	Decreases in economic benefits during the accounting period in the form of outflows or depletions of assets or incurrences of liabilities that result in decreases in equity, other than those relating to distributions to equity participants.	F.70(b)

වියදම්	ගිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදය තුළ පිටතට ගලායාම් හෝ වත්කම් ක්ෂයවීම් හෝ වගකීම් හටගැනීමේ ස්වරූපයෙන් ස්කන්ධයට සහභාගි-වන්නන්ට කරන බෙදාහැරීම් හැර, ස්කන්ධය අඩුවීමට හේතුවන ආර්ථික ප්‍රතිලාභයන්ගේ අඩුවීම වේ.	
experience adjustments	The effects of differences between previous actuarial assumptions and what has actually occurred.	LKAS 19.7
අත්දැකීම් ගැලපීම්	අතීතයේදී කළ ආයුගණක උපකල්පන හා සත්‍ය වශයෙන් සිදුවී ඇති දෑ අතර ඇති වෙනස්කම් වලින් පැන නගින්නාවූ ගැලපීම්ය.	
exploration and evaluation assets	Exploration and evaluation expenditures recognised as assets in accordance with the entity's accounting policy.	SLFRS 6.A
ගවේෂණ සහ ඇගයීමේ වත්කම්	අස්තීත්වයේ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය අනුව වත්කම් ලෙස හඳුනාගත් ගවේෂණ සහ ඇගයීම් වියදම්.	
exploration and evaluation expenditures	Expenditures incurred by an entity in connection with the exploration for and evaluation of mineral resources before the technical feasibility and commercial viability of extracting a mineral resource are demonstrable.	SLFRS 6.A
ගවේෂණ සහ ඇගයීමේ වියදම්	බනිජ සම්පතක් නිස්සාරණය පෙන්නුම් කරන තාක්ෂණික යෝග්‍යතාව සහ වාණිජමය ස්වභාවිකතාවයට පෙර අස්තීත්වයක් විසින් බනිජ සම්පත් ගවේෂණය සඳහා බනිජ සම්පත් සහ ඇගයීම් සම්බන්ධයෙන් දරණ ලද වියදම්.	
exploration for and evaluation of mineral resources	The search for mineral resources, including minerals, oil, natural gas and similar non-regenerative resources after the entity has obtained legal rights to explore in a specific area, as well as the determination of the technical feasibility and commercial viability of extracting the mineral resource.	SLFRS 6.A
බනිජ සම්පත් සඳහා ගවේෂණය සහ ඇගයීම	අස්තීත්වයක් විසින් යම් නිශ්චිත ප්‍රදේශයක සොයා බැලීම සඳහා නෛතික අයිතින් මෙන්ම බනිජ සම්පත් ඇදගැනීම සඳහා තාක්ෂණික යෝග්‍යතාව සහ වාණිජමය ස්වභාවිකතාව නිශ්චය කිරීමෙන් පසු වාණිජ බනිජතෙල්, ස්වභාවික වායුව සහ සමාන පුනර්වර්ධන කළ නොහැකි සම්පත් ඇතුළුව බනිජ සම්පත් සඳහා ගවේෂණය.	
fair value	The amount for which an asset could be exchanged, or a liability settled, between knowledgeable, willing parties in an arm's length transaction.	

සාධාරණ වටිනාකම	දැනුම හා කැමැත්ත ඇති පාර්ශ්වයන් අතර අතේ දුරින් වූ ගනුදෙනුවක දී වත්කමක් හුවමාරු කළ හැකි හෝ වගකීමක් බේරුම් කළ හැකි වටිනාකම වේ.	
fair value	The amount for which an asset could be exchanged, a liability settled, or an equity instrument granted could be exchanged, between knowledgeable, willing parties in an arm's length transaction.	SLFRS 2.A
සාධාරණ වටිනාකම	දැනුම හා කැමැත්ත ඇති පාර්ශ්වයන් අතර අතේ දුරින් වූ ගනුදෙනුවක දී වත්කමක් හුවමාරු කළ හැකි වගකීමක් බේරුම් කළ හැකි හෝ ප්‍රදානය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයක් හුවමාරු කළ හැකි වටිනාකම වේ.	
fair value less costs to sell	The amount obtainable from the sale of an asset or cash-generating unit in an arm's length transaction between knowledgeable, willing parties, less the costs of disposal.	LKAS 36.6
විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ වටිනාකම	දැනුම හා කැමැත්ත ඇති පාර්ශ්වයන් අතර අතේ දුරින් වූ ගනුදෙනුවකදී වත්කමක් හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් විකිණීමෙන් බැහැර කිරීමේ පිරිවැය අඩු කළ පසු ලබාගත හැකි ප්‍රමාණය.	
FIFO (first-in,first-out)	The assumption that the items of inventory that were purchased or produced first are sold first, and consequently the items remaining in inventory at the end of the period are those most recently purchased or produced.	LKAS 2.27
ප්‍ර.ලැ.ප්‍ර.නි.(ප්‍රථමයෙන් ලැබීම් ප්‍රථමයෙන් නිකුත් කිරීම)	ප්‍රථමයෙන් මිලදී ගත් හෝ නිෂ්පාදනය කරන ලද තොග අයිතමයන් මුලින් විකුණන බව උපකල්පනය කරන අතර එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ තොගයේ ඉතිරි වී ඇති අයිතමයන් වඩාත්ම මෑතකදී මිලදී ගත් හෝ නිෂ්පාදනය කළ අයිතමයන් වේ.	
finance lease	A lease that transfers substantially all the risks and rewards incidental to ownership of an asset. Title may or may not eventually be transferred.	LKAS 17.4
මූල්‍ය කල්බද්ද	වත්කමක අයිතිය මත ඇතිවන්නාවූ අවදානම් හා ප්‍රතිලාභ සියල්ලක්ම පාහේ පවරා දෙන්නා වූ කල්බද්දකි. අවසානයේ අයිතිය පැවරීමට හෝ නොපැවරීමට පුළුවන.	
financial asset	Any asset that is: LKAS 32.11 (a) cash; (b) an equity instrument of another entity; (c) a contractual right: (i) to receive cash or another financial asset from another entity; or (ii) to exchange financial assets or financial liabilities with another entity under conditions that are potentially favourable to the entity; or (c) a contract that will or may be settled in the entity's own equity instruments and is: (i) a non-derivative for which the entity is or may be obliged to receive a variable number of the entity's own equity instruments; or	LKAS 32.11

- (ii) a derivative that will or may be settled other than by the exchange of a fixed amount of cash or another financial asset for a fixed number of the entity's own equity instruments. For this purpose the entity's own equity instruments do not include puttable financial instruments classified as equity instruments in accordance with paragraphs 16A and 16B of LKAS 32, instruments that impose on the entity an obligation to deliver to another party a pro rata share of the net assets of the entity only on liquidation and are classified as equity instruments in accordance with paragraphs 16C and 16D of LKAS 32, or instruments that are themselves contracts for the future receipt or delivery of the entity's own equity instruments.

මූල්‍ය වත්කම

යම් වත්කමක්, එනම්;

(අ) මුදල්;

(ආ) වෙනත් අස්තීත්වයක, ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයක්;

(ඇ) (i) වෙනත් අස්තීත්වයකින් මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කමක් ලැබීමට; හෝ

(ii) අස්තීත්වයකට හවුමය වශයෙන් වාසිදායක කොන්දේසි යටතේ වෙනත් අස්තීත්වයක් සමග මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීම් හුවමාරු කර ගැනීමට ගිවිසුම්මය අයිතියක්;

(ඈ) අස්තීත්වයේම ස්වකීය ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයකින්ම නිරවුල් කරන්නාවූ හෝ කළ හැකි ගිවිසුමක්; සහ

(i) අස්තීත්වයේ ස්වකීය ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයන්ගෙන්ම විචල්‍ය වන සංඛ්‍යාවක් ලබන හෝ බාරදීමට අස්තීත්වය බැඳීමක් ඇති ව්‍යුත්පන්නයක් නොවන්නක්; හෝ

(ii) අස්තීත්වයේ ස්වකීය සාධන පත්‍ර ස්ථාවර සංඛ්‍යාවක් සඳහා ස්ථාවර මුදල් ප්‍රමාණයක් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කම් හුවමාරුවකින් තොරව නිරවුල් කරන්නාවූ හෝ කළ හැකි ව්‍යුත්පන්නයක්. අස්තීත්වයේ තම ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර අනාගතයේදී ඒවාට ලැබීමට හෝ භාරදීම සඳහා ඇති ගිවිසුම්, මෙම පරමාර්ථය සඳහා LKAS 32 හි ඡේද 16 අ සහ ඡේද 16 ආ ප්‍රකාර ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇති නිකුත් කරන්නා වෙත ආපසු පැවරීමේ අයිතිය ඇති මූල්‍ය සාධන පත්‍ර අස්තීත්වයේ ස්වකීය සාධන පත්‍ර යන්නට ඇතුළත් නොවන අතර LKAS 32 හි ඡේද 16 ඇ සහ 16 ඈ ප්‍රකාර ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇති අස්තීත්වය ඇවර කිරීමේදී පමණක් එහි ශුද්ධ වත්කම් වලින් සාමාන්‍යපාති කොටසක් වෙනත් පාර්ශ්වයකට පැවරෙන සාධන පත්‍ර හෝ අස්තීත්වයේම ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර අනාගත ලැබීම් හෝ භාරදීම් ගිවිසුම් වන සාධනපත්‍ර වලට ඇතුළත් නොවෙයි.

financial asset or
financial liability
at fair value through
profit or loss

A financial asset or financial liability that meets either of the following conditions.

LKAS 39.9

- (i) it is acquired or incurred principally for the purpose of selling or repurchasing it in the near term;
  - (ii) on initial recognition it is part of a portfolio of identified financial instruments that are managed together and for which there is evidence of a recent actual pattern of short-term profit-taking; or
  - (iii) it is a derivative (except for a derivative that is a financial guarantee contract or a designated and effective hedging instrument).
- (b) Upon initial recognition it is designated by the entity as at fair value through profit or loss. An entity may use this designation only when permitted by LKAS 39 paragraph 11A (embedded derivatives) or when doing so results in more relevant information, because either
- (i) it eliminates or significantly reduces a measurement or recognition inconsistency (sometimes referred to as ‘an accounting mismatch’) that would otherwise arise from measuring assets or liabilities or recognising the gains and losses on them on different bases; or
  - (ii) a group of financial assets, financial liabilities or both is managed and its performance is evaluated on a fair value basis, in accordance with a documented risk management or investment strategy, and information about the group is provided internally on that basis to the entity’s key management personnel (as defined in LKAS 24).

ලාභ හෝ අලාභ
තුළින් සාධාරණ අගයට
මූල්‍ය වත්කම හෝ
මූල්‍ය වගකීම

පහත සඳහන් තත්ත්වයන් කුමක් හෝ සපුරාලන මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීමක් වෙළෙඳාම සඳහා තබාගෙන ඇති ලෙස වර්ගීකරණය කළ හැක.

- (i) ප්‍රධාන වශයෙන් එය නුදුරු කාලයේදී විකිණීමේ හෝ නැවත මිලදී ගැනීමේ අරමුණ ඇතිව පවරා ගැනීම හෝ දරා ගැනීම;
  - (ii) මූලික හඳුනාගැනීමේ දී එකට කළමනාකරණය කෙරෙන සහ මෑතදී කෙටිකාලීන ලාභ ලැබීම් සත්‍ය රටාවක් පිළිබඳව සාක්ෂි ඇති හඳුනාගත් මූල්‍ය සාධන පත්‍ර කළඹක කොටසක් වීම; හෝ
  - (iii) එය ව්‍යුත්පන්නයක් වීම (මූල්‍ය ඇප ගිවිසුමක් හෝ නම්කළ සහ, සඵල ඉදිරි රැකුම් සාධන පත්‍ර ව්‍යුත්පන්නයක් හැර).
- (ආ) මූලික හඳුනාගැනීමේ දී අස්තීත්වය විසින් එය ලාභය හෝ අලාභය මගින් සාධාරණ අගයට වශයෙන් නම් කරනු ලැබේ. අස්තීත්වයක් විසින් මෙම නම් කිරීම උපයෝගීකර කර ගනු ලබන්නේ LKAS 39 හි ඡේද 11 අ මගින් අවසර දෙන විට පමණක්ම (නිහිත ව්‍යුත්පන්න) හෝ පහත සඳහන් දෑ හේතුවෙන් එසේ කිරීමෙන් වඩාත් අදාළ තොරතුරු ප්‍රතිඵලය ලෙස ලැබේ නම් පමණි.
- (i) එසේ නොවුනහොත් විවිධ පදනම් මත වත්කම් හෝ වගකීම් මැනීමෙන් හෝ ඒ මත ලාභ අලාභ අඳුනාගැනීම තුළින් පැන නගින මැනීමේ හෝ හඳුනාගැනීමේ අසංගතතාවය (ඇතැම් විට ගිණුම්කරණ නොගැලපීමක් ලෙස නම් කෙරෙන) තුරන් කර දමන්නේ නම් හෝ සැලකිය යුතු අන්දමින් අඩු කරන්නේ නම් හෝ නැත්නම්;

	(ii) අවදානම් කළමනාකරණය හෝ ආයෝජන උපාය මාර්ගය සම්බන්ධ සවිස්තර ලේඛනයට අනුකූලව මූල්‍ය වත්කම් සමූහය, මූල්‍ය වගකීම් හෝ ඒ දෙකම කළමනාකරණය කර සාධාරණ ඇගයීමේ පදනමක් මත එහි කාර්යසාධනය ඇගයීමට භාජනය කර, එම පදනමින් සියලු තොරතුරු අභ්‍යන්තරිකව අස්තිත්වයේ ප්‍රධාන කළමනාකාරිත්වයේ පිරිසට සපයනු ලැබීම.	
Financial guarantee contract	A contract that requires the issuer to make specified payments to reimburse the holder for a loss it incurs because a specified debtor fails to make payment when due in accordance with the original or modified terms of a debt instrument.	LKAS 39.9, SLFRS 4.A
මූල්‍ය සහතික වීමේ ගිවිසුම	ණය සාධන පත්‍රයක මුල් හෝ සංශෝධිත කොන්දේසි ප්‍රකාර යම් නිශ්චිත ණය ගැතියෙකු විසින් ගෙවීම් කිරීමට අපොහොසත් වීම හේතුවෙන් නියමිත අවස්ථාවේ දී, ධාරකයාට ඇතිවන පාඩුව ප්‍රතිපූරණය කිරීමට නිකුත් කරන්නා විසින් නිශ්චිත ගෙවීමක් කළ යුතු බව අවශ්‍ය කෙරෙන ගිවිසුමකි.	
financial instrument	Any contract that gives rise to a financial asset of one entity and a financial liability or equity instrument of another entity.	
මූල්‍ය සාධන පත්‍රය	එක් අස්තිත්වයකට මූල්‍ය වත්කමක් සහ වෙනත් අස්තිත්වයක මූල්‍ය වගකීමකට හෝ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයකට තුඩු දෙන්නාවූත් කවර හෝ ගිවිසුමකි.	LKAS 32.11
Financial liability	Any liability that is (a) a contractual obligation: (i) to deliver cash or another financial asset to another entity; or (ii) to exchange financial assets or financial liabilities with another entity under conditions that are potentially unfavourable to the entity; or (b) a contract that will or may be settled in the entity's own equity instruments and is – (i) a non-derivative for which the entity is or may be obliged to deliver a variable number of the entity's own equity instruments; or (ii) a derivative that will or may be settled other than by the exchange of a fixed amount of cash or another financial asset for a fixed number of the entity's own equity instruments. For this purpose the entity's own equity instruments do not include puttable financial instruments that are classified as equity instruments in accordance with paragraphs 16A and 16B of LKAS 32, instruments that impose on the entity an obligation to deliver to another party a <i>pro rata</i> share of the net assets of the entity only on liquidation and are classified as equity instruments in accordance with paragraphs 16C and 16D of LKAS 32, or instruments that are contracts for the future receipt or delivery of the entity's own equity instruments.	LKAS 32.11

As an exception, an instrument that meets the definition of a financial liability is classified as an equity instrument if it has all the features and meets the conditions in paragraphs 16A and 16B or paragraphs 16C and 16D of LKAS 32.

මූල්‍ය වගකීම

යම් වගකීමක්, එනම් -

- (අ) (i) වෙනත් අස්තීත්වයකට මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කමක් භාරදීමට; හෝ
  - (ii) අස්තීත්වයට හවුමය වශයෙන් අවාසිදායක තත්ත්වයක් යටතේ වෙනත් අස්තීත්වයක් සමග මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් හුවමාරු කර ගැනීමට ඇති ගිවිසුම්ගත බැඳීමක්, හෝ
  - (ආ) අස්තීත්වය ස්වකීය ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයන්හි නිරවුල් කරන හෝ කළ හැකි ගිවිසුමක්; සහ
  - (i) අස්තීත්වයේ ස්වකීය ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයන්ගෙන්ම විචල්‍ය සංඛ්‍යාවක් භාර දෙනු ලබන හෝ බාරදීමට අස්තීත්වය බැඳීමක් ඇති, ව්‍යුත්පන්නයක් නොවන්නක්; හෝ
  - (ii) අස්තීත්වයේ ස්වකීය ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ස්ථාවර ගණනක් සඳහා ස්ථාවර මුදල් ප්‍රමාණයක් හෝ වෙනත් මූල්‍යමය හුවමාරුවකින් තොරව, නිරවුල් කරන හෝ කළ හැකි ව්‍යුත්පන්නයකි.
- මෙම පරමාර්ථ සඳහා LKAS 32 හි ඡේද 16අ සහ 16ආ ප්‍රකාර ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇති නිකුත් කරන්නා වෙත ආපසු පැවරීමේ අයිතිය ඇති මූල්‍ය සාධන පත්‍ර අස්තීත්වයක් ස්වකීය සාධන පත්‍ර සාධනයන්ට ඇතුළත් නොවන අතර LKAS 32 හි ඡේද 16ඇ සහ 16ඈ ප්‍රකාර ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ලෙස වර්ගීකරණය අස්තීත්වය කළ ශුද්ධ වත්කම් වලින් අනුපාතානුකූල කොටසක් ඇවර කිරීමක දී පමණක් වෙනත් පාර්ශවයකට භාරදීමේ බැඳීමක් පැවරෙන සාධන පත්‍ර හෝ අස්තීත්වයේම ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර අනාගත ලැබීම් හෝ භාරදීම් ගිවිසුම් වන සාධන පත්‍ර ව්‍යතිරේකයක් වශයෙන් මූල්‍ය වගකීමක් යන නිර්වචනය සපුරාලන සාධන පත්‍රයක්, එය LKAS 32 හි ඡේද 16ඇ සහ ඡේද 16ඈ හෝ ඡේද 16අ සහ 16ආ වල තත්ත්වයන් සපුරාලීම සහ සියලු ලක්ෂණයන් ඇත්නම් එය ස්කන්ධ පත්‍ර ලෙස වර්ගීකරණය ලැබේ.

Financial position

The relationship of the assets, liabilities and equity of an entity, as reported in the balance sheet [statement of financial position].

F47,
LKAS 1.54

මූල්‍ය තත්ත්වය

ශේෂ පත්‍රයෙහි වාර්තාකර ඇති පරිදි අස්තීත්වයක වත්කම්, වගකීම් සහ ස්කන්ධ අතර සම්බන්ධය වේ. (මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය)

Financial risk

The risk of a possible future change in one or more of a specified interest rate, financial instrument price, commodity price, foreign exchange rate, index of prices or rates, credit rating or credit index or other variable, provided in the case of a non-financial variable that the variable is not specific to a party to the contract.

SLFRS 4.A

මූල්‍ය අවදානම

මූල්‍ය නොවන විචල්‍යයක දී එම විචල්‍යය ගිවිසුමේ පාර්ශවකරුවකුට නිශ්චිත නොවන විට හැර, නිශ්චිත පොළී අනුපාතයක, මූල්‍ය සාධන පත්‍ර මිල, වෙළඳ භාණ්ඩ මිල, විදේශ විනිමය අනුපාත මිල හෝ අනුපාතික දර්ශක, ණය ප්‍රමාණනය හෝ ණය දර්ශක හෝ වෙනත් විචල්‍යවල එකක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක විය හැකි අනාගත වෙනස්වීමේ අවදානම.

Financial statements	<p>A complete set of financial statements comprises:</p> <ul style="list-style-type: none"> (a) a statement of financial position as at the end of the period; (b) a statement of comprehensive income for the period; (c) a statement of changes in equity for the period; (d) a statement of cash flows for the period; (e) notes, comprising a summary of significant accounting policies and other explanatory information; and (f) a statement of financial position as at the beginning of the earliest comparative period when an entity applies an accounting policy retrospectively or makes a retrospective restatement of items in its financial statements, or when it reclassifies items in its financial statements. 	LKAS 1.10, (F.7)
මූල්‍ය ප්‍රකාශන	<p>සම්පූර්ණ මූල්‍ය ප්‍රකාශන කට්ටලයක් පහත දැවලින් සමන්විත වේ:-</p> <ul style="list-style-type: none"> (අ) කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයක්; (ආ) කාලපරිච්ඡේදය සඳහා විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයක්; (ඇ) කාලපරිච්ඡේදය සඳහා මුදල් ස්කන්ධය වෙනස් වීමේ ප්‍රකාශනය; (ඈ) කාලපරිච්ඡේදය සඳහා මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනය; (ඉ) සැලකිය යුතු ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල සහ අනිකුත් පැහැදිලි කිරීමේ තොරතුරුවල සාරාංශයකින් සමන්විත සටහන්; (ඊ) අස්තීත්වයක් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් අනිතානුයෝගීව යොදා ගනී නම් හෝ තම මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළ අනිතානුයෝගීව අයිතම් නැවත ප්‍රකාශ කරන්නේ නම් හෝ තම මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල අයිතම් නැවත වර්ගීකරණය කරයි නම් සම්පතම සංසන්දනාත්මක කාලපරිච්ඡේදයේ ආරම්භය සඳහා මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයක්. 	
Financing activities	<p>Activities that result in changes in the size and composition of the contributed equity and borrowings of the entity.</p> <p>අස්තීත්වයේ දායක ස්කන්ධයේ හා ණය ගැනීම්වල ප්‍රමාණයේ හා සංයුතියේ වෙනස්කම්වල ප්‍රතිඵලයන් ඇති වන ක්‍රියාකාරකම් ය.</p>	LKAS 7.6
මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම්	<p>A binding agreement for the exchange of a specified quantity of resources at a specified price on a specified future date or dates.</p>	LKAS 39.9
Firm commitment	<p>නිශ්චිත සම්පත් ප්‍රමාණයක් නිශ්චිත මිලකට නිශ්චිත අනාගත දිනක හෝ දිනයන්හි හුවමාරු කිරීම සඳහා වූ අනුගමන සම්මතිය.</p>	
ස්ථිර බැඳීම	<p>An agreement with an unrelated party, binding on both parties and usually legally enforceable, that</p>	SLFRS 5.A
Firm purchase commitment	<ul style="list-style-type: none"> (a) specifies all significant terms, including the price and timing of the transactions, and (b) includes a disincentive for non-performance that is sufficiently large to make performance highly probable. 	

මිල දී ගැනීමේ ස්ථිර බැඳීම	සම්බන්ධිත නොවන පාර්ශවයක් සමඟ පහත සඳහන් දෑ පිළිබඳව දෙපාර්ශවයම බැඳෙන සහ සාමාන්‍යයෙන් නීතිය අනුව බලාත්මක කළ හැකි සම්මතය; (අ) ඉටුකිරීම බොහෝ දුරට නිසැක වීම සඳහා ඉටුනොකිරීම සඳහා ඇති ඉඩ ඇවිරීම සඳහා සෑහෙන තරම් විශාල නොපෙළඹීමක් (අධෛර්යමත් කිරීමක්) ඇතුළත් කිරීම.	
First SLFRS financial statements	The first annual financial statements in which an entity adopts Sri Lanka Accounting Standards (SLFRS/LKAS), by an explicit and unreserved statement of compliance with SLFRSs.	SLFRS 1.A
පළමු SLFRS මූල්‍ය ප්‍රකාශන	SLFRS වලට අනුකූල වන බවට පැහැදිලි සහ අනවශේෂ ප්‍රකාශනයක් මගින් අස්තීත්වයක් විසින් ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති (SLFRS / LKAS) පිළිගත් පළමුවැනි වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශන.	
First SLFRS reporting period	The latest reporting period covered by an entity's first SLFRS financial statements.	SLFRS 1.A
පළමු SLFRS වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය	අස්තීත්වයක පළමුවන SLFRS මූල්‍ය ප්‍රකාශන ආවරණය වන පරිදි වාර්තාකරන අවසන් කාලපරිච්ඡේදය.	
First-time adopter	An entity that presents its first SLFRS financial statements.	SLFRS 1.A
පළමුවරට ව්‍යවහාර කරන්නා	පළමුවරට ශ්‍රී ලමුවාප්‍ර මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කරන අස්තීත්වය	
Fixed price contract	A construction contract in which the contractor agrees to a fixed contract price, or a fixed rate per unit of output, which in some cases is subject to cost escalation clauses.	LKAS 11.3
ස්ථාවර මිල කොන්ත්‍රාත්තුව	සමහර අවස්ථාවල දී පිරිවැය ඉහළ යෑමේ කොන්දේසිවලට යටත්ව කොන්ත්‍රාත්කරු විසින් ස්ථාවර කොන්ත්‍රාත්තු මිලකට හෝ නිමැවුම් ඒකකයකට ස්ථාවර ගාස්තු අනුපාතයකට එකඟවන්නා වූ ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තුවක්.	
Fixed production overheads	Those indirect costs of production that remain relatively constant regardless of the volume of production, such as depreciation and maintenance of factory buildings and equipment, and the cost of factory management and administration.	LKAS 2.12
ස්ථාවර නිෂ්පාදන පොදුකාර්ය පිරිවැය	කර්මාන්ත ශාලා ගොඩනැගිලි සහ උපකරණ ක්ෂය වීම සහ නඩත්තුව සහ කර්මාන්ත ශාලා කළමනාකරණය කිරීම සහ පරිපාලනය වැනි නිෂ්පාදන පරිමාවට සාපේක්ෂව වෙනස් නොවී පවතින වක්‍ර නිෂ්පාදන පිරිවැය වේ.	
Forecast transaction	An uncommitted but anticipated future transaction.	LKAS 39.9
පුරෝකථනය කළ ගනුදෙනුව	නොබැඳුණු නමුත් අපේක්ෂිත අනාගත ගනුදෙනුව,	
Foreign currency විදේශ ව්‍යවහාර මුදල	A currency other than the functional currency of the entity. අස්තීත්වයේ ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල හැර වෙනත් ව්‍යවහාර මුදලකි.	LKAS 21.8
Foreign currency transaction	A transaction that is denominated in or requires settlement in a foreign currency.	

විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ගනුදෙනුව	විදේශ ව්‍යවහාර මුදලකින් නිරවුල් කිරීමට අවශ්‍ය හෝ සඳහන් වන ගනුදෙනුවකි.	LKAS 21.20
Foreign operation	An entity that is a subsidiary, associate, joint venture or branch of the reporting entity, the activities of which are based or conducted in a country or currency other than those of the reporting entity.	LKAS 21.8
විදේශ මෙහෙයුම	වාර්තාකරණ අස්තීත්වය පිහිටා ඇති රට හැර වෙනත් රටක පිහිටි හෝ වෙනත් රටක හෝ වෙනත් ව්‍යවහාර මුදලකින් ව්‍යාපාර කටයුතු කරගෙන යනු ලබන, වාර්තාකරණ අස්තීත්වයේ පරිපාලිතයක්, ආශ්‍රිතයක්, බද්ධ ව්‍යාපාරයක් හෝ ශාඛාවක් වැනි අස්තීත්වයකි.	
Forgivable loans	Loans which the lender undertakes to waive repayment of under certain prescribed conditions.	LKAS 20.3
අත්හල හැකි ණය	ණය දීමනාකරු විසින් ඇතැම් නියම කළ කොන්දේසි යටතේ ආපසු ගෙවීම් අත්හැර දැමීමට එකඟ වන ණය වේ.	
Functional currency	The currency of the primary economic environment in which the entity operates.	LKAS 21.8
ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාරික මුදල	අස්තීත්වය ක්‍රියාත්මක වන මූලික ආර්ථික පරිසරයෙහි ව්‍යවහාර වන මුදලයි.	
Funding (of post-employment benefits)	Contributions by an entity, and sometimes its employees, into an entity, or fund, that is legally separate from the reporting entity and from which the employee benefits are paid.	LKAS 19.49
අරමුදල් සම්පාදනය (පශ්චාත් සේවා නියුක්ති ප්‍රතිලාභ)	අස්තීත්වයක් සහ සමහර අවස්ථාවන්හි දී එහි සේවකයින් විසින් වාර්තාකරණ අස්තීත්වයට නෛතිකව පරිබාහිර අස්තීත්වයකට හෝ අරමුදලකට කරනු ලබන දායක මුදල ගෙවීම සහ එමගින් සේවක ප්‍රතිලාභ ගෙවීම.	
funding (of retirement benefits)	The transfer of assets to an entity (the fund) separate from the employer's entity to meet future obligations for the payment of retirement benefits.	LKAS 26.8
අරමුදල් සම්පාදනය (විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සඳහා)	විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ ගෙවීම සඳහා වූ අනාගත වගකීම්වලට මුහුණ දීම සඳහා සේවකයාගේ අස්තීත්වයෙන් වෙන් වූ අස්තීත්වයකට (අරමුදල) වත්කම් පැවරීම.	
Future economic benefit	The potential to contribute, directly or indirectly, to the flow of cash and cash equivalents to the entity. The potential may be a productive one that is part of the operating activities of the entity. It may also take the form of convertibility into cash or cash equivalents or a capability to reduce cash outflows, such as when an alternative manufacturing process lowers the costs of production. වත්කමෙහි අන්තර්ගත අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභයන්, සෘජු ලෙස හෝ වක්‍ර ලෙස අස්තීත්වයක මුදල් හෝ මුදල් හා සමාන දෑ ප්‍රවාහයට දායක වීමට ඇති හැකියාව. මෙම හැකියාව අස්තීත්වයේ මෙහෙයුම්	F.53

අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ	ක්‍රියාකාරකම් වල කොටසක් වන ඵලදායී එකක් විය හැකි ය. එය මුදල් හෝ මුදල් හා සමාන දෑට පරිවර්තනය කිරීමේ ස්වරූපයක් හෝ විකල්ප නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියක් නිෂ්පාදන පිරිවැය අඩු කරන විටක පිටතට ගලා යන මුදල් ප්‍රමාණය අඩුකිරීමට ඇති ශක්තියක් විය හැකිය.	
Gains	Increases in economic benefits and as such no different in nature from revenue.	F.75
ප්‍රතිලාභ	ආර්ථික ප්‍රතිලාභයන්ගේ වැඩිවීමක් නියෝජනය කරන අතර ඒ නිසා ස්වභාවය අනුව අයභාරයෙන් වෙනස්වන්නේ නැත.	
General purpose financial statements	Financial statements that are intended to meet the needs of users who are not in a position to require an entity to prepare reports tailored to their particular information needs.	LKAS 1.7, F.6
පොදු අරමුණු සඳහා වන මූල්‍ය ප්‍රකාශන	තම විශේෂ තොරතුරු අවශ්‍යතාවයන්ට සරිලන පරිදි වාර්තා පිළියෙල කරන ලෙස තත්ත්වයක නොසිටින පරිශීලකයන් අස්තිත්වයකින් ඉල්ලුම් තොරතුරු අවශ්‍යතාවයන් අරමුණු කරගෙන පිළියෙල කරන මූල්‍ය ප්‍රකාශන.	
Going concern	The financial statements are prepared on a going concern basis unless management either intends to liquidate the entity or to cease trading, or has no realistic alternative but to do so.	LKAS 1.25, (F.23)
අඛණ්ඩ පැවැත්ම	කළමනාකරණය විසින් එක්කෝ අස්තිත්වය ඇවර කිරීම අපේක්ෂා කිරීම හෝ වෙළෙඳාම නතර කිරීම හෝ එය කිරීම විනා වෙන සැබෑ විකල්පයක් නොමැති නම් හැර මූල්‍ය ප්‍රකාශන අඛණ්ඩ පැවැත්ම පදනමට පිළියෙල කරනු ඇත.	
Goodwill	An asset representing the future economic benefits arising from other assets acquired in a business combination that are not individually identified and separately recognised.	SLFRS 3.A
කිරිතිනාමය	තනි තනිව හඳුනා නොගත් සහ වෙනම ගිණුම්ගත නොකළ ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී පවරාගත් අනිකුත් වත්කම් හේතු කොට ගෙන අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ නියෝජනය වන වත්කමකි.	
Government	Government, Government agencies and similar bodies whether local, national or international.	LKAS 20.3
රජය	රජය, රාජ්‍ය නියෝජිතායතන සහ ඒ හා සමාන දේශීය, ජාතික හෝ ජාත්‍යන්තර ආයතන වේ.	
Government assistance	Action by government designed to provide an economic benefit specific to an entity or range of entities qualifying under certain criteria.	LKAS 20.3
රාජ්‍ය අනුග්‍රහයන්	අස්තිත්වයකට හෝ සමහර නිර්නායක යටතේ සුදුසුකම් ලබන අස්තිත්වයන් පරාසයකට විශේෂිත වූ ආර්ථික ප්‍රතිලාභයක් සැලසීම පිණිස රජය විසින් නිර්මාණය කරන ලද ක්‍රියාවකි.	
Government grants	Assistance by Government in the form of transfers of resources to an entity in return for past or future compliance with certain conditions relating to the operating activities of the entity.	LKAS 20.3

	They exclude those forms of Government assistance which cannot reasonably have a value placed upon them and transactions with Government which cannot be distinguished from the normal trading transactions of the entity.	
රාජ්‍ය ප්‍රදාන	අස්තීත්වයක මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම් සම්බන්ධයෙන් සමහර කොන්දේසි සමග අතීත හෝ අනාගත අනුකූලතාවය සඳහා වන ප්‍රතිලාභයක් වශයෙන් සම්පත් මාරු කිරීමක ස්වරූපයෙන් අස්තීත්වයකට රජය විසින් ලබා දෙන අනුග්‍රහයන් වේ. සාධාරණ වශයෙන් වටිනාකමක් තැබිය නොහැකි රාජ්‍ය අනුග්‍රහයන් සහ අස්තීත්වයේ සාමාන්‍ය වෙළඳ ගනුදෙනුවලින් වෙන්ව හඳුනාගත නොහැකි රජය සමග වූ ගනුදෙනු මීට අයත් නොවේ.	
Grant date	The date at which the entity and another party (including an employee) agree to a share-based payment arrangement, being when the entity and the counterparty have a shared understanding of the terms and conditions of the arrangement. At grant date the entity confers on the counterparty the right to cash, other assets, or equity instruments of the entity, provided the specified vesting conditions, if any, are met. If that agreement is subject to an approval process (for example, by shareholders), grant date is the date when that approval is obtained.	SLFRS 2.A
එකඟතා දිනය	අස්තීත්වයට සහ ප්‍රතිබන්ධිතයා අතර වැඩපිළිවෙලේ කොන්දේසි අන්‍යෝන්‍යයව තේරුම් ගත් කොටස් පදනම් ගෙවීම් වැඩපිළිවෙලකට අස්තීත්වය සහ වෙනත් පාර්ශවයක් (සේවයකු ඇතුළුව) එකඟ වූ දිනයයි. නිශ්චිත පැවරුම් කොන්දේසි, ඇතොත්, ඒවා සපුරාලීමෙන් පසු, එකඟතා දිනයේදී අස්තීත්වය විසින් ප්‍රතිබන්ධිතට අස්තීත්වයේ මුදල්, අනිකුත් වත්කම්, හෝ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර අයිතිය පවරයි. එකඟත්වය අනුමත කිරීමේ ක්‍රියාවලිය යටතේවේ නම්, (උදාහරණයක් වශයෙන් කොටස්කරුවන් විසින්) එකඟතා දිනය වන්නේ, එවන් අනුමැතියක් ලබාගත් දිනය වේ.	
Grants related to assets	Government grants whose primary condition is that an entity qualifying for them should purchase, construct or otherwise acquire long-term assets. Subsidiary conditions may also be attached restricting the type or location of the assets or the periods during which they are to be acquired or held.	LKAS 20.3
වත්කම්වලට සම්බන්ධ ප්‍රදානයන්	රාජ්‍ය ප්‍රදානයන්ට සුදුසුකම් ලබන්නාවූ අස්තීත්වයක් විසින් දිගුකාලීන වත්කමක් මිලදී ගැනීම, ඉදිකිරීම හෝ වෙනත් ආකාරයකින් අත්පත් කරගැනීම ප්‍රාථමික කොන්දේසිය වන රාජ්‍ය ප්‍රදානයකි. වත්කම්වල වර්ගය හෝ පිහිටි ස්ථානය හෝ ඒවා අත්පත් කරගත යුතු හෝ තබාගත යුතු කාලවකවානු සීමාකරන්නාවූ අනු කොන්දේසි ද ඇතුළත් විය හැකිය.	
Grants related to income	Government grants other than those related to assets.	LKAS 20.3
ආදායම් හා සම්බන්ධ ප්‍රදාන	වත්කම්වලට සම්බන්ධ නොවන්නාවූ අනෙකුත් රාජ්‍ය ප්‍රදාන වේ.	
Gross investment in the lease	The aggregate of: (a) the minimum lease payments receivable by the lessor under a finance lease, and (b) any unguaranteed residual value accruing to the lessor.	LKAS 17.4

කල්බද්දෙහි දළ ආයෝජනය	පහත දැවල සමාහාරය— (අ) මූල්‍ය කල්බද්දක් යටතේ බදු දීමනාකරුට ලැබිය යුතු අවම කල්බදු ගෙවීම් වල; සහ (ආ) බදු දීමනාකරුට උපවය වන සහතික නොකළ අවශේෂ වටිනාකමෙහි සමාහාරය.	
Group	A parent and all its subsidiaries.	LKAS 21.8, LKAS 27.4
සමූහය	පාලක (මව්) සමාගම සහ එහි සියලුම පරිපාලිතයන් වේ.	
Group administration (employee benefit) plans	An aggregation of single employer plans combined to allow participating employers to pool their assets for investment purposes and reduce investment management and administration costs, but the claims of different employers are segregated for the sole benefit of their own employees.	LKAS 19.33
සමූහ පරිපාලන (සේවක ප්‍රතිලාභ) සැලසුම්	සහභාගිවන සේවායෝජකයින්ට ආයෝජන කළමනාකරණය සහ පරිපාලන පිරිවැය අඩුකර ගැනීම සඳහා සහ ආයෝජන පරමාර්ථ සඳහා ඔවුන්ගේ වත්කම් ඒකරාශී කිරීම සඳහා තනි සේවා යෝජක සැලසුම් සමාහාරය කිරීම. නමුත් තම සේවකයින්ගේ හුදු යහපත සඳහා එක් එක් සේවා යෝජකයාගේ හිමිකම් ඉල්ලීම් වෙන්කර තැබේ.	
Group of biological assets	An aggregation of similar living animals or plants.	LKAS 41.5
ජීවවිද්‍යාත්මක වත්කම් සමූහය	සමාන ආකාර ජීවත්වන සතුන් හෝ පැලෑටිවල සමාහාරයකි.	
Guaranteed benefits	Payments or other benefits to which a particular policyholder or investor has an unconditional right that is not subject to the contractual discretion of the issuer.	SLFRS 4.A
සහතික කළ ප්‍රතිලාභ	නිකුත් කරන්නාගේ ගිවිසුම්ගත අභිමතයට යටත් නොවන යම් ඔප්පු හිමියෙකුට හෝ ආයෝජකයෙකුට ගෙවීම්වලට සහ අනිකුත් ප්‍රතිලාභ සඳහා ඇති කොන්දේසි රහිත අයිතිය.	
Guaranteed element	An obligation to pay guaranteed benefits, included in a contract that contains a discretionary participation feature.	SLFRS 4.A
සහතික කළ මූලිකාංගය	අභිමතානුසාරී සහභාගිවීමේ ලක්ෂණයක් ඇතුළත් ගිවිසුමක සහතික කළ ප්‍රතිලාභ ගෙවීමට ඇති බැඳීමකි.	
Guaranteed residual value	(a) For a lessee, that part of the residual value that is guaranteed by the lessee or by a party related to the lessee (the amount of the guarantee being the maximum amount that could, in any event, become payable); and (b) for a lessor, that part of the residual value that is guaranteed by the lessee or by a third party unrelated to the lessor that is financially capable of discharging the obligations under the guarantee.	LKAS 17.4

සහතික කළ අවශේෂ වටිනාකම	<p>(අ) බදුගැණුම්කරුවෙකුට, බදුගැණුම්කරු විසින් හෝ බදුගැණුම්කරුට සම්බන්ධිත පාර්ශවයක් විසින් සහතික කළ අවශේෂ වටිනාකමෙහි කොටස වේ. (සහතිකයෙහි ප්‍රමාණය, ඕනෑම අවස්ථාවක දී ගෙවීමට සිදුවිය හැකි උපරිම මුදල වේ.) ; සහ</p> <p>(ආ) බදු දීමනාකරුවකුට, සහතිකය යටතේ වූ බැඳීම් නිදහස් කිරීමේ මූල්‍යමය හැකියාවක් ඇති බදු දීමනාකරුට සම්බන්ධයක් නොමැති තෙවැනි පාර්ශවයන් විසින් හෝ බදුගැණුම්කරු විසින් සහතික කර ඇති අවශේෂ වටිනාකමෙහි කොටස වේ.</p>	
Harvest	The detachment of produce from a biological asset or the cessation of a biological asset's life processes.	LKAS 41.5
අස්වැන්න	ජීවවිද්‍යාත්මක වත්කමකින් නිෂ්පාදනය නෙලාගැනීම හෝ ජීවවිද්‍යාත්මක වත්කමක ආයුකාල ක්‍රියාවලිය නතර වීම.	
Hedge effectiveness	The degree to which changes in the fair value or cash flows of the hedged item that are attributable to a hedged risk are offset by changes in the fair value or cash flows of the hedging instrument (see LKAS 39 paragraphs AG105–AG113).	LKAS 39.9
ඉදිරි රැකුම් සඵලත්වය	ඉදිරි රැකුම් අවදානමට, ආරෝපනය කළ හැකි ඉදිරි රැකුම්ගත අයිතමයක සාධාරණ වටිනාකම හෝ මුදල් ප්‍රවාහවල වෙනස්කම්වල ප්‍රමාණය ඉදිරි රැකුම් සාධන පත්‍රයේ සාධාරණ වටිනාකම හෝ මුදල් ප්‍රවාහවල වෙනස්කම්වලින් හිලව් වන මට්ටමය. (LKAS 39 ඡේද ව්‍යමා 105 - ව්‍යමා 113 බලන්න).	
Hedged item	An asset, liability, firm commitment, highly probable forecast transaction or net investment in a foreign operation that (a) exposes the entity to risk of changes in fair value or future cash flows and (b) is designated as being hedged (LKAS 39 paragraphs 78–84 and AG98–AG101 elaborate on the definition of hedged items).	LKAS 39.9
ඉදිරි රැකුම්ගත අයිතමය	(අ) සාධාරණ අගයේ හෝ මුදල් ප්‍රවාහවල වෙනස්වීම්වල අවදානමට අස්තීත්වයට මුහුණ පෑමට ලක්වෙන; සහ (ආ) ඉදිරි රැකුම්ගත කළ බවට නම් කරන ලද වත්කමක්, වගකීමක්, ස්ථිර බැඳීමක්, බොහෝ සේ හවස වන පුරෝකථනය කළ, ගනුදෙනුවක් හෝ විදේශ මෙහෙයුමක ශුද්ධ ආයෝජනයක් (LKAS 39 - ඡේද 78 - 84 සහ ව්‍යමා 98 ව්‍යමා 101 ඉදිරි රැකුම් අයිතම්වල නිර්වචනය විස්තරාත්මකව දී ඇත.).	
Hedging instrument	A designated derivative or (for a hedge of the risk of changes in foreign currency exchange rates only) a designated non-derivative financial asset or non-derivative financial liability whose fair value or cash flows are expected to offset changes in the fair value or cash flows of a designated hedged item (LKAS 39 paragraphs 72–77 and AG94–AG97 elaborate on the definition of a hedging instrument).	LKAS 39.9
ඉදිරි රැකුම් සාධන පත්‍රය	නම්කලළුපත්පත්‍රයක් හෝ (ඉදිරි රැකුමක් සඳහා විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් හුවමාරු අනුපාත වෙනස්වීම් අවදානම පමණි) ඒවායේ සාධාරණ අගය හෝ මුදල් ප්‍රවාහ, නම්කළ ඉදිරි රැකුම් අයිතමයක සාධාරණ අගය හෝ මුදල් ප්‍රවාහවල වෙනස්වීම් වලට හිලව් වෙනැයි අපේක්ෂා කෙරෙන නම් කළ ව්‍යුත්පන්න නොවන මූල්‍ය වත්කමක් හෝ ව්‍යුත්පන්න නොවන මූල්‍ය වගකීමක්. (LKAS 39 හි ඡේද 72 - 77 සහ ව්‍යමා 94 - ව්‍යමා 97 ඉදිරි රැකුම් සාධන පත්‍රයක නිර්වචනය සවිස්තරාත්මකව දී ඇත.)	

held for trading	See 'financial asset or financial liability at fair value through profit or loss'.	LKAS 39.9
වෙළෙඳාම සඳහා තබාගෙන ඇති	ලාභය හෝ අලාභය මගින් සාධාරණ අගයට වූ මූල්‍ය වත්කම හෝ මූල්‍ය වගකීම්, බලන්න.	
held-to-maturity investments	Non-derivative financial assets with fixed or determinable payments and fixed maturity that an entity has the positive intention and ability to hold to maturity (see LKAS 39 paragraphs AG16–AG25) other than: <ul style="list-style-type: none"> (a) those that the entity upon initial recognition designates as at fair value through profit or loss; (b) those that the entity designates as available for sale; and (c) those that meet the definition of loans and receivables. <p>An entity shall not classify any financial assets as held to maturity if the entity has, during the current financial year or during the two preceding financial years, sold or reclassified more than an insignificant amount of held-to-maturity investments before maturity (more than insignificant in relation to the total amount of held-to-maturity investments) other than sales or reclassifications that:</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) are so close to maturity or the financial asset's call date (for example, less than three months before maturity) that changes in the market rate of interest would not have a significant effect on the financial asset's fair value; (ii) occur after the entity has collected substantially all of the financial asset's original principal through scheduled payments or prepayments; or (iii) are attributable to an isolated event that is beyond the entity's control, is non-recurring and could not have been reasonably anticipated by the entity. 	LKAS 39.9
කල්පිරීමට තබාගෙන ඇති ආයෝජන	පහත දැ හැර අස්භිතිත්වයකට කල්පිරෙන තුරු තබා ගැනීමට ධනාත්මක අපේක්ෂාවක් සහ හැකියාවක් ඇති ස්ථිර හෝ නිශ්චය කළ හැකි ගෙවීම් සහ ස්ථිර කල්පිරීමක් ඇති ව්‍යුත්පන්න නොවන මූල්‍ය වත්කම්. (LKAS 39 හි ඡේද ව්‍යම 16 - ව්‍යම 25 බලන්න.) <ul style="list-style-type: none"> (අ) අස්භිතිත්වය විසින් මූලිකව හඳුනාගැනීමේදී ලාභ හෝ අලාභ තුළින් සාධාරණ අගයට නම් කළ ඒවා; (ආ) විකිණීමට ඇති බවට අස්භිතිත්වය විසින් නම් කළ ඒවා; (ඇ) ණය සහ ලැබිය යුතු මුදල් යන නිර්වචනය සපුරාලන ඒවා; <p>පහත සඳහන් විකුණුම් හෝ නැවත වර්ගීකරණයක් හැර, අස්භිතිත්වයක් විසින් ප්‍රචරිත මුදල් වර්ෂය තුළ හෝ පූර්ව මුදල් වර්ෂ දෙක තුළ කල් පිරීමට පෙර සැලකිය යුතු නොවන ප්‍රමාණයකට වඩා වැඩි කල්පිරෙන තෙක් තබාගෙන ඇති ආයෝජන ප්‍රමාණයක් විකුණා හෝ නැවත වර්ගීකරණය (කල්පිරෙන තෙක් තබා ගෙන ඇති ආයෝජන ප්‍රමාණයේ මුල් එකතුවට සාපේක්ෂව) කර ඇත්නම්, අස්භිතිත්වයක් කිසිම මූල්‍ය වත්කමක් කල්පිරෙන තෙක් තබාගෙන ඇති ලෙසට වර්ගීකරණය නොකළ යුතු ය.</p>	

- (i) (උදාහරණයක් වශයෙන් කල්පිරීමට මාස තුනකට වඩා අඩු) වෙළඳ පොළ පොලී අනුපාත වල වෙනස්වීම් මූල්‍ය වත්කමේ සාධාරණ අගය කෙරෙහි සැලකිය යුතු අන්දමේ බලපෑමක් ඇති නොවන තරම් කල්පිරීමට ඉතා ආසන්න හෝ මූල්‍ය වත්කමේ කැඳවීම් දිනයට ඉතා ආසන්නව විකිණීම හෝ වර්ගීකරණය සිදු වීම.
- (ii) උපලේඛනගත ගෙවීම් හෝ කලින් ගෙවීම් මගින් මූල්‍ය වත්කම් හි මුල් මුදල මුළුමනින්ම පාහේ අස්තීත්වය විසින් එකතු කරගත් පසු එය සිදුවීම; හෝ
- (iii) අස්තීත්වය විසින් සාධාරණව අපේක්ෂා කළ නොහැකි වූ, නිතර සිදු නොවන සහ අස්තීත්වයේ පාලනයෙන් බැහැර හුදකලා සිද්ධියක් ආරෝපනය කළ හැකි වීම.

highly probable

Significantly more likely than probable.

බොහෝ සේ භාව්‍යවන

භව්‍යවීමට වඩා සැලකිය යුතු තරම් දුරට සිදුවීමේ ඉඩකඩ තිබෙන.

SLFRS 5.A

hire purchase contract

The definition of a lease includes contracts for the hire of an asset that contain a provision giving the hirer an option to acquire title to the asset upon the fulfilment of agreed conditions. These contracts are sometimes known as hire purchase contracts.

LKAS 17.6

කුලීපිට ගැණුම් ගිවිසුම

කල්බද්දක නිර්වචනයට, එකඟ වූ කොන්දේසි සම්පූර්ණ කිරීම කරන කොට ගෙන වත්කමෙහි අයිතිය අත්පත්කර ගැනීමෙහිලා කුලී ගැණුම්කරුට විකල්පයක් ලබාදෙන විධිවිධාන සහිත වත්කමක් කුලියට ගැනීම සඳහා වූ ගිවිසුම් ඇතුළත් වේ. මෙවැනි ගිවිසුම් සමහර අවස්ථා-වලදී කුලීපිට ගැණුම් ගිවිසුම් ලෙස විස්තර කෙරේ.

historical cost

A measurement basis according to which assets are recorded at the amount of cash or cash equivalents paid or the fair value of the consideration given to acquire them at the time of their acquisition. Liabilities are recorded at the amount of proceeds received in exchange for the obligation, or in some circumstances (for example, income taxes), at the amounts of cash or cash equivalents expected to be paid to satisfy the liability in the normal course of business.

F.100(a)

ඓතිහාසික පිරිවැය

වත්කම්, ඒවා මිලදී ගන්නා අවස්ථාවේදී මිලදී ගැනීමට මුදලින් හෝ මුදල් හා සමාන දෑ වලින් ගෙවූ වටිනාකමට හෝ දෙන ලද ප්‍රතිස්ථාවේ සාධාරණ වටිනාකමට වාර්තා කරනු ලබන එනම් පදනමකි. බැඳීමක් සඳහා හුවමාරුව ලෙස ලැබූ මුදල් ප්‍රමාණය හෝ සමහර අවස්ථාවලදී (උදාහරණ ලෙස ආදායම් බදු) සාමාන්‍ය ව්‍යාපාර කටයුතු වලදී වගකීම් පියවීම සඳහා ගෙවීමට අපේක්ෂිත මුදල් හා මුදල් හා සමාන දෑ වල වටිනාකමට, වගකීම් වාර්තා කරයි.

Hyperinflation

Loss of purchasing power of money at such a rate that comparison of amounts from transactions and other events that have occurred at different times, even within the same accounting period, is misleading.

LKAS 29.2–3

Hyperinflation is indicated by characteristics of the economic environment of a country which include, but are not limited to, the following:

- (a) the general population prefers to keep its wealth in non-monetary assets or in a relatively stable foreign currency. Amounts of local currency held are immediately invested to maintain purchasing power.

- (b) the general population regards monetary amounts not in terms of the local currency but in terms of a relatively stable foreign currency. Prices may be quoted in that currency.
- (c) sales and purchases on credit take place at prices that compensate for the expected loss of purchasing power during the credit period, even if the period is short.
- (d) interest rates, wages and prices are linked to a price index.
- (e) the cumulative inflation rate over three years is approaching, or exceeds, 100%.

අති උද්ධමනය

මුදලේ ක්‍රය ශක්තිය අඩුවීමේ අනුපාතය කොතරම්දයත්, එකම ගිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදය තුළදී විවිධ අවස්ථාවන් හි දී සිදුවූ ගණදෙනුවල සහ වෙනත් සිදුවීම් අගයන් වුවද සැසඳීම නොමග යවන සුළු වේ.

රටක ආර්ථික පරිසරයේ ඇති පහත සඳහන් ලක්ෂණයන් එහෙත් ඒවාට සීමා නොවූ ඒවා අති උද්ධමනය පෙන්නුම් කරයි:

- (අ) සාමාන්‍ය මහජනයා තම ධනය මූල්‍ය නොවන වත්කම් හෝ සාපේක්ෂිතව ස්ථාවර විදේශ ව්‍යවහාර මුදලක තබාගැනීමට වඩාත් කැමැත්තක් දක්වයි. ක්‍රය ශක්තිය පවත්වාගෙන යෑම සඳහා දේශීය මුදල් ප්‍රමාණයන් ආයෝජනය කරයි.
- (ආ) සාමාන්‍ය මහජනතාව මූල්‍ය වටිනාකම් ගණන් ගනු ලබන්නේ දේශීය මුදල් අනුව නොව සාපේක්ෂ වශයෙන් ස්ථිර විදේශ ව්‍යවහාර මුදලක් අනුවය. මිල ගණන් එම මුදලට අනුව ප්‍රකාශ කෙරේ.
- (ඇ) ණයට කරනු ලබන විකිණුම් සහ මිලට ගැනීම්, කාල පරිච්ඡේදය කෙටි වුවද ණය කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී අපේක්ෂිත ක්‍රය ශක්තියේ පාඩුව හිලවී කරගැනීම සඳහා වන මිල ගණන්වලට සිදුවේ.
- (ඈ) පොලී අනුපාත, වේතන සහ මිල ගණන් මිල දර්ශකයකට සම්බන්ධකර ඇත.
- (ඉ) වර්ෂ තුනක දී සමුච්චිත උද්ධමන අනුපාතයන් 100% වඩා වැඩිවීම හෝ ඊට ළඟාවීම.

identifiable

An asset is identifiable if it either:

SLFRS 3.A

- (a) is separable, ie capable of being separated or divided from the entity and sold, transferred, licensed, rented or exchanged, either individually or together with a related contract, identifiable asset or liability, regardless of whether the entity intends to do so; or
- (b) arises from contractual or other legal rights, regardless of whether those rights are transferable or separable from the entity or from other rights and obligations.

හඳුනාගත හැකි

- (අ) අස්තීත්වයේ අභිලාෂය එසේ කිරීම හෝ නොකිරීම නොසලකා වත්කමක් වෙන් කළ හැකිනම්, එනම් තනි තනිව හෝ සම්බන්ධිත ගිවිසුමක් සමග හඳුනාගත හැකි වත්කම හෝ වගකීම අස්තීත්වයෙන් වෙන් කිරීමට හෝ බෙදීමට, විකිණීමට, පැවරීමට, බලපත්‍රයක් ලබා ගැනීමට, කුලියට දීමට හෝ මාරු කිරීමට හැකියාව ඇත්නම්; හෝ
- (ආ) එක් අයිතින් අස්තීත්වයෙන් හෝ වෙනත් අයිතින් හා බැඳීම්වලින් මාරු කිරීමේ හෝ වෙන් කිරීමේ හැකියාව නොසලකා එය ගිවිසුම්මය හෝ වෙනත් නෛතික අයිතින් මගින් පැන නගී නම් වත්කමක් හඳුනාගත හැකි වේ.

impairment loss	The amount by which the carrying amount of an asset exceeds its recoverable amount.	LKAS 16.6, (LKAS 36.6), LKAS 38.8
හානිකරන අලාභය	වත්කමක නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකමට වඩා ඉක්මවා යන ධාරණ අගයයි.	
Impracticable	Applying a requirement is impracticable when the entity cannot apply it after making every reasonable effort to do so.	LKAS 1.7, (LKAS 8.5)
ප්‍රායෝගික නොවන	අවශ්‍යතාවයක් ව්‍යවහාර කිරීම පිණිස අස්තිත්වයක් විසින් ගතහැකි සෑම සාධාරණ උත්සාහයක්ම ගැනීමෙන් පසුව ද එය ව්‍යවහාර කළ නොහැකිනම්, එම අවශ්‍යතාවය ව්‍යවහාර කිරීම ප්‍රායෝගික නොවනු ඇත.	
imputed rate of interest	The more clearly determinable of either: (a) the prevailing rate for a similar instrument of an issuer with a similar credit rating; or (b) a rate of interest that discounts the nominal amount of the instrument to the current cash sales price of the goods or services.	LKAS 18.11
ආරෝපිත පොලී අනුපාතය	(අ) සමාන ණය ප්‍රමාණ තත්ත්වයක් සහිත නිකුත් කරන්නකුගේ සමාන සාධන පත්‍රයක් සඳහා පවතින අනුපාතය; හෝ (ආ) භාණ්ඩ හෝ සේවාවල ප්‍රවර්තන අත්පිට විකුණුම් මිලට, සාධන පත්‍රයේ නාමික අගය වට්ටම් කරන්නා වූ පොලී අනුපාතය; යන දෙකෙන් වඩාත් පැහැදිලිව නිශ්චය කළ හැක්කේ වේ.	
inception of a lease	The earlier of the date of the lease agreement and the date of commitment by the parties to the principal provisions of the lease.	LKAS 17.4
කල්බද්දක ආරම්භය	කල්බදු ගිවිසුමේ දිනය හෝ කල් බද්දෙහි මූලික කොන්දේසි වලට පාර්ශ්වයන් විසින් බැඳීමක් ඇති කර ගන්නා දිනය යන දෙකෙන් මුල් එක වේ.	
income	Increases in economic benefits during the accounting period in the form of inflows or enhancements of assets or decreases of liabilities that result in increases in equity, other than those relating to contributions from equity participants.	F.70(a)
ආදායම	ගිණුම් කාලපරිච්ඡේදය තුළ ඇතුළට ගලා ඒම් හෝ වත්කම් වැඩි කිරීමේ හෝ වගකීම් අඩු කිරීමේ ස්වරූපයෙන් ස්කන්ධය සඳහා සහභාගිවන්නන්ගෙන් ලැබෙන දායකත්වයන්ට සම්බන්ධ ඒවා හැර ස්කන්ධය ඉහළ නැංවීමට හේතුවන ආර්ථික ප්‍රතිලාභයන්ගේ වැඩිවීම වේ.	
incremental borrowing rate of interest (lessee's)	The rate of interest the lessee would have to pay on a similar lease or, if that is not determinable, the rate that, at the inception of the lease, the lessee would incur to borrow over a similar term, and with a similar security, the funds necessary to purchase the asset.	LKAS 17.4
බදු ගැණුම්කරුගේ වර්ධක ණය පොලී අනුපාතිකය	සමාන කල්බද්දක් මත බදු ගැණුම්කරුට ගෙවීමට සිදුවන පොලී අනුපාතිකය හෝ එය නිශ්චය කළ නොහැකි නම්, කල්බද්ද ආරම්භයේ වත්කම මිලදී ගැනීමට අවශ්‍ය අරමුදල් සමාන කාලයක් සඳහා සමාන ඇපයක් සහිතව ලබා ගැනීමේ දී බදු ගැණුම්කරු විසින් දැරිය යුතු පොලී අනුපාතය වේ.	

indirect method of reporting cash flows from operating activities	A method whereby profit or loss is adjusted for the effects of transactions of a non-cash nature, any deferrals or accruals of past or future operating cash receipts or payments, and items of income or expense associated with investing or financing cash flows.	LKAS 7.18(b)
මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම් වලින් වන මුදල් ප්‍රවාහයන් වක්‍ර ආකාරයට වාර්තා කිරීම	මුදල් නොවන ස්වභාවයේ ගනුදෙනු සඳහා ද අතීත හෝ අනාගත මෙහෙයුම් මුදල් ලැබීම් වල හෝ ගෙවීම්වල ඇති කිසියම් විලම්භිතයන් හෝ උපවියන් සඳහාද, ආයෝජන හෝ මූල්‍යයන හා සම්බන්ධ මුදල් ප්‍රවාහයන් සමග සම්බන්ධිත ආදායම් හෝ වියදම් අයිතමයන් සඳහා ද, ලාභය හෝ අලාභය ගලපනු ලබන ක්‍රමය වේ.	
initial direct costs	Incremental costs that are directly attributable to negotiating and arranging a lease, except for such costs incurred by manufacturer or dealer lessors.	LKAS 17.4
ආරම්භක සෘජු පිරිවැය	නිෂ්පාදකයින් හෝ බදු දීමනාකාර වෙළඳුන් දරන එවැනි පිරිවැය හැර කල්බද්දක් ගිවිස ගැනීමේ සහ පිළියෙල කර ගැනීම සඳහා සෘජුව බලපාන වර්ධක පිරිවැය.	
insurance asset	An insurer's net contractual rights under an insurance contract.	SLFRS 4.A
රක්ෂණ වත්කම්	රක්ෂණ ගිවිසුමක් යටතේ රක්ෂණකරුගේ ශුද්ධ ගිවිසුම් ගත අයිතීන්.	
insurance contract	A contract under which one party (the insurer) accepts significant insurance risk from another party (the policyholder) by agreeing to compensate the policyholder if a specified uncertain future event (the insured event) adversely affects the policyholder. (See SLFRS 4 Appendix B for guidance on this definition.)	SLFRS 4.A
රක්ෂණ ගිවිසුම	මෙම ගිවිසුම යටතේ එක් පාර්ශ්වයක් (රක්ෂණකරු) අනික් පාර්ශ්වයේ (ඔප්පු හිමියා) සැලකිය යුතු රක්ෂණ අවදානම්; යම් නිශ්චිත වූ අවිනිශ්චිත අනාගත සිද්ධියක් (රක්ෂණය කළ සිද්ධිය) ඔප්පුහිමියාට අහිතකර ලෙස බලපෑවහොත්, ඔප්පුහිමියාට වන්දි ගෙවීමට භාරගනී. (මෙම නිර්වචනය සඳහා මගපෙන්වීම් සඳහා SLFRS 4 පරිශිෂ්ටය ආ බලන්න.)	
insurance liability	An insurer's net contractual obligations under an insurance contract.	SLFRS 4.A
රක්ෂණ වගකීම	රක්ෂණ ගිවිසුමක් යටතේ රක්ෂණකරුගේ ශුද්ධ ගිවිසුම්ගත බැඳීම.	
insurance risk	Risk, other than financial risk, transferred from the holder of a contract to the issuer.	SLFRS 4.A
රක්ෂණ අවදානම	මූල්‍ය අවදානම හැර, ගිවිසුම දරන්නා විසින් නිකුත් කරන්නාට පවරනු ලබන අවදානම.	
insured event	An uncertain future event that is covered by an insurance contract and creates insurance risk.	SLFRS 4.A
රක්ෂිත සිද්ධීම	රක්ෂණ ගිවිසුමක් යටතේ රක්ෂණ අවධානමක් ඇති කරන ආවරණය කරන ලද අවිනිශ්චිත අනාගත සිද්ධි වීම.	
Insurer	The party that has an obligation under an insurance contract to compensate a policyholder if an insured event occurs.	SLFRS 4.A

රක්ෂණකරු	රක්ෂණය කළ සිද්ධිය සිදුවුවහොත් රක්ෂණ ගිවිසුමක් යටතේ ඔප්පු හිමියාට වන්දි ගෙවීමට බැඳී ඇති පාර්ශ්වය.	
intangible asset	An identifiable non-monetary asset without physical substance.	LKAS 38.8, SLFRS 3.A
අස්පාශ්‍ය වත්කම	භෞතික පැවැත්මක් නැති හඳුනාගත හැකි මූල්‍යමය නොවන වත්කමකි.	
interest cost (for an employee benefit plan)	The increase during a period in the present value of a defined benefit obligation which arises because the benefits are one period closer to settlement.	LKAS 19.7
පොලී පිරිවැය(සේවක ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් සඳහා)	නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීම් නිරවුල් කිරීම එක් කාලපරිච්ඡේදයකින් ලංවීම හේතුවෙන් කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ ඇතිවන වර්තමාන අගයෙහි ඉහළයාම වේ.	
interest rate implicit in the lease	The discount rate that, at the inception of the lease, causes the aggregate present value of (a) the minimum lease payments and (b) the unguaranteed residual value to be equal to the sum of (i) the fair value of the leased asset and (ii) any initial direct costs of the lessor.	LKAS 17.4
කල්බද්දෙහි ව්‍යාංග පොලී අනුපාතිකය	කල්බද්ද ආරම්භයේ දී (අ) බදු දීමනාකරුගේ පැත්තෙන් බලන කල අවම කල්බදු ගෙවීම්; සහ (ආ) සහතික නොකළ අවශේෂ වටිනාකම යන ඒවායෙහි සමාහාරයේ වර්තමාන වටිනාකම, කල්බදු වත්කමේ සාධාරණ වටිනාකම සහ බදු දීමනාකරුගේ යම් ආරම්භක සෘජු පිරිවැයක් වේ නම් එහි එකතුවට සමාන වීමට සලස්වන වට්ටම් අනුපාතිකය වේ.	
interest rate risk	The risk that the fair value or future cash flows of a financial instrument will fluctuate because of changes in market interest rates.	SLFRS 7.A
පොලී අනුපාත අවදානම	මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක සාධාරණ වටිනාකම හෝ අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ, වෙළඳ පොල පොලී අනුපාතවල වෙනස්වීම් හේතුවෙන් උච්චාවචනය වීමේ අවදානම.	
interim financial report	A financial report containing either a complete set of financial statements (as described in LKAS 1) or a set of condensed financial statements (as described in LKAS 34) for an interim period.	LKAS 34.4
අතුරු මූල්‍ය වාර්තාව	අතුරු කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා වූ සම්පූර්ණ මූල්‍ය ප්‍රකාශන කට්ටලයක් (LKAS 1හි විස්තර කර ඇති පරිදි) හෝ අන්තර් කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා සාරාංශගත මූල්‍ය ප්‍රකාශන කට්ටලයක් (LKAS 34 හි විස්තර කර ඇති පරිදි)	
interim period	A financial reporting period shorter than a full financial year.	LKAS 34.4
අතුරු කාලපරිච්ඡේදය	සම්පූර්ණ මුදල් වර්ෂයකට වඩා කෙටි වූ මූල්‍ය වාර්තාකරණ කාල පරිච්ඡේදයකි.	

intrinsic value	The difference between the fair value of the shares to which the counterparty has the (conditional or unconditional) right to subscribe or which it has the right to receive, and the price (if any) the counterparty is (or will be) required to pay for those shares. For example, a share option with an exercise price of Rs.15,* on a share with a fair value of Rs.20, has an intrinsic value of Rs.5.	SLFRS 2.A
නෛසර්ගික වටිනාකම	ප්‍රතිපාර්ශ්වය (කොන්දේසි සහිත හෝ කොන්දේසි රහිත) දායකවීමට අයිතියක් ඇති හෝ ලැබීමට අයිතියක් ඇති, කොටස්වල සාධාරණ අගය සහ එකී කොටස්වලට ප්‍රතිපාර්ශ්වය විසින් ගෙවිය යුතු (ගෙවීමට සිදුවන) මිල (ඇතොත්) අතර වෙනස. උදාහරණයක් වශයෙන් සාධාරණ අගය රු. 20/= ක් සහිත කොටසක ක්‍රියාත්මක කිරීමේ මිල රු. 15/= ක වූ කොටස් විකල්පයකට රු. 5/= ක නෛසර්ගික වටිනාකමක් ඇත.	
inventories	Assets: (a) held for sale i the ordinary course of business; (b) in the process of production for such sale; or (c) in the form of materials or supplies to be consumed in the production process or in the rendering of services. Inventories encompass goods purchased and held for resale including, for example, merchandise purchased by a retailer and held for resale, or land and other property held for resale. Inventories also encompass finished goods produced or work in progress being produced, by the entity and include materials and supplies awaiting use in the production procee. In the case of a service provider, inventories include the costs of the service, as described in LKAS 2 paragraph 19, for which the entity has not yet recognised the related revenue (see LKAS 18).	LKAS 2.6, LKAS 2.8
තොග	(අ) සාමාන්‍ය ව්‍යාපාර කටයුතු වලදී විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති, (ආ) එවැනි විකුණුම් සඳහා නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේ පවතින; හෝ (ඇ) නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේ හෝ සේවාවන් සැපයීමේදී පරිභෝජනය කිරීම පිණිස ද්‍රව්‍ය හෝ සැපයුම් ස්වභාවයෙන් පවතින, වත්කම් වේ. තොග වලට, උදාහරණයක් ලෙස වෙළෙන්දෙකු විසින් මිලදී ගෙන නැවත විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති වෙළඳ බඩු හෝ නැවත විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ඉඩම් සහ අනෙකුත් දේපල ඇතුළත්ව මිලදී ගෙන නැවත විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති භාණ්ඩ අයත් වේ. එසේම තොග වලට අස්තිත්වය විසින් නිපදවන ලද නිමි භාණ්ඩ හෝ නිපදවමින් පවතින නොනිමි භාණ්ඩද අයත්වන අතර නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේදී භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂිත අමු ද්‍රව්‍ය සහ සැපයුම් ද්‍රව්‍ය ද ඇතුළත්ය. සේවා සපයන්නකු සම්බන්ධයෙන් ගත්කල තොගවලට අස්තිත්වය විසින් අදාළ අයහාරය තවම සැලකිල්ලට ගෙන නොමැති LKAS 2හි 19 ඡේදයේ විස්තර කර ඇති පරිදි සේවා පිරිවැයද ඇතුළත් වනු ඇත. (LKAS 18 බලන්න.)	
investing activities	The acquisition and disposal of long-term assets and other investments not included in cash equivalents.	LKAS 7.6
ආයෝජන ක්‍රියාකාරකම්	මුදල් හා සමාන දෑ හි අඩංගු නොවන අනෙකුත් ආයෝජන හා දිගුකාලීන වත්කම් අත්පත්කර ගැනීම් හා ඉවත් කිරීම්ය.	

*Monetary items are denominated in 'Rupees (Rs)'.

*මූල්‍ය අයිතම් රුපියල් (රු.) වලින් නම් කෙරේ.

investment property	Property (land or a building—or part of a building—or both) held (by the owner or by the lessee under a finance lease) to earn rentals or for capital appreciation or both, rather than for: <p>(a) use in the production or supply of goods or services or for administrative purposes; or</p> <p>(b) sale in the ordinary course of business.</p>	LKAS 40.5
ආයෝජන දේපල	පහත සඳහන් දෑ සඳහා හැර හුදෙක් බදුකුලී ඉපයීම හෝ ප්‍රාග්ධන වටිනාකම වැඩිවීම හෝ ඒ දෙකම සඳහා (අයිතිකරු විසින් හෝ මූල්‍ය කල්බදු යටතේ බදුගැණුම්කරු විසින්) තබාගෙන ඇති දේපල (ඉඩම් හෝ ගොඩනැගිල්ලක් ගොඩනැගිල්ලකින් කොටසක් හෝ ඒ දෙකම) වේ. <p>(අ) භාණ්ඩ හෝ සේවා නිෂ්පාදනයේදී හෝ පරිපාලන කාර්යය උදෙසා භාවිතා කරන; හෝ</p> <p>(ආ) සාමාන්‍ය ව්‍යාපාරික කටයුතු වලදී විකුණනු ලබන දේපල</p>	
investor in a joint venture	A party to a joint venture that does not have joint control over that joint venture.	LKAS 31.3
බද්ධ ව්‍යාපාරයක ආයෝජකයෙක්	බද්ධ ව්‍යාපාරය සම්බන්ධයෙන් බද්ධ පාලනය අහිමි එම බද්ධ ව්‍යාපාර පාර්ශ්වකරුවෙකි.	
joint control	The contractually agreed sharing of control over an economic activity	LKAS 24.9
බද්ධ පාලනය	ආර්ථික කටයුත්තක් සම්බන්ධයෙන් ගිවිසුම්මය එකඟතාවයකින් පාලනය බෙදා ගැනීම.	
joint control	The contractually agreed sharing of control over an economic activity; it exists only when the strategic financial and operating decisions relating to the activity require the unanimous consent of the parties sharing control (the venturers).	LKAS 28.2, LKAS 31.3
බද්ධ පාලනය	ආර්ථික කටයුත්තක් සම්බන්ධයෙන් ගිවිසුම්මය එකඟතාවයකින් පාලනය බෙදාගැනීම වන අතර එය පවතින්නේ එම කාර්යයන්ට අදාළ උපායමාර්ගික මූල්‍ය සහ මෙහෙයුම් තීරණවලට ව්‍යාපාර පාලනය හවුලේ බෙදාගන්නා පාර්ශ්වයන්ගේ (ව්‍යාපාරිකයින්) ඒකමතික කැමැත්ත අවශ්‍ය වන විටය.	
joint venture	A contractual arrangement whereby two or more parties undertake an economic activity that is subject to joint control.	LKAS 31.3, SLFRS 3.A
බද්ධ ව්‍යාපාරය	පාර්ශ්වයන් දෙකක් හෝ වැඩි ගණනක් බද්ධ පාලනයට යටත් වූ ආර්ථික කටයුත්තක් කිරීම සඳහා වූ ගිවිසුම්මය වැඩ පිළිවෙලකි.	
jointly controlled entity	A joint venture that involves the establishment of a corporation, partnership or other entity in which each venturer has an interest. The entity operates in the same way as other entities, except that a contractual arrangement between the venturers establishes joint control over the economic activity of the entity.	LKAS 31.24
බද්ධ පාලිත අස්ථිත්වය	එක් එක් ව්‍යාපාරිකයා සතු හිමිකමක් ඇති සංස්ථාවක්, හවුල් ව්‍යාපාරයක් හෝ වෙනත් අස්ථිත්වයක් ස්ථාපිත කිරීම සිදුවන බද්ධ ව්‍යාපාරයකි. ව්‍යාපාරිකයින් අතර වූ ගිවිසුම්මය වැඩ පිළිවෙළ මගින් අස්ථිත්වයේ ආර්ථික ක්‍රියාවලිය පිළිබඳව බද්ධ පාලනය ස්ථාපිත කිරීම හැරුණු විට, අස්ථිත්වය අනෙකුත් අස්ථිත්වයන් හා සමාන ආකාරයට මෙහෙයවයි.	

key management personnel	Those persons having authority and responsibility for planning, directing and controlling the activities of the entity, directly or indirectly, including any director (whether executive or otherwise) of that entity.	LKAS 24.9
ප්‍රධාන කළමනාකාර පිරිස	අස්තීත්වයේ ඕනෑම අධ්‍යක්ෂකවරයෙකු (විධායක හෝ එසේ නොවන) ඇතුළු අස්තීත්වයේ ක්‍රියාකාරකම් සෘජුව හෝ වක්‍රව සැලසුම් කිරීම, හසුරුවීම සහ පාලනය සඳහා අධිකාරය සහ වගකීම ඇති පුද්ගලයින් වේ.	
Lease	An agreement whereby the lessor conveys to the lessee in return for a payment or series of payments the right to use an asset for an agreed period of time.	LKAS 17.4
කල් බද්ද	එකඟ වූ කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා, ගෙවීමක් හෝ ගෙවීම් මාලාවක් ලබා ගැනීමේ ප්‍රතිලාභයක් ලෙස වත්කමක් පාවිච්චි කිරීමේ අයිතිය බදු දීමනාකරු විසින් බදු ගැණුම්කරු වෙත පවරා දෙනු ලබන ගිවිසුමකි.	
lease term	The non-cancellable period for which the lessee has contracted to lease the asset together with any further terms for which the lessee has the option to continue to lease the asset, with or without further payment, when at the inception of the lease it is reasonably certain that the lessee will exercise the option.	LKAS 17.4
කල්බදු වාරය	කල්බද්ද ආරම්භයේදී බදු ගැණුම්කරු විසින් ප්‍රයෝජනයට ගනු ඇතැයි සාධාරණ ලෙස නිශ්චිත වූ, අමතර ගෙවීමක් සහිතව හෝ රහිතව බදු ගැණුම්කරුට වත්කමේ බද්ද තවදුරටත් පවත්වාගෙන යෑමේ විකල්පයක් වේ නම්, එවැනි කාලපරිච්ඡේද සමග බදු ගැණුම්කරු විසින් වත්කම කල්බදු ගැනීම සඳහා ගිවිසුම් ප්‍රකාර එකඟ වී ඇති අවලංගු කළ නොහැකි කාලපරිච්ඡේදය වේ.	
legal obligation	An obligation that derives from: (a) a contract (through its explicit or implicit terms); (b) legislation; or (c) other operation of law.	LKAS 37.10
නෛතික බැඳීම	(අ) ගිවිසුමකින් (එහි ප්‍රත්‍යක්ෂ හෝ ව්‍යංග විධිවිධාන තුළින්) (ආ) නීති සම්පාදනයෙන්; හෝ (ඇ) වෙනත් නීතිමය ක්‍රියාත්මක වීමකින්; ඇති වන බැඳීමකි.	
lessee's incremental borrowing rate of interest	The rate of interest the lessee would have to pay on a similar lease or, if that is not determinable, the rate that, at the inception of the lease, the lessee would incur to borrow over a similar term, and with a similar security, the funds necessary to purchase the asset.	LKAS 17.4
බදු ගැණුම්කරුගේ වර්ධක ණය පොලී අනුපාතිකය	සමාන කල්බද්දක් මත බදු ගැණුම්කරුට ගෙවීමට සිදුවන පොලී අනුපාතිකය හෝ එය නිශ්චය කළ නොහැකි නම් කල්බද්ද ආරම්භයේ වත්කම මිලදී ගැනීමට අවශ්‍ය අරමුදල් සමාන කාලයක් සඳහා සමාන ආරක්ෂක ඇපයක් සහිතව ලබාගැනීමේදී බදු ගැණුම්කරු විසින් දැරිය යුතු පොලී අනුපාතය වේ.	
liability	A present obligation of the entity arising from past events, the settlement of which is expected to result in an outflow from the entity of resources embodying economic benefits.	LKAS 37.10,

වගකීම	අතීත සිදුවීම් වලින් පැනනගින, පියවීමේ දී ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අන්තර්ගත සම්පත් ව්‍යාපාරයෙන් පිටතට ගලායනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරන අස්තිත්වයේ වර්තමාන බැඳීමකි.	F.49(b)
liability adequacy test	An assessment of whether the carrying amount of an insurance liability needs to be increased (or the carrying amount of related deferred acquisition costs or related intangible assets decreased), based on a review of future cash flows	SLFRS 4.A
වගකීම් ප්‍රමාණවත් බවේ පරීක්ෂාව	අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ සමාලෝචනයක් පදනම් කරගෙන, රක්ෂණ වගකීමක ධාරණ අගය වැඩි කළ යුතු දැයි (හෝ අදාළ විලම්භිත පවරා ගැනීමේ පිරිවැය හෝ අදාළ අස්පාශ්‍ය වත්කම් අඩු කිරීම) නිශ්චය කිරීමේ තක්සේරුව.	
Liquidity	The availability of cash in the near future after taking account of financial commitments over this period.	F.16
ද්‍රවශීලතාවය	මෙම කාලපරිච්ඡේදය මුළුල්ලේ ඇතිවිය හැකි මූල්‍ය බැඳීම් සැලකිල්ලට ගැනීමෙන් පසුව නුදුරු අනාගතයේ දී ප්‍රයෝජනය සඳහා මුදල් ඇති බව.	
liquidity risk	The risk that an entity will encounter difficulty in meeting obligations associated with financial liabilities.	SLFRS 7.A
ද්‍රවශීලතා අවදානම	අස්තිත්වයක් විසින් මූල්‍ය වගකීම් සම්බන්ධ බැඳීම් සපුරාලීම සඳහා මුහුණපෑමට සිදුවන දුෂ්කරතාව පිළිබඳ අවදානම.	
loans and receivables	Non-derivative financial assets with fixed or determinable payments that are not quoted in an active market, other than: <ul style="list-style-type: none"> (a) those that the entity intends to sell immediately or in the near term, which shall be classified as held for trading, and those that the entity upon initial recognition designates as at fair value through profit or loss; (b) those that the entity upon initial recognition designates as available for sale; or (c) those for which the holder may not recover substantially all of its initial investment, other than because of credit deterioration, which shall be classified as available for sale. An interest acquired in a pool of assets that are not loans or receivables (for example, an interest in a mutual fund or a similar fund) is not a loan or receivable.	LKAS 39.9
ණය සහ ලැබිය යුතු මුදල්	පහත සඳහන් දෑ හැර, සක්‍රීය වෙළඳ පොළක මිල ප්‍රකාශකර නොමැති ස්ථාවර හෝ නිශ්චය කළ හැකි ගෙවීම් සහිත ව්‍යුත්පන්න නොවන මූල්‍ය වත්කම්: <ul style="list-style-type: none"> (අ) අස්තිත්වය විසින් මූලික හඳුනාගැනීමේ දී ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට නම් කරන දෑ සහ විකිණීමට තබාගෙන ඇති ලෙස වර්ගීකරණය කළ හැකි අස්තිත්වය වහාම හෝ නුදුරු කාලයේ විකිණීමට අපේක්ෂිත ඒවා, (ආ) අස්තිත්වය මූලික හඳුනාගැනීමේ දී විකිණීමට ඇති බවට නම් කර ඒවා, 	

	<p>(ඇ) ණය ඉකුත්වීම හේතුවෙන් විකිණීම සඳහා ඇති ඒවා බවට වර්ගීකරණය කළ යුතු ඒවා හැර ධාරකයාට එහි මූලික ආයෝජනය ප්‍රමාණවත් ලෙස මුළුමනින් නැවත අයකරගත නොහැකි ඒවා.</p> <p>ණය හෝ ලැබිය යුතු මුදල් නොවන වත්කම් කිටුවක පවරාගත් ඇල්මක් (උදාහරණ වශයෙන්, අනෝන්‍යාධාර අරමුදලක හෝ සමාන අරමුදලක ඇල්මක්) ණයක් හෝ ලැබිය යුතු මුදලක් නොවේ.</p>	
loans payable	Financial liabilities other than short-term trade payables on normal credit terms.	SLFRS 7.A
ගෙවිය යුතු ණය	සාමාන්‍ය ණය කොන්දේසි මත වූ කෙටිකාලීන වෙළඳ ගෙවිය යුතු මුදල් හැර වෙනත් මූල්‍ය වගකීම්.	
Losses	Decreases in economic benefits and as such they are no different in nature from other expenses.	F.79
අලාභයන්	ආර්ථික ප්‍රතිලාභයන් හි අඩුවීම් නියෝජනය කරන අතර ඒ නිසා ඒවා ස්වභාවයෙන් අනෙකුත් වියදම්වලින් වෙනස් නොවේ.	
market condition	A condition upon which the exercise price, vesting or exercisability of an equity instrument depends that is related to the market price of the entity's equity instruments, such as attaining a specified share price or a specified amount of intrinsic value of a share option, or achieving a specified target that is based on the market price of the entity's equity instruments relative to an index of market prices of equity instruments of other entities.	SLFRS 2.A
වෙළඳපොළ කොන්දේසිය	ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයක ක්‍රියාත්මක මිල, පැවරීම හෝ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැකියාව, නිශ්චිත කොටස් මිලක් හෝ කොටස් විකල්පයක නෛසර්ගික වටිනාකමක් නිශ්චිත මුදලක් හෝ අනිකුත් අස්තිත්වවල ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල වෙළඳ පොළ මිල දර්ශකයකට සාපේක්ෂව අස්තිත්වයේ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල වෙළඳ පොළ මිල පදනම් කරගත් නිශ්චිත ඉලක්කයක් ලඟාකර ගැනීම වැනි අස්තිත්වයේ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල වෙළඳ පොළ මිල හා සම්බන්ධ කොන්දේසියකි.	
market risk	The risk that the fair value or future cash flows of a financial instrument will fluctuate because of changes in market prices. Market risk comprises three types of risk: currency risk, interest rate risk and other price risk.	SLFRS 7.A
වෙළඳ පොළ අවදානම	වෙළඳ පොළ මිල ගණන්වල වෙනස්වීම් හේතු කොටගෙන මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක සාධාරණ අගය හෝ එහි අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ උච්චාවචනය වීමේ අවදානම. වෙළඳ පොළ අවදානම, අවදානම් වර්ග තුනකින් සමන්විත වේ. ව්‍යවහාර මුදල් අවදානම, පොළී අනුපාත අවදානම සහ වෙනත් මිල අවදානම වේ.	
master netting arrangement	An arrangement providing for an entity that undertakes a number of financial instrument transactions with a single counterparty to make a single net settlement of all financial instruments covered by the agreement in the event of default on, or termination of, any one contract.	LKAS 32.50

ප්‍රධාන හිලව් කිරීමේ වැඩ පිළිවෙල	එක් ගිවිසුමක් පැහැර හැරීම හෝ සමාජික කිරීම සිදුවුවහොත් ගිවිසුම මගින් ආවරණය වන සියලුම මූල්‍ය සාධන පත්‍ර සඳහා එක් ශුද්ධ නිරවුල් කිරීමක් කිරීම සඳහා එක් ප්‍රතිපාර්ශ්වයක් සමග මූල්‍ය සාධන පත්‍ර ගනුදෙනු සංඛ්‍යාවක් බාරගැනීම් සඳහා අස්තිත්වයක් විසින් යොදවනු ලබන වැඩ පිළිවෙල.	
matching of costs with revenues	A process in which expenses are recognised in the income statement [statement of comprehensive income] on the basis of a direct association between the costs incurred and the earning of specific items of income. This process involves the simultaneous or combined recognition of revenues and expenses that result directly and jointly from the same transactions or other events. However, the application of the matching concept does not allow the recognition of items in the balance sheet [statement of financial position] which do not meet the definition of assets or liabilities.	F95
පිරිවැය ආදායම (අයහාර) සමග ගැලපීම්	ආදායම් ප්‍රකාශනයේ (විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය) වියදම් හඳුනාගනු ලබන්නේ නිශ්චිත ආදායම් අයිතමයක ඉපයීම සහ දරන ලද පිරිවැය අතර සෘජු සම්බන්ධතාවය පදනම් වූ ක්‍රියාවලිය මත වේ. මෙම ක්‍රියාවලියෙන් ආදායම් සමග පිරිවැය ගැලපීම ලෙස පොදුවේ හඳුන්වන එකම ගනුදෙනුවලින් හෝ අනෙකුත් සිදුවීම් වලින් සෘජුවම සහ එක්ව ප්‍රතිඵල ගෙන දෙන අයහාරයන් සහ වියදම් එකවිට සිදුවීම හෝ එක්ව හඳුනාගැනීම සිදු කරයි. කෙසේ වුව ද මෙම ආකෘතිය යටතේ වන ගැලපුම් සංකල්පය යොදා ගැනීම මගින් වත්කම් සහ වගකීම් යන නිර්වචන (මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය) නොකරන අයිතමයන් ශේෂ පත්‍රයේ හඳුනා ගැනීමට ඉඩ දෙනු නොලැබේ.	
material	Omissions or misstatements of items are material if they could, individually or collectively, influence the economic decisions that users make on the basis of the financial statements. Materiality depends on the size and nature of the omission or misstatement judged in the surrounding circumstances. The size or nature of the item, or a combination of both, could be the determining factor.	LKAS 1.7, LKAS 8.5
ප්‍රමාණාත්මක	මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන් පදනම් කරගෙන පරිශීලකයන් විසින් ගනු ලබන ආර්ථික තීරණ කෙරෙහි අයිතමයන්ගේ අත්හැරීම් හෝ සාවද්‍ය ප්‍රකාශන තනි තනිව හෝ එකතුව වශයෙන් ගත් කළ හෝ බලපෑම් ඇති කළ හැකි නම් එම අත්හැරීම් හෝ සාවද්‍ය ප්‍රකාශන ප්‍රමාණාත්මක වේ. හාත්පස පවතින තත්ත්වයන් අනුව කරන විනිශ්චය අනුව අත්හැරීමේ හෝ සාවද්‍ය ප්‍රකාශයේ තරම සහ ස්වභාවය මත ප්‍රමාණාත්මක භාවය රඳා පවතී. අයිතමයේ තරම හෝ ස්වභාවය හෝ ඒ දෙකෙහි සංකලනයක් නිශ්චය කිරීමේ සාධකය විය හැක.	
materiality	Information is material if its omission or misstatement could influence the economic decisions of users taken on the basis of the financial statements.	F30
ප්‍රමාණාත්මක බව	මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන් පදනම් කරගෙන පරිශීලකයන් විසින් ගනු ලබන ආර්ථික තීරණ කෙරෙහි තොරතුරුවල අත්හැරීම් හෝ සාවද්‍ය ප්‍රකාශන බලපෑ හැකිනම් එවිට තොරතුරු ප්‍රමාණාත්මක වේ.	
measurement	The process of determining the monetary amounts at which the elements of the financial statements are to be recognised and carried in the balance sheet [statement of financial position] and income statement [statement of comprehensive income].	F99

මැනීම	මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි මූලිකාංග කුමන මූල්‍ය වටිනාකමකින් හඳුනාගන්නවා ද සහ ශේෂපත්‍රයේ (මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය) සහ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ (විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය) දක්වනවා ද යන්න නිශ්චය කිරීමේ ක්‍රියාවලිය මැනීම නම් වේ.	
measurement date	The date at which the fair value of the equity instruments granted is measured for the purposes of SLFRS 2. For transactions with employees and others providing similar services, the measurement date is grant date. For transactions with parties other than employees (and those providing similar services), the measurement date is the date the entity obtains the goods or the counterparty renders service.	SLFRS 2.A
මිණුම් දිනය	SLFRS 2 හි පරමාර්ථ සඳහා ප්‍රදානය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර වල සාධාරණ අගය මනිනු ලැබූ දිනය වේ. සමාන සේවා සපයනු ලබන සේවකයින් සහ අනිකුත් උදවිය සමඟ වූ ගනුදෙනු සඳහා, මිණුම් දිනය වන්නේ, ප්‍රදානය කළ දිනය වේ. සේවකයින් (සහ සමාන සේවා සපයන උදවිය) හැර වෙනත් පාර්ශවයන් සමඟ කරන ගනුදෙනුවලදී, මිණුම් දිනය වන්නේ අස්භිතවය භාණ්ඩ ලබාගත් හෝ ප්‍රතිපාර්ශවය සේවාව සලසන දිනයයි.	
minimum lease payments	The payments over the lease term that the lessee is or can be required to make, excluding contingent rent, costs for services and taxes to be paid by and reimbursed to the lessor, together with: (a) for a lessee, any amounts guaranteed by the lessee or by a party related to the lessee; <i>or</i> (b) for a lessor, any residual value guaranteed to the lessor by: (i) the lessee; (ii) a party related to the lessee; <i>or</i> (iii) a third party unrelated to the lessor that is financially capable of discharging the obligations under the guarantee.	LKAS 17.4
අවම කල් බදු ගෙවීම්	පහත දැ ඇතුළුව, බදු ගැණුම්කරු විසින් කල්බදුවාරය තුල ගෙවීමට අවශ්‍යවන්නා වූ හෝ අවශ්‍යවීමට හැකියාවක් ඇත්තා වූ, ගෙවිය යුතු හා ඒ සඳහා ප්‍රතිපූරණය කළ යුතු සේවා ගාස්තු සහ බදු හැර වෙනත් ගෙවීම් වේ; (අ) බදු ගැණුම්කරුවෙකුට, බදු ගැණුම්කරු හෝ බදු ගැණුම්කරුට සම්බන්ධිත පාර්ශවයක් විසින් සහතික වී ඇති කවර හෝ මුදල් ප්‍රමාණයන්, (ආ) පහත පාර්ශවයක් විසින් බදු දීමනාකරුට සහතික වූ කවර හෝ අවශේෂ වටිනාකම (i) බදුගැණුම්කරු (ii) බදුගැණුම්කරුට සම්බන්ධිත පාර්ශවයක්, හෝ (iii) බදුදීමනාකරුට සම්බන්ධිත නොවන නමුත් සහතිකය යටතේ ඇති බැඳීම් මූල්‍යමය වශයෙන් නිදහස් කිරීමට හැකියාවක් ඇති තුන්වන පාර්ශවයක්	
minority interest	See 'non-controlling interest'	
සුළු කොටස් හිමිකම	'පාලනය-නොවන හිමිකම්' බලන්න.	

Monetary assets	Money held and assets to be received in fixed or determinable amounts of money.	LKAS 38.8
මුදල් වත්කම්	මුදල් වශයෙන් ඇති සහ ස්ථාවර හෝ නිශ්චය කළ හැකි මුදල් ප්‍රමාණයන් ලැබිය යුතු වත්කම්.	
monetary items	Units of currency held and assets and liabilities to be received or paid in a fixed or determinable number of units of currency.	LKAS 21.8
මුදල් අයිතම්	ස්ථීර හෝ නිශ්චය කළ හැකි ව්‍යවහාර මුදල් ඒකක ගණනක් ලැබිය යුතු හෝ ගෙවිය යුතු වත්කම් සහ වගකීම් සහ තබාගෙන ඇති ව්‍යවහාර ඒකක වේ.	
monetary items	Money held and items to be received or paid in money.	LKAS 29.12
මුදල් අයිතම්	තබාගෙන ඇති මුදල් සහ මුදලින් ලැබිය යුතු හෝ ගෙවිය යුතු අයිතම්	
multi-employer (benefit) plans	Defined contribution plans (other than state plans) or defined benefit plans (other than state plans) that: (a) pool the assets contributed by various entities that are not under common control; and (b) use those assets to provide benefits to employees of more than one entity, on the basis that contribution and benefit levels are determined without regard to the identity of the entity that employs the employees concerned.	LKAS 19.7
බහු - සේවා (ප්‍රතිලාභ) සැලසුම්	(අ) පොදු පාලනයක් යටතේ නොපවතින විවිධ අස්තීත්වයන්ගෙන් දායකත්වය ලෙස ලැබුණ වත්කම් එක් රැස් කිරීමක්; සහ (ආ) එම වත්කම් සහ ප්‍රතිලාභ මට්ටම් එම අස්තීත්වයෙහි අනන්‍යතාවය නොසලකා සේවකයින්ගේ යහපත සැලසීමේ පදනම මත එක් අස්තීත්වයකට වඩා වැඩි ප්‍රමාණයක සේවකයන්ට ප්‍රතිලාභ සැලසීම සඳහා එම වත්කම් යොදාගැනීම. නිර්වචිතදායක සැලසුම් (රාජ්‍ය සැලසුම් හැර) හෝ නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුම් (රාජ්‍ය සැලසුම් හැර) සිදුවන සැලසුම් ය.	
mutual entity	An entity, other than an investor-owned entity, that provides dividends, lower costs or other economic benefits directly to its owners, members or participants. For example, a mutual insurance company, a credit union and a co-operative entity are all mutual entities.	SLFRS 3.A
අන්‍යෝන්‍ය අස්තීත්වය	තම අයිතිකරුවන්ට, සාමාජිකයින්ට හෝ සහභාගිවන්නන්ට සෘජුවම ලාභාංශ, අවම පිරිවැය හෝ වෙනත් ආර්ථික ප්‍රතිලාභ සපයන ආයෝජකයින් අස්තීත්වයක් නොවන අස්තීත්වයකි. උදාහරණ වශයෙන් අන්‍යෝන්‍ය රක්ෂණ සමාගමක්, ණය සංගමයක් සහ සමුපකාර අස්තීත්වයක් යන සියල්ලම අන්‍යෝන්‍ය අස්තීත්වයන් ය.	
net assets available for benefits	The assets of a plan less liabilities other than the actuarial present value of promised retirement benefits.	LKAS 26.8
ප්‍රතිලාභ සඳහා ඇති ශුද්ධ වත්කම්	පොරොන්දුවී ඇති විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන ආයුගණක අගය හැර වගකීම් අඩුකළ පසු සැලසුමේ වත්කම්.	

net investment in a foreign operation	The amount of the reporting entity's interest in the net assets of that operation.	LKAS 21.8
විදේශ මෙහෙයුමක ශුද්ධ ආයෝජනය	එම මෙහෙයුමේ ශුද්ධ වත්කම්වලින් වාර්තාකරණ අස්තීත්වයට අයත්වන කොටස.	
net investment in the lease	The gross investment in the lease discounted at the interest rate implicit in the lease.	LKAS 17.4
කල්බද්දෙහි ශුද්ධ ආයෝජනය	කල්බද්දෙහි ව්‍යාංග පොලී අනුපාතයට වට්ටම් කළ කල්බද්දෙහි දළ ආයෝජනය	
net realisable value	The estimated selling price in the ordinary course of business less the estimated costs of completion and the estimated costs necessary to make the sale. Net realisable value refers to the net amount that an entity expects to realise from the sale of inventory in the ordinary course of business. Fair value reflects the amount for which the same inventory could be exchanged between knowledgeable and willing buyers and sellers in the marketplace. The former is an entity-specific value; the latter is not. Net realisable value for inventories may not equal fair value less costs to sell.	LKAS 2.6–7
ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය	සාමාන්‍ය ව්‍යාපාර කටයුතුවල දී විකුණන ඇස්තමේන්තු ගත විකුණුම් මිලෙන් සම්පූර්ණ කිරීමේ ඇස්තමේන්තු ගත පිරිවැය සහ විකිණීම සිදු කිරීමට අවශ්‍ය ඇස්තමේන්තු ගත පිරිවැය අඩුකරන ලද මුදල් ය. ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය යනුවෙන් දැක්වෙන්නේ අස්තීත්වයක් විසින් තම සාමාන්‍ය ව්‍යාපාරයේ දී තොග විකිණීමෙන් උපලබ්ධි කර ගැනීමට අපේක්ෂිත ශුද්ධ මුදල ය. වෙළඳපොළෙහි එම තොගයම දැනුවත් හා කැමති මිලදී ගන්නන් සහ විකුණුම්කරුවන් අතර හුවමාරු කළ හැකි අගය සාධාරණ වටිනාකම නිරූපනය කරයි. කලින් සඳහන් කළ එක අස්තීත්ව විශේෂිත වටිනාකමකි. පසුව සඳහන් කළ එක එසේ නොවේ. තොග සඳහා වූ ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය, සාධාරණ වටිනාකමෙන් විකිණීමේ පිරිවැය අඩුකළ විට ලැබෙන අගයට සමාන නොවනු ඇත.	
neutrality	Freedom from bias of the information contained in financial statements	F36
මධ්‍යස්ථභාවය	මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල අන්තර්ගත තොරතුරු පක්ෂග්‍රාහී භාවයෙන් තොරවීම ය.	
non-adjusting events after the reporting period	See 'events after the reporting period'	
වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයට පසු නොගලපන සිදුවීම්	'වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයට පසු සිදුවීම්' බලන්න.	
non-cancellable lease	A lease that is cancellable only: (a) upon the occurrence of some remote contingency; (b) with the permission of the lessor; (c) if the lessee enters into a new lease for the same or an equivalent asset with the same lessor; or	LKAS 17.4

	(d) upon payment by the lessee of such an additional amount that, at inception of the lease, continuation of the lease is reasonably certain.	
අවලංගු කළ නොහැකි කල්බද්ද	<p>(අ) කලාතුරකින් සිදුවිය හැකි අසම්භාව්‍යයක් සිදුවීම කරණකොටගෙන;</p> <p>(ආ) බදු දීමනාකරුගේ අවසරය සහිතව;</p> <p>(ඇ) බදුගැණුම්කරු එම වත්කම හෝ ඊට සමාන වත්කමක් සඳහා එම බදු දීමනාකරු සමගම නව කල්බද්දකට ඇතුළත් වන්නේ නම්; හෝ</p> <p>(ඈ) කල්බද්ද ආරම්භයේ දී කල්බද්දෙහි සන්නිවේදන භාවය සාධාරණ ලෙස තහවුරු කරනුයේ බදු ගැණුම්කරු විසින් අතිරේක ගෙවීමක් කිරීමෙන්;</p>	
non-controlling interest	The equity in a subsidiary not attributable, directly or indirectly, to a parent.	LKAS 27.4, SLFRS 3.A
පාලනය නොවන හිමිකම්	මව් සමාගමට සෘජුව හෝ වක්‍ර ආකාරයට ආරෝපණීය නොවන පරිපාලිතයකට ස්කන්ධය.	
non-current asset	An asset that does not meet the definition of a current asset.	SLFRS 5.A
ජංගම නොවන වත්කම්	ජංගම වත්කමක නිර්වචනයට ඇතුළත් නොවන වත්කමකි.	
normal capacity of production facilities	The production expected to be achieved on average over a number of periods or seasons under normal circumstances, taking into account the loss of capacity resulting from planned maintenance.	LKAS 2.13
නිෂ්පාදන පහසුකම්වල සාමාන්‍ය ධාරිතාව	සැලසුම් කළ නඩත්තු කිරීම් හේතුවෙන් අපතේ යන ධාරිතාවය ද සැලකිල්ලට ගෙන සාමාන්‍ය තත්ත්වයන් යටතේ කාලපරිච්ඡේදයන් හෝ වාර ගණනාවක් මුළුල්ලේ සාමාන්‍ය වශයෙන් ලබාගැනීමට අපේක්ෂිත නිෂ්පාදනයයි.	
notes	Notes contain information in addition to that presented in the statement of financial position, statement of comprehensive income, separate income statement (if presented), statement of changes in equity and statement of cash flows. Notes provide narrative descriptions or disaggregations of items presented in those statements and information about items that do not qualify for recognition in those statements.	LKAS 1.7
සටහන්	මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය, විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය, වෙන්වූ ආදායම් ප්‍රකාශනය (ඉදිරිපත් කරන්නේ නම්) ස්කන්ධය වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශනය, සහ මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනයේ ඉදිරිපත් කර ඇති ඒවාට අතිරේක තොරතුරු සටහන්වල ඇතුළත් වේ. සටහන්වලින් එම ප්‍රකාශනවල අනාවරණය කර ඇති අයිතම්වල රචිත විස්තර හෝ වෙන්කොට දක්වන තොරතුරු සහ එකී ප්‍රකාශනවල හඳුන්වාදීම අවශ්‍යවන ගණයට නොවැටෙන අයිතම් පිළිබඳ තොරතුරු ද ඇතුළත් වේ.	
obligating event	An event that creates a legal or constructive obligation that results in an entity having no realistic alternative to settling that obligation.	LKAS 37.10

බැඳීමක සිද්ධිය	අස්තීත්වයකට තම බැඳීම නිරවුල් කිරීමට තාත්වික වූ විකල්පයක් නොමැති වන අන්දමේ නෛතික හෝ සම්මුතිය බැඳීමක් ඇති කරන සිදුවීමකි.	
obligation	A duty or responsibility to act or perform in a certain way. Obligations may be legally enforceable as a consequence of a binding contract or statutory requirement. Obligations also arise, however, from normal business practice, custom and a desire to maintain good business relations or act in an equitable manner.	F.60
බැඳීම	නිශ්චිත ආකාරයකට ක්‍රියාකිරීමට හෝ ඉෂ්ඨ කිරීමට ඇති නියමය හෝ වගකීම වේ. ගිවිසුම්මය බැඳීම් හෝ ව්‍යවස්ථාපිත අවශ්‍යතාවයක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස නෛතිකව බල කල හැකිය. කෙසේ වුව ද සාමාන්‍ය ව්‍යාපාරික පරවිසන්, සිරිත් සහ යහපත් ව්‍යාපාරික සබඳතා පවත්වාගෙන යෑමට සාධාරණ ලෙස ක්‍රියා කිරීමට ඇති කැමැත්ත තුළින් ද, බැඳීම් පැනනගියි.	
offsetting	See ‘set-off, legal right of’	
හිඳවිකිරීම	හිඳවිකිරීමට ඇති නෛතික අයිතිය බලන්න.	
onerous contract	A contract in which the unavoidable costs of meeting the obligations under the contract exceed the economic benefits expected to be received under it.	LKAS 37.10
භාරක ගිවිසුම	ගිවිසුම යටතේ වූ බැඳීම් සපුරාලීමේ දී මග හැරිය නොහැකි පිරිවැය ඒ යටතේ ලැබීමට අපේක්ෂිත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ඉක්මවන ගිවිසුමකි.	
opening SLFRS statement of financial position	An entity’s statement of financial position at the date of transition to SLFRSs.	SLFRS 1.A
ආරම්භක SLFRS මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය	අස්තීත්වයක් SLFRSs වලට මාරු වූ දිනට වූ මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය	
operating activities	The principal revenue-producing activities of an entity and other activities that are not investing or financing activities	LKAS 7.6, LKAS 14.8
මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම්	අස්තීත්වයක ප්‍රධාන ආදායම් උත්පාදන ක්‍රියාකාරකම් සහ ආයෝජන හෝ මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම් නොවන, අනෙකුත් ක්‍රියාකාරකම් ය.	
operating cycle	The time between the acquisition of assets for processing and their realisation in cash or cash equivalents.	LKAS 1.68
මෙහෙයුම් චක්‍රය	ක්‍රියාවලියකට වත්කම් අත්පත් කර ගැනීම සහ ඒවා මුදලට හෝ මුදල් හා සමාන දෑවලට උපලබ්ධි වීම අතර කාලය.	
operating lease	A lease other than a finance lease.	LKAS 17.4
මෙහෙයුම් කල්බද්ද	මූල්‍ය කල්බද්දක් නොවන වෙනත් කල්බද්දක්.	
operating segment	An operating segment is a component of an entity: (a) that engages in business activities from which it may earn revenues and incur expenses (including revenues and expenses	SLFRS 8

	relating to transactions with other components of the same entity), (b) whose operating results are regularly reviewed by the entity's chief operating decision maker to make decisions about resources to be allocated to the segment and assess its performance, and (c) for which discrete financial information is available.	
මෙහෙයුම් බාණ්ඩය	මෙහෙයුම් බාණ්ඩය යනු (අ) ආදායම් උපයන සහ වියදම් ද දරන ලබන (එකම අස්ථිත්වයේ වෙන් සංරචකවලට සම්බන්ධ ගනුදෙනු වලින් උපයන ආදායම් සහ වියදම් ද ඇතුළුව) ව්‍යාපාර ක්‍රියාකාරකම්වල නිරත වන (ආ) අස්ථිත්වයේ ප්‍රධාන මෙහෙයුම් තීරණගන්නා විසින් සංරචකයට වෙන් කරන සම්පත් ප්‍රමාණය සහ එහි කාර්යසාධනය තක්සේරු කිරීම සඳහා එහි මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵල අඛණ්ඩව සමාලෝචනයට භාජනය කරනු ලබන. (ඇ) මේ සඳහා වෙන්ම මූල්‍ය තොරතුරු ලබා ගැනීමට ඇති අස්ථිත්වයක සංරචකයකි.	
options, warrants and their equivalents	Financial instruments that give the holder the right to purchase ordinary shares.	LKAS 33.5
විකල්ප බලපත්‍ර සහ ඒවාට සමාන දෑ	ධාරකයාට සාමාන්‍ය කොටස් මිලදී ගැනීමේ අයිතිය දෙනු ලබන මූල්‍ය සාධන පත්‍රවේ.	
ordinary equity holders	Holders of ordinary shares.	LKAS 33.5–9
සාමාන්‍ය ස්කන්ධ දරන්නන්	සාමාන්‍ය ස්කන්ධ කොටස්කරුවන්	
ordinary share	An equity instrument that is subordinate to all other classes of equity instruments.	LKAS 33.5
සාමාන්‍ය කොටසක්	අනිකුත් සියළුම පංතිවල ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවලට යටත් ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයකි.	
originated loans and receivables	See 'loans and receivables'	
ආරම්භක ණය සහ ලැබිය යුතු මුදල්	"ණය සහ ලැබිය යුතු මුදල්" බලන්න.	
other comprehensive income	Items of income and expense (including reclassification adjustments) that are not recognised in profit or loss as required or permitted by other SLFRSs.	LKAS 1.7
වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්	අනිකුත් SLFRSs මගින් අවශ්‍ය හෝ ඉඩ දී ඇති පරිදි (නැවත වර්ගීකරණ ගැලපීම් ඇතුළුව) ලාභය හෝ අලාභයේ හඳුනා නොගන්නා ආදායම් සහ වියදම් අයිතම්.	
other long-term employee benefits	Employee benefits (other than post-employment benefits and termination benefits) that are not due to be settled within twelve months after the end of the period in which the employees render the related service	LKAS 19.7

වෙනත් දිගුකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ	.සේවකයින් විසින් අදාළ සේවය සැපයූ කාලපරිච්ඡේදය අවසන්වී මාස දොළහක් ඇතුළත නිරවුල් කිරීමට අවශ්‍යතාවයක් නොමැති (පශ්චාත් සේවා නියුක්ති ප්‍රතිලාභ සහ සේවය සමාප්ත කිරීමේ ප්‍රතිලාභ හැර) සේවක ප්‍රතිලාභ.	
other price risk	The risk that the fair value or future cash flows of a financial instrument will fluctuate because of changes in market prices (other than those arising from interest rate risk or currency risk), whether those changes are caused by factors specific to the individual financial instrument or its issuer, or factors affecting all similar financial instruments traded in the market.	SLFRS 7.A
වෙනත් මිල අවදානම	ඇති වන්නා වූ වෙනස්කම් තනි මූල්‍ය සාධන පත්‍රයකට හෝ එහි නිකුත් කරන්නාට විශේෂිත වූ සාධකවලින් ඇති වන වෙනස්කම් නිසා හෝ වෙළඳ පොලෙහි වෙළඳාම් වන සියළුම සමාන මූල්‍ය සාධනපත්‍රවලට බලපාන සාධක නිසා හෝ වෙළඳ පොල මිල වෙනස්වීම් නිසා (පොලී අනුපාත අවදානම් හෝ ව්‍යවහාර මුදල් අවදානම් නිසා ඇතිවන ඒවා හැර) සාධන පත්‍රයක සාධාරණ වටිනාකම හෝ අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ උච්චාවචනය වීමේ අවදානම.	
owner-occupied property	Property held (by the owner or by the lessee under a finance lease) for use in the production or supply of goods or services or for administrative purposes.	LKAS 40.5
අයිතිකරු පදිංචි වී ඇති දේපල	භාණ්ඩ හෝ සේවා නිෂ්පාදනයේ දී, සැපයීමේ දී හෝ පරිපලන කාර්යයේ දී හෝ භාවිතා කිරීම පිණිස තබාගන්නා (අයිතිකරු විසින් හෝ මූල්‍ය කල්බදු යටතේ බදු ගැනුම්කරු විසින්) දේපල වේ.	
owners	Holders of instruments classified as equity.	LKAS 1.7
අයිතිකරුවන්	ස්කන්ධ ලෙස වර්ගකළ සාධන පත්‍ර දරන්නන්	
owners	In SLFRS 3 owners is used broadly to include holders of equity interests of investor-owned entities and owners or members of, or participants in, mutual entities.	SLFRS 3.A
අයිතිකරුවන්	SLFRSs 3 හි අයිතිකරුවන් යන්න පුළුල්ව යොදා ගෙන ඇති අතර එයට ආයෝජකයින්ට අයිති අස්තිත්වයන්හි ස්කන්ධ හිමිකම් දරන්නන් සහ අන්‍යෝන්‍ය අස්තිත්වයන්හි අයිතිකරුවන් හෝ සාමාජිකයින් හෝ සහභාගිවන්නන් ද ඇතුළත් කර ඇත.	
parent	An entity that has one or more subsidiaries.	LKAS 27.4, SLFRS 3.A
පරිපාලකය	පරිපාලිතයන් එකක් හෝ ඊට වඩා ඇති අස්තිත්වයකි.	
participants	The members of a retirement benefit plan and others who are entitled to benefits under the plan.	LKAS 26.8
සහභාගිවන්නන්	සැලසුමක් යටතේ ප්‍රතිලාභවලට හිමිකම් ඇති විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුමක සාමාජිකයින් සහ අනිකුත් අය	
past due	A financial asset is past due when a counterparty has failed to make a payment when contractually due	SLFRS 7.A

කල් පසු වූ ණය	ගිවිසුම් ප්‍රකාර ප්‍රතිපාර්ශ්වය විසින් ගෙවීමට අපොහොසත් වී ඇති විට මූල්‍ය වත්කමක් කල් පසු වූ මූල්‍ය වත්කමක් වේ.	
past service cost	The change in the present value of the defined benefit obligation for employee service in prior periods, resulting in the current period from the introduction of, or changes to, postemployment benefits or other long-term employee benefits. Past service cost may be either positive (when benefits are introduced or changed so that the present value of the defined benefit obligation increases) or negative (when existing benefits are changed so that the present value of the defined benefit obligation decreases).	LKAS 19.7
අතීත සේවා පිරිවැය	පශ්චාත් සේවා නියුක්ති ප්‍රතිලාභ හෝ වෙනත් දිගුකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභවලට හඳුන්වාදෙනු ලබන හෝ කරනු ලබන වෙනස්කම් වල ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් පූර්ව කාලපරිච්ඡේද සඳහා සේවකයින්ගේ සේවා සඳහා නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීමිවල වර්තමාන අගයේ වන වෙනස් වීමය. පසු සේවා පිරිවැය එක්කෝ ධනාත්මක විය හැක. (ප්‍රතිලාභ හඳුන්වාදීමේදී හෝ වෙනස් කිරීමේ දී නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීමිවල වර්තමාන අගය වැඩිවන) හෝ නැත්නම් සෘණාත්මක විය හැක. (අඩුවන පරිදි දැනට පවත්නා ප්‍රතිලාභ වෙනස් කරන විට නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීමේ වර්තමාන වටිනාකම).	
percentage of completion method	The recognition of revenue and expenses by reference to the stage of completion of a contract. Under this method contract revenue is matched with the contract costs incurred in reaching the stage of completion, resulting in the reporting of revenue, expenses and profit which can be attributed to the proportion of work completed.	LKAS 11.25
ප්‍රතිශත සමාප්ති ක්‍රමය	කොන්ත්‍රාත්තුවක නිමකර ඇති තත්ත්වය සලකා ආදායම සහ වියදම් හඳුනාගැනීමයි. මෙම ක්‍රමය යටතේ කොන්ත්‍රාත්තුව අයභාරය කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැය සමග ගලපන අතර එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් වාර්තාකරණ අතර අයභාරය, පිරිවැය සහ ලාභය වැඩි නිමකර ඇති සමානුපාතයට සම්බන්ධ කළ හැක.	
performance	The relationship of the income and expenses of an entity, as reported in the income statement [statement of comprehensive income].	F.47
කාර්යසාධනය	ආදායම් ප්‍රකාශනයේ වාර්තාකර ඇති පරිදි අස්ථිතිවයක ආදායම සහ වියදම අතර සම්බන්ධතාවය (විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය)	
plan assets (of an employee benefit plan)	(a) Assets held by a long-term employee benefit fund; and (b) qualifying insurance policies.	LKAS 19.7
සැලසුම් වත්කම් (සේවක ප්‍රතිලාභ සැලසුමක)	(අ) දිගුකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ අරමුදලක් විසින් අයත් වත්කම්; සහ (ආ) සුදුසුකම් ලබන රක්ෂණ ඔප්පු .	
policyholder	A party that has a right to compensation under an insurance contract if an insured event occurs.	SLFRS 4.A
ඔප්පු හිමියා	රක්ෂණ ගිවිසුමක් යටතේ, රක්ෂිත සිද්ධිය සිදුවුවහොත් වන්දියට අයිතියක් ඇති පාර්ශ්වය.	

post-employment benefits	Employee benefits (other than termination benefits) which are payable after the completion of employment	LKAS 19.7
පශ්චාත් සේවා නියුක්ති ප්‍රතිලාභ	සේවා නියුක්තිය සම්පූර්ණ කිරීමෙන් පසු ගෙවිය යුතු වන සේවක ප්‍රතිලාභ (සේවය අවසන් කිරීමේ ප්‍රතිලාභ හැර).	
post-employment benefit plans	Formal or informal arrangements under which an entity provides post-employment benefits for one or more employees.	LKAS 19.7
පශ්චාත් සේවා නියුක්ති ප්‍රතිලාභ සැලසුම්	අස්තිත්වයක් විසින් එක් සේවකයෙකුට හෝ ඊට වැඩි දෙනෙකුට පශ්චාත් සේවා නියුක්ති ප්‍රතිලාභ සැපයීම සඳහා වන විධිමත් හෝ අවිධිමත් වැඩ පිළිවෙලවල්.	
potential ordinary share	A financial instrument or other contract that may entitle its holder to ordinary shares.	LKAS 33.5
භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස	මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක් හෝ දරන්නාට සාමාන්‍ය කොටස්වලට හිමිකම් ඇති කළ හැකි වෙනත් ගිවිසුමක්.	
presentation currency	The currency in which the financial statements are presented.	LKAS 21.8
ඉදිරිපත් කරනු ලබන ව්‍යවහාර මුදල	මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීමේදී භාවිතාකරන ව්‍යවහාර මුදලය.	
present value	A current estimate of the present discounted value of the future net cash flows in the normal course of business.	F.100(d)
වර්තමාන වටිනාකම	සාමාන්‍ය ව්‍යාපාර කටයුතු වල දී උත්පාදනය කෙරෙනුයේ අපේක්ෂිත අනාගත ශුද්ධ මුදල් ගලායීම් වල වර්තමාන වටිටම් කරන ලද අගයේ වර්තමාන ඇස්තමේන්තුව.	
present value of a defined benefit obligation	See 'defined benefit obligation (present value of)'	LKAS 19.7
නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීමක වර්තමාන අගය	නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීම බලන්න. (වර්තමාන අගය)	
previous GAAP	The basis of accounting that a first-time adopter used immediately before adopting SLFRSs	SLFRS 1.A
පූර්ව ගැප් (පොදුවේ පිළිගත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති)	පළමුවරට පිළිගන්නකු SLFRSs පිළිගැනීමට ඉතා ආසන්නයට පෙර යොදාගත් ගිණුම්කරණ පදනම.	
primary financial instruments	Financial instruments, such as receivables, payables and equity securities, that are not derivative financial instruments.	LKAS 32.AG15
ප්‍රාථමික මූල්‍ය සාධන පත්‍ර	ලැබිය යුතු දෑ, ගෙවිය යුතු දෑ සහ ස්කන්ධ සුරැකුම්පත් වැනි ව්‍යුත්පන්න මූල්‍ය සාධන පත්‍ර නොවන මූල්‍ය සාධන පත්‍ර	
prior period errors	Omissions from, and misstatements in, the entity's financial statements for one or more prior periods arising from a failure to use, or misuse of, reliable information that:	LKAS 8.5

- (a) was available when financial statements for those periods were authorised for issue; and
- (b) could reasonably be expected to have been obtained and taken into account in the preparation and presentation of those financial statements.

Such errors include the effects of mathematical mistakes, mistakes in applying accounting policies, oversights or misinterpretations of facts, and fraud.

පෙර කාලපරිච්ඡේද
වැරදි

පෙර කාලපරිච්ඡේද එකක් හෝ වැඩි ගණනක් සඳහා,

- (අ) එම කාලපරිච්ඡේද සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන නිකුත් කිරීම අනුමත කරන අවස්ථාවේ පැවති; සහ
- (ආ) එම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේදී සහ ඉදිරිපත් කිරීමේදී සැලකිල්ලට ගනු ඇතැයි සාධාරණ ලෙස අපේක්ෂා කළ හැකි විශ්වාසදායී තොරතුරු භාවිතා කිරීමට අසමත්වීමේ හෝ අවභාවිතය කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අස්ථිරවයේ පෙර කාලපරිච්ඡේද එකක් හෝ කිහිපයක තිබිය හැකි අත් හැරීම් සහ සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ය. මෙම වැරදි වලට ගණිතමය දෝෂ, ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති ව්‍යවහාර කිරීමේ දෝෂ, අත්හැරීම් හෝ කරුණු වැරදි ලෙස අර්ථකථනයන්හි බලපෑම සහ වංචා ඇතුළත් වේ.

probable

More likely than not.

SLFRS 5.A,
(LKAS 37.23)

විසඟනී බව

නොවීමට වඩා වීමට ඇති හැකියාව

profit

The residual amount that remains after expenses (including capital maintenance adjustments, where appropriate) have been deducted from income. Any amount over and above that required to maintain the capital at the beginning of the period is profit.

F.105, F.107

ලාභය

ලාභය යන්න ආදායමෙන් වියදම් (යෝග්‍ය අවස්ථාවල ප්‍රාග්ධන නඩත්තු කිරීමේ ගැලපුම් ඇතුළුව) අඩුකළ පසුව තව දුරටත් අවශේෂ මුදලය. කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ දී පැවති ප්‍රාග්ධනය පවත්වාගෙන යෑමට අවශ්‍ය ප්‍රමාණයට වඩා වැඩියෙන් ඇති මුදල් ප්‍රමාණය ලාභය වේ.

profit or loss

The total of income less expenses, excluding the components of other comprehensive income.

LKAS 1.7

ලාභය හෝ අලාභය

වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම් සංරචකයන් නොමැතිව මුළු ආදායමෙන් වියදම අඩුකළ පසු මුදල.

projected unit credit
method

An actuarial valuation method that sees each period of service as giving rise to an additional unit of benefit entitlement and measures each unit separately to build up the final obligation (sometimes known as the accrued benefit method pro-rated on service or as the benefit/years of service method).

LKAS 19.64–66

ප්‍රකේෂිත ඒකක
ප්‍රතිලාභ ක්‍රමය

සෑම සේවා කාලපරිච්ඡේදයක් ම අතිරේක ප්‍රතිලාභවලට හිමිකම් ලැබීමට ඉඩ සලසන අතිරේක ඒකකයක් ලෙස සලකන සහ අවසාන ගොඩනැගීම සඳහා සෑම ඒකකයක් ම වෙන් වශයෙන් මනිනු ලබන ආයු ගණක තක්සේරු කිරීමේ ක්‍රමයකි. (ඇතැම් විට මෙය සේවයට සමානුපාතිකව උපවය වන ප්‍රතිලාභ ක්‍රමය හෝ සේවා වර්ෂ ගණන මත ප්‍රතිලාභ ක්‍රමය ලෙස හඳුන්වනු ලැබේ.

property, plant and equipment	Tangible items that: (a) are held for use in the production or supply of goods or services, for rental to others, or for administrative purposes; and (b) are expected to be used during more than one period.	LKAS 16.6
දේපළ, පිරිසිදු හා උපකරණ	(අ) නිෂ්පාදනයේ දී හෝ භාණ්ඩ හෝ සේවා සැපයීමේ දී භාවිතය සඳහා, වෙනත් අයට කුලියට දීම සඳහා, හෝ පරිපාලනමය කටයුතු සඳහා තබාගෙන ඇති; සහ (ආ) එක් කාලපරිච්ඡේදයකට වඩා වැඩි කාලයක් තුළ භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂිත ස්ථාවර වන්නේ වේ.	
proportionate consolidation	A method of accounting and reporting whereby a venturer's share of each of the assets, liabilities, income and expenses of a jointly controlled entity is combined line by line with similar items in the venturer's financial statements or reported as separate line items in the venturer's financial statements.	LKAS 31.3
සමානුපාතික ඒකාබද්ධ කරණය	බද්ධ පාලිත අස්තීත්වයක වන්නේ, වගකීම්, ආදායම් සහ වියදම් එකිනෙකෙහි ව්‍යාපාරිකයාගේ කොටස්, රේඛීය පදනම මත ව්‍යාපාරිකයාගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇති සමාන අයිතමයන් සමඟ සංයෝජනය කිරීම මගින් හෝ ව්‍යාපාරිකයාගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල වෙන් වශයෙන් රේඛීය අයිතමයන් ලෙස වාර්තා කිරීම මගින් ගිණුම්කරණය හා වාර්තා කිරීමේ ක්‍රමයකි.	
prospective application	Prospective application of a change in accounting policy and of recognising the effect of a change in an accounting estimate, respectively, are: (a) applying the new accounting policy to transactions, other events and conditions occurring after the date as at which the policy is changed; and (b) recognising the effect of the change in the accounting estimate in the current and future periods affected by the change.	LKAS 8.5
ඉදිරිකාලීන ව්‍යවහාරය	ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක වෙනස්වීමක් ඉදිරිකාලීනව ව්‍යවහාර කිරීම සහ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක වෙනස්වීමේ බලපෑම හඳුනා ගැනීම, පිළිවෙලින්: (අ) ප්‍රතිපත්තිය වෙනස් කළ දිනයට පසුව සිදුවන ගණුදෙනු වෙනත් සිද්ධීන් සහ තත්ත්වයන්ට අළුත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති ව්‍යවහාර කිරීම; සහ (ආ) ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුව වෙනස්වීම නිසා ඇති වූ බලපෑම එමගින් බලපෑමක් ඇතිකරන ප්‍රවර්තන සහ අනාගත කාලපරිච්ඡේදවලදී හඳුනාගැනීම ය.	
provision	A liability of uncertain timing or amount.	LKAS 37.10
ප්‍රතිපාදන	ගෙවීමට සිදුවන කාලය හෝ මුදල අවිනිශ්චිත වූ අගයක් සහිත වගකීමකි.	
prudence	The inclusion of a degree of caution in the exercise of the judgements needed in making the estimates required under conditions of uncertainty, such that assets or income are not overstated and liabilities or expenses are not understated.	F.37

විවක්ෂණභාවය	වත්කම් හෝ ආදායම් වැඩියෙන් ප්‍රකාශ නොකරන ලෙසට සහ වගකීම් හෝ වියදම් අඩුවෙන් ප්‍රකාශ නොකරන ලෙසටත් අවිනිශ්චිත තත්ත්වයන් යටතේ අවශ්‍ය වන ඇස්තමේන්තු සැකසීමේ දී අවශ්‍ය කෙරෙන විනිශ්චයන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී තිබිය යුතු පරීක්ෂාකාරීවීමේ ප්‍රමාණයයි.	
put options (on ordinary shares)	Contracts that give the holder the right to sell ordinary shares at a specified price for a given period.	LKAS 33.5
යෙදවුම් විකල්පයන් (සාමාන්‍ය කොටස් මත)	දෙනු ලබන කාලපරිච්ඡේදයක දී නිශ්චිත මිලකට දරන්නාට සාමාන්‍ය කොටස් විකිණීමේ අයිතිය ලබාදෙන ගිවිසුම් ය.	
puttable instrument	A financial instrument that gives the holder the right to put the instrument back to the issuer for cash or another financial asset or is automatically put back to the issuer on the occurrence of an uncertain future event or the death or retirement of the instrument holder.	LKAS 32.11
ආපසු භාරදිය හැකි සාධන පත්‍රය	සාධන පත්‍රය දරන්නාට එම සාධන පත්‍රය මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කමක් සඳහා නිකුත් කරන්නා වෙත ආපසු විකිණිය හැකි හෝ අවිනිශ්චිත අනාගත සිදුවීමක දී හෝ සාධන පත්‍ර දරන්නාගේ මරණය හෝ විශ්‍රාම යාම නිසා සවයංක්‍රීයව නිකුත් කරන්නා වෙත ආපසු පැවරීමේ අයිතිය ඇති මූල්‍ය සාධන පත්‍රයකි.	
qualifying asset	An asset that necessarily takes a substantial period of time to get ready for its intended use or sale	LKAS 23.5
සුදුසුකම් ලබන වත්කම	අපේක්ෂිත ප්‍රයෝජනය සඳහා හෝ නැවත විකිණීම සඳහා අත්‍යවශ්‍යෙන්ම සැලකිය යුතු කාලසීමාවක් ගතවන වත්කමකි.	
qualifying insurance policy	An insurance policy issued by an insurer that is not a related party (as defined in LKAS 24) of the reporting entity, if the proceeds of the policy: <ul style="list-style-type: none"> (a) can be used only to pay or fund employee benefits under a defined benefit plan; (b) are not available to the reporting entity's own creditors (even in bankruptcy) and cannot be paid to the reporting entity, unless either: <ul style="list-style-type: none"> (i) the proceeds represent surplus assets that are not needed for the policy to meet all the related employee benefit obligations; or (ii) the proceeds are returned to the reporting entity to reimburse it for employee benefits already paid. 	LKAS 19.7
සුදුසුකම් ලබන රක්ෂණ ඔප්පු	වාර්තාකරණ අස්ථිත්වයෙහි සම්බන්ධිත පාර්ශ්වයක් නොවන (LKAS 24 හි නිර්වචනයකර ඇති පරිදි) රක්ෂිතයක් විසින් නිකුත් කරන ලද රක්ෂණ ඔප්පුවක් වන අතර එම රක්ෂණ ඔප්පුවේ ලද මනාව; <ul style="list-style-type: none"> (අ) යොදා ගත හැක්කේ නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් යටතේ සේවක ප්‍රතිලාභ ගෙවීම සඳහාම හෝ අරමුදල් සැපයීමට පමණක් නම්; සහ 	

	<p>(ආ) වාර්තාකරන අස්තීත්වයේම ණය හිමියන්ට (බංකොලොත් වූ විටකදී වුවද) නොගෙවිය යුතු සහ පහත අවස්ථාවකදී මිස වාර්තාකරණ අස්තීත්වයට ගෙවිය නොහැකි නම්.</p> <p>(i) සියළුම සේවකයන්ට ඔප්පුව යටතේ අදාළ ප්‍රතිලාභ බැඳීම් නිරවුල් කිරීමට අවශ්‍ය නොවන වත්කම් අතිරික්තයක් නියෝජනය කරන ලද මනාවන්; හෝ</p> <p>(ii) මේ වන විටත් ගෙවන ලද සේවක ප්‍රතිලාභ ප්‍රතිපූර්ණය කිරීම සඳහා වාර්තාකරණ අස්තීත්වයට ආපසු එවන ලද මනාවන්.</p>	
realisable value	The amount of cash or cash equivalents that could currently be obtained by selling an asset in an orderly disposal.	F.100(c)
උපලබ්ධි වටිනාකම	වත්කමක් සාමාන්‍ය තත්ත්වයකදී විකිණීම මගින් වර්තමානයේදී ලබාගත හැකිවන මුදල් හෝ මුදල් හා සමාන දෑ වල වටිනාකමය.	
reclassification adjustments	Amounts reclassified to profit or loss in the current period that were recognised in other comprehensive income in the current or previous periods.	LKAS 1.7
නැව වර්ගීකරණ ගැලපීම්	ප්‍රවර්තන හෝ පූර්ව කාලපරිච්ඡේදවල වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම් ලෙස හඳුනාගත් ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයේදී ලාභයට හෝ අලාභයට නැවත වර්ගීකරණය කළ මුදල් ප්‍රමාණයන්.	
recognition	<p>The process of incorporating in the balance sheet [statement of financial position] or income statement [statement of comprehensive income] an item that meets the definition of an element and satisfies the following criteria for recognition:—</p> <p>(a) it is probable that any future economic benefit associated with the item will flow to or from the entity; and</p> <p>(b) the item has a cost or value that can be measured with reliability.</p>	F.82–83
හඳුනාගැනීම	<p>මූලිකාංගයක නිර්වචනය සම්පූර්ණ කරන මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශයේ විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශයේ පහත සඳහන් හඳුනාගැනීමේ උපමානයන් සම්පූර්ණ කරන අයිතමයක් ශේෂ පත්‍රයේ හෝ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ අන්තර්ගත කිරීමේ ක්‍රියාවලියයි.</p> <p>(අ) අයිතමය හා සම්බන්ධිත කිසියම් අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභයක් අස්තීත්වය තුළට හෝ ඉන් පිටතට ගලායාම බොහෝ දුරට ඉඩ තිබීම,</p> <p>(ආ) විශ්වාසනීයව මැනිය හැකි පිරිවැයක් හෝ වටිනාකමක් අයිතමයට තිබීම හඳුනාගත යුතුය.</p>	
recoverable amount	The higher of an asset's (or cash-generating unit's) fair value less costs to sell and its value in use.	LKAS 16.6, LKAS 36.6, SLFRS 5.A
නැවත අයකර ගත හැකි වටිනාකම	වත්කමක (හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකකයක) සාධාරණ වටිනාකමෙන් විකිණීම සඳහා යන පිරිවැය අඩුකළ පසු ලැබෙන මුදල සහ එහි භාවිතය කිරීමේ අගය යන දෙකින් වැඩි අගයයි.	
regular way purchase or sale	A purchase or sale of a financial asset under a contract whose terms require delivery of the asset within the time frame established generally by regulation or convention in the market place concerned.	LKAS 39.9

විධිමත් ක්‍රමයේ ගැණුම් හෝ විකුණුම්	සාමාන්‍යයෙන් රෙගුලාසි මගින් හෝ අදාළ වෙළඳ පොලෙහි කාලයක් තුළ ගොඩ නැගුණු සම්ප්‍රදායන් අනුව හෝ ස්ථාපිතව ඇති කාල සීමාව තුළ වත්කම භාරදීමට අවශ්‍ය කෙරෙන කොන්දේසි ඇතුළත් ගිවිසුමක් යටතේ මූල්‍ය වත්කමක් මිලදී ගැනීම හෝ විකිණීම.	
reinsurance assets	A cedant's net contractual rights under a reinsurance contract.	SLFRS 4.A
ප්‍රතිරක්ෂණ වත්කම්	ප්‍රතිරක්ෂණ ගිවිසුමක් යටතේ සෙඩාන්ගේ (රක්ෂණකරු) ශුද්ධ ගිවිසුම්මය අයිතීන්	
reinsurance contract	An insurance contract issued by one insurer (the reinsurer) to compensate another insurer (the cedant) for losses on one or more contracts issued by the cedant.	SLFRS 4.A
ප්‍රතිරක්ෂණ ගිවිසුම	එක් ප්‍රතිරක්ෂණකරුවෙකු (සෙඩන්ට්) විසින් නිකුත් කරන ලද ගිවිසුම් එකක් හෝ ඊට වඩා වැඩි ගණනක හානි පූරණය සඳහා තවත් ප්‍රතිරක්ෂණකරුවෙකු විසින් එළඹී රක්ෂණ ගිවිසුම.	
reinsurer	The party that has an obligation under a reinsurance contract to compensate a cedant if an insured event occurs.	SLFRS 4.A
ප්‍රතිරක්ෂණකරු	ප්‍රතිරක්ෂණ ගිවිසුමක් යටතේ රක්ෂිත සිදුවීමක් ඇතිවුවහොත් සෙඩාන්ට වන්දිය ගෙවීමට බැඳීමක් ඇති පාර්ශවය	
related party	<p>A party is related to an entity if:</p> <ul style="list-style-type: none"> (a) directly, or indirectly through one or more intermediaries, the party: <ul style="list-style-type: none"> (i) controls, is controlled by, or is under common control with, the entity (this includes parents, subsidiaries and fellow subsidiaries); (ii) has an interest in the entity that gives it significant influence over the entity; or (iii) has joint control over the entity; (b) the party is an associate (as defined in LKAS 28) of the entity; (c) the party is a joint venture in which the entity is a venturer (see LKAS 31); (d) the party is a member of the key management personnel of the entity or its parent; (e) the party is a close member of the family of any individual referred to in (a) or (d); (f) the party is an entity that is controlled, jointly controlled or significantly influenced by, or for which significant voting power in such entity resides with, directly or indirectly, any individual referred to in (d) or (e); or (g) the party is a post-employment benefit plan for the benefit of employees of the entity, or of any entity that is a related party of the entity. 	LKAS 24.9
සම්බන්ධිත පාර්ශවය	<p>(අ) සෘජුව හෝ අතරමැදියන් එකක් හෝ කිහිපයක් හරහා වක්‍රාකාරයෙන්,</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) අස්තීත්වය පාලනය කරයි නම් හෝ අස්තීත්වය යටතේ පාලනය වෙයි නම් හෝ අස්තීත්වය සමඟ පොදු පාලනය යටතේ පවතියි නම් (මෙයට පරිපාලක, පරිපාලිත සහ සම පරිපාලිත අයත් වේ.) 	

- (ii) අස්තිත්වය වෙත සැලකිය යුතු බලපෑමක් ඇති කිරීමේ හැකියාව ඇති හිමිකමක් තිබේ නම්; හෝ
- (iii) අස්තිත්වය සම්බන්ධයෙන් බද්ධ පාලනයක් සහිත වේ නම්

- (ආ) අස්තිත්වයේ ආශ්‍රිතයක් වේ නම් (LKAS 28 හි නිර්වචනය කර ඇති පරිදි)
- (ඇ) අස්තිත්වය ව්‍යාපාරිකයෙකු වූ බද්ධ ව්‍යාපාරයක් වේ නම් (LKAS 31 බලන්න.)
- (ඈ) අස්තිත්වයේ හෝ එහි පරිපාලකගේ ප්‍රධාන කළමනාකාර මණ්ඩලයේ සාමාජිකයෙක් වේ නම්,
- (ඉ) ඉහත (අ) හෝ (ඇ) හි සඳහන් කරන ලද යම් පුද්ගලයෙකුගේ පවුලෙහි ආසන්න සාමාජිකයෙකු වේ නම්,
- (ඊ) ඉහත (ඇ) හෝ (ඉ) හි සඳහන් කරන ලද පුද්ගලයෙකු වෙත පාලනය, බද්ධ පාලනය හෝ සැලකිය යුතු බලපෑමක් හෝ සැලකිය යුතු ජන්ද බලයක් සෘජුව හෝ වක්‍රව තිබෙන්නාවූ අස්තිත්වයක් වේ නම්; හෝ
- (උ) අස්තිත්වයේ හෝ අස්තිත්වයේ සම්බන්ධිත පාර්ශ්වයක් වන ඕනෑම අස්තිත්වයක සේවකයන්ගේ යහපත සඳහා වූ පශ්චාත් සේවා ප්‍රතිලාභ සැලැස්මක් වේ, නම් එම පාර්ශ්වය අස්තිත්වය හා සම්බන්ධිත වේ.

related party transaction	A transfer of resources, services or obligations between related parties, regardless of whether a price is charged.	LKAS 24.9
සම්බන්ධිත පාර්ශ්ව ගණුදෙනුව	මිලක් අයකරන්නේද නැද්ද යන්න ගැන නොසලකා, සම්බන්ධිත පාර්ශ්ව අතර සම්පත්, සේවා හෝ බැඳීම් හුවමාරු වීමකි.	
relevance	Information has the quality of relevance when it influences the economic decisions of users by helping them evaluate past, present or future events or confirming, or correcting, their past evaluations.	F.26
අදාළ බව	පරිශීලකයන්ට අතීත, වර්තමාන හෝ අනාගත සිද්ධීන් ඇගයීමට හෝ ඔවුන්ගේ අතීත ඇගයීම් තහවුරු කිරීමට හෝ නිවැරදි කිරීමට උදව්වීම මගින්, ඔවුන්ගේ ආර්ථික තීරණවලට තොරතුරු බලපෑම් කරන විට තොරතුරුවල අදාළ බව යන ගුණාංගය ඇත.	
reliability	Information has the quality of reliability when it is free from material error and bias and can be depended upon by users to represent faithfully that which it either purports to represent or could reasonably be expected to represent.	F.31
විශ්වාසනීය බව	තොරතුරු ප්‍රමාණාත්මක වැරදිවලින් සහ පක්ෂග්‍රාහී බවෙන් තොරව සහ එය නියෝජනය කිරීමට අරමුණ කරගත් හෝ සාධාරණ ලෙස නියෝජනය කිරීමට බලාපොරොත්තු වූ හෝ කරුණු විශ්වාසනීයත්වයකින් නියෝජනය වන්නේ යයි පරිශීලකයන් හට යැපෙන්නට හැකිවිට තොරතුරුවලට විශ්වාසනීයත්වය යන ගුණාංගය සතුව ඇත.	
reload feature	A feature that provides for an automatic grant of additional share options whenever the option holder exercises previously granted options using the entity's shares, rather than cash, to satisfy the exercise price.	SLFRS 2.A
ප්‍රතිභාරයක ලක්ෂණය	ඕනෑම අවස්ථාවක විකල්ප කලින් ප්‍රදානය කළ විකල්ප පාවිච්චි කර පාවිච්චි කළ මිල තෘප්ත කිරීම් වස් මුදල් වෙනුවට අස්තිත්වයේ කොටස් ප්‍රයෝජනයට	

	ගැනීමේ දී අමතර කොටස් විකල්පයන් ස්වයංක්‍රීයව ප්‍රදානය කෙරෙන විශේෂ ලක්ෂණයකි.	
reload option	A new share option granted when a share is used to satisfy the exercise price of a previous share option.	SLFRS 2.A
ප්‍රතිහාර විකල්පයක්	පූර්ව කොටස් විකල්පයක, පාවිච්චි කළ මිල තෘප්ත කිරීම සඳහා කොටසක් ප්‍රයෝජනයට ගත් විට ප්‍රදානය කරනු ලබන අළුත් කොටස් විකල්පය.	
reportable segment	An operating segment for which SLFRS 8 requires information to be disclosed.	SLFRS 8.11
වාර්තාකරණ ඛණ්ඩය	SLFRS 8 ප්‍රකාර ඛණ්ඩ තොරතුරු අනාවරණය කළ යුතු වූ මෙහෙයුම් ඛණ්ඩයක් හෝ භූගෝලීය කණ්ඩයකි.	
reporting entity	An entity for which there are users who rely on the financial statements as their major source of financial information about the entity.	F.8
වාර්තාකරණ අස්තීත්වය	අස්තීත්වය පිළිබඳ ඔවුන්ගේ ප්‍රධාන මූල්‍ය තොරතුරු ප්‍රභවය වශයෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශන මත විශ්වාසය තබා කටයුතු කරන පරිශීලකයින් සිටින අස්තීත්වයකි.	
research	Original and planned investigation undertaken with the prospect of gaining new scientific or technical knowledge and understanding.	LKAS 38.8
පර්යේෂණ	නව විද්‍යාත්මක හෝ තාක්ෂණික දැනුම හා අවබෝධය ලබා ගැනීමේ පරමාර්ථයෙන් කරගෙන යනු ලබන මුල් හා සැලසුම් සහගත පරීක්ෂණයන්ය.	
residual value (of an asset)	The estimated amount that an entity would currently obtain from disposal of an asset, after deducting the estimated costs of disposal, if the asset were already of the age and in the condition expected at the end of its useful life.	LKAS 16.6, (LKAS 38.8)
අවශේෂ වටිනාකම (වත්කමක)	දැනටමත් වත්කමේ ආයුකාලය අවසානයට ලඟා වී ඇත්නම් සහ එහි තත්ත්වය ප්‍රයෝජනවත් ආයුකාලය අවසානයේ දී අපේක්ෂිත තත්ත්වයට පත්වී ඇත්නම්, අපේක්ෂිත ඉවත්කිරීමේ පිරිවැය අඩුකිරීමෙන් පසු වර්තමානයේ දී වත්කම ඉවත් කිරීමෙන් අස්තීත්වයට ලැබෙනුයේ අපේක්ෂා කරන ඇස්තමේන්තු කළ අගය.	
restructuring	A programme that is planned and controlled by management, and materially changes either: (a) the scope of a business undertaken by an entity; or (b) the manner in which that business is conducted.	LKAS 37.10
ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම	(අ) අස්තීත්වයක් විසින් කරගෙන යන ව්‍යාපාරයක විෂය පථය; හෝ (ආ) ව්‍යාපාරය පවත්වාගෙන යන ආකාරය ප්‍රමාණාත්මක අන්දමින් වෙනස් කරන, කළමනාකරණය විසින් සැලසුම් කර පාලනය කරන වැඩ සටහනකි.	

retirement benefit plans	Arrangements whereby an entity provides benefits for its employees on or after termination of service (either in the form of an annual income or as a lump sum) when such benefits, or the employer's contributions towards them, can be determined or estimated in advance of retirement from the provisions of a document or from the entity's practices. (See also 'post-employment benefit plans'.)	LKAS 26.8
විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුම්	අස්ථිත්වයක් විසින් සිය සේවකයින් සඳහා සේවය අවසන් කිරීමේ දී හෝ ඊට පසුව (වාර්ෂික ආදායම ලෙස හෝ එක්වරක් පමණක් ගෙවන මුදලක් වශයෙන්) දෙනු ලබන ප්‍රතිලාභ හෝ ඒ සඳහා දායකයාගේ දායකවීම් ලියවිලි මගින් හෝ අස්ථිත්වයේ පරිචය පරිදි කලින් නිශ්චය කළ හැකි විට එවැනි ප්‍රතිලාභ ලබා දෙන්නා වූ වැඩ පිළිවෙලවල්ය. ("පශ්චාත් සේවා නියුක්ති ප්‍රතිලාභ සැලසුම්" ද බලන්න.)	
retrospective application	Applying a new accounting policy to transactions, other events and conditions as if that policy had always been applied.	LKAS 8.5
අතීතානුයෝගීව ව්‍යවහාර කිරීම	ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් එය දිගටම ව්‍යවහාර වෙමින් පැවතියාසේ සිතා අළුත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය ගනුදෙනු සිද්ධීන්ට සහ වෙනත් තත්ත්වයන්ට අදාළ කරගැනීම.	
retrospective restatement	Correcting the recognition, measurement and disclosure of amounts of elements of financial statements as if a prior period error had never occurred.	LKAS 8.5
අතීතානුයෝගී නැවත ප්‍රකාශ කිරීම	පූර්ව කාලපරිච්ඡේදයක වූ වරදක් කිසිවිටක සිදුවී නැතැයි සලකා මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල මූලාංගවල අගයන් හඳුනාගැනීම, මැනීම සහ අනාවරණය කිරීම් නිවැරදි කිරීම.	
return on plan assets (of an employee benefit plan)	Interest, dividends and other revenue derived from the plan assets, together with realised and unrealised gains or losses on the plan assets, less any costs of administering the plan (other than those included in the actuarial assumptions used to measure the defined benefit obligation) and less any tax payable by the plan itself.	LKAS 19.7
සැලසුම් වත්කම් මත ප්‍රතිලාභ (සේවක ප්‍රතිලාභ සැලසුමක)	සැලසුම් වත්කම් වලින් ජනනය වන පොලී, ලාභාංශවලින් සහ වෙනත් ආදායම්ද, සැලසුම් වත්කමේ උපලබ්ධි වූ සහ උපලබ්ධි නොවූ ලාභ සහ පාඩුද ඇතුළත්ව ගෙන සැලසුම් වත්කම පරිපාලනය සඳහා වන යම් (නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීම මැනීම සඳහා වූ ආයුගණක උපකල්පනවලට ඇතුළත් වියදම් හැර) පිරිවැයක් ද එම සැලසුම විසින් ගෙවිය යුතු යම් බදු ඇත්නම් ඒවා අඩුකළ පසු වටිනාකමයි.	
revaluation	Restatement of assets and liabilities.	F.81
ප්‍රත්‍යාගණනය	වත්කම් සහ බැරකම් නැවත ප්‍රකාශ කිරීම.	
revalued amount of an asset	The fair value of an asset at the date of a revaluation less any subsequent accumulated depreciation and subsequent accumulated impairment losses.	LKAS 16.31
වත්කමක ප්‍රත්‍යාගණනය කළ වටිනාකම	ප්‍රත්‍යාගණනය කළ දිනට වත්කමේ සාධාරණ වටිනාකමින් පසුකාලීන සමූචිත ක්ෂය සහ සමූචිත හානිකරණ අලාභයන් අඩුකළ පසු අගය.	

revenue	The gross inflow of economic benefits during the period arising in the course of the ordinary activities of an entity when those inflows result in increases in equity, other than increases relating to contributions from equity participants.	LKAS 18.7
අයහාර	ගලාඒම්වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ස්කන්ධයට සහභාගිවන්නන්ගෙන් වූ දායකවීම් වලට සම්බන්ධ නැති ස්කන්ධයේ වෙනත් වැඩිවීම් ඇති වන කාලපරිච්ඡේදය තුළදී අස්තිත්වයක සාමාන්‍ය කටයුතු කරගෙන යාමේ දී පැන නගින ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල දළ ගලා ඒම් වේ.	
reverse acquisition	An acquisition where the acquirer is the entity whose equity interests have been acquired and the issuing entity is the acquiree. This might be the case when, for example, a private entity arranges to have itself 'acquired' by a smaller public entity as a means of obtaining a stock exchange listing.	SLFRS 3.21
ප්‍රතිවර්ත අත්පත් කරගැනීම්	මෙම අත්පත් කර ගැනීමේ දී, අත්පත් කරගන්නා වන්නේ ස්කන්ධ අයිතීන් පවරා ගනු ලැබ ඇති අස්තිත්වයවන අතර නිකුත් කරන අස්තිත්වය අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නා වේ. උදාහරණයක් වශයෙන්, කොටස් වෙළඳ පොළේ ලැයිස්තු ගත කරගැනීම සඳහා පුද්ගලික අස්තිත්වයක්, කුඩා පොදු අස්තිත්වයක් විසින් "පවරාගැනීමට", කටයුතු කිරීම පෙන්වා දිය හැකිය.	
rewards associated with a leased asset	Rewards may be represented by the expectation of profitable operation over the asset's economic life and of gain from appreciation in value or realisation of a residual value.	LKAS 17.7
කල්බදු වත්කමක් ආශ්‍රිත ප්‍රතිලාභ	වත්කමේ ආර්ථික ජීවිත කාලය තුළ අපේක්ෂිත ලාභදායී මෙහෙයුම් සහ වටිනාකම වැඩිවීම හෝ අවශේෂ වටිනාකම උපලබ්ධි කිරීම තුළින් අපේක්ෂිත වාසි මගින් ප්‍රතිලාභ නියෝජනය විය හැකිය.	
risks associated with a leased asset	Risks include possibilities of losses from idle capacity or technological obsolescence and of variations in return because of changing economic conditions.	LKAS 17.7
කල්බද්ද ආශ්‍රිත අවදානම්	නිස්ක්‍රීය ධාරිතාවය හෝ තාක්ෂණික යල් පැනීමිවලින් ඇති විය හැකි පාඩු සහ ඇතිවන ආර්ථික තත්ත්වයන්ගේ වෙනස්වීම් නිසා ප්‍රතිලාභ වෙනස්වීම් අවදානම්වලට ඇතුළත් වේ.	
sale and lease back transaction	The sale of an asset and the leasing back of the same asset. The lease payment and the sale price are usually interdependent because they are negotiated as a package.	LKAS 17.58
විකුණා ප්‍රතිකල් බදුකරණ ගනුදෙනු	වත්කමක් විකිණීම සහ එම වත්කම ආපසු විකුණුම්කරු වෙත කල්බද්දකට දීම සිදුවේ. කල්බදු ගෙවීම් හා විකුණුම් මිල පැකේජයක් ලෙස ගිවිසගනු ලබන බැවින් අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් එකිනෙක මත රඳා පවතී.	
separate financial statements	Those presented by a parent, an investor in an associate or a venturer in a jointly controlled entity, in which the investments are accounted for on the basis of the direct equity interest rather than on the basis of the reported results and net assets of the investees.	LKAS 27.4, LKAS 28.2, LKAS 31.3

වෙන්ව ඉදිරිපත් කරන මූල්‍ය ප්‍රකාශන	මඬ ව්‍යාපාරයක්, වන ආශ්‍රිතයක ආයෝජකයෙක් විසින් හෝ බද්ධ පාලිත අස්තීත්වයක ව්‍යාපාරිකයකු විසින් වාර්තාවී ඇති ප්‍රතිඵල සහ ආයෝජිතයින්ගේ ශුද්ධ වත්කම් පදනම් කරගෙන නොව සෘජු ස්කන්ධ හිමිකම් පදනම මත ආයෝජනයන් පිළිබඳව ගිණුම්ගත කර ඇති ප්‍රකාශන වේ.	
set-off, legal right of	A debtor's legal right, by contract or otherwise, to settle or otherwise eliminate all or a portion of an amount due to a creditor by applying against that amount an amount due from the creditor.	LKAS 32.45
හිලච් කිරීම සඳහා නෛතික අයිතිය	ණයහිමියකුට ගෙවිය යුතුව ඇති මුදල සම්පූර්ණයෙන්ම නිරවුල් කිරීමට හෝ වෙනත් අයුරකින් මුදල සම්පූර්ණයෙන්ම හෝ කොටසක් ඉවත් කිරීම සඳහා ණයගැතියාට අයවිය යුතු මුදලින් හිලච් කිරීමක් ලෙස යොදාගැනීමට ණයගැතියාට ගිවිසුම අනුව හෝ වෙනත් අයුරකට ඇති අයිතිය.	
settlement (of employee benefit obligations)	A transaction that eliminates all further legal or constructive obligation for part or all of the benefits provided under a defined benefit plan, for example, when a lump-sum cash payment is made to, or on behalf of, plan participants in exchange for their rights to receive specified post-employment benefits.	LKAS 19.112
නිරාකරණය කිරීම (සේවක ප්‍රතිලාභ බැඳීම)	නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් යටතේ සලසා ඇති ප්‍රතිලාභ කොටසක් හෝ සියලුම ප්‍රතිලාභ සඳහා තව දුරටත් පවතින නෛතික හෝ සම්මුතියක බැඳීම ඉවත් කෙරෙන ගණුදෙනුවක්, උදාහරණ වශයෙන් සැලසුමේ සහභාගිවන්නන්ට නිශ්චිත පශ්චාත් සේවා නියුක්ති ප්‍රතිලාභ ලැබීම සඳහා ඔවුන්ගේ අයිතීන් වෙනුවෙන් මුදලින් එකවර ගෙවීමක් කිරීම.	
settlement date	The date that a financial asset is delivered to or by an entity.	LKAS 39. AG56
බේරුම් කිරීමේ දිනය	අස්තීත්වයක් විසින් මිලදී ගත් මූල්‍ය වත්කම එකී අස්තීත්වයට හෝ අස්තීත්වය විසින් බාර දුන් දිනය.	
settlement value	The undiscounted amounts of cash or cash equivalents expected to be paid to satisfy the liabilities in the normal course of business.	F.100(c)
බේරුම් කිරීමේ වටිනාකම	සාමාන්‍ය ව්‍යාපාර කටයුතු වලදී වගකීම් පියවීම සඳහා ගෙවීමට අපේක්ෂිත වට්ටම් නොකරන ලද මුදල් හෝ මුදල් හා සමාන දෑ.	
share-based payment arrangement	An agreement between the entity and another party (including an employee) to enter into a share-based payment transaction, which thereby entitles the other party to receive cash or other assets of the entity for amounts that are based on the price of the entity's shares or other equity instruments of the entity, or to receive equity instruments of the entity, provided the specified vesting conditions, if any, are met.	SLFRS 2.A
කොටස් පදනම් ගෙවීම් වැඩ පිළිවෙල	අස්තීත්වයේ කොටස් හෝ අස්තීත්වයේ වෙනත් ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල මිල පදනම් වූ අගයන්ට අනෙක් පාර්ශ්වයට මුදල් හෝ අස්තීත්වයේ වෙනත් වත්කම් හෝ යම් පැවරීමේ කොන්දේසි කිසිවක් වේ නම් ඒවා සපුරාලීමට යටත්ව අස්තීත්වයේ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ලැබීමට හිමිකම් ලැබෙන පරිදි අස්තීත්වය හා වෙනත් පාර්ශ්වයක් (සේවකයකුද ඇතුළුව) සමග ඇති කරගන්නා කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගණුදෙනුවකට එළඹෙන ගිවිසුමකි.	

share-based payment transaction	A transaction in which the entity receives goods or services as consideration for equity instruments of the entity (including shares or share options), or acquires goods or services by incurring liabilities to the supplier of those goods or services for amounts that are based on the price of the entity's shares or other equity instruments of the entity.	SLFRS 2.A
කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනුව	අස්තීත්වයේ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර සඳහා (කොටස් හෝ කොටස් විකල්ප) ප්‍රතිශ්ඨාව වශයෙන් අස්තීත්වයට භාණ්ඩ හෝ සේවා ලැබෙන හෝ අස්තීත්වයේ කොටස් හෝ වෙනත් ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල මිල පදනම් කරගෙන එම භාණ්ඩ සැපයුම්කරුවන්ට ගෙවිය යුතු වගකීම් වලට බැඳෙමින් අස්තීත්වය භාණ්ඩ හෝ සේවා අත්පත් කර ගන්නා ගනුදෙනුවකි.	
share option	A contract that gives the holder the right, but not the obligation, to subscribe to the entity's shares at a fixed or determinable price for a specific period of time.	SLFRS 2.A
කොටස් විකල්පය	නිශ්චිත කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා ස්ථාවර හෝ නිශ්චය කළ හැකි මිලකට අස්තීත්වයක කොටස් සඳහා දායකවීමට දරන්නාට හිමිකමක් ඇති එහෙත් ඒ සඳහා බැඳීමක් නැති ගිවිසුමකි.	
short seller	An entity that sells financial assets that it has borrowed and does not yet own.	LKAS 39. AG15
කෙටි විකුණුම්කරු	ණයට ලබාගන්නා ලද මෙතෙක් එයට අයිතියක් නැති සුරැකුම්පත් විකුණනු ලබන අස්තීත්වය.	
short-term employee benefits	Employee benefits (other than termination benefits) that are due to be settled within twelve months after the end of the period in which the employees render the related service.	LKAS 19.7
කෙටිකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ	සේවකයින් අදාළ සේවය සැපයීමේ කාල-පරිච්ඡේදය අවසන් වී සම්පූර්ණ වශයෙන් මාස දොළහක කාලපරිච්ඡේදයක් ඇතුළත ගෙවිය යුතු වන (සේවය සමාප්ත කිරීමේ ප්‍රතිලාභ හැර) සේවක ප්‍රතිලාභ වේ.	
significant influence	The power to participate in the financial and operating policy decisions of an entity, but not control over those policies. Significant influence may be gained by share ownership, statute or agreement.	LKAS 24.9, (LKAS 28.2), (LKAS 31.3)
සැලකිය යුතු බලපෑම	අස්තීත්වයක මූල්‍ය සහ මෙහෙයුම් ප්‍රතිපත්ති තීරණවලදී සහභාගී වීමට හැකි එහෙත් එහි ප්‍රතිපත්තින් සම්බන්ධයෙන් වූ පාලන කිරීමේ බලයක් නැත. බලපෑම කොටස් හිමිකාරිත්වය, ව්‍යවස්ථාව හෝ සම්මුතිය මගින් සැලකිය යුතු බලපෑම අත්කරගත හැක.	
Solvency	The availability of cash over the longer term to meet financial commitments as they fall due.	F.16
නුඤ්ඤත්වත්ථව	දිගුකාලීන මූල්‍යමය බැඳියාවන් ගෙවිය යුතු කාලය ළඟාවූ විට පියවීමට මුදල් තිබීම.	
spot exchange rate	The exchange rate for immediate delivery.	LKAS 21.8
තත්කාලීන විනිමය අනුපාතය	වහාම බාර දෙනු ලබන විනිමය අනුපාතයයි.	

Sri Lanka Accounting Standards (SLFRSs)	Standards adopted by the Council of the Institute of Chartered Accountants of Sri Lanka (ICASL). They comprise: (a) Sri Lanka Accounting Standards (SLFRSs); (b) Sri Lanka Accounting Standards (LKASs); and (c) Interpretations adopted by the Council of the Institute of Chartered Accountants of Sri Lanka (IFRIC & SIC).	LKAS 1.7, LKAS 8.5, SLFRS 1.A
ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති (SLFRSs)	ශ්‍රී ලංකා වරලත් ගණකාධිකාරී ආයතනයේ පාලක සභාව විසින් සම්මත කළ ප්‍රමිති. ඒවා නම්, (අ) ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති (SLFRSs); (ආ) ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති (LKASs); සහ (ඇ) ශ්‍රී ලංකා වරලත් ගණකාධිකාරී ආයතනයේ පාලක සභාව විසින් අනුමත කළ අර්ථ කථන (IFRIC සහ SIC)ග	
state (employee benefit) plan	Employee benefit plans established by legislation to cover all entities (or all entities in a particular category, for example a specific industry) and operated by national or local government or by another body (for example an autonomous agency created specifically for this purpose) which is not subject to control or influence by the reporting entity.	LKAS 19.37
රාජ්‍ය (සේවක ප්‍රතිලාභ) සැලසුම්	සියලුම අස්ථිත්වයන් ආවරණය කිරීමට ව්‍යවස්ථාදායකය මගින් ස්ථාපනය කරනු ලබන (හෝ නිශ්චිත කාණ්ඩයක ඇති සියලුම අස්ථිත්වයන් උදාහරණ වශයෙන් නිශ්චිත ක්‍රමාන්තයක) සහ ජාතික හෝ පළාත් පාලන හෝ වෙනත් ආයතනයක් (උදාහරණ වශයෙන් එම කාර්යයම සඳහාම විශේෂිතව ඇති කරන ලද ස්වායත්ත ආයතනයක්) මගින් ක්‍රියාත්මක කෙරෙන වාර්තාකරන අස්ථිත්වය මගින් කෙරෙන පාලනයකට හෝ බලපෑමකට යටත් නොවන සේවක ප්‍රතිලාභ සැලසුම්.	
subsidiary	An entity, including an unincorporated entity such as a partnership, that is controlled by another entity (known as the parent).	SLFRS 3.A, LKAS 27.4, LKAS 28.2
පරිපාලනය	හවුල් ව්‍යාපාරයක් වැනි ව්‍යවස්ථාපිත නොවන අස්ථිත්වයක් ඇතුළුව වෙනත් අස්ථිත්වයක් (පරිපාලකය යනුවෙන් හඳුන්වන) විසින් පාලනය වන අස්ථිත්වයකි.	
substance over form	The principle that transactions and other events are accounted for and presented in accordance with their substance and economic reality and not merely their legal form.	F.35, (LKAS 8.7–10)
ස්වරූපයට වඩා යථාතත්ත්වය	ගනුදෙනු සහ අනිකුත් සිද්ධීන් ඒවායේ හුදු නෛතික ස්වරූපය අනුව පමණක් නොව ඒවායේ හරය සහ නියම ආර්ථික ස්වභාවය අනුව ගිණුම්ගතකර ඉදිරිපත් කිරීම අවශ්‍යය යන මූලධර්මය.	
tax base of an asset or liability	The amount attributed to that asset or liability for tax purposes.	LKAS 12.5
වත්කමක හෝ වගකීමක බදු පදනම	බදු පරමාර්ථයන් සඳහා වත්කමකට හෝ වගකීමකට අදාළ කරන වටිනාකම.	
tax expense (tax income)	The aggregate amount included in the determination of profit or loss for the period in respect of current tax and deferred tax. Tax expense (tax income) comprises current tax expense (current tax income) and deferred tax expense (deferred tax income).	LKAS 12.5, LKAS 12.6

බදු වියදම (බදු ආදායම)	කලපරිච්ඡේදය සඳහා ශුද්ධ ලාභය හෝ අලාභය නිශ්චය කිරීමේ දී ප්‍රචරිත බදු හා විලම්භිත බදු වෙනුවෙන් ඇතුළත් කරනු ලබන සමාහාර මුදලය. බදු වියදම (බදු ආදායම) ප්‍රචරිත බදු වියදමින් (ප්‍රචරිත බදු ආදායම) සහ විලම්භිත බදු වියදමින් (විලම්භිත බදු ආදායම) සමන්විත වේ.	
Taxable profit (tax loss)	The profit (loss) for a period, determined in accordance with the rules established by the taxation authorities, upon which income taxes are payable (recoverable).	LKAS 12.5
බදු වන ලාභය (බදු අලාභය)	ගෙවිය යුතු (අයවිය යුතු) ආදායම් බදු තීරණය කිරීම සඳහා පදනම් කර ගන්නා බදු අධිකාරීන් විසින් ස්ථාපිත කරන ලද නීති ප්‍රකාරව නිශ්චය කරනු ලබන කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා වූ ලාභය (අලාභ) ප්‍රමාණය වේ.	
Taxable temporary differences	Temporary differences that will result in taxable amounts in determining taxable profit (tax loss) of future periods when the carrying amount of the asset or liability is recovered or settled.	LKAS 12.5
බදුවන තාවකාලික වෙනස්කම්	වත්කමක හෝ වගකීමක ධාරණ අගය අයකර ගැනීමේ දී හෝ නිරවුල් කිරීමේ දී අනාගත කාලපරිච්ඡේද වල බදුවන ලාභය (බදු වන අලාභය) නිශ්චය කිරීමේ දී ප්‍රතිඵලය වශයෙන් බදුවන ආදායම්වල උද්ගත වන තාවකාලික වෙනස්කම්.	
Temporary differences	Differences between the carrying amount of an asset or liability in the statement of financial position and its tax base. Temporary differences may be either: (a) taxable temporary differences; or (b) deductible temporary differences.	LKAS 12.5
තාවකාලික වෙනස්කම්	මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ පෙන්වන වත්කමක හෝ වගකීමක ධාරණ අගය සහ එහි බදු පදනම අතර වෙනස්කම් වේ. මෙම තාවකාලික වෙනස්කම් එක්කෝ; (අ) බදුවන තාවකාලික වෙනස්කම්; හෝ නැත්නම් (ආ) ඉඩදිය හැකි තාවකාලික වෙනස්කම් විය හැක.	
Termination benefits	Employee benefits payable as a result of either: (a) an entity's decision to terminate an employee's employment before the normal retirement date; or (b) an employee's decision to accept voluntary redundancy in exchange for those benefits.	LKAS 19.7
සේවය සමාප්ත කිරීමේ දී ගෙවනු ලබන ප්‍රතිලාභ.	පහත සඳහන් අවස්ථාවක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ගෙවිය යුතු වන සේවක ප්‍රතිලාභ වේ:- (අ) සේවකයකුගේ සාමාන්‍ය විශ්‍රාම ගැන්වීමේ දිනයට කලින් සේවය සමාප්ත කිරීමට අස්තීත්වය විසින් ගත් තීරණයක්; හෝ (ආ) එම ප්‍රතිලාභ හුවමාරුවක් වශයෙන් ගෙන ස්වේච්ඡාවෙන් රික්තතාව පිළිගෙන ඉවත්වීමට සේවකයා විසින් ගත් තීරණයක්.	
Total comprehensive income	The change in equity during a period resulting from transactions and other events, other than those changes resulting from transactions with owners in their capacity as owners.	LKAS 1.7

මුළු විස්තීර්ණ ආදායම	අයිතිකරුවන්ගේ තත්ත්වයේ සිට අයිතිකරුවන් සමඟ කරනු ලබන ගනුදෙනුවල ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ඇතිවන වෙනස්කම් හැර ගනුදෙනු හා සිදුවීම්වල ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් කාලපරිච්ඡේදය තුළ ඇති වන ස්කන්ධයේ වෙනස්කම්	
Trade date	The date that an entity commits itself to purchase or sell an asset.	LKAS 39.AG55
වෙළෙඳ දිනය	අස්තිත්වයක් විසින් වත්කමක් මිලදී ගැනීමට හෝ විකිණීමට එකඟ වූ දිනය වේ.	
Transaction costs (financial instruments)	Incremental costs that are directly attributable to the acquisition, issue or disposal of a financial asset or financial liability (see LKAS 39 paragraph AG13). An incremental cost is one that would not have been incurred if the entity had not acquired, issued or disposed of the financial instrument.	LKAS 39.9
ගනුදෙනු පිරිවැය (මූල්‍ය සාධන පත්‍ර)	මූල්‍ය වත්කමක් හෝ වගකීමක් පවරාගැනීම, නිකුත් කිරීම හෝ බැහැර කිරීමේ දී සෘජුවම අදාළවන වර්ධක පිරිවැය (LKAS 39 ඡේද ව්‍යුහ 13 බලන්න). අස්තිත්වය විසින් මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක් පවරාගැනීම, නිකුත් කිරීම හෝ බැහැර කිරීම නොකළේ නම් දැරීමට සිදු නොවන පිරිවැය වර්ධක පිරිවැයයි.	
Transitional liability (defined benefit plans)	For an entity on first adopting LKAS 19's (a) the present value of the obligation at the date of adoption; (b) minus the fair value, at the date of adoption, of plan assets (if any) out of which the obligations are to be settled directly; (c) minus any past service cost that shall be recognised in later periods.	LKAS 19.154
සංක්‍රාන්ති වගකීම (නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුම්)	LKAS 19 පළමු වරට අනුගමනය කරන අස්තිත්වයක් සඳහා: (අ) අනුගමනය කිරීම ආරම්භ කළ දිනට බැඳීමේ වර්තමාන අගය; (ආ) සෘජුවම බැඳීම් නිරවුල් කිරීමට ඇති සැලසුම් වත්කම් (ඇතොත්) සම්මත කරගත් දිනට පැවති සාධාරණ වටිනාකම අඩු කිරීම; (ඇ) පසු කාලපරිච්ඡේදවලදී හඳුනාගත යුතු යම් අතීත සේවා පිරිවැය අඩු කිරීම.	
Treasury shares	An entity's own equity instruments, held by the entity or other members of the consolidated group.	LKAS 32.33
භාණ්ඩාගාර කොටස්	අස්තිත්වයට හෝ ඒකාබද්ධ සමූහයේ අනිකුත් සාමාජිකයින්ට අයත් අස්තිත්ව ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර.	
Unbundled	Account for the components of a contract as if they were separate contracts.	SLFRS 4.A
නතිව ගැනීම	වෙන් වෙන් ගිවිසුම් ලෙස සලකා ගිවිසුමක සංරචකයන් සඳහා ගිණුම් තැබීම.	
Understandability	Information provided in financial statements has the quality of understandability when it is comprehensible to users who have a reasonable knowledge of business and economic activities and accounting and a willingness to study the information with reasonable diligence.	F.25

අවබෝධ කරගත හැකි බව	මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි සපයා ඇති තොරතුරුවල අත්‍යවශ්‍ය ගුණාංගයක් නම් පහසුවෙන් අවබෝධ කරගත හැකි වීම ය. ව්‍යාපාර සහ ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් සහ ගිණුම්කරණය පිළිබඳ සාධාරණ දැනුමක් සහ සාධාරණ උද්යෝගයකින් යුතු ව තොරතුරු අධ්‍යයනය කරන පරිශීලකයන්ට ඒවා තේරුම්ගත හැකි වීම මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල සපයා ඇති තොරතුරුවල අවබෝධ කරගත හැකි වීමේ ගුණාංගය ඇතැයි සැලකේ.	LKAS 17.4
Unearned finance income	The difference between: (a) the gross investment in the lease; and (b) the net investment in the lease.	
නොඉපැයූ මූල්‍ය ආදායම	පහත දෑ අතර වෙනස: (අ) කල්බද්දෙහි දළ ආයෝජනය; සහ (ආ) කල්බද්දෙහි ශුද්ධ ආයෝජනය	
Unguaranteed residual value	That portion of the residual value of the leased asset, the realisation of which by the lessor is not assured or is guaranteed solely by a party related to the lessor.	LKAS 17.4
සහතික නොකළ අවශේෂ වටිනාකම	බදු දීමනාකරු විසින් උපලබ්ධි කර ගැනීම ස්ථිර නොවන හෝ තනිකරම බදු දීමනාකරුට සම්බන්ධිත පාර්ශවයක් විසින් සහතික කර ඇති කල්බදු වත්කමෙහි අවශේෂ වටිනාකමෙහි කොටසයි.	
Useful life	The estimated remaining period, from the commencement of the lease term, without limitation by the lease term, over which the economic benefits embodied in the asset are expected to be consumed by the entity.	LKAS 17.4
ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය	කල්බදු කාලයේ ආරම්භයේ සිට අස්තිත්වය විසින් වත්කමෙහි අන්තර්ගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ පරිභෝජනය කරනු ඇතැයි අපේක්ෂිත කල්බදුවාරය මත සීමා නොවූ ඇස්තමේන්තු ගත ඉතිරි කාල සීමාව වේ.	
Useful life	Either: (a) the period over which an asset is expected to be available for use by an entity; or (b) the number of production or similar units expected to be obtained from the asset by the entity.	LKAS 16.6, LKAS 36.6, LKAS 38.8
ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය	යනු : (අ) අස්තිත්වයක් විසින් ක්ෂය කළහැකි වත්කම භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂිත කාලපරිච්ඡේදය; නැතහොත් (ආ) අස්තිත්වය විසින් වත්කමෙන් ලබාගැනීමට අපේක්ෂිත නිෂ්පාදන හෝ ඒ හා සමාන ඒකක සංඛ්‍යාව වේ.	
Value in use	The present value of estimated future cash flows expected to arise from the continuing use of an asset and from its disposal at the end of its useful life.	SLFRS 5.A

ප්‍රයෝජනයෙහි අගය	වත්කමක් අඛණ්ඩව පාවිච්චි කිරීමෙන් සහ එහි ප්‍රයෝජනවත් ආයුකාලය අවසානයේ දී බැහැර කිරීමෙන් පැන නැගෙනුයේ අපේක්ෂිත ඇස්තමේන්තු කළ අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන්ගේ වර්තමාන අගය.	
Value in use	The present value of the future cash flows expected to be derived from an asset or cash-generating unit.	LKAS 36.6
ප්‍රයෝජනයෙහි අගය	වත්කමකින් හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකකයකින් පැන නගින අනාගත අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහයන්හි වර්තමාන අගය.	
Variable production over heads	Those indirect costs of production that vary directly, or nearly directly, with the volume of production, such as indirect materials and indirect labour.	LKAS 2.12
විචල්‍ය නිෂ්පාදන පොදුකාර්ය පිරිවැය	වක්‍ර ද්‍රව්‍ය සහ වක්‍ර ශ්‍රමය වැනි නිෂ්පාදන පරිමාව සමග සෘජුව හෝ ආසන්න වශයෙන් සෘජුව වෙනස් වන වක්‍ර නිෂ්පාදන පිරිවැය වේ.	
Venturer	A party to a joint venture that has joint control over that joint venture.	LKAS 31.3
ව්‍යාපාරිකයා	බද්ධ ව්‍යාපාරයක් සම්බන්ධයෙන් බද්ධ පාලනය ඇත්තාවූ, එම බද්ධ ව්‍යාපාරයේ පාර්ශ්වකරුවෙකි.	
Vest	To become an entitlement. Under a share-based payment arrangement, a counterparty's right to receive cash, other assets or equity instruments of the entity vests when the counterparty's entitlement is no longer conditional on the satisfaction of any vesting conditions.	SLFRS 2.A
පැවරීම	හිමිකමක් බවට පත්වීමට කොටස් පදනම් ගෙවීම් වැඩපිළිවෙලක් යටතේ අස්තිත්වයේ මුදල්, අනිකුත් වත්කම් හෝ ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර වලට ප්‍රතිපාර්ශ්වයට හිමිකම් පැවරෙනුයේ ප්‍රතිපාර්ශ්වය විසින් තවදුරටත් යම් නිශ්චිත පැවරීම් කොන්දේසි සපුරාලීම අවශ්‍ය නොවන විටය.	
Vested benefits	Benefits, the rights to which, under the conditions of a retirement benefit plan, are not conditional on continued employment.	LKAS 26.8
හිමි වූ ප්‍රතිලාභ	විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුමක, යම් ප්‍රතිලාභ වලට හිමිකම් පැමට නොනවත්වා සේවයේ යෙදීම කොන්දේසියක් නොවීම.	
Vested employee benefits	Employee benefits that are not conditional on future employment.	LKAS 19.7
හිමි වූ සේවක ප්‍රතිලාභ	අනාගත සේවය මත කොන්දේසි නොපනවනු ලබන සේවක ප්‍රතිලාභ වේ.	
Vesting conditions	The conditions that determine whether the entity receives the services that entitle the counterparty to receive cash, other assets or equity instruments of the entity, under a share-based payment arrangement. Vesting conditions are either service conditions or performance conditions. Service conditions require the counterparty to complete a specified period of service. Performance conditions require the counterparty to complete a specified period of service and specified performance targets to be met (such as a specified increase in the	SLFRS 2.A

	entity's profit over a specified period of time). A performance condition might include a market condition.	
පැවරුම් කොන්දේසි	කොටස් පදනම් ගෙවීම් වැඩ පිළිවෙලක් යටතේ අස්තිත්වයෙන් මුදල්, අනෙකුත් වත්කම් හෝ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවලට ප්‍රතිපාර්ශ්වයට හිමිකම් කීම සඳහා ප්‍රතිපාර්ශ්වය විසින් සපුරාලිය යුතු සේවාවන් අස්තිත්වයට ලැබේ දැයි තීරණය කරන කොන්දේසි, පැවරුම් කොන්දේසි එක්කෝ සේවා කොන්දේසි නැතහොත් කාර්ය සාධන කොන්දේසින් වේ. සේවා කොන්දේසි යටතේ ප්‍රතිපාර්ශ්වය විසින් නිශ්චිත කාලපරිච්ඡේදයක සේවය සම්පූර්ණ කිරීම අවශ්‍ය කෙරේ. කාර්යසාධන කොන්දේසි යටතේ ප්‍රතිපාර්ශ්වය විසින් නිශ්චිත කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා සේවය සම්පූර්ණ කිරීම හෝ නිශ්චිත කාර්ය සාධන මට්ටමක් ළඟාකර ගැනීම අවශ්‍ය කෙරේ. (නිශ්චිත කාලපරිච්ඡේදයක් තුළදී අස්තිත්වයේ ලාභ නිශ්චිත ප්‍රමාණයකින් වැඩි කිරීම වැනි) කාර්ය සාධන කොන්දේසියකට වෙළෙඳපොළ කොන්දේසි ද ඇතුළත් විය හැක.	
Vesting period	The period during which all the specified vesting conditions of a share-based payment arrangement are to be satisfied.	SLFRS 2.
පැවරීමේ කාලපරිච්ඡේදය	කොටස් පදනම් ගෙවීම් සැලසුමක නිශ්චිත පැවරුම් කොන්දේසි සියල්ල සපුරාලිය යුතු වන කාලපරිච්ඡේදය	
Warrant	A financial instrument that gives the holder the right to purchase ordinary shares.	LKAS 33.5
බලපත්‍ර	දරන්නාට සාමාන්‍ය කොටස් මිලදී ගැනීමේ අයිතිය දෙනු ලබන මූල්‍ය සාධන පත්‍රයකි.	
Weighted average cost formula	Under this formula, the cost of each item is determined from the weighted average of the cost of similar items at the beginning of a period and the cost of similar items purchased or produced during the period. The average may be calculated on a periodic basis, or as each additional shipment is received, depending upon the circumstances of the entity.	LKAS 2.27
හරිත සාමාන්‍ය පිරිවැය සූත්‍රය	මෙම සූත්‍රය යටතේ එක් එක් අයිතමයේ පිරිවැය නිශ්චය කරනුයේ කාලපරිච්ඡේදයක් ආරම්භයේ දී පවතින සමාන අයිතමයන් හි පිරිවැයෙහි සහ කාලපරිච්ඡේදය තුළදී මිල දී ගත් හෝ නිෂ්පාදනය කළ අයිතමයන්ගේ පිරිවැය හරිත සාමාන්‍යයෙන් බෙදීමෙනි. අස්තිත්වයේ අවස්ථාගත තත්ත්වයන් මත රඳා පවතින පරිදි, කාලීන පදනම මත හෝ මිල දී ගත් එක් එක් අතිරේක බඩු තොගය ලැබුණු විට හෝ සාමාන්‍යය ගණනය කළ හැක.	
Weighted average number of ordinary shares out standing during the period	The number of ordinary shares outstanding at the beginning of the period, adjusted by the number of ordinary shares bought back or issued during the period multiplied by a time-weighting factor.	LKAS 33.20
කාලපරිච්ඡේදය තුළ ඉතිරි වූ හරිත මධ්‍යක සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව	කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ දී ඉතිරිව තිබූ සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාවට කාලපරිච්ඡේදය තුළ නැවත මිල දී ගත් හෝ නිකුත් කළ කොටස් සංඛ්‍යාව ගලපා කාලහරිත සාධකයකින් ගුණකළ විට ලැබෙන සංඛ්‍යාවයි.	

මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම හා ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුව

පටුන

පේද

පූර්විකාව

හැඳින්වීම

1-11

අරමුණ සහ තත්වය

1-4

විෂය පථය

5-8

පරිශීලකයන් සහ ඔවුන්ගේ තොරතුරු අවශ්‍යතා

9-11

මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල අරමුණ

12-21

මූල්‍ය තත්වය, කාර්යසාධනය සහ මූල්‍ය තත්ත්වය වෙනස්වීම

15-21

සටහන් සහ අතිරේක උපලේඛණ

21

බලපවත්වන උපකල්පනයන්

22-23

උපචිත පදනම

22

අඛණ්ඩ පැවැත්ම

23

මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ගුණාත්මක අනුලක්ෂණ

24-46

අවබෝධ කරගතහැකි බව

25

අදාල බව 26-30

ප්‍රමාණාත්මක බව

29-30

විශ්වාසනීය බව

31-38

විශ්වාසනීය නියෝජනය

33-31

ස්වරූපයට වඩා යථා තත්වය වැදගත් වීම

35

මධ්‍යස්ථභාවය

36

විචක්ෂණභාවය

37

සම්පූර්ණත්වය

38

සංසන්දනාත්මක භාවය

39-42

අදාළ සහ විශ්වාසනීය තොරතුරු මත සීමාවන්	43-45
කාලානුරූපී බව	43
පිරිවැය සහ ප්‍රතිලාභ අතර සමබරතාවය	44
ගුණාත්මක අනුලක්ෂණ අතර සමබරතාවය	45
සත්‍ය හා සාධාරණ දර්ශණය/ සාධාරණ ඉදිරිපත් කිරීම	46
මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි මූලිකාංග	47-81
මූල්‍ය තත්වය	49-52
චක්කම්	53-59
චගකීම්	60-64
ස්කන්ධය	65-68
කාර්යසාධනය	69-73
ආදායම්	74-77
වියදම්	78-80
ප්‍රාග්ධන පවත්වාගෙන යෑමේ ගැලපුම්	81
මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි මූලිකාංග හඳුනාගැනීම	82-98
අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභයන්ගේ සම්භාවිතාව	85
මිණුම්හි විශ්වාසනීය බව	86-88
චක්කම් හඳුනාගැනීම	89-90
චගකීම් හඳුනාගැනීම	91
ආදායම් හඳුනාගැනීම	92-93
වියදම් හඳුනාගැනීම	94-98
මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි මූලිකාංග මැනීම	99-101
ප්‍රාග්ධනය සහ ප්‍රාග්ධන නඩත්තු කිරීමේ සංකල්ප	102-110
ප්‍රාග්ධන සංකල්ප	102-103
ප්‍රාග්ධන නඩත්තු කිරීමේ සංකල්ප සහ ලාභය නිශ්චය කිරීම	104-110

මෙම ආකෘතිමය රාමුව LKAS 1 "මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම" මගින් කර ඇති වෙනස්වීම් පෙන්නුම්කරන අයුරින් වෙනස්කර නැත

පූර්විකාව

ලොව පුරා ඇති බොහෝ ව්‍යාපාර අස්තීත්වයන් විසින් බාහිර පරිශීලකයන් උදෙසා මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කොට ඉදිරිපත් කරනු ලැබේ. මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන රටින් රටට සමාන ස්වරූපයක් ගන්නේ යැයි පෙනී යා හැකි වුවද ඒවා අතර වෙනස්කම්ද තිබේ. මෙම වෙනස්කම් බොහෝ විට නොයෙකුත් සමාජීය, ආර්ථික හා නෛතික වාතාවරණ සහ විවිධ රටවල් විසින් සිය ජාතික අවශ්‍යතා නිර්ණය කිරීමේදී විවිධ වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලකයන්ගේ තොරතුරු අවශ්‍යතා සැලකිල්ලට ගැනීම නිසා පැන නැගුන ඒවා විය හැකිය.

මෙම විවිධ වාතාවරණයන් මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල මූලිකාංග, එනම්, උදාහරණ වශයෙන් වත්කම්, වගකීම්, ස්කන්ධ, ආදායම් හා වියදම් සඳහා නොයෙකුත් නිර්වචන භාවිතා කිරීමට හේතු වී ඇත. තවද මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල අයිතමයන් හඳුනා ගැනීමේදී විවිධ නිර්ණායකයන් භාවිතයද විවිධ වූ මිනුම් පදනම් සඳහා ප්‍රමුඛතාවයක් දැක්වීමද මෙහි ප්‍රතිඵලය වී ඇත. මෙය මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල විෂය පථයට හා ඒවායේ කෙරෙන හෙළිදරව් කිරීම් කෙරෙහි ද බලපා ඇත.

මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම හා ඉදිරිපත් කිරීම ආශ්‍රිත ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන් හා පරිපාටිත් සමායෝජනය තුළින් මෙකී විෂමතාවයන් අවම කිරීමට ශ්‍රී ලංකා වරලත් ගණකාධිකාරී ආයතනයේ (පාලක සභාව) කැපවී සිටියි. ආර්ථික තීරණ ගැනීමෙහි ලා ප්‍රයෝජනවත් තොරතුරු සම්පාදනය කිරීම පිණිස පිළියෙල කරනු ලබන මූල්‍ය ප්‍රකාශන කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීමෙන් මෙම සමායෝජනය වඩාත්ම හොඳින් ලඟාකර ගත හැකි වන්නේ යැයි එය විශ්වාස කරයි.

මෙම පරමාර්ථය උදෙසා පිළියෙල කරනු ලබන මූල්‍ය ප්‍රකාශන බොහෝ පරිශීලකයන්ගේ පොදු අවශ්‍යතාවන් සපුරාලන්නේ යැයි පාලක සභාව විශ්වාස කරයි. මීට හේතුව පරිශීලකයන් සියල්ලක්ම පාහේ ආර්ථික තීරණ ගනු ලැබීමයි.

උදාහරණ නම් :

- (අ) ස්කන්ධ ආයෝජනයක් මිලදී ගත යුත්තේ හෝ නොවිකුණා තබා ගත යුත්තේ හෝ විකිණිය යුත්තේ කවර අවස්ථාවන්හිදී දැයි තීරණය කිරීමට,
- (ආ) කළමනාකාරිත්වයේ භාරකාරත්වය හෝ ගිණුම් කටයුතු භාවය තක්සේරු කිරීමට,
- (ඇ) සිය සේවකයන්ට මුදල් ගෙවීමටත්, අනෙකුත් ප්‍රතිලාභ ලබාදීමටත් ව්‍යාපාර අස්තීත්වයට ඇති හැකියාව තක්සේරු කිරීමට,
- (ඈ) ව්‍යාපාර අස්තීත්වයට ලබා දී ඇති ණය සඳහා වූ ඇප තක්සේරු කිරීමට,
- (ඉ) බදුකරණ ප්‍රතිපත්ති තීරණය කිරීමට,
- (ඊ) බෙදිය හැකි ලාභ හා ලාභාංශ නිර්ණය කිරීමට,
- (උ) ජාතික ආදායම් සංඛ්‍යා ලේඛන සකස් කිරීමට හා භාවිතයට: හෝ
- (ඌ) අස්තීත්වයන්හි ක්‍රියාකාරකම් නියාමනය කිරීමට.

කෙසේ වුවද, විශේෂයෙන් රජයට සිය අභිමතාර්ථයන් සඳහා විවිධ හෝ අතිරේක අවශ්‍යතාවයන් නියම කිරීමේ හැකියාවක් ඇති බව පාලක සභාව හඳුනාගනියි. කෙසේ වුවද මෙම අවශ්‍යතාවයන් අනිකුත් පරිශීලකයන්ගේ අවශ්‍යතාවයන්ද සපුරාලන්නේ නම් විනා මූල්‍ය ප්‍රකාශන කෙරෙහි බලපෑමක් ඇති නොකළ යුතු ය.

අයකර ගත හැකි ඓතිහාසික පිරිවැය සහ නාමික මූල්‍ය ප්‍රාග්ධනය පවත්වා ගැනීම පිළිබඳ සංකල්පය පදනම් වූ ගිණුම්කරන ආදර්ශයකට අනුව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පොදුවේ පිළියෙල කරනු ලැබේ.දැනට වෙනස් කිරීමක් සඳහා පොදු එකඟතාවයක් නොමැති වුවත්, ආර්ථික තීරණ ගැනීම සඳහා ප්‍රයෝජනවත් තොරතුරු සැපයීමේදී වඩාත් උචිත විය හැකි ආදර්ශයන් හා සංකල්ප තිබිය හැකිය.මෙම ආකෘතිමය රාමුව පිළියෙල කර ඇත්තේ ප්‍රාග්ධනය හා ප්‍රාග්ධනය පවත්වා ගැනීම පිළිබඳ එවැනි ආදර්ශ සහ සංකල්ප පරාසයකට අදාල වන අයුරිනි.

හැඳින්වීම

අරමුණ සහ තත්වය

1. බාහිර පාර්ශ්වයන් සඳහා මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීමට අධාර වන සංකල්ප මෙම ආකෘතිමය රාමුව මගින් විදහා දක්වයි.

මෙම ආකෘතිමය රාමුවේ අරමුණ වන්නේ:

- (අ) අනාගත ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති ප්‍රවර්ධනය සඳහාත් දැනට ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතින ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති සමාලෝචනය කිරීම සඳහාත් පාලක සභාවට සහාය වීම;
  - (ආ) ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත මගින් අවසර ඇති විකල්ප ගිණුම්කරණ පිළිපැදීම් ගණනාව අඩු කිරීම සඳහා පදනමක් සැපයීම මගින් මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීමට සම්බන්ධිත රෙගුලාසි, ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති සහ පටිපාටීන් හි එකඟතාව වර්ධනය කිරීමේදී පාලක සභාවට සහාය වීම;
  - (ඇ) ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති සංවර්ධනයේදී පාලක සභාවට සහාය වීම;
  - (ඈ) ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතයක විෂයෙහි ආකාරයට තවමත් පත්වීමට ඇති මාතෘකා සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීමෙන් සහ ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති යොදා ගැනීමෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කරන්නන්ට සහාය වීම;
  - (ඉ) මූල්‍ය ප්‍රකාශන ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලද යන්න පිළිබඳ මතයකට එළඹීමේදී විගණකයන්ට සහාය වීම;
  - (ඊ) ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව පිළියෙල කර ඇති මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි අන්තර්ගත තොරතුරු අර්ථකථනයේදී මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලකයන්ට සහාය වීම; සහ
  - (උ) ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත සකස් කිරීම සම්බන්ධයෙන් පාලක සභාවේ ප්‍රවේශය පිළිබඳ තොරතුරු එහි කටයුතු පිළිබඳ උනන්දුව දක්වන පාර්ශ්වයන් වෙත සැපයීම.
2. මෙම ආකෘතිමය රාමුව ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතියක් නොවන අතර ඒ නිසා කිසියම් විශේෂිත මිනුමක් හෝ අනාවරණය කිරීමක් සඳහා ප්‍රමිත නිර්වචනය නොකරයි. මෙම ආකෘතිමය රාමුවෙහි සඳහන් කිසිවකින් යම් නිශ්චිත ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතියක් ඉක්මවා නොයයි.
  3. මෙම ආකෘතිමය රාමුව සහ ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති අතර යම් සීමිත අවස්ථා ගණනකදී ගැටීම් ඇති විය හැකි බව පාලක සභාව පිළිගනියි. මෙවැනි ගැටීමක් ඇති අවස්ථා වලදී ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත වල ඇතුළත් අවශ්‍යතාවයන් මෙම ආකෘතියේ අවශ්‍යතාවයන් අභිබවා බලපවත්වයි. කෙසේ වෙතත්, මෙම ආකෘතිමය රාමුව මගින් පාලක සභාවට අනාගත ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති සංවර්ධනයේදී සහ දැනට ඇති ප්‍රමිති සමාලෝචනය කිරීමේදී මඟපෙන්වන නිසා කාලය ගතවීමත් සමඟම මෙම ආකෘතිමය රාමුව සහ ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති අතර ගැටීම් අවස්ථා ගණන අඩු වනු ඇත.
  4. මෙම ආකෘතිමය රාමුව අනුව කටයුතු කිරීමෙන් පාලක සභාවට ලැබෙන අත්දැකීම් අනුව කලින් කලට මෙය ප්‍රතිශෝධනය කරනු ඇත.

විෂය පථය

5. මෙම ආකෘතිමය රාමුව :

(අ) මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි අරමුණ :

(ආ) මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇතුළත් තොරතුරු වල ප්‍රයෝජනාත්මකභාවය නිශ්චය කරනු ලබන ගුණාත්මක අනුලක්ෂණයන් :

(ඇ) මූල්‍ය ප්‍රකාශන ගොඩනංවා ඇති මූලිකාංග නිර්වචනය කිරීම, හඳුනාගැනීම සහ මැනීම : සහ

(ඈ) ප්‍රාග්ධනය සහ ප්‍රාග්ධනය නඩත්තු කිරීම පිළිබඳ සංකල්ප විස්තර කරයි.

6. මෙම ආකෘතිමය රාමුව ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ද ඇතුළුව පොදු අරමුණු සඳහා වන මූල්‍ය ප්‍රකාශන (මෙතැන් සිට මූල්‍ය ප්‍රකාශන ලෙස හඳුන්වා ඇත.) සම්බන්ධයෙන් සලකා බැලේ. මෙවැනි මූල්‍ය ප්‍රකාශන අවම වශයෙන් වාර්ෂිකව පිළියෙල කර ඉදිරිපත් කරන අතර පරිශීලකයින් විශාල දෙනෙකුගේ පොදු තොරතුරු අවශ්‍යතාව කෙරෙහි යොමුවේ. මොවුන්ගෙන් සමහර පරිශීලකයන්ට මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇතුළත් තොරතුරු වලට අතිරේකව තොරතුරු අවශ්‍ය විය හැකි අතර එසේ ලබා ගැනීමට බලයක් ඇත. කෙසේ වෙතත් බොහෝ පරිශීලකයන්ට ඔවුන්ගේ ප්‍රධානම මූල්‍ය තොරතුරු ප්‍රභවය ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන් මත විශ්වාසය තැබීමට සිදුවන අතර, ඒ නිසා එවැනි මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන් පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම ඔවුන්ගේ අවශ්‍යතාවන් සිහියේ තබා ගෙන කළ යුතු වේ. විශේෂ අරමුණ සඳහා මූල්‍ය වාර්තාවන්, උදාහරණ ලෙස සංස්ථා ප්‍රකාශනයන් සහ බදු කටයුතු සඳහා පිළියෙල කළ ගණනය කිරීම්, මෙම ආකෘතිමය රාමුවේ විෂය පථයෙන් පරිබාහිර වූ ඒවා වේ. එසේ වුවත් එවැනි විශේෂ අරමුණු වාර්තා පිළියෙල කිරීමේ දී ඒවායේ අවශ්‍යතාවයන් මගින් අවසර ඇති විට, මෙම ආකෘතිමය රාමුව යොදා හැකිය.
7. මූල්‍ය ප්‍රකාශන මූල්‍ය වාර්තාකරන ක්‍රියාවලියේ කොටසක් වේ. සම්පූර්ණ මූල්‍ය ප්‍රකාශන කට්ටලයකට ශේෂපත්‍රයක්, ආදායම් ප්‍රකාශනයක්, මූල්‍ය තත්ත්වය වෙනස් වීම පිළිබඳ ප්‍රකාශනයක් (උදාහරණ ලෙස : මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනයක් හෝ අරමුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනයක් ලෙස විවිධ ආකාරයට ඉදිරිපත් කළ හැකි) සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි සංකලිත කොටසක් වන සටහන් සහ අනෙකුත් ප්‍රකාශනයන් සහ විස්තරාත්මක සටහන් සාමාන්‍යයෙන් ඇතුළත් වේ. එවැනි ප්‍රකාශනයන් සමඟ කියවීමට අපේක්ෂා කරන සහ, පදනම් වන හෝ පැන නැගුන තොරතුරු සහ අතිරේක උපලේඛන මේවාට ඇතුළත් විය හැකිය. කාර්මික සහ භූගෝලීය බණ්ඩ පිළිබඳ මූල්‍යමය තොරතුරු සහ මිල වෙනස් වීම මගින් වන බලපෑම පිළිබඳ අනාවරණයන් එවැනි උපලේඛන සහ අතිරේක තොරතුරු වලට උදාහරණ ලෙස දැක්විය හැකිය. කෙසේ වුව ද අධ්‍යක්ෂවරුන්ගේ වාර්තා, සභාපතිගේ ප්‍රකාශ, කළමනාකරණය විසින් කරන විශ්ලේෂණ සහ සාකච්ඡා සහ මූල්‍ය හෝ වාර්ෂික වාර්තාවේ ඇතුළත් විය හැකි ඒ හා සමාන අයිතමයන් මූල්‍ය ප්‍රකාශන වලට ඇතුළත් කරනු නොලැබේ.
8. රාජ්‍ය හෝ පෞද්ගලික අංශයේ වුව ද මෙම ආකෘතිමය රාමුව සියලුම වාණිජ, කාර්මික සහ ව්‍යාපාර වාර්තා කරන අස්තිත්වයන්හි මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්ට අදාළ වේ. අස්තිත්වය පිළිබඳ ඔවුන්ගේ ප්‍රධානම මූල්‍යමය තොරතුරු ප්‍රභවය ලෙස මූල්‍ය වාර්තා මත විශ්වාසය තබන පරිශීලකයන් සිටින අස්තිත්වයක් වාර්තාකරන අස්තිත්වයක් වේ.

පරිශීලකයන් සහ ඔවුන්ගේ තොරතුරු අවශ්‍යතා

9. වර්තමාන සහ අනාගත ආයෝජකයන්, සේවකයන්, ණය දෙන්නන්, සැපයුම්කරුවන්, සහ අනෙකුත් වෙළඳ ණය හිමියන්, ගනුදෙනුකරුවන්, රජය සහ එහි නියෝජිතයන් සහ මහජනතාව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලකයන් අතර වේ. ඔවුන්ගේ ඇතැම් විවිධාකාර තොරතුරු අවශ්‍යතාවන් තෘප්ත කර ගැනීම පිණිස ඔවුන් මූල්‍ය ප්‍රකාශන ප්‍රයෝජනයට ගනියි. මෙම අවශ්‍යතාවන්ට පහත සඳහන් දේ ඇතුළත් වේ.
  - (අ) ආයෝජකයන්: අවදානම් ප්‍රාග්ධනය සපයන්නන් සහ ඔවුන්ගේ උපදේශකයින් ඔවුන්ගේ ආයෝජනයන්හි ආවේනික අවදානම සහ උපයන ප්‍රතිලාභ ගැන සැලකිලිමත් වේ. ඒවා මිලදීගත යුතු ද, රඳවාගත යුතුද, හෝ විකිණිය යුතු ද යන්න පිළිබඳව නිශ්චය කිරීමේ දී උදව් කර ගැනීමට ඔවුන්ට තොරතුරු අවශ්‍ය වේ. කොටස් හිමියෝ ද අස්තිත්වයට ලාභාංශ ගෙවීමට ඇති හැකියාව තක්සේරු කිරීම පිණිස තොරතුරු පිළිබඳ උනන්දුවක් දක්වති.
  - (ආ) සේවකයින්: තමන්ගේ සේවායෝජකයාගේ ලාභ දායකත්වය සහ ස්ථායීතාවය පිළිබඳ තොරතුරු කෙරෙහි සේවකයින් සහ ඔවුන්ගේ නියෝජිත කණ්ඩායම් උනන්දුවක් දක්වයි. පාරිශ්‍රමිකය, විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සහ රැකියා අවස්ථා සැපයීමට අස්තිත්වයේ හැකියාව තක්සේරු කිරීමට ඔවුන්ට හැකිවන ආකාරයේ තොරතුරු ගැන ද ඔවුහු උනන්දුවක් දක්වති.
  - (ඇ) ණය සපයන්නන්: තමාගේ ණය මුදල සහ එය හා සම්බන්ධිත පොලිය ගෙවිය යුතු අවස්ථාව එළඹී විට ගෙවනු ලැබේ ද යන්න නිශ්චය කිරීමට ඔවුන්ට හැකිවන ආකාරයේ තොරතුරු වලට ණය සපයන්නන් උනන්දුවක් දක්වති.
  - (ඈ) සැපයුම්කරුවන් සහ අනෙකුත් වෙළඳ ණයහිමියන් : ගෙවීමට නියමිත අවස්ථාව එළඹී විට ඔවුන්ගේ ණය ප්‍රමාණයන් ගෙවනු ලැබේවි ද යන්න නිශ්චය කිරීමට ඔවුන්ට හැකිවන ආකාරයේ තොරතුරු වලට සැපයුම්කරුවන් සහ අනෙකුත් ණයහිමියන් උනන්දුවක් දක්වති. ප්‍රධාන ගනුදෙනුකරුවකු ලෙස අස්තිත්වයේ සන්නතිකභාවය මත යැපෙන්නේ නම් හැර වෙළඳණය හිමියන් ණය සපයන්නන්ට වඩා කෙටි කාලයක් සඳහා අස්තිත්වය කෙරෙහි ඇල්මක් දක්වනු ලැබිය හැකිය.
  - (ඉ.) ගනුදෙනු කරුවන් : විශේෂයෙන්ම ඔවුන් අස්තිත්වය සමඟ දිගුකාලීන සම්බන්ධතාවයක් ඇති විට හෝ අස්තිත්වය මත රඳා සිටින විට අස්තිත්වයේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ තොරතුරු කෙරෙහි ගනුදෙනුකරුවන් උනන්දුවක් දක්වති.
  - (ඊ) රජය හා එහි නියෝජිතයන් : රජය හා එහි නියෝජිතයන් සම්පත් බෙදී යාම පිළිබඳ උනන්දුවක් දක්වන අතර, එබැවින් අස්තිත්වයන්ගේ ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳ උනන්දුවක් දක්වයි. අස්තිත්වයන්ගේ ක්‍රියාකාරකම් නියාමනය කිරීම පිණිසත්, බදු ප්‍රතිපත්ති නිශ්චය කිරීමටත් සහ ජාතික ආදායම් සහ ඒ හා සමාන සංඛ්‍යා ලේඛන සඳහා පදනමක් ලෙසත් ඔවුන්ට තොරතුරු අවශ්‍ය වේ.

- (උ) මහජනතාව : අස්තිත්වයන් විවිධ ආකාරයෙන් මහජනතාව කෙරෙහි බලපෑම් කරයි. උදාහරණ ලෙස, මිනිසුන් ගණනාවක් සේවයේ යොදවා ගැනීම සහ දේශීය සැපයුම්කරුවන්ට ගෙන් මිලට ගැනීමේ කිරීමෙන් අනුග්‍රහය දැක්වීම ඇතුළුව මාර්ග රාශියකින් අස්තිත්වයන් දේශීය ආර්ථිකයට සැලකිය යුතු දායකත්වයක් ලබා දෙනු ඇත. අස්තිත්වයේ සමෘද්ධියෙහි නූතන සංවර්ධනයන්, ප්‍රවණතාවයන්, සහ එහි ක්‍රියාකාරකම් මාලාව පිළිබඳ තොරතුරු සැපයීම මඟින් මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන් මහජනතාවට සහාය විය හැකිය.
10. මෙම පරිශීලකයන්ට අවශ්‍ය සියළු තොරතුරු අවශ්‍යතා මූල්‍ය ප්‍රකාශන මඟින් සපුරාලිය නොහැකි වුවත් සියළුම පරිශීලකයන්ට පොදු වූ අවශ්‍යතාවන් ඇත. මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි සපයන දේ මඟින් අස්තිත්වයට අවදානම් ප්‍රාග්ධනය සපයන්නන් ලෙස, ආයෝජකයන් තම අවශ්‍යතා සපුරා ගන්නා අතර මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන් මඟින් තෘප්ත කළ හැකි අනිකුත් පරිශීලකයන්ගේ බොහෝ තොරතුරු අවශ්‍යතාවන් ද සපුරාලිය හැකිය.
11. අස්තිත්වයෙහි මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙළ කිරීම හා ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වන මූලික වගකීම අස්තිත්වයේ කළමනාකරණය වෙත පැවරී ඇත. සැලසුම් කිරීම, තීරණ ගැනීම සහ පාලන වගකීම් ඉටු කරගෙන යාමට උපකාරී වන අතිරේක කළමනාකරණ සහ මූල්‍ය තොරතුරු වලට ප්‍රවේශ වීමට කළමනාකරණයට හැකියාව තිබුන ද මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල ඇතුළත් තොරතුරු කෙරෙහි ද කළමනාකරණය උනන්දුවක් දක්වයි. ස්වකීය අවශ්‍යතා සපුරාලීම පිණිස එවැනි අතිරේක තොරතුරු වල ස්වරූපය සහ අන්තර්ගතය නිශ්චය කිරීමට හැකියාව කළමනාකරණයට ඇත. කෙසේ වුව ද එවැනි තොරතුරු වාර්තා කිරීම මෙම ආකෘතිමය රාමුවේ විෂය පථයෙන් බැහැර දෙයකි. එහෙත් අස්තිත්වයේ මූල්‍ය තත්ත්වය, කාර්ය සාධනය සහ මූල්‍ය තත්ත්වයේ වෙනස් වීම පිළිබඳ කළමනාකරණය යොදා ගත් තොරතුරු මත ප්‍රසිද්ධ කරන ලද මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන් පදනම් වේ.

මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල අරමුණ

12. මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල පරමාර්ථය වන්නේ ආර්ථික තීරණ ගැනීමේ දී පරිශීලකයන් පුළුල් පරාසයකට ප්‍රයෝජනවත්වන අස්තිත්වයක මූල්‍ය තත්ත්වය, කාර්ය සාධනය සහ මූල්‍ය තත්ත්වයේ වෙනස් වීම පිළිබඳ තොරතුරු සැපයීම වේ.
13. මෙම අරමුණ සඳහා පිළියෙළ කරන ලද මූල්‍ය ප්‍රකාශන විශාල පරිශීලකයන් පිරිසකගේ පොදු අවශ්‍යතා සපුරාලයි. කෙසේ වුව ද මූල්‍ය ප්‍රකාශන බොහෝ දුරට අතීත සිද්ධීන් වල මූල්‍ය ප්‍රවේල විදහා දැක්වීමත් අවශ්‍යයෙන්ම මූල්‍ය නොවන තොරතුරු ඉදිරිපත් නොකරන නිසාත් පරිශීලකයන්ගේ ආර්ථික තීරණ ගැනීමට අවශ්‍ය විය හැකි සියළුම තොරතුරු මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් නොකරයි.
14. මූල්‍ය ප්‍රකාශන කළමනාකරණයේ භාරකත්වයේ ප්‍රතිඵලය හෝ එයට භාග දෙන සම්පත් සඳහා කළමනාකරණයේ ගිණුම්කටයුතු භාවය ද පෙන්වයි. කළමනාකරණයෙහි භාරකාරත්වය සහ ගිණුම් කටයුතුභාවය තක්සේරු කිරීමට කැමති පරිශීලකයන් එසේ කරනුයේ ඔවුන්ට ආර්ථික තීරණ ගැනීම පිණිසය. උදාහරණ ලෙස තමන්ගේ ආයෝජන අස්තිත්වයේ රඳවා ගන්නවා ද නැත්නම් විකුණනවා ද යන්න හෝ කළමනාකරණය නැවත පත් කළ යුතුද නැතහොත් කළමනාකරණය අළුතින් පත්කර ප්‍රතික්ෂේපනය කළ යුතු ද යන්න මෙම තීරණ වලට ඇතුළත් විය හැකිය.

මූල්‍ය තත්ත්වය, කාර්ය සාධනය සහ මූල්‍ය තත්ත්වය වෙනස් වීම

15. අස්තිත්වයකට මුදල් සහ මුදල් හා සමාන දෑ ජනනය කිරීමට ඇති හැකියාව සහ කාලනිර්ණය සහ ඒවා ජනනය වීමේ නිශ්චිතතාවය ඇගයීම, ආර්ථික තීරණ ගැනීම සඳහා මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලකයින්ට අවශ්‍යය.
- උදාහරණ ලෙස අස්තිත්වයකට එහි සේවකයන්ට සහ සැපයුම්කරුවන්ට ගෙවීමට, පොලී ගෙවීමට, ණය ආපසු ගෙවීමට සහ එහි හිමිකරුවන්ට ලාභ ලෙස බෙදාහැරීම් කිරීමට ඇති ශක්තිය මෙම හැකියාව තුළින් අවසාන වශයෙන් නිශ්චය කරයි. අස්තිත්වයක මූල්‍ය තත්ත්වය, කාර්ය සාධනය සහ මූල්‍ය තත්ත්වයේ වෙනස් වීම ගැන යොමු කරන තොරතුරු ඔවුන්ට සපයන්නේනම් මෙම මුදල් සහ මුදල් හා සමාන දෑ ජනනය කිරීමට තිබෙන හැකියාව වඩා හොඳින් ඇගයීමට පරිශීලකයන්ට හැකිවේ.
16. අස්තිත්වයක් පාලනය කරන ආර්ථික සම්පත්, එහි මූල්‍ය ව්‍යුහය, එහි ද්‍රවශීලතාවය හා නුබුන්වත් බව සහ එය ක්‍රියාත්මක වන පරිසරයේ වෙනස්වීම් වලට ගැලපෙන සේ හැඩගැසීමට එයට ඇති හැකියාව මඟින් අස්තිත්වයක මූල්‍ය තත්ත්වය කෙරෙහි බලපෑම් ඇති කරයි. අනාගතයේ දී අස්තිත්වයට මුදල් සහ මුදල් හා සමාන දෑ ජනනය කිරීමට ඇති හැකියාව පුරෝකථනය කිරීමේ දී අස්තිත්වයක් විසින් පාලනය කරන ආර්ථික සම්පත් සහ අතීතයේ දී මෙම සම්පත් වෙනස් කිරීමට එයට තිබූ හැකියාව පිළිබඳ තොරතුරු ප්‍රයෝජනවත් වේ. තවදුරටත් මූල්‍ය රැස් කිරීම් වලදී කොතරම් සාර්ථක අස්තිත්වයට හැකියාව ඇත්ද යන්න පුරෝකථනය කිරීමට ද එය ප්‍රයෝජනවත් වේ. අස්තිත්වයේ මූල්‍යමය බැඳියාවන් ගෙවිය යුතු කාලය පැමිණි විට ඒවා පියවීමට එයට ඇති හැකියාව පුරෝකථනයේ දී ද්‍රවශීලතාවය හා නුබුන්වත් බව පිළිබඳ තොරතුරු ප්‍රයෝජනවත් වේ. මෙම කාලපරිච්ඡේදය මුළුල්ලේ මූල්‍යමය බැඳීම් සැලකිල්ලට ගැනීමෙන් පසුව නුදුරු අනාගතයේ දී මුදල් තිබෙන තත්ත්වය ද්‍රවශීලතාවය ලෙස සඳහන් කරයි. දිගුකාලීන වශයෙන් මූල්‍යමය බැඳීම් ගෙවිය යුතු කාලය ළඟා වූ විට ඒවා පියවීමට මුදල් තිබීම නුබුන්වත් බව ලෙස හඳුන්වයි.

17. අස්තිත්වයක කාර්යසාධනය පිළිබඳ තොරතුරු, විශේෂයෙන් එහි ලාභදායීත්වය අනාගතයේ දී පාලනය කිරීමට සිදු විය හැකි ආර්ථික සම්පත් වල විය හැකි වෙනස්කම් තක්සේරු කිරීම පිණිස අවශ්‍ය වේ. මේ සම්බන්ධයෙන් කාර්යසාධනයේ වෙනස් වීම් පිළිබඳ තොරතුරු වැදගත් වේ. අස්තිත්වයක දැනට ඇති සම්පත් පදනම තුළින් එයට මුදල් ප්‍රවාහයන් ජනිත කිරීමට ඇති ශක්තිය පුරෝකථනයේ දී කාර්යසාධනය පිළිබඳ තොරතුරු ප්‍රයෝජනවත් වේ. අස්තිත්වය අතිරේක සම්පත් යෙදිය හැකි ඵලදායීත්වය පිළිබඳ විනිශ්චයන්ට එළඹීමේ දී ද මෙය ප්‍රයෝජනවත් වේ.
18. වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේද තුළ අස්තිත්වයක ආයෝජනය, මූල්‍යකරණය සහ මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම් තක්සේරු කිරීම පිණිස එහි මූල්‍ය තත්ත්වය වෙනස් වීම පිළිබඳ තොරතුරු ප්‍රයෝජනවත් වේ. මුදල් සහ මුදල් හා සමාන දෑ ජනනය කිරීමට අස්තිත්වයට ඇති හැකියාව සහ එම මුදල් ප්‍රවාහයන් උපයෝගී කර ගැනීමට අස්තිත්වයෙහි අවශ්‍යතාවන් තක්සේරු කිරීමට පදනමක් පරිශීලකයින්ට සැපයීමේ දී මෙම තොරතුරු ප්‍රයෝජනවත් වේ.

මූල්‍ය තත්ත්වය වෙනස් වීමේ ප්‍රකාශයක් පිළියෙල කිරීමේ දී සියලුම මූල්‍ය සම්පත්, කාරක ප්‍රාග්ධනය, ද්‍රවශීල වත්කම් හෝ මුදල් ආදී වශයෙන් අරමුදල්, විවිධ ආකාරයට නිර්වචනය කළ හැකිය. අරමුදල් යන්න ගැන නිර්වචනයක් නියම කිරීමට මෙම ආකෘතිමය රාමුවේ දී උත්සාහ දරා නැත.
19. මූලික වශයෙන් මූල්‍ය තත්ත්වය පිළිබඳ තොරතුරු ශේෂ පත්‍රයක ඉදිරිපත් කෙරේ. මූලික වශයෙන් කාර්යසාධනය පිළිබඳ තොරතුරු ආදායම් ප්‍රකාශනයක ඉදිරිපත් කෙරේ. මූල්‍ය තත්ත්වය වෙනස් වීම පිළිබඳ තොරතුරු මූල්‍ය ප්‍රකාශනයෙහි වෙනම ප්‍රකාශනයක් මගින් ඉදිරිපත් කරයි.

අනාගත ණය ගැනීමේ අවශ්‍යතා සහ අනාගත ලාභ හා මුදල් ප්‍රවාහ අස්තිත්වයේ ඇල්මක් ඇති අය අතර කෙසේ බෙදාහරිනවාද යන්න පුරෝකථනයේ දී මූල්‍ය ව්‍යුහය පිළිබඳ තොරතුරු වැදගත් වේ.
20. සමාන ගනුදෙනු හෝ අනිකුත් සිදුවීම්වල විවිධ පැති මූල්‍ය ප්‍රකාශන වලින් විදහා දක්වන නිසා එහි උපාංග කොටස් එකිනෙකට සම්බන්ධ වේ. එකිනෙකට වෙනස් වූ තොරතුරු එකිනෙක ප්‍රකාශන මගින් සැපයුවද ඒවාට එක් අරමුණකට පමණක් ප්‍රයෝජනවත් විය හැකි හෝ පරිශීලකයන්ගේ නිශ්චිත අවශ්‍යතාවය සඳහා අවශ්‍ය සියලු තොරතුරු සැපයිය නොහැකිය. උදාහරණ ලෙස ආදායම් ප්‍රකාශනයක් ශේෂ පත්‍රය සහ මූල්‍ය තත්ත්වය වෙනස් වීම පිළිබඳ ප්‍රකාශනය සමඟ සංයෝජිතව භාවිතා නොකළහොත් එය කාර්යසාධනය පිළිබඳ අසම්පූර්ණ විත්‍රයක් සපයයි.

සටහන් සහ අතිරේක උපලේඛන:

21. සටහන් සහ අතිරේක උපලේඛන සහ අනෙකුත් තොරතුරු ද මූල්‍ය ප්‍රකාශන වලට අඩංගු වේ. උදාහරණ ලෙස ශේෂ පත්‍රයේ සහ ආදායම් ප්‍රකාශයේ ඇතුළත් අයිතම ගැන පරිශීලකයන්ගේ අවශ්‍යතාවන්ට අදාළ අතිරේක තොරතුරු ඒවායේ අඩංගු විය හැකිය. අස්තිත්වය කෙරෙහි බලපාන අවදානම් සහ අවිනිශ්චිතතාවන් සහ ශේෂ පත්‍රයේ හඳුනාගෙන නැති යම් සම්පත් හෝ බැඳීම් (බණිජ සංචිත වැනි) ගැන අනාවරණයන් මේවාට ඇතුළත් විය හැකිය. අතිරේක තොරතුරු ස්වරූපයෙන් භූගෝලීය සහ කාර්මික බන්ධ පිළිබඳ තොරතුරු සහ මිල වෙනස් කිරීම් අස්තිත්වය කෙරෙහි ඇති කරනු ලැබිය හැකි බලපෑම් ආදිය සැපයිය හැකිය.

බලපවත්වන උපකල්පනයන්

උපචිත පදනම

22. මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල පරමාර්ථයන් මුදුන් පමුණුවා ගැනීම පිණිස ඒවා උපචිත ගිණුම්කරන පදනම මත පිළියෙල කෙරේ. මෙම පදනම යටතේ ගනුදෙනු සහ අනෙකුත් සිද්ධීන් හි ප්‍රතිඵල ඒවා සිදු වූ විට හඳුනා ගන්නා අතර (සහ මුදල් සහ මුදල් හා සමාන දෑ ලැබුණ හෝ ගෙවූ විට නොවේ) ඒවා ගිණුම් ලේඛන වල ලේඛනගත කරනුයේ සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල වාර්තා කරනුයේ ඒවාට සම්බන්ධිත කාලපරිච්ඡේදයේ දීය. උපචිත පදනම මත පිළියෙල කළ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන් අතීත ගනුදෙනු වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇති වූ මුදල් ලැබීම් සහ ගෙවීම් පමණක් නොව අනාගතයේ දී මුදල් ගෙවීමට ඇති බැඳියාවන් සහ අනාගතයේ දී ලැබීමට ඇති මුදල් නියෝජනය වන සම්පත් ද පරිශීලකයන්ට දන්වයි. මෙලෙස මේවා ආර්ථික තීරණ ගැනීමේදී පරිශීලකයන්ට වඩාත් ප්‍රයෝජනවත් වන ආකාරයේ අතීත ගනුදෙනු සහ අනෙකුත් සිද්ධීන් පිළිබඳ තොරතුරු සපයයි.

අඛණ්ඩ පැවැත්ම

23. අස්තිත්වයක් පවත්වාගෙන යන ව්‍යාපාරයක් සහ නුදුරු (Foreseeable) අනාගතයක් සඳහා අඛණ්ඩව ව්‍යාපාර කටයුතු වල නියැලී සිටිනවා ඇත යන උපකල්පනය මත සාමාන්‍යයෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන් පිළියෙල කරනු ලැබේ. එහෙයින්, අස්තිත්වයකට එහි මෙහෙයුම් කටයුතු ඇවර කිරීමට හෝ ප්‍රමාණාත්මක ලෙස අඩු කිරීමට බලාපොරොත්තුවක් හෝ අවශ්‍යතාවයක් නොමැති බව උපකල්පනය කරයි. එවැනි අභිප්‍රායක් හෝ අවශ්‍යතාවක් පවතී නම්, වෙනත් පදනමක් මත මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කළ යුතු වන අතර, එසේ නම් එම යොදාගත් පදනම අනාවරණය කරනු ලැබේ.

මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි ගුණාත්මක අනුලක්ෂණයන්

24. පරිශීලකයන්ට මූල්‍ය ප්‍රකාශන සපයන තොරතුරු ප්‍රයෝජනවත් කරන ගුණාංගයන් වනුයේ ගුණාත්මක අනුලක්ෂණයන්ය. මෙම ප්‍රධාන ගුණාත්මක අනුලක්ෂණ හතර වනුයේ, අවබෝධ කර ගත හැකි බව, අදාළ බව, විශ්වාසනීය බව සහ සැසඳිය හැකි බවය.

අවබෝධ කරගත හැකි බව

25. මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි සපයා ඇති තොරතුරු වල අත්‍යවශ්‍ය ගුණාංගයක් නම් පරිශීලකයින්ට පහසුවෙන් අවබෝධ කර ගත හැකි වීමය. මෙම අරමුණ සඳහා ව්‍යාපාර සහ ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් සහ ගිණුම්කරණය පිළිබඳ සාධාරණ දැනුමක් සහ සාධාරණ උද්යෝගයකින් යුතුව තොරතුරු අධ්‍යයනයට කැමැත්තක් පරිශීලකයින්ට තිබෙන බවට උපකල්පනය කෙරේ. එසේ වුව ද මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි ඇතුළත් කළ යුතු සංකීර්ණ කරුණු ගැන තොරතුරු පරිශීලකයින්ගේ ආර්ථික තීරණ ගැනීමේ අවශ්‍යතාවන්ට අදාළ නිසා හුදෙක් එක්තරා පරිශීලකයින් පිරිසකට අවබෝධ කර ගැනීමට ඉතා අපහසු විය හැකිය යන පදනම මත බැහැර නොකළ යුතුය.

අදාළ බව

26. තොරතුරු පරිශීලකයින්ට ප්‍රයෝජනවත් වීම පිණිස ඒවා පරිශීලකයින්ගේ ආර්ථික තීරණ ගැනීමේ අවශ්‍යතාවන්ට අදාළ විය යුතුය. පරිශීලකයන්ට අතීත, වර්තමාන හෝ අනාගත සිද්ධීන් ඇගයීමට හෝ ඔවුන්ගේ අතීත ඇගයීම් තහවුරු කිරීමට හෝ නිවැරදි කිරීමට උදව්වීම මගින්, ඔවුන්ගේ ආර්ථික තීරණ වලට තොරතුරු බලපෑම් කරන විට ඒවායේ අදාළ බව යන ගුණාංගය ඇත.
27. තොරතුරු වල පුරෝකථනික සහ තහවුරු කිරීමේ භූමිකාවන් අන්තර් සම්බන්ධිත වේ. උදාහරණ ලෙස වාසි සහගත අවස්ථාවන්ගෙන් නිසි ඵල නෙලා ගැනීමට අස්තීත්වයට ඇති හැකියාව සහ අනිතකර අවස්ථා වලට ප්‍රතික්‍රියා දැක්වීමට එහි ඇති හැකියාව පුරෝකථනය කිරීමට පරිශීලකයන් උත්සාහ ගන්නා විට වත්කම් අයිතියේ වර්තමාන මට්ටම සහ ව්‍යුහය ගැන තොරතුරු වල වටිනාකමක් ඔවුන්ට ඇත. අතීත පුරෝකථන තහවුරු කිරීමේ කාර්යභාරයක් එම තොරතුරු වලින් ඉටු කරයි. උදාහරණ ලෙස අස්තීත්වය කුමන අයුරින් ව්‍යුහගත කළ යුතු ද යන්න හෝ සැලසුම් ගත මෙහෙයුම් හි ප්‍රතිඵලයන් දැක්විය හැකිය.
28. අනාගත මූල්‍ය තත්ත්වය සහ කාර්යසාධනය පුරෝකථනය සඳහා පදනමක් ලෙස සහ ලාභාංශ සහ වැටුප් ගෙවීම්, සුරුකුම්පත් මිල වලනයන් සහ ව්‍යවසායට නිසිකලට තම බැඳීම් පියවීමේ හැකියාව වැනි පරිශීලකයන් කෙලින්ම උනන්දුවක් දක්වන අනෙකුත් කරුණු පුරෝකථනය සඳහා පදනමක් ලෙසට මූල්‍ය තත්ත්වය සහ අතීත කාර්යසාධනය පිළිබඳ තොරතුරු නිතර නිතර ප්‍රයෝජනයටගනියි. භාවිකථන අගයන් ලබා ගැනීමට තොරතුරු ඉතා පැහැදිලි පුරෝකථන ස්වරූපයක් ගැනීමට අවශ්‍ය නොවේ. කෙසේ වුව ද, අතීත ගනුදෙනු සහ සිදුවීම් පිළිබඳ තොරතුරු පෙන්නුම් කරන ක්‍රමය මගින් මූල්‍ය ප්‍රකාශන වලින් පුරෝකථනයන් කිරීමට ඇති හැකියාව වැඩි කරයි. උදාහරණ ලෙස ආදායම් සහ වියදම් හි අසාමාන්‍ය, විශේෂ සහ නිතර සිදු නොවන අයිතම් වෙනම අනාවරණය කරන්නේ නම් ආදායම් ප්‍රකාශනයන්හි පුරෝකථනික අගය ඉහළ නංවයි.

ප්‍රමාණාත්මක බව

29. තොරතුරු වල ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණාත්මක බව ඒවායේ අදාළ බව කෙරෙහි බලපායි. සමහර අවස්ථාවන් හිදී, තොරතුරු වල ස්වභාවය පමණක් එහි අදාළ බව නිශ්චය කිරීමට ප්‍රමාණවත් වේ. උදාහරණ ලෙස, වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයේදී නව බණ්ඩයකින් ළඟා කරගත් ප්‍රතිඵලයන්හි ප්‍රමාණාත්මක බව නොසලකා නව බණ්ඩයක් වාර්තා කිරීම, අස්තීත්වය මුහුණ දී ඇති අවදානම් සහ අවස්ථාවන් තක්සේරු කිරීම කෙරෙහි බලපෑ හැකිය. අනෙක් අවස්ථාවන් හි දී ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණාත්මක බව යන දෙකම වැදගත් වේ. උදාහරණ ලෙස ව්‍යාපාරයට යෝග්‍ය ලෙස එකිනෙක ප්‍රධාන වර්ගයෙන් තබාගෙන ඇති තොග වල වටිනාකම්.
30. මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන් පදනම් කරගෙන පරිශීලකයන් විසින් ගනු ලබන ආර්ථික තීරණ කෙරෙහි, තොරතුරු වල අත්හැරීම, හෝ සාවද්‍ය ප්‍රකාශ බලපෑ හැකි නම්, එම තොරතුරු ප්‍රමාණාත්මක වේ. විශේෂිත අවස්ථාවන් හි දී එහි අත්හැරීම් හෝ වැරදි ප්‍රකාශ කිරීම් හි විනිශ්චය කරන ලද වරද හෝ අයිතමයේ තරම මත ප්‍රමාණාත්මක බව රඳා පවතී. මෙලෙස ප්‍රමාණාත්මකභාවය, තොරතුරු ප්‍රයෝජනවත් ඒවා වීමට නම් සතු විය යුතු මූලික ගුණාත්මක අනුලක්ෂණයකට වඩා සීමාවක් හෝ නියත ලක්ෂ්‍යක් සපයයි.

විශ්වාසනීය බව

31. තොරතුරු ප්‍රයෝජනවත් වීමට නම් ඒවා විශ්වාසනීය ද විය යුතුය. තොරතුරු ප්‍රමාණාත්මක වැරදි වලින් සහ පක්ෂග්‍රාහී බවෙන් තොරව සහ එය නියෝජනය කිරීමට අරමුණ කරගත් හෝ සාධාරණ ලෙස නියෝජනය කිරීමට අපේක්ෂා කළ කරුණු විශ්වාසනීයත්වයකින් නියෝජනය වන්නේ යයි පරිශීලකයන්ට බලාපොරොත්තු තැබීමට හැකි විට ඒවාට විශ්වාසනීයත්වය යන ගුණාංගය සතු වේ.

32. තොරතුරු අදාළ විය හැකි නමුත් ස්වභාවයෙන්ම හෝ නියෝජනයෙන් ඒවා කොතරම් විශ්වාසනීයත්වයෙන් තොරද යත් ඒවා හඳුනා ගැනීම නොමඟ යවන සුලු විය හැකිය. උදාහරණ ලෙස, නීතිමය කටයුත්තක් යටතේ වන්දි ඉල්ලීමක වලංගු බව සහ වටිනාකම ආරවුල් සහිත නම්, වන්දියේ මුළු වටිනාකම සහ වන්දි ඉල්ලීම පිළිබඳ අවස්ථානුගත කරුණු අනාවරණය කිරීම යෝග්‍ය විය හැකි නමුත්, වන්දි ඉල්ලීමේ මුළු වටිනාකම ශේෂ පත්‍රයෙහි හඳුනා ගැනීම අස්තීත්වය සඳහා යෝග්‍ය නොවිය හැකිය.

විශ්වාසනීය නියෝජනය

33. විශ්වාසදායී වීමට, තොරතුරු එක්කෝ ඉදිරිපත් කිරීමට අරමුණු කරන නැතිනම් ඉදිරිපත් කිරීමට සාධාරණ ලෙස අපේක්ෂා කරන, ගනුදෙනු හෝ සිද්ධීන් අවංකව ඉදිරිපත් කළ යුතු වේ. මෙසේ උදාහරණ ලෙස හඳුනා ගැනීමේ උපධානයන් සම්පූර්ණ වන වාර්තාකරන දිනයේ දී ශේෂ පත්‍රයක ගනුදෙනු හා අනිකුත් සිදුවීම් වල ප්‍රතිඵලයන් අස්තීත්වයෙහි ශේෂ පත්‍රයේ වත්කම්, වගකීම් සහ ස්කන්ධයෙහි විශ්වාසනීයව නියෝජනය කළ යුතු වේ.
34. බොහෝ මූල්‍ය තොරතුරු එයින් ඉදිරිපත් කිරීමට අරමුණු කරන විශ්වාසනීය නියෝජනයට වඩා අඩු වීමේ යම් අවදානමකට යටත් වේ. මෙය පක්ෂග්‍රාහී වීමක් නිසා නොවන නමුත් අනෙක් අතට, එක්කෝ මැනීමට ඇති ගනුදෙනු සහ අනිකුත් සිදුවීම් හඳුනා ගැනීමේ ඇති ආවේනික දුෂ්කරතා නිසා නැතහොත් එම ගනුදෙනු හා සිද්ධීන් සමඟ අනුරූප වන පණිවුඩ ප්‍රකාශ කළ හැකි මිනීමේ හා ඉදිරිපත් කිරීමේ ශිල්ප ක්‍රම සොයාගැනීමේ සහ භාවිතා කිරීමේ ආවේනික දුෂ්කරතාවන් නිසා වේ. සමහර අවස්ථා වල දී, අයිතමයන් හි මූල්‍ය බලපෑම් මැනීම කොතරම් අවිනිශ්චිත විය හැකි ද යත් සාමාන්‍යයෙන් ඒවා අස්තීත්වයෙහි මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි හඳුනා නොගනී. උදාහරණ ලෙස බොහෝ අස්තීත්වයන් කීර්තිනාමය කාලයක් මුළුල්ලේ අභ්‍යන්තරිකව ජනිත කළ ද සාමාන්‍යයෙන් එය විශ්වාසනීයව හඳුනා ගැනීම හෝ මැනීම දුෂ්කරය. කෙසේ වුවද, වෙනත් අවස්ථා වලදී, අයිතමයන් හඳුනා ගැනීමත්, ඒවායේ හඳුනාගැනීම සහ මැනීම සම්බන්ධයෙන් වැරදි සිදුවීමට ඇති අවදානම අනාවරණය කිරීමත් අදාළ විය හැකිය.

ස්වරූපයට වඩා යථාතත්ත්වය වැදගත් වීම

35. තොරතුරු වලින් ඉදිරිපත් කිරීමට අපේක්ෂා කරන ගනුදෙනු සහ අනිකුත් සිද්ධීන් විශ්වාසවන්ත ලෙස ඒවායින් නියෝජනය වීමට නම්, ඒවා හුදු නෛතික ස්වරූපය අනුව නොව ඒවායේ හරය සහ නියම ආර්ථික ස්වභාවය අනුව ගිණුම් ගත කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම අවශ්‍ය වේ. නිතරම ගනුදෙනු සහ අනිකුත් සිදුවීම්වල යථාරූප හරය ඒවායේ නෛතික හෝ සැලසුම්ගත ස්වරූපය වශයෙන් දෘශ්‍යමාන වන දෙය සමඟ සංගත නොවේ. උදාහරණ ලෙස නෛතික ගිණිකම කිසියම් පාර්ශවයකට මාරු වීම් අරමුණ වන පරිදි ලියකියවිලි සකසමින් අස්තීත්වයක් තවත් පාර්ශවයකට වත්කමක් අපහරණය කළ හැකිය. එසේ වුවත් වත්කමේ අන්තර්ගත අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අස්තීත්වයට අඛණ්ඩව භුක්ති විඳීම තහවුරු කරන ගිවිසුම් පැවතිය හැකිය. එවැනි අවස්ථාවන්හි දී, විකුණුමක් වාර්තා කිරීමෙන් එළඹෙන ලද ගනුදෙනුව අවංකව ඉදිරිපත් කිරීමක් සිදුවිය නොහැකිය. (සැබැවින්ම ගනුදෙනුවක් තිබුණද)

මධ්‍යස්ථභාවය

36. විශ්වාසනීය වීමට, මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල අන්තර්ගත තොරතුරු මධ්‍යස්ථ විය යුතුය. එනම් පක්ෂග්‍රාහී භාවයෙන් තොර වීමයි. තොරතුරු තෝරා ගැනීම හෝ ඉදිරිපත් කිරීම මගින්, කලින් නිශ්චය කළ ප්‍රතිඵලයක් හෝ විපාකයක් ලඟා කර ගැනීම පිණිස, තීරණයක් හෝ විනිශ්චයක් ගැනීමට බලපෑම් කරයිනම් මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන් මධ්‍යස්ථ නොවේ.

විවක්ෂණභාවය

37. කෙසේ වුවද අඩමාන ලැබිය යුතු මුදල් එකතු කර ගැනීමට ඇති හැකියාව, යන්ත්‍ර සහ උපකරණ වල හවා ප්‍රයෝජනවත් ජීවකාලය සහ සිදු විය හැකි ප්‍රතිඥාහාර ගිණිකම් සංඛ්‍යාව වැනි බොහෝ අවස්ථානුගත තත්ත්වයන් සහ සිද්ධීන් වටා ඇති නොවැලැක්විය හැකි අවිනිශ්චිතතාවන්ට මුහුණ දීමට මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කරන්නන්ට සිදුවේ. මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේ දී විවක්ෂණ භාවය ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන් සහ අවිනිශ්චිතතාවන්ගේ ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය අනාවරණය කිරීමෙන්, එවැනි අවිනිශ්චිතතාවන් සැලකිල්ලට ගනියි. විවක්ෂණභාවය යනු, වත්කම් හෝ ආදායම් වැඩියෙන් ප්‍රකාශ නොකරන ලෙසටත් සහ වගකීම් හෝ වියදම් අඩුවෙන් ප්‍රකාශ නොකරන ලෙසටත් අවිනිශ්චිත තත්ත්වයන් යටතේ අවශ්‍ය වන ඇස්තමේන්තු සැකසීමේ දී, අවශ්‍ය කෙරෙන විනිශ්චයන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී තිබිය යුතු පරීක්ෂාකාරීවීමේ ප්‍රමාණයයි. කෙසේ වුවද, මූල්‍ය ප්‍රකාශන මධ්‍යස්ථ භාවයෙන් තොර විය හැකි නිසා සහ ඒ නිසාම විශ්වාසනීය භාවය යන ගුණාංග නොමැති වන හෙයින්, විවක්ෂණ භාවය ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන් උදාහරණ ලෙස රහස්‍ය සංචිත ඇති කිරීම හෝ අධික ප්‍රතිපාදන ඇතිකිරීම, වත්කම් හෝ ආදායම් හිතාමතා අඩුවෙන් දැක්වීම හෝ වගකීම් හෝ වියදම් හිතාමතා වැඩියෙන් දැක්වීමට ඉඩ දෙනු නොලැබේ.

සම්පූර්ණ බව :

38. විශ්වාසනීය වීමට මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි තොරතුරු ප්‍රමාණාත්මක භාවය සහ පිරිවැය සීමාවන් තුළ සම්පූර්ණ විය යුතුය. අත්හැරීමක් තොරතුරු අසත්‍ය වීමට හෝ නොමග යවන සුළු වීමට සහ මෙලෙස එහි අදාළ බව අතින් පිළිගත නොහැකි සහ දෝෂ සහගත බවට, හේතු විය හැකිය.

සංසන්දනාත්මක බව :

39. අස්තිත්වයක් මූල්‍ය ප්‍රකාශන එහි මූල්‍ය තත්ත්වයෙහි සහ කාර්යසාධනයෙහි උපනතින් හඳුනාගැනීම පිණිස කාලයක් සමඟ සංසන්දනය කිරීමට පරිශීලකයන්ට හැකිවිය යුතුය. ඔවුන්ගේ සම්බන්ධිත මූල්‍ය තත්ත්වය, කාර්යසාධනය සහ මූල්‍ය තත්ත්වයේ වෙනස්වීම්, ඇගයීම පිණිස විවිධ අස්තිත්වයන්ගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන සංසන්දනය කිරීමට පරිශීලකයන්ට හැකිවිය යුතුය. එහෙයින්, සමාන ගනුදෙනු සහ අනෙකුත් සිදුවීම්වල මූල්‍ය ප්‍රතිඵලය මැනීම සහ විඳහා පෙන්වීම අස්තිත්වයක් පුරාම සංගත වන ලෙසට සහ කාලයක් තිස්සේ එම අස්තිත්වයට සහ වෙනත් අස්තිත්වයන් සඳහා සංගත වන ලෙසට කර ගෙන යා යුතුය.
40. සංසන්දනාත්මක බව පිළිබඳ ගුණාත්මක අනුලක්ෂණයන්හි වැදගත් හැඟවීමක් වනුයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේ දී භාවිතා කළ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, එම ප්‍රතිපත්ති වල වූ කිසියම් වෙනස්වීම් සහ එවැනි වෙනස්වීම් හි බලපෑම් පිළිබඳව, පරිශීලකයන් දැනුවත් කිරීමය. එකම අස්තිත්වය විසින් සහ වෙනස් අස්තිත්වයන් විසින්, කාලච්ඡේදයෙන් කාලච්ඡේදයට සමාන ගනුදෙනු සහ අනෙකුත් සිදුවීම් සඳහා යොදා ගත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති අතර වෙනස්කම් හඳුනා ගැනීමට පරිශීලකයන්ට හැකිවීම අවශ්‍ය වේ. අස්තිත්වය විසින් භාවිතාකළ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති අනාවරණය ඇතුළුව ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූල වීම, සංසන්දනාත්මක බව ලඟා කර ගැනීමට උදව් වේ.
41. සංසන්දනාත්මක භාවය සඳහා වූ අවශ්‍යතාවය, හුදු සමරූපී බව සමඟ පටලවා ගත යුතු නොවන අතර වැඩි දියුණු කළ ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන් හඳුන්වා දීම බාධාවක් වීමට ඉඩ හල යුතු නොවේ. තෝරා ගත් ප්‍රතිපත්තිය අදාළ බව සහ විශ්වාසනීය බව යන ගුණාත්මක අනුලක්ෂණයන් සමඟ එකඟ නොවන්නේ නම්, ගනුදෙනුවක් හෝ අනෙකුත් සිදුවීමක් සඳහා එම අයුරින්ම අඛණ්ඩව ගිණුම් තැබීම අස්තිත්වයකට සුදුසු නොවේ. වඩාත් අදාළ සහ විශ්වාසනීය විකල්පයන් පවතින විටක, ස්වකීය ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති ඒ අනුව වෙනස් නොකිරීමට ඉඩ හැරීම ද අස්තිත්වයකට සඳහා සුදුසු නැත.
42. කාලච්ඡේදයන් අනුව පරිශීලකයන් අස්තිත්වයෙහි මූල්‍ය තත්ත්වය, කාර්යසාධනය සහ මූල්‍ය තත්ත්වයේ වෙනස්වීම් සංසන්දනයට කැමැත්තක් දක්වන හෙයින්, පසුගිය කාලච්ඡේදයන්ගේ අනුරූප තොරතුරු මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි පෙන්වීම වැදගත් වේ.

අදාළ සහ විශ්වාසනීය තොරතුරු මත සීමාවන්**කාලානුරූපී බව:**

43. තොරතුරු වාර්තා කිරීමේ අධික ප්‍රමාදයක් වේ නම් ඒවායේ අදාළ බව නැති විය හැකිය. කළමනාකරණය නිසි කලට වාර්තා කිරීමේ සාපේක්ෂ වැදගත්කම සහ විශ්වාසනීය තොරතුරු සැපයීම අතර සමබරතාවයක් ඇති කර ගැනීම, අවශ්‍ය වේ. කාලීන පදනමක් මත තොරතුරු සැපයීමේදී ගනුදෙනුවක හෝ අනෙකුත් සිදුවීමක සියළු පැති දැන ගැනීමට පෙර වාර්තා කිරීම නිතරම පාහේ අවශ්‍ය වන අතර, එයින් විශ්වාසනීය බව නැතිවේ. අනික් අතට සියළු පැති දැන ගන්නා තුරු වාර්තා කිරීම ප්‍රමාද කිරීමෙන් තොරතුරු වඩා විශ්වාසනීය වන නමුත්, පරිශීලකයන්ට අතරතුර කාලයේදී ගැනීමට තිබුණ තීරණ වලට ප්‍රයෝජනවත් වන්නේ සුළු වශයෙනි. අදාළ බව සහ විශ්වාසනීය බව අතර තුල්‍යතාවක් ලඟා කර ගැනීමේදී සියල්ල ඉක්මවා යන සලකා බැලිය යුතු වනුයේ පරිශීලකයන්ගේ ආර්ථික තීරණ ගැනීමේ අවශ්‍යතාවන් කොපමණ හොඳින් ඉටු කරනවාද යන්න වේ.

පිරිවැය සහ ප්‍රතිලාභ අතර සමබරතාවය:

44. පිරිවැය සහ ප්‍රතිලාභ අතර සමබරතාවය ගුණාත්මක අනුලක්ෂණයකට වඩා මූලික සීමාවක් වේ. තොරතුරුවලින් පැන නගින ප්‍රතිලාභ එය සැපයීමෙහි පිරිවැය ඉක්මවා යා යුතුය. කෙසේ වුව ද, පිරිවැය සහ ප්‍රතිලාභ ඇගයීම විෂයානුබද්ධව සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයේ විනිශ්චය පදනම් වන ක්‍රියාවලියකි. තව ද ප්‍රතිලාභ භුක්ති විඳින පරිශීලකයන් මත පිරිවැය අවශ්‍යයෙන්ම නොවැටේ. පරිශීලකයන් පිරිසක් සඳහා පිළියෙල කළ තොරතුරු වල ප්‍රතිලාභ වෙනත් පරිශීලකයන් විසින් ප්‍රයෝජනයට ගත හැකිය. උදාහරණ ලෙස ණය සපයන්නන්ට තව දුරටත් තොරතුරු සැපයීම හරහා අස්තිත්වයට ණය ගැනීමේ පිරිවැය අඩු කළ හැකිය. මෙම හේතු නිසා, කිසියම් විශේෂිත අවස්ථාවක දී පිරිවැය- ප්‍රතිලාභ පරීක්ෂාව යොදා ගැනීම දුෂ්කර වේ. එසේ වුව ද මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කරන්නන් සහ පරිශීලකයන් මෙන්ම විශේෂයෙන් ප්‍රමිත සකසන්නන් මෙම සීමාව සම්බන්ධව සැලකිලිමත් විය යුතු වේ.

ගුණාත්මක අනු ලක්ෂණයන් අතර සමබරතාවය:

45. ව්‍යවහාරයේ දී ගුණාත්මක අනු ලක්ෂණ අතර සමබර වීම හෝ තුලනය වීම නිතරම අවශ්‍ය වේ. සාමාන්‍යයෙන් ඉලක්කය වනුයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි අරමුණ ඉටු කිරීම පිණිස අනු ලක්ෂණ අතර යෝග්‍ය සමබරතාවයක් ලබා කර ගැනීමයි. නොයෙක් අවස්ථාවන්හි දී අනු ලක්ෂණයන් හි සාපේක්ෂ වැදගත්කම වෘත්තීමය විනිශ්චය පිළිබඳ කරුණකි.

සත්‍ය හා සාධාරණ දර්ශණය/සාධාරණ ඉදිරිපත් කිරීම:

46. මූල්‍ය ප්‍රකාශන අස්ථිත්වයක මූල්‍ය තත්ත්වය, කාර්යසාධනය සහ මූල්‍ය තත්ත්වයේ වෙනස්වීම, පිළිබඳ සත්‍ය හා සාධාරණ දර්ශණයක් පෙන්වනු ලබන හෝ සාධාරණ ලෙස ඉදිරිපත් කෙරෙන බව නිතර විස්තර කෙරේ. මෙම ආකෘතිමය රාමුව එවැනි සංකල්ප සම්බන්ධයෙන් සෘජුවම විස්තර නොකළ ද, ප්‍රධාන ගුණාත්මක අනු ලක්ෂණයන් සහ යෝග්‍ය ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන් යොදා ගැනීම තුළින් සාමාන්‍යයෙන්, මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි එවැනි තොරතුරුවල සත්‍ය හා සාධාරණ දර්ශනයක් හෝ සාධාරණ ලෙස ඉදිරිපත් කරන බවට අවබෝධයක් ඇති කරලීමට හේතු වේ.

මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි මූලිකාංග

47. මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්, ගනුදෙනු සහ අනෙකුත් සිදුවීම් වල ආර්ථික අනු ලක්ෂණ අනුව ඒවා පුළුල් කාණ්ඩ වශයෙන් වර්ග කිරීමෙන්, ඒවායේ මූල්‍ය ප්‍රතිඵල නියෝජනය කරයි. මෙම පුළුල් කාණ්ඩ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගේ මූලිකාංග ලෙස නම් කෙරේ. ශේෂ පත්‍රයෙහි මූල්‍ය තත්ත්වය මැනීමට සෘජුවම සම්බන්ධිත මූලිකාංගයන් වනුයේ වත්කම්, වගකීම් සහ ස්කන්ධයයි. කාර්යසාධනය මැනීමට සෘජුවම සම්බන්ධිත ආදායම් ප්‍රකාශනයේ මූලිකාංගයන් වනුයේ ආදායම් සහ වියදම්ය. මූල්‍ය තත්ත්වය වෙනස්වීම පිළිබඳ ප්‍රකාශනයෙන් ආදායම් ප්‍රකාශනයේ මූලිකාංග සහ ශේෂ පත්‍ර මූලිකාංගයන්ගේ වෙනස්වීම සාමාන්‍යයෙන් පිළිබිඹු වේ. ඒ අනුව මෙම ප්‍රකාශනයට අද්විතීය වූ මූලිකාංග කිසිවක් මෙම ආකෘතියේ හඳුනා ගනු නොලැබේ.
48. මෙම මූලිකාංගයන් ශේෂ පත්‍රයේ සහ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ ඉදිරිපත් කිරීමේ දී උප වර්ගීකරණ ක්‍රියාවලියක් සිදු වේ. උදාහරණ ලෙස පරිශීලකයන්ට ආර්ථික තීරණ ගැනීමේ අරමුණු සඳහා වඩාත් ප්‍රයෝජනවත් ආකාරයකට තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීම පිණිස අස්ථිත්වයෙහි ව්‍යාපාරික කටයුතු හෝ ඒවායේ ස්වභාවය අනුව වත්කම් සහ වගකීම් වර්ගීකරණය කරනු ලැබිය හැක.

මූල්‍යතත්වය:

49. මූල්‍ය තත්වය මැනීමට සෘජුවම සම්බන්ධිත මූලිකාංගයන් වනුයේ වත්කම්, වගකීම් සහ ස්කන්ධය වේ. මේවා පහත දැක්වෙන ලෙස නිර්වචනය කර ඇත:
  - (අ.) වත්කමක් යනු, අතීත සිදුවීම් හේතුකොට ගෙන අස්ථිත්වයක් විසින් පාලනය කරන සහ අස්ථිත්වයට එමගින් අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ගලා එනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරන සම්පතකි.
  - (ආ.) වගකීමක් යනු, අතීත සිදුවීම්වලින් පැන නගින, එය පියවීමේ දී ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අන්තර්ගත සම්පත් ව්‍යාපාරයෙන් පිටතට ගලා යාමේ ප්‍රතිඵලයක් අපේක්ෂා කරන ගෙවීමක් සඳහා, අස්ථිත්වයේ ප්‍රවර්තන බැඳීමකි.
  - (ඇ.) ස්කන්ධය යනු, ව්‍යවසායෙහි වත්කම්වලින් එහි සියළු වගකීම් අඩු කළ පසු අවශේෂ වන හිමිකමයි.
50. වත්කමක සහ වගකීමක නිර්වචනයන් ඒවායේ අත්‍යවශ්‍ය ලක්ෂණ හඳුනා ගන්නා නමුත් ඒවා ශේෂ පත්‍රයේ හඳුනා ගැනීමට පෙර සම්පූර්ණ වීමට අවශ්‍ය නිර්ණායකයන් නියම කිරීමට උත්සාහ නොදරයි. 82 සිට 98 දක්වා ඡේදවල සාකච්ඡා කර ඇති හඳුනාගැනීම සඳහා වූ උපධානයන් තෘප්ත නොකිරීම හේතු කොට ගෙන මෙලෙස ශේෂ පත්‍රයෙහි වත්කම් හෝ වගකීම් ලෙස හඳුනා ගෙන නැති අයිතමයන් නිර්වචනයන්හි ඇතුළත් වේ. විශේෂයෙන්ම, අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභයන් අස්ථිත්වයට තුලට හෝ ඉන් පිටතට ගලා එන හෝ ගලා යන බවට වූ අපේක්ෂාව, වත්කමක් හෝ වගකීමක් හඳුනා ගැනීමට පෙර 83 ඡේදයෙහි සම්භාවිතා උපධානයන් සම්පූර්ණ වීම ගැනීම ගැන ප්‍රමාණවත් ලෙස නිසැක විය යුතුය.
51. අයිතමයක් වත්කමක, වගකීමක හෝ ස්කන්ධයක නිර්වචනයට ඇතුළත් වේ ද යන්න තක්සේරු කිරීමේ දී අවධානය යොමු කිරීම අවශ්‍ය වනුයේ පදනම් වී ඇති හරය සහ නියම ආර්ථික යථා ස්වරූපය කෙරෙහි විනා එහි හුදු නෛතික ස්වරූපය කෙරෙහි නොවේ. මෙලෙස, උදාහරණ ලෙස මූල්‍ය කල්බදු සම්බන්ධව යථාර්ථය සහ නියම ආර්ථික යථා ස්වරූපය වනුයේ, බදු ගැණුම්කරු වත්කමේ සාධාරණ වටිනාකම සහ සම්බන්ධිත මූල්‍ය ගාස්තුවලට ආසන්න අගයක්, එම හිමිකම සඳහා ගෙවීමට බැඳියාවකට ඇතුළත් වෙමින් වත්කමේ ඵලදායී ජීවිත කාලයෙන් ඉතා වැඩි කොටසක් සඳහා බදු ගත් වත්කමෙහි ආර්ථික ප්‍රතිලාභයන් ඒ වෙනුවෙන් ලබාගැනීමයි. එහෙයින් මූල්‍ය කල්බදු, වත්කමක සහ වගකීමක නිර්වචනය සසුරුන අයිතමයන් වන අතර බදුකරුගේ ශේෂ පත්‍රයේ එලෙස හඳුනා ගනියි.

52. වත්මන් ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත අනුව පිළියෙල කරන ලද ශේෂ පත්‍රවල වත්කමක හෝ වගකීමක නිර්වචනය තෘප්ත නොකරන සහ ස්කන්ධයේ කොටසක් ලෙස පෙන්වුම් නොකරන අයිතමයන් ඇතුළත් විය හැකිය. කෙසේ වෙතත්, 49 ඡේදයේ දක්වා ඇති නිර්වචනයන් පවතින ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතයන් හි අනාගත සමාලෝචනයන් හි දී සහ තවදුරටත් ප්‍රමිත ගොඩනැංවීමේ දී ආධාර වනු ඇත.

වත්කම්

53. වත්කමෙහි අන්තර්ගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභය යන්න, සෘජු ලෙස හෝ වක්‍ර ලෙස අස්තිත්වයට මුදල් සහ මුදල් හා සමාන දෑ ප්‍රවාහයට දායක වීමට ඇති හැකියාවය. මෙම හැකියාව අස්තිත්වයේ මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම්වල කොටසක් වන ඵලදායී එකක් විය හැකිය. එය මුදල් හෝ මුදල් හා සමාන දෙයකට පරිවර්තනය කිරීමේ ස්වරූපයක් ද විකල්ප නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියක් නිෂ්පාදන පිරිවැය අඩු කරන විටක මෙන් පිටතට ගලා යන මුදල් ප්‍රමාණය අඩු කිරීමට ඇති ශක්තියක් ද විය හැකිය.
54. අස්තිත්වයක් සාමාන්‍යයෙන් පාරිභෝගිකයින් ගේ වුවමනා සහ අවශ්‍යතා ඉටු කිරීමට හැකියාවක් ඇති භාණ්ඩ හෝ සේවා නිපදවීමට එහි වත්කම් යොදා ගනියි. භාණ්ඩ හා සේවාවලට මෙම වුවමනා සහ අවශ්‍යතා සපුරාලීමට හැකි නිසා, පාරිභෝගිකයින් ඒවා සඳහා ගෙවීමට සූදානම් අතර, මේ නිසා අස්තිත්වයේ මුදල් ප්‍රවාහයට දායක වේ. අනිකුත් සම්පත් අභිබවා යාමට මුදල් වලට ඇති බලය නිසා එය ව්‍යවසායට සේවයක් සපයයි.
55. වත්කමක අන්තර්ගත අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ නොයෙකුත් මාර්ගයන්ගෙන් අස්තිත්වයට ගලා ආ හැකිය. උදාහරණ ලෙස වත්කමක්,
- (අ.) අස්තිත්වයක් විසින් විකිණීම සඳහා භාණ්ඩ හෝ සේවා නිපදවීමේ දී තනිව හෝ වෙනත් වත්කම් සමඟ සංයෝජනය කොට යොදා ගැනීම;
  - (ආ.) අනිකුත් වත්කම් සඳහා හුවමාරු කිරීම;
  - (ඇ.) වගකීමක් පියවීම සඳහා යොදා ගැනීම; හෝ
  - (ඈ.) අස්තිත්වයේ අයිතිකරුවන්ට බෙදා හැරීම සඳහා ප්‍රයෝජනයට ගත හැකිය.
56. බොහෝ වත්කම්, උදාහරණ ලෙස දේපල, පිරිසත සහ උපකරණවලට භෞතික ස්වරූපයක් ඇත. කෙසේ වුව ද, වත්කමක පැවැත්මට භෞතික ස්වරූපය අත්‍යවශ්‍ය නොවේ. උදාහරණ ලෙස අස්තිත්වය විසින් පාලනය කරයි නම් සහ අස්තිත්වය ඒවායින් අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ලැබෙයි යන අපේක්ෂා කරයි නම්, ස්වාධීකාර සහ ප්‍රකාශන අයිතිය වත්කම් වේ.
57. බොහෝ වත්කම්, උදාහරණ ලෙස ලැබියයුතු මුදල් සහ දේපල අයිතිය පිළිබඳ හිමිකම ඇතුළුව, නෛතික හිමිකමක් හා සම්බන්ධිත වේ. වත්කමක පැවැත්ම නිශ්චය කිරීමේ දී අයිතිය පිළිබඳ හිමිකම අත්‍යවශ්‍ය නොවේ. මෙලෙස උදාහරණ ලෙස අස්තිත්වය විසින් දේපලකින් අපේක්ෂිත ප්‍රතිලාභ ප්‍රවාහය පාලනය කරයි නම්, කල් බදු ක්‍රමය යටතේ පවත්වා ගෙන යන දේපල, වත්කමක් වේ. අස්තිත්වයකට පාලනය කිරීමට ඇති හැකියාව සාමාන්‍යයෙන් නෛතික හිමිකම් හි ප්‍රතිඵලයක් වුවද නෛතික පාලනයක් නොමැති විට වුව ද අයිතමයක් වත්කමක නිර්වචනයට කෙසේ හෝ ඇතුළත් විය හැකිය. උදාහරණ ලෙස අස්තිත්වයක් සංවර්ධන ක්‍රියාකාරකමකින් ලබා ගත් ඥානය රහසිගතව තබා ගනිමින් එමඟින් අපේක්ෂිත ප්‍රතිලාභ ප්‍රවාහය පාලනය කරන විට ඉන් වත්කමක නිර්වචනය තෘප්ත කළ හැකිය.
58. අස්තිත්වයක වත්කම් අතීත ගනුදෙනු හෝ වෙනත් අතීත සිදුවීම්වල ප්‍රතිඵලයකි. අස්තිත්වයන් සාමාන්‍යයෙන් වත්කම් මිල දී ගැනීමෙන් හෝ ඒවා නිපදවීමෙන් ලබා ගනියි. නමුත් වෙනත් ගනුදෙනු හෝ සිදුවීම් වත්කම් ජනිත කළ හැකිය. උදාහරණ ලෙස යම් ක්ෂේත්‍රයක ආර්ථික වර්ධනය දිරිදීමේ වැඩසටහනක කොටසක් ලෙස රජයෙන් අස්තිත්වයකට දේපලක් ලැබීම සහ බණිජ නිධි සොයා ගැනීම ඇතුළත් වේ. අනාගතයේ දී සිදුවේ යැයි අපේක්ෂිත ගනුදෙනු හෝ සිදුවීම් තුළින් ම වත්කම් පැන නොනගී. එනම්, උදාහරණ ලෙස තොග මිල දී ගැනීමට ඇති අදහසක් පමණක් වත්කමක නිර්වචනය සම්පූර්ණ නොකරයි.
59. වියදම් දැරීම සහ වත්කම් උත්පාදනය අතර කිට්ටු සම්බන්ධතාවයක් තිබුණ ද මේ දෙක අවශ්‍යයෙන්ම සමපාත නොවේ. මේ නිසා අස්තිත්වයක් වියදම් දරන විට මෙය අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ බලාපොරොත්තු වන බවට සාක්ෂි සැපයිය හැකි වුව ද, එමගින් අයිතමය වත්කමක නිර්වචනය තෘප්ත කරන අයිතමයක් ලබාගෙන ඇති බවට තීරණාත්මක සාක්ෂියක් ලබා දෙන්නේ නැත. එසේම සම්බන්ධිත වියදමක් නොමැති වීම, අයිතමයක් වත්කමක නිර්වචනය තෘප්ත කිරීමෙන් සහ එනිසා ශේෂ පත්‍රයේ හඳුනා ගැනීමේ අපේක්ෂකයකු බවට පත්වීමෙන් වැළැක්විය නොහැකිය. උදාහරණ ලෙස, අස්තිත්වයට පරිත්‍යාග කර ඇති අයිතමයන් වත්කමක නිර්වචනයට ඇතුළත් කළ හැකිය.

වගකීම්

60. වගකීමක ඉතා වැදගත් අනු ලක්ෂණය වනුයේ අස්තිත්වයට ප්‍රවර්තන බැඳීමක් තිබීම වේ. බැඳීමක් යනු නිශ්චිත ආකාරයකට ක්‍රියා කිරීමට හෝ ඉෂ්ඨ කිරීමට ඇති යුතුකම හෝ වගකීම වේ. බැඳීමක්, ගිවිසුමක බැඳීමක් ලෙස හෝ ව්‍යවස්ථාපිත අවශ්‍යතාවයක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස නෛතිකව බලාත්මක කළ හැකිය. මෙය සාමාන්‍ය තත්ත්වයයි. උදාහරණ ලෙස ලැබුණ භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා ගෙවීමට ඇති මුදල් ප්‍රමාණයන් දැක්විය හැකිය. කෙසේ වුව ද, හොඳ ව්‍යාපාරික සම්බන්ධතාවයක් පවත්වා ගෙන යාමට හෝ සාධාරණ ලෙස ක්‍රියා කිරීමට ඇති කැමැත්ත සහ සිරිත් වැනි සාමාන්‍ය ව්‍යාපාරික පරිචයන් තුළින් ද, බැඳීම් පැන නගියි. උදාහරණ ලෙස ප්‍රතිපත්තියක් ලෙස ප්‍රතිඥාභාර කාලය අවසානයෙන් පසුව වුව ද දෘශ්‍යමාන වන එහි භාණ්ඩයක දෝෂයන් සාදා දීමට අස්තිත්වය තීරණය කරයි නම්, දැනටමත් විකුණා ඇති භාණ්ඩ සම්බන්ධයෙන් වියදම් කිරීමට අපේක්ෂා කරන මුදල් ප්‍රමාණයන් වගකීම් වේ.
61. ප්‍රවර්තන බැඳීමක් සහ අනාගත පොරොන්දුවක් අතර වෙනස හඳුනා ගැනීම අවශ්‍ය වේ. අනාගතයේ දී වත්කමක් අත්පත් කර ගැනීමට අස්තිත්වයක කළමනාකරණය විසින් ගන්නා තීරණයක් මගින් පමණක්ම ප්‍රවර්තන බැඳීමක් පැන නගින්නේ නැත. සාමාන්‍යයෙන් බැඳීමක් පැන නගින්නේ වත්කම භාර දුන් විට හෝ අස්තිත්වය වත්කම අත්පත් කර ගන්නා බවට අවලංගු කළ නොහැකි ගිවිසුමකට ඇතුළත් වී ඇති විට පමණි. පසුව කී අවස්ථාවේ දී ගිවිසුමක අවලංගු කළ නොහැකි ස්වරූපය යන්නෙන් අදහස් වන්නේ, බැඳීමක් ගරු කිරීමට නොහැකි වීමේ ආර්ථික ප්‍රතිඵලයන්, උදාහරණ ලෙස, සැලකිය යුතු දණ්ඩනයන් පවතින නිසා වෙනත් පාර්ශවයකට සම්පත් ගලා යාම වැලැක්වීමේ අභිමතය අස්තිත්වයට තිබේ නම් ඒ සුළු වශයෙන් නිසාය.
62. අනෙක් පාර්ශවයේ හිමිකම් ඉල්ලීම ඉටු කිරීම සඳහා අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අන්තර්ගත සම්පත් අස්තිත්වය විසින් අත් හැරීම ප්‍රවර්තන බැඳීමක් පියවීමේ දී සාමාන්‍යයෙන් සිදුවේ. පහත සඳහන් ක්‍රියා ප්‍රවර්තන බැඳීමක් පියවීම මාර්ග ගණනාවකින් සිදුවිය හැකිය උදාහරණ ලෙස.
  - (අ.) මුදල් ගෙවීම;
  - (ආ.) වෙනත් වත්කම් මාරු කිරීම;
  - (ඇ.) සේවාවන් සැපයීම;
  - (ඈ.) බැඳීම වෙනත් බැඳීමකින් ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම; හෝ
  - (ඉ.) බැඳීම ස්කන්ධය බවට පරිවර්තනය මගින්.

ණය හිමියෙකු තමන්ට ලැබිය යුතු මුදල් කැමැත්තෙන් අත්හැරීම හෝ එහි හිමිකම අහිමි කිරීම වැනි වෙනත් ක්‍රමයකට වුව ද බැඳීමක් පිළිබඳ වගකීම අහෝසි විය හැකිය.

63. අතීත ගනුදෙනු හා වෙනත් අතීත සිදුවීම් තුළින් වගකීම් ඇතිවේ. මෙලෙස, උදාහරණ ලෙස, භාණ්ඩ අත්කර ගැනීම සහ සේවා ප්‍රයෝජනයට ගැනීමෙන් වෙළඳ ගෙවිය යුතු මුදල් අවශ්‍යතා පැන නගින අතර (කලින් නොගෙවී නම් හෝ භාර දුන් විට නොගෙවී නම්) බැංකු ණයක් ලැබීම මගින් ණය ආපසු ගෙවීමට බැඳීමක් ඇති කරයි. අස්තිත්වයක් පාරිභෝගිකයන් කරන වාර්ෂික මිලදී ගැනීම් පදනම මත වන අනාගත ප්‍රතිදාන වගකීම් ලෙස හඳුනා ගන්නටද ඉඩ තිබේ. මේ අවස්ථාවේ දී අතීතයේ දී කරන ලද භාණ්ඩ විකිණීම වගකීම පැන නගින ගනුදෙනුව වේ.
64. සමහර වගකීම් මැනිය හැක්කේ සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක ඇස්තමේන්තුවක් යොදා ගෙන පමණි. සමහර අස්තිත්වයන් මෙම වගකීම්, ප්‍රතිපාදන ලෙස විස්තර කරයි. සමහර රටවල ඇස්තමේන්තු සෑදීමේ අවශ්‍යතාවක් නැතිව තීරණය කළහැකි වටිනාකම් පමණක් ඇතුළත් වන පරිදි වගකීම් යන සංකල්පය පටු ලෙස නිර්වචනය කිරීම නිසා එවැනි ප්‍රතිපාදන වගකීම් ලෙස සලකනු නොලැබේ. 49 වැනි ඡේදයේ වගකීමක නිර්වචනය පුළුල් ප්‍රවේශයක් අනුගමනය කරයි. මෙලෙස ප්‍රතිපාදනයක් ප්‍රවර්තන බැඳීමක් හා සම්බන්ධ වන විට සහ නිර්වචනයෙහි ඉතිරිය තෘප්ත කරන විට වටිනාකම ඇස්තමේන්තු කළ යුතු වුව ද එය වගකීමක් වේ. පවතින ප්‍රතිඥාභාර යටතේ ගෙවීමට ඇති මුදල් සඳහා ප්‍රතිපාදන සහ විශ්‍රාම බැඳීම් ආවරනය කිරීම සඳහා වූ ප්‍රතිපාදන උදාහරණ වලට ඇතුළත් වේ.

ස්කන්ධය

65. ඡේද 49 යෙහි ස්කන්ධය ඉතිරියක් ලෙස නිර්වචනය කර තිබුණ ද එය ශේෂ පත්‍රයෙහි උප වර්ගීකරණයක් කළ හැකිය. උදාහරණ ලෙස සංස්ථාපිත අස්තිත්වයක කොටස් හිමියන් විසින් දායක වී ඇති අරමුදල්, රඳවාගත් ඉපැයීම්, රඳවාගත් ලාභ, රඳවාගත් ලාභ විසර්ජනයන් නියෝජනය වන සංචිත, සහ ප්‍රශ්නිත නඩත්තු කිරීම් ගැලපුම් නියෝජනය වන සංචිත වෙන් වෙන්ව පෙන්විය හැකිය. එවැනි වර්ගීකරණයක් අස්තිත්වයකට එහි ස්කන්ධය බෙදා හැරීමට හෝ වෙනත් ලෙසකින් යොදා ගැනීමට ඇති හැකියාව මත නෛතික හෝ වෙනත් සීමාවන් ඇතිබව හඟවන විට, මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලනයන් ගේ තීරණ ගැනීමේ අවශ්‍යතාවන්ට අදාළ විය හැකිය. ලාභාංශ ලැබීමට හෝ ප්‍රාග්ධන ආපසු ගෙවීම සම්බන්ධයෙන් විවිධ අයිතිවාසිකම් තිබෙන අස්තිත්වයක ස්කන්ධය පිළිබඳ උනන්දුවක් දක්වන පාර්ශවයන් සිටින බවත් මෙමගින් විදහා දැක්විය හැකිය.

66. අස්තිත්වයට සහ එහි ණය හිමියන්ට, අලාභයන්ගෙන් වන බලපෑම්වලින් ආරක්ෂාව සැලසීමේ වැදගත් වීම පිළිබඳ ආරක්ෂාව සැලසීමේ අතිරේක පියවරක් ලබාදීම පිණිස, සංචිත ඇති කිරීම සමහර විට ව්‍යවස්ථාපිතව වෙනත් නෛතික අවශ්‍යතා විධිවිධානවලින් නියම විය හැක. වෙනත් සංචිතවලට මාරු කිරීම් කළ විට බදු නීතිය මගින් අදායම් බදු වගකීමෙන් අඩු කිරීමක් හෝ බදු නිදහසක් ප්‍රදානය කරනු ලබන්නේ නම්, එවැනි සංචිත ස්ථාපනය කළ හැකිය. මෙම නෛතික, ව්‍යවස්ථාපිත සහ බදු සංචිතයන්ගේ පැවතීම සහ ප්‍රමාණය පරිශීලකයන්ගේ තීරණ ගැනීමේ අවශ්‍යතාවන්ට අදාළ විය හැකි තොරතුරක් වේ. එවැනි සංචිතයන්ට මාරු කිරීම් වියදම්වලට වඩා රඳවා ගත් ලාභ විසර්ජනයන් වේ.
67. වත්කම් සහ වගකීම් හි මිනුම මත ශේෂ පත්‍රයක ස්කන්ධය ලෙස පෙන්වන මුදල් ප්‍රමාණය රඳවා පවතී. සාමාන්‍යයෙන් ස්කන්ධයෙහි මුළු වටිනාකම අස්තිත්වයේ කොටස්වල වෙළඳපොළ අගයේ එකතුවට හෝ ශුද්ධ වත්කම් කඩින් කඩ හෝ අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන ව්‍යාපාරයක් යන පදනම මත සම්පූර්ණ අස්තිත්වය විකිණීමෙන් රැස් කර ගත හැකි මුළු මුදල සමග සමාන වනුයේ අහම්බෙනි.
68. බොහෝ විට වාණිජ, කාර්මික සහ ව්‍යාපාරික කටයුතු කරගෙන යනුයේ කේවල ස්වාමි ව්‍යාපාරයන්, හවුල් ව්‍යාපාරයන් සහ භාරයන් සහ විවිධ ආකාරයේ රජයේ ව්‍යාපාර ආයතන වැනි අස්තිත්වයන් මාර්ගයෙනි. එවැනි අස්තිත්වයන් සඳහා වන නෛතික සහ නියාමන ආකෘතිය සංස්ථාපිත අස්තිත්වයන්ට යොදා ගන්නා ඒවායින් බොහෝ විට වෙනස් වේ. උදාහරණ ලෙස ස්කන්ධයෙහි ඇතුළත් මුදල් හිමිකරුවන්ට හෝ ප්‍රතිලාභ ලබන්නන්ට බෙදා හැරීම සම්බන්ධයෙන් සීමාකිරීම් කිසිවක් වෙනොත් එය ඉතා සුළු ප්‍රමාණයකි. එහෙත් ස්කන්ධයෙහි නිර්වචනය හා හිමිකම සම්බන්ධව විස්තර කරන මෙම ආකෘතිමය රාමුවේ අනෙකුත් කොටස් අස්තිත්වයන් සඳහා යෝග්‍ය වේ.

කාර්ය සාධනය

69. ලාභය බොහෝවිට කාර්ය සාධනය මැනීමේ මිනුමක් ලෙස හෝ ආයෝජන මත ප්‍රතිලාභය හෝ කොටසක ඉපයුම වැනි අනෙකුත් මිණුම් සඳහා පදනමක් වශයෙන් යොදා ගනී. ලාභය මැනීම සඳහා සෘජු ලෙස සම්බන්ධිත මූලිකාංගයන් වනුයේ ආදායම් සහ වියදම් වේ. මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේ දී ආදායම් සහ වියදම් සහ ඒ අනුව ලාභය, හදුනා ගැනීම සහ මැනීම අස්තිත්වයන් විසින් යොදා ගනු ලබන ප්‍රාග්ධන සහ ප්‍රාග්ධන නඩත්තු කිරීම් සංකල්ප මත පාර්ශ්වීයව රඳා පවතී. මෙම සංකල්ප අංක 102 සිට 110 දක්වා ඡේදයන් හි සාකච්ඡා කරයි.
70. ආදායම් සහ වියදම් මූලිකාංග පහත සඳහන් ලෙස නිර්වචනය කරයි:
- (අ.) ආදායම් යනු, ගිණුම් කාලපරිච්ඡේදය තුළ ඇතුළට ගලා ඒම් හෝ වත්කම් වැඩි කිරීම් හෝ වගකීම් අඩු කිරීමේ ස්වරූපයෙන්, ස්කන්ධය සඳහා සහභාගී වන්නන්ගේ දායකත්වයෙන් තොරව, ස්කන්ධය ඉහළ නැංවීමට හේතුවන ආර්ථික ප්‍රතිලාභයන්ගේ වැඩි වීම වේ.
- (ආ.) වියදම් යනු, ගිණුම් කාලපරිච්ඡේදය තුළ පිටතට ගලා යාම් හෝ වත්කම් ක්ෂය වීම් හෝ වගකීම් ඇති වීමේ ස්වරූපයෙන් ස්කන්ධයට සහභාගී වන්නන්ට බෙදා හැරීම්වලට අදාළ ඒවා හැර, ස්කන්ධය අඩුවීමට හේතුවන ආර්ථික ප්‍රතිලාභයන්ගේ අඩු වීම වේ.
71. ආදායම් සහ වියදම් නිර්වචන ඒවායේ ඉතා වැදගත් ලක්ෂණ හදුනා ගන්නා නමුත් ආදායම් ප්‍රකාශනයේ හි ඒවා හදුනා ගැනීමට පෙර සම්පූර්ණ වීමට අවශ්‍ය විය හැකි උපාධානයන් නියම කරන්නට උත්සාහ නොදරයි. අංක 82 සිට 98 දක්වා ඡේදවල ආදායම් සහ වියදම් හදුනා ගැනීම සඳහා වන උපාධානයන් සාකච්ඡා කරනු ලැබේ.
72. ආර්ථික තීරණ ගැනීම සඳහා අදාළ වන තොරතුරු සැපයීම සඳහා නොයෙක් ආකාරයෙන් ආදායම් ප්‍රකාශනයෙහි ආදායම් සහ වියදම් ඉදිරිපත් කළ හැකිය. උදාහරණ ලෙස, අස්තිත්වයේ සාමාන්‍ය ක්‍රියාකාරකම් තුළින් පැන නගින සහ එසේ නොවන ආදායම් සහ වියදම් අතර වෙන්කර හඳුනා ගැනීම, සාමාන්‍ය පරිචය වේ. මෙම වෙනස්කම දක්වනුයේ අනාගතයේ මුදල් හෝ මුදල් හා සමාන දෑ උත්පාදනය කිරීමට අස්තිත්වයට ඇති හැකියාව නිගමනය කිරීමේ දී, අයිතමයක ප්‍රභවය අදාළ වන බව පදනම් කරගෙන වේ. උදාහරණ ලෙස දිගුකාලීන ආයෝජනයන් විකිණීම වැනි අනියම් කටයුතු නිරන්තර පදනමක් මත පුනරාවර්තනය විය හැකි යැයි සිතීමට නොහැක. මේ ආකාරයෙන් අයිතමයන් අතර වෙනස හඳුනා ගන්නා විට, අස්තිත්වයේ ස්වභාවය සහ එහි මෙහෙයුම් කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීම අවශ්‍ය වේ. එක් අස්තිත්වයක සාමාන්‍ය ක්‍රියාකාරකම් තුළින් පැන නගින අයිතමයන් වෙනත් අස්තිත්වයක් සම්බන්ධයෙන් අසාමාන්‍ය ඒවා විය හැකිය.
73. ආදායම් සහ වියදම් අයිතමයන් අතර වෙන්කොට හඳුනා ගැනීම සහ විවිධ ආකාරයෙන් ඒවා සංයෝජනය කිරීමත් අස්තිත්වයේ කාර්යසාධනය පිළිබඳ මිණුම් ගණනාවක් සන්දර්ශනය අවකාශය සලසයි. මේවාට විවිධ තරාතිරමේ ඇතුළත්වීම් ඇත. උදාහරණ ලෙස, ආදායම් ප්‍රකාශනය දළ ආන්තිකය, සාමාන්‍ය ක්‍රියාකාරකම්වලින් වූ බදුවලට පෙර ලාභය, හෝ අලාභය සාමාන්‍ය ක්‍රියාකාරකම්වලින් වූ බදුවලට පසු ලාභය සහ ශුද්ධ ලාභය හෝ පාඩුව සංදර්ශනය කළ හැකිය.

ආදායම

74. ආදායම යන නිර්වචනය අයහාරය සහ ප්‍රතිලාභ යන දෙකම ආවරණය කරයි. අයහාරය අස්තිත්වයක සාමාන්‍ය ක්‍රියාකාරකම් තුළින් පැන නගින අතර විකුණුම්, ගාස්තු, පොළී, ලාභාංශ, පුරස්කාරක සහ කුලී ආදී විවිධ වූ වෙනස් නම්වලින් හඳුන්වයි.
75. ප්‍රතිලාභ මගින් ආදායම් නිර්වචනයට වැටෙන සහ අස්තිත්වයක සාමාන්‍ය ක්‍රියාකාරකම් තුළින් පැන නැගීමට හැකි හෝ නොහැකි අනෙකුත් අයිතමයන් නියෝජනය වේ. ප්‍රතිලාභ, ආර්ථික ප්‍රතිලාභයන්ගේ වැඩිවීම් නියෝජනය කරන නිසාම ස්වාභාවයෙන්ම අයහාරයෙන් වෙනස් වන්නේ නැත. එහෙයින් මේවා මෙම ආකෘතිමය රාමුවේ වෙනම මූලිකාංගයක් ඇති කරන්නේ යැයි නොසැලකේ.
76. උදාහරණ ලෙස ජංගම නොවන වත්කම් විකිණීමෙන් පැන නගින ඒවා ප්‍රතිලාභයන්ට ඇතුළත් වේ. ආදායම යන නිර්වචනයට උපලබ්ධි නොවූ ප්‍රතිලාභයන් ද ඇතුළත් වේ. උදාහරණ ලෙස අලෙවි කළ හැකි සුරැකුම්පත් ප්‍රත්‍යාගතනයෙන් පැන නගින ඒවා සහ දිගුකාලීන වත්කම්වල ධාරණ අගය ඉහළයාම තුළින් වන ප්‍රතිඵල. ප්‍රතිලාභයන් ආදායම් ප්‍රකාශනයෙහි හඳුනාගත් විට, ආර්ථික තීරණ ගැනීමේ අරමුණ සඳහා ඒවා පිළිබඳ දැනුම ප්‍රයෝජනවත් වන නිසා ඒවා සාමාන්‍යයෙන් වෙනම පෙන්වයි. ප්‍රතිලාභයන් නිතරම වාර්තා කරනුයේ ඒ හා සම්බන්ධ වියදම් අඩු කිරීමෙන් පසුව වේ.
77. ආදායම මගින් විවිධ අකාරයේ වත්කම් ලැබීමට හෝ වැඩි කිරීමට හැකි වෙයි. උදාහරණවලට මුදල්, ලැබිය යුතු දෑ සහ භාණ්ඩ හා සේවා සැපයීමට හුවමාරු ලෙස ලැබෙන භාණ්ඩ හා සේවා ඇතුළත් වේ. වගකීම් පියවීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ද ආදායම ඇතිවිය හැකි ය. උදාහරණ ලෙස නොගෙවූ ණයක් ආපසු ගෙවීමට ඇති බැඳියාවක් පියවීම සඳහා ණය දෙන්නෙකුට අස්තිත්වයක් භාණ්ඩ හා සේවා සැපයිය හැකිය.

වියදම්

78. අලාභයන් මෙන්ම අස්තිත්වයේ සාමාන්‍ය ක්‍රියාකාරකම් තුළින් පැන නගින වියදම්, වියදම් යන නිර්වචනයට ඇතුළත් වේ. අස්තිත්වයක් සාමාන්‍ය ක්‍රියාකාරකම් තුළින් පැන නගින වියදම්වලට උදාහරණ ලෙස විකුණුම් පිරිවැය, වේතන සහ ඤය වීම් ඇතුළත් වේ. මේවා සාමාන්‍යයෙන් මුදල් හා මුදල් හා සමාන දෑ, තොග, දේපළ, පිරිසත සහ උපකරණ වැනි වත්කම් පිටතට ගලා යාම හෝ ඤය වීම් වැනි ස්වරූපයක් ගනියි.
79. වියදම් යන නිර්වචනය සම්පූර්ණ කරන සහ අස්තිත්වයේ සාමාන්‍ය ක්‍රියාකාරකම් තුළින් පැන නැගිය හැකි හෝ නොහැකි අනෙකුත් අයිතමයන් අලාභයන් නියෝජනය කරයි. අලාභයන් ආර්ථික ප්‍රතිලාභයන්හි අඩුවීම් නියෝජනය කරන අතර ඒ නිසාම ඒවා අනෙකුත් වියදම්වල ස්වරූපයෙන් වෙනස් නොවේ. එහෙයින් ඒවා මෙම ආකෘති රාමුවේ වෙනම මූලිකාංග ලෙස සලකනු නොලැබේ.
80. අලාභයන්ට උදාහරණ ලෙස ගින්නෙන් සහ ජල ගැලීම් වැනි ව්‍යවසායයන්ගෙන් මෙන්ම ජංගම නොවන වත්කම් විකිණීමෙන් පැන නගින ඒවාද ඇතුළත් වේ. වියදම් නිර්වචනයට උපලබ්ධි නොවූ අලාභයන් ද උදාහරණ ලෙස අස්තිත්වයක් විදේශ මුදලින් කළ ණය ගැනීමක් සම්බන්ධයෙන් එම විදේශ මුදලේ විනිමය අනුපාතය ඉහළ යාමේ ප්‍රතිඵලය තුළින් පැන නගින අලාභය ඇතුළත් වේ. අලාභය පිළිබඳ දැනුම ආර්ථික තීරණ ගැනීමේ අරමුණ සඳහා ප්‍රයෝජනවත් නිසා ඒවා ආදායම් ප්‍රකාශනයේ හඳුනා ගන්නා විට සාමාන්‍යයෙන් වෙනම පෙන්වයි. නිතරම අලාභයන් වාර්තා කරනුයේ ඒ හා සම්බන්ධ ආදායම් අඩු කිරීමෙන් පසු ශුද්ධ අගයට වාර්තා කෙරේ.

ප්‍රාග්ධන නඩත්තු කිරීමේ

81. වත්කම් සහ වගකීම් යන ප්‍රත්‍යාගණනය හෝ නැවත ප්‍රකාශ කිරීම මගින් ස්කන්ධයෙහි වැඩිවීම හෝ අඩුවීම් පැන නගී. මෙම වැඩිවීම් හෝ අඩුවීම් ආදායම් සහ වියදම් නිර්වචනයට ඇතුළත් වන අතර ප්‍රාග්ධන නඩත්තු කිරීමේ ඇතැම් සංකල්පයන් අනුව මේවා ආදායම් ප්‍රකාශනයන්ට ඇතුළත් නොකෙරේ. ඒ වෙනුවට මෙම අයිතමයන් ප්‍රාග්ධන නඩත්තු කිරීමේ ගැලපුම් හෝ ප්‍රත්‍යාගණන සංවිත ලෙස ස්කන්ධයෙහි ඇතුළත් කරනු ලැබේ. මෙම ආකෘතිය රාමුවෙහි 102 සිට 110 දක්වා ඡේද වල ප්‍රාග්ධන නඩත්තු කිරීමේ සංකල්පය සාකච්ඡා කරයි.

මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන් හි මූලිකාංග හඳුනා ගැනීම.

82. හඳුනා ගැනීම යනු 83 ඡේදයෙහි දක්වා ඇති හඳුනාගැනීම සඳහා වූ උපධානයන් සම්පූර්ණ කරන සහ මූලිකාංගයක නිර්වචනය සපුරාලන අයිතමයක් ශේෂ පත්‍රයේ හෝ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ සංයුක්ත කිරීමේ ක්‍රියාවලිය වේ. මෙයට අයිතමයන් වචනයෙන් හා මූල්‍ය වටිනාකම මගින් නිරූපනය කිරීම සහ ශේෂ පත්‍රයේ හෝ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ එකතුවට එම වටිනාකම ඇතුළත් කිරීම ඇතුළත් ය. හඳුනා ගැනීමේ උපධානයන් සපුරාලන අයිතමයන් ශේෂ පත්‍රයේ හෝ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ හඳුනා ගත යුතු ය.

මෙවැනි අයිතමයන් හඳුනා ගැනීමට අපොහොසත් වීම යොදා ගත් ගිණුම්කරණ ප්‍රත්පත්ති අනාවරණය මගින් හෝ සටහන් හෝ විස්තර කිරීමේ සටහන් මගින් වුව ද නිවැරදි කළ නොහැකිය.

83. අයිතමයක් මූලිකාංගයක නිර්වචනය සම්පූර්ණ කරන්නේ නම්,

(අ) අයිතමය හා සම්බන්ධ කිසියම් අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභයක් අස්තිත්වය තුළට හෝ ඉන් පිටතට ගලා යාම බෙහෝ දුරට භව්‍ය වේ නම්;

(ආ) විශ්වසනීයව මැනිය හැකි පිරිවැයක් හෝ වටිනාකමක් අයිතමයට තිබේ නම්, හඳුනාගත යුතු ය.

84. යම් අයිතමයක් මෙම උපධානයන් සම්පූර්ණ කරනවා ද යන්න සහ එම නිසා මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන් හි හඳුනා ගැනීමට සුදුසුකම් ලබනවා ද යන්න තක්සේරු කිරීමේ දී 29 සහ 30 ඡේදයන් හි සාකච්ඡා කර ඇති ප්‍රමාණාත්මකභාවය පිළිබඳ සලකා බැලීම් ගැන අවධානය යොමු කිරීම අවශ්‍ය වේ. මූලිකාංග අතර අන්තර් සම්බන්ධතාව යන්නෙන් අදහස් කරන්නේ, යම් මූලිකාංගයක් සඳහා වූ නිර්වචනය සහ හඳුනා ගැනීමේ උපධානයන් තෘප්ත කරන අයිතමයක් උදාහරණ ලෙස වත්කමක් ස්වයංක්‍රීයව වෙනත් මූලිකාංගයක් උදාහරණ ලෙස ආදායමක් හෝ වගකීමක් ලෙස හඳුනා ගැනීම අවශ්‍ය වේ.

අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභයන්ගේ සම්භාවිතාව

85. උපධානයන් හඳුනා ගැනීමේ දී අයිතමයන් හා සම්බන්ධ අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අස්තිත්වය තුළට හෝ ඉන් පිටතට ගැලීමේ අවිනිශ්චිතතාවේ ප්‍රමාණය දැක්වීමට සම්භාවිතාව පිළිබඳ සංකල්පය යොදා ගනියි. අස්තිත්වයක් ක්‍රියාත්මක වන පරිසරයේ පවත්නා අවිනිශ්චිතතාව සමග මෙම සංකල්පය අනුකූල වේ. අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභයන්ට සම්බන්ධිත අවිනිශ්චිත භාවයේ ප්‍රමාණය තක්සේරු කිරීම, මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කරන අවස්ථාවේ තිබෙන සාක්ෂි මත පදනම් වේ. උදාහරණ ලෙස අස්තිත්වයට අයත් අයවිය යුතු මුදල් ගෙවනු ඇතැයි යන විශ්වාසදායී බව පෙනෙන විට එයට ප්‍රතිවිරුද්ධ සාක්ෂි කිසිවක් නොමැති විට ලැබිය යුතු මුදල් වත්කමක් ලෙස හඳුනා ගැනීම සාධාරණ වේ. කෙසේ වුව ද ලැබිය යුතු මුදල් විශාල සංගහනයක දී යම් ප්‍රමාණයක් නොගෙවිය හැකි ලෙස සාමාන්‍යයෙන් සැලකිය හැකිය. එම නිසා ආර්ථික ප්‍රතිලාභයන්ගේ අපේක්ෂිත අඩු වීම වියදමක් නියෝජනය කරන ලෙස හඳුනා ගනු ලබයි.

මිණුම්වල විශ්වසනීය බව

86. අයිතමයක් හඳුනා ගැනීම සඳහා වන දෙවැනි උපධානය වනුයේ, මෙම ආකෘතිමය රාමුවෙහි 31 සිට 38 දක්වා ඡේදයන් හි සාකච්ඡා කර ඇති පරිදි එය විශ්වාසනීය ලෙස මැනිය හැකි පිරිවැයකින් හෝ වටිනාකමකින් යුක්ත වීමයි. බොහෝ අවස්ථාවල දී, පිරිවැය හෝ වටිනාකම ඇස්තමේන්තු කළ යුතු වේ. සාධාරණ ඇස්තමේන්තු යොදා ගැනීම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේ අත්‍යවශ්‍ය අංගයක් වන අතර ඒවායේ විශ්වසනීය බවට ඉන් හානියක් ඇති නොකරයි. කෙසේ වුව ද අයිතමයක් සාධාරණ ලෙස ඇස්තමේන්තු කළ නොහැකි විට, එය ආදායම් ප්‍රකාශනයේ හෝ ශේෂ පත්‍රයෙහි හඳුනාගනු නොලැබේ. උදාහරණ ලෙස, නඩු කටයුත්තකින් ලැබේ යයි අපේක්ෂිත මුදල වත්කමක හා ආදායමක යන දෙකෙහිම නිර්වචනයන් මෙන්ම හඳුනා ගැනීම සඳහා වන සම්භාවිතා උපධානය සම්පූර්ණ කළ හැකිය. කෙසේ වුව ද විශ්වසනීයව එම වන්දි හිමිකම් මැනීමට නොහැකි නම් එය වත්කමක් ලෙස හෝ ආදායමක් ලෙස හඳුනා නොගත යුතු ය. කෙසේ වුව ද එම වන්දි හිමිකම් පැවැත්ම සටහන්වල, විස්තරාත්මක සටහන්වල හෝ අතිරේක උපලේඛනවල අනාවරණය කරනු ඇත.

87. කිසියම් නිශ්චිත අවස්ථාවක දී 83 ඡේදයෙහි හඳුනාගැනීමේ උපධානයන් සම්පූර්ණ කිරීමට නොහැකි වූ අයිතමයක් ඊට පසුව සිදුවන තත්ත්වයන් හෝ සිදුවීම් හි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස පසු දිනක දී හඳුනා ගැනීම සඳහා සුදුසුකම් ලැබිය හැකිය.

88. අයිතමයක් මූලිකාංගයක අත්‍යවශ්‍ය අනු ලක්ෂණයන්ගෙන් සමන්විත වුව ද හඳුනා ගැනීම සඳහා වන උපධානයන් සම්පූර්ණ කිරීමට අපොහොසත් වීමක සටහන්වල විස්තරාත්මක වාර්තාවල හෝ අතිරේක උපලේඛනවල අනාවරණය කිරීම අවශ්‍ය විය හැකිය. අස්තිත්වයක මූල්‍ය තත්ත්වය, කාර්යසාධනය සහ මූල්‍ය තත්ත්වයේ වෙනස් වීම් ඇගයීමට මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලකයන් ට අයිතමය පිළිබඳ දැනුම අදාළ වන බව සලකන විට මෙය යෝග්‍ය වේ.

වත්කම් හඳුනාගැනීම

89. වත්කමක අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභයන් අස්තිත්වය තුළට ගලා ඒමේ හැකියාව ඇති විට හා විශ්වසනීයව මැනිය හැකි පිරිවැයක් හෝ වටිනාකමක් වත්කමට ඇතිවීම එය ශේෂ පත්‍රයේ හඳුනාගනු ලබයි.

90. අස්තිත්වය දරා තිබෙන වියදමක් සම්බන්ධයෙන් වන ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අස්තිත්වය තුළට ගලා ඒම ප්‍රවර්තන ගිණුම්කරණ කාල පරිච්ඡේදය ඉක්මවා සිදු නොවන බව පෙනෙන විටක වත්කමක් ශේෂ පත්‍රයේ හඳුනා ගනු නොලබයි. ඒ වෙනුවට එවැනි ගනුදෙනුවක් අදායම් ප්‍රකාශනයේ වියදමක් ලෙස හඳුනා ගැනීමට හේතු වේ. මෙමගින් වියදම් දැරීමේ කළමනාකරණයේ අභිප්‍රාය වූයේ අස්තිත්වය සඳහා අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ උත්පාදනයට නොවන බවක් හෝ එයින් කළමනාකරණයට වැරදි ලෙස මග පෙන්වා ඇති බවක් හෝ අදහස් නොකරයි. එකම ගැටළුව වනුයේ ගිණුම්කරණ කාල පරිච්ඡේදය ඉක්මවා අස්තිත්වයට ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ගලා ඒමේ නිශ්චිත භාවයේ ප්‍රමාණය වත්කමක් හඳුනා ගැනීම සඳහා සුදුසුකම් ඇති කිරීමට ප්‍රමාණවත් නොවීමයි.

වගකීම් හඳුනා ගැනීම

91. ප්‍රචාරිත බැඳීමක් නිරවුල් කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අන්තර්ගත සම්පත් පිටතට ගලායාමක් සිදුවන බව පෙනෙන විට සහ ගෙවීම සිදු වන වටිනාකම විශ්වාසනීයව එම මැනිය හැකි විට ශේෂ පත්‍රයේ වගකීමක් ලෙස හඳුනා ගනු ලබයි. සම්පූර්ණ නොකළ ප්‍රමාණයට සමානුපාති කොන්ත්‍රාත්තු යටතේ වන බැඳීම්, (උදාහරණ ලෙස ඇණවුම් කර ඇති මෙතෙක් ලැබී නැති තොග සඳහා වන වගකීම්) පරිච්ඡේද දී මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන් හි වගකීම් ලෙස සාමාන්‍යයෙන් හඳුනාගනු නොලැබේ. කෙසේ වුව ද, එවැනි බැඳීම් වගකීම් නිර්වචනය සම්පූර්ණ කළ හැකි විට සහ, යම් විශේෂිත අවස්ථාවක දී හඳුනා ගැනීමේ උපාධානයන් සම්පූර්ණ කළහොත් හඳුනා ගැනීම සඳහා සුදුසුකම් ලැබිය හැකිය. එවැනි අවස්ථාවක දී වගකීම් හඳුනා ගැනීම ඊට සම්බන්ධිත වත්කම් හෝ වියදම් හඳුනා ගැනීමට ද හේතුකාරක වේ.

ආදායම් හඳුනා ගැනීම

92. විශ්වාසනීයව මැනිය හැකි ලෙස වත්කමක වැඩිවීමක් නියෝජනය කෙරෙන අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභයන්ගේ ඉහළයාමක් හෝ වගකීමක අඩු වීමක් පැන නැගී ඇති විට ආදායම, අදායම් ප්‍රකාශනයෙහි හඳුනාගනු ලබයි. මෙයින් අදහස් කරනුයේ ඇත්ත වශයෙන් ආදායම් හඳුනා ගැනීම වත්කම්වල වැඩිවීම් හෝ වගකීම්වල අඩුවීම් හඳුනා ගැනීමත් සමඟ එකවිට සිදුවන බවයි. (උදාහරණ ලෙස භාණ්ඩ හෝ සේවා විකිණීමක් මත පැන නගින ශුද්ධ වත්කම්වල ඉහළ යාම හෝ ගෙවිය යුතු ණයක් අත්හැරීම මගින් පැන නගින වගකීම්වල අඩුවීම).
93. ආදායම් හඳුනා ගැනීම සඳහා පරිච්ඡේද දී යොදා ගෙන ඇති පිළිවෙත්, උදාහරණ ලෙස අයභාරය ඉපයිය යුතු බවට වන අවශ්‍යතාවය, මෙම ආකෘතිමය රාමුවේ හඳුනා ගැනීමේ උපාධානයන්හි ව්‍යවහාරයන් වේ. එවැනි පිළිවෙත් සාමාන්‍යයෙන් විශ්වාසනීයව මැනිය හැකි සහ සැහෙන තරම් ප්‍රමාණයක නිශ්චිත බවක් ඇති අයිතමයන් පමණක් ආදායම් ලෙස හඳුනා ගැනීම සීමා කිරීමට අරමුණු කෙරේ.

වියදම් හඳුනා ගැනීම

94. විශ්වාසනීයව මැනිය හැකි අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභයන්ගේ අඩුවීමක් වත්කමක අඩුවීමක් හෝ වගකීමක ඉහළ යාමක් ලෙස පැන නැගී ඇති විට වියදම්, ආදායම් ප්‍රකාශනයේ හඳුනා ගනු ලබයි. මෙයින් අදහස් කරනුයේ ඇත්ත වශයෙන් මෙම වියදම් හඳුනා ගැනීම වත්කම්වල අඩුවීමක් හෝ වගකීම්වල වැඩි වීමක් හඳුනාගැනීමත් සමඟ එක විට සිදුවන බවයි. (උදාහරණ ලෙස සේවක හිමිකම් උපවය කිරීම හෝ උපකරණ ක්ෂය කිරීම).
95. වියදම් ආදායම් ප්‍රකාශනයේ හඳුනා ගනුයේ, නිශ්චිත ආදායම් අයිතමයක ඉපයීම සහ දරන ලද පිරිවැය අතර සෘජු සම්බන්ධතාවය යන පදනම මත වේ. ආදායම් සමඟ පිරිවැය ගැලපීම ලෙස පොදුවේ හඳුන්වන මෙම ක්‍රියාවලිය, එකම ගනුදෙනුවලින් හෝ අනෙකුත් සිදුවීම්වලින් සෘජුවම සහ එක්ව ප්‍රතිඵල ගෙන දෙන අයභාර සහ වියදම් එක විට සිදුවීම හෝ එක්ව හඳුනා ගැනීම සිදු කරයි. උදාහරණ ලෙස වියදම්, එම විකුණන ලද භාණ්ඩවල පිරිවැය සෑදී ඇති විවිධ වියදම් උපාංග, එම භාණ්ඩ විකිණීමෙන් ආදායම් උපයනු ලබන අවස්ථාවේ දී ම හඳුනා ගනියි. කෙසේ වුව ද මෙම අකෘතිමය රාමුව යටතේ වන ගැලපුම් සංකල්පය ව්‍යවහාර කිරීම, වත්කම් සහ වගකීම්වල නිර්වචන සම්පූර්ණ නොකරන අයිතමයන් ශේෂ පත්‍රයේ හඳුනා ගැනීමට අවකාශ සලසන්නේ නැත.
96. ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ගිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේද කිහිපයක් තුළ පැන නැගෙනැයි අපේක්ෂිත විට දී සහ ආදායම සමඟ සම්බන්ධතාවය නිශ්චය කළ හැක්කේ පුළුල්ව හෝ සෘජු ලෙස පමණක් වන විට විධිමත් සහ තාර්කික වෙන් කිරීමේ පිළිවෙත් මත ආදායම් ප්‍රකාශනයෙහි වියදම් හඳුනා ගනී. දේපළ, පිරිසිදු, උපකරණ, කීර්තිනාමය, ස්වාධීකාරය සහ වෙළෙඳ ලකුණු වැනි වත්කම් යොදා ගැනීම හා සම්බන්ධිත වියදම් හඳුනා ගැනීමේ දී මෙය නිතරම අවශ්‍ය වේ. එවැනි අවස්ථාවල දී මෙම වියදම් ක්ෂය වීම හෝ ක්‍රමක්‍ෂය ලෙස හඳුන්වනු ලබයි. මෙම වෙන් කිරීමේ පිළිවෙත්වල අභිප්‍රාය වනුයේ, මෙම අයිතමයන් හා සම්බන්ධිත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ, පරිභෝජනය කළ හෝ අගය අවසන් වූ ගිණුම්කරණ කාල පරිච්ඡේදවල දී, වියදම් හඳුනා ගැනීමයි.
97. අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ගෙන නොදෙන විට හෝ ශේෂ පත්‍රයේ වත්කමක් ලෙස හඳුනා ගැනීම උදෙසා අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ සඳහා සුදුසුකම් නොලබන හෝ සුදුසුකම් ලැබීම වලකන ප්‍රමාණයට, වියදමක්, අදායම් ප්‍රකාශනයේ වහාම හඳුනා ගනී.
98. භාණ්ඩ ප්‍රතිශෝභාරයක් යටතේ වගකීමක් පැන නගින විටක දී මෙන් වත්කමක් හඳුනා ගැනීමකින් තොරව වගකීමක් දරා ඇති විට එවැනි අවස්ථාවන් හි දී ද වියදමක් අදායම් ප්‍රකාශනයේ හඳුනාගනු ලබයි.

මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන් හි මූලිකාංග මැනීම

99. මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන් හි මූලිකාංග කුමන මූල්‍ය වටිනාකම්වලින් හඳුනා ගන්නවා ද යන්නත් ශේෂ පත්‍රයේ සහ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ දක්වනවා ද යන්නත් නිශ්චය කිරීමේ ක්‍රියාවලිය මැනීම නම් වේ. මෙයට නිශ්චිත මිණුම් පදනම් තෝරා ගැනීම අයත් වේ.
100. මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන් හි විවිධ ප්‍රමාණයෙන් සහ වෙනස් වන සංයෝජනයෙන් යුත් විවිධ මිණුම් පදනම් ගණනාවක් යොදා ගනියි. ඒවාට පහත දැක්වෙන දෑ ඇතුළත් වේ.
- (අ) ඓතිහාසික පිරිවැය.- වත්කම්, ඒවා මිලදී ගන්නා අවස්ථාවේ දී මිලදී ගැනීමට මුදලින් හෝ මුදල් හා සමාන දෑ වලින් ගෙවූ වටිනාකමට හෝ දෙන ලද ප්‍රතිෂ්ඨාවේ සාධාරණ වටිනාකමට වාර්තා කරනු ලැබේ. බැඳීමක් සඳහා හුවමාරුවේ දී ලැබූ මුදල් ප්‍රමාණය හෝ සමහර අවස්ථාවල දී (උදාහරණ ලෙස අදායම් බදු) සාමාන්‍ය ව්‍යාපාර කටයුතු වල දී වගකීම් පියවීම සඳහා ගෙවීමට අපේක්ෂිත මුදල් හා මුදල් හා සමාන දෑ වල වටිනාකමට, වගකීම් වාර්තා කරයි.
  - (ආ) ප්‍රවර්තන පිරිවැය.- වත්කම් දක්වනුයේ, වර්තමානයේ දී එම වත්කම් හෝ ඒ හා සමාන වත්කමක් මිලදී ගත්තේ නම් ගෙවීමට සිදුවිය හැකිව තිබූ මුදල් හෝ මුදල් හා සමාන දේවල වටිනාකමයි. වගකීම් දක්වනුයේ, වර්තමානයේ දී එම බැඳීම පියවීමට අවශ්‍ය විය හැකි මුදල් හෝ මුදල් හා සමාන දේවල වට්ටම් නොකරන ලද වටිනාකමයි.
  - (ඇ) උපලබ්ධි (බේරුම් කිරීමේ) වටිනාකම.- වත්කම් දක්වනුයේ වත්කමක් සාමාන්‍ය තත්ත්වයක දී විකිණීම මගින් වර්තමානයේ දී ලබාගත හැකි වන මුදල් හෝ මුදල් හා සමාන දෑ වල වටිනාකමටය. වගකීම් දක්වනුයේ, ඒවායේ බේරුම් කිරීමේ අගයන්ට වේ. එනම් සාමාන්‍ය ව්‍යාපාර කටයුතු වල දී වගකීම් පියවීම සඳහා ගෙවීමට අපේක්ෂිත වට්ටම් නොකරන ලද මුදල් හෝ මුදල් හා සමාන දේවල වටිනාකම වේ.
  - (ඈ) වර්තමාන අගය.- වත්කම් දක්වනුයේ සාමාන්‍ය ව්‍යාපාර කටයුතුවල දී අයිතමයක් මගින් උත්පාදනය කෙරෙනුයේ අපේක්ෂිත අනාගත ශුද්ධ මුදල් ගලා ඒම්වල වට්ටම් කරන ලද වර්තමාන අගයටයි. වගකීම් දක්වනුයේ සාමාන්‍ය ව්‍යාපාර කටයුතුවල දී වගකීම් බේරුම් කිරීමට අවශ්‍ය යැයි අපේක්ෂා කරන අනාගත ශුද්ධ මුදල් පිටතට ගලායාම් වල වට්ටම් කරන ලද වර්තමාන වටිනාකමටය.
101. අස්තිත්වයන් විසින් තම මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන් පිළියෙල කිරීමේ දී වඩාත් පොදුවේ තෝරා ගනු ලබන මිනුම් පදනම වනුයේ ඓතිහාසික පිරිවැයයි. මෙය සාමාන්‍යයෙන් අනෙකුත් මිනුම් පදනම් සමඟ සංයෝග වී ඇත. උදාහරණ ලෙස නොග සාමාන්‍යයෙන් දක්වනුයේ ඒවායේ පිරිවැය සහ ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය යන දෙකෙන් අඩු අගයටයි. අලෙවි කළ හැකි සුරැකුම්පත් වෙළඳ පොල අගයට දැක්විය හැකි අතර විශ්‍රාම වගකීම් දක්වනුයේ ඒවායේ වර්තමාන අගයටය. තව ද ඓතිහාසික ගිණුම්කරණ ආදර්ශය මූල්‍ය නොවන වත්කම්වල මිල වෙනස් වීමේ බලපෑම පිළිබඳ සැලකිල්ලක් නොදක්වන බැවින් ඊට පිළිතුරක් ලෙස සමහර අස්තිත්වයන් ප්‍රවර්තන පිරිවැය පදනම යොදා ගනියි.

ප්‍රාග්ධන හා ප්‍රාග්ධන නඩත්තු සංකල්ප**ප්‍රාග්ධන සංකල්ප**

102. මූල්‍ය ප්‍රාග්ධන සංකල්පයක් බොහෝ අස්තිත්වයන් විසින් ඔවුන්ගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේ දී යොදා ගනියි. මූල්‍ය ප්‍රාග්ධන සංකල්පය යටතේ ආයෝජිත මුදල් හෝ ආයෝජිත ක්‍රය ශක්තිය වැනි ප්‍රාග්ධනය, අස්තිත්වයක ශුද්ධ වත්කම් හෝ ස්කන්ධයට සමාන පද වේ. ප්‍රාග්ධනයෙහි භෞතික සංකල්පය යටතේ මෙහෙයුම් ධාරිතාවය, උදාහරණ ලෙස දිනකට නිමවුම් ඒකක වැනි, අස්තිත්වයට පදනම් වී ඇති නිෂ්පාදන ධාරිතාවය ප්‍රාග්ධනය ලෙස සලකයි.
103. අස්තිත්වයක් විසින් සුදුසු ප්‍රාග්ධන සංකල්පය තෝරා ගැනීම එහි මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලකයන්ගේ අවශ්‍යතා මත පදනම් විය යුතු ය. මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලකයන්, ආයෝජිත නාමමාත්‍ර ප්‍රාග්ධනය හෝ ආයෝජිත මුදලේ ක්‍රය ශක්තිය නඩත්තු කිරීම ගැන මූලිකව සැලකිලිමත් වන්නේ නම්, මෙලෙස ප්‍රාග්ධනයෙහි මූල්‍ය සංකල්පයක් යොදා ගත යුතු ය. කෙසේ වුවද, පරිශීලකයන් ප්‍රධාන වශයෙන් සැලකිලිමත් වනුයේ අස්තිත්වයෙහි මෙහෙයුම් ධාරිතාවය ගැන නම්, ප්‍රාග්ධනයෙහි භෞතික සංකල්පය යොදා ගත යුතුය. සංකල්ප ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී මැනීමේ දුෂ්කරතා ඇතැම්විට තිබිය හැකි වුව ද තෝරා ගත් සංකල්පය, ලාභය නිශ්චය කිරීමේ දී අත්කර ගැනීමට ඇති ඉලක්ක විදහා දක්වයි.

ප්‍රාග්ධන නඩත්තු සංකල්ප සහ ලාභය නිශ්චය කිරීම

104. අංක 102 ඡේදයෙහි වූ ප්‍රාග්ධන සංකල්ප පහත දැක්වෙන ප්‍රාග්ධන නඩත්තු සංකල්පයන් මතු කරයි.

(අ) මූල්‍ය ප්‍රාග්ධන නඩත්තුව.- මෙම සංකල්පය අනුව ලාභයක් ඉපයූ ලෙස සලකන්නේ කාලපරිච්ඡේදය තුළදී හිමිකරුවන්ට කල කිසියම් බෙදා හැරීමක් සහ ඔවුන් විසින් කරන ලද සහභාගයන් ඉවත් කිරීමෙන් පසු, කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී ශුද්ධ වත්කම්වල මූල්‍ය (හෝ මුදල්) වටිනාකම කාල පරිච්ඡේදය ආරම්භයේ ශුද්ධ වත්කම් වල මූල්‍ය (හෝ මුදල්) වටිනාකම ඉක්මවා යන්නේ නම් පමණි. මූල්‍ය ප්‍රාග්ධන නඩත්තුව එක්කෝ නාමික මුදල් ඒකක නැතිනම් ස්ථාවර ක්‍රය ශක්ති ඒකක ලින් මැනිය හැකිය.

(ආ) භෞතික ප්‍රාග්ධන නඩත්තුව.- මෙම සංකල්පය යටතේ දී ලාභයක් ඉපයූ ලෙස සලකන්නේ කාලපරිච්ඡේදය තුළ හිමිකරුවන්ට කල කිසියම් බෙදාහැරීම සහ ඔවුන් විසින් කරන ලද සහභාගයන් ඉවත් කිරීමෙන් පසු කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ අස්තිත්වයේ භෞතික නිෂ්පාදන ධාරිතාවය (හෝ මෙහෙයුම් හැකියාව හෝ එම ධාරිතාවය ලඟා කර ගැනීමට අවශ්‍ය සම්පත් හෝ අරමුදල්) කාල පරිච්ඡේදය ආරම්භයේ දී වූ නිෂ්පාදන ධාරිතාවය ඉක්මවන්නේ නම් පමණි.

105. ප්‍රාග්ධන නඩත්තු කිරීමේ සංකල්පය, අස්තිත්වයක් එය නඩත්තු කිරීමට බලාපොරොත්තු වන ප්‍රාග්ධනය කෙසේ නිර්වචනය කරනවා ද යන්න සැලකිල්ලට භාජනය කරයි. එය ලාභය මැනීමේ නියම ආකාරය පිළිබඳ යොමුවක් සපයන නිසා එය ප්‍රාග්ධන සංකල්පය සහ ලාභ සංකල්පයන් අතර සම්බන්ධ කිරීමක් සපයයි. එය අස්තිත්වයක ප්‍රාග්ධනය මත ප්‍රතිලාභ සහ එහි ප්‍රාග්ධනය ප්‍රතිවර්තනය කිරීම අතර වෙනස පැහැදිලි කිරීම සඳහා පූර්ව අවශ්‍යතාවයකි. ප්‍රාග්ධන නඩත්තු කිරීමට අවශ්‍ය ප්‍රමාණයට වඩා වැඩියෙන් සිදුවන වත්කම් ගලා ඒම් පමණක් ලාභය ලෙස සහ ඒ නිසා ප්‍රාග්ධනය මත ප්‍රතිලාභයක් ලෙස සැලකිය හැකිය. එහෙයින් ලාභය යන්න ආදායමෙන් වියදම් (යෝග්‍ය අවස්ථාවල ප්‍රාග්ධන නඩත්තු කිරීමේ ගැලපුම් ඇතුළත්ව) අඩු කළ පසුව තවදුරටත් අවශේෂ මුදලය, වියදම ආදායම ඉක්මවන්නේ නම් අවශේෂ මුදල ශුද්ධ අලාභය වේ.

106. භෞතික ප්‍රාග්ධන නඩත්තු කිරීමේ සංකල්පය මගින් ප්‍රවර්තන පිරිවැය මැනීමේ පදනම තෝරා ගැනීම අවශ්‍ය කෙරේ. කෙසේ වුව ද මූල්‍ය ප්‍රාග්ධන නඩත්තු කිරීමේ සංකල්පයේ දී විශේෂිත පදනමක මිනුම් යොදා ගැනීම අවශ්‍ය නොවේ. මෙම සංකල්පය යටතේ පදනම තෝරා ගැනීම, අස්තිත්වය නඩත්තු කිරීමට බලාපොරොත්තු වන ප්‍රාග්ධන ආකාරය මත රඳා පවතී.

107. ප්‍රාග්ධන නඩත්තු කිරීමේ සංකල්ප දෙක අතර ප්‍රධාන වෙනස්කම වනුයේ අස්තිත්වයේ වත්කම් සහ වගකීම්වල මිල වෙනස්වීමේ බලපෑම සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කරන ආකාරයයි. සාමාන්‍යයෙන් අස්තිත්වයකට කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ දී තිබූ ප්‍රමාණයේම ප්‍රාග්ධනය කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී ද තිබේ නම් එය ප්‍රාග්ධනය නඩත්තු කොට තිබේ. කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ වූ ප්‍රාග්ධන නඩත්තු කිරීමට අවශ්‍ය ප්‍රමාණයට වඩා වැඩියෙන් ඇති ඕනෑම මුදල් ප්‍රමාණයක් කාලපරිච්ඡේදයේ ලාභය වේ.

108. ප්‍රාග්ධනය නාමික මූල්‍ය ඒකකවලින් නිර්වචනය කරනු ලබන මූල්‍ය ප්‍රාග්ධනය නඩත්තු කිරීමේ සංකල්පය යටතේ ලාභය කාලපරිච්ඡේදය තුළ නාමික මූල්‍ය ප්‍රාග්ධනයේ ඉහළ යාම මගින් නියෝජනය කරයි. මෙලෙස කාලපරිච්ඡේදය තුළ තබාගෙන සිටි පවත්වාගත් වත්කම් හි මිලෙහි ඉහළ යාම රඳවා ගැනීමේ ප්‍රතිලාභය ලෙස සාම්ප්‍රදායිකව හඳුන්වනු ලබන සංකල්පනාත්මක ලාභය වේ. කෙසේ වුව හුවමාරු ගනුදෙනුවක දී වත්කම් බැහැර කරන තෙක් ඒවා එලෙස හඳුනා නොගනු ඇත. ස්ථාවර ක්‍රය ශක්ති ඒකකවලින් මූල්‍ය ප්‍රාග්ධනය නඩත්තු කිරීමේ සංකල්පය නිර්වචනය කර ඇති විට ලාභය නියෝජනය වන්නේ කාල පරිච්ඡේදය තුළ ආයෝජන ක්‍රම ශක්තියේ ඉහළ යාම මගිනි. මෙලෙස සාමාන්‍ය මිල මට්ටමේ ඉහළ යාම ඉක්මවා යන වත්කම් වල මිලෙහි ඉහළ යාම පමණක් ලාභය ලෙස සලකනු ලබයි. ඉහළ යාමේ ඉතිරිය ප්‍රාග්ධනය නඩත්තු කිරීමේ ගැලපුම ලෙස සලකන අතර එහෙයින් එය ස්කන්ධයේ කොටසක් ලෙස සලකනු ලබයි.

109. භෞතික ප්‍රාග්ධනය නඩත්තු කිරීමේ සංකල්පය යටතේ, භෞතික නිෂ්පාදන ධාරිතාවය මගින් ප්‍රාග්ධනය නිර්වචනය කොට ඇති විට කාලපරිච්ඡේදය තුළ එම ප්‍රාග්ධනයේ ඉහළ යාම ලාභය නියෝජනය කරයි. අස්තිත්වයේ වත්කම් සහ වගකීම් කෙරෙහි බලපාන සියලුම මිල වෙනස් වීම් අස්තිත්වයේ භෞතික නිෂ්පාදන ධාරිතාවය මැනීමේ වෙනස්කම් ලෙස සලකනු ලැබේ. එහෙයින් ඒවා ලාභ ලෙස නොව ස්කන්ධයෙහි කොටසක් වන ප්‍රාග්ධන නඩත්තු කිරීමේ ගැලපුම් ලෙස සලකනු ලැබේ.

110. මිනුම් පදනම් සහ ප්‍රාග්ධන නඩත්තු කිරීමේ සංකල්පය තෝරා ගැනීම අනුව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේ දී භාවිතා කරන ගිණුම්කරණ ආදර්ශය නිශ්චය කරනු ඇත. විවිධ ගිණුම්කරණ ආදර්ශයන් වෙනස් ප්‍රමාණයන් ගෙන් අදාළ බව සහ විශ්වාසනීයත්වය ප්‍රදර්ශනය කරන අතර අනෙක් ක්ෂේත්‍රවල දී මෙන් කළමනාකරණය විසින් අදාළ බව සහ විශ්වාසනීය බව අතර සමබරයක් ගැන උනන්දු විය යුතු ය. මෙම ආකෘතිමය රාමුව ගිණුම්කරණ ආදර්ශයන් රැසකට අදාළ වන අතර තෝරාගත් ආදර්ශයන් යටතේ ගොඩනගා ගත් මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ සපයයි. අති උද්ධමනකාරී ආර්ථිකයක ව්‍යවහාර මුදලින් වාර්තාකරන අස්තිත්වයන් සඳහා වැනි අති විශේෂ අවස්ථාවන් හි දී හැර මේ අවස්ථාවේ දී නිශ්චිත ආදර්ශයක් නියම කිරීම පාලක සභාවේ අභිප්‍රාය නොවේ. කෙසේ වුවත් මෙම අභිප්‍රාය දේශීය හා ලෝක සංවර්ධනයන් අනුව සමාලෝචනය කරනු ලැබේ.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - SLFRS 1

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත (SLFRSs) මුල්වරට සම්මතකර ගැනීම

පටුන

පේද

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - SLFRS 1

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත (SLFRSs) මුල්වරට සම්මතකර ගැනීම

අරමුණ	1
විෂය පථය	2-5
හඳුනාගැනීම හා මිණුම්කරණය	6-19
ආරම්භක SLFRS මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය	6
ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති	7-12
අනෙක් SLFRSs වලට අනිකානුයෝගීව ව්‍යාපාරයට ඇති ව්‍යාතිරේඛ	13-17
ඇස්තමේන්තු	14-17
වෙනත් SLFRSs වලින් නිදහස් කිරීම	18-19
ඉදිරිපත් කිරීම හා හෙළිදරව් කිරීම	20-33
සංසන්දනාත්මක තොරතුරු	21-22
SLFRS නොවන සංසන්දනාත්මක තොරතුරු සහ ඓතිහාසික සාරාංශ	22
SLFRS වලට සංක්‍රාන්ති වීම පැහැදිලි කිරීම	23-33
සැසඳීම් කිරීම	24-28
මූල්‍ය වත්කම් හා මූල්‍ය වගකීම් නම් කිරීම	29
සලකනු ලබන පිරිවැය සාධාරණ වටිනාකම ලෙස භාවිතය	30
පරිපාලිත, බද්ධ පාලිතවල ආයෝජනයන් සඳහා සලකනු ලබන පිරිවැය භාවිතය	31
අතුරු මූල්‍ය වාර්තා	32-33
බල පැවැත්වෙන දිනය	34
පරිශීලීය	
අ. නිර්වචිත යෙදුන්	
ආ. වෙනත් SLFRSs අනිකානුයෝගීව ව්‍යවහාර කිරීමට ව්‍යාතිරේඛ	
ඇ. ව්‍යාපාර සංයෝජන සඳහා ව්‍යාතිරේඛ	
ඈ. වෙනත් SLFRSs වලින් ව්‍යාතිරේඛ	
ඊ. වෙනත් SLFRSs වලින් කෙටි කාලීන ව්‍යාතිරේඛ	

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරන ප්‍රමිත - SLFRS I

ප්‍රථම වරට ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත (SLFRSs) භාවිතයට ගැනීම

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත SLFRS 1, ප්‍රථම වරට ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත (SLFRSs) භාවිතයට ගැනීම 1-34 ඡේදවල සහ අ සිට ඉ දක්වා පරිශිෂ්ට වල දක්වේ. සියළුම ඡේද වලට එක හා සමාන අධිකාරයක් ඇත. තද අකුරින් ඇති ඡේද වලින් ප්‍රධාන මූලධර්ම ප්‍රකාශ කරයි. "අ," පරිශිෂ්ටයෙහි නිර්වචනය කර ඇති පද පළමුවන වරට SLFRS වල සඳහන් කරන විට ඇල අකුරු වලින් දක්වා ඇත. අනෙක් පද වල නිර්වචනයන්, ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත සඳහා වූ පාරිභාෂික ශබ්දමාලාවේ දක්වා ඇත. SLFRS 1 එහි අරමුණ ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට වූ පුර්විකාව සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම හා ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුව සම්බන්ධ කොට ගෙන කියවිය යුතුය. පැහැදිලි මාර්ගෝපදේශ නොමැති විට ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරා ගැනීම හා ව්‍යවහාර කිරීම සඳහා පදනමක් LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් හා වැරදි මගින් සපයයි.

අරමුණ

- 1 මෙම SLFRS හි අරමුණ අස්තීත්වයක පළමු SLFRS මූල්‍ය ප්‍රකාශන සහ එම මූල්‍ය ප්‍රකාශන ආවරණය කරන කාලපරිච්ඡේදයේ කොටස් සඳහා වූ එහි අතුරු මූල්‍ය වාර්තා ඉහළ ගුණාත්මක භාවයකින් යුක්ත තොරතුරු ඇතුළත් :
  - (අ) පරිශීලකයන්ට විනිවිද භාවයකින් යුක්ත සහ ඉදිරිපත් කරන සියළුම කාලපරිච්ඡේදයන් පුරා සංසන්දනය කිරීමේ හැකියාව;
  - (ආ) ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත (SLFRSs) ප්‍රකාර, ගිණුම්කරණය සඳහා යෝග්‍ය ආරම්භක ලක්ෂයක් සලසා දීම; සහ
  - (ඇ) ප්‍රතිලාභ ඉක්මවා නොයන පිරිවැයකට ජනනය කිරීමට හැකියාව, තහවුරු කිරීමයි.

විෂය පථය

2. අස්තීත්වයක් :
  - (අ) එහි ප්‍රථම SLFRS මූල්‍ය ප්‍රකාශනයෙහි, සහ
  - (ආ) LAKS 34 අතුරු මූල්‍ය වාර්තාකරණය ප්‍රකාර, එහි ප්‍රථම SLFRS මූල්‍ය ප්‍රකාශන ආවරණය වන කාලපරිච්ඡේදයේ කොටස් සඳහා යම් අතුරු මූල්‍ය වාර්තා කිසිවක් වේ නම්, ඒ සෑම අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවකම, මෙම SLFRS ව්‍යවහාර කළ යුතුය.
3. අස්තීත්වයක ප්‍රථම SLFRS මූල්‍ය ප්‍රකාශන යනු අස්තීත්වය සිය මූල්‍ය ප්‍රකාශන SLFRSs සමග අනුකූල බවට එම මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල කෙරෙන පැහැදිලි සහ අනවශේෂ ප්‍රකාශයක් මගින් SLFRS භාවිතයට ගනු ලබන ප්‍රථම වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශන වේ. SLFRSs ප්‍රකාර වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන අස්තීත්වයක ප්‍රථම SLFRS මූල්‍ය ප්‍රකාශන වනුයේ, උදාහරණ ලෙස අස්තීත්වය:
  - (අ) එහි ඉතාමත්ම මෑත පූර්ව කාල පරිච්ඡේද සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන:
    - (i) SLFRSs සමඟ සෑම අතින්ම සංගත නොවන්නාවූ ජාතික අවශ්‍යතාවයන් ප්‍රකාරව;
    - (ii) මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඒවා SLFRSs සමඟ අනුකූල වූ බවට පැහැදිලි සහ අනවශේෂ ප්‍රකාශයක් අඩංගු වීම හැර සෑම අතින්ම SLFRSs සමඟ අනුකූලව ;
    - (iii) සියළුම SLFRSs වලට නොව සමහර ඒවාට පමණක් අනුකූල වන බවට පැහැදිලි ප්‍රකාශයක් ඇතිව;
    - (iv) SLFRSs වලට සංගත නොවන සහ ජාතික අවශ්‍යතාවයන් ප්‍රකාර සහ ජාතික අවශ්‍යතාවන් නොමැති අයිතමයන් සඳහා විශේෂිත SLFRSs භාවිතා කරමින්, හෝ
    - (v) සමහර අගයන් SLFRSs ප්‍රකාර නිශ්චය කළ අගයන් සමඟ සැසඳීම් සහිතව ජාතික අවශ්‍යතාවයන් ප්‍රකාරව, ඉදිරිපත් කර ඇති විටය.

- (ආ) SLFRSs ප්‍රකාර පිළියෙල කරන ලද මූල්‍ය ප්‍රකාශන අභ්‍යන්තර ප්‍රයෝජනය සඳහා පමණක් වන අතර අස්තීත්වයේ අයිතිකරුවන් හෝ වෙනත් කිසිම බාහිර පරිශීලකයන්ට ලබා නොදීම;
- (ඇ) LKAS1 මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීමෙහි නිර්වචනය පරිදි සම්පූර්ණ වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන කට්ටලයක් පිළියෙල නොකර SLFRSs ප්‍රකාර වාර්තාකිරීමේ පැකේජයක් ඒකාබද්ධ කිරීමේ කාර්යය සඳහා පිළියෙල කිරීම; හෝ
- (ඈ) පෙර කාලපරිච්ඡේද සඳහා මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් නොකිරීම.
4. අස්තීත්වයක් ප්‍රථම වරට SLFRSs භාවිතයට ගන්නා විට මෙම SLFRS අදාළ වේ. උදාහරණ ලෙස අස්තීත්වයක්
- (අ) මීට පෙර එවැනි මූල්‍ය ප්‍රකාශන මෙන්ම, SLFRSs වලට අනුකූලව පැහැදිලි සහ අනවශේෂ ප්‍රකාශනයක් සහිතව වෙනත් මූල්‍ය ප්‍රකාශන කට්ටලයක් ඉදිරිපත් කර තිබිය දී ජාතික අවශ්‍යතා ප්‍රකාර මූල්‍ය ප්‍රකාශනයක් ඉදිරිපත් කිරීම නවත්වා දැමීම;
- (ආ) පෙර වර්ෂයේ දී ජාතික අවශ්‍යතාවයන් ප්‍රකාර මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කර එහි එම මූල්‍ය ප්‍රකාශන SLFRSs වලට අනුකූල බවට පැහැදිලි සහ අනවශේෂ ප්‍රකාශනයක් අඩංගුවීම හෝ
- (ඇ) පෙර වර්ෂයේ දී ඉදිරිපත් කළ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළිබඳව විගණකයින් ඔවුන්ගේ විගණන වාර්තාවේ, තත්ත්වාවගණනය කර ඇතත්, SLFRSs වලට අනුකූල බවට පැහැදිලි සහ අනවශේෂ ප්‍රකාශනයක් ඇතුළත් වී ඇති විට; මෙය අදාළ නොවේ.
5. SLFRSs දැනටමත් ව්‍යවහාර කරන අස්තීත්වයක් විසින් කරනු ලබන ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වෙනස් කිරීම් වලට මෙම SLFRS අදාළ නොවේ. එවැනි වෙනස්වීම්;
- (අ) LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් සහ වැරදි හි ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වෙනස්වීම් මත අවශ්‍යතා; සහ
- (ආ) වෙනත් SLFRSs වල විශේෂිත සංක්‍රාන්තිමය අවශ්‍යතාවයන් වලට අදාළ විෂය කරුණු වේ.

හඳුනාගැනීම සහ මිණුම්කරණය

ආරම්භක SLFRS මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය

6. SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වන දිනයේ දී, අස්තීත්වයක් ආරම්භක SLFRS මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයක් පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම කළ යුතුය. SLFRSs ප්‍රකාර එහි ගිණුම්කරණය ආරම්භක වන ලක්ෂය මෙය වේ.

ගිණුම් ප්‍රතිපත්ති

7. අස්තීත්වයක් එහි ආරම්භක මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි සහ එහි ප්‍රථම SLFRS මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල ඉදිරිපත් කර ඇති සියළු කාලපරිච්ඡේදවල එකම ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති භාවිතා කළ යුතුය. 13- 19 ඡේදවල සහ පරිශිෂ්ට ආ- ඊ වල විශේෂිතව දක්වා ඇති ආකාරයට හැර, එම ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ප්‍රථම SLFRS වාර්තාකරන කාල පරිච්ඡේදය අවසානයට බලාත්මක වන සෑම SLFRS එකකටම අනුකූල විය යුතුය.
8. අස්තීත්වයක් කලින් දිනයන්ට බලාත්මකව පැවති විවිධ සංස්කරණවල SLFRS වල විවිධ සංස්කරණ ව්‍යවහාර නොකළ යුතුය. අස්තීත්වයක් තවම අනිවාර්ය නොවූ අලුත් SLFRS එකක් කලින් ව්‍යවහාරයට අවසර දී ඇත්නම් ව්‍යවහාර කළ හැකිය.

උදාහරණය: මෑත කාලීන SLFRSs සංස්කරණයේ සංගත ව්‍යවහාරය

පසුබිම

'A' අස්තීත්වයෙහි ප්‍රථම වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයේ අවසානය 20x5 දෙසැම්බර් 31 ය. A අස්තීත්වය එම මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි සංසන්දනාත්මක තොරතුරු එක් වර්ෂයකට පමණක් (21 ඡේදය බලන්න) ඉදිරිපත් කිරීමට තීරණය කරයි. එම නිසා, එහි SLFRS වලට සංක්‍රාන්ති දිනය 2004 ජනවාරි 01 දින ව්‍යවහාර කටයුතු ආරම්භ වූ දිනයයි. (හෝ ඊට සමානව 20x 3 දෙසැම්බර් 31 ව්‍යාපාරික කටයුතු අවසානය). 'A' අස්තීත්වය සෑම වර්ෂයකම දෙසැම්බර් 31ට, 20x4 දෙසැම්බර් 31 ඇතුළත්ව වාර්ෂිකව එහි පූර්ව ගැප් ප්‍රකාර, අස්තීත්වය විසින් මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කරන ලදී.

අවශ්‍යතාවයන් ව්‍යවහාර කිරීම

A අස්තීත්වය 20x5 දෙසැම්බර් 31න් අවසන් වන කාලපරිච්ඡේද සඳහා බලාත්මක වන:

- (අ) 20X4 ජනවාරි 1 ට එහි ආරම්භක SLFRS මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය පිළියෙල කිරීමේදී සහ ඉදිරිපත් කිරීමේදී; සහ
- (ආ) 20x5 දෙසැම්බර් 31 සඳහා (20x4 සඳහා සංසන්දනාත්මක සංඛ්‍යා ඇතුළත්ව), මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය, 20x5 දෙසැම්බර් 31 දිනට විස්තීර්ණ අදායම් ප්‍රකාශනය, ස්කන්ධය වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශනය සහ මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනය, (20x4 සංසන්දනාත්මක සංඛ්‍යා ඇතුළත්ව) සහ හෙළිදරව් කිරීම් (20x4 සංසන්දනාත්මක තොරතුරු ඇතුළත්ව) පිළියෙල කිරීමේදී සහ ඉදිරිපත් කිරීමේදී, SLFRS ව්‍යවහාර කිරීම අවශ්‍ය වේ.

අළුත් SLFRS එකක් තවම අනිවාර්ය නොවන නමුත්, කළින් ව්‍යවහාර කිරීමට අවසර ඇත්නම්, A අස්තීත්වයට එහි ප්‍රථම SLFRS මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි, එම SLFRS ව්‍යවහාර කළහැකි නමුත් අවශ්‍ය නොවේ.

9. දැනටමත් SLFRSs භාවිතා කරන අස්තීත්වයක් කරනු ලබන ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වෙනස්කිරීම්වලට වෙනත් SLFRSs වල සංක්‍රාන්තිමය ප්‍රතිපාදන ව්‍යවහාර කරන අතර, පරිශීෂ්‍ය අ- 9 වල විශේෂිතව දක්වා ඇති පරිදි හැර, පළමු වරට ව්‍යවහාර කරන්නාගේ SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වීමේදී ඒවා ව්‍යවහාර කරනු නොලැබේ.
10. ඡේද 13-19 සහ පරිශීෂ්‍ය අ- 9 වල විස්තර කර ඇති පරිදි හැර, අස්තීත්වයක් එහි ආරම්භක මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි:
  - (අ) SLFRSs වලින් එවැනි හඳුනාගැනීම අවශ්‍යකෙරෙන සියළුම වත්කම් හා වගකීම් හඳුනාගැනීම,
  - (ආ) SLFRSs වලින් හඳුනාගැනීමකට අවසර දී නොමැති නම්, අයිතමයන් වත්කම් හා වගකීම් ලෙස හඳුනා නොගැනීම;
  - (ඇ) SLFRSs ප්‍රකාර වෙනස්වූ මාදිලියක වත්කමක්, වගකීමක්, හෝ ස්කන්ධයේ සංරචකයක් නම්, එම අයිතමයන් පූර්ව ගැප් හඳුනාගත් ප්‍රකාර එක් මාදිලියක වත්කමක්, වගකීමක් හෝ ස්කන්ධයේ සංරචකයක් ලෙස ප්‍රතිවර්ගීකරණය කිරීම ; සහ
  - (ඈ) සියළුම හඳුනාගත් වත්කම් සහ වගකීම්. මිණුම් කරණයේදී SLFRSs ව්‍යවහාර කිරීම, කළ යුතුය.
11. අස්තීත්වයක් එහි ආරම්භක SLFRS මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ භාවිතා කරන ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, පූර්ව ගැප් භාවිතා කරමින් එම දිනටම භාවිතා කළ ඒවාට වඩා වෙනස්විය හැකිය. SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වූ දිනයට කලින් සිද්ධීන් සහ ගනුදෙනුවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ගැලපීම් පැන නැගිය හැකිය. එම නිසා අස්තීත්වයක් එම ගැලපීම් සෘජුවම රඳවාගත් ඉපැයීම්වල (හෝ උචිතනම් ස්කන්ධයෙහි වෙනත් කාණ්ඩයක) SLFRS, වලට සංක්‍රාන්ති වූ දිනයේදී හඳුනාගත යුතුය.
12. අස්තීත්වයේ ආරම්භක මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ දී සෑම SLFRS එකක් සමගම අනුකූල විය යුතු මූලධර්මයට ව්‍යතිරේක ප්‍රභේද දෙකක් මෙම SLFRS නියම කරයි.
  - (අ) වෙනත් SLFRSs වල සමහර අංශයන් අනිත්‍යානුයෝගීව ව්‍යවහාර කිරීම පරිශීෂ්‍ය ආ මඟින් තහනම් කරයි.
  - (ආ) ඇ-9 පරිශීෂ්‍යයන් වෙනත් SLFRSs වල සමහර අවශ්‍යතාවයන් නිදහස් කිරීමට ඉඩ දෙනු ලබයි.

වෙනත් SLFRSs අනිත්‍යානුයෝගීව ව්‍යවහාරයට ඇති ව්‍යතිරේක

13. වෙනත් SLFRSs වල සමහර අංශයන් අනිත්‍යානුයෝගීව ව්‍යවහාරය මෙම SLFRS මඟින් තහනම් කරයි. මෙම ව්‍යතිරේකයන් 14-17 ඡේදයන්හි සහ ආ පරිශීෂ්‍යයෙහි දක්වා ඇත.
ඇස්තමේන්තු :
14. SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වන දිනට අස්තීත්වයක SLFRS, ප්‍රකාර වූ ඇස්තමේන්තු, ඒවා සදොස් ඇස්තමේන්තු බවට විෂය මූලික ශාක්ෂි නොමැති නම්, පූර්ව ගැප් ප්‍රකාර එම දිනටම පිළියෙල (ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති යම් වෙනසක් පිළිබිඹු කිරීම සඳහා වූ ගැලපීම්වලට පසු) කළ ඇස්තමේන්තු සමඟ සංගත විය යුතුය.

15. පූර්ව GAAP යටතේ පිළියෙල කළ ඇස්තමේන්තු පිළිබඳ තොරතුරු SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වූවාට පසු අස්තීත්වයකට ලැබිය හැකිය. LKAS 10 වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයට පසු සිදුවීම් ප්‍රකාර, වාර්තාකරණ දිනට පසු ගැලපීම් නොකරන සිද්ධියක් පිළිබඳව සලකන ආකාරයටම 14 වැනි ඡේදය ප්‍රකාර එම තොරතුරු ලැබීම සම්බන්ධයෙන් අස්තීත්වය ක්‍රියාකල යුතුය. උදාහරණයක් ලෙස, අස්තීත්වයේ SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වූ දිනය 20x4 ජනවාරි 1 ලෙස උපකල්පනයකර, පූර්ව ගැසට් ප්‍රකාර 20x3 දෙසැම්බර් 31 දිනට පිළියෙල කළ ඇස්තමේන්තුවකට 20x4 ජූලි 15 දින ලැබුණ අළුත් තොරතුරක් අනුව සංශෝධනයක් අවශ්‍යවෙයි. අස්තීත්වය එම අළුත් තොරතුර ආරම්භක SLFRS මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි (යම් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වල වෙනස්කම් සඳහා ඇස්තමේන්තුවලට ගැලපීමක් අවශ්‍යවීම හෝ ඇස්තමේන්තු සඳොස් බවට විෂය මූලික සාක්ෂි ඇත්නම් හැර) පිළිබිඹු කිරීම නොකළ යුතුය. ඒ වෙනුවට ඒ අළුත් තොරතුර 20x4 දෙසැම්බර් 31 න් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ ලාභයේ හෝ අලාභයේ (හෝ උචිතනම් වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමෙහි) පිළිබිඹු කළ යුතුය.
16. අස්තීත්වයකට පූර්ව ගැසට් යටතේ, එදිනට අවශ්‍ය නොවූ ඇස්තමේන්තු, SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වූ දිනයේදී SLFRS ප්‍රකාරව සකස් කිරීමට අවශ්‍යවිය හැකිය. LKAS 10 සමග සංගතවන තත්ත්වයක් ඇතිකර ගැනීමට, එවැනි SLFRSs ප්‍රකාරවූ ඇස්තමේන්තු SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වූ දිනයේ පැවති තත්ත්වයන් පිළිබිඹු කරනු ඇත. විශේෂයෙන්ම SLFRS₅ වලට සංක්‍රාන්තිවූ දිනට වෙළඳපොල මිල ගණන්, පොළී අනුපාත හෝ විදේශ විනිමය අනුපාත පිළිබඳ ඇස්තමේන්තු එදිනට වෙළඳ පොළ තත්ත්වයන් පිළිබිඹු කරනු ඇත.
17. 14-16 ඡේද ආරම්භක SLFRS මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයට අදාළ වේ. යම් සිද්ධියකදී SLFRS වලට සංක්‍රාන්ති වූ දිනයට යොමුකර ආදේශකර, සංසන්දනාත්මක කාලපරිච්ඡේදය අවසානයටද යොමු කරමින් ආදේශ කළේනම්, අස්තීත්වයක ප්‍රථම SLFRS මූල්‍ය ප්‍රකාශනයේ ඉදිරිපත් කර ඇති සංසන්දනාත්මක කාලපරිච්ඡේදයට ද මේවා අදාළ වන අතර එවැනි අවස්ථාවක් SLFRS වලට සංක්‍රාන්ති වූ දිනයට යොමු දක්වීම වෙනුවට එම සංසන්දනාත්මක කාල පරිච්ඡේදයේ අවසාන දිනය ආදේශ කරනු ඇත.

වෙනත් SLFRSs වලින් නිදහස් කිරීම

18. අස්තීත්වයක් ඇ-ඉ පරිශීෂ්ඨවල අන්තර්ගත නිදහස් කිරීම් එකක් හෝ වැඩිගණනක් උපයෝගී කරගැනීමට තෝරාගත හැකිය. අස්තීත්වයක් මෙම නිදහස් කිරීම් සමානකම් සැලකීමෙන් වෙනත් අයිතමයන්ට ව්‍යවහාර නොකළ යුතුය.
19. ඇ-ඉ පරිශීෂ්ඨවල සමහර නිදහස් කිරීම්වල සාධාරණ වටිනාකම සඳහන්කරයි. මෙම SLFRS ප්‍රකාර සාධාරණ වටිනාකම් නිශ්චය කිරීමේදී අස්තීත්වයක් විසින් 'අ' පරිශීෂ්ඨයෙහි දක්වා ඇති සාධාරණ වටිනාකම පිළිබඳ නිර්වචනය සහ වෙනත් SLFRSs වල වැඩිදුරටත් ඇති යම් නිශ්චිත මග පෙන්වීම් මත, ප්‍රස්තුත වත්කම් සඳහා හෝ වගකීම් සඳහා සාධාරණ වටිනාකම් නිශ්චය කිරීමට ව්‍යවහාර කළ යුතුය. එවැනි සාධාරණ වටිනාකම් ඒවා නිශ්චය කළ දිනට පැවති තත්ත්වය පිළිබිඹු කළ යුතුය.

ඉදිරිපත් කිරීම සහ හෙළිදරව් කිරීම

20. වෙනත් SLFRSs වල දක්වා ඇති ඉදිරිපත් කිරීම් හා හෙළිදරව් කිරීම් අවශ්‍යතා වලින් නිදහස් වීමේ ඉඩකඩ මෙම SLFRS හි සලසා නැත.

සංසන්දනාත්මක තොරතුරු

21. LKAS 1 සමග අනුකූලවීමට, අස්තීත්වයක ප්‍රථම SLFRS මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල අඩුම වශයෙන්, මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශන තුනක්, විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශන දෙකක්, වෙනම ඉදිරිපත් කරන මූල්‍ය ප්‍රකාශන දෙකක් සහ (ඉදිරිපත් කර ඇත්නම්) මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශන දෙකක් සහ ස්කන්ධය වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශන දෙකක් සංසන්දනාත්මක තොරතුරුද සහිත අදාළ සටහන් ඇතුළත් කළ යුතුය.

SLFRS නොවන සංසන්දනාත්මක තොරතුරු සහ ඓතිහාසික සාරාංශ

22. සමහර අස්තීත්ව SLFRS ප්‍රකාර සම්පූර්ණ සංසන්දනාත්මක තොරතුරු ඉදිරිපත් කරන ප්‍රථම කාලපරිච්ඡේදයට පෙර කාලපරිච්ඡේද සඳහා තෝරාගත් දත්තවල ඓතිහාසික සාරාංශ ඉදිරිපත් කරති. එවැනි සාරාංශ, SLFRS වල ඇත. හඳුනාගැනීමේ හා මිනුම්කරණ අවශ්‍යතා වලට අනුකූල විය යුතු බවට මෙම SLFRS න් නියම නොකෙරේ. තවද සමහර අස්තීත්ව පූර්ව ගැසට් ප්‍රකාර සංසන්දනාත්මක තොරතුරු මෙන්ම LKAS 1 න් අවශ්‍ය කෙරෙන සංසන්දනාත්මක තොරතුරුද ඉදිරිපත් කරති, ඓතිහාසික සාරාංශ හෝ පූර්ව ගැසට් ප්‍රකාර සංසන්දනාත්මක තොරතුරු, අඩංගුවන ඕනෑම මූල්‍ය ප්‍රකාශනයක, අස්තීත්වයක් විසින්;

(අ) පූර්ව ගැසට් තොරතුරු SLFRSs ප්‍රකාර පිළියෙල කර නොමැති බව කැපී පෙනෙන ආකාරයට දක්වීම; සහ

(ආ) SLFRSs වලට අනුකූලවීම සඳහා කළයුතු ප්‍රධාන ගැලපීම්වල ස්වභාවය හෙළිදරව් කිරීම කළ යුතුය. අස්තීත්වයක් විසින් එම ගැලපීම් ප්‍රමාණාත්මකව දක්වීම අවශ්‍ය නොවේ.

SLFRSs වලට සංක්‍රාන්තිවීම පැහැදිලි කිරීම

- 23 අස්තිත්වයක් විසින් පූර්ව ගැල් වලින්, SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වීම, එහි වාර්තා කළ මූල්‍ය තත්ත්වය, මූල්‍ය කාර්යසාධනය සහ මුදල් ප්‍රවාහවලට බලපෑ ආකාරය පැහැදිලි කළ යුතුය.

සැසඳීම් කිරීම

- 24 23 වැනි ඡේදය සමඟ අනුකූලවීම සඳහා අස්තිත්වයේ ප්‍රථම SLFRS මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇතුළත් වියයුතු දෑ:
- (අ) පූර්ව ගැල් ප්‍රකාර වාර්තාකර ඇති එහි ස්කන්ධය, SLFRSs ප්‍රකාර එහි ස්කන්ධය සමග පහත සඳහන් දින දෙකම සඳහා සැසඳීම් කිරීම:
    - (i) SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වූ දිනය; සහ
    - (ii) පූර්ව ගැල් ප්‍රකාර අස්තිත්වයේ ඉතාමත්ම මෑත වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කළ කාලපරිච්ඡේදයේ අවසාන දිනය.
  - (ආ) SLFRSs ප්‍රකාර එහි මුළු විස්තීර්ණ ආදායමට සැසඳීම, අස්තිත්වයේ ඉතාමත් මෑත කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වූ වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශන සමග සැසඳීමක්. අස්තිත්වයක් පූර්ව ගැල් යටතේ මුළු ලාභය හෝ අලාභයක් වාර්තාකර නොමැතිනම් එම සැසඳීම සඳහා ආරම්භක ලක්ෂ්‍ය පූර්ව ගැල් යටතේ එම කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වන මුළු විස්තීර්ණ ආදායම විය යුතුය.
  - (ඇ) අස්තිත්වය එහි ආරම්භක SLFRS මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය පිළියෙල කිරීමේදී මුල් වරට යම් හානිකරණ අලාභ හඳුනාගැනීම හෝ ප්‍රතිවර්ත කිරීමක් කළේ නම්, අස්තිත්වය එම හානිකරණ අලාභ හෝ ප්‍රතිවර්තන SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වන දිනයෙන් ආරම්භවන කාලපරිච්ඡේදය තුළ හඳුනාගෙන ඇත්නම්, LKAS 36 වත්කම් හානිකරණය පරිදි අවශ්‍ය හෙළිදරව් කිරීම්.
- 25 24 (අ) සහ (ආ) ඡේදයන්ගෙන් අවශ්‍යවන සංසන්දනයන් මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයට සහ විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයට කර ඇති ප්‍රමාණාත්මක ගැලපීම් තේරුම් ගැනීමට, පරිශීලකයන්ට ප්‍රමාණවත් විස්තර ලබාදෙයි. අස්තිත්වයක් පූර්ව ගැල් යටතේ මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනයක් ඉදිරිපත්කර ඇත්නම්, මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනයට ප්‍රමාණාත්මක ගැලපීම්ද එමගින් පැහැදිලි කළ යුතුය.
- 26 පූර්ව GAAP යටතේ කර ඇති වැරදි, අස්තිත්වයට දැනගැනීමට ලැබුනේ නම්, 24 (අ) සහ (ආ) ඡේදවලින් අවශ්‍යවන සංසන්දනයන්, එම වැරදි නිවැරදි කිරීම, ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වෙනස්වීම් වෙන්කර දක්විය යුතුය.
- 27 අස්තිත්වයක් ප්‍රථම වරට SLFRSs යොදාගැනීමේදී ඇතිවන ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වෙනස්වීම් සම්බන්ධව LKAS 8 කටයුතු නොකරයි. එම නිසා, අස්තිත්වයක ප්‍රථම SLFRS මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්ට, LKAS 8 න් අවශ්‍ය වන පරිදි ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති පිළිබඳ වෙනස්වීම් හෙළිදරව් කිරීම් අදාළ නොවේ.
- 28 අස්තිත්වයක් පෙර කාලපරිච්ඡේද සඳහා මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් නොකරන්නේ නම්, එහි ප්‍රථම SLFRS මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතුය.

මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම් නම් කිරීම

- 29 ඇ 19 ඡේදය ප්‍රකාර අස්තිත්වයකට කලින් හඳුනාගත් මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීමක්, ලාභය හෝ අලාභය මගින් සාධාරණ වටිනාකමට මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීමක් ලෙස හෝ විකිණීම සඳහා ඇති මූල්‍ය වත්කමක් ලෙස නම් කිරීමට අවසරය ඇත. අස්තිත්වයක් එක් එක් කාණ්ඩයට නම් කළ මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම්, ඒවා නම්කළ දිනට සාධාරණ වටිනාකම සහ ඒවායේ කලින් මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි වර්ගීකරණය සහ ධාරණ වටිනාකම හෙළිදරව් කළ යුතුය.

සලකනු ලබන පිරිවැය සාධාරණ වටිනාකම ලෙස භාවිතය

- 30 අස්තිත්වයක්, දේපළ, පිරිසත සහ උපකරණ අයිතමයක්, ආයෝජන දේපළක් හෝ අස්පාෂ්‍ය වත්කමක් (ඇ 5 සහ ඇ 7 ඡේද බලන්න) සඳහා සලකනු ලබන පිරිවැය, සාධාරණ වටිනාකම ලෙස එහි ආරම්භක SLFRS මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි භාවිතා කරන්නේ නම්, අස්තිත්වයේ ප්‍රථම SLFRS මූල්‍ය ප්‍රකාශනයේ එක් එක් රේඛීය අයිතමය සඳහා ආරම්භක SLFRS මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි:
- (අ) එම සාධාරණ වටිනාකම්වල මුළු එකතුව ; සහ
  - (ආ) පූර්ව ගැල් යටතේ වාර්තා කරන ලද ධාරණ අගයන්ට කළ ගැලපීම් මුළු එකතුව හෙළිදරව් කළ යුතුය:

සලකනු ලබන පිරිවැය පරිපාලිතවල, බද්ධ පාලිත අස්තීත්වවල සහ අග්‍රිතවල ආයෝජනයන් සඳහා භාවිතය

31. එමෙන්ම, එහි වෙන්ව ඉදිරිපත් කරන මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇති (ඇ 15 ඡේදය බලන්න) පරිපාලිතයක, බද්ධ පාලිත අස්තීත්වයක හෝ ආශ්‍රිතයක, ආයෝජනයක් සඳහා අස්තීත්වයක් ආරම්භක මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි සලකනු ලබන පිරිවැය භාවිතා කරයි නම්, අස්තීත්වයේ ප්‍රථම SLFRS වෙන්ව ඉදිරිපත් කරන මූල්‍ය ප්‍රකාශනයෙහි පහත සඳහන් දෑ හෙළිදරව් කළ යුතුය:
- (අ) ඒවා සඳහා සලකනු ලබන පිරිවැය වූයේ ඒවායේ පූර්ව ගැප් ධාරණ අගය වී නම්, එවැනි ආයෝජනවල සලකනු ලබන පිරිවැයෙහි එකතුව;
  - (ආ) ඒවා සඳහා සාධාරණ වටිනාකම වූයේ සලකනු ලබන පිරිවැය නම් එවැනි ආයෝජනවල සලකනු ලබන පිරිවැයෙහි එකතුව; සහ
  - (ඇ) පූර්ව ගැප් යටතේ වාර්තා කරන ලද ධාරණ අගයන්ට කළ ගැලපීම්වල එකතුව.

අතුරු මූල්‍ය වාර්තා

32. 23 ඡේදය සමග අනුකූලවීමට, අස්තීත්වයක් LKAS 34 ප්‍රකාරව, එහි ප්‍රථම SLFRS මූල්‍ය ප්‍රකාශනයෙන් ආවරණය වන කාලපරිච්ඡේදයේ කොටසක් සඳහා අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවක් අස්තීත්වය ඉදිරිපත් කරයිනම්, LKAS 34 අවශ්‍යතාවයන්ට අමතරව පහත සඳහන් අවශ්‍යතාවයන්ද සපුරා ලිය යුතුය
- (අ) අස්තීත්වය මේ දැන් අවසන් වූ කලින් මුදල් වර්ෂයේ සංසන්දනය කළහැකි අතුරු කාලපරිච්ඡේදය සඳහා අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවකට පහත සඳහන් දෑ ඇතුළත් විය යුතුය.
    - (i) පූර්ව ගැප් ප්‍රකාර එහි ස්කන්ධය සංසන්දනය කළහැකි අතුරු කාල පරිච්ඡේදයේ එදිනට SLFRS යටතේ එකී ස්කන්ධය සමග සැසඳීමක් ; සහ
    - (ii) සංසන්දනය කළ හැකි අතුරු කාලපරිච්ඡේදය සඳහා (ජංගම සහ අද දක්වා වර්ෂයට) SLFRSs ප්‍රකාර එහි මුළු විස්තීර්ණ ආදායමට සැසඳීමක්. එම සැසඳීම සඳහා ආරම්භක ලක්ෂය, අස්තීත්වය එවැනි එකතුවක් වාර්තාකර නොමැතිනම් පූර්ව ගැප් ප්‍රකාර ලාභය හෝ අලාභය විය යුතුය.
  - (ආ) ඉහත (අ) වලින් අවශ්‍යවන සැසඳීම්වලට අමතරව, LKAS 34 ප්‍රකාර එහි ප්‍රථම SLFRS මූල්‍ය ප්‍රකාශනයෙන් ආවරණය වන කාලපරිච්ඡේදයේ කොටසක් සඳහා වූ අස්තීත්වයේ ප්‍රථම අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවේ, 24 (අ) සහ (ආ) ඡේදවල (25 සහ 26 ඡේදවලින් අවශ්‍යවන විස්තරවලට අතිරේකව) විස්තර කර ඇති සැසඳීම් හෝ මෙම සැසඳීම් ඇතුළත් වෙනත් ප්‍රකාශිත ලියවිල්ලකට හරස් යොමුවක් ඇතුළත් කළ යුතුය.
- 33 අතුරු මූල්‍ය වාර්තා පරිශීලකයන්ට ඉතාමත් මෑත වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්ට ප්‍රවේශ විය හැකිය යන උපකල්පනය පදනම් කර, LKAS 34න් අවම හෙළිදරව් කිරීම් අවශ්‍ය කෙරේ. කෙසේ වෙතත්, LKAS 34 අනුව අස්තීත්වයක් 'ජංගම අතුරු කාලපරිච්ඡේදය පිළිබඳව අවබෝධයක් ඇතිකර ගැනීමට හැකි වැදගත් සිද්ධීන් සහ ගනුදෙනු' හෙළිදරව් කිරීමද අවශ්‍යවෙයි. එම නිසා, පළමු වරට ව්‍යවහාර කරන්නා එහි පූර්ව GAAP ප්‍රකාර ඉතාමත්ම මෑතක වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල, ජංගම අතුරු කාල පරිච්ඡේදය පිළිබඳ අවබෝධයක් ඇතිකර ගැනීමට හැකි වැදගත් තොරතුරු හෙළිදරව් කර නොමැති නම්, එහි අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවේ එවැනි තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම හෝ එවා ඇතුළත් වෙනත් ප්‍රකාශිත ලියවිල්ලකට හරස් යොමුවක් ඇතුළත් කළ යුතුය.

බල පැවැත්වෙන දිනය

- 34 අස්තීත්වයක් විසින් මෙම SLFRS 2012 ජනවාරි 1 වැනි දින හෝ ඊට පසු ආරම්භ වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා භාවිත කළ යුතුය. කලින් භාවිත කිරීම උනන්දු කෙරේ. යම් අස්තීත්වයක් විසින් 2012 ජනවාරි 1 වැනි දිනට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේද සඳහා මෙම SLFRS භාවිත කරන්නේනම් එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතුය.
- 35 (ඉවත්කරන ලදී)
- 36 (ඉවත්කරන ලදී)
- 37 (ඉවත් කරන ලදී)
- 38 (ඉවත්කරන ලදී)
- 39 (ඉවත් කරන ලදී)

පරිශිෂ්ටය ඒ

නිර්වචනය කළ යෙදුම්

මෙම පරිශිෂ්ටය *SLFRS වල අවශ්‍යම කොටසකි.*

SLFRS වලට සංක්‍රාන්ති වන දිනය	අස්තිත්වයක් SLFRSs යටතේ එහි ප්‍රථම SLFRS මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි සම්පූර්ණ සංසන්දනාත්මක තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීම ආරම්භ කරන මුල්ම කාලපරිච්ඡේදයේ ආරම්භය.”
සලකනු ලබන පිරිවැය	දී ඇති දිනකට පිරිවැය හෝ ක්ෂය කළ පිරිවැය වෙනුවට පාවිච්චි කරනු ලබන වටිනාකම. අනතුරුව ක්ෂය හෝ ක්‍රමක් ක්ෂය අස්තිත්වයේ දී ඇති දිනට ආරම්භයේදී වත්කම හෝ වගකීම හඳුනාගෙන ඇතැයි උපකල්පනය කරන අතර එහි පිරිවැය සලකනු ලබන පිරිවැයට සමාන වේ.
සාධාරණ වටිනාකම	දැනුම හා කැමැත්ත ඇති පාර්ශවයන් අතර අනේ දුරින් වූ ගනුදෙනුවකදී වත්කමක් හුවමාරු කළ හැකි හෝ වගකීමක් බෙරුම්කල හැකි වටිනාකම වේ.
පළමු SLFRS මූල්‍ය ප්‍රකාශන	SLFRS වලට අනුකූල වන බවට පැහැදිලි සහ අනවශේෂ ප්‍රකාශනයක් මගින් අස්තිත්වයක් විසින් ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති (SLFRSs) භාවිතයට ගන්නා පළමුවන වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශන
පළමුවරට ව්‍යවහාර කරන්නා	පළමු වරට SLFRS මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කරන අස්තිත්වය.
පළමු SLFRS වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය	අස්තිත්වයක පළමු වන SLFRS මූල්‍ය ප්‍රකාශන ආවරණය වන වාර්තාකරණ අදාත්ම කාලපරිච්ඡේදය
ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති (SLFRSs)	ශ්‍රී ලංකා වරලත් ගණකාධිකාරී ආයතනයේ පාලක සභාව විසින් සම්මත කළ ප්‍රමිති. ඒවා නම්, (අ) ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති (SLFRSs); (ආ) ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති(LKASs); සහ (ඇ) ශ්‍රී ලංකා වරලත් ගණකාධිකාරී ආයතනයේ පාලක සභාව විසින් අනුමත කළ අර්ථකතන (IFRIC සහ SIC)
ආරම්භක SLFRS මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය	අස්තිත්වයක් SLFRSs වලට සංක්‍රාන්තිවූ දිනට වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශනය
පූර්ව GAAP (පොදුවේ පිළිගත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති)	පළමුවරට ව්‍යවහාරකරන්නෙකු SLFRSs පිළිගැනීමට ඉතා ආසන්නයට පෙර යොදාගත් ගිණුම්කරණ පදනම

ආ පරිශිෂ්ටය

වෙනත් SLFRSs අතීතානුයෝගීව ව්‍යවහාර කිරීමට ව්‍යතිරේඛ

මෙම පරිශිෂ්ටය *SLFRSs, වල අත්‍යාවශ්‍ය කොටසකි.*

- ආ1 අස්තිත්වයක් පහත සඳහන් ව්‍යාතිරේඛයන් ව්‍යවහාර කළ යුතුය.
- (අ) මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් ඉවත් කිරීම (ආ 2 හා ආ 3 ඡේදය)
  - (ආ) ඉදිරි රැකුම් ගිණුම්කරණය (ආ 4 හා ආ 6 ඡේද) සහ
  - (ඇ) පාලනය නොවන හිමිකම් (ආ 7 ඡේදය)

මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම් ඉවත් කිරීම

ආ2 ආ3 ඡේදයෙන් අවසර දී ඇති ආකාරයට හැර, පළමු වරට ව්‍යවහාර කරන්නා LKAS 39 මූල්‍ය සාධනය පත්‍ර: හඳුනා ගැනීම සහ ගිණුම්කරණයෙහි ඉවත් කිරීමේ අවශ්‍යතා 2012 ජනවාරි 1 දින හෝ ඊට පසු සිදු වන ගනුදෙනු සඳහා ඉදිරිකාලීනව ව්‍යවහාරකළ යුතුය. වෙනත් වචනවලින් කිවහොත්, මුල්වරට ව්‍යවහාර කරන්නා, 2012 ජනවාරි 1 දිනට පෙර සිදු වූ ගනුදෙනුවක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ව්‍යුත්පන්න නොවන මූල්‍ය වත්කම් හෝ ව්‍යුත්පන්න නොවන මූල්‍ය වගකීම්, පූර්ව ගැප් ප්‍රකාර ඉවත් කළේ නම්, SLFRS₃ ප්‍රකාර එම වත්කම් සහ වගකීම් හඳුනා නොගත යුතුය. (පසුව සිදුවූ ගනුදෙනුවක හෝ සිද්ධියක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඒවා හඳුනාගැනීම සඳහා සුදුසුකම් ලබන්නේ නම් හැර)

ආ3 ආ2. ඡේදය එසේ වුවද, මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම් ඉවත්කරන ලද්දේ අතීත ගනුදෙනු මුලින් ගිණුම්කරණයේදී ඒ ගනුදෙනු ගැන ලැබුණ තොරතුරුවල ප්‍රතිඵල නිසා නම්, LKAS 39 ව්‍යවහාරයට අවශ්‍ය තොරතුරු ලබාදෙන අතර, අස්තිත්වය තෝරාගන්නා දිනයේ පටන් අතීතානුයෝගීව LKAS 39 හි ඉවත් කිරීමේ අවශ්‍යතා අස්තිත්වයක් ව්‍යවහාර කළ හැකිය.

ඉදිරි රැකුම් ගිණුම්කරණය.

ආ4 LKAS 39 න් අවශ්‍ය වන පරිදි, SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වන දින, අස්තිත්වයක් විසින්,
(අ) සියළුම ව්‍යුත්පන්න සාධාරණ වටිනාකම මැනීම, සහ ;

(ආ) පූර්ව GAAP ප්‍රකාර වාර්තාකරණ ලද ව්‍යුත්පන්න මත පැන නගින සියළුම විලම්බිත අලාභ සහ ප්‍රතිලාභ ඒවා වත්කම් හෝ වගකීම් යැයි සලකා අත්හැරීම කළ යුතුය.

ආ5 අස්තිත්වයක් එහි ආරම්භක SLFRS මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි LKAS 39 ප්‍රකාර ඉදිරි රැකුම් ගිණුම්කරණය සඳහා සුදුසුකම් නොලබන ගනයේ ඉදිරි රැකුම් සම්බන්ධතාවයක් පිළිබිඹු නොකළ යුතුය. (උදාහරණ ලෙස ඉදිරි රැකුම් කරන සාධන පත්‍රය මුදල් සාධන පත්‍රයක් හෝ ලිඛිත විකල්පයක් වන අවස්ථා හෝ ඉදිරි රැකුම් අයිතමය ශුද්ධ තත්ත්වයක් වන අවස්ථා හෝ ඉදිරි රැකුම් කල්පිරීමට තබාගෙන ඇති ආයෝජනයන් මත වන පොළී අවදානම ආදී බොහෝ ඉදිරි රැකුම් සම්බන්ධතා) කෙසේවෙතත්, අස්තිත්වය, පූර්ව ගැප් ප්‍රකාර ශුද්ධ තත්ත්වයක් ඉදිරි රැකුම් අයිතමයක් ලෙස නම්කර ඇත්නම්, SLFRS₃ ප්‍රකාර එය කර ඇත්තේ SLFRS₃ වලට සංක්‍රාන්ති වූ දිනට පසුව නොවේ නම්, එවැනි ශුද්ධ අයිතමය ඉදිරි රැකුම් අයිතමයක් ලෙස නම් කළ හැකිය.

ආ6 SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වන දිනට පෙර, අස්තිත්වයක් ගනුදෙනුවක් ඉදිරි රැකුම් ලෙස නම් කර තිබුණ නමුත්, ඉදිරි රැකුම, LKAS 39 හි ඉදිරි රැකුම් ගිණුම්කරණය සඳහා අවශ්‍ය වන කොන්දේසි සපුරා නොමැති නම්, අස්තිත්වය LKAS 39 හි 91 සහ 101 ඡේද ව්‍යවහාර කර ඉදිරි රැකුම් ගිණුම්කරණය නවතා දැමිය හැකිය. SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වීමට පෙර දිනක ඇතුළත්වී ඇති ගනුදෙනු අතීතානුයෝගීව ඉදිරි රැකුම් ලෙස නම් නොකළ යුතුය.

පාලනය නොවන හිමිකම්

ආ7 පළමු වරට ව්‍යවහාර කරන්නා SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වූ දිනයේ පටන් පහත සඳහන් LKAS 27 හි අවශ්‍යතාවයන් ඉදිරිකාලීනව ව්‍යවහාර කළ යුතුය.

(අ) ප්‍රතිඵලය ලෙස පාලනය නොවන හිමිකම් ල උභ්‍යානා ශේෂයක් ඇතිවුවද, මුළු විස්තීර්ණ ආදායම පරිපාලකගේ හිමිකරුවන් සහ පාලනය නොවන හිමිකම්වලට ආරෝපණය කරන ලෙස වූ 28 වැනි ඡේදයේ අවශ්‍යතාය.

(ආ) ප්‍රතිඵලය පරිපාලිතයක පාලනය අහිමි වීමක් නොවන, පරිපාලකගේ හිමිකමේ වෙනස්වීම් ගිණුම්කරණය, 30 හා 31 ඡේදවල අවශ්‍යතා.

(ඇ) පරිපාලිතයක පාලනය අහිමි වීම ගිණුම්කරණය සඳහා 34-37 ඡේදයෙහි අවශ්‍යතා සහ SLFRS 5 විකිණීම සඳහා රඳවා ඇති ජංගම නොවන වත්කම් සහ අසංතනික මෙහෙයුම්හි 8 "අ" ඡේදයේ සම්බන්ධිත අවශ්‍යතාවයන්.

කෙසේ වෙතත්, මුල්වරට ව්‍යවහාර කරන්නා අතීත ව්‍යාපාර සංයෝජනයන්ට SLFRS 3 අතීතානුයෝගීව ව්‍යවහාර කිරීමට තෝරාගනු ලබයිනම්, එයට මෙම SLFRS හි ඇ 1 ඡේදය ප්‍රකාර LKAS 27 ද ව්‍යවහාර කළ යුතුය.

ඇ පරිශීෂ්ඨය

ව්‍යාපාර සංයෝජන සඳහා නිදහස්කිරීම

මෙම පරිශීෂ්ඨය SLFRS හි අවශ්‍යම කොටසකි. අස්තිත්වයක් SLFRS₃ වලට සංක්‍රාන්ති වීමේ දිනයට පෙර, අස්තිත්වය හඳුනාගත් ව්‍යාපාර සංයෝජන සඳහා පහත සඳහන් අවශ්‍යතාවයන් ව්‍යවහාර කළ යුතුය.

ඇ1 පළමුවරට ව්‍යවහාර කරන්නෙකු SLFRS 3 අතින් ව්‍යාපාර සංයෝජනයන්ට අනිත්‍යානුයෝගීව ව්‍යවහාරය තෝරා නොගත හැකිය. (SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වූ දිනට පෙර සිදු වූ ව්‍යාපාර සංයෝජන) කෙසේ වෙතත් මුල්වරට ව්‍යවහාර කරන්නෙකු යම් ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් SLFRS 3 ට අනුකූල වීමට නැවත ප්‍රකාශ කළ හොත් සියළුම පසු ව්‍යාපාර සංයෝජනයන් යළි සඳහන් කළයුතු අතර LKAS 27 ද එම දිනයේම සිට ව්‍යවහාර කිරීමද කළ යුතුය. උදාහරණයක් ලෙස පළමුවරට ව්‍යවහාර කරන්නා 20x6 ජුනි 30 දිනට ඇති වූ ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් නැවත ප්‍රකාශ කිරීමට තෝරා ගත හොත් 20x6 ජුනි 30 සහ SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වූ දිනය අතර ඇති වූ සියළුම ව්‍යාපාර සංයෝජනයන් නැවත ප්‍රකාශ කළ යුතු අතර එය 20 x 6 ජුනි 30 සිට LKAS 27 ද ව්‍යවහාර කළ යුතුය.

ඇ2 සාධාරණ වටිනාකම ගැලපීම් වලට සහ SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වීමට පෙර සිදු වූ ව්‍යාපාර සංයෝජන වලින් පැන නගින කීර්තිනාමයට අස්තිත්වය විසින් LKAS 21 විදේශ විනිමය අනුපාතයන් වෙනස්වීම්වල බලපෑම අනිත්‍යානුයෝගීව ව්‍යවහාර කිරීම අවශ්‍ය නොවේ. අස්තිත්වය එම සාධාරණ වටිනාකම ගැලපීම් සහ කීර්තිනාමයට අනිත්‍යානුයෝගීව LKAS 21 ව්‍යවහාර නොකරන්නේ නම් ඒවා අස්තිත්වයේ වත්කම් සහ වගකීම් ලෙස සලකනු ලබන අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ වත්කම් සහ වගකීම් ලෙස නොසැලකිය යුතුය. එම නිසා එම කීර්තිනාමය සහ සාධාරණ වටිනාකම ගැලපීම් අස්තිත්වයේ ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාරමුදල් හෝ මූල්‍ය නොවන විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් අයිතම වලින් දැනටමත් ප්‍රකාශ කර ඇති අතර, ඒවා පූර්ව ගැප් ප්‍රකාර විදේශ විනිමය අනුපාතය භාවිතයෙන් වාර්තා කර ඇත.

ඇ3 අස්ථිත්වයක්,

(අ) SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වූ දිනයට කළින් සිදු වූ සියළුම ව්‍යාපාර සංයෝජනවලින්; හෝ

(ආ) ඉහත ඇ 1 ඡේදයේ අවසර දී ඇති පරිදි SLFRS 3 ට අනුකූල වීමට අස්තිත්වය නැවත ප්‍රකාශ කිරීමට තෝරාගත් සියළු ව්‍යාපාර සංයෝජනවලින් පැන නගින සාධාරණ වටිනාකම ගැලපීම් වලට සහ කීර්තිනාමයට LKAS 21 අනිත්‍යානුයෝගීව ව්‍යවහාර කළ හැකිය.

ඇ4 පළමුවරට ව්‍යවහාර කරන්නා අතින් ව්‍යාපාර සංයෝජනයකට SLFRS 3 අනිත්‍යානුයෝගීව ව්‍යවහාර නොකරන්නේ නම් මෙය එම ව්‍යාපාර සංයෝජනය සඳහා පහත සඳහන් විපාක ඇති කරයි.

(අ) පළමුවරට ව්‍යවහාර කරන්නා එහි පූර්ව ගැප් මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි ඇති වර්ගීකරණයම (නීත්‍යානුකූල අත්පත්කර ගන්නාගේ අත්පත්කර ගැනීමක් ලෙස, නීත්‍යානුකූල අත්පත් කර ගැනීමට භාජනය වන්නාගේ ප්‍රතිවර්ත අත්පත්කරගැනීමක් හෝ හිමිකම් ඒකාබද්ධයක් ලෙස) පවත්වා ගතයුතුය.

(ආ) මුල්වරට ව්‍යවහාර කරන්නා අතින් ව්‍යාපාර සංයෝජනයන්හි අත්පත්කරගත් හෝ පවරාගත් SLFRS₃ වලට සංක්‍රාන්ති වන දිනයේ එහි සියළුම වත්කම් සහ වගකීම් පහත සඳහන් දෑ හැර හඳුනාගත යුතුය.

(i). පූර්ව GAAP ප්‍රකාර ඉවත් කරන ලද සමහර මූල්‍ය වත්කම් සහ වගකීම් (ආ2 ඡේදය බලන්න) සහ

(ii). පූර්ව GAAP ප්‍රකාර අත්පත් කර ගන්නාගේ ඒකාබද්ධ මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි හඳුනා නොගත් සහ SLFRSs ප්‍රකාර අත්පත් කර ගැනීමට භාජනය වන්නාගේ, වෙන්ව ඉදිරිපත් කරන මූල්‍ය ප්‍රකාශනයෙහි (පහත (ඊ) - (ඔ) බලන්න) හඳුනාගැනීමටද සුදුසුකම් නොලබන හෙයින් කීර්තිනාමය ඇතුළු වත්කම් සහ වගකීම්.

එම වෙනස කීර්තිනාමය තුළ කළින් අත්හරිගත වූ අස්පාෂ්‍ය වත්කමක් හඳුනාගැනීමෙන් වූ ප්‍රතිඵලයක් නොවේ නම්, පළමුවරට ව්‍යවහාර කරන්නා ප්‍රතිඵලය වන යම් වෙනසක් රඳවාගත් ඉපයීම් (හෝ උචිත නම් ස්කන්ධයේ වෙනත් කාණ්ඩයක) ගැලපීම් කිරීම මඟින් හඳුනාගත යුතුය.(පහත (උ-එ) බලන්න).

(ඇ) පළමුවරට ව්‍යවහාර කරන්නා පූර්ව GAAP ප්‍රකාර හඳුනාගත් යම් අයිතමයක්, SLFRSs යටතේ වත්කමක් හෝ වගකීමක් ලෙස හඳුනා ගැනීම සඳහා සුදුසුකම් නොලබන්නේ නම් එහි SLFRS අරමුභක මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙන් ඉවත්කළ යුතුය. පළමු වරට ව්‍යවහාර කරන්නා ප්‍රතිඵලය වන වෙනස සඳහා පහත සඳහන් පරිදි ගිණුම් ගත කළ යුතුය.

- (i) පළමුවරට ව්‍යවහාර කරන්නා අතීත ව්‍යාපාර සංයෝජනයක්, අත්පත් කර ගැනීමක් ලෙස වර්ගීකරණය කර තිබිය හැකි අතර LKAS 38 අස්පාශ්‍ය වත්කම් ප්‍රකාර යම් අස්පාශ්‍ය වත්කමක් ලෙස හඳුනාගැනීමට සුදුසුකම් නොමැති අයිතමයක් අස්පාශ්‍ය වත්කමක් ලෙස හඳුනාගෙන තිබිය හැකිය. එය එම අයිතමය (සහ යම් සම්බන්ධිත විලම්භිත ආදායම් බදු සහ පාලනය නොවන හිමිකම් ඇතොත්) කීර්තිනාමයේ කොටසක් ලෙස නැවත වර්ගීකරණය කළ යුතු ය. (පූර්ව GAAP ප්‍රකාර කීර්තිනාමය සෘජුවම ස්කන්ධයෙන් අඩුකර නොමැති නම්, පහත උ (i) සහ (ii) බලන්න)
- (ii) පළමුවරට ව්‍යවහාර කරන්නා ප්‍රතිඵලය වන අනෙක් සියලුම වෙනස්කම් රඳවාගත් ඉපයීම්වල හඳුනාගත යුතු ය.¹
- (ඇ) සමහර වත්කම් සහ වගකීම් පසුකාලීන මැනීමේදී ඒවා සාධාරණ වටිනාකම වැනි මුල් පිරිවැය මත පදනම් නොවූ වෙනත් පදනම් මත මැනීම SLFRS_s වලින් අවශ්‍ය කෙරේ. අතීත ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී ඒවා අත්පත්කර ගත් හෝ භාරගත්තේ වුවද, පළමුවරට ව්‍යවහාර කරන්නා, මෙම වත්කම් සහ වගකීම් එම පදනම මත එහි ආරම්භක SLFRS මූලය තත්ත්වය ප්‍රකාශනයෙහි මිනුම් කළ යුතු ය. ප්‍රතිඵලය ලෙස ඇති වන ධාරණ අගයේ යම් වෙනසක් වේ නම් කීර්තිනාමයට වඩා රඳවාගත් ඉපයීම්වල (හෝ උචිත නම්, වෙනත් ස්කන්ධ කාණ්ඩයක) හඳුනාගත යුතු ය.
- (ඉ) ව්‍යාපාර සංයෝජනයට පසු වහාම පූර්ව ගැප්, ප්‍රකාර එම ව්‍යාපාර සංයෝජනයේ අත්පත් කර ගත් වත්කම් හා භාරගත් වගකීම්වල ධාරණ අගය SLFRSs ප්‍රකාර එදිනට ඒවායේ සලකනු ලබන පිරිවැය විය යුතු ය. පසු කාලීන දිනක SLFRSs වලින් එම වත්කම් සහ වගකීම් පිරිවැය පදනම් කරගෙන මිණුම්කරණය කිරීම අවශ්‍ය කෙරුණහොත් එම සලකනු ලැබූ පිරිවැය, ව්‍යාපාර සංයෝජන දින පටන් පිරිවැය පදනම් වූ ක්ෂය වීම හෝ ක්‍රම ක්ෂය සඳහා පදනම විය යුතු ය.
- (ඊ) අතීත ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී අත්පත්කර ගත් වත්කම් හෝ භාරගත් වගකීම්, පූර්ව ගැප් ප්‍රකාර හඳුනා නොගත්තේ නම් ආරම්භක SLFRSs මූලය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ සූත්‍ය වූ, සලකනු ලබන පිරිවැයක් එයට නොමැත. ඒ වෙනුවට අත්පත්කර ගැනීමට භාජනය වන්නාගේ මූලය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි SLFRSs වලට අනුව අවශ්‍ය යැයි සලකනු ලබන පදනම මත, අත්පත් කර ගනු ලබන්නා ඔහුගේ එකාබද්ධ මූලය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි එය හඳුනාගැනීම සහ මිණුම් කිරීම කළ යුතු ය. පැහැදිලි කිරීමක් ලෙස පූර්ව ගැප් ප්‍රකාර අත්පත් කර ගනු ලබන්නා විසින් අතීත ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී අත්පත් කර ගත් මූලය කල්බදු ප්‍රාග්ධනය කර නොමැති නම්, LKAS 17 කල්බදු අවශ්‍යතාවය පරිදි, අත්පත් කරගනු ලබන්නා ඔහුගේ SLFRS මූලය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි ප්‍රාග්ධනය කළ යුතු බැවින් අස්ථිත්වය සිය ඒකාබද්ධ මූලය ප්‍රකාශනවල එම කල්බදු ප්‍රාග්ධනය කළ යුතුය. ඒ ආකාරයටම අත්පත් කරගනු ලබන්නා පූර්ව ගැප් ප්‍රකාර, SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වූ දිනයේදී ද පැවතුණ අසම්භාව්‍ය වගකීමක්, හඳුනාගෙන නැත්නම් LKAS 37 ප්‍රතිපාදන, අසම්භාව්‍ය වගකීම් සහ අසම්භාව්‍ය වත්කම් ප්‍රමිතයෙන් එය අත්පත් කර ගැනීමට භාජනය වන්නාගේ මූලය ප්‍රකාශනවල හඳුනා ගැනීම තහනම් කර නොමැති නම්, මිස අත්පත්කර ගනු ලබන්නා ඒ අසම්භාව්‍ය වගකීම එදිනට හඳුනා ගත යුතු ය. ප්‍රතිවිරුද්ධව පූර්ව ගැප් ප්‍රකාර වත්කම හෝ වගකීම කීර්තිනාමයේ අන්තර්ගත වී ඇති නමුත්, SLFRS 3 යටතේ වෙන්ව හඳුනාගත හැකිවී නම්, ඒ වත්කම හෝ වගකීම SLFRSs වලින් එය අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ මූලය ප්‍රකාශනවල හඳුනා ගැනීම අවශ්‍ය නම් මිස, කීර්තිනාමයේම පවතී.
- (උ) SLFRS ආරම්භක මූලය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ කීර්තිනාමයේ අගය, පූර්ව GAAP ප්‍රකාර SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වූ දිනයේ පහත සඳහන් ගැලපීම් දෙකට පසු එහි ධාරණ අගයයි.
- (i) ඉහත (ඇ) (i) න් අවශ්‍ය කෙරේ නම් මුල් වරට ව්‍යවහාර කරන්නා පූර්ව ගැප් ප්‍රකාර අස්පාශ්‍ය වත්කම් ලෙස හඳුනාගෙන ඇති අයිතමයක්, එය නැවත වර්ගීකරණය කරන විට, කීර්තිනාමයේ ධාරණ අගය වැඩි කළ යුතුය. එමෙන්ම ඉහත (ඊ) වලින් අවශ්‍ය කෙරේ වේ නම් මුල්වරට ව්‍යවහාර කරන්නා පූර්ව ගැප් ප්‍රකාර හඳුනාගත් කීර්තිනාමයේ අන්තර්ගත අස්පාශ්‍ය වත්කමක්, ඒ ආකාරයටම මුල් වරට ව්‍යවහාර කරන්නා කීර්තිනාමයේ ධාරණ අගය (සහ අදාළ වත්තේනම් ගළපන ලද විලම්භිත බදු සහ පාලනය නොවන හිමිකම්) අඩු කළ යුතු ය.

¹ පූර්ව GAAP ප්‍රකාර කීර්තිනාමය වත්කමක් ලෙස හඳුනාගෙන නොමැතිනම් අස්පාශ්‍ය වත්කම්වලට/ වලින් නැවත වර්ගීකරණය කිරීම එවැනි වෙනස්වීම්වලට ඇතුළත් වෙයි. පූර්ව GAAP ප්‍රකාර අස්ථිත්වය (අ) කීර්තිනාමය සෘජුවම ස්කන්ධයෙන් අඩුකිරීම හෝ (ආ) ව්‍යාපාර සංයෝජනය අත්පත්කර ගැනීමක් ලෙස නොසලකන ලද්දේ නම් මෙය පැන නගී.

- (ii) කීර්තිනාමය භානිකරණය වී ඇති බවට ඇගයීම් තිබේද නැද්ද යන්න සැලකිල්ලට නොගෙන මුල්වරට ව්‍යවහාර කරන්නා SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වන දිනයේ දී LKAS 36 ව්‍යවහාර කර, කීර්තිනාමය සඳහා භානිකර පරීක්ෂාවකට භාජනය කිරීම හා ප්‍රතිඵලය වන යම් භානිකරණයක් වී එය රඳවාගත් ඉපයීම් හඳුනාගැනීම සඳහා LKAS 36 ව්‍යවහාර කළ යුතු ය.
(හෝ LKAS 36 න් අවශ්‍ය කෙරෙනම් ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්තයේ)

(උ) SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වන දිනයේ දී කීර්තිනාමයේ ධාරණ අගයට වෙනත් කිසිදු ගැළපීමක් නොකළ යුතුය. උදාහරණ වශයෙන් මුල් වරට ව්‍යවහාර කරන්නා කීර්තිනාමයේ ධාරණ අගය නැවත ප්‍රකාශ නොකළ යුතු ය.

- (i) ව්‍යාපාර සංයෝජනයේ දී අත්පත් කර ගත් පෙරසැරි පර්යේෂණ හා සංවර්ධන අත්හැරීමට (LKAS 38 ප්‍රකාර සම්බන්ධිත අස්පෘෂ්‍ය වත්කම අත්පත් කර ගැනීමට භාජනය වන්නාගේ මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි හඳුනා ගැනීමට සුදුසුකම් ලබන්නේ නම් හැර)
- (ii) කීර්තිනාමයේ කලින් කරන ලද ක්‍රමක්ෂය ගැළපීමට,
- (iii) පූර්ව ගැප් ප්‍රකාර සිදුකරන ලද නමුත්, SLFRS 3 අවසර නොදෙන කීර්තිනාමය ප්‍රතිවර්ත කිරීමට, ඊට හේතුව, ව්‍යාපාර සංයෝජන දිනය සහ SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වූ දිනය අතර වත්කම් හා වගකීම් ගැළපීම් නිසාය.

(ඵ) පූර්ව GAAP ප්‍රකාර මුල්වරට ව්‍යවහාර කරන්නා කීර්තිනාමය ස්කන්ධයෙන් අඩුකිරීමක් ලෙස හඳුනාගත්තේ නම් :-

- (i) අස්ථිත්වය එහි ආරම්භක SLFRS මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි එම කීර්තිනාමය හඳුනා නොගත යුතු ය. තවදුරටත් එය පරිපාලිතයක් බැහැර කළේ නම් හෝ පරිපාලිතයේ ආයෝජනය භානිකරණය වී නම්, ඒ කීර්තිනාමය ලාභයට හෝ අලාභයට නැවත වර්ගීකරණය නොකළ යුතු ය.
- (ii) පසුකාලීනව අසම්භව්‍යයක විසඳීමකින් ඇති කරන ප්‍රතිඵලය ලෙස ගැණුම් ප්‍රතික්ෂාට ඇති වන බලපෑම රඳවාගත් ඉපයීම් වල හඳුනාගත යුතු ය.

(ආ) එහි පූර්ව ප්‍රකාර මුල්වරට ව්‍යවහාර කරන්නා අතීත ව්‍යාපාර සංයෝජයක දී පවරාගත් පරිපාලිතයක් ඒකාබද්ධ නොකළ හැකිය. (උදාහරණ ලෙස, පූර්ව ප්‍රකාර පරිපාලක, එය පරිපාලිතයක් ලෙස නොසැලකීම හෝ ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල නොකිරීම) මුල්වරට ව්‍යවහාර කරන්නා පරිපාලිතයක වත්කම් සහ වගකීම්වල ධාරණ අගයන් SLFRSs වලින් අවශ්‍ය කරන අගයන්ට අගයන්ට, පරිපාලිතයේ මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ ගැළපිය යුතු ය. කීර්තිනාමයේ සලකනු ලබන පිරිවැය SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වන දිනයේ :

- (i) එම ගළපන ලද ධාරණ අගයන්හි පරිපාලකට ඇති හිමිකම, සහ
- (ii) පරිපාලක වෙන්ව ඉදිරිපත් කරන ලද මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල එහි පරිපාලිතයේ ආයෝජනයෙහි පිරිවැය අතර වෙනසට සමාන වෙයි.

(ඇ) පාලනය නොවන හිමිකම් සහ විලම්බිත බදු මිණුම්කරණය, වෙනත් වත්කම් සහ වගකීම් මිණුම්කරණය අනුව සිදු වෙයි. එම නිසා ඉහත සඳහන් හඳුනාගත් වත්කම් සහ වගකීම්වලට ගැළපීම්, පාලනය නොවන හිමිකම් සහ විලම්බිත බදුවලට බලපානු ඇත.

ඇ5. අතීත ව්‍යාපාර සංයෝජන සඳහා වූ නිදහස් කිරීම්, ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජන සහ බද්ධ ව්‍යාපාරවල හිමිකම්වල ආයෝජන, අතීත අත්පත්කර ගැනීම්වලටද ව්‍යවහාර වෙයි. තවදුරටත් ඇ 1 ඡේදය සඳහා තෝරාගත් දිනය , එවැනි සියලුම අත්පත්කර ගැනීම් සඳහා එක හා සමානව ව්‍යවහාර වෙයි.

අූ පරිශිෂ්ටය

වෙනත් SLFRSs වලින් නිදහස්කිරීම්

මෙම පරිශිෂ්ටය SLFRS වල අත්‍යාවශ්‍ය කොටසකි.

- අූ 1 අස්තිත්වය පහත සඳහන් නිදහස් කිරීම්වලින් එකක් හෝ වැඩි ගණනක් උපයෝගී කර ගැනීම සඳහා තෝරා ගත හැකිය.
- (අ) කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනු (අූ2 සහ අූ3 ඡේද)
  - (ආ) රක්ෂණ ගිවිසුම් (අූ4 ඡේදය)
  - (ඇ) සාධාරණ වටිනාකම හෝ ප්‍රත්‍යාගණනය සලකනු ලබන පිරිවැය ලෙස (අූ5-අූ8 ඡේද);
  - (ඈ) කල්බදු (අූ9 ඡේදය);
  - (ඉ) සේවක ප්‍රතිලාභ (අූ10 සහ අූ11 ඡේද)
  - (ඊ) සමුච්චය පරිවර්තන වෙනස්කම් (අූ12 සහ අූ13 ඡේද)
  - (උ) පරිපාලිතයන්හි බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයන්හි සහ ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජන (අූ14 සහ අූ15 ඡේද);
  - (ඌ) පරිපාලිත, ආශ්‍රිත සහ බද්ධ ව්‍යාපාර වල වත්කම් සහ වගකීම් (අූ 16 සහ අූ17 ඡේද);
  - (එ) සංයුක්ත මූල්‍ය සාධන පත්‍ර (අූ18 ඡේදය);
  - (ඵ) කලින් හඳුනාගත් මූල්‍ය සාධන පත්‍ර නම් කිරීම (අූ19 ඡේදය);
  - (ඹ) මුල්වරට හඳුනාගැනීමේදී මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම්වල සාධාරණ වටිනාකම මැණීම (අූ20 ඡේදය);
  - (ඹ) දේපල, පිරිසත හා උපකරණවල ඇතුළත් වගකීම් ඉවත් කිරීමේ වගකීම්.(අූ28 ඡේදය);
  - (ක) IFRIC 12 සේවා පහසුකම් වැඩ පිළිවෙලවල් ප්‍රකාර ගිණුම්ගත කළ මූල්‍ය වත්කම් හෝ අස්පාෂ්‍ය වත්කම් (අූ22 ඡේදය); සහ
  - (ග) ණය ගැණුම් පිරිවැය (අූ28 ඡේදය).

අස්තිත්වයක් මෙම ව්‍යතිරේඛ සමානකමකින් වෙනත් අයිතමවල ව්‍යවහාර නොකළ යුතු ය.

කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනු

අූ 2 (ඉවත් කරන ලදී)

අූ 3 (ඉවත් කරන ලදී)

රක්ෂණ ගිවිසුම්

අූ 4 මුල්වරට ව්‍යවහාර කරන්නෙකු SLFRS 4 රක්ෂණ ගිවිසුම් හි සංක්‍රාන්තිමය ප්‍රතිපාදන ව්‍යවහාර කළ හැකිය. මුල්වරට ව්‍යවහාර කරන්නා කරනු ලබන වෙනස්කිරීම් ඇතුළුව, රක්ෂණය ගිවිසුම් සඳහා ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වෙනස් කිරීම් LKAS4 මගින් සීමා කර ඇත.

සාධාරණ වටිනාකම හෝ ප්‍රත්‍යාගණනය සලකනු ලබන පිරිවැය ලෙස

අූ5 අස්තිත්වයක් SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වන දිනයේදී දේපල, පිරිසත සහ උපකරණ අයිතමයක් මැනීමට එහි සාධාරණ වටිනාකම තෝරාගෙන එම සාධාරණ වටිනාකම එදිනට, සලකනු ලබන පිරිවැය ලෙසද භාවිතා කළ හැකිය.

අූ 6 මුල් වරට ව්‍යවහාරකරන්නා දේපල පිරිසත හෝ උපකරණ අයිතමයක පූර්ව ගැල් ප්‍රත්‍යාගණනය SLFRSs වලට සන්ක්‍රාන්ති වූ දිනට හෝ ඊට පෙර සලකනු ලබන පිරිවැය ලෙස ප්‍රත්‍යාගණන දින තෝරා ගත හැකිය. එසේ කළ හැක්කේ ප්‍රත්‍යාගණනය කළ දිනට ප්‍රත්‍යාගණනය පුළුල් ලෙස—

- (අ) සාධාරණ වටිනාකම; හෝ
- (ආ) SLFRSs ප්‍රකාර, උදාහරණ ලෙස පොදු හෝ නිශ්චිත මිල දර්ශක වෙනස්වීම් පිළිබිඹු කිරීමට අවශ්‍ය ගැළපීම් කළ පිරිවැය හෝ ක්ෂය කළ පිරිවැය සමග සැසඳිය හැකි නම් ය.

ඇ7 ඇ5 සහ ඇ 6 ඡේදයන්හි ඇති තෝරා ගැනීම් පහත සඳහන් දෑ සඳහා ද යොදා ගත හැකිය.

- (අ) ආයෝජන දේපල, LKAS 40 ආයෝජන දේපල ප්‍රමිතියේ පිරිවැය ආකෘතිය භාවිතයට තෝරාගෙන ඇත්නම්, සහ
- (ආ) පහත අවශ්‍යතා සම්පූර්ණ කරන අස්පාෂ්‍ය වත්කම්,
  - (i) LKAS 38 හි හඳුනා ගැනීමේ උපමාන (මූලික පිරිවැයෙහි විශ්වාසදායක ලෙස මිණුම් කිරීම ඇතුළුව); සහ
  - (ii) LKAS 38 හි ඇති ප්‍රත්‍යාගණනය සඳහා උපමානයන් (සක්‍රීය වෙළෙඳ පොළක පැවැත්ම ඇතුළුව) අස්තීත්වය මෙම තෝරා ගැනීම් වෙනත් වත්කම් සහ වගකීම් සඳහා භාවිතා නොකළ යුතු ය.

ඇ 8 මුල්වරට ව්‍යවහාර කරන්නා පූර්ව ගැප් ප්‍රකාර එහි සමහර හෝ සියලුම වත්කම් සහ වගකීම් සඳහා ඒවායේ සාධාරණ වටිනාකම මිනුම්කරමින්, පුද්ගලිකකරණය හෝ ප්‍රාථමික මහජන පිරිනැමීමක් ඉදිරිපත් වීම වැනි සිද්ධියක් නිසා යම් නියමිත දිනයක දී සලකා බලන පිරිවැය නිශ්චය කර තිබිය හැකිය. එවැනි සිද්ධි මුල්කර ගත් සාධාරණ වටිනාකම් මිනුම් ඒවා මිණුම්කරණය කළ දිනට SLFRSs සඳහා සලකනු ලබන පිරිවැය ලෙස භාවිතා කළ හැකිය.

කල්බදු:

ඇ9 මුල්වරට ව්‍යවහාර කරන්නා IFRIC 4 වැඩ පිළිවෙලක කල් බද්දක් ඇතුළත් වේ දැයි නිශ්චය කිරීම යන්නෙහි ඇති සංක්‍රාන්තිමය ප්‍රතිපාදනය ව්‍යවහාර කළ හැකිය. එම නිසා මුල් වරට ව්‍යවහාර කරන්නා SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වන දිනට පවතින වැඩ පිළිවෙලවල් වල කල් බද්දක් ඇතුළත් ද යන්න ඒ දිනට පවත්නා හේතු සාධක සහ තත්ත්වයන් පදනම් කර නිශ්චය කරනු ලබයි.

සේවක ප්‍රතිලාභ:

ඇ 10 LKAS 19 සේවක ප්‍රතිලාභ ප්‍රකාර අස්තීත්වයක් සමහර ආයුගණක ලාභ සහ පාඩු හඳුනා ගැනීමෙන් අත්හරිනු ලබන "ගෙග" ප්‍රවේශය භාවිතයට තෝරා ගත හැකිය. අනිත්‍යයෝගීව මෙම ප්‍රවේශය ව්‍යවහාර කිරීමේ දී අස්තීත්වයට සැලැස්මේ ආරම්භයේ සිට SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වන දිනය දක්වා සමුච්චිත ආයුගණක ලාභ සහ පාඩු, හඳුනාගත් කොටස සහ හඳුනා නොගත් කොටස ලෙස වෙන් කිරීම අවශ්‍ය වෙයි. කෙසේ වුව ද, මුල්වරට ව්‍යවහාර කරන්නා පසු කලෙක ආයුගණක ලාභ සහ පාඩු සඳහා 'ගෙග' ප්‍රවේශය භාවිතා කළ ද SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වන දිනට සියලුම සමුච්චිත ආයුගණක ලාභ සහ පාඩු හඳුනා ගැනීමට තෝරාගත හැකිය. මුල්වරට ව්‍යවහාර කරන්නා මෙම තේරීම භාවිතා කරන්නේ නම්, එය එහි සියලුම සැලසුම් සඳහා මෙය ව්‍යවහාර කරනු ඇත.

ඇ 11 SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වූ දිනයේ පටන් සිට ඉදිරි කාලීනව සෑම ගිණුම් කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහාම නිශ්චය කරන බැවින් අස්තීත්වයට LKAS 19 හි 120 අ (පී) ඡේදය ප්‍රකාර අවශ්‍ය කරන මුදල් ප්‍රමාණයන් හෙළිදරව් කළ හැකිය.

සමුච්චිත පරිවර්ථන වෙනස්කම්:

ඇ 12 LKAS 21 අවශ්‍යතාවය පරිදි අස්තීත්වයක් -

- (අ) වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමෙහි සමහර පරිවර්ථන වෙනස්කම් හඳුනා ගැනීම සහ මේවා ස්කන්ධයේ වෙන් ව සංරචකයක සමුච්චය කිරීම; සහ
- (ආ) විදේශීය මෙහෙයුමක් අපහරණයක දී එම විදේශීය මෙහෙයුම සඳහා වූ සමුච්චිත පරිවර්ථන වෙනස්කම, අපහරණයෙන්වූ ලාභය හෝ පාඩුවේ කොටසක් ලෙස, ස්කන්ධයෙන් ලාභය හෝ අලාභයට නැවත වර්ගීකරණය කිරීම (අදාළ වන්නේ නම්, සම්බන්ධිත ඉදිරි රැකුම් ලාභ සහ පාඩු ඇතුළත්ව)

ඇ 13 කෙසේ වෙතත් මුල්වරට ව්‍යවහාර කරන්නා, SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වූ දිනට පැවති සමුච්චය පරිවර්ථන වෙනස්කම් සඳහා වන අවශ්‍යතාවයන්ට අනුකූලවීම අවශ්‍ය නොවේ. පළමුවරට ව්‍යවහාර කරන්නා මෙම ව්‍යතිරේඛය භාවිතා කරන්නේ නම් -

- අ) SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වූ දිනට සියලුම විදේශීය මෙහෙයුම්වල සමුච්චය පරිවර්තන වෙනස්කම් ශුන්‍ය වූ ලෙස සලකනු ලැබීම, සහ
- ආ) පසුකාලීන යම් විදේශීය මෙහෙයුමක අපහරණය මත ලාභ හෝ අලාභ වලින්, SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වූ දිනට පෙර පැනනැගුණ පරිවර්ථන වෙනස්කම් අත්හල යුතු අතර, පසුව පරිවර්තන වෙනස්කම් ඇතුළත් කළ යුතු ය.

පරිපාලිත, බද්ධ පාලිත අස්තීත්වයන් සහ ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජන:

ඇ14 අස්තීත්වයක් වෙන්ව ඉදිරිපත් කරන මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කරන විට, LKAS 27 අනුව එහි පරිපාලිත, බද්ධ පාලිත සහ ආශ්‍රිතයන් හි අයත් ආයෝජන-

(අ) පිරිවැයට; හෝ

(ආ) LKAS 39 ප්‍රකාර ගිණුම්ගත කිරීම අවශ්‍ය වේ.

ඇ15 පළමුවරට ව්‍යවහාර කරන්නා ඇ14 ප්‍රකාර එවැනි ආයෝජනයක් පිරිවැයට මිණුම්කලේ නම් එහි වෙන්ව ඉදිරිපත් කරන ආරම්භක SLFRS මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි ඒ ආයෝජනය පහත සඳහන් ඒවායින් එක් අගයකට මිණුම් කළ යුතු ය.

(අ) LKAS 27 ප්‍රකාර නිශ්චය කළ පිරිවැය,

(ආ) සලකනු ලබන පිරිවැය. එවැනි ආයෝජනයක සලකනු ලබන පිරිවැය විය යුත්තේ,

(i) අස්තීත්වයක් SLFRSs වලට සන්ක්‍රාන්ති වූ දිනයේ, එහි වෙන්ව ඉදිරිපත් කරන මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල සාධාරණ වටිනාකම (LKAS39 ප්‍රකාර නිශ්චය කළ), හෝ

(ii) එදිනට පූර්ව ගැප් ධාරණ අගය

පළමුවරට ව්‍යවහාර කරන්නා, සලකනු ලබන පිරිවැයක් භාවිතා කරමින් මිණුම් කිරීමට තෝරාගනු ලබන එක් එක් පරිපාලිතයේ, බද්ධ පාලිත අස්තීත්වයේ හෝ ආශ්‍රිතයේ ආයෝජන මැනීමට ඉහත i හෝ ii තෝරා ගත හැකිය.

පරිපාලිතයක ආශ්‍රිතයක සහ බද්ධ ව්‍යාපාරයක වත්කම් සහ වගකීම්:

ඇ16 එහි පරිපාලකට වඩා පසුව පරිපාලිතය පළමු වරට ව්‍යවහාර කරන්නා බවට පත්වී නම්, පරිපාලිතය එහි මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි එහි වත්කම් සහ වගකීම්:

(අ) ඒකාබද්ධ ක්‍රියාපටිපාටීන් සඳහා සහ පරිපාලක විසින් පරිපාලිතය අත්පත්කර ගැනීමේ ව්‍යාපාර සංයෝජනයෙහි බලපෑම් සඳහා ගැලපීම් කර නොමැති නම්, SLFRS වලට සංක්‍රාන්ති වූ දින පදනම්ව පරිපාලකගේ ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි ඇතුළත් කරන ධාරණ අගයට; හෝ

(ආ) මෙම SLFRS හි ඉතිරි කොටසින් අවශ්‍ය වන පරිදි පරිපාලනයේ SLFRS වලට සංක්‍රාන්ති වූ දිනය පදනම්ව ධාරණ අගයට මැනිය යුතු ය. මෙම ධාරණ අගයන් පහත සඳහන් අවස්ථාවල දී ඉහත(අ) හි විස්තර කළ ඒවායින් වෙනස් විය හැකිය.

(i) මෙම SLFRS හි නිදහස් කිරීම අනුව මිණුම්කරණයේ ප්‍රතිඵලය SLFRSs වලට සන්ක්‍රාන්ති වූ දිනය මත රඳා පවතින කල්හි.

(ii) පරිපාලිතයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල භාවිතා කර ඇති ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි ඒවාට වඩා වෙනස් වන කල්හි උදාහරණ ලෙස පරිපාලිතය, LKAS 16 දේපළ, පිරිසත සහ උපකරණවල පිරිවැය ආකෘතිය ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය ලෙස භාවිතා කරනු ලැබිය හැකි අතර සමූහය විසින් ප්‍රත්‍යාගණන ආකෘතිය භාවිතා කරනු ලැබිය හැක.

සැලකිය යුතු බලපෑම් හෝ බද්ධ පාලනයක් සහිත අස්තීත්වයකට වඩා සමානවූ අස්තීත්වයකට වඩා පසුව ආශ්‍රිතයක් හෝ බද්ධ ව්‍යාපාරයක් පළමු වරට ව්‍යවහාර කරන්නා බවට පත්වීනම් මේ ආකාරයෙන්ම තෝරා ගැනීමක් කිරීමට හැකිය.

ඇ 17 කෙසේ වෙතත්, අස්තීත්වයක් එහි පරිපාලිතයට (හෝ ආශ්‍රිතයකට හෝ බද්ධ ව්‍යාපාරයකට) පසුව මුල්වරට ව්‍යවහාර කරන්නා බවට පත් වී නම්, අස්තීත්වය එහි ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි පරිපාලිතයේ (හෝ ආශ්‍රිතයේ හෝ බද්ධ ව්‍යාපාරයේ) වත්කම් සහ වගකීම්, ඒකාබද්ධ කිරීම සඳහා සහ ස්කන්ධ ගිණුම්කරණ ගැලපීම් සහ අස්තීත්වය පරිපාලිතය අත්පත් කර ගැනීමේ දී වන ව්‍යාපාර සංයෝජනයේ බලපෑම් සඳහා ගැලපීම්වලට පසුව පරිපාලිතයේ (හෝ ආශ්‍රිතයේ හෝ බද්ධ ව්‍යාපාරයේ) මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇති එම ධාරණ අගයන්ටම මිණුම් කළ යුතු ය. ඒ අකාරයෙන්ම, පරිපාලක වෙන්ව ඉදිරිපත් කරන මූල්‍ය ප්‍රකාශන සඳහා මුල් වරට ව්‍යවහාර කරන්නා බවට එහි ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන වලට පෙර හෝ පසුව පත්වී නම් ඒකාබද්ධ ගැලපීම් සඳහා හැර, එහි සියලු වත්කම්, සහ වගකීම් මූල්‍ය ප්‍රකාශන දෙකෙහිම ඇති අගයන්ට මිණුම් කළ යුතු ය.

සංයුක්ත මූල්‍ය සාධන පත්‍ර :

ඇ18 LKAS 32 මූල්‍ය සාධන පත්‍ර : ඉදිරිපත් කිරීම, අනුව අස්තීත්වයක් සංයුක්ත මූල්‍ය සාධන පත්‍ර ආරම්භයේ දී ම, වගකීම් සහ ස්කන්ධ සංරචකයන්ට වෙන් කිරීම අවශ්‍ය වෙයි. වගකීම් සංරචකය තවදුරටත් ගෙවීමට නොමැති නම්, LKAS 32 අනිත්‍යානුයෝගීව ව්‍යවහාරය, මගින් ස්කන්ධයේ කොටස් දෙක වෙන්කිරීම අදාළකරවයි. පළමු කොටස රඳවාගත් ඉපැයුම් වන අතර, එය වගකීම් සංරචකය මත සමුච්චිත පොලී එකතුවීම් නියෝජනය කරයි. අනෙක් කොටස ස්කන්ධයේ මුල් සංරචකය නියෝජනය කරයි. කෙසේ වෙතත්, මෙම SLFRS ප්‍රකාර, මුල්වරට ව්‍යවහාර කරන්නා, SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වන දිනට වගකීම් සංරචකය තවදුරටත් ගෙවීමට නොමැති නම්, මෙම කොටස් දෙක වෙන්කිරීම අවශ්‍ය නොවේ.

කලින් හඳුනාගත් මූල්‍ය සාධන පත්‍ර නම් කිරීම.

ඇ19 LKAS 39 මූල්‍ය වත්කමක් මූලිකව හඳුනා ගැනීමේ දී, විකිණීම සඳහා පවතින හෝ මූල්‍ය සාධන පත්‍ර (සමහර උපධාන සම්පූර්ණ නම්) ලෙස නම්කර, ලාභය හෝ අලාභය හරහා සාධාරණ වටිනාකමට මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීමක් ලෙස නම් කිරීමට අවසර දෙයි. මෙම අවශ්‍යතාවය තිබියදීත්, පහත සඳහන් අවස්ථා වල දී ව්‍යතිරේඛයන් ක්‍රියාත්මක වෙයි.

- (අ) SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වන දිනයේ දී, විකිණීම සඳහා පවත්නා ලෙස නම් කිරීමට අස්තීත්වයට අවසර දී ඇත.
- (ආ) SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වන දිනයේ දී අස්තීත්වයකට ඕනෑම මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීමක්, එම වත්කම හෝ වගකීම LKAS 39 හි 9 (i), 9 (ආ) (ii) හෝ 11 අ ඡේදයන්හි නිර්ණායකයන් සපුරන්නේ නම්, ලාභය හෝ අලාභය හරහා සාධාරණ අගයට නම් කිරීමට අවසර ඇත.

මුල් වරට හඳුනාගැනීමේ දී මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම්වල සාධාරණ වටිනාකමට මිණුම්කරණය:

ඇ20 [ඉවත් කරන ලදී]

දේපල පිරිසක සහ උපකරණ පිරිවැයෙහි ඇතුළත් වගකීම් ඉවත් කිරීම :

ඇ21 IFRIC 1 පවත්නා ඉවත් කිරීම්, යළි ප්‍රකෘති තත්ත්වයට පත්කිරීම සහ සමාන වගකීම් අනුව ඉවත් කිරීම් ප්‍රකෘති තත්ත්වයට පත්කිරීම හෝ සමාන වගකීම් වල නිශ්චිත වෙනස්කම් අදාළ වත්කමේ පිරිවැයට එකතු කිරීම හෝ එයින් අඩු කිරීම අවශ්‍ය කෙරේ. ගලපන ලද වත්කමේ ක්ෂය කළ හැකි මුදල් වටිනාකම එතැන් සිට එහි අපේක්ෂිත ජීවිත කාලය තුළ ක්ෂය කරනු ලැබේ. මුල්වරට ව්‍යවහාර කරන්නා SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වූ දිනයට පෙර ඇති වූ එවැනි, වගකීම් වල වෙනස්කම් සඳහා මෙම අවශ්‍යතාවයන්ට අනුකූල වීම අවශ්‍ය නොවේ. මුල් වරට ව්‍යවහාර කරන්නා මෙම ව්‍යතිරේඛය භාවිතා කළහොත්, එය විසින්,

- (අ) LKAS 37 ප්‍රකාර SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වූ දිනට වගකීම මැනිය යුතු ය.
- (ආ) වගකීම IFRIC 1 හි විෂය පථය ඇතුළත්වන තාක් දුරට වගකීම මූලින් පැන නැගුනු දිනයේ දී සම්බන්ධිත වත්කමේ පිරිවැයට ඇතුළත් විය යුතුව තිබුණ මුදල් ප්‍රමාණයේ ඇස්තමේන්තුවක්, එම වගකීම සඳහා අතර තුර කාලපරිච්ඡේදය පුරා, වගකීමේ අදාළ දිනයට ව්‍යවහාර කළ යුතුව තිබූ ඓතිහාසික අවදානම් ගැලපීමේ ඉතාමත්ම හොඳ වට්ටම් අනුපාතය/ත් භාවිතා කරමින් වගකීම වට්ටම් කර සකස් කිරීම; සහ
- (ඇ) SLFRSs ප්‍රකාර අස්තීත්වය යොදා ගන්නා ක්ෂය ප්‍රතිපත්තිය භාවිතා කරමින්, වත්කමේ ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය පිළිබඳ පරිවර්තන ඇස්තමේන්තු පදනම මත SLFRSs වලට සංක්‍රාන්ති වූ දිනට අගය මත සමුච්චිත ක්ෂය ගණනය කිරීම කළ යුතු ය.

IFRIC 12 ප්‍රකාර මූල්‍ය වත්කම් හෝ අස්පෘෂ්‍ය වත්කම් සඳහා ගිණුම් ගත කිරීම:

ඇ22 මුල්වරට ව්‍යවහාර කරන්නාට IFRIC 12 සංක්‍රමණය වීමේ ප්‍රතිපාදන ව්‍යවහාර කළ හැකි ය.

ණය ගැනීමේ පිරිවැය

ඇ23 [ඉවත් කරන ලදී]

ඊ පරිශීලීය**SLFRS_s වලින් කෙටි කාලීන නිදහස් කිරීම්**

මෙම පරිශීලීය LKAS හි අත්‍යාවශ්‍ය කොටසකි.

[පරිශීලීය අනාගතයේ දී ඇතිවිය හැකි කෙටි කාලීන නිදහස් කිරීම් සඳහා වෙන් කරන ලදී]

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - SLFRS 2

කොටස් පදනම් ගෙවීම්

පටුන

	පේද
ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - SLFRS 2 කොටස් පදනම් ගෙවීම්	
අරමුණ	1
විෂය පථය	2 - 6
හඳුනාගැනීම	7 - 9
ස්කන්ධ නිරවුල් කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගණුදෙනු	10 - 29
සමස්ථ සමාලෝචනය	10 - 13
සේවා ලැබීම මගින් සිදුවන ගණුදෙනු	14 - 15
ප්‍රදානය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගයට සැලකිල්ල	
යොමුකර මනින ගණුදෙනු	16 - 25
ප්‍රදානය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය නිශ්චය කිරීම	16 - 18
පැවරීමේ කොන්දේසි සැලකිය යුතු ආකාරය	19 - 21
නොපැවරීමේ කොන්දේසි සැලකිය යුතු ආකාරය	21අ
යළි එකතු කිරීම් ලක්ෂණයක් සැලකිය යුතු ආකාරය	22
පැවරීමේ දිනයෙන් පසුව	23
ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය විශ්වාසදායී ලෙස තක්සේරු කළ නොහැකිනම්	24 - 25
අවලංගු කිරීම් සහ නිරවුල් කිරීම් ඇතුළු ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ප්‍රදානය කරනු ලැබූ	
නියමයන් හා කොන්දේසි විකරණය කිරීම්	26 - 29
මුදල් නිරවුල් කරන කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගණුදෙනු	30 - 33
මුදල් විකල්පයන් සහිත කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගණුදෙනු	34 - 43
ප්‍රතිපාර්ශවයට නිරවුල් කිරීම පිළිබඳව තෝරා ගැනීමක් සඳහා ඉඩ සැලසෙන	
කොන්දේසි සහිත වැඩපිළිවෙලක් ඇති කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගණුදෙනු	35 - 40
නිරවුල් කිරීම පිළිබඳව තේරීමක් සඳහා අස්තිත්වයට ඉඩ සැලසෙන නියමයන්	
සහිත වැඩ පිළිවෙලක් ඇති කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගණුදෙනු	41 - 43
හෙළිදරව් කිරීම්	44 - 52
සංක්‍රාන්තිය විධිවිධාන	53 - 59
බලපවත්වන දිනය	60
(අ) නිර්වචන පද	
(ආ) ව්‍යාවහාර කිරීමේ මඟපෙන්වීම්	

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - SLFRS 2

කොටස් පදනම් ගෙවීම් :

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - SLFRS කොටස් පදනම් ගෙවීම් මෙහි 1 - 60 දක්වා ඡේදවල සහ “අ” - “ආ” පරිශිෂ්ටවල දක්වා ඇත. සියලුම ඡේදවලට එක හා සමාන අධිකාරියක් ඇත. තද අකුරින් දක්වා ඇති ඡේදවලින් ප්‍රධාන මූලධර්ම සඳහන් වේ. “අ” පරිශිෂ්ටයේ නිර්වචනය කර ඇති පද මෙම ප්‍රමිතයේ ප්‍රථමවරට යෙදෙන විට ඒවා ඇල අකුරින් දක්වා ඇත. අනෙක් පද සඳහා වන නිර්වචන ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත සඳහා වූ පාරිභාෂික ශබ්ද මාලාවේ ඇත. SLFRS 2 එහි අරමුණ, ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට වූ පූර්විකාව සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීම හා ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුව ද සම්බන්ධ කොටගෙන කියවිය යුතු ය. පැහැදිලි මඟ පෙන්වීමක් නොමැති අවස්ථාවල දී LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් සහ වැරදි මගින් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරාගැනීම සහ ඒවා ව්‍යවහාර කිරීම සඳහා පදනමක් සපයයි.

අරමුණ :

1. මෙම SLFRS හි අරමුණ වන්නේ අස්තීත්වයක කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනුවකට එළඹීමේ දී එය මූල්‍ය වාර්තාකරණය විය යුතු ආකාරය නියම කිරීමයි. විශේෂයෙන් සේවකයන්ට කොටස් විකල්පයන් ප්‍රදානය කරන ගනුදෙනු, ඒ හා සම්බන්ධ වියදම් ද ඇතුළුව කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනුවල බලපෑම අස්තීත්වයක් එහි ලාභයේ හෝ අලාභයේ සහ මූල්‍ය තත්ත්වයේ පිළිබිඹු විය යුතු බවට මෙයින් අවශ්‍ය කෙරේ.

විෂය පථය :

2. පහත සඳහන් ඒවා ඇතුළුව සියලුම කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනු ගිණුම්කරණයේ දී මෙම SLFRS ය ව්‍යවහාර කළ යුතු ය.
  - (අ) අස්තීත්වයේ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර සඳහා ප්‍රතිශ්ථාව ලෙස අස්තීත්වයට භාණ්ඩ හෝ සේවා ලැබෙන ස්කන්ධවලින් නිරවුල් කරන කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනු (කොටස් හෝ කොටස් විකල්ප ඇතුළුව);
  - (ආ) අස්තීත්වයේ කොටස් හෝ අස්තීත්වයේ වෙනත් ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර වල මිල ගණන් හෝ වටිනාකම පදනම් කරගත් මිල ගණන් මත ගෙවීම් කිරීම සඳහා භාණ්ඩ හෝ සේවා සැපයුම්කරුවන්ට වගකීමක් ඇතිවන සේ අස්තීත්වය භාණ්ඩ හෝ සේවා මිලදී ගැනීමක් සිදු වන මුදලින් නිරවුල් කරන කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනු; සහ
  - (ඇ) 5 සහ 6 වැනි ඡේදවල සටහන්ව ඇති පරිදි හැර වැඩ පිළිවෙලේ කොන්දේසි අනුව අස්තීත්වයට හෝ භාණ්ඩ හෝ සේවා සැපයුම්කරුට ගනුදෙනුව මුදලින් නිරවුල් කරනවා ද (හෝ වෙනත් වත්කම්) එසේ නැතිනම් ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර නිකුත් කිරීම මගින් නිරවුල් කරන්නේ ද යන්න තෝරා ගැනීමට ඉඩ සලසන ආකාරයට අස්තීත්වයට භාණ්ඩ හෝ සේවා ලැබීමේ හෝ අත්පත් කර ගැනීමේ ගනුදෙනු .
3. මෙම SLFRS හි පරමාර්ථ සඳහා අස්තීත්වයක කොටස් හිමියන් විසින් අස්තීත්වයට භාණ්ඩ හෝ සේවා සැපයූ පාර්ශ්වයන්ට (සේවකයන් ඇතුළුව) අස්තීත්වයේ කොටස් පැවරීම, ඒවා පැහැදිලිවම අස්තීත්වයට භාණ්ඩ හෝ සේවා සැපයීමට අදාළ නොවන වෙනත් පරමාර්ථ සඳහා වන්නේ නම් මිස ඒවා කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනු ලෙස සැලකේ. අස්තීත්වයට භාණ්ඩ හෝ සේවා සැපයූ පාර්ශ්වයන්ට අස්තීත්වයේ මව් සමාගමේ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර පැවරීම හෝ එකම සමාගම් සමූහයේ අස්තීත්වයක් ලෙස වෙනත් අස්තීත්වයකට ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර පැවරීම සඳහා ද මෙය අදාළ වේ.
4. මෙම SLFRS හි පරමාර්ථ සඳහා සේවකයකු (හෝ වෙනත් පාර්ශ්වයක්) ඔහු හෝ ඇය අස්තීත්වයේ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර හිමියකුගේ තත්ත්වයෙන් කරන ගනුදෙනුවක් කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනුවක් නොවේ. උදාහරණයක් ලෙස යම් ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර පන්තියක හිමිකරුවන්ට අමතර ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ප්‍රමාණයක් එම ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගයට වඩා අඩුමිලකට මිලදී ගැනීමේ අයිතියක් අස්තීත්වය ප්‍රදානය කළහොත් සේවකයා එම අයිතිය ලබන්නේ ඔහු හෝ ඇය එම ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර පන්තියේ හිමිකරුවකු වන නිසා බැවින් එසේ ප්‍රදානය කිරීම හෝ එම අයිතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම මෙම ප්‍රමිතයේ අවශ්‍යතාවයන්ට යටත් නොවේ.
5. 2 වන ඡේදයේ දක්වා ඇති පරිදි අස්තීත්වයක් විසින් භාණ්ඩ හෝ සේවා මිලදී ගැනීම හෝ ලැබීම සිදුවන කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනු සඳහා මෙම SLFRS අදාළ වේ. මෙහි භාණ්ඩ යන්නට බඩු තොග පාරිභෝජ්‍ය ද්‍රව්‍ය, දේපල පිරිසිදු හා උපකරණ, අස්පාෂ්‍ය වත්කම් සහ වෙනත් මූල්‍ය නොවන වත්කම් ඇතුළත් වේ. කෙසේ වුව ද SLFRS 3 ව්‍යාපාර සංයෝජන අදාළවන ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී පවරාගත් ශුද්ධ වත්කම්වල කොටසක් ලෙස අස්තීත්වයක් භාණ්ඩ අත්පත් කරගැනීම හා සම්බන්ධ ගනුදෙනු වලට මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර නොකළ යුතු ය. එම නිසා ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී අත්පත් කරගනු ලබන්නාගේ පාලනය ලබා ගැනීම සඳහා හුවමාරුවක් වශයෙන් නිකුත් කරන ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර මෙම SLFRS හි විෂය පථයට අයත් නොවේ. කෙසේ වුව ද අත්පත් කරගනු ලබන්නාගේ සේවකයන්ට සේවකයන් වීමේ පදනම යටතේ (උදාහරණ ලෙස දිගටම සේවය කිරීමේ ප්‍රතිලාභයක් ලෙස) ප්‍රදානය කරන ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර මෙම SLFRS හි විෂය පථයට ඇතුළත් වේ.

එසේම ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් නිසා හෝ වෙනත් ස්කන්ධ ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමක් නිසා කොටස් පදනම් ගෙවීම් වැඩ පිළිවෙලවල් අවලංගු කිරීම, අළුත් කිරීම, හෝ වෙනත් විකරණය කිරීම් මෙම SLFRS ට අනුකූලව ගිණුම්ගත කළ යුතු ය. ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී නිකුත් කරන ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර අත්පත් කර ගැනීමට භාජනය වන්නාගේ බලය අත්පත් කර ගැනීමේ දී හුවමාරුවන ප්‍රතිස්ථාවේ කොටසක් ලෙස කරනු පැවරුමක් ද (එම නිසා එය SLFRS 3 හි විෂය පථයට වැටේ) එසේ නැතහොත් සංයෝජන කාලසීමාවෙන් පසුව අඛණ්ඩව සේවයේ යෙදී සිටීමට සැලකීමක් ලෙස ලැබෙන ප්‍රතිලාභයක් වශයෙන් ද (එම නිසා එය මෙම SLFRS හි විෂය පථයට වැටේ) යන්න නිර්ණය කිරීම සඳහා අවශ්‍ය මාර්ගෝපදේශය SLFRS 3 හි ප්‍රතිපාදනය කර ඇත.

6. LKAS 32 මූල්‍ය සාධන පත්‍ර ඉදිරිපත් කිරීම හි 8 - 10 දක්වා ඡේදවල හෝ LKAS 39 මූල්‍ය සාධන පත්‍ර හඳුනාගැනීම හා මැනීම හි 5 - 7 දක්වා ඡේදවල විෂය පථය තුලට වැටෙන ගිවිසුමක් යටතේ අස්තිත්වයක් විසින් භාණ්ඩ හෝ සේවා ලැබීම හෝ මිලදී ගැනීම සිදුවන කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනු සඳහා මෙම SLFRS අදාළ නොවේ.

හඳුනා ගැනීම :

7. අස්තිත්වයක් කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනුවක දී ලැබෙන හෝ මිලදී ගන්නා භාණ්ඩ හෝ සේවා එය භාණ්ඩ ලබාගන්නා විට හෝ සේවාවන් ලැබීමත් සමගම හඳුනාගත යුතුය. ස්කන්ධවලින් නිරවුල් කරන කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනුවකදී භාණ්ඩ හෝ සේවා ලැබෙන්නේ නම් ඊට අනුරූපී ස්කන්ධයේ වැඩිවීමක් හෝ මුදලින් නිරවුල් කරන කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනුවකදී භාණ්ඩ හෝ සේවා අත්පත් කර ගැනීමක දී නම් වගකීමක් අස්තිත්වය විසින් හඳුනාගත යුතු ය.
8. කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනුවක දී ලැබෙන හෝ මිලදී ගන්නා භාණ්ඩ හෝ සේවා වත්කම් ලෙස හඳුනා ගැනීමට අවශ්‍ය සුදුසුකම් නොලබන විට ඒවා වියදම් ලෙස හඳුනාගත යුතු ය.
9. දර්ශීය ලෙස වියදමක් හටගන්නේ භාණ්ඩ හෝ සේවා පරිභෝජනය කිරීමෙනි. උදාහරණයක් ලෙස සේවාවන් දර්ශීය ලෙස සේවාවන් ලද වහාම පරිභෝජනය කරන අතර ඒ අනුව ප්‍රතිපාර්ශ්වය සේවාව සැලසූ වහාම එය වියදමක් ලෙස හඳුනාගනී. සමහර අවස්ථාවල භාණ්ඩ කිසියම් කාලසීමාවක් තුළදී පරිභෝජනය කිරීම හෝ නොග සම්බන්ධයෙන් ගත් කල පසු කාලයේ දිනක විකිණිය හැක. එබඳු අවස්ථාවල භාණ්ඩ පරිභෝජනය කළ විට හෝ විකුණුවිට වියදමක් ලෙස හඳුනාගනී. කෙසේ වුව ද සමහර අවස්ථාවල භාණ්ඩ හෝ සේවා එවා වත්කමක් ලෙස හඳුනා ගැනීම සඳහා සුදුසුකම් පරිභෝජනය හෝ විකිණීමට පෙර වියදමක් ලෙස හඳුනා ගැනීම අවශ්‍ය වේ. උදාහරණ ලෙස අස්තිත්වයක් නව නිෂ්පාදනයක් සංවර්ධනය කිරීමේ පර්යේෂණ අදියරේ කොටසක් ලෙස භාණ්ඩ මිලදී ගැනීමට පුළුවන. එම භාණ්ඩ පරිභෝජනය කර නොතිබුණද අදාළ SLFRS යටතේ ඒවා වත්කම් ලෙස හඳුනා ගැනීමට සුදුසුකම් නොලබයි.

ස්කන්ධ නිරවුල් කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනු

සමස්ථ සමාලෝචනය:

10. ස්කන්ධ වලින් ගෙවීම් නිරවුල් කරන කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනු සම්බන්ධයෙන් අස්තිත්වය ලැබුණ භාණ්ඩ හෝ සේවා සහ අනුරූපී ස්කන්ධයේ වැඩිවීම ඒවායේ සාධාරණ අගය විශ්වාසදායී ලෙස මැනිය නොහැකි වන්නේ නම් මිස සෘජුවම එසේ ලැබුණු භාණ්ඩ හෝ සේවාවල සාධාරණ අගය මත මැනිය යුතු ය. ලැබුණ භාණ්ඩ හෝ සේවාවල සාධාරණ අගය විශ්වාසදායී ලෙස ඇස්තමේන්තු කිරීමට අස්තිත්වයට නොහැකි නම් අස්තිත්වය ඒවායේ අගය හා අනුරූපී ස්කන්ධයේ වැඩිවීම ප්‍රදානය කරන ලද ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය සැලකිල්ලට* ගෙන වක්‍රාකාරයෙන් මැනිය යුතු ය.
11. සේවකයන් සහ ඒ හා සමාන සේවා සපයන† වෙනත් අය සමග කරන ගනුදෙනුවලට 10 වන ඡේදයේ දැක්වෙන නියමයන් ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා අස්තිත්වය ලැබුණු සේවයේ සාධාරණ අගය ප්‍රදානය කරන ලද ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය සැලකිල්ලට ගෙන මනිනු ඇත. හේතුව 12 වන ඡේදයේ පැහැදිලි කර ඇති පරිදි ලැබුණ සේවයේ සාධාරණ අගය විශ්වාසදායී ලෙස ඇස්තමේන්තු කිරීම අපහසු වීමය. එම ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය ප්‍රදානය කළ දින අගයට මැනිය යුතු ය.

* මෙම SLFRS යේ ට වෙනුවට 'සැලකිල්ලට ගෙන' යන වැකි කඩ පාවිච්චි කරන්නේ 11 හෝ 13 ඡේදයෙහි සඳහන් කර ඇති දිනට (අදාළ වන්නේ කුමක් වුවද) අවසාන වශයෙන් ගනුදෙනුව මනිනු ලබන්නේ ප්‍රදානය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය 19 ඡේදයෙහි විස්තර කර ඇති පරිදි පැවරූ සාධන පත්‍ර සංඛ්‍යාවෙන් වැඩි කිරීමෙන් නිසාය.

† මෙම SLFRS හි ඉතිරියේ 'සේවකයන්' යන යොමු කිරීමට සමාන සේවා සපයන අනිකුත් අයද ඇතුළත් වේ.

12. දර්ශීය ලෙස සේවකයින්ට ඔවුන්ගේ මුදලින් ගෙවන වැටුපට හා අනෙකුත් සේවක ප්‍රතිලාභවලට අමතරව ඔවුන්ගේ පරිශ්‍රමික ගොන්නේ කොටසක් ලෙස කොටස්, කොටස් විකල්ප, හෝ වෙනත් ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ප්‍රදානය කරනු ලැබේ. සාමාන්‍යයෙන් සේවකයාගේ පාරිශ්‍රමික ගොන්නේ අඩංගු කිසියම් සංරචකයක් වෙනුවෙන් ලැබුණ සේවය සෘජුව මැනිය නොහැකිය. එසේම ප්‍රදානය කරන ලද ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය සෘජුව මැනීමකින් තොරව මුළු පාරිශ්‍රමික ගොන්නේ සාධාරණ අගය ස්වාධීනව මැනීම ද පහසු නොවනු ඇත. ඒ හැරුන විට කොටස් හෝ කොටස් විකල්ප ඇතැම් විට මූලික පාරිශ්‍රමිකයේ කොටසක් ලෙස නොව ප්‍රසාද දීමනා වැඩි පිළිවෙලක කොටසක් ලෙස ප්‍රදානය කරනු ඇත. උදාහරණ ලෙස අස්තිත්වයක් තවදුරටත් සේවයේ රඳවා තබාගැනීමේ දිරිගැන්වීමේ දීමනාවක් ලෙස හෝ අස්තිත්වයේ කාර්ය සාධනය වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා දරන ලද ඔවුන්ගේ ප්‍රයත්නයන්ට ප්‍රසාද දීමනාවක් ලෙසය. අනෙකුත් පාරිශ්‍රමිකවලට අමතරව කොටස් හෝ කොටස් විකල්ප ප්‍රදානය කිරීම මගින් අස්තිත්වය අතිරේක වාසි ලබාගැනීම සඳහා අතිරේක පාරිශ්‍රමික ගෙවයි. එම අතිරේක වාසිවල සාධාරණ අගය තක්සේරු කිරීම අපහසුවන බැව් පෙනීයයි. ලැබුණ සේවයේ සාධාරණ අගය සෘජුව මැනීමේ අපහසුකම නිසා අස්තිත්වය විසින් සේවකයන්ගෙන් ලැබුණ සේවය ප්‍රදානය කරන ලද ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය සැලකිල්ලට ගෙන මැනිය යුතු ය.
13. සේවකයන් නොවන වෙනත් පාර්ශ්වයන් හා සම්බන්ධ ගනුදෙනු සඳහා 10 වන ඡේදයේ නියමයන් අදාළ කිරීම සඳහා ලැබෙන භාණ්ඩ හෝ සේවාවල සාධාරණ අගය විශ්වාසදායීව තක්සේරු කළ හැකිය යි තර්කානුකූල උපකල්පනයක් තිබිය යුතු ය. එම සාධාරණ අගය අස්තිත්වය භාණ්ඩ ලබා ගන්නා දිනයට හෝ ප්‍රතිපාර්ශ්වය සේවා සපයන දිනට මනිනු ලැබේ. කලාතුරකින් අවස්ථාවල ලැබුණ භාණ්ඩ හෝ සේවාවල සාධාරණ අගය විශ්වාසදායී ලෙස ඇස්තමේන්තු කළ නොහැකි නිසා අස්තිත්වය මෙම උපකල්පනය නිශ්ප්‍රභා කරන්නේ නම් අස්තිත්වය ලැබුණ භාණ්ඩ හෝ සේවා සහ අනුරූපී ස්කන්ධයේ වැඩිවීම අස්තිත්වයට භාණ්ඩ ලැබුණ හෝ ප්‍රතිපාර්ශ්වය සේවාව සැපයූ දිනට ප්‍රදානය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය සැලකිල්ලට ගෙන වක්‍රාකාරව මනිනු ලැබිය යුතු ය.

සේවා ලැබෙන ගනුදෙනු :

14. ප්‍රදානය කරන ලද ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල අයිතිය වහාම පවරන්නේ නම් එම සාධන පත්‍රවල අයිතිය කොන්දේසි විරහිතව හිමිකම ලැබීම සඳහා නිශ්චිත සේවා කාලයක් සම්පූර්ණ කිරීමට ප්‍රතිපාර්ශ්වයෙන් අපේක්ෂා නොකෙරේ. ඊට ප්‍රතිවිරුද්ධ සාක්ෂි නොමැති විට ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර සඳහා ප්‍රතිශ්ඨාව වශයෙන් ප්‍රතිපාර්ශ්වය විසින් සැපයූ සේවාවන් ලැබී ඇතැයි උපකල්පනය කරනු ඇත. මෙම අවස්ථාවේ දී අස්තිත්වය ප්‍රදාන දිනයේ දී ස්කන්ධයේ අනුරූපී වැඩිවීමක් සහිතව ලැබුණ සේවාවන් මුළුමනින් හඳුනාගනු ලැබේ.
15. ප්‍රදානය කරන ලද ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල අයිතිය ප්‍රතිපාර්ශ්වය විසින් යම් නිශ්චිත සේවාකාලයක් සම්පූර්ණ කරන තුරු පවරනු නොලබන්නේ නම් එම ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල ප්‍රතිශ්ඨාව වශයෙන් ප්‍රතිපාර්ශ්වය විසින් සැපයිය යුතු අනාගතයේ දී අයිතිය පැවරෙන කාලපරිච්ඡේදය තුළදී ලැබෙනු ඇතැයි අස්තිත්වය උපකල්පනය කරනු ඇත. පැවරීමේ කාලපරිච්ඡේදය තුළදී ප්‍රතිපාර්ශ්වය සේවාව සලසන්නේ අස්තිත්වය ස්කන්ධයේ අනුරූපී වැඩිවීමක් සමඟ එම සේවා සඳහා ගිණුම් තැබිය යුතු ය. උදාහරණ ලෙස -

(අ) සේවකයකුට වර්ෂ තුනක සේවා කාලයක් සම්පූර්ණ කිරීමේ කොන්දේසිය යටතේ කොටස් විකල්පයක් ප්‍රදානය කළහොත් එවිට කොටස් විකල්පය සඳහා වූ ප්‍රතිශ්ඨාව වශයෙන් ලබාදිය යුතු සේවය අනාගත වර්ෂ තුනේ හිමිකම පැවරීමේ කාලපරිච්ඡේදය තුළ ලැබේ යයි අස්තිත්වය උපකල්පනය කරනු ඇත.

(ආ) සේවකයකු යම් කාර්ය සාධන කොන්දේසියක් ලඟාකර ගැනීමට හා එම කාර්යය සාධන කොන්දේසිය ලඟාකරගන්නා තෙක් අස්තිත්වයේ සේවයේ රැඳී සිටීමේ කොන්දේසිය යටතේ කොටස් විකල්ප ප්‍රදානය කළහොත් ඒ අනුව කාර්යය සාධන මට්ටම ලඟාකර ගැනීමට හැකි වන්නේ කවර අවස්ථාවකදීද යන්න මත වෙනස්වන කොටස් විකල්ප සඳහා වූ ප්‍රතිශ්ඨාව වශයෙන් ලබාදිය යුතු සේවය අපේක්ෂිත පැවරීමේ කාල පරිච්ඡේදය තුළදී ලැබේ යැයි අස්තිත්වය උපකල්පනය කරයි. කාර්යය සාධන තත්ත්වය ලඟාකර ගැනීම පිළිබඳව ඇතිවීමට බොහෝ ඉඩකඩ ඇති ප්‍රතිඵලය පදනම් කරගෙන අස්තිත්වය ප්‍රදාන දිනයේ දී අපේක්ෂිත පැවරීමේ කාලපරිච්ඡේදයේ දීර්ඝත්වය ඇස්තමේන්තු කරනු ඇත. කාර්යය සාධන කොන්දේසිය වෙළඳපළ කොන්දේසියක් නම් හිමිකම් පැවරීමේ කාල පරිච්ඡේදයේ දිග පිළිබඳ ඇස්තමේන්තුව ප්‍රදානය කරන ලද විකල්පවල සාධාරණ අගය ඇස්තමේන්තු කිරීමේ දී භාවිතා කරන ලද උපකල්පන සමඟ ඒකාකාරී විය යුතු අතර පසුව සංශෝධනය නොකළ යුතු ය. කාර්යය සාධන කොන්දේසිය වෙළඳපොළ කොන්දේසියක් නොවේ නම් පසුකාලීන තොරතුරු අනුව පැවරීමේ කාලයේ දීර්ගත්වය මුල් ඇස්තමේන්තුවෙන් වෙනස් වන බව හැඟවේ නම් අස්තිත්වය එහි පැවරීමේ කාලපරිච්ඡේදය දිග පිළිබඳ ඇස්තමේන්තුව අවශ්‍යනම් සංශෝධනය කළ යුතු ය.

ප්‍රදානය කළ ස්කන්ධ සාධනපත්‍රවල සාධාරණ අගයට යොමුකරමින් මනින ගනුදෙනු.

ප්‍රදානය කළ ස්කන්ධ සාධනපත්‍රවල සාධාරණ අගය නිර්ණය කිරීම:

16. ප්‍රදානය කරන ලද ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය සලකා මනිනු ලබන ගනුදෙනු සඳහා අස්තිත්වය විසින් එම සාධන පත්‍ර ප්‍රදානය කරන නියමයන් හා කොන්දේසි සැලකිල්ලට ගනිමින් ලබාගැනීමට තිබේ නම් වෙළඳපොළ මිල පදනම්ව මනිනු ලබන දිනට ප්‍රදානය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර වල සාධාරණ අගය මැනිය යුතු ය.
(19 - 22 දක්වා ඡේදවල අවශ්‍යතාවයන්ට යටත්ව)
17. වෙළඳපොළ මිල ගනන් ලබාගැනීමට නැත්නම් අස්තිත්වය විසින් ප්‍රදානය කරන ලද ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය මැනුම් දිනයේ දී දැනුමැති කැමති පාර්ශ්වයන් අතර අතේ දුරින් සිදුවන ගනුදෙනුවක දී එම ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල අගය කුමක් විය හැකිව තිබුනේ ද යන්න ඇස්තමේන්තු කිරීමට ඇගයීමේ ශිල්පීය ක්‍රමයක් භාවිතා කර ඇස්තමේන්තු කළ යුතු ය. එම ඇගයීමේ ශිල්පීය ක්‍රමය මූල්‍ය සාධන පත්‍ර මිල කිරීමේ දී භාවිතා වන පොදුවේ පිළිගත් ඇගයීමේ ක්‍රමවේදයන් සමග සංගත විය යුතු අතර දැනුමැති කැමති වෙළඳපොළ සහභාගිවන්නන් මිල තීරණය කිරීමේ දී සැලකිල්ලට ගනු ලබන සියලුම සාධක හා උපකල්පන ඊට ඇතුළත් කළ යුතු ය. (19 - 22 දක්වා ඡේදවල අවශ්‍යතාවලට යටත්ව)
18. සේවකයන්ට කොටස් හෝ කොටස් විකල්ප ප්‍රදානයකදී බහුලව දක්නට ලැබෙන ලක්ෂණ වන නිශ්චිත නියමයන් හා කොන්දේසි පිළිබඳ අවධානය යොමු කරමින් කොටස් සහ කොටස් විකල්ප වල සාධාරණ අගය මැනීමේ තවත් මාර්ගෝපදේශ "ආ" පරිශිෂ්ටයේ අඩංගු වේ.

පැවරීමේ කොන්දේසි සැලකිය යුතු ආකාරය :

19. ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ප්‍රදානය කිරීම නිශ්චිත පැවරුම් කොන්දේසි සපුරාලීම මත රඳා පැවතිය හැක. උදාහරණයක් ලෙස සේවකයකුට කොටස් හෝ කොටස් විකල්ප පැවරීම දර්ශීය ලෙස සේවකයා නිශ්චිත කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ සේවයේ නියුක්තව සිටීමේ කොන්දේසියට යටත්ව විය හැක. අස්තිත්වය ලාභයේ නිශ්චිත වර්ධනයක් හෝ අස්තිත්වයේ කොටස් මිලේ යම් නිශ්චිත වැඩිවීමක් ලඟාකර ගැනීම වැනි සපුරාලිය යුතු කාර්යය සාධන කොන්දේසි තිබිය හැක. මැනුම් දිනයේ දී කොටස් හෝ විකල්පවල සාධාරණ අගය ඇස්තමේන්තු කිරීමේ දී වෙළඳපල කොන්දේසි හැර පැවරීමේ කොන්දේසි සැලකිල්ලට නොගත යුතු ය. ඒ වෙනුවට ගනුදෙනුවේ මුදල මැනීමේ දී අඩංගු කළ හැකි ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර සංඛ්‍යාව ගැලපීම මගින් පැවරීමේ කොන්දේසි සැලකිල්ලට ගනු ලබන අතර ඒ අනුව අවසානයේ දී ප්‍රදානය කරන ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර සඳහා ප්‍රතිශ්ථාව ලෙස ලැබුණ භාණ්ඩ හෝ සේවාවල අගය අවසානයේ දී පවරනු ලබන ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සංඛ්‍යාව අනුව පදනම් වේ. එම නිසා සමුච්චිත පදනම අනුව ගත් කළ පැවරීමේ කොන්දේසියක් සපුරාලීමට නොහැකිවීම නිසා ප්‍රදානය කළ සාධන පත්‍රවල හිමිකම නොපවරන්නේ නම් ලැබුණ භාණ්ඩ හෝ සේවා සඳහා කිසිම මුදලක් ගිණුම් ගත කරනු නොලැබේ. උදාහරණ ලෙස නිශ්චිත සේවා කාලයක් සම්පූර්ණ කිරීමට ප්‍රතිපාර්ශ්වය අපොහොසත් වීම නිසා හෝ කාර්යය සාධන කොන්දේසියක් සපුරා නොමැති විට 21 ඡේදයේ අවශ්‍යතා වලට යටත්ව.
20. 19 වන ඡේදයේ අවශ්‍යතාවයන් ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා පැවරීමට අපේක්ෂා කරන ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර සංඛ්‍යාව පිළිබඳ ලබාගත හැකි හොඳම ඇස්තමේන්තුව මත පදනම් කරගෙන පැවරීමේ කාලපරිච්ඡේදය තුළ ලැබුණ භාණ්ඩ හෝ සේවා සඳහා යම් මුදලක් ගිණුම්ගත කළ යුතු අතර පසුව ලැබෙන තොරතුරු අනුව පැවරීමට අපේක්ෂා කරන ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර සංඛ්‍යාව ඒ පිළිබඳව කලින් කරන ලද ඇස්තමේන්තුවට වඩා වෙනස් බව පෙන්වුම් කෙරේ නම් අවශ්‍ය නම් එම ඇස්තමේන්තුව සංශෝධනය කළ යුතු ය. අවසානයේ දී පවරන ලද ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර සංඛ්‍යාවට සමාන වන සේ අස්තිත්වය එම ඇස්තමේන්තුව 21 ඡේදයේ අවශ්‍යතා වලට යටත්ව සංශෝධනය කළ යුතු ය.
21. ප්‍රදානය කරන ලද ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය ඇස්තමේන්තු කිරීමේ දී පවරන දින (හෝ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැකියාව) පවතිනු ඇතැයි ඉලක්ක ගත කොටස් මිල කොන්දේසිය වැනි වෙළඳපොළ තත්ත්වයන් සැලකිල්ලට ගනු ඇත. එම නිසා වෙළඳපොළ කොන්දේසියක් සහිතව ප්‍රදානය කරන ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර සඳහා අස්තිත්වය ප්‍රතිපාර්ශ්වයකින් ලැබුණ භාණ්ඩ හෝ සේවා වෙළඳපොළ කොන්දේසිය සපුරා ඇත්ද නැද්ද යන්න නොසලකා එම තැනැත්තා අනෙකුත් සියළුම පැවරීමේ කොන්දේසි සපුරා ඇත්නම් (උදා:- නියමිත කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ සේවයේ නියුක්තව සිටින්නා වූ සේවකයකුගෙන් ලැබුණ සේවා) හඳුනාගනු ලැබේ.

නොපැවරීමේ කොන්දේසි සැලකිය යුතු ආකාරය:

- 21.අ ඒ හා සමානව ප්‍රදානය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී අස්තිත්වය සියලු නොපැවරීමේ කොන්දේසි සැලකිල්ලට ගත යුතු ය. එම නිසා නොපැවරීමේ කොන්දේසි යටතේ ප්‍රදානය කරන ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර සඳහා අස්තිත්වය වෙළඳපොළ කොන්දේසි නොවන (උදා:- නිශ්චිත කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ සේවයේ රැඳී සිටින සේවකයෙකුගෙන් ලැබුණ සේවය) අනෙකුත් සියලුම පැවරීමේ කොන්දේසි සපුරා ඇති ප්‍රතිපාර්ශ්වයකින් ලැබුණ භාණ්ඩ හෝ සේවා නොපැවරීමේ කොන්දේසි සපුරා තිබේ ද නැද්ද යන්න නොසලකා හඳුනාගත යුතු ය.

යළි එකතු කිරීමේ (ප්‍රතිහාර) ලක්ෂණයක් සැලකිය යුතු ආකාරය:

22. යළි එකතු කිරීමේ ලක්ෂණය සහිත විකල්පවලදී ප්‍රදානය කළ විකල්පවල සාධාරණ අගය මනිනු ලබන දිනයේ දී ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී යළි එකතු කිරීමේ ලක්ෂණය ගණන් නොගත යුතු ය. ඒ වෙනුවට යළි එකතු කිරීමේ විකල්පයක් පසුව ප්‍රදානය කළහොත් එවිට යළි එකතු කිරීමේ විකල්පය ප්‍රදානය කළ අළුත් විකල්පයක් ලෙස ගිණුම්ගත කළ යුතු ය.

පැවරීමේ දිනයෙන් පසුව:

23. 10 සිට 22 දක්වා ඡේදවලට අනුකූලව ලැබුණ භාණ්ඩ හෝ සේවා සහ අනුරූපී ස්කන්ධයේ වැඩිවීම ගිණුම්වලට ගැනීමෙන් අනතුරුව අස්තිත්වය පැවරීමේ දිනයෙන් පසුව මුළු ස්කන්ධය සඳහා පසුකාලීන ගැලපීම් කිසිවක් නොකළ යුතු ය. උදාහරණයක් ලෙස අස්තිත්වය පවරන ලද ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර පසුකලක අභිමි කළහොත් හෝ කොටස් විකල්ප සම්බන්ධයෙන් වන විට ඒවා ක්‍රියාත්මක නොකළ විට සේවකයකු සපයන ලද සේවය වෙනුවෙන් ගිණුම්ගත කළ මුදල පසුව ප්‍රතිවර්ත නොකළ යුතු ය. කෙසේ වුව ද මෙම නියමය මගින් ස්කන්ධය ඇතුළත මාරු කිරීම් ගිණුම්ගත කිරීමට, උදාහරණ ලෙස එක් ස්කන්ධ සංරචකයකින් වෙනත් සංරචකයකට මාරුකිරීමට අස්තිත්වයට ඇති අයිතියට බාධාවක් ඇති නොකරයි.

ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය විශ්වාසදායීව තක්සේරු කළ නොහැකි වන්නේ නම්

24. 16 සිට 23 දක්වා ඡේදවල නියමයන් අදාළ වන්නේ අස්තිත්වය ප්‍රදානය කරන ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල අගය සැලකිල්ලට ගෙන කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගණුදෙනු මැනීමට අවශ්‍ය කෙරෙන විටය. කලාතුරකින් අවස්ථාවල 16 - 22 ඡේදවල අවශ්‍ය කෙරෙන පරිදි මැනුම් කරන දිනට ප්‍රදානය කරන ලද ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය විශ්වාසදායී ලෙස ඇස්තමේන්තු කිරීමට අස්තිත්වයට නොහැකි විය හැකිය. මෙම කලාතුරකින් ඇතිවන අවස්ථාවලදී පමණක් ඒ වෙනුවට,

(අ) අස්තිත්වය භාණ්ඩ ලබාගන්නා හෝ ප්‍රතිපාර්ශ්වය සේවය සපයන දින මුල්වරට ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ඒවායේ නෛසර්ගික අගයට මනින අතර ඉන්පසු කාලයේදී සෑම වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයක් අවසානයේදීම සහ අවසාන වශයෙන් නිරවුල් කරන දිනට වූ නෛසර්ගික අගයට මනින අතර නෛසර්ගික අගයේ යම් වෙනසක් වේ නම් එය ලාභයේ හෝ අලාභයේ හඳුනාගනී. කොටස් විකල්ප ප්‍රදානයන් සඳහා කොටස් පදනම් ගෙවීම් වැඩි පිළිවෙල අවසානයේදී විකල්පයක් ක්‍රියාත්මක කළ විට අභිමි කිරීමේදී (උදා:- සේවය අවසන් කිරීමේදී) හෝ කල් ඉකුත් වීමෙන් (උදා:- විකල්පයේ ආයුකාලය අවසානයේදී) නිරවුල් කෙරේ.

(ආ) ලැබුණු භාණ්ඩ හෝ සේවාවල අගය අවසානයේදී පවරනු ලබන හෝ (අදාළ වන තන්හි) අන්තිමේදී ක්‍රියාත්මක කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සංඛ්‍යාව මත හඳුනා ගනී. උදාහරණයක් ලෙස මෙම අවශ්‍යතාවය කොටස් විකල්පවලට ව්‍යවහාර කිරීම සඳහා පැවරීමේ කාලපරිච්ඡේදය තුල ලැබුණු යම් භාණ්ඩ හෝ සේවාවන් වෙළඳපොල කොන්දේසියක් සම්බන්ධයෙන් 15 (අ) ඡේදයේ අවශ්‍යතා හැර 14 සහ 15 ඡේදවලට අනුකූලව හඳුනා ගනී. පැවරීමේ කාලය තුල ලැබුණ භාණ්ඩ හෝ සේවා සඳහා හඳුනාගත් මුදල පැවරීමට අපේක්ෂිත කොටස් විකල්ප සංඛ්‍යාව මත පදනම් විය යුතු ය. පසුකාලීන තොරතුරු අනුව පැවරීමට අපේක්ෂා කරන කොටස් විකල්ප සංඛ්‍යාව කලින් කරන ලද ඇස්තමේන්තුවට වඩා වෙනස් වන්නේ නම් අවශ්‍ය වන විට අස්තිත්වය එම ඇස්තමේන්තුව සංශෝධනය කළ යුතුය. පැවරුම් දිනයේ දී අවසානයේ පවරනු ලබන ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර සංඛ්‍යාවට සමාන වන සේ එම ඇස්තමේන්තු සංශෝධනය කරනු ලැබේ. පැවරීමේ දිනයෙන් පසුව කොටස් විකල්ප අභිමි කළ හොත් හෝ කොටස් විකල්පවල ජීවිත කාලය අවසානයේ කල් ඉකුත් වුවහොත් ලැබුණු භාණ්ඩ හෝ සේවා සඳහා හඳුනාගත් මුදල අස්තිත්වය විසින් ප්‍රතිවර්ත කළ යුතු ය.

25. අස්තිත්වයක් 24 ඡේදයේ විධිවිධාන ව්‍යවහාර කරන්නේ නම් 24 ඡේදයේ සඳහන් කර ඇති නෛසර්ගික අගය ක්‍රමය ව්‍යවහාර කරන විට ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ප්‍රදානය කරන ලද කොන්දේසි හා නියමයන්ට අනුව කෙරෙන යම් විකරණයන් කිසිවක් වේනම් ඒවා සැලකිල්ලට ගන්නා නිසා 26 - 29 දක්වා ඡේද ව්‍යවහාර කිරීම අවශ්‍ය නොවේ. කෙසේ වුවද 24 ඡේදය ව්‍යවහාර කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ප්‍රදානය කිරීමක් අස්තිත්වයක් විසින් නිරවුල් කරන්නේ නම්:

(අ) පැවරීමේ කාල පරිච්ඡේදය තුල නිරවුල් කිරීම සිදුවන්නේ නම් අස්තිත්වය විසින් එම නිරවුල් කිරීම කඩිනම් කිරීමක් ලෙස ගිණුම්ගත කරන අතර එම නිසා පැවරීමේ කාලපරිච්ඡේදයේ ඉතිරිකාලය තුල ලැබිය යුතු සේවය සඳහා හඳුනාගත හැකිව තිබූ මුදල වහාම හඳුනාගත යුතු ය.

(ආ) නිරවුල් කිරීමේ දී ගෙවන යම් මුදලක් වේ නම් එය ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ප්‍රතිමිලදී ගැනීමක් ලෙස ගිණුම්ගත කළ යුතු ය. එනම් ප්‍රතිමිලදී ගැනීම් දිනට මනින ලද ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල නෛසර්ගික අගයට වඩා ගෙවීමේ වැඩිවන ප්‍රමාණයට හැර ස්කන්ධයෙන් අඩුකිරීමක් ලෙස එවැනි යම් අතිරික්තයක් වේ නම් එය වියදමක් ලෙස හඳුනාගත යුතු ය.

අවලංගු කිරීම් සහ නිරවුල් කිරීම් ඇතුළු ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ප්‍රදානය කරනු ලැබූ නියමයන් හා කොන්දේසි විකරණය කිරීම්:

26. ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ප්‍රදානය කළ නියමයන් හා කොන්දේසි අස්තිත්වයක් විසින් විකරණය කළ (වෙනස් කිරීම්) හැකිය. උදාහරණයක් ලෙස එය සේවකයන්ට ප්‍රදානය කළ විකල්පවල ක්‍රියාත්මක කළ හැකි මිල අඩුකළ හැකිය. (එනම් විකල්ප නැවත මිල කිරීම) එමඟින් එම විකල්පයන් ගේ සාධාරණ අගය වැඩිවිය හැකිය. විකරණය කිරීම වල බලපෑම ගිණුම්ගත කිරීම සඳහා 27 - 29 ඡේදවල සඳහන් අවශ්‍යතා ප්‍රකාශකර ඇත්තේ සේවකයන් සමඟ වන කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගණුදෙනු සම්බන්ධ සන්දර්භයක සිටය. කෙසේ වුව ද මෙම අවශ්‍යතා පවරනු ලැබූ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය සැලකිල්ලට ගෙන මනිනු ලබන සේවකයන් නොවන වෙනත් පාර්ශ්වයන් සමඟ වූ කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගණුදෙනු සඳහා ද ව්‍යවහාර කළ යුතුය. පසු කී අවස්ථාව සම්බන්ධයෙන් 27 - 29 ඡේදවල ප්‍රදානය කරන දිනය යන්න වෙනුවට අස්තිත්වය භාණ්ඩ ලබාගන්නා හෝ ප්‍රතිපාර්ශ්වය විසින් සේවාව සලසනු ලබන දිනය වශයෙන් යෙදිය යුතු ය.
27. ප්‍රදානය කරන දිනට නිශ්චය කර ඇති පැවරීමේ කොන්දේසියක් (වෙළඳපොල තත්ත්වයක් හැර) සපුරාලීමට නොහැකිවීම නිසා පවරනු නොලබන ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර සම්බන්ධයෙන් හැර අස්තිත්වයක් විසින් අඩුතරමින් ලැබුණ සේවාවන් ප්‍රදානය කළ දින ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගයට මැන හඳුනාගත යුතු ය. ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ප්‍රදානය කරන ලද කොන්දේසි මත යම් විකරණය කිරීම් හෝ එම ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ප්‍රදානය අවලංගු කිරීම හෝ නිරවුල් කිරීමක් නොසලකා මෙම අවශ්‍යතාවය ක්‍රියාත්මක වේ. ඊට අමතරව කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගණුදෙනු වැඩ පිළිවෙලේ මුළු සාධාරණ අගය වැඩි කෙරෙන හෝ වෙනත් ආකාරයකින් සේවකයන්ට වාසිදායක වන විකරණය කිරීම්වල බලපෑම් අස්තිත්වය විසින් හඳුනාගත යුතු ය. මෙම අවශ්‍යතාවය ක්‍රියාත්මක වන ආකාරය පිළිබඳව මාර්ගෝපදේශ "ආ" පරිශිෂ්ටයේ දී ඇත.
28. අස්තිත්වය විසින් පැවරීමේ කාල පරිච්ඡේදය තුළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ප්‍රදානයක් අවලංගු කළහොත් හෝ නිරවුල් කළහොත් (පැවරීමේ කොන්දේසි සපුරා නොතිබීම නිසා අහිමි කිරීමෙන් ප්‍රදානය අවලංගු කර ඇති විට හැර)
  - (අ) අස්තිත්වය අවලංගු කිරීම හෝ නිරවුල් කිරීම පැවරීම කඩිනම් කිරීමක් ලෙස ගිණුම්ගත කළ යුතු අතර එම නිසා එසේ නොවූයේ නම් පැවරීමේ කාලපරිච්ඡේදයේ ඉතිරි කාලය තුළ හඳුනාගනු ලැබිය හැකිව තිබූ සේවා සඳහා වූ මුදල වහාම හඳුනාගත යුතු ය.
  - (ආ) ප්‍රදානය අවලංගු කිරීමේදී හෝ නිරවුල් කිරීමේ දී සේවකයාට කරන යම් ගෙවීමක් මේ නම් එය ස්කන්ධ අයිතියක් ප්‍රතිමිලදී ගැනීමක් ලෙස ගිණුම්ගත කළ යුතු ය. එනම් ප්‍රතිමිලදී ගැනීමේ දිනට මනින ලද ප්‍රදානය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගයට වඩා වැඩියෙන් ගෙවන ප්‍රමාණය තෙක් ස්කන්ධයෙන් අඩුකිරීමක් ලෙස, එනම් වැඩිපුර ගෙවන මුදලක් වේනම් එය වියදමක් ලෙස හඳුනාගත යුතු ය. කෙසේ වෙතත් කොටස් පදනම් ගෙවීම් වැඩ පිළිවෙළට වගකීම් සංරචකයන් ඇතුළත් නම් අස්තිත්වය විසින් වගකීම අවලංගු කළ දිනට හෝ නිරවුල් කරන දිනට වගකීමේ සාධාරණ අගය යළි මැනිය යුතු ය. වගකීම් සංරචකය නිරවුල් කිරීම සඳහා කරනු ලබන ඕනෑම ගෙවීමක් ගිණුම්ගත කළ යුත්තේ වගකීම ශුන්‍ය වන ආකාරයටයි.
  - (ඇ) සේවකයාට අළුත් ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ප්‍රදානය කරන්නේ නම් එම අළුත් ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර නිකුත් කරන දිනයේ දී ප්‍රදානය කරන අළුත් ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර කලින් අවලංගු කළ සාධන පත්‍ර ප්‍රතිස්ථාපනයක් ලෙස නිකුත් කරන සාධන පත්‍ර ලෙස අස්තිත්වය විසින් හඳුනාගනු ලබන අතර 27 ඡේදයට හා 'ආ' පරිශිෂ්ටයේ මාර්ගෝපදේශ වලට අනුකූලව අස්තිත්වය විසින් මුලින් කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ප්‍රදානයට කළ විකරණය කිරීමක් ගිණුම්ගත කරන ආකාරයට සමානව ප්‍රතිස්ථාපන කළ ඒවා ලෙස නිකුත් කරන ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ගිණුම්ගත කළ යුතු ය. ප්‍රතිස්ථාපන ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ප්‍රදානය කළ දිනට ප්‍රතිස්ථාපන ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය හා අවලංගු කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල ශුද්ධ සාධාරණ අගය යනු ඒවා අවලංගු කිරීමට ආසන්නතම අවස්ථාවේ වූ ඒවායේ සාධාරණ අගයෙන් ඉහත (ආ) ප්‍රකාර ස්කන්ධයෙන් අඩුකිරීමක් ලෙස ගිණුම්ගත කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර අවලංගු කරන ලද අවස්ථාවේ සේවකයාට කරන ලද යම් ගෙවීමක් වේ නම් එය අඩුකිරීමෙන් පසු මුදලය. අස්තිත්වය විසින් ප්‍රදානය කරන ලද අළුත් ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර අවලංගු කරන ලද ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර වෙනුවට නිකුත් කරන ලද ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ලෙස හඳුනාගනු නොලබන්නේ නම් අස්තිත්වය එම අළුත් ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර අළුතින් සාධන පත්‍ර ප්‍රදානය කිරීමක් ලෙස ගිණුම්ගත කළ යුතු ය.
- 28.(අ) අස්තිත්වයකට හෝ ප්‍රතිපාර්ශ්වයකට නොපැවරීමේ කොන්දේසියක් සපුරාලන්නේද යන්න තෝරා ගැනීමට හැකියාවක් ඇති විටකදී පවරා ගැනීමේ කාල සීමාව තුළදී එම නොපැවරීමේ කොන්දේසිය අස්තිත්වය හෝ ප්‍රතිපාර්ශ්වයට සපුරා ලීමට නොහැකිවූ විටක අස්තිත්වය විසින් එය අවලංගු කිරීමක් ලෙස සැලකිය යුතු ය.

29. අස්තිත්වයක් විසින් පවරනු ලැබ ඇති ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ප්‍රතිමිලදී ගැනීමක් කරන්නේ නම් සේවකයාට කරනු ලබන ගෙවීම ස්කන්ධයෙන් කරන අඩුකිරීමක් ලෙස ගිණුම්ගත කළ යුතු ය. එනම් ප්‍රතිමිලදී ගැනීම කළ දිනට මනින ලද ප්‍රතිමිලදී ගනු ලැබූ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය ඉක්මවා වැඩිපුර ගෙවන මුදල තෙක් වූ මුදල හැර ස්කන්ධයෙන් අඩුකිරීමක් ලෙස ගිණුම්ගත කළ යුතු ය. එවැනි වැඩිපුර ගෙවන මුදලක් වේ නම් එය වියදමක් ලෙස හඳුනාගත යුතු ය.

මුදලින් නිරවුල් කරන කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගණුදෙනු

30. මුදලින් නිරවුල් කරන කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගණුදෙනු සම්බන්ධයෙන් අස්තිත්වය අත්පත් කර ගත් භාණ්ඩ හෝ සේවා සහ දෑ වගකීම් එම වගකීම් සාධාරණ අගයට මැනිය යුතු ය. වගකීම නිරවුල් කරන තුරු සෑම වාර්තාකරන දිනයකදීම සහ නිරවුල් කරන දිනයේදී අස්තිත්වය විසින් වගකීම් සාධාරණ අගය නැවත මැනිය යුතු අතර සාධාරණ අගයේ යම් වෙනසක් වේ නම් එය කාල පරිච්ඡේදයේ ලාභය හෝ අලාභයේ හඳුනාගත යුතු ය.
31. උදාහරණයක් ලෙස යම් නිශ්චිත කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ දී යම් නිශ්චිත මට්ටමකට වඩා වැඩියෙන් කොටස් මිල ඉහළ ගිය විට සේවකයන්ට ඔවුන්ගේ පාරිශ්‍රමික ගොන්නේ කොටසක් ලෙස අනාගතයේදී මුදලින් ගෙවීමක් ලැබීමට (ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර වෙනුවට) සුදුසුකම් ලබන කොටස් මිල වැඩිවීමේදී මුදලක් ලැබීමේ හිමිකමක් අස්තිත්වය විසින් ප්‍රදානය කළ හැක. එසේ නැතහොත් අස්තිත්වයක් එහි සේවකයන්ට අනිවාර්ය ලෙස (උදා:- සේවය අවසන් කිරීමේදී) හෝ සේවකයාගේ මනාපය අනුව නිදහස් කළ හැකි වන පරිදි කොටස් වලට (කොටස් විකල්ප ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී කොටස් නිකුත් කිරීම ඇතුළුව) අයිතියක් පැවරීමෙන් සේවකයින්ට අනාගතයේදී මුදලින් ගෙවීමක් ලැබීමට හිමිකමක් අස්තිත්වය විසින් පැවරිය හැකිය.
32. සේවකයා සේවය සලසාදෙන අතරම අස්තිත්වය විසින් ලැබුණු සේවය හා එම සේවාවලට ගෙවීම සඳහා වූ වගකීම හඳුනාගත යුතු ය. උදාහරණයක් ලෙස ඇතැම් කොටස්මිල වැඩිවීමේ ගෙවීම් සඳහා වූ හිමිකම් වහාම පවරනු ලබන අතර එම නිසා මුදල් ගෙවීම සඳහා සුදුසුකම් ලැබීමට සේවකයන් විසින් නිශ්චිත සේවා කාලපරිච්ඡේදයන් සම්පූර්ණ කිරීමේ අවශ්‍යතාවයක් නැත. ප්‍රතිවිරුද්ධ තත්ත්වයක් පවතින බවට සාක්ෂි නොමැති විට කොටස් වැඩිවීම වෙනුවෙන් ගෙවීම් ලැබීමට ඇති අයිතීන් වෙනුවෙන් හුවමාරු වන සේවය සේවකයන් විසින් සලසනු ලැබ ඇතැයි අස්තිත්වය විසින් උපකල්පනය කරනු ඇත. ඒ අනුව අස්තිත්වය ලැබුණ සේවය හා ඒ සඳහා ගෙවීමට වගකීමක් වහාම හඳුනාගනී. සේවකයන් යම් නිශ්චිත කාලපරිච්ඡේදයක් සේවය කර අවසන්වන තුරු කොටස් මිල වැඩිවීමේදී කරන ගෙවීම් සඳහා වූ හිමිකම් නොපවරනු ලබන්නේ නම් අස්තිත්වය ලැබුණ සේවය හා ඒවාට ගෙවීම් සඳහා වූ වගකීම එම කාලපරිච්ඡේදය තුළ සේවකයන් සේවාව සලසන්නේ හඳුනාගත යුතුය.
33. වගකීම ප්‍රථම වරට හා එය නිරවුල් කරන තෙක් සෑම වාර්තාකරන දිනයකදීම කොටස් අගය වැඩිවීමේදී මුදල් ලැබීමේ හිමිකම ප්‍රදානය කරන ලද කොන්දේසි හා නියමයන් සහ එදින තෙක් සේවකයන් සේවය සලසා ඇති ප්‍රමාණය සැලකිල්ලට ගනිමින් විකල්ප මිල කිරීමේ ආකෘතියක් භාවිතා කර කොටස් අගය වැඩිවීමේ හිමිකමෙහි සාධාරණ අගය මැනිය යුතු ය.

මුදල් විකල්ප සහිත කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගණුදෙනු

34. අස්තිත්වය විසින් ගණුදෙනුව මුදලින් (හෝ වෙනත් වත්කම්) හෝ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර නිකුත් කිරීමෙන් නිරවුල් කිරීම තෝරාගැනීමට අස්තිත්වයට හෝ ප්‍රතිපාර්ශවයට ඉඩ සලසන කොන්දේසි ඇතුළත් වැඩ පිළිවෙලක් ඇති කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගණුදෙනු සම්බන්ධයෙන් වන විට එම ගණුදෙනුව හෝ එම ගණුදෙනුවේ සංරචකයන් අස්තිත්වය මුදලින් හෝ වෙනත් වත්කමකින් නිරවුල් කිරීමට වගකීමක් ඇති කර ඇත්නම් ඒ තාක් දුරට මුදලින් නිරවුල් කරන කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගණුදෙනුවක් ලෙසද එවැනි වගකීමක් ඇතිකර නැත්නම් ඒ තාක් දුරට ස්කන්ධවලින් නිරවුල් කරන කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගණුදෙනුවක් ලෙසද එවැනි වගකීමක් ඇතිකර නැත්නම් ඒ තාක් දුරට ස්කන්ධ වලින් නිරවුල් කරන කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගණුදෙනුවක් ලෙසද අස්තිත්වය ගිණුම්ගත කළ යුතු ය.

ප්‍රතිපාර්ශවයට නිරවුල් කිරීම පිළිබඳ තේරීමක් කිරීම සඳහා ඉඩ සැලසෙන කොන්දේසි සහිත වැඩපිළිවෙලක් ඇති කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගණුදෙනු

35. කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගණුදෙනුවක් මුදලින්* නිරවුල් කරන්නේද නැත්නම් ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර නිකුත් කිරීමෙන් නිදහස් කරන්නේද යන්න ගැන තෝරා ගැනීමේ අයිතියක් අස්තිත්වය විසින් ප්‍රතිපාර්ශවයට ප්‍රදානය කර ඇත්නම් එවිට අස්තිත්වය විසින් ණය සංරචකයක් (එනම් ගෙවීම් මුදලින් කරන ලෙස ඉල්ලා සිටීමට ප්‍රතිපාර්ශවයට ඇති අයිතිය) සහ ස්කන්ධ සංරචකයක් (එනම් මුදලින් නොව ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර වලින් නිරවුල් කරන ලෙස ඉල්ලීමට ප්‍රතිපාර්ශවයට ඇති අයිතිය) ඇතුළත් වන සංයුක්ත මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක් ප්‍රදානය කර ඇත. ලැබුණ භාණ්ඩ හෝ සේවාවල සාධාරණ අගය සෘජුව මනිනු ලබන සේවකයින් නොවන පාර්ශවයන් සමඟ වන ගණුදෙනු සම්බන්ධයෙන් සංයුක්ත මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල ස්කන්ධ සංරචකයේ අගය භාණ්ඩ හෝ සේවා ලැබුණ දිනට ලැබුණ භාණ්ඩ හෝ සේවා වල සාධාරණ අගය හා එදිනට ණය සංරචකයේ සාධාරණ අගය අතර වෙනස ලෙස මනිනු ලැබේ.

* 35-43 දක්වා වූ ඡේදවල මුදල් යන්න සඳහන් වන සියලුම තත්ති අස්තිත්වයේ වෙනත් වත්කම් ද ඇතුළත් වේ.

36. සේවකයන් සමග වන ගනුදෙනු ඇතුළුව වෙනත් ගනුදෙනු සඳහා අස්තිත්වය විසින් මුදල් හෝ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ලැබීමට හිමිකම් ප්‍රදානය කරන ලද කොන්දේසි හා නියමයන් සැලකිල්ලට ගෙන මනිනු ලබන දිනට සංයුක්ත මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය මැනිය යුතු ය.
37. 36 ඡේදය අදාළ කරගැනීම සඳහා අස්තිත්වය ණය සංරචකයේ අගය ප්‍රථමයෙන් මැනිය යුතු අතර අනතුරුව ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ලැබීම සඳහා ප්‍රතිපාර්ශ්වය විසින් මුදල් ලැබීමට ඇති හිමිකම් අත්හරින බව සැලකිල්ලට ගනිමින් ස්කන්ධ සංරචකයේ සාධාරණ අගය මැනිය යුතු ය. සංයුක්ත මූල්‍ය සාධන පත්‍රයේ සාධාරණ අගය යනු මෙම සංරචක දෙකේ සාධාරණ අගයෙහි එකතුවය. කෙසේ වුවද ප්‍රතිපාර්ශ්වයට නිරවුල් කිරීමේදී තේරීමක් කළ හැකි කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනු බොහෝ විට එක් නිරවුල් කිරීමේ විකල්පයක සාධාරණ අගය අනෙක් විකල්පයේ සාධාරණ අගයට සමාන වන පරිදි සකස් කරනු ලැබේ. උදාහරණයක් ලෙස ප්‍රතිපාර්ශ්වයට කොටස් විකල්ප ලබාගැනීමේ හෝ මුදලින් ගෙවන කොටස්වල වැඩිවීම සඳහා ගෙවීම්වලට ඇති හිමිකම් අතර තේරීමක් තිබිය හැක. එවැනි අවස්ථාවල ස්කන්ධ සංරචකයේ සාධාරණ අගය ශුන්‍ය වන අතර එම නිසා සංයුක්ත මූල්‍ය සාධන පත්‍රයේ සාධාරණ අගය ණය සංරචකයේ සාධාරණ අගය හා සමානය. අනෙක් අතට නිරවුල් කිරීමේ විකල්ප දෙකේ සාධාරණ අගය එකිනෙකට වෙනස්නම් ස්කන්ධ සංරචකයේ සාධාරණ අගය සාමාන්‍යයෙන් ශුන්‍යයට වඩා විශාල වන අතර එවිට සංයුක්ත මූල්‍ය සාධන පත්‍රයේ සාධාරණ අගය ණය සංරචකයේ සාධාරණ අගයට වඩා වැඩිය.
38. සංයුක්ත මූල්‍ය සාධන පත්‍රයේ සෑම සංරචකයක් වෙනුවෙන්ම ලැබුන හෝ අත්පත් කරගත් භාණ්ඩ හෝ සේවා සඳහා අස්තිත්වය වෙන් වෙන්ව ගිණුම් තැබිය යුතු ය. ණය සංරචකය සඳහා මුදලින් නිරවුල් කරන කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනු සම්බන්ධව ඇති නියමයන්ට (30 - 33 ඡේද) අනුකූලව අස්තිත්වය ප්‍රතිපාර්ශ්වය විසින් භාණ්ඩ සපයන හෝ සේවාව සලසන ආකාරය අනුව අත්පත් කරගත් භාණ්ඩ හෝ සේවා සහ එම භාණ්ඩ හෝ සේවාවලට ගෙවීම සඳහා වූ වගකීමක් හඳුනාගත යුතු ය. ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර සඳහා (කිසිවක් ඇත්නම්) අස්තිත්වය ස්කන්ධ නිරවුල් කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනු සඳහා අදාළවන (10 - 29 ඡේද) නියමතාවන්ට අනුකූලව අස්තිත්වය විසින් ප්‍රතිපාර්ශ්වය භාණ්ඩ හෝ සේවා සපයන ආකාරය අනුව ලැබුණ භාණ්ඩ හෝ සේවා සහ ස්කන්ධයේ වැඩිවීම හඳුනාගත යුතුය.
39. නිරවුල් කරන දිනයේදී අස්තිත්වය විසින් වගකීම එහි සාධාරණ අගයට නැවත මැනිය යුතුය. නිරවුල් කිරීමේදී අස්තිත්වය මුදල් ගෙවීම වෙනුවට ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර නිකුත් කරන්නේ නම් නිකුත් කරන ලද ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර සඳහා වූ ප්‍රතිශ්ඨාව ලෙස වගකීම සෘජුවම ස්කන්ධයට මාරු කළ යුතුය.
40. නිරවුල් කිරීමේදී අස්තිත්වය ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර නිකුත් කිරීම වෙනුවට මුදල් ගෙවන්නේ නම් එම ගෙවීම වගකීම සම්පූර්ණයෙන් නිරවුල් කිරීම සඳහා යෙදිය යුතු ය. කලින් හඳුනාගත් යම් ස්කන්ධ සංරචකයක් වේ නම් එය ස්කන්ධයේ තවදුරටත් තිබීමට ඉඩ හැරිය යුතු ය. නිරවුල් කිරීමේදී මුදල් ලැබීම තෝරා ගැනීම මගින් ප්‍රතිපාර්ශ්වය ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ලැබීමේ හිමිකම් අහිමිකර ගනී. කෙසේ වුවද මෙම අවශ්‍යතාවය නිසා ස්කන්ධය තුළ මාරුකිරීම් කිරීමට අස්තිත්වයට ඇති හැකියාව වලක්වනු නොලබයි. එනම්, එක් ස්කන්ධ සංරචකයකින් වෙනත් සංරචකයකට මාරු කිරීමක්.

නිරවුල් කිරීම පිළිබඳව තේරීමක් සඳහා අස්තිත්වයට ඉඩ සලසන නියමයන් සහිත වැඩ පිළිවෙලක් ඇති කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනු.

41. නිරවුල් කිරීම මුදලින්ද නැතිනම් ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර නිකුත් කිරීමෙන්ද යන්න තෝරාගැනීමකට අස්තිත්වයකට ඉඩ සැලසෙන නියමයන් ඇතුළත් වැඩ පිළිවෙලක් ඇති කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනුවක් සම්බන්ධයෙන් වන විට මුදලින් නිරවුල් කිරීම සඳහා ප්‍රචරිත බැඳීමක් ඇත්ද යන්න අස්තිත්වය තීරණය කළ යුතු අතර ඒ අනුව කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනුව ගිණුම්ගත කළ යුතු ය. ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර නිකුත් කිරීමෙන් නිරවුල් කිරීමට තෝරාගැනීමෙහි වාණිජ හරයක් නැතිනම් (එනම් අස්තිත්වයට කොටස් නිකුත් කිරීම නීතියෙන් තහනම් කර තිබීම නිසා) හෝ මුදලින් නිරවුල් කිරීම අතින් පුරුද්දක් ලෙස කිරීම හෝ මුදලින් නිරවුල් කිරීම ප්‍රකාශිත ප්‍රතිපත්තිය වන විට හෝ මුදලින් නිරවුල් කරන ලෙස ප්‍රතිපාර්ශ්වය ඉල්ලූ විට සාමාන්‍යයෙන් මුදලින් නිරවුල් කරන්නේ නම් මුදලින් නිරවුල් කිරීමේ ප්‍රචරිත බැඳීමක් අස්තිත්වයට ඇත.
42. මුදලින් නිරවුල් කිරීම සඳහා අස්තිත්වයට ප්‍රචරිත බැඳීමක් තිබෙනම් 30 - 33 දක්වා ඡේදවල මුදලින් නිරවුල් කරන කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනු සඳහා අදාළ වන අවශ්‍යතා වලට අනුකූලව අස්තිත්වය එම ගනුදෙනුව ගිණුම්ගත කළ යුතු ය.
43. එවැනි බැඳීමක් නොපවතී නම් අස්තිත්වයක් 10 - 29 දක්වා ඡේදවල ස්කන්ධ නිරවුල් කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනු සඳහා අදාළ වන අවශ්‍යතාවලට අනුකූලව එම ගනුදෙනුව ගිණුම්ගත කළ යුතු ය. නිරවුල් කිරීමේදී,
- (අ) අස්තිත්වය මුදලින් නිරවුල් කිරීම තෝරා ගතහොත් මුදල් ගෙවීම ස්කන්ධ හිමිකමක් ප්‍රතිමිලදී ගැනීමක් ලෙස ගිණුම්ගත කළ යුතු ය. එනම් පහත (ඇ) හි සඳහන් කර ඇති ආකාරයට හැර ස්කන්ධයෙන් අඩුකිරීමක් ලෙස,
- (ආ) අස්තිත්වය ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර නිකුත් කිරීමෙන් නිරවුල් කිරීමට තෝරාගත හොත් පහත (ඇ) හි සඳහන් ආකාරයට හැර තවදුරටත් ගිණුම් තැබීමක් අවශ්‍ය නොවේ. (අවශ්‍ය වන්නේ නම් ස්කන්ධයේ එක් සංරචකයකින් තවත් සංරචකයකට මාරු කිරීමක් හැර)

- (ඇ) අස්තිත්වය නිරවුල් කරන දිනට වැඩි සාධාරණ අගය සහිත නිරවුල් කිරීමේ විකල්පය තෝරාගන්නේ නම් අස්තිත්වය විසින් දෙනු ලබන අතිරික්ත වටිනාකම අමතර වියදමක් ලෙස හඳුනාගත යුතු ය. එනම් ගෙවූ මුදල සහ එසේ නොවූයේ නම් නිකුත් කළ හැකිව තිබුණ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය අතර වෙනස හෝ නිකුත් කරන ලද ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය සහ එසේ නොවී නම් ගෙවීමට සිදුවිය හැකිව තිබුණ මුදල අතර වෙනස යන දෙකින් අදාළ වන මුදල.

හෙළිදරව් කිරීම

44. අස්තිත්වයක් විසින් කාලපරිච්ඡේදයේ පැවති කොටස් පදනම් ගෙවීම් වැඩ පිළිවෙලවල්වල ස්වභාවය හා ප්‍රමාණය පිළිබඳව එහි මූල්‍ය ප්‍රකාශ පරිශීලකයන්ට අවබෝධ කර ගැනීමට හැකිවන පරිදි තොරතුරු හෙළිදරව් කළ යුතු ය.
45. 44 වැනි ඡේදයේ සඳහන් මූලධර්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා අස්තිත්වයක් විසින් අවම වශයෙන් පහත සඳහන් දෑ හෙළිදරව් කළ යුතු ය.
- (අ) පැවරීමේ අවශ්‍යතා, ප්‍රදානය කරන ලද විකල්පවල උපරිම කාලය, නිරවුල් කිරීමේ ක්‍රමය (උදා:- මුදලින් ද නැත්නම් ස්කන්ධ වලින් ද) වැනි එක් එක් වැඩ පිළිවෙලවල්වල කොන්දේසි හා නියමයන් ඇතුළුව කාලපරිච්ඡේදය තුළ ඕනෑම අවස්ථාවක පැවතුන සෑම කොටස් පදනම් ගෙවීම් වැඩ පිළිවෙලක් පිළිබඳ විස්තරයක්. 44 වැනි ඡේදයේ මූලධර්මය තෘප්ත කිරීම සඳහා සෑම වැඩ පිළිවෙලක්ම වෙනම හෙළිදරව් කිරීම අවශ්‍යවන්නේ නම් මිස අස්තිත්වයක් විසින් බොහෝදුරට සමාන වර්ගයේ කොටස් පදනම් ගෙවීම් වැඩ පිළිවෙලවල් ඇතිවීම එම තොරතුරු සමාහාර කළ හැකිය.
- (ආ) පහත සඳහන් එක් එක් විකල්ප කාණ්ඩ සඳහා කොටස් විකල්පවල සංඛ්‍යාව හා බරතැබූ සාමාන්‍ය ක්‍රියාත්මක මිල ගණන්;
- (i) කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ දී හිඟව ඇති,
  - (ii) කාලපරිච්ඡේදය තුළ ප්‍රදානය කරන ලද,
  - (iii) කාලපරිච්ඡේදය තුළ අහිමි කළ,
  - (iv) කාලපරිච්ඡේදය තුළ ක්‍රියාත්මක කළ,
  - (v) කාලපරිච්ඡේදය තුළ කල් ඉකුත් වූ ,
  - (vi) කාලපරිච්ඡේදය අගදී හිඟව ඇති, සහ,
  - (vii) කාලපරිච්ඡේදය අගදී ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැකියාව ඇති ප්‍රමාණය.
- (ඇ) කාල පරිච්ඡේදය තුළ ක්‍රියාත්මක කළ කොටස් විකල්ප සඳහා ක්‍රියාත්මක කළ දිනට පැවති බරතැබූ සාමාන්‍ය කොටස්මිල කාලපරිච්ඡේදය පුරා නිරන්තර පදනමින් කොටස් විකල්ප ක්‍රියාත්මක කරන ලද්දේ නම් අස්තිත්වයට ඒ වෙනුවට කාල පරිච්ඡේදය තුළ පැවති සාමාන්‍ය බරතැබූ කොටස් මිල හෙළිදරව් කළ හැකිය.
- (ඈ) කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී ඉතිරිව ඇති කොටස් විකල්පයන් සඳහා ක්‍රියාත්මක කරන මිල ගණන්වල පරාසය සහ බරතැබූ සාමාන්‍ය ඉතිරි ගිවිසුම්ගත ආයුකාලය. එම විකල්ප ක්‍රියාත්මක කරන මිල ගණන්වල පරාසය පළල් නම් නිකුත් කරනු ලැබිය හැකි අතිරේක කොටස් ගණන සහ කාලවකවානුව සහ එම විකල්ප ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී ලැබිය හැකි මුදල් තක්සේරු කිරීම සඳහා අර්ථාන්විත වනසේ ඉතිරි විකල්පයන් පරාසවලට බෙදිය යුතු ය.
46. කාලපරිච්ඡේදය තුළ ලැබුණ භාණ්ඩ හෝ සේවාවල සාධාරණ අගය තීරණය කළේ කෙසේ ද යන්න හෝ ප්‍රදානය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල අගය තීරණය කළේ කෙසේ ද යන්න මූල්‍ය ප්‍රකාශ පරිශීලකයන්ට අවබෝධ කරගත හැකිවන තොරතුරු අස්තිත්වයක් හෙළිදරව් කළ යුතු ය.
47. 46 ඡේදයේ මූලධර්මය ක්‍රියාත්මක කිරීම උදෙසා අස්තිත්වයට ලැබුණ භාණ්ඩ හෝ සේවාවල සාධාරණ අගය අස්තිත්වයේ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර සඳහා ලැබුණ ප්‍රතිස්ථාව ලෙස වක්‍රව ප්‍රදානය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය සැලකිල්ලට යොමුකර මනින ලද්දේනම් අස්තිත්වය අඩුකරමින් පහත සඳහන් දෑ හෙළිදරව් කළ යුතු ය.
- (අ) කාලපරිච්ඡේදය තුළ ප්‍රදානය කළ කොටස් විකල්ප සඳහා ඇතුළුව මැනුම් කළ දිනට ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර සංඛ්‍යාව සහ එම ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල බරතැබූ සාමාන්‍ය සාධාරණ අගය මනින ලද්දේ කෙසේ ද යන්න පිළිබඳ තොරතුරු.
- (i) භාවිතා කළ විකල්ප මිල කිරීමේ ආකෘතිය සහ බරතැබූ සාමාන්‍ය කොටස් මිල ක්‍රියාත්මක කළ මිල, අපේක්ෂිත විවලතාව, විකල්ප ආයු කාලය, අපේක්ෂිත ලාභාංශ, අවදානම් රහිත පොළී අනුපාතිකය ඇතුළුව එම ආකෘතිය සඳහා භාවිතා කළ යෙදවුම් සහ භාවිතා කළ ක්‍රමය සහ කලින් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැකියාව සම්බන්ධ බලපෑම් සැලකිල්ලට ගැනීම සඳහා කළ උපකල්පන ඇතුළුව එම ආකෘතිය සඳහා භාවිතා කළ වෙනත් යම් යෙදවුම්,

- (ii) අපේක්ෂිත විචල්‍යතාව කොතෙක් දුරට ඓතිහාසික විචල්‍යතාව පදනම් කරගෙන තිබේ ද? යන්න පිළිබඳව පැහැදිලි කිරීමක් ඇතුළුව අපේක්ෂිත විචල්‍යතාව නිශ්චය කළ ආකාරය, සහ
- (iii) වෙළඳපොළ තත්ත්වයන් වැනි වෙනත් විකල්ප ප්‍රදානයේ වෙනසම් ගති ලක්ෂණයන් සාධාරණ අගය මැනීම සඳහා ඇතුළත් කරන ලද්දේ ද යන්න හා එසේ කළේ ඒ කෙසේ ද යන වග ඇතුළුව මැනුම් කළ දිනට එම විකල්පවල බරතැබූ සාමාන්‍ය සාධාරණ අගය සහ එම සාධාරණ අගය මනින ලද ආකාරය පිළිබඳ තොරතුරු.
- (ආ) කාලපරිච්ඡේදය තුළ ප්‍රදානය කළ වෙනත් ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර සඳහා; (එනම් කොටස් විකල්ප හැර වෙනත්)
- (i) සාධාරණ අගය නිරීක්ෂණය කළ හැකි වෙළඳපොළ මිලක් මත පදනම් කර ගෙන මැනීම කර නැත්නම් එය තීරණය කළේ කෙසේ ද?
- (ii) සාධාරණ අගය ගණනය කිරීම සඳහා අපේක්ෂිත ලාභාංශ සැලකිල්ලට ගන්නා ලද්දේද එසේ නම් ඒ කෙසේද යන්න, සහ
- (iii) ප්‍රදානය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල වෙනත් ගතිලක්ෂණ කිසිවක් සාධාරණ අගය මැනීම සඳහා සැලකිල්ලට ගනු ලැබුවේ ද එසේ නම් ඒ කෙසේ ද යන්න.
- (ඇ) කාල පරිච්ඡේදය තුළ විකරණය කරන ලද කොටස් පදනම් ගෙවීම් වැඩ පිළිවෙලවල් සඳහා -
- (i) එම විකරණය කිරීම් පිළිබඳ පැහැදිලි කිරීමක්
- (ii) ප්‍රදානය කළ වර්ධක සාධාරණ අගය (එම විකරණය කිරීම්වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස),
- (iii) අදාළ තත්ති ඉහත (අ) සහ (ආ) හි දැක්වෙන අවශ්‍යතා වලට සංගතිතාවයෙන් යුතුව ප්‍රදානය කළ වර්ධක සාධාරණ අගය මැනුම් කළ ආකාරය පිළිබඳ තොරතුරු.
48. අස්තිත්වය විසින් කාලපරිච්ඡේදය තුළ ලැබුණ හාණ්ඩ හෝ සේවාවල සාධාරණ අගය සෘජුව මැන ඇත්නම් අස්තිත්වය විසින් එම සාධාරණ අගය තීරණය කළ ආකාරය හෙළිදරව් කළ යුතු ය. උදාහරණ ලෙස එම හාණ්ඩ හෝ සේවා සඳහා වූ වෙළඳපොළ මිලකට සාධාරණ අගය මැන තිබේ ද යන්න.
49. අස්තිත්වය 13 ඡේදයේ ඇති උපකල්පනය බිඳහෙලා ඇත්නම් එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතු අතර උපකල්පනය බිඳහෙලන ලද්දේ ඇයි දැයි යන්න ගැන පැහැදිලි කිරීමක් දිය යුතු ය.
50. කාලපරිච්ඡේදය සඳහා අස්තිත්වයේ ලාභය හෝ අලාභය කෙරෙහි සහ එහි මූල්‍ය තත්ත්වය කෙරෙහි කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනුවල බලපෑම පිළිබඳ මූල්‍ය ප්‍රකාශ පරිශීලකයන්ට අවබෝධකරගත හැකිවන තොරතුරු අස්තිත්වයක් හෙළිදරව් කළ යුතු ය.
51. 50 ඡේදයේ මූලධර්මය ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා අස්තිත්වය අඩු තරමින් පහත සඳහන් දෑවන් හෙළිදරව් කළ යුතු ය.
- (අ) කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනුවලදී ලැබුණ හාණ්ඩ හෝ සේවා වත්කම් ලෙස හඳුනාගැනීම සඳහා සුදුසුකම් නොලැබීම නිසාවෙන් එම අවස්ථාවේදීම වියදමක් ලෙස හඳුනාගැනීම නිසා කාලපරිච්ඡේදය හඳුනාගත් මුළු වියදම ස්කන්ධ වලින් නිරවුල් කළ කොටස් පදනම් ගෙවීම් ලෙස ගිණුම්ගත කළ ගනුදෙනුවලින් පැන නැගී වියදම් කොටස වෙනම හෙළිදරව් කිරීම් සහිතව.
- (ආ) කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනු වලින් පැන නගින වගකීම් සඳහා:
- (i) කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී මුළු ධාරණ අගය, සහ,
- (ii) කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී මුදල් හෝ වෙනත් වත්කම් වලට ප්‍රතිපාර්ශ්වයේ ඇති අයිතිය පවරා ඇති වගකීම්වල කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ මුළු නෛසර්ගික අගය (උදා:- කොටස් මිල වැඩිවීමේ අයිතිය පවරන ලද)
52. මෙම SLFRS යෙන් හෙළිදරව් කිරීමට නියමිත තොරතුරුවලින් 44, 46 සහ 50 යන ඡේදවල මූලධර්මයන් තෘප්ත නොකරන්නේ නම් අස්තිත්වය ඒවා තෘප්ත කිරීම සඳහා අවශ්‍ය වන්නා වූ අතිරේක තොරතුරු හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

සංක්‍රාන්තීය විධිවිධාන

53. ස්කන්ධ නිරවුල් කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනු සම්බන්ධයෙන් අස්තිත්වයක් 2012 ජනවාරි 01 දිනට පසුව හෝ මෙම SLFRS ය ක්‍රියාත්මක වන තෙක් පවරා නොමැති කොටස්, කොටස් විකල්ප, හෝ වෙනත් ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ප්‍රදානය කිරීම සඳහා මෙම SLFRS ය ව්‍යවහාර කළ යුතු ය.

54. [ඉවත් කරන ලදී.]
55. [ඉවත් කරන ලදී.]
56. [ඉවත් කරන ලදී.]
57. [ඉවත් කරන ලදී.]
58. [ඉවත් කරන ලදී.]
59. [ඉවත් කරන ලදී.]

බලපවත්වන දිනය

60. අස්තිත්වයක් විසින් මෙම SLFRS ය 2012 ජනවාරි 01 දින හෝ ඊට පසු ආරම්භ වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා ව්‍යවහාර කළ යුතු ය. එයට කලින් ව්‍යවහාරය උනන්දු කෙරේ. අස්තිත්වයක් විසින් මෙම SLFRS ය 2012 ජනවාරි 01 දිනට පෙර ආරම්භවන කාලපරිච්ඡේද සඳහා ව්‍යවහාර කරන්නේ නම් එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතු ය.
61. [ඉවත් කරන ලදී.]
62. [ඉවත් කරන ලදී.]

අ පරිශීෂ්ඨය

නිර්වචන පද

මෙම පරිශීෂ්ඨය මෙම SLFRS යේ අත්‍යවශ්‍ය කොටසකි.

මුදලින් නිරවුල් කරන කොටස්
පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනු

භාණ්ඩ හෝ සැපයුම්කරුවන්ට අස්තිත්වයේ කොටස් හෝ අස්තිත්වයේ වෙනත් සාධන පත්‍රවල මිල (හෝ අගය) පදනම් කරගෙන අස්තිත්වය විසින් මුදල් හෝ වෙනත් වත්කමක් පැවරීම මගින් නිරවුල් කිරීම සඳහා වගකීමකට එළඹෙමින් භාණ්ඩ හෝ සේවා මිලට ගැනීමේ ගනුදෙනුවක් කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනුවක් වේ.

සේවකයන් සහ එවැනි සේවා
සපයන වෙනත් අය

අස්තිත්වයට පෞද්ගලික සේවා සපයන පුද්ගලයන් සහ (අ) නීති හෝ බදු කාර්යයන් සඳහා සේවකයන් ලෙස සලකන පුද්ගලයන් හෝ (ආ) නීති හෝ බදු කාර්යයන් සඳහා සේවකයන් ලෙස සලකන පුද්ගලයන් මෙන් අස්තිත්වය සඳහා එහි මෙහෙයවීම යටතේ වැඩ කරන තැනැත්තන් හෝ (ඇ) සේවකයන් සලසන සේවයට සමාන සේවා සලසන පුද්ගලයන්. උදාහරණයක් ලෙස එම පදයෙන් සියලුම කළමනාකරණ සේවකයන් අදහස් කෙරේ. එනම් විධායක නොවන අධ්‍යක්ෂකවරුන් ඇතුළුව අස්තිත්වයේ කාර්යයන් සැලසුම් කිරීම, අධීක්ෂණය සහ පාලනය සඳහා අධිකාරය හා වගකීම ඇති පුද්ගලයින්.

ස්කන්ධ සාධන පත්‍රය

අස්තිත්වයක සියලුම වගකීම්* අඩුකිරීමෙන් පසු ඉතිරි වත්කම්වලට හිමිකම් සඳහා සාක්ෂි සපයන ගිවිසුමකි.*

ප්‍රදානය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රය

කොටස් පදනම් ගෙවීම් වැඩ පිළිවෙල යටතේ අස්තිත්වයක් විසින් අස්තිත්වයේ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයක් සම්බන්ධ (කොන්දේසි සහිතව හෝ කොන්දේසි රහිතව) වෙනත් පාර්ශවයකට පවරා දෙන අයිතිය.

* වගකීමක් යනු එය නිරවුල් කිරීමේ දී ආර්ථික ප්‍රතිලාභ වලින් යුත් සම්පත් අස්තිත්වයෙන් පිටතට ගලායනු ඇතැයි අපේක්ෂිත අතිත සිදුවීම් වලින් පැනනගින්නා වූ අස්තිත්වයේ ප්‍රවර්තන බැඳීමක් ලෙස ආකෘතිමය රාමුව නිර්වචනය කරයි(එනම් අස්තිත්වයේ මුදල් හෝ වෙනත් වත්කම් පිටතට ගලා යාම)

ස්කන්ධ නිරවුල් කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනුව	අස්තිත්වයේ සාධන පත්‍ර සඳහා ප්‍රතිශ්ඨාව ලෙස අස්තිත්වය විසින් භාණ්ඩ හෝ සේවා ලබාගැනීම සිදුවන කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනුවක් කොටස් හෝ කොටස් විකල්ප ඇතුළුව)
සාධාරණ අගය	දැනුම හා කැමැත්ත ඇති පාර්ශවයන් අතර අතේ දුරින් වූ ගනුදෙනුවක දී වත්කමක් හුවමාරු කළ හැකි හෝ වගකීමක් නිරවුල් කළ හැකි හෝ ප්‍රදානය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයක් හුවමාරු කළ හැකි අගයයි.
ප්‍රදානය කරන දිනය	අස්තිත්වය හා ප්‍රතිපාර්ශවය වැඩ පිළිවෙල පිළිබඳ නියමයන් හා කොන්දේසි පිළිබඳ දෙදෙනා අතර අවබෝධයක් ඇතිවන අවස්ථාව වන අස්තිත්වය හා වෙනත් පාර්ශවයක් (සේවකයකු ඇතුළුව) කොටස් පදනම් ගෙවීම් වැඩ පිළිවෙලකට එකඟවන දිනයයි. ප්‍රදාන දිනයේ දී අස්තිත්වය විසින් යම් පැවරීමේ කොන්දේසියක් නිශ්චිතව ඇත්නම් ඒවා සපුරාලීමට යටත්ව මුදල්වලට වෙනත් වත්කම්වලට හෝ අස්තිත්වයේ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර වලට ඇති හිමිකම පවරයි. එම ගිවිසුම අනුමත කිරීමේ ක්‍රියාවලියකට යටත්නම් (උදාහරණ ලෙස කොටස් හිමියන්ගේ අනුමැතිය) එම අනුමැතිය ලබාගත් දිනය ප්‍රදානය කිරීමේ දිනය වේ.
නෛසර්ගික අගය	ප්‍රතිපාර්ශවයට (කොන්දේසි සහිතව හෝ රහිතව) දායකවීමට හිමිකම ඇති හෝ එයට ලැබීමට හිමිකම ඇති කොටස්වල සාධාරණ අගය හා ප්‍රතිපාර්ශවය විසින් එම කොටස්වලට ගෙවීමට නියමිත මිල (එවැන්නක් වේ නම්) අතර වෙනසය. උදාහරණයක් ලෙස ක්‍රියාත්මක කළ හැකි මිල රු. 15* ක් වූ සාධාරණ අගය රු. 20ක් වන කොටසක රු. 5/-ක නෛසර්ගික අගයක් ඇත.
වෙළඳපොළ කොන්දේසිය	ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයක ක්‍රියාත්මක මිල පැවරීම හෝ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැකියාව කොටසකට යම් නිශ්චිත මිලක් හෝ කොටස් විකල්පයක යම් නිශ්චිත නෛසර්ගික අගයක් හෝ වෙනත් අස්තිත්වයන් ගේ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල වෙළඳපොළ මිල දර්ශකයකට සාපේක්ෂව අස්තිත්වයේ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර වෙළඳපොළ මිලෙහි යම් නිශ්චිත ඉලක්කයක් ලඟාකර ගැනීම වැනි අස්තිත්වයේ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල වෙළඳපළ මිල හා සම්බන්ධව කොන්දේසියකි.
මනින දිනය	මෙම SLFRS පරමාර්ථ සඳහා ප්‍රදානය කරන ස්කන්ධ සාධනපත්‍රවල සාධාරණ අගය මනින දිනය වේ. සේවකයන් සහ සමාන සේවා සපයන වෙනත් අය සමග වන ගනුදෙනු සඳහා මනින දිනය වන්නේ ප්‍රදානය කරන දිනයයි. සේවකයන් නොවන පාර්ශවයන් සමග (සහ සමාන සේවා සපයන තැනැත්තන්) කරන ගනුදෙනු සම්බන්ධයෙන් මනින දිනය වන්නේ අස්තිත්වය භාණ්ඩ ලබාගන්නා දිනය හෝ ප්‍රතිපාර්ශවය සේවාව සලසන දිනයයි.
ප්‍රතිභාර (යළි එකතු කිරීමේ)ලක්ෂණය	පාවිච්චි කළ (ක්‍රියාත්මක කළ) මිල තෘප්ත කිරීම සඳහා මුදල් වෙනුවට විකල්ප ධාරකයා අස්තිත්වයේ කොටස් භාවිතා කර පූර්වයෙන් ප්‍රදානය කළ විකල්ප පාවිච්චි කරනවිට ස්වයංක්‍රීයව අතිරේක කොටස් විකල්ප ප්‍රදානය කෙරෙන ලක්ෂණයයි.
ප්‍රතිභාර විකල්පය	පූර්ව කොටස් විකල්පයක ක්‍රියාත්මක කළ මිල තෘප්ත කිරීම සඳහා කොටසක් භාවිතා කළ විට අළුතින් ප්‍රදානය කරන කොටස් විකල්පය
කොටස් පදනම් ගෙවීම්වැඩ පිළිවෙල	අස්තිත්වයේ කොටස් හෝ අස්තිත්වයේ වෙනත් ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල මිල පදනම් වූ අගයන්ට අනෙක් පාර්ශවයට මුදල් හෝ අස්තිත්වයේ වෙනත් වත්කම් හෝ යම් පැවරීමේ කොන්දේසි කිසිවක් වේ නම් ඒවා සපුරාලීමට යටත්ව අස්තිත්වයේ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ලැබීමට හිමිකම් ලැබෙන පරිදි අස්තිත්වය හා වෙනත් පාර්ශවයක් (සේවකයකුද ඇතුළුව) සමග ඇති කරගන්නා කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනුවකට එළඹෙන ගිවිසුමකි.

* මෙම පරිශිෂ්ටයේ මූලාසනය වටිනාකම රුපියල් (රු) වලින් ප්‍රකාශ කෙරේ.

කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනුව	අස්තිත්වයේ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර සඳහා (කොටස් හෝ කොටස් විකල්ප) ප්‍රතිශ්ඨාව වශයෙන් අස්තිත්වයට භාණ්ඩ හෝ සේවා ලැබෙන හෝ අස්තිත්වයේ කොටස් හෝ වෙනත් ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල මිල පදනම් කරගෙන එම භාණ්ඩ සැපයුම්කරුවන්ට ගෙවිය යුතු වගකීම්වලට බැඳෙමින් අස්තිත්වය භාණ්ඩ හෝ සේවා අත්පත් කරගන්නා ගනුදෙනුවකි.
කොටස් විකල්පය	ස්ථාවර හෝ තීරණය කළ හැකි මිලකට අස්තිත්වයේ කොටස්වලට දායකවීම සඳහා නිශ්චිත කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා ධාරකයාට හිමිකමක් ලැබෙන එහෙත් ඒ සඳහා බැඳීමක් නැති ගිවිසුමකි.
පැවරීම	හිමිකමක් බවට පත්වීම. කොටස් පදනම් ගෙවීම් වැඩ පිළිවෙලක් යටතේ මුදල් වෙනත් වත්කම් හෝ අස්තිත්වයේ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ලැබීමට ප්‍රතිපාර්ශවයට අයිතිය පැවරෙනුයේ ප්‍රතිපාර්ශවය විසින් තවදුරටත් සපුරාලිය යුතු කිසියම් නිශ්චිත පැවරුම් කොන්දේසියක් නොමැති විටය.
පැවරීමේ කොන්දේසි	කොටස් පදනම් ගෙවීම් වැඩ පිළිවෙලක් යටතේ මුදල්, අනෙකුත් වත්කම් හෝ අස්තිත්වයේ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවලට ප්‍රතිපාර්ශවයට හිමිකම් කීම සඳහා ප්‍රතිපාර්ශවය විසින් සපුරාලිය යුතු සේවාවන් අස්තිත්වයට ලැබේදැයි තීරණය කරන කොන්දේසිත්ය. පැවරුම් කොන්දේසි එක්කෝ සේවා කොන්දේසි නැතහොත් කාර්යසාධන කොන්දේසි වේ. සේවා කොන්දේසි යටතේ ප්‍රතිපාර්ශවය විසින් නිශ්චිත කාලපරිච්ඡේදයක සේවය සම්පූර්ණ කිරීම අවශ්‍ය කෙරේ. කාර්යය සාධන කොන්දේසි යටතේ ප්‍රතිපාර්ශවය විසින් නිශ්චිත කාල පරිච්ඡේදයක් සඳහා සේවය සම්පූර්ණ කිරීම සහ නිශ්චිත කාර්ය සාධන මට්ටමක් ලඟාකර ගැනීම අවශ්‍ය කෙරේ. (නිශ්චිත කාලපරිච්ඡේදයක් තුළදී අස්තිත්වයේ ලාභ නිශ්චිත ප්‍රමාණයකින් වැඩි කිරීම වැනි) කාර්යය සාධන කොන්දේසියකට වෙළඳපොළ කොන්දේසියක් ඇතුළත් විය හැක.
පැවරීමේ කාලපරිච්ඡේදය	කොටස් පදනම් ගෙවීම් වැඩ පිළිවෙලක නිශ්චිත පැවරීමේ කොන්දේසි සියල්ල සපුරා ලිය යුතු කාලසීමාව.
ආ පරිශීෂ්ඨය	
ව්‍යවහාර කිරීමේ මග පෙන්වීම්	
මෙම පරිශීෂ්ඨය SLFRS හි අත්‍යවශ්‍ය කොටසකි.	
ප්‍රදානය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය ඇස්තමේන්තු කිරීම	
ආ1. සේවකයන්ට කරන කොටස් හෝ කොටස් විකල්ප ප්‍රදානයක පොදු ලක්‍ෂණයක් වන නිශ්චිත නියමයන් හා කොන්දේසි පිළිබඳ අවධානය යොමු කරමින් ප්‍රදානය කළ කොටස් හෝ කොටස් විකල්පවල සාධාරණ අගය මැනීම මෙම පරිශීෂ්ඨයේ ආ2 - ආ41 දක්වා ඡේදවල සාකච්ඡා කෙරේ. එම නිසා එය පරිපූර්ණ වූවක් නොවේ. තව ද පහත සාකච්ඡා කරන ඇගයීම් ප්‍රශ්න සේවකයන්ට ප්‍රදානය කරන කොටස් සහ විකල්ප සඳහා යොමු කරන බැවින් කොටස් හා කොටස් විකල්පවල සාධාරණ අගය ප්‍රදානය කරන දිනට මනින බැව් උපකල්පනය කෙරේ. කෙසේ වුව ද පහත සාකච්ඡා කෙරෙන බොහෝ ඇගයීම් ප්‍රශ්න අස්තිත්වය භාණ්ඩ ලබාගන්නා හෝ ප්‍රතිපාර්ශවය සේවය සලසන දිනට සේවකයන් නොවන පාර්ශවයන්ට කොටස් හෝ කොටස් විකල්ප ප්‍රදානය කිරීමේ සන්දර්භය තුළ සාධාරණ අගය තක්සේරු කිරීමේදී ද අදාළ වේ.	
කොටස්	
ආ2. සේවකයන්ට ප්‍රදානය කළ කොටස් සම්බන්ධයෙන් සාධාරණ අගය මැනිය යුත්තේ කොටස් ප්‍රදානය කරන ලද නියමයන් හා කොන්දේසි (19 - 21 දක්වා ඡේද ප්‍රකාරව සාධාරණ අගය මැනීමෙන් අනතුරු ඇති පැවරුම් කොන්දේසි හැර) සැලකිල්ලට ගැනීම සඳහා අවශ්‍ය ගැලපුම් කරන ලද අස්තිත්වයේ කොටස්වල වෙළඳපොළ මිලටය. (හෝ අස්තිත්වයේ කොටස් ප්‍රසිද්ධියේ අලෙවි කරන්නේ නැත්නම් ඇස්තමේන්තු කළ වෙළඳපොළ මිල)	

- ආ3. උදාහරණයක් ලෙස පැවරුම් කාලපරිච්ඡේදය තුළ ලාභාංශ ලැබීමට සේවකයාට හිමිකම් නැත්නම් මෙම සාධකය ප්‍රදානය කළ කොටස් වල සාධාරණ අගය ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී සැලකිල්ලට ගත යුතු ය. එසේම කොටස් පැවරීමේ දිනට පසු වෙනත් අයට පැවරීමේ සීමා කිරීම් වලට යටත් වේ නම් එම සාධකය සැලකිල්ලට ගත යුතු ය. දැනුමැති කැමති වෙළඳපොළ සහභාගිවන්නෙක් එම කොටසකට ගෙවිය හැකි මිල කෙරෙහි පශ්චාත් පැවරුම් සීමා කිරීම් බලපාන තාක් දුරට පමණක් එය සීමා වේ. උදාහරණයක් ලෙස කොටස් පුළුල් හා සක්‍රීය වෙළඳපොළක වෙළඳාම් කරන්නේ නම් පශ්චාත් පැවරුම් හුවමාරු සීමා කිරීම් දැනුමැති කැමති වෙළඳපොළ සහභාගිවන්නකු එම කොටස් සඳහා ගෙවනු ලැබිය හැකි මිල කෙරෙහි බලපෑමක් ඇති වේ නම් ඒ ඉතා සුළු වශයෙනි. ප්‍රදානය කළ කොටස්වල ප්‍රදානය කළ දිනට සාධාරණ අගය ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී පැවරීමේ කාල පරිච්ඡේදය තුළ පැවති පැවරීමේ සීමා කිරීම් හෝ වෙනත් සීමා කිරීම් සැලකිල්ලට නොගත යුතු ය. ඊට හේතුව 19 සිට 21 දක්වා ඡේදවලට අනුකූලව ගිණුම්ගත කරනු ලබන එම සීමාකිරීම් පැන නගිනුයේ පැවරීමේ කොන්දේසිවල පැවැත්ම නිසාය.

කොටස් විකල්ප

- ආ4. සේවකයන්ට ප්‍රදානය කරන කොටස් විකල්ප සඳහා බොහෝ අවස්ථාවල වෙළඳපොළ මිල ගණන් ලබා ගැනීමට නැත. වෙළඳාම් කරන විකල්පවලට අදාළ නොවන නියමයන් හා කොන්දේසිවලට යටත් විකල්ප ප්‍රදානය කිරීම ඊට හේතුවය. ඒ සමාන නියමයන් හා කොන්දේසි සහිත වෙළඳාම් කරන විකල්ප නොතිබේ නම් ප්‍රදානය කරන ලද විකල්පවල සාධාරණ අගය විකල්ප මිල කිරීමේ ආකෘතියක් භාවිතා කිරීමෙන් ඇස්තමේන්තු කළ යුතු ය.
- ආ5. දැනුමැති කැමති වෙළඳපොළ සහභාගිවන්නෙකු විසින් සලකා බලන සාධක විකල්ප මිල කිරීමේ ආකෘතියක් තෝරා ගැනීමේදී අස්තීත්වය සලකා බැලිය යුතුය. උදාහරණ ලෙස සේවක විකල්පවලට දිගු ආයු කාලයක් ඇති අතර ඒවා සාමාන්‍යයෙන් පැවරුම් දිනය හා විකල්ප ආයු කාලය අවසන් වන දිනය අතර කාලපරිච්ඡේදය තුළදී ක්‍රියාත්මක කළ හැකි අතර බොහෝවිට ඒවා කලින් ක්‍රියාත්මක කෙරේ. ප්‍රදාන දින විකල්පවල සාධාරණ අගය ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී මෙම සාධක සැලකිල්ලට ගත යුතු ය. බොහෝ අස්තීත්වයන්ට විකල්පයේ ආයු කාලය අවසන් වීමට පෙර ක්‍රියාත්මක කිරීමට ඇති හැකියාවට අවකාශ නොදෙන බලැක් ස්කෝල් මර්ටන් සූත්‍රය (Black - Scholes -Merton- Fomula) භාවිතා කිරීමට නොහැකි වන අතර අපේක්ෂා කරන කලින් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ බලපෑම් ප්‍රමාණවත් ලෙස පෙන්වුම් නොකෙරෙනු ඇත. එය අනපේක්ෂිත හදිසි විවලතාවන් සහ විකල්පයේ ආයු කාලය තුළ වෙනස් වීමට හැකි වෙනත් ආකෘති යෙදවුම් සඳහා අවකාශ සලසනු නොලබයි. කෙසේ වෙතත් සාපේක්ෂකව කෙටි ගිවිසුම් ආයු කාලය සහිත කොටස් විකල්ප සඳහා හෝ පැවරීමේ දිනයෙන් පසු කෙටි කාල පරිච්ඡේදයක් ඇතුලත ක්‍රියාත්මක කළ යුතු ඒවාට ඉහත හඳුනාගනු ලැබූ සාධක ආදාළ නොවනු ඇත. මෙවැනි අවස්ථාවලදී බලැක් ස්කෝල් මර්ටන් සූත්‍රය මගින් වඩා නම්‍ය විකල්ප මිල කිරීමේ ආකෘතියකින් සැපයෙන අගයට සැහෙන දුරට සමාන අගයක් ගෙන දෙනු ඇත.
- ආ6. සියලුම මිල කිරීමේ ආකෘතීන් අඩුතරමින් පහත සඳහන් සාධක සැලකිල්ලට ගනු ලැබේ.
- (අ) විකල්පයේ ක්‍රියාත්මක මිල,
  - (ආ) විකල්පයේ ආයු කාලය,
  - (ඇ) අදාළ කොටස්වල වර්තමාන මිල,
  - (ඈ) කොටස්වල අපේක්ෂිත මිල වෙනස්වීම,
  - (ඉ) කොටස්වල අපේක්ෂිත ලාභාංශ, (යෝග්‍ය වන්නේ නම්) සහ
  - (ඊ) විකල්පයේ ආයු කාලය සඳහා අවදානම් රහිත පොළී අනුපාතිකය.

- ආ7. දැනුමැති කැමති වෙළඳපොළ සහභාගිවන්නන් මිල නිශ්චය කිරීමේදී සලකා බලනු ලබන වෙනත් සාධක ද සැලකිල්ලට ගත යුතු ය. (19 - 22 දක්වා ඡේදවලට අනුකූලව සාධාරණ අගය මැනීමේ දී අනහැර ඇති පැවරීමේ කොන්දේසි හා යළි එකතු කිරීමේ ලක්ෂණ හැර)

- ආ8. උදාහරණයක් ලෙස සේවකයකුට ප්‍රදානය කර ඇති කොටස් විකල්පයක් දර්ශීය ලෙස නිශ්චිත කාලපරිච්ඡේදය තුළදී ක්‍රියාත්මක කළ නොහැක. (උදා: පැවරීමේ කාලපරිච්ඡේදය තුළ හෝ සුරැකුම්පත් නියාමන ආයතන විසින් නිශ්චය කර ඇති කාලපරිච්ඡේදය තුළ) භාවිත කරන මිල ආකෘතිය වෙනත් ආකාරයකට විකල්පය එහි ආයු කාලය තුළ ඕනෑම විටක ක්‍රියාත්මක කළ හැකි බව උපකල්පනය කරන්නේ නම් මෙම සාධකය සැලකිල්ලට ගත යුතු ය. කෙසේ වුවද විකල්පයේ ආයු කාලය අවසානයේදී පමණක් ක්‍රියාත්මක කළ හැකි විකල්ප අගය කරන විකල්ප මිල කිරීමේ ආකෘතියක් අස්තීත්වය භාවිතා කරන්නේ නම් පැවරීමේ කාල පරිච්ඡේදය තුළ ක්‍රියාත්මක කිරීමට නොහැකිවීම පිළිබඳව ගැළපීමක් අවශ්‍ය නොවේ. (හෝ විකල්පයේ ආයු කාලය තුළ වෙනත් කාලපරිච්ඡේද) හේතුව එම ආකෘතිය විකල්ප එම කාලපරිච්ඡේද තුළ ක්‍රියාත්මක කළ නොහැකි බැව් උපකල්පනය කරන බැවිනි.

- ආ9. ඒ ආකාරයෙන් සේවක කොටස් විකල්ප වලට පොදු තවත් සාධකයක් නම් නියමිත දිනට කලින් විකල්පය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැකියාවය. උදාහරණයක් ලෙස විකල්පය නිදහසේ පැවරිය නොහැකි බැවින් හෝ සේවය අවසන් කිරීමේ දී පැවරූ සියලුම විකල්ප සේවකයා ක්‍රියාත්මක කළ යුතු බැවිනි. ආ 16 - ආ 21 දක්වා ඡේදවල විස්තර කර ඇති පරිදි අපේක්ෂිත කලින් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ බලපෑම් සැලකිල්ලට ගත යුතු ය.
- ආ10. දැනුමැති කැමති වෙළඳපොළ සහභාගිවන්නෙක් කොටස් විකල්පයක් (හෝ වෙනත් ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර මිල කිරීමේ දී සලකා නොබලන සාධක ප්‍රදානය කළ කොටස් විකල්ප (හෝ වෙනත් විකල්ප) වල සාධාරණ අගය ඇස්තමේන්තු කරන විට සැලකිල්ලට නොගත යුතු ය. උදාහරණයක් ලෙස සේවකයන්ට ප්‍රදානය කළ කොටස් විකල්ප සම්බන්ධයෙන් ඒ ඒ පුද්ගලයාගේ දෘෂ්ඨි කෝණයෙන් බලන කළ විකල්පයේ අගය කෙරෙහි බලපාන සාධක පමණක් දැනුමැති කැමති වෙළඳපොළ සහභාගිවන්නෙකු විසින් කරන ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී අදාළ නොවේ.

මිල කිරීමේ ආකෘතිය සඳහා යෙදවුම්

- ආ11. අදාළ කොටස් මත අපේක්ෂිත විචල්‍යතාවන් සහ ලාභාංශ ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අරමුණු වන්නේ ප්‍රවර්තන මිලෙහි හෝ විකල්ප සඳහා කටීකා කොට එකඟ වූ මිලෙහි පිළිබිඹු කරන එම අපේක්ෂාවන් මේ යයි ආසන්න වශයෙන් දැන ගැනීමය. එමෙන්ම සේවක කොටස් විකල්ප කලින් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ බලපෑම් ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අරමුණු වන්නේ ප්‍රදානය කළ දිනයේ දැන ගැනීමට තිබෙන තොරතුරු පදනම් කරගෙන විකල්ප ක්‍රියාත්මක කිරීමේ සේවක වර්ගාව පිළිබඳ සවිස්තර තොරතුරු වලට ප්‍රවේශවීමට හැකිවූ පිටස්තර පාර්ශවයක් අපේක්ෂාවෙන් කෙබඳු දැයි ආසන්න ලෙසද දැන ගැනීමයි.
- ආ12. බොහෝ විට අනාගත විචල්‍යතාවන්, ලාභාංශ සහ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැසිරීම් පිළිබඳ සාධාරණ අපේක්ෂාවන්ගේ පරාසයක් තිබීමේ හැකියාව ඇත. එසේ වන්නේ නම් පරාසය ඇතුළත සෑම අගයක්ම එහි ආශ්‍රිත සිදුවීම් සම්භාවිතාවයෙන් බරතැබීමෙන් අපේක්ෂිත චරිතාකමක් ගණනය කළ යුතු ය.
- ආ13. අනාගතය පිළිබඳ අපේක්ෂාවන් සාමාන්‍යයෙන් අත්දැකීම් මත පදනම් වන අතීතයේ තත්ත්වයට වඩා අනාගතය වෙනස්වේ යයි සාධාරණව අපේක්ෂා කරන්නේ නම් ඒ අපේක්ෂාවන් වෙනස්කළ යුතු ය. සමහර අවස්ථාවල ගැලපීමකින් තොර ඓතිහාසික අත්දැකීම් සාපේක්ෂව ගත්කළ අනාගත අත්දැකීම් පිළිබඳ දුර්වල අනාවැකි පල කිරීමක් බැව් හඳුනාගනු ලැබූ සාධක මගින් පෙන්නුම් කළ හැකිය. උදාහරණයක් ලෙස පැහැදිලිව එකිනෙකට වෙනස් ව්‍යාපාර කටයුතු කරන අංශ දෙකක් ඇති අස්තීත්වයක් අනෙකට වඩා සැලකිය යුතු අන්දමින් අවදානම් අතින් අඩු ව්‍යාපාර අංශය විකුණා දමන්නේ නම් ඓතිහාසික විචල්‍යතාවය අනාගත සාධාරණ අපේක්ෂා පදනම් කරගැනීමට හොඳම තොරතුරු නොවනු ඇත.
- ආ14. වෙනත් සමහර අවස්ථාවල ඓතිහාසික තොරතුරු ලබා ගැනීමට නොතිබීමට පුළුවන. උදාහරණයක් ලෙස අළුත් නිල ලැයිස්තුගත කළ අස්තීත්වයකට කොටස්වල මිල වෙනස්වීම් පිළිබඳ ඓතිහාසික තොරතුරු ඇත්නම් ඒ සුළු වශයෙනි. නිල ලැයිස්තුගත නොකළ සහ අළුත් නිල ලැයිස්තුගත කළ අස්තීත්වයන් පිළිබඳ පහත තවදුරටත් සාකච්ඡා කෙරේ.
- ආ15. කෙටියෙන් කිවහොත් අස්තීත්වයක් විචල්‍යතාව, ක්‍රියාත්මක කිරීමේ වර්ගාව සහ ලාභාංශ පිළිබඳ ඇස්තමේන්තු කිරීම් වලදී අතීත අත්දැකීම් අනාගත අත්දැකීම් පිළිබඳ අනාවැකි ලෙස නිශ්චය කළ හැක්කේ කොතෙක් දුරටද යන්න ගැන නොසලකා හුදෙක් ඓතිහාසික තොරතුරු මත පමණක් පදනම් නොවිය යුතු ය.

අපේක්ෂිත කලින් ක්‍රියාත්මක කිරීම

- ආ16. සේවකයන් විවිධාකාර හේතූන් නිසා බොහෝ විට කොටස් විකල්ප කලින් ක්‍රියාත්මක කරති. උදාහරණයක් ලෙස සේවක කොටස් විකල්ප නියමයක් ලෙස වෙනත් අයට පැවරිය නොහැක. සේවකයන්ට ඔවුන්ගේ තත්ත්වය ඇවර කිරීමට ඇති එකම විදිය එය බැවින් සේවකයන් ඔවුන්ගේ කොටස් විකල්ප කලින් ක්‍රියාත්මක කිරීමට මෙය බොහෝ විට හේතු වේ. එමෙන්ම සේවය අවසන් කරන සේවකයන් විසින් ඔවුන්ගේ යම් පැවරූ විකල්ප වේ නම් ඒවා සාමාන්‍යයෙන් කෙටි කාලසීමාවක් තුළ ක්‍රියාත්මක කිරීම අවශ්‍ය කෙරේ. නොකළහොත් කොටස් විකල්ප අහිමි කෙරේ. මෙම සාධකයද සේවක කොටස් විකල්ප කලින් ක්‍රියාත්මක කිරීමට හේතු වේ. කලින් ක්‍රියාත්මක කිරීමට හේතුවන වෙනත් සාධක වන්නේ අවදානම් මගහැරීම හා ධනය විවිධාංගීකරණය කිරීමක් නොමැති වීමය.
- ආ17. අපේක්ෂා කරන කලින් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ බලපෑම් සැලකිල්ලට ගන්නා මාර්ග ව්‍යවහාර කරන විකල්ප මිල කිරීමේ ආකෘති වර්ගය මත රඳා පවතී. උදාහරණයක් ලෙස විකල්ප මිල කිරීමේ ආකෘතියකට (උදා: බ්ලැක් ස්කෝල් මර්ටන් සූත්‍රය) විකල්පයේ අපේක්ෂිත ආයු කාලය පිළිබඳ ඇස්තමේන්තුවක් (සේවක කොටස් විකල්පයක් සඳහා මෙය ප්‍රදානය කළ දින සිට විකල්පය ක්‍රියාත්මක කිරීමට අපේක්ෂිත දිනය දක්වා කාල පරිච්ඡේදයයි) යෙදවුමක් ලෙස පාවිච්චි කිරීමෙන් අපේක්ෂිත කලින් ක්‍රියාත්මක කිරීම සැලකිල්ලට ගත හැකිය. විකල්ප වශයෙන් ගිවිසුම්මය ආයුකාලය යෙදවුමක් ලෙස පාවිච්චි කරන ද්විපද හෝ ඒ හා සමාන වෙනත් විකල්ප මිල කිරීමේ ආකෘතියක අපේක්ෂිත කලින් ක්‍රියාත්මක කිරීම ආදර්ශගත කළ හැකිය.

ආ18. කලින් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී සැලකිල්ලට ගනු ලබන සාධක වලට -

- (අ) පැවරුම් කාල පරිච්ඡේදයේ දීර්ඝත්වය හේතුව නියමයක් වශයෙන් පැවරුම් කාල පරිච්ඡේදය අවසානය තෙක් කොටස් විකල්ප ක්‍රියාත්මක කළ නොහැකිවීමය. එබැවින් අපේක්ෂිත ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ඇගයීම් පිළිබඳ ගැටළු තීරණය කිරීම විකල්ප පවරනු ලැබෙනු ඇතැයි යන උපකල්පනය මත පදනම් වේ. පැවරීමේ කොන්දේසි පිළිබඳ ගැටළු 19 - 21 දක්වා ඡේදවල සාකච්ඡා කෙරේ.
- (ආ) අතීතයේ ඒ හා සමාන විකල්ප නිරවුල් නොවී තිබූ කාලයේ සාමාන්‍ය දීර්ඝත්වය.
- (ඇ) ප්‍රස්තුත කොටස්වල මිල අත්දැකීම් අනුව සේවකයන් කොටස්වල මිල ක්‍රියාත්මක කරන මිලට වඩා යම් මට්ටමකට ළඟාවූ පසුව විකල්ප ක්‍රියාත්මක කිරීමේ නැමියාවක් පෙනී යා හැකිය.
- (ඈ) ආයතනයේ සේවකයාගේ තරාතිරම, ඉහළ තරාතිරමේ සේවකයන් පහළ මට්ටමේ සේවකයන්ට වඩා පසුව විකල්ප ක්‍රියාත්මක කිරීමේ නැමියාවක් ඇති බැව් අත්දැකීම් අනුව පෙන්නුම් කළ හැකිය.
- (ඉ) ප්‍රස්තුත කොටස් සඳහා අපේක්ෂිත විචල්‍යතාව සාමාන්‍ය වශයෙන් වැඩිපුර විචල්‍යතාවලට භාජනය වන කොටස් මතවන විකල්ප අඩුවෙන් විචල්‍යතාවලට ලක්වන කොටස්මත වූ ඒවාට වඩා කලින් ක්‍රියාත්මක කිරීමට සේවකයන්ට තුළ නැමියාවක් තිබීමට හැකියාවක් ඇත.

ආ19. ආ 17 ඡේදයෙහි සඳහන් කර ඇති පරිදි විකල්ප කලින් ක්‍රියාත්මක කිරීමෙහි බලපෑම් විකල්ප මිල කිරීමේ ආකෘතියකට විකල්පයේ අපේක්ෂිත ආයුකාලය පිළිබඳ ඇස්තමේන්තුවක් යෙදවූමක් ලෙස භාවිතා කිරීමෙන් සැලකිල්ලට ගත හැකිය. සේවක කණ්ඩායමකට ප්‍රදානය කරන ලද කොටස් විකල්පවල අපේක්ෂිත ආයු කාලය ඇස්තමේන්තු කිරීමේ දී අස්තීත්වයට එම ඇස්තමේන්තුව සමස්ථ සේවක කණ්ඩායමේ අපේක්ෂිත ආසන්න වශයෙන් බරතැබූ සාමාන්‍ය ආයු කාලය මත හෝ සේවකයන්ගේ අපේක්ෂිත ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැසිරීම ගැන වඩා විස්තර සහිත දත්ත පදනම් කරගෙන කණ්ඩායමේ සේවක උප කණ්ඩායම් සඳහා වූ ආසන්න වශයෙන් බරතැබූ ආයු කාලයන් මත පදනම්ව අස්තීත්වයට එය කළ හැකිය. (පහත තවදුරටත් විස්තර කර ඇති පරිදි)

ආ20. විකල්ප ප්‍රදානයක් සාපේක්ෂ වශයෙන් සමාන වූ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැසිරීමක් සහිත සේවක කණ්ඩායම්වලට වෙන් කිරීම වැදගත් වන බැව් පෙනී යා හැක. විකල්ප අගය විකල්ප කාලසීමාවේ ඒකජ ශ්‍රිතයක් නොවේ. කාලසීමාවේ දිග වැඩි වෙත්ම අඩුවන වේගයකින් අගය වැඩිවේ. උදාහරණයක් ලෙස අනෙකුත් සියලුම උපකල්පනයන් සමාන නම් අවුරුදු දෙකක විකල්පයක් අවුරුද්දක විකල්පයට වඩා අගය වැඩි නමුත් එය දෙගුණයක් තරම් නොවේ. එයින් අදහස් කරන්නේ බොහෝ සේ එකිනෙකාට වෙනස්වන පුද්ගල ආයුකාලයන් ඇතුළත්ව තිබියදී තනි බරතැබූ සාමාන්‍ය ආයුකාලයක් පදනම් කරගෙන ඇස්තමේන්තු විකල්ප අගය ගණනය කිරීමෙන් ප්‍රදානය කරන ලද කොටස් විකල්පවල මුළු සාධාරණ අගය වැඩියෙන් දක්වනු ඇති බවයි. ප්‍රදානය කරන ලද විකල්ප සාපේක්ෂ වශයෙන් පටු පරාසයක් සහිත ආයු කාලයක් ඇතුළත් වන සේ ප්‍රදානය කළ විකල්ප කාණ්ඩ වලට වෙන්කර එහි බර තැබූ සාමාන්‍ය ආයු කාලය යොදා ගන්නේ නම් එම වැඩියෙන් දැක්වීම අඩු කරයි.

ආ21. ද්විපද හෝ ඊට සමාන ආකෘතියක් භාවිතා කරන විටද ඒ හා සමාන සලකා බැලීම් යොදා ගනී. උදාහරණයක් ලෙස ඉහළ මට්ටමේ විධායක නිලධාරීන්, මධ්‍යම කළමනාකරණ මට්ටමේ සේවකයන් ඔවුන්ගේ විකල්ප තබාගන්නා කාලයට වඩා දිගු කාලයක් ඔවුන්ගේ ඒවා තබාගන්නා බවත්, පහළ මට්ටමේ සේවකයන් ඔවුන්ගේ විකල්ප අන් කවර කණ්ඩායමකටත් වඩා කලින් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ නැඹුරුවක් ඇති බව පුළුල් වශයෙන් සියලුම මට්ටම්වල සේවකයන්ට විකල්ප ප්‍රදානය කරන අස්තීත්වයක අත්දැකීම් මගින් පෙන්නුම් කළ හැකිය. එයට අමතරව ඔවුන්ගේ සේවයෝජකයාගේ විකල්ප ඇතුළුව ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර යම් අවම ප්‍රමාණයක් දැරිය යුතු බවට වූ නියමයකට හෝ උනන්දු කිරීමකට යටත්ව සිටින සේවකයින් එම විධි විධානයට යටත් නොවන සේවකයන්ට වඩා සාමාන්‍යයෙන් පසුව විකල්ප ක්‍රියාත්මක කරයි. එවැනි අවස්ථාවල සාපේක්ෂකව එක හා සමාන ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැසිරීමකින් යුත් විකල්ප ලාභීන් කණ්ඩායම් අනුව විකල්ප වෙන් කිරීම තුළින් ප්‍රදානය කරන ලද කොටස් විකල්පවල මුළු සාධාරණ අගය පිළිබඳ වඩා නිවැරදි ඇස්තමේන්තුවක් ලැබෙනු ඇත.

අපේක්ෂිත විචල්‍යතාව

ආ22. අපේක්ෂිත විචල්‍යතාව යනු කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ මිල උච්චාවචනය වේ යයි අපේක්ෂිත අගයේ මිනුමයි. විකල්ප මිල කිරීමේ ආකෘතිවල භාවිතා කරන විචල්‍යතාවයේ මිනුම වන්නේ කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ කොටසක අඛණ්ඩ සංයුක්ත ප්‍රතිලාභ අනුපාතිකයේ වාර්ෂිකව ගණනය කළ සම්මත අපගමනයයි. ගණනය කිරීම සඳහා භාවිතාකල කාලපරිච්ඡේද උදාහරණ ලෙස දෛනික, සතිපතා හෝ මාසික මිල නිරීක්ෂණයන්ද යන්න නොසලකා විචල්‍යතාවය සැසඳිය හැකි වාර්ෂික සංඛ්‍යාවලින් ප්‍රකාශ කෙරේ.

ආ23. කොටසක් මත කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා වූ ප්‍රතිලාභ අනුපාතිකය මගින් (එය ධන හෝ සෘණ විය හැක) කොටස්වල අගය වැඩි වීමෙන් (හෝ අඩුවීමෙන්) සහ ලාභාංශවලින් කොපමණ මුදලක් ප්‍රතිලාභ වශයෙන් ලැබුනේදැයි මනිනු ලැබේ.

ආ24. කොටසක අපේක්ෂිත වාර්ෂික කළ විචල්‍යතාවය යනු අඛණ්ඩ සංයුක්ත කළ වාර්ෂික ප්‍රතිලාභ අනුපාතිකය ආසන්න වශයෙන් කාලයෙන් 2/3 දීම වැටෙනු ඇතැයි අපේක්ෂිත පරාසයයි. උදාහරණයක් ලෙස අපේක්ෂිත 12% ක් අඛණ්ඩ සංයුක්ත ප්‍රතිලාභයක් සහිත කොටසකට සියයට 30% ක විචල්‍යතාවයක් ඇතැයි යන්නෙන් අදහස් වන්නේ වර්ෂයකට කොටසක් සඳහා ප්‍රතිලාභ අනුපාතිකය සියයට 18 (12% - 30%) සහ සියයට 42 (12% + 30%) අතර වීමේ සම්භාවිතාව ආසන්න වශයෙන් තුනෙන් දෙකක් බවයි. වර්ෂය ආරම්භයේ දී කොටස් මිල රු. 100 ක් වූ ලාභාංශ ගෙවනු නොලබන කොටසක වර්ෂාවසානයේ මිල ආසන්න වශයෙන් කාලයෙන් 2/3 දීම පාහේ රු. 83.53 (රු. 100 x $e^{-0.18}$) සහ රු. 152.20 (රු. 100 x $e^{0.42}$) අතර වෙනැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

ආ25. අපේක්ෂිත විචල්‍යතාවය ඇස්තමේන්තු කිරීමේ දී සැලකිල්ලට ගත යුතු සාධකවලට පහත සඳහන් දෑ ඇතුළත් වේ:

- (අ) වෙළඳාම්කරන අස්තිත්වයේ කොටස් මත වූ විකල්පවලින් හෝ විකල්ප ලක්ෂණ ඇතුළත් අස්තිත්වයේ වෙනත් වෙළඳාම් කරන සාධන පත්‍ර ඇත්නම් (පරිවර්තය ණය වැනි) ඒවායින් ඇතිවන ව්‍යංග විචල්‍යතාව;
- (ආ) විකල්පයේ අපේක්ෂිත නියමයන් සමග ගැළපෙන ඉතා මෑත කාලසීමාවක් පුරා කොටස් මිලේ ඓතිහාසික විචල්‍යතාවය. (විකල්පයේ ඉතිරි ගිවිසුම්ගත ආයුකාලය සහ අපේක්ෂිත කලින් ක්‍රියාත්මක කිරීම් නිසාවන බලපෑම් සැලකිල්ලට ගනිමින්);
- (ඇ) අස්තිත්වයේ කොටස් ප්‍රසිද්ධියේ විකුණා ගත වි ඇති කාලයේ දීර්ඝත්වය. දිගු කලකට පෙර නිල ලැයිස්තුගත කළ අස්තිත්වයකට සමාන අස්තිත්වයන් සමග සසඳන කළ අළුතින් ලැයිස්තු ගත කළ අස්තිත්වයකට ඉහළ ඓතිහාසික විචල්‍යතාවයක් සමහර විට තිබිය හැක. අළුතින් ලැයිස්තුගත කළ අස්තිත්වයක් සඳහා තව දුරටත් මාර්ගෝපදේශ පහත දී ඇත;
- (ඈ) විචල්‍යතාව එහි මධ්‍යන්‍යයට ප්‍රතිවර්තාවීමේ ප්‍රවණතාව එනම් දිගුකාලයේ සාමාන්‍ය මට්ටම සහ අපේක්ෂිත අනාගත විචල්‍යතාව අතීත විචල්‍යතාවට වඩා වෙනස්වන බව හඟවන අනෙකුත් සාධක උදාහරණයක් ලෙස අසාර්ථක පවරා ගැනීමේ ප්‍රයත්නයක් හෝ විශාල ප්‍රතිසංස්කරණයක් නිසා හෝ යම් හඳුනාගත හැකි කාල පරිච්ඡේදයක් සඳහා අස්තිත්වයේ කොටස් මිල අති විශේෂ අන්දමින් විචල්‍යතාවක් වූයේ නම් එම කාලපරිච්ඡේදය ඓතිහාසික වාර්ෂික සාමාන්‍ය විචල්‍යතාව ගණනය කිරීමේ දී නොසලකා හැරිය හැක;
- (ඉ) සුදුසු හා නීතිපතා වන කාලාන්තරවල දී මිල නිරීක්ෂණය කිරීම මිල නිරීක්ෂණ කාලපරිච්ඡේදයෙන් කාලපරිච්ඡේදයට සංගත විය යුතුය. උදාහරණ ලෙස අස්තිත්වයක් සමහර විට සෑම සතියක් සඳහාම වැසීමේ මිල (Closing Price) හෝ සතිය සඳහා වූ ඉහළම මිල භාවිතා කළ හැකි නමුත් එය සමහර සති සඳහා වැසීමේ මිල ද වෙනත් සති සඳහා ඉහළ මිල ද භාවිතා නොකළ යුතුය. එමෙන්ම මිල නිරීක්ෂණය ක්‍රියාත්මක මිල ප්‍රකාශ කරන ව්‍යවහාර මුදලින්ම කළ යුතුය.

අළුතින් නිල ලැයිස්තුගත අස්තිත්වයන්

ආ26. ආ 25 ඡේදයේ සඳහන් කර ඇති පරිදි අස්තිත්වයක් විසින් අපේක්ෂිත විකල්ප කාල පරිච්ඡේදය සමග සාමාන්‍යයෙන් ඊට සමාන වන වඩාත් ආසන්නතම කාල පරිච්ඡේදය තුළ කොටස් මිලෙහි වූ ඓතිහාසික විචල්‍යතාව සැලකිල්ලට ගත යුතුය. ඓතිහාසික විචල්‍යතාව ගැන අළුතින් නිල ලැයිස්තුගත කළ අස්තිත්වයට ප්‍රමාණවත් තොරතුරු නොමැති නම් එය කෙසේ වෙතත් වෙළඳපොළ කටයුතු ලබා ගැනීමට ඇති ඇතම කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ඓතිහාසික විචල්‍යතාව ගණනය කළ යුතුය. අස්තිත්වයට සමාන අස්තිත්වයන් ඒවා ක්‍රියාත්මකව පැවති ජීවන කාලයේ සැසඳිය හැකි කාල පරිච්ඡේද පරීක්ෂා කර ඒවායේ ඓතිහාසික විචල්‍යතාව සලකා බැලිය හැක. උදාහරණයක් ලෙස නිල ලැයිස්තු ගතකර වර්ෂයක් පමණක් ගත වි ඇති සාමාන්‍ය අපේක්ෂිත ආයුකාලය වර්ෂ පහක් සහිත විකල්ප ප්‍රදානය කරන අස්තිත්වයක් එම කර්මාන්තයේම නියුතු අස්තිත්වයන් හි පළමු වර්ෂ හය තුළ ප්‍රසිද්ධියේ කොටස් වෙළඳාමේ පැවති ආකාරය හා ඓතිහාසික විචල්‍යතාවයේ මට්ටම සලකා බැලිය හැකිය.

නිල ලැයිස්තුගත නොකළ අස්තිත්වයන්

- ආ27. අපේක්ෂිත විවලතාව ඇස්තමේන්තු කිරීමේ දී නිල ලැයිස්තුගත නොකළ අස්තිත්වයකට සලකා බැලීමට ඓතිහාසික තොරතුරු නොතිබීමට පුළුවන. ඒ වෙනුවට සලකා බැලිය යුතු සමහර සාධක පහත දැක්වේ:
- ආ28. සමහර අවස්ථාවල නීතිපතා පාහේ සේවකයන්ට (හෝ වෙනත් පාර්ශ්වයන්ට) කොටස් හෝ විකල්ප නිකුත් කරන නිල ලැයිස්තුගත නොකළ අස්තිත්වයක් එහි කොටස් සඳහා අභ්‍යන්තර වෙළඳපොළක් පිහිටුවාගෙන තිබීමට පුළුවන. එම කොටස් මිල විවලතාවය අපේක්ෂිත විවලතාවය ඇස්තමේන්තු කිරීමේ දී සැලකිල්ලට ගත හැකිය.
- ආ29. විකල්පීය වශයෙන් අස්තිත්වයට කොටස් මිල හෝ විකල්ප මිල පිළිබඳ තොරතුරු ලබා ගැනීමට ඇති සමාන ලැයිස්තුගත සමාගම්වල ඓතිහාසික හෝ ව්‍යංග විවලතාවන් අපේක්ෂිත විවලතාව ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී භාවිතා කළ හැක. අස්තිත්වය එහි කොටස්වල මිල සමාන ලැයිස්තුගත අස්තිත්වයන් කොටස් මිල මත පදනම් කරගෙන ඇත්නම් මෙම ක්‍රමය යෝග්‍යය.
- ආ30. අස්තිත්වය එහි කොටස්වල අගය පිළිබඳ ඇස්තමේන්තුව වෙනත් ඒ හා සමාන නිල ලැයිස්තුගත සමාගම්වල කොටස් මිල ගණන් පදනම් කරගෙන නැත්නම් සහ ඒ වෙනුවට එහි කොටස් මිල කිරීම සඳහා වෙන ඇගයීම් ක්‍රමවේදයක් භාවිතා කර ඇත්නම් අස්තිත්වයට එම ක්‍රම වේදයට සංගතව අපේක්ෂිත විවලතාවයේ ඇස්තමේන්තුවක් ව්‍යුත්පන්න කළ හැකිය. උදාහරණයක් ලෙස අස්තිත්වයට ශුද්ධ වත්කම් හෝ ඉපැයුම් පදනම් මත එහි කොටස් අගය කළ හැක. එම ශුද්ධ වත්කම් අගයන් හෝ ඉපැයීම්වලට අපේක්ෂිත විවලතාව එයට සැලකිල්ලට ගත හැකිය.

අපේක්ෂිත ලාභාංශ

- ආ31. ප්‍රදානය කරන කොටස් හෝ විකල්පවල සාධාරණ අගය මැනීමේ දී අපේක්ෂිත ලාභාංශ සැලකිල්ලට ගත යුතුද නැද්ද යන්න ප්‍රතිපාර්ශ්වයට ලාභාංශ හෝ ඒ හා සමාන දැවලට හිමිකම් තිබේද නැද්ද යන්න මත රඳා පවතී.
- ආ32. උදාහරණ ලෙස ප්‍රදාන දිනය හා ක්‍රියාත්මක ක්‍රියාත්මක දිනය අතර ප්‍රස්තුත කොටස් මත ලාභාංශ හෝ ලාභාංශ හිමිකම් සහිතව (මෙය මුදලින් හෝ ක්‍රියාත්මක මිල අඩු කිරීමට යෙදීමක් ලෙස) සේවකයන්ට විකල්ප ප්‍රදානය කළහොත් එම ප්‍රදානය කරන විකල්ප එම කොටස්මත ලාභාංශ කිසිවක් නොගෙවනු ලබන සේ සලකා අගය කළ යුතුය. එනම් අපේක්ෂිත ලාභාංශ සඳහා යෙදවුම් ශුන්‍යය ලෙස සැලකිය යුතුය.
- ආ33. එසේම සේවකයන්ට ප්‍රදානය කළ කොටස්වල ප්‍රදාන දින සාධාරණ අගය ඇස්තමේන්තු කිරීමේ දී පැවරුම් කාලය තුළ ගෙවන ලද ලාභාංශවලට සේවකයා හිමිකම් ලබන්නේ නම් අපේක්ෂිත ලාභාංශ සඳහා ගැලපීමක් අවශ්‍ය නොකෙරේ.
- ආ34. අනෙක් අතට පැවරුම් කාලය තුළ (විකල්පයක් සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියාත්මක කිරීමට පෙර) සේවකයන් ලාභාංශ හෝ ලාභාංශවලට සමාන දැවලට හිමිකම් නැත්නම් ප්‍රදානය කරන දින කොටස් හෝ විකල්ප වලට ඇති හිමිකම් ඇගයීමේ දී අපේක්ෂිත ලාභාංශ සැලකිල්ලට ගත යුතුය. එයින් කියවෙන්නේ විකල්ප ප්‍රදානයක සාධාරණ අගය ඇස්තමේන්තු කරන විට විකල්ප මිල කිරීමේ දී ආකෘතියක් ව්‍යවහාර කිරීමේ දී අපේක්ෂිත ලාභාංශ ඇතුළත් කළ යුතු බවය. කොටස් ප්‍රදානයක සාධාරණ අගය ඇස්තමේන්තු කරන විට පැවරුම් කාලය තුළ ගෙවීමට අපේක්ෂිත ලාභාංශවල වර්තමාන අගය එම අගයෙන් අඩුකළ යුතුය.
- ආ35. විකල්ප මිල කිරීමේ ආකෘතිවලට අපේක්ෂිත ලාභාංශ ඵලදාව සාමාන්‍යයෙන් අවශ්‍ය කෙරේ. කෙසේ වුවද එම ආකෘතින් ලාභාංශ ඵලදාවට වඩා අපේක්ෂිත ලාභාංශ මුදල් ප්‍රමාණය භාවිතා කළ හැකිවන පරිදි විකරණය කළ හැකිය. අස්තිත්වයක් එහි අපේක්ෂිත ලාභාංශ ඵලදාව හෝ එහි අපේක්ෂිත ලාභාංශ මුදල භාවිතා කළ හැකිය. අස්තිත්වය පසුව කී දෙය භාවිතා කරන්නේ නම් එය ලාභාංශ වැඩිවීම්වල ඓතිහාසික හැසිරීම සලකා බැලිය යුතුය. උදාහරණයක් ලෙස අස්තිත්වයක ප්‍රතිපත්තිය වූයේ සාමාන්‍යයෙන් වර්ෂයකට ලාභාංශ ආසන්න වශයෙන් 3% කින් වැඩි කිරීම නම් එම උපකල්පනය තහවුරු කෙරෙන සෘෂි නොතිබේ නම් මිස එහි ඇස්තමේන්තු ගත විකල්ප වටිනාකම් ගණනය කිරීමේ දී විකල්පයේ ආයුකාලය පුරා ස්ථාවර ලාභාංශ මුදල් ප්‍රමාණයක් උපකල්පනය නොකළ යුතුය.
- ආ36. සාමාන්‍යයෙන් අපේක්ෂිත ලාභාංශ පිළිබඳ උපකල්පනය ලබාගැනීමට තිබෙන ප්‍රසිද්ධ කළ තොරතුරු මත පදනම් විය යුතුය. ලාභාංශ නොගෙවන හා එසේ කිරීමට සැලසුම්කර හෝ නැති අස්තිත්වයක් අපේක්ෂිත ලාභාංශ ඵලදාව ශුන්‍යය ලෙස උපකල්පනය කළ යුතුය. කෙසේ වුව ද ලාභාංශ ගෙවීමේ අතීතයක් නැති නැගී එන අස්තිත්වයක් සමහර විට එහි සේවක කොටස් විකල්පවල අපේක්ෂිත ආයුකාලය තුළ ලාභාංශ ගෙවීම ආරම්භ කිරීමට පුළුවන. එම අස්තිත්වයන්ට ඔවුන්ගේ සාමාන්‍ය අතීත ලාභාංශ ඵලදාව (ශුන්‍යය) සහ සමාන තත්වයේ සුදුසු ආදර්ශයට ගත හැකි සමූහයක මධ්‍යන ලාභාංශ ඵලදාව භාවිතා කළ හැක.

අවදානම් රහිත පොළී අනුපාතිකය

ආ37. දර්ශීය ලෙස අවදානම් රහිත පොළී අනුපාතිකය යනු අගය කරන විකල්පයේ අපේක්ෂිත කාලපරිච්ඡේදය ඉතිරි කාලපරිච්ඡේදයට සමානවන තත්ත්වයක දී ක්‍රියාත්මක කිරීමේ මිල ප්‍රකාශ කර ඇති ව්‍යවහාර මුදලින් ප්‍රකාශ කර ඇති රටේ ශුන්‍ය කුපන් රජයේ නිකුත්වක් මත වර්තමානයේ ලැබෙන ව්‍යංග ඵලදාවය. (විකල්පයේ ඉතිරි ගිවිසුම් කාලය පදනම කරගෙන හා කලින් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ බලපෑම් සැලකිල්ලට ගෙන) එවැනි රජයේ නිකුතු නොමැති නම් හෝ ශුන්‍ය කුපන් රජයේ නිකුත්වක් මත ව්‍යංග ඵලදාව අවදානම් රහිත පොළී අනුපාතිකය නියෝජනය නොකරන බව (උදාහරණ ලෙස ඉහළ උද්ධමනයක් පවතින ආර්ථිකයක්) අවස්ථානුගත තත්ත්වයන් මගින් හඟවන්නේ නම් වෙනත් සුදුසු ආදේශකයක් භාවිතා කිරීමට අවශ්‍ය විය හැක. අගය කරනු ලබන විකල්පයේ අපේක්ෂිත කාලපරිච්ඡේදයට සමාන ආයුකාලයක් සහිත විකල්පයක සාධාරණ අගය ඇස්තමේන්තු කිරීමේ දී වෙළඳපොළ සහභාගීවන්නන් ව්‍යංග ශුන්‍ය කුපන් ඵලදාවට නොව එම ආදේශකය භාවිතා කර අවදානම් රහිත පොළී අනුපාතිකය නිශ්චය කරන්නේ නම් එවිට ද සුදුසු ආදේශකයක් භාවිතා කළ යුතුය.

ප්‍රාග්ධන ව්‍යුහ බලපෑම්

ආ38. දර්ශීය ලෙස වෙළඳාම් කරන කොටස් විකල්ප ලියනුයේ අස්තීත්වය විසින් නොව තෙවන පාර්ශවයන් විසිනි. මෙම කොටස් විකල්ප ක්‍රියාත්මක කළ විට ලියන්නා විසින් කොටස් විකල්ප ධාරකයා වෙත කොටස් ගිවිසාවෙත කොටස් භාර දෙයි. එම කොටස් දැනට සිටින කොටස් ගිවිසාගෙන් අත්පත් කරගනී. එම නිසා වෙළඳාම් කරන කොටස් විකල්ප ක්‍රියාත්මක කිරීමට නිසා තනුකවීමේ බලපෑමක් ඇති නොවේ.

ආ39. එසේ නැතිව කොටස් විකල්ප අස්තීත්වය විසින් ලියන්නේ එම කොටස් විකල්ප ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී අළුත් කොටස් නිකුත් කෙරේ. (ඇත්ත වශයෙන් නිකුත් කළ හෝ කලින් නැවත මිල දී ගෙන භාණ්ඩාගාරයේ තබාගෙන ඇති ඒවා පාවිච්චි කරන ලද නම් හරය වශයෙන් ගත් විට නිකුත් කළ) ක්‍රියාත්මක කරන දිනට වර්තමාන මිලට නොව ක්‍රියාත්මක කරන මිලට කොටස් නිකුත් කරනු ලබන බැවින් කොටස්මිල තනුක නොවන සමාන වෙළඳාම් කරන විකල්පයක් දීමෙන් විකල්ප ධාරකයාට විශාල ලාභයක් නොලැබෙන පරිදි මෙය සත්‍ය හෝ හව්‍ය තනුකතාව මගින් කොටස්මිල අඩුවීමට පුළුවන.

ආ40. ප්‍රදානය කරන කොටස් විකල්ප කෙරෙහි මෙයින් සැලකිය යුතු බලපෑමක් ඇති කරන්නේ ද යන්න දැනටමත් නිකුත් කර ඇති කොටස් සංඛ්‍යාව හා සසඳන විට විකල්ප ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී නිකුත් කරනු ලබන අළුත් කොටස් සංඛ්‍යාව වැනි නොයෙක් ආකාරයේ සාධක මත රඳා පවතී. එමෙන්ම වෙළඳපොළ දැනටමත් විකල්ප ප්‍රදානය සිදු වෙතැයි අපේක්ෂා කරන්නේ නම් වෙළඳපොළ දැනටමත් හව්‍ය තනුකවීම ප්‍රදාන දින මිල තීරණය කිරීමේ දී සාධකයක් ලෙස ගෙන තිබිය හැකිය.

ආ41. කෙසේවුව ද, අස්තීත්වය ප්‍රදානය කළ කොටස් විකල්ප අනාගතයේ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හව්‍ය තනුක බලපෑම ප්‍රදානය කළ දින ඒවායේ ඇස්තමේන්තු කළ සාධාරණ අගය කෙරෙහි බලපෑමක් ඇතිවීමට ඉඩ ඇද්ද යන්න සලකා බැලිය යුතුය. මෙම හව්‍ය තනුක බලපෑම සැලකිල්ලට ගැනීම සඳහා විකල්ප මිල කිරීමේ ආකෘතිය වෙනස්කරගත හැක.

ස්කන්ධ නිරවුල් කොටස් පදනම් ගෙවීම් වැඩ පිළිවෙල්වලට කරන විකරණයන්

ආ42. ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ප්‍රදානය කරන ලද නියමයන් හා කොන්දේසි මත වූ යම් විකරණයන් හෝ එම ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර අවලංගු කිරීම හෝ නිරවුල් කිරීම නොසලකා ප්‍රදානය කරන දිනට නිශ්චය කළ පැවරීමේ කොන්දේසියක් (වෙළඳපළ කොන්දේසියක් හැර) සපුරා ලීමට නොහැකිවීම නිසා එම ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර පවරනු නොලබන්නේ නම් මිස අස්තීත්වයක් අඩුම වශයෙන් ලැබුණ සේවාචල අගය ප්‍රදානය කළ දින ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගයට මැන හඳුනාගත යුතු බවට 27 ඡේදයෙන් අවශ්‍ය කෙරේ. ඊට අමතරව කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනු වැඩ පිළිවෙලේ මුළු සාධාරණ අගය වැඩි කරන හෝ වෙනත් ආකාරයෙන් සේවකයන්ට වාසිදායකවන විකරණය කිරීම්වල බලපෑම් අස්තීත්වය විසින් හඳුනාගත යුතුය.

ආ43. 27 වැනි ඡේදයේ අවශ්‍යතා ක්‍රියාත්මක කිරීමට,

- (අ) විකරණයක් නිසා ප්‍රදානය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය විකරණය කිරීමට තදාසන්න දිනට පෙර හා විකරණය කළ වහා මැනීමේ දී වැඩි වේ නම් (උදා: ක්‍රියාත්මක මිල අඩු කිරීමෙන්) අස්තීත්වය විසින් ප්‍රදානය කළ වර්ධක සාධාරණ අගය ප්‍රදානය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර සඳහා ප්‍රතිශ්ඨාව සඳහා ලැබුණ සේවය වෙනුවෙන් හඳුනාගත යුතු මුදල මැනීමේ දී ඇතුළත් කළ යුතුය. ප්‍රදානය කළ වර්ධක සාධාරණ අගය යනු විකරණය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයේ සාධාරණ අගය සහ මුල් ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයේ යන දෙකෙහිම විකරණය කළ දිනට ඇස්තමේන්තු කළ සාධාරණ අගයේ වෙනසය. විකරණය පැවරුම් කාලය තුළ සිදුවන්නේ නම් ප්‍රදානය කළ අතිරේක ස්කන්ධ

සාධන පත්‍රවල වර්ධක සාධාරණ අගය විකරණය කළ දින සිට විකරණය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර පවරන දිනය දක්වා කාල පරිච්ඡේදය තුළ ලැබුණ සේවය සඳහා හඳුනාගන්නා මුදල ගණනය කිරීමේ දී ඇතුළත් කරනු ලැබේ. මෙය පැවරුම් කාල පරිච්ඡේදයේ ඉතිරි කාලය පුරා හඳුනාගනු ලබන මුල් ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල ප්‍රදානය කළ දින සාධාරණ අගය පදනම් කරගත් මුදලට අමතරවය. විකරණය පැවරුම් දිනයට පසුව සිදුවන්නේ නම් ප්‍රදානය කළ වර්ධක සාධාරණ අගය වහාම හෝ එම විකරණය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවලට කොන්දේසි විරහිතව හිමිකම් ලැබීමට සේවකයාට අමතරව සේවාකාලයක් සම්පූර්ණ කිරීමට අවශ්‍ය කෙරේ නම් පැවරුම් කාල පරිච්ඡේදය පුරා හඳුනාගනු ලැබේ.

(ආ) ඒ ආකාරයෙන්ම විකරණය මගින් ප්‍රදානය කරන ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සංඛ්‍යාව වැඩි වන්නේ නම් අස්තිත්වය එය විකරණය කළ දිනට මැන අමතරව ප්‍රදානය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය ඉහත 'අ' හි අවශ්‍යතාවලට අනුකූලව ප්‍රදානය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර වෙනුවෙන් ප්‍රතිශ්ඨාව ලෙස ලැබෙන සේවාවල අගය ලෙස හඳුනාගත් මුදල් ගණනයට ඇතුළත් කළ යුතුය. උදාහරණයක් ලෙස විකරණය පැවරුම් කාලය තුළ සිදුවන්නේ නම් ප්‍රදානය කළ අතිරේක සාධන පත්‍රවල වර්ධක සාධාරණ අගය විකරණය කළ දින සිට විකරණය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර පවරන දිනය දක්වා කාල පරිච්ඡේදය තුළ ලැබුණ සේවය සඳහා හඳුනාගන්නා මුදල ගණනය කිරීමේ දී ඇතුළත් කරනු ලැබේ. මෙය පැවරුම් කාල පරිච්ඡේදයේ ඉතිරි කාලය පුරා හඳුනාගනු ලබන මුල් ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල ප්‍රදානය කළ දිනට සාධාරණ අගය පදනම් කරගත් මුදලට අමතරවය.

(ඇ) උදාහරණයක් ලෙස පැවරීමේ කාලපරිච්ඡේදය අඩු කිරීමෙන් හෝ කාර්ය සාධන කොන්දේසියක් විකරණය කිරීමෙන් හෝ ඉවත් කිරීමෙන් (ඉහත (අ) ට අනුකූලව ගිණුම්ගත කළ යුතු වෙළඳපළ කොන්දේසියක් හැර සේවකයන්ට වාසියක් ලැබෙන පරිදි අස්තිත්වය පැවරීමේ කොන්දේසියක් විකරණය කරන්නේ නම් අස්තිත්වය 19 සිට 21 දක්වා ඡේදවල අවශ්‍යතා යොදා ගැනීමේදී විකරණය කරන ලද පැවරීමේ කොන්දේසි සැලකිල්ලට ගත යුතු ය.

ආ44. තව ද කොටස් පදනම් ගෙවීම් වැඩ පිළිවෙලෙහි සමස්ථ සාධාරණ අගය අඩුවන පරිදි හෝ වෙනත් ආකාරයකින් සේවකයාට වාසිදායක නොවන අස්තිත්වය ප්‍රදානය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල නියමයන් හෝ කොන්දේසිවල විකරණයක් කරන්නේ නම් කෙසේ වෙතත් අස්තිත්වය ප්‍රදානය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර වෙනුවෙන් වූ ප්‍රතිශ්ඨාව වශයෙන් ලැබුණ සේවාවන් එම විකරණය නොකිසිනා සේ සලකා දිගටම ගිණුම්ගත කළ යුතු ය. (28 වැනි ඡේදයේ ප්‍රකාර ගිණුම්ගත කළ යුතුවන ප්‍රදානය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර සමහරක් හෝ සියල්ල අවලංගු කිරීමක් හැර) උදාහරණ ලෙස,

(අ) විකරණය නිසා ප්‍රදානය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර විකරණය කිරීමට තදාසන්න දින හා විකරණය කළ වහා මැනීමේදී සාධාරණ අගය අඩුවේ නම් අස්තිත්වය එම සාධාරණ අගයේ අඩුවීම සැලකිල්ලට නොගත යුතු අතර ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර වෙනුවෙන් ප්‍රතිශ්ඨාව වශයෙන් ලැබුණ සේවාවන්හි අගය හඳුනා ගැනීම සඳහා ගණනය කිරීමේ දී අස්තිත්වය තවදුරටත් ප්‍රදානය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල ප්‍රදානය කළ දින සාධාරණ අගය පදනම් කරගත යුතු ය.

(ආ) විකරණය මගින් සේවකයකුට ප්‍රදානය කළ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර සංඛ්‍යාව අඩු කරන්නේ නම් එම අඩුවීම 28 වැනි ඡේදයේ අවශ්‍යතා ප්‍රකාර ප්‍රදානයේ එම කොටස අවලංගු කිරීමක් ලෙස ගිණුම්ගත කළ යුතුය.

(ඇ) උදාහරණයක් ලෙස පැවරීමේ කාලපරිච්ඡේදය වැඩි කිරීමෙන් හෝ කාර්ය සාධන කොන්දේසියක් විකරණය කිරීමෙන් හෝ එකතු කිරීමෙන් (ඉහත (අ) ට අනුකූලව ගිණුම්ගත කළ යුතු වන වෙළඳ පොල කොන්දේසියක් හැර) සේවකයන්ට වාසියක් නොවන පරිදි අස්තිත්වය පැවරීමේ කොන්දේසි විකරණය කරන්නේ නම් අස්තිත්වය 19 - 21 දක්වා ඡේදවල අවශ්‍යතා ව්‍යවහාර කිරීමේ දී විකරණය කරන ලද පැවරීමේ කොන්දේසි සැලකිල්ලට නොගත යුතු ය.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - SLFRS 3

ව්‍යාපාර සංයෝජන

පටුන

පේද

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - SLFRS 3 ව්‍යාපාර සංයෝජන

අරමුණ

1

විෂය පථය

2

ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් හඳුනාගැනීම

3

අත්පත්කර ගැනීමේ ක්‍රමය

4-53

අත්පත් කරගන්නා හඳුනාගැනීම

6-7

අත්පත්කරගැනීමේ දිනය නිශ්චය කිරීම

8-9

හඳුනාගතහැකි වත්කම් අත්පත්කර ගැනීම සහ වගකීම් පවරා ගැනීම සහ

අත්පත්කර ගැනීමට භාජනය වන්නාගේ යම් පාලනයකට යටත් නොවන ගිණිකම්

10-31

හඳුනාගැනීමේ මූලධර්ම

10-17

හඳුනාගැනීමේ කොන්දේසි

11-14

ව්‍යාපාර සංයෝජනයක හඳුනාගත් වත්කම් අත්පත්කර ගැනීම

සහ පවරාගත් වගකීම් වර්ගීකරණය හෝ නම් කිරීම

15-17

මිණුම්කරණ මූලධර්ම

18-20

හඳුනා ගැනීම හෝ මිණුම්කරණ මූලධර්මයන්ට වියතිරේක

21-31

හඳුනා ගැනීමේ මූලධර්මයට වියතිරේක

22-23

අසම්භාව්‍ය වගකීම්

22-23

හඳුනා ගැනීමේ සහ මිණුම්කරණ මූලධර්මයන් දෙකටම වියතිරේක

24-28

ආදායම් බදු

24-25

සේවක ප්‍රතිලාභ

26

භානිකරණ වත්කම්

27-28

මිණුම්කරණ මූලධර්මයට වියතිරේක

29-31

නැවත අත්පත්කරගත් අයිතිවාසිකම්

29

කොටස් - පදනම් ගෙවීම් ප්‍රදාන

30

විකිණීම සඳහා රඳවාගන්නා වත්කම්

31

කීර්තිනාමය හඳුනාගැනීම සහ මිණුම්කරණය හෝ කේවල්කර

මිල දී ගැනීමකින් ප්‍රතිලාභ

32-40

කේවල් කර මිලදී ගැනීම

34-36

පැවරුම්කළ ප්‍රතිශ්ඨාව

37-40

අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨාව

39-40

විශේෂ වර්ගවල ව්‍යාපාර සංයෝජනවලට අත්පත්කර ගැනීමේ ක්‍රමය

41-44

ව්‍යවහාර කිරීම සඳහා අමතර උපදේශ

පියවරවලින් මුද්‍රිතවත් කරගත් ව්‍යාපාර සංයෝජනයක්

41-42

ප්‍රතිශ්ඨාව පැවරීමකින් තොරව මුද්‍රිතවත් කරගත් ව්‍යාපාර සංයෝජනයක්

43-44

මිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදය

45-50

ව්‍යාපාර සංයෝජන ගනුදෙනුවේ කොටස කුමක්දැයි නිශ්චය කිරීම

51-53

අත්පත්කර ගැනීම - සම්බන්ධතා පිරිවැය

53

පසුකාලීන මිණුම්කරණය සහ ගිණුම්කරණය

54-58

නැවත අත්පත්කරගත් අයිතිවාසිකම්

55

අසම්භාව්‍ය වගකීම්	56
හානිරක්ෂණ වත්කම්	57
අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨාව	58
හෙළිදරව් කිරීම්	59-63
බලපවත්නා දිනය සහ සංක්‍රාන්ති	64
පරිශීලකයන්	
අ. නිර්වචනය කරන ලද පද	
ආ. ව්‍යවහාරකරණ උපදේශ	
ඇ. වෙනත් SLFRSවලට සංශෝධන	

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - SLFRS 3

ව්‍යාපාර සංයෝජන

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - *SLFRS 3 ව්‍යාපාර සංයෝජන* අංක 1-64 ඡේද සහ පරිශීල්‍ය අ-ආ හි දක්වා ඇත. සියලුම ඡේදවලින් කියවෙන දෑ මත සමාන අධිකාරියක් ඇත. ඡේදයන්හි තද පැහැ අකුරුවලින් ප්‍රධාන මූල ධර්ම දක්වා ඇත. පරිශීල්‍ය අ වල නිර්වචනය කර ඇල අකුරෙන් දක්වා ඇති පද මෙම ප්‍රමිතයේ මුල් වරට දිස්වේ. අනෙක් පදවල නිර්වචන ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති සඳහා වූ පාරිභාෂික ශබ්ද මාලාවේ දක්වා ඇත. *SLFRS 3* කියවීමේදී එහි අරමුණ, ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට වූ පූර්විකාව සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුව සම්බන්ධ කරගෙන අධ්‍යයනය කළ යුතුය. *LKAS 8* ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්කම් සහ වැරදි පැහැදිලි මග පෙන්වීමක් නොමැති අවස්ථාවල ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත තෝරාගැනීමේ දී හා භාවිතා කිරීමේ දී පදනමක් සපයයි.

අරමුණ

- මෙම SLFRS හි අරමුණ වන්නේ ව්‍යාපාර සංයෝජනය සහ එහි බලපෑම පිළිබඳව වාර්තාකරණය කරනු ලබන අස්තිත්වයක් එහි මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි සපයනු ලබන තොරතුරුවල අදාළත්වය, විශ්වාසදායකත්වය සහ සංසන්දනාත්මක බව වඩා යහපත් තත්ත්වයට පත් කිරීමයි. මෙය සම්පූර්ණ කරගැනීමට මෙම SLFRS අත්පත් කරගනු ලබන්නාගේ කටයුතු කළයුතු ආකාරය සඳහා මූලධර්ම හා අවශ්‍යතාවයන් ප්‍රතිශ්ඨාපනය කරයි:
  - එහි මූල්‍ය ප්‍රකාශන අත්පත්කරගත් හඳුනා ගන්නා වත්කම්, පවරාගන්නා වගකීම් සහ අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ පාලනයට යටත් නොවන හිමිකම් හඳුනාගැනීම සහ මිණුම් කිරීම;
  - ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී අත්පත්කරගන්නා කීර්ති නාමය හෝ කේවලකර මිල දී ගැනීමක් මඟින් වන ප්‍රතිලාභ හඳුනා ගැනීම සහ මිණුම්කිරීම; සහ
  - ව්‍යාපාර සංයෝජනයේ ස්වභාවය සහ මූල්‍ය බලපෑම් ඇගයීමට, මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලනය කරන්නන්ට හෙළිදරව් කළයුතු තොරතුරු මොනවාදැයි නිශ්චය කිරීම.

විෂය පථය

- ව්‍යාපාර සංයෝජනය පිළිබඳ නිර්වචනයට ගැලපෙන ගනුදෙනු හෝ වෙනත් සිද්ධීන් මෙම SLFRS ව්‍යවහාරවෙයි. මෙම SLFRS ව්‍යවහාර නොවන්නේ :
  - බද්ධ ව්‍යාපාරයක් ආරම්භ කිරීම;
  - ව්‍යාපාරයකින් සමන්විත නොවන, වත්කමක් හෝ වත්කම් සමූහයක් අත්පත්කර ගැනීම, එවැනි අවස්ථාවල අත්පත් කරගනු ලබන්නා හඳුනාගත හැකි එක් එක් අත්පත්කරගත් වත්කම් (*LKAS 38 අස්පෘශ්‍ය වත්කම්*හි, අස්පෘශ්‍ය වත්කම් සඳහා නිර්වචනය සහ හඳුනාගැනීමේ නිර්ණායකයන් සපුරාලන වත්කම් ඇතුළත්ව) සහ පවරාගත් වගකීම් වෙන්ව හඳුනාගැනීම. සමූහයේ පිරිවැය හඳුනාගත හැකි එක් එක් වත්කම් සහ වගකීම්වලට ඒවා මිල දී ගත් දින ඒවායේ සාපේක්ෂිත සාධාරණ වටිනාකම පදනම මත වෙන් කළ යුතුය. එවැනි ගනුදෙනුවකින් හෝ සිද්ධියකින් කීර්ති නාමයක් ඇති වීමට ඉඩක් නොමැත;
  - අස්තිත්ව හෝ ව්‍යාපාර පොදු පාලනය යටතේ සංයෝජනය ආ1 – ආ4 ඡේද සම්බන්ධිත ව්‍යවහාර උපදේශන සපයයි).

ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් හඳුනාගැනීම

3. අස්තිත්වය ගනුදෙනුව හෝ වෙනත් සිද්ධියක් ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් දැයි නිශ්චය කළ යුත්තේ, මෙමඛ්‍යාති නිර්වචනය ව්‍යවහාරයෙන්, අත්පත් කරගන්නා වත්කම් සහ පවරා ගන්නා වගකීම්, ව්‍යාපාරයකින් සමන්විත වීමේ අවශ්‍යතාවය අනුවය. අත්පත් කරගන්නා වත්කම් ව්‍යාපාරයක් නොවේනම්, වාර්තාකරන අස්තිත්වය ගනුදෙනුව හෝ වෙනත් සිද්ධිය වත්කමක් අත්පත් කරගැනීමක් ලෙස ගිණුම්ගත කළ යුතුය. ආ5 -ආ12 ඡේද ව්‍යාපාර සංයෝජනය සහ ව්‍යාපාරය පිළිබඳ නිර්වචනය හඳුනාගැනීම මත උපදේශන ප්‍රතිපදානය සලසයි.

අත්පත් කරගැනීමේ ක්‍රමය.

4. අත්පත් කරගැනීමේ ක්‍රමය ව්‍යවහාර කිරීමෙන්, අස්තිත්වයක් සෑම ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් සඳහාම ගිණුම් ගත කිරීම කළ යුතු ය.
5. අත්පත් කරගැනීමේ ක්‍රමය ව්‍යවහාර කිරීමේ අවශ්‍යතා:
- (අ) අත්පත් කරගනු ලබන්නා හඳුනාගැනීම;
  - (ආ) අත්පත් කරගැනීමේ දිනය නිශ්චය කිරීම;
  - (ඇ) හඳුනාගත හැකි අත්පත් කරගත් වත්කම්, පවරාගත් වගකීම් සහ අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ පාලනයට යටත් නොවන යම් ගිණුමක් හඳුනාගැනීම සහ මිණුම් කිරීම; සහ
  - (ඈ) කීර්තිනාමය හෝ කේවලකර මිල දී ගැනීමක ප්‍රතිලාභ හඳුනාගැනීම සහ මිණුම් කිරීම

අත්පත් කරගන්නා හඳුනාගැනීම

6. සෑම ව්‍යාපාර සංයෝජනයකම, සංයෝජනය වන එක් අස්තිත්වයක් අත්පත් කරගන්නා ලෙස හඳුනාගත හැකිය.
7. LKAS 27 ඒකාබද්ධ සහ වෙන්ව ඉදිරිපත් කරන මූල්‍ය ප්‍රකාශන උපදේශයන් අත්පත් කරගනු ලබන්නා හඳුනාගැනීමට භාවිතා කළ හැකිය - අත්පත් කර ගැනීමට භාජනය වන්නා පාලනය කිරීමේ හැකියාව ඇති අස්තිත්වය, ව්‍යාපාර සංයෝජනය ඇතිවූ නමුත්, LKAS 27 හි උපදේශන ව්‍යවහාර කිරීමෙන් සංයෝජනය වූ අස්තිත්වයන්ගෙන් අත්පත් කරගන්නා පැහැදිලිව නොඇඟවන්නේ නම්, (ආ) 14- (ආ) 18 ඡේදයන්හි ඇති සාධක සලකා බලා නිශ්චය කිරීම කළ යුතු ය.

අත්පත් කරගනු ලබන දිනය නිශ්චය කිරීම

8. අත්පත් කරගනු ලබන්නා, අත්පත් කරගනු ලබන දිනය හඳුනා ගතයුතු අතර එය අත්පත්කර ගැනීමට භාජනය වන්නාගෙන් පාලනය ලබාගන්නා දිනයයි.
9. අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගෙන් පාලනය සාමාන්‍යයෙන් අත්පත් කරගනු ලබන්නාට ලැබෙනුයේ, අත්පත් කරගත් වත්කම් සහ පවරාගත් වගකීම් යන ප්‍රතිශ්ඨාවන්, නීත්‍යානුකූලව අත්පත් කරගන්නාට පැවරූ දිනයයි - පියවුම් දිනය, කෙසේ වෙතත්, පවරාගනු ලබන්නාට පියවුම් දිනට පෙර හෝ පසු දිනයක පාලනය අයත් කරගත හැකිය. උදාහරණ ලෙස, අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නා, පියවුම් දිනය පෙර අත්පත් කරගන්නාට පාලනය භාරදීමේ ප්‍රතිපාදන ලිඛිත ගිවිසුමෙහි ඇත්නම්, අත්පත් කරගන්නා දිනය පියවුම් දිනයට කලින් වනු ඇත. අත්පත් කරගැනීමේ දිනය හඳුනා ගැනීමේ දී අත්පත් කරගනු ලබන්නා සියලුම අදාළ කරුණු හා තත්ත්වයන් සලකා බැලිය යුතු ය

හඳුනාගත හැකි වත්කම් අත්පත් කර ගැනීම, පවරාගන්නා වගකීම් සහ අත්පත්කර ගැනීමට භාජනය වන්නාගේ යම් පාලනයට යටත් නොවන ගිණුමක් හඳුනාගැනීම සහ මිණුම්කිරීම

හඳුනාගැනීමේ මූලධර්ම

10. පවරා ගනු ලබන දිනට, පවරාගනු ලබන්නා විසින් කීර්තිනාමයෙන් වෙන්කර, අත්පත් කරගනු ලබන හඳුනාගත හැකි වත්කම්, පවරාගන්නා වගකීම් සහ පවරාගැනීමට භාජනය වන්නාගේ පාලනයට යටත් නොවන ගිණුමක් හඳුනාගත යුතුය. අත්පත් කරගන්නා හඳුනාගත හැකි අත්පත්කරගත් වත්කම් සහ පවරාගත් වගකීම්, 11 සහ 12 ඡේදයන්හි විශේෂිතව දක්වා ඇති කොන්දේසි වලට යටත්ව හඳුනාගත යුතු ය.

හඳුනාගැනීමේ කොන්දේසි

11. අත්පත් කරගැනීමේ ක්‍රමය ව්‍යවහාර කිරීමට සුදුසුකම් ලැබීමේ කොටසක් සඳහා, හඳුනාගත හැකි අත්පත්කරගත් වත්කම් සහ පවරාගත් වගකීම්, ඒවා පවරා ගනු ලබන දිනට මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම, ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුවෙහි, ඇති වත්කම් සහ වගකීම් නිර්වචනය සපුරා තිබිය යුතුය. උදාහරණ ලෙස අත්පත් කරගනු ලබන්නා, අනාගතයේ දී එහි සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීමට, අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වනු ලබන්නාගේ ක්‍රියාකාර කමකින් ඉවත්වීමට හෝ අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ සේවකයන් ඉවත් කිරීමට හෝ අළුත් තැනක පිහිටුවීම වැනි, අපේක්ෂා කරන මුත් වැය කිරීමට බලකිරීමක් නොමැති පිරිවැය, අත්පත් කරගන්නා දිනට වගකීම් නොවේ. එමනිසා, අත්පත්කරගැනීමේ ක්‍රමය ව්‍යවහාර කිරීමට අත්පත් කරගනු ලබන්නා එවැනි පිරිවැය හඳුනා නොගනී. ඒ වෙනුවට, අත්පත් කරගනු ලබන්නා එවැනි පිරිවැය වෙනත් SLFRSs ප්‍රකාර එහි සංයෝජනයෙන් පසු මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හඳුනාගනී.
12. මීට අමතරව, අත්පත් කරගැනීමේ ක්‍රමය ව්‍යවහාර කිරීමේ කොටසක් ලෙස හඳුනාගැනීමට සුදුසුකම් ලැබීමට හැකි අත්පත් කරගත් වත්කම් සහ පවරාගත් වගකීම් පවරාගනු ලබන්නා සහ පවරාගැනීමට භාජනය වන්නා (හෝ එහි පෙර අයිතිකරුවන්) අතර වෙන්ව සිදුවූ ගනුදෙනුවල ප්‍රතිඵලය ලෙස නොව ව්‍යාපාර සංයෝජන ගනුදෙනුවේ හුවමාරුවීම් විය යුතුය. යම් හෙයකින් ඒවායේ ස්වභාවය අනුව සහ අදාළ වන SLFRSs වලට අනුකූලව ගිණුම්ගත කළ යුතු වෙනම ගනුදෙනුවක ප්‍රතිඵලය වන සහ අත්කරගනු ලබන්නා සඳහා හුවමාරු කිරීමේ කොටසක් වන කළ අත්පත් කරගත් කුමන දේපල හෝ පවරාගත් කුමන වගකීම් දැයි අත්පත්කරගන්නා විසින් තීරණය කරනු ලැබීමේදී 51-53 දක්වා ඡේදවල මාර්ගෝපදේශ ව්‍යවහාර කළ යුතුය.
13. අත්පත් කර ගැනීමට භාජනය වන්නාගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල මීට පෙර හඳුනා ගත නොමැති සමහර වත්කම් සහ වගකීම්, අත්පත් කරගන්නා ව්‍යවහාර කරන හඳුනා ගැනීමේ මූලධර්ම සහ කොන්දේසි අනුව ඒවා වත්කම් සහ වගකීම් ලෙස හඳුනාගැනීම ප්‍රතිඵලයක් වීමට ඉඩ ඇත. උදාහරණ ලෙස අභ්‍යන්තරව වර්ධනය කිරීම නිසා අදාළ පිරිවැය වියදමක් ලෙස අය කර ඇති නිසා අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල වත්කම් ලෙස හඳුනා නොගත් සන්නම් නාම, ස්වාධිකාර, හෝ ගනුදෙනුකාර සම්බන්ධතාව වැනි අත්පත් කරගත් හඳුනාගත හැකි අස්පාෂ්‍ය වත්කම් අත්පත් කර ගන්නා හඳුනා ගනී.
14. 28ආ-40ආ ඡේදයෙන් මෙහෙයුම් කල්බදු සහ අස්පාෂ්‍ය වත්කම් හඳුනාගැනීම පිළිබඳ උපදේශ සපයයි. 22-28 ඡේදවල හඳුනාගත හැකි වත්කම් සහ වගකීම් වර්ග වශයෙන් සඳහන් කරන අතර මෙම SLFRS හඳුනා ගැනීමේ මූලධර්ම සහ කොන්දේසිවලට සීමිත වියතිරේක සලස්වන අයිතම එහි ඇතුළත්වේ.

ව්‍යාපාර සංයෝජනයක අත්පත් කරගත් හඳුනාගත හැකි වත්කම් සහ පවරාගත් වගකීම් වර්ගීකරණය හෝ නම් කිරීම.

15. පසුකාලීනව වෙනත් SLFRSs ව්‍යවහාර කිරීමට අවශ්‍ය වන පරිදි, හඳුනාගතහැකි අත්පත් කරගත් වත්කම් සහ පවරාගත් වගකීම්, අත්පත් කරගන්නා විසින් පවරාගන්නා දිනයේදී වර්ගකිරීම හෝ නම්කිරීම කළ යුතුය. අත්පත් කරගන්නා විසින් එම වර්ගීකරණය හෝ නම් කිරීම, ගිවිසුම් ගත කොන්දේසි, අත්පත් කරගත් දින පැවති ආර්ථික තත්ත්වයන්, එහි මෙහෙයවුම් හෝ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති සහ වෙනත් අදාළ තත්ත්වයන් පදනම මත කළ යුතුය.
16. සමහර අවස්ථාවල, අස්තිත්වයක් යම් වත්කමක් හෝ වගකීමක්, වර්ගකිරීම හෝ නම්කරන ආකාරය මත, SLFRSs ගිණුම්කරණය සඳහා විවිධ ප්‍රතිපාදන ඇති කරයි. අත්පත් කරගන්නා දිනට පවතින අදාළ තත්ත්ව පදනම මත, අත්පත් කරගන්නා විසින් කළයුතු වර්ගීකරණ සහ නම් කිරීම පිළිබඳ උදාහරණයන්ට, පහත සඳහන් දෑ ඇතුළත් වන අතර, ඒවාට පමණක් සීමා නොවේ.
  - (අ) LKAS 39 මූල්‍ය සාධන පත්‍ර, හඳුනාගැනීම සහ මිණුම්කරණය ප්‍රකාර විශේෂ මූල්‍ය වත්කමක් හෝ වගකීමක්, ලාභය හෝ අලාභය හරහා සාධාරණ වටිනාකම හෝ විකිණීම සඳහා තබාගත් මූල්‍ය වත්කමක් ලෙස හෝ කල්පිරීම තෙක් තබාගන්නා, මූල්‍ය වත්කම් හෝ වගකීම් ලෙස වර්ගීකරණය කළ හැකිය.
  - (ආ) LKAS 39 ප්‍රකාර ව්‍යුත්පන්න සාධන පත්‍රයක්, ඉදිරි රැකුම් සාධන පත්‍රයක් ලෙස නම් කිරීම; සහ
  - (ඇ) LKAS 39 ප්‍රකාර නිභිත ව්‍යුත්පන්නයක්, සත්කාරක ගිවිසුමකින් වෙන්කළ යුතු ද යන්න තක්සේරු කිරීම (මෙම SLFRS එම පදය භාවිතා කරන නිසා එය වර්ගීකරණය පිළිබඳ කරුණකි).
17. මෙම SLFRS හි 15 වැනි ඡේදයේ සඳහන් මූලධර්මයට වියතිරේක දෙකක් ඉදිරිපත් කරයි.
  - (අ) LKAS 17 කල්බදු ප්‍රකාර, කල්බදු ගිවිසුමක් මෙහෙයුම් කල්බද්දක් හෝ මූල්‍ය කල්බද්දක් ලෙස වර්ගීකරණය; සහ
  - (ආ) SLFRS 4 රක්ෂණ ගිවිසුම් ප්‍රකාර ගිවිසුමක්, රක්ෂණ ගිවිසුමක් ලෙස වර්ගීකරණය.

අත්පත් කරගන්නා ඒ ගිවිසුම්, ගිවිසුම් ගත කොන්දේසි සහ ගිවිසුම පටන් ගැනීමේ දී පැවති වෙනත් සාධක පදනම මත වර්ගීකරණය කළ යුතුය. (හෝ එහි වර්ගීකරණය වෙනස් වන ආකාරයට, ගිවිසුමේ වගන්ති විකරණය කර ඇත්නම්, විකරණය කළ දිනය, පවරා ගැනීමේ දිනය විය හැකිය)

මිණුම්කරණ මූලධර්ම

18. අත්පත් කරගන්නා විසින් හඳුනාගත හැකි අත්පත් කරගත් වත්කම් සහ පවරාගත් වගකීම්, ඒවා අත්පත් කරගත් දිනට සාධාරණ වටිනාකමට මිණුම් කළ යුතුය.
19. සෑම ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් සඳහාම, අත්පත් කරගන්නා විසින්, අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ යම් පාලනයට යටත් නොවන හිමිකමක්, සාධාරණ වටිනාකමට හෝ අත්පත්කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ හඳුනාගත හැකි ශුද්ධ වත්කම්වල සමානුපාතික කොටස මත මිණුම් කළ යුතුය.
20. අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ, විශේෂ හඳුනාගත හැකි වත්කම් සහ පාලනයට යටත් නොවන හිමිකමක සාධාරණ වටිනාකම මිණුම්කරණය සඳහා ආ41- ආ45 ඡේද උපදේශ සලසයි. මෙම SLFRS මිණුම්කරණ මූලධර්මයන්ට සීමිත වියහිථේක සැලසීම සඳහා ඇතුළත් කරන හඳුනාගත හැකි වගකීම් වර්ග 24-31 ඡේදයන්හි නිශ්චිතව පෙන්වයි.

හඳුනාගැනීම හෝ මිණුම්කිරීමේ මූලධර්මවලට වියහිථේක

21. මෙම SLFRS එහි හඳුනාගැනීමේ සහ මිණුම්කිරීමේ මූලධර්මයන්ට සීමිත වියහිථේක සපයයි. විශේෂ අයිතම සඳහා සලසන ලද ව්‍යාපාරික සහ එම ව්‍යාපාරිකවල ස්වභාවය යන දෙකම 22-31 ඡේදවල පැහැදිලිව සඳහන් කරයි. අත්පත් කරගන්නා විසින් එම අයිතම සඳහා 22-31 ඡේදවල අවශ්‍යතාවයන් ව්‍යවහාර කරමින් ගිණුම් ගතකළ යුතු අතර, ඒවායේ ප්‍රතිඵල සමහර අයිතම:
  - (අ) 11 සහ 12 ඡේදවල සඳහන් ඒවාට අමතරව, හඳුනාගැනීමේ කොන්දේසි ව්‍යවහාර කරමින් හෝ වෙනත් SLFRS වල අවශ්‍යතාවයන් ව්‍යවහාර කර හඳුනාගැනීම, හඳුනාගැනීමේ මූලධර්ම සහ කොන්දේසි ව්‍යවහාර කිරීමට වඩා වෙනස් ප්‍රතිඵල සහිත වෙයි.
  - (ආ) අත්පත් කරගන්නා දිනට ඒවායේ සාධාරණ වටිනාකම හැර වෙනත් අගයකට මිණුම්කිරීම.

හඳුනාගැනීමේ මූලධර්මයට වියහිථේක

අසම්භාව්‍ය වගකීම්

22. LKAS 37 ප්‍රතිපාදන, අසම්භාව්‍ය වගකීම් සහ අසම්භාව්‍ය වත්කම්, අසම්භාව්‍ය වගකීමක් නිර්වචනය කරනුයේ:
  - (අ) අස්තිත්වයේ සම්පූර්ණ පාලනයෙන් පරිබාහිර අවිනිශ්චිත අනාගත සිදුවීම් එකක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක් සිදුවීම හෝ සිදුනොවීම මගින් පමණක් පැවැත්ම තහවුරු කෙරෙන සහ අතීත සිදුවීම්වලින් පැන නැගිය හැකි බැඳීමක් හෝ.
  - (ආ) අතීත සිදුවීම්වලින් පැන නගින, එහෙත්:
    - (i) බැඳීම් පියවීම පිණිස ආර්ථික ප්‍රතිලාභවලින් යුක්තවූ සම්පත් පිටතට ගලායෑමේ භව්‍යතාවයක් නොමැතිවීම, හෝ
    - (ii) බැඳීමේ ප්‍රමාණය ප්‍රමාණවත් විශ්වාසනීයත්වයකින් මැනිය නොහැකිවීම හේතු වෙන් හඳුනා නොගන්නා ප්‍රවර්තන බැඳීමක්.

23. අත්පත්කරගන්නා දිනට කුමන අසම්භාව්‍ය වගකීම් හඳුනාගන්නේදැයි නිශ්චය කිරීමට LKAS 37 අවශ්‍යතාවයන් ව්‍යවහාර නොවේ. ඒ වෙනුවට, ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී අත්පත් කරගන්නා, අත්පත් කරගන්නා දිනට, පවරා ගන්නා අසම්භාව්‍ය වගකීම්, අතීත සිද්ධීන්වලින් පැන නගින වර්තමාන බැඳීම් සහ ඒවායේ සාධාරණ වටිනාකම විශ්වාසදායක ලෙස මිණුම් කළ හැකිනම් හඳුනාගනී. බැඳීමක් පියවීමට අවශ්‍ය ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අන්තර්ගත සම්පත් ගලා යාම විය හැකි නොවුවත්, LKAS 37 එරෙහිව ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී අත්පත් කර ගත් දින අසම්භාව්‍ය වගකීමක් අත්පත් කරගන්නා හඳුනා ගනී. 56 වැනි ඡේදය, අසම්භාව්‍ය වගකීම් සඳහා පසු කාළීන ගිණුම් තැබීම පිළිබඳ උපදේශන සලසයි.

හඳුනාගැනීම සහ මිණුම්කරණ මූලධර්ම යන දෙකම සඳහා වියහිථේක.

ආදායම් බදු

24. අත්පත් කරගන්නා විසින් ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී LKAS 12 ආදායම් බදු ප්‍රකාර අත්පත් කරගනු ලබන වත්කම් සහ පවරාගන්නා වගකීම්වලින් පැනනගින විලම්බිත බදු වත්කම හෝ වගකීම හඳුනාගෙන මිණුම් කළ යුතුය.

25. අත්පත් කරගන්නා, තාවකාලික වෙනස්කම්වල සහ අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නා ඉදිරියට ගෙන ගිය අත්පත් කරගත් දිනට පැවති හෝ අත්පත්කර ගැනීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස පැන නගින විභවය බදු බලපෑම් සඳහා LKAS 12 ප්‍රකාරව ගිණුම්තැබිය යුතුය.

සේවක ප්‍රතිලාභ

26. අත්පත් කරගන්නා විසින්, *LKAS 19* සේවක ප්‍රතිලාභ ප්‍රකාර, අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ සේවක ප්‍රතිලාභ එකඟවීම සම්බන්ධිත වගකීම් හඳුනාගැනීම සහ මිණුම්කිරීම කළ යුතුය.

භානිරක්ෂණ වත්කම්

27. ව්‍යාපාර සංයෝජනයක නිශ්චිත වත්කමක හෝ වගකීමක කොටසකට හෝ සියල්ලටම අදාළ අසම්භාව්‍ය හෝ අවිනිශ්චිත තාවයක ප්‍රතිඵලයන් සඳහා විකුණුම්කරු විසින් අත්පත් කර ගන්නා වූ භානිරක්ෂණය කිරීමට ගිවිසුම්ගත බැඳීමක් තිබිය හැකිය. උදාහරණයක් ලෙස, විකුණුම්කරු, විශේෂ අසම්භාව්‍යයකින් පැන නගින වගකීමක නිශ්චිත මුදලකට වැඩි ප්‍රමාණයකින් ඇතිවන පාඩුව සඳහා අත්පත් කරගන්නා භානිරක්ෂණය කළහැකිය. වෙනත් වචන වලින් දක්වන්නේ නම්, විකුණුම්කරු, අත්පත් කරගන්නාගේ වගකීම නිශ්චිත වටිනාකමකට වැඩි නොවන බවට ඇපවෙයි. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස පවරාගනු ලබන්නා භානිරක්ෂණය වූ වත්කමක් ලබාගනී. අත්පත්කරගනු ලබන්නා භානිරක්ෂණ වත්කමක් හඳුනාගන්නා අවස්ථාවේම, භානිරක්ෂණය කළ අයිතමයක් එම පදනම මතම භානිරක්ෂණ අයිතමයක් ලෙස මිණුම්කර, එකතුකර ගත නොහැකි වටිනාකම සඳහා තක්සේරු දීමනාවක අවශ්‍යතාවයට යටත් කළ යුතුය. එම නිසා භානිරක්ෂණය අදාළවන්නේ වත්කමකට හෝ වගකීමකට නම් එය අත්පත් කර ගත් දින හඳුනා ගනු ලබන අතර එහි අත්පත් කරගත් දින සාධාරණ අගය මිණුම් කළ යුතුය. අත්පත් කරගන්නා අත් පත් කරගත් දින භානිරක්ෂණ වත්කම අත්පත් කර ගත් දින මිණුම් කරන ලද සාධාරණ අගයට හඳුනාගත යුතුය. (ආ41 ඡේදය අදාළ ව්‍යවහාරකරන උපදේශ සලසා ඇත.)
28. සමහර අවස්ථාවල දී, භානිරක්ෂණය, වත්කමක හෝ වගකීමක අදාළ විය හැකි අතර එය හඳුනාගැනීමේ හෝ මිණුම් කිරීමේ මූලධර්ම වලට ව්‍යතිරේකයක් වේ. උදාහරණ ලෙස භානිරක්ෂණය අසම්භාව්‍ය වත්කමකට අදාළ විය හැකිය. අත්පත්කරගත් දින එහි සාධාරණ අගය විශ්වාසදායී ලෙස මැණිය නොහැකි නිසා එදින එය හඳුනා නොගනී. විකල්පයක් වශයෙන් භානිරක්ෂණ වත්කමක් හෝ වගකීමකට අදාළ විය හැකිය. උදාහරණ ලෙස සේවක ප්‍රතිලාභ මඟින් ප්‍රතිඵලයෙන් වන අත්පත් කරගත් දින සාධාරණ අගය පදනම හැර වෙනත් අන්දමකට මනිනු ලබන දෙයකි. එවැනි තත්ත්වයන්හි දී, කළමණාකාරණය විසින් භානිරක්ෂණ වත්කම එකතුකර ගැනීමට ඇති හැකියාවේ තක්සේරුවට සහ භානිරක්ෂණ මුදල මත ගිවිසුම්ගත සීමාවන්ට යටත්ව, භාණිරක්ෂණ වූ වත්කම, භානිරක්ෂණ අයිතම මැනීමට භාවිතා කරන උපකල්පනයන් අඛණ්ඩ භාවිතාකරමින් හඳුනාගැනීම සහ මිණුම්කිරීම කළ යුතුය. භානිරක්ෂණය වූ වත්කමක් සඳහා පසුකාලීන ගිණුම්කරණය පිළිබඳ උපදෙස් 57 වන ඡේදයෙන් සලසා ඇත.

මිණුම්කරණ මූලධර්මයට වියතිරේක

ආපසු අත්පත් කරගත් අයිතිය

29. අත්පත්කරගන්නා විසින් නැවත අත්පත්කරගත් අයිතිය වෙළඳපොළ සහභාගිවන්නන් විභවය ගිවිසුම්ගත අභ්‍යන්තරීම් වල දී, එහි සාධාරණ වටිනාකම සලකා බලන ආකාරය නොසලකා, සම්බන්ධිත ගිවිසුමේ ඉතිරිව ඇති ගිවිසුම්ගත කොන්දේසි පදනම මත අස්පාශ්‍ය වත්කමක් ලෙස හඳුනාගෙන මිණුම් කළ යුතුය. ආ 35 සහ ආ 36 ඡේදයන් අදාළ ව්‍යවහාර උපදේශන සලසයි.

කොටස් පදනම් ගෙවීම් ප්‍රදාන

30. අත්පත් කරගන්නා විසින් වගකීමක් හෝ අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ කොටස් පදනම් ගෙවීම් ප්‍රදාන ප්‍රතිසම්පාදනයට අදාළ එකම සාධන පත්‍රයක්, *SLFRS 2* කොටස් පදනම් ගෙවීම්වල සඳහන් ක්‍රමය ප්‍රකාර මිණුම් කළ යුතුය. (මෙම *SLFRS* ඒ ක්‍රමයේ ප්‍රතිඵලයට "ප්‍රදානයේ වෙළඳපොළ පදනම් මිණුම" ලෙස හඳුන්වයි)

විකිණීම සඳහා තබාගන්නා වත්කම්

31. අත්පත් කරගන්නා විසින් අත්පත් කරගන්නා දිනයේදී *SLFRS 5* විකිණීම සඳහා රඳවා ඇති ජංගම නොවන වත්කම් සහ අසන්නතික මෙහෙයුම් ප්‍රකාර වර්ගීකරණය කර විකිණීම සඳහා තබා ගෙන ඇති, අත්පත් කරගනු ලබන ජංගම නොවන වත්කමක් (හෝ බැහැර කරන කාණ්ඩය), ඒ *SLFRS* හි 15-18 ඡේද ප්‍රකාර විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ වටිනාකමට මිණුම් කළ යුතුය.

කීර්තිනාමය හඳුනාගැනීම හා මිණුම්කිරීම හෝ කේවල මිලදී ගැනීමකින් ඇතිවන ප්‍රතිලාභ

32. අත්පත්කරගන්නා විසින් අත්පත්කරගන්නා දිනට කීර්තිනාමය, පහත සඳහන් මිණුම් කරන ලද (ආ) ට වඩා (අ) හි අතිරික්තය ලෙස හඳුනාගත යුතු ය.

(අ) පහත සඳහන් දෑ වල සමාහාරය.

- (i) මෙම SLFRS ප්‍රකාර මිණුම් කරනලද හුවමාරුවූ ගැණුම් ප්‍රතිශ්ඨාව, එය සාමාන්‍යයෙන් අත්පත්කරගත් දිනට සාධාරණ වටිනාකම අවශ්‍ය වෙයි (37 වන ඡේදය බලන්න).
- (ii) මෙම SLFRS ප්‍රකාර මිණුම් කරනලද අත්පත්කර ගැනීමට භාජනය වන්නාගේ යම් පාලනයට යටත් නොවන හිමිකම් වටිනාකම, සහ
- (iii) කොටස් වශයෙන් සම්පූර්ණ කරගත් ව්‍යාපාර සංයෝජනයක (41 සහ 42 ඡේදබලන්න), අත්පත්කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ ස්කන්ධ අයිතියෙහි, අත්පත් කරගන්නාගේ කළින් දරණ ලද ස්කන්ධ හිමිකමෙහි, අත්පත් කර ගත් දිනට සාධාරණ වටිනාකම

(ආ) මෙම SLFRS ප්‍රකාර මිණුම් කරන ලද, අත්පත් කරගත් දිනට හඳුනාගත හැකි, අත්පත් කරගත් වත්කම් සහ පවරාගත් වගකීම්වල ශුද්ධ අගය.

33. ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී අත්පත් කරගන්නා සහ අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නා (හෝ එහි කලීං අයිතිකරු) හුවමාරු කරගනු ලබන්නේ ස්කන්ධ අයිතිය පමණක් නම්, අත්පත් කරගන්නා දින අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ ස්කන්ධ අයිතියේ සාධාරණ වටිනාකම, අත්පත් කරගන්නා දින, අත්පත් කරගන්නාගේ ස්කන්ධ අයිතියේ සාධාරණ වටිනාකමට වඩා විශ්වාසදායී ලෙස මිණුම් කළහැකිවෙයි. එසේනම්, අත්පත් කරගන්නා දින පවරන ලද ස්කන්ධ අයිතියේ සාධාරණ වටිනාකම වෙනුවට, අත්පත්කරගන්නා දිනයේ අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ ස්කන්ධ අයිතියේ සාධාරණ වටිනාකම භාවිතාකරමින්, අත්පත් කරගන්නා විසින් කීර්තිනාමයේ වටිනාකම නිශ්චය කළයුතු ය. ප්‍රතිශ්ඨාව පැවරීමක් නොමැති ව්‍යාපාර සංයෝජනයක, කීර්තිනාමයේ අගය නිශ්චය කිරීමට, අත්පත්කරගන්නා විසින්, අත්පත් කරගන්නා දිනයේ පවරනු ලබන ප්‍රතිශ්ඨාවේ සාධාරණ වටිනාකම වෙනුවට, අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ හිමිකමේ සාධාරණ වටිනාකම, තක්සේරු කිරීමේ ශිල්පක්‍රමයක් භාවිතාකරමින් නිශ්චය කර භාවිතා කළ හැකිය. (32 (අ) i ඡේදය). ආ 46-ආ 49 ආ ඡේද සම්බන්ධිත ව්‍යවහාර කිරීමේ උපදේශන සලසයි.

කේවල මිලදීගැනීම්

34. ඇතැම්විට, අත්පත්කරගනු ලබන්නෙක් කේවල මිලදීගැනීමක් කරනු ඇත. එනම්, ව්‍යාපාර සංයෝජනයක 32 (ආ) ඡේදයේ දක්වා ඇති වටිනාකම 32 (අ) ඡේදයේ නිශ්චිතව දක්වා ඇති වටිනාකම එකතුව ඉක්මවා යෑමයි. එම අතිරික්තය 36 ඡේදයෙහි අවශ්‍යතාවයන් ව්‍යවහාර කිරීමෙන් පසුවත් පවතීනම්, අත්පත් කරගන්නා විසින් ප්‍රතිඵලයවන ප්‍රතිලාභය, අත්පත් කරගත් දිනට ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි හඳුනාගත යුතු ය. එම ප්‍රතිලාභය අත්පත්කරගන්නාට ආරෝපිත වෙයි.

35. උදාහරණයක් ලෙස, කේවල මිලදී ගැනීමක්, විකුණන්නා බලකිරීමකට යටත්ව ක්‍රියාකරන, බලතල විකුණුමක් වූ ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී ඇතිවිය හැකිය. කෙසේ වෙතත්, 22-31 ඡේදයන්හි සාකච්ඡා කරනලද විශේෂ අයිතමයන් සඳහා හඳුනාගැනීම හෝ මිණුම්කරණ වියහිටේක, කේවල මිලදීගැනීමක ප්‍රතිඵලයවන ප්‍රතිලාභය හඳුනාගැනීමටද (හෝ හඳුනාගත් ප්‍රතිලාභ වටිනාකම වෙනස්කිරීමකට) ඉවහල් වියහැකිය.

36. කේවල මිලදී ගැනීමක ප්‍රතිලාභය හඳුනාගැනීමට පෙර, අත්පත්කරගන්නා විසින්, අත්පත් කර ගත් සියළුම වත්කම් සහ පවරාගත් සියළුම වගකීම් සහ එම සමාලෝචනයේ දී හඳුනාගත් යම් අමතර වත්කම් හෝ වගකීම් නිවැරදිව හඳුනාගෙන ඇත්දැයි යළි තක්සේරු කළ යුතු ය. අත්පත්කරගන්නා විසින් අත්පත්කරගත් දින පහත සඳහන් සියළුම දේවල් පිළිබඳව මෙම SLFRS හි අවශ්‍යතාවය පරිදි හඳුනාගෙන ඇත්දැයි එම මුදල් ප්‍රමාණයන් මිණුම්කිරීමට භාවිතාකළ ක්‍රියා පිළිවෙල සමාලෝචනයක් ඊටපසු කළ යුතු ය.

- (අ) අත්පත්කරගත් හඳුනාගත හැකි වත්කම් සහ පවරාගත් වගකීම්;
- (ආ) අත්පත්කරගැනීමට භාජනයවන්නාගේ පාලනයට යටත් නොවන අයිතිවාසිකම්, කිසිවක් වෙනොත්
- (ඇ) අදියරෙන් අදියර සපුරාත් ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් සඳහා අත්පත්කරගැනීමට භාජනයවන්නාගේ ස්කන්ධ අයිතියෙහි, අත්පත්කරගන්නාගේ කළින් රඳවාගැනීම; සහ
- (ඈ) පැවරු ප්‍රතිශ්ඨාව.

සමාලෝචනයේ අරමුණ අත්පත්කරගත් දිනට පවත්නා සියළුම තොරතුරු සැලකිල්ලට ගැනීම, මිණුම්කිරීමේ දී උචිත පරිදි පිළිබිඹුවේදැයි තහවුරු කරගැනීමයි.

පැවරූ ප්‍රතිශ්ඨාව

37. ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී පැවරූ ප්‍රතිශ්ඨාව සාධාරණ වටිනාකමට මිණුම් කළයුතු අතර, එය ගණනය කළ යුත්තේ අත්පත්කරගත් දිනයේ, අත්පත්කරගන්නා විසින් මාරුකළ වත්කම්වල සාධාරණ වටිනාකම, අත්පත්කරගැනීමට භාජනයවන්නාගේ පළමු අයිතිකරුවන්ට අත්පත් කරගන්නා විසින් දරන ලද වගකීම් සහ අත්පත්කරගන්නා විසින් නිකුත්කළ ස්කන්ධ ගිණිකම්වල එකතුව ලෙසය. (කෙසේවෙතත් ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී පැවරූ ප්‍රතිශ්ඨාවෙහි ඇතුළත්, අත්පත්කරගැනීමට භාජනයවන්නාගේ සේවකයන්ට රඳවාගත් ප්‍රදානයන් සඳහා පැවරූ කොටස් පදනම් ගෙවීම් ප්‍රදානවල, අත්පත් කරගන්නාගේ යම් කොටසක් සාධාරණ වටිනාකමට නොව 30 වන ඡේදය ප්‍රකාරව මිණුම් කළයුතු ය.) උදාහරණ ලෙස, මුදල් ඇතුළත් විභාවා ස්වරූපයේ ප්‍රතිශ්ඨාව, වෙනත් වත්කම්, ව්‍යාපාරයක් හෝ අත්පත් කරගන්නාගේ පරිපාලිතයක්, අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨාවක්, සාමාන්‍ය හෝ වර්ණීය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර, විකල්ප, බලපත්‍ර සහ අන්‍යෝන්‍ය අස්තීත්වයන්හි සාමාජික ගිණිකම්.
38. පවරනලද ප්‍රතිශ්ඨාවේ අත්පත් කරගන්නාගේ අත්පත් කරගත් දින සාධාරණ අගයෙන් වෙනස් වූ ධාරන අගයන් සහිත වත්කම් හෝ වගකීම් ඇතුළත් විය හැකිය. (උදාහරණ ලෙස අත්පත් කරගන්නාගේ මූල්‍ය නොවන වත්කම් හෝ ව්‍යාපාරයක්). එසේනම්, අත්පත් කරගන්නා විසින් අත්පත්කරගත් දිනයේදී පැවරූ වත්කම් හෝ වගකීම් නැවත මිණුම් කළයුතු අතර, එහි ප්‍රතිඵලය ලෙස යම් ප්‍රතිලාභයක් හෝ අලාභයක් ඇතිවනම්, එය ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි හඳුනාගත යුතු ය. කෙසේ වෙතත්, සමහරවිට පැවරූ වත්කම් හෝ වගකීම් ව්‍යාපාර සංයෝජනයට පසුවත්, සංයෝජිත අස්තීත්වය තුළම තිබීම (උදාහරණ ලෙස, වත්කම් හා වගකීම් පැවරුයේ අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාට මිස එහි පළමු අයිතිකරුවන්ට නොවීම නිසා) සහ එනිසා, අත්පත්කරගන්නා විසින් ඒවායේ පාලනය රඳවාගනී. එවැනි අවස්ථාවේදී, අත්පත්කරගන්නා විසින් ඒ වත්කම් සහ වගකීම් අත්පත් කරගැනීමට පෙර ආසන්නතම දිනයේ, ඒවායේ ධාරණ අගයට මිණුම් කළයුතු අතර, ව්‍යාපාර සංයෝජනයට පෙර සහ පසු දෙකේදීම එය පාලනය කරනු ලබන වත්කම් සහ වගකීම් මත ප්‍රතිලාභ හෝ පාඩු, ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි හඳුනා නොගත යුතු ය.

අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨාව

39. අත්පත්කරගන්නා විසින් හුවමාරුව වෙනුවෙන් අත්පත් අත්පත්කර ගැනීමට භාජනය වන්නාට පවරන ප්‍රතිශ්ඨාව අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨාව පිළිවෙලක ප්‍රතිඵලයක් ලැබෙන එකම වත්කමක් හෝ වගකීමක් (37වන ඡේදය බලන්න) ඇතුළත් වන්නේය. අත්පත්කරගැනීමට භාජනයවන්නාට ප්‍රතිශ්ඨාවේ කොටසක් ලෙස, පැවරෙන අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨාවේ අත්පත් කරගන්නා දිනට සාධාරණ වටිනාකම අත්පත්කරගන්නා විසින් හඳුනාගත යුතු ය.
40. LKAS 32 මූල්‍යසාධන පත්‍ර: ඉදිරිපත් කිරීමෙහි 11 වන ඡේදයේ හෝ වෙනත් ව්‍යවහාර වන LKAS හි ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර සහ මූල්‍ය වගකීම් නිර්වචනය කර ඇති පදනම මත අත්පත් කර ගන්නා ගෙවීමට බැඳී ඇති අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨාව, වගකීමක් ලෙස හෝ සක්න්ධය ලෙස වර්ගීකරණය කළ යුතු ය. නිශ්චිතවූ කොන්දේසි සපුරා ඇත්නම්, කලින් පවරන ලද ප්‍රතිශ්ඨාවක්, ආපසු භාරදීමේ අයිතිය, වත්කමක් ලෙස අත්පත් කරගන්නා විසින් වර්ගීකරණය කළ යුතු ය. 58 වන ඡේදය, අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨා සඳහා පසුකාලීන ගිණුම්කරණ උපදේශන සලසයි.

විශේෂ වර්ගවල ව්‍යාපාර සංයෝජනවලට ව්‍යවහාර කිරීම සඳහා අත්පත් කරගැනීමේ ක්‍රමයට අතිරේක උපදේශන

පියවර වලින් සපුරාගන්නා ව්‍යාපාර සංයෝජනයක්

41. සමහරවිට, අත්පත් කරගන්නා විසින්, අත්පත්කරගැනීමට භාජනයවන්නාගේ, අත්පත්කර ගන්නා දිනට පෙර ඉතා ආසන්න දිනයක රඳවා ගෙන තිබූ ස්කන්ධ අයිතියක පාලනය ලබාගනී. උදාහරණ ලෙස 2001 දෙසැම්බර් 31 දින 'ඒ' අස්තීත්වය විසින්, 'බී' අස්තීත්වයේ සියයට 35 ක පාලනයට යටත් නොවන අයිතිය අයත්කර ගෙන සිටී. එම දිනයේදී 'ඒ' අස්තීත්වය විසින්, 'බී' අස්තීත්වයේ තවත් අමතර සියයට 40 ක අයිතිය මිලදීගැනීමෙන්, එය 'බී' අස්තීත්වය පාලනය කිරීමේ හැකියාව අත්කරගනී. එවැනි ගනුදෙනු මෙම SLFRS හි හඳුන්වනුයේ පියවරෙන් පියවර සපුරාගන්නා ව්‍යාපාර සංයෝජන ලෙස වන අතර, සමහර විට පියවර අත්පත්කරගැනීමේ ලෙසද හඳුන්වයි.
42. කොටස් වශයෙන් සපුරාගන්නා ව්‍යාපාර සංයෝජනයක, අත්පත්කරගන්නා විසින්, අත්පත් කරගැනීමට භාජනයවන්නාගේ ව්‍යාපාරයෙහි, මුලින් අයත්කරගෙන තිබුණ ස්කන්ධ අයිතිය, අත්පත්කරගනු ලබන දිනයේ සාධාරණ වටිනාකමට නැවත මිණුම්කර, ප්‍රතිඵලය වන ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභ ඇතුළත්, ඒවා ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි හඳුනාගත යුතු ය. පෙර වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයේදී, අත්පත්කරගන්නා විසින්, අත්පත්කරගැනීමට භාජනයවන්නාගේ ස්කන්ධ අයිතියෙහි, හඳුනාගත් වටිනාකමේ වෙනස්වීම් වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමෙහි හඳුනාගෙන තිබිය හැකිය. (උදාහරණ ලෙස, ආයෝජනය විකිණීම සඳහා තැබූ ලෙස වර්ගීකරණයකර තිබීම නිසා). එසේ නම්, වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමෙහි හඳුනාගෙන ඇති මුදල් ප්‍රමාණය, අත්පත්කරගන්නා කලින් අයත්කර ගෙන තිබුණ ස්කන්ධ අයිතිය, අවශ්‍යතාවය නිසා සෘජුවම අපහරණය කළේනම් යන පදනම මතම හඳුනාගත යුතු ය.

ප්‍රතිශ්ඨාවක් පැවරුම් නොකර සපුරාගන්නා ව්‍යාපාර සංයෝජන

43. සමහරවිට අත්පත්කරගන්නා ප්‍රතිශ්ඨාවක් පැවරුම් නොකර, අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නකුගේ පාලනය අයත් කරගනී. එවැනි සංයෝජනයන්ට, ව්‍යාපාර සංයෝජන සඳහා අත්පත් කරගැනීමේ ගිණුම්කරණ ක්‍රමය ව්‍යවහාර වෙයි. එවැනි තත්ත්වයන්ට ඇතුළත් වනදැ;

  - (අ) අත්පත්කරගැනීමට භාජනයවන්නා විසින්, දැනට සිටින ආයෝජකයෙකු (අත්පත් කරගන්නා) සඳහා පාලනය ලබාගැනීමට ප්‍රමාණවත් තමන්ගේම කොටස් ප්‍රමාණයක් ප්‍රති මිලදී ගැනීම
  - (ආ) අත්පත් කරගන්නා බහුතර ඡන්ද අයිතිය දරා සිටි විටදී අත්පත් කරගන්නා විසින් අත්පත් කර ගැනීමට භාජනය වන්නා තුළින් තම පාලනයට නතු කරගෙන තිබීම බදු සුදු කොටස් සඳහා වූ නිෂේධ බලය අහෝසිවන්නේය.
  - (ඇ) අත්පත් කරගන්නා සහ අත්පත්කරගැනීමට භාජනයවන්නා ගිවිසුමකින් පමණක් ඔවුන්ගේ ව්‍යාපාර සංයෝජනයට එකඟ වෙයි. අත්පත්කරගන්නා, අත්පත්කරගැනීමට භාජනයවන්නාගේ පාලනය හුවමාරුව සඳහා ප්‍රතිශ්ඨාවක් පැවරුම් නොකරන අතර, අත්පත්කරගැනීමට භාජනයවන්නාගේ ස්කන්ධ අයිතියක් අත්පත්කරගත් දින හෝ කලින් නොදරයි. ගිවිසුමකින් පමණක් ව්‍යාපාර සංයෝජන සපුරාගැනීමේ උදාහරණයන්ට, ව්‍යාපාර දෙකක් ඇමිණුම් පිළිවෙලකින් එකට එක් කිරීම හෝ ද්විත්ව ලැයිස්තුගත සංස්ථාවක් ඇතිකිරීම ඇතුළත්වෙයි.

44. ගිවිසුමකින් පමණක් සපුරාගත් ව්‍යාපාර සංයෝජනයක, අත්පත්කරගන්නා විසින් අත්පත්කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ අයිතිකරුවන්ට, මෙම SLFRS ප්‍රකාර හඳුනාගත් අත්පත්කරගැනීමට භාජනයවන්නාගේ ශුද්ධ වත්කම්වල වටිනාකම ආරෝපනය කරයි. අත්පත් කර ගැනීමට භාජනය වන්නාගේ සියලුම ස්කන්ධ හිමිකම් පාලනයට යටත් නොවන හිමිකම්වලට ආරෝපණය වී තිබීම ප්‍රතිඵලය වුවද වෙනත් වචනවලින් දක්වන්නේ නම්, අත්පත්කරගන්නාගේ හැර, වෙනත් පාර්ශ්වයන් අත්කරගෙන සිටින, අත්පත්කරගැනීමට භාජනයවන්නාගේ ස්කන්ධයේ අත්පත්කරගන්නාගේ සංයෝජනයට පසු මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල පාලනයට යටත් නොවන හිමිකම්ය.

මිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදය

45. සංයෝජනය ඇතිවූ වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේදී, ව්‍යාපාර සංයෝජනය සඳහා වූ ආරම්භක ගිණුම්කරණය අසම්පූර්ණ නම් එමඅසම්පූර්ණ අයිතම සඳහා අත්පත්කරගන්නා තාවකාලික අගයන් එහි මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි වාර්තා කළ යුතු ය. මිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදය තුළදී, අත්පත්කරගත් දිනට පැවති සාධක සහ තත්ත්වය පිළිබඳව ලබාගත් අළුත් තොරතුරු පිළිබිඹුවීමට, අත්පත්කරගත් දිනයේදී හඳුනාගත් තාවකාලික අගයන් අත්පත් කරගන්නා අතීතයට බලපාන පරිදි ගැලපිය යුතු අතර, දැනගත හැකිනම්, එම දින හඳුනාගත් අගයන්හි මිණුම්කරණයට ඇතිවූ බලපෑමද පෙන්නිය යුතු ය. මිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදය තුළදී, අත්පත් කරගන්නා විසින් අත්පත්කරගත් දිනට පැවති සාධක සහ තත්ත්වයන් පිළිබඳව අළුත් තොරතුරු ලබාගත්තේ නම්, අමතර වත්කම් හෝ වගකීම් ද හඳුනාගන්නා අතර, දැනගත හැකි නම්, එදිනට හඳුනාගත් ඒ වත්කම් සහ වගකීම් හඳුනාගැනීමෙන් ඇතිවිය හැකිව තිබුණ ප්‍රතිඵලය දක්විය යුතු ය. අත්පත් කරගන්නාට, අත්පත් කරගත් දිනට පැවති සාධක සහ තත්ත්වයන් පිළිබඳව එය සොයා බලන තොරතුරු ලැබීම හෝ වැඩිදුරටත් තොරතුරු ලබාගත නොහැකියයි තේරුම්ගත් සැලකීම මිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසන් වෙයි. කෙසේවෙතත්, මිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදය, අත්පත්කරගත් දින සිට එක් වර්ෂයක් නොඉක්ම විය යුතු ය.
46. මිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදය යනු, අත්පත් කරගත් දිනට පසුව, අත්පත් කරගන්නා විසින් ව්‍යාපාර සංයෝජනය සඳහා හඳුනාත් තාවකාලික අගයන් ගැලපීම් කළහැකි කාල පරිච්ඡේදයයි. මිණුම්කරණ කාල පරිච්ඡේදය අත්පත් කරගන්නාට, මෙම SLFRS හි අවශ්‍යතා ප්‍රකාර, පහත සඳහන් කරුණු පිළිබඳව, අත්පත් කරගත් දිනට වූ, හඳුනාගැනීමට සහ මිණුම්කිරීමට අවශ්‍ය තොරතුරු ලබාගැනීමට සාධාරණ කාලයක් ලබාදෙයි.
  - (අ) හඳුනාගතහැකි අත්පත්කරගත් වත්කම්, පවරාගත් වගකීම් සහ අත්පත්කරගැනීමට භාජනයවන්නාගේ යම් පාලනයට යටත් නොවන හිමිකම්;
  - (ආ) අත්පත් කරගැනීමට භාජනයවන්නා සඳහා පැවරූ ප්‍රතිශ්ඨාවන් (හෝ කීර්තිනාමය මිණුම්කරණයේද භාවිතාකල වෙනත් අගයන්);
  - (ඇ) කොටස් වශයෙන් සපුරාගත් ව්‍යාපාර සංයෝජන, අත්පත් කරගන්නා සතුව තිබුණ, කලින් අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ ස්කන්ධ හිමිකම සහ
  - (ඈ) කේවල මිලදී ගැනීමක් මත ප්‍රතිඵලයවන කීර්තිනාමය හෝ ප්‍රතිලාභ.
47. අත්පත්කරගන්නා විසින්, අත්පත්කරගත් දිනට පසුව ලබාගත් තොරතුරුවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස හඳුනාගත් තාවකාලික අගයන්ට ගැලපීම් හෝ අත්පත් කරගත් දිනට පසු ඇතිවූ සිදුවීම්වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස තොරතුරු ලැබුණේද යන්න නිශ්චයකිරීමේදී, සියළුම අදාළ සාධකයන් සලකාබැලිය යුතු ය. අදාළ සාධකවලට, අතිරේක තොරතුරු ලබාගත් දිනය සහ තාවකාලික අගයන්

වෙනස්වීම සඳහා අත්පත්කරගන්නාට හේතුවක් හඳුනාගත හැකිද යන්න ඇතුළත්වෙයි. අත්පත් කරගත් දිනට කෙටි කාලයකට පසු ලබාගන්නා තොරතුරු, අත්පත් කරගත් දිනට පැවති තත්ත්වය පිළිබිඹු කිරීමේ ප්‍රවණතාවය, මාස ගණනකට පසුව ලබා ගන්නා තොරතුරු වලට වඩා වැඩිය. උදාහරණයක් ලෙස, අතරතුර ඇතිවූ සිද්ධියක් නිසා සාධාරණ අගය වෙනස් වූ බව හඳුනාගත නොහැකි නම් මිස, අත්පත්කරගැනීමෙන් කෙටි කාලයකට පසු තුන්වන පාර්ශ්වයකට වත්කමක්, එහි තාවකාලික සාධාරණ වටිනාකමෙන් වැදගත් ලෙස වෙනස් වූ අගයක් සඳහා විකිණීම, එම දිනයේදී තාවකාලික සාධාරණ අගය ප්‍රතිපාදනයේ දෝෂයක් සිදුවී ඇතිබව පෙන්වුම් කරයි.

48. හඳුනාගත හැකි වත්කමක් (වගකීමක්) සඳහා තාවකාලික ලෙස හඳුනාගන්නා ලද ප්‍රමාණයෙහි වැඩි වීමක් (අඩුවීමක්), අත්පත්කරගන්නා හඳුනා ගන්නේ කීර්තිනාමයේ අඩුවීම (වැඩිවීම) මඟිනි. කෙසේවෙතත්, මිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදය තුළදී ලබාගත් අළුත් තොරතුරු, සමහර විට, එක් වත්කමකට හෝ වගකීමකට වඩා වැඩි ගණනක තාවකාලික අගයට ගැලපීමක ප්‍රතිඵලය වියහැකිය. උදාහරණයක් ලෙස, අත්පත්කරගන්නා විසින්, අත්පත්කරගැනීමට භාජනයවන්නාගේ, වගකීමක් සඳහා කොටසක් හෝ සම්පූර්ණයෙන් ආවරණයවූ රක්ෂණ ඔප්පුවක් සහිත පහසුකමකට සම්බන්ධ අනතුරකට වන්දිගෙවීමේ වගකීමක් පවරාගත හැකිය. මිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදය තුළදී, අත්පත්කරගන්නා විසින් ඒ වගකීමේ අත්පත්කරගත් දිනට සාධාරණ වටිනාකම පිළිබඳව අළුත් තොරතුරක් ලැබුණේ නම්, එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වගකීම සඳහා හඳුනාගෙන ඇති තාවකාලික අගයේ වෙනස්වීම, කීර්තිනාමයට ගැලපීමක් වන අතර, රක්ෂකයාගෙන් ලැබියයුතු හිමිකම සඳහා හඳුනාගෙන ඇති ප්‍රතිපාදනීය අගයට, ප්‍රතිඵලය වන සංවලනය, කීර්තිනාමයට අනුරූපී ගැලපීමකින් හිලවිකළ (සම්පූර්ණයෙන් හෝ කොටසක්) හැකිය.
49. මිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදය තුළ, අත්පත්කරගන්නා විසින්, අත්පත්කරගත් දිනට ව්‍යාපාර සංයෝජනය සඳහා ගිණුම්කරණය සම්පූර්ණයයි සලකා, තාවකාලික අගයන්ට ගැලපීම් හඳුනාගත යුතු ය. එමෙන්ම, අත්පත්කරගන්නා විසින් මුල් ගිණුම්කරණය සම්පූර්ණ කිරීමේදී හඳුනාගත්, යම් ක්ෂයවීම්, ක්‍රමක්ෂය හෝ ආදායමට බලපෑම් වෙතත් වෙනස්වීම් සැකසීම ඇතුළුව, මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි ඉදිරිපත්කර ඇති පෙර කාලපරිච්ඡේද සඳහා සංසන්දනාත්මක තොරතුරු ප්‍රතිශෝධනය කළයුතු ය.
50. මිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානවූවාට පසුව, අත්පත්කරගන්නා විසින්, LKAS 8 - ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වෙනස්වීම් සහ වැරදි ප්‍රකාරව, ව්‍යාපාර සංයෝජනය සඳහා ගිණුම්කරණයේදී, ඇති වූ වැරදි නිවැරදි කිරීමට පමණක් ප්‍රතිශෝධනය කළයුතු ය.

ව්‍යාපාර සංයෝජන ගනුදෙනුවක කොටස කුමක්දැයි නිශ්චයකිරීම.

51. අත්පත්කරගන්නා සහ අත්පත්කරගැනීමට භාජනයවන්නා අතර, පූර්ව-පැවතුම් සම්බන්ධතාවයන් හෝ ව්‍යාපාර සංයෝජනය ඇරඹීමට කලින්, ඒ සඳහා ගිවිසගත් වෙනත් පිළිවෙලවල් හෝ ව්‍යාපාර සංයෝජනයට බාහිරවූ ගිවිසගැනීම්, තිබිය හැකිය. එය කුමන තත්ත්වයක වුවද, අත්පත්කරගන්නා විසින්, අත්පත්කරගැනීමට භාජනය වන්නා (හෝ කලින් අයිතිකරුවන්) සහ අත්පත්කරගන්නා අතර ව්‍යාපාර සංයෝජනයේදී හුවමාරුනොවූ යම් කොටසක අගය හඳුනාගත යුතු ය. එනම් අත්පත්කරගැනීමට භාජනයවන්නා සඳහා හුවමාරු නොවූ යම් කොටසක අගය එනම්, අත්පත්කරගැනීමට භාජනය වන්නා සඳහා හුවමාරුවේ කොටසක් නොවන අගයන් අත්පත්කරගන්නා විසින්, අත්පත්කරගැනීමේ ක්‍රමය කොටසක් ලෙස ව්‍යවහාරකරමින් අත්පත්කරගැනීමට භාජනයවන්නා සඳහා පැවරූ ප්‍රතිශ්ඨාව සහ අත්පත්කරගැනීමට භාජනයවන්නා සඳහා හුවමාරුවූ අත්පත්කරගත් වත්කම් සහ පවරාගත් වගකීම් පමණක් හඳුනාගත යුතු ය. වෙන්වූ ගනුදෙනු අදාළ SLFRSS ප්‍රකාරව, ගිණුම්ගත කළයුතු ය.
52. සංයෝගයට පෙර මූලික වශයෙන් අත්පත් කර ගැනීමට භාවිතය වන්නාගේ වාසිය සඳහා (හෝ එහි කලීං අයිතිකරුවන්ට) නොවන මූලික වශයෙන් අත්පත්කරගන්නාගේ හෝ සංයෝජන අස්ථිත්වයේ වාසිය පිණිස අත්පත්කරගත් හෝ ඔහුවෙනුවෙන් ඇතුළත් වන ගනුදෙනුවෙන් වෙන්වූ ගනුදෙනුවකි. අත්පත්කර ගැනීමේ ක්‍රමය ව්‍යවහාර කිරීමේදී ඇතුළත් නොකළ යුතු වෙන්වූ ගනුදෙනු පිළිබඳ උදාහරණ පහත දැක්වේ.
  - (අ) ප්‍රතිඵලය ලෙස අත්පත්කරගන්නා සහ අත්පත්කරගැනීමට භාජනයවන්නා අතර කලින් පැවතුන සම්බන්ධතාවයන් නිරවුල් කෙරුන ගනුදෙනුවක්;
  - (ආ) අනාගත සේවාවන් සඳහා සේවකයන්ට හෝ අත්පත්කරගැනීමට භාජනයවන්නාගේ පළමු අයිතිකරුවන්ට පරිශ්‍රමිකයක් වන ගනුදෙනුවක් ; සහ
  - (ඇ) අත්පත්කරගැනීමට භාජනයවන්නා හෝ එහි පළමු අයිතිකරුවන් සඳහා අත්පත්කරගන්නාගේ, අත්පත්කරගැනීමට සම්බන්ධ පිරිවැයක්, ප්‍රතිපූරණය කිරීමේ ගනුදෙනුවක්. ආ50-ආ62 ඡේදයන් ව්‍යවහාරකරණයට සම්බන්ධ උපදේශන සලසයි.

අත්පත් කරගැනීමට සම්බන්ධ පිරිවැය

53. ව්‍යාපාර සංයෝජනය ක්‍රියාත්මක කිරීමට, අත්පත්කරගන්නා විසින් දරනු ලබන පිරිවැය, අත්පත්කරගැනීමට සම්බන්ධ පිරිවැයයි. එම පිරිවැයට සොයාගන්නාගත් ගාස්තු, උපදෙස් ලබාගැනීමේ නීති, ගිණුම්කරණ, තක්සේරු සහ වෙනත් වෘත්තීයමය හෝ උපදේශන ගාස්තු, අභ්‍යන්තර අත්පත්කරගැනීමේ දෙපාර්තමේන්තුවක් නඩත්තුකිරීමේ පිරිවැය ඇතුළත්ව, පොදු පරිපාලන පිරිවැය, සහ ලියාපදිංචි කිරීම, ණය නිකුත් කිරීම සහ ස්කන්ධ සුරැකුම් පිරිවැය, ඇතුළත් වෙයි. අත්පත්කරගන්නා විසින් එක් වියතිරේකයක් සමඟ අත්පත් කරගැනීමට සම්බන්ධ පිරිවැය සඳහා එම පිරිවැය, වැයවූ සහ සේවාවන් ලැබුණ කාලපරිච්ඡේදයන්හි වියදම්ලෙස ගිණුම් ගතකළ යුතු ය. ණය හෝ ස්කන්ධ සුරැකුම් නිකුත්කිරීමට වූ පිරිවැය LKAS 32 සහ LKAS 39 ප්‍රකාරව හඳුනා ගතයුතු ය.

පසුකාලීන මිණුම්කරණය සහ ගිණුම්කරණය

54. පොදුවේ ගතහොත්, අත්පත්කරගන්නා විසින් ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී, වත්කම් අත්පත්කර ගැනීම, වගකීම් පවරාගැනීම හෝ දැරීම සහ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර නිකුත්කිරීම සඳහා පසු කාලීනව, ඒ අයිතම සඳහා ඒවායේ පවතින්නා වූ ස්වභාවය මත අදාළ වෙනස් SLFRS ප්‍රකාර මිණුම්කිරීම සහ ගිණුම් තැබීම කළයුතු ය. කෙසේ වෙතත්, ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී, පහත සඳහන් වත්කම් අත්පත් කරගැනීම, වගකීම් පවරාගැනීම හෝ දැරීම සහ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර නිකුත් කිරීම, සඳහා පසුකාලීනව මිණුම්කරණය සහ ගිණුම්කරණය පිළිබඳව උපදේශන මෙම SLFRS සලසයි

- (අ) නැවත අත්පත්කරගත් අයිතිවාසිකම්;
- (ආ) අත්පත්කරගත් දිනට හඳුනාගත් අසම්භාව්‍ය වගකීම්;
- (ඇ) වත්කම් හානි රක්ෂණය; සහ
- (ඈ) අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨාවන්.

ආ 63 ඡේදය අදාළ ව්‍යවහාර කිරීමේ උපදේශන සලසයි.

නැවත අත්පත්කරගත් ගිණිකම්

55. නැවත අත්පත් කරගත් අයිතිවාසිකමක් අස්පාශ්‍ය වත්කමක් ලෙස හඳුනා ගන්නා අතර, ප්‍රදානය කළ අයිතිවාසිකම, ගිවිසගත් කාලපරිච්ඡේදයෙන් ඉතිරිව ඇති ගිවිසුම්ගත කාලපරිච්ඡේදය ඇතුළත ක්‍රමක්ෂය කළයුතු ය. නැවත අත්පත්කරගත් අයිතිවාසිකම පසු කලෙක තුන්වන පාර්ශ්වයකට විකුණන අත්පත් කරගන්නෙකුට විකිණීමෙන් ලැබුණ ලාභය හෝ අලාභය නිශ්චය කිරීමේදී අස්පාශ්‍ය වත්කමේ ධාරණ අගය ඇතුළත් කළ යුතු ය.

අසම්භාව්‍ය වගකීම්

56. මූලික හඳුනාගැනීමෙන් පසුව සහ වගකීම නිරවුල් කිරීම, අවලංගුවීම හෝ කල්ඉකුත්වීම තෙක්, අත්පත්කරගන්නා විසින් ව්‍යාපාර සංයෝජනයේදී හඳුනාගත් අසම්භාව්‍ය වගකීම්

- (අ) LKAS 37 ප්‍රකාර හඳුනාගත හැකි අගය, සහ

- (ආ) LKAS 18 ආදායම් ප්‍රකාර, මූලිකව හඳුනාගත් අගයෙන්, උචිත නම්, සමූච්චය ක්‍රම ක්ෂය අඩුකළ; යන දෙකෙන් වැඩි ප්‍රමාණයට මිණුම් කළයුතු ය.

මෙම අවශ්‍යතාවය LKAS 39 ප්‍රකාර ගිණුම් ගත කර ඇති ගිවිසුම්වලට භාවිතා නොකරයි.

භාණි රක්ෂකරන වත්කම්

57. එහි අගය මත ගිවිසුම්ගත සීමාවන්ට සහ පසුකාලීනව එහි සාධාරණ වටිනාකමට මිණුම්නොකළ භාණි රක්ෂකරනයවූ වත්කමක් සඳහා එකතුකර ගැනීමේ හැකියාවේ කළමණාකරණයේ තක්සේරුවට යටත්ව පසුකාලීන සෑම ගිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදයක අවසානයේදී, අත්පත්කරගත් දින හඳුනාගත් භාණි රක්ෂිත වගකීමක් හෝ වත්කමක් හඳුනාගත් පදනම මතම, භාණි රක්ෂකරණයවූ වත්කමක් අත්පත්කරගන්නා මිණුම්කළ යුතු ය. භාණි රක්ෂකරන වත්කමක් සඳහා අත්පත්කරගන්නා විසින් හඳුනාගැනීම අත් හල යුත්තේ, ඒ වත්කම එකතුකරගැනීම, විකිණීම හෝ වෙනත් ලෙසකට එයට ඇති ගිණිකම අහිමිවූ කල්හි පමණි.

අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨාවන්

58. අත්පත්කරගන්නා විසින් අත්පත්කරගත් දිනට පසුව හඳුනාගනු ලබන අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨාවන්හි සාධාරණ වටිනාකමේ සමහර වෙනස්වීම් අත්පත්කරගත් දිනට පැවති කරුණු සහ තත්ත්වයන් පිළිබඳව අත්පත්කරගන්නා ලබාගත් අමතර තොරතුරුවල ප්‍රතිඵලයක් නිසා වියහැකිය. එවැනි වෙනස්වීම් 45-49 ඡේද ප්‍රකාරව මිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේද ගැලපීම්ය. කෙසේවෙතත්, ඉපයීම් ඉලක්ක සපුරාගැනීම, නිශ්චිත කොටස් මිලක් ඇතිකර ගැනීම, හෝ පර්යේෂණ සහ සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිවල අපේක්ෂිත ස්ථානයට ලගාවීම වැනි, අත්පත්කරගත් දිනට පසු සිදුවීම්වල ප්‍රතිඵලයක් වන වෙනස්වීම් මිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදයේ ගැලපීම් නොවේ. අත්පත්කරගන්නා විසින් මිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදයේ ගැලපීම් නොවන, අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨාවන්හි සාධාරණ වටිනාකමේ වෙනස්වීම් සඳහා පහත සඳහන් පරිදි ගිණුම් තැබිය යුතු ය.

(අ) ස්කන්ධය ලෙස වර්ගීකරණය කළ අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨාවන් නැවත මිණුම් නොකළයුතු අතර, එහි පසුකාලීන නිරවුල්කිරීම සඳහා ගිණුම්ගත කිරීම ස්කන්ධය තුළම කළයුතු ය.

(ආ) වත්කමක් හෝ වගකීමක් ලෙස වර්ගීකරණය කළ අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨාවන් යනු

(i) මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක් සහ LKAS 39 හි විෂය පථය තුළ සාධාරණ වටිනාකමට මිණුම් කළ යුතු ප්‍රතිඵලය වන යම් ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභ, ලාභයේ හෝ අලාභයේ හෝ වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමක ඒ SLFRS ප්‍රකාරවම හඳුනාගත හැකිවීම.

(ii) LKAS 39 හි විෂය පථය තුළ නොවේ නම්, LKAS 37 හෝ වෙනත් උචිත SLFRSs ප්‍රකාර ගිණුම්ගත කළ යුතු ය.

හෙළිදරව් කිරීම්

59. අත්පත්කරගන්නා විසින් මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලනය කරන්නන් හට ව්‍යාපාර සංයෝජනයක ස්වභාවය සහ මූල්‍යමය බලපෑම අගයකිරීමට හැකියාව ලබාදෙන තොරතුරු; එක්කෝ

(අ) ප්‍රවර්තන වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය තුළ ; හෝ

(ආ) වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයට පසුව නමුත් මූල්‍යප්‍රකාශන නිකුත්කිරීමට අවසර දීමට ප්‍රථම; හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

60. 59 වන ඡේදයේ අරමුණ සපුරාලීමට, අත්පත්කරගන්නා විසින් ආ 64-ආ 66 ඡේදවල නිශ්චිතව දක්වා ඇති තොරතුරු හෙළිදරව් කළයුතු ය.

61. අත්පත්කරගන්නා විසින් ප්‍රවර්තන වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයේදී හඳුනාගත්, ව්‍යාපාර සංයෝජනයන්ට සම්බන්ධ මෙම කාලපරිච්ඡේදය තුළ හෝ පෙර කාලපරිච්ඡේදය තුළ ඇතිවූ ගැලපීම්වල, මූල්‍ය බලපෑම, මූල්‍යප්‍රකාශන භාවිතාකරන්නන්ට ඇගයීමට හෙළිදරව්කළ යුතු ය.

62. 61 වන ඡේදයේ අරමුණ සපුරාලීමට, අත්පත්කරගන්නා විසින් ආ 67 ඡේදයේ නිශ්චිතව දක්වා ඇති තොරතුරු හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

63. මෙමගින් සහ අනෙක් SLFRSs වලින් අවශ්‍යවන නිශ්චිත හෙළිදරව්කිරීම් වලින් 59 සහ 61 ඡේද වලින් දක්වා ඇති අරමුණු ඉටුනොවේ නම්, අත්පත්කරගන්නා විසින් ඒ අරමුණු සපුරාලීමට අවශ්‍ය කුමන හෝ අමතර තොරතුරු හෙළිදරව් කළයුතු ය.

බලාත්මක දිනය සහ සංක්‍රාන්තිය**බලාත්මක දිනය**

64. මෙම SLFRS, 2012 ජනවාරි 1 දින හෝ ඊට පසුව ආරම්භ වන ප්‍රථම වාර්ෂික වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය තුළ ඇතිවන ව්‍යාපාර සංයෝජන සඳහා අනාගතයට බලපාන ලෙස ව්‍යවහාර කළයුතු ය. කළින් භාවිතයට අවසර දෙනු ලැබේ. අස්තිත්වයක් මෙම SLFRS, 2012 ජනවාරි 01 දිනට පෙර ව්‍යවහාර කරන්නේ නම්, එම කරුණ හෙළිදරව් කිරීම සහ ඒ හා සමගම LKAS 27 ව්‍යවහාර කළ යුතු ය.

සංක්‍රාන්තිය

65. (ඉවත්කරන ලදී)

66. (ඉවත් කරන ලදී)

ආදායම් බදු

67. (ඉවත් කරන ලදී)

අ පරිශිෂ්ට

නිර්වචනය කළ පද

මෙම පරිශිෂ්ටය SLFRS හි අත්‍යාවශ්‍යම කොටසකි.

අත්පත් කරගැනීමට	ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී අත්පත් කරගන්නා විසින් භාජනයවන්නා පාලනයට නතුකර ගනු ලබන ව්‍යාපාරය හෝ ව්‍යාපාර.
අත්පත් කරගන්නා	අත්පත්කර ගැනීමට භාජනයවන්නාගේ පාලනය ලබාගන්නා අස්තීත්ත්වය.
ව්‍යාපාර	ආයෝජකයින්ට හෝ අනිකුත් අයිතිකරුවන්ට සාමාජිකයින් හෝ සහභාගිවන්නන්ට සෘජුවම ලාභාංශ, පිරිවැය අවමකිරීම හෝ වෙනත් ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ස්වරූපයෙන් ප්‍රතිලාභයක් ලබාදීමේ අරමුණින් මෙහෙයවීමේ සහ පාලනය කිරීමේ හැකියාව ඇති එකිනෙකට සම්බන්ධවූ ක්‍රියාකාරකම් සහ වත්කම් සමූහයකි.
ව්‍යාපාර සංයෝජනය	පවරාගන්නකු විසින් ව්‍යාපාර එකක හෝ ඊට වැඩි සංඛ්‍යාවක පාලනය ලබාගැනීමේ අනුභූතියක් හෝ වෙනත් සිදුවීමකි. සමහර අවස්ථාවලදී “සත්‍ය ඒකාබද්ධය” හෝ “සමාන ඒකාබද්ධ” වශයෙන් හඳුන්වනු ලබන ගණුදෙනුද ව්‍යාපාර සංයෝජන වේ. මෙම පදය මෙම SLFRS හි භාවිතා කිරීම ඊට හේතුවයි.
අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨාව	සාමාන්‍යයෙන් නිශ්චිත අනාගත සිදුවීම් සිදුවුවහොත් හෝ තත්ත්වයන් සපුරාලුවහොත් අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ පාලනයට හුවමාරුවේ කොටසක් වශයෙන් අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නකුගේ පෙර අයිතිකරුවන්ට අතිරේක වත්කම් හෝ ස්කන්ධ හිමිකම් මාරු කිරීම සඳහා වන අත්පත් කරගන්නාගේ බැඳීම, කෙසේ නමුදු අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨාව නිශ්චිත තත්ත්වයන් සපුරාලුව හොත්, අත්පත් කරගන්නාට කලින් මාරුකළ ප්‍රතිශ්ඨාව ආපසු භාරදීමේ අයිතිය ද ලැබේ.
පාලනය	අස්තීත්ත්වයක ක්‍රියාකාරකම් තුළින් ප්‍රතිලාභ ලබාගැනීම පිණිස එහි මූල්‍ය සහ මෙහෙයුම් ප්‍රතිපත්ති පාලනය කිරීමට ඇති බලයවේ.
ස්කන්ධ අයිතීන්	SLFRS 3 හි මෙය පුළුල් ලෙස යොදාගන්නේ ආයෝජන හිමි අස්තීත්ත්වයන්හි හිමිකම් අයිතීන් සහ අන්‍යෝන්‍ය අස්තීත්ත්වයන්හි හිමිකරු, සාමාජික හෝ සහභාගිවන්නන්ගේ හිමිකම් හැඟවීමටය.
සාධාරණ වටිනාකම	දැනුම හා කැමැත්ත ඇති පාර්ශ්වයන් අතර අතේ දුරින්වූ ගණුදෙනුවකදී වත්කමක් හුවමාරු කළහැකි හෝ වගකීමක් බෙරුම් කළහැකි වටිනාකම වේ.
කීර්තිනාමය	තනි තනිව හඳුනා නොගත් සහ වෙනම ගිණුම්ගත නොකළ ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී පවරාගත් අනිකුත් වත්කම් හේතු කොට ගෙන අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ නියෝජනය වන වත්කමකි.
හඳුනාගත හැකි	(අ) අස්තීත්වයේ අභිලාෂය එසේ කිරීම හෝ නොකිරීම නොසලකා වත්කමක් වෙන් කළ හැකිනම්, එනම් තනි තනිව හෝ සම්බන්ධිත ගිවිසුමක් සමග හඳුනාගත හැකි වත්කම හෝ වගකීම අස්තීත්වයෙන් වෙන්කිරීමට හෝ බෙදීමට, විකිණීමට, පැවරීමට, බලපත්‍රයක් ලබාගැනීමට, කුලියටදීමට හෝ මාරු කිරීමට හැකියාව ඇත්නම් හෝ

	(ආ) එක් අයිතින් අස්තිත්වයෙන් හෝ වෙනත් අයිතින් හා බැඳීම් වලින් මාරුකිරීමේ හෝ වෙන්කිරීමේ හැකියාව නොසලකා එය ගිවිසුම්මය හෝ වෙනත් නෛතික අයිතින් මගින් පැනනගී නම් වත්කමක් හඳුනාගත හැකිවේ.
අස්පාශ්‍ය වත්කම	භෞතික පැවැත්මක් නැති හඳුනාගත හැකි මූල්‍යමය නොවන වත්කමකි.
අන්‍යෝන්‍ය අස්තිත්වය	නම අයිතිකරුවන්ට, සාමාජිකයන්ට හෝ සහභාගිවන්නන්ට සෘජුවම ලාභාංශ, අවම පිරිවැය හෝ වෙනත් ආර්ථික ප්‍රතිලාභ සපයන ආයෝජන හිමි අස්තිත්වයක් නොවන අස්තිත්වයකි. උදාහරණ වශයෙන් අන්‍යෝන්‍ය රක්ෂණ සමාගමක්, ණය සංගමයක් සහ සමුපකාර අස්තිත්වයක් යන සියල්ලම අන්‍යෝන්‍ය අස්තිත්වයන්ය.
පාලනය නොවන හිමිකම්	මව් සමාගමට සෘජුව හෝ වක්‍ර ආකාරයට ආරෝපණීය නොවන පරිපාලිතයක වූ ස්කන්ධය.
අයිතිකරුවන්	මෙම SLFRS 3 හි අයිතිකරුවන් යන්න පුළුල්ව යොදාගෙන ඇති අතර, එයට ආයෝජකයින්ට අයිති අස්තිත්වයන්හි ස්කන්ධ හිමිකම් දරන්නන් සහ අන්‍යෝන්‍ය අස්තිත්වයන්හි අයිතිකරුවන් හෝ සාමාජිකයින් හෝ සහභාගිවන්නන්ද ඇතුළත් කර ඇත.

ආ පරිශිෂ්ටය

ව්‍යවහාරකරණයේ උපදේශන

මෙම පරිශිෂ්ටය SLFRS 3හි අන්‍යාවශ්‍ය කොටසකි.

පොදු පාලනය යටතේ පවතින අස්තිත්වවල ව්‍යාපාර සංයෝජන (2 (ඇ) ඡේදය ව්‍යවහාරකරණය)

- ආ1. අස්තිත්වයන්හි ව්‍යාපාර සංයෝජනයන්ට හෝ පොදු පාලනය යටතේ ඇති ව්‍යාපාර සඳහා මෙම SLFRS ව්‍යවහාර නොවේ. අස්තිත්ව හා ව්‍යාපාර ඇතුළත් පොදු පාලනයන් යටතේ පවත්නා ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් යනු, ව්‍යාපාර සංයෝජනයට පෙර හා පසු යන දෙකේදීම, සංයෝජනය වන්නාවූ අස්තිත්ව හෝ ව්‍යාපාර සියල්ල අවසානයේදී එකම පාර්ශ්වය හෝ පාර්ශ්වයන් විසින්පාලනය කරනු ලබන්නාවූද එම පානය අල්පකාලීන නොවෙනස්වූද ව්‍යාපාර සංයෝගයකි.
- ආ2. ගිවිසුම්ගත එකඟවීම් වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, ඔවුන්ට එහි ක්‍රියාකාරකම් වලින් වාසි/ප්‍රයෝජන අත්වන පරිදි, මූල්‍ය සහ මෙහෙයුම් ප්‍රතිපත්ති සාමූහිකව පාලනයට බලය ඇත්නම්, එම පුද්ගල කණ්ඩායම අස්තිත්වය පාලනය කරන බවට සැලකිය හැකිය. එමනිසා ගිවිසුම්ගත එකඟතාවන් වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස එකම පුද්ගල කණ්ඩායමකට සෑම සංයෝජන අස්තිත්වයකට ඒවායේ ක්‍රියාකාරීබවේ වාසි ලබාගැනීමට මූල්‍ය හා මෙහෙයුම් ප්‍රතිපත්ති පාලනය කිරීමට අවසාන වශයෙන් සාමූහික බලය ඇති විට සහ අවසාන සාමූහික බලය අල්පකාලීන නොයන විටක දී ව්‍යාපාර සංයෝගකයට මෙම SLFRS වලින් පරිහානිරවය.
- ආ3. පුද්ගලයකු මගින් හෝ පුද්ගල කණ්ඩායමක් මගින් ගිවිසුම්ගත එකඟතාවයක් යටතේ එකට එකතුව ක්‍රියාකරමින් අස්තිත්වයක් පාලනයවීමේදී ඒ පුද්ගලයා හෝ පුද්ගල කණ්ඩායම මෙම SLFRSs වල අවශ්‍යතාවයන්ට මූල්‍ය වාර්තාකරණය යටත් නොවිය හැකි ය. එමනිසා, ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් සඳහා පොදු පාලනය යටතේ පවතින එක අස්තිත්වයක් ලෙස සලකා, එම ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළ කොටසක් ලෙස ඇතුළත් කිරීම, සංයෝජනය වන අස්තිත්වය සඳහා අවශ්‍ය නොවේ.
- ආ4. ව්‍යාපාර සංයෝජනයට පෙර සහ පසුව සංයෝජනය වන්නාවූ එක් එක් අස්තිත්වයන්හි පාලනය නොවන හිමිකම්වල ප්‍රමාණය සංයෝජනයට එකතුවන්නා වූ අස්තිත්ව පොදු පාලනය යටතේ පවතින්නේ දැයි නිශ්චය කිරීමේ දී අදාළ නොවේ. එමෙන් ම, සංයෝජනය වන්නාවූ අස්තිත්වයන් ගෙන් එකක්, ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන යන්ගෙන් අත්හල පරිපාලිතයක්ද යන කරුණ, සංයෝජනයට එක්වන්නාවූ අස්තිත්වයන් පොදු පාලනය යටතේ ද යන්න නිශ්චය කිරීමේ දී අදාළ නොවේ.

ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් හඳුනාගැනීම (3වන ඡේදය ව්‍යවහාරකරණය)

- ආ5 මෙම SLFRS ව්‍යාපාර සංයෝජනයක්, අත්පත් කරගන්නා විසින් ව්‍යාපාර එකක හෝ වැඩි ගණනක පාලනය ලබාගැනීම, ගනුදෙනුවක් හෝ වෙනත් සිද්ධියක් ලෙස නිර්වචනය කරයි. අත්පත්කරගන්නෙක්, අත්පත් කරගැනීමට භාජනයවන්නාගේ පාලනය විවිධාකාරයෙන් ලබාගත හැකි ය. උදාහරණ වශයෙන් -

- (අ) මුදල්, මුදලට සමාන දෑ, හෝ වෙනත් වත්කම් හුවමාරුවෙන් (ව්‍යාපාරයක් සමන්විත වන්නාවූ ශුද්ධ වත්කම් ඇතුළුව);
- (ආ) වගකීම් දැරීම මගින් ;
- (ඇ) ස්කන්ධ හිමිකම් නිකුත් කිරීම මගින්;
- (ඈ) එක් වර්ගයක ප්‍රතිශ්ඨාවකට වඩා වැඩි ගණනක් සැලසීම මගින් ;හෝ
- (ඉ) ප්‍රතිශ්ඨාවක් හුවමාරු නොකර, ගිවිසුමක් පමණක් ඇතුළත් කිරීම මගින් (43වන ඡේදය බලන්න).

ආ6. ව්‍යාපාර සංයෝජනයක්, නීතිමය, බදුකරණය හෝ වෙනත් හේතු සඳහා විවිධ ආකාරයට ව්‍යුහගතකළ හැකි අතර, ඒවා පහත සඳහන් දෑ ඇතුළත් වන නමුත්, ඒවාට පමණක් සීමා නොවේ :-

- (අ) ව්‍යාපාර එකක් හෝ වැඩි ගණනක් අත්පත්කරගන්නා ගේ පරිපාලිතයක් බවට පත්වීම හෝ ව්‍යාපාර එකක හෝ වැඩිගණනක ශුද්ධ වත්කම් නීත්‍යානුකූලව අත්පත් කරගන්නාට සංයෝග කිරීම;
- (ආ) වෙනත් සංයෝජනය වන්නාවූ අස්තීත්වයට හෝ අයිතිකරුවනට එක් සංයෝජන වන්නාවූ අස්තීත්වයක් එහි ශුද්ධ වත්කම් මාරුකිරීම හෝ එහි අයිතිකරුවන් ඔවුන්ගේ ස්කන්ධ හිමිකම්, මාරුකිරීම;
- (ඇ) අළුතෙන් ඇතිකරන ලද අස්තීත්වයකට, සංයෝජනය වන්නා වූ සියළුම අස්තීත්වයන් ඔවුන්ගේ ශුද්ධ වත්කම් හෝ එම අස්තීත්වයන් හි අයිතිකරුවන් ඔවුන්ගේ ස්කන්ධ හිමිකම් මාරුකිරීම; (සමහරවිට මෙය නිල-එකතුව හෝ එකට-බැඳුණීමේ ගනුදෙනුවක් ලෙස හැඳින්විය හැකිය); හෝ
- (ඈ) සංයෝජනය වන්නාවූ එක් අස්තීත්වයක පෙර අයිතිකරුවන්, සමූහයක් සංයෝජනය වන්නාවූ අස්තීත්වයන්හි පාලනය අයත්කර ගැනීම.

ව්‍යාපාරයක නිර්වචනය (3 වන ඡේදය ව්‍යවහාරකරණය)

ආ7. නිමවුමක් ඇති කිරීමට හැකි, යෙදවුම් සහ එම යෙදවුම් වලට ව්‍යවහාර කරන ක්‍රියාවලි වලින් ව්‍යාපාරය සමන්විත වේ. ව්‍යාපාර වලට සාමාන්‍යයෙන් නිමැයුම් ඇතත්, සංකලිත වූ සමූහයක් සඳහා ව්‍යාපාරයක් ලෙස සුදුසුකම් ලැබීමට නිමැයුම් අවශ්‍ය නොවේ. ව්‍යාපාරයක මූලිකාංග තුන පහත සඳහන් පරිදි නිර්වචනය කෙරේ:-

- (අ) යෙදවුම: ක්‍රියාවලි එකක් හෝ වැඩිගණනක් එයට භාවිතා කළවිට නිමැයුමක් අතිකරණ හෝ ඇතිකිරීමේ හැකියාව ඇති ඕනෑම ආර්ථික සම්පතකි. උදාහරණයන්ට, ජංගම නොවන වත්කම් (අස්පාශ්‍ය වත්කම් හෝ ජංගම නොවන වත්කම් භාවිතයට අයිතිය ඇතුළත්ව) බුද්ධිමය දේපළ, අවශ්‍ය ද්‍රව්‍ය හෝ අයිතීන් සහ සේවකයන් ලබා ගැනීමේ හා ක්‍රියාවට ප්‍රවේශ වීම ඇතුළත් වෙයි;
- (ආ) ක්‍රියාවලිය: යෙදවුමක් හෝ යෙදවුම් වලට ව්‍යවහාර කළවිට, නිමැයුමක් ඇතිකරන හෝ ඇතිකිරීමේ හැකියාව ඇති ඕනෑම පද්ධතියක්, ප්‍රමිතියක්, විධිවිරයා, සම්ප්‍රදාය හෝ නීති වේ. උදාහරණයන්ට උපක්‍රමශීලී කළමනාකරණ ක්‍රියාවලි මෙහෙයුම් ක්‍රියාවලි සහ සම්පත් කළමනාකරණ ක්‍රියාවලි ඇතුළත්ය. මෙම ක්‍රියාවලි සංකේතාත්මකව ලේඛන ගතවන නමුත්, අවශ්‍ය ප්‍රවීණතාව සහ පළපුරුද්ද ඇති සංවිධානය වූ ශ්‍රමකායකට, නීති සහ සම්ප්‍රදායන් අනුගමනය කිරීමෙන්, යෙදවුම් වලින් නිමැයුම් ඇතිකිරීමට හැකියාව ඇති ක්‍රියාවලි සැලසිය හැකි ය. (ගිණුම්කරණය, බිල්පත් සැකසීම, පඩිපත සහ වෙනත් පරිපාලන පද්ධතීන්, අවශ්‍යයෙන්ම නිමවුම් ඇතිකිරීමට භාවිතාකරන ක්‍රියාවලි නොවේ)
- (ඇ) නිමැයුම: යෙදවුම් සහ එහි යෙදවුම් වලට භාවිතාවන ක්‍රියාවලි වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, ආයෝජකයන්ට හෝ වෙනත් අයිතිකරුවන්ට, සාමාජිකයන්ට හෝ සහභාගිවන්නන්ට සෘජුවම ලාභාංශ, පිරිවැය අඩුවීම හෝ වෙනත් ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ස්වරූපයෙන් ඵලදාවක් සැලසීම හෝ සැලසීමට ඇති හැකියාව.

ආ8 එකට එක්වී නිමැයුම් බිහි කිරීමට යොදවන හෝ යොදවනු ලබන යෙදවුම්, යෙදවුමට ක්‍රියාවලිය යන අන්‍යාවශ්‍ය මූලිකාංග දෙක නිර්වචනය කළ අරමුණු සඳහා මෙහෙයවනු ලැබීමේ සහ කළමනාකරණය කරනු ලැබීමේ හැකියාව තිබෙන සංකලිත ක්‍රියාකාරකම් සමූහයක වත්කම් වලටද තිබිය යුතු ය. කෙසේ වෙතත් වෙළඳපොළ සහභාගි වන්නන්ට ව්‍යාපාරය අත්පත් කරගැනීමේ දක්ෂතාවය සහ නිමැයුම් නිෂ්පාදනය අඛණ්ඩව ගෙන යා හැකි නම්, විකුණුම්කරු එම ව්‍යාපාරය මෙහෙයවීමට භාවිතා කරන සියළුම යෙදවුම් හෝ ක්‍රියාවලීන් සියල්ල ඇතුළත් කිරීම අවශ්‍ය නොවන අතර, උදාහරණ වශයෙන්, ව්‍යාපාරය තමන්ගේම නිමැයුම් සහ ක්‍රියාවලි සමග සංකලිතකර දැක්විය හැකි ය.

- ආ 9. අස්තිත්වයේ සංවර්ධන අවස්ථාව ද ඇතුළත්ව, ව්‍යාපාරයේ මූලිකාංග වල ස්වභාවය සහ අස්තිත්වයේ මෙහෙයුම් ව්‍යුහය (ක්‍රියාකාරකම්) කර්මාන්තය අනුව වෙනස් වෙයි. ස්ථාපිත ව්‍යාපාර සඳහා බොහෝවිට විවිධ වර්ගයේ යෙදවුම්, ක්‍රියාවලීන් සහ නිමැවුම් ඇති අතර, අළුත් ව්‍යාපාර සඳහා බොහෝවිට ඇත්තේ යෙදවුම් සහ ක්‍රියාවලි ස්වල්පයක් සහ සමහරවිට එක නිමැවුමකි (තනි නිෂ්පාදනයකි). සෑම ව්‍යාපාරයකටම වාගේ වගකීම් ද ඇති නමුත්, ව්‍යාපාරයකට වගකීම් තිබීම අවශ්‍ය නොවේ.
- ආ10. සංකලිත වූ ක්‍රියාකාරකම් සමූහයකට සහ වත්කම් සංවර්ධනය වන අවධියේදී වන වත්කම් සඳහා නිමැවුම් නොතිබිය හැකි ය. එසේ නොවේ නම්, අත්පත්කරගන්නා විසින් සමූහය ව්‍යාපාරයක් ලෙස ද නිශ්චය කිරීමේ වෙනත් සාධක සලකා බැලිය යුතු ය. එම සාධක ඇතුළත් නමුත්, ඒවාට සීමා නොවී, සමූහය -
- (අ) සැලසුම් කල ප්‍රධාන ක්‍රියාකාරකම් ආරම්භකර තිබීම;
  - (ආ) එම යෙදවුම් යෙදවිය හැකි සේවකයන්, බුද්ධිමය දේපළ සහ වෙනත් යෙදවුම් සහ ක්‍රියාවලි තිබීම;
  - (ඇ) භාණ්ඩ නිෂ්පාදනයට සැලසුම අනුව ඉදිරියට යෑම ; සහ
  - (ඈ) නිෂ්පාදනයන් මිලදීගන්නාවූ ගනුදෙනුකරුවන්ට ප්‍රවේශවීමට ඇති හැකියාව.
- සංවර්ධන අවධියේදී ව්‍යාපාරයක් ලෙස සුදුසුකම් ලැබීමට නියමිත සංකලිත ක්‍රියාකාරකම් සමූහයක් සහ වත්කම් සඳහා ඉහත දැක්වූ සියළුම සාධක පැවතීම අවශ්‍ය නොවේ.
- ආ11. විශේෂ වත්කම් සමූහය සහ ක්‍රියාකාරකම්, ව්‍යාපාරයක් දැයි නිශ්චය කිරීම, සංකලිත වූ සමූහය වෙළෙඳපොළ සහභාගිවන්නන් විසින් මෙහෙයවීම සහ කළමනාකරණය කිරීමේ දක්ෂතාවය මත පදනම් විය යුතු ය. ඒ අනුව, නියමිත සමූහය ව්‍යාපාරයක් ද යන්න ඇගයීමේදී, විකුණුම්කරු සමූහය ව්‍යාපාරයක් ලෙස මෙහෙයවීම හෝ අත්පත්කරගන්නා විසින් සමූහය ව්‍යාපාරයක් ලෙස මෙහෙයවීමට අපේක්ෂා කරන්නේද යන්න අදාළ නොවේ.
- ආ12. මෙයට පටහැනිව සාක්ෂි නොමැති නම්, නියමිත වත්කම් සහ ක්‍රියාකාරකම් සමූහයක, කීර්තිනාමයක් පැවතීම ව්‍යාපාරයක් බවට අනුමාන කළ යුතු ය. කෙසේවෙතත්, ව්‍යාපාරයකට කීර්තිනාමයක් නොමැති විය හැකිය.

අත්පත් කරගන්නා හඳුනාගැනීම (6 සහ 7වන ඡේද ව්‍යාවහාරකරණය)

- ආ13. LKAS27 ඒකාබද්ධ සහ වෙන්වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන යටතේ උපදේශන, අත්පත්කර ගන්නා හඳුනා ගැනීමට භාවිතා කළ යුතු ය. එනම්, අත්පත්කර ගැනීමට භාජනයන්නා කෙරෙහි පාලනයක් ලබාගන්නා අස්තිත්වය ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් ඇතිවූ නමුත් LKAS27 හි උපදේශන ව්‍යවහාර කරන නමුත්, සංයෝජනය වූ අස්තිත්වයන්ගෙන් කවරෙකු අත්පත්කරගන්නා ද යන්න පැහැදිලි නොමැති නම්, ආ 14-ආ 18 ඡේදයන්හි ඇති සාධක එය නිශ්චය කිරීමේදී සලකා බැලිය යුතු ය.
- ආ14. මූලිකවම මුදල් හෝ වෙනත් වත්කම් හෝ වගකීම් ඇතිකර හුවමාරුකරමින් ඇතිකරන ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී සාමාන්‍යයෙන් මුදල් හෝ වෙනත් වත්කම් හුවමාරුකරන හෝ වගකීම් ඇතිකරන අස්තිත්වය අත්පත්කරගනු ලබන්නාය.
- ආ15. මූලිකවම ස්කන්ධ අයිතිය හුවමාරුකරමින් ඇතිකරන ව්‍යාපාර සංයෝජනයක, සාමාන්‍යයෙන් එහි ස්කන්ධ හිමිකම් නිකුත් කරන අස්තිත්වය අත්පත්කරගනු ලබන්නාය. කෙසේවෙතත්, සමහර ව්‍යාපාර සංයෝජනවල සාමාන්‍යයෙන් ප්‍රතිවර්තය අත්පත් කරගැනීම ලෙස හඳුන්වන, නිකුත්කරනු ලබන අස්තිත්වය අත්පත්කරගැනීමට භාජනය වන්නාය. ආ19-ආ27 ඡේද ප්‍රතිවර්තය අත්පත් කර ගැනීම සඳහා ගිණුම්කරණය පිළිබඳ උපදේශන සලසයි. වෙනත් අදාළ කරුණු සහ අවස්ථාවන් ද, පහත සඳහන් දැ ඇතුළත්ව, ස්කන්ධ හිමිකම් හුවමාරුව මගින් ඇතිකරනු ලබන ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී අත්පත් ගන්නා හඳුනා ගැනීමේදී සලකා බැලිය යුතු ය:-
- (අ) ව්‍යාපාර සංයෝජනයට පසු, සංයෝජනය වූ අස්තිත්වයෙහි සාපේක්ෂ ඡන්ද අයිතිය සංයෝජනය වූ අස්තිත්වයේ සාමාන්‍යයෙන් හිමිකරුවන් වන්නාවූ අත්පත් කරගන්නා හට සමූහයක් වශයෙන් ඡන්ද අයිතියෙන් වැඩි කොටසක් ලැබීම හෝ රැකගැනීම. කුමන අයිතිකරුවන් සමූහය ඡන්ද හිමිකමේ වැඩිම කොටස රඳවාගත්තේ ද හෝ ලැබුණේ ද යන්න නිශ්චයකිරීමේදී, අස්තිත්වයක් පවත්නා යම් අසාමාන්‍ය හෝ විශේෂ ඡන්ද වැඩ පිළිවෙලවල් සහ විකල්ප, බලපත්‍ර හෝ පරිවර්තය සුරැකුම් වල පැවැත්ම සලකා බැලිය යුතු ය.
  - (ආ) වෙනත් අයිතිකරුවන් නොමැතිනම් හෝ සංයෝජනය වූ අස්තිත්වයේ අයිතිකරුට විශාල සුළු ඡන්ද හිමිකමක් තිබීම හෝ සංවිධානය වූ අයිතිකරුවන් සමූහයකට සැලකිය යුතු අන්දමේ ඡන්ද හිමිකමක් තිබීම සංයෝජනය වන අස්තිත්වයෙහි කේවල අයිතිකරු හෝ විශාලතම සුළු ඡන්ද අයිතිය දරණ සංයෝජනය වූ අස්තිත්වයේ, සංවිධානය වූ අයිතිකරුවන් සමූහය, සාමාන්‍යයෙන් සංයෝජනය වන අස්තිත්වයේ අත්පත්කරගන්නා වෙයි;

- (ඇ) සංයෝජනය වූ අස්තිත්වයේ පාලන මණ්ඩලයේ සංයුතිය - සංයෝජනය වූ අස්තිත්වයක පාලන මණ්ඩලය තෝරාගැනීම හෝ පත්කිරීම හෝ එහි පාලක මණ්ඩලයේ සාමාජිකයින් බහුතරය ඉවත්කිරීමට, සාමාන්‍යයෙන් සංයෝජනය වන අස්තිත්වයේ අයිතිකරුවනට හැකියාව තිබෙන අතර, එහි අත්පත් කරගන්නා ද වෙයි;
- (ඈ) සංයෝජනය වූ අස්තිත්වයේ ජ්‍යෙෂ්ඨ කළමනාකරණයේ සංයුතිය - සංයෝජනය වන අස්තිත්වයක (කලින්) කළමනාකරණය, සංයෝජනය වූ අස්තිත්වයේ කළමනාකරණ ආධිපත්‍යය දැරීම සාමාන්‍යයෙන් අත්පත්කරගන්නා සතු වෙයි;
- (ඉ) ස්කන්ධ හිමිකම් හුවමාරුවේ කොන්දේසි - වෙනත් සංයෝජනය වන අස්තිත්වය හෝ අස්තිත්වයන් හි සංයෝජනයට පෙර ස්කන්ධ හිමිකම්වල සාධාරණ වටිනාකමට වැඩි, අධිමිලක් ගෙවන සංයෝජනය වන අස්තිත්වය සාමාන්‍යයෙන් අත්පත්කරගන්නා වෙයි.

ආ16. සංයෝජනය වන්නාවූ අස්තිත්වයන්හි සාපේක්ෂ විශාලත්වය (උදාහරණ ලෙස, වත්කම් අයහාර හෝ ලාභ මිණුමෙන්) අනෙක් සංයෝජනය වන අස්තිත්වය හෝ අස්තිත්වයන් අත්පත්කරගන්නාට වඩා වැදගත්බවක් තිබීම සාමාන්‍යයෙන් අත්පත්කරගන්නා වෙයි.

ආ17. අස්තිත්වයන් දෙකකට වඩා ඇතුළත්වන ව්‍යාපාර සංයෝජනයක, අත්පත් කරගන්නා නිශ්චය කිරීමේ දී, සංයෝජනය වන කුමන අස්තිත්වය සංයෝජනය වීමේ මූලිකත්වය ගෙන තිබේ ද එමෙන්ම සාපේක්ෂ වශයෙන් සංයෝජනයවන අස්තිත්වයේ විශාලත්වය කවරේද යන මේවා වෙනත් කරුණු අතර සැලකිල්ලට භාජනය කළ යුතු දෑ වලට ඇතුළත් විය යුතු ය.

ආ18. ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් ක්‍රියාත්මක කිරීමට ඇතිකල අළුත් අස්තිත්වයක් අත්පත්කරගන්නා විම අවශ්‍යම නොවේ. ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් ක්‍රියාත්මක කිරීමට, ස්කන්ධ හිමිකම් නිකුත් කිරීමට අළුත් අස්තිත්වයක් ඇතිකළේ නම්, ව්‍යාපාර සංයෝජනයට පෙර පැවති අස්තිත්වයන්ගෙන් එකක් ආ13-ආ17 ඡේද යන්හි උපදේශන ව්‍යවහාරකරමින් අත්පත් කරගන්නා ලෙස හඳුනාගත යුතු ය. ඊට ප්‍රතිවිරුද්ධව ප්‍රතිශ්ඨාව වෙනුවෙන් මුදල් හෝ වෙනත් වත්කම් හුවමාරු කරන හෝ වගකීම් දරන අළුත් අස්තිත්වය අත්පත් කරගන්නා විය හැකි ය.

ප්‍රතිවර්තය අත්පත් කරගැනීම

ආ19. ආ 13- ආ 18 ඡේදවල ඇති උපදේශන පදනම් කරගෙන ගිණුම්කරන කාර්යය සඳහා සුරැකුම්පත් නිකුත් කරන අස්තිත්වයක් නීත්‍යානුකූල අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නා ලෙස හඳුනාගත් විට ප්‍රතිවර්තන අත්පත් කරගැනීමක් සිදුවේ. ගනුදෙනුවක් පරිවර්තය අත්පත් කරගැනීමක් ලෙස සැලකීම සඳහා එහි ස්කන්ධ හිමිකම් අත්පත් කරගත් අස්තිත්වය (නීත්‍යානුකූල අත්පත් කරගැනීමට භාජනයවන්නා) ගිණුම්කරණ කාර්යය සඳහා අත්පත් කරගන්නා විය යුතු ය. උදාහරණයක් ලෙස පෞද්ගලික මෙහෙයුම් අස්තිත්වයක්, පොදු අස්තිත්වයක් බවට පත් වීමට අවශ්‍ය වූවත්, එහි ස්කන්ධ හිමිකම් ලියාපදිංචි කිරීමට අවශ්‍ය නොවන නිසා සමහර විට ප්‍රතිවර්තය අත්පත් කරගැනීමක් ඇතිවෙයි. එය සපුරා ගැනීමට පොදු අස්තිත්වයක ස්කන්ධය හිමිකම හුවමාරුවක් ලෙසට පෞද්ගලික අස්තිත්වය විසින් එහි එකම හිමිකම අත්පත් කරගැනීමට පියවර ගනී. මෙම උදාහරණයේ, පොදු අස්තිත්වය, එහි ස්කන්ධ හිමිකම් නිකුත්කිරීම හේතුවෙන් නීත්‍යානුකූල අත්පත්කරගන්නා වන අතර, පෞද්ගලික අස්තිත්වය එහි ස්කන්ධ හිමිකම් අත්පත් කරගැනීම හේතුවෙන් නීත්‍යානුකූල පවරාගනු ලැබීමට භාජනයවන්නා බවට පත්වෙයි. කෙසේ වෙතත්, ආ 13 ආ 18 ඡේදයන්හි උපදේශන හඳුනාගැනීමේ ව්‍යවහාරකරණයේ ප්‍රතිඵල ලෙස-

(අ) පොදු අස්තිත්වය ගිණුම්කරණ කාර්යය සඳහා අත්පත්කරගැනීමට භාජනයවන්නා (ගිණුම්කරණ පවරාගැනීමට භාජනයවන්නා) ලෙස; සහ

(ආ) පෞද්ගලික අස්තිත්වය ගිණුම්කරණ කාර්යය සඳහා අත්පත් කරගන්නා (ගිණුම්කරණ අත්පත්කරගන්නා) ලෙස දැක්වෙයි.

ගිණුම්කරණ අත්පත්කර ගැනීමට භාජනයවන්නා, ප්‍රතිවර්තය අත්පත් කර ගැනීමක් ලෙස ගිණුම්ගත කරන ගනුදෙනුව සඳහා ව්‍යාපාරයක් යන නිර්වචනය සපුරාලිය යුතු අතර, මෙම SLFRS හි සියළුම හඳුනාගැනීමේ සහ මිණුම් කරන මූලධර්ම, කීර්තිනාමය හඳුනාගැනීමට අවශ්‍යතා ඇතුළත්ව ව්‍යවහාර වෙයි.

පැවරුන ප්‍රතිශ්ඨාව මිණුම්කිරීම

ආ20. ප්‍රතිවර්තය අත්පත්කර ගැනීමක, ගිණුම්කරණ අත්පත්කර ගන්නා සාමාන්‍යයෙන් අත්පත්කර ගැනීමට භාජනයවන්නා සඳහා ප්‍රතිශ්ඨාවක් නිකුත් නොකරයි. ඒ වෙනුවට ගිණුම්කරණ අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නා විසින් සාමාන්‍යයෙන් ඔහුගේ ස්කන්ධ කොටස් ගිණුම්කරණ අත්පත් කරගන්නාගේ අයිතිකරුවනට නිකුත්කරයි. ඒ අනුව ගිණුම්කරන අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ හිමිකම වෙනුවෙන් ගිණුම්කරන අත්පත් කරගන්නා විසින් පවරන ප්‍රතිශ්ඨාවේ අත්පත් කරගත් දිනට සාධාරණ වටිනාකම පදනම් වන්නේ පතිවර්තය අත්පත් කරගැනීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සංයෝජනය වූ අස්තිත්වයේ හිමිකමේ අයිතියේ ප්‍රතිශතයට නීත්‍යානුකූල මට්ටමට ලැබෙන ආකාරයට නීත්‍යානුකූල පරිපාලනය විසින් නිකුත් කිරීමට යෙදිය හැකි හිමිකම් ප්‍රමාණය මතය. එම ආකාරයට ගණනය කළ ස්කන්ධ හිමිකම් ප්‍රමාණයේ සාධාරණ වටිනාකම, අත්පත් කරගැනීමට භාජනයවන්නා සඳහා හුවමාරු වූ සාධාරණ වටිනාකම ප්‍රතිශ්ඨාවේ පැවරීම ලෙසද භාවිතා කළ හැකි ය.

ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම

- ආ 21 ප්‍රතිවර්තන අත්පත් කරගැනීමකට අනතුරුව පිළියෙල කරන ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන, නීත්‍යානුකූල මව් සමාගමේ නම යටතේ (ගිණුම්කරණ අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නා) නිකුත් කරන නමුත්, එක ගැලුමක් සහිතව ගිණුම්කරන අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ නීත්‍යානුකූල ප්‍රාග්ධනය පිළිබිඹුවීමට ගිණුම්කරණ අත්පත් කරගන්නාගේ නීත්‍යානුකූල ප්‍රාග්ධනය අනිත්‍යානුයෝගීව ගැලපීම් සහිතව, නීත්‍යානුකූල පරිපාලිතයේ ගිණුම්කරණ අත්පත් කරගත් මූල්‍ය ප්‍රකාශන ලෙස සටහන්වල විස්තර කෙරේ. නීත්‍යානුකූල මව් සමාගමේ ප්‍රාග්ධනය (ගිණුම්කරණ අත්පත් කර ගැනීමට භාජනය වන්නාට) පිළිබිඹු කිරීමට ඒ ගැලපීම අවශ්‍ය වෙයි. එම ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කරන සංසන්දනාත්මක තොරතුරු ද, නීත්‍යානුකූල මව් සමාගමේ (ගිණුම්කරණ අත්පත්කිරීමට භාජනය වන්නා) නීත්‍යානුකූල ප්‍රාග්ධනය පිළිබිඹු කිරීමට අනිත්‍යයේ සිට බලපාන පරිදි ගැලපීමක් කරයි.
- ආ 22 එහි ප්‍රාග්ධන ව්‍යුහය සඳහා හැර ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල නීත්‍යානුකූල පරිපාලිතයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල අඛණ්ඩ භාවය නියෝජනය කරන හෙයින්, ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන් පිළිබිඹු කරන දැ:
- (අ) නීත්‍යානුකූල පරිපාලිතයේ (ගිණුම්කරණ අත්පත් කරගන්නා) වත්කම් සහ වගකීම් ඒවායේ පූර්ව සංයෝජන ධාරණ අගයන්ට හඳුනාගැනීම සහ මිණුම් කිරීම;
  - (ආ) මෙම SLFRS ප්‍රකාර නීත්‍යානුකූල මව් සමාගමේ (ගිණුම්කරණ අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නා) වත්කම් සහ වගකීම් හඳුනා ගැනීම සහ මිණුම් කිරීම;
  - (ඇ) ව්‍යාපාර සංයෝජනයට පෙර නීත්‍යානුකූල පරිපාලිතයේ (ගිණුම්කරණ අත්පත් කර ගන්නා) රඳවාගත් ඉපයීම් සහ අනෙක් ස්කන්ධ ශේෂයන්.
  - (ඈ) ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල නිකුත්කළ ස්කන්ධ හිමිකම ලෙස හඳුනාගන්නා මුදල නිශ්චය කරනුයේ, ව්‍යාපාර සංයෝජනයට පෙර නීත්‍යානුකූල පරිපාලිතයේ (ගිණුම්කරණ අත්පත්කරගන්නා) නිකුත් කළ ස්කන්ධ හිමිකම, මෙම SLFRS ප්‍රකාර නිශ්චය කළ නීත්‍යානුකූල මව් සමාගමේ (ගිණුම්කරණ අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නා) සාධාරණ වටිනාකම එකතු කිරීමෙනි. කෙසේ වෙතත්, නීත්‍යානුකූල මව් සමාගමේ (ගිණුම්කරණ අත්පත් කර ගැනීමට භාජනය වන්නා) ස්කන්ධ ව්‍යුහය (එනම්, නිකුත්කළ ස්කන්ධ ප්‍රමාණය සහ වර්ගය) නීත්‍යානුකූල මව් සමාගමේ (ගිණුම්කරණ අත්පත් කර ගැනීමට භාජනය වන්නා) සංයෝජනය බලාත්මක කිරීමට නිකුත් කළ ස්කන්ධ හිමිකම් ඇතුළුව පිළිබිඹු කරයි. ඒ අනුව, නීත්‍යානුකූල පරිපාලනයේ (ගිණුම්කරණ අත්පත් කරගන්නා) ස්කන්ධ ව්‍යුහය, අත්පත් කරගැනීම් ගිවිසුමේ ප්‍රතිඵලාපනය කළ විනිශ්චය අනුපාතිකය භාවිතා කරමින්, ප්‍රතිවර්තන අත්පත්කරගැනීමේ දී නීත්‍යානුකූල මව් සමාගමට (ගිණුම්කරණ අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නා) නිකුත් කළ කොටස් ප්‍රමාණය පිළිබිඹු කිරීමට නැවත සඳහන් කරනු ලැබීම.
  - (ඉ) ආ 23 සහ ආ 24 ඡේදයන්හි සාකච්ඡා කළ පරිදි, සංයෝජනයට පූර්ව රඳවාගත් ඉපයීම් සහ අනෙක් ස්කන්ධ හිමිකම් වල, නීත්‍යානුකූල පරිපාලිතයෙහි (ගිණුම්කරණ අත්පත් කරගන්නාගේ) පාලනයට යටත් නොවන හිමිකම්වල සමානුපාතික කොටස.

පාලනයට යටත් නොවන හිමිකම

- ආ23 ප්‍රතිවර්තන අත්පත් කරගැනීමක දී, නීත්‍යානුකූල අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ (ගිණුම්කරණ අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නා) සමහර අයිතිකරුවන් ඔවුන්ගේ ස්කන්ධ හිමිකම්, නීත්‍යානුකූල මව් සමාගමේ (ගිණුම්කරණ අත්පත්කරගැනීමට භාජනයවන්නා) ස්කන්ධ හිමිකම් සඳහා හුවමාරු නොකරනු ඇත. ප්‍රතිවර්තන අත්පත් කරගැනීමට පසුව, ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි, එම අයිතිකරුවන්ගේ පාලනයට යටත් නොවන හිමිකම් ලෙස සලකනු ලබයි. එසේ වනුයේ, නීත්‍යානුකූල අත්පත් කරගැනීමට භාජන වන්නාගේ අයිතිකරුවන්, නීත්‍යානුකූල අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ ස්කන්ධ හිමිකම් සඳහා හුවමාරු නොකිරීම වන අතර, ඔවුන්ගේ ඇල්ම නීත්‍යානුකූල අත්පත් කර ගැනීමට භාජනයවන්නාගේ ප්‍රතිඵල සහ ශුද්ධ වත්කම් පමණක් මත මිස සංයෝජනයවූ අස්තිත්වයේ ප්‍රතිඵල සහ ශුද්ධ වත්කම් නොවේ. විලෝමය වශයෙන්, නීත්‍යානුකූල අත්පත් කරගන්නා, ගිණුම්කරණ කාර්යය සඳහා අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නා වුව ද, නීත්‍යානුකූල අත්පත් කරගන්නාගේ අයිතිකරුවනට සංයෝජනය වූ අස්තිත්වයේ ප්‍රතිඵල සහ ශුද්ධ වත්කම් කෙරෙහි ඇල්මක් ඇත.
- ආ24 නීත්‍යානුකූල අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ වත්කම් සහ වගකීම්, ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි, ගිණුම්කර හඳුනාගන්නේ ඒවායේ පූර්ව-සංයෝජන ධාරණ අගයන්ටය. (ආ 22 (අ) ඡේදය බලන්න). එම නිසා ප්‍රතිවර්තන අත්පත් කරගැනීමක පාලනය නොවන හිමිකම, පූර්ව සංයෝජනයක නීත්‍යානුකූල අත්පත් කරගැනීමට භාජනයන්නාගේ, ශුද්ධ වත්කම්වල ධාරණ අගයේ පාලනය නොවන කොටස් හිමියන්ගේ සාමානුපාතික හිමිකම, වෙනත් අත්පත් කරගැනීම්වල පාලනය නොවන හිමිකම් ඒවායේ සාධාරණ වටිනාකමට අත්පත් කරගන්නා දින මිනුම් කළ ද පිළිබිඹු කරයි.

කොටසක ඉපැයීම්

- ආ 25 ආ 22 (ඇ) ඡේදයෙහි දක්වා ඇති පරිදි, ප්‍රතිවර්තය අත්පත් කරගැනීමකට පසුව ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි ස්කන්ධ ව්‍යුහය, නීත්‍යානුකූල අත්පත් කරගන්නාගේ (ගිණුම්කරණ අත්පත් කර ගැනීමට භාජනය වන්නා) ස්කන්ධ ව්‍යුහය, ව්‍යාපාර සංයෝජනය බලාත්මක කිරීමට, නීත්‍යානුකූල අත්පත් කරගන්නා විසින් නිකුත්කළ ස්කන්ධ ගිණිකම් ද ඇතුළත්ව පිළිබිඹු කරයි.
- ආ 26 ප්‍රතිවර්තය අත්පත් කරගැනීමක් ඇතිවූ කාලපරිච්ඡේදය තුළදී නොපිය වූ සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාවේ බරතැබූ සාමාන්‍යය (කොටසක ඉපැයීම් ගණනය කිරීමේ දී භරය) ගණනය කිරීමේ දී:
- (අ) එම කාලපරිච්ඡේදයේ ආරම්භයේ සිට අත්පත්කර ගන්නා දිනට නොපියවූ සාමාන්‍ය කොටස් ගණනින්, නීත්‍යානුකූල අත්පත් කර ගැනීමට භාජනය වන්නාගේ (ගිණුම්කරණ අත්පත් කරගන්නා) කාලපරිච්ඡේදය තුළ නොපිය වූ සාමාන්‍ය කොටස් ගණනේ බරතැබූ සාමාන්‍යය, ඒකාබද්ධ ගිවිසුමෙන් ප්‍රතිෂ්ඨාපනය කළ හුවමාරු අනුපාතයෙන් වැඩි කිරීමේ පදනම මත ගණනය කළ යුතුය.
  - (ආ) අත්පත්කර ගන්නා දින සිට එම කාල පරිච්ඡේදය අවසානයට ඉතිරිව තිබෙන සාමාන්‍ය කොටස් ගණන, එම කාලපරිච්ඡේදය තුළ නීත්‍යානුකූල අත්පත් කරගන්නා ගේ (ගිණුම්කරණ අත්පත් කරගැනීමට භාජනයවන්නා) තත්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් ගණන විය යුතුය.
- ආ 27 ප්‍රතිවර්තය අත්පත් කරගැනීමකට අනතුරුව, අත්පත් කරගැනීමේ දිනට පෙර සෑම සංසන්දනාත්මක කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහාම ඉදිරිපත් කරන ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි කොටසක මූලික ඉපැයීම් ගණන් බැලිය යුත්තේ:
- (අ) නීත්‍යානුකූල අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ සාමාන්‍ය කොටස් ගිණියන්ට, එම සෑම කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහාම ආරෝපනය වන්නාවූ ලාභය හෝ අලාභය,
  - (ආ) නීත්‍යානුකූල අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ ඓතිහාසිකව ඉතිරිව ඇති බරතැබූ සාමාන්‍ය කොටස් ගණන, අත්පත් කරගැනීමේ ගිවිසුමෙන් ප්‍රතිෂ්ඨාපනය කළ හුවමාරු අනුපාතයෙන් වැඩිකර, බෙදීම මගිනි.

අත්පත් කරගත් විශේෂ වත්කම් සහ පවරාගත් වගකීම් හඳුනා ගැනීම (10-13ඡේද ව්‍යවහාරකරණය)

මෙහෙයුම් කල්බදු

- ආ 28 ආ 29 සහ ආ 30 ඡේදවල අවශ්‍යතාවයන් හැරුණකොට අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නා බදු ගන්නා වන මෙහෙයුම් කල්බද්දකට අදාළ වත්කම් හෝ වගකීම් අත්පත් කරගන්නා හඳුනා නොගත යුතුය.
- ආ 29 අත්පත් කරගන්නා විසින්, අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නා කල් බදුගන්නා වන සෑම මෙහෙයුම් කල්බද්දකට කොන්දේසි වාසිදායක හෝ අවාසිදායක දැයි නිශ්චය කළයුතුය. වෙළෙඳපල නියමයට සාපේක්ෂව මෙහෙයුම් කල්බද්දක කොන්දේසි වාසි දායක නම් අස්පාෂ්‍ය වත්කමක් ද වෙළෙඳපොළ නියමයට සාපේක්ෂව මෙහෙයුම් කල්බද්දක කොන්දේසි අවාසිදායක නම්, වගකීමක් ද අත්පත් කරගන්නා විසින් හඳුනා ගත යුතුය. අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නා බදුකරුවන මෙහෙයුම් කල්බද්දකට යටත් වත්කම්වල අත්පත් කරගත් දින සාධාරණ අගය මැණීම සඳහා වන උපදේශන ආ 42 වන ඡේදය මගින් සලසා ඇත.
- ආ 30 හඳුනාගත හැකි අස්පාෂ්‍ය මෙහෙයුම් කල්බද්දක් සමග සම්බන්ධ විය හැකි අතර වෙළෙඳපල සහභාගිවන්නන් කල්බද්ද සඳහා වෙළෙඳපල කොන්දේසි අදාළවන මිලක් පවා ගෙවීමට ඇති කැමැත්ත මෙයට සාක්ෂියකි. උදාහරණයක් වශයෙන්, ගුවන් තොටුපලක ගේට්ටුවක කල්බද්ද හෝ වෙළෙඳපොළකට ප්‍රවිෂ්ඨවීමට ඉඩ සැලසිය හැකි අතර්ඝ වෙළෙඳ ප්‍රදේශයක සිල්ලර ඉඩකඩ හෝ අස්පාෂ්‍ය වත්කමක් ලෙස හඳුනාගැනීමට හැකිවන සුදුසුකම්වලින් වෙනත් ආර්ථික ප්‍රතිලාභ සුදුසුකම් ලැබීම උදාහරණයක් සඳහා ගනුදෙනුකාර සම්බන්ධතාවය. එම තත්ත්වය යටතේ, ආ 31 වැනි ඡේදය ප්‍රකාර සම්බන්ධිතවූ හඳුනාගත හැකි අස්පාෂ්‍ය වත්කම(ම්) අත්පත් කරගන්නා විසින් හඳුනාගත යුතුය.

අස්පාෂ්‍ය වත්කම්

- ආ 31 අත්පත් කරගන්නා විසින්, ව්‍යාපාර සංයෝජනයක අත්පත් කරගත් හඳුනා ගතහැකි අස්පාෂ්‍ය වත්කම්, කීර්තිනාමයන් වෙන්ව හඳුනාගත යුතුය. වෙන් කළහැකි නිර්ණායකය හෝ ගිවිසුම්ගත නීතිමය නිර්ණායකය, යන්නෙන් එකක් සපුරාලන්නේ නම්, එය අස්පාෂ්‍ය වත්කමක් ලෙස හඳුනාගත හැකිය.
- ආ 32 ගිවිසුම්ගත - නීතිමය නිර්ණායක සපුරා ඇති අස්පාෂ්‍ය වත්කමක්, එම වත්කම අත්පත් කරගැනීමට භාජනයවන්නාගෙන් හෝ වෙනත් අයිතිවාසිකම් සහ බැඳීම්වලින් මාරුකළ හෝ වෙන්කළ නොහැකි වුවත්, හඳුනාගත හැකිය. උදාහරණ වශයෙන්:

(අ) අත්පත් කරගැනීමකට භාජනය වන්නෙක් නිෂ්පාදන පහසුකමක් වෙළඳ කොන්දේසිවලට සාපේක්ෂව වාසිදායක කොන්දේසි සහිත මෙහෙයුම් කල්බද්දක් යටතේ කල්බදු දෙනු ලබයි. කල්බදු කොන්දේසි, එම කල්බද්ද මාරුකළ නොහැකි බව පැහැදිලිව තහනම්කර (විකිණීමක් හෝ උප කල්බද්දක් මගින්) ඇත. ගිවිසුම්ගත නීතිමය නිර්ණායකයන් සපුරා ඇති, එම අයිතමය හෝ සමාන අයිතම සඳහා ප්‍රවර්තන වෙළෙඳපල ගනුදෙනු කොන්දේසි සමග සැසඳීමේ කල්බදු කොන්දේසිවලින් වාසිදායක වන වටිනාකම අත්පත් කරගන්නා හට කල්බදු ගිවිසුම විකිණීමට හෝ වෙනත් ආකාරයකින් මාරුකිරීමට නොහැකිවුව ද කීර්තිනාමයෙන් වෙන්කොට හඳුනාගැනීම සඳහා ගිවිසුම්ගත නෛතික නිර්ණායක හා ගැලපෙන අස්පාෂ්‍ය වත්කමකි.

(ආ) අත්පත් කරගැනීමකට භාජනය වන්නාට පරමානු බලශක්ති පිරියතක් අයත් අතර එය මෙහෙයුම් කරයි. කීර්තිනාමයෙන් වෙන්කොට හඳුනාගත හැකි ගිවිසුම් ගත නීතිමය නිර්ණායකයන් සපුරාලන, අත්පත් කරගන්නාට බලශක්ති පිරියතෙන් බලපත්‍රය වෙන්ව හඳුනාගෙන පැවරීම හෝ විකිණීම ළල නොහැකි වුව එම බලශක්ති පිරියත මෙහෙයුම් කිරීම සඳහා වන බලපත්‍රය අස්පාෂ්‍ය වත්කමකි. අත්පත් කරගන්නා විසින් බලශක්ති පිරියතෙහි මෙහෙයුම් බලපත්‍රයේ සාධාරණ වටිනාකම, සහ බලපත්‍ර පිරියතේ සාධාරණ වටිනාකම එම වත්කම්වල ප්‍රයෝජනවත් ආයු කාලය එක හා සමාන නම්, මූල්‍ය වාර්තාකරණ කාර්ය සඳහා තනි වත්කමක් ලෙස හඳුනාගත හැකිය.

(ඇ) අත්පත් කරගැනීම භාජනය වන්නෙකුට තාක්ෂණික ස්වාධීකාරයක් අයත්ව තිබේ. ඔහු එම ස්වාධීකාරය දේශීය වෙළෙඳපොළෙන් බාහිරව මුළුමණින්ම භාවිතය සඳහා වෙනත් අයට බලපත්‍ර දී ඇති අතර, ඊට හුවමාරුව සඳහා අනාගත විදේශ ආදායමෙන් නිශ්චිත ප්‍රතිශතයක් ලබාගනී. ස්වාධීකාර සහ අදාළ බලපත්‍ර ගිවිසුම විකිණීමෙන් හෝ හුවමාරු කිරීමෙන් එකිනෙක වෙනස් කිරීම ප්‍රායෝගික වුවත් තාක්ෂණික ස්වාධීකාරය සහ අදාළ බලපත්‍ර ගිවිසුම යන දෙක කීර්තිනාමය වෙන්කොට හඳුනාගැනීම සඳහා ගිවිසුම්ගත නීතිමය නිර්ණායක සපුරාලයි.

ආ 33 වෙන්කිරීමේ හැකියාවේ නිර්ණායකයේ අදහස නම්, අත්පත්කරගත් අස්පාෂ්‍ය වත්කමක්, අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගෙන් වෙන්ව හෝ බෙදා, වෙන වෙනම හෝ සම්බන්ධිත ගිවිසුමක, හඳුනාගත හැකි වත්කමක හෝ වගකීමක එකතුව සමග විකිණීමට, බලපත්‍ර දීමට, කුලියටදීමට හෝ හුවමාරු කිරීමට ඇති හැකියාවයි. අත්පත් කරගන්නා හට එය විකිණීමට, බලපත්‍රදීමට හෝ එය වෙනත් අන්දමේ හුවමාරුවකට අපේක්ෂා නොකළ ද, අත්පත්කර ගන්නා හට එය විකිණීමට බලපත්‍ර දීමට හෝ වටිනාකම ඇති වෙනත් දෙයකට හුවමාරු කිරීමේ හැකියාවක් ඇත්නම්, එම අස්පාෂ්‍ය වත්කම වෙන් කිරීමේ හැකියාවේ නිර්ණායක සපුරාලනු ලබයි. එම ගනුදෙනු නිතරම සිදු නොවුවත් සහ ඒවා සමග අත්පත්කරගන්නා සම්බන්ධ වන්නේද යන්න නොසලකා හැර එම වර්ගයේ වත්කම් හෝ ඒ සමාන වර්ගයේ වත්කම්වල හුවමාරු ගනුදෙනු සඳහා සාක්ෂි තිබේ නම් අත්පත් කරගන්නා අස්පාෂ්‍ය වත්කම වෙන් කිරීමේ නිර්ණායකය සපුරාලයි. උදාරහණ වශයෙන්, ගනුදෙනුකරුවා සහ දායකවන්නාගේ ලැයිස්තු නිතරමවාගේ බලපත්‍ර දෙනු ලැබීම සහ ඒ අනුව වෙන් කිරීමේ හැකියා නිර්ණායකය සපුරාලනු ලබයි. අත්පත් කරගැනීමට භාජනයවනු ලබන්නා, එහි ගනුදෙනුකරු ලැයිස්තු වෙන් ගනුදෙනුකරු ලැයිස්තුවල ගති ලක්ෂණයන්ට වඩා වෙනස් බව විශ්වාස කළ ද, ගනුදෙනුකරු ලැයිස්තු නිතර බලපත්‍ර දෙනු ලැබීමේ සාමාන්‍ය අදහස, අත්පත් කරගනු ලැබූ ගනුදෙනුකරු ලැයිස්තු වෙන්වීමට හැකියා නිර්ණායක සපුරා ලනු ලබයි. කෙසේ වෙතත්, ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී අත්පත් කරගනු ලබන ගනුදෙනුකරු ලැයිස්තුවක රහස්‍ය භාවයේ කොන්දේසි හෝ වෙනත් ගිවිසුමක් මගින් අස්තිත්වය විකිණීම, කල්බද්දීම හෝ ගනුදෙනුකරුවන් පිළිබඳ වෙනත් ආකාරයක තොරතුරු හුවමාරුව තහනම් කර තිබීමෙන් වෙන්කිරීමේ හැකියා නිර්ණායකය සපුරා ලන්නේ නැත.

ආ 34 අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ හෝ සංයෝජන අස්තිත්වය තනි තනිව වෙන් කිරීමේ හැකියාව නොමැති අස්පාෂ්‍ය වත්කමක් එය සංයෝජනයේ දී අදාළ ගිවිසුම සමග හඳුනාගත හැකි වත්කම් හෝ වගකීම් සමග වෙන් කිරීමේ හැකියාව ඇත්නම් වෙන් කිරීමේ හැකියාවේ නිර්ණායක සපුරාලයි.

(අ) එම නිසා අත්පත් කරගන්නා විසින් නිරීක්ෂණය කළහැකි හුවමාරු ගනුදෙනුවල දී වෙළෙඳපල සහභාගිවන්නන් තැන්පතු, වගකීම් සහ අදාළ තැන්පතුකරු සම්බන්ධතා අස්පාෂ්‍ය වත්කම් හුවමාරු කෙරේ. කීර්තිනාමයෙන් වෙන්කර, තැන්පතුකරු සම්බන්ධතා අස්පාෂ්‍ය වත්කම හඳුනාගත යුතුය.

(ආ) අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නෙකුට ලියාපදිංචි වෙළඳ ලකුණක් සහ වෙළඳ ලකුණ සහිත භාණ්ඩ නිෂ්පාදනය සඳහා භාවිතා කරන ලියාපදිංචි කළ නමුත් ස්වාධීකාර අයිතිය නොමැති, තාක්ෂණික විශේෂඥතා හැකියාව ඇත. වෙළඳ ලකුණක අයිතිය මාරුකිරීමට, අළුත් අයිතිකරුට භාණ්ඩය හෝ සේවාවක් නිෂ්පාදනය සඳහා පෙර අයිතිකරුවාගේ ඒ නිෂ්පාදනයෙන් වෙන්කර හඳුනාගත නොහැකි ඒ භාණ්ඩය නිෂ්පාදනය සඳහා අවශ්‍ය සෑම සියළු දෙයක්ම මාරුකිරීම ද අවශ්‍ය වෙයි. ස්වාධීකාර අයිතිය නොමැති තාක්ෂණික විශේෂඥතා, අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගෙන් හෝ සංයෝජනය වූ අස්තිත්වයෙන් වෙන්කර විකිණිය යුතු වන්නේ, සම්බන්ධිත වෙළඳ ලකුණ විකුණන ලද්දේ නම්, එය වෙන්කිරීමේ හැකියා නිරීක්ෂකය සපුරාලන හෙයිනි.

නැවත අත්පත් කරගත් හිමිකම්

- ආ35 ව්‍යාපාර සංයෝජනයේ කොටසක් ලෙස, අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාට, අත්පත්කරගනු ලබන්නාගේ හඳුනාගත් හෝ හඳුනානොගත් වත්කම් එකක් හෝ වැඩි ගණනක් භාවිතා කිරීමට කලින් ප්‍රදානය කරන ලද අයිතිය, අත්පත් කරගන්නා විසින් අත්පත් කරගත හැකිය. අත්පත්කරගනු ලබන්නාගේ වෙළඳ නාමය, අයිතිය පැවරීමේ ගිවිසුමක් යටතේ, අයිතිය භාවිතය සඳහා ඉඩදීම හෝ අත්පත් කරගනු ලබන්නාගේ තාක්ෂණය, තාක්ෂණ බලපත්‍රදීමේ ගිවිසුමක් යටතේ භාවිතයට ඉඩදීම, එවැනි අයිතිවාසිකම්වලට ඇතුළත් වන උදාහරණ වෙයි. නැවත අත්පත් කරගත් අයිතිවාසිකම, අත්පත් කරගන්නා විසින් කීර්තිනාමයෙන් වෙන්කර හඳුනාගන්නා, හඳුනාගත හැකි අස්පාශ්‍ය වත්කමකි. 29 වන ඡේදය, නැවත අත්පත් කරගත් අයිතිය මිණුම්කිරීම පිළිබඳ උපදේශන සලසන අතර, 55 වන ඡේදය, නැවත අත්පත් කරගත් අයිතියක් සඳහා පසුකාලීන ගිණුම්කරණ අවශ්‍යතා පිළිබඳ උපදේශනයන් සලසයි.
- ආ36 එම හෝ ඒ හා සමාන අයිතමයක් සඳහා ප්‍රවර්තන වෙළඳ ගනුදෙනුවල කොන්දේසිවලට සාපේක්ෂකව ගිවිසුමේ කොන්දේසි වලින් නැවත අත්පත් කරගත් හිමිකම්වලට වාසිදායක හෝ අවාසිදායක භාවයක් ඇති කරන්නේනම් අත්පත්කරගනු ලබන්නා විසින් නිරවුල් කිරීමේ ප්‍රතිලාභයක් හෝ අලාභයක් හඳුනාගත යුතුය. ආ 52 ඡේදය බේරුම් කිරීමේ වාසි හෝ අලාභ මිණුම් කිරීම සඳහා උපදේශන සලසයි.

රැස්කළ ශ්‍රම බලකාය සහ හඳුනාගත නොහැකි වෙනත් අයිතම

- ආ37 අත්පත් කරගන්නා දිනට හඳුනාගත නොහැකි, අත්පත් කරගත් අස්පාශ්‍ය වත්කමක වටිනාකම, අත්පත්කරගන්නා විසින් කීර්තිනාමයට අන්තර්ගත කරනු ලබයි. උදාහරණ වශයෙන්, අත්පත් කරගන්නෙක් විසින් රැස් වූ ශ්‍රම බලකාය එනම් අත්පත්කරගත් දින සිට ව්‍යාපාරය අඛණ්ඩව මෙහෙයවීමට අත්පත් කරගන්නාට ඉඩ සලසන දැනට සිටින සේවක සමූහයට වටිනාකමක් ආරෝපනය කරනු ඇත. රැස් වූ ශ්‍රම බලකාය, පුහුණු ශ්‍රම බලකායේ බුද්ධිමය ප්‍රාග්ධනය (විශේෂඥතාවය) සහ අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ සේවකයින් ඔවුන්ගේ රැකියා ගෙන එනු ලබන පලපුරුද්ද නියෝජනය නොකරයි. රැස් කළ ශ්‍රම බලකාය, කීර්තිනාමයෙන් වෙන්ව හඳුනාගත්, හඳුනාගතහැකි වත්කමක් නොවන හෙයින්, එයට ආරෝපිත යම් වටිනාකමක් කීර්තිනාමයෙහි අන්තර්ගත කරනු ලබයි.
- ආ38 අත්පත් කරගන්නා විසින්, අත්පත් කරගන්නා දිනට, වත්කම් ලෙස සුදුසුකම් නොලබන අයිතමයන්ට ආරෝපිත යම් වටිනාකමක් කීර්තිනාමයට අන්තර්ගත කරනු ලබයි. උදාහරණ ලෙස, අත්පත් කරගැනීමට භාජනයවන්නා, අපේක්ෂිත අළුත් ගනුදෙනුකරුවන් සමග අත්පත් කරගන්නා දිනට සාකච්ඡා කරමින් සිටින භව්‍ය ගිවිසුම් වලට වටිනාකමක් අත්පත්කරගන්නා විසින් ආරෝපනය කළ හැකිය. එවැනි භව්‍ය කොන්ත්‍රාත්තු, අත්පත්කරගන්නා දිනට වත්කම්ම නොවන හෙයින්, අත්පත් කරගන්නා විසින් ඒවා කීර්තිනාමයෙන් වෙන්ව හඳුනා නොගනී. අත්පත් කරගන්නා විසින් එවැනි ගිවිසුම්වල වටිනාකම, අත්පත් කරගත් දිනට පසු සිදුවීම් සඳහා පසු දිනෙක කීර්තිනාමයෙන් නැවත වර්ගීකරණයක් නොකළ යුතුය. කෙසේ වෙතත්, අත්පත් කරගන්නා විසින් අත්පත් කරගත් දිනට වෙන්ව හඳුනා ගතහැකි අස්පාශ්‍ය වත්කමක් පැවතියේ ද යන්න නිශ්චය කිරීමට, අත්පත් කරගත් දිනට ආසන්නයේ ඇති වූ සිද්ධීන් හා තත්ත්වයන් තක්සේරු කළ යුතුය.
- ආ39 ආරම්භක හඳුනාගැනීමෙන් පසුව, අත්පත් කරගන්නා විසින් ව්‍යාපාර සංයෝජනයක අත්පත් කරගන්නා අස්පාශ්‍ය වත්කම් සඳහා LKAS 38 අස්පාශ්‍ය වත්කම්හි ප්‍රතිපාදන ප්‍රකාරව ගිණුම් ගතකිරීම් කරනු ලබයි. කෙසේ වෙතත්, LKAS 38 3 වන ඡේදයෙහි විස්තර කර ඇති පරිදි, ආරම්භක හඳුනා ගැනීමෙන් පසුව අත්පත්කරගන්නා විසින් සමහර අස්පාශ්‍ය වත්කම් සඳහා ගිණුම්කරණය, වෙනත් SLFRSs මගින් නියම කර ඇත.
- ආ40 අස්පාශ්‍ය වත්කමක් කීර්තිනාමයෙන් වෙන්කර හඳුනාගත යුතු දැයි හඳුනාගත හැකි බවේ නිර්ණායකය නිශ්චය කරයි. කෙසේ වෙතත්, මෙම නිර්ණායකය අස්පාශ්‍ය වත්කමක සාධාරණ වටිනාකම මිණුම් කිරීම සඳහා උපදේශන හෝ අස්පාශ්‍ය වත්කමක සාධාරණ වටිනාකම ඇස්තමේන්තු කිරීමට භාවිතා කරන උපකල්පනයන් සීමා කිරීම නොකරයි. වෙළඳපල සහභාගිවන්නන් විසින් සලකා බලනු ලබන අනාගත ගිවිසුම් අලුත් කිරීමේ අපේක්ෂාවන් වැනි උපකල්පනයන් සාධාරණ වටිනාකම මැණීමේ දී අත්පත් කරගන්නා විසින් සැලකිල්ලට ගනු ලැබේ. හඳුනාගත හැකි බවේ නිර්ණායකය සපුරාලීමට ඒවා විසින්ම අළුත් කිරීම අවශ්‍ය නොවේ. (කෙසේ වෙතත්, ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී, නැවත අත්පත් කරගත් අයිතිවාසිකම් සඳහා සාධාරණ වටිනාකම මිණුම්කිරීමේ මූලධර්මයට ස්ථාපනය කර ඇති වියහිමේ සඳහා 29 වන ඡේදයේ බලන්න) LKAS 38 හි 36 සහ 37 ඡේදයන්හි අස්පාශ්‍ය වත්කම්, වෙනත් අස්පාශ්‍ය වත්කම් හෝ පාශ්‍ය වත්කම් සමග තනි ගිණුම් ඒකකයන්ට සංයෝජිත කළ යුතුදැයි නිශ්චය කිරීම සඳහා උපදේශනයන් සලසා ඇත.

අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ විශේෂ හඳුනාගත හැකි වත්කම් සහ පාලනයට යටත් නොවන හිමිකම්වල සාධාරණ වටිනාකම මිණුම්කිරීම (18 සහ 19 ඡේදයන් ව්‍යවහාරකරණය)

අනියත මුදල් ප්‍රවාහ සහිත වත්කම් (තක්සේරු දීමනා)

ආ41 අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ පිළිබඳ අනියත තාවයෙහි බලපෑම පිළිබඳව සාධාරණ වටිනාකමෙහි ඇතුළත් කරඇති නිසා, අත්පත්කරගන්නා විසින් ව්‍යාපාර සංයෝජනයක, අත්පත්කරගත් වත්කම් සඳහා වෙනම තක්සේරු දීමනාවක් අත්පත්කරගත් දිනට හඳුනා නොගත යුතුය. උදාහරණයක් ලෙස, මෙම, SLFRS හි අත්පත් කරගන්නා විසින්, අත්පත් කරගනු ලබන ණය ඇතුළත්ව ලැබිය යුතු දෑ, අත්පත් කරගන්නා දිනට සාධාරණ වටිනාකමට මිණුම්කිරීම අවශ්‍යවන හෙයින්, එදිනට එකතු කරගත නොහැකියයි සලකනු ලබන ගිවිසුම්ගත මුදල් ප්‍රවාහ සඳහා වෙන්ව තක්සේරු දීමනාවක් හඳුනා නොගත යුතුය.

අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නා කල්බදු දෙන්නා වන මෙහෙයවුම් කල්බද්දකට යටත් වත්කම්

ආ42 අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නා කල්බදු දෙන්නා වන මෙහෙයුම් කල්බද්දකට යටත් ගොඩනැගිල්ලක් හෝ ස්වාධීකාරයක් වැනි වත්කමක අත්පත් කරගත් දින සාධාරණ වටිනාකම මැනීමේ දී අත්පත්කරගන්නා කල්බදු ගිවිසුමේ කොන්දේසි සැලකිල්ලට ගත යුතුය. වෙනත් වචනවලින් කිවහොත්, අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නා කල් බදු ගන්නා වන විට ආ 29 ඡේදය අනුව මෙහෙයුම් කල් බද්දේ කොන්දේසි වෙළෙඳපල කොන්දේසි සමඟ සැසඳීමේදී වාසිදායක හෝ අවාසිදායක නම් අත්පත් කරගන්නා වෙන් වූ වත්කමක් හෝ වගකීමක් ලෙස හඳුනා නොගනී.

අත්පත් කරගන්නා විසින් භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂා නොකරන හෝ වෙළෙඳපොළේ අනෙක් සහභාගිවන්නන් භාවිතා කරන ආකාරයට වඩා වෙනස් ආකාරයකට භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂා කරන වත්කම්

ආ43 තරගකාරීත්වය හෝ වෙනත් හේතු නිසා, අත්පත් කරගන්නා විසින්, අත්පත් කරගත් වත්කමක් භාවිතා නොකිරීමට අපේක්ෂා කළහැකිය. උදාහරණයක් ලෙස, පර්යේෂණ සහ සංවර්ධන අස්පෘෂ්‍ය වත්කම හෝ එහි වෙළෙඳපොළේ අනෙක් සහභාගිවන්නන්, වත්කම භාවිතා කරන ආකාරයට වඩා වෙනස් ආකාරයකට භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂා කිරීම. එසේ වුවත්, අත්පත්කරගන්නා විසින් වත්කමේ සාධාරණ වටිනාකම, එහි වෙළෙඳපොළේ අනෙක් සහභාගි වන්නන් භාවිතා කරන ආකාරය ප්‍රකාර මිණුම්කර තිබිය යුතුය.

අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ පාලනයට යටත් නොවන හිමිකම්

ආ44 මෙම SLFRS මගින් අත්පත් කරගන්නා, අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ පාලනය නොවන හිමිකම්, ඒවා අත්පත් කරගත් දිනට සාධාරණ වටිනාකමට මිණුම් කිරීමට ඉඩදේ. සමහරවිට, අත්පත් කරගන්නාට අත්පත්කරගත් දිනට පාලනය නොවන හිමිකම්වල සාධාරණ වටිනාකම, අත්පත් කරගන්නා සතු නොවූ ස්කන්ධ කොටස් සඳහා සක්‍රීය වෙළෙඳපොළේ මිල පදනම් කර මිණුම්කිරීමේ හැකියාව ඇත. වෙනත් තත්ත්වයන්හි දී කෙසේවෙතත්, ස්කන්ධ කොටස් සඳහා වෙළෙඳපොළ මිලක් නොතිබිය හැකිය. එවැනි තත්ත්වයන්හිදී, අත්පත්කරගන්නා විසින් පාලනය නොවන හිමිකම්වල සාධාරණ වටිනාකම වෙනත් තක්සේරු ශිල්පමය යොදා මිණුම් කළ යුතුය.

ආ45 අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නා තුළ, අත්පත්කරගන්නාගේ හිමිකම්වල සාධාරණ වටිනාකම සහ කොටසක පදනම මත පාලනය නොවන හිමිකම් වෙනස්විය හැකිය. ප්‍රධාන වෙනස්කම, අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නා තුළ, අත්පත්කරගන්නාගේ කොටසක සාධාරණ වටිනාකමට පාලන අධිමිලක් ඇතුළත් කිරීම නිසා හෝ විලෝම වශයෙන් පාලනය අඩුවීම සඳහා (සුළු කොටස්හිමි වට්ටම ලෙස ද හැඳින්වෙයි) පාලනය නොවන හිමිකම්වල, කොටසක් පදනම් සාධාරණ වටිනාකමට වට්ටමක් ඇතුළත් කිරීම නිසා බොහෝ දුරට ඇති විය හැකිය.

කීර්තිනාමය මිණුම් කිරීම හෝ කේවල මිලදී ගැනීමකින් ප්‍රතිලාභ

අත්පත් කරගැනීමට භාජනයවන්නා තුළ අත්පත් කරගන්නාගේ හිමිකම් අත්පත් කරගන්නා දිනට සාධාරණ වටිනාකම තක්සේරු ශිල්පීයමය භාවිතා කරමින් මිණුම්කිරීම (33 වන ඡේදය ව්‍යවහාරකරණය)

ආ46 ප්‍රතිශ්ඨාවක් පැවරුම් නොකර මුදුන්පත් කරගන්නා ලද ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී, කීර්තිනාමය හෝ කේවල මිලදී ගැනීමකදී වන ප්‍රතිලාභය මැනීමට අත්පත් කරගන්නා විසින් අත්පත් කරගත් දින පවරන ලද ප්‍රතිශ්ඨාවේ සාධාරණ අගය සඳහා අත්පත්කර ගැනීමට භාජනය වන්නාගේ එහි හිමිකමේ සාධාරණ අගය ආදේශනය කළ යුතුය. (32-34 ඡේදයන් බලන්න) අත්පත් කරගන්නා විසින්, අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නා තුළ, අත්පත් කරගන්නා දිනට ඇති ප්‍රමාණවත් දත්ත සහිත තමන්ගේ හිමිකම්, ඒ සඳහා ප්‍රමාණවත් දත්ත ඇති සහ අවස්ථාවට උචිත තක්සේරු ශිල්පීයමය එකක් හෝ ඊට වැඩිගණනක් භාවිතාකර මිණුම් කළ යුතුය. එක තක්සේරු ශිල්පීය ක්‍රමයකට වඩා භාවිතා කළේ නම්, අත්පත්කරගන්නා විසින් ශිල්පීය ක්‍රමවල ප්‍රතිඵල, භාවිතා කළ යෙදවුම් සහ ප්‍රමාණයන් දත්තයන්හි අදාළත්වය සහ විශ්වාස දායකත්වය සැලකිල්ලට ගනිමින් අගය කළ යුතුය.

අන්‍යෝන්‍ය අස්තිත්ව සංයෝජනයට අත්පත් කරගැනීමේ ක්‍රම ව්‍යවහාර කිරීමේදී විශේෂයෙන් සලකා බැලිය යුතු කරුණු (33 වන ඡේදය ව්‍යවහාරකරණය)

- ආ47 අන්‍යෝන්‍ය අස්තිත්ව දෙකක් සංයෝජනය වන විට, අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ ස්කන්ධයේ සාධාරණ වටිනාකම හෝ සාමාජික හිමිකම්, (හෝ අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ සාධාරණ වටිනාකම) අත්පත් කරගන්නා විසින් පැවරූ සාමාජික හිමිකමේ සාධාරණ වටිනාකමට වඩා විශ්වාසදායක ලෙස මිනුම් කළ හැකිය. එවන් අවස්ථාවකදී ප්‍රතිශ්ථාව වශයෙන් පැවරූ අත්පත් කරගන්නාගේ, අත්පත්කරගත් දින ස්කන්ධ හිමිකමේ සාධාරණ අගය භාවිතා කරමින් අත්පත්කර ගන්නා විසින් කීර්තිනාමයේ වටිනාකම නිර්ණය කිරීම 33 ඡේදය අනුව අවශ්‍ය කෙරේ. මීට අමතරව, අන්‍යෝන්‍ය අස්තිත්ව සංයෝජනයක දී අත්පත්කරගන්නා විසින් එහි මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ, අත්පත්කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ ශුද්ධ වත්කම්, රඳවාගත් ඉපයීම්වලට කරන එකතු කිරීමක් ලෙස නොව ප්‍රාග්ධනයට හෝ සකන්ධයට කරන එකතු කිරීමක් ලෙස හඳුනාගත යුතුය මෙය අත්පත් කරගැනීමේ ක්‍රමය ව්‍යවහාර කරන වෙනස් අන්දමේ අස්තිත්වයක් කරන ක්‍රමය හා සමාන වේ.
- ආ48 බොහෝ කරුණු අතින් ඒවා අත් ව්‍යාපාර මෙන් සමාන වුවත්, ඒවායේ සාමාජිකයන් ගනුදෙනුකරුවන් මෙන්ම අයිතිකරුවන් වීම නිසා අන්‍යෝන්‍ය අස්තිත්වයන්ට අසමාන ගති ලක්ෂණ ඇත. අන්‍යෝන්‍ය අස්තිත්වයන්හි සාමාජිකයින් සාමාන්‍යයෙන් ඔවුන්ගේ සාමාජිකත්වය සඳහා බොහෝවිට භාණ්ඩ සහ සේවා සඳහා අඩුකළ ගාස්තු අයකිරීම ආකාරයෙන් හෝ අනුග්‍රාහක ලාභාංශ වැනි ප්‍රතිලාභ ලැබීමට අපේක්ෂා කරයි. බොහෝවිට සාමාජිකයා අන්‍යෝන්‍ය අස්තිත්වය සමග වර්ෂය තුළ කරන ලද ව්‍යාපාරික කටයුතුවල වටිනාකම පදනම්කර එක් එක් සාමාජිකයාට අනුග්‍රාහක ලාභාංශ වෙන් කරනු ලබයි.
- ආ49 අන්‍යෝන්‍ය අස්තිත්වයේ සාධාරණ වටිනාකම මිනුම්කිරීම, වෙළඳපොළ, සහභාගිවන්නන් අනාගතයේදී කරනු ලබන සාමාජික ප්‍රතිලාභ උපකල්පනයන් මෙන්ම, වෙළඳපොළ සහභාගිවන්නන් අන්‍යෝන්‍ය අස්තිත්වය පිළිබඳව කරනු ලබන වෙනත් අදාළ උපකල්පනයන් ඇතුළත් කළ යුතුය. උදාහරණ ලෙස, අන්‍යෝන්‍ය අස්තිත්වයේ සාධාරණ වටිනාකම නිශ්චය කිරීමට ඇස්තමේන්තු කළ මුදල් ප්‍රවාහ ආදර්ශය භාවිතා කළ හැකිය. ආදර්ශයට යෙදවුම් ලෙස භාවිතා කරන මුදල් ප්‍රවාහය, සාමාජිකයන්ට භාණ්ඩ සහ සේවා සඳහා අඩුවෙන් ගාස්තු අයකිරීම වැනි ප්‍රතිලාභ අඩුකිරීමෙන් පිළිබිඹු කෙරෙනැයි සිතිය හැකි අන්‍යෝන්‍ය අස්තිත්වයේ අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහ මත පදනම් විය යුතුය.

ව්‍යාපාර සංයෝජනයේ ගනුදෙනු කොටස කුමක්දැයි නිශ්චය කිරීම (51 සහ 52 ඡේදයන් ව්‍යවහාරකරණය)

ආ50 ගනුදෙනුවක්, අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නා වෙනුවෙන් කෙරෙන හුවමාරුවේ කොටසක්ද නැතහොත් එම ගනුදෙනුව ව්‍යාපාර සංයෝජනයෙන් වෙන්වූ එකක්ද යන්න නිශ්චය කිරීම සඳහා අත්පත් කරගන්නා විසින් අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් බහිෂ්කාර නොවූද, තනි තනිව තීරණාත්මක නොවූද, පහත සඳහන් සාධක සලකා බැලිය යුතුය.

- (අ) ගනුදෙනුව සඳහා හේතු-සංයෝජනයට පාර්ශවයන් (අත්පත් කරගන්නා, අත්පත්කරගැනීමට භාජනය වන්නා, සහ ඔවුන්ගේ අයිතිකරුවන්, අධ්‍යක්ෂවරු සහ කළමනාකරුවන් සහ ඔවුන්ගේ නියෝජිතයින්) විශේෂිත ගනුදෙනුවට ඇතුළත්වීම හෝ වැඩ පිළිවෙළ පිළිබඳ හේතූන් තේරුම්ගැනීම, පැවරූ ප්‍රතිශ්ථාවේ කොටසක්ද, අත්පත්කරගත් වත්කමක්ද හෝ පවරාගත් වගකීමක්ද යන්න පිළිබඳ සැලසුනු ඇත්ත සලසයි. උදාහරණයක් ලෙස, ගනුදෙනුව පිළියෙළ කරන ලද්දේ මූලික වශයෙන්ම සංයෝජනයට පෙර අත්පත් කරගැනීමට භාජනයවන්නාගේ හෝ එහි කළින් අයිතිකරුවන්ගේ වාසියට වඩා අත්පත් කරගන්නාගේ හෝ සංයෝජනය වූ අස්තිත්වයේ වාසිය සඳහා නම්, ගෙවන ලද ගනුදෙනුවේ මිල කොටස (සහ යම් සම්බන්ධිත වත්කම් හෝ වගකීම්) අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නා සඳහා හුවමාරුවේ කොටසක්වීම සැක සහිතය. ඒ අනුව, අත්පත් කරගන්නා විසින් ඒ කොටස සඳහා ව්‍යාපාර සංයෝජනයෙන් වෙන්ව ගිණුම් තබාගනු ලබයි.
- (ආ) ගනුදෙනුව ආරම්භ කරන ලද්දේ කවිද - ගනුදෙනුව ආරම්භ කරන ලද්දේ කවුද යන්න තේරුම් ගැනීම මගින් අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නා සඳහා පැවරුමේ කොටසක්ද යන්න පිළිබඳවද ප්‍රතිවේදය සලසයි. උදාහරණයක් ලෙස, අත්පත් කරගැනීමට භාජනයවන්නා හෝ සංයෝජනයට කලින් අයිතිකරුවන්ට ඉතා සුළු හෝ කිසිදු වාසියක් ලැබෙන්නේ නොමැතිව, අත්පත් කරගන්නා හෝ සංයෝජනය වූ අස්තිත්වයට පමණක් අනාගත ආර්ථිකමය වාසි ලැබෙන, අත්පත් කරගන්නා විසින් ආරම්භකරන ගනුදෙනුවක් හෝ වෙනත් සිද්ධියකට එළඹිය හැකිය. අනෙක් අතට, අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නා හෝ එහි කළින් අයිතිකරුවන් ආරම්භකරන ලද ගනුදෙනුවක් හෝ සැලසුමක්, අත්පත් කරගනු ලබන්නා හෝ සංයෝජනය වූ අස්තිත්වය සඳහා ප්‍රතිලාභ ලැබීමට ඇති හැකියාව අඩු කර සහ ව්‍යාපාර සංයෝජනයේ ගනුදෙනුවේ කොටසක් වීමට ඇති හැකියාව වැඩිය.
- (ඇ) ගනුදෙනුවේ කල්යේෂම - ගනුදෙනුවේ කල් යෙදුමද අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නා සඳහා හුවමාරුවේ කොටසක්ද යන්න පිළිබඳ ප්‍රතිවේදය සලසයි. උදාහරණයක් ලෙස, ව්‍යාපාර සංයෝජනයක කොන්දේසි ගිවිසගැනීම් කරන කාලපරිච්ඡේදය තුළ අත්පත් කරගන්නා සහ අත්පත්කරගැනීමට භාජනය වන්නා අතර ගනුදෙනුවක්, අත්පත් කරගන්නාට

හෝ සංයෝජනය වූ අස්තීත්වයට අනාගත ආර්ථිකමය වාසි සැලසීමට, ව්‍යාපාර සංයෝජනය කල්පනාකර බැලීමේ (සමපේෂණ) අරමුණින් ඇතුළත්වූවා විය හැකිය. එසේනම්, අත්පත්කරගැනීමට භාජනයවන්නා හෝ ව්‍යාපාර සංයෝජනයට පෙර එහි කලින් අයිතිකරුවනට, සංයෝජනය වූ අස්තීත්වයේ කොටසක් සඳහා ඔවුනට ලැබෙන වාසි හැර ගනුදෙනුවෙන් ඉතා අඩු වාසි හෝ වාසියක් නොලැබීමට ඉඩ ඇත.

ව්‍යාපාර සංයෝජනයක අත්පත්කර ගන්නා සහ අත්පත්කර ගැනීමට භාජනය වන්නා අතර පූර්ව පවත්නා සම්බන්ධතාවය සඵලව නිරවුල් කිරීම. (52 (අ) ඡේදය ව්‍යවහාරකරණය)

ආ51 ව්‍යාපාර සංයෝජනයට පෙර, මෙහි "පූර්ව පවත්නා සම්බන්ධතාවය" ලෙස සඳහන් කරන, අත්පත් කරගන්නා සහ අත්පත්කරගැනීමට භාජනය වන්නා අතර ව්‍යාපාර සංයෝජනයට පෙර සමපේෂණ සම්බන්ධතාවයන් තිබුණ විට හැකිය. අත්පත් කරගන්නා සහ අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නා අතර පූර්ව-පවත්නා සම්බන්ධතාවය ගිවිසුම්ගත (උදාහරණ ලෙස විකුණුම්කරු සහ ගනුදෙනුකරු හෝ බලපත්‍ර හිමිකරු සහ බලපත්‍ර ලාභියා) හෝ ගිවිසුම් ගතවීමක් නොමැති (උදාහරණ ලෙස පැමිණිලිකරු සහ විකිණිකරු) වූවා විය හැකිය.

ආ52 ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී පූර්ව - පවත්නා සම්බන්ධතාවයක් සඵලවම නිරවුල් කරන්නේනම්, අත්පත් කරගන්නා විසින් ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභ පහත සඳහන් පරිදි මිණුම් කරනු ලැබේ.

(අ) පූර්ව - පවත්නා ගිවිසුම්ගතවීමක් නොමැති සම්බන්ධතාවයක් සඳහා (නඩුවක් වැනි), සාධාරණ වටිනාකමට.

(ආ) පූර්ව - පවත්නා ගිවිසුම්ගත සම්බන්ධතාවයක් සඳහා (i) සහ (ii) න් අඩු මුදල:

(i) එම හෝ සමාන අයිතම සඳහා ප්‍රවර්තන වෙළෙඳපොළේ ගනුදෙනු සමග සංසන්දනය කිරීමේදී අත්පත් කරගන්නාගේ සාපේක්ෂ වැදගත්කම පිළිබඳ අදහස අනුව ගිවිසුම වාසිදායක හෝ අවාසිදායකවීමේ වටිනාකම. (අවාසිදායක කොන්ත්‍රාත්තුවක් යනු ප්‍රවර්තන වෙළෙඳපොළ කොන්දේසි අනුව අවාසිදායක කොන්දේසි සහිත කොන්ත්‍රාත්තුවක් වීම. එය යටතේ ලැබීමට අති අපේක්ෂිත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ගිවිසුම යටතේ බැඳීම් සුපරාලීමට සඳහා වන වැළැක්විය නොහැකි පිරිවැය ඉක්මවා යන ගෞරවණීය ගිවිසුමක්වීම අවශ්‍යම නොවේ.

(ii) ගිවිසුමෙන් අවාසිදායක වන්නාවූ ප්‍රතිපාර්ශ්වයට, ගිවිසුමේ සඳහන්ව ඇති යම් නිරවුල් කිරීමේ ප්‍රතිපාදන මුදල.

(ii), (i) වඩා අඩුනම් වෙනස ව්‍යාපාර සංයෝජන ගිණුම්කරණයේ කොටසක් ලෙස ඇතුළත් කරනු ලබයි.

හඳුනාගත් ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභවල වටිනාකම, අත්පත්කරගන්නා විසින් මීට පෙර හඳුනාගත් වත්කමක් හෝ වගකීමක් මත කොටසක් රඳාපැවතිය හැකි අතර, වාර්තා වූ ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභ එම නිසා, ඉහත සඳහන් අවශ්‍යතාවය ව්‍යවහාර කරමින් ගණනය කරනු ලබන වටිනාකමට වඩා වෙනස්විය හැකිය.

ආ53 පූර්ව - පවත්නා සම්බන්ධතාවයක් අත්පත්කරගන්නා විසින් නැවත අත්පත්කරගත් ගිණිකමක් ලෙස සලකනු ලබන කොන්ත්‍රාත්තුවක් විය හැකිය. එම හෝ සමාන අයිතම සඳහා, ප්‍රවර්තන වෙළෙඳපොළේ ගනුදෙනු සඳහා මිල සංසන්දනය කළවිට, ගිවිසුමට වාසිදායක හෝ අවාසිදායක කොන්දේසි ඇතුළත් නම්, අත්පත්කරගන්නා විසින් එය ව්‍යාපාර සංයෝජනයෙන් වෙන්ව හඳුනාගෙන, ගිවිසුමේ සඵල බේරුම් කිරීම සඳහා වන ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභ, ආ 52 ඡේදය ප්‍රකාර මිනුම්කරනු ලබයි.

සේවකයින්ට හෝ විකුණන කොටස්හිමියන්ට අසම්භාව්‍ය ගෙවීම් සඳහා පිළිවෙල (52 (ආ) ඡේදය ව්‍යවහාරකරණය)

ආ54 සේවකයන්ට හෝ විකුණන කොටස්හිමියන්ට අසම්භාව්‍ය ගෙවීම් සඳහා සැලසුම ව්‍යාපාර සංයෝජනයේ අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨාවක්ද නැතහොත් වෙන්වූ ගනුදෙනුවක්ද යන්න සැලසුම්වල ස්වභාවය මත රඳා පවතී. සැලසුම්වල ස්වභාවය තක්සේරු කිරීමේදී, අසම්භාව්‍ය ගෙවීම් සඳහා ප්‍රතිපාදන අත්පත් කරගැනීමේ ගිවිසුමේ ඇතුළත් කිරීමට හේතු, සැලසුම සඳහා මුල්වූයේ කවුරුන්ද සහ පාර්ශ්වයන් සැලසුම්වලට ඇතුළත් වූයේ කවදාද යන්න පිළිබඳව අවබෝධයක් ඇති කරගැනීමට උදව්විය හැකිය.

ආ55 සේවකයන්ට හෝ විකුණන කොටස්හිමියන්ට ගෙවීම් සඳහා සැලසුම අත්පත්කරගැනීමට භාජනය වන්නා සඳහා හුවමාරුවේ කොටසක්ද හෝ ව්‍යාපාර සංයෝජනයෙන් වෙන්වූ ගනුදෙනුවක්ද යන්න පැහැදිලි නැත්නම්, අත්පත් කරගන්නා විසින් පහත සඳහන් ඇගවීම් සලකා බැලිය යුතුය.

(අ) රැකියාවේ අඛණ්ඩව නියුක්තවීම - විකුණුම් කරන ප්‍රධාන සේවකයන් බවට පත්වන කොටස් හිමියන් අඛණ්ඩව සේවයේ නියුක්තවීමේ කොන්දේසි අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨා සැලසුමක් අර්ථය ඇගවීමක් විය හැකිය. අඛණ්ඩව සේවයේ නියුක්තකිරීමට අදාළ කොන්දේසි සේවා නියුක්ති ගිවිසුමක, අත්පත්කර ගැනීමේ ගිවිසුමේ හෝ වෙනත් යම්කිසි

ලියවිල්ලක ඇතුළත් විය හැකිය. සේවය අවසන් කරන්නේ නම් ගෙවීම් ඉබේම අවලංගුවන අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිලාභ සැලසුම පසු සංයෝජන සේවා සඳහා වන පාරිශ්‍රමිකයි. සේවය අවසන් කිරීම මඟින් අසම්භාව්‍ය ගෙවීම්වලට බලපෑමක් නොවන සැලසුම අසම්භාව්‍ය ගෙවීම්වලට අමතර ප්‍රතිශ්ඨාවක් මිස පාරිශ්‍රමිකයන් නොවන බව ඉගිකෙරේ.

- (ආ) අඛණ්ඩව සේවා නියුක්තියේ කාලසීමාව - සේවා නියුක්තියේ අවශ්‍ය කාලපරිච්ඡේදය, අසම්භාව්‍ය ගෙවීම් කාලපරිච්ඡේදය සමග එකවර සිදුවීම හෝ කාලපරිච්ඡේදයට වඩා දිගුවීම, අසම්භාව්‍ය ගෙවීම් සැහෙන තරම් පාරිශ්‍රමිකයන් බව එම කරුණ ඇගයිය හැකිය.
- (ඇ) පාරිශ්‍රමිකයේ මට්ටම - සංයෝජන අස්තිත්වයේ වෙනත් ප්‍රධාන සේවකයන් සමග සංසන්දනය කිරීමේදී අසම්භාව්‍ය ගෙවීම් හැරුණු කොට සේවකයන්ගේ පාරිශ්‍රමික සැලකිය යුතු මට්ටමක පවතින අවස්ථාවන්හිදී පාරිශ්‍රමිකයට වඩා අසම්භාව්‍ය ගෙවීම් අතිරේක ප්‍රතිශ්ඨාවක් ලෙස ඉගියක් විය හැකිය.
- (ඈ) සේවකයින්ට වර්ධක ගෙවීම් - සේවකයන් බවට පත්නොවන විකුණුම්කරන කොටස්ගිමියන්, සංයෝජනය වූ අස්තිත්වයේ සේවකයන් බවට පත්වන විකුණුම්කරන කොටස් ගිමියන්ට වඩා කොටසක පදනම මත අඩු ප්‍රමාණයක ගෙවීම් ලබන්නේ නම්, එම කරුණ සේවකයන් බවට පත්වන විකුණුම් කරන කොටස්ගිමියන්ට කරන අසම්භාව්‍ය ගෙවීම් වල වර්ධක මුදල, පාරිශ්‍රමිකයක් බව ඇගයිය හැකිය.
- (ඉ) අයිති කොටස් ගණන - ප්‍රධාන සේවකයන් ලෙස රැඳෙමින් විකුණුම්කරණ කොටස්ගිමියන්ට අයත් සාපේක්ෂ කොටස් ගණන, අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨා සැලැස්මේ හරය ඇගයීමක් විය හැකිය. උදාහරණ ලෙස, විකුණුම් කරන කොටස් ගිමියන්, ප්‍රධාන සේවකයන් ලෙස දිගටම, අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ කොටස් සියල්ලම පාහේ අයිතිනම්, එම කරුණ සැලසුම්වල හරය වන අතර, ලාභයට සහභාගිවීමේ සැලසුමේ පසු සංයෝජන සේවා සඳහා පාරිශ්‍රමික ප්‍රතිපාදනයට බව ඇගයීම් කරයි. විකල්පයක් වශයෙන්, ප්‍රධාන සේවකයන් ලෙස අඛණ්ඩව සිටින විකුණුම්කරන කොටස්ගිමියන්ට අයත් වන්නේ, අත්පත්කර ගැනීමට භාජනය වන්නාගේ කොටස් වලින් සුළු ප්‍රමාණයක් නම්, සහ සියලුම විකුණුම්කරන කොටස්ගිමියන්ට එකම ප්‍රමාණයේ අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨාවන්, කොටසක පදනම මත ලැබෙනම්, එම කරුණෙන් ඇගවෙනුයේ අසම්භාව්‍ය ගෙවීම් අමතර ප්‍රතිශ්ඨාවක් විය හැකි බවයි. විකුණුම්කරන කොටස්ගිමියන්ට සම්බන්ධ අත්පත්කරගැනීමට පෙර අයිතියේ හිමිකම් දැරූ පාර්ශ්වයන්ගෙන්, අඛණ්ඩව ප්‍රධාන සේවකයන් ලෙස සිටින, පවුලේ සාමාජිකයන් වැනි අය පිළිබඳවද සලකා බැලිය යුතුය.
- (ඊ) තක්සේරුවට සම්බන්ධකය - අත්පත් කරගත් දිනට පැවරූ ආරම්භක ප්‍රතිශ්ඨාව, පදනම් වී ඇත්තේ අත්පත් කරගැනීමට භාජනයවන්නාගේ තක්සේරුවේ ප්‍රතිශ්ඨාපනය කළ පරාසයේ පහළ අන්තය සහ තක්සේරු ප්‍රවේශය හා අදාළ අසම්භාව්‍ය සූත්‍රය අනුවනම්, එම කරුණ අනුව අසම්භාව්‍ය ගෙවීම් අතිරේක ප්‍රතිශ්ඨාවක් බව යෝජනා කළහැකිය. විකල්පයක් ලෙස , අසම්භාව්‍ය ගෙවීම් සූත්‍රය, කලින් ලාභ බෙදාගැනීම් සැලසුම සමග සංගත නම්, එම කරුණ සැලසුම් හරය මත පාරිශ්‍රමික සැලසීම ලෙස යෝජනා කළහැකිය.
- (උ) ප්‍රතිශ්ඨාව නිශ්චය කිරීම සඳහා සූත්‍රය - අසම්භාව්‍ය ගෙවීම් නිශ්චය කිරීමට භාවිතා කළ සූත්‍රය සැලසුමේ හරය තක්සේරු කිරීමේදී උපකාරී විය හැකිය. උදාහරණ ලෙස, අසම්භාව්‍ය වගකීමක් නිශ්චය කරන්නේ බහුවිධ ඉපයීම් පදනම මතනම් බැඳීම ව්‍යාපාර සංයෝජනයේ අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨාවක් සහ එම සූත්‍රය අත්පත්කර ගැනීමට භාවිතය වත්කමේ සාධාරණ අගය ප්‍රතිශ්ඨාපනය කිරීමට හෝ සත්‍යාපනය කිරීමට අපේක්ෂාකරන බව යෝජනා කළ හැකිය. මීට ප්‍රතිවිරෝධ ලෙස ගත් කළ ඉපයීම් වලින් නියම කළ ප්‍රතිශතයක අසම්භාව්‍ය ගෙවීමක් කිරීම ඉටු කළ සේවා සඳහා සේවක පාරිශ්‍රමික ගෙවීමට යොදන ලද ලාභයෙන් කොටසකට හවුල් කර ගැනීමේ වැඩ පිළිවෙලක් වශයෙන් සේවකයන් කෙරෙහි බැඳීමක් ඇති කිරීමට යෝජනාවක්සේ පෙනියාමට පුළුවන.
- (ඌ) වෙනත් ගිවිසුම් හා ප්‍රශ්න - විකුණුම්කරන කොටස් ගිමියන් සමග වෙනත් සැලසුම් කොන්දේසි (තරග නොකිරීමට ගිවිසුම්, බලකාර කොන්ත්‍රාත්තු, උපදෙස් ලබාදීමේ කොන්ත්‍රාත්තු සහ දේපල කල්බදු ගිවිසුම් වැනි) සහ අසම්භාව්‍ය ගෙවීම්වල ආදායම් බදු සලකන ආකාරය, අසම්භාව්‍ය ගෙවීම් අත්පත් කරගැනීමට භාජනයවන්නා සඳහා ප්‍රතිශ්ඨාවකට වැඩි දෙයක් ආරෝපිතව ඇති බව ඇගයිය හැකිය. උදාහරණයක් ලෙස, අත්පත් කරගැනීමට සම්බන්ධව, අත්පත්කරගන්නා විසින් වැදගත් විකුණුම්කරන කොටස්ගිමියකු සමග දේපල කල්බදු සැලසුමකට ඇතුළත්විය හැකිය. කල්බදු ගිවිසුමේ විශේෂිතව දක්වා ඇති කල්බදු ගෙවීම්, වෙළෙඳපොළට වඩා සැලකියයුතු ලෙස අඩුනම්, කල්බදුකරුට (විකුණුම්කරන කොටස්ගිමියාට) වෙන්වූ පිළිවෙලක් මගින් අසම්භාව්‍ය සඳහා ගෙවීම හරාත්මකව, බදු දේපළ භාවිතයට ගැනීම සඳහා ගෙවීමක් වන අතර, අත්පත් කරගන්නා විසින් සංයෝජනයට පසු මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල වෙන්ව හඳුනාගත යුතුය. ප්‍රතිවිරුද්ධව, බදු ගිවිසුම බදු දෙන ලද දේපළ සඳහා වෙළෙඳපොළ කොන්දේසි සමග සංගත වන බදු ගෙවීමක් නිශ්චිතකර ඇත්නම්, විකුණුම්කරණ කොටස්ගිමියාට අසම්භාව්‍ය ගෙවීම් සඳහා පිළිවෙළ ව්‍යාපාර සංයෝජනයේ අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨාවක් විය හැකිය.

අත්පත්කර ගැනීමට භාජනය වන්නාගේ සේවකයන් රඳවාගෙන සිටින ප්‍රදාන සඳහා අත්පත්කරගන්නා විසින් කොටස් පදනම් ගෙවීම් ප්‍රදාන හුවමාරු කිරීම (52 (ආ) ඡේදය ව්‍යවහාර කිරීම)

ආ56 අත්පත් කරගැනීමට භාජනයවන්නාගේ සේවකයින් රඳවාගෙන සිටින ප්‍රදාන සඳහා අත්පත් කරගන්නා විසින් එහි කොටස් පදනම් ප්‍රදාන ගෙවීමට (ආදේශන ප්‍රදාන) හුවමාරු කළ හැකිය. ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් සමග එකට බැඳුන කොටස් විකල්ප හෝ වෙනත් කොටස් පදනම් ගෙවීම් ප්‍රදාන, ගෙවීම් හුවමාරු, SLFRS 2 කොටස් පදනම් ගෙවීම් ප්‍රකාර, කොටස් පදනම් ගෙවීම් විකරණයන් ලෙස සලකා ගිණුම්ගත කරනු ලබයි. අත්පත් කරගන්නා විසින් අත්පත්කරගැනීමට භාජනයවන්නාගේ ප්‍රදාන ආදේශනයට අනුග්‍රහය දැක්වීම, ව්‍යාපාර සංයෝජනයේදී පැවරූ ප්‍රතිශ්ඨාව මිණුම්කිරීමේදී, වෙළඳපල පාදක කර මනිනු ලබන අත්පත් කරගන්නාගේ ආදේශන ප්‍රදාන එක්කෝ කොටසක් හෝ සියල්ලම ඇතුළත් කළ යුතුය. අත්පත්කරගැනීමට භාජනය වන්නාට හෝ එහි සේවකයන්ට ආදේශන බලගැන්වීමට හැකියාව ඇත්නම්, අත්පත් කරගන්නා විසින්, අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ ප්‍රදාන ආදේශනයට අනුග්‍රහය දක්වයි. උදාහරණයක් ලෙස මෙම අවශ්‍යතාවය ව්‍යවහාර කිරීමේ කාර්යය සඳහා අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ ප්‍රදානයන් ආදේශනයට අත්පත් කරගන්නා අනුග්‍රහය දැක්වීම, පහත සඳහන් දැවලින් අවශ්‍යවේ නම් සිදුවේ.

(අ) අත්පත් කරගැනීමේ ගිවිසුමේ කොන්දේසි;

(ආ) අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ ප්‍රදානයන්හි කොන්දේසි; හෝ

(ඇ) ව්‍යවහාර කළහැකි නීති හෝ රෙගුලාසි.

සමහර තත්ත්වයන් යටතේ අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ ප්‍රදාන ව්‍යාපාර සංයෝජනයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස කල් ඉකුත්විය හැකිය. අත්පත් කරගන්නා විසින් අනුග්‍රහය දැක්විය යුතුනොවන නමුත්, ඔහු එම ප්‍රදාන ආදේශනය කළේ නම්, ආදේශන ප්‍රදාන සියල්ල වෙළඳපොළ පදනම් මිණුම් පාරිශ්‍රමික පිරිවැයක් ලෙස සංයෝජනයට පසු මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හඳුනාගත යුතුය. වෙනත් ලෙසකට දක්වන්නේ නම්, එම ප්‍රදානවල වෙළඳපොළ පදනම් මිණුම් කිසිවක්, ව්‍යාපාර සංයෝජනයේදී පැවරුණු ප්‍රතිශ්ඨාව මිණුම් කිරීමේදී ඇතුළත් නොකළ යුතුය.

ආ57 ආදේශන ප්‍රදානයේ කොටස නිශ්චය කිරීමට, එනම් අත්පත් කර ගැනීමට භාජනය වන්නාට පැවරූ ප්‍රතිශ්ඨාවේ කොටසක සහ සංයෝජනයට පසු සේවය සඳහා වන පාරිශ්‍රමික කොටස් අත්පත්කරගන්නා විසින් SLFRS 2 ප්‍රකාරව අත්පත්කරගන්නා අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නා විසින් අත්පත් කර ගත්දිනට කරන ලද ප්‍රදාන යන දෙකම මිණුම් කළ යුතුය. ආදේශන ප්‍රදානයේ වෙළඳපොළ පදනම් මිණුම් කිරීමට අනුව වන කොටස එනම් අත්පත්කරගැනීමට භාජනය වන්නා හුවමාරුව සඳහා පැවරූ ප්‍රතිශ්ඨාවේ කොටස අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ ප්‍රදානයේ කොටසට සමානය. එනම් සංයෝජනයට පෙර සේවාව සඳහා ආරෝපනය වූ දෑය.

ආ58 පූර්ව සංයෝජන සේවාවට ආරෝපනය කළ හැකි ආදේශන ප්‍රදානයේ කොටස වන්නේ අත්පත්කර ගැනීමට භාජනය වන්නා සඳහා වූ ප්‍රදානයේ පැවරීමේ කාලය සම්පූර්ණ කළ කොටසක මුද්‍රා පැවරීමේ කාලය හෝ මුල් පැවරීමේ කාලය යන දෙකෙන් වඩා වැඩිවූ කාලයට අනුපාතකර, අනුපාතයෙන් ගුණකල අත්පත් කරගනු ලබන්නාගේ ප්‍රදානයේ වෙළඳපල පදනම් වූ මිණුමයි. නිශ්චිතව දක්වා ඇති පවරා ගැනීමේ සියළුම කොන්දේසි සපුරාලිය කළයුතු කාලපරිච්ඡේදය, පවරාගැනීමේ කාලපරිච්ඡේදය වෙයි. SLFRS 2 හි පවරාගැනීමේ කොන්දේසි නිර්වචනය කර ඇත.

ආ59 පවරා නොගත් ආදේශන ප්‍රදාන කොටස සංයෝජනයේ පසු සේවයට ආරෝපනය වේ. එම නිසා සංයෝජනයට පසු මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල පාරිශ්‍රමික පිරිවැය ලෙස හඳුනා ගත යුතුය. එය මුද්‍රා වෙළඳපල පදනම් කරගෙන මනිනු ආදේශන ප්‍රදානයෙන් පූර්ව ඒකාබද්ධ සේවයට ආරෝපනය වූ වටිනාකම අඩුකල පසු වටිනාකමට සමාන වෙයි. වෙළඳපල පදනම මත අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ ප්‍රදානයට වැඩි වෙළඳපල පදනම අනුව මිණුම්කරණ ආදේශන ප්‍රදානයේ අතිරික්තය සංයෝජනයට පසු සේවය වෙත ආරෝපනය සහ එම අතිරික්තය පාරිශ්‍රමිකය ලෙස, සංයෝජනයට පසු මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල පිරිවැයක් ලෙස හඳුනාගනී. සංයෝජනයට පසු සේවය අවශ්‍ය වන්නේ නම්, සේවකයන් අවශ්‍ය සියළුම සේවාවන් සැපයීම සඳහා අත්පත් කරගැනීමට පෙර බලය පැවරීමට අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ ප්‍රදාන සඳහා අවශ්‍ය සියළුම සේවා සපයා ඇත්දැයි යන්න නොසලකා, අත්පත්කරගන්නා විසින් ආදේශන ප්‍රදාන වලින් පංගුවක් සංයෝජනයට පසු සේවා සඳහා ආරෝපනය කළ හැකිය.

ආ60 සංයෝජනයට පෙර සේවයට ආරෝපිත කළ හැකි පවරා නොගත් ආදේශන ප්‍රදාන පංගුව මෙන්ම, සංයෝජනයට පසු සේවයට ආරෝපිත කළ හැකි පංගුව, පැවරීමට ආපේක්ෂිත ආදේශන ප්‍රදාන සංඛ්‍යාවේ පවත්නා හොඳම ඇස්තමේන්තුව පිළිබිඹු කළ යුතුය. උදාහරණ ලෙස, සංයෝජනයට පෙර වෙළඳපල පදනම් මත මනින ලද ආදේශන ප්‍රදානයේ සංයෝජනයට පෙර සේවය සඳහා භාවිතාවන කොටස රු 100/-ක් නම් සහ අත්පත් කරගන්නා ප්‍රදානයෙන් 95% ක් පමණක් පවරාගනු ලැබී යයි අපේක්ෂා කරන්නේ නම්, ව්‍යාපාර සමායෝජනයෙහි පැවරූ ප්‍රතිශ්ඨාවේ වටිනාකම ලෙස ඇතුළත් කළ යුත්තේ රු 95/- කි. පවරාගැනීමට අපේක්ෂා කරන ආදේශන ප්‍රතිදානවල ඇස්තමේන්තු ගත සංඛ්‍යාවේ වෙනස්වීම්, ව්‍යාපාර සංයෝජනය

පැවරීමේ ප්‍රතිෂ්ඨාවේ ගැලපුම් ලෙස නොවන වෙනස්වීම් හෝ අභිමතීන් සිදුවූ කාලපරිච්ඡේදයේ පාරිශ්‍රමික පිරිවැය ලෙස පිළිබිඹු වේ. එමෙන්ම, අත්පත් කරගත් දිනට පසු සිදුකරන හෝ කාර්යසාධන කොන්දේසි සහිත වෙනත් සිද්ධීන්වල බලපෑම, සිද්ධිය ඇතිවූ කාලපරිච්ඡේදය සඳහා පාරිශ්‍රමික පිරිවැය නිශ්චය කිරීම සහ SLFRS 2 ප්‍රකාරව ගිණුම්ගත කරනු ලැබේ.

ආ 61 SLFRS 2 හි ප්‍රතිපාදන ප්‍රකාර, ආදේශන ප්‍රදානය වගකීමක් ලෙස හෝ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයක් ලෙස වර්ගීකරණය කර තිබුණද, එය නොසලකා සංයෝජනට පෙර සහ පසු සංයෝජනට පසු සේවයට ආරෝපිත කළහැකි ආදේශන ප්‍රදානයේ පංගුව නිශ්චය කිරීම හා සමාන වන අවශ්‍යතාවයන්ම ව්‍යවහාර කරයි. වෙළෙඳපළ පදනම අනුව මණිනු ලබන ප්‍රදානවල සියලුම වෙනස්වීම් අත්පත් කරගත් දිනට පසු වගකීම් ලෙස වර්ගීකරණය කිරීම සහ අදාළ ආදායම් බදු බලපෑම සංයෝජනයට පසු අත්පත් කරගන්නාගේ වෙනස්වීම් සිදුවූ කාලපරිච්ඡේදය (යන්) හි මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හඳුනාගැනේ.

ආ 62 කොටස් පදනම් ගෙවීම්වල ආදේශන ප්‍රදානයන්හි ආදායම් බදු බලපෑම් LKAS 12 ආදායම් බදු ප්‍රතිපාදන ප්‍රකාර හඳුනාගත යුතුය.

පසුකාලීන මිණුම් කිරීම සහ ගිණුම්කරණය මත උපදේශන ප්‍රතිපාදනය කරන වෙනත් SLFRSs (54වන ඡේදය ව්‍යවහාරකරණය)

ආ63 ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී අත්පත්කරගත් වත්කම් සහ පවරාගත් හෝ ඇතිවූ වගකීම් සඳහා පසුකාලීන මිණුම්කරණය සහ ගිණුම්කරණය මත උපදේශන ප්‍රතිපාදනය කරන වෙනත් SLFRSs ඡේද අතුලත්වීම් පිළිබඳ දදාහරණ:

- (අ) ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී අත්පත්කරගත් හඳුනා ගත හැකි අස්පාශ්‍ය වත්කම් සඳහා ගිණුම්කරණය LKAS 38 හි නියම කර ඇත. අත්පත් කරගන්නා විසින් කීර්තිනාමය අත්පත්කරගත් දිනට හඳුනාගත් මුදලින්, යම් සමුච්චය භාණිකරන අලාභ ඇතොත් අඩුකර මිණුම්කරයි. LKAS 36 වත්කම් භානිකරණය භානිකරන, අලාභ සඳහා ගිණුම්කරනය නියමකර ඇත.
- (ආ) SLFRS 4 රක්ෂණ ගිවිසුම් , ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී අත්පත්කරගත් රක්ෂණ ගිවිසුම් සඳහා පසුකාලීන ගිණුම්කරණය මත උපදේශන සලසයි.
- (ඇ) ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී අත්පත් කරගත් විලම්බිත බදු වත්කම් (හඳුනානොගත් විලම්බිත බදු වත්කම් ඇතුළත්ව) සහ වගකීම් සඳහා පසුකාලීන ගිණුම්කරනය LKAS 12 නියමකර ඇත.
- (ඈ) සේවකයින්ගේ අනාගත සේවාවන්ට ආරෝපිත කළ හැකි අත්පත් කරගන්නා විසින් නිකුත් කරනු ලබන කොටස් පදනම මත ආදේශන ගෙවීම් ප්‍රදාන පංගුව සඳහා පසුකාලීන මිණුම්කිරීම සහ ගිණුම්කරණය මත උපදේශන SLFRS 2 හි සලසා ඇත.
- (ඉ) පාලනය ලබාගන්නාට පසු පරිපාලිතයක, මව් සමාගමේ, අයිතිවාසිකම් හිමිකම් වෙනස්වීම් සඳහා ගිණුම්කරණය මත උපදේශන LKAS 27 හි සලසා ඇත.

හෙළිදරව් කිරීම් (59 සහ 61 ඡේද ව්‍යවහාරකරණය)

ආ64 වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය තුළ ඇතිවූ සෑම ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් සඳහාම අත්පත් කරගන්නා විසින් 59 වන ඡේදයේ අරමුණු සපුරා ගැනීමට පහත සඳහන් තොරතුරු හෙළිදරව් කළ යුතුය:-

- (අ) අත්පත්කර ගැනීමට භාජනය වන්නාගේ නම සහ විස්තරයක්;
- (ආ) අත්පත්කරගත් දිනය;
- (ඇ) අත්පත්කරගත් ඡන්දය හිමි ස්කන්ධ අයිතියේ ප්‍රතිශතය;
- (ඈ) ව්‍යාපාර සංයෝජනය සඳහා මූලික හේතු සහ අත්පත්කරගන්නා විසින් අත්පත්කරගැනීමට භාජනය වූ තැනැත්තාගේ පාලනය අත්පත්කරගත් ආකාරය පිළිබඳ විස්තරයක්;
- (ඉ) අත්පත්කර ගැනීමට භාජනය වන්නාගේ සහ අත්පත්කර ගන්නාගේ සංයෝජනය වන මෙහෙයුම් මගින් අපේක්ෂිත සහ ක්‍රියාකාරකම්, වෙන්ව හඳුනාගැනීම සඳහා සුදුසුකම් නොලබන අස්පාශ්‍ය වත්කම් හෝ වෙනත් සාධක වැනි කීර්තිනාමය සෑදෙන සාධක පිළිබඳ ගුණාත්මක විස්තරයක්.

- (ඊ) අත්පත් කරගත් දිනට පැවරූ ප්‍රතිශ්ඨාවේ සම්පූර්ණ සාධාරණ වටිනාකම සහ පහත සඳහන් දෑ වැනි, අත්පත්කරගත් දිනයේ ප්‍රතිශ්ඨාවේ සෑම ප්‍රධාන පංතියකම සාධාරණ වටිනාකම:
- මුදල්;
  - අත්පත් කරන්නාගේ ව්‍යාපාරයක් හෝ පරිපාලිතයක් ඇතුළත්ව, වෙනත් පාලය හෝ අස්පාලය වත්කම්;
  - දරන ලද වගකීම්, උදාහරණ ලෙස, අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨාවක් සඳහා වගකීමක් ; සහ
  - නිකුත් කළ හෝ නිකුත් කළ හැකි සාධන පත්‍ර හෝ හිමිකම්වල සංඛ්‍යාව සහ එම සාධන පත්‍රවල හෝ හිමිකම්වල සාධාරණ අගය නිශ්චය කිරීමේ ක්‍රමය ඇතුළුව අත්පත්කරගන්නාගේ ස්කන්ධ හිමිකම.
- (උ) අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨා සැලසුම් සහ භාණ්ඩාගාර වත්කම් සඳහා :-
- අත්පත් කරගත් දිනට හඳුනාගත් වටිනාකම;
  - සැලසුම සහ පදනම සහ ගෙවීම් වටිනාකම, නිශ්චය කිරීම සඳහා පදනම ; සහ
  - ප්‍රතිඵල (වට්ටම් නොකල) පරාශයේ ඇස්තමේන්තුවක් හෝ පරාශයක් ඇස්තමේන්තු කළ නොහැකි නම් පරාශයක් ඇස්තමේන්තු කළ නොහැකි වීමට හේතු සාධක ගෙවීමේ උපරිම වටිනාකම සීමාරහිත නම්, අත්පත් කරගන්නා විසින් එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතුය.
- (ඌ) අත්පත් කරගත් ලැබියයුතු දෑ සඳහා :-
- ලැබිය යුතු දෑ වල සාධාරණ වටිනාකම;
  - ලැබියයුතු දෑ වල දළ ගිවිසුම්ගත වටිනාකම ; සහ
  - අත්පත් කරගන්නා දිනට, එකතුකර ගැනීමට අපේක්ෂා නොකරන මුදල් ප්‍රවාහයන්හි හොඳම ඇස්තමේන්තුව, හෙළිදරව් කිරීම, ණය, සෘජු මූල්‍ය කල්බදු සහ වෙනත් පංතිවල ලැබියයුතු වැනි, ලැබියයුතු දෑ ප්‍රධාන පංති අනුව සැලසිය යුතු ය.
- (එ) අත්පත්කරගත් දිනට, සෑම ප්‍රධාන අත්පත්කරගත් වත්කම් සහ පවරාගත් වගකීම් පංති සඳහා හඳුනාගත් වටිනාකම.
- (ඒ) 23 වන ඡේදය ප්‍රකාර හඳුනාගත් සෑම අසම්භාව්‍ය වගකීමක් සඳහා, LKAS 37 ප්‍රතිපාදන අසම්භාව්‍ය වගකීම් සහ අසම්භාව්‍ය වත්කම් හි 85 වැනි ඡේදයෙන් අවශ්‍ය කරන තොරතුරු සාධාරණ වටිනාකම විශ්වාසදායී ලෙස මිණුම් කළ නොහැකිවීම නිසා අසම්භාව්‍ය වගකීමක් හඳුනා නොගත්තේ නම්, අත්පත් කරගන්නා විසින් හෙළිදරව් කළයුතු දෑ:
- LKAS 37 හි 86 වන ඡේදයෙන් අවශ්‍යකරන තොරතුරු; සහ
  - වගකීම විශ්වාසදායී ලෙස මිණුම්කිරීම නොහැකිවීමට හේතු.
- (ඔ) ආදායම් බදු කාර්යය සඳහා අඩුකර ගැනීමට අපේක්ෂා කරන කීර්තිනාමයේ සම්පූර්ණ වටිනාකම.
- (ඔ) 51 වැනි ඡේදය ප්‍රකාර, ව්‍යාපාර සංයෝජනයක වත්කම් අත්පත් කරගැනීමේ දී සහ වගකීම් පවරාගැනීම් වලින්, වෙන්ව හඳුනාගත් ගනුදෙනු සඳහා:
- සෑම ගනුදෙනුවක් පිළිබඳ විස්තරයක් ;
  - අත්පත් කරගනු ලබන්නා සෑම ගනුදෙනුවක් සඳහාම ගිණුම්ගත කරන ආකාරය;
  - සෑම ගනුදෙනුවක් සඳහාම හඳුනාගත් වටිනාකම සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල සෑම මුදලක්ම හඳුනාගත් පේළි අයිතම; සහ
  - ගනුදෙනුව පූර්ව - පවත්නා සම්බන්ධතාවයක සඵල නිරවුල් කිරීමක් නම්, නිරවුල් කිරීමේ වටිනාකම නිශ්චය කිරීමට භාවිතා කළ ක්‍රමය.

(ක) ඉහත (ඕ) වලින් අවශ්‍ය කරන වෙන්ව හඳුනාගත් ගනුදෙනු හෙළිදරව් කිරීමේ දී, අත්පත් කරගැනීමට අදාළ පිරිවැය වටිනාකම සහ වියදමක් වශයෙන් හඳුනාගත් එම පිරිවැයේ වටිනාකම වෙනම හෝ එම වියදම හඳුනාගත් විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ ජේලි අයිතමය හෝ අයිතමයන් ඇතුළත් විය යුතු ය. වියදම් ලෙස හඳුනා නොගත් යම් නිකුතු පිරිවැයක වටිනාකම සහ ඒවා හඳුනාගත්තේ කෙසේ ද යන්න හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

(ග) කේවල මිලදී ගැනීමක (34-36 ඡේද බලන්න)

- i. 34 ඡේදය ප්‍රකාර හඳුනාගත් යම් ප්‍රතිලාභ වටිනාකම සහ ප්‍රතිලාභය හඳුනාගත් විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයෙහි ජේලි අයිතමය; සහ
- ii. ගනුදෙනුවේ ප්‍රතිඵලය, ප්‍රතිලාභයක් වීමට හේතු පිළිබඳ විස්තරයක්.

(ආ) අත්පත්කරගන්නා දිනට, අත්පත්කරගැනීමට භාජනයවන්නාගේ සියයට 100 ට අඩු ස්කන්ධ හිමිකම් දරන අත්පත්කරගන්නෙකු සෑම ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් සඳහා -

- i. අත්පත්කරගත් දිනට අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ හඳුනාගත් පාලනයට යටත් නොවන හිමිකම් වටිනාකම සහ එම වටිනාකම සඳහා මිණුම් කරන පදනම; සහ
- ii. සාධාරණ වටිනාකමට මිණුම්කල, අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ සෑම පාලනයට යටත් නොවන හිමිකමක් සඳහා, ඒ අගය නිශ්චය කිරීම සඳහා භාවිතාකල තක්සේරු ශිල්පක්‍රම සහ ප්‍රධාන ආදර්ශ යෙදවුම්.

(ඃ) පියවරෙන් පියවර සපුරාගත් ව්‍යාපාර සංයෝජනයක -

- i. අත්පත්කරගැනීමට ඉතාම ආසන්න දින අත්පත්කරගන්නා විසින් රඳවාගෙන ඇති අත්පත් කරගැනීමට භාජනයවන්නාගේ අත්පත් කරගත් දින ස්කන්ධ හිමිකමේ සාධාරණ අගය; සහ
- ii. ව්‍යාපාර සංයෝජනයට පෙර අත්පත්කරගන්නා විසින් රඳවාගෙන ඇති අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන ස්කන්ධ හිමිකම සාධාරණ අගයට යලි මිණුම් කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් හඳුනාගත් යම් ප්‍රතිලාභයන් හෝ අලාභයන් (42 ඡේදය බලන්න) එම ප්‍රතිලාභය හෝ අලාභය හඳුනාගත් විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ ජේලි අයිතමය.

(න) පහත සඳහන් තොරතුරු-

- i. වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ඒකාබද්ධ විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ ඇතුළත් අපත්පත් කරගැනීමට භාජනයවන්නාගේ අත්පත් කර ගත් දින සිට අයහාරය සහ ලාභ හෝ අලාභවල වටිනාකම ; සහ
- ii. වර්ෂය තුළ ඇතිවූන සියලුම ව්‍යාපාර සංයෝජන සඳහා අත්පත් කරගැනීමේ දිනය, වාර්ෂික වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයේ ආරම්භය ලෙස සලකා, සංයෝජන වූ අස්තීත්වයේ ප්‍රවර්තන වාර්තා කරන ලද පරිච්ඡේදය සඳහා අයහාරය සහ ලාභය හෝ අලාභය.

මෙම උපඡේදයෙන් අවශ්‍ය කරන තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම ප්‍රායෝගික නොවේනම්, අත්පත්කරන්නා විසින් එම කරුණ හෙළිදරව් කර, හෙළිදරව් කිරීම "ප්‍රායෝගික නොවීමට" හේතු මොනවාදැයි පැහැදිලි කළ යුතුය. මෙම SLFRS හි ප්‍රායෝගික නොවේ යන පදය භාවිතා කරනුයේ LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් සහ වැරදිවල සඳහන් තේරුමට සමානවම වෙයි.

ආ65 වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී ඇතිවන තනි තනිව ගත්විට වැදගත් නොවන, සමූහයක් ලෙසට ගත් කල වැදගත්වන ව්‍යාපාර සංයෝජන සඳහා, අත්පත් කරගන්නා විසින් ආ 64(ඉ)-(න) ඡේදවලින් අවශ්‍යවන තොරතුරු සමාහාරයකින් හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

ආ66 ව්‍යාපාර සංයෝජනයක අත්පත් කරගන්නා දිනය, වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයට පසු නමුත් මූල්‍ය ප්‍රකාශන නිකුත් කිරීම සඳහා අනුමත කිරීමට පෙර නම්, ව්‍යාපාර සංයෝජනය සඳහා මුල් ගිණුම්කරණය මූල්‍ය ප්‍රකාශන නිකුත් කිරීමට අනුමැතිය දෙන අවස්ථාවේ දී අසම්පූර්ණ නම් හැර අත්පත්කරගන්නා ආ 64 ඡේදයෙහි අවශ්‍යවන තොරතුරු හෙළිදරව් කළ යුතු ය. එවැනි අවස්ථාවක අත්පත්කරගන්නා විසින් හෙළිදරව් කිරීමට නොහැකිවීම් සහ ඒවා කළ නොහැකිවීමට හේතු විස්තර කළයුතු ය.

ආ67 61 වන ඡේදයෙහි අරමුණ සපුරාලීමට, අත්පත්කරගන්නා විසින් සෑම වැදගත් ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් සඳහා හෝ තනි තනිව වැදගත් නොවන සමාහාරය ලෙස වැදගත්වන ව්‍යාපාර සංයෝජන සඳහා පහත සඳහන් තොරතුරු හෙළිදරව් කළයුතු ය.

(අ) ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී විශේෂ වත්කම්, වගකීම් පාලනයට යටත් නොවන හිමිකම් හෝ ප්‍රතිශ්ඨාවේ අයිතම මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ව්‍යාපාර සංයෝජනය සඳහා හඳුනාගත් වටිනාකම් මුල් ගිවිසුම්කරනයේ දී අසම්පූර්ණ නම්, ඒ නිසාවෙන් ඒවා නිශ්චය කර ඇත්තේ තාවකාලිකව නම් :

- i. ව්‍යාපාර සංයෝජනය සඳහා මුල් ගිණුම්කරණය අසම්පූර්ණ වීමට හේතු ;
- ii. ආරම්භක ගිණුම්කරණය අසම්පූර්ණ වූ වත්කම්, වගකීම්, ස්කන්ධ හිමිකම් හෝ ප්‍රතිශ්ඨාවේ අයිතමයන්; සහ
- iii. 49 වන ඡේදය ප්‍රකාර වාර්තාකරණ කාල පරිච්ඡේදය තුළ හඳුනාගත් යම් ගිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේද ගැලපීම්, ඒවායේ ස්වභාවය සහ වටිනාකම.

(ආ) අත්පත්කරගැනීමට පසුව, සෑම වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහාම අස්තිත්වය, එකතුකර ගැනීම, විකිණීම දක්වා හෝ වෙනත් ලෙසකින් අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨා වත්කමේ අයිතිය නැතිවීම වනතුරු හෝ අස්තිත්වය අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨා වගකීම් බේරුම් කිරීම දක්වා හෝ වගකීම අවලංගු හෝ කල් ඉකුත්වීම සඳහා;

- i. නිරවුල් කිරීමේ දී පැනනගින යම් වෙනස්කම් ඇතුළත්ව, හඳුනාගත් වටිනාකම්වල යම් වෙනස්කම්; ;
- ii. ප්‍රතිඵල (වට්ටම් නොකළ) පරාශයේ යම් වෙනස්කම් සහ එවැනි වෙනස්කම් සඳහා හේතු ; සහ
- iii. අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඨා ගිණුම්කිරීමට භාවිතාකළ තක්සේරු ශිල්ප ක්‍රමය සහ ප්‍රධාන යෙදවුම් ආදර්ශ.

(ඇ) ව්‍යාපාර සංයෝජනයක හඳුනාගත් අසම්භාව්‍ය වගකීම් සඳහා අත්පත්කරගන්නා විසින් සෑම පංතියකම ප්‍රතිපාදන සඳහා LKAS 37 හි 84 සහ 85 ඡේදවලින් අවශ්‍යකරන තොරතුරු හෙළිදරව් කළයුතුය.

(ඈ) වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ සහ අවසානයේ කීර්තිනාමයේ ධාරණ අගයේ සංසන්දනය කිරීම වෙන්ව දැක්වෙන පරිදි:

- i. වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ දළ වටිනාකම සහ සමුච්චය භානිකරණ අලාභ;
- ii. SLFRS 5 විකිණීම සඳහා තබා ඇති ජංගම වත්කම් සහ අසංතනික මෙහෙයුම් ප්‍රකාර අත්පත්කරගැනීමකදී, විකිණීම සඳහා තබා ඇති ලෙස වර්ගීකරණ නිර්ණායකය සපුරනලද බැහැරකරන කාණ්ඩයක කීර්තිනාමය හැර වාර්තාකරන කාල පරිච්ඡේදයේ දී හඳුනාගත් අතිරික්ත කීර්ති නාමය;
- iii. 67 වන ඡේදය ප්‍රකාර, වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී පසුකාලීනව හඳුනාගන්නා විලම්බිත බදු වත්කම් වලින් ප්‍රතිඵලයවන ගැලපීම්;
- iv. SLFRS 5 ප්‍රකාර විකිණීම සඳහා තබාගත් ලෙස වර්ගීකරණයකළ, බැහැර කරන කාණ්ඩයේ ඇතුළත් වූ කීර්තිනාමය සහ කලින් විකිණීම සඳහා තබාගත් ලෙස බැහැර කරන කාණ්ඩයේ ඇතුළත් නොවූ, වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී හඳුනාගැනීම අත්හළ කීර්තිනාමය.
- v. LKAS 36 ප්‍රකාර වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී හඳුනාගත් භානිකරණ අලාභ (මෙම අවශ්‍යතාවයන්ට අමතරව, ආපසු අයකරගත හැකි මුදල සහ භානිකරණය වූ කීර්තිනාමය පිළිබඳ තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම LKAS 36 න් අවශ්‍යකරයි.)
- vi. LKAS 21 විදේශීය විනිමය අනුපාතික වෙනස්වීම්වල බලපෑම ප්‍රකාර වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී පැන නගින ශුද්ධ විනිමය අනුපාතික වෙනස්කම්;
- v. වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී ධාරණ අගයන්හි ඇතිවූ වෙනත් යම් වෙනස්කම්;
- vi. වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දළ වටිනාකම සහ සමුච්චය භානිකරණ අලාභ.

- (ඉ) ජංගම වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයේදී හඳුනාගත් යම් ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභවල වටිනාකම සහ පැහැදිලි කිරීමක්, මෙම දෙකම වෙනුවෙන්:

ප්‍රවර්තන හෝ පෙර වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදවලදී සිදුකළ ව්‍යාපාර සංයෝජනයේදී හඳුනාගෙන අත්පත්කරගත් වත්කම් සහ පවරාගත් වගකීම් සම්බන්ධව; සහ

හෙළිදරව් කිරීම අදාළ සංයෝජනය වූ අස්තිත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන තේරුම්ගැනීමට අදාළ ප්‍රමාණයේ, ස්වභාවයේ හෝ සිද්ධීන්.

අන්‍යෝන්‍ය අස්තිත්ව පමණක් සම්බන්ධ වන්නා වූ හෝ ගිවිසුමක් මගින් පමණක් වන ව්‍යාපාර සංයෝජන සඳහා සංක්‍රාන්තිමය ප්‍රතිපාදන (66වන ඡේදය ව්‍යවහාරකරණය)

ආ68 ව්‍යාපාර සංයෝජනයක අත්පත් කරගැනීමේ දිනය මුල් වාර්ෂික වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භක දින හෝ ඊට පසුව නම් සහ එම වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භවන්නේ 2012 ජනවාරි 1 දින හෝ ඊට පසුව වන ව්‍යාපාර සංයෝජන සඳහා මෙම SLFRS අනාගතයකට බලපාන පරිදි ව්‍යවහාර කළ යුතුයි. 64 වන ඡේදය ප්‍රතිපාදනය කරයි. කළින් ව්‍යවහාරයට අවසර ඇත. අස්තිත්වයක් මෙම SLFRS බලාත්මක දිනයට පෙර ව්‍යවහාර කරන්නේ නම්, අස්තිත්වය එම කරුණ හෙළිදරව් කිරීම සහ එම විටම LKAS 27 ව්‍යවහාර කළ යුතු ය.

ආ69 අන්‍යෝන්‍ය අස්තිත්වයක් පමණක් සම්බන්ධවන ව්‍යාපාර සංයෝජනයකට හෝ ගිවිසුමකින් පමණක් වන එම ව්‍යාපාර සංයෝජනය අත්පත් කරගත් දිනට මෙම SLFRS ව්‍යවහාරකරණයට පෙර වූ ව්‍යාපාර සංයෝජන සඳහා මෙම SLFRS හි ඇති අවශ්‍යතා අනාගතයකදී බලපාන පරිදි ව්‍යවහාර කිරීමේදී පහත සඳහන් බලපෑම් ඇතිවේ.

(අ) වර්ගීකරණය .- එවැනි සංයෝජන සඳහා අස්තිත්වයේ පෙරවූ ගිණුම්කරන ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාර, අස්තිත්වයක් විසින් ව්‍යාපාර සංයෝජනයට පූර්ව වර්ගීකරණය අඛණ්ඩව අනුගමනය කළයුතු ය.

(ආ) කළින් හඳුනාගත් කීර්තිනාමය .- මෙම SLFRS ව්‍යවහාරකරන පළමු වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේදී, පූර්ව ව්‍යාපාර සංයෝජන වලින් පැන නගින කීර්තිනාමයේ ධාරණ අගය අස්තිත්වයේ කළින් වූ ගිණුම් ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාරව එම දිනයේ එහි ධාරන අගයට විය යුතුය. එම වටිනාකම නිශ්චය කිරීමේදී, එම කීර්තිනාමයේ ධාරන වටිනාකමේ යම් සම්පූර්ණ ක්‍රමාංකය වටිනාකම සහ කීර්තිනාමයේ අනුරූපී අඩුවීම අස්තිත්වය විසින් ඉවත්කළයුතුය. කීර්තිනාමයේ ධාරණ වටිනාකමට වෙන කිසිම ගැලපීමක් නොකළ යුතුය.

(ඇ) කළින් හඳුනාගත් කීර්තිනාමය .- ස්කන්ධයෙන් අඩුකිරීමක් ලෙස අස්තිත්වයේ කළින් ගිණුම්කරන ප්‍රතිපත්තිවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස පූර්ව ව්‍යාපාර සංයෝජනයේදී පැනනැගුන කීර්තිනාමය ස්කන්ධයෙන් අඩුකිරීමක් ලෙස හඳුනාගෙන තිබිය හැකිය. එවැනි අවස්ථාවකදී අස්තිත්වය විසින් මෙම SLFRS ව්‍යවහාරකරන පළමු වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේදී, ඒ කීර්තිනාමය වත්කමක් ලෙස හඳුනා නොගතයුතු ය. අමතරව එම කීර්තිනාමය ආදායම ව්‍යාපාරයේ කොටසක් හෝ සම්පූර්ණයෙන් බැහැරකරන අවස්ථාවකදී හෝ කීර්තිනාමය අදාල වන මුදල් උත්පාදන ඒකකය හානිකරනය බවට පත්වූ විට, අස්තිත්වය එවිට එම කීර්තිනාමයේ කිසිම කොටසක් ලාභ හෝ අලාභ එල හඳුනා නොගත යුතු ය.

(ඈ) කීර්තිනාමය සඳහා පසුකාලීන ගිණුම්කරණය .- මෙම SLFRS ව්‍යවහාරකරන පළමු වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ පටන්, අස්තිත්වය විසින් කළින් ව්‍යාපාර සංයෝජනයේදී පැනනැගුන කීර්තිනාමය ක්‍රමාංකයකරණය කිරීම නැවැත්විය යුතු අතර, LKAS 36 ප්‍රකාර කීර්තිනාමය හානිකරන සඳහා පරීක්ෂා කළයුතු ය.

(ඉ) කළින් හඳුනාගෙන ඇති සෘන කීර්තිනාමය .- මිලදීගැනුම් ක්‍රමය ව්‍යවහාරකරමින් කළින් ව්‍යාපාර සංයෝජනය සඳහා ගිණුම්ගතකළ අස්තිත්වයක්, අත්පත්කරගැනීමට භාජනයවන්නාගේ හඳුනාගතහැකි වත්කම් සහ වගකීම් වලට වැඩි හිමිකමේ පිරිවැය ශුද්ධ සාධාරණ වටිනාකම සඳහා විලම්බිත බැරක් හඳුනාගෙන (සමහරවිට මෙය සෘන කීර්තිනාමය ලෙස හඳුන්වයි) තිබිය හැකිය. එසේ නම් මෙම SLFRS ව්‍යාපාර වල කළ ප්‍රථම වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ එම විලම්බිත ධාරණ අගයේ වටිනාකම, එම දින රඳවාගත් ඉපයීම්වල ආරම්භක ශේෂයේ අනුරූපී ගැලපුම් සහිතව අස්තිත්වය විසින් හඳුනාගැනීම අත්හළ යුතු ය.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - SLFRS 4

රක්ෂණ ගිවිසුම්

පටුන	ඡේද
අරමුණ	1
විෂය පථය	2-12
නිහිත ව්‍යුත්පන්නයන්	7-9
තැන්පතු උපාංග තනිව ගැනීම	10-12
හඳුනාගැනීම සහ මැනීම	13-35
අනෙකුත් SLFRSs වලින් තාවකාලිකව නිදහස් කිරීම	13-20
වගකීම් ප්‍රමාණාත්මක පරීක්ෂණය	15-19
රක්ෂණ වත්කම්වල හානිකරණය	20
ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල වෙනස්වීම්	21-30
වර්තමාන වෙළඳපොල පොළී අනුපාත	24
පවත්නා පරිචයේ අඛණ්ඩභාවය	25
විචක්ෂණය	26
අනාගත ආයෝජන ආන්තිකයන්	27-29
ජායා ගිණුම්කරණය	30
ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී හෝ සන්නික ආයෝජන මාරු කිරීමකදී අත්පත් කරගන්නා ලද රක්ෂණ ගිවිසුම්	31-3
අභිමතානුසාරී සහභාගී වීමේ ලක්ෂණ	34-35
රක්ෂණ ගිවිසුම්වල අභිමතානුසාරී සහභාගී වීමේ ලක්ෂණ	34
මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල අභිමතානුසාරී සහභාගී වීමේ ලක්ෂණ	35
හෙළිදරව් කිරීම්	36-39
හඳුනාගන්නා අගයන් පිළිබඳ පැහැදිලි කිරීම	36-37
රක්ෂණ ගිවිසුම්වලින් පැන නගින අවදානම්වල ප්‍රමාණය සහ ස්වභාවය	38-39A
බලාත්මක දිනය සහ සංක්‍රාන්තිය	40-41
හෙළිදරව් කිරීම	
මූල්‍ය වත්කම් ප්‍රතිනිර්මාණය කිරීම	42-44
පරිශීලීය	45
අ නිර්වචන පද	
ආ රක්ෂණ ගිවිසුමක නිර්වචනය	

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - SLFRS 4**රක්ෂණ ගිවිසුම්**

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත SLFRS 4 රක්ෂණ ගිවිසුම් ඡේද අංක 1 සිට 45 දක්වා සහ පරිශිෂ්ට අ සහ ආ මගින් දැක්වේ. සියලුම ඡේද වලට එක සමාන අධිකාරියක් ඇත. **තද කළ** අකුරින් දක්වා ඇති ඡේද ප්‍රධාන මූලධර්ම දක්වනු ලබයි. පරිශිෂ්ට A වල නිර්වචනය කර ඇති පදඇල අකුරින් දක්වා ඇත. ඒවා ප්‍රමිතයෙහි පළමුවන වට දක්වා ඇත. අනෙකුත් පදවල නිර්වචන ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත සඳහා වන පාරිභාෂිත පද මාලාව තුල දක්වා ඇත. SLFRS 4 එහි අරමුණු ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට වූ පූර්විකාව සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුව ද සම්බන්ධ කොටගෙන කියවිය යුතු ය. මාර්ගෝපදේශ නොමැතිවිට, ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරා ගැනීම සඳහාත් ඒවා භාවිතය සඳහාත් පදනමක් LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සහ වැරදි මගින් සැපයේ.

අරමුණ

- 1 මෙම SLFRS හි අරමුණ වන්නේ රක්ෂණ ගිවිසුම් මත ව්‍යාපෘතියේ දෙවන අදියර සම්පූර්ණ වන තුරු එවැනි රක්ෂණ ගිවිසුම් (මෙම ප්‍රමිතයේ රක්ෂණකරු ලෙස විස්තර කරන) නිකුත් කරන ඕනෑම අස්තීත්වයක් සඳහා මූල්‍ය වාර්තාකරණය විශේෂයෙන් නියම කිරීමයි. විශේෂයෙන්ම, මෙම SLFRS වලට පහත දෑ අවශ්‍ය වේ:

- (අ) රක්ෂණ ගිවිසුම් සඳහා රක්ෂණකරු විසින් ගිණුම්කරණයට සීමා කරන ලද වර්ධනයන්;
- (ආ) රක්ෂණ ගිවිසුම් මගින් ගැන නගින රක්ෂණකරුගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුල ඇති වටිනාකම් හඳුනාගනු ලබන බව සහ පැහැදිලි වන බව හෙළිදරව් කිරීම සහ එම මූල්‍ය ප්‍රකාශන භාවිතා කරන්නන් හට වටිනාකම, කාලය සහ රක්ෂණ ගිවිසුම් තුළින් අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන් පිළිබඳ ඇති අවිනිශ්චිතතාවය තේරුම් ගැනීමට උපකාරී වීම.

විෂය පථය

- 2 ආයතනයක් විසින් මෙම SLFRS පහත සඳහන් දෑ සඳහා අදාළ කරගනී :

- (අ) එය විසින් නිකුත් කරන රක්ෂණ ගිවිසුම් (ප්‍රතිරක්ෂණ ගිවිසුම්ද ඇතුළුව) සහ එය විසින් පවත්වාගෙන යනු ලබන ප්‍රතිරක්ෂණ ගිවිසුම් ;
- (ආ) එය විසින් නිකුත් කරන අභිමතානුසාරී සහභාගිවීමේ ලක්ෂණයක් සහිත මූල්‍ය සාධනපත්‍ර (35වන ඡේදය බලන්න). එවැනි ලක්ෂණ අන්තර්ගත මූල්‍ය සාධනපත්‍ර ඇතුළුව, මූල්‍ය උපකරණ පිළිබඳ හෙළිදරව් කිරීම SLFRS 7 මූල්‍ය සාධනපත්‍ර හෙළිදරව් කිරීම මගින් අවශ්‍ය වේ.

- 3 ඡේද අංක 45 හි දක්වා ඇති සංක්‍රාන්ති ප්‍රතිපාදන හැර, රක්ෂණකරු විසින් පවත්වා ගන්නා මූල්‍ය වත්කම් සහ රක්ෂණකරු විසින් නිකුත් කරන මූල්‍ය වගකීම් සඳහා ගිණුම්කරණය වැනි රක්ෂණ කරු විසින් අනෙකුත් ආකාරයන් පිළිබඳව මෙම SLFRS ආමන්ත්‍රණය නොකරයි. (LKAS 32 මූල්‍ය සාධන පත්‍ර ඉදිරිපත් කිරීම, LKAS 39 ගිණුම්කරණ සාධනපත්‍ර හඳුනාගැනීම සහ මැනීම සහ SLFRS 7 බලන්න).

- 4 ආස්තීත්වයක් මෙම SLFRS පහත දෑ සඳහා අදාළ කර නොගත යුතුය:

- (අ) නිෂ්පාදකයෙකු විසින්, නියෝජිතයෙකු හෝ සිල්ලර වෙළෙන්දෙකු විසින් සෘජුව නිකුත් කරන නිෂ්පාදන පිළිබඳ සහතිකවීම්; (LKAS 18 ආයහාර සහ LKAS 37 ප්‍රතිපාදන අසම්භාව්‍ය වගකීම් සහ අසම්භාව්‍ය වත්කම් බලන්න).
- (ආ) සේවක ප්‍රතිලාභ සැලසුම් යටතේවන සේවායෝජකගේ වත්කම් සහ වගකීම් (LKAS 19 සේවක ප්‍රතිලාභ සහ SLFRS 2 කොටස් පදනම්කරගත් ගෙවීම් බලන්න) සහ නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ විශ්‍රාම සැලසුම් මගින් වාර්තාකරන ලද විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ බැඳීම්; (LKAS 26 විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුම් විසින් ගිණුම්කරණය සහ වාර්තාකරණය බලන්න.)
- (ඇ) අනාගත භාවිතය හෝ භාවිතයට අයිතිය මත මූල්‍ය නොවන අයිතමයක අසම්භාව්‍ය වන ගිවිසුම්මය අයිතිවාසිකම් හෝ ගිවිසුම්මය බැඳීම්; (උදාහරණ වශයෙන් බලපත්‍ර ගාස්තු, පුරස්කාර, අසම්භාව්‍ය කල්බදු ගෙවීම් සහ සමාන අයිතම) මෙන්ම මූල්‍ය කල්බද්දක අන්තර්ගත බදු ගැනුම්කරුගේ සහතික කල අවශේෂ වටිනාකම (LKAS 17 කල්බදු, LKAS 18 අයහාර සහ LKAS 38 අශ්පාද්‍ය වත්කම් බලන්න).

- (ඇ) නිකුත් කරන්නා විසින් එවැනි ගිවිසුමක් රක්ෂණ ගිවිසුමක් ලෙස සලකන බව පැහැදිලිව කලින් තහවුරු කර නොමැති නම් සහ රක්ෂණ ගිවිසුම්වලට අදාළ ගිණුම්කරණය භාවිතා කර නොමැති නම්, එවැනි මූල්‍ය සහතික ගිවිසුම්, මෙවැනි අවස්ථාවල නිකුත්කරන්නා විසින් LKAS 39, LKAS 32 සහ SLFRS 7 හෝ එවැනි මූල්‍ය සහතික ගිවිසුම් සඳහා මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාරයට ගත හැකිය. නිකුත් කරන්නා විසින් ගිවිසුමෙන් ගිවිසුමට මෙම තෝරා ගැනීම සිදුකිරීමට ඉඩ තිබෙන නමුත් සෑම ගිවිසුමක් සඳහාම තෝරා ගැනීම අවලංගු කළ නොහැක;
- (ඉ) ව්‍යාපාර සංයෝජනයක ගෙවිය යුතු ලැබිය යුතු අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිශ්ඡයාව); (SLFRS 3 ව්‍යාපාර සංයෝජන බලන්න).
- (ඊ) අස්තිත්වයක් විසින් පවත්වාගන්නා සෘජු රක්ෂණ ගිවිසුම් (එනම් අස්තිත්වයක් ඔප්පු හිමියා වන සෘජු රක්ෂණ ගිවිසුම්) කෙසේ වෙතත් සෙඩන්ට් (cedant) විසින් මෙම SLFRS එය පවත්වාගන්නා ප්‍රතිරක්ෂණ ගිවිසුම් සඳහා ව්‍යවහාර කළ යුතුය.
- 5 නිකුත් කරන්නා නෛතික හෝ අධීක්ෂණ කාර්යය සඳහා රක්ෂණකරු වශයෙන් සලකනු ලැබූ ද නොලැබූ ද, රක්ෂණ ගිවිසුමක් නිකුත් කරන ඕනෑම අස්තිත්වයක් මෙම SLFRS හි යොමුව පහසුවීම සඳහා රක්ෂණකරු ලෙස විස්තර කරයි.
- 6 ප්‍රතිරක්ෂණ ගිවිසුමක් යනු රක්ෂණ ගිවිසුම් වර්ගයකි. ඒ අනුව මෙම SLFRS හි රක්ෂණ ගිවිසුම් සඳහා වන සියලුම යොමු දැක්වීම් ප්‍රතිරක්ෂණ ගිවිසුම්වලට ද අදාළ වේ.

නිහිත ව්‍යුත්පන්නයන්

- 7 අස්තිත්වයකට සමහර නිහිත ව්‍යුත්පන්න ඔවුන්ගේ සමූහ ගිවිසුමෙන් වෙන් කිරීමට ඒවා සාධාරණ වටිනාකමට මිණුම් කිරීම, සහ ඒවායේ සාධාරණ වටිනාකම් වෙනස්වීම් ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි ඇතුළත් කිරීම, LKAS 39 මගින් අවශ්‍ය වේ. නිහිත ව්‍යුත්පන්නයන් එය විසින්ම රක්ෂණ ගිවිසුමක් නොවන්නේ නම්, මිස රක්ෂණ ගිවිසුමක් තුළ ඇති නිහිත ව්‍යුත්පන්නයන්ට LKAS 39 අදාළ වේ.
- 8 LKAS 39 හි අවශ්‍යතාවයන්ට ව්‍යාතිරේඛයක් වශයෙන්, සමූහ රක්ෂණ වගකීමෙහි ධාරණ අගයෙන්, යොදා ගනු ලබන මිල වෙනස් වුවත්, ස්ථිර අගයකට හෝ (හෝ ස්ථිර සහ පොලී අනුපාතයක් පදනම් කරගත් අගයක් සඳහා) රක්ෂණ ගිවිසුමක් පවාරණය කිරීමේ රක්ෂණ ඔප්පු හිමියෙකුගේ විකල්පය, රක්ෂණකරුවෙකු විසින් වෙන්ව දැක්වීම හෝ සාධාරණ අගයට මැනීම අවශ්‍ය නොවේ. කෙසේ වෙතත්, මූල්‍ය විචල්‍යයන්ගේ වෙනස් වීම් (ස්කන්ධය හෝ භාණ්ඩ මිල හෝ දර්ශක) වලට ප්‍රතිචාර ලෙස හෝ ගිවිසුමේ පාර්ශ්වයකට විශේෂිත නොවූ මූල්‍ය නොවන විචල්‍යයන්ගේ වෙනස්වීම්වලට ප්‍රතිචාර ලෙස, පවාරණ අගය වෙනස් වන්නේ නම් LKAS 39 හි අවශ්‍යතාවයන් යෙදවුම් විකල්පයකට හෝ රක්ෂණ ගිවිසුමක අන්තර්ගත මුදල් පවාරන විකල්පයකට අදාළ වේ. තවදුරටත් යෙදවුම් විකල්පයක් යොදා ගැනීමට දරන්නාගේ හැකියාව හෝ මුදල් පවාරණ විකල්පය, එවැනි විචල්‍යයකින් වෙනස් වීමක් මගින් උත්තේජනය (triggered) වූ විට, එම අවශ්‍යතාවය යොදා ගනු ලබයි. (උදාහරණ වශයෙන් කොටස් වෙළඳපොළ දර්ශක විශේෂිත මට්ටමකට ලඟාවන්නේ නම් යෙදවුම් විකල්ප යොදා ගත හැකිය.).
- 9 අභිමතානුසාරී සහභාගි වීමේ ලක්ෂණයක් අන්තර්ගත මූල්‍ය සාධනපත්‍ර පවාරණය කිරීමේ විකල්පයන්ට 8 වන ඡේදය සමානව අදාළ වේ.

තැන්පතු උපාංග තනිව ගැනීම

- 10 රක්ෂණ උපාංගයක් සහ තැන්පතු උපාංගයක් යන දෙකම ඇතැම් රක්ෂණ ගිවිසුම්වල අන්තර්ගත වේ. සමහර අවස්ථාවල රක්ෂණ කරු විසින් එම උපාංග තනිව ගැනීම අවශ්‍ය වේ හෝ අවසර ලබයි:
- (අ) පහත කොන්දේසි දෙක සපුරන්නේ නම් තනිව ගැනීම අවශ්‍ය වේ;
- (i) රක්ෂණකරුට තැන්පතු උපාංග; (කිසියම් පවාරණ විකල්ප ද ඇතුළුව) වෙන් වෙන්ව මැනිය හැකි නම් (එනම්, රක්ෂණ උපාංගය සලකා බැලීමකින් තොරව).
- (ii) තැන්පතු උපාංගවලින් හට ගන්නා අයිතින් සහ සියලුම බැඳීම් හඳුනා ගැනීමට රක්ෂණකරුගේ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වලින් අවශ්‍ය නොවීම.
- (ආ) දක්වා ඇති පරිදි තැන්පතු කොටස වෙනම මැනීමට රක්ෂණකරුට හැකි නම්, තනිව ගැනීම සඳහා අවසර තිබේ. නමුත් අවශ්‍ය නොවේ. නමුත් එම අයිතිවාසිකම් සහ බැඳීම් මැනීමට භාවිතා කරන පදනම් නොතකා තැන්පතු කොටසින් පැන නගින්නා වූ සියලු බැඳීම් සහ අයිතිවාසිකම් හඳුනා ගැනීමට එහි ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති මගින් අවශ්‍ය වේ.;

(ඇ) හි දක්වා ඇති පරිදි රක්ෂණකරුට තැන්පතු කොටස වෙනම මැනීමට නොහැකි වේ, නම් තනිව ගැනීම තහනම් වේ.

- 11 තැන්පතු කොටසකින් පැනනගින්නාවූ සියලු වගකීම් හඳුනාගැනීම රක්ෂණකරුගේ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති මගින් අවශ්‍ය නොවන අවස්ථාවක් පහත උදාහරණයෙන් දක්වා ඇත. ප්‍රතිරක්ෂණ ගිවිසුමක් යටතේ වූ ඔප්පු හිමියෙක් ප්‍රතිරක්ෂකයෙකුගෙන් අලාභය සඳහා වන්දි ලැබෙන නමුත් ඉදිරි වර්ෂ වලදී ප්‍රතිරක්ෂණ ගිවිසුමක් යටතේ වූ ඔප්පු හිමියෙක් විසින් වන්දි ආපසු ගෙවීමට ගිවිසුමෙන් බැඳී සිටී. මෙම බැඳීම තැන්පතු කොටසින් පැනනගී. ප්‍රතිඵලය වන වගකීම හඳුනා ගැනීමකින් තොරව, සෙඩන්ට්ගේ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති මගින් වන්දි ආදායම් ලෙස හඳුනාගැනීමට, වෙනත් ආකාරයකින් අවසර දෙයි නම්, "තනිව ගැනීම" අවශ්‍ය වේ.

- 12 ගිවිසුමක් තනිව ගැනීමට රක්ෂණකරුවෙකු විසින්:

(අ) මෙම SLFRS රක්ෂණ සංරචකයට ව්‍යවහාර කළ යුතු ය.

(ආ) LKAS 39 තැන්පතු සංරචකයට ව්‍යවහාර කළ යුතු ය.

හඳුනාගැනීම සහ මැනීම

වෙනත් SLFRSs සමහරකින් තාවකාලිකව නිදහස් කිරීම

- 13 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් සංවර්ධනය කිරීමේ දී කිසියම් අයිතමයකට විශේෂයෙන් අදාළ වන SLFRS නොමැති නම්, LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් සහ වැරදි හි 11-12 ඡේද මගින් අස්තිත්වයක් සඳහා භාවිතා කිරීමට උපමානයන් නියම කරයි. කෙසේ වෙතත්, රක්ෂණකරු එම උපමානයන් එහි ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති සඳහා යොදා ගැනීම, පහත දෑ සඳහා මෙම SLFRS නිදහස් කරනු ලබයි:

(අ) එය විසින් නිකුත් කරන රක්ෂණ ගිවිසුම් (31 සහ 32 ඡේද වලින් විස්තර කර ඇති පරිදි අදාළ අත්පත් කර ගැනීමේ පිරිවැය අදාළ අශ්පාශ්‍ය වත්කම් ද ඇතුළත්ව),

(ආ) එය විසින් රඳවාගෙන ඇති ප්‍රතිරක්ෂණ ගිවිසුම්.

- 14 කෙසේ වෙතත් මෙම SLFRS ප්‍රමිතය මගින් LKAS 8 හි 10-12 ඡේදයන්හි ඇති උපමානයන්ගේ සමහර බලපෑම්වලින් රක්ෂණකරුවෙකු නිදහස් නොකරයි විශේෂයෙන්ම රක්ෂණකරුවෙකු:

(අ) 1 වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේදී නොපැවතුණු රක්ෂණ ගිවිසුම් යටතේ, එම වන්දි ඉල්ලීම පැන නැගුනේ නම්, අනාගත විය හැකි වන්දි ඉල්ලීම් සඳහා කිසියම් වෙන් කිරීමක් වගකීමක් ලෙස හඳුනාගනු නොගත යුතු ය. (විශාල විපතක් සඳහා වන වෙන්කිරීම් සහ සමානකරණය සඳහා වෙන් කිරීම්),

(ආ) 15 සහ 19 ඡේදයන්හි විස්තර කරන ලද වගකීම් ප්‍රමාණවත් බවේ පරීක්ෂාව ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය.;

(ඇ) වගකීම නිවාරණය කර ඇති අවස්ථාවල දී පමණක් මූල්‍ය තත්ත්වය දක්වන ප්‍රකාශනයෙන් රක්ෂණ වගකීම ඉවත් කළ යුතු ය. රක්ෂණ වගකීමක් ශුන්‍ය කර ඇති අවස්ථාවල දී පමණක් මූල්‍ය තත්ත්වය දක්වන ප්‍රකාශනයෙන් රක්ෂණ වගකීම (හෝ රක්ෂණ වගකීමෙන් කොටසක්) ඉවත් කරනු ලබයි. එනම් ගිවිසුම මගින් විශේෂයෙන් දක්වන වගකීම නිදහස් කරනු ලබන විට හෝ අවලංගු කරනු ලබන විට හෝ යළි පැන ඇති විට.;

(ඈ) හිලව් නොකරනු ලබන්නේ.;

i. අදාළ රක්ෂණ වගකීම්වලට එරෙහිව ඇති ප්‍රතිරක්ෂණ වත්කම්; හෝ

ii. අදාළ රක්ෂණ ගිවිසුම් වලින් ඇතිවන වියදම් හෝ අදායමට එරෙහිව ප්‍රතිරක්ෂණ ගිවිසුම් වලින් ඇති ආදායම් හෝ වියදම්.

(ඉ) ප්‍රතිරක්ෂණ වත්කම් භානිකරණය වී තිබේ ද යන්න සලකා බැලිය යුතුයි. (20ඡේදය බලන්න)

වගකීම් ප්‍රමාණවත් බවේ පරීක්ෂණය

- 15 සෑම වාර්තා කිරීමේ කාලපරිච්ඡේදයක් අවසානයේදීම, එහි හඳුනාගන්නා ලද රක්ෂණ වගකීම් ප්‍රමාණවත් වේද යන්න, එහි රක්ෂණ ගිවිසුම් යටතේ ඇති අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන්ගේ වර්තමාන ඇස්තමේන්තු භාවිතයෙන් රක්ෂකයෙකු විසින් තක්සේරු කළ යුතු ය. එම තක්සේරුව මගින් එහි රක්ෂණ වගකීමෙහි ධාරණ අගය, (එයින් අදාළ විලම්භිත අත්පත්කර ගැනීමේ පිරිවැය සහ ඡේද අංක 31 සහ 32 හි සාකච්ඡා කළ දෑ වැනි අදාළ අශ්පාඨය වත්කම්) අනාගත ඇස්තමේන්තුගත මුදල් ප්‍රවාහයන්ට සාපේක්ෂව ප්‍රමාණවත් නොවන බව පෙන්නුම් කරන්නේ නම් සමස්ථ ඌනතාවය ලාභය හෝ අලාභය තුළ හඳුනාගත යුතු ය.
- 16 රක්ෂණකරුවෙකු නිශ්චිත අවම අවශ්‍යතාවයන් සපුරාලන වගකීම් ප්‍රමාණාත්මක පරීක්ෂණයක් යොදා ගනු ලබන්නේ නම්, මෙම SLFRS මගින් තවදුරටත් අවශ්‍යතාවයන් පැනවීමක් නොකරයි. අවම අවශ්‍යතාවයන් පහත දැක්වේ:
- (අ) වන්දි හසුරවීමේ පිරිවැය මෙන්ම අත්තර්ගත විකල්පයන් සහ ඇප සහතික කිරීම්වල ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ඇතිවන මුදල් ප්‍රවාහයන් ඇතුළත්ව සියලු ගිවිසුම්ගත මුදල් ප්‍රවාහයන්ගේ වර්තමාන ඇස්තමේන්තු සලකා බලන පරීක්ෂණය.
- (ආ) පරීක්ෂණය වගකීම් ප්‍රමාණවත් නොවන බව පෙන්නුම් කරයි නම් සමස්ථ ඌනතාවය ලාභය හෝ අලාභය තුළ හඳුනා ගනියි.
- 17 16 වන ඡේදයෙහි අවම සුදුසුකම් සපුරාලන වගකීම් ප්‍රමාණාත්මක පරීක්ෂණයක් රක්ෂණකරුවෙකුගේ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති මගින් අවශ්‍ය නොවේ නම් රක්ෂණකරුවෙකු විසින්:
- (අ) පහත දෑ වල ධාරණ අගය අඩු කිරීමෙන් පසු, අදාළ රක්ෂණ වගකීම්වල¹ ධාරණ අගය නිශ්චය කරයි.
- i. කිසියම් අදාළ විලම්භිත අත්පත්කර ගැනීමේ පිරිවැය ; සහ
  - ii. ව්‍යාපාර සංයෝජන හෝ සමූහයන් මාරු කිරීමේ දී අත්පත් කර ගන්නා ලද වැනි යම් සම්බන්ධිත අශ්පාඨය වත්කම් (31 සහ 32 ඡේද බලන්න) කෙසේ වෙතත්, අදාළ ප්‍රතිරක්ෂණ වත්කම් සලකා බලනු නොලැබේ. මක් නිසාදයත්, රක්ෂණකරු ඒවා සඳහා වෙන්ව ගිණුම් තබන බැවිනි. (ඡේද අංක 20 බලන්න)
- (ආ) අදාළ රක්ෂණ වගකීම් LKAS 37 හි විෂය පථය තුළ වී නම් ඉහත (අ) හි විස්තර කරන ලද අගය අවශ්‍ය විය හැකි ධාරණ අගයට වඩා අඩු ද යන්න තීරණය කිරීම, එය ඊට වඩා අඩු නම් රක්ෂණකරු විසින් සමස්ථ වෙනස ලාභය හෝ අලාභය තුළ හඳුනාගෙන සහ අදාළ විලම්භිත අත්පත්කර ගැනීමේ පිරිවැය හෝ අදාළ අශ්පාඨය වත්කම් වල ධාරණ අගය අඩුකිරීම හෝ අදාළ රක්ෂණ වගකීම්වල ධාරණ අගය වැඩි කරයි.
- 18 16 ඡේදයෙහි දැක්වෙන අවම අවශ්‍යතාවයන් රක්ෂණකරුවෙකුගේ වගකීම් ප්‍රමාණාත්මක පරීක්ෂණයකින් සපුරාලන්නේ නම් එම පරීක්ෂණය තුළ විශේෂයෙන් දක්වන ලද සමස්ථ මට්ටමේදී පරීක්ෂණය අදාළ වේ. එහි වගකීම් ප්‍රමාණාත්මක පරීක්ෂණය, එම අවම අවශ්‍යතාවයන් සපුරාලනු නොලබන්නේ නම්, ඡේද අංක 17 හි විස්තර කරන ලද සන්සන්දනය සමාන අවදානමකට යටත්වන සහ තනි සමූහයක් ලෙස කළමනාකරණය කරන ලද්දා වූ ගිවිසුම්වල සාමූහික මට්ටමේ දී කරනු ලබයි.
- 19 17(ආ) ඡේදයෙහි විස්තර කරන ලද අගයන් (එනම් LKAS 37 යොදා ගැනීම) 17 (අ) ඡේදයෙහි ද එම ආන්තිකයන් විස්තර කරයි නම් පමණක්, අනාගත ආයෝජිත ආන්තිකයන් පිළිබිඹු කරයි.

ප්‍රතිරක්ෂණ වත්කම් හානිකරණය වීම

- 20 සෙඩන්ට් කෙනෙකුගේ ප්‍රතිරක්ෂණ වත්කම් හානිකරණය වී ඇත්නම් ඒ අනුව සෙඩන්ට් විසින් ඒවායේ ධාරණ අගය අඩුකර එම හානිකරණ අලාභය, ලාභය හෝ අලාභය තුළ හඳුනාගනියි. ප්‍රතිරක්ෂණ වත්කමක් පහත කරුණු සිදුවේ නම් පමණක් හානිකරණයට ලක්වේ:
- (අ) ප්‍රතිරක්ෂණ වත්කම මූලිකව හඳුනා ගැනීමෙන් පසුව සිදුවූ සිද්ධියක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ගිවිසුමේ නියමයන් යටතේ ලැබිය යුතු සියලු අගයන් සෙඩන්ට් නොලැබිය හැකි බවට විෂය මූලික සාක්ෂි තිබීම; සහ
- (ආ) ප්‍රතිරක්ෂකගෙන් සෙඩන්ට් ලැබිය යුතු අගයන් මත විශ්වාසදායී මැනිය හැකි බලපෑමක් එම සිද්ධියට තිබෙන බව.

¹අදාළ රක්ෂණ වගකීම් යනු ඡේද අංක 16 හි ඇති අවම අවශ්‍යතාවයන් සපුරාලන වගකීම් ප්‍රමාණාත්මක පරීක්ෂණයක් රක්ෂණකරුවෙකුගේ ගිණුම් කරන ප්‍රතිපත්ති සඳහා අවශ්‍ය නොවන රක්ෂණ වගකීම් (සහ අදාළ අත්පත් කර ගැනීමේ පිරිවැය සහ අදාළ අශ්පාඨය වත්කම්) වේ.

ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වල වෙනස්වීම්

- 21 දැනටමත් SLFRSs ව්‍යවහාර කරන රක්ෂණකරුවෙකු කරන ලද වෙනස්කම් සහ පළමු වතාවට SLFRSs ව්‍යවහාර කරන රක්ෂණකරුවෙකු විසින් කරන ලද වෙනස්කම් යන දෙකම සඳහා 22-30 ඡේදයන් ව්‍යවහාර කරනු ලබයි.
- 22 රක්ෂණකරුවෙකු තම ගිවිසුම් සඳහා ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වෙනස් කිරීම සිදුකරනු ලැබිය හැකි වන්නේ, එම වෙනස මූල්‍ය වාර්තා භාවිතා කරන්නන්ගේ ආර්ථික තීරණ ගැනීමේ අවශ්‍යතාවයන්ට ඉතාමත් අදාළ වේනම් සහ අඩු විශ්වාසදායී බවක් හෝ වැඩි විශ්වාසදායී බවක් නැති අතර එම අවශ්‍යතාවයන්ට අඩු අදාළ භාවයක්ද නැත්නම්ය. LKAS 8 මගින් දක්වා ඇති උපමානයන් මගින් අදාළභාවය සහ විශ්වාසභාවය රක්ෂණකරුවෙකු විසින් විනිශ්චය කරනු ලබයි.
- 23 රක්ෂණ ගිවිසුම් සඳහා වන ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වෙනස් කිරීම සාධාරණකරණය කිරීම සඳහා රක්ෂණකරුවෙකු විසින් එම වෙනස් කිරීම සඳහා එහි මූල්‍ය ප්‍රකාශන LKAS 8හි දැක්වෙන උපමානයන් සපුරාලීමට ආසන්න බව පෙන්විය යුතුය. කෙසේ වෙතත්, වෙනස එම උපමානයන් සමඟ සම්පූර්ණයෙන්ම අනුකූල වීම අවශ්‍ය නොවේ. පහත දැක්වෙන විශේෂිත ප්‍රශ්න පහත විස්තර කර ඇත:

- (අ) ප්‍රවර්තන පොළී අනුපාතය; (ඡේද 24)
- (ආ) පවත්නා පරිචයන්ගේ අඛණ්ඩභාවය; (ඡේද 25)
- (ඇ) විවක්ෂණභාවය; (ඡේද 26)
- (ඈ) අනාගත ආන්තික ආයෝජනයන්; (ඡේද 27-29) සහ
- (ඉ) ඡායා ගිණුම්කරණය; (ඡේද 30)

ප්‍රවර්තන පොළී අනුපාතය

- 24 ප්‍රවර්තන වෙළඳපොළ පොළී අනුපාතය පෙන්වුම් කිරීමට සහ එම වගකීම්වල වෙනස්කම් ලාභය හෝ අලාභය තුළ හඳුනාගැනීම නිසා නියම කරන ලද රක්ෂණ වගකීම් නැවත මැනීම පිණිස එහි ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වෙනස් කිරීමට රක්ෂණකරුවෙකුට අවසර ලබන නමුත් අනිවාර්ය නොවේ. එම අවස්ථාවේ දී එය තවදුරටත් නම් කරන ලද වගකීම් සඳහා අනෙකුත් ප්‍රවර්තන ඇස්තමේන්තු සහ උපකල්පන සඳහා අවශ්‍යවන ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති හඳුන්වා දීමටද ඉඩ තිබේ. LKAS 8හි මෙන් වෙනත් ආකාරයකට අවශ්‍ය නොවන්නේ නම්, එක හා සමාන සියලු වගකීම්වලට එම ප්‍රතිපත්ති අඛණ්ඩව අදාළ කිරීමෙන් තොරව, මෙම ඡේදයෙන් දැක්වෙන තෝරාගැනීම්, නම් කරන ලද වගකීම් සඳහා ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වෙනස් කිරීමට රක්ෂණකරුවෙකුට අවසර ලැබේ. මෙම තෝරාගැනීම් සඳහා රක්ෂණකරුවෙකු විසින් වගකීම් නම්, කරන්නේ නම්, අනුරූපව සියලු කාලපරිච්ඡේද තුළ, මෙම වගකීම් සියල්ලම සඳහා ඒවා නිවාරණය කරන තුරු ප්‍රවර්තන වෙළඳපොළ පොළී අනුපාතය (අනෙකුත් ප්‍රවර්තන ඇස්තමේන්තු සහ උපකල්පන අදාළ වේ නම්) අඛණ්ඩව ව්‍යවහාර කළ යුතු ය.

පවත්නා පරිචයෙහි අඛණ්ඩභාවය

- 25 රක්ෂණකරුවෙකු පහත දැක්වෙන පරිචයන් අඛණ්ඩව අනුගමනය කළ හැකි නමුත් ඒවායින් ඕනෑම එකක් හඳුන්වාදීම 22 ඡේදයෙහි අවශ්‍යතාවයන් සැහීමකට පත් නොකරයි :

- (අ) වට්ටම් නොකරන ලද පදනමක් මත රක්ෂණ වගකීම් මැනීම,
- (ආ) එක හා සමාන සේවාවන් සඳහා අනෙකුත් වෙළඳපොළ සහභාගී වන්නන් අයකරන ලද ප්‍රවර්තන ගාස්තු සමඟ සංසන්දනය මගින් හඟවන පරිදි ඒවායේ සාධාරණ වටිනාකම අභිබවා යන අගයකදී, අනාගත ආයෝජන කළමනාකරණ ගාස්තු සඳහා ගිවිසුම්මය අයිතිවාසිකම් මැනීම, අනාගත ආයෝජන කළමනාකරණ ගාස්තු සහ අදාළ පිරිවැය වෙළඳපොළ සංසන්දන වලින් වෙනස් නොවන්නේ නම්, එම ගිවිසුම්මය අයිතිවාසිකම් ආරම්භයේදී ඇති සාධාරණ වටිනාකම ගෙවන ලද උත්පාදන පිරිවැයට සමාන විය හැකිය.
- (ඇ) 24 වැනි ඡේදය මගින් අවසර ලබා දුන් ඒවා හැර පරිපාලිතයන්ගේ රක්ෂණ ගිවිසුම්(සහ අදාළ විලම්භිත අත්පත් කරගැනීමේ පිරිවැය සහ අදාළ අශ්පාදන වත්කම් තිබේ නම්) සඳහා ඒකාකාර නොවන ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති භාවිතා කිරීම. එම ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති ඒකාකාර නොවන්නේ නම්, ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති බොහෝ විවිධාකාර නොවන්නේ නම් සහ SLFRS වල අනෙකුත් අවශ්‍යතාවයන්ද සැහීමකට පත්වන්නේ නම් රක්ෂණකරුවෙකු විසින් ඒවා වෙනස් කිරීමට ඉඩ තිබේ.

²මෙම ඡේදයේ රක්ෂණ වගකීම් සඳහා අදාළ විලම්භිත අත්පත්කර ගැනීමේ පිරිවැය සහ 31 සහ 32 ඡේදයන් හි සාකච්ඡා කරන ලද වැනි, අදාළ අශ්පාදන වත්කම්.

විවක්ෂණයභාවය

- 26 අධි විවක්ෂණයභාවයක් සඳහා රක්ෂණකරුවෙකු විසින් එහි ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වෙනස් කිරීම අවශ්‍ය නොවේ. කෙසේ වෙතත් රක්ෂණකරුවෙකු එහි රක්ෂණ ගිවිසුම් දැනටමත් ප්‍රමාණවත් විවක්ෂණයභාවයකින් මනිනු ලබයි නම්, එය විසින් අමතර විවක්ෂණයභාවයක් ඉදිරිපත් නොකළ යුතු ය.

අනාගත ආයෝජන ආන්තික

- 27 අනාගත ආයෝජන ආන්තික ඉවත් කිරීමට රක්ෂණකරුවෙකු විසින් එහි ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වෙනස් කිරීමට අවශ්‍ය නොවේ. කෙසේ වෙතත්, එම ආන්තිකයන් ගිවිසුම්ගත ගෙවීම්වලට බලනොපාන්නේ නම් සහ එය රක්ෂණ ගිවිසුම් මැනීම තුළ අනාගත ආයෝජන ආන්තික පෙන්නුම් කරන ගිණුම් ප්‍රතිපත්තියක් හඳුන්වා දෙන්නේ නම්, රක්ෂණකරුගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන අඩුවෙන් අදාළ බවට පත්වීමේ සහ අඩුවෙන් විශ්වාස කළ හැකි වීම පිළිබඳ නිශ්ප්‍රභා කළ හැකි අනුමානයන් පැවති එම ආන්තිකයන් පෙන්නුම් කරන ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති පිළිබඳ උදාහරණ දෙකක් පහත දැක්වේ:

(අ) රක්ෂණකරුගේ වත්කම් මත ඇස්තමේන්තුගත ඵලදාව පෙන්නුම් කරන වට්ටම් සාධකයක් භාවිතා කිරීම, හෝ

(ආ) ඇස්තමේන්තුගත ඵලදා අනුපාතියකින් එම වත්කම් මත ඵලදාව ප්‍රක්ෂේපණය කිරීම, එම ප්‍රක්ෂේපිත ඵලදාව වෙනස් අනුපාතයකින් වට්ටම් කිරීම සහ ප්‍රතිඵල වගකීම් මැනීම තුළ ඇතුළත් කිරීම.

- 28 අනාගත ආයෝජන ආන්තික ඇතුළත් කිරීම හේතුකොට ගෙන අදාළ බවේ සහ විශ්වාස කළ හැකි බවේ අඩුවීම ප්‍රමාණාත්මක ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශන වලින් ඉවත් කිරීම සඳහා ගිණුම් ප්‍රතිපත්ති වල වෙනසක, අනෙකුත් උපාංග මගින් අදාළ බව සහ විශ්වාස කළ හැකි බව ඉහළ දමන්නේ නම් පමණක්, රක්ෂණකරුවෙකුට ඉහත 27 වැනි ඡේදයේ විස්තර කරන ලද නිශ්ප්‍රභා කළහැකි අනුමානය අභිබවා යා හැකිය. උදාහරණ වශයෙන් රක්ෂණකරුවෙකුගේ රක්ෂණ ගිවිසුම් සඳහා දැනට පවතින ගිණුම් ප්‍රතිපත්ති සඳහා ආරම්භයේදී පිහිටුවන ලද අධික විවක්ෂණ උපකල්පන සහ වෙළඳපල තත්ත්වයන්ට සෘජුව යොමුවක් නොමැතිව නියාමකය නියම කරන ලද වට්ටම් අනුපාතියක් සහ අන්තර්ගත විකල්පයන් සහ ඇප සහතිකයන් නොසලකා හරින බව සිතන්න. විස්තරණ, ආයෝජක යොමු වූ පුළුල්ව භාවිතා කරන සහ සහභාගී කර ගන්නා ගිණුම්කරණ පදනමකට මාරුවීමෙන් රක්ෂණකරුවෙකු මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉහළ අදාළ භාවයකින් සහ විශ්වාස දායකත්වය අඩුවීමක් නොමැති භාවයට පත්කළ හැකිය.

(අ) ප්‍රවර්තන ඇස්තමේන්තු සහ උපකල්පන;

(ආ) අවදානම සහ අවිනිශ්චිතභාවයන් පෙන්නුම් කිරීමට සාධාරණ ගැළපීමක්, (නමුත් අධිකතම විවක්ෂණ භාවයක් නොමැතිව)

(ඇ) අන්තර්ගත විකල්පයට සහ ඇප සුරැකුම්වල නෛසර්ගික අගය සහ කාලීන අගය යන දෙකම පෙන්නුම්කරන මැනීම්;

(ඈ) රක්ෂණකරුගේ වත්කම් මත ඇස්තමේන්තු ගත ඵලදාව එම වට්ටම් අනුපාතය පෙන්නුම් කරන්නේ වුවද, වර්තමාන වෙළඳපොළ මට්ටම් අනුපාතය.

- 29 සමහර මැනීම් ප්‍රවේශයන් තුළ අනාගත ලාභ ආන්තිකයක වර්තමාන අගය තීරණය කිරීමට වට්ටම් අනුපාතය භාවිතා කරයි. එවිට එම ලාභ ආන්තිකය සූත්‍රයක් භාවිතයෙන් විවිධ කාලපරිච්ඡේද වලට අදාළ කර ගනී. එම ප්‍රවේශයන් වලදී වගකීම් මැනීම සඳහා වට්ටම් අනුපාතය වක්‍රව පමණක් බලපායි. විශේෂයෙන්ම අඩු යෝග්‍යතාවයකින් යුතු වට්ටම් අනුපාතයක් ආරම්භයේදී භාවිතා කිරීම වගකීම් මැනීම මත සීමාකාරී බලපෑමක් තිබීම හෝ කිසියම් බලපෑමක් නොතිබිය හැකිය. කෙසේ වෙතත්, අනෙකුත් ප්‍රවේශයන්වලදී වගකීම් සෘජුව මැනීම වට්ටම් අනුපාතය නිශ්චය කරයි. පසුව සිද්ධියේදී වත්කම් පදනම් කරගත් වට්ටම් අනුපාතයක් හඳුන්වා දීම නිසා දැඩි බලපෑමක් තිබේ. 27 වන ඡේදයෙහි විස්තර කරන ලද නිශ්ප්‍රභා කළ හැකි අනුමානය රක්ෂණකරුවෙකු විසින් අභිබවා යෑම කිසිසේත් විය නොහැක.

ජායා ගිණුම්කරණය

- 30 සමහර ගිණුම්කරණ ආකෘතීන් තුළ රක්ෂණකරුගේ වත්කම් මත උපලබ්ධි වූ ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභ වෙත,:

(අ) රක්ෂණකරුගේ වගකීම්,;

(ආ) අදාළ විලම්භිත අත්පත් කරගැනීමේ පිරිවැය,; සහ

(ඇ) අදාළ අශ්වාය වත්කම්.

31 සහ 32 ඡේදවල විස්තර කර ඇති දෑ වැනි ඒවායින් සමහරක් හෝ සියල්ලෙහි මැනීම මත සෘජු බලපෑමක් තිබේ.වත්කම් මත හඳුනාගන්නා ලද නමුත් උපලබ්ධි නොවූ ප්‍රතිලාභයක් හෝ අලාභයක් එම මැනීම් සඳහා උපලබ්ධි වූ ලාභයක් හෝ අලාභයක් හඳුනාගන්නා ආකාරයටම බලපානු පිණිස ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වෙනස් කිරීමට රක්ෂණකරුවෙකුට අවසර ලැබෙන නමුත් අවශ්‍ය නොවේ.උපලබ්ධි නොවූ ලාභ හෝ අලාභ අනෙකුත් විස්තීරණ ආදායම් තුළ හඳුනාගනු ලබන්නේ නම් පමණක්, රක්ෂණ වගකීම් (විලම්භිත අත්පත් කර ගැනීමේ පිරිවැය හෝ අශ්පාද්‍ය වත්කම්)සඳහා අදාළ ගැලපීම් අනෙකුත් විස්තීරණ ආදායම් තුළ හඳුනාගනු ලබයි.මෙම පරිචය ඇතැම්විට ඡායා ගිණුම්කරණය ලෙස විස්තර කරනු ලබයි.

ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී හෝ කළඹ මාරු කිරීමේදී අත්පත්කරගන්නා ලද රක්ෂණ ගිවිසුම්

31 SLFRSට අනුකූල වීම සඳහා රක්ෂණකරුවෙකු ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී, පවරාගන්නා ලද රක්ෂණ වගකීම් සහ අත්පත් කරගන්නා ලද රක්ෂණ වත්කම් අත්පත් කරගත් දිනට සාධාරණ වටිනාකමට මැනිය යුතුයි. කෙසේ වෙතත් රක්ෂණකරුවෙකුට අත්පත්කරගන්නා ලද රක්ෂණ ගිවිසුම්වල සාධාරණ අගය, කොටස් දෙකකට වෙන්කරන ප්‍රසාරණය වූ ඉදිරිපත් කිරීමක් භාවිතා කිරීමට අවසර ලැබෙන නමුත්, අවශ්‍ය නොවේ.

(අ) එය විසින් නිකුත් කරන රක්ෂණ ගිවිසුම් සඳහා රක්ෂණ කරුගේ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාර මනින ලද වගකීමක්; සහ

(ආ) (i) අත්පත් කරගන්නා ලද ගිවිසුම්මය රක්ෂණ අයිතිවාසිකම් සහ පවරාගත් රක්ෂණ වගකීම්වල සාධාරණ අගය; සහ

(ii) ඉහත (අ) තුළින් විස්තර කරන ලද මුදල අතර වෙනස නියෝජනය කරන අශ්පාද්‍ය වත්කමක්,මෙම වත්කමෙහි පසුකාලීන මැනීම, අදාළ රක්ෂණ වගකීමෙහි මැනීම සමග සංගත විය යුතුයි.

32 රක්ෂණ ගිවිසුම් කළඹක් අත්පත් කරගනු ලබන රක්ෂණකරුවෙකු, 31 වැනි ඡේදය මගින් විස්තර කරන ලද ප්‍රසාරණය වූ ඉදිරිපත් කිරීමක් භාවිතා කිරීමට කළ හැකිය.

33 31 සහ 32 ඡේද මගින් විස්තර කරන ලද අශ්පාද්‍ය වත්කම්, LKAS 36 වත්කම් හානිකරණය සහ LKAS 38 හි විෂය පථයන්ගෙන් ඉවත් කර ඇත. කෙසේ වෙතත්, LKAS 36 සහ LKAS 38 ගනුදෙනුකරුවන්ගේ ලැයිස්තු සහ ගිවිසුම්මය රක්ෂණ අයිතිවාසිකම් වල කොටසක් නොවන සහ ව්‍යාපාර සංයෝජන හෝ කළඹක් මාරු කිරීමේ දිනයේදී පැවති ලද ගිවිසුම්මය රක්ෂණ වගකීම්වල අපේක්ෂාව විදහා පෙන්වන ගනුදෙනුකාර සම්බන්ධතාවලට අදාළ වේ.

අභිමතානුසාරී සහභාගිවීමේ ලක්ෂණ

රක්ෂණ ගිවිසුම්වල අභිමතානුසාරී සහභාගිවීමේ ලක්ෂණ

34 සහතික කළ මූලිකාංගයක් මෙන්ම අභිමතානුසාරී සහභාගි වීමේ ලක්ෂණයක්, සමහර රක්ෂණ ගිවිසුම්වල අඩංගු වේ. එවැනි ගිවිසුමක් නිකුත් කරන්නා :-

(අ) අභිමතානුසාරී සහභාගිවීමේ ලක්ෂණයෙන් සහතික කළ මූලිකාංගය වෙන්ව හඳුනාගැනීමට ඉඩ තිබෙන නමුත්,අවශ්‍ය නොවේ.නිකුත් කරන්නා විසින් ඒවා වෙන්ව හඳුනා නොගන්නේ නම්, සමස්ථ ගිවිසුමම වගකීමක් ලෙස, එය විසින් වර්ගීකරණය කළ යුතු ය. නිකුත් කරන්නා විසින් ඒවා වෙන්ව හඳුනාගනු ලබන්නේ නම්, සහතික කළ මූලිකාංගය වගකීමක් ලෙස එය විසින් වර්ගීකරණය කළ යුතු ය.

(ආ) එය විසින් සහතික කළ මූලිකාංගයෙන්, අභිමතානුසාරී සහභාගි වීමේ ලක්ෂණය වෙන්ව හඳුනාගනු ලබයි නම්, වගකීමක් ලෙස හෝ ස්කන්ධයේ වෙනම සංරචකයක් ලෙස එම ලක්ෂණය වර්ගීකරණය කරනු ලබයි.එම ලක්ෂණය වගකීමක් හෝ ස්කන්ධයක්ද යන්න නිකුත් කරන්නා විසින් කෙසේ නිශ්චය කරන ආකාරය මෙම SLFRS විශේෂිතව නොදක්වයි. නිකුත් කරන්නා විසින් එම ලක්ෂණය වගකීම් සහ ස්කන්ධ සංරචකවලට වෙන්කර එම වෙන්කිරීම සඳහා සංගත ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් භාවිතා කළ යුතුයි. නිකුත් කරන්නා විසින් එම ලක්ෂණය, වගකීමක් නොවන සහ ස්කන්ධයක් නොවන අන්තර් මාධ්‍ය වර්ගයක් ලෙස වර්ගීකරණය නොකළ යුතු ය.

(ඇ) ස්කන්ධ සංරචකවලට අදාළ කිසිදු කොටසක් වෙන් කිරීමකින් තොරව ලැබුණු සියලු වාරික, ආදායම් ලෙස හඳුනාගනියි. සහතික කළ මූලිකාංග තුළ ප්‍රතිඵලය වන ඇතිවන වෙනස්කම් සහ වගකීමක් ලෙස වර්ගකරන ලද අභිමතානුසාරී සහභාගිවීමේ ලක්ෂණයෙහි කොටසක් ලාභය හෝ අලාභය තුළ හඳුනාගනු ලබයි. අභිමතානුසාරී සහභාගිවීමේ

ලක්ෂණයෙහි කොටසක් හෝ සමස්ථයම ස්කන්ධ තුළ වර්ගීකරණය කරනු ලබයි නම් ලාභයෙන් හෝ අලාභයෙන් කොටසක් එම කොටසට ආරෝපණය කරගනු ලැබිය හැකිය.(ඒ ආකාරයට පාලනය නොවන හිමිකම්වලට ආරෝපනය කළ හැකි කොටස) වියදම් හෝ ආදායම් වශයෙන් නොව, ලාභ අලාභ කොටසක් වෙන් කිරීමක් වශයෙන්, අභිමතානුසාරී සහභාගිවීමේ ලක්ෂණයක ඕනෑම ස්කන්ධ සංරචකයකට අදාළ ලාභ හෝ අලාභ කොටසක්, නිකුත් කරන්නා විසින් හඳුනාගනු ලබයි.(LKAS 1 මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම බලන්න).

- (ඇ) LKAS 39 හි විෂය පථය තුළ ඇති නහිත ව්‍යුත්පන්නයක් ගිවිසුම තුළ ඇතුළත් වේ නම්, එම නහිත ව්‍යුත්පන්නය ව්‍යවහාර වෙයි.
- (ඉ) 21-30 ඡේදවලට අනුකූල වන ආකාරයට ඒ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වෙනස් නොකළේ නම්, 14-20 සහ 34(අ)-(ඇ) ඡේද තුළ විස්තර නොකරන ලද සියලු ආකාරයන්ට දැනට පවතින ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති ඒ ගිවිසුම් සඳහා අඛණ්ඩව අනුගමනය කළ යුතුයි.

මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල අභිමතානුසාරී සහභාගිවීමේ ලක්ෂණ

- 35 34 වැනි ඡේදයෙහි අවශ්‍යතාවයන්ද අභිමතානුසාරී සහභාගිවීමේ ලක්ෂණයක් ඇතුළත්වන මූල්‍ය සාධන පත්‍රයන්ට අදාළ වේ. ඊට අමතරව :-

- (අ) නිකුත් කරන්නා විසින් සමස්ථ අභිමතානුසාරී සහභාගිවීමේ ලක්ෂණය වගකීමක් ලෙස වර්ගීකරණය කරයි නම් 15-19 ඡේදවල ඇති වගකීම් ප්‍රමාණාත්මක පරීක්ෂණය සමස්ථ ගිවිසුමට ව්‍යවහාර කළ යුතු ය. (එනම් සහතික කළ මූලිකාංග සහ අභිමතානුසාරී සහභාගිවීමේ ලක්ෂණය යන දෙකම). LKAS 39 සහතික කළ මූලිකාංගය ව්‍යවහාර කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇතිවන අගය නිකුත් කරන්නා විසින් තීරණය කිරීම අවශ්‍ය නොවේ,
- (ආ) නිකුත් කරන්නා විසින් කොටසක් හෝ එම ලක්ෂණ සමස්ථයම වෙනම ස්කන්ධ සංරචකයක් වශයෙන් වර්ගීකරණය කරයි නම් සමස්ථ ගිවිසුම සඳහා හඳුනාගන්නා ලද වගකීම් LKAS 39 සහතික මූලිකාංගයට ව්‍යවහාර කිරීමෙන් ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇතිවන අගයට වඩා අඩු නොවිය යුතුයි. ගිවිසුම පවාරණය කිරීමට විකල්පයේ නෛසර්ගික වටිනාකම එම අගයට ඇතුළත් කළ යුතු නමුත්, 9 වැනි ඡේදය මගින් එම විකල්පය සාධාරණ වටිනාකමට මැනීමෙන් නිදහස් කරනු ලබන්නේ නම්, එහි කාලීන වටිනාකමට ඇතුළත් කිරීම අවශ්‍ය නොවේ. නිකුත් කරන්නා විසින් සහතික කළ උපාංගයට LKAS 39 ව්‍යවහාර කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇතිවන අගය හෙළදරව් කිරීම මෙන්ම එම අගය වෙනම ඉදිරිපත් කිරීමද අවශ්‍ය නොවේ. තවදුරටත් හඳුනාගන්නා ලද මුළු වගකීම පැහැදිලිවම ඉහළ නම්, නිකුත් කරන්නා එම අගය නිශ්චය කිරීම අවශ්‍ය නොවේ,
- (ඇ) මෙම ගිවිසුම් මූල්‍ය සාධන පත්‍ර වුවද, නිකුත් කරන්නා විසින් එම ගිවිසුම් සඳහා වාරික ආදායම් වශයෙන්, අඛණ්ඩව හඳුනාගන්නා අතර එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇතිවන වගකීමෙහි ධාරණ අගයේ වැඩිවීම වියදමක් ලෙස හඳුනාගනී.
- (ඈ) මෙම ගිවිසුම් මූල්‍ය සාධන පත්‍ර වුවද අභිමතානුසාරී සහභාගිවීමේ ලක්ෂණයක් සහිත ගිවිසුම්වලට සඳහා SLFRS7 හි (ආ) ඡේදය ව්‍යවහාර කරමින් නිකුත් කරන්නෙක් ලාභය හෝ අලාභය තුළ හඳුනාගන්නා ලද මුළු පොළී වියදම හෙළදරව් කළ යුතු වුවද, සඵල පොළී ක්‍රමය භාවිතා කරමින් එවැනි පොළී වියදමක් ගණනය කිරීම අවශ්‍ය නොවේ.

හෙළදරව් කිරීම

හඳුනාගන්නා ලද අගයන් පැහැදිලි කිරීම

- 36 රක්ෂණ ගිවිසුම්වලින් පැන නගින එහි මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇති අගයන්, හඳුනාගැනීම සහ පැහැදිලි කිරීම කරනු ලබන තොරතුරු රක්ෂණකරුවෙකු විසින් හෙළදරව් කළ යුතු ය.

- 37 36 වැනි ඡේදයට අනුකූල වීම සඳහා රක්ෂණකරුවෙකු පහත දෑ හෙළදරව් කළ යුතු ය :-

- (අ) රක්ෂණ ගිවිසුම් සහ අදාළ වත්කම්, වගකීම් ආදායම් සහ වියදම් සඳහා එහි ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති,
- (ආ) රක්ෂණ ගිවිසුම්වලින් පැන නගින හඳුනාගන්නා ලද වත්කම්, වගකීම් ආදායම් සහ වියදම් (එය සෘජු ක්‍රමය භාවිතයෙන් මුදල් ප්‍රවාහය ඉදිරිපත් කරන්නේ නම්, මුදල් ප්‍රවාහය) තවදුරටත් රක්ෂණකරු සෙඩන්ට් කෙනෙකු නම්, එය පහත ඒවාද හෙළදරව් කළ යුතුයි :

- i. ලාභය හෝ අලාභය තුළ හඳුනාගත්, ප්‍රතිරක්ෂණ මිලදී ගැනුම් මත ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභ ; සහ
- ii. ප්‍රතිරක්ෂණ මිලදී ගැනුම් මත පැන නගින ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභ සෙවනට විසින් විලම්භිත හෝ කාලපරිච්ඡේදයට සඳහා ක්‍රමක්ෂය කරන්නේ නම්, සහ කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේදී සහ අවසානයේදී ක්‍රමක්ෂය නොවී ඉතිරි වූ අගයන්.

(ඇ) (ආ) වලින් විස්තර කරන ලද හඳුනාගත් අගයන්ගේ මැනීම මත ඉතා විශාල බලපෑමක් තිබෙන උපකල්පන නිශ්චය කිරීමට භාවිතාකළ ක්‍රියාවලිය. ප්‍රායෝගික වන අවස්ථාවල දී, උපකල්පනවල ප්‍රමාණාත්මක හෙළිදරව් කිරීම ද, රක්ෂණකරුවෙකු විසින් කළ යුතුයි,

(ඇ) මූල්‍ය ප්‍රකාශන මත ප්‍රමාණාත්මක බලපෑමක් තිබෙන සෑම වෙනස්වීමකම බලපෑම වෙනම පෙන්වන පරිදි, රක්ෂණ වත්කම් සහ රක්ෂණ වගකීම් මැනීමට භාවිතා කළ උපකල්පන තුළ වෙනස්වීම්වල බලපෑම,

(ඉ) රක්ෂණ වගකීම් සහ ප්‍රතිරක්ෂණ වත්කම් සහ අදාළ විලම්භිත අත්පත් කරගැනීමේ පිරිවැය තිබේ නම්, එම වෙනස්වීම්වල සැසඳීම.

රක්ෂණ ගිවිසුම්වලින් පැන නගින අවදානම්වල ස්වාභාවය සහ ප්‍රමාණය

38 රක්ෂණ ගිවිසුම්වලින් පැන නගින අවදානම්වල ස්වාභාවය සහ ප්‍රමාණය මූල්‍යප්‍රකාශන පරිශීලනය කරන්නන්ට අගය කිරීමට හැකියාව ලබාදෙන තොරතුරු රක්ෂණකරුවෙකු විසින් හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

39 38 වැනි ඡේදයට අනුකූල වීම සඳහා රක්ෂණකරුවෙකු පහත දෑ හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

- (අ) රක්ෂණ ගිවිසුම්වලින් පැන නගින අවදානම් කළමනාකරණය කිරීම සඳහා එහි පරමාර්ථ ප්‍රතිපත්ති සහ ක්‍රියාවලීන් සහ එම අවදානම් කළමනාකරණය කිරීමට භාවිතාකරන ක්‍රම,
- (ආ) [ඉවත් කරන ලදී]
- (ඇ) රක්ෂණ අවදානම පිළිබඳ තොරතුරු (ප්‍රතිරක්ෂණයේ අවදානම අඩුකිරීමට පෙර සහ පසු යන දෙකම) පහත දැක්වෙන තොරතුරු ඇතුළත්ව:

- i. රක්ෂණ අවදානමට සංවේදීතාවය (39 අ ඡේදය බලන්න)
- ii. කළමනාකරණය විසින් ඒකාග්‍රතාවයන් නිශ්චය කරන්නේ කෙසේද යන්න පිළිබඳ විස්තරයක් ඇතුළත්ව සහ සෑම ඒකාග්‍රතාවයක්ම හඳුනාගනු ලබන සහභාගිවීමේ ලක්ෂණය පිළිබඳ විස්තරයක් ඇතුළුව ඒකාග්‍රතා රක්ෂණ අවදානම පිළිබඳ විස්තරයක්, (උදා: රක්ෂණය සිද්ධීන් වර්ග, භූගෝලීය ප්‍රදේශය හෝ ව්‍යවහාර මුදල්)
- iii. කලින් ඇස්තමේන්තු සමග සංසන්දනය කරන ලද සත්‍ය වන්දි ඉල්ලීම් (උදා: වන්දි වර්ධනය), වන්දි වර්ධනය පිළිබඳ හෙළිදරව් කිරීම, වන්දි ගෙවීමේ කාලය සහ අගය පිළිබඳ තවමත් අවිනිශ්චිතතාවයක් තිබෙන මුල්ම ප්‍රමාණාත්මක වන්දි පැන නැගුණු කාල පරිච්ඡේදයකට ආපසු ගමන් කිරීම කළයුතු නමුත්, වසර 10 කට වඩා පසුපසට යාමේ අවශ්‍යතාවක් නැත. ගෙවීමේ කාලය සහ වටිනාකම පිළිබඳ අවිනිශ්චිතතාවය වර්ෂයක් තුළදී නියත වශයෙන්ම විසඳනු ලබන වන්දි සඳහා රක්ෂණකරුවෙකු මෙම තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම අවශ්‍ය නොවේ.

(ඇ) රක්ෂණ ගිවිසුම් SLFRS 7හි විෂය පථය ඇතුළත නම් ණය අවදානම, ද්‍රවශීලතා අවදානම සහ වෙළඳපොළ අවදානම පිළිබඳ SLFRS 7 හි තොරතුරු අවශ්‍ය වේ.කෙසේ වෙතත් :

- i. හඳුනාගන්නා ලද රක්ෂණ වගකීම්වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇතිවන ශුද්ධ මුදල් ප්‍රවාහයන්වල ඇස්තමේන්තුගත කාලයන් පිළිබඳ තොරතුරු එය විසින් හෙළිදරව් කරයි නම්, ඒ වෙනුවෙන් රක්ෂණකරු SLFRS 7හි 39 (අ)ඡේදය මගින් අවශ්‍ය කරන්නාවූ කල් පිරීමේ විග්‍රහයන් සැපයීම අවශ්‍ය නොවේ. මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය තුළ හඳුනාගන්නා අගයන් පිළිබඳ කාලය ඇස්තමේන්තු කිරීම මගින් මෙය විග්‍රහයක් සිදුකරන ආකාරයක් ගනී.
- ii. නිහිත වටිනාකම් විග්‍රහයන් වැනි වෙළඳපොළ සංවේදීතාවය කළමනාකරණය කිරීම සඳහා විකල්පක්‍රමයක් රක්ෂණකරුවෙකු භාවිතාකරයිනම්, එය විසින් එම සංවේදීතා විශ්ලේෂණය SLFRS 7 40 (අ) ඡේදයෙහි අවශ්‍යතා ඉටු කිරීමට භාවිතාකළ හැකිය. එවැනි රක්ෂණකරුවෙකු SLFRS 7හි 40 වැනි ඡේදය මගින් අවශ්‍ය හෙළිදරව් කිරීමද සපයනු ඇත.

- (ඉ) සත්කාරක ගිවිසුමක අන්තර්ගත නීතින ව්‍යුත්පන්නයන්ගෙන් පැනනගින්නාවූ වෙළෙඳපොළ අවදානමට විවෘතවීම පිළිබඳ තොරතුරු රක්ෂණකරුට අවශ්‍ය නොවේ නම්, නීතින ව්‍යුත්පන්නයන් සාධාරණ වටිනාකමට මනිනු නොලබන්නේය.
- 39 (අ) (ඇ) (i) ඡේදයට අනුකූල වීම සඳහා රක්ෂණකරුවෙකු (අ) හෝ (ආ) පහත පරිදි හෙළිදරව් කළ යුතුය.
- (ආ) වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී සාධාරණ වශයෙන් සිදුවී තිබිය හැකි අදාළ අවදානම් විචල්‍යයන්ගේ වෙනස්වීම් ලාභයට හෝ අලාභයට සහ ස්කන්ධයට බලපෑම් ඇතිවන්නේ කෙසේද යන්න පෙන්නුම් කරන සංවේදීතා විශ්ලේෂණයක්, සංවේදීතා විශ්ලේෂණයක් පිළියෙල කිරීමේදී භාවිතා කළ ක්‍රම සහ උපකල්පන, පසුගිය කාලපරිච්ඡේදය තුළදී භාවිතා කළ ක්‍රම සහ උපකල්පන තුළ ඇති ඕනෑම වෙනස් වීමක්, කෙසේ වෙතත්, අන්තර්ගත වටිනාකම් විග්‍රහයක වැනි වෙළෙඳපොළ තත්ත්වයන්ට සංවේදීතාවය කළමනාකරණය කිරීමට විකල්ප ක්‍රමයක් රක්ෂණකරුවෙකු විසින් භාවිතාකරයි නම්, එම විකල්ප සංවේදීතා විශ්ලේෂණය හෙළිදරව් කිරීම මගින් සහ SLFRS 7හි 41 වැනි ඡේදය මගින් අවශ්‍ය හෙළිදරව් කිරීම මගින් මෙම අවශ්‍යතාවය එය විසින් සපුරාලනු ලබයි.
- (ආ) සංවේදීතාවය පිළිබඳ ගුණාත්මක තොරතුරු සහ රක්ෂණකරුගේ අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන් පිළිබඳ අවිනිශ්චිතතාවයක් සහ වටිනාකම සහ කාලය මත ප්‍රමාණාත්මක බලපෑමක් ඇති රක්ෂණ ගිවිසුම් වල නියමයන් සහ කොන්දේසි පිළිබඳ විස්තර.

බලාත්මක දිනය සහ සංක්‍රාන්තිය

40. මෙම SLFRS පළමුවරට යොදාගැනීමේ දී දැනටමත් SLFRSs යොදා ගනිමින් සිටින අස්තීත්වයක් සහ පළමු වතාවට SLFRSs යොදා ගන්නා අස්තීත්වයක් යන දෙවර්ගයම සඳහා 41-45 ඡේද තුළ ඇති සංක්‍රාන්තිමය ප්‍රතිපාදන අදාළ වේ. (පළමුවරට ව්‍යවහාර කරන්නා).
41. අස්තීත්වයක් විසින් මෙම SLFRS 2012 ජනවාරි 1 වැනි දින හෝ ඊට පසු ආරම්භ වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා භාවිත කළ යුතු ය. කලින් භාවිත කිරීම උනන්දු කෙරේ. යම් අස්තීත්වයක් විසින් 2012 ජනවාරි 1 වැනි දිනට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේද සඳහා මෙම SLFRS භාවිත කරන්නේ නම් එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතු ය.
- 41 අ (ඉවත් කරන ලදී).
- 41 ආ (ඉවත් කරන ලදී).

හෙළිදරව්ව

42. 37 (අ) සහ (ආ) ඡේද මගින් හෙළිදරව් කිරීම අවශ්‍යවන ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති සහ හඳුනාගත් වත්කම්, වගකීම්, ආදායම් සහ වියදම් (සහ සෘජු ක්‍රමය භාවිත කර ඇත්නම් මුදල් ප්‍රවාහය) හැර අස්තීත්වයක් විසින් 2012 ජනවාරි 1 දිනට පෙර ආරම්භ වන වාර්ෂික කාල පරිච්ඡේදවලට අදාළ සංසන්දනාත්මක තොරතුරු සඳහා මෙම SLFRSහි හෙළිදරව් කිරීමේ අවශ්‍යතා ව්‍යවහාර කිරීම අවශ්‍ය නොවේ.
43. 2012 ජනවාරි 1 දිනට පෙර ආරම්භ වන වාර්ෂික කාල පරිච්ඡේදවලට අදාළ වන සංසන්දනාත්මක තොරතුරු සඳහා 10-35 ඡේදයන්හි නියමිත අවශ්‍යතාවකට ව්‍යවහාරය ප්‍රායෝගික නොවේ නම්, අස්තීත්වයක් විසින් එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතු ය. ඇතැම් විට ප්‍රායෝගික නොවන සංසන්දනාත්මක තොරතුරු සඳහා වගකීම ප්‍රමාණාත්මකවේ පරීක්ෂණය යොදා ගන්නා නමුත් (ඡේද අංක 15-19), එම සංසන්දනාත්මක තොරතුරු සඳහා 10-35 ඡේදයන්හි අනෙකුත් අවශ්‍යතාවයන්ට ව්‍යවහාරය ප්‍රායෝගික නොවීම සිදුවිය නොහැකි තරම්ය. LKAS 8 ප්‍රායෝගික "නොවන" පදය පැහැදිලි කරයි.
44. 39 (ඇ) iii ඡේදය ව්‍යවහාර කිරීමේ දී මෙම SLFRS ව්‍යවහාර කළ පළමු මූල්‍ය වර්ෂය අවසානයට වර්ෂ 5 කට පෙර සිදු වූ වන්දි වර්ධනය පිළිබඳ තොරතුරු අස්තීත්වයක් විසින් හෙළිදරව් කිරීම අවශ්‍ය නොවේ. තවදුරටත් අස්තීත්වයක් මෙම SLFRS සමග එකඟවන පූර්ණ සංසන්දනාත්මක තොරතුරු ඉදිරිපත් කරන විට පූර්වමය කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භවීමට පෙර සිදුවූ වන්දි වර්ධනයන් පිළිබඳ තොරතුරු පිළියෙල කිරීම සඳහා අස්තීත්වයක් පළමුවෙන්ම මෙම SLFRS යොදා ගන්නා විට එය ප්‍රායෝගික නොවේ නම් මෙම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

මූල්‍ය වත්කම් නැවත නම් කිරීම

45. රක්ෂණකරුවෙකු රක්ෂණ වගකීම් සඳහා එහි ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වෙනස් කරයි නම් සාධාරණ වටිනාකමට ලාභය හෝ අලාභය හරහා එහි මූල්‍ය වත්කම් සියල්ලම හෝ කොටසක් නැවත වර්ග කිරීමට අවසර තිබෙන නමුත් අවශ්‍ය නොවේ. මෙම

SLFRS ප්‍රථමයෙන්ම ව්‍යවහාර කිරීමේදී රක්ෂණකරුවෙකු ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වෙනස් කරයි නම් සහ 22 වැනි ඡේදය අවසර ලැබෙන පසුකාලීන ප්‍රතිපත්ති වෙනස් කිරීමක් එය විසින් සිදුකරයි නම්, මෙම නැවත වර්ගීකරණය සඳහා අවසර ලැබේ. නැවත වර්ගීකරණය ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල වෙනස්වීමක් වන අතර LKAS 8 අදාළ වේ.

අ පරිශිෂ්ටය

නිර්වචන පද

මෙම පරිශිෂ්ටය SLFRS හි අන්‍යාවශ්‍ය කොටසකි.

සෙඩන්ට්	ප්‍රතිරක්ෂණ ගිවිසුමක් යටතේ වූ ඔප්පු හිමියා.
තැන්පතු සංරචකය	LKAS 39 යටතේ ව්‍යුත්පන්නයක් ලෙස ගිණුම්ගත නොකළ ගිවිසුම්මය සංරචකයක් වන අතර, එය වෙනම සාධන පත්‍රයක් නම් LKAS 39 හි විෂය පථයට ඇතුළත් වනු ඇත.
සෘජු රක්ෂණ ගිවිසුම්	ප්‍රතිරක්ෂණ ගිවිසුමක් නොවන රක්ෂණ ගිවිසුමකි.
අභිමතානුසාරී සහභාගී වීමේ ලක්ෂණ	සහතික කළ ප්‍රතිලාභවලට අතිරේකව පහත දක්වන අමතර ප්‍රතිලාභ ලැබීමේ ගිවිසුම්මය අයිතිය : <ul style="list-style-type: none"> (අ) මුළු ගිවිසුම්මය ප්‍රතිලාභවලට සාපේක්ෂව සැලකිය යුතු කොටසක් වීමේ හැකියාවක් ඇත; (ආ) කෙනෙකුගේ ප්‍රමාණය හෝ කාල වේලා ප්‍රාන්තරය ගිවිසුම් ප්‍රකාර නිකුත් කරන්නාගේ අභිමතය පරිදි වේ; (ඇ) පහත සඳහන් දෑ ගිවිසුම්ගතව පදනම් වේ; <ul style="list-style-type: none"> (i) නිශ්චිත ගිවිසුම් කිටු හෝ නිශ්චිත වර්ගයේ ගිවිසුම් ඉටුකිරීම (ii) නිකුත් කරන්නා විසින් කරනු ලබන නිශ්චිත වත්කම් කිටු මත උපලබ්ධි වූ සහ/හෝ උපලබ්ධි නොවූ ආයෝජන ප්‍රතිලාභ ලැබීම. (iii) කොන්ත්‍රාත්තුව නිකුත් කරන සමාගමේ අරමුදලේ හෝ වෙනත් අස්භිතිවයක හෝ ලාභය හෝ අලාභය.
සාධාරණ වටිනාකම	දැනුම හා කැමැත්ත ඇති පාර්ශවයන් අතර අතේ දුරින් වූ ගනුදෙනුවක දී වත්කමක් හුවමාරු කළ හැකි හෝ වගකීමක් බේරුම් කළ හැකි වටිනාකම වේ.
මූල්‍ය සහතිකවීමේ ගිවිසුම	ණය සාධනපත්‍රයක මුල් හෝ සංශෝධිත කොන්දේසි ප්‍රකාර, යම් නිශ්චිත ණයගැතියෙකු විසින් ගෙවීම් කිරීමට අපහසු වීම හේතුවෙන් නියමිත අවස්ථාවේ දී ධාරකයාට ඇතිවන පාඩුව ප්‍රතිපූර්ණය කිරීමට නිකුත් කරන්නා විසින් නිශ්චිත ගෙවීමක් කළ යුතු බව අවශ්‍ය කෙරෙන ගිවිසුමකි.
මූල්‍ය අවදානම	මූල්‍ය නොවන විචල්‍යක දී, එම විචල්‍ය ගිවිසුමේ පාර්ශවකරුවෙකුට නිශ්චිත නොවන විට හැර, නිශ්චිත පොළී අනුපාතයක, මූල්‍ය සාධනපත්‍ර මිල, වෙළඳ භාණ්ඩ මිල, විදේශ විනිමය අනුපාත මිල හෝ අනුපාතික දර්ශක, ණය ප්‍රමාණය හෝ ණය දර්ශක හෝ වෙනත් විචල්‍යයවල එකක් හෝ වැඩි ගණනක ඇතිවිය හැකි අනාගත වෙනස්වීමේ අවදානම.
සහතික කළ ප්‍රතිලාභ	නිකුත් කරන්නාගේ ගිවිසුම්ගත අභිමතයට යටත් නොවන යම් ඔප්පු හිමියෙකුට හෝ ආයෝජකයෙකුට ගෙවීම්වලට සහ අනෙකුත් ප්‍රතිලාභ සඳහා ඇති කොන්දේසි රහිත අයිතිය.
සහතික කළ මූලිකාංගය	අභිමතානුසාරී සහභාගී වීමේ ලක්ෂණයක් ඇතුළත් ගිවිසුමක සහතික කළ ප්‍රතිලාභ ගෙවීමට ඇති බැඳීමක්.
රක්ෂණ වත්කම්	රක්ෂණ ගිවිසුමක් යටතේ රක්ෂණකරුවෙකුගේ ශුද්ධ ගිවිසුම්ගත අයිතීන්.

රක්ෂණ ගිවිසුම්	මෙම ගිවිසුම් යටතේ එක් පාර්ශවයක් (රක්ෂණකරු) අනෙක් පාර්ශවයේ (ඔප්පු හිමියා) සැලකිය යුතු අවදානම්, යම් නිශ්චිත වූ අවිනිශ්චිත අනාගත සිද්ධියක් (රක්ෂණය කළ සිද්ධිය) ඔප්පු හිමියාට අහිතකර ලෙස බලපානු ලැබුවහොත් ඔප්පු හිමියා වන්දි ගෙවීමට භාරගනී. (මෙම නිර්වචනය සඳහා මග පෙන්වීම පරිශිෂ්ට ආ බලන්න).
රක්ෂණ වගකීම්	රක්ෂණ ගිවිසුමක් යටතේ රක්ෂණකරුගේ ශුද්ධ ගිවිසුම්ගත බැඳීම.
රක්ෂණ අවදානම	මූල්‍ය අවධානම හැර, ගිවිසුම දරන්නා විසින් නිකුත්කරන්නාට පවරනු ලබන අවදානම.
රක්ෂිත සිදුවීම	රක්ෂණ ගිවිසුමක් යටතේ රක්ෂණ අවදානමක් ඇතිකරන ආවරණය කරන ලද අවිනිශ්චිත අනාගත සිදුවීමකි.
රක්ෂණකරු	රක්ෂණය කළ සිද්ධිය සිදුවුවහොත් රක්ෂණ ගිවිසුමක් යටතේ ඔප්පු හිමියාට වන්දි ගෙවීමට බැඳී ඇති පාර්ශවය වගකීම් ප්‍රමාණවත්වේ.
පරීක්ෂණය	අනාගත මුදල් ප්‍රවාහය සමාලෝචනයක් පදනම් කරගෙන රක්ෂණ වගකීමක ධාරණ අගය වැඩිකළ යුතුදැයි (හෝ අදාළ විලම්භිත අත්පත් කර ගැනීමේ පිරිවැයෙහි ධාරණ අගය හෝ අදාළ අස්පාශ්‍ය වත්කම් අඩු කිරීම) නිශ්චය කිරීමේ තක්සේරුව.
ඔප්පු හිමියා	රක්ෂණ ගිවිසුමක් යටතේ රක්ෂිත සිද්ධිය සිදුවුවහොත්, වන්දි හිමිකමක් ඇති පාර්ශවයයි.
ප්‍රතිරක්ෂණ වත්කම්	ප්‍රතිරක්ෂණ ගිවිසුමක් යටතේ ඇති සෙඩන්ට්ගේ ශුද්ධ ගිවිසුම්මය අයිතිවාසිකම්.
ප්‍රතිරක්ෂණ ගිවිසුම්	එක් ප්‍රතිරක්ෂණකරුවෙකු (සෙඩන්ට්) විසින් නිකුත් කරන ලද ගිවිසුමක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක භාතිපූර්ණය සඳහා තවත් ප්‍රතිරක්ෂණකරුවෙකු විසින් එළඹී රක්ෂණ ගිවිසුම.
ප්‍රතිරක්ෂණකරු	ප්‍රතිරක්ෂණකරුවෙකු යටතේ රක්ෂිත සිදුවීමක් ඇතිවුවහොත් සෙඩන්ට් වන්දි ගෙවීමට බැඳීමක් තිබෙන පාර්ශවය.
තනිව ගැනීම	වෙන් වෙන් ගිවිසුම් ලෙස සලකා ගිවිසුමක සංරචකයන් සඳහා ගිණුම් තැබීම.

බී පරිශිෂ්ටය

රක්ෂණ ගිවිසුමක නිර්වචනය

මෙම පරිශිෂ්ටය පරිශිෂ්ටය මෙම SLFRS හි අන්‍යාවශ්‍ය කොටසකි.

බී1 මෙම පරිශිෂ්ටය, පරිශිෂ්ටය ඒවල තිබෙන රක්ෂණ ගිවිසුමක නිර්වචනයක් මත මාර්ගෝපදේශ ලබාදෙයි. එය පහත ප්‍රශ්න ආමන්ත්‍රණය කරයි:

- (අ) අවිනිශ්චිත අනාගත සිදුවීම් යන පදය (ඡේද බී2-බී4);
- (ආ) ද්‍රව්‍යවලින් ගෙවීම් (ඡේද බී5-බී7);
- (ඇ) රක්ෂණ අවදානම සහ අනෙකුත් අවදානම් (ඡේද බී8-බී17);
- (ඈ) රක්ෂණ ගිවිසුම් සඳහා උදාහරණ (ඡේද බී18-බී28);
- (ඉ) සැලකිය යුතු රක්ෂණ අවදානම (ඡේද බී22-බී28); සහ
- (ඊ) රක්ෂණ අවදානම් මට්ටමෙහි වෙනස්කම් (ඡේද බී29-බී30);

අවිනිශ්චිත අනාගත සිදුවීම්

බී2 රක්ෂණ ගිවිසුමක හරය වන්නේ අවිනිශ්චිතාවයයි. (හෝ අවදානමයි) මේ අනුව අවම වශයෙන් රක්ෂණ ගිවිසුමක් ආරම්භයේදී පහත සඳහන් ඒවායින් එකක්වත් අවිනිශ්චිත වේ :-

- (a) රක්ෂිත සිද්ධියක් සිදුවේ ද;
- (b) එය සිදුවන්නේ කවදා ද; හෝ
- (c) එය සිදුවුවහොත් රක්ෂණකරු ගෙවීමට අවශ්‍යවන මුදල කොපමණ ද?

බී3 රක්ෂණ ගිවිසුමේ ආරම්භයට පෙර සිදුවීමකින් අලාභය පැනනැගුන ද සමහර රක්ෂණ ගිවිසුම් තුළ ගිවිසුමේ කාලය අතරතුර දී අලාභයක් සොයා ගැනීම රක්ෂිත සිද්ධීම වේ. අනෙකුත් රක්ෂණ ගිවිසුම්වල ගිවිසුමේ කාලය අවසානයට පසු අදාළ අලාභය සොයාගනු ලැබුව ද, රක්ෂිත සිද්ධීම යනු ගිවිසුමේ කාලය අතරතුර දී සිදු වූ සිද්ධීමකි.

බී4 සමහර රක්ෂණ ගිවිසුම් දැනටමත් සිදුවී ඇති සිද්ධීන් ආවරණය කරන නමුත් ඒවායේ මූල්‍යමය බලපෑම තවමත් අවිනිශ්චිත වේ. දැනටමත් රක්ෂණ ඔප්පු හිමියන් විසින් දැනටමත් වාර්තා කර ඇති වන්දිවල අහිතකර වර්ධනයට එරෙහිව සෘජු රක්ෂණකරු ආවරණය වන ප්‍රතිරක්ෂණ ගිවිසුමක් උදාහරණ වේ. එවැනි ගිවිසුම්වල රක්ෂිත සිද්ධිය යනු එම වන්දිවල අවසාන පිරිවැය සොයා ගැනීමයි.

ද්‍රව්‍යවලින් ගෙවීම

බී5 සමහර රක්ෂණගිවිසුම් ද්‍රව්‍යවලින් ගෙවීමට අවශ්‍ය වීම හෝ අවසරය ලැබීමෙන් ප්‍රතිපූර්ණ කරනවා වෙනුවට සොරකම්කරන ලද භාණ්ඩයක් රක්ෂණකරුවෙකු විසින් ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම මේ සඳහා උදාහරණයකි. රක්ෂණකරු තමන්ට අයිති රෝහල් සහ වෛද්‍ය කාර්ය මණ්ඩලය භාවිතකර ගිවිසුමෙන් ආවරණය වන වෛද්‍ය සේවාව සැපයීම තවත් උදාහරණයකි.

බී6 ඇතැම් රටවල රක්ෂණ ගිවිසුම් වශයෙන් නියාමනය නොකරන නමුත් මෙම SLFRSහි අවිනිශ්චිත සිද්ධීමක් මත සේවා මට්ටම රදාපවතින සමහර ස්ථාවර ගාස්තු සේවා ගිවිසුම් රක්ෂණ ගිවිසුම් නිර්වචනය සපුරාලනු ලබයි. යම් විශේෂිත උපකරණයක් ක්‍රියාවිරහිත වූ විට අලුත්වැඩියා කිරීම සඳහා නඩත්තු ගිවිසුමක සේවා සපයන්නෙකු විසින් එකඟ වීම මේ සඳහා එක උදාහරණයකි. ස්ථාවර සේවා ගාස්තු අපේක්ෂිත ක්‍රියාවිරහිත වීම් සංඛ්‍යාව මත පදනම් වන නමුත් එම යන්ත්‍රය ක්‍රියාවිරහිත වේ ද යන්න අවිනිශ්චිත වේ. උපකරණය ක්‍රියාවිරහිත වීම, එහි හිමිකරුට අහිතකර ලෙස බලපාන අතර, ගිවිසුම ඒ සඳහා හානිපූර්ණය කරනු ලබයි.(මුදල්වලට වඩා ද්‍රව්‍යවලින් මෙය සිදුවේ.) මහාමාර්ගයේදී තුළදී සහාය වීමට හෝ මෝටර් රථයක් ආසන්නම ගරාජය වෙත ඇදගෙන යාමට සපයන්නා එකඟ වන, ස්ථාවර වාර්ෂික ගාස්තුවක් සඳහා වන මෝටර් රථ ක්‍රියාවිරහිත වීමේ සේවා සඳහා වූ ගිවිසුමක් තවත් උදාහරණයක් වේ. සපයන්නා විසින් අලුත්වැඩියා කිරීමට හෝ ආදේශ කිරීමට එකඟ නොවූන ද අවසානයට සඳහන් කළ ගිවිසුම රක්ෂණ ගිවිසුමක නිර්වචනය සපුරාලනු ලබයි.

බී7 එවැනි ගිවිසුම් SLFRSහි විෂය පථයෙන් පරිබාහිර වූයේ නම් අදාළ වන SLFRSs ව්‍යවහාර කිරීමට වඩා බී 6 ඡේදයෙහි විස්තර කරන ලද ගිවිසුම්වලට SLFRS ව්‍යවහාර කිරීම තවදුරටත් සිදු කිරීමට තරම් දුෂ්කර වුවත් නොවිය හැකිය:

(අ) දැනටමත් සිදුවී ඇති ක්‍රියාවිරහිත වීම් සහ බිද වැටීම් සඳහා ප්‍රමාණවත් වගකීම් ඇතිවීම විය නොහැක;

(ආ) LKAS18 අයහාර ව්‍යවහාර කරන්නේ නම්, සේවා සපයන්නකු නිම වීමේ අදියරට යොමුව ආදායම් හඳුනාගනියි.(සහ අනෙකුත් නිශ්චිත උපමානයන්ට යටත්ව). මෙම ප්‍රවේශයද මෙම SLFRS යටතේ පිළිගත හැකිය. මෙමගින් සේවා සපයන්නෙකුට;

- i. 14 වන ඡේදය මගින් තහනම් කරන ලද පරිවෘත්තයන් මැදිහත්වීමක් සිදුනොවී මෙම ගිවිසුම් සඳහා පවත්නා ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති අඛණ්ඩව අනුගමනය කිරීමට, සහ
- ii. එලෙස 22-30 දක්වා වූ ඡේදවලින් අවසර දෙනු ලබන්නේ නම්, එහි ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය වැඩි දියුණු කිරීමට හැකිය.

(ඇ) සේවා සපයන්නෙකු විසින් ගිවිසුම්මය බැඳීම් ඉටු කිරීම සඳහා වැය වන පිරිවැය අත්තිකාරම් වශයෙන් ලැබුණු ආදායම ඉක්මවා යන්නේද යන්න සලකා බලනු ලබයි. මෙය ඉටු කිරීමට මෙම SLFRSහි 15 සිට 19 ඡේදවල දක්වා ඇති වගකීම් ප්‍රමාණාත්මක බවේ පරීක්ෂණය එය විසින් ව්‍යවහාර කරනු ලබයි. මෙම SLFRS, මෙම ගිවිසුම්වලට ව්‍යවහාර නොකළේ නම්, අදාළ ගිවිසුම් කරදරකාරී ඒවා ද යන්න තීරණය කිරීමට සේවා සපයන්නා විසින් LKAS37 ව්‍යවහාර කරයි ;

(ඈ) මෙම ගිවිසුම් සඳහා මෙම SLFRS හි වන හෙළිදරව් කිරීමේ අවශ්‍යතාවයන් අනෙකුත් SLFRSs මගින් අවශ්‍ය කරන හෙළිදරව් කිරීම් වලට සැලකිය යුතු ලෙස එකතු කිරීම සිදුවිය නොහැකිය.

රක්ෂණ අවදානම සහ අනෙකුත් අවදානම් අතර වෙනස

- බී8 ගිවිසුමක් දරන්නා විසින් එය නිකුත් කරන්නා වෙත හුවමාරු කරන ලද මූල්‍ය අවදානම හැරුණු විට මෙම SLFRSහි අවදානම වශයෙන් නිර්වචනය කරනු ලබන, රක්ෂණ ගිවිසුමක නිර්වචනය, රක්ෂණ අවදානම මත යොමු වී ඇත. සැලකිය යුතු රක්ෂණ අවදානමකින් තොරව නිකුත්කරන්නා හට මූල්‍ය අවදානමක් විවෘත වන ගිවිසුමක්, රක්ෂණ ගිවිසුමක් නොවේ.
- බී9 පරිශීෂය එමගින් දැක්වෙන මූල්‍ය අවදානම නිර්වචනය තුළ මූල්‍ය සහ මූල්‍ය නොවන විවලයයන් ලේඛනයක් ඇතුළත් වේ. යම් නියමිත නගරයක උෂ්ණත්වයෙහි දර්ශකයක් හෝ යම් ප්‍රදේශයක භූමිකම්පාවල අලාභයන්හි දර්ශකයක් වැනි ගිවිසුමේ පාර්ශවයකට විශේෂිත නොවන මූල්‍ය නොවන විවලයයන් මෙම ලේඛනයේ ඇතුළත් වේ. ගිවිසුමේ පාර්ශවයකට විශේෂිත වූ එම පාර්ශවයේ වත්කමක් විනාශ කරන හෝ හානිකරන ගින්නක් හට ගැනීම හෝ හට නොගැනීම වැනි මූල්‍ය නොවන විවලයයන් එය විසින් බැහැරකරනු ලබයි. තව ද මූල්‍ය නොවන වත්කමක සාධාරණ අගය තුළ ඇතිවන වෙනසක අවදානම, සාධාරණ අගය වැනි වත්කම් (මූල්‍ය විවලයයක්) සඳහා වෙළඳපොළ මිල තුළ වෙනස්වීම පමණක් නොව, ගිවිසුමේ පාර්ශවයක් මගින් (මූල්‍ය නොවන විවලයයක්) පවත්වාගන්නා විශේෂිත මූල්‍ය නොවන වත්කමක කොන්දේසි නිරූපනය කරයි නම් මූල්‍ය අවදානමක් නොවේ. උදාහරණයක් වශයෙන් යම් විශේෂිත මෝටර් රථයක සුන්බුන් අගයේ සහතික කරන්නා මෝටර් රථයේ භෞතික තත්ත්වය වෙනස්වීමේ අවදානම සහතික ලබන්නාට අනාවරණය කරයි නම් එම අවදානම රක්ෂණ අවදානමක් වන අතර මූල්‍ය අවදානමක් නොවේ.
- බී10 සැලකිය යුතු රක්ෂණ අවදානමට අමතරව සමහර රක්ෂණ ගිවිසුම් නිකුත් කරන්නාට මූල්‍ය අවදානමක් විවෘත කරයි. උදාහරණ වශයෙන් බොහෝ ජීවිත රක්ෂණ ගිවිසුම් ගිවිසුම් දරන්නෙකුට අවම ඵලදා අනුපාතයක් (මූල්‍ය අවදානම ඇතිවීම) සහතික වීම සහ ඇතැම් අවස්ථාවලදී ගිවිසුම දරන්නෙකුගේ ගිණුම් ශේෂය (මරණ අවදානමේ ආකාරයෙන් රක්ෂණ අවදානම ඇතිවීම) සැලකිය යුතු ලෙස ඉක්මවා යන මරණය ප්‍රතිලාභ යන දෙකම පොරොන්දු වීම. එවැනි ගිවිසුම් රක්ෂණ ගිවිසුම් වේ.
- බී11 සමහර ගිවිසුම් යටතේ රක්ෂිත සිදුවීමක් දර්ශකයකට සම්බන්ධ අගයක ගෙවීමක් ආසන්න වශයෙන් දක්වනු ලබයි. රක්ෂිත සිදුවීම මත, අසම්භාව්‍ය වන ගෙවීම සැලකිය යුතු නම්, වැනි ගිවිසුම් රක්ෂණ ගිවිසුම් වේ. උදාහරණ වශයෙන්, ජීවන වියදම් දර්ශකයකට සම්බන්ධ වූ ජීවිත අසම්භාව්‍ය වාර්ෂිකයක, ගෙවීම තීරණය වනු ලබන්නේ අවිනිශ්චිත සිද්ධියක්, එනම් වාර්ෂිකකරුවන්ගේ පැවැත්ම නිසා රක්ෂණ අවදානම මාරු කරනු ලබයි. මිල දර්ශකයකට සම්බන්ධ අන්තර්ගතය ව්‍යුත්පන්නයක් වන නමුත්, එය ද රක්ෂණ අවදානම මාරු කරයි. ප්‍රතිඵලයක් වන මාරුවන රක්ෂණ අවදානම සැලකිය යුතු වේ නම්, අන්තර්ගත ව්‍යුත්පන්නය රක්ෂණ ගිවිසුමක නිර්වචනය සපුරාලනු ලබන අතර, මේ නිසා එය වෙන්කර දැක්වීම සහ සාධාරණ වටිනාකමට මැනීම අවශ්‍ය නොවේ. (මෙම SLFRS හි 7 වැනි ඡේද බලන්න).
- බී12 රක්ෂණ අවදානමේ නිර්වචනය, ඔප්පු හිමියාගෙන් රක්ෂණකරු පිළිගනු ලබන අවදානමට යොමුවේ. වෙනත් වචනවලින් රක්ෂණ අවදානම යනු ඔප්පු හිමියා විසින් රක්ෂණකරුට මාරුකරන ලද, කලින් පැවතුණු අවදානමකි. මේ අනුව ගිවිසුම මගින් ඇතිකරනු ලබන නව අවදානම්, රක්ෂණ අවදානම් නොවේ.
- බී13 රක්ෂණ ගිවිසුමක නිර්වචනය, ඔප්පු හිමියා මත අහිතකර බලපෑමක් යොමු කරනු ලබයි. මෙම නිර්වචනය අහිතකර සිදුවීමේ මූල්‍ය බලපෑමට සමාන අගයක් රක්ෂණකරු විසින් ගෙවීම සීමා කරනු නොලබයි. උදාහරණ වශයෙන්, හානි වූ පැරණි වත්කම නව වත්කමක් මගින් ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීමට තරම් ප්‍රමාණවත් ආවරණයකට ඔප්පු හිමියාට අවසර ලැබෙන ගෙවීමක් "පැරණි එකට අලුත් එකක් යන්න" නිර්වචනය විසින් බැහැර නොකරයි. ජීවිත රක්ෂණ ගිවිසුමක මිය ගිය තැනැත්තාගෙන් යැපෙන්නන් විසින් විඳිනු ලබන මූල්‍ය අලාභ සඳහා ගෙවීම් මෙම නිර්වචනය මගින් සීමා කරනු නොලබයි. එසේම මරණයකදී හෝ හදිසි අනතුරකදී ඇති වූ අලාභ ප්‍රමාණිකව දැක්වීමට කලින් නිශ්චය කළ අගයක් ගෙවීම වලක්වාලනු නොලබයි.
- බී14 නිශ්චිතව දක්වනු ලබන අවිනිශ්චිත අනාගත සිදුවීමක් සිදු වුවේ නම් සමහර ගිවිසුම් මගින් ගෙවීම අවශ්‍ය ලෙස දක්වයි. නමුත් ගෙවීම් කිරීම සඳහා පූර්ව කොන්දේසියක් වශයෙන් ඔප්පු හිමියා මත අහිතකර බලපෑමක් අවශ්‍ය නොවේ. පාදක වූ අවදානම් අනාවරණයක් සැහැල්ලු කිරීමට හිමිකරු විසින් ගිවිසුම භාවිතා කරන්නේ වුවද එවැනි ගිවිසුමක් රක්ෂණ ගිවිසුමක් නොවේ. උදාහරණ වශයෙන් හිමිකරු විසින් පාදක වූ අස්තිත්වයේ වත්කමකින් වන මුදල් ප්‍රවාහය සමග සහසම්බන්ධයක් ඇති මූල්‍ය නොවන විවලයයක්, ඉදිරි රැකුම්ගත කිරීමට ව්‍යුත්පන්නයක් භාවිතා කරයි නම්, එම ව්‍යුත්පන්නය රක්ෂණ ගිවිසුම් නොවනුයේ එම වත්කමේ මුදල් ප්‍රවාහයන් තුළ අඩුවීමක් මගින් හිමිකරු වෙත අහිතකර ලෙස බලපාන්නේ ද යන්න මත ගෙවීම කොන්දේසි සහිත නොවේ. ඊට ප්‍රතිවිරුද්ධව, රක්ෂණ ගිවිසුමක නිර්වචනය ඔප්පු හිමියා මත අහිතකර බලපෑමක්, ගෙවීම් කිරීම සඳහා ගිවිසුම්ගත පූර්ව කොන්දේසියක් වන අවිනිශ්චිත සිදුවීමකට යොමුවේ. මෙම ගිවිසුම්ගත පූර්ව කොන්දේසිය මගින් සිද්ධිය විසින් සත්‍ය වශයෙන්ම අහිතකර බලපෑමක් ඇති කළේද යන්න රක්ෂණ කරු විසින් පරීක්ෂාකර බැලීම අවශ්‍ය නොවන නමුත් සිද්ධිය අහිතකර බලපෑමක් ඇති කළ බවට රක්ෂණකරුවෙකු සැහීමකට පත් නොවේ නම් ගෙවීම් නොකර සිටීමට අවසර ලැබේ.
- බී15 අඩුපාඩු හෝ නොනැසී පවතින අවදානම (එනම් තුන්වැනි පාර්ශවය නිකුත් කරන්නා බලාපොරොත්තු වූවාට වඩා කලින් හෝ පසුව ගිවිසුම මිල කිරීමේදී ගිවිසුම අවලංගු කිරීමේ අවදානම) රක්ෂණ අවදානමක් නොවේ. මක් නිසා ද යත් තෙවැනි

පාර්ශවයකට අහිතකර ලෙස බලපාන අවිනිශ්චිත අනාගත සිදුවීමක් මත තෙවන පාර්ශවයකට කරන ගෙවීම අසම්භාව්‍ය නොවේ. එසේම වියදම් අවදානම (එනම් රක්ෂිත සිදුවීමක් සමග සම්බන්ධිත පිරිවැයවලට වඩා ගිවිසුමක් ඉටුකිරීම හා සම්බන්ධිත පරිපාලන පිරිවැයෙහි අනපේක්ෂිත ඉහළ යාමේ අවදානම) රක්ෂණ අවදානමක් නොවේ. මක්නිසාද යත් වියදම්වල බලාපොරොත්තු නොවූ ඉහළ යාම, තෙවන පාර්ශවයකට අහිතකර ලෙස බලනොපායි.

බී16 මේ නිසා නිකුත් කරන්නාට විවෘත වන අනපසුචිත අවදානම නොනැසී පැවතීමේ අවදානම හෝ වියදම් අවදානම එය තුළින් නිකුත් කරන්නාට රක්ෂණ අවදානමක්ද විවෘත නොවේ නම්, රක්ෂණ ගිවිසුමක් නොවේ. කෙසේ වෙතත් එම ගිවිසුම නිකුත් කරන්නා දෙවන ගිවිසුමක් භාවිතය මගින් එම අවදානමේ කොටසක් වෙතත් පාර්ශවයකට මාරු කිරීම මගින් අවදානම අඩුකරයි නම් දෙවන ගිවිසුම එම අනෙකුත් පාර්ශවයට රක්ෂණ අවදානම විවෘත කරයි.

බී17 රක්ෂණකරු ඔප්පු හිමියාගෙන් වෙන්වූ අස්තිත්වයක් පමණක් නම් රක්ෂණකරු ඔප්පු හිමියාගේ සැලකිය යුතු රක්ෂණ අවදානමක් පිළිගැනීමට පුළුවන. අන්‍යෝන්‍ය රක්ෂණ කරුවකු වන විටදී අන්‍යෝන්‍ය රක්ෂණකරු සෑම ඔප්පු හිමියෙකුගේම අවදානම පිළිගනු ලැබීම හෝ එම අවදානම ඒකරාශී කරයි. එම ඒකරාශී අවදානම සාමූහික අයිතිකරුවන් හෝ තත්ත්වයෙන් ඔප්පු හිමියා විසින් දරණු ලැබුවද, අන්‍යෝන්‍ය රක්ෂණකරු තවමත් එම අවදානම පිළිගනු ලැබ තිබේ. එය රක්ෂණ ගිවිසුමක හරයයි.

රක්ෂණ ගිවිසුම් සඳහා උදාහරණ

බී18 රක්ෂණ අවදානම මාරු කිරීම සැලකිය යුතු නම්, පහත දැක්වෙන දෑ රක්ෂණ ගිවිසුම්වලට උදාහරණ වේ :

- (අ) සොරකම්වලට හෝ දේපළ හානි වලට එරෙහි රක්ෂණය;
- (ආ) නිෂ්පාදන වගකීම, වෘත්තීය වගකීම, සිවිල් වගකීම හෝ නීති වියදම්වලට එරෙහි රක්ෂණය;
- (ඇ) ජීවිත රක්ෂණ හෝ ඉදිරි ගෙවූ අවම කාලය සැලසුම් (මරණය නියත වුවද, මරණය සිදුවන දිනය අවිනිශ්චිත වීම හෝ සමහර ආකාරයේ ජීවිත රක්ෂණය සඳහා රක්ෂණයෙන් ආවරණය වන කාලපරිච්ඡේදය තුළදී සිදුවේද යන්න).
- (ඈ) ජීවිත අසම්භාව්‍ය වාර්ෂිකයන් සහ විශ්‍රාම වැටුප් (එනම් අවිනිශ්චිත අනාගත සිදුවීම් සඳහා වන්දි සපයන ගිවිසුම්. වාර්ෂිකකරුවන් සහ විශ්‍රාමිකයන්ගේ පැවැත්ම එසේ නොකරන්නේ නම්, ඔහුගේ හෝ ඇයගේ පැවැත්මට අහිතකර ලෙස බලපෑ හැකි, දෙන ලද ජීවන තත්ත්වයක් නඩත්තු කිරීමේදී, වාර්ෂික කරුවන්ට හෝ විශ්‍රාමිකයින්ට සහාය වීම).
- (ඉ) අබාධ වීම සහ වෛද්‍ය ආවරණය.
- (ඊ) ඇපකාර පොරොන්දු පත්‍ර, විශ්වාසී පොරොන්දු පත්‍ර, කාර්ය සාධන පොරොන්දු පත්‍ර, ලංසු පොරොන්දු පත්‍ර (එනම් අනෙක් පාර්ශවය ගිවිසුම්ගත බැඳීම ඉටු කිරීමට අපොහොසත් වුවහොත්, උදා: ගොඩනැගිල්ලක් ඉදිකිරීම සඳහා වන බැඳීමක්, වන්දි ගෙවනු ලබන ගිවිසුම).
- (උ) ණය සාධන පත්‍රයක මුල් හෝ සංශෝධිත නියමයන් යටතේ කල්පිරුණු විට විශේෂිත ණය ගැතියෙකු ගෙවීමට අපොහොසත් වීම නිසා ගිවිසුම දරන්නාට එය විසින් දරනු ලබන අලාභයක් ප්‍රතිපූර්ණය සඳහා විශේෂිත ගෙවීම් සපයනු ලබනුයේ ණය රක්ෂණයයි. රක්ෂණ ගිවිසුමක්, ණය ව්‍යුත්පන්න පැහැර හැරීමේ ගිවිසුමක්, යම් ආකාරයක ණයවර ලිපියක් හෝ ඇප සහතිකයක් වැනි මෙම ගිවිසුම් සඳහා විවිධ වූ නීතිමය ආකාරයන් තිබිය හැකිය. කෙසේ වෙතත්, මෙම ගිවිසුම් රක්ෂණ ගිවිසුමක නිර්වචනය සපුරාලනු ලැබුවද, ඒවා LKAS 39 දක්වා ඇති සහතික වීමේ ඇප ගිවිසුම්වල නිර්වචනයද සපුරාලනු ලබන අතර, ඒවා LKAS 32 සහ LKAS 39 හි විෂය පථය තුළ වන සහ ඒවා මෙම SLFRS විෂය පථයට අයිති නොවේ. (4(ඇ) ඡේදය බලන්න) කෙසේ වෙතත්, මූල්‍ය සහතික කිරීමේ ගිවිසුම් නිකුත් කරන්නෙකු පැහැදිලි ලෙස පෙර තහවුරු කර තිබෙන එවැනි ගිවිසුමක් රක්ෂණ ගිවිසුමක් ලෙස සලකනු ලබයි නම් සහ රක්ෂණ ගිවිසුම්වලට අදාළ ගිණුම්කරණය භාවිතාකර තිබේ නම්, නිකුත් කරන්නා විසින් LKAS 39 සහ LKAS 32³ හෝ එවැනි මූල්‍ය සහතිකවීමේ ගිවිසුම් සඳහා මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කිරීමට තෝරා ගනී;
- (ඌ) නිෂ්පාදන බලපත්‍ර නිෂ්පාදකයෙකු, නියෝජිතයෙකු හෝ සිල්ලර වෙළෙන්දෙකු විසින් චිකුණු භාණ්ඩ සඳහා වෙන් පාර්ශවයක් විසින් නිකුත් කරන ලද නිෂ්පාදන බලපත්‍ර මෙම SLFRS හි විෂය පථය අයත් වේ. කෙසේ වෙතත්, නිෂ්පාදකයෙකු, නියෝජිතයෙකු හෝ සිල්ලර වෙළෙන්දෙකු විසින් සෘජුව නිකුත් කරන ලද බලපත්‍ර, එම SLFRS යේ විෂය පථයෙන් පරිබාහිර වේ. මක් නිසාද යත් ඒවා LKAS 18 සහ LKAS 37 හි විෂය පථයට අයිති වේ.

³ආස්තිත්වයක් SLFRS 7 ව්‍යවහාර කරන කල්හි, LKAS 32 ට යොමුව, SLFRS 7 ට යොමු කිරීම මගින් ප්‍රතිශ්ඨාපනය කරයි.

- (එ) හිමිකම් රක්ෂණය (එනම් රක්ෂණ ගිවිසුම ලියන අවස්ථාවේදී නිරූපනය නොවූ ඉඩමේ හිමිකමෙහි දෝෂයක් සොයා ගැනීමට එරෙහි රක්ෂණය). මෙම අවස්ථාවේදී, රක්ෂිත සිදුවීම යනු හිමිකමේ දෝෂයක් සොයා ගැනීම වන අතර එහිම ඇති දෝෂය නොවේ;
- (ඒ) සංචාරක සහයෝගය (එනම් සංචාරය කරන අතර තුරදී විදීමට සිදුවූ අලාභ සඳහා ගිවිසුම දරන්නාට මුදලින් හෝ භාණ්ඩවලින් වන්දි ගෙවීම) බි6 සහ බි7 ඡේදයන්හි මෙම වර්ගයේ ගිවිසුම් කිහිපයක් සාකච්ඡා කර ඇත;
- (ඔ) පොරොන්දු පත්‍රය නිකුත් කරන්නාට විශේෂිත සිදුවීමක් අහිතකර ලෙස බලපායි නම්, අඩුකරන ලද ප්‍රාග්ධන, පොළී හෝ දෙවර්ගයම ගෙවීමක් සපයනු ලබන බරපතල විපත්දායක පොරොන්දුපත්‍ර (එම විශේෂිත සිදුවීම සැලකිය යුතු රක්ෂණ අවදානමක් ඇති නොකරන්නේ නම්, උදා: සිදුවීම පොළී අනුපාතයක හෝ විනිමය අනුපාතයේ වෙනස්වීමක් නම්).
- (ඕ) රක්ෂණ හුවමාරු සහ දේශගුණික, භූ විද්‍යාත්මක හෝ ගිවිසුමේ පාර්ශවයකට විශේෂිත වූ අනෙකුත් භෞතික විචල්‍යයන්ගේ වෙනස්කම් මත පදනම් වන ගෙවීමක් අවශ්‍යවන අනෙකුත් ගිවිසුම්;
- (ක) ප්‍රතිරක්ෂණ ගිවිසුම්

බි19 රක්ෂණ ගිවිසුම් නොවන අයිතම සඳහා උදාහරණ පහත දැක්වේ.

- (අ) රක්ෂණ ගිවිසුමක නීතිමය ස්වරූපයක් තිබෙන ආයෝජන ගිවිසුම් වන නමුත් මේවා මගින් රක්ෂණකරුට සැලකිය යුතු රක්ෂණ අවදානමක් පැන නොනගී. උදාහරණ වශයෙන් සැලකිය යුතු මරණීය අවදානමක් රක්ෂණකරු විසින් දරනු නොලබන ජීවිත රක්ෂණ ගිවිසුම් (මෙවැනි ගිවිසුම් රක්ෂණ නොවන මූල්‍ය සාධනපත්‍ර හෝ සේවා ගිවිසුම් බි20 සහ බි21 ඡේද බලන්න).
- (ආ) නීතිමය ස්වරූපයක් තිබෙන ගිවිසුම් නමුත්, රක්ෂණ අලාභවල සෘජු ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ඔප්පු හිමියා විසින් අනාගත ගෙවීම් ගලපත්‍ර ලබන අවලංගු කළ නොහැකි සහ බලාත්මක කළ හැකි යාන්ත්‍රණය හරහා සියලුම සැලකිය යුතු රක්ෂණ අවදානම් ඔප්පු හිමියාට ආපසු යවනු ලබයි. උදාහරණ වශයෙන් ඇතැම් මූල්‍ය ප්‍රතිරක්ෂණ ගිවිසුම් හෝ සමහර සමූහ ගිවිසුම් (එවැනි ගිවිසුම් සාමාන්‍යයෙන් රක්ෂණ නොවන මූල්‍ය සාධන පත්‍ර හෝ සේවා ගිවිසුම් බි20 සහ බි21 ඡේද බලන්න) ;
- (ඇ) ස්වයං රක්ෂණය එනම් රක්ෂණයක් මගින් ආවරණය කළ හැකි ව තිබෙන අවදානමක් රඳවා ගැනීම (වෙනත් පාර්ශවයක් සමග ගිවිසුමක් නොමැති නිසා රක්ෂණ ගිවිසුමක් නැත);
- (ඈ) යම් විශේෂිත අවිනිශ්චිත අනාගත සිදුවීමක් සිදුවේ නම් ගෙවීමක් අවශ්‍ය වන ගිවිසුම් (සුදු ගිවිසුම් වැනි), නමුත් එම සිදුවීම අහිතකර ලෙස ඔප්පු හිමියාට බලපෑ ගෙවීම සඳහා ගිවිසුම්මය පූර්ව කොන්දේසියක් වශයෙන් අවශ්‍ය නොවේ. මරණය හෝ හදිසි අනතුරක් වැනි විශේෂිත සිද්ධියක් මගින් ඇති වූ අලාභ ප්‍රමාණිකව දැක්වීම සඳහා කලින් නිශ්චය කළ ගෙවීමක් විශේෂණය මෙය විසින් වලක්වනු නොලබයි. (බි13 ඡේදය බලන්න);
- (ඉ) විශේෂිතව දක්වා ඇති පොළී අනුපාතයක, මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක මිල, වෙළඳ භාණ්ඩ මිල, විදේශ විනිමය අනුපාත, මිල දර්ශක හෝ තක්සේරුව, ණය අනුපාතයන් හෝ ණය දර්ශක හෝ අනෙකුත් විචල්‍යයන් සම්බන්ධයෙන් යම් පාර්ශවයකට විශේෂිත නොවන විචල්‍යයන් එකක් හෝ කිහිපයක හුදෙක්ම වෙනස්වීම පදනම් කරගෙන, එම පාර්ශවයට ගෙවීම් කිරීමට ඔවුන්ට අවශ්‍ය නිසා, එක් පාර්ශවයකට මූල්‍ය අවදානමක් අනාවරණය කරන නමුත් රක්ෂණ අවදානමක් විවෘත නොකරන ව්‍යුත්පන්නයන් (LKAS 39 බලන්න);
- (ඊ) කල්පිරුණු විට ණය ගැතියෙකුට ගෙවීමට නොහැකිවීම මත ඇතිවන අලාභයක් දරන්නාට ඇති නොවුනත්, ණයවලට අදාළ ඇප (හෝ ණයවර ලිපි, ණය ව්‍යුත්පන්න පැහැර හැරීමේ ගිවිසුම්, හෝ ණය රක්ෂණ ගිවිසුම) මගින් ගෙවීමට අවශ්‍ය වේ. (LKAS 39 බලන්න);
- (උ) ගිවිසුමේ පාර්ශවයකට විශේෂිත නොවූ දේශගුණික, භූ විද්‍යාත්මක හෝ අනෙකුත් භෞතික විචල්‍යයන් මත පදනම් වූ ගෙවීමක් අවශ්‍ය වන ගිවිසුම් (සාමාන්‍යයෙන් කාලගුණ ව්‍යුත්පන්නයන් වශයෙන් විස්තර කරයි);
- (ඌ) දේශගුණික, භූ විද්‍යාත්මක හෝ ගිවිසුමේ පාර්ශවයකට විශේෂිත නොවූ අනෙකුත් භෞතික විචල්‍යයන් පදනම් කරගෙන ණය මුදල, පොළිය හෝ ඒ දෙකම සඳහා අඩු කරන ලද ගෙවීමක් සපයන මහා විපත්ති පොරොන්දු පත්‍ර.

බී 20 බී19 හි විස්තර කරන ලද ගිවිසුම් මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් ඇති කරයි නම් ඒවා LKAS 19 විෂය පථය තුළට අයිතිවේ. අනෙකුත් දෑ අතර, මෙයින් අදහස් වන්නේ ගිවිසුමේ පාර්ශවයන් භාවිතා කරන ඇතැම් විට තැන්පතු ගිණුම්කරණයයි හඳුන්වනු ලබන පහතින් දැක්වෙන ඒවා සම්බන්ධ වේ:

- (අ) එක් පාර්ශවයක් විසින් ලැබුණු ප්‍රතිශ්ඨාව අදායමක් ලෙස හඳුනාගන්නවාට වඩා මූල්‍ය වගකීමක් වශයෙන් හඳුනා ගනී.
- (ආ) අනෙක් පාර්ශවය විසින් ගෙවූ ප්‍රතිශ්ඨාව විශදමක් ලෙස හඳුනාගන්නවාට වඩා වත්කමක් වශයෙන් හඳුනාගනී.

බී21 19 වන ඡේදය හි විස්තර කරන ලද ගිවිසුම්, මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම් ඇති නොකරයි නම්, LKAS 18 ව්‍යවහාර වේ. LKAS 18 යටතේ ගනුදෙනුවේ ප්‍රතිඵලය විශ්වාසදායී ලෙස ඇස්තමේන්තු කළ හැකි නම්, සේවා සැපයීමක් සම්බන්ධ ගනුදෙනුවක ආදායම, ගනුදෙනුව සම්පූර්ණ කිරීමේ අදියරට යොමුව හඳුනාගනී.

සැලකිය යුතු රක්ෂණ අවදානම්

බී22 ගිවිසුමක් සැලකිය යුතු රක්ෂණ අවදානමක් මාරු කරයි නම් පමණක්, රක්ෂණ ගිවිසුමක් වේ. බී8-බී21 ඡේද රක්ෂණ අවදානම සාකච්ඡා කරනු ලබයි. පහත ඡේද රක්ෂණ අවදානමට සැලකිය යුතු වේද යන්න තක්සේරු කිරීම සාකච්ඡා කරනු ලබයි.

බී23 වානිජ යථාතත්ත්වයක් නොමැති අවස්ථාවන් හැර, රක්ෂිත සිදුවීමක් රක්ෂණකරුට සැලකිය යුතු අමතර ප්‍රතිලාභ ඕනෑම තත්ත්වයක් තුළ ගෙවීමට හේතු විය හැකි නම්, පමණක් රක්ෂණ සැලකිය යුතු වේ. (එනම් ගනුදෙනුවේ ආර්ථික භාවය මත පැහැදිලිව දැකිය හැකි බලපෑමක් නොමැත) වාණිජමය යථා තත්ත්වයන් තිබෙන අවස්ථා තුළදී සැලකිය යුතු අමතර ප්‍රතිලාභ ගෙවිය යුතු නම්, රක්ෂිත සිදුවීම කිසිසේත්ම විය නොහැකි වුවත් හෝ අපේක්ෂිත අසම්භාව්‍ය මුදල් ප්‍රවාහවල වර්තමාන අගය ඉතිරි සියලු ගිවිසුම්මය මුදල් ප්‍රවාහවල අපේක්ෂිත (එනම් සම්භාවිතා බර තැබීම) වර්තමාන අගය, ඉතිරි සියලු ගිවිසුම්මය මුදල් ප්‍රවාහවල අපේක්ෂිත වර්තමාන අගයෙන් කුඩා කොටසක් වුවත් පෙර වාක්‍යය තුළ ඇති කොන්දේසි සපුරාලීමට ඉඩ තිබේ.

බී24 23 වන ඡේදයෙහි විස්තර කරන ලද අමතර ප්‍රතිලාභ රක්ෂිත සිදුවීමක් සිදුනොවුවත් ගෙවිය යුතු අගයන් ඉක්මවා යන අගයන් සඳහා යොමු වේ.(වානිජමය යථා තත්ත්වයන් නොමැති අවස්ථාවන් හැර). එම අමතර අගයන් තුළ වන්දි පාලනය කිරීම, සහ වන්දි තක්සේරු පිරිවැය දැකිය හැකි අතර පහත ඒවා බැහැර කරයි:

- (අ) අනාගත සේවාවන් සඳහා ඔප්පු හිමියාට අයකිරීමේ හැකියාව අහිමිවීම, උදාහරණ වශයෙන් ආයෝජන, සම්බන්ධිත ජීවිත රක්ෂණ ගිවිසුමක ඔප්පු හිමියාගේ මරණය යනු, රක්ෂණකරුට තව දුරටත් ආයෝජන කළමනාකරණ සේවාවන් ක්‍රියාත්මක කිරීමට සහ ඒ වෙනුවෙන් ගාස්තුවක් එකතු කර ගැනීමට නොහැකිය. කෙසේ වෙතත් අන්‍යෝන්‍ය අරමුදල් කළමනාකරුවෙක් ගනුදෙනුකරුගේ විය හැකි මරණය සම්බන්ධයෙන් රක්ෂණ අවදානම නොගන්නා පරිදි මෙම රක්ෂණකරු සඳහා වන ආර්ථික අලාභය රක්ෂණ අවදානම නිරූපනය නොකරයි. මේ නිසා අනාගත ආයෝජන කළමනාකරණ ගාස්තුවල හවා විය හැකි අලාභය ගිවිසුම මගින් කොපමණ රක්ෂණ අවදානමක් මාරු කරනවාද යන්න තක්සේරු කිරීමේදී අදාළ නොවේ.

- (ආ) මරණයක් මතවන අයකිරීම් අත්හැරීම, අවලංගු කිරීමක් හෝ පවාරණය කිරීමක් මත කරනු ලබයි. ගිවිසුම එම අයකිරීම්වල පැවැත්ම ඇති කිරීම නිසා, මෙම ගාස්තුවල අත්හැරීම් ඔප්පු හිමියාට පූර්ව පැවති අවදානමක් සඳහා හානිපූර්ණය නොලබයි. එබැවින් ගිවිසුම මගින් කොපමණ රක්ෂණ අවදානමක් මාරු කරන්නේද යන්න තක්සේරු කිරීමේදී ඒවා අදාළ නොවේ.

- (ඇ) කොන්දේසියක් මත ගෙවීම රැඳුණු සිද්ධියක් ගිවිසුම දරන්නාට සැලකිය යුතු අලාභයක් ඇති නොකරයි. උදාහරණ වශයෙන් දරන්නාට එක් මුදල් ඒකකයක ඉතා සුළු ආර්ථික අලාභ ඇති කරමින් වත්කමක් භෞතික හානි සිදුවේ නම්, නිකුත් කරන්නාට මුදල් ඒකක මිලියනයක් ගෙවීමට අවශ්‍ය ගිවිසුමක් සලකා බලන්න. මෙම ගිවිසුමේදී, එක් මුදල් ඒකකයක අහිමිවීමේ සුළු අවදානමක් දරන්නා විසින් රක්ෂණ කරුට මාරු කරයි. එම අවස්ථාවේදීම නිශ්චිත සිද්ධියක් සිදුවුවහොත් නිකුත් කරන්නා විසින් මුදල් ඒකක 999,999ක් ගෙවීමට අවශ්‍යවන රක්ෂණයක් නොමැති අවදානම

ගිවිසුම මගින් ඇති කරනු ලබයි. මක් නිසාද යත්, රක්ෂණකරු දරන්නාගෙන් සැලකිය යුතු රක්ෂණ අවධානමක් පිළි ගනු නොලබන අතර මෙම ගිවිසුම රක්ෂණ ගිවිසුමක් නොවේ.

(ඇ) වියහැකි ප්‍රතිරක්ෂණ අයකර ගැනීම් මේ සඳහා රක්ෂණකරු වෙතම ගිණුම් තබයි.

බ25 මූල්‍ය වාර්තාවල⁴ ප්‍රමාණාත්මක භාවයට යොමු වීමට වඩා රක්ෂණකරු රක්ෂණ අවදානමේ සැලකිය යුතු බව, ගිවිසුමෙන් ගිවිසුමට තක්සේරු කරනු ලබයි. මේ අනුව, සමස්ථ ගිවිසුම් පොත සඳහාම ප්‍රමාණාත්මක අලාභවල අවම සම්භාවිතාවයක් තිබෙන්නේ වුවද රක්ෂණ අවදානම සැලකිය යුතුවීමට ඉඩ තිබේ. මෙම ගිවිසුමෙන් ගිවිසුමට තක්සේරුව, ගිවිසුමක් රක්ෂණ ගිවිසුමක් ලෙස වර්ග කිරීම පහසු කරයි. කෙසේ වෙතත්, සාපේක්ෂව සමජාතිය කුඩා ගිවිසුම් පොතක් සියලු රක්ෂණ අවදානම් හුවමාරු කරන ගිවිසුම්වලට අනුරූප වීමක් වශයෙන් හඳුන්වනු ලබයි. සුළු රක්ෂණ අවදානම් මාරු කරන ව්‍යුත්පන්නයන් නොවන ගිවිසුම් කිහිපයක් හඳුනාගැනීමට රක්ෂණකරුවෙකු එම පොත තුළ සෑම ගිවිසුමක්ම පරීක්ෂාවට ලක් කිරීම අවශ්‍ය නොවේ.

බ26 බ23-බ25 ඡේද වලින් පැන නගින ජීවත්වීම මත ගෙවනවාට වඩා වැඩියෙන්, ගිවිසුමක් මරණ ප්‍රතිලාභ ගෙවයි නම් අමතර මරණ ප්‍රතිලාභය සැලකිය යුතු නොවේ නම්, එම ගිවිසුම රක්ෂණ ගිවිසුමකි. (සමස්ථ ගිවිසුම් පොතට වඩා ගිවිසුමට අනුව විනිශ්චය කරන ලද) බ24 (ආ) ඡේදයෙන් දැක්වෙන පරිදි මෙම අත්හැරීම, ගිවිසුම්කරුට පූර්ව පැවති අවදානමක් සඳහා හානිපූර්ණයක් නොවේ නම්, මරණයකදී අවලංගු කිරීමක් හෝ පවාරණය කිරීමේ ගාස්තු මත අත්හැරීමක් මෙම තක්සේරුව තුළ ඇතුළත් නොවේ. එසේම, ගිවිසුම් දරන්නාගේ ජීවිතයේ ඉතිරි කොටස සඳහා කාලීනව වාරික ගෙවන වාර්ෂික ගිවිසුමක එකතු ජීවිත අසම්භාව්‍ය ගෙවීම් සැලකිය යුතු නොවේ නම් හැරගිය රක්ෂණ ගිවිසුමක් වේ.

බ27 බ23 ඡේදය අමතර ප්‍රතිලාභ සඳහා යොමුවේ. රක්ෂිත සිදුවීම කලින් සිදුවේ නම් සහ ගෙවීම මුදලේ වර්තමාන අගයට ගලපනු නොලබයි නම් මෙම අමතර ප්‍රතිලාභ තුළ කලින් ප්‍රතිලාභ ගෙවීමේ අවශ්‍යතාවය ඇතුළත් කළ හැකිය. ස්ථාවර මුදලක් සඳහා සමස්ථ ජීවිත රක්ෂණය මේ සඳහා උදාහරණයකි. (එනම්, රක්ෂණ ආවරණය සඳහා කල්පිරීමේ දිනයක් නොමැති විට ඔප්පු හිමියා මිය ගිය විටක ස්ථාවර මරණ ප්‍රතිලාභ සපයනු ලබන රක්ෂණය) ගිවිසුම දරන්නා මිය යන බව ස්ථීර වුවද මිය යන දිනය අවිනිශ්චිත වේ. සියලු රක්ෂණ ගිවිසුම් පොත මත සමස්ථ අලාභයක් නැති වුවද, ගිවිසුම්කරු කලින් මියගිය විටක, රක්ෂණකරු එවැනි ගිවිසුම් මත අලාභ විඳිනු ලබයි.

බ28 රක්ෂණ ගිවිසුමක් තැන්පතු සංරචකයකට සහ රක්ෂණ සංරචකයකට තනිව ගන්නේ නම්, රක්ෂණ අවදානමේ මාරුවීම, රක්ෂණ සංරචකයකට යොමුව තක්සේරු කරනු ලබයි. නගින ව්‍යුත්පන්නයන් මගින් මාරු කරන ලද රක්ෂණ අවදානමක දැඩි බව නගින ව්‍යුත්පන්නයට යොමුව තක්සේරු කරනු ලබයි.

රක්ෂණ අවදානම් මට්ටමේ සංවලන

බ29 සමහර ගිවිසුම් පසු අවස්ථාවක රක්ෂණ අවදානම මාරු කළද කිසිම රක්ෂණ අවදානමක් ආරම්භයේදී මාරු නොකරයි. උදාහරණ වශයෙන් නිශ්චිත ආයෝජන ඵලදාවක් සපයනු ලබන සහ ආයෝජනය කල් පිරීම මත ඔප්පු හිමියාට ජීවිත අසම්භාව්‍ය වාර්ෂිකයක්, අළුත් වාර්ෂික කරුවන්ට අයකරන අනුපාත අයකර ප්‍රවර්තන වාර්ෂික අනුපාතයට මිලට ගැනීමේ විකල්පය, ඔප්පු හිමියාට ක්‍රියාත්මක කිරීමට හැකිවීම සලකා බලන්න. විකල්පය යොදාගන්නා තුරු ගිවිසුම මගින් නිකුත් කරන්නාට කිසිදු රක්ෂණ අවදානමක් මාරු නොකරයි. මක් නිසාද යත් රක්ෂණකරුට වාර්ෂිකය නිකුත් කරන අවස්ථාවේ පවත්නා රක්ෂණ අවදානම මත වාර්ෂිකය මිල කිරීමට නිදහස ඇති හෙයිනි. කෙසේ වෙතත් ගිවිසුම වාර්ෂික අනුපාතය නිශ්චය කරන්නේ නම් (හෝ වාර්ෂික අනුපාත නිශ්චය කිරීම සඳහා වූ පදනම්) ගිවිසුම රක්ෂණ අවදානම ආරම්භයේදීම නිකුත් කරන්නාට මාරු කරනු ලබයි.

බ30 රක්ෂණ ගිවිසුමක් වශයෙන් සුදුසුකම් ලබන ගිවිසුමක්, සියලුම අයිතිවාසිකම් සහ වගකීම් අත්හරින තුරු හෝ කල් ඉකුත්වන තුරු රක්ෂණ ගිවිසුමක් වශයෙන් පවතී.

⁴මෙම කාර්යය සඳහා එකවර තනි පක්ෂයක් සමග (හෝ වෙනත් ආකාරයකට නිදහස් ගිවිසුම්) තනි ගිවිසුමක් වෙනුවෙන් ගිවිසුම්වලට ඇතුළත් වෙයි.

2-5අ

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති - SLFRS 5

විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ජංගම නොවන වත්කම් සහ අසන්නතික මෙහෙයුම්

පටුන

පේද

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති - SLFRS 5 විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ජංගම නොවන වත්කම් සහ
අසන්නතික මෙහෙයුම්

අරමුණ

1

විෂය පථය

2-5අ

ජංගම නොවන වත්කම් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩ) විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති හෝ අයිතිකරුවන්ට
බෙදාදීම සඳහා තබාගෙන ඇති ඒවා ලෙස වර්ගීකරණය

6-14

අත්හැර දැමීමට ඇති ජංගම නොවන වත්කම්

13-14

විකිණීම සඳහා තබා ඇති සේ වර්ගීකරණය කළ ජංගම නොවන වත්කම් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩ) මිණුම්කරණය

15-29

ජංගම නොවන වත්කම් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩ) මිණුම්කරණය

15-19

භානිකරණ අලාභ හා ප්‍රතිවර්තය කිරීම් හඳුනාගැනීම

20-25

විකිණීම සඳහා වූ සැලසුමකට වෙනස්කම් කිරීම

26-29

ඉදිරිපත් කිරීම හා හෙළිදරව් කිරීම

30-42

අසන්නතික මෙහෙයුම් ඉදිරිපත් කිරීම

31-36අ

සන්නතික මෙහෙයුම්වලට අදාළ ලාභ හෝ අලාභ

37

විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ලෙස වර්ග කර ඇති ජංගම නොවන වත්කමක්
හෝ අපහරණ කාණ්ඩයක් ඉදිරිපත් කිරීම

38-40

අතිරේක හෙළිදරව් කිරීම්

41-42

අන්තර්කාලීන ප්‍රතිපාදන

43

බලපවත්වන දිනය

44

පරිශීෂ්ට

අ. නිර්වචන පද

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති - SLFRS 5

විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ජංගම නොවන වත්කම් සහ අසන්නතික මෙහෙයුම්

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති - SLFRS 5 විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ජංගම නොවන වත්කම් සහ අසන්නතික මෙහෙයුම් අංක 1 සිට 44 දක්වා වූ ඡේදවල සහ (අ) සහ (ආ) පරිශිෂ්ටවල දැක්වේ. සියළුම ඡේදයන් සමාන අධිකාරිත්වයකින් යුක්ත වේ. **තද කළ අකුරින්** වූ ඡේද මගින් ප්‍රධාන මූලධර්මයන් ප්‍රකාශ කෙරේ. (අ) පරිශිෂ්ටයේ නිර්වචිත පද ප්‍රථම වරට මෙම ප්‍රමිතියේ සඳහන් කරන විට ඇල අකුරින් දැක්වේ. අනෙකුත් පාරිභාෂික පදයන්හි අර්ථ නිරූපණ ශ්‍රී ලංකා ගණකාධිකරණ ප්‍රමිති පාරිභාෂික ශබ්ද මාලාවේ දැක්වේ. SLFRS 5 ප්‍රමිතිය, එම ප්‍රමිතියේ අරමුණ, ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට වූ පූර්විකාව සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම හා ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුව සම්බන්ධ කොට ගෙන අධ්‍යයනය කළ යුතුය. නිශ්චිත මඟපෙන්වීම් නොමැති විට ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරාගැනීමේ හා ව්‍යවහාර කිරීමේ පදනමක් LKAS-8' ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් හා වැරදි' ප්‍රමිතිය මගින් සැපයේ.

අරමුණ

- මෙම SLFRS හි අරමුණ විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති වත්කම් පිළිබඳව ගිණුම්කරණය සහ අසන්නතික මෙහෙයුම් ඉදිරිපත් කිරීම හා හෙළිදරව් කිරීම පිළිබඳ විශේෂිත නියමයන් දැක්වීමයි. විශේෂයෙන්ම මෙම SLFRS මගින් :
  - නියමිත නිර්නායකයන් සපුරාලන වත්කම් විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ඒවා ලෙස වර්ග කළ යුතු අතර, ඒවා ධාරණ අගය සහ සාධාරණ වටිනාකමෙන් විකිණීම සඳහා වූ පිරිවැය අඩු කළ පසු වටිනාකම යන දෙකින් අඩු අගය මත මිණීම් කිරීමටත්, එවැනි වත්කම් මත ක්ෂය කිරීම අත්හිටුවීමට ; සහ
  - නියමිත නිර්නායකයන් සපුරාලන වත්කම් විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ඒවා ලෙස වර්ග කළ යුතු අතර, මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි වෙන්ව ඉදිරිපත් කිරීමටත්, අසන්නතික මෙහෙයුම්වල ප්‍රතිඵල විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ වෙනම දැක්වීමටත් නියම කරයි.

විෂය පථය

- මෙම SLFRS හි වර්ග කිරීමේ හා ඉදිරිපත් කිරීමේ අවශ්‍යතාවන් අස්තිත්වයක හඳුනාගත් සියලුම ජංගම නොවන වත්කම් සහ සියලුම අපහරණ කාණ්ඩවලට අදාළ වේ. මෙම SLFRS හි මිණුම්කරණ අවශ්‍යතා විශේෂයෙන් සඳහන් කර ඇති ප්‍රමිතිය ප්‍රකාර තවදුරටත් මැණීම ක්‍රියාත්මක කරන 5 වන ඡේදයේ ලැයිස්තු ගත කර ඇති වත්කම් හැර අන් සියලුම හඳුනාගත් ජංගම නොවන වත්කම් සහ සියලුම අපහරණ කාණ්ඩ සඳහා (4 ඡේදයේ සඳහන් කර ඇති පරිදි) අදාළ වනු ඇත.
- LKAS 1 - මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම- අනුව ජංගම නොවන වත්කම් ලෙස වර්ගකර ඇති වත්කම්, විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති සේ වර්ගීකරණය කිරීමට අවශ්‍ය කෙරෙන මෙම ප්‍රමිතියේ ප්‍රකාර නිර්නායකයන් තෘප්ත කරන තුරු ජංගම වත්කම් ලෙස නැවත වර්ගීකරණය නොකරනු ඇත. විශේෂයෙන් නැවත විකිණීමේ අදහසින් මිළදී ගනු ලැබූ සාමාන්‍යයෙන් ජංගම නොවන පන්තියක යම් වත්කමක් මෙම ප්‍රමිතියේ ප්‍රකාර නියමිත නිර්නායකයන් සපුරනු නොලබන්නේ නම් ජංගම වත්කම් ලෙස වර්ගීකරණය නොකළ යුතුය.
- ඇතැම් අවස්ථාවල අස්තිත්වයක් විසින් යම් වත්කම් කාණ්ඩයක් එයට සෘජුව සම්බන්ධ වී ඇති වගකීම් ද සහිතව එකවර තනි ගනුදෙනුවකින් විකුණනු ලබයි. එවැනි අපහරණ කාණ්ඩයක් මුදල් ජනන ඒකක කාණ්ඩයක්, තනි මුදල් ජනන ඒකකයක් හෝ මුදල් ජනන ඒකකයක කොටසක් විය හැකිය. ජංගම වත්කම්, ජංගම වගකීම් සහ මෙම ප්‍රමිතියේ මිණුම්කරණ අවශ්‍යතාවලින් 5 වන ඡේදය ප්‍රකාර ඉවත්කර ඇති වත්කම් ඇතුළු අස්තිත්වයේ ඕනෑම වත්කමක් හෝ ඕනෑම වගකීමක් මෙම කාණ්ඩයට ඇතුළත් විය හැකි ය. මෙම SLFRS හි මිණුම් විෂය පථයට ඇතුළත්වන ජංගම නොවන වත්කමක් අපහරණ කාණ්ඩයක කොටසක් වන්නේ නම්, මෙම SLFRS හි මිණුම් අවශ්‍යතාවන් සමස්ථයක් ලෙස මුළු කාණ්ඩයටම අදාළ වේ. එවිට කාණ්ඩය අගය කරනුයේ එහි ධාරණ අගය සහ සාධාරණ වටිනාකමින් විකුණුම් පිරිවැය අඩුකළ අගය යන දෙකින් අඩු අගයට ය. අපහරණ කාණ්ඩයට ඇතුළත් එකිනෙක වත්කම් හා වගකීම්වල අගය මැනීමේ අවශ්‍යතාවන් 18, 19 සහ 23 වැනි ඡේදවල දක්වා ඇත.
- තනි වත්කම් ලෙස හෝ අපහරණ කාණ්ඩයක කොටසක් ලෙස හෝ ලැයිස්තුගත කර ඇති, SLFRSS වලින් ආවරණය වන පහත සඳහන් වත්කම් සඳහා මෙම SLFRSS* හි මිණුම්කරණ ප්‍රතිපාදන අදාළ නොවේ:

(අ) විලම්බිත බදු වත්කම්: (LKAS 12 - ආදායම් බදු)

* ද්‍රවශීලතාව අනුව ඉදිරිපත් කරන වත්කම් වර්ගීකරණය සඳහා ජංගම නොවන වත්කම් යනු වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයෙන් මාස දොළහකට පසු අයකර ගැනීමට අපේක්ෂිත වටිනාකම් ඇතුළත් වන වත්කම් වේ. එවැනි වත්කම් වර්ගීකරණය කිරීමේ දී 3 වන ඡේදය අදාළ වේ.

† කෙසේ වෙතත්, ප්‍රධාන වශයෙන් අඛණ්ඩව භාවිතයට වඩා වත්කමක් හෝ වත්කම් කාණ්ඩයක් විකිණීමෙන් මුදල් ප්‍රමාණයක් අපේක්ෂා කළ විට වෙනත් වත්කම්වලින් පැනනගින මුදල ප්‍රවාහ කෙරෙහි යැපීම අඩුවන අතර, මුදල් ජනනය කරන ඒකකයේ කොටසක් වන අපහරණ කාණ්ඩය වෙන්වූ මුදල් ජනනය කරන කාණ්ඩයක් බවට පත්වෙයි.

- 18 සහ 19 ඡේදයන් හැර, ව්‍යවහාරවන SLFRSS ප්‍රකාර, ප්‍රශ්නයක් වන වත්කම් ගිණුම් කිරීම අවශ්‍ය වෙයි.

- (ආ) සේවක ප්‍රතිලාභවලින් පැන නගින වත්කම් (LKAS 19 - සේවක ප්‍රතිලාභ)
- (ඇ) LKAS 39 - මූල්‍ය සාධන පත්‍ර- හඳුනාගැනීම හා මිණුම් කිරීම - විෂය පථයට ගැනෙන මූල්‍ය වත්කම්
- (ඈ) LKAS 40 - ආයෝජන දේපළ - ප්‍රමිතියේ දැක්වෙන සාධාරණ වටිනාකම් ආකෘතිය ප්‍රකාර ගිණුම්කරණය කර ඇති ජංගම නොවන වත්කම්
- (ඉ) LKAS 41 - කෘෂිකර්මය- ප්‍රමිතිය ප්‍රකාර සාධාරණ අගයෙන් විකිණීමේ පිරිවැය අඩුකළ පසු අගයට මිණුම්කරණය කරන ජංගම නොවන වත්කම්
- (ඊ) SLFRS 4 - රක්ෂණ ගිවිසුම්- යටතේ වූ ගිවිසුම්ගත අයිතීන්

5අ. විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ලෙස වර්ගීකරණය කළ ජංගම නොවන වත්කම (හෝ අපහරණ කාණ්ඩය) අයිතිකරුවන් ලෙස ඔවුන්ගේ තත්ත්වය මත ක්‍රියාකරන, අයිතිකරුවන්ට බෙදාදීම සඳහා රඳවාගත් ලෙස වර්ගීකරණය කළ ජංගම නොවන වත්කම හෝ (අපහරණ කාණ්ඩය) ටද මෙම SLFRS හි අවශ්‍යතාවන් වන වර්ගීකරණය, ඉදිරිපත් කිරීම සහ මිණුම් කිරීම ව්‍යවහාර වෙයි.

ජංගම නොවන වත්කම් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩය) විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති හෝ අයිතිකරුවන්ට බෙදාදීම සඳහා තබාගෙන ඇති ඒවා ලෙස වර්ගීකරණය

6. අස්තිත්වයක් විසින් ජංගම නොවන වත්කමක ධාරණ අගය, එය දිගටම එහි භාවිත කිරීම මගින් අයකරගැනීම වෙනුවට, ප්‍රධාන වශයෙන් එය විකිණීම මගින් අයකරගනු ලබන්නේ නම් එම වත්කම විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ජංගම නොවන වත්කමක් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩයක්) ලෙස වර්ග කරනු ඇත.
7. මෙය මෙසේ සිදුවීමට නම් එවැනි වත්කම් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩය) විකිණීමේදී නිතර සිදු වන සහ ව්‍යවහාර වන කොන්දේසිවලට පමණක් යටත්ව දැනට පවතින තත්ත්වයන් යටතේ වහාම විකිණීම සඳහා වත්කම (හෝ අපහරණ කාණ්ඩය) සූදානම්ව තිබීමත්, වත්කම විකිණීම ඉහළ භව්‍යතාවයකින් යුතු වීමත් අවශ්‍ය වේ.
8. විකිණීම ඉහළ භව්‍යතාවයකින් යුතුවීමට නම් උචිත මට්ටමක කළමනාකාරිත්වය විසින් වත්කම් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩය) විකිණීම සඳහා වූ සැලසුමකට බැඳී සිටිය යුතු අතර, ගැණුම්කරුවෙකු සොයාගැනීමට සහ සැලැස්ම සම්පූර්ණ කිරීමට ක්‍රියාකාරී වැඩ පිළිවෙලක් ආරම්භ කර තිබිය යුතුය. තවද, වත්කමේ සාධාරණ අගය අනුව සාධාරණ මිලකට වත්කම හෝ (අපහරණ කාණ්ඩය) විකිණීම සඳහා ක්‍රියාකාරීව අලෙවි කටයුතු සිදුකළ යුතුය. 9 වන ඡේදයේ අවසර දී ඇති ආකාරයට හැර වර්ගීකරණය කර වර්ෂයක් ඇතුළත නිමකළ විකිණීමක් ලෙස සුදුසුකම් ලැබීමට අපේක්ෂා කරන්නක් විය යුතුය. සැලැස්ම සම්පූර්ණ කිරීමට අවශ්‍ය ක්‍රියාකාරකම් මගින් සැලැස්මෙහි සැලකිය යුතු වෙනස්කම් නොකරන බවට හෝ සැලැස්ම අවලංගු නොකරන බවට හැඟවීම් පෙන්නුම් කළ යුතුය. විකිණීම ඉහළ භව්‍යතාවයකින් යුතුදැයි තක්සේරු කිරීමේ දී, එම තක්සේරුවේ අංගයක් ලෙස කොටස් හිමියන්ගේ අනුමැතිය(නීතිමය අවශ්‍යතාවක් වන කල්හි) ලබාගැනීමේ සම්භාවිතාව ද සැලකිල්ලට ගත යුතු ය.
- 8අ. පූර්වයෙහි පරිපාලිතයක් වුවද, විකිණීමෙන් පසු එහි පාලනය නොවන අයිතිය අස්තිත්වය විසින් රඳවාගෙන තිබේ නම් ඒ බව නොසලකා, 6-8 ඡේදවල දැක්වෙන නිර්නායකයන් සපුරාලන විටෙක, යම් අස්තිත්වයක් විකුණුම් සැලසුමකට අනුගත වීමේ දී පරිපාලිතයක පාලනය අභිමතවීමකට හේතු වන්නේ නම්, එම පරිපාලිතයේ සියලුම වත්කම් හා වගකීම් විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති දෑ ලෙස වර්ගීකරණය කළ යුතුය.
9. සමහර සිදුවීම් හෝ තත්ත්වයන් හේතුකොට ගෙන විකිණීම සම්පූර්ණ කිරීමේ කාලය වර්ෂයක් ඉන්මවා යා හැකිය. ප්‍රමාදයට හේතුවූයේ අස්තිත්වයේ පාලනයෙන් පරිබාහිර සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් නම් සහ අස්තිත්වය වත්කම (හෝ අපහරණ කාණ්ඩය) විකිණීම සඳහා වූ එහි සැලසුමට තවදුරටත් බැඳී සිටින බවට ප්‍රමාණවත් සාක්ෂි තිබේ නම් විකිණීම සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා අවශ්‍ය කාල පරිච්ඡේදය දීර්ඝ කිරීම හේතුවෙන්, වත්කමක් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩයක්) විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ඒවා ලෙස වර්ග කිරීම වළක්වන්නේ නැත. (ආ) පරිශීෂ්ටයේ නිර්නායකයන් සපුරා ලූ විට තත්ත්වය මෙය යි.
10. LKAS 16- දේපළ පිරිසින හා උපකරණ- ප්‍රකාර හුවමාරුවේ වාණිජ හරයක් ඇත්නම්, ජංගම නොවන වත්කම් වෙනත් ජංගම නොවන වත්කම් සමඟ හුවමාරු කර ගැනීමක් විකුණුම් ගණුදෙනුවලට ඇතුළත් වේ.
11. අස්තිත්වයක් විසින් හුදෙක්ම පසුකාලීනව විකිණීමේ අදහසින්, ජංගම නොවන වත්කමක් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩයක්) මිලදී ගත්විට එම ජංගම නොවන වත්කම (හෝ අපහරණ කාණ්ඩය) අත්පත් කර ගත් දිනයේ විකිණීම සඳහා තබා ඇති ලෙස වර්ගීකරණය කළ යුත්තේ, 8 වන ඡේදයේ සඳහන් එක් වර්ෂයක අවශ්‍යතාව සපුරාලන්නේ නම් (9 වන ඡේදයේ අවසර දී ඇති අයුරු හැර) සහ අත්පත් කරගත් දිනයේ 7 වන සහ 8 වන ඡේදවල වූ වෙනත් යම්කිසි නිර්නායකයන් සපුරා නොතිබුණ ද,

අත්පත් කර ගැනීමෙන් පසු කෙටි කාලයක් තුළ (සාමාන්‍යයෙන් මාස තුනක් ඇතුළත) ඒවා සපුරාලන බවට ඉතා ඉහළ භව්‍යතාවක් ඇත්නම් පමණි.

12. 7 වන සහ 8 වන ඡේදවල සඳහන් නිර්නායකයන්, වාර්තා කරන කාල පරිච්ඡේදයෙන් පසුව සපුරනු ලැබුවේ නම්, අස්තිත්වයක් විසින් මූල්‍ය ප්‍රකාශන නිකුත් කිරීමේ දී ඒවා විකිණීම සඳහා තබා ඇති ජංගම නොවන වත්කමක් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩයක්) සේ වර්ගීකරණය නොකළ යුතු ය. කෙසේ වුව ද එම නිර්නායකයන් වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයෙන් පසු එහෙත් මූල්‍ය ප්‍රකාශන නිකුත් කිරීම සඳහා අනුමැතිය දීමට පෙර සපුරාගනු ලැබූ විටක අස්තිත්වය විසින් 41 (අ), (ආ) සහ (ඇ) ඡේදවල සඳහන් කර ඇති තොරතුරු සටහන් මගින් හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

- 12අ. හිමිකරුවන් වෙත වත්කම් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩයන්) බෙදාහැරීමට අස්තිත්වය බැඳී සිටින විටෙක යම් ජංගම නොවන වත්කමක් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩයක්), හිමිකරුවන්ට බෙදාහැරීම සඳහා තබාගෙන ඇති වත්කම් ලෙස වර්ගීකරණය කෙරේ. මෙසේ වීමට නම්, එම වත්කම් වර්තමාන තත්ත්වයෙන්ම වහාම බෙදා හැරීමට හැකිවිය යුතු අතර, බෙදා හැරීමට ඇති භව්‍යතාව ඉතා ඉහළ මට්ටමක විය යුතුය. බෙදාහැරීමට ඇති ඉඩකඩ ඉහළ භව්‍යතාවකින් යුතු වීමට නම්, බෙදාහැරීම සම්පූර්ණ කිරීමේ කටයුතු ආරම්භ කර තිබිය යුතු අතරම, වර්ගීකරණ දිනයේ සිට වර්ෂයක් තුළ එම කටයුතු අවසන් කිරීමේ අපේක්ෂාවක් තිබිය යුතුය. බෙදාහැරීම සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා අවශ්‍ය කරන ක්‍රියාමාර්ගය වන්නේ, බෙදාහැරීමේ ක්‍රියාවලියේ බරපතල වෙනස්කම් කිරීමට හෝ බෙදාහැරීමේ ක්‍රියාවලිය ඉවත් කර ගැනීමට හෝ ඉඩකඩ නොමැති බව පෙන්වීමය. කොටස් හිමියන්ගේ අනුමැතිය (නීතිමය වශයෙන් අවශ්‍ය වන්නේ නම්) ලබා ගැනීමේ භව්‍යතාව, බෙදාහැරීම ඉහළ භව්‍යතාවයකින් යුතු දැයි ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අංගයක් ලෙස සැලකිය යුතු ය.

අත්හැර දැමීමට ඇති ජංගම නොවන වත්කම්

13. අස්තිත්වයක් විසින් අත්හැර දැමීමට තිබෙන ජංගම නොවන වත්කමක් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩයක්) විකිණීමට තබාගෙන ඇති වත්කමක් ලෙස වර්ගීකරණය නොකළ යුතුය. මෙයට හේතුව එහි ධාරණ අගය ප්‍රධාන වශයෙන් අඛණ්ඩව භාවිත කිරීම මගින් අයකරගනු ලැබීමය. කෙසේ වුවද අත්හැර දැමීමට ඇති අපහරණ කාණ්ඩය 32(අ)-(ඇ) හි නිර්නායකයන් සපුරාලන්නේ නම්, 33 සහ 34 ඡේදයන් අනුව එය භාවිත කිරීම නවතා දමනු ලැබූ දිනට, අසන්නතික මෙහෙයුමක් වශයෙන් එහි ප්‍රතිඵල හා මුදල් ප්‍රවාහ ඉදිරිපත් කරනු ඇත. අත්හැර දැමීමට ඇති ජංගම නොවන වත්කම් (හෝ ඉවත් කිරීමේ කාණ්ඩ) වලට, ආර්ථික පීඩනකාලය අවසානය තෙක් පාවිච්චි කිරීමට ඇති ජංගම නොවන වත්කම් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩ) ද, විකිණීමට වඩා අවසන් කිරීමට ඇති ජංගම නොවන වත්කම් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩ) ද ඇතුළත් වේ.

14. අස්තිත්වයක් විසින් තාවකාලික භාවිතයෙන් ඉවත් කර ඇති ජංගම නොවන වත්කමක්, අත්හැර දමන ලද්දක් සේ සළකා ගිණුම් නොතැබිය යුතු ය.

විකිණීම සඳහා තබා ඇති සේ වර්ගීකරණය කළ ජංගම නොවන වත්කම් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩ) මිණුම්කරණය

ජංගම නොවන වත්කම්(හෝ අපහරණ කාණ්ඩ) මිණුම්කරණය

15. අස්තිත්වයක් විසින් විකිණීම සඳහා තබා ඇති සේ වර්ග කරන ලද ජංගම නොවන වත්කමක් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩයක්) එහි ධාරණ අගය හා සාධාරණ වටිනාකමින් විකුණුම් සඳහා වූ පිරිවැය අඩුකළ අගය යන දෙකින් අඩු අගයට මැණිය යුතු ය.

- 15අ අස්තිත්වයක් විසින් හිමිකරුවන්ට බෙදා දීම සඳහා තබා ඇති සේ වර්ග කරන ලද ජංගම නොවන වත්කමක් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩයක්) එහි ධාරණ අගය හා සාධාරණ වටිනාකමින් බෙදාහැරීම සඳහා වූ පිරිවැය අඩුකළ අගය යන දෙකින් අඩු අගයට මැණිය යුතුය.*

16. අළුතින් අත්පත් කරගත් ජංගම නොවන වත්කමක් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩයක්) විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති සේ වර්ගීකරණය කිරීමට අවශ්‍ය නිර්නායකයන් සපුරන්නේ නම් (11 වන ඡේදය බලන්න) 15 වන ඡේදය ව්‍යවහාර කිරීම නිසා වන ප්‍රතිඵලය වන්නේ, එසේ වර්ගීකරණය නොකරනු ලැබුවේ නම් වත්කම (හෝ අපහරණ කාණ්ඩය) මුල්වරට හඳුනාගැනීමේ දී එහි ධාරණ අගය (උදාහරණයක් ලෙස පිරිවැය) සහ සාධාරණ වටිනාකමින් විකිණීම සඳහා වූ පිරිවැය අඩු කළ අගය දෙකින් අඩු අගයට හඳුනාගැනීම යි. එහෙයින් වත්කමක් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩයක්) ව්‍යාපාර සංයෝජනයක කොටසක් ලෙස අත්පත් කරගනු ලැබුවේ නම් එය සාධාරණ වටිනාකමින් විකිණීම සඳහා පිරිවැය අඩුකළ අගයට මනිනු ලැබේ.

* බෙදාහැරීමේ පිරිවැය වනාහි, බෙදාහැරීමට සෘජුවම ආරෝපනය කළ හැකි, එහෙත් මූල්‍ය පිරිවැය හා ආදායම් බදු වියදම් ඇතුළත් නොවන්නාවූ වර්ධන පිරිවැයවේ.

17. වර්ෂයකට වැඩි කාලයක් ඇවැරෙන්නේ විකිණීම සිදුවන බව අස්තිත්වය විසින් අපේක්ෂා කරන විටෙක, විකිණීම සඳහා වූ පිරිවැය ඒවායේ වර්තමාන අගයට මණිනු ඇත. කාලය ගතවීම හේතුවෙන් විකිණීම සඳහා යන පිරිවැයෙහි වර්තමාන අගයේ යම්කිසි වැඩිවීමක් සිදුවුවහොත් එය ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි, මූල්‍යනය කිරීමේ පිරිවැයක් ලෙස ඉදිරිපත් කෙරේ.
18. වත්කම් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩ), විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ඒවා ලෙස මුල්වරට වර්ගීකරණය කිරීමට පූර්වාසන්නයේම වත්කම්වල (හෝ කාණ්ඩයේ තිබෙන සියලුම වත්කම් හා වගකීම්වල) ධාරණ අගයන් අදාළ SLFRSs අනුව මැනිය යුතු ය.
19. අපහරණ කාණ්ඩයක් පසු කලෙක යළි මැනීමේ දී, මෙම SLFRS හි මැනීමේ අවශ්‍යතා විෂය පථය තුළට නොවැටෙන එහෙත් විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ඒවා ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇති අපහරණ කාණ්ඩයක ඇතුළත්ව තිබෙන යම් වත්කම් හෝ වගකීම්වල ධාරණ අගයන් අපහරණ කාණ්ඩයේ සාධාරණ වටිනාකමින් විකිණීම සඳහා වූ පිරිවැය අඩු කොට යළි මැනීමට පෙර අදාළ වන SLFRSs වලට අනුව යළි මැනිය යුතු ය.

හානිකරණ අලාභ හා ප්‍රතිවර්තය කිරීම් හඳුනාගැනීම

20. අස්තිත්වයක් මුල්වරට හෝ පසුකාලීනව වත්කම් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩ) එහි සාධාරණ වටිනාකමින් විකිණීම සඳහා වූ පිරිවැය අඩුකළ අගය දක්වා ලියා හැරීම සඳහා වූ හානිකරණ අලාභයන්, 19 වැනි ඡේදය අනුව මේ වන විට හඳුනාගෙන නොතිබුණු ප්‍රමාණය දක්වා අලුතින් හඳුනාගත යුතුය.
21. අස්තිත්වයක් විසින් වත්කමක සාධාරණ වටිනාකමින් එහි විකිණීම සඳහා වූ පිරිවැය අඩුකළ පසු ලැබෙන අගයෙහි පසුකාලීනව ඇතිවන යම් වැඩිවීම් සඳහා ලාභයක් හඳුනා ගත යුතු නමුත් එය මෙම SLFRS අනුව හෝ කලින් LKAS 36- වත්කම් හානිකරණය - අනුව හඳුනාගනු ලැබූ සමුච්චිත හානිකරණ අලාභය නො ඉක්මවිය යුතු ය.
22. අස්තිත්වයක් විසින් අපහරණ කාණ්ඩයක සාධාරණ වටිනාකමින් විකිණීම සඳහා වූ පිරිවැය අඩුකළ පසු අගයෙහි පසු කාලීනව ඇතිවන යම් වැඩිවීමක් සඳහා වූ ලාභයක් :
  - (අ) 19 ඡේදය අනුව හඳුනාගනු නොලැබූ ප්‍රමාණයට ; එහෙත්
  - (ආ) මෙම SLFRS හි අනුව හෝ කලින් LKAS 36 අනුව, මෙම ප්‍රමිතියේ මිණුම් අවශ්‍යතා විෂය පථයට වැටෙන ජංගම නොවන වත්කම් මත හඳුනාගනු ලැබ ඇති සමුච්චිත හානිකරණ අලාභය නොඉක්මවිය යුතු ය.
23. අපහරණ කාණ්ඩයක් වෙනුවෙන් හඳුනාගන්නා ලද හානිකරණ අලාභ හෝ (පසුකාලීනව ඇතිවන යම් ලාභ) මගින්, මෙම SLFRS හි මැනීමේ විෂය පථයට ගැනෙන කාණ්ඩයට අයත්වන ජංගම නොවන වත්කම්වල ධාරණ අගය අඩුකිරීම (හෝ වැඩිකිරීම) කළයුත්තේ, LKAS 36 හි 104(අ) සහ (ආ) සහ 122 ඡේදවල දැක්වෙන වෙන් කිරීම් අනුපිළිවෙල අනුව ය.
24. ජංගම නොවන වත්කමක් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩයක්) විකුණන දින වනවිට කලින් හඳුනා නොගත් ලාභ හෝ අලාභ, වත්කම පොත්වලින් ඉවත් කිරීමේදී (derecognition) හඳුනාගත යුතු ය. පොත්වලින් ඉවත් කිරීම සඳහා වූ අවශ්‍යතාවන්:
  - (අ) දේපළ පිරිසන හා උපකරණ සඳහා වූ LKAS 16 හි 67 -72 ඡේදවල ; සහ
  - (ආ) අස්පාශ්‍ය වත්කම් සඳහා වූ LKAS 38 -අස්පාශ්‍ය වත්කම්- හි 112-117 ඡේදවල දක්වා ඇත.
25. අස්තිත්වයක් ජංගම නොවන වත්කමක් විකිණීම සඳහා තබා ඇති සේ වර්ගීකරණය කොට පවත්නා අතරතුර දී හෝ විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති සේ වර්ගකර ඇති අපහරණ කාණ්ඩයක කොටසක් ලෙස පවතින අතරතුර දී ක්ෂය (හෝ ක්‍රමක්ෂය) නොකළ යුතු ය. විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ලෙස වර්ගීකරණය කළ අපහරණ කාණ්ඩයකට අදාළ වගකීම් වශයෙන් සැලකිය හැකි පොළී සහ අනෙකුත් වියදම් අඛණ්ඩව හඳුනාගත යුතු ය.

විකිණීම සඳහා වූ සැලසුමකට වෙනස්කම් කිරීම

26. අස්තිත්වයක් විසින් විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති සේ වර්ග කළ වත්කමක් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩයක්), 7 - 9 ඡේදවල සඳහන් නිර්ණායකයන් තවදුරටත් සපුරනු නොලබන්නේ නම්, අස්තිත්වය එම වත්කම (හෝ අපහරණ කාණ්ඩය) විකිණීම සඳහා තබා ඇති සේ වර්ග කිරීම නවතා දැමිය යුතු ය.
27. අස්තිත්වයක් විසින් විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති සේ වර්ග කිරීම නවතා දමන ලද, (හෝ විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති සේ වර්ගීකරණය කළ අපහරණ කාණ්ඩයක ඇතුළත්ව තිබීම නවතා දැමූ) ජංගම නොවන වත්කමක් පහත සඳහන් දෙවිධියෙන් අඩු අගයට මැනිය යුතු ය :-

(අ) වත්කම (හෝ අපහරණ කාණ්ඩය) විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති සේ වර්ගීකරණය නොකර තිබුණේ නම්, එහි ක්ෂය වීම, ක්‍රමක්ෂය හෝ ප්‍රත්‍යාගණනය සඳහා යම් ප්‍රමාණයක් හඳුනාගෙන තිබුණේ නම් ඒ සඳහා ගැලපීම් කරන ලද, විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති සේ වර්ග කිරීමට පෙර වත්කමේ (හෝ අපහරණ කාණ්ඩයේ) ධාරණ අගය, සහ

(ආ) පසුකාලීනව නොවිකිණීමට තීරණය කළ දින එහි අයකරගත හැකි අගය.*

28. අස්තීත්වය විසින් විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ලෙස වර්ග කිරීම නවතා දමන ලද ජංගම නොවන වත්කමකට අවශ්‍ය වන යම් ගැලපීමක් වේ නම් එය 7 - 9 ඡේදවල දැක්වෙන නිර්නායකයන් තවදුරටත් සපුරනු නොලබන තත්ත්වයට පත් වූ කාලපරිච්ඡේදයේ අඛණ්ඩ සන්නික මෙහෙයුම් වලින් ලද ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි** ඇතුළත් කළ යුතුය. අස්තීත්වය එම ගැලපීම 37 වැනි ඡේදයේ ප්‍රකාර හඳුනාගනු ලැබූ යම් ලාභයක් හෝ අලාභයක් ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා යොදාගන්නා විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ ශීර්ෂයේම ඉදිරිපත් කළ යුතු ය.
29. අස්තීත්වයක් විසින් විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇති අපහරණ කාණ්ඩයෙන් තනි වත්කමක් හෝ වගකීමක් ඉවත් කළහොත්, විකිණීම සඳහා ඇති අපහරණ කාණ්ඩයේ ඉතිරි වත්කම් හා වගකීම් තවදුරටත් කාණ්ඩයක් ලෙස මනිනු ලබන්නේ එම කාණ්ඩය 7 -9 දක්වා ඡේදවල වූ නිර්නායකයන් සපුරන්නේ නම් පමණි. එසේ නැතහොත් විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති සේ වර්ග කිරීමට අවශ්‍ය නිර්නායකයන් තනි තනිව සපුරාලනු ලබන කාණ්ඩයේ ඉතිරි ජංගම නොවන වත්කම් වෙත වෙනම ගෙන ඒවායේ ධාරණ අගය සහ ඒදිනට සාධාරණ වටිනාකමින්, විකිණීම සඳහා වැයවන පිරිවැය අඩුකළ අගය යන දෙකින් අඩු අගයට මැණිය යුතු ය. විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති සේ වර්ග කිරීමට අවශ්‍ය නිර්නායකයන් සපුරනු නොලබන ජංගම නොවන වත්කම් කිසිවක් වේ නම් 26 ඡේදය ප්‍රකාර ඒවා තවදුරටත් එසේ වර්ග කිරීම නවතා දැමිය යුතු ය.

ඉදිරිපත් කිරීම හා හෙළිදරව් කිරීම

30. අසන්නික මෙහෙයුම් සහ ජංගම නොවන වත්කම්(හෝ අපහරණ කාණ්ඩ) වලින් වූ මූල්‍යමය බලපෑම අගය කිරීම පහසුවන තොරතුරු අස්තීත්වයක් විසින් මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලකයන්ට ඉදිරිපත් කිරීමත්, හෙළිදරව් කිරීමත් කළ යුතු ය.

අසන්නික මෙහෙයුම් ඉදිරිපත් කිරීම

31. අස්තීත්වයක සංරචකයක්, මෙහෙයුම් කටයුතු අතින් සහ මූල්‍ය වාර්තාකරණ පරමාර්ථ සඳහා අස්තීත්වයේ අනෙකුත් කොටස්වලින් වෙන්ව පැහැදිලිව හඳුනාගත හැකි මෙහෙයුම් වලින් සහ මුදල් ප්‍රවාහයන්ගෙන් සමන්විත වේ. වෙනත් වචනවලින් කිවහොත් අස්තීත්වයක සංරචකයන් පාවිච්චි කිරීම සඳහා තබාගෙන ඇති මුදල් ජනන ඒකකයක් හෝ මුදල් ජනන ඒකක කාණ්ඩයක් වී තිබීමට පුළුවන.
32. අසන්නික මෙහෙයුමක් යනු අස්තීත්වයක ඉවත්කරන ලද හෝ නැතහොත් විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ලෙස වර්ගීකරණය කරන ලද සංරචකයන් වන අතර ඒවා :-
- (අ) වෙන් වශයෙන් වූ ප්‍රමුඛ ව්‍යාපාරික අංශයක් හෝ භූගෝලීය මෙහෙයුම් ප්‍රදේශයක් නියෝජනය කරන්නක් ;
- (ආ) වෙන් වශයෙන් තිබෙන ප්‍රධාන ව්‍යාපාරික අංශයක් හෝ භූගෝලීය මෙහෙයුම් ප්‍රදේශයක් ඉවත් කිරීම සඳහා පිළියෙල කළ තනි සමායෝජිත සැලසුමක කොටසක් ;හෝ
- (ඇ) නැවත විකුණා දැමීමේ පරම අභිලාෂයෙන් අත්පත්කර ගන්නා ලද පරිපාලිතයක් වේ.
33. අස්තීත්වයක් විසින් පහත සඳහන් දෑ හෙළිදරව් කළ යුතු ය :-

(අ) විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශයෙහි මුහුණතෙහි පහත සඳහන් ඒවායේ එකතුව තනි සංඛ්‍යාවක් ලෙස :

(1) අසන්නික මෙහෙයුමේ බද්දට පසු ලාභය හෝ අලාභය; සහ

* ජංගම නොවන වත්කම මුදල් ජනන ඒකකයක කොටසක් වන්නේ නම් එහි අයකරගත හැකි අගය වන්නේ LKAS 36 ප්‍රකාර එම මුදල් ජනන ඒකකය හා සම්බන්ධ හානිකරණ අලාභයක් වේ නම් එය වෙන් කිරීමෙන් පසු ධාරණ අගය වේ.

** වත්කම විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ලෙස වර්ග කිරීමට පෙර LKAS16 හෝ LKAS38 අනුව ප්‍රත්‍යාගණනය කළ දේපළ, පිරිසහ සහ උපකරණ හෝ අස්පාශ්‍ය වත්කමක් නොවන්නේ නම්, එවැනි අවස්ථාවක දී ගැලපීම ප්‍රත්‍යාගණන වැඩිවීමක් හෝ අඩුවීමක් ලෙස සැලකිය යුතු ය.

- (11) අසන්නික මෙහෙයුම සැදී ඇති වත්කම් හෝ අපහරණ කාණ්ඩයක් හෝ කාණ්ඩ විකිණීමෙන් හෝ ඒවායේ සාධාරණ අගයෙන් විකිණීම සඳහා වූ පිරිවැය අඩුකර මැනීමේ දී හඳුනාගත්, බද්දට පසු ලාභ හෝ අලාභ.

(ආ) (අ) හි සඳහන් තනි අගය වෙනුවෙන් පහත දැක්වෙන පරිදි විශ්ලේෂණයක් :

- (1) අසන්නික මෙහෙයුම්වල ආදායම, වියදම සහ බද්දට පෙර ලාභය හෝ අලාභය;
 (11) LKAS 12 - ආදායම් බදු - ප්‍රමිතියේ 81 (h) ඡේදයෙන් නියම කර ඇති පරිදි අදාළ ආදායම් බදු වියදම;
 (111) අසන්නික මෙහෙයුම සැදී ඇති වත්කම් හෝ අපහරණ කාණ්ඩය විකිණීමෙන් හෝ ඒවායේ සාධාරණ අගයෙන් විකිණීම සඳහා වූ පිරිවැය අඩුකර මැනීමේ දී හඳුනාගත් ලාභ හෝ අලාභ; සහ
 (iv) LKAS 12 - ආදායම් බදු - ප්‍රමිතියේ 81 (h) ඡේදයෙන් නියම කර ඇති පරිදි අදාළ ආදායම් බදු වියදම.

විශ්ලේෂණය, සටහන් වල හෝ විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ මුහුණතෙහි හෝ ඉදිරිපත් කළ හැකිය. එය විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ මුහුණතෙහි ඉදිරිපත් කරන්නේ නම්, එය අසන්නික මෙහෙයුම් වලට අදාළ වන බැව් වෙනම හඳුන්වා දෙන කොටසක, එනම් සන්නික මෙහෙයුම් වලින් වෙන් කොට ඉදිරිපත් කළ යුතුය. අත්පත් කර ගැනීමේ අවස්ථාවේ දී විකිණීම සඳහා තබා ඇති ඒවා ලෙස වර්ගීකරණය කිරීම සඳහා අවශ්‍ය නිර්ණායකයන් සපුරාලනු ලබන අළුතින් අත්පත් කර ගත් පරිපාලිතයන් වන අපහරණ කාණ්ඩ සඳහා මෙම විශ්ලේෂණය අවශ්‍ය නොකෙරේ. (11 වැනි ඡේදය බලන්න)

(ඇ) අසන්නික මෙහෙයුම්වලට සම්බන්ධ, මෙහෙයුම්, ආයෝජන, හා මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම් වලට අදාළ ශුද්ධ මුදල් ප්‍රවාහයන්. මෙම හෙළිදරව් කිරීම් සටහන්වල හෝ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල මුහුණතෙහි ඉදිරිපත් කළ හැකිය. අත්පත් කරගන්නා අවස්ථාවේ විකිණීම සඳහා තබා ඇති ඒවා ලෙස වර්ගීකරණය කිරීම සඳහා අවශ්‍ය නිර්ණායකයන් සපුරාලනු ලබන අළුතින් අත්පත් කරගත් පරිපාලිතයන් වන අපහරණ කාණ්ඩ සඳහා මෙම හෙළිදරව් කිරීම අවශ්‍ය නොකෙරේ. (11 වැනි ඡේදය බලන්න)

(ඈ) පරිපාලකයේ හිමිකරුවන්ට ආරෝපනය කළ හැකි සන්නික මෙහෙයුම්වලින් සහ අසන්නික මෙහෙයුම්වලින් ලැබෙන අදායම් ප්‍රමාණය. මෙම හෙළිදරව් කිරීම් සටහන් මගින් හෝ විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයෙහි හෝ ඉදිරිපත් කළ හැකිය.

33අ. යම් අස්තීත්වයක් විසින් LKAS 1 හි 81 වැනි ඡේදයේ විස්තර කර ඇති පරිදි ලාභ හෝ අලාභ සංරචකයන් වෙන්ව ඉදිරිපත් කරන ආදායම් ප්‍රකාශනයක ඉදිරිපත් කරන්නේ නම් , එම වෙන්වූ ප්‍රකාශනයෙහි අසන්නික මෙහෙයුම්වලට අදාළ බව හැඳින්වෙන කොටසක්, ඉදිරිපත් කරනු ඇත.

34. අස්තීත්වයක් ඉදිරිපත්කරන ඕනෑම කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා වාර්තාකරන කාල පරිච්ඡේදයක අවසාන දින වන විට සියළුම අසන්නික මෙහෙයුම්වලට අදාළ හෙළිදරව් කිරීම් ඇතුළත් වන පරිදි 33 වැනි ඡේදයේ දක්වා ඇති හෙළිදරව් කිරීම් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඉකුත් කාල පරිච්ඡේදය සඳහා නැවත ඉදිරිපත් කළ යුතු ය.

35. ඉකුත් කාල පරිච්ඡේදයක දී අපහරණය කරන ලද අසන්නික මෙහෙයුමකට සෘජුව සම්බන්ධිත, කලින් ඉදිරිපත් කරන ලද අසන්නික මෙහෙයුමක අගයන්ට ප්‍රවර්තන කාල පරිච්ඡේදය තුළ කරන ගැලපීම් අසන්නික මෙහෙයුම්වල වෙනම වර්ගීකරණය කළ යුතුය. එවැනි ගැලපීම්වල ස්වභාවය හා වටිනාකම් හෙළිදරව් කළ යුතු ය. මෙම ගැලපීම් පැන නගින අවස්ථාවන් අතර පහත සඳහන් ඒවා ද ඇතුළත් වේ :-

(අ) ගැනුම් මිලට කරනු ලබන ගැලපීම් සහ ගැණුම්කරු සමග වූ වන්දි පූරණය කිරීමේ ගැටළු වැනි අපහරණ ගනුදෙනුවේ කොන්දේසි වලින් පැන නගින අවිනිශ්චිතතාවන් ගැන විසඳුමකට පැමිණීම;

(ආ) විකුණුම්කරු විසින් තමා වෙත රැඳී පවතින පාරිසරික සහ නිෂ්පාදිත ප්‍රතිඥාභාර බැඳීම් වැනි, අපහරණයට පෙර සංරචකයේ මෙහෙයුම්වලට සෘජු ලෙස සම්බන්ධ හා එයින් පැනනගින අවිනිශ්චිතතාවන් පිළිබඳ විසඳුමකට පැමිණීම;

(ඇ) අපහරණ ගණුදෙනුවට සෘජුව සම්බන්ධිතව තිබෙන්නාවූ සේවක ප්‍රතිලාභ සැලසුම් බැඳියාවන් නිරවුල් කිරීම.

36. අස්තීත්වයක් විසින් එහි යම් සංරචකයක් විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති සේ වර්ග කිරීම අවසන් කරන්නේ නම්, 33 - 35 ඡේද අනුව අසන්නික මෙහෙයුම්වල ඉදිරිපත් කරන ලද සංරචකයේ මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵල නැවත වර්ගීකරණය කර, ඉදිරිපත් කර ඇති සියලුම කාලපරිච්ඡේදවල සන්නික මෙහෙයුම්වලින් ලද ආදායමට ඇතුළත් කළ යුතු ය. කලින් කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වූ අගයන් නැවත ඉදිරිපත් කරන ලද ඒවා ලෙස විස්තර කළ යුතු ය.

- 36අ. පරිපාලිතයක පාලනය අභිමිච්ඡා සහිත විකුණුම් සැලසුමකට බැඳී සිටින අස්තිත්වයක් විසින්, 32 ඡේදය ප්‍රකාර අසන්නතික මෙහෙයුම්වලට අදාළ නිර්වචනයන් සපුරාලන එම පරිපාලිතය අපහරණ කාණ්ඩයකට අයත් නම්, 33- 36 ඡේද මගින් අවශ්‍ය කෙරෙන හෙළිදරව් කිරීම් කළ යුතුය.

සන්නතික මෙහෙයුම්වලට අදාළ ලාභ හෝ අලාභ

37. අසන්නතික ලෙස නිර්වචනය කිරීම සඳහා වන අවශ්‍යතා තෘප්ත නොකරනු ලබන විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති සේ වර්ග කර ඇති ජංගම නොවන වත්කමක් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩයක්) යළි මැණීමේ දී ඇතිවන යම් ලාභයක් හෝ අලාභයක් වේ නම් එය සන්නතික මෙහෙයුම්වලින් ලැබෙන ලාභයට හෝ අලාභයට ඇතුළත් කෙරේ.
විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ලෙස වර්ග කර ඇති ජංගම නොවන වත්කමක් හෝ අපහරණ කාණ්ඩයක් ඉදිරිපත් කිරීම
38. අස්තිත්වයක් විසින් විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ලෙස වර්ග කරන ලද ජංගම නොවන වත්කමක් හෝ විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති සේ වර්ගීකරණය කරන ලද අපහරණ කාණ්ඩයක වත්කමක් මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ අනෙකුත් වත්කම්වලින් වෙන්කර ඉදිරිපත් කළ යුතුය. විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති සේ වර්ගීකරණය කරන ලද අපහරණ කාණ්ඩයක වගකීම් මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ වෙනත් වගකීම් වලින් වෙන්කර ඉදිරිපත් කළ යුතු ය. එම වත්කම් හා බැරකම් හිලවිකර තනි සංඛ්‍යාවක් ලෙස ඉදිරිපත් නොකළ යුතුය. විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති සේ වර්ගීකරණය කර ඇති ප්‍රධාන වත්කම් හා බැරකම් පත්තින් 39 වැනි ඡේදයේ අවසර දී ඇති පරිදි හැරුණු විට, මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ මුහුණත හෝ සටහන් වල වෙන්ව හෙළිදරව් කළ යුතු ය. අස්තිත්වයක් විසින් විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති සේ වර්ගීකරණය කර ඇති ජංගම නොවන වත්කමකට (හෝ අපහරණ කාණ්ඩයකට) අදාළව විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයෙහි හඳුනාගන්නා ලද යම් සමුච්චිත අදායමක් හෝ වියදමක් වේ නම්, එය වෙන්ව ඉදිරිපත් කළ යුතු ය.
39. අපහරණ කාණ්ඩය, අළුතින් අත්පත් කරගත් පරිපාලිතයක් නම්, අත්පත් කරගැනීමේ දී එය විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති සේ වර්ග කිරීමට අවශ්‍ය නිර්ණායකයන් සපුරනු ලබන්නේ නම් (11 වැනි ඡේදය බලන්න) ප්‍රධාන වත්කම් හා වගකීම් පත්ති හෙළිදරව් කිරීම අවශ්‍ය නොවේ.
40. අස්තිත්වයක් විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇති ජංගම නොවන වත්කම් සඳහා හෝ අපහරණ කාණ්ඩවල වත්කම් හා වගකීම් සඳහා ඉකුත් කාලපරිච්ඡේද සඳහා වූ මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනවල ඉදිරිපත් කර ඇති අගයන් ඉතා මෑත කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ඉදිරිපත් කර ඇති මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ වූ වර්ගීකරණය පිළිබිඹු කෙරෙන පරිදි නැවත වර්ගීකරණය හෝ නැවත ඉදිරිපත් කිරීම නොකළ යුතු ය.

අතිරේක හෙළිදරව් කිරීම්

41. අස්තිත්වයක් විසින් ජංගම නොවන වත්කමක් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩයක්) විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ඒවා ලෙස වර්ගීකරණය කළ හෝ විකුණූ කාලපරිච්ඡේදයේ ගිණුම් සටහන්වල පහත සඳහන් තොරතුරු අනාවරණය කළ යුතුය:
- (අ) ජංගම නොවන වත්කම (හෝ අපහරණ කාණ්ඩය) පිළිබඳ විස්තරයක් ;
  - (ආ) විකිණීම හෝ අපේක්ෂිත ඉවත් කිරීමට තුඩුදුන් සිද්ධි හා අවස්ථානුකූල තත්ත්වයන් සහ අපහරණය කිරීමට අපේක්ෂිත ආකාරය සහ කාල නිර්ණයන්;
  - (ඇ) 20-22 ඡේද අනුව හඳුනාගත් ලාභය හෝ අලාභය විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයෙහි මුහුණතෙහි වෙනම ඉදිරිපත් කර නැත්නම් එම ලාභය හෝ අලාභය අඩංගුවන විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයෙහි ශීර්ෂ පාඨය;
  - (ඈ) අදාළ වන්නේ නම් SLFRS 8 - බණ්ඩ වාර්තාකරණය- අනුව ජංගම නොවන වත්කම (හෝ අපහරණ කාණ්ඩය) ඉදිරිපත්කර ඇති බණ්ඩය
42. 26 වන ඡේදය හෝ 29 වන ඡේදය යන දෙකින් එකක් අදාළවන කල්හි අස්තිත්වයක් විසින් ජංගම නොවන වත්කම (හෝ අපහරණ කාණ්ඩය) විකිණීම සඳහා වූ සැලැස්ම වෙනස් කිරීමේ තීරණය ගනු ලැබූ කාල පරිච්ඡේදයේ ගිණුම්වල එම තීරණයට බල පෑ සිද්ධීන්, තත්ත්වයන් පිළිබඳ විස්තරයක් සහ අදාළ කාලපරිච්ඡේදය සඳහා සහ ඉදිරිපත් කරන වෙනයම් ඉකුත් කාලපරිච්ඡේදයක මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵල කෙරෙහි එම තීරණයේ බලපෑම හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

අන්තර්කාලීන ප්‍රතිපාදන

43. මෙම SLFRS බලපවත්වන දිනයෙන් පසු විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති සේ වර්ග කිරීමට අවශ්‍ය නිර්ණායකයන් සපුරන ජංගම නොවන වත්කම් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩ) සහ අසන්නතික ලෙස වර්ග කිරීම සඳහා අවශ්‍ය සුදුසුකම් සපුරන

මෙහෙයුම් සඳහා මෙම SLFRS ව්‍යවහාර කළ යුතු ය. අස්තිත්වයක් මෙම ශ්‍රී ලං මු වා ප්‍ර බලපවත්වන දිනට කලින් ඕනෑම දිනකට පසුව, විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති සේ වර්ග කිරීම සඳහා අවශ්‍ය නිර්ණායකයන් සපුරන සියළුම ජංගම නොවන වත්කම් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩ) වලට සහ අසන්නතික ලෙස වර්ගීකරණය කිරීම සඳහා අවශ්‍ය නිර්ණායකයන් සපුරාලන මෙහෙයුම්වලට මෙම SLFRS හි දැක්වෙන අවශ්‍යතාවන් ව්‍යවහාර කළ හැකිය. එසේ කිරීමට නම් එම නිර්ණායකයන් මුල් වරට සපුරාලූ අවස්ථාවේ මෙම SLFRS ව්‍යවහාර කිරීම සඳහා අවශ්‍ය ඇගයීම් සහ වෙනත් තොරතුරු ලබාගෙන තිබිය යුතුය.

බලපවත්වන දිනය

44. අස්තිත්වයක් විසින් මෙම SLFRS 2012 ජනවාරි 1 වැනි දින හෝ ඊට පසු ආරම්භ වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා භාවිත කළ යුතු ය. කලින් භාවිත කිරීම උනන්දු කෙරේ. යම් අස්තිත්වයක් විසින් 2012 ජනවාරි 1 වන දිනට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේද සඳහා මෙම SLFRS භාවිත කරන්නේ නම් එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

44 අ ඉවත් කරන ලදී.

44 ආ ඉවත් කරන ලදී.

44 ඇ ඉවත් කරන ලදී.

44 අූ ඉවත් කරන ලදී.

අ පරිශිෂ්ටය

නිර්වචන පද

මෙම පරිශිෂ්ටය ශ්‍රී ලං මු වා ප්‍රමිතයේ සංකලිත කොටසකි.

මුදල් ජනන ඒකකය : මුදල් ලැබීමේ ප්‍රමාණයන් උත්පාදනය කෙරෙන හඳුනාගත හැකි ඉතා කුඩාම වත්කම් සමූහය වන මෙය අනෙක් වත්කම් හෝ වත්කම් සමූහවලින් ලැබෙන මුදල් ප්‍රවාහ වලින් බොහෝ සේ ස්වාධීන වූ එකකි.

අස්තිත්වයක සංරචකය : මෙහෙයුම් කටයුතු අතින් සහ මූල්‍ය වාර්තා කරණ කටයුතු සඳහා, අස්තිත්වයේ ඉතිරි කොටසින් වෙන්ව පැහැදිලිව හඳුනාගත හැකි මෙහෙයුම් සහ මුදල් ප්‍රවාහයන්.

විකිණීමේ පිරිවැය: වත්කමක් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩයක්) අපහරණය කිරීම හා සම්බන්ධ, මූල්‍ය පිරිවැය සහ ආදායම් බදු වියදම හැර, සෘජුවම දැරීමට සිදුවන වර්ධන පිරිවැය.

ජංගම වත්කම: අස්තිත්වයක් විසින් පහත දැක්වෙන අවස්ථාවල දී වත්කමක් ජංගම ලෙස වර්ගීකරණය කළ යුතු ය:

- (අ) අස්තිත්වයේ සාමාන්‍ය මෙහෙයුම් වක්‍රයේ දී උපලබ්ධිවන බවට අපේක්ෂාකරන විට හෝ විකිණීම සඳහා හෝ පරිභෝජනය සඳහා අදහස් කර තිබෙන විට ;
- (ආ) මූලික වශයෙන් වෙළෙඳාම් කිරීමේ පරමාර්ථයෙන් තබාගෙන සිටින විට;
- (ඇ) වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයෙන් මාස දොළහක් ඇතුළත වත්කම උපලබ්ධිවේයැයි අපේක්ෂා කරන විට; හෝ
- (ඈ) අවම වශයෙන් වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයෙන් මාස දොළහක් ගතවන තුරු වගකීමක් නිරවුල් කිරීම සඳහා හුවමාරු කිරීම හෝ පාවිච්චි කිරීම සීමා කර නැත්නම් මුදල් හෝ මුදල්වලට සමාන වත්කම්.

අසන්නතික මෙහෙයුම : අපහරණය කරන ලද හෝ විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ලෙස වර්ගීකරණය කරන ලද අස්තිත්වයේ සංරචකය වන මෙය:

- (අ) ප්‍රධාන විසංයුක්ත ව්‍යාපාර අංශයක් හෝ භූගෝලීය මෙහෙයුම් ප්‍රදේශයක් නියෝජනය කරයි.

- (ආ) වෙන් වශයෙන් වූ ප්‍රධාන ව්‍යාපාරික අංශයක් හෝ භූගෝලීය මෙහෙයුම් ප්‍රදේශයක් අපහරණය සඳහා වූ තනි සමායෝජිත සැලැස්මක කොටසක් වේ. නැතහොත්,
- (ඇ) නැවත විකිණීමේ පරම අදහසින් අත්පත්කර ගන්නා ලද පරිපාලිතයක් වේ.
- අපහරණ කාණ්ඩය :** විකිණීම මගින් හෝ වෙනත් ආකාරයකින් තනි ගනුදෙනුවක දී, කාණ්ඩයක් ලෙස එම වත්කම්වලට සෘජුව සම්බන්ධ වගකීම් ද පැවැරීමක් ගනුදෙනුවේ දී සිදුවන අපහරණය කිරීමට ඇති වත්කම් කාණ්ඩයක්. ලං ගි ප්‍ර 36 - වත්කම් හානිකරණය - ප්‍රමිතයේ 80-87 දක්වා වූ ඡේදවල අවශ්‍ය කෙරෙන පරිදි කීර්තිනාමය වෙන් කරනු ලැබ ඇති කාණ්ඩය මුදල් ජනන ඒකකයක් වන්නේ නම්, ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී අත්පත් කරගනු ලැබූ කීර්තිනාමය අපහරණ කාණ්ඩයට ඇතුළත් වේ.
- සාධාරණ අගය:** දැනුම හා කැමැත්ත ඇති පාර්ශ්වයන් අතර අතේ දුරින් වූ ගනුදෙනුවක දී වත්කමක් හුවමාරු කළ හැකි හෝ වගකීමක් නිරවුල් කළ හැකි අගය වේ.
- නිශ්චිත ගැණුම් එකඟත්වය:** (අ) මිළ සහ ගනුදෙනු වල කාල නිර්ණය ඇතුළුව වැදගත් කොන්දේසි නිශ්චිතවම දැක්වෙන සහ (ආ) ගිවිසුම ක්‍රියාත්මක වන බවට ඉතා ඉහළ හව්‍යතාවක් රැකෙන මට්ටමට ප්‍රබල දණ්ඩන ප්‍රතිපාදන ඇතුළත්වන, සාමාන්‍යයෙන් නෛතිකව බලකළ හැකි, පාර්ශ්වයන් දෙකම බැඳෙන්නා වූ, සම්බන්ධිත නොවූ පාර්ශ්වයන් සමග එළඹෙන ගිවිසුමකි.
- ඉතා ඉහළ හව්‍යතාව :** සාමාන්‍ය හව්‍යතාවට වඩා සිදුවීමට ඇති ඉඩකඩ ඉහළ මට්ටමක පැවැතීම.
- ජංගම නොවන වත්කම්:** ජංගම වත්කමක නිර්වචනය තෘප්ත නොකරන වත්කමකි.
- හව්‍ය :** සිදු නොවනවාට වඩා සිදුවීමට ඇති ඉඩකඩ වැඩි
- නැවත ලබාගත හැකි අගය:** වත්කමක සාධාරණ අගයෙන් විකිණීම සඳහා වූ වැය අඩුකළ පසු අගය හා භාවිත කිරීමේ දී එහි අගය යන දෙකින් වැඩි අගය වේ.
- ප්‍රයෝජ්‍ය අගය :** වත්කමක් අඛණ්ඩව භාවිත කිරීමෙන් අනාගතයේ ලැබෙනු ඇතැයි අපේක්ෂිත අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ වලින් සහ වත්කමේ ප්‍රයෝජනවත් ආයු කාලය අවසානයේ දී එය විකිණීමෙන් ලැබෙන මුදල

ආ පරිශිෂ්ටය

ව්‍යවහාර කිරීමේ අතිරේකය

මෙම පරිශිෂ්ටය SLFRS ප්‍රමිතයේ සංකලිත කොටසකි.

විකිණීම සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා අවශ්‍ය කාලපරිච්ඡේදය දීර්ඝ කිරීම

- ආ1. 9 වැනි ඡේදයේ සඳහන් පරිදි විකිණීම ප්‍රමාදවීමට හේතු වී ඇත්තේ අස්තිත්වයේ පාලනයෙන් බාහිර සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් නම් සහ අස්තිත්වය වත්කම් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩ) විකිණීම සඳහා වූ එහි සැලසුමට තවදුරටත් කැපවී සිටින බවට ප්‍රමාණවත් සාක්ෂි තිබේ නම්, විකිණීම සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා අවශ්‍ය වන කාලපරිච්ඡේදය දීර්ඝ කිරීමක් නිසා, වත්කමක් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩයක්) විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ඒවා ලෙස වර්ග කිරීම වළකාලන්නේ නැත. එම නිසා 8 වන ඡේදයේ සඳහන් එක් වර්ෂයක අවශ්‍යතාව එවැනි සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් පැන නගින පහත සඳහන් අවස්ථාවන්හි දී අදාළ නොවිය යුතු ය:
- (අ) ජංගම නොවන වත්කමක් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩයක්) විකිණීම සඳහා සැලසුමකට බැඳෙන දිනයේ දී වෙනත් අය (ගැණුම්කරු නොව) විසින් වත්කම් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩ) පැවරීම පිළිබඳ කොන්දේසි පැනවීමේ හේතුවෙන් විකිණීම අවසන් කිරීම සඳහා අවශ්‍ය කාලපරිච්ඡේදය ඉක්මවන බැව් අස්තිත්වය විසින් සාධාරණ අන්දමින් අපේක්ෂා කරන්නේ නම්; සහ
- (1) නිශ්චිත ගැනුම් එකඟත්වයකට අස්තිත්වය එළඹෙන තුරු එම කොන්දේසිවලට ප්‍රතිචාර වශයෙන් අවශ්‍ය වන කටයුතු ආරම්භ කිරීමට නොහැකි වන්නේ නම්, සහ
- (11) වර්ෂයක් ඇතුළත නිශ්චිත ගැණුම් එකඟත්වයක් ඇති වීමට ඉතා ඉහළ හව්‍යතාවක් තිබෙන්නේ නම්.

(ආ) නිශ්චිත ගැණුම් එකඟත්වයකට අස්තිත්වය එළඹෙන අතර ගැණුම්කරු හෝ වෙනත් අය විසින් කලින් විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ලෙස වර්ග කර තිබූ ජංගම නොවන වත්කමක් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩයක්) පැවරීම පිළිබඳ අනපේක්ෂිත අන්දමින් කොන්දේසි පැනවීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස විකිණීම සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා අවශ්‍ය කාල පරිච්ඡේදය ඉක්මවීම ; සහ

(1) කොන්දේසිවලට ප්‍රතිචාර දැක්වීම සඳහා අවශ්‍ය කටයුතු අප්‍රමාදව ගෙන තිබීම, සහ

(11) ප්‍රමාදයට හේතු කාරක සුහදායක ලෙස විසඳෙන බව අපේක්ෂා කිරීම

(ඇ) මුල් එක් අවුරුදු කාලපරිච්ඡේදය ඇතුළත දී සිදු නොවෙතැයි ඉහත දී කල්පනා කරන ලද තත්ත්වයන් පැන නගින අතර එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස කලින් විකිණීම සඳහා තබා ඇති ලෙස වර්ග කරන ලද ජංගම නොවන වත්කමක් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩයක්) එම කාලපරිච්ඡේදය අවසානය වන විට විකුණාගත නොහැකි වීම; සහ

(1) මුල් එක් අවුරුදු කාල පරිච්ඡේදය තුළ අස්තිත්වය වෙනස් වූ තත්ත්වයන්ට මුහුණදීම සඳහා අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග ගෙන තිබීම,

(11) වෙනස් වූ තත්ත්වයන් හොඳ අතට හැරුණු විට ජංගම නොවන වත්කම (හෝ අපහරණ කාණ්ඩය) සාධාරණ මිලකට සක්‍රීයව අලෙවි කරගැනීමේ හැකියාව, සහ

(111) 7 හා 8 වන ඡේදවල වූ නිර්නායකයන් තෘප්ත කිරීම.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - SLFRS 6

බණිජ සම්පත් සඳහා ගවේෂණය සහ ඇගයීම

පටුන

ඡේද

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - SLFR S 6 බණිජ සම්පත් සඳහා ගවේෂණය සහ ඇගයීම
අරමුණ

1 - 2

විෂය පථය

3 - 5

ගවේෂණය හා ඇගයීම් වත්කම් හඳුනා ගැනීම

6 - 7

LKAS 8 හි 11 සහ 12 ඡේදවලින් තාවකාලිකව නිදහස් කිරීම

6 - 7

ගවේෂණ හා ඇගයීමේ වත්කම් මැනීම

8 - 14

හඳුනාගැනීමේ දී මැනීම

8

ගවේෂණය හා ඇගයීමේ වත්කම්වල පිරිවැයේ මූලිකාංග

9 - 11

හඳුනාගැනීමෙන් පසු මැනීම

12

ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල වෙනස්වීම්

13 - 14

ඉදිරිපත් කිරීම

15 - 17

ගවේෂණය හා ඇගයීමේ වත්කම් වර්ගීකරණය කිරීම

15 - 16

ගවේෂණය හා ඇගයීමේ වත්කම් යලි වර්ගීකරණය කිරීම

17

	ඡේද
භානිකරණය	18 - 22
හඳුනා ගැනීම සහ මැණීම	18 - 20
ගවේෂණය හා ඇගයීමේ වත්කම් භානිකරණය සඳහා තක්සේරු කිරීම කුමන මට්ටමකදී කළ යුතුදැයි නියම කිරීම	21 - 22
හෙළිදරව් කිරීම	23 - 25
බලපැවැත්වෙන දිනය	26
සංක්‍රාන්තිමය ප්‍රතිපාදන	27
පරිශීෂ්ටය අ	
නිර්වචනය කරන ලද පද	

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - SLFRS 6

බණිජ සම්පත් සඳහා ගවේෂණය සහ ඇගයීම

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - SLFRS 6 බණිජ සම්පත් සඳහා ගවේෂණය සහ ඇගයීම. මෙහි 1 - 27 ඡේද වල සහ අ පරිශීෂ්ටයෙහි දක්වා ඇත. සෑම ඡේදයකටම එක හා සමාන අධිකාරී බලයක් ඇත. **තද කළ** අතුරෙන් දක්වා ඇති ඡේද වලින් ප්‍රධාන මූලධර්ම ප්‍රකාශ කෙරේ. 'අ' පරිශීෂ්ටයේ නිර්වචනය කර ඇති පද මෙම ප්‍රමිතයේ ප්‍රථම වරට සඳහන් කරන විට ඇල අකුරුවලින් දැක්වේ. අනෙක් පද සඳහා වන නිර්වචන ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත සඳහා වන පාරිභාෂික ශබ්ද මාලාවේ දී ඇත. SLFRS 6, එහි අරමුණ ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත වලට වූ පූර්විකාව සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන සකස් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුවද සම්බන්ධ කොටගෙන කියවිය යුතුය. පැහැදිලි මාර්ගෝපදේශ නොමැති අවස්ථා වලදී ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරාගැනීම සඳහාත් ඒවා භාවිතා කිරීම සඳහාත් පදනමක් LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් සහ වැරදි මගින් සැපයේ.

අරමුණ

- මෙම SLFRS හි අරමුණ වන්නේ බණිජ සම්පත් සඳහා ගවේෂණය සහ ඇගයීම පිළිබඳව මූල්‍ය වාර්තාකරණය වියයුතු ආකාරය නියම කිරීමය.
- විශේෂයෙන් මෙම SLFRS යෙන්,
  - (අ) ගවේෂණ සහ ඇගයීම් වියදම් සඳහා දැනට ඇති ගිණුම්කරණ පරිචයන් සීමිතව වැඩිදියුණු කිරීම.
  - (ආ) මෙම SLFRS ප්‍රකාරව ගවේෂණ හා ඇගයීමේ වත්කම් හඳුනාගන්නා අස්තිත්වයන් එවැනි වත්කම් මෙම SLFRS ට අනුකූලව භානිකරණය සඳහා තක්සේරු කිරීම කිසියම් භානිකරණයක් වෙතොත් ඒවා LKAS 36 - වත්කම් භානිකරණය ප්‍රකාර මැනීම.
  - (ඇ) හඳුනාගත් යම් ගවේෂණ සහ ඇගයීමේ වත්කම්වලින් ලැබෙන අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ වල වටිනාකම, කාලය සහ නිශ්චිතතාවය මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලකයන්ට අවබෝධකර ගැනීමට උපකාරීවන හෙළිදරව් කිරීම් හෙළිදරව් කිරීම අවශ්‍ය කෙරේ.

විෂය පථය

- අස්තිත්වයක් එය ගවේෂණ හා ඇගයීම් කිරීමේදී දරන වියදම් සඳහා මෙම SLFRS ව්‍යවහාර කළ යුතුය.

4. බැහැර සම්පත් සඳහා ගවේෂණ සහ ඇගයීම් නිරතවන අස්තීත්වයන්හි වෙනත් කටයුතු පිළිබඳ ගිණුම්කරණය මෙම SLFRS ය මගින් සලකා බැලීමක් සිදු නොකෙරේ.
5. අස්තීත්වයක් දරු පහත සඳහන් වියදම්වලට මෙම SLFRS ය ව්‍යවහාර නොකළ යුතුය.
  - (අ) අස්තීත්වය විසින් නිශ්චිත ප්‍රදේශයක ගවේෂණය කිරීමේ නෛතික අයිතිය ලබාගැනීමට පෙර දරන ලද වියදම් වැනි බැහැර සම්පත් ගවේෂණය හා ඇගයීමට පෙර දරන ලද වියදම්.
  - (ආ) බැහැර සම්පතක් නිස්සාරණය කිරීම තාක්ෂණික ශක්‍ය හා වාණිජ වශයෙන් ස්වශක්ත බව ඔප්පු කළ හැකි බවට පත්වූ පසුව දරන ලද වියදම්.

ගවේෂණ හා ඇගයීම් වත්කම් හඳුනාගැනීම

LKAS 8 හි 11 සහ 12 යන ඡේද වලින් තාවකාලිකව නිදහස් කිරීම

6. අස්තීත්වයක් ගවේෂණ හා ඇගයීම් වත්කම් හඳුනාගැනීමත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් ගොඩනැගීමේදී LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් හා වැරදි 10 වැනි ඡේදය ව්‍යවහාර කළ යුතුය.
7. අයිතමයක් සඳහා ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් ගොඩනැගීමේදී එම අයිතමය සඳහා විශේෂිතව අදාළ කරගත යුතු SLFRS නොමැති විටෙකදී කළමනාකාරිත්වය විසින් LKAS 8 හි 11 සහ 12 යන ඡේදවල නියම කර ඇති අධිකාරිමය අවශ්‍යතා සහ උපදෙස් මූලාශ්‍ර සලකා බැලිය යුතුය. පහත සඳහන් 9 සහ 10 ඡේදවලට යටත්ව මෙම SLFRS ය මගින් අස්තීත්වයක් එහි ගවේෂණ සහ ඇගයීම් වත්කම් හඳුනා ගැනීම හා මැනීම සඳහා වන ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති සඳහා එම ඡේද ව්‍යවහාර කිරීමෙන් නිදහස් කරනු ලැබේ.

ගවේෂණ හා ඇගයීම් වත්කම් මැනීම

හඳුනා ගැනීමේදී මැනීම

8. ගවේෂණ සහ ඇගයීම් වත්කම් පිරිවැයට මැනිය යුතුය.

ගවේෂණ හා ඇගයීම් වත්කම්වල පිරිවැයේ මූලාංග

9. කුමන වර්ගයේ වියදම් ගවේෂණ සහ ඇගයීම් වත්කම් ගණයේ ලා සැලකිය යුතුද යන්න සඳහා වූ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් අස්තීත්වය විසින් නිර්ණය කළ යුතු අතර, එම ප්‍රතිපත්තිය සංගතව ව්‍යවහාර කළ යුතුය. මෙම නිර්ණය කිරීමේදී නිශ්චය කරන ලද බැහැර සම්පතක් සොයාගැනීමේදී දරන වියදම බැහැර සම්පත සොයා ගැනීමට කොතෙක්දුරට සම්බන්ධද යන කරුණ අස්තීත්වයක් විසින් සලකා බැලිය යුතුය. ගවේෂණ සහ ඇගයීම් වත්කම් මුල්වරට මැනීමේදී ඇතුළත් කළ යුතු යයි සැලකෙන වියදම් සඳහා උදාහරණ පහත දැක්වේ. (ලැයිස්තුව සර්ව සම්පූර්ණ නොවේ).
  - (අ) ගවේෂණ සඳහා අයිතින් අත්පත් කරගැනීම සඳහා.
  - (ආ) භූමි, භූවිද්‍යා, භූරසායනික සහ භූ භෞතික අධ්‍යයන
  - (ඇ) ගවේශණාත්මක කැණීම් සඳහා
  - (ඈ) මායිම් ගැසීම සඳහා
  - (ඉ) නියැදි සඳහා සහ
  - (ඊ) බැහැර සම්පතක් නිස්සාරණය කිරීමේදී, තාක්ෂණික ශක්‍යතාවය ඇගයීම, වාණිජ ස්වශක්තතාවය ඇගයීම හා මැනීම සම්බන්ධ ක්‍රියාකාරකම් සඳහා වන වියදම්.
10. බැහැර සම්පත් සංවර්ධනය කිරීමට අදාළ වන වියදම් ගවේෂණ හා ඇගයීම් වත්කම් ලෙස හඳුනා නොගත යුතුය. සංවර්ධනය නිසා පැනනගින වත්කම් ගිණුම්වල සැලකිය යුතු අන්දම පිළිබඳ මගපෙන්වීම ආකෘතිමය රාමුවේ සහ LKAS 38 අස්පාශ්‍ය වත්කම් හි දක්වා ඇත.
11. බැහැර සම්පත් සඳහා ගවේෂණය ඇගයීමට ලක් කිරීම සඳහා අස්තීත්වයක් භාරගැනීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස කිසියම් කාලපරිච්ඡේදයක් තුළදී ඉවත් කිරීම සඳහා හෝ ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම සඳහා දරන ලද බැඳියාවන්, LKAS 37 - ප්‍රතිපාදන අසම්භාව්‍ය වගකීම් සහ අසම්භාව්‍ය වත්කම් ප්‍රකාරව අස්තීත්වය හඳුනා ගත යුතුය.

හඳුනාගැනීමෙන් පසු මැනීම

12. හඳුනාගත් පසු අස්තිත්වය විසින් පිරිවැය ආකෘතිය හෝ ප්‍රත්‍යාගණන ආකෘතිය ගවේෂණ හා ඇගයීමේ වත්කම් සඳහා අදාළ කරගත යුතුය. ප්‍රත්‍යාගණන ආකෘතිය අදාළ කරගන්නේ නම් (LKAS 16 - දේපළ පිරිසත හා උපකරණ හි) වූ ආකෘතිය හෝ LKAS 38 හි ආකෘතිය) එය වත්කම් වර්ගීකරණය සමග සංගත විය යුතුය. (15 වන ඡේදය බලන්න)

ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල වෙනස්වීම්

13. ඉදිරිපත් කරනු ලබන මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල සිදුකරන වෙනස් කිරීම් නිසා ඒවා පරිශීලකයන්ගේ ආර්ථික තීරණ ගැනීමේ අවශ්‍යතා සඳහා වඩාත් අදාළ වන්නේ නම් සහ විශ්වාසදායකත්වය අඩු නොවන්නේ නම් හෝ වඩා විශ්වාසදායී වන්නේ නම් හෝ එම අවශ්‍යතාවලට ඇති අදාළභාවය අඩු නොවන්නේ නම් එවිට ගවේෂණ සහ ඇගයීම් වියදම් පිළිබඳ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති අස්තිත්වයකට වෙනස් කළ හැකිය. මේ සඳහා අස්ථිතිත්වයක් විසින් අදාළත්වය සහ විශ්වාසදායකත්වය LKAS 8 හි නිර්ණායක භාවිතා කරමින් විනිශ්චය කළ යුතුය.
14. ගවේෂණ සහ ඇගයීමේ වියදම් සඳහා වන ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වෙනස් කිරීමට නම් අස්ථිතිත්වයක් විසින් එම වෙනස් කිරීම මගින් එහි මූල්‍ය ප්‍රකාශන LKAS 8 ඇති නිර්ණායකයන් ආසන්න ලෙස සපුරා කරගැනීමට හැකිවනු ඇති බව විදහා පෑ යුතුය. එහෙත් එම වෙනස් කිරීම මගින් එම නිර්ණායකයන් සම්පූර්ණ වශයෙන් ම අනුකූලව මුද්‍රිතවනු ලබන ගැනීමක් අවශ්‍ය නොවේ.

ඉදිරිපත් කිරීම**ගවේෂණ හා ඇගයීම් වත්කම් වර්ගීකරණය**

15. අස්ථිතිත්වයක් ගවේෂණ හා ඇගයීම් වත්කම් එම අත්පත් කරගත් වත්කම්වල ස්වභාවය අනුව ස්පෘශ්‍ය හෝ අස්පෘශ්‍ය වත්කම් ලෙස වර්ගීකරණය කළ යුතු අතර, එම වර්ගීකරණය සංගතව යොදාගත යුතුය.
16. සමහර ගවේෂණ හා ඇගයීම් වත්කම් අස්පෘශ්‍ය ලෙසත් (කැණීම් සඳහා ඇති අයිතිය) තවත් සමහරක් ස්පෘශ්‍ය ලෙසත් (වාහන සහ කැණීම් ආම්පන්න) සලකනු ලැබේ. අස්පෘශ්‍ය වත්කමක් වැඩිදියුණු කිරීමේදී පාරිභෝජනය කරන ස්පෘශ්‍ය වත්කමක කොටස එම අස්පෘශ්‍ය වත්කමේ පිරිවැයේ කොටසක් ලෙස පිළිබිඹු වේ. කෙසේ වෙතත් අස්පෘශ්‍ය වත්කමක් වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා ස්පෘශ්‍ය වත්කමක් යොදා ගැනීම නිසා ස්පෘශ්‍ය වත්කමක් අස්පෘශ්‍ය වත්කමක් බවට පත්වීමක් සිදු නොවේ.

ගවේෂණ සහ ඇගයීම් වත්කම් යළි වර්ගීකරණය

17. ගවේෂණ සහ ඇගයීම් වත්කමක්, බණිජ සම්පත් නිස්සාරණය කරගැනීම පිළිබඳ වූ තාක්ෂණික ශක්‍යතාවය සහ වාණිජ ස්වයංක්‍රීයතාවය ඔප්පු කළ හැකි වන තුරු තවදුරටත් ඒවා එසේ වර්ගීකරණය නොකළ යුතුය. ගවේෂණ හා ඇගයීම් වත්කම් භානිකරණය සඳහා තක්සේරු කළ යුතු අතර, කිසියම් භානිකරණ පාඩුවක් වේ නම් එය යළි වර්ගීකරණය කිරීමට පෙර හඳුනාගත යුතුය.

භානිකරණය**හඳුනා ගැනීම සහ මැනීම**

18. ගවේෂණ සහ ඇගයීම් වත්කම්වල ධාරණ අගය ඒවායේ නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකමට වඩා වැඩි බවට සහ තත්වයන් හැඟෙන විටදී පවතී යයි එම ගවේෂණ සහ ඇගයීම් වත්කම් භානිකරණය සඳහා තක්සේරු කළ යුතුය. එසේ ධාරණ අගය නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකමට වඩා වැඩි බවට හඟවන සිද්ධීන් සහ තත්ත්වයන් ඇතිවිට අස්ථිතිත්වය මෙහි පහත 21 ඡේදයේ සඳහන් අන්දමට හැර, LKAS 36 ප්‍රකාරව යම් භානිකරණ පාඩුවක් වේ නම් එය මැන, ඉදිරිපත් කර හෙළිදරව් කළ යුතුය.
19. භානිකරණය කළ යුතු ගවේෂණ සහ ඇගයීම් වත්කමක් හඳුනා ගැනීමේදී ගවේෂණ හා ඇගයීම් වත්කම් සඳහා වූ පරමාර්ථ පමණක් සඳහා LKAS 36 හි 8 - 17 දක්වා ඡේද අදාළ කරගැනීම වෙනුවට මෙම SLFRS හි 20 ඡේදය අදාළ කරගත යුතුය.

මෙහි 20 වන ඡේදය 'වත්කම්' යන පදය භාවිත කර ඇති අතර එය එක හා සමාන ලෙස වෙනත් ගවේෂණ සහ ඇගයීම් වත්කම්වලට හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකකයකට ද අදාළ විය යුතුය.

20. අස්තිත්වය විසින් ගවේෂණ සහ ඇගයීම් වත්කම් භානිකරණය පරීක්ෂාවක් කළ යුතුය යන්න පහත සඳහන් සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් වලින් ඇගවිය හැකිය. (ලැයිස්තුව සර්ව සම්පූර්ණ නොවේ)

- (අ) අදාළ කාලපරිච්ඡේදය තුළදී නිශ්චිත ප්‍රදේශයක අස්තිත්වයට ගවේෂණ සඳහා ඇති හිමිකමේ කාලසීමාව අවසන් වීම හෝ නුදුරු අනාගතයේ අවසන් වන හෝ අලුත් කිරීමක් අපේක්ෂා නොකරන විටකදී,
- (ආ) නිශ්චිත ප්‍රදේශයේ තවදුරටත් බණිජ සම්පත් සඳහා ගවේෂණය සහ ඇගයීම් සඳහා ප්‍රමාණවත් වියදම් අයවැයගත කර හෝ සැලසුම් කර නැති විටකදී,
- (ඇ) නිශ්චිත ප්‍රදේශයේ බණිජ සම්පත් සඳහා ගවේෂණය සහ ඇගයීමේදී එමගින් වාණිජ වශයෙන් පවත්වා ගෙනයාමේ හැකියාවක් ඇති වන තරමේ බණිජ සම්පත් සොයාගැනීමට නොහැකි වූ විටකදී සහ අස්ථිත්වය විසින් එම නිශ්චිත ප්‍රදේශයේ ක්‍රියාකාරකම් නතර කිරීමට තීරණය කළවිට,
- (ඈ) නිශ්චිත ප්‍රදේශය සංවර්ධනය කිරීමේ කටයුතු තවදුරටත් කරගෙනයා හැකි බවට ප්‍රමාණවත් දත්ත පැවතියත් සාර්ථක ලෙස සංවර්ධනය කිරීම මගින් හෝ විකුණුම් මගින් ගවේෂණ සහ ඇගයීම් වත්කම් වල ධාරණ අගය සම්පූර්ණයෙන් අයකර ගත නොහැකි විටෙක,

ඉහත සඳහන් හෝ ඒ හා සමාන අවස්ථාවන් හිදී අස්තිත්වය විසින් LKAS 36 අනුව භානිකරණ පරීක්ෂණයක් කළ යුතුය. කිසියම් භානිකරණ අලාභයක් වේනම් එය LKAS 36 අනුව වියදමක් ලෙස හඳුනාගත යුතුය.

ගවේෂණ සහ ඇගයීම් වත්කම්වල භානිකරණය සඳහා වන තක්සේරුව කුමන මට්ටමකදී කළ යුතුදැයි නියම කිරීම.

- 21. අස්තිත්වයක් විසින් ගවේෂණ හා ඇගයීම් වත්කම් වල භානිකරණය තක්සේරු කිරීමේ, පරමාර්ථය සඳහා එම වත්කම් මුදල් උත්පාදන ඒකකවලට හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකක කාණ්ඩවලට වෙන්කිරීමේ කාර්යය සඳහා වූ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් නිශ්චය කළ යුතුය. ගවේෂණ සහ ඇගයීම් වත්කම් වෙන්කරනු ලැබූ සෑම මුදල් උත්පාදන, ඒකකයක් හෝ ඒකක කාණ්ඩයක්ම SLFRS 8 - මෙහෙයුම් බණ්ඩ ප්‍රකාරව නිර්ණය කරනු ලබන මෙහෙයුම් බණ්ඩයකට වඩා විශාල නොවිය යුතුය.
- 22. අස්තිත්වය විසින් ගවේශණ හා ඇගයීම් වත්කම්වල භානිකරණය පරීක්ෂා කිරීම සඳහා හඳුනාගත් මට්ටම මුදල් උත්පාදන ඒකක එකක් හෝ ඊට වඩා වැඩි ගණනකින් සමන්විත විය හැකිය.

හෙළිදරව් කිරීම

- 23. අස්තිත්වයක් බණිජ සම්පත් සඳහා ගවේෂණය සහ ඇගයීම් මගින් පැනනගින එහි මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල මගින් හඳුනාගත් අගයන් හඳුන්වාදෙන හා පැහැදිලි කරන තොරතුරු හෙළිදරව් කළ යුතුය.
- 24. 23 ඡේදය සමග අනුකූල වීම සඳහා අස්තිත්වයක් විසින්:
  - (අ) ගවේශණ සහ ඇගයීම් වත්කම් හඳුනාගැනීම ද ඇතුළුව ගවේශණ සහ ඇගයීම් වියදම් සඳහා එය අනුගමනය කරනලද ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති.
  - (ආ) බණිජ සම්පත් සඳහා ගවේශණය සහ ඇගයීම් තුළින් පැනනගින වත්කම්, වගකීම් ආදායම් හා වියදම්වල වටිනාකම් සහ මෙහෙයුම් සහ ආයෝජන මුදල් ප්‍රවාහ හෙළිදරව් කළ යුතුය.
- 25. අස්තිත්වයක් ගවේශණ හා ඇගයීම් වත්කම් වෙනම පන්තියක වත්කම් සේ සලකා ඒවා LKAS 16 හෝ LKAS 38 අවශ්‍යතා පරිදි, වත්කම් වර්ගීකරණය කළ ආකාරයට සංගතව දක්වා හෙළිදරව් කළ යුතුය.

බලපැවැත්වෙන දිනය

- 26. අස්තිත්වයක් මෙම SLFRS 2012 ජනවාරි 1 දින හෝ ඉන්පසුව ආරම්භ වන වාර්ෂික කාල පරිච්ඡේදයන් සඳහා ව්‍යවහාර කළ යුතුය. ඊට පෙර ව්‍යවහාර කිරීම උනන්දු කෙරේ. අස්ථිත්වයක් මෙම SLFRS 2012 ජනවාරි 01 වන දිනට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා ව්‍යවහාර කරන්නේ නම් එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතුය.

සංක්‍රාන්තිමය ප්‍රතිපාදන

27. 2012 ජනවාරි 01 දිනට පෙර ආරම්භවන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේදයන් සඳහා වූ සංසන්දනාත්මක තොරතුරු වලට 18 ඡේදයේ යම්කිසි අවශ්‍යතාවයක් ව්‍යවහාර කිරීම ප්‍රායෝගික නොවන්නේ නම් එම කරුණ අස්ථිත්වය විසින් හෙළිදරව් කළ යුතුය. " ප්‍රායෝගික නොවන" යන පදය LKAS 8 හි පැහැදිලි කර ඇත.

පරිශීෂ්ටය අ

නිර්වචනය කරන ලද පද

මෙම පරිශීෂ්ටය SLFRS හි අත්‍යවශ්‍ය කොටසකි.

ගවේෂණ සහ ඇගයීමේ වත්කම්

අස්තිත්වයේ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය අනුව වත්කම් ලෙස හඳුනාගත් ගවේෂණ සහ ඇගයීම් වියදම්.

ගවේෂණ සහ ඇගයීමේ වියදම්

බැහිරි සම්පතක් නිස්සාරණය පෙන්නුම් කළ හැකි තාක්ෂණික ශක්‍යතාවය සහ වාණිජමය ස්වශක්තතාවයට පෙර අස්තිත්වයක් විසින් බැහිරි සම්පත් ගවේෂණය සඳහා සහ ඇගයීම් සම්බන්ධයෙන් දරණ ලද වියදම්.

බැහිරි සම්පත් සඳහා ගවේෂණය සහ ඇගයීම

අස්තිත්වයක් විසින් යම් නිශ්චිත ප්‍රදේශයක ගවේෂණ සඳහා නෛතික අයිතිය ලබාගැනීමෙන් මෙන්ම බැහිරි සම්පත් නිස්සාරණය සඳහා තාක්ෂණික ශක්‍යතාව සහ වාණිජමය ස්වශක්තතාව නිශ්චය කිරීමෙන් පසු බැහිරිතෙල්, ස්වාභාවික ගෑස් හා ඒ හා සමාන පුනර්වර්ධනය නොවන සම්පත් ඇතුළුව බැහිරි සම්පත් සඳහා ගවේෂණය.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - SLFRS 7

මූල්‍ය සාධන පත්‍ර හෙළිදරව් කිරීම

පටුන	ඡේද
ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - SLFRS 7 මූල්‍ය සාධන පත්‍ර : හෙළිදරව් කිරීම් අරමුණ	1 - 2
විෂය පථය	3 - 5
මූල්‍ය සාධන පත්‍ර පත්ති සහ හෙළිදරව් කිරීමේ මට්ටම	6
මූල්‍ය තත්ත්වය සහ කාර්යසාධනය සඳහා මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල වැදගත්කම	7 - 30
මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය	8 - 19
මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම්වල ප්‍රභේද	8
ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට වූ මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් නැවත වර්ගීකරණය	9 - 11
හඳුනාගැනීම අත්හැරීම	12 - 12අ
අතිරේක ඇප	13
ණය හානි සඳහා දීමනා ගිණුම	14 - 15
බහුවිධ නිශ්චිත ව්‍යුත්පන්නයන් සහිත සංයුක්ත මූල්‍ය සාධන පත්‍ර	16
පැහැර හැරීම් සහ කඩ කිරීම්	17
විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය	18 - 19
විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය	20

	ඡේද
ආදායම, වියදම, ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභ අයිතම	20
වෙනත් හෙළිදරව්කිරීම්	21 - 26
ගිණුම්කරණ මූලධර්ම	21
ඉදිරි රැකුම් සඳහා ගිණුම්කරණය	22 - 24
සාධාරණ අගය	25 - 30
මූල්‍ය සාධන පත්‍රවලින් පැන නගින අවදානම්වල ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය	31 - 42
ගුණාත්මක හෙළිදරව් කිරීම්	33
ප්‍රමාණාත්මක හෙළිදරව් කිරීම්	34 - 42
ණය අවදානම	36 - 38
කල් ඉක්මුණු හෝ හානිකරණයට භාජනය වූ මූල්‍ය වත්කම්	37
ලබාගත් අතිරේක ඇප සහ වෙනත් ණය වැඩිකිරීම්	38
ද්‍රවශීලතා අවදානම	39
වෙළෙඳපොළ අවදානම	40 - 42
සංවේදීතා විශ්ලේෂණය	40
වෙනත් වෙළෙඳපොළ අවදානම් හෙළිදරව් කිරීම	42
බලපැවැත්වෙන දිනය සහ සංක්‍රාන්තිය	43 - 48
පරිශීෂ්ටය	
අ නිර්වචනය කරන ලද පද	
ආ ව්‍යවහාර කිරීමේ මගපෙන්වීම්	

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - SLFRS 7

මූල්‍ය සාධන පත්‍ර : හෙළිදරව් කිරීම්

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - SLFRS 7 මූල්‍ය සාධන පත්‍ර : හෙළිදරව්කිරීම් මෙහි ඡේද 1 - 48 දක්වා සහ අ - ආ පරිශීෂ්ටවල දක්වා ඇත. සියලුම ඡේද එක හා සමාන අධිකාරියකින් යුක්ත වේ. **තද කථ** අකුරෙන් දක්වා ඇති ඡේදවල ප්‍රධාන මූලධර්ම සඳහන් වේ. පරිශීෂ්ට අ හි නිර්වචනය කරන ලද පද මෙම ප්‍රමිතයේ ප්‍රථම වතාවට සඳහන් වනවිට ඒවා ඇල අකුරින් දක්වා ඇත. අනෙක් පද සඳහා වන නිර්වචන ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත සඳහා වන පාරිභාෂික ශබ්ද සංග්‍රහයේ දී ඇත. එහි අරමුණුවල ද නිගමනය සඳහා පදනමක් ලෙස ද ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත හා මූල්‍ය ප්‍රකාශන සකස් කිරීමේ ආකෘතිය රාමුවේ ප්‍රස්තාවනාවේ ද පද සම්බන්ධ සහිතව SLFRS 7 තේරුම් ගත හැකි පරිදි කියවිය යුතු ය. ඉතා පැහැදිලි මගපෙන්වීමක් නොමැති අවස්ථාවල දී ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් වැරදි සඳහා වන LKAS 8, ගිණුම් ප්‍රතිපත්ති තෝරා ගැනීම සහ ව්‍යවහාර කිරීම සඳහා අවශ්‍ය පදනමක් සපයයි.

අරමුණ

01. මෙම SLFRS යේ අරමුණ වනුයේ අස්තීත්වයක් විසින් එහි මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලකයන්ට ඒවා අගය කිරීම පහසුවීම් වස් හෙළිදරව් කිරීම් සැපයීමටය.

(අ) අස්තීත්වයේ මූල්‍ය තත්ත්වය සහ කාර්ය සාධනය සඳහා මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල වැදගත්කම, සහ

(ආ) අස්තීත්වය විසින් වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය තුළදී හෝ වාර්තා කරන දිනට අනාවාස වූ එහි මූල්‍ය සාධන පත්‍රවලින් පැන නගින අවදානම්වල ස්වභාවය සහ අවදානමේ ප්‍රමාණය කොතෙක්දුරට අනාවාස වූයේ ද යන්න සහ එම අවදානම් අස්තීත්වය කළමනාකරණය කරන්නේ කෙසේ ද යන වග.

02. මෙම SLFRS යේ අඩංගු මූලධර්ම, LKAS 32 මූල්‍ය සාධන පත්‍ර, ඉදිරිපත් කිරීම සහ LKAS 39 මූල්‍ය සාධන පත්‍ර : හඳුනාගැනීම සහ මැනීම යන දෑ වල සඳහන් වන මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම් හඳුනාගැනීම, මැනීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ මූලධර්මවලට උණුසුරුකර ඇත.

විෂය පථය

03. මෙම SLFRS ය සියලුම අස්ථිතිවයන් විසින් පහත දෑ හැර සියලුම වර්ගවල මූල්‍ය සාධන පත්‍ර සඳහා ව්‍යවහාර කළ යුතු ය:-
- (අ) ඒකාබද්ධ සහ වෙන්ව මූල්‍ය ප්‍රකාශන සඳහා වන LKAS 27 සහ ආශ්‍රිතයන්ගේ ආයෝජන සඳහා වන LKAS 28 හෝ බද්ධ ව්‍යාපාරවල හිමිකම් සඳහා වන LKAS 31 ප්‍රකාරව ගිණුම් තබා ඇති එම පරිපාලිතයන්ගේ, ආශ්‍රිතයන්ගේ හෝ බද්ධ ව්‍යාපාරයන්හි අයිතීන් ගිණුම් තැබීම. කෙසේ වෙතත් සමහර අවස්ථාවල දී LKAS 27, LKAS 28 හෝ LKAS 31 මගින් පරිපාලිතයක, ආශ්‍රිතයක හෝ බද්ධ ව්‍යාපාරයක හිමිකමක් LKAS 39 යොදා ගනිමින් ගිණුම් තැබීමට අස්ථිතිවයට අවසර දී ඇත. එවැනි අවස්ථාවල දී අස්ථිතිවය විසින් මෙම SLFRS යේ අවශ්‍යතා ව්‍යවහාර කළ යුතු ය. කිසියම් ව්‍යුත්පන්නයක් LKAS 32 හි නිර්වචනය කර ඇති ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයක අවශ්‍යතා සපුරාලන්නේ නම් හැර පරිපාලිතයක ආශ්‍රිතයක, බද්ධ ව්‍යාපාරයක අයිතිය හා බැඳුන සියලුම ව්‍යුත්පන්නයන් සඳහා අස්ථිතිවයන් මෙම SLFRS ය ව්‍යවහාර කළ යුතු ය .
  - (ආ) LKAS 19 සේවක ප්‍රතිලාභ ප්‍රමිතය අදාළ වන සේවක ප්‍රතිලාභ සැලසුම්වලින් පැන නගින සේවකයන්ගේ අයිතීන් සහ බැඳීම්;
  - (ඇ) (ඉවත් කරන ලදී) ;
  - (ඈ) SLFRS 4 රක්ෂණ ගිවිසුම් හි නිර්වචනය කර ඇති රක්ෂණ ගිවිසුම්. කෙසේ වෙතත් LKAS 39 අනුව අස්ථිතිවය වෙනම ගිණුම්ගත කිරීම අවශ්‍යවන විට රක්ෂණ ගිවිසුම්වල අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්න සඳහා මෙම SLFRS අදාළ වේ. එපමණක් නොව මූල්‍ය ඇපකර ගිවිසුම් නිකුත් කරන්නෙකු ගිවිසුම් හඳුනා ගැනීම සහ මැනීම සඳහා LKAS 39 ව්‍යවහාර කරයි නම්, එම නිකුත් කරන්නා මෙම SLFRS ය ව්‍යවහාර කළ යුතු ය. එහෙත් ඒවා හඳුනාගැනීම සහ මැනීම සඳහා නිකුත් කරන්නා SLFRS 4හි ඡේද 4(ඇ) ප්‍රකාරව කරන්නේ නම් එවැනි අවස්ථාවලදී නිකුත් කරන්නා විසින් SLFRS 4 ව්‍යවහාර කළ යුතු ය ;
  - (ඉ) SLFRS 2 කොටස් පදනම් ගෙවීම් අදාළ වන ගෙවීම් ගනුදෙනු යටතේ වූ මූල්‍ය සාධන පත්‍ර, ගිවිසුම් හා බැඳීම් හැර LKAS 39 හි ඡේද 5 - 7 දක්වා විෂය පථය යටතේ ගැනෙන ගිවිසුම් සඳහා මෙම SLFRS ය අදාළ වේ;
  - (ඊ) LKAS 32 හි ඡේද 16අ සහ 16ආ හෝ 16ඇ සහ 16ඈ ප්‍රකාරව ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ලෙස වර්ගීකරණය කළ යුතු සාධන පත්‍ර.
04. මෙම SLFRS ය හඳුනාගත් හෝ හඳුනා නොගත් මූල්‍ය සාධන පත්‍ර සඳහා අදාළ වේ. හඳුනාගත් මූල්‍ය සාධන පත්‍ර LKAS 39 හි විෂය පථය යටතේ ගැනෙන මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම් ඇතුළත් වේ. LKAS 39 විෂය පථයෙන් පරිබාහිර වුව ද මෙම SLFRS යේ විෂය පථය යටතට ගැනෙන සමහර මූල්‍ය සාධන පත්‍ර, හඳුනානොගත් මූල්‍ය සාධන පත්‍රවලට ඇතුළත් වේ. (සමහර ණය සඳහා වන බැඳීම්).
05. මෙම SLFRS ය, LKAS 39 (LKAS 39 ඡේද 5 - 7 බලන්න) විෂය පථයට වැටෙන විකිණීම හෝ මිලදී ගැනීම සඳහා වන මූල්‍ය නොවන අයිතමයක් සඳහා වන ගිවිසුම් සඳහා අදාළ වේ.

මූල්‍ය සාධන පත්‍ර පන්ති සහ හෙළිදරව් කිරීමේ මට්ටම

06. මෙම SLFRS ය අනුව මූල්‍ය සාධන පත්‍ර පන්ති අනුව හෙළි කළ යුතු විට අස්ථිතිවය විසින් මූල්‍ය සාධන පත්‍ර කාණ්ඩ කිරීමේ දී උචිත පන්තියට සහ හෙළිදරව් කළ යුතු තොරතුරුවල ස්වභාවය සහ එම මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල ගති ලක්ෂණ ගණන්ගත යුතු ය. මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ පේළි අයිතම සංසන්දනය කිරීමට අවකාශ ලැබෙන පරිදි අස්ථිතිවය විසින් ප්‍රමාණවත් තොරතුරු සැපයිය යුතු ය.

මූල්‍ය තත්ත්වය සහ මූල්‍ය කාර්යසාධනය සඳහා මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල වැදගත්කම

07. අස්ථිතිවයක් විසින් එහි මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලකයන්ට එහි මූල්‍ය තත්ත්වය සහ මූල්‍ය කාර්යසාධනය කෙරෙහි මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල වැදගත්කම ඇගයීම පහසුවන අන්දමේ තොරතුරු හෙළිදරව් කළ යුතුවේ.

මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය

මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම්වල ප්‍රභේද

08. LKAS 39 හි නිර්වචනය කර ඇති පරිදි පහත සඳහන් සෑම වර්ගයකම ධාරණ අගයන් මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ හෝ සටහන්වල හෙළිදරව් කළ යුතු ය :-

- (අ) (i) මුල්වරට හඳුනා ගැනීම අනුව නම් කරන ලද ඒවා සහ LKAS 39 ප්‍රකාරව වෙළඳාම සඳහා තබාගන්නා ලද ලෙස වර්ග කරන ලද ඒවා
ලෙස වෙන වෙනම පෙන්වමින් ලාභ හෝ අලාභ මගින් මූල්‍ය වත්කම් සාධාරණ අගයට;
- (ආ) පරිණත වීම තෙක් තබාගන්නා ආයෝජන;
- (ඇ) ණය සහ ලැබිය යුතු දෑ;
- (ඈ) විකිණීම සඳහා ඇති මූල්‍ය වත්කම්;
- (ඉ) (i) මුල්වරට හඳුනා ගැනීම අනුව එසේ නම් කරන ලද ඒවා සහ LKAS 39 ප්‍රකාරව වෙළඳාම සඳහා තබාගන්නා ලද ලෙස වර්ග කරන ලද ඒවා
ලෙස සහ වෙන වෙනම පෙන්වමින් ලාභ හෝ අලාභ මගින් මූල්‍ය වගකීම් සාධාරණ අගයට; සහ
- (ii) ක්‍රමක්ෂය කළ පිරිවැයට මනින ලද මූල්‍ය වගකීම්.

ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට වූ මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම්

09. අස්තිත්වය විසින් ණයක් හෝ ලැබිය යුතු මුදලක් ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට නම් කර ඇත්නම් (ණය කාණ්ඩයක් හෝ ලැබිය යුතු දෑ) අස්තිත්වය පහත දෑ හෙළිදරව් කළ යුතු ය :-

- (අ) වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී ණය හෝ ලැබිය යුතු දෑ (ණය කාණ්ඩයක් හෝ ලැබිය යුතු දෑ) පිළිබඳව ණය අවදානම මුහුණ දෙන උපරිමය (ඡේද 36 (අ) බලන්න);
- (ආ) කිසියම් ණය ව්‍යුත්පන්නයක් හෝ සමාන සාධන පත්‍ර මගින් එම උපරිම ණය අවදානමට මුහුණ පෑම අඩු කෙරෙන ප්‍රමාණය;
- (ඇ) ණය හෝ ලැබිය යුතු දෑ වල (ණය කාණ්ඩයක් හෝ ලැබිය යුතු දෑ) කාල පරිච්ඡේදය තුළ සහ සමුච්චිත සාධාරණ වටිනාකමේ වෙනස්වීම් මූල්‍ය වත්කම්වල ණය අවදානමේ වෙනස්වීම්වලට ආරෝපණය නිර්ණය කළ යුත්තේ,
  - (i) වෙළඳපොළ අවදානම මතු වීමට ආරෝපණීය නොවන වෙළඳපොළ තත්ත්වයන් වෙනස් වීම මත සාධාරණ අගයේ වෙනස්වන ප්‍රමාණය හෝ,
  - (ii) අස්තිත්වයක් විශ්වාස කරන අන්දමට එහි සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීමට අදාළ වත්කමේ ණය අවදානමේ ආරෝපණීය වෙනස්වීම් විශ්වාසදායක ලෙස නියෝජනය වන වෙනත් විකල්ප ක්‍රමයක් භාවිත කිරීම මගිනි.

වෙළඳපොළ තත්ත්වයන් වෙනස්වීම නිසා වෙළඳපොළ අවදානම වැඩිවීමට නිරීක්ෂණය කළ (පාදක මිම්ම) පොළී අනුපාතිකයේ, වෙළඳ ද්‍රව්‍ය මිල, විදේශ විනිමය අනුපාතික හෝ මිල ගණන් හෝ අනුපාතිකවල දර්ශක වෙනස්වීම් ඇතුළත් වේ.

- (ඈ) ණයක් හෝ ලැබිය යුතු දෑයක් ලෙස නම් කළ දෑ සිට කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී සහ සමුච්චිතව සිදුවූ කිසියම් අදාළ ණය ව්‍යුත්පන්නයක හෝ සමාන සාධන පත්‍රයක සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීමේ ප්‍රමාණය.

10. අස්තිත්වයක් විසින් මූල්‍ය වගකීමක් ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට ලෙස ද නම්කර ඇති නම් එය LKAS 39 හි 9 ඡේදය ප්‍රකාරව පහත සඳහන් දෑ හෙළිදරව් කළ යුතු ය :-

(අ) මූල්‍ය වගකීමේ කාලපරිච්ඡේදය තුළ සහ සමුච්චිත සාධාරණ වටිනාකමේ වෙනස්වීම එම වගකීමේ වෙනස්වීම ණය අවදානමේ වෙනස්වීම්වලට ආරෝපණීය නිර්ණය කළ යුත්තේ,

- (i) වෙළඳපොළ අවදානම මතුවීමට (පරිශීෂ්ට ආ හි ආ4 ඡේදය බලන්න.) ආරෝපණීය නොවන වෙළඳපොළ තත්ත්වයන් වෙනස්වීම මත සාධාරණ අගයේ වෙනස්වන ප්‍රමාණය හෝ,
- (ii) අස්තීත්වය විශ්වාස කරන අන්දමට එහි සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීමට අදාළ වගකීමේ ණය අවදානමේ ආරෝපණීය වෙනස්වීම විශ්වාසදායක ලෙස නියෝජනය වන වෙනත් විකල්ප ක්‍රමයක් භාවිත කිරීම මගිනි.

වෙළඳපොළ අවදානම පැන නැගීමට තුඩුදෙන වෙළඳපොළක තත්ත්වයන් හෝ වෙනස්වීම්වලට පාදක මිම්ම වූ පොලී අනුපාතිකය, වෙනත් අස්තීත්වයක මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල මිල, වෙළඳ භාණ්ඩයක මිල විදේශ විනිමය අනුපාතික හෝ මිල හෝ අනුපාතික දර්ශකයක වෙනස්වීම් ඇතුළත් වේ. ඒකක සම්බන්ධීකරණ ලක්ෂණවලින් යුත් ගිවිසුම් සඳහා වෙළඳපොළ තත්ත්වයන් වෙනස්වීම්වලට අදාළ අභ්‍යන්තර හෝ බාහිර ආයෝජන අරමුදල්වල කාර්යසාධනය වෙනස්වීම් ඇතුළත් ය ;

(ආ) පරිණතවීමේ දී අස්තීත්වය විසින් බැඳීම දරන්නාට ගිවිසුම් අනුව ගෙවිය යුතු වටිනාකම සහ මූල්‍ය වගකීම්වල ධාරණ අගය අතර වෙනස.

11. (අ) 9 (ඇ) සහ 10 (අ) ඡේදවල සඳහන් අවශ්‍යතා සමග අනුකූලවීම සඳහා අනුගමනය කළ ක්‍රම.

(ආ) 9 (ඇ) හෝ 10 (අ) ඡේදවල කරුණුවලට අනුකූල වීම සඳහා අස්තීත්වය විසින් හෙළිදරව් කළ එහි ණය අවදානම වෙනස්වීමේ ආරෝපණීය මූල්‍ය වත්කම්වල සහ මූල්‍ය වගකීම්වල සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම විශ්වාසදායක ලෙස නියෝජනය නොවන බව අස්තීත්වය විශ්වාස කරන විට එම නිගමනයට එළඹීමට හේතු සහ අදාළ යැයි එය විශ්වාස කරන සාධක අස්තීත්වය විසින් හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

යළි වර්ගීකරණය

12. අස්තීත්වයන් පහත දක්වෙන පරිදි මණින ලද මූල්‍ය වත්කමක් (LKAS 39, 51, 54 ඡේද ප්‍රකාරව) ලෙස මූල්‍ය වත්කමක් යළි වර්ගීකරණය කර ඇත්නම්,

(අ) සාධාරණ අගය වෙනුවට පිරිවැයට හෝ ක්‍රමක්ෂයට පිරිවැයට හෝ ;

(ආ) පිරිවැයට හෝ ක්‍රමක්ෂය පිරිවැය වෙනුවට සාධාරණ අගයට එය එක් එක් කාණ්ඩය තුළට හෝ ඉන් පිටතට යළි වර්ගීකරණය කරන ලද වටිනාකම සහ එසේ යළි වර්ගීකරණය කිරීමට හේතුවක් හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

12අ. අස්තීත්වය විසින් LKAS 39 හි 50(ආ) ඡේදය හෝ 50 (ඇ) ඡේදය ප්‍රකාරව ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගය කාණ්ඩය යටතේ හෝ LKAS 39 හි 50 (ඉ) ඡේද ප්‍රකාරව විකිණීම සඳහා ඇති කාණ්ඩය යටතේ වූ මූල්‍ය වත්කමක් යළි වර්ගීකරණය කළහොත් එවිට,

(අ) එක් එක් කාණ්ඩය තුළට හෝ ඉන් පිටතට යළි වර්ගීකරණය කරනලද වටිනාකම්,

(ආ) හඳුනාගැනීම අත්හැරෙන තෙක් සෑම වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා ප්‍රවර්තන සහ පෙර වාර්තා කරන ලද කාලපරිච්ඡේදයන් තුළ දී යළි වර්ගීකරණය ලද සියලුම මූල්‍ය වත්කම්වල ධාරණ අගයන් සහ සාධාරණ අගයන්;

(ඇ) 50 (අ) ඡේදය යටතේ ඉතා විරල අවස්ථාවක දී මූල්‍ය වත්කමක් යළි වර්ගීකරණය ලද්දේ නම් එම ඇතිවූ අවස්ථාව විරල එකක් ලෙස සැලකීමට සිදුවූයේ කුමන තත්ත්වයන් සහ කුමන කරුණු යටතේ ද යන්න;

(ඈ) වාර්තා කරන කාල සීමාව සඳහා මූල්‍ය වත්කමක් යළි වර්ගීකරණය කිරීම නිසා, එම වාර්තා කරන කාල සීමාව සඳහා සහ ඊට පෙර වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේද තුළ දී ලාභ හෝ අලාභ හෝ වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත් සාධාරණ අගයේ ප්‍රතිලාභ සහ අලාභයන් ;

(ඉ) යළි වර්ගීකරණය කිරීමෙන් පසුව එළඹෙන වාර්තා කරන සෑම කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා (මූල්‍ය වත්කම් යළි වර්ග කළ වාර්තා කරන කාල පරිච්ඡේදය ඇතුළත්ව) මූල්‍ය වත්කම හඳුනාගැනීම, අත්හැරීම සිදුවනතාක් ලාභ හෝ

අලාභවල හෝ වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත් සාධාරණ අගයේ ප්‍රතිලාභ සහ අලාභයන් මූල්‍ය වත්කම් යළි වර්ගීකරණයක් නොකළේ නම් ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනාගත් ප්‍රතිලාභ, අලාභ ආදායම් වියදම් සහ,

(ඊ) මූල්‍ය වත්කම යළි වර්ග කළ දිනට සඵල පොළී අනුපාතිකය සහ අස්තිත්වය අයකර ගැනීමට බලාපොරොත්තුවන මුදල් ප්‍රවාහවල ඇස්තමේන්තු කළ වටිනාකම්.

එය හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

හඳුනාගැනීම අත්හැරීම

13. අස්තිත්වයක් විසින් හඳුනා ගැනීම අත්හැරීම සඳහා සුදුසුකම් නොලබන මූල්‍ය වත්කම් වලින් කොටසක් හෝ සියල්ලම මාරුකර තිබිය හැකිය. (LKAS 39 හි ඡේද 15 - 37 බලන්න) එවැනි මූල්‍ය වත්කම් සෑම පන්තියක් සඳහාම අස්තිත්වය

(අ) එම වත්කම්වල ස්වභාවය ;

(ආ) අස්තිත්වයට නිරාවරණය ඉතිරිව ඇති හිමිකමේ අවදානම සහ ප්‍රතිලාභවල ස්වභාවය ;

(ඇ) අස්තිත්වයට සියලුම වත්කම් අඛණ්ඩව හඳුනාගැනීමේ දී එම වත්කම්වල ධාරණ අගය සහ සම්බන්ධිත වගකීම් සහ;

(ඈ) අස්තිත්වයක් එහි වත්කම්වල අඛණ්ඩ සම්බන්ධතාවයේ ප්‍රමාණය හඳුනාගත් විට, මුල් වත්කමේ මුළු ධාරණ අගය, අස්තිත්වය අඛණ්ඩව හඳුනා ගන්නා වත්කම්වල වටිනාකම, සම්බන්ධිත වගකීම්වල ධාරණ අගය හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

අතිරේක ඇපය

14. අස්තිත්වයක් විසින්,

(අ) LKAS 39 හි 37(අ) ඡේදය ප්‍රකාරව යළි වර්ගීකරණය කරන ලද වගකීම්වල වටිනාකම ද ඇතුළුව වගකීම් හෝ අසම්භාව්‍ය වගකීම් සඳහා අතිරේක ඇපයක් ලෙස ඔඩපනය කරන ලද මූල්‍ය වත්කම්වල ධාරණ අගය, සහ;

(ආ) ඒවායේ ඔඩපනය සඳහා අදාළ නියමයන් සහ කොන්දේසි හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

15. අස්තිත්වයක් විසින් අතිරේක ඇප (මූල්‍ය හෝ මූල්‍ය නොවන වත්කම්) දරා සිටින විට අතිරේක ඇපවල හිමිකරු ගෙවීම පැහැර හැර නොමැති විටක දී හෝ එම අතිරේක ඇප විකිණීමට හෝ නැවත ඔඩපනය කිරීමට ඇති අවස්ථාවක දී අස්තිත්වය විසින්,

(අ) දරා සිටින අතිරේක ඇපවල ධාරණ අගය;

(ආ) විකුණන ලද හෝ යළි ඔඩපනය කරන ලද එවැනි අතිරේක ඇප කිසිවක් වේනම් ඒවායේ සාධාරණ අගය සහ අස්තිත්වය ඒවා ආපසු භාරදීමට බැඳීමක් තිබේ ද යන්න සහ;

(ඇ) අතිරේක ඇප ප්‍රයෝජනයට ගැනීම සඳහා අදාළ නියමයන් සහ කොන්දේසි හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

ණය හානි සඳහා වට්ටම් ගිණුම

16. මූල්‍ය වත්කම් ණය හානි නිසා හානිකරණය වූ විට එම හානිය සෘජුව වත්කමේ ධාරණ අගයෙන් අඩු කරනවා වෙනුවට අස්තිත්වය එම හානිකරණය වෙනම ගිණුමක සටහන් කරන විට (එක් එක් හානිකරණය වාර්තා කිරීම සඳහා භාවිත කරනු ලබන වට්ටම් ගිණුමක් හෝ සාමූහික වත්කම් හානිකරණය වාර්තා කිරීමට භාවිත කරන ඒ හා සමාන ගිණුමක්) කාලසීමාව සඳහා එසේ සටහන් කළ ගිණුමේ සෑම පන්තියකම මූල්‍ය වත්කම්වල වෙනස්වීම්වල සංසන්දනය කිරීමක් හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

බහුවිධ නිතින ව්‍යුත්පන්නයන් සහිත සංයුක්ත මූල්‍ය සාධන පත්‍ර

17. අස්තිත්වයක් විසින් වගකීම සහ ස්කන්ධ සංරචකයන් (LKAS 32, 28 වැනි ඡේදය බලන්න) යන දෙකෙන්ම සමන්විත සාධන පත්‍රයක් නිකුත් කර ඇත්නම් සහ එම සාධන පත්‍රයට බහුවිධ නිතින ව්‍යුත්පන්නයක් තිබේ නම් සහ ඒවායේ වටිනාකම් එකක් අනෙක මත රඳා පවතින්නේ (ආපසු කැඳවිය හැකි පරිවර්තන ණය සාධන පත්‍ර) නම් අස්තිත්වය විසින් එම ගති ලක්ෂණ පවත්නා බව හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

පැහැර හැරීම් සහ කඩකිරීම්

18. වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී හඳුනාගත් ගෙවිය යුතු ණය සඳහා අස්තිත්වය විසින්,
- (අ) කාලසීමාව තුළ දී එම ගෙවියයුතු ණය වලින් යම් පැහැර හැරීම් වෙනොත් ඒවායේ මුල් මුදල, පොළිය, නිදන් අරමුදල් හෝ ගෙවියයුතු ණයවල ආපසු ගෙවීමේ නියමයන්, පිළිබඳ විස්තර;
  - (ආ) වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී පැහැර හැර ඇති ගෙවිය යුතු ණයවල ධාරණ අගය; සහ
  - (ඇ) මූල්‍ය ප්‍රකාශන නිකුත් කිරීමට අනුමැතිය ලැබීමට පෙර පැහැර හැරීම් සඳහා පිළියම් යොදනලද ද යන වග හෝ ගෙවිය යුතු ණයවල නියමයන් පිළිබඳ යළි සාකච්ඡා කරන ලද බව ද යන වග හෙළිදරව් කළ යුතු ය.
19. 18 වැනි ඡේදයේ සඳහන් කර ඇති ණය ගිවිසුම් නියමයන් හැර කාලපරිච්ඡේදය තුළ ණය ගිවිසුම් නියමයන් කඩකළහොත් එම කඩ කිරීම් ණයදෙන්නාට ත්වරණය කරන ලද ආපසු ගෙවීම් (වාර්තා කරනු ලබන කාලපරිච්ඡේදය අවසන් දින හෝ ඊට පෙර කඩ කිරීම් පිළියම් යෙදුවහොත් හෝ ණය නියමයන් නැවත සාකච්ඡා කරගෙන තිබෙනම් හැර) ඉල්ලා සිටීමට අවසර තිබේ ද යන්න 18 ඡේදය ප්‍රකාරව එම විස්තරම හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය**ආදායම්, වියදම් ප්‍රතිලාභ සහ අලාභ අයිතමයන්**

20. අස්තිත්වයක් විසින් පහත සඳහන් ආදායම්, වියදම්, ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභ අයිතමයන් විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ හෝ සටහන් වශයෙන් හෙළිදරව් කළ යුතු ය :-
- (අ) (i) ලාභ හෝ අලාභ මගින් මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම් සාධාරණ අගයට, මූලික හඳුනාගැනීමේ දී මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම් ලෙස නම්කළ ඒවා සහ LKAS 39 ප්‍රකාරව විකිණීම සඳහා තබාගත් මූල්‍ය වත්කම් සහ වගකීම් මත වෙන් වශයෙන් පෙන්වමින්, ලාභ හෝ අලාභ තුළින් සාධාරණ අගයට වූ මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් මත,
  - (ii) විකිණීම සඳහා ඇති මූල්‍ය වත්කම්, කාලපරිච්ඡේදය සඳහා විස්තීර්ණ ආදායමේ, හඳුනාගත් ප්‍රතිලාභ සහ අලාභවල වටිනාකම සහ කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ස්කන්ධයෙන් ලාභයට හෝ අලාභයට යළි වර්ග කරන ලද වටිනාකම වෙන වෙනම පෙන්වමින් විකිණීමට ඇති මූල්‍ය වත්කම් මත,
  - (iii) කල්පිරීමට තබාගෙන ඇති ආයෝජන මත,
  - (iv) ණය සහ ලැබිය යුතු දෑ, සහ
  - (v) ක්‍රමක්ෂය පිරිවැයට මනින ලද මූල්‍ය වගකීම් මත ශුද්ධ ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභ;
  - (ආ) ලාභ හෝ අලාභ තුළින් සාධාරණ අගයට නොමැති මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් සඳහා මුළු පොළී ආදායම සහ මුළු පොළී වියදම (සඵල පොළී ක්‍රමය භාවිත කර ගන්නා කළ);
  - (ඇ) පහත සඳහන් දෑ වලින් පැන නගින ගාස්තු ආදායම් සහ වියදම්,(සඵල පොළී අනුපාතිකය නිර්ණය කිරීම සඳහා ඇතුළත් වටිනාකම් හැර) -
    - (i) ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට නොමැති මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම්, සහ
    - (ii) ප්‍රතිඵලය ලෙස වත්කම් භාරයේ තබාගැනීම හෝ ආයෝජනය කිරීම සිදුවන තනි පුද්ගලයන්, භාර, විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුම් සහ වෙනත් ආයතන වෙනුවෙන් භාර සහ වෙනත් විශ්වශ්‍යතා කාර්යයන්;

(ඇ) LKAS 39 හි, ව්‍ය.ම 93 ඡේද ප්‍රකාරව භානිකරණය වූ මූල්‍ය වත්කම්වල උපචිත පොළී ආදායම්; සහ

(ඉ) සෑම පන්තියකම මූල්‍ය වත්කම්වල භානිකරණ අලාභයේ වටිනාකම.

වෙනත් හෙළිදරව් කිරීම්

ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති

21. LKAS 1 මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම හි 117 ඡේදයේ ප්‍රකාරව අස්තීත්වයක් විසින් මූල්‍ය ප්‍රකාශන තේරුම් ගැනීම සඳහා අදාළවන මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙළ කිරීමේ දී භාවිත කළ වැදගත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, සාරාංශයේ ද භාවිතා කළ මැනීමේ පදනම (පදනම්) සහ භාවිත කළ වෙනත් ගිණුම් ප්‍රතිපත්ති හෙළිදරව් කරයි.

ඉදිරි රැකුම ගිණුම්කරණය

22. අස්තීත්වයක් LKAS 39 හි විස්තර කර ඇති එක් එක් වර්ගයේ ඉදිරි රැකුම් සඳහා පහත සඳහන් දේ හෙළිදරව් කළ යුතු ය. (උදා. සාධාරණ අගයට වූ ඉදිරි රැකුම්, ඉදිරි රැකුම් මුදල් ප්‍රවාහ සහ විදේශ මෙහෙයුම්වල ශුද්ධ ආයෝජන ඉදිරි රැකුම්)

(අ) එක් එක් වර්ගයේ ඉදිරි රැකුම් විස්තරයක්;

(ආ) ඉදිරි රැකුම් සාධන පත්‍ර ලෙස නම්කර ඇති මූල්‍ය සාධන පත්‍ර සහ කාල සීමාව අවසානයේදී ඒවායේ සාධාරණ අගය;

(ඇ) ඉදිරි රැකුම් කරන ලද අවදානමේ ස්වභාවය.

23. මුදල් ප්‍රවාහ ඉදිරි රැකුම් සඳහා අස්තීත්වය පහත දැ හෙළිදරව් කළ යුතුය :-

(අ) මුදල් ප්‍රවාහ ඇතිවේ යැයි බලාපොරොත්තු වන කාලපරිච්ඡේද සහ ඒවා කුමන අවස්ථාවේ ලාභාලාභවලට බලපෑම් ඇති කෙරේ යැ යි අපේක්ෂා කරන්නේ ද;

(ආ) මීට පෙර ඉදිරි රැකුම් ගිණුම්කරණය කරන ලද එහෙත් එය සිදුවීම තවදුරටත් අපේක්ෂා නොකරන පුරෝකථනය කරන ලද යම් ගනුදෙනුවක් වේ නම් ඒ පිළිබඳ විස්තරයක්;

(ඇ) කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමේ හඳුනාගන්නා ලද මුදල;

(ඈ) විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ අඩංගු එක් එක් පේළි අයිතමයේ ඇති වටිනාකම පෙන්වමින් කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ස්කන්ධයෙන් ලාභ හෝ අලාභ වශයෙන් යළි වර්ගීකරණය කරන ලද මුදල;

(ඉ) කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී ස්කන්ධයෙන් ඉවත් කර අත්පත් කර ගැනීම හෝ දැරීමට සිදුවීම ඉතා භව්‍යවන පුරෝකථනය කරන ලද ඉදිරි රැකුම් කළ ගනුදෙනුවක මූල්‍ය නොවන වත්කමක හෝ මූල්‍ය නොවන වගකීමක මූලික පිරිවැයක වෙනත් ධාරණ අගයෙහි ඇතුළත් කළ වටිනාකම.

24. (අ) සාධාරණ අගයට වූ ඉදිරි රැකුම්වල වාසි සහ අවාසි -

(i) ඉදිරි රැකුම් සාධන පත්‍ර මත, සහ

(ii) ඉදිරි රැකුම්ගත අවදානමට ආරෝපණීය ඉදිරි රැකුම්ගත අයිතමය මත ;

(ආ) මුදල් ප්‍රවාහ ඉදිරි රැකුම්වලින් පැනනගින ලාභ හා අලාභවල හඳුනාගත් අසඵලතාවය;

(ඇ) විදේශ මෙහෙයුම්වල ශුද්ධ ආයෝජන ඉදිරි රැකුම් නිසා පැනනගින ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනාගත් අසඵලතාවය අස්තීත්වයක් විසින් වෙනම හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

සාධාරණ අගය

25. 29 වැනි ඡේදයේ දක්වා ඇති පරිදි හැර, අස්තීත්වයක් විසින් සෑම මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම් පන්තියක් සඳහා ධාරණ අගය හා සංසන්දනය කිරීමට ඉඩ ලැබෙන පරිදි එම පන්තිවල වත්කම් සහ වගකීම්වල සාධාරණ අගය හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

26. සාධාරණ අගය හෙළිදරව් කිරීමේ දී අස්තිත්වයක් විසින් මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම් පත්තිවලට කාණ්ඩ කළ යුතු අතර, එහෙත් ඒවා එකිනෙකට හිලවී විය යුත්තේ මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ හිලවී ඇති ධාරණ අගයට පමණි.
27. පහත දෑ අස්තිත්වයක් විසින් හෙළිදරව් කළ යුතු ය:-
- (අ) එක් එක් පත්තිවල මූල්‍ය වත්කම්වල හෝ මූල්‍ය වගකීම්වල සාධාරණ අගය නිර්ණය කිරීමට යොදාගත් ක්‍රම සහ අගය කිරීමේ ශිල්ප ක්‍රමයක් යොදා ගන්නාවිට යොදාගත් උපකල්පන, උදාහරණයක් වශයෙන් අදාළ වන්නේ නම් අස්තිත්වය විසින් පෙර ගෙවීම් අනුපාතික, ඇස්තමේන්තුගත ණය හානි අනුපාතික සහ පොළී අනුපාතික හෝ වට්ටම් අනුපාතික සඳහා වන උපකල්පන පිළිබඳ තොරතුරු හෙළිදරව් කරනු ඇත.
- (ආ) සාධාරණ අගයන් නිර්ණය කර ඇත්තේ සමස්ථයක් වශයෙන් ද නැතහොත් කොටසක් වශයෙන් ගෙන ද, එසේ කරන ලද්දේ සෘජුව සක්‍රීය වෙළෙඳපොළේ ප්‍රකාශිත මිල කියුම්වලට යොමු කරමින් ද එසේ නැතහොත් ඇගයීම් ශිල්ප ක්‍රමයක් භාවිත කිරීමෙන් ඇස්තමේන්තු කිරීමෙන් ද යන වග (LKAS 39 හි ඡේද ව්‍ය.ම 71 - ව්‍ය.ම 79 බලන්න);
- (ඇ) මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හඳුනාගෙන හෝ හෙළිදරව් කරන ලද සාධාරණ අගයන් සමස්ථයක් වශයෙන් හෝ කොටසක් වශයෙන් නිර්ණය කරන ලද්දේ එම සාධන පත්‍රය සඳහා නිරීක්ෂණය කළ හැකි වෙළෙඳපොළක පවතින ගනුදෙනුවල ප්‍රචාරිත මිල ගණන් තහවුරු නොවේ යන උපකල්පනයන් මත පදනම් වූ අගය කිරීමේ ශිල්ප ක්‍රමයක් භාවිතා කරගෙන ද (උදාහරණ වශයෙන් විකරණය කිරීමකින් හෝ යළි සමග්‍රහයන් නොමැතිව ද) එසේ නැතහොත් දක්නට ඇති නිරීක්ෂණය කළ හැකි දත්ත පදනම් කර නොගෙන ද යන වග. මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හඳුනාගත් සාධාරණ අගයන් සඳහා ඉහත සඳහන් උපකල්පනයන්වල වෙනස්වීම් නිසා සැලකිය යුතු ලෙසට සාධාරණ අගය වෙනත් වත්කම් අස්තිත්ව ඒකකය විසින් එම වෙනස්වීම් සඳහන් කර ඒ නිසා ඇතිවන බලපෑම හෙළි කළ යුතු ය. මෙම කාර්යය සඳහා සැලකිය යුතු යන්න විනිශ්චය කළ යුත්තේ ලාභ හෝ අලාභයට සහ මුළු වත්කම් හෝ මුළු වගකීම් හෝ සාධාරණ අගය විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත්විට මුළු ස්කන්ධයට;
- (ඈ) (අ) අදාළ කරගන්නේ නම්, කාලපරිච්ඡේදය සඳහා එවැනි අගය කිරීමේ ශිල්ප ක්‍රමයක් යොදාගෙන ලාභ හෝ අලාභවල ඇස්තමේන්තු කළ සාධාරණ අගයේ හඳුනාගත් වෙනස්වීම් මුළු ප්‍රමාණය.
28. මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක් සඳහා ඇති වෙළෙඳපොළ සක්‍රීය නොවන්නේ නම් අස්තිත්වයක් විසින් එහි සාධාරණ අගය ස්ථාපිත කිරීම අගය කිරීමේ ශිල්ප ක්‍රමයක් භාවිත කරමින් සිදුකෙරේ. (LKAS 39 හි ඡේද ව්‍ය.ම 74 - ව්‍ය.ම 79 බලන්න). එහෙත් LKAS 39 හි ව්‍ය.ම 76 ඡේද හි විස්තර කර ඇති කොන්දේසි සපුරා නැත්නම් මූලික හඳුනාගැනීමේ දී සාධාරණ අගය සඳහා හොඳම උදාහරණය වන්නේ ගනුදෙනු වූ මිලයි. (එනම් දෙන ලද හෝ ලැබූ ප්‍රතිශ්ඨාවේ සාධාරණ අගයයි) ඉන් හැඟෙන්නේ මුල්වරට හඳුනා ගැනීමේ දී සාධාරණ අගය සහ අගය කිරීමේ ශිල්ප ක්‍රමයක් භාවිතා කරමින් එම දිනට තීරණය කළ වටිනාකම අතර වෙනසක් තිබිය හැකි බවය. එවැනි වෙනසක් පවතින්නේ නම් අස්තිත්වය එය -
- (අ) වෙළෙඳපොළ සහභාගී වන්නන් මිල (කාලය ඇතුළුව) තීරණය කිරීමේ දී සලකා බැලිය හැකි සාධකවල ලාභ හෝ අලාභවල වෙනස්වීම් නිරූපණය සඳහා එම වෙනස හඳුනාගැනීමේ දී (LKAS 39 ඡේද ව්‍ය.ම 76 බලන්න) එය අනුගමනය කරන ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය.
- (ආ) කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ දී සහ අවසානයේ දී ලාභ හෝ අලාභවල තවදුරටත් හඳුනාගැනීමට ඇති වෙනසේ එකතුව සහ මෙම වෙනසේ ශේෂය වෙනස්වීම් සැසඳීමක් මූල්‍ය සාධන පත්‍ර පත්ති අනුව හෙළිදරව් කළ යුතු ය.
29. (අ) සාධාරණ අගය හෙළිදරව් කිරීම් අවශ්‍ය නොවේ. ධාරණ අගය සාධාරණ අගයේ සාධාරණ ආසන්න කිරීමක් වනවිට දී, උදා : කෙටිකාලීන වෙළෙඳ ලැබිය යුතු ගිණුම් සහ වෙළෙඳ ගෙවිය යුතු ගිණුම් වැනි මූල්‍ය සාධන පත්‍ර සඳහා,
- (ආ) සක්‍රීය වෙළෙඳපොළ මිල ප්‍රකාශිත වෙළෙඳපොළ මිලක් නොමැති ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ආයෝජනයක් හෝ සාධාරණ අගය විශ්වාසදායක ලෙස මැනිය නොහැකි නිසා LKAS 39 අනුව පිරිවැය මනින ලද ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයකට සම්බන්ධ කර ඇති ව්‍යුත්පන්න සඳහා හෝ
- (ඇ) අභිමතානුසාරී සහභාගී වීමේ ගති ලක්ෂණය (SLFRS 4 හි විස්තර කර ඇති පරිදි) අඩංගු ගිවිසුමක එම ගති ලක්ෂණයේ සාධාරණ අගය විශ්වාසදායක ලෙස මැනිය නොහැකි නම්.
30. ඉහත 29 (ආ) සහ 29 (ඇ) ඡේදයන් හි විස්තර කරන ලද අවස්ථා පිළිබඳව අස්තිත්වයක් විසින් මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලකයන්ට එම මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම්වල හා ඒවායේ සාධාරණ අගය අතර තිබීමට ඉඩ ඇති වෙනස්කම් පිළිබඳව ඔවුන්ගේම තීරණ ගැනීමට උදව්වන පහත සඳහන් දේ ද ඇතුළුව තොරතුරු හෙළිදරව් කළ යුතු ය:-

- (අ) මෙම සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය විශ්වාසී ලෙස මැනිය නොහැකි නිසා ඒවායේ සාධාරණ අගය පිළිබඳ තොරතුරු හෙළිකර නොමැති බව;
- (ආ) මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල විස්තරයක් ඒවායේ ධාරණ අගය සහ සාධාරණ අගය විශ්වාසදායක ලෙස මැනිය නොහැකි වීමට හේතු පිළිබඳ පැහැදිලි කිරීමක්;
- (ඇ) මෙම සාධන පත්‍ර සඳහා ඇති වෙළඳපළ පිළිබඳ තොරතුරු;
- (ඈ) අස්තිත්වය මූල්‍ය සාධන පත්‍ර බැහැර කිරීමට අදහස් කෙරේ ද යන්න සහ ඒවා බැහැර කිරීමට අස්තිත්වය බලාපොරොත්තු වන්නේ කෙසේ ද යන්න පිළිබඳ තොරතුරු සහ;
- (ඉ) සාධාරණ අගය මීට පෙර විශ්වාසදායක ලෙස මැනිය නොහැකි වූ මූල්‍ය සාධන පත්‍ර හඳුනාගැනීම අත්හැර දමන්නේ නම් එම කරුණු, හඳුනාගැනීම අත්හැරි අවස්ථාවේ ධාරණ අගය සහ හඳුනාගත් ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභ.

මූල්‍ය සාධන පත්‍රවලින් පැන නගින අවදානමේ ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය

31. වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී අස්තිත්වය අනාවාස මූල්‍ය සාධන පත්‍රවලින් පැන නගින අවදානම්වල ස්වභාවය හා ප්‍රමාණය පිළිබඳව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලකයන්ට ඇගයීම් පහසුවීම සඳහා වූ තොරතුරු අස්තිත්වය විසින් හෙළිදරව් කළ යුතු ය.
32. 33-42 දක්වා ඡේදවලින් අවශ්‍ය හෙළිදරව් කිරීම්වලින් මූල්‍ය සාධන පත්‍රවලින් පැන නගින අවදානම් සහ ඒවා කළමනාකරණය කරන්නේ කෙසේ ද යන්න ගැන අවධානය යොමු කෙරේ. මෙම අවදානම්වලට නියමයක් වශයෙන් ණය අවදානම, ද්‍රවශීලතා අවදානම සහ වෙළෙඳපළ අවදානම ඇතුළත් වන අතර, ඒවාට පමණක් සීමා නොවේ.

ගුණාත්මක හෙළිදරව් කිරීම්

33. මූල්‍ය සාධන පත්‍රවලින් පැන නගින සෑම වර්ගයකම අවදානම් සඳහා අස්තිත්වය විසින්-
  - (අ) අවදානමට අනාවාස වීම් සහ ඒවා පැන නගින අයුරු;
  - (ආ) අවදානම් කළමනාකරණය කිරීම සඳහා වූ එහි අරමුණු, ප්‍රතිපත්ති සහ ක්‍රියාදාමයන් සහ අවදානම මැනීම සඳහා යොදාගත් ක්‍රම;
  - (ඇ) මීට පෙර කාලපරිච්ඡේදයේදීට වඩා (අ) හෝ (ආ) හි කිසියම් වෙනස්වීමක් ඇත්නම් හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

ප්‍රමාණාත්මක හෙළිදරව් කිරීම්

34. මූල්‍ය සාධන පත්‍රවලින් පැන නගින සෑම වර්ගයකම අවදානම් සඳහා අස්තිත්වයක් විසින්,
  - (අ) වාර්තා කරන කාල පරිච්ඡේදය අවසාන දිනට එහි එම අවදානමට අනාවාස වීම පිළිබඳව ප්‍රමාණාත්මක දත්තවල සාරාංශයක්, මෙම හෙළිදරව් කිරීම අස්තිත්වයේ අභ්‍යන්තරව ප්‍රධාන කළමනාකාරීත්ව නිලධාරීන් හට ලබාදුන් තොරතුරු මත පදනම් විය යුතු ය. (LKAS 24, සම්බන්ධිත පාර්ශව සඳහා හෙළිදරව් කිරීම හි නිර්වචනය කර ඇති පරිදි) උදාහරණ වශයෙන් අස්තිත්වයේ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය හෝ ප්‍රධාන විධායක නිලධාරී;
  - (ආ) 36 - 42 ඡේදවලින් අවශ්‍ය කෙරෙන හෙළිදරව් කිරීම්, (අ) හි හෙළිදරව් නොකර ඇති තාක්දුරට, අවදානම එතරම් ප්‍රමාණවත් නොවන්නේ නම් හැර (ප්‍රමාණාත්මකභාවය සාකච්ඡා කිරීමක් සඳහා LKAS 1 හි 29 - 31 ඡේද බලන්න);
  - (ඇ) (අ) සහ (ආ) වලින් විද්‍යමාන නොවන්නේ නම් අවදානමේ ඒකරාශීවීම් හෙළිදරව් කළ යුතු ය.
35. වාර්තා කරනු ලබන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ හෙළිදරව් කරනු ලබන ප්‍රමාණාත්මක දත්තවලින් කාලපරිච්ඡේදය තුළ අස්තිත්වය අවදානම අනාවාස වීම නියෝජනය නොවන්නේ නම් අස්තිත්වයක් විසින් නියෝජනය වන අමතර තොරතුරු සැපයිය යුතු ය.

ණය අවදානම

36. අස්තිත්වයක් විසින් එහි මූල්‍ය වත්කම් පන්තිය අනුව, හෙළිදරව් කළ යුතු ය :-

- (අ) වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී රඳවාගෙන ඇති අතිරේක ඇප හෝ වෙනත් ණය වැඩි කිරීමක් සැලකිල්ලට නොගෙන උපරිම ණය අවදානම සඳහා අනාවාසය හොඳින්ම නියෝජනය වන වටිනාකම, (LKAS 32 අනුව හිලව් කිරීම සඳහා සුදුසුකම් නොලබන හිලව් කිරීමේ ගිවිසුම්)
- (ආ) ඉහත (අ) හි හෙළි කළ වටිනාකමට සම්බන්ධ රඳවාගෙන ඇති අතිරේක ඇප සහ වෙනත් ණය වැඩිකිරීම් පිළිබඳ විස්තරයක් ;
- (ඇ) කල් නොඉක්මුණු හෝ භානිකරණය නොවූ මූල්‍ය වත්කම් සඳහා ඒවායේ ණය පිළිබඳ ගුණාත්මකභාවය පිළිබඳ තොරතුරු ;
- (ඈ) ණය කොන්දේසි යළි සාකච්ඡා කර එකඟ නොවූයේ නම් කල් නොඉක්මුණු හෝ භානිකරණය වියහැකි වූ මූල්‍ය වත්කම්වල ධාරණ අගය

කල් ඉක්මුණු හෝ නැතිනම් භානිකරණය වූ මූල්‍ය වත්කම්.

37. අස්තිත්වයක් මූල්‍ය වත්කම්වල පන්තිය අනුව හෙළිදරව් කළ යුතු ය :-

- (අ) වාර්තාකරන කාල පරිච්ඡේදය අවසාන දිනට කල් ඉක්මුණු එහෙත් භානිකරණය නොවූ මූල්‍ය වත්කම්වල වයස විශ්ලේෂණයක්;
- (ආ) වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසාන දිනට වෙන් වශයෙන් ගෙන භානිකරණය වී ඇතැයි නිර්ණය කෙරෙන, ඒවා භානිකරණය වූ බවට නිර්ණය කිරීමට අස්තිත්වය සලකා බැලූ කරුණු ඇතුළත්ව මූල්‍ය වත්කම්වල සාරාංශයක්, සහ
- (ඇ) ඉහත (අ) සහ (ආ) සඳහා හෙළිදරව් කරන ලද වටිනාකම් සඳහා අස්තිත්වය විසින් සුරැකුම් සහ වෙනත් ණය වැඩි කිරීම් ලෙස රඳවා ගෙන ඇති අතිරේක ඇප පිළිබඳ විස්තරයක් සහ ප්‍රායෝගික නොවන්නේ නම් හැර ඒවායේ සාධාරණ අගයේ ඇස්තමේන්තුවක්,

ලබාගත් අතිරේක ඇප සහ වෙනත් ණය වැඩිකිරීම්

38. අස්තිත්වයක් කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ එය සන්තකයේ සුරැකුම් ලෙස ඇති අතිරේක ඇපවල අයිතිය පවරා ගැනීම මගින් මූල්‍ය හෝ මූල්‍ය නොවන වත්කම් ලබාගන්නා විට හෝ වෙනත් ණය වැඩි කිරීම් කැඳවීමක දී (උදා:- ඇපවිම්) එවැනි වත්කම් වෙනත් ප්‍රමිතවල හඳුනාගැනීමේ නිර්ණායක සපුරාලන අතර අස්තිත්වය විසින් -

- (අ) ලබාගත් වත්කම්වල ස්වභාවය සහ ධාරණ අගය, සහ
- (ආ) වත්කම් ක්ෂණිකව මුදල් බවට පරිවර්තනය කළ නොහැකි විටක දී එවැනි වත්කම් බැහැර කිරීම හෝ එහි මෙහෙයුම් කටයුතුවල යොදාගැනීම සඳහා වන එහි ප්‍රතිපත්ති හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

ද්‍රවශීලතා අවදානම

39. (අ) ඉතිරිව ඇති ගිවිසුම්ගත පරිණතවීම් දක්වන මූල්‍ය වගකීම් සඳහා පරිණත වීම් විශ්ලේෂණයක් ;

(ආ) (අ) හි ආවේණික ද්‍රවශීලතා අවදානම කළමනාකරණය කරන්නේ කෙසේ ද යන්න පිළිබඳ විස්තරයක් අස්තිත්වයක් විසින් හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

වෙළඳපොළ අවදානම

සංවේදීතා විශ්ලේෂණය

40. අස්තිත්වය 41 වැනි ඡේදයට අනුකූල නොවන්නේ නම් මිස එය පහත සඳහන් දෑ හෙළිදරව් කළ යුතු ය :-

- (අ) වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී, අස්තිත්වය අනාවාසව ඇති සෑම වර්ගයකටම අයත් වෙළඳපොළ අවදානම සඳහා, එදිනට සාධාරණ ලෙස වියහැකි අදාළ අවදානම් විචල්‍යයේ වෙනස්වීම් නිසා ලාභ හෝ අලාභ සහ ස්කන්ධයට සිදුවිය හැකි බලපෑම පෙන්වමින් සංවේදීතා විශ්ලේෂණයක්,

(ආ) සංවේදීතා විශ්ලේෂණය පිළියෙළ කිරීම සඳහා යොදාගත් ක්‍රම සහ උපකල්පනයන්,

(ඇ) පෙර කාලපරිච්ඡේද වලදී භාවිතා කළ ක්‍රම සහ උපකල්පනවලට වඩා වෙනස්වීම් සහ එම වෙනස්වීම් වලට හේතු.

41. අවදානම් විචල්‍යයන් (උදා: පොළී අනුපාතික සහ විනිමය අනුපාතික) අතර අන්‍යෝන්‍ය සබඳතාවය පිළිබිඹුවන සහ එය මූල්‍ය අවදානම කළමනාකරණය කිරීමට භාවිතා කරන, අවදානමට ලක්ව ඇති වටිනාකම වැනි සංවේදීතා විශ්ලේෂණයක් අස්තිත්වයක් විසින් පිළියෙල කරයි නම් එම සංවේදීතා විශ්ලේෂණය 40 වන ඡේදයේ නියම කර ඇති විශ්ලේෂණය වෙනුවට භාවිතා කළ හැකිය.

ඒ ගැන අස්තිත්වය විසින් පහත සඳහන් හෙළිදරව් කළ යුතුය :

(අ) එවැනි සංවේදීතා විශ්ලේෂණයක් පිළියෙල කිරීමේදී භාවිත කළ ක්‍රමය පිළිබඳ විස්තරයක් සහ සපයන ලද දත්තවල ප්‍රධාන නිර්ණායක සහ බල පැවැත්වෙන උපකල්පන ; සහ

(ආ) භාවිත කළ ක්‍රමයේ අරමුණ පිළිබඳ පැහැදිලි කිරීමක් සහ තොරතුරුවලින් සම්පූර්ණ ලෙස සම්බන්ධිත වත්කම් සහ වගකීම්වල සාධාරණ අගය පිළිබිඹු නොවීමට හේතු වියහැකි සීමාවන්.

වෙනත් වෙළඳපොළ අවදානම හෙළිදරව් කිරීම්

42. 40 හෝ 41 ඡේද ප්‍රකාරව හෙළිදරව් කළ සංවේදීතා විශ්ලේෂණ මගින් මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක ඇති ආවේණික අවදානම නියෝජනය නොවන (උදාහරණ ලෙස මෙයට හේතුවන්නේ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ අනාවාහ වීම මගින් කාලපරිච්ඡේදය තුළ පැවති අනාවාහ වීම නියෝජනය නොවන නිසාය) විට අස්තිත්වය එම කාරණය සහ එම සංවේදීතා විශ්ලේෂණ නියෝජනය නොවන බව විශ්වාස කිරීමට හේතු වූ කරුණු හෙළිදරව් කළ යුතුය.

බලපැවැත්වෙන දිනය සහ සංක්‍රාන්තිය

43. අස්තිත්වයක් විසින් මෙම SLFRS 2012 ජනවාරි 01 දිනෙන් පසුව ආරම්භවන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේදයන් සඳහා ව්‍යවහාර කළ යුතුය. ඊට පෙර ව්‍යවහාර කිරීම දිරිගන්වනු ලැබේ. 2012 ජනවාරි 01 දිනෙන් හෝ ඊට පසු ආරම්භවන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා LKAS 1, LKAS 32, LKAS 39, සහ SLFRS 3 අදාළ වන පරිදි ව්‍යවහාර කරන්නේ නම් මිස අස්තිත්වයක් විසින් මෙම ප්‍රමිතය පෙර කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා අදාළ නොකරගත යුතුය. පෙර කාලපරිච්ඡේදය සඳහා මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කරන්නේ නම් එම කරුණු හෙළිදරව් කළ යුතුය.

44. (ඉවත් කරන ලදී)

45. අස්තිත්වයක් විසින් මැනීමේ පදනම සාධාරණ වටිනාකම නොවන්නේ නම් 25 ඡේදයේ අවශ්‍ය කෙරෙන පරිදි සෑම මූල්‍ය වත්කම් හා වගකීම් පත්‍රිකයක් සඳහා ඉදිරිපත් කළ යුතු තොරතුරු 2013 ජනවාරි 01 දින හෝ ඊට පෙර ආරම්භවන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා ඉදිරිපත් කිරීම අවශ්‍ය නොවේ.

46. අස්තිත්වය විසින් 34, 35, ආ7 සහ ආ8 ඡේදවල අවශ්‍ය කෙරෙන පරිදි වෙළඳපොළ අවදානම සම්බන්ධ තොරතුරු 2013 ජනවාරි 01 වෙනි දින හෝ ඊට පෙර ආරම්භවන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා ඉදිරිපත් කිරීම අවශ්‍ය නොවේ.

47. 40, 41, 42 සහ ආ17 සිට ඡේදවල ආ28 දක්වා අවශ්‍යතා අනුව අස්තිත්වයක් විසින් ඉදිරිපත් කළ යුතු තොරතුරුවල සැපයීමට විකල්පයක් වශයෙන් 2013 ජනවාරි 01 දින හෝ ඊට පෙර ආරම්භවන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා අස්තිත්වයක් පහත සඳහන් තොරතුරු හෙළිදරව් කළ හැකිය :

(අ) නම් කරනු ලැබ ඇති ව්‍යවහාර මුදල පදනම් කර මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල ධාරණ අගයේ විශ්ලේෂණයක් ; සහ

(ආ) අදාළ මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය හෝ අනාගත මුදල් ප්‍රවාහවල උච්චාවචනය සිදුවන්නේ වෙළඳපොළ පොළී අනුපාතික වෙනස්වීම් නිසාද නැද්ද යන්න පදනම් කරගෙන ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර නොවන ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට වූ මූල්‍ය වත්කම් සහ වගකීම්වල සහ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර නොවන විකිණීම සඳහා ඇති මූල්‍ය වත්කම්වල ධාරණ අගයේ විශ්ලේෂණයක්.

48. 33 වන ඡේදයේ සඳහන් කර ඇති වෙළඳපොළ අවදානම පිළිබඳ ප්‍රමාණාත්මක හෙළිදරව් කිරීම් සහ ගුණාත්මක හෙළිදරව් කිරීම් සම්බන්ධයෙන් 1(ආ), 31, 32 සහ ආ6 ඡේද 2013 ජනවාරි 01 දින හෝ ඊට පෙර ආරම්භ වන පෙර කාලපරිච්ඡේද සඳහා අදාළ නොවේ.

අ පරිශිෂ්ටය

නිර්වචනය කරන ලද පද

මෙම පරිශිෂ්ටය SLFRS හි සංකලිත කොටසකි.

ණය අවදානම	මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක් සඳහා වන බැඳීමක් එක් පාර්ශ්වයකට නිදහස් කිරීමට නොහැකි වීම නිසා අනෙක් පාර්ශ්වයට මූල්‍ය පාඩුවක් සිදුවීමට ඇති අවදානම.
ව්‍යවහාර මුදල් අවදානම	විදේශ විනිමය අනුපාතිකවල වෙනස්වීම් නිසා මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක සාධාරණ අගය හෝ අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ උච්චාවචනය වීමට ඇති අවදානම.
පොළී අනුපාතික අවදානම	වෙළඳපොළ පොළී අනුපාතික වල වෙනස්වීම් නිසා මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක සාධාරණ අගය හෝ අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ උච්චාවචනය වීමේ අවදානම.
ද්‍රවශීලතා අවදානම	අස්තිත්වයක් විසින් මූල්‍ය වගකීම් හා සම්බන්ධිත බැඳීම් නිරවුල් කිරීමේදී මුහුණපෑමට සිදුවන දුෂ්කරතාව පිළිබඳ අවදානම.
ගෙවියයුතු ණය	සාමාන්‍ය ණය කොන්දේසි යටතේ වන ගෙවියයුතු කෙටිකාලීන වෙළඳ ණය නොවන මූල්‍ය වගකීම්.
වෙළඳපොළ අවදානම	වෙළඳපොළ මිල ගණන් වෙනස්වීම් නිසා මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක සාධාරණ අගය හෝ අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ උච්චාවචනය වීමට ඇති අවදානම. වෙළඳපොළ අවදානම අවදානම් වර්ග තුනකින් සමන්විත වේ. එනම් ව්‍යවහාර මුදල් අවදානම, පොළී අනුපාතික අවදානම, සහ වෙනත් මිල අවදානම.
වෙනත් මිල අවදානම	ඇති වන්නා වූ වෙනස්කම් තනි මූල්‍ය සාධන පත්‍රයකට හෝ එහි නිකුත් කරන්නාට විශේෂිත වූ සාධකවලින් ඇතිවන වෙනස්කම් නිසා හෝ වෙළඳ පොලෙහි වෙළඳාම් වන සියළුම සමාන මූල්‍ය සාධන පත්‍රවලට බලපාන සාධක නිසාවෙන් වුවද වෙළඳපොළ මිල වෙනස්වීම් නිසා (පොළී අනුපාතික අවදානම හෝ ව්‍යවහාර මුදල් අවදානම නිසා ඇතිවන ඒවා හැර) සාධන පත්‍රයක සාධාරණ වටිනාකම හෝ අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ උච්චාවචනය වීමේ අවදානම.
කල් ඉක්මුණු	ගිවිසුම අනුව ප්‍රතිපාර්ශ්වය විසින් ගෙවීමට නියමිත දින ගෙවීම් කිරීමට අපොහොසත් වී ඇති විට මූල්‍ය වත්කමක් කල් ඉක්මුණු මූල්‍ය වත්කමක් වේ.

LKAS 32 11 වන ඡේදයේ හෝ LKAS 39 ඡේද 9 නිර්වචනය කරන ලද පහත සඳහන් පද මෙම SLFRS යේදී ද භාවිත කරන අතර, මෙම SLFRS යේ එම LKAS 32 සහ LKAS 39 හි නිශ්චය කරන ලද තේරුමම අදාළ වේ :

- මූල්‍ය වත්කමක හෝ මූල්‍ය වගකීමක ක්‍රම ක්ෂය කළ පිරිවැය ;
- විකිණීම සඳහා ඇති මූල්‍ය වත්කම් ;
- හඳුනාගැනීම අත්හැරීම ;
- ව්‍යුත්පන්නයන් ;
- සඵල පොළී ක්‍රමය ;
- ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ;
- සාධාරණ අගය ;
- මූල්‍ය වත්කම් ;
- ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් ;
- විකිණීම සඳහා රඳවාගෙන ඇති මූල්‍ය වත්කම් හෝ වගකීම්;

- මූල්‍ය ඇප ගිවිසුම් ;
- මූල්‍ය සාධන පත්‍ර ;
- මූල්‍ය වගකීම්;
- පුරෝකථන ගනුදෙනු ;
- ඉදිරි රැකුම් සාධන පත්‍ර ;
- පරිණත වීම තෙක් තබාගෙන ඇති සාධන පත්‍ර;
- ණය සහ ලැබිය යුතු දෑ;
- විධිමත් ක්‍රමයේ ගැණුම් සහ විකුණුම්.

ආ පරිශිෂ්ටය

ව්‍යවහාර කිරීමේ මගපෙන්වීම්

මෙම පරිශිෂ්ටය SLFRS යේ සංකලිත කොටසකි.

මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල පන්තීන් සහ හෙළිදරව් කිරීමේ මට්ටම (6 වන ඡේදය)

ආ1 මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල ගති ලක්ෂණ සැලකිල්ලට ගනිමින් සහ හෙළිදරව් කරනු ලබන තොරතුරුවල ස්වභාවයට උචිතවන පරිදි අස්තීත්වයක් මූල්‍ය සාධන පත්‍ර කාණ්ඩ කළ බැව් යුතු 6 වන ඡේදයෙන් අවශ්‍ය කෙරේ. 6 වන ඡේදයේ විස්තර කර ඇති පන්තීන් නිර්ණය කරන්නේ අස්තීත්වය විසින් වන අතර එබැවින් LKAS 39 හි (මූල්‍ය සාධන පත්‍ර මතීන්තේ කෙසේද යන්න නිර්ණය කෙරෙන අතර සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම හඳුනාගන්නේ කුමන ස්ථානයක ද යන්න) නිශ්චය කර ඇති මූල්‍ය සාධන පත්‍ර වර්ග වලින් පැහැදිලිව වෙනස්ය.

ආ2 මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල පන්ති නිර්ණය කිරීමේ දී අස්තීත්වයක් විසින් අවම වශයෙන්,

(අ) ක්‍රමක්ෂය පිරිවැයට මනිනලද සාධන පත්‍රවලින් සාධාරණ අගයට මනින ලද සාධන පත්‍ර වෙන්කොට හඳුනාගත යුතු ය.

(ආ) මෙම SLFRS යේ විෂය පථයෙන් බාහිර වන සාධන පත්‍ර වෙනම පන්තියක් හෝ පන්ති වශයෙන් සැලකීම.

ආ3 පවත්නා අවස්ථාවන් අනුව මෙම SLFRS යේ අවශ්‍යතා සපුරාලීම සඳහා කොපමණ ප්‍රමාණයක තොරතුරු ඉදිරිපත් කළ යුතු ද, විවිධ වෙනත් ගති ලක්ෂණ ඇති තොරතුරු සම්බන්ධ නොකර, සමස්ථ චිත්‍රයක් පිළිබිඹු වන පරිදි තොරතුරු ඒකරාශී කරන්නේ කෙසේ ද යන්න අස්තීත්වයක් තීරණය කළ යුතු ය.

මූල්‍ය ප්‍රකාශනයක ඉතා අධික ප්‍රමාණයක තොරතුරු ඇතුළත් කිරීමෙන් ඒවා අධික බර පැටවීමකට සහ එමෙන්ම තේරුම් ගැනීමට දුෂ්කර වන පරිදි වැදගත් තොරතුරු උවමනාවට වඩා ඒකරාශීකර පෙන්වීමෙන් ඒවා පරිශීලකයන්ට උපකාරයක් සිදු නොවන බැවින් එම කරුණු දෙක ගැන සමබරතාවයක් පවත්වාගෙන යාම අත්‍යාවශ්‍ය වේ. උදාහරණ වශයෙන්: අස්තීත්වයක් වැදගත් නොවන විස්තර, විශාල ප්‍රමාණයක් අතර තොරතුරු ඇතුළත් කිරීමෙන් වැදගත් තොරතුරු තේරුම් ගැනීමේ දුෂ්කරතාවය ඇති නොකළ යුතු ය. එමෙන්ම එක් එක් ගනුදෙනු වල වැදගත් වෙනස්කම් හෝ ආශ්‍රිත අවදානම තේරුම් ගැනීමට දුෂ්කර වනසේ එසේ ඒකරාශී කරන ලද තොරතුරු අස්තීත්වය විසින් හෙළිදරව් නොකළ යුතු ය.

මූල්‍ය තත්ත්වය සහ කාර්ය සාධනය සඳහා මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල ඇති වැදගත්කම

ලාභ හෝ අලාභ මගින් මූල්‍ය වගකීම් සාධාරණ අගයට (10 සහ 11 වන ඡේදයන්)

ආ4 අස්තීත්වයක් ලාභ හෝ අලාභ මගින් මූල්‍ය වගකීමක් සාධාරණ අගයට නම් කරන්නේ නම් එවිට එම වගකීමේ ණය අවදානමට ආරෝපනය කළ හැකි වෙනස් වීම නිසා මූල්‍ය වගකීමේ සාධාරණ අගය වෙනස්වන මුදල හෙළිදරව් කිරීම 10 (අ) ඡේදය අනුව අවශ්‍ය වේ. වෙළෙඳපොළ තත්ත්වය වෙනස්වීම නිසා අදාළ නොවන ආරෝපනීය වෙනස්වීම් වෙළෙඳපොළ අවදානම වැඩිවීමට තුඩු දෙන විටක වගකීමේ සාධාරණ අගයේ වටිනාකම නිර්ණය කිරීමට 10 (අ) (i) ඡේදය මගින් අස්තීත්වයට ඉඩ දෙනු ලැබේ. වගකීමක් සඳහා වෙළෙඳපොළ තත්ත්වයන්ගේ අදාළ වන එකම වෙනස්වීම් වන්නේ නිරීක්ෂණය කළ (පාදක මිම්ම) පොළී අනුපාතිකයේ නම් වෙනස්වීම් එම වටිනාකම පහත සඳහන් පරිදි ඇස්තමේන්තු කළ හැකිය.

- (අ) පළමුව කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ දී ඇති වගකීමේ සහ කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ දී වගකීමේ ගිවිසුම්ගත මුදල් ප්‍රවාහවල නිරීක්ෂණය කරන ලද වෙළඳපළ මිල භාවිතා කරමින් අස්තිත්වය කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ දී වගකීමේ අභ්‍යන්තර ඵලදා අනුපාතිකය ගණනය කරනු ලැබේ. අභ්‍යන්තර ඵලදා අනුපාතිකයේ සාධන පත්‍ර නිශ්චිත සංරචකය සොයාගැනීම පිණිස මෙම ඵලදා අනුපාතිකයෙන් කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ දී නිරීක්ෂණය කරන ලද (පාදක මිම්ම) පොළී අනුපාතිකය අඩු කරනු ලැබේ.
- (ආ) ඊළඟට අස්තිත්වය විසින් කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ වගකීමේ ගිවිසුම්ගත මුදල් ප්‍රවාහ සහ (i) කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී නිරීක්ෂණය කරන ලද පොළී අනුපාතිකය සහ (ii) ඉහත (අ) හි ගණනය කරන ලද සාධන පත්‍ර නිශ්චිත සංරචකය යන දෙකේ එකතුවට සමාන වට්ටම් අනුපාතිකයක් භාවිතා කර වගකීම ආශ්‍රිත මුදල් ප්‍රවාහවල වර්තමාන අගය ගණනය කරනු ලැබේ.
- (ඇ) කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී නිරීක්ෂණය කරන ලද වගකීමේ වෙළඳපොළ මිල සහ (ආ) හි නිර්ණය කරන ලද වටිනාකම අතර වෙනස වනුයේ, නිරීක්ෂණය කළ පොළී අනුපාතිකයේ (පාදක මිම්ම) වෙනස් වීමට ආරෝපනය නොවූ සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීමයි. මෙම මුදල හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

සාධන පත්‍රයේ ණය අවදානම වෙනස්වීම් හෝ පොළී අනුපාතිකවල වෙනස්වීම් හැර වෙනත් කරුණු නිසා සාධාරණ අගය වෙනස්වීම් සැලකිය යුතු අන්දමේ ඒවා නොවන බව මෙම උදාහරණය උපකල්පනය කරයි. මෙම උදාහරණයේ දී ඇති සාධන පත්‍රයෙහි නිගිත ව්‍යුත්පන්නයක් ඇතුළත් නම්, එම නිගිත ව්‍යුත්පන්නයේ සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම 10(අ) ඡේදය අනුව හෙළිදරව් කළ යුතු වටිනාකම නිර්ණය කිරීමේ දී ඉවත් කළ යුතු ය.

වෙනත් හෙළිදරව් කිරීම් - ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති (21 වන ඡේදය)

ආ5 මූල්‍ය ප්‍රකාශන තේරුම් ගැනීම සඳහා අදාළවන මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කරගැනීමේ දී භාවිතා කළ මැනීමේ පදනම (පදනම්) සහ භාවිතා කළ වෙනත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වැනි 21 ඡේදය අනුව හෙළිදරව් කළ යුතු ය. මූල්‍ය සාධන පත්‍ර සඳහා එවැනි හෙළිදරව් කළ යුතු දෑ අතරට,

- (අ) ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට නම් කරන ලද මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් සඳහා,
- (i) ලාභ හෝ අලාභ මගින් අස්තිත්වය විසින් සාධාරණ අගයට නම් කරන ලද මූල්‍ය වත්කම් හෝ වගකීම්වල ස්වභාවය,
  - (ii) මුල්වරට හඳුනා ගැනීමේ දී එවැනි මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම් එලෙස නම් කිරීමට සිදුවූ නිර්ණායකයන්, සහ
  - (iii) එවැනි නම් කිරීම සඳහා LKAS 39 හි 9, 11 අ හෝ 12 ඡේදවල ඇති කොන්දේසි අස්තිත්වය විසින් සපුරා ඇත්තේ කෙසේද යන්න. LKAS 39 හි (ආ) (i) ඡේදය ප්‍රකාරව නිර්වචනය කළ ලාභ හෝ අලාභ මගින් මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් සාධාරණ අගයට නම් කරන ලද සාධන පත්‍ර සඳහා හෙළිදරව් කිරීමට මැනීමේදී පාදක කරගත් අවස්ථානුගත තත්ත්වයන් ගැන විස්තරයන් අඩංගුවීම හෝ වෙනත් විධියකින් පැනනගින අසංගතභාවයන් හඳුනා ගැනීමේ. LKAS 39 හි (ආ) (ii) ඡේදය ප්‍රකාරව නිර්වචනය කළ ලාභ හෝ අලාභ මගින් මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් සාධාරණ අගයට නම් කරන ලද සාධන පත්‍ර සඳහා එම හෙළිදරව් කිරීමට, ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට නම් කිරීම අස්තිත්වයේ ලේඛණගත කළ අවදානම් කළමනාකරණය කිරීම හෝ ආයෝජන ක්‍රමෝපායන් සමග සංගත වන්නේ කෙසේද යන්න පිළිබඳ විස්තරයක්.
- (ආ) විකිණීම සඳහා ඇති මූල්‍ය වත්කම් ලෙස නම් කිරීමේ නිර්ණායක.
- (ඇ) විධිමත් ක්‍රමයේ මූල්‍ය වත්කම් මිල දී ගැනීම සහ විකිණීම ගිණුම්ගත කරනුයේ වෙළඳ දිනට නැත්නම් නිරවුල් කරන දිනට ද යන වග (LKAS 39 හි 38 ඡේදය බලන්න)
- (ඈ) ණය හානි නිසා මූල්‍ය වත්කම් වල ධාරණ අගයේ හානිකරණය අඩුකිරීම සඳහා වට්ටම් ගිණුමක් භාවිතා කරන විට:
- (i) හානිකරණය වූ මූල්‍ය වත්කම්වල ධාරණ අගය සෘජුව අඩු කරනුයේ කවර විටක දී යන්න නිර්ණය කිරීම සඳහා වූ නිර්ණායක (හෝ ලියාහැරීමක, ප්‍රතිවර්ත කිරීමක්, සෘජුව වැඩිකරනුයේ) සහ වට්ටම් ගිණුම භාවිතා කරනුයේ කුමන අවස්ථාවේ දී ද යන්න; සහ

(ii) හානිකරණය වූ මූල්‍ය වත්කම්වල ධාරණ අගයට එරෙහිව වට්ටම් ගිණුමට අයකළ අගයන් ලියාහැරීම සඳහා වූ නිර්ණායක (16 වන ඡේදය බලන්න).

- (ඊ) එක් එක් වර්ගයේ මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල ශුද්ධ ප්‍රතිලාභ හෝ ශුද්ධ අලාභ නිර්ණය කළ ආකාරය. (20 (අ) ඡේදය බලන්න) උදාහරණ වශයෙන් ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට ඇති අයිතමයන් මත ශුද්ධ ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභවල පොළිය හෝ ලාභාංශ ආදායම් ඇතුළත් ද යන වග.
- (උ) හානිකරණ අවාසි සිදුවී ඇතැයි නිර්ණය කිරීම සඳහා ඇති විෂය මූලික සාක්ෂි සඳහා අස්තිත්වය යොදාගත් නිර්ණායක (20 (ඉ) ඡේදය බලන්න)
- (ඌ) මූල්‍ය වත්කම්වල නියමයන් අනුව යළි කතිකා කරනොගත්තේ නම් කල් ඉකුත් වූ හෝ හානිකරණය වූ ලෙස සැලකිය යුතුව තිබූ එහෙත් යළි කතිකා කරගත් නියමයන්ට යටත් වූ මූල්‍ය වත්කම්වල නියමයන් සඳහා වන ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය (36 (ඇ) ඡේදය බලන්න)

අස්තිත්වයක් විසින් ඇස්තමේන්තු කිරීම් ඇතුළත් වන විනිශ්චයන්ට අමතරව මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හඳුනාගෙන ඇති අගයන් පිළිබඳ වඩාත් සැලකිය යුතු අන්දමේ බලපෑමක් ඇතිවන අස්තිත්වයේ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති ව්‍යවහාර කිරීමේ ක්‍රියාවලියේ දී කළමනාකරණය විසින් කරන ලද විනිශ්චයන් වැදගත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති සාරාංශයේ හෝ වෙනත් සටහන්වල හෙළිදරව් කිරීමද LKAS 1 හි 122 වන ඡේදයෙන් අවශ්‍ය කෙරේ.

මූල්‍ය සාධන පත්‍රවලින් පැන නගින අවදානමේ ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය (31 - 42 ඡේද)

අ6 31 - 42 දක්වා ඇති ඡේදවල අවශ්‍යතා අනුව හෙළිදරව් කිරීම් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හෝ එසේ නැතහොත් හරස් යොමු තුළින් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලින් වෙනත් ප්‍රකාශන වලට හරස් යොමු දක්වීම මගින් මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලනය කරන්නන් හට මූල්‍ය ප්‍රකාශන හා සමාන රීතින් සහ එකම අවස්ථාවේදී ලබාගත හැකි කළමනාකාරිත්ව විස්තරයන් හෝ අවදානම් වාර්තා වැනි දෑවල සංයුක්ත කළ හැක. හරස් යොමු නොමැතිව ඇතුළත් කර ඇති තොරතුරු සහිත මූල්‍ය ප්‍රකාශන අසම්පූර්ණය.

ප්‍රමාණාත්මක හෙළිදරව් කිරීම (34 වන ඡේදය)

අ7 අස්තිත්වයේ අභ්‍යන්තරිකව ප්‍රධාන කළමනාකරණ පිරිස් වෙත සපයන ලද තොරතුරු පදනම් කරගෙන අස්තිත්වය අවදානමට අනාවාස වීම පිළිබඳ දත්තවල සාරාංශයක් 34(අ) ඡේදය අනුව හෙළිදරව් කළ යුතු ය. අවදානමට අනාවාස වීම කළමනාකරණය කිරීමට අස්තිත්වයක් ක්‍රම කිහිපයක් භාවිතා කරන විට වඩාත්ම අදාළ සහ විශ්වාසදායී තොරතුරු සපයන ක්‍රමය හෝ ක්‍රම භාවිතා කරමින් තොරතුරු හෙළිදරව් කළ යුතු ය. LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් සහ වැරදි යන්නෙහි අදාලත්වය සහ විශ්වාසනීයභාවය පිළිබඳ සාකච්ඡා කෙරේ.

අ8 34 (ඇ) ඡේදය අනුව අවදානම සංකේතීය වීම හෙළිදරව් කිරීම අවශ්‍ය වේ. එක හා සමාන ගතිලක්ෂණ ඇති මූල්‍ය සාධන පත්‍රවලින් අවදානම සංකේතීය වීම පැන නගින අතර සහ ආර්ථික හෝ වෙනත් තත්වයන්ගේ වෙනස්වීම් යටතේ එවැනි බලපෑම් ඇති කරයි. අවදානමේ සංකේතීය හඳුනාගැනීම තීන්දු කිරීම සඳහා අස්තිත්වයේ තත්වයන් සැලකිල්ලට ගත යුතු ය. අවදානම සංකේතීය වීම හෙළිදරව් කිරීමට.

(අ) කළමනාකාරිත්වය විසින් සංකේතීය වීම නිර්ණය කරනුයේ කෙසේද යන්න පිළිබඳව විස්තරයක්.

(ආ) එක් එක් සංකේතීයයේ හඳුනාගන්නා ලද කොටස් කරන ලද ගතිලක්ෂණවල විස්තරයක් (උදා: ප්‍රතිපාර්ශ්වය, භූගෝලීය ප්‍රදේශය, ව්‍යවහාර මුදල හෝ වෙළඳපොළ); සහ

(ඇ) ඉහත ගති ලක්ෂණ කොටස් කරගන්නා සියලු මූල්‍ය සාධන පත්‍ර ආශ්‍රිත අවදානමේ අනාවාසයේ වටිනාකම.

උපරිම ණය අවදානම් අනාවාසය (36 (අ) ඡේදය)

අ9 36 (අ) ඡේදය අනුව අස්තිත්වය ණය අවදානමකට අනාවාස වන උපරිමය හොඳින් නියෝජනය වන ප්‍රමාණය හෙළිදරව් කළ යුතු ය. මූල්‍ය වත්කමක් සඳහා මෙය නියමයක් වශයෙන් දළ ධාරණ අගයෙන් අඩුකළ විට,

(අ) LKAS 32 ප්‍රකාර හිලව් වන යම් වටිනාකම් වේ නම් ඒවා; සහ

(ආ) LKAS 39 ප්‍රකාරව හඳුනාගත් හානිකරණ පාඩුවෙතොත් එය අඩුකළාට පසු දළ ධාරණ අගයයි.

ආ10 ණය අවදානමක් පැන නැගීමට සහ ආශ්‍රිත උපරිම ණය අවදානම සඳහා අනාවාස වීමට හේතුවන ක්‍රියාකාරකම්වලට ඇතුළත් වන එහෙත් සීමා නොවන ඒවා නම්,

- (අ) ගනුදෙනුකරුවන්ට ණය සහ ලැබිය යුතු දේ ප්‍රදානය කිරීම සහ තැන්පතු වෙනත් අස්තිත්වවල තැන්පත් ලෙස යෙදීම මෙවැනි අවස්ථාවලදී ණය අවදානමට උපරිම අනාවාසය වන්නේ අදාළ මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල ධාරණ අගයයි.
- (ආ) ව්‍යුත්පන්න ගිවිසුම්වලට ඇතුළත් වීම, උදා: විදේශ විනිමය කොන්ත්‍රාත්තු පොළී අනුපාතික හුවමාරු, ණය ව්‍යුත්පන්න ප්‍රශ්න වත්කම සාධාරණ අගයට මැනීමේ දී වාර්තා කරනු ලබන කාලපරිච්ඡේදය අවසාන දිනට උපරිම ණය අවදානමට ඇති අනාවාසය ධාරණ අගයට සමාන වේ.
- (ඇ) මූල්‍ය ඇපකර ප්‍රදානය කිරීම - මෙම අවස්ථාවේ දී ණය අවදානමට ඇති උපරිම අනාවාසය වන්නේ, ඇපකර කැඳවුවහොත් අස්තිත්වයට ගෙවීමට සිදුවන උපරිම මුදලටය. එය වගකීමක් ලෙස හඳුනාගත් මුදලට වඩා සැලකිය යුතු අන්දමින් විශාල විය හැකිය.
- (ඈ) ණය පහසුකමේ ආයු කාලය තුළ අවලංගු කළ නොහැකි ප්‍රමාණාත්මක අහිතකර වෙනසකට ප්‍රතිචාරයක් ලෙස අවලංගු කළ හැකි ණය බැඳීමක් ඇති කිරීම නිකුත් කරන්නාට ණය සඳහා බැඳීමේ ශුද්ධ ප්‍රමාණය මුදලින් හෝ වෙනත් මූල්‍ය සාධන පත්‍රයකින් නිරවුල් කළ නොහැකි නම් උපරිම ණය අනාවාසය වන්නේ බැඳීම්වල මුළු වටිනාකමය.මෙයට හේතුව වන්නේ මෙතෙක් ලබා නොගත් යම් කොටසක් වේ නම් එය අනාගතයේදී ලබා ගනීද යන්න නිශ්චිත නොමැති වීම නිසාය. මෙය හඳුනාගෙන ඇති වගකීමට වඩා සැලකිය යුතු අන්දමින් වැඩිවිය හැකිය.

ගිවිසුම්ගත පරිණතවීම් විශ්ලේෂණය (39 (අ) පරිච්ඡේදය)

ආ11 39 (අ) ඡේද හි අවශ්‍යතා අනුව මූල්‍ය වගකීම්වල ගිවිසුම්ගත පරිණත විශ්ලේෂණය පිළියෙල කිරීමේ දී අස්තිත්වයක් විසින් අදාළ කාලසීමා කාණ්ඩ ගණන නිර්ණය කිරීමේ දී තම විනිශ්චය භාවිතා කරයි. උදාහරණ වශයෙන් අස්තිත්වයක් විසින් පහත දැක්වෙන කාල කාණ්ඩ යෝග්‍ය යයි නිර්ණය කළ හැකිය.

- (අ) මාසයක් පසු නොවූ ;
- (ආ) මාසයක් පසුවූ එහෙත් මාස තුනක් පසු නොවූ ;
- (ඇ) මාස තුනක් පසු වූ එහෙත් වසරක් පසු නොවූ ;
- (ඈ) වසරක් පසු වූ එහෙත් වසර පහක් පසු නොවූ ;

ආ12 ප්‍රතිපාර්ශ්වකරුවකු හට මුදල් ගෙවනු ලබන්නේ කුමන අවස්ථාවකදී ද යන්න තෝරා ගැනීමට අයිතිය ඇති විටක දී අස්තිත්වයට එය සඳහා ගෙවීම් කළ යුතු ආසන්නතම දිනය පදනම් කරගෙන වගකීම ඇතුළත් කළ යුතු ය. උදාහරණ වශයෙන් අස්තිත්වයක් විසින් ඒකමණව ආපසු ගෙවිය යුතු මූල්‍ය වගකීම් ආසන්නතම කාල කාණ්ඩයකට ඇතුළත් කරනු ලැබේ. (උදා: ඒකමණික තැන්පතු)

ආ13 අස්තිත්වයක් වටිනාකම් වාරික වලින් මුදල් ප්‍රමාණ ලබාදීමට බැඳීම් ඇති කරගෙන ඇතිවිටක එම සෑම වාරිකයක්ම අස්තිත්වය විසින් ගෙවිය යුතු බවට අවශ්‍ය වන ආසන්නතම කාල සීමාවට වෙන් කළ යුතුය. උදාහරණ වශයෙන් ඉල්ලුම් කළ හැකි එහෙත් ඉල්ලුම් නොකළ ණය බැඳීමක් එය ඉල්ලුම් කළහැකි දිනය අඩංගු ආසන්නතම ණය කාල කාණ්ඩයක ඇතුළත් කෙරේ.

ආ14 පරිණත විශ්ලේෂණයේ හෙළිකර ඇති වටිනාකම් වන්නේ ගිවිසුම්ගත වට්ටම් නොකරන ලද මුදල් ප්‍රවාහයන්ය. උදාහරණ වශයෙන්:

- (අ) දළ මූල්‍ය කල්බදු බැඳීම් (මූල්‍ය ගාස්තු අඩුකිරීමට පෙර);
  - (ආ) මූල්‍ය වත්කම් මුදලට මිලට ගැනීම සඳහා වූ ඉදිරි ගිවිසුම්වල නිශ්චය කර ඇති මිල;
  - (ඇ) ශුද්ධ වටිනාකම් සඳහා ගෙවීම්වල / ලැබීම් ස්ථාවර, පොළී අනුපාතික හුවමාරු සඳහා ශුද්ධ මුදල් ප්‍රවාහ හුවමාරු කරගැනීම;
  - (ඈ) ව්‍යුත්පන්න මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක් (ව්‍යවහාර මුදල් හුවමාරු) ගිවිසුම්ගත වටිනාකම් වෙනුවෙන් දළ මුදල් ප්‍රවාහ හුවමාරු කරගැනීම; සහ
  - (ඉ) දළ ණය බැඳීම්;
- එවැනි වට්ටම් නොකරන ලද මුදල් ප්‍රවාහයන් ඇතුළත් මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ කර ඇති වටිනාකමට වඩා වෙනස් වේ. එයට හේතුව වන්නේ මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ වටිනාකම් පදනම් වී ඇත්තේ වට්ටම් කරන ලද මුදල් ප්‍රවාහ පදනම් කරගෙන වීමය.

- ආ15 39 (අ) ඡේද හි අවශ්‍යවන පරිදි අස්තිත්වයක් මූල්‍ය වගකීම් සඳහා ගිවිසුම්ගත පරිණත වීම් විශ්ලේෂණයේ ව්‍යුත්පන්නයන් නොවන සාධන පත්‍රවල විශ්ලේෂණය උචිත වන්නේ නම් ව්‍යුත්පන්න මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල විශ්ලේෂණයෙන් වෙන් කොට හෙළිදරව් කළ යුතු ය. උදාහරණ වශයෙන් මූල්‍ය ව්‍යුත්පන්න සාධන පත්‍රවලින් පැන නගින මුදල් ප්‍රවාහ නිරවුල් කරන්නේ දළ පදනම මත නම්, එවිට මූල්‍ය ව්‍යුත්පන්න සාධන පත්‍රවල සහ මූල්‍ය නොවන ව්‍යුත්පන්න සාධන පත්‍රවලින් ලැබෙන මුදල් ප්‍රවාහ වලින් වෙන්කොට දැක්වීම උචිතය. මෙයට හේතුවන්නේ දළ මුදල් ගලායාම් අදාළ ගලාප්ම්වලට එක්ව තිබිය හැකිවීමය.
- ආ16 ගෙවිය යුතු වටිනාකම නියම කර නොමැති විට එම වටිනාකම හෙළි කිරීම නිර්ණය කරනුයේ වාර්තා කරනු ලබන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ පවතින තත්ත්වයන්ට යොමු කිරීමෙනි. උදාහරණ වශයෙන් ගෙවිය යුතු වටිනාකම දර්ශකයන් සමග වෙනස් වේ නම්, හෙළිදරව් කළ වටිනාකම කාල පරිච්ඡේදය අවසානයේ දී තිබූ දර්ශකයේ මට්ටම අනුව පදනම් විය හැකිය.

වෙළඳපළ අවදානම - සංවේදීතා විශ්ලේෂණය

(40 සහ 41 ඡේදයන්)

- ආ17 40 (අ) ඡේදය අනුව අස්තිත්වය අනාවාස වී ඇති සියලුම වර්ගවල වෙළඳපොළ අවදානම සඳහා සංවේදීතා විශ්ලේෂණයක් අවශ්‍ය වේ.

ආ3 ඡේදය ප්‍රකාරව විවිධ ගති ලක්ෂණ සහිත සැලකිය යුතු අන්දමින් වෙනස් ආර්ථික පරිසර වලින් අවදානමට අනාවාස වූ තොරතුරු ඒකාබද්ධ නොකර සමස්ථ චිත්‍රය විදහා දැක්වෙන අයුරු තොරතුරු ඒකරාශී කිරීම කෙසේ කළයුතු දැයි යන්න අස්තිත්වයක් විසින් තීරණය කරනු ලැබේ. උදාහරණ වශයෙන්,

(අ) මූල්‍ය සාධනපත්‍ර විකුණන අස්තිත්වයක් මෙම තොරතුරු විකිණීම සඳහා තබා ඇති මූල්‍ය සාධන පත්‍ර සහ විකිණීම සඳහා නොවන මූල්‍ය සාධන පත්‍ර වශයෙන් වෙනම හෙළිදරව් කළ හැකිය.

(ආ) අස්තිත්වයක් අති උද්ධමනකාරී තත්ත්වයන් ඇති ප්‍රදේශවල වෙළඳපොළ අවදානමට ඇති අනාවාසය ඒ හා සමාන වෙළෙඳපොළ අවදානම ඇති ඉතා අඩු උද්ධමනයන් ඇති ප්‍රදේශ සමග එකතු නොකරනු ඇත. අස්තිත්වයක් එක් ආර්ථික පරිසරයක පමණක් එක් වර්ගයක වෙළඳපොළ අවදානමට අනාවාස වේ නම් පමණක්, සමාහාර නොකරනු ලැබූ තොරතුරු පෙන්වනු නොලැබේ.

- ආ18 40 (අ) ඡේදය අනුව අදාළ අවදානම් විචල්‍යතා (උදා: එවකට පවතින වෙළඳපළ අනුපාතික ව්‍යවහාර මුදල් අනුපාතික, ස්කන්ධ මිල හෝ වෙළඳ භාණ්ඩ වල මිල) සාධාරණ ලෙස විය හැකි වෙනස්වීම් නිසා ලාභ හෝ අලාභ සහ ස්කන්ධයට වන බලපෑම සංවේදීතා විශ්ලේෂණයේ පෙන්වීමට අවශ්‍ය කෙරේ. මෙම පරමාර්ථය සඳහා;

(අ) අදාළ අවදානම් විචල්‍යතා වෙනස් වූයේ නම් ඒ අනුව අස්තිත්වයක අදාළ කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වූ ලාභය හෝ අලාභය කුමක් විය හැකිද යන්න නිර්ණය කිරීම අවශ්‍ය නොවේ. වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසාන සාධාරණ ලෙස සිදුවිය හැකි අදාළ අවදානම් විචල්‍යතා වෙනස් වීම සිදු වූ ලෙස සහ එය එම දින පැවති අවදානම් අනාවාසයට අදාළ කළ ලෙස උපකල්පනය කරමින් අස්තිත්වයන් ඒ වෙනුවට කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේදී ලාභ හෝ අලාභ සහ ස්කන්ධයට වූ බලපෑම හෙළිදරව් කරනු ලැබේ. උදාහරණ වශයෙන් අස්තිත්වයකට වල අනුපාතික වගකීමක් වර්ෂය අවසානයේ දී තිබේ නම්, පොලී අනුපාතික සාධාරණව සිදුවිය හැකි ප්‍රමාණයකින් වෙනස් වූයේ නම් එවැනි අවස්ථාවක අස්තිත්වය විසින් ලාභ හෝ අලාභ (උදා: පොලී වියදම) වලට වන බලපෑම හෙළිදරව් කරනු ඇත.

(ආ) අදාළ අවදානම් විචල්‍යතා සිදුවන සෑම වෙනස්වීමක් ද සිදුවන්නේ සාධාරණ ලෙස සිදුවිය හැකි වෙනස්කම් පරාසයක් තුළදී සිදුවන සෑම වෙනස්වීමක් සඳහාම නම් එම වෙනස නිසා ලාභ හෝ අලාභ හෝ ස්කන්ධයට වන බලපෑම අස්තිත්වයන් විසින් හෙළිදරව් කිරීම අවශ්‍ය නොවේ. වෙනස්වීම නිසා වන බලපෑම සාධාරණ ලෙස සිදුවිය හැකි පරාසයේ සීමාවන්හි දී පමණක් හෙළිදරව් කිරීම ප්‍රමාණවත් වේ.

- ආ19 අදාළ අවදානම් විචල්‍යතා සාධාරණ ලෙස සිදුවිය හැකි වෙනස්වීම් කුමක්ද යන්න නිර්ණය කිරීමේ දී අස්තිත්වයක් විසින් සලකා බැලිය යුතු කරුණු.

(අ) එහි මෙහෙයුම් කටයුතු කෙරෙන ආර්ථික පරිසර සාධාරණ ලෙස වෙනස් විය හැකි වෙනසකට කලාතුරකින් සිදුවන අවස්ථානුගත හෝ ඉතා නරක සිද්ධීන් හෝ බරපතල පරීක්ෂා ඇතුළත් නොකළ යුතුයි. වැඩිමනත්ව, පාදක කරගත් අවදානම් විචල්‍යතා වෙනස්වීමේ අනුපාතිකය ස්ථායී නම් අස්තිත්වය විසින් තෝරාගත් සාධාරණ ලෙස සිදුවිය හැකි අවදානම් විචල්‍යතා වෙනස්වීම වෙනස් නොකළ යුතුය. උදාහරණයක් ලෙස පොලී අනුපාතික 5% ක් ලෙස

උපකල්පනය කර පොලී අනුපාතික වල උච්චාවචනය පදනම් ඒකක ± 50 ක් ලෙස සාධාරණ ලෙස සිදුවිය හැකියැයි අස්තිත්වය නිර්ණය කරයි. පොලී අනුපාතික සියයට 4.5 කට හෝ සියයට 5.5 වෙනස් වේනම් අස්තිත්වය ලාභ හෝ අලාභවලට වන බලපෑම හෙළිදරව් කළ යුතු වේ. පොලී අනුපාතික පදනම් ඒකක ± 50 කින් උච්චාවචනය වනු ඇතැයි අස්තිත්වය විසින් දිගටම විශ්වාස කරනු ඇත. (උදා: පොලී අනුපාතික වෙනස් වීම් අනුපාතිකය ස්ථායී වේ.) පොලී අනුපාතික සියයට 5ට හෝ සියයට 6ට අතර වෙනස්වී නම් අස්තිත්ව විසින් ලාභ හෝ අලාභ වලට සහ ස්කන්ධයට මත වන බලපෑම හෙළිදරව් කරනු ඇත.

(ආ) එය තක්සේරු කිරීම කරන කාලරාමුව අස්තිත්වය ඊළඟ හෙළිදරව් කිරීම ඉදිරිපත් කරන තෙක් මෙම කාලපරිච්ඡේදය තුළ සාධාරණ ලෙස සිදුවිය හැකි යයි සලකනු ලබන වෙනස්වීම් වල බලපෑම අස්තිත්වය විසින් සංවේදීතා විශ්ලේෂණයේ පෙන්නුම් කෙරෙන අතර, ඊළඟට මෙම තොරතුරු ඉදිරිපත් කරන තුරු එනම් සාමාන්‍යයෙන් එහි ඊළඟ වාර්ෂික වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය සඳහාය.

ආ20 අස්තිත්වය මෙම විශ්ලේෂණය එහි මූල්‍ය අවදානමට ඇති අනාවාසය කළමනාකරණය කිරීම සඳහා භාවිතා කරනු ලබන්නේ නම් අවදානම් විචල්‍යයන් අතර අන්තර් සම්බන්ධතාවය පිළිබිඹු වන අවදානමට ඇති අගය ක්‍රමවේදය වැනි සංවේදීතා විශ්ලේෂණයක් භාවිතා කිරීමට 41 වන ඡේදයෙන් අස්තිත්වයකට අවසර ලැබේ. එවැනි ක්‍රමවේදයකින් මනිනුයේ අලාභ සඳහා වූ හැකියාව පමණක් වන අතර ලාභ සඳහා වූ හැකියාව මනිනු ලබන්නේ වුවද මෙය අදාළ වේ. එවැනි අස්තිත්වයක් භාවිතා කළ අවදානමට ඇති අගය ආකෘතියේ වර්ගය (ආකෘතිය මොන්ටිකාලෝ විඛම්භනය ගැන විශ්වාස කරනු ලබන්නේද) ආකෘතිය ක්‍රියාත්මක වන්නේ කෙසේ ද යන්න සහ ප්‍රධාන උපකල්පනයන් පිළිබඳ (රඳවා ගැනීමේ කාලපරිච්ඡේදය සහ විශ්වාසනීය මට්ටම) හෙළිදරව් කිරීමෙන් 41(අ) ඡේදයට අනුකූලතාවය දැක්වීම තහවුරු කළ හැකිය. අස්තිත්වයන් විසින් ඓතිහාසික නිරීක්ෂණ කාලපරිච්ඡේදය සහ එම කාලපරිච්ඡේදය තුළ වූ නිරීක්ෂණයන්ට අදාළව කරන ලද බර තැබීම්, ගණනය කිරීම් වලදී විකල්පයන් සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියා කළේ කෙසේ ද යන්න පිළිබඳ පැහැදිලි කිරීමක් සහ කුමන විචල්‍යතාවයන් හා සහසම්බන්ධතාවයන් (හෝ විකල්පයක් ලෙස මොන්ටිකාලෝ සම්භාවිතා ව්‍යාප්ත විඛම්භනය) භාවිතා කරන ලද්දේ ද යන්න ද හෙළිදරව් කළ හැකිය.

ආ21 අස්තිත්වය විසින් එහි සමස්ථ ව්‍යාපාරය සඳහා සංවේදීතා විශ්ලේෂණයන් ඉදිරිපත් කළයුතු නමුත් විවිධ පන්තිවල මූල්‍ය සාධන පත්‍ර සඳහා විවිධ වර්ගවල සංවේදීතා විශ්ලේෂණ ඉදිරිපත් කළ හැකිය.

පොලී අනුපාතික අවදානම

ආ22 පොලී අනුපාතික අවදානම පැන නගින්නේ මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ හඳුනාගත් පොලී සහිත මූල්‍ය සාධන පත්‍රවලට සහ (ණය සහ ලැබිය යුතුදැ සහ නිකුත් කළ ණය සාධන පත්‍ර) මූල්‍ය තත්ත්වය ප්‍රකාශනයේ හඳුනා නොගත් සමහර මූල්‍ය සාධන පත්‍රවලටය. (උදා: සමහර ණය බැඳීම්)

ව්‍යවහාර මුදල් අවදානම

ආ23 ව්‍යවහාර මුදල් අවදානම (හෝ විදේශ විනිමය අවදානම) පැන නගින්නේ විදේශ ව්‍යවහාර මුදලකින් නම් කරනලද මූල්‍ය සාධන පත්‍ර සඳහාය. එනම්, ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල් වලින් හැර වෙනත් ව්‍යවහාර මුදලකින් මනිනු ලබන මෙම SLFRS හි කාර්යයන් සඳහා මූල්‍ය නොවන අයිතම් වන මූල්‍ය සාධන පත්‍ර වලින් හෝ ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල් වලින් නම් කරන ලද මූල්‍ය සාධන පත්‍ර වලින් ව්‍යවහාර මුදල් අවදානම පැන නොනගී.

ආ24 අස්තිත්වයට සැලකිය යුතු අන්දමේ අනාවාසයක් ඇති සෑම ව්‍යවහාර මුදලක් සඳහාම සංවේදීතා විශ්ලේෂණයක් හෙළිදරව් කළ යුතුය.

වෙනත් මිල අවදානම්

ආ25 මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක මත වෙනත් මිල අවදානම් පැන නගින්නේ උදාහරණ ලෙස වෙළඳ භාණ්ඩ මිල ගණන් හෝ කොටස් මිල ගණන් වෙනස්වීම් නිසාය. 40 වැනි ඡේදය හා අනුකූලවීමට අස්තිත්වයක් විසින් නියමකරන ලද කොටස් වෙළෙඳපළ දර්ශකයක, වෙළෙඳ භාණ්ඩ මිල, හෝ වෙනත් අවදානම් විචල්‍යයේ අඩුවීමේ බලපෑම හෙළිදරව් කළ හැකිය. උදාහරණ වශයෙන් අස්තිත්වයක් විසින් මූල්‍ය සාධන පත්‍ර වැනි අවශේෂ වටිනාකම් ඇපකර දෙන්නේ නම් ඇපකර අදාළවන වත්කම් වල වටිනාකමේ වැඩිවීමක් හෝ අඩුවීමක් අස්තිත්වය හෙළිදරව් කරයි.

ආ26 ස්කන්ධ මිල අවදානමට තුඩුදෙන මූල්‍ය සාධන පත්‍රවලට උදාහරණ දෙකක් නම් (අ) වෙනත් අස්තිත්වයක ස්කන්ධ අයත්ව සිටීම සහ (ආ) ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල ආයෝජනයන් දරා සිටින භාරයක ආයෝජනයක්, ස්කන්ධ මිල ගණන්වලට දර්ශක කළ ස්කන්ධ සහ විකල්ප නිශ්චිත ප්‍රමාණයක් මිලදී ගැනීමට හෝ විකිණීමට සඳහා වන ඉදිරි ගිවිසුම් සහ විකල්පයන් සහ අනෙක් උදාහරණවලට අයත් වේ. එවැනි මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගයන් පදනම් කරගත් ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල වෙළඳපොළ මිල ගණන් වෙනස්වීම් වලින් බලපෑම් ඇති කරයි.

- ආ27 40 (අ) ඡේදය ප්‍රකාරව ලාභයේ හෝ අලාභයේ සංවේදීතාවය (උදාහරණයක් වශයෙන් එය පැන නගින්නේ ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට ලෙස වර්ගීකරණය කළ සාධන පත්‍රවලින් සහ විකිණීම සඳහා ඇති මූල්‍ය වත්කම්වල භාවිකරණයන් වශයෙන්) ස්කන්ධයේ සංවේදීතාවයෙන් වෙන්ව හෙළිදරව් කරනු ලැබේ. (උදාහරණයක් වශයෙන් මෙය පැන නගින්නේ විකිණීම සඳහා ඇති සාධන පත්‍ර ලෙස වර්ගීකරණය කරන ලද ඒවායින්ය)
- ආ28 අස්තිත්වයක් විසින් ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ලෙස වර්ග කර ඇති මූල්‍ය සාධන පත්‍ර යළි මනිනු නොලැබේ. එම සාධන පත්‍රවල ස්කන්ධ මිල අවදානම නිසා ලාභයට හෝ පාඩුවට එසේ නැතහොත් ස්කන්ධයට බලපෑමක් ඇති නොවේ. ඒ අනුව සංවේදීතා විශ්ලේෂණයක් අවශ්‍ය නොවේ.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - SLFRS 8

මෙහෙයුම් බණ්ඩ

පටුන

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම් ප්‍රමිත - SLFRS 8	ඡේද
ප්‍රධාන මූලධර්ම	1
විෂය පථය	2-4
මෙහෙයුම් බණ්ඩ	5-10
චාර්තා කළ හැකි බණ්ඩ	11-19
සමාහාර නිර්ණායක	12
ප්‍රමාණාත්මක පර්යන්ත	13-19
හෙළිදරව් කිරීම	20-24
පොදු තොරතුරු	22
ලාභ හෝ අලාභ, වත්කම් සහ වගකීම් පිළිබඳ තොරතුරු	23-24
මැනීම	25-30
සංසන්දනය කිරීම	28
කලින් චාර්තාකළ තොරතුරු යළි උපලේඛනගත කිරීම	29-30
අස්තිත්වය - පුළුල් හෙළිදරව් කිරීම්	31-34
නිෂ්පාදිත සහ සේවා පිළිබඳ තොරතුරු	32
භූගෝලීය වපසරිය පිළිබඳ තොරතුරු	33
ප්‍රධාන ගනුදෙනුකරුවන් පිළිබඳ තොරතුරු	34
සංක්‍රාන්තිය සහ බලපවත්වන දිනය	35-36
පරිශීෂ්ට අ - නිර්වචන පද	

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - SLFRS 8

මෙහෙයුම් බණ්ඩ

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත, SLFRS 8 මෙහෙයුම් බණ්ඩ ඡේද 1-36 සහ (අ) පරිශිෂ්ටයන් හි දැක්වේ. සියළුම ඡේද එක හා සමාන අධිකාරිත්වයකින් යුක්ත වේ. තද කළ අකුරින් ඇති ඡේද ප්‍රධාන මූලධර්ම දක්වයි. යෙදුම් වල නිර්වචනයන් ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත සඳහා වන ශබ්ද මාලාවේ දී ඇත. SLFRS 8 එහි ප්‍රධාන මූලධර්ම ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට වූ පූර්විකාව සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුව සම්බන්ධ කොටගෙන අධ්‍යයනය කළ යුතුය. පැහැදිලි මාර්ගෝපදේශ නොමැති අවස්ථාවල දී LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරා ගැනීම සඳහාත් ඒවා භාවිතය සඳහාත් පදනමක් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වල වෙනස්වීම් සහ වැරදි මගින් සැපයේ.

ප්‍රධාන මූලධර්මය

1. අස්තිත්වයක් සිය මූල්‍ය ප්‍රකාශ පරිශීලකයන්ට ව්‍යාපාර කටයුතුවල ස්වභාවය සහ මූල්‍ය ප්‍රතිඵලය ද එය ක්‍රියාත්මක වන ආර්ථික පරිසරය ද ඇගයීමට හැකිවන පරිදි තොරතුරු හෙළිදරව් කළ යුතුය.

විෂය පථය

2. මෙම SLFRS පහත දැ සඳහා ව්‍යවහාර කෙරේ.

(අ) පහත දැක්වෙන පරිදි වන අස්තිත්වයක වෙන් වශයෙන් හෝ තනි තනි මූල්‍ය ප්‍රකාශ සඳහා :

- (i) ණය හෝ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර පොදු වෙළෙඳපොළක (දේශීය හෝ විදේශීය කොටස් වෙළෙඳපොළක හෝ දේශීය සහ ප්‍රාදේශීය වෙළෙඳපොළ ඇතුළත්ව අත්පිට වෙළෙඳපොළක) අලෙවිකරනු ලබන; හෝ
- (ii) පොදු වෙළෙඳ පොළක් තුළ ඕනෑම සාධන පත්‍ර කාණ්ඩයක් නිකුත් කිරීමේ අදහසින් සුරැකුම්පත් කොමිෂම හෝ වෙනත් නියාමන සංවිධානයක් සමග එහි මූල්‍ය ප්‍රකාශ ගොනු කිරීමේ හෝ ගොනු කිරීම් ක්‍රියාවලියේ පවතින අස්තිත්වයක් : සහ

(ආ) මව් සමාගමක් සහිත සමූහයක ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශ ඇති පහත පරිදි වන ;

- (i) ණය හෝ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර පොදු වෙළෙඳපොළක (දේශීය හෝ විදේශීය කොටස් වෙළෙඳපොළක හෝ දේශීය සහ ප්‍රාදේශීය වෙළෙඳපොළ ඇතුළත්ව අත්පිට වෙළෙඳපොළක) අලෙවි කරනු ලබන ; හෝ
- (ii) පොදු වෙළෙඳපොළක් තුළ ඕනෑම සාධන පත්‍ර කාණ්ඩයක් නිකුත් කිරීමේ අදහසින් සුරැකුම්පත් කොමිෂම හෝ වෙනත් නියාමන සංවිධානයක් සමග ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ගොනු කිරීමේ හෝ ගොනු කිරීම් ක්‍රියාවලියේ පවතින.

3. මෙම SLFRS ව්‍යවහාර කිරීම අවශ්‍ය නොවන අස්තිත්වයක් මෙම SLFRS සමග අනුකූල නොවන බණ්ඩයන් පිළිබඳ තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීමට තෝරා ගන්නේ නම්, එම තොරතුරු බණ්ඩ පිළිබඳ තොරතුරු වශයෙන් විස්තර නොකරනු ඇත.
4. කිසියම් මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ මෙම SLFRS හි විෂය පථයට ගැනෙන මව් සමාගමක ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන මෙන්ම මව් සමාගමේ වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශ අන්තර්ගත වේ නම්, බණ්ඩ තොරතුරු අවශ්‍ය වන්නේ ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශ වලට පමණි.

මෙහෙයුම් බණ්ඩ

5. මෙහෙයුම් බණ්ඩයක් යනු අස්තිත්වයක පහත ලක්ෂණ සහිත සංරචකයකි :

- (අ) ආදායම් උපද්‍රවන සහ වියදම් දරන ව්‍යාපාර කටයුතුවල නිරත වන (එම අස්තිත්වයේම අනෙකුත් සංරචකයන් සමග වන ගනුදෙනු වලට අදාළ ආදායම් සහ වියදම් ඇතුළත්ව) ;
- (ආ) අස්තිත්වයේ ප්‍රධාන මෙහෙයුම් තීරණ ගන්නා විසින් බණ්ඩයට සම්පත් වෙන් කිරීම පිළිබඳව තීරණ ගැනීමටත්, සහ කාර්යඵල ඇගයීමටත් මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵල ක්‍රමානුකූලව සමාලෝචනය කරනු ලබන; සහ

(ඇ) වෙන් වූ මූල්‍ය තොරතුරු ඇති.

මෙහෙයුම් බණ්ඩයක් ආදායම් උපදවන තුරු වන ව්‍යාපාර කටයුතුවල උදාහරණ වශයෙන් ආරම්භක මෙහෙයුම්වල නිරත විය හැකි අතර එවැනිකක් ආදායම් ඉපයීමට පෙර ව්‍යාපාර බණ්ඩයක් විය හැකි ය.

6. අස්තිත්වයක සෑම කොටසක් ම අවශ්‍යයෙන්ම මෙහෙයුම් බණ්ඩයක් හෝ මෙහෙයුම බණ්ඩයක කොටසක් නොවේ. උදාහරණ වශයෙන් සංස්ථාපිත ප්‍රධාන කාර්යාලය හෝ ඇතැම් ක්‍රියාකාරී දෙපාර්තමේන්තු ආදායම් ඉපදවිය හැකි හෝ ඉපදවිය නොහැකි අතර ඒවා අස්තිත්වයේ ක්‍රියාකාරකම් වලට අතීයම් කටයුත්තක් පමණක් වන අතර, ඒවා මෙහෙයුම් බණ්ඩයන් නොවිය හැකිය. මෙම SLFRS හි අරමුණ සඳහා යම් අස්තිත්වයක සේවා නියුක්තියෙන් පසු ප්‍රතිලාභ සැලසුම් මෙහෙයුම් බණ්ඩ නොවේ.
7. "ප්‍රධාන මෙහෙයුම් තීරණ ගන්නා" යන යෙදුම මගින් ක්‍රියාකාරකමක් හඳුනාගන්නා අතර එය අවශ්‍යයෙන්ම නිශ්චිත පදවි නාමයක් සහිත කළමණාකරුවකු නොවේ. එම ක්‍රියාකාරකම වන්නේ අස්තිත්වයක සම්පත් වෙන් කිරීම සහ මෙහෙයුම් බණ්ඩයක කාර්යඵල ඇගයීමයි. බොහෝ විට අස්තිත්වයක ප්‍රධාන මෙහෙයුම් තීරණ ගන්නා වන්නේ එහි ප්‍රධාන විධායක නිලධාරී හෝ ප්‍රධාන මෙහෙයුම් නිලධාරී වන නමුත් උදාහරණ වශයෙන් එය සමූහවිධායක අධ්‍යක්ෂවරු හෝ වෙනත් අය විය හැකි ය.
8. බොහෝ අස්තිත්වයන් සඳහා ඉහත 5 ඡේදයේ හි විස්තර කරන ලද මෙහෙයුම් බණ්ඩයක ගති ලක්ෂණ තුන මගින් එහි මෙහෙයුම් බණ්ඩයන් පැහැදිලිව හඳුනාගනියි. කෙසේ වෙතත් අස්තිත්වයක් තම ව්‍යාපාර කටයුතු සඳහා වන වාර්තා විවිධාකාරයෙන් ඉදිරිපත් කරයි. ප්‍රධාන මෙහෙයුම් තීරණ ගන්නා එක් බණ්ඩ තොරතුරු කට්ටලයකට වඩා භාවිතා කරයි නම් අනෙකුත් කරුණු එක් එක් සංරචකයේ ව්‍යාපාර කටයුතුවල ස්වභාවය එයට වගකිව යුතු කළමණාකරුවන්ගේ පැවැත්ම ඇතුළත්ව අස්තිත්වයේ මෙහෙයුම් බණ්ඩයක් තනි සංරචක කට්ටලයක් වශයෙන් පවත්වා ගන්නා අතර එම තොරතුරු අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය වෙත ඉදිරිපත් කරනු ලබයි.
9. සාමාන්‍යයෙන් මෙහෙයුම් බණ්ඩයක මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම් මූල්‍ය ප්‍රතිඵල පුරෝකථනයන් හෝ බණ්ඩය පිළිබඳ සැලසුම් පිළිබඳව ප්‍රධාන මෙහෙයුම් තීරණ ගනු ලබන්නා සමග සාකච්ඡා කිරීමට ක්‍රමානුකූල සම්බන්ධතා පවත්වා ගැනීමට සහ සෘජුව වගකීමට මෙහෙයුම් බණ්ඩයකට බණ්ඩ කළමණාකරුවකු සිටී. බණ්ඩ කළමණාකරු යන යෙදුම මගින් ක්‍රියාකාරකමක් හඳුනාගන්නා නමුත් එය අවශ්‍යයෙන්ම නිශ්චිත පදවි නාමයක් සහිත කළමණාකරුවකු නොවේ. ප්‍රධාන මෙහෙයුම් තීරණ ගනු ලබන්නාම ඇතැම් විට සමහර මෙහෙයුම් බණ්ඩයන් සඳහා බණ්ඩ කළමණාකරු විය හැක. එක කළමණාකරුවකු එක් මෙහෙයුම් බණ්ඩයකට වඩා වැඩි ප්‍රමාණයක බණ්ඩ කළමණාකරු විය හැකිය. සංවිධානයක එක් සංරචක කට්ටලයකට වඩා වැඩි ප්‍රමාණයකට ඉහත 5 ඡේදයේ හි ගති ලක්ෂණ ව්‍යවහාර කෙරේ නම් සහ එනමුත් බණ්ඩ කළමණාකරුවකුගේ වගකීම ඇත්තේ එක් සංරචක කට්ටලයක් සඳහා පමණක් නම් එම සංරචක කට්ටලය මෙහෙයුම් බණ්ඩයක් පිහිටුවයි.
10. 5 ඡේදයේ ඇති ගති ලක්ෂණ කළමණාකරුවන්ගේ වගකීම සහිත එකක් මත එකක් වැටෙන සංරචක කට්ටල දෙකක් හෝ වැඩි ගණනකට ව්‍යවහාර විය හැකිය. එම ව්‍යුහය ඇතැම් විට සංවිධානයක න්‍යාස ක්‍රමයක් ලෙස දැක්විය හැකිය. උදාහරණ වශයෙන් ඇතැම් අස්තිත්වයන්හි සමහර කළමණාකරුවන් ලොව පුරා විහිදුනු විවිධ නිෂ්පාදන සහ සේවා සඳහා වගකීම් දරන අතර අනෙක් කළමණාකරුවන් නිශ්චිත භූගෝලීය වපසරියකට වගකීම දරයි. ප්‍රධාන මෙහෙයුම් තීරණ ගනු ලබන්නා සංරචක කට්ටල දෙකෙහිම මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵලය සහ එම දෙක සඳහාම ඇති මූල්‍ය තොරතුරු ක්‍රමානුකූලව සමාලෝචනය කරනු ලබයි. එම තත්ත්වය තුළ ප්‍රධාන මූලධර්ම වලට යොමුවෙමින් කුමන සංරචක කට්ටලය මෙහෙයුම් බණ්ඩයක් පිහිටුවයි ද යන්න අස්තිත්වය නිර්ණය කරනු ලබයි.

වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩ

11. අස්තිත්වයක පහත පරිදි වන එක් එක් මෙහෙයුම් බණ්ඩ පිළිබඳව වෙන් වෙන් වශයෙන් තොරතුරු වාර්තා කරයි :-

(අ) 5-10 ඡේද අනුව හඳුනාගන්නා ලද හෝ 12 ඡේද අනුව බණ්ඩ දෙකක් හෝ වැඩි ප්‍රමාණයක් සමාහාර කිරීමේ ප්‍රතිඵල; සහ

(ආ) 13 ඡේද හි දක්වා ඇති ප්‍රමාණාත්මක පර්යන්තයන් ඉක්මවන විට,

14-19 ඡේද වෙත ම වාර්තා කළ යුතු මෙහෙයුම් බණ්ඩ පිළිබඳ තොරතුරු අවශ්‍ය වන අනෙකුත් අවස්ථා පැහැදිලිව සඳහන් කරයි.

සමාහාර නිර්ණායක

12. මෙහෙයුම් බණ්ඩයන් සමාන ආර්ථික ගති ලක්ෂණ පවතින්නේ නම් බොහෝ විට එක සමාන දිගු-කාලීන මූල්‍ය කාර්යඵල ප්‍රදර්ශනය කරයි. උදාහරණ වශයෙන් එක සමාන ආර්ථික ගති ලක්ෂණ ඇති මෙහෙයුම් බණ්ඩ දෙකකින් එක සමාන දිගුකාලීන සාමාන්‍ය දළ ආන්තිකයක් අපේක්ෂා කළ හැකිය. මෙම SLFRS හි ප්‍රධාන මූලධර්මවලට අනුකූල වන්නේ නම් එම බණ්ඩ වල

එක සමාන ආර්ථික ලක්ෂණ ඇත්නම් සහ පහත දැක්වෙන අංගයන්ගෙන් එම බණ්ඩයන් එක සමාන වන්නේ නම්, මෙහෙයුම් බණ්ඩ දෙකක් හෝ වැඩි ගණනක් එක් තනි මෙහෙයුම් බණ්ඩයක් බවට සමාහාර කළ හැකිය:-

- (අ) නිෂ්පාදිතයේ සහ සේවාවේ ස්වභාවය;
- (ආ) නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලි වල ස්වභාවය;
- (ඇ) ඔවුන්ගේ නිෂ්පාදිත සහ සේවා සඳහා වන පාරිභෝගික යන්ගේ මාදිලිය හෝ පංතිය;
- (ඈ) ඔවුන්ගේ නිෂ්පාදිත බෙදාහැරීමට හෝ ඔවුන්ගේ සේවා සැපයීමට යොදාගන්නා ලද ක්‍රම;
- (ඉ) අදාළ වන්නේ නම්, නෛතික පරිසරයේ ස්වභාවය, උදාහරණ වශයෙන් බැංකු, රක්ෂණ හෝ පොදු උපයෝගීතා.

ප්‍රමාණාත්මක පර්යන්තයන්

13. පහතින් දැක්වෙන ප්‍රමාණාත්මක පර්යන්තයන්ගෙන් ඕනෑම එකක් සපුරාලන මෙහෙයුම් බණ්ඩයක් පිළිබඳව අස්තිත්වයක් තොරතුරු වෙන් වශයෙන් වාර්තා කරයි :-
  - (අ) එහි වාර්තාවූ ආදායම බාහිර පාරිභෝගිකයන් සහ අන්තර් බණ්ඩ අතර විකුණුම් හෝ හුවමාරු කිරීම් ඇතුළත්ව සියළු මෙහෙයුම් බණ්ඩයන්හි බාහිර සහ අභ්‍යන්තර සංයෝජිත ආදායමෙන් සියයට 10 හෝ වැඩිවීම;
  - (ආ) වාර්තා වූ ලාභය හෝ අලාභයෙන් වටිනාකම සියයට 10 හෝ නිරපේක්ෂ වටිනාකම වැඩිවීම,
    - (i) අලාභයක් වාර්තා නොකරන ලද සියළු මෙහෙයුම් බණ්ඩයන්හි වාර්තාගත සංයෝජිත ලාභය; සහ
    - (ii) අලාභයක් වාර්තා කරන ලද සියළු මෙහෙයුම් බණ්ඩ වල සංයෝජිත අලාභය.
  - (ඇ) එහි වත්කම් සියළු මෙහෙයුම් බණ්ඩයන්හි සංයෝජිත වත්කම් වලින් සියයට 10 හෝ වැඩිවීම, මෙම ප්‍රමාණාත්මක පර්යන්තයන් කිසිවක් සපුරාලීමට අපොහොසත් වන මෙහෙයුම් බණ්ඩයන් ද එම බණ්ඩය පිළිබඳ තොරතුරු මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලනය කරන්නන් වැදගත් වන්නේ යැයි කළමනාකරණය විශ්වාස කරන්නේ නම් වාර්තා කළ හැකි ලෙස සලකා වෙනම හෙළිදරව් කිරීම කළ හැකි ය.
14. අස්තිත්වයකට ප්‍රමාණාත්මක පර්යන්තයන් නොසපුරාලන මෙහෙයුම් බණ්ඩයක් පිළිබඳ තොරතුරු වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩයක් සැකසීමට ප්‍රමාණාත්මක නිර්ණායකයන් නොසපුරාලන අනෙක් මෙහෙයුම් බණ්ඩවල තොරතුරු සමග සංයෝජනය කළ හැක්කේ එම මෙහෙයුම් බණ්ඩවල එක සමාන ආර්ථික ගති ලක්ෂණ ඇතිනම් සහ 12 ඡේද හි ලැයිස්තුගත කරන ලද සමාහාර නිර්ණායක බහුතරයක් දරන්නේ නම් පමණි.
15. මෙහෙයුම් බණ්ඩවල වාර්තාවූ මුළු බාහිර ආදායම අස්තිත්වයේ ආදායමෙන් සියයට 75 ට වඩා අඩු වන්නේ නම්, අවම වශයෙන් අස්තිත්වයේ ආදායමෙන් සියයට 75 ක් වාර්තාගත බණ්ඩයන්ට ඇතුළත් වන තුරු (ඒවා 13 ඡේද හි දැක්වෙන නිර්ණායක නොසපුරාලන නමුත්) අමතර මෙහෙයුම් බණ්ඩයන් වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩ වශයෙන් හඳුනා ගැනේ.
16. වාර්තා කළ නොහැකි වෙනත් ව්‍යාපාර ක්‍රියාකාරකම් සහ මෙහෙයුම් බණ්ඩයන් පිළිබඳ තොරතුරු 28 ඡේද මගින් අවශ්‍ය කෙරෙන සංසන්දනයන්හි වෙනත් සංසන්දන අයිතමයන්ගෙන් වෙන්කර "සියළු වෙනත් බණ්ඩයන්" තුළ සංයෝජන කර හෙළිදරව් කළ හැකිය. වෙනත් සියළු බණ්ඩ ප්‍රභේදයේ ඇතුළත් ආදායම් විස්තර කළ යුතු ය.
17. වහාම ඇති පූර්වගාමී කාලපරිච්ඡේදයේ දී වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩයක් වශයෙන් හඳුනාගත් වැදගත් මෙහෙයුම් බණ්ඩයක් ලෙස කළමනාකරණය විනිශ්චය කරයි නම් එය තවදුරටත් 13 ඡේද හි දැක්වෙන වාර්තා කළ හැකි බවේ නිර්ණායක සපුරාලන්නේ නැතිනමුත් එම බණ්ඩය පිළිබඳ තොරතුරු ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයේ දී ද වෙනම වාර්තා කිරීම කරගෙන ආ හැකි ය.
18. යම් මෙහෙයුම් බණ්ඩයක් ප්‍රමාණාත්මක පර්යන්තයන් අනුව ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේද තුළ දී වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩයක් වශයෙන් හඳුනාගන්නේ නම් 13 ඡේද හි සඳහන් වාර්තා කළ හැකි බව සඳහා වන නිර්ණායකයන් කාල බණ්ඩය පෙර පරිච්ඡේදයේ දී සපුරාලන්නේ නැති වුව ද අවශ්‍ය තොරතුරු නොපවතින්නේ නම් සහ සංවර්ධනයට පිරිවැය ඉක්මවයි නම් හැර සංසන්දනය සඳහා කළින් කාලපරිච්ඡේදයක දී ඉදිරිපත් කරන ලද බණ්ඩ තොරතුරු නව වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩය වෙනම බණ්ඩයක් වශයෙන් පිළිබිඹු කිරීමට යළි උපලේඛණගත කළ හැකි ය.
19. අස්තිත්වයක් වෙනමම හෙළිදරව් කරන වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩ සංඛ්‍යාව පිළිබඳ ප්‍රායෝගික සීමා පවතී. 13-18 ඡේද ඉන් ඔබ්බට වීමෙන් බණ්ඩ තොරතුරු වඩාත් විස්තරාත්මක විය හැකිය. නිශ්චිත සීමාව නිර්ණය කර නොමැති වුවද 13-18 ඡේද අනුව වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩ සංඛ්‍යාව දහයට වඩා වැඩිවීම ප්‍රායෝගික සීමාවක් කරා ලඟා වී ඇත් ද යන්න අස්තිත්වයක් සලකා බැලිය යුතු ය.

හෙළිදරව් කිරීම්

20. අස්තිත්වයක් සිය මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලකයන්ට එය සම්බන්ධ වන ව්‍යාපාර කටයුතුවල ස්වභාවය සහ මූල්‍ය ප්‍රතිඵලයද එය ක්‍රියාත්මක වන ආර්ථික පරිසරය ද ඇගයීමට හැකිවන පරිදි තොරතුරු හෙළිදරව් කළ යුතු ය.
21. 20 ඡේද හි දැක්වෙන මූලධර්මය ක්‍රියාත්මක කිරීමට අස්තිත්වයක් ආදායම් ප්‍රකාශය ඉදිරිපත් කරන සෑම කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහාම පහත දෑ අනාවරණය කළ යුතු ය:-

- (අ) 22 ඡේද හි විස්තර කරන ලද පොදු තොරතුරු ;
- (ආ) වාර්තා කරන ලද බණ්ඩයෙහි ලාභ හෝ අලාභ තුළ අන්තර්ගත නිශ්චිත ආදායම් සහ වියදම් ඇතුළත්ව වාර්තා කරන ලද බණ්ඩයේ ලාභ හෝ අලාභ පිළිබඳ තොරතුරු බණ්ඩ වත්කම් 23-27 ඡේද හි විස්තර කරන ලද පරිදි බණ්ඩ වගකීම් සහ මැනීමේ පදනම;
- (ඇ) බණ්ඩ ආදායම් එකතුව වාර්තාවූ බණ්ඩ ලාභ හෝ අලාභ බණ්ඩ වත්කම් බණ්ඩ වගකීම් සහ 28 ඡේද හි විස්තර කරන ලද පරිදි අස්තිත්වයේ වටිනාකමට අදාළ වන වෙනත් ප්‍රමාණාත්මක බණ්ඩ අයිතමයන්ගේ සංසන්දනය කිරීම,

අස්තිත්වයේ මූල්‍යත්ව ප්‍රකාශයේ අගයන්ට වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩයන්හි මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශයේ අගයන්ගේ සංසන්දනයක් මූල්‍යතත්ත්ව ප්‍රකාශය ඉදිරිපත් කරනු ලබන සෑම දිනක් සඳහාම අවශ්‍ය වේ. 29 සහ 30 ඡේදවල විස්තර කර ඇති පරිදි කලින් කාලපරිච්ඡේද සඳහා තොරතුරු යළි උපලේඛණගත කළ යුතුය.

පොදු තොරතුරු

22. අස්තිත්වයක් පහත දැක්වෙන පොදු තොරතුරු හෙළිදරව් කරයි :-

- (අ) සංවිධානයෙහි පදනම ඇතුළත්ව අස්තිත්වයේ වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩ හඳුනා ගැනීමට භාවිතා කරන ලද සාධක (උදාහරණ ලෙස කළමනාකරණය විසින් අස්තිත්වය භාණ්ඩ සහ සේවා වල විවිධත්වය භූගෝලීය වපසරිය, නෛතික පරිසර හෝ සාධකවල එකතුවක් වටා සංවිධානය කිරීමට තෝරා ගන්නේ ද සහ මෙහෙයුම් බණ්ඩ සමාහාර කරන්නේ ද යන්න ලෙස); සහ
- (ආ) එක් එක් වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩ එහි ආදායම් උපදවන නිෂ්පාදන සහ සේවා වර්ග.

ලාභ හෝ අලාභ, වත්කම් සහ වගකීම් පිළිබඳ තොරතුරු

23. අස්තිත්වයක් එක් එක් වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩයක් සඳහා ලාභ හෝ අලාභ සහ මුළු වත්කම් මැනීම පිළිබඳ වාර්තා කරයි. අස්තිත්වයක් එක් එක් වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩය සඳහා වගකීම මැනීම, එවැනි වටිනාකමක් ප්‍රධාන මෙහෙයුම් තීරණ ගනු ලබන්නා වෙත ක්‍රමානුකූලව සපයන්නේ නම් වාර්තා කළ යුතුය. ප්‍රධාන මෙහෙයුම් තීරණ ගනු ලබන්නා විසින් සමාලෝචනය කරනු ලබන බණ්ඩයේ ලාභ හෝ අලාභ මැනීමෙහි නිශ්චිත වටිනාකම් අන්තර්ගත නම් හෝ වෙනත් ආකාරයකින් ප්‍රධාන මෙහෙයුම් තීරණ ගනු ලබන්නාට සපයනු ලබන්නේ නම් බණ්ඩ ලාභ හෝ අලාභ මැනීමෙහි අන්තර්ගත නොවූවද අස්තිත්වයක් පහත දෑ එක් එක් වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩ පිළිබඳව හෙළිදරව් කළ යුතු ය :-

- (අ) බාහිර පාරිභෝගිකයන්ගෙන් ආදායම් ;
- (ආ) එම අස්තිත්වයේම වෙනත් මෙහෙයුම් බණ්ඩයන් සමග වන ගනුදෙනු වලින් ආදායම්;
- (ඇ) පොලී ආදායම;
- (ඈ) පොලී වියදම;
- (ඉ) ක්‍ෂය සහ ක්‍රමක්‍ෂය;
- (ඊ) LKAS 1 මූල්‍ය ප්‍රකාශ ඉදිරිපත් කිරීම හි 97 ඡේද අනුව හෙළිදරව් කරන ලද ආදායම් සහ වියදම් හි ප්‍රමාණාත්මක අයිතම් ;
- (උ) ස්කන්ධ ක්‍රමය භාවිතයෙන් ගිණුම්කරණය කරන ලද ආශ්‍රිතයන්හි සහ බද්ධ ව්‍යාපාර වල ලාභය හෝ අලාභය තුළ පවතින අස්තිත්වයේ ඇල්ම;
- (ඌ) ආදායම් බදු වියදම හෝ ආදායම; සහ
- (එ) ක්ෂය සහ ක්‍රමක්ෂය ට අමතරව මුදල් නොවන ප්‍රමාණාත්මක අයිතම.

බණ්ඩයේ ප්‍රධාන ආදායම පොලී මගින් ලැබෙන්නේ නම් සහ ප්‍රධාන මෙහෙයුම් තීරණ ගනු ලබන්නේ බණ්ඩයේ කාර්යසාධනය තක්සේරු කිරීම මූලිකවම ශුද්ධ පොලී ආදායම මත සිදුකර බණ්ඩයට සම්පත් වෙන් කිරීම පිළිබඳ තීරණ ගන්නේ නම් හැර අස්තිත්වයක් එක් එක්

වාර්තා කළ හැකි ඒකකයක් සඳහා පොලී ආදායම, පොලී වියදමෙන් වෙන්කර වාර්තා කරයි. එම තත්ත්වයේ දී, අස්තිත්වයක් එහි ශුද්ධ පොලී වියදම, එම බණ්ඩයේ පොලී ආදායම වාර්තා කරන අතර, එසේ කරන ලද බව හෙළිදරව් කරයි.

24. ප්‍රධාන මෙහෙයුම් තීරණ ගනු ලබන්නා විසින් සමාලෝචනය කරනු ලබන බණ්ඩයේ වත්කම් මැනීමෙහි නිශ්චිත වටිනාකම් අන්තර්ගත නම් හෝ වෙනත් ආකාරයකින් ප්‍රධාන මෙහෙයුම් තීරණ ගනු ලබන්නාට සපයනු ලබන්නේ නම්, බණ්ඩ වත්කම් මැනීමෙහි අන්තර්ගත නොවන නමුත් පහත දෑ එක් එක් වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩ පිළිබඳව හෙළිදරව් කළ යුතු ය :-

- (අ) ස්කන්ධ ක්‍රමය භාවිතයෙන් ගිණුම්කරණය කරන ලද ආශ්‍රිතයන්හි සහ බද්ධ ව්‍යාපාරයන්හි ආයෝජන වටිනාකම
- (ආ) මූල්‍ය සාධන පත්‍ර, විලම්භිත බදු වත්කම් සේවා නියුක්තියෙන් පසු ප්‍රතිලාභ වත්කම් (LKAS 19 සේවක ප්‍රතිලාභ හි 54-58 ඡේද බලන්න) සහ රක්ෂණ ගිවිසුම් වලින් පැන නගින හිමිකම් වලට අමතර ජංගම - නොවන වත්කම්* වලට කරන ලද එකතු කිරීම් වලට වටිනාකම.

මැනීම

25. එක් එක් බණ්ඩ අයිතමයේ වාර්තා කළ වටිනාකම ප්‍රධාන මෙහෙයුම් තීරණ ගනු ලබන්නාට බණ්ඩයට සම්පත් වෙන්කිරීම පිළිබඳ තීරණ ගැනීමටත්, එහි කාර්ය සාධනය තක්සේරු කිරීමටත් හැකිවන ලෙස වාර්තා කරන මැනීම් කළ යුතුය. අස්තිත්වයක් මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙළ කිරීමේ දී කරනු ලබන ගැලපීම් සහ ඉවත්කිරීම් සහ ආදායම්, වියදම් සහ ලාභ හෝ අලාභ වෙන්කිරීම් වාර්තා කළ බණ්ඩයේ ලාභ හෝ අලාභ තුළ අන්තර්ගත කළ හැක්කේ එය ප්‍රධාන මෙහෙයුම් තීරණ ගනු ලබන්නා භාවිතා කරනු ලබන බණ්ඩයේ ලාභ හෝ අලාභ මැනීමෙහි අන්තර්ගත වේ නම් පමණි. එමෙන්ම ප්‍රධාන මෙහෙයුම් තීරණ ගනු ලබන්නා විසින් භාවිතයට ගන්නා බණ්ඩයේ වත්කම් සහ බණ්ඩයේ වගකීම් මැනීමෙහි අන්තර්ගත වත්කම් සහ වගකීම් පමණක් එම බණ්ඩය සඳහා වාර්තා කළ යුතුය. වාර්තා වූ බණ්ඩයේ ලාභ හෝ අලාභ වත්කම් හෝ වගකීම් වලට වටිනාකම් වෙන් කෙරේ නම් එම වටිනාකම් සාධාරණ පදනමක් මත වෙන් කළ යුතු ය.
26. ප්‍රධාන මෙහෙයුම් තීරණ ගනු ලබන්නා බණ්ඩයේ කාර්යසාධනය ඇගයීමේ දී සහ සම්පත් කෙසේ වෙන් කරන්නේද යන තීරණය කිරීමේ දී භාවිතයට ගනු ලබන්නේ එක් මිණුම් කිරීමක් පමණක් නම්, බණ්ඩයේ ලාභය හෝ අලාභ වත්කම් සහ වගකීම් එම මිණුම මත වාර්තා කළ යුතුය. ප්‍රධාන මෙහෙයුම් තීරණ ගනු ලබන්නා මෙහෙයුම් බණ්ඩයක ලාභ හෝ අලාභ බණ්ඩයේ වත්කම් හෝ බණ්ඩයේ වගකීම් මැනීමේ දී එක් මිණුමකට වඩා වැඩි ප්‍රමාණයක් භාවිතා කරන්නේ නම් අස්තිත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ වල අනුරූප වටිනාකම් මිණුම් කිරීමේ දී භාවිතා කරන ලද දෑ සමඟ වඩාත්ම අනුකූලතාවක් දක්වන මිණුම් මූලධර්ම සමග එකඟ බවට කළමනාකරණය තීරණය කරනු ලබන දෑ වාර්තා කරන ලද මිණුම් ලෙස සැලකේ.
27. අස්තිත්වයක් එක් එක් වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩ සඳහා බණ්ඩයේ ලාභ හෝ අලාභ බණ්ඩ වත්කම් සහ බණ්ඩ වගකීම් මිණුම් කිරීම පිළිබඳව පැහැදිලි කිරීමක් සැපයිය යුතුය. අස්තිත්වයක් අවම වශයෙන් පහත දෑ අනාවරණය කළ යුතු ය :-

- (අ) වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩ අතර ඕනෑම ගණුදෙනුවක් ගිණුම් තැබීමේ පදනම ;
- (ආ) වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩවල ලාභ හෝ අලාභ සහ අස්තිත්වයේ ආදායම් බදු වියදම් හෝ ආදායම් සහ අසන්නතික මෙහෙයුම් වලට පෙර (28 ඡේද හි විස්තර කරන ලද සංසන්දනය කිරීම් වලින් දෘශ්‍යමාන නොවේ නම්) ලාභ හෝ අලාභ අතර වෙනස්කම් වල ස්වභාවය එම වෙනස්කම් වාර්තාගත බණ්ඩ තොරතුරු පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබාගැනීම සඳහා අවශ්‍ය වන ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති සහ මධ්‍යමව දරන පිරිවැයයන්හි වෙන්කිරීම් සඳහා වන ප්‍රතිපත්ති තුළ අන්තර්ගත කළ හැකිය;
- (ඇ) වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩවල වත්කම් සහ අස්තිත්වයේ වත්කම් (ඡේද 28 හි විස්තර කරන ලද සංසන්දනය කිරීම් වලින් දෘශ්‍යමාන නොවේ නම්) අතර වෙනස්කම් වල ස්වභාවය එම වෙනස්කම් වාර්තාගත බණ්ඩ තොරතුරු පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම සඳහා අවශ්‍ය ගිණුම් ප්‍රතිපත්ති සහ බද්ධව භාවිතා කරන වත්කම් සඳහා වෙන් කිරීම් සඳහා වන ප්‍රතිපත්ති තුළ අන්තර්ගත කළ හැකිය;
- (ඈ) වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩවල වගකීම් සහ අස්තිත්වයේ වගකීම් (28 ඡේද හි විස්තර කරන ලද සංසන්දනය කිරීම් වලින් දෘශ්‍යමාන නොවේ නම්) අතර වෙනස්කම්වල ස්වභාවය, එම වෙනස්කම් වාර්තාගත බණ්ඩ තොරතුරු පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබාගැනීම සඳහා අවශ්‍ය ගිණුම් ප්‍රතිපත්ති සහ බද්ධව උපයෝගී කරනු ලබන වගකීම් සඳහා වෙන්කිරීම් සඳහා වන ප්‍රතිපත්ති තුළ අන්තර්ගත කළ යුතු ය ;

*ද්‍රවශීලතාවය අනුව ඉදිරිපත් කරන වත්කම් වර්ගීකරණයේදී ජංගම නොවන වත්කම වලට වාර්තා කරන කාල පරිච්ඡේදය පසු වී මාස 12 කට වැඩි කාලයක දී අයකර ගැනීමට අපේක්ෂිත වටිනාකම් ඇතුළත් වේ.

- (ඉ) වාර්තාගත බණ්ඩවල කලින් කාලපරිච්ඡේද වලදී ලාභ හෝ අලාභ නිර්ණය කිරීමට භාවිතා කරන ලද මිණුම් කිරීමේ ක්‍රම වල කිසියම් වෙනස්කම් වල ස්වභාවය සහ බණ්ඩ ලාභ හෝ අලාභ මිණුම් කිරීමේ දී එම වෙනස්කම් හේතුවෙන් වන බලපෑමක් ඇත්නම් ඒ බව ;
- (ඊ) වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩවලට යම් අසමමිතික වෙන්කිරීම්වල ස්වභාවය සහ ප්‍රතිඵලය උදාහරණ වශයෙන් අස්තිත්වයක් බණ්ඩයකට ක්ෂය කළ හැකි අදාල වත්කම වෙන් කිරීමකින් තොරව ක්ෂය වියදම එම බණ්ඩයට වෙන් කරනවා විය හැකි ය.

සංසන්දනය කිරීම

28. අස්තිත්වයක් පහත දෑ වල සංසන්දනයක් ලබා දිය යුතු ය:-

- (අ) අස්තිත්වයේ ආදායමට වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩයන්ගේ ආදායම් වල එකතුව ;
- (ආ) අස්තිත්වයේ බදු වියදම (බදු ආදායම) සහ අසන්තනික මෙහෙයුම් වලට පෙර ලාභය හෝ අලාභයට වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩවල මිණුම් කරන ලද ලාභ හෝ අලාභ වල එකතුව. කෙසේ වෙතත් අස්තිත්වයක් වාර්තා කළ හැකි ඒකක වෙත බදු වියදම් (බදු ආදායම්) වැනි අයිතම වෙන් කරන්නේ නම් එම අස්තිත්වය. අස්තිත්වයේ එම අයිතම් වලට පසු ලාභය හෝ අලාභයට බණ්ඩවල මිණුම්කරන ලද ලාභ හෝ අලාභ වල එකතුව සමග සංසන්දනයට කළ හැකි ය ;
- (ඇ) අස්තිත්වයේ වත්කම් වලට වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩවල වත්කම් වල එකතුව ;
- (ඈ) බණ්ඩ වගකීම් 23 ඡේද අනුව වාර්තා කෙරේ නම් අස්තිත්වයේ වගකීම් වලට වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩවල වගකීම් එකතුව ;
- (ඉ) අනෙකුත් සෑම ප්‍රමාණාත්මක අයිතමයන් සඳහා අස්තිත්වයේ අනුරූප වටිනාකම සඳහා වන වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩයන්ගේ වටිනාකම් වල එකතුව ,

සියළු ප්‍රමාණවත් සංසන්දනාත්මක අයිතමයන් වෙත වෙනම හඳුනාගෙන විස්තර කළ යුතුය. උදාහරණ වශයෙන් විවිධාකාර ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වලින් පැන නගින අස්තිත්වයේ ලාභයට හෝ අලාභයට වන වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩයේ ලාභයන් සංසන්දනයට අවශ්‍ය එක් එක් ප්‍රමාණාත්මක ගැලපීම් වල වටිනාකම් වෙනම හඳුනාගෙන විස්තර කළ යුතු ය.

කලින් වාර්තා කරන ලද තොරතුරු යළි උපලේඛණ ගත කිරීම

29. යම් අස්තිත්වයක් තම වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩයන්ගේ සැකැස්ම වෙනස් වීමට තුඩුදෙන පරිදි සංවිධානයේ අභ්‍යන්තර ව්‍යුහය වෙනස් කරන්නේ නම් අතුරු කාලපරිච්ඡේද ඇතුළත්ව පූර්ව කාලපරිච්ඡේද සඳහා අනුරූප තොරතුරු, එම තොරතුරු නොපවතින්නේ නම් සහ සැකසීමේ පිරිවැය අධික වන්නේ නම් හැර යළි උපලේඛණ ගතකළ යුතුය. තොරතුරු නොපවතින්නේ ද සහ සැකසීමේ පිරිවැය අධික වන්නේ ද යන්න තීරණය කිරීමේ දී හෙළිදරව් කළ යුතු සෑම තනි අයිතමයක් සඳහා ම කළ යුතුය. අස්තිත්වයක් එහි වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩයන්හි සැකැස්මේ වෙනස්කම් අනුගමනය කරමින් කලින් කාලපරිච්ඡේද සඳහා බණ්ඩයන්හි තොරතුරු වල අනුරූප අයිතමයන් යළි උපලේඛණගත කලේද යන්න හෙළිදරව් කළ යුතු ය.
30. යම් අස්තිත්වයක් තම වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩයන්ගේ සැකැස්ම වෙනස්වීමට තුඩුදෙන පරිදි සංවිධානයේ අභ්‍යන්තර ව්‍යුහය වෙනස් කළේ නම් සහ අතුරු කාලපරිච්ඡේද ඇතුළත්ව පූර්ව කාලපරිච්ඡේද සඳහා තොරතුරු අදාල වෙනස් කිරීම් පිළිබිඹු වන පරිදි නැවත ප්‍රකාශ නොකලේ නම්, අවශ්‍ය තොරතුරු නොමැති නම් සහ සැකසීමේ පිරිවැය අධික නම් හැර වෙනස්වීම සිදුවන වර්ෂය තුළ ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේද සඳහා බණ්ඩ බණ්ඩකරණයේ පැරණි පදනම සහ නව පදනම යන දෙකම මත හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

අස්තිත්ව - පුළුල් හෙළිදරව් කිරීම

31. 32-34 ඡේද තනි වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩයක් සහිත අස්තිත්වයන් ද ඇතුළත්ව මෙම SLFRS වලට යටත්ව සියළු අස්තිත්වයන් සඳහා ව්‍යවහාර වේ. ඇතැම් අස්තිත්වයන්ගේ ව්‍යාපාර ක්‍රියාකාරකම් නිෂ්පාදන හා සේවා විවිධත්වයට අදාලව හෝ මෙහෙයුම් වල භූගෝලීය ව්‍යාප්තියේ විවිධත්වයට පදනම්ව සංවිධානය වී නොමැත. එවැනි අස්තිත්වයක වාර්තා කළහැකි බණ්ඩයන් පුළුල් පරාසයක විහිදුණු අත්‍යාවශ්‍යෙන්ම විවිධ නිෂ්පාදන සහ සේවා වලින් ලබන ආදායම් වාර්තා කිරීම හෝ එහි වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩයන් එකකට වඩා වැඩි ගණනක් අවශ්‍යයෙන්ම එක සමාන භාණ්ඩ සහ සේවා සැපයීම සිදුකරයි. එමෙන්ම, අස්තිත්වයක්

වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩයන් විවිධ භූගෝලීය වපසරියන්හි ඇති වත්කම් දැරිය හැකි අතර, විවිධ භූගෝලීය වපසරියන්හි සිටින පාරිභෝගිකයන්ගෙන් ආදායම් වාර්තා කිරීම හෝ එහි වාර්තා කළහැකි ඒකකයන් එකකට වඩා වැඩි ප්‍රමාණයක් එකම භූගෝලීය වපසරියක ක්‍රියාත්මක විය හැකිය. 32-34 ඡේදයන් අවශ්‍ය කෙරෙන තොරතුරු සැපයීම අවශ්‍ය වන්නේ මෙම SLFRS මගින් අවශ්‍ය කෙරෙන වාර්තා කළ හැකි ඒකක තොරතුරු වල කොටසක් වශයෙන් සැපයීම සිදු නොකරන්නේ නම් පමණි.

නිෂ්පාදිත සහ සේවා පිළිබඳ තොරතුරු

32. අස්තිත්වයක් අවශ්‍ය තොරතුරු නොමැති නම් සහ සැකසීමේ පිරිවැය අධික වන්නේ නම් ඒ කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතු අතර එසේ වන්නේ නම් හැර එක් එක් නිෂ්පාදිත සහ සේවා හෝ සෑම සමාන නිෂ්පාදිත සහ සේවා පන්ති සඳහාම වන බාහිර පාරිභෝගිකයන්ගෙන් ලැබෙන ආදායම වාර්තා කළ යුතුය. වාර්තා කරන ලද ආදායම් වල වටිනාකම් අස්තිත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමට භාවිතා කරන ලද මූල්‍ය තොරතුරු මත පදනම් විය යුතු ය.

භූගෝලීය වපසරිය පිළිබඳ තොරතුරු

33. අස්තිත්වයක් අවශ්‍ය තොරතුරු නොමැති නම් සහ සැකසීමේ පිරිවැය අධික වන්නේ නම් හැර පහත සඳහන් භූගෝලීය තොරතුරු වාර්තා කළ යුතු ය :-

(අ) බාහිර පාරිභෝගිකයන්ගෙන් ලද ආදායම් (i) අස්තිත්වයේ නිත්‍ය පදිංචි රට වෙත ආරෝපණය කරන ලද සහ (ii) අස්තිත්වයේ ජනනය වන ආදායම් වලින් සියළු විදේශ රටවලට ආරෝපණය කරන ලද තනි විදේශ රටකට ආරෝපණය කරන ලද බාහිර පාරිභෝගිකයන්ගෙන් ලද ආදායම ප්‍රමාණාත්මක වන්නේ නම්, එම ආදායම් වෙන් වශයෙන් හෙළිදරව් කළ යුතුය. බාහිර පාරිභෝගිකයන්ගෙන් ලද ආදායම් තනි රටවලට ආරෝපණය කිරීමේ පදනම අස්තිත්වයක් හෙළිදරව් කළ යුතු ය .

(ආ) මූල්‍ය සාධන පත්‍රය හැර ජංගම නොවන වත්කම්*විලම්භිත බදු වත්කම්, පශ්චාත් - සේවා නියුක්ති ප්‍රතිලාභ වත්කම් සහ රක්ෂණ ගිවිසුම් යටතේ පැන නගින හිමිකම් වලට අමතරව සියළුම විදේශ රටවල දරනු ලබන සියළුම වත්කම් වල එකතුව (i) අස්තිත්වයේ පදිංචි රටෙහි ස්ථානගත සහ (ii) අස්තිත්වය විසින් විදේශ රටක ඇති වත්කම් ප්‍රමාණාත්මක වන්නේ නම් එම වත්කම් වෙනම අනාවරණය කළ යුතුය.

වාර්තා කරන ලද වටිනාකම් අස්තිත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල භාවිතා කරන ලද මූල්‍ය තොරතුරු මත පදනම් විය යුතුය. අවශ්‍ය තොරතුරු නොපවතී නම් සහ සැකසීමේ පිරිවැය අධික වන්නේ නම්, එම කරුණ අනාවරණය කළ යුතුය. අස්තිත්වයක් මෙම ඡේදයෙන් අවශ්‍ය කෙරෙන තොරතුරු වලට අමතරව රටවල් සමූහයක භූගෝලීය තොරතුරු වල උප එකතුව ද සැපයිය යුතු ය.

ප්‍රධාන පාරිභෝගිකයන් පිළිබඳ තොරතුරු

34. අස්තිත්වයක් එහි ප්‍රධාන සැපයුම් කරුවන්ගේ විශ්වාසනීයත්වයේ තරම පිළිබඳ තොරතුරු සැපයිය යුතුය. එක් තනි බාහිර සැපයුම්කරුවකු සමග ගනුදෙනු වලින් ලැබෙන ආදායම අස්තිත්වයේ ආදායමෙන් සියයට 10 හෝ වැඩි නම්, අස්තිත්වය එම කරුණු ද එවැනි එක් එක් සැපයුම්කරුවන්ගෙන් ලද ආදායම් වටිනාකම් වල එකතුව ද අනාවරණය කළ යුතු අතර, ආදායම් වාර්තා කරන බණ්ඩයේ හෝ බණ්ඩයන් හි අනන්‍යතාවය අනාවරණය කළ යුතුය. අස්තිත්වය ප්‍රධාන සැපයුම්කරුවකු එම සැපයුම්කරුවාගෙන් එක් එක් බණ්ඩය වාර්තා කරන ආදායම් වටිනාකම හෝ එම සැපයුම්කරුගේ අනන්‍යතාවය අනාවරණය කළ යුතු නොවේ. මෙම SLFRS සඳහා වාර්තාකරණ අස්තිත්වය පොදු පාලනයක් යටතේ වන අස්තිත්ව සමූහයක් වනවිට තනි ගනුදෙනුකරුවන් ලෙස සැලකෙන අතර රජය (ජාතික රාජ්‍ය, ප්‍රාදේශීය, පළාත් බදු දේශීය හෝ විදේශීය) සහ එම රජය යටතේ පාලනය වන වාර්තාකරණය අස්තිත්වයක් වන විට අස්තිත්වයන් තනි ගනුදෙනුකරුවෙකු ලෙස සැලකේ.

සංක්‍රාන්තිය සහ බලපවත්වන දිනය.

35. අස්තිත්වයක් විසින් මෙම SLFRS 2012 ජනවාරි 1 වන දින හෝ ඊට පසු ආරම්භ වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා භාවිත කළ යුතුය. කලින් භාවිත කිරීම උනන්දු කෙරේ. යම් අස්තිත්වයක් විසින් 2012 ජනවාරි 1 වන දිනට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේද සඳහා මෙම SLFRS භාවිත කරන්නේ නම් එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

* දැමූ ල ඉදිරිපත් කිරීමට අනුව වර්ගීකරණය කරන ලද වත්කම් සඳහා ජංගම නොවන වත්කම් යනු ශේෂපත්‍ර දිනයෙන් මාස දොළහකට වැඩි කාලයකදී ආපසු අයකර ගැනීමට අපේක්ෂා කරනු ලබන වටිනාකම් තුළ අන්තර්ගත කරන ලද වත්කම්ය.

36. සංසන්දනාත්මක තොරතුරු වශයෙන් වාර්තා කරන ලද කලින් කාලපරිච්ඡේද සඳහා බණ්ඩ තොරතුරු ව්‍යවහාර කිරීමේ පළමු වර්ෂය සඳහා මෙම SLFRS හි අවශ්‍යතාවය තහවුරු කිරීමට යළි උපලේඛනගත කිරීම. එසේ කිරීමට අවශ්‍ය තොරතුරු නොපවතී නම් සහ සැකසීමේ පිරිවැය අධික වන්නේ නම් හැර කළ යුතු ය.

36(අ) (ඉවත්කර ඇත)

“අ” පරිශිෂ්ටය

නිර්වාචක පද

මෙම පරිශිෂ්ටය මෙම SLFRS කොටසක් ලෙස සැලකිය යුතු ය.

මෙහෙයුම බණ්ඩ

මෙහෙයුම බණ්ඩයක් යනු අස්තීත්වයක සංරචකයකි.

- (අ) ආදායම් උපදවන සහ වියදම් දරන ව්‍යාපාර කටයුතුවල නිරත වන (එම අස්තීත්වයේම අනෙකුත් සංරචකයන් සමග වන ගනුදෙනු වලට අදාළ ආදායම් සහ වියදම් ඇතුළත්ව)
- (ආ) අස්තීත්වයේ ප්‍රධාන මෙහෙයුම් තීරණ ගන්නකු විසින් බණ්ඩයට සම්පත් වෙන්කිරීම පිළිබඳව තීරණ ගැනීමටත් සහ කාර්ය ඵල ඇගයීමටත් මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵල ක්‍රමානුකූලව විවරණය කරනු ලබන සහ
- (ඇ) වෙන් වූ මූල්‍ය තොරතුරු ලබාගත හැකි අස්තීත්වයක සංවරකයක් මෙහෙයුම් බණ්ඩයක් වේ.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 1

මූල්‍ය ප්‍රකාශ ඉදිරිපත් කිරීම

පටුන

	පේදය
ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 1 මූල්‍ය ප්‍රකාශ ඉදිරිපත් කිරීම අරමුණු	1
විෂය පථය	2-6
නිර්වචනයන්	7-8 A
මූල්‍ය ප්‍රකාශ	9-46
මූල්‍ය ප්‍රකාශ වල පරමාර්ථ	9
සම්පූර්ණ මූල්‍ය ප්‍රකාශ කට්ටලය	10-14
පොදු ලක්ෂණ	15-46
සාධාරණ ඉදිරිපත් කිරීම සහ SLFRSs වලට අනුකූල වීම	15-24
අබණ්ඩ පැවැත්ම	25-26

	ඡේදය
උපවිත ගිණුම්කරණ පදනම	27-28
ප්‍රමාණාත්මක බව සහ සමාහරණය	29-31
හිලව් කිරීම	32-35
වාර්තා කිරීමේ වාර ගණන	36-37
සංසන්දනාත්මක තොරතුරු	38-44
සංගතව ඉදිරිපත් කිරීම	45-46
ව්‍යුහය සහ අන්තර්ගතය	47-138
හැඳින්වීම	47-48
මූල්‍ය ප්‍රකාශ හඳුනා ගැනීම	49-53
මූල්‍ය තත්ත්වය ප්‍රකාශය	54-80 A
මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශයේ ඉදිරිපත් කළ යුතු තොරතුරු	54-59
ජංගම සහ ජංගම නොවන ප්‍රභේදනය	60-65
ජංගම වත්කම්	66-68
ජංගම වගකීම්	69-76
මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශයේ හෝ සටහන්වල ඉදිරිපත් කළ යුතු තොරතුරු	77-80 A
විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශය	81- 105
විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශයේ ඉදිරිපත් කළ යුතු තොරතුරු	82 - 87
කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ලාභය හෝ අලාභය	88 - 89
කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම	90 - 96
විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශයේ හෝ සටහන් වල ඉදිරිපත් කළ යුතු තොරතුරු	97 - 105
හිමිකම් වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශය	106 - 110
මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශය	111
සටහන්	112-138
ව්‍යුහය	112-116
ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති හෙළි කිරීම	117-124
අවිනිශ්චිතතාව ඇස්තමේන්තු කිරීමේ ප්‍රභවයන්	125-133
ප්‍රාග්ධනය	134-136
ආපසු භාරදිය හැකි මූල්‍ය සාධන පත්‍ර ස්කන්ධය ලෙස වර්ගකිරීම	136 A
වෙනත් හෙළි කිරීම්	137-138
සංක්‍රාන්ති සහ බලපැවැත්වෙන දිනය	139

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 1

මූල්‍ය ප්‍රකාශ ඉදිරිපත් කිරීම

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 1 මූල්‍ය ප්‍රකාශ ඉදිරිපත් කිරීම ඡේද 1- 139 දක්වා යන සියලුම ඡේද සඳහා එක හා සමාන අධිකාරියක් ඇත. LKAS 1 වල අරමුණු සහ ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමේ සහ ඉදිරිපත් කිරීම් ආකෘතිය රාමුව පදනම් කරගෙන මෙම ප්‍රමිතිය කියවීම කළ යුතු ය. ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරාගැනීම සහ යොදාගැනීම පදනම් පිළිබඳ පැහැදිලි මග පෙන්වීම් නොමැති විට LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වෙනස්වීම සහ වැරදි යන ප්‍රමිතිය පදනම් සපයයි.

අරමුණු

1. අස්තීත්වයේ පසුගිය කාල පරිච්ඡේදවල මූල්‍ය ප්‍රකාශ සහ වෙනත් ඒකකයන් වල මූල්‍ය ප්‍රකාශ සමග සංසන්දනය කිරීමට හැකිවන ලෙස පොදු පරමාර්ථ සඳහා මූල්‍ය ප්‍රකාශ ඉදිරිපත් කිරීමේ පදනම මෙම ප්‍රමිතිය මගින් නියම කරනු ඇත. මෙම ප්‍රමිතිය මූල්‍ය ප්‍රකාශ ඉදිරිපත් කිරීමේ සමස්ථ අවශ්‍යතාවයන් මූල්‍ය ප්‍රකාශ වල ව්‍යුහය සඳහා මග පෙන්වීම සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල අන්තර්ගතයෙහි අඩංගු අවම අවශ්‍යතාවයන් විස්තර කරයි.

විෂය පථය

2. ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත (SLFRSs) වලට අනුකූලව පොදු පරමාර්ථ සඳහා මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීම සඳහා, ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා අස්තීත්වයක් විසින් මෙම ප්‍රමිතිය යොදා ගත යුතු ය.
3. වෙනත් SLFRSs විශේෂිත ගනුදෙනු සහ වෙනත් සිද්ධීන් හඳුනා ගැනීම මැනීම සහ හෙළි කිරීමේ අවශ්‍යතාවයන් විස්තර කරයි.
4. LKAS 34 අතුරු මූල්‍ය වාර්තාකරණය ප්‍රමිතියට අනුව පිළියෙල කළ සංක්ෂිප්ත අතුරු මූල්‍ය ප්‍රකාශවල ව්‍යුහය සහ අන්තර්ගතය සඳහා මෙම ප්‍රමිතිය යොදා ගත නොහැක. කෙසේ නමුත් 15-35 දක්වා වන ඡේද එවැනි මූල්‍ය ප්‍රකාශවලට අදාළ වේ. LKAS 27 ඒකාබද්ධ සහ වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශ හි නිර්වචනය කර ඇති පරිදි මෙම ප්‍රමිතිය එක හා සමාන ලෙස ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශ ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වෙන්ව ඉදිරිපත් කිරීම සහ වෙන්ව ඉදිරිපත් කරන මූල්‍ය ප්‍රකාශ ඇතුළුව සියලුම අස්තීත්වයන් සඳහා අදාළ වේ.
5. රාජ්‍ය අංශයේ ව්‍යාපාරික අස්තීත්වයන් ද ඇතුළු ලාභ අරමුණු කරගත් අස්තීත්වයන් සඳහා සුදුසු පාරිභාෂික වචන මෙම ප්‍රමිතිය තුළ භාවිතා කරයි. පෞද්ගලික හෝ රාජ්‍ය අංශයේ ලාභ අරමුණු කර නොගත් අස්තීත්වයන් සඳහා ද මෙම ප්‍රමිතිය යොදා ගන්නේ නම් එහි දී මූල්‍ය ප්‍රකාශවලට හා මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල සමහර පේළි අයිතමයන්ට භාවිතාකරන විස්තර සංශෝධනය කිරීමට සිදුවිය හැකි ය.
6. එමෙන්ම LKAS 32 මූල්‍ය සාධන පත්‍ර ඉදිරිපත් කිරීම (උදා: සමහර අන්‍යෝන්‍ය අරමුදල්) සහ ප්‍රාග්ධනය ස්කන්ධය නොවන (සමහර සමුපකාර අස්තීත්වයන්) සාමාජිකයන්ගේ හෝ ඒකක භාරකරුවන්ගේ හිමිකම් සඳහා මූල්‍ය ප්‍රකාශ ඉදිරිපත් කිරීමේ දී ඒවායේ අවශ්‍යතාවන්ට සුදුසු ලෙස සකස්කර ගැනීම අවශ්‍ය විය හැකි ය.

නිර්වචනයන්

7. පහත දක්වා ඇති විශේෂිත තේරුම් සහිතව පහත සඳහන් පද මෙම ප්‍රමිතිය සඳහා භාවිතා කරයි :-
 ("මූල්‍ය ප්‍රකාශ ලෙස සඳහන් කළ") පොදු අරමුණු මනා සේ සහිත මූල්‍ය ප්‍රකාශ වනාහි, ඔවුන්ගේ නිශ්චිත තොරතුරු අවශ්‍යතා සඳහාම සකස් කළා වූ වාර්තා අස්තීත්වයකින් පිළියෙල කරවා ගැනීමට හැකියාවක් නොමැති භාවිතා කරන්නන්ගේ අවශ්‍යතා සපුරාලීම සඳහා අදහස් කරන ලද ඒවා වේ.

ප්‍රායෝගික නොවන සියලු සාධාරණ උත්සහ දැරීමෙන් පසුවත් අවශ්‍යතාවයක් අස්තීත්වයට යොදාගැනීමට නොහැකිවීමට එම අවශ්‍යතාවය ප්‍රායෝගික නොවන ලෙස සැලකේ.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත SLFRSs ශ්‍රී ලංකා වරලත් ගණකාධිකාරී ආයතනයේ පාලක සභාව ICASL) විසින් භාවිතය සඳහා තෝරාගත් ප්‍රමිත වේ. ඒවා සමන්විත වනුයේ,

- (අ) ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත (SLFRSs)
- (ආ) ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත (LKASs)
- (ඇ) ශ්‍රී ලංකා වරලත් ගණකාධිකාරී ආයතනයේ පාලක සභාව විසින් තෝරාගත් අර්ථකතන (IFRIC සහ SIC)

ප්‍රමාණාත්මක මගහැරීම හෝ වැරදි ප්‍රකාශ මූල්‍ය ප්‍රකාශ පදනම් කරගෙන පරිශීලකයන් විසින් ගනු ලබන ආර්ථික තීරණවලට අයිතමයන්ගේ අත්හැරීම හෝ වැරදි ප්‍රකාශ කිරීම්, තනි තනිව හෝ එකතුව බලපෑ හැකි නම් එම අයිතමය ප්‍රමාණාත්මක වේ. අවට ඇති තත්ත්වයන් අනුව විනිශ්චය කළ විට අත්හැරීමේ හෝ වැරදි ප්‍රකාශයේ තරම හා ස්වභාවය මත ප්‍රමාණාත්මක බව රඳා පවතී. අයිතමයේ තරම හෝ ස්වභාවය හෝ එම කරුණු දෙකේම සංයෝජනයන් හෝ තීරණාත්මක සාධක විය හැකි ය.

අත්හැරීම් සහ වැරදි ප්‍රකාශය භාවිත කරන්නන්ගේ ආර්ථිකමය තීරණ කෙරෙහි බලපෑම් කරනවා ද නැද්ද තීරණය කිරීමේ දී සහ එය ප්‍රමාණාත්මක ද යන්න තීරණය කිරීමේ දී භාවිතා කරන්නන්ගේ ගතිලක්ෂණයන් සලකා බැලීම අවශ්‍ය වේ. මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමේ හා ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුවේ 25 වැනි ඡේදයෙහි ව්‍යාපාර ආර්ථික කටයුතු සහ ගිණුම්කරණය සම්බන්ධයෙන් සාධාරණ දැනුමක් ඇති බව සහ සාධාරණ සැලකිල්ලක් සහිතව තොරතුරු අධ්‍යයනය කිරීම සඳහා කැමැත්තක් භාවිතා කරන්නන් සතුව ඇතැයි යන්න උපකල්පනය කරයි. එම නිසා ඉහත ගුණාංගයන් සහිත භාවිතා කරන්නන්ට ආර්ථික තීරණ ගැනීමේ දී බලපෑමක් කරන්නේ ද යන්න සාධාරණව බලාපොරොත්තු විය හැකි දැයි තක්සේරු කිරීමේ දී සැලකිල්ලට ගත යුතු ය.

මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශය විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශය, වෙන්ව ඉදිරිපත් කරන මූල්‍ය ප්‍රකාශ (ඉදිරිපත් කරන්නේ නම්), ස්කන්ධය වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශය සහ මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශයෙහි ඇතුළත්ව ඇති දෑට අමතරව සටහන් තුළ තොරතුරු ඇතුළත් වේ. සවිස්තරාත්මක විස්තර කිරීම හෝ ඉහත ප්‍රකාශවල ඉදිරිපත් කර ඇති අයිතමයන් සාරාංශගත වී ඇති ආකාරය දැන්වීම සහ එම ප්‍රකාශවල හඳුනා ගැනීමට සුදුසු නොවන අයිතමයන් පිළිබඳ තොරතුරු සටහන් වලින් ඉදිරිපත් කෙරේ.

වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම සමන්විත වන්නේ (නැවත වර්ගීකරණ ගැලපුමද ඇතුළත්ව) අනෙකුත් SLFRSs ප්‍රකාරව අවශ්‍යවන්නා වූ හෝ අවසර දෙනු ලබන්නා වූ ආකාරයට ලාභ හෝ අලාභ ලෙස හඳුනාගනු නොලබන්නා වූ ආදායම් හා වියදම් අයිතම වලිනි.

වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල ඇතුළත් සංරචකයන් -

- (අ) ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්තයේ වෙනස්වීම (LKAS 16, දේපල පිරිසක සහ උපකරණ සහ LKAS 38 අස්පාෂ්‍ය වත්කම් බලන්න) ;
- (ආ) LKAS 19, සේවක ප්‍රතිලාභ 93 A ඡේදයට අනුව හඳුනාගැනෙන නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුම් මත ආයුගණක ලාභය සහ පාඩුව ;
- (ඇ) විදේශ මෙහෙයුම් වලට අදාළ මූල්‍ය ප්‍රකාශ පරිවර්තනය කිරීමෙන් ඇතිවන වාසි සහ හානි ; (LKAS 21) විදේශ විනිමය අනුපාතකයන්ගේ වෙනස්වීම වල බලපෑම බලන්න);
- (ඈ) විකිණීමට ඇති මූල්‍ය වත්කම් නැවත මැනීම නිසා ඇතිවන වාසි සහ හානි(LKAS 39, මූල්‍ය සාධන පත්‍ර : හඳුනාගැනීම සහ මැනීම);
- (ඉ) ඉදිරි රැකුම් මුදල් ප්‍රවාහ තුළ ඇතුළත් ඉදිරි රැකුම් සාධන පත්‍ර තුළින් ඇති වූ වාසි සහ හානිවල සඵලදායී කොටස (LKAS 39 බලන්න)

ස්කන්ධය ලෙස වර්ගීකරණය කරන සාධන පත්‍ර දරන්නන් අයිතිකරුවන් වේ.

ලාභ හෝ අලාභ යනු වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම් සංරචක හැර ආදායමින් වියදම් අඩු කළ විට ලැබෙන මුළු එකතුවයි.

යළි වර්ගීකරණ ගැලපුම් යනු ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයේ හෝ පෙර කාලපරිච්ඡේදයෙන් වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම ලෙස හඳුනාගෙන ඇති එහෙත් ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයේ ලාභය හෝ අලාභය ලෙස යළි වර්ගීකරණය කළ වටිනාකම් ය.

මුළු විස්තීර්ණ ආදායම යනු අයිතිකරු සමග අයිතිකරු වශයෙන් ව්‍යාපාරයේ තුළ සිටිමින් කර ඇති ගනුදෙනු වල ප්‍රතිඵලය වෙනස්වීම හැර, කාලපරිච්ඡේදය තුළ සිදුකරන ලද ගනුදෙනු සහ වෙනත් සිද්ධිවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ස්කන්ධය වෙනස්වීම වේ.

මුළු විස්තීර්ණ ආදායම සියලුම ලාභ හෝ අලාභ සංරචකයන්ගෙන් සහ වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමෙන් සමන්විත වේ.

8. මෙම ප්‍රමිතිය “වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම,” “ලාභය හෝ අලාභය” සහ ‘මුළු විස්තීර්ණ ආදායම’ යන පද භාවිතා කර ද අස්තිත්වයට මුළු එකතුව තේරුම් පැහැදිලි වන තාක්කල් වෙනත් පද භාවිතා කළ හැක. උදාහරණ ලාභය හෝ අලාභය විස්තර කිරීම සඳහා ‘ශුද්ධ ආදායම’ යන පදය භාවිතා කිරීම.

8A පහත සඳහන් පද LKAS 32 මූල්‍ය සාධන පත්‍ර : ඉදිරිපත් කිරීම තුළ විස්තර කරයි. ඒවා LKAS 32 නිශ්චිත තේරුම සහිතව මෙම ප්‍රමිතිය තුළ භාවිතා කරයි.

(අ) ආපසු භාරදිය හැකි මූල්‍ය සාධන පත්‍ර ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ලෙස වර්ගීකරණය කිරීම; (LKAS 32 හි ඡේද 16 A සහ 16 B තුළ විස්තර කරයි.)

(ආ) (LKAS 32 හි 16 ඇ සහ 16 ඇ ඡේද වල විස්තර කර ඇත්තා වූ) ඇවර කිරීමේ දී පමණක් විය යුතු අස්තිත්වයේ ශුද්ධ වත්කම් වලින් සමානාපාතික කොටසක් අනික් පාර්ශවයට බාර දීම බැඳීමක් වශයෙන් අස්තිත්වය කෙරෙහි පැහැවීම කරන්නා වූ සහ හිමිකරු සාධන පත්‍රයක් ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇත්තා වූ සාධන පත්‍රයකි.)

මූල්‍ය ප්‍රකාශ

මූල්‍ය ප්‍රකාශවල අරමුණු

9. මූල්‍ය ප්‍රකාශ අස්තිත්වයක මූල්‍ය තත්ත්වය සහ මූල්‍ය කාර්ය සාධනයේ ව්‍යුහාත්මකව නියෝජනය කිරීමකි. මූල්‍ය ප්‍රකාශ වල අරමුණු වනුයේ අස්තිත්වයක මූල්‍ය තත්ත්වය, මූල්‍ය කාර්යසාධනය සහ මුදල් ප්‍රවාහ පිළිබඳ තොරතුරු පුළුල් පරාසයන් පරිශීලකයන්ට ප්‍රයෝජනවත් වන ලෙස ආර්ථිකමය තීරණ ගැනීම සඳහා සම්පාදනය කිරීමයි. කළමනාකරණ භාරකාරත්වයට පවරන ලද සම්පත්වල ප්‍රතිඵල ද මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළින් ඉදිරිපත් කරනු ඇත. මෙම අරමුණු ඉටුකර ගැනීම සඳහා මූල්‍ය ප්‍රකාශ අස්තිත්වය පිළිබඳ පහත සඳහන් තොරතුරු සපයයි :

- (අ) වත්කම්,
- (ආ) වගකීම්,
- (ඇ) ස්කන්ධය,
- (ඈ) වාසි සහ හානි ඇතුළුව ආදායම සහ වියදම ,
- (ඉ) අයිතිකරුගේ ලෙසකරන ලද දායකය සහ ඔවුන්ට කරන ලද බෙදාහැරීම්,
- (ඊ) මුදල් ප්‍රවාහයන් ,

සටහන් වල ඇතුළත් වෙනත් තොරතුරු සමග මෙම තොරතුරු මූල්‍ය ප්‍රකාශපරිශීලනය කරන්නන්ට අස්තිත්වයේ අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ මුදල් ප්‍රවාහ වල විශේෂයෙන් කාල වකවානු සහ නිශ්චිතව පුරෝකථනය සඳහා උපකාර වේ.

සම්පූර්ණ මූල්‍ය ප්‍රකාශ කට්ටලය

10. සම්පූර්ණ මූල්‍ය ප්‍රකාශ කට්ටලයක් සමන්විත වනුයේ :-

- (අ) කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට මූල්‍ය තත්ත්වය දැක්වෙන ප්‍රකාශය;
- (ආ) කාලපරිච්ඡේදය සඳහා විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශය;
- (ඇ) කාලපරිච්ඡේදය සඳහා හිමිකම් වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශය;
- (ඈ) කාලපරිච්ඡේදය සඳහා මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශය ;
- (ඉ) වැදගත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල සාරාංශයක් ඇතුළත් වෙනත් විස්තරාත්මක සටහන් ;
- (ඊ) අස්තිත්වයක් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් අතීතයට බලපාන පරිදි යොදා ගන්නා විට හෝ මූල්‍ය ප්‍රකාශයක අයිතමයක් අතීතයට බලපාන පරිදි නැවත ප්‍රකාශ කරන විට හෝ මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ ඇතුළත් අයිතමයක් නැවත වර්ගීකරණයට කරන විට ඉතාම සංසන්දනාත්මක ආරම්භක කාලපරිච්ඡේදයේ මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශය යන ඒවායින්ය.

මෙම ප්‍රමිතියේ භාවිතා කර ඇති ඒවා හැර, අස්තිත්වයකට ප්‍රකාශ සඳහා සිරස්තල යෙදිය හැක.

11. අස්තිත්වය විසින් සම්පූර්ණ මූල්‍ය ප්‍රකාශ කට්ටලය තුළ ඇති සියලුම මූල්‍ය ප්‍රකාශවලට එක හා සමාන වැදගත්කමක් දිය යුතු ය.

12. 81 වෙනි ඡේදයේ ඉඩ දී ඇති පරිදි අස්තිත්වයකට ලාභය හෝ අලාභය සංරචකයන් එක්කෝ තනි විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශය කොටසක් ලෙස හෝ වෙනම වූ ආදායම් ප්‍රකාශයක් ලෙස ඉදිරිපත් කළ හැක. ආදායම ප්‍රකාශයක් සම්පූර්ණ මූල්‍ය ප්‍රකාශ කට්ටලයේ කොටසක් ලෙස ඉදිරිපත් කරන්නේ නම් විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශයට පෙර පෙන්නුම් කළ යුතු ය.

13. මූල්‍ය ප්‍රකාශවලට පරිභාහිරව බොහෝ අස්තිත්වයන් හි කළමනාකාරිත්වය අස්තිත්වය මුහුණදුන් ප්‍රධාන අවිනිශ්චිතතාවයන්, අස්තිත්වයේ මූල්‍ය තත්ත්වයන් සහ මූල්‍ය කාර්ය සාධනයේ ප්‍රධාන ලක්ෂණයන් විස්තර කිරීම සහ පැහැදිලි කිරීමක් මූල්‍ය සමාලෝචනයක් යටතේ ඉදිරිපත් කරයි. එවැනි වාර්තාවක පහත සමාලෝචනය ඇතුළත් විය හැක.

- (අ) මූල්‍ය කාර්යසාධනය නිර්නය කිරීම කෙරෙහි බලපෑම් කරන ලද ප්‍රධාන සාධක මේවාට අස්තිත්වය ක්‍රියාත්මක වන පරිසරයේ වෙනස්කම්, ඒවාට අස්තිත්වයේ ප්‍රතිචාර සහ ඒවායේ බලපෑම්, දැක්වූ ලාභාංශ ප්‍රතිපත්තියද ඇතුළුව මූල්‍ය කාර්යසාධනය පැවති ආකාරයෙන් පවත්වා ගැනීමට සහ වැඩි කරගැනීමට අස්තිත්වය අනුගමනය කරන ලද ආයෝජන ප්‍රතිපත්ති,
- (ආ) අස්තිත්වයේ අරමුදල් මූල්‍යතා ප්‍රභවයන් සහ එහි ස්කන්ධයට වගකීම්වල ඉලක්කගත අනුපාතය ,
- (ඇ) SLFRS වලට අනුව මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශය තුළ හඳුනා නොගත් අස්තිත්වයේ සම්පත් .
14. මූල්‍ය ප්‍රකාශ වලට පරිභාහිරව බොහෝ අස්තිත්වයක් පාරිසරික වාර්තා, එකතු කළ අගය ප්‍රකාශය වැනි වාර්තා සහ ප්‍රකාශ ද ඉදිරිපත් කරයි. පාරිසරික සාධක වැදගත්වන කර්මාන්ත සහ සේවකයන් වැදගත් භාවිතා කණ්ඩායමක් ලෙස සලකන කර්මාන්ත විශේෂයෙන් මෙවැනි වාර්තා සහ ප්‍රකාශ ඉදිරිපත් කරයි. මූල්‍ය ප්‍රකාශවලට පාරිභාහිරව ඉදිරිපත් කරනු ලබන වාර්තා හා ප්‍රකාශ SLFRSs හි විෂය පථයට පරිභාහිර වේ.
- පොදු ලක්ෂණයන්**
- සාධාරණ ඉදිරිපත් කිරීම සහ SLFRSs සමග අනුකූල වීම**
15. මූල්‍ය ප්‍රකාශ, අස්තිත්වයක මූල්‍ය තත්ත්වය, මූල්‍ය කාර්යසාධනය සහ මුදල් ප්‍රවාහ සාධාරණ ලෙස ඉදිරිපත් කළ යුතු ය. ආකෘතිමය රාමුවේ දක්වා ඇති පරිදි වත්කම්, වගකීම්, ආදායම් සහ වියදම් අර්ථ නිරූපනය කිරීම් හා හඳුනා ගැනීමේ නිර්ණායකයන් අනුව ගනුදෙනුවල ප්‍රතිඵල, අනෙකුත් සිදුවීම් සහ තත්ත්වයන් විශ්ලාසනය ලෙස ඉදිරිපත් කිරීම සාධාරණ ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා අවශ්‍ය වේ. අවශ්‍ය අවස්ථාවලදී අතිරේක හෙළි කිරීම් සහිතව SLFRSs භාවිතා කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශ සාධාරණ ලෙස ඉදිරිපත් කෙරෙනු ලැබූ විශ්වාස කෙරේ.
16. අස්තිත්වයක මූල්‍ය ප්‍රකාශ SLFRSs සමග අනුකූල වන විට එලෙස අනුකූල වන බවට ප්‍රකාශයක් සටහන් වල පැහැදිලිව නොසඟවා ඉදිරිපත් කළ යුතුය. මූල්‍ය ප්‍රකාශ අදාළ සියළුම SLFRSs අවශ්‍යතා, සමග අනුකූල වන්නේ නම් හැර මූල්‍ය ප්‍රකාශ SLFRSs සමග අනුකූල වන්නේ යයි අස්තිත්වයක් විසින් විස්තර නොකළ යුතු ය.
17. අදාළ SLFRSs භාවිතය මගින් සෑම අවස්ථාවකදීම පාහේ සැබැවින්ම සාධාරණ ඉදිරිපත් කිරීම ඉටුකර ගැනේ. අස්තිත්වයක සාධාරණ ඉදිරිපත් කිරීමට පහත කරුණු ද අවශ්‍ය කෙරේ.
- (අ) LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් සහ වැරදි යන ප්‍රමිතිය අනුව ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරාගැනීම සහ භාවිතය සඳහා යම් අයිතමයකට නිශ්චිතව අදාළ වන ප්‍රමිතියක් නොමැති අවස්ථාවලදී LKAS 8 හි දක්වා ඇති පරිදි අධිකාරිමය මග පෙන්වීම් කළමනාකරණය සැලකිල්ලට ගනී,
- (ආ) ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති ද ඇතුළත්ව අදාළ විශ්ලාසවන්න, සැසඳිය හැකි සහ තේරුම් ගත හැකි තොරතුරු සැපයෙන අයුරු තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීමට,
- (ඇ) අස්තිත්වයේ මූල්‍ය තත්ත්වය සහ මූල්‍ය කාර්යසාධනය සම්බන්ධයෙන් යම් විශේෂිත ගනුදෙනු, අනෙකුත් සිදුවීම් සහ තත්ත්වයන්ගේ බලපෑම තේරුම් ගැනීමට, SLFRSs වල යෝජිත අවශ්‍යතාවයන් ප්‍රමාණවත් නොවන විට භාවිතා කරන්නන්ට ඒවා තේරුම් ගත හැකි වන පරිදි අතිරේක හෙළි කිරීම් යොදා ගැනීම.
18. භාවිතා කරන ලද ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති හෙළි කිරීම හෝ සටහන් හෝ පැහැදිලි කිරීමේ කරුණු මගින්, අස්තිත්වයකට උචිත නොවන ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් නිවැරදි කළ නොහැක.
19. අතිශයින්ම විරළ අවස්ථාවලදී ප්‍රමිතියක ඇති අවශ්‍යතාවයන් සමග අනුකූලවීම ආකෘතිමය රාමුවේ දක්වා ඇති මූල්‍ය ප්‍රකාශවල අරමුණු සමඟ ගැටෙන පරිදි නොමග යවන සුළු යයි කළමණාකරණය තීරණය කරන විට 20 වැනි ඡේදයේ දක්වා ඇති ආකාරයට, අස්තිත්වයට එම අවශ්‍යතාවයෙන් බැහැර විය හැකිය. එසේ කළ හැකිවන්නේ එවැනි බැහැර වීමක් අදාළ ආකෘතිමය රාමුව විසින් අවශ්‍ය කරන විට හෝ එවැනි බැහැර වීමක් කහනම් කර නැති විටය.
20. අස්තිත්වයක් ප්‍රමිතියක ඇති අවශ්‍යතාවයෙන් බැහැර වන විට 19 වැනි ඡේදයේ දක්වා ඇති පරිදි පහත හෙළි කිරීම් කළ යුතුය.
- (අ) මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළින් සාධාරණ ලෙස අස්තිත්වයේ මූල්‍ය තත්ත්වය, මූල්‍ය කාර්ය සාධනය සහ මුදල් ප්‍රවාහ ඉදිරිපත් කෙරෙන බව කළමණාකරණය නිගමනය කර ඇති බව,

- (ආ) සාධාරණ ලෙස ඉදිරිපත් කිරීමට අදාළ ප්‍රමිතියෙහි බැහැර වී ඇති බව හැර අදාළ අනෙකුත් ප්‍රමිතීන් සමග අනුකූල වී ඇති බව.
- (ඇ) අස්තිත්වය බැහැර වී ඇති ප්‍රමිතියේ ශීර්ෂය ප්‍රමිතය අනුව ගත යුතු වූ ක්‍රියාමාර්ගය ඇතුළුව බැහැර වීමේ ස්වභාවය ආකෘතිමය රාමුවේ දක්වා ඇති පරිදි මූල්‍ය ප්‍රකාශවල අරමුණු හා ගැටිය හැකි එම තත්ත්වයන්හිදී, එකී ක්‍රියාමාර්ගය නොමග යවන සුළු වීමට හේතුව භාවිතා කළ ක්‍රියාමාර්ගය, සහ
- (ඈ) ඉදිරිපත් කර ඇති සෑම කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහාම අවශ්‍යතාවයට අනුකූලව වාර්තා කළේ නම්, මූල්‍ය ප්‍රකාශවල එක් එක් අයිතමයට බැහැර වීම මගින් ඇතිවන මූල්‍යමය බලපෑම.
- 21 පූර්ව කාලපරිච්ඡේදයකදී අස්තිත්වයක් විසින් ප්‍රමිතියක ඇති අවශ්‍යතාවයකින් බැහැර වී ඇති විට හා ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වන මූල්‍ය ප්‍රකාශවල හඳුනා ගත් ප්‍රමාණයන්ට එම බැහැරවීම බලපාන්නේ නම්, එවැනි අවස්ථාවලදී, 20 (ඇ) සහ (ඈ) ඡේදවල දක්වා ඇති හෙළි කිරීම් සිදුකළ යුතුය.
22. පූර්ව කාලපරිච්ඡේදයේදී, අස්තිත්වයක් විසින් වත්කම් හා වගකීම් මැනීම සඳහා ප්‍රමිතියක ඇති අවශ්‍යතාවයෙන් බැහැර වී ඇති විට, එම බැහැර වීම ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල වත්කම් හා වගකීම් වෙනස්වීමේ ප්‍රමාණය මැනීමේ දී සිදුවන බලපෑම වැනි අවස්ථාවලදී 21 වැනි ඡේදය අදාළවීම උදාහරණයක් ලෙස දැක්විය හැක.
23. ඉතාම විරල අවස්ථාවලදී ප්‍රමිති අවශ්‍යතාවයට අනුකූල වීම, ආකෘතිමය රාමුවේ දක්වා ඇති, මූල්‍ය ප්‍රකාශවල අරමුණු සමග ගැටෙන හෙයින් නොමග යවන සුළු යැයි කළමනාකරණය විසින් තීරණය කරන නමුත් අදාළ නියාමන ආකෘතිමය රාමුව අවශ්‍යතාවයේ බැහැරවීම තහනම් කරන විට අස්තිත්වය විසින් හැකි උපරිම ප්‍රමාණයට අනුකූල වීමෙන් සිදුවිය හැකිය යි දකින නොමග යැවීම අඩු කිරීම සඳහා පහත කරුණු හෙළි කළ යුතුය."
- (අ) ප්‍රශ්නයට තුඩු දී ඇති ප්‍රමිතියේ ශීර්ෂය, අවශ්‍යතාවයේ ස්වභාවය සහ ආකෘතිමය රාමුවේ දක්වා ඇති මූල්‍ය ප්‍රකාශවල අරමුණු හා ගැටෙන හෙයින්, එම අවශ්‍යතාවය පිළිපැදීමෙන් නොමග යවන සුළු වේයැයි කළමනාකරණය විසින් තීරණය කිරීමට හේතුව, සහ
- (ආ) ඉදිරිපත් කරන එක් එක් කාලපරිච්ඡේදය සඳහා සාධාරණ ඉදිරිපත් කිරීමක් සඳහා අවශ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රකාශවල එක් එක් අයිතමයට කළයුතු යයි කළමනාකරණය විසින් තීරණය කළ ගැළපීම්
- 24 19-23 ඡේද අවශ්‍යතාවයන් සඳහා, මූල්‍ය ප්‍රකාශවල අරමුණු සමග තොරතුරු අයිතමයක් ගැටිය හැකි වනුයේ, නියෝජනය විය යුතු හෝ නියෝජනය වේය යි සාධාරණව බලාපොරොත්තු විය හැකි ගනුදෙනු, අනෙකුත් සිදුවීම් හා තත්ත්වයන් විශ්වාසවන්තව නියෝජනය නොවන විට එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශ භාවිතා කරන්නන්ගේ ආර්ථික තීරණ ගැනීම කෙරෙහි බලපාන විට ය. ප්‍රමිතියක නිශ්චිත අවශ්‍යතාවයක් සමග අනුකූලවීම, ආකෘතිමය රාමුවේ දක්වා ඇති මූල්‍ය ප්‍රකාශ වල අරමුණු සමග ගැටිය හැකි හෙයින් නොමග යවන සුළු වේදැයි තක්සේරු කිරීමේ දී කළමනාකරණය පහත කරුණු සලකා බලයි.
- (අ) විශේෂිත අවස්ථාවන්හිදී, මූල්‍ය ප්‍රකාශවල අරමුණු ඉටු නොවෙන්නේ ඇයි ද යන්න, සහ
- (ආ) අවශ්‍යතාවය පිළිපදින වෙනත් අස්තිත්වයන්ට වඩා අස්තිත්වයේ තත්ත්වයන් වෙනස් වන්නේ කෙසේ ද? සමාන තත්ත්වයන්හිදී, අනෙකුත් අස්තිත්වයන් අවශ්‍යතාවය පිළිපදින්නේ නම්, ආකෘතිමය රාමුවේ දක්වා ඇති පරිදි මූල්‍ය ප්‍රකාශවල අරමුණු සමග ගැටිය හැකි හෙයින් අස්තිත්වය මෙම අවශ්‍යතාවය පිළිපැදීම නොමග යවන සුළු නොවේ ය යි උප මර්දනය පූර්ව කල්පනයන් ඇති වේ.

අඛණ්ඩ පැවැත්ම

25. මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමේ දී, අස්තිත්වයට අඛණ්ඩව පැවැත්මට ඇති හැකියාව පිළිබඳ තක්සේරුවක් කළමනාකරණය විසින් කළ යුතුය. කළමනාකරණය අස්තිත්වය ඇවර කිරීමට හෝ වෙළෙඳාම නැවැත්වීමට හෝ එසේ කිරීම හැරෙන්නට වෙනත් තාත්වික විකල්පයක් නැතිවීම හැර අඛණ්ඩ පැවැත්ම පදනමකින් අස්තිත්වය මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කළ යුතුය. සිය තක්සේරුව කිරීමේ දී අස්තිත්වයේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම සම්බන්ධයෙන් සැලකිය යුතු තරම් සැක පහල කෙරෙන සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන්ට සම්බන්ධ ප්‍රමාණාත්මක අවිනිශ්චිතතාවයන් පිළිබඳව කළමනාකරණය දන්නා විටෙක එම අවිනිශ්චිතතාවයන් අස්තිත්වය විසින් හෙළි කළ යුතුය. අස්තිත්වය අඛණ්ඩ පැවැත්ම පදනමට මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කර නැතිවීම එම කරුණු හෙළි කල යුතු අතර, ඒ සමගම මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කර ඇති පදනමක්, අස්තිත්වයට අඛණ්ඩ පැවැත්මක් ඇති ලෙස නොසැලකීමට හේතුවක් හෙළි කළ යුතුය.

26. අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ උපකල්පනය උචිත වන්නේ ද යන්න තක්සේරු කිරීමේ දී වාර්තා කරන කාල පරිච්ඡේදයේ අවසානයේ සිට අඩු තරමින් මාස දොළහක්වත්, එහෙත් ඊට සීමා නොකර වන ඉදිරි කාලයකට සියළුම තොරතුරු කළමනාකරණය විසින් සැලකිල්ලට ගනු ලැබේ. සැලකිය යුතු මට්ටම එක් එක් අවස්ථාවට අදාළ සාධක මත රඳා පවති අස්තිත්වයට ලාභදායී මෙහෙයුම් ඉතිහාසයේ සහ මූල්‍ය සම්පත් අවශ්‍ය පමණට පවතී නම් විස්තරාත්මක විශ්ලේෂණයකින් තොරව අඛණ්ඩ පැවැත්ම පදනම උචිත වන බව නිගමනය කරනු ලැබිය හැකිය. අනෙකුත් අවස්ථාවලදී කළමනාකරණයට අඛණ්ඩ පැවැත්ම පදනම උචිත වන්නේ යයි, තමන් සෑහීමකට පත්වීමට පෙර ප්‍රවර්තන සහ අපේක්ෂිත ලාභදායීත්වය සම්බන්ධයෙන් පුළුල් පරාසයක වූ සාධක, ණය නැවත ගෙවීමේ උපකල්පන සහ මූල්‍ය ප්‍රතිසම්පාදන ප්‍රභවයන් පිළිබඳ සලකා බැලීමට අවශ්‍ය විය හැකිය.

ගිණුම්කරණයේ උපචිත පදනම

27 අස්තිත්වයක් මුදල් ප්‍රවාහ තොරතුරු හැරෙන්නට, එහි මූල්‍ය ප්‍රකාශ උපචිත පදනම යටතේ පිළියෙල කළ යුතුය.

28. උපචිත පදනම් ගිණුම්කරණය භාවිතා කරන විට, වත්කම්, වගකීම් ස්කන්ධය, ආදායම් වියදම් සඳහා ආකෘතිමය රාමුවේ ඇති එම මූලිකාංගවල නිර්වචන සහ හඳුනා ගැනීමේ නිර්ණායක සපුරාලන විට අස්තිත්වයක් විසින් එම අයිතම වත්කම, වගකීම්, ස්කන්ධය, ආදායම් සහ වියදම් (මූල්‍ය ප්‍රකාශ වල මූලිකාංග) ලෙස අස්තිත්වයක් හඳුනා ගනී.

ප්‍රමාණාත්මක බව හා සමාහරණය

29. අස්තිත්වයක් සෑම ප්‍රමාණාත්මක සමාන අයිතම පන්තියක් ම, වෙන වෙනම ඉදිරිපත් කළ යුතුය. අස්තිත්වයක් අසමාන ස්වභාවයේ හෝ කාර්යයේ, අයිතම ප්‍රමාණාත්මක නොවන්නේ නම් හැර වෙන වෙනම ඉදිරිපත් කළ යුතුය.
30. ගනුදෙනුවල ස්වභාවය හෝ කාර්යය අනුව වර්ග කර සමාහරණය කළ ගනුදෙනු හෝ අනෙකුත් සිදුවීම් විශාල ප්‍රමාණයක් සැකසීමෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශ ඇති වේ. සමාහරණය සහ වර්ගීකරණය කර සැකසීමේ අවසාන අදියර වන්නේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ පේළි අයිතම ලෙස සංක්ෂිප්ත හා වර්ගීකරණය කළ දත්තයන් ඉදිරිපත් කිරීමය. පේළි අයිතමයන් තනිව ප්‍රමාණාත්මක නොවන්නේ නම් එය එම ප්‍රකාශවල හෝ සටහන් වල අනෙකුත් අයිතම සමග සමාහරණය කරනු ලැබේ. එම ප්‍රකාශවල වෙනම ඉදිරිපත් කිරීම සාධාරණීකරනය කිරීමට ප්‍රමාණවත් නොවන අයිතමයක් සටහන් වල වෙනම ඉදිරිපත් කිරීම සාධාරණීකරණය කළ හැකිය.

31. තොරතුරු ප්‍රමාණාත්මක නොවන්නේ නම් ප්‍රමිතියක නිශ්චිතව හෙළි කිරීමට අවශ්‍ය දෑ අස්තිත්වයක් සැපයීමේ අවශ්‍යතාවයක් නැත.

හිලච් කිරීම

32. අස්තිත්වයක් විසින් ප්‍රමිතයක් මගින් අවශ්‍ය කෙරෙන හෝ අවසර දී ඇති විටෙක හැර වත්කම් සහ වගකීම් හෝ ආදායම් සහ වියදම් හිලච් නොකළ යුතුය.

33. අස්තිත්වයක් විසින් වත්කම් හා වගකීම් සහ ආදායම් හා වියදම් යන දෙකම වෙන වෙනම වාර්තා කරයි. හිලච් කිරීම ගනුදෙනුවේ හා සිදුවීමේ යථා ස්වරූපය පිළිබිඹු කරන්නේ නම් හැර විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශයේ හෝ මූල්‍ය තත්ත්වයේ හෝ වෙනම ඉදිරිපත් කරන ආදායම් ප්‍රකාශයේ (ඉදිරිපත් කරන්නේ නම්) හිලච් කිරීම, භාවිතා කරන්නන් සතු වූ ගනුදෙනු අනෙකුත් සිදුවීම් හා තත්ත්වයන් තේරුම් ගැනීම හා අස්තිත්වයේ අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන් තක්සේරු කිරීමත් අපහසු කරයි. වත්කම් ශුද්ධ අගය කිරීම මත මිනුම් කිරීම හිලච් කිරීමේ ලෙස නොසලකයි. උදාහරණ ලෙස තොග යල් පැනීම නිසා කරනු ලබන වෙන් කිරීම ලැබිය යුතු වෙළෙඳ ණය පදනම් කරගෙන කරනු ලබන අඩමාන ණය වෙන් කිරීම් හිලච් කිරීම නොවේ.
34. LKAS 29 අයහාරය, යන්න නිර්වචනය කරන අතර අස්තිත්වය ලැබූ හෝ ලැබිය යුතු ප්‍රතිෂ්ඨාවේ සාධාරණ වටිනාකමට අස්තිත්වය විසින් ලබා දී ඇති වෙළෙඳ වට්ටම් හෝ පරිමා දීමනා සැලකිල්ලට ගෙන අයහාරය මිනුම් කරයි. අස්තිත්වයක් සිය සාමාන්‍ය කටයුතු තුළින් අයහාර ජනිත නොකරන එහෙත් අයහාර ජනිත කරන ප්‍රධාන කටයුතුවලට සම්බන්ධව වෙනත් ගනුදෙනු ද සිදු කරයි. අස්තිත්වයක් එවැනි ගනුදෙනුවල ප්‍රතිඵල ඉදිරිපත් කරනුයේ, ගනුදෙනුවක් තුළින් පැන නගින යම් ආදායමකින් සම්බන්ධිත වියදම් හිලච් කිරීමෙන් එම ගනුදෙනුවේ හෝ සිදුවීමේ යථාර්ථය පිළිබිඹු වන විට ය.

උදාහරණ :

- (අ) ආයෝජන හා මෙහෙයුම් වත්කම් ඇතුළු ජංගම නොවන වත්කම් විකිණීමේ වාසි සහ හානි ඉදිරිපත් කිරීමේ දී, විකිණීමෙන් ලැබෙන මුදලින්, වත්කමේ ධාරණ අගය සහ අදාල විකුණුම් වියදම් අඩුකර අස්තිත්වයක් ඉදිරිපත් කිරීම, සහ,

(ආ) LKAS 37 - ප්‍රතිපාදන, අසම්භාව්‍ය බැරකම් සහ අසම්භාව්‍ය වත්කම් ප්‍රමිතිය අනුව ප්‍රතිපාදනයට සම්බන්ධිත වියදම් හඳුනා ගැනීම සහ ගිවිසුමකින් බැඳී ඇති පරිදි තෙවන පාර්ශ්වයකින් වියදම් ප්‍රතිපූර්ණය කිරීමක දී (උදාහරණයක් ලෙස සැපයුම් කරුවන්ගෙන් ප්‍රතිඥාහාර ගිවිසුමක් වැනි) අදාළ වියදම්, අස්තිත්වයක් සම්බන්ධිත ප්‍රතිපූර්ණයෙන් ගිලවී කළ හැකිවීම.

35. තව ද මීට අමතරව, අස්තිත්වය විසින් සමාන ගනුදෙනු සමූහයකින් පැන නගින වාසි හා අවාසි ශුද්ධ පදනමකින් වාර්තා කෙරේ. උදාහරණ ලෙස විදේශ විනිමය වාසි සහ හානි හෝ වෙළෙඳාම සඳහා තබාගෙන ඇති මූල්‍ය සාධන පත්‍ර මත පැන නගින වාසි සහ හානි දැක්විය හැකිය. කෙසේ වෙතත් එවැනි වාසි සහ හානි ප්‍රමාණාත්මක නම් අස්තිත්වයක් වෙත වෙනම වාර්තා කෙරේ.

වාර්තා කරන වාර ගණන

36. අස්තිත්වයක් අඩුම වශයෙන් වාර්ෂිකවවත් සම්පූර්ණ මූල්‍ය ප්‍රකාශ කට්ටලයක් ඉදිරිපත් කළ යුතුය. (සංසන්දනාත්මක තොරතුරු සමග) අස්තිත්වයක් විසින් වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානය වෙනස් කරන විට හා මූල්‍ය ප්‍රකාශ වසරකට වඩා දිගු හෝ කෙටි කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා ඉදිරිපත් කරන විට අස්තිත්වයක් විසින් මූල්‍ය ප්‍රකාශන වලින් ආවරණය වන කාලපරිච්ඡේදයට අමතරව පහත සඳහන් දෑ හෙළි කළ යුතුය.

(අ) දිගු හෝ කෙටි කාලපරිච්ඡේදයක් යොදා ගැනීමට හේතුව, සහ

(ආ) මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ ඉදිරිපත් කර ඇති වටිනාකම් සම්පූර්ණයෙන්ම සංසන්දනාත්මක නැති බව

37. අස්තිත්වයක් සාමාන්‍යයෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශ සංගත ලෙස වර්ෂයක කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා පිළියෙල කරයි. කෙසේ වෙතත් ප්‍රායෝගික හේතු නිසා සමහර අස්තිත්වයන් උදාහරණ වශයෙන් සති 52 ක කාල සීමාවන් සඳහා වාර්තා කිරීමට කැමැත්තක් දක්වයි. එම පුරුද්ද මෙම ප්‍රමිතිය මගින් වලක්වාලනු නොලැබේ.

සංසන්දනාත්මක තොරතුරු

38. SLFRSs මගින් අවසර දී ඇත්නම් හෝ වෙනත් ආකාරයකින් අවශ්‍ය කෙරේ නම් හැර අස්තිත්වයක් විසින් මූල්‍ය ප්‍රකාශවල වාර්තා කෙරෙන සියළුම වටිනාකම් සඳහා පසුගිය කාලපරිච්ඡේදයේ සංසන්දනාත්මක තොරතුරු හෙළි කළ යුතුය. අස්තිත්වයක් ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ තේරුම් ගැනීමට අදාළ වන විට සංලක්ෂ්‍ය සහ විස්තරාත්මක තොරතුරු ලෙස සංසන්දනාත්මක තොරතුරු ඇතුළත් කළ යුතුය.

39. අස්තිත්වය සංසන්දනාත්මක තොරතුරු හෙළි කිරීමේ දී අවම ලෙස, මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශ දෙකක්, වෙනත් සෑම ප්‍රකාශ දෙකම සහ අදාළ සටහන් වල ඉදිරිපත් කළ යුතුවේ. අස්තිත්වයක් විසින් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය අතීතයට බලපාන පරිදි යොදාගැනීම හෝ මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ කිසියම් අයිතමයක් අතීතයට බලපාන පරිදි නැවත ප්‍රකාශ කිරීම හෝ අයිතමයක් මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ නැවත වර්ගීකරණය කරන විට, අවම ලෙස, මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශයන් තුනකින්, වෙනත් සෑම ප්‍රකාශන දෙකකත් සහ අදාළ සටහන් ඉදිරිපත් කළ යුතු වේ. අස්තිත්වයක් මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශය ඉදිරිපත් කිරීම.

(අ) ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදය අවසන් දිනට

(ආ) පෙර කාල පරිච්ඡේදය අවසන් දිනට,

(එය ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භ කරන අවස්ථාවම වේ)

(ඇ) ආසන්නම සංසන්දනාත්මක කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භක දිනට කළ යුතුය.

40. සමහර අවස්ථාවල දී පසුගිය කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල දක්වා ඇති සංලක්ෂ්‍ය තොරතුරු ප්‍රවර්තන වර්ෂයේ දී ද අඛණ්ඩව අදාළ වේ. උදාහරණයක් ලෙස ආසන්නතම පූර්වගාම කාල පරිච්ඡේදය තුළ දී ප්‍රතිඵලය තවදුරටත් නිරාකරණය කිරීමට ඇති නෛතික ආරවුලක තොරතුරු ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයෙන් අස්තිත්වය හෙළිදරව් කිරීම. ආසන්නතම පූර්වගාමී වාර්තා කිරීමේ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ පැවති අවිනිශ්චිතතාවයන් පිළිබඳ තොරතුරු සහ කාලපරිච්ඡේදය තුළදී එම අවිනිශ්චිතතාවය නිරාකරණය කිරීමට ගෙන ඇති ක්‍රියාමාර්ග පිළිබඳ තොරතුරු භාවිතා කරන්නන්ට ප්‍රයෝජන වත් වේ.

41. අස්තිත්වයක් මූල්‍ය ප්‍රකාශවල අයිතමයන්ගේ ඉදිරිපත් කිරීම හෝ වර්ගීකරණය වෙනස් කළ විටෙක, යළි වර්ගීකරණය ප්‍රායෝගික නොවන්නේ නම් හැර සංසන්දනාත්මක අගයන් යළි වර්ගීකරණය කළ යුතුය. සංසන්දනාත්මක අගයන් යළි වර්ගීකරණය කළ විට, අස්තිත්වයන් විසින් පහත තොරතුරු හෙළි කළ යුතුය.

(අ) යළි වර්ගීකරණයේ ස්වභාවය

(ආ) යළි වර්ගීකරණය කළ එක් එක් අයිතමයේ හෝ අයිතම පන්තියේ අගය, සහ

(ඇ) යළි වර්ගීකරණ කිරීමට හේතුව

- 42 සංසන්දනාත්මක වටිනාකම් යළි වර්ගීකරණය ප්‍රායෝගික නොවන විට අස්තිත්වයක් විසින් පහත තොරතුරු හෙළිදරව් කළ යුතුය.
- (අ) වටිනාකම් යළි වර්ගීකරණයට නොකිරීමට හේතුව, සහ
- (ආ) වටිනාකම් යළි වර්ගීකරණය කළේ නම් සිදුකළ හැකිව තිබූ ගැලපුම්වල ස්වභාවය
- 43 අන්තර් - කාලපරිච්ඡේදවල තොරතුරු සංසන්දනය කිරීමේ හැකියාව වැඩිකිරීම, විශේෂයෙන්ම පුරෝකථන කාර්යයන් සඳහා මූල්‍ය තොරතුරු වල උපනති තක්සේරු කිරීමට හැකිවීම මගින්, භාවිතා කරන්නන්ට ආර්ථික තීරණ ගැනීමට උපකාරී වේ. සමහර අවස්ථාවල දී, ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදය සමග සංසන්දනය කිරීම සඳහා විශේෂිත පූර්ව කාලපරිච්ඡේදයක සංසන්දනාත්මක තොරතුරු යළි වර්ගීකරණය කිරීම ප්‍රායෝගික නොවේ. උදාහරණයක් ලෙස යළි වර්ගීකරණය කිරීමට හැකිවන පරිදි පූර්ව කාලපරිච්ඡේද වලට අදාළ දත්ත අස්තිත්වයක් එකතු කර නොතිබිය හැකි අතර, තොරතුරු නැවත ඇති කිරීම ද ප්‍රායෝගික නොවිය හැකිය.
- 44 අස්තිත්වයක් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක වෙනස්කමක් හෝ වරදක් නිවැරදි කිරීමක් කරන විට සංසන්දනාත්මක තොරතුරුවලට කළ යුතු ගැලපීම් සම්බන්ධව LKAS 8 හි සඳහන් වේ.

ඉදිරිපත් කිරීමේ සංගතාවය

- 45 අස්තිත්වයක් විසින් පහත දැක්වෙන අවස්ථාවලදී හැර, මූල්‍ය ප්‍රකාශවල අයිතමයන් ඉදිරිපත් කිරීම හා වර්ගීකරණය එක් කාලපරිච්ඡේදයක සිට ඊළඟ කාලපරිච්ඡේදයට නොවෙනස්ව තබා ගත යුතුය.
- (අ) අස්තිත්වයේ මෙහෙයුම්වල ස්වභාවයේ සැලකිය යුතු වෙනසක් නිසා හෝ, මූල්‍ය ප්‍රකාශ සමාලෝචනයක දී LKAS 8 හි දක්වා ඇති ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරාගැනීම හා භාවිත කිරීමේ නිර්ණායක අනුව වෙනත් ඉදිරිපත් කිරීමක් හෝ වර්ගීකරණයක් වඩාත් යොග්‍ය බව පෙනී යන විට හෝ,
- (ආ) ඉදිරිපත් කිරීමේ වෙනසක් ප්‍රමිතියක් නිසා අවශ්‍ය වන විට

- 46 උදාහරණයක් වශයෙන්, සැලකිය යුතු අන්පත් කර ගැනීමක් හෝ බැහැර කිරීමක් හෝ මූල්‍ය ප්‍රකාශ ඉදිරිපත් කිරීම පිළිබඳ සමාලෝචනයක්, මූල්‍ය ප්‍රකාශ වෙනස් ආකාරයකට ඉදිරිපත් කළ යුතු බවට යෝජනා කළ හැකිය. අස්තිත්වයක්, එහි මූල්‍ය ප්‍රකාශ ඉදිරිපත් කිරීම වෙනස් කරනුයේ, එලෙස වෙනස් කර ඉදිරිපත් කිරීම, විශ්වාසවන්ත ලෙස හා අදාළ තොරතුරු මූල්‍ය ප්‍රකාශ භාවිතා කරන්නන්ට ඉදිරිපත් වන්නේ නම් සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ සංසන්දනය කිරීම හානි නොවන පරිදි සංශෝධිත ව්‍යුහය නොකඩවා පවත්වාගෙන යාමට ඉඩ ඇතිනම් පමණි. ඉදිරිපත් කිරීමේ එවැනි වෙනස්කිරීමක් කරන විට අස්තිත්වයක් සිය සංසන්දනාත්මක තොරතුරු 41 සහ 42 ඡේද අනුව යළි වර්ගීකරණය කරයි.

ව්‍යුහය සහ අන්තර්ගතය

හැඳින්වීම

- 47 මෙම ප්‍රමිතිය මගින් විශේෂ හෙළිකිරීම් මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශය, හෝ විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශය, වෙන් වූ ආදායම් ප්‍රකාශය (ඉදිරිපත් කරන්නේ නම්) හෝ ස්කන්ධය වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශය, සහ වෙනත් පේළි අයිතම් එම ප්‍රකාශවල හෝ සටහන් වල හෙළි කිරීම ද අවශ්‍ය කෙරේ. මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශ ඉදිරිපත් කිරීමේ අවශ්‍යතා LKAS 7 මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශ හි දක්වා ඇත.
48. මූල්‍ය ප්‍රකාශවල ඉදිරිපත් කර ඇති අයිතමයන් වටකර මෙම ප්‍රමිතිය සමහර අවස්ථාවල දී “හෙළිකිරීම” යන පදය පුළුල් අර්ථයකින් භාවිතා කෙරේ. වෙනත් SLFRSs මගින්ද හෙළි කිරීම අවශ්‍ය කෙරේ. මෙම ප්‍රමිතියේ වෙනත් තැනක හෝ වෙනත් ප්‍රමිතියක වෙනත් අයුරකින් පැහැදිලිව සඳහන් කර ඇත්නම් හැර එවැනි හෙළි කිරීම් මූල්‍ය ප්‍රකාශවල කළ හැකිය.

මූල්‍ය ප්‍රකාශ හඳුනා ගැනීම

- 49 අස්තිත්වයක් මූල්‍ය ප්‍රකාශ පැහැදිලිව හඳුනාගත යුතු අතර ඒවා එකම ප්‍රකාශිත ලේඛනයේ ඇති අනෙකුත් තොරතුරුවලත් වෙන් කොට හඳුනාගත යුතුය.
- 50 SLFRSs මූල්‍ය ප්‍රකාශ වලට පමණක් අදාළ වන අතර වාර්ෂික වාර්ථාවේ ව්‍යවස්ථාපිත ඉදිරිපත් කර ඇති වෙනත් තොරතුරු සහ වෙනත් ලේඛනයක ඉදිරිපත් කර ඇති තොරතුරුවලට අවශ්‍යයෙන්ම අදාළ නොවේ. එම නිසා භාවිතා කරන්නන් විසින් SLFRSs භාවිතයෙන් පිළියෙළ කර ඇති තොරතුරු, වෙනත් තොරතුරු වලින් වෙන්කර හඳුනාගැනීම වැදගත් වන අතර, එම වෙනත් තොරතුරු භාවිතා කරන්නන්ට ප්‍රයෝජන හැකිවුවත් ඒවායේ දැක්වෙන අවශ්‍යතාවලට විෂය පථයට නොවැටේ.

51 සෑම මූල්‍ය ප්‍රකාශයක් ම සහ සටහනක්ම අස්තීත්වයක් විසින් පැහැදිලිව හඳුනාගත යුතුය. ඊට අමතරව පහත දැක්වෙන තොරතුරු කැපී පෙනෙන ලෙස ප්‍රදර්ශනය කළ යුතු අතර, ඉදිරිපත් කරන තොරතුරු තේරුම් ගතහැකි පරිදි අවශ්‍ය විටෙක නැවත නැවත දැක්විය යුතුය.

- (අ) වාර්තා කරන අස්තීත්වයේ නම හෝ හඳුනාගත හැකි වෙනත් ක්‍රමයක් සහ පූර්වගාමී වාර්තා කිරීමේ කාලපරිච්ඡේදයෙන් පසුව යම් වෙනසක් සිදුවූයේ නම් එම වෙනස්කම්
- (ආ) මූල්‍ය ප්‍රකාශ තනි අස්තීත්වය ඒ සඳහා නැතහොත් අස්තීත්වයන් සමූහයක් සඳහා ද යන්න
- (ඇ) වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයේ අවසන් දිනය හෝ මූල්‍ය ප්‍රකාශ කට්ටලයේ හෝ සටහන් ආවරණය කෙරෙන කාලපරිච්ඡේදය
- (ඈ) LKAS 21 හි නිර්වචනය කර ඇති පරිදි, ඉදිරිපත් කිරීමේ ව්‍යවහාර මුදල් ඒකකය.
- (ඉ) මූල්‍ය ප්‍රකාශවල අගයන් ඉදිරිපත් කිරීමේ දී භාවිත කල වටයන ලද මට්ටමට

52. මූල්‍ය ප්‍රකාශවල පිටු ප්‍රකාශ සටහන්, තීරු සඳහා අදාළ ශීර්ෂ වැනි දෑ ඉදිරිපත් කිරීමෙන් 51 ඡේදයේ අවශ්‍යතා අස්තීත්වයක් විසින් සපුරාගනු ලැබේ. එවැනි තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීමෙන් 51 ඡේදයේ අවශ්‍යතා අස්තීත්වයක් විසින් සපුරාගනු ලැබේ. එවැනි තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීමේ දී හොඳම ක්‍රමය තීරණය කිරීමේ දී විනිශ්චය අවශ්‍ය වේ. උදාහරණ ලෙස, අස්තීත්වයක් මූල්‍ය ප්‍රකාශ ඉලෙක්ට්‍රොනිකව ඉදිරිපත් කිරීමේ දී, වෙන වෙනම පිටු නිතරම භාවිතා නොවේ. එවැනි අවස්ථාවලදී ඉහත අයිතම ප්‍රමාණවත් තරම් තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීම මගින් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇතුළත් තොරතුරු තේරුම් ගැනීම තහවුරු කරයි.

53. බොහෝ අවස්ථාවල දී අස්තීත්වයක් ඉදිරිපත් කරන ව්‍යවහාර මුදල් ඒකකය දහස් ගණනින් හෝ මිලියන ගණනින් ඉදිරිපත් කිරීමෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශ වඩාත් තේරුම් ගත හැකි බවට පත්කෙරේ. මෙයින් ප්‍රමාණාත්මක තොරතුරක් අත්හැරීමක් සිදු නොවන තාක් කල් සහ ඉදිරිපත් කිරීමේ වටැයීම් මට්ටම හෙළි කරන්නේ නම් මෙය පිළිගත හැකිවේ.

මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශය

මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශයේ ඉදිරිපත් කළයුතු තොරතුරු

54. අවම වශයෙන් මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශයේ පහත දැක්වෙන පේළි අයිතම යන්ගේ වටිනාකම් ඇතුළත්ව විය යුතු වේ.

- (අ) දේපල, පිරිසක සහ උපකරණ
- (ආ) ආයෝජන දේපල,
- (ඇ) අස්පාශ්‍ය වත්කම්,
- (ඈ) මූල්‍ය වත්කම් (ඉ), (උ) සහ (එ) යටතේ දැක්වෙන වටිනාකම් හැර
- (ඉ) ස්කන්ධ ක්‍රමය භාවිතා කරමින් ගිණුම්ගත කරන ලද ආයෝජන
- (ඊ) ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්
- (උ) තොග
- (ඌ) වෙළෙඳ සහ වෙනත් ලැබිය යුතු දෑ
- (එ) මුදල් සහ මුදල් වලට සමාන දෑ
- (ඵ) විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇතැයි වර්ගීකරණය කර ඇති වත්කම් වල එකතුව සහ SLFRS 5, ප්‍රකාරව විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ජංගම නොවන වත්කම් හා අසන්නතික මෙහෙයුම් ප්‍රමිතිය අනුව විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇතැයි වර්ගීකරණය කර ඇති බැහැර කරන කාණ්ඩවලට ඇතුළත් වත්කම්
- (ඹ) වෙළෙඳ සහ වෙනත් ගෙවිය යුතු දෑ
- (ඹ) ප්‍රතිපාදන
- (ක) මූල්‍ය වගකීම් (ඔ) සහ (ඕ) යටතේ දැක්වෙන අගයන් හැර
- (ඎ) LKAS 12 හි නිර්වචනය කර ඇති පරිදි ප්‍රවර්තන බදු වගකීම් සහ වත්කම්
- (ඏ) LKAS 12 අර්ථකතනය කර ඇති පරිදි විලම්භිත බදු වගකීම් හා විලම්භිත බදු වත්කම්
- (ඐ) SLFRS 5 අනුව විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇතැයි වර්ගීකරණය කර ඇති බැහැරකරන කාණ්ඩවලට ඇතුළත් වගකීම්
- (ච) ස්කන්ධ ප්‍රාග්ධනය තුල දැක්වෙන පාලනයට යටත් නොවන හිමිකම්
- (ච) මව් සමාගමේ අයිතිකරුවන්ට හිමි නිකුත් කල ප්‍රාග්ධනය හා සංචිත

55. අස්තීත්වයේ මූල්‍ය තත්ත්වය අවබෝධකර ගැනීම සඳහා අතිරේක පේළි අයිතම ශීර්ෂ, හා උප එකතූන් අදාළ වන්නේ නම් අස්තීත්වයක් එවා මූල්‍ය තත්ත්වය ප්‍රකාශයේ දැක්වීම කල යුතුය.

56. අස්තීත්වයක් විසින්, එහි මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශයේ ජංගම සහ ජංගම නොවන වත්කම් හා ජංගම සහ ජංගම නොවන වගකීම්, වෙනම වර්ගීකරණයක් ලෙස ඉදිරිපත් කරන විට, එය විසින් විලම්භිත බදු වත්කම් (වගකීම්) ජංගම වත්කම් (වගකීම්) ලෙස වර්ගීකරණය නොකළ යුතුය.

57. මෙම ප්‍රමිතය, අයිතම ඉදිරිපත් කළ යුතු අනුපිළිවෙළ හෝ ආකෘතියක් නියම නොකරයි. මූල්‍ය තත්ත්වය ප්‍රකාශයේ වෙනම ඉදිරිපත් කිරීමට යෝග්‍ය, ස්වභාවයෙන් හා ක්‍රියාකාරිත්වයෙන් සැහෙන තරම් වෙනස්වන අයිතම ලැයිස්තුවක් 54 වන ඡේදයේ සරලව සපයා ඇත. ඊට අතිරේකව
- (අ) අස්තිත්වයේ මූල්‍ය තත්ත්වය අවබෝධ කර ගැනීමට වෙන වෙනම ඉදිරිපත් කිරීම අදාළ වන විට, අයිතමයේ ප්‍රමාණය, ස්වභාවය හෝ ක්‍රියාකාරිත්වය අනුව හෝ සමාන අයිතම සමාහරණය කිරීම මගින් හෝ පේළි අයිතම ඇතුළත් කිරීම මගින් කරයි.
- (ආ) අස්තිත්වයේ මූල්‍ය තත්ත්වය අවබෝධ කරගැනීමට අදාළ වන පරිදි තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා, භාවිතා කරන විස්තර කිරීම් සහ අයිතම ඉදිරිපත් කරන අනුපිළිවෙළ හෝ සමාන අයිතම් සමාහරණය කිරීම, අස්තිත්වයේ සහ ගනුදෙනුවල ස්වභාවය අනුව සංශෝධනය කරගත හැකිය. උදාහරණ ලෙස මූල්‍ය ආයතනයන් ඉහත විස්තර කිරීම් මූල්‍ය ආයතනයේ මෙහෙයුම් වලට අදාළ වන ලෙස සංශෝධනය කළ හැක.
58. අතිරේක අයිතම වෙනම ඉදිරිපත් කරන්නේ ද යන විනිශ්චය පහත සඳහන් දෑ පිළිබඳව වූ තක්සේරුව මත අස්තිත්වයක් පදනම් කරයි.

- (අ) වත්කම් වල ස්වභාවය හා ද්‍රවශීලතාවය,
 (ආ) අස්තිත්වයක් තුළ වත්කම් වල ක්‍රියාකාරිත්වය, සහ
 (ඇ) වගකීම්වල ප්‍රමාණය, ස්වභාවය සහ කල් යෙදුම.

59. විවිධ අස්තිත්වයක් පන්තිවල වත්කම් සඳහා විවිධ මිණුම් කිරීමේ පදනම් භාවිතා කිරීම. ඒවායේ ස්වභාවය හා ක්‍රියාකාරිත්වය වෙනස් බව පෙන්නුම් කරයි. එම නිසා එවැනි වත්කම් වෙනමම පේළි අයිතම ලෙස ඉදිරිපත් කළ යුතු ය. උදාහරණයක් ලෙස LKAS 16 අනුව විවිධ වර්ෂවල දේපළ, පිරිසහ හා උපකරණ පිරිවැයට හෝ ප්‍රත්‍යාගණනය කළ වටිනාකම්වලට පවත්වාගෙන යා හැක.

ජංගම/ජංගම නොවන අතර වෙනස

60. ද්‍රවශීලතාවය පදනම් කරගෙන ඉදිරිපත් කිරීමෙන් විශ්වාසවන්ත හා වඩාත් අදාළ තොරතුරු ඉදිරිපත් වන්නේ නම් හැර අස්තිත්වයක් විසින් 66-76 ඡේදවලට අනුකූලව, ජංගම හා ජංගම නොවන වත්කම් සහ ජංගම හා ජංගම නොවන වගකීම් මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශයේ වෙනම වර්ගීකරණයක් ලෙස ඉදිරිපත් කළ යුතු ය. එම තත්ත්වය අදාළ වන විට අස්තිත්වයක් සියළුම වත්කම් සහ වගකීම් ද්‍රවශීලතාවයේ අනුපිළිවෙළට ඉදිරිපත් කළ යුතු ය.
61. කවර ඉදිරිපත් කිරීමේ ක්‍රමය තෝරා ගන්නත් අයකර ගැනීමට හෝ නිරවුල් කිරීමට අපේක්ෂා කරන වටිනාකම් සංයුක්ත කර ඇති වත්කම් සහ වගකීම් පේළි අයිතමයන් සඳහා මාස 12 කට පසු අයකර ගැනීමට හෝ නිරවුල් කිරීමට අපේක්ෂා කරන වටිනාකම් අස්තිත්වයන් හෙළි කළ යුතු ය.
- (අ) වාර්තා කරන කාල පරිච්ඡේදයෙන් පසුව මාස 12 නොඉක්මවූ,
- (ආ) වාර්තා කරන කාල පරිච්ඡේදයෙන් පසුව මාස 12 ඉක්මවූ.
62. පැහැදිලිව හඳුනාගත හැකි මෙහෙයුම් චක්‍රයක් තුළ අස්තිත්වයක් භාණ්ඩ හා සේවා සැපයීමේ දී, ජංගම හා ජංගම නොවන වත්කම් හා වගකීම් මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශයේ වෙනම වර්ගීකරණය කිරීමෙන් ප්‍රයෝජනවත් තොරතුරු සපයන අතර කාරක ප්‍රාග්ධනය ලෙස දිගටම පවත්නා ශුද්ධ වත්කම් අස්තිත්වයේ දිගුකාලීන මෙහෙයුම්වල භාවිතා කරන ඒවායින් වෙන්කර දක්වයි. තවද, ප්‍රවර්තන මෙහෙයුම් චක්‍රය තුළ උපලබ්ධි වෙනැයි අපේක්ෂා කරන වත්කම් ද, එම කාලපරිච්ඡේදය තුළදීම නිරවුල් කිරීමට ඇති වගකීම ද, එමගින් විදහා දක්වයි.
63. මූල්‍ය ආයතන වැනි සමහර අස්තිත්වයන්, පැහැදිලිව හඳුනාගත හැකි මෙහෙයුම් චක්‍රයක් තුළ භාණ්ඩ හා සේවා නොසපයන නිසා ද්‍රවශීලතාව වැඩිවන හෝ අඩුවන පිළිවෙලට වත්කම් හා වගකීම් ඉදිරිපත් කිරීමෙන්, ජංගම හා ජංගම නොවන ඉදිරිපත් කිරීමට වඩා විශ්වාසවන්ත හා වඩාත් අදාළ තොරතුරු සැපයේ.
64. 60 වන ඡේදය යොදාගැනීම මගින් තොරතුරු විශ්වාසවන්ත හා වඩාත් අදාළ ලෙස සැපයෙන විට, අස්තිත්වයට එහි සමහර වත්කම් හා වගකීම් ජංගම, ජංගම නොවන වර්ගීකරණය අනුවත් අනෙකුත් වත්කම් හා වගකීම් ද්‍රවශීලතාවය අනුවත් ඉදිරිපත් කිරීම අවසර ඇත. මෙවැනි මිශ්‍ර පදනමකින් ඉදිරිපත් කිරීම අවශ්‍ය විය හැක්කේ අස්තිත්වය විසින් විවිධ මෙහෙයුම් කටයුතු සිදුකරන විටය.

65. අස්තිත්වයක ද්‍රවශීලතාවය සහ නුබුන්වත්භාවය තක්සේරු කිරීමේ දී වත්කම් හා වගකීම් උපලබ්ධි වීමට අපේක්ෂිත දිනයන් පිළිබඳ තොරතුරු ප්‍රයෝජනවත් වේ. SLFRS 7 මූල්‍ය සාධන පත්‍ර : හෙළි කිරීම් ප්‍රමිතියට අනුව මූල්‍ය වත්කම් හා මූල්‍ය වගකීම් කල් පිරෙන දින හෙළි කිරීම අවශ්‍ය වේ. මූල්‍ය වත්කම් වලට වෙළෙඳ හා අනෙකුත් ලැබිය යුතු දෑ ඇතුළත්වන අතර මූල්‍ය වගකීම් වලට වෙළෙඳ හා අනෙකුත් ගෙවිය යුතු දෑ ඇතුළත් වේ. වත්කම් හා වගකීම් ජංගම හෝ ජංගම නොවන ලෙස වර්ගීකරණය කර තිබුණද, නොතිබුණද, තොග හා වෙන්කිරීම් වැනි මූල්‍ය නොවන වත්කම් හා වගකීම් අයකර ගැනීමට හෝ නිරවුල් කිරීමට අපේක්ෂිත දිනයන් පිළිබඳ තොරතුරු ද ප්‍රයෝජනවත් වේ. උදාහරණ ලෙස අස්තිත්වයක් වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයෙන් මාස දොළහකට වැඩි කාලයකට පසුව අයකර ගැනීමට අපේක්ෂිත තොග වටිනාකම හෙළි කිරීම දැක්විය හැකිය.

ජංගම වත්කම්

- 66 අස්තිත්වයක් වත්කමක් ජංගම වත්කමක් ලෙස වර්ගීකරණය කළ යුත්තේ,

- (අ) එය සාමාන්‍ය මෙහෙයුම් වක්‍රය තුළදී විකිණීමට හෝ පරිභෝජනය කිරීමට අදහස් කරන විට හෝ උපලබ්ධි වෙනැයි අපේක්ෂා කරන විට හෝ,
- (ආ) එය මූලික වශයෙන් විකිණීමේ කාර්යය සඳහා තබාගෙන සිටින විට හෝ,
- (ඇ) එය වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයෙන් පසුව මාස දොළහක් තුළදී උපලබ්ධි වෙනැයි අපේක්ෂා කරන විට හෝ,
- (ඈ) වත්කම වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයෙන් පසුව අවම වශයෙන් මාස දොළහක් පසුවනතුරු වගකීමක් නිරවුල් කිරීම හෝ හුවමාරු කිරීම, සීමා කර නැත්නම් මුදල් හෝ මුදල් හා සමාන දෑ LKAS 7 හි අර්ථ නිරූපණය කර ඇති ආකාරය වනවිට අස්තිත්වයක් අනෙකුත් සියළුම, වත්කම් ජංගම නොවන ලෙස වර්ගීකරණය කළ යුතු ය.

67. මෙම ප්‍රමිතිය “ජංගම නොවන” යන පදය භාවිතා කරන්නේ දිගුකාලීන පරිනත කාලයකින් යුත් ස්පෘශ්‍ය, අස්පෘශ්‍ය හා මූල්‍ය වත්කම් ඇතුළත් කිරීමටය. අර්ථය පැහැදිලි වනතාක් කල් වෙනත් විකල්ප පද භාවිතා කිරීමට වළක්වා නැත.

68. අස්තිත්වයක මෙහෙයුම් වක්‍රය යනු සැකසුම් කිරීම සඳහා වත්කම් අත්පත් කර ගැනීමේ අවස්ථාවේ සිට එවා මුදල්වලට හෝ මුදල් හා සමාන දෑ වලට උපලබ්ධි වීම දක්වා වන අතරතුර කාලය වේ. අස්තිත්වයක සාමාන්‍ය මෙහෙයුම් වක්‍රය පැහැදිලිව හඳුනාගත නොහැකි විට එම කාලසීමාව මාස 12 ක් යැයි උපකල්පනය කෙරේ. වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයෙන් පසු මාස දොළහක් ඇතුළත උපලබ්ධි වීමට අපේක්ෂා නොකලත්, සාමාන්‍ය මෙහෙයුම් වක්‍රය තුළ විකුණන, පරිභෝජනය කරන හෝ උපලබ්ධි වන වත්කම් (තොග සහ වෙළෙඳ ලැබිය යුතු දෑ වැනි) ජංගම වත්කම් වලට ඇතුළත් වන්නේ ය. වෙළෙඳාමේ කාර්යය සඳහා මූලික වශයෙන් තබාගන්නා, වත්කම් (LKAS 39 අනුව වෙළෙඳාම සඳහා තබාගෙන ඇති සමූහ මූල්‍ය වත්කම් ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇති වත්කම් උදාහරණ ලෙස දැක්විය හැක) සහ ජංගම නොවන මූල්‍ය වත්කම්වල ජංගම කොටස ද ජංගම වත්කම් වලට ඇතුළත් වන්නේ ය.

ජංගම වගකීම්

- 69 අස්තිත්වයක් වගකීමක් ජංගම ලෙස වර්ගීකරණය කළයුත්තේ

- (අ) එය එහි සාමාන්‍ය මෙහෙයුම් වක්‍රය තුළදී වගකීම නිරවුල් කිරීම අපේක්ෂා කරන විට,
  - (ආ) එය වගකීම ප්‍රාරම්භ වශයෙන් වෙළෙඳ කටයුතු සඳහා තබාගෙන සිටින විට, හෝ
  - (ඇ) එම වගකීම වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයෙන් පසු මාස දොළහක් ඇතුළත දී නිරවුල් කිරීමට නියමිත නම් හෝ,
  - (ඈ) වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයෙන් අවම වශයෙන් මාස දොළහකට පසුව වගකීම නිරවුල් කිරීම කල් දැමීමේ කොන්දේසි රහිත අයිතියක් අස්තිත්වයට නැතිවීමක දී
- අස්තිත්වයක් විසින් අනෙකුත් සියලුම වගකීම් ජංගම නොවන ලෙස වර්ගීකරණය කළ යුතු ය.

- 70 වෙළෙඳ ගෙවිය යුතු දෑ හා සේවක සහ වෙනත් මෙහෙයුම් පිරිවැය සඳහා වූ උපචිත වියදම් වැනි සමහර ජංගම වගකීම් අස්තිත්වයේ සාමාන්‍ය මෙහෙයුම් වක්‍රය තුළ භාවිතා කරන කාරක ප්‍රාග්ධනයේ කොටසක් වේ. එවැනි මෙහෙයුම් අයිතම වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයෙන් පසුව මාස දොළහකට වැඩි කාලයක දී නිරවුල් කිරීමට නියමිත වුවද අවිනිශ්චයන් විසින් එවා ජංගම වගකීම් ලෙස වර්ගීකරණය කරනු ලැබේ. අස්තිත්වයේ වත්කම් හා වගකීම් වර්ගීකරණයට ද එම සාමාන්‍ය මෙහෙයුම් වක්‍රය අදාළ වේ. අස්තිත්වයේ සාමාන්‍ය මෙහෙයුම් වක්‍රය පැහැදිලිව හඳුනාගත නොහැකි විට එම කාලසීමාව මාස දොළහක් යයි උපකල්පනය කෙරේ.

71 සාමාන්‍ය මෙහෙයුම් වක්‍රයේ කොටසක් ලෙස නිරවුල් නොකළ එහෙත් වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයෙන් පසු මාස දොළහක් ඇතුළත් නිරවුල් කිරීමට නියමිත හෝ මූලික වශයෙන් වෙළෙඳාම් කිරීමේ පරමාර්ථයෙන් තබාගන්නා අයිතම් වෙනත් ජංගම වගකීම් ලෙස ඇතුළත් කරයි. උදාහරණ ලෙස LKAS 39 අනුව වෙළෙඳාම සඳහා තබාගන්නා ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇති සමහර මූල්‍ය වගකීම්, බැංකු අයිරා, ජංගම නොවන මූල්‍ය වගකීම්වල ජංගම කොටස ගෙවිය යුතු ලාභාංශ ගෙවිය යුතු ආදායම් බදු සහ අනෙකුත් වෙළෙඳ නොවන ගෙවිය යුතු ද දැක්විය හැකිය. 74 සහ 75 ඡේදවලට යටත්ව වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයෙන් පසු මාස දොළහක් ඇතුළත් නිරවුල් කිරීමට නියමිත නොවන දිගුකාලීන පදනමක් මත (එනම්, අස්තිත්වයේ සාමාන්‍ය මෙහෙයුම් වක්‍රය තුළදී කාරක ප්‍රාග්ධනයේ කොටසක් ලෙස භාවිතා නොවන) මූල්‍යකරණය සපයා ඇති මූල්‍ය වගකීම් ජංගම නොවන වගකීම් වේ.

72 පහත අවස්ථාවලදී වුවද, අස්තිත්වයක් සිය මූල්‍ය වගකීම් වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයෙන් පසු මාස දොළහක් ඇතුළත් නිරවුල් කිරීමට නියමිත වීම ජංගම ලෙස වර්ගීකරණය කරයි.

(අ) මූලික එකඟ වූ කාලසීමාව මාස දොළහකට වඩා දීර්ඝ කාලපරිච්ඡේදයක් වූ විට සහ

(ආ) වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයෙන් පසු හා මූල්‍ය ප්‍රකාශනිකුත් කිරීම අනුමත කිරීමට පෙර, දීර්ඝකාලීන පදනමක් මත ප්‍රතිමූල්‍යකරණයට හෝ ගෙවීම් යළි උපලේඛනගත කිරීමට එකඟ වී ඇති විට.

73 පවත්නා ණය පහසුකම් යටතේ බැඳීමක් වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයෙන් පසු අවම වශයෙන් මාස දොළහක් සඳහා වත්, ප්‍රති මූල්‍යකරණයට හෝ තාවකාලිකව නැවත යෙදවීම අස්තිත්වයට අභිමතය ඇති අතර, සහ එසේ කිරීමට අපේක්ෂා කරන්නේ නම් එසේ නොකළේ නම් ඊට වඩා කෙටිකාල සීමාවක් තුළ ගෙවීමට නියමිත වුවද, එම බැඳීම, ජංගම නොවන ලෙස වර්ගීකරණය කෙරේ. කෙසේ වුවද, බැඳීම ප්‍රතිමූල්‍යකරණයට හෝ තාවකාලිකව යෙදවීමට අස්තිත්වයට අභිමතයක් නැතිනම් (උදාහරණ ලෙස ප්‍රතිමූල්‍යකරණය සඳහා ගිවිසුමක් නැත්නම්) අස්තිත්වය ප්‍රතිමූල්‍යකරණයට ඇති හැකියාව සලකා නොබලන අතර බැඳීම ජංගම ලෙස වර්ගීකරණය කෙරේ.

74 වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසන් දිනට හෝ ඊට පෙර අස්තිත්වය විසින් දිගුකාලීන එකඟවීමක් ප්‍රතිපාදනයක් කඩකිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, වගකීම ඉල්ලා සිටි විට ගෙවිය යුතුනම් වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයෙන් පසු හා මූල්‍ය ප්‍රකාශනිකුත් කිරීම අනුමත කිරීමට පෙර, ප්‍රතිපාදන කඩ කිරීමේ ප්‍රතිවිපාකයක් ලෙස වගකීම ඉල්ලූ විට ගෙවීම අවශ්‍ය නොවන බවට ණය දෙන්නා විසින් එකඟවී ඇති විටක වුවද, වගකීම ජංගම ලෙස වර්ගීකරණය කරනු ලැබේ. අස්තිත්වයක් වගකීම ජංගම වර්ගීකරණය කිරීමට හේතුවනුයේ වගකීම නිරවුල් කිරීමට අවම වශයෙන්, වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසන් දිනට පසු මාස දොළහක් දක්වාත් කල් දැමීමේ කොන්දේසි විරහිත අයිතියක්, අස්තිත්වයට වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසන් දිනට නොතිබීමය.

75 කෙසේ වෙතත්, අවම වශයෙන් වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයෙන් පසු මාස දොළහක්වත් අනුග්‍රහ කාලයක් දීමට, ණය දෙන්නා විසින් වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයේ අවසානයේ දී එකඟවූයේ නම්, ණය දෙන්නාට වහාම ණය ගෙවන ලෙස ඉල්ලා සිටීමට නොහැකි එම කාලසීමාව තුළ දී කොන්දේසිය කඩ කිරීමේ වරද නිවැරදි කරගත හැකි නිසා, වගකීම ජංගම නොවන ලෙස අස්තිත්වයක් වාර්තාකරනු ඇත.

76. ජංගම වගකීම් ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇති ණය සම්බන්ධයෙන් වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන නිකුත් කිරීම අනුමත කරන දිනය දක්වා වන කාලසීමාව අතරතුරදී පහත දැක්වෙන සිදුවීම් සිදුවූයේ නම් LKAS 10 වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයෙන් පසු සිදුවීම් ප්‍රමිතිය අනුව එවැනි සිදුවීම් ගැලපුම් කිරීම අවශ්‍ය නොවන සිදුවීම් ලෙස හෙළි කිරීමට සුදුසුකම් ලබති.

(අ) දිගුකාලීන පදනම මත ප්‍රතිමූල්‍යකරණය

(ආ) දිගුකාලීන ණය එකඟවීමක් කඩකිරීම නිදොස් කිරීම සහ

(ඇ) වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයෙන් පසු අවම වශයෙන් මාස දොළහකටවත් පසුව අවසන් වන දිගුකාලීන ණය ගිවිසුමක කඩ කිරීමක් නිදොස් කිරීම සඳහා ණය දෙන්නාගෙන් අනුග්‍රහ කාලසීමාවක් ප්‍රදානය කිරීම.

මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශයේ හෝ සටහන්වල ඉදිරිපත් කළ යුතු තොරතුරු

77. අස්තිත්වයක් විසින්, ජේපී අයිතම වල වැඩිදුර අප වර්ගීකරණයක් ඉදිරිපත් කරන විට, අස්තිත්වයක් මෙහෙයුම්වලට උචිත ආකාරයට එවා වර්ගීකරණය කර මූල්‍ය තත්ත්වය වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශයෙහි හෝ සටහන්වල හෙළි කළ යුතු ය.

78. උප වර්ගීකරණවල දක්වා ඇති තොරතුරු SLFRSS, වල අවශ්‍යතාවයන් මත හෝ අදාල අගයන් වල වටිනාකම් ස්වභාවය සඳහා ක්‍රියාකාරිත්වය අනුව වෙනස් වේ. උප වර්ගීකරණයේ පදනම තීරණය කිරීමේ දී 58 ඡේදයේ දක්වා ඇති සාධක ද භාවිතා කෙරේ. හෙළි කිරීම් එක් එක් අයිතමය සඳහා වෙනස්වේ. උදාහරණ ලෙස පහත කරුණු දැක්විය හැකි ය.

- (අ) LKAS 16 ට අනුව දේපළ පිරිසිදු හා උපකරණ අයිතම සමාහරණය ඉවත්කර වත්කම් පත්ති අනුව දැක්වේ.
- (ආ) ලැබිය යුතු වෙළෙඳ ගනුදෙනුකරුවන්ගෙන් ලැබිය යුතු දෑ සම්බන්ධිත පාර්ශ්වයන්ගෙන් ලැබිය යුතු දෑ කලින් ගෙවීම් සහ අනෙකුත් වටිනාකම් ලෙස සමාහරණය ඉවත් කරති.
- (ඇ) LKAS 2 තොග ප්‍රමිතිය අනුව තොග සමාහරණය ඉවත්කර වෙළඳ භාණ්ඩ, නිෂ්පාදන සැපයුම්, ද්‍රව්‍ය කෙටිගෙන යන වැඩ සහ නිමි ද්‍රව්‍ය ආදී ලෙස වර්ගීකරණය කෙරේ.
- (ඈ) ප්‍රතිපාදන සමාහරණය ඉවත්කර සේවක ප්‍රතිලාභ සඳහා වෙන්කිරීම සහ අනෙකුත් අයිතම සඳහා ප්‍රතිපාදන ලෙස දැක්වේ.
- (ඉ) ගෙවා නිමි ප්‍රාග්ධනය, කොටස් අධිමිල සහ සංචිත ලෙස ස්කන්ධ ප්‍රාග්ධනය ලෙස සංචිත සමාහරණය ඉවත්කර ගෙවා නිමි ප්‍රාග්ධනය කොටස් අධිමිල සහ සංචිත වශයෙන් විවිධ පන්තිවලින් දැක්වේ.

79 අස්තිත්වයක් විසින් මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශයෙහි හෝ ස්කන්ධ වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශයෙහි හෝ සටහන්වල පහත දෑ හෙළි කළ යුතු ය:-

(අ) එක් එක් කොටස් ප්‍රාග්ධන පන්තියක් සඳහා -

- (i) අනුදත් කොටස් සංඛ්‍යාව,
- (ii) නිකුත් කළ සහ සම්පූර්ණයෙන් ගෙවා නිමි කොටස් සංඛ්‍යාව සහ නිකුත් කළ නමුත් සම්පූර්ණයෙන් ගෙවා නොතිමි කොටස් සංඛ්‍යාව
- (iii) කොටසක් සම අගය හෝ කොටස්වලට සම අගයක් නැති බව
- (iv) කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ හා අවසානයේ හිඟහිටි ඇති කොටස් සංඛ්‍යාවේ සංසන්දනයක්,
- (v) අයිතින්, වරණයන් සහ ලාභාංශ බෙදාහැරීම සහ ප්‍රාග්ධනය ආපසු ගෙවීම වැනි සීමාවන් ඇතුළුව, පංතියට අදාළ සීමා කිරීම
- (vi) අස්තිත්වය හෝ එහි පරිපාලිත සමාගම් හෝ එහි ආශ්‍රිත සමාගම් හෝ දරනු ලබන අස්තිත්වයේ කොටස් සංඛ්‍යාව
- (vii) විකල්ප හෝ කොටස් විකිණීමේ ගිවිසුම් අනුව නිකුත් කිරීමට වෙන්කර ඇති කොටස සහ ඒවායේ කොන්දේසි සහ වටිනාකම ද ඇතුළත්ව සහ

(ආ) ස්කන්ධය තුළ ඇති එක් එක් සංචිතයේ ස්වභාවය හා අරමුණු පිළිබඳ විස්තරයක්

80 කොටස් ප්‍රාග්ධනයක් රහිත හවුල් ව්‍යාපාර, භාර වැනි අස්තිත්වයක් විසින් එක් එක් ඒකක අයිතියේ වර්ගවලට අදාළ අයිතින් වර්ණයන් එක් එක් එකම අයිතියේ වර්ගවලට අයිති සීමා කිරීම් ද ඇතුළත්ව වර්ෂය තුළ දී වෙනස්වීම් දැක්වෙන පරිදි 79 (අ) ඡේදයේ අවශ්‍ය කෙරෙන තොරතුරු හා සමාන තොරතුරු හෙළිකළ යුතු ය.

80 A (අ) විකිණිය හැකි මූල්‍ය සාධණ පත්‍රයක් ස්කන්ධ උපකරණයක් ලෙස වර්ගීකරණය කිරීම හෝ

(ආ) ඇවර කිරීමේ දී පමණක් අස්තිත්වයක ශුද්ධ වත්කම් සමානුපාතික පදනම මත වෙනත් පාර්ශ්වයක් වෙත බාරදීම අස්තිත්වයේ වගකීමක් ලෙස බල කෙරෙන සාධන පත්‍රයක් සහ එය ඉහත පරිදි ස්කන්ධ උපකරණයක් ලෙස නම් කිරීම අස්තිත්වයක් මූල්‍ය වගකීම සහ ස්කන්ධය අතර යළි වර්ගීකරණය කරන්නේ නම් එක එක ප්‍රභේදයේ (මූල්‍ය වගකීම් හෝ ස්කන්ධය) තුළට හෝ ඉන් ඉවතට යළි වර්ගීකරණය කිරීමට හේතු සහ කාල වකවානු හෙළි කළ යුතුය.

විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය

81 අස්තිත්වයක් විසින් කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ හඳුනාගන්නා ලද සියලුම ආදායම් සහ වියදම් අයිතමයන්

- (අ) තනි විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශයක් තුළ හෝ
- (ආ) ලාභ හෝ අලාභ වන සංරචකයක් පෙන්නුම් කරන ප්‍රකාශයක් (වෙන්වූ ආදායම් ප්‍රකාශනයක්) සහ ලාභ හෝ අලාභ වලින් ආරම්භ කර වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම් වල සංරචකයන් පෙන්නුම් කරමින් ඉදිරිපත් කරන දෙවන ප්‍රකාශය යන ප්‍රකාශන දෙකක් තුළ හෝ ඉදිරිපත් කිරීම කළ යුතු ය.

විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශයක ඉදිරිපත් කළ යුතු තොරතුරු

82 අවම වශයෙන් විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශයක කාලපරිච්ඡේදය සඳහා පහත අගයක් දැක්වෙන පේළි අයිතම ඇතුළත් කළ යුතු ය.

- (අ) අයභාරය
- (ආ) මූල්‍ය පිරිවැය
- (ඇ) ස්කන්ධ ක්‍රමය භාවිතා කරමින් ගිණුම්ගත කරන ලද ආශ්‍රිතයන් සහ බද්ධ ව්‍යාපාරවලට ලාභ හෝ අලාභ කොටස
- (ඈ) බදු වියදම
- (ඉ) පහත සඳහන් දැවල එකතුව සමන්විත තනි අගයක් -
  - (i) අසන්නතික මෙහෙයුම්වල බදු පසු ලාභය හෝ අලාභය සහ
  - (ii) වත්කම් හෝ ආසන්නතික මෙහෙයුම්වලට ඇතුළත් වත්කම් සංරචකයක හෝ බැහැර කිරීම හෝ විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකර සාධාරණ අගය මැණීමේ දී හඳුනාගත් බදු වලට පසු වාසි හෝ හානි වල මුළු එකතුව තනි වටිනාකමක් ලෙස
- (ඊ) ලාභ හෝ අලාභ
- (උ) වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල ස්වභාවය අනුව වර්ගීකරණයේ සෑම සංරචකයක්ම (උදා :- සඳහන් වටිනාකම් හැර)
- (ඌ) ස්කන්ධ ක්‍රමය භාවිතා කළ ගිණුම් ගත ආශ්‍රිත සහ බද්ධ ව්‍යාපාරයෙන් වලින් ඇති වූ වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම් වල කොටස සහ
- (එ) මුළු විස්තීර්ණ ආදායම

83 අස්තිත්වයක් විසින් පහත සඳහන් අයිතම් විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශයේ කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වෙන්කිරීම් ලෙස හෙළි කළ යුතු ය.

- (අ) කාලපරිච්ඡේදයට ආරෝපණය වූ ලාභය ද අලාභය ද
  - (i) පාලනයට යටත් නොවන හිමිකම
  - (ii) මව් සමාගමේ අයිතිකරුවන්

(ආ) කාලපරිච්ඡේදයට ආරෝපණය වූ මුළු විස්තීර්ණ ආදායම

- (i) පාලනයට යටත් නොවන හිමිකම
- (ii) මව් සමාගමේ අයිතිකරුවන්

84 82 (අ) - (ඊ) ඡේදවල පේළි අයිතමයන් සහ 83 (අ) ඡේදයේ හෙළි කිරීම් අස්තිත්වයක් වෙනමවූ ආදායම් ප්‍රකාශයක් ලෙස ඉදිරිපත් කළ හැකිය. (81 ඡේදය බලන්න)

85 අස්තිත්වයන් විසින් අතිරේක පේළි අයිතම, ශීර්ෂ සහ උප එකතුව විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශයේ සහ වෙනම ආදායම් ප්‍රකාශයේ (ඉදිරිපත් කරන්නේ නම්) අස්තිත්වයේ මූල්‍ය කාර්ය සාධනය අවබෝධ කරගැනීම සඳහා අදාළවන වනවිට එලෙස ඉදිරිපත් කළ යුතු ය.

86 අස්තිත්වයක විවිධ ක්‍රියාකාරිත්වයන්, ගනුදෙනු හා අනෙකුත් සිදුවීම්වල ප්‍රතිඵල, ඒවා සිදුවන වාර ගණන, වාසි හෝ හානි සිදුවීමේ හැකියාව සහ පුරෝකථනය කළ හැකි බව ආදිය මත වෙනස්වන නිසා, මූල්‍ය කාර්ය සාධනයේ සංරචක හෙළි කිරීම ලඟා කරගත් මූල්‍ය කාර්යසාධනය අවබෝධ කරගැනීමටත් අනාගත ප්‍රතිඵල ප්‍රක්ෂේපණය කිරීමටත් උපකාරී වේ. අස්තිත්වයක් මූල්‍ය කාර්යසාධනයේ මූලිකාංග පැහැදිලි කිරීම සඳහා අවශ්‍ය වන අවස්ථාවල දී විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශයේ සහ වෙනමම ඉදිරිපත් කරන ආදායම් ප්‍රකාශයේ (ඉදිරිපත් කරන්නේ නම්) අතිරේක පේළි අයිතම ඇතුළත් කරන අතර, භාවිතා කළ විස්තර කිරීම සහ අයිතම අනුපිළිවෙල සංශෝධනය කරනු ලැබේ. අස්තිත්වයක් ආදායම් සහ වියදම්වල අයිතමයන්හි ප්‍රමාණාත්මක භාවය සහ ස්වභාවය සහ කාර්යයන්ද ඇතුළත් සාධක සැලකිල්ලට ගනු ලැබේ. උදාහරණයක් ලෙස මූල්‍ය ආයතනයක් එහි මෙහෙයුම් කටයුතුවලට ගැලපෙන ලෙස තොරතුරු සැපයීමට අවශ්‍ය විස්තරයක් සංශෝධනය කිරීම දැක්විය හැක. 32 වන ඡේදයට අනුව නිර්ණායකයන් සම්පූර්ණ නොවන්නේ නම් අස්තිත්වයක් ආදායම් හා වියදම් අයිතම එකිනෙකට හිලවී නොකෙරේ.

87 අස්තිත්වයක් විසින් විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශයේ හෝ වෙනමම ඉදිරිපත් කරන ආදායම් ප්‍රකාශයේ (ඉදිරිපත් කරන්නේ නම්) හෝ සටහන්වල කිසිදු ආදායම් සහ වියදම් අයිතමයක් අතිවිශේෂ අයිතම ලෙස ඉදිරිපත් නොකළ යුතු ය.

කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ලාභය හෝ අලාභය

88. ප්‍රමිතියකින් අවශ්‍ය කරන්නේ නම් හෝ වෙනස් ආකාරයකින් අවසර දෙන්නේ නම් හැර සියලුම ආදායම් සහ වියදම් අයිතමයන් කාලපරිච්ඡේදයේ ලාභය හෝ අලාභය තුළ අස්තීත්වයක් විසින් හඳුනාගත යුතු ය.
89. ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයේදී අස්තීත්වයක් විසින් විශේෂ අයිතමයන් ලාභ හෝ අලාභවලට බාහිරව හඳුනා ගත යුත්තේ කුමන අවස්ථාවලදී ද යන්න සමහර SLFRSs නිශ්චය කරයි.

LKAS 8 එවන් අවස්ථාවන් දෙකක් නිශ්චය කරයි. වැරදි නිවැරදි කිරීම සහ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වෙනස්වීම් නිසා වන බලපෑම, ආකෘතිමය රාමුවේ ආදායම් සහ වියදම් සඳහා වන නිර්වචන සපුරාලන වෙනස් විස්තීර්ණ ආදායම් වල සංරචක ලාභ හෝ අලාභවලින් බැහැර කිරීමට වෙනත් SLFRSs මගින් අවශ්‍ය කෙරේ හෝ අවසර දේ. (7 වන ඡේදය බලන්න)

කාලච්ඡේදය සඳහා වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්

90. නැවත වර්ගීකරණය ගැලපුමද ඇතුළත්ව වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම් සංරචකවලට අදාළ ආදායම් බදුවල වටිනාකම අස්තීත්වයක් විසින් විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශයේ හෝ සටහන්වල හෙළි කළ යුතු ය.
91. අස්තීත්වයක් වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම් සංරචක එක්කෝ හෝ පහත ආකාරයට ඉදිරිපත් කළ හැක.

- (අ) අදාළ බදුවල බලපෑම සලකා බැලීමෙන් පසු ශුද්ධ හෝ ;
- (ආ) අදාළ බදු බලපෑමට පෙර එම සංරචක සඳහා අදාළ සමාහාර ආදායම් බදු වටිනාකම තනි අගයක් ලෙස පෙන්වුම් කිරීම.

92. අස්තීත්වයක් විසින් වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමේ සංරචකයන්ට අදාළ නැවත වර්ගීකරණය ගැලපුම් හෙළි කළ යුතු ය.

- 93 වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල මීට පෙර හඳුනාගත් වටිනාකම ලාභ හෝ අලාභ යළි වර්ගීකරණය කළ යුතුද හෝ එසේ කළ යුත්තේ කුමන විටකදී ද යන්න වෙනත් SLFRSs වල පැහැදිලිව සඳහන් කර ඇත. එවැනි යළි වර්ගීකරණයක් මෙම ප්‍රමිතියේ යළි වර්ගීකරණය කිරීමේ ගැලපුම ලෙස හැඳින්වේ. ගැලපුම ලාභ හෝ අලාභවලට යළි වර්ගීකරණය කරන ලද කාල පරිච්ඡේදයේ වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමේ අදාළ සංරචකය යළි වර්ගීකරණය කිරීමේ ගැලපුමේ ඇතුළත් ය. උදාහරණයක් ලෙස විකිණීම සඳහා තබා ඇති මූල්‍ය වත්කම් බැහැර කිරීමෙන් උපලබ්ධි වූ වාසි ප්‍රවර්තන වර්ෂයේ ලාභ හෝ අලාභවල ඇතුළත් වේ. මෙම වටිනාකම ප්‍රවර්තන හෝ පෙර කාල පරිච්ඡේදවල වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමේ උපලබ්ධි නොවූ වාසි ලෙස හඳුනාගෙන තිබිය හැකිය.

ඒවා මුළු විස්තීර්ණ ආදායමේ දෙවරක් ඇතුළත්වීම වැළැක්වීම සඳහා උපලබ්ධි වූ වාසි, ලාභ හෝ අලාභවලට යළි වර්ගීකරණය කළ කාලපරිච්ඡේදයේ වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වලින් අඩු කළ යුතු ය.

- 94 නැවත වර්ගීකරණය කිරීමේ ගැලපුම, අස්තීත්වයක් විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශය තුළ හෝ සටහන් තුළ ඉදිරිපත් කළ හැක. අස්තීත්වයක් නැවත වර්ගීකරණය කිරීමේ ගැලපුම සටහන් ලෙස ඉදිරිපත් කිරීමේ දී ඕනෑම අදාළ නැවත වර්ගීකරණය කිරීමේ ගැලපුම්වලින් පසු වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමේ සංරචකයන් සටහන් තුළ ඉදිරිපත් කරයි.
95. උදාහරණයක් වශයෙන් නැවත වර්ගීකරණය කිරීමේ ගැලපුම පැන නගින්නේ විදේශ මෙහෙයුම් (LKAS 21 බලන්න) බැහැර කිරීම, විකිණීම සඳහා ඇති මූල්‍ය වත්කම් හඳුනාගැනීම අත්හැරීම (LKAS 39 බලන්න) සහ පුරෝකථනය තුළ ඉදිරි රැකුම් ගනුදෙනුවක් ලාභ හෝ අලාභවලට බලපාන විටකදීය. (මුදල් ප්‍රවාහ ඉදිරි රැකුම සඳහා LKAS 39 හි 100 ඡේදය බලන්න.)
- 96 LKAS 16 ප්‍රකාරව හඳුනාගෙන ඇති ප්‍රත්‍යාගණනය කිරීමේ අතිරික්තයට වෙනස්වීම සහ LKAS 19 හි 93 A ඡේදය ප්‍රකාරව නිර්වචන සේවක ප්‍රතිලාභ සැලැස්මක හඳුනාගත් ආයුගණක වාසි හෝ අවාසි නිසා වන වෙනස්වීම් මත යළි වර්ගීකරණය කිරීමේ ගැලපුම් පැන නොනගී.

මෙම සංරචකයන් වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමේ හඳුනාගන්නා අතර පසුව එක කාල පරිච්ඡේදයකදී ලාභ හෝ අලාභවලට යළි වර්ගීකරණය කරනු නොලැබේ. වත්කම භාවිත කරන විට හෝ එය හඳුනාගැනීම අත්හළ විට ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්තයේ වෙනස්වීම් පසුව එන කාලපරිච්ඡේදවල රඳවාගත් ඉපයීමවලට මාරු කළ හැකිය. (LKAS 16 සහ LKAS 38 බලන්න) ආයුගණක වාසි හෝ අවාසි ඒවා වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම් ලෙස (LKAS 19 බලන්න)

හඳුනාගත් කාල පරිච්ඡේදයේ රඳවාගත් ඉපැයීම්වල වාර්තා කෙරේ.

97. ආදායම් හෝ වියදම් අයිතමයක් ප්‍රමාණාත්මක වනවිට අස්තිත්වය ඒවායේ ස්වභාවය සහ වටිනාකම වෙනමම හෙළි කළ යුතුය.
98. ආදායම් හා වියදම් අයිතම වෙන වෙනම හෙළි කිරීම අවශ්‍ය විය හැකි අවස්ථාවලට පහත අවස්ථා ඇතුළත් වේ:-
- (අ) දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයකර ගතහැකි ප්‍රමාණයට හෝ තොග ශුද්ධ උපලබ්ධි අගයට ලියා හැරීම සහ එවැනි ලියා හැරීම්වල ප්‍රතිවර්තනය;
  - (ආ) අස්තිත්වයක ක්‍රියාකාරීත්වයේ ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම සහ ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම සඳහා කරන ලද පිරිවැය ප්‍රතිපාදනවල යම් ප්‍රතිවර්තන;
  - (ඇ) දේපළ පිරිසත හා උපකරණ අයිතමවල බැහැර කිරීම;
  - (ඈ) ආයෝජන බැහැර කිරීම;
  - (ඉ) අසන්නතික මෙහෙයුම් ;
  - (ඊ) නීතිමය කටයුතු නිරවුල් කිරීම් හා ;
  - (උ) අනෙකුත් ප්‍රතිපාදන ප්‍රතිවර්තන.
99. විශ්වාසවන්ත හා වඩාත් අදාළ තොරතුරු සැපයෙන පරිදි වියදම්වල ස්වභාවය හෝ අස්තිත්වය තුළ ඒවායේ ක්‍රියාකාරීත්වය පදනම් කරගත් වර්ගීකරණයක් භාවිතා කරමින්, අස්තිත්වය විසින් ලාභ හෝ අලාභ එල හඳුනාගත් වියදම් විශ්ලේෂණයක් ඉදිරිපත් කළ යුතුය.
100. 99 ඡේදයේ දැක්වෙන විශ්ලේෂණය විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශයේ හෝ වෙනම ආදායම් ප්‍රකාශයේ (ඉදිරිපත් කරන්නේ නම්) ඉදිරිපත් කරන ලෙසට අස්තිත්වයක් දිරිමත් කෙරේ.
101. සිදුවන වාර ගණන, හානි හෝ වාසි සිදුවීමට ඇති හැකියාව සහ පුරෝකථනය කළ හැකි බව අනුව එකිනෙකට වෙනස්වන මූල්‍ය කාර්යසාධන සංරචක පැහැදිලිව දැක්වෙන පරිදි වියදම් උපවර්ගීකරණය කෙරේ. මෙම විශ්ලේෂණය පහත ක්‍රම දෙකෙන් එක ක්‍රමයකට සැපයිය හැකිය.
102. පළමු විශ්ලේෂණ ක්‍රමය, 'වියදම්වල ස්වභාවය' අනුව වන ක්‍රමය වේ. අස්තිත්වයකින් ලාභ හෝ අලාභ තුළ වියදම් ඒවායේ ස්වභාවය අනුව සමාහරණය කරන අතර (උදාහරණ ඤය වීම්, ද්‍රව්‍ය මිලදී ගැනුම්, ප්‍රවාහන පිරිවැය, සේවක ප්‍රතිලාභ සහ ප්‍රවාරණ පිරිවැය) අස්තිත්වයට තුළ විවිධ කාර්යයන් අතර ඒවා නැවත වෙන් කිරීමක් සිදු නොවේ. මෙම ක්‍රමය යොදා ගැනීම පහසු වන්නේ කාර්ය වර්ගීකරණයන් අනුව වියදම් බෙදාහැරීම අවශ්‍ය නොවන බැවිනි. වියදම්වල ස්වභාවය අනුව වර්ගීකරණ ක්‍රමය යොදාගැනීමට උදාහරණයක් වන්නේ -
අයහාරය	X
වෙනත් ආදායම්	X
නිමිභාණ්ඩ තොග සහ නොනිමි වැඩවල වෙනස්වීම්	X
භාවිතා කළ අමුද්‍රව්‍ය හා පාරිභෝජන ද්‍රව්‍ය	X
කාර්ය මණ්ඩල ප්‍රතිලාභ වියදම්	X
ඤය සහ ක්‍රමක්ෂය වියදම්	X
වෙනත් වියදම්	X
මුළු වියදම්	(X)
බදු වලට පෙර ලාභය	X
103. දෙවන විශ්ලේෂණ ක්‍රමය වියදම්වල කාර්යය හෝ විකුණුම පිරිවැය ක්‍රමය වන අතර, වියදම් ඒවායේ කාර්යය අනුව විකුණුම් පිරිවැයේ හෝ උදාහරණ ලෙස බෙදාහැරීමේ පිරිවැය හෝ පරිපාලන කටයුතුවල කොටසක් ලෙස වර්ගීකරණය කරනු ලැබේ. අවම වශයෙන් අස්තිත්වයක්, එහි විකුණුම් පිරිවැය අනෙකුත් වියදම්වලින් වෙනස්ව, මෙම ක්‍රමය යටතේ හෙළි කරයි. වියදම් වල ස්වභාවය අනුව වර්ගීකරණයට වඩා අදාළ තොරතුරු මෙම ක්‍රමය මගින් භාවිතා කරන්නන්ට සැපයිය හැකි නමුත් පිරිවැය කාර්යයන්ට සැපයිය හැකි නමුත් පිරිවැය කාර්යයන්ට බෙදා වෙන් කිරීමේ දී අත්තනෝමතික වෙන් කිරීම් අවශ්‍ය විය හැකි අතර, සැලකිය යුතු විනිශ්චයක් ද අඩංගු වේ. වියදම්වල කාර්යය ක්‍රමය අනුව කළ වර්ගීකරණයක උදාහරණයක් පහත දැක්වේ.

අයහාරය	X
විකුණුම් පිරිවැය	(X)
දළ ලාභය	X
වෙනත් ආදායම්	X
බෙදාහැරීමේ පිරිවැය	(X)
පරිපාලන වියදම්	(X)
වෙනත් වියදම්	(X)
බදු වලට පෙර ලාභය	(X)

104. කාර්යය අනුව වියදම් වර්ගීකරණය කරන අස්තීත්වයන් ක්ෂය හා ක්‍රම ක්ෂය වියදම් හා කාර්ය මණ්ඩල ප්‍රතිලාභ වියදම් ඇතුළුව වියදම්වල ස්වභාවය පිළිබඳ අතිරේක තොරතුරු හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

105. වියදම් ක්‍රමයේ කාර්යය සහ වියදම් ක්‍රමයේ ස්වභාවය අතර තෝරා ගැනීම ඓතිහාසික හා කර්මාන්ත සාධක සහ අස්තීත්වයේ ස්වභාවය මත රඳා පවතී. ක්‍රම දෙකම අස්තීත්වයේ නිෂ්පාදන හෝ විකුණුම් මට්ටම සමඟ සෘජුව හෝ වක්‍රව වෙනස්විය හැකි පිරිවැය පිළිබඳ අදහසක් ලබා දේ. විවිධාකාර අස්තීත්වයන් සඳහා එක් එක් ක්‍රමය සතු වාසි පවතින බැවින් කළමනාකරණය විසින් වඩාත්ම අදාළ සහ විශ්වාසදායී ඉදිරිපත් කිරීම තෝරා ගැනීම මෙම ප්‍රමිතිය මගින් කෙරේ. කෙසේ වෙතත් අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන් පුරෝකථනය කිරීමේ දී වියදම්වල ස්වභාවය පිළිබඳව තොරතුරු ප්‍රයෝජනවත් වන බැවින් වියදම් වල කාර්යය අනුව වර්ගීකරණය භාවිතා කරන විට අතිරේක හෙළිදරව් කිරීම් අවශ්‍ය වේ. 104 වන ඡේදයේ 'සේවක ප්‍රතිලාභ' සඳහා යන තේරුම LKAS 19 හි සඳහන් තේරුම වේ.

ස්කන්ධයෙහි වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශය

106. අස්තීත්වයක්, ස්කන්ධයෙහි වෙනස්වීම් ප්‍රකාශයක්, එම ප්‍රකාශයේ පහත දැක්වෙන දෑ දක්වමින්, ඉදිරිපත් කළ යුතු ය.

- (අ) මව් සමාගමේ අයිතිකරුවන්ට සහ පාලනයට යටතේ නොවන හිමිකරුවන් හට අදාළ වන මුළු වටිනාකම් වෙන් වෙන්ව පෙන්වමින් කාලපරිච්ඡේදය සඳහා මුළු විස්තීර්ණ ආදායම;
- (ආ) LKAS 8 අනුව අනිත්‍යානුයෝගීව ව්‍යවහාර කිරීම් අනුව අනිත්‍යානුයෝගී නැවත ප්‍රකාශ කිරීමට අනුව වන බලපෑම හඳුනාගැනීමට අදාළ වන ස්කන්ධයේ සෑම සංරචකයක්ම ;
- (ඇ) (ඉවත් කර ඇත)
- (ඈ) ස්කන්ධයේ සෑම සංරචකයක් සඳහාම කාලපරිච්ඡේදයේ ආරම්භයේදී සහ අවසානයේ දී ධාරණ අගයන් අතර සැසඳීමක් ඒ ඒ වෙනස්වීම් නිසා වන ප්‍රතිඵලය වෙන වෙනම හෙළිදරව් කරමින් -
  - (i) ලාභ හෝ අලාභ
  - (ii) වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල සෑම අයිතමයක්ම සහ
  - (iii) පාලනය අනිමිච්ඡා ප්‍රතිඵලයට නොවන පරිපාලිතයක අයිතියේ හිමිකම වෙනස්වීම් සහ අයිතිකරුවන් කරන ලද දායකවීම්, සහ ඔවුන්ට කරන ලද බෙදා හැරීම් වෙන් වෙන්ව පෙන්වමින් අයිතිකරුවන් සමග අයිතිකරු වශයෙන් කරනු ලබන ගනුදෙනු

107. කාලපරිච්ඡේදය තුළ අයිතිකරුවන්ට බෙදාහැරීම ලෙස හඳුනාගන්නා ලද ලාභාංශ සහ කොටසක ලාභාංශ වටිනාම ස්කන්ධය වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශයේ හෝ සටහන්වල ඉදිරිපත් කළ යුතුය.

108. 106 ඡේදයේ ස්කන්ධ සංරචකවලට උදාහරණ ලෙස සෑම පන්තියකම දායක ස්කන්ධය සෑම පන්තියකටම අයත් වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම් සහ රඳවාගත් ඉපයීමවල සමුච්චිත ශේෂ අයත් වේ.

109. වාර්තා කරන කාල පරිච්ඡේදයන් දෙකක් අතර ස්කන්ධයේ වෙනස්වීම් කාලපරිච්ඡේදය තුළ එහි ශුද්ධ වත්කම්වල වැඩිවීම හෝ අඩුවීම පිළිබිඹු කරයි. ඔවුන්ගේ තරාතිරම අයිතිකරුවන් වශයෙන් ස්කන්ධ දායකවීම්, අස්තීත්වයේ සාධන පත්‍ර සහ ලාභාංශ ප්‍රති අත්පත් කර ගැනීම් වැනි අයිතිකරුවන් සමග කරන ගනුදෙනු කිරීමෙන් ඇතිවන ප්‍රතිඵලය නිසා වන වෙනස්වීම් සහ එම ගනුදෙනු සඳහා සෘජුව අදාළ වන පිරිවැය හැර කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ සමස්ත ස්කන්ධයේ වෙනස්වීම් කාලපරිච්ඡේදය තුළදී අස්තීත්වයේ ක්‍රියාකාරකම්වලින් ජනිත වූ හානි සහ වාසි ද ඇතුළුව ආදායම් සහ වියදම්වල මුළු වටිනාකම නියෝජනය වේ.

110. වෙනත් ප්‍රමිතියක සංක්‍රාන්ති ප්‍රතිපාදන මගින් වෙනස් ආකාරයකට අවශ්‍ය කරන්නේ නම් හැර, ප්‍රායෝගික වන තරමට, ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වෙනස්වීම්වල ප්‍රතිඵල අතීතයට බලපාන පරිදි ගැලපීම LKAS 8 මගින් අවශ්‍ය කෙරේ. LKAS 8 අනුව ප්‍රායෝගික වන සෑම අවස්ථාවකදීම කළයුතු වැරදි නිවැරදි කිරීම් අතීතයට බලපාන පරිදි ගැලපීම් සිදුකිරීම අවශ්‍ය කෙරේ. ස්කන්ධයේ වෙනත් සංරචකයන් අතීතයට බලපාන පරිදි ගැලපීම ප්‍රමිතියකින් අවශ්‍ය වන්නේ නම් හැර අනිත්‍යානුයෝගී ගැලපුම සහ ස්තිතානුයෝගී නැවත ප්‍රකාශ කිරීම ස්කන්ධයේ වෙනස්වීමක් ලෙස නොසලකන අතර, එය හුදෙක් රඳවාගත් ඉපයීම් වල ආරම්භක ශේෂවලට කරන ගැලපුමක් ලෙස සලකයි. 106 (අ) ඡේදය අනුව ගිණුම් ප්‍රතිපත්ති වෙනස්වීමේ ප්‍රතිඵලයක් නිසා ස්කන්ධය සෑම සංරචකයට වන මුළු ගැලපුම් සහ වැරදි නිවැරදි කිරීම් නිසා වන මුළු ගැලපීම් වෙන් වශයෙන් ස්කන්ධය වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශයේ හෙළි කළ යුතුය. මෙම ගැලපුම් සෑම පෙර කාලපරිච්ඡේදයකම සහ කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේම හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශය

111. මුදල් හා මුදල් සමාන දෑ ජනනය කිරීමට අස්තිත්වයට ඇති හැකියාව සහ එම මුදල් ප්‍රවාහයන් භාවිතා කිරීමට අස්තිත්වයේ ඇති අවශ්‍යතා තක්සේරු කිරීමේ පදනමක්, මූල්‍ය ප්‍රකාශ භාවිතා කරනවිට, මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශය සපයයි. LKAS 7 මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශ ප්‍රමිතියේ මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශ ඉදිරිපත් කිරීම හා සම්බන්ධිත හෙළි කිරීම්වල අවශ්‍යතාවයන් දක්වා ඇත.

සටහන්

ව්‍යුහය

112. සටහන්වල

- (අ) 117-124 දක්වා වන ඡේදවලට අනුකූලව භාවිතා කළ නිශ්චිත ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති හා මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමේ පදනම පිළිබඳ තොරතුරු ඉදිරිපත් කළ යුතුය ;
- (ආ) මූල්‍ය ප්‍රකාශවල වෙනත් තැනක ඉදිරිපත් කර නොමැති SLFRSs අවශ්‍යතා පරිදි හෙළිදරව් කළ යුතු තොරතුරු
- (ඇ) මූල්‍ය ප්‍රකාශවල වෙනත් තැනක ඉදිරිපත් කර නැති එහෙත් ඒවා තේරුම් ගැනීමට අදාළ වන තොරතුරු සැපයිය යුතු ය.

113. අස්තිත්වයක් විවිධ ප්‍රායෝගික වනතාක් දුරට, ක්‍රමවත් ආකාරයෙන් සටහන් ඉදිරිපත් කළ යුතුය. මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශය, විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශය, වෙන්ව ඉදිරිපත් කරන මූල්‍ය ප්‍රකාශය (ඉදිරිපත් කරන්නේ නම්) ස්කන්ධය වෙනස්වීම් ප්‍රකාශය, මූල්‍ය ප්‍රවාහ ප්‍රකාශය එක් එක් අයිතමයට අදාළව සටහන් වල ඇති සම්බන්ධිත හරස් යොමුව දැක්විය යුතුය.

114. පරිශීලනය කරන්නන් හට මූල්‍ය ප්‍රකාශයේ තේරුම්ගැනීම සහ ඒවා අන් අස්තිත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ සමග සංසන්දනය කිරීම පහසුවීම සඳහා, අස්තිත්වයක් සාමාන්‍යයෙන් සටහන් පහත සඳහන් පරිදි ඉදිරිපත් කෙරේ.

- (අ) SLFRSs වලට අනුකූලවීමේ ප්‍රකාශනයක් (16 ඡේදය බලන්න);
- (ආ) භාවිතා කළ වැදගත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල සාරාංශයක් (117 ඡේදය බලන්න);
- (ඇ) මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ, විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ, වෙනම ඉදිරිපත් කරන මූල්‍ය ප්‍රකාශයේ (ඉදිරිපත් කරන්නේ නම්) ස්කන්ධය වෙනස්වීම් ප්‍රකාශනයේ, මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනයේ යන ප්‍රකාශනයන්හි ඉදිරිපත් කර ඇති අයිතමවලට උපකාරක තොරතුරු, එක් එක් ප්‍රකාශය සහ එක් එක් ජේලි අයිතමය ඉදිරිපත් කර ඇති අනුපිළිවෙලට සහ ;
- (ඈ) පහත සඳහන් දෑ ඇතුළුව අනෙකුත් හෙළි කිරීම්.

(i) අසම්භාව්‍ය වගකීම් (LKAS 37 බලන්න) සහ හඳුනා නොගත් ගිවිසුම්ගත බැඳීම් සහ

(ii) මූල්‍ය නොවන හෙළි කිරීම්, උදාහරණ : අස්තිත්වයේ මූල්‍ය අවදානම් කළමනාකරණ අරමුණු සහ ප්‍රතිපත්තිය (SLFRS 7 බලන්න)

115. සමහර අවස්ථාවල දී : සටහන් තුළම නිශ්චිත අයිතමවල අනුපිළිවෙල වෙනස්කිරීම උචිත හෝ අවශ්‍ය විය හැක. උදාහරණයක් ලෙස අස්තිත්වයක් ලාභය හෝ අලාභ තුළ හඳුනාගෙන ඇති මූල්‍ය සාධන පත්‍ර සාධාරණ අගයෙහි වෙනස්වීම පිළිබඳ තොරතුරු මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල කල් පිරීම පිළිබඳ තොරතුරු සමග සංයෝජනය කර දැක්විය හැකිය. (මෙහිදී පළමු හෙළි කිරීම විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශයට හෝ වෙන ම ආදායම් ප්‍රකාශයට (ඉදිරිපත් කරන්නේ නම්) සහ දෙවැන්න මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශයට අදාළ වන්නේ නම්) සංයෝජනය දැක්විය හැකිය. එතෙකුදු වුවත් ප්‍රායෝගිකව හැකිතාක් දුරට, සටහන් සඳහා ක්‍රමවත් ව්‍යුහයක් පවත්වා ගනු ලැබේ.

116. අස්තිත්වයන් මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේ පදනම පිළිබඳ සහ නිශ්චිත ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති පිළිබඳ සටහන් ලෙස ඉදිරිපත් කරන තොරතුරු, මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල වෙනම කොටසක් වශයෙන් ඉදිරිපත් කළ හැකිය.

ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති හෙළි කිරීම

117. අස්තිත්වයක් විසින් සැලකිය යුතු ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල සාරාංශයක් පහත පරිදි හෙළි කළ යුතුය :-
- (අ) මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේ දී භාවිතා කළ ගිණුම්කරණ පදනම (හෝ පදනම් සහ)
  - (ආ) මූල්‍ය ප්‍රකාශන තේරුම් ගැනීමට අදාළ වන භාවිතා කරන ලද අනෙකුත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති
118. අස්තිත්වයක් මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේ පදනම ඒවා පරිශීලනය කරන්නන්ගේ විශ්ලේෂණය සඳහා සැලකිය යුතු ලෙස බලපාන බැවින් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල භාවිතා කළ ගිණුම්කරණ පදනම හෝ පදනම් (උදාහරණ ලෙස ඓතිහාසික පිරිවැය, ප්‍රවර්තන පිරිවැය, ශුද්ධ උපලබ්දි අගය, සාධාරණ වටිනාකම, හෝ අයකරගත හැකි වටිනාකම) පරිශීලනය කරන්නන්ට අස්තිත්වයක් විසින් දැන්වීම වැදගත් වේ. අස්තිත්වයක් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල එක් ගිණුම්කරණ පදනමකට වඩා භාවිතා කරන විට උදාහරණයක් ලෙස, විශේෂයෙන් වත්කම් පංති ප්‍රත්‍යාගණනය කරන විට, එක් එක් ගිණුම්කරණ පදනම යෙදෙන වත්කම් සහ වගකීම් වර්ග පිළිබඳ ඇගවීමක් සැපයීම ප්‍රමාණවත් වේ.
119. විශේෂ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් හෙළි කළ යුතු ද යන්න තීරණය කිරීමේ දී, වාර්තා කර ඇති මූල්‍ය කාර්යසාධනයේ සහ මූල්‍ය තත්ත්වයෙහි, ගනුදෙනු අනෙකුත් සිදුවීම් සහ තත්ත්වයන් පිළිබිඹු කර ඇති ආකාරය තේරුම් ගැනීමට එම හෙළි කිරීම භාවිතා කරන්නන්ට උපකාරී වන්නේ ද යන්න කළමනාකරණය සැලකිල්ලට ගනියි. SLFRSs වල ඉඩ දී ඇති විකල්ප ප්‍රතිපත්ති අතුරෙන් ප්‍රතිපත්තීන් තෝරාගත් විට එම විශේෂ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති හෙළි කිරීම භාවිතා කරන්නන්ට විශේෂයෙන් ප්‍රයෝජනවත් වේ. උදාහරණ ලෙස ව්‍යාපාරිකයෙකු බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයක ඔහුගේ ගිණුම් සමානුපාතික ඒකාබද්ධ කරනු ක්‍රමය හෝ ස්කන්ධ ක්‍රමය අනුව හඳුනා ගන්නේ ද යන්න හෙළි කිරීම (LKAS 31 බද්ධ ව්‍යාපාරයන්හි අයිතිය ප්‍රමිතිය බලන්න.) විවිධ ප්‍රතිපත්ති අතුරෙන් කළමනාකරණය විසින් ඉඩදෙනු ලබන තෝරා ගැනීම් ඇතුළුව විශේෂ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති හෙළි කිරීම සමහර SLFRSs මගින් නිශ්චිතව අවශ්‍ය කෙරේ. උදාහරණ ලෙස දේපළ, පිරිසහ හා උපකරණ පත්ති සඳහා භාවිතා කළ ගිණුම්කරණ පදනම් හෙළි කිරීම LKAS 16 අනුව අවශ්‍ය කෙරේ.
120. එක් එක් අස්තිත්වයක් එහි මෙහෙයුම්වල ස්වභාවයත්, එහි මූල්‍ය ප්‍රකාශන භාවිතා කරන්නන්, එම වර්ගයේ අස්තිත්වයක හෙළි කළයුතු යයි බලාපොරොත්තු වන ප්‍රතිපත්ති සලකා බලයි. උදාහරණයක් ලෙස ආදායම් බදු ගෙවිය යුතුය. අස්තිත්වයක් විලම්භිත බදු වගකීම් සහ වත්කම් ඇතුළුව ආදායම් බදු සඳහා අදාළ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති හෙළි කිරීම පරිශීලනයෙන් අපේක්ෂා කෙරේ. අස්තිත්වයක් සතු සැලකිය යුතු විදේශීය මෙහෙයුම් හෝ විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ගනුදෙනු ඇති විටෙක විදේශ විනිමය වාසි හා අවාසි හඳුනා ගැනීම සඳහා අදාළ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති හෙළි කිරීම පරිශීලකයෙක් අපේක්ෂා කෙරේ.
121. අස්තිත්වයක මෙහෙයුම්වල ස්වභාවය අනුව, ප්‍රවර්තන සහ පසුගිය වර්ෂ සඳහා පෙන්වා ඇති අගයන් ප්‍රමාණාත්මක නොවුවද, ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් සැලකිය යුතු එකක් විය හැකි බවද SLFRSs වලින් නිශ්චිතව අවශ්‍ය නොකෙරෙන එහෙත් LKAS 8 අනුව, තෝරාගෙන යොදාගත් එක් එක් සැලකිය යුතු ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති හෙළිදරව් කිරීම උචිත වේ.
122. අස්තිත්වයේ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති භාවිතා කිරීමේ ක්‍රියාවලියේදී, මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හඳුනාගත් ප්‍රමාණයන් කෙරෙහි වඩාත් සැලකිය යුතු ප්‍රතිඵලයක් ඇති කරන, ඇස්තමේන්තු කිරීම් අදාළ වන ඒවා හැර (125 ඡේදය බලන්න) කළමනාකරණය විසින් කරන ලද විනිශ්චය, සැලකිය යුතු ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති සාරාංශයේ හෝ අනෙකුත් සටහන්වල අස්තිත්වයක් විසින් හෙළි කළ යුතු ය.
123. අස්තිත්වයේ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති භාවිතා කිරීමේ ක්‍රියාවලියේදී ඇස්තමේන්තු කිරීම් අදාළ වන ඒවා හැර මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හඳුනාගත් ප්‍රමාණයන්ට සැලකිය යුතු ලෙස බලපාන විවිධ විනිශ්චයක් කළමනාකරණය විසින් සිදුකරයි. උදාහරණ ලෙස පහත කරුණු නිශ්චය කිරීමේ දී, කළමනාකරණය විසින් විනිශ්චයක් සිදු කරයි.
- (අ) මූල්‍ය වත්කම්, කල්පිරෙන තෙක් තබාගෙන ඇති අයෝජනයන් ද යන්න :
  - (ආ) කල්බදු වත්කම්වල හා මූල්‍ය වත්කම්වල අයිතියේ සියලුම සැලකිය යුතු අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ, අනෙකුත් අස්තිත්වයන්ට සැහෙන තරමින් මාරුවනුයේ කවදාද යන්න
  - (ඇ) විශේෂිත භාණ්ඩ විකුණුම් මූල්‍යකරණය නිසා, සත්‍ය වශයෙන්ම, ආදායමක් ඇති නොකරන්නේ ද යන්න සහ
  - (ඈ) අස්තිත්වය හා විශේෂ අරමුණු ගත අස්තිත්වය අතර සම්බන්ධතාවය, සත්‍ය වශයෙන්ම, අස්තිත්වය විසින් විශේෂ අරමුණුගත පාලනය කෙරෙන බව හැඟවෙන ආකාරයෙන් ද යන්න.

- 124 122 ඡේදය අනුව කෙරෙන සමහර හෙළි කිරීම්, අනෙකුත් SLFRSs වලින් අවශ්‍ය කෙරේ. 'සෘජු ලෙස හෝ පරිපාලිත සමාගම් හරහා වතු ලෙස ඡන්ද බලයෙන් අඩකට වඩා හෝ භව්‍ය ඡන්ද බලය අයිතිව තිබියදීත්, පරිපාලිත සමාගමක් නොවන ආයෝජනයට, පාලනය අයත් නොවීමට හේතු, අස්තිත්වය විසින් හෙළි කිරීම. LKAS 27 මගින් අවශ්‍ය කෙරේ. දේපල වර්ගීකරණය අපහසු වන අවස්ථාවල දී, ආයෝජන දේපල අයිතිකරු පදිංචි ගත දේපලින් සහ සාමාන්‍ය ව්‍යාපාරික කටයුතුවල දී විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති දේපලවලින් වෙන්කර හඳුනාගැනීමට අස්තිත්වය විසින් සකස් කර ඇති නිර්නායක හෙළිදරව් කිරීම LKAS 40 ආයෝජන දේපල මගින් අවශ්‍ය කෙරේ.

අවිනිශ්චිතතාවය ඇස්තමේන්තු කිරීමේ ප්‍රධාන ප්‍රභවයන්

- 125 අනාගතයට අදාළ ප්‍රධාන උපකල්පන සහ ඊළඟ මුදල් වර්ෂයේ දී වත්කම් හා වගකීම්වල ධාරණ අගයන්ට ප්‍රමාණාත්මක ගැලපීම් කිරීමට සිදුවිය හැකි සැලකිය යුතු අවදානම් සහිත වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී අවිනිශ්චිතතාවයක් ඇස්තමේන්තු කළ ප්‍රධාන ප්‍රභවයන් පිළිබඳ තොරතුරු අස්තිත්වයක් විසින් හෙළි කළ යුතුය. එවැනි වත්කම් හා වගකීම් සඳහා වන සටහන්වල පහත තොරතුරු ඇතුළත් විය යුතුය.

(අ) ඒවායේ ස්වභාවය සහ

(ආ) වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසන් වන දිනට ඒවායේ ධාරණ අගයන්

- 126 සමහර වත්කම් හා වගකීම්වල ධාරණ අගයන් නිර්ණය කිරීමේ දී, වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසන් දිනට එවැනි වත්කම් හා වගකීම් මත අනාගත අවිනිශ්චිත සිදුවීම්වල බලපෑම ඇස්තමේන්තු කිරීම අවශ්‍ය වේ. උදාහරණ ලෙස පහත වත්කම් හා වගකීම් මැනීමේ දී භාවිතා කළ මැනක දී නිරීක්ෂණය කළ වෙළෙඳපොළ මිල ගණන් නොමැති විට දේපල පිරිසහ හා උපකරණ පත්තිවල අයකරගත හැකි වටිනාකම් මැනීමට, තොගවල තාක්ෂණික යල්පැනීම්වල බලපෑම, දැනට පවතින නීතිමය බේරුම් කිරීමක අනාගත ප්‍රතිඵලයට යටත්ව ප්‍රතිපාදන ඇතිකිරීම, විශ්‍රාම වැටුප් වගකීම් වැනි දිගුකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ වගකීම් ආදිය මැනීමට, අනාගතහිමුව අවශ්‍ය වේ. මුදල් ප්‍රවාහ හෝ භාවිතා කළ වට්ටම් අනුපාතිකයන්ට කළ යුතු අවදානම් ගැලපීම් වැටුප්වල අනාගත වෙනස්වීම් සහ අනෙකුත් පිරිවැයන්ට බලපාන මිල ගණන්වල අනාගත වෙනස්වීම් වැනි අයිතම සඳහා උපකල්පන මෙම ඇස්තමේන්තුවලට අදාළ වේ.

- 127 125 ඡේදය අනුව හෙළි කරන අවිනිශ්චිතතාව ඇස්තමේන්තු කිරීමේ උපකල්පන සහ අනෙකුත් ප්‍රභවයන්ට කළමනාකරණයට ඉතාමත් අපහසු විෂය මූලික හෝ සංකීර්ණ විනිශ්චයක් අවශ්‍ය ඇස්තමේන්තු අදාළ වේ. අනාගතයේ දී අවිනිශ්චිතතාවයන් සිදුවීමට ඇති හැකියාව තීරණය වීමට බලපාන උපකල්පන හා විචල්‍යය සංඛ්‍යාව වැඩිවන විට, එවැනි විනිශ්චයන් වඩාත් විෂය මූලික හා සංකීර්ණ වන අතර, ඒ අනුව වත්කම් හා වගකීම්වල ධාරණ අගයන්ට කළ යුතු ප්‍රමාණාත්මක ආනුෂංගික ගැලපුම් අවශ්‍ය වීමේ හැකියාව ද සාමාන්‍යයෙන් වැඩිවේ.

- 128 ඊළඟ මුදල් වර්ෂය තුළදී, ධාරණ අගයන් ප්‍රමාණාත්මක ලෙස වෙනස්වීමේ සැලකිය යුතු අවදානමක් සහිත වත්කම් හා වගකීම්, වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී, මැනක දී නිරීක්ෂණය කළ වෙළෙඳ අගයන් පදනම් කරගෙන සාධාරණ අගයට මිණුම්කරයි නම් 125 ඡේදය අනුව එම වත්කම් සහ වගකීම් සඳහා හෙළිදරව් කිරීම් අවශ්‍ය නොවේ. මෙම සාධාරණ අගයන් ප්‍රමාණාත්මකව මිල ගුණ වර්ෂයේ දී වෙනස් විය හැකි නමුත්, මෙම වෙනස්වීම් වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයේ අවසානයේ දී උපකල්පන හෝ වෙනත් අවිනිශ්චිතතාවය ඇස්තමේන්තු කිරීමේ ප්‍රභවයන් ගෙන් පැන නොගනී.

- 129 අනාගතය පිළිබඳ වහා අවිනිශ්චිතතාව ඇස්තමේන්තු කිරීමේ ප්‍රභවයන් පිළිබඳව කළමනාකරණය විසින් කරනු ලබන විනිශ්චයන් තේරුම් ගැනීමට මූල්‍ය ප්‍රකාශන භාවිතා කරන්නන්ට උපකාරී වන ආකාරයට 125 ඡේදයේ හෙළිදරව් කිරීම් අස්තිත්වයක් ඉදිරිපත් කෙරේ. උපකල්පනවල ස්වභාවය සහ අනෙකුත් අවස්ථානුකූල කරුණු අනුව, ඉදිරිපත් කරන තොරතුරුවල ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය වෙනස්වේ. අස්තිත්වයක් සිදුකරනු ලබන හෙළි කිරීම් වර්ගවලට උදාහරණ වනුයේ :

(අ) උපකල්පනයේ ස්වභාවය හෝ වෙනත් අවිනිශ්චිතතා ඇස්තමේන්තු ;

(ආ) යොදාගත් ක්‍රමයන්ට ධාරණ අගයන්ගේ සංවේදීතාව, ඒවායේ ගණනය කිරීම්වලට පාදක වූ උපකල්පන හා ඇස්තමේන්තු සංවේදීතාවට හේතුවන් ද ඇතුළත්වේ;

- (ඇ) අවිනිශ්චිතතාවයන් බලපාන වත්කම් හා වගකීම් වල ධාරණ අගයන්ට ඊළඟ මුදල් වර්ෂය තුළ දී, අවිනිශ්චිතතාවයන්ගේ අපේක්ෂිත සිදුවීම් හැකියාව සහ සිදුවීම් ප්‍රතිඵලයන්ගේ සාධාරණ පරාසයන් ; සහ
- (ඈ) අවිනිශ්චිතතාවය නොවිසඳී පැවතුන හොත් එම වත්කම් හා වගකීම්වලට අදාළ අතින් උපකල්පනයන්ට සිදු කළ වෙනස්කම් පිළිබඳ පැහැදිලි කිරීම්.

- 130 125 ඡේදය අනුව හෙළි කිරීම් සිදුකිරීමේ දී, අස්තිත්වයක් අයවැය ගත තොරතුරු හෝ පුරෝකථනයන් හෙළිකිරීම් මෙම ප්‍රමිතියෙන් අවශ්‍ය නොකෙරේ.
- 131 සමහර අවස්ථාවල දී වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී අවිනිශ්චිතතාව ඇස්තමේන්තු කිරීමේ ප්‍රධාන උපකල්පනයක හෝ ප්‍රභවයක සිදුවිය හැකි ප්‍රතිඵලවල ප්‍රමාණය හෙළිදරව් කිරීම ප්‍රයෝගික නොවේ. එවන් සිද්ධියක දී අවිනිශ්චිතතාවයට පාත්‍ර වූ වත්කම් හෝ වගකීම් ධාරණ වූ අගයට ප්‍රමාණාත්මක ගැලපීම් අවශ්‍යය විය හැකි උපකල්පනයන්, ඊළඟ මුදල් වර්ෂය තුළ ප්‍රමාණාත්මක ප්‍රතිඵලවලට වෙනස් වීමට සාධාරණ හැකියාවක් ඇති බව පවතින දැනුම පාදක කරගෙන අස්තිත්වයක් හෙළි කරයි. සෑම සිද්ධියකදීම උපකල්පනය බලපෑමට පාත්‍රවූ නිශ්චිත වත්කමේ හෝ වගකීමේ (වත්කම් හෝ වගකීම් පන්තියේ) ධාරණ අගය සහ ස්වභාවය අස්තිත්වය හෙළිදරව් කරයි.
- 132 අස්තිත්වයේ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති භාවිතා කිරීමේ ක්‍රියාවලියේ දී කළමනාකරණය සිදුකරන ලද විශේෂිත විනිශ්චයක් පිළිබඳ 122 ඡේදයේ හෙළි කිරීම් 125 ඡේදයේ දැක්වෙන අවිනිශ්චිතතාවයන් ඇස්තමේන්තු කිරීමේ ප්‍රභවයන් පිළිබඳ හෙළි කිරීම්වලට අදාළ නොවේ.
- 133 125 ඡේදය අනුව අවශ්‍ය විය හැකි සමහර උපකල්පනයන් හෙළි කිරීම, අනෙකුත් SLFRSs අවශ්‍යතාවයන්ගෙන් වෙනස් විය හැකිය. උදාහරණයක් ලෙස ප්‍රතිපාදන පන්තිවලට බලපාන, අනාගත සිදුවීම් පිළිබඳ ප්‍රධාන උපකල්පනයන්, නිශ්චිත අවස්ථාවල දී, හෙළිදරව් කිරීම LKAS 37 මගින් අවශ්‍ය කෙරේ. සාධාරණ අගයට ඉදිරියට ගෙන ගිය මූල්‍ය වගකීම් හා මූල්‍ය වත්කම්වල සාධාරණ අගය ඇස්තමේන්තු කිරීමේ දී අස්තිත්වය භාවිතා කළ සැලකිය යුතු උපකල්පනයන් හෙළි කිරීම LKAS 7 මගින් අවශ්‍ය කෙරේ. දේපළ පිරිසහන හා උපකරණ ප්‍රත්‍යාගණනය කළ අයිතමවල සාධාරණ අගය ඇස්තමේන්තු කිරීමේ දී, අස්තිත්වය භාවිතා කළ සැලකිය යුතු උපකල්පන හෙළි කිරීම LKAS 16 මගින් අවශ්‍ය කෙරේ.

ප්‍රාග්ධනය

- 134 අස්තිත්වයක් මූල්‍ය ප්‍රකාශ පරිශීලකයන්ට අස්තිත්වයේ අරමුණු, ප්‍රතිපත්ති සහ ප්‍රාග්ධන කළමනාකරණ ක්‍රියාවලිය ඇගයීමට හැකිවන ලෙස එහි තොරතුරු ඉදිරිපත් කළ යුතුය.
- 135 134 වැනි ඡේදයට අනුකූලවීම සඳහා අස්තිත්වයක් විසින් පහත දැ හෙළිදරව් කළ යුතුය :
- (අ) එහි අරමුණු ප්‍රතිපත්ති සහ ප්‍රාග්ධන කළමනාකරණ ක්‍රියාවලිය පිළිබඳ ගුණාත්මක තොරතුරු පහත ඡේද ඇතුළුව :
    - (i) එය ප්‍රාග්ධනය ලෙස කළමනාකරණය කරන්නේ කුමක් ද යන්න පිළිබඳ විස්තරයක් ;
    - (ii) අස්තිත්වයක් ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාවය සඳහා බාහිර වශයෙන් බලපෑම් කර ඇති තත්ත්වයක දී එම අවශ්‍යතාවයන්ගේ ස්වභාවය, සහ එවැනි අවශ්‍යතාවයක් ප්‍රාග්ධන කළමනාකරණයට සම්බන්ධ කර ඇති ආකාරය.
    - (iii) එය ප්‍රාග්ධන කළමනාකරණය සඳහා එහි අරමුණු ලඟා කරගෙන ඇත්තේ කෙසේ ද?
  - (ආ) ප්‍රාග්ධනය ලෙස කළමනාකරණය කරන්නේ කුමක් ද යන්න පිළිබඳ සාරාංශ ගත ප්‍රමාණාත්මක දත්ත, සමහර අස්තිත්වයන් සමහර මූල්‍ය වගකීම් (සමහර යටත් යැයි) ප්‍රාග්ධනයේ කොටසක් ලෙස සලකයි. අනෙකුත් අස්තිත්වයන්ට ස්කන්ධයේ සමහර සංරචකයන් බැහැරකර ප්‍රාග්ධනය ලෙස සලකයි. (මුදල් ප්‍රවාහ ඉදිරි රැකුම් මගින් ඇතිවන සංරචකයන්).
  - (ඇ) (අ) සහ (ආ) වලින් පෙර කාලපරිච්ඡේදයේ තුළ ඇති වූ ඕනෑම වෙනස්වීම්
  - (ඈ) කාලපරිච්ඡේදය තුළ අස්තිත්වයක් යටත්වන බාහිරව බලපෑම් කරන ලද ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාවයන් සමග අනුකූලවී ඇත් ද යන්න.

(ඉ) අස්තිත්වයක් යටත්වන එවැනි බාහිරව බලපෑම් කරන ලද ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාවයක් සමඟ අනුකූල නොවී ඇති විට එවැනි අනුකූල නොවීම්වල ප්‍රතිඵලයන් නිසා වන ප්‍රතිවිපාක අස්තිත්වයක් මෙම තොරතුරු හෙළි කරන්නේ කළමනාකරණයේ ප්‍රධාන පිරිස් විසින් අභ්‍යන්තර තරම සපයනු ලබන තොරතුරු පදනම් කරගෙන ය.

136. විවිධ ආකාරයෙන් සහ විවිධ ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාවයන්ට යටත්ව අස්තිත්වයක් විසින් ප්‍රාග්ධනය කළමනාකරණය කළ හැක. උදාහරණ ලෙස විවිධ ව්‍යාපාර එකතුවකින් සමන්විත සංස්ථාවකට රක්ෂණ කටයුතු සහ බැංකු කටයුතු සහිත අවිනිශ්චිතතාවයන් ඇතුළත් විය හැක. මෙම ව්‍යාපාරය එයට ආවේනික වූ විවිධ නීතිමය තත්ත්වයන්ට අනුව මෙහෙයුම් සිදු කළ යුතුය. ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාවය පිළිබඳ සමස්ථ තොරතුරු සහ ප්‍රාග්ධනය කළමනාකරණය කරන්නේ කෙසේද යන්න පිළිබඳ ප්‍රයෝජනවත් තොරතුරු නොසැපයීම හෝ මූල්‍ය ප්‍රකාශ වැරදි තොරතුරු ඇතුළත් කිරීම හේතුවෙන් ප්‍රාග්ධන සම්පත පිළිබඳ භාවිතා කරන්නන්ගේ අවබෝධය නොමග යවනසුළු විය හැක.

ආපසු භාරදිය හැකි සාධන පත්‍ර ස්කන්ධය ලෙස වර්ගීකරණය කිරීම.

136A ආපසු භාරදිය හැකි සාධන පත්‍ර ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ලෙස වර්ගීකරණය සඳහා අස්තිත්වයක් පහත දැ හෙළිකළ යුතුය. (වෙනත් ස්ථානයකට හෙළි කර නොමැතිනම්) :

- (අ) ස්කන්ධය ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇති වටිනාකම පිළිබඳ ප්‍රමාණාත්මක දත්තවල සාරාංශය ;
- (ආ) පෙර වර්ෂයේ ඇති වූ වෙනස්කම් ද ඇතුළුව සාධන පත්‍ර ධාරකයා විසින් එසේ කිරීමට අවශ්‍ය වූ විට එහි අරමුණු, ප්‍රතිපත්ති සහ එහි බැඳීම් කළමනාකරණය කිරීමේ ක්‍රියාවලිය සඳහා සාධන පත්‍ර නැවත මිලදී ගැනීම සහ නිදහස් කිරීම ;
- (ඇ) මූල්‍ය සාධනය පත්‍ර පන්තිය නිදහස් කිරීම හෝ යළි මිලදී ගැනීම මත අපේක්ෂා කරන මුදල් ප්‍රවාහ;
- (ඈ) නිදහස් කිරීම හෝ යළි මිලදී ගැනීම නිසා ඇතිවන අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහ තීරණය කරන්නේ කෙසේද යන්න පිළිබඳ තොරතුරු.

වෙනත් හෙළි කිරීම

137. අස්තිත්වයක් සටහන්වල පහත දැ හෙළි කළ යුතුය :

- (අ) මූල්‍ය ප්‍රකාශ නිකුත් කිරීමට අවසරදීමට පෙර යෝජිත හෝ ප්‍රකාශ කළ එහෙත් කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී ස්කන්ධ ධාරකයින්ට බෙදාහැරීම් ලෙස හඳුනා නොගත්, ලාභාංශ ප්‍රමාණය සහ කොටසකට අදාළ ප්‍රමාණය; සහ
- (ආ) හඳුනා නොගත් කිසියම් සමුච්චිත වරණීය ලාභාංශ ප්‍රමාණය.

138. මූල්‍ය ප්‍රකාශ සමග ප්‍රසිද්ධ කරන ලද තොරතුරුවල වෙනත් ස්ථානයක හෙළි කර නැත්නම්, අස්තිත්වයක් විසින් පහත දැ හෙළි කළ යුතුය.

- (අ) අස්තිත්වයේ වාසික සහ නෛතික තත්ත්වය, එහි සංස්ථාපිත රට සහ ලියාපදිංචි කාර්යාලයේ ලිපිනය (ලියාපදිංචි කාර්යාලයෙන් වෙනස් නම් ප්‍රධාන ව්‍යාපාරික ස්ථානයේ ලිපිනය);
- (ආ) අස්තිත්වයක් මෙහෙයුම්වල ස්වභාවය සහ එහි ප්‍රධාන කටයුතුවල විස්තරයක් සහ ;
- (ඇ) මව් අස්තිත්වයේ නම සහ සමූහයේ අවසාන පරිපාලක අස්තිත්වයේ නම;
- (ඈ) අස්තිත්වයේ ජීවිත කාලය සීමාසහිත නම් එහි ජීවිතකාලය පිළිබඳ තොරතුරු .

සංක්‍රාන්ති සහ බලපත්‍රවන දිනය

139. අස්තිත්වයක් විසින් මෙම ප්‍රමිතය 2012 ජනවාරි 1 හෝ ඉන්පසුව ආරම්භ වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා ව්‍යවහාර කළ යුතුය. කලින් ව්‍යවහාරය උනන්දු කෙරේ. අස්තිත්වයක් විසින් 2012 ජනවාරි 1 ට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කරන්නේ නම්, එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතුය.

139 A [ඉවත් කර ඇත]

139 B [ඉවත්කර ඇත.]

139 C [ඉවත්කර ඇත.]

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 2

තොග

පටුන

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 2	ඡේද
තොග	
අරමුණ	1
විෂය පථය	2 - 5
නිර්වචන	6 - 8
තොග මැනීම	9 - 33
තොග පිරිවැය	10 - 22
ගැනුම් පිරිවැය	11
පරිවර්තන පිරිවැය	12-14
අනෙකුත් පිරිවැය	15- 18
සේවා සපයන්නකුගේ තොග පිරිවැය	19
ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්වලින් අස්වනු ලෙස නෙලාගත් කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදනවල පිරිවැය	20
තොග මැනීමේ ශිල්පීය ක්‍රමය	21-22
පිරිවැය සූත්‍ර	23 - 27
ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය	28 - 33
වියදමක් ලෙස හඳුනා ගැනීම	34 - 35
හෙළිදරව් කිරීම	36 - 39
බලපවත්වන දිනය	40

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 2

තොග

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 2 තොග, මෙහි 1 -40 දක්වා ඡේදවල දක්වා ඇත. සියළුම ඡේදවලට එක හා සමාන අධිකාරියක් ඇත. LKAS 2 හි අරමුණ ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට වූ පූර්විකාව සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීම හා ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුව ද සම්බන්ධ කොටගෙන කියවිය යුතුය. පැහැදිලි මග පෙන්වීමක් නොමැති අවස්ථාවල දී LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් සහ වැරදි මගින් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරා ගැනීම සහ ඒවා ව්‍යවහාර කිරීම සඳහා පදනමක් සපයයි.

අරමුණ

1. මෙම ප්‍රමිතියේ අරමුණ තොග සම්බන්ධ ගිණුම්කරණයේ දී සලකන අකාරය නියම කිරීමය. තොග සඳහා වූ ගිණුම්කරණයේ දී ඇති මූලික ගැටළුව වනුයේ අදාළ අදායම හඳුනාගන්නා තෙක් වත්කමක් ලෙස ඉදිරියට ගෙන යනු ලබන තොගයේ පිරිවැයේ වටිනාකම හඳුනා ගැනීමය. මෙම ප්‍රමිතිය ශුද්ධ උපලබ්ධි අගයට ලියාහැරීම ද ඇතුළුව පිරිවැය නිර්ණය කිරීම සහ එය පසුකාලීන වියදමක් ලෙස හඳුනාගැනීම පිළිබඳ මගපෙන්වීමක් කරනු ලබයි. එමෙන්ම එය තොගවල පිරිවැය වෙන් කිරීමේදී යොදා ගැනෙන පිරිවැය සූත්‍ර පිළිබඳ මගපෙන්වීමක් ද ලබා දෙයි.

විෂය පථය

2. මෙම ප්‍රමිතිය පහත සඳහන් අවස්ථාවන්හි දී හැර සියළුම තොග සඳහා ව්‍යවහාර කළ යුතුය :-

- (අ) සෘජුව සම්බන්ධ ගිවිසුම් සේවා ඇතුළුව ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තු යටතේ පැන නගින නොනිම් වැඩ (LKAS 11 - ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තු බලන්න) ;
- (ආ) මූල්‍ය සාධන පත්‍ර (LKAS 32 මූල්‍ය සාධන පත්‍ර ; ඉදිරිපත් කිරීම සහ LKAS 39 මූල්‍ය සාධන පත්‍ර : හඳුනාගැනීම සහ ගිණුම් කිරීම බලන්න) සහ
- (ඇ) කෘෂිකාර්මික කටයුතුවලට අදාළ ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් සහ අස්වනු නෙලාගත් අවස්ථාවේ කෘෂිකාර්මික ඵලදාව. (LKAS 41 කෘෂිකර්මාන්තය බලන්න)

3. මෙම ප්‍රමිතිය පහත සඳහන් රඳවාගන්නන්ගේ තොග මැනීම සඳහා අදාළ නොවේ.

- (අ) කෘෂිකාර්මික හා වනාන්තර ආශ්‍රිත නිෂ්පාදන, අස්වනු නෙලාගත් පසු කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදන සහ බනිජ හා බනිජ ආශ්‍රිත නිෂ්පාදන නිෂ්පාදනයන්ගේ තොග එවැනි කර්මාන්තවල මනාව ස්ථාපනය වී ඇති පරිචයන් අනුව ඒවා ශුද්ධ උපලබ්ධි අගයට මැනීමේ ප්‍රමාණය ද බව ශුද්ධ උපලබ්ධි අගයට එවැනි තොග මැනීමේ දී අගයේ වෙනස්කම් එම වෙනස ඇතිවූ කාලපරිච්ඡේදයේ ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනාගනී.
- (ආ) සාධාරණ අගයෙන් විකිණීමට යන වියදම අඩුකළ පසු අගයට තම තොග මනිනු ලබන වෙළඳ භාණ්ඩ තැරැව්කාර වෙළඳුන්ගේ තොග. එවැනි තොග සාධාරණ අගයෙන් විකිණීමට යන වියදම අඩුකර මනිනු ලබන විට සාධාරණ අගයෙන් විකිණීමට යන වියදම අඩුකළ පසු අගයේ ඇතිවන වෙනස්කම් එම වෙනස ඇතිවූ කාලපරිච්ඡේදයේ ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනාගනී.

4. 3 (අ.) ඡේදයේ සඳහන් කරන ලද තොග නිෂ්පාදනයේ ඇතැම් අදියරයන්හි දී ශුද්ධ උපලබ්ධි අගයට මනිනු ලැබේ. මෙය සිදුවනුයේ උදාහරණයක් ලෙස කෘෂිකාර්මික ඵලදාව අස්වනු ලෙස නෙලාගත් විට හෝ බනිජ නිෂ්පාදනය කර ගත් විට සහ ඉදිරි ගිවිසුම් යටතේ හෝ රජයේ ඇපවීම මත විකුණුම් සහතිකකොට ඇති විට හෝ සක්‍රීය වෙළඳපලක් පවත්නා අතර විකුණාගත නොහැකි විටට ඇති අවදානම සැලකිය යුතු තරම් නොවන විට දීය. මෙම තොගයන් මෙම ප්‍රමිතියේ සඳහන් මැනීමේ අවශ්‍යතාවලින් පමණක් බැහැර කරනු ලැබ ඇත.

5. තැරැව්කාර වෙළඳුන් යනු තමන් විසින් ම හෝ අන්‍යයන් වෙනුවෙන් වෙළඳ ද්‍රව්‍ය මිලට ගන්නා හෝ විකුණන තැනැත්තන්ය. 3 (ආ.) ඡේදයේ සඳහන් තොග ප්‍රධාන වශයෙන් අත්පත් කරගනු ලබන්නේ නුදුරු අනාගතයේ විකුණා මිල ගණන්වල ඇතිවන උච්චාවචනයන්ගෙන් හෝ තැරැව්කාර වෙළෙන්දන්ගේ ආන්තිකය තුළින් ලාභයක් ඉපැයීම පරමාර්ථ කරගෙනය. මෙම තොග සාධාරණ අගයෙන් විකිණීමට යන වියදම අඩුකළ අගයට මනිනු ලබන විට එම තොග මෙම ප්‍රමිතියේ සඳහන් මැනීමේ අවශ්‍යතාවලින් පමණක් බැහැර කෙරේ.

නිර්වචන

6. පහත දැක්වෙන පද නිශ්චිතව දක්වා ඇති තේරුම් සහිතව මෙම ප්‍රමිතියේ භාවිතා වේ.

තොග යනු :

- (අ.) සාමාන්‍ය ව්‍යාපාර කටයුතුවල දී විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ;
- (ආ.) එවැනි විකුණුම් සඳහා නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේ පවතින; හෝ
- (ඇ.) නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේ හෝ සේවාවන් සැපයීමේ දී පරිභෝජනය පිණිස ද්‍රව්‍ය හෝ සැපයුම් ස්වාභාවයෙන් පවතින වත්කම් වේ.

ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය යනු සම්පූර්ණ කිරීමේ ඇස්තමේන්තුගත පිරිවැයන් සහ විකිණීම කිරීමට අවශ්‍ය ඇස්තමේන්තුගත පිරිවැයන් අඩුකරන ලද සාමාන්‍ය ව්‍යාපාරික කටයුතු වල දී විකුණන ඇස්තමේන්තුගත විකුණුම් මිලය.

සාධාරණ අගය යනු දැනුම හා කැමැත්ත ඇති පාර්ශවයන් අතර අනේ දුරින් වූ ගනුදෙනුවක දී වත්කමක් හුවමාරු කළ හැකි හෝ වගකීමක් බේරුම් කළහැකි වටිනාකම වේ.

7. ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය යනුවෙන් සඳහන් කරන්නේ ව්‍යාපාර අස්තියක සාමාන්‍ය ව්‍යාපාර කටයුතුවල දී තොග විකිණීමෙන් උපලබ්ධි කරගැනීමට අපේක්ෂිත ශුද්ධ මුදල ය. එම තොගයම දැනුම හා කැමැත්ත ඇති ගැණුම්කරුවන් හා විකුණුම් කරුවන් අතර වෙළඳපොළේ හුවමාරු කළහැකි මුදල සාධාරණ අගයෙන් පිළිබිඹු වේ. මුලින් කී අගය ව්‍යාපාර අස්තියකට විශේෂිත වූවක් නමුත් පසුව කී අගය එසේ නොවේ. තොග සඳහා වූ ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය සාධාරණ අගයෙන් විකිණීම සඳහා වූ පිරිවැය අඩුකළ පසු ලැබෙන මුදලට සමාන නොවිය හැක.
8. තොගවලට උදාහරණයක් ලෙස සිල්ලර වෙළෙන්දෙකු විසින් මිලදීගෙන නැවත විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති වෙළඳ බඩු හෝ නැවත විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ඉඩම් හා අනෙකුත් දේපල ඇතුළුව මිලදීගෙන නැවත විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති භාණ්ඩ අයත් වේ. එසේම තොගවලට ව්‍යාපාරය විසින් නිපදවන ලද නිමිභාණ්ඩ හෝ නිපදවමින් පවතින නොනිමි භාණ්ඩ ද අයත්වන අතර නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේ දී භාවිතයට බලාපොරොත්තුවන අමුද්‍රව්‍ය සහ සැපයුම් ද්‍රව්‍ය ද ඇතුළත්ය. සේවාසපයන්තකු සම්බන්ධයෙන් ගත් කල තොගවලට 19 වන ඡේදයෙහි විස්තර කර ඇති පරිදි අස්තියක විසින් අදාල අයහාර ලෙස තවම සැලකිල්ලට ගෙන නොමැති සේවා පිරිවැය ද ඇතුළත් වනු ඇත. (LKAS 18 අයහාරය බලන්න)

තොග මැනීම

9. පිරිවැය සහ ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය යන දෙකින් අඩු අගයට තොග මැනිය යුතුය.

තොග පිරිවැය

10. තොග මිල දී ගැනීමට අදාල සියළු පිරිවැය, පරිවර්තන පිරිවැය සහ තොග වත්මන් ස්ථානයට හා තත්ත්වයට ගෙන ඒමට දරන ලද අනෙකුත් පිරිවැයවලින් තොග පිරිවැය සමන්විත වේ.

ගැණුම් පිරිවැය

11. තොගවල ගැණුම් පිරිවැයට ගැණුම් මිල, ආනයන තීරුබදු, සහ අනෙකුත් බදු (ව්‍යාපාර ආයතනයට පසුකාලීනව බදු අයකරනු ලබන ආයතනවලින් ආපසු අයකරගත හැකි ඒවා හැර) සහ ප්‍රවාහන වියදම්, පරිහරණ ගාස්තු සහ නිමිද්‍රව්‍ය, අමුද්‍රව්‍ය සහ සේවාවන් අත්පත් කරගැනීමට සෘජුවම අදාලවන අනෙකුත් පිරිවැයවලින් සමන්විත වනු ඇත. වෙළඳ වට්ටම්, ප්‍රතිදාන සහ අනෙකුත් සමාන අයිතමයන් ගැණුම් පිරිවැය තීරණය කිරීමේ දී අඩුකරනු ලැබේ.

පරිවර්තන පිරිවැය

12. තොගවල පරිවර්තන පිරිවැයට සෘජු ශ්‍රමය වැනි නිෂ්පාදන ඒකකවලට සෘජුවම සම්බන්ධ වන පිරිවැය ඇතුළත් වේ. නිමි භාණ්ඩ බවට ද්‍රව්‍ය පරිවර්තනය කිරීමේ දී දරනු ලබන ස්ථාවර සහ විචල්‍ය නිෂ්පාදන පොදුකාර්ය පිරිවැයන්හි ක්‍රමානුකූල වෙන්කිරීමක් ද එයට ඇතුළත් වේ. ස්ථාවර නිෂ්පාදන පොදුකාර්ය යනු කර්මාන්තශාලා ගොඩනැගිලි සහ උපකරණ ක්ෂයවීම සහ නඩත්තු කිරීම සහ කර්මාන්තශාලා කළමනාකරණය සහ පරිපාලන පිරිවැය වැනි නිෂ්පාදන පරිමාවට සාපේක්ෂව වෙනස් නොවී පවතින වක්‍ර නිෂ්පාදන පිරිවැය වේ. විචල්‍ය නිෂ්පාදන පොදුකාර්ය යනු වක්‍ර ද්‍රව්‍ය සහ වක්‍ර ශ්‍රමය වැනි නිෂ්පාදන පරිමාව සමඟ සෘජුව හෝ ආසන්න වශයෙන් සෘජුව වෙනස්වන වක්‍ර නිෂ්පාදන පිරිවැය වේ.
13. ස්ථාවර නිෂ්පාදන පොදුකාර්ය පරිවර්තනය පිරිවැයට වෙන්කිරීම නිෂ්පාදන පහසුකම්වල සාමාන්‍ය ධාරිතාවය මත පදනම් වේ. සාමාන්‍ය ධාරිතාවය යනු සැලසුම් කළ නඩත්තු කිරීම් හේතුවෙන් අපතේ යන ධාරිතාවය ද සැලකිල්ලට ගෙන සාමාන්‍ය තත්ත්වයන් යටතේ කාලපරිච්ඡේදයන් හෝ කාල ගණනාවක් මුළුල්ලේ සාමාන්‍ය වශයෙන් ලබාගැනීමට අපේක්ෂිත නිෂ්පාදනයයි. සත්‍ය නිෂ්පාදන මට්ටම සාමාන්‍ය ධාරිතාවයට ආසන්න වූ අවස්ථාවල එය (සත්‍ය නිෂ්පාදන මට්ටම) භාවිතා කළ හැකිය. අක්‍රීය පිරිසිදු හෝ නිෂ්පාදනය අඩුවීම හේතුවෙන් එක් නිෂ්පාදන ඒකකයකට වෙන් කරනු ලබන ස්ථාවර පොදුකාර්ය වටිනාකම වැඩි

කරනු නොලැබේ. වෙන් නොකළ පොදුකාර්ය පිරිවැය එය දරන ලද කාලපරිච්ඡේදයේ වියදමක් ලෙස හඳුනාගනු ඇත. අසාමාන්‍ය ලෙස නිෂ්පාදනය වැඩි කාලපරිච්ඡේද ඒකකයකට වෙන්කරන ස්ථාවර පොදුකාර්ය අඩුවන අතර එමඟින් තොග ඒවායේ පිරිවැයට වඩා වැඩියෙන් අගය නොකෙරේ. විචල්‍ය නිෂ්පාදන පොදුකාර්ය සත්‍ය නිෂ්පාදන පහසුකම් භාවිතය පදනම ලෙස ගෙන සැම නිෂ්පාදන ඒකකයකටම වෙන් කරනු ලැබේ.

14. නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියක දී නිෂ්පාදනයන් එකකට වඩා වැඩි ගණනක් සමගාමීව නිපදවීමට පුළුවන. උදාහරණ ලෙස බද්ධ නිෂ්පාදිතයන් නිපදවන විට හෝ ප්‍රධාන සහ අතුරු නිෂ්පාදිතයන් පවතින විට තත්ත්වය මෙසේ වනු ඇත. එක් එක් නිෂ්පාදිතයේ පරිවර්තන පිරිවැය වෙනම හඳුනා ගැනීමට නොහැකි වූ විටක එය තර්කානුකූලව හා ඒකාකාරී පදනමක් මත නිෂ්පාදනයන් අතර වෙන් කළ යුතුය. උදාහරණ ලෙස නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය අතරතුර දී නිෂ්පාදනයන් වෙන් කොට හඳුනාගත හැකි විට සාපේක්ෂ විකුණුම් වටිනාකම පදනම් කරගෙන මෙම වෙන් කිරීම කළ හැකිය. බොහෝ අතුරු නිෂ්පාදිත ඒවායේ ස්වාභාවයෙන් ම ප්‍රමාණාත්මක නොවේ. එසේ වන විට දී ඒවා සාමාන්‍යයෙන් ම ශුද්ධ උපලබ්ධි වටිනාකමට මනිනු ලබන අතර ප්‍රධාන නිෂ්පාදනයේ පිරිවැයෙන් එම වටිනාකම අඩුකරනු ලැබේ. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ප්‍රධාන නිෂ්පාදනයේ ධාරන වටිනාකම එහි පිරිවැයෙන් ප්‍රමාණාත්මකව වෙනස් නොවේ.

වෙනත් පිරිවැය

15. තොග පිරිවැයට වෙනත් පිරිවැයන් ඇතුළත් කරනු ලබන්නේ, තොග ඒවායේ වත්මන් ස්ථානයට හා තත්ත්වයට ගෙන ඒමේ දී දරා ඇති ප්‍රමාණයට පමණකි. උදාහරණ ලෙස නිෂ්පාදන නොවන පොදුකාර්ය හෝ නිශ්චිත ගණුදෙනු කරුවන්ට නිෂ්පාදන සැලසුම් කිරීමේ පිරිවැය, තොගවලට ඇතුළත් කිරීම යෝග්‍ය විය හැකි ය.
16. තොග පිරිවැයෙන් බැහැරකර, ඒවා දරන ලද කාලපරිච්ඡේදයේ වියදමක් ලෙස හඳුනාගනු ලබන පිරිවැයන්ට උදාහරණ වනුයේ :
- (අ.) අසාමාන්‍ය වටිනාකම් ලෙස ගැනෙන අපතේගිය ද්‍රව්‍ය, හෝ ශ්‍රමය හෝ වෙනත් නිෂ්පාදන පිරිවැයන්,
  - (ආ.) නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියක තවදුරටත් නිෂ්පාදන අදියරකට පෙරාතුව ගබඩා පිරිවැය දැරීම අවශ්‍ය වන්නේ නම් හැර එම පිරිවැය.
  - (ඇ.) වර්තමාන ස්ථානයට හා තත්ත්වයට තොග ගෙන ඒමට දායක නොවන පරිපාලන පොදුකාර්ය පිරිවැය, සහ
  - (ඈ.) විකිණීමේ පිරිවැය.
17. සීමිත අවස්ථාවන්හි තොග පිරිවැයෙහි ඇතුළත් කරන ණය ගැණුම් පිරිවැය LKAS 23 ණය ගැණුම් පිරිවැය මගින් හඳුන්වා දෙයි.
18. ව්‍යාපාර අස්තිත්වයක් විලම්බිත ගෙවීම් කිරීමේ කොන්දේසි යටතේ තොග මිලට ගත හැකිය. එවැනි විධිවිධාන යටතේ සඵලදායක ලෙස මූල්‍යයන කිරීමේ වියදම් කොටසක් අඩංගු වන්නේ නම් එම කොටස උදාහරණයක් ලෙස සාමාන්‍ය ණය කොන්දේසි යටතේ ගැණුම් මිල හා ඇත්ත වශයෙන් ගෙවූ මුදල අතර වෙනස එම මූල්‍යයන සිදුවූ කාලපරිච්ඡේදය තුළ වූ පොලී වියදමක් ලෙස හඳුනාගනු ලැබේ.

සේවා සපයන්නකුගේ තොග පිරිවැය

19. සේවා සපයන්නකු සතුව තොග ඇතිතාක් දුරට, ඒවා ඒවායේ නිෂ්පාදන පිරිවැය මත අගයනු ලැබේ. මෙම පිරිවැයන් මූලික වශයෙන් ශ්‍රමය හා අධීක්ෂණ කාර්ය මණ්ඩලය ඇතුළුව සේවාව සැපයීමට සෘජුවම සම්බන්ධ වන කාර්ය මණ්ඩලයේ අනෙකුත් පිරිවැය හා ආරෝපණය වූ පොදුකාර්ය පිරිවැයෙන් ද සමන්විත වනු ඇත. විකුණුම් හා සාමාන්‍ය පරිපාලන කාර්ය මණ්ඩලයට අදාළ ශ්‍රමය සහ අනෙකුත් පිරිවැය ඇතුළත් නොකරන අතර ඒවා දරන ලද කාලපරිච්ඡේදයේ වියදම් ලෙස සලකනු ලැබේ. සේවා සපයන්නකුගේ තොග පිරිවැයට ලාභාන්තික හෝ සේවා සපයන්නකු විසින් බොහෝ විට මිල තීරණය කිරීමේදී සැලකිල්ලට ගනු ලබන අදාළ ආරෝපණය නොවූ පොදුකාර්ය පිරිවැය ඇතුළත් කරනු නොලැබේ.

ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්වලින් නෙලාගත් අස්වනු වශයෙන් වූ කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදනවල පිරිවැය

20. LKAS 41- කෘෂිකාර්මික, ප්‍රකාරව අස්තිත්වයක් එහි ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්වලින් නෙලාගත් කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදනයන්ගෙන් සමන්විත තොග, එම තොග මූලික හඳුනා ගැනීමේ දී මණිනුයේ ඒවායේ සාධාරණ අගයෙන් අස්වනු නෙලාගත් තැන දරන විකුණුම් පිරිවැය අඩුකළ පසු අගයට ය. මෙම ප්‍රමිතයේ ව්‍යවහාරය සඳහා එම දින තොගයේ පිරිවැය මෙය වේ.

තොග මැනීමේ ශිල්පීය ක්‍රම

21. ප්‍රමිත පිරිවැය ක්‍රමය හෝ සිල්ලර මිල ක්‍රමය වැනි ශිල්පීය ක්‍රමවල ප්‍රතිඵලය පිරිවැයට ආසන්න වන්නේ නම් පහසුව සඳහා තොග මැනීමේ ශිල්පීය ක්‍රම ලෙස ඒවා භාවිතා කළ හැකිය. ප්‍රමිත පිරිවැය ද්‍රව්‍ය හා සැපයුම්, ශ්‍රමය, කාර්යක්ෂමතාවය සහ ධාරිතා උපයෝජනයේ සාමාන්‍ය මට්ටම සැලකිල්ලට ගනී. ඒවා නීතිපතා සමාලෝචනය කර අවශ්‍ය නම් වර්තමාන තත්ත්වයන්ට ගැලපෙනසේ සංශෝධනය කළ යුතු ය.
22. සමාන ආන්තික ඇති ඉතා ඉක්මනින් වෙනස්වන තොග අයිතම විශාල සංඛ්‍යාවක් මැනීම සඳහා වෙනත් පිරිවැය ක්‍රමයක් යොදා ගැනීම ප්‍රායෝගික නොවන නිසා සිල්ලර වෙළඳ අංශය තොග මැනීම සඳහා බොහෝ විට සිල්ලර ක්‍රමය යොදාගනී. මෙහි දී තොගවල පිරිවැය නිර්ණය කරනුයේ තොගවල විකුණුම් අගයෙන් අදාළ දළ ආන්තිකය අඩුකිරීමෙන් පසුවය. මෙහි දී තොග අගය ගණනය කිරීම සඳහා යොදාගනු ලබන ප්‍රතිශතය එම තොගයන්හි මුල් විකුණුම් මිල පහළ දැමීම සඳහා භාවිතා කරයි. බොහෝ විට එක් එක් සිල්ලර දෙපාර්තමේන්තුව සඳහා සාමාන්‍ය ප්‍රතිශතයක් භාවිතා කෙරේ.

පිරිවැය සූත්‍ර

23. සාමාන්‍ය තත්ත්වයන් යටතේ හුවමාරු කළ නොහැකි සහ විශේෂිත ව්‍යාපෘති සඳහා නිෂ්පාදනය කොට වෙන්කර හඳුනාගෙන ඇති භාණ්ඩ හා සේවාවන් හි පිරිවැය ඒවායේ එක් එක් පිරිවැය විශේෂිත හඳුනාගැනීමේ ක්‍රමය භාවිතා කරමින් වෙනස් කළ යුතු ය.
24. පිරිවැයන්හි නිශ්චිත හඳුනාගැනීම යනු හඳුනාගත් තොග අයිතමයන් සඳහා නිශ්චිත පිරිවැයන් අදාළ කර ගැනීමයි. ඒවා මිලදී ගන්නා ලද්දේ ද නැතහොත් නිෂ්පාදනය කරන ලද්දේ ද යන්න පිළිබඳව සැලකීමකින් තොරව විශේෂ ව්‍යාපෘතියක් සඳහා වෙන්කරන ලද අයිතමයන් ඇගයීමට මෙය යෝග්‍ය වූ ක්‍රමයකි. කෙසේ වෙතත් සාමාන්‍යයෙන් හුවමාරු කළ හැකි තොග අයිතමයන් රාශියක් ඇති අවස්ථාවල පිරිවැය විශේෂිත හඳුනා ගැනීමේ ක්‍රමය අයෝග්‍ය වේ. එවැනි අවස්ථාවල තොගවල ඉතිරිව පවතින එකී අයිතමයන් තෝරාගැනීමේ ක්‍රමය කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ශුද්ධ ලාභයේ හෝ අලාභයේ පූර්ව නිශ්චිත බලපෑම් ලබාගැනීම සඳහා භාවිතා කළ හැකි ය.
25. 23 වන ඡේදයෙහි සඳහන්කර ඇති තොග හැර අනෙකුත් තොගවල පිරිවැය ප්‍රථමයෙන් ලැබීම් ප්‍රථමයෙන් නිකුත් කිරීමේ ක්‍රමය (ප්‍ර.ලැ.ප්‍ර.නි.) හෝ හරිත සාමාන්‍ය යන පිරිවැය සූත්‍ර යොදා ගනිමින් වෙන් කළ යුතුය. අස්තීත්වයකට එක හා සමාන ස්වභාවයේ හා ප්‍රයෝජනයක් ඇති සියළුම තොග සඳහා අස්තීත්වය විසින් එකම පිරිවැය සූත්‍ර යොදාගත යුතුය. විවිධ ස්වභාවයෙන් යුත් හා ප්‍රයෝජනයේ හෙබි තොග සම්බන්ධයෙන් විවිධ පිරිවැය සූත්‍ර යොදාගැනීම සාධාරණ විය හැකි ය.
26. උදාහරණයක් ලෙස, ව්‍යාපාර අස්තීත්වයක එක් මෙහෙයුම් බණ්ඩයක භාවිතා කරන තොග අනෙක් මෙහෙයුම් බණ්ඩයක ඊට භාත්පසින් වෙනස් ප්‍රයෝජනයක් සඳහා භාවිතා කරනු ලැබිය හැකිය. කෙසේ වුව ද, හුදෙක් තොගවල භූගෝලීය වශයෙන් පිහිටි ස්ථානයේ වෙනස (හෝ අදාළ වන බදු නීති) පමණක්ම විවිධ පිරිවැය සූත්‍ර භාවිතා කිරීම සාධාරණීයකරණය කිරීමට ප්‍රමාණවත් නොවේ.
27. ප්‍රථමයෙන් මිලදීගත් හෝ නිෂ්පාදනය කරන ලද තොග අයිතමයන් මුලින් විකුණන බව ප්‍ර.ලැ.ප්‍ර.නි. සූත්‍රය උපකල්පනය කරන අතර එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ තොගයේ ඉතිරිවී ඇති අයිතමයන් වඩාත්ම මෑතකදී මිලදීගත් හෝ නිෂ්පාදනය කළ අයිතමයන් ලෙස උපකල්පනය වේ. බරතැබූ සාමාන්‍ය පිරිවැය සූත්‍රය යටතේ එක් එක් අයිතමයේ පිරිවැය කාලපරිච්ඡේදයක් ආරම්භයේ දී පවත්නා සමාන අයිතමයන්හි පිරිවැයෙහි සහ කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී මිලදීගත් හෝ නිෂ්පාදනය කළ සමාන අයිතමයන්ගේ පිරිවැයෙහි බරතැබූ මධ්‍යනයෙන් නිර්ණය කරනු ලැබේ. අස්තීත්වයේ තත්ත්වයන් මත රඳාපවතින පරිදි කාලීන පදනම මත හෝ එක් එක් මිල දී ගත් අතිරේක බඩු තොග ලැබූ විට හෝ සාමාන්‍යය ගණනය කළ හැකි ය.

ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය

28. තොග භාතියට පත්වී තිබේ නම් සම්පූර්ණයෙන් හෝ අර්ධ වශයෙන් යල්පැන තිබේ නම් හෝ ඒවායේ විකුණුම් මිල ගණන් පහත බැස තිබේ නම් එම තොගවල පිරිවැය අයකර ගැනීමට නොහැකි විය හැකිය. නිම කිරීමට යන ඇස්තමේන්තුගත පිරිවැය හෝ විකිණීම පිණිස දැරිය යුතු ඇස්තමේන්තුගත පිරිවැය වැඩිවී තිබේ නම් ද තොගවල පිරිවැය අයකර ගැනීමට නොහැකි විය හැකිය. පිරිවැයට වඩා ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය දක්වා තොග ලියාහැරීමේ පුරුද්ද වත්කම් විකිණීමෙන් හෝ භාවිතයෙන් උපලබ්ධි වීමට අපේක්ෂිත වටිනාකමට වැඩි වටිනාකමකට වත්කම් පොත්වල නොදැක්විය යුතුය යන මතය සමග අනුකූල වනු ඇත.

29. තොග සාමාන්‍යයෙන් ශුද්ධ උපලබ්ධි අගයට ලියා හරිනුයේ අයිතමයෙන් අයිතමයටය. කෙසේ නමුදු ඇතැම් අවස්ථාවල සමාන හෝ සම්බන්ධ අයිතමයන් බණ්ඩ කිරීම උචිත විය හැකිය. එකම නිෂ්පාදන ක්ෂේත්‍රයකට අදාළ තොග අයිතමයන් ඒවායේ එක හා සමාන අරමුණක් හෝ අවසාන භාවිතයක් ඇති විට ද එකම භූගෝලීය ප්‍රදේශයේ නිෂ්පාදනය කොට අලෙවි කරන විට සහ එම නිෂ්පාදන ක්ෂේත්‍රයේ අනෙකුත් අයිතමයන්ගෙන් වෙන්ව අගය කිරීම ප්‍රායෝගිකව කළ නොහැක්කේ නම් ද මෙය මෙසේ විය හැකිය. තොග වර්ගීකරණ පදනමක් මත ශුද්ධ උපලබ්ධි අගයට තොග ලියාහැරීමේ දී, උදාහරණ ලෙස නිමි භාණ්ඩ හෝ යම්කිසි ක්‍රියාකාරී අංශයකට අදාළ සියළුම තොග ලියා හැරීම උචිත යෝග්‍ය නොවනු ඇත. සේවා සපයන්නන් සාමාන්‍යයෙන් එක් එක් සේවාව සම්බන්ධයෙන් පිරිවැය එක්රැස් කරන අතර ඒ සඳහා වෙනම විකුණුම් මිලක් අයකරනු ඇත. එබැවින් එවැනි එක් එක් සේවාව වෙනම අයිතමයක් ලෙස සලකනු ලැබේ.
30. තොගවල අපේක්ෂිත උපලබ්ධි වටිනාකම පිළිබඳව ඇස්තමේන්තු සකස් කරන කාලයේ දී ලබාගත හැකි වඩාත්ම විශ්වාසදායී සාක්ෂි මත ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය පිළිබඳ ඇස්තමේන්තු පදනම් වනු ඇත. මෙම ඇස්තමේන්තු කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට පසුව පැන නගින සිදුවීම් වලට සෘජුවම සම්බන්ධ මිල හෝ පිරිවැය උච්චාවචනයන් එවැනි සිදුවීම් කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ පවතින තත්ත්වයන් තහවුරු කිරීමේ ප්‍රමාණයට සැලකිල්ලට ගනු ඇත.
31. ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය පිළිබඳ ඇස්තමේන්තු තොග තබාගනු ලබන අරමුණ ද සැලකිල්ලට ගනී. උදාහරණ ලෙස නිශ්චිත විකුණුම් සඳහා හෝ සේවා ගිවිසුම් සපුරාලීම සඳහා තබාගනු ලබන තොග ප්‍රමාණයන්ගේ ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය ගිවිසුම් මිල මත පදනම් වෙයි. විකුණුම් ගිවිසුම් කොන්ත්‍රාත්තු සඳහා අවශ්‍ය ප්‍රමාණය තබාගනු ලැබූ තොග ප්‍රමාණයට අඩුනම් අතිරික්ත තොගයේ ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය සාමාන්‍ය විකුණුම් මිල පදනම් මත නිශ්චය කෙරේ. තබාගෙන ඇති තොගයට වඩා අතිරික්තය නිශ්චිත විකුණුම් ගිවිසුම් හෝ නිශ්චිත ගැණුම් ගිවිසුම් මත ප්‍රතිපාදන සැලසීම් පැන නැගිය හැක. එවැනි ප්‍රතිපාදන LKAS 37 ප්‍රතිපාදන, අසම්භාව්‍ය බැරකම් සහ අසම්භාව්‍ය වත්කම් යටතේ ගිණුම්ගත කරනු ලැබේ.
32. තොග නිෂ්පාදනය සඳහා ප්‍රයෝජනයට ගැනීම සඳහා රඳවාගනු ලබන ද්‍රව්‍ය සහ අනෙකුත් සැපයුම් ද්‍රව්‍ය එම ද්‍රව්‍ය යොදා නිපදවන නිමි නිෂ්පාදන පිරිවැයට හෝ ඊට ඉහළ අගයකට විකිණීමට අපේක්ෂිත නම් ඒවා පිරිවැයට අඩුවෙන් ලියාහරිනු නොලැබේ. කෙසේ වුවත් ද්‍රව්‍ය මිල ගණන් පහත වැටීම නිසා නිමි නිෂ්පාදිතවල පිරිවැය ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය ඉක්මවන විට ද්‍රව්‍ය ශුද්ධ උපලබ්ධි අගයට ලියා හැරිය යුතුය. එවැනි අවස්ථාවල ද්‍රව්‍ය වල ප්‍රතිසම්පාදන පිරිවැය ඒවායේ ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය පිළිබඳව ලබාගත හැකි හොඳම මිණුම වනු ඇත.
33. සෑම පසු කාලපරිච්ඡේදයකදීම ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය පිළිබඳව නව තක්සේරුවක් කරනු ඇත. කලින් තොග පිරිවැයට වඩා අඩුවෙන් ලියාහැරීමට හේතු වූ තත්ත්වයන් තවදුරටත් නොපවතින විට හෝ වෙනස් වූ ආර්ථික තත්ත්වයන් හේතුකොට ගෙන ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය ඉහළ ගොස් ඇති බවට පැහැදිලි සාක්ෂි ඇති විට ලියා හැර වටිනාකම ප්‍රතිවර්ත කෙරේ. (එනම් ප්‍රතිවර්ත කිරීම මූලින් ලියා හැර ප්‍රමාණයට පමණක් සීමා වේ) ඒ අනුව ධාරණ අගය පිරිවැය හෝ සංශෝධිත ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය යන දෙකින් අඩු අගය වේ. උදාහරණයක් ලෙස මෙය සිදුවන්නේ තොගයේ ඇති අයිතමයක විකුණුම් මිල පහත වැටීමේ හේතුවෙන් ශුද්ධ උපලබ්ධි අගයට පොත්වල දක්වා ඇති අවස්ථාවක පසු කාලපරිච්ඡේදයේ දී එය තවදුරටත් තොගයේ ඇතුළත්ව තිබේ නම් සහ එහි විකුණුම් මිල ඉහළ ගොස් ඇති විට ය.

වියදමක් ලෙස හඳුනාගැනීම

34. තොග විකුණනු ලැබූ විට එම තොගවල ධාරණ අගය සම්බන්ධ අයහාරය හඳුනාගනු ලබන කාලපරිච්ඡේදයේ වියදමක් ලෙස හඳුනාගත යුතුය. තොග ශුද්ධ උපලබ්ධි අගයට ලියාහරින වටිනාකමක් ඇත්නම් එය සහ තොග සම්බන්ධ සියළුම අලාභයන් ලියාහැරීම හෝ අලාභය සිදුවූ කාලපරිච්ඡේදය තුළ වියදමක් සේ හඳුනාගත යුතුය. ශුද්ධ උපලබ්ධි අගයේ වැඩිවීමක් හේතුවෙන් පැන නගින තොග ලියාහැරීමක් ප්‍රතිවර්ත වීමක් වේ නම් එම ප්‍රතිවර්තවීම ඇතිවූ කාලපරිච්ඡේදයේ වියදමක් ලෙස හඳුනාගත් තොග වටිනාකමේ අඩුවීමක් ලෙස හඳුනාගත යුතු ය.
35. ඇතැම් තොග අනෙකුත් වත්කම් ගිණුම්වලට වෙන්කරනු ලැබිය හැකිය. උදාහරණ ලෙස තමන් විසින්ම නිපදවන ලද දේපල පිරියත හා උපකරණවල උපාංගයන් ලෙස භාවිතා කළ තොග දැක්විය හැක. මේ අනුව වෙනත් වත්කමකට අනුයුක්ත කරන ලද තොග එම වත්කමේ ඵලදායී ජීවිතකාලය තුළ වියදමක් ලෙස හඳුනාගනු ලබයි.

හෙළිදරව් කිරීම

36. මූල්‍ය ප්‍රකාශ පහත සඳහන් දෑ හෙළිදරව් කළ යුතු ය :

- (අ.) භාවිතා කළ පිරිවැය සූත්‍රය ද ඇතුළුව තොග මැනීමේ දී යොදාගත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති ;
- (ආ.) තොගවල මුළු ධාරණ අගය සහ අස්තිත්වයට උචිත වන වර්ගීකරණයන් අනුව ධාරණ අගය ;
- (ඇ.) සාධාරණ අගයෙන් විකිණීම සඳහා යන වියදම අඩුකළ පසු වටිනාකමට පෙන්වන තොගවල ධාරණ අගය ;
- (ඈ.) කාලපරිච්ඡේදයේ වියදමක් ලෙස හඳුනාගත් තොගයේ වටිනාකම ;
- (ඉ.) 34 වන ඡේදය ප්‍රකාර කාලපරිච්ඡේදයේ වියදමක් ලෙස හඳුනාගත් තොග ලියාහැරීමේ වටිනාකම ;
- (ඊ.) 34 වන ඡේදය ප්‍රකාර කාලපරිච්ඡේදයෙහි වියදමක් ලෙස හඳුනාගත් තොගයෙන් අඩුකිරීමක් ලෙස හඳුනාගත් ලියාහැරීම් ප්‍රතිවර්ත වීමක් ඇතොත් එම වටිනාකම ;
- (උ.) 34 වන ඡේදය ප්‍රකාර තොග ලියාහැරීම ප්‍රතිවර්ත කිරීමට බලපෑ අවස්ථාවන් හෝ සිද්ධීන් ; සහ
- (ඌ.) වගකීම් සඳහා සුරැකුමක් ලෙස ඇපකරන ලද තොගවල ධාරණ අගය.

37. විවිධ වර්ගීකරණයන් යටතේ තබාගෙන තිබුණු තොගවල ධාරණ අගයන් පිළිබඳ තොරතුරු සහ මෙම වත්කම්වල වෙනස්වීම් වල ප්‍රමාණය මූල්‍ය ප්‍රකාශ පරිශීලකයන්ට ප්‍රයෝජනවත් වේ. තොග පිළිබඳ පොදු වර්ගීකරණයන් නම් වෙළඳ භාණ්ඩ, නිෂ්පාදන සැපයුම් ද්‍රව්‍ය, අමුද්‍රව්‍ය, නොනිම් වැඩ සහ නිම් භාණ්ඩ ය. සේවා සපයන්නකුගේ තොග නොනිම් වැඩ ලෙස විස්තර කරනු ලැබිය හැකි ය.

38. බොහෝ විට විකුණුම් පිරිවැය ලෙස හඳුන්වනු ලබන කාලපරිච්ඡේද තුළ වියදමක් ලෙස හඳුනාගත් තොග වටිනාකම දැන් විකුණා ඇති තොග අයිතමයන් මුලින් මැනීමේ දී ඇතුළත් කරන ලද පිරිවැය හා වෙන් නොකළ නිෂ්පාදන පොදුකාර්ය සහ නිෂ්පාදන පිරිවැයෙහි ඇතුළත් අසාමාන්‍ය වියදම් ප්‍රමාණයන්ගෙන් සමන්විත වනු ඇත. අස්තිත්වයේ තත්ත්වයන් අනුව බෙදා හැරීමේ පිරිවැය වැනි අනෙකුත් පිරිවැය ද ඇතුළත් කිරීමට අවශ්‍ය විය හැකි ය.

39. ඇතැම් අස්තිත්වයන් කාලපරිච්ඡේදය තුළ වියදමක් ලෙස හඳුනාගත් තොග පිරිවැය හැරුන විට වෙනත් පිරිවැය හෙළිදරව් කෙරෙන ආකාරයේ ලාභ හෝ අලාභ දක්වන ආකෘතියක් යොදාගනී. මෙම ආකෘතිය යටතේ අස්තිත්වයක් වියදම්වල ස්වභාවය අනුව කළ වර්ගීකරණයක් භාවිතා කර වියදම්වල විග්‍රහයක් ඉදිරිපත් කරයි. මෙවැනි අවස්ථාවක දී අස්තිත්වය කාලපරිච්ඡේදය සඳහා තොගයේ ශුද්ධ වෙනස්වීම් ප්‍රමාණය සමග වියදමක් ලෙස හඳුනාගත් අමුද්‍රව්‍ය සහ පරිභෝජන ද්‍රව්‍ය ශ්‍රම පිරිවැය සහ අනෙකුත් පිරිවැය හෙළිදරව් කරයි.

බලපවත්වන දිනය

40. අස්තිත්වයක් විසින් මෙම ප්‍රමිතය 2012 ජනවාරි මස 1 හෝ ඉන්පසුව ආරම්භ වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා ව්‍යවහාර කළයුතුය. කලින් ව්‍යවහාරය උනන්දු කෙරේ. අස්තිත්වයක් විසින් 2012 ජනවාරි 1 ට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කරන්නේ නම්, එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 7

මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශය

පටුන

පේද

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS7

මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශය

අරමුණු

විෂය පථය

1 - 3

මුදල් ප්‍රවාහ තොරතුරුවල ප්‍රයෝජන

4 - 5

නිර්වචන

6 - 9

මුදල් හා මුදල් සමාන දෑ

7 - 9

මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශයක් ඉදිරිපත් කිරීම

10-17

මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම්

13-15

ආයෝජන ක්‍රියාකාරකම්

16

මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම්

17

මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරීත්වයන්ගෙන් වන මුදල් ප්‍රවාහයන් වාර්තා කිරීම

18-20

ආයෝජන හා මූල්‍ය ක්‍රියාකාරීත්වයන්ගෙන් වන මුදල් ප්‍රවාහයන් වාර්තා කිරීම

21

ශුද්ධ පදනම මත මුදල් ප්‍රවාහයන් වාර්තා කිරීම

22-24

විදේශ විනිමය මුදල් ප්‍රවාහයන්

25-28

පොලී හා ලාභාංශ

31-34

ආදායම මත බදු

35-36

පරිපාලිතයන්, ආශ්‍රිතයන් හා බද්ධ ව්‍යාපාරවල ආයෝජනයන්

37-38

පරිපාලිත හා අනෙකුත් ව්‍යාපාරවල හිමිකාරීත්ව ඇල්ම වෙනස්වීම්

39-42 (ආ)

මුදල් නොවන ගනුදෙනු

43-44

අරමුණු	ඡේද
මුදල් සහ මුදල් සමාන දැවල සංරචක	45-47
අනෙකුත් හෙළි කිරීම්	48-52
ක්‍රියාත්මක වන දිනය	53
පරිශීලකය	

(අ) මූල්‍ය නොවන ආයතනයක් සඳහා වූ මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශය

(ආ) මූල්‍ය ආයතනයක් සඳහා වූ මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශය

(ඇ) රක්ෂණ ආයතනයක් සඳහා වූ මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශය.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 7

මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශය

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 7 මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශ 1-53 වූ ඡේදවල දක්වා ඇත. සියලුම ඡේදවලට සමාන අධිකාරීත්වයක් ඇත. LKAS 7 කියවීමේ දී එහි අරමුණු ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතවලට වූ පූර්විකාව සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුව සම්බන්ධ කොටගෙන අධ්‍යයනය කළ යුතු ය. LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්කම් සහ වැරදි පැහැදිලි මග පෙන්වීමක් නොමැති අවස්ථාවල දී ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරාගැනීමේ දී හා භාවිතා කිරීමේ දී පදනමක් සපයයි.

අරමුණු

අස්තීත්වයක මුදල් සහ මුදල් හා සමාන දෑ උත්පාදන හැකියාව ද මුදල් ප්‍රවාහයන් ප්‍රයෝජනයට ගැනීමට ඇති අස්තීත්ව අවශ්‍යතාවය ද සම්බන්ධයෙන් තක්සේරු කිරීමේ පදනමක්, මූල්‍ය ප්‍රකාශ ප්‍රයෝජනයට ගන්නන් වෙත සැපයීමේ දී අස්තීත්වයේ මුදල් ප්‍රවාහ පිළිබඳ තොරතුරු වැදගත් වේ. මූල්‍ය ප්‍රකාශ ප්‍රයෝජනයට ගන්නන් විසින් ගනු ලබන ආර්ථික තීරණ සඳහා අස්තීත්වයක මුදල් සහ මුදල් හා සමාන දෑ උත්පාදන හැකියාව ද, උත්පාදන කාලරටාවන් හා නිශ්චිතතාවය ද ඇගයීම අවශ්‍ය වේ.

මෙම ප්‍රමිතියේ අරමුණ වන්නේ අස්තීත්වයක මුදල් සහ මුදල් හා සමාන දෑ සම්බන්ධයෙන් වූ ඓතිහාසික වෙනස්වීම් පිළිබඳ තොරතුරු කාල පරිච්ඡේදයේ මුදල් ප්‍රවාහයන් මෙහෙයුම්, ආයෝජන හා මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම්වලින් වූ මුදල් ප්‍රවාහයන් ලෙස වර්ග කරන ලද මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශයක් මගින් ඉදිරිපත් කිරීමට නියම කිරීමයි.

විෂය පථය

1. අස්තීත්වයක් විසින් මෙම ප්‍රමිතියේ අවශ්‍යතාවයන් අනුව, මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශයක් පිළියෙල කළ යුතු අතර මූල්‍ය ප්‍රකාශ සකස් කර ඉදිරිපත් කරනු ලබන සෑම කාල පරිච්ඡේදයකටම අදාළව එම මූල්‍ය ප්‍රකාශවල අන්තර්ගත කොටසක් ලෙස මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශය ඉදිරිපත් කළ යුතුය.
2. (ඉවත් කර ඇත).
3. අස්තීත්වයක මූල්‍ය ප්‍රකාශ ප්‍රයෝජනයට ගන්නන් අස්තීත්වය මුදල් සහ මුදල් හා සමාන දෑ උත්පාදනය කරන්නේ හා ප්‍රයෝජනයට ගන්නේ කෙසේ ද යන්න පිළිබඳව උනන්දුවක් දක්වති. මෙය අස්තීත්වයේ ක්‍රියාකාරකම්වල ස්වභාවය ගැන සැලකීමෙන් තොරව සහ මූල්‍ය ආයතනයක විය හැකි පරිදි මුදල්, අස්තීත්වයේ නිෂ්පාදිතය ලෙස දැකිය හැකි ද යන බවට තැකීමකින් තොරව කෙරෙන්නක් වේ. අස්තීත්වයක ප්‍රධාන ආදායම් උත්පාදන මාර්ග කවරාකාරයෙන් වෙනස් වුව ද, අස්තීත්වයකට අත්‍යවශ්‍යයෙන්ම සමාන වූ කාරණා සඳහා මුදල් අවශ්‍ය වේ. ඔවුන්ට සිය මෙහෙයුම් පවත්වාගෙන යාමට, බැඳී ඇති ගෙවීම් කිරීමට හා ඔවුන්ගේ ආයෝජකයන්ට ප්‍රතිලාභ සැලසීමට ද මුදල් අවශ්‍ය වේ. ඒ අනුව, සියලුම අස්තීත්ව, මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශයක් ඉදිරිපත් කිරීම මෙම ප්‍රමිතියෙන් අවශ්‍ය කෙරේ.

මුදල් ප්‍රවාහ තොරතුරුවල ප්‍රයෝජන

4. මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශයක් අනෙකුත් මූල්‍ය වාර්තා සමඟ එක්ව භාවිතා කරන විට, අස්තීත්වයේ ශුද්ධ වත්කම්වල වෙනස්වීම, අස්තීත්වයේ මූල්‍ය ව්‍යුහය (ද්‍රවශීලතාව හා නුබුන්වත් බව ඇතුළුව) හා වෙනස්වන තත්ත්වයන්ට හා අවස්ථාවන්ට හැඩගැසීම සඳහා අස්තීත්වයේ මුදල් ප්‍රවාහයන්හි වටිනාකම හා කාලය සම්බන්ධව පාලනය කිරීමට ඇති හැකියාව ඇගයීම සඳහා අස්තීත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන භාවිතා කරන්නන්ට ඉඩ සැලසේ. අස්තීත්වයක මුදල් හා මුදල් සමාන දෑ උත්පාදන හැකියාව තක්සේරු කිරීමට මූල්‍ය ප්‍රවාහ තොරතුරු ප්‍රයෝජනවත් වන අතර විවිධ අස්තීත්වයන්හි අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන්හි වර්තමාන වටිනාකම තක්සේරු කිරීමට හා සංසන්දනය කිරීම සඳහා ආකෘති වර්ධනය කිරීමට ද මූල්‍ය ප්‍රකාශ භාවිතා කරන්නන්ට එමගින් ඉඩ සලසයි. තව ද, සමාන ගනුදෙනු හා සිද්ධීන්වල දී ගණකාධිකරණයේ යෙදෙන සලකා බැලීමේ විවිධ ක්‍රමවල බලපෑම ඉවත්කරන හෙයින් විවිධ ආයතන විසින් කෙරෙන මෙහෙයුම් කාර්යසාධන වාර්තා කිරීම් සංසන්දනය කිරීමේ හැකියාව එමගින් වර්ධනය කරයි.
5. ඓතිහාසික මුදල් ප්‍රවාහ තොරතුරු බොහෝ විට අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන්හි වටිනාකම, කාලය හා නිශ්චිතභාවය පිළිබඳ දර්ශකයක් වශයෙන් භාවිත කෙරේ. එසේම එය අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන්හි අතිත තක්සේරු කිරීම්වල නිවැරදිතාව පරීක්ෂා කිරීමට හා ලාභදායකත්වය ශුද්ධ මුදල් ප්‍රවාහය සහ වෙනස්වන මිල ගණන්වල බලපෑම යන ඒවා අතර සබඳතාවය පරීක්ෂා කිරීමට ප්‍රයෝජනවත් වේ.

නිර්වචන

6. පහත දැක්වෙන පද නිශ්චිතව දක්වා ඇති තේරුම් සහිතව මෙම ප්‍රමිතියෙහි භාවිතා වේ. :-

මුදල් අතැති මුදල් හා ඉල්ලුම් තැන්පතුවලින් සමන්විත වේ;

මුදල් හා සමාන දෑ යනු අගය වෙනස්වීම සම්බන්ධ නොසැලකිය හැකි තරමේ අවදානමකට යටත් වූ නිශ්චිත මුදල් වටිනාකමකට පහසුවෙන් පරිවර්තනය කළ හැකි කෙටිකාලීන, ඉතා ඉහල ද්‍රවශීලතාවයෙන් යුත් අයෝජනයන්ය;

මුදල් ප්‍රවාහයන් යනු මුදල් සහ මුදල් හා සමාන දෑ ගලාඒම සහ ගලායාම;

මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම්, යනු ආයතනයෙහි ප්‍රධාන ආදායම් උත්පාදන ක්‍රියාකාරකම් වන අතර ආයෝජන හා මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම් නොවන අනෙකුත් ක්‍රියාකාරකම් ය.

ආයෝජන ක්‍රියාකාරකම් - යනු මුදල් හා මුදල් සමාන දෑ නොවන අනෙකුත් ආයෝජන හා දිගුකාලීන වත්කම් අත්පත් කර ගැනීම් හා ඉවත් කිරීම් ය.

මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම් යනු ආයතනයෙහි ස්කන්ධ ප්‍රාග්ධනයේ හා ණය ගැනීම්වල ප්‍රමාණයේ හා සංයුතියේ වෙනස්වීම් ප්‍රතිඵලයන් වන ක්‍රියාකාරකම් ය.

මුදල් සහ මුදල් හා සමාන දෑ

7. මුදල් හා සමාන දෑ තබාගනුයේ ආයෝජන හෝ අනෙකුත් අරමුණුවලට වඩා කෙටිකාලීන මුදල් අවශ්‍යතා වෙනුවෙනි. ආයෝජනයක් මුදල් හා සමාන දෑ ලෙස සුදුසුකම් ලැබීම සඳහා, ඒවා අගය වෙනස්වීම පිළිබඳ සැලකිය යුතු තරම් නොවන අවදානමකට යටත්වන දත්තා මුදල් වටිනාකමකට පහසුවෙන් පරිවර්තනය කළ හැකි විය යුතු ය. එමනිසා, ආයෝජනයක් සාමාන්‍යයෙන් මුදල් හා සමාන දෑ ලෙස සුදුසුකම් ලබනුයේ, එය අත්පත් කර ගත් දිනයේ සිට, මාස තුනක් හෝ ඊට අඩු කාලයක් වැනි, කෙටි පරිභ්‍ව කාලයක් පවතින අවස්ථාවල දී පමණි. යථා ස්වරූපයෙන්ම මුදල් හා සමාන දෑ වන්නේ නම් මිසක, ස්කන්ධ ආයෝජනයන් මුදල් සමාන දෑ වලින් ඉවත් කෙරේ. උදාහරණයක් ලෙස, නිශ්චිත නිදහස් කිරීමේ දිනයක් සහිත පරිභ්‍ව වීමට ඉතා ආසන්න කාලයක් තුළ අත්පත් කරගත් වරණීය කොටස් දැක්විය හැකිය.
8. බැංකු ණයගැනීම් සාමාන්‍යයෙන් මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම් වශයෙන් සලකනු ලබයි. කෙසේ වෙතත්, සමහර අවස්ථාවල දී, ඉල්ලු විටෙක ගෙවිය යුතු වන බැංකු අයිරා, අස්තීත්වයේ මුදල් කළමනාකරණයේ අන්තර්ගත කොටසක් වේ. මෙවැනි අවස්ථාවල බැංකු අයිරා, මුදල් සහ මුදල් හා සමාන දෑවල කොටසක් ලෙස ඇතුළත් කෙරේ. මෙවන් බැංකු එකඟවීම්වල ලක්ෂණයක් වන්නේ, බොහෝ විට බැංකු ශේෂය ධනාත්මක තත්ත්වයේ සිට අයිරාව දක්වන උච්චාවචනය වීමයි.

9. මුදල් හා මුදල් සමාන දෑ සමන්විත වන අයිතමයන් ආයතනයේ මෙහෙයුම් ආයෝජන හා මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම්වල කොටසක් වනවාට වඩා අස්තිත්වයේ මුදල් කළමනාකරණයේ කොටසක් වන නිසා මෙම අයිතමයන් අතර සිදුවන වලනයන් මුදල් ප්‍රවාහයෙන් ඉවත් කෙරේ. අතිරික්ත මුදල්, මුදල් හා සමාන දෑ ආයෝජනය කිරීම මුදල් කළමනාකරණයට ඇතුළත් වේ.

මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශයක් ඉදිරිපත් කිරීම

10. කාලපරිච්ඡේදය තුළ වූ මුදල් ප්‍රවාහයන් මෙහෙයුම්, ආයෝජන හා මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම් යනුවෙන් වර්ගීකරණය කර මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශයේ වාර්තා කළ යුතු ය.
11. අස්තිත්වයක් තම ව්‍යාපාරික කටයුතුවලට වඩාත් යෝග්‍ය වන ආකාරයට මෙහෙයුම්, ආයෝජන හා මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම්වලින් වන මුදල් ප්‍රවාහයන් ඉදිරිපත් කරයි. ක්‍රියාකාරකම් අනුව වර්ගීකරණය, තොරතුරු භාවිතා කරන්නන්ට ආයතනයේ මූල්‍ය තත්ත්වය මත එම ක්‍රියාකාරකම්වල බලපෑම සහ එහි මුදල් ප්‍රමාණය හා මුදල් හා සමාන දෑවල ප්‍රමාණය තක්සේරු කිරීමට තොරතුරු සපයයි. එසේම මෙම තොරතුරු එම ක්‍රියාකාරකම් අතර සම්බන්ධතාවය ඇගයීමට ද යොදාගත හැකිය.
12. වෙනස් ආකාරයෙන් වර්ග කරන ලද මුදල් ප්‍රවාහයන් තනි ගනුදෙනුවක ඇතුළත් විය හැක. උදාහරණයක් ලෙස, ණයක් ආපසු ගෙවීමේ මුදල තුළ ප්‍රාග්ධන කොටස හා පොලිය යනු දෙකම අන්තර්ගත වන විටක, පොලී කොටස මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකමක් ලෙස වර්ග කළ හැකි අතර ප්‍රාග්ධන කොටස මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකමක් ලෙස වර්ග කෙරේ.

මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම්

13. ණය ආපසු ගෙවීමට, අස්තිත්වයේ මෙහෙයුම් හැකියාව පවත්වාගෙන යාමට, ලාභාංශ ගෙවීමට සහ බාහිර මාර්ගවලින් මූල්‍යකරණය නොකර නව ආයෝජන කිරීමට, ප්‍රමාණවත් මුදල් ප්‍රවාහයක් ආයතනයේ මෙහෙයුම් මගින් උපදවන ලද්දේ ද යන්න බැලීමට, මෙහෙයුම් මත ජනිත වන මුදල් ප්‍රවාහයන්හි වටිනාකම මූලික දර්ශකයක් වේ. ඓතිහාසික මෙහෙයුම් මුදල් ප්‍රවාහයන්හි විශේෂිත අයිතම් සම්බන්ධ තොරතුරු, අනෙකුත් තොරතුරු සමඟ එක්ව, අනාගත මෙහෙයුම් මුදල් ප්‍රවාහයන් පුරෝකථනයේ දී ප්‍රයෝජනවත් වේ.
14. මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම්වලින් වන මුදල් ප්‍රවාහයන් මූලික වශයෙන් ඇතිවන්නේ, අස්තිත්වයේ ප්‍රධාන අයහාර උත්පාදන ක්‍රියාකාරකම්වලිනි. එමනිසා, සාමාන්‍යයෙන් එය, ශුද්ධ ලාභය හෝ අලාභය තීරණය කිරීම සඳහා ඇතුළත් වන ගනුදෙනු හා අනෙකුත් සිද්ධීන් හි ප්‍රතිඵලයක් වේ. මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම්වලින් හා මුදල් ප්‍රවාහයන්ට උදාහරණ වන්නේ—

(අ) භාණ්ඩ විකිණීමෙන් හා සේවා සැපයීමෙන් මුදල් ලැබීම;

(ආ) පුරස්කාර, ගාස්තු, කොමිස් සහ අනෙකුත් ආදායම්වලින් මුදල් ලැබීම;

(ඇ) භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා සැපයුම්කරුවන්ට කරන මුදල් ගෙවීම්;

(ඈ) සේවකයන්ට හා ඔවුන් වෙනුවෙන් කරන මුදල් ගෙවීම්;

(ඉ) රක්ෂණ ආයතනයක වාරික හා හිමිකම්, වාර්ෂික හා අනෙකුත් රක්ෂණ ඔප්පු ප්‍රතිලාභ සඳහා වූ මුදල් ලැබීම් හා මුදල් ගෙවීම්;

(ඊ) මූල්‍ය හා ආයෝජන ක්‍රියාකාරකම් යටතේ විශේෂයෙන් හඳුනාගත හැකිවන ආදායම් බදු ගෙවීම්; හා

(උ) ගනුදෙනු හෝ වෙළෙඳ අරමුණු සඳහා තබාගෙන ඇති ගිවිසුම්වලින් වූ මුදල් ගෙවීම් හා ලැබීම්.

පිරිසතයක් විකිණීම වැනි සමහර ගනුදෙනු හඳුනාගත් ලාභයේ හෝ අලාභයේ ඇතුළත් වාසියක් හෝ හානියක් උපදවිය හැක. එවැනි ගනුදෙනුවලට සම්බන්ධ මුදල් ප්‍රවාහයන් ආයෝජන ක්‍රියාකාරකම්වලින් වූ මුදල් ප්‍රවාහයන් වේ. කෙසේ වෙතත් අන් අයට කුලියට දීමට හෝ පසු කාලීනව විකිණීම සඳහා රඳවා තබා ගැනීමට නිෂ්පාදනය කරන ලද හෝ අත්පත් කරගත් වත්කම් සඳහා ගෙවන මුදල් LKAS 16 දේපළ, පිරිසත උපකරණ 68 අ ඡේදයේ විස්තර කර ඇති පරිදි මෙහෙයුම් කටයුතුවලින් වන මුදල් ප්‍රවාහ වේ. එවන් වත්කම් කුලියට දීමෙන් ලැබෙන මුදල් ලැබීම් හා පසු කාලීනව විකුණුම්වලින් වන මුදල් ප්‍රවාහ මෙහෙයුම් කටයුතුවලින් වන මුදල් ප්‍රවාහ වේ.

15. අස්තිත්වයක ගනුදෙනු හෝ වෙළෙඳ අරමුණු වෙනුවෙන් සුරැකුම්පත් හෝ ණය තබාගත හැකි අතර එවැනි අවස්ථාවල දී ඒවා විශේෂයෙන්ම නැවත විකිණීම සඳහා අත්පත් කරගත් තොගයකට සමාන වේ. එමනිසා ගනුදෙනු හෝ වෙළෙඳ අරමුණු සඳහා වන සුරැකුම්පත් මිලදී ගැනීමෙන් හා විකිණීමෙන් ඇතිවන මුදල් ප්‍රවාහයන් මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම් ලෙස වර්ග කෙරේ. එසේම මූල්‍ය ආයතන විසින් දෙනු ලබන මුදල් අත්තිකාරම් හා ණය එම ව්‍යාපාරයේ ප්‍රධාන අයහාර - උත්පාදන ක්‍රියාකාරකම්වලට සම්බන්ධ වන නිසා සාමාන්‍යයෙන් ඒවා මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම් ලෙස වර්ග කෙරේ.

ආයෝජන ක්‍රියාකාරකම්

16. අනාගත ආදායම් හා මුදල් ප්‍රවාහයන් උත්පාදනය කිරීමේ බලාපොරොත්තුවෙන් සම්පත් සඳහා කරනු ලබන වියදම් ප්‍රමාණය ආයෝජන ක්‍රියාකාරකම්වලින් ඇතිවන මුදල් ප්‍රවාහයන් මගින් නියෝජනය කරන නිසා එම මුදල් ප්‍රවාහයන් වෙනම හෙළි කිරීම වැදගත් වේ. ආයෝජන ක්‍රියාකාරකම්වලින් ඇතිවන මුදල් ප්‍රවාහයන් සඳහා උදාහරණ වන්නේ, :

- (අ) දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ, අස්පාශයන් සහ අනෙකුත් දිගුකාලීන වත්කම් අත්පත් කර ගැනීමට මුදල් ගෙවීම, ප්‍රග්ධනික සංවර්ධන පිරිවැය සහ දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අස්තිත්වය විසින්ම ඉදිකිරීම සම්බන්ධ පිරිවැය ද මෙම ගෙවීම්වලට ඇතුළත් වේ.;
- (ආ) දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ, අස්පාශයන් හා අනෙකුත් දිගුකාලීන වත්කම් විකිණීමෙන් මුදල් ලැබීම;
- (ඇ) වෙනස් අස්තිත්වයන්හි ස්කන්ධ හෝ ණය සාධන පත්‍ර සහ බද්ධ ව්‍යාපාරවල හිමිකම් අත්පත් කරගැනීමට මුදල් ගෙවීම, (මුදල් හා සමාන දෑ ලෙස සලකනු ලබන හෝ වෙළෙඳ හෝ ගනුදෙනු පරමාර්ථයෙන් තබාගන්නා සාධනපත්‍ර සඳහා වන ගෙවීම් හැර);
- (ඈ) වෙනත් අස්තිත්වයන්හි ස්කන්ධ හෝ ණය සාධනපත්‍ර සහ බද්ධ ව්‍යාපාරවල හිමිකම් විකිණීමෙන් වන මුදල් ලැබීම් (මුදල් හා සමාන දෑ ලෙස සලකනු ලබන හෝ ගනුදෙනු හෝ වෙළෙඳ පරමාර්ථයෙන් තබාගන්නා උපකරණ සඳහා වන ලැබීම් හැර);
- (ඉ) වෙනත් පාර්ශ්වයන්ට දෙනු ලබන මුදල් අත්තිකාරම් හා ණය (මූල්‍ය ආයතනයක් විසින් දෙනු ලබන අත්තිකාරම් හා ණය හැර);
- (ඊ) අනෙකුත් පාර්ශ්වයන්ට දෙන ලද අත්තිකාරම් හා ණය ආපසු ගෙවීමේ දී වන මුදල් ලැබීම් (මූල්‍ය ආයතනයක අත්තිකාරම් හා ණය හැර);
- (උ) ගනුදෙනු හෝ වෙළෙඳ අරමුණු වෙනුවෙන් ගිවිසුම් තබාගන්නා විට දී හෝ, අදාළ ගෙවීම් මූල්‍ය ක්‍රියාකාරිත්වයන් ලෙස වර්ග කරන විට දී හැර, අනාගත ගිවිසුම්, ඉදිරි ගිවිසුම්, විකල්ප ගිවිසුම්, හුවමාරු කරගන්නා ගිවිසුම් සඳහා මුදල් ගෙවීම; සහ
- (ඌ) ගනුදෙනු හෝ වෙළෙඳ අරමුණු වෙනුවෙන් ගිවිසුම් තබාගන්නා විට දී හෝ අදාළ ලැබීම් මූල්‍ය ක්‍රියාකාරිත්වයන් ලෙස වර්ග කරන විට දී හැර, අනාගත ගිවිසුම්, ඉදිරි ගිවිසුම්, විකල්ප ගිවිසුම්, හුවමාරු කරගන්නා ගිවිසුම්වලින් මුදල් ලැබීම.

ගිවිසුමක් හඳුනාගත හැකි අවස්ථාවක ඉදිරි රැකුමක් සේ ගිණුම්ගත කර ඇති විටෙක ගිවිසුමේ මුදල් ප්‍රවාහයන් ද සමාන ආකාරයට මුදල් ප්‍රවාහයන් ඉදිරි රැකුමක් ලෙස සැලකූ ආකාරයට වර්ගීකරණය කරනු ලැබේ.

මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම්

17. අස්තිත්වයකට ප්‍රාග්ධනය සැපයූ පුද්ගලයන් විසින්, අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන් මත කළ හැකි හිමිකම් පූරෝකථනය කිරීමේ දී එය ප්‍රයෝජනවත් වන නිසා මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම්වලින් ඇතිවන මුදල් ප්‍රවාහයන් වෙනම හෙළි කිරීම වැදගත් වේ. මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම් වලින් ඇතිවන මුදල් ප්‍රවාහයන්ට උදාහරණ වන්නේ,—

- (අ) කොටස් හෝ වෙනත් ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර නිකුත් කිරීමෙන් වන මුදල් ලැබීම්;
- (ආ) අස්තිත්වයේ කොටස් අත්පත් කර ගැනීමට හෝ නිදහස් කිරීමට අයිතිකරුවන්ට කරන මුදල් ගෙවීම්;

(ඇ) ණයකර නිකුත් කිරීමෙන්, ණය, නෝට්ටු, බැඳුම්කර, උකස් හා වෙනත් කෙටිකාලීන හෝ දිගුකාලීන ණය ගැනීම් වලින් වන මුදල් ලැබීම්;

(ඈ) ණයට ගත් මුදල්, මුදලින් ආපසු ගෙවීම්;

(ඉ) මූල්‍ය කල්බද්දකට අදාළව හිඟව තිබෙන වගකීම අඩු කිරීම සඳහා බදු ගැනුම්කරු විසින් කරන මුදල් ගෙවීම්

මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම් වලින් වන මුදල් ප්‍රවාහයන් වාර්තා කිරීම

18. අස්තීත්වයක් විසින් මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම් වලින් වන මුදල් ප්‍රවාහයන් එක්කෝ :

(අ) ප්‍රධාන පන්තීන්හි දළ මුදල් ලැබීම් හා දළ මුදල් ගෙවීම් හෙළි කෙරෙන සෘජු ක්‍රමය භාවිතයෙන්, හෝ

(ආ) මුදල් නොවන ස්වභාවයේ ගනුදෙනු සඳහා ද අතීත හෝ අනාගත මෙහෙයුම් මුදල් ලැබීම් වල හෝ ගෙවීම් වල ඇති කිසියම් විලම්භිතයන් හෝ උපවිතයන් සඳහා ද, ආයෝජන හෝ මූල්‍ය මුදල් ප්‍රවාහයන් සමඟ සම්බන්ධිත ආදායම් හෝ වියදම් අයිතමයන් සඳහා ද, ශුද්ධ ලාභය හෝ අලාභය ගලපනු ලබන වක්‍ර ක්‍රමය භාවිතයෙන් වාර්තා කළ යුතුය.

19. මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම් වලින් වන මුදල් ප්‍රවාහයන් සෘජු ක්‍රමය භාවිතයෙන් වාර්තා කිරීම සඳහා අස්තීත්වයන් පොළඹවනු ලැබේ. අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන් ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී ප්‍රයෝජනවත් විය හැකි මෙන්ම සහ වක්‍ර ක්‍රමය යටතේ නොලැබෙන තොරතුරු සෘජු ක්‍රමය මගින් සපයනු ලැබේ. සෘජු ක්‍රමය යටතේ ප්‍රධාන පන්තීන්ට සම්බන්ධ දළ මුදල් ලැබීම් හා දළ මුදල් ගෙවීම් වල තොරතුරු එක්කෝ :

(අ) ආයතනයේ ගිණුම්කරණ වාර්තා මගින්; හෝ

(ආ) විකුණුම්, විකුණුම් පිරිවැය (මූල්‍ය ආයතනයක් සඳහා පොළී හා ඒ සමාන ආදායම් සහ පොළී වියදම් හා ඒ සමාන ගෙවීම්) සහ විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ ඇති වෙනත් අයිතමයන් පහත කරුණු සඳහා ගැලපීමෙන්, ලබාගත හැක.

(i) කාල පරිච්ඡේදය තුළ තොගවල සහ මෙහෙයුම් සම්බන්ධයෙන් ලැබිය යුතු හා ගෙවිය යුතු මුදල් ප්‍රමාණයන්හි වෙනස්වීම්;

(ii) වෙනත් මුදල් නොවන අයිතමයන්ට සහ;

(iii) මුදල් බලපෑම්, ආයෝජන හෝ මූල්‍ය මුදල් ප්‍රවාහයන් වන අනෙකුත් අයිතමයන් සඳහා.

20. වක්‍ර ක්‍රමය යටතේ, පහත සඳහන් කරුණු වල බලපෑම සඳහා ශුද්ධ ලාභය හෝ අලාභය ගැලපීමෙන් මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම්වලින් වන ශුද්ධ මුදල් ප්‍රවාහය තීරණය කෙරේ.

(අ) කාලපරිච්ඡේදය තුළ, තොගයෙහි සහ මෙහෙයුම් ගෙවිය යුතු හා ලැබිය යුතු දෑවල වෙනස්වීම්,

(ආ) ක්‍ෂයවීම්, වෙන්කිරීම්, විලම්භිත බදු, උපලබ්ධි නොවූ විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් හානි හා අවාසි, ආශ්‍රිතයන්හි නොබෙදු ලාභ වැනි මුදල් නොවන අයිතමයන්, සහ;

(ඇ) මුදල් බලපෑම, ආයෝජන හෝ මූල්‍ය මුදල් ප්‍රවාහයන් වන අනෙකුත් සියළු අයිතමයන්

විකල්ප වශයෙන් වක්‍ර ක්‍රමය යටතේ, මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම් වලින් ලද ශුද්ධ මුදල් ප්‍රවාහය, විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය තුළ හෙළි කරන ලද ආදායම් සහ වියදම් සහ තොගවල හා මෙහෙයුම් සම්බන්ධ ලැබිය යුතු හා ගෙවිය යුතු අගයන්ගේ කාලපරිච්ඡේදයේ වූ වෙනස්වීම් පෙන්නුම් කිරීමෙන් ඉදිරිපත් කළ හැක.

ආයෝජන හා මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම් වලින් වන මුදල් ප්‍රවාහයන් වාර්තා කිරීම

21. 22 සහ 24 ඡේදවල විස්තර කර ඇති ශුද්ධ පදනම මත වාර්තා කරන මුදල් ප්‍රවාහයන් හැර, අස්තීත්වයක් විසින්, ආයෝජන හා මූල්‍ය ක්‍රියාකාරීත්වයන්ගෙන් වන දළ මුදල් ලැබීම් වල හා දළ මුදල් ගෙවීම් වල ප්‍රධාන පන්තීන් වෙනම වාර්තා කළ යුතුය.

ශුද්ධ පදනම මත මුදල් ප්‍රවාහයන් වාර්තා කිරීම

22. පහත සඳහන් මෙහෙයුම්, ආයෝජන හෝ මූල්‍යක්‍රියාකාරකම් වලින් වන මුදල් ප්‍රවාහයන් ශුද්ධ පදනම මත වාර්තා කළ හැකිය.

(අ) අස්තිත්වයේ කටයුතු වලට වඩා ගනුදෙනුකරුවන්ගේ කටයුතු මුදල් ප්‍රවාහයන් තුළින් පිළිබිඹු වන විට දී, ගනුදෙනුකරුවන් වෙනුවෙන් සිදුවන මුදල් ලැබීම් හා ගෙවීම්

(ආ) පිරිවැටුම ක්ෂණික වන, වටිනාකම විශාල වන හා පරිණත කාලය කෙටි අයිතමයන් සඳහා මුදල් ලැබීම් හා ගෙවීම්.

23. (අ) ඡේදයේ දක්වා ඇති මුදල් ලැබීම් හා ගෙවීම් වලට උදාහරණ වන්නේ,

(අ) බැංකුවක ඉල්ලුම් තැන්පතු භාර ගැනීම හා නැවත ගෙවීම

(ආ) ආයෝජන අස්තිත්වයක් විසින් ගනුදෙනුකරුවන් වෙනුවෙන් අරමුදල් තබා ගැනීම සහ

(ඇ) දේපළ අයිතිකරුවන් වෙනුවෙන් රැස්කළ හා ඔවුන්ට ගෙවූ කුලී

(ආ) ඡේදයේ දක්වා ඇති ලැබීම් හා මුදල් ගෙවීම් වලට උදාහරණ වන්නේ,

(අ) ණයපත් ගනුදෙනුකරුවන් සම්බන්ධ මුල් මුදලේ වටිනාකම,

(ආ) ආයෝජන මිලදී ගැනීම හා විකිණීම, සහ

(ඇ) අනෙකුත් කෙටිකාලීන ණය ගැනීම් උදාහරණ ලෙස, මාස 3 ක හෝ ඊට අඩු කාලයක පරිණත කාලයක් සහිත ණය සඳහා කරනු ලබන අත්තිකාරම් හා නැවත ගෙවීම් ය.

24. මූල්‍ය ආයතනයක, පහත සඳහන් එක් එක් ක්‍රියාකාරකම් වලින් ඇති වන මුදල් ප්‍රවාහයන් ශුද්ධ පදනම මත වාර්තා කළ හැකිය.

(අ) ස්ථීර පරිත්‍යාග දිනයන් සහිත තැන්පතු භාරගැනීම හා නැවත ගෙවීම සඳහා වන මුදල් ලැබීම් හා ගෙවීම්

(ආ) වෙනත් මූල්‍ය ආයතන වල තැන්පතු කිරීම් හා වෙනත් මූල්‍ය ආයතන වලින් තැන්පත් ආපසු ගැනීම්, සහ

(ඇ) ගනුදෙනුකරුවන්ට මුදල් අත්තිකාරම් හා ණය සැපයීම හා ගනුදෙනුකරුවන් එම ණය හා අත්තිකාරම් ආපසු ගෙවීම

විදේශවාසවහාර මුදල් ප්‍රවාහයන්

25. විදේශ වාසවහාර මුදල් මගින් සිදුවන ගනුදෙනු වලින් ඇති වන මුදල් ප්‍රවාහයන්, මුදල් ප්‍රවාහ දිනයේ දී භාවිතමය වාසවහාර මුදල් හා විදේශ විනිමය අතර පවතින විනිමය අනුපාතිකය, විදේශ විනිමය වටිනාකම සඳහා යොදා ගනිමින්, අස්තිත්වයේ භාවිතමය වාසවහාර මුදල් මගින් සටහන් කළ යුතුය.

26. විදේශීය පරිපාලිතයක මුදල් ප්‍රවාහයන්, මුදල් ප්‍රවාහ දිනයන්හිදී විදේශ වාසවහාර හා භාවිතමය වාසවහාර මුදල් අතර පවතින විනිමය අනුපාතිකයන් යොදා ගනිමින් පරිවර්තනය කළ යුතු ය.

27. විදේශ වාසවහාර මුදල් මගින් නම් කළ මුදල් ප්‍රවාහයන්, LKAS 21, විදේශ විනිමය අනුපාතිකයන්ගේ වෙනස්කම් වල බලපෑම, හි දක්වා ඇති ආකාරයට අනුරූප සංගත වන ලෙස වාර්තා කරයි. සත්‍ය අනුපාතිකයට ඉතා ආසන්න විනිමය අනුපාතිකයක් භාවිතා කිරීමට මෙමගින් ඉඩ දෙයි. උදාහරණයක් ලෙස, විදේශ වාසවහාර මුදල් ගනුදෙනු සටහන් කිරීමට හෝ විදේශීය පරිපාලිතයක මුදල් ප්‍රවාහයන් පරිවර්තනය කිරීමට හරිත සාමාන්‍ය විනිමය අනුපාතිකයක් කාලපරිච්ඡේදය සඳහා යොදා ගත හැක. කෙසේ වෙතත්, විදේශීය පරිපාලිතයක මුදල් ප්‍රවාහයන් පරිවර්තනය කිරීමේදී වාර්තා කරන කාලසීමාව අවසානයේ ඇති හුවමාරු අනුපාතය භාවිතා කිරීමට LKAS 21 මගින් ඉඩ ලබා නොදේ.

28. විදේශ වාසවහාර මුදල් වල විනිමය අනුපාතයන්ගේ වෙනස්වීම් නිසා පැන නගින උපලබ්ධි නොවූ හානි සහ වාසි, මුදල් ප්‍රවාහයන් නොවේ. කෙසේ වෙතත්, විදේශ වාසවහාර මුදලින් තබාගත් හෝ ගෙවිය යුතු මුදල් හා ආසන්න මුදල් විනිමය

අනුපාතයන් වෙනස්වීමෙහිලා වන බලපෑම කාලපරිච්ඡේදය මූල හා අග මුදල් සහ මුදල් හා සමාන දෑ සන්සන්දනය කිරීම පිණිස, මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශයෙහි වාර්තා කරයි. මෙම වටිනාකම, මෙහෙයුම්, ආයෝජන හා මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම් වලින් ඇති වන මුදල් ප්‍රවාහයන්ගෙන් වෙන් කොට ඉදිරිපත් කරන අතර එම මුදල් ප්‍රවාහයන් කාලපරිච්ඡේදය අග විනිමය අනුපාතයන් මගින් වාර්තා කර තිබුනහොත් ඇතිවන කිසියම් වෙනස්කම් වේ නම් එය ද ඇතුළත් කරයි.

29. (ඉවත් කර ඇත)

30. (ඉවත් කර ඇත)

පොළී හා ලාභාංශ

31. පොළී හා ලාභාංශ ලැබීම් හා ගෙවීම් වලින් වන මුදල් ප්‍රවාහයන් එකිනෙක වෙනම හෙළි කළ යුතුය. ඒ එකිනෙක මෙහෙයුම්, ආයෝජන හෝ මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම් වශයෙන් කාලපරිච්ඡේදයෙන් කාලපරිච්ඡේදයට සංගත වන ආකාරයට වර්ග කර වාර්තා කළ යුතුය.
32. කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ ගෙවූ මුළු පොළී වටිනාකම, ලාභ හෝ අලාභ වල වියදමක් ලෙස හඳුනාගෙන තිබුනද, එසේ නැතහොත් LKAS 23 ණය ගැණුම් පිරිවැය අනුව ප්‍රාග්ධනික කර තිබුණ ද, මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශයෙහි හෙළි කෙරේ.
33. ගෙවූ පොළී මෙන්ම ලැබූ පොළී හා ලාභාංශ සාමාන්‍යයෙන් මූල්‍ය ආයතනයක මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම් ලෙස වර්ග කෙරේ. කෙසේ වෙතත්, අනෙකුත් අස්තීත්වයන් සඳහා මෙම මුදල් ප්‍රවාහයන් වර්ග කිරීමේ ඒකමතිකතාවයක් නොමැත. ලාභය හෝ අලාභය තීරණය කිරීම සඳහා ඇතුළත් වන නිසා, ගෙවූ පොළී සහ ලැබූ පොළී හා ලැබූ ලාභාංශ මෙහෙයුම් මුදල් ප්‍රවාහයන් වශයෙන් වර්ග කළ හැකිය. ගෙවූ පොළී සහ ලැබූ පොළී හා ලාභාංශ මූල්‍ය සම්පත් ලබාගැනීමේ පිරිවැය හෝ ආයෝජන සඳහා ප්‍රතිලාභ වන නිසා පිළිවෙලින් ඒවා මූල්‍ය මුදල් ප්‍රවාහයන් ලෙස හා ආයෝජන මුදල් ප්‍රවාහයන් ලෙස විකල්ප වශයෙන් වර්ග කළ හැකිය.
34. මූල්‍ය සම්පත් ලබාගැනීමේ පිරිවැයක් වන නිසා ගෙවූ ලාභාංශ මූල්‍ය මුදල් ප්‍රවාහයන් වශයෙන් වර්ග කළ හැකිය. මෙහෙයුම් මුදල් ප්‍රවාහයන් හෝ ලාභාංශ ගෙවීමට ආයතනයට ඇති හැකියාව භාවිතා කරන්නන්ට තීරණය කිරීමට උපකාරී වීම පිණිස, ගෙවූ ලාභාංශ මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම් වලින් වූ මුදල් ප්‍රවාහයන්ගේ කොටසක් ලෙස විකල්ප වශයෙන් වර්ග කළ හැකිය.

ආදායම් මත බදු

35. ආදායම් මත බදු වලින් ඇතිවන මුදල් ප්‍රවාහයන් වෙනම හෙළි කළ යුතු අතර ඒවා මූල්‍ය හෝ ආයෝජන ක්‍රියාකාරිත්වයන් සමග විශේෂයෙන් හඳුනාගත නොහැකි නම් මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම් වලින් වූ මුදල් ප්‍රවාහයන් ලෙස වර්ග කළ යුතුය.
36. මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශයක මෙහෙයුම් ආයෝජන හෝ මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම් ලෙස වර්ග කෙරෙන මුදල් ප්‍රවාහයන්ට තුඩු දෙන ගනුදෙනු මත බදු පැන නගියි. බදු වියදම, ආයෝජන හෝ මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම් වලින් පහසුවෙන් හඳුනාගත හැකි වුවද, සම්බන්ධිත බදු මුදල් ප්‍රවාහයන් හඳුනා ගැනීම බොහෝ විට ප්‍රායෝගික නොවන අතර ඒවා පදනම් වූ ගනුදෙනු වල මුදල් ප්‍රවාහයන්ගෙන් වෙනස් කාලපරිච්ඡේදයක ඇති විය හැක. එම නිසා, ගෙවූ බදු මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම් වලින් වූ මුදල් ප්‍රවාහයන් ලෙස සාමාන්‍යයෙන් වර්ග කෙරේ. කෙසේ වෙතත්, ආයෝජන හෝ මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම් ලෙස වර්ග කරන මුදල් ප්‍රවාහයන් උපදවන තනි ගනුදෙනුවක් සමග බදු මුදල් ප්‍රවාහය හඳුනාගැනීම ප්‍රායෝගික වන විට දී, බදු මුදල් ප්‍රවාහය ආයෝජන හෝ මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකමක් වශයෙන් සුදුසු ආකාරයෙන් වර්ග කෙරේ. බදු මුදල් ප්‍රවාහයන් එක් ක්‍රියාකාරකම් පන්තියකට වඩා වැඩි ප්‍රමාණයක බෙදී ඇති විටෙක, ගෙවූ මුළු බදු වටිනාකම හෙළි කෙරේ.

පරිපාලිත සමාගම්, ආශ්‍රිත සමාගම් හා බද්ධ ව්‍යාපාරවල ආයෝජනයන්

37. ස්කන්ධ හෝ පිරිවැය ක්‍රමය යොදා ගනිමින් පරිපාලිත සමාගමක හෝ ආශ්‍රිත සමාගමක ආයෝජනයක් ගිණුම්ගත කර ඇති විටෙක, ආයෝජකයා මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශයේ වාර්තා කිරීම් තමා හා ආයෝජකයා අතර වන මුදල් ප්‍රවාහයන්ට උදාහරණ ලෙස, ලාභාංශ හා අත්තිකාරම් වලට, සීමා කරයි.
38. බද්ධ පාලිත ඒකකයක (LKAS 31, බද්ධ ව්‍යාපාර වල හිමිකම්) ඇති හිමිකම සමානුපාතික ඒකාබද්ධ කරණය භාවිතා කරමින් වාර්තා කරන අස්තීත්වයක් බද්ධ පාලිත ඒකකයේ මුදල් ප්‍රවාහයන්ගේ සිය සමානුපාතික කොටස සිය ඒකාබද්ධ මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශයෙහි ඇතුළත් කරයි. එවැනි හිමිකම් ස්කන්ධ ක්‍රමය යොදාගෙන වාර්තා කරන අස්තීත්වයක්, බද්ධ පාලිත අස්තීත්වයේ සිය ආයෝජන පිළිබඳ මුදල් ප්‍රවාහයන් සහ එම ආයතනය හා බද්ධ පාලිත අස්තීත්වය අතර වන බෙදාහැරීම් හා අනෙකුත් ගෙවීම් හෝ ලැබීම් එහි මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශයෙහි ඇතුළත් කරයි.

පරිපාලිත හා අනෙකුත් ව්‍යාපාරවල හිමිකාරිත්වයේ වෙනස්වීම

39. පරිපාලිත හා වෙනත් ව්‍යාපාර වල පාලනය ලබා ගැනීමේ දී සහ අභිමිචීමේ දී ඇතිවන සමාහාර මුදල් ප්‍රවාහයන් වෙනම ඉදිරිපත් කළ යුතු අතර ආයෝජන ක්‍රියාකාරකම් වශයෙන් වර්ග කළ යුතුය.
40. අස්තීත්වයක් විසින් කාලපරිච්ඡේදය තුළ පරිපාලිතයන්හි හෝ වෙනත් ව්‍යාපාර වල පාලනය ලබාගැනීමේදී සහ අභිමිචීම යන දෙකම පිළිබඳව වන පහත සඳහන් දේ එකිනෙක සමාහාර වශයෙන් හෙළි කළ යුතුය.
  - (අ) ගෙවූ හෝ ලැබූ මුළු ප්‍රතිශ්ඨාව
  - (ආ) මුදල් හා මුදල් සමාන දෑ වලින් සමන්විත වන ප්‍රතිශ්ඨාවේ කොටස
  - (ඇ) පාලනය ලබා ගත් හෝ අභිමි වූ හෝ අනෙකුත් ව්‍යාපාර වල මුදල් හා මුදල් සමාන දෑ වල ප්‍රමාණය
  - (ඈ) මුදල් හෝ මුදල් හා සමාන දෑ හැර, පාලනය අත්පත් කරගත් හෝ විකුණූ පරිපාලිතයේ හෝ ව්‍යාපාර ඒකකයේ වූ ප්‍රධාන වර්ග අනුව සාරාංශ ගත කළ, වත්කම් හා වගකීම් ප්‍රමාණය
41. ලබාගත් හෝ අභිමි වූ වත්කම් හා වගකීම් වල වටිනාකම වෙනම හෙළි කිරීමත් සමඟ, පරිපාලිත හා වෙනත් ව්‍යාපාරවල පාලනය අත්පත් කර ගැනීමේ හා බැහැර කිරීමේ මුදල් ප්‍රවාහ බලපෑම තනිපෙළ අයිතමයක් ලෙස වෙනම ඉදිරිපත් කිරීම, එම මුදල් ප්‍රවාහයන් අනෙකුත් මෙහෙයුම්, ආයෝජන හා මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම් වලින් ඇතිවන මුදල් ප්‍රවාහයන් ගෙන් වෙන්කර හඳුනාගැනීමට උපකාරී වේ. පාලනය අභිමිචීමේ මුදල් ප්‍රවාහ බලපෑම ලබාගැනීමේ මුදල් ප්‍රවාහ වල බලපෑම් වලින් අඩු නොකෙරේ.
42. පරිපාලිත හෝ වෙනත් ව්‍යාපාරවල පාලන බලය ලබාගැනීම හෝ අභිමිචීම වෙනුවෙන් ප්‍රතිශ්ඨාව ලෙස ගෙවන ලද හෝ ලැබුණු මුදල් ප්‍රමාණයේ සමාහාරයේ එබඳු ගණුදෙනු සිදුවීම හෝ සැලකිල්ලට ගත යුතු කරුණු වෙනස්වීම් යනාදිය සඳහා කොටස් වශයෙන් අත්කරගත් හෝ ඉවත්කළ මුදල් හා මුදල් සමාන දෑ කපා හැරීමෙන් පසු ශේෂවන ප්‍රමාණය මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශයෙහි වාර්තා කරනු ලැබේ.
- 42(අ) පරිපාලිතයක පාලනය අභිමි නොවන හිමිකාරිත්වයෙහි අයිතියේ ඇතිවන වෙනස්වීම් වලින් පැන නගින මුදල් ප්‍රවාහයන් මූල්‍ය කටයුතු වලින් වූ මුදල් ප්‍රවාහයන් ලෙස වර්ග කළ යුතුය.
- 42(ආ) පරිපාලිතයක පාලනය අභිමි නොවන හිමිකාරිත්වයෙහි අයිතියේ ඇතිවන වෙනස්වීම්, පරිපාලිතයක ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර මව් සමාගම විසින් පසු කාලීනව මිල දී ගැනීම හෝ විකිණීම වැනි, ස්කන්ධ ගණුදෙනු ලෙස ගිණුම්ගත කෙරේ.(LKAS 27, ඒකාබද්ධ සහ වෙන්ව ඉදිරිපත් කරන මූල්‍ය ප්‍රකාශ) ඒ අනුව ප්‍රතිඵලය වන්නාවූ මුදල් ප්‍රවාහයන් 17 ඡේදයේ විස්තර වන, අයිතිකරුවන් සමඟ වෙනත් ගණුදෙනු කෙරෙන එකම ක්‍රමයකට වර්ගීකරණය කරනු ලැබේ.

මුදල් නොවන ගණුදෙනු

43. මුදල් හෝ මුදල් හා සමාන දෑ යොදා ගැනීම අවශ්‍ය නොවන ආයෝජන හා මූල්‍ය ගණුදෙනු මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශයකින් ඉවත් කළ යුතුය. එවැනි ගණුදෙනු, එම ආයෝජන හා මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම් වලට අදාළ සියළු තොරතුරු ලබාදෙන ආකාරයටම මූල්‍ය ප්‍රකාශවල අත් තැනක හෙළි කළ යුතුය.
44. බොහෝ ආයෝජන හා මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම් වලින් ආයතනයක ප්‍රාග්ධන හා වත්කම් ව්‍යුහයට බලපෑම් කළ ද, ප්‍රවර්තන මුදල් ප්‍රවාහයන් මත සෘජු බලපෑමක් ඇති නොකරයි. මුදල් නොවන ගණුදෙනු ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයේ මුදල් ප්‍රවාහයන්ට මැදිහත් නොවන නිසා එම අයිතමයන් මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශයෙන් ඉවත් කිරීම, මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශයක අරමුණු හා අනුකූල වේ. මුදල් නොවන ගණුදෙනු සඳහා උදාහරණ වන්නේ
  - අ) සෘජු සම්බන්ධිත වගකීම් උපකල්පනය කරමින් නැතහොත් මූල්‍ය කල්බද්දක් මගින් අත්පත් කරගන්නා වත්කම්.
  - ආ) ස්කන්ධ නිකුත්වත් මගින් අස්තීත්වයක් අත්පත් කර ගැනීම, සහ
  - ඇ) ණය ස්කන්ධ බවට පරිවර්තනය කිරීම

මුදල් හා මුදල් හා සමාන දෑ වල සංරචක

45. අස්තිත්වයක් මුදල් හා මුදල් හා සමාන දෑ වල සංරචක හෙළි කළ යුතු අතර, මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශයෙහි ඇති එම අයිතමයන්ගේ වටිනාකම් ඊට සමානව මූල්‍ය තත්ත්ව වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශයේ වාර්තා කර ඇති අයිතමයන් සමඟ සැසඳීමක් ඉදිරිපත් කළ යුතුය.
46. මුදල් කළමනාකරණ පරිච්ඡේදය සහ බැංකු විධිවිධාන වල ලෝකයවටා ඇති විවිධත්වය කරුණකොට ගෙන සහ LKAS 1, මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම, යන ප්‍රමිතියට අනුකූල වීම පිණිස, අස්තිත්වයක් එහි මුදල් හා මුදල් සමාන දෑ වල සංයුතිය නිශ්චය කිරීමට යොදා ගන්නා ප්‍රතිපත්තිය හෙළි කරයි.
47. මුදල් හා මුදල් හා සමාන දෑ වල සංරචක තීරණය කිරීම සඳහා වන ප්‍රතිපත්තියෙහි කිසියම් හෝ වෙනස් කමක බලපෑම, උදාහරණයක් ලෙස අස්තිත්වයේ ආයෝජන කළඹෙහි කොටසක් ලෙස කලින් සලකනු ලැබූ මූල්‍ය සාධන පත්‍රය යි. වර්ගකිරීමෙහි වන කිසියම් වෙනස්කමක් LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු හා වැරදි වෙනස්වීම් යන ප්‍රමිතිය අනුව වාර්තා කරයි.

අනෙකුත් හෙළි කිරීම්

48. අස්තිත්වයක් විසින්, කළමනාකරණයේ විවරණයන් ද සමඟ, අස්තිත්වයේ තබාගෙන ඇති නමුත් සමූහයේ භාවිතය සඳහා යොදාගත නොහැකි මුදල් හා මුදල් සමාන දෑ සැලකිය යුතු ශේෂයන්ගේ වටිනාකම් හෙළි කළ යුතුය.
49. අස්තිත්වයක් විසින් තබාගෙන ඇති මුදල් සහ මුදල් හා සමාන දෑ සමූහයේ භාවිතය සඳහා යොදා ගත නොහැකි විවිධ අවස්ථාවන් පවතී. විනිමය පාලනයන් හෝ වෙනත් නීතිමය සීමා කිරීම් යෙදෙන රටක ක්‍රියාත්මක වන පරිපාලිතයන් විසින් තබාගන්නා මුදල් හා මුදල් සමාන දෑ ශේෂයන් මව් සමාගමේ හෝ වෙනත් පරිපාලිතයන් හි සාමාන්‍ය භාවිතය සඳහා යොදාගත නොහැකි අවස්ථාවන්, උදාහරණවලට ඇතුළත් වේ.
50. අස්තිත්වයක මූල්‍ය තත්ත්වය හා ද්‍රවශීලතාව අවබෝධ කරගැනීමේ දී අතිරේක තොරතුරු ඒවා භාවිතා කරන්නන් හට අදාළ විය හැකිය. කළමනාකරණයේ විවරණයක් ද සමඟ මෙම තොරතුරු හෙළි කිරීමට දිරිගන්වනු ලබන අතර පහත කරුණු ඊට ඇතුළත් විය හැක.
  - (අ) අනාගත මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම් සඳහා සහ ප්‍රාග්ධන බැඳීම් පියවීමට තිබිය හැකි ලබානොගත් ණය පහසුකම් වල වටිනාකම් සහ එම ණය පහසුකම් භාවිතය සම්බන්ධව කිසියම් සීමා කිරීම් ඇත්නම් ඒවා
  - (ආ) සමානුපාතික ඒකාබද්ධකරණය යොදාගෙන වාර්තා කරන බද්ධ ව්‍යාපාර වල හිමිකම් සම්බන්ධිත මෙහෙයුම්, ආයෝජන හා මූල්‍ය ක්‍රියාකාරිත්වයන් එකිනෙකින් වන මුදල් ප්‍රවාහයන්ගේ සමාහාර වටිනාකම්,
  - (ඇ) මෙහෙයුම් ධාරිතාවය පවත්වාගෙන යාමට අවශ්‍ය මුදල් ප්‍රවාහයන් ගෙන් වෙන්ව මෙහෙයුම් ධාරිතාව වැඩි කිරීම නිරූපණය කරන මුදල් ප්‍රවාහයන්ගේ සමාහාර වටිනාකම, සහ
  - (ඈ) වාර්තාකල හැකි එකිනෙක බැන්ධවල මෙහෙයුම්, ආයෝජන හා මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම් වලින් ඇතිවන මුදල් ප්‍රවාහ වටිනාකම (SLFRS8, මෙහෙයුම් බැන්ධ බලන්න)
51. අස්තිත්වයේ මෙහෙයුම් ධාරිතාව පවත්වා ගැනීමට ප්‍රමාණවත් ලෙස ආයෝජනය කරන්නේ ද යන්න, භාවිතා කරන්නන්ට නිශ්චය කිරීම සඳහා අවස්ථාව සැලසීමේ දී, මෙහෙයුම් ධාරිතාව වැඩිකිරීම නිරූපණය කරන මුදල් ප්‍රවාහයන් හා මෙහෙයුම් ධාරිතාවය නඩත්තු කිරීමට අවශ්‍ය මුදල් ප්‍රවාහයන් වෙනම හෙළිදරව් කිරීම ප්‍රමාණවත් වේ. තම මෙහෙයුම් ධාරිතාවය පවත්වා ගැනීමට ප්‍රමාණවත් ලෙස ආයෝජනය නොකර හුදෙක් ප්‍රවර්තන ද්‍රවශීලතාවය සහ අයිතිකරුවන්ට බෙදාදීම් නිසා අස්තිත්වයක අනාගත ලාභදායීත්වය බාධා ඇති විය හැක.
52. බැන්ධන මුදල් ප්‍රවාහයන් හෙළි කිරීම, මගින් තොරතුරු භාවිතා කරන්නන්ට ව්‍යාපාරයේ සමස්ථයක් ලෙස මුදල් ප්‍රවාහයන් හා එහි සංරචකවල මුදල් ප්‍රවාහයන් අතර සබඳතාවය සහ බැන්ධන මුදල් ප්‍රවාහයන් භාවිතයට පැවතීම හා වෙනස්වීම පිළිබඳ වඩා හොඳ අවබෝධයක් ලබාගැනීමට ඉඩ සලසයි.

බලපවත්වන දිනය

53. අස්තිත්වයක් විසින් මෙම ප්‍රමිතිය 2012 ජනවාරි 1 හෝ ඉන්පසුව ආරම්භ වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා ව්‍යවහාර කළ යුතු ය. කලින් ව්‍යවහාරය උනන්දු කෙරේ. අස්තිත්වයක් විසින් 2012 ජනවාරි 1 ට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා මෙම ප්‍රමිතිය ව්‍යවහාර කරන්නේ නම්, එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතු ය.
54. (ඉවත් කර ඇත)
55. (ඉවත් කර ඇත)

අ පරිශිෂ්ටය

මූල්‍ය නොවන ආයතනයක් සඳහා මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනය

මෙය පරිශිෂ්ටය සඳහා පෙන්වනු ලබන කිරීමක් පමණක් වන අතර, LKAS 7 හි කොටසක් නොවේ.

1. ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයේ වටිනාකම් පමණක් උදාහරණය මගින් පෙන්වනු ලබන කෙරේ. පසුගිය කාලපරිච්ඡේදයට අදාළ අනුරූප අගයන්, LKAS 1 මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීමට අනුව ඉදිරිපත් කළ යුතු ය.
2. විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශයේ සහ මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශයේ වන තොරතුරු, සෘජු ක්‍රමය හා වක්‍ර ක්‍රමය යටතේ මුදල් ප්‍රවාහයන්හි ප්‍රකාශය ඇතිවන ආකාරය පෙන්වනු ලබන කිරීමට සපයා ඇත. විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශයේ හෝ මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශයේ ඉදිරිපත් කිරීම අනෙකුත් ප්‍රමිතියන්ගේ හෙළිදරව් කිරීම හා ඉදිරිපත් කිරීම්වලට අනුකූල නොවේ.
3. මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශය පිළියෙල කිරීමේ දී පහත සඳහන් අතිරේක තොරතුරු ද අදාළ වේ.

- පරිපාලිතයක සියලුම කොටස් රුපියල් 590 කට අත්පත් කරගෙන ඇත. අත්පත් කරගන්නා ලද වත්කම්වල සාධාරණ වටිනාකම හා භාරගත් වගකීම් වටිනාකම පහත සඳහන් පරිදි වේ. :

	රු.
තොග	100
ලැබිය යුතු මුදල්	100
මුදල්	40
දේපළ, පිරිසහ හා උපකරණ	650
වෙළඳ ගෙවිය යුතු දෑ	100
දිගු කාලීන ණය	200

- කොටස් ප්‍රාග්ධනය නිකුත් කිරීමෙන් රුපියල් 250 ක් ලබාගෙන ඇති අතර තවත් රු. 250 ක දිගුකාලීන ණය ලබාගෙන ඇත.
- රු. 400 ක් වූ පොළී වියදම්වලින් රු. 170 ක් කාලපරිච්ඡේදය තුළ ගෙවා ඇත. පූර්ව කාලපරිච්ඡේදයට අදාළ රු. 100ක පොළී වියදම් ද මෙම කාලපරිච්ඡේදය තුළ ගෙවා ඇත.
- ගෙවූ ලාභාංශ රුපියල් 1,200 කි.

- කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ හා අවසානයේ බදු සඳහා වගකීම පිළිවෙලින් රුපියල් 1000 ක් හා රුපියල් 400 කි. කාලපරිච්ඡේදය තුළ තවත් රුපියල් 200 ක් බදු සඳහා වෙන්කර ඇත. ලැබූ ලාභාංශ මත රඳවා ගැනීමේ බද්ද රුපියල් 100 කි.
- කාලපරිච්ඡේදය තුළ සමූහය විසින් අත්පත් කරගත් දේපල, පිරිසත හා උපකරණවල සමාහාර පිරිවැය රු. 1,250 ක් වූ අතර එයින් රුපියල් 900 ක එවා මූල්‍ය කල්බද්දකින් අත්පත් කරගෙන ඇත. දේපල, පිරිසත හා උපකරණ මිල දී ගැනීම වෙනුවෙන් රුපියල් 350 ක් මුදලින් ගෙවා ඇත.
- මුල් පිරිවැය රුපියල් 80 ක් හා සමුච්චිත ක්‍ෂයවීම් රුපියල් 60 ක් වූ පිරිසතක්, රුපියල් 20 කට විකුණා ඇත.
- 20 x 2 ලැබිය යුතු මුදල් තුළ රුපියල් 100 ක අයවිය යුතු පොලී ඇතුළත් වේ.

20x2 න් අවසන් කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ඒකාබද්ධ විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශය ^(අ)

	රු.
විකුණුම්	30,650
විකුණුම් පිරිවැය	<u>(26,000)</u>
දළ ලාභය	4,650
ක්‍ෂයවීම්	(450)
පරිපාලන හා විකුණුම් වියදම්	(910)
පොලී වියදම්	(400)
ආයෝජන ආදායම්	500
විදේශ විනිමය අලාභ	<u>(40)</u>
බදු පෙර ලාභය	3,350
ආදායම මත බදු	<u>(300)</u>
ලාභය	<u><u>3,050</u></u>

20x2 අවසන් දිනට ඒකාබද්ධ මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශය

	20 x2	20 x 1
	රු.	රු.
වත්කම් :		
මුදල් සහ මුදල් හා සමාන දෑ	230	160
ලැබිය යුතු මුදල්	1,900	1,200
කොහ	1,000	1,950

(අ) 20 x 2 න් අවසන් කාලපරිච්ඡේදය තුළ අනෙකුත් විස්තීර්ණ අයහාර සංරචක කිසිවක් අස්ථිතිවය හඳුනාගෙන තිබුණේ නැත.

	20 x 2	20 x 1
	රු.	රු.
අයෝජන කළඹ	2,500	2,500
දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ පිරිවැයට	3,730	1,910
සමුච්චිත ක්ෂයවීම්	(1,450)	(1,060)
දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ (ශුද්ධ)	2,280	850
මුද්‍ර වත්කම්	7,910	6,660
වගකීම් :		
ගෙවිය යුතු වෙළෙඳ ණය	250	1,890
ගෙවිය යුතු පොලී	230	100
ගෙවිය යුතු ආදායම් බදු	400	1,000
දිගුකාලීන ණය	2,300	1,040
කොටස් හිමියන්ගේ ස්කන්ධය	3,180	4,030
කොටස් හිමියන්ගේ ස්කන්ධය :		
කොටස් ප්‍රාග්ධනය	1,500	1,250
රඳවාගත් ඉපයුම්	3,230	1,380
කොටස් හිමියන්ගේ මුළු ස්කන්ධය	4,730	2,630
මුළු වගකීම් සහ කොටස් හිමියන්ගේ ස්කන්ධය	7,910	6,660
සෘජු ක්‍රමය අනුව මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශය (18 (අ) ඡේදය)		20 x 2
මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම්වලින් වූ මුදල් ප්‍රවාහයන් :	රු.	රු.
ගනුදෙනුකරුවන්ගේ මුදල් ලැබීම්	30,150	
සැපයුම්කරුවන් හා සේවකයින්ට ගෙවූ මුදල්	(27,600)	
මෙහෙයුම්වලින් උත්පාදනය වූ මුදල්	2,550	
ගෙවූ පොලී	(270)	
ගෙවූ ආදායම් බදු	(900)	
මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම්වලින් වූ ශුද්ධ මුදල්		1,380

20 x 2

රු.

රු.

ආයෝජන ක්‍රියාකාරකම්වලින් වූ මුදල් ප්‍රවාහයන් :

පරිපාලිතය අත්පත් කර ගැනීම, අත්පත් කරගත් ශුද්ධ මුදල් (අ.සටහන)

(550)

දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ මිලදී ගැනීම (අ.සටහන)

(350)

උපකරණ විකිණීමෙන් වූ මුදල් ලැබීම්

20

ලැබූ පොලී

200

ලැබූ ලාභාංශ

200

ආයෝජන ක්‍රියාකාරකම්වල යෙදූ ශුද්ධ මුදල්

(480)

මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම්වලින් වූ මුදල් ප්‍රවාහයන් :

කොටස් ප්‍රාග්ධනය නිකුත් කිරීමෙන් වූ මුදල් ලැබීම්

250

දිගුකාලීන ණය ලබාගැනීමෙන් මුදල් ලැබීම්

250

මූල්‍ය කල්බදු වගකීම් සඳහා ගෙවීම්

(90)

ගෙවූ ලාභාංශ *

(1,200)

මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම්වල යෙදූ ශුද්ධ මුදල

(790)

මුදල් සහ මුදල් සමාන දැවල ශුද්ධ වැඩිවීම

110

කාලච්ඡේදය ආරම්භයේ වූ මුදල් සහ මුදල් හා සමාන දෑ (අ.සටහන)

120

කාලච්ඡේදය අවසානයේ වන මුදල් සහ මුදල් සමාන දෑ (අ.සටහන)

230

වක්‍ර ක්‍රමය අනුව මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශය (ඡේදය 18 (ආ))

මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම්වලින් වූ මුදල් ප්‍රවාහයන් :

බදු පෙර ලාභය

3,350

ගැලපීම් :

ක්ෂයවීම්

450

විදේශ විනිමය අලාභ

40

ආයෝජන ආදායම්

(500)

පොලී වියදම්

400

3,740

* මෙය මෙහෙයුම් මුදල් ප්‍රවාහයක් ලෙස ද පෙන්වුම් කළ හැකිය.

	රු.	රු.
		20 x 2
වෙළෙඳ හා අනෙකුත් ලැබිය යුතු මුදල් වැඩිවීම	(500)	
තොග අඩුවීම	1,050	
වෙළෙඳ ගෙවිය යුතු දෑ අඩුවීම	(1,740)	
මෙහෙයුම්වලින් උත්පාදනය වූ මුදල්	2,550	
ගෙවූ පොලී	(270)	
ආදායම් බදු ගෙවීම්	(900)	
මෙහෙයුම් කටයුතු වලින් වූ ශුද්ධ මුදල්		1,380
ආයෝජන ක්‍රියාකාරකම්වලින් වූ මුදල් ප්‍රවාහයන් :		
පරිපාලිතය අත්පත් කර ගැනීම, අත්පත් කර ගත් ශුද්ධ මුදල් (අ.සටහන)	(550)	
දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ මිලදී ගැනීම (ආ.සටහන)	(350)	
උපකරණ විකිණීමෙන් වූ මුදල්	20	
ලැබූ පොලී	200	
ලැබූ ලාභාංශ	200	
ආයෝජන ක්‍රියාකාරකම්වල යෙදූ ශුද්ධ මුදල්		(480)
මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම්වලින් වූ මුදල් ප්‍රවාහයන් :		
කොටස් ප්‍රාග්ධනය නිකුත් කිරීමෙන් වූ මුදල් ලැබීම්	250	
දිගුකාලීන ණය ගැනීම්වලින් ලද මුදල්	250	
මූල්‍ය කල්බදු වගකීම් සඳහා ගෙවීම්	(90)	
ගෙවූ ලාභාංශ *	(1,200)	
මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම්වල යෙදූ ශුද්ධ මුදල්		(790)
මුදල් හා මුදල් සමාන දෑ වල ශුද්ධ වැඩිවීම		110
කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ වූ මුදල් හා මුදල් සමාන දෑ (අ.සටහන)		120
කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ වන මුදල් හා මුදල් සමාන දෑ (අ.සටහන)		230

*මෙය මෙහෙයුම් මුදල් ප්‍රවාහයක් ලෙස ද පෙන්වුම් කළ හැකිය.

මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශයට සටහන් (සෘජු ක්‍රමය හා වක්‍ර ක්‍රමය)

අ. පරිපාලනයෙහි පාලනය අත්පත් කර ගැනීම

කාලපරිච්ඡේදය තුළ සමූහය විසින් X පරිපාලනයේ පාලනය අත්පත් කර ගන්නා ලදී. අත්පත් කරගත් වත්කම්වල සාධාරණ අගය සහ බරගත් වගකීම් පහත දැක්වේ.

	රු.
මුදල්	40
තොග	100
ලැබිය යුතු ගිණුම්	100
දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ	650
වෙළෙඳ ගෙවිය යුතු දෑ	(100)
දිගුකාලීන ණය	<u>(200)</u>
මුල් ගැණුම් මිල සඳහා මුදල් ගෙවීම්	590
අඩු කලා : අත්පත් කර X පරිපාලනයේ මුදල්	<u>(40)</u>
පාලනය අත්පත් කර ගැනීම සඳහා අත්පත් කරගත් මුදල ගෙවූ පසු මුදල්	<u><u>550</u></u>

ආ. දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ :

කාලපරිච්ඡේදය තුළ සමූහය විසින් රු. 1,250 ක දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අත්පත් කර ගත් අතර එයින් රු. 900 ක ඒවා මුල්‍ය කල්බදු මත ලබා ගෙන ඇත. දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ මිල දී ගැනීම සඳහා රු. 350 ක් මුදලින් ගෙවීම් කර ඇත.

ඇ. මුදල් සහ මුදල් හා සමාන දෑ :

අතැති මුදල්, බැංකුවල ඇති මුදල් හා මුදල් වෙළෙඳපොළ ආයෝජනයන්ගෙන් මුදල් සහ මුදල් හා සමාන දෑ සමන්විත වේ. පහත සඳහන් මුල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශයේ වටිනාකම්වලින් මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනයේ ඇතුළත් මුදල් හා මුදල් සමාන දෑ සමන්විත වේ.

	20x2	20x1
	රු.	රු.
අතැති මුදල් හා බැංකුවල ශේෂයන්	40	25
කෙටිකාලීන ආයෝජනයන්	<u>190</u>	<u>135</u>
පෙර වාර්තාකළ ලෙස මුදල් හා මුදල් සමාන දෑ	230	160
විනිමය අනුපාතිකය වෙනස්කම්වල ප්‍රතිඵලය	<u>-</u>	<u>(40)</u>
යළි සඳහන් කළ මුදල් සහ මුදල් හා සමාන දෑ	<u><u>230</u></u>	<u><u>120</u></u>

කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ මුදල් හා මුදල් සමාන දෑ වල අන්තර්ගත වන පරිපාලිතය සතුව ඇති රු. 100 ක බැංකු තැන්පත්, විනිමය හුවමාරු සීමා කිරීම නිසා නිදහසේ පාලක සමාගමට ප්‍රේෂණය කළ නොහැක.

සමූහය ලබා නොගත් රු. 2,000 ක ණය පහසුකම් ඇති අතර ඉන් රුපියල් 700 ක් අනාගත ව්‍යාප්ත කිරීම් සඳහා පමණක් භාවිතා කිරීමට ඉඩ ඇත.

ඇ. බණ්ඩන තොරතුරු

	අ-බණ්ඩන	ආ -බණ්ඩන	එකතුව
	රු.	රු.	රු.
මුදල් ප්‍රවාහයන් :			
මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම්වලින්	1,520	(140)	1,380
ආයෝජන ක්‍රියාකාරකම් වලින්	(640)	160	(480)
මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම්වලින්	(570)	(220)	(790)
	<u>310</u>	<u>(200)</u>	<u>110</u>

විකල්ප ඉදිරිපත් කිරීම (වක්‍ර ක්‍රමය) :

විකල්පයක් ලෙස, වක්‍ර ක්‍රමයේ මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනයෙහි කාරක ප්‍රාග්ධනයේ වෙනස්කම්වලට පෙර මෙහෙයුම් ලාභය සමහර අවස්ථාවල දී පහත පරිදි ද ඉදිරිපත් කෙරේ.

	රු.	රු.
ආයෝජන ආදායම් හැර ආදායම්	30,650	
ක්ෂය හැර මෙහෙයුම් වියදම්	<u>(26,910)</u>	
කාරක ප්‍රාග්ධන වෙනස්කම්වලට පෙර මෙහෙයුම් ලාභය		<u>3,740</u>

ආ පරිශීෂ්ටය

මූල්‍ය ආයතනයක් සඳහා මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශය :

මෙම පරිශීෂ්ටය සඳහා පෙන්වුම් කිරීමක් පමණක් වන අතර, LKAS 7 හි කොටසක් නොවේ.

1. ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයේ වටිනාකම් පමණක් උදාහරණ මගින් පෙන්වුම් කෙරේ. පසුගිය කාලපරිච්ඡේදයට අදාළ අනුරූපී අගයන්, LKAS 1, මූල්‍ය ප්‍රකාශ ඉදිරිපත් කිරීමට අනුව ඉදිරිපත් කළ යුතු ය.
2. සෘජු ක්‍රමය භාවිතයෙන් උදාහරණය ඉදිරිපත් කර ඇත.

20x2

රු.

රු.

මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම්වලින් වූ මුදල් ප්‍රවාහයන් :

පොලී සහ කොමිස් ලැබීම්	28,447
පොලී ගෙවීම්	(23,463)
කලින් ලියාහඳුණු ණය නැවත අයකර ගැනුම්	237
සේවකයන්ට හා සැපයුම්කරුවන්ට මුදල් ගෙවීම්	(997)
	4,224

මෙහෙයුම් වත්කම්වල (වැඩිවීම) අඩුවීම

කෙටිකාලීන අරමුදල්	(650)
නියාමන හා මුදල් පාලන අරමුණු සඳහා තබාගන්නා තැන්පත්	234
ගනුදෙනුකරුවන්ට දෙන ලද අත්තිකාරම් අරමුදල්	(288)
ණයපත් ලැබිය යුතු අගයන්ගේ ශුද්ධ වැඩිවීම	(360)
අනෙකුත් කෙටිකාලීන ගනුදෙනු කළ හැකි සුරැකුම්පත්	(120)

මෙහෙයුම් වගකීම්වල වැඩිවීම (අඩුවීම)

ගනුදෙනුකරුවන්ගේ තැන්පත්	600
ගනුදෙනු කළහැකි තැන්පතු සහතික	(200)
ආදායම් බදුවලට පෙර මෙහෙයුම්වලින් ශුද්ධ මුදල්	3,440
ගෙවූ ආදායම් බදු	(100)
මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම්වලින් වන ශුද්ධ මුදල්	3,340

ආයෝජන ක්‍රියාකාරකම්වලින් වූ මුදල් ප්‍රවාහයන් :

පරිපාලිතය විකිණීම	50
ලැබූ ලාභාංශ	200
ලැබූ පොලී	300
ගනුදෙනු නොවන සුරැකුම්පත් විකිණීමෙන් මුදල් ලැබීම්	1,200
ගනුදෙනු නොවන සුරැකුම්පත් මිලදී ගැනීම	(600)
දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ මිලදී ගැනීම	(500)
ආයෝජන ක්‍රියාකාරකම්වලින් වන ශුද්ධ මුදල්	650

මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම්වලින් වූ මුදල් ප්‍රවාහයන් :

ණය ප්‍රාග්ධනය නිකුත් කිරීම	1,000
පරිපාලිතය විසින් වරණීය කොටස් නිකුත් කිරීම	800
දිගුකාලීන ණය ආපසු ගෙවීම	(200)

		20x2
	රු.	රු.
අනෙකුත් ණය ගැනීම්වල, ශුද්ධ අඩුවීම	(1,000)	
ගෙවූ ලාභාංශ	(400)	
මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම්වලින් වූ ශුද්ධ මුදල්		200
මුදල් හා මුදල් සමාන දෑ මත විනිමය අනුපාතය වෙනස්වීමේ බලපෑම		600
මුදල් හා මුදල් සමාන දෑ වල ශුද්ධ වැඩිවීම		4,790
කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ වූ මුදල් හා මුදල් සමාන දෑ		4,050
කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ වන මුදල් හා මුදල් සමාන දෑ		8,840

ඇ. පරිශීෂ්ටය

රක්ෂණ ආයතනයක් සඳහා මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශය :

පරිශීෂ්ටය සඳහා පෙන්නුම් කිරීමක් පමණක් වන අතර, LKAS 7 හි කොටසක් නොවේ.

මෙහි දැක්වෙන අගයන් ඉදිරිපත් කිරීම වැඩි කිරීම පිණිස මිස ප්‍රමිතියේ සඳහන් කිසිම වටිනාකමක් හෝ පරිශීෂ්ටයක් නියෝජනය කිරීමක් හෝ නොවේ.

		20 x 2
	රු.	රු.
මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම්වලින් වූ මුදල් ප්‍රවාහයන්		
ගනුදෙනුකරුවන්ගෙන් ලැබෙන රක්ෂණ වාරික	2,410	
ගෙවූ රක්ෂණ වාරික	(400)	
ගෙවූ වන්දි හිමිකම් වන්දි හිමිකම් සම්බන්ධයෙන්	(1,634)	
ප්‍රතිරක්ෂණ මුදල් ලැබීම්	350	
දිගුකාලීන අරමුදල්වලින් ලැබීම්	85	
සේවකයන්ට හා සේවකයන් වෙනුවෙන් ගෙවූ මුදල්	(127)	
ලැබූ පොලී	152	
ලැබූ ලාභාංශ	166	
ගෙවූ පොලී	(22)	
අනෙකුත් මෙහෙයුම් මුදල් ගෙවීම්	(656)	
මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම්වලින් මුදල් ගලා ඒම් (අ. සටහන)	324	
ගෙවූ පොලී	(20)	
ගෙවූ ලාභාංශ (අ)	(79)	
ගෙවූ ආදායම් බදු	(132)	
මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම්වලින් වූ ශුද්ධ මුදල්		93

20x2

රු.

රු.

ආයෝජන ක්‍රියාකාරකම්වලින් වූ මුදල් ප්‍රවාහයන් :

ද්‍රවශීල ආයෝජන මිලදී ගැනීම් (මුදල් සමාන දෑ හැර) (382)

වෙනත් ආයෝජනයක් මිලදී ගැනීම් (මුදල් සමාන දෑ හැර) (50)

ද්‍රවශීල ආසන්න දෑ විකිණීම (මුදල් සමාන දෑ හැර) 363

අනෙකුත් අයෝජන විකිණීම (මුදල් සමාන දෑ හැර) 48

ස්පෘශ්‍ය ස්ථාවර වත්කම් මිලදී ගැනීම (16)

ආයෝජන ක්‍රියාකාරකම්වලින් වූ ශුද්ධ මුදල් (37)

මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම්වලට පෙර ශුද්ධ මුදල් ගලා ඒම් 56

මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම්වලින් වූ මුදල් ප්‍රවාහයන් :

කොටස් ප්‍රාග්ධනය නිකුත් කිරීමෙන් මුදල් ලැබීම් 6

දිගුකාලීන ණය ආපසු ගෙවීම් (60)

මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම්වල යෙදූ ශුද්ධ මුදල් (54)

මුදල් සහ මුදල් හා සමාන දෑ වල වැඩිවීම (ආ. සටහන) 2

රු.

මෙහෙයුම් ලාභය 181

ක්ෂයවීම් 12

ණයගැතියන්ගේ වැඩිවීම (90)

දිගුකාලීන අරමුදල්වලින් ලැබිය යුතු අගයන් වැඩිවීම (16)

නොඉපයූ වාරිකවල වැඩිවීම 47

වන්දි හිමිකම් වෙන්කිරීම්වල වැඩිවීම 178

ණය හිමි වැඩිවීම 12

මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම්වලින් වූ මුදල් ප්‍රවාහය 324

ආ. මුදල් හා මුදල් හා සමාන දෑ වල වැඩිවීම :

20x2

20x1

වැඩිවීම

රු.

රු.

රු.

බැංකු මුදල්, අතැති මුදල් සහ මුදල් හා සමාන දෑ 59 33 26

බැංකු අයිරා (34) (10) (24)

ශුද්ධ මුදල් සහ මුදල් හා සමාන දෑ 25 23 2

*මෙය මූල්‍ය මුදල් ප්‍රවාහයක් ලෙස ද පෙන්නුම් කළ හැකිය.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 8

ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් සහ වැරදි

පටුන

පේද

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත- LKAS 8

ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් හා වැරදි

අරමුණ	1-2
විෂය පථය	3-4
නිර්වචන	5-6
ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති	7-31
ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරාගැනීම සහ ව්‍යවහාරය	7-12
ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල සංගතභාවය	13
ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල වෙනස්වීම්	14-31
ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල වෙනස්වීම් ව්‍යවහාර කිරීම	19-27
අභිනානුයෝගී ව්‍යවහාරය	22
අභිනානුයෝගී ව්‍යවහාරයේ සීමාවන්	23-27
හෙළිදරව් කිරීම	28-31
ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්කම්	32-40
හෙළිදරව් කිරීම	39-40
වැරදි	41-49
අභිනානුයෝගී නැවත ප්‍රකාශ කිරීම්වල සීමාවන්	43-48
පෙර කාලපරිච්ඡේද වැරදි අනාවරණය කිරීම	49
අභිනානුයෝගී ව්‍යවහාරය සහ අභිනානුයෝගී නැවත ප්‍රකාශ කිරීම් සම්බන්ධව ප්‍රායෝගික නොවීම	50-53
බලපැවැත්වෙන දිනය	54

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 8

ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් සහ වැරදි

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් සහ වැරදි 54 දක්වා වූ ඡේදවල සහ පරිශිෂ්ටයෙහි දක්වා ඇත. සියලුම ඡේද එක හා සමාන අධිකාරීත්වයකින් යුක්ත වේ. LKAS 8 කියවීමේ දී එහි අරමුණ ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට වූ පූර්විකාව සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුව සම්බන්ධ කොටගෙන අධ්‍යයනය කළ යුතුය.

අරමුණ

1. මෙම ප්‍රමිතයේ අරමුණ වන්නේ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල වෙනස්වීම්, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් සහ වැරදි නිවැරදි කිරීම ගිණුම්කරණය හා හෙළිදරව් කිරීම ඇතුළුව ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරාගැනීම සහ වෙනස් කිරීම සඳහා වූ නිර්ණායකයන් නියම කිරීමය. අස්තිත්වයක මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල අදාළත්වය සහ විශ්වාසනීයත්වයත් එම මූල්‍ය ප්‍රකාශන කාලයක් පුරා සහ වෙනත් අස්තිත්වයන්හි මූල්‍ය ප්‍රකාශන සමඟ සංසන්දනය කිරීමට ඇති හැකියාවත් වර්ධනය කිරීම මෙම ප්‍රමිතයෙන් බලාපොරොත්තු වේ.
2. ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල වෙනස්වීම් සඳහා හැර ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති සඳහා හෙළිදරව් කිරීමේ අවශ්‍යතා LKAS 1 මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම හි දක්වා ඇත.

විෂය පථය

3. ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරා ගැනීමේ දී සහ ව්‍යවහාර කිරීමේ දී ද, ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල වෙනස්වීම්, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් සහ පෙර කාලපරිච්ඡේද වැරදි නිවැරදි කිරීම් සඳහා ගිණුම්කරණයේ දී ද, මෙම ප්‍රමිතය භාවිතා කළ යුතු ය.
4. පූර්ව කාලපරිච්ඡේද වැරදි නිවැරදි කිරීම් හා ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල වෙනස්වීම් සඳහා කරන ලද අතිරේකයෝගී ගැලපීම් සම්බන්ධ බදු බලපෑම් LKAS 12 ආදායම් බදු අනුව ගිණුම්ගත කෙරේ.

නිර්වචන

5. පහත දැක්වෙන පද නිශ්චිතව දක්වා ඇති තේරුම් ද සහිතව මෙම ප්‍රමිතයෙහි භාවිතා කෙරේ. :-

ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති යනු ආයතනයක් විසින් මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේ දී හා ඉදිරිපත් කිරීමේ දී ව්‍යවහාර කරන නිශ්චිත මූලධර්ම, පදනම් සම්ප්‍රදායයන්, රීතින් සහ පරිචයන් වේ;

ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක වෙනස්වීමක් යනු වත්කම් හා වගකීම් ආශ්‍රිත අපේක්ෂිත අනාගත ප්‍රතිලාභ සහ බැඳීම්, සහ වත්මන් තත්ත්වය තක්සේරු කිරීමේ ප්‍රතිලාභයක් ලෙස වත්කමක හෝ වගකීමක ධාරණ අගය හෝ වත්කමක කාලපරිච්ඡේද සඳහා වූ පරිභෝජන අගය ගැලපීමකි. අළුත් තොරතුරු හෝ අළුත් ප්‍රවණතා කරනකොට ගෙන ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් ඇති වන අතර, ඒ අනුව ඒවා නිවැරදි කිරීම් නොවන්නේය.;

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත (SLFRSs) පාලන මණ්ඩලය විසින් පිළිගත් ප්‍රමිතීන් හා විවරණයන්ය. ඒවා-

(අ) ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති (SLFRSs),

(ආ) ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත (LKASs), සහ

(ඇ) ශ්‍රී ලංකා වරළත් ගණකාධිකාරී ආයතනය විසින් පිළිගත් විවරණ (IFRIC සහ SIC)

වලින් සමන්විත වෙයි;

ප්‍රමාණාත්මක, අයිතම් මගහැරීම හෝ නිසි ලෙස නොදැක්වීම, ඒවා තනි තනිව හෝ එකිනෙක එකතුව හෝ, මූල්‍ය ප්‍රකාශන පදනම් කරගෙන ඒවා භාවිතා කරන්නන් කරනු ලබන ආර්ථිකමය තීරණ කෙරෙහි බලපාන්නේ නම් ඒවා ප්‍රමාණාත්මක වේ.

ප්‍රමාණාත්මකතාවය අවම තත්ත්වයන් හා නිගමනය කරන කළ මගහැරීම හෝ නිසිලෙස නොදැක්වීමේ විශාලත්වය හා ස්වභාවය මත රඳා පවතියි. අයිතමයේ ප්‍රමාණය හෝ ස්වභාවය හෝ ඒ දෙකෙහිම සංකලනයක් නිගමනය කිරීමේ සාධකය විය හැක;

පෙර කාලපරිච්ඡේද වැරදි යනු පෙර කාලපරිච්ඡේද එකක් හෝ වැඩි ගණනක් සඳහා -

- (අ) එම කාලපරිච්ඡේද සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන නිකුත් කිරීමේ අනුමත කරන අවස්ථාවේ පැවැති, සහ
- (ආ) එම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේ දී සහ ඉදිරිපත් කිරීමේ දී සැලකිල්ලට ගනු ඇතැයි සාධාරණ ලෙස අපේක්ෂා කළ හැකි විශ්වාසදායී තොරතුරු භාවිතා කිරීමට අසමත් වීමේ හෝ නියාමාකාරයෙන් භාවිතා නොකිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අස්තිත්වයේ පෙර කාලපරිච්ඡේද එකක හෝ කිහිපයක තිබිය හැකි මගහැරීම් සහ නිසි ලෙස නොදැක්වීම්ය.

මෙම වැරදිවලට ගණිතමය දෝෂ, ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති ව්‍යවහාර කිරීමේ දෝෂ, අතපසුවීම් හෝ වැරදි අර්ථකථනය සහ වංචා ඇතුළත් වේ;

අතීතයානුයෝගී ව්‍යවහාරය යනු අළුත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් එය දිගටම ව්‍යවහාර වෙමින් පැවැති සේ ගනුදෙනු සහ වෙනත් සිදුවීම් හා තත්ත්වයන්ට ව්‍යවහාර කිරීම වේ;

අතීතයානුයෝගී නැවත ප්‍රකාශකිරීම යනු පෙර කාලපරිච්ඡේදයක වූ වරදක් කිසිවිටෙක සිදුනොවී යැයි සලකා මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල මූලිකාංග අගයන් හඳුනාගැනීම මැණීම සහ හෙළිදරව් කිරීම නිවැරදි කිරීම වේ.

ප්‍රායෝගික නොවීම අවශ්‍යතාවයක් ව්‍යවහාර කිරීම පිණිස අස්තිත්වයක් විසින් ගත හැකි සෑම සාධාරණ උත්සාහයන්ම ගැනීමෙන් පසුව ද එය ව්‍යවහාර කළ නොහැකි නම්, එම අවශ්‍යතාවය ව්‍යවහාර කිරීම ප්‍රායෝගික නොවනු ඇත. යම් පෙර කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා -

- (අ) අතීතයානුයෝගී ව්‍යවහාරයේ හෝ අතීතයානුයෝගී නැවත ප්‍රකාශ කිරීමේ බලපෑම් නිශ්චය කළ නොහැකි නම්,
- (ආ) අතීතයානුයෝගී ව්‍යවහාරය හෝ අතීතයානුයෝගී නැවත ප්‍රකාශ කිරීම සඳහා එම කාලපරිච්ඡේදය තුළ කළමණාකරණයේ අභිප්‍රායයන් පිළිබඳව උපකල්පනයන් කළ යුතු වේ නම්,
- (ඇ) අතීතයානුයෝගී ව්‍යවහාරය හෝ අතීතයානුයෝගී නැවත ප්‍රකාශ කිරීම සඳහා සැලකිය යුතු ඇස්තමේන්තුගත අගයන් අවශ්‍ය වන අතර එවැනි ඇස්තමේන්තු සම්බන්ධව :
  - (i) ඒවා හඳුනාගත යුතු, මැණිය යුතු හෝ හෙළිදරව් කළ යුතුව තිබූ දිනයන්හි පැවැති තත්ත්වයන් පිළිබඳ සාක්ෂි සපයන ; සහ
  - (ii) එම පෙර කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන නිකුත් කිරීම සඳහා අනුමත කරන අවස්ථාවේ පැවතිය හැකිව තිබුණා වූ ;

තොරතුරු අනෙකුත් තොරතුරුවලින් අරමුණුගත ලෙස වෙන්කර ගැනීම කළ නොහැකිම නම්,

පෙර කාලීනව ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක වෙනස්වීමක් ව්‍යවහාර කිරීමට හෝ වරදක් නිවැරදි කිරීමට පෙර කාලීන නැවත ප්‍රකාශන කිරීම ප්‍රායෝගික නොවනු ඇත;

ඉදිරිකාලීන ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක වෙනස්වීමක් ඉදිරි කාලීන ව්‍යවහාරය සහ ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක වෙනස්වීමේ බලපෑම ඉදිරිකාලීනව හඳුනාගැනීම යනු පිළිවෙලින් :

- (අ) අළුත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය, එය වෙනස් කළ දිනට පසුව හටගන්නා ගනුදෙනු, අනෙකුත් සිදුවීම් සහ තත්ත්වයන්ට ව්‍යවහාර කිරීම, සහ
- (ආ) ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුව වෙනස්වීමේ බලපෑම, එමගින් බලපෑමක් ඇති කෙරෙන ප්‍රවර්තන සහ අනාගත කාලපරිච්ඡේද තුළ හඳුනා ගැනීම වේ.

6. අන්තර්ගතයක් හෝ අවප්‍රකාශයක් පරිශීලකයන්ගේ ආර්ථික තීරණ කෙරෙහි බලපෑමක් ඇති කරන්නේ ද එනම් ප්‍රමාණාත්මක ද යන්න තක්සේරු කිරීමේදී එකී පරිශීලකයන්ගේ අනුලක්ෂණ සලකා බැලිය යුතු ය. මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ රාමුවේ 25 වැනි ඡේදයෙහි ව්‍යාපාරය සහ ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් සහ ගිණුම්කරණය පිළිබඳ සාධාරණ දැනුමක් සහ සාධාරණ උද්යෝගයකින් යුතුව තොරතුරු අධ්‍යයනයට කැමැත්තක් පරිශීලකයන්ට තිබෙන බවට උපකල්පනය කරයි, යනුවෙන් සඳහන් වේ. එම නිසා එවැනි ලක්ෂණවලින් යුත් පරිශීලකයන් ආර්ථික තීරණ ගැනීමේ දී කෙසේ බලපෑමක් ඇති කරයි ද යන්න තක්සේරුවේ දී සලකා බැලිය යුතු ය.

ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති

ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරා ගැනීම සහ ව්‍යවහාරය

7. ගනුදෙනුවක්, වෙනත් සිදුවීමක් හෝ තත්ත්වයක් කෙරෙහි SLFRS නිශ්චිතවම ව්‍යවහාර වන්නේ නම් එම අයිතමයට ව්‍යවහාර කරන ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය හෝ ප්‍රතිපත්ති අදාළ SLFRS ව්‍යවහාර කරමින් නිගමනය කළ යුතු ය.
8. මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ගනුදෙනු, වෙනත් සිදුවීම් සහ තත්ත්වයන් සම්බන්ධ අදාළ සහ විශ්වාසනීය තොරතුරු අන්තර්ගත වන ආකාරයට වූ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති SLFRS වල දක්වා ඇත. ඒවා ව්‍යවහාරයෙන් වන බලපෑම ප්‍රමාණාත්මක නොවන්නේ නම් එම ප්‍රතිපත්ති ව්‍යවහාර කිරීම අවශ්‍ය නොවේ. කෙසේ වුව ද, අස්තීත්වයක මූල්‍ය තත්ත්වය මූල්‍ය කාර්යසාධනය හෝ මුදල් ප්‍රවාහ පිළිබඳ යම් ඉදිරිපත් කිරීමක් ලබාගැනීම පිණිස SLFRSවලින් ප්‍රමාණාත්මක නොවන බැහැරවීම් හෝ එවැන්නක් නිවැරදි නොකිරීම උචිත නොවේ.
9. SLFRSවල අවශ්‍යතාවයන්, යොදාගන්නා අස්තීත්වයටත් සහයවීමට මග පෙන්වීම් ද ඒ සමග වෙයි. එවැනි සියලුම මග පෙන්වීම් අදාළ SLFRSවල අවශ්‍යම කොටසක් ද යන්න සඳහන් කරයි. SLFRSවලට අවශ්‍යම කොටසක් වන මගපෙන්වීම් අනිවාර්යවෙයි. SLFRSවලට අවශ්‍ය කොටසක් නොවන මගපෙන්වීම්වල මූල්‍ය ප්‍රකාශන සඳහා අවශ්‍යතා අන්තර්ගත නොවේ.
10. ගනුදෙනුවක්, වෙනත් සිදුවීමක් හෝ තත්ත්වයක් කෙරෙහි ව්‍යවහාර වන නිශ්චිත SLFRS නොමැති කල්හි කළමණාකරණය විසින් පහත දැක්වෙන කරුණු සපුරාලන තොරතුරු ලැබෙන පරිදි ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් නිර්මාණය කර ව්‍යවහාර කිරීම පිණිස සිය විනිශ්චය උපයෝගී කරගත යුතු ය. :-

(අ) පරිශීලකයන්ට ආර්ථික තීරණ ගැනීමේ අවශ්‍යතාවයන්ට අදාළ වීම, සහ

(ආ) මූල්‍ය ප්‍රකාශන

- (i) අස්තීත්වයේ මූල්‍ය තත්ත්වය, මූල්‍ය කාර්ය සාධනය, සහ මුදල් ප්‍රවාහ විශ්වාසදායී ලෙස නියෝජනය කරන,
- (ii) හුදෙක් නීතිමය තත්ත්වයට වඩා ගනුදෙනු, වෙනත් සිදුවීම් හෝ තත්ත්වයන්හි ආර්ථික ස්වරූපය පිළිබිඹු කරන,
- (iii) මධ්‍යස්ථ එනම් නැඹුරු නොවන :
- (iv) විවක්ෂණ, සහ
- (v) සියලුම ප්‍රමාණාත්මක අංශයන්ගෙන් සම්පූර්ණ පරිදි : විශ්වාසනීය වීම.

11. 10 වැනි ඡේදයෙහි විස්තර කරන ලද විනිශ්චය කිරීමේ දී කළමණාකරණය විසින් පහත දැක්වෙන ප්‍රභවයන්ට යොමුකර ඒවායේ අදාළත්වය අවරෝහණ පරිපාටියට සලකා බැලිය යුතුය :

(අ) ඒ හා සමාන සහ සම්බන්ධ කරුණු පිළිබඳව SLFRS වල ඇති අවශ්‍යතා සහ මගපෙන්වීම්

(ආ) රාමුවෙහි වත්කම්, වගකීම්, ආදායම් සහ වියදම් සඳහා වූ නිර්වචන, හඳුනා ගැනීමේ උපමාන, සහ ගිණුම් සංකල්ප.

12. 10 වැනි ඡේදයෙහි විස්තර කරන ලද විනිශ්චය කිරීමේ දී කළමණාකරණය විසින් 11 වැනි ඡේදයෙහි දක්වන ලද ප්‍රභවයන් සමඟ පරස්පරතාවයක් නැත්නම්, ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත ගොඩනැගීම පිණිස සමාන සංකල්ප සහිත රාමුවක් භාවිතා කරමින් ප්‍රමිත

සම්පාදනය කරන වෙනත් ආයතනවල වඩාත් ආසන්න ප්‍රකාශකිරීම් වෙනත් ගිණුම්කරණ සටහන් සහ පිළිගත් කර්මාන්ත පරිචයන් සලකා බැලිය හැක.

ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල සංගතභාවය

13. එකිනෙකට වෙනස් ප්‍රතිපත්ති උචිත වර්ගීකරණයක් SLFRS එකකින් නිශ්චිතව අවශ්‍ය වන්නේ නම් හෝ අවසර දී ඇත්නම් හැර, සමාන ගනුදෙනු, වෙනත් සිදුවීම් සහ තත්වයන් සඳහා අස්තිත්වයක් විසින් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති සංගත ලෙස තෝරාගෙන ව්‍යවහාර කළ යුතු ය. SLFRS එකකින් එවැනි වර්ගීකරණයක් අවශ්‍ය වන්නේ නම් හෝ අවසර දී ඇත්නම්, එක් එක් වර්ගීකරණය සඳහා ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරාගෙන සංගතව ව්‍යවහාර කළ යුතු ය.

ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල වෙනස්වීම්

14. අස්තිත්වයක් විසින් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වෙනස් කළ යුත්තේ එම වෙනස්වීම :

(අ) SLFRS එකක අවශ්‍යතාවයක් වන්නේ නම්; හෝ

(ආ) අස්තිත්වයේ මූල්‍ය තත්වය, මූල්‍ය කාර්ය සාධනය හෝ මුදල් ප්‍රවාහ කෙරෙහි ගනුදෙනු වෙනත් සිදුවීම් තත්වයන් හා බලපෑම පිළිබඳ විශ්වාසදායී සහ වඩා අදාළ තොරතුරු මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලින් ලැබෙන්නේ නම්, පමණි.

15. මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලකයන්ට අස්තිත්වයක මූල්‍ය තත්වය, මූල්‍ය කාර්යසාධනය සහ මුදල් ප්‍රවාහවල කාලයක් මුළුල්ලේ උපනතින් හඳුනාගැනීම පිණිස මූල්‍ය ප්‍රකාශන සන්සුද්ධතා කිරීමට අවශ්‍ය වේ. එම නිසා 14 වන ඡේදයෙහි දක්වා ඇති උපාධනයක් තාප්ප වන විටෙක හැර ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ හා කාලපරිච්ඡේදයෙන් කාලපරිච්ඡේදයට ඒකාකාර ලෙස ව්‍යවහාර කරනු ලැබේ.

16. පහත දැක්වෙන දෑ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල වෙනස්වීම් නොවේ. :-

(අ) පෙර හටගත් ඒවාට වඩා නියම තත්වය වෙනස්වූ ගනුදෙනු වෙනත් සිදුවීම් හෝ තත්වයක් සඳහා ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් ව්‍යවහාර කිරීම,

(ආ) පෙර හටනොගත් හෝ ප්‍රමාණවත්ම නොවූ ගනුදෙනු, වෙනත් සිදුවීම් හෝ තත්වයන් සඳහා අළුත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් ව්‍යවහාර කිරීම.

17. LKAS 16 දේපළ, පිරිසන හා උපකරණ හෝ LKAS 38 අස්පෘශ්‍ය වත්කම් ප්‍රකාරව වත්කම් ප්‍රත්‍යාගණනය සඳහා ප්‍රථම වරට ප්‍රතිපත්තියක් ව්‍යවහාර කිරීම ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක වෙනසක් වන අතර එය මෙම ප්‍රමිතියට වඩා LKAS 16 හෝ LKAS 38 ප්‍රකාරව ප්‍රත්‍යාගණනයක් ලෙස සලකා කටයුතු කළ යුතු ය.

18. 19-31 දක්වා වූ ඡේද 17 වැනි ඡේදයේ විස්තර කරන ලද ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වෙනස්වීම්වලට ව්‍යවහාර නොවේ.

ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල වෙනස්වීම් ව්‍යවහාර කිරීම.

19. 23 වැනි ඡේදයට යටත්ව :

(අ) SLFRS එකක් ප්‍රථම වරට ව්‍යවහාර කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් වෙනස්වීම සඳහා අස්තිත්වයක් විසින් එම SLFRS හි නිශ්චිත සංක්‍රාන්ති විධිවිධාන තිබේ නම් ඒවා ප්‍රකාරව ගිණුම්කරණය කළ යුතු අතර,

(ආ) අස්තිත්වයක් විසින් සංක්‍රාන්ති විධිවිධාන රහිත SLFRS එකක් ප්‍රථම වරට ව්‍යවහාර කිරීමේදී ඇතිවන ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක වෙනස්වීමක් හෝ ස්වකැමැත්තෙන් සිදුකරන ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක වෙනස්වීමක් අතීතානුයෝගීව ව්‍යවහාර කළ යුතු ය.

20. මෙම ප්‍රමිතිය සඳහා SLFRS එකක් නියමිත කාලයට පෙර ව්‍යවහාර කිරීම ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් ස්වකැමැත්තෙන් වෙනස් කිරීමක් නොවනු ඇත.

21. ගනුදෙනුවක් වෙනත් සිදුවීමක් හෝ තත්වයක් සඳහා නිශ්චිතවම ව්‍යවහාර වන SLFRS එකක් නොමැති විටෙක කළමනාකරණය විසින් 12 වැනි ඡේදය ප්‍රකාර ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත ගොඩනැගීම පිණිස සමාන සංකල්ප සහිත රාමුවක් භාවිතා කරමින් ප්‍රමිත සම්පාදනය කරන වෙනත් ආයතනවල වඩාත් ආසන්න ප්‍රකාශකිරීම්වලින් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් ව්‍යවහාර කරනු ලැබිය හැකිය. එවැනි ප්‍රකාශ කිරීමක් මගින් සංශෝධනයක් හේතුවෙන් අස්තීත්වය ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් වෙනස් කිරීමට තීරණය කරන්නේ නම් එවැනි වෙනසක් ස්වකැමැත්තෙන් කරන වෙනසක් ලෙස ගිණුම්කරණය කෙරේ.

අනිත්‍යානුයෝගී ව්‍යවහාරය

22. 23 වැනි ඡේදයට යටත්ව 19 (අ) හෝ (ආ) ඡේදයන් ප්‍රකාර ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක වෙනස්වීමක් අනිත්‍යානුයෝගීව ව්‍යවහාර කළ විට එම අළුත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය දිගටම ව්‍යවහාර කලා සේ සලකා අස්තීත්වය විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලබන පැරණිම පෙර කාලපරිච්ඡේදය සහ ඉදිරිපත් කරනු ලබන අනෙකුත් සියලුම පෙර කාලපරිච්ඡේද සඳහා ස්කන්ධයේ ඇති බලපෑමට යටත් වන සෑම සංරචකයකම ආරම්භක ශේෂය ගැලපිය යුතු ය.

අනිත්‍යානුයෝගී ව්‍යවහාරයේ සීමාවන්

23. 19 (අ) හෝ (ආ) ඡේද අනුව අනිත්‍යානුයෝගී ව්‍යවහාරය අවශ්‍ය වන විටෙක, අදාළ වෙනසෙහි කාලපරිච්ඡේදයන්ට අදාළ නිශ්චිත බලපෑම් හෝ සම්මුඛිත බලපෑම නිගමනය කිරීම ප්‍රායෝගික නොවන විටෙක හැර ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියේ වෙනස්වීම් අනිත්‍යානුයෝගීව ව්‍යවහාර කළ යුතු ය.
24. ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් වෙනස් කිරීමේ දී ඉදිරිපත් කරනු ලබන පෙර කාලපරිච්ඡේද එකක හෝ කිහිපයක සංසන්දනාත්මක තොරතුරු සඳහා නිශ්චිත බලපෑම් නිගමනය කළ නොහැකි නම් අස්තීත්වය විසින් අනිත්‍යානුයෝගීව ව්‍යවහාරය කළ හැකි පැරණිම කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ වත්කම් හා වගකීම්වල ධාරණ අගයන්ගේ ශේෂයන්ට අළුත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය ව්‍යවහාර කළ යුතු ය. එය ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදය විය හැකි අතර එම කාලපරිච්ඡේදයේ ස්කන්ධයේ ඇති බලපෑමට ලක්වන සෑම සංරචකයකම ආරම්භක ශේෂයට ගැලපුමක් කළ යුතු ය.
25. පෙර කාලපරිච්ඡේද සියල්ලටම අළුත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය ව්‍යවහාර කිරීමේ දී ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ සම්මුඛිත බලපෑම නිශ්චය කිරීම ප්‍රායෝගික නොවන විට, ප්‍රායෝගික වන පැරණිම දින සිට ඉදිරියට අළුත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය ඉදිරි කාලීනව ව්‍යවහාර කරමින් සංසන්දනාත්මක තොරතුරු ගැලපිය යුතු ය.
26. අස්තීත්වයක් විසින් අනිත්‍යානුයෝගීව ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් ව්‍යවහාර කිරීමේ දී ප්‍රායෝගික වන තරමට හැකිතාක් ආපස්සට ඇති පෙර කාලපරිච්ඡේද සංසන්දනාත්මක තොරතුරුවලට අළුත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය ව්‍යවහාර කරනු ලැබේ. යම් කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා වූ මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනයන්හි ආරම්භක සහ අවසාන ශේෂ අගයන් කෙරෙහි ඇති සම්මුඛිත බලපෑම නිශ්චිත කිරීම ප්‍රායෝගික වන්නේ නම් හැර එම පෙර කාලපරිච්ඡේදයට අනිත්‍යානුයෝගී ව්‍යවහාරය ප්‍රායෝගික නොවේ. මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඉදිරිපත් කර ඇති කාලපරිච්ඡේදයන්ට පෙර කාලපරිච්ඡේදවලට සම්බන්ධව ගැලපුම් අගයන් ඉදිරිපත් කර ඇති පැරණිම කාලපරිච්ඡේදයේ ස්කන්ධයේ සංරචකවල ආරම්භක ශේෂයට ගලපනු ලැබේ. සමාන්‍යයෙන් රඳවාගත් ඉපැයීම්වලට ගැලපුම් කරනු ලැබේ. කෙසේ වුව ද ස්කන්ධයේ ඇති වෙනත් සංරචකයකට ද ගැලපුම් කරනු ලැබිය හැකිය. (උදාහරණ ලෙස SLFRS එකක් හා අනුකූල වීම පිණිස). මූල්‍ය තොරතුරුවල ඓතිහාසික සාරාංශයන් වැනි වෙනත් ඕනෑම පෙර කාලපරිච්ඡේද පිළිබඳ තොරතුරු ප්‍රායෝගික වන තරමට හැකිතාක් ආපස්සට ගැලපීම් කරනු ලැබේ.
27. අස්තීත්වයක් විසින් අළුත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් සියලු පෙර කාලපරිච්ඡේදයන්ට ව්‍යවහාර කිරීමේ දී ඇතිවන සම්මුඛිත බලපෑම නිගමනය කිරීමට නොහැකි වීම හේතුවෙන් අස්තීත්වයට එම ප්‍රතිපත්තිය අනිත්‍යානුයෝගීව ව්‍යවහාර කළ නොහැකි විටෙක, අස්තීත්වය විසින් 25 වැනි ඡේදය ප්‍රකාර ප්‍රායෝගික පැරණිම කාලපරිච්ඡේදයේ ආරම්භයේ සිට ඉදිරි කාලීන ලෙස අළුත් ප්‍රතිපත්තිය ව්‍යවහාර කරනු ලැබේ. ඒ අනුව එම දිනයට පෙර හටගන්නා , වත්කම් වගකීම් සහ ස්කන්ධයට වන බලපෑම් අත්හරිනු ලැබේ. පෙර කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා ප්‍රතිපත්තිය ඉදිරි කාලීනව ව්‍යවහාර කිරීම ප්‍රායෝගික නොවුන ද, ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් වෙනස් කිරීමට අවසර ලැබේ. 50-53 දක්වා වූ ඡේදයන් හි පෙර කාලපරිච්ඡේද එකකට හෝ කිහිපයකට අළුත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් ව්‍යවහාර කිරීම ප්‍රායෝගික නොවන විටෙක අවශ්‍ය වන මගපෙන්වීම් ලබාදී ඇත.

හෙළිදරව් කිරීම

28. SLFRS එකක් ප්‍රථම වරට ව්‍යවහාර කිරීමේ දී ප්‍රවර්ධන කාලපරිච්ඡේදයට හෝ පෙර කාලපරිච්ඡේදයකට හෝ බලපෑමක් වෙනම්, ගැලපුමේ අගය නිර්ණය කිරීමට නොහැකි වීම හැරෙන්නට එවැනි බලපෑමක් ඇති විය හැක්කේ නම් හෝ අනාගත කාලපරිච්ඡේදවලට බලපෑමක් ඇති විය හැකි නම්, අස්තිත්වයක් විසින් පහත කරුණු හෙළිදරව් කළ යුතුය :

(අ) SLFRS හි මාතෘකාව ;

(ආ) අදාළ අවස්ථාවන්හි දී, ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියේ වෙනස සංක්‍රාන්ති විධිවිධාන අනුව සිදුකර ඇති බව ;

(ඇ) ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය වෙනස්වීමේ ස්වභාවය ;

(ඈ) අදාළ අවස්ථාවන්හි දී, සංක්‍රාන්ති විධිවිධානවල විස්තරයක් ;

(ඉ) අදාළ අවස්ථාවන්හි දී අනාගත කාලපරිච්ඡේදවලට බලපෑමක් විය හැකි සංක්‍රාන්ති විධිවිධාන ;

(ඊ) ප්‍රවර්ධන කාලපරිච්ඡේදය සහ ඉදිරිපත් කර ඇති එක් එක් පෙර කාලපරිච්ඡේදය සඳහා අදාළ වන තරමට —

(i) බලපෑමක් ඇතිවූ එක් එක් මූල්‍ය ප්‍රකාශන රේඛීය අයිතමය සඳහා, සහ

(ii) අස්තිත්වයට LKAS 33 කොටසක ඉපැයුම් අදාළ වන්නේ නම් මූලික සහ තනුක කොටසක ඉපැයුම් සඳහා, වන ගැලපුම් ;

(උ) ප්‍රායෝගික වන ප්‍රමාණයට, ඉදිරිපත් කර ඇති කාලපරිච්ඡේදවලට පෙර කාලපරිච්ඡේද සඳහා වන ගැලපුම් අගය ; සහ

(ඌ) යම් පෙර කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා හෝ ඉදිරිපත් කර ඇති කාලපරිච්ඡේදවලට පෙර කාලපරිච්ඡේද සඳහා 19 (අ) හෝ (ආ)වලින් අවශ්‍ය වන්නා වූ අනිත්‍යානුයෝගී ව්‍යවහාරය ප්‍රායෝගික නොවන්නේ නම්, අදාළ තත්වය පැවතීමට තුඩුදුන් කරුණු සහ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය වෙනස්වීම ව්‍යවහාර කර ඇත්තේ කවර අවස්ථාවක සිට කවර ලෙස ද යන්න.

පසුකාලීන මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල මෙම හෙළිදරව් කිරීම් නැවත ප්‍රකාශ කළ යුතු නොවේ.

29. ස්වකැමැත්තෙන් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් වෙනස් කරන විටෙක ප්‍රවර්ධන කාලපරිච්ඡේදයට හෝ පෙර කාලපරිච්ඡේදයට හෝ බලපෑමක් වේ නම් , ගැලපුමේ අගය නිර්ණය කිරීමට නොහැකිවීම හැරෙන්නට එවැනි බලපෑමක් ඇති විය හැක්කේ නම් හෝ අනාගත කාලපරිච්ඡේදවලට බලපෑමක් ඇති විය හැකි නම්, අස්තිත්වයක් විසින් පහත කරුණු හෙළිදරව් කළ යුතු ය. :-

(අ) ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය වෙනස් වීමේ ස්වභාවය ;

(ආ) අළුත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය ව්‍යවහාර කිරීමෙන් විශ්වාසදායී සහ වඩාත් අදාළ තොරතුරු සැපයිය හැකි වීමට හේතු ;

(ඇ) ප්‍රවර්ධන කාලපරිච්ඡේදය සහ ඉදිරිපත් කර ඇති එක් එක් පෙර කාලපරිච්ඡේදය අදාළ වන තරමට —

(i) බලපෑමක් ඇතිවූ එක් එක් මූල්‍ය ප්‍රකාශන රේඛීය අයිතමය සඳහා,

(ii) අස්තිත්වයට LKAS 33 අදාළ වන්නේ නම් මූලික තනුක කොටසක ඉපැයුම් සඳහා වන ගැලපුම් ; සහ

(ඈ) ප්‍රායෝගික වන තරමට ඉදිරිපත් කර ඇති කාලපරිච්ඡේදවලට පෙර කාලපරිච්ඡේද සඳහා වන ගැලපුම් අගය ; සහ

(ඉ) යම් පෙර කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා හෝ ඉදිරිපත් කර ඇති කාලපරිච්ඡේදවලට පෙර කාලපරිච්ඡේද සඳහා අනිත්‍යානුයෝගී ව්‍යවහාරය ප්‍රායෝගික නොවන්නේ නම්, අදාළ තත්වය පැවතීමට තුඩුදුන් කරුණු සහ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය වෙනස්වීම ව්‍යවහාර කර ඇත්තේ කවර අවස්ථාවක සිට කවර ලෙස ද යන්න

පසුගිය කාලපරිච්ඡේදවල මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල මෙම හෙළිදරව් කිරීම් නැවත ප්‍රකාශ කිරීම කළ යුතු නොවේ.

30. නිකුත් කර ඇති එහෙත් තවමත් බලාත්මක නොවන අළුත් SLFRS එකක් අස්තීත්වයක් විසින් ව්‍යවහාර කර නොමැති විටෙක, ආයතන විසින් පහත කරුණු හෙළිදරව් කළ යුතු ය :

(අ) මෙම කරුණ, සහ

(ආ) ආරම්භක ව්‍යවහාරය කරනු ලබන කාලපරිච්ඡේදය තුළ අස්තීත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට අළුත් SLFRS ව්‍යවහාර කිරීමෙන් ඇති විය හැකි බලපෑම තක්සේරු කිරීමට අදාල, දන්නා හෝ ඇස්තමේන්තු කළ හැකි තොරතුරු.

31. 30 වැනි ඡේදය හා අනුකූල විමේ දී අස්තීත්වයක් විසින් පහත කරුණු හෙළිදරව් කිරීම සලකා බලනු ඇත.

(අ) අළුත් SLFRS හි මාතෘකාව;

(ආ) ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවලට ඇතිවන්නා වූ වෙනස්කම්වල ස්වභාවය;

(ඇ) SLFRS ව්‍යවහාර කිරීම අවශ්‍ය වන්නා වූ දිනය;

(ඈ) ආයතනය විසින් SLFRS ව්‍යවහාරය ආරම්භ කිරීමට බලාපොරොත්තු වන දිනය;
සහ

(ඉ) (i) SLFRS හි ආරම්භක ව්‍යවහාරය තුළින් ආයතනයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇති වේ, යැයි බලාපොරොත්තු වන බලපෑම පිළිබඳ සමාලෝචනයක්, හෝ

(ii) එම බලපෑම නොදන්නේ නම් හෝ සාධාරණ ලෙස ඇස්තමේන්තු කළ නොහැකි නම් ඒ පිළිබඳ ප්‍රකාශනයක්.

ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම්

32. ව්‍යාපාර කටයුතුවල ආවේණික භාවයන් හේතුකොට ගෙන මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇති අයිතමයන් ඇස්තමේන්තු කරනු ලබන නිරවද්‍යතාවයකින් යුක්තව මැණිය නොහැක. ඇස්තමේන්තු කිරීමේ දී තිබෙන්නාවූ ආසන්නතම හා විශ්වාසදායී තොරතුරු මත පදනම් වූ විනිශ්චයන් යොදා ගැනේ. උදාහරණයක් ලෙස පහත දැක්වෙන අයිතම් සම්බන්ධයෙන් ඇස්තමේන්තු අවශ්‍ය විය හැක :

(අ) බොල් ණය ;

(ආ) තොග යල්පැනීම ;

(ඇ) මූල්‍ය වත්කම් හෝ වගකීම්වල සාධාරණ වටිනාකම ;

(ඈ) ක්ෂය වන වත්කම්වල ඇතුළත් අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල පරිභෝජන රටාව හෝ ඒවායේ ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය ;

(ඉ) ප්‍රතිඥාහාර බැඳීම.

33. සාධාරණ ඇස්තමේන්තු භාවිතා කිරීම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේ අත්‍යාවශ්‍ය අංගයක් වන අතර ඒවායේ විශ්වාසනීයත්වය අවතක්සේරු නොකෙරේ.

34. ඇස්තමේන්තුවක් සඳහා පදනම් වූ තත්වයන්හි වෙනසක් ඇති වුවහොත් හෝ නව තොරතුරු හෝ වැඩි පළපුරුද්ද හේතු කොටගෙන හෝ ඇස්තමේන්තුවක් ප්‍රතිශෝධනය කිරීම අවශ්‍ය විය හැකිය. ස්වභාවයෙන්ම ඇස්තමේන්තුවක් නිවැරදි කිරීමට පෙර කාලපරිච්ඡේදවලට සම්බන්ධ නොවන අතර වරදක් නිවැරදි කිරීමක් ද නොවන්නේය.

35. ව්‍යවහාර කරන ලද ගිණුම් පදනමේ වෙනසක් ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක වෙනසක් නොවන අතර එය ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තික වෙනස් වීමක් වේ. ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක වෙනසක් හා ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක වෙනසක් වෙන්කිරීම අපහසු වන විටෙක වෙනස ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක වෙනසක් ලෙස සලකනු ලැබේ.

36. 37 වැනි ඡේදය ව්‍යවහාර කළ යුතු වෙනස්වීමක් හැර ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක වෙනස් වීමක් බලපෑම :

(අ) වෙනස බලපානුයේ වෙනස සිදුවන කාලපරිච්ඡේදයට පමණක් නම් වෙනස සිදුවූ කාලපරිච්ඡේදය, හෝ

(ආ) වෙනස, එය සිදුවූ කාලපරිච්ඡේදයට සහ ඉදිරි කාලපරිච්ඡේදවලට ද බලපාන්නේ නම් ඒ කාලපරිච්ඡේද දෙකෙහිම ලාභයේ හෝ අලාභයේ ඇතුළත් කරමින් ඉදිරි කාලීනව හඳුනාගත යුතු ය.

37. ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක වෙනස්වීමක් වත්කම් සහ වගකීම් වෙනස් වීමකට තුඩුදෙයි නම් හෝ ස්කන්ධ අයිතමයකට සම්බන්ධ වන්නේ නම්, වෙනස සිදුවූ කාලපරිච්ඡේදයේ දී සම්බන්ධිත වත්කම වගකීම හෝ ස්කන්ධ අයිතමයේ ධාරණ අගය ගලපමින්, එම වෙනස්වීම හඳුනාගත යුතුය.

38. ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක වෙනස්වීමක බලපෑම ඉදිරි කාලීනව හඳුනාගැනීම යනුවෙන් අදහස් වන්නේ ගනුදෙනු වෙනත් සිදුවීම් සහ තත්ත්වයන්ට ඇස්තමේන්තුව වෙනස් වූ දිනයේ සිට ව්‍යවහාර කිරීමයි. ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක වෙනස්වීමක් ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයේ ලාභය හෝ අලාභයට පමණක් හෝ ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයේ සහ අනාගත කාලපරිච්ඡේද යන දෙකෙහිම ලාභ හෝ අලාභවලට බලපෑ හැකිය. උදාහරණයක් ලෙස බොල් ණය ඇස්තමේන්තුවේ වෙනසක් ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයේ ලාභයට හෝ අලාභයට පමණක් බලපාන අතර එම නිසා ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයේ පමණක් හඳුනාගැනේ. කෙසේ වුව ද ක්ෂය වන වත්කම අන්තර්ගත අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ පරිභෝජනය කිරීමේ අපේක්ෂිත රටාව හෝ ඇස්තමේන්තුගත ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය වෙනස් වීමේ දී එය ප්‍රවර්තන වර්ෂය සඳහා සහ වත්කමේ ඉතිරිව ඇති ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය තුළ සෑම ඉදිරි කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා වන ක්ෂය වියදමට බලපෑම් ඇතිවේ. මෙම අවස්ථා දෙකේදීම ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයට අදාළ බලපෑම ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයේ ආදායම හෝ වියදම ලෙස හඳුනාගැනේ. අනාගත කාලපරිච්ඡේද කෙරෙහි වන බලපෑමක් වේ නම් එය එම අනාගත කාලපරිච්ඡේද තුළදී හඳුනාගනු ලැබේ.

හෙළිදරව් කිරීම

39. අනාගත කාලපරිච්ඡේද සම්බන්ධයෙන් වූ බලපෑම ඇස්තමේන්තු කිරීම ප්‍රායෝගික නොවන විටෙක එම බලපෑම හෙළිදරව් කිරීම හැරෙන්නට, අස්තීත්වයක් විසින් ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයට බලපෑමක් ඇති කළ හැකි හෝ අනාගත කාලපරිච්ඡේද වලට බලපෑමක් ඇති වේ යැයි අපේක්ෂා කළ හැකි ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක වෙනස් වීමක ස්වභාවය සහ අගය හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

40. ඇස්තමේන්තු කිරීම ප්‍රායෝගික නොවීම නිසා අනාගත කාලපරිච්ඡේදවලට ඇති බලපෑමේ අගය හෙළිදරව් නොකරන්නේ නම් එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

වැරදි

41. මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල මූලිකාංග හඳුනා ගැනීමේදී, මැණීමේදී, ඉදිරිපත් කිරීමේ දී හෝ හෙළිදරව් කිරීමේ දී වැරදි සිදුවිය හැකිය. මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ප්‍රමාණාත්මක වැරදි හෝ අස්තීත්වයේ මූල්‍ය තත්ත්වය මූල්‍ය කාර්ය සාධනය හෝ මුදල් ප්‍රවාහ පිළිබඳ යම් නිශ්චිත කිරීමක් සාක්ෂාත් කර ගැනීම පිණිස ගිණාමතා කරන ලද ප්‍රමාණාත්මක හෝ ප්‍රමාණාත්මක නොවන වැරදි අන්තර්ගත වේ නම් එම මූල්‍ය ප්‍රකාශන SLFRSs හා අනුකූල නොවන්නේය. ප්‍රවර්තන වර්ෂයේ සොයාගනු ලබන ප්‍රවර්තන වර්ෂයේම වැරදි මූල්‍ය ප්‍රකාශන නිකුත් කිරීම සඳහා අනුමත කිරීමට පෙර නිවැරදි කරනු ලැබේ. කෙසේ වුව ද සමහර අවස්ථාවල දී ප්‍රමාණාත්මක වැරදි පසු කාලපරිච්ඡේදයක් තෙක් සොයා නොගැනෙන අතර මෙවැනි පෙර කාලපරිච්ඡේද වැරදි එකී පසු කාලපරිච්ඡේදයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඉදිරිපත් කරන සංසන්දනාත්මක තොරතුරුවල නිවැරදි කෙරේ. (ඡේද 42-47 බලන්න).

42. 43 වැනි ඡේදයට යටත්ව, අස්තීත්වයක් විසින් ප්‍රමාණාත්මක පෙර කාලපරිච්ඡේද වැරදි ඒවා සොයා ගැනීමෙන් පසුව නිකුත් කිරීම සඳහා අනුමත කරන පළමු මූල්‍ය ප්‍රකාශන කට්ටලයෙහි:

(අ) වරද සිදුවූ කාලපරිච්ඡේද සඳහා ඉදිරිපත් කර ඇති සංසන්දනාත්මක අගයන් නැවත ප්‍රකාශ කිරීමෙන් ; හෝ

(ආ) ඉදිරිපත් කරනු ලබන පැරණිම කාලපරිච්ඡේදයට පෙර වරද සිදුවූයේ නම්, එම පැරණිම කාලපරිච්ඡේදයේ වත්කම් වගකීම් සහ ස්කන්ධයෙහි ආරම්භක ශේෂයන් නැවත ප්‍රකාශ කිරීමෙන්, අතිතානුයෝගීව නිවැරදි කළ යුතු ය.

අතීතානුයෝගී නැවත ප්‍රකාශ කිරීමට ඇති සීමාවන්

43. පෙර කාලපරිච්ඡේද වරදක්, පෙර කාලපරිච්ඡේදයට අදාළ නිශ්චිත බලපෑම් හෝ වරදෙහි සමුච්චිත බලපෑම නිගමනය කිරීම ප්‍රායෝගිකව නිගමනය කළ හැකිකාක් දුරට හැර, අතීතානුයෝගීව නැවත ප්‍රකාශ කිරීම මගින් නිවැරදි කළ යුතු ය.
44. ඉදිරිපත් කරන්නා වූ පෙර කාලපරිච්ඡේද එකක් හෝ වැඩි ගණනක් සඳහා වූ සංසන්දනාත්මක තොරතුරු කෙරෙහි වරදක් ඇති කාලපරිච්ඡේදයට නිශ්චිත වූ බලපෑම් නිගමනය කිරීම ප්‍රායෝගික නොවන විට අතීතානුයෝගී නැවත ප්‍රකාශ කිරීම ප්‍රායෝගික වන ආසන්නතම කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වත්කම් වගකීම් සහ ස්කන්ධ ආරම්භක ශේෂයන් අස්තිත්වය විසින් නැවත ප්‍රකාශ කිරීම කළ යුතු ය.
45. ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ සියලු පෙර කාලපරිච්ඡේද සඳහා වරදක සමුච්චිත බලපෑම නිගමනය කිරීම ප්‍රායෝගික නොවන විට අස්තිත්වය විසින් වරද නිවැරදි කිරීම පිණිස ප්‍රායෝගික ප්‍රථම දිනයේ සිට සංසන්දනාත්මක තොරතුරු නැවත ප්‍රකාශ කිරීම කළ යුතු ය.
46. වරදක් සොයාගනු ලබන කාලපරිච්ඡේදයේ ලාභයෙන් හෝ අලාභයෙන් පෙර කාලපරිච්ඡේද වරදක් නිවැරදි කිරීම බැහැර කරනු ලැබේ. පෙර කාලපරිච්ඡේද පිළිබඳව ඉදිරිපත් කරන කවර හෝ තොරතුරු ප්‍රායෝගිකව හැකිකාක් අතීතයට නැවත ප්‍රකාශ කිරීම කරනු ලැබේ.
47. පෙර කාලපරිච්ඡේද සියල්ලක්ම සඳහා වරදක අගය නිගමනය කිරීම ප්‍රායෝගික නොවන විට (උදා. : ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් ව්‍යවහාර කිරීමේ දෝෂයක්) අස්තිත්වය විසින් 45 වැනි ඡේදය ප්‍රකාරව ප්‍රායෝගික ආසන්නතම දින සිට පසුකාලීනව සංසන්දනාත්මක තොරතුරු ප්‍රතිෂ්ඨාපනය කරනු ලැබේ. එම නිසා එය එම දිනට පෙර පැන නගින වත්කම්, වගකීම් සහ ස්කන්ධයේ සමුච්චිත නැවත ප්‍රකාශ කිරීම සලකනු නොලැබේ. 50-53 දක්වා වූ ඡේදවල, පෙර කාලපරිච්ඡේද එකක් හෝ කිහිපයක් සඳහා වරදක් නිවැරදි කිරීම ප්‍රායෝගික නොවන විට මගපෙන්වීම් සපයයි.
48. වැරදි නිවැරදි කිරීම්, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම්වලින් වෙන් කරනු ලැබේ. ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු ස්වභාවයෙන් ආසන්න නිර්ණයන් වන අතර අතිරේක තොරතුරු ලැබෙන විට ඒවා සංශෝධනය කළ යුතු වේ. උදාහරණයක් ලෙස අසම්භාව්‍යයක් සම්බන්ධයෙන් හඳුනාගත් ලාභය හෝ අලාභය වැරදි නිවැරදි කිරීමක් නොවේ.

පෙර කාලපරිච්ඡේදවල වැරදි හෙළිදරව් කිරීම

49. 42 වැනි ඡේදය ව්‍යවහාර කිරීමේ දී අස්තිත්වයක් විසින් පහත සඳහන් කරුණු හෙළිදරව් කළ යුතු ය. :—

(අ) පෙර කාලපරිච්ඡේද වරදෙහි ස්වභාවය;

(ආ) ඉදිරිපත් කර ඇති සෑම පෙර කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහාම, ප්‍රායෝගික වන තරමට —

(i) බලපෑමක් ඇති වන සෑම මූල්‍ය ප්‍රකාශන රේඛීය අයිතමයක් සඳහාම, සහ

(ii) අස්තිත්වයට LKAS 33 ව්‍යවහාර වන්නේ නම්, මූලික සහ තනුක කොටසක ඉපයුම් සඳහා ;

අදාළ වන්නා වූ නිවැරදි කිරීමේ ප්‍රමාණය.;

(ඇ) ඉදිරිපත් කර ඇති පැරණිතම පෙර කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ නිවැරදි කිරීමේ ප්‍රමාණය;

(ඈ) යම් පෙර කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා අතීතානුයෝගී නැවත ප්‍රකාශනය ප්‍රායෝගික නොවන්නේ නම්, එම තත්වය ඇතිවීමට තුඩුදුන් හේතු සහ වරද නිවැරදි කර ඇත්තේ කවර කාලයක සිට ද, කවර ආකාරයකට ද යන්න පිළිබඳ විස්තරයක්.

පසුකාලීන මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල මෙම හෙළිදරව් කිරීම් නැවත කළ යුතු නොවේ.

අතීතානුයෝගී ව්‍යවහාරය සහ අතීතානුයෝගී නැවත ප්‍රකාශ කිරීම සම්බන්ධ ප්‍රායෝගික නොවීම.

50. සමහර අවස්ථාවලදී ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේද හා සංසන්දනය කළ හැකි විම පිණිස පෙර කාලපරිච්ඡේද එකක් හෝ කිහිපයක් සඳහා සංසන්දනාත්මක තොරතුරු ගැලපීම ප්‍රායෝගික නොවේ. උදාහරණ ලෙස අළුත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් අතීතානුයෝගීව ව්‍යවහාර කිරීමට (51-53 ඡේදවල අවශ්‍යතා සඳහා පූර්ව කාලපරිච්ඡේදවලට ඉදිරි කාල ව්‍යවහාරයද ඇතුළුව) හෝ පූර්ව කාලපරිච්ඡේද වරදක් නිවැරදි කිරීම පිණිස අතීතානුයෝගී නැවත ප්‍රකාශ කිරීමට උචිත වන පරිදි දත්ත එකතු කර නොමැති විය හැකි අතර තොරතුරු ප්‍රතිනිර්මාණය කිරීමටද ප්‍රායෝගික නොවිය හැකිය.
51. ගණුදෙනු වෙනත් සිදුවීම් හෝ තත්ත්වයන් පිළිබඳව හඳුනාගනු ලබන හෝ හෙළිදරව් කරනු ලබන මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල මූලිකාංග වලට ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් ව්‍යවහාර කිරීමේදී ඇස්තමේන්තු කිරීම නිරන්තරයෙන් අවශ්‍ය වේ. ඇස්තමේන්තු කිරීම ආවේණික ලෙස විෂයානුබද්ධ එකක් වන අතර වාර්තාකරණ කාල පරිච්ඡේදයට පසුව ඇස්තමේන්තු කරනු ලැබිය හැකිය. ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතයක් අතීතානුයෝගීව ව්‍යවහාර කරන විටෙක හෝ පෙර කාලපරිච්ඡේද වැරදි නිවැරදි කිරීම පිණිස අතීතානුයෝගීව නැවත ප්‍රකාශ කිරීමක් කරන විටෙක, බලපෑමක් ඇතිවන ගණුදෙනුව වෙනත් සිදුවීම් හෝ තත්ත්වය හටගත් අවස්ථාවේ සිට දීර්ඝ කාලයක් පසුව තිබිය හැකි නිසා ඇස්තමේන්තු සකස් කිරීම වඩාත් දුෂ්කර වේ. කෙසේ වුවද, පෙර කාලපරිච්ඡේදවලට සම්බන්ධ ඇස්තමේන්තුවල අරමුණ ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයේ ඇස්තමේන්තු සඳහා වූ අරමුණු හා සමාන වේ. එනම් ගණුදෙනුව, වෙනත් සිදුවීම් හෝ තත්ත්වය හටගත් අවස්ථාවේ පැවති තත්ත්වයන් ඇස්තමේන්තුව තුළින් පිළිබිඹු කිරීමයි.
52. එම නිසා ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් අතීතානුයෝගීව ව්‍යවහාර කිරීමේදී හෝ පෙර කාලපරිච්ඡේද වරදක් නිවැරදි කිරීමේදී :
  - (අ) ගණුදෙනුව, වෙනත් සිදුවීම් හෝ තත්ත්වය හටගත් දිනයේ හෝ දිනවල පැවති තත්ත්වයන් පිළිබඳ තොරතුරු සපයන සහ;
  - (ආ) අදාළ කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන නිකුත් කිරීම පිණිස අනුමත කරන අවස්ථාවේ තිබිය හැකි වන්නා වූ යනුවෙන් තොරතුරු වෙන්කිරීම අවශ්‍ය වේ. සමහර ආකාරවල ඇස්තමේන්තු සඳහා (උදා: නිරීක්ෂණය කළ හැකි මිල ගණන් හෝ නිරීක්ෂණය කළ හැකි යෙදවුම් මත පදනම් නොවූ සාධාරණ වටිනාකම ඇස්තමේන්තු කිරීම) මේ ආකාරයට තොරතුරු වෙන් කිරීම ප්‍රායෝගික නොවේ. අතීතානුයෝගී ව්‍යවහාරයේදී හෝ අතීතානුයෝගී නැවත ප්‍රකාශ කිරීමේදී මෙම තොරතුරු වර්ග දෙකට වෙන්කළ නොහැකි සැලකිය යුතු ඇස්තමේන්තුවක් කිරීම අවශ්‍යවන විටෙක අළුත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය ව්‍යවහාර කිරීම හෝ පෙර කාලපරිච්ඡේද වරද නිවැරදි කිරීම අතීතානුයෝගීව කිරීම ප්‍රායෝගික නොවේ.
53. අළුත් ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතියක් පෙර කාලපරිච්ඡේදයකට ව්‍යවහාර කිරීමේදී හෝ පෙර කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා අගයන් නිවැරදි කිරීමේදී පෙර කාලපරිච්ඡේදයකදී පැවතිය හැකිව තිබූ කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් පිළිබඳ උපකල්පන කිරීමේදී හෝ පෙර කාලපරිච්ඡේදයක හඳුනාගත්, මැණිය හෝ හෙළිදරව් කළ හැකිව තිබූ අගයන් ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී පසු දක්ම භාවිතා නොකළ යුතුය. උදාහරණයක් ලෙස LKAS 39 මූල්‍ය උපකරණ : අඳුනාගැනීමට හා මිණුම්කරණය අනුකූලව මූල්‍ය වත්කමක් මිණුම්කරණයේදී අස්තිත්වයක් විසින් පෙර කාලපරිච්ඡේදයේදී කල්පිරෙන තුරු තබාගැනීමට ඇති ලෙස පළමුවෙන් වර්ගීකරණය කළ ආයෝජනයක් එහි වරද නිවැරදිකිරීමට කලමණාකරනය, පසුව කල්පිරෙන තුරු තබානොගන්නා ලෙස තීරණය කළහොත් ඒවායේ මිණුම්කරණ පදනම එම කාල පරිච්ඡේදය සඳහා වෙනස් නොකරයි. ඊට අමතරව LKAS 19 සේවක ප්‍රතිලාභවලට අනුකූලව අස්තිත්වයක් සේවකයන්ගේ සමුච්චිත අසනීප නිවාඩු සඳහා එහි වගකීම පෙර කාලපරිච්ඡේදය සඳහා නිවැරදි කිරීම ගණනය කිරීමේදී පෙර කාලපරිච්ඡේදය සඳහා නිකුත් කිරීමට මූල්‍ය ප්‍රකාශන අනුමත කර ඇති කල්හි, ඊට පසුව ලැබෙන ඊළඟ කාල පරිච්ඡේදයේදී ඇති වූ අසාමාන්‍ය දඩ් ඉන්ගලුවෙන්සා කාලපරිච්ඡේදයක් පිළිබඳ තොරතුරු සැලකිල්ලට නොගනී. පෙර කාලපරිච්ඡේද සඳහා ඉදිරිපත් කර ඇති සංසන්දනාත්මක තොරතුරු සංශෝධනය කරන කල්හි වැදගත් ඇස්තමේන්තු නිරන්තරයෙන් අවශ්‍ය වුවද, එය විශ්වාසදායක ගැලපීමක් හෝ සංසන්දනාත්මක තොරතුරක් නිවැරදි කිරීමට බාධාවක් නොවේ.

බලපැවැත්වෙන දිනය

54. අස්තිත්වයක් විසින් මෙම ප්‍රමිතය 2012 ජනවාරි 1 හෝ ඉන් පසුව ආරම්භ වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා ව්‍යවහාර කළ යුතුය. කලින් ව්‍යවහාරය උනන්දු කෙරේ. අස්තිත්වයක් විසින් 2012 ජනවාරි 1 ට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කරන්නේ නම්, එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතුය.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 10

වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයට පසු සිදුවීම්

පටුන

	පේද
ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 10 වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයට පසු සිදුවීම් අරමුණ	1
විෂයපථය	2
නිර්වචන	3 - 7
හඳුනාගැනීම සහ මැණීම	8 - 13
වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයට පසු ගලපන සිදුවීම්	8 - 9
වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයට පසු නොගලපන සිදුවීම්	10 - 11
ලාභාංශ	12 - 13
අඛණ්ඩ පැවැත්ම	14 - 16
හෙළිදරව් කිරීම	17 - 22
නිකුත් කිරීම සඳහා අනුමැතිය ලබාදුන් දිනය	17 - 18
වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ පැවති තත්වයන් පිළිබඳ හෙළිදරව් කිරීම යාවත්කාලීන කිරීම	19 - 20
වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයට පසු නොගලපන සිදුවීම්	21 - 22
බලපැවැත්වෙන දිනය	23

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 10

වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයට පසු සිදුවීම්

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 10 වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයට පසු සිදුවීම් 1 - 23 දක්වා වූ ඡේදවල දක්වා ඇත. සියලුම ඡේදයන් සමාන අධිකාරීත්වයකින් යුක්ත වේ. LKAS 10 එහි අරමුණ, ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට වූ පූර්විකාව සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුව සම්බන්ධ කොටගෙන කියවිය යුතු ය. නිශ්චිත මඟපෙන්වීම් නොමැති විට ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරා ගැනීම සහ ව්‍යවහාරය සඳහා පදනමක් LKAS 8, ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් සහ වැරදි මගින් සපයයි.

අරමුණ

1. මෙම ප්‍රමිතියේ අරමුණ වන්නේ:

- (අ) අස්තිත්වයක් එහි මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයට පසු සිද්ධීන් සඳහා ගැලපිය යුතු වන්නේ කිනම් අවස්ථාවක දී යන්න; සහ

(ආ) අස්තිත්වයක් විසින් මූල්‍ය ප්‍රකාශන නිකුත් කිරීම සඳහා අනුමැතිය දෙන දිනය පිළිබඳව හා වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු සිදුවීම් පිළිබඳව කළ යුතු හෙළිදරව් කිරීම්, නියම කිරීමයි.

වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු සිදුවීම්වලින් අස්තිත්වයේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳව උපකල්පනය යෝග්‍ය නොවන්නේ නම් අස්තිත්වයක් විසින් අඛණ්ඩ පැවැත්ම පදනම්ව මූල්‍ය ප්‍රකාශන සකස් නොකළ යුතු බව ද මෙම ප්‍රමිතයෙන් නියම කෙරේ.

විෂය පථය

2. වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු සිදුවීම් සඳහා ගිණුම්කරණයේ දී සහ ඒවා හෙළිදරව් කිරීමේ දී මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කළ යුතු ය.

නිර්වචන

3. පහත දැක්වෙන පද නිශ්චිතව දක්වා ඇති තේරුම් සහිතව මෙම ප්‍රමිතයෙහි භාවිතා කෙරේ:

වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු සිදුවීම් යනු වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයේ අවසාන දිනය හා මූල්‍ය ප්‍රකාශන නිකුත් කිරීම සඳහා අනුමත කරන දිනය අතර සිදුවන වාසිදායක සහ අවාසිදායක සිදුවීම් වේ. දෙආකාරයක සිදුවීම් හඳුනා ගත හැකි ය.

(අ) වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය අවසාන දිනට පැවති තත්වයන් පිළිබඳ සාක්ෂි සපයන සිදුවීම්. (වාර්තාකරන දිනට පසු ගලපන සිදුවීම්) සහ

(ආ) වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු පැන නැගුණු තත්වයන් දක්වන සිදුවීම්. (වාර්තාකරන දිනට පසු නොගලපන සිදුවීම්).

4. මූල්‍ය ප්‍රකාශන නිකුත් කිරීමේ අනුමැතිය දීම හා අදාළ වන ක්‍රියාවලිය කළමනාකරණ ව්‍යුහය, ව්‍යවස්ථාපිත අවශ්‍යතාවයන් සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන සකස් කිරීමේ දී හා ඉදිරිපත් කිරීමේ දී අනුගමනය කරන ක්‍රියා පටිපාටිය යනාදිය මත වෙනස් විය හැකි ය.
5. සමහර අවස්ථාවන් හිදී අස්තිත්වය විසින් සිය මූල්‍ය ප්‍රකාශන නිකුත් කිරීමෙන් පසුව එම මූල්‍ය ප්‍රකාශන කොටස්කරුවන්ගේ අනුමැතිය සඳහා ඉදිරිපත් කිරීම අවශ්‍ය වේ. එවැනි අවස්ථාවක දී මූල්‍ය ප්‍රකාශන නිකුත් කිරීම සඳහා අනුමැතිය ලැබෙන්නේ ඒවා නිකුත් කළ මුල් දිනයේ වන අතර කොටස්කරුවන් මූල්‍ය ප්‍රකාශන අනුමත කරන දිනයේ දී නොවේ.

උදාහරණය:

අස්තිත්වයක කළමනාකරණය විසින් 20X1 දෙසැම්බර් 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා කෙටුම්පත් මූල්‍ය ප්‍රකාශන 20X2 පෙබරවාරි 28 දින නිම කරන ලදී. 20X2 මාර්තු 18 දින අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය විසින් මූල්‍ය ප්‍රකාශන සමාලෝචනය කරන ලදුව නිකුත් කිරීමට අනුමැතිය දෙන ලදී. 20X2 මාර්තු 19 දින අස්තිත්වය විසින් එහි ලාභය සහ තෝරා ගත් අනිකුත් මූල්‍ය තොරතුරු නිවේදනය කරන ලදී. 20X2 අප්‍රේල් 01 දින මූල්‍ය ප්‍රකාශන කොටස්කරුවන්ට සහ අනිකුත් අයට ලබා දෙන ලදී. කොටස්කරුවන් විසින් 20X2 මැයි 15 දින වාර්ෂික මහා සභා රැස්වීමේ දී මූල්‍ය ප්‍රකාශන අනුමත කර අනතුරුව ඒවා 20X2 මැයි 17 දින නියාමන අධිකාරිය වෙත ඉදිරිපත් කරන ලදී.

මූල්‍ය ප්‍රකාශන නිකුත් කිරීම 20X2 මාර්තු 18 දින අනුමත කර ඇත. (අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය නිකුත් කිරීම සඳහා අනුමැතිය දුන් දිනය)

6. සමහර අවස්ථාවන් හිදී අස්තිත්වයේ කළමනාකාරිත්වය විසින් තම මූල්‍ය ප්‍රකාශන අධීක්ෂණ මණ්ඩලයක (පූර්ණ වශයෙන් විධායක නොවන) අනුමැතිය සඳහා ඉදිරිපත් කළ යුතු වේ. එවැනි අවස්ථාවක දී එම මූල්‍ය ප්‍රකාශන අධීක්ෂණ මණ්ඩලයට ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා කළමනාකාරිත්වය විසින් අනුමැතිය දුන් අවස්ථාවේ දී එම මූල්‍ය ප්‍රකාශන නිකුත් කිරීම සඳහා අනුමැතිය ලැබුණු ලෙස සලකනු ලැබේ.

උදාහරණය:

අස්තිත්වයක කළමනාකරණය විසින් 20X2 මාර්තු 18 වෙනි දින තම මූල්‍ය ප්‍රකාශන අධීක්ෂණ මණ්ඩලය සඳහා ඉදිරිපත් කිරීමට අනුමැතිය දෙන ලදී. මෙම අධීක්ෂණ මණ්ඩලය පූර්ණ වශයෙන්ම විධායක නොවන නිලධාරීන්ගෙන් සමන්විත වන අතර එයට සේවකයන්ගේ නියෝජිතයන් සහ ඇල්මක් දක්වන වෙනත් බාහිර පාර්ශවයන් ඇතුළත් වේ. මෙම අධීක්ෂණ මණ්ඩලය මූල්‍ය ප්‍රකාශන 20X2 මාර්තු 26 වැනි දින අනුමත කරන ලදී. මූල්‍ය ප්‍රකාශන කොටස්කරුවන්ට හා අනිකුත් පාර්ශවයන්ට 20X2 අප්‍රේල් 1 වැනි දින ලබාගැනීමට අවස්ථාව ලබා දෙන ලදී. මූල්‍ය ප්‍රකාශන 20X2 මැයි 15 වන දින

කොටස්ගිණියන් විසින් ඔවුන්ගේ වාර්ෂික රැස්වීමේ අනුමත කර අනතුරුව මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන 20X2 මැයි 17 වැනි දින නියාමන අධිකාරය ඉදිරිපත් කරන ලදී.

මූල්‍ය ප්‍රකාශන නිකුත් කිරීම සඳහා 20X2 මාර්තු 18 දින අනුමත කර ඇත. (කළමනාකාරිත්වය විසින් මූල්‍ය ප්‍රකාශනය අධීක්ෂණ මණ්ඩලයට ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා අනුමැතිය දුන් දිනය මූල්‍ය ප්‍රකාශන නිකුත් කිරීම සඳහා අනුමැතිය ලබා දුන් දිනය ලෙස සලකනු ලැබේ.)

7. වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු සිදුවීම්වලට, මූල්‍ය ප්‍රකාශන නිකුත් කිරීම සඳහා අනුමැතිය දෙන දිනය තෙක් වූ සියලුම සිදුවීම්, එම සිදුවීම් ලාභය පිළිබඳ හෝ අනෙකුත් තොරතුරු මූල්‍ය තොරතුරු ප්‍රසිද්ධ කිරීමෙන් පසුව සිදුවූ ද ඇතුළත් වේ.

හඳුනා ගැනීම හා මැනීම

වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු ගලපන සිදුවීම්

8. අස්තිත්වයක් වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු ගලපන සිද්ධීන්වල බලපෑම පිළිබිඹු වන සේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි හඳුනා ගෙන ඇති අගයන්ට ගැලපීම කළ යුතු ය.
9. අස්තිත්වයක් විසින් එහි මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හඳුනාගෙන ඇති අගයන්ට ගැලපීම් කිරීම අවශ්‍ය කෙරෙන හෝ කලින් හඳුනාගෙන නැති අයිතම් දැන් හඳුනා ගැනීම අවශ්‍ය කෙරෙන, වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු ගලපන සිදුවීම්වලට උදාහරණ පහත දැක්වේ.

(අ) වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසුව අධිකරණ තීරණයක් අනුව වගකීමක් නිරවුල් කිරීම තුළින් වාර්තාකරන දින අස්තිත්වයට ප්‍රවර්තන වගකීමක් පැවති බව සනාථ කරන විට අස්තිත්වය විසින් LKAS 37 ප්‍රතිපාදන, අසම්භාව්‍ය වගකීම් සහ අසම්භාව්‍ය වත්කම් අනුව මෙම නඩු තීන්දුව සම්බන්ධ මීට පෙර හඳුනා ගෙන ඇති ප්‍රතිපාදනයන් වේ නම් එය ගැලපීම හෝ අලුතින් වෙන් කිරීමක් හඳුනා ගැනීම සිදු කරයි. LKAS 27 ප්‍රතිපාදන, අසම්භාව්‍ය වගකීම් සහ අසම්භාව්‍ය වත්කම්හි 16 වැනි ඡේදය අනුව නිරවුල් කිරීම මගින් සැලකිල්ලට ගත යුතු අතිරේක සාක්ෂි ලැබෙන හෙයින් අස්තිත්වය විසින් හුදෙක් අසම්භාව්‍ය වගකීමක් හෙළිදරව් නොකරයි.

(ආ) වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසුව ලැබෙන තොරතුරු අනුව වත්කමක් හානිකරණය වී ඇති බව පෙන්නුම් කරන්නේ නම් හෝ මෙයට පෙර එම වත්කමේ හානිකරණ අලාභය සඳහා හඳුනාගත් වෙන් කිරීමට ගැලපීමක් අවශ්‍ය වේ. උදාහරණ ලෙස:

- (i) වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසුව සිදුවන ගනුදෙනුකරුවකුගේ බුන්වත් වීම වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ පැවති වෙළඳ ලැබිය යුතු මුදල් මත අලාභයක් තහවුරු කරන අතර අස්තිත්වය විසින් වෙළඳ ලැබිය යුතු මුදල්වල ධාරණ අගය සඳහා ගැලපීම් කළ යුතු ය; සහ
- (ii) වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසුව නොග අලෙවි කිරීම මගින් වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ පැවති තොගවල ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය පිළිබඳ සාක්ෂි සැපයිය හැකි ය.

(ඇ) වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පෙර මිලදී ගත් වත්කම්වල පිරිවැය හෝ විකුණන ලද වත්කම් සඳහා ලැබෙන මුදල වාර්තාකරන දිනෙන් පසුව තීරණය කිරීම.

(ඈ) වාර්තාකරන දිනට පෙර සිද්ධීන්වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අස්තිත්වයට වර්තමානයේ නීතිමය හෝ සම්මුතික බැඳීමක් මත එවැනි ගෙවීමක් කළ යුතුව තිබුණේ නම් වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු ලාභ බෙදීමක් හෝ ප්‍රසාද ගෙවීමක් තීරණය කිරීම. (LKAS 19 සේවක ප්‍රතිලාභ බලන්න.)

(ඉ) මූල්‍ය ප්‍රකාශන අසත්‍ය බවට පෙන්නුම් කරන අන්දමේ වංචා හෝ වැරදි සොයා ගැනීම.

වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු නොගලපන සිදුවීම්

10. අස්තිත්වයක් විසින් වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු නොගලපන සිද්ධීන්වල බලපෑම පිළිබිඹු වන සේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හඳුනාගෙන ඇති අගයන්ට ගැලපීම් නොකළ යුතුයි.

11. වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු නොගලපන සිද්ධියකට උදාහරණයක් නම්, ආයෝජනයක වෙළඳපොළ අගය වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානය හා මූල්‍ය ප්‍රකාශන නිකුත් කිරීමට අනුමැතිය දෙන ලද දිනය අතරතුර පහළ යෑමක් සිදු වීම ය. වෙළඳපොළේ අගය අඩු වීම වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය අවසන් දින පැවති ආයෝජනයේ තත්වය හා සාමාන්‍යයෙන් සම්බන්ධයක් නොමැති නමුත් එය ඊට පසුව ඇති වූ තත්වයන් නිරූපණය කරයි. එම නිසා අස්තීත්වයක් විසින් ආයෝජන සඳහා මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හඳුනාගත් අගයන් ගලපනු නොලබයි. එමෙන්ම අස්තීත්වයක් අංක 21 වැනි ඡේදය යටතේ අතිරේක හෙළිදරව් කිරීම් කළ යුතු වුවත් වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ ආයෝජන සඳහා හෙළිදරව් කර ඇති අගයන් යාවත්කාලීන නොකළ යුතු ය.

ලාභාංශ

12. LKAS 32 - මූල්‍ය සාධන පත්‍ර: ඉදිරිපත් කිරීමහි නිර්වචනය කර ඇති පරිදි, අස්තීත්වයක් විසින් ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර හිමියන් සඳහා ලාභාංශ ප්‍රකාශ කිරීමක් වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු සිදු කරන ලද්දේ නම් අස්තීත්වය විසින් එම ලාභාංශ වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී වගකීමක් ලෙස හඳුනා නොගත යුතු ය.
13. වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු එහෙත් මූල්‍ය ප්‍රකාශන නිකුත් කිරීම සඳහා අනුමත කිරීමට පෙර ලාභාංශ ප්‍රකාශයට පත් කරන්නේ නම් එම ලාභාංශ වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී බැඳීමක් නොවපතින බැවින් වගකීමක් ලෙස හඳුනා නොගැනේ. එවැනි ලාභාංශ LKAS 1 - මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම ප්‍රකාර සටහන්වල හෙළිදරව් කරනු ලැබේ.

අඛණ්ඩ පැවැත්ම

14. අස්තීත්වය ඇවර කිරීමට හෝ වෙළඳාම අත්හිටුවීමට හෝ එසේ කිරීම හැර වෙනත් යථාර්ථවත් විකල්පයක් නොමැති බව වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසුව කළමනාකරණය තීරණය කරන්නේ නම් අස්තීත්වය විසින් අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ පදනම අනුව මූල්‍ය ප්‍රකාශන සකස් නොකළ යුතු ය.
15. වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසුව මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵල හා මූල්‍ය තත්වය පිරිහීමට ලක්වීම අඛණ්ඩ පැවැත්ම උපකල්පනය තවදුරටත් යෝග්‍ය වන්නේ ද යන්න සලකා බැලීම අවශ්‍ය කරවන ඇගවීමක් විය හැකි ය. අඛණ්ඩ පැවැත්ම උපකල්පනය තවදුරටත් යෝග්‍ය නොවන්නේ නම් එහි බලපෑම පාද්‍රල වූවක් වන හෙයින් මුල් ගිණුම්කරණ පදනම අනුව හඳුනාගත් අගයන්ට ගැලපීමක් කිරීම වෙනුවට ගිණුම්කරණ පදනමෙහි මූලික වෙනස්කමක් කිරීමට මෙම ප්‍රමිතියෙන් අවශ්‍ය කෙරේ.
16. (අ) මූල්‍ය ප්‍රකාශන අඛණ්ඩ පැවැත්ම පදනම අනුව සකස් කර නැත්නම්; හෝ
- (ආ) අස්තීත්වයේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම දිගින් දිගටම පවත්වාගෙන යෑමේ හැකියාව පිළිබඳව සැලකිය යුතු තරමේ සැකයක් ඇති කරන සිද්ධීන් හෝ තත්වයන් පිළිබඳව කළමනාකරණය දැන සිටින්නේ නම් එවිට අවශ්‍ය වන අනාවරණයන් LKAS 1 මගින් විශේෂයෙන් නියම කෙරේ. හෙළිදරව් කළ යුතු වන සිද්ධීන් හෝ තත්වයන් වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසුව මතුවිය හැකි ය.

හෙළිදරව් කිරීම

නිකුත් කිරීම සඳහා අනුමැතිය ලබාදුන් දිනය

17. අස්තීත්වයක් විසින් මූල්‍ය ප්‍රකාශන නිකුත් කිරීම සඳහා අනුමත කළ දිනය හා එම අනුමත කිරීම කරන ලද්දේ කා විසින් ද යන්න හෙළිදරව් කළ යුතු ය. නිකුත් කිරීමෙන් අනතුරුව අස්තීත්වයේ අයිතිකරුවන්ට හෝ වෙනත් අයට මූල්‍ය ප්‍රකාශන සංශෝධනය කිරීමේ බලය ඇත්නම් එම කරුණ අස්තීත්වය විසින් හෙළිදරව් කළ යුතු වේ.
18. මූල්‍ය ප්‍රකාශන භාවිතා කරන්නන්ට ඒවා නිකුත් කිරීම සඳහා අනුමත කළ දිනය වැදගත් වන්නේ එම දිනයෙන් පසු සිදුවන සිද්ධීන් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලින් නිරූපණය නොවන හෙයිනි.

වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ පැවති තත්වයන් පිළිබඳව හෙළිදරව් කිරීම යාවත්කාලීන කිරීම

19. අස්තීත්වයක් වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයෙන් පසුව වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී පැවති තත්ත්වයන් පිළිබඳව තොරතුරු ලැබෙන්නේ නම් එය එම තත්ත්වයන්ට අදාළ හෙළිදරව් කිරීම් නව තොරතුරු සැලකිල්ලට ගෙන යාවත්කාලීන කළ යුතු ය.

20. සමහර අවස්ථාවන් හිදී අස්තිත්වයක් විසින් එහි මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හඳුනාගෙන ඇති අගයන්වලට බලපෑමක් ඇති නොවුවත් වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසුව ලැබෙන තොරතුරු අනුව එහි මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හෙළිදරව් කිරීම් යාවත්කාලීන කිරීම අවශ්‍ය වේ. හෙළිදරව් කිරීම් යාවත්කාලීන කිරීම අවශ්‍ය වන අවස්ථාවකට උදාහරණයක් නම්, වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී පැවති අසම්භාව්‍ය වගකීමක් පිළිබඳව වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසුව සාක්ෂි ලැබීම ය. LKAS 37 යටතේ ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනාගත යුතු ද නැතහොත් ප්‍රතිපාදනය වෙනස් කළ යුතු ද යන්න සලකා බැලීමට අමතරව අස්තිත්වයක් එම සාක්ෂි සැලකිල්ලට ගෙන අසම්භාව්‍ය වගකීම පිළිබඳ එහි හෙළිදරව් කිරීම් යාවත්කාලීන කරනු ඇත.

වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු නොගලපන සිදුවීම්

21. වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු නොගලපන සිදුවීම් ප්‍රමාණාත්මක වේ නම් ඒවා හෙළිදරව් නොකිරීමෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලකයන් විසින් ඒ අනුසාරයෙන් ගනු ලබන ආර්ථික තීරණ කෙරෙහි බලපෑමක් ඇති වේ. ඒ අනුව අස්තිත්වයක් විසින් වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු නොගලපන එක් එක් වර්ගයේ ප්‍රමාණාත්මක සිදුවීම් පිළිබඳ පහත සඳහන් තොරතුරු හෙළිදරව් කළ යුතු ය:

(අ) සිදුවීමේ ස්වභාවය; සහ

(ආ) එහි මූල්‍යමය බලපෑමේ ඇස්තමේන්තුවක් හෝ එසේ ඇස්තමේන්තුවක් කළ නොහැකි නම් ඒ බවට ප්‍රකාශයක්.

22. මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල අනාවරණය කිරීමට තුඩු දෙන වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු නොගලපන සිදුවීම්වලට උදාහරණ පහත දැක්වේ.

(අ) වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු සිදුවන ප්‍රධාන ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් (SLFRS 3 - ව්‍යාපාර සංයෝජන එවැනි අවස්ථාවන් විශේෂිත අනාවරණයන් නියම කරයි) හෝ ප්‍රධාන පරිපාලිතයක් ඉවත් කිරීම;

(ආ) මෙහෙයුමක් නවතා දැමීම සඳහා වන සැලැස්මක් නිවේදනය කිරීම;

(ඇ) විශාල වශයෙන් වත්කම් මිල දී ගැනීම SLFRS 5 - විකිණීම සඳහා ඇති ජංගම නොවන වත්කම් හා බණ්ඩන් ක්‍රියාකාරකම් අනුව විකිණීම සඳහා ඇති වත්කම් වර්ගීකරණය, වෙනත් වත්කම් ඉවත්කිරීම් සහ රජය විසින් ප්‍රධාන වත්කම් පවරා ගැනීම;

(ඈ) වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු ප්‍රධාන නිෂ්පාදන පිරියතක් ගින්නෙන් විනාශ වීම;

(ඉ) ප්‍රධාන ප්‍රතිසංස්කරණයක් ක්‍රියාත්මක කිරීම ආරම්භ කිරීම හෝ නිවේදනය කිරීම (LKAS 37 බලන්න);

(ඊ) වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසුව සිදු වූ හෝ හව්‍ය විශාල ප්‍රමාණයේ සාමාන්‍ය කොටස් ගනුදෙනු (LKAS 33 කොටසක ඉපැයුම් මගින් ගැලපීම අවශ්‍ය වන්නා වූ ප්‍රාග්ධනීකරණය හෝ ප්‍රසාද නිකුත්, කොටස් විභේදනය හෝ කොටස් විභේදන ප්‍රතිවර්ත කිරීම් හැරුණු කොට අනෙක් එවැනි ගනුදෙනු පිළිබඳව විස්තරයක් අස්තිත්වය විසින් හෙළිදරව් කිරීම LKAS 33 මගින් අවශ්‍ය කෙරේ.);

(උ) වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු වත්කම් මිල ගණන්වල හෝ විදේශ විනිමය අනුපාතවල අසාමාන්‍ය විශාල වෙනස්කම්;

(ඌ) ප්‍රවර්තන හා විලම්භිත බදු වත්කම් සහ වගකීම් මත සැලකිය යුතු අන්දමේ බලපෑම් ඇති කරවන වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු නිවේදනය කෙරෙන හෝ ක්‍රියාත්මක කෙරෙන බදු අනුපාතවල හෝ නීතිවල වෙනස්කම් (LKAS 12 ආදායම් බදු බලන්න);

(එ) සැලකිය යුතු අන්දමේ බැඳීම් හා අසම්භාව්‍ය වගකීම් සඳහා ඵළඹීම, උදාහරණ ලෙස සැලකිය යුතු ඇප නිකුත් කිරීම; මගින් සහ

(ඵ) තනිකර වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු සිදුවීම්වලින් පැන නගින නඩුහබ ආරම්භ වීම.

බලපැවැත්වෙන දිනය

23. අස්තිත්වයක් විසින් මෙම ප්‍රමිතය 2012 ජනවාරි 1 හෝ ඉන් පසුව ආරම්භ වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා ව්‍යවහාර කළ යුතුය. කලින් ව්‍යවහාරය උනන්දු කෙරේ. අස්තිත්වයක් විසින් 2012 ජනවාරි 1 ට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කරන්නේ නම් එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතුය.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 11

ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තු

පටුන

පේද

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 11

ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තු

අරමුණ

විෂයපථය

1 - 2

නිර්වචන

3 - 6

ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තු සංයෝජනය සහ බණ්ඩනය

7 - 10

කොන්ත්‍රාත්තු අයහාරය

11 - 15

කොන්ත්‍රාත්තු පිරිවැය

16 - 21

කොන්ත්‍රාත්තු අයහාරය සහ වියදම් හඳුනාගැනීම

22 - 35

අපේක්ෂිත අලාභ හඳුනාගැනීම

36 - 32

ඇස්තමේස්තුවල වෙනස්වීම්

38

හෙළිදරව් කිරීම

39 - 45

බලපැවැත්වෙන දිනය

46

පරිශීෂ්ටය

නිදර්ශනාත්මක උදාහරණ

ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති හෙළිදරව් කිරීම

කොන්ත්‍රාත්තු අයහාරය සහ වියදම් නිර්ණය කිරීම

කොන්ත්‍රාත්තු හෙළිදරව් කිරීම

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 11

ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තු

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 11 ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තු 1 - 46 දක්වා වූ පේදවල දක්වා ඇත. සියලුම ඡේදයන් සමාන අධිකාරීත්වයකින් යුක්ත වේ. LKAS 11 එහි අරමුණ, ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට වූ පූර්විකාව සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුව සම්බන්ධ කොටගෙන කියවිය යුතු ය. නිශ්චිත මඟපෙන්වීම් නොමැති විට ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරා ගැනීම සහ ව්‍යවහාරය සඳහා පදනමක් LKAS 8, ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේස්තුවල වෙනස්වීම් සහ වැරදි මගින් සපයයි.

අරමුණ

මෙම ප්‍රමිතයේ අරමුණ වන්නේ ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තු හා ආශ්‍රිත අයහාර හා පිරිවැය ගිණුම්කරණ පිළිවෙත් නිර්දේශ කිරීමයි. භාරගන්නා ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තුවල ක්‍රියාකාරකම්වල ස්වභාවය හේතුකොට ගෙන, කොන්ත්‍රාත්තු ක්‍රියාකාරකමට එළැඹෙන දිනය හා ක්‍රියාකාරකම් සම්පූර්ණ කරන්නා වූ දිනය සාමාන්‍යයෙන් වෙනස් වූ කාල පරිච්ඡේදවලට අයත් වේ. එමනිසා ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තු සඳහා ගිණුම්කරණයේ දී මූලික ප්‍රශ්නය වනුයේ ඉදිකිරීම් කාර්යයන් සිදුකරන ගිණුම්කරණ කාල පරිච්ඡේදවලට කොන්ත්‍රාත්තු අයහාරය සහ කොන්ත්‍රාත්තු පිරිවැය වෙන් කිරීමයි. කොන්ත්‍රාත්තු අයහාරය සහ කොන්ත්‍රාත්තු පිරිවැය විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ අයහාර හා වියදම් ලෙස හඳුනාගත යුත්තේ කවර විටෙක දී ද යන්න නිර්ණය කිරීමේ දී මෙම ප්‍රමිතිය, මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම හා ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුවෙහි සඳහන් කර ඇති හඳුනා ගැනීම් නිර්ණායකයන් භාවිතා කරයි. එය මෙකී නිර්ණායකයන් ව්‍යවහාර කිරීම පිණිස ප්‍රායෝගික උපදෙස් ද සපයයි.

විෂය පථය

1. කොන්ත්‍රාත්තුකරුවන්ගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තු සඳහා ගිණුම්කරණයේ දී මෙම ප්‍රමිතිය භාවිතා කළ යුතු ය.
2. (ඉවත්කරන ලදී)

නිර්වචන

3. පහත දැක්වෙන පද නිශ්චිතව දක්වා ඇති තේරුම් සහිතව මෙම ප්‍රමිතියෙහි භාවිතා වේ.

ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තුවක් (A Construction Contract) යනු වත්කමක් හෝ වත්කම්වල ආකෘතිය, තාක්ෂණය සහ කාර්යය හෝ ඒවායේ අවසාන අරමුණ හෝ භාවිතය සම්බන්ධයෙන් අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් සමීප ලෙස සම්බන්ධ හෝ අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් එකිනෙක මත රඳා පවතින වත්කම් පන්තියක් ඉදිකිරීම සඳහා නිශ්චිත ලෙස එළඹෙන ලද ගිවිසුමකි.

ස්ථාවර මිල කොන්ත්‍රාත්තුවක් (A Fixed Price Contract) යනු සමහර අවස්ථාවල දී පිරිවැය ඉහළ යාමේ කොන්දේසිවලට යටත්ව කොන්ත්‍රාත්තරු විසින් ස්ථාවර කොන්ත්‍රාත්තු මිලකට හෝ නිමැවුම් ඒකකයකට ස්ථාවර වූ ගාස්තු අනුපාතයක් එකඟ වන්නා වූ ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තුවකි.

පිරිවැයට එකතු කොන්ත්‍රාත්තුවක් (A Cost Plus Contract) යනු කොන්ත්‍රාත්තරු වෙත ඉඩදෙන හෝ වෙනත් අයුරකින් නිර්වචනය කළ පිරිවැය සහ එකී පිරිවැයෙන් ප්‍රතිශතයක් හෝ ස්ථාවර ගාස්තුවක් එකතු කොට ප්‍රතිපූරණය කෙරෙන ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තුවකි.

4. පාලමක්, ගොඩනැගිල්ලක්, වේල්ලක්, නල මාර්ගයක්, පාරක්, නැවක් හෝ උමගක් වැනි තනි වත්කමක් ඉදිකිරීම සඳහා ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තුවක් ගිවිසගත හැකි ය. වත්කම්වල ආකෘතිය, තාක්ෂණය සහ කාර්යය හෝ ඒවායේ අවසාන අරමුණ හෝ භාවිතය සම්බන්ධයෙන් අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් සමීප ලෙස සම්බන්ධ හෝ අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් එකිනෙක මත රඳා පවතින වත්කම් සමූහයක් ඉදිකිරීමට ද ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තුවකට ඇතුළත් විය හැකි ය. එවැනි කොන්ත්‍රාත්තුවලට උදාහරණ ලෙස පිරිපහදු සහ පිරිසහන හා උපකරණවල වෙනත් සංකීර්ණ කොටස් ඉදිකිරීම ඇතුළත් වේ.

5. මෙම ප්‍රමිතියේ පරමාර්ථ සඳහා ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තුවලට :

(අ) වත්කම ඉදිකිරීමට සෘජුවම සම්බන්ධිත සේවා සැපයීමේ කොන්ත්‍රාත්තු, උදාහරණ ලෙස, ව්‍යාපෘති කළමනාකරුවන්ගේ හා ගෘහ නිර්මාණ ශිල්පීන්ගේ සේවාවන් සඳහා වූ කොන්ත්‍රාත්තු; සහ

(ආ) වත්කම් විනාශ කිරීම හෝ ප්‍රතිස්ථාපනය සහ වත්කම් කඩා ඉවත් කිරීමෙන් අනතුරුව පරිසරය ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම සඳහා වූ කොන්ත්‍රාත්තු; ඇතුළත් වේ.

6. ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තු ආකාර කිහිපයකට සම්පාදනය කෙරෙන අතර, මෙම ප්‍රමිතියේ කාර්යයන් සඳහා ඒවා ස්ථාවර මිල කොන්ත්‍රාත්තු සහ පිරිවැයට එකතු කළ කොන්ත්‍රාත්තු ලෙස වර්ග කෙරේ. සමහර ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තු ස්ථාවර මිල කොන්ත්‍රාත්තු සහ පිරිවැයට එකතු කළ කොන්ත්‍රාත්තු යන දෙවර්ගයෙහිම ලක්ෂණවලින් යුක්ත විය හැකි ය. උදාහරණ ලෙස එකඟ වූ උපරිම මිලක් සහිතව වූ පිරිවැයට එකතු කළ කොන්ත්‍රාත්තු. එවැනි අවස්ථාවල දී කොන්ත්‍රාත්තරුවකු විසින් කොන්ත්‍රාත්තු අයහාරය සහ වියදම් කවර අවස්ථාවේ දී හඳුනාගන්නේ ද යන්න නිශ්චය කිරීමේ දී 23 සහ 24 යන ඡේදවල සියලුම කොන්දේසි සලකා බැලීම අවශ්‍ය වේ.

ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තු සංයෝජනය සහ බණ්ඩනය

7. මෙම ප්‍රමිතයේ අවශ්‍යතාවන් සාමාන්‍යයෙන් එක් එක් ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තුවට වෙන වෙනම ව්‍යවහාර කෙරේ. කෙසේ වුවද සමහර අවස්ථාවල දී කොන්ත්‍රාත්තුවක හෝ කොන්ත්‍රාත්තු සමූහයක යථා ස්වභාවය නිරූපණය කිරීම සඳහා තනි කොන්ත්‍රාත්තුවක වෙනම හඳුනාගත හැකි උපාංගවලට හෝ කොන්ත්‍රාත්තු සමූහයකට එක්ව හෝ මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කිරීම අවශ්‍ය වේ.
8. කොන්ත්‍රාත්තුවකින් වත්කම් කිහිපයක් ආවරණය කරන විටෙක:
- (අ) එක් එක් වත්කම සඳහා වෙන් වෙන්ව යෝජනා ඉදිරිපත් කර තිබෙන;
  - (ආ) එක් එක් වත්කම වෙන්ව ගිවිස ගැනීමිවලට භාජනය වී සහ කොන්ත්‍රාත්කරු හා ගනුදෙනුකරු කොන්ත්‍රාත්තුවේ එක් එක් වත්කමට සම්බන්ධිත කොටස පිළිගැනීමට හෝ ප්‍රතික්ෂේප කිරීමට හැකිව තිබෙන විට; හා
  - (ඇ) එක් එක් වත්කමෙහි පිරිවැය හා අයහාර හඳුනාගත හැකිව තිබෙන විට; එක් එක් වත්කම ඉදිකිරීම වෙනම කොන්ත්‍රාත්තුවක් ලෙස සැලකිය යුතු ය.
9. තනි ගනුදෙනුකරුවකු සමඟ හෝ ගනුදෙනුකරුවන් කීපදෙනෙකු සමඟ වන කොන්ත්‍රාත්තු සමූහයක්:
- (අ) කොන්ත්‍රාත්තු සමූහය තනි මිලකට (Single Package) ගිවිස ගෙන තිබෙන;
  - (ආ) කොන්ත්‍රාත්තු එක එකක් තනි කොන්ත්‍රාත්තුවක කොටස් පරිද්දෙන් ඉතා සමීප ලෙස අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් සම්බන්ධ වී සමස්ත ලාභ ආන්තිකයක් සහිත වන; හා
  - (ඇ) කොන්ත්‍රාත්තු සමගාමී ලෙස හෝ සන්නිකිත අනුක්‍රමිකත්වයකින් සිදු කෙරෙන; විට දී තනි ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තුවක් ලෙස සැලකිය යුතු ය.
10. කොන්ත්‍රාත්තුවක් ගනුදෙනුකරුගේ මනාපය පරිදි අතිරේක වත්කමක් ඉදිකිරීම සඳහා වූ විධිවිධාන සහිත එකක් හෝ අතිරේක වත්කමක් ඉදිකිරීම අන්තර්ගත කිරීම සඳහා සංශෝධනය කළ හැකි එකක් හෝ විය හැක. අතිරේක වත්කම ඉදිකිරීම:
- (අ) වත්කමේ ආකෘතිය, තාක්ෂණික හෝ කාර්යය මූලික කොන්ත්‍රාත්තුවෙන් ආවරණය වූ වත්කම හෝ වත්කම්වලින් සැලකිය යුතු තරම් වෙනස් වන; හෝ
  - (ආ) මූලික කොන්ත්‍රාත්තු මිල කෙරෙහි සැලකිල්ලක් නොමැතිව වත්කමේ මිල ගිවිස ගන්නා විට දී,
- වෙනම ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තුවක් ලෙස සැලකිය යුතු ය.

කොන්ත්‍රාත්තු අයහාරය

11. කොන්ත්‍රාත්තු අයහාරය:
- (අ) කොන්ත්‍රාත්තුවේ එකඟ වූ මුල් අයහාර අගය; සහ
  - (ආ) කොන්ත්‍රාත්තු වැඩවල විචලනයන්, හිමිකම් ඉල්ලීම් සහ දිරිගැන්වීමේ දීමනාවලින්:
    - (i) ඒවායේ ප්‍රතිඵල අයහාරයක් වීමේ හව්‍යතාවයක් පවතින ප්‍රමාණයට; සහ
    - (ii) ඒවා විශ්වසනීය ලෙස මැණිය හැකි ප්‍රමාණයට; සමන්විත විය යුතු ය.
12. ලැබුණු හෝ ලැබියයුතු ප්‍රතිෂ්ඨාවේ සාධාරණ වටිනාකමට කොන්ත්‍රාත්තු අයහාරය මණිනු ලැබේ. කොන්ත්‍රාත්තු අයහාරය මැනීම, අනාගත සිදුවීම්වල ප්‍රතිඵලය මත රඳා පවතින විවිධාකාර වූ අවිනිශ්චිතතාවයන්ගේ බලපෑමට හසු වේ. සිදුවීම් හටගෙන අවිනිශ්චිතතාවන් විසඳෙන විට ඇස්තමේන්තු සංශෝධනය කිරීම බොහෝ විට අවශ්‍ය වේ. එම නිසා එක් කාලපරිච්ඡේදයක් කොන්ත්‍රාත්තු අයහාර ප්‍රමාණය අනිකට වඩා වැඩි හෝ අඩු විය හැකි ය. උදාහරණ ලෙස:
- (අ) මූලික කොන්ත්‍රාත්තුවට එකඟ වූ කාලපරිච්ඡේදයට පසුව එළඹෙන කාලපරිච්ඡේදයක දී කොන්ත්‍රාත්තු අයහාරය වැඩි හෝ අඩු කරන්නා වූ විචලනා හෝ හිමිකම්පෑම්වලට කොන්ත්‍රාත්කරුවකු හා ගනුදෙනුකරුවකු එකඟ විය හැකි ය;

- (ආ) ස්ථාවර මිල කොන්ත්‍රාත්තුවක අයහාර ප්‍රමාණය පිරිවැය ඉහළ යාමේ කොන්දේසිවල ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් වැඩි විය හැකි ය;
- (ඇ) කොන්ත්‍රාත්තුව සම්පූර්ණ කිරීමේ දී කොන්ත්‍රාත්කරු අතින් සිදු වූ ප්‍රමාද කිරීම්වලින් පැන නගින දඬුවම්වලින් ප්‍රතිඵලයක් ලෙස කොන්ත්‍රාත්තුව අයහාර ප්‍රමාණය අඩු විය හැක; නැතහොත්
- (ඈ) ස්ථාවර මිල කොන්ත්‍රාත්තුවක ප්‍රතිදාන ඒකකයකට ස්ථාවර මිලක් පවතින විටක ඒකක ප්‍රමාණය වැඩි වීමේ දී කොන්ත්‍රාත්තුව අයහාරය වැඩි වේ.
13. විචල්‍යතාවයක් යනු කොන්ත්‍රාත්තුව යටතේ සිදු කළ යුතුව තිබෙන කාර්යයන්හි විෂය පථයෙහි වෙනසක් කිරීම සඳහා ගනුදෙනුකරු විසින් දෙනු ලබන උපදෙසකි. විචල්‍යතාවයක් කොන්ත්‍රාත්තුව අයහාරයෙහි වැඩි වීමකට හෝ අඩු වීමකට හේතු විය හැකි ය. විචල්‍යතාවයන්ට උදාහරණ නම් වත්කමේ පිරිවිතරයන්ගේ හෝ ආකෘතියේ වෙනස් වීම් සහ කොන්ත්‍රාත්තුවේ කාල සීමාවේ වෙනස් වීම් ය. විචල්‍යතාවයන්:
- (අ) ගනුදෙනුකරු විසින් විචල්‍යතාවය සහ විචල්‍යතාවයෙන් පැන නගින අයහාර ප්‍රමාණය ගනුදෙනුකරු විසින් අනුමත කරනු ඇති බවට භව්‍යතාවයක් තිබෙන විට; සහ
- (ආ) අයහාර ප්‍රමාණය විශ්වසනීයත්වයකින් යුතුව මැණිය හැකි; විටෙක, කොන්ත්‍රාත්තුව අයහාරයෙහි ඇතුළත් කරනු ලැබේ.
14. හිමිකම් ඉල්ලීමක් යනු කොන්ත්‍රාත්කරු විසින් ගනුදෙනුකරුගෙන් හෝ වෙනත් පාර්ශවයකින් ප්‍රතිපූර්ණයක් ලෙස ලබා ගැනීමට අදහස් කරන කොන්ත්‍රාත්තුව මිලෙහි ඇතුළත් කර නොමැති මුදලකි. උදාහරණ වශයෙන් ගනුදෙනුකරු විසින් කරන ලද ප්‍රමාදයන්, පිරිවිතරයන්ගේ හෝ ආකෘතියේ වැරදි සහ කොන්ත්‍රාත්තුව වැඩවල මතභේදකාරී විචල්‍යතාවයන්ගෙන් හිමිකමක් පැන නැගිය හැකි ය. හිමිකම් ඉල්ලීම්වලින් පැන නගින අයහාර ප්‍රමාණයන් මැණීම ඉහළ අවිනිශ්චිතතා මට්ටමකට යටත් වන අතර නිතරම ගිවිස ගැනීම්වල ප්‍රතිඵලය මත රඳා පවතී. එම නිසා හිමිකම් ඉල්ලීම්:
- (අ) ගනුදෙනුකරු විසින් හිමිකම් ඉල්ලීම් පිළිගැනීම භව්‍ය වන තරම් දුරකට ගිවිස ගැනීම ඉහළ මට්ටමකට එළඹ ඇතිවිට; සහ
- (ආ) ගනුදෙනුකරු විසින් පිළිගනු ලැබීමේ භව්‍ය අගය විශ්වසනීය ලෙස මැණිය හැකි; විට පමණක් කොන්ත්‍රාත්තුව අයහාරයෙහි ඇතුළත් කරනු ලැබේ.
15. දිරිගැන්වීමේ දීමනා යනු නියම කරන ලද කාර්යසාධන ප්‍රමිතීන්ට අනුකූල වූයේ නම් හෝ අභිබවා ගියේ නම් හෝ කොන්ත්‍රාත්කරුට ගෙවනු ලබන අතිරේක මුදල් වේ. උදාහරණ ලෙස කොන්ත්‍රාත්තුව කලින් සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා කොන්ත්‍රාත්කරුට දිරිගැන්වීමේ දීමනාවක් ගෙවීමට කොන්ත්‍රාත්තුවේ ඉඩ දී තිබිය හැකි ය. දිරිගැන්වීමේ දීමනා:
- (අ) නියම කරන ලද කාර්ය සාධන ප්‍රමිතීන්ට අනුකූල වීමේ හෝ ඒවා අභිබවා යාමේ භව්‍යතාවයක් ඇතිවීමට තරම් ප්‍රමාණවත් දුරට කොන්ත්‍රාත්තුව සම්පූර්ණ කර තිබෙන විට; සහ
- (ආ) දිරිගැන්වීමේ දීමනාවේ ප්‍රමාණය විශ්වාසනීයත්වයකින් යුතුව මැණිය හැකි; විට දී කොන්ත්‍රාත්තුව අයහාරයෙහි ඇතුළත් කරනු ලැබේ.

කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැය

16. කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැය :
- (අ) නිශ්චිත කොන්ත්‍රාත්තුවට සෘජුව සම්බන්ධිත පිරිවැය;
- (ආ) කොන්ත්‍රාත්තුව ක්‍රියාකාරකමට පොදුවේ අදාළ කළ හැකි සහ කොන්ත්‍රාත්තුවට වෙන් කළ හැකි පිරිවැය; සහ
- (ඇ) කොන්ත්‍රාත්තුවේ විධිවිධාන යටතේ ගනුදෙනුකරු හෝ නිශ්චිතව අය කළ හැකි ඒවා වැනි වෙනත් පිරිවැය;
- වලින් සමන්විත විය යුතු ය.

17. නිශ්චිත කොන්ත්‍රාත්තුවකට සෘජුව සම්බන්ධිත පිරිවැයට :

- (අ) වැඩබිම් අධීක්ෂණය ඇතුළු වැඩබිමේ ශ්‍රම පිරිවැය;
- (ආ) ඉදිකිරීම් දී භාවිතා කළ ද්‍රව්‍යවල පිරිවැය;
- (ඇ) කොන්ත්‍රාත්තුවට භාවිතා කළ පිරිසත හා උපකරණවල ක්‍ෂය;
- (ඈ) කොන්ත්‍රාත්තුව වැඩබිම වෙත හා එහි සිට පිරිසත, උපකරණ හා ද්‍රව්‍ය එහා මෙහා කිරීමේ පිරිවැය;
- (ඉ) පිරිසත හා උපකරණ කුලියට ගැනීමේ පිරිවැය;
- (ඊ) කොන්ත්‍රාත්තුවට සෘජුව සම්බන්ධිත තාක්ෂණික සහාය හා සැලසුම් පිරිවැය;
- (උ) අපේක්ෂිත ප්‍රතිඥාභාර පිරිවැයන් ඇතුළුව නිදොස් කිරීමේ හා සහතික කිරීමේ පිරිවැය; සහ
- (ඌ) තෙවන පාර්ශවයන්ගේ හිමිකම් ඉල්ලීම්;

ඇතුළත් වේ.

කොන්ත්‍රාත්තුව අයභාරයේ ඇතුළත් කර නොමැති කවර හෝ අනියම් ආදායම් මගින් මෙම පිරිවැය අඩු විය හැක. උදාහරණ ලෙස කොන්ත්‍රාත්තුව අවසානයේ දී අතිරික්ත ද්‍රව්‍ය විකිණීමෙන් සහ පිරිසත හා උපකරණ බැහැර කිරීමෙන් වන ආදායම් දක්විය හැක.

18. කොන්ත්‍රාත්තුව ක්‍රියාකාරකමට පොදුවේ අදාළ කළ හැකි සහ නිශ්චිත කොන්ත්‍රාත්තුවලට වෙන් කළ හැකි පිරිවැයන්ට :

- (අ) රක්ෂණ;
- (ආ) නිශ්චිත කොන්ත්‍රාත්තුවකට සෘජුව සම්බන්ධ නැති තාක්ෂණික සහාය හා සැලසුම් පිරිවැයන්; සහ
- (ඇ) කොන්ත්‍රාත්තුව පොදුකාර්ය;

ඇතුළත් වේ.

මෙවැනි පිරිවැය, ක්‍රමවත් හා තාත්වික ක්‍රම භාවිතා කරමින් වෙන් කරන අතර එම ක්‍රම සමාන අනුලක්ෂණවලින් යුත් පිරිවැය සියල්ලටම ඒකාකාර ලෙස ව්‍යවහාර කරනු ලැබේ. වෙන් කිරීම ඉදිකිරීම් ක්‍රියාකාරකමේ සාමාන්‍ය මට්ටම මත පදනම් වේ. ඉදිකිරීම් පොදුකාර්යවලට ඉදිකිරීම් සේවකයන්ගේ වේතන පිළියෙල කිරීම හා පෙරසැරි කිරීමේ වැනි පිරිවැයන් ඇතුළත් වේ. කොන්ත්‍රාත්තුව ක්‍රියාකාරකමට පොදුවේ අදාළ කළ හැකි සහ නිශ්චිත කොන්ත්‍රාත්තුවලට වෙන් කළ හැකි පිරිවැයන්ට, කොන්ත්‍රාත්තුවල ණය ගැණුම් පිරිවැය ද ඇතුළත් වේ.

19. කොන්ත්‍රාත්තුවේ විධිවිධාන යටතේ ගනුදෙනුකරුට නිශ්චිතව අය කළ හැකි පිරිවැයන්ට, කොන්ත්‍රාත්තුවේ විධිවිධානවල ප්‍රතිපූර්ණය කිරීම නිශ්චිතව දක්වා ඇති සමහර පොදු පරිපාලන පිරිවැයන් සහ සංවර්ධන පිරිවැයන් ඇතුළත් විය හැකි ය.

20. කොන්ත්‍රාත්තුව ක්‍රියාකාරකමට අදාළ කළ නොහැකි හෝ කොන්ත්‍රාත්තුවට වෙන් කළ නොහැකි පිරිවැය ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තුවක පිරිවැයවලින් ඉවත් කරනු ලැබේ.

එවැනි පිරිවැයට:

- (අ) කොන්ත්‍රාත්තුවෙහි ප්‍රතිපූර්ණය නිශ්චිතව දක්වා නොමැති පොදු පරිපාලන වියදම්;
- (ආ) විකුණුම් වියදම්;
- (ඇ) කොන්ත්‍රාත්තුවෙහි ප්‍රතිපූර්ණය නිශ්චිතව දක්වා නොමැති පර්යේෂණ හා සංවර්ධන වියදම්; සහ

(ඇ) කිසියම් හෝ කොන්ත්‍රාත්තුවක භාවිතා නොකරනු ලැබූ අක්‍රීය පිරිසහ හා උපකරණවල ක්ෂය;

ඇතුළත් වේ.

21. කොන්ත්‍රාත්තුවක් ලබාගත් දින සිට කොන්ත්‍රාත්තුව අවසාන සම්පූර්ණ කිරීම තෙක් වූ කාලපරිච්ඡේදය සඳහා කොන්ත්‍රාත්තුවකට අදාළ කළ හැකි පිරිවැය කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැයෙහි ඇතුළත් කෙරේ. කෙසේ වුවද කොන්ත්‍රාත්තුවකට සෘජුව අදාළ වන කොන්ත්‍රාත්තුව අත්කර ගැනීමේ දී දරන ලද පිරිවැයන්, ඒවා වෙන් වෙන්ව හඳුනා ගත හැකි නම් ද, විශ්වසනීයත්වයකින් යුතුව මැණිය හැකි නම් ද හා කොන්ත්‍රාත්තුව ලැබෙන බවට භව්‍යතාවක් තිබේ නම්, කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැයෙහි කොටසක් ලෙස ඇතුළත් කෙරේ. කොන්ත්‍රාත්තුවක් අත්කර ගැනීමේ දී දරන ලද පිරිවැය ඒවා දරන ලද කාල පරිච්ඡේදයෙහි වියදමක් ලෙස හඳුනාගත් විට දී පසු කාලපරිච්ඡේදයක දී කොන්ත්‍රාත්තුව ලබාගත් විට ඒවා කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැයෙහි කොටසක් ලෙස ඇතුළත් නොකෙරේ.

කොන්ත්‍රාත්තුව අයභාරය සහ වියදම් හඳුනාගැනීම

22. ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තුවක ප්‍රතිඵලය විශ්වාසනීයත්වයකින් ඇස්තමේන්තු කළ හැකි විට දී වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය අවසන් වන දිනට කොන්ත්‍රාත්තුව ක්‍රියාකාරකමේ සමාජික තත්ත්වය සැලකිල්ලට ගෙන ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තුව ආශ්‍රිත කොන්ත්‍රාත්තුව අයභාරය හා කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැය පිළිවෙලින් අයභාර හා වියදම් ලෙස හඳුනාගත යුතු ය. ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තුව මත අපේක්ෂිත අලාභයක් 36 වැනි ඡේදය ප්‍රකාර වහාම වියදමක් ලෙස හඳුනාගත යුතු ය.
23. ස්ථාවර මිල කොන්ත්‍රාත්තුවක් සම්බන්ධයෙන් වන විට පහත දැක්වෙන සියලුම කොන්දේසි සම්පූර්ණ කළ විටෙක ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තුවක ප්‍රතිඵලය විශ්වාසනීයත්වයකින් ඇස්තමේන්තු කළ හැක :
  - (අ) මුළු කොන්ත්‍රාත්තුව අයභාරය විශ්වාසනීයත්වයකින් මැනිය හැකි වීම;
  - (ආ) කොන්ත්‍රාත්තුව හා ආශ්‍රිත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අස්තිත්වය වෙත ලැබීමේ භව්‍යතාවක් තිබීම;
  - (ඇ) වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයේ අවසන් දිනට කොන්ත්‍රාත්තුව සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා වූ කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැය සහ කොන්ත්‍රාත්තුවේ නිමි තත්ත්වය යන දෙකම විශ්වාසනීයත්වයකින් මැනිය හැකි වීම; සහ
  - (ඈ) සැබවින්ම දරණ ලද කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැය මුලින් කළ ඇස්තමේන්තු සමග සන්සන්දනය කළ හැකි වන පරිදි කොන්ත්‍රාත්තුවට අදාළ කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැය පැහැදිලිව හඳුනා ගැනීමට සහ විශ්වසනීයත්වයකින් මැණිය හැකි වීම.
24. පිරිවැයට එකතු කළ කොන්ත්‍රාත්තුවක් සම්බන්ධයෙන් වන විට, පහත දැක්වෙන සියලුම කොන්දේසි සම්පූර්ණ කරන විටෙක ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තුවක ප්‍රතිඵලය විශ්වාසනීයත්වයකින් ඇස්තමේන්තු කළ හැක:
  - (අ) කොන්ත්‍රාත්තුව හා ආශ්‍රිත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අස්තිත්වය වෙත ලැබීමේ භව්‍යතාවක් තිබීම; සහ
  - (ආ) කොන්ත්‍රාත්තුවට අදාළ වන කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැය, නිශ්චිත වශයෙන් ප්‍රතිපූර්ණය කළ හැකි වුවද, නොවුවද, පැහැදිලිව හඳුනාගැනීමට සහ විශ්වාසනීයත්වයකින් මැනිය හැකි වීම.
25. කොන්ත්‍රාත්තුවක නිමි තත්ත්වය සලකා ඒ අනුව අයභාර සහ පිරිවැය හඳුනා ගැනීම ප්‍රතිශත සමාජික ක්‍රමය ලෙස බොහෝ විට හඳුන්වනු ලැබේ. මෙම ක්‍රමය යටතේ කොන්ත්‍රාත්තුව අයභාරය, කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැය සමඟ ගලපන අතර එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් වාර්තා කරන අයභාරය, පිරිවැය සහ ලාභය වැඩි නිමකර ඇති සමානුපාතයට සම්බන්ධ කළ හැක. මෙම ක්‍රමය කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ කොන්ත්‍රාත්තුව ක්‍රියාකාරකමේ සහ කාර්ය සාධනයේ ප්‍රමාණය පිළිබඳ ප්‍රයෝජනවත් තොරතුරු සපයයි.
26. ප්‍රතිශත සමාජික ක්‍රමය යටතේ වැඩවල යෙදුණු ගිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදවල ලාභයේ හෝ අලාභයේ අයභාරය ලෙස කොන්ත්‍රාත්තුව අයභාරය හඳුනාගනු ලැබේ. කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැය සාමාන්‍යයෙන් පාහේ ඊට අදාළ වැඩ කරන ලද ගිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදවල ලාභය හෝ අලාභයේ වියදමක් ලෙස හඳුනාගනු ලැබේ. කෙසේ වුවද, මුළු කොන්ත්‍රාත්තුව අයභාරයට වඩා මුළු කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැයෙහි වූ කවර හෝ අපේක්ෂිත අතිරික්තයක් 36 වන ඡේදය ප්‍රකාර වහාම වියදමක් ලෙස හඳුනාගනු ලැබේ.
27. කොන්ත්‍රාත්තුවක කොන්ත්‍රාත්තුවෙහි අනාගත ක්‍රියාකාරකම්වලට සම්බන්ධව කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැය දරා තිබිය හැකි ය. එවැනි කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැය ආපසු අයකර ගත හැකි භව්‍යතාවයක් පවතී නම් ඒවා වත්කමක් ලෙස හඳුනාගනු ලැබේ. එවැනි

පිරිවැය ගනුදෙනුකරුවන්ගෙන් ලැබිය යුතු මුදලක් නියෝජනය කරන අතර බොහෝ විට කොන්ත්‍රාත්තු නොනිමි වැඩ ලෙස වර්ගීකරණය කෙරේ.

28. ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තුවක ප්‍රතිඵලය විශ්වාසනීයත්වයකින් ඇස්තමේන්තු කළ හැක්කේ කොන්ත්‍රාත්තුව හා ආශ්‍රිත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අස්තියක් වන ලැබීමේ හව්‍යතාවක් ඇති විට පමණි. කෙසේ වුවද කොන්ත්‍රාත්තු අයභාරයෙහි දැනටමත් අඩංගු කර ඇති සහ ලාභයේ හෝ අලාභයේ දැනටමත් හඳුනාගෙන ඇති මුදලක් එකතු කර ගැනීම පිළිබඳ අවිනිශ්චිතතාවයක් පැන නගින විටෙක, එකතු කරගත නොහැකි හෝ ආපසු අයකර ගැනීමේ හැකියාව අවසන් වී ඇති මුදල කොන්ත්‍රාත්තු අයභාරයට කරන ගැලපීමකට වඩා වියදමක් ලෙස හඳුනාගනු ලැබේ.

29. අස්තියක් විසින්:

(අ) ඉදිකිරීමට තිබෙන වත්කම පිළිබඳ එක් එක් පාර්ශවය විසින් බලාත්මක කළ හැකි අයිතීන්;

(ආ) හුවමාරු කර ගැනීමට තිබෙන ප්‍රතිෂ්ඨාව; සහ

(ඇ) නිරවුල් කෙරෙන ආකාරය සහ විධිවිධාන;

ස්ථාපිත කෙරෙන ගිවිසුමකට එකඟ වූ පසු සාමාන්‍යයෙන් විශ්වාසනීය ඇස්තමේන්තු කළ හැකි ය. අස්තියක් සතුව සඵල අභ්‍යන්තර මූල්‍ය අයවැය සහ වාර්තා කිරීමේ පද්ධතියක් තිබීම ද සාමාන්‍යයෙන් අවශ්‍ය වේ. කොන්ත්‍රාත්තුවේ ප්‍රගතියත් සමඟ කොන්ත්‍රාත්තු අයභාරය සහ කොන්ත්‍රාත්තු පිරිවැය සමාලෝචනය කරන අතර අවශ්‍ය විට දී සංශෝධනය කරයි. එවැනි සංශෝධනයන්ගේ අවශ්‍යතාවය කොන්ත්‍රාත්තුවේ ප්‍රතිඵලය විශ්වාසනීයත්වයකින් ඇස්තමේන්තු කළ නොහැකි බවට හැඟීමක් ඇති නොකරයි.

30. කොන්ත්‍රාත්තුවක සමාජික තත්ත්වය විවිධ ආකාරවලින් නිශ්චය කළ හැකි ය. කරන ලද වැඩ විශ්වාසනීයත්වයකින් මනින්නා වූ ක්‍රමය අස්තියක් භාවිතා කරයි. කොන්ත්‍රාත්තුවේ ස්වභාවය අනුව මෙම ක්‍රමවලට:

(අ) ඇස්තමේන්තුගත මුළු කොන්ත්‍රාත්තු පිරිවැයට, මේ දක්වා ඉටුකර ඇති වැඩ සඳහා දරන ලද කොන්ත්‍රාත්තු පිරිවැය දරන සමානුපාතය;

(ආ) ඉටුකරන ලද වැඩ සමීක්ෂණය; හෝ

(ඇ) කොන්ත්‍රාත්තු වැඩවලින් භෞතිකව නිමකර ඇති සමානුපාතය; යන ඒවා ඇතුළත් වේ.

ගනුදෙනුකරුවන්ගෙන් ලැබෙන ප්‍රගති ගෙවීම් සහ අත්තිකාරම් බොහෝ විට කරන ලද වැඩ නිරූපණය නොකරයි.

31. මේ දක්වා දරන ලද කොන්ත්‍රාත්තු පිරිවැය සැලකිල්ලට ගෙන සමාජික තත්ත්වය නිශ්චය කරන විටෙක ඉටුකරන ලද වැඩ නිරූපණය කරන කොන්ත්‍රාත්තු පිරිවැය පමණක් මේ දක්වා දරන ලද පිරිවැයෙහි ඇතුළත් කෙරේ. ඉවත් කරනු ලබන කොන්ත්‍රාත්තු පිරිවැයට උදාහරණ නම්:

(අ) කොන්ත්‍රාත්තු සඳහා විශේෂයෙන්ම සාදන ලද ද්‍රව්‍ය වන්නේ නම් හැර කොන්ත්‍රාත්තු වැඩබිමකට බාර දී ඇති හෝ කොන්ත්‍රාත්තුවක භාවිතය සඳහා වෙන් කර ඇති නමුත් කොන්ත්‍රාත්තුව කරගෙන යාමේ දී තවමත් සවිකර, භාවිතාකර හෝ ව්‍යවහාර කර නොමැති ද්‍රව්‍යවල පිරිවැය වැනි කොන්ත්‍රාත්තුවේ අනාගත ක්‍රියාකාරකම්වලට සම්බන්ධිත කොන්ත්‍රාත්තු පිරිවැය; සහ

(ආ) උපකොන්ත්‍රාත්තු යටතේ කරනු ලබන වැඩ සඳහා උපකොන්ත්‍රාත්තුවන්ට ගෙවන ලද අත්තිකාරම්.

32. ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තුවක ප්‍රතිඵලය විශ්වාසනීයත්වයකින් ඇස්තමේන්තු කළ නොහැකි විටෙක:

(අ) අයකර ගැනීමේ හව්‍යතාවයක් ඇතැයි සලකන කොන්ත්‍රාත්තු පිරිවැයවල ප්‍රමාණයට පමණක් අයභාරය හඳුනාගත යුතු; අතර

(ආ) කොන්ත්‍රාත්තු පිරිවැය ඒවා දරන ලද කාලපරිච්ඡේදයේ වියදමක් ලෙස හඳුනාගත යුතු ය.

ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තුව මත අපේක්ෂිත අලාභය 36 වැනි ඡේදය ප්‍රකාරව වහාම වියදමක් ලෙස හඳුනාගත යුතු ය.

33. කොන්ත්‍රාත්තුවක ආරම්භක අවස්ථාවල දී කොන්ත්‍රාත්තුවේ ප්‍රතිඵලය විශ්වාසනීයත්වයකින් ඇස්තමේන්තු කළ නොහැකි වීම බොහෝ විට සිදු වේ. එහෙත් අස්තිත්වය විසින් දරන කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැය අයකරගත හැකි වීමේ භව්‍යතාවයක් තිබිය හැකි ය. එමනිසා අයකරගැනීමට අපේක්ෂිත, දරන ලද පිරිවැයවල ප්‍රමාණයට පමණක් කොන්ත්‍රාත්තුව අයභාර හඳුනාගනු ලැබේ. කොන්ත්‍රාත්තුවේ ප්‍රතිඵලය විශ්වාසනීයත්වයකින් ඇස්තමේන්තු කළ නොහැකි හෙයින් ලාභයක් හඳුනා නොගැනේ. කෙසේ වුවද, කොන්ත්‍රාත්තුවේ ප්‍රතිඵලය විශ්වාසනීයත්වයකින් ඇස්තමේන්තු කළ නොහැකි වුවද කොන්ත්‍රාත්තුව අයභාරයට වඩා කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැය ඉක්මවා යාමේ භව්‍යතාවයක් තිබිය හැකි ය. එවැනි අවස්ථාවල දී කොන්ත්‍රාත්තුව සඳහා වූ මුළු කොන්ත්‍රාත්තුව අයභාරයට වඩා මුළු කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැයවල අපේක්ෂිත අතිරික්තය 36 වන ඡේදය ප්‍රකාරව වහාම වියදමක් ලෙස හඳුනා ගැනේ.
34. ආපසු අයකර ගැනීමේ භව්‍යතාවයකින් තොර කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැය වහාම වියදමක් ලෙස හඳුනාගනු ලැබේ. කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැය වහාම වියදමක් ලෙස හඳුනාගැනීම අවශ්‍ය විය හැකි ආපසු අයකරගැනීමේ භව්‍යතාවයකින් තොර විය හැකි අවස්ථාවන්ට දිය හැකි උදාහරණවලට :
- (අ) සම්පූර්ණයෙන්ම බලාත්මක කළ නොහැකි සහ එම හේතුවෙන් වලංගුභාවය පිළිබඳව තදබල ප්‍රශ්නයකට තුඩු දී ඇති;
  - (ආ) තීන්දුවක් බලාපොරොත්තුව පවතින නඩු කටයුත්තක් හෝ ව්‍යවස්ථාවක ප්‍රතිඵලය මත සම්පූර්ණ කිරීම යටත් වන;
  - (ඇ) පවරා ගැනීමට හෝ ගර්හිත (Condemn) කිරීමට ඉඩ ඇති දේපලවලට සම්බන්ධිත; හෝ
  - (ඈ) ගනුදෙනුකරු බැඳීම් ඉටුකිරීමට නොහැකි තත්ත්වයක පසුවන; හෝ
  - (ඉ) කොන්ත්‍රාත්තුවට කොන්ත්‍රාත්තුව සම්පූර්ණ කිරීමට හෝ වෙනත් ආකාරයකින් කොන්ත්‍රාත්තුව යටතේ වූ බැඳීම් ඉටු කිරීමට නොහැකි තත්ත්වයක පසුවන;
- කොන්ත්‍රාත්තුව ඇතුළත් වේ.
35. කොන්ත්‍රාත්තුවේ ප්‍රතිඵලය විශ්වාසනීයත්වයකින් ඇස්තමේන්තු කිරීම වලක්වන ලද අවිනිශ්චිතතාවයන් තවදුරටත් නොපවතින විට ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තුව හා ආශ්‍රිත අයභාර හා වියදම් 32 වැනි ඡේදයේ සඳහන් ආකාරයට වඩා 22 වැනි ඡේදය ප්‍රකාර හඳුනාගත යුතු ය.

අපේක්ෂිත අලාභ හඳුනාගැනීම

36. මුළු කොන්ත්‍රාත්තුව අයභාරයට වඩා මුළු කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැය වැඩි වීමේ භව්‍යතාවයක් පවතින විටෙක අපේක්ෂිත අලාභය වියදමක් ලෙස හඳුනාගත යුතු ය.
37. එවැනි අලාභයක ප්‍රමාණය :
- (අ) කොන්ත්‍රාත්තුවේ වැඩ ආරම්භ කිරීම හෝ නොකිරීම;
  - (ආ) කොන්ත්‍රාත්තුව ක්‍රියාකාරකමේ සමාජික තත්ත්වය; හෝ
  - (ඇ) 9 වැනි ඡේදය ප්‍රකාරව තනි ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තුවක් ලෙස නොසලකන වෙනත් කොන්ත්‍රාත්තුවලින් අපේක්ෂිත ලාභ ප්‍රමාණය;
- පිළිබඳ තැකීමකින් තොරව නිශ්චය කරනු ලැබේ.

ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම්

38. ප්‍රතිශත සමාජික ක්‍රමය එක් එක් ගිණුම් කාලපරිච්ඡේදයේ කොන්ත්‍රාත්තුව අයභාරයේ සහ කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැයෙහි සමුච්චිත පදනමින් ප්‍රවර්තන ඇස්තමේන්තුවලට සාපේක්ෂව ව්‍යවහාර කරනු ලැබේ. එමනිසා කොන්ත්‍රාත්තුව අයභාරයෙහි හෝ කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැයෙහි ඇස්තමේන්තුවෙහි වෙනසක බලපෑම හෝ කොන්ත්‍රාත්තුවක ප්‍රතිඵලයෙහි ඇස්තමේන්තුවෙහි ඇතිවන වෙනසක බලපෑම ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක වෙනසක් ලෙස ගිණුම්ගත කරනු ලැබේ. (LKAS 8, ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති,

ඇස්තමේන්තුවල වෙනස් වීම් සහ වැරදි බලන්න) වෙනස් වූ ඇස්තමේන්තු, වෙනස සිදු වූ කාලපරිච්ඡේදයේ සහ ඊට පසු කාලපරිච්ඡේදවල ලාභයේ හෝ අලාභයේ හඳුනාගන්නා අයහාර හා වියදම් ප්‍රමාණය නිශ්චය කිරීමේ දී භාවිතා කෙරේ.

හෙළිදරව් කිරීම

39. අස්තීත්වය විසින්:

- (අ) කාලපරිච්ඡේදය තුළ අයහාර ලෙස හඳුනාගත් කොන්ත්‍රාත්තු අයහාර මුදල;
- (ආ) කාලපරිච්ඡේදය තුළ හඳුනාගත් කොන්ත්‍රාත්තු අයහාරය නිශ්චය කිරීමට භාවිතා කළ ක්‍රම; සහ
- (ඇ) කෙරිගෙන යන කොන්ත්‍රාත්තුවල සමාජික තත්ත්වය නිශ්චය කිරීමට භාවිතා කළ ක්‍රම;

හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

40. වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසන් දිනට කෙරිගෙන යන කොන්ත්‍රාත්තු සඳහා පහත දැක්වෙන සෑම එකක්ම අස්තීත්වයක් විසින් හෙළිදරව් කළ යුතු ය:

- (අ) මේ දක්වා දරන ලද මුළු පිරිවැය හා හඳුනාගත් ලාභ (හඳුනාගත් අලාභ අඩු කළ);
- (ආ) ලැබූ අත්තිකාරම් ප්‍රමාණය; සහ
- (ඇ) රඳවා ගැනීම්වල ප්‍රමාණය;

41. රඳවා ගැනීම් යනු එවැනි මුදල් ගෙවීම් සඳහා කොන්ත්‍රාත්තුවෙහි නිශ්චිතව දක්වා ඇති කොන්දේසි සපුරන තෙක් හෝ දෝෂ නිවැරදි කරන තෙක් නොගෙවන්නා වූ ප්‍රගති අයකිරීම් වේ. ප්‍රගති අයකිරීම් යනු ගනුදෙනුකරු විසින් ගෙවීම කළ ද නොකළ ද කොන්ත්‍රාත්තුවක කරන ලද වැඩ සඳහා බිල්පත් යවන ලද අගයන් වේ. අත්තිකාරම් යනු සම්බන්ධිත වැඩ ඉටුකිරීමට පෙර කොන්ත්‍රාත්කරු විසින් ලැබූ මුදල් වේ.

42. අස්තීත්වය විසින් ;

- (අ) කොන්ත්‍රාත්තු වැඩ සඳහා ගනුදෙනුකරුවන්ගෙන් ලැබිය යුතු මුදල වත්කමක් ලෙස; හා
  - (ආ) කොන්ත්‍රාත්තු වැඩ සඳහා ගනුදෙනුකරුවන් වෙත ගෙවිය යුතු දළ මුදල වගකීමක් ලෙස;
- ඉදිරිපත් කළ යුතු ය.

43. කොන්ත්‍රාත් වැඩ සඳහා ගනුදෙනුකරුවන්ගෙන් ලැබිය යුතු දළ මුදල යනු

- (අ) දරන ලද පිරිවැයට හඳුනාගත් ලාභ එකතු කර;
- (ආ) හඳුනාගත් අලාභ සහ ප්‍රගති අයකිරීම් එකතුව; අඩු කළ පසු ලැබෙන ශුද්ධ අගය වන අතර එය දරණ ලද පිරිවැය සහ හඳුනාගත් ලාභය (හඳුනාගත් අලාභ අඩු කළ) ලද එකතුව ප්‍රගති ලැබීම් ඉක්මවන සියලුම කොන්ත්‍රාත්තු සඳහා අදාළ වේ.

44. කොන්ත්‍රාත් වැඩ සඳහා ගනුදෙනුකරුවන්ට ගෙවිය යුතු දළ මුදල යනු ප්‍රගති අයකිරීම්, දරන ලද පිරිවැයන් සහ හඳුනාගත් ලාභ (හඳුනාගත් අලාභ අඩු කළ) යන එකතුවට වඩා වැඩිවන සියලුම කොන්ත්‍රාත්තු සඳහා;

- (අ) දරන ලද පිරිවැයන්හි සහ හඳුනාගත් ලාභවල එකතුවෙන්;
- (ආ) හඳුනාගත් අලාභයන් හා ප්‍රගති අයකිරීම්වල එකතුව අඩුකළ පසු මුදල වේ.

45. අස්තිත්වය LKAS 37 අනුව අසම්භාව්‍ය ලාභ හා අසම්භාව්‍ය පාඩු සඳහා ප්‍රතිපාදන හෙළිදරව් කරයි. ප්‍රතිශ්‍යා භාර පිරිවැය, වන්දි ඉල්ලීම්, දණ්ඩන හෝ විය හැකි අලාභ වැනි අයිතමයන්ගෙන් අසම්භාව්‍ය ලාභ සහ අසම්භාව්‍ය පාඩු පැන නැගිය හැකි ය.

බලපැවැත්වෙන දිනය

46. අස්තිත්වයක් විසින් මෙම ප්‍රමිතය 2012 ජනවාරි 01 හෝ ඉන් පසුව ආරම්භ වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා ව්‍යවහාර කළ යුතුය. කලින් ව්‍යවහාරය උනන්දු කෙරේ. අස්තිත්වයක් විසින් 2012 ජනවාරි 01 ට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කරන්නේ නම්, එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතුය.

පරිශීෂ්ටය

මෙම පරිශීෂ්ටය විදහාපෑමේ උදාහරණ යා කිරීමක් පමණක් වන අතර එය LKAS 11 හි කොටසක් නොවේ.

ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති හෙළිදරව් කිරීම

පහත දැක්වෙන්නේ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති හෙළිදරව් කිරීමේ උදාහරණ වේ.

ස්ථාවර මිල කොන්ත්‍රාත්තුවලින් අයභාරය එක් එක් කොන්ත්‍රාත්තුව සඳහා ඇස්තමේන්තුගත මුළු ශ්‍රම පැයවලට මේ දක්වා යොදාගෙන ඇති ශ්‍රම පැයවල ප්‍රතිශතයට යොමුව දක්වමින් මණිනු ලබන ප්‍රතිශත සමාප්ති ක්‍රමය මත හඳුනාගනු ලැබේ.

පිරිවැයට එකතු කළ කොන්ත්‍රාත්තුවලින් වූ අයභාරය, කොන්ත්‍රාත්තුවේ ඇස්තමේන්තු ගත මුළු පිරිවැයට මේ දක්වා දරා ඇති පිරිවැයේ සමානුපාතයට අනුව මණිනු ලබන කාලපරිච්ඡේදය තුළ දරන ලද අයකර ගත හැකි පිරිවැය හා උපයන ලද ගාස්තුවෙහි එකතුවට යොමුව දක්වමින් හඳුනාගනු ලැබේ.

කොන්ත්‍රාත්තුව අයභාර සහ වියදම් නිශ්චය කිරීම

පහත දැක්වෙන උදාහරණය කොන්ත්‍රාත්තුවක සමාප්ති තත්ත්වය සහ කොන්ත්‍රාත්තුව අයභාරය සහ වියදම් හඳුනාගත යුතු කාලය නිශ්චය කිරීමේ එක් ක්‍රමයක් පැහැදිලි කරයි. (ප්‍රමිතයේ 22 සිට 35 දක්වා වූ ඡේද බලන්න)

ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තුවකට පාලමක් තැනීම සඳහා වූ 9,000 ක ස්ථාවර මිල කොන්ත්‍රාත්තුවක් ඇත. කොන්ත්‍රාත්තුවේ එකඟ වූ මූලික අයභාරය 9,000 කි. කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැයෙන් කොන්ත්‍රාත්තුවෙන් මුල් ඇස්තමේන්තුව 8,000 කි. පාලම තැනීම සඳහා වසර 3 ක් ගත වේ.

පළමු වර්ෂය අවසානයේ දී කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැයෙහි කොන්ත්‍රාත්තුවෙන් ඇස්තමේන්තුව 8,050 දක්වා වැඩි වී ඇත.

1 වන වර්ෂයේ දී කොන්ත්‍රාත්තුව අයභාරය 200 කින් ද, කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැයෙහි අතිරේක ඇස්තමේන්තුව 150 කින් ද වැඩි වන විචලතාවයක් ගණදෙනුකරු නිර්දේශ කරයි. 2 වන වර්ෂය අවසානයේ දී දරන ලද පිරිවැය තුළ, ව්‍යාපෘතිය සම්පූර්ණ කිරීමට 3 වන වර්ෂයේ දී භාවිතා කිරීම පිණිස වැඩබිමේ ගබඩා කර ඇති ප්‍රමිත ද්‍රව්‍ය සඳහා වූ 100 ක් ඇතුළත් ය.

මේ දක්වා ඉටුකරන ලද වැඩ සඳහා දරන ලද පිරිවැය, මුළු කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැයෙහි ආසන්නතම ඇස්තමේන්තුවට දරන සමානුපාතය ගණනය කිරීමෙන් කොන්ත්‍රාත්තුව කොන්ත්‍රාත්තුවේ සමාප්ති තත්ත්වය නිශ්චය කරයි. ඉදිකිරීම් කාලපරිච්ඡේදය තුළ මූල්‍ය දත්තයන්ගේ සාරාංශයක් දක්වේ.

	වර්ෂ 1	වර්ෂ 2	වර්ෂ 3
කොන්ත්‍රාත්තුවේ එකඟ වූ මුල් අයභාරය	9,000	9,000	9,000
විචලනය	--	200	200
මුළු කොන්ත්‍රාත්තුව අයභාරය	9,000	9,200	9,200
මේ දක්වා දරන ලද කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැය	2,093	6,168	8,200
සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා වූ කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැය	5,957	2,032	--
ඇස්තමේන්තුගත මුළු කොන්ත්‍රාත්තුව පිරිවැය	8,050	8,200	8,200
ඇස්තමේන්තුගත ලාභය	950	1,000	1,000
සමාප්ති තත්ත්වය	26%	74%	100%

2 වන වර්ෂය සඳහා සමාජිකී තත්ත්වය (74%) නිශ්චය කර ඇත්තේ මේ දක්වා කරන ලද වැඩ සඳහා දරන ලද කොන්ත්‍රාත්තු පිරිවැයෙන් 3 වන වර්ෂයේ භාවිතය සඳහා වැඩ බිමෙහි ගබඩා කර ඇති 100 ක් වූ ප්‍රමිත ද්‍රව්‍ය ඉවත් කිරීමෙන් පසුව ය.

වර්ෂ තුනේ දී විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයෙහි හඳුනාගනු ලබන අයහාර, වියදම් හා ලාභ ප්‍රමාණයන් පහත දැක්වෙන පරිදි වේ.

	මේ දක්වා රු. මිලියන	පෙර වර්ෂවල දී හඳුනාගත් රු. මිලියන	පෙර වර්ෂවල දී හඳුනාගත් රු. මිලියන
වර්ෂ 1			
අයහාරය (9,000 x .26)	2,340	--	2,340
වියදම් (8,500 x .26)	2,093	--	2,093
ලාභය	247	--	247
වර්ෂ 2			
අයහාරය (9,200 x .74)	6,808	2,340	4,468
වියදම් (200 x .74)	6,068	2,093	3,975
ලාභය	740	247	493
වර්ෂ 3			
අයහාරය (9,200 x 1.00)	9,200	6,808	2,392
වියදම්	8,200	6,068	2,132
ලාභය	1,000	740	260

කොන්ත්‍රාත්තු හෙළිදරව් කිරීම්

කොන්ත්‍රාත්තරුවෙක් සිය මෙහෙයුම්වල ප්‍රථම වර්ෂය අවසානයට පැමිණ සිටියි. දරන ලද සියලුම කොන්ත්‍රාත්තු පිරිවැය මුදලින් ගෙවා ඇති අතර එහි සියලුම ප්‍රගති අයකිරීම් සහ අත්තිකාරම් මුදලින් ලැබී ඇත. B, C හා E යන කොන්ත්‍රාත්තු සඳහා දරන ලද කොන්ත්‍රාත්තු පිරිවැයෙහි කොන්ත්‍රාත්තු සඳහා මේ දක්වා භාවිතා කර නොමැති නමුත් කොන්ත්‍රාත්තුව සඳහා මිල දී ගත් ද්‍රව්‍ය පිරිවැය ඇතුළත් වේ. B, C හා E යන කොන්ත්‍රාත්තු සඳහා තවමත් කර නැති වැඩ සඳහා ගනුදෙනුකරුවන් විසින් කොන්ත්‍රාත්තරුට අත්තිකාරම් ගෙවා ඇත.

1 වන වර්ෂය අවසානයේ දී කෙටිගෙන යන කොන්ත්‍රාත්තු පහේ තත්ත්වය පහත පරිදි වේ.

කොන්ත්‍රාත්තුව

	A	B	C	D	E	එකතුව
22 වන ඡේදය ප්‍රකාර හඳුනාගත් කොන්ත්‍රාත්තු අයහාරය	145	520	380	200	55	1,300
22 වන ඡේදය ප්‍රකාර හඳුනාගත් කොන්ත්‍රාත්තු වියදම්	110	450	350	250	55	1,215
36 වන ඡේදය ප්‍රකාර හඳුනාගත් අපේක්ෂිත අලාභ	--	--	--	40	30	70
හඳුනාගත් ලාභවලින් හඳුනාගත් අලාභ අඩු කළ පසු ලාභය	35	70	30	(90)	(30)	15
කාලපරිච්ඡේදය තුළ දරන ලද කොන්ත්‍රාත්තු පිරිවැය	110	510	450	250	100	1,420
22 වන ඡේදය ප්‍රකාර දරන ලදු කාලපරිච්ඡේදයේ කොන්ත්‍රාත්තු වියදම් ලෙස හඳුනාගත් කොන්ත්‍රාත්තු පිරිවැය	110	450	350	250	55	1,215

27 වන ඡේදය ප්‍රකාර වත්කමක් ලෙස හඳුනාගත් අනාගත ක්‍රියාකාරකම්වලට සම්බන්ධිත කොන්ත්‍රාත්තු පිරිවැය

	--	60	100	--	45	205
කොන්ත්‍රාත්තු අයහාරය (ඉහත බලන්න)	145	520	380	200	55	1,300
ප්‍රගති අයකිරීම් (41 ඡේදය)	100	520	380	180	55	1,235
බිල්පත් නිකුත් නොකළ කොන්ත්‍රාත්තු අයහාරය	45	--	--	20	--	65
අත්තිකාරම් (41 ඡේදය)	--	80	20	--	25	125

ප්‍රමිතය ප්‍රකාර හෙළිදරව් කළ යුතු අගයන් පහත පරිදි වේ.

කාලපරිච්ඡේදය තුළ හඳුනාගත් කොන්ත්‍රාත්තු අයහාරය (39 (අ) ඡේදය) 1,300

මේ දක්වා දරන ලද කොන්ත්‍රාත්තු පිරිවැය සහ හඳුනාගත් ලාභ (අලාභ අඩු කළ පසු) (40 (අ) ඡේදය බලන්න) 1,435

ලැබුණු අත්තිකාරම් (40 (ආ) ඡේදය) 125

ගනුදෙනුකරුවන්ගෙන් කොන්ත්‍රාත්තු වැඩ සඳහා ලැබිය යුතු දළ මුදල 42 (අ) ඡේදය අනුව වත්කමක් ලෙස ඉදිරිපත් කර ඇති 220

කොන්ත්‍රාත්තු වැඩ සඳහා ගනුදෙනුකරුවන්ගෙන් අයවිය ගෙවිය යුතු දළ මුදල 42 (ආ) ඡේදය අනුව වගකීමක් ලෙස ඉදිරිපත් කර ඇති (20)

ගනුදෙනුකරුවන්ට ගෙවියයුතු දළ මුදල 42 (ආ) ඡේද ප්‍රකාරව හෙළිදරව් කළ යුතු අගයන් පහත දැක්වෙන පරිදි ගණනය කරනු ලැබේ.

	කොන්ත්‍රාත්තුව					
	A	B	C	D	E	එකතුව
දරන ලද කොන්ත්‍රාත්තු පිරිවැය	110	510	450	250	100	1,420
හඳුනාගත් අලාභ අඩු කළ පසු හඳුනාගත් ලාභ	35	70	30	(90)	(30)	15
	145	580	480	160	70	1,435
ප්‍රගති අයකිරීම්	100	520	380	180	55	1,235
ගනුදෙනුකරුවන්ගෙන් ලැබියයුතු	45	60	100	--	15	220
ගනුදෙනුකරුවන්ට ගෙවියයුතු	--	--	--	(20)	--	(20)

40 (අ) ඡේදය ප්‍රකාරව හෙළිදරව් කළ අගයන්, එම හෙළිදරව් කිරීම් මෙහෙයුම්වල ප්‍රථම වර්ෂයට අදාළ බැවින්, ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වූ අගයන් හා සමාන වේ.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 12

ආදායම් බදු

පටුන

පේද

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 12 ආදායම් බදු

අරමුණ

1 - 4

විෂය පථය

5 - 11

නිර්වචන

7 - 11

බදු පදනම

12 - 14

ප්‍රවර්තන බදු බැරකම් හා ප්‍රවර්තන බදු වත්කම් හඳුනා ගැනීම

12 - 14

විලම්බිත බදු බැරකම් හා විලම්බිත බදු වත්කම් හඳුනා ගැනීම

15 - 45

බදු වන තාවකාලික වෙනස්කම්

15-23

ව්‍යාපාර සංයෝජන

19

සාධාරණ අගය මත ඇගයූ වත්කම්

20

කීර්තිනාමය

21-21B

වත්කමක් හෝ වගකීමක් මුල්වරට හඳුනා ගැනීම

22 - 23

අඩු කළ හැකි තාවකාලික වෙනස්කම්

24 - 33

සෘණ කීර්තිනාමය

32A

වත්කමක් හෝ වගකීමක් මුල් වරට හඳුනා ගැනීම

33

ප්‍රයෝජනයට නොගත් බදු අලාභ හා බදු බැර

34 - 36

හඳුනා නොගත් විලම්බිත බදු වත්කම් යළි තක්සේරු කිරීම

37

පරිපාලිතයන්, ශාඛාවන් හා ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජන සහ බද්ධ ව්‍යාපාරයන්හි හිමිකම්

38-45

මැනීම

46-56

ජංගම හා විලම්බිත බදු හඳුනා ගැනීම

57 -68C

ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි හඳුනාගත් අයිතමයන්

58-60

ලාභයෙන් හෝ අලාභයෙන් පිටත හඳුනාගත් අයිතමයන්

61A - 65A

ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් තුළින් පැන නගින විලම්බිත බදු

66 - 68

කොටස් පදනම් කරගත් ගෙවීම් ගනුදෙනු වලින් පැනනගින ප්‍රවර්තන සහ විලම්බිත බද්ද	68A - 68C
ඉදිරිපත් කිරීම	71 - 78
බදු වත්කම් හා බදු වගකීම්	71 - 76
හිලව් කිරීම	71 - 76
බදු වියදම	77 - 78
සාමාන්‍ය කටයුතු වලින් සිදුවූ ලාභ හෝ අලාභ වලට අදාළ බදු වියදම (ආදායම)	77
විලම්බිත විදේශීය බදු බැරකම් හෝ වත්කම් මත ඇතිවන විනිමය වෙනස්කම්	78
හෙළිදරව් කිරීම	79-88
බලපවත්වන දිනය	89
පරිශීෂ්ට	
(අ) තාවකාලික වෙනස්කම් සඳහා උදාහරණ	
(ආ) ගණනය කිරීම් හා ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ විදහා දැක්වීම්	

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 12

ආදායම් බදු

මෙම ප්‍රමිතය LKAS 12 "ආදායම් බදු, ඡේද 1 - 89 දක්වා පෙන්වනු ලබයි. සෑම ඡේදයකටම සමාන වූ අධිකාරී බලයක් ඇත. LKAS 12 ප්‍රමිතයෙහි අරමුණු සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති පූර්විකාව, සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේ සහ ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වන ආකෘතිමය රාමුව, විශේෂිත මාර්ගෝපදේශකත්වයක් නොමැති විට සම්බන්ධ කොටගෙන අධ්‍යයනය කළ යුතුය. LKAS 8, ගිණුම් ඇස්තමේන්තුවල වෙනස් වීම් සහ වැරදි මගින් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරා ගැනීම සහ යොදා ගැනීම සඳහා පදනමක් සපයයි.

අරමුණ :

මෙම ප්‍රමිතයේ අරමුණ වන්නේ ආදායම් බදු සඳහා ගිණුම්කරණ ක්‍රමය නියම කිරීමයි. ආදායම් බදු ගිණුම්කරණය සම්බන්ධයෙන් ප්‍රධාන ගැටළු වන :

- (අ) අස්තිත්වයක මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනයේ වත්කම් (වගකීම්) ලෙස හඳුනාගන්නා ධාරණ අගයන් අනාගතයේ දී අයකර ගැනීම (නිරවුල් කිරීම) ; හා
- (ආ) අස්තිත්වයක මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හඳුනාගන්නා ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයේ ගනුදෙනු හා වෙනත් සිදුවීම් වල ;

ජංගම හා අනාගත බදු ප්‍රතිඵල කෙසේ ගිණුම්ගත කළ යුතු ද යන්නය.

වත්කමක් හෝ වගකීමක් හඳුනා ගැනීමේ දී වාර්තාකරන අස්තිත්වය එම වත්කමේ හෝ වගකීමේ ධාරණ අගය අයකර ගැනීමට හෝ නිරවුල් කිරීමට අපේක්ෂා කිරීම ආවේනික දෙයකි. එම ධාරණ අගයන් අයකර ගැනීමේ හෝ නිරවුල් කිරීමේදී බදු ප්‍රතිඵල ඇති නොවන විට ගෙවීම් වලට වඩා ධාරණ අගය අයකර ගැනීමේදී හෝ නිරවුල් අනාගත බදු ගෙවීම් විශාල හෝ (කුඩා) වියදමක් බව ගම්‍ය වන්නේ නම් යම් සීමිත ව්‍යාතිරේකයන්ට යටත්ව විලම්බිත බදු වගකීමක් (විලම්බිත බදු වත්කමක්) අස්තිත්වයක් හඳුනාගත යුතු බව මෙම ප්‍රමිතයෙන් නියම කෙරේ.

අස්තිත්වයක් ගනුදෙනු හා වෙනත් සිදුවීම් ගිණුම්ගත කරන ආකාරයටම ගනුදෙනු හා වෙනත් සිදුවීම්වල බදු ප්‍රතිඵලයන්ද ගිණුම්කරණය කළ යුතු බවට මෙම ප්‍රමිතයෙන් නියම කෙරේ. ඒ අනුව, ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි හඳුනාගත් ගනුදෙනු හා වෙනත් සිදුවීම් සඳහා ඊට අදාළ බදු බලපෑම් ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි හඳුනාගත යුතුය. ලාභයට හෝ අලාභයට පරිබාහිරව හඳුනාගනු ලබන (අනෙකුත් විස්තීර්ණ ආදායමෙහි හෝ සෘජුවම ස්කන්ධයෙහි) අනෙකුත් ගනුදෙනු සම්බන්ධයෙන් අදාළ වන බදු බලපෑම් ද (අනුපිළිවෙලින් අනෙකුත් විස්තීර්ණ ආදායමෙහි හෝ සෘජුවම ස්කන්ධයෙහි) ලාභයට හෝ අලාභයට පරිබාහිරව හඳුනාගනු ලබයි. ඒ ආකාරයෙන්ම ව්‍යාපාර ඒකාබද්ධකරණයක විලම්බිත බදු වත්කම් සහ වගකීම් හඳුනාගැනීම, එකී ව්‍යාපාර ඒකාබද්ධකරණයෙන් පැන නගින කීර්ති නාමයෙහි ප්‍රමාණයට හෝ හඳුනාගත් කේවෙල් මිල දී ගැනීම් ප්‍රතිලාභය කෙරෙහි බලපෑම් සිදු කරයි.

මෙම ප්‍රමිතය පාවිච්චි නොකළ බදු අලාභයේ පාවිච්චි නොකළ බදු බැර වලින් පැන නගින විලම්බිත බදු වත්කම් හඳුනා ගැනීම, මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ආදායම් බදු ඉදිරිපත් කිරීම සහ ආදායම් බදුවලට අදාළ තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම පිළිබඳව ද කටයුතු කරයි.

විෂය පථය :

1. මෙම ප්‍රමිතය ආදායම් බදු සඳහා ගිණුම්කරණයේ දී භාවිතා කළ යුතුය.
2. මෙම ප්‍රමිතයේ කාර්යයන් සඳහා ආදායම් බදුවලට, බදුවන ලාභය මත පදනම් වූ සියළුම දේශීය හා විදේශීය බදු ඇතුළත් වේ. පරිපාලිත, ආශ්‍රිත හෝ බද්ධ ව්‍යාපාර විසින් මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කරන ව්‍යවසාය වෙත බෙදාහරින ලාභ මත ගෙවීමට ගෙවිය යුතු වන රඳවා ගැනීමේ බදු වැනි බදු ද ආදායම් බදුවලට ඇතුළත් වේ.
3. (ඉවත් කරන ලදී)
4. මෙම ප්‍රමිතය රාජ්‍ය ප්‍රදාන (LKAS 20 - රාජ්‍ය ප්‍රදාන සඳහා ගිණුම්කරණය හා රාජ්‍ය අනුග්‍රහයන් හෙළිදරව් කිරීම බලන්න) හෝ ආයෝජන බදු බැර සඳහා වූ ගිණුම්කරණ ක්‍රම පිළිබඳ කටයුතු නොකරයි. කෙසේ වුව ද මෙම ප්‍රමිතය එවැනි ප්‍රදාන හා හෝ ආයෝජන බදු බැරවලින් පැන නගින තාවකාලික වෙනස්කම් ගිණුම්කරණය පිළිබඳ කටයුතු කරයි.

නිර්වචන :

5. පහත දැක්වෙන පද නිශ්චිතව දක්වා ඇති තේරුම් සහිතව මෙම ප්‍රමිතයෙහි භාවිත කෙරේ.

ගිණුම්කරණ ලාභය යනු බදු වියදම් අඩු කිරීමට පෙර කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා වූ ලාභය හෝ අලාභය වේ.

බදු වන ලාභය (බදු අලාභය) යනු ගෙවිය යුතු (අයවිය යුතු) ආදායම් බදු තීරණය කිරීමට පදනම් කොට ගන්නා, බදු අධිකාරීන් විසින් ස්ථාපිත කරන ලද නීති ප්‍රකාරව නිශ්චය කරනු ලබන, කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා වූ ලාභය (අලාභය) වේ.

බදු වියදම (බදු ආදායම) යනු කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ශුද්ධ ලාභය හෝ අලාභය නිශ්චය කිරීමේ දී ප්‍රවර්තන බද්ධ හා විලම්බිත බදු සඳහා ඇතුළත් කරනු ලබන සමාහාර මුදල් වේ.

ප්‍රවර්තන බද්ද යනු කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා වූ බදුවන ලාභය (බදු අලාභය) වෙනුවෙන් ගෙවිය යුතු ආදායම් බදු (අයවිය යුතු) මුදල වේ.

විලම්බිත බදු බැරකම් යනු බදුවන තාවකාලික වෙනස්කම් සඳහා ඉදිරි කාලපරිච්ඡේද වලදී ගෙවිය යුතු වන ආදායම් බදු මුදල් වේ.

විලම්බිත බදු වත්කම් යනු :

- (අ) අඩු කළ හැකි තාවකාලික වෙනස්කම් ;
- (ආ) ඉදිරියට ගෙන ගිය ප්‍රයෝජනයට නොගත් බදු අලාභ ; සහ
- (ඇ) ඉදිරියට ගෙන ගිය ප්‍රයෝජනයට නොගත් බදු බැර.

වෙනුවෙන් ඉදිරි කාලපරිච්ඡේද වලදී අයකරගත යුතු ආදායම් බදු ප්‍රමාණයන් වේ.

තාවකාලික වෙනස්කම් යනු මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනයෙහි පෙන්වන වත්කමක හෝ වගකීමක ධාරණ අගය සහ එහි බදු පදනම අතර වෙනස්කම් වේ. මෙම තාවකාලික වෙනස්කම් එක්කෝ,

- (අ) වත්කම හෝ වගකීමේ ධාරණ අගය අයකර ගත් විට හෝ නිරවුල් කළ විට අනාගත කාලපරිච්ඡේදවල බදු වන ලාභය (බදු අලාභය) නිශ්චය කිරීමේ දී බදු වන ආදායම්වල උද්ගත වන තාවකාලික වෙනස්කම් වැනි බදුවන තාවකාලික වෙනස්කම්, හෝ
- (ආ) වත්කම හෝ වගකීමේ ධාරණ අගය අයකර ගත් විට හෝ නිරවුල් කළ විට අනාගත කාලපරිච්ඡේදවල බදු වන ලාභය (බදු අලාභය) නිශ්චය කිරීමේ දී ඉඩ්දිය හැකි අයිතමයන් පැන නැගෙන තාවකාලික වෙනස්කම් වැනි ඉඩ්දිය හැකි තාවකාලික වෙනස්කම් හෝ විය හැකිය.

වත්කම හෝ වගකීමක බදු පදනම යනු බදු පරමාර්ථයන් සඳහා එම වත්කමට හෝ වගකීමට ආරෝපිත වටිනාකමය.

6. බදු වියදම, (බදු ආදායම) ප්‍රවර්තන බදු වියදමින් (ප්‍රවර්තන බදු ආදායම) සහ විලම්බිත බදු වියදමින් (විලම්බිත බදු ආදායම) සමන්විත වේ.

බදු පදනම

7. වත්කමක බදු පදනම යනු ව්‍යවසායක් එහි වත්කමක ධාරණ අගය අය කරගැනීමේ දී ව්‍යවසායට ගලාඑන බදුවන ආර්ථික ප්‍රතිලාභවලින් බදු පරමාර්ථ වෙනුවෙන් ඉඩ්දෙනු ලැබිය හැකි වටිනාකමය. මෙ ආර්ථික ප්‍රතිලාභ බද්දට යටත් නොවේ නම් වත්කමේ බදු පදනම එහි ධාරණ අගයට සමාන වේ.

උදාහරණ

1. යන්ත්‍රයක පිරිවැය 100ක් වේ. බදු පරමාර්ථ සඳහා ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදය සහ පූර්ව කාලපරිච්ඡේද සඳහා 30ක් ක්ෂය වීම් වශයෙන් දැනටමත් අඩුකර ඇති අතර ඉතිරි පිරිවැය ක්ෂයවීම් වශයෙන් හෝ වත්කමක් බැහැර කිරීමේ දී අඩු කිරීමක් මගින් හෝ අනාගත කාලපරිච්ඡේද වලදී අඩුකරනු ඇත. යන්ත්‍රය පාවිච්චි කිරීමෙන් උපදින ආදායම බද්දට යටත් වන අතර යන්ත්‍රය විකිණීමෙන් ඇති වන කිසියම් ලාභයක් වේ නම් එය බද්දට යටත් වේ. විකිණීමෙන් යම් පාඩුවක් වේ. එනම් බදු කාර්යයන් සඳහා ඉඩ්දෙනු ඇත. යන්ත්‍රයේ බදු පදනම 70කි.
2. ලැබිය යුතු පොලීවල 100ක ධාරණ අගයක් ඇත. සම්බන්ධිත පොලී ආදායම මුදල් පදනම මත බද්දට යටත් වේ. ලැබිය යුතු පොලියේ බදු පදනම ශුන්‍ය වේ.
3. වෙළඳ ලැබිය යුතු දෑ වල ධාරණ අගය 100කි. ඊට සම්බන්ධිත ආදායම දැනටමත් බදු කළ හැකි ලාභයේ (බදු අලාභයේ) ඇතුළත්ව ඇත. වෙළඳ ලැබිය යුතු දෑ වල බදු පදනම 100කි.
4. පරිපාලිත සමාගමකින් ලැබිය යුතු ලාභාංශවල ධාරණ අගය 100ක් වේ. ලාභාංශ බද්දට යටත් නොවේ. සාරාංශයක් ලෙස කිවහොත් වත්කමේ මුළු ධාරණ අගය ආර්ථික ප්‍රතිලාභ වලට එරෙහිව අඩුකළ හැකිය. එහි ප්‍රතිඵලය වනුයේ ලැබිය යුතු ලාභාංශ වල බදු පදනම 100 වීමය. (අ)
5. ලැබිය යුතු ණය මුදලක ධාරණ අගය 100ක් වේ. ණය ආපසු ගෙවීමෙන් බදුවලට බලපෑමක් නැත. ණය මුදලේ බදු පදනම 100කි.
  - (අ) මෙම විශ්ලේෂණය යටතේ බදුවන තාවකාලික වෙනස්කමක් නැත. විකල්ප විශ්ලේෂණයට අනුව ලැබිය යුතු උපවිත ලාභාංශවල ශුන්‍ය බදු පදනමක් ඇති අතර එහි ප්‍රතිඵලය වන 100ක බදු වන තාවකාලික වෙනසට ශුන්‍ය බදු අනුපාතිකයක් භාවිතා කෙරේ. මෙම විශ්ලේෂණ දෙක අනුවම විලම්බිත බදු බැරකමක් නැත.

8. වගකීමක බදු පදනම වන්නේ එහි ධාරණ අගයෙන්, එම වගකීම වෙනුවෙන් අනාගත කාලපරිච්ඡේදවල දී බදු කටයුතු සඳහා ඉඩ්දෙන යම් වටිනාකමක් ඇතොත් එය අඩුකළ පසු ප්‍රමාණයයි. කලින් ලැබුණු ආදායම් වලින් පැන නගින වගකීම සම්බන්ධයෙන් වූ කල බදු පදනම වන්නේ එහි ධාරණ අගයෙන් ඉදිරි කාලපරිච්ඡේද වලදී බදුවලට යටත් නොවන ආදායම් වටිනාකම අඩුකළ පසු මුදලය.

උදාහරණ

1. ප්‍රවර්තන වගකීම් වල 100 ක ධාරණ අගයක් ඇති උපචිත වියදම් ඇතුළත්ව ඇත. සම්බන්ධිත වියදම බදු කටයුතු සඳහා මුදල් පදනම මත අඩු කරනු ලැබේ. උපචිත වියදම් සඳහා බදු පදනම ශුන්‍යය.
  2. ප්‍රවර්තන වගකීම් වල 100ක ධාරණ අගයක් ඇති කලින් ලද පොලී ආදායම් ඇතුළත් වේ. සම්බන්ධිත පොලී ආදායම මුදල් පදනම මත බදු අය කෙරේ. කලින් ලද පොලී වල බදු පදනම ශුන්‍ය වේ.
  3. ප්‍රවර්තන වගකීම්වල 100ක ධාරණ අගයක් ඇති උපචිත වියදම් ඇතුළත්ව ඇත. සම්බන්ධිත වියදම දැනටමත් බදු කටයුතු සඳහා අඩුකර ඇත. උපචිත වියදම්වල බදු පදනම 100කි.
  4. ප්‍රවර්තන වගකීම්වල 100ක ධාරණ අගයකින් යුත් උපචිත දඩ හා දණ්ඩන ඇතුළත් වේ. දඩ හා දණ්ඩන බදු කටයුතු සඳහා අඩුකළ නොහැකිය. උපචිත දඩ හා දණ්ඩන බදු පදනම 100 ක් වේ.(අ)
  5. ගෙවිය යුතු ණය ගිණුමේ 100 ක ධාරණ අගයක් ඇත. ණය ආපසු ගෙවීම නිසා බදුවලට බලපෑමක් නැත. ණය මුදලේ බදු පදනම 100 කි.
- (අ) මෙම විශ්ලේෂණය යටතේ අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනසක් නැත. විකල්ප විශ්ලේෂණය අනුව ගෙවිය යුතු උපචිත දඩ සහ දණ්ඩන වල ශුන්‍ය බදු පදනමක් ඇති අතර ප්‍රතිඵලය වන 100 ක අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනසට ශුන්‍ය බදු අනුපාතිකයක් භාවිතා කෙරේ. මෙම විශ්ලේෂණ දෙක අනුවම විලම්බිත බදු වත්කමක් නැත.

9. සමහර අයිතමයන් සඳහා බදු පදනමක් ඇතත් ඒවා මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනයේ වත්කම් හා වගකීම් ලෙස හඳුනා නොගනී. උදාහරණ ලෙස පර්යේෂණ වියදම් ඒවා දැරූ කාලපරිච්ඡේදයේ ගිණුම්කරණ ලාභය නිශ්චය කිරීමේ දී වියදමක් ලෙස හඳුනාගන්නා නමුත් පසු කාලපරිච්ඡේදයක් එළඹෙන තුරු බදු කළ හැකි ලාභය (බදු අලාභය) තීරණය කිරීමේ දී අඩු කිරීමක් ලෙස ඉඩ නොහරිනු විය හැකිය. අනාගත කාලපරිච්ඡේදවල දී අඩුකිරීමක් ලෙස බදු අධිකාරීන් ඉඩදෙන මුදල වන පර්යේෂණ පිරිවැයෙහි බදු පදනම හා ශුන්‍ය ධාරණ අගය අතර වෙනස විලම්බිත බදු වත්කමක් හට ගැනෙන අඩු කළ හැකි තාවකාලික වෙනස්කමකි.
10. වත්කමක් හෝ වගකීමක් බදු පදනම කඩිනමින් දැකගත නොහැකි වන විට පදනම් වී ඇති මූලික මූලධර්මය සලකා බැලීම උපකාරී විය හැක. එනම් වත්කමක් හෝ වගකීමක ධාරණ අගය අයකර හෝ නිරවුල් කර ගන්නා සෑම අවස්ථාවක දී ම එවැනි අයකර ගැනීමක් හෝ නිරවුල් කිරීමක් නිසා බදු බලපෑම් නැති අවස්ථාවකට වඩා අනාගත බදු ගෙවීම් විශාල (කුඩා) වන විට ඇතැම් සීමිත ව්‍යතිරේක වලදී හැර විලම්බිත බදු වගකීමක් (වත්කමක්) ව්‍යවසායක් විසින් හඳුනාගත යුතුය. මෙම මූලික මූලධර්මය සලකා බැලීම උපකාරී වන්නේ කවර අවස්ථාවක දී ද යන්න 52 ඡේදයට අනතුරුව එන (ඇ) උදාහරණය විදහා දක්වයි. වත්කමක් හෝ බැරකමක බදු පදනම අයකර ගැනීමට හෝ නිරවුල් කිරීමට අපේක්ෂා කරන ආකාරය මත රඳා පවතින අවස්ථාවක් උදාහරණයක් ලෙස දැක්විය හැකිය.
11. ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල තාවකාලික වෙනස්කම් නිශ්චය කරනුයේ ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල වත්කම් හා වගකීම්වල ධාරණ අගයන් සුදුසු බදු පදනම මත සැසඳීමෙනි. බදු පදනම තීරණය කරනු ලබන්නේ බදු වාර්තා ගොනු කරනු ලබන බදු බල ප්‍රදේශයේ සමූචිත බදු වාර්තාවන්ට යොමු වීමෙනි. වෙනත් බදු බල ප්‍රදේශ වලදී බදු පදනම තීරණය කරනු ලබන්නේ සමූහයේ එක් එක් අස්තීත්වයේ බදු වාර්තාවන්ට යොමු වීමෙනි.

ප්‍රවර්තන බදු වගකීම් සහ ප්‍රවර්තන බදු වත්කම් හඳුනා ගැනීම

12. ප්‍රවර්තන සහ ඉකුත් කාලපරිච්ඡේද සඳහා ප්‍රවර්තන බදු නොගෙවා ඇති තාක් දුරට වගකීමක් ලෙස හඳුනාගත යුතුය. දැනටමත් ප්‍රවර්තන හා ඉකුත් කාලපරිච්ඡේද සඳහා ගෙවා ඇති බදු ප්‍රමාණයන් එම කාලපරිච්ඡේද සඳහා ගෙවීමට නියමිත ප්‍රමාණයන් ඉක්මවා ඇත්නම් එම අතිරික්තය වත්කමක් ලෙස හඳුනාගත යුතුය.
13. පූර්ව කාලපරිච්ඡේදයක ප්‍රවර්තන බදු අයකර ගැනීම සඳහා අතීතයට ගෙන යා හැකි බදු අලාභයක වාසිය වත්කමක් ලෙස හඳුනාගත යුතුය.
14. පූර්ව කාලපරිච්ඡේදයක ප්‍රවර්තන බදු අයකර ගැනීම සඳහා බදු අලාභයක් යොදා ගත් විට ප්‍රතිලාභ අස්තීත්වයට ගලා එතැයි භව්‍ය වන බැවින් හා ප්‍රතිලාභය විශ්වාසනීයත්වයකින් මිනිය හැකි බැවින් ව්‍යවසායක් එහි ප්‍රතිලාභය බදු අලාභය සිදුවන කාලපරිච්ඡේදයේ වත්කමක් ලෙස හඳුනාගනී.

විලම්බිත බදු වගකීම් හා විලම්බිත බදු වත්කම් හඳුනා ගැනීම

බදුවන තාවකාලික වෙනස්කම්

15. විලම්බිත බදු වගකීම් :

(අ) සමාරම්භකව හඳුනාගත් කීර්තිනාමය හෝ ;

(ආ) (i) ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් නොවන ; සහ

(ii) ගනුදෙනුව සිදුවූ අවස්ථාවේ ගිණුම්කරණ ලාභයට හෝ බදුවන ලාභය (බදු අලාභය) බලපෑමක් නොමැති.

ගනුදෙනුවක දී වත්කමක් හෝ වගකීමක් ලෙස මූලික හඳුනා ගැනීමේ දී විලම්බිත බදු වගකීම් පැන නගින්නේ නම් හැර සියළුම බදුවන තාවකාලික වෙනස්කම් සඳහා හඳුනාගත යුතුය.

කෙසේ වුව ද පරිපාලිතයන්, ශාඛා හා ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජන සහ බද්ධ ව්‍යාපාරවල අයිතීන් සම්බන්ධ බදුවන තාවකාලික වෙනස්කම් සඳහා විලම්බිත බදු වගකීමක් 39 ඡේදය අනුව හඳුනාගත යුතුය.

16. වත්කමක් හඳුනා ගැනීමේ දී එහි ධාරණ අගය අනාගත කාලපරිච්ඡේද වලදී අස්තිත්වයට ගලා එන ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අයකර ගන්නේ යැයි සැලකීම ආවේනික තත්වයකි. වත්කමක ධාරණ අගය එහි බදු පදනමට වඩා වැඩි නම් බදු ආර්ථික ප්‍රතිලාභ සඳහා අඩු කිරීමක් ලෙස ඉඩදෙන ප්‍රමාණය ඉක්මවා යනු ඇත. මෙම වෙනස බදුවන තාවකාලික වෙනසක් වන අතර අනාගත කාලපරිච්ඡේදවල දී ගෙවීමට සිදුවන බදු බැඳියාව විලම්බිත බදු වගකීමක් වේ. අස්තිත්වය වත්කමේ ධාරණ අගය අයකර ගන්නා බැවින් බදුවන තාවකාලික වෙනස ප්‍රතිවර්තය වී ව්‍යවසායට බදුවන ආදායමක් ඇති වේ. බදු ගෙවීම් ලෙස ව්‍යවසායයන් ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ගලායාමක් ගම්‍ය වේ. එබැවින් 15 හා 39 ඡේදවල විස්තර කර ඇති සමහර අවස්ථාවන්හි දී හැර සියළුම විලම්බිත බදු වගකීම් හඳුනා ගැනීම මෙම ප්‍රමිතයෙන් අවශ්‍ය කෙරේ.

උදාහරණය

150 ක් පිරිවැය වූ වත්කමක 100 ක ධාරණ අගයක් ඇත. බදු පරමාර්ථ සඳහා සමුච්චිත ඍය 90 ක් සහ බදු අනුපාතිකය 25% වේ.

වත්කමේ බදු පදනම 60 කි. (150 ක පිරිවැයෙන් සමුච්චිත ඍය 90 අඩුකර) ධාරණ අගය වූ 100 අයකර ගැනීමට ව්‍යවසාය 100 බදුවන අදායමක් ඉපැයිය යුතු වුවද බදු ඍයවීම් අඩුකළ හැක්කේ 60 ක් පමණි. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වත්කමේ ධාරණ අගය අයකර ගන්නා විට අස්තිත්වය 10 ක් (40න් 25%) ගෙවයි. ආදායම් බදු (40න් 25%) ධාරණ අගය වූ 100 හා බදු පදනම වූ 60 අතර වෙනස 40 ක බදුවන තාවකාලික වෙනසකි. වත්කමේ ධාරණ අගය අයකරගත් විට ගෙවීමට සිදුවන ආදායම් බදු නියෝජනය වන විලම්බිත බදු වගකීම ලෙස 10 ක් අස්තිත්වය හඳුනාගනී.

17. ආදායම් හෝ වියදම් ගිණුම්කරණ ලාභය එක් කාලපරිච්ඡේදයක ඇතුළත් කරන නමුත් බදු වන ලාභය වෙනත් කාලපරිච්ඡේදයක ඇතුළත් කරන විට සමහර තාවකාලික වෙනස්කම් හටගනී. එවැනි තාවකාලික වෙනස්කම් බොහෝ විට කාල වෙනස්කම් ලෙස විස්තර කෙරේ. මේ ආකාරයේ බදුවන තාවකාලික වෙනස්කම්, ඒ නිසාම විලම්බිත බදු වගකීම් පැන නගින තාවකාලික වෙනස්කම් වලට උදාහරණ පහත දැක්වේ.

(අ) පොලී ආදායම ගිණුම්කරණ ලාභයේ කාල සමානුපාතික පදනමකට ඇතුළත් කරන නමුත් සමහර අධිකරණ බල ප්‍රදේශයන්හි දී බදුවන ලාභයේ මුදල් රැස්කරගත් විට පමණක් ඇතුළත් කෙරේ. මුදල් රැස්කර ගන්නා තෙක් ආදායම බදුවන ලාභයට බලනොපාන බැවින් එවැනි ආදායම් වෙනුවෙන් මූල්‍ය තත්‍ව ප්‍රකාශනයේ හඳුනාගෙන ඇති ලැබිය යුතු මුදල් වල බදු පදනම ශුන්‍ය වේ ;

(ආ) බදුවන ලාභය (බදු අලාභය) නිශ්චය කිරීමේ දී භාවිතා කළ ඍය වීම් ගිණුම්කරණ ලාභය නිශ්චය කිරීමේ දී භාවිතා කළ ඍයවීමට වෙනස් විය හැක. තාවකාලික වෙනස යනු වත්කමේ ධාරණ අගය හා වත්කමේ මුදල් පිරිවැයෙන් එම වත්කම සඳහා බදු අධිකාරීන් විසින් ප්‍රවර්තන හා පූර්ව කාලපරිච්ඡේදවල බදු වන ලාභය නිශ්චය කිරීමේ දී අඩු කිරීමට ඉඩදෙන ලද සියළුම අඩු කිරීමෙන් පසු අගය වූ එම වත්කමේ බදු පදනම අතර වෙනසය. බදු ඍයවීම වඩා වේගවත් කළ විට විලම්බිත බදු වගකීමකින් ඇතිවන බදුවන තාවකාලික වෙනසක් පැන නගී. (යම් හෙයකින් බදු ඍයවීම ගිණුම්කරණ ඍයවීම ගිණුම්කරණ ඍයවීමේ වෙනසට වඩා අඩුනම් අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනස්කමක් මතුවන අතර එහි ප්‍රතිඵලය වන්නේ විලම්බිත බදු වත්කමකි) ; සහ

- (ඇ) සංවර්ධන පිරිවැය ගිණුම්කරණ ලාභය නිශ්චය කිරීමේ දී ප්‍රාග්ධනගත කර ඉදිරි කාලපරිච්ඡේද කළ දී ක්‍රමක්‍ෂය කළ හැකි නමුත් බදුවන ලාභය නිශ්චය කිරීමේ දී එම වියදම දැරූ කාලපරිච්ඡේදයේ දී අඩු කරනු ලැබේ. එවැනි සංවර්ධන පිරිවැය දැනටමත් බදුවන ලාභයෙන් අඩුකර ඇති බැවින් ඒවාට ඇත්තේ ශුන්‍ය බදු පදනමකි. තාවකාලික වෙනස නම් සංවර්ධන පිරිවැයේ ධාරණ අගය හා ඒවායේ ශුන්‍ය බදු පදනම අතර වෙනසය.

18. තාවකාලික වෙනස්කම් පහත දැක්වෙන අවස්ථාවන් මගින්ද උද්ගත වෙයි:

- (අ) අත්පත් කර ගැනීමක් වන ව්‍යාපාර සංයෝජනයක පිරිවැය අත්පත් කරගත් හඳුනාගත හැකි අත්පත් කරගත් වත්කම් හා පවරා ගත් වගකීම් අතර හඳුනාගැනීම ඒවායේ සාධාරණ අගය සලකා SLFRS 3 "ව්‍යාපාර සංයෝජනය" අනුකූලව කරන නමුත් බදු පරමාර්ථ සඳහා සම ගැලපීමක් සිදු නොකරන විට: (19 වැනි ඡේදය බලන්න);
- (ආ) වත්කම් ප්‍රත්‍යාගණනය කරන නමුත් බදු පරමාර්ථ සඳහා සම ගැලපීමක් නොකරන විට (20 වන ඡේදය බලන්න);
- (ඇ) ඒකාබද්ධ කිරීමේදී කිරිතිනාමය පැන නගින විට (21 ඡේදය බලන්න);
- (ඈ) මූලික හඳුනාගන්නා අවස්ථාවේ වත්කමක හෝ වගකීමක බදු පදනම එහි මූලික ධාරණ අගයට වඩා වෙනස්වන විට, උදාහරණයක් ලෙස වත්කම් හා සම්බන්ධිත බද්දට යටත් නොවන රාජ්‍ය ප්‍රදානවලින් අස්තිත්වයට ප්‍රතිලාභ ලැබෙන විට (22 හා 33 ඡේද බලන්න) ; හෝ
- (ඉ) පරිපාලිතයන්, ශාඛා සහ ආශ්‍රිතයන් හෝ බද්ධ ව්‍යාපාරවල හිමිකම් වල ධාරණ අගය ආයෝජන හෝ හිමිකම්වල බදු පදනමට වඩා වෙනස්වන විට (38 - 45 ඡේද බලන්න).

ව්‍යාපාර සංයෝජන

19. ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී අත්පත් කරගත් හඳුනාගත හැකි වත්කම් හා වගකීම් සීමිත ව්‍යතිරේකයන් සහිතව අත්පත් කරගත් දිනට වූ ඒවායේ වූ සාධාරණ අගය අනුව හඳුනාගනු ලැබේ. ව්‍යාපාර සංයෝජනය නිසා හඳුනාගත හැකි වත්කම් හා වගකීම් වල බදු පදනම් වලට බලපෑමක් නැත්නම් හෝ විවිධාකාරයෙන් බලපාන විට, උදාහරණයක් ලෙස වත්කමක් ධාරණ අගය සාධාරණ අගය දක්වා වැඩිකරන නමුත් වත්කමේ බදු පදනම ඉහත හිමිකරුට වූ පිරිවැය මත පදනම්ව තවදුරටත් පවතින විට විලම්බිත බදු වගකීමක් පැන නගින බදුවන තාවකාලික වෙනස්කම් ඇතිවේ. පැන නගින විලම්බිත බදු වගකීම් කිරිතිනාමය කෙරෙහි බලපායි. (66 ඡේදය බලන්න)

සාධාරණ අගයට ධාරණය කරන වත්කම්

20. ඇතැම් වත්කම් සාධාරණ අගයට ධාරණය කිරීමට හෝ ප්‍රත්‍යාගණනය කිරීම් සඳහා SLFRS මගින් අවසර දෙයි, නැතහොත් අවශ්‍ය කෙරෙයි. (උදාහරණය ලෙස LKAS 16 දේපල, පිරිසහ හා උපකරණ LKAS 38 අස්පාෂ්‍ය වත්කම් LKAS 39 මූල්‍ය සාධන පත්‍ර : හඳුනාගැනීම හා මැනීම සහ LKAS 40 - ආයෝජන දේපල බලන්න) සමහර බල ප්‍රදේශ වල ප්‍රත්‍යාගණන හෝ වත්කම් වල සාධාරණ, අගය දක්වා කරනු ලබන වෙනත් නැවත ප්‍රකාශ කිරීම් ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයේ බදුවන ලාභයට (බදු අලාභය) බලපායි. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වත්කමේ බදු පදනම ගලපනු ලබන අතර තාවකාලික වෙනස්කම් පැන නොනගී. වෙන් බල ප්‍රදේශවල ප්‍රත්‍යාගණන හෝ වත්කම් නැවත ප්‍රකාශ කිරීම් ප්‍රත්‍යාගණනය කළ හෝ නැවත ප්‍රකාශ කළ කාලපරිච්ඡේදයේ බදුවන ලාභයට බලනොපාන අතර ඒනිසා වත්කමේ බදු පදනම ගලපනු නොලැබේ. එසේ වුවද ධාරණ අගය අනාගතයේ දී අයකර ගැනීමේ දී බද්දට යටත් වන ආර්ථික ප්‍රතිලාභ වශයෙන් ලැබෙන මුදලට වෙනස් වනු ඇත. ප්‍රත්‍යාගණනය කළ වත්කමක ධාරණ අගය හා එහි බදු පදනම අතර වෙනස තාවකාලික වෙනසක් වන අතර එයින් විලම්බිත බදු වගකීමක් හෝ වත්කමක් පැන නගී.

මෙම තත්වය :

- (අ) ව්‍යවසාය විසින් වත්කම විකුණා දැමීමට අදහස් නොකරන්නේ වුවද එවැනි අවස්ථා වල ප්‍රත්‍යාගණිත ධාරණ අගය වත්කම පාවිච්චිය තුළින් අයකර ගන්නා අතර එමගින් අනාගත කාලපරිච්ඡේද වලදී බදු පරමාර්ථ සඳහා ඉඩදෙනු ලැබිය හැකි ක්‍ෂයවීම්ද ඉක්මවා යන බදුවන ආදායම් ජනිත වනු ඇති විට ; හෝ
- (ආ) වත්කම් විකුණා ලැබෙන මුදල ඊට සමාන වත්කමක් මිලට ගැනීම සඳහා ආයෝජනය කළේ නම් ප්‍රාග්ධන ලාභ මත බදු විලම්බනය කරන විට සත්‍ය වේ. එවැනි අවස්ථාවල ඒ හා සමාන වත්කම් අවසානයේ විකුණන විට හෝ පාවිච්චි කිරීමේ දී බදු ගෙවීමට සිදුවනු ඇත.

කීර්තිනාමය

21. ව්‍යාපාර සමායෝජනයක දී ඇති වන කීර්තිනාමය පහත දක්වා ඇති (ආ.) ඉක්මවන (අ.) හි ප්‍රමාණය ලෙස මිණුම් කරනු ලැබේ.

(අ.) I සාමාන්‍යයෙන් අත්පත් කරගත් දිනට සාධාරණ අගය අවශ්‍ය කෙරෙන LFRS-3 අනුකූලව මිණුම් කර මාරු කරන ලද ප්‍රතිස්ථාව.

II SLFRS-3 අනුකූලව හඳුනාගත් පවරා ගන්නාගේ පාලන හිමිකම් රහිත කොටස් හිමිකම් (Non Controlling Interest);

III අදියර වශයෙන් සම්පූර්ණ කරන ලද ව්‍යාපාර සමායෝජනයක පවරා ගනු ලබන්නාගේ ව්‍යාපාරයෙහි පවරා ගන්නාට තිබූ ස්කන්ධ හිමිකමෙහි පවරා ගන්නා දිනයට සාධාරණ අගය යන කරුණු වල සමහරය.

(ආ.) SLFRS-3 අනුව මිණුම් කරන ලද පවරා ගන්නා ලද හඳුනාගත් වත්කම් වල පැවරුම් දිනයට ප්‍රමාණය සහ උපකල්පිත වගකීම් වල ශුද්ධ ප්‍රමාණය.

බොහෝ බදු අධිකාරීන් කීර්තිනාමය ක්‍රමක්‍ෂය බදුවන ලාභය නිශ්චය කිරීමේ දී අඩුකළ හැකි වියදමක් ලෙස ඉඩ නොදේ. එපමණක් නොව එවැනි බදු බල ප්‍රදේශවල පරිපාලිතයක් සිය ව්‍යාපාරය විකුණා දැමීමේ දී බොහෝ විට කීර්තිනාමයේ පිරිවැය අඩු කිරීමට ද ඉඩ නොදේ. එවැනි බදු බල ප්‍රදේශයන්හි දී කීර්තිනාමයට ශුන්‍ය බදු පදනමක් ඇත. කීර්තිනාමයේ ධාරණ අගය හා එහි ශුන්‍ය බදු පදනම අතර කිසියම් වෙනසක් ඇත්නම් එය බදුවන තාවකාලික වෙනසකි. කෙසේ වුවද කීර්තිනාමය අවශේෂ වත්කමක් ලෙස මිණුම් කර ඇති බැවින් හා විලම්බිත බදු වගකීමක් හඳුනා ගැනීමෙන් කීර්තිනාමයේ ධාරණ අගය වැඩිවන බැවින් පැන නගින විලම්බිත බදු වගකීම හඳුනා ගැනීමට මෙම ප්‍රමිතයෙන් අවසර නොලැබේ.

21අ. කීර්තිනාමය මුල් වරට හඳුනාගැනීමේ දී පැනනගින බැවින් හඳුනා නොගත් පසුකාලීන විලම්බිත බදු වගකීම් වල අඩුවීම් ද කීර්තිනාමය මුල් වරට හඳුනාගැනීමත් සමගම පැන නගින ලෙසට සලකනු ලබන බැවින් ඒ හේතුව නිසා 15 (අ) ඡේදය යටතේ හඳුනා නොගනියි. උදාහරණ ලෙස ව්‍යාපාර සමායෝජනයක දී අස්තිත්වයක් ශුන්‍ය බදු පදනමක් සහිත රු. 100 ක කීර්තිනාමයක් හඳුනාගනියි. ප්‍රතිඵලය වන විලම්බිත බදු වගකීම අස්තිත්වය විසින් හඳුනා ගැනීම 15 (අ) ඡේදයෙන් වාරණය කෙරෙයි. අස්තිත්වය එම කීර්තිනාමයට රු.20 භාතිකරණ අලාභයක් පසුව හඳුනාගතහොත් කීර්තිනාමයට අදාළ බදු වන තාවකාලික ප්‍රමාණ වෙනස රු.100 සිට 80 දක්වා අඩුවෙයි. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස හඳුනානොගත් විලම්බිත බදු වගකීමෙහි අගය පහත බසියි. හඳුනා නොගත් විලම්බිත බදු වගකීමෙහි එකී අඩුවීම ද කීර්තිනාමය මුල් වරට හඳුනාගැනීමට අදාළ වන සේ සලකනු ලබන බැවින් ඒ හේතුව නිසා එය හඳුනාගැනීම 15 (අ) ඡේදය යටතේ වාරණය කෙරෙයි.

21ආ. කෙසේ වුවද කීර්තිනාමය මුල් වරට හඳුනා ගැනීමේ දී උද්ගත නොවන තාක් දුරට කීර්තිනාමයට අදාළ බදු වන තාවකාලික වෙනස්වීම් සඳහා විලම්බිත බදු වගකීම් හඳුනා ගනු ලබයි. උදාහරණ ලෙස ව්‍යාපාර සමායෝජනයක දී අස්තිත්වයක් පවරාගනු ලබන වර්ෂයෙන් පටන්ගෙන බදු පරමාර්ථ උදෙසා සියයට 20 ක් වාර්ෂිකව අඩුකරගත යුතු රු.100 කීර්තිනාමයක් හඳුනාගන්නේ නම් මුල්වරට හඳුනා ගැනීමේ දී කීර්තිනාමයෙහි බදු පදනම රු.100 ක්ද පවරාගත් වර්ෂය අවසානයේ රු. 80 ක්ද වෙයි. පවරාගත් වර්ෂය අවසානයෙහි කීර්තිනාමයෙහි ධාරණ අගය රු.100 නොවෙනස්ව පවත්නා විට එම වර්ෂය අවසානයේ දී රු.20 ක තාවකාලික බදු වන වෙනසක් වෙයි. එම තාවකාලික බදු වෙනස කීර්තිනාමය මුල් වරට හඳුනාගැනීමට අදාළ නොවන බැවින්, ඇතිවන විලම්බිත බදු වගකීම හඳුනාගනු ලබයි.

වත්කමක් හෝ වගකීමක් මුල්වරට හඳුනා ගැනීම.

22. වත්කමක් හෝ වගකීමක් මුල්වරට හඳුනා ගැනීමේ දී උදාහරණයක් ලෙස වත්කමක් සියළුම පිරිවැය කොටසක් බදු පරමාර්ථ සඳහා අඩු නොකරන විට තාවකාලික වෙනස්කමක් පැන නැගිය හැක. එවැනි තාවකාලික වෙනසක් සඳහා ගිණුම්කරණ ක්‍රමය මුල්වරට වත්කම හෝ වගකීම හඳුනා ගැනීමට තුඩුදුන් ගණුදෙනුවේ ස්වභාවය මත රඳාපවතී.

(අ) ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී අස්තිත්වයක් කිසියම් විලම්බිත බදු වගකීමක් හෝ වත්කමක් හඳුනාගන්නා විට එය කීර්තිනාමයේ හෝ සෘණ කීර්තිනාමයේ වටිනාකමට බලපායි. (19 වැනි ඡේදය බලන්න) ;

(ආ) ගණුදෙනුව ගිණුම්කරණ ලාභය හෝ බදුවන ලාභය කෙරෙහි බලපාන්නේ නම් අස්තිත්වය යම් විලම්බිත බදු වගකීමක් හෝ වත්කමක් හඳුනාගනු ලබන අතර පැන නගින්නාවූ විලම්බිත බදු වියදම හෝ ආදායම ලාභයක් හෝ පාඩුවක් ලෙස හඳුනාගනී. (59 වැනි ඡේදය බලන්න) ;

- (ඇ) ගනුදෙනුව ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් නොවන හා ගිණුම්කරණ ලාභය හෝ බදුවන ලාභය කෙරෙහි බලනොපාන්නේ නම්, අස්තිත්වය 15 හා 24 ඡේදවල නිදහස් කිරීම් ප්‍රතිපාදන අදාළ නොවන තැන්හි පැන නගින විලම්බිත බදු වගකීම හෝ වත්කම හඳුනාගන්නා අතර වත්කමේ හෝ වගකීමේ ධාරණ අගය ඒ හා සමාන අගයකින් ගලපනු ලැබේ. එවැනි ගැලපීම් වලින් මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල පාරදායක භාවය අඩුකරයි. එම නිසා ව්‍යවසායකට පැන නගින්නා වූ විලම්බිත බදු වගකීම හෝ වත්කම මුල්වරට හඳුනාගැනීමේ දී හෝ පසු කාලයේ දී හඳුනා ගැනීමකට මෙම ප්‍රමිතයෙන් අවසර නොලැබේ. (පහත උදාහරණය බලන්න). එසේම හඳුනා ගනු නොලැබූ විලම්බිත බදු වත්කම හෝ වගකීම ක්ෂය වන බැවින් අස්තිත්වයක් ඒවායේ පසුකාලීන වෙනස්වීම් හඳුනා නොගනියි.

22 (ඇ) ඡේදය පැහැදිලි කෙරෙන උදාහරණය

ව්‍යවසායක් 1000ක පිරිවැය වූ වත්කමක් එහි ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය වූ වර්ෂ පහක් පුරා පාවිච්චි කර අනතුරුව ශුන්‍ය අගයකට බැහැර කරයි. බදු අනුපාතිකය 40%කි. වත්කමේ ක්ෂයවීම් බදු පරමාර්ථ සඳහා අඩුකළ නොහැක. වත්කම බැහැර කිරීමේ දී යම් ප්‍රාග්ධන ලාභයක් වේ නම් එය බද්දට යටත් නොවන අතර යම් ප්‍රාග්ධන අලාභයක් වේ නම් එය අඩු කිරීමට නොහැකිය.

එය වත්කමේ ධාරණ අගය අයකරගන්නා බැවින් ව්‍යවසාය 1000 ක බදුවන ආදායමක් උපයාගෙන 400 ක බද්දක් ගෙවයි. 400 විලම්බිත බදු වගකීම පැන නගිනුයේ වත්කම මුල්වරට හඳුනා ගැනීමේ දී බැවින් ව්‍යවසාය එය හඳුනා නොගනී.

ඊළඟ වර්ෂයේ වත්කමේ ධාරණ අගය 800 කි. 800 ක බදුවන ආදායමක් ඉපැයීමෙන් ව්‍යවසායට 320 ක බද්දක් ගෙවීමට සිදුවේ. 320 ක විලම්බිත බදු වගකීම පැන නැග ඇත්තේ වත්කම මුල්වරට හඳුනා ගැනීම නිසා බැවින් ව්‍යවසාය විසින් එය හඳුනා නොගනී.

23. ඉදිරිපත් කිරීම අනුකූලව සංයුක්ත මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක් (උදාහරණයක් ලෙස පරිවර්තිත බැඳුම්කර) නිකුත් කරනු ලබන්නා සාධන පත්‍රයේ වගකීම් කොටස වගකීමක් ලෙසද ස්කන්ධ කොටස ස්කන්ධය ලෙසද වර්ගීකරණය කෙරේ. සමහර බදු බල ප්‍රදේශවල මුල්වරට හඳුනා ගැනීමේ දී වගකීමේ බදු පදනම මුල්වරට වූ වගකීමේ හා ස්කන්ධ කොටසවල එකතුවෙහි ධාරණ අගයට සමානය. පැන නගින බදු වන තාවකාලික වෙනස හටගන්නේ වගකීම් කොටසින් ස්කන්ධ කොටස මුල් වරට වෙන්ව හඳුනා ගන්නා විටය. එම නිසා 15 (ආ) ඡේදයේ සඳහන් නිදහස්වීම් අදාළ නොවේ. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අස්තිත්වයක් පැන නගින විලම්බිත බදු වගකීම හඳුනාගනී. 61 A වැනි ඡේදයට අනුව විලම්බිත බදු සෘජුවම ස්කන්ධ කොටසේ ධාරණ අගයට අයකරනු ලැබේ. 58 වැනි ඡේදයට අනුව අනතුරුව සිදුවන විලම්බිත බැරකමේ වෙනස්කම් ලාභයේ හෝ අලාභයේ විලම්බිත බදු වියදම (ආදායම්) ලෙස හඳුනාගනු ලැබේ.

අඩු කළ හැකි තාවකාලික වෙනස්කම්

24. (අ) ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් නොවන ; සහ

- (ආ) ගනුදෙනුව සිදුවන අවස්ථාවේ දී ගිණුම්කරණ ලාභය හෝ බදුවන ලාභය (බදු අලාභය) කෙරෙහි බලනොපාන ගනුදෙනුවක දී මූලික වරට වත්කමක් හෝ වගකීමක් මුල්වරට හඳුනා ගැනීමක දී නම් මිස අඩු කළ හැකි තාවකාලික වෙනස්කම් ප්‍රයෝජනයට ගත හැකි බදුවන ලාභ ලැබෙනැයි ගම්‍ය වනතාක් දුරට සියළුම අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනස්කම් සඳහා විලම්බිත බදු වත්කමක් හඳුනාගත යුතුය.

කෙසේ වුවද පරිපාලිතයන්, ශාඛාවන් හා ආශ්‍රිතයන් හි ආයෝජන සහ බද්ධ ව්‍යාපාරවල සම්බන්ධ වූ අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනස්කම් සඳහා විලම්බිත බදු වත්කමක් 44 වන ඡේදය අනුව හඳුනාගත යුතුය.

25. වගකීමක් හඳුනාගැනීමේ ආවේනික ලක්ෂණය වන්නේ එහි ධාරණ අගය අස්තිත්වයෙහි ආර්ථික ප්‍රතිලාභ සහිත සම්පත්, ගලායාම මගින් අනාගත කාලපරිච්ඡේද වලදී නිරවුල් කිරීමයි. වගකීම් ගෙවීම සඳහා සම්පත් ව්‍යවසායෙන් ගලායන විට වගකීම හඳුනාගනු ලැබූ කාලපරිච්ඡේදයට පසු කාලපරිච්ඡේදයක දී බදුවන ලාභය නිශ්චය කිරීමේ දී වගකීම සම්පූර්ණයෙන් හෝ කොටස් වශයෙන් අඩුකරනු ලැබේ. එවැනි අවස්ථාවල, වගකීමේ ධාරණ අගය හා බදු පදනම අතර තාවකාලික වෙනසක් පවතී. ඒ අනුව ආදායම් බදු සඳහා විලම්බිත බදු වත්කමක් පැන නගින අතර වගකීමේ එම කොටසක බදුවන ලාභය නිශ්චය කිරීමේ දී අඩුකිරීමක් ලෙස ඉඩදෙන බැවින් අනාගත කාලපරිච්ඡේද වලදී අයකර ගැනීමට හැකිවේ. එසේම වත්කමක ධාරණ අගය එහි බදු පදනමට වඩා අඩු නම් එම වෙනස ආදායම් බදු සඳහා විලම්බිත බදු වත්කමක් පැන නගින අතර එය අනාගත කාලපරිච්ඡේද වල දී අයකර ගනු ඇත.

උදාහරණ :

ව්‍යවසායක් 100 ක වගකීමක් උපරිත නිෂ්පාදන ප්‍රතිශතය පිරිවැය වෙනුවෙන් හඳුනාගනී. ව්‍යවසාය අදාළ හිමිකම් ඉල්ලීම් ගෙවන තුරු බදු පරමාර්ථ සඳහා නිෂ්පාදන ප්‍රතිශතය පිරිවැය අඩුකරනු නොලැබේ. බදු අනුපාතිකය 25%.

වගකීමේ බදු පදනම ශුන්‍ය අගයකි. (ධාරණ අගයෙන් අනාගත කාලපරිච්ඡේදවල දී එම වගකීමට අදාළ බදු පරමාර්ථය සඳහා අඩුකරනු ලැබිය හැකි අගය අඩුකළ පසු) එහි ධාරණ අගය නිරවුල් කිරීමේ දී ව්‍යවසාය එහි අනාගත බදුවන ආදායම 100 කින් අඩුකරන අතර එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස එහි අනාගත බදු ගෙවීම් 25 කින් අඩුවනු ඇත. (100 න් 25% බැගින්) 100 ධාරණ අගය හා බදු පදනම අතර වෙනස වූ ශුන්‍ය අඩු කළ හැකි තාවකාලික වෙනස 100 වේ. එම නිසා, බදු ගෙවීම් අඩුකර ගැනීමේ වාසිය ලබාගත හැකි වන අන්දමේ ප්‍රමාණවත් බදුවන ලාභයක් අනාගත කාලපරිච්ඡේදවල දී ව්‍යවසායට උපයාගත හැකි බව හව්‍ය වන්නේ නම් ව්‍යවසාය විසින් 25 ක (100 න් 25% බැගින්) විලම්බිත බදු වත්කමක් හඳුනාගනී.

26. විලම්බිත බදු වත්කම් පැන නගින අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනස්කම්වලට උදාහරණ පහත දක්වා ඇත :

- (අ) සේවකයා සේවාව සලසා ඇති බැවින් විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ පිරිවැය ගිණුම්කරණ ලාභය නිශ්චය කිරීමේ දී අඩුකළ හැකි නමුත් බදුවන ලාභ නිශ්චය කිරීමේ දී අඩුකරනු ලබන්නේ එක්කෝ ව්‍යවසාය විසින් දායක මුදල් අරමුදලකට ගෙවනු ලබන විට හෝ විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ ව්‍යවසාය විසින් ගෙවනු ලබන විටදීය. වගකීමේ ධාරණ අගය හා එහි බදු පදනම අතර තාවකාලික වෙනසක් පවතී. වගකීමේ බදු පදනම සාමාන්‍යයෙන් ශුන්‍ය වේ. එවැනි තාවකාලික වෙනසක් දායක මුදල් හෝ විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ ගෙවූ විට බද්දට යටත් වන ලාභයෙන් අඩුකිරීමක ස්වභාවයේ වාර්ෂික ප්‍රතිලාභ ගලා එන විලම්බිත බදු වත්කමක් පැන නගිනු ඇත ;
- (ආ) ගිණුම්කරණ ලාභය නිශ්චය කිරීමේ දී සංවර්ධන පිරිවැය ඒවා දැරූ කාලපරිච්ඡේදයේ වියදමක් ලෙස හඳුනාගන්නා නමුත් පසු කාලපරිච්ඡේදයක් එළඹෙන තුරු බදුවන ලාභය (බදු අලාභය) නිශ්චය කිරීමේ දී අඩුකිරීමක් ලෙස ඉඩ නොදෙනු ඇත. අනාගත කාලපරිච්ඡේදවල දී බදු අධිකාරීන් විසින් අඩු කිරීමක් ලෙස ඉඩදෙන ප්‍රමාණය වන පර්යේෂණ පිරිවැයෙහි බදු පදනම හා ශුන්‍ය ධාරණ අගය අතර වෙනස විලම්බිත බදු වත්කමක් පැන නගින අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනසකි ;
- (ඇ) සීමිත ව්‍යතිරේකයන් සහිත, ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී හඳුනාගත හැකි අත්පත් කරගත් වත්කම් හා පවරාගත් වගකීම් අස්තිත්වයක් විසින් පවරා ගනු ලබන දිනයේ පවත්නා සාධාරණ අගයට හඳුනාගනී. අත්පත් කරගැනීමක දී උපකල්පිත බැරකමක් හඳුනාගන්නා නමුත් ඊට සම්බන්ධිත වියදම පසුකාලීන කාලපරිච්ඡේදයක් එළඹෙන තුරු බදුවන ලාභය නිශ්චය කිරීමේ දී අඩු නොකරන විටදී විලම්බිත බදු වත්කමක් පැන නගින අඩු කළ හැකි තාවකාලික වෙනසක් හටගනී. අත්පත් කරගත් හඳුනාගත හැකි වත්කමක සාධාරණ අගය එහි බදු පදනමට වඩා අඩුවන විට ද විලම්බිත බදු වත්කමක් හට ගනී. අවස්ථා දෙකේදීම පැන නගින විලම්බිත බදු වත්කම කීර්තිනාමය කෙරෙහි බලපායි. (66 ඡේදය බලන්න);
- (ඈ) බදු පරමාර්ථ සඳහා සමාන ගැලපුම් කිරීමකින් තොරව සමහර වත්කම් ඒවායේ සාධාරණ ධාරණය කිරීම හෝ ප්‍රත්‍යාගණනය කළ හැකිය. (20 ඡේදය බලන්න) වත්කමේ බදු පදනම එහි ධාරණ අගය ඉක්ම වුවහොත් අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනසක් හටගනී.

27. අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනස්කම් ප්‍රතිවර්තය කිරීමෙන් අනාගත කාලපරිච්ඡේදවල බදුවන ලාභ නිශ්චය කිරීමේ දී අඩු කිරීම් පැන නැගේ. කෙසේ වුව ද, බදුගෙවීම් අඩුවීම් වශයෙන් ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ව්‍යවසායට ගලා එනුයේ අඩුකිරීම් හිලව් කර ගැනීමට ප්‍රමාණවත් බදුවන ලාභ උපයා ගන්නේ නම් පමණි. එම නිසා අස්තිත්වයක් විසින් විලම්බිත බදු වත්කම් හඳුනාගනු ලබන්නේ අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනස්කම් ප්‍රයෝජනයට ගත හැකි බදුවන ලාභ ලබනු ඇතැයි හව්‍ය වන්නේ නම් පමණි.

28. (අ) අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනස ප්‍රතිවර්තය කිරීමට අපේක්ෂා කරන කාලපරිච්ඡේදය තුළදී ම ප්‍රතිවර්තය කිරීමට අපේක්ෂා කරන : හෝ

(ආ) විලම්බිත බදු වත්කමකින් පැන නගින බදු අලාභයක් ඉදිරියට හෝ අතීතයට ගෙන යා හැකි කාලපරිච්ඡේදය තුළ ප්‍රතිවර්තය කිරීමට අපේක්ෂා කරන

එකම බදුකරණ අධිකාරියට හා එකම බදුවන අස්තිත්වයට සම්බන්ධ ප්‍රමාණවත් බදුවන තාවකාලික වෙනස්කම් ඇති විට අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනස කපාහැරීම සඳහා ප්‍රයෝජනයට ගත හැකි බදුවන ලාභ ලැබෙන බව හව්‍ය වේ.

එවැනි අවස්ථාවල දී අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනස්කම් පැන නගින කාලපරිච්ඡේදයේ දී විලම්බිත බදු වත්කම් හඳුනාගනු ලැබේ.

29. එකම බදුකරණ අධිකාරියට සහ එකම බදුවන අස්තිත්වයට සම්බන්ධිත ප්‍රමාණවත් නොවූ බදුවන තාවකාලික වෙනස්කම් ඇති විට විලම්බිත බදු වත්කම් හඳුනාගනු ලබන්නේ :

(අ) අස්තිත්වයට අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනස ප්‍රතිවර්තය කරන කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී ම එකම බදු අධිකාරියකට හා එකම බදුවන අස්තිත්වයට සම්බන්ධිත ප්‍රමාණවත් බදුවන ලාභ ලැබීමේ හව්‍යතාවක් ඇත. (හෝ විලම්බිත බදු වත්කමින් පැන නගින බදු අලාභය ඉදිරියට හෝ අතීතයට ගෙන යා හැකි කාලපරිච්ඡේදය වල දී) තාක්දුරට අස්තිත්වයක් අනාගත කාලපරිච්ඡේදයවල දී ප්‍රමාණවත් බදුවන ලාභ ඇති වේදැයි ඇගයීමේ දී අනාගත කාලපරිච්ඡේද වලදී ජනිත වේයයි අපේක්ෂිත අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනස්කම්වලින් පැන නගින විලම්බිත බදු වත්කම් ප්‍රයෝජනයට ගැනීම සඳහා අනාගත බදුවන ලාභම අවශ්‍ය වන බැවින් අනාගත කාලපරිච්ඡේදවල ජනිත වේ යැයි අපේක්ෂිත අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනස්කම්වලින් හටගන්නා බදුවන ප්‍රමාණයන් නොසලකා හරී; හෝ

(ආ) අස්තිත්වයට උචිත කාලපරිච්ඡේදවල දී බදුවන ලාභ ජනිත කිරීමට තුඩුදෙන බදු සැලසුම් ප්‍රස්තාවන් තිබෙන තාක් දුරටය.

30. බදු සැලසුම්කරණ ක්‍රමවේදයක් යනු ඉදිරියට ගෙනා බදු අලාභයක් හෝ බදු බැරක් සඳහා ඉඩ දී ඇති කාලය ඉකුත්වීමට පෙර කිසියම් කාලපරිච්ඡේදයක බදුවන ආදායම උත්පාදනය කිරීමට හෝ වැඩිකර ගැනීමට ගන්නා ක්‍රියාමාර්ග වේ. උදාහරණ ලෙස සමහර බල ප්‍රදේශවල බදු වන ලාභය :

(අ) පොලී ආදායම සම්බන්ධව ලැබුන පදනම හෝ උපචිත පදනම යන දෙකින් එකක් බදුගෙවීම සඳහා තොරා ගැනීමෙන්;

(ආ) බදුවන ආදායමෙන් කළ හැකි ඇතැම් අඩු කිරීම් සඳහා ඉල්ලීම් ප්‍රමාද කිරීමෙන් ;

(ඇ) අගය වැඩිවී ඇති එහෙත් එවැනි අගය වැඩිවීම් පෙන්නුම් කෙරෙන පරිදි බදු පදනම ගලපා නැති වත්කම් විකිණීමෙන් හෝ ඇතැම් විට ආපසු කල්බදු පදනම යටතේ මිලදී ගැනීමෙන් ; සහ

(ඈ) බදු වන ආදායම් උපදවන වෙනත් ආයෝජනයක් මිලට ගැනීම සඳහා බදු නොවන ආදායම් උපදවන වත්කමක් විකිණීමෙන් (සමහර බදු බල ප්‍රදේශවල රජයේ බැඳුම් කර වැනි)

උත්පාදනය කිරීම හෝ වැඩි කිරීම කළ හැකිය.

බදු සැලසුම්කරණ අවස්ථාවන් මගින් පසුව එළඹෙන කාලපරිච්ඡේදයකින් පූර්ව කාලපරිච්ඡේදයකට බදුවන ආදායම ඉදිරියට පමුණුවා ලූ විට දී වුව ද ඉදිරියට ගෙනා බදු අලාභ හෝ බදුබැර ප්‍රයෝජනයට ගැනීම අනාගතයේ උපදින තාවකාලික වෙනස්කම්වලින් හැර වෙනත් ප්‍රභවයන්ගෙන් වූ අනාගත ලාභ ලැබීම මත රඳා පවතී.

31. අස්තිත්වයකට අලාභ ලැබීමේ ආසන්න අතීතයක් ඇති විට අස්තිත්වය 35 සහ 36 ඡේදවල මාර්ගෝපදේශ සැලකිල්ලට ගනී.

32. ඉවත් කරන ලදී.

කිර්තිනාමය

- 32A. ව්‍යාපාර සමායෝජනයක දී උද්ගත වන කිර්තිනාමයෙහි ධාරණ අගය එහි බදු පදනමට අඩුවන වෙනස කෙරෙත් විලම්බිත බදු වත්කමක් පැන නගියි. අයකරගත හැකි බදුවන තාවකාලික වෙනස ප්‍රායෝජනයට ගත හැකි වන තාක් දුරට කිර්තිනාමය ආරම්භයෙහි හඳුනාගැනීමේ දී පැන නැගී ඇති විලම්බිත බදු වත්කම ව්‍යාපාර සමායෝජනයෙහි ගිණුම්වල කොටසක් ලෙස හඳුනාගත යුතුය.

වත්කමක් හෝ වගකීමක් මූලිකව හඳුනා ගැනීම

33. වත්කමක මූලික හඳුනා ගැනීමේ දී විලම්බිත බදු වත්කමක් පැන නගින එක් අවස්ථාවක් නම් වත්කමකට සම්බන්ධ බදු නොවන රජයේ ප්‍රදානයක් වත්කමේ ධාරණ අගය නිශ්චය කිරීමේ දී අඩුකරන නමුත් බදු පරමාර්ථ සඳහා වත්කමේ ක්ෂය වන අගයෙන් අඩු නොකරන (වෙනත් වචනවලින් කිවහොත් එහි බදු පදනම) විටදීය. වත්කමේ ධාරණ අගය එහි බදු පදනමට වඩා අඩුවන අතර එයින් අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනසක් ඇතිවේ. රජයේ ප්‍රදාන විලම්බිත ආදායම් ලෙස තීරණය කළහැකි අතර එසේ

වූ විට විලම්බිත ආදායම හා එහි ශුන්‍ය වූ බදු පදනම අතර වෙනස අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනසකි. කුමන ඉදිරිපත් කිරීමේ ක්‍රමයක් අස්තිත්වයක් විසින් යොදා ගත්තද 22 වැනි ඡේදයේ දී ඇති හේතූන් කරන කොටගෙන අස්තිත්වය විසින් පැන නගින විලම්බිත බදු වත්කම් හඳුනා නොගනී.

පාවිච්චි නොකළ බදු අලාභ හා පාවිච්චි නොකළ බදු බැර

34. පාවිච්චි නොකළ බදු අලාභ හා පාවිච්චි නොකළ බදු බැර අයකර ගැනීමට ප්‍රමාණවත් අනාගත බදු වන ලාභ ලැබෙනැයි ගම්‍ය වනතාක් දුරට ඉදිරියට ගෙනා පාවිච්චි නොකළ බදු අලාභ සහ පාවිච්චි නොකළ බදු බැර සඳහා විලම්බිත බදු වත්කමක් හඳුනාගත යුතුය.
35. ඉදිරියට ගෙනා පාවිච්චි නොකළ බදු අලාභ හා පාවිච්චි නොකළ බදු බැරවලින් පැන නගින විලම්බිත බදු වත්කම් හඳුනා ගැනීමේ උපමානයන් හා අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනස්කම්වලින් පැන නගින විලම්බිත බදු වත්කම් හඳුනා ගැනීමේ උපමානයන් එක හා සමානය. කෙසේ වුව ද, පාවිච්චි නොකළ බදු අලාභ පැවතීම අනාගත බදුවන ලාභ ඇති නොවීමේ ප්‍රබල සාක්ෂියකි. එම නිසා අස්තිත්වයකට මැන දී අලාභ ලැබූ අතීතයක් ඇති විට අස්තිත්වය විසින් පාවිච්චි නොකළ බදු අලාභ හෝ බදු බැරවලින් පැන නගින විලම්බිත බදු වත්කමක් හඳුනාගනු ලබන්නේ අස්තිත්වයකට ප්‍රමාණවත් බදුවන තාවකාලික වෙනස්කම් තිබෙනතාක් දුරට හෝ ව්‍යවසායකට පාවිච්චි නොකළ බදු අලාභ හෝ පාවිච්චි නොකළ බදු බැර අයකර ගැනීමට ප්‍රමාණවත් වන බදුවන ලාභ ලැබෙනු ඇතැයි නිසැක සාක්ෂි ඇතිතාක් දුරට පමණි. එවැනි අවස්ථාවල දී විලම්බිත බදු වත්කමේ අගය හා එය හඳුනා ගැනීමට ආධාරක සාක්ෂිවල ස්වභාවය හෙළිදරව් කිරීමට 82 වැනි පරිච්ඡේදයෙන් නියම කරයි.
36. පාවිච්චි නොකළ බදු අලාභ හා පාවිච්චි නොකළ බදු බැර අයකර ගත හැකි බදුවන ලාභ ඇතිවීමේ භව්‍යතාව තක්සේරු කිරීමේ දී අස්තිත්වයක් පහත සඳහන් උපමානයන් සලකා බලයි :

- (අ) පාවිච්චි නොකළ බදු අලාභ හා පාවිච්චි නොකළ බදු බැර කාලය ඉකුත් වීමට පෙර අයකර ගත හැකි වන බදුවන මුදල් ප්‍රමාණයන් පැන නගින එකම බදු අධිකාරිය සම්බන්ධව හෝ එකම බදුකරුණ ඒකකය සම්බන්ධව ප්‍රමාණවත් බදුවන තාවකාලික වෙනස්කම් අස්තිත්වයකට තිබේ ද යන්න ;
- (ආ) පාවිච්චි නොකළ බදු අලාභ හා පාවිච්චි නොකළ බදු බැරවල කාලය ඉකුත්වීමට පෙර අස්තිත්වයට බදුවන ලාභ ලැබීමේ භව්‍යතාවක් ඇද්ද යන්න;
- (ඇ) පාවිච්චි නොකළ බදු අලාභ පැන නගිනුයේ නැවත සිදු නොවිය හැකි ආකාරයේ හඳුනා ගත හැකි හේතූන් කරණකොට ගෙන ද යන්න ; සහ
- (ඈ) පාවිච්චි නොකළ බදු අලාභ හා පාවිච්චි නොකළ බදු බැර අයකරගත හැකි වන බදුවන ලාභ උත්පාදනය කළ හැකි බදු සැලසුම්කරණ අවස්ථාවන් (30 වැනි ඡේදය බලන්න) අස්තිත්වයට තිබේ ද යන්න.

පාවිච්චි නොකළ බදු අලාභ හෝ පාවිච්චි නොකළ බදු බැර අයකරගත හැකි බදුවන ලාභ ලැබීමේ භව්‍යතාවක් නොවන තාක් දුරට විලම්බිත බදු වත්කම් හඳුනාගනු නොලැබේ.

හඳුනා නොගත් විලම්බිත බදු වත්කම් යළි තක්සේරු කිරීම

37. අස්තිත්වයක් සෑම වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයක් අවසානයේ දී ම හඳුනාගනු නොලැබ ඇති විලම්බිත බදු වත්කම් යළි තක්සේරු කරයි. අස්තිත්වය කලින් හඳුනාගනු නොලැබූ විලම්බිත බදු වත්කම් අනාගත බදුවන ලාභවලින් විලම්බිත බදු වත්කම් අයකර ගැනීමට ඇති හැකියාව දැන් භව්‍ය වන තාක් දුරට හඳුනාගනී. උදාහරණයක් ලෙස වෙළඳ තත්වයන්හි වර්ධනයක් ඇතිවීම අස්තිත්වය අනාගතයේ දී විලම්බිත බදු වත්කම් හඳුනා ගැනීම සඳහා 24 හෝ 34 ඡේදයේ සඳහන් උපමානයන් සපුරා ලන පරිදි ප්‍රමාණවත් බදුවන ලාභ ජනනය කිරීමට හැකිවේයයි වඩාත් භව්‍ය කරයි. තවත් උදාහරණයක් නම් ව්‍යාපාර සංයෝජනය සිදුකරන දිනයේ හෝ ඉන් අනතුරුව අස්තිත්වයක් විලම්බිත බදු වත්කම් යළි තක්සේරු කරන විටකය. (67 හා 68 වැනි ඡේද බලන්න)

පරිපාලනයන්, ශාඛා හා ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජන සහ බද්ධ ව්‍යාපාරවල හිමිකම්

38. පරිපාලනයන්, ශාඛා හා ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජන සහ බද්ධ ව්‍යාපාරවල හිමිකම්වල ධාරණ අගය (එනම් කීර්තිනාමයේ ධාරණ අගය ඇතුළුව ආශ්‍රිතයේ හෝ ආයෝජකයාගේ, ශාඛාවේ, පරිපාලනයේ මව් සමාගම හෝ ආයෝජකයාට අයත්ව ඇති ශුද්ධ

වත්කම්) එම ආයෝජනය හෝ හිමිකම් බදු පදනම (බොහෝ විට පිරිවැයකි) අතර වෙනස්වන විට තාවකාලික වෙනස්කම් හටගනී. එවැනි වෙනස්කම් විවිධ අවස්ථා ගණනාවකදී පැන නැගිය හැක. උදාහරණ වශයෙන් :

(අ) පරිපාලිතයන්, ශාඛාවන්, ආශ්‍රිතයන් සහ බද්ධ ව්‍යාපාරවල නොබෙදු ලාභ තිබීම ;

(ආ) මව් සමාගම හා එහි පරිපාලිතයන් විවිධ රටවල ස්ථානගතව ඇති අවස්ථාවල විදේශ විනිමය අනුපාතවල වෙනස්කම් ; සහ

(ඇ) ආශ්‍රිතයක කර ඇති ආයෝජනයක ධාරණ අගය එහි අයකර ගත හැකි අගය දක්වා අඩුවීමක් දැක්විය හැක.

මව් සමාගම එහි වෙනම පිළියෙල කරන මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ආයෝජනයේ අගය පිරිවැයට හෝ ප්‍රත්‍යාගතික අගයට ධාරණය කරන්නේ නම් ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල දැක්වෙන තාවකාලික වෙනස, මව් සමාගමේ වෙනම වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල එම ආයෝජනයට සම්බන්ධ තාවකාලික වෙනසට වඩා වෙනස් විය හැකිය.

39. පහත සඳහන් කොන්දේසි දෙකම සපුරාලන තාක්දුරට හැර ව්‍යවසායක් පරිපාලිතයන්, ශාඛා සහ ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජනයන් හා බද්ධ ව්‍යාපාරවල හිමිකම් වලට සම්බන්ධිත සියලුම බදුවන තාවකාලික වෙනස්කම් සඳහා විලම්භිත බදු වගකීමක් හඳුනාගත යුතුය :

(අ) මව් සමාගමට, ආයෝජකයාට හෝ බද්ධ ව්‍යාපාරිකයාට තාවකාලික වෙනස ප්‍රතිවර්තය කිරීමේ කාල නියමය පාලනය කිරීමේ හැකියාව තිබීම ; සහ

(ආ) අනාගතයේ තාවකාලික වෙනස ප්‍රතිවර්තය නොකරන බවට භව්‍යතාවක් ඇති විට.

40. මව් සමාගමකට එහි පරිපාලිතයක ලාභාංශ ප්‍රතිපත්ති පාලනය කරන බැවින් එයට ආයෝජනයට සම්බන්ධිත තාවකාලික වෙනස්කම් (නොබෙදු ලාභවලින් පැන නගින තාවකාලික වෙනස්කම් පමණක් නොව කිසියම් විදේශීය විනිමය පරිවර්තනය කිරීමෙන් පැන නගින ඒවාද ඇතුළුව) ප්‍රතිවර්තය කිරීමේ කාලය නිර්ණය කිරීමට හැකියාව තිබේ. තව ද තාවකාලික වෙනස්කම් ප්‍රතිවර්තය වන විට ගෙවිය යුතු ආදායම් බදු මුදල නිශ්චය කිරීම බොහෝ විට ප්‍රයෝගිකව කළ නොහැකි වේ. එම නිසා එම ලාභ අනාගතයේදී බෙදා නොහරිනු ඇති බවට මව් සමාගම තීරණය කළහොත් මව් සමාගම විලම්භිත බදු වගකීමක් හඳුනා නොගනු ඇත. මෙම සලකා බැලීම් ශාඛාවල ආයෝජනයන් සඳහා ද අදාළ වේ.

41. අස්තිත්වයක මූල්‍ය නොවන වත්කම් හා වගකීම් මැනීම සඳහා ව්‍යවහාර මුදල භාවිතා කෙරේ. (LKAS 21 - විදේශ විනිමය අනුපාතයන් හි වෙනස්කම් වල බලපෑම බලන්න) විදේශීය මෙහෙයුමක බදුවන ලාභ හෝ බදු අලාභ (සහ එම නිසාම එහි මූල්‍ය නොවන වත්කම් හා වගකීම්) වෙනස් වූ ව්‍යවහාර මුදලින් තීරණය කරන බැවින් විනිමය අනුපාතයේ වෙනස්කම් තාවකාලික වෙනස්කම් පැන නැගීමට තුඩුදේ. එවැනි තාවකාලික වෙනස්කම් වාර්තා කරන අස්තිත්වය සතු විදේශීය මෙහෙයුම් ආයෝජනයට වඩා විදේශීය මෙහෙයුම් අයට එහිම වත්කම් හා වගකීම්වලට සම්බන්ධ බැවින් වාර්තාකරන අස්තිත්වය විසින් පැන නගින විලම්භිත බදු වගකීම හෝ (24 ඡේදයට යටත්ව) වත්කම හඳුනාගනී. පැන නගින විලම්භිත බද්ද ආදායම් ප්‍රකාශනයට අයකිරීම හෝ බැහැර කිරීම කරනු ලැබේ. (58 ඡේදය බලන්න)

42. ආශ්‍රිතයක ආයෝජනය කර ඇති කෙනෙකු එම ව්‍යවසාය පාලනය නොකරන බැවින් සාමාන්‍යයෙන් එහි ලාභාංශ ප්‍රතිපත්තිය තීරණය කිරීමේ හැකියාවක් නැත. එම නිසා අනාගතයේදී ආශ්‍රිතයේ ලාභ බෙදා නොහරින බව අවශ්‍ය කෙරෙන ගිවිසුමක් නොමැති විට ආයෝජකයෙකු ආශ්‍රිතයේ කර ඇති ආයෝජනය ආශ්‍රිත බදු වන තාවකාලික වෙනස්කම් වලින් පැන නගින විලම්භිත බදු වගකීම් හඳුනා ගනී. සමහර අවස්ථාවල ආශ්‍රිතයක ආයෝජනයේ පිරිවැය ආයෝජකයා අයකර ගන්නේ නම් ඔහුට ගෙවීමට සිදුවන බදු මුදල නිශ්චය කිරීමට නුපුළුවන් නුමුදු අවම මුදලකට සමාන හෝ නොවැඩි වන අවම මුදලක් නිශ්චය කළ හැකිය. එවැනි අවස්ථාවල විලම්භිත බදු වගකීම එම මුදල මත මතිනු ලැබේ.

43. පාර්ශවයන් අතර බද්ධ ව්‍යාපාරයක් සඳහා ගිවිසුම්මය වැඩ පිළිවෙලක් සාමාන්‍යයෙන් ලාභ බෙදා ගැනීම ගැන සඳහන් කරන අතර එවැනි කරුණු සඳහා ව්‍යාපාරිකයන් සියලු දෙනාගේ හෝ කිසියම් නිශ්චිත වැඩි ව්‍යාපාරිකයන් සංඛ්‍යාවක එකඟතාවය අවශ්‍යද යන්න පැහැදිලි කරයි. ව්‍යාපාරිකයාට ලාභ බෙදා ගැනීමට පාලනය කළ හැකි නම් සහ අනාගතයේ දී ලාභ බෙදා හැරීමක් සිදු නොකරනු ඇතැයි ගම්‍ය වන්නේ නම් විලම්භිත බදු වගකීමක් හඳුනා නොගනී.

44. (අ) තාවකාලික වෙනස නුදුරු අනාගතයේදී ප්‍රතිවර්තය කරන ; සහ

(ආ) තාවකාලික වෙනස අයකර ගැනීමට හැකි වන බදුවන ලාභ ලැබෙනු ඇති බවට භව්‍යතාවක් ඇතිතාක් දුරට,

පමණක්ම අස්තිත්වයක් පරිපාලනයන්, ශාඛාවන් හා ආශ්‍රිතයන් හි ආයෝජන හා බද්ධ ව්‍යාපාරවල හිමිකම් වලින් පැන නගින සියලු අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනස්කම් සඳහා විලම්බිත බදු වත්කමක් හඳුනාගත යුතු ය.

45. අස්තිත්වයක්, පරිපාලනයන් ශාඛාවන් හා ආශ්‍රිතයන් හි ආයෝජන හා එහි බද්ධ ව්‍යාපාරවල ඇති හිමිකම් හා සම්බන්ධ අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනස්කම් සඳහා විලම්බිත බදු වත්කමක් හඳුනාගත යුතු දැයි තීරණය කිරීමේදී 28 සිට 31 දක්වා ඡේදවල සඳහන් කර ඇති මඟපෙන්වීම සලකා බලයි.

මැනීම

46. ප්‍රවර්තන හා පූර්ව කාලපරිච්ඡේද සඳහා ප්‍රවර්තන බදු වගකීම් (වත්කම්) නීතිගත කර ඇති හෝ වාර්තාකරනු ලබන දින වන විට බොහෝදුරට නීතිගත බදු අනුපාතිකයන් (සහ බදු නීති) උපයෝගී කර බදු අධිකාරීන්ට ගෙවීමට (හෝ ඔවුන්ගෙන් අයකර ගැනීමට) අපේක්ෂිත බදු මුදල් පදනම් කරගෙන මැනිය යුතු ය.
47. විලම්බිත බදු වත්කම් හා වගකීම් වාර්තාකරණ කාලසීමාව අවසාන වන විට නීතිගත කර ඇති හෝ බොහෝ දුරට නීතිගත තත්වයට පත්ව ඇති බදු අනුපාතිකයන් (සහ බදු නීති) පදනම් කරගෙන වත්කම උපලබ්ධි වූ හෝ වගකීම් නිරවුල් කළ කාලපරිච්ඡේදය සඳහා උපයෝගී කරගැනීමට අපේක්ෂිත බදු අනුපාතික මත මැනිය යුතු ය.
48. ප්‍රවර්තන හා විලම්බිත බදු වත්කම් හා වගකීම් සාමාන්‍යයෙන් නීතිගතව ඇති බදු අනුපාතික (සහ බදු නීති) භාවිතා කර මනිනු ලැබේ. කෙසේ වුවද සමහර බදු බල ප්‍රදේශයන්හි බදු අනුපාතික (සහ බදු නීති) පිළිබඳ රජයේ නිවේදනයන් මාස කිහිපයක කාලයකට පසු ඇත්ත වශයෙන් නීති ගතකළ තත්වයේදී සැලකේ. මෙවැනි අවස්ථාවල බදු වත්කම් හා වගකීම් නිවේදනය කරන ලද බදු අනුපාතික (සහ බදු නීති) භාවිතා කර මනිනු ලැබේ.
49. විවිධ බදු වන ආදායම් මට්ටම් වලට, වෙනස් වූ බදු අනුපාත භාවිතා කරන විට තාවකාලික වෙනස්කම් ප්‍රතිවර්තය කිරීමට අපේක්ෂිත කාලපරිච්ඡේදවල බදුවන ලාභ (බදු අලාභ) සඳහා භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂිත සාමාන්‍ය අනුපාතික භාවිතා කර විලම්බිත බදු වත්කම් මැනිය යුතු ය.
50. [ඉවත් කරන ලදී.]
51. විලම්බිත වගකීම් හා විලම්බිත බදු වත්කම් මැනීම මගින් ශේෂපත්‍ර වාර්තාකරණ කාලසීමාව අවසානයේ අස්තිත්වය විසින් එහි වත්කම් හා වගකීම්වල ධාරණ අගය අයකර ගැනීමට හෝ නිරවුල් කිරීමට අපේක්ෂා කරන ආකාරය තුළින් වන බදු ප්‍රතිඵල විද්‍යාමාන විය යුතු ය.
52. සමහර බල ප්‍රදේශයන්හි අස්තිත්වයක වත්කමක් (වගකීමක්) ධාරණ අගය අයකර ගන්නා (නිරවුල් කරන) ආකාරය :

(අ) වත්කමේ (වගකීමේ) ධාරණ අගය අස්තිත්වය විසින් අයකරගන්නා (නිරවුල් කරන) විට අදාළ බදු අනුපාතිකය ; සහ

(ආ) වත්කමේ (වගකීමේ) බදු පදනම්,

යන දෙකින් එකක් හෝ දෙකම කෙරෙහි බලපෑ හැකිය.

එවැනි අවස්ථාවකදී, අස්තිත්වයක් අයකර ගැනීමට හෝ නිරවුල් කිරීමට බලාපොරොත්තු වන ආකාරයට සංගත වන බදු අනුපාතය සහ බදු පදනම භාවිතා කරමින් විලම්බිත බදු වගකීම් සහ විලම්බිත බදු වත්කම් මිණුම් කරයි.

'අ' උදාහරණය

වත්කමක් 100 ක ධාරණ අගයක් හා 60ක බදු පදනමක් ඇත. වත්කම විකුණුවහොත් 20% බදු අනුපාතය අදාළ වන අතර අනෙකුත් ආදායම්වලට 30% බදු අනුපාතිකයක් අදාළ වේ.

තවදුරටත් ප්‍රයෝජනයට නොගෙන වත්කම විකිණීම ව්‍යවසාය අපේක්ෂා කරන්නේ නම් අස්තිත්වය, 8 ක (40 න් 20% බැගින්) විලම්බිත බදු වගකීමක් හඳුනා ගනියි. අස්තිත්වය වත්කම තබා ගැනීම හා එහි ධාරණ අගය පාවිච්චි කිරීම තුළින් ආවරණය කිරීමට අපේක්ෂා කරන්නේ නම් 12 (40 න් 30% ක) ක විලම්බිත බදු වගකීමක් ද හඳුනාගනී.

‘ආ’ උදාහරණය

100 ක් පිරිවැය වූ සහ 80 ක ධාරණ අගයක් සහිත වත්කමක් 150 කට ප්‍රත්‍යාගණනය කරන ලදී. බදු පරමාර්ථ සඳහා සමානුපාතික ගැළපීමක් සිදු නොකරන ලදී. බදු පරමාර්ථ සඳහා සමුච්චිත ඍය වීම් 30 ක් සහ බදු අනුපාතිකය 30% ක්ද වේ. වත්කම පිරිවැයට වඩා වැඩියෙන් විකුණුවහොත් සමුච්චිත බදු ඍයවීම වූ 30 බදුවන ආදායමට එකතු කරන නමුත් පිරිවැයට වැඩියෙන් වූ විකුණුම් ලදමනාව බද්දට යටත් නොවනු ඇත.

වත්කමේ බදු පදනම 70 ක් සහ 80 ක බදුවන තාවකාලික වෙනසක් තිබේ. වත්කම පාවිච්චි කිරීම තුළින් ධාරණ අගය අයකර ගැනීමට අස්තිත්වය අපේක්ෂා කරන්නේ නම් එය 150 ක බදුවන ආදායමක් උත්පාදනය කළ යුතු ය. එහෙත් අඩුකළ හැකි වන්නේ 70 ඍයවීම් පමණි. මෙම පදනම මත 24 ක (80න් 30% බැගින්) විලම්බිත බදු බැරකමක් ඇත. වත්කම වහාම 150 කට විකුණා දැමීමෙන් ධාරණ අගය අයකර ගැනීමට අස්තිත්වය අපේක්ෂා කරන්නේ නම් විලම්බිත බදු බැරකම් පහත සඳහන් පරිදි ගණනය කෙරේ:

	බදුවන තාවකාලික	බදුවන අනුපාතය	විලම්බිත බදු වගකීම වෙනස
සමුච්චිත බදු ඍයවීම	30	30%	9
පිරිවැයට වඩා ලැබුන ලදමනාව	50	කිසිවක් නැත	-
එකතුව	80		9

(සටහන : 61 A වැනි ඡේදයේ සඳහන් පරිදි, ප්‍රත්‍යාගණනයේදී පැන නගින අතිරේක විලම්බිත බද්ද අනෙකුත් විස්තීරණ ආදායමෙහි හඳුනාගනු ලබයි)

‘ඇ’ උදාහරණය

වත්කමක පිරිවැයට වඩා වැඩියෙන් විකුණුවහොත් සමුච්චිත බදු ඍයවීම බදුවන ආදායමට ඇතුළත්වීමත් (30% බැගින් බදු අයකෙරේ) විකුණා ලැබෙන මුදලින් උද්ධමන ගැළපූ පිරිවැය 110 අඩුකළ පසු ඉතිරිය 40% බැගින් බදු අයකිරීමත් හැර ඉතිරි කරුණු (ආ) උදාහරණයේ සඳහන් පරිදිවේ.

වත්කම පාවිච්චි කිරීමෙන් ධාරණ අගය අයකර ගැනීමට අස්තිත්වය අපේක්ෂා කරන්නේ නම් එය 150 ක බදුවන ආදායමක් උත්පාදනය කළ යුතුය. එහෙත් අඩුකළ හැකි වන්නේ 70ක ඍයවීම් පමණි. මෙම පදනම යටතේ බදු පදනම 70 ක් වන අතර 80 බදුවන තාවකාලික වෙනසක් තිබෙන අතර “ආ” උදාහරණයේ මෙකී විලම්බිත බදු වගකීමක් 24 (80 න් 30% බැගින්) ඇත.

අස්තිත්වය වත්කම වහාම 150 කට විකිණීමෙන් ධාරණ අගය අයකර ගැනීමට අපේක්ෂා කරන්නේ නම් අස්තිත්වයට 110 දර්ශක පිරිවැය අඩුකර ගැනීමට හැකිවේ. 40 ක් වූ ශුද්ධ ලැබීම් මත 40% බැගින් බදු වනු ඇත. ඊට අමතරව 30ක සමුච්චිත බදු ඍයවීම බදුවන ආදායමට එකතු කරන අතර එය මත 30% බැගින් බදු අයකෙරේ. මෙම පදනම මත බදු පදනම 80 ක් (110 න් 30 අඩුකළ) වන අතර 70 ක බදුවන තාවකාලික වෙනසක්ද තිබෙන අතර 25 ක (40 න් 40% බැගින් එකතු කළ 30 න් 30% බැගින්) විලම්බිත බදු වගකීමක් ද ඇත. මෙම උදාහරණයේ බදු පදනම ඍණිකව පැහැදිලි නොවන්නේ නම් 10 ඡේදයේ සඳහන් කරන ලද මූලික මූලධර්මය සලකා බැලීම උපකාරී විය හැකිය.

(සටහන : 61 A වැනි ඡේදයේ සඳහන් පරිදි, ප්‍රත්‍යාගණනයේදී පැන නගින අතිරේක විලම්බිත බද්ද අනෙකුත් විස්තීරණ ආදායම් සමග හඳුනාගනු ලබයි)

52.A. සමහර බදු බලප්‍රදේශවල ශුද්ධ ලාභය හෝ රඳවාගත් ලාභවලින් කොටසක් හෝ මුළු ප්‍රමාණය අස්තිත්වයේ කොටස් හිමියන්ට ලාභාංශ වශයෙන් ගෙවනු ලබන්නේ නම් ඉහළ හෝ පහළ අනුපාතිකයන් යටතේ ආදායම් බදු ගෙවිය යුතු ය. තවත් සමහර බදු බලප්‍රදේශවල ශුද්ධ ලාභය හෝ රඳවාගත් ලාභවලින් කොටසක් හෝ මුළු ප්‍රමාණය අස්තිත්වයේ කොටස් හිමියන්ට ලාභාංශ වශයෙන් ගෙවනු ලබන්නේ නම් බදු ආපසු ගෙවිය යුතු හෝ ගෙවිය යුතුවේ. මෙවැනි අවස්ථාවලදී ප්‍රවර්තන සහ විලම්බිත බදු වත්කම් හා වගකීම් නොබෙදු ලාභවලට අදාළ වන බදු අනුපාතය යටතේ මනිනු ලැබේ.

52.B. 52 A ඡේදයේ විස්තර කරන ලද අවස්ථාවන්හිදී ලාභාංශවල ආදායම් බදු ප්‍රතිඵල හඳුනා ගන්නේ ලාභාංශ ගෙවීම සඳහා වූ වගකීම හඳුනාගන්නා විටය. ලාභාංශවල ආදායම් බදු ප්‍රතිඵල හිමිකරුවන්ට ලාභාංශ බෙදාහැරීමට වඩා අතීත ගණුදෙනු හා

සිදුවීම්වලට සෘජුව සම්බන්ධ වේ. එම නිසා 58 (අ) සහ (ආ) ඡේදයේ විස්තර කර ඇති අවස්ථාවලින් පැන නගින ආදායම් බදු ප්‍රතිඵල හැර ලාභාංශවල බදු ප්‍රතිඵල 58 වැනි ඡේදයේ නියමිත පරිදි කාලපරිච්ඡේද සඳහා වූ පරිදිම ලාභයට හෝ පාඩුවට හඳුනාගනු ලැබේ.

52අ සහ 52ආ ඡේද පැහැදිලි කෙරෙන උදාහරණ

නොබෙදු ලාභ මත ඉහළ අනුපාතිකයක් (50%) යටතේ ආදායම් බදු ගෙවිය යුතු හා ලාභ බෙදාහරින විට කොටසක් ආපසු ගෙවන බදු බල ප්‍රදේශයක අස්තිත්වයක් සඳහා ප්‍රවර්තන හා විලම්භිත බදු වත්කම් හා වගකීම් මිනින ආකාරය පහත සඳහන් උදාහරණයෙන් පෙන්වා දෙයි. බෙදාහරින ලාභ මත බදු අනුපාතිකය 35% කි. අස්තිත්වය වාර්තාකරනු ලබන කාලසීමාව අවසානයේ 20X1 දෙසැම්බර් 31 දිනෙන් පසු යෝජිත ලාභාංශ හෝ ප්‍රකාශිත ලාභාංශ වෙනුවෙන් වගකීමක් හඳුනා නොගනී. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස 20X1 දී ලාභාංශ කිසිවක් හඳුනාගනු නොලැබේ. 20X1 වර්ෂය සඳහා බදුවන ආදායම 100,000 කි. 20X1 වර්ෂය සඳහා ශුද්ධ බදුවන තාවකාලික වෙනස 40,000 කි.

අස්තිත්වය 50,000 ක ප්‍රවර්තන බදු වගකීමක් හා ප්‍රවර්තන ආදායම් බදු වියදමක් හඳුනාගනී. අනාගත ලාභාංශවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අයකර ගැනීමේ හැකියාව ඇති මුදල සඳහා වත්කමක් හඳුනා නොගනී. එසේම අස්තිත්වය එහි වත්කම් හා වගකීම්වල ධාරණ අගයන් අයකරගත් හෝ නිරවුල් කරන විට බෙදා නොහැර ඇති ලාභවලට අදාළ වන බදු අනුපාතිකය මත ව්‍යවසායට ගෙවීමට සිදුවන ආදායම් බදු නියෝජනය වන්නා වූ 20,000 ක (40,000 න් 50% බැගින්) විලම්භිත බදු වගකීමක් සහ විලම්භිත බදු වියදමක් හඳුනාගනී.

අනතුරුව 20X2 මාර්තු 15 දින ව්‍යවසාය ඉකුත් මෙහෙයුම් ලාභයෙන් 10,000 ක ලාභාංශයක් සඳහා වගකීමක් හඳුනාගනී.

අස්තිත්වය 20X2 මාර්තු 15 දින 1500 ක (වගකීමක් ලෙස හඳුනාගත් ලාභාංශ වලින් 15%) අයකරගත යුතු ආදායම් බදු මුදලක් ප්‍රවර්තන බදු වත්කමක් ලෙස හා 20X2 වර්ෂය සඳහා ජංගම ආදායම් බදු වියදමෙන් අඩු කිරීමක් ලෙස හඳුනාගනී.

53. විලම්භිත බදු වත්කම් හා වගකීම් වට්ටම් කිරීමක් නොකළ යුතු ය.
54. වට්ටම් කළ පදනම මත විලම්භිත වත්කම් හා වගකීම් විශ්වාසදායී ලෙස නිශ්චය කිරීම සඳහා සෑම තාවකාලික වෙනසක්ම ප්‍රතිවර්තය කරන කාල වකවානු පිළිබඳ විස්තරාත්මක උපලේඛනගත කිරීම් ප්‍රායෝගික නොවන හෝ අහිමියන් සංකීර්ණ වේ. එබැවින් විලම්භිත බදු වත්කම් හා වගකීම් වට්ටම් කිරීමට අපේක්ෂා කිරීම උචිත නොවේ. වට්ටම් කිරීමට අවසරදී ඇතත් අවශ්‍ය නොකිරීම නිසා අස්තිත්වයන් අතර විලම්භිත බදු වත්කම් හා වගකීම් සැසඳිය නොහැකි විය හැකිය. එම නිසා විලම්භිත බදු වත්කම් හා වගකීම් වට්ටම් කිරීම අවසරදීම හෝ නියම කිරීමක් මෙම ප්‍රමිතයෙන් අවශ්‍ය නොකෙරේ.
55. වත්කමක හෝ වගකීමක ධාරණ අගය සැලකිල්ලට ගෙන තාවකාලික වෙනස්කම් නිශ්චය කෙරේ. ධාරණ අගය වට්ටම් කළ පදනම මතම නිශ්චය කරන අවස්ථාවලදී වුවද උදාහරණ වශයෙන් විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ බැඳීම් සඳහා මෙය ව්‍යවහාර කෙරේ. (LKAS 19 - සේවක ප්‍රතිලාභ බලන්න)
56. විලම්භිත බදු වත්කම්වල ධාරණ අගය සෑම වාර්තා කරනු ලබන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේම සමාලෝචනය කළ යුතු ය. විලම්භිත බදු වත්කමෙන් කොටසක් හෝ සම්පූර්ණයෙන් කපාහැරීමට ප්‍රයෝජනයට ගැනීමේ වාසිය ලැබීමට ප්‍රමාණවත් වන බදු වන ලාභ ලැබෙනැයි තවදුරටත් භව්‍ය නොවන තාක්දුරට ව්‍යවසායක් විලම්භිත බදු වත්කමක ධාරණ අගය අඩුකළ යුතු ය. එවැනි අඩුකිරීම්, ප්‍රමාණවත් බදුවන ලාභ පසුව ලැබෙනැයි භව්‍ය වන තත්වයට පත්වන තාක් දුරට ප්‍රතිවර්තය කළ යුතු ය.

ප්‍රවර්තන හා විලම්භිත බදු හඳුනා ගැනීම

57. ගනුදෙනුවක හෝ වෙනත් සිදුවීමක ප්‍රවර්තන හා විලම්භිත බදු බලපෑම සඳහා ගිණුම්කරණය එම ගනුදෙනුව හෝ සිදුවීම ගිණුම්කරණය කරන ආකාරය හා සංගතික වේ. මෙම මූලධර්මය 58 සිට 68 (ඇ) දක්වා ඡේද ක්‍රියාත්මක කරයි.

ලාභයේ හෝ අලාභයේ හඳුනාගනු ලබන අයිතම

58. පහත දැක්වෙන අයුරින් බදු පැන නොනගින තාක් දුරට ප්‍රවර්තන සහ විලම්භිත බදු ආදායම් හෝ වියදම් වශයෙන් හඳුනාගනු ලබන අතර අදාළ කාලපරිච්ඡේදයෙහි ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි ඇතුළත් කරනු ලබයි.

(අ) ලාභයෙන් හෝ අලාභයෙන් පරිබාහිරව අනෙකුත් විස්තීර්ණ ආදායම් හෝ සෘජුවම ස්කන්ධයෙහි, එම කාලසීමාවෙහි හෝ වෙනත් කාලසීමාවක හඳුනාගන්නා ලද ගනුදෙනුවක් හෝ සිදුවීමක් (ඡේද 61 (අ) සිට 65 දක්වා බලන්න); හෝ

(ආ) ව්‍යාපාර සමායෝජනයක් (ඡේද 66 සිට 68 දක්වා බලන්න)

59. බොහෝ විලම්බිත බදු වගකීම් සහ විලම්බිත බදු වත්කම් හටගනු ලබන්නේ ආදායම් හෝ වියදම් එක් කාලපරිච්ඡේදයක ගිණුම්කරණ ලාභයේ ඇතුළත් කරන නමුත් වෙනත් කාලපරිච්ඡේදයක බදුවන ලාභයේ (බදු අලාභය) ඇතුළත් කරන විටය. පැන නගින විලම්බිත බදු ආදායම් ප්‍රකාශනයේ හඳුනාගනී. උදාහරණ නම් :

(අ) පොළී පුරස්කාර හෝ ලාභාංශ ආදායම්වල හිඟ මුදල් ලැබෙන අතර ඒවා LKAS 18 අයහාර, අනුව කාලය පදනම් කර විභජනය කර ගිණුම්කරණ ලාභයේ ඇතුළත් කරන නමුත් මුදල් පදනම මත බදුවන ලාභයේ (බදු අලාභය) ඇතුළත් කරන විට ; සහ

(ආ) අස්පාශ්‍ය වත්කම්වල පිරිවැය LKAS 38 අනුව ප්‍රාග්ධනික කර ආදායම් ප්‍රකාශනයේදී ක්‍රමාකාරී කරනු ලබන නමුත් බදු පරමාර්ථ සඳහා ඒවා දරන ලද අවස්ථාවේ අඩුකරනු ලබන විටය.

60. සම්බන්ධිත තාවකාලික වෙනස්කම්වල වෙනසක් සිදුනොවුන තත්වයක් යටතේ වුවද විලම්බිත බදු වත්කම් හා වගකීම්වල ධාරණ අගය වෙනස් විය හැකිය.

උදාහරණ වශයෙන් :

(අ) බදු අනුපාතිකයන් හෝ බදු නීතියේ වෙනසක් ;

(ආ) විලම්බිත බදු වත්කම්වල අයකරගත හැකි භාවය යළි තක්සේරු කිරීමක් ;

(ඇ) වත්කම අයකර ගැනීමට අපේක්ෂා කරන ආකාරයේ වෙනසක්

නිසා එම තත්ත්වය පැන නැගිය හැක.

එය කලින් සෘජුව ස්කන්ධයට අය කළ හෝ බැර කළ අයිතමයන්ට සම්බන්ධිත ඒවා වනනාක් දුරට හැර පැන නගින විලම්බිත බදු ආදායම් ප්‍රකාශනයේ හඳුනාගත යුතු ය. (63 වැනි ඡේදය බලන්න)

ලාභයට හෝ අලාභයට පරිබාහිරව හඳුනාගත් අයිතම

61. [ඉවත් කරන ලදී]

- 61.A. එකම කාලසීමාවක දී හෝ වෙනත් කාලසීමාවක දී ලාභයෙන් හෝ අලාභයෙන් පරිබාහිරව සම්බන්ධ හඳුනාගත් අයිතමයන්ට බදු අදාළ වන විට ප්‍රචර්තන බදු සහ විලම්බිත බදු ලාභයට හෝ අලාභයට පරිබාහිරව හඳුනාගත යුතු ය. එබැවින් එකම හෝ වෙනස් කාලසීමාවක හඳුනාගත් අයිතමයන්ට අදාළ ප්‍රචර්තන හෝ විලම්බිත බදු :-

(අ) අනෙකුත් විලම්බිත ආදායම තුළ වන විට අනෙකුත් විලම්බිත ආදායම් සමග හඳුනා ගත යුතු ය. (62 ඡේදය බලන්න)

(ආ) සෘජුවම ස්කන්ධය තුළ වන විට සෘජුවම ස්කන්ධය තුළ හඳුනා ගත යුතුය.(62 A ඡේදය බලන්න)

62. සමහර අයිතමයන් අනෙකුත් විස්තීර්ණ ආදායම් තුළ හඳුනා ගැනීමට ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතිවලින් අවශ්‍ය කෙරේ. එවැනි අයිතමයන් සඳහා උදාහරණ නම් :

(අ) දේපළ, පිරියත හා උපකරණ ප්‍රත්‍යාගණනයෙන් පැන නගින ධාරණ අගයේ වෙනස්කමක්, (LKAS 16 බලන්න) සහ

(ආ) ඉවත් කරන ලදී,

(ඇ) විදේශීය මෙහෙයුමක මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිවර්තනය කිරීමේදී පැන නගින විනිමය වෙනස්කම්, (LKAS 21 බලන්න)

(ඈ) ඉවත් කරන ලදී.

62අ. ඇතැම් විශේෂිත අයිතම සෘජුව ස්කන්ධයට බැර කිරීමට හෝ ස්කන්ධයෙන් අය කිරීමට ශ්‍රී ලංකා ගිණුම් ප්‍රමිත මගින් අවශ්‍ය කරන හෝ අනුමත කර තිබේ. එවැනි අයිතමයන්ට උදාහරණ වශයෙන්:

- (අ) අතිතානුයෝගීව භාවිතා කරන ලද ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල වෙනසක් හෝ වරදක් නිවරදි කිරීමක් ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇතිවන ආරම්භක ශේෂයෙහි හෝ රඳවාගත් ඉපැයීම්වල ගැළපුමක් ; (LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම් ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් සහ වැරදි බලන්න); සහ
- (ආ) සංයුක්ත මූල්‍ය උපකරණයක ස්කන්ධ සංරචකයෙහි ආරම්භක හඳුනා ගැනීම මත පැන නගින ප්‍රමාණයන් (23 ඡේදය බලන්න)

දැක්විය හැකිය.

63. ඇතැම් විශේෂ අවස්ථාවන්හි ලාභයට හෝ අලාභයට පරිභාගිත අයිතමයන්ට සම්බන්ධිත හඳුනාගත් (අනෙකුත් විලම්බිත අදායමෙහි හෝ සෘජුවම ස්කන්ධයෙහිම) ප්‍රවර්තන හා විලම්බිත බදු ප්‍රමාණය නිශ්චය කිරීම අපහසු විය හැකිය. එසේ වන විට, උදාහරණ ලෙස;

- (අ) අනුක්‍රමිකව වෙනස් වන ආදායම් බදු අනුපාතික ඇති විට බදුවන ලාභයේ (බදු අලාභය) කිසියම් නිශ්චිත කොටසක් කුමන අනුපාතිකය යටතේ බදු අය කළේද යන තීරණය කිරීම කළ නොහැකි වීම;
- (ආ) බදු අනුපාතිකයේ හෝ අනෙකුත් බදු නීතිවල වෙනසක් මීට පෙර අවස්ථාවක ස්කන්ධයට අයකර හෝ බැරකර ඇති අයිතමයකට (සම්පූර්ණ වශයෙන් හෝ කොටසක්) සම්බන්ධිත විලම්බිත බදු වත්කම හෝ වගකීමකට බලපෑම; හෝ
- (ඇ) මීට පෙර අවස්ථාවක ස්කන්ධයට අය කළ හෝ බැර කළ අයිතමයකට (සම්පූර්ණයෙන් හෝ කොටසක්) සම්බන්ධ විලම්බිත බදු වත්කමක් යනු විලම්බිත බදු වත්කමක් හඳුනා නොගත යුතු බවට හෝ තවදුරටත් සම්පූර්ණ වශයෙන් හඳුනා නොගත යුතු යයි අස්තීත්වයක් විසින් තීරණය කිරීම.

මෙවැනි අවස්ථා වල ස්කන්ධයට බැර කළ හෝ අයකළ ලාභයට හෝ අලාභයට පරිබාහිරව හඳුනාගත් අයිතමයන්ට සම්බන්ධ අදාළ බදු බලප්‍රදේශයේ අස්තීත්වයේ ප්‍රවර්තන හා විලම්බිත බද්ද සාධාරණ සමානුපාතික පදනමක් මත හෝ අවස්ථානුකූලව වඩා සුදුසු වෙන්කිරීමක් සැලසෙන වෙනත් ක්‍රමයක් මත පදනම් කරගත හැකිය.

64. වත්කමක් ප්‍රත්‍යාගමන අගය මත ක්‍ෂය හෝ ක්‍රමක්‍ෂය හා එම වත්කමේ පිරිවැය මත ක්‍ෂය හෝ ක්‍රමක්‍ෂය අතර වෙනසට සමාන ප්‍රමාණයක් ප්‍රත්‍යාගමන සංචිතයෙන් රඳවාගත් ඉපැයීම්වලට වාර්ෂිකව මාරු කළ යුතු ද යන්න සහ එකී වත්කමෙහි පිරිවැය පාදක කරගත් ක්‍ෂයවීම හෝ ක්‍රමක්‍ෂය LKAS 16 මගින් විශේෂ කොට නොදැක්වෙයි. අස්තීත්වයක් විසින් එවැනි මාරුකිරීමක් සිදු කරන්නේ නම් එය එසේ මාරු කරනුයේ සම්බන්ධිත විලම්බිත බදු අඩුකළ පසු ශුද්ධ මුදලය. මෙවැනි ආකාරයේ විධිවිධාන දේපළ, පිරිසත හෝ උපකරණ අයිතමයක් විකිණීමේදී ද ව්‍යවහාර කරනු ලැබේ.

65. බදු පරමාර්ථයන් සඳහා වත්කමක් ප්‍රත්‍යාගමනය කරන විට එම ප්‍රත්‍යාගමනය කළින් කාලපරිච්ඡේදයක දී කරන ලද ගිණුම්කරණ ප්‍රත්‍යාගමනයකට හෝ අනාගත කාලපරිච්ඡේදයක දී කිරීමට අපේක්‍ෂාකරන ප්‍රත්‍යාගමනයකට සම්බන්ධ වන්නේ නම් වත්කම ප්‍රත්‍යාගමනය සහ බදු පදනමට කරනු ලබන ගැළපීම් යන දෙකෙහිම බදු බලපෑම ඒවා සිදුවූ කාලපරිච්ඡේදවල විස්තීර්ණ ආදායම සමග හඳුනාගන්නා ගනු ලැබේ. කෙසේ වුවද, බදු පරමාර්ථයන් සඳහා වූ ප්‍රත්‍යාගමනය කළින් කාලපරිච්ඡේදයක දී කරන ලද හෝ අනාගත කාලපරිච්ඡේදයක දී කිරීමට අපේක්‍ෂා කරන ගිණුම්කරණ ප්‍රත්‍යාගමනයකට සම්බන්ධව නොවන්නේ නම් බදු පදනම ගැළපීම මත වන බදු බලපෑම ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි හඳුනාගනු ලැබේ.

65අ ව්‍යවසායක් එහි කොටස් හිමියන්ට ලාභාංශ ගෙවන විට ලාභාංශ වලින් කොටසක් කොටස් හිමියන් වෙනුවෙන් බදු අධිකාරීන් වෙත ගෙවීම අවශ්‍ය විය හැකිය. බොහෝ බදු බලප්‍රදේශයන්හි මෙම මුදල රඳවාගත් බදු ලෙස හඳුන්වනු ලැබේ. බදු අධිකාරීන්ට ගෙවූ හෝ ගෙවිය යුතු එවැනි මුදල් ලාභාංශයේ කොටසක් ලෙස ස්කන්ධයට හර කරනු ලැබේ.

ව්‍යාපාර සංයෝජනයකින් මතුවන විලම්බිත බදු

66. 19 සහ 26(ඇ) ඡේදවල පැහැදිලි කර ඇති පරිදි ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී තාවකාලික වෙනස්කම් පැන නැගිය හැකිය. SLFRS 3 අනුව ව්‍යවසායක් සංයෝජනයේදී පැන නගින විලම්බිත බදු වත්කම් (24 ඡේදයේ හඳුනා ගැනීමේ උපමානයන් තෘප්ත කරනාක් දුරට) හෝ විලම්බිත බදු වගකීම් සංයෝජන දිනට හඳුනාගත හැකි වත්කම් හා වගකීම් ලෙස හඳුනාගනු ලැබේ. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස එම විලම්බිත බදු වත්කම් හා වගකීම් කීර්තිනාමය හෝ අස්තීත්වය විසින් හඳුනාගත් කේවල් මිලදී ගැනුම්

වාසිය කෙරෙහි බලපායි. කෙසේ වුවද 15 (අ) ඡේදය ප්‍රකාර අස්තිත්වයක් විසින් කීර්තිනාමයක් මුල්වරට හඳුනාගැනීමේ දී විලම්බිත බදු වගකීම් හඳුනා නොගනී.

67. ව්‍යාපාර සංයෝජනයක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ව්‍යාපාර සංයෝජනයට පෙර වූ පවරා ගන්නාගේ විලම්බිත බදු වත්කමක් අයකරගැනීමේ සම්භාවිතාව වෙනස් විය හැකිය. ව්‍යාපාර සංයෝජනයට පෙරාතුව හඳුනා නොගත්, ස්වකීය විලම්බිත බදු වත්කමක් පියවා ගැනීමේ සම්භාවිතාවක් ඇති බව පවරා ගන්නා විසින් සැලකීම ඉඩ තිබේ.

උදාහරණයක් ලෙස පවරාගන්නාට සිය ප්‍රයෝජනයට නොගත් බදු අලාභ ප්‍රතිලාභ පවරා ගනු ලබන්නාගේ අනාගත බදුමත ලාභවලට එරෙහිව හිලව් කරගැනීමේ හැකියාව තිබේ. විකල්පයක් ලෙස ව්‍යාපාර සංයෝජනය ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් අනාගත බදුමත ලාභ වලින් විලම්බිත බදු වත්කම පියවා ගැනීමට හැකියාවක් තවදුරටත් භව්‍ය නොවනු විය හැකිය. එහිදී පවරාගන්නා විසින් ව්‍යාපාර සංයෝජනය කෙරෙන කාලපරිච්ඡේදය තුළ විලම්බිත බදු වත්කමෙහි වෙනසක් හඳුනාගනු ලබන නමුත් පවරා ගන්නා එය ව්‍යාපාර සංයෝජනයේ ගිණුම්කරණයෙහි කොටසක් වශයෙන් ඇතුළත් නොකරයි. එබැවින් පවරාගන්නා ව්‍යාපාර සංයෝජනයේ දී ප්‍රාග්ධනය හෝ සෘණ ප්‍රාග්ධනය මිණුම් කිරීමෙහි දී එය සැලකිල්ලට නොගනියි.

68. පවරාගනු ලබන්නාගේ ආදායම් බදු අලාභයෙහි ධාරණ අගය හෝ වෙනත් විලම්බිත බදු වත්කම්වල භව්‍ය ප්‍රතිලාභය ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් මුල් වරට ගිණුම්කරණයෙහි දී වෙන්ව හඳුනාගැනීමේ උපමාන තෘප්ත නොකරනු විය හැකි වුවද පසුව උපලබ්ධි විය හැකිය. ව්‍යාපාර සංයෝජනයෙන් අනතුරුව උපලබ්ධි වන පවරාගත් විලම්බිත බදු ප්‍රතිලාභ අස්තිත්වයක් විසින් පහත දැක්වෙන අයුරින් හඳුනාගනු ලබයි.

(අ) පවරාගන්නා දිනට පැවති නවතම තොරතුරු සහ වාතාවරණය කෙරෙන් උද්ගතවන, මිණුම් කරනු ලබන කාලපරිච්ඡේදය තුළ හඳුනාගනු ලබන පවරාගත් විලම්බිත බදු වගකීම් එකී පවරාගැනීමට අදාළ කවර හෝ කීර්තිනාමයක් ධාරණ අගය අඩු කිරීම සඳහා උපයෝගී කරගත යුතු ය. එම කීර්තිනාමයෙහි ධාරණ අගය ශුන්‍ය නම් ඉතිරි වන කවර හෝ බදු ප්‍රතිලාභ ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි හඳුනාගත යුතු ය.

(ආ) උපලබ්ධි වන අනෙකුත් සියලුම පවරාගත් බදු ප්‍රතිලාභ ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි (නැතහොත්, මෙම ප්‍රමිතයෙන් අවශ්‍ය කරන්නේ නම් ලාභයට පරිබාහිරව) හඳුනාගත යුතු ය.

කොටස් පදනම් කරගත් ගෙවීම් ගනුදෙනු වලින් පැන නගින ප්‍රවර්තන සහ විලම්බිත බදු

- 68අ. ඇතැම් බදු බල ප්‍රදේශවල දී කොටස් වලින් ගෙවනු ලබන අර්ථලාභයක්, කොටස් විකල්පයක් හෝ අස්තිත්වයෙහි වෙනත් ස්කන්ධ උපකරණ වෙනුවෙන් බදු අඩුකිරීමක් (එනම් බදු වන ලාභය නිගමනය කිරීමේ දී අඩු කළ හැකි ප්‍රමාණයක්) අස්තිත්වයකට ලැබේ. අදාළ සමුච්චිත පාරිශ්‍රමික වියදමට අනුකූලව බදු අඩුකිරීම් ප්‍රමාණය වෙනස් විය හැකි අතර පසුකාලීන ගිණුම් කාලපරිච්ඡේදයක දී පැන නගින්නටද පුළුවන. උදාහරණයක් ලෙස ඇතැම් බදු බල ප්‍රදේශයක දී SLFRS – 2 කොටස් පදනම් කරගත් ගෙවීම් අනුකූලව ප්‍රදානය කරන ලද කොටස් විකල්පයන්ට ප්‍රතිස්ථාවක් වශයෙන් ලැබුණු සේවක සේවාවන් සඳහා පරිභෝජනය උදෙසා වූ වියදමක් අස්තිත්වයක් විසින් හඳුනාගන්නා නමුත් කොටස් විකල්පය ක්‍රියාත්මක වන දිනට අස්තිත්වයෙහි කොටස් වල පදනම් කරගෙන බදු අඩුකිරීම මිණුම්කරණ ය ද සමග කොටස් විකල්පය ක්‍රියාත්මක වන තෙක් අස්තිත්වයට බදු අඩුකිරීමක් නොලැබෙන්නට පුළුවන.

- 68ආ. මෙම ප්‍රමිතයෙහි ඡේද 9 සහ 26 (ආ) හි සාකච්ඡා කරනු ලැබූ ගවේෂණ පිරිවැය සම්බන්ධයෙන් මෙන්ම දිනට ලද සේවක සේවාවන්හි බදු පදනමත් (අනාගත අඩු කිරීමක් වශයෙන් බදු බලධාරීන් විසින් අනුමත කරන ප්‍රමාණය) සහ ශුන්‍ය ධාරණ අගය අතර වෙනස විලම්බිත බදු වත්කමක් පැනනගින, අඩු කළ හැකි තාවකාලික වෙනසකි. බදු බලධාරීන් විසින් අනාගතයේ දී අඩු කළ හැකි වන බවට අනුමත කරන ප්‍රමාණය කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී නොදන්නේනම් එය කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ ඇති තොරතුරු පදනම් කරගෙන ඇස්තමේන්තු කළ යුතු ය. උදාහරණයක් ලෙස බදු බලධාරීන් විසින් අනාගත කාලපරිච්ඡේද වලදී අඩු කළහැකි සේ අවසර දෙනු ලබන ප්‍රමාණය ඉදිරි දිනයක අස්තිත්වයෙහි කොටස් මිල මත රඳා පවත්නේ නම් අඩු කළහැකි තාවකාලික වෙනස මිණුම් කළයුත්තේ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ අස්තිත්වයෙහි කොටස් මිල පදනම් කරගෙනය.

- 68ඇ. ඡේද 68A හි දක්වා ඇති පරිදි බදු අඩුකිරීම් ප්‍රමාණය (හෝ 68B ඡේදයට අනුව මිණුම් කරන ලද ඇස්තමේන්තු කළ අනාගත බදු අඩු කිරීම) අදාළ සමුච්චිත පාරිශ්‍රමික වියදමට වෙනස් විය හැකිය. බද්ද (අ) එකම හෝ වෙනත් කාලපරිච්ඡේදයක ලාභයෙන් හෝ අලාභයෙන් පරිබාහිරව හඳුනාගත් ගනුදෙනුවක් හෝ සිද්ධියක් හෝ (ආ) ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් හෝ මගින් පැන නොනගින තාක්දුරට ප්‍රවර්තන සහ විලම්බිත බදු ආදායමක් හෝ වියදමක් ලෙස හඳුනාගෙන කාලපරිච්ඡේදයෙහි ලාභයට හෝ අලාභයට ඇතුළත් කළයුතු බව ප්‍රමිතයෙහි 58 වැනි ඡේදයෙන් අවශ්‍ය කෙරේ. බදු අඩුකිරීම් ප්‍රමාණය (හෝ අනාගත බදු අඩුකිරීමක් වශයෙන් ඇස්තමේන්තු කළ ප්‍රමාණය) අදාළ සමුච්චිත අර්ථලාභ වියදම ඉක්මවන්නේ නම් එමගින් බදු අඩුකිරීම අර්ථලාභ වියදමට පමණක් නොව ස්කන්ධ අයිතමයකට ද සම්බන්ධ බව හැඟවෙයි. එවැනි තත්වයක දී ආශ්‍රිත ප්‍රවර්තන හෝ විලම්බිත බද්ද ස්කන්ධය සමග සෘජුවම හඳුනාගත යුතු ය.

ඉදිරිපත් කිරීම

බදු වත්කම් සහ බදු වගකීම්.

69. ඉවත්කරන ලදී.

70. ඉවත්කරන ලදී.

හිලච්ඡිකිරීම

71. ව්‍යවසායක් ප්‍රවර්තන බදු වත්කම් සහ ප්‍රවර්තන බදු වගකීම් හිලච් කළ යුත්තේ ව්‍යවසායට :-

(අ) හඳුනාගත් මුදල් ප්‍රමාණයන් හිලච් කිරීම නෛතිකව බල කළ හැකි අයිතියක් ඇත්නම් ; සහ

(ආ) ශුද්ධ ශේෂ පදනම මත නිරවුල් කිරීමට හෝ එකවර වත්කම් උපලබ්ධි කිරීම හා වගකීම් නිරවුල් කිරීමට අදහස් කරන අවස්ථාවකදීම පමණි.

72. ප්‍රවර්තන බදු වත්කම් හා වගකීම් වෙන් වෙන්ව හඳුනාගෙන මනිනු ලබන නමුත් ඒවා ශේෂ පත්‍රයේ හිලච් කරනුයේ LKAS 32 ප්‍රමිතියෙහි මූල්‍ය සාධන පත්‍ර සඳහා ස්ථාපනය කර ඇති සමාන උපමානායන්ට යටත්වය. අදාළ බදු වත්කම් හා බදු වගකීම් එකම බදු අධිකාරිය විසින් පනවන බදුවලට සම්බන්ධිත හා ශුද්ධ ගෙවීමකට හෝ ලැබීමකට ව්‍යවසායට බදු අධිකාරිය අවසර දී ඇති විට ව්‍යවසායකට සාමාන්‍යයෙන් ප්‍රවර්තන බදු වගකීමකට හිලච් කිරීමට නෛතිකව බල කළහැකි අයිතියක් ඇත.

73. අදාළ ව්‍යවසායන්ට ශුද්ධ තනි ගෙවීමක් කිරීමට හෝ ලැබීමට බල කළහැකි නීතිමය අයිතියක් ඇති විට හා ව්‍යවසායන් එවැනි ශුද්ධ තනි ගෙවීමක් කිරීමට හෝ ලැබීමට එසේ නැත්නම් වත්කම අයකරගෙන වගකීම නිරවුල් කිරීම එක විට කිරීමට අදහස් කරන විට දී පමණක් ම ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල සමූහයේ එක් ව්‍යවසායක ප්‍රවර්තන බදු වත්කමක් සමූහයේ වෙනත් ව්‍යවසායක ප්‍රවර්තන බදු බැරකමකට එරෙහිව හිලච් කෙරේ.

74. ව්‍යවසායක් විලම්බිත බදු වත්කම් සහ විලම්බිත බදු වගකීම් හිලච් කළ යුත්තේ :

(අ) ප්‍රවර්තන බදු වත්කම් ප්‍රවර්තන බදු වගකීම්වලට එරෙහිව හිලච් කිරීමට නෛතිකව බල කළහැකි අයිතියක් ඇත්නම් ; සහ

(ආ) විලම්බිත බදු වත්කම සහ විලම්බිත බදු වගකීම් :

(i) එකම බදුවන අස්තිත්වයන් මත ; හෝ

(ii) ප්‍රවර්තන බදු වගකීම් සහ වත්කම් ශුද්ධ පදනමින් නිරවුල් කිරීමට අදහස් කරගෙන සිටින හෝ එක් එක් අනාගත කාලපරිච්ඡේදයේ දී සැලකිය යුතු අන්දමේ විලම්බිත බදු වගකීම් හෝ වත්කම් නිරවුල් කිරීමට හෝ අයකර ගැනීමට වත්කම් උපලබ්ධිකර වගකීම් නිරවුල් කිරීම එකවර සිදුකිරීමට අපේක්ෂා කරන විවිධ බදුවන අස්තිත්වයන් මත

එකම බදු අධිකාරිය විසින් පනවන ලද බදුවලට අදාළ වන්නේ නම් පමණක්මය.

75. එක් එක් තාවකාලික වෙනස්කම ප්‍රතිවර්තය කිරීමේ කාලවකවානු විස්තරාත්මක උපලේඛන පිළියෙල කිරීමේ අවශ්‍යතාවය මගහැරීම් වස් විලම්බිත බදු වත්කම් හා විලම්බිත බදු වගකීම් ඒවා එකම බදු අධිකාරියක් විසින් පනවන ලද ආදායම් බදුවලට සම්බන්ධනම් හා ව්‍යවසායට ප්‍රවර්තන බදු වත්කම් ප්‍රවර්තන බදු වගකීම්වලට හිලච් කිරීමේ නෛතිකව බල කළහැකි අයිතියක් ඇත්නම් පමණක්ම ව්‍යවසායක් විලම්බිත බදු වත්කමක් විලම්බිත බදු වගකීමකට එරෙහිව හිලච් කළ යුතු යයි මෙම ප්‍රමිතය නියම කෙරේ.

76. කලාතුරකින් සිදුවන අවස්ථාවක ව්‍යවසායකට හිලච් කිරීමේ නෛතිකව බල කළහැකි අයිතියක් තිබිය හැකි අතර සමහර කාලපරිච්ඡේද සඳහා ශුද්ධ වර්තමාන පදනම මත නිරවුල් කිරීමේ අදහසක් තිබීමටත් සමහර කාලපරිච්ඡේද සඳහා එසේ නොවීමටත් ඉඩ ඇත. එවැනි කලාතුරකින් සිදුවන අවස්ථාවල දී එක් බදුවන අස්තිත්වයක විලම්බිත බදු වගකීම් පැන නගින වැඩියෙන් බදු ගෙවීමට සිදුවීම වෙනත් බදුවන අස්තිත්වයක් විලම්බිත බදු වගකීම නිසා අඩුවෙන් බදු ගෙවීමට සිදුවීම දෙවනුව බදුවන අස්තිත්වයේ සිදුවන කාලපරිච්ඡේදයේදීම සිදුවන්නේ ද යන්න විශ්වාසදායී ලෙස තහවුරු කරගැනීම සඳහා විස්තරාත්මක උපලේඛනගත කිරීමක් අවශ්‍ය විය හැකිය.

බදු වියදම

සාමාන්‍ය කටයුතු වලින් ලාභ හෝ අලාභවලට සම්බන්ධිත බදු වියදම (ආදායම)

77. සාමාන්‍ය කටයුතුවල ලාභයට හෝ අලාභයට සම්බන්ධ බදු වියදම (ආදායම) විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ ඉදිරිපත් කළ යුතු ය.
- 77අ අස්තීත්වයක් ලාභ හෝ අලාභ සංරචක LKAS – 1 “මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම” ප්‍රමිතයෙහි 81 වැනි ඡේදයෙහි විස්තර ඇති අන්දමට වෙනම ආදායම් ප්‍රකාශයකින් ඉදිරිපත් කරන්නේ නම් එය සාමාන්‍ය කටයුතුවලට සම්බන්ධ බදු වියදම (ආදායම) එකී අනෙක් ප්‍රකාශයෙහි ඉදිරිපත් කරයි.

විලම්බිත විදේශ බදු වගකීම් හෝ වත්කම් මත වූ විනිමය වෙනස්කම්

78. LKAS 21 - විදේශ විනිමය අනුපාතිකයන්හි වෙනස්කම්වල බලපෑම් ඇතුළු විනිමය වෙනස්කම් ආදායම් හෝ වියදම් ලෙස හඳුනාගත යුතු බවට නියම කර ඇතත් එවැනි වෙනස්කම් විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ කවර ස්ථානයක ඉදිරිපත් කළ යුතුදැයි නිශ්චය නොකරයි. ඒ අනුව විලම්බිත විදේශ බදු වගකීම් හෝ වත්කම් මත විනිමය වෙනස්කම් විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ හඳුනාගන්නා විට, එම ඉදිරිපත් කිරීම මූල්‍ය ප්‍රකාශන භාවිතා කරන්නන්ට වඩාත් ප්‍රයෝජනවත් වන බව කල්පනා කරන්නේ නම් එවැනි වෙනස්කම් විලම්බිත බදු වියදම් (ආදායම්) ලෙස වර්ගීකරණය කළ හැකිය.

හෙළිදරව් කිරීම

79. බදු වියදම් (ආදායම්) ප්‍රධාන සංරචකයන් වෙනම හෙළිදරව් කළ යුතු ය.
80. බදු වියදම් (ආදායම්) සංරචකයන්ට :-
- (අ) ප්‍රවර්තන බදු වියදම (ආදායම) ;
  - (ආ) පූර්ව කාලපරිච්ඡේද වෙනුවෙන් කාලපරිච්ඡේදය තුළ හඳුනාගත් ගැළපුම් ;
  - (ඇ) තාවකාලික වෙනස්කම් හටගැනීම හා ප්‍රතිවර්තාවීමට සම්බන්ධිත විලම්බිත බදු වියදම් (ආදායම්) ප්‍රමාණයන් ;
  - (ඈ) බදු අනුපාතිකයන්ගේ හෝ නව බදු පැනවීම්වලට අදාළ විලම්බිත බදු වියදම් (ආදායම්) ප්‍රමාණයන් ;
  - (ඉ) කලින් හඳුනාගත් බදු අලාභ, බදු බැර හෝ ප්‍රවර්තන බදු වියදම අඩුකිරීම සඳහා ප්‍රයෝජනයට ගත් පූර්ව කාලපරිච්ඡේදයක තාවකාලික වෙනසක් නිසා වාසියක් ලෙස පැන නැගී මුදල ;
  - (ඊ) කලින් හඳුනාගොත් බදු අලාභ, බදු බැර හෝ විලම්බිත බදු වියදම් අඩු කිරීම සඳහා ප්‍රයෝජනයට ගත් පූර්ව කාලපරිච්ඡේදයක තාවකාලික වෙනසකින් වාසිය ලෙස ලැබෙන මුදල ;
  - (උ) 56 වැනි ඡේදය ප්‍රකාර විලම්බිත බදු වත්කමක් ලියාහැරීම හෝ කලින් ලියාහැරීමක් ප්‍රතිවර්තය කිරීමෙන් පැන නගින විලම්බිත බදු වියදම් ; සහ
  - (ඌ) ශ්‍රී.ල.ගි.ප්‍ර. 10 - කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වූ ශුද්ධ ලාභය හෝ අලාභය මූලික වැරදි සහ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල වෙනස්වීම් හි ඉඩදුන් විකල්ප ක්‍රමය අනුව කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ශුද්ධ ලාභය හෝ අලාභය තීරණය කිරීමේ දී ඇතුළත් කරන ලද ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල වෙනස්වීම් හා මූලික වැරදිවලට අදාළ ආදායම් බදු වියදම් (ආදායම්) ප්‍රමාණය ඇතුළත් විය හැකිය.
81. පහත සඳහන් දෑ ද වෙන්ව හෙළිදරව් කළ යුතු ය :
- (අ) ස්කන්ධයට අය කළ හෝ බැර කළ අයිතමයන්ට අදාළ ප්‍රවර්තන සහ විලම්බිත බදු සමාහාරය (62 A ඡේදය බලන්න) ;
  - (ආ) අනෙකුත් විස්තීර්ණ ආදායමෙහි එක් එක් සංරචකයට අදාළ ආදායම් බදු ප්‍රමාණය; (ඡේද 62 සහ LKAS 1 බලන්න)
  - (ආ) ඉවත්කරන ලදී;

- (ඇ) බදු වියදම (ආදායම) සහ ගිණුම්කරණ ලාභය අතර සම්බන්ධය පහත සඳහන් දෙයාකාරයෙන් හෝ එක් ආකාරයකට අනුව කරන පැහැදිලි කිරීමක් :
- (i) බදු වියදම (ආදායම) සහ ගිණුම්කරණ ලාභයට අදාළ වන බදු අනුපාතිකයෙන් (වලින්) ගුණකිරීමෙන් ලැබෙන ගුණිතය සමග අදාළ බදු අනුපාතිකය (යන්) ගණනය කළ පදනම ද හෙළිදරව් කරමින් සංඛ්‍යාත්මක සැසඳීමක් ;
  - (ii) සාමාන්‍ය සඵල බදු අනුපාතිකය සහ අදාළ වන බදු අනුපාතිකය අතර වෙනසට අදාළ වන බදු අනුපාතිකය ගණනය කළ පදනමද හෙළිදරව් කරමින් සංඛ්‍යාත්මක සැසඳීමක් ;
- (ඈ) ඉකුත් වූ ගිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදය හා සසඳන විට අදාළ වන බදු අනුපාතිකයේ (වල) වෙනස්වීම් පිළිබඳ පැහැදිලි කිරීමක් ;
- (ඉ) මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනයෙහි විලම්බිත බදු වත්කම් හඳුනා නොගත් අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනස්කම්, ප්‍රයෝජනයට නොගත් බදු අලාභ සහ ප්‍රයෝජනයට නොගත් බදු බැරවල අගය (සහ කල් ඉකුත්වන දිනයක් ඇත්නම් එය) ;
- (ඊ) විලම්බිත බදු වගකීම් හඳුනා නොගත් පරිපාලිතයන්, ශාඛා සහ ආශ්‍රිතයන්ගේ ආයෝජන හා බද්ධ ව්‍යාපාරවල හිමිකම්වලට සම්බන්ධිත තාවකාලික වෙනස්කම්වල සමාහාරය (39 වැනි ඡේදය බලන්න) ;
- (උ) සෑම වර්ගයකම තාවකාලික වෙනස්කමක් සඳහා සහ සෑම වර්ගයකම ප්‍රයෝජනයට නොගත් බදු අලාභ හා ප්‍රයෝජනයට නොගත් බදු බැර සඳහා :
- (i) සෑම කාලපරිච්ඡේදයකදීම මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනයේ හඳුනාගනු ලැබූ විලම්බිත බදු වත්කම් හා බදු වගකීම්වල අගය ;
  - (ii) මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනයේ හඳුනාගනු ලැබූ අගයන්ගේ වෙනස්වීම් වලින් පැහැදිලි නොවන ලාභය හෝ අලාභය සමග හඳුනාගෙන ඇති විලම්බිත බදු ආදායම් හෝ වියදම් අගය.
- (ඌ) අසන්නතික මෙහෙයුම් සඳහා :
- (i) අසන්නතිකවීමේදී ලැබුණ ලාභ හෝ අලාභ ; සහ
  - (ii) ඉදිරිපත් කර ඇති සෑම ඉකුත් කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහාම අනුරූප අගයන් සහිතව කාලපරිච්ඡේදය තුළදී ආසන්නතික මෙහෙයුම් සාමාන්‍ය ක්‍රියාකාරකම්වලින් ලැබෙන ලාභය හෝ අලාභය ;
- (එ) අස්තිත්වයේ කොටස් හිමියන්ට යෝජිත හෝ මූල්‍ය ප්‍රකාශන නිකුත් කිරීම අනුමත කිරීමට පෙර ප්‍රකාශ කරන ලද එහෙත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල වගකීම් වශයෙන් හඳුනාගෙන නැති ලාභාංශවල ආදායම් බදු බලපෑමේ ප්‍රමාණය.
- (ඒ) පවරාගන්නා ලෙස අස්තිත්වය ක්‍රියාකරන ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී එහි පවරාගැනීමට පෙර විලම්බිත බදු ලෙස හඳුනාගත් ප්‍රමාණය වෙනස් වන්නේ නම් එම වෙනසෙහි ප්‍රමාණය (ඡේද 67 බලන්න)
- (ඔ) ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී පවරාගත් විලම්බිත බදු ප්‍රතිලාභ පවරාගැනීම් දිනයෙහි හඳුනා ගනු නොලැබ, පවරාගත් දිනට පසුව හඳුනාගනු ලැබී නම් (ඡේද 68 බලන්න) විලම්බිත බදු ප්‍රතිලාභ හඳුනා ගැනීමට පාදක වූ සිදුවීම් හෝ වාතාවරණයෙහි වෙනස්වීම් පිළිබඳ විස්තරයක්.
82. (අ) විලම්බිත බදු වත්කමක හිලවිකර ගැනීම දැනට පවතින බදුවන තාවකාලික වෙනස්කම් ප්‍රතිවර්තය කිරීමෙන් ලැබෙන ලාභයට වඩා වැඩිපුර ලැබෙන අනාගත ලාභ මත රඳා පවතින විට; සහ
- (ආ) විලම්බිත බදු වත්කම අදාළ වන බදු බල ප්‍රදේශය තුළ ප්‍රවර්තන හෝ ඉකුත් කාලපරිච්ඡේදයේදී ව්‍යවසාය අලාභයක් ලබා ඇති විට,
- විලම්බිත බදු වත්කමේ අගය සහ එය හඳුනා ගැනීමට උදව් කෙරෙන සාක්ෂිවල ස්වභාවය අස්තිත්වයක් විසින් හෙළිදරව් කළ යුතුය.

82අ 52අ ඡේදයේ විස්තර කර ඇති අවස්ථාවන්හිදී අස්තිත්වයක් කොටස් හිමියන්ට ලාභාංශ ගෙවීමෙන් පැන නැගිය හැකි ආදායම් බදු ප්‍රතිවිපාකවල ස්වභාවය ගැන හෙළිදරව් කළ යුතුය. ඊට අමතරව අස්තිත්වය ප්‍රායෝගිකව නිශ්චය කළ හැකි භව්‍ය ආදායම් බදු ප්‍රතිවිපාකවල අගයන් සහ ප්‍රායෝගිකව නිශ්චය කළ නොහැකි භව්‍ය ආදායම් බදු ප්‍රතිවිපාක ඇත්දැයි යන්න හෙළිදරව් කළ යුතුය.

83. ඉවත් කරන ලදී.

84. 81 (ඇ) ඡේදයෙන් නියමිත හෙළිදරව් කිරීම්වලින් බදු වියදම (ආදායම) සහ ගිණුම්කරණ ලාභය අතර සම්බන්ධය අසාමාන්‍යය යන්න අවබෝධ කර ගැනීමට සහ එම සම්බන්ධය කෙරෙහි අනාගතයේදී බලපෑ හැකි වැදගත් සාධක අවබෝධ කරගැනීමට මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලකයන්ට පහසුවෙන් හැකියාව ලැබේ. බද්දෙන් නිදහස් ආදායම්, බදුවන ලාභය (බදු අලාභය) නිශ්චය කිරීමේදී අඩු නොකරන වියදම් බදු අලාභවල බලපෑම්, විදේශීය බදු අනුපාතිකවල බලපෑම වැනි සාධක බදු වියදම (ආදායම) හා ගිණුම්කරණ ලාභය අතර සම්බන්ධතාවය කෙරෙහි බලපෑ හැකිය.

85. බදු වියදම (ආදායම) හා ගිණුම්කරණ ලාභය අතර සම්බන්ධතාවය පැහැදිලි කිරීමේදී අස්තිත්වයක් එහි මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලකයන්ට වඩාත් අර්ථවත් ලෙස තොරතුරු සපයන අදාලවන බදු අනුපාතිකයක් භාවිතා කරයි. බොහෝ විට වඩාත් අර්ථාන්විත අනුපාතිකය වන්නේ සැලකිය යුතු අන්දමින් එක හා සමාන බදු වල ලාභ (බදු අලාභ) මට්ටම් මත ගණනය කරනු ලබන යම් පළාත් බදු වේ නම් ඒ සඳහා අදාල කරන අනුපාතිකය සමග ජාතික බදු සඳහා අදාල කරගන්නා බදු අනුපාතිකයේ සමාහාරය සහිත ව්‍යවසාය පිහිටි රටේ දේශීය බදු අනුපාතිකයයි. කෙසේ වුවද බදු බල ප්‍රදේශ කීපයක් තුළ ව්‍යාපාර කටයුතු කරන ව්‍යවසායකට එක් එක් බදු බලප්‍රදේශවල දේශීය අනුපාතිකය උපයෝගී කරගෙන වෙන්ව පිළියෙල කළ සැසඳීම් සමාහාර කිරීම වඩා අර්ථාන්විත විය හැකිය. අදාල වන බදු අනුපාතිකය තෝරා ගැනීම සංඛ්‍යාත්මක සැසඳීම ඉදිරිපත් කිරීම කෙරෙහි කෙසේ බලපාන්නේදැයි පහත සඳහන් උදාහරණය විදහා දක්වයි.

85 ඡේදය විදහා දක්වන උදාහරණය

අස්තිත්වයකට 19X2 වර්ෂයේදී ව්‍යාපාරය ක්‍රියාත්මක රටේදීම ('A' රට) 1,500 ක ගිණුම්කරණ ලාභයක් (19X1 : 2,000 කි) සහ 'B' රටේ 1,500 ක (19X1 : 1,500) ලාභයක් තිබුණි. 'A' රටේ බදු අනුපාතිකය 30% සහ 'B' රටේ එය 20% ක්ද විය. 'A' රටේ වියදම 100 (19X1 : 200) ක බදු පරමාර්ථ සඳහා අඩුකළ නොහැකිය.

දේශීය බදු අනුපාතිකයට සැසඳීමක් පිළිබඳ උදාහරණයක් පහත දී ඇත. :-

	19X1	19X2
ගිණුම්කරණ ලාභය	<u>2,500</u>	<u>3,000</u>
30% දේශීය බදු අනුපාතිකය යටතේ බද්ද	750	900
බදු සඳහා ඉඩනොදෙන වියදම් මත බදු බලපෑම	60	30
'B' රටේ අඩු බදු අනුපාතිකයේ බලපෑම	<u>(50)</u>	<u>(150)</u>
බදු වියදම	<u>760</u>	<u>780</u>

වෙන් වෙන්ව එකිනෙක ජාතික බදු බලප්‍රදේශ සඳහා පිළියෙල කරන ලද සැසඳීම් එකතු කර පිළියෙල කරන ලද සැසඳීමකට උදාහරණයක් පහත දැක්වේ. මෙම ක්‍රමයේදී වාර්තාකරණය කරන අස්තිත්වය තම රටේ දේශීය බදු අනුපාතිකය හා අනෙක් රටවල බදු අනුපාතිකය අතර ඇති වෙනස්කම් වල බලපෑම වෙන් වෙන්ව සැසඳීමක් නොදැක්වේ. 81 (ඇ) ඡේදයෙන් අවශ්‍ය කෙරෙන අයුරු අස්තිත්වයකට බදු අනුපාතවල ඇතිවූ වැදගත් වෙනස්වීම්වල බලපෑම හෝ අදාල වන බදු අනුපාත වෙනස්වීම් පැහැදිලි කිරීම සඳහා විවිධ රටවල උපයන ලද ලාභ වල මිශ්‍රණය ගැන සාකච්ඡා කිරීම අවශ්‍ය විය හැක.

	2500	3000
ගිණුම්කරණ ලාභය	<u>2500</u>	<u>3000</u>
උදාල රටේ ලාභයට අදාල දේශීය බදු		
අනුපාතය යටතේ බද්ද	700	750
බදු පරමාර්ථ සඳහා අඩුකළ නොහැකි		
වියදම් මත බදු බලපෑම	60	30
බදු වියදම	<u>760</u>	<u>780</u>

86. සාමාන්‍ය සඵල බදු අනුපාතිකය යනු බදු වියදම (ආදායම) ගිණුම්කරණ ලාභයෙන් බෙදූ විට ලැබෙන ප්‍රමාණයයි.
87. බොහෝ විට පරිපාලිතයන්, ශාඛා සහ ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජන සහ බද්ධ ව්‍යාපාරවල හිමිකම් වලින් (39 ඡේදය බලන්න) පැන නගින හඳුනා නොගත් විලම්භිත බදු වගකීම්වල අගය ගණනය කිරීම ප්‍රායෝගික නොවනු ඇත. එම නිසා මෙම ප්‍රමිතය විලම්භිත බදු වගකීම් හෙළිදරව් කිරීම නියම නොකෙරෙන නමුත් උක්ත තාවකාලික වෙනස්කම් වල සමාහාර අගය හෙළිදරව් කිරීමට අස්තීත්වයන්ට නියම කෙරේ. එසේ වුවද මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලනය කරන්නට මෙවැනි තොරතුරු ප්‍රයෝජනවත් වන බව පෙනී යා හැකි බැවින් ප්‍රායෝගිකව කළ හැකි අවස්ථාවලදී හඳුනා නොගත් විලම්භිත බදු වගකීම්වල අගයන් හෙළිදරව් කරන ලෙස අස්තීත්වයන් උනන්දු කෙරේ.
- 87අ. අස්තීත්වයක් එහි කොටස්කරුවන්ට ලාභාංශ ගෙවීම නිසා විය හැකි ආදායම් බදු ප්‍රතිවිපාකවල ස්වභාවය හෙළිදරව් කළ යුතුයැයි 82අ ඡේදයෙන් නියම කරයි. අස්තීත්වයක් ආදායම් බදු ක්‍රමයේ වැදගත් ලක්ෂණ සහ ලාභාංශවලින් විය හැකි. ආදායම් බදු ප්‍රතිවිපාකවල ප්‍රමාණය කෙරෙහි බලපාන සාධක හෙළිදරව් කරයි.
- 87ආ. කොටස් හිමියන්ට ලාභාංශ ගෙවීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස විය හැකි මුළු ආදායම් බදු ප්‍රතිවිපාක ගණනය කිරීම ඇතැම් විට ප්‍රායෝගික නොවිය හැක. උදාහරණයක් ලෙස අස්තීත්වයකට විදේශ පරිපාලිතයන් විශාල සංඛ්‍යාවක් ඇති විට තත්වය මෙවැන්නක් විය හැක. කෙසේ වුවද එවැනි අවස්ථාවලදී ද මුළු අගයේ සමහර කොටස් පහසුවෙන් තීරණය කළ හැකි විය හැක. උදාහරණයක් ලෙස ඒකාබද්ධ සමාගම් සමූහයක මව් සමාගම සහ එහි පරිපාලිතයන් සමහරක් නොබෙදූ ලාභය මත ඉහළ බදු අනුපාතිකයක් යටතේ, ආදායම් බදු ගෙවනු ලැබිය හැකි අතර ඒකාබද්ධ රඳවාගත් ඉපැයීම් වලින් කොටස් හිමියන්ට අනාගත ලාභාංශ ගෙවීමේදී හිලව් කරන මුදල් ප්‍රමාණයන් දැන සිටිය හැකිය. මෙම අවස්ථාවේදී ආපසු ගෙවිය යුතු මුදල හෙළිදරව් කරනු ලැබේ. අදාල වන්නේ නම් අස්තීත්වය ප්‍රායෝගිකව තීරණය කළ නොහැකි විය හැකි අතිරේක ආදායම් බදු ප්‍රතිවිපාක තිබෙන බැව්ද හෙළිදරව් කරයි. මව් සමාගමේ වෙන්ව පිළියෙල කළ මූල්‍ය ප්‍රකාශන වේ නම් ඒවායින් විය හැකි ආදායම් බදු ප්‍රතිවිපාක හෙළිදරව් කිරීම මව් සමාගමේ රඳවාගත් ඉපැයීම් වලට සම්බන්ධ වේ.
- 87ඇ. 82 (අ) ඡේදයේ සඳහන් හෙළිදරව් කිරීම් කළ යුතු බවට නියමිත අස්තීත්වයකට පරිපාලිතයන්, ශාඛා සහ ආශ්‍රිතයන් හි ආයෝජන සහ බද්ධ ව්‍යාපාරවල හිමිකම් වලට සම්බන්ධිත තාවකාලික වෙනස්කම් වලට අදාල හෙළිදරව් කිරීම්ද ඉදිරිපත් කිරීමට නියම කළ හැකිය. අස්තීත්වයක් එවැනි අවස්ථාවල 82 (A) ඡේදය යටතේ හෙළිදරව් කළ යුතු තොරතුරු තීරණය කරන විටදී මෙය සැලකිල්ලට ගනී. උදාහරණයක් ලෙස විලම්භිත බදු වගකීම් හඳුනා නොගත් පරිපාලිතයන්ගේ ආයෝජනයන්ට සම්බන්ධිත තාවකාලික වෙනස්කම්වල සමාහාරය හෙළිකරන ලෙස අස්තීත්වයකට නියම කළ හැකිය. (81 (එ) ඡේදය බලන්න) හඳුනා නොගත් විලම්භිත බදු වගකීම් වල අගය ගණනය කිරීම ප්‍රායෝගික නොවන්නේ නම් (87 ඡේදය බලන්න) ප්‍රායෝගිකව නිශ්චය කළ නොහැකි මෙම පරිපාලිතයන්ට සම්බන්ධිත ලාභාංශ වලින් පැන නගින වියහැකි ආදායම් බදු ප්‍රතිවිපාක තිබිය හැකිය.
88. අස්තීත්වයක් ඕනෑම බදු සම්බන්ධිත අසම්භව්‍ය බැරකම් හා අසම්භව්‍ය වත්කම් LKAS 37 ප්‍රතිපාදන, අසම්භව්‍ය බැරකම් සහ අසම්භව්‍ය වත්කම් හෙළිදරව් කරයි. උදාහරණයක් ලෙස අසම්භව්‍ය වත්කම් හා අසම්භව්‍ය බැරකම් බදු අධිකාරීන් සමඟ නිරාකරණය කර නොගත් ආරවුල් මත පැන නැගිය හැකිය. එමෙන්ම වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු බදු අනුපාතික වල හෝ බදු නීතියේ වෙනස්කමක් නීතිගත කළ විට හෝ නිවේදනය කළ විට එවැනි වෙනස්කම් නිසා එහි ප්‍රවර්තන හා විලම්භිත බදු වත්කම් හා වගකීම් කෙරෙහි සැලකිය යුතු බලපෑම් කිසිවක් වේ නම් අස්තීත්වයක් හෙළිදරව් කරයි. LKAS 10 වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු සිදුවීම්.

බලපවත්වන දිනය

89. මෙම ප්‍රමිතය 2012 ජනවාරි 1 දින හෝ ඊට පසුව ආරම්භවන කාලපරිච්ඡේද ආවරණය කෙරෙන මූල්‍ය ප්‍රකාශන සඳහා ව්‍යවහාර කළ යුතුය. ව්‍යවසායක් 2012 ජනවාරි 1 දිනට පෙර ආරම්භවන කාලපරිච්ඡේද ආවරණය කෙරෙන මූල්‍ය ප්‍රකාශන සඳහා මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කරන්නේ නම් ඒ බව අස්තීත්වය විසින් හෙළිදරව් කළ යුතුය.
90. ඉවත්කරන ලදී
91. ඉවත්කරන ලදී
92. ඉවත්කරන ලදී
93. ඉවත්කරන ලදී

94. ඉවත්කරන ලදී

95. ඉවත්කරන ලදී

අ පරිශිෂ්ටය

තාවකාලික වෙනස්කම් සඳහා උදාහරණ :

මෙම පරිශිෂ්ටය ප්‍රමිතියට අදාළ වුවද ප්‍රමිතයේ කොටසක් නොවේ.

අ. බදුවන තාවකාලික වෙනස්කම් පැන නැගීමට තුඩු දෙන අවස්ථා සඳහා උදාහරණ.

සියළුම බදුවන තාවකාලික වෙනස්කම් විලම්භිත බදු වගකීම් ඇති කිරීමට හේතුවේ.

ලාභයට හෝ අලාභයට බලපාන ගණුදෙනු

1. පොලී ආදායම හිඟව ලැබෙන අතර එය කාලයකට සමානුපාතිකව ගිණුම්කරණ ලාභයට ඇතුළත් කරන නමුත් බදුවන ලාභයේ මුදල් පදනම මත ඇතුළත් කෙරේ.
2. භාණ්ඩ විකිණීමෙන් ලැබෙන ආදායම භාණ්ඩ භාරදීමෙන් පසු ගිණුම්කරණ ලාභයට ඇතුළත් කරන නමුත් මුදල් රැස්කරගත් පසු බදුවන ලාභයට ඇතුළත් කරනු ලැබේ. (සටහන : ආ. 3 හි පැහැදිලි කර ඇති පරිදි යම් තොගයකට සම්බන්ධිත අඩු කිරීමට ඉඩදිය හැකි තාවකාලික වෙනස්කමක්ද තිබේ)
3. බදු පරමාර්ථ සඳහා වත්කමක ක්ෂයවීම ත්වරණය කරනු ලැබේ.
4. සංවර්ධන පිරිවැය ප්‍රාග්ධනික කර විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශයට ක්‍රමක්ෂය ලෙස අයකරන නමුත් බදුවන ලාභය නිශ්චය කිරීමේදී ඒවා දැරූ කාලපරිච්ඡේදයේදී වියදමක් ලෙස අඩු කෙරේ.
5. ප්‍රවර්තන හෝ පූර්ව කාලපරිච්ඡේදවල බදුවන ලාභය නිශ්චය කිරීමේදී ඉදිරියට ගෙවීම් දැනටමත් මුදල් පදනම මත අඩුකර තිබේ.

මූල්‍ය තක්සා ප්‍රකාශනයට බලපාන ගණුදෙනු

6. වත්කමක් ක්ෂයවීම බදු පරමාර්ථ සඳහා අඩු කිරීමක් ලෙස ඉඩ නොදෙන අතර වත්කම විකුණු විට හෝ සුන්බුන් වූ කල විට බදු පරමාර්ථ සඳහා අඩු කිරීමක් ලබා ගැනීමට නුපුළුවන. (සටහන : ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී අත්පත් කර ගන්නේ නම් හැර පැන නගින විලම්බිත බදු වගකීම් හඳුනා ගැනීම ප්‍රමිතයේ 15 (ආ) ඡේදයෙන් වලක්වා ඇත. ප්‍රමිතයේ 22 ඡේදයද බලන්න.)
7. ණයකරු ණය මුදල ලෙස (කල්පිරෙන අවස්ථාවේ ගෙවීමට සිදුවන මුදලට සමානය) වාර්තා කරනුයේ ලැබුණු මුදලින් එම ගණුදෙනුව සඳහා වැයවූ වියදම් අඩුකළ පසු මුදලය. අනතුරුව ගණුදෙනුවේ පිරිවැය ගිණුම්කරණ ලාභයට ක්‍රමක්ෂය කරන විට ණය මුදලේ ධාරණ අගය වැඩිවේ. ගණුදෙනුවේ පිරිවැය ණය මුදල පළමුවරට හඳුනා ගන්නා කාලපරිච්ඡේදයේදී බදු පරමාර්ථ සඳහා අඩු කෙරේ. (සටහන් : (1) බදුවන තාවකාලික වෙනස්කම් නම් ප්‍රවර්තන හෝ ඉකුත් කාලපරිච්ඡේදවල බදුවන ලාභය නිශ්චය කිරීමේදී දැනටමත් අඩුකර ඇති ගණුදෙනු පිරිවැයෙන් ගිණුම්කරණ ලාභයට ක්‍රමක්ෂය කරන සම්බන්ධිත මුදල අඩුකළ පසු අගයයි. සහ (2) ණය මුදල මුල්වරට හඳුනා ගැනීම ගිණුම්කරණ ලාභයට බලපාන බැවින් ප්‍රමිතයේ 15 (අ) ඡේදයේ ව්‍යාතිරේඛය බලනොපායි. එම නිසා ණයකරු විලම්බිත බදු බැරකම හඳුනාගනී.)
8. ගෙවිය යුතු ණය මුදලක් මුල්වරට හඳුනා ගැනීමේදී ලැබුණු ශුද්ධ මුදල එනම් ගණුදෙනුවේ පිරිවැය අඩු කළ පසු අගයටය. ගණුදෙනු පිරිවැය ණය මුදලේ ආයුකාලය තුළ ගිණුම්කරණ ලාභයට ක්‍රමක්ෂය ලෙස අයකරනු ලැබේ. එම ගණුදෙනු පිරිවැය අනාගත, ප්‍රවර්තන හෝ ඉකුත් කාලපරිච්ඡේද වල බදුවන ලාභය නිශ්චය කිරීමේදී අඩුකළ නොහැකිය. (සටහන් : (1) බදුවන තාවකාලික වෙනස්කම් නම් ක්‍රමක්ෂය නොකළ ගණුදෙනු පිරිවැය සහ (2) ප්‍රමිතයේ 15 (ආ) ඡේදයේ, පැන නගින විලම්බිත බදු වගකීම් හඳුනා ගැනීම වලක්වා ඇත.

9. සංයුක්ත මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක (උදාහරණයක් ලෙස පරිවර්තය කළ හැකි බැඳුම්කර) වගකීම් සංරචකය, කල්පිරීමේදී ගෙවිය යුතු මුදල වටිනාකමකට යටත්ව මිණුම් කරනු ලැබේ. (LKAS 32 මූල්‍ය ප්‍රකාශන : ඉදිරිපත් කිරීම බලන්න) වට්ටම් බදුවන ලාභය (බදු අලාභය) නිශ්චය කිරීමේදී අඩුකරනු නොලැබේ.

සාධාරණ අගය ගැලපීම් හා ප්‍රත්‍යාගණනයන්

10. මූල්‍ය වත්කම් හෝ ආයෝජන දේපල, පිරිවැය ඉක්මවූ සාධාරණ අගයට ගිණුම් පවත්වාගෙන යන නමුත් බදු පරමාර්ථ සඳහා සමාන ගැලපීමක් කරනු නොලැබේ.
11. අස්ථිතිවයක් දේපල, පිරිසත හා උපකරණ ප්‍රත්‍යාගණනය (LKAS 16 දේපල, පිරිසත හා උපකරණ හි ආදර්ශකය යටතේ) කරන නමුත් බදු පරමාර්ථ සඳහා සමානුපාතික ගැලපීමක් කරනු නොලැබේ. (සටහන : ප්‍රමිතයේ 61 A ඡේදයට අනුව සම්බන්ධිත විලම්බිත බදු අනෙකුත් විස්තීර්ණ ආදායම් සමග හඳුනාගැනීම අපේක්ෂා කෙරෙයි)

ව්‍යාපාර සංයෝජන හා ඒකාබද්ධ කිරීම.

12. අත්පත් කරගැනීමක් වන ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී වත්කමක ධාරණ අගය සාධාරණ අගය දක්වා වැඩිකරනු ලබන අතර බදු පරමාර්ථ සඳහා සමාන ගැලපීමක් කරනු නොලැබේ. (මූලික හඳුනා ගැනීමේදී හටගන්නා විලම්බිත බදු වගකීම මගින් කීර්තිනාමය වැඩි කිරීම හෝ සෑණ කීර්තිනාමය අඩු කරන බව සටහන් කර ගන්න. ප්‍රමිතයේ 66 ඡේදයද බලන්න)
13. කීර්තිනාමය අඩුකිරීම බදුවන ලාභය නිශ්චය කිරීමේදී අඩු කළ නොහැකි අතර ව්‍යාපාරය විකිණීමේදී කීර්තිනාමයේ පිරිවැය අඩු කිරීමට ඉඩ නොදෙනු ඇත. (පැන නගින විලම්බිත බදු වගකීම හඳුනාගැනීම ප්‍රමිතයේ 15 (අ) ඡේදයෙන් වලක්වා ඇති බව සටහන් කර ගන්න.)
14. සමූහාන්තර ගණුදෙනුවලින් පැන නගින උපලබ්ධි නොවූ පාඩු තොග හෝ දේපල, පිරිසත හා උපකරණවල ඇතුළත් කිරීමෙන් ඉවත් කෙරේ.
15. පරිපාලනයන්, ශාඛා, ආශ්‍රිතයන් හා බද්ධ ව්‍යාපාරවල රඳවාගත් ලාභ ඒකාබද්ධ රඳවාගත් ලාභයේ ඇතුළත් කරන නමුත් වාර්තාකරණ මට්ටම සමාගමට ලාභ බෙදාහරින්නේ නම් ආදායම් බදු ගෙවිය යුතුය. (සටහන : මව් සමාගමට ආයෝජකයාට හෝ ව්‍යාපාරිකයාට තාවකාලික වෙනස්කම ප්‍රතිවර්තය කිරීමේ කාලවකවානුව පාලනය කිරීමට හැකියාව ඇත්නම් හා අනාගතයේ තාවකාලික වෙනස්කම් එසේ ප්‍රතිවර්තය කිරීමේ හවසනාවක් ඇතිනම් පැන නගින්නාවූ විලම්බිත බදු වගකීම හඳුනා ගැනීම මෙම ප්‍රමිතයේ 39 ඡේදයෙන් වලක්වා ඇත.)
16. විදේශීය පරිපාලනයන්, ශාඛාවන් හෝ ආශ්‍රිතයන් හෝ විදේශීය බද්ධ ව්‍යාපාරවල ඇති අයිතීන් විදේශීය විනිමය අනුපාතිකයන්හි වෙනස්වීම්වල බලපෑමට යටත් වේ. (සටහන් (1) බදුවන තාවකාලික වෙනසක් හෝ අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනසක් තිබිය හැකි විම සහ (2) මව් සමාගමට, ආයෝජකයාට හෝ ව්‍යාපාරිකයාට තාවකාලික වෙනස්කම ප්‍රතිවර්තය කිරීමේ කාලවකවානු පාලනය කිරීමේ හැකියාව ඇත්නම් හා නුදුරු අනාගතයේදී තාවකාලික වෙනස්කම එසේ ප්‍රතිවර්තය කිරීමේ හවසනාවක් ඇත්නම් පැන නගින්නා වූ විලම්බිත බදු වගකීම හඳුනා ගැනීම මෙම ප්‍රමිතයේ 39 ඡේදයෙන් වලක්වා ඇත.)
17. යම් අස්ථිතිවයක අමූල්‍ය වත්කම් සහ වගකීම් ශ්‍රිතයාත්මක ව්‍යවහාර මුදලින් මණිනු ලබන අතර, බදු අය කල හැකි ලාභය හෝ බදු අලාභය වෙනත් ව්‍යවහාර මුදලකින් නිශ්චය කරනු ලැබේ. (සටහන් : (1) බදුවන තාවකාලික වෙනසක් හෝ අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනසක් තිබිය හැකිය; (2) බදුවන තාවකාලික වෙනසක් ඇති විට පැන නගින විලම්බිත බදු වගකීම හඳුනාගනු ලැබේ. (ප්‍රමිතයේ 41 වන ඡේදය); සහ (3) විලම්බිත බද්ද ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි හඳුනාගනු ලැබේ. (ප්‍රමිතයේ 58 වන ඡේදය බලන්න)

අති උද්ධමනය

18. මූල්‍ය නොවන වත්කම් වාර්තා කරනු ලබන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට පවත්නා මිණුම් ඒකකය මගින් නැවත ප්‍රකාශ කරනු ලබන අතර (LKAS 29 "අති උද්ධමන ආර්ථිකයක මූල්‍ය වාර්තාකරණය" බලන්න) බදු පරමාර්ථ සඳහා සමාන ගැලපීමක් කරනු නොලැබේ. (සටහන් : (1) විලම්බිත බද්ද ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි හඳුනාගැනෙයි ; සහ (2) නැවත ප්‍රකාශ කිරීමට අමතරව මූල්‍ය නොවන වත්කම් ද ප්‍රත්‍යාගණනය කල හොත් ප්‍රත්‍යාගණනයට සම්බන්ධ විලම්බිත බද්ද අනෙකුත් විස්තීර්ණ ආදායමෙහි හඳුනාගනු ලබන අතර නැවත ප්‍රකාශ කිරීමට අදාල විලම්බිත බද්ද ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි හඳුනාගනු ලැබේ).

ආ. අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනස්කම් පැන නැගීමට තුඩුදෙන අවස්ථා සඳහා උදාහරණ

සියළුම අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනස්කම් වලින් විලම්භිත බදු වත්කම් ඇතිවේ. කෙසේ වුවද සමහර විලම්භිත බදු වත්කම් ප්‍රමිතයේ 24 ඡේදයේ එන හඳුනා ගැනීමේ උපමානයන් සපුරාලන්නේ නැත.

ලාභයට හෝ අලාභයට බලපාන ගණුදෙනු

1. සේවකයා විසින් සේවාව සපයා ඇති බැවින් විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ පිරිවැය ගිණුම්කරණ ලාභය නිශ්චය කිරීමේදී අඩුකරන නමුත් ව්‍යවසාය විසින් විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ ගෙවන තුරු හෝ අරමුදලකට දායක මුදල් ගෙවන තුරු බදුවන ලාභය නිශ්චය කිරීමේදී අඩුකරනු නොලැබේ. (සටහන : නිෂ්පාදන ප්‍රතිඥාහාර පිරිවැය හෝ පොලිය වැනි වෙනත් වියදම් බදුවන ලාභය නිශ්චය කිරීමේදී මුදල් පදනම මත අඩුකළ හැකි වන අවස්ථාවල මෙවැනි ආකාරයේ අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනස්කම් පැන නැගෙයි)
2. මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල දැක්වෙන වත්කමක සමුච්චිත ඤය, බදු පරමාර්ථය සඳහා වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසාන වන විට ඉඩදී ඇති සමුච්චිත ඤය ප්‍රමාණයට වඩා වැඩි වීම.
3. වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට පෙර විකුණන ලද තොගවල පිරිවැය එම භාණ්ඩ හෝ සේවා භාරදුන් විට ගිණුම්කරණ ලාභය නිශ්චය කිරීමේදී අඩුකරන නමුත් බදුවන ලාභය නිශ්චය කිරීමේදී අඩුකරනු ලබන්නේ මුදල් එකතු කරගත් පසුය. (සටහන : ඉහත අ.2 හි ඉහත පැහැදිලි කර ඇති පරිදි සම්බන්ධිත වෙළඳ ලැබිය යුතු දෑ ආශ්‍රිතව බදුවන තාවකාලික වෙනස්කමක්ද ඇත.)
4. තොග අයිතමයක ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය හෝ දේපල, පිරියත හෝ උපකරණ අයිතමයක අයකරගත හැකි මුදල ධාරණ අගයට වඩා අඩුවූ විට අස්තිත්වය එම වත්කමේ ධාරණ අගය අඩුකරන නමුත් වත්කම විකුණන තෙක් එම අගය අඩුකිරීම බදු පරමාර්ථ සඳහා නොසලකා හරී.
5. පර්යේෂණ පිරිවැය (හෝ සංවිධාන හෝ වෙනත් ආරම්භ කිරීමේ පිරිවැය) ගිණුම්කරණ ලාභය නිශ්චය කිරීමේදී වියදමක් ලෙස හඳුනාගන්නා නමුත් පසු කාලපරිච්ඡේදයක් එළඹෙන තුරු බදුවන ලාභය නිශ්චය කිරීමේදී අඩු කිරීමක් ලෙස ඉඩදෙනු නොලැබේ.
6. ආදායම ප්‍රවර්තන හෝ පූර්ව කාලපරිච්ඡේද වල බදුවන ලාභයට දැනටමත් ඇතුළත්ව ඇතත් මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනයෙහි එය විලම්භනය කෙරේ.
7. මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනයෙහි විලම්භිත ආදායමක් ලෙස දක්වා ඇති රාජ්‍ය ප්‍රදානයක් ඉදිරි කාලපරිච්ඡේද වලදී බද්දට යටත් නොවේ. (සටහන : ප්‍රමිතයේ 24 ඡේදය පැන නගින විලම්භිත බදු වත්කම හඳුනා ගැනීම වලක්වා ඇත. ප්‍රමිතයේ 33 ඡේදයද බලන්න)

සාධාරණ අගය ගැලපීම සහ ප්‍රත්‍යාගණනයන්

8. මූල්‍ය වත්කම් හෝ ආයෝජන දේපල පිරිවැයට වඩා අඩු සාධාරණ අගයට ගිණුම් පවත්වාගෙන යන නමුත් බදු පරමාර්ථ සඳහා සමාන ගැලපීමක් කරනු නොලැබේ.

ව්‍යාපාර සංයෝජන හා ඒකාබද්ධ කිරීම්

9. අත්පත් කරගැනීමක් වන ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී වගකීමක් එහි සාධාරණ අගයට හඳුනා ගන්නා නමුත් සම්බන්ධිත වියදම් කිසිවක් පසු කාලපරිච්ඡේදයක් එළඹෙන තුරු බදුවන ලාභය නිශ්චය කිරීමේදී අඩුකරනු නොලැබේ. (පැන නගින්නා වූ විලම්භිත බදු වත්කම කීර්තිනාමය අඩු කිරීම හෝ සෘණ කීර්තිනාමය වැඩිකිරීම හඳුනාගනු ලබන බව සටහන් කරගන්න. (ප්‍රමිතයේ 66 ඡේදය බලන්න)
10. ඉවත්කරන ලදී.

11. සමූහාන්තර ගනුදෙනුවලින් පැන නගින උපලබ්ධි නොවූ ලාභ තොග හෝ දේපල, පිරිසිදු හා උපකරණවල ධාරණ අගයෙන් ඉවත් කෙරේ. එහෙත් බදු පරමාර්ථ සඳහා සමානුපාතික ගැලපීමක් සිදු නොකරයි.
12. විදේශීය පරිපාලිතයන්, ශාඛාවන් හෝ ආශ්‍රිතයන් හෝ විදේශීය බද්ධ ව්‍යාපාරවල අයිතින් විදේශ විනිමය අනුපාතිකයන් හි වෙනස්වීම්වල බලපෑමට යටත්වේ. [සටහන : (1) බදුවන තාවකාලික හෝ අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනසක් ඇතිවිය හැකි වීම; සහ (2) අනාගතයේදී තාවකාලික වෙනස ප්‍රතිවර්තය වන බව සහ තාවකාලික වෙනස ප්‍රයෝජනයට ගත හැකි වන බදුවන ලාභයක් ලබාගැනීමට හැකි වන ප්‍රමාණයට පමණක්ම සීමාවන සේ උද්ගතවන්නා වූ විලම්බිත බදු වත්කම් හඳුනාගන්නා ලෙස ප්‍රමිතයේ 44 ඡේදය අපේක්ෂා භව්‍ය භාවිතා කරයි. (අ) තාවකාලික වෙනස අනාගතයේදී ප්‍රතිවර්තය වන අතර (ආ) බදුවන ලාභය තාවකාලික වෙනස්කමට හිලව්කිරීමට යොදා ගැනීමට පුළුවන]
13. මූල්‍ය නොවන වත්කම් සහ වගකීම් අස්තිත්වයක් විසින් ශ්‍රිතාත්මක ව්‍යවහාර මුදලින්ම මිණුම් කරන නමුත් බදුවන ලාභය හෝ බදු අලාභය වෙනස් විදේශීය ව්‍යවහාර මුදලකින් නිශ්චය කරනු ලැබේ. [සටහන්: (1) බදුවන තාවකාලික වෙනසක් හෝ අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනසක් තිබිය හැකිය; (2) අඩුකළ හැකි තාවකාලික වෙනස් ඇති විට පැන නගින විලම්බිත බදු වත්කම හඳුනාගනු ලබනුයේ ප්‍රමාණවත් බදුවන ලාභ ලැබෙනු ඇතැයි භව්‍ය වනතාක් දුරට පමණි; (ප්‍රමිතයේ 41 ඡේදය) සහ (3) විලම්බිත බදු ආදායම් ප්‍රකාශයේ හඳුනාගනු ලැබේ. ප්‍රමිතයේ 58 ඡේදය බලන්න]

ඇ. වත්කමක හෝ වගකීමක ධාරණ අගය එහි බදු පදනමට සමාන වන අවස්ථා සඳහා උදාහරණ

1. ප්‍රවර්තන හෝ ඉකුත් කාලපරිච්ඡේද සඳහා අස්තිත්වයක ප්‍රවර්තන බදු වගකීම නිශ්චය කිරීමේදී දැනටමත් උපචිත වියදම් අඩුකර තිබීම.
2. ගෙවිය යුතු ණය මුදලක් මුලින් ලැබුණ මුදල් ප්‍රමාණය මත මනින අතර මෙම මුදල අවසන් කල්පිරීමේදී ආපසු ගෙවිය යුතු ණය මුදලට සමානය.
3. බදු පරමාර්ථ සඳහා උපචිත වියදම් කිසි විටෙක හෝ අඩුකළ නොහැක.
4. උපචිත ආදායම් කිසි විටෙකත් බද්දට යටත් නොවේ.

ආ පරිශිෂ්ටය

ගණනය කිරීම් හා ඉදිරිපත් කිරීම විදහා දැක්වීම

මෙම පරිශිෂ්ටය ප්‍රමිතයෙහි අනුබද්ධිතයක් වන ප්‍රමිතයේ කොටසක් නොවේ. ආදායම් තත්ව ප්‍රකාශන හා විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශන වලින් උද්ධෘතයන් සපයා ඇත්තේ පහත විස්තර කර ඇති ගනුදෙනුවලින් මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන මත ඇතිවන බලපෑම පෙන්වීම සඳහාය. මෙම උද්ධෘතයන් අවශ්‍යයෙන්ම අනෙකුත් ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත මගින් නියමිත සියළුම හෙළිදරව් කිරීම් හා ඉදිරිපත් කිරීමේ අවශ්‍යතා වලට අනුකූල නොවේ.

මෙම පරිශිෂ්ටයේදී ඇති සියළුම උදාහරණයන්හිදී අස්තිත්වයන්හි විස්තර කරන ගනුදෙනු හැර වෙනත් ගනුදෙනු නැතැයි උපකල්පනය කෙරේ.

1 වන උදාහරණය - ක්ෂය වන වත්කම්

අස්තිත්වයක් 10,000 කට උපකරණයක් මිලට ගෙන අපේක්ෂිත ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය වූ වර්ෂ පහ තුළදී සරල මාර්ග පදනම මත ක්ෂය කරයි. බදු පරමාර්ථය සඳහා උපකරණය වර්ෂයකට 25% බැගින් සරල මාර්ග ක්‍රමයට ක්ෂය කරයි. බදු අලාභයන් ඉකුත් වර්ෂ පහේ බදු වන ලාභයෙන් හිලව් කිරීම පසු කාලයට ගෙන යා හැකිය. 0 වන වර්ෂයේදී ව්‍යවසායේ බදුවන ලාභය 5000 කි. බදු අනුපාතය 40% කි.

නැවත විකිණීම සඳහා භාණ්ඩ නිෂ්පාදනය කිරීම මගින් ව්‍යවසාය එම උපකරණයේ ධාරණ අගය ආවරණය කර ගනී. එම නිසා අස්තිත්වයේ ප්‍රවර්තන බදු ගණනය කිරීම පහත සඳහන් පරිදි වේ.

	වර්ෂය				
	1	2	3	4	5
බදු වන ආදායම	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000
බදු පරමාර්ථ සඳහා ඤයවිම්	<u>2,500</u>	<u>2,500</u>	<u>2,500</u>	<u>2,500</u>	<u>0</u>
බදු වන ලාභය (බදු අලාභය)	<u>(500)</u>	<u>(500)</u>	<u>(500)</u>	<u>(500)</u>	<u>2000</u>
ප්‍රවර්තන බදු වියදම (ආදායම) 40% බැගින්	<u>(200)</u>	<u>(200)</u>	<u>(200)</u>	<u>(200)</u>	<u>800</u>

ව්‍යවසාය 0 වර්ෂයේදී බදු අලාභයේ වාසිය බදු වන ලාභයෙන් හිලව් කරගන්නා බැවින් ප්‍රවර්තන බදු වත්කමක් වසර 1 සිට 4 දක්වා අවසානයේදී අස්තිත්වය හඳුනාගනී.

උපකරණ ආශ්‍රිත තාවකාලික වෙනස්කම් පැන නගින විලම්බිත බදු වත්කම හා වගකීම සහ විලම්බිත බදු වියදම හා ආදායම පහත සඳහන් පරිදි වේ. :-

	වර්ෂය				
	1	2	3	4	5
ධාරණ අගය	8,000	6,000	4,000	2,000	0
බදු පදනම	<u>7,500</u>	<u>5,000</u>	<u>2,500</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
බදු වන තාවකාලික වෙනස	<u>500</u>	<u>1,000</u>	<u>1,500</u>	<u>2,000</u>	<u>0</u>
ආරම්භක විලම්බිත බදු වගකීම	0	200	400	600	800
විලම්බිත බදු වියදම (ආදායම)	<u>200</u>	<u>200</u>	<u>200</u>	<u>200</u>	<u>(800)</u>
අවසාන විලම්බිත බදු වගකීම	<u>200</u>	<u>400</u>	<u>600</u>	<u>800</u>	<u>0</u>

අස්තිත්වය විලම්බිත බදු වගකීම වසර 1 සිට 4 දක්වා හඳුනාගනියි. බදු වන තාවකාලික වෙනස ප්‍රතිවර්තය කිරීමේදී පසු වර්ෂවලදී බදු වන ආදායමක් නිර්මාණය වන බැවින් අස්තිත්වයෙහි විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයෙහි පහත දැක්වෙන දෑ ඇතුළත් වෙයි.

	වර්ෂය				
	1	2	3	4	5
ආදායම	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000
ඤයවිම්	<u>2,000</u>	<u>2,000</u>	<u>2,000</u>	<u>2,000</u>	<u>2,000</u>
බද්දට පෙර ලාභය	0	0	0	0	0
ප්‍රවර්තන බදු වියදම (ආදායම)	<u>(200)</u>	<u>(200)</u>	<u>(200)</u>	<u>(200)</u>	<u>800</u>
විලම්බිත බදු වියදම (ආදායම)	<u>200</u>	<u>200</u>	<u>200</u>	<u>200</u>	<u>(800)</u>
මුළු බදු වියදම (ආදායම)	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ශුද්ධ ලාභය	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>

2 වන උදාහරණය - විලම්බිත බදු වත්කම් හා වගකීම්

අස්තිත්වයක X5 හා X6 යන වර්ෂ දෙක ගැන උදාහරණය සලකා බලයි. X5 දී පනවා ඇති ආදායම් බදු අනුපාතිකය බදුවන ලාභයෙන් 40% කි X6 දී පනවා ඇති බදු අනුපාතිකය බදුවන ලාභයෙන් 35% කි.

පුණ්‍යමය පරිත්‍යාග ඒවා ගෙවන අවස්ථාවේ වියදමක් ලෙස හඳුනාගන්නා අතර බදු පරමාර්ථ සඳහා අඩුකළ නොහැකි වේ.

ගෙන්දගම් පිට කිරීම සම්බන්ධයෙන් අදාළ බලධාරීන් විසින් අස්තිත්වයට විරුද්ධ නීති මාර්ගයෙන් කටයුතු කිරීමට අදහස් කර ඇති බව ව්‍යවසාය වෙත X5 දී දැනුම් දී ඇත. X6 වර්ෂයේ දෙසැම්බර් 31 දින වනතුරුත් නීති ක්‍රියාමාර්ගය උසාවියට ඉදිරිපත්වී නොතිබුණද අස්තිත්වය නීති ක්‍රියාව තුළින් පැන නැගිය හැකි දඩය පිළිබඳ වඩාත්ම හොඳ ඇස්තමේන්තුව වශයෙන් X5 වර්ෂයේදී 700 ක බැරකමක් හඳුනා ගන්නා ලදී. දඩ මුදල් බදු පරමාර්ථ සඳහා අඩුකරනු නොලැබේ.

අස්තිත්වය X2 දී නව නිෂ්පාදනයක් සංවර්ධන කිරීම සම්බන්ධයෙන් 1,250 පිරිවැයක් දරන ලදී. මෙම පිරිවැය බදු පරමාර්ථ සඳහා X2 දී අඩුකරන ලදී. අස්තිත්වය ගිණුම්කරණ පරමාර්ථ සඳහා මෙම වියදම ප්‍රාග්ධනික කර වර්ෂ 5 ක් තුළදී සරල මාර්ග ක්‍රමය මත ක්‍රමාකාරී කරන ලදී. X4 -12-31 දින මෙම නිෂ්පාදන සංවර්ධන වියදම් වල ක්‍රමාකාරී නොකළ ශේෂය 500කි.

විග්‍රාමිකයන්ට සෞඛ්‍ය ආරක්ෂණ ප්‍රතිලාභ සැලසීම සම්බන්ධව අස්තිත්වය X5 වර්ෂයේදී දැනට සිටින සේවකයන් සමඟ ගිවිසුමකට එළඹිණි. සේවකයන් සේවා සපයන බැවින් මෙම සැලසුමේ පිරිවැය වියදමක් ලෙස අස්තිත්වය හඳුනාගනී. X5 දී හෝ X6 දී එවැනි ප්‍රතිලාභ කිසිවක් විග්‍රාමිකයන්ට ගෙවා නැත. සෞඛ්‍ය ආරක්ෂණ පිරිවැය විග්‍රාමිකයන්ට ගෙවන අවස්ථාවේදී බදු පරමාර්ථ සඳහා අඩු කෙරේ. පැන නැගින විලම්බිත වත්කම් අයකර ගැනීමට හැකි බදුවන ලාභ ඉදිරියේදී ලැබෙන බව හව්‍ය වන්නේ යයි අස්තිත්වය තීරණය කර ඇත.

ගොඩනැගිලි ගිණුම්කරණ පරමාර්ථ සඳහා සරල මාර්ග පදනම මත වර්ෂයකට 5% බැගින් ණය කරන අතර සරල මාර්ග පදනම මත වර්ෂයකට 10% බැගින් බදු පරමාර්ථ සඳහා ණය කරයි. මෝටර් වාහන ගිණුම්කරණ පරමාර්ථ සඳහා සරල මාර්ග පදනම මත වර්ෂයකට 20% බැගින් ණය කරන අතර සරල මාර්ග පදනම මත වර්ෂයකට 25% බැගින් බදු පරමාර්ථ සඳහා ණය කරයි. ගිණුම්කරණ පරමාර්ථ සඳහා වත්කමක් මිලදීගත් වර්ෂයේදී එම සම්පූර්ණ වර්ෂය සඳහා ණය අය කෙරේ.

ගොඩනැගිල්ල X 6-01-01 දින 6,500 ට ප්‍රත්‍යාගණනය කළ අතර ගොඩනැගිල්ලේ ඉතිරි ප්‍රයෝජනවත් අයුකාලය ප්‍රත්‍යාගණනය කළ දින සිට වසර 20 ක් බවට ව්‍යවසාය ඇස්තමේන්තු කරයි. ප්‍රත්‍යාගණනය X 6 වර්ෂයේ බදුවන ලාභය කෙරෙහි බල නොපෑ අතර බදු අධිකාරීන් ප්‍රත්‍යාගණනය දැක්වීම සඳහා ගොඩනැගිල්ලේ බදු පදනම නොගලපන ලදී. X 6 වර්ෂයේදී අස්තිත්වය 1,033 ක් ප්‍රත්‍යාගණන සංචිතයෙන් රඳවාගත් ඉපැයීම්වලට මාරු කරන ලදී. මෙයින්, ගොඩනැගිලි මත සත්‍ය ණයවීම (3250) සහ ගොඩනැගිල්ලේ පිරිවැය මත පදනම් වූ සමාන ණයවීම (1,660 එනම් X 6-01-01 දින පොත් අගය වූ 33,200 ඉතිරි ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය වූ වසර 20 න් බෙදූවිට අගයයි) වෙනස වූ 1,590 න් සම්බන්ධිත 557 ක විලම්බිත බදු අඩුකළ පසු අගය නිරූපනය කරයි. (ප්‍රමිතයේ 64 වන ඡේදය බලන්න)

ප්‍රවර්තන බදු වියදම

	X 5	X 6
ගිණුම්කරණ ලාභය	8,775	8,740
එකතු කළා		
ගිණුම්කරණ කටයුතු සඳහා ණයවීම	4,800	8,250
පුණ්‍යමය පරිත්‍යාග	500	350
පරිසර දූෂණය සඳහා දඩ	700	-
නිෂ්පාදන සංවර්ධන පිරිවැය	250	250
සෞඛ්‍ය ආරක්ෂණ ප්‍රතිලාභ	<u>2,000</u>	<u>1,000</u>
අඩුකළා	17,025	18,590
බදු පරමාර්ථ සඳහා ණයවීම	<u>(8,100)</u>	<u>(11,850)</u>
බදුවන ආදායම	<u>8,925</u>	<u>6,740</u>
40% බැගින් ප්‍රවර්තන බදු වියදම	<u>3,570</u>	
35% බැගින් ප්‍රවර්තන බදු වියදම		<u><u>2,359</u></u>

දේපල, පිරිසක හා උපකරණවල ධාරණ අගය

පිරිවැය	ගොඩනැගිලි	මෝටර්	එකතුව
		රථවාහන	
X 4-12-31 දිනට ශේෂය	50,000	10,000	60,000
X 5 දී එකතු කිරීම්	<u>6,000</u>	<u>-</u>	<u>6,000</u>
X 5-12-31 ශේෂය	56,000	10,000	66,000
X 6-01-01 දිනට ප්‍රත්‍යාගණනය මත වන සම්ප්‍රවේණික			
කැපීම් ඉවත් කිරීම	(22,800)	-	(22,800)
X 6-01-01 දින ප්‍රත්‍යාගණනය	<u>31,800</u>	<u>-</u>	<u>31,800</u>
X 6-01-01 දිනය ශේෂය	65,000	10,000	75,000
X 6 එකතු කිරීම්	-	<u>15,000</u>	<u>15,000</u>
	<u>65,000</u>	<u>25,000</u>	<u>90,000</u>
සම්ප්‍රවේණික කැපීම්	5%	20%	
X 4-12-31 දිනට ශේෂය	20,000	4,000	24,000
X 5 දී කැපීම්	<u>2,800</u>	<u>2,000</u>	<u>4,800</u>
X 5-12-31 දිනට ශේෂය	22,800	6,000	28,800
X 6-01-01 දිනට ප්‍රත්‍යාගණනය	<u>(22,800)</u>	-	<u>(22,800)</u>
X 6-01-01 දිනට ශේෂය	-	6,000	6,000
X 6 ට කැපීම්	<u>3,250</u>	<u>5,000</u>	<u>8,250</u>
X 6-12-31 දිනට ශේෂය	<u>3,250</u>	<u>11,000</u>	<u>14,250</u>
ධාරණ අගය			
X 4-12-31	<u>30,000</u>	<u>6,000</u>	<u>36,000</u>
X 5-12-31	<u>33,200</u>	<u>4,000</u>	<u>37,200</u>
X 6-12-31	<u>61,750</u>	<u>14,000</u>	<u>75,750</u>

දේපල, පිරිසක හා උපකරණවල බදු පදනම

පිරිවැය	ගොඩනැගිලි	මෝටර්	එකතුව
		රථවාහන	
X 4-12-31 දිනට ශේෂය	50,000	10,000	60,000
X 5 දී එකතු කිරීම්	<u>6,000</u>	<u>-</u>	<u>6,000</u>
X 5-12-31 ශේෂය	56,000	10,000	66,000
X 6 හි එකතු කිරීම්	-	<u>15,000</u>	<u>15,000</u>
X 6-12-31 දිනයට ශේෂය	<u>56,000</u>	<u>25,000</u>	<u>81,000</u>
සම්ප්‍රවේණික කැපීම්	10%	25%	
X 4-12-31 දිනට ශේෂය	40,000	5,000	45,000
X 5 කැපීම්	<u>5,600</u>	<u>2,500</u>	<u>8,100</u>

X 5-12-31 දිනට ශේෂය	45,600	7,500	53,100
X 6 ක්ෂයවීම	<u>5,600</u>	<u>6,250</u>	<u>11,850</u>
X 6-12-31 දිනට ශේෂය	<u>51,200</u>	<u>13,750</u>	<u>64,950</u>

බදු පදනම

X 4-12-31	<u>10,000</u>	<u>5,000</u>	<u>15,000</u>
X 5-12-31	<u>10,400</u>	<u>2,500</u>	<u>12,900</u>
X 6-12-31	<u>4,800</u>	<u>11,250</u>	<u>16,050</u>

X 4-12-31 දිනට විලම්බිත බදු වත්කම්, වගකීම් හා වියදම්

	ධාරණ අගය	බදු පදනම	නාවකාලික වෙනස්කම්
ලැබිය යුතු ගිණුම්	500	500	-
තොග	2,000	2,000	-
නිෂ්පාදන සංවර්ධන පිරිවැය	500	-	500
ආයෝජන	33,000	33,000	-
දේපල පිරිසත හා උපකරණ	<u>36,000</u>	<u>15,000</u>	<u>21,000</u>

	ධාරණ අගය	බදු පදනම	නාවකාලික වෙනස්කම්
මුළු වත්කම්	<u>72,000</u>	<u>50,500</u>	<u>21,500</u>
ගෙවිය යුතු ප්‍රවර්තන ආදායම් බදු	3,000	3,000	-
ගෙවිය යුතු ගිණුම	500	500	-
ගෙවිය යුතු දඩ	-	-	-
සෞඛ්‍ය ආරක්ෂණ ප්‍රතිලාභ සඳහා වගකීම්	-	-	-
දිගුකාලීන ණය	20,000	20,000	-
විලම්බිත ආදායම් බදු	<u>8,600</u>	<u>8,600</u>	<u>-</u>
මුළු වගකීම්	32,100	32,100	-

	ධාරණ අගය	බදු පදනම	තාවකාලික වෙනස්කම්
කොටස් ප්‍රාග්ධනය	5,000	5,000	-
ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්තය	-	-	-
රඳවාගත් ඉපැයීම්	<u>34,900</u>	<u>13,400</u>	-
මුළු වගකීම්/ස්කන්ධය	<u>72,000</u>	<u>50,500</u>	-
තාවකාලික වෙනස්කම්	-	-	<u>21,500</u>
විලම්බිත බදු වගකීම	21,500 න් 40% බැගින්		8,600
විලම්බිත බදු වත්කම	-	-	-
ශුද්ධ විලම්බිත බදු වගකීම			<u>8,600</u>
X 5-12-31 දිනට විලම්බිත බදු වත්කම්, වගකීම් හා වියදම්			
ලැබිය යුතු ගිණුම්	500	500	-
තොග	2,000	2,000	-
නිෂ්පාදන සංවර්ධන පිරිවැය	250	-	250
ආයෝජන	33,000	33,000	-
දේපල පිරිසත හා උපකරණ	37,200	12,900	24,300
මුළු වත්කම්	<u>72,950</u>	<u>48,400</u>	<u>24,550</u>
ගෙවිය යුතු ජංගම ආදායම් බදු	<u>3,570</u>	<u>3,570</u>	-
ගෙවිය යුතු ගිණුම	500	500	-
ගෙවිය යුතු දඩ මුදල්	700	700	-
සෞඛ්‍ය ආරක්ෂණ ප්‍රතිලාභ සඳහා වගකීම්	2,000	-	(2,000)
දිගුකාලීන ණය	12,475	12,475	-
විලම්බිත ආදායම් බදු	9,020	9,020	-
මුළු වගකීම්	28,265	26,265	(2,000)
කොටස් ප්‍රාග්ධනය	5,000	5,000	-
ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්තය	-	-	-
රඳවාගත් ඉපැයීම්	<u>39,685</u>	<u>17,135</u>	-

	ධාරණ අගය	බදු පදනම	තාවකාලික වෙනස්කම්
මුළු ස්කන්ධය/වගකීම්	<u>72,950</u>	<u>48,400</u>	-
තාවකාලික වෙනස්කම්			<u>22,550</u>
විලම්බිත බදු වගකීම	24,550 න් 40% බැගින්		9,820
විලම්බිත බදු වත්කම	(2,000) න් 40% බැගින්		<u>(800)</u>
ශුද්ධ විලම්බිත බදු වගකීම			9,020
අඩුකළා : ආරම්භක විලම්බිත බදු වගකීම්			<u>(8,600)</u>
තාවකාලික වෙනස්කම් ඇතිවීම හා ප්‍රතිවර්තය කිරීමට			
අදාළ විලම්බිත බදු වියදම (ආදායම)			<u>420</u>
X 6-12-31 දිනට විලම්බිත බදු වත්කම්, වගකීම් හා වියදම්			
ලැබිය යුතු ගිණුම්	500	500	-
තොග	2,000	2,000	-
නිෂ්පාදන සංවර්ධන පිරිවැය	-	-	-
ආයෝජන	33,000	33,000	-
දේපල පිරිසත හා උපකරණ	<u>75,750</u>	<u>16,050</u>	<u>59,700</u>
මුළු වත්කම්	<u>111,250</u>	<u>51,550</u>	<u>59,700</u>
ගෙවිය යුතු ජංගම ආදායම් බදු	2,359	2,359	-
ගෙවිය යුතු ගිණුම	500	500	-
ගෙවිය යුතු දඩ මුදල්	700	700	-
සෞඛ්‍ය ආරක්ෂණ ප්‍රතිලාභ සඳහා වගකීම්	3,000	-	(3,000)
දිගුකාලීන ණය	12,805	12,805	-
විලම්බිත ආදායම් බදු	<u>19,845</u>	<u>19,845</u>	-
මුළු වගකීම්	39,209	36,209	(3,000)
කොටස් ප්‍රාග්ධනය	5,000	5,000	-
ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්තය	19,637	-	-
රඳවාගත් ඉපැයීම්	<u>47,404</u>	<u>10,341</u>	-
මුළු ස්කන්ධය/වගකීම්	<u>111,250</u>	<u>51,550</u>	-

	ධාරණ අගය	බදු පදනම	තාවකාලික වෙනස්කම්
තාවකාලික වෙනස්කම්			<u>56,700</u>
විලම්බිත බදු වගකීම	59,700 න් 35% බැගින්		<u>20,895</u>
විලම්බිත බදු වත්කම	(3,000) න් 35% බැගින්		<u>(1,050)</u>
ශුද්ධ විලම්බිත බදු වගකීම			19,845
අඩුකළා ආරම්භක විලම්බිත බදු වගකීම්			(9,020)
බදු අනුපාතය අඩුවීම හේතුවෙන් ආරම්භක විලම්බිත			
බදු වගකීමට කළ ගැලපීම	22,550 න් 5% බැගින්		<u>1,127</u>
ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්තයට අදාළ			
විලම්බිත බදු	31,800 න් 35% බැගින්		<u>(11,130)</u>
තාවකාලික වෙනස්කම් ඇතිවීම හා ප්‍රතිවර්තය කිරීමට			
අදාළ විලම්බිත බදු වියදම (ආදායම)			822
හෙළිදරව් කිරීම විදහා දැක්වීම			
ප්‍රමිතය ප්‍රකාර හෙළිදරව් කළ යුතු මුදල් ප්‍රමාණයන් පහත සඳහන් පරිදි වේ.			
බදු වියදමේ (ආදායම) ප්‍රධාන මූලිකාංග (79 ඡේදය)			
		X5	X6
ප්‍රවර්තන බදු වියදම		3,570	2,359
තාවකාලික වෙනස්කම් ඇතිවීම හා ප්‍රතිවර්තය කිරීමට			
අදාළ විලම්බිත බදු වියදම		420	822
බදු අනුපාත අඩුවීම හේතුවෙන් පැන නගින විලම්බිත			
බදු වියදම (ආදායම)		-	<u>(1,127)</u>
බදු වියදම		<u>3,990</u>	<u>2,054</u>
අනෙකුත් විස්තීර්ණ ආදායම් සංරචකයන්ට අදාළ ආදායම් බදු (81(අ), (ආ) ඡේද)			
ගොඩනැගිල්ල ප්‍රත්‍යාගණනයට අදාළ විලම්බිත බදු		<u>= -</u>	<u>(11,130)</u>

මීට අමතරව X6 වර්ෂයේ විලම්බිත බදු 557 ක් රඳවාගත් ඉපැයීම් වලින් ප්‍රත්‍යාගණන සංචිතයට මාරු කරන ලදී. මෙය ගොඩනැගිලි මත සත්‍ය ණය වීම හා ගොඩනැගිලි පිරිවැය පදනම් කරගත් සමාන ණය වීම අතර වෙනසට අදාළ වේ.

බදු වියදම හා ගිණුම්කරණ ලාභය අතර සම්බන්ධය පැහැදිලි කිරීම. 81 (අ) ඡේදය

බදු වියදම (ආදායම) හා ගිණුම්කරණ ලාභය පැහැදිලි කරන විකල්ප ක්‍රම දෙකක් සඳහා ප්‍රමිතය ඉඩදෙයි. මෙම ක්‍රම දෙකම පහත පැහැදිලි කෙරේ.

- (i) බදු වියදම (ආදායම) සහ ගිණුම්කරණ ලාභය, අදාළ බදු අනුපාතයෙන් (අනුපාතයන්ගෙන්) ගුණකරන ලද ගුණිතය අතර සංඛ්‍යාත්මක සැසඳීමක් ; අදාළ බදු අනුපාතය(යන්) ගණනය කරන ලද පදනම් ද හෙළිදරව් කරමින්.

	X5	X6
ගිණුම්කරණ ලාභය	8,775	8,740
35% අදාළ බදු අනුපාතය යටතේ බද්ද		
(X5 වර්ෂයේදී 40%)	3,510	3,059
බදුවන ආදායම නිශ්චය කිරීමේ දී		
ඉඩ නොදෙන වියදම් මත බදු බලපෑම :		
පුනර්ගත පරිත්‍යාග	200	122
පාරිසරික දූෂණය සඳහා දඩ	280	-
බදු අනුපාතය අඩුවීම හේතුවෙන්		
ආරම්භක විලම්භිත බදුවල අඩුවීම	-	(1,127)
බදු වියදම	3,990	2,054

අදාළ බදු අනුපාතය වන්නේ 30% ක් වූ (X5 : 35%) ජාතික ආදායම් බදු අනුපාතය හා 5% ක් වූ පළාත් ආදායම් බදු අනුපාතයේ සමාහාරය වේ.

- (ii) සඵල බදු අනුපාතිකය සහ අදාළ වන බදු අනුපාතිකය අතර සංඛ්‍යාත්මක සැසඳීමක් අදාළ වන බදු අනුපාතිකය ගණනය කළ පදනම ද හෙළිදරව් කරමින් :

	X5	X6
	%	%
අදාළ වන බදු අනුපාතිකය	40.0	35.0
බදු පරමාර්ථ සඳහා අඩුකිරීමට නොදෙන		
වියදම් බදු බලපෑම :		
පුනර්ගත පරිත්‍යාග	2.3	1.4
පාරිසරික දූෂණය සඳහා දඩ	3.2	-
බදු අනුපාතිකයේ අඩුවීමෙන්		
ආරම්භක විලම්භිත බදු ශේෂය මත බලපෑම	-	(12.9)
සාමාන්‍ය සඵල බදු අනුපාතිකය		
(බදු වියදම, බද්දට පෙර ලාභයෙන් බෙදීමෙන්)	45.5	23.5

අදාළවල බදු අනුපාතිකය වන්නේ 30% ක් වූ (X5 35%) ජාතික ආදායම් බදු අනුපාතිකය සහ 5% ක් වූ පළාත් ආදායම් බදු අනුපාතිකයේ සමාහාරයයි.

ඉකුත් කාලපරිච්ඡේද හා සසඳන විට අදාළ වන බදු අනුපාතිකය(න්) වෙනස්වීම පිළිබඳ පැහැදිලි කිරීමක් (81 (අ) ඡේදය)

රජය X6 දී ජාතික ආදායම් බදු අනුපාතිකය 35% සිට 30% දක්වා සංශෝධනයක් පනවන ලදී.

සෑම තාවකාලික වෙනස්කම් වර්ගයක් සඳහාම සහ සෑම ප්‍රයෝජනයට නොගත් බදු අලාභ වර්ගයක් සහ ප්‍රයෝජනයට නොගත් බදු බැර සඳහාම :

- (i) එක් එක් කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ඉදිරිපත් කරන මූල්‍ය තත්‍ව ප්‍රකාශනයෙහි විලම්බිත බදු වත්කම් හා වගකීම් ලෙස හඳුනාගත් ප්‍රමාණය ;
- (ii) ලාභයේ හෝ අලාභයේ හඳුනාගනු ලැබූ වටිනාකම්වල වෙනස්කම්වලින් පැහැදිලි නොවන්නේ නම් එක් එක් කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ඉදිරිපත් කරන මූල්‍ය තත්‍ව ප්‍රකාශනයේ විලම්බිත බදු ආදායම් හෝ වියදම් ලෙස හඳුනාගත් ප්‍රමාණය (81 (ඔ) ඡේදය)

	X5	X6
බදු පරමාර්ථ සඳහා තවරිත ක්ෂයවීම	9,720	10,322
ගෙවූ පසුව පමණක් බදු පරමාර්ථ සඳහා අඩු කිරීමට ඉඩදෙන සෞඛ්‍ය ආරක්ෂණ ප්‍රතිලාභ සඳහා වූ වගකීම	(800)	(1,050)
කලින් වසරවල දී බදුවන ලාභයෙන් අඩුකරන ලද නිෂ්පාදන සංවර්ධන පිරිවැය	100	
අදාළ ක්ෂය අඩු කළ පසුව ප්‍රත්‍යාගණනය	-	10,573
විලම්බිත බදු වගකීම	<u>9,020</u>	<u>19,845</u>

(සටහන.—ප්‍රවර්තන වර්ෂය සඳහා වූ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ විලම්බිත බදු ආදායම හෝ වියදමේ වටිනාකම ශේෂපත්‍රයේ හඳුනාගනු ලැබූ වටිනාකම්වල වෙනස්කම්වලින් පැහැදිලි වේ.)

3 වැනි උදාහරණය - ව්‍යාපාර සංයෝජන

X 5 ජනවාරි 1 දින A ව්‍යවසාය විසින් B ව්‍යවසායේ කොටස් ප්‍රාග්ධනයෙන් 100% 600 ක මුදලකට අත්පත් කර ගන්නා ලදී. අත්පත් කරගන්නා දිනට A හි බදු බල ප්‍රදේශයේ B තුළ වන A හි ආයෝජනයෙහි බදු පදනම 600 කි. බදු පරමාර්ථ සඳහා කිර්තිනාමයෙහි ධාරණ අගය අඩු කිරීමට ඉඩ නොදේ. එමෙන්ම ඊ හි ගැබ්ව ඇති ව්‍යාපාරය අපහරණය කරන්නේ නම් කිර්තිනාමයෙහි පිරිවැය අඩුකළ නොහැකිය. A ට අදාළ වන බදු බලප්‍රදේශය යටතේ බදු අනුපාතිකය 30% ක් සහ ඊට අදාළ වන බදු බල ප්‍රදේශය යටතේ බදු අනුපාතිකය 40% කි.

A විසින් අත්පත් කරගනු ලැබූ හඳුනාගත හැකි වත්කම් හා භාරගනු ලැබූ වගකීම් (විලම්බිත බදු වත්කම් හා වගකීම් හැර) වල සාධාරණ අගය B ගේ බදු නීතිය අනුව ඒවායේ බදු පදනම හා ඉන් පැන නගින තාවකාලික වෙනස්කම් සමඟ පහත සඳහන් වගුවෙහි දැක්වේ.

	අත්පත් කරගැනීමේ දී හඳුනාගත් පිරිවැය	බදු පදනම	තාවකාලික වෙනස්කම්
දේපළ පිරිසහ හා උපකරණ	270	155	115
ලැබිය යුතු ගිණුම	210	210	-
තොග	174	124	50
විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ බැඳීම	(30)	-	(30)
ගෙවිය යුතු ගිණුම්	<u>(120)</u>	<u>(120)</u>	<u>-</u>
විලම්බිත බදු හැර අත්පත් කරගත් හඳුනාගත හැකි වත්කම් හා වගකීම්වල සාධාරණ අගය	<u>504</u>	<u>369</u>	<u>135</u>

විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ බැඳීම්වලින් පැන නගින විලම්බිත බදු වත්කම්, දේපළ, පිරිසහ හා උපකරණ හා තොගවලින් පැන නගින විලම්බිත බදු වගකීම්වලට හිලව් කරනු ලැබේ. (ප්‍රමිතයේ 74 ඡේදය බලන්න).

B ට අදාළ කීර්තිනාමයේ පිරිවැය සඳහා අඩුකිරීමකට බදු නීතිය යටතේ හිමිකමක් නැත. එම නිසා B ට අදාළ බදු නීතිය අනුව කීර්තිනාමයේ බදු පදනම ශුන්‍ය අගයක් ගනී. කෙසේ වුව ද ප්‍රමිතයේ 15 (අ) ඡේදය අනුව A විසින් B ට අදාළ බදු නීතිය අනුව කීර්තිනාමය සම්බන්ධයෙන් යන බදුවන තාවකාලික වෙනස්කම් සඳහා විලම්බිත බදු වගකීමක් හඳුනාගනු නොලැබේ.

A ගේ ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල B හි කරන ලද ආයෝජනයේ ධාරණ අගය සෑදී ඇති ආකාරය පහත සඳහන් පරිදි වේ:

විලම්බිත බදු හැර හඳුනාගත හැකි අත්පත් කරගත් වත්කම් හා වගකීම්වල සාධාරණ අගය	504
විලම්බිත බදු වගකීම (135 න් 40% බැගින්)	<u>(54)</u>
හඳුනාගත හැකි අත්පත් කරගත් වත්කම් හා වගකීම්වල සාධාරණ අගය	<u>450</u>
කීර්තිනාමය (ශුද්ධ ක්‍රමඝෂය කිරීමෙන්)	<u>150</u>
ධාරණ අගය	<u>600</u>

අත්පත් කරගත් දින A ට අදාළ බදු නීතිය යටතේ B හි A සතු ආයෝජනයේ බදු පදනම 600 ක් බැවින් A ට අදාළ බදු නීතිය යටතේ ආයෝජනය සම්බන්ධ තාවකාලික වෙනසක් ඇති නොවේ.

X5 වර්ෂය තුළ දී B ගේ ස්කන්ධය (අත්පත් කරගැනීමේ දී කරන ලද සාධාරණ අගය සඳහා ගැලපුම් ඇතුළත් කිරීමෙන්) පහත සඳහන් පරිදි වෙනස් විය.

X5 ජනවාරි 1 දින	450
X5 වර්ෂය සඳහා රඳවාගත් බෙදූ ලාභ (150 ක ශුද්ධ ලාභයෙන්)	
80 ක් වූ ගෙවිය යුතු ලාභාංශ අඩුකළ පසු)	<u>70</u>
X5 දෙසැම්බර් 31 දිනට	<u>520</u>

A ව්‍යවසාය උපචිත ලැබිය යුතු 80 ක ලාභාංශ මත දැරීමට සිදුවන යම් රඳවා ගැනීමේ බද්ද හෝ වෙනත් බදු වෙනුවෙන් වගකීම් හඳුනාගනු ලැබේ.

X5 දෙසැම්බර් 31 දින A ට අයත් යටෝක්ක B ආයෝජනයේ ධාරණ අගය ලැබිය යුතු උපචිත ලාභාංශ රහිතව පහත සඳහන් පරිදි වේ:

B ගේ ශුද්ධ වත්කම්	520
කීර්තිනාමය	150
ධාරණ අගය	<u>670</u>

A ට අයත් ආයෝජනය ආශ්‍රිත තාවකාලික වෙනස 70 කි. මෙම ප්‍රමාණය අත්පත් කරගත් දිනයෙහි සිට රඳවාගත් ලාභ සමුච්චිතයට සමානය.

අනාගතයේ දී ආයෝජනය නොවිකිණීමට A තීරණය කරගෙන ඇති නම් ඊ සිය රඳවාගත් ලාභ අනාගතයේ දී විසර්ජනය නොකරන්නේ නම් B හි A ට අයත් ආයෝජනයට සම්බන්ධව බදු වගකීමක් හඳුනාගනු නොලබයි. (ප්‍රමිතයෙහි ඡේද 39 සහ 40 බලන්න). ආශ්‍රිතයක ආයෝජනයක් සම්බන්ධයෙන් ද, ආශ්‍රිතයෙහි ලාභ අනාගතයේ දී විසර්ජනය නොකිරීමට එකඟතාවයකට පැමිණ ඇති විට පමණක් මෙම ව්‍යතිරේඛය යෙදෙන බව සිහිකට යුතුය. (ප්‍රමිතයෙන් 42 ඡේදය බලන්න) 70 ක් වන, විලම්බිත බද්දක් හඳුනානොගත් තාවකාලික වෙනසෙහි ප්‍රමාණය A විසින් හෙළිදරව් කරනු ලබයි.

B හි ආයෝජනය විකිණීමට A අපේක්ෂා කරන්නේ නම් හෝ B විසින් නුදුරු අනාගතයේ දී රඳවාගත් ලාභ විසර්ජනය කරන්නේ නම් තාවකාලික වෙනස ප්‍රතිවර්තය කිරීම අපේක්ෂිත ප්‍රමාණයට විලම්බිත බදු වගකීමක් A හඳුනා ගනියි. සිය ආයෝජනයෙහි ධාරණ අගය ආපසු අයකර ගැනීමට අපේක්ෂා කරන අන්දම බදු අනුපාතයෙන් පිළිබිඹු කරයි. (ප්‍රමිතයෙහි 51 ඡේදය බලන්න). විදේශ විනිමය ගනුදෙනු වලින් පැන නගින විලම්බිත බදු අනෙක් විස්තීර්ණ ආදායමෙහි හඳුනාගෙන ඇති තාක් දුරට A විසින් විලම්බිත බදු අනෙකුත් විස්තීර්ණ ආදායමෙහි හඳුනාගනු ලබයි. (ප්‍රමිතයෙහි 61A ඡේදය බලන්න).

A විසින්-

(අ) අනෙකුත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගන්නා ලද විලම්බිත බදු ප්‍රමාණය (ප්‍රමිතයෙහි (අ) (ආ) ඡේද) ; සහ

(ආ) නුදුරු අනාගතයේ දී ප්‍රතිවර්තය කිරීමට අපේක්ෂා නොකරන, එමෙන්ම ඒ හේතුව නිසාම විලම්බිත වගකීමක් හඳුනා නොගත්, ඉතිරිවී ඇති තාවකාලික වෙනසක ප්‍රමාණය වෙනම ආවරණය කරනු ලැබේ.

4 වැනි උදාහරණය - සංයුක්ත මූල්‍ය සාධනපත්‍ර

අස්තිත්වයක් X4 දෙසැම්බර් 31 දින සම මිලට X8 ජනවාරි 1 දින ආපසු ගෙවිය යුතු 1,000 ක පරිවර්තය කළ හැකි පොලී රහිත ණයක් ලබාගනී. LKAS 32 මූල්‍ය උපකරණ ඉදිරිපත් කිරීම ප්‍රමිතයට අනුව ව්‍යවසාය මූල්‍ය සාධන පත්‍රයේ වගකීම් සංරචකය වගකීමක් ලෙස හා ස්කන්ධ සංරචකය ස්කන්ධ ලෙස ද වර්ගීකරණය කරයි. අස්තිත්වය පරිවර්තය කළ හැකි වගකීම් සංරචකයේ ආරම්භක ධාරණ අගය 751 ක් ලෙස හා ස්කන්ධ සංරචකයේ ධාරණ අගය 249 ක් ලෙස නියම කරයි. අනතුරුව ව්‍යවසාය ආරෝපිත වට්ටම් වර්ෂයේ ආරම්භයේ වූ වගකීම් සංරචකයේ ධාරණ අගයෙන් 10% බැගින් වාර්ෂිකව පොලී වියදම් ලෙස හඳුනාගනී. පරිවර්තනය ණය මුදලේ වගකීම් සංරචකය මත ආරෝපිත වට්ටම් වෙනුවෙන් කිසියම් අඩු කිරීමකට බදු අධිකාරිය විසින් ව්‍යවසායට ඉඩ නොහරී. බදු අනුපාතිකය 40% කි.

වගකීම් සංරචකය සම්බන්ධිත තාවකාලික වෙනස්කම් සහ ඉන් පැන නගින විලම්බිත බදු වගකීම් හා විලම්බිත බදු වියදම හා ආදායම පහත සඳහන් පරිදි වේ:

	වර්ෂය			
	X4	X5	X6	X7
වගකීම් සංරචකයේ ධාරණ අගය	751	826	909	1,000
බදු පදනම	<u>1,000</u>	<u>1,000</u>	<u>1,000</u>	<u>1,000</u>
බදුවන තාවකාලික වෙනස	<u>249</u>	<u>174</u>	<u>91</u>	<u>-</u>

40% බැගින් ආරම්භක විලම්භිත බදු බැරකම්	0	100	70	37
ස්කන්ධයට අයකළ විලම්භිත බදු	100	-	-	-
විලම්භිත බදු වියදම (ආදායම)	-	(30)	(33)	(37)
40% බැගින් අවසාන විලම්භිත බදු	<u>100</u>	<u>70</u>	<u>37</u>	<u>-</u>

ප්‍රමිතයේ 23 ඡේදයේ පැහැදිලි කර ඇති පරිදි ව්‍යවසාය පරිවර්තය කළ හැකි වගකීමේ ස්කන්ධ සංරචකයේ ආරම්භක ධාරණ අගය ගැලපීමෙන් ව්‍යවසාය x 4 දෙසැම්බර් 31 දින පැන නගින විලම්භිත බදු වගකීම හඳුනාගනී. එබැවින් එදිනට හඳුනාගත් වටිනාකම් පහත සඳහන් පරිදි වේ:

වගකීම් සංරචකය	751
විලම්භිත බදු වගකීම	100
ස්කන්ධ සංරචකය (249 න් 100 ක් අඩුකළ පසු)	<u>149</u>
	<u>1,000</u>

විලම්භිත බදු බැරකමේ අනතුරුව ඇති වන වෙනස්කම් බදු ආදායම ලෙස ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි හඳුනාගනී. (ප්‍රමිතයේ 23 ඡේදය බලන්න) එබැවින් අස්තිත්වයේ ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි පහත සඳහන් දෑ අතුළත් වෙයි:

	වර්ෂය			
	X4	X5	X6	X7
පොලී වියදම (ආරෝපිත වට්ටම්)	-	75	83	91
විලම්භිත බදු වියදම (ආදායම)	<u>-</u>	<u>(30)</u>	<u>(33)</u>	<u>(37)</u>
	<u>-</u>	<u>45</u>	<u>50</u>	<u>54</u>

5 වන උදාහරණය කොටස් පදනම් ගෙවීම් ගනුදෙනු

SLFRS 2 කොටස් පදනම් ගෙවීම් අනුව අස්තිත්වයක් ප්‍රදානය කරන ලද කොටස් විකල්පවලට ප්‍රතිස්ථාවක් වශයෙන් ලැබුණු සේවක සේවා පරිභෝජනය වෙනුවෙන් වූ වියදමක් හඳුනාගෙන තිබෙයි.

ප්‍රමිතයෙහි 68 B ඡේදයෙහි පැහැදිලි කරන ලද අන්දමට දිනට ලබාගත් සේවක සේවාවන්හි බදු පදනමක් (එනම් එකී සේවාවන්ට අදාලව බදු බලධාරීන් විසින් අනාගත කාලපරිච්ඡේද වලදී අඩු කිරීමට අවසර දී ඇති ප්‍රමාණය) සහ ශුන්‍ය ධාරණ අගය අතර වෙනස විලම්භිත බදු වත්කමක් පැනනගින අඩු කළ හැකි තාවකාලික වෙනසකි. කාලපරිච්ඡේදය අවසාන වන විට අනාගත කාලපරිච්ඡේද වලදී අඩුකිරීමක් ලෙස බදු බලධාරීන් අවසර දෙනු ලබන ප්‍රමාණය නොදන්නේ නම් කාලසීමාව අවසානයේ ලබාගත හැකි තොරතුරු පදනම් කරගෙන එය ඇස්තමේන්තු කළ යුතු බව 68 B ඡේදයෙන් අවශ්‍ය කෙරෙයි. අනාගත කාලපරිච්ඡේද වලදී අඩුකළ හැකි ලෙස බදු නිලධාරීන් විසින් අවසර දෙනු ලබන ප්‍රමාණය අනාගත දිනයක දී අස්තිත්වයේ කොටස් මිල මත රඳාපවතින විට අඩුකළහැකි තාවකාලික වෙනස කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ අස්තිත්වයෙහි කොටස් මිල පදනම් කරගෙන මැණිය යුතුය. එබැවින් මෙම උදාහරණයෙහි ඇස්තමේන්තුගත අනාගත බදු අඩු කිරීම (සහ ඒ අනුව විලම්භිත බදු වත්කම මිණුම් කිරීම) කාල සීමාව අවසානයේ විකල්පයෙහි නිසඟ අගය මත පදනම් විය යුතුය.

ප්‍රමිතයෙහි 68 C ඡේදයෙහි පැහැදිලි කර ඇති අන්දමට බදු අඩුකිරීම හෝ (ඇස්තමේන්තු කළ අනාගත බදු අඩුකිරීම) අදාල සමුච්චිත සේවක පාරිශ්‍රමික වියදම ඉක්මවන්නේ නම් බදු අඩුකිරීම සේවක පාරිශ්‍රමික වියදමට පමණක් නොව ස්කන්ධ අයිතමයකටද අදාල වන බැව් එමගින් හඟවනු ලබයි. එවැනි තත්ත්වයක් යටතේ ආශ්‍රිත ප්‍රවර්තන හෝ විලම්භිත බදු අතිරික්තය ස්කන්ධය සමඟ සෘජුව හඳුනාගත යුතු බව 68 C ඡේදයෙන් අවශ්‍ය කෙරෙයි.

අස්තිත්වයක බදු අනුපාතය 40% කි. 1 වසර ආරම්භයෙහිදී විකල්පයන් ප්‍රදානය කර, 3 වසර අවසානයෙහි හිමිකම් පවරා වසර 5 අවසානයේ ක්‍රියාත්මක කරන ලද්දේය. එක් එක් ගිණුම් කාලපරිච්ඡේදයක ලැබුණු සහ පරිභෝජනය කළ සේවක සේවා සඳහා හඳුනාගත් වියදම් පිළිබඳ විස්තරයක් එක් එක් වසර අවසානයේ ඉතිරි වී ඇති; විකල්ප සංඛ්‍යාව සහ එක් එක් වසර අවසානයේ විකල්ප වල අගයන් පහත සඳහන් පරිදිය:

	සේවක සේවා වියදම්	වසර අවසානයේ විකල්ප සංඛ්‍යාව	විකල්පයක නිසඟ අගය
වසර 1	188000	50000	5
වසර 2	185000	45000	8
වසර 3	190000	40000	13
වසර 4	0	40000	17
වසර 5	0	40000	20

වසර 1 -4 විලම්භිත බදු වත්කමක් සහ විලම්භිත බදු ආදායමක් ද වසර 5 ප්‍රවර්තන බදු ආදායමක්ද අස්තිත්වය පහත දැක්වෙන අන්දමට හඳුනාගනියි. 4 වැනි සහ 5 වැනි වර්ෂවල ඇස්තමේන්තු කළ (සහ සත්‍ය) බදු අඩුකිරීම සම්බන්ධ පාරිශ්‍රමික වියදම ඉක්මවන බැවින් ඇතැම් විලම්භිත බදු සහ ප්‍රවර්තන බදු ආදායම සෘජුවම ස්කන්ධයෙහි හඳුනාගැනෙයි.

වසර - 1

විලම්භිත බදු වත්කම සහ බදු ආදායම :

$$(50,000 \times 5 \times 1/3 \times (a) 0.40) = \underline{\underline{33,333}}$$

(a) ලැබුණු සේවක සේවාවන්හි බදු පදනම විකල්පවල නිසඟ අගය මත පදනම් වන අතර මෙම විකල්පයන් ප්‍රදානය කර ඇත්තේ වසර තුනක සේවයටය. දිනට ලැබී ඇත්තේ එක් වසරක සේවාව පමණක් බැවින් වසර 1 හි ලබාගත් සේවක සේවාව වෙනුවෙන් බදු පදනම ලබාගැනීම සඳහා විකල්පයෙහි නිසඟ අගය තුනෙන් එකක භාගයෙන් ගුණ කළ යුතු වෙයි.

ඇස්තමේන්තු කළ අනාගත බදු අඩුකිරීම වන 83,333 ($50,000 \times 5 \times 1/3$) සම්බන්ධ ප්‍රතිදාන වියදම වන 188,000 ට අඩු වන බැවින් විලම්භිත බදු ආදායම මුළුමනින්ම ලා ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි හඳුනා ගැනෙයි.

වසර- 2

වසර අවසානයේ විලම්භිත බදු වත්කම :

$$(45,000 \times 8 \times 2/3 \times 0.40) = 96,000$$

$$\text{අඩුකළා වසර ආරම්භයේ විලම්භිත බදු වත්කම} \quad \underline{(33,000)}$$

$$\text{වර්ෂයේ විලම්භිත බදු ආදායම} \quad \underline{\underline{62,667 \star}}$$

★ මෙම ප්‍රමාණයෙහි පහත සඳහන් දෑ ඇතුළත්ය:

වසර තුළ ලැබුණු සේවක සේවා බදු පදනම

සහ ඒවායෙහි ගුණ්‍ය ධාරණ අගය අතර කාවකාලික

වෙනසට අදාළ විලම්භිත බදු ආදායම

$$(45,000 \times 8 \times 1/3 \times 0.40) = 48,000$$

පසුගිය වර්ෂවල ලැබුණු සේවක සේවා වල බදු

පදනමට ගැලපීමකින් පැන නැගීන විලම්භිත බදු ආදායම:

(අ) නිසඟ අගයෙහි වැඩිවීම:

$(45,000 \times 8 \times \frac{1}{3} \times 0.40)$ 18,000

(ආ) විකල්ප සංඛ්‍යාවෙහි අඩුවීම:

$(5,000 \times 5 \times \frac{1}{3} \times 0.40) =$ (3,333)

වසරට අදාළ විලම්භිත බදු ආදායම 62,667

ඇස්තමේන්තු කළ අනාගත බදු අඩුකිරීම් වන 24,000 $(45,000 \times 8 \times \frac{2}{3})$, සමුච්චිත ප්‍රතිදාන වියදම වන 373,000 $(188,000 + 185,000)$ ට අඩු බැවින් විලම්භිත බදු ආදායම මුළුමනින්ම ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි හඳුනාගනු ලබයි.

වසර- 3

වසර අවසානයේ විලම්භිත බදු වත්කම:

$(40,000 \times 13 \times 0.40) =$ 208,000

අඩුකළා - වසර ආරම්භයේ විලම්භිත බදු වත්කම (96,000)

වර්ෂයේ විලම්භිත බදු ආදායම 112,000

ඇස්තමේන්තු කළ අනාගත බදු අඩුකිරීම් වන 520,000 $(40,000 \times 13)$ සමුච්චිත පාරිශ්‍රමික වියදම වන 563,000 $(188,000 + 185,000 + 190,000)$ ට අඩු බැවින් විලම්භිත බදු ආදායම මුළුමනින්ම ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි හෝ හඳුනාගනු ලබයි.

වසර - 4

වසර අවසානයේ විලම්භිත බදු වත්කම:

$(45,000 \times 8 \times \frac{1}{3} \times 0.40) =$ 272,000

අඩුකළා වසර ආරම්භයේ විලම්භිත බදු වත්කම (28,000)

වර්ෂයේ විලම්භිත බදු ආදායම 64,000

විලම්භිත බදු ආදායමෙන් කොටසක් ලාභයෙහි හෝ

අලාභයෙහිත්, කොටසක් සෘජුවම ස්කන්ධයෙහිත්

පහත දැක්වෙන අයුරින් හඳුනා ගැනෙයි:

ඇස්තමේන්තු කළ අනාගත බදු අඩුකිරීම් (400×17) 680,000

සමුච්චිත පාරිශ්‍රමික වියදම 563,000

අතිරික්ත බදු අඩු කිරීම 117,000

වර්ෂයෙහි විලම්භිත බදු ආදායම 64,000

ස්කන්ධයෙහි සෘජුව හඳුනාගත් අතිරික්තය $(11,700 \times 0.40)$ 46,800

ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි හඳුනාගැනීම 17,200

වසර 5

විලම්බිත බදු වියදම	272,000	
(විලම්බිත බදු වත්කම ප්‍රතිවර්ත කිරීම)		
සෘජුව ස්කන්ධයෙහි හඳුනාගත් ප්‍රමාණය		
(ස්කන්ධයෙහි සෘජුව හඳුනාගත් සමුච්චිත විලම්බිත බදු ආදායම ප්‍රතිවර්ත කිරීම)	46,800	
ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි හඳුනාගත් ප්‍රමාණය		225,200
ක්‍රියාත්මක දිනයෙහි විකල්ප වල අගය මත පදනම් වන ප්‍රවර්තන බදු ආදායම (40,000 x 20 x 0.40)	320,000	
ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි හඳුනාගත් ප්‍රමාණය		
(563,000 x 0.40)	225,200	
ස්කන්ධයෙහි සෘජුව හඳුනාගත් ප්‍රමාණය		94,800
සාරාංශය		

	විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශය			මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශය		
	සේවක සේවා වියදම්	ප්‍රවර්තන බදු වියදම (ආදායම)	විලම්බිත බදු ආදායම (වියදම)	සමස්ත බදු ආදායම (වියදම)	ස්කන්ධ විලම්බිත වත්කම	බදු
වසර 1	188,000	0	(33,333)	(33,333)	0	33,333
වසර 2	185,000	0	(62,667)	(62,667)	0	96,000
වසර 3	190,000	0	(112,000)	(112,000)	0	208,000
වසර 4	0	0	(17,200)	(17,200)	(46,800)	272,000
වසර 5	0	(225,200)	225,200	0	46,800	0
					(94,800)	
එකතුව	563,000	(225,200)	0	(225,200)	(94,800)	0

6 වන උදාහරණය - B ව්‍යාපාර සංයෝජනයක ප්‍රතිස්ථාපන ප්‍රතිදාන

A අස්තිත්වය 20x1 ජනවාරියේදී B අස්තිත්වයෙහි 100% ක් අත්පත් කරගත්තේය. A අස්තිත්වය B අස්තිත්වයෙහි කළින් හිමිකරුවන්ට රු.400 ක ප්‍රතිස්ථාපන ගෙවයි.

පවරා ගැනීම් දිනදී වෙළඳපොල මිණුම් අනුව රු.100 ක නොගෙවූ සේවක කොටස් විකල්ප B අස්තිත්වයෙහි විය. කොටස් විකල්ප සම්පූර්ණයෙන් හිමිකර තිබුණේය. ව්‍යාපාර සංයෝජනයෙහි කොටසක් වශයෙන් ඊ අස්තිත්වයෙහි හිඟ කොටස් විකල්ප A අස්තිත්වයෙහි කොටස් විකල්ප (ප්‍රතිස්ථාපන ප්‍රතිදාන) වලින් වෙළඳපල අගය රු.100 සහ නිසඟ අගය රු.80 කට ප්‍රතිස්ථාපනය කෙරෙයි. ප්‍රතිස්ථාපන ප්‍රතිදාන සම්පූර්ණයෙන්ම හිමිකර තිබෙයි. SLFR - 3 "ව්‍යාපාර සංයෝජන" ප්‍රමිතයෙහි ආ 56 - ආ 62 ඡේද අනුව ප්‍රතිස්ථාපන ප්‍රතිදාන ඊ අස්තිත්වයට මාරු කරන ලද ප්‍රතිස්ථාපන කොටසකි. විකල්ප ක්‍රියාත්මක වන තෙක් ප්‍රතිස්ථාපන ප්‍රතිදාන සඳහා බදු අඩුකිරීම්

පැන නොනගියි. බදු අඩුකිරීමට පාදක වනුයේ එදිනට කොටස් විකල්පවල නිසඟ අගයයි. A අස්තිත්වයෙහි බදු පදනම 40% කි. පවරාගත් දිනයෙහි ප්‍රතිස්ථාපන ප්‍රතිපාදන මත රු.32 ක (නිසඟ අගය රු.80 x 40%) විලම්බිත බදු වත්කමක් A අස්තිත්වය හඳුනා ගනියි.

ව්‍යාපාර සංයෝජනයේදී ලබාගත් ශුද්ධ වත්කම් (විලම්බිත බදු වත්කම් සහ වගකීම් හැර) රු.450 වෙළඳපල අගයට A අස්තිත්වය මිණුම් කරයි. හඳුනාගනු ලැබූ ලබාගත් ශුද්ධ වත්කම්වල බදු පදනම රු.300 කි. පවරාගත් දිනයෙහි හඳුනාගත් ශුද්ධ වත්කම් මත රු.60 ක (රු.450- 300) x 40%) විලම්බිත බදු වත්කම් A අස්තිත්වය හඳුනා ගනියි.

කීර්තිනාමය පහත දැක්වෙන අයුරින් ගණනය කරනු ලැබේ.

	රු.
මුදල් ප්‍රතිස්ථාව	400
ප්‍රතිස්ථාපන ප්‍රතිපාදනවල වෙළඳපල මත	
පදනම් වූ මිණුම් කරණය	100
මාරු කරන ලද මුළු ප්‍රතිස්ථාව	500
විලම්බිත බදු වත්කම් සහ වගකීම් හැර	
හඳුනාගත හැකි ශුද්ධ වත්කම්	(450)
විලම්බිත බදු වත්කම්	32
විලම්බිත බදු වගකීම	60
කීර්තිනාමය	78

කීර්තිනාමයෙහි ධාරණ අගයෙන් අඩුවීම් බදු පරමාර්ථ සඳහා අඩුකල නොහැකිය. ප්‍රමිතයෙහි 15 (අ) ඡේදය අනුව A අස්තිත්වය ව්‍යාපාර සංයෝජනයෙහි පිළිගත් කීර්තිනාමය ආශ්‍රිත බදුවන තාවකාලික වෙනස සඳහා විලම්බිත බදු වගකීමක් පිළිනොගනියි.

ව්‍යාපාර සංයෝජනය සඳහා ගිණුම්කරණ සටහන පහත දැක්වෙන පරිදිය:

		රු.	රු.
කීර්තිනාමය	හර	78	
හඳුනාගත හැකි ශුද්ධ වත්කම්	හර	450	
විලම්බිත බදු වත්කම	හර	32	
මුදල්	බැර		400
ස්කන්ධය (ප්‍රතිස්ථාපන ප්‍රතිදාන)	බැර		100
විලම්බිත බදු වගකීම්	බැර		60

ප්‍රතිස්ථාපන ප්‍රතිදානවල 20x1 දෙසැම්බර් 31 වැනි දින නිසඟ අගය රු.120 කි. A අස්තිත්වය රු.48ක (රු.120 x 40%) විලම්බිත බදු වත්කමක් හඳුනාගනියි. ප්‍රතිස්ථාපන ප්‍රතිදානවල නිසඟ අගයෙහි වැඩිවීම කෙරෙහි රු.16 ක (රු.48- රු.32) විලම්බිත බදු ආදායමක් A අස්තිත්වය හඳුනාගනියි. ගිණුම්කරන සටහන පහත දැක්වෙන පරිදිය :

		රු.	රු.
විලම්බිත බදු වත්කම	හර	16	
විලම්බිත බදු ආදායම	බැර		16

ප්‍රවර්තන බදු නීතිය යටතේ ප්‍රතිස්ථාපන ප්‍රතිදාන බදුවලට අඩු කල හැකි නොවූයේ නම් පවරාගන්නා දිනයෙහි විලම්බිත බදු වත්කමක් A අස්තිත්වය විසින් හඳුනා නොගනු ඇත. සිදුවීමක් සිදුවූ කාලපරිච්ඡේදයෙහි ප්‍රතිස්ථාපන ප්‍රතිදානවලට අදාළ විලම්බිත බදු ආදායමෙහි හෝ වියදමෙහි බදු අඩුකිරීමකට හේතුවන ප්‍රතිස්ථාපන ප්‍රතිදානවලට සම්බන්ධ කවර හෝ තදනන්තර සිදුවීමක් A අස්තිත්වය විසින් ගිණුම්ගත කරනු ලැබිය යුතු ය .

ප්‍රතිස්ථාපන ප්‍රදානයක කවර භාගයක් ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී මාරු කරන ලද ප්‍රතිස්ථාපන කොටසක් වන්නේද යන්නත්, කවර භාගයක් අනාගත සේවාවන්ට ආරෝපණය කර එමගින් පශ්චාත් සංයෝජන ප්‍රතිදාන වියදමක් වශයෙන් වනුයේ ද යන්නත් නිගමනය කිරීම සඳහා SLFRS 3 හි ආ 56- ආ 62 ඡේදවලින් මාර්ගෝපදේශකත්වය සපයනු ලබයි. ප්‍රතිස්ථාපන ප්‍රතිදානවල පශ්චාත් සංයෝජන වියදම් ලෙස ගැනෙන විලම්බිත බදු වත්කම් සහ වගකීම් 5 වැනි උදාහරණයෙහි විදහා දැක්වුණු අයුරු ගිණුම් ගත කෙරේ.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 16

දේපළ, පිරිසිදු හා උපකරණ

පටුන

ඡේද

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 16 දේපළ, පිරිසිදු හා උපකරණ

අරමුණ	1
විෂය පථය	2-5
නිර්වචනයන්	6
හඳුනාගැනීම	7-14
මුල් පිරිවැය	11
පසුකාලීන පිරිවැය	12-14
හඳුනා ගැනීමේදී මිණුම්කරණය	15-28
පිරිවැයෙහි මූලිකාංග	16-22
පිරිවැය මිණුම්කරණය	23-28
හඳුනා ගැනීමෙන් පසු මිණුම්කරණය	29-66
පිරිවැය ආකෘතිය	30
ප්‍රත්‍යාගණන ආකෘතිය	31-42
ක්ෂය	43-62
ක්ෂය කළහැකි ප්‍රමාණය හා ක්ෂය කරන කාලපරිච්ඡේදය	50-59
ක්ෂය ක්‍රමය	60-62

හානිකරණය	63
හානිකරණය සඳහා අලාභ	65-66
බැහැර කිරීම	67-72
හෙළිදරව් කිරීම	73-79
සංක්‍රාන්ති විධිවිධාන	80
බලපවත්වන දිනය	81

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 16

දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ

දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ පිළිබඳව වූ ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 16 දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ 1 සිට 81 දක්වා වූ ඡේදවල දක්වේ. සියලුම ඡේදයන් සමාන අධිකාරීත්වයකින් යුක්ත වේ. LKAS 16, එම ප්‍රමිතයේ අරමුණු ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට වූ පූර්විකාව සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම හා ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුව සම්බන්ධ කොටගෙන අධ්‍යයනය කළ යුතුය. නිශ්චිත මගපෙන්වීම් නොමැති විට ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරා ගැනීමේ හා ව්‍යවහාර කිරීමේ පදනමක් LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් හා වැරදි මගින් සැපයෙයි.

අරමුණ

1. මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලකයන්ට අස්තිත්වයක් එහි දේපළ, පිරිසත හා උපකරණවල ආයෝජන මුදල සහ එම ආයෝජනයේ වෙනස්වීම් පිළිබඳ තොරතුරු අවබෝධ කරගත හැකි වන පරිදි දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ සඳහා ගිණුම්කරණ ක්‍රමය නිර්දේශ කිරීම මෙම ප්‍රමිතයේ අරමුණයි. දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ ගිණුම්කරණයේ දී ඇති ප්‍රධාන ගැටළු වන්නේ වත්කම් හඳුනාගැනීම, ඒවායේ ධාරණ අගය නිශ්චය කිරීම සහ ක්ෂය අයකිරීම් සහ ඒවාට අදාළ හානිකරණ අලාභ හඳුනා ගැනීමයි.

විෂය පථය

2. වෙනත් ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතයක් මගින් වෙනස් වූ ගිණුම්කරණ ක්‍රමයක් අවශ්‍ය කෙරෙන හෝ ඒ සඳහා අවසර දී ඇති විටක හැර දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ සඳහා ගිණුම්කරණයේ දී මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කළ යුතු ය.
3. මෙම ප්‍රමිතය :
  - (අ) SLFRS 5 විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ජංගම නොවන වත්කම් හා අසංකතික මෙහෙයුම් ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇති දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ;
  - (ආ) කෘෂිකාර්මික කටයුතුවලට අදාළ ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් (LKAS 41 කෘෂිකර්මය බලන්න);
  - (ඇ) ගවේෂණය සහ ඇගයීම් වත්කම් හඳුනාගැනීම සහ ගිණුම්කරණය හෝ SLFRS 6 බණිජ සම්පත් සඳහා ගවේෂණය සහ ඇගයීම;
  - (ඈ) බණිජ හිමිකම් සහ තෙල්, ස්වභාවික ගෑස් සහ එවැනි පුනරුත්ථාපනය නොවන සම්පත් සඳහා අදාළ නොවේ.

කෙසේ වෙතත්, ආ - ඇ හි විස්තර කර ඇති වත්කම් වර්ධනය කිරීම හෝ පවත්වා ගැනීම සඳහා භාවිතා කරන්නා වූ දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ සඳහා මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කළ යුතු ය.

4. මෙම ප්‍රමිතයේ දක්වා ඇති ප්‍රවේශයට වඩා වෙනස් ආකාරයක් භාවිතා කරමින් දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක් හඳුනාගැනීමට වෙනත් ප්‍රමිතවලින් නියම කළ හැකිය. උදාහරණයක් වශයෙන් පවරනු ලබන අවදානම් හා ප්‍රතිලාභ පදනම් කරගෙන කල්බදු කරනු ලබන දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක් ඇගයීම සඳහා හඳුනාගැනීම අස්තිත්වයකට LKAS 17 කල්බදු අනුව අවශ්‍ය කෙරේ. කෙසේ නමුත් එවැනි අවස්ථාවලදී මෙම වත්කම්වල ක්ෂය ඇතුළුව වෙනත් අංශවල ගිණුම්කරණය කිරීම පිළිබඳව මෙම ප්‍රමිතයෙන් නියම කෙරේ.

5. LKAS 40 ආයෝජන දේපළ ප්‍රකාර පිරිවැය ආකෘතිය භාවිතා කරන අස්තිත්වයක්, මෙම ප්‍රමිතයේදීද පිරිවැය ආකෘතිය භාවිතා කළ හැකිය.

නිර්වචන

6. පහත දැක්වෙන පද නිශ්චිතව දක්වා ඇති තේරුම් සමඟ මෙම ප්‍රමිතයෙහි භාවිතා වේ.

* ධාරණ අගය යනු වත්කමක් යම් සමුච්චිත ක්ෂය හා සමුච්චිත හානිකරණ අලාභ අඩු කිරීමෙන් පසු එය හඳුනාගන්නා අගය වේ.

පිරිවැය යනු වත්කමක් අත්පත් කරගත් හෝ ඉදිකරන අවස්ථාවේ එය අත්පත් කර ගැනීම පිණිස ගෙවන ලද මුදල් හෝ මුදල් හා සමාන දෑ වල ප්‍රමාණය හෝ දෙන ලද වෙනත් ප්‍රතිස්ථාවක සාධාරණ වටිනාකම හෝ අදාළ තත්හි වෙනත් SLFRSs වල නිශ්චිත අවශ්‍යතා අනුව වත්කමක් මුල්වරට හඳුනාගන්නා ලද අවස්ථාවේ එම වත්කමට ආරෝපනය කරන ලද අගයයි. උදාහරණ ලෙස SLFRS 2 කොටස් පදනම් වූ ගෙවීම්.

ක්ෂය කළ හැකි අගය යනු වත්කමක පිරිවැය හෝ පිරිවැය සඳහා ආදේශ කර ඇති වෙනත් අගයෙන් අවශේෂ වටිනාකම අඩු කළ පසු අගයයි.

ක්ෂය යනු වත්කමක ක්ෂය කළ හැකි අගය එහි ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය පුරා ක්‍රමානුකූලව වෙන් කිරීමයි.

නැවත අය කරගත හැකි අගය යනු වත්කමක ශුද්ධ විකුණුම් මිල හා එහි භාවිත කිරීමේ අගය යන දෙකින් වැඩි අගයයි.

සාධාරණ වටිනාකම යනු දැනුම හා කැමැත්ත ඇති පාර්ශ්වයන් අතර අතේ දුරින් වූ ගනුදෙනුවකදී වත්කමක් හුවමාරු කළ හැකි අගය වේ.

හානිකරණ අලාභය යනු වත්කමක අයකරගත හැකි අගය ඉක්මවන ධාරණ අගයයි.

දේපළ, පිරියත හා උපකරණ යනු :

- (අ) නිෂ්පාදනයේදී හෝ භාණ්ඩ හෝ සේවා සැපයීමේදී භාවිතය සඳහා වෙන් යට කුළියට දීම සඳහා හෝ පරිපාලනමය කටයුතු සඳහා තබාගෙන ඇති සහ ;
- (ආ) එක් කාලපරිච්ඡේදයකට වඩා වැඩි කාලයක් තුළ භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂිත ස්පෘශ්‍ය වත්කම් වේ.

නැවත අයකරගත හැකි අගය යනු වත්කමක විකිණීමේ පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ වටිනාකම හා එය භාවිතයට ගැනීමේදී වටිනාකම යන දෙකින් වැඩි අගය වේ.

වත්කමක අවශේෂ වටිනාකම යනු වත්කම ඉවත් කිරීමේදී එම වත්කමේ ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය අවසානයේදී අපේක්ෂා කරන ආයුකාලයේ හා තත්වයේ දැනටමත් පවතින නම් අපේක්ෂිත ඉවත් කිරීමේ පිරිවැය අඩුකළ පසු අස්තිත්වයට දැනට ලබාගත හැකි වේ යයි අපේක්ෂා කරන මුදල වේ.

ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය යනු :

- (අ) අස්තිත්වයක් විසින් වත්කමක් භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂිත කාලපරිච්ඡේදය හෝ ;
- (ආ) අස්තිත්වයක් විසින් වත්කමෙන් ලබා ගැනීමට අපේක්ෂිත නිෂ්පාදන හෝ ඒ හා සමාන ඒකක සංඛ්‍යාව වේ.

හඳුනා ගැනීම

7. දේපළ, පිරියත හා උපකරණ අයිතමයක පිරිවැය
- (අ) වත්කම් අයිතමය හා ආශ්‍රිත අනාගත ප්‍රතිලාභ අස්තිත්වය වෙත ගලා එමේ හවයතාවක් ඇති විට : සහ ;
  - (ආ) වත්කමෙහි පිරිවැය විශ්වාසවන්ත ලෙස මිණිය හැකි විට පමණක්, වත්කමක් ලෙස හඳුනාගත යුතු ය.
8. අමතර කොටස් හා සේවා උපකරණ සාමාන්‍යයෙන් තොග ලෙස ගැනෙන අතර පරිභෝජනය කරන විට ලාභ හෝ අලාභ ගණනයට වියදමක් ලෙස හඳුනාගනී. කෙසේ වුවද, ප්‍රධාන අමතර කොටස් සහ පොරොත්තු උපකරණ කාලපරිච්ඡේද එකකට වඩා වැඩි ගණනකදී භාවිතා කිරීමට අස්තිත්වය බලාපොරොත්තු වන විටක දේපළ, පිරියත හා උපකරණ ලෙස සුදුසුකම්

ලබයි. එමෙන්ම අමතර කොටස් හා සේවා උපකරණ භාවිතා කළ හැක්කේ දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක් සම්බන්ධයෙන් පමණක් නම් ඒවා දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ ලෙස ගිණුම්ගත කරනු ලැබේ.

9. මෙම ප්‍රමිතය වත්කම් හඳුනා ගැනීමේදී භාවිතා කළ යුතු මිණුම් ඒකකයක් නිර්දේශ නොකරයි. එනම් දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක් ලෙස ගැනෙන්නේ කුමක්ද යන්න හඳුනා ගැනීමේ නිර්නායකයන් අස්තිත්වයක නිශ්චිත තත්වයන්හි ව්‍යවහාර කිරීමේදී විනිශ්චය අවශ්‍ය වේ. තනිව ගත් කළ එතරම් සැලකිය යුතු නොවන අවිච්ඡිද්ධ මෙවලම් ආයුධ සහ මුද්‍රා වැනි අයිතමයන් සමාහාර කර එම සමාහාර වටිනාකමට නිර්ණායකයන් ව්‍යවහාර කිරීම උචිත විය හැක.
10. අස්තිත්වයක් සියලු දේපළ, හා පිරිසත හා උපකරණ සඳහා පිරිවැය එම පිරිවැය දරණ සෑම අවස්ථාවකදීම මෙම හඳුනා ගැනීමේ මූලධර්මය යටතේ අගය කරයි. මෙම පිරිවැයට, දේපළ පිරිසත සහ උපකරණ අයිතමයක් මුල්වරට අයත්කර ගැනීමට හෝ ඉදිකිරීමට වැය වූ පිරිවැය සහ පසුව එකතු කිරීම්, කොටස් නැවත ස්ථාපිතය හෝ එයට සේවා සැපයීම ඇතුළත් වෙයි.

මුල්වරට දරණ වියදම්

11. ආරක්ෂාව හෝ පාරිසරික හේතූන් නිසා දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක් අත්පත් කරගත හැකිය. එවැනි දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අත්පත් කර ගැනීම දැනට පවතින කිසියම් දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක අනාගත ප්‍රතිලාභ සෘජුවම වැඩි කිරීමක් සිදුනොකරන නමුත් අස්තිත්වයට සිය අනෙක් වත්කම්වලින් අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ලබාගැනීමෙහිලා අවශ්‍ය විය හැක. තත්ත්වය මෙසේ වන විට එවැනි දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අස්තිත්වයේ සම්බන්ධිත වත්කම් වලින් ඒවා අත්පත් කර නොගන්නේ නම් ලැබිය යුතු ප්‍රමාණයට වඩා වැඩි අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ලබා ගැනීමට ඉවහල් වන බැවින් ඒවා වත්කම් ලෙස හඳුනා ගැනීමට සුදුසුකම් ලබයි. උදාහරණයක් ලෙස රසායන ද්‍රව්‍ය නිෂ්පාදකයෙකුට හානිකර රසායන ද්‍රව්‍ය නිෂ්පාදනය හා ගබඩා කිරීම සම්බන්ධයෙන් පාරිසරික අවශ්‍යතාවයන් හා අනුකූලවීම පිණිස රසායන ද්‍රව්‍ය පරිහරණය කිරීමේ නව උපකරණ සවිකිරීම අවශ්‍ය විය හැක. එකී සම්බන්ධිත පිරිසත වැඩි දියුණු කිරීම් නොමැතිව රසායන ද්‍රව්‍ය නිෂ්පාදනයට හා විකිණීම අස්තිත්වයට කළ නොහැකි හෙයින් ඒවා වත්කම් ලෙස හඳුනාගනු ලැබේ. කෙසේ වුවද එවැනි වත්කම් හා සම්බන්ධිත වත්කම්වල පැන නගින ධාරණ අගය LKAS 36 වත්කම් හානිකරණය අනුව හානිකරණය සඳහා සමාලෝචනය කරනු ලැබේ.

පසුකාලීන පිරිවැය

12. 7 වන ඡේදයෙහි වූ හඳුනා ගැනීමේ මූලධර්මය යටතේ අස්තිත්වයක් දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක් එදිනෙදා සේවා කිරීම සඳහා වැය වන පිරිවැය එම අයිතමයේ ධාරණ අගයට එකතුවක් ලෙස හඳුනා නොගනී. එම වියදම් දරන ලද අවස්ථාවේ දී ලාභය හෝ අලාභය ගණනයේදී හඳුනාගනී. එදිනෙදා සේවා කිරීමේ පිරිවැය ප්‍රධාන වශයෙන් ශ්‍රම පිරිවැය සහ පරිභෝජ්‍ය ද්‍රව්‍යවලින් යුක්ත අතර එයට කුඩා අමතර කොටස් ඇතුළත් විය හැකිය. මෙම වියදම් දැරීමේ පරමාර්ථය බොහෝ විට දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අභ්‍යන්තරව හා නඩත්තු කිරීම සඳහා යනුවෙන් විස්තර කෙරේ.
13. සමහර දේපළ, පිරිසත හා උපකරණවල කොටස් ක්‍රමවත් කාල වකවානුවලදී ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම අවශ්‍ය විය හැක. උදාහරණ වශයෙන් ඌෂ්මකයක් නිශ්චිත පැය ගණනක් භාවිතා කිරීමෙන් පසු නැවත පොරු දැමීමක් අවශ්‍ය විය හැක. ගුවන් යානයක බඳ රාමුවෙහි ජීවිත කාලය තුළදී එහි ආසන හා හම්බාන වැනි අභ්‍යන්තර දේ කිහිප වරක් ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීමට සිදුවිය හැකිය. ගොඩනැගිල්ලක අභ්‍යන්තරයේ බිත්ති ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම වැනි කලාතුරකින් සිදුවන ප්‍රතිස්ථාපනයන් සඳහා හෝ පුනරාවර්තනය නොවන කටයුත්තක් සඳහා දේපළ පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයන් අත්පත් කර ගැනීම අවශ්‍ය විය හැක. 7 වන ඡේදයෙහි වූ හඳුනා ගැනීමේ මූලධර්මය අනුව දේපළ පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක කොටසක් ප්‍රතිස්ථාපනය සඳහා දරණ පිරිවැය අස්තිත්වයක් එම පිරිවැය දරණ අවස්ථාවේදී හඳුනා ගැනීමේ නිර්නායකයන් තෘප්ත කෙරේ නම් දේපළ, පිරිසත හා උපකරණවල අගය වැඩිවීමක් ලෙස හඳුනාගනු ලැබේ. ප්‍රතිස්ථාපනය කරන ලද කොටස්වල ධාරණ අගය ඉවත් කිරීම මෙම ප්‍රමිතයේ ඉවත් කිරීමේ ප්‍රතිපාදන අනුව සිදුකළ යුතු ය. (67-72 වැනි ඡේද බලන්න)
14. දේපළ පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක් නොඩකවා ක්‍රියාකළ හැකි තත්ත්වයෙන් පවත්වා ගැනීම සඳහා අයිතමයේ කොටස් ප්‍රතිස්ථාපනය කරන හෝ නොකරන බව නොසලකා, දෝෂයන් ඇත්දැයි සොයා බැලීම සඳහා නීතිපතා සැලකිය යුතු අන්දමේ පරීක්ෂණ පවත්වනු ලැබිය හැකිය. එවැනි සැලකිය යුතු අන්දමේ පරීක්ෂණයක් කරන සෑම විටකදීම හඳුනා ගැනීමේ නිර්නායකයන් තෘප්ත කෙරේ නම් එහි පිරිවැය දේපළ, පිරිසත හා උපකරණවල ප්‍රතිස්ථාපනයක් ලෙස ධාරණ අගයට එකතු කිරීමක් ලෙස හඳුනාගනු ලැබේ. කලින් කරන ලද පරීක්ෂණයේ පිරිවැයෙන් ඉතිරි ධාරණ අගය ඉවත් කෙරේ. (භෞතික කොටස් වලින් වෙන්ව හඳුනාගත හැකි). ඉකුත් පරීක්ෂණය පැවැත්වීමේ පිරිවැය හඳුනා ගන්නා ලද්දේ අයිතමය අත්පත් කර ගැනීමේ දී හෝ ඉකුත් පරීක්ෂණය පැවැත්වීමේ පිරිවැය හඳුනා ගන්නා ලද්දේ අයිතමය අත්පත් කර ගැනීමේ දී හෝ ඉදිකිරීමේදී ද යන්න නොසලකා මෙම ඉවත් කිරීම සිදුවේ. අවශ්‍ය නම් අනාගතයේ කෙරෙන එවැනි පරීක්ෂණයකට වැය වේයයි ඇස්තමේන්තුගත පිරිවැය අයිතමය අත්පත් කරගත් හෝ ඉදිකරන ලද අවස්ථාවේ කළ පරීක්ෂණයේ පිරිවැය මූලාංගය නියෝජනය කරන්නක් සේ යොදාගත හැකිය.

හඳුනාගැනීමේ මිනුම්කරණය

15. වත්කමක් ලෙස හඳුනා ගැනීමට සුදුසුකම් ලබන දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයන් මුල්වරට එහි පිරිවැයට මැණිය යුතුය.

පිරිවැය මූලිකාංග

16. දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක පිරිවැය

- (අ) වෙළඳ වට්ටම් සහ ආපසු ගෙවීම් අඩු කිරීමෙන් පසු ආනයන තීරුබදු හා ආපසු අයකරගත නොහැකි ගැණුම් බදු ඇතුළු එහි ගැණුම් මිල ;
- (ආ) වත්කම කළමණාකාරිත්වය විසින් අපේක්ෂිත ආකාරයෙන් ක්‍රියාකරවිය හැකි තත්ත්වයට හා ස්ථානයට ගෙන ඒමට සෘජුව අදාළ කළ හැකි වෙනයම් පිරිවැය;
- (ඇ) අයිතමයක් මිලදී ගත් විට හෝ යම් කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ අයිතමය බඩු තොග නිපදවීම හැර වෙනත් පරමාර්ථයකට පාවිච්චි කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අස්තිත්වයක් විසින් දරන අයිතමය ස්ථානගත කර ඇති වැඩ බිමෙහි ගලවා දැමීම, ඉවත් කිරීම සහ භූමිය ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම සඳහා වූ බැඳීමිචල පිරිවැයෙහි මුල් ඇස්තමේන්තුව අඩංගු වේ.

17. සෘජුව අදාළ කළ හැකි පිරිවැයන්ට උදාහරණ නම් :

- (අ) දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක් ඉදිකිරීමෙන් හෝ අත්පත් කර ගැනීමෙන් සෘජු ලෙස දැරීමට සිදුවන (LKAS 19 සේවක ප්‍රතිලාභවල නිර්වචනය කර ඇති පරිදි) සේවක ප්‍රතිලාභ පිරිවැය;
- (ආ) වැඩ බිම සකස් කිරීමේ පිරිවැය ;
- (ඇ) මුල්වරට භාර දීමේ පිරිවැය හා සිටුවීමේ පිරිවැය ;
- (ඈ) ස්ථාපනය කිරීමේ හා සවිකිරීමේ පිරිවැය ;
- (ඉ) වත්කම එම තත්ත්වයට හා ස්ථානයට ගෙන ඒමේදී නිෂ්පාදනය කරන ලද අයිතම කිසිවක් වේ නම් ඒවා විකිණීමෙන් ලද ශුද්ධ මුදල අඩු කිරීමෙන් පසු වත්කමක් නිසි පරිදි ක්‍රියාකරන්නේ දැයි අත්හදා බැලීමේ පරීක්ෂණ පිරිවැය (උපකරණ පරීක්ෂා කිරීමේදී නිපදවන ආදර්ශයන් වැනි) ;
- (ඊ) වෘත්තීය ගාස්තු.

18. යම් කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ අයිතමයක් බඩු තොග නිපදවීම සඳහා පාවිච්චි කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් අයිතමය ස්ථානගත කර ඇති වැඩ බිමෙහි ගලවා දැමීම, ඉවත් කිරීම සහ භූමි භාගය යථා තත්ත්වයට පත් කිරීම සඳහා එම කාලපරිච්ඡේදය තුළ දරන ලද බැඳීමිචල පිරිවැය ගිණුම්කරණය සඳහා LKAS 2 තොග ව්‍යවහාර කෙරේ. LKAS 2 හෝ LKAS 16 ප්‍රකාර ගිණුම්ගත කරන ලද බැඳීම් සඳහා වූ පිරිවැය LKAS 37 ප්‍රතිපාදන අසම්භාව්‍ය වගකීම් හා අසම්භාව්‍ය වත්කම් ප්‍රකාර හඳුනාගෙන මනිනු ලැබේ.

19. දේපළ පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක පිරිවැය නොවන්නා වූ පිරිවැයට උදාහරණ නම් :

- (අ) නව පහසුකමක් ආරම්භ කිරීමේ පිරිවැය;
- (ආ) භාණ්ඩයක් හෝ සේවාවක් අළුතින් හඳුන්වාදීමේ පිරිවැය (ප්‍රචාරණය හා ප්‍රවර්ධනය කිරීමේ පිරිවැය ඇතුළුව) ;
- (ඇ) අළුත් ප්‍රදේශයක හෝ අළුත් ගණුදෙනුකාර පන්තියක් සමඟ ව්‍යාපාර කටයුතු කරගෙන යාමේ පිරිවැය (කාර්ය මණ්ඩලය පුහුණු කිරීම ඇතුළුව) : සහ
- (ඈ) පරිපාලන හා වෙනත් පොදු කාර්ය පිරිවැය.

20. කළමණාකරණය විසින් අපේක්ෂිත ආකාරයෙන් ක්‍රියාකරවීමට අවශ්‍ය තත්ත්වයට හා ස්ථානයට පැමිණි පසු පිරිවැය, දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක ධාරණ අගයට එකතුවක් ලෙස හඳුනා ගැනීම නතර කරයි. එම නිසා අයිතමයක් පාවිච්චි කිරීමේදී හෝ වෙනත් කාර්යයකට යොමු කිරීමේදී දරන වියදම් එම අයිතමයේ ධාරණ අගයට ඇතුළත් නොකෙරේ. උදාහරණ ලෙස පහත සඳහන් පිරිවැය දේපළ හා උපකරණ අයිතමයක ධාරණ අගයෙහි අඩංගු කරනු නොලැබේ.

- (අ) කළමණාකරණය විසින් අපේක්ෂා කරන ආකාරයෙන් ක්‍රියාකරවිය හැකි තත්ත්වයෙන් පවතින එහෙත් තවම පාවිච්චි කිරීමට නොගෙන ඇති හෝ පූර්ණ ධාරිතාවයට වඩා අඩුවෙන් ක්‍රියාකාරී වන කාලය තුළ දරන පිරිවැය;

(ආ) අයිතමයේ නිමැවුම සඳහා ඉල්ලුම වැඩිවෙමින් පවතින කාලයේ සිදුවන මුල් මෙහෙයුම් අලාභ ;

(ඇ) අස්තිත්වයේ මෙහෙයුම් කොටසක් හෝ මෙහෙයුම් සියල්ල ප්‍රතිසංවිධානය කිරීමේදී හෝ යළි ස්ථාපනය කිරීමේදී දරන වියදම්.

21. කළමණාකරණය විසින් අපේක්ෂිත ආකාරයට ක්‍රියාකළ හැකි තත්ත්වයට හා ස්ථානයට ගෙන ඒමට අවශ්‍ය නොවන නමුත් සමහර මෙහෙයුම් කටයුතු දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක් ඉදිකිරීමේ හා වැඩි දියුණු කිරීම හා සම්බන්ධිතව සිදුවේ. මෙම අනියම් මෙහෙයුම් අයිතමය ඉදිකිරීමට පෙර හෝ ඒ අතරතුර සිදුවිය හැකිය. උදාහරණයක් ලෙස ඉදිකිරීම් ආරම්භ කරන තෙක් ගොඩනැගිලි ඉදිකිරීමට යෝජිත භූමිය රථගාලක් ලෙස පාවිච්චි කිරීම මගින් ආදායම් ඉපැයිය හැකිය. අනියම් මෙහෙයුම් වත්කම් අයිතමයක් කළමණාකරණය විසින් අපේක්ෂිත ආකාරයට ක්‍රියා කළහැකි තත්ත්වයට හා ස්ථානයට ගෙන ඒමට අවශ්‍ය නොවන බැවින් අනියම් මෙහෙයුම් අදායම් හා සම්බන්ධිත වියදම් ලාභාලාභ ගණනය සඳහා ගණන් ගන්නා අතර අදාළ ආදායම් හා වියදම් වර්ගකීරණයට ඇතුළත් කරනු ලැබේ.

22. තමන් විසින්ම ඉදිකරන ලද වත්කමක පිරිවැය අත්පත් කරගත් වත්කමක් සඳහා අදාළ වන මූලධර්මයන්ම භාවිතා කරමින් නිශ්චය කරනු ලැබේ. අස්තිත්වයක් සාමාන්‍ය ව්‍යාපාර කටයුතුවලදී විකිණීම පිණිස සමාන වත්කම් සාදයි නම් වත්කමේ පිරිවැය සාමාන්‍යයෙන් විකිණීම සඳහා නිෂ්පාදනය කරන වත්කම්වල පිරිවැයම වේ. (LKAS 2 බලන්න) එම නිසා එවැනි පිරිවැයන්ට එළඹීමේදී කවර හෝ අභ්‍යන්තර ලාභ ඉවත් කරනු ලැබේ. එමෙන්ම තමන් විසින් වත්කමක් ඉදිකිරීමේදී දරන ද්‍රව්‍ය ශ්‍රමය හෝ අනෙකුත් සම්පත්වල අපනය ද වත්කමෙහි පිරිවැය තුළ ඇතුළත් කරනු නොලැබේ. දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ පිරිවැයෙහි කොටසක් ලෙස පොළී හඳුනා ගැනීමට පෙර තාප්ප කිරීම අවශ්‍ය වන්නා වූ නිර්ණායකයන් LKAS 23 ණය ගැනුම් පිරිවැය මගින් ස්ථාපිත කර ඇත.

පිරිවැය මැණීම

23. දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක පිරිවැය වන්නේ එය හඳුනා ගැනීමේ දිනට සමාන මුදල් වටිනාකමය. ගෙවීම් සාමාන්‍ය ණය කොන්දේසිවලින් ඔබ්බට විලම්භනය කරන්නේ නම් සමාන මුදලට ගැණුම් මිල හා මුළු ගෙවීම් අතර වෙනස LKAS 23 හි ඉඩදුන් විකල්ප ක්‍රමය ප්‍රකාර අයිතමයේ ධාරණ අගයට හඳුනා නොගන්නේ නම් හැර ණය කාලපරිච්ඡේදය තුළදී පොළී වියදම් ලෙස හඳුනා ගැනේ.

24. දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයන් එකක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක් මූල්‍ය නොවන වත්කමක් හෝ වගකීම් කීපයක් සමඟ හෝ මූල්‍ය හා මූල්‍ය නොවන වත්කම් යන දෙකෙහි එකතුවක් හුවමාරු කර අත්පත් කරගත හැකිය. පහත සඳහන් සාකච්ඡාව හුදෙක් එක් මූල්‍ය නොවන වත්කමක් තවත් එවැනි වත්කමකට හුවමාරු කර ගැනීමේ සිද්ධියකට යොමුකර ඇතත් එය ඉහත සඳහන් වාක්‍යයේ සඳහන් කළ සියලු ආකාරයේ හුවමාරු කිරීම් සඳහා අදාළ වේ. (අ) හුවමාරු ගණුදෙනුවක වාණිජ හරයක් නොමැති නම් හෝ (ආ) ලැබෙන වත්කමේ හෝ අත්හල වත්කමේ සාධාරණ අගය විශ්වාසදායී අන්දමින් මිණිය නොහැකි නම් එවැනි හුවමාරු වූ දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක පිරිවැය සාධාරණ අගයට මණිනු ලැබේ. අත්හල වත්කම පොතින් ඉවත් කිරීම අස්තිත්වයට වහාම කළ නොහැකි වුවද අත්පත් කරගත් අයිතමය මේ ආකාරයට මණිනු ලැබේ. අත්පත් කරගත් අයිතමය සාධාරණ අගයට මණිනු නොලබන්නේ නම් එහි පිරිවැය අත්හල වත්කමේ ධාරණ අගයට මණිනු ලැබේ.

25. හුවමාරු ගණුදෙනුවක වාණිජ හරයක් ඇත්දැයි අස්තිත්වයක් තීරණය කරනුයේ ගණුදෙනුවේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අනාගතයේ ලැබෙන මුදල් ප්‍රවාහයේ අපේක්ෂිත වෙනස්වීම් කෙතෙක් දුරටද යන්න සලකා බැලීමෙනි. හුවමාරු ගණුදෙනුවකට ;

(අ) ලැබුන වත්කමේ මුදල් ප්‍රවාහ සම්භාරය (අවදානම, කාලය හා මුදල) මාරු කරන ලද වත්කමේ මුදල් ප්‍රවාහ සම්භාරයට වඩා වෙනස් වන්නේ නම් හෝ ;

(ආ) හුවමාරුවේ ප්‍රතිලාභයක් ලෙස (අ) ගණුදෙනුව නිසා බලපෑමට පත් අස්තිත්වයේ මෙහෙයුම්වලට අදාළ පංගුවේ අස්තිත්වයේ විශේෂිත වටිනාකම වෙනස් වන්නේ නම් සහ ;

(ඇ) හුවමාරු කළ වත්කමට සාපේක්ෂව (අ) හෝ (ආ) හි දක්වන වෙනස සැලකිය යුතු තරම් නම්, වානිජ හරයක් ඇත.

හුවමාරු ගණුදෙනුවක වාණිජ හරයක් ඇත්දැයි තීරණය කිරීමේ පරමාර්ථය සඳහා ගණුදෙනුව නිසා බලපෑමට පත් අස්තිත්වයේ මෙහෙයුම්වලට අදාළ පංගුවේ අස්තිත්වයේ විශේෂිත වටිනාකම, බද්දට පසු මුදල් ප්‍රවාහ විදහා දක්වයි. අස්තිත්වයට සවිස්තර ගණනය කිරීම්වලින් තොරව මෙම විග්‍රහයන්වල ප්‍රතිඵල මගින් පැහැදිලි විය හැකිය.

26. සැසඳිය හැකි සමාන වෙළඳපොළ ගණුදෙනු නොපවතින වත්කමක සාධාරණ වටිනාකම (අ) එම වත්කම සඳහා පිළිගත හැකි සාධාරණ වටිනාකම් ඇස්තමේන්තු අතර වෙනස්වීමේ පරාසය වැදගත් නොවන්නේ නම් හෝ (ආ) පරාසය තුළ විවිධ ඇස්තමේන්තුවල සම්භාවිතාව විශ්වාසදායී ලෙස තක්සේරු කිරීමට සහ සාධාරණ වටිනාකම ඇස්තමේන්තු කිරීමේ යොදාගත හැකි නම් විශ්වාසදායී ලෙස මිණිය හැකිය. ලැබුණ වත්කමේ හෝ අත්හල වත්කමේ සාධාරණ වටිනාකම විශ්වාසදායී ලෙස

තීරණය කිරීමට අස්තිත්වයකට හැකි නම් එවිට ලැබුණ වත්කමේ සාධාරණ වටිනාකම පැහැදිලිව තහවුරු නොවන්නේ නම්, අත්හල වත්කමේ සාධාරණ වටිනාකම ලැබුණු වත්කම් පිරිවැය මැනීම සඳහා භාවිතා කළ හැකිය.

27. බදු ගැණුම්කරුවකු වෙත මූල්‍ය කල්බද්දක් යටතේ ඇති දේපළ පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක පිරිවැය LKAS 17 කල්බදු හි දක්වා ඇති පරිදි නිශ්චය කරනු ලැබේ.
28. LKAS 20 රාජ්‍ය ප්‍රදාන සඳහා ගිණුම්කරනය හා රාජ්‍ය අනුග්‍රහයන් හෙළිදරව් කිරීම ප්‍රකාර අදාළ වන රාජ්‍ය ප්‍රදානවලින් දේපළ පිරිසත හා උපකරණවල ධාරණ අගය අඩුවිය හැකිය.

හඳුනා ගැනීමෙන් පසු ගිණුම්කරණය

29. අස්තිත්වයක් 30 ඡේදයෙහි වූ පිරිවැය ආකෘතිය හෝ 31 ඡේදයෙහි වූ ප්‍රත්‍යාගණන ආකෘතිය එහි ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය ලෙස තෝරා ගත යුතු අතර එම ප්‍රතිපත්තිය මුළු දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ පත්තියටම ව්‍යවහාර කළ යුතු ය.

පිරිවැය ආකෘතිය

30. වත්කමක් ලෙස හඳුනා ගැනීමෙන් පසු දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක් එහි සමුච්චිත ක්ෂය සහ යම් සමුච්චිත හානිකරන අලාභ වේ නම් එයද අඩුකර පිරිවැයට ධාරණය කළ යුතු ය.

ප්‍රත්‍යාගණන ආකෘතිය

31. වත්කමක් ලෙස හඳුනා ගැනීමෙන් පසු දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක් එහි සාධාරණ අගය විශ්වාසදායී ලෙස මැනිය හැකි විට එහි ප්‍රත්‍යාගණන අගයට, එනම් ප්‍රත්‍යාගණනය කළ දිනට එහි සාධාරණ වටිනාකමින් පසුකාලීන සම්මුච්චිත ක්ෂයවීම් හා පසුකාලීන සමුච්චිත හානිකරණ අලාභ අඩුකළ අගයට ධාරණය කළ යුතුය. ගිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට සාධාරණ වටිනාකම භාවිත කරමින් නිශ්චය කරන අගයෙන් ප්‍රමාණාත්මක ලෙස වෙනස් නොවන පරිදි ප්‍රමාණවත් විධිමත් භාවයකින් යුතුව ප්‍රත්‍යාගණනය කළ යුතු ය.

32. ඉඩම් හා ගොඩනැගිලිවල සාධාරණ වටිනාකම සාමාන්‍යයෙන් වෙළඳපල පදනම් සාක්ෂි මත සාමාන්‍යයෙන් වෘත්තීයමය සුදුසුකම් ලත් තක්සේරු කරුවකු විසින් කරන ඇගයීමකින් නිශ්චය කරනු ලැබේ.

33. පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයන්ගේ සාධාරණ වටිනාකම සාමාන්‍යයෙන් ඇගයීමකින් නිශ්චය කරන ලද වෙළඳපල වටිනාකම වේ. දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයේ විශේෂිත ස්වභාවය හේතුවෙන් සහ සන්නික ව්‍යාපාරයක කොටසක් ලෙස හැරෙනන්ට, මෙම අයිතමය විකිණීම ඉතා කලාතුරකින් සිදුවීමේ හේතුවෙන් වෙළඳපල වටිනාකම පිළිබඳ සාක්ෂි නොමැති විට එය ක්ෂය කළ ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය ප්‍රවේශය අනුව ඇස්තමේන්තු කරනු ලැබේ.

34. ප්‍රත්‍යාගණනය කරන දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයන්හි සාධාරණ වටිනාකම්වල වෙනස්වීම් මත ප්‍රත්‍යාගණනය කරන වාර ගණන රඳාපවතී. ප්‍රත්‍යාගණිත වත්කමක සාධාරණ වටිනාකම එහි ධාරණ අගයෙන් ප්‍රමාණාත්මක ලෙස වෙනස්වන විට තවත් ප්‍රත්‍යාගණනයක් අවශ්‍ය වේ. සමහර දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමවල සාධාරණ වටිනාකම් සැලකිය යුතු තරම් ඉක්මන් වෙනස්වීම්වලින් යුක්ත වන බැවින් වාර්ෂික ප්‍රත්‍යාගණනයන් අවශ්‍ය වේ. සාධාරණ වටිනාකමෙහි සැලකිය යුතු නොවන තරමේ වෙනස්වීම් පමණක් තිබෙන දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතම සඳහා එවැනි නිතර සිදුකරන ප්‍රත්‍යාගණනයන් අවශ්‍ය නොවේ. ඒ වෙනුවට සෑම වර්ෂ තුනකට හෝ පහකට වරක් අයිතමය ප්‍රත්‍යාගණනයක් කිරීම ප්‍රමාණවත් වේ.

35. දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක් ප්‍රත්‍යාගණනය කරන විට ප්‍රත්‍යාගණනය කරන දිනට තිබෙන සමුච්චිත ක්ෂය පහත දැක්වෙන ක්‍රමවලින් එක් ක්‍රමයකට ගිණුම්ගත කරනු ලැබේ.

(අ) ප්‍රත්‍යාගණනයෙන් පසු වත්කමෙහි ධාරණ අගය ප්‍රත්‍යාගණිත වටිනාකමට සමාන අගයෙහි වෙස්වීම් සමඟ සමානුපාතික ලෙස නැවත සටහන් කෙරේ. වත්කමක් එහි ක්ෂය කළ ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය තීරණය කිරීමට දර්ශනයක් භාවිතා කිරීම මගින් ප්‍රත්‍යාගණනය කිරීමේදී බොහෝ විට මෙම ක්‍රමය භාවිතා කෙරේ.

(ආ) වත්කමේ දළ ධාරණ අගය ඉවත් කර ඒ වෙනුවට ශුද්ධ අගය වත්කමෙහි ප්‍රත්‍යාගණිත අගයට නැවත සටහන් කෙරේ. මෙම ක්‍රමය ගොඩනැගිලි සම්බන්ධයෙන් බොහෝ විට භාවිතා කෙරේ.

සමුච්චිත ක්ෂය නැවත සටහන් කිරීම හෝ ඉවත් කිරීම මත පැන නගින ගැලපීම ධාරණ අගයෙහි වැඩි වීමක් හෝ අඩු වීමක් වන අතර 39 හා 40 වැනි ඡේද අනුව ගිණුම්ගත කරනු ලැබේ.

36. දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයන් ප්‍රත්‍යාගණනය කරන විට එම වත්කම් අයත්වන දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ පන්තිය මුළුමනින්ම ප්‍රත්‍යාගණනය කළ යුතු ය.
37. දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ පන්තියක් යනු අස්තීත්වයක මෙහෙයුම්වල එකම ස්වභාවයේ හා එකම භාවිතයෙන් යුත් වත්කම් කාණ්ඩයකි. එකිනෙකින් වෙනස් වූ පන්තීන්වලට උදාහරණ පහත දැක්වේ.
  - (අ) ඉඩම්;
  - (ආ) ඉඩම් හා ගොඩනැගිලි;
  - (ඇ) යන්ත්‍ර ;
  - (ඈ) නැව් ;
  - (ඉ) ගුවන්යානා ;
  - (ඊ) මෝටර් රථවාහන ;
  - (උ) ලී බඩු හා සවිකිරීම හා ;
  - (ඌ) කාර්යාල උපකරණ.
38. පිරිවැය හා විවිධ දිනයන්ට වූ වටිනාකම්වල මිශ්‍රණයක් වූ අගයන් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල වාර්තා කිරීම සහ තෝරා ගත් වත්කම් ප්‍රත්‍යාගණනය කිරීම වැලැක්වීම පිණිස දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ පන්තියක් තුළ වූ අයිතම සමගාමීව ප්‍රත්‍යාගණනය කෙරේ. කෙසේ වුවද, වත්කම් පන්තිය ප්‍රත්‍යාගණනය කෙටි කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ සම්පූර්ණවීමට හා ප්‍රත්‍යාගණනයන් යාවත්කාලීණව පවත්වා ගැනීමට යටත්ව වත්කම් පන්තියක් වක්‍රීය පදනම මත ප්‍රත්‍යාගණනය කරනු ලැබිය හැකිය.
39. ප්‍රත්‍යාගණනයක ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් වත්කමක ධාරණ අගය වැඩිවන විටක, එම වැඩිවීම වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමක හඳුනාගෙන, ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්තය ශීර්ෂය යටතේ ස්කන්ධයෙහි සමුච්චය කළ යුතු ය. කෙසේ වුවද ඊට පෙර එම වත්කමෙහි වියදමක් ලෙස හඳුනාගත් ප්‍රත්‍යාගණන අඩුවීමක් ප්‍රතිවර්තය කරනු ලබන ප්‍රමාණයට ප්‍රත්‍යාගණන වැඩිවීම ආදායම ලෙස හඳුනාගත යුතු ය.
40. ප්‍රත්‍යාගණනයක ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් වත්කමක ධාරණ අගය අඩුවීමක් සිදුවන විටක එම අඩුවීම වියදමක් ලෙස හඳුනාගත යුතුය. කෙසේ වුවද ප්‍රත්‍යාගණන අඩුවීමක් එම වත්කම සම්බන්ධයෙන්ම වූ ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්තයක අගය නොඉක්මවන ප්‍රමාණයට වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමක හඳුනාගත යුතුය. වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමක හඳුනාගත් අඩුවීම, ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්තය යටතේ ස්කන්ධයෙහි සමුච්චය වූ මුදල අඩු කරයි.
41. දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක් සඳහා ස්කන්ධය තුළ ඇතුළත් වී ඇති ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්තයක් එම අතිරික්තය උපලබ්ධි වූ විට සෘජුවම රඳවාගත් ඉපැයුම්වලට මාරු කළ හැකිය. මෙයට වත්කම විශ්‍රාම ගැන්වීම හෝ ඉවත් කිරීමේදී මුළු අතිරික්තයම මාරු කිරීම ඇතුළත් විය හැක. කෙසේ වුවද අතිරික්තයෙන් යම් ප්‍රමාණයක් අස්තීත්වය විසින් වත්කම භාවිතා කිරීමේදී ද මාරු කළ හැකිය. එවැනි අවස්ථාවක මාරුකරනු ලැබූ අතිරික්තයේ ප්‍රමාණය වනුයේ වත්කමෙහි ප්‍රත්‍යාගණන ධාරණ අගය මත පදනම් වූ ක්ෂය සහ වත්කමෙහි මුල් පිරිවැය මත පදනම් වූ ක්ෂය අතර වෙනස වේ. ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්තයන් රඳවාගත් ඉපැයුම්වලට මාරු කිරීම ලාභාලාභ ප්‍රකාශනය හරහා සිදුකරනු නොලැබේ.
42. දේපළ පිරිසත හා උපකරණ ප්‍රත්‍යාගණනයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ආදායම මත බදු බලපෑමක් වේ නම් එය LKAS 42 ආදායම් බදු හි ප්‍රකාර හඳුනා ගැනීම හා හෙළිදරව් කිරීම කරනු ලැබේ.

ක්ෂය

43. දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක මුළු පිරිවැය හා සසඳන විට සැලකිය යුතු පිරිවැයකින් සමන්විත එම අයිතමයේ කොටස් සෑම එකකම වෙන් වෙන්ව ගෙන ක්ෂය කළ යුතු ය.
44. අස්තීත්වයක් දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක් සඳහා මූලින් හඳුනාගත් වටිනාකම එහි වැදගත් කොටස්වලට වෙන්කර ඒ එකිනෙක කොටස වෙන් වෙන්ව ක්ෂය කරනු ඇත. උදාහරණයක් ලෙස ගුවන් යානයක බඳ රාමුව හා ඇන්ජම වෙන් වෙන්ව ගෙන ක්ෂය කිරීම අස්තීත්වය සතු හෝ මූල්‍ය කල්බද්දට යටත් වූ එකක් වුවද යෝග්‍ය විය හැක. ඒ ආකාරයෙන්ම, අස්තීත්වයක් දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ මෙහෙයුම් කල්බද්දකට යටත්ව පවරාගන්නේ නම් එහි කල්බදුකරු ලෙස වෙළඳපොළ කොන්දේසි වලට සාපේක්ෂව එම අයිතමයේ පිළිබිඹුවන පිරිවැය කල් බදු කොන්දේසිවලට අනුරූපව වාසිදායක හෝ අවාසිදායක වීමට ඉඩ ඇතත් ඒ වෙනුවෙන් වෙනමම ප්‍රමාණයක් ක්ෂය කිරීම යෝග්‍ය විය හැකිය.

- 45 දේපළ පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක වැදගත් කොටසක ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය හා ක්ෂය කිරීමේ ක්‍රමය එම අයිතමයේ තවත් කොටසක ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලයට හා ක්ෂය කිරීමේ ක්‍රමයට එක හා සමාන විය හැක. එවැනි කොටස් ක්ෂය අයකිරීම නිශ්චය කිරීමේ දී එක් කාණ්ඩයකට දැමිය හැකිය.
- 46 අස්තිත්වයක් දේපළ පිරිසත හා උපකරණවල සමහර කොටස් වෙන්ව ගෙන ක්ෂය කරන තාක් දුරට එය එම අයිතමයේ ඉතිරිය ද වෙන්ව ක්ෂය කරයි. අයිතමයේ ඉතිරිය තනි තනිව ගත් කළ වැදගත් නොවන කොටස්වලින් සමන්විත වේ. අස්තිත්වයක් මෙම කොටස් සඳහා වෙනස්වන ආකාරයේ අපේක්ෂාවන් තිබේ නම් එහි කොටස්වල පරිභෝජන රටාව සහ / හෝ ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය නිවැරදිව නියෝජනය කරන ආකාරයකට ඉතිරිය ක්ෂය කිරීම සඳහා හැකිතාක් දුරට නිවැරදි යයි හැඟෙන ශිල්පීය ක්‍රමයක් අවශ්‍ය වේ.
- 47 අස්තිත්වයක් අයිතමයේ මුළු පිරිවැය හා සසඳන විට සැලකිය යුතු පිරිවැයක් නැති අයිතමයේ කොටස් වෙන් වෙන්ව ක්ෂය කිරීම තෝරා ගනු ඇත.
- 48 එක් එක් කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වූ ක්ෂය අයකිරීම වෙනත් වත්කමක ධාරණ අගයෙහි ඇතුළත් කරන්නේ නම් හැර ලාභාලාභ ගණනයට ඇතුළත් කළ යුතුය.
- 49 කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා වූ ක්ෂය අයකිරීම සාමාන්‍යයෙන් ලාභාලාභ ගණනයට ඇතුළත් කෙරේ. කෙසේ වුව ද, සමහර අවස්ථාවල වත්කමක් තුළ අන්තර්ගත අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ වෙනත් වත්කමක් නිපදවීම සඳහා අවශෝෂණය කරනු ඇත. මෙම අවස්ථාවේ දී ක්ෂය අයකිරීම් අනෙත් වත්කමේ පිරිවැයෙහි කොටසක් වන අතර එය එහි ධාරණ අගයෙහි අඩංගු කරනු ලැබේ. උදාහරණයක් ලෙස නිෂ්පාදන පිරිසත හා උපකරණවල ක්ෂයවීම් බඩු තොගවල පරිවර්තන පිරිවැයෙහි ඇතුළත් කෙරේ (LKAS 2 බලන්න). එසේම, සංවර්ධන කටයුතු සඳහා පාවිච්චි කරන දේපළ, පිරිසත හා උපකරණවල ක්ෂයවීම් LKAS 38 අස්පාශ්‍ය වත්කම් ප්‍රකාරව අස්පාශ්‍ය වත්කමක පිරිවැයෙහි ඇතුළත් කෙරේ.

ක්ෂයවල අගය සහ ක්ෂය වන කාලපරිච්ඡේදය

- 50 වත්කමක ක්ෂයවන අගය එහි ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය මුළුල්ලේ ක්‍රමානුකූල පදනමක් මත වෙන්කළ යුතුය.
- 51 වත්කමක අවශේෂ වටිනාකම සහ ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය අඩු තරමින් සෑම මුදල් වර්ෂයක් අවසානයේදීම සමාලෝචනය කළ යුතු අතර අපේක්ෂා තත්ත්වයන් ඉහත දී කළ ඇස්තමේන්තුවලින් වෙනස් වන්නේ නම් එම වෙනස්කම් LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් සහ වැරදි ප්‍රකාරව ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක වෙනසක් ලෙස ගිණුම්ගත කළ යුතුය.
- 52 වත්කමක සාධාරණ අගය එහි ධාරණ අගය ඉක්මවා ගිය ද වත්කමේ අවශේෂ වටිනාකම එහි ධාරණ අගය නොඉක්මවන තාක් දුරට එය ක්ෂය කළ යුතුය.
- 53 වත්කමක ක්ෂය වන අගය නිශ්චය කරනුයේ එහි අවශේෂ වටිනාකම අඩු කිරීමෙන් පසුවය. ප්‍රයෝගිකව වත්කමක අවශේෂ වටිනාකම බොහෝ විට සැලකිය යුතු තරම් නොවන අතර එම නිසා ක්ෂය වන අගය ගණනය කිරීමේ දී ප්‍රමාණවත් සේ නොසැලකේ.
- 54 වත්කමක අවශේෂ වටිනාකම වත්කමේ ධාරණ අගයට සමාන වන තෙක් හෝ ධාරණ අගය ඉක්මවා වැඩි වීමට හැකිය. එසේ වන්නේ නම් එහි අවශේෂ වටිනාකම වත්කමේ ධාරණ අගයට වඩා අඩු අගයක් දක්වා පසුකලක දී අඩු නොවුවහොත් හෝ අඩුවන තුරු වත්කමේ ක්ෂය අයකිරීම් ශුන්‍ය වේ.
- 55 වත්කමක ක්ෂය කිරීම ආරම්භ වන්නේ එය පාවිච්චි කිරීම සඳහා සූදානම් තත්ත්වයට ගෙන ආ පසුවය. එනම් කළමනාකාරිත්වය විසින් අපේක්ෂිත අවශ්‍ය ආකාරයෙන් ක්‍රියා කළහැකි තත්ත්වයේ හා ස්ථානයෙහි තිබෙන විටය. SLFRS5 ට අනුව වත්කමක් විකුණා දැමීම සඳහා තබාගන්නා වත්කම් ලෙස වර්ග කළ දිනය (හෝ විකුණා දැමීම සඳහා වූ ඉවත් කිරීමේ කාණ්ඩයට ඇතුළත් සේ වර්ග කිරීම) සහ වත්කම ඉවත් කළ දිනය යන දෙකින් කලින් එළඹෙන දිනයේ දී වත්කමක් ක්ෂය කිරීම නවතා දමයි. එම නිසා වත්කමක් සම්පූර්ණයෙන් ක්ෂය කර නැත්නම් වත්කම අක්‍රියව පැවතිය ද ක්‍රියාකාරී භාවිතයෙන් විශ්‍රාම ගැන්වුවද ක්ෂය කිරීම නවත්වනු නොලැබේ. කෙසේ වුව ද භාවිතය පදනම්ව ක්ෂය අය කරන ක්‍රමයේ දී නිෂ්පාදනයක් සිදු නොවන අවස්ථාවන් හි ක්ෂය අය කිරීම ශුන්‍ය අගයක් ගනී.

56 වත්කමක් තුළ අන්තර්ගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ව්‍යවසාය විසින් ප්‍රධාන වශයෙන් වත්කමෙහි භාවිතය තුළින් පරිභෝජනය කරනු ලැබේ. කෙසේ වුව ද තාක්ෂණික හෝ වාණිජ යල්පැනීම සහ වත්කමක් අක්‍රියව පැවතීමේ දී සිදුවන ගොවියාම වැනි සාධකවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස බොහෝ විට වත්කමෙන් ලබාගත හැකිව තිබූ ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල පහත වැටීමක් සිදුවේ. ඒ අනුව වත්කමක ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය නිශ්චය කිරීමේ දී පහත දැක්වෙන සාධක සියල්ලක්ම සැලකිල්ලට ගැනීම අවශ්‍ය වේ.

- (අ) වත්කමෙහි අපේක්ෂිත භාවිතය වත්කමෙහි අපේක්ෂිත ධාරිතාව හෝ භෞතික නිමැවුම් සලකමින් භාවිතය තක්සේරු කරනු ලැබේ.
- (ආ) වත්කම භාවිතා කරනු ලබන වැඩ මුර සංඛ්‍යාව අඵන්වැඩියා හා නඩත්තු වැඩ සටහන සහ වත්කම අක්‍රියව පවතින විට දක්වන සැලකිල්ල හා නඩත්තු කිරීම වැනි මෙහෙයුම් සාධක මත රඳා පවත්නා අපේක්ෂිත භෞතිකමය ගෙවියාම.
- (ඇ) නිෂ්පාදනයේ ඇතිවන වෙනස්කම් හෝ වැඩි දියුණුවීම් හෝ වත්කමෙහි නිෂ්පාදන හෝ සේවා නිමැවුම් සඳහා වූ වෙළඳපල ඉල්ලුමෙහි වෙනස්වීම්වලින් පැන නගින තාක්ෂණික හා වාණිජ යල්පැනීම්.
- (ඈ) කල් ඉකුත්වීමේ දින හෝ සම්බන්ධිත කල්බදු වැනි වත්කමෙහි භාවිතය සඳහා වූ නෛතික හෝ ඒ හා සමාන සීමා කිරීම්.

57 වත්කමක ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය අස්තිත්වයට වත්කමෙහි ඇති අපේක්ෂිත උපයෝගීතාවය ඇසුරින් නිර්වචනය කරනු ලැබේ. අස්තිත්වයක වත්කම් කළමනාකරණ ප්‍රතිපත්තිය අනුව නිශ්චිත කාලයකට පසුව හෝ වත්කමෙහි අන්තර්ගත අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභවලින් නිශ්චිත සමානුපාතිකයක් පරිභෝජනය කිරීමෙන් පසුව වත්කම් ඉවත් කරනු ලැබිය හැක. එම නිසා වත්කමක ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලයට එහි ආර්ථික ජීවිත කාලයට වඩා කෙටි විය හැක. වත්කමක ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය ඇස්තමේන්තු කිරීම අස්තිත්වයට ඒ හා සමාන වත්කම් සම්බන්ධයෙන් ඇති පළපුරුද්ද මත පදනම් වූ විනිශ්චයාත්මක දෙයකි.

58 ඉඩම් හා ගොඩනැගිලි එකිනෙකින් වෙන් කළ හැකි වත්කම්වන අතර ඒවා එකට අත්පත් කරගනු ලැබූ විටෙක පවා වෙන් වෙන්ව ගිණුම් තබනු ලැබේ. ගල් වලවල්, ඉඩම් ගොඩකිරීම් සඳහා යොදා ගන්නා වැඩබිම් වැනි ව්‍යතිරේක කිහිපයක් හැරුණු විට ඉඩම් සාමාන්‍යයෙන් අසීමිත ජීවිත කාලයකින් යුක්ත වන අතර එම නිසා ක්ෂය නොකෙරේ. ගොඩනැගිලි සීමිත ජීවිත කාලයකින් යුක්ත වන අතර එම නිසා ඒවා ක්ෂයවන වත්කම් වේ. ගොඩනැගිල්ලක් ඉදිකර ඇති ඉඩමෙහි වටිනාකමෙහි වන වැඩිවීමක් ගොඩනැගිල්ලෙහි ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය නිශ්චය කිරීම කෙරෙහි බල නොපායි.

59 ඉඩමේ පිරිවැයට භූමියේ ඇති දෑ ගලවා දැමීමේ, ඉවත් කිරීමේ සහ ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමේ පිරිවැයන් ඇතුළත් වන්නේ නම් ඉඩම් පිරිවැයෙහි වූ එම කොටස එම පිරිවැය දැරීමෙන් ලැබෙන ප්‍රතිලාභ ලබාගන්නා කාලපරිච්ඡේදය පුරා ක්ෂය කරනු ලැබේ. සමහර අවස්ථාවල දී මුළු ඉඩමටම සීමිත ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලයක් තිබිය හැකි අතර එවැනි විට දී එම ඉඩමෙන් ප්‍රතිලාභ ලැබෙන ආකාරය නිරූපණය වන අයුරින් ක්ෂය කරනු ලැබේ.

ක්ෂය ක්‍රමය

60 භාවිතා කරන ක්ෂය ක්‍රමය අස්තිත්වය විසින් වත්කමෙහි ආර්ථික ප්‍රතිලාභ පරිභෝජනය කරන රටාව නිරූපණය කළ යුතුය.

61 වත්කමක් සඳහා භාවිතා කරන ක්ෂය ක්‍රමය අඩු තරමින් සෑම මුදල් වර්ෂයක් අවසානයේ දී වත්කම් සමලෝචනය කළ යුතු අතර වත්කමේ අන්තර්ගත අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ පරිභෝජනය කිරීමේ අපේක්ෂිත රටාවේ සැලකිය යුතු වෙනසක් වේ නම් එම වෙනස් වූ රටාව නිරූපනය වන ලෙසට ක්‍රමය වෙනස් කළ යුතුය. එවැනි වෙනසක් ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක වූ වෙනසක් ලෙස LKAS 8 ප්‍රකාර ගිණුම්ගත කළ යුතුය.

62 වත්කමක ක්ෂය වන අගය එහි ජීවිත කාලය පුරා ක්‍රමවත් පදනමක් මත වෙන් කිරීමට විවිධාකාර ක්‍රම භාවිතා කළ හැක. මෙම ක්‍රමවලට සරළ මාර්ග ක්‍රමය, හීනවන ශේෂ ක්‍රමය සහ නිෂ්පාදන ඒකක ක්‍රමය ඇතුළත් වේ. අවශ්‍ය වටිනාකම වෙනස් නොවේනම් සරළ මාර්ග ක්‍රමය අනුව වත්කමෙහි ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය පුරා එක සමාන ක්ෂය අය කිරීමක් සිදුවේ. හීනවන ශේෂ ක්‍රමයේ ප්‍රතිඵලය වන්නේ වත්කමෙහි ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය පුරා ක්‍රමයෙන් අඩුවන අය කිරීමකි. නිෂ්පාදන ඒකක ක්‍රමයේ ප්‍රතිඵලය වන්නේ වත්කමෙහි අපේක්ෂිත භාවිතය හෝ නිමැවුම මත පදනම් වූ අය කිරීමකි. අස්තිත්වයක් වත්කමේ අන්තර්ගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ පරිභෝජනය කිරීමේ අපේක්ෂිත රටාව වඩාත් නිවැරදිව නිරූපනය කෙරෙන ක්‍රමය තෝරා ගනී. එම ආර්ථික ප්‍රතිලාභයන් පරිභෝජනය කරන රටාවේ වෙනසක් තිබේ නම් විනා කාලපරිච්ඡේදයෙන් කාලපරිච්ඡේදයට ඒකාකාර ලෙස ව්‍යවහාර කරනු ලැබේ.

භානිකරණය

63 අස්තිත්වයක් දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක් භානිකරණයට භාජනය වී ඇත්දැයි තීරණය කිරීමට LKAS 36 වත්කම් භානිකරණය ව්‍යවහාර කරයි. අස්තිත්වයක් එහි වත්කම්වල ධාරණ අගයන් සමාලෝචනය කරනුයේ කෙසේ ද යන්න සහ එය

වත්කමක අයකරගත හැකි වටිනාකම තීරණය කරනුයේ කෙසේ ද, යන්න සහ එය භානිකරණ අලාභයක් හඳුනා ගනු ලබන හෝ හඳුනා ගැනීම ප්‍රතිවර්තය කරනුයේ කුමන අවස්ථාවේදී ද යන්න එම ප්‍රමිතිය පැහැදිලි කරයි.

64 (ඉවත්කරන ලදී)

භානිකරණය සඳහා වන්දි ගෙවීම.

65 භානිකරණය වූ, නැති වූ හෝ අත්හරින ලද දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයන් සඳහා තුන්වන පාර්ශවයන්ගෙන් අයවන වන්දි ලැබිය යුතු බවට පත් වූ වහාම ලාභයේ හෝ අලාභයේ ඇතුළත් කළ යුතුය.

66 දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයකින් පැන නගින භානිකරණයන් හෝ අලාභ, සඳහා තුන්වන පාර්ශවයන්ගෙන් ඊට අදාළ වන්දි ඉල්ලීම් හෝ ගෙවීම් සහ පසු කාලීනව ප්‍රතිශ්ඨාපනය කරන වත්කම් මිලට ගැනීම හෝ ඉදිකිරීම වෙන් වෙන් වූ ආර්ථික සිද්ධීන් වන අතර පහත සඳහන් පරිදි වෙන්ව ගිණුම්ගත කරනු ලැබේ.

- (අ) දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක භානිකරණයන් LKAS 36 ප්‍රකාරව හඳුනාගනු ලැබේ;
- (ආ) විශ්‍රාම ගැන් වූ හෝ ඉවත් කරන ලද දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයන් ඉවත්කර දැමීම මෙම ප්‍රමිතිය අනුව තීරණය කෙරේ;
- (ඇ) භානිකරණය වූ නැති වූ හෝ අත්හරින ලද දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයන් ඉවත්කර දැමීම මෙම ප්‍රමිතිය අනුව තීරණය කෙරේ;
- (ඈ) ප්‍රතිශ්ඨාපනය කිරීම් වශයෙන් ප්‍රතිසංස්කරණය කළ මිලදීගත් හෝ ඉදිකළ දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයන්ගේ පිරිවැය මෙම ප්‍රමිතිය ප්‍රකාරව තීරණය කරනු ලැබේ.

හඳුනා ගැනීම ඉවත් කිරීම

67 දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක ධාරණ අගය

- (අ) විකුණා බැහැර කිරීමේදී, හෝ
- (ආ) එය පාවිච්චි කිරීමෙන් හෝ විකුණා බැහැර කිරීමෙන් අනාගත ප්‍රතිලාභ කිසිවක් අපේක්ෂා නොකරන විට.

පොත්වලින් ඉවත් කරනු ලැබේ.

68 දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක් ඉවත් කිරීමේ දී ඇතිවන ලාභ හෝ අලාභ ඉවත් කරන අවස්ථාවේ දී ලාභාලභ ගණනයට ඇතුළත් කරනු ලැබේ. (විකුණා කල්බද්දට ගැනීමේ පදනම මත වෙනත් ආකාරයකට සැලකීමේ අවශ්‍යතාව LKAS 17 නියම නොකෙරෙන්නේ නම් හැර) ලාභ ආදායම් ලෙස වර්ගීකරණය නොකළ යුතුය.

68(අ) කෙසේවෙතත්, අස්තීත්වයක් ඔවුන්ගේ සාමාන්‍ය මෙහෙයුම්වල දී වෙනත් අයට බඳුදීම සඳහා තබාගෙන ඇති දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයන් හුරුපුරුදු පිළිවෙලට විකුණනු ලබන විට, එවා කුලියටදීම නැවත එවා විකිණීම සඳහා තබා ගන්නා අවස්ථාවේ දී එම වත්කම් ඒවායේ ධාරණ අගයට තොගයට මාරු කළ යුතුය. LKAS 18 ආදායම් ප්‍රකාරව, එවැනි වත්කම් විකිණීමෙන් ලැබෙන මුදල ආදායම් ලෙස අදුනාගනු ලබයි. සාමාන්‍ය ව්‍යාපාරික කටයුතුවල දී විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති වත්කම් තොගයට මාරුකළ විට SLFRS 5 අනුගමනය නොකරයි.

69 දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක් ඉවත් කිරීම් විවිධ ආකාරයට සිදුවිය හැක. (උදා : විකිණීමෙන් මූල්‍ය කල්බද්දකට ඇතුළත් වීමෙන් හෝ පරිත්‍යාග කිරීමෙන්) අයිතමයක් ඉවත් කිරීමේ දිනය තීරණය කිරීමේ දී අස්තීත්වයක් LKAS 18 හි භාණ්ඩ විකිණීමේ අදායම හඳුනා ගැනීම සඳහා යොදා ගන්නා උපධානයන් ව්‍යවහාර කරයි. විකුණා ආපසු බද්දට ගැනීමෙන් ඉවත් කිරීමේ දී LKAS 17 ව්‍යවහාර කරයි.

70 7 වැනි ඡේදයේ සඳහන් හඳුනා ගැනීමේ මූලධර්මය යටතේ අස්තීත්වයක් අයිතමයක කොටසක් ප්‍රතිශ්ඨාපනය කිරීම සඳහා වූ පිරිවැය දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයේ ධාරණ අගයට හඳුනාගනු ලබන්නේ නම් ප්‍රතිශ්ඨාපනය කරන ලද කොටස වෙනම ක්ෂය කරනු ලැබූ ද, අස්තීත්වය එම ප්‍රතිශ්ඨාපනය කරන ලද කොටසේ ධාරණ අගය ඉවත් කරයි. ප්‍රතිශ්ඨාපනය කරන ලද කොටසේ ධාරණ අගය නිශ්චය කිරීම අස්තීත්වයට ප්‍රායෝගිකව කළ නොහැකි නම් එම කොටස ප්‍රතිශ්ඨාපනය සඳහා දැරූ පිරිවැය එම කොටස අත්පත් කරගත් හෝ ඉදිකරන ලද අවස්ථාවේ වූ පිරිවැය නිරූපනය කරන්නක් ලෙස අස්තීත්වයට භාවිතා කළ හැකිය.

71 දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක් හඳුනා ගැනීම ඉවත් කිරීමෙන් පැන නගින ලාභය හෝ අලාභය ශුද්ධ ඉවත් කිරීමෙන් ලැබෙන ශුද්ධ ලැබීම් කිසිවක් වේ නම් එය සහ අයිතමයේ ධාරණ අගය අතර වෙනස ලෙස නිශ්චය කළ යුතුය.

- 72 දේපළ පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක් ඉවත් කිරීමේ දී ලැබිය යුතු ප්‍රතිශ්චාව මුල් අවස්ථාවේ දී එහි සාධාරණ වටිනාකමට හඳුනාගනී. අයිතමය සඳහා ගෙවීම විලම්බනය කළේ නම් ලැබෙන ප්‍රතිශ්චාව මුල් අවස්ථාවේ දී මුදල් ලැබුන ප්‍රමාණය අනුව හඳුනාගනී. ප්‍රතිශ්චාවේ නාමික අගය හා මුදල් ලෙස ලැබුනු මිල අතර වෙනස ලැබිය යුතු මුදලේ සඵල ඵලදාව පෙන්වුම් කරමින් LKAS 18 ප්‍රකාර පොළී ආදායම ලෙස හඳුනාගනු ලැබේ.

හෙළිදරව් කිරීම

- 73 මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල එක් එක් දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ පන්තිය සම්බන්ධයෙන් පහත සඳහන් දෑ හෙළිදරව් කළ යුතුය :
- (අ) දළ ධාරණ අගයන් නිශ්චය කිරීම සඳහා භාවිතා කළ මිනුම්කරණ පදනම් ;
  - (ආ) භාවිතා කළ ක්ෂය කරන ක්‍රම ;
  - (ඇ) භාවිතා කළ ක්ෂය අනුපාතික හෝ ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලයන් ;
  - (ඈ) කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ හා අවසානයේ දළ ධාරණ අගයන් සහ සමුච්චිත ක්ෂය (සමුච්චිත භාතිකරණ අලාභ සමාහාරය සමග) ; සහ
  - (ඉ) පහත සඳහන් දෑ පෙන්වමින් කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ හා අවසානයේ ධාරණ අගයන්ගේ සැසඳීමක්.—
    - (i) එකතු කිරීම්,
    - (ii) SLFRS 5 ප්‍රකාර විකුණා දැමීම සඳහා වූ වත්කම් ලෙස වර්ගකර තිබෙන හෝ විකුණා දැමීම සඳහා වර්ගකර ඉවත් කිරීමට ඇති කාණ්ඩය යටතේ ඇතුළත් කර ඇති වත්කම් හා අනෙකුත් ඉවත් කිරීම්,
    - (iii) ව්‍යාපාර සංයෝජන මාර්ගයෙන් වූ අත්පත් කර ගැනීම්,
    - (iv) 31,39 සහ 40 වැනි ඡේදයන් යටතේ කළ ප්‍රත්‍යාගණනයන්ගේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සහ LKAS 36 ප්‍රකාර හඳුනාගත් හෝ වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල ප්‍රතිවර්තය කළ භාතිකරණ අලාභවල ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් වූ වැඩිවීම් හෝ අඩුවීම්,
    - (v) LKAS 36 ප්‍රකාර ලාභාලාභ ප්‍රකාශනයේ හඳුනාගත් භාතිකරණ අලාභ,
    - (vi) LKAS 36 ප්‍රකාර ලාභාලාභ ප්‍රකාශනයේ ප්‍රතිවර්තය කළ භාතිකරණ අලාභ,
    - (vii) ක්ෂය,
    - (viii) විදේශීය මෙහෙයුමක ගනුදෙනු වාර්තාකරන අස්තීත්වයේ ඉදිරිපත් කරන ව්‍යවහාර මුදලට පරිවර්තනය කිරීම ඇතුළුව මූල්‍ය ප්‍රකාශන භාවිත ව්‍යවහාර මුදලින් වෙනත් ඉදිරිපත් කරන ව්‍යවහාර මුදලකට පරිවර්තනය කිරීමෙන් පැන නගින ශුද්ධ විනිමය වෙනස්කම්; සහ
    - (ix) අනෙකුත් වෙනස්කම්.
74. මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල පහත සඳහන් දෑ ද හෙළිදරව් කළ යුතුය:
- (අ) අයිතිය මත පැනවී ඇති සීමාවන් සහ වගකීම් සඳහා ආරක්ෂණයන් ලෙස ප්‍රතිඥා දී ඇති දේපළ, පිරිසත උපකරණ පැවැත්ම හා අගයන් ;
  - (ආ) දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක ධාරණ අගයෙහි හඳුනාගත්, එය ඉදිකිරීමේ දී දැරූ වියදම් ප්‍රමාණය;
  - (ඇ) දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අත්පත් කර ගැනීම සඳහා වූ ගිවිසුම්ගත කැපවීම් ; සහ
  - (ඈ) විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයෙහි වෙනම හෙළිදරව් කර නොමැති නම් ලාභාලාභ ප්‍රකාශනයේ අඩංගුව ඇති භාතිකරණය වූ, නැතිවූ හෝ අත්හරින ලද දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයන් සඳහා තුන්වන පාර්ශවයන්ගෙන් වන්දි ලෙස ලැබුනු මුදල.
75. වත්කම්වල ක්ෂය ක්‍රමය තෝරා ගැනීම හා ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය ඇස්තමේන්තු කිරීම විනිශ්චයමය කරුණු වේ. එම නිසා යොදාගත් ක්‍රම හා ඇස්තමේන්තුගත ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලයන් හෝ ක්ෂය අනුපාත හෙළිදරව් කිරීමෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිහරණය කරන්නන්ට කළමණාකරණය විසින් තෝරාගෙන ඇති ප්‍රතිපත්තින් සමාලෝචනය කිරීමට හැකි වන තොරතුරු ලබාගෙන ඇති අස්තීත්වයන් සමග සංසන්දනය කිරීමේ හැකියාව ඇති කරයි. එවැනිම හේතූන් නිසා—

- (අ) කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ ලාභාලාභ ප්‍රකාශනය තුළින් හෝ වෙනත් වත්කම් පිරිවැයෙහි කොටසක් වශයෙන් හඳුනාගත් ක්ෂය ප්‍රමාණය ;
- (ආ) කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ සමුච්චිත ක්ෂය හෙළිදරව් කිරීම අවශ්‍ය වේ.
76. ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයේ බලපෑමක් ඇතිකරන හෝ පසු කාලපරිච්ඡේදවලට බලපෑමක් ඇති කරන්නේ යැයි අපේක්ෂිත ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක වෙනස්වීමක ස්වභාවය හා බලපෑම අස්තීත්වයක් විසින් (LKAS 8) ප්‍රකාරව හෙළිදරව් කරයි. දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ සඳහා එවැනි හෙළිදරව් කිරීම් :
- (අ) අවශේෂ වටිනාකම;
- (ආ) දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයන් ගලවා දැමීමේ ඉවත් කිරීමේ හා ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමේ ඇස්තමේන්තුගත පිරිවැයන්;
- (ඇ) ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලයන්;
- (ඈ) ක්ෂය ක්‍රමය.
- යන ඒවා පිළිබඳව වූ ඇස්තමේන්තු වෙනස් වීමෙන් පැන නැගිය හැක.
77. දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයන් ප්‍රත්‍යාගණිත අගයන්ට ප්‍රකාශ කර ඇති විට පහත සඳහන් දෑ හෙළිදරව් කළ යුතුය. :
- (අ) ප්‍රත්‍යාගණනය ක්‍රියාත්මක වන දිනය ;
- (ආ) ස්වාධීන තක්සේරුකරුවකු යොදා ගත්තේ ද යන වග ;
- (ඇ) අයිතමයන් හි සාධාරණ වටිනාකම් ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී භාවිත කළ ක්‍රම සහ වැදගත් උපකල්පනයන් ;
- (ඈ) උපකරණවල සාධාරණ වටිනාකම් සෘජුව සක්‍රීය වෙළඳපලක නිරීක්ෂණය කළ හැකි යොමුකර හෝ අනෙක් දුරින් පදනම මත මැන භාගයේ සිදුවූ වෙළඳපොළ ගණුදෙනු වලට හෝ වෙනත් තක්සේරු කිරීමේ ශිල්පීය ක්‍රම භාවිතා කර තීරණය කළ ප්‍රමාණය ;
- (ඉ) වත්කම් පිරිවැය ආකෘතියට ධාරණය කරන ලද්දේ නම් හඳුනාගත හැකිව තිබුණු ප්‍රත්‍යාගණනය කරන ලද එක් එක් දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ පන්තියේ ධාරණ අගය ; සහ
- (ඊ) කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වූ වලනයන් හා ශේෂය කොටස් හිමියන්ට බෙදාදීමට ඇති බාධක දක්වමින් ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්තය.
78. අස්තීත්වයක් 73 (ඉ) (iv) - (vi) ඡේදවලින් අවශ්‍ය කෙරෙන තොරතුරුවලට අමතරව භානිකරණය වූ දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ පිළිබඳ LKAS 36 ප්‍රකාර තොරතුරු ඉදිරිපත් කරයි.
79. මූල්‍ය ප්‍රකාශන භාවිතා කරන්නන් පහත දැක්වෙන තොරතුරු ද සිය අවශ්‍යතාවයන්ට අදාළ වන බව සලකයි :
- (අ) තාවකාලිකව අක්‍රීය දේපළ, පිරිසත හා උපකරණවල ධාරණ අගය;
- (ආ) සම්පූර්ණයෙන් ක්ෂය කරනලද එහෙත් තවමත් භාවිතා කරන දේපළ, පිරිසත හා උපකරණවල ධාරණ අගය;
- (ඇ) SLFRS 5 ප්‍රකාර ක්‍රියාකාරී භාවිතයෙන් විශ්‍රාම ගත්වා ඇති සහ විකිණීම සඳහා තබා ඇති සේ වර්ගීකරණය නොකළ දේපළ පිරිසත හා උපකරණවල ධාරණ අගය ; සහ
- (ඈ) පිරිවැය ආකෘතිය භාවිතා කරන විට දේපළ පිරිසත හා උපකරණවල සාධාරණ වටිනාකම ධාරණ අගයෙන් ප්‍රමාණාත්මක ලෙස වෙනස්වන විට සාධාරණ වටිනාකම.
- එම නිසා මෙම අගයන් හෙළිදරව් කිරීමෙහිලා ව්‍යවසායන් උනන්දු කරවනු ලැබේ.

සංක්‍රාන්ති ප්‍රතිපාදන

80. වත්කමක් හුවමාරුවක් සහිත ගණුදෙනුවක් මගින් අත්පත් කරගනු ලැබූ දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ අයිතමයක් මුල්වරට හඳුනා ගැනීම සම්බන්ධව 24-26 ඡේදවල දැක්වෙන අවශ්‍යතා අනාගතයේ සිදුවන ගණුදෙනු සඳහා ඉදිරිය බලපැවැත්වෙන පරිදි ව්‍යවහාර කළ යුතුය.

බලපවත්වන දිනය

81. අස්තිත්වයක් විසින් මෙම ප්‍රමිතිය 2012 ජනවාරි 1 හෝ ඉන්පසුව ආරම්භ වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා ව්‍යවහාර කළ යුතුය. කලින් ව්‍යවහාරය උනන්දු කෙරේ. අස්තිත්වයක් විසින් 2012 ජනවාරි 1 ට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා මෙම ප්‍රමිතිය ව්‍යවහාර කරන්නේ නම්, එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතුය.

81ඒ (ඉවත් කළා)

81බී (ඉවත් කළා)

81සී (ඉවත් කළා)

81ඩී (ඉවත් කළා)

81ඊ (ඉවත් කළා)

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 17

කල්බදු

පටුන

ඡේද

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 17

කල්බදු

අරමුණ

1

විෂය පථය

2 - 3

නිර්වචන

4 - 6

කල්බදු වර්ගීකරණය

7 - 19

බදු ගැණුම්කරුවන්ගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල කල්බදු

20 - 35

මූල්‍ය කල්බදු

20 - 32

මුල්වරට හඳුනා ගැනීම

20 - 24

පසුකාලීන මිනුම්

25 - 30

හෙළිදරව් කිරීම

31 - 32

මෙහෙයුම් කල්බදු

33 - 35

හෙළිදරව් කිරීම

35

බදු දීමනාකරුවන්ගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල කල්බදු

36 - 57

මූල්‍ය කල්බදු	36 - 48
මුල්වරට හඳුනා ගැනීම	36 - 38
පසුකාලීනව මැනීම	39 - 46
හෙළිදරව් කිරීම	47 - 48
මෙහෙයුම් කල්බදු	49 - 57
හෙළිදරව් කිරීම	56 - 57
විකුණා ප්‍රතිකල්බදු කරන ගනුදෙනු	58 -66
සංක්‍රාන්ති ප්‍රතිපාදන	67 - 68
බලපවත්නා දිනය	69

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 17

කල්බදු

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 17 කල්බදු 1 සිට 69 දක්වා ඡේදවල දැක්වේ. සියලුම ඡේදයන් එක හා සමාන බලාත්මකභාවයෙන් යුක්ත වේ. LKAS 17 එම ප්‍රමිතයේ අරමුණ ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතයන්ට වූ පූර්විකාව සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙළ කිරීම හා ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය ආමුව සම්බන්ධ කොටගෙන අධ්‍යයනය කළ යුතු වේ. LKAS 08 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් හා වැරදි නිශ්චිත මඟපෙන්වීම් නොමැති විට ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරා ගැනීමේ හා ව්‍යවහාර කිරීමේ පදනමක් සපයයි.

අරමුණ

1. මෙම ප්‍රමිතයේ අරමුණ වනුයේ, කල්බදු ගැනුම්කරුවන් සහ කල්බදු දීමනාකරුවන් සඳහා කල්බදුවලට සම්බන්ධව ව්‍යවහාර කිරීම සඳහා උචිත ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති සහ හෙළදරව් කිරීම් නියම කිරීම වේ.

විෂය පථය

2. මෙම ප්‍රමිතයේ පහත සඳහන් ඒවා හැර අනෙකුත් සියලුම කල්බදු සඳහා ගිණුම්කරණයේ දී ව්‍යවහාර කළ යුතුය. :-
  - (අ) බණිජ වර්ග, තෙල්, ස්වභාවික ගෑස් සහ ඒ හා සමාන යළි උත්පාදනය නොවන ආකාරයේ සම්පත් සඳහා වූ කල්බදු ගිවිසුම්; හෝ
  - (ආ) චලන රූප චිත්‍රපට, වීඩියෝ පටිගත කිරීම්, නාට්‍ය, අත්පිටපත්, ස්වාධිකාර හා ප්‍රකාශන අයිතීන් වැනි අයිතමයන් සඳහා වූ බලපත්‍ර ගිවිසුම් සඳහා වූ,

කෙසේ වුව ද, මෙම ප්‍රමිතය පහත දැ මැනීමේ පදනමක් ලෙස ව්‍යවහාර නොකළ යුතුය. :

  - (අ) බදුගැනුම්කරුවන් තබාගන්නා ආයෝජන දේපල ලෙස ගිණුම්කරණය කරන දේපල (LKAS 40 - ආයෝජන දේපල බලන්න.)
  - (ආ) මෙහෙයුම් කල්බදු යටතේ බදු දීමනාකරුවන් විසින් සපයා ඇති ආයෝජන දේපල (LKAS 40 බලන්න.)

(ඇ) මූල්‍ය කල්බදු යටතේ බදු ගැනුම්කරුවන් රඳවාගනු ලබන ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් (LKAS 41 – කෘෂිකර්මය බලන්න) හෝ

(ඈ) මෙහෙයුම් කල්බදු යටතේ බදු දීමනාකරුවන් විසින් සපයා ඇති ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් (LKAS 41 බලන්න)

3. අදාළ වත්කම්වල මෙහෙයුම් හෝ නඩත්තුව සම්බන්ධයෙන් සැලකිය යුතු තරම් සේවාවන් සැපයීමට බදු දීමනාකරුවන්ට සිදුවුව ද, වත්කම් භාවිතය සඳහා වූ හිමිකම් මාරුවන ගිවිසුම් සඳහා මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර වේ. එක් ගිවිසුම් පාර්ශවයකින් අනෙක් ගිවිසුම් පාර්ශවය වෙත වත්කම් භාවිතා කිරීමේ හිමිකම මාරුනොවන සේවා සඳහා වූ ගිවිසුම්වලට මෙම ප්‍රමිතය අදාළ නොවේ.

නිර්වචන

4. පහත දැක්වෙන පද නිශ්චිතව දක්වා ඇති තේරුම් සහිතව මෙම ප්‍රමිතයෙහි භාවිතා වේ.

කල්බද්දක් යනු එකඟ වූ කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා, වත්කමක් පාවිච්චි කිරීමට ඇති අයිතිය ගෙවීමක් හෝ ගෙවීම් මාලාවක් සඳහා වූ ප්‍රතිලාභයක් ලෙස බදු දීමනාකරු විසින් බදු ගැනුම්කරු වෙත පවරා දෙනු ලබන ගිවිසුමකි.

මූල්‍ය කල්බද්දක් යනු වත්කමක අයිතිය මත ඇති වන්නා වූ අවදානම් හා ප්‍රතිලාභ සියල්ලක්ම පාහේ පවරා දෙනු ලබන කල් බද්දකි. අවසානයේ අයිතිය පැවරීමට හෝ නොපැවරීමට පුළුවන.

මෙහෙයුම් කල් බද්දක් යනු මූල්‍ය කල්බද්දක් හැර වෙනත් කල් බද්දකි.

අවලංගු කළ නොහැකි කල්බද්දක් යනු :

- (අ) කලාතුරකින් විය හැකි අසම්භාව්‍ය සිදුවීමක් කරුණකොට ගෙන ;
- (ආ) බදු දීමනාකරුගේ අවසරය සහිත ;
- (ඇ) බදු ගැනුම්කරු එම වත්කම හෝ සමාන වත්කමක් සඳහා එම බදු දීමනාකරු සමඟම නව කල් බද්දකට ඇතුළත් වන්නේ නම් ; හෝ
- (ඈ) කල් බද්ද ආරම්භයේ දී කල් බද්දෙහි සන්නතිකභාවය සාධාරණ ලෙස නිශ්චය කරනු වස් බදු ගැනුම්කරු විසින් අතිරේක ගෙවීමක් කිරීමෙන්; පමණක් අවලංගු කළ හැකි බද්දකි.

කල් බද්දක ආරම්භය යනු කල්බදු ගිවිසුමේ දිනය හෝ කල් බද්දෙහි මූලික කොන්දේසිවලට පාර්ශවයන් විසින් බැඳීමක් ඇතිකර ගන්නා දිනය යන දෙකින් මුල් එක වේ. මෙම දිනයේදී:

- (අ) කල් බද්දක් මෙහෙයුම් කල් බද්දක් ද නැතිනම් මූල්‍ය කල් බද්දක් යන්න; සහ
- (ආ) මූල්‍ය කල් බද්දක් සම්බන්ධයෙන් වන විට කල් බදු වාරය ආරම්භයේ දී හඳුනාගත යුතු මුදල තීරණය කරනු ලැබේ.

කල් බදු වාරයේ ආරම්භය යනු බදු ගැනුම්කරු බදු වත්කම භාවිතා කිරීමේ අයිතිවාසිකම ක්‍රියාත්මක කළ හැකි හිමිකම ලැබෙන දිනය වේ. එය බද්ද මුල්වරට හඳුනාගන්නා දිනයයි. (එනම්, අදාළ වන පරිදි බද්ද නිසාවෙන් පැන නගින වත්කම්, වගකීම්, ආදායම් හෝ වියදම් හඳුනා ගැනීම).

කල් බදු වාරය යනු කල් බද්දක් ආරම්භයේදී බදු ගැනුම්කරු විසින් ප්‍රයෝජනයට ගනු ඇතැයි සාධාරණ ලෙස නිශ්චිත වන විට අමතර ගෙවීමක් සහිතව හෝ රහිතව බදු ගැනුම්කරු වත්කමේ බදු ද තවදුරටත් පවත්වාගෙන යාමේ විකල්පයක් වේ නම් එවැනි කාලපරිච්ඡේදයක් සමඟ බදු ගැනුම්කරු විසින් වත්කම කල්බදු ගැනීම සඳහා ගිවිසුම් ප්‍රකාර එකඟවී ඇති අවලංගු කළ නොහැකි කාල පරිච්ඡේදය වේ.

අවම කල්බදු ගෙවීමක් යනු බදු දීමනාකරු ගෙවා, බදු ගැනුම්කරු ප්‍රතිපූර්ණය කළ යුතු, අසම්භාව්‍ය ගෙවල් කුළු, සේවා සඳහා පිරිවැය සහ බදු හැර කල් බදු වාරය තුළ දී පහත සඳහන් දෑ සහිතව ගෙවිය යුතු හෝ ගෙවීමට අවශ්‍ය විය හැකි ගෙවීමකි.

- (අ) බදු ගැනුම්කරුවෙකුට, බදු ගැනුම්කරු හෝ බදු ගැනුම්කරුට සම්බන්ධිත පාර්ශවයක් විසින් සහතික වී ඇති කවර හෝ මුදල් ප්‍රමාණයක් හෝ;
- (ආ) බදු දීමනාකරුවෙකු සඳහා යම් අවශේෂ වටිනාකමක්,
  - (i) බදු ගැනුම්කරු,
  - (ii) බදු ගැනුම්කරුට සම්බන්ධිත පාර්ශවයක් හෝ,
  - (iii) සහතිකයක් යටතේ වූ බැඳියාවන් මුදා හැරීමට තරම් මූල්‍ය හැකියාවක් ඇති බදු දීමනාකරුට සම්බන්ධිත නොවූ තෙවන පාර්ශවයක්,

කෙසේ වුව ද, බදුකරුට විකල්පය ක්‍රියාත්මක කළ හැකි දිනට වත්කමේ සාධාරණ වටිනාකමට වඩා ප්‍රමාණවත් තරම් අඩු අගයකට වත්කම මිල දී ගැනීමේ විකල්පයක් වේ නම් හා කල් බද්ද ආරම්භයේ දී ඒ විකල්පය ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබෙනැයි සාධාරණ ලෙස නිශ්චිත නම්, අවම කල්බදු ගෙවීම්, මෙම මිල දී ගැනීමේ විකල්පය ක්‍රියාත්මක කිරීමට අපේක්ෂිත දිනය දක්වා වූ කල් බදු වාරය තුළ ගෙවිය යුතු අවම ගෙවීම්වලින් හා එය ක්‍රියාත්මක අවශ්‍ය ගෙවීම්වලින් සමන්විත වේ.

සාධාරණ වටිනාකම යනු දැනුමැති මනාප පාර්ශවයන් අතර අනේ දුරින් සිදුකරනු ලබන ගනුදෙනුවක දී වත්කමක් හුවමාරු කළ හැකි හෝ වගකීමක් මුදා හළ හැකි අගය වේ.

ආර්ථික ජීවිත කාලය යනු :

- (අ) භාවිතා කරන්නන් එක් අයෙකු හෝ වැඩි දෙනෙකු විසින් වත්කමක් ආර්ථිකමය වශයෙන් භාවිතා කරනු ඇතැයි අපේක්ෂිත කාලපරිච්ඡේදයට; හෝ
- (ආ) භාවිතාකරන්නන් එක් අයෙකු හෝ වැඩි දෙනෙකු විසින් වත්කම වෙතින් ලබාගැනීමට අපේක්ෂිත නිෂ්පාදනය හෝ ඒ හා සමාන ඒකක ගණන වේ.

ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය යනු කල් බදු වාරය ආරම්භයේ සිට අස්තිත්වය විසින් වත්කමේ අන්තර්ගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ පරිභෝජනය කරනු ඇතැයි අපේක්ෂිත කල් බදු වාරය මත සීමා නොවූ ඇස්තමේන්තුගත ඉතිරි කාලය වේ.

සහතික කළ අවශේෂ වටිනාකම යනු :

- (අ) බදු ගැනුම්කරු සම්බන්ධයෙන් වන විට බදු ගැනුම්කරු විසින් හෝ බදු ගැනුම්කරුට සම්බන්ධිත පාර්ශවයන් විසින් සහතික කළ අවශේෂ වටිනාකමේ කොටස වේ. (සහතිකයෙහි වටිනාකම ඕනෑම අවස්ථාවක දී ගෙවීමට සිදු විය හැකි උපරිම ප්‍රමාණය වේ.) ; සහ,
- (ආ) බදු දීමනාකරුවෙකු සම්බන්ධයෙන් වන විට සහතිකය යටතේ වූ බැඳීම් නිදහස් කිරීමේ මූල්‍යමය හැකියාවක් ඇති බදු දීමනාකරුට සම්බන්ධයක් නොමැති තෙවන පාර්ශවයන් විසින් හෝ බදු ගැනුම්කරු විසින් සහතික කර ඇති අවශේෂ වටිනාකමේ කොටස වේ.

සහතික නොකළ අවශේෂ වටිනාකම යනු බදු දීමනාකරු විසින් උපලබ්ධි කර ගැනීම ස්ථිර නොවන හෝ තනිකරම බදු දීමනාකරුට සම්බන්ධිත පාර්ශවයන් විසින් සහතික කර ඇති කල් බදු වත්කමෙහි අවශේෂ වටිනාකම කොටසයි.

ආරම්භක සෘජු පිරිවැය යනු නිෂ්පාදකයා හෝ වෙළෙන්දා දරන පිරිවැය හැර කල් බද්දක් ගිවිස ගැනීමේ දී පිළියෙල කිරීම හා සෘජුවම ආයෝජිත වන වර්ධක පිරිවැයයි.

කල්බද්දෙහි දළ ආයෝජනය යනු :

- (අ) බදු දීමනාකරුගේ පැත්තෙන් බලන කළ මූල්‍ය කල්බද්දක් යටතේ වූ ලැබිය යුතු අවම කල්බදු ගෙවීම් වල ; සහ
- (ආ) බදු දීමනාකරුට උපවිත වන කවර හෝ සහතික නොකළ අවශේෂ වටිනාකමේ, සමාහාරය වේ.

කල්බද්දේ ශුද්ධ ආයෝජනය යනු, කල්බද්දෙහි ව්‍යංගය පොළී අනුපාතිකයෙන් වට්ටම් කරන ලද කල්බද්දෙහි දළ ආයෝජනය වේ.

නොඉපැයූ මූල්‍ය ආදායම යනු :

- (අ) කල්බද්දෙහි දළ ආයෝජනය, සහ
- (ආ) කල්බද්දෙහි ශුද්ධ ආයෝජනය අතර, වෙනස වේ.

කල්බද්දෙහි ව්‍යංග පොළී අනුපාතිකය යනු කල්බද්ද ආරම්භයේදී (අ) අවම කල්බද්දක් ගෙවීම සහ (ආ) සහතික නොකළ අවශේෂ වටිනාකමෙහි සමාහාර (i) කල්බදු වටිනාකමේ සාධාරණ වටිනාකම සහ (ii) බදු දීමනාකරුගේ යම් ආරම්භක සෘජු පිරිවැයක් වේ නම් එහි එකතුවට සමාන වීම සලස්වන වට්ටම් අනුපාතිකය වේ.

බදු ගැනුම්කරුගේ වර්ධකණය පොළී අනුපාතිකය යනු සමාන කල්බද්දක් මත බදු ගැනුම්කරුට ගෙවීමට සිදු වන පොළී අනුපාතිකය හෝ එය නිශ්චය කළ නොහැකි නම්, කල්බද්ද ආරම්භයේ වත්කම මිල දී ගැනීමට අවශ්‍ය අරමුදල් සමාන කාලයක් සඳහා සමාන ඇපයක් සහිතව ලබා ගැනීමේ දී බදු ගැනුම්කරු විසින් දැරිය යුතු පොළී අනුපාතිකය වේ.

අසම්භාව්‍ය කුලිය යනු මුදල් ප්‍රමාණය නියම කර නැති නමුත් කාලය ගත වීම හැර වෙනත් කරුණු මත වෙනස් වන සාධක මත පදනම් වූ අනාගත කල්බදු ගෙවීම්වල කොටස් වේ. (උදා :- අනාගත විකුණුම් ප්‍රතිශතය අනාගත භාවිතා ප්‍රමාණය, අනාගත මිල දර්ශක, අනාගත වෙළඳපොළ පොළී අනුපාත)

5. කල්බද්දේ ආරම්භය හා කල්බදු වාරය ආරම්භය අතර කාලපරිච්ඡේදය තුළ කල්බදු දේපල ඉදිකිරීමේ හෝ අත්පත් කර ගැනීමේ පිරිවැයේ ඇතිවන වෙනස්කම් හෝ පොදු මිල මට්ටම්වල හෝ බදු දීමනාකරුගේ කල්බදු මූල්‍යනය කිරීමේ පිරිවැය වැනි පිරිවැය හෝ වටිනාකම මැනීමේ වෙනසම් මිනුමක ඇතිවන වෙනස්කම් වෙනුවෙන් කල්බදු ගෙවීම් ගැලපීම සඳහා ප්‍රතිපාදන කල්බදු ගිවිසුමක හෝ බැඳීමක ඇතුළත් විය හැකිය. එසේ වන්නේ නම් මෙම ප්‍රමිතයේ කාර්යය සඳහා එවැනි වෙනස්කම්වල බලපෑම් කල්බද්ද ආරම්භයේ දී සිදුවනවා සේ සලකනු ලැබේ.
6. කල්බද්දක නිර්වචනයට එකඟ වූ කොන්දේසි සම්පූර්ණ කිරීම කරණ කොටගෙන වත්කමේ අයිතිය අත්පත්කරගැනීමෙහි ලා කුළු ගැනුම්කරුට විකල්පයක් ඇත්තා වූ නියමයන් සහිත, වත්කමක් කුලියට ගැනීම සඳහා වූ ගිවිසුම් ඇතුළත් වේ. මෙම ගිවිසුම් සමහර විට කුළු පිට ගැනුම් ගිවිසුම් ලෙස හැඳින්වේ.

කල්බදු වර්ගීකරණය.

7. මෙම ප්‍රමිතයෙහි යොදාගෙන ඇති කල්බදු වර්ගීකරණය, කල්බදු වත්කමක අයිතියට අදාළ අවදානම් හා ප්‍රතිලාභ බදු ගැනුම්කරු හෝ බදු දීමනාකරු වෙත පවතින ප්‍රමාණය මත පදනම් වූවකි. අවදානම්වලට අක්‍රීය ධාරිතාවයන් හෝ තාක්ෂණික යල්පැනීම්වලින් වන අලාභ සහ ආර්ථික තත්ත්වයන් ගේ වෙනස් වීම් නිසා වන ඵලදා විවලාසා ඇතිවීමේ හැකියාවන් ඇතුළත් වේ. වත්කමේ ආර්ථික ජීවිත කාලය තුළ අපේක්ෂිත ලභදායී මෙහෙයුම් සහ අගය වැඩිවීම මගින් හෝ අවශේෂ වටිනාකම උපලබ්ධි කිරීම තුළින් ප්‍රතිලාභ වලින් නියෝජනය විය හැකිය.
8. කල්බද්දක, අයිතියට අදාළ සියලුම අවදානම් හා ප්‍රතිලාභ සැලකිය යුතු තරම් පවරයි නම් එය මූල්‍ය කල්බද්දක් ලෙස වර්ග කෙරේ. කල්බද්දක අයිතියට අදාළව සියලුම අවදානම් හා ප්‍රතිලාභ සැලකිය යුතු තරම් නොපවරයි නම් එය මෙහෙයුම් කල්බද්දක් ලෙස වර්ග කෙරේ.
9. ගණුදෙනුව, බදු දීමනාකරු හා බදු ගැණුම්කරු අතර ගිවිසුමක් මත පදනම් බැවින් සංගතතාවයෙන් යුතු නිර්වචන භාවිතය උචිත වේ. බදු ගැණුම්කරුගේ සහ බදු දීමනාකරුගේ වෙනස් වූ තත්ත්වයන්ට මෙම නිර්වචනයන් ව්‍යවහාර කිරීමේ දී ඔවුන් විසින් එකම කල්බද්දක් වෙනස් ලෙස වර්ගීකරණය කරනු ලැබිය හැක. උදාහරණයක් ලෙස බදු ගැණුම්කරුට සම්බන්ධයක් නැති පාර්ශ්වයක් විසින් සහතික කර ඇති අවශේෂ වටිනාකමින් බදු දීමනාකරු වාසියක් ලබන්නේ නම් ඇතිවන තත්ත්වය මෙය වේ.

10. කල්බද්දක්, මූල්‍ය කල්බද්දක් ද නැතහොත් මෙහෙයුම් කල්බද්දක්ද යන්න රදාපවතින්නේ ගිවිසුමේ ආකෘතියට* වඩා ගනුදෙනුවේ යථාර්ථය මතය. කල්බද්දක්, සාමාන්‍යයෙන් මූල්‍ය කල්බද්දක් ලෙස වර්ග කිරීමට තනිව හෝ සංයෝජනය කරගත් කළ තුඩු දෙන අවස්ථාවන්ට උදාහරණ නම්:
- (අ) කල්බදු වාරය අවසානයේ වත්කමේ අයිතිය කල්බදු ගැණුම්කරු වෙත පැවරීම,
  - (ආ) විකල්පය ක්‍රියාත්මක කළ හැකි දිනයේ පවතින සාධාරණ වටිනාකමට වඩා ප්‍රමාණවත් තරම් අඩුවේ යැයි අපේක්ෂිත මිලකට වත්කම මිලදී ගැනීමේ විකල්පයක් බදු ගැණුම්කරුට පැවතීම හා කල්බද්දක් ආරම්භයේ දී එම විකල්පය ක්‍රියාත්මක කරනු ඇතැයි සාධාරණ ලෙස නිශ්චිත වීම,
  - (ඇ) අයිතිය පැවරෙන්නේ නැති වුවද, කල්බදු වාරය වත්කමේ ආර්ථික ජීවිත කාලයෙන් විශාල කොටසක් සඳහා වීම,
  - (ඈ) කල්බද්දක් ආරම්භයේ දී අවම කල්බදු ගෙවීම්වල වර්තමාන වටිනාකම අඩු වශයෙන් කල්බදු වත්කමේ සාධාරණ වටිනාකමට මුලුමනින්ම පාහේ සමාන වීම, සහ
  - (ඉ) කල්බදු වත්කම් විශාල වෙනස් කිරීමකින් තොරව භාවිතා කළ හැක්කේ කල්බදු ගැණුම්කරුට පමණක් වන තරම් විශේෂිත ස්වභාවයක ඒවා වීම.
11. තනි තනිව හෝ සංයෝජනයෙන් කල්බද්දක් මූල්‍ය කල්බද්දක් ලෙස වර්ග කිරීමට තුඩු දිය හැකි අවස්ථාව ඇගවීම් නම්,
- (අ) බදු ගැණුම්කරුට කල්බද්ද අවලංගු කළ හැකි නම්, අවලංගු කිරීම හා ආශ්‍රිත බදු දීමනාකරුගේ අලාභ බදු ගැණුම්කරු විසින් දැරීම.
  - (ආ) අවශේෂයේ සාධාරණ වටිනාකම උච්චාවචන වීමෙන් ඇති වන ලාභ හෝ අලාභ, බදු ගැණුම්කරුට උපවිත වීම (උදාහරණයක් ලෙස කල්බද්ද අවසානයේ විකුණුම් මුදල් බොහෝමයක් කුලී පහසු ලැබීම්වලට සමාන වීම ආකාරයෙන්) සහ,
  - (ඇ) වෙළඳපල කුළියට වඩා බොහෝ සෙයින් අඩු කුළියකට කල්බද්ද ද්විතීයික කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා දිගටම පවත්වා ගැනීමට බදු ගැණුම්කරුට හැකියාවක් තිබීම.
12. 10 සහ 11 යන ඡේදවල වූ උදාහරණ සහ හැඟවීම් සැමවිටම තීරණාත්මක ඒවා නොවේ. කල්බද්දේ අයිතියට අදාළ සියලුම අවදානම් හා ප්‍රතිලාභ සැලකිය යුතු තරම් පවරනු නොලබන බව වෙනත් ලක්ෂණයන්ගෙන් පැහැදිලි වන්නේ නම් එම කල්බද්ද මෙහෙයුම් කල්බද්දක් ලෙස වර්ග කෙරේ. උදාහරණයක් ලෙස කල්බද්ද අවසානයේ දී වත්කමේ අයිතිය එවකට පැවැති සාධාරණ වටිනාකමට සමාන විචලනය වන ගෙවීමක් සඳහා අයිතිය පැවරීම වැනි සිද්ධියක් හෝ අසම්භාවය කුලී ඇත්නම්, එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස බදු ගැණුම්කරුට එවැනි සියලුම අවදානම් හා ප්‍රතිලාභ සැලකිය යුතු තරම් නොමැතිවීම.
13. කල්බදු වර්ගීකරණය කල්බද්ද ආරම්භයේ දී කරනු ලැබේ. කවර හෝ අවස්ථාවකදී, කල්බද්ද නැවත අලුත්කිරීමකින් හැර කල්බද්දේ විධිවිධාන වෙනස් කිරීමට බදු ගැණුම්කරු හා බදු දීමනාකරු එකඟ වන්නේ නම්, එකී වෙනස් කරන ලද විධිවිධාන කල්බද්ද ආරම්භයේ සිට බලපැවැත්වූයේ නම්, 7 සිට 12 දක්වා වූ ඡේදවල ඇති නිර්ණායකයන් යටතේ කල්බද්ද වෙනස් ආකාරයක වර්ගීකරණයක් ප්‍රතිඵලය නම්, සංශෝධිත ගිවිසුමක එහි කාලය පුරා අලුත් ගිවිසුමක් ලෙස සලකනු ලැබේ. කෙසේ වුවද, ඇස්තමේන්තු වල වෙනස් වීම් (උදාහරණයක් ලෙස කල්බදු දේපලෙන් ආර්ථික ජීවිත කාලයේ හෝ අවශේෂ වටිනාකමෙහි ඇස්තමේන්තු වෙනස් වීම්) හෝ පවත්නා තත්ත්වයන් හි වෙනස් වීම් (උදාහරණයක් ලෙස බදු ගැණුම්කරු විසින් ගෙවීම් පැහැර හැරීම) ගිණුම්කරණ කාර්යයන් සඳහා කල්බද්දෙහි අලුත් වර්ගීකරණයට තුඩු නොදෙයි.
14. ඉඩම් හා ගොඩනැගිලි කල්බදු, වෙනත් වත්කම් වල කල්බදු මෙන්ම මෙහෙයුම් හෝ මූල්‍ය කල්බදු ලෙස වර්ග කෙරේ. කෙසේ වුවද, සාමාන්‍යයෙන් අසීමිත ආර්ථික ජීවිත කාලයක් පැවතීම ඉඩම් වල ගති ලක්ෂණයක් බැවින්, කල්බදු වාරය අවසානයේ දී අයිතිය පැවරීම අපේක්ෂා නොකෙරේ නම්, අයිතියට අදාළ සියලු අවදානම් හා ප්‍රතිලාභ ප්‍රමාණවත් තරම් බදු ගැණුම්කරුට නොලැබේ. එම අවස්ථාවේ ඉඩම් කල්බද්ද මෙහෙයුම් කල්බද්දක් වේ. මෙහෙයුම් කල්බද්දක් ලෙස ගිණුම්කරණය කරන කල්බද්දක් සඳහා ගිවිසුමකට එළඹීමේ දී හෝ අත්පත් කර ගැනීමේ දී ගෙවන ගෙවීමක්, කල් බදු පෙර ගෙවීම් නිරූපණය කරන අතර එය කල්බදු වාරය තුළ සැපයූ ප්‍රතිලාභ රටාවට අනුකූලව ක්‍රමක්ෂය කරනු ඇත.

* SIC 27-කල්බද්දක නීතිමය ආකෘතිය අදාලවන ගනුදෙනුවල යථාතත්වය ඇගයීමද බලන්න.

15. ඉඩම් හා ගොඩනැගිලි කල්බද්දක, ඉඩම් හා ගොඩනැගිලි මූලිකාංග, කල්බදු වර්ගීකරණ කාර්යය සඳහා වෙන් වෙන්ව සලකණු ලැබේ. කල්බද්දෙන් මූලිකාංග එකක හෝ දෙකකිනම් අයිතියට අදාළ සියලුම අවාධනම් හා ප්‍රතිලාභ සැලකිය යුතු තරම් පවරනු නොලබන බව වෙනත් ලක්ෂණයන්ගෙන් පැහැදිලි වන්නේ නම් හැර, එක් බද්දක් හෝ කල්බදු දෙකක් ලෙස විග්‍රහ කළ ද මූලිකාංග දෙකකිනම් අයිතිය බදුචාරය අවසානයේ බදු ගැණුම්කරුට පැවරෙන්නේ නම්, මූලිකාංග දෙකම මූල්‍ය කල්බද්දක් ලෙස වර්ගීකරණය කෙරේ. ඉඩමට අසීමිත ආර්ථික ජීවිත කාලයක් ඇති විට, කල්බදු චාරය අවසානයේ අයිතිය පැවරීම අපේක්ෂා නොකරේ නම්, ඉඩම් මූලිකාංගය සාමාන්‍යයෙන් 14 වන ඡේදය ප්‍රකාර මෙහෙයුම් කල්බද්දක් ලෙස වර්ග කෙරේ. ගොඩනැගිලි මූලිකාංගය 7 - 13 ඡේද ප්‍රකාර මූල්‍ය කල්බද්දක් ලෙස හෝ මෙහෙයුම් කල්බද්දක් ලෙස වර්ගීකරණය කෙරේ.
16. ඉඩම් හා ගොඩනැගිලි කල්බදු, අවශ්‍ය වන අවස්ථාවන්හි වර්ගීකරණය හා ගිණුම් පෙන්වීම සඳහා කල්බද්ද ආරම්භයේ පැවති කල්බද්දේ ඉඩම් සහ ගොඩනැගිලි මූලිකාංග කල්බදු හිමිකමේ සාපේක්ෂ සාධාරණ වටිනාකමකට සමානුපාතිකව අවම කල්බදු ගෙවීම් (ආරම්භයේ ගෙවන එකවර ගෙවීම් කිසිවක් වේ නම් එය ඇතුළුව) ඉඩම් හා ගොඩනැගිලි මූලිකාංග අතර වෙන්කරනු ලැබේ. මූලිකාංග දෙකම මෙහෙයුම් කල්බදු බවට පැහැදිලි වන්නේ නම් මිස කල්බදු ගෙවීම් මෙම මූලිකාංග දෙක අතර විශ්වාසදායී අන්දමින් වෙන්කළ නොහැකි නම් මුද්‍ර කල්බද්දම මූල්‍ය කල්බද්දක් ලෙස වර්ගීකරණය කරනු ලැබේ. මූලිකාංග දෙකම මෙහෙයුම් කල්බදු බව පැහැදිලි වන්නේ නම් මුළු කල්බද්දම මෙහෙයුම් කල්බද්දක් ලෙස වර්ග කරනු ලැබේ.
17. 20 වන ඡේදය ප්‍රකාර ඉඩම් හා ගොඩනැගිලි කල්බද්දක් සම්බන්ධයෙන් ඉඩම් මූලිකාංගය සඳහා මුල්වරට හඳුනා ගන්නා අගය ප්‍රමාණාත්මක නොවන විට කල්බදු වර්ගීකරණය සඳහා ඉඩම් හා ගොඩනැගිලි තනි ඒකකයක් ලෙස සැලකිය යුතු අතර 7- 13 ඡේද ප්‍රකාරව මූල්‍ය කල්බද්දක් හෝ මෙහෙයුම් කල්බද්දක් ලෙස වර්ග කළ හැකිය. එවැනි අවස්ථාවක ගොඩනැගිල්ලේ ආර්ථික ජීවිත කාලය මුද්‍ර කල්බද්දේම ආර්ථික ජීවිත කාලය ලෙස සලකනු ලැබේ.
18. ඉඩම් හා ගොඩනැගිලි යන දෙකේම බදු ගැණුම්කරුගේ හිමිකම LKAS 40 ප්‍රකාරව ආයෝජන දේපලක් ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇති සහ සාධාරණ වටිනාකම් ආකෘතිය යොදාගෙන ඇති විට, ඉඩම් හා ගොඩනැගිලි වශයෙන් වෙන් වෙන්ව මැනීම අවශ්‍ය නොවේ. මෙම වර්ගීකරණය සඳහා සවිස්තර ගණනය කිරීම් අවශ්‍ය වන්නේ මූලිකාංග එකක් හෝ දෙකම වර්ගීකරණය වෙනත් ආකාරයකට නිශ්චය කළ නොහැකි නම් පමණි.
19. LKAS 40 ප්‍රකාර කල්බදු ගැණුම්කරුවෙකුට, මෙහෙයුම් කල්බද්දක් යටතේ අයත් දේපල හිමිකමක්, ආයෝජන දේපලක් ලෙස වර්ග කිරීමේ හැකියාව ඇත. එසේ කරන්නේ නම්, දේපල හිමිකම මූල්‍ය කල්බද්දක්ව පැවතියේ යැයි සලකා ගිණුම්ගත කරන අතර, ඊට අමතරව, හඳුනාගත් වත්කම සඳහා සාධාරණ වටිනාකම් ආකෘතිය භාවිතා කරනු ලබයි. පසුකාලීන සිදුවීමක් නිසා තවදුරටත් ආයෝජන දේපලක් ලෙස වර්ග කිරීම වලංගු නොවන සේ බදු ගැණුම්කරුගේ දේපලේ හිමිකමේ ස්වභාවය වෙනස් වුවද, බදු ගැණුම්කරු තවදුරටත් කල්බද්ද මූල්‍ය කල්බද්දක් ලෙස දිගටම ගිණුම්ගත කළ යුතුය.
  - (අ) පදිංචිව සිටින දේපල, අනතුරුව එහි සාධාරණ වටිනාකමකට සමාන සලකනු ලබන පිරිවැයකට පාවිච්චිය වෙනස් වීම සිදු වන දිනට, අයිතිකරු පදිංචි දේපලක් බවට පැවරීම, හෝ
  - (ආ) බදු ගැණුම්කරු හිමිකමේ අයිතියට අදාළ සියලුම අවාධනම් හා ප්‍රතිලාභ සැලකිය යුතු තරම් පවරන සේ සම්බන්ධයක් නැති තෙවන පාර්ශ්වයකට උප කල්බද්දක් ප්‍රදානය කිරීම. එවැනි උප කල්බද්දක්, එම තුන්වන පාර්ශ්වය විසින් එය මෙහෙයුම් කල්බද්දක් ලෙස ගිණුම්කරණය කළ හැකි වුවද බදු දීමනාකරු විසින් තුන්වන පාර්ශ්වයකට දැන් මූල්‍ය කල්බද්දක් ලෙස ගිණුම්කරණය කරනු ඇත.

බදු ගැණුම්කරුවන්ගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල කල්බදු

මූල්‍ය කල්බදු

මුල්වරට හඳුනාගැනීම

20. කල්බදු චාරය ආරම්භයේ දී බදු ගැණුම්කරුවන් ඔවුන්ගේ මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනවල මූල්‍ය කල්බදු දේපලෙහි සාධාරණ වටිනාකම හෝ ඊට වඩා අඩු වේ නම්, අවම කල්බදු ගෙවීම්වල කල්බද්ද ආරම්භයේ දී තීරණය කරන ලද වර්තමාන වටිනාකමකට සමාන වූ අගයන්ගෙන්, වත්කම් සහ වගකීම් ලෙස හඳුනාගත යුතුය. අවම කල්බදු ගෙවීම්වල වර්තමාන වටිනාකම ගණනයේ දී වට්ටම් අනුපාතිකය වන්නේ නිශ්චය කිරීම ප්‍රායෝගික වන්නේ නම්, කල්බද්දෙහි ගම්‍ය පොළී අනුපාතය

වන අතර, එසේ නොවන්නේ නම් බදු ගැණුම්කරුගේ වර්ධක ණය පොළී අනුපාතය භාවිතා කළ යුතුය. බදු ගැණුම්කරු කිසියම් ආරම්භක සෘජු පිරිවැයක් දරයි නම්, එය වත්කමක් ලෙස හඳුනාගත් අගයට එකතුකරනු ලැබේ.

21. ගනුදෙනු හා අනෙකුත් සිද්ධීන් හුදෙක් නීතිමය ආකෘතිය මත නොව ඒවායේ යථා තත්ත්වය සහ මූල්‍යමය යථාර්ථය ප්‍රකාර ගිණුම්කරණය සහ ඉදිරිපත් කිරීම කරනු ලැබේ. කල්බදු ගිවිසුමක නීතිමය තත්ත්වය බදු ගැණුම්කරු විසින් කල්බදු වත්කමට නීතිමය අයිතිය අත්පත්කර නොගැනීම වුවද, මූල්‍ය කල්බද්දක නියම තත්ත්වය හා මූල්‍යමය යථාර්ථය වන්නේ අදාළ හිමිකම සඳහා කල්බද්ද ආරම්භයේ දී වූ වත්කමෙහි සාධාරණ වටිනාකමකට දළ වශයෙන් සමාන මුදලක් සහ සම්බන්ධිත මූල්‍ය ගාස්තු ගෙවීමේ බැඳීමකට ඇතුළත් වීමේ ඵලදාව ලෙස බදු ගැණුම්කරු විසින් වත්කමෙහි ආර්ථික ජීවිත කාලයෙන් විශාල කොටසක් තුළ කල්බදු වත්කම භාවිතා කිරීමෙන් ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අත්පත් කර ගැනීමයි.
22. එවැනි ගනුදෙනු බදු ගැණුම්කරුගේ මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි නොදැක්වුවහොත් අස්තීත්වයක ආර්ථික සම්පත් හා බැඳීම් වල මට්ටම අඩුවෙන් දැක්වීමක් සිදු වී එමඟින් මූල්‍ය අනුපාත විකෘති කෙරේ. එම නිසා මූල්‍ය කල්බද්දක් බදු ගැණුම්කරුගේ මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි වත්කමක් සහ අනාගත කල්බදු ගෙවීම් කිරීමට ඇති බැඳියාවක් ලෙස හඳුනාගැනීම උචිත වේ. කල්බද්ද ආරම්භයේ දී වත්කම හා කල්බදු ගෙවීම් කිරීමට ඇති, බදු ගැණුම්කරු දැරූ වත්කම් ලෙස හඳුනාගත් මුදලට එකතුකළ සෘජු ආරම්භක වියදම් කිසිවක් ඒවා හැර, මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය එකම ප්‍රමාණයන්ගෙන් හඳුනාගනී.
23. මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල කල්බදු වත්කම් සඳහා වූ වගකීම් කල්බදු වත්කමෙන් අඩුකර ඉදිරිපත් කිරීම උචිත නොවේ. මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි වගකීම් ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා ජංගම හා ජංගම නොවන වගකීම් අතර වෙන් කිරීම, කල්බදු වගකීම් සඳහා ද එම වෙනස කරනු ලැබේ.
24. කල්බදු එකඟතාවයන් කතිකා කර ගැනීම සහ තහවුරු කර ගැනීම එවැනි නිශ්චිත කල්බදු ක්‍රියාකාරකම් සම්බන්ධයෙන් බොහෝ විට කල්බදු ආරම්භක සෘජු පිරිවැය දරනු ලැබේ. මූල්‍ය කල්බද්දක් සඳහා බදු ගැණුම්කරු විසින් කරනු ලබන කටයුතු වලට සෘජුවම අදාළ වේ යැයි හඳුනා ගන්නා පිරිවැය, කල්බද්ද යටතේ වත්කම ලෙස හඳුනාගත් අගයට එකතු කරනු ලැබේ.

පසුකාලීන මිනුම්

25. අවම කල්බදු ගෙවීම්, මූල්‍ය ගාස්තු සහ වගකීමෙහි නොපියවූ ප්‍රමාණය අඩුවීම අතර බෙදා වෙන් කළ යුතුය. කල්බදු වාරය තුළ වූ කාලපරිච්ඡේද වලට එකිනෙක කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ඉතිරිව ඇති වගකීම් ශේෂය මත නියත අඛණ්ඩ පොළී අනුපාතිකයන් උපද්‍රවන අයුරින් මූල්‍ය ගාස්තු බෙදා වෙන් කළ යුතුය. අසම්භාව්‍ය කුළිය ඒවා දරණ කාලරිච්ඡේදයේ වියදමක් ලෙස අය කෙරේ.
26. පරිච්ඡේද දී, කල්බදු වාරය තුළ වූ කාලපරිච්ඡේද සඳහා මූල්‍ය ගාස්තුව වෙන් කිරීමේ දී ගණනය කිරීම පහසු වන සේ බදු ගැණුම්කරු සන්නිකර්ෂණ ක්‍රමයක් භාවිතා කරනු ලැබිය හැකිය.
27. මූල්‍ය කල්බද්දක් එක් එක් ගිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදය සඳහා මූල්‍ය වියදමක් මෙන්ම වත්කම සඳහා ක්ෂය වියදමක් ද පැන නැගී කල්බදු වත්කම් සඳහා වූ ක්ෂය ප්‍රතිපත්තිය සින්නකර අයිතිය ඇති ක්ෂය කළ හැකි වත්කම් සඳහා වූ ප්‍රතිපත්තිය හා සංගත විය යුතු අතර, හඳුනා ගත් ක්ෂය ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 16 දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ හා LKAS 38 අස්පෘශ්‍යවත්කම් ප්‍රකාර ගණනය කළ යුතුය. කල්බදු වාරය අවසානයේ දී බදුගැණුම්කරු විසින් අයිතිය ලබාගන්නා බවට සාධාරණ විශ්වාසයක් නොවේ නම් කල්බදු වාරය හා ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය යන දෙකෙන් අඩුකාලය තුළ වත්කම සම්පූර්ණයෙන් ක්ෂය කළ යුතුය.
28. කල්බදු වත්කම ක්ෂය කළ යුතු අගය, අයිතිය ඇති ක්ෂය කළයුතු වත්කම් සඳහා බදු ගැණුම්කරු විසින් යොදාගනු ලබන ක්ෂය ප්‍රතිපත්තිය හා සංගතව, ක්‍රමවත් පදනමක් මත, වත්කම භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂිත කාලපරිච්ඡේදය තුළ වූ එක් එක් ගිණුම් කාලපරිච්ඡේදයට වෙන් කළ යුතුය. කල්බදු වාරය අවසානයේ දී බදු ගැණුම්කරු විසින් අයිතිය ලබා ගන්නා බවට සාධාරණ විශ්වාසයක් වේ නම්, භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂිත කාලපරිච්ඡේදය වත්කමේ ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය වේ. එසේ නොවන්නේ නම් කල්බදු වාරය හෝ ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය යන දෙකින් කෙටි කාලය තුළ ක්ෂය කරනු ලැබේ.

29. වත්කම සඳහා ක්ෂය වියදම සහ මූල්‍ය වියදම්වල එකතුව කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වූ කල්බදු ගෙවීම්වලට සමාන වන්නේ කලාතුරකින් වන අතර, එම නිසා ගෙවිය යුතු කල්බදු වියදමක් ලෙස සරළව හඳුනා ගැනීම උචිත නොවේ. ඒ අනුව කල්බදු වාරය ආරම්භයෙන් පසු වත්කම සහ සම්බන්ධිත වගකීම් අගයෙන් සමානවේ යැයි අපේක්ෂා කළ නොහැක.

30. කල්බදු වත්කමක් හානිකරණය වී ඇති දැයි නිශ්චය කිරීම පිණිස අස්තිත්වයක් LKAS 36 වත්කම් හානිකරණය ව්‍යවහාර කරයි.

හෙළිදරව් කිරීම්

31. මූල්‍ය කල්බදු සඳහා බදු ගැණුම්කරුවන් විසින් SLFRS 7 මූල්‍ය සාධන පත්‍ර : හෙළිදරව් කිරීම්, අවශ්‍යතා සපුරාලීමට අතිරේකව පහත දැක්වෙන හෙළිදරව් කිරීම් කළ යුතුය.

(අ) එක් එක් වත්කම් පංතිය සඳහා වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට ශුද්ධ ධාරණ අගය,

(ආ) වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී, අනාගත අවම කල්බදු ගෙවීම්වල එකතුව සහ ඒවායේ වර්තමාන අගය අතර සැසඳීමක්. ඊට අමතරව, අස්තිත්වය විසින්, වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී, අනාගත කල්බදු ගෙවීම්වල එකතුව සහ ඒවායේ වර්තමාන අගය පහත සඳහන් එක් එක් කාලපරිච්ඡේදය සඳහා හෙළිදරව් කළ යුතුය.

(i) එක් වර්ෂයක් නොඉක්මවයි,

(ii) එක් වර්ෂයක් ඉක්මවූ සහ වර්ෂ පහක් නොඉක්මවන,

(iii) වර්ෂ පහක් ඉක්මවන.

(ඇ) කාලපරිච්ඡේදය තුළ වියදම් ලෙස හඳුනාගත් අසම්භාව්‍ය කුලී,

(ඈ) වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී, අවලංගු කළ නොහැකි උප කල්බදු යටතේ ලැබීමට අපේක්ෂිත අවම කල්බදු වල එකතුව,

(ඉ) පහත සඳහන් දෑ ඇතුළත්ව, නමුත් ඒවාට සීමා නොවී, කල්බදු ගැණුම්කරුගේ කල්බදු සැලසුම් පිළිබඳ පොදු විස්තරයක් ;

(i) ගෙවිය යුතු අසම්භාව්‍ය කුලී නිශ්චය කළ පදනම ;

(ii) අළුත් කිරීමේ කොන්දේසි හෝ ගැණුම් විකල්ප සහ ඉක්මන් කිරීමේ කොන්දේසි පැවතීම; සහ

(iii) ලාභාංශ, අමතර ණය සහ තවත් කල්බදු, වැනි දේවලට අදාළව, කල්බදු සැලසුම මගින් පනවන ලද සීමාවන්.

32. මීට අමතරව, බදු ගැණුම්කරුවන්ට මූල්‍ය කල්බදු යටතේ ඇති, කල්බදු වත්කම් සඳහා LKAS 16, LKAS 36, LKAS 38, LKAS 40 සහ LKAS 41 ව්‍යවහාර වෙයි.

මෙහෙයුම් කල්බදු

33. භාවිතාකරන්නාගේ ප්‍රතිලාභ* කාල රටාව, වඩා හොඳින් නියෝජනය කරන වෙනත් ක්‍රමවත් පදනමක් ඇත්නම් හැර, මෙහෙයුම් කල්බද්දක් යටතේ කල්බදු ගෙවීම්, කල්බදු වාරය තුළ, සරළ මාර්ග පදනම මත වියදමක් ලෙස හඳුනාගත යුතුය.

34. ගෙවීම් එම පදනම මත නොවුව ද, භාවිතා කරන්නාගේ ප්‍රතිලාභ කාල රටාව වඩා හොඳින් නියෝජනය කරන, වෙනත් ක්‍රමවත් පදනමක් ඇත්නම් හැර, මෙහෙයුම් කල්බදු සඳහා කල්බදු ගෙවීම් (රක්ෂණ, නඩත්තු වැනි සේවා සඳහා පිරිවැය හැර) සරළ මාර්ග පදනම මත වියදමක් ලෙස හඳුනාගත යුතුය.

* SIC 15-මෙහෙයුම් කල්බදු - පාරිතෝෂණද බලන්න.

හෙළිදරව් කිරීම

35. කල්බදු ගැණුම්කරු SLFRS I අවශ්‍යතාවයන් සපුරාලීමට අමතර, මෙහෙයුම් කල්බදු සඳහා පහත සඳහන් හෙළිදරව් කිරීම් කළ යුතුය.

- (අ) අවලංගු කළ නොහැකි මෙහෙයුම් කල්බදු යටතේ අනාගත අවම කල්බදු ගෙවීම්වල එකතුව, පහත සඳහන් එක් එක් කාලපරිච්ඡේද සඳහා,
  - (1) එක් වසරකට වඩා පසු නොවූ,
  - (2) එක් වසරකට වඩා පසුවන සහ වසර 5ක් පසු නොවන,
  - (3) වසර 5කට වඩා පසුවන,
- (ආ) වාර්තාකරන දිනට ඇති අවලංගු කළ නොහැකි උපකල්බදු යටතේ ලැබීමට අපේක්ෂිත අනාගත අවම උපකල්බදු ගෙවීම් වල එකතුව,
- (ඇ) අවම කල්බදු ගෙවීම්, අසම්භාව්‍ය පොළී සහ උපකල්බදු ගෙවීම් සඳහා වෙන වෙනම අගයන් සහිතව, කාලපරිච්ඡේදය තුළ වියදම් ලෙස හඳුනාගත් කල්බදු සහ උපකල්බදු ගෙවීම්.
- (ඈ) පහත සඳහන් කරුණු සහිතව එහෙත් ඒවාට සීමා නෙකර බදු ගැණුම්කරුගේ සැලකිය යුතු කල්බදු සැලසුම් වල සාමාන්‍ය විස්තරයක් -
  - (i) අසම්භාව්‍ය ගෙවිය යුතු කුලී නිශ්චය කරන පදනම,
  - (ii) අලුත් කිරීමේ හෝ මිලදී ගැනීමේ විකල්ප සහ මිල වැඩි වීමේ වගන්ති පැවතීම සහ ඒවායේ කොන්දේසි ; සහ
  - (iii) ලාභාංශ, අතිරේක ණය සහ අමතර කල්බදු සම්බන්ධයෙන් වූ ඒවා වැනි කල්බදු සැලසුම් මගින් පනවා ඇති සීමාවන්.

බදු දීමනාකරුවන්ගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල කල්බදු**මූල්‍ය කල්බදු****මුල්වරට හඳුනා ගැනීම**

- 36. බදුදීමනාකරුවන් විසින් මූල්‍ය කල්බද්දක් යටතේ ඇති වත්කම් ඔවුන්ගේ මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනවල හඳුනාගෙන, කල්බද්දෙහි ශුද්ධ ආයෝජනයට සමාන අගයට ලැබිය යුතු මුදල් ලෙස ඒවා ඉදිරිපත් කළ යුතුය.
- 37. මූල්‍ය කල්බද්දක් යටතේ නෛතික අයිතියට අදාළ සියලුම අවදානම් හා ප්‍රතිලාභ මූලමනින්ම පාහේ බදු දීමනාකරුවන් විසින් පවරන අතර, එහෙයින් බදු දීමනාකරු විසින් මුල් මුදලේ, ආපසු ගෙවීම් සහ එහි ආයෝජන සහ සේවාවන් සඳහා ප්‍රතිපූර්ණය සහ ප්‍රතිලාභ වශයෙන් වූ මූල්‍ය ආදායම ලෙස ලැබිය යුතු කල්බදු ගෙවීම් සලකනු ලැබේ.
- 38. බදුදීමනාකරුවන් විසින් බොහෝ විට සෘජු පිරිවැය දරන අතර, කොමිස් හා නීතිඥ ගාස්තු වැනි මුදල් ප්‍රමාණයන් සහ කල්බද්දක් ගිවිස ගැනීමේ සහ පිළියෙල කිරීම හා සෘජුව සම්බන්ධවන සහ වර්ධක අභ්‍යන්තර පිරිවැයන් ඊට ඇතුළත් වේ. විකුණුම් හා අලෙවිකරණ සේවක කණ්ඩායම විසින් දරණ වියදම වැනි සාමාන්‍ය පොදුකාර්ය ඒවාට ඇතුළත් නොකෙරේ. නිෂ්පාදක හෝ බෙදාහරින්නා වූ බදු දීමනාකරුවන් ඇතුළත් නොවන මූල්‍ය කල්බදු සඳහා ආරම්භක සෘජු පිරිවැය ලැබිය යුතු මූල්‍ය කල්බදු, මුල් වරට හඳුනාගැනීමේ දී ඇතුළත් කරන අතර, කල්බදු වාරය පුරා හඳුනාගත් ආදායම් මුදල අඩුකරයි. ආරම්භක සෘජු පිරිවැය ලබිය යුතු මූල්‍ය කල්බදු වල ස්වයංක්‍රීයවම අඩංගු වන අයුරු කල්බද්දෙහි ව්‍යාංග පොළී අනුපාතිකය නිර්වචනය කරන බැවින් ඒවා වෙනම එකතුකිරීම අවශ්‍ය නොවේ. කල්බද්දක් ගිවිස ගැනීමේ දී හා පිළියෙල කිරීමේ දී නිෂ්පාදක හෝ

බෙදා හරින්නා වූ බදුදීමනාකරුවන් දරණ පිරිවැය ආරම්භක සෘජු පිරිවැය නිර්වචනයේ දී ඉවත්කරනු ලැබේ. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඒවා කල්බද්දෙහි ශුද්ධ ආයෝජනයෙන් ඉවත් කර විකුණුම් ලාභය හඳුනා ගැනීමේදී වියදමක් ලෙස හඳුනාගන්නා අතර එය මූල්‍ය කල්බද්දක් සම්බන්ධයෙන් වන විට සාමාන්‍යයෙන් කල්බදු වාරය ආරම්භයේ දී සිදු වේ.

පසුකාලීන මැනීම

39. මූල්‍ය ආදායම් හඳුනාගැනීම, බදු දීමනා කරුගේ මූල්‍ය කල්බද්දෙහි ශුද්ධ ආයෝජනය මත නියත ආවර්තක, ප්‍රතිලාභ අනුපාතයක් නියෝජනය කරන රටාවක් මත පදනම් විය යුතුය.
40. බදු දීමනා කරුවකු කල්බදු වාරය පුරා ක්‍රමවත් හා සුදුසු පදනමක් මත මූල්‍ය ආදායම බෙදා වෙන් කිරීමට අරමුණු කරයි. මෙම ආදායම බෙදා වෙන්කිරීම මූල්‍ය කල්බද්දේ බදු දීමනාකරුගේ ශුද්ධ ආයෝජනය මත සංගත ආවර්තක ප්‍රතිලාභ අනුපාතයක් පිළිබිඹු කෙරෙන රටාවක් මත පදනම් වේ. සේවා සඳහා වූ පිරිවැය හැර කාල පරිච්ඡේදයක් සඳහා අදාළ කල්බදු ගෙවීම් මුල් මුදල සහ නොඉපැයූ ආදායම යන දෙකම අඩුකිරීමට, කල්බද්දේ දළ ආයෝජනයට එරෙහිව යෙදවේ.
41. කල්බද්දක බදු දීමනා කරුගේ දළ ආයෝජනය ගණනයේ දී භාවිතා කරන ඇස්තමේන්තුගත සහතික නොකළ අවශේෂ වටිනාකම් ක්‍රමවත්ව සමාලෝචනය කෙරේ. සහතික නොකළ අවශේෂ වටිනාකමේ අඩුවීමක් වේ නම් කල්බදු වාරය තුළ ආදායම බෙදා වෙන්කිරීම සංශෝධනය කෙරෙන අතර උපවිච්ච ඇති අගයන් සම්බන්ධයෙන් කවර හෝ අඩුවීමක් වහාම හඳුනාගනු ලැබේ.
- 41අ. SLFRS 05 විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ජංගම නොවන වත්කම් හා අසංතනික මෙහෙයුම් ප්‍රකාර, විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇති මූල්‍ය කල්බද්දක් යටතේ ඇති වත්කමක් සඳහා (හෝ විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති සේ වර්ගීකරණය කර ඉවත්කිරීමේ කාණ්ඩය තුළ) SLFRS ප්‍රකාර ගිණුම් ගත කළ යුතුය.
42. නිෂ්පාදක හෝ බෙදාහරින්නා වූ බදු දීමනාකරුවන් විසින්, මුළුමනින් ම විකුණුම් සඳහා අස්ථිත්වය විසින් අනුගමනය කරන ප්‍රතිපත්තිය අනුව කාලපරිච්ඡේදයෙහි විකුණුම් ලාභය හෝ අලාභය හඳුනා ගත යුතුය. කෘතිම ලෙස අඩු පොලී අනුපාතික දක්වා තිබේ නම් වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකයක් අය කළේ නම් අදාළ වන ප්‍රමාණයට විකුණුම් ලාභය සීමා කළ යුතුය. කල්බද්දක් ගිවිස ගැනීමේ දී හා පිළියෙල කිරීමේ දී නිෂ්පාදක හෝ බෙදාහැරීම් බදු දීමනා කරුවෙකු විසින් දරූ සෘජු පිරිවැය, විකුණුම් ලාභය හඳුනා ගැනීමේ දී වියදමක් ලෙස හඳුනා ගත යුතුය.
43. නිෂ්පාදකයන් හෝ බෙදාහරින්නන් බොහෝ විට සිය ගණුදෙනුකරුවන්ට මිලදී ගැනීම හෝ නැතිනම් කල්බදු කරණය තෝරා ගැනීම පිරිනමති. නිෂ්පාදකයෙකු හෝ බෙදාහරින්නෙකු වන බදු දීමනාකරු විසින් වත්කමක් මූල්‍ය කල්බද්දට දීමේ දී දෙයාකාරයක ආදායම් පැන නගී,
  - (අ) නම් අදාළ පරිමා හෝ වෙළඳ වට්ටම් පිළිබිඹු කරන කල්බදු දෙනු ලබන වත්කම සාමාන්‍ය විකුණුම් මිලට මුළුමනින් ම විකිණීමේ ප්‍රතිඵලය ලැබෙන ලාභය හෝ අලාභයට සමාන වූ ලාභය හෝ අලාභය, සහ
  - (ආ) කල්බදු වාරය තුළ වූ මූල්‍ය ආදායම.
44. නිෂ්පාදක හෝ බෙදාහැරීමේ බදු දීමනාකරුවෙකු විසින් කල්බදු වාරය ආරම්භයේ දී විකුණුම් අයභාරය ලෙස හඳුනාගනු ලබනුයේ වත්කමේ සාධාරණ වටිනාකම හෝ ඊට වඩා අඩු නම් බදු දීමනාකරුට උපවිච්ච වන අවම කල්බදු ගෙවීම්වල වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකයකට ගණනය කළ වර්තමාන වටිනාකම වේ. කල්බදු වාරය ආරම්භයේ දී හඳුනා ගන්නා විකුණුම් පිරිවැය වනුයේ කල්බදු දේපලෙහි පිරිවැය හෝ ඊට වෙනස් නම්, සහතික නොකළ අවශේෂ වටිනාකම අඩුකළ පසු ධාරණ අගය වේ. විකුණුම් අයභාරය සහ විකුණුම් පිරිවැය අතර වෙනස විකුණුම් ලාභය වන අතර එය අස්ථිත්වයේ මුළුමනින්ම විකුණුම් සඳහා අනුගමනය කරන ප්‍රතිපත්තිය ප්‍රකාර හඳුනාගනු ලැබේ.
45. නිෂ්පාදක හෝ බෙදාහැරීමේ බදු දීමනාකරුවන් සමහර අවස්ථාවලදී ගනුදෙනුකරුවන් ආකර්ශනය කර ගැනීමට කෘතිම ලෙස පහළ පොලී අනුපාතිකයක් දක්වයි. එවැනි අනුපාතිකයක් භාවිතා කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ගනුදෙනුවේ වූ මුළු ආදායමෙන් අධිකතම කොටසක් විකුණන අවස්ථාවේ දී හඳුනා ගැනීම සිදු වේ. කෘතිම ලෙස අඩු පොලී අනුපාතික දක්වා තිබේ නම්, වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතික අනුව අය කළේ නම් අදාළ වන මුදලට, විකුණුම් ලාභය සීමා කළ යුතුය.

46. මූල්‍ය කල් බදු ගිවිස ගැනීමේ දී සහ පිළියෙල කිරීම් දී දැරූ නිෂ්පාදක හෝ බෙදාහැරීමේ බදු දීමනාකරුවෙකු විසින් දැරූ පිරිවැය ප්‍රධාන වශයෙන් නිෂ්පාදකයාගේ හෝ බෙදාහරින්නාගේ විකුණුම් ලාභය ඉපැයීමට සම්බන්ධවන බැවින් කල් බදු වාරය ආරම්භයේ දී වියදමක් ලෙස හඳුනා ගැනේ.

හෙළිදරව් කිරීම්

47. මූල්‍ය කල් බදු සඳහා බදු දීමනාකරුවන් විසින් SLFRS 07 අවශ්‍යතා සපුරාලීමට අතිරේකව පහත දැක්වෙන හෙළිදරව් කිරීම් කළ යුතුය;

(අ) වාර්තා කරන කාල පරිච්ඡේදය අවසානයට කල් බදුවල දළ ආයෝජන සහ වාර්තා කරන කාල පරිච්ඡේදය අවසානයට ලැබිය යුතු අවම කල්බදු ගෙවීම්වල වර්තමාන වටිනාකම් අතර සංසන්දනයක්, ඊට අමතරව, පහත දැක්වෙන එක් එක් කාලපරිච්ඡේද සඳහා කල් බද්දෙහි දළ ආයෝජනය සහ වාර්තා කරන කාල පරිච්ඡේදය අවසානයට ලැබිය යුතු අවම කල්බදු ගෙවීම්වල වර්තමාන වටිනාකම හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

- (i) එක් වර්ෂයක් නොඉක්මවන,
- (ii) එක් වර්ෂයක් ඉක්මවන නමුත් වර්ෂ පහකට නොඉක්මවන
- (iii) වර්ෂ පහක් ඉක්මවන

(ආ) නොඉපයූ මූල්‍ය ආදායම

(ඇ) බදු දීමනාකරුවන්ගේ ප්‍රතිලාභවලට උපවිත වන සහතික නොකළ අවශේෂ වටිනාකම්

(ඈ) එකතුකරගත නොහැකි ලැබිය යුතු අවම කල් බදු ගෙවීම් සඳහා සමුච්චිත දීමනාව

(ඉ) කාලපරිච්ඡේදය තුළ ආදායම් ලෙස හඳුනාගත් අසම්භාව්‍ය කුළී

(ඊ) බදු දීමනාකරුවන්ගේ ප්‍රමාණාත්මක කල්බදු වැඩපිළිවෙලවල් පිළිබඳ සාමාන්‍ය විස්තරයක්

48. වර්ධන දර්ශකයක් ලෙස ගිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදය තුළ එකතු වූ නව ව්‍යාපාර කටයුතුවලින් වූ නොඉපයූ ආදායම අඩු කළ කල් බද්දෙහි දළ ආයෝජනය, අවලංගු කළ කල් බදු සඳහා වූ අදාළ අගයන් අඩුකළ පසු හෙළිදරව් කිරීම බොහෝ විට ප්‍රයෝජනවත් වේ.

මෙහෙයුම් කල් බදු

49. බදු දීමනාකරුවන් ඔවුන්ගේ මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශයන්හි වත්කමෙහි ස්වාභාවය ප්‍රකාර මෙහෙයුම් කල් බදුවලට යටත් වත්කම් ඉදිරිපත් කළ යුතු ය.

50. කල් බදු වත්කම භාවිතයෙන් ලබාගත හැකි ප්‍රතිලාභ හිතවන රටාව*වඩා හොඳින් නියෝජනය වන වෙනත් ක්‍රමවත් පදනමක් ඇත්නම් හැර, මෙහෙයුම් කල් බදුවලින් වූ කල් බදු ආදායම, කල් බදු වාරය තුළ සරළ මාර්ග පදනම යටතේ, ආදායමෙහි හඳුනාගත යුතු ය.

51. කල් බදු ආදායම ඉපැයීමේ දී දරන ක්ෂය ඇතුළු පිරිවැය වියදමක් ලෙස හඳුනාගනු ලැබේ. වෙනත් ක්‍රමවත් පදනමක් කල් බදු වත්කම භාවිතයෙන් ලබාගත හැකි ප්‍රතිලාභ හිතවන රටාව වඩා හොඳින් නියෝජනය කරන්නේ නම් හැර කල් බදු ආදායම (රක්ෂණය හා නඩත්තු කිරීම් වැනි සේවා සැපයීම සඳහා වන ලැබීම් හැර) ලැබීම් පදනම, එවැනි පදනමක් මත නොවූවද සරළ මාර්ග පදනමක් මත හඳුනාගනු ලැබේ.

52. මෙහෙයුම් කල් බද්දක් ගිවිස ගැනීමේ දී හා පිළියෙල කිරීමේ දී බදු දීමනාකරුවන් දරන ආරම්භක සෘජු පිරිවැය කල්බදු වත්කමේ ධාරණ අගයකට එකතු කළ යුතු අතර ඒවා බදු කුළී ආදායම සම්බන්ධයෙන් වන පදනමට සමාන ව කල් බදු වාරය පුරා වියදමක් ලෙස හඳුනා ගත යුතු ය.

53. ක්ෂය වන කල් බදු වත්කම් සඳහා ක්ෂය ප්‍රතිපත්තිය බදු දීමනාකරුගේ සමාන වත්කම් සඳහා වූ සාමාන්‍ය ක්ෂය ප්‍රතිපත්තිය හා ඒකාකාරී පදනමක් මත විය යුතු අතර ක්ෂයවීම LKAS 16 සහ LKAS 38 ප්‍රකාර ගණනය කළ යුතු ය.
54. කල් බදු වත්කමක් භාවිතකරණය වී තිබේ දැයි නිශ්චය කිරීම පිණිස අස්ථිත්වයක් LKAS 36 ව්‍යවහාර කරයි.
55. මෙහෙයුම් කල්බද්දකට ඇතුළත් වීමේ දී එය විකුණුමකට සමාන නොවන බැවින් නිෂ්පාදක හෝ බෙදාහැරීම් බදු දීමනාකරුවකු කවර හෝ විකුණුම් ලාභයක් හඳුනා නොගනී.

හෙළිදරව් කිරීම

56. මෙහෙයුම් කල් බදු සඳහා බදු දීමනාකරුවන් විසින් SLFRS 07 අවශ්‍යතා සපුරාලීම අනිරේකව, පහත දැක්වෙන හෙළිදරව් කිරීම් කළ යුතු ය.

(අ) පහත දැක්වෙන එක් එක් කාලපරිච්ඡේද සහ සමාභාරය වශයෙන් අවලංගු කළ නොහැකි මෙහෙයුම් කල් බදු යටතේ වූ අනාගත අවම කල් බදු ගෙවීම් :-
  - (i) එක් වර්ෂය නොඉක්මවන,
  - (ii) එක් වර්ෂයක් ඉක්මවූ එහෙත් වර්ෂ පහක් නොඉක්මවන,
  - (iii) වර්ෂ පහක් ඉක්මවූ,(ආ) කාල පරිච්ඡේදයේ ආදායම ලෙස හඳුනාගත් මුළු අසම්භාව්‍ය කුළී.
(ඇ) බදු දීමනාකරුගේ වැඩපිළිවෙලවල් පිළිබඳ සාමාන්‍ය විස්තරයක්.
57. මීට අතිරේක වශයෙන් LKAS 16, LKAS 36, LKAS 38, LKAS 40 සහ LKAS 41 හි අවශ්‍ය හෙළිදරව් කිරීම් බදු දීමනාකරුවන් එහෙයින් කල්බදු යටතේ සපයන ලද වත්කම්වලට අදාළ වේ.

විකුණා ප්‍රතිකල්බදුකරණ ගනුදෙනු

58. විකුණා ප්‍රතිකල්බදුකරණ ගනුදෙනුවක දී වත්කමක් විකිණීම සහ ආපසු එම වත්කම කල්බද්දකට දීම සිදු වේ. කල්බදු ගෙවීම් හා විකුණුම් මිල පැකේජයක් ලෙස විසඳා ගනු ලබන බැවින් අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් එකිනෙක මත රඳා පවතී. විකුණා ප්‍රති කල් බදුකරණ ගනුදෙනුවක ගිණුම්කරණ ක්‍රමය අදාළ කල්බද්දේ ආකාරය මත රඳාපවතී.
59. විකුණා කල් බදුකරණ ගනුදෙනුවක ප්‍රතිඵලය මූල්‍ය කල් බද්දක් නම් ධාරණ අගයට වඩා අතිරික්ත වූ විකුණුම් මුදල් විකුණුම්කාර බදු ගැණුම්කරුගේ ආදායමක් ලෙස වහාම හඳුනා නොගත යුතුය. ඒ වෙනුවට එය විලම්භිත කර කල්බදු වාරය තුළ ක්‍රමක්ෂය කළ යුතු ය.
60. කල් බදුකරණය මූල්‍ය කල් බද්දක් නම්, අදාළ ගනුදෙනුව වත්කම ඇපයට තබාගෙන බදු දීමනාකරු විසින් බදු ගැණුම්කරු වෙත මූල්‍ය පහසුකම් සම්පාදනය කරනු ලබයි මේ හේතුව නිසා ධාරණ අගයට වඩා අතිරික්ත වූ විකුණුම් මුදල් ආදායම ලෙස සැලකීම උචිත නොවේ. එවැනි අතිරික්තයක් විලම්භිත කර කල් බදු වාරය තුළ ක්‍රමක්ෂය කරනු ලැබේ.
61. විකුණා ප්‍රතිකල්බදුකරණ ගනුදෙනුවක ප්‍රතිඵලය මෙහෙයුම් කල් බද්දක් වේ නම් සහ ගනුදෙනුව සාධාරණ වටිනාකමකට ස්ථාපිත කරන බවට පැහැදිලි නම්, යම් ලාභයක් හෝ අලාභයක් වහාම හඳුනාගත යුතුය. විකුණුම් මිල සාධාරණ වටිනාකමකට වඩා අඩු නම්, වත්කම භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂිත කාලපරිච්ඡේදය තුළ විලම්භිත කර, කල්බදු ගෙවීම්වලට සමානුපාතිකව ක්‍රමක්ෂය කළ යුතු වන වෙළෙඳපොළ මිලට වඩා අඩු වූ අනාගත කල්බදු ගෙවීම් මගින් හිලව් කෙරෙන අලාභයක් හැර, අත් කවර නම් ලාභයක් හෝ අලාභයක් වහාම හඳුනා ගත යුතුය. විකුණුම් මිල සාධාරණ වටිනාකමට වඩා වැඩි නම් සාධාරණ වටිනාකමට වැඩි අතිරික්තය විලම්භිත කර වත්කම භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂිත කාලපරිච්ඡේදය තුළ ක්‍රමක්ෂය කළ යුතු ය.

62. ප්‍රතිකල්බද්ද මෙහෙයුම් කල් බද්දක් නම්, සහ කල්බදු ගෙවීම් සහ විකුණුම් මිල සාධාරණ වටිනාකමකට සිදුවී තිබේ නම්, ඇත්තවශයෙන්ම එය සාමාන්‍ය විකුණුම් ගනුදෙනුවක් වන අතර කිසියම් ලාභයක් හෝ අලාභයක් වේ නම් එය වහාම හඳුනා ගැනේ.
63. මෙහෙයුම් කල් බදු සඳහා විකුණා ප්‍රතිකල්බදුකරණ ගනුදෙනුවක් සිදුවන අවස්ථාවේ සාධාරණ වටිනාකම වත්කමේ ධාරණ අගයට වඩා අඩු නම්, ධාරණ අගය හා සාධාරණ වටිනාකම අතර, වෙනසෙහි ප්‍රමාණයට සමාන අලාභයක් වහාම හඳුනා ගත යුතු ය.
64. මූල්‍ය කල්බදු සඳහා වටිනාකම හානිකරණය වීමක් සිදුවී ඇත්නම් හැර, එවැනි ගැලපීමක් අවශ්‍ය නොවන අතර, එවැනි අවස්ථාවල LKAS 36 ප්‍රකාර ධාරණ අගය අයකරගත හැකි අගයට අඩුකරනු ලැබේ.
65. බදු ගැණුම්කරුවන් හා බදු දීමනා කරුවන් සඳහා වූ හෙළිදරව් කිරීමේ අවශ්‍යතා විකුණා ප්‍රතිකල්බදුකරණ ගනුදෙනුවලටද එක හා සමාන ව්‍යවහාර වේ. ප්‍රමාණාත්මක කල් බදු වැඩපිළිවෙල් සම්බන්ධයෙන් අවශ්‍යවන්නා වූ විස්තරය විකුණා කල් බදුකරණ ගනුදෙනු සම්බන්ධයෙන් වූ ගිවිසුමේ හෝ කොන්දේසිවල අද්විතීය හෝ අසාමාන්‍ය ප්‍රතිපාදන හෙළිදරව් කිරීමට තුඩු දෙයි.
66. විකුණා කල්බදුකරණ ගනුදෙනු LKAS 01 මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීමෙහි වෙන්ව හෙළිදරව් කිරීම උප මානය උත්තේජනය කරයි.

සංක්‍රාන්ති විධිවිධාන

67. 68 ඡේදයට යටත්ව අතීතානුයෝගීව මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කිරීම උනන්දු කරන නමුත් අවශ්‍ය නොවේ. අතීතානුයෝගීව ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර නොකරන්නේ නම්, පෙර පැවති මූල්‍ය කල්බදුවල ශේෂය බදු දීමනාකරු විසින් නිසි පරිදි නිශ්චය කරනු ලැබ ඇතැයි සැලකෙන අතර, ඉන්පසුව මෙම ප්‍රමිතයේ විධිවිධාන ප්‍රකාරව ඒ සඳහා ගිණුම්ගත කිරීම් කළ යුතු ය.
68. මීට කලින් SLAS 19 ව්‍යවහාරය කරනු ලැබූ අස්ථිත්වයක් මෙම ප්‍රමිතයෙන් සිදුකර ඇති සංශෝධනයෙන් අතීතයට බලපාන පරිදි සියලුම කල් බදු සඳහා ව්‍යවහාර කළ යුතුය. SLAS 19 අතීතයට බලපාන පරිදි ව්‍යවහාර කරනු ලැබුවේ නැත්නම් එම ප්‍රමිතයේ පළමුවරට ව්‍යවහාරය කිරීමෙන් අනතුරුව එළඹී සියලුම කල්බදු සඳහා ව්‍යවහාර කළ යුතු ය.

බලපවත්නා දිනය

69. අස්ථිත්වයක් විසින් මෙම ප්‍රමිතය 2012 ජනවාරි 1 හෝ ඉන්පසුව ආරම්භ වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා ව්‍යවහාර කළ යුතුය. කලින් ව්‍යවහාරය උනන්දු කෙරේ. අස්ථිත්වයක් විසින් 2012 ජනවාරි 1 ට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කරන්නේ නම්, එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 18

අයහාර

පටුන

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 18

අයහාර

අරමුණ

විෂය පථය

නිර්වචන

අයහාර මැනීම

පේද

1-6

7-8

9-12

13

ගනුදෙනු හඳුනා ගැනීම	14-19
භාණ්ඩ විකිණීම	20-28
සේවා සැපයීම	29-34
පොළී රාජ්‍යභාග හා ලාභාංශ	35-36
හෙළිදරව් කිරීම	37
බලපවත්වන දිනය	
පරිශීෂ්ටය	

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 18

අයහාර

අයහාර පිළිබඳ ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 18 අයහාර 1 සිට 37 දක්වා වූ ඡේදවල දැක්වේ. සියලුම ඡේදයන් සමාන අධිකාරිත්වයකින් යුක්ත වේ. LKAS 18 ප්‍රමිතය එම ප්‍රමිතයේ අරමුණ ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට වූ පූර්විකාව සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම හා ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුව සම්බන්ධ කොටගෙන අධ්‍යයනය කළ යුතුය. නිශ්චිත මගපෙන්වීම් නොමැති විට ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරා ගැනීමේ හා ව්‍යවහාර කිරීමේ පදනමක් LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් හා වැරදි මගින් සැපයෙයි.

අරමුණ

අයහාර යන්න ස්කන්ධයට සහභාගි වන්නන්ගෙන් වූ දායකවීම්වලට සම්බන්ධ නැති ස්කන්ධයේ වැඩිවීම් ප්‍රතිඵලය වන්නා වූ වත්කම් ගලාපීම් හෝ වැඩිදියුණු වීම් හෝ වගකීම්වල අඩුවීම් ආකාරයෙන් ගිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදය තුළදී ඇතිවන ආර්ථික ප්‍රතිලාභ වල සිදුවන වැඩිවීම් ලෙසට මූල්‍ය වාර්තා පිළියෙල කිරීම හා ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුවේ නිර්වචනය කර ඇත. ආදායම යන්නට අයහාර හා ලාභ යන දෙකම ඇතුළත් වේ. අයහාර යනු ව්‍යවසායක සාමාන්‍ය කටයුතු කරගෙන යාමේදී පැන නගින ආදායම වන අතර විකුණුම් ගාස්තු පොළී ලාභාංශ හා රාජ්‍යභාග ඇතුළු විවිධාකාර වූ වෙනස්කම්වලින්ද හැදින්වේ. මෙම ප්‍රමිතයේ අරමුණ වනුයේ නිශ්චිත වර්ෂවල ගනුදෙනු හා සිද්ධීන්ගෙන් පැන නගින්නා වූ අයහාර ගිණුම්ගත කරන ආකාරය නියම කිරීමයි.

අයහාර සඳහා ගිණුම්කරණයේ මූලික ගැටළුව වන්නේ අයහාර හඳුනාගත යුත්තේ කවර අවස්ථාවේදීද යන්නයි. අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අස්ථිත්වයට ගලාපීම් නිශ්චිත වන විට හා එම ප්‍රතිලාභ විශ්වාසනීය ලෙස මැනීමට හැකි විට අයහාර හඳුනා ගැනේ. මෙම නිර්ණායකයන් සම්පූර්ණ කරන සහ එම නිසා අයහාර හඳුනාගන්නා අවස්ථා මෙම ප්‍රමිතය හඳුන්වා දෙයි. එය මෙම නිර්ණායකයන් ව්‍යවහාරයට ගැනීම පිළිබඳ මගපෙන්වීම් ද සපයයි.

විෂය පථය

1. පහත දැක්වෙන ගනුදෙනු හා සිද්ධීන්වලින් පැන නගින්නා වූ අයහාර සඳහා ගිණුම්කරණයේදී මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කළ යුතුය.
  - (අ) භාණ්ඩ විකිණීම,
  - (ආ) සේවා සැපයීම්, සහ
  - (ඇ) පොළී, රාජ්‍යභාග හා ලාභාංශ ගෙන දෙමින් අස්ථිත්වයේ වත්කම් වෙනත් අය විසින් භාවිතා කිරීම.
2. ඉවත්කරන ලදී
3. භාණ්ඩවලට විකිණීමේ අරමුණින් අස්ථිත්වය විසින් නිෂ්පාදනය කරනු ලබන භාණ්ඩ සහ සිල්ලර වෙළෙන්දෙකු විසින් මිලට ගත් වෙළඳ භාණ්ඩ හෝ නැවත විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති නැවත විකිණීම සඳහා මිලටගත් ඉඩම් හා වෙනත් දේපළ වැනි භාණ්ඩ ඇතුළත් වේ.
4. අස්ථිත්වය විසින් එකඟ වූ කාල පරිච්ඡේදයන් තුළදී ගිවිසුම් ප්‍රකාරව එකඟ වූ කර්තව්‍යයක් කරගෙන යාම සේවා සැපයීම යන්නට සාමාන්‍යයෙන් ඇතුළත් වේ. සේවා සැපයීම තනි කාලපරිච්ඡේදයක් තුළදී හෝ එක් කාලපරිච්ඡේදයකට වැඩි කාලයක් තුළදී කළ හැකිය. සේවා සැපයීම සඳහා වූ, උදාහරණ වශයෙන් ව්‍යාපෘති කළමනාකරුවන් හා ගෘහ නිර්මාණ ශිල්පීන්ගේ

සේවාවන් සඳහා වූ, ඒවා වැනි සමහර ගිවිසුම් ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තුවලට සෘජුවම සම්බන්ධ වන මෙම ගිවිසුම්වලින් පැන නගින්නා වූ අයහාර මෙම ප්‍රමිතියේ සලකා නොබලන නමුත් LKAS 11 ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තුව නියම කර ඇති ආකාරය සැලකිල්ලට ගනියි.

5 . අස්තිත්වයේ වත්කම් වෙනත් අය විසින් භාවිතා කිරීම පහත දැක්වෙන ආකාරයේ අයහාරවලට තුඩුදේ.

- (අ) පොළී - මුදල් හෝ මුදල් හා සමාන දෑ හෝ අස්තිත්වයට අයවිය යුතු මුදල් භාවිතා කිරීම සඳහා වූ ගාස්තු;
- (ආ) රාජ්‍යභාග - අස්තිත්වයේ දිගුකාලීන වත්කම්, උදාහරණ වශයෙන් ස්වාධීකාර වෙළඳ ලකුණු ප්‍රකාශන අයිතීන් හා පරිගණක මෘදුකාංග වැනි ඒවා භාවිතා කිරීම සඳහා වූ ගාස්තු, සහ;
- (ඇ) ලාභාංශ - යම්කිසි ප්‍රාග්ධන පන්තියක ස්කන්ධ ආයෝජන හිමිකරුවන් ඔවුන්ගේ හිමිකාරිත්වයේ අනුපාතයන්ට බෙදාහරිනු ලබන ලාභාංශ;

6 . මෙම ප්‍රමිතිය

- (අ) කල්බදු ගිවිසුම (LKAS 17 කල් බදු සඳහා ගිණුම්කරණය බලන්න);
- (ආ) ස්කන්ධ ක්‍රමය යටතේ ගිණුම්කරණය කරනු ලබන ආයෝජන වලින් පැන නගින්නා වූ ලාභාංශ LKAS 28 ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජන සඳහා ගිණුම්කරණය බලන්න;
- (ඇ) SLERS 4 රක්ෂණ ගිවිසුම් විෂය පථය යටතට ගැනෙන රක්ෂණ ගිවිසුම්;
- (ඈ) මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම්වල සාධාරණ වටිනාකමෙහි වෙනස්වීම් හෝ ඒවායේ අපහරණය LKAS 39 මූල්‍ය සාධනපත්‍ර හඳුනා ගැනීම සහ මැනීම බලන්න;
- (ඉ) වෙනත් ජංගම වත්කම්වල වටිනාකමෙහි වෙනස්වීම්;
- (ඊ) කෘෂිකාර්මික කටයුත්තකට අදාළ වන ජෛව විද්‍යාත්මක වත්කම්වල මූලික හඳුනාගැනීම සහ සාධාරණ වටිනාකම් වල වෙනස්කම් (LKAS 41 කෘෂිකාර්මික ප්‍රමිතිය බලන්න.);
- (උ) කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදනවල මූලික හඳුනා ගැනීම (LKAS 41 කෘෂිකාර්මික ප්‍රමිතිය බලන්න.) සහ;
- (ඌ) බණිජ නිධි උකහා ගැනීම.

මගින් පැන නගින්නා වූ අයහාර සම්බන්ධයෙන් අදාළ නොවේ.

නිර්වචන

7 . පහත දැක්වෙන පද නිශ්චිතව දක්වා ඇති තේරුම් සහිතව මෙම ප්‍රමිතියෙහි භාවිතා කෙරේ.

අයහාර යනු, ගලා ඒම්වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ස්කන්ධයට සහභාගි වන්නන් ගෙන් වූ දායකවීම්වලට සම්බන්ධ නැති ස්කන්ධයේ වෙනත් වැඩිවීම් ඇති වන විට, කාලපරිච්ඡේදය තුළදී අස්තිත්වයක සාමාන්‍ය කටයුතු කරගෙන යාමේදී පැන නගින ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල දළ ගලා ඒම වේ.

සාධාරණ වටිනාකම යනු, අතේ දුරින් සිදුකරනු ලබන ගණුදෙනුවකදී දැනුවත් හා මනාප පාර්ශ්වයක් අතර වත්කමක් හුවමාරු විය හැකි හෝ වගකීමක් පියවිය හැකි අගය වේ.

8 . අස්තිත්වය විසින් එය වෙනුවෙන්ම ලැබූ හෝ ලැබිය යුතු ආර්ථික ප්‍රතිලාභ වල දළ ගලාඒම් පමණක් අයහාරයට ඇතුළත් වේ. විකුණුම් බදු, භාණ්ඩ හා සේවා බදු සහ එකතු වූ අගය මත බදු වැනි තෙවන පාර්ශ්වයන් වෙනුවෙන් එකතුකර ගන්නා වූ ප්‍රමාණයන් අස්තිත්වයට ගලා එන ආර්ථික ප්‍රතිලාභ නොවන අතර ස්කන්ධයේ වැඩිවීමක් ඇති නොකරයි. එම නිසා ඒවා අයහාරයෙන් ඉවත් කෙරේ. එමෙන්ම නියෝජිත සම්බන්ධතාවයක දී, ආර්ථික ප්‍රතිලාභ වල දළ ගලාඒම් වලට ප්‍රධානියා

වෙනුවෙන් එකතු කරගත් සහ අස්තීත්වය සඳහා ස්කන්ධයෙහි වැඩිවීමක් ඇති නොකරන ප්‍රමාණයන් ඇතුළත් වේ. ප්‍රධානියා වෙනුවෙන් එකතු කරගත් ප්‍රමාණයන් අයහාරය නොවේ. ඒ වෙනුවට අයහාරය වන්නේ කොමිස් ප්‍රමාණයයි.

අයහාර මැනීම

- 9 . ලබාගත් හෝ ලැබීමට ඇති ප්‍රතිස්ථාවේ සාධාරණ වටිනාකමට අයහාර මැනිය යුතුය.*
- 10 . ගනුදෙනුවකින් පැන නගින්නා වූ අයහාරය සාමාන්‍යයෙන් අස්තීත්වය සහ වත්කම මිලට ගන්නා ගැණුම්කරු හෝ භාවිතා කරන්නා අතර එකඟතාවයෙන් නිශ්චය කෙරේ. අස්තීත්වය විසින් ඉඩදී ඇති වෙළඳ වට්ටම් හා පරිමා ප්‍රතිදාන අගයන් සැලකිල්ලට ගෙන ලැබූ හෝ ලැබිය යුතු ප්‍රතිස්ථාවේ සාධාරණ වටිනාකම අනුව එය මනිනු ලැබේ.
- 11 . බොහෝ අවස්ථා වලදී ප්‍රතිස්ථාව මුදල් හෝ මුදල් හා සමාන දෑ වලින් යුක්ත වන අතර අයහාර ප්‍රමාණය වන්නේ ලැබූ හෝ ලැබිය යුතු වූ මුදල් හෝ මුදල් හා සමාන දෑය. කෙසේ වුවද මුදල් හෝ මුදල් හා සමාන දෑ ගලාප්පීම විලම්භිත කරන විටක ප්‍රතිස්ථාවේ සාධාරණ වටිනාකම ලැබූ හෝ ලැබිය යුතු වූ නාමික මුදල් ප්‍රමාණයට වඩා අඩු විය හැකිය. උදාහරණයක් වශයෙන් භාණ්ඩ විකිණීම සඳහා වූ ප්‍රතිස්ථාව ලෙස අස්තීත්වක් ගැණුම්කරුට පොළී රහිත ණය පහසුකම් සැපයීම හෝ ගැණුම්කරුගෙන් වෙළඳපොළ අගයන්ට වඩා අඩු පොළියක් යටතේ ලැබිය යුතු නෝට්ටුවක් පිළිගැනීම කළ හැකිය. එම වැඩපිළිවෙල සඵල ලෙස මූල්‍ය ගනුදෙනුවක් බවට පත්වන විට ආරෝපිත පොළී අනුපාතයක් භාවිතා කරමින් සියළුම අනාගත ලැබීම් වට්ටම් කිරීමෙන් ප්‍රතිස්ථාවේ සාධාරණ වටිනාකම නිශ්චය කරනු ලැබේ. මෙම ආරෝපිත පොළී අනුපාතය;
  - (අ) සමාන ණය ඇගයීම් තත්ත්වයක් සහිත නිකුත් කරන්නකුගේ සමාන සාධනපත්‍රයක් සඳහා වූ පවතින අනුපාතය : හෝ
  - (ආ) භාණ්ඩ හෝ සේවාවල ප්‍රවර්තන අත්පිට විකුණුම් මිලට සාධනපත්‍රයේ නාමික අගය වට්ටම් කරන්නා වූ පොළී අනුපාතය.

යන දෙකෙන් වඩාත් පැහැදිලිව නිශ්චය කළ හැකිවේ.

ප්‍රතිස්ථාවේ සාධාරණ වටිනාකම හා නාමික අගය අතර වෙනස 29 සහ 30 වන ඡේද ප්‍රකාරව සහ LKAS 39 ප්‍රකාරව පොළී අයහාර ලෙස හඳුනා ගැනේ.
- 12 . භාණ්ඩ හා සේවා සමාන ස්වභාවයක් සහ වටිනාකමක් ඇති භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා හුවමාරු කරන හෝ භාරදෙන විටදී එම හුවමාරුව අයහාර ජනිත කරන ගනුදෙනුවක් ලෙස නොසැලකේ. යම් ස්ථානයක ඉල්ලුම කාලීන පදනමක් මත සපුරාලීම පිණිස විවිධ ස්ථානවල වූ තොග සැපයුම්කරුවන් විසින් හුවමාරු කිරීම හෝ භාරදීම සිදුවන තෙල් හෝ කිරි වැනි භාණ්ඩ සම්බන්ධයෙන් මේ තත්ත්වය නිතරම පවතී. අසමාන භාණ්ඩ හෝ සේවා සඳහා හුවමාරු වශයෙන් භාණ්ඩ විකුණන විට හෝ සේවා සපයන විටදී එම හුවමාරුව අයහාර ජනිත කරවන්නා වූ ගනුදෙනුවක් ලෙස සැලකේ. පවරනු ලබන මුදල් හෝ මුදල් හා සමාන දෑ ප්‍රමාණය ගලපන ලද ලැබූ භාණ්ඩ හෝ සේවා වල සාධාරණ වටිනාකමට අයහාරය මනිනු ලැබේ. ලැබුණු භාණ්ඩ හෝ සේවා වල සාධාරණ අගය විශ්වාසවන්ත ලෙස මැනිය නොහැකි විට පවරනු ලබන මුදල හෝ මුදල් හා සමාන දෑ ප්‍රමාණය ගලපන ලද අත්හරින ලද භාණ්ඩ හෝ සේවා වල සාධාරණ වටිනාකමට අයහාරය මනිනු ලැබේ.

ගනුදෙනුව හඳුනා ගැනීම

- 13 . මෙම ප්‍රමිතයේ දක්වා ඇති හඳුනාගැනීමේ නිර්ණායක සාමාන්‍යයෙන් එක් එක් ගනුදෙනුව සඳහා වෙන වෙනම ව්‍යවහාර කෙරේ. කෙසේ වුවද සමහර අවස්ථා වලදී ගනුදෙනුවේ යථා ස්වරූපය පිළිබිඹු කිරීමට තනි ගනුදෙනුවක වෙන් වෙන්ව හඳුනා ගත හැකි සංරචකයන්ට එම හඳුනා ගැනීමේ නිර්ණායක ව්‍යවහාර කිරීම අවශ්‍ය වේ. උදාහරණයක් වශයෙන් ඉදිරියේදී සේවා සැපයීම සඳහා හඳුනාගත හැකි අගයක් භාණ්ඩයක විකුණුම් මිලෙහි ඇතුළත් වන විට, එම අගය විලම්භනය කර සේවය සපයනු ලබන මුද්‍ර කාලපරිච්ඡේදය තුළ අයහාරයක් ලෙස හඳුනා ගැනේ. විලෝම ලෙස ගනුදෙනු පෙලක් සමස්ථයක් ලෙස නොගෙන වාණිජමය බලපෑම තේරුම්ගත නොහැකි ආකාරයෙන් ගනුදෙනු දෙකක් හෝ වැඩි ගණනක් සම්බන්ධ වී ඇති විට ඒවා එකට ගෙන හඳුනා ගැනීමේ නිර්ණායක ව්‍යවහාර කෙරේ. උදාහරණයක් වශයෙන් අස්තීත්වයක් භාණ්ඩ විකුණා එම අවස්ථාවේදීම පසු දිනයකදී එම භාණ්ඩ යළි මිලදී ගැනීමට වෙනම ගිවිසුමකට ඇතුළත් විය හැකි අතර එවිට ගනුදෙනුවේ ප්‍රධාන ප්‍රතිඵලය නිෂ්පාදනය වේ. එවැනි අවස්ථාවක දී ගනුදෙනු දෙක එක්ව ගෙන සලකා බැලේ.

* SIC-31 "වෙළඳ ප්‍රවාරක සේවා සම්බන්ධ ආදායම - භාණ්ඩ හුවමාරු ගනුදෙනු" බලන්න.

භාණ්ඩ විකිණීම

14. භාණ්ඩ විකිණීමෙන් වන අයහාර පහත දැක්වෙන සියලුම කොන්දේසි සම්පූර්ණ වී ඇති විට හඳුනාගත යුතු ය.
- (අ) අස්තිත්වය විසින් භාණ්ඩවල අයිතියේ සැලකිය යුතු අවදානම් හා ප්‍රතිලාභ ගැණුම්කරුට පවරා තිබීම,
  - (ආ) අස්තිත්වය විසින්, විකුණූ භාණ්ඩ සම්බන්ධව සාමාන්‍යයෙන් අයිතිය හා ආශ්‍රිත ප්‍රමාණයට අඛණ්ඩව කළමනාකරණ කටයුතුවල යෙදීම හෝ සඵල පාලනය හෝ යන කිසිවක් රඳවා ගෙන නොතිබීම,
  - (ඇ) අයහාර ප්‍රමාණය විශ්වාසනීය අයුරින් මැනිය හැකි වීම.
  - (ඈ) ගණුදෙනුව හා ආශ්‍රිත ආර්ථික ප්‍රතිලාභයන් අස්තිත්වයට ගලායාමේ හැකියාව පැවතීම, සහ
  - (ඉ) ගණුදෙනුව සම්බන්ධයෙන් දූරු හෝ දූර්වල අතීත පිරිවැය විශ්වසනීය ලෙස මැනිය හැකිවීම.
15. අස්තිත්වය විසින් ගැණුම්කරුට අයිතියේ සැලකිය යුතු අවදානම් හා ප්‍රතිලාභ පවරන ලද්දේ කුමන අවස්ථාවේදීද යන්න තක්සේරු කිරීමට ගණුදෙනුව සිදු වූ තත්ත්වයන් පරීක්ෂා කිරීම අවශ්‍ය වේ. බොහෝ අවස්ථාවලදී අයිතියේ අවදානම් හා ප්‍රතිලාභ පැවරීම ගණුදෙනුකරුට නෛතික හිමිකම හෝ භාරකාරත්වය පැවරීම සමඟ සමගාමීව සිදුවේ. බොහෝ සිල්ලර විකුණුම් සඳහා තත්ත්වය මෙය වේ. වෙනත් අවස්ථා වල දී අයිතියේ අවදානම් හා ප්‍රතිලාභ පැවරීම නෛතික හිමිකම හෝ භාරකාරත්වය පැවරීමෙන් වෙනස් වූ අවස්ථාවක දී සිදුවේ.
16. අස්තිත්වය අයිතියේ සැලකිය යුතු අවදානම් රඳවා ගන්නේ නම්, ගණුදෙනුව විකුණුමක් නොවන අතර අයහාරය හඳුනා නොගැනේ. අස්තිත්වයක් විසින් අයිතියේ සැලකිය යුතු අවදානම් කිහිප ආකාරයකින් රඳවා ගනු ලැබිය හැකිය. අස්තිත්වයක් අයිතියේ සැලකිය යුතු අවදානම් හා ප්‍රතිලාභ රඳවා ගන්නා අවස්ථාවන්ට උදාහරණ නම් :
- (අ) සාමාන්‍ය ප්‍රතිඥා විධිවිධානයන් මගින් ආවරණය නොවන අසතුටුදායක ක්‍රියාකාරිත්වය සඳහා බැඳීමක් අස්තිත්වය වෙත රඳා ගන්නා විට,
  - (ආ) නියමිත විකුණුමකින් අයහාරය ලැබීම ගැණුම්කරු තම භාණ්ඩ විකිණීමෙන් ලබා ගන්නා අයහාරය මත අසම්භාව්‍ය ලෙස රඳා පවතින විට,
  - (ඇ) සවිකිරීමට යටත්ව භාණ්ඩ පිටත්කර යැවූ විට දී සහ සවි කිරීම අස්තිත්වය විසින් මෙතෙක් සම්පූර්ණ නොකළ කොන්ත්‍රාත්තුවේ වැදගත් කොටසක් වන විට, සහ
  - (ඈ) විකුණුම් ගිවිසුමේ වූ විශේෂිත හේතුවක් නිසා මිලදී ගැනීම අත්හැරීමට ගැණුම්කරුට අයිතිය ඇතිවිට සහ ආපසු එවීමේ සම්භාවිතාවය පිළිබඳ අස්තිත්වයට අවිනිශ්චිත බවක් පවත්නා විට.
17. අයිතියේ සැලකිය යුතු නොවන අවදානමක් පමණක් අස්තිත්වය වෙත රඳවා ගන්නේ නම් ගණුදෙනුව විකුණුමක් වන අතර අයහාරය හඳුනා ගැනේ. උදාහරණයක් වශයෙන් ලැබිය යුතු මුදල එකතු කරගත හැකිවීමේ ආරක්ෂිත පියවරක් ලෙස පමණක් භාණ්ඩවල නෛතික හිමිකම විකුණුම්කරු වෙත රඳවා තබාගත හැකිය. එවැනි අවස්ථාවක අස්තිත්වය විසින් අතීතයේ සැලකිය යුතු අවදානම් හා ප්‍රතිලාභ පවරා ඇත්නම් ගණුදෙනුව විකුණුමක් වන අතර අයහාරය හඳුනා ගැනේ. අයිතියේ සැලකිය යුතු නොවූ අවදානමක් අස්තිත්වයක් වෙත රඳවා ගැනීමට තවත් උදාහරණයක් විය හැක්කේ පාරිභෝගිකයා තෘප්තිමත් නොවන්නේ නම් මුදල් ආපසු ගෙවීමක් අර්පණය කර ඇති සිල්ලර විකුණුමකි. අනාගත ආපසු එවුම් විශ්වසනීය ලෙස ඇස්තමේන්තු කිරීමට විකුණුම්කරුට හැකිනම් සහ අතීත අත්දැකීම් මත සහ වෙනත් අදාළ සාධක මත පදනම්ව ආපසු එවුම් සඳහා වගකීමක් හඳුනාගන්නේ නම් එවැනි අවස්ථාවකදී අයහාරය විකුණන අවස්ථාවේදී හඳුනා ගැනේ.
18. අයහාරය හඳුනාගනු ලබන්නේ ගණුදෙනුව හා ආශ්‍රිත ප්‍රතිලාභ අස්තිත්වය වෙත ගලා ඒම භාවය වන විට පමණි. සමහර අවස්ථාවන්හිදී, ප්‍රතිශ්ඨාව ලැබෙන තෙක් හෝ අවිනිශ්චිතතාවක් පහව යන තෙක් මෙය භව්‍ය නොවනු ඇත. උදාහරණයක් ලෙස විදේශ රටකදී කරන ලද විකුණුමක් සඳහා ප්‍රතිශ්ඨාව එවීමට විදේශ රාජ්‍ය අධිකාරියක් අවසර ලබාදේවි දැයි යන්න අවිනිශ්චිත විය හැකිය. අවසරය දුන් විට අවිනිශ්චිතතාවයක් පහව යන අතර අයහාරය හඳුනා ගැනේ. කෙසේ වුවද දැනටමත් අයහාරයේ ඇතුළත් කර ඇති මුදලක් එකතු කර ගැනීම පිළිබඳව අවිනිශ්චිතතාවයක් පැන නගින විට එකතු කර ගත නොහැකි ප්‍රමාණය හෝ අයකර ගැනීමේ භව්‍යතාවය නැති වී ඇති ප්‍රමාණය මුලින් අයහාරයක් ලෙස හඳුනාගත් අගයට ගැලපීමක් ලෙස නොව වියදමක් ලෙස හඳුනා ගැනේ.
19. එකම ගණුදෙනුව හෝ වෙනත් සිද්ධියක් සඳහා සම්බන්ධ වූ අයහාරය හා වියදම් සමගාමීව හඳුනා ගැනේ. මෙම ක්‍රියාවලිය පොදුවේ අයහාර හා වියදම් ගැලපීම ලෙස හැඳින්වේ. අයහාරය හඳුනා ගැනීම සඳහා වූ වෙනත් කොන්දේසි සම්පූර්ණව ඇති විට ප්‍රතිඥාභාර සහ භාණ්ඩ පිටත්කර හැරීමෙන් පසු ඇතිවන වෙනත් පිරිවැය සාමාන්‍යයෙන් විශ්වසනීය ලෙස මැනිය හැක. කෙසේ වුවද, වියදම් විශ්වසනීය ලෙස මැනිය නොහැකි වන විට අයහාරය හඳුනා ගැනීමට නොහැකිය. එවැනි අවස්ථාවන්හිදී භාණ්ඩ විකිණීම සඳහා දැනටමත් ලැබී ඇති කවර හෝ ප්‍රතිශ්ඨාවක් වගකීමක් ලෙස හඳුනා ගැනේ.

සේවා සැපයීම

20. සේවා සැපයීම ඇතුළත් ගනුදෙනුවක ප්‍රතිඵලය විශ්වාසනීය ලෙස ඇස්තමේන්තු කළ හැකි විට වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය ගනුදෙනුවේ පරිසමාප්ති තත්ත්වය සැලකිල්ලට ගෙන ගනුදෙනුව හා ආශ්‍රිත අයහාරය හඳුනාගත යුතු ය. පහත දැක්වෙන සියළුම කොන්දේසි සම්පූර්ණ වන විට ගනුදෙනුවක ප්‍රතිඵලය විශ්වාසනීය ලෙස ඇස්තමේන්තු කළ හැකිය.

- (අ) අයහාර ප්‍රමාණය විශ්වාසනීය ලෙස මැනිය හැකි විම,
- (ආ) ගනුදෙනුව හා ආශ්‍රිත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අස්තිත්වයට ගලා ඒමෙහි හව්‍යතාවයක් තිබීම,
- (ඇ) වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේදී ගනුදෙනුවේ පරිසමාප්ති තත්ත්වය විශ්වාසනීය ලෙස මැනිය හැකි විම සහ
- (ඈ) ගනුදෙනුව සඳහා දරන ලද පිරිවැය හා ගනුදෙනුව සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා වූ පිරිවැය විශ්වාසනීය ලෙස මැනිය හැකි විම.*

21. ගනුදෙනුවක පරිසමාප්ති තත්ත්වය සැලකිල්ලට ගෙන අයහාරය හඳුනා ගැනීම ප්‍රතිශත පරිසමාප්ති ක්‍රමය ලෙස බොහෝ විට හඳුන්වනු ලැබේ. මෙම ක්‍රමය යටතේ සේවා සපයනු ලබන ගිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේද වලදී අයහාර හඳුනා ගැනේ. මෙම පදනම මත අයහාර හඳුනා ගැනීම කාලපරිච්ඡේදයක් තුළදී සේවා ක්‍රියාකාරකම් ප්‍රමාණය හා කාර්යසාධනය පිළිබඳව ප්‍රයෝජනවත් තොරතුරු සපයයි. LKAS 11 ට අනුවද මෙම පදනම යටතේ අයහාර හඳුනා ගැනීම අවශ්‍ය වේ. එම ප්‍රමිතයේ අවශ්‍යතාවන් සේවා සැපයීමක් අඩංගු ගනුදෙනුවක් සඳහා අයහාර සහ ආශ්‍රිත වියදම් හඳුනා ගැනීම කෙරෙහි පොදුවේ අදාල වේ.

22. අයහාර හඳුනාගනු ලබන්නේ ගනුදෙනුව හා ආශ්‍රිත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අස්තිත්වය වෙත ගලාඒම හව්‍ය වන විට පමණි. කෙසේ වුවද දැනටමත් අයහාරයේ ඇතුළු කර ඇති මුදලක් එකතු කර ගැනීම පිළිබඳව අවිනිශ්චිතතාවක් පැන නගින විට එකතු කරගත නොහැකි හෝ අයකර ගැනීමේ හව්‍යතාවය නැති වී ඇති ප්‍රමාණය මුලින් අයහාරයක් ලෙස හඳුනාගත් ප්‍රමාණයට ගැලපීමක් ලෙස නොව, වියදමක් ලෙසට හඳුනා ගැනේ.

23. ගනුදෙනුවට වූ වෙනත් පාර්ශ්වයන් සමඟ පහත දැක්වෙන දෑ වලට එකඟවී ඇති විට විශ්වාසනීය ඇස්තමේන්තු සකස් කිරීමට අස්තිත්වයකට සාමාන්‍යයෙන් හැකිවේ.

- (අ) පාර්ශ්වයන් විසින් සැපයීමට ඇති හා ලබා ගැනීමට ඇති සේවා සම්බන්ධයෙන් එකිනෙක පාර්ශ්වයේ ක්‍රියාත්මක කළ හැකි අයිතිවාසිකම්,
- (ආ) හුවමාරුවට ඇති ප්‍රතිශ්ඨාව , සහ
- (ඇ) ගෙවා නිම කිරීමේ ආකාරය හා කොන්දේසි.

අභ්‍යන්තර මූල්‍ය අය වැය සකස් කිරීමේ හා වාර්තා කිරීමේ ඵලදායී ක්‍රියාදාමයක් තිබීමද සාමාන්‍යයෙන් අස්තිත්වයට අවශ්‍ය වේ. අස්තිත්වය සේවා කරගෙන යනු ලබන විට ඇස්තමේන්තු සමාලෝචනය කරන අතර අවශ්‍ය විටදී අයහාර ඇස්තමේන්තු සංශෝධනය කරයි. එවැනි සංශෝධනයක් සඳහා ඇති අවශ්‍යතාව ගනුදෙනුවක ප්‍රතිඵලය විශ්වාසනීය ලෙස ඇස්තමේන්තු කළ නොහැකිය යන්න අවශ්‍යයෙන්ම පෙන්නුම් කිරීමක් නොවන්නේය.

24. ගනුදෙනුවක පරිසමාප්ති තත්ත්වය විවිධ ක්‍රම මගින් නිශ්චය කළ හැකිය. අස්තිත්වයක කරන ලද සේවා විශ්වාසනීය ලෙස මනිනු ලබන ක්‍රමය භාවිතා කරයි. ගනුදෙනුවේ ස්වභාවය අනුව එම ක්‍රමවලට පහත දැක්වෙන දෑ ඇතුළත් වේ.

- (අ) ඉටු කරන ලද වැඩ පිළිබඳ සමීක්ෂණය
- (ආ) මේ දක්වා ඉටු කරන ලද සේවා ඉටු කළයුතු මුළු සේවාවන්හි ප්‍රතිශතයක් ලෙස.
- (ඇ) මේ දක්වා දරන ලද පිරිවැය ගනුදෙනුවේ ඇස්තමේන්තුගත සමස්ත මුළු පිරිවැයට දරන අනුපාතය. ඉටුකරන ලද සේවා පිළිබිඹු කරන පිරිවැය පමණක් මේ දක්වා දරන ලද පිරිවැයට ඇතුළත් කෙරේ. ඉටු කරන ලද හෝ ඉටු කිරීමට ඇති සේවා පිළිබිඹු කරන පිරිවැය පමණක් ගනුදෙනුවේ ඇස්තමේන්තුගත මුළු පිරිවැයෙහි ඇතුළත් කෙරේ.

ප්‍රගති ගෙවීම් හෝ ගනුදෙනුකරුවන්ගෙන් ලැබී ඇති අත්තිකාරම් බොහෝ විට කරන ලද සේවා පිළිබිඹු නොකරයි.

25. ප්‍රායෝගික කටයුතු සඳහා නියමිත කාලපරිච්ඡේදයක් පුරා නොයෙක් ආකාරයේ ක්‍රියාවන් මගින් සේවා කරනු ලබන විට පරිසමාප්ති තත්ත්වය වෙනත් ක්‍රමයකින් වඩා හොඳට නියෝජනය කරන්නේය යන්නට සාක්ෂි තිබෙන විටෙක හැර නියමිත කාලපරිච්ඡේදය තුළදී සරළ මාර්ග පදනම මත අයහාර හඳුනා ගැනේ. යම් නියමිත ක්‍රියාවක් අනෙකුත් ඕනෑම ක්‍රියාවකට වඩා සැහෙන තරම් වැදගත් වන විට එම වැදගත් ක්‍රියාව කරන තෙක් අයහාර හඳුනා ගැනීම කල්දමනු ලැබේ.

* SIC-27 කල්බදු ගනුදෙනුවක නීතිමය ආකෘතියේ හරය ඇගයීම සහ SIC-31 ප්‍රචාරණ සේවාවලට සම්බන්ධ අදාල හුවමාරු ගනුදෙනු ද බලන්න.

26. සේවා සැපයීම ඇතුළත් ගනුදෙනුවෙහි ප්‍රතිඵලය විශ්වාසනීය ලෙස ඇස්තමේන්තු කළ නොහැකි විට, අයභාරය හඳුනාගත යුත්තේ හඳුනාගත් නැවත අයකරගත හැකි වියදම්වල ප්‍රමාණයට පමණි.
27. ගනුදෙනුවක මුල් අවධි වලදී ගනුදෙනුවක ප්‍රතිඵලය විශ්වාසනීය ලෙස ඇස්තමේන්තු කළ නොහැකි විම නිරතුරුව සිදුවේ. එසේ වී නමුත් අස්තිත්වය විසින් දරන ලද ගනුදෙනු පිරිවැය ආපසු ලබාගැනීමේ හව්‍යතාවක් තිබිය හැකිය. එම නිසා අයභාරය හඳුනාගනු ලබන්නේ දරන ලද පිරිවැයෙන් යළි අයකර ගැනීමට අපේක්ෂිත ප්‍රමාණයට පමණි. ගනුදෙනුවේ ප්‍රතිඵලය විශ්වාසනීය ලෙස ඇස්තමේන්තු කළ නොහැකි නිසා ලාභයක් හඳුනා නොගැනේ.
28. විශ්වාසනීය ලෙස ගනුදෙනුවක ප්‍රතිඵලය ඇස්තමේන්තු කළ නොහැකිවීම සහ දරන ලද පිරිවැය යළි අයකර ගැනීමේ භාව්‍යතාවක් නොමැතිවීම අයභාර හඳුනා නොගන්නා අතර දරන ලද පිරිවැය වියදමක් වශයෙන් හඳුනා ගැනේ. කොන්ත්‍රාත්තුවේ ප්‍රතිඵලය විශ්වාසනීය ලෙස ඇස්තමේන්තු කිරීම වැළැක් වූ අවිනිශ්චිතතාවයන් තවදුරටත් නොපවතින විට අයභාරය 26 වන ඡේදය ප්‍රකාරව නොව 20 ඡේදය ප්‍රකාරව හඳුනා ගැනේ.

පොළී රාජ්‍යභාග හා ලාභාංශ

29. පොළී, රාජ්‍යභාග හා ලාභාංශ උපදවන අස්තිත්වයේ වත්කම් වෙතත් අය විසින් භාවිතා කිරීමෙන් පැන නගින අයභාර :
- (අ) ගනුදෙනුව හා ආශ්‍රිත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අස්තිත්වයට ගලා එන බවට භාව්‍යතාවක් ඇති විට හා
- (ආ) අයභාරයේ ප්‍රමාණය විශ්වාසනීය ලෙස මැනිය හැකි විට, 30 වන ඡේදයේ දක්වා ඇති පදනම් මත හඳුනාගත යුතු ය.
30. අයභාර පහත දැක්වෙන පදනම් අනුව හඳුනා ගත යුතුය.
- (අ) LKAS 39 ඡේද 9 සහ AG5 – AG8 හි දක්වා ඇති පරිදි සඵල පොළී අනුපාත ක්‍රමය භාවිතයෙන් පොළිය හඳුනාගත යුතුය.
- (ආ) අදාළ ගිවිසුමේ හරය සලකා උපචිත පදනමක් මත රාජ්‍යභාග හඳුනාගත යුතු ය, සහ
- (ඇ) ගෙවීම ලබා ගැනීමට කොටස් හිමියාගේ ඇති අයිතිය ස්ථාපිත වූ අවස්ථාවේදී ලාභාංශ හඳුනාගත යුතු ය.
31. ඉවත්කරන ලදී.
32. පොළී දරන ආයෝජනයක් අත්පත් කර ගැනීමට කලින් නොගෙවූ පොළිය උපචිතව ඇති විට පසුව ලැබෙන පොළිය, අත්පත් කර ගැනීමට පෙර හා පසු කාලපරිච්ඡේද අතර වෙන් කර අත්පත් කර ගැනීමෙන් පසු කාලය සඳහා වූ ප්‍රමාණය පමණක් අයභාර ලෙස හඳුනා ගැනේ.
33. රාජ්‍යභාග අදාළ ගිවිසුමේ විධිවිධාන ප්‍රකාර උපචිත වන අතර ගිවිසුමේ හරය සැලකිල්ලට ගනිමින් වෙනත් ක්‍රමවත් හා තාර්කික පදනමක් මත අයභාර හඳුනා ගැනීම යෝග්‍ය වන්නේ නම් හැර සාමාන්‍යයෙන් එම පදනමට හඳුනා ගැනේ.
34. අයභාරය හඳුනාගනු ලබන්නේ ගනුදෙනුව හා සම්බන්ධ ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අස්තිත්වය වෙතට ගලා එම හව්‍ය වන විට පමණි. කෙසේ වුවද දැනටමත් අයභාරයේ ඇතුළත් කර ඇති මුදලක් එකතු කර ගැනීම පිළිබඳව අවිනිශ්චිතතාවක් පැන නගින විට එකතු කරගත නොහැකි හෝ අයකර ගැනීමේ හව්‍යතාවය නැතිවී ඇති ප්‍රමාණය මුලින් අයභාරයක් ලෙස හඳුනාගත් ප්‍රමාණයට ගැලපීමක් ලෙස නොව වියදමක් ලෙසට හඳුනා ගැනේ.

හෙළිදරව් කිරීම

35. ව්‍යවසායන් විසින් පහත සඳහන් දෑ හෙළිදරව් කළ යුතු ය.
- (අ) සේවා සැපයීමට අදාළ ගනුදෙනුවල පරිසමාප්ති තත්ත්වය තීරණය කිරීමට යොදාගත් ක්‍රම ඇතුළු අයභාර හඳුනා ගැනීම සඳහා යොදාගත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති.
- (ආ) (i) භාණ්ඩ විකිණීම,
(ii) සේවා සැපයීම,
(iii) පොළී,
(iv) රාජ්‍යභාග,
(v) ලාභාංශ,
වලින් පැන නගින්නා වූ අයභාර ඇතුළු කාලපරිච්ඡේදය තුළදී හඳුනාගත් එක් එක් සැලකිය යුතු අයභාර කාණ්ඩයේ අගය, සහ

(ඇ) එකිනෙක සැලකිය යුතු අයහාර කාණ්ඩයේ ඇතුළත් භාණ්ඩ හෝ සේවා හුවමාරු කර ගැනීමෙන් පැන නගින්නා වූ අයහාර ප්‍රමාණය.

36. අස්තිත්වයක් විසින් LKAS 37 ප්‍රතිපාදන අසම්භාව්‍ය වගකීම් සහ අසම්භාව්‍ය වත්කම් ප්‍රකාර, අසම්භාව්‍ය වගකීම් සහ අසම්භාව්‍ය වත්කම් හෙළිදරව් කරනු ලැබේ. අසම්භාව්‍ය වගකීම් සහ අසම්භාව්‍ය වත්කම් ප්‍රතිඥාහාර පිරිවැය, වන්දි ඉල්ලීම්, දඩ හෝ සිදුවිය හැකි අලාභ වැනි අයිතම වලින් පැන නැගිය හැකිය.

බලපත්වන දිනය

37. අස්තිත්වයක් විසින් මෙම ප්‍රමිතය 2012 ජනවාරි 1 හෝ ඉන්පසුව ආරම්භ වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා ව්‍යවහාර කළයුතු ය. කලින් ව්‍යවහාරය උනන්දු කෙරේ. අස්තිත්වයක් විසින් 2012 ජනවාරි 1 ට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කරන්නේ නම්, එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

38. ඉවත් කරන ලදී.

පරිශීෂ්ටය

පරිශීෂ්ටය විදහා පෙන්වුම් කිරීමක් පමණක් වන අතර LKAS 18 හි කොටසක් නොවේ. උදාහරණ ගනුදෙනුවක විශේෂිත අංශයන් කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන අතර අයහාරය හඳුනාගැනීමට බලපාන්නා වූ අදාළ සාධක සියලුම පරිපූර්ණ ලෙස සාකච්ඡා නොවිය හැකිය. අයහාර ප්‍රමාණය විශ්ලේෂණය ලෙස මැනිය හැකි යැයිද අස්තිත්වයට ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ගලා ඒම හව්‍ය යැයිද දරන ලද හෝ දැරීමට ඇති පිරිවැය විශ්වාස කටයුතු ලෙස මැනිය හැකි යැයිද උදාහරණයන් හි සාමාන්‍යයෙන් උපකල්පනය කෙරේ.

භාණ්ඩ විකිණීම

මෙම ප්‍රමිතයේ ඇති හඳුනා ගැනීමේ නිර්ණායක විවිධ අවස්ථාවලදී සම්පූර්ණ කරන්නේ යයි විවිධ රටවල පවත්නා නීතිය අදහස් කරනු ලැබිය හැකිය. විශේෂයෙන් අයිතියේ වැදගත් අවදානම් හා ප්‍රතිලාභ මාරුවන අවස්ථාව නීතිය මගින් නිශ්චය කළ හැකිය. එම නිසා පරිශීෂ්ටයේ මෙම කොටසේ උදාහරණයන් භාණ්ඩ විකිණීමේ නීතිය සම්බන්ධ කොටගෙන අධ්‍යයනය කළ යුතු ය.

1. ගැණුම්කරුගේ ඉල්ලීම් පරිදි බිල්කර රඳවා ගන්නා විකුණුම්' පසුව භාරදීම සිදුවුවද ඒවායේ අයිතිය ගැණුම්කරු සතු අතර බිල් කිරීමද පිළිගනියි. පහත දැක්වෙන අවශ්‍යතා තෘප්ත කෙරෙන අයුරින් ගැණුම්කරු විසින් අයිතිය භාරගනු ලබන විට අයහාර හඳුනාගනු ලැබේ.

(අ) භාණ්ඩ භාරදීම හව්‍යවීම,

(ආ) විකුණුම් හඳුනා ගන්නා අවස්ථාවේදී අයිතමය අතෙහි තිබේ නම් හඳුනා ගෙන සහ ගැණුම්කරුට භාරදීමට සූදානම් නම් :

(ඇ) විලම්භිත භාණ්ඩ භාරදීමේ උපදෙස් ගැණුම්කරු විශේෂිතවම පිළිගනියි නම් සහ

(ඈ) සාමාන්‍ය ගෙවීම් කොන්දේසි අදාළ වේ නම් හුදෙක් භාරදීම සඳහා කලට වේලාවට භාණ්ඩ අත්පත් කර ගැනීමට හෝ නිෂ්පාදනය කිරීමට අදහස්ක් පමණක් ඇති විට අයහාර හඳුනා නොගැනේ.

2. කොන්දේසිවලට යටත්ව නැව්ගත කළ භාණ්ඩ

(අ) සවිකිරීම හා පරීක්ෂාව

අයහාර සාමාන්‍යයෙන් හඳුනාගනු ලබන්නේ ගැණුම්කරු භාරදීම පිළිගත් විට හා සවිකිරීම හා පරීක්ෂා කිරීම සම්පූර්ණ වූ පසුය. එසේ වුවද, පහත සඳහන් අවශ්‍යතා තෘප්ත කරන්නේ නම් ගැණුම්කරු විසින් භාරදීම පිළිගත් වහාම අයහාරය හඳුනා ගනු ලබයි.

(i) උදාහරණයක් වශයෙන් කර්මාන්ත ශාලාවේදී පරීක්ෂා කරන ලද ද්‍රව්‍යයෙන් ඉවතට ගැනීම සහ විදුලිබලය සහ සම්ප්‍රේරණය පමණක් සම්බන්ධ කළ යුතු රූපවාහිනී යන්ත්‍රයක් වැනි සවිකිරීමේ ක්‍රියාවලිය ස්වභාවයෙන් ඉතා සරළ වන විට : හෝ

- (ii) උදාහරණයක් වශයෙන් අමු යකඩ, සීනි හෝ සෝයා බෝංචි තොග වැනි ගිවිසුම්වල මිල ගණන් අවසාන වශයෙන් තීරණය කිරීම සඳහා පමණක් පරීක්ෂා කරනු ලබන විට ;

(ආ) ආපසු එවීම සඳහා සීමිත අයිතියක් ගැණුම්කරු එකඟ වී ඇති විට දී, අනුමැතිය ලත් විගස.

ආපසු එවීමේ හැකියාව පිළිබඳ අවිනිශ්චිතතාවක් වේ නම් ගැණුම්කරු විසින් භාණ්ඩ තොගය විධිමත් ලෙස පිළිගත් විට හෝ භාණ්ඩ භාරදී ඇති විට හා ප්‍රතික්ෂේප කිරීම සඳහා වූ කාලය ගෙවී ගොස් ඇති විට අයභාර හඳුනා ගැනේ.

(ඇ) නැවුගතකරන්නා (විකුණුම්කරු) වෙනුවෙන් ලබන්නා (ගැණුම්කරු) විකිණීම සඳහා විකිණීමේ හෝ ආපසු එවීමේ පදනම යටතේ භාරගන්නා භාණ්ඩ විකිණීම.

ලබා ගන්නා විසින් භාණ්ඩ තුන්වැනි පාර්ශ්වයකට විකුණනු ලැබූ විට නැවුගත කරන්නා අයභාරය හඳුනාගනියි.;

(ඈ) ගෙනගොස් භාරදීමේ දී මුදල් ගෙවීමේ විකුණුම් ගෙන ගොස් භාරදීම සිදුකර විකුණුම්කරු හෝ වෙනුවෙන් නියෝජිතයා විසින් මුදල් ලබාගත් විට අයභාරය හඳුනා ගනියි.

3. ගැණුම්කරු වාරික මාලාවක අවසාන ගෙවීම කරන විට පමණක් භාණ්ඩ භාරදීමේ කාල සහිත විකුණුම්

එවැනි විකුණුම්වලින් වූ අයභාර භාණ්ඩ ගෙන ගොස් භාරදුන් විටදී හඳුනා ගැනේ. කෙසේ වුව ද එවැනි විකුණුම් සම්පූර්ණ කරන බව අත්දැකීම් මගින් පෙන්නුම් කරන විටෙක භාණ්ඩ අතෙහි ඇත්නම් හා ගනුදෙනුකරුට භාරදීම සඳහා හඳුනාගෙන හා සුදානම්ව ඇත්නම්, සැලකිය යුතු තැන්පතුවක් ලත් විට අයභාර හඳුනාගනු ලැබිය හැකිය.

4. උදාහරණයක් ලෙසට තවමත් නිපදවීමට ඇති හෝ තෙවන පාර්ශ්වයකින් කෙලින්ම ගනුදෙනුකරුට භාරදීමට ඇති භාණ්ඩ වැනි තොගයේ දැනට ඇති භාණ්ඩ සඳහා භාරදීමට කලින් ගෙවීම් (හෝ කොටස් ගෙවීම්) ලැබෙන ඇණවුම්,

ගැණුම්කරුට භාණ්ඩ භාරදුන් විට අයභාර හඳුනා ගැනේ.

5. පසු දිනකදී එම භාණ්ඩම නැවත මිලදී ගැනීමට විකුණුම්කරු සමගාමී ලෙස එකඟ වන්නේ නම් හෝ විකුණුම්කරුට එම භාණ්ඩ නැවත මිලට ගැනීමේ කැඳවුම් විකල්පයක් තිබෙන හෝ ගැණුම්කරුට එම භාණ්ඩ විකුණුම්කරු විසින් නැවත මිලදී ගැනීම අවශ්‍ය කළ හැකි යෙදවුම් විකල්පයක් ඇති විකුණුම් හා යළි ගැනුම් එකඟතාවක් (ස්වෝප්- ගනුදෙනු හැර)

මූල්‍ය වත්කමක් හැර වත්කමක් විකිණීමේ හා නැවත මිලට ගැනීමේ ගිවිසුමක් සඳහා විකුණුම්කරු අයිතියේ අවදානම් හා ප්‍රතිලාභ ගැණුම්කරුට පවරා ඇත්දැයි යන්න හා එම නිසා අයභාර හඳුනාගන්නේ ද යන්න දක ගැනීමට ගිවිසුමේ විධිවිධාන විශ්ලේෂණය කිරීමට සිදුවේ. අයිතියේ අවදානම් හා ප්‍රතිලාභ විකුණුම්කරු වෙත රඳවාගෙන ඇති විට තෛතික අයිතිය පැවරී තිබුණ ද ගනුදෙනුව මූල්‍යනය කිරීමේ වැඩපිළිවෙලක් වන අතර අයභාරයකට තුඩුනොදෙයි. මූල්‍ය වත්කමක විකිණීමේ හා ආපසු මිලට ගැනීමේ ගිවිසුමක් සඳහා LKAS 39 මූල්‍ය සාධනපත්‍ර හඳුනා ගැනීම සහ මැනීම ව්‍යවහාර කෙරේ.

6. නැවත විකිණීම සඳහා බෙදාහරින්නන් තැරැව්කරුවන් හෝ වෙනත් අය වැනි අතරමැදි පාර්ශ්වයන්ට විකිණීම.

එවැනි විකුණුම්වල අයභාරය සාමාන්‍යයෙන් අයිතියේ අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ පැවරී ඇතිවිට හඳුනා ගැනේ. කෙසේ වෙතත් හරය අනුව ගනුදෙනුකරු නියෝජිතයෙක් ලෙස ක්‍රියාකරන විට විකුණුම නියෝජන විකුණුමක් ලෙස සැලකේ.

7. ප්‍රකාශන සඳහා මුදල් හා ඒ සමාන අයිතමයන්.

අයිතමයන් සෑම කාලපරිච්ඡේදයකදීම සමාන අගයකින් යුක්ත වන විට අයිතමයන් පිටත් කරන්නා වූ කාලපරිච්ඡේදයේ අයභාරයක් ලෙස සරළ මාර්ග ක්‍රමයට හඳුනා ගැනේ. අයිතමයක් කාලපරිච්ඡේදයෙන් කාලපරිච්ඡේදයට අගය අනුව වෙනස් වන විට දායක මුදලින් ආවරණය වූ සියලුම අයිතමයන්ගේ ඇස්තමේන්තුගත විකුණුම්වලට අදාළව පිටත් කරන අයිතමයන්හි විකුණුම් වටිනාකම මත අයභාරය හඳුනා ගනී.

8. ප්‍රතික්ෂේප වාරික පදනමට ලැබෙන වාරික විකුණුම්

පොළිය හැර විකුණුම් මිලට අදාළ කළ හැකි අයභාර විකුණන දිනයේ දී හඳුනා ගැනේ. ලැබිය යුතු වාරික ආරෝපිත පොළී අනුපාතිකය මගින් වට්ටම් කිරීමත් නිශ්චය කරනු ලබන ප්‍රතිශ්ඨා වේ වර්තමාන අගය විකුණුම් මිල වේ. ආරෝපිත පොළී අනුපාතිකය සැලකිල්ලට ගන්නා කාල සමානුපාත පදනමක් මත පොළී මූලිකාංගය එය උපයන විට ද අයභාර ලෙස හඳුනා ගැනේ.

9 . නිශ්චල දේපළ විකුණුම්

මෙම උදාහරණය IFRIC නිශ්චල දේපළ ගොඩනැගීමේ ගිවිසුම්වල අර්ථ නිරූපන 15 මගින් අවලංගු වී ඇත.

සේවා සැපයීම

10. සවිකිරීමේ ගාස්තු

භාණ්ඩ විකුණන විටදී හඳුනාගත යුතු වන නිෂ්පාදිතයක් විකිණීමට සවිකිරීම අනුෂාංගික වන විටෙක හැර සවිකිරීමේ ගාස්තු අයහාර වශයෙන් හඳුනා ගැනේ.

11. නිෂ්පාදිතයක මිලෙහි අඩංගු සේවා ගාස්තු

පසුව කෙරෙන සේවා සඳහා හඳුනාගත හැකි අගයන් නිෂ්පාදිතයක විකුණුම් මිලෙහි අඩංගු වන විට (උදාහරණයක් වශයෙන් පරිගණක මෘදුකාංග විකිණීමෙන් පසු සේවය සඳහා සහ නිෂ්පාදනය වැඩි දියුණු කිරීම.) එම අගය විලම්භනය කොට සේවය කරගෙන ගනු ලබන කාලපරිච්ඡේදය පුරා අයහාර වශයෙන් හඳුනා ගැනේ. විලම්භනය කරනු ලබන අගය ගිවිසුම යටතේ සේවාවල අපේක්ෂිත පිරිවැය සහ සේවා මත සාධාරණ ලාභයක් ආවරණය කරන ප්‍රමාණය වේ.

12. ප්‍රචාරණ කොමිස්

මහජනතාව ඉදිරියේ අදාළ ප්‍රචාරණ හෝ වාණිජ දැන්වීම් ප්‍රදර්ශනය වූ විට මාධ්‍ය කොමිස් හඳුනා ගැනේ. නිෂ්පාදන කොමිස් ව්‍යාපෘතියේ පරිසමාප්ත තත්ත්වයට අනුව හඳුනා ගැනේ.

13. රක්ෂණ නියෝජිත කොමිස්

තවදුරටත් සේවා සැපයීම නියෝජිතයාගෙන් අවශ්‍ය නොවන විට ලැබූ හෝ ලැබීමට ඇති රක්ෂණ නියෝජිත කොමිස් අදාළ ඔප්පුවල ඵලදායී ආරම්භක හෝ අලුත් කිරීමේ දිනයන්හි දී නියෝජිතයා විසින් අයහාර ලෙස හඳුනා ගැනේ. කෙසේ වෙතත්, රක්ෂණ ඔප්පුවේ වලංගු කාලය තුළ නියෝජිතයා විසින් තවදුරටත් සේවා සැපයීමේ අවශ්‍යතාවය හව්‍ය වන කල්හි, කොමිස් මුදල හෝ ඉන් කොටසක් විලම්භිතකර, ඔප්පුව බලපවත්වන කාල පරිච්ඡේදය තුළ අයහාර ලෙස හඳුනාගත යුතු ය.

14. මූල්‍ය සේවා ගාස්තු

මූල්‍ය සේවා ගාස්තු සඳහා අයහාර හඳුනා ගැනීම ගාස්තු තක්සේරු කරනු ලබන අරමුණ හා අදාළ ඕනෑම මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක් සඳහා ගිණුම්කරණය කිරීමේ පදනම මත රඳා පවතී. මූල්‍ය සේවා සඳහා වූ ගාස්තු පිළිබඳ විස්තරය සපයනු ලබන සේවාවල හරය සහ ස්වභාවය පෙන්නුම් නොකරනු ඇත. එම නිසා මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක සඵල ඵලදාවේ සංකලිත කොටසක් වන ගාස්තු සේවා සපයන අවස්ථාවේ දී උපයන ගාස්තු හා සැලකිය යුතු කාර්යයක් ඉටු කිරීම මත උපයන ගාස්තු අතර වෙන්කර හඳුනා ගැනීම අවශ්‍ය වේ. :-

අ මූලික සාධන පත්‍රයක සක්‍රීය පොළියෙහි සංකලිත කොටසක් සේ ගැනෙන ගාස්තු

එවැනි ගාස්තු සාමාන්‍යයෙන් සඵල ඵලදාවට ගැලපීමක් ලෙස සලකනු ලැබේ. කෙසේ වුවත් මූල්‍ය සාධනපත්‍ර එහි මුල් හඳුනා ගැනීමෙන් පසුව සාධාරණ වටිනාකමට මැනිය යුතු වන විටදී ගාස්තු අයහාර ලෙස හඳුනාගන්නේ සාධනපත්‍රය මුලින් හඳුනා ගන්නා විටදීය.

- (i) LKAS 39 යටතේ හැර අස්තීන්වය විසින් ආයෝජනයක් ලෙස තබාගෙන ඇති මූල්‍ය වත්කමක් නිර්මාණය කිරීම හෝ අත්පත් කර ගැනීම සම්බන්ධයෙන් ව්‍යවසාය විසින් ලබා ගන්නා ආරම්භක ගාස්තුව, මූල්‍ය වත්කමක් ලෙස ලාභය හෝ අලාභය හරහා සාධාරණ වටිනාකමට වර්ගීකරණය කරනු ලැබේ,

එවැනි ගාස්තුවල ණය ගැණුම්කරුගේ මූල්‍ය තත්ත්වය ඇගයීම් ඇපවීම අතිරේක ඇප සහ අනෙක් ආරක්ෂිත විධිවිධාන ඇගයීම සහ වාර්තාගත කිරීම සාධන පත්‍රයේ නියමයන් සාකච්ඡා කිරීම, ලියකියවිලි පිළියෙල කිරීම, හා සැකසීම හා ගනුදෙනු පියවීම වැනි වූ කටයුතු සඳහා වූ ගෙවීම් ඇතුළත් විය හැකිය. මෙම ගාස්තු අදාළ ගනුදෙනුවේ පිරිවැය* (LKAS 39 නිර්වචනය පරිදි) සහිතව එමගින් ඇතිවන මූල්‍ය සාධන පත්‍රයන් හා සමග ඉදිරියට යන බැඳියාවක් ඇති කිරීමේ සංකලිත කොටසක් වන අතර එය විලම්භනය කොට සඵල ඵලදාව ගැලපීමක් ලෙස හඳුනා ගැනේ.

* 2011 වර්ෂයේ නිකුත් කළ SLFRS "වැඩිදියුණු කිරීමේ" වල - කවුන්සිලය LKAS 39 ඡේද 9හි නිර්වචනය කර ඇති අන්දමට "සෘජු පිරිවැය" යන යෙදුම "ගනුදෙනු පිරිවැය" යන්නෙන් ප්‍රතිස්ථාපනය කළේය. මූල්‍ය වත්කම් උත්පාදනයෙහි පිරිවැය සහ සක්‍රීය පොළී අනුපාතයෙහි සංයුක්ත ගැලපුමක් ලෙසින් හඳුනාගත යුතු වන වගකීම්වල පැවැති අසංගත තාවයක් එමගින් ඉවත් කරනු ලැබීය. "සෘජු පිරිවැය" කලින් නිර්වචනය කළ අන්දමට වර්ධක ස්වභාවයෙහි පිරිවැයක් වීමේ අවශ්‍යතාවයක් නොවීය.

- (ii) ණය මුදලක් උත්පාදනය කිරීමට අස්තිත්වයකට ලැබෙන කැපවීමේ ගාස්තුව LKAS 39 හි විෂය පථයට බාහිර වූ කල් හි :

නිශ්චිත ණයට දීමේ වැඩපිළිවෙලකට ඇතුළුවීම අපේක්ෂා කළ නොහැකි නම් සහ ණය බැඳීම LKAS 39 විෂයපථය තුළට නොගැනේ නම් කැපවීමේ ගාස්තුව කැපවීමේ කාලපරිච්ඡේදය තුළ, සමානුපාතිකව අයභාර ලෙස හඳුනාගත යුතු ය. LKAS 39 විෂයපථයට ගැනෙන ණය බැඳීම් ව්‍යුත්පන්න ලෙස ගිණුම්කරණය කරන අතර සාධාරණ වටිනාකමට මැනීම කෙරේ,

- (iii) ක්‍රමාංකය පිරිවැයට විකුණුම් කළ මූල්‍යමය වගකීම් නිකුත් කිරීමේ උත්පාදන ගාස්තු ලැබීම.

මෙම ගාස්තු මූල්‍යමය වගකීමක් ජනනය කිරීමෙහිලා අදාළ වන සංකලිත අංගයකි. මූල්‍යමය වගකීමක් "ලාභය හෝ අලාභය මගින් සාධාරණ වටිනාකමට" වර්ගීකරණය කර නොමැතිවිට ලැබුණ උත්පාදන ගාස්තු අදාළ වැය වූ ගනුදෙනු පිරිවැය ද සමග මූල්‍යමය වගකීමෙහි මූලික ධාරණ මුදල සමග (LKAS 39 හි නිර්වචනය පරිදි) සඵල පොළී අනුපාතයෙහි ගැලපුමක් ලෙස හඳුනාගනී. මූල්‍යමය වගකීම සඳහා වන සඵල පොළී අනුපාතයෙහි සංකලිත කොටසක් මත ගාස්තු සහ පිරිවැය අස්තිත්වය විසින් ජනනය කිරීමේ ගාස්තු සහ ආයෝජන කළමණාකරණ සේවා වැනි සේවා සැපයුමෙහි අයිතියට අදාළ ගනුදෙනු පිරිවැය වලින් වෙන්කර දක්වනු ලබයි.;

(ආ) සේවා සැපයුමක් සමග ඉපැයූ ගාස්තු :

- (i) ණයක් සේවාකිරීම සඳහා අයකරන ලද ගාස්තු ණයක් සේවාකිරීම සඳහා අස්තිත්වයක් විසින් අයකරනු ලබන ගාස්තු සේවාව සපයන විටම අයභාරයක් ලෙස හඳුනාගනී,
- (ii) ණය කැපවීම LKAS 39 විෂය පථයෙන් පරිබාහිර වන විට ණයක් උත්පාදනය කිරීම සඳහා කැපවීමේ ගාස්තු.

විශේෂිත ණයදීම් වැඩ පිළිවෙලකට ඇතුළත් වී ණය කැපවීම LKAS 39 හි විෂය පථයට පරිබාහිර වන්නේනම් කැපවීමේ කාලසීමාව තුළ කාල අනුපාතය පදනම් කරගනිමින් කැපවීමේ ගාස්තුව ව්‍යුත්පන්නයක් ලෙස ගිණුම්ගත කරන අතර සාධාරණ අගයට මිණුම් කරයි,

- (iii) ආයෝජන කළමණාකරණ ගාස්තු

ආයෝජන කළමණාකරණ සඳහා අයකරන ගාස්තු සේවය සපයන ලද වහාම ආදායම් වශයෙන් හඳුනා ගැනේ. ආයෝජන කළමණාකරණ ගිවිසුමක් ආරක්ෂා කිරීමට සෘජුව අදාළ කළ හැකි වර්ධන පිරිවැය වෙනමම හඳුනාගෙන මැනිය හැකිනම් සහ එය නැවත අයකරගත හැකි බව විශ්වාස නම් වත්කමක් වශයෙන් හඳුනා ගැනේ. LKAS 39 හි පරිදි අස්තිත්වය ආයෝජන කළමණාකරණ ගිවිසුම සුරුකුම් නොකළේ නම් දුර්වල සිදුනොවන දෙය වර්ධනය පිරිවැයයි. අස්තිත්වයෙහි ආයෝජන කළමණාකරණ සේවා සැපයීමෙන් ලැබෙන ප්‍රතිලාභ සඳහා හිමිකම් ලැබීමට ඇති ගිවිසුම්මය අයිතිය වත්කම මගින් නියෝජනය කෙරෙන අතර අස්තිත්වයට අදාළ අදායම හඳුනා ගැනීමත් සමග ක්‍රමක්ෂය කරනු ලබයි. අස්තිත්වයට ආයෝජන කළමණාකරණ ගිවිසුම් කළඹක් ඇතිනම් අයකරගත හැකි භාවය කළඹ පදනම මත තක්සේරු කරනු ලබයි.

ඇතැම් මූල්‍ය සේවා ගිවිසුම් මූල්‍ය සාධන පත්‍ර එකක් හෝ වැඩි ගණනක් ආරම්භ කිරීමේ සහ ආයෝජන කළමණාකරණ සේවා සැපයීමේ නිරත වෙයි. උදාහරණයක් වශයෙන් හිමිකම් ඇප එකතුවක් කළමණාකරණය සමග බැඳුනු දිගුකාලීන මාසික ඉතුරුම් ගිවිසුම් දක්විය හැකිය. ගිවිසුම සපයන්නා විසින් මූල්‍ය සාධන පත්‍රයේ උත්පාදනයට අදාළ ගනුදෙනු පිරිවැය ආයෝජන කළමණාකරණ සේවා සැපයීමේ අයිතිය සුරක්ෂිත කිරීමේ පිරිවැයෙන් වෙන්කොට දක්වයි.;

(ඇ) සැලකිය යුතු අන්දමේ වැදගත් කාර්යයක් කිරීම මත උපයාගත් ගාස්තු

පහත උදාහරණයන්හි දැක්වෙන පරිදි සැලකිය යුතු කාර්යය සම්පූර්ණ වූ විට ගාස්තුව අයහාර ලෙස හඳුනා ගැනේ :

- (i) සේවා දායකයකුට කොටස් විභජනය කිරීම මත වූ කොමිස්, කොටස් විභජනය කරනු ලැබූවිට, කොමිස් අයහාර ලෙස හඳුනා ගැනේ;
- (ii) ණය ගැණුම්කරුවෙකු හා ආයෝජකයෙකු අතර ණයක් පිළියෙල කරදීම සඳහා වූ ස්ථානගත ගාස්තු, ණය පිළියෙල කරදුන් විට ගාස්තුව අයහාරයන් ලෙස හඳුනා ගැනේ;
- (iii) ණය මේලක (සින්ඩිකේට්) ගාස්තු :

ණය පිළියෙල කරදෙන හා එම ණය පැකේජයේ කොටසක් තමන් සඳහා රඳවා තබා ගන්නා (හෝ වෙනත් සහභාගි වන්නන් මෙන්ම සන්සන්දනාත්මක අවදානමක් සඳහා සමාන සඵල ඵලදාවක කොටසක් රඳවා ගන්නා) අස්තියක් විසින් ලැබූ මේලක කිරීමේ ගාස්තුවක් මේලකගත කිරීමේ සේවාව වෙනුවෙන් ලැබූ ගෙවීමකි. එවැනි ගාස්තුවක් මේලකගත කිරීම සම්පූර්ණ කළ විට දී අයහාරයක් ලෙස හඳුනා ගැනේ.

15. ඇතුල්වීමේ ගාස්තු

කලා සංදර්ශන නාට්‍යාංග හා වෙනත් විශේෂ උත්සවවලින් වූ අයහාර උත්සවය සිදුවන විට හඳුනා ගැනේ. උත්සව කිහිපයකට දායකවීමක් විකුණනු ලැබූ විට එකිනෙක උත්සවයේ දී එතෙක් සැපයූ සේවා ප්‍රමාණය පෙන්නුම් කරන පදනමකට ගාස්තුව එකිනෙක උත්සවයට වෙන් කෙරේ.

16. උපකාරක පන්ති ගාස්තු

උපදෙස් සැපයෙන කාලපරිච්ඡේදය පුරා අයහාර හඳුනා ගැනේ.

17. මූලික තැන්පතු, ඇතුල්වීමේ හා සාමාජික ගාස්තු

සපයනු ලබන සේවාවේ ස්වභාවය අනුව අයහාරය හඳුනා ගැනීම රඳා පවතී. ගාස්තුවෙන් ඉඩ ලැබෙන්නේ සාමාජිකත්වය සඳහා පමණක් සහ අනෙකුත් සියලුම සේවා හෝ නිෂ්පාදිත සඳහා වෙනම ගෙවන්නේ නම් හෝ වෙනම ගෙවිය යුතු වාර්ෂික දායකවීමක් ඇත්නම් එකතු කර ගැනීම පිළිබඳ ප්‍රමාණවත් අවිනිශ්චිතතාවයක් නොමැති විට ගාස්තුව අයහාරය ලෙස හඳුනා ගැනේ. ගාස්තුව මගින් සාමාජිකත්ව කාලපරිච්ඡේදයේ දී ලබාදෙන සේවා හෝ ප්‍රකාශන සඳහා හෝ සාමාජික නොවන අයගෙන් අයකරන මිලට වඩා අඩු මිලකට භාණ්ඩ හෝ සේවා ලබාගැනීමට සාමාජිකයින්ට අයිතියක් ලබාදෙයි නම් සපයනු ලබන ප්‍රතිලාභයේ කාලනිර්ණය ස්වභාවය හා වටිනාකම පෙන්නුම්කරන පදනමකට එය හඳුනාගැනේ.

18. බලයලත් ගාස්තු

මූලික හෝ පසුව සිදුවන සේවා උපකරණ හා වෙනත් ස්පෘෂ්‍ය වත්කම් හා දැනුම සැපයීම බලයලත් ගාස්තු මගින් ආවරණය විය හැකිය. ඒ අනුව ගාස්තුව අයකරන අභිමතාර්ථය පිළිබිඹු කරන පදනමකට බලයලත් ගාස්තුව අයහාර ලෙසට හඳුනා ගැනේ. බලයලත් ගාස්තු හඳුනා ගැනීමේදී පහත සඳහන් ක්‍රම යෝග්‍ය වේ. :-

(අ) උපකරණ හා වෙනත් අස්පෘෂ්‍ය වත්කම් සැපයීම.

විකුණනු ලබන වත්කමේ සාධාරණ වටිනාකම මත පදනම් වූ අගය අයිතමය ගෙනගොස් බාරදෙනු ලබන විට හෝ අයිතිය පැවරෙන විට දී අයහාර වශයෙන් හඳුනා ගැනේ;

(ආ) ආරම්භක හා පසුව කෙරෙන සැපයීම්

මුල් ගාස්තුවේ කොටසක් හෝ වෙනම ගාස්තුවක් වුව ද අඛණ්ඩ සේවා සැපයීම් සඳහා වන ගාස්තු සේවා සපයන විට දී අයහාර ලෙස හඳුනා ගැනේ. වෙනම අය කරන ගාස්තුවලින් අඛණ්ඩ සේවාවල පිරිවැය සාධාරණ ලාභයක් සමග ආවරණය නොවන්නේ නම් අඛණ්ඩ සේවා සැපයීම සඳහා වූ පිරිවැය හා එම සේවා සඳහා සාධාරණ ලාභ ලැබීමට ප්‍රමාණවත් කොටසක් මුල් ගාස්තුවෙන් විලම්භනය කොට සේවා සපයන විටදී අයහාරයක් ලෙස හඳුනා ගැනේ.

වෙනත් අයගෙන් අයකරනවාට වඩා අඩු මිලකට හෝ එම විකුණුම් මත සාධාරණ ලාභයක් නොලැබෙන මිලකට උපකරණ තොග හෝ වෙනත් ස්පෘෂ්‍ය වත්කම් ප්‍රධානියා විසින් සැපයීමට බලයලත් ගිවිසුම අනුව විධිවිධාන සලකා තිබිය හැකිය. මෙවැනි අවස්ථාවලදී එම මිලට වැඩියෙන් වූ පිරිවැය ආවරණය කිරීමටත් එම විකුණුම් මත සාධාරණ

ලාභයක් ලැබීමටත් ප්‍රමාණවත් කොටසක් මූලික ගාස්තුවෙන් විලම්භනය කොට බලයලත් තැනැත්තාට භාණ්ඩ විකුණනු ලැබිය හැකි කාලපරිච්ඡේදය පුරා හඳුනා ගැනේ. ප්‍රධානියාගෙන් අවශ්‍ය කරන්නා වූ මූලික සේවා සහ අනෙකුත් වගකීම් සියල්ලට (වැඩබිම තෝරා ගැනීම, කාර්ය මණ්ඩලය පුහුණුව මූල්‍යනය හා ප්‍රවාරණය සඳහා වූ මූලික උපකාර වැනි) සෑහෙන පමණ දුර ඉටුකර ඇති විට මූලික ගාස්තුවෙන් ඉතිරිවී ඇති කොටස අයභාරය ලෙස හඳුනා ගැනේ.

ප්‍රාදේශීය බලයලත් ගිවිසුමක් යටතේ වූ මුල් සේවා හා වෙනත් වගකීම් ප්‍රදේශයේ පිහිටුවනු ලැබූ තනි අලෙවි සල් සංඛ්‍යාව මත රඳා පවතිනු ඇත. මෙම අවස්ථාවේ මුල් දෝෂ ප්‍රමාණවත් පරිදි සම්පූර්ණ කර ඇති විකුණුම් හල් සංඛ්‍යාව සමානුපාතිකව මුල් සේවාවලට අදාළ කළ හැකි ගාස්තුව අයභාර ලෙස හඳුනා ගැනේ.

විස්තීර්ණ කාලපරිච්ඡේදයක් තුළදී මූලික ගාස්තුව එකතු කරගත යුතු නම් සහ එය සම්පූර්ණ වශයෙන් එකතු කරගැනීම පිළිබඳ සැලකිය යුතු අවිනිශ්චිතතාවයක් ඇතිනම් මුදල් වාරික ලබන විටදී ගාස්තුව හඳුනා ගැනේ. ;

(ඇ) අඛණ්ඩ බලයලත් ගාස්තු

ගිවිසුම මගින් ලබා දී ඇති අයිතිවාසිකම් අඛණ්ඩව භාවිතා කිරීම වෙනුවෙන් හෝ ගිවිසුම් කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී සපයනු ලබන වෙනත් සේවා සඳහා ගාස්තුව සේවා සපයන අතරතුර දී හෝ අයිතිවාසිකම් ප්‍රයෝජනයට ගන්නා විටදී අයභාර ලෙස හඳුනා ගැනේ.;

(ඈ) නියෝජන ගනුදෙනු

හරය අනුව ගත්කල බලයලත් තැනැත්තා සඳහා නියෝජනයකු ලෙස ප්‍රධානියා ක්‍රියාකරන ගනුදෙනු බලයලත් තැනැත්තා හා ප්‍රධානියා අතර සිදුවිය හැක. උදාහරණ වශයෙන් ප්‍රධානියා සැපයුම් ඇනවුම්කර ඒවා ලාභ නොමැතිව බලයලත් තැනැත්තාට භාරදීමට විධිවිධාන යෙදිය හැකිය.

19. ගනුදෙනුකරු මුල්කර වර්ධනය කරන මෘදුකාංගවලින් ගාස්තු

ගනුදෙනු හෝ අවශ්‍යතාව අනුව පරිගණක මෘදුකාංග නිෂ්පාදනය සඳහා සැපයුමෙන් පසු උපකාරක සේවා සඳහා වූ සැපයීම ඇතුළු නිෂ්පාදනයේ පරිසමාප්ත තත්ත්වය සලකා බලා අවශ්‍යතා අනුව වූ පරිගණක මෘදුකාංග නිෂ්පාදනය සඳහා වූ ගාස්තු අයභාර ලෙස හඳුනා ගැනේ.

පොළී, රාජ්‍යභාග හා ලාභාංශ

20. බලපත්‍ර ගාස්තු හා රාජ්‍යභාග

අස්තිත්වයේ වත්කම් (වෙළඳ ලකුණු, ස්වාධිකාර, පරිගණක මෘදුකාංග, සංගීත අයිතින් වාහිනී තැටි හා වලන චිත්‍රපට ආදී) භාවිතයට ගෙවනු ලබන ගාස්තු හා රාජ්‍යභාග සාමාන්‍යයෙන් ගිවිසුමේ හරය අනුව හඳුනා ගැනේ. ප්‍රයෝගික කරුණක් ලෙස මෙය ගිවිසුමේ ජීවිත කාලය පුරා සරළ මාර්ග ක්‍රමයට විය හැකිය. උදාහරණ වශයෙන් නිශ්චිත කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා යම්කිසි තාක්ෂණයක් භාවිතා කිරීම බලපත්‍රලාභියාට අයිතියක් ඇති වීම.

ස්ථාවර ගාස්තුවකට හෝ බලපත්‍රලාභියාට නිදහසේ එම අයිතිවාසිකම් ප්‍රයෝජනයට ගැනීමට ඉඩදෙන, බලපත්‍රකරුට කරගෙන යෑමට වගකීමක් ඉතිරිව නැති, අවලංගු කළ නොහැකි ගිවිසුමක් යටතේ ආපසු නොගෙවන ඇපවීමට අයිතිවාසිකම් පැවරීම හරය අනුව විකුණුමකි. උදාහරණයක් වශයෙන් භාරදීමෙන් පසුව බලපත්‍රකරුට වගකීම් නොමැති පරිගණක මෘදුකාංග සඳහා වූ බලපත්‍ර ගිවිසුමක් දැක්විය හැකිය. තවත් උදාහරණයක් වන්නේ බෙදාහැරීම් පිළිබඳව බලපත්‍රකරුට පාලනයක් නොමැති, ප්‍රදර්ශනාගාරවල ආදායමෙන් තවදුරටත් අයභාර බලාපොරොත්තු නොවන වෙළෙඳපොළවල ප්‍රදර්ශනය සඳහා චිත්‍රපට ප්‍රදර්ශන අයිතිය ලබාදීමයි. එවැනි විට දී අයභාරය විකුණන අවස්ථාවේ දී හඳුනා ගැනේ.

සමහර අවස්ථාවලදී බලපත්‍ර ගාස්තු හෝ රාජ්‍යභාග ලැබීම අනාගත සිද්ධියක් සිදුවීම මත අසම්භාව්‍ය ලෙස රඳාපවතී. එවැනි අවස්ථාවල දී ගාස්තුව හෝ රාජ්‍යභාගය ලැබෙවිය යන්න නිශ්චිත වන විට එනම් සාමාන්‍යයෙන් සිද්ධිය සිදු වී ඇති විට අයභාර හඳුනා ගැනේ.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 19

සේවක ප්‍රතිලාභ

පටුන

පේද

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 19

සේවක ප්‍රතිලාභ

අරමුණ

විෂය පථය

1 - 6

නිර්වචන

7

කෙටිකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ

8 - 23

හඳුනාගැනීම සහ මැනීම

10 - 22

සියළු කෙටිකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ

10

කෙටිකාලීන නොපැමිණීම සඳහා වන්දි

11 - 16

ලාභ බෙදාගැනීම සහ ප්‍රසාද දීමනා සැලසුම්

17 - 22

හෙළිදරව් කිරීම

23

පශ්චාත් - සේවා ප්‍රතිලාභ : නිර්වචන දායක සැලසුම් සහ

නිර්වචන ප්‍රතිලාභ සැලසුම් අතර වෙනස

24 - 42

බහු සේවා සැලසුම්

29 - 33

පොදු පාලකය යටතේ ඇති විවිධ අස්තීත්වයන් අතර අවදානම්

බෙදා ගන්නා නිර්වචන ප්‍රතිලාභ සැලසුම්

34 - 34 බි

රාජ්‍ය සැලසුම්

36 - 38

රක්ෂිත ප්‍රතිලාභ

39 - 42

පශ්චාත් - සේවා ප්‍රතිලාභ : නිර්වචන දායක සැලසුම්

43 - 47

හඳුනාගැනීම සහ මැනීම

44 - 45

හෙළිදරව් කිරීම

46 - 47

පශ්චාත් - සේවා ප්‍රතිලාභ : නිර්වචන ප්‍රතිලාභ සැලසුම්

48 - 119

හඳුනාගැනීම සහ මැනීම

49 - 62

සම්මුතික බැඳීම සඳහා ගිණුම්කරණය

52 - 53

මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය

54 - 60

ලාභය හෝ පාඩුව

61 - 62

හඳුනාගැනීම සහ මැනීම: නිර්වචන ප්‍රතිලාභ බැඳීම් සහ ප්‍රවර්තන සේවා

පිරිවැයෙහි වර්තමාන අගය

63 - 101

ආයුගණක තක්සේරු ක්‍රමය	64 - 66
සේවා කාලයන්ට ප්‍රතිලාභ ආරෝපිත කිරීම	67 - 71
ආයුගණක උපකල්පනයන්	72 - 77
ආයුගණක උපකල්පනය : වට්ටම් අනුපාතිකය	78 - 82
ආයුගණක උපකල්පනය : වැටුප්, ප්‍රතිලාභ සහ වෛද්‍ය පිරිවැය	83 - 91
ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ	92 - 95
පසුගිය සේවා පිරිවැය	96 - 101
හඳුනාගැනීම සහ මැනීම : සැලසුමේ වත්කම්	102 - 107
සැලසුමේ වත්කම් වල සාධාරණ වටිනාකම	102 - 104
ප්‍රතිපූර්ණයන්	104A - 104B
සැලසුම් වත්කම් මත ඵලදාව	105 - 107
ව්‍යාපාර සංයෝජනය	108
කපාහැරීම සහ නිරාකරණය කිරීම	109 - 115
ඉදිරිපත් කිරීම	116 - 119
හිලච්ඡිකිරීම	116 - 117
ජංගම/ජංගම නොවන අතර වෙනස	118
පශ්චාත් සේවා ප්‍රතිලාභ පිරිවැයවල මූල්‍ය සංරචකයන්	119
හෙළිදරව් කිරීම	120 - 125
වෙනත් දිගුකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ	126 - 131
හඳුනා ගැනීම සහ මැණීම	128 - 130
හෙළිදරව් කිරීම	131
සමාජික කිරීමේ ප්‍රතිලාභ	132 - 143
හඳුනා ගැනීම	133 - 138
මැණීම	139 - 140
හෙළිදරව් කිරීම	141 - 143
සන්ක්‍රාන්ති විධිවිධාන	153 - 156
බලපැවැත්වෙන දිනය	157
පරිශීෂ්ටයන්	
අ උදාහරණ විදහා දැක්වීම	
ආ හෙළිදරව් කිරීම විදහා දැක්වීම	
ඇ ඡේද 58A අදාළ කිරීම විදහා දැක්වීම	
ඈ	
ඉ පාරිතෝෂික පිළිබඳ සූත්‍රය	

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම් ප්‍රමිත - LKAS 19**සේවක ප්‍රතිලාභ**

LKAS 19 සේවක ප්‍රතිලාභ ඡේද 1-157 දක්වාත්, පරිශිෂ්ට “අ” සිට “ඉ” දක්වාත් ඇතුළත්ය. සියළුම ඡේද එක හා සමානව බලපවත්වනු ඇත. LKAS 19 හි අරමුණ වනුයේ “ශ්‍රී ලංකා ගිණුම් ප්‍රමිතකරණයෙහිලා පෙරවදනක්” ඉදිරිපත් කිරීමත් “මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා ආකෘතිමය රාමුවක්” සම්පාදනයක් වෙනුවෙන් LKAS 19 එකී අරමුණෙහි සංදර්භයට අනුගතව අධ්‍යයනය කළ යුතු වීමයි. විශේෂිත මාර්ගෝපදේශකත්‍වයක් නොමැති විට ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරා ගැනීමත්, ප්‍රායෝගිකව යොදා ගැනීමත් අරභයා LKAS 8- “ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වෙනස් වීම සහ දෝෂ” පාදක කර ගත හැකිය.

අරමුණ

මෙම ප්‍රමිතයේ අරමුණ වන්නේ සේවක ප්‍රතිලාභ ගිණුම්කරණය සහ අනාවරණය කිරීම පිළිබඳ නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීමය. මෙම ප්‍රමිතය මගින් අස්තීත්වයක් පහත දැක්වෙන ගැනීම් අවශ්‍ය වේ:

- (අ) සේවක ප්‍රතිලාභය අනාගතයේ ගෙවිය යුතුය යන හුවමාරු පදනමින් සේවකයකු සේවය සපයා ඇති විටක ඇතිවන වගකීමක්; සහ
- (ආ) සේවක ප්‍රතිලාභ හුවමාරුවක් සඳහා සේවකයකු විසින් සපයන සේවාව තුළින් අස්තීත්වය ආර්ථික ප්‍රතිලාභ උපයන අවස්ථාවලදී ඇතිවන වියදමක්.

විෂයපථය

1. ශ්‍රී ලංකා මූල්‍ය වාර්තාකරණ ප්‍රමිත-2 කොටස් පදනම් ගෙවීම් ප්‍රමිතය අදාළ වන දෑ හැරෙන්නට අනෙකුත් සියළුම සේවක ප්‍රතිලාභ ගෙවීම් ගිණුම්කරණය සඳහා සේවාදායකයා විසින් මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කළ යුතුය.
2. මෙම ප්‍රමිතය සේවක ප්‍රතිලාභ සැලසුම් වාර්තා කිරීම සඳහා අදාළ නොවේ. (LKAS - 26 විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුම් ගිණුම්කරණය සහ වාර්තා කිරීම බලන්න)
3. මෙම ප්‍රමිතය තුළ පහත සඳහන් සේවක ප්‍රතිලාභ සඳහා ප්‍රතිපාදන අන්තර්ගතය:
  - (අ) අස්තීත්වය සහ එක් එක් සේවකයන්, සේවක කණ්ඩායම් හෝ ඔවුන්ගේ නියෝජිතයන් අතර ඇති විධිමත් සැලසුම් හෝ වෙනත් විධිමත් ගිවිසුම් යටතේ ඇති වන දෑ;
  - (ආ) ව්‍යවස්ථාදායක අවශ්‍යතා හෝ කාර්මික වැඩපිළිවෙළ තුළින් ජාතික, රාජ්‍ය කාර්මික හෝ වෙනත් බහුවිධ - සේව්‍ය සැලසුම්වලට අස්තීත්වයන් සම්බන්ධ විය යුතු අවස්ථා යටතේ;
  - (ඇ) සම්මුතික බැඳීමක් ඇති කළ හැකි අවිධිමත් පරිවයන්, සේවක ප්‍රතිලාභය ගෙවීම් හැර වෙනත් යථාර්ථවාදී විකල්පයන් නොමැති අවස්ථාවලදී ඇති වන සම්මුතික බැඳීමක් ඇති කළ හැකි අවිධිමත් භාවිතයන් වෙනස් කිරීම පිළිගත නොහැකි තරමට සේවකයන් සමග ඇති සම්බන්ධතාවලට හානි ඇති වීම දැක්විය හැකිය.
4. සේවක ප්‍රතිලාභ යන්නට පහත දෑ ඇතුළත් වේ:-
  - (අ) කෙටිකාලීන සේවක චේතන, සමාජ සංරක්ෂණ දායකයන්, වාර්ෂික නිවාඩු දීමනා, ලෙඩ නිවාඩු ගෙවීම්, ලාභ කොටස්, ප්‍රසාද දීමනා (මාස දොළහක කාලපරිච්ඡේදයක් අවසානයේදී ගෙවිය යුතු නම්) වැනි සේවක ප්‍රතිලාභ සහ වර්තමාන සේවකයන් සඳහා ගෙවන මූල්‍ය නොවන ප්‍රතිලාභ (වෛද්‍ය ආවරණ, නිවාස, වාහන සහ නිදහස් හෝ සහනදායී භාණ්ඩ හෝ සේවා සැපයීම් වැනි);
  - (ආ) විශ්‍රාම වැටුප්, වෙනත් විශ්‍රාමික ප්‍රතිලාභ, පශ්චාත් සේවාච්ඡිත රක්ෂණ සහ පශ්චාත් සේවා වෛද්‍ය රැකවරණ වැනි සේවයෙන් පසු ලබාදෙන ප්‍රතිලාභ;
  - (ඇ) දිගුකාලීන සේවා නිවාඩු හෝ වර්ෂ හතකට වරක් දෙනු ලබන අනුසස්තාබ්දක නිවාඩු, සංචන්ද්‍යතා හෝ වෙනත් දිගුකාලීන සේවා ප්‍රතිලාභ, දිගුකාලීන අකර්මන්‍යතා, ප්‍රතිලාභ සහ මාස දොළහක කාලපරිච්ඡේදයක් අවසානයේ ගෙවිය යුතු නොවේ නම් ලාභ බෙදා දීමේ ප්‍රසාද දීමනා හා විලම්භිත වන්දි ගෙවීම් ඇතුළත්ව වෙනත් දිගුකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ; සහ
  - (ඈ) සේවා සමාජිකී කිරීමේ ප්‍රතිලාභ.

ඉහත (අ) සිට (ඇ) දක්වා කාණ්ඩ තුළ වෙන වෙනම ලක්ෂණ ඇති බැවින්, මෙම ප්‍රමිතය මගින් එක් එක් කාණ්ඩය සඳහා වෙන වෙනම අවශ්‍යතා ස්ථාපනය කර තිබේ.

5. සේවක ප්‍රතිලාභ වලට සේවකයන්ට හෝ ඔවුන්ගේ යැපෙන්නන්ට සපයනු ලබන ප්‍රතිලාභ සහ ගෙවීම් වශයෙන් (හෝ භාණ්ඩ හෝ සේවා සැපයීමෙන්) සේවකයන්ට සෘජුවම හෝ ඔවුන්ගේ කලත්‍රයාට, දරුවන්ට හෝ වෙනත් යැපෙන්නන්ට හෝ රක්ෂණ සමාගම් වැනි වෙනත් අයට ලබාදෙන ප්‍රතිලාභ ඇතුළත් වේ.
6. සේවකයකු විසින් අස්තිත්වයට පූර්ණ කාලීන, අර්ධ කාලීන, ස්ථිර, අනියම් හෝ තාවකාලික පදනම මත සේවා සැපයිය හැකිය. මෙම ප්‍රමිතය සඳහා සේවකයන් වශයෙන් අධ්‍යක්ෂවරු සහ වෙනත් කළමනාකරණ පිරිස් ද ඇතුළත් වේ.

නිර්වචන

7. පහත දැක්වෙන පද නිශ්චිතව දක්වා ඇති තේරුම් සහිතව මෙම ප්‍රමිතයෙහි භාවිතා කෙරේ :

සේවක ප්‍රතිලාභ යනු අස්තිත්වයක් එහි සේවකයන් විසින් සපයනු ලබන සේවාවට හුවමාරු වශයෙන් ලබාදෙන්නා වූ සියළුම ආකාරයේ ගෙවීම් වේ.

කෙටිකාලීන - සේවක ප්‍රතිලාභ යනු සේවකයන් අදාළ සේවය සැපයීමේ කාලපරිච්ඡේදය අවසන් වී සම්පූර්ණ වශයෙන් මාස දොළහක් ඇතුළත ලබාදෙන්නා වූ සියළුම ආකාරයේ (සේවය සමාප්ත කිරීමේ ප්‍රතිලාභ හැර) සේවක ප්‍රතිලාභ වේ.

පශ්චාත් සේවා ප්‍රතිලාභ යනු සේවාව සම්පූර්ණ කිරීමෙන් පසුව ගෙවිය යුතු වන (සේවය සමාප්ත කිරීමේ ප්‍රතිලාභ හැර) සේවක ප්‍රතිලාභ වේ.

පශ්චාත් සේවා ප්‍රතිලාභ සැලසුම් යනු අස්තිත්වයක් තම සේවකයකු හෝ කිහිපදෙනෙකු වෙනුවෙන් පශ්චාත් සේවා ප්‍රතිලාභ සැලසීම යටතේ සපයනු ලබන විධිමත් හෝ අවිධිමත් වැඩපිළිවෙළවල්ය.

නිර්වචන දායක සැලසුම් යනු අස්තිත්වයක් විසින් වෙනත් අස්තිත්වයකට (අරමුදලකට) ස්ථාවර දායක මුදලක් ගෙවනු ලබන සහ ප්‍රවර්ධන හා පූර්ව කාලපරිච්ඡේදවල සේවය සඳහා සියළුම සේවක ප්‍රතිලාභ ගෙවීමට තරම් ප්‍රමාණවත් වත්කම් අරමුදල සතු නොවන්නේ නම් තවදුරටත් දායක මුදල් ගෙවීමට නීතිමය හෝ සමප්‍රයුක්ත බැඳීමක් ඇති නොවන පශ්චාත් සේවා සැලසුම් වේ.

නිර්වචන ප්‍රතිලාභ සැලසුම් යනු නිර්වචන දායක සැලසුම් හැර අනෙකුත් පශ්චාත් සේවා ප්‍රතිලාභ සැලසුම් වේ.

බහු- සේවා සැලසුම් යනු පහත දැක්වෙන දෑ අඩංගු වන නිර්වචන දායක සැලසුම් (රාජ්‍ය සැලසුම් හැර) හෝ නිර්වචන ප්‍රතිලාභ සැලසුම් (රාජ්‍ය සැලසුම් හැර) වේ:

(අ) පොදු පාලනයක් යටතේ නොපවතින, විවිධ අස්තිත්වයන්ගෙන් දායකත්වය ලැබූ වත්කම් එක්රැස් කිරීමක්; සහ

(ආ) එම වත්කම් දායකත්වය සහ ප්‍රතිලාභ මට්ටම එම අස්තිත්වයෙහි අනන්‍යතාවය නොසලකා සේවකයන්ගේ යහපත සැලකීමේ පදනම මත එක් අස්තිත්වයකට වැඩි ප්‍රමාණයක සේවකයින්ට ප්‍රතිලාභ සැලසීම සඳහා යොදා ගැනීම.

වෙනත් දිගුකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ යනු සේවකයන් අදාළ සේවය සැපයූ කාලපරිච්ඡේදය අවසන් වී සම්පූර්ණ වශයෙන් මාස දොළහක කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ ගෙවිය යුතු නොවන (පශ්චාත් සේවා සහ සේවය සමාප්ත කිරීමේදී ගෙවන ප්‍රතිලාභ හැර) සේවක ප්‍රතිලාභ වේ.

සේවය සමාප්ත කිරීමේදී ගෙවනු ලබන ප්‍රතිලාභ යනු පහත සඳහන් අවස්ථාවකදී ගෙවිය යුතු වන සේවක ප්‍රතිලාභ වේ:

(අ) සේවකයකුගේ සාමාන්‍ය විශ්‍රාම ගැන්වීමේ දිනයට කලින් සේවය සමාප්ත කිරීමට අස්තිත්වය විසින් ගත් තීරණයක්; හෝ

(ආ) එම ප්‍රතිලාභ හුවමාරුවක් වශයෙන් ගෙන ස්වේච්ඡාවෙන් අනවශ්‍ය බව පිළිගෙන ඉවත්වීමට සේවකයා විසින් ගත් තීරණයක්.

හිමි වූ සේවක ප්‍රතිලාභ යනු අනාගත සේවය මත කොන්දේසි නොපනවනු ලබන සේවක ප්‍රතිලාභ වේ.

නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීම් වල වර්තමාන අගය යනු වර්තමාන සහ පූර්ව කාලපරිච්ඡේද වලදී සපයන ලද සේවාවල ප්‍රතිඵල වශයෙන් ඇතිවූ බැඳීමක් නිරාකරණය කිරීමට අවශ්‍ය අනාගත අපේක්ෂිත ගෙවීම් වෙනුවෙන් වන සැලසුම්කල වත්කම් සඳහා අඩුකිරීම් නොකරන ලද වර්තමාන අගය වේ.

වර්තමාන සේවා පිරිවැය යනු වර්තමාන කාලපරිච්ඡේදය තුළදී සපයන ලද සේවාවල ප්‍රතිඵල වශයෙන් ඇතිවන බැඳීම් වල නිර්වචිත ප්‍රතිලාභයන් වර්තමාන අගයෙහි ඉහළ යාමයි.

පොළී පිරිවැය යනු නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීම් නිරවුල් කිරීම එක් කාලපරිච්ඡේදයකින් ලංවීම හේතුවෙන් කාලපරිච්ඡේදයක් පුරා ඇතිවන වර්තමාන අගයෙහි ඉහළ යාම වේ.

සැලසුම් වත්කම් යනු පහත දෑ වලින් සමන්විත වේ:

(අ) දිගුකාලීන සේවා ප්‍රතිලාභ අරමුදලක් විසින් පවත්වා ගෙන යනු ලබන වත්කම්; සහ

(ආ) සුදුසුකම් සහිත රක්ෂණ ඔප්පු.

දිගුකාලීන සේවා ප්‍රතිලාභ අරමුදලක් විසින් පවත්වා ගෙන යනු ලබන වත්කම් යන්නට පහත වත්කම් (වාර්තාකරණ අස්තිත්වය විසින් නිකුත් කරන ලද පැවරිය නොහැකි මූල්‍ය උපකරණ හැර) අයත් වේ.

(අ) වාර්තාකරණ අස්තිත්වයෙන් නිත්‍යානුකූල වශයෙන් වෙන්වූ, සේවක ප්‍රතිලාභ ගෙවීම සඳහාම පමණක් පවත්වාගෙන යනු ලබන අස්තිත්වයක් (අරමුදලක්) මගින් පවත්වාගනු ලබන වත්කම්; සහ

(ආ) සේවක ප්‍රතිලාභ සඳහා අරමුදල් සැපයීමට හෝ ගෙවීම් කිරීමට පමණක් යොදාගනු ලබන, වාර්තාකරණ අස්තිත්වයෙහි ණයගිමියන්ට (බංකොලොත් අවස්ථාවකදී වුවද) ගෙවීමට යොදා නොගත යුතු, පහත අවස්ථාවකදී මිස වාර්තාකරණ අස්තිත්වයට ආපසු එවිය නොහැකි වත්කම්:

(I) වාර්තාකරණ අස්තිත්වයෙහි හෝ සැලසුමෙහි සියළුම අදාළ සේවකයන්ට අදාළ ප්‍රතිලාභ බැඳීම නිදහස් කිරීමට ප්‍රමාණවත් තරම් ඉතිරිවී ඇති අරමුදලෙහි වත්කම්;

(II) දැනටමත් ගෙවා ඇති සේවක ප්‍රතිලාභ ප්‍රතිපූරණය කිරීමට වාර්තාකරණ අස්තිත්වය වෙත ආපසු එවන ලද වත්කම්.

සුදුසුකම් සහිත රක්ෂණ ඔප්පු යනු වාර්තාකරණ අස්තිත්වයෙහි සම්බන්ධිත පාර්ශ්වයක් නොවන (LKAS 24 - "සම්බන්ධිත පාර්ශ්වයන් හෙළිදරව් කිරීම" හි නිර්වචනය කරන ලද) රක්ෂිතයකු විසින් නිකුත් කරන ලද රක්ෂණ ඔප්පුවක් * වන අතර එම රක්ෂණ ඔප්පුවේ ලදමනාව:

(අ) නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් යටතේ සේවක ප්‍රතිලාභ සඳහා ගෙවීමට හෝ අරමුදල් සැපයීමට පමණක් යොදා ගත හැකි නම්; සහ

(ආ) වාර්තාකරණ අස්තිත්වයේම ණයගිමියන්ට (බංකොලොත් විටකදී වුවද) නොගෙවිය යුතු සහ පහත අවස්ථාවකදී මිස වාර්තාකරණ අස්තිත්වයට ගෙවිය නොහැකිය.

(i) ඔප්පුව සඳහා සියළුම සේවකයන්ට අදාළ ප්‍රතිලාභ බැඳීම් නිරවුල් කිරීමට අවශ්‍ය නොවන වත්කම් අතිරික්තයක් නියෝජනය කරන ලදමනාවක් (උපැයුමක්) ; හෝ

(ii) මේ වන විටත් ගෙවන ලද සේවක ප්‍රතිලාභ ප්‍රතිපූරණය කිරීම සඳහා වාර්තාකරණ අස්තිත්වයට ආපසු එවන ලද ලැබීම්.

සාධාරණ වටිනාකම යනු දැනුම හා කැමැත්ත ඇති පාර්ශ්වයන් අතර අතේ දුරින් වූ ගනුදෙනුවකදී වත්කමක් හුවමාරු කළ හැකි අගය වේ.

* ශ්‍රී.ල.මු.වා.ප්‍ර. 4 - * රක්ෂණ කොන්ත්‍රාත්තු හි නිර්වචනය කර ඇති අන්දමට සුදුසුකම් ලත් රක්ෂණ ඔප්පුවක් අවශ්‍යයෙන්ම රක්ෂණ කොන්ත්‍රාත්තුවක් නොවේ.

සැලසුම් වත්කම් මත ප්‍රතිලාභ යනු සැලසුම් වත්කමෙන් ජනනය වන පොලී, ලාභාංශ සහ වෙනත් ආදායම්ද, සැලසුම් වත්කමෙහි උපලබ්ධි වූ සහ උපලබ්ධි නොවූ ලාභ සහ පාඩුද ඇතුළත්ව ගෙන සැලසුම් වත්කම පරිපාලනය සඳහා වන ඕනෑම පිරිවැයක්ද, (නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ මැනීමට භාවිතා කළ ආයුගණක උපකල්පන වල ඇතුළත් ඒවා හැර) එම සැලසුම් වත්කම සඳහාම ගෙවිය යුතු බදු ගෙවීමක්ද අඩු කළ පසු වටිනාකමයි.

ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ පහත දෑ වලින් සමන්විත වේ:

- (අ) පළපුරුද්ද මත ගැලපීම (පූර්ව ආයුගණක උපකල්පන සහ තර්ජන වශයෙන්ම සිදුවී ඇති දෙය අතර වෙනස); සහ
- (ආ) ආයුගණක උපකල්පන වල වෙනස්වීමෙහි බලපෑම.

අතීත සේවා පිරිවැය යනු පූර්ව කාලපරිච්ඡේද වලදී සපයන ලද සේවා වෙනුවෙන් වන නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීමේ වර්තමාන අගයෙහි වෙනස, වර්තමාන කාලපරිච්ඡේදයෙහි හඳුන්වා දීමෙහි ප්‍රතිඵල වශයෙන් හෝ වෙනස්වීම්, හෝ පශ්චාත් සේවා ප්‍රතිලාභ හෝ වෙනත් දිගුකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ අයත්වේ. අතීත සේවා පිරිවැය ධන අගයක් හෝ (ප්‍රතිලාභ හඳුන්වා දුන් විට හෝ වෙනස් කළ විට, නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීම්වල වර්තමාන අගය වැඩිවන කල්හි) සෘණ අගයක් හෝ (පවත්නා ප්‍රතිලාභ වෙනස් කළ විට නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීම් අඩුවීම) විය හැකිය.

කෙටිකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ

8. කෙටිකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ යන්නට පහත සඳහන් අයිතමයන් ඇතුළත් වේ:-

- (අ) චේතන, වැටුප් සහ සමාජ ආරක්ෂණ දායක මුදල්;
- (ආ) සේවකයන් අදාළ සේවය සැපයූ කාලපරිච්ඡේද අවසන් වී මාස දොළහක කාලයක් තුළදී බේරුම් කිරීමට නියමිත වන්දි ගෙවන කෙටි කාලීන නොපැමිණීම් (වාර්ෂික නිවාඩු ගෙවීම, ලෙඩ නිවාඩු ගෙවීම් වැනි) ;
- (ඇ) සේවකයන් අදාළ සේවය සැපයූ කාලපරිච්ඡේද අවසන් වී මාස දොළහක කාලයක් තුළදී ගෙවිය යුතු ලාභ බෙදාදීම් සහ ප්‍රසාද දීමනා; සහ
- (ඈ) ප්‍රවර්ධන සේවකයන් සඳහා දෙනු ලබන මූල්‍ය නොවන ප්‍රතිලාභ (වෛද්‍ය පහසුකම්, නිවාස, වාහන සහ නොමිලේ හෝ සහනදායී මිලකට භාණ්ඩ හෝ සේවා සැපයීම් වැනි).

9. කෙටිකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ සඳහා ගිණුම්කරණය සාමාන්‍යයෙන් සෘජුවම සිදුකෙරේ. මක්නිසාද යත්, බැඳීම හෝ පිරිවැය මැනීමට ආයුගණක උපකල්පන අවශ්‍ය නොවීම සහ කිසිදු ආයුගණක ලාභයක් හෝ අලාභයක් ඇතිවීමට ඉඩකඩ නොමැති බැවිනි. තවද කෙටිකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ බැඳීම් වට්ටම් නොකිරීමේ පදනමක් මත මැනීම කරනු ලැබේ.

හඳුනාගැනීම සහ මැණීම

සියළු කෙටිකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ

10. සේවකයකු විසින් එක් ගිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදයක් තුළදී අස්තිත්වයක් වෙතට සේවාවක් සපයා ඇති විට, එම අස්තිත්වය විසින් එම සේවාව සඳහා හුවමාරුව වශයෙන් ගෙවීමට අපේක්ෂිත ප්‍රතිලාභය වට්ටම් නොකළ වටිනාකමක් වශයෙන් කෙටිකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභයක් ලෙස පහත සඳහන් පරිදි හඳුනාගත යුතුය:

- (අ) මේ වන විටත් ගෙවන ලද ඕනෑම මුදලක් අඩුකළ පසු (උපරිත වියදම්) වගකීමක් වශයෙන් හඳුනාගත යුතුය. මේ වන විටත් ගෙවන ලද මුදල ප්‍රතිලාභයෙහි වට්ටම් නොකළ අගය ඉක්මවා යන්නේ නම්, අස්තිත්වයක් විසින් එම ඉදිරි ගෙවීම නිසා ඇතිවන ප්‍රමාණයට එම අතිරික්තය (පෙර ගෙවූ වියදම්) වත්කමක් වශයෙන් හඳුනාගත යුතුය. උදාහරණ වශයෙන්, අනාගත ගෙවීම්වල අඩුවීමක් හෝ මුදල් ආපසු ගෙවීමක් වැනි ; සහ
- (ආ) වෙනත් ප්‍රමිතයක් මගින් වත්කමක පිරිවැය තුළ එම ප්‍රතිලාභය ඇතුළත් කළ යුතු යැයි හෝ එසේ ඇතුළත් කිරීමට අවසර ලබාදෙන්නේ නම් හැර, එය වියදමක් වශයෙන් හඳුනාගත යුතුය. (උදාහරණ වශයෙන් LKAS - 2 බඩු නොග සහ LKAS - 16 දේපල, පිරිසත යන්න සහ උපකරණ බලන්න)

ඡේද 11, 14 සහ 17 අස්තිත්වයක් වන්දි ගෙවීමක් සහ ලාභ බෙදාහැරීමක් සහ ප්‍රසාද දීමනා සැලසුම් වශයෙන් මෙම කෙටිකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ සඳහා මෙම අවශ්‍යතා කෙසේ අදාළ කරන්නේද යන්න පැහැදිලි කරනු ලබයි.

කෙටිකාලීන නොපැමිණීම සඳහා වන්දි

11. අස්තිත්වයක් ඡේද 10 යටතේ නොපැමිණීම සඳහා වන්දි වශයෙන් කෙටිකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභයෙහි අපේක්ෂිත පිරිවැය පහත පරිදි හඳුනාගත යුතුය:
  - (අ) නොපැමිණීම සඳහා සමුච්චිත වන්දි වලදී, සේවකයන් ඔවුන්ගේ ඉදිරි නොපැමිණීම සඳහා වන්දි වලට ඇති හිමිකම ඉහළ යාමට හේතුවක් වශයෙන් සේවා සැපයූ විටදී; සහ
  - (ආ) නොපැමිණීම සිදුවන විට නොපැමිණීම වන්දි අසමුච්චිත විටකදී.
12. අස්තිත්වයක් තම සේවකයන්ගේ විවේක නිවාඩු, අසනීප වීම, කෙටිකාලීන දුබලතා, මාතෘත්වය හෝ පීතෘත්වය, ජූරි සේවය සහ හමුදා සේවය ඇතුළත්ව විවිධ හේතූන් සඳහා වන්දි ගෙවිය හැකිය. වන්දි සඳහා හිමිකම කාණ්ඩ දෙකකට ගැනේ:
  - (අ) සමුච්චිත; සහ
  - (ආ) අසමුච්චිත.
13. නොපැමිණීම සඳහා වන්දි සමුච්චිත කිරීම යනු, ප්‍රවර්ධන කාලපරිච්ඡේදය තුළදී අදාළ හිමිකම සම්පූර්ණයෙන්ම ප්‍රයෝජනයට නොගන්නේ නම් අනාගත කාලපරිච්ඡේදයකදී එම හිමිකම ප්‍රයෝජනයට ගත හැකි වන්දි ප්‍රතිලාභවේ. නොපැමිණීම සඳහා වන්දි සමුච්චිත හිමි වන හෝ (වෙනත් වචන වලින්, අස්තිත්වය හැරයාමට ඇති අයිතිය භාවිතා නොකිරීම නිසා ඇතිවන හිමිකම සඳහා මුදල් ගෙවීමකට සේවකයින් හිමිකම් ලබයි) හිමි නොවන (අස්තිත්වය හැරයාමට ඇති අයිතිය භාවිතා නොකිරීම නිසා ඇතිවන හිමිකම සඳහා මුදල් ගෙවීමකට සේවකයින් හිමිකම් නොලබයි) සේවකයින්ගේ අනාගත වන්දි සඳහා හිමිකම ඉහළ යන පරිදි ඔවුන් සේවා සැපයීම හේතුවෙන් වගකීම්/බැඳීමන් ඇතිවේ. වන්දිය සමුච්චිත හිමිනොවන අයිතිය භාවිතා කිරීමට පෙර සේවකයින් සේවය හැරයාමට ඉඩකඩ ඇති වුවත්, එම වන්දි හිමිනොවන්නේ නම් වුවත් එම බැඳීම පවතින අතර එය හඳුනා ගැනේ.
14. අස්තිත්වය වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයක් අවසානයට සමුච්චිත වශයෙන් ඇති ප්‍රයෝජනයට නොගත් හිමිකමෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් අස්තිත්වයක් ගෙවීමට අපේක්ෂිත අතිරේක මුදල් වශයෙන් එම සමුච්චිත වන්දියෙහි අපේක්ෂිත පිරිවැය මැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.
15. ඉහතින් දැක්වෙන ඡේදයෙහි දක්වා ඇති ක්‍රමය මගින් අදාළ ප්‍රතිලාභය සමුච්චිත වීම යන කරුණ නිසාම ඇතිවනු ඇතැයි අපේක්ෂිත අතිරේක ගෙවීමෙහි වටිනාකමෙන් ඇතිවන බැඳීම මැනීම කරයි. බොහෝ අවස්ථාවලදී, අස්තිත්වයක් එහි ලබා නොගත් වන්දි බැඳීම ප්‍රමාණාත්මක නොවන බවට ඇස්තමේන්තු කර ගැනීම සඳහා සවිස්තර ගණනය කිරීම් සිදුකිරීම අවශ්‍ය නොවේ. උදාහරණ වශයෙන්, අසනීප නිවාඩු බැඳීම ප්‍රමාණාත්මක වන්නේ ලබානොගත් අසනීප නිවාඩු ගෙවීම විවේක නිවාඩු ගෙවීමක් වශයෙන් ගත හැකි බවට විධිමත් හෝ අවිධිමත් වශයෙන් අවබෝධයක් පවතින්නේ නම් පමණි.

ඡේද අංක 14 සහ 15 විදහා දක්වන උදාහරණය

අස්තිත්වයකට වාර්ෂිකව වැඩකරන දින 5 ක අසනීප නිවාඩු සඳහා හිමිකම ඇති සේවකයින් 100ක් සිටියි. පාවිච්චි නොකළ අසනීප නිවාඩු එක් ලීන් වර්ෂයක් සඳහා ඉදිරියට ගෙන එනු ලබයි. අසනීප නිවාඩු ලබා ගැනීම පළමුව ප්‍රවර්ධන වර්ෂයෙහි හිමිකමෙන්ද, ඉතිරිය පූර්ව වර්ෂයෙන් ඉදිරියට ගෙන ආ නිවාඩු වලින්ද ලබාගනු ලැබේ. ("පසු ලැබීම් පෙර නිකුත්" පදනම මත) 20x1 දෙසැම්බර් 30 දිනට පාවිච්චි නොකළ සාමාන්‍ය හිමිකම සේවකයකු වෙනුවෙන් දින දෙකකි. අස්තිත්වය පසුගිය අත්දැකීම් මත ඉදිරියටද ක්‍රියාත්මක වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරන පරිදි 20x2 දීද සේවකයින් 92 දෙනෙකු දින 5 කට වඩා අසනීප නිවාඩු ලබා නොගෙනු ඇතැයිද, ඉතිරි සේවකයන් 8 දෙනා සාමාන්‍යයෙන් දින හය හමාරක් බැගින් ලබා ගනු ඇතැයි ද බලාපොරොත්තු වේ.

අස්තිත්වය 20 x1 දෙසැම්බර් 31 දිනට ලබා නොගත් සමුච්චිත හිමිකමෙහි ප්‍රතිඵල වශයෙන් අමතර දින 12 ක් අසනීප නිවාඩු වශයෙන් ඇතිවනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. (දින එක හමාරක් බැගින් සේවකයින් 8 දෙනාට) එබැවින්, අස්තිත්වය දින 12 කට සමාන අසනීප නිවාඩු වැටුප වගකීමක් ලෙස හඳුනාගනියි.

16. අසමුච්චිත නොපැමිණි වන්දි ඉදිරියට ගෙන යනු නොලබයි. ඒවා ප්‍රවර්ධන වර්ෂයේ සම්පූර්ණයෙන් ලබා නොගතහොත් අභාවිත වන අතර, සේවකයන් අස්තිත්වය හැර යෑමේදී එම ලබා නොගත් හිමිකම වෙනුවෙන් මුදල් ගෙවීමකට හිමිකම් නොලබයි. මෙය අසනීප නිවාඩු, (ලබා නොගත් පසු කාලීන හිමිකම ඉදිරි අනාගත හිමිකම ඉහළ නැංවීමට හේතු නොවන තෙක්) මාතෘකා හෝ පීතෘකා නිවාඩු, ජූරි සේවා හා හමුදා සේවය සඳහා ගෙවීම් වැනි අවස්ථාවලට පොදුවේ. අස්තිත්වයක් නොපැමිණි අවස්ථාව දක්වාම වියදමක් හෝ වගකීමක් හඳුනා නොගනියි. මක්නිසාදයත් සේවකයාගේ සේවය අදාළ ප්‍රතිලාභයෙහි වටිනාකම ඉහළ නැංවීමට හේතු නොවන බැවිනි.

ලාභ බෙදාගැනීම සහ ප්‍රසාද දීමනා සැලසුම්

17. අස්තිත්වයක් ලාභ බෙදාගැනීම සහ ප්‍රසාද දීමනා වල අපේක්ෂිත පිරිවැය ඡේද 10 යටතේ පහතින් දැක්වෙන අවස්ථා වලදී පමණක් හඳුනා ගත යුතුය:

- (අ) පසු කාලීන සිදුවීම්වල ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් එවැනි ගෙවීමක් කිරීමට අස්තිත්වයට වර්තමාන නීතිමය හෝ අනුමත බැඳීමක් ඇති විට; සහ
- (ආ) එම බැඳීමෙහි විශ්වාසදායී ඇස්තමේන්තුවක් ලබාගත හැකි විට, ප්‍රවර්ධන බැඳීමක් ඇතිවන්නේ ගෙවීම් කිරීම විනා වෙනත් කිසිදු යථාර්ථවාදී විකල්පයක් නොමැති අවස්ථාවකදීම පමණි.

18. ඇතැම් ලාභ බෙදාගැනීමේ සැලසුම් යටතේ, සේවකයන් අදාළ අස්තිත්වය සමග නිශ්චිත කාලසීමාවක් පුරා රැඳීසිටින්නේ නම් පමණක් ඔවුන්ට ලාභ කොටසක් ලැබේ. අදාළ සේවකයන් නිශ්චිත කාලසීමාව හමාර වනතුරු සේවයේ රැඳෙන්නේ නම් ඔවුන්ට ගෙවිය යුතු වටිනාකම ඉහළ යන බැවින් එවැනි සැලසුම් සම්මුතික බැඳීමක් ඇති කරයි. එවැනි සම්මුතික බැඳීම් මැනීම තුළින් ඇතැම් සේවකයන් ලාභ බෙදාගැනීමේ ගෙවීම් නොලබා සේවයෙන් ඉවත් වීමේ හැකියාව පෙන්වූම් කරයි.

ඡේද 18 විදහා දක්වන උදාහරණය

ලාභ බෙදාගැනීමේ සැලසුමක් මගින් යම් අස්තිත්වයක් එහි ශුද්ධ ලාභයෙන් නිශ්චිත අනුපාතයක් මුළු අවුරුද්ද පුරා සේවය කරන ලද සේවකයන්ට බෙදාදීම අවශ්‍ය යැයි දක්වයි. එක් සේවකයකුවත් අස්තිත්වය හැර නොයයි නම්, මුළු ලාභ බෙදාදීමේ අනුපාතය ශුද්ධ ලාභයෙන් 3% ක් වේ. අස්තිත්වය සේවක පිරිවැටුම නිසා එම ගෙවීම සේවක ලාභයෙන් 2.58 කට අඩු වෙතැයි ඇස්තමේන්තුකර ඇත. අස්තිත්වය එහි ශුද්ධ ලාභයෙන් 2.5% ක වියදමක් සහ වගකීමක් හඳුනාගනියි.

19. අස්තිත්වයකට ප්‍රසාද දීමනා ගෙවීමේ නීතිමය බැඳීමක් නොතිබිය හැකිය. එසේ වුවත්, ඇතැම් අවස්ථාව වලදී අස්තිත්වයක් පුරුද්දක් වශයෙන් ප්‍රසාද දීමනා ගෙවීම හැර වෙනත් යථාර්ථික විකල්පයක් නොමැති බැවින් අස්තිත්වයට සම්මුතික බැඳීමක් පවතියි. මෙම සම්මුතික බැඳීම මැනීම තුළින් ප්‍රසාද දීමනා නොලබා අස්තිත්වය හැරයාමට ඉඩ ඇති සේවකයන් පිළිබඳව පිළිබිඹු කරයි.
20. අස්තිත්වයකට එහි ලාභ බෙදාගැනීම හෝ ප්‍රසාද දීමනා සැලසුම යටතේ ඇතිවන නෛතික හෝ සම්මුතික බැඳීම විශ්වාසදායී ලෙස මැනිය හැකි වන්නේ පහත සඳහන් අවස්ථාව වලදී පමණි:
- (අ) සැලසුමෙහි විධිමත් කරුණු තුළ ප්‍රතිලාභයෙහි වටිනාකම තීරණය කිරීම සඳහා වන සූත්‍රය අන්තර්ගත වේ නම්;
- (ආ) අස්තිත්වය තම මූල්‍ය වාර්තා නිකුත් කිරීම සඳහා අනුමත කිරීමට පෙර ගෙවිය යුතු වටිනාකම තීරණය කරයි නම්;
- (ඇ) අස්තිත්වයෙහි පසුගිය අත්දැකීම් මගින් සම්මුතික බැඳීමෙහි වටිනාකම පිළිබඳව පැහැදිලි සාක්ෂි සපයයි නම්.
21. ලාභ බෙදාගැනීමේ සහ ප්‍රසාද දීමනා සැලසුම යටතේ බැඳීමක් සේවකයන්ගේ සේවයෙහි ප්‍රතිඵලයක් වන අතර අස්තිත්වයෙහි හිමිකරුවන් සමග සිදුවන ගණුදෙනු වලින් ඇතිවන්නක් නොවේ. එබැවින් අස්තිත්වයක් ලාභ බෙදාගැනීමේ සහ ප්‍රසාද දීමනා සැලසුමෙහි පිරිවැය ශුද්ධ ලාභ බෙදාගැනීමක් වශයෙන් හඳුනාගනියි.

22. සේවකයා තම සේවය සැපයූ කාලපරිච්ඡේදය අවසන්වී මාස දොළහක කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ ලාභ බෙදාගැනීමේ සහ ප්‍රසාද දීමනාව සම්පූර්ණයෙන්ම ගෙවිය යුතු යැයි දක්වා නොමැති විට එම ගෙවීම් වෙනත් දිගු කාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ වේ.(ඡේද 126 - 131 බලන්න).

හෙළිදරව් කිරීම

23. මෙම ප්‍රමිතය මගින් නිශ්චිත වශයෙන් කෙටිකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ පිළිබඳව දක්වා නැතත්, වෙනත් ප්‍රමිත මගින් හෙළිදරව් කිරීම් වල අවශ්‍යතාව දක්වා තිබිය හැකිය. උදාහරණයක් ලෙස කළමනාකාරිකයේ වැදගත් තනතුරු දරන පුද්ගලයින්ගේ සේවක ප්‍රතිලාභ හෙළිදරව් කල යුතු යැයි LKAS - 24 න් දැක්වෙයි. සේවක ප්‍රතිලාභ වියදම් හෙළිදරව් කල යුතු බව LKAS - 1 "මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම" ප්‍රමිතයෙහි අවශ්‍යතාවයක් වෙයි.

පශ්චාත් - සේවා ප්‍රතිලාභ: නිර්වචන දායක සැලසුම් සහ නිර්වචන ප්‍රතිලාභ සැලසුම් අතර වෙනස

24. පශ්චාත් - සේවා ප්‍රතිලාභ යන්නට උදාහරණ වශයෙන් පහත දෑ ඇතුළත් වේ:-
- (අ) විශ්‍රාම වැටුප් වැනි විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ; සහ
  - (ආ) පශ්චාත් - සේවා ජීවිත රක්ෂණ සහ පශ්චාත් - සේවා, වෛද්‍ය සාත්තුව වැනි වෙනත් පශ්චාත් - සේවා ප්‍රතිලාභ.
25. පශ්චාත් - සේවා ප්‍රතිලාභ සැලසුම් එහි මූලික කරුණු සහ කොන්දේසි තුළින් පැන නගින ආර්ථික හරය මත පදනම්ව නිර්වචන ප්‍රතිලාභ සැලසුම් හෝ නිර්වචන දායක සැලසුම් වශයෙන් වර්ගීකරණය කෙරේ. නිර්වචන දායක සැලසුම් යටතේ-
- (අ) අස්තිත්වයෙහි නීත්‍යානුකූල හෝ සම්මුතික බැඳීම එම අස්තිත්වයට අදාල අරමුදලට දායක වීමට එකඟ වන ප්‍රමාණය දක්වා පමණක් සීමා වේ. එබැවින්, සේවකයාට ලැබෙන පශ්චාත් - සේවා ප්‍රතිලාභයෙහි වටිනාකම අස්තිත්වය විසින් (සහ ඇතැම් විට සේවකයා විසින්) පශ්චාත් - සේවා ප්‍රතිලාභ සැලසුමට හෝ රක්ෂණ සමාගමට, අදාල දායක මුදල තුළින් ජනිත වන ආයෝජන ප්‍රතිලාභ ද සමග ගත් විට ලැබෙන වටිනාකම මත තීරණය කෙරේ; සහ
  - (ආ) එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, ආයුගණක අවදානම (එනම් අපේක්ෂිත මට්ටමට වඩා ප්‍රතිලාභය අඩු වීම) සහ ආයෝජන අවදානම (එනම් අපේක්ෂිත ප්‍රතිලාභ තරමට ආයෝජිත වත්කම් ප්‍රමාණවත් නොවීම) සේවකයා මත පැටවේ.
26. අස්තිත්වයක බැඳීම එය අරමුදලට දායක වීමට එකඟ වූ ප්‍රමාණයට සීමා නොවන බව දැක්වෙන උදාහරණ පහත අවස්ථා තුළින් නෛතික හෝ වටහාගත හැකි බැඳීමක් ඇතිවන විටදී දැක්විය හැකිය:-
- (අ) දායක මුදලට පමණක් සම්බන්ධ නොවූ සැලසුම් ප්‍රතිලාභ සූත්‍රය;
  - (ආ) දායකත්වය මත නිශ්චිත ඵලය සෘජුවම හෝ සැලසුමක් තුළින් වක්‍රව හෝ සිටින ඇපකරුවකු; හෝ
  - (ඇ) සම්මුතික බැඳීමක් ඇති කිරීමට තුඩුදෙන අවිධිමත් පරිචයන් උදාහරණ වශයෙන්, යම් අස්තිත්වයක් ඉතිහාසයේදී, ඉවත් වූ සේවකයන් සඳහා උද්ධමන දීමනාවක් ගෙවීමට කටයුතු කර ඇත්නම්, එසේ කිරීමට නීතිමය බැඳීමක් නොමැති වුවත් සම්මුතික බැඳීමක් වර්ධනය කිරීමට එය හේතුවක් වේ.
27. නිර්වචන ප්‍රතිලාභ සැලසුම් යටතේ -
- (අ) ප්‍රචර්තන සහ කලින් සිටි සේවකයන්ට සැපයීමට එකඟ වූ ප්‍රතිලාභ ගෙවීමට අස්තිත්වයට ඇති බැඳීම; සහ
  - (ආ) අස්තිත්වයෙහි ආයුගණක අවදානම (ප්‍රතිලාභ අපේක්ෂිත පිරිවැයට වඩා අධික වන) සහ ආයෝජන අවදානම් ප්‍රවාහය, ආයුගණක හෝ ආයෝජන පලපුරුද්ද අපේක්ෂිත තත්ත්වයට වඩා අයහපත් නම්, අස්තිත්වයෙහි බැඳීම ඉහළ යනු ඇත.
28. පහතින් දැක්වෙන ඡේද 29 - 42 බහු - සේවා සැලසුම්, රාජ්‍ය සැලසුම සහ රක්ෂිත ප්‍රතිලාභ යටතේ නිර්වචන දායක සැලසුම් සහ නිර්වචන ප්‍රතිලාභ සැලසුම් වල වෙනස්කම් පැහැදිලි කරයි.

බහු සේවා සැලසුම්

29. අස්තිත්වයක් එහි සැලසුමෙහි කරුණු නිර්වචිත දායක සැලසුම් එහි බහු - සේවා සැලසුම නිර්වචිත දායකත්ව සැලසුමක් හෝ නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් වශයෙන් වර්ගීකරණය කළ යුතුය. (විධිමත් කරුණු අභිබවා යන ඕනෑම සම්මුතික බැඳීමක් ඇතුළත් වේ) යම් බහු - සේවා සැලසුමක් නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් වන අවස්ථාව වලදී යම් අස්තිත්වයක් විසින්:-
- (අ) එහි වෙනත් ඕනෑම නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් සඳහා අනුගමනය කරන ලද ආකාරයෙන්ම නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීම, සැලසුම් වත්කම් සහ සැලසුම ආශ්‍රිත පිරිවැය යන්නෙහි අනුපාතික ප්‍රමාණය අනුව ගිණුම්කරණය කළ යුතු ය; සහ
- (ආ) 120 A ඡේදයෙහි හි (අ) අවශ්‍ය යැයි දක්වා ඇති තොරතුරු හෙළිදරව් කළ යුතු ය.
30. බහු - සේවා සැලසුමක් සඳහා නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ ගිණුම්කරණයට ප්‍රමාණවත් තොරතුරු නොමැති විට එම නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුම සඳහා අස්තිත්වය පහත පියවර ගත යුතුය:-
- (අ) එය නිර්වචිත දායක සැලසුම් යටතේ පැවැතියේ නම් ලෙස සලකා ඡේද 44 - 46 යටතේ එම සැලසුම සඳහා ගිණුම්කරණය කිරීම;
- (ආ) පහත දැ හෙළිදරව් කිරීම-
- (i) එම සැලසුම නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් බව; සහ
- (ii) අස්තිත්වයට එම සැලසුම නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් වශයෙන් ගිණුම්කරණය කිරීම සඳහා ප්‍රමාණවත් තොරතුරු නොපවතින්නේ ඇයිද යන්න; සහ
- (ඇ) අනාගත දායකත්වයෙහි වටිනාකමට බලපෑ හැකි සැලසුමෙහි ඌනතාවයෙහි හෝ අතිරික්තයෙහි ප්‍රමාණයට පහත සඳහන් දෑ අතිරේක වශයෙන් හෙළිදරව් කළ යුතු ය :-
- (i) අතිරික්තය හෝ ඌනතාවය සම්බන්ධයෙන් පවතින ඕනෑම තොරතුරු;
- (ii) අතිරික්තය හෝ ඌනතාවය තීරණය කිරීමට යොදාගන්නා ලද පදනම; සහ
- (iii) අස්තිත්වය සඳහා පවතින සම්බන්ධයන්, ඇත්නම්.
31. නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බහු - සේවා සැලසුමකට එක් උදාහරණයක් වශයෙන් පහත අවස්ථාව දැක්විය හැකි ය:
- (අ) සැලසුම ඉදිරියට යන ගමන් ගෙවීම පදනම මත මූල්‍යකරණය කෙරේ. එනම්, එම කාලපරිච්ඡේදය තුළදීම ගෙවිය යුතු ප්‍රතිලාභය ප්‍රමාණවත් වෙතැයි අපේක්ෂිත මට්ටමේදී දායකත්වය තීරණය කෙරෙන අතර, ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදය තුළදී උපයන අනාගත ප්‍රතිලාභ අනාගත දායකත්වයෙන් ගෙවිය යුතුය; සහ
- (ආ) සේවකයනට අදාළ ප්‍රතිලාභය ඔවුන්ගේ සේවා කාලයේ ප්‍රමාණය අනුව තීරණය කෙරෙන අතර, සහභාගිත්ව අස්තිත්වයන්ට එය ආපසු ලබාගන්නා දිනය දක්වා ඔවුන් උපයන ලද ප්‍රතිලාභය සඳහා දායකත්වයක් ගෙවීමෙන් තොරව සැලසුමෙන් ආපසු ලබාගැනීම හැර වෙනත් යථාර්ථවත් ක්‍රමයක් නොමැති විට, එවැනි සැලසුමක් අස්තිත්වය සඳහා තත්කාලීන අවධානයක් ඇති කරයි. වාර්තා කරනු ලබන කාලසීමාව අවසානය වන විට උපයන ලද ප්‍රතිලාභයෙහි පිරිවැය අපේක්ෂිත ප්‍රමාණයට වඩා වැඩි නම් අස්තිත්වය විසින් එහි දායකත්වය ඉහළ නැංවීම හෝ ප්‍රතිලාභයෙහි අඩුවීම විඳදරා ගැනීම සඳහා සේවකයන් පෙළඹවීම කිරීමට සිදුවේ. මේ නිසා මෙවැනි සැලසුමක් නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් වේ.
32. යම්කිසි බහු - සේවා සැලසුමක් පිළිබඳව ප්‍රමාණවත් තොරතුරු පවතින අවස්ථාවක එනම් නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් වන විට එම අස්තිත්වය විසින් එහි නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීමෙහි, සැලසුම් වත්කම් සහ පශ්චාත් සේවක ප්‍රතිලාභ යන දෑ අතර අනුපාතික කොටස් වශයෙන් එහි අනිකුත් ඕනෑම නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් සඳහා අනුගමනය කළ ආකාරයටම ගිණුම්ගත කිරීම කළ යුතු වේ. කෙසේ වෙතත් ඇතැම් අවස්ථා වලදී ගිණුම්කරණ කාර්යය සඳහා ප්‍රමාණවත් විශ්වාසදායී තොරතුරු සමග එම මූල්‍ය තත්වයෙහි කොටස සහ සැලසුමෙහි ක්‍රියාකාරීත්වය අස්තිත්වයට හඳුනාගත නොහැකි විටම ඉඩ තිබේ. මෙවැනිත්වයක් පහත අවස්ථාවලදී ඇතිවිය හැකි ය :-
- (අ) මෙම ප්‍රමිත මගින් අවශ්‍ය යැයි දක්වා ඇති කරුණු තෘප්තිමත් කරන තොරතුරු සඳහා ප්‍රවේශයක් අස්තිත්වය නොමැති විට; හෝ

(ආ) අනෙකුත් අස්තිත්වයන් වල වර්තමාන සහ කලින් සේවකයන් සමග ආයුගණක අවදානමකට පාර්ශ්වකාරී අස්තිත්ව සැලැස්ම විසින් නිරාවරණය කරනු ලැබ, එහි ප්‍රතිඵල වශයෙන් වගකීම් බෙදාහැරීමට, සහ සැලැස්මට පාර්ශ්වකාරීන් වන එක් එක් අස්තිත්වයන්හි වත්කම් සහ පිරිවැය සැලසුම් කිරීමට ස්ථාවර ස්වභාවයේ විශ්වාසදායක පදනමක් නොමැති වූ විට;

එවැනි අවස්ථාවලදී, එම අස්තිත්වය නිර්වචිත දායක සැලසුමක් පැවැතියේ නම් කරනු ලබන ආකාරයෙන් ගිණුම්කරණය කළ යුතු අතර, ඡේද 30 මගින් අවශ්‍ය යයි දක්වා ඇති අතිරේක තොරතුරු හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

32අ. සැලැස්මේ අතිරික්තය (හෝ අරමුදල් සැපයුම් උෞනතාවය) බෙදාගන්නා ආකාරය නිශ්චය කිරීමට පොදු - සේවය සැලැස්මක සහ එහි සහභාගී වන්නන් අතර කොන්ත්‍රාත්තූමය ගිවිසුමක් තිබිය හැකිය. 30 වන ඡේදය ප්‍රකාර නිර්වචිත දායක සැලැස්මක් ලෙස ගැනෙන, බහු - සේවය සැලැස්මක සහභාගී වන්නන් විසින්, කොන්ත්‍රාත්තූමය ගිවිසුමෙන් පැන නැගින වත්කම් සහ වගකීම් සහ ප්‍රතිඵලය මත ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි අනුගත ආදායම හෝ වියදම හඳුනාගත යුතු ය.

32(අ) ඡේදය පැහැදිලිකරණ උදාහරණය

LKAS 19 පදනම මත තක්සේරු සැලසුම් පිළියෙල නොකරන නිර්වචිත බහු සේවය සැලැස්මකට අස්තිත්වයක් සහභාගී වෙයි. ඒ අනුව සැලැස්ම නිර්වචිත දායක සැලැස්මක් වශයෙන් අස්තිත්වය විසින් සලකනු ලබයි. LKAS 19 පදනම් කරනොගත් මූල්‍ය ඇගයීමකට අනුව සැලැස්මෙහි රුපියල් මිලියන 100ක උෞනතාවයක් පෙන්නුම් කෙරෙයි. සැලැස්මෙහි පාර්ශ්වකාර සේවාදායකයින් සමග කොන්ත්‍රාත්තූමය යටතේ උපලේඛණයක් මගින් අනුගාමී පස් වසර තුළ උෞනතාවය ඉවත් කිරීමට සැලැස්ම එකඟ වී තිබෙයි. කොන්ත්‍රාත්තූමය යටතේ අස්තිත්වයෙහි සම්පූර්ණ දායකත්වය රු. මිලියන 8කි.

වගකීමක් මුදලෙහි කාලීන අගයට ගැලපුම් ගත කිරීමටත්, ලාභයට හෝ පාඩුවට එක සමාන වියදම් ප්‍රමාණ සැලකිල්ලට ගැනීමටත් අස්තිත්වය එකඟ වෙයි.

32ආ. LKAS 37 ප්‍රතිපාදන, අසම්භාවය වගකීම් සහ අසම්භාවය වත්කම් අනුව අස්තිත්වයක් සමාහාර අසම්භාවය වගකීම් පිළිබඳව තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම අවශ්‍යවෙයි. බහු - සේවය සැලැස්මක සංදර්භයෙන් අසම්භාවය වගකීමක් උද්ගත විය හැකිය. උදාහරණ වශයෙන් ;

(අ) බහු - සේවය සැලැස්මක සහභාගිවන කවර අස්තිත්වයක් වුවද අනෙකුත් සෑම සහභාගිවන අස්තිත්වයක් සමගම ආයුගණක අවදානම බෙදාගන්නා බැවින් අනෙකුත් සහභාගිවන අස්තිත්ව වලට අදාළ ආයුගණක අවදානම ; හෝ

(ආ) අනෙකුත් අස්තිත්වයෙහි සහභාගිත්වයක් නොදක්වන්නේ නම් සැලැස්මක වගන්ති යටතේ උෞනතාවයක් සඳහා මූල්‍ය අවශ්‍යතා සැපයීමේ යම් වගකීමක්.

33. බහු - සේවය සැලසුම්, සමූහ පරිපාලන සැලසුම් වලින් වෙන් කොට දැක්විය හැකිය. සමූහ පරිපාලන සැලසුම් යනු ආයෝජන කාර්යය සඳහා සහ ආයෝජන කළමනාකරණ හා පරිපාලන පිරිවැය අඩුකිරීම සඳහා ඔවුන්ගේ වත්කම් එක් කිරීමට සේවය සහභාගිත්වයට ඉඩහරින තනි සේවය සැලසුම් සමග ඒකාබද්ධ වූ නමුත් තමන්ගේම සේවකයන්ගේ තනි ප්‍රතිලාභ සඳහා විභජනය කරන ලද වන්දි ඉල්ලීම් සේවයයන්ගෙන් වෙනස් වූ සැලසුමකි. සමූහ පරිපාලන සැලසුම් සඳහා විශේෂිත ගිණුම්කරණ ගැටළු ඇති නොවේ. මක්නිසාද යත්, වෙනත් ඕනෑම තනි සේවය සැලසුමක් සඳහා ගලපන ලද ආකාරයටම ගිණුම්කරණය කිරීමට අවශ්‍ය තොරතුරු පවතින බැවින් සහ වෙනත් අස්තිත්වයන්හි ප්‍රවර්තන සහ කලින් සිටි සේවකයන් සමග ආශ්‍රිත තත්ත්වයන් අවදානමට එවැනි සැලසුම් අදාළ සහභාගිත්ව අස්තිත්වයට හෙළිදරව්ව අවශ්‍ය නොවන බැවින්ද වේ. මෙම ප්‍රමිතයෙහි නිර්වචන මගින් යම් අස්තිත්වයක් සැලසුමෙහි කරුණු අනුව සමූහ පරිපාලන සැලසුමක් නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් හෝ නිර්වචිත දායකත්ව සැලසුමක් වශයෙන් වර්ගීකරණය කිරීම අවශ්‍ය කෙරේ.(විධිමත් සැලසුම් අභිබවා යන වටහාගත හැකි බැඳීම් ද ඇතුළත්ව)

පොදු පාලනයක් යටතේ විවිධ අස්තිත්වයන් විසින් දායක කරන ලද වත්කම් ඒකරාශී කරනු ලබන නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුම්.

34. පොදු පාලනයක් යටතේ අවදානම් බෙදාගන්නා විවිධ අස්තිත්වයන් අතර, නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුම්, උදාහරණ ලෙස පරිපාලක සහ එහි පරිපාලිකයන් බහු - සේවය සැලසුම් නොවේ.

34අ. එවැනි සැලැස්මකට සහභාගිවන අස්තිත්වයකට, LKAS 19 ප්‍රකාර මිණුම් කරන ලද සමස්ත සැලැස්ම, එකී සැලැස්මට ව්‍යවහාර වන උපකල්පන පදනම් කර, සැලැස්ම පිළිබඳ තොරතුරු ලබාගත හැකිය. සැලැස්ම සඳහා ශුද්ධ නිර්වචිත පිරිවැය, සමස්තයක් ලෙස LKAS 19 ප්‍රකාර මිණුම්කර, තනි කාණ්ඩ අස්තිත්වයන්ට අයකිරීම සඳහා, කොන්ත්‍රාත්තූමය ගිවිසුමක් හෝ ප්‍රකාශිත ප්‍රතිපත්තියක් ඇත්නම්, අස්තිත්වය එහි වෙන්ව ඉදිරිපත් කරන හෝ තනි මූල්‍ය ප්‍රකාශයන්හි, එසේ අය කරන ලද ශුද්ධ නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ පිරිවැය හඳුනාගත යුතුය. එවැනි ගිවිසුමක් හෝ ප්‍රතිපත්තියක් නොමැති නම් ශුද්ධ නිර්වචිත පිරිවැය සමූහ

අස්තිත්වයෙහි, එනම් සැලැස්ම ග්‍රාහකත්වය සඳහා නීතිමය ග්‍රාහකත්වය දරණ සේවාදායකයාගේ වෙන්ව ඉදිරිපත් කරන හෝ තනි මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල හඳුනාගත යුතුය. අනෙක් සමූහ අස්තිත්ව ඔවුන්ගේ වෙන්ව ඉදිරිපත් කරන හෝ තනි මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ගෙවිය යුතු ඔවුන්ගේ දායක මුදලට සමාන පිරිවැයක් හඳුනාගත යුතු ය.

34ආ. එවැනි සැලැස්මක සහභාගිත්වය සෑම පෞද්ගලික සමූහ අස්තිත්වයක් සඳහා සම්බන්ධිත පාර්ශ්වීය ගනුදෙනුවකි. එසේ හෙයින් අස්තිත්වයක් විසින් එහි වෙන්ව ඉදිරිපත් කරන හෝ පෞද්ගලික මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල පහත දැක්වෙන අනාවරණයන් කල යුතු ය.

- (අ) නිර්වචිත ශුද්ධ ප්‍රතිලාභ පිරිවැය අයකිරීම සඳහා කොන්ත්‍රාත් ගිවිසුම හෝ ප්‍රකාශිත ප්‍රතිපත්තිය හෝ එවැනි ප්‍රතිපත්තියක් නොමැති බව;
- (ආ) අස්තිත්වය විසින් ගෙවිය යුතු දායක මුදල නිශ්චය කිරීම සඳහා ප්‍රතිපත්තිය;
- (ඇ) 34අ. ඡේදය ප්‍රකාර අස්තිත්වය විසින් නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ පිරිවැය විභජනය සඳහා ගිණුම්ගත කරන්නේ නම් 120 සහ 121 ඡේද ප්‍රකාර සමස්ථ සැලැස්මට අදාළ සම්පූර්ණ තොරතුරු;
- (ඈ) අස්තිත්වය 34අ ඡේදය ප්‍රකාර කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ගෙවිය යුතු දායක මුදල සඳහා ගිණුම්ගත කරන්නේ නම් 120අ. (ආ.) - (ඉ.), (J), (n), (o), (q) සහ 121 ඡේද ප්‍රකාර සමස්ථ සැලැස්මට අදාළ සම්පූර්ණ තොරතුරු මෙහිදී 120අ. ඡේදයෙන් අවශ්‍යකරන අනෙකුත් හෙළිදරව් කිරීම් අදාළ නොවේ.

35. ඉවත්කර ඇත.

රාජ්‍ය සැලසුම්

- 36. අස්තිත්වයක් රාජ්‍ය සැලසුම සඳහා ගිණුම්ගත කිරීම් බහු - සේවා සැලසුම සඳහා වූ ආකාරයටම කල යුතුය. (ඡේද 29 සහ 30 බලන්න).
- 37. රාජ්‍ය සැලසුම් යනු, සියළුම අස්තිත්වයන් ආවරණය කිරීමට ව්‍යවස්ථාදායකය මගින් ස්ථාපනය කරනු ලබන (හෝ නිශ්චිත කාණ්ඩයක ඇති සියළුම අස්තිත්වයන් උදාහරණ වශයෙන් නිශ්චිත කර්මාන්තයක) සහ ජාතික හෝ පළාත් පාලන හෝ වෙනත් ආයතනයක් (උදාහරණ වශයෙන් එම කාර්යය සඳහාම විශේෂිතව ඇති කරන ලද ස්වායත්ත ආයතනයක්) මගින් ක්‍රියාත්මක කෙරෙන වාර්තාකරණ අස්තිත්වයන් මගින් කෙරෙන පාලනයකට හෝ බලපෑමකට යටත් නොවන ආයතනයකි. ඇතැම් සැලසුම් රාජ්‍ය සැලසුම් මගින් සපයන ලද ප්‍රතිලාභ වලට ආදේශක වශයෙන් ආවරණය කෙරෙන සහ වෙනත් අතිරේක ස්වේච්ඡා ප්‍රතිලාභද සලසනු ලබන ආකාරයට අස්තිත්වය මගින් එහි අනිවාර්ය සැලසුම් ද සමග සපයනු ලබනවා විය හැකිය. එවැනි සැලසුම් රාජ්‍ය සැලසුම් නොවේ.
- 38. සැලසුම යටතේ අස්තිත්වයෙහි බැඳීම මත පදනම්ව එහි ස්වභාවයෙන්ම රාජ්‍ය සැලසුම් නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුම් හෝ නිර්වචිත දායකත්ව සැලසුම් වශයෙන් වෙන් කර ගැනේ. බොහෝ රාජ්‍ය සැලසුම් ඉදිරියට යන ගමන් ගෙවීම පදනම මත මූල්‍යකරණය කෙරේ. එනම් දායකත්වය එම කාලපරිච්ඡේදය තුළදීම ගෙවිය යුතු යැයි අපේක්ෂිත මට්ටම, ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදය තුළදී උපයන ලද අනාගත ප්‍රතිලාභ අනාගත දායකත්වයෙන් ගෙවනු ලැබේ. එසේ වුවත් , බොහෝමයක් රාජ්‍ය සැලසුම් වල එවැනි අනාගත ප්‍රතිලාභ ගෙවීමට අස්තිත්වය වෙත නෛතික හෝ සම්මුතික බැඳීමක් නොපවතී. ගෙවිය යුතු යැයි ගැනෙන දායකත්ව මුදල් ගෙවීමට සහ රාජ්‍ය සැලසුමෙහි සාමාජිකත්වය අස්තිත්වය හමාර කරයි නම් පූර්ව වර්ෂ වලදී එහි සේවකයන්ට විසින්ම උපයන ලද ප්‍රතිලාභ ගෙවීමට බැඳීමක් නොමැත. මෙම හේතුව සඳහා රාජ්‍ය සැලසුම් සාමාන්‍යයෙන් නිර්වචිත දායකත්ව සැලසුම් වශයෙන් ගැනේ. කෙසේ වෙතත්, ඉතා කලාතුරකින් අවස්ථාවලදී රාජ්‍ය සැලසුමක් නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් වන විට, අස්තිත්වයක් ඡේද 29 සහ 30 හි දක්වා ඇති පරිදි කටයුතු කල යුතු ය.

රක්ෂිත ප්‍රතිලාභ

- 39. අස්තිත්වයක් පශ්චාත් - සේවා සැලසුමකට අරමුදල් සැපයීම සඳහා රක්ෂණ වාරික ගෙවිය හැක. එම අස්තිත්වය එවැනි සැලසුම් පහත දක්වා ඇති පරිදි (සෘජුවම හෝ සැලසුම තුළින් වක්‍රව) නෛතික හෝ සම්මුතික බැඳීමක් ඇතිවන්නේ නම් හැර නිර්වචිත දායක සැලසුම් වශයෙන් සැලකිය යුතුය:-
    - (අ) ගෙවිය යුතු වන විට සෘජුවම සේවක ප්‍රතිලාභ ගෙවීමට; හෝ
    - (ආ) ප්‍රවර්ථන සහ පූර්ව කාලපරිච්ඡේදය තුළදී සේවකයන් විසින් සපයන ලද සේවාවට අදාළ සියළුම අනාගත ප්‍රතිලාභ රක්ෂකයා නොගෙවයි නම්, තවදුරටත් අතිරේක මුදල් ගෙවීම.
- අදාළ අස්තිත්වය එවැනි නෛතික හෝ සම්මුතික බැඳීමක් පවත්වාගෙන යයි නම්, එම අස්තිත්වය එම සැලසුම නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් වශයෙන් සැලකිය යුතු ය.

40. සේවක ප්‍රතිලාභ සඳහා අස්තිත්වයෙහි බැඳීම රක්ෂණ ගිවිසුමක් මගින් රක්ෂණය කරන ලද ප්‍රතිලාභ සමග සෘජු හෝ ස්වයංක්‍රීය සම්බන්ධතාවයක් තිබීම අවශ්‍ය නොවේ. රක්ෂණ ගිවිසුම් සමග සම්බන්ධ වන පශ්චාත් - සේවා ප්‍රතිලාභ සැලසුම් වෙනත් අරමුදල්කල සැලසුම් ගිණුම්කරණය හා අරමුදල්කරණය අතර එම වෙනසටම යටත්ය.
41. අස්තිත්වයක් නෛතික හෝ සම්මුතික බැඳීමක් පවතින රක්ෂණ ක්‍රමයකට (සැලසුම තුළින්, අනාගත වාරික සැකසීමේ ක්‍රමයක් තුළින් හෝ සම්බන්ධිත පාර්ශ්වයන් රක්ෂකයා සමග ඇති සම්බන්ධතාවය තුළින් සෘජුවම හෝ වක්‍රව) දායකත්වය සැලසීමට පශ්චාත් - සේවා සැලසුමකට අරමුදල් ලබා දෙන විට එය සම්මුතික හෝ නෛතික බැඳීමක් ඇති කර ගන්නා අතර වාරික ගෙවීම් නිර්වචිත දායක වැඩපිළිවෙලට අයත් නොවේ. එම අස්තිත්වය පහත දෑ අනුගමනය කළ යුතු ය:-
- (අ) සුදුසුකම් ලාභී රක්ෂණ ක්‍රමය සැලසුම් වත්කමක් වශයෙන් ගිණුම්කරණය කිරීම (ඡේද 7 බලන්න); සහ
- (ආ) වෙනත් රක්ෂණ ඔප්පු ප්‍රතිපූර්ණ කිරීමේ හිමිකම් වශයෙන් හඳුනාගනියි. (ඡේද 104 (අ.) හි සඳහන් නිර්නායකයන් එම ඔප්පු තෘප්ත කරයි නම්)
42. යම් රක්ෂණ ක්‍රමයක් නිශ්චිත සැලසුම් සහභාගිත්වයක හෝ සැලසුම් සහභාගිත්ව සමූහයක නමින් තිබෙන විට සහ එම අස්තිත්වය වෙත එම රක්ෂණ ක්‍රමය මගින් ඇතිවන අලාභ ආවරණය කිරීමට කිසිදු නෛතික හෝ සම්මුතික බැඳීමක් නොමැති විට, එම අස්තිත්වය වෙත අදාළ සේවකයින්ට ප්‍රතිලාභ ගෙවීමට කිසිදු බැඳීමක් නොමැති අතර ප්‍රතිලාභ ගෙවීමේ සම්පූර්ණ වගකීම රක්ෂකයා වෙත පැවරේ. එවැනි කොන්ත්‍රාත්තුවක ස්ථාවර වාරික ගෙවීම, සමස්ථයක් ලෙස ගත්විට එම බැඳීම දක්වා වන ආයෝජනයට වඩා සේවක ප්‍රතිලාභ බැඳීම නිරාකරණය කිරීම වේ. එහි ප්‍රතිඵල වශයෙන් , එම අස්තිත්වය වෙත තවදුරටත් වත්කමක් හෝ වගකීමක් නොපවතියි. මේ නිසා , අස්තිත්වයක් එවැනි ගෙවීම් නිර්වචිත දායක සැලසුමකට දායක ගෙවීම වශයෙන් සැලකිය යුතු ය.

පශ්චාත් - සේවා ප්‍රතිලාභ : නිර්වචිත දායකත්ව සැලසුම්

43. නිර්වචිත දායක සැලසුම් සඳහා ගිණුම්කරණය සෘජු ආකාරයක් ගනියි. මක්නිසාද යත් වාර්තාකරණ අස්තිත්වයෙහි එක් එක් කාලපරිච්ඡේදය සඳහා බැඳීම එම කාලපරිච්ඡේදය සඳහා දායක විය යුතු වටිනාකම මගින් තීරණය කෙරෙන බැවිනි. එහි ප්‍රතිඵල වශයෙන්, එම බැඳීම හෝ වියදම මැනීම සඳහා කිසිදු ආයුගණක උපකල්පනයන් අවශ්‍ය නොවන අතර කිසිදු ආයුගණක ලාභයක් හෝ අලාභයක් ඇතිවීමට ඉඩකඩක් ද නොමැත. තවද, අදාළ සේවකයන් තම සේවය සැපයූ කාලපරිච්ඡේදය අවසන් වී මාස දොළහක් තුළ සම්පූර්ණයෙන් ගෙවිය යුතු වන්නේ නම් හැර එම බැඳීම් වට්ටම් නොකිරීමේ පදනමක් මත මනිනු ලැබේ.

හඳුනා ගැනීම සහ මැනීම

44. යම් සේවකයකු කිසියම් කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ සේවයක් සපයා ඇති විට එම අස්තිත්වය විසින් එම සේවාවට හුවමාරු වශයෙන් පහත පරිදි නිර්වචිත දායක සැලසුමකට ගෙවිය යුතු දායකත්වයක් වශයෙන් හඳුනාගත යුතු ය:-
- (අ) වගකීමක් වශයෙන් (උපචිත වියදම්) මේ වන විටත් ගෙවන ලද ඕනෑම දායකත්වයක් ගෙවීමක් සඳහාම අඩුකිරීමෙන් පසුව, වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට පෙර සේවාව සඳහා දායකත්වය, මෙ වන විටත් ගෙවන ලද දායකත්වය ඉක්මවා යයි නම් එම ඉදිරි ගෙවීම මුල්වන මට්ටම දක්වා එම අතිරික්තය වත්කමක් වශයෙන් (ඉදිරියට ගෙවූ වියදමක්) හඳුනාගත යුතු ය. උදාහරණ වශයෙන් , අනාගත ගෙවීම්වල අඩුවීමක් හෝ මුදල් ආපසු ලැබීමක් ; සහ
- (ආ) වෙනත් ප්‍රමිතයක් මගින් වත්කමක පිරිවැය තුළ දායකත්වය අන්තර්ගත කිරීමට ඉඩදෙන්නේ නම් හෝ අවශ්‍ය යැයි දක්වන්නේ නම් හැර වියදමක් වශයෙන් (උදාහරණ වශයෙන් LKAS 2 නොග සහ LKAS 16 - දේපළ , පිරිසහ සහ උපකරණ බලන්න)
45. සේවකයා විසින් අදාළ සේවය සැපයූ කාලපරිච්ඡේදය ඉක්මවා මාස දොළහක් ගත වීමට පෙර කාලය තුළදී සම්පූර්ණයෙන් ගෙවා නිමකළ යුතු යැයි නොගැනන නිර්වචිත දායක සැලසුමකට දායක මුදල් , ඡේද 78 හි නිශ්චය කර ඇති වට්ටම් අනුපාතය භාවිතයෙන් වට්ටම් කල යුතු ය.

හෙළිදරව් කිරීම

46. අස්තිත්වයක් නිර්වචිත දායක සැලසුම් සඳහා වියදම් වශයෙන් හඳුනාගත් වටිනාකම හෙළිදරව් කළ යුතු ය.
47. LKAS 24 හි අවශ්‍යතාවය අනුව ප්‍රධාන කළමනාකරණ සේවක මණ්ඩලය සඳහා නිර්වචිත දායකත්ව සැලසුම් වලට දායකත්වයන් පිළිබඳ තොරතුරු අස්තිත්වය විසින් හෙළිදරව් කරයි.

පශ්චාත් - සේවා ප්‍රතිලාභ : නිර්වචන ප්‍රතිලාභ සැලසුම්

48. නිර්වචන දායක සැලසුම් සඳහා ගිණුම්කරණය කිරීම සංකීර්ණය. මක්නිසාද යත්, බැඳීම සහ වියදම මැනීමට ආයුගණක උපකල්පන අවශ්‍ය වන අතර, ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ ඇතිවීමේ ඉඩ කඩ ඇති බැවිනි. තවද, සේවකයන් අදාළ සේවය සපයා වර්ෂ කිහිපයක් ගතවීමෙන් පසුවද එහි බේරුම් කිරීම සිදුවිය හැකි බැවින් එම බැඳීම වට්ටම් කිරීමේ පදනමක් මත මනිනු ලැබේ.

හඳුනා ගැනීම සහ මැනීම

49. නිර්වචන ප්‍රතිලාභ සැලසුම් අරමුදල් නොසපයන හෝ ඒවා සම්පූර්ණයෙන් හෝ කොටසක් පමණක් අස්තිත්වය මගින් සහ සමහරවිට සේවකයන් දායකවන, වාර්තාකරණ අස්තිත්වයෙන් නෛතිකව වෙන්වූ අස්තිත්වයකින් හෝ අරමුදලකින් සේවක ප්‍රතිලාභ ගෙවයි. අරමුදල්ගත ප්‍රතිලාභ ගෙවීම නියමිත වූ විට, ගෙවීම රඳා පවතිනුයේ අරමුදලේ මූල්‍ය තත්ත්වය සහ කාර්යසාධනය මත පමණක් නොව, අරමුදලේ වත්කම්වල යම් හිඟයක් නිවැරදි කිරීමට අස්තිත්වයකට ඇති හැකියාව (හෝ කැමැත්ත) මතය. එමනිසා, අස්තිත්වය හරය ලෙස, සැලසුමට සම්බන්ධවන ආයුගණක සහ ආයෝජන අවදානම් ප්‍රතිරක්ෂණය කරයි. එහි ප්‍රතිවිපාක ලෙස, නිර්වචන ප්‍රතිලාභ සැලැස්ම සඳහා හඳුනාගත් වියදම් කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ගෙවිය යුතු දායකත්ව මුදල වීමට අවශ්‍ය නොවේ.

50. නිර්වචන ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් සඳහා යම් අස්තිත්වයක් ගිණුම්කරණය කිරීමේදී පහත පියවර අනුගමනය කරයි:-

- (අ) ප්‍රවර්තන සහ පූර්ව කාලපරිච්ඡේදය තුළදී සේවකයන් සපයන ලද සේවාවට ප්‍රතිඵල වශයෙන් උපයාගන්නා ලද ප්‍රතිලාභයෙහි වටිනාකම පිළිබඳව විශ්වාසදායී ඇස්තමේන්තුවක් ලබාගැනීමට ආයුගණක ක්‍රමවේදය යොදාගැනීම මෙමගින් අස්තිත්වයට ප්‍රවර්තන හා පූර්ව කාලපරිච්ඡේදය වෙත කොතරම් ප්‍රතිලාභ ප්‍රමාණයක් බෙදාහල යුතුද යන්න නිශ්චය කිරීමට සහ (ඡේද 67 - 71 බලන්න) ජනගහන විවලයයන් පිළිබඳව (සේවක පිරිවැටුම සහ මරණ වැනි) ඇස්තමේන්තු කිරීම, (ආයුගණක උපකල්පන) සහ මූල්‍ය විවලයයන් (අනාගත වැටුප් සහ වෛද්‍ය පිරිවැය ඉහළයාම වැනි) ප්‍රතිලාභ පිරිවැයට බලපෑම් කරනු ලබන දෑ තීරණය කිරීම අස්තිත්වයක් විසින් කළ යුතු යැයි දක්වයි. (ඡේද 72 - 91 බලන්න)
- (ආ) නිර්වචන ප්‍රතිලාභ බැඳීම සහ ප්‍රවර්තන සේවා පිරිවැයෙහි වර්තමාන අගය (ඡේද 64 - 66 බලන්න) තීරණය කිරීම සඳහා පුරෝකථනය කළ ඒකක ණය ක්‍රමය භාවිතයෙන් එම ප්‍රතිලාභය වට්ටම් කිරීම;
- (ඇ) ඕනෑම සැලසුම් වත්කමක සාධාරණ වටිනාකම තීරණය කිරීම; (ඡේද 102 - 104 බලන්න)
- (ඈ) ආයුගණක ලාභ සහ අලාභවල මුළු වටිනාකම තීරණය කිරීම සහ හඳුනාගත යුතුව ඇති ආයුගණක ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි වටිනාකම; (ඡේද 92 - 95 බලන්න)
- (ඉ) සැලසුමක් හඳුන්වා දෙන විට හෝ වෙනස් කරන විට, එහි ප්‍රතිඵල මත පශ්චාත් - සේවා පිරිවැය (ඡේද 96 - 101 බලන්න) තීරණය කිරීම; සහ
- (ඊ) සැලසුමක් අඩුකිරීම හෝ නිරවුල්කර ඇති අවස්ථාවකදී, ඉන් ඇතිවන ප්‍රතිඵලය නිශ්චය කිරීම; (ඡේද 109 - 115 බලන්න).

යම් අස්තිත්වයකට එක් නිර්වචන ප්‍රතිලාභ සැලසුමකට වඩා ඇතිවිට, එම අස්තිත්වය එක් එක් ප්‍රමාණාත්මක සැලසුම් සඳහා වෙන වෙනම මෙම ක්‍රියාපිළිවෙත අනුගමනය කරයි.

51. ඇතැම් අවස්ථා වලදී ඇස්තමේන්තු, සාමාන්‍යයන් සහ ගණනය කිරීමේ කෙටික්‍රම මෙම ප්‍රමිතිය මගින් විදහා දක්වා ඇති විස්තරාත්මක ගණනය කිරීම්වල විශ්වාසදායී ආසන්නකරණයක් සපයනු ලබයි.

සම්මුතික බැඳීම් සඳහා ගිණුම්කරණය

52. යම් අස්තිත්වයක් එහි නිර්වචන ප්‍රතිලාභ සැලසුමෙහි විධිමත් කරුණු යටතේ ඇති නෛතික බැඳීම් වලට පමණක් නොව, අස්තිත්වයෙහි අවිධිමත් භාවිතයන් හේතුවෙන් පැන නගින සම්මුතික බැඳීම් සඳහා ද ගිණුම්කරණය කළ යුතුය. අස්තිත්වයට සේවක ප්‍රතිලාභ ගෙවනු මිස වෙනත් කිසිදු යතාර්ථවාදී විකල්පයක් නොමැති අවස්ථා වලදී සම්මුතික බැඳීමක් ඇති වීමට තුඩුදෙන අවිධිමත් භාවිතයන් ඇතිවේ. සම්මුතික බැඳීමකට උදාහරණයක් වශයෙන් අස්තිත්වයෙහි අවිධිමත් භාවිතයන්හි වෙනස්වීමක් එහි සේවක සම්බන්ධතා වලට පිළිගත නොහැකි තරම් හානියක් සිදුකළ හැකිවීම දැක්විය හැකි ය.

53. නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක විධිමත් කොන්දේසි, එම සැලසුම යටතේ එහි බැඳීම අවසාන කිරීමට අස්තිත්වයට අවසර ලබාදිය හැකිය. එසේ නැතහොත් සේවකයන් තවදුරටත් රැඳවේ නම් සාමාන්‍යයෙන් අස්තිත්වයකට සැලසුමක් අවලංගු කිරීම දුෂ්කරය. එබැවින් විරෝධාකල්ප සාක්ෂි නොමැති වූ විට පශ්චාත් සේවා ප්‍රතිලාභ සපර් කෙරෙන අයුරින් ගිණුම්පවත්වාගෙන යන අස්තිත්වයක් එම ප්‍රතිලාභ සේවකයන්ගේ ඉතිරි සේවා කාලය පමණක් ලබාදෙනු ඇතැයි උපකල්පනය කෙරෙයි.

මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශණය

54. නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ වගකීම වශයෙන් හඳුනාගත් වටිනාකම පහත දැක්වෙන වටිනාකම් වල ශුද්ධ එකතුව වේ:-
- (අ) වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීමෙහි වර්තමාන අගය; (ඡේද 64 බලන්න)
  - (ආ) ඕනෑම ආයුගණක ලාභ එකතු කිරීම (ඕනෑම ආයුගණක අලාභයක් අඩුකල) එනම් ඡේද 92 සහ 93 මගින් දක්වා ඇති පිළියම් හේතුවෙන් හඳුනා නොගන්නා ලද ලාභ;
  - (ඇ) මේ දක්වා හඳුනා නොගත් පශ්චාත් සේවා පිරිවැය අඩුකිරීම; (ඡේද 96 බලන්න)
  - (ඈ) බැඳීම සෘජුවම නිදහස්කල යුතු වන ප්‍රමාණයෙන් වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට පවතින (පවති නම්) සැලසුම් වත්කම්වල සාධාරණ අගය අඩුකිරීම. (ඡේද 102 - 104 බලන්න)
55. ඕනෑම සැලසුම් වත්කමක සාධාරණ වටිනාකම අඩුකිරීමට පෙර දළ බැඳීම නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීමක වර්තමාන අගය වේ.
56. අස්තිත්වයක් තම නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීම සහ ඕනෑම සැලසුම් වත්කමක සාධාරණ වටිනාකම තීරණය කළ යුතුව ඇති වටිනාකමින් ප්‍රමාණාත්මක වෙනස්කමක් නොමැති ලෙස මූල්‍ය වාර්තා තුළ හඳුනාගෙන ඇති වටිනාකම ඇති බවටත් ක්‍රමවත් ලෙස එය හඳුනාගත් බවත් තීරණය කළ යුතු ය.
57. මෙම ප්‍රමිතය මගින් පරිශීෂ්ටය (අ.) 1 හි ලැයිස්තුගත කර ඇති අස්තිත්වයන් සුදුසුකම් ලත් ආයුගණකවරයකු සියළුම ප්‍රමාණාත්මක පශ්චාත් සේවා ප්‍රතිලාභ බැඳීම මැනීමට අවශ්‍යයැයි දක්වයි. සුදුසුකම් ලත් ආයුගණකවරයකු විසින් අවම වශයෙන් වර්ෂ තුනකට එක් වරක් වත් එවැනි තක්සේරුවක් කලයුතුය. පරිශීෂ්ටය (අ.) (2) හි ලැයිස්තුගත කර ඇති අනෙකුත් සියළුම සමාගම් පරිශීෂ්ටය (ඉ) හි සාකච්ඡා කරන ලද පරිදි පාරිතෝෂික සුත්‍ර ක්‍රමය හෝ සුදුසුකම් ලත් ආයුගණකවරයකු හෝ යොදාගත යුතුය. අනෙකුත් අස්තිත්වයන් (පරිශීෂ්ටය (අ) හි ලැයිස්තුගත කර නොමැති) පශ්චාත් සේවා ප්‍රතිලාභ බැඳීම මැනීමට පාරිතෝෂික පනත යටතේ ගෙවීම් අනුව අර්ධ මාසික වැටුප සේවා කරණ ලද වර්ෂ ගණනින් ගුණකර සියළුම සේවකයන්ට අදාළව සේවය ආරම්භ කළ දින සිට මැනීම කළ යුතුය. විශේෂ වැඩ පිළිවෙළක් හෝ ගිවිසුමක් යටතේ අර්ධ මාසික කාලපරිච්ඡේදය ඉහළ නංවන්නේ නම්, එවිට එවැනි ඉහළ නැංවූ කාලපරිච්ඡේදයෙහි වැටුප පාරිතෝෂික ගණනය කිරීම් සඳහා යොදාගත යුතුය. තවද , ප්‍රායෝගික හේතූන් සඳහා , අස්තිත්වය විසින් ශේෂපත්‍ර දිනට පෙර බැඳීම විස්තරාත්මකව තක්සේරුකරණය කිරීම සඳහා සුදුසුකම් ලත් ආයුගණකවරයකු ඉල්ලා සිටිය හැකිය. එසේ වුවත් එම තක්සේරුකරණයෙහි ප්‍රතිඵල ඕනෑම ප්‍රමාණාත්මක ගණුදෙනුවක් සඳහාම සහ වෙනත් ප්‍රමාණාත්මක සිදුවීම් වල වෙනස්කම් (වෙළෙඳපල මිල සහ පොලී අනුපාතවල වෙනස්කම්ද ඇතුළත්ව) වාර්තා කරනු ලබන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට යාවත්කාලීන කළ යුතුය.

57අ. 57 වන ඡේදය මගින් අවශ්‍ය යැයි දක්වා ඇති සුදුසුකම් ලත් ආයුගණකවරයකු යන්නෙන් අදහස් කරන්නේ-

- (අ) එංගලන්තයේ ආයුගණක ආයතනයෙහි හෝ ස්කොට්ලන්තයේ ආයුගණක පීඨයෙහි හෝ සාමාජිකයකු හෝ වෙනත් ඕනෑම පිළිගත් ආයුගණක වෘත්තීය ආයතනයක සාමාජිකයකු ; හෝ
- (ආ) ඡේද (අ) හි දක්වා ඇති ඕනෑම වෘත්තීය ආයුගණක ආයතනයක ආශ්‍රිතයකු අදාළ ආයුගණික කරුණු පිළිබඳව වර්ෂ 10 කට නොඅඩු පශ්චාත් පළපුරුද්ද.

58. 54 වන ඡේදය යටතේ නිශ්චය කරන වටිනාකම සෘණ අගයක් ගත හැකිය (වත්කමක්) අස්තිත්වය එම ප්‍රතිඵල වන වත්කම පහත සඳහන් දෑ වලින් අඩුම අගය මත මැනිය යුතුය :-

- (අ) 54 වැනි ඡේදය යටතේ නිශ්චය කළ වටිනාකම් ; සහ
- (ආ) පහත දෑ වල එකතුව -
  - (i) ඕනෑම හඳුනා නොගත් ආයුගණක අලාභ සහ පසුකාලීන සේවා පිරිවැයෙහි සම්මුඛවිනයන් (92, 93 සහ 96 වන ඡේද බලන්න) ; සහ
  - (ii) සැලසුමෙන් ආපසු ගෙවීමක් වශයෙන් හෝ සැලසුමෙහි ඉදිරි දායකත්වයන්හි අඩුකිරීමක් වශයෙන් ඇති ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන වටිනාකම. මෙම ආර්ථික ප්‍රතිලාභ වල වර්තමාන වටිනාකම නිශ්චය කිරීමට 78 වැනි ඡේදයෙහි දක්වා ඇති විටිට් අනුපාත යොදාගත යුතු ය.

58(අ). 58 වැනි ඡේදයෙහි භාවිතය ප්‍රවර්ධන කාලපරිච්ඡේදයෙහිදී ආයුගණක අලාභයක හෝ පසුකාලීන සේවා පිරිවැයක ප්‍රතිඵල වශයෙන් හෝ ජංගම කාලපරිච්ඡේදයෙහි ඇතිවූ ආයුගණක ලාභයක ප්‍රතිඵල වශයෙන් සම්පූර්ණයෙන් හඳුනාගත් අලාභයක ප්‍රතිඵලයක් නොවිය යුතුය. මේ නිසා යම් අස්තිත්වයක් , 54 වැනි ඡේදය යටතේ පහත දැ 58 (ආ) ඡේදය අනුව නිශ්චය කෙරෙන නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ වත්කම ඉහළ නැංවෙන අතර එම මට්ටම දක්වා වහාම හඳුනාගත යුතුය :-

(අ) 58 (ආ) (II) ඡේදයෙහි නිශ්චිතව දක්වා ඇති ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන අගයෙහි අඩුවීම ඉක්මවා යන ප්‍රචාරනය දක්වා ප්‍රවර්ධන කාලපරිච්ඡේදයෙහි පශ්චාත් සේවා පිරිවැය සහ ප්‍රවර්ධන කාලපරිච්ඡේදයෙහි ශුද්ධ ආයුගණක අලාභ, ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන අගයෙහි වෙනස්වීමක් හෝ ඉහළ යාමක් නොමැති නම්, 54 වැනි ඡේදය යටතේ ප්‍රවර්ධන කාලපරිච්ඡේදයෙහි පශ්චාත් සේවා පිරිවැය වහාම හඳුනාගත යුතු ය;

(ආ) 58 (ආ) (II) ඡේදයෙහි නිශ්චය කර ඇති ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන අගයෙහි ඕනෑම ඉහළ යාමක් ඉක්මවා වන මට්ටම දක්වා ජංගම කාලපරිච්ඡේදයෙහි පශ්චාත් සේවා පිරිවැයෙහි අඩුකිරීම් කළ පසුව ප්‍රවර්ධන කාලපරිච්ඡේදයෙහි ශුද්ධ ආයුගණක ලාභය, ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන අගයෙහි වෙනසක් හෝ අගය අඩුවීමක් හෝ නොමැති නම්, ජංගම කාලපරිච්ඡේදයෙහි පශ්චාත් සේවා පිරිවැයට අඩුකළ පසුව ප්‍රවර්ධන කාලපරිච්ඡේදයේ මුළු ශුද්ධ ආයුගණක ලාභය 54 වැනි ඡේදය යටතේ වහාම හඳුනාගත යුතු ය.

58(අ). 58(අ) වැනි ඡේදය අස්තිත්වයක් විසින් භාවිතා කළ යුත්තේ නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක අතිරික්තයක් ගිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදයක් ආරම්භයේදී හෝ අවසානයේදී ඇතිනම් සහ සැලසුමෙහි වර්තමාන කරුණු මත පදනම් වෙමින් අනාගත දායකත්වයෙහි අඩුවීමක් හෝ ආපසු ගෙවීමක් තුළින් එම අතිරික්තය සම්පූර්ණයෙන් ආවරණය කළ නොහැකි නම් පමණි. එවැනි අවස්ථාවලදී, කාලපරිච්ඡේදයෙහි අතිවන පශ්චාත් සේවා පිරිවැය සහ ආයුගණක අලාභ, 54 වැනි ඡේදය යටතේ විලම්භනය කරන ලද හඳුනාගැනීම් 58 (ආ) (I) ඡේදයෙහි නිශ්චය කර ඇති වටිනාකම් ඉහළ නංවයි. එම ඉහළයාම 58 (ආ) (II) ඡේදය යටතේ හඳුනාගැනීමට සුදුසුකම් ලබන ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන අගයෙහි සමාන පහළ යාමක් මගින් හිලවී නොවන්නේ නම් 58 (ආ) වැනි ඡේදයෙහි නිශ්චය කරන ලද ශුද්ධ එකතුවෙහි ඉහළ යාමක් ඇති අතර ඒ නිසාම, හඳුනාගත් ලාභයෙහි ද ඉහළයාමක් පවතී. 58 (අ) වැනි ඡේදය මගින් , මෙම තත්වය යටතේ ලාභ හඳුනාගැනීම තහනම් කරයි.

කාලපරිච්ඡේදය තුළ පැන නගින ආයුගණක ලාභ සමග ප්‍රතිවිරුද්ධ බලපෑම් පැන නගින අතර, 54 වන ඡේදය යටතේ විලම්භිත කරන ලද, ඒවා හඳුනාගැනීමෙන්, හඳුනා නොගත් සමූචිත ආයුගණක අලාභ, ආයුගණක ලාභ වල ප්‍රමාණයෙන් පහත වැටේ. මෙම තත්වයන් තුළ අලාභ හඳුනාගැනීම 58 (අ) ඡේදය මගින් තහනම් කරයි. මෙම ඡේදයෙහි ව්‍යවහාරකරණය පිළිබඳ උදාහරණය සඳහා පරිශීල්‍ය (ඇ) බලන්න.

59. නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් අධිමූල්‍යකරණය කර ඇතිවිට හෝ ඇතැම් අවස්ථාවලදී ආයුගණක ලාභ හඳුනාගන්නා අවස්ථාවලදී වත්කමක් පැන නැගිය හැකිය. අස්තිත්වයක් එවැනි අවස්ථාවලදී පහත සඳහන් හේතු නිසා වත්කමක් හඳුනාගනියි:-

(අ) අනාගත ප්‍රතිලාභ ජනනය කිරීමට යොදා ගැනීමේ හැකියාව ඇති සම්පතක් අස්තිත්වය විසින් පාලනය කිරීම ;

(ආ) එම පාලනය අතීත සිදුවීමක ප්‍රතිඵලයක් වීම (අස්තිත්වයක් විසින් දායක මුදල් ගෙවීම සහ සේවකයන් විසින් සේවා සැපයීම) ; සහ

(ඇ) අස්තිත්වයක් වෙත සෘජුවම හෝ වෙනත් සැලසුමක හිඟය වෙත චක්‍රාකාරයෙන් හෝ අනාගත දායකත්ව මුදල් වල අඩුවීමක් හෝ මුදල් ආපසු ගෙවීමක් වශයෙන් අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අස්තිත්වයට පැවතීම.

60. 58 (ආ) වැනි ඡේදයෙහි සඳහන් සීමාවන්, 58 (අ) වැනි ඡේදයෙහි නිශ්චය කර ඇති දෑ හැරෙන්නට ඇතැම් ආයුගණක අලාභ (92 සහ 93 ඡේද බලන්න) සහ ඇතැම් පශ්චාත් සේවා පිරිවැය (96 ඡේදය බලන්න) හඳුනා ගැනීම ප්‍රමාදවීම් ඉක්මවා නොයයි. කෙසේ වෙතත්, 155 (අ) ඡේදය හි දක්වා ඇති සංක්‍රමණික විකල්ප මෙම සීමාවන් මගින් නොඉක්මවයි . 120 (අ) ඊ (III) ඡේද මගින් අස්තිත්වයක් 58 (ආ) ඡේදයෙහි සඳහන් සීමාවන් නිසා වත්කමක් ලෙස හඳුනා නොගත් ඕනෑම වටිනාකමක් අනාවරණය කිරීම අවශ්‍ය යැයි දක්වයි.

60 වැනි ඡේදය විද්‍යා දක්වන උදාහරණය	
එක් නිර්වචන ප්‍රතිලාභ සැලසුමක පහත දැක්වෙන ලක්ෂණ අන්තර්ගතය:-	
බැඳීමෙහි වර්තමාන අගය	1,100
සැලසුමෙහි වත්කම්වල සාධාරණ වටිනාකම	(1,190)
	(90)
හඳුනා නොගත් ආයුගණක අලාභ	(110)
හඳුනා නොගත් අතීත සේවා පිරිවැය	(70)
මෙම ප්‍රමිතයෙහි 155 (ආ) ඡේදය යටතේ මූලික පිළිගැනීම මත	
හඳුනා නොගත් වගකීම් ඉහළයාම	(50)
54 වැනි ඡේදය යටතේ තීරණය කරන ලද සෘණ වටිනාකම	(320)
පවත්නා අනාගත මුදල් ආපසු ලැබීම් සහ අනාගත දායක මුදල්වල අඩුවීමෙහි	
වර්තමාන අගය	90
58 (ආ) ඡේදය යටතේ සීමාව පහත පරිදි ගණනය කෙරේ:	
හඳුනා නොගත් ආයුගණක අලාභ	110
හඳුනා නොගත් පශ්චාත් සේවා පිරිවැය	70
පවත්නා අනාගත මුදල් ආපසු ලැබීම් සහ අනාගත දායක මුදල්වල අඩුවීමෙහි	
වර්තමාන අගය	90
සීමාව	270

270, 320 ට වඩා අඩුය. මේ නිසා , අස්තීත්වය විසින් 270 ක වත්කම් හඳුනා ගන්නා අතර, සීමාව වත්කමෙහි ධාරණ අගය 50 කින් අඩුකල බව අනාවරණය කරයි. (120 අ (ඊ) (iii) වැනි ඡේදය බලන්න)

ලාභය හෝ පාඩුව

61. පහත දැක්වෙන ප්‍රමාණයන්හි ශුද්ධ එකතුව වත්කමක පිරිවැයට එකතු කිරීම වෙනත් ප්‍රමිතයක් මගින් අවශ්‍යතාවක් ලෙස දක්වා ඇති විට හෝ ඊට අවකාශ සලසා ඇති අවස්ථාවල හැරුණු විට අස්තීත්වය විසින් ඒවා ලාභ හෝ පාඩු ලෙස හඳුනාගත යුතු ය:-
  - (අ) ප්‍රවර්ධන සේවා පිරිවැය (63 - 91 ඡේද බලන්න);
  - (ආ) පොළී පිරිවැය (82 ඡේදය බලන්න);
  - (ඇ) ඕනෑම සැලසුම් වත්කමක් මගින් අපේක්ෂිත ප්‍රතිලාභය (105 - 107 ඡේද බලන්න) සහ ඕනෑම ප්‍රතිපූර්ණය කිරීමේ අයිතින් , (104 (අ) ඡේදය);
  - (ඈ) අස්තීතයෙහි ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියට අනුකූලව ආයුගණක ලැබීම් සහ අලාභ (ඡේද 92 - 93 ඊ බලන්න);
  - (ඉ) පූර්ව සේවා පිරිවැය (ඡේද 96 බලන්න);
  - (ඊ) ඕනෑම කපාහැරීමක් හෝ නිරාකරණය කිරීමක ප්‍රථිඵලය (109 සහ 110 ඡේද බලන්න);
  - (උ) ඡේද 93 (ඇ) අනුව ලාභයකට හෝ පාඩුවකට පරිණාහිත ලෙස හඳුනා ගෙන නොමැති විට ඡේද 53 (ආ) හි සීමාවෙහි බලපෑම.
62. වෙනත් ප්‍රමිතයන් මගින් එනම්, තොග හෝ දේපළ , පිරියත සහ උපකරණ (LKAS 2 සහ LKAS 16 බලන්න) වැනි දෑ මගින් ඇතැම් සේවක ප්‍රතිලාභ පිරිවැය වත්කමෙහි පිරිවැය තුළ අන්තර්ගත කිරීම අවශ්‍ය ලෙස දක්වයි. ඕනෑම එවැනි වත්කමක් තුළ අන්තර්ගත පශ්චාත් සේවා ප්‍රතිලාභ පිරිවැය 61 වැනි ඡේදයෙහි ලැයිස්තුගත කර ඇති සංරචකවල යෝග්‍ය අනුපාතයක් අන්තර්ගතය.

හඳුනා ගැනීම සහ මැනීම : නිර්වචන ප්‍රතිලාභ බැඳීම් වල සහ ජංගම සේවා පිරිවැයෙහි වර්තමාන වටිනාකම

63. නිර්වචන ප්‍රතිලාභ සැලසුමක අවසාන පිරිවැයට, අවසාන වැටුප, සේවක පිරිවැටුම සහ මරණ සංඛ්‍යාව, වෛද්‍ය පිරිවැය ප්‍රවණතාව සහ අරමුදල් සපයන ලද සැලසුමක නම් සැලසුම් වත්කම මත ආයෝජන ඉපයීම් වැනි විචලනයන් මගින් බලපෑම් ඇති වේ. සැලසුමෙහි අවසාන පිරිවැය අවිනිශ්චිත අතර, මෙම අවිනිශ්චිතතාවය දීර්ඝ කාලයක් පුරා බොහෝ විට පවතියි. පශ්චාත් සේවා ප්‍රතිලාභ බැඳීමක වර්තමාන අගය සහ අදාළ ප්‍රවර්තන සේවා පිරිවැය මැනීම සඳහා පහත දෑ අවශ්‍ය වේ:-

- (අ) ආයුගණක තක්සේරු කිරීමේ ක්‍රමයක් ව්‍යවහාර කිරීම. (64 - 66 වන ඡේද බලන්න);
- (ආ) සේවා කාලයට ආරෝපිත ප්‍රතිලාභය (67 - 71 වන ඡේද බලන්න); සහ
- (ඇ) ආයුගණක උපකල්පන ඇතිකිරීම (72 - 91 වන ඡේද බලන්න).

ආයුගණක තක්සේරු කිරීමේ ක්‍රමය

64. යම් අස්තීත්වයක් එහි නිර්වචන ප්‍රතිලාභ බැඳීමෙහි සහ අදාළ සේවා පිරිවැයෙහින්, හැකි අවස්ථාවලදී පශ්චාත් - සේවා පිරිවැයෙහින් වර්තමාන අගය නිශ්චය කිරීමට පුරෝකථන ඒකක ණය ක්‍රමය භාවිතා කළ යුතු ය.
65. ව්‍යාපෘති ඒකක ණය ක්‍රමය (ඇතැම් විට සේවය මත අනුපාතික කරන ලද උපචිත ප්‍රතිලාභ ක්‍රමය හෝ ප්‍රතිලාභ/ වර්ෂ සේවා ක්‍රමය ලෙස හඳුන්වනු ලැබේ) මගින් එක් එක් සේවා කාලපරිච්ඡේදයේදී ප්‍රතිලාභ හිමිකම ඉහළ නැංවීමට අළුතින් එකතුවන ඒකක (67 - 71 ඡේද බලන්න) සහ අවසාන බැඳීම ගොඩනැංවීමට එක් එක් ඒකකය වෙන වෙනම මැනීම කරනු ලබයි. (72 - 91 ඡේද බලන්න).

65 වන ඡේදය විදහා දක්වන උදාහරණය

සෑම වර්ෂයකම සේවාව සඳහා අවසාන වැටුපෙන් 1% කට සමාන ප්‍රමාණයක් සහ එකවර ගෙවන ප්‍රතිලාභයක් සේවය අවසන් කිරීමේදී ගෙවිය යුතුය. වර්ෂ 1 කදී වැටුප රු. 10,000 ක් වන අතර එය සෑම වර්ෂයකදීම 7% කින් ඉහළ යයි (සංයුක්ත කර) වාර්ෂික වට්ටම් අනුපාතය 10% කි. පහතින් දැක්වෙන වගුව මගින් එක් සේවකයකු සඳහා එනම් වර්ෂ 5 අවසානයේදී සේවය හමාර කිරීමට අපේක්ෂිත සේවකයකු සඳහා ආයුගණක උපකල්පනයන්හි වෙනසක් නැතැයි උපකල්පනය කරමින් එම බැඳීම ගණනය කරන ආකාරය පෙන්වයි. පහසුව සඳහා, මෙම උදාහරණය මගින් එම සේවකයා අදාළ දිනට පෙර හෝ පසුව සේවයෙන් ඉවත්වීමට ඇති සම්භාවිතාවය පිළිබිඹු කිරීමට අවශ්‍ය අතිරේක ගැලපීම් නොසලකා හරියි.

වර්ෂය	1	2	3	4	5
ආරෝපිත ප්‍රතිලාභයට:					
- පූර්ව වර්ෂ වලට	0	131	262	393	524
- ජංගම වර්ෂයට (අවසාන වැටුපෙන් 1%)	131	131	131	131	131
- ජංගම සහ පූර්ව වර්ෂවලට	131	262	393	524	655
ආරම්භක බැඳීම	-	89	196	324	476
10% බැගින් පොළිය	-	9	20	33	48
ජංගම සේවා පිරිවැය	89	98	108	119	131
පියවුම් බැඳීම	89	196	324	476	655

සටහන

1. ආරම්භක බැඳීම යනු පූර්ව වර්ෂයන් සඳහා ආරෝපිතකළ හැකි ප්‍රතිලාභයෙහි වර්තමාන අගයයි.
2. ජංගම සේවා පිරිවැය යනු ජංගම වර්ෂයට ආරෝපිතකළ හැකි ප්‍රතිලාභයෙහි වර්තමාන අගයයි.
3. පියවුම් බැඳීම යනු ජංගම සහ පූර්ව වර්ෂ වලට ආරෝපිත කළ හැකි ප්‍රතිලාභයෙහි වර්තමාන අගයයි.

66. යම් අස්තිත්වයක් වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයට පසු, මාස දොළහක් තුළදී බැඳීමෙන් කොටසක් ගෙවිය යුතු වුවත්, මුළු පාශ්වාත් - සේවා ප්‍රතිලාභයම වට්ටම් කරණු ලබයි.

සේවා කාලයන්ට ප්‍රතිලාභ ආරෝපණය

67. නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීම සහ අදාළ ජංගම සේවා පිරිවැයෙහි, වර්තමාන අගය තීරණය කිරීමේදී අදාළ අවස්ථාවල පශ්චාත් සේවා පිරිවැයටද අස්තිත්වයක් විසින් සැලසුමෙහි ප්‍රතිලාභ සූත්‍රය යටතේ සේවාකාලයට ප්‍රතිලාභය බෙදාහල යුතුය. කෙසේ වෙතත්, සේවකයකුගේ පසු වර්ෂවලද සේවය කලින් වර්ෂවලදී සේවය කලින් වර්ෂවලදී සේවයට වඩා ප්‍රමාණාත්මක වශයෙන් ඉහළ ප්‍රතිලාභ මට්ටමක් දක්වයි නම්, යම් අස්තිත්වයක් එම ප්‍රතිලාභ සෘජු රේඛීය පදනමක් මත පහත දැක්වෙන දිනවල සිට බෙදාහල යුතුය.
- (අ) සැලසුම යටතේ ප්‍රතිලාභ වෙත යොමුකරන සේවයක් මුල්වරට සැපයූ දින (තව දුරටත් සේවය සැපයීම කොන්දේසිමත ප්‍රතිලාභය පදනම් වුවද නොවුවද) : සිට
  - (ආ) සැලසුම යටතේ තවදුරටත් වැටුප් වැඩිවීම හැරෙන්නට, සැලසුමට තවදුරටත් ප්‍රමාණාත්මක බලපෑම් නොකිරීමට හේතුවන පරිදි සේවකයා විසින් තවදුරටත් සේවය සපයන දිනය.
68. ව්‍යාපෘති ඒකක ණය ක්‍රමය මගින් අස්තිත්වය ජංගම ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයට ප්‍රතිලාභ වෙන්කිරීම සහ (ජංගම සේවා පිරිවැය තීරණය කිරීම සඳහා) ජංගම හා පුර්ව කාලපරිච්ඡේද වලට (නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීමෙහි වර්තමාන අගය තීරණය කිරීම සඳහා) ප්‍රතිලාභ වෙන්කිරීම අවශ්‍ය කෙරේ. යම් අස්තිත්වයක් විසින් පශ්චාත් සේවා ප්‍රතිලාභ ගෙවීමේ බැඳීම ඇතිවන කාලපරිච්ඡේද වලදී ප්‍රතිලාභ වෙන්කරයි. එහි බැඳීම අස්තිත්වය විසින් අනාගත වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේද වලදී ගෙවීමට අපේක්ෂා කරන පශ්චාත් සේවා ප්‍රතිලාභ සඳහා ප්‍රතිඵල වශයෙන් සේවකයන් සපයන සේවාව ලෙස ඇතිවේ. ආයුගණක ක්‍රමවේදය වගකීමක් හඳුනා ගැනීම සාධාරණීකරණය කරන ප්‍රමාණමත විශ්වාසදායීත්වයක් සහිතව එම බැඳීම මැනීමට අස්තිත්වයට ඉඩ දෙනු ලබයි.

68 වන ඡේදය විදහා දක්වන උදාහරණ

1. නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් සෑම වසරක සේවා කාලයක් සඳහා 100 කට විශ්‍රාම ගැන්වීමේදී එකවර ගෙවන ගෙවීමක් ප්‍රතිපාදනය කරයි.

100 ක ප්‍රතිලාභය සෑම වසරකටම ආරෝපිතවෙයි. ජංගම සේවා පිරිවැය වන්නේ 100 හි වර්තමාන අගයයි. නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීමෙහි වර්තමාන අගය 100 හි වර්තමාන වටිනාකම, වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානය දක්වා සේවය කරන ලද වර්ෂ ගණනින් ගුණ කිරීමෙන් ලබාගැනේ.

සේවකයා අස්තිත්වය හැර යන අවස්ථාවේම ප්‍රතිලාභය ගෙවිය යුතු වන කල්හි වර්තමාන සේවා පිරිවැය සහ නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ වගකීමෙහි වර්තමාන අගය විසින් සේවකයා සේවය හැරයන දිනය සනිටුහන් කරනු ලැබේ. එවිට වට්ටම් කිරීමෙහි බලපෑම හේතුකොට ගෙන ඒ ප්‍රමාණයන් සේවකයා වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ සේවකයා ඉවත්වූයේ නම් නිශ්චය කලයුතුව තිබූ ප්‍රමාණයන්ට වඩා අඩුය.
2. සැලසුමක් විසින් , සෑම වසරක සේවයක් සඳහාම අවසාන වැටුපෙන් 0.2% ක විශ්‍රාම වැටුපක් සපයනු ලබයි. එම විශ්‍රාම වැටුප 65 දී ගෙවිය යුතුවේ.

අපේක්ෂිත විශ්‍රාම ගැන්වීමේ දිනයට, අපේක්ෂිත විශ්‍රාම ගැන්වීමේ දිනයට ගෙවිය යුතු ඇස්තමේන්තුගත අවසාන වැටුපෙන් 0.2% වන මාසික විශ්‍රාම වැටුපකට එම ප්‍රතිලාභය සමාන වන අතර, සෑම වසරකම සේවාකාලයකට අපේක්ෂිත මරණ දිනය දක්වා ආරෝපිත කරනු ලබයි. ජංගම සේවා පිරිවැය එම ප්‍රතිලාභයෙහි වර්තමාන අගය වේ. නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීමෙහි වර්තමාන අගය වන්නේ, අවසාන වැටුපෙන් 0.2% වන මාසික විශ්‍රාම ගෙවීමෙහි වර්තමාන අගය, වාර්තා කරනු ලබන කාලසීමාවෙහි අවසාන දිනය දක්වා සේවය කරන ලද වර්ෂ ගණනින් ගුණ කිරීමෙන් ලබා ගැනේ. විශ්‍රාම ගෙවීම වයස අවුරුදු 65 දී ආරම්භ කෙරෙන බැවින් ජංගම සේවා පිරිවැය සහ නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීමෙහි වර්තමාන අගය වට්ටම් කළ යුතුවේ.

69. අදාළ ප්‍රතිලාභය අනාගත සේවය මත කොන්දේසි පැනවුවද, සේවකයන්ගේ සේවය නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් යටතේ වන බැඳීම ඉහළ නංවයි. (වෙනත් වචන වලින් කියන්නේ නම්, ඒවා හිමිය) හිමිවන දිනයට පෙර සේවකයන්ගේ සේවය අනුමත බැඳීමක් ඇති කරයි. මක්නිසාද යත් සෑම සාර්ථක ශේෂපත්‍ර දිනයක දීම ප්‍රතිලාභයට හිමිකම් ලැබීමට පෙර සේවය සැපයීමට සිදුවන සේවකයකුට අදාළ අනාගත සේවයෙහි වටිනාකම අඩුවන බැවිනි. අස්තිත්වයක් එහි නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීම මැනීමේදී, ඇතැම් සේවකයන් කිසිදු හිමිකම් අවශ්‍යතාවයකින් සැහීමට පත්නොවීමේ සම්භාවිතාවය සැලකිල්ලට ලක් කරයි. එසේම , ඇතැම් පශ්චාත් - සේවා ප්‍රතිලාභ උදාහරණ වශයෙන් පශ්චාත් - සේවා වෛද්‍ය ප්‍රතිලාභ, සේවකයකු තවදුරටත් සේවයේ නොයෙදෙන විට එම නිශ්චිත සිදුවීම සිදුවුවහොත් පමණක් ගෙවිය යුතු වන අතර, බැඳීමක් ඇතිවන්නේ, ප්‍රතිලාභයට හිමිකමක් සපයන සේවාවක් එම සේවකයා සපයන විට එම සිදුවීම සිදුවුවහොත් පමණි. එම නිශ්චිත සිදුවීම වීමට ඇති සම්භාවිතාවය බැඳීම මැනීමට බලපාන නමුත් බැඳීමක් පවතීද යන්න තීරණය නොකරයි.

69 වන ඡේදය විදහා දක්වන උදාහරණ

1. එක් සැලසුමක් මගින් සෑම වර්ෂයකම සේවාව සඳහා 100 ක් සඳහා 100 ක් ගෙවයි. ප්‍රතිලාභය හිමිවන්නේ වර්ෂ 10ක සේවයෙන් පසුවයි.

100ක ප්‍රතිලාභය සෑම වර්ෂයකටම බෙදාහල යුතුය. සෑම පළමු වර්ෂ 10 දීම ප්‍රවර්තන සේවා පිරිවැය සහ බැඳීමෙහි වර්තමාන අගය මගින් සේවකයා වර්ෂ 10ක සේවය සම්පූර්ණ නොකිරීමට ඇති සම්භාවිතාවය පිළිබිඹු කරයි.
2. වර්ෂ 25 ට පෙර සේවය නොසලකා, එක්තරා සැලසුමක් සෑම වසරක සේවා කාලයක් සඳහාම 100 ගෙවයි. එහි ප්‍රතිලාභය වහාම ගෙවනු ලබයි.

වර්ෂ 25 ට පෙර සේවය සපයන ලද සේවාව ප්‍රතිලාභයට හේතු නොවන බැවින් ඊට පෙර සේවයට ප්‍රතිලාභ බෙදා නොහරියි. (කොන්දේසි සහිතව හෝ රහිතව) 100ක ප්‍රතිලාභය ඉන්පසු සෑම වර්ෂයකටම බෙදාහරියි.

70. තවදුරටත් සේවකයා විසින් සපයන සේවාව මගින් තවදුරටත් ප්‍රතිලාභය ප්‍රමාණාත්මක වටිනාකමකින් ඉහළ නොනංවන දිනය තෙක් බැඳීම ඉහළ නගයි. මේ නිසා සියළුම ප්‍රතිලාභ එම දිනට හෝ ඊට පෙර අවසන් වන කාලපරිච්ඡේදයට බෙදාහල යුතුය. සැලසුමෙහි ප්‍රතිලාභ සූත්‍රය යටතේ ප්‍රතිලාභය එක් එක් ගිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදයට බෙදා හැරේ. කෙසේ වෙතත්, යම් සේවකයකුගේ පසු වර්ෂවලදී සේවය කලින් වර්ෂවලට වඩා ප්‍රමාණාත්මක වශයෙන් ඉහළ මට්ටමක ප්‍රතිලාභයකට හේතු වන්නේ නම්, එම අස්තිත්වය සේවකයා තවදුරටත් සපයන සේවාව තවදුරටත් ප්‍රතිලාභ ප්‍රමාණාත්මක වශයෙන් වටිනාකමක් නොදෙන දිනය දක්වා සරල පදනමක් මත බෙදාහල යුතුය. එසේ වන්නේ මුළු කාලපරිච්ඡේදය පුරාම සේවකයාගේ සේවය අවසාන වශයෙන් එම ඉහළ අගයට ප්‍රතිලාභය ගෙන ඒමට හේතුවන බැවිනි.

70 වන ඡේදය විදහා දක්වන උදාහරණ

1. එක් සැලැස්මක් විසින් වර්ෂ 10 ක සේවා සැපයීමෙන් පසු 1000 ක එකවර ගෙවීමේ ප්‍රතිලාභයක් ගෙවයි. එම සැලසුම මගින් ඉන්පසු සේවාව සඳහා තවදුරටත් සේවාව නොගෙවයි.

1000 ක ප්‍රතිලාභය (1000, 10 න් බෙදීමෙන්) සෑම වර්ෂ 10 කම පළමුව බෙදාහැරේ. සෑම පළමු වර්ෂ 10ක දීම ප්‍රවර්තන සේවා පිරිවැය මගින් සේවකයා වර්ෂ 10 ක සේවය සම්පූර්ණ නොකිරීමේ සම්භාවිතාවය පිළිබිඹු කරයි. ඉන්පසු වර්ෂවලට ප්‍රතිලාභ බෙදා නොහරියි.
2. එක්තරා සැලසුමක් මගින් සෑම සේවකයෙකුටම 2000ක් වන එකවර විශ්‍රාම ගෙම් ප්‍රතිලාභයක් කරන අතර එය වර්ෂ 20 ක සේවාවකින් පසුව වයස අවුරුදු 55 දී තවදුරටත් සේවයේ රැඳී සිටින හෝ , ඔවුන්ගේ සේවා කාලය නොසලකා වයස අවුරුදු 65 දී තවමත් සේවයේ රැඳී සිටින්නන්ට ගෙවනු ලබයි.

වයස අවුරුදු 35 පෙර අස්තිත්වයට සම්බන්ධ වූ සේවකයන් සඳහා වයස 35 දී සැලසුම යටතේ ප්‍රතිලාභ සඳහා මූලික යොමු කෙරේ. (යම් සේවකයකු වයස අවුරුදු 30 දී සේවයෙන් ඉවත් වී නැවත වයස අවුරුදු 33 දී වටිනාකමට බලපෑමක් ඇති නොවන ලෙස හෝ ප්‍රතිලාභයෙහි කාලීන බලපෑමක් නොමැතිව සම්බන්ධ වීමට ඉඩ තිබේ) එවැනි ප්‍රතිලාභ තවදුරටත් සේවාව සඳහා කොන්දේසි පනවයි. තවද, වයස අවුරුදු 55 න් ඔබ්බට සේවය තවදුරටත් ප්‍රතිලාභයට ප්‍රමාණාත්මක වටිනාකමක් එක් නොකරයි. මෙම සේවකයන් සඳහා අස්තිත්වය 100 බැගින් (2000, 20 න් බෙදවීමට) වයස අවුරුදු 35 සිට අවුරුදු 55 දක්වා බෙදාහරියි.

වයස අවුරුදු 35 සහ 45 අතර දී සම්බන්ධ වූ සේවකයන් සඳහා, වසර 20 කින් පසු සේවය තවදුරටත් ප්‍රතිලාභයට ප්‍රමාණාත්මක වටිනාකමක් එක් නොකරයි. මෙම සේවකයන් සඳහා අස්තිත්වය විසින් 100 ප්‍රතිලාභයක් (2000, 20 න් බෙදීමෙන්) සෑම වර්ෂ 20 කම පළමුව බෙදාහල යුතුය.

වයස අවුරුදු 55 දී සම්බන්ධ වූ සේවකයකු සඳහා, වසර 10 කින් පසු සේවය තවදුරටත් ප්‍රතිලාභයට ප්‍රමාණාත්මක වටිනාකමක් එක් නොකරයි. මෙම සේවකයා සඳහා, සෑම පළමු වර්ෂ 10 කදීම 200 (2000, 10න් බෙදීමෙන්) බෙදාහල යුතු ය.

සියළු ම සේවකයන් සඳහා, ප්‍රවර්තන ප්‍රතිලාභ පිරිවැය සහ බැඳීමෙහි වර්තමාන අගය ගින් සේවකයන් අවශ්‍ය සේවා කාලය සම්පූර්ණ නොකිරීමේ සම්භාවිතාවය පිළිබිඹු කරයි.

3. එක්තරා පශ්චාත් - සේවා වෛද්‍ය සැලසුමක් මගින් සේවකයා වර්ෂ 10 කට වැඩි සහ වර්ෂ 20 කට අඩු කාලයකට පසුව සේවය හැරයයි නම් පශ්චාත් සේවා වෛද්‍ය වියදමින් 40% ක් ප්‍රතිපූර්ණය කරන අතර, සේවකයා වර්ෂ 20ක් හෝ ඊට වැඩි කාලයකට පසු සේවය හැර යයි නම් එම වියදම් වලින් 50%ක් ද ප්‍රතිපූර්ණය කරයි.

සැලසුමෙහි ප්‍රතිලාභ සූත්‍රය යටතේ අපේක්ෂිත වෛද්‍ය පිරිවැයෙහි වර්තමාන වටිනාකමින් 4% සෑම පළමු වර්ෂ 10 දීම බෙදා වෙන්කරන අතර, (40% , 10න් බෙදීමෙන්) සෑම දෙවන වර්ෂ 10 දීම 1% ක් බැගින් (10% , 10 න් බෙදීමෙන්) බෙදා වෙන්කරනු ලබයි. සෑම අවුරුද්දකම ප්‍රවර්තන සේවා පිරිවැය මගින් එම ප්‍රතිලාභය සම්පූර්ණයෙන්ම හෝ ඉන් කොටසක් ඉපැයීමට සම්පූර්ණ කළ යුතු සේවාකාලය සම්පූර්ණ නොකිරීමේ සම්බන්ධතාවය පිළිබිඹු කරයි. වර්ෂ 10 තුළදී සේවය හැරයාමට අපේක්ෂිත සේවකයන් සඳහා කිසිදු ප්‍රතිලාභ බෙදා වෙන්කිරීමක් නොකරයි.

4. එක්තරා පශ්චාත් - සේවා වෛද්‍ය සැලසුමක් මගින් සේවකයා වර්ෂ 10 කට වැඩි සහ වර්ෂ 20 කට අඩු කාලයක් තුළ සේවය හැර යයි නම් වෛද්‍ය පිරිවැයෙන් 10% ක්ද, සේවකයා වර්ෂ 20ක් හෝ ඊට වැඩි සේවා කාලයකින් පසුව සේවය හැර යයි නම් 50%ක් ද වශයෙන් ප්‍රතිපූර්ණය කරයි.

පසු වර්ෂ වලදී සේවය කලින් වර්ෂ වලට වඩා ප්‍රමාණාත්මක වශයෙන් ඉහළ ප්‍රතිලාභයකට හේතු වේ. මේ නිසා, වර්ෂ 20 හෝ ඊට වඩා වැඩි කාලයකින් පසුව සේවය හැරයාමට අපේක්ෂිත සේවකයන් සඳහා අස්තිත්වය විසින් 68 වන ඡේදය යටතේ සෘජු රේඛීය පදනමක් යටතේ ප්‍රතිලාභ බෙදාහරිනු ලබයි. වර්ෂ 20 න් ඔබ්බට සේවය කිරීම තවදුරටත් ප්‍රතිලාභයට ප්‍රමාණාත්මක බලපෑමක් ඇති නොකරයි. මේ නිසා, සෑම පළමු වර්ෂ 20 කටම බෙදා වෙන්කරන ප්‍රතිලාභය, අපේක්ෂිත වෛද්‍ය පිරිවැයෙහි වර්තමාන අගයෙන් 2.5% ක් (50% , 20න් බෙදීමෙන්) වේ.

වර්ෂ 10 න් 20 ක් අතර සේවය හැරයාමට අපේක්ෂිත සේවකයන් සඳහා, සෑම පළමු වර්ෂ 10 කටම අපේක්ෂිත වෛද්‍ය පිරිවැයෙහි වර්තමාන අගයෙන් 1% ක් ප්‍රතිලාභ බෙදා වෙන්කළ යුතුය. මෙම සේවකයන් සහ වර්ෂ 10 අවසානයේ සිට සේවය හැර යනු ඇතැයි අපේක්ෂිත දිනය දක්වා කිසිදු ප්‍රතිලාභ බෙදා වෙන්කිරීම නොකරයි. වර්ෂ 10 තුළදී සේවය හැරයාමට අපේක්ෂිත සේවකයින් සඳහා ද කිසිදු ප්‍රතිලාභ බෙදා වෙන්කිරීම නොකරයි.

71. සෑම වර්ෂයකම සේවාව සඳහා අවසාන වැටුපෙන් ස්ථාවර අනුපාතයක ප්‍රතිලාභ ඇති අවස්ථාවකදී, අනාගත වැටුප් ඉහළ යාම වාර්තා කරනු ලබන කාලසීමාවෙහි අවසාන දිනට පෙර සේවය සඳහා පැවැති බැඳීම නිරාකරණය කිරීමට අවශ්‍ය වටිනාකමට බලපෑම් කරන නමුත්, අතිරේක බැඳීමක් ඇති නොකරයි. මේ නිසා,

(අ) 67 (ආ) ඡේදයෙහි අවශ්‍ය කාර්යය සඳහා අවසාන වැටුප මත ප්‍රතිලාභයෙහි වටිනාකම තීරණය වූවත් වැටුප් වර්ධනය තවදුරටත් ප්‍රතිලාභය වර්ධනය කිරීමට හේතු නොවේ.

(ආ) එක් එක් කාලපරිච්ඡේදයට ආරෝපිත ප්‍රතිලාභයෙහි වටිනාකම ප්‍රතිලාභය සමඟ බැඳුණු වැටුපෙහි ස්ථාවර අනුපාතයකි.

71 වන ඡේදය විදහා දක්වන උදාහරණය

වයස අවුරුදු 55 ට පෙර සේවකයන් තම එක් එක් වාර්ෂික සේවය සඳහා අවසාන වැටුපෙන් 3% ක ප්‍රතිලාභයක් සඳහා හිමිකම් ලබයි.

වයස අවුරුදු 55 දක්වා සෑම වර්ෂයකටම ඇස්තමේන්තුගත අවසාන වැටුපෙන් 3% ක ප්‍රතිලාභයක් ආරෝපිත කළ යුතුය. මෙම සැලසුම යටතේ තවදුරටත් සේවකයා විසින් සපයන සේවය මඟින් ප්‍රතිලාභයෙහි ප්‍රමාණාත්මක වර්ධනයක් තවදුරටත් සිදු නොවන දිනය වේ. එම වයසින් පසුව සේවයට ප්‍රතිලාභ ආරෝපිතවීමක් නොවෙයි.

ආයුගණක උපකල්පන

72. ආයුගණක උපකල්පන අක්ෂපාතී විය යුතු අතර අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් අනුකූලතාවයක් දැක්විය යුතුය.
73. ආයුගණක උපකල්පන යනු, අස්තිත්වයක පශ්චාත් සේවා ප්‍රතිලාභ සැපයීමේ අවසාන පිරිවැය තීරණය කරන විචල්‍යයන්ගේ හොඳම ඇස්තමේන්තුව වේ. ආයුගණක උපකල්පන පහත දැක්වීම් සමන්විත වේ:
- (අ) ප්‍රතිලාභ සඳහා හිමිකම් කියන ජංගම සහ කලින් සිටි සේවකයන්ගේ (සහ ඔවුන්ගේ යැපෙන්නන්ගේ) අනාගත ගතිලක්ෂණ පිළිබඳ ජනවිකාශ උපකල්පන
- ජනවිකාශ උපකල්පන පහත සඳහන් කරුණු පිළිබඳව ක්‍රියාකරයි:
- (i) සේවයේදී සහ ඉන්පසු යන දෙකෙහිම මරණ අනුපාතය;
  - (ii) සේවකයන්ගේ පිරිවැටුම, දුබලතාවය සහ කලින් විශ්‍රාම යාම ;
  - (iii) ප්‍රතිලාභ සඳහා හිමිකම් කියන යැපෙන්නන් සහිත සැලසුම්ගත සාමාජිකයන්ගේ අනුපාතය ; සහ
  - (iv) වෛද්‍ය සැලසුම් යටතේ හිමිකම් අනුපාත ; සහ
- (ආ) පහතින් සඳහන් අයිතමයන් වැනි දෑ පිළිබඳ වන මූල්‍ය උපකල්පන :
- (i) වට්ටම් අනුපාතය (78-82 ඡේද බලන්න) ;
  - (ii) අනාගත වැටුප් සහ ප්‍රතිලාභ මට්ටම් (83-97 ඡේද බලන්න) ;
  - (iii) හිමිකම් ඉල්ලීම් සහ ප්‍රතිලාභ ගෙවීම් පරිපාලන වියදම ප්‍රමාණාත්මක නම් එය ඇතුළත්ව වෛද්‍ය ප්‍රතිලාභ, අනාගත වෛද්‍ය පිරිවැය (88-91 ඡේද බලන්න);
  - (iv) සැලසුම් වත්කම් යටතේ අපේක්ෂිත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය. (107-105 ඡේද බලන්න)
74. විචක්ෂණශීලී නොවීම හෝ අධික ලෙස ගතානුගතික නොවීම නම්, ආයුගණක උපකල්පන අගතිගාමී නොවේ.
75. ආයුගණක උපකල්පන විසින් උද්ධමනය, වැටුප් ඉහළ යාමේ අනුපාතය, සැලසුම් වත්කම් වලින් ලැබෙන ප්‍රතිලාභ සහ වට්ටම් අනුපාත යනාදියෙහි ආර්ථික සම්බන්ධතාවය පිළිබිඹු කරන්නේ නම් අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් අනුරූප වේ. උදාහරණ වශයෙන්, දෙන ලද ඕනෑම අනාගත කාලපරිච්ඡේදයක් තුළදී නිශ්චිත උද්ධමන අනුපාතයක් මත පදනම්වන උපකල්පන මගින් එම උද්ධමන මට්ටම එම කාලපරිච්ඡේදය පුරාම පවතිනු ඇතැයි (පොළී අනුපාතය, වැටුප් සහ ප්‍රතිලාභ වර්ධනය වැනි උපකල්පන මෙන්ම) උපකල්පනය කෙරේ.
76. යම් අස්තිත්වයක් සත්‍ය වශයෙන්ම ලබාගත හැකි ඇස්තමේන්තුව (උද්ධමනය ගලපන ලද) වඩාත් විශ්වාසදායී වන්නේ නම් හැර වට්ටම් අනුපාතය සහ අනෙකුත් මූල්‍ය උපකල්පන නාමික (දක්වන ලද) වශයෙන් තීරණය කරයි. උදාහරණ වශයෙන්, අධි උද්ධමනයක් පවතින ආර්ථිකයක (LKAS 29 අධි උද්ධමන ආර්ථිකයක මූල්‍ය වාර්තාකරණය බලන්න) හෝ ප්‍රතිලාභය දර්ශක හා බැඳුණු සහ ..... ව්‍යවහාර මුදල් සහ කොන්දේසි සහිත පුළුල් වෙළඳපොළක් ඇති සහ දර්ශකී බැඳුනු බැඳුම්කර.
77. බැඳීම් නිරවුල් කළ යුතු කාලපරිච්ඡේදය සඳහා, වාර්තා කරනු ලබන කාලපරිච්ඡේදයෙහි අවසාන දිනට මූල්‍ය උපකල්පන, වෙළඳපොළ අපේක්ෂාවන් මත පදනම් විය යුතුය.

ආයුගණක උපකල්පන: වට්ටම් අනුපාතය

78. පශ්චාත් - සේවා ප්‍රතිලාභ බැඳීම් වට්ටම් කිරීමට යොදාගන්නා අනුපාතය (අරමුදල් සපයන ලද සහ අරමුදල් නොසපයන ලද) ඉහළ ගුණකයෙන් යුතු සමූහ බැඳුම්කර මත වාර්තා කරනු ලබන කාලපරිච්ඡේදය අවසාන දිනට වෙළඳපොළ ඉපැයීම් වලට යොමු කරමින් තීරණය කළ යුතුය. එවැනි බැඳුම්කර වලට ගැඹුරු වෙළඳපොළක් නොමැති රටවල, රජයේ බැඳුම්කර මත වෙළඳපොළ ඉපැයීම් වාර්තා කරනු ලබන කාලපරිච්ඡේදය අවසාන දිනට යොදාගත යුතුය. සමායතන බැඳුම්කර හෝ රජයේ බැඳුම්කර වල ව්‍යවහාර මුදල සහ කොන්දේසි පශ්චාත් - සේවා ප්‍රතිලාභ බැඳීම්වල ව්‍යවහාර මුදල් සහ ඇස්තමේන්තුගත කොන්දේසි සමඟ එකඟතාවයක් දැක්විය යුතුය.

79. වට්ටම් අනුපාතය ප්‍රමාණාත්මක බලපෑමක් ඇති එක් ආයුගණක උපකල්පනයකි. වට්ටම් අනුපාතය මගින් මුදලෙහි කාලීන වටිනාකම පිළිබිඹු කරන නමුත් ආයෝජන හෝ ආයුගණක අවදානම පෙන්නුම් නොකරයි. තවද, වට්ටම් අනුපාතය මගින් අස්තීත්වයක ණයගිම්යත් විසින් දරනු ලබන අස්තීත්වයේ - නිශ්චිත ණය අවදානම පිළිබිඹු නොකරන අතර අනාගතයේ මුහුණදෙන අවදානම ආයුගණක උපකල්පන අවදානමට වඩා වෙනස්කම් විය හැකිය.
80. වට්ටම් අනුපාතය ප්‍රතිලාභ ගෙවීමෙහි ඇස්තමේන්තුගත කාලය පිළිබිඹු කරයි. ප්‍රතිලාභ ගෙවීමෙහි වටිනාකම, ප්‍රතිලාභ ගෙවනු ලබන ව්‍යවහාර මුදල යනාදිය පිළිබිඹු කරන තනි බර තැබූ සාමාන්‍ය වට්ටම් අනුපාතයක් භාවිතා කිරීම තුළින් මෙය ලගාකර ගනියි.
81. ඇතැම් අවස්ථාවලදී, සියළුම ප්‍රතිලාභ ගෙවීම් වල ඇස්තමේන්තුගත කල්පිරීමට ගැලපීම සඳහා ප්‍රමාණවත් දීර්ඝ කල්පිරීමේ කාලයක් සහිත බැඳුම්කර වලට පුළුල් වෙළඳපොලක් නොමැති වීමට ඉඩ තිබේ. එවැනි අවස්ථා වලදී, අස්තීත්වයක් කෙටිකාලීන දීමනා වට්ටම් කිරීමට ප්‍රමාණවත් කරුණු ඇති ප්‍රවර්තන වෙළඳපොල අනුපාතය යොදාගන්නා අතර, ඉපැයුම් චක්‍රය දිගේ ප්‍රවර්තන වෙළඳපොල අනුපාතය බහිර්නිවේශනය කිරීමෙන් දීර්ඝ කාලීන කල්පිරීම් සඳහා වට්ටම් අනුපාතය ඇස්තමේන්තු කරයි. නිර්වචන ප්‍රතිලාභ බැඳීමක මුළු වර්තමාන අගය පවත්නා සමායතන හෝ රාජ්‍ය බැඳුම්කර වල අවසාන කල්පිරීමේ කාලයෙන් ඔබ්බට ගෙවිය යුතු ප්‍රතිලාභයෙහි අනුපාතයට යොදාගන්නා වට්ටම් අනුපාතයට නිශ්චිත වශයෙන් සංවේදී වන අවස්ථා ඇතිවන්නේ කලාතුරකිනි.
82. පොළී පිරිවැය, බැඳීමක ඇතිවන ඕනෑම ප්‍රමාණාත්මක වෙනස්කමක් සැලකිල්ලට ගනිමින් එම කාලපරිච්ඡේදය පුරා නිර්වචන ප්‍රතිලාභ බැඳීමෙහි වර්තමාන වටිනාකම, එම කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේදී තීරණය කරන ලද වට්ටම් අනුපාතයෙන් ගුණකිරීමෙන් ගණනය කෙරේ. බැඳීමෙහි වර්තමාන අගය මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනයෙහි හඳුනාගන්නා ලද වගකීමෙන් වෙනස් වේ. මක්නිසාද යත්, එම වගකීම හඳුනාගනු ලබන්නේ ඕනෑම සැලසුම් වත්කමකට සාධාරණ වටිනාකම අඩුකිරීමෙන් පසුව වන බැවින් සහ ඇතැම් ආයුගණක ලාභ හා අලාභ සහ ඇතැම් පශ්චාත් - සේවා පිරිවැය වහාම හඳුනා නොගන්නා බැවිනි. (පරිශීෂ්ටය (අ.) මගින් අනෙකුත් දෑ අතර පොළී පිරිවැය ගණනය කරන ආකාරය විදහා දක්වයි.)

ආයුගණක උපකල්පන : වැටුප්, ප්‍රතිලාභ සහ වෛද්‍ය පිරිවැය

83. පශ්චාත් - සේවා ප්‍රතිලාභ බැඳීම් පහත දෑ පිළිබිඹු කරන පරිදි වන පදනමකින් මැනිය යුතුය:
  - (අ) ඇස්තමේන්තුගත අනාගත වැටුප් වැඩිවීම ;
  - (ආ) වාර්තා කරනු ලබන කාලපරිච්ඡේදයේ අවසානයට සැලසුමෙහි කොන්දේසි මගින් දක්වා ඇති (හෝ එම කොන්දේසි අභිබවා වන ඕනෑම සම්මුතික බැඳීමක ප්‍රතිඵලයක් වන) ප්‍රතිලාභ ; සහ
  - (ඇ) නිර්වචන ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් යටතේ ගෙවිය යුතු ප්‍රතිලාභ වලට බලපෑම් කරන ඕනෑම ප්‍රකාශිත ප්‍රතිලාභ මට්ටමක ඇස්තමේන්තුගත අනාගත වෙනස් වීම්:
    - (i) එම වෙනස්වීම වාර්තා කරනු ලබන කාලපරිච්ඡේදයේ අවසානයට පෙර නියම කර තිබීම ; හෝ
    - (ii) එම ප්‍රකාශිත ප්‍රතිලාභ යම් පුරෝකථනය කළ හැකි ආකාරයකට වෙනස් විය හැකි බව දක්වන අතීත හෝ වෙනත් විශ්වාසදායී සාක්ෂි, උදාහරණ වශයෙන්, අනාගත සාමාන්‍ය මිල මට්ටම් හෝ සාමාන්‍ය වැටුප් මට්ටම් සමඟ යමින්.
84. උද්ධමනය, ජ්‍යෙෂ්ඨත්වය, උසස්වීම් සහ සේවා වෙළඳපොළෙහි ඉල්ලුම සහ සැපයුම වැනි වෙනත් සාධක ද සැලකිල්ලටගත් ඇස්තමේන්තුගත අනාගත වැටුප් වැඩිවීම්.
85. සැලසුමක විධිමත් කොන්දේසි මගින් (සම්මුතික බැඳීම් මගින්) අනාගත කාලපරිච්ඡේදවලදී ප්‍රතිලාභය වෙනස් කිරීම අවශ්‍ය දැයි දක්වන්නේ නම්, එම බැඳීම මැනීම මගින් එම වෙනස්කම් පිළිබිඹු කරයි. පහත සඳහන් අවස්ථා මීට උදාහරණ වශයෙන් දිය හැකිය.
  - (අ) අතීතයේ සිට ප්‍රතිලාභ ඉහළ දැමීමේ පුරුද්දක් අස්තීත්වය ඇතිකරගෙන තිබීම, උදාහරණ වශයෙන් උද්ධමනය ලිහිල් කිරීමට දෙන ප්‍රතිලාභ, මෙම පරිචය අනාගතයේදී වෙනස් කරන බවට හැඟවීමක් නොමැති විට; හෝ
  - (ආ) මූල්‍ය වාර්තා තුළ ආයුගණක ලාභ මේ වනවිටත් හඳුනාගෙන තිබීම සහ සැලසුමෙහි විධිමත් කරුණු අනුව (හෝ එම කරුණු ඉක්මවා යන සම්මුතික බැඳීම් අනුව) හෝ ව්‍යවස්ථානුකූලව සැලසුමෙහි ඕනෑම අතිරික්තයක් සැලසුමට සහභාගී වන්නන්ගේ ප්‍රතිලාභ වශයෙන් යොදාගැනීමට අස්තීත්වයක බැඳී ඇති විට (98 (ඇ.) ඡේද බලන්න).

86. වාර්තා කරනු ලබන කාලපරිච්ඡේදයේ අවසානයට විදිමත් සැලසුමක කොන්දේසි වල දක්වා නොමැති (හෝ සම්මුතියක් ඇති) අනාගත ප්‍රතිලාභ වෙනස්කම්, ආයුගණක උපකල්පන මගින් පිළිබිඹු නොකරයි. එවැනි වෙනස්වීම් වල ප්‍රතිඵලය වනුයේ ;
- (අ) වෙනස්වීමට පෙර සේවය සඳහා ප්‍රතිලාභය වෙනස්වන ප්‍රමාණය දක්වා පශ්චාත් - සේවා පිරිවැය;
- (ආ) වෙනස්කමට පසු සේවය සඳහා ප්‍රතිලාභය වෙනස්වන ප්‍රමාණය දක්වා වෙනස්වීමකට පසුව කාලපරිච්ඡේද සඳහා ප්‍රවර්තන සේවා පිරිවැය.
87. ඇතැම් පශ්චාත් - සේවා ප්‍රතිලාභ සැලසුම් ප්‍රකාශිත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ හෝ ප්‍රකාශිත වෛද්‍ය ආවරණ මට්ටම වැනි විවලනයන් සමඟ සම්බන්ධ වේ. එවැනි ප්‍රතිලාභ මැනීම මගින් ඓතිහාසික සහ වෙනත් විශ්වාසදායී සාක්ෂි මත පදනම්ව එවැනි විවලනයන්ගේ අපේක්ෂිත වෙනස්කම් පිළිබිඹු කරයි.
88. වෛද්‍ය පිරිවැය පිළිබඳව උපකල්පන උද්ධමනය සහ වෛද්‍ය පිරිවැයෙහි නිශ්චිත වෙනස්කම් වල ප්‍රතිඵල වන වෛද්‍ය සේවා පිරිවැයෙහි අනාගත ඇස්තමේන්තුගත වෙනස්කම් පිළිබඳව ද සැලකිල්ලට ගත යුතුය.
89. පශ්චාත් - සේවා වෛද්‍ය ප්‍රතිලාභ මැනීමට, අනාගත හිමිකම් වාරගණන හා මට්ටම සහ එම වන්දි ගෙවීමේ පිරිවැය පිළිබඳව උපකල්පන අවශ්‍ය වේ. යම් අස්තීත්වයක් තම පලපුරුද්ද, අතිරේක වශයෙන් අවශ්‍ය විටදී වෙනත් අස්තීත්වයන්ගේ අතිරේක දත්ත, රක්ෂණ සමාගම්, වෛද්‍ය සැපයුම්කරුවන් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වලින් ලැබෙන අතිරේක දත්ත පදනම් කරගෙන අනාගත වෛද්‍ය පිරිවැය ඇස්තමේන්තු කරයි. අනාගත වෛද්‍ය පිරිවැය වල ඇස්තමේන්තු, තාක්ෂණික නවීකරණයන්, වෛද්‍ය ආවරණ උපයෝගීතාවය හෝ බෙදාහැරීමේ රටාවන් වල වෙනස්කම්, සැලසුම් සහභාගී වන්නන්ගේ සෞඛ්‍ය තත්ත්වයෙහි වෙනස්කම් යනාදිය සැලකිල්ලට ගනියි.
90. හිමිකම් මට්ටම සහ සංඛ්‍යාතය, වයස, සෞඛ්‍ය තත්ත්වය, සේවකයින්ගේ (සහ ඔවුන්ගේ යැපෙන්නන්ගේ) ප්‍රමිතිර්භාවය යනාදියට නිශ්චිත වශයෙන්ම සංවේදී වන අතර භූගෝලීය ස්ථානය වැනි වෙනත් සාධක වලටද සංවේදී විය හැකිය. මේ නිසා, ජනගහනයෙහි වාර්ෂික මිශ්‍රණය එම ජනගහනයෙහි ඓතිහාසික දත්ත වලින් වෙනස්වන මට්ටම දක්වා ගලපනු ලැබේ. තවද, එම ඓතිහාසික ප්‍රවණතාවය දිගින් දිගටම නොපවතින බවට විශ්වාසදායී සාක්ෂි පවතින විටදී ද ගලපනු ලැබේ.
91. ඇතැම් පශ්චාත් - සේවා සෞඛ්‍ය ආවරණ වලට සැලසුමේ වෛද්‍ය පිරිවැයට දායකවීම සේවකයන්ගෙන් අවශ්‍ය කෙරේ. අනාගත ඇස්තමේන්තුගත වෛද්‍ය පිරිවැය වාර්තා කරනු ලබන කාලපරිච්ඡේදයේ අවසානයට සැලසුමෙහි කොන්දේසි මත පදනම්ව එවැනි දායකත්ව පිළිබඳව සලකා බලයි (හෝ එම කරුණු ඉක්මවා වන ඕනෑම සම්මුතියක් ඇති) මත පදනම්ව). අතිරේක - සේවා පිරිවැයෙන් ප්‍රතිඵල වන එවැනි සේවක දායකත්වයෙහි වෙනස්කම් හෝ අදාළ වන අවස්ථාවලදී කපාහැරීම් හිමිකම්වල පිරිවැය රජයෙන් හෝ වෙනත් සැපයුම්කරුවන්ගේ ප්‍රතිලාභ වලින් අඩුවිය හැකිය. (83 (ඇ.) සහ 87 ඡේද බලන්න)

ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ

92. 54 වන ඡේද ප්‍රකාර නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ වගකීම් මැනීමේදී, අස්තීත්වයක් 58 (අ.) ඡේදයට යටත්ව, පෙර වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේදී හඳුනා නොගත් ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ වල ශුද්ධ සමුච්චිතය පහත දැක්වූ වලට වඩා වැඩිනම්, එම ආයුගණක ලාභ සහ අලාභවල කොටස අදායම් හෝ වියදම් වශයෙන් (93 ඡේදයෙහි නිශ්චිතය දක්වා ඇති පරිදි) හඳුනාගත යුතුය:
- (අ.) ඒදිනට නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීමෙහි වර්තමාන අගයෙන් (සැලසුම් වත්කම් අඩුකිරීමට පෙර) 10% ; සහ
- (ආ.) ඒදිනට ඕනෑම සැලසුම් වත්කම් වල සාධාරණ වටිනාකමින් 10% .

මෙම සීමාවන් එක්එක් නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුම සඳහා ගණනය කර වෙන් වෙන් වශයෙන් ව්‍යවහාර කළ යුතුය.

93. එක් එක් නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුම් යටතේ හඳුනාගත යුතු ආයුගණක ලාභ සහ අලාභවල ප්‍රමාණය 92 වැනි ඡේදය යටතේ තීරණය කළ අතිරේකය එම සැලසුමට සහභාගිවන සේවකයන්ගේ ඉතිරි සාමාන්‍ය වැඩකරන අපේක්ෂිත ජීවිත කාලයෙන් බෙදීමෙන් ලබාගැනේ. කෙසේ වෙතත්, අස්තීත්වයක් ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ වහාම හඳුනා ගැනීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, ඇති ඕනෑම ක්‍රමානුකූල ක්‍රමයකින්, එම ක්‍රමයට ලාභ සහ අලාභ යන දෙකටම අනුගමනය කිරීමට සහ එම පදනම කාලපරිච්ඡේදයෙන් කාලපරිච්ඡේදයට ඒකාකාරී පදනමක් මත අනුගමනය කිරීමට යටත්ව කළ යුතුය. යම් අස්තීත්වයක් එවැනි ක්‍රමානුකූල ක්‍රමයක්, එවා 92 වැනි ඡේදයෙහි නිශ්චය කර ඇති සීමාවන් යටතට වැටුනද ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ වලට ව්‍යවහාර කළ හැකිය.

93අ. ඡේද 93 හි අවකාශ සලසා ඇති අයුරින් අස්තිත්වයක් ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ ඒවා සිදුවූ කාලසීමාවෙහිම හඳුනාගනු ලබන්නේ නම් එය 93 (අ.) සිට 93 (ඇ.) ඡේද ප්‍රකාර වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමෙහි හඳුනාගතයි, ඒ සඳහා ඒ දක්වා ප්‍රතිසාදන කරමින්;

(අ) සියළුම නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුම්; සහ

(ආ) එහි සියළුම ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ,

93ආ. 93 (අ.) ඡේදයෙන් අවකාශය සැලසෙන වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම් වල හඳුනා ගනු ලබන ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශයෙහි ඉදිරිපත් කළ යුතු වෙයි.

93ඇ. 93 (අ.) ඡේදයට ප්‍රකාර ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ හඳුනාගන්නා අස්තිත්වයක් විසින් 58 (ආ.) ඡේදයෙහි සීමාවන් කෙරෙන් පැන නගින සෑම ගැලපුමක්ම වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමෙන් හඳුනාගත යුතුය.

93ඈ. 58 (ආ.) ඡේදයෙහි සීමාවන් මඟින් පැන නගින වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම් ලෙස හඳුනාගෙන ඇති ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ සහ ගැලපුම් රඳවාලත් ඉපැයුම්වල ක්ෂණිකව හඳුනාගත යුතුය. අනාගත කාලපරිච්ඡේදයක ඒවා ලාභ හෝ පාඩු ලෙස නැවත වර්ගීකරණය නොකළ යුතුය.

94. ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ, නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීමක වර්තමාන අගයෙහි හෝ ඕනෑම අදාල සැලසුම් වත්කමක අඩුවීමක් හෝ වැඩිවීමක ප්‍රතිඵලයක් විය හැකිය. ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ වලට හේතු පහත උදාහරණ වැනි දෑ අන්තර්ගත විය හැකිය.

(අ.) සේවක පිරිවැටුමෙහි අනපේක්ෂිත ඉහළ හෝ පහළයාමත්, කලින් විශ්‍රාම ගැනීම හෝ මර්ත්‍යතාව හෝ වැටුප් වැඩිවීම්, ප්‍රතිලාභ (සැලසුමෙහි විධිමත් හෝ සම්මුතික කරුණු මඟින් උද්ධමනයට අනුව ප්‍රතිලාභ වර්ධනයකට ඉඩ සලසයි නම්) හෝ වෛද්‍ය පිරිවැය;

(ආ.) අනාගත සේවක පිරිවැටුම් ඇස්තමේන්තුවෙහි වෙනසක බලපෑම, කලින් විශ්‍රාම යෑම හෝ මර්ත්‍යතාව හෝ වැටුප් වැඩිවීම, ප්‍රතිලාභ (සැලසුමෙහි විධිමත් හෝ සම්මුතික කරුණු මඟින් උද්ධමනයට අනුව ප්‍රතිලාභ වර්ධනයකට ඉඩ සලසයි නම්) හෝ වෛද්‍ය පිරිවැය;

(ඇ.) වට්ටම් අනුපාතයෙහි වෙනස් වීමේ බලපෑම ; සහ

(ඈ.) සැලසුම් වත්කමෙහි සත්‍ය ඵලදාව සහ සැලසුම් වත්කමෙහි අපේක්ෂිත ඵලදාව අතර වෙනස (105 - 107 වැනි ඡේද බලන්න).

95. දිගුකාලීනව ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ එකකින් එකක් කපාහැරිය හැකිය. මේ නිසා පශ්චාත් - සේවා ප්‍රතිලාභ බැඳීමෙහි ඇස්තමේන්තු හොඳතම ඇස්තමේන්තුව වටා හොඳතම පරාසයෙහි (හෝ කොරිඩෝරය) දැක්ම වශයෙන් සැලකේ. අස්තිත්වයක් එම පරාසයට වැටෙන ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ හඳුනා ගැනීමට ඉඩදෙනු ලබන නමුත් එසේ කිරීම අවශ්‍ය නොවේ. මෙම ප්‍රමිතිය මඟින් අස්තිත්වයකට එම ආයුගණක ලාභය හෝ අලාභය එම ගෙවුමින් පිට ධන හෝ සෘණ 10% දක්වා වන නිශ්චිත ප්‍රමාණය අවම වශයෙන් හඳුනා ගැනීම අවශ්‍ය කෙරේ. (පරිශිෂ්ටය (අ.) හි අනෙකුත් දෑ අතුරෙන් ආයුගණක ලාභ හෝ අලාභ සඳහා සලකන ආකාරය විදහා දක්වයි) මෙම ප්‍රමිතිය මඟින් තවද, 93 වැනි ඡේදයෙහි දක්වා ඇති කොන්දේසි තෘප්ත කිරීමට යටත්ව, කඩිනමින් හඳුනා ගැනීමේ ක්‍රමානුකූල ක්‍රමයකට ඉඩදෙනු ලබයි. එවැනි ඉඩදෙන ලද ක්‍රමවලට උදාහරණ වශයෙන් ගෙවුම තුළ සහ පිට යන දෙකේදීම සියළුම ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ වහාම හඳුනා ගැනීම වැනි දෑ අන්තර්ගතය. 155 (ආ.) (iii.) වැනි ඡේදයෙහි පසුකාලීන ආයුගණක ලාභ සඳහා ගිණුම්කරණයේදී අන්තර්කාලීන වගකීම්වල හඳුනා නොගත් ඕනෑම කොටසක් පිළිබඳව සැලකීමේ අවශ්‍යතාවය පැහැදිලි කරයි.

අතින් සේවා පිරිවැය

96. 54 වැනි ඡේදය යටතේ නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ වගකීම මැනීමේදී යම් අස්තිත්වයක්, 58 (අ.) වැනි ඡේදයට යටත්ව, ප්‍රතිලාභය හිමිකර දෙනතුරු සාමාන්‍ය කාලපරිච්ඡේදයක් පුරා සරල - මාර්ග පදනමක් මත පසුකාලීන සේවා පිරිවැය වියදමක් වශයෙන් හඳුනාගත යුතුය. මේ වන විටත් හිමිකර දෙනලද ප්‍රතිලාභ මට්ටම දක්වා නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසීමක් හඳුනා ගැනීමට හා වෙනස් කිරීමට වහාම පියවර ගත යුතු අතර අස්තිත්වයක් විසින් පසුකාලීන පිරිවැය වහාම හඳුනාගත යුතුය.

97. අස්තිත්වයක් නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් හඳුන්වාදීමේ දී හෝ පවතින, නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුම යටතේ ගෙවිය යුතු ප්‍රතිලාභ වෙනස් කිරීමේදී පසුකාලීන සේවා පිරිවැය පැන නගියි. එවැනි වෙනස්කම් ප්‍රතිලාභ දීමනාව හිමිකර දෙන තුරු කාලපරිච්ඡේදය පුරා සේවකයින්ගේ සේවයට ප්‍රතිඵල වශයෙන් ඇතිවේ. එම නිසා, කලින් කාලපරිච්ඡේදයට අදාළ සේවකයින්ගේ සේවය සඳහාද යන කරුණ නොසලකා අස්තිත්වයක් විසින් අතීත සේවා පිරිවැය හඳුනාගනී. සංශෝධනයෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ඇතිවන වගකීමේ වෙනසක් ලෙස සලකා අස්තිත්වය විසින් අතීත සේවා පිරිවැය මණිනු ලබයි. (64 වන ඡේදය බලන්න) ; අතීත සේවාව සඳහා ආරෝපිත කළ හැකි ප්‍රතිලාභ අස්තිත්වය විසින් වෙනස්කළ කල්හි, නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීම් වල වර්තමාන අගය අඩු වීමෙන්, සෑහ අතීතසේවා පිරිවැයක් පැන නගී.

97 වැනි ඡේදය විදහා දක්වන උදාහරණය

එක් අස්තිත්වයක් සෑම වර්ෂයකම සේවා කාලයක් සඳහා අවසාන වැටුපෙන් 2% ක් විශ්‍රාම වැටුපට වෙන් කිරීමේ විශ්‍රාම වැටුප් සැලසුමක් ක්‍රියාත්මක කරයි. වර්ෂ 5 ක සේවයෙන් පසුව ප්‍රතිලාභය හිමිකර දිය හැකි මට්ටමට පත්වෙයි. 20x5 ජනවාරි 01 දින අස්තිත්වය විසින් 20x1 ජනවාරි 01 න් පටන් ගෙන සෑම වර්ෂයකම සේවා කාලයක් සඳහා අවසාන වැටුපෙන් 2.5% ක් දක්වා විශ්‍රාම වැටුප ඉහළ නංවන ලදී. ඉහළ නංවන ලද දිනයේදී, 20x1 ජනවාරි 01 සිට 20x5 ජනවාරි 01 දක්වා සේවයට අතිරේක ප්‍රතිලාභයෙහි වර්තමාන අගය පහත පරිදි වේ.

20x5/01/01 දිනට වර්ෂ 5 කට වැඩි සේවයක් සහිත සේවකයන්	150
20X5/01/01 දිනට වර්ෂ 5 කට අඩු සේවයක් සහිත සේවකයන්	<u>120</u>
	<u>270</u>

අස්තිත්වය මේ වන විටත් ප්‍රතිලාභ හිමිකර දී ඇති බැවින් වහාම 150 හඳුනා ගනියි. අස්තිත්වය 20x5 ජනවාරි 01 සිට වර්ෂ 3 ක් පුරා සරල - මාර්ග පදනමක් මත 120 හඳුනා ගනියි.

98. අතීත සේවා පිරිවැයට පහත දෑ ඇතුළත් නොවේ:

- (අ) පූර්ව වර්ෂ වල සේවය සඳහා ප්‍රතිලාභ ගෙවීමට ඇති බැඳීම මත තර්ෂ සහ කලින් උපකල්පනය කළ වැටුප් වර්ධකය අතර වෙනසෙහි බලපෑම, (ආයුගණක උපකල්පන විසින් පුරෝකථනය කළ වැටුපට ඉඩදෙන බැවින් පසු කාලීන පිරිවැයක් නොමැත);
- (ආ) සිය කැමැත්ත අනුව ප්‍රදානය කරන විශ්‍රාම වැටුප ඉහළ නැංවීමට අස්තිත්වය වෙත සම්මුතික බැඳීමක් පවතින අවස්ථාවකදී එවැනි විශ්‍රාම වැටුපක අධි සහ ඌන ඇස්තමේන්තු (ආයුගණක උපකල්පන විසින් එවැනි ඉහළ යාම් සඳහා ඉඩදෙනු ලබන බැවින් එවැනි පසුකාලීන පිරිවැයක් නොපවතී) ;
- (ඇ) ප්‍රතිලාභ වර්ධනය මේ වන විටත් විධිමත් පරිදි ප්‍රදානය කර නොමැති වුවත් සැලසුමෙහි සහභාගීවන්නන්ගේ ප්‍රතිලාභය සඳහා සැලසුමෙහි ඕනෑම අතිරික්තයක් උපයෝගී කරගැනීමට ව්‍යවස්ථානුකූල වශයෙන්, හෝ සැලසුමෙහි විධිමත් කරුණු අනුව (හෝ එම කරුණු අභිබවා යන සම්මුතික බැඳීමක් පවතින විට) අස්තිත්වය වෙත බැඳීමක් පවතින්නේ නම් මේ වන විටත් මූල්‍ය වාර්තා තුළ හඳුනාගන්නා ලද ආයුගණක ලාභ වල ප්‍රතිඵල වශයෙන් ඇතිවන ප්‍රතිලාභ වර්ධනයෙහි ඇස්තමේන්තු. (බැඳීමෙහි ප්‍රතිඵල වන වර්ධනය ආයුගණක අලාභයක් වන අතර එය පසුකාලීන සේවා පිරිවැය නොවේ. (85 (ආ.) ඡේදය බලන්න);
- (ඈ) නව හෝ වර්ධිත ප්‍රතිලාභ නොමැති විට සේවකයන් හිමිකිරීමේ අවශ්‍යතා සම්පූර්ණ කරන විට එම හිමිකිරීමේ ප්‍රතිලාභයෙහි වර්ධනය, (ඇස්තමේන්තුගත ප්‍රතිලාභ පිරිවැය සේවය සපයා ඇති බැවින් ප්‍රවර්තන සේවා පිරිවැය වශයෙන් හඳුනාගෙන ඇති නිසා පසුකාලීන පිරිවැයක් නොමැත);
- (ඉ.) අනාගත සේවා සඳහා ප්‍රතිලාභ අඩුකරන (කපාහැරීමක්) සැලසුම් සංශෝධන වල බලපෑම්.

99. ප්‍රතිලාභ හඳුන්වාදුන් විට අස්තිත්වයක් පසුකාලීන සේවා පිරිවැය සඳහා හිලව් කිරීමේ ලේඛණයක් පිළියෙල කරයි. එම හිලව් කිරීමේ ලේඛණයෙහි පසුකාලීන වෙනස්කම් හඳුනා ගැනීමට සහ ක්‍රියාවට නැංවීමට අවශ්‍ය විස්තරාත්මක තොරතුරු නඩත්තු කිරීම ප්‍රායෝගික නොවිය හැකිය. තවද, එම බලපෑම කපාහැරීමක් හෝ නිරාකරණය කිරීමක් පවතින අවස්ථාවලදී පමණක් ප්‍රමාණාත්මක වීමට ඉඩ තිබේ. මේ නිසා, අස්තිත්වයක් කපාහැරීමෙන් හෝ නිරාකරණය කිරීමක් හෝ පවතින විටදී පමණක් පසුකාලීන සේවා පිරිවැය සඳහා හිලව් ලේඛණය සංශෝධනය කරයි.

100. අස්තිත්වයක් විසින් පවත්නා නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් යටතේ, ගෙවිය යුතු ප්‍රතිලාභ අඩුකරන අවස්ථා වලදී, නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ වගකීමෙහි ප්‍රතිඵල වන අඩුවීම, ප්‍රතිලාභයෙහි අඩුකරන ලද ප්‍රමාණය හිමිකර දෙන තෙක් සාමාන්‍ය කාලපරිච්ඡේදයක් පුරා (සාණ) අතීත සේවා පිරිවැය වශයෙන් හඳුනා ගනියි.
101. පවත්වා නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් යටතේ යම් අස්තිත්වයක් ඇතැම් ප්‍රතිලාභ අඩුකරන්නේ නම් සහ, ඒ අතරම එම සේවකයන් සඳහා එම සැලසුම යටතේ ගෙවිය යුතු අනෙකුත් ප්‍රතිලාභ ඉහළ නංවයි නම් එම අස්තිත්වය අදාළ වෙනස තනි ශුද්ධ වෙනසක් වශයෙන් සලකයි.

හඳුනා ගැනීම සහ මැනීම: සැලසුම් වත්කම්

සැලසුම් වත්කම් වල සාධාරණ වටිනාකම

102. 54 වැනි ඡේදය යටතේ මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනයෙහි වටිනාකම නිශ්චය කිරීමේදී ඕනෑම සැලසුම් වත්කමක සාධාරණ වටිනාකම අඩුකරනු ලැබේ. වෙළඳපොළ වටිනාකමක් නොමැති විට, සැලසුම් වත්කමක සාධාරණ වටිනාකම ඇස්තමේන්තු කරනු ලබයි. උදාහරණ වශයෙන් වත්කමක කල්පිරෙන හෝ අපේක්ෂිත ඉවත්කිරීමේ දිනය සහ එම සැලසුම් වත්කම අවදානම යන දෙකම සම්බන්ධයෙන් පිළිබිඹු කරන වට්ටම් අනුපාතයක් භාවිතයෙන්, අනාගත අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහයන් වට්ටම් කෙරේ. (හෝ කල්පිරීමේ දිනයක් නොමැති නම්, අදාළ බැඳීම නිරාකරණය කිරීමට අපේක්ෂිත කාලය)
103. සැලසුම් වත්කම් විසින් වාර්තාකරන අස්තිත්වය අරමුදලට ගෙවිය යුතු හෝ නොගෙවන ලද දායකත්ව මෙන්ම , අස්තිත්වය විසින් නිකුත් කරන ලද සහ අරමුදල විසින් දරනු ලබන ඕනෑම පැවරිය නොහැකි මූල්‍ය සාධන පත්‍ර බැහැර කරයි. සේවක ප්‍රතිලාභ වලට සම්බන්ධ නොවන අරමුදලෙහි ඕනෑම වගකීමකින් සැලසුම් වත්කම අඩුකරයි. උදාහරණ වශයෙන්, ව්‍යුත්සන්න මූල්‍ය සාදන පත්‍ර වලින් ප්‍රතිඵල වන වෙළඳ සහ වෙනත් ගෙවීම් සහ වගකීම්.
104. සැලසුම යටතේ ගෙවිය යුතු සියළුම හෝ ඇතැම් වටිනාකම් සහ කාලයන් සමග නිශ්චිතවම ගැලපෙන සුදුසුකම් ලබන රක්ෂණ ඔප්පු සැලසුම් වත්කම් තුළ අන්තර්ගත වන අවස්ථාවකදී, එම රක්ෂණ ඔප්පු වල සාධාරණ වටිනාකම 54 වැනි ඡේදයෙහි විස්තර කරන ලද පරිදි, අදාළ බැඳීමෙහි වර්තමාන අගය ලෙස සැලකිය යුතුය. (රක්ෂණ ඔප්පුව යටතේ ලැබිය යුතු වටිනාකම් සම්පූර්ණ වශයෙන් ලබාගත නොහැකි වුවහොත් අඩුකිරීමට යටත්ව)

ප්‍රතිපූර්ණය කිරීම

- 104අ. නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීමක් නිරාකරණය කිරීමට අවශ්‍ය සම්පූර්ණ වියදම හෝ ඉන් කොටසක් වෙනත් පාර්ශවයක් විසින් ප්‍රතිපූර්ණය කරනු ඇති බව නිශ්චිත වශයෙන්ම විශ්වාසදායී වන විටදී පමණක් අස්තිත්වයක් එහි ප්‍රතිපූර්ණය කිරීමේ අයිතිය, වෙනම වත්කමක් වශයෙන් හඳුනාගත යුතුය. එම වත්කම අස්තිත්වයක් විසින් සාධාරණ වටිනාකම මත මැනිය යුතුය. අනෙකුත් සෑම අවස්ථාවකදීම අස්තිත්වය විසින් සැලසුම් වත්කම් සඳහා කරනු ලබන ආකාරයට සැලකිය යුතුය. විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයේදී, ප්‍රතිපූර්ණය සඳහා හඳුනාගත් වටිනාකමෙහි ශුද්ධ අගය ලෙස නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමට අදාළ වියදම ඉදිරිපත් කළ යුතුය.
- 104ආ. ඇතැම් විට, නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීමක් නිරාකරණය කිරීමට අවශ්‍ය සම්පූර්ණ වියදම හෝ ඉන් කොටසක් රක්ෂකයාට ගෙවීමට ඉඩ හැරීම වැනි ආකාරයට අස්තිත්වයක් තවත් පාර්ශවයක් වෙත පැවරීම කළ හැකිය. 07 වැනි ඡේදයෙහි නිර්වචිත කළ පරිදි සුදුසුකම් ලබන රක්ෂණ ඔප්පු, සැලසුම් වත්කම් වේ. යම් අස්තිත්වයක් අනෙකුත් සියළුම සැලසුම් වත්කම් සඳහා සිදුකරන ආකාරයටම සුදුසුකම් ලබන රක්ෂණ ඔප්පු සඳහාද ගිණුම්බන්ධ අතර 104 (අ.) ඡේදය බල නොපායි. (39 - 42 සහ 104 ඡේද බලන්න)
- 104ඇ. යම් රක්ෂණ ක්‍රමයක්, සුදුසුකම් ලබන රක්ෂණ ක්‍රමයක් නොවන විට එම රක්ෂණ ක්‍රමය සැලසුම් වත්කමක් නොවේ. 104 (අ.) ඡේදය එවැනි අවස්ථා සම්බන්ධයෙන් අදාළ වේ. අස්තිත්වයක් එහි රක්ෂණ ප්‍රතිලාභ යටතේ ප්‍රතිපූර්ණය කිරීමේ හිමිකම, 54 වැනි ඡේදය යටතේ හඳුනාගත් නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ වගකීම තීරණය කිරීමෙන්, අඩුකිරීමක් වශයෙන් දැක්වීමට වඩා වෙනම වත්කමක් වශයෙන් හඳුනා ගනියි. අනෙකුත් සියළුම අවස්ථාවලදී, අස්තිත්වය සැලසුම් වත්කම් සඳහා සලකන ලද ආකාරයට කටයුතු කරයි. තවද, නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීම මත ශුද්ධ සමුච්චිත ආයුගණක ලාභ (අලාභ) වල ප්‍රමාණය දක්වා 54 වැනි ඡේදය යටතේ හඳුනාගත් නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීම වැඩිකරන (අඩු කරන) අතර, අදාළ ප්‍රතිපූර්ණය කිරීමේ අයිතිය 92 සහ 93 ඡේද යටතේ හඳුනා නොගෙන පවතියි. 120 (ඊ.) (IV.) ඡේද මගින් අස්තිත්වය විසින්, ප්‍රතිපූර්ණය කිරීමේ අයිතිය සහ අදාළ බැඳීම අතර සම්බන්ධතාවය දළ විස්තරයකින් අනාවරණය කිරීම අවශ්‍ය කෙරේ.

104. (අ.) - 104 (ඇ.) ඡේද විදහා දක්වන උදාහරණය	
බැඳීමෙහි වර්තමාන වටිනාකම	1,241
හඳුනා නොගත් ආයුගණික ලාභ	17
මූලය තත්ව ප්‍රකාශනයෙහි හඳුනාගත් වගකීම	~~1,258~~
සැලසුම යටතේ ගෙවිය යුතු ප්‍රතිලාභ වල කාලීන අගය සහ	
වටිනාකමට නියමාකාරයෙන් ගැලපෙන රක්ෂණ ඔප්පු යටතේ	
හිමිකම් එම ප්‍රතිලාභ වල 1092 ක වර්තමාන වටිනාකමක් තිබේ.	~~1,092~~
හඳුනා නොගත් 17 ක ආයුගණක ලාභ යනු වගකීම සහ ප්‍රතිපූර්ණය කිරීමේ අයිතිය මත ශුද්ධ සමුච්චිත ආයුගණක ලාභයයි.	

104ඇ. නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් යටතේ ගෙවිය යුතු ප්‍රතිලාභ සම්පූර්ණයෙන් හෝ කොටසක වටිනාකම හා කාලය සමග නියමාකාරයෙන්ම ප්‍රතිපූර්ණය කිරීමට ඇති රක්ෂණ ඔප්පුවක් යටතේ ගැලපේ නම්, 54 වැනි ඡේදයෙහි විස්තර කර ඇති පරිදි, ප්‍රතිපූර්ණය කිරීමේ අයිතියෙහි සාධාරණ වටිනාකම අදාල බැඳීමෙහි වර්තමාන වටිනාකම ලෙස සැලකිය හැකිය. (ප්‍රතිපූර්ණයෙන්ම ආවරණය කර ගත නොහැකි නම් ඕනෑම අවශ්‍ය අඩුකිරීමකට යටත්ව)

සැලසුම් වත්කම්වලින් ඵලදාව

105. සැලසුම් වත්කම් මත අපේක්ෂිත ඵලදාව, ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි හඳුනාගන්නා විෂයයෙහි එක් සාරාංශයකි. සැලසුම් වත්කම මත අපේක්ෂිත ඵලදාව සහ සැලසුම් වත්කම් මත තථ්‍ය ඵලදාව අතර වෙනස ආයුගණක ලාභයක් හෝ අලාභයක් වේ. එයට 92 වන ඡේදයෙහි දක්වන ලද 10% ගෙවන සීමාව සමඟ සංසන්දනය කරනු ලබන ශුද්ධ අගය තීරණය කිරීමේ නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීම මත ආයුගණක ලාභය හෝ අලාභය ද සමඟ අන්තර්ගතය.
106. සැලසුම් වත්කම මත අපේක්ෂිත වෙළඳපොළ අපේක්ෂාවන් මත පදනම් වන අතර, වටිනාකම කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේදී අදාල බැඳීමෙහි මුළු ජීවිත කාලය පුරා ඵලදාව අදාල වේ. සැලසුම් වත්කම් මත අපේක්ෂිත ඵලදාව අරමුදලට ගෙවන ලද තථ්‍ය දායක මුදල් වල සහ අරමුදල් ගෙවන ලද තථ්‍ය ඵලදාවෙහි ප්‍රතිඵල වශයෙන් කාලපරිච්ඡේදය පුරා තබාගන්නා ලද සැලසුම් වත්කමෙහි සාධාරණ වටිනාකම වෙනස්වීම පිළිබිඹු කරයි.

106 වැනි ඡේදය විදහා දක්වන උදාහරණය

20x1 ජනවාරි 01 දිනට සැලසුම් වත්කමෙහි සාධාරණ වටිනාකම 10,000 ක් වන අතර හඳුනා නොගත් ආයුගණක ලාභයෙහි ශුද්ධ සමුච්චිතය 760කි. 20x1 ජුනි 30 දින සැලසුම 1900 ක ප්‍රතිලාභ ගෙවූ අතර 4900 ක දායකත්වයක් ලබන ලදී. 20x1 දෙසැම්බර් 31 දිනට සැලසුම් වත්කමෙහි සාධාරණ වටිනාකම 15000 ක් වන අතර, නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීමෙහි වර්තමාන අගය 14,792 කි. 20x1 සඳහා ආයුගණක අලාභ 60 කි.

20x1 ජනවාරි 01 දිනට , වාර්තාකරන අස්තියෙහි ඵලදාව වෙළඳපොළ මිල මත පදනම්ව පහතින් දැක්වෙන ඇස්තමේන්තුව සකස් කරන ලදී.

	%
අරමුදල විසින් ගෙවිය යුතු බදු අඩුකළ පසු පොලී සහ ලාභාංශ ආදායම	9.25
සැලසුම් වත්කම මත උපලබ්ධි වූ සහ උපලබ්ධි නොවූ ලාභ (බද්දෙන් පසු)	2.00
පරිපාලන පිරිවැය	(1.00)
අපේක්ෂිත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය	10.25
20x1 සඳහා, සැලසුම් වත්කම මත අපේක්ෂිත සහ තථ්‍ය	
ඵලදාව පහත පරිදි වේ ;	
මාස 12 සඳහා තබාගන්නා 10000 වන 10.25%බැඟින් ඵලදාව	1,025

මාස 6 සඳහා තබාගන්නා 300 මත 5% බැගින් ඵලදාව	
(සෑම මාස 6 ක්ම සංයෝග කරන ලද වාර්ෂිකව 10.25%ට සමානව)	150
20x1 සඳහා, සැලසුම් වත්කම් මත අපේක්ෂිත ඵලදාව	1,175
20x1 දෙසැම්බර් 31 දිනට සැලසුම් වත්කමෙහි සාධාරණ වටිනාකම	15,000
අඩුකළා : 20x1 ජනවාරි 01 දිනට සැලසුම් වත්කමෙහි සාධාරණ වටිනාකම (10,000)	
අඩුකළා : ලැබුණු දායකත්ව මුදල	(4,900)
එකතුව : ගෙවූ ප්‍රතිලාභ	1,900
සැලසුම් වත්කම මත තථ්‍ය ඵලදාව	2,000

සැලසුම් වත්කම මත අපේක්ෂිත ඵලදාව (1,175) සහ සැලසුම් වත්කම මත තථ්‍ය ඵලදාව (2,000) අතර වෙනස 825 ක ආයුගණක ලාභයයි. මේ නිසා හඳුනා නොගත් සමුච්චිත ආයුගණක ලාභය 1,525 කි. (760 එකතු කළා 825 අඩු කළා 60) 92 වන ඡේදය යටතේ, සීමාවන්හි ගෙවූ (කොර්ඩෝරය) 1500 දී පිහිටුවනු ලැබේ. (i) 15,000 න් 10% සහ, (ii) 14,792 න් 10% යන දෙකෙන් වැඩි අගය) ඊට පසු වර්ෂයේදී (20x2) අස්තීත්වය ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි, ආදායම් ප්‍රකාශනය තුළ 25 ක ආයුගණක ලාභ (1,525 න් 1,500 අඩුකිරීමෙන්) සේවකයන් සලකා අපේක්ෂිත ඉතිරි වැඩ කිරීමේ ජීවිත කාලයෙන් බෙදීමෙන් හඳුනාගනියි.

20x2 සඳහා සැලසුම් වත්කම් වලින් අපේක්ෂිත ඵලදාව බැඳීමෙහි මුළු ජීවිත කාලය පුරා ඵලදාව සඳහා 1/1x2 දිනට වෙළඳපොල අපේක්ෂාවන් මත පදනම් වේ.

107. සැලසුම් වත්කම අපේක්ෂිත සහ තථ්‍ය ඵලදාව නිශ්චය කිරීමේදී අස්තීත්වය, බැඳීම මැනීමට යොදාගන්නා ලද ආයුගණක උපකල්පන තුළ අන්තර්ගත දැවලට වඩා අමතරව අපේක්ෂිත පරිපාලන පිරිවැය අඩුකරනු ලබයි.

ව්‍යාපාර සංයෝජනය

108. ව්‍යාපාර සංයෝජනයේදී, එනම් අත්පත් කරගැනීමේදී, බැඳීමෙහි වර්තමාන වටිනාකමෙන් ඕනෑම සැලසුම් වත්කම්වල සාධාරණ අගය අඩුකර පශ්චාත් - සේවා ප්‍රතිලාභ වලින් පැන නගින වත්කම් සහ වගකීම් වලින් හඳුනාගනී. (ශ්‍රී.ල.ගි.ව.ප්‍ර. 3 - ව්‍යාපාර සංයෝජනය බලන්න) බැඳීමෙහි වර්තමාන අගය තුළ, අත්පත්කර ගැනීමට භාජනය වන්නා අත්පත් කරගන්නා දිනයට පහත සඳහන් දෑ හඳුනාගෙන නොතිබුනද ඒවා අන්තර්ගත වේ :

- (අ) අත්පත් කරගැනීමේ දිනයට පෙර පැන නැගුණු ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ 10% ක ගෙවූ (කොර්ඩෝරය) තුළට වැටුනද නොවැටුනද);
- (ආ) අත්පත් කරගත් දිනට පෙර, ප්‍රතිලාභ වෙනස්වීම තුළින් හෝ සැලසුමක් හඳුන්වාදීම තුළින් පැන නැගුණු පසුකාලීන පිරිවැය; සහ
- (ඇ) 255 (ආ) ඡේදය අන්තර්කාලීන ප්‍රතිපාදන යටතේ අත්පත්කර ගැනීමට භාජනය වන්නා හඳුනා නොගත් වටිනාකම්.

කපාහැරීම් සහ නිරාකරණය කිරීම්

109. කපාහැරීම් සහ නිරාකරණය කිරීම් සිදුවන විට නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක කපාහැරීමක් හෝ නිරාකරණය කිරීමක් මත ලාභ හෝ අලාභ අස්තීත්වයක් හඳුනාගත යුතුය. කපාහැරීමක් හෝ නිරාකරණය කිරීමක් මත ලාභ හෝ අලාභ පහත දෑ වලින් සමන්විත වේ:-

- (අ) නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීමෙහි වර්තමාන වටිනාකමේ ප්‍රතිඵල වන ඕනෑම වෙනසක්;
- (ආ) සැලසුම් වත්කම්වල සාධාරණ වටිනාකමෙහි ප්‍රතිඵල වන ඕනෑම වෙනස්කමක් ;
- (ඇ) මින් පෙර හඳුනානොගත් , 92 සහ 96 වන ඡේද යටතේ ඕනෑම අදාළ ආයුගණක ලාභයක් හෝ අලාභයක් සහ අනිත් සේවා පිරිවැයක්.

110. කපාහැරීමක හෝ නිරාකරණය කිරීමක බලපෑම නිශ්චය කිරීමට පෙර යම් අස්තිත්වයක් එම බැඳීම (සහ අදාළ සැලසුම් වත්කම් පවතී නම්,) ප්‍රවර්තන ආයුගණක උපකල්පන භාවිතයෙන් (ප්‍රවර්තන වෙළඳපොළ පොලී අනුපාතය සහ වෙනත් ප්‍රවර්තන වෙළඳපොළ මිල ඇතුළත්ව) නැවත මැනිය යුතුය.
111. පහතින් සඳහන් එක් අවස්ථාවකදී කපාහැරීමක් සිදුවේ:-
- (අ) සැලසුමෙන් ආවරණය කෙරෙන සේවක සංඛ්‍යාවෙහි ප්‍රමාණාත්මක අඩු කිරීමක් ඇති කරවන බැඳීම වල විදහා දැක්විය හැකි කැපවීමක් පවතින විට ; හෝ
- (ආ) ප්‍රවර්තන සේවකයන්ගේ අනාගත සේවය වැදගත් අංක තව දුරටත් ප්‍රතිලාභ සඳහා සුදුසුකම් නොලබන හෝ අඩුකරන ලද ප්‍රතිලාභ සඳහා පමණක් සුදුසුකම් ලබන විට නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක කොන්දේසිවල සංශෝධනයක් වන විට.
- පිරිසතයක් වසා දැමීම, මෙහෙයුමක් අසංගතිකය, සැලසුමක් නතර කිරීම හෝ තාවකාලිකව අනිශ්චිතව හෝ අනාගත වැටුප් වැඩිවීම පෙර සේවාවන් සඳහා ගෙවිය යුතු ප්‍රතිලාභ සඳහා ඒකාබද්ධ වන ප්‍රමාණයකට අඩු කිරීම වැනි හුදකලා සිදුවීම්කින් කපාහැරීමක් උද්ගත විය හැකිය. කපාහැරීම් බොහෝ විට ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම සමඟ සම්බන්ධවේ. එසේවන විට අස්තිත්වයක් විසින් අදාළ ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම සිදු කෙරෙන අවස්ථාවේම කපාහැරීම සඳහා ගිණුම්ගත කරයි.
- 111අ සැලසුම් සංශෝධනයකින් ප්‍රතිලාභ අඩුවන්නේ නම් අනාගත සේවාවන් කෙරෙහි බලපාන අඩුවීම පමණක් කපාහැරීමක් ලෙස සැලකෙයි. අතින් සේවාවන් කෙරෙහි කරනු ලබන කවර හෝ බලපෑමක් සෘණ අතින් සේවා පිරිවැයකි.
112. නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් යටතේ සපයන ප්‍රතිලාභ සම්පූර්ණයෙන් හෝ කෙටසක් සඳහා තවදුරටත් පවතින නෛතික හෝ සම්මුතික බැඳීම ඉවත් කරන ගණුදෙනුවකට අස්තිත්වය ඇතුළත්වන විට නිරවුල් කිරීම සිදුවේ. උදාහරණ වශයෙන් පශ්චාත් සේවා ප්‍රතිලාභවල නිශ්චිත ලැබීම් වලට හිමිකම සඳහා හුවමාරු වශයෙන් සැලසුම් සහභාගිවන්නන්ට හෝ ඔවුන් වෙනුවෙන් එකවර ගෙවන මුදල් ගෙවීමක් කරන අවස්ථාව දැක්විය හැකිය.
113. ඇතැම් අවස්ථාවල දී, අස්තිත්වයක් ප්‍රවර්තන සහ කලින් කාලපරිච්ඡේදවල දී සේවකයන් විසින් සපයන ලද සේවයට අදාළ සේවක ප්‍රතිලාභවල කොටසක් හෝ සම්පූර්ණයෙන් අරමුදල් සැපයීමට රක්ෂණ ඔප්පුවක් අත්පත් කර ගනියි. එවැනි ඔප්පුවක් අත්පත්කර ගැනීම, එම රක්ෂණ ඔප්පුව මගින් නිශ්චය කරන ලද සේවක ප්‍රතිලාභ එම රක්ෂකයා විසින් නොගෙවනු ලබයි නම් තවදුරටත් ගෙවීමට එම අස්තිත්වය විසින් නෛතික හෝ සම්මුතික බැඳීමක් පවතී නම් (39 වැනි ඡේදය බලන්න) එම රක්ෂණ ඔප්පුව නිරාකරණය කිරීමක් නොවේ. 104 (අ.) - 104 (ඇ.) ඡේද සැලසුම් වත්කම් නොවන රක්ෂණ ඔප්පු යටතේ ප්‍රතිපූරණය කිරීමේ අයිතිය හඳුනා ගැනීම සහ මැනීම පිළිබඳව සාකච්ඡා කරයි.
114. නිරාකරණය කිරීමක් සැලසුමක් හමාර කිරීම, හේතුවෙන් එම සැලසුමෙහි පැවැත්ම නවතා දමන අතර, බැඳීම නිරාකරණය කරන්නේනම්, කපාහැරීමක් සමඟ ඇති වේ. කෙසේ වෙතත්, සැලසුම් හමාර කිරීම එම සැලසුම නවත් එවැනිම සමාන ප්‍රතිලාභ පිළිගන්නා ලබන සැලසුමක් මගින් ප්‍රතිස්ථාපනය කෙරේ නම්, කපාහැරීමක් හෝ නිරවුල් කිරීමක් වශයෙන් නොසැලකේ.
115. සැලසුමෙන් ආවරණය කෙරෙන සේවකයන්ගෙන් කොටසකට පමණක් එම කපාහැරීම අදාළ වන කල්හි හෝ බැඳීමෙන් කොටසක් පමණක් නිරවුල් කරන විට කලින් හඳුනා නොගත් අතින් පිරිවැය සහ ආයුගණක ලාභ හා අලාභ වල අනුපාතික කොටස වශයෙන් ලාභ හෝ අලාභ වල අන්තර්ගත කෙරේ. (සහ 155 (ආ) ඡේදය යටතේ හඳුනා නොගෙන පවතින සංක්‍රමණික වටිනාකම්ද අන්තර්ගතය). මෙම අනුපාතය වෙනත් පදනමක් වඩාත් තාර්කික වන අවස්ථාවලදී හැරෙන්නට කපාහැරීම හෝ නිරවුල් කිරීමට පසුව සහ පෙර බැඳීමෙහි වර්තමාන වටිනාකම පදනම් කරගෙන නිශ්චය කෙරේ. උදාහරණ වශයෙන්, එකම සැලසුමෙහි කපාහැරීම හෝ නිරවුල් කිරීම මත පැන නගින ඕනෑම ලාභයක්, ප්‍රථමයෙන් එම සැලසුමටම අදාළ අතින් සේවා පිරිවැය ඉවත් කිරීමට ව්‍යවහාර කළ යුතුය.

115 වැනි ඡේදය විදහා දක්වන උදාහරණය

එක්තරා අස්තිත්වයක් මෙහෙයුම් කොටසක් අසංගතික කරන අතර එම අසංගතික කරන ලද කොටසෙහි සේවකයන් තවදුරටත් ප්‍රතිලාභ නොඋපයයි. මෙම නිරවුල් කිරීමෙන් තොරව කපාහැරීමකි. කපාහැරීමට ප්‍රථම වහාම ප්‍රවර්තන ආයුගණක උපකල්පන භාවිතයෙන්, (ප්‍රවර්තන වෙළඳපොළ පොලී අනුපාත සහ වෙනත් ප්‍රවර්තන වෙළඳපොළ මිල ඇතුළත්ව) අස්තිත්වයක් වෙත 1000ක වර්තමාන අගයක් සමඟ නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීමක්ද, 820ක සාධාරණ වටිනාකමක් සමඟ සැලසුම් වත්කම්, සහ ශුද්ධ සමුච්චිත හඳුනා නොගත් ආයුගණක ලාභ 50 ක් ද පවතී. අස්තිත්වය මෙම ප්‍රමිතය වර්ෂයකට පෙර ප්‍රථම වරට අනුගමනය කර තිබේ. මෙය අස්තිත්වය විසින් වර්ෂ 5 ක් පුරා හඳුනා ගැනීමට තෝරා ගන්නා ශුද්ධ වගකීම 100 කින් ඉහළ නංවයි. (155 (ආ) ඡේදය බලන්න) මෙම කපාහැරීම මගින් බැඳීමෙහි ශුද්ධ වර්තමාන අගය 100 කින් සිට 900 ට එක් කරයි.

කළින් හඳුනා නොගන්නා ලද ආයුගණක ලාභයෙහි සහ සංක්‍රමණික වටිනාකම්වලින්, 10%(100/1000) ඉවත් කරන ලද බැඳීම් කොටසට අදාළ වේ. මේ නිසා කපාහැරීමෙහි බලපෑම පහත පරිදි වේ:-			
	කපාහැරීමට පෙර	කපාහැරීම් ලාභ	කපාහැරීමට පසු
බැඳීමෙහි ශුද්ධ වර්තමාන වටිනාකම	1,000	(100)	900
සැලසුම් වත්කම්වල සාධාරණ වටිනාකම	(820)	-	
	(820)		
	180	(100)	80
හඳුනා නොගන්නා ලද ආයුගණක ලාභ	50	(5)	45
හඳුනා නොගත් සංක්‍රමණික වටිනාකම (100X4/5)	(80)	8	(72)
මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි හඳුනාගත් ශුද්ධ වගකීම	150	(97)	53

ඉදිරිපත් කිරීම

හිලච් කිරීම

116. අස්තීත්වයක් පහත සඳහන් අවස්ථාවලදී පමණක් එක් සැලසුමකින් ඇතිවන වත්කමක් තවත් සැලසුමකින් ඇතිවන වගකීමකට හිලච් කළ යුතුය:
- (අ) එක් සැලසුමක අතිරික්තය අනෙක් සැලසුමෙහි වගකීම නිරවුල් කිරීමට භාවිතා කිරීමට නෛතික බලය ක්‍රියාත්මක කළහැකි අයිතියක් පවතින විට; සහ
  - (ආ) වගකීම ශුද්ධ පදනමක් මත නිරවුල් කිරීමට හෝ එක් සැලසුමක අතිරික්තය උපලබ්ධි කර අනෙක් සැලසුම යටතේ වගකීම නිදහස් කිරීමට සමගාමීව යෙදීම.
117. හිලච් කිරීමේ නිර්ණායකයන් "LKAS 32- මූල්‍ය සාධන පත්‍ර: ඉදිරිපත් කිරීම්"හි මූල්‍ය සාධන පත්‍ර සඳහා ප්‍රතිෂ්ඨාපන නිර්ණායකයන්ට සමාන වේ.

ජංගම/ජංගම - නොවන වෙනස්කම්

118. ඇතැම් අස්තීත්වයන් ජංගම වත්කම් සහ වගකීම් ජංගම නොවන වත්කම් සහ වගකීම්වලින් වෙන් කර දක්වයි. මෙම ප්‍රමිතිය අස්තීත්වයක් සේවා ප්‍රතිලාභවලින් පැනනගින වත්කම් සහ වගකීම්වල ජංගම සහ ජංගම නොවන කොටස් විශේෂිතව වෙන් නොකරයි.

පශ්චාත්- සේවා ප්‍රතිලාභ පිරිවැයෙහි මූල්‍ය සංරචකයන්

119. මෙම ප්‍රමිතිය මගින් අස්තීත්වයක, ප්‍රවර්තන සේවා පිරිවැය, පොලී පිරිවැය සහ සැලසුම් වත්කම්වලින්, අපේක්ෂිත ඵලදාව, ආදායම් හෝ වියදම් මත අයිතමයක සංරචකයන් ලෙස විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශයෙහි විශේෂිතව නොදක්වයි.

හෙළිදරව් කිරීම

120. මූල්‍ය ප්‍රකාශන භාවිතා කරන්නවුන්ට නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුම්වල ස්වභාවය ඇගයීම සහ කාලපරිච්ඡේදය ඇතුළත එකී සැලසුම්වල වෙනස්වීම් මගින් සිදු වූ මූල්‍ය බලපෑම් ඇගයීම සඳහා අවශ්‍ය වන තොරතුරු අස්තීත්වයන් විසින් හෙළිදරව් කළ යුතු ය.
- 120අ. නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් පිළිබඳව පහත සඳහන් විස්තර අස්තීත්වයක් විසින් හෙළිදරව් කළ යුතුය.
- (අ) ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ හඳුනාගැනීමේ අස්තීත්වයෙහි ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය ;
  - (ආ) සැලසුමෙහි වර්ගය පිළිබඳව සාමාන්‍ය විස්තරයක්;
  - (ඇ) කාලසීමාව ඇතුළත පහත දැක්වෙන එක් එක් අයිතමයට අදාළ බලපෑම වෙන්ව පෙන්වා දෙමින් නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීම්වල වර්තමාන අගයෙහි ආරම්භක සහ පියවුම් ශේෂයන්හි සැසඳීමක්, අදාළ වන්නේ නම් පමණක් -

- (i) වර්තමාන සේවා පිරිවැය,
  - (ii) පොළී පිරිවැය,
  - (iii) සැලසුමේ සහභාගිවන්නන්ගෙන් දායකත්වය,
  - (iv) ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ
  - (v) අස්තිත්වයක් විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලබන මුදල්, ව්‍යවහාර මුදලින් වෙනස් ව්‍යවහාර මුදලකින් සැලැස්ම මතින් ලබන විට විදේශ විනිමය අනුපාත සෙවීම,
  - (vi) ගෙවන ලද ප්‍රතිලාභ,
  - (vii) අතීත සේවා පිරිවැය,
  - (viii) ව්‍යාපාර සංයෝජනයන්,
  - (ix) කපාහැරීම් සහ
  - (x) බේරුම් කිරීම්.
- (ඇ) සම්පූර්ණ වශයෙන්ම මූලධනයක් නොසැපයුණු සහ සම්පූර්ණයෙන් හෝ අර්ධ වශයෙන් මූලධනය සැපයුණු සැලසුම් වලට අදාළව නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීම් පිළිබඳ විශ්ලේෂණයක්.
- (ඉ) 104 (අ) ඡේදය ප්‍රකාර සැලසුම් වත්කම්වල සාධාරණ වටිනාකමෙහි ආරම්භක සහ පියවුම් ශේෂයන් හි සහ අනුව වත්කමක් වශයෙන් හඳුනාගනු ලබන කවර හෝ ප්‍රතිපූර්ණ අයිතියක ආරම්භක සහ පියවුම් ශේෂවල සැසඳුමක්, අදාළ වන්නේනම්, කාලපරිච්ඡේදය තුළ පහත දැක්වෙන කරුණු සම්බන්ධයෙන් එමගින් ආරෝපිත කළ හැකි බලපෑම එක් එක් අයිතියට වෙන් වෙන් වශයෙන් -
- (i) සැලසුම් වත්කම්වල අපේක්ෂිත ආයෝජන ඵලදාව,
  - (ii) ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ,
  - (iii) අස්තිත්වය ඉදිරිපත් කරන මුදල් ව්‍යවහාර මුදලට වෙනස් ව්‍යවහාර මුදලකින් මිණුම් කරන ලද සැලසුම්වල විනිමය අනුපාත වෙනස්වීම්,
  - (iv) සේව්‍යයාගේ දායකත්වය,
  - (v) සැලසුමට සහභාගිවන්නන්ගේ දායකත්වය,
  - (vi) ගෙවන ලද ප්‍රතිලාභ,
  - (vii) ව්‍යාපාරික සංයෝජන සහ
  - (viii) බේරුම් කිරීම්.
- (ඊ) (ඇ) හි දැක්වෙන අන්දමේ නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීම්වල වර්තමාන අගයකින් සහ (ඉ) හි දැක්වෙන සැලසුම් වත්කම් වල සාධාරණ වටිනාකම, අවම වශයෙන් පහත දැක්වෙන තොරතුරු දැක්වෙන අයුරින් මූල්‍ය ප්‍රකාශනයෙහි වත්කම් සහ වගකීම්වලට සැසඳීමක් කිරීමක් :-
- (i) මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි හඳුනානොගත් ශුද්ධ ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ (ඡේද 92 බලන්න),
  - (ii) මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි හඳුනානොගත් අතීත සේවා පිරිවැය (ඡේද 96 බලන්න),
  - (iii) 58 (අ) ඡේදයෙහි සීමාවන් හේතුකොටගෙන වත්කමක් ලෙසින් හඳුනා නොගත් ප්‍රමාණයන්,
  - (iv) ඡේද 104 (අ) ප්‍රකාර වත්කමක් ලෙස හඳුනාගත් කවර හෝ ප්‍රතිපූර්ණ අයිතිවාසිකමක , වාර්තා කරනු ලබන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ සාධාරණ වටිනාකම (ප්‍රතිපූර්ණ අයිතිවාසිකම සහ ඊට අදාළ බැඳීම අතර සම්බන්ධතාව පැහැදිලි කෙරෙන කෙටි විස්තරයක් ද සමඟ); සහ
  - (v) මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි හඳුනා ගන්නා ලද අනෙකුත් ප්‍රමාණයන්;
- (උ) පහත සඳහන් දෑ සඳහා ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි හඳුනාගත් සම්පූර්ණ වියදම සහ ඒවා ඇතුළත් රේඛීය අයිතියන්:-
- (i) ප්‍රවර්තන සේවා පිරිවැය,
  - (ii) පොළී පිරිවැය,

- (iii) සැලසුම් වත්කම්වල අපේක්ෂිත ඵලදාව,
- (iv) 104 (අ) ඡේදයට ප්‍රකාර වත්කමක් ලෙස හඳුනාගත් කවර හෝ ප්‍රතිපූර්ණ බැඳීමක අපේක්ෂිත ඵලදාව,
- (v) ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ,
- (vi) අතීත සේවා පිරිවැය,
- (vii) කවර හෝ ආකාරයක කපාහැරීමක හෝ බේරුම් කිරීමක බලපෑම, සහ
- (viii) 58 (ආ) ඡේදයෙහි දැක්වෙන සීමාවෙහි බලපෑම;
- (උ) පහත දැක්වෙන එක එකට අදාළව හඳුනාගන්නා ලද විස්තීර්ණ ආදායම්වල සම්පූර්ණ ප්‍රමාණය :
  - (i) ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ, සහ
  - (ii) 58 (අ) ඡේදයෙහි සීමාකිරීම්වල බලපෑම;
- (ඵ) අනෙකුත් සමස්ථ ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ 93 (අ) ඡේදයට ප්‍රකාර හඳුනාගන්නා අස්තිත්වයක් සඳහා අනෙකුත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගන්නා ආයුගණක ලාභ සහ අලාභවල සමුච්චිත ප්‍රමාණය;
- (ඵ) ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර, ණය සාධන පත්‍ර, දේපළ සහ අනෙක් සියලුම වත්කම් ඇතුළත්ව, එහෙත් එපමණකටම සීමා නොවන එක් එක් සැලසුම් වත්කම් ප්‍රධාන කාණ්ඩයක් සඳහා එක් එක් කාණ්ඩයක් සියලුම සැලසුම් වත්කම්වල සාධාරණ වටිනාකමෙහි එකතුවට දක්වන ප්‍රතිශතය;
- (ඹ) සැලසුම් වත්කම්වල සාධාරණ අගයෙහි ඇතුළත් ප්‍රමාණයන් සඳහා—
  - (i) අස්තිත්වයට අයිතිවල එක් එක් කාණ්ඩයේ මූල්‍ය සාධන පත්‍ර, සහ
  - (ii) අස්තිත්වය විසින් පරිහරණය කරනු ලබන දේපළ හෝ භාවිතයට ගන්නා වෙනත් වත්කම්.
- (ඹ.) සැලසුම් වත්කම් ප්‍රධාන කාණ්ඩවල බලපෑම ඇතුළත්ව වත්කම්වල සමස්ථ අපේක්ෂිත ඵලදාව අනුපාතය නිශ්චය සඳහා භාවිතා කළ පදනම පිළිබඳ ලිඛිත විස්තරයක්.
- (ක) 104 (අ) ඡේදය ප්‍රකාර හඳුනාගන්නා ලද සැලසුම් වත්කම් මත තත්‍ය ඵලදාව මෙන්ම යම් ප්‍රතිපූර්ණ අයිතිවාසිකමක, තත්‍ය ඵලදාව;
- (ග) අදාළ වන කල්හි, පහත දැක්වෙන කරුණු ද ඇතුළත්ව වාර්තා කරනු ලබන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ භාවිතා කළ ප්‍රධාන ආයුගණක උපකල්පන :
  - (i) වට්ටම් අනුපාත;
  - (ii) මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කළ කාලපරිච්ඡේද සඳහා එක් එක් සැලසුම් වත්කම් මත අපේක්ෂිත ඵලදාව,
  - (iii) මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඉදිරිපත් කළ කාලපරිච්ඡේදය සඳහා 104 (අ.) ඡේදය ප්‍රකාර වත්කමක් ලෙස හඳුනාගත් කවර හෝ ප්‍රතිපූර්ණ අයිතිවාසිකමක අපේක්ෂිත ඵලදාව අනුපාතය,
  - (iv) අපේක්ෂිත වැටුප් වර්ධන අනුපාත (සහ සැලසුමක අනාගත ප්‍රතිලාභ වැඩිවීම සඳහා පාදක කරගත් දර්ශකයක හෝ සැලැස්මෙහි විධිමත් හෝ නිර්මාණාත්මක වගන්තිවල නිශ්චිත විචල්‍යයන් ඇතුළත්ව),
  - (v) වෛද්‍ය පිරිවැය ප්‍රවනතා අනුපාත, සහ
  - (vi) භාවිත කළ සැලකිය යුතු අන්දමේ අනෙකුත් ආයුගණක උපකල්පන,

අස්තිත්වයක් විසින් එක් එක් ආයුගණක උපකල්පනය නිරපේක්ෂ කොන්දේසිවලින් හෙලිදරව් කළ යුතු විය, (උදාහරණ ලෙස නිරපේක්ෂ ප්‍රතිශතයක් ලෙස) වෙනස් වූ ප්‍රතිශතයක් හෝ වෙනත් විචල්‍යයන් අතර ආන්තිකයක් ලෙස නොවිය යුතු ය.
- (ඪ) උපකල්පිත වෛද්‍ය පිරිවැය ප්‍රවනතාවයෙන් එක් ප්‍රතිශත ලක්ෂයක වැඩිවීමත්, එමෙන්ම එක් ප්‍රතිශත ලක්ෂයක අඩුවීමත් මගින් පහත සඳහන් දෑ කෙරෙහි සිදු කෙරෙන බලපෑම:—

- (i) ශුද්ධ ආවර්තික පශ්චාත් සේවා වෛද්‍ය පිරිවැයෙහි වර්තමාන සේවා පිරිවැය සහ පොලී පිරිවැය සංරචක වල සමුච්චිත අගය,
- (ii) වෛද්‍ය පිරිවැය සඳහා පශ්චාත් සේවා ප්‍රතිලාභ බැඳීම්වල සමුච්චිත අගය,
මෙම හෙළිදරව් කිරීම උදෙසා අනෙකුත් සියලුම උපකල්පන නියතයන් සේ ගත යුතු වෙයි. අතිරේක වාතාවරණයක ක්‍රියාත්මක වන සැලැස්මක් සම්බන්ධයෙන් මෙම හෙළිදරව් කිරීමෙහි බලපෑම පහත උද්ධමන වාතාවරණයක එක් ප්‍රතිශත ලක්ෂ්‍යයකට සැලකිය යුතු අයුරින් සමාන වන වෛද්‍ය පිරිවැය නැඹුරුවෙහි ඉහළ යාමක් හෝ පහළ යාමක් විය හැකිය.
- (ට) වත්කමක් වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේදයට සහ පසුගිය වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද හතරක මුදල් ප්‍රමාණයන්ට අදාළ පහත දැක්වෙන තොරතුරු:-
- (i) නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීමෙහි වර්තමාන අගය, සැලසුම් වත්කම්වල සාධාරණ අගය සහ සැලසුමෙහි අතිරික්තය හෝ හිඟය, සහ
- (ii) පහත සඳහන් කරුණු මගින් උද්ගතවන ගැලපුම් :-
- (අ) සැලසුම් වගකීම් (1) මුදල් ප්‍රවාහයක් ලෙස හෝ (2) වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට, සැලසුම් වත්කම්වල ප්‍රතිශතයක් ලෙස ප්‍රකාශ කිරීම, සහ
- (ආ) සැලසුම් වත්කම් (1) මුදල් ප්‍රමාණයක් ලෙසින් හෝ (2) වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට සැලසුම් වත්කම්වල ප්‍රතිශතයක් ලෙසින් ප්‍රකාශිත කිරීම;
- (ඩ) වාර්තා කරනු ලබන කාලසීමාව අවසන්වීමත් සමග ආරම්භවන වර්ෂයක කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී සැලසුමට ගෙවීමට අපේක්ෂාකරන දායකත්වය සම්බන්ධයෙන් සාධාරණව නිශ්චය කිරීමට හැකි අවස්ථාවේම ඒ සම්බන්ධයෙන් සේවා යෝජකයාගේ විශිෂ්ටතම ඇස්තමේන්තුව.
121. 120 අ (ආ) වැනි ඡේදයෙහි සැලසුමෙහි වර්ගය පිළිබඳ සාමාන්‍ය විස්තරයක් අවශ්‍ය වේ. එවැනි විස්තරයක් මගින් උදාහරණ වශයෙන්, සමතල වැටුප් විශ්‍රාම සැලසුම, අවසාන වැටුප් විශ්‍රාම සැලසුමෙන් සහ පශ්චාත් - සේවා වෛද්‍ය සැලසුමෙන් වෙන්කර දැක්වීම වැනි වෙනස්කර දැක්වීම කරනු ලබයි. 52 ඡේදය ප්‍රකාර නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීම් මිනුම් කෙරෙන් සම්මුතික බැඳීම්වලට මං පාදන අවිධිමත් ප්‍රායෝගික ක්‍රියාමාර්ග, සැලැස්ම විස්තර කිරීමේ දී ඇතුළත් කළ යුතු ය. ඊට අමතර විස්තර අවශ්‍ය නොවේ.
122. යම් අස්තිත්වයක් එක් නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමකට වඩා පවතින විට, එක් එක් සැලසුම් සඳහා වෙන් වෙන් වශයෙන්, එකතුවක් ලෙස හෝ වර්ගීකරණය කර දැක්වීම වඩාත් ප්‍රයෝජනවත් වේනම් එලෙස හෝ අනාවරණය කළ යුතු ය. පහතින් දැක්වෙන ආකාරයෙන් වර්ගීකරණය කිරීමෙන් වෙන්කර දැක්වීම වඩා ප්‍රයෝජනවත් විය හැකිය:-
- (අ) සැලසුමෙහි භූගෝලීය පිහිටීම, උදාහරණ වශයෙන් දේශීය සැලසුම් විදේශීය සැලසුම් වලින් වෙන්කර දැක්වීම ; හෝ
- (ආ) සැලසුම් ප්‍රමාණාත්මක වශයෙන් වෙනස් වීමේ අවදානමට යටත් ද යන කරුණ උදාහරණ වශයෙන් එකම වැටුප් විශ්‍රාම සැලසුම, අවසාන වැටුප් විශ්‍රාම සැලසුමෙන් සහ පශ්චාත් - සේවා වෛද්‍ය සැලසුමෙන් වෙන්කර දැක්වීම.
- යම් අස්තිත්වයක් සැලසුම් වර්ගීකරණය කිරීම සඳහා සමස්ථයක් ලෙස හෙළිදරව් කිරීම් සපයන විට , එවැනි හෙළිදරව් කිරීම් අදාළ පටු පරාසයන්ගෙන් හෝ බර තබන ලද සාමාන්‍යයෙන් සපයනු ලැබේ.
123. 30 වැනි ඡේදය මගින් බහු-සේවා නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුම් පිළිබඳ ඒවා නිර්වචිත දායක සැලසුම් වශයෙන් තිබුණොත් නම් වශයෙන් සලකා අතිරේක හෙළිදරව් කිරීම අවශ්‍ය ලෙස දක්වනු ලබයි.
124. LKAS 24 හි අවශ්‍යතාවයක් වන විට අස්තිත්වයක් විසින් පහත සඳහන් තොරතුරු හෙළිදරව් කරයි.
- (අ) පශ්චාත් - සේවා ප්‍රතිලාභ සැලසුම් සමඟ සම්බන්ධිත පාර්ශවයන්ගේ ගනුදෙනු; සහ
- (ආ) ප්‍රධාන කළමනාකරණ සඳහා පශ්චාත් - සේවා ප්‍රතිලාභ
125. LKAS 37 හි අවශ්‍යතාවයක් වන විට අස්තිත්වයක් විසින් පශ්චාත් සේවා ප්‍රතිලාභ බැඳීම්වලින් පැනනගින අසම්භාව්‍ය වගකීම් පිළිබඳ තොරතුරු හෙළිදරව් කරයි.

වෙනත් දිගුකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ

126. වෙනත් දිගුකාලීන - සේවක ප්‍රතිලාභවලට ඇතුළත් වන උදාහරණ:

- (අ) දිගුකාලීන තාක්ෂණික නොපැමිණීම වැනි දිගුකාලීන හෝ සත් අවුරුදු අවසාන විවේක නිවාඩු;
- (ආ) ජුබිලි හෝ වෙනත් දිගු - සේවා ප්‍රතිලාභ ;
- (ඇ) දිගු - කාලීන ආබාධිත ප්‍රතිලාභ ;
- (ඈ) සේවකයන් අදාළ සේවය සැපයූ කාලපරිච්ඡේදය අවසන්වීමෙන් පසුව මාස දොළහක් හෝ වැඩි කාලයක ලාභයට හා පුළුල්වීම සහ ප්‍රසාද දීමනා ගෙවීම්; සහ
- (ඉ) උපයන ලද කාලපරිච්ඡේදය අවසන් වී මාස දොළහක් හෝ වැඩි කාලයකින් විලම්භිත වන්දි ගෙවීම්.

127. වෙනත් දිගුකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ මැනීම, පශ්චාත් සේවා ප්‍රතිලාභ මැනීමේ දී පැවති අවිනිශ්චිත මට්ටමට ම සාමාන්‍යයෙන් යටත් නොවේ. තව ද, වෙනත් දිගුකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ හඳුන්වාදීම හෝ, එවැන්නකට පරිවර්තනය කිරීම ප්‍රමාණාත්මක අගයකින් යුතු අතීත සේවා පිරිවැයකට හේතුවක් වන්නේ කලාතුරකිනි. මේ හේතූන් නිසා වෙනත් දිගුකාලීන සේවා ප්‍රතිලාභ සඳහා සරල කරන ලද ගිණුම්කරණ ක්‍රමයක් අවශ්‍ය බව මෙම ප්‍රමිතියෙන් දක්වයි. පහත සඳහන් පරිදි, මෙම ක්‍රමය අතීත සේවා ප්‍රතිලාභ සඳහා අවශ්‍ය ගිණුම්කරණයෙන් පහත සඳහන් පරිදි වෙනස් වෙයි :

- (අ) ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ වහාම හඳුනාගන්නා අතර ගෙමග (කොරිඩෝරය) ව්‍යවහාර කෙරේ ; සහ
- (ආ) සියලුම අතීත සේවා පිරිවැය වහාම හඳුනා ගනියි.

හඳුනා ගැනීම සහ මැනීම

128. වෙනත් දිගුකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ සඳහා වගකීම් වශයෙන් හඳුනාගන්නා වටිනාකම පහත සඳහන් අගයන්ගේ ශුද්ධ එකතුව විය යුතුය:-

- (අ) වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීමෙහි වර්තමාන අගය (64 වැනි ඡේදය බලන්න) ;
- (ආ) සෘජුවම නිරාකරණය කළ යුතු වගකීම්වලින් සැලසුම් වත්කමෙහි වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට සාධාරණ වටිනාකම අඩුකිරීමෙන් (පවති නම්) (102 - 104 වැනි ඡේදය බලන්න).

වගකීම මැනීමේ දී අස්තීත්වයක් අංක 54 සහ 61 වැනි ඡේද හැර 49 - 91 වැනි ඡේද දක්වා අදාළ කළ යුතුය. යම් අස්තීත්වයක් ප්‍රතිපූර්ණය කිරීමේ හිමිකම හඳුනා ගැනීමේ දී සහ මැනීමේ දී 104 (අ) ඡේදය ව්‍යවහාර කළ යුතු ය.

129. වෙනත් දිගුකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ සඳහා යම් අස්තීත්වයක් පහත සඳහන් වටිනාකම්වල ශුද්ධ එකතුව වියදම් වශයෙන් හෝ (58 වැනි ඡේදයට යටත්ව) වෙනත් ප්‍රමිතයක් මගින් එය වත්කමෙහි පිරිවැය තුළ අන්තර්ගත කිරීමට ඉඩදෙන්නේ නම් හෝ එසේ කිරීම අවශ්‍ය යැයි දක්වන්නේ නම් හැර ආදායම් වශයෙන් හඳුනාගත යුතුය :

- (අ) ප්‍රවර්තන සේවා පිරිවැය (63 - 91 වැනි ඡේදය බලන්න) ;
- (ආ) පොළී පිරිවැය (82 ඡේදය බලන්න) ;
- (ඇ) ඕනෑම සැලසුම් වත්කමක් මත අපේක්ෂිත ඵලදාව (105 - 107 වැනි ඡේදය බලන්න) සහ වත්කමක් වශයෙන් හඳුනාගන්නා ලද ඕනෑම ප්‍රතිපූර්ණය කිරීමේ අයිතියක් (104 (අ) ඡේදය බලන්න) ;
- (ඈ) වහාම හඳුනාගත යුතු ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ ;
- (ඉ) වහාම හඳුනාගත යුතු අතීත සේවා පිරිවැය ; සහ
- (ඊ) ඕනෑම කපාහැරීමකට හෝ නිරාකරණය කිරීමක බලපෑම (109 සහ 110 ඡේද බලන්න)

130. වෙනත් දිගුකාලීන සේවා ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් වන්නේ, දිගුකාලීන ආබාධිත ප්‍රතිලාභයයි. ප්‍රතිලාභ මට්ටම, සේවා කාලය අනුව තීරණය කෙරේ නම්, සේවය සපයන විට බැඳීම පැන නගියි. එම බැඳීම මැනීම මගින්, එම ගෙවීම අවශ්‍ය වීමේ සම්භාවිතාවය සහ එම ගෙවීම කිරීමට අවශ්‍ය අපේක්ෂිත කාලයේ දිග පිළිබිඹු කරයි. ප්‍රතිලාභ මට්ටම සේවය කරන ලද වර්ෂ ගණන නොසලකා ඕනෑම ආබාධිත සේවකයකු සඳහා එකම අකාරයේ වේ නම්, එම ප්‍රතිලාභවල අපේක්ෂිත පිරිවැය දිගුකාලීන අකර්මන්තාවයකට හේතුවන සිදුවීමක් සිදු වූ විට දී හඳුනා ගැනේ.

හෙළිදරව් කිරීම

131. මෙම ප්‍රමිතය මගින් අනෙකුත් දිගුකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ පිළිබඳව නිශ්චිත හෙළිදරව් කිරීම් අවශ්‍ය ලෙස නොදැක්වූව ද, වෙනත් ප්‍රමිතීන් මගින් හෙළිදරව් කිරීම් අවශ්‍යයැයි දැක්විය හැකිය. උදාහරණ වශයෙන්, එවැනි ප්‍රතිලාභයකින් ප්‍රතිඵල වන වියදම ප්‍රමාණාත්මක වන සහ ඒ නිසාම LKAS 01 ප්‍රකාර හෙළිදරව් කිරීම් අවශ්‍ය වීම දැක්විය හැකිය. LKAS 24 මගින් අවශ්‍ය යැයි දැක්වෙන විට දී අස්තීත්වයක් ප්‍රධාන කළමනාකාරීත්ව සේවකයන් සඳහා වෙනත් දිගුකාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ පිළිබඳ තොරතුරු හෙළිදරව් කරයි.

සමාජික කිරීමේ ප්‍රතිලාභ

132. සේවකයන්ගේ සේවයට වඩා එම සේවය හමාර කිරීම වඩාත් ඉහළ බැඳීමකට හේතුවන සිද්ධියක් බැවින්, මෙම ප්‍රමිතය සේවය හමාර කිරීමේ ප්‍රතිලාභ සඳහා වෙනත් සේවක ප්‍රතිලාභවලින් වෙන්ව කටයුතු කරනු ලබයි.

හඳුනා ගැනීම

133. යම් අස්තීත්වයක් සේවය සමාජික කිරීමේ ප්‍රතිලාභ පහත සඳහන් අවස්ථාවල දී පමණක් පැහැදිලිවම බැඳීමට යටත් නම්, පමණක් වගකීමක් සහ වියදමක් වශයෙන් හඳුනාගත යුතුය :-

- (අ) සාමාන්‍ය විශ්‍රාම ගැන්වීමේ දිනයට පෙර සේවකයකුගේ හෝ සේවක සමූහයකගේ සේවය සමාජික කිරීම ; හෝ
- (ආ) ස්වේච්ඡාවෙන් සමරික්තතාව උනන්දු කිරීම් වස් පිරිනැමූ ක්‍රමයක ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් සේවය හමාර කිරීමේ ප්‍රතිලාභ සැලසීම.

134. යම් අස්තීත්වයක් සේවය සමාජික කිරීමට ප්‍රදර්ශනාත්මක බැඳීමක් ඇති වන්නේ, එම අස්තීත්වයට එලෙස සේවය සමාජික කිරීම සඳහා විස්තරාත්මක විධිමත් සැලසුමක් සහ එය ඉල්ලා අස්කර ගැනීමක් නොමැති බවට විශ්වාසදායී සම්භාවිතාවක් ඇති විට දී පමණි. අවම වශයෙන් එවැනි විධිමත් සැලසුමක පහත දෑ අන්තර්ගත විය යුතුය :-

- (අ) ස්ථානය, ක්‍රියාකාරීත්වය සහ සේවය සමාජික කිරීමට නියමිත සේවක සංඛ්‍යාව ආසන්න වශයෙන් ;
- (ආ) එක් එක් රැකියා වර්ගීකරණය හෝ ක්‍රියාකාරකම සඳහා සමාජික කිරීමේ ප්‍රතිලාභ ; සහ
- (ඇ) සැලසුම් ක්‍රියාවට නැංවෙන කාලය, ක්‍රියාවට නැංවීම හැකි තාක් ඉක්මනින් ආරම්භ කළ යුතු අතර, ක්‍රියාවට නැංවීම සම්පූර්ණ කිරීමට ගතවන කාලපරිච්ඡේදය , එම සැලසුමට ප්‍රමාණාත්මක වෙනස්කම් සිදු නොවන කාලයක් විය යුතු ය.

135. යම් අස්තීත්වයක් ව්‍යවස්ථාපිත වශයෙන් සේවකයන් හෝ ඔවුන්ගේ නියෝජිතයන් සමග කොන්ත්‍රාත්තුමය හෝ වෙනත් ගිවිසුමකින් හෝ ව්‍යාපාරික පරිච්ඡේදයන්, සාම්ප්‍රදායික හෝ සමානාත්මතාවයෙන් සැලකීමේ කැමැත්ත මත පදනම් වූ සම්මුතික බැඳීමකින් සේවකයන් වෙත ඔවුන්ගේ සේවය සමාජික කිරීමේ දී ගෙවීමක් කිරීම (හෝ වෙනත් ප්‍රතිලාභ සැපයීමට) බැඳීමක් ඇතිකරගත හැකිය. සේවය හමාර කිරීමේ ප්‍රතිලාභ බොහෝ විට එකවර ගෙවීමේ ගෙවීමක් වන නමුත් ඇතැම් විට පහත දෑ අන්තර්ගත විය හැකිය:-

- (අ) සේවක ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් හරහා වක්‍ර ආකාරයට හෝ කෙලින්ම හෝ විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ නැංවීමක් හෝ වෙනත් පශ්චාත් - සේවා ප්‍රතිලාභ;
- (ආ) අස්තීත්වයට ආර්ථික ප්‍රතිලාභ තවදුරටත් එක් කෙරෙන පරිදි සේවයක් සේවකයා විසින් නොසැපයේ නම් නිශ්චිත දැනුම් දෙන ලද කාලපරිච්ඡේදයක් අවසානය දක්වා වැටුප් ගෙවීම.

136. ඇතැම් සේවක ප්‍රතිලාභ සේවකයන්ගේ නික්මයාම නොසලකා ගෙවිය යුතු වේ. මෙවැනි ප්‍රතිලාභ ගෙවීම නිශ්චිත වන (ගිණිකර්දීම් සහ අවම සේවා අවශ්‍යතාවලට යටත්ව) නමුත් එම ගෙවීම්වල කාලය අවිනිශ්චිතය. ඇතැම් රටවල් එවැනි ප්‍රතිලාභ සේවය සමාජික කිරීමේ පාරිතෝෂික වශයෙන් විස්තර කළද, ඒවා සේවය සමාජික කිරීමේ ප්‍රතිලාභවලට වඩා පශ්චාත් - සේවා ප්‍රතිලාභ වන අතර අස්තීත්වයක් ඒ සඳහා පශ්චාත් - සේවා ප්‍රතිලාභ වශයෙන් ගිණුම්කරණය කරයි. ඇතැම් අස්තීත්වයන් ස්වේච්ඡාවෙන් නොවන සේවය සමාජික කිරීමේ දී (එනම් පශ්චාත් සේවා ප්‍රතිලාභ වශයෙන්) අඩු ප්‍රතිලාභ මට්ටමක් ගෙවනු ලබයි. එම ස්වේච්ඡා නොවන සේවය සමාජික කිරීමේ දී ගෙවිය යුතු අතිරේක ප්‍රතිලාභය සේවය සමාජික කිරීමේ ප්‍රතිලාභයයි.

137. සේවය සමාජික කිරීමේ ප්‍රතිලාභ අස්තීත්වයකට අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ප්‍රතිපාදනය නොකරන අතර, වහාම වියදම් වශයෙන් හඳුනාගනු ලබයි.

138. අස්තීත්වයක් සේවය සමාජික කිරීමේ ප්‍රතිලාභ හඳුනාගන්නා විට, එම අස්තීත්වය විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ හෝ වෙනත් සේවක ප්‍රතිලාභයක කපාහැරීමක් සඳහා ද ගිණුම්කරණය කළ යුතු ය. (109 වැනි ඡේදය බලන්න)

මැනීම

139. වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයට මාස 12 ක කාලයකට පසුව ගෙවිය යුතු යැයි ගැනෙන සේවය සමාජ කිරීමේ ප්‍රතිලාභ පවතින අවස්ථාවල දී 78 වැනි ඡේදයෙහි නිශ්චය කරන ලද වට්ටම් අනුපාත යොදාගනිමින් වට්ටම් කළ යුතුය.
140. ස්වේච්ඡාවෙන් සමරික්කතාව දිරිමත් කිරීමක් පිරිනැමෙන අවස්ථාවල දී, සේවය සමාජ කිරීමේ ප්‍රතිලාභ මැනීම, එම පිරිනැමීම පිළිගනු ඇතැයි අපේක්ෂිත සේවක සංඛ්‍යාව මත පදනම් විය යුතු ය.

හෙළිදරව් කිරීම

141. සේවය සමාජ කිරීමේ ප්‍රතිලාභය පිළිබඳව යෝජනාව පිළිගනු ඇතැයි අපේක්ෂිත සේවක සංඛ්‍යාව පිළිබඳ අවිනිශ්චිතතාවයක් ඇති අවස්ථාවල දී, අසම්භාව්‍ය වගකීමක් පවතී. LKAS 37 විසින් අවශ්‍ය කරන පරිදි නිරවුල් කිරීමේ පිටතට ගලායෑම් දුරස්ථ වීමේ සම්භාවිතාවයක් පවතී නම් මිස එම අසම්භාව්‍ය වගකීම පිළිබඳ තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම කළ යුතු ය.
142. LKAS 1 මගින් අවශ්‍ය කෙරෙන පරිදි අස්තිත්වයක් වියදමක් ප්‍රමාණාත්මක වන්නේ නම් එහි ස්වභාවය සහ වටිනාකම හෙළිදරව් කරයි. සේවය සමාජ කිරීමේ ප්‍රතිලාභ වියදමක් විය හැකි අතර, මෙම අවශ්‍යතාව සමග අනුකූලවීම සඳහා අවශ්‍ය හෙළිදරව් කිරීම කළ යුතුවේ.
143. LKAS 24 මගින් අවශ්‍ය කෙරෙන පරිදි, අස්තිත්වයක් ප්‍රධාන කළමනාකාරිත්ව පිරිස් සඳහා සේවය සමාජ කිරීමේ ප්‍රතිලාභ පිළිබඳ තොරතුරු හෙළිදරව් කරයි.
144. - 152 (ඉවත්කරන ලදී.)

සංක්‍රාන්ති ප්‍රතිපාදන

153. මෙම කොටස මගින් නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුම් සඳහා සංක්‍රාන්තිමය කටයුතු කිරීම නිශ්චය කරනු ලැබේ. අස්තිත්වයක් වෙනත් ප්‍රතිලාභ සඳහා ප්‍රථම වරට මෙම ප්‍රමිතය අනුගමනය කරන අවස්ථාවල දී, එම අස්තිත්වය LKAS 8 - ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් සහ වැරදි ව්‍යවහාර කරයි.
154. මෙම ප්‍රමිතය ප්‍රථම වරට අනුගමනය කිරීම මත, යම් අස්තිත්වයක් පහත පරිදි එම දිනට නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුම සඳහා එහි සංක්‍රාන්තිමය වගකීම නිශ්චය කළ යුතුය:-
  - (අ) අනුගමනය කළ දිනයට බැඳීමෙහි වර්තමාන අගය (64 වන ඡේදය බලන්න);
  - (ආ) පිළිගත් දිනට සෘජුවම නිරවුල් කළ යුතු බැඳීම්වලින් (102 - 104 වැනි ඡේද බලන්න) සැලසුම් වත්කම්වල (පවතිනම්) සාධාරණ වටිනාකම අඩුකිරීම
  - (ඇ) පසු කාලපරිච්ඡේදවලදී හඳුනාගත හැකි 96 වැනි ඡේදය යටතේ ඇති ඕනෑම අතින් පිරිවැයක් අඩු කිරීම.
155. අස්තිත්වයෙහි කලින් පැවැති ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය යටතේ එම දිනට හඳුනාගනු ලැබ තිබිය හැකි වගකීමට වඩා, සංක්‍රාන්තිමය වගකීම් වැඩි නම්, අස්තිත්වය විසින් එම වැඩිවීම 54 වැනි ඡේදයෙහි නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ වගකීමෙහි කොටසක් ලෙස වෙනස් නොකළ හැකි තේරීමක් වශයෙන් හඳුනාගත යුතුය:-
  - (අ) LKAS 8 යටතේ වහාම ; හෝ
  - (ආ) අනුගමනය කිරීම් කළ දිනයේ සිට වර්ෂ 5ක් පුරා, සරල මාර්ග පදනමක් මත වියදමක් වශයෙන්, යම් අස්තිත්වයක්
    - (ආ) තෝරාගනියි නම්, එම අස්තිත්වය පහත දෑ අනුගමනය කළ යුතුය :-
      - (i) මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි හඳුනාගන්නා ලද සියලුම වත්කම් මැනීමේ දී (අ) ඡේදයෙහි විස්තර කරන ලද සීමාවන් ව්‍යවහාර කිරීම ;
      - (ii) සෑම වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේදීම (1) හඳුනා නොගෙන පවත්නා වටිනාකමෙහි ඉහළයාම, සහ (2) ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයේ දී හඳුනාගන්නා ලද වටිනාකම් හෙළිදරව් කිරීම ;
      - (iii) පහත පරිදි පසුකාලීන ආයුගණක ලාභ හඳුනා ගැනීම (නමුත් සෘණ පසුකාලීන පිරිවැය නොවේ) සීමා කිරීම 92 හා 93 වැනි ඡේද යටතේ යම් ආයුගණක ලාභයක් හඳුනාගත යුතුව තිබේ නම්, අස්තිත්වයන් විසින් එම ආයුගණක ලාභය සංක්‍රාන්තිමය වගකීමෙහි හඳුනා නොගන්නා ලද කොටස ඉක්මවන ශුද්ධ සමුච්චිත හඳුනා නොගත් ආයුගණක ලාභ (එම ආයුගණක ලාභ හඳුනා ගැනීමට පෙර) මට්ටම දක්වා එම ආයුගණක ලාභය හඳුනාගත යුතුය ; සහ

- (iv) කපාහැරීම හෝ නිරවුල් පිරීම මත ඕනෑම පසුකාලීන ලාභ හෝ අලාභ තීරණය කිරීමේ දී හඳුනානොගත් සංක්‍රාන්තිමය වගකීමෙහි අදාළ කොටස අන්තර්ගත කිරීම.

අස්තිත්වයෙහි කලින් පැවැති ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය යටතේ එම දිනටම හඳුනාගෙන තිබිය හැකි වගකීමට වඩා සංක්‍රාන්තිමය වගකීම අඩුනම්, එම අස්තිත්වය LKAS 8 යටතේ එම අඩුවීම වහාම හඳුනාගත යුතු ය.

156. 92 වැනි ඡේදයෙහි නිශ්චය කරන ලද 10% ගෙවුම (කොරිඩෝරය) තුළට වැටුන ද කලින් කාලපරිච්ඡේදවල පැන නගුනු සියලුම ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ මෙම ප්‍රමිතය මුල්වරට භාවිතාකිරීම මත ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියෙහි වෙනස්වීමේ බලපෑමට අන්තර්ගත කෙරේ.

154 සිට 156 ඡේද විදහා දක්වන උදාහරණය

අස්තිත්වය 1998 දෙසැම්බර් 31 දිනට මූල්‍යතත්ව ප්‍රකාශනයෙහි 100 ක විශ්‍රාම වගකීමක් අන්තර්ගතය. එම අස්තිත්වය බැඳීමෙහි වර්තමාන වටිනාකම, ප්‍රමිතය යටතේ 1300 ක් සහ සැලසුම් වත්කම්වල සාධාරණ වටිනාකම 1000 ක් වන විට 1999 ජනවාරි 01 දින මෙම ප්‍රමිතය අනුගමනය කරයි. 1993 ජනවාරි 01 දින අස්තිත්වයට වැඩිදියුණු කරන ලද විශ්‍රාම පැවතී. (නොපවරන ප්‍රතිලාභ : 160, සහ පවරනු ලබන දින දක්වා සාමාන්‍ය ඉතිරි කාලය , වර්ෂ 10) සංක්‍රාන්තිමය බලපෑම පහත පරිදි වේ:-

බැඳීමෙහි වර්තමාන අගය	1300
සැලසුම් වත්කමෙහි සාධාරණ වටිනාකම	(1,000)
අඩුකළා : පසුකාලයක දී හඳුනා ගැනීමට ඇති අතීත සේවා පිරිවැය (160x4/10)	<u>(64)</u>
සංක්‍රාන්තිමය වගකීම	236
මේ වන විටත් හඳුනාගන්නා ලද වගකීම	<u>100</u>
වගකීමෙහි වැඩිවීම	<u>136</u>

අස්තිත්වය එම 136ක වැඩිවීම වහාම හෝ වර්ෂ 5 ක් දක්වා හඳුනා ගැනීමට විකල්ප පැවතිය හැකිය. එම තෝරාගැනීම් වෙනස්කළ නොහැකිය.

1999 දෙසැම්බර් 31 දින , මෙම ප්‍රමිතය යටතේ බැඳීමෙහි වර්තමාන වටිනාකම 1,400ක් සහ සැලසුම් වත්කමෙහි සාධාරණ වටිනාකම 1050 කි. ශුද්ධ සමුච්චිත හඳුනා නොගත් ආයුගණක ලාභ මෙම ප්‍රමිතය අනුගමනය කළ දිනයේ සිට 120 කි. (සැලසුමට සහභාගිවන සේවකයන්ගේ සාමාන්‍ය වැඩකළ හැකි අපේක්ෂිත ඉතිරි කාලය වර්ෂ 8 කි. 93 වැනි ඡේදයෙහි ඉඩදෙන ලද පරිදි අස්තිත්වය සියලුම ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ වහාම හඳුනා ගැනීමේ ප්‍රතිපත්තියක් අනුගමනය කරයි.

155 (ආ) (iii) වැනි ඡේදයෙහි දක්වන ලද සීමාවන්ගේ බලපෑම පහත පරිදි වේ:-

ශුද්ධ සමුච්චිත හඳුනා නොගත් ආයුගණක ලාභ	120
සංක්‍රාන්ති වගකීමෙහි හඳුනා නොගත් කොටස (136x4/5)	<u>(109)</u>
හඳුනාගත යුතු උපරිම ලාභය (ඡේද අංක 155 (ආ) (iii))	<u>11</u>

බලපැවැත්වෙන දිනය

157. අස්තිත්වයක් විසින් මෙම ප්‍රමිතය 2012 ජනවාරි 01 වැනිදායින් හෝ ඊට පසුව එන වාර්ෂික කාලසීමාවන් වෙනුවෙන් ව්‍යවහාර කළ යුතු ය. කලින් ව්‍යවහාර කිරීම උනන්දු කෙරේ. කිසියම් අස්තිත්වයක් මෙම ප්‍රමිතය 2012 ජනවාරි 01 දිනට පෙර ආරම්භවන කාලපරිච්ඡේදයක් වෙනුවෙන් ව්‍යවහාර කරන්නේ නම් ඒ බව සඳහන් කළ යුතු ය.

158. ඉවත්කරන ලදී
 159. ඉවත්කරන ලදී
 159A. ඉවත්කරන ලදී
 159B . ඉවත්කරන ලදී
 159C. ඉවත්කරන ලදී
 159D . ඉවත්කරන ලදී
 160. ඉවත්කරන ලදී
 161. ඉවත්කරන ලදී

අ පරිශීෂ්ටය

විද්‍යා දැක්වීමේ උදාහරණය

මෙම පරිශීෂ්ටය LKAS 19 සමග එක්ව පවතින අතර එහි කොටසක් නොවේ.

විස්තීර්ණ ආදායම් තත්ත්ව ප්‍රකාශනවල සහ උදාහරණයන් පහතින් දැක්වෙන ගනුදෙනුවල බලපෑම් පෙන්වීම සඳහා සපයා ඇත. උධාතයන් අවශ්‍යයෙන්ම අනෙකුත් ප්‍රමිතීන්වල හෙළිදරව් කිරීම් හා ඉදිරිපත් කිරීම් අවශ්‍යතා සමග එකඟ නොවේ.

පසුබිම් තොරතුරු

අරමුදල් සපයන ලද නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමක් පිළිබඳව පහත තොරතුරු සපයා ඇත. පොළී ගණනය කිරීම සරල කිරීම සඳහා සියලුම ගනුදෙනු වර්ෂය අවසානයේ දී සිදුවන බවට උපකල්පනය කෙරේ. 20x1 ජනවාරි 01 දිනට බැඳීමෙහි වර්තමාන අගය සහ සැලසුම් වත්කම්වල සාධාරණ වටිනාකම යන දෙකම 1000 කි. එදිනට හඳුනා නොගත් ශුද්ධ සමුච්චිත ආයුගණක ලාභ 140 කි.

	20x1	20x2	20x3
වර්ෂය ආරම්භයේ දී වට්ටම් අනුපාත	10.0%	9.0%	8.0%
වර්ෂය ආරම්භයේ දී සැලසුම් වත්කම මත			
අපේක්ෂිත ඵලදා අනුපාතය	12.0%	11.1%	10.3%
ප්‍රවර්තන සේවා පිරිවැය	130	140	150
ප්‍රතිලාභ ගෙවීම	150	180	190
දායක ගෙවීම්	90	100	110
දෙසැම්බර් 31 දිනට බැඳීමෙහි වර්තමාන අගය	1141	1197	1295
දෙසැම්බර් 31 දිනට සැලසුම් වත්කම්වල			
සාධාරණ වටිනාකම	1092	1109	1093
සේවකයන්ගේ අපේක්ෂිත සාමාන්‍ය ඉතිරි			
වැඩ කිරීමේ කාලය (වර්ෂ)	10	10	10

අමතර ප්‍රතිලාභ ප්‍රතිපාදනය සඳහා 20x2 හි දී සැලැස්ම 20X2 ජනවාරි 1 සිට බලපවත්වන පරිදි සංශෝධනය කරන ලදී. 20x2 ජනවාරි 01 දිනට පෙර සේවකයින්ගේ සේවාවෙහි, අමතර ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන අගය, හිමිකම් ලත් ප්‍රතිලාභ සඳහා 50ක් ද, හිමිකම් නොලද ප්‍රතිලාභ සඳහා 30ක් ද වෙයි. 20x2 ජනවාරි 01 සිට හිමිකම් නොලත් ප්‍රතිලාභ හිමිකම් ලත් ප්‍රතිලාභ බවට පත්වීම සඳහා සාමාන්‍ය කාලසීමාව වසර තුනක් ලෙස අස්තීත්වය ඇස්තමේන්තු කර ඇත. එබැවින් හිමිකම් නොලත් අමතර ප්‍රතිලාභ කෙරෙහි පැන නගින අතීත සේවා පිරිවැය, සෘජු රේඛීය පදනමක් මත තුන් වසරක කාලයක් ලෙස හඳුනාගනු ලබයි. හිමිකම් ලත් අමතර ප්‍රතිලාභ කෙරෙහි පැන නගින අතීත සේවා පිරිවැය වහාම හඳුනාගනු ලබයි. (ප්‍රමිතියෙහි 96 වැනි ඡේදය) 93 වැනි ඡේදයෙහි දැක්වෙන අවම අවශ්‍යතාවයන් යටතේ ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ හඳුනාගැනීමේ ප්‍රතිපත්තියක් අස්තීත්වය අනුගමනය කර තිබේ.

බැඳුම්කරවල වර්තමාන අගයෙහි සහ සැලසුම් වත්කම්වල සාධාරණ වටිනාකමෙහි වෙනස්වීම්

කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ආයුගණක ලාභ අලාභවල ප්‍රමාණය නිශ්චය කිරීමට පළමු පියවර වන්නේ, බැඳීමෙහි වර්තමාන වටිනාකම් හා වත්කම්වල සාධාරණ වටිනාකම් වෙනස්කම් සාරාංශ කිරීමයි.

	20 x 1	20 x 2	20 x 3
ජනවාරි 1 දින බැඳීමවල වර්තමාන අගය	1,000	1,141	1,197
පොළී පිරිවැය	100	103	96
වත්මන් සේවා පිරිවැය	130	140	150
අතීත සේවා පිරිවැය - හිමිකම් නොලත් ප්‍රතිලාභ	-	30	-

	20 x 1	20 x 2	20 x 3
අතීත සේවා පිරිවැය - හිමිකම් ලත් ප්‍රතිලාභ	-	50	-
ගෙවන ලද ප්‍රතිලාභ	(150)	(180)	(190)
බැඳීම්වල ආයුගණක (ලාභ) අලාභ (තුලනය වන සංඛ්‍යාව)	61	(87)	42
දෙසැම්බර් 31 බැඳීම්වල වර්තමාන අගය	<u>1,141</u>	<u>1,197</u>	<u>1,295</u>
ජනවාරි 1 සැලසුම් වත්කම්වල සාධාරණ වටිනාකම	1,000	1,092	1,109
සැලසුම් කළ වත්කම්වල අපේක්ෂිත ඵලදාව	120	121	114
දායකත්වය	90	100	110
ගෙවන ලද ප්‍රතිලාභ	(150)	(180)	(190)
බැඳීම්වල ආයුගණක ලාභ (අලාභ) (තුලනය වන සංඛ්‍යාව)	32	(24)	(50)
දෙසැම්බර් 31 සැලසුම් වත්කම්වල සාධාරණ වටිනාකම්	<u><u>1,092</u></u>	<u><u>1,109</u></u>	<u><u>1,093</u></u>

“ගෙමඟ” සීමා

මිළඟ පියවර වනුයේ “ගෙමඟ” සීමාවන් නිශ්චය කිරීම සහ ඉන් පසු කාලපරිච්ඡේදයේ හඳුනාගත යුතු වන ශුද්ධ ආයුගණක ලාභ හෝ අලාභය තීරණය කර ගැනීම සඳහා ඒ සීමාවන් හඳුනා නොගත් සමුච්චිත ආයුගණක ලාභ හෝ අලාභ සමග සන්සන්දනය කිරීමත්ය. “ගෙමඟ” සීමා පහත දැක්වෙන සීමාවන් දෙකෙන් වඩා ඉහළ සීමාවෙහි විය යුතු බව 92 ඡේදය යටතේ දක්වා ඇත.

(අ) සැලසුම් වත්කම් අඩු කිරීමට පෙර බැඳීමෙහි වර්තමාන අගයෙන් 10%, හෝ

(ආ) සැලසුම් වත්කම්වල සාධාරණ අගයෙන් 10%

මේ සීමාවන් සහ හඳුනාගත් සහ හඳුනානොගත් ආයුගණක ලාභ හෝ අලාභ පහත සඳහන් පරිදි වෙයි.

	20x1	20x2	20x3
ජනවාරි 1 දිනට හඳුනානොගත් ආයුගණක ලාභ (අලාභ) වල ශුද්ධ සමුච්චිතය.	<u>140</u>	<u>107</u>	<u>170</u>
ජනවාරි 1 දින “ගෙමඟ” සීමාවන්	<u>100</u>	<u>114</u>	<u>120</u>
අතිරික්තය (අ)	<u>40</u>	<u>-</u>	<u>50</u>
අපේක්ෂිත සාමාන්‍ය ඉතිරි සේවා කාලය (අවුරුදුවලින්) (ආ)	10	10	10
හඳුනාගත යුතු ආයුගණක ලාභ (අලාභ) (අ/ආ)	4	-	5
ජනවාරි 1 දිනට හඳුනානොගත් ආයුගණක ලාභ (අලාභ)	140	107	170
වර්ෂය සඳහා ආයුගණක ලාභ (අලාභ) - බැඳීම	(61)	87	(42)
වර්ෂය සඳහා ආයුගණක ලාභ (අලාභ) - සැලසුම් වත්කම්	<u>32</u>	<u>(24)</u>	<u>50</u>
උප එකතුව	111	170	78
හඳුනාගත් ආයුගණක (ලාභ) අලාභය	<u>(4)</u>	<u>-</u>	<u>(5)</u>
දෙසැම්බර් 31 දිනට ආයුගණක ලාභ (අලාභ)	<u><u>107</u></u>	<u><u>170</u></u>	<u><u>73</u></u>

මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනයෙහි ලාභය හෝ අලාභයෙහි, හඳුනාගත් මුදල් ප්‍රමාණ සහ අදාළ විශ්ලේෂණ

ප්‍රමිතයෙහි 120 අ (ඊ), (උ), සහ (ක) ඡේද ප්‍රකාර මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනයෙහි හඳුනාගත යුතුවන මුදල් ප්‍රමාණ සහ ලාභය හෝ අලාභය, සහ අදාළ විශ්ලේෂණ හෙළිදරව් කිරීම අවසාන පියවර ය. (ඡේද 120 අ, (ඇ) සහ (ඉ) අවශ්‍යතා අනුව හෙළිදරව් කළ යුතු විශ්ලේෂණය මෙම පරිශීෂ්ටයෙහි "බැඳීමිචල වර්තමාන අගයෙහි සහ සැලසුම් වත්කම්වල සාධාරණ වටිනාකමෙහි වෙනස්වීම්" යටතේ දැක්වෙයි). ඒ පහත සඳහන් පරිදිය:

	20X1	20X2	20X3
බැඳීමිචල වර්තමාන අගය	1141	1197	1295
සැලසුම් වත්කම්වල සාධාරණ වටිනාකම	<u>(1,092)</u>	<u>(1,109)</u>	<u>(1,093)</u>
	49	88	202
හඳුනා නොගත් ආයුගණක ලාභ (අලාභ)	107	170	73
හඳුනා නොගත් අතීත සේවා පිරිවැය - හිමිකම්			
නොලත් ප්‍රතිලාභ	<u>-</u>	<u>(20)</u>	<u>(10)</u>
මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනයෙහි හඳුනාගත් වගකීම	<u>156</u>	<u>238</u>	<u>265</u>
ප්‍රවර්තන සේවා පිරිවැය	130	140	150
පොළී පිරිවැය	100	103	96
සැලසුම් වත්කම්වල අපේක්ෂිත ඵලදාව	(120)	(121)	(114)
වසර තුළ හඳුනාගත් ශුද්ධ ආයුගණක ලාභ (අලාභ)	(4)	-	(5)
අතීත සේවා පිරිවැය - හිමිකම් නොලද ප්‍රතිලාභ	-	10	10
අතීත සේවා පිරිවැය - හිමිකම් ලද ප්‍රතිලාභ	<u>-</u>	<u>50</u>	<u>-</u>
ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනාගත් වියදම	<u>106</u>	<u>182</u>	<u>137</u>
සැලසුම් වත්කම්වල තත්‍ය ඵලදාව			
සැලසුම් වත්කම්වල අපේක්ෂිත ඵලදාව	120	121	114
සැලසුම් වත්කම්වල ආයුගණක ලාභය (අලාභ)	<u>32</u>	<u>(24)</u>	<u>(50)</u>
සැලසුම් වත්කම්වල තත්‍ය ඵලදාව	<u>152</u>	<u>97</u>	<u>64</u>

සටහන : ප්‍රතිපූරණ ඉදිරිපත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් 104 අ සිට 104 ඇ ඡේදය දක්වා විස්තර කෙරෙන උදාහරණය බලන්න.

ආ පරිශීෂ්ටය

විස්තරාත්මක අනාවරණය කිරීම්

මෙම පරිශීෂ්ටය LKAS 19 සමග එක්ව පවත්නා නමුත් එහි කොටසක් නොවේ. සටහන්වලින් උපුටා ගැනීම් විසින් විවිධාකාර සේවක ප්‍රතිලාභ සපයනු ලබන විශාල බහු ජාතික සමූහයක් සඳහා එක් කරන ලද අවශ්‍ය හෙළිදරව් කිරීම් පෙන්නුම් කරයි. මෙම උදාහරණ අවශ්‍යයෙන්ම LKAS 19 අනෙකුත් ප්‍රමිතීන්වල හෙළිදරව් කිරීම් හා ඉදිරිපත් කිරීමේ අවශ්‍යතා සමග එකඟ නොවේ. තව ද විශේෂයෙන්ම, ඒවායේ පහත දැ හෙළිදරව් කිරීම සිදු නොවේ:

- (අ) සේවක ප්‍රතිලාභ සඳහා ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය (LKAS 1 මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම) ප්‍රමිතයෙහි 120 (අ) ඡේදය යටතේ ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ හඳුනා ගැනීම සඳහා අස්තිත්වයෙහි ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය හෙළිදරව් කිරීම් තුළ අන්තර්ගත කළ යුතු ය;
- (ආ) සැලැස්මෙහි වර්ගය පිළිබඳ සාමාන්‍ය විස්තරයක් (120 අ (ආ) ඡේදය බලන්න);

- (ඇ) අනෙකුත් සමස්ත ආදායමෙහි හඳුනාගත් ප්‍රමාණයන් (ඡේද 120 අ ඒ සහ (I) බලන්න);
- (ඈ) වත්කම්වල සමස්ත ඵලදාව නිශ්චය කිරීම සඳහා භාවිතාකළ පදනම පිළිබඳව ලිඛිත විස්තරයක් (120 අ (ඕ) ඡේදය);
- (ඉ) අධ්‍යක්ෂකවරුන්ට සහ ප්‍රමුඛ කළමනාකාරික පුද්ගලයින්ට දෙන ලද සේවක ප්‍රතිලාභ (LKAS 24 සම්බන්ධිත පාර්ශ්ව හෙළිදරව් කිරීම් බලන්න) ;
- (ඊ) කොටස් පාදක කරගත් සේවක ප්‍රතිලාභ (LKAS 2- කොටස් පාදක කරගත් ගෙවීම් බලන්න).

සේවක ප්‍රතිලාභ බැඳීම්

මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනය තුළ හඳුනාගන්නා වටිනාකම් පහත පරිදි වේ :

	නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ විශ්‍රාම සැලසුම		පශ්චාත් සේවා වෛද්‍ය ප්‍රතිලාභ	
	20X2	20X1	20X2	20X1
අරමුදල් සපයන ලද බැඳීමෙහි වර්තමාන වටිනාකම	20,300	17,400	-	-
සැලසුම් වත්කම්වල සාධාරණ වටිනාකම	(18,420)	(17,280)	-	-
	1,880	120	-	-
අරමුදල් නොසපයන ලද බැඳීම්වල වර්තමාන වටිනාකම	2,000	1,000	7,337	6,405
හඳුනා නොගත් ආයුගණක ලාභ (අලාභ)	(1,605)	840	(2,707)	(2,607)
හඳුනා නොගත් අතීත සේවා පිරිවැය	(450)	(650)	-	-
ශුද්ධ වගකීම	<u>1,825</u>	<u>1,310</u>	<u>4,630</u>	<u>3,798</u>
මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනය තුළ වටිනාකම් :				
වගකීම්	1,825	1,400	4,630	3,798
වත්කම්	-	(90)	-	-
ශුද්ධ වගකීම්	<u>1,825</u>	<u>1,310</u>	<u>4,630</u>	<u>3,798</u>

විශ්‍රාම සැලසුම් වත්කම් තුළ (වාර්තාකරණ අස්තීත්වයේ නම) විසින් නිකුත් කරන ලද 317(20X1: 281) සාධාරණ වටිනාකමක් සහිත සාමාන්‍ය කොටස් අන්තර්ගතය. සැලසුම් වත්කම් තුළ (වාර්තාකරණ අස්තීත්වයේ නම) විසින් පරිහරණය කරනු ලබන 200 (20X1 : 185) ක සාධාරණ වටිනාකමක් සහිත දේපල ද අන්තර්ගතය.

ලාභ හෝ අලාභ තුළ හඳුනාගන්නා වටිනාකම් පහත පරිදි වේ :

	නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ විශ්‍රාම සැලසුම		පශ්චාත් සේවා වෛද්‍ය ප්‍රතිලාභ	
	20x2	20x1	20x2	20x1
ප්‍රවර්තන සේවා පිරිවැය	850	750	479	411
බැඳීම් මත පොළිය	950	1,000	803	705
සැලසුම් වත්කම් මත අපේක්ෂිත ඵලදාව	(900)	(650)		
වර්ෂ තුළ හඳුනාගන්නා ලද ශුද්ධ ආයුගණක අලාභ (ලාභ)	(70)	(20)	150	140
අතීත සේවා පිරිවැය	200	200		

කපාහැරීම් සහ නිරවුල් කිරීම් මත අලාභ (ලාභ)	175	(390)		
සේවක ප්‍රතිලාභ වියදම තුළ අන්තර්ගත එකතුව	1,205	890	1,432	1,256
සැලසුම් වත්කම් මත තර්ජන ඵලදාව	600	2,250	-	-

නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීම්වල වර්තමාන අගයෙහි සංවලනයන් පහත සඳහන් පරිදිය:

	නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ විශ්‍රාම සැලසුම		පශ්චාත් සේවා වෛද්‍ය ප්‍රතිලාභ	
	20x2	20x1	20x2	20x1
ආරම්භක නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීම	18,400	11,600	6,405	5,439
සේවා පිරිවැය	850	750	479	411
පොළී පිරිවැය	950	1,000	803	705
ආයුගණක අලාභ (ලාභ)	2,350	950	250	400
කපාහැරීම් මත අලාභ (ලාභ)	(500)	-		
බේරුම් කිරීමෙන් අහෝසි වූ වගකීම්	-	(350)		
ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී පවරාගත් වගකීම්	-	5,000		
විදේශ සැලසුම්වල විනිමය වෙනස්කම්	900	(150)		
ගෙවූ ප්‍රතිලාභ	(650)	(400)	(600)	(550)
අවසාන නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීම	22,300	18,400	7,337	6,405

සැලසුම් වත්කම්වල සාධාරණ අගයෙහි වෙනස්වීම් පහත දැක්වෙන පරිදිය.

	නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ විශ්‍රාම සැලසුම	
	20X2	20X1
සැලසුම් වත්කම්වල ආරම්භක සාධාරණ අගය	17,280	9,200
අපේක්ෂිත ප්‍රතිලාභය	900	650
ආයුගණක ලාභ සහ (අලාභ)	(300)	1,600
බේරුම් කිරීම මත බෙදාහරින ලද වත්කම්	(400)	-
සේව්‍යයාගේ දායකත්වය	700	350
ව්‍යාපාර සංයෝජනයේ දී අත්පත් කරගත් වත්කම්	-	6,000
විදේශීය සැලසුම්වල විනිමය වෙනස්වීම්	890	(120)
ගෙවූ ප්‍රතිලාභ	(650)	(400)
	18,420	17,280

සමූහය එහි 20X3 හි නිර්වචිත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලැස්මට 900 ක් දායක වන්නට අපේක්ෂා කරයි.

සැලසුම්වල ප්‍රධාන කාණ්ඩ, සම්පූර්ණ සැලැස්මේ වත්කම්වල ප්‍රතිශතයක් ලෙස පහත දැක්වේ:

	20x2	20x1
භාණ්ඩාගාර බිල්පත්	10%	11%
භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර	12%	13%
දේපල	5%	5%

	20x2	20x1
(වාර්තාකරනු ලබන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ මූලික ආයුගණක		
උපකල්පන (බරතැබූ සාමාන්‍යය ලෙස)	5.0%	6.5%
දෙසැම්බර් 31 දිනට වට්ටම් ප්‍රතිශතය	5.0%	6.5%
දෙසැම්බර් 31 දිනට සැලසුම් වත්කම් මත අපේක්ෂිත ඵලදාව	5.4%	7.0%
අනාගත වැටුප් වැඩිවීම්	5%	4%
අනාගත විශ්‍රාම වැටුප් වැඩිවීම්	3%	2%
කල්තබා විශ්‍රාම යාම සඳහා කැමති සේවක අනුපාතය	30%	30%
සෞඛ්‍යාරක්ෂක පිරිවැයෙහි වාර්ෂික වැඩිවීම	8%	8%
රාජ්‍ය සෞඛ්‍යාරක්ෂක ප්‍රතිලාභවල අනාගත උපරිම වෙනස්වීම්	3%	2%

උපකල්පිත සෞඛ්‍යාරක්ෂක පිරිවැය අනුපාත ප්‍රවණතා ලාභය හෝ අලාභය ලෙස හඳුනාගන්නා ප්‍රමාණය කෙරෙහි සැලකිය යුතු අයුරින් බලපායි. උපකල්පිත සෞඛ්‍යාරක්ෂක පිරිවැය ප්‍රවණතා අනුපාතයෙහි එක් ප්‍රතිශතක ලක්ෂ්‍යයක වෙනස්වීම් මගින් පහත සඳහන් බලපෑම් ඇතිකරයි:

	එක් ප්‍රතිශත ලක්ෂ්‍යයක වැඩිවීම	එක් ප්‍රතිශත ලක්ෂ්‍යයක අඩුවීම
සේවා පිරිවැයෙහි සහ පොළී පිරිවැය මත සමස්ථ බලපෑම	190	(150)
නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීම මත බලපෑම	1000	(900)

වර්තමාන සහ පූර්ව කාලපරිච්ඡේද හතර සඳහා සංඛ්‍යාත්මක ප්‍රමාණ පහත දැක්වෙයි.

නිර්වචිත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුම්

	20x2	20x1	20x0	20w9	20w8
නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීම	(22,300)	(18,400)	(11,600)	(10,582)	(9,144)
සැලසුම් වත්කම්	18,420	17,280	9,200	8,502	10,000
අතිරික්තය (ඌනතාවය)	(3,880)	(1,120)	(2,400)	(2,080)	856
සැලසුම් වගකීම් මත අත්දැකීම් ගැලපීම්	(1,111)	(768)	(69)	543	(642)
සැලසුම් වත්කම් මත අත්දැකීම් ගැලපීම්	(300)	(1,600)	(1,078)	(2,890)	2,777

පශ්චාත් සේවා වෛද්‍ය ප්‍රතිලාභ

	20X2	20X1	20X0	20w9	20w8
නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීම්	7,337	6,405	5,439	4,923	4,221
සැලසුම් වත්කම් මත අත්දැකීම් ගැලපීම්	(232)	829	490	(174)	(103)

අදාළ සමූහය විශ්‍රාම වැටුප් හා බැඳුණු අවසාන වැටුපක් සපයනු ලබන ව්‍යාප්ත වූ කර්මාන්තමය නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුමකට ද සහභාගී වන අතර, එයට පිටවන විට ගෙවීම පදනම මත අරමුදල් සැපයීම කෙරේ, සැලසුම විසින් එහි බැඳීම (වාර්තාකරණ අස්තීත්වයේ නම) හි මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළ භාවිතා කරන ලද පදනමට වඩා ප්‍රමාණාත්මක වශයෙන් වෙනස්වන පදනමක් මත එහි බැඳීම ගණනය කරන බැවින් සමූහයේ බැඳීම්වල වර්තමාන වටිනාකම හෝ අදාළ ප්‍රවර්තන සේවා පිරිවැය හෝ තීරණය කිරීම ප්‍රායෝගික නොවේ. (පදනම විස්තර කරන්න) එම පදනම මත, 20X0 ජුනි 30 ට සැලසුමෙහි මූල්‍ය ප්‍රකාශන 27,525 ක අරමුදල් නොසපයන ලද වගකීමක් පෙන්වයි. එම අරමුදල් නොසපයන ලද වගකීම සහභාගී වන සේව්‍යයන්ගේ අනාගත ගෙවීම්වලට ප්‍රතිඵලයක් ඇති වේ. ආසන්න වශයෙන් 5000 ක් (වාර්තාකරණ අස්තීත්වයෙහි නව) ප්‍රවර්තන හෝ කලින් සිටි සේවකයන් ගේ සහ ඔවුන්ගේ යැපෙන්නන් වන අතර ඔවුන් ඇතුළත්ව සැලසුමට සාමාජිකයන් 75000 ක් පමණ සිටියි. වර්ෂය සඳහා ගෙවිය යුතු දායකත්වයට සමානවන ලාභ හෝ අලාභයෙහි හඳුනාගත් වියදම 230 ක් (20X1 : 215) වන අතර එය ඉහත වටිනාකම තුළ අන්තර්ගත නොවේ. අනෙකුත් අස්තීත්වයන් සැලසුමෙන් ඉවත් වන්නේ නම්, සමූහයේ අනාගත දායකත්වයන් ප්‍රමාණවත් ලෙස ඉහළ යා හැකි ය.

ඇ පරිශීෂ්ටය

58 A ඡේදය භාවිතා කිරීම විදහා දැක්වීම

ඇමුණුම ප්‍රමිතය සමග එකට බැඳී ඇති නමුත් LKAS 19 හි කොටසක් නොවේ.

ගැටළුව

ප්‍රමිතයෙහි 58 වැනි ඡේදය විසින් හඳුනාගත හැකි නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ වත්කම් මත සීමාවන් පනවනු ලබයි.

58. 54 වන ඡේදය යටතේ නිශ්චය කරන වටිනාකම සෘණ අගයක් ගත හැකිය. (වත්කමක්). අස්තීත්වය එම ප්‍රතිඵල වන වත්කම පහත සඳහන් දැවලින් අඩුම අගය මත මැනිය යුතු ය :

(අ) 54 වැනි ඡේදය යටතේ නිශ්චය කළ වටිනාකම (එනම් සැලසුමෙහි අතිරික්තය හෝ / උපතතාවය එකතු කිරීම / (අඩුකිරීම) ඕනෑම හඳුනා නොගත් අලාභ (ලාභ); සහ

(ආ) පහත දැවල එකතුව :

(I) ඕනෑම හඳුනා නොගත් ආයුගණිත අලාභ සහ අතීත සේවා පිරිවැයෙහි සමුච්චිතය (93,93 සහ 96 ඡේද බලන්න) ;

(II) සැලසුමෙන් ආපසු ගෙවීමක් වශයෙන් හෝ සැලසුමෙහි ඉදිරි දායකත්වයන් හි අඩු කිරීමක් වශයෙන් ඇති ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන අගය , මෙම ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන අගය තීරණය කිරීමට 78 වැනි ඡේදයෙහි දක්වා ඇති වට්ටම් අනුපාත යොදාගත යුතු ය.

58 (අ) වැනි ඡේදය (පහත බලන්න) නොමැතිව, 58 (ආ) (1) වැනි ඡේදය පහතින් සඳහන් ප්‍රතිවිපාක සහිතය. තැනම් විට, 54 වැනි ඡේදය හි නිශ්චය කර ඇති වටිනාකම් තීරණය කිරීමේ දී ආයුගණක අලාභ (ලාභ) හඳුනා ගැනීම විලම්භනය කිරීම අදායම් ප්‍රකාශනය තුළ ලාභයක් හෝ (අලාභයක්) හඳුනා ගැනීමට මුල් වේ.

පහතින් සඳහන් උදාහරණය 58 (අ) වැනි ඡේදය නොමැතිව 58 වන ඡේදය භාවිතා කිරීමේ බලපෑම විදහා දක්වයි. මෙම උදාහරණය විසින් අස්තීත්වයෙහි ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය වන්නේ ගෙමඟ (කොර්ඩෝරය) තුළ ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ හඳුනා නොගැනීමටත්, ගෙමඟ (කොර්ඩෝරයෙන්) පිටත ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ හිලවී කිරීමටත් බවට උපකල්පනය කෙරේ. ගෙමඟ (කොර්ඩෝරයේ) භාවිතය වැදගත් නොවුනත්, 54 වැනි ඡේදය යටතේ හඳුනා ගැනීම විලම්භනය කිරීමක් ඇති ඕනෑම විටක ගැටළුවක් මතු විය හැකි ය)

උදාහරණ 1

	A	B	C	D=A+C	E=B+C	F = D සහ E වලින් වඩා අඩුව	G
වර්ෂය	සැලසුමේ අතිරික්තය	58 (අ) (ii) ඡේදයෙහි ඇති ආර්ථික ප්‍රතිලාභ	54 ඡේදය යටතේ හඳුනා නොගත් අලාභ	54 වන ඡේදය	58 ආ වන ඡේදය	වත්කම් සීමාව එනම් හඳුනා ගත් වත්කම්	වර්ෂ 2 දී හඳුනාගත් ලාභ
1	100	0	0	100	0	0	-
2	70	0	30	100	30	30	30

වර්ෂ 1 අවසානයේ දී, සැලසුමෙහි 100 ක අතිරික්තයක් පවතින නමුත් (ඉහත වගුවේ A තීරුව ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අස්තීත්වය වෙත පැමිණෙන්නේ , අනාගත දායකත්වයන්ගේ * අඩුවීමකින් හෝ ආපසු ගෙවීමකිනි. (B තීරුව) 54 වන ඡේදය යටතේ හඳුනා නොගත් ලාභ සහ අලාභ නොමැත. (C තීරුව) එම නිසා වත්කම් සීමාවක් නොතිබුයේ නම්, 54 වන ඡේදය මගින් නිශ්චය කරන වටිනාකම පරිදි 100 ක වත්කම් හඳුනාගත හැකිව තිබුණි. (D තීරුව) 58 වන ඡේදය හි දැක්වෙන වත්කම් සීමාව මගින් වත්කම් ශුන්‍යයක් දක්වා තහනම් කරයි. (F තීරුව)

* සැලසුමෙහි වර්තමාන කරුණු මත පදනම් ව

වර්ෂ 02 දී, සැලසුමෙහි 54 වන ඡේදය යටතේ විලම්භනය කරන ලද (C තීරුව) හඳුනා ගැනීමක් ඇති 30 ක ආයුගණක අලාභය එම අතිරික්තය 100 සිට 70 දක්වා අඩු කරයි. එම නිසා, වත්කම් සීමාවක් නොතිබුයේ නම්, 100 ක වත්කම් (D තීරුව) හඳුනාගත හැකිව තිබුණි. 58A ඡේදය හැර වත්කම් සීමාව 30 විය හැකිය. (E තීරුව) අස්තිත්වයට ප්‍රතිලාභ අඩුවීම තුළින් වන අතිරික්තය පමණක් ඇතිවීම වුවත් ආදායමෙහි ලාභයක් ඉහළ දැමීමෙන් (G තීරුව) 30 ක වත්කමක් හඳුනාගත හැකිව තිබුණි. (F තීරුව)

ඒ සමාන ඉබේ ඇතිවීමට- විරුද්ධ බලපෑම හේතුවෙන් ආයුගණක ලාභයක් සමග ඇතිවීමට හැකි ය. (සමුච්චිත හඳුනා නොගත් ආයුගණක ලාභ අඩුවන ප්‍රමාණය දක්වා)

58 (අ) ඡේදය

58 (අ) ඡේදය මගින් අතීත සේවා පිරිවැය සහ ආයුගණක අලාභ (ලාභ) වලින් පමණක් පැන නගින ලාභ (අලාභ) හඳුනා ගැනීම වාරණය කරයි.

58. 58 ඡේදයෙහි ව්‍යවහාරකරණය භාවිතය ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයෙහි දී ආයුගණක අලාභයක හෝ අතීත සේවා පිරිවැයක ප්‍රතිඵල වශයෙන් හෝ ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයෙහි දී ඇතිවූ ආයුගණක ලාභයක ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් සම්පූර්ණයෙන් හඳුනාගත් අලාභයක ප්‍රතිඵලයක් නොවිය යුතුය. මේ නිසා යම් අස්තිත්වයක් 54 ඡේදය යටතේ පහත දැ, 58 (ආ) ඡේදය ප්‍රකාර ඒවා පැන නගින ප්‍රමාණයට නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ වත්කම් නිශ්චය කළ යුතු ය.

(අ) 58 (අ) (ii) ඡේදයෙහි නිශ්චය කර ඇති ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන අගයෙහි අඩුවීම ඉක්මවා යන මට්ටම දක්වා ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයෙහි අතීත සේවා පිරිවැය සහ ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයෙහි ශුද්ධ ආයුගණක අලාභ, ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන අගයෙහි වෙනස් වීමක් හෝ ඉහළ යාමක් නොමැති නම්, 54 වන ඡේදය යටතේ ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයෙහි ශුද්ධ ආයුගණක අලාභය සහ ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයෙහි අතීත, පශ්චාත් සේවා පිරිවැය වහාම හඳුනාගත යුතු ය.

(ආ) 58 (අ) (ii) ඡේදයෙහි නිශ්චය කර ඇති ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන අගයෙහි ඕනෑම ඉහළ යාමක් ඉක්මවා යන මට්ටම දක්වා ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයෙහි අතීත සේවා පිරිවැයෙහි අඩුකිරීම කළ පසුව ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයෙහි ශුද්ධ ආයුගණක ලාභය, ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන අගයෙහි වෙනසක් හෝ අගය අඩුවීමක් නොමැති නම්, ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයෙහි අතීත සේවා පිරිවැය අඩුකළ පසුව ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයෙහි ශුද්ධ ආයුගණක ලාභය 54 වන ඡේදය යටතේ වහාම හඳුනාගත යුතු ය.

උදාහරණ :

පහතින් දැක්වෙන උදාහරණ 58 අ ඡේදය ව්‍යවහාරයෙහි භාවිතයෙහි ප්‍රතිඵල විදහා දක්වයි. ඉහත පරිදි, අස්තිත්වයෙහි ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය වන්නේ ගෙමග (කොරිඩෝරය) තුළ ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ හඳුනා නොගැනීමත් සහ ගෙමග (කොරිඩෝරයෙන්) පිටත හඳුනා නොගත් ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ ක්‍රම ක්‍ෂය කිරීම බවට උපකල්පනය කෙරේ. සරල කිරීම සඳහා මෙම උදාහරණයෙහි, ගෙමගෙන් (කොරිඩෝරයෙන්) පිටත හඳුනා නොගත් ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ වල ක්‍රමක්‍ෂය නොසලකා හැරේ.

උදාහරණ 01- ඉදිරියට ගෙන ආ ආයුගණක ලාභ ඇති විට සහ පවත්නා ආර්ථික ප්‍රතිලාභ වල වෙනසක් නොමැති විට ගැලපීම.

	A	B	C	D=A+C	E=B+C වලින් වඩා අඩුව	F=D සහ E	G
වර්ෂය	සැලසුමේ අතිරික්තය	58 (අ) (II) ඡේදයෙහි ඇති ආර්ථික ප්‍රතිලාභ	54 ඡේදය යටතේ හඳුනා නොගත් අලාභ	54 වන ඡේදය	58 ආ වන ඡේදය	වත්කම් සීමාව එනම් (හඳුනා නොගත් වත්කම්)	වර්ෂ 2 දී හඳුනාගත් ලාභ
1	100	0	0	100	0	0	-
2	70	0	0	70	0	0	0

කැරුණු ඉහත උදාහරණ 1 පරිදි වේ. 58 (අ) ඡේදය ව්‍යවහාර කරමින්, අස්තිත්වය වෙතට පවතින ආර්ථික ප්‍රතිලාභ* වල වෙනසක් නොමැත. එම නිසා 30 ක සම්පූර්ණ ආයුගණක අලාභය 54 ඡේදය යටතේ වහාම හඳුනා ගැනේ. (D තීරුව) වත්කම් සීමාව ශුන්‍යයෙහි (F තීරුව) පවතින අතර ලාභ හඳුනා නොගැනේ.

* අස්තිත්වය වෙත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ පවතී - යන කරුණ 58(ආ) (ii) ඡේදය යටතේ හඳුනා ගැනීම සඳහා සුදුසුකම් ලබන ආර්ථික ප්‍රතිලාභවලට යොමුගත කෙරේ.

ක්‍රියාත්මක ලෙස, 30 ක ආයුගණක අලාභ වහාම හඳුනාගත් නමුත්, වත්කම් සීමාවෙහි බලපෑමෙහි අඩුවීම හේතුවෙන් හිලව් කරනු ලැබේ.

	54 වන ඡේදය යටතේ ශේෂපත්‍ර වත්කම් (ඉහත D තීරුව)	වත්කම් සීමාවෙහි බලපෑම	වත්කම් සීමාව (ඉහත F තීරුව)
වර්ෂ 1	100	(100)	0
වර්ෂ 2	70	(70)	0
ලාභ / අලාභ	(30)	30	0

ඉහත උදාහරණයෙහි, අස්තිත්වය වෙනට පවත්නා ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන වටිනාකමෙහි වෙනසක් නැත. 58 අ ඡේදයේ ව්‍යවහාර කිරීම පහත උදාහරණවලින් විදහා දක්වන පරිදි, පවතින ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන වටිනාකමෙහි වෙනස්කම් පවතින විට දී වඩාත් සංකීර්ණ වේ. එය පහත සඳහන් උදාහරණයෙහි නිදර්ශනය කෙරේ:

උදාහරණ 2 - පවතින ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල අඩුවීමක් සහ ආයුගණක අලාභ පවතින විට ගැලපීම

	A	B	C	D=A+C	E=B+C	F=D සහ E වලින් වඩා අඩුව	G
වර්ෂය	සැලසුමේ අතිරික්තය	58 (අ) (II) ඡේදයෙහි ඇති ආර්ථික ප්‍රතිලාභ	54 ඡේදය යටතේ හඳුනා නොගත් අලාභ	54 වන ඡේදය	58 ආ වන ඡේදය	වත්කම් සීමාව එනම් (හඳුනා ගත් වත්කම්)	වර්ෂ 2 දී හඳුනාගත් ලාභ
1	60	30	40	100	70	70	-
2	25	20	50	75	70	70	0

වර්ෂ 1 අවසානයේ දී, සැලසුමෙහි 60 ක අතිරික්තයක් පවතින අතර (A තීරුව) අස්තිත්වයට පවතින ආර්ථික ප්‍රතිලාභ 30 කි. (B තීරුව). 54 ඡේදය* යටතේ හඳුනා නොගත් අලාභ 40 කි. (C තීරුව). මේ නිසා වත්කම් සීමාවක් නොමැති නම්, 100ක වත්කම් හඳුනාගත හැකිව තිබුණි. (D තීරුව). මෙම වත්කම් සීමාව මගින් එම වත්කම 70 කට සීමා කෙරේ. (F තීරුව).

වර්ෂ 2 දී සැලසුමෙහි 35 ක ආයුගණක අලාභයක් එම අතිරික්තය 60 සිට 25 දක්වා අඩුකරයි. (A තීරුව) අස්තිත්වයට පවත්නා ආර්ථික ප්‍රතිලාභ 30 සිට 20 දක්වා 10 කින් පහත වැටේ. (B තීරුව) 58 (අ) ඡේදය භාවිතයෙන්, 35 ක ආයුගණක අලාභය පහත පරිදි විශ්ලේෂණය කෙරේ:

ආර්ථික ප්‍රතිඵලයෙහි අඩුවීමට සමාන ආයුගණක අලාභ	10
ආර්ථික ප්‍රතිලාභයෙහි අඩුවීම ඉක්මවා යන ආයුගණක අලාභ	25

58 (අ) ඡේදය ප්‍රකාර, 54 ඡේදය යටතේ 25 ක ආයුගණක අලාභ වහාම හඳුනා ගනියි. (D තීරුව) 10 ක ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අඩුවීම සමුච්චිත හඳුනා නොගත් අලාභ 50 දක්වා වැඩිවීම තුළ අන්තර්ගත කෙරේ. (C තීරුව) මේ නිසා වත්කම් සීමාව 70 හි පවත්න අතර (E තීරුව) ලාභයක් හඳුනා නොගැනේ.

* 58 (අ) ඡේදය විසින් ඡේදය යටතේ විලම්භනය කළයුතු ඇතැම් ආයුගණක ලාභ සහ අලාභ හඳුනා ගැනීමට ඉඩදෙන අතර ඒ නිසාම වත්කම් සීමාව ගණනය කිරීමට ඇතුළත් කෙරේ. උදාහරණ වශයෙන් ගොඩනැගී ඇති හඳුනා නොගත් සමුච්චිත ආයුගණක අලාභ 58 (ආ) ඡේදය මගින් නිශ්චය කර ඇති වටිනාකම 54 ඡේදය මගින් නිශ්චය කරන ලද අගයට වඩා අඩු නොවන විට 58 (ආ) ඡේදය මගින් නිශ්චය කරන ලද වටිනාකමට වඩා අඩුවන අවස්ථාවේ දී වහාම හඳුනා නොගනියි. ඒ වෙනුවට, අස්තිත්වයෙහි ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය සමග එකඟ වෙමින් ඒවායේ හඳුනා ගැනීම විලම්භනය කිරීම දිගටම සිදු කෙරේ. මෙම උදාහරණයෙහි හඳුනා නොගත් අමුච්චිත අලාභ යනු, 58 (අ) ඡේදය භාවිතා කරන ලද නමුත්, හඳුනා ගැනීම විලම්භනය කරන ලද අලාභ වේ.

මෙහි බලපෑම වශයෙන්, 25 ක ආයුගණක අලාභය වහාම හඳුනාගන්නා නමුත්, එය වත්කම් සීමාවෙහි බලපෑමෙන් අඩුවීම මගින් හිලවී කෙරේ.

	54 වන ඡේදය යටතේ මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනයට අනුව වත්කම් (ඉහත D තීරුව)	වත්කම් සීමාවෙහි බලපෑම	වත්කම් සීමාව (ඉහත F තීරුව)
වර්ෂ 1	100	(30)	70
වර්ෂ 2	75	(5)	70
ලාභ / අලාභ	(25)	25	0

උදාහරණ 03 - ආයුගණක ලාභ සහ අස්තීත්වය වෙත පවතින ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල අඩුවීමක් පවතින විට ගැලපීම

	A	B	C	D=A+C	E=B+C	F=D සහ E වලින් වඩා අඩුව	G
වර්ෂය	සැලසුමේ අතිරික්තය	පවතින ආර්ථික ප්‍රතිලාභ 58 (ආ) (ii) ඡේදය	54 ඡේදය යටතේ හඳුනා නොගත් අලාභ	54 වන ඡේදය	58 (ආ) ඡේදය	වත්කම් සීමාව එනම් (හඳුනා ගත් වත්කම්)	වර්ෂ 2 දී හඳුනාගත් ලාභ
1	60	30	40	100	70	70	-
2	110	25	40	150	65	65	(5)

වර්ෂ 1 අවසානයේ දී, සැලසුමෙහි 60 ක අතිරික්තයක් පවතින අතර (A තීරුව) 30 ක ආර්ථික ප්‍රතිලාභයක් අස්තීත්වය වෙත පවති (B තීරුව) වත්කම් සීමාවට පෙර පැන නැගුණු 54 වන ඡේදය යටතේ හඳුනා නොගත් 40 ක අලාභවල බලපෑම් තිබේ (C තීරුව) ඒ නිසා වත්කම් සීමාවක් නොතිබුනේ නම්, 100 ක වත්කමක් හඳුනාගත හැකිව තිබුණි. (D තීරුව) මෙම වත්කම් සීමාව මගින් එම වත්කම 70 කට සීමා කරයි (F තීරුව)

වර්ෂ 2 දී සැලසුමෙහි 50 ක ආයුගණක ලාභය එම අතිරික්තය 60 සිට 110 දක්වා වර්ධනය කරයි (A තීරුව) අස්තීත්වයට පවතින ආර්ථික ප්‍රතිලාභ 5 කින් අඩුකරයි (B තීරුව). 58 (ආ) ඡේදය අනුගමනය කිරීමෙන්, අස්තීත්වය වෙතට පවතින ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල වර්ධනයක් නොමැත. මේ නිසා, 50 ක මුළු ආයුගණක ලාභය 54 ඡේදය යටතේ වහාම හඳුනාගන්නා අතර (D තීරුව) 54 ඡේදය යටතේ සමුච්චිත හඳුනා නොගත් අලාභය 40 පවතියි (C තීරුව). ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල අඩුවීම හේතුවෙන් වත්කම් සීමාව 65 දක්වා පහළ යයි. එම අඩුවීම LKAS 19 හි නිර්වචිත ආයුගණක අලාභයක් නොවන අතර ඒ නිසා විලම්භිත හඳුනා ගැනීම සඳහා සුදුසුකම් නොලැබේ.

එහි බලපෑම වශයෙන් 50ක ආයුගණක ලාභ වහාම හඳුනා ගන්නා නමුත් (වැඩි වශයෙන්) වත්කම් සීමාව ඉහළ යාමේ බලපෑමෙන් හිලවී කෙරේ.

	54 වන ඡේදය යටතේ මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනයට අනුව වත්කම් (ඉහත D තීරුව)	වත්කම් සීමාවෙහි බලපෑම	වත්කම් සීමාව (ඉහත F තීරුව)
වර්ෂ 1	100	(30)	70
වර්ෂ 2	150	(85)	65
ලාභ / අලාභ	50	(55)	(5)

උදාහරණ 2 සහ 3 යන දෙකෙහිම, අස්තීත්වය වෙතට පවතින ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල පහළ යාමක් පවතියි. කෙසේ වෙතත්, උදාහරණ 2 දී, උදාහරණ 3 දී අලාභයක් හඳුනාගන්නා අතර, උදාහරණ 2 දී අලාභ කිසිවක් හඳුනා නොගනී. මෙම සැලකීමේ වෙනස්කම 58 (අ) ඡේදය හඳුන්වා දීමට පෙර ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන වටිනාකමෙහි වෙනස්වීම සඳහා අනුගමනය කළ ආකාරය සමග එකඟ වේ. 58 (අ) ඡේදය හි එකම අරමුණ වන්නේ පසුකාලීන සේවා පිරිවැය හෝ ආයුගණක අලාභ (ලැබීම්) හේතුවෙන් හඳුනා ගන්නා ලැබීම් (අලාභ) වැලැක්වීමයි. හැකි සෑම අවස්ථාවකදීම අනෙකුත් සෑම විලම්භිත හඳුනා ගැනීමක සහ වත්කම් සීමාවකම ප්‍රතිවිපාකය නොවෙනස්ව පවතියි.

උදාහරණ 04 - බලපෑමක් ඇතිවන පරිදි වත්කම් සීමාව නවතා දමන කාලපරිච්ඡේදයක දී ගැලපීම

	A	B	C	D=A+C	E=B+C	F=D සහ E යන ඒවායින් අඩුව	G
වර්ෂය	සැලසුමේ අතිරික්තය	පවතින ආර්ථික ප්‍රතිලාභ 58 (අ) (II) ඡේදය	54 ඡේදය යටතේ හඳුනා නොගත් අලාභ	54 වන ඡේදය	58 (ආ) වන ඡේදය	වත්කම් සීමාව එනම් (හඳුනා ගත් වත්කම්)	වර්ෂ 2 දී හඳුනාගත් ලාභ
1	60	25	40	100	65	65	-
2	(50)	0	115	65	115	65	0

වර්ෂ 1 අවසානයේදී, සැලසුමෙහි 60 ක අතිරික්තයක් පවතින (A තීරුව) අතර, අස්තීත්වය වෙතට 25 ක ආර්ථික ප්‍රතිලාභ පවතී (B තීරුව). වත්කම් සීමාවට සියළු බලපෑම් ඇතිවීමට පෙර 54 වන ඡේදය යටතේ 40 ක හඳුනා නොගත් අලාභ පවතී (C තීරුව). මේ නිසා වත්කම් සීමාවක් නොපැවතියේ නම්, 100 ක වත්කම් හඳුනාගත හැකිව තිබුණි. (D තීරුව) වත්කම් සීමාව මගින් එම වත්කම් 65 කට සීමා කරයි (F තීරුව).

වර්ෂ 2 දී, සැලසුමෙහි 110 ක අයුගණක අලාභය විසින් 60 ක අතිරික්තය 50 ක ඌනතාවයක් දක්වා අඩු කරයි (A තීරුව). අස්තීත්වය වෙතට පවතින ආර්ථික ප්‍රතිලාභ 25 සිට 0 දක්වා පහත දමයි (B තීරුව). 58 (අ) ඡේදය අනුගමනය කිරීමට, 58 (අ) ඡේදය අනුව නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ වත්කම තීරණය කෙරෙන අතරතුර කොතරම් අයුගණක අලාභයක් පැන නගීද යන්න තීරණය කිරීම අවශ්‍ය වේ. අතිරික්තය, ඌනතාවයක් බවට පත්වූ විට 58 (ආ) ඡේදය යටතේ ශුද්ධ එකතුවට වඩා 54 වන ඡේදය මගින් තීරණය කළ වටිනාකම අඩුවේ. මේ නිසා 58 (ආ) ඡේදය අනුව නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුම තීරණය කරන අතරතුර ඇතිවන ආයුගණක අලාභ යනු අතිරික්තය ශුන්‍යයක් බවට පත්කරනු ලබන අලාභයයි. එනම් 60 යි. මේ නිසා ආයුගණක අලාභය පහත පරිදි විශ්ලේෂණය කෙරේ:

58 (ආ) ඡේදය යටතේ නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ වත්කම් මනිනු ලබන අතරතුර පැන නගින අයුගණක අලාභ

ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල අඩුවීමට සමාන ආයුගණක අලාභ	25
ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල අඩුවීම ඉක්මවා යන ආයුගණක අලාභ	35
	60
54 ඡේදය යටතේ නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ මනිනු ලබන අතරතුර පැන නගින ආයුගණක අලාභ	50
මුළු ආයුගණක අලාභ	110

58 අ ඡේදය ප්‍රකාර 54 ඡේදය යටතේ 35 ක ආයුගණක අලාභ වහාම හඳුනා ගනියි (D තීරුව). 115 දක්වා ඉහළ යන (C තීරුව) සමුච්චිත හඳුනා නොගත් අලාභ තුළ 75 ක (25 + 50) ආයුගණක අලාභ අන්තර්ගත යන 54 ඡේදය යටතේ තීරණය කරන ලද වටිනාකම 65 බවට පත්වන අතර (D තීරුව) එය 58 (ආ) ඡේදය යටතේ 115 කට වැඩිවේ (E තීරුව). හඳුනාගත් වත්කම වන්නේ එම දෙකෙන් අඩු අගයයි. එනම් 65 වන අතර (F තීරුව) කිසිදු ලාභයක් හෝ අලාභයක් හඳුනා නොගනියි (G තීරුව). එහි බලපෑමෙන්, 35 ක ආයුගණක අලාභ වහාම හඳුනාගන්නා නමුත්, වත්කම් සීමාවෙහි බලපෑම අඩුවීම මගින් හිලවී කෙරේ.

	54 වන ඡේදය යටතේ මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනයෙහි අනුව වත්කම් (ඉහත D තීරුව)	වත්කම් සීමාවෙහි බලපෑම	වත්කම් සීමාව (ඉහත F තීරුව)
වර්ෂ 1	100	(35)	65
වර්ෂ 2	65	0	65
ලාභ / අලාභ	(35)	35	0

සටහන් :

- 1) අස්තිත්වය වෙතට පවතින ආර්ථික ප්‍රතිලාභ වල වර්තමාන අගය ඉහළයාමක් පවතින අවස්ථාවලදී 58 (අ) ඡේදය භාවිතා කිරීමෙන් පවත්නා ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන වටිනාකම සැලසුමෙහි අතිරික්තය ඉක්මවිය නොහැකි බව මතකයේ තබා ගැනීම වැදගත්ය *.
- 2) ප්‍රායෝගික වශයෙන් ප්‍රතිලාභ වර්ධනයන් අතින් සේවා පිරිවැය සහ අනාගත වර්ෂ වල ප්‍රවර්ධන සේවා පිරිවැයෙහි ඉහළයාම හේතුවෙන් අපේක්ෂිත අනාගත දායකත්වයේ වර්ධනය හි ප්‍රතිඵල වශයෙන් ඇති වේ. අනාගත අපේක්ෂිත දායකත්වය, අස්තිත්වය වෙතට පවතින ආර්ථික ප්‍රතිලාභ එම අනාගත දායකත්වයන්ගේ අපේක්ෂිත අඩුවීම වශයෙන් ඉහළ නැංවිය හැකිය. ප්‍රවර්ධන කාලපරිච්ඡේදයේදී අතින් සේවා පිරිවැයෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්ම ඇතිවන ලාභයක් හඳුනා ගැනීමට එරෙහි තහනම ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල වර්ධනය හේතුවෙන් ඇතිවන ලාභ හඳුනා ගැනීම නොවලක්වනු ලබයි. ඒ ආකාරයෙන්ම, ආයුගණිත අලාභයකට හේතුවන ආයුගණිත උපකල්පන වල වෙනස්කම් අනාගත අපේක්ෂිත දායකත්වයන් ඉහළ නැංවීමට ඉඩ ඇති අතර ඒ නිසාම අනාගත දායකත්වයන්ගේ අපේක්ෂිත පහළ යාම් වශයෙන් අස්තිත්වය වෙතට පවතින ආර්ථික ප්‍රතිලාභ වර්ධන සඳහාද ඉඩ තිබේ. නැවතත් ප්‍රවර්ධන කාලපරිච්ඡේදයේදී ආයුගණිත අලාභ වල ප්‍රතිඵල වශයෙන්ම ලාභ හඳුනා ගැනීමට එරෙහි වාරණය ආර්ථික ප්‍රතිලාභ වල වර්ධනයක් හේතුවෙන් වන ලාභ හඳුනා ගැනීම නොවලක්වයි.

ඇ පරිශීෂ්ටය

- (1) මෙම ප්‍රමිතියෙහි 57 ඡේදය අනුව පහතින් සඳහන් ආයතන, ඔවුන්ගේ සේවක මණ්ඩලය සේවකයන් 100 ඉක්මවන්නේ නම්, සියළු ප්‍රමාණාත්මක පස්වෘත් - සේවා ප්‍රතිලාභ බැඳීම මැනීමේදී සුදුසුකම් ලත් ආයුගණක වරයෙකුගේ සම්බන්ධීම් අවශ්‍ය බව දක්වයි.
  - 1987 අංක 36 දරන සුරැකුම්පත් සහ විනිමය කොමිසම් පනත යටතේ ලියාපදිංචි කරන ලද, කොටස් වෙළඳ පොලෙහි ලැයිස්තුගත සමාගම්.
  - 1988 අංක 30 දරන බැංකු පනත යටතේ ලියාපදිංචි කරන ලද සමාගම්.
  - 2000 අංක 43 දරන රක්ෂණ කාර්මාන්ත පනතෙහි රෙගුලාසි යටතේ රක්ෂණ ව්‍යාපාරයක් කරගෙන යාමට අවසර ලත් සමාගම්.
  - කල්බදු ව්‍යාපාර කරගෙන යන සමාගම්.
  - ණය එකතු කිරීමේ සමාගම්.
  - 1988 අංක 78 දරන මූල්‍ය සමාගම් පනත යටතේ ලියාපදිංචි වූ සමාගම්.
  - 1987 අංක 36 දරන සුරැකුම්පත් සහ විනිමය කොමිසම් පනත යටතේ ඒකක භාර මෙහෙයවීමට ලියාපදිංචි වූ සමාගම්.
  - අරමුදල් කළමනාකරණ සමාගම්; හෝ
  - කාර්මාන්තයට නිශ්චිත වූ විවක්ෂණශීලී රෙගුලාසි මගින් පාලනය කෙරෙන වෙනත් ඕනෑම සමාගම්.

* LKAS 19 හි 60 වන ඡේදය අනුගමනය කරනු ලබන උදාහරණය නිවැරදි කරනු ලබන අතර, ඒ නිසා පවත්නා ආර්ථික ආපසු ගෙවීම් සහ දායකත්වයෙහි අඩුවීම වල වර්තමාන අගය 90 ක (100 ට වඩා) සැලසුමෙහි අතිරික්තයට, තවදුරටත් එම සීමා 270 කිරීම නිවැරදි කිරීම සමග (280 ට වඩා) සමාන කෙරේ.

- (2) ප්‍රමිතයෙහි 57 වන ඡේදය අනුව පහතින් සඳහන් අස්තීන්වයන් ඉ පරිශීෂ්ටයෙහි සාකච්ඡා කරන ලද පරිදි සුදුසුකම් ලත් ආයුගණකවරයෙකු හෝ පාරිතෝෂික සූත්‍ර ක්‍රමය භාවිතා කිරීමට තෝරාගත හැකිය.
- 1987 අංක 36 දරණ සුරැකුම්පත් සහ විනිමය කොමිසම් පණත යටතේ කොටස් තැරැව්කරුවන් හෝ ව්‍යාපාරිකයකු නියෝජිතයන් වශයෙන් ව්‍යාපාර කටයුතු පවත්වාගෙන යාමට ලියාපදිංචි කරන ලද සමාගම්.
  - 1987 අංක 36 දරණ සුරැකුම්පත් සහ විනිමය කොමිසම් පණත යටතේ කොටස් වෙළඳපොළක කටයුතු සඳහා ලියාපදිංචි කරන ලද සමාගම්.
  - භාණ්ඩ විකිණීමේ හෝ සේවා සැපයීමේ නිරත රාජ්‍ය සංස්ථා.
  - වෙනත් සමාගම්
    - රු. මිලියන 500ට වඩා වැඩි පිරිවැටුමක් ඇති සමාගම්.
    - පසුගිය මුදල් වර්ෂය අවසානයේදී රු. මිලියන 100 කට වඩා වැඩි කොටස්කරුවන්ගේ අයිතියක් ඇති සමාගම්.
    - පසුගිය මුදල් වර්ෂය අවසාන වන විට රු. මිලියන 300ට වඩා වැඩි දළ වත්කම් සහිත සමාගම්.
    - පසුගිය මුදල් වර්ෂය අවසාන වන විට රු. මිලියන 100ට වඩා වැඩි බැංකු සහ වෙනත් මූල්‍ය ආයතන වෙත වගකීම් සහිත සමාගම්.
    - සේවකයන් 1000 ඉක්මවන කාර්ය මණ්ඩලයක් සහිත සමාගම්.
  - ඉහත වර්ගීකරණයන්ගෙන් එකක් යටතට වැටෙන සමූහ සමාගම් මෙම කාර්යය සඳහා, “සමූහ සමාගම්” යනු 2007 අංක 7 දරණ සමාගම් පනතේ 152 සහ 153 වගන්ති යටතේ ගිණුම් සලකා බැලිය යුතු මව් සමාගම සහ පරිපාලිත සමාගම් සහ.
  - ඉහත අ (1) හි සාකච්ඡා කරන ලද සේවක සංඛ්‍යාව 100 ට වඩා අඩු ප්‍රමාණයක් ඇති සියලු සමාගම්ය.

ඉ පරිශීෂ්ටය

පාරිතෝෂික සූත්‍රය

විෂය පථය

මෙම සූත්‍රය සම්පූර්ණ කරන ලද සෑම වර්ෂයක සේවාවක් සඳහාම ඒකාකාරීව මාස 1/2 ක වැටුපට සමාන මුදලක් සැබැවින්ම ගෙවන සමාගම් සඳහා පමණක් අදාළ වන අතර වෙනස් කාලපරිච්ඡේද සඳහා වෙනස් අනුපාත භාවිතා කරනු ලබන වෙනත් සමාගම් සඳහා අදාළ නොවිය හැකිය. (කෙසේ වෙතත්, සම්පූර්ණ කරන ලද එක් එක් වර්ෂයක් සඳහාම සේවා කාලය නොසලකා ස්ථාවර අනුපාතයක් භාවිතා කරන තාක් සුදුසු වෙනස් කිරීම් කිරීමෙන් පසුව මෙය භාවිතා කළ හැකිය). එසේම, වැටුප් වර්ධක අනුපාත සහ සේවක පිරිවැටුම් අනුපාත වැනි දෑ සම්බන්ධ උපකල්පන යටතේ සේවකයන් විවිධාකාරයෙන් වර්ගීකරණය කළ හැකි අවස්ථාවක, එම වර්ගීකරණයන් වෙත වෙනම සලකා මුළු සමූහය සඳහාම එකම උපකල්පනයක් භාවිතා කිරීමට වඩා, විවිධ උපකල්පන සමඟ සැලකීම කළයුතු බව සඳහන් කළ යුතුය. උදාහරණ වශයෙන්, ‘ඒ’ සමාගමෙහි, සියලුම සේවකයන් සඳහා අපේක්ෂිත වැටුප් වර්ධන සාමාන්‍ය අනුපාතය 10% විය හැකිය. කෙසේ වෙතත්, මෙම කණ්ඩායම් තුළ සඳහා පිළිවෙලින් 25%, 8% සහ 2.5% වශයෙන් වැටුප් වර්ධක අනුපාත තුනක් හඳුනා ගැනීමට හැකිවීමට ඉඩ ඇත. එවැනි අවස්ථාවලදී, සියළුම සේවකයන් එක් තනි කණ්ඩායමක් වශයෙන් සැලකීමට වඩා එක් එක් කණ්ඩායමට වෙන වෙනම මෙම ක්‍රමය භාවිතා කිරීම මගින් ගණනය කිරීමේ නිරවද්‍යතා මට්ටම ඉහළ යා හැකිය.

LKAS 19 සේවක ප්‍රතිලාභවල අවශ්‍යතාව

LKAS 19 හි 64 වන ඡේදය මගින් - යම් අස්තීන්වයක් එහි නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීමෙහි සහ අදාළ සේවා පිරිවැයෙහින්, හැකි අවස්ථාවලදී පශ්චාත් - සේවා පිරිවැයෙහින් අගය තීරණය කිරීමට “අපේක්ෂිත ඒකක ප්‍රතිලාභ ක්‍රමය” භාවිතා කළ යුතු බව ප්‍රකාශ කරයි. එම නිසා, නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීමකදී පාරිතෝෂික ගණනය කිරීමේදී “අපේක්ෂිත ඒකක ප්‍රතිලාභ ක්‍රමය” භාවිතා කළ යුතුය.

LKAS 19 හි 65 වන ඡේදය මගින් ක්‍රමය මේ ලෙස නිර්වචනය කරයි.- විට සේවය මත අනුපාත කරන ලද උපචිත ප්‍රතිලාභ ක්‍රමය හෝ ප්‍රතිලාභ / සේවය කරන ලද වර්ෂ ගණන ක්‍රමය ලෙසද හැඳින්වේ.) විසින්, ප්‍රතිලාභ හිමිකම ට අමතර ඒකකයක් එක්කරන එක් එක් සේවා කාලපරිච්ඡේදය සලකා බලනු ලබන අතර එමගින්, අවසාන බැඳීම ගොඩනගන එක් එක් ඒකකය වෙත වෙනම මනිනු ලබයි - එසේම, LKAS 19 හි 65 වන ඡේදය මගින් මෙම සූත්‍රය ගොඩනැංවෙන පදනම වශයෙන් සැලකෙන විදහා දැක්වීමේ උදාහරණයක් පෙන්වයි. කෙසේ වෙතත්, මෙය ආයු ගණක තක්සේරු කිරීමට ආදේශකයක් වශයෙන් නොසැලකිය යුතු අතර, එමගින් ආයු ගණක තක්සේරු කිරීමට පෙළඹවීමක් ඇති කෙරේ.

ප්‍රක්ෂිප්ත ඒකක ප්‍රතිලාභ ක්‍රමය

මෙම ක්‍රමය මගින් එක් එක් වාර්ෂික සේවා කාලයක්ම විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ හිමිකමට අමතර ඒකකයක් එක් කරන ලෙස සලකන අතර මුළු විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ බැඳීම ගොඩනැගීමට එක් එක් ඒකකය වෙත වෙනම තක්සේරු කිරීම කරනු ලබයි.

මෙම ක්‍රමය යටතේ අතීත සේවා පිරිවැය යනු සේවකයින්ට සැලසුම පටන් ගැනීමට පෙර හෝ පසුකාලීන සංශෝධනයන්ට පෙර කාලපරිච්ඡේද වල සේවය සඳහා බැර කරන ලද සියලුම අනාගත ප්‍රතිලාභ ඒකක වල වර්තමාන වටිනාකම වේ.

සේවකයන්ගේ විශ්‍රාම ගැන්වීමේ කාලපරිච්ඡේදය දිගින් දිගටම කෙටිවීම සහ විශ්‍රාම ගැන්වීමට ළඟාවීම ඉහළ යාමේ සම්භාවිතාව හේතුවෙන් ප්‍රතිලාභවල සමාන ඒකක සඳහා වාර්ෂික සාමාන්‍ය පිරිවැය ඉහළ යනු ලබයි.

කෙසේ වෙතත් සමස්තයක් වශයෙන් සේවක සමූහය සඳහා ඉහළ යන පිරිවැය මගින් ඉහළම වාර්ෂික පිරිවැය ඇතිකරන පැරණි සේවකයන් දිගින් දිගටම පහලට පිරිවැයක් ඇති කරන නව සේවකයන් මගින් ප්‍රතිස්ථාපනය කරන බව හඟවයි. පරිණත සේවක කණ්ඩායමක් සඳහා සාමාන්‍ය පිරිවැය සෑම වර්ෂයකදීම සමාන වීමේ ප්‍රවණතාවයක් පෙන්වයි.

පාරිතෝෂික සූත්‍රය

පහතින් දැක්වෙන සූත්‍රය පහත පරිදි පාරිතෝෂික වෙන්කිරීම් වලට අදාළ ගණනය කිරීමේ කාර්යය සඳහා යොදාගත හැකිය.

$$\begin{aligned} \text{වර්ෂය සඳහා පාරිතෝෂික ගාස්තු} &= \frac{SR^n}{2} \\ \text{වර්ෂාවසානයේදී පාරිතෝෂික වෙන්කිරීම} &= \frac{mSR^n}{2} \end{aligned}$$

එනම්,

m = ප්‍රවර්තන වර්ෂයද ඇතුළත්ව අතීත සේවා වර්ෂ ගණන

S = ප්‍රවර්තන මාසික වැටුප

$R = (1 + r) = \frac{(1 + \text{භාගයක් වශයෙන් ප්‍රකාශිත අපේක්ෂිත වාර්ෂික වැටුප් වර්ධක අනුපාතය})}{(1 + d) \quad (1 + \text{භාගයක් වශයෙන් ප්‍රකාශිත වට්ටම් අනුපාතය})}$

n = අනාගත අපේක්ෂිත සේවා වර්ෂ ගණන.

ආරම්භක ශේෂය මත පොළිය පහත පරිදි ගණනය කළ හැකිය.

වාර්ෂික පොළිය = ප්‍රවර්තන වර්ෂය ආරම්භයේදී පාරිතෝෂික වෙන්කිරීම
 d (එනම්, වට්ටම් අනුපාතය)

උපකල්පන වල වෙනස් වීම හෝ පූර්ව වර්ෂ වල උෞන / අධි වෙන් කිරීම් හේතුවෙන් පැන නගින සියලුම (ලාභ) / අලාභ පහත පරිදි ගණනය කළ හැකිය.

		මුදල (රු.)
	ප්‍රවර්තන වර්ෂය අවසානයේදී පාරිතෝෂික වෙන්කිරීම්	xxx
(-)	ප්‍රවර්තන වර්ෂය ආරම්භයේදී පාරිතෝෂික වෙන්කිරීම්	(xxx)
(-)	ආරම්භක ශේෂය මත පොළිය	(xx)
(-)	ප්‍රවර්තන වර්ෂය සඳහා පාරිතෝෂික ගාස්තු	(xx)
	උපකල්පනවල වෙනස්වීම හෝ පූර්ව වර්ෂ වලදී උෞන / (අධි) වෙන්කිරීම් හේතුවෙන් පැන නගින (ලාභ) / අලාභ	x

අතීත සේවා වර්ෂ ගණන (m)

මෙය සේවකයකු විසින් ප්‍රවර්තන වර්ෂයද ඇතුළත්ව, ඒ දක්වා කරන ලද තරා සේවා වර්ෂ ගණනයි. ඕනෑම අසම්පූර්ණ සේවා වර්ෂයක්ම සම්පූර්ණ වර්ෂයක් වශයෙන් සැලකිය යුතුය.

වර්තමාන වැටුප (S)

මෙය මුදල් වර්ෂය සැලකිල්ලට ගත් කල සේවකයකු විසින් ලබාගන්නා ලද අවසාන වැටුප වේ. උදාහරණ වශයෙන්, 2006 මාර්තු වලදී A රු. 25,000 ක වැටුපක් ලබාගන්නා ලද්දේ නම්, 2006 මාර්තු 31 දායින් අවසන් වන මුදල් වර්ෂය සඳහා A ගේ පාරිතෝෂික වෙන්කිරීම් ගණනය කිරීමේදී, ප්‍රවර්තන වර්ෂයේ රු. 25,000 ක වැටුප සැලකිල්ලට ගත යුතුය.

අපේක්ෂිත වාර්ෂික වැටුප් වර්ධන අනුපාතය (r)

මෙය සේවකයන්ගේ ඉදිරි කාලපරිච්ඡේද වලදී ද පවතිනු ඇතැයි අපේක්ෂිත වාර්ෂික සාමාන්‍ය වැටුප් වර්ධන අනුපාතයයි (r). මෙය ගණනය කිරීමේදී, අනාගත වැටුප් වර්ධන අනුපාත, වැටුප් ව්‍යුහයන් වැනි දෑ මත ප්‍රමාණාත්මක බලපෑමක් ඇති කිරීමට ඉඩ ඇති ඕනෑම සාධකයක් සැලකිල්ලට ගත යුතුය. කෙසේ වෙතත්, ඉදිරියේදී දැකිය හැකි r ඇස්තමේන්තු කිරීම මත ප්‍රමාණාත්මක බලපෑමක් ඇති වෙනස්කම් නොමැති නම්, ළඟම පසුකාලීන වර්ෂ කිහිපයක් සඳහා වාර්ෂික වැටුප් වර්ධනයේ ජ්‍යාමිතික මධ්‍යන්‍ය r ආසන්නතම අගයට ගැනීමට ප්‍රමාණාත්මක වන ලෙස සැලකිය හැකි බවට යෝජනා කෙරේ. එවැනි අවස්ථාවලදී වර්ෂ ගණන තීරණය කිරීමේදී දෙන ලද වැටුප් වර්ධකයන්ගේ සංඛ්‍යාතය සහ රටාව වැනි සාධක තීරණය කිරීමට විනිශ්චය යොදාගත යුතුය. උදාහරණ වශයෙන් සෑම වර්ෂ තුනකටම සැලකිය යුතු වැටුප් වර්ධකයක් ලබාදෙන්නේ නම් සාමාන්‍ය ගණනය කිරීමේදී, පසු ගිය වර්ෂ තුන පමණක් හෝ 3 හි ගුණාකාරයක් සහිත පසුගිය ඕනෑම වර්ෂ ගණනක් හෝ යොදාගත යුතුය. වෙනත් වර්ෂ ගණනක් සලකනු ලබන්නේ නම්, එවැනි සාමාන්‍යයක් මගින් සාධාරණ නිවැරදි සාමාන්‍යයක් ලබා නොදෙන එසේම, සලකා බලන කාලපරිච්ඡේදය තුළදී අස්තීත්වයට බැඳුණු සහ ඉවත්ව ගිය සේවකයන්ගේ වැටුප ඉවත් කරන අතර, ගණනය කිරීමේදී මුළු වැටුප සැලකිල්ලට ගනු ලබන අවස්ථා වලදී එවැනි දත්ත නිරවද්‍ය නොවන ප්‍රතිඵල ලැබීමට හේතු විය හැකිය. උදාහරණ වශයෙන්, කලින් අවුරුද්දේදී සේවකයන් 5 දෙනෙකුගේ මුළු වැටුප් දත්ත තිබුනේ නම්, සහ ආසන්නතම වර්ෂයේ වැටුප් පත්‍රිකාවේ සේවකයන් 6 ක් අඩංගු වන්නේ නම්, එවිට එම අමතර පුද්ගලයාගේ වැටුප මුළු පත්‍රිකාවේ ඉහළ යාමක් වශයෙන් නොසැලකිය යුතුය. ගණනය කිරීමේ විකල්ප ක්‍රමයක් වශයෙන්, පහතින් සඳහන් සූත්‍රය වාර්ෂික වැටුප් වර්ධන අනුපාතය ගණනය කිරීම සඳහා එම ප්‍රතිඵලයම ලබාදෙන බැවින් යොදාගත හැකිය.

$$b = \frac{\text{ප්‍රවර්තන මාසික වැටුප}}{\text{වර්ෂ ගණනකට පෙර මාසික වැටුප}} - 1$$

මෙහිදී, b = සලකා බලන කාලපරිච්ඡේදයේ වර්ෂ ගණන

මෙම අපේක්ෂිත වාර්ෂික සාමාන්‍ය වැටුප් වර්ධන අනුපාතයන්, ගණනය කිරීමේදී තවදුරටත් මඟ පෙන්වීම සඳහා LKAS 19 කරුණාකර පරිශීලනය කරන්න. (83 සිට 91 වන ඡේද දක්වා විශේෂ පරිශීලනය)

වට්ටම් අනුපාත/ පොළී අනුපාත (d)

අදාළ වට්ටම් අනුපාත ගණනය කිරීමේ මඟපෙන්වීම සඳහා LKAS 19 කරුණාකර පරිශීලනය කරන්න. (විශේෂයෙන්ම 78 සිට 82 ඡේද දක්වා) දේශීය වටපිටාව තුළ දිගුකාලීන භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර වැනි දිගුකාලීන රජයේ බැඳුම්කර වල වෙළඳපොළ ඉපැයීම් (ශේෂ පත්‍ර දිනට) වලට සාධාරණ වශයෙන් අදාළ වට්ටම් අනුපාතයක් යොදාගත යුතුවේ. දේශීය වෙළඳපොළ තුළ කෙටිකාලීන අනුපාත වල විශාල ඉහළ පහළ යාමක් දක්නට ලැබේ නම්, වට්ටම් අනුපාත වශයෙන් කිසියම් කෙටිකාලීන සුරැකුම් වල වෙළඳපොළ ඉපැයීම යොදා ගැනීම සුදුසු නොවිය හැකිය.

සේවයෙහි අපේක්ෂිත අනාගත සේවා වර්ෂ ගණන (n)/E(x)

සාමාන්‍යයෙන්, ආයුගණක තක්සේරු කිරීමේදී, මර්ත්‍යතාව, සේවක පිරිවැටුම් අනුපාතය සහ වෛද්‍ය සැලසුම් යටතේ වන්දි අනුපාත වැනි ජනගහන උපකල්පන පිළිබඳ ආයුගණකයන් සලකා බලනු ලබයි. කෙසේ වෙතත්, පාරිතෝෂික ගණනය කිරීම සඳහා අපේක්ෂිත අනාගත සේවා වර්ෂ ගණනය කිරීමේදී, විශ්‍රාම ගැන්වීම දක්වා හැකි උපරිම වර්ෂ ගණනයට සේවක පිරිවැටුම් සාධකයෙහි භාවිතය මගින් සේවකයන්ගේ අනාගත සේවා කාලය පිළිබඳව සාධාරණ ඇස්තමේන්තුවක් ලබාදෙනු ඇත. මෙම කාර්යය සඳහා සේවක පිරිවැටුම් සාධකය ගණනය කිරීමේදී, ඉල්ලා අස්වීම, මරණ, අකාල විශ්‍රාම ගැන්වීම සහ සේවකයින් සේවයෙන් පහ කිරීම වැනි ඕනෑම සාමාන්‍ය හේතුවක් නිසා සේවය හමාර කිරීම සලකා බැලීම අවශ්‍ය විය හැකි නමුත්, සමාගමෙහි ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ ක්‍රියාවලියෙහි

කොටසක් වශයෙන් සේවකයන්ගේ සේවය සමාජික කිරීම වැනි අසාමාන්‍ය, නිරන්තරයෙන් සිදුනොවන සිදුවීම් සහ විශ්‍රාම යාමේ වයස ලඟාවීමෙන් පසුව විශ්‍රාම යන සේවකයන් (එනම් සාමාන්‍ය විශ්‍රාම යාම) වැනි දෑ අස්තීත්වයෙන් අපේක්ෂිත සාමාන්‍ය සේවක පිරිවැටුම නිසියාකාරයෙන් පිළිබිඹු නොකරන බැවින් එවැනි දෑ ඉවත් කළ යුතුය. එසේම, වැරදි ප්‍රතිඵල ඇති කිරීමට හේතු විය හැකි බැවින්, කිසිදු නව බඳවා ගැනීමක්ද ලවයට එකතු කිරීම නොකළ යුතුය. තවද, සේවක පිරිවැටුම් සාධකය ගණනය කිරීමේදී, හරය වශයෙන් ශේෂ පත්‍ර දිනට සේවක සංඛ්‍යාව යොදාගැනීමට වඩා සමාගමේ සාමාන්‍ය සේවක සංඛ්‍යාව යොදාගැනීම වඩාත් උචිත වේ. සලකා බැලිය යුතු සේවක පිරිවැටුම් සාධකය මඟින් අනාගත හැසිරීම් පිළිබිඹු කළ යුතුය. මේ නිසා අනාගතයේදී අපේක්ෂිත දත්ත භාවිතයෙන් මෙය ගණනය කළ යුතුය. කෙසේ වෙතත්, සිදුවීම් වල වැදගත් වෙනස්කම් සිදු නොවනු ඇති අවස්ථාවලදී, අනාගත අපේක්ෂිත සේවක පිරිවැටුම සඳහා සුදුසු ආසන්න කිරීමක් වශයෙන් පිරිවැටුම සලකා බැලිය හැකිය. සේවක පිරිවැටුම් සාධකය (t) පහත පරිදි ගණනය කළ හැකිය.

$$t = \frac{\text{වර්ෂය තුළදී සේවය හමාර කරන ලද සේවක සංඛ්‍යාව}}{\text{අස්තීත්වය විසින් සේවයෙහි යොදවන ලද සේවක සංඛ්‍යාවෙහි සාමාන්‍යය}}$$

මෙම සූත්‍රය භාවිතා කිරීමේදී, සලකා බලන අනාගත වර්ෂ ගණනක් පුරා සේවක පිරිවැටුම් සාධකය (t) නොවෙනස්ව පවතියයි උපකල්පනය කෙරේ.

සේවක පිරිවැටුම් සාධකය ගණනය කිරීමෙන් පසුව හැකි උපරිම අනාගත සේවා වර්ෂ ගණන එනම්, (N) පහත පරිදි ගණනය කළ යුතුය.

සාමාන්‍ය විශ්‍රාම ගැන්වීමේ වයස	වර්ෂ xx
සේවකයාගේ දැනට වයස	(xx)
හැකි උපරිම අනාගත වර්ෂ ගණන (N)	xx

සේවකයකුගේ අනාගත අපේක්ෂිත සේවා කාලය සෘණ ද්විපද න්‍යාය (ලුප්ත) පහත පරිදි ගණනය කළ හැකිය.

$$\text{අනාගත අපේක්ෂිත වර්ෂ ගණන} = E(x) = n \text{ නම්,}$$

$$E(x) = n = \sum_{X=1}^n X * f(x)$$

x	1	2	3	4	5	.....N
f(x)	t	t(1-t)	t(1-t) ²	t(1-t) ³	t(1-t) ⁴	(1-t) ^(N1)

මෙහිදී,

x = සාමාන්‍ය විශ්‍රාම යෑමේ වයස දක්වා අනාගත සේවා කාලපරිච්ඡේදයෙහි, එක් එක් වර්ෂය අවසාන වර්ෂය N මඟින් නිරූපණය කරයි.

t = සේවක පිරිවැටුම් අනුපාතය (එනම් 1-t යනු සේවකයකුගේ තවත් එක් වර්ෂයක් සඳහා පැවැත්මේ අනුපාතයයි.)

උදා: ABC සහ සමාගමේ සාමාන්‍ය වාර්ෂික සේවක පිරිවැටුම් අනුපාතය 5%. B මහතාගේ සේවයෙහි උපරිම වර්ෂ ගණන වර්ෂ 5 කි. සෘණ ද්විපද න්‍යාය (ලුප්ත) භාවිතයෙන් B මහතාගේ අනාගත අපේක්ෂිත සේවා කාලය ගණනය කරන්න.

$t = 0.05$			$(1-t) = 0.95$	
X	$(1-t)^{(X-1)}$	t	$F(x)=(1-t)^{(X-1)}t$	$X * f(x)$
1	0.95^0	0.05	0.05	0.05000
2	0.95^1	0.05	0.0475	0.09500
3	0.95^2	0.05	0.045125	0.13540
4	0.95^3	0.05	0.042869	0.17150
5	0.95^4	-	0.814506	4.07253
				E (x)=n=4.52443

මේ නිසා, B මහතාගේ අපේක්ෂිත සේවා වර්ෂ ගණන වර්ෂ 4.52443 කි. කෙසේ වෙතත්, අනාගත අපේක්ෂිත සේවා වර්ෂ ගණන, හැකි උපරිම අනාගත සේවා වර්ෂ ගණන (N) සහ සේවක පිරිවැටුම් සාධකය (t) යන දෑ භාවිතයෙන් සෘජුවම ලබාගැනීමට උපයෝගී කරගත හැකි වගු ගණනාවක් සකස් කර තිබේ. උදාහරණ වශයෙන්, අමුණා ඇති වගුවට යොමු කරමින් B මහතාගේ අනාගත අපේක්ෂිත සේවාකාලය සෙවීමේදී එකක් 5න් පටන් ගන්නා පේලියට යා යුතු අතර, ඉන්පසු 5% පටන් ගන්නා තීරුවට යා යුතුය. එම අන්තඃකේතය වන ලක්ෂයෙහි අවශ්‍ය සටහන 4.5244 ක් වශයෙන් පෙන්වුම් කරයි.

පහතින් දක්වා ඇති උදාහරණය මගින් පාරිතෝෂිත ගණනය කිරීම ඉහත සූත්‍රය භාවිතයෙන් සිදුකරන්නේ කෙසේද යන්න විදහා දක්වයි.

2005/03/31 දිනට ABC සහ සමාගමෙහි පහතින් සඳහන් සේවකයන් 5 දෙනා සඳහා පාරිතෝෂික වෙන් කිරීම ගණනය කරන්න.

නම	වයස	සේවයෙහි පසුකාලීන සේවා වර්ෂ ගණන	වර්ෂ අවසානයේ මාසික වැටුප (රු.)	ආරම්භක පාරිතෝෂික ශේෂය(රු.)
A	25	2	10,000	4,545
B	35	10	5,000	20,455
C	55	20	35,000	302,273
D	40	25	20,000	218,181
E	60	10	15,000	61,364
				606,818

උපරිම විශ්‍රාම ගැන්වීමේ වයස : වර්ෂ 60
 අපේක්ෂිත අනාගත වැටුප් වර්ධක අනුපාතය (r) : 10% බවට උපකල්පනය කෙරේ
 වට්ටම් / පොලී අනුපාතය (d) : 15% බවට උපකල්පනය කෙරේ

$$\text{මේ නිසා } R = \frac{(1+r)}{(1+d)} = \frac{1.10}{1.15} = 0.9565$$

සේවක පිරිවැටුම් සාධකය : 5% බවට උපකල්පනය කෙරේ

(ලුප්ත සෘණ ද්විපද න්‍යාය භාවිතයෙන් ලබාගන්නා ලද අනාගත අපේක්ෂිත සේවා කාලය සඳහා කරුණාකර අමුණා ඇති වගු භාවිතා කරන්න) (සේවක පිරිවැටුම් 5% බවට උපකල්පනය කෙරේ).

නම ගණන	වයස	පසුකාලීන සේවා වර්ෂ සේවා (m)	වර්ෂ අවසාන මාසික වැටුප (රු.) ගණන (n)	හැකි උපරිම අනාගත වර්ෂ (N)	අනාගත අපේක්ෂිත වර්ෂ	පාරිතෝෂික අය කිරීම	පාරිතෝෂික වෙන් කිරීම (රු.)	ගණනය කිරීම
A	25	2	10,000	35	16,678	2,381	4,763	W1
B	35	10	5,000	25	14,452	1,315	13,146	W2
C	55	20	35,000	5	4,524	14,311	286,211	W3
D	40	25	20,000	20	12,830	5,652	141,295	W4
E	60	10	15,000	0	0	7,500	75,000	W5
						31,159	520,415	

(W1) A සඳහා පාරිතෝෂික වෙන් කිරීම ;

$$\begin{aligned}
 m &= 2 \\
 S &= 10000 \\
 R &= (1.10) = 0.9565 \\
 &\quad (1.15) \\
 n &= 16.678 \text{ (වගුවෙන්)} \\
 \text{එම නිසා} \quad mSR^n &= \frac{2 * 10,000 * 0.9565^{16.678}}{2} \\
 &= \underline{4,763}
 \end{aligned}$$

A සඳහා පාරිතෝෂික අය කිරීම ;

$$\frac{SR^n}{2} = \frac{10,000 * 0.9565^{16.678}}{2} = \underline{2,381}$$

(W2) B සඳහා පාරිතෝෂික වෙන් කිරීම ;

$$\begin{aligned}
 m &= 10 \\
 S &= 5,000 \\
 R &= (1.10) = 0.9565 \\
 &\quad (1.15) \\
 n &= 14.452 \text{ (වගුවෙන්)} \\
 \text{එම නිසා,} \quad mSR^n &= \frac{10 * 5,000 * 0.9565^{14.452}}{2} \\
 &= \underline{13,146}
 \end{aligned}$$

B සඳහා පාරිතෝෂික අය කිරීම ;

$$\frac{SR^n}{2} = \frac{5,000 * 0.9565^{14.452}}{2} = \underline{1,315}$$

(W3) C සඳහා පාරිතෝෂිත වෙන් කිරීම ;

$$\begin{aligned} m &= 20 \\ S &= 35,000 \\ R &= (1.10) = 0.9565 \\ &\quad (1.15) \\ n &= 4.524 \text{ (වගුවෙන්)} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{එම නිසා} \quad mSR^n &= \frac{20 * 35,000 * 0.9565^{4.524}}{2} \\ &= \underline{286,211} \end{aligned}$$

C සඳහා පාරිතෝෂිත අය කිරීම ;

$$\frac{SR^n}{2} = \frac{35,000 * 0.9565^{4.524}}{2} = \underline{14,311}$$

(W4) D සඳහා පාරිතෝෂිත වෙන් කිරීම ;

$$\begin{aligned} m &= 25 \\ S &= 20,000 \\ R &= (1.10) = 0.9565 \\ &\quad (1.15) \\ n &= 12.830 \text{ (වගුවෙන්)} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{එම නිසා,} \quad mSR^n &= \frac{25 * 20,000 * 0.9565^{12.830}}{2} \\ &= \underline{141,295} \end{aligned}$$

D සඳහා පාරිතෝෂිත අය කිරීම ;

$$\frac{SR^n}{2} = \frac{20,000 * 0.9565^{12.830}}{2} = \underline{5,652}$$

(W5) E සඳහා පාරිතෝෂිත වෙන් කිරීම ;

$$\begin{aligned} m &= 10 \\ S &= 15,000 \\ R &= (1.10) = 0.9565 \\ &\quad (1.15) \\ n &= 0 \text{ (වගුවෙන්)} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{එම නිසා,} \quad mSR^n &= \frac{10 * 15,000 * 0.9565^0}{2} \\ &= \underline{75,000} \end{aligned}$$

E සඳහා පාරිතෝෂිත අය කිරීම ;

$$\frac{SR^n}{2} = \frac{15,000 * 0.9565^0}{2} = \underline{7,500}$$

ආදායම් ප්‍රකාශනයට අයකළ යුතු පොළිය පහත පරිදි ගණනය කළ හැකිය ;

ආරම්භක පාරිතෝෂික ශේෂය	=	606,818
යොදාගන්නා ලද වට්ටම් අනුපාතය / පොළී අනුපාතය	=	15%
මේ නිසා පොළී වටිනාකම	=	91,023

උපකල්පනයන්ගේ වෙනස්වීම හෝ පූර්ව වර්ෂවල දී (අධි)/උෟන ප්‍රතිපාදන හේතුවෙන් පැන නගින සියළුම (ලාභ)/අලාභ පහත පරිදි ගණනය කෙරේ.

	වටිනාකම (රු.)
ප්‍රචර්තන වර්ෂය අවසානයේ දී පාරිතෝෂික වෙන් කිරීම	520,415
(-) ප්‍රචර්තන වර්ෂය ආරම්භයේ දී පාරිතෝෂික වෙන් කිරීම	(616,818)
(-) ආරම්භක ශේෂය මත පොළිය	(91,023)
(-) ප්‍රචර්තන වර්ෂයේ දී පාරිතෝෂික අය කිරීම	(31,159)
උපකල්පනයන්ගේ වෙනස් වීම හෝ පූර්ව වර්ෂ වලදී (අධි) උෟන ප්‍රතිපාදන හේතුවෙන් පැන නගින (ලාභ) අලාභ	(208,585)

එබැවින් A සමාගම සඳහා සාරාංශය පහත පරිදි දැක්විය හැකිය:

	වටිනාකම(රු.)
04 අප්‍රේල් 01 දිනට වෙන් කිරීම	606,818
වර්ෂය සඳහා පාරිතෝෂික අය කිරීම	31,159
වර්ෂය සඳහා පොළී අය කිරීම	91,023
උපකල්පනයන්ගේ වෙනස්වීම හෝ පූර්ව වර්ෂවල දී (අධි)/උෟන ප්‍රතිපාදන හේතුවෙන් පැන නගින (ලැබීම්)/අලාභ	(208,585)
05 මාර්තු 31 දිනට වෙන් කිරීම	520,415

එබැවින් A සමාගම සඳහා, සාරාංශය පහත පරිදි දැක්විය හැකිය ;

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 20

රාජ්‍ය ප්‍රදාන සඳහා ගිණුම්කරණ සහ රාජ්‍ය අනුග්‍රහයන් හෙළිදරව් කිරීම

පටුන

පේද

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 20

රාජ්‍ය ප්‍රදාන සඳහා ගිණුම්කරණ සහ රාජ්‍ය අනුග්‍රහයන් හෙළිදරව් කිරීම

විෂය පථය	1-2
නිර්වචන	3 - 6
රාජ්‍ය ප්‍රදාන	7 - 33
මූල්‍ය නොවන රාජ්‍ය ප්‍රදාන	23
වත්කම් වලට සම්බන්ධ ප්‍රදාන ඉදිරිපත් කිරීම්	24 - 28
ආදායමට සම්බන්ධ ප්‍රදාන ඉදිරිපත් කිරීම්	29 - 31
රාජ්‍ය ප්‍රදාන නැවත ගෙවීම	32 - 33
රාජ්‍ය අනුග්‍රහයන්	34 - 38
හෙළිදරව් කිරීම	39
සංක්‍රාන්ති විධිවිධාන	40
ක්‍රියාත්මකවන දිනය	41

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 20

රාජ්‍ය ප්‍රදාන සඳහා ගිණුම්කරණ සහ රාජ්‍ය අනුග්‍රහයන් හෙළිදරව් කිරීම

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 20 රාජ්‍ය ප්‍රදාන සඳහා ගිණුම්කරණ සහ අනුග්‍රහයන් හෙළිදරව් කිරීම 1- 41 වූ ඡේදවල දක්වා ඇත. සියළුම ඡේදවලට සමාන අධිකාරියක් ඇත. LKAS 20 කියවීමේදී එහි අරමුණු ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට වූ පූර්විකාව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම හා ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුව සම්බන්ධ කොටගෙන අධ්‍යයනය කළ යුතුය. LKAS 08 ගිණුම් ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්කම් සහ වැරදි පැහැදිලි මග පෙන්වීමක් නොමැති අවස්ථාවලදී ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරා ගැනීමේදී හා භාවිතා කිරීමේදී පදනමක් සපයයි.

විෂය පථය

1. රාජ්‍ය ප්‍රදාන හෙළිදරව් කිරීමේ දී සහ ඒ සඳහා ගිණුම්කරණයේදී ද වෙනත් ආකාරයන් හි රාජ්‍ය අනුග්‍රහයන් හෙළිදරව් කිරීමේ දී ද මෙම ප්‍රමිතය භාවිතා කළ යුතුය.
2. මෙම ප්‍රමිතය :
  - (අ.) මිල ගණන් වෙනස් වීමේ බලපෑම් පිළිබිඹු කෙරෙන මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල හෝ සමාන ස්වභාවයකින් යුත් අතිරේක තොරතුරු වල රාජ්‍ය ප්‍රදාන සඳහා ගිණුම්කරණයේදී පැන නගින විශේෂ ගැටලු ;
  - (ආ.) බදු ලාභ හෝ බදු අලාභ නිර්ණය කිරීමේදී යොදා ගත හැකි ප්‍රතිලාභ ආකාරයෙන් අස්ථිතියකට ලබාදෙන හෝ ආදායම් බදු වගකීමේ පදනම මත සීමා වන හෝ නිර්ණය කෙරෙන රාජ්‍ය අනුග්‍රහයන්, ආදායම් බදු විරාම, ආයෝජන බදු බැර, ත්වරිත ඝෂය දීමනා සහ අඩු කළ ආදායම් සහ බදු අනුපාතික එවැනි ප්‍රතිලාභයන්ට උදාහරණය.
  - (ඇ.) අස්ථිතියේ, අයිතිය සඳහා රාජ්‍ය සහභාගිත්වය ;
  - (ඈ.) LKAS 41 කෘෂිකර්මාන්තය මගින් ආවරණය වන රාජ්‍ය අනුග්‍රහයන්

සම්බන්ධයෙන් කටයුතු නොකරයි.

නිර්වචන

3. පහත දැක්වෙන පද නිශ්චිතව දක්වා ඇති තේරුම් සහිතව මෙම ප්‍රමිතයෙහි භාවිතා වේ.

රජය ලෙස හඳුන්වන්නේ රජය, රාජ්‍ය නියෝජන ආයතන සහ දේශීය, ජාතික හෝ අන්තර්ජාතික වූ එවැනි ආයතන වේ.

රාජ්‍ය අනුග්‍රහයන් යනු, අස්ථිතියකට නිශ්චිත වූ හෝ නිශ්චිත නිර්ණායක යටතේ සුදුසුකම් ලබන අස්ථිතියන් පරාසයකට ආර්ථික ප්‍රතිලාභයක් සැලසීම පිණිස රජය විසින් නිර්මාණය කරන ලද ක්‍රියාවකි. මෙම ප්‍රමිතයේ අරමුණ සඳහා රාජ්‍ය අනුග්‍රහයන් යන්නට සංවර්ධන ප්‍රදේශ වල සලසන යටිතල පහසුකම් හෝ තරගකරුවන් මත පනවන සාමාන්‍ය වෙළඳ සම්බාධක වැනි සාමාන්‍ය වෙළඳ තත්ත්වයන්ට බලපාන ක්‍රියාවන් තුළින් වක්‍රාකාරයෙන් පමණක් සලසන ප්‍රතිලාභ අයත් නොවේ.

රාජ්‍ය ප්‍රදාන යනු අස්ථිතියක මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම් සම්බන්ධයෙන් වූ නිශ්චිත කොන්දේසි සමඟ අතීත හෝ අනාගත අනුකූලතාවය සඳහා ප්‍රතිලාභයක් වශයෙන් සම්පත් මාරු කිරීමක් ලෙස අස්ථිතියකට රජය විසින් ලබා දෙන අනුග්‍රහයන් වේ. සාධාරණ වශයෙන් වටිනාකමක් තැබිය නොහැකි රාජ්‍ය අනුග්‍රහයන් සහ අස්ථිතියේ සාමාන්‍ය වෙළඳ ගණුදෙනු වලින් වෙන්කළ නොහැකි රජය සමඟ වූ ගණුදෙනු මීට අයත් නොවේ. *

වත්කම් වලට සම්බන්ධ ප්‍රදානයන් යනු රාජ්‍ය ප්‍රදානයන්ට සුදුසුකම් ලබන්නා වූ අස්ථිතියක් විසින් දිගුකාලීන වත්කමක් මිලදී ගැනීම, ඉදිකිරීම හෝ වෙනත් අකාරයකින් අත්පත් කර ගැනීම ප්‍රාථමික කොන්දේසිය වන රාජ්‍ය ප්‍රදානයකි. වත්කම් වල ආකාරය හෝ ස්ථානය හෝ ඒවා අත්පත් කරගත යුතු හෝ තබාගත යුතු කාලවකවානු සීමා කරන්නා වූ අනු කොන්දේසි ද ඇතුළත් විය හැකිය.

ආදායම් සම්බන්ධ ප්‍රදානයන් යනු වත්කම් වලට සම්බන්ධ නොවන්නා වූ අනෙකුත් රාජ්‍ය ප්‍රදාන වේ.

* SIC 10 රාජ්‍ය අනුග්‍රහය- ක්‍රියාකාරී කටයුතුවලට විශේෂ සම්බන්ධයක් නොමැති බලන්න.

අත්හළ හැකි ණය යනු ණය දීමණාකරු විසින් නිශ්චිත නියම කර ඇති කොන්දේසි යටතේ නැවත ගෙවීම අත්හැර දැමීමට භාරගන්නා ණය වේ.

සාධාරණ වටිනාකම යනු දැනුම හා කැමැත්ත ඇති ගැණුම්කරුවකු හා දැනුම හා කැමැත්ත ඇති විකුණුම්කරුවකු අතර අතේ දුරින් වූ ගණුදෙනුවක දී වත්කමක් හුවමාරු කළ හැකි අගය වේ.

4. දෙන ලද අනුග්‍රහයේ ස්වභාවය සහ එයට සාමාන්‍යයෙන් සම්බන්ධ වන්නා වූ කොන්දේසි යන දෙකම විවිධාකාර වීමෙන් රාජ්‍ය අනුග්‍රහයන් ආකාර රාශියකින් යුක්ත වේ. අනුග්‍රහයෙහි අරමුණ අනුග්‍රහයක් නොමැතිව සාමාන්‍යයෙන් නොයෙදෙන ක්‍රියාවලියක යෙදීමට අස්ථිතියක් උනන්දු කරලීම විය හැක.
5. අස්තිත්වයක් විසින් රාජ්‍ය අනුග්‍රහයන් ලැබීම හේතු දෙකක් නිසා මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සඳහා වැදගත් විය හැකිය. පළමු කොට සම්පත් මාරු කොට ඇත්නම්, එම මාරුකිරීම සඳහා උචිත ගිණුම්කරණ ක්‍රමයක් සොයාගත යුතුය. දෙවනුව, වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේද තුළ දී එකී අනුග්‍රහයන්ගෙන් අස්ථිතියට ලැබුණු ප්‍රතිලාභයේ ප්‍රමාණය පිළිබඳ ඉඟියක් ලබාදීම උචිත වේ. මෙමගින් අස්ථිතියක මූල්‍ය ප්‍රකාශන කලින් කාලපරිච්ඡේද වල සහ වෙනත් ව්‍යවසායන් හි මූල්‍ය ප්‍රකාශන සමග සැසඳීමට පහසුකම් සැලසේ.
6. සහනාධාර, සහනයන් හෝ ත්‍යාග වැනි වෙනත් නම් වලින්ද සමහර අවස්ථා වලදී රාජ්‍ය ප්‍රදාන හඳුන්වනු ලැබේ.

රාජ්‍ය ප්‍රදාන

7. සාධාරණ වටිනාකමට වූ මූල්‍යමය නොවන ප්‍රදාන ඇතුළු රාජ්‍ය ප්‍රදාන -

(අ.) ඒවාට සම්බන්ධ කොන්දේසි වලට අස්ථිතිය අනුකූල වන බවට ; සහ

(ආ.) ප්‍රදාන ලැබෙන බවට ;

සාධාරණ තහවුරුවක් ලැබෙන තුරු හඳුනා නොගත යුතු ය.

8. අස්තිත්වයක් විසින් රාජ්‍ය ප්‍රදානයකට සම්බන්ධ කොන්දේසි සමඟ අනුකූල වන බවට සහ ප්‍රදාන ලැබෙන බවට සාධාරණ සහතිකයක් ලැබෙන තුරු රාජ්‍ය ප්‍රදාන හඳුනා නොගනියි. ප්‍රදානයක් ලැබූ පමණින් ඊට සම්බන්ධ කොන්දේසි සපුරා ඇති බවට හෝ ඉදිරියේදී සපුරා ලන බවට හෝ තීරණාත්මක සාක්ෂියක් සපයන්නේ නැත.
9. ප්‍රදානයක් ලැබෙන්නා වූ ආකාරය ඒ සම්බන්ධයෙන් යොදා ගනු ලබන ගිණුම්කරණ ක්‍රමය කෙරෙහි බලපෑමක් ඇති නොකරයි. එබැවින් ප්‍රදානයක් මුදල් වලින් ලැබුණ ද රජයට අයවිය යුතු වගකීමක් අඩුකිරීම තුළින් ලැබුණ ද එකම ආකාරයකට ගිණුම්ගත කරනු ලැබේ.
10. රජයෙන් වූ අත්හළ හැකි ණයක්, එකී ණය අත්හැරීම සඳහා වූ නියමයන් සමඟ අස්තිත්වය අනුකූල වන බවට සාධාරණ තහවුරුවක් ඇති විටෙක රාජ්‍ය ප්‍රදානයක් ලෙස සලකනු ලැබේ.
- 10.A. වෙළෙඳපොළෙහි පවත්නා පොලී අනුපාතිකයට අඩුවෙන් රජයෙන් දෙනු ලබන ණයකින් කරනු ලබන අනුග්‍රහය රාජ්‍ය දීමනාවක් ලෙස සැලකේ. මෙම ණය හඳුනා ගැනීමත් මැනීමත්, කල යුත්තේ LKAS 39 මූල්‍ය සාධන පත්‍ර හඳුනාගැනීම සහ මැනීම ප්‍රමිතියට අනුකූලවය. වෙළෙඳපොළ පවත්නා පොලී අනුපාතිකයට වඩා පොලී අනුපාතිකය අඩු වීම නිසා වන ප්‍රතිලාභය මැණිය යුත්තේ LKAS 39 ප්‍රකාරව ණය මුදලේ මූලික ධාරණ අගය සහ ලැබුන මුදල අතර වෙනසෙනි. අස්ථිතියක් විසින් ණය මුදලේ අපේක්ෂිත ප්‍රතිලාභ මගින් හානිපූරණය සඳහා වන පිරිවැය හඳුනාගැනීමේදී ඒ සඳහා වන කොන්දේසි සහ බැඳීම් සලකා බැලීම හෝ ඒවා සපුරා ලිය යුතු ය.
11. රාජ්‍ය ප්‍රදානයක් හඳුනාගත් පසු, කවර හෝ සම්බන්ධිත අසම්භාව්‍ය වගකීමක් හෝ අසම්භාව්‍ය වත්කමක් LKAS 37 ප්‍රතිපාදන, අසම්භාව්‍ය වගකීම් හා අසම්භාව්‍ය වත්කම් ප්‍රත්‍යාව සලකනු ලැබේ.
12. රාජ්‍ය ප්‍රදානවලින් හානිපූර්ණ අපේක්ෂා කරන, අස්ථිතිය විසින් සම්බන්ධ පිරිවැය වියදම් ලෙස හඳුනාගත් කාලපරිච්ඡේදයෙන් පසුව, ක්‍රමවත් පදනමක් මත රාජ්‍ය ප්‍රදාන ලාභ හෝ අලාභ වශයෙන් හඳුනාගත යුතු වන්නේ ය.
13. රාජ්‍ය ප්‍රදාන ගිණුම්කරණයෙහිලා පුළුල් ප්‍රවේශයන් දෙකක් ඇත. ප්‍රදානයක් ලාභ හෝ අලාභවලට පරිබාහිරව හඳුනා ගන්නා ප්‍රාග්ධන ප්‍රවේශය, සහ කාලපරිච්ඡේද එකක් හෝ වැඩි ප්‍රමාණයක් තුළ ප්‍රදානය ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනා ගන්නා අදායම් ප්‍රවේශය වේ.

14. ප්‍රාග්ධන ප්‍රවේශය කෙරෙහි සහාය පළ කරන්නන් පහත දැක්වෙන ලෙස තර්ක කරති :-
- (අ.) රාජ්‍ය ප්‍රදාන මූල්‍යන උපකරණයක් වන අතර, ඒ අනුව මූල්‍යනය කෙරෙන වියදම් අයිතමයන් සමග හිලවී කිරීමට ලාභ හෝ අලාභ හරහා හඳුනාගැනීමට වඩා මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනයෙහි හඳුනාගත යුතු ය. නැවත ගෙවීමක් අපේක්ෂා නොකරන හෙයින් ඒවා ලාභය හෝ අලාභයට පරිහානිව හඳුනාගත යුතු ය.
- (ආ.) රාජ්‍ය ප්‍රදාන උපයා ගන්නක් නොවන හෙයින් සම්බන්ධ පිරිවැයන්ගෙන් තොරව රජය විසින් සම්පාදනය කෙරෙන්නක් වන බැවින් ඒවා ලාභය හෝ අලාභය සමග හඳුනාගැනීම උචිත නොවේ.
15. ආදායම් ප්‍රවේශය කෙරෙහි සහයෝගය පළ කෙරෙන තර්ක පහත දැක්වෙන පරිදි වේ:-
- (අ.) රාජ්‍ය ප්‍රදාන කොටස්කරුවන් ගේ පරිබාහිර වූ ප්‍රභවයකින් ලැබෙන ලැබීමක් වන නිසා ඒවා සෘජුව ස්කන්ධය ලෙස හඳුනා නොගත යුතු අතර උචිත කාලපරිච්ඡේදවල දී ලාභ හෝ අලාභ ලෙස හඳුනාගත යුතු ය ;
- (ආ.) රාජ්‍ය ප්‍රදාන නිකරුනේ ලැබෙන්නේ කලාතුරකිනි. අස්තියක් ඒවා උපයාගනුයේ ඒවායේ කොන්දේසි වලට අනුකූල වීම හා අපේක්ෂිත බැඳීම් සපුරාලීම තුලිනි. එම නිසා ඒවා ප්‍රදානයේ හානිපූරණ හිලවීමක් කිරීමට අපේක්ෂිත වියදම් වශයෙන් අදාළ පිරිවැය අස්තියක් විසින් හඳුනා ගත් කල පිරිවැයෙන් පසුව ලාභ හෝ අලාභ ලෙස හඳුනාගත යුතු ය.
- (ඇ.) ආදායම් බදු හා අනෙකුත් බදු වියදම් නිසා, රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තින් හි දීර්ඝ කිරීමක් වන රාජ්‍ය ප්‍රදාන සම්බන්ධයෙන් ද ලාභ හෝ අලාභ වල කටයුතු කිරීම තර්කානුකූල වේ.
16. අස්තියක් රාජ්‍ය ප්‍රදාන සම්බන්ධ පිරිවැයන් සමග හානිපූරණය කිරීමට අවශ්‍ය කාලපරිච්ඡේදයන් මුළුල්ලේ ක්‍රමවත් පදනමක් මත ලාභ හෝ අලාභ ලෙස හඳුනා ගැනීම ආදායම් ප්‍රවේශයට මූලික වේ. ලැබීම් පදනම මත රාජ්‍ය ප්‍රදාන ලාභ හෝ අලාභ වල හඳුනා ගැනීම උපරිත ගිණුම්කරණ උපකල්පනයට අනුකූල නොවන (LKAS 1 - මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම බලන්න) අතර ප්‍රදානයක් කාලපරිච්ඡේද වලට වෙන් කිරීම, එය ලැබූ කාලපරිච්ඡේදයේ දී සිදු කිරීම හැර වෙනත් පදනමක් නොපැවතියේ නම් පමණක් පිළිගත හැකි ය.
17. බොහෝ අවස්ථාවල දී රාජ්‍ය ප්‍රදානයකට සම්බන්ධ පිරිවැය හෝ වියදම් අස්තියක් විසින් හඳුනාගනු ලබන කාලපරිච්ඡේදයන් කෙලින්ම නිගමනය කළ හැකි ය. ඒ අනුව නිශ්චිත වියදම් සම්බන්ධයෙන් වූ ප්‍රදාන අදාළ වියදම හටගන්නා කාලපරිච්ඡේදයේ දීම ලාභ හෝ අලාභ වල හඳුනා ගැනේ. එමෙන්ම ඤය කළ හැකි වත්කම් වලට සම්බන්ධ ප්‍රදාන සාමාන්‍යයෙන් එම වත්කම් මත ඤය අයකරනු ලබන කාලපරිච්ඡේද මුළුල්ලේ එසේ ඤය අයකරනු ලබන සාමාන්‍යාතයන්ට අනුව ලාභ හෝ අලාභ වල හඳුනාගනු ලැබේ.
18. ඤය නොවන වත්කම් සම්බන්ධයෙන් වූ ප්‍රදාන වෙනුවෙන් ද සපුරාලිය යුතු නිශ්චිත බැඳීම් පැවතිය හැකි අතර එකී බැඳීම් සපුරාලීමේ පිරිවැය දරනු ලබන කාලපරිච්ඡේදයන් තුළ ලාභ හෝ අලාභ ලෙස හඳුනා ගැනේ. උදාහරණයක් වශයෙන්, ඉඩමක් ප්‍රදානය කිරීම, එම බිමෙහි ගොඩනැගිල්ලක් ඉදිකළ යුතු වීමේ කොන්දේසියකින් යුක්ත විය හැකි අතර ප්‍රදානය ගොඩනැගිල්ලෙහි ජීවිත කාලය පුරා එය ලාභ හෝ අලාභ ලෙස හඳුනා ගැනීම උචිත විය හැකිය.
19. සමහර අවස්ථාවල දී කොන්දේසි කිහිපයක් සහිත වූ මූල්‍ය හෝ රාජ්‍ය ආධාර පැකේජයක කොටසක් ලෙස ප්‍රදාන ලැබිය හැකි ය. එවැනි අවස්ථා වලදී ප්‍රදානය උපයනු ලබන කාලපරිච්ඡේද මොනවාද යන්න නිශ්චය කෙරෙන පිරිවැයන් හා වියදම් වලට තුඩුදෙන තත්ත්වයන් හඳුනා ගැනීමේ දී සැලකිලිමත් වීම අවශ්‍ය වේ. ප්‍රදානයෙන් කොටසක් එක් පදනමක් මතද අනෙක් කොටස වෙනත් පදනමක් මතද වෙන් කිරීම උචිත විය හැකි ය.
20. දැනටමත් දරා ඇති වියදම් හෝ පාඩු සඳහා හානිපූරණයක් වශයෙන් හෝ අනාගත සම්බන්ධ පිරිවැයන් නොමැතිව අස්තියක් ව්‍යවසායට වහාම මූල්‍යමය සහයෝගයක් ලබාදීමේ අරමුණ පිණිස ලැබිය යුතු බවට පත්වන රාජ්‍ය ප්‍රදානයක් එය ලැබිය යුතු බවට පත්වන කාලපරිච්ඡේදයේ ලාභය හෝ අලාභය ලෙස හඳුනාගත යුතු ය.
21. සමහර අවස්ථාවල දී විශේෂිත වියදම් බාරගැනීමට දිරිගැන්වීමක් ලෙසට වඩා අස්තියකට වහාම මූල්‍යමය සහයෝගයක් ලබාදීමේ අරමුණ පිණිස රාජ්‍ය ප්‍රදානයක් ලබාදිය හැකිය. එවැනි ප්‍රදාන, නිශ්චිත අස්තියකට තනි ව්‍යවසායකට සීමා විය හැකි අතර සම්පූර්ණ ප්‍රතිලාභිකයන් පන්තියකට නොලැබිය හැකිය. මෙවැනි අවස්ථාවල දී ප්‍රදානයක් ලැබීමට අස්තීත්වය සුදුසුකම් ලබන කාලපරිච්ඡේදයේ දී එහි බලපෑම පැහැදිලිව තේරුම් ගත හැකිවීම තහවුරු කෙරෙනු වස් හෙළිදරව් කිරීම් සමග එය ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි හඳුනා ගැනීම අවශ්‍ය විය හැක.
22. පසුගිය ගිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදයක දී දරණ ලද වියදම් හෝ අලාභ සඳහා වූ හානිපූරණයක් වශයෙන් අස්තීත්වයකට රාජ්‍ය ප්‍රදානයක් ලැබිය යුතු බවට පත්විය හැකි ය. එවැනි ප්‍රදානයක්, එහි බලපෑම පැහැදිලිව තේරුම් ගත හැකි වීම තහවුරු කෙරෙන හෙළිදරව් කිරීම් සමග, එය ලැබිය යුතු බවට පත්වන කාලපරිච්ඡේදය තුළ ලාභය හෝ අලාභය සමග හඳුනා ගැනේ.

මූල්‍ය නොවන රාජ්‍ය ප්‍රදාන

23. රාජ්‍ය ප්‍රදානයක්, ඉඩමක් හෝ වෙනත් සම්පත් වැනි මූල්‍ය නොවන වත්කමක් අස්තිත්වයේ භාවිතය සඳහා මාරු කිරීමක් ස්වරූපය ගනු ලැබිය හැකි ය. මෙවැනි අවස්ථාවල දී මූල්‍ය නොවන වත්කමෙහි සාධාරණ වටිනාකම ඇගයීම සහ ප්‍රදානය සහ වත්කමක් යන දෙකම එකී සාධාරණ වටිනාකමට ගිණුම්කරණය කිරීම සාමාන්‍යයෙන් සිදුවේ. සමහර අවස්ථාවල දී අනුගමනය කෙරෙන විකල්ප ක්‍රියාමාර්ගයක් වනුයේ වත්කම හා ප්‍රදානය යන දෙකම නාමික වටිනාකමකට සටහන් කිරීමයි.

වත්කම්වලට සම්බන්ධ ප්‍රදාන ඉදිරිපත් කිරීම

24. වත්කම් වලට සම්බන්ධ රාජ්‍ය ප්‍රදාන, සාධාරණ වටිනාකමට වූ මූල්‍ය නොවන ප්‍රදාන ඇතුළුව, ප්‍රදාන විලම්භිත ආදායමක් ලෙස දැක්වීමෙන් හෝ වත්කමෙහි ධාරණ අගයට එළඹීමේ දී අඩුකර දැක්වීමෙන් මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනයෙහි ඉදිරිපත් කළ යුතු ය.
25. වත්කම් වලට සම්බන්ධ ප්‍රදාන (හෝ ප්‍රදානයන්හි උචිත කොටස්) මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල ඉදිරිපත් කිරීමේ ක්‍රම දෙකක් පිළිගත හැකි විකල්පයන් ලෙස සලකනු ලැබේ.
26. එක් ක්‍රමයක දී ප්‍රදානය විලම්භිත ආදායමක් ලෙස හඳුනා ගෙන දක්වා වත්කමෙහි ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය මුළුල්ලේ ක්‍රමවත් පදනමක් මත ලාභය හෝ අලාභ වල හඳුනා ගැනේ.
27. අනෙක් ක්‍රමයේ දී වත්කමේ ධාරණ අගයට ගණනය කිරීමේ ප්‍රදානය අඩුකරනු ලැබේ. ඝෂය අඩුවෙන් අයකිරීමක් මගින් ඝෂය කරන වත්කමක ජීවිත කාලය මුළුල්ලේ ප්‍රදානය ලාභය හෝ අලාභය සමග හඳුනාගැනේ.
28. වත්කම් මිලදී ගැනීම සහ සම්බන්ධ ප්‍රදාන ලැබීම අස්ථිතියක මුදල් ප්‍රවාහයෙහි විශාල වලනයන් ඇති කළ හැකිය. මේ හේතුව නිසා සහ වත්කමෙහි දල ආයෝජනය පෙන්වීම පිණිස මූල්‍යතත්ව ප්‍රකාශනයෙහි, ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා ප්‍රදානය සම්බන්ධ වත්කමෙන් අඩුකළා ද නැද්ද යන්න නොසලකා, මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනයෙහි එකී වලනයන් නිරතුරුවම වෙනම අයිතමයන් ලෙස හෙළිදරව් කරනු ලැබේ.

ආදායමට සම්බන්ධ ප්‍රදාන ඉදිරිපත් කිරීම

29. ආදායමට සම්බන්ධ ප්‍රදාන සමහර අවස්ථාවල දී විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ බැර කිරීමක් ලෙස වෙනම හෝ "වෙනත් ආදායම්" වැනි පොදු ශීර්ෂයක් යටතේ ඉදිරිපත් කෙරේ. විකල්ප වශයෙන් සම්බන්ධ විශදම වාර්තා කිරීමේ දී ප්‍රදාන අඩු කරනු ලැබේ.
- 29.A. අස්තිත්වයක් විසින් LKAS 1 81 ඡේදයේ විස්තර කර ඇති පරිදි ලාභ හෝ අලාභ වල සංරචක වෙනම ආදායම් ප්‍රකාශනයකින් ඉදිරිපත් කරන විට එය ආදායමට අදාළ ප්‍රදානයන් 29 ඡේදයේ අවශ්‍ය වන අයුරින් එකී වෙනම ඉදිරිපත් කරනු ලබන ආදායම් ප්‍රකාශනයෙහි ඉදිරිපත් කරයි.
30. පළමු ක්‍රමයට සහය පළ කරන්නන් ආදායම් සහ විශදම් අයිතමයන් හිලව් කිරීම උචිත නැති බවත් ප්‍රදානය විශදමෙන් වෙන්කිරීම තුළින් ප්‍රදානයකින් බලපෑමක් නොකෙරෙන වෙනත් විශදම් සමග සැසඳීමට ඉඩ ලැබෙන බවත් තර්ක කරති. දෙවන ක්‍රමය සඳහා, ප්‍රදාන නොලැබුනේ නම් අස්ථිතිය විසින් විශදම් දරන්නේ නැතිවිය හැකි අතර, එම නිසා ප්‍රදානය සමග හිලව් නොකර විශදම් ඉදිරිපත් කිරීම නොමඟයවන සුළු බවට තර්ක කරති.
31. ආදායමට සම්බන්ධ ප්‍රදාන, ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා ක්‍රම දෙකම පිළිගත හැකි සේ සැලකේ. මූල්‍ය ප්‍රකාශන නියමාකාරයෙන් තේරුම් ගැනීම සඳහා ප්‍රදානය හෙළිදරව් කිරීම අවශ්‍ය විය හැකි ය. වෙනම හෙළිදරව් කිරීම අවශ්‍ය වන්නා වූ, ආදායම් හෝ විශදම් අයිතමයක් මත ප්‍රදානයන්ගේ බලපෑම හෙළිදරව් කිරීම බොහෝ විට උචිත වේ.

රාජ්‍ය ප්‍රදාන නැවත ගෙවීම

32. නැවත ගෙවිය යුතු බවට පත්වන රාජ්‍ය ප්‍රදානයන් ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවකට වූ වෙනස්වීම් ලෙස ගිණුම් තැබිය යුතු ය. (LKAS 08, ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම් ඇස්තමේන්තු වල වෙනස් වීම් සහ වැරදි බලන්න.) ආදායමට සම්බන්ධ ප්‍රදානයක නැවත ගෙවීමක්, පළමුව ප්‍රදානය අරභයා හඳුනාගත් ක්‍රමඝෂය නොකල කවර හෝ විලම්භිත බැර අගයකට එරෙහිව යොදා ගත යුතු ය. නැවත ගෙවීම එවැනි විලම්භිත බැර අගයන් ඉක්මවා යන ප්‍රමාණයට, හෝ විලම්භිත බැර අගයන් නොපවතින විටෙක, නැවත ගෙවීම වහාම ලාභ හෝ අලාභ වල හඳුනාගත යුතු ය. වත්කමකට සම්බන්ධ ප්‍රදානයක නැවත ගෙවීමක් එම නැවත ගෙවිය යුතු අගයෙන් වත්කමෙහි ධාරණ අගය වැඩි කිරීම මගින් හෝ විලම්භිත ආදායම අඩු කිරීම මගින් හඳුනාගත යුතු ය. ප්‍රදානය නොමැති වූයේ නම් මේ දක්වා ලාභය හෝ අලාභය සමග හඳුනාගත යුතුව තිබූ අතිරේක සමුච්චිත ඝෂය වහාම ලාභය හෝ අලාභය සමග හඳුනාගත යුතු ය.

33. වත්කමකට සම්බන්ධ ප්‍රදානයක් නැවත ගෙවීමට තුඩුදෙන තත්ත්වයන් ඇතිවන විට වත්කමෙහි නව ධාරණ අගයෙහි සිදු විය හැකි හානිකරණයන් පිළිබඳ අවධානය යොමු කිරීම අවශ්‍ය විය හැක.

රාජ්‍ය අනුග්‍රහයන්

34. 3 වැනි ඡේදයෙහි නිර්වචනයෙන් ඉවත් කරනු ලබන රාජ්‍ය ප්‍රදාන නම් වටිනාකමක් දැක්වීම සාධාරණව කළ නොහැකි සමහර ආකාරවල රාජ්‍ය අනුග්‍රහයන් ද අස්ථිතයේ සාමාන්‍ය වෙළෙඳ ගනුදෙනුවලින් වෙන්කළ නොහැකි රජය සමග වූ ගනුදෙනු ද වේ.
35. වටිනාකමක් තැබීම සාධාරණව කළ නොහැකි අනුග්‍රහයන්ට උදාහරණ නම් නොමිලේ ලැබෙන තාක්ෂණික හෝ අලෙවි උපදෙස් සහ ඇපවීම් ලබාදීම වේ. අස්ථිතයේ සාමාන්‍ය වෙළෙඳ ගනුදෙනුවලින් වෙන්කළ නොහැකි අනුග්‍රහයන්ට උදාහරණයක් නම් අස්තිත්වයේ විකුණුම් වලින් කොටසක් සඳහා දායකවන රාජ්‍ය මිලට ගැනීමේ රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්තිය වේ. ප්‍රතිලාභයක් පැවතීම පිළිබඳ ප්‍රශ්නයක් නැති නමුත් වෙළෙඳ ක්‍රියාකාරකම් රාජ්‍ය අනුග්‍රහයන් ගෙන් වෙන්කිරීමට උත්සාහ කිරීම බොහෝ සේ අහිමන විය හැක.
36. ඉහත දැක් වූ උදාහරණවල ප්‍රතිලාභයන් හි වැදගත්කම වනුයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන නොමඟ යවන සුළු නොවීමට අනුග්‍රහයෙහි ස්වභාවය, ප්‍රමාණය හා කාල වකවානුව රාජ්‍ය හෙළිදරව් කිරීම අවශ්‍ය විය හැකි විමයි.
37. ඉවත් කරන ලදී.
38. සමස්ථ ප්‍රාදේශීය ජන කොට්ඨාශයක යහපත සඳහා නිශ්චය කළ නොහැකි දිගින් දිගටම පවත්නා පදනමක් මත ලැබෙන වාරිමාර්ග හෝ ජල සම්පාදනය වැනි වැඩි දියුණු කළ පහසුකම් සැපයීම සහ පොදු ප්‍රවාහන හා සන්නිවේදන ජාලයට කරන වැඩි දියුණු කිරීම් මගින් සපයන යටිතල පහසුකම්, මෙම ප්‍රමිතයේ රාජ්‍ය අනුග්‍රහයන්ට ඇතුළත් නොවේ.

හෙළිදරව් කිරීම

39. පහත දැක්වෙන දෑ හෙළිදරව් කළ යුතු ය :-
- (අ) මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල යොදාගත් ඉදිරිපත් කිරීමේ ක්‍රමය ඇතුළු රාජ්‍ය ප්‍රදාන සඳහා යොදාගත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය;
- (ආ) මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හඳුනාගත් රාජ්‍ය ප්‍රදානයන් හි ස්වාභාවය සහ ප්‍රමාණය සහ අස්ථිතිය වෙත සෘජු ප්‍රතිලාභ ලැබුණා වූ වෙනත් ආකාරයන් හි රාජ්‍ය අනුග්‍රහයන් සහ
- (ඇ) හඳුනාගෙන ඇති රාජ්‍ය අනුග්‍රහයන්ට සම්බන්ධ සපුරා නොමැති කොන්දේසි සහ වෙනත් අසම්භාව්‍යයන්.

සංක්‍රාන්ති ප්‍රතිපාදන

40. ප්‍රමිතිය ප්‍රථම වරට භාවිතයට ගන්නා අස්තිත්වයක් විසින් පහත දැක්වෙන පරිදි ක්‍රියා කළ යුතු ය:-
- (අ) අදාළ තැන්හි දී හෙළිදරව් කිරීම් අවශ්‍යතාවලට අනුව කටයුතු කිරීම සහ
- (ආ) (i) LKAS 08 ප්‍රකාරව එහි ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වෙනස් වීම සඳහා මූල්‍ය ප්‍රකාශන ගැලපීම හෝ
- (ii) මෙම ප්‍රමිතිය බලපවත්වන දිනයට පසුව ලැබිය යුතු හෝ ආපසු ගෙවිය යුතු ප්‍රදානයන් හෝ ප්‍රදානයන්හි කොටස් සම්බන්ධයෙන් පමණක් ප්‍රමිතියෙහි ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපාදන යොදාගැනීම,
- යන දෙකෙන් එකක්.

බලපවත්වන දිනය

41. අස්තිත්වයක් විසින් මෙම ප්‍රමිතිය 2012 ජනවාරි 01 හෝ ඉන්පසුව ආරම්භ වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා ව්‍යවහාර කළයුතු ය. කලින් ව්‍යවහාරය උනන්දු කෙරේ. අස්ථිතියක් විසින් 2012 ජනවාරි 01 ට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා මෙම ප්‍රමිතිය ව්‍යවහාර කරන්නේ නම්, එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතු ය.
42. ඉවත් කරන ලදී.
43. ඉවත් කරන ලදී.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 21

විදේශ විනිමය අනුපාතයන්හි වෙනස්කම් වල බලපෑම්

පටුන

පේද

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 21

විදේශ විනිමය අනුපාතයන්හි වෙනස්කම්වල බලපෑම්

අරමුණ	1-2
විෂයපථය	3-7
නිර්වචන	8-16
නිර්වචන සවිස්තරව විස්තර කිරීම	9-16
ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල	9-14
විදේශ මෙහෙයුමක ශුද්ධ ආයෝජනය	15-15අ
මූල්‍ය අයිතම්	16
මෙම ප්‍රමිතය මගින් අවශ්‍යවන ප්‍රවේශයේ සාරාංශය	17-19
විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ගනුදෙනු ක්‍රියාකාරී මුදලින් වාර්තා කිරීම	20-37
ආරම්භක හඳුනාගැනීම	20-22
පසුකාලීන වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේද අවසානයන්හි දී වාර්තාකිරීම	23-26
විනිමය වෙනස්කම් හඳුනාගැනීම	27-34
ක්‍රියාකාරීත්ව ව්‍යවහාර මුදලේ වෙනස්වීම	35-37
ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල හැර වෙනත් ඉදිරිපත් කිරීමේ ව්‍යවහාර මුදලක් යොදාගැනීම	38-49
ඉදිරිපත් කිරීමේ ව්‍යවහාර මුදලට පරිවර්තනය කිරීම	38-43
විදේශීය මෙහෙයුමක් පරිවර්තනය කිරීම	44-47
විදේශීය මෙහෙයුමක් බැහැර කිරීම හෝ කොටස් වශයෙන් බැහැර කිරීම	48-49
සියලුම විනිමය වෙනස්කම්වල බදු බලපෑම්	50
හෙළිදරව් කිරීම	51-57
බලපවත්වන දිනය සහ සංක්‍රාන්තිය	58-60

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 21

විදේශ විනිමය අනුපාතිකයන්හි වෙනස්කම්වල බලපෑම්

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 21 - විදේශ විනිමය අනුපාතිකයන්හි වෙනස්කම්වල බලපෑම් ඡේද 1-60 දක්වා ඇත. සියලුම ඡේද වලට එක හා සමාන බලයක් ඇත. LKAS 21 එහි අරමුණ, ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට වූ පූර්විකාව සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුව සම්බන්ධ කරගෙන අධ්‍යයනය කළ යුතු ය. පැහැදිලි මගපෙන්වීම් නොමැති අවස්ථාවල ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරා ගැනීම සහ භාවිතය පිළිබඳව LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල වෙනස්වීම් සහ වැරදි මගින් පදනමක් සපයයි.

අරමුණ

1. අස්ථිතයක් විසින් විදේශීය ක්‍රියාකාරකම් ක්‍රම දෙකකට කරගෙන යා හැකි ය. එයට විදේශීය ව්‍යවහාර මුදලින් කරනු ලබන ගණුදෙනු තිබිය හැක. නැතහොත් එයට විදේශීය මෙහෙයුම් තිබිය හැක. මීට අමතරව අස්ථිතයකට තම මූල්‍ය ප්‍රකාශන විදේශීය ව්‍යවහාර මුදලින් ඉදිරිපත් කිරීමට ද පුළුවන. මෙම ප්‍රමිතයේ අරමුණ වන්නේ අස්ථිතයක මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල විදේශ විනිමය ගණුදෙනු සහ විදේශ මෙහෙයුම් ඇතුළත්කළ යුත්තේ කෙසේද යන්න සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීමේ ව්‍යවහාර මුදලකට පරිවර්තනය කරන ආකාරය නියම කිරීම ය.
2. ප්‍රධාන ගැටළු වන්නේ කුමන විනිමය අනුපාතය යොදාගන්නේද යන්න සහ විනිමය අනුපාතවල වෙනස්කම්වල බලපෑම් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල වාර්තා කරන්නේ කෙසේද යන්න ය.

විෂය පථය

3. මෙම ප්‍රමිතිය පහත සඳහන් දෑ සඳහා භාවිතා කළ යුතු ය:- *
  - (අ) LKAS 39 මූල්‍ය සාධන පත්‍ර : හඳුනාගැනීම සහ මැනීම හි විෂය පථයට ඇතුළත් වන ව්‍යුත්පන්න ගණුදෙනු සහ ශේෂයන් හැර විදේශීය ව්‍යවහාර මුදලින් කෙරෙන ගණුදෙනු සහ ශේෂ ගිණුම්කරණය;
  - (ආ) ඒකාබද්ධ කිරීමෙන්, සමානුපාතිකව ඒකාබද්ධ කිරීමෙන් හෝ ස්කන්ධ ක්‍රමය මගින් අස්ථිතයක මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇතුළත්ව ඇති විදේශ මෙහෙයුම්වල මූල්‍ය තත්ත්වය සහ ප්‍රතිඵල පරිවර්තනය කිරීමේදී; සහ
  - (ඇ) අස්ථිතයක ප්‍රතිඵල සහ මූල්‍ය තත්ත්වය ඉදිරිපත් කිරීමේ ව්‍යවහාර මුදලකට පරිවර්තනය කිරීමේ දී
4. LKAS 39 බොහෝ විදේශීය ව්‍යවහාර මුදල් ව්‍යුත්පන්නවලට අදාළවන බැවින් ඒවා මෙම ප්‍රමිතියේ විෂය පථයෙන් ඉවත්ව ඇත. කෙසේවුව ද, LKAS 39 යේ විෂය පථයට ඇතුළත් නොවන විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ව්‍යුත්පන්න (උදා. වෙනත් ගිවිසුම්වල නිතිතව ඇති සමහර විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ව්‍යුත්පන්න) මෙම ප්‍රමිතයේ විෂය පථයට ඇතුළත් වේ. මීට අමතරව, අස්තිත්වයක් විසින් එහි ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාරික මුදලේ ව්‍යුත්පන්නවලට සම්බන්ධ වටිනාකම් ඉදිරිපත් කිරීමේ ව්‍යවහාර මුදලට පරිවර්තනය කිරීමේ දී මෙම ප්‍රමිතය භාවිතා කෙරේ.
5. මෙම ප්‍රමිතිය විදේශීය මෙහෙයුමක ශුද්ධ ආයෝජනය ඉදිරි රැකුම්ගත කිරීම ඇතුළුව විදේශීය ව්‍යවහාර මුදල් අයිතම් සඳහා ඉදිරි රැකුම් ගිණුම්කරණයට අදාළ නොවේ. ඉදිරි රැකුම් ගිණුම්කරණයට LKAS 39 අදාළ වේ.
6. මෙම ප්‍රමිතිය අස්තිත්වයක මූල්‍ය ප්‍රකාශන විදේශ ව්‍යවහාර මුදලකින් ඉදිරිපත් කිරීමේ දී අදාළ වන අතර, ඒ අනුව පිළියෙල කරන ලද මූල්‍ය ප්‍රකාශන ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට (SLFRS) අනුකූල වන බව දැක්වීමේ අවශ්‍යතාවයන් දක්වයි. මෙම අවශ්‍යතාවයන් සපුරනු නොලබන විදේශීය ව්‍යවහාර මුදලකට පරිවර්තනය කිරීම් සඳහා හෙළිදරව්කළ යුතු තොරතුරු, මෙම ප්‍රමිතය නිශ්චිතව දක්වයි.
7. මෙම ප්‍රමිතිය, විදේශ ව්‍යවහාර මුදලකින් වන ගණුදෙනුවලින් මතුවන මුදල් ප්‍රවාහ, මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනය හෝ විදේශ මෙහෙයුමක මුදල් ප්‍රවාහ පරිවර්තනයට අදාළ නොවේ. (LKAS 7 - මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශය බලන්න.).

* SIC 7 - යුරෝ හඳුන්වාදීම බලන්න

නිර්වචන

8. පහත දැක්වෙන පද නිශ්චිතව දක්වා ඇති තේරුම් සහිතව මෙම ප්‍රමිතයෙහි භාවිතා කෙරේ:-

අවසාන අනුපාතය යනු, වාර්තාකරණ කාල පරිච්ඡේදයේ අවසානයට පවතින තත්කාලීන විනිමය අනුපාතිකය වේ.

විනිමය වෙනස යනු, එක් ව්‍යවහාර මුදලක දෙනු ලබන ඒකක ගණනක් වෙනත් ව්‍යවහාරික මුදලකට වෙනස් වූ විනිමය අනුපාතයන්ට පරිවර්තනය කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ඇතිවන වෙනසයි.

විනිමය අනුපාතය යනු, ව්‍යවහාර මුදල් දෙකක් සඳහා හුවමාරු කිරීමේ අනුපාතයයි.

සාධාරණ වටිනාකම යනු, දැනුම හා කැමැත්ත ඇති පාර්ශ්වයන් අතර අතේ දුරින් වූ ගනුදෙනුවකදී වත්කමක් හුවමාරුකළහැකි හෝ වගකීමක් බේරුම්කළ හැකි වටිනාකම වේ.

විදේශ ව්‍යවහාර මුදල

අස්ථිත්වයේ ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල හැර වෙනත් ව්‍යවහාර මුදලකි.

විදේශ මෙහෙයුම

වාර්තාකරණ අස්ථිත්වය පිහිටා ඇති රට හෝ ව්‍යවහාර මුදල හැර වෙනත් රටක පිහිටි ව්‍යවහාර මුදලකින් හෝ පවත්වාගෙන යනු ලබන වාර්තාකරණ අස්ථිත්වයේ පරිපාලිතයක්, ආශ්‍රිතයක්, බද්ධ ව්‍යාපාරයක් හෝ ශාඛාවක් වැනි අස්ථිත්වයකි.

ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල යනු අස්ථිත්වය මෙහෙයුම් කරනු ලබන මූලික ආර්ථික පරිසරයෙහි පවත්නා ව්‍යවහාර මුදලයි.

සමූහය යනු මව් සමාගම සහ එහි සියළු පරිපාලිතයන්ය.

මූල්‍ය අයිතම් යනු ලඟ ඇති ව්‍යවහාර මුදල් ඒකක සහ ස්ථිර හෝ නිශ්චය කළ හැකි ව්‍යවහාර මුදල් ඒකක ගණනක් ලැබිය යුතු හෝ ගෙවිය යුතු වත්කම් සහ වගකීම්.

විදේශ මෙහෙයුමක ශුද්ධ ආයෝජනය යනු එම මෙහෙයුමේ ශුද්ධ වත්කම්වලින් වාර්තාකරණ අස්ථිත්වයට අයත්වන කොටස.

වාර්තාකරණ මුදල යනු මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීමේදී භාවිතාකරණ මුදල්ය.

තත්කාලීන විනිමය අනුපාතය යනු වහාම බාරදෙනු ලබන විනිමය අනුපාතයයි.

නිර්වචන පිළිබඳ විස්තරාත්මක පැහැදිලි කිරීම.

ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල

9. අස්ථිත්වයක් මෙහෙයුමෙහි යෙදෙන මූලික ආර්ථික පරිසරය වන්නේ සාමාන්‍යයෙන් ප්‍රධාන වශයෙන් මුදල් උත්පාදනය කිරීම සහ වියදම් කිරීම වේ. අස්ථිත්වයක් තම ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල නිශ්චයකිරීමේ දී පහත සාධක සැලකිල්ලට ගනී.

(අ) ව්‍යවහාර මුදල -

(i) භාණ්ඩ සහ සේවා වල විකුණුම් මිල කෙරෙහි ප්‍රධාන වශයෙන් බලපාන (මෙය බොහෝ විට එහි භාණ්ඩ සහ සේවාවල විකුණුම් මිල ප්‍රකාශ කරන සහ නිරවුල් කරනු පිණිස යොදා ගන්නා ව්‍යවහාර මුදල වේ. සහ

(ii) රටේ තරඟකාරී බලවේග සහ රෙගුලාසි මගින් ප්‍රධාන වශයෙන් භාණ්ඩ සහ සේවා සඳහා විකුණුම් මිල නිශ්චය කරනු ලබන මුදල.

(ආ) භාණ්ඩ සහ සේවා සැපයීමේදී ශ්‍රමය, ද්‍රව්‍ය සහ අනිකුත් පිරිවැයන්ට ප්‍රධාන වශයෙන් බලපාන ව්‍යවහාර මුදල (මෙය බොහෝ විට එහි එවැනි පිරිවැය නම් කරන සහ බේරුම් කරන ව්‍යවහාර මුදල වේ.)

10. අස්ථිත්වයක ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල පිළිබඳ පහත සාධකද සාක්ෂි ලබා දෙයි :-
- (අ) මූල්‍ය ක්‍රියාකරකම් වලින් අරමුදල් උත්පාදනය කෙරෙන ව්‍යවහාර මුදල (එනම් ණය සහ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර නිකුත් කිරීම);
- (ආ) මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම් වලින් වන ලැබීම් සාමාන්‍යයෙන් රඳවාගන්නා ව්‍යවහාර මුදල.
11. විදේශීය මෙහෙයුමක ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල කුමක්ද යන්න සහ එහි ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල වාර්තාකරණ අස්ථිත්වයේ එකමද යන්න, නිශ්චය කිරීමේ දී පහත සඳහන් අතිරේක සාධක සැලකිල්ලට ගනු ඇත:- (මෙම පාඨයේදී වාර්තාකරණ අස්ථිත්වය වන්නේ, පරිපාලිතයක්, ශාඛාවක්, ආශ්‍රිතයක් හෝ බද්ධ ව්‍යාපාරයක්, එහි විදේශ මෙහෙයුමක් වශයෙන් ඇති අස්ථිත්වය.)
- (අ) විදේශ මෙහෙයුමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලකිය යුතු අන්දමේ ස්වායත්ත මට්ටමකින් කරගෙන යෑමට වඩා විදේශ වාර්තාකරණ අස්ථිත්වයේ දීර්ඝ කිරීමක් ලෙස කරගෙන යනවාද යන වග. පසුව කී කරුණට උදාහරණය නම් විදේශ මෙහෙයුම වාර්තාකරණ අස්ථිත්වයෙන් ආනයන කළ භාණ්ඩ විකිණීම පමණක් කරන අතර ලද මනාව එයට ප්‍රේෂණය කරයි. මුලින් කී කරුණට උදාහරණයක් වන්නේ මෙහෙයුම මුදල් සහ අනිකුත් මූල්‍යමය අයිතම් රැස් කිරීම, වියදම් දැරීම, ආදායම් උත්පාදනය කිරීම සහ ණය ගැනීම් පිළියෙල කිරීම් ඉටු කරන අතර මේ සියල්ලම පාහේ දේශීය ව්‍යවහාර මුදලින් කරනු ලැබේ;
- (ආ) වාර්තාකරණ අස්ථිත්වය සමග ගනුදෙනු විදේශීය මෙහෙයුමේ ක්‍රියාකාරකම්වල ඉහළ හෝ පහළ සමානුපාතයක්ද යන වග;
- (ඇ) විදේශ මෙහෙයුමේ ක්‍රියාකාරකම්වල මුදල් ප්‍රවාහ, වාර්තාකරණ අස්ථිත්වයේ මුදල් ප්‍රවාහ වලට සෘජුවම බලපායිද යන්න සහ ඒවා එය වෙත ක්ෂණිකව ප්‍රේෂණය කළ හැකිද යන වග;
- (ඈ) විදේශ මෙහෙයුමේ ක්‍රියාකාරකම්වල මුදල් ප්‍රවාහ, වාර්තාකරණ අස්ථිත්වය විසින් අරමුදල් සැපයීමකින් තොරව පවතින සහ සාමාන්‍යයෙන් අපේක්ෂිත ණය බැඳීම් සපුරාලීමට ප්‍රමාණවත්ද යන වග.
12. ඉහත සඳහන් දර්ශකයන් මිශ්‍ර සහ ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල පැහැදිලිව බලපවත්වන ගනුදෙනු, සිද්ධීන් සහ තත්ත්වයන් වල ආර්ථික බලපෑම වඩාත් නිවැරදිව නියෝජනය කරන ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල නිශ්චය කිරීම සඳහා කළමනාකරණය තම විනිශ්චය යොදා ගනී. මෙම ප්‍රවේශයේ කොටසක් ලෙස කළමනාකරණය විසින් අමතර තහවුරු සාක්ෂි සැපයීමේ අභිප්‍රායෙන් සපයා ඇති ඡේද 10 සහ 11 හි ඇඟවීම සැලකිල්ලට භාජනය කිරීමට පෙර අස්ථිත්වයක ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල නිශ්චය කිරීම සඳහා ඡේද 9 හි සඳහන් ප්‍රාථමික ඇඟවීම් වලට කළමනාකාරිත්වය ප්‍රමුඛත්වයක් දෙනු ලැබේ.
13. අස්ථිත්වයක ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල එයට අදාළ බලපවත්වන ගනුදෙනු, සිද්ධීන් සහ තත්ත්වයන් පිළිබිඹු කරයි. එමනිසා, වරක් නිගමනය කළ පසු, බලපවත්වන ගනුදෙනු, සිද්ධීන් සහ තත්ත්වයන් වල වෙනස්කමක් ඇතිවුවහොත් මිස, ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල වෙනස් කරනු නොලැබේ.
14. ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල අති උද්ධමනකාරී ආර්ථිකයක ව්‍යවහාර මුදල නම්, අස්ථිත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන LKAS 29 අති උද්ධමනකාරී ආර්ථිකයක මූල්‍ය වාර්තාකරණය, ප්‍රකාර නැවත ප්‍රකාශ කරනු ලැබේ. උදාහරණ වශයෙන් මෙම ප්‍රමිතය ප්‍රකාර නිශ්චය කළ ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල හැර වෙනත් ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදලක් එහි ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල වශයෙන් යොදා ගැනීමෙන් අස්ථිත්වයකට LKAS 29 ප්‍රකාර නැවත ප්‍රකාශ කිරීම පැහැර හැරීමට නොහැක. (එහි මව් සමාගමෙහි ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල වැනි)

විදේශීය මෙහෙයුමක ශුද්ධ ආයෝජනය

15. අස්ථිත්වයකට විදේශීය මෙහෙයුමකින් ලැබියයුතු හෝ එයට ගෙවියයුතු මූල්‍ය අයිතමයක් තිබිය හැක. නිරවුල් කිරීමට සැලසුම් නොකළ හෝ නුදුරු අනාගතයේදී සිදුවෙනාදි නොසිතන අයිතමයක් හරය වශයෙන් ගත් කළ එම විදේශීය මෙහෙයුමේ අස්ථිත්වයේ ශුද්ධ ආයෝජනයේ කොටසක්වන අතර, එය 32 සහ 33 ඡේද ප්‍රකාර ගිණුම්ගත කෙරේ. එවැනි මූල්‍ය අයිතම්වලට දිගුකාලීන ලැබියයුතු මුදල් හෝ ණය ඇතුළත්විය හැක. ඒවාට වෙළෙඳ ලැබියයුතු මුදල් හෝ වෙළෙඳ ගෙවියයුතු මුදල් ඇතුළත් නොවේ.

15(අ) ඡේද 15 හි විස්තර කර ඇති පරිදි විදේශීය මෙහෙයුමකින් ලැබියයුතු හෝ ගෙවිය යුතු මූල්‍ය අයිතමයක් ඇති අස්තීත්වය සමූහයේ ඕනෑම පරිපාලනයක් විය හැක. උදාහරණ වශයෙන් අස්තීත්වයක A සහ B යන පරිපාලන දෙකක් ඇත. B පරිපාලනය විදේශීය මෙහෙයුමකි. A පරිපාලනය B පරිපාලනයට ණයක් ප්‍රදානය කරයි. B පරිපාලනයෙන් A පරිපාලනයට ලැබිය යුතු ණය, නුදුරු අනාගතයේදී නිරවුල් කිරීමට සැලසුමක් හෝ සිදුවන බව පෙනෙන්නට නැත්නම් එය අස්තීත්වය, B පරිපාලනයේ ඇති ශුද්ධ ආයෝජනයේ කොටසක් ලෙස සැලකේ. මෙය A පරිපාලනයම විදේශීය මෙහෙයුමක් වුවද මෙම කරුණ සත්‍ය වේ.

මූල්‍ය අයිතමයන්

16. මූල්‍යමය අයිතමයක අත්‍යවශ්‍ය ලක්ෂණය වන්නේ නිශ්චිත හෝ නිශ්චය කළ හැකි ව්‍යවහාර මුදල් ඒකක සංඛ්‍යාවක් ලැබීමට (හෝ භාරදීමට ඇති බැඳීමක්) ඇති අයිතිය වේ. උදාහරණ වලට මුදලින් ගෙවිය යුතු විශ්‍රාම සහ අනිකුත් සේවක ප්‍රතිලාභ; මුදලින් පියවිය යුතුව ඇති ප්‍රතිපාදන සහ වගකීමක් වශයෙන් හඳුනාගෙන ඇති මුදල් ලාභාංශ ඇතුළත් වේ. එමෙන්ම අස්තීත්වයේම ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර විවලය සංඛ්‍යාවක් ලැබීමට (හෝ භාරදීමට) හෝ විවලය වත්කම් ප්‍රමාණයක් එහි සාධාරණ වටිනාකමට ලැබීමට (හෝ භාරදීමට) නිශ්චිත හෝ නිශ්චය කළ හැකි ව්‍යවහාර මුදල් ඒකක සංඛ්‍යාව මූල්‍ය අයිතමයක් වේ. ප්‍රතිලෝම වශයෙන් මූල්‍ය නොවන අයිතමයක විශේෂ ලක්ෂණය වන්නේ නිශ්චිත හෝ නිශ්චය කළ හැකි ව්‍යවහාර මුදල් ඒකක සංඛ්‍යාවක් ලැබීමට (හෝ භාරදීමට) ඇති බැඳීම නොමැතිකමය. උදාහරණ වලට භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා කලින් ගෙවීම් (උදා. කලින් ගෙවූ කුලී) කීර්තිනාමය, අස්පාශ්‍ය වත්කම් තොග, දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ සහ මූල්‍ය නොවන වත්කමක් භාරදීමෙන් පියවනු ලැබීමට ඇති ප්‍රතිපාදන.

මෙම ප්‍රමිතය මගින් අවශ්‍යවන ප්‍රවේශයේ සාරාංශය

17. මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේදී සෑම අස්ථිත්වයක්ම, තනි අස්ථිත්වයක්, විදේශීය මෙහෙයුමක් සහිත අස්ථිත්වයක් (මව් සමාගමක් වැනි) හෝ විදේශීය මෙහෙයුමක් (පරිපාලනයක් හෝ ශාඛාවක් වැනි) වුවද - ඡේද 9-14 ප්‍රකාර එහි ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල නිශ්චය කරයි. අස්තීත්වය විදේශීය ව්‍යවහාර මුදල් එහි ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදලට පරිවර්තනය කර ඡේද 20 - 37 සහ 50 ප්‍රකාර එම පරිවර්තනයේ බලපෑම් වාර්තාකරයි.
18. බොහෝ වාර්තාකරන අස්ථිත්වයන් තනි අස්ථිත්වයන් ගණනාවකින් සමන්විතය. (උදා. සමූහයක් මව් සමාගමක් සහ එකක් හෝ ඊට වැඩි පරිපාලනවලින් සෑදී තිබීම). නොයෙක් වර්ගයේ අස්ථිත්වයන්, එක්කෝ සමූහයක සාමාජිකයින් හෝ ආකාරයෙන්, ආශ්‍රිතයන් හෝ බද්ධ ව්‍යාපාරවල ආයෝජන තිබිය හැක. ඒවාට ශාඛාවන්ද තිබිය හැක. වාර්තාකරණ අස්තීත්වයේ ඇතුළත් කර ඇති එක් එක් අස්ථිත්වයේ ප්‍රතිඵල සහ මූල්‍ය තත්ත්වය වාර්තාකරණ අස්ථිත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කරන ව්‍යවහාර මුදලට පරිවර්තනය කිරීම අවශ්‍යවේ. මෙම ප්‍රමිතය වාර්තාකරණ අස්ථිත්වයේ ඉදිරිපත් කරන ව්‍යවහාර මුදල ඕනෑම ව්‍යවහාර මුදලක් (මුදල්) වීමට අවසර දී ඇත. වාර්තාකරණ අස්ථිත්වය තුළ ඉදිරිපත්කිරීමේ ව්‍යවහාර මුදලින් වෙනස්වන ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදලක් ඇති ඕනෑම තනි අස්ථිත්වයක ප්‍රතිඵල සහ මූල්‍ය තත්ත්වය ඡේද 38-50 ප්‍රකාර පරිවර්තනය කරනු ලැබේ.
19. මෙම ප්‍රමිතය මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කරන තනිව ඇති අස්ථිත්වයකට හෝ LKAS 27 ඒකාබද්ධ සහ වෙන්වශයෙන්ම මූල්‍ය ප්‍රකාශන ප්‍රකාර වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කරන අස්ථිත්වයකට තම මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඕනෑම ව්‍යවහාර මුදලකින් (හෝ ව්‍යවහාර මුදල් වලින්) පිළියෙල කිරීමටද අවසර දෙයි. අස්ථිත්වයේ ඉදිරිපත් කිරීමේ ව්‍යවහාර මුදල එහි ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදලින් වෙනස් වන්නේ නම්, එහි ප්‍රතිඵල සහ මූල්‍ය තත්ත්වයද ඡේද 38-50 ප්‍රකාර ඉදිරිපත් කිරීමේ ව්‍යවහාර මුදලට පරිවර්තනය කළ යුතු ය.

විදේශීය ව්‍යවහාර මුදල් ගනුදෙනු ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදලින් වාර්තා කිරීම

ආරම්භක හඳුනාගැනීම

20. විදේශීය ව්‍යවහාර මුදල් ගනුදෙනුවක් යනු-
  - (අ) අස්ථිත්වයක් විදේශීය ව්‍යවහාර මුදලකින් මිල අභිධානීකරණය කරන ලද භාණ්ඩ සහ සේවා මිලදී ගැනීම;
  - (ආ) ගෙවියයුතු හෝ ලැබියයුතු ප්‍රමාණයන් විදේශ මුදලකින් අභිධානීකරණය කර ඇති විටෙක ණයට ගැනීම හෝ ණයට දීම; හෝ
  - (ඇ) විදේශ ව්‍යවහාර මුදලකින් අභිධානීකරණය කළ වත්කම් මිලට ගැනීම හෝ බැහැර කිරීම හෝ වගකීම් දැරීම හෝ පියවීම සිදු කරන විට පැන නගින ගනුදෙනු ඇතුළුව විදේශ මුදලින් ප්‍රකාශ කරන හා නිරවුල් කළ යුතු වීම අවශ්‍ය කෙරෙන ගනුදෙනුවකි.

21. විදේශ ව්‍යවහාර මුදලින්වූ ගනුදෙනුවක් ආරම්භක හඳුනාගැනීමේදී එම ගනුදෙනුව සිදුවූ දිනයේ ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල සහ විදේශීය ව්‍යවහාර මුදල අතර පැවති තත්කාලීන විනිමය අනුපාතිකය විදේශීය ව්‍යවහාර මුදල් ප්‍රමාණයට ගැලපීමෙන් සටහන් කළ යුතු ය.
22. ගනුදෙනුවක දිනය වනුයේ SLFRS වලට අනුකූලතාවය අනුව ගනුදෙනුව හඳුනාගැනීම සඳහා සුදුසුකම් ලබන පළමු දිනය වේ. ප්‍රයෝගික හේතූමත ගනුදෙනුව සිදුවූ දිනට පැවති සත්‍ය අනුපාතයට බොහෝ සේ ආසන්න අනුපාතයක් බොහෝ විට යොදාගනී. උදාහරණයක් වශයෙන් සතියක් හෝ මාසයක් සාමාන්‍ය අනුපාතයක් එකී කාලපරිච්ඡේදයේදී සිදුවූ එක් එක් විදේශීය ව්‍යවහාර මුදලින් වූ ගනුදෙනු සියල්ල භාවිතා කෙරේ. කෙසේ වුවද, විනිමය අනුපාත සැලකිය යුතු අන්දමින් උච්චාවචනය වුවහොත් කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා සාමාන්‍ය අනුපාතය යොදාගැනීම යෝග්‍ය නොවේ.

පසුකාලීන වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේද අවසානයන්හිදී වාර්තා කිරීම

23. සෑම වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයක් අවසානයේදීම-
  - (අ) අවසාන අනුපාතිකය යොදාගනිමින් විදේශීය ව්‍යවහාර මුදලින් වූ මූල්‍ය අයිතම් පරිවර්තනය කළ යුතුය;
  - (ආ) විදේශීය ව්‍යවහාර මුදලකින් ඓතිහාසික පිරිවැයට මනිනලද මූල්‍ය නොවන අයිතම් ගනුදෙනු කළ දිනයට වූ විනිමය අනුපාතිකය යොදා ගනිමින් පරිවර්තනය කළ යුතුය; සහ
  - (ඇ) විදේශීය ව්‍යවහාර මුදලකින් සාධාරණ අගයට මනින ලද මූල්‍ය නොවන අයිතම් සාධාරණ අගය නිශ්චය කළ දිනයට වූ විනිමය අනුපාතිකයන් යොදා ගනිමින් පරිවර්තනය කළ යුතු ය.
24. අයිතමයක ධාරණ අගය අනිකුත් අදාල ප්‍රමිතිවලට අනුකූලව නිශ්චය කරනු ලැබේ. උදාහරණයක් වශයෙන් දේපළ, පිරිසත සහ උපකරණ LKAS 16, දේපළ, පිරිසත සහ උපකරණ ප්‍රකාර ප්‍රමිතිය අනුව සාධාරණ අගයට හෝ ඓතිහාසික පිරිවැයට මැනිය හැක. ධාරණ අගය ඓතිහාසික පිරිවැය පදනම මත හෝ සාධාරණ අගය පදනම මත නිශ්චය කළද, වටිනාකම විදේශීය ව්‍යවහාර මුදලකින් නිශ්චය කරන්නේ නම් එවිට එය ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදලට පරිවර්තනය කළ යුත්තේ මෙම ප්‍රමිතියට අනුවය.
25. සමහර අයිතම්වල ධාරණ අගය, වටිනාකම් දෙකක් හෝ ඊට වැඩිගණනක් සංසන්දනය කිරීමෙන් නිශ්චය කෙරේ. උදාහරණ වශයෙන් LKAS 2 තොග, ප්‍රකාර තොගවල ධාරණ අගය, පිරිවැය සහ ශුද්ධ උපලබ්ධි අගයෙන් වඩා අඩු එකය. එමෙන්ම LKAS 36 - වත්කම් හානිකරණය ප්‍රකාර, හානිකරණයක් හඟවන වත්කමක ධාරණ අගය වන්නේ, වියහැකි හානිකරණ අලාභය සහ එහි අයකරගත හැකි වටිනාකම සැලකිල්ලට භාජනය කිරීමට පෙර එහි ධාරණ අගයේ වඩා අඩු එකය. එවැනි වත්කමක් මූල්‍ය නොවන විට සහ විදේශීය ව්‍යවහාර මුදලකින් මිණීමේදී ධාරණ අගය නිශ්චය කරනුයේ පහත දැක්වෙන පරිදි සංසන්දනය කිරීමෙනි:-

(අ) උචිත පරිදි පිරිවැය හෝ ධාරණ අගය එම මුදල නිශ්චය කළ දිනට තිබූ විනිමය අනුපාතයට පරිවර්තනය කළ මුදල (එනම් ඓතිහාසික පිරිවැයට පදනම මත මනින ලද, අයිතමයට ගනුදෙනුව සිදුවූ දිනයට පැවති අනුපාතය); සහ

(ආ) උචිත පරිදි ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය හෝ අයකරගත හැකි මුදල එම අගය නිශ්චය කළ දිනට තිබූ විනිමය අනුපාතිකයට පරිවර්තනය කළ මුදල (එනම් වාර්තාකරණ කාල පරිච්ඡේදය අවසාන දිනට අවසාන අනුපාතය.)

මෙම සංසන්දනයන්ගේ බලපෑම ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදලේ හඳුනාගත් හානිකරණ අලාභයක් නමුත් විදේශීය ව්‍යවහාර මුදලේ හඳුනා නොගැනීම හෝ අනෙක් අතට හඳුනා ගැනීම විය හැක.

26. විනිමය අනුපාත කීපයක් ඇතිවිට, යොදා ගන්නා අනුපාතිකය වන්නේ, ගනුදෙනුවෙන් නියෝජනය වන අනාගත මුදල් ප්‍රවාහය හෝ මිණුම් දිනයට එම මුදල් ප්‍රවාහ සිදුවුවේ නම් ඉතිරිය නිරවුල් කළ හැකි වන ශේෂය නියෝජනය කරන අනුපාතය වේ. ව්‍යවහාර මුදල් දෙකක් අතර හුවමාරුව කාට්‍යාලිකව නැවතී ඇත්නම් හුවමාරුව සඳහා යොදාගන්නා අනුපාතය වන්නේ පළමුවන පසුකාලීන අනුපාතය වේ.

විනිමය වෙනස්කම් හඳුනාගැනීම

27. 3 වන ඡේදයේ සඳහන් වූ පරිදි, විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් අයිතම් සඳහා ඉදිරි රැකුම් ගිණුම්කරණය සඳහා LKAS 39 භාවිතා වේ. ඉදිරි රැකුම් ගිණුම්කරණය ව්‍යවහාරය මගින් මෙම ප්‍රමිතයේ විනිමය වෙනස්කම් සඳහා ක්‍රියාකිරීමට අවශ්‍යවන ආකාරයට වඩා

වෙනස් ආකාරයට අස්ථිත්වය සමහර විනිමය වෙනස්කම් සඳහා ගිණුම්ගත කිරීම අවශ්‍ය වේ. උදාහරණ වශයෙන්, LKAS 39 අනුව මුදල් ප්‍රවාහ රැකුමක ඉදිරි රැකුම් සාධන පත්‍ර ලෙස සුදුසුකම් ලබන මූල්‍ය අයිතම්වල විනිමය වෙනස්කම් රැකුම බලපවත්වන ප්‍රමාණයට වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමේ හඳුනාගැනීම අවශ්‍ය කෙරේ.

28. 32 වන ඡේදයේ විස්තර කර ඇති පරිදි හැර, මූල්‍ය අයිතම් පියවීමේදී හෝ කාල පරිච්ඡේදය තුළදී මුල්වරට හඳුනා ගැනීමේ දී හෝ ඉකුත් මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල මූල්‍ය අයිතම් පරිවර්තනය කළ අනුපාතයන්ට වෙනස් අනුපාතයන්ට මූල්‍ය අයිතම් පරිවර්තනය කිරීමේ දී පැන නගින විනිමය වෙනස්කම් ඒවා පැන නැගුණු කාලපරිච්ඡේදය තුළදී ලාභයේ හෝ අලාභයේ හඳුනාගත යුතු ය.
29. විදේශීය ව්‍යවහාර මුදල් ගණුදෙනුවකින් මූල්‍ය අයිතම් පැන නගින විට සහ ගණුදෙනු දිනය සහ නිරවුල් කරන දිනය අතර විනිමය අනුපාතයේ වෙනසක් ඇති විට විනිමය වෙනසක් ඇති වේ. ගණුදෙනුව එය සිදුවූ ගිණුම්කරන කාලපරිච්ඡේදය තුළදීම නිරවුල් කළ විට, සියළුම විනිමය වෙනස්කම් එම කාලපරිච්ඡේදය යෙදීම හඳුනාගනී. කෙසේ වුවද ගණුදෙනුවක් පසුව එළඹෙන ගිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේද නිරවුල් කරන ලද්දේ නම් එය නිරවුල් කරන දිනය තෙක් කාලපරිච්ඡේදය තුළ විනිමය අනුපාතය වෙනස් වීම මත තීරණය කළ විනිමය වෙනස්කම් ඒ ඒ කාලපරිච්ඡේදය සඳහා හඳුනාගනී.
30. මූල්‍ය නොවන අයිතමයක් මත ලාභය හෝ පාඩුව වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමෙහි හඳුනාගත් විට එකී ලාභයේ හෝ පාඩුවේ යම් විනිමය සංරචකයක් වේ නම් එය වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමෙහි හඳුනාගනී. අනෙක් අතට මූල්‍ය නොවන අයිතමයක් මත ඇති වන ලාභය හෝ පාඩුව, ලාභය හෝ අලාභයේ හඳුනාගෙන ඇතිවිට, එකී ලාභයේ හෝ පාඩුවේ යම් විනිමය සංරචකයක් ලාභයේ හෝ අලාභයේ හඳුනා ගත යුතු ය.
31. සමහර ලාභ සහ පාඩු වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමෙහි හඳුනාගැනීමට වෙනත් SLFRSs වලින් අවශ්‍ය කෙරේ. උදාහරණ ලෙස, LKAS 16 දේපළ, පිරිසිදු හා උපකරණ ප්‍රකාර ප්‍රත්‍යාගණනය කිරීමේ දී මතුවන ලාභ සහ පාඩු වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමෙහි හඳුනාගැනීමට අවශ්‍ය වේ. එවැනි වත්කමක් විදේශීය ව්‍යවහාර මුදලකින් මැනීමේ දී මෙම ප්‍රමිතයේ ඡේද 23 (ඇ) අවශ්‍යතාවය ප්‍රකාර ප්‍රත්‍යාගණනය කළ අගය, එම අගය නිශ්චය කරන දිනයේ පැවති අනුපාතය උපයෝගී කර ගනිමින් පරිවර්තනය කළ යුතු අතර ඉන් ඇතිවන විනිමය වෙනසද වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමේ හඳුනාගත යුතු ය.
32. වාර්තාකරණ අස්ථිත්වයේ විදේශීය මෙහෙයුමක ශුද්ධ ආයෝජනයක කොටසක් වන මූල්‍ය අයිතමයකින් මතුවන විනිමය වෙනස්කම් (15 ඡේදය බලන්න.) අදාළ පරිදි වාර්තාකරණ අස්ථිත්වයේ වෙනම මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ලාභයේ හෝ අලාභයේ හෝ විදේශීය මෙහෙයුමේ තනි මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හඳුනා ගත යුතුය. විදේශීය මෙහෙයුම සහ වාර්තාකරණ අස්ථිත්වය ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල (උදා. විදේශීය මෙහෙයුම පරිපාලනයක් වන විට ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන) එවැනි විනිමය වෙනස්කම් මුල් වරට වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමේ හඳුනාගන්නා අතර 48 වන ඡේදය ප්‍රකාර ශුද්ධ ආයෝජනය බැහැර කිරීමේ දී පසු ස්කන්ධයේ, සිට ලාභය හෝ අලාභයට නැවත වර්ගීකරණය කරනු ඇත.
33. වාර්තාකරණ අස්ථිත්වයේ විදේශීය මෙහෙයුමක ශුද්ධ ආයෝජනයේ කොටසක් වන මූල්‍ය අයිතමයක් වන විට සහ එය වාර්තාකරණ අස්ථිත්වයේ ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදලින් නම් කළ විට 28 වන ඡේදය ප්‍රකාර විදේශීය මෙහෙයුමේ තනි මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල විනිමය වෙනස්කමක් පැන නගී. එවැනි අයිතමයක් විදේශීය මෙහෙයුමේ ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදලින් නම් කළේ නම් එවිට 28 වන ඡේදය ප්‍රකාර වාර්තාකරණ අස්ථිත්වයේ වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල විනිමය වෙනස්කමක් පැන නගී. එවැනි අයිතමයක් වාර්තා කරන අස්ථිත්වයේ හෝ විදේශීය මෙහෙයුමේ ක්‍රියාකාරී මුදලින් හැර වෙනත් ව්‍යවහාර මුදලකින් නම් කළේ නම් එවිට 28 වන ඡේදය ප්‍රකාර වාර්තාකරණ අස්ථිත්වයේ වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල සහ විදේශීය මෙහෙයුමේ තනි මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල විනිමය වෙනසක් පැන නගී. එවැනි විනිමය වෙනස්කම් විදේශීය මෙහෙයුම සහ වාර්තාකරණ අස්ථිත්වය ඇතුළත් වන මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම් හඳුනාගනු ලැබේ. (එනම්, විදේශීය මෙහෙයුම ඒකාබන්ධ කළ, සමානුපාතිකව ඒකාබද්ධ කළ හෝ ස්කන්ධ ක්‍රමය යොදාගෙන කරන ගිණුම්ගත කිරීම වශයෙන් විය ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන)
34. අස්ථිත්වයක් තම පොත් සහ වාර්තා එහි ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදලින් හැර වෙනත් ව්‍යවහාර මුදලකින් පවත්වාගන්නා විට, අස්ථිත්වය තම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කරන විට ඡේද 20-26ට අනුව සියළුම අගයන් ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදලට පරිවර්තනය කෙරේ. මෙය මුළුදීම එම අගයන් ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදලින් සටහන් කලාපේ ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදලින් එකම ප්‍රමාණය පෙන්වුම් කෙරේ. උදාහරණ වශයෙන් මූල්‍ය අයිතමයන් අවසාන අනුපාතය භාවිතයෙන් ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදලට පරිවර්තනය කරන අතර, ඓතිහාසික පිරිවැයට මතින මූල්‍ය නොවන අයිතම් ඒවා හඳුනාගැනීමට තුඩු දුන් ගණුදෙනුව සිදුවූ දිනට තිබූ විනිමය අනුපාතය භාවිතාකර පරිවර්තනය කරනු ලැබේ.

ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල වෙනස්වීම

35. අස්ථිත්වයක ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදලේ වෙනස්කමක් සිදුවීමේ දී අස්ථිත්වය විසින් වෙනස් වීම සිදුවූ දිනයේ සිට ඉදිරියට අළුත් ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදලට අදාළ පරිවර්තන පටිපාටිය භාවිතා කළ යුතු ය.

36. ඉහත 13වන ඡේදයේ සඳහන්ව ඇති පරිදි අස්ථිත්වයේ ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදලින් බලපවත්වන ගනුදෙනු, සිද්ධීන් සහ තත්ත්වයන් පිළිබිඹු කරයි. ඒ අනුව ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල වරක් නිශ්චය කළ පසු එය වෙනස් කළ හැක්කේ එම බලපවත්වන ගනුදෙනු, සිද්ධීන් සහ තත්ත්වයන්වලට වෙනස්කමක් සිදුවුවහොත් පමණි. උදාහරණයක් වශයෙන් භාණ්ඩ සහ සේවා වල විකුණුම් මිලට ප්‍රධාන වශයෙන් බලපෑම කළහැකි ව්‍යවහාර මුදලේ වෙනස්කම සමහරවිට අස්ථිත්වයේ ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදලේ වෙනස්කම් වීමකට ඉවහල් විය හැක.
37. ව්‍යවහාර මුදලේ වෙනස්කම් බලපෑම අනාගතයේ ගිණුම්ගතකරනු ඇත. වෙනත් වචනයකින් කිවහොත්, අස්ථිත්වයක් වෙනස වූ දිනට පැවති විනිමය අනුපාතිකය යොදා ගනිමින් සියළුම අයිතම් අළුත් ක්‍රියාකාරීත්ව ව්‍යවහාර මුදලට පරිවර්තනය කරයි. මූල්‍ය නොවන අයිතම් සඳහා පරිවර්තනය කළ අගයන් ඒවායේ ඓතිහාසික පිරිවැය ලෙස සලකනු ලැබේ. ඡේද 32 සහ 39 (ඇ) ප්‍රකාර මීට පෙර වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත් විදේශීය මෙහෙයුමක් පරිවර්තනය කිරීමේ දී පැන නගින විනිමය වෙනස්කම් මෙහෙයුම් බැහැර කරන තුරු ස්කන්ධයේ සිට ලාභය හෝ අලාභයට නැවත වර්ගීකරණය කරනු නොලැබේ.

ක්‍රියාකාරීත්ව ව්‍යවහාර මුදල වෙනුවට ඉදිරිපත් කිරීමේ ව්‍යවහාර මුදලක් භාවිතා කිරීම

ඉදිරිපත් කිරීමේ ව්‍යවහාර මුදලට පරිවර්තනය කිරීම

38. අස්ථිත්වයකට තම මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඕනෑම ව්‍යවහාර මුදලකින් (හෝ ව්‍යවහාර මුදල් වලින්) ඉදිරිපත් කළ හැක. ඉදිරිපත් කිරීමේ ව්‍යවහාර මුදල අස්ථිත්වයේ ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදලින් වෙනස් වන්නේ නම් එවිට එය එහි ප්‍රතිඵල සහ මූල්‍ය තත්ත්වය ඉදිරිපත් කිරීමේ ව්‍යවහාර මුදලට පරිවර්තනය කරයි. උදාහරණයක් වශයෙන් සමූහයක වෙනස් ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදලක් ඇති තනි අස්තීත්වයන් ඇතිවිට, ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා එක් එක් අස්ථිත්වයේ ප්‍රතිඵල සහ මූල්‍ය තත්ත්වය පොදු ව්‍යවහාර මුදලකින් ප්‍රකාශ කෙරේ.
39. අතිරේකව කාරී ආර්ථිකයක් නොවන ව්‍යවහාර මුදලක් ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදලක් ලෙස ඇති අස්ථිත්වයක ප්‍රතිඵල සහ මූල්‍ය තත්ත්වය වෙනත් ඉදිරිපත් කිරීමේ ව්‍යවහාර මුදලකට පහත සඳහන් පටිපාටිය යොදා ගනිමින් පරිවර්තනය කළ යුතුය.
- (අ) ඉදිරිපත් කළ සෑම මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශන සඳහා වත්කම් සහ වගකීම් (සන්සන්දනයන් ඇතුළුව) එකී මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශන දිනයට වූ අවසාන අනුපාතයට පරිවර්තනය කළ යුතු ය;
  - (ආ) ඉදිරිපත් කළ සෑම විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයක් හෝ ඉදිරිපත් කළ වෙන් වශයෙන් වූ ආදායම් ප්‍රකාශනයක් සඳහා ආදායම සහ වියදම (එනම් සංසන්දනයන් ඇතුළුව) ගනුදෙනු සිදුවූ දිනට වූ විනිමය අනුපාතයන්ට පරිවර්තනය කළ යුතුය; සහ
  - (ඇ) පැන නැගුණු සියළු විනිමය වෙනස්කම් වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම තුළ හඳුනාගත යුතු ය.
40. ප්‍රායෝගික හේතූන් නිසා ගනුදෙනු සිදුවූ දින වල විනිමය අනුපාතිකයන්ට ආසන්න අනුපාතයක්, උදාහරණයක් වශයෙන් ආදායම් සහ වියදම් අයිතම් පරිවර්තනය කිරීම සඳහා බොහෝ විට කාලපරිච්ඡේදය සඳහා සාමාන්‍ය අනුපාතයක් පාවිච්චි කරනු ලැබේ. කෙසේ වුවද, විනිමය අනුපාත සැලකිය යුතු අන්දමින් උච්චාවචනය වන්නේ නම් කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා සාමාන්‍ය අනුපාතයන් යොදා ගැනීම යෝග්‍ය නොවේ.
41. ඡේද 39 (ඇ) හි සඳහන් විනිමය වෙනස්කම් පහත දෑ වලින් හට ගනී:-
- (අ) ආදායම් සහ වියදම් ඒවායේ ගනුදෙනුව සිදුවූ දින වල පැවති විනිමය අනුපාතයන්ට සහ වත්කම් සහ වගකීම් ඒවායේ අවසන් අනුපාතයට පරිවර්තනය කිරීම;
  - (ආ) ඉකුත් අවසාන අනුපාතයකට වෙනස් අවසාන අනුපාතයකින් ආරම්භක ශුද්ධ වත්කම් පරිවර්තනය කිරීම.

මෙම විනිමය අනුපාතයන්හි වෙනස්කම් මෙහෙයුම්වලින් වන වර්තමාන සහ අනාගත මුදල් ප්‍රවාහවලට ඉතා කුඩා හෝ කිසිදු සෘජු බලපෑමක් නොමැති බැවින් මෙම විනිමය වෙනස්කම් ලාභ හෝ අලාභයේ හඳුනාගනු නොලැබේ. විදේශීය මෙහෙයුම් බැහැරකරන තෙක් විනිමය වෙනස්කම්වල සමුච්චිත වූ මුදල ස්කන්ධයේ වෙනමම සංරචකයක් ලෙස ඉදිරිපත් කරනු ලැබේ. විනිමය වෙනස්කම් ඒකාබද්ධ කළ නමුත් සම්පූර්ණයෙන්ම අයත් නොවූ විදේශීය මෙහෙයුමකට අදාළවන විට සහ පාලනය නොවන අයිතීන්ට අදාළවන විට පරිවර්තනයෙන් මතුවන සමුච්චිත විනිමය වෙනස්කම් සහ ඒකාබද්ධ මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ පාලනය නොවන අයිතීන්වල කොටසක් ලෙස හඳුනාගැනේ.

42. තම ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල අති උද්ධමනකාරී ආර්ථිකයක ව්‍යවහාර මුදලක් වන විට එම අස්ථිත්වයක ප්‍රතිඵල සහ මූල්‍ය තත්ත්වය පහත පරිපාටින් යොදා ගනිමින් වෙනස් ඉදිරිපත් කිරීමේ ව්‍යවහාර මුදලකට පරිවර්තනය කළ යුතු ය.
  - (අ) පහත දෑ හැර සියළුම වටිනාකම් (එනම් සන්සන්දනයන් ඇතුළුව වත්කම්, වගකීම්, ස්කන්ධ අයිතම්, ආදායම් සහ වියදම්) වඩාත්ම මෑත මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනයේ දිනට වූ අවසාන අනුපාතයට අනුව පරිවර්තනය කළ යුතු ය;
  - (ආ) වටිනාකම් අති උද්ධමනකාරී නොවන ආර්ථිකයක ව්‍යවහාර මුදලකට පරිවර්තනය කිරීමේ දී සංසන්දනාත්මක වටිනාකම් වනුයේ අදාළ පූර්ව වර්ෂයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල ප්‍රවර්තන වටිනාකම් වශයෙන් පෙන්නුම් කරන ඒවා විය යුතුය. (එනම්, පසුකාලීන මිල මට්ටමේ වෙනස්කම් හෝ පසු කාලීන විනිමය අනුපාතවල වෙනස්කම් සඳහා ගැලපීම් නොකළ)
43. අස්ථිත්වයක ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල අති උද්ධමනකාරී ආර්ථිකයක ව්‍යවහාර මුදලක් වන විට අති උද්ධමනකාරී නොවන ආර්ථිකයක ව්‍යවහාර මුදලකට පරිවර්තනය කරන සංසන්දනාත්මක වටිනාකම් හැරෙන්නට (ඡේද 42 (ආ) බලන්න.) ඡේද 42හි දක්වා ඇති පරිවර්තන ක්‍රමය භාවිතා කිරීමට පෙර, අස්ථිත්වය LKAS 29 ට අනුකූලව තම මූල්‍ය ප්‍රකාශන නැවත ප්‍රකාශ කළ යුතුය. ආර්ථිකයේ අති උද්ධමනකාරී ස්වභාවය පහවගිය විට අස්ථිත්වය LKAS 29 ට අනුව තම මූල්‍ය ප්‍රකාශන නැවත ප්‍රකාශනය කිරීම අත්හිටවන අතර අස්ථිත්වය නැවත ප්‍රකාශ කිරීම අවසන් කළ දින මිල මට්ටමට නැවත ප්‍රකාශිත වටිනාකම් ඉදිරිපත් කිරීමේ ව්‍යවහාර මුදලට පරිවර්තනය කිරීම සඳහා ඓතිහාසික පිරිවැය යොදා ගත යුතු ය.

විදේශ මෙහෙයුමක් පරිවර්තනය කිරීම

44. ඒකාබද්ධ කිරීමෙන්, සමානුපාතිකව ඒකාබද්ධ කිරීමෙන්, හෝ ස්කන්ධ ක්‍රමය මගින් වාර්තාකරණ අස්ථිත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල ඇතුළත් කිරීම සඳහා විදේශීය මෙහෙයුමක ප්‍රතිඵල සහ මූල්‍ය තත්ත්වය ඉදිරිපත් කිරීමේ ව්‍යවහාර මුදලට පරිවර්තනය කිරීමේ දී ඡේද 38-43 ට අමතරව ඡේද 45-47 ද අදාළ වේ.
45. විදේශීය මෙහෙයුමක ප්‍රතිඵල සහ මූල්‍ය තත්ත්වය වාර්තාකරණ අස්ථිත්වයේ ඒවා සමඟ ඒකාබද්ධ කිරීමේ දී පරිපාලිතයක අන්තර් සමූහ ශේෂයන් සහ අන්තර් සමූහ ගණුදෙනු ඉවත්කිරීම (LKAS 27 ඒකාබද්ධ සහ වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන හා LKAS 31 බද්ධ ව්‍යාපාරයන් හි හිමිකම්) වැනි සාමාන්‍ය ඒකාබද්ධ කිරීමේ පටිපාටි අනුගමන කළ යුතුවේ. කෙසේ වුවද, කෙටිකාලීන හෝ දිගුකාලීන වුවද අන්තර් සමූහ මූල්‍ය වත්කමක් (හෝ වගකීමක්) ව්‍යවහාර මුදල් උච්චාවචනවල ප්‍රතිඵල ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල නොපෙන්වා අනුරූප අන්තර් සමූහ වගකීමක් (හෝ වත්කම) කට එරෙහිව ඉවත් කිරීමට නුපුළුවන. මෙයට හේතුව මූල්‍යමය අයිතම එක් ව්‍යවහාර මුදලක් තවත් ව්‍යවහාර මුදලකට හැරවීමට කැපවීමක් නිරූපනය කිරීම සහ ව්‍යවහාර මුදල් උච්චාවචනය මගින් වාර්තාකරණ අස්ථිත්වය ලාභවන හෝ පාඩු ලැබීමකට මඟ පාදන බැවිනි. එම නිසා, වාර්තාකරණ අස්ථිත්වයේ ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයේ, එවැනි විනිමය වෙනස්කම් ලාභයේ හෝ අලාභයේ හඳුනාගැනීම හෝ එය 32 වන ඡේද සඳහන් අවස්ථාවන් වලින් සිදුවුවහොත් එය වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමෙහි හඳුනාගන්නා අතර විදේශීය මෙහෙයුම බැහැර කරන තෙක් ස්කන්ධයේ වෙනමම සංරචකයක සමුච්චිත කෙරේ.
46. විදේශ මෙහෙයුමක මූල්‍ය ප්‍රකාශන දිනය වාර්තාකරණ අස්ථිත්වයේ දිනයට වෙනස් දිනයක් නම්, බොහෝ විට විදේශීය මෙහෙයුම වාර්තාකරණ අස්ථිත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන දිනට අතිරේක ප්‍රකාශන පිළියෙළ කරයි. මෙය ඉටු නොකළ විට, වාර්තා කරන වෙනස මාස 3කට, වැඩි නොවන සහ යම් සැලකිය යුතු අන්දමේ හෝ ගණුදෙනු වෙනස් දිනවූ දින අතර සිදුවූ අනිකුත් සිද්ධීන් වල බලපෑම සඳහා ගැලපීම් කිරීමට යටත්ව පමණක් LKAS 27 වෙනස් දිනයක් යොදා ගැනීමට ඉඩ දෙනු ලැබේ. එවැනි අවස්ථාවක විදේශීය මෙහෙයුමේ වත්කම් සහ වගකීම් විදේශීය මෙහෙයුමේ වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයේ අවසානයට ඇති විනිමය අනුපාතය අනුව පරිවර්තනය කරයි. විනිමය අනුපාතයේ සැලකිය යුතු වෙනස්කම් සඳහා ගැලපීම් LKAS 27ට අනුකූලව වාර්තාකරණ අස්ථිත්වයේ වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානය දක්වා සිදු කරනු ලැබේ. LKAS 28 ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජන සහ LKAS 31 ප්‍රකාරව මෙම ප්‍රවේශයම ආශ්‍රිතයන්ට සහ බද්ධ ව්‍යාපාරවලට ස්කන්ධ ක්‍රමය යොදා ගැනීමේ දී, සහ සමානුපාතික ඒකාබද්ධ කරණය බද්ධ ව්‍යාපාරවලට භාවිතයේ දී යොදාගත යුතු ය.
47. විදේශීය මෙහෙයුමක් පවරාගැනීමේ දී මතුවන යම් කීර්තිනාමයක් සහ එම විදේශ මෙහෙයුම පවරාගැනීම මත පැනනගින වත්කම් සහ වගකීම්වල ධාරණ අගයට කරන යම් සාධාරණ අගය ගැලපීම් වේ නම් ඒවා විදේශ මෙහෙයුමේ වත්කම් සහ වගකීම් ලෙස සලකනු ලැබිය යුතුය. එබැවින්, ඒවා විදේශ මෙහෙයුමේ ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදලින් ප්‍රකාශ කරන අතර 39 සහ 42 වන ඡේද ප්‍රකාර අවසාන අනුපාතයට පරිවර්තනය කරනු ඇත.

විදේශීය මෙහෙයුමක බැහැර කිරීම හෝ කොටසක් බැහැර කිරීම

48. විදේශීය මෙහෙයුමක් බැහැර කිරීමේ දී එම විදේශීය මෙහෙයුමට අදාළ වන වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමෙහි හඳුනාගෙන සහ ස්කන්ධයේ වෙනමම සංරචකයක එකතු වූ විනිමය වෙනස්කම්වල සමුච්චිත ප්‍රමාණය බැහැර කිරීම මත ලාභය හෝ අලාභය හඳුනාගත් විට ස්කන්ධයෙන් ලාභය හෝ අලාභයට යළි වර්ග කළ යුතු ය. (යළි වර්ග කිරීමේ ගැලපීමක් ලෙස LKAS 1 මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම බලන්න.)

- 48(අ). අස්ථිත්වයක විදේශීය මෙහෙයුමක සම්පූර්ණ අයිතිය බැහැර කිරීමට අමතරව හිමිව තිබුණු පරිපාලිතයේ, ආශ්‍රිතයේ හෝ, බද්ධ පාලිත අස්ථිත්වයේ අයිතියක් රඳවා ගත්තද පහත දෑ බැහැර කිරීම් ලෙස ගිණුම්ගත කෙරේ:-
- (අ) විදේශීය මෙහෙයුමක් අයත්වන පරිපාලිතයක පාලනය අහිමිවීම;
  - (ආ) විදේශීය මෙහෙයුමක් අයත්වන ආශ්‍රිතයක් මත තිබූ සැලකිය යුතු බලපෑම අහිමිවීම; සහ
  - (ඇ) විදේශීය මෙහෙයුමක් අයත්වන බද්ධව පාලනය කළ අස්ථිත්වයක බද්ධ පාලනය අහිමිවීම.
- 48(ආ). විදේශීය මෙහෙයුමක් අයත් පරිපාලිතයක් බැහැරකිරීමේ දී එම විදේශීය මෙහෙයුමේ පාලනයට අයත් නොවන හිමිකම් වලට අදාළ විනිමය වෙනස් සමුච්චිත ප්‍රමාණය හඳුනා නොගත යුතු වුවද එය ලාභය හෝ අලාභයට නැවත වර්ගීකරණය නොකළ යුතු ය.
- 48(ඇ). විදේශීය මෙහෙයුමක් අයත් පරිපාලිතයක කොටසක් බැහැරකිරීමේ දී, වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමේ හඳුනාගෙන ඇති විනිමය වෙනස්කම්වල සමුච්චිත ප්‍රමාණයේ සමානුපාතික කොටසක් එම විදේශීය මෙහෙයුමේ පාලනය නොවන හිමිකම්වලට නැවත ආරෝපනය කළ යුතුය. විදේශීය මෙහෙයුමක වෙනත් ඕනෑම කොටසක් බැහැරකිරීමක දී අස්ථිත්වය විසින් වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමේ හඳුනාගෙන ඇති විනිමය වෙනස්කම්වල සමුච්චිත ප්‍රමාණයේ සමානුපාතික කොටස පමණක් ලාභයට හෝ අලාභයට නැවත වර්ගීකරණය කළ යුතු ය.
- 48(ඈ). විදේශීය මෙහෙයුමක අස්ථිත්වයේ හිමිකම්වල කොටසක් බැහැරකිරීමක්, බැහැර කිරීම් ලෙස ගිණුම්ගත කරන 48අ ඡේදයේ සඳහන් අඩුකිරීම් හැර, විදේශීය මෙහෙයුමක අස්ථිත්වයේ හිමිකාරිත්ව අයිතීන්වල අඩුවීමක් වේ.
49. අස්ථිත්වයක් විදේශීය මෙහෙයුමක තම අයිතිය විකිණීම, ඇවරකිරීම, කොටස් ප්‍රාග්ධනය ආපසු ගෙවීම හෝ එම අස්ථිත්වයේ සියල්ල හෝ කොටසක් වශයෙන් අතහැර දැමීම තුළින් බැහැර කිරීම හෝ කොටසක් බැහැර කිරීමෙන්, බැහැර කිරීම සිදු කළ හැකිය. තමන්ගේම පාඩු නිසා හෝ ආයෝජකයා විසින් හඳුනාගන්නා ලද හානිකරණයක් නිසා හෝ විදේශීය මෙහෙයුමක ධාරණ අගය කපාහැරීම කොටසක් බැහැරකිරීමක් ලෙස නොසැලකේ. ඒ අනුව වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත් විදේශීය විනිමයවල ලාභය හෝ අලාභවල කිසියම් කොටසක් ලියා හරින අවස්ථාවේ දී ලාභයට හෝ අලාභයට යළි වර්ගීකරණය කරනු නොලැබේ.

සියළුම විනිමය වෙනස්කම්වල බදු බලපෑම්

50. අස්ථිත්වයක ප්‍රතිඵල සහ මූල්‍ය තත්ත්වය (විදේශීය මෙහෙයුමක් ඇතුළුව) වෙනත් ව්‍යවහාර මුදලකට පරිවර්තනය කිරීමේදී මතුවන විනිමය වෙනස්කම් සහ විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ගනුදෙනු මත ලාභ හා අලාභවලට බදු බලපෑම් ඇතිවිය හැක. මෙවැනි බදු බලපෑම්වලට LKAS 12 ආදායම් බදු අදාළ වේ.

හෙළිදරව් කිරීම

51. ඡේද 53 සහ 55-57 හි "ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල" යන සඳහන් කිරීම් සමූහයක් සම්බන්ධයෙන් නම්, මව් සමාගමේ ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල වේ.
52. අස්තීත්වයක් පහත සඳහන් දෑ හෙළිදරව් කළ යුතු ය:-
- (අ) LKAS 39 ප්‍රකාර ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට මනින ලද මූල්‍ය සාධන පත්‍ර තුළින් පැන නගින දෑ හැර ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි හඳුනාගත් විනිමය වෙනස්කම්වල වටිනාකම; සහ
  - (ආ) වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත් ශුද්ධ විනිමය වෙනස්කම් සහ අස්ථිත්වයේ වෙනම සංරචකයක සමුච්චිතව ඇති සහ කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ දී සහ අවසානයේ දී එවැනි විනිමය වෙනස්කම්වල වටිනාකමෙහි සංසන්දනයක්.
53. ඉදිරිපත් කිරීමේ ව්‍යවහාර මුදල ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදලින් වෙනස්වන විට එම කරුණ සමග ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල සහ වෙනස් ඉදිරිපත් කිරීමේ ව්‍යවහාර මුදලක් යොදාගැනීමට හේතුව හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

54. වාර්තාකරණ අස්ථිත්වයේ හෝ සැලකිය යුතු විදේශීය මෙහෙයුමක ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදලක වෙනසක් ඇතිවුවහොත් එම කරුණ සහ ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල වෙනස් කිරීමට තුඩු දුන් කරුණු හෙළිදරව් කළ යුතු ය.
55. අස්ථිත්වයෙක් එහි මූල්‍ය ප්‍රකාශන එහි ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදලට වඩා වෙනස් ව්‍යවහාර මුදලකින් ඉදිරිපත් කරන්නේ නම්, ඡේද 39 සහ 42 හි සඳහන් කර ඇති පරිදි පරිවර්තන ක්‍රමය ඇතුළුව අදාළ වන SLFRS කම සෑම සියළුම අවශ්‍යතාවයන් සපුරාලන්නේ නම් පමණක් එය මූල්‍ය ප්‍රකාශන SLFRS සමග අනුකූල වන බවට විස්තර කළ හැක.
56. සමහර අවස්ථාවන්හි දී අස්ථිත්වයක් ඡේද 55හි අවශ්‍යතාවයන් සපුරාලීමකින් තොරව තම ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල නොවන ව්‍යවහාර මුදලකින් එහි මූල්‍ය ප්‍රකාශන හෝ අනිකුත් මූල්‍ය තොරතුරු ඉදිරිපත් කරයි. උදාහරණයක් වශයෙන්, අස්ථිත්වයක් තම මූල්‍ය ප්‍රකාශන වලින් තෝරාගත් අයිතම් පමණක් වෙනත් ව්‍යවහාර මුදලකට පරිවර්තනය කරනු ලැබිය හැක. එසේ නැත්නම්, ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල අති උද්ධමනකාරී ආර්ථිකයක පවතින මුදල නොවේ නම් මූල්‍ය ප්‍රකාශන වෙනත් ව්‍යවහාර මුදලකට වඩාත් සමීප අනුපාතයකින් සියළුම අයිතම් පරිවර්තනය කෙරේ. මෙවැනි පරිවර්තනයන් SLFRS සමග අනුකූල නොවන අතර ඡේද 57 හි සඳහන්ව ඇති අනාවරණයන් අවශ්‍ය වේ.
57. අස්ථිත්වයක් තම මූල්‍ය ප්‍රකාශන හෝ වෙනත් මූල්‍ය තොරතුරු එහි ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල හෝ එහි ඉදිරිපත් කිරීමේ ව්‍යවහාර මුදලට වෙනස් ව්‍යවහාර මුදලකින් පෙන්නුම් කරන විට සහ ඡේද 55 හි අවශ්‍යතාවයන් සපුරනු නොලබන විට, එය
  - (අ) SLFRS වලට අනුකූල වන තොරතුරුවලින් වෙන්කොට දක්වීම සඳහා අතිරේක තොරතුරු ලෙස පැහැදිලිව හඳුනාගැනීම;
  - (ආ) අතිරේක තොරතුරු පෙන්නුම් කරනු ලබන ව්‍යවහාර මුදල අනාවරනය කිරීම; සහ
  - (ඇ) අස්ථිත්වයේ ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල සහ අතිරේක තොරතුරු නිශ්චය කිරීමට යොදාගත් පරිවර්තනය කිරීමේ ක්‍රමය හෙළිදරව් කිරීම කළ යුතු ය.

බලපවත්වන දිනය සහ සංක්‍රාන්තිය

58. අස්ථිත්වයක් විසින් මෙම ප්‍රමිතිය 2012 ජනවාරි 1 හෝ ඉන්පසුව ආරම්භ වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා ව්‍යවහාර කළයුතුය. කලින් ව්‍යවහාරය උනන්දු කෙරේ. අස්ථිත්වයක් විසින් 2012 ජනවාරි 1 ට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා මෙම ප්‍රමිතිය ව්‍යවහාර කරන්නේ නම්, එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතු ය.
- 58අ. ඉවත් කරන ලදී.
59. මෙම ප්‍රමිතිය පළමුවරට ව්‍යවහාර කරන මූල්‍ය වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයට පසුව සිදුවූ සියළුම පවරාගැනීම්වලට ඡේද 47 ඉදිරි කාලීනව ව්‍යවහාර කළ යුතුය. කලින් පවරාගැනීම්වලට ඡේද 47 අතීතානුයෝගීව ව්‍යවහාරයට අවසර දෙනු ලැබේ. ඉදිරිකාලීන ලෙස සැලකූ මෙම ප්‍රමිතිය පළමුවරට භාවිතයට පෙර සිදුවූ විදේශීය මෙහෙයුමක් පවරා ගැනීමක් පසුව සිදුවූ ලෙස සැලකීම සඳහා අස්ථිත්වය පෙර වර්ෂ නැවත ප්‍රකාශ කිරීමක් නොකළ යුතු අතර ඒ අනුව යෝග්‍ය පරිදි එවැනි අත්පත් කර ගැනීමෙන් මතුවන කීර්තිනාමය සහ සාධාරණ අගයේ ගැලපීම්, විදේශීය මෙහෙයුමේ වත්කම් සහ වගකීම් ලෙස සලකනු වෙනුවට අස්ථිත්වයේ වත්කම් සහ වගකීම් ලෙස සලකනු ලැබිය යුතුය. එමනිසා, එවැනි කීර්තිනාම සහ සාධාරණ අගය ගැලපීම් එක්කෝ දැනටමත් ප්‍රකාශ කර ඇති අස්ථිත්වයේ ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදලින් නැතහොත් හෝ පවරාගත් දින වූ විනිමය අනුපාතිකය යොදා ගනිමින් මූල්‍ය නොවන විදේශීය ව්‍යවහාර මුදල් අයිතම ලෙස වාර්තා කෙරේ.
60. ප්‍රමිතිය ව්‍යවහාර කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස පැන නගින වෙනත් සියළුම වෙනස්කම් LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්කම් සහ වැරදෙහි අවශ්‍යතාවයන් ප්‍රකාර ගිණුම්ගත කෙරේ.
- 60 අ. ඉවත් කරන ලදී.
- 60 ආ. ඉවත් කරන ලදී.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 23

ණයගැනුම් පිරිවැය

පටුන

	පේද
ප්‍රධාන මූලධර්ම	1
විෂය පථය	2-4
නිර්වචන	5-7
හඳුනාගැනීම	8-25
ප්‍රාග්ධනගත කිරීම් සඳහා සුදුසුකම් ලබන ණයගැනුම් පිරිවැය	10-15
සුදුසුකම් ලබන වත්කම්වල අයකරගත හැකි ප්‍රමාණයට වඩා	
ධාරණ අගයෙහි ඇති අතිරික්තය	16
ප්‍රාග්ධනගත කිරීම ආරම්භය	17-19
ප්‍රාග්ධනගත කිරීම අත් හිටුවීම	20-21
ප්‍රාග්ධනගත කිරීම නතර කිරීම	22-25
හෙළි කිරීම	26
සංක්‍රාන්ති ප්‍රතිපාදන	27-28
බලපවත්වන දිනය	29

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 23**ණයගැනුම් පිරිවැය**

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 23 ණය ගිණුම් පිරිවැය 1-29 වූ ඡේදවල දක්වා ඇත. සියළුම ඡේදවලට සමාන අධිකාරියක් ඇත. LKAS 23 කියවීමේ දී එහි අරමුණු ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට වූ පූර්විකාව සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතියේ රාමුව, එහි ප්‍රධාන මූලධර්මය සම්බන්ධ කොට ගෙන අධ්‍යයනය කළ යුතුය. LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්කම් සහ වැරදි පැහැදිලි මගපෙන්වීමක් නොමැති අවස්ථාවල දී ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරා ගැනීමේ දී හා භාවිතා කිරීමේ දී පදනමක් සපයයි.

ප්‍රධාන මූලධර්මය

1. සුදුසුකම් ලබන වත්කම් අත්පත් කර ගැනීමට, ඉදිකිරීමට හෝ නිෂ්පාදනයට සෘජුවම අදාළ කරගතහැකි ණයගැනුම් පිරිවැය එම වත්කමේ පිරිවැයෙහි කොටසක් වේ. වෙනත් ණයගැනුම් පිරිවැය වියදමක් ලෙස හඳුනා ගත යුතු ය.

විෂය පථය

2. ණය ගැනුම් පිරිවැය සඳහා ගිණුම්කරණයේ දී අස්ථිත්වයක් මෙම ප්‍රමිතය භාවිතා කළ යුතු ය.
3. වගකීම් ලෙස වර්ගීකරණය නොකරන වරණීය ප්‍රාග්ධනය ඇතුළු ස්කන්ධ ප්‍රාග්ධනයෙහි සත්‍ය හෝ ආරෝපිත පිරිවැය සම්බන්ධයෙන් මෙම ප්‍රමිතය අදාළ නොවේ.
4. පහත සඳහන් තත්ත්වයන් යටතේ වත්කම් අත්කරගැනීමට ඉදිකිරීම්වලට සහ නිෂ්පාදනයට සෘජුවම අදාළ වන ණයගැනීම් පිරිවැය අස්ථිත්වයක් විසින් මෙම ප්‍රමිතය යොදාගැනීම අවශ්‍ය නොවේ:-

(අ) සාධාරණ අගයට මිනුම් කරන සුදුසුකම් ලබන වත්කම් උදාහරණ ලෙස ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්; හෝ

(ආ) නිෂ්පාදනය කරන තොග හෝ විශාල ප්‍රමාණයෙන් නිතිපතා නිෂ්පාදනය කරන තොග.

නිර්වචන

5. පහත දැක්වෙන පද නිශ්චිතව දක්වා ඇති තේරුම් සහිතව මෙම ප්‍රමිතයෙහි භාවිතා වේ. ණය ගැනුම් පිරිවැය යනු යම් ව්‍යාපාර සංවිධානයක් විසින් අරමුදල් ණයට ගැනීම හා සම්බන්ධව දරණ පොළී හා අනෙකුත් පිරිවැය වේ. සුදුසුකම් ලබන වත්කමක් යනු අපේක්ෂිත භාවිතා තත්ත්වයට හෝ විකිණීමේ තත්ත්වයට පත්කිරීම සඳහා අත්‍යාවශ්‍යයෙන්ම සැලකිය යුතු කාලයක් ගතවන වත්කමකි.
6. ණය ගැනුම් පිරිවැයට පහත සඳහන් දෑ ඇතුළත් විය හැක:-
  - (අ) LKAS 39 හි මූල්‍ය සාධන පත්‍ර : හඳුනාගැනීමට සහ මිනුම් කිරීම විස්තර කර ඇති පරිදි සඵලදායී පොළි අනුපාත ක්‍රමය යටතේ ගණනය කරන ලද පොළි වියදම;
  - (ආ) ඉවත්කර ඇත;
  - (ඇ) ඉවත්කර ඇත;
  - (ඈ) LKAS 17 කල් බදු සඳහා ගිණුම්කරණය, අනුව හඳුනාගත් මූල්‍ය කල්බදු සම්බන්ධයෙන් වූ මූල්‍ය ගාස්තු;
  - (ඉ) පොළී පිරිවැයට ගැලපුමක් ලෙස සලකනු ලබන ප්‍රමාණයට වූ විදේශීය ව්‍යවහාර මුදලින් කරනු ලබන ණය ගැනුම්වලින් පැන නගින විනිමය වෙනස්කම් .
7. පහත සඳහන් දෑ වලින් ඕනෑම එකක් ඒ ඒ අවස්ථාව අනුව සුදුසුකම් ලබන වත්කම් ලෙස සැලකිය හැක:-
  - (අ) තොග;
  - (ආ) නිෂ්පාදිත පිරියත;
  - (ඇ) බල උත්පාදන පහසුකම්;
  - (ඈ) අස්පාශ්‍ය වත්කම්;
  - (ඉ) ආයෝජන දේපල;

මූල්‍ය වත්කම් සහ කෙටිකාල පරිච්ඡේදයක් තුළ නිෂ්පාදනය කරන වෙනත් ආකාරයකට නිෂ්පාදිත භාණ්ඩ තොග සුදුසුකම් ලබන වත්කම් නොවේ. අත්පත් කරගන්නා අවස්ථාවේ දී අපේක්ෂිත භාවිතයට හෝ විකිණීමට සූදානම්ව ඇති වත්කම් ද සුදුසුකම් ලබන වත්කම් නොවේ.

හඳුනාගැනීම

8. අස්ථිත්වයක් සුදුසුකම් ලබන වත්කමක් අත්පත් කරගැනීමට, ඉදිකිරීමට හෝ නිෂ්පාදනයට සෘජුවම අදාළ කරගත හැකි ණය ගැණුම් පිරිවැය එම වත්කමේ පිරිවැයෙහි කොටසක් ලෙස ප්‍රාග්ධනික කළ යුතුය. අස්ථිත්වයක් අනෙකුත් ණය ගැණුම් පිරිවැය දරන ලද ලෙස අදාළ කාලපරිච්ඡේදයේ වියදමක් ලෙස හඳුනාගත යුතුය.
9. සුදුසුකම් ලබන වත්කමක් අත්පත්කර ගැනීමට, ඉදිකිරීමට හෝ නිෂ්පාදනයට සෘජුවම අදාළ කරගත හැකි ණය ගැණුම් පිරිවැය, එම වත්කමේ පිරිවැයට ඇතුළත් කෙරේ. එවැනි ණය ගැණුම් පිරිවැය විශ්වාසනීයත්වයකින් මැනිය හැකි විට හා එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ව්‍යාපාරයට අනාගත ආර්ථිකමය ප්‍රතිලාභ ලැබීමට හැකියාවක් ඇතිවිට, වත්කමේ පිරිවැයෙහි කොටසක් ලෙස ප්‍රාග්ධනගත කෙරේ. අස්ථිත්වයක් LKAS 29 අති උද්ධමන ආර්ථික තත්වයකදී මූල්‍ය වාර්තා කරන ප්‍රමිතිය යොදා ගන්නා විට ප්‍රමිතියේ 21 වන ඡේදය ප්‍රකාරව කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී උද්ධමනය සඳහා හානිපූර්ණය වන ණය ගැණුම් පිරිවැයේ කොටස වියදමක් ලෙස හඳුනාගත යුතුය.

ප්‍රාග්ධනගත කිරීම සඳහා සුදුසුකම් ලබන ණය ගැණුම් පිරිවැය

10. සුදුසුකම් ලබන වත්කම සඳහා වූ පිරිවැය නොදරන ලද්දේ නම්, මගහැරිය හැකි ව තිබූ ණය ගැණුම් පිරිවැය, එම වත්කම අත්පත් කර ගැනීමට, ඉදිකිරීමට හෝ නිෂ්පාදනයට සෘජුවම අදාළ කළ හැකි ණය ගැණුම් පිරිවැය වේ. අස්ථිත්වයක් යම් විශේෂිත සුදුසුකම් ලබන වත්කමක් ලබා ගැනීමේ පරමාර්ථය සඳහා අරමුදල් ණයට ගන්නා විටෙක දී එම සුදුසුකම් ලබන වත්කමට සෘජුවම අදාළවන ණය ගැණුම් පිරිවැය පහසුවෙන් සොයා ගත හැක.
11. සමහර විටෙක විශේෂිත ණය ගැණුම් හා සුදුසුකම් ලබන වත්කමක් අතර සම්බන්ධතාවය සොයා ගැනීම සහ එවන් වත්කමක් නොවන්නට මග හැරිය හැකිව තිබූ ණය ගැණුම් නිර්ණය කිරීමත් දුෂ්කර විය හැක. උදාහරණයක් ලෙස යම් අස්ථිත්වයක මූල්‍ය ණය කටයුතු මධ්‍යගතව සම්බන්ධීකරණය කෙරෙන විටෙක මෙවැනි ගැටළුවක් උද්ගත වේ. අස්ථිත්වයක් විසින් මූල්‍ය උපකරණ රාශියක් විවිධ පොළී අනුපාතික යටතේ භාවිතා කර අරමුදල් ණයට ගෙන එකී අරමුදල් විවිධ පදනම් යටතේ සමූහයේ අනෙකුත් ව්‍යාපාර සංවිධානවලට ණයට දීමේ තත්ත්වයන් යටතේ දී ද දුෂ්කරතා මතු වේ. විදේශීය මුදල් වලින් ලබාගත් හෝ විදේශ මුදල්වලට සම්බන්ධිත ණය භාවිතයේ දී ව්‍යාපාර සමූහය අති උද්ධමනකාරී ආර්ථිකයක් තුළ ක්‍රියාත්මක වන විටදී හා විනිමය අනුපාතිකයන් ගේ උච්ඡාවචනයන් ගෙන් ද තවත් ව්‍යාකූලතා හටගනී. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, සුදුසුකම් ලබන වත්කමක් අත්පත් කර ගැනීමට සෘජුවම අදාළ විය හැකි ණය ගැණුම් පිරිවැය නිර්ණය කිරීම දුෂ්කර වන අතර ඒ සඳහා විනිශ්චය උපයෝගී කිරීම අවශ්‍ය වේ.
12. සුදුසුකම් ලබන වත්කමක් ලබා ගැනීමේ නිශ්චිත පරමාර්ථය සඳහා අස්ථිත්වය ණයට ගත් අරමුදල් වෙනොත්, ප්‍රාග්ධනගත කිරීම සඳහා සුදුසුකම් ලබන ණය ගැණුම් පිරිවැය ලෙස අස්ථිත්වය විසින් නිර්ණය කළ යුතු වන්නේ එම ණය ගැණුම් මත ඇත්ත වශයෙන් කාල පරිච්ඡේදය තුළ දරන ලද ණය ගැණුම් පිරිවැයෙන් එකී ණය ගැණුම් තාවකාලිකව ආයෝජනය කිරීමෙන් ලද ආයෝජන ආදායම් අඩු කළ පසු අගයයි.
13. සුදුසුකම් ලබන වත්කමක් සඳහා පිළියෙල කළ මූල්‍යණය කිරීම් වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අස්ථිත්වයක් විසින් ලබා ගත් ණය අරමුදල් සුදුසුකම් ලබන වත්කම මත වියදම් සඳහා කොටසක් හෝ සම්පූර්ණ වශයෙන් පරිහරණය කිරීමට පෙර ආශ්‍රිත ණය ගැණුම් පිරිවැය දැරීමට ඉඩ ඇත. එවන් අවස්ථාවන් හි දී එකී අරමුදල් සුදුසුකම් ලබන වත්කම මත වියදම් කරන තෙක් බොහෝ විට තාවකාලිකව ආයෝජනය කරනු ලැබේ. කිසියම් කාලපරිච්ඡේදයක දී ප්‍රාග්ධනගත කිරීම සඳහා සුදුසුකම් ලබන ණය ගැණුම් පිරිවැය නිර්ණය කිරීමේ දී එකී අරමුදල් මත ඉපැයූ ආයෝජන ආදායමක් වෙනොත් එය දරන ලද ණය ගැණුම් පිරිවැයෙන් අඩු කරනු ලැබේ.
14. සුදුසුකම් ලබන වත්කමක්, ලබා ගැනීමේ අභිප්‍රාය සඳහා අස්ථිත්වයක් පොදුවේ ණයට ගෙන පරිහරණය කරන ලද අරමුදල් වෙනොත් ප්‍රාග්ධනගත කිරීම සඳහා යෝග්‍ය ණය ගැණුම් පිරිවැය, එය වත්කම මත වූ වියදම් ප්‍රාග්ධනගත අනුපාතයකින් ගුණ කිරීමෙන් අස්ථිත්වය විසින් නිර්ණය කළ යුතුය. මෙම ප්‍රාග්ධනගත අනුපාතිකය විය යුත්තේ, සුදුසුකම් ලබන වත්කමක් ලබා ගැනීමේ නියත අභිප්‍රාය සඳහා වූ ණය ගැණුම් හැර, කාල පරිච්ඡේදය තුළ නොපියවූ ණය ගැණුම්වලට අදාළ ණය ගැණුම් පිරිවැයෙහි හරිත මධ්‍යන්‍යය වේ. යම් කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ අස්ථිත්වයක් ප්‍රාග්ධනගත කළ ණය ගැණුම් පිරිවැය එම කාල පරිච්ඡේදය තුළ දරණ ලද ණය ගැණුම් පිරිවැය නොඉක්මවිය යුතුය.

15. සමහර අවස්ථාවල දී ණය ගැනුම් පිරිවැයෙහි හරිත මධ්‍යන්‍යය ගණනයේ දී පරිපාලකයෙහි හා එහි පරිපාලිකයන් හි සියළුම ණය ගැනුම් ඇතුළත් කිරීම සුදුසු වන අතර වෙනත් අවස්ථාවල දී එක් එක් පරිපාලිකය ස්වකීය ණය ගැනුම් සඳහා අදාළ ණය ගැනුම් පිරිවැයන් හි "හරිත මධ්‍යන්‍යය" පරිහරණය කරනු ලැබේ.

සුදුසුකම් ලබන වත්කමෙහි අයකරගත හැකි ප්‍රමාණයට වඩා ධාරණ අගයෙහි ඇති අතිරික්තය

16. සුදුසුකම් ලබන වත්කමෙහි ධාරණ අගය හෝ අපේක්ෂිත මුළු පිරිවැය, එහි අයකරගත හැකි ප්‍රමාණය හෝ ශුද්ධ උපලබ්ධි වටිනාකම ඉක්මවා යන විටෙක, අනෙකුත් ප්‍රමිතිවල අවශ්‍යතා අනුව ධාරණ අගය ලියා අඩු කිරීම හෝ ලියා හැරීම කළ යුතුය. සමහර නිශ්චිත අවස්ථා වල දී ලියා අඩු කළ හෝ ලියා හැර ප්‍රමාණයන් අනෙකුත් ප්‍රමිතිවලට අනුව ආපසු පොත්වලට ගැනීම කරනු ලැබේ.

ප්‍රාග්ධනගත කිරීම ආරම්භය

17. අස්ථිත්වයක් සුදුසුකම් ලබන වත්කමක පිරිවැයේ කොටසක් ලෙස ණය ගැනුම් පිරිවැය ප්‍රාග්ධනික කිරීම ආරම්භක කළ යුත්තේ සුදුසුකම් ලබන වත්කමක් ආරම්භක දිනයේදීය. ප්‍රාග්ධනික කිරීම සඳහා පහත සඳහන් කොන්දේසි සියල්ල පළමුවෙන්ම ඉටුවන දිනය ආරම්භක දිනය වේ.

(අ) වත්කම සඳහා වියදම් දැරීම;

(ආ) ණය ගැනුම් පිරිවැය දැරීම; සහ,

(ඇ) වත්කම එහි අපේක්ෂිත පරිහරණය හෝ විකිණීම සඳහා පිළියෙල කිරීමට අවශ්‍ය ක්‍රියාකාරකම් කිරීම සිදු කෙරෙන විටය.

18. සුදුසුකම් ලබන වත්කමක් මත වූ වියදම් යන්නට ඇතුළත් වනුයේ, මුදල් ගෙවීම, වෙනත් වත්කම් මාරුකිරීම හෝ පොළී දරණ වගකීම් පැන නැගීම යන ප්‍රතිඵල ඇතිකරන වියදම් පමණි. වත්කම සම්බන්ධයෙන් ලද ප්‍රගති ගෙවීම් සහ ප්‍රදානයෙන් ලැබීම් (LKAS 20 රාජ්‍ය ප්‍රදාන සඳහා ගිණුම්කරණය සහ රාජ්‍ය අනුග්‍රහයන් හෙළිදරව් කිරීම බලන්න.) වෙනොත් ඒවා වියදමෙන් අඩු වේ. කිසියම් කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ වත්කමෙහි, ඊට පෙර ප්‍රාග්ධනගත කරන ලද ණය ගැනුම් පිරිවැය ද ඇතුළුව, සාමාන්‍ය ධාරණ අගය ප්‍රාග්ධනගත අනුපාතයෙන් ගුණ කිරීමට ගනු ලබන එම කාලපරිච්ඡේදයේ වියදම් වල සාධාරණ ඇස්තමේන්තුවක් වේ.

19. වත්කම එහි අපේක්ෂිත පරිහරණය හෝ විකිණීම සඳහා පිළියෙල කිරීමට අවශ්‍ය ක්‍රියාකාරකම් යනු එම වත්කමේ භෞතික ඉදිකිරීම් කටයුතු පමණක් නොවේ. මෙකී ක්‍රියාකාරකම්වලට භෞතික ඉදිකිරීම් ආරම්භයට පෙර ලබාගත යුතු අවසර පත් ලබා ගැනීම වැනි ආශ්‍රිත ක්‍රියාකාරකම් භෞතික ඉදිකිරීම්වලට පෙර වූ තාක්ෂණික හා පරිපාලනමය කටයුතු ඇතුළත් වේ. කෙසේ වුවද, වත්කමෙහි ස්වරූපය වෙනස් කෙරෙන නිෂ්පාදනයක් හෝ සංවර්ධනයක් සිදු නොවන විටෙක වත්කමක් දරා සිටීම එහි ක්‍රියාකාරකම්වලට ඇතුළත් නොවේ. උදාහරණයක් ලෙස ඉඩමක් සංවර්ධනය කෙරෙන විටෙක දරණ ලද ණය ගැනුම් පිරිවැය සංවර්ධනය හා සම්බන්ධ ක්‍රියාකාරකම් සිදුකෙරෙන කාල පරිච්ඡේදය තුළ දී ප්‍රාග්ධන ගත කරනු ලැබේ. කෙසේ වුවද ගොඩනැගීම් කටයුතු උදෙසා ඉඩමක් අත්පත් කරගෙන ඒ ආශ්‍රිත සංවර්ධන කටයුතු කිසිවක් සිදු නොකර තිබෙන අතරතුර දරණ ණය ගැනුම් පිරිවැය ප්‍රාග්ධනගත කිරීම සඳහා සුදුසුකම් නොලබයි.

ප්‍රාග්ධනගත කිරීම අත්හිටුවීම

20. සුදුසුකම් ලබන වත්කමක්, දීර්ඝකරන ලද කාල සීමාවක දී ක්‍රියාකාරී සංවර්ධනය කටයුතු නවතා ඇතිවිටක ණය ගැනුම් පිරිවැය ප්‍රාග්ධනගත කිරීම අත් හිටුවිය යුතුය.
21. අස්ථිත්වයක් වත්කමක් එහි අපේක්ෂිත පරිහරණය හෝ විකිණීම සඳහා අවශ්‍ය වන ක්‍රියාකාරකම් සඳහා නවතා දැමූ දීර්ඝ කරන ලද කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී ණය ගැනුම් පිරිවැය දැරිය හැකිය. මෙවැනි පිරිවැය අර්ධ ලෙස නිමැවූ වත්කම් දරා සිටීමේ පිරිවැය වන අතර ප්‍රාග්ධන ගත කිරීම සඳහා සුදුසුකම් නොලබයි කෙසේ වුවද සැලකිය යුතු තාක්ෂණික හා පරිපාලනමය කටයුතු කෙරෙන කාලපරිච්ඡේදයක දී ණය ගැනුම් පිරිවැය ප්‍රාග්ධනගත කිරීම අත් හිටවනු නොලැබේ. එලෙසම වත්කමක් එහි අපේක්ෂිත පරිහරණය හෝ විකිණීම පිණිස සූදානම් කිරීමේ ක්‍රියාවලියේ කොටසක් ලෙස අවශ්‍ය තාවකාලික ප්‍රමාදයක දී ණය ගැනුම් පිරිවැය ප්‍රාග්ධනගත කිරීම අත්හිටවනු නොලැබේ. උදාහරණයක් ලෙස යම් භූගෝලීය ප්‍රදේශයක ඉදිකිරීම් කාලය තුළ දී අධික ජල මට්ටමක් ඇති වීම සාමාන්‍ය ලක්ෂණයක් වන අවස්ථාවක එකී අධික ජල මට්ටම නිසා පාලමක් ඉදිකිරීම ප්‍රමාද වන දීර්ඝ කරන ලද කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී ප්‍රාග්ධනගත කිරීම දිගටම කරගෙන යනු ලැබේ.

ප්‍රාග්ධන ගත කිරීම නතර කිරීම

22. අස්ථිත්වයක් විසින් සුදුසුකම් ලබන වත්කම් එහි අපේක්ෂිත පරිහරණය හෝ විකිණීම සඳහා පිළියෙල කිරීමට අවශ්‍ය ක්‍රියාකාරකම් සියල්ලක් ම පාහේ සම්පූර්ණ කර ඇති විට ණය ගැනුම් පිරිවැය ප්‍රාග්ධනගත කිරීම් නතර කළ යුතුය.
23. සාමාන්‍යයෙන් වත්කමක භෞතික ඉදිකිරීම් සම්පූර්ණ වූ විට, සාමාන්‍ය පරිපාලනමය කටයුතු තවමත් සිදුවෙමින් පැවතිය ද එම වත්කම් එහි අපේක්ෂිත පරිහරණය හෝ විකිණීම සඳහා සාමාන්‍යයෙන් සුදානම්ය. තව දුරටත් ඉටු කිරීමට ඇත්තේ මිලදී ගන්නා ගේ හෝ පරිහරණය කරන්නා ගේ පිරිවිතරයන් ට අනුව, දේපලක කටයුතු සැරසීම් වැනි සුළු වෙනස්කම් පමණක් නම්, එය ක්‍රියාකාරකම් සියල්ලක් ම පාහේ සම්පූර්ණ කර ඇති බව පෙනීයනු ලබන සාධකයකි.
24. අස්ථිත්වයක් විසින් සුදුසුකම් ලබන වත්කමක ඉදිකිරීම කොටස් වශයෙන් සම්පූර්ණ කෙරෙන විටෙක, එකී එක් එක් කොටස අනෙකුත් කොටස් වල ඉදිකිරීම් කරගෙන යන අතරතුර දී පරිහරණය කළ හැකි නම්, එක් එක් කොටස එහි අපේක්ෂිත පරිහරණය හෝ විකිණීම සඳහා පිළියෙල කිරීමට අවශ්‍ය ක්‍රියාකාරකම් සියල්ලක් ම පාහේ සම්පූර්ණ වූ විට ණය ගැනුම් පිරිවැය ප්‍රාග්ධන ගත කිරීම නතර කළ යුතුය.
25. වෙන වෙනම පරිහරණය කළ හැකි ගොඩනැගිලි කිහිපයකින් සමන්විත ව්‍යාපාර උදාහරණයකින් එක් එක් කොටස අනෙකුත් කොටස්වල ඉදිකිරීම් කරගෙන යන අතරතුර දී පරිහරණය කළ හැකි සුදුසුකම් ලබන වත්කමට උදාහරණයකි. කිසියම් කොටසක් පරිහරණය කිරීමට පෙර සම්පූර්ණ කළ යුතු සුදුසුකම් ලබන වත්කමට උදාහරණයක් ලෙස වානේ කම්හලක් වැනි එකම වැඩබිමක අනුක්‍රමික පිළිවෙලට පිරියතෙහි වෙන වෙනම කොටස්වල පවත්වාගෙන යනු ලබන පෙරසැරි කිහිපයකින් යුත් කර්මාන්ත පිරියතක් දැක්විය හැක.

හෙළි කිරීම

26. අස්ථිත්වය විසින් :

(අ) කාලපරිච්ඡේදය තුළදී ප්‍රාග්ධනගත කරන ලද ණය ගැනුම් පිරිවැය ප්‍රමාණය; සහ

(ආ) ප්‍රාග්ධනගත කිරීම සඳහා සුදුසුකම් ලබන ණය ගැනුම් පිරිවැය ප්‍රමාණය නිර්ණය කිරීමට භාවිතා කළ ප්‍රාග්ධනගත කිරීමේ අනුපාතිකය හෙළි කළ යුතුය.

සංක්‍රාන්ති ප්‍රතිපාදනයන්

27. ප්‍රමිතය යෙදවීම ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වෙනස් කිරීමත් වන කල් හී, අස්ථිත්වයක් විසින්, ප්‍රාග්ධනීකරණය ආරම්භ කරන දිනය ක්‍රියාත්මක දිනය හෝ ඊට පසු දිනක සිට යෙදෙන ආකාරයෙන් සුදුසුකම් ලබන වත්කම් සම්බන්ධ ණය පිරිවැයට ප්‍රමිතය යොදා ගත යුතුවන්නේය.
28. එසේ වුවද ක්‍රියාත්මක දිනයට පෙර කුමන හෝ දිනයක් අස්ථිත්වයක් විසින් නියමකර ප්‍රාග්ධනීකරණය ආරම්භ කරන දිනය, එම දිනය හෝ ඊට පසු දිනයක් වන්නා වූ සුදුසුකම් ලබන සියලුම වත්කම් සම්බන්ධ ණය පිරිවැයට ප්‍රමිතය යොදා ගත හැකි වන්නේ ය.

බලපත්‍රවන දිනය

29. අස්ථිත්වයක් විසින් මෙම ප්‍රමිතය 2012 ජනවාරි 01 හෝ ඉන්පසුව ආරම්භ වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා ව්‍යවහාර කළයුතුය. කලින් ව්‍යවහාරය උනන්දු කෙරේ. අස්ථිත්වයක් විසින් 2012 ජනවාරි 01 ට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කරන්නේ නම්, එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතුය.

29අ ඉවත්කර ඇත.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 24

සම්බන්ධිත පාර්ශවයන් හෙළි කිරීම

පටුන

ඡේද

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 24 සම්බන්ධිත පාර්ශවයන් හෙළි කිරීම

අරමුණ

1

විෂය පථය

2-4

සම්බන්ධිත පාර්ශවයන් හෙළිදරව් කිරීමේ අරමුණ

5-8

නිර්වචන

9-11

හෙළිදරව් කිරීම

12-22

බලපවත්වන දිනය

23

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 24

සම්බන්ධිත පාර්ශ්වයන් හෙළිදරව් කිරීම

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 24 සම්බන්ධිත පාර්ශ්වයන් හෙළිදරව් කිරීම 1-23 දක්වා වූ ඡේදවල දක්වා ඇත. සියළු ඡේදයන් සමාන අධිකාරීත්වයකින් යුක්ත වේ. LKAS 24 එහි අරමුණ ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට වූ පුර්විකාව සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙළ කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුව සම්බන්ධ කොටගෙන කියවිය යුතුය. නිශ්චිත මගපෙන්වීම් නොමැති විට ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරාගැනීම සහ ව්‍යවහාරය සඳහා පදනමක් LKAS 10 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් සහ වැරදි මගින් සපයා ඇත.

අරමුණ

1. මෙම ප්‍රමිතියේ අරමුණ වනුයේ අස්ථිත්වයක මූල්‍ය තත්වය සහ ලාභය හෝ අලාභය කෙරෙහි සම්බන්ධිත පාර්ශ්වයන් පැවතීම සහ එම පාර්ශ්වයන් සමග ගනුදෙනු හා නොපියවූ ශේෂ මගින් බලපෑමක් ඇතිවී තිබීමේ හැකියාව කෙරෙහි අවධානය යොමුකිරීම පිණිස අවශ්‍ය හෙළිදරව් කිරීම් අස්ථිත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල අන්තර්ගත වන බව තහවුරු කිරීම ය.

විෂය පථය

2. මෙම ප්‍රමිතය :
  - (අ) සම්බන්ධිත පාර්ශ්ව සබඳතා සහ ගනුදෙනු හඳුනා ගැනීමේ දී;
  - (ආ) අස්ථිත්වයන් හා සම්බන්ධිත පාර්ශ්වයන් අතර නොපිය වූ ශේෂ හඳුනාගැනීමේ දී;
  - (ඇ) (අ) සහ (ආ) අයිතමයන් හෙළිදරව් කිරීම අවශ්‍ය වන්නා වූ තත්ත්වයන් හඳුනාගැනීමේ දී සහ
  - (ඈ) එම අයිතමයන් පිළිබඳ හෙළිදරව් කිරීම් නිශ්චය කිරීමේ දී ව්‍යවහාර කළ යුතුය.
3. සම්බන්ධිත පාර්ශ්ව ගනුදෙනු සහ නොපියවූ ශේෂ, LKAS 27 ඒකාබද්ධ සහ වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ප්‍රකාරව ඉදිරිපත් කරනු ලබන පරිපාලකයකු, ව්‍යාපාරිකයෙකුගේ හෝ ආයෝජකයකුගේ වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හෙළිදරව් කිරීම මෙම ප්‍රමිතය මගින් අවශ්‍ය කෙරේ.
4. අස්ථිත්වයක මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල, සමූහයක අනෙක් අස්ථිත්වයන් සමග වූ සම්බන්ධිත පාර්ශ්ව ගනුදෙනු සහ නොපියවූ ශේෂ හෙළිදරව් කරනු ලැබේ. සමූහය තුළ සම්බන්ධිත පාර්ශ්ව ගනුදෙනු සහ නොපියවූ ශේෂ සමූහයේ ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙළ කිරීමේදී ඉවත් කරනු ලැබේ.

සම්බන්ධිත පාර්ශ්ව හෙළිදරව් කිරීමේ අරමුණ

5. සම්බන්ධිත පාර්ශ්ව සම්බන්ධතා වාණිජ හා ව්‍යාපාර ක්ෂේත්‍රයේ සාමාන්‍ය ලක්ෂණයකි. උදාහරණයක් ලෙස අස්ථිත්වයන් විසින් සිය ක්‍රියාකාරකම්වල අංගයන් පරිපාලිත , බද්ධ ව්‍යාපාර සහ ආශ්‍රිතයන් හරහා නිරතුරුව සිදුකරනු ලැබේ. මෙවැනි තත්ත්වයන් තුළ ආයෝජිතයාගේ මූල්‍ය සහ මෙහෙයුම් ප්‍රතිපත්ති කෙරෙහි බලපෑම් ඇති කිරීමේ හැකියාව ඇත්තේ පාලනය, හවුල් පාලනය හෝ සැලකිය යුතු බලපෑම් හරහා වේ.
6. සම්බන්ධිත පාර්ශ්ව සම්බන්ධතාවයක් මගින් අස්ථිත්වයක ලාභය හෝ අලාභය සහ මූල්‍ය තත්ත්වය කෙරෙහි බලපෑමක් ඇතිවිය හැක. සම්බන්ධිත නොවන පාර්ශ්වයන් අතර සිදු නොවන අන්දමේ ගනුදෙනු සම්බන්ධිත පාර්ශ්වයන් අතර සිදුවිය හැකිය. උදාහරණයක් ලෙස සිය පරිපාලකය වෙත පිරිවැයට භාණ්ඩ විකුණන අස්ථිත්වයක් ඒ කොන්දෙසි යටතේ වෙනත් ගනුදෙනුකරුවකුට විකුණනු නොලැබිය හැකිය. එසේම සම්බන්ධිත නොවන පාර්ශ්වයන් අතර ගනුදෙනු සිදුවන අගයන්ටම සම්බන්ධිත පාර්ශ්වයන් අතර ගනුදෙනු සිදු නොවිය හැකිය.
7. සම්බන්ධිත පාර්ශ්ව ගනුදෙනු සිදු නොවුනද සම්බන්ධිත පාර්ශ්ව සම්බන්ධතාවයකින් අස්ථිත්වයක මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵල සහ මූල්‍ය තත්ත්වය කෙරෙහි බලපෑමක් එල්ල විය හැකිය සම්බන්ධතාවයක හුදු පැවැත්ම අස්ථිත්වය අනෙකුත් පාර්ශ්වයන් සමග කරන ගනුදෙනු කෙරෙහි බලපෑමක් ඇති කිරීමට ප්‍රමාණවත් විය හැකිය. උදාහරණයක් වශයෙන් පරිපාලිතයක් විසින් වෙළඳ හවුල්කරුවකු සමග ඇති සම්බන්ධතා පරිපාලකය විසින් එකී පෙර හවුල්කරු යෙදි සිටි වෙළඳාමෙහිම නියුතු සහෝදර පරිපාලිතයක් අත්පත් කර ගැනීම මත අවසන් කළ හැකිය. විකල්පයක් වශයෙන් එක් පාර්ශ්වයක් තවත් පාර්ශ්වයක සැලකිය යුතු බලපෑම මත ක්‍රියාත්මක වීමෙන් වැළකී සිටිය හැකිය. උදාහරණයක් ලෙස පරිපාලිතයකට පර්යේෂණ හා සංවර්ධන කටයුතු වල නිරත නොවන ලෙස පරිපාලකය විසින් උපදෙස් දෙනු ලැබිය හැකිය.
8. මෙම හේතු කරුණු කොටගෙන සම්බන්ධිත පාර්ශ්ව ගනුදෙනු නොපියවූ ශේෂ සහ සම්බන්ධතා දැන සිටීම තුළින් මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලනය කරන්නන් විසින් අස්ථිත්වය මුහුණ දෙන අවදානම් සහ අවස්ථාවන් තක්සේරු කිරීම ඇතුළු අස්ථිත්වයේ මෙහෙයුම් තක්සේරු කිරීම් කෙරෙහි බලපෑ හැකිය.

නිර්වචන

9. පහත දක්වා ඇති පද නිශ්චිතව දක්වා ඇති තෙරුම් සහිතව මෙම ප්‍රමිතියෙහි භාවිතා වේ.

සම්බන්ධිත පාර්ශ්වය - පාර්ශ්වයක්

(අ) සෘජුව හෝ අතරමැදියන් එකක් හෝ කිහිපයක් හරහා වක්‍රාකාරයෙන් :

- (1) අස්ථිත්වය පාලනය කරයි නම් හෝ අස්ථිත්වය විසින් පාලනය වෙයි නම් හෝ අස්ථිත්වය සමග පොදු පාලනය යටතේ පවතීනම්; (මෙයට පරිපාලක, පරිපාලිත සහ සහෝදර පරිපාලිත අයත් වේ.)
- (2) අස්ථිත්වය වෙත සැලකිය යුතු බලපෑමක් ඇති කිරීමේ හැකියාව ඇති කරන හිමිකමක් වේ නම් හෝ
- (3) අස්ථිත්වය සම්බන්ධයෙන් බද්ධ පාලනයක් සහිත වේ නම්

(ආ) අස්ථිත්වයේ ආශ්‍රිතයක් වේනම් (LKAS 28 ආශ්‍රිතයන් හි ආයෝජන හි නිර්වචනය කර ඇති පරිදි)

(ඇ) අස්ථිත්වය ව්‍යාපාරිකයෙකුට සිටින වන බද්ධ ව්‍යාපාරයක් වේ නම් (LKAS 31 බද්ධ ව්‍යාපාරවල හිමිකම් බලන්න.)

(ඈ) අස්ථිත්වයේ හෝ එහි පරිපාලකයේ ප්‍රධාන කළමනාකාර මණ්ඩලයේ සාමාජිකයෙක් වේ නම්

(ඉ) ඉහත (අ) හෝ (ඇ) හි සඳහන් කරන ලද යම් පුද්ගලයෙකුගේ පවුලෙහි ආසන්න සාමාජිකයෙකු වේ නම්

(ඊ) ඉහත (ඇ) හෝ (ඉ) සඳහන් කරන ලද පුද්ගලයෙකු වෙත පාලනය බද්ධ පාලනය හෝ සැලකිය යුතු බලපෑමක් හෝ සැලකිය යුතු ඡන්ද බලයක් සෘජුව හෝ වක්‍රව තිබෙන්නා වූ අස්ථිත්වයක් වේ නම් හෝ

(උ) අස්ථිත්වයේ හෝ අස්ථිත්වයේ සම්බන්ධිත පාර්ශ්වයක් වන ඕනෑම අස්ථිත්වයක සේවකයන්ගේ යහපත සඳහා වූ පශ්චාත් සේවා ප්‍රතිලාභ සැලැස්මක් වේ නම්

එම පාර්ශ්වය අස්ථිත්වය හා සම්බන්ධිත වේ. සම්බන්ධිත පාර්ශ්ව ගනුදෙනුවක් යනු මිල අයකිරීමක් සිදු වුවාද යන්න ගැන නොසලකා සම්බන්ධිත පාර්ශ්ව අතර සම්පත් , සේවා හෝ බැඳීම් හුවමාරුවීමකි.

පුද්ගලයෙකුගේ පවුලෙහි ආසන්න සාමාජිකයන් යනු අස්ථිත්වය සමග කරන කටයුතුවල දී අදාළ පුද්ගලයා වෙතින් බලපෑම් යොමු විය හැකි හෝ අදාළ පුද්ගලයා වෙත බලපෑම් යොමු කළ හැකි පවුල් සාමාජිකයන් වේ. ඒ යටතට පහත දැක්වෙන අය ඇතුළත් විය හැකිය.

- (අ) පුද්ගලයාගේ ගෘහස්ථ හවුල්කරු සහ දරුවන්;
- (ආ) පුද්ගලයාගේ ගෘහස්ථ හවුල්කරුගේ දරුවන්;
- (ඇ) පුද්ගලයාගේ හෝ ගෘහස්ථ හවුල්කරුගේ යැපෙන්නන්.

වන්දියට (LKAS 19 - සේවක ප්‍රතිලාභ සහ SLFRS 2 - කොටස් පදනම් ගෙවීම් හි සඳහන් නිර්වචනයන්ට අන්තර්ගත) වන සියලුම සේවක ප්‍රතිලාභ අයත් වේ. සේවක ප්‍රතිලාභ යනු අස්ථිත්වයට සපයන ලද සේවා සඳහා හුවමාරු වශයෙන් ගෙවන ලද සියලුම ආකාරයේ ප්‍රතිෂ්ඨාවන් වේ. අස්ථිත්වයක් සම්බන්ධයෙන් එහි පරිපාලකයා වෙනුවෙන් ගෙවනු ලබන එවැනි ප්‍රතිෂ්ඨාවන්ද මෙයට ඇතුළත් වේ. වන්දියට පහත සඳහන් දෑ ඇතුළත් වේ.:

- (අ) වර්තමාන සේවකයන් සඳහා වූ චේතන, වැටුප් සහ සමාජ ආරක්ෂක දායකයන්, ගෙවීම් සහිත වාර්ෂික නිවාඩු සහ ගෙවීම් සහිත අසනීප නිවාඩු, ලාභ බෙදාගැනීම් සහ පාරිතෝෂික දීමනා (කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ සිට මාස 12 ක් ඇතුළත ගෙවන්නේ නම්) සහ මුදල් නොවන ප්‍රතිලාභ; (වෛද්‍යාධාර, නිවාස, මෝටර් රථ, නිදහස් හෝ සහනදායී භාණ්ඩ හා සේවා වැනි)
- (ආ) විශ්‍රාම වැටුප්, වෙනත් විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ, පශ්චාත් සේවා ජීවිත රක්ෂණ සහ පශ්චාත් සේවා වෛද්‍යාධාර වැනි පශ්චාත් සේවා ප්‍රතිලාභ;
- (ඇ) දීර්ඝ සේවා නිවාඩු හෝ සථන වාර්ෂික නිවාඩු, ජයන්ති හෝ වෙනත් දීර්ඝ සේවා ප්‍රතිලාභ, දීර්ඝ-කාලීන අකර්මණ්‍යතා ප්‍රතිලාභ සහ, කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ සිට මාස දොළහක් ඇතුළත සම්පූර්ණයෙන් නොගෙවන ලාභ බෙදාගැනීම්, පාරිතෝෂික සහ විලම්භිත වන්දි වැනි වෙනත් දීර්ඝ කාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ;
- (ඈ) සමාජිකී කිරීමේ ප්‍රතිලාභ; සහ
- (ඉ) කොටස් පදනම් ගෙවීම්.

පාලනය යනු .- අස්ථිතියක ක්‍රියාකාරකම් තුළින් ප්‍රතිලාභ ලබාගැනීම පිණිස එහි මූල්‍ය හා මෙහෙයුම් ප්‍රතිපත්ති පරිපාලනය කිරීමට ඇති බලය වේ. බද්ධ පාලනය යනු ආර්ථික ක්‍රියාකාරකමක් සම්බන්ධයෙන් ගිවිසුම්ප්‍රකාර එකඟ වූ පාලනය බෙදාගැනීම වේ. ප්‍රධාන කළමනාකාර පිරිස යනු අස්ථිතියේ ඕනෑම අධ්‍යක්ෂවරයකු (විධායක හෝ එසේ නොවන) ඇතුළු අස්ථිතියේ ක්‍රියාකාරකම් සැලසුම් කිරීම, හසුරුවීම සහ පාලනය සඳහා සෘජුව හෝ වක්‍රව අධිකාරය සහ වගකීම ඇති පුද්ගලයන් වේ.

සැලකිය යුතු බලපෑම යනු .- අස්ථිතියක මූල්‍ය සහ මෙහෙයුම් ප්‍රතිපත්ති පාලනය කිරීම නොවන එහෙත් එම ප්‍රතිපත්ති සම්බන්ධ තීරණ වලදී සහභාගිවීමට ඇති බලය වේ. කොටස් අයිතිය, ව්‍යවස්ථාව හෝ එකඟතාවය තුළින් සැලකිය යුතු බලපෑම ලබාගත හැකිය.

10. විය හැකි සම්බන්ධිත පාර්ශ්ව සම්බන්ධතා එකිනෙක සලකා බැලීමේදී හුදෙක් නෛතික ස්වභාවයට වඩා සම්බන්ධතාවයේ යථා ස්වරූපය කෙරෙහි අවධානය යොමු කරනු ලැබේ.
11. මෙම ප්‍රමිතයේ සංදර්භය තුළ පහත දැක්වෙන අවස්ථා අවශ්‍යයෙන්ම සම්බන්ධිත පාර්ශ්ව සම්බන්ධතා නොවන්නේය.
  - (අ) සම්බන්ධිත පාර්ශ්වය නිර්වචනයේ (ඇ) සහ (ඊ) නොසලකමින්, හුදෙක් පොදු අධ්‍යක්ෂවරයෙක් හෝ ප්‍රධාන කළමනාකරණ පිරිස් සාමාජිකයෙක් සිටින අස්ථිතියන් දෙකක්.
  - (ආ) හුදෙක් බද්ධ ව්‍යාපාරයක බද්ධ පාලනය බෙදාගන්නා ව්‍යාපාරිකයින් දෙදෙනෙක්.
  - (ඇ) හුදෙක් අස්ථිතියක් සමග කරන සාමාන්‍ය කටයුතු එම කටයුතු හා සම්බන්ධවීම නිසා (ඔවුන් විසින් අස්ථිතියක කටයුතු කිරීමේ නිදහසට බලපෑම් ඇතිවීම හෝ තීරණ ගැනීමේ ක්‍රියාවලියට සහභාගි වුවද)
    - (i) මූල්‍ය සම්පාදකයන්,
    - (ii) වෘත්තීය සමිති,
    - (iii) පොදු සේවා පහසුකම් සම්පාදකයන්, සහ
    - (iv) රාජ්‍ය දෙපාර්තමේන්තු සහ නියෝජිත ආයතන,
  - (ඈ) අස්ථිතිය සමග සැලකිය යුතු තරම් ව්‍යාපාර කටයුතු ප්‍රමාණයක් කරන ගනුදෙනුකරුවෙක්, සැපයුම්කරුවෙක්, බලයලත් තැනැත්තෙක්, බෙදාහරින්නෙක් හෝ සාමාන්‍ය නියෝජිතයෙක් හුදෙක් ආර්ථිකමය යැපීම හේතු කොට ගෙන.

හෙළිදරව් කිරීම

12. පරිපාලකයන් සහ පරිපාලිකයන් අතර සම්බන්ධතාවයන් එම සම්බන්ධිත පාර්ශ්ව අතර ගනුදෙනු පැවතියාද යන්න ගැන නොසලකා හෙළිදරව් කළ යුතුය. අස්ථිතියක් විසින් සිය පරිපාලකගේ නම සහ, එයින් වෙනස් වේ නම්, අවසාන පාලන පාර්ශ්වය හෙළිදරව් කළ යුතුය. අස්ථිතියේ පරිපාලකය හෝ අවසාන පාලන පාර්ශ්වය, පොදු භාවිතය සඳහා මූල්‍ය ප්‍රකාශන සම්පාදනය නොකරන්නේ නම්, එසේ කරන ඊළඟ වඩාත්ම ජ්‍යෙෂ්ඨ පරිපාලකයෙක් නම හෙළිදරව් කළ යුතුය.
13. අස්ථිතියක් වෙත සම්බන්ධිත පාර්ශ්ව සම්බන්ධතාවයන් තුළින් ඇතිවන බලපෑම පිළිබඳ අදහසක් මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලකයන්ට ඇතිකර ගැනීම පිණිස , පාලනය පවතින විටෙක , සම්බන්ධිත පාර්ශ්ව අතර ගනුදෙනු පැවතියාද නැද්ද යන්න ගැන නොසලකා සම්බන්ධිත පාර්ශ්ව සම්බන්ධතා හෙළිදරව් කිරීම යෝග්‍ය වේ.
14. පරිපාලක හා පරිපාලික අතර සම්බන්ධිත පාර්ශ්ව සම්බන්ධතා හඳුනා ගැනීම, පරිපාලිත ආශ්‍රිත සහ බද්ධව පාලනය කෙරෙන අස්ථිතියන්හි කර තිබෙන්නා වූ සැලකිය යුතු ආයෝජනයන් හි යෝග්‍ය ලැයිස්තුගත කිරීමක් අවශ්‍ය කෙරෙන LKAS 27, LKAS 28 සහ LKAS 31 හි ඇති හෙළිදරව් කිරීමේ අවශ්‍යතාවලට අතිරේකව වූ අවශ්‍යතාවයකි.
15. අස්ථිතියේ පරිපාලකය හෝ අවසාන පාලන පාර්ශ්වය විසින් පොදු භාවිතය සඳහා මූල්‍ය ප්‍රකාශන සම්පාදනය නොකරන විට එසේ කරන ඊළඟ ජ්‍යෙෂ්ඨතම පරිපාලකයෙක් නම අස්ථිතිය විසින් හෙළිදරව් කරනු ලැබේ. පොදු භාවිතය සඳහා ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන සම්පාදනය කරන සමූහය තුළ අස්ථිතියේ ආසන්නතම පරිපාලකයට ඉහළින් සිටින පළමු පරිපාලකය ඊළඟ ජ්‍යෙෂ්ඨතම පරිපාලකය වේ.
16. අස්ථිතියක් විසින් ප්‍රධාන කළමනාකරණ පුද්ගල වන්දියේ එකතුව වශයෙන් සහ පහත දැක්වෙන එක් එක් වර්ගය සඳහා වෙන් වෙන්ව හෙළිදරව් කළ යුතුය.

- (අ) කෙටි කාලීන සේවක ප්‍රතිලාභ;
  - (ආ) පශ්චාත් සේවා ප්‍රතිලාභ;
  - (ඇ) වෙනත් දිගුකාලීන ප්‍රතිලාභ;
  - (ඈ) සමාජික ප්‍රතිලාභ සහ;
  - (ඉ) කොටස් පදනම් ගෙවීම්.
17. සම්බන්ධිත පාර්ශවයන් අතර ගනුදෙනු පැවතියේ නම්, මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට එම සම්බන්ධතාවයෙහි හව්‍ය බලපෑම තේරුම් ගැනීම සඳහා අවශ්‍ය වන ගනුදෙනු පිළිබඳ තොරතුරු සහ නොපියවූ ශේෂයන්ද, සම්බන්ධිත පාර්ශව සම්බන්ධතාවයෙහි ස්වභාවය සමග හෙළිදරව් කළ යුතුය. මෙම හෙළිදරව් කිරීමේ අවශ්‍යතාවයන්, 16 වන ඡේදයේ හෙළිදරව් කිරීමට අවශ්‍ය වන්නා වූ ප්‍රධාන කළමනාකරණ පුද්ගල වන්දිවලට අමතරවය. අවම වශයෙන් පහත සඳහන් දෑ හෙළිදරව් කිරීම්වලට ඇතුළත් විය යුතුය.
- (අ) ගනුදෙනුවල වටිනාකම;
  - (ආ) නොපියවූ ශේෂයන්ගේ වටිනාකම සහ;
    - (i) ඒවා සුදාකුම් සහිතද යන්න ඇතුළුව ඒවායේ නියමයන් සහ කොන්දේසි, සහ නිරාකරණය කිරීමේදී සපයනු ලබන ප්‍රතිෂ්ඨාවේ ස්වභාවය සහ;
    - (ii) ලබාදී හෝ ලැබී ඇති ඇප ඇත්නම් ඒ පිළිබඳ විස්තර;
  - (ඇ) නොපියවූ ශේෂවල අගය හා සම්බන්ධිත අඩමාන ණය සඳහා වූ ප්‍රතිපාදන;
  - (ඈ) කාලපරිච්ඡේදය තුළදී සම්බන්ධිත පාර්ශවයන් ගෙන් අයවිය යුතු ණයවලින් බොල් හෝ අඩමාන ණය වෙනුවෙන් හඳුනාගත් වියදම.
18. 17 වන ඡේදයෙහි අවශ්‍ය වන්නා වූ හෙළිදරව් කිරීම් පහත දැක්වෙන එක් එක් වර්ගය සඳහා වෙන වෙනම කළ යුතුය:-
- (අ) පරිපාලකය;
  - (ආ) බද්ධ පාලනය සහිත හෝ අස්ථිත්වය මත සැලකිය යුතු බලපෑම ඇති අස්ථිත්වයන්;
  - (ඇ) පරිපාලිතයන්;
  - (ඈ) ආශ්‍රිතයන්;
  - (ඉ) අස්ථිත්වය ව්‍යාපාරිකයෙක් වන්නා වූ බද්ධ ව්‍යාපාර;
  - (ඊ) අස්ථිත්වයේ හෝ එහි පරිපාලකයේ ප්‍රධාන කළමනාකරණ පුද්ගලයන්; සහ
  - (උ) වෙනත් සම්බන්ධිත පාර්ශවයන්.
19. 18 වන ඡේදයෙහි අවශ්‍ය වන ආකාරයට සම්බන්ධිත පාර්ශවයන් වෙත ගෙවිය යුතු සහ ඔවුන්ගෙන් ලැබිය යුතු, මුදල් ප්‍රමාණයන් විවිධ වර්ග යටතේ වර්ගීකරණය LKAS 1 - මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම මගින් ශේෂපත්‍රයේ හෝ එහි සටහන්වල ඉදිරිපත් කළ යුතු තොරතුරු සම්බන්ධයෙන් අවශ්‍ය වන හෙළිදරව් කිරීමේ අවශ්‍යතාවයන් හිමි දිගුවකි. සම්බන්ධිත පාර්ශවයන් ගේ ශේෂ පිළිබඳ වඩා සවිස්තර විශ්ලේෂණයක් සැපයීම සඳහා සහ සම්බන්ධිත පාර්ශව ගනුදෙනුවලට අදාළ කර ගැනීම සඳහා ඒරත ගණන වැඩි කර ඇත.
20. පහත දැක්වෙන්නේ සම්බන්ධිත පාර්ශවයක් සමග සිදු වුවහොත් හෙළිදරව් කරන්නා වූ ගනුදෙනු වලට උදාහරණ වේ.
- (අ) භාණ්ඩ ගැණුම් හෝ විකුණුම් (නිමි හෝ නොනිමි);
  - (ආ) දේපළ හා වෙනත් වත්කම් ගැණුම් හෝ විකුණුම්;

- (ඇ) සේවා සැපයීම හෝ ලබා ගැනීම;
- (ඈ) කල් බදු;
- (ඉ) පර්යේෂණ හා සංවර්ධන මාරු කිරීම්;
- (ඊ) බලපත්‍ර ගිවිසුම් යටතේ මාරු කිරීම්;
- (උ) මූල්‍ය ගිවිසුම් යටතේ මාරු කිරීම්; (මුදලින් හෝ ද්‍රව්‍යයන්ගෙන් වූ ණය හා ස්කන්ධ දායකත්වයන් ඇතුළුව)
- (ඌ) සහතික සහ අතිරේක ඇප සම්පාදනය; සහ
- (එ) අස්ථිතිය වෙනුවෙන් හෝ වෙනත් පාර්ශ්වයක් වෙනුවෙන් අස්ථිතිය විසින් වගකීම් නිරාකරණය කිරීම.

පරිපාලකයක් හෝ පරිපාලිකයක්, සමූහයේ අස්ථිතිය අතර අවදානම් සමසමව බෙදාගන්නාවූ නිශ්චිත ප්‍රතිලාභ සැලැස්මකට සහභාගි වේ නම් එය සම්බන්ධිත පාර්ශ්ව ගනුදෙනුවක් ලෙස සැලකේ. (LKAS 19 හි ඡේද අංක 34ආ බලන්න.)

21. අතේ දුරින් වූ ගනුදෙනුවල දී පවතින කොන්දේසිවලට සමාන කොන්දේසි යටතේ කරන ලද සම්බන්ධිත පාර්ශ්ව ගනුදෙනු හෙළිදරව් කරනු ලබන්නේ එවැනි කොන්දේසි තහවුරු කළ හැකි නම් පමණි.
22. අස්ථිතියේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට සම්බන්ධිත පාර්ශ්ව ගනුදෙනුවල ඇති බලපෑම පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබාගැනීම සඳහා වෙනම හෙළිදරව් කිරීම අවශ්‍ය වන විටෙක හැර ස්වභාවයෙන් සමාන වූ අයිතමයන් සමාහාර වශයෙන් හෙළිදරව් කරනු ලැබිය හැකිය.

බලපවත්වන දිනය

23. අස්ථිතියක් විසින් මෙම ප්‍රමිතිය 2012 ජනවාරි 01 හෝ ඉන්පසුව ආරම්භ වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා ව්‍යවහාර කළයුතුය. කලින් ව්‍යවහාරය උනන්දු කෙරේ. අස්ථිතියක් විසින් 2012 ජනවාරි 01 ට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා මෙම ප්‍රමිතිය ව්‍යවහාර කරන්නේ නම්, එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතුය.

23ආ. (ඉවත් කරන ලදී).

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 26

විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුම් ගිණුම්කරණය සහ වාර්තාකරණය.

පටුන

පිටු අංක

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 26

විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුම් ගිණුම්කරණය සහ වාර්තාකරණය

විෂය පථය	1-7
නිර්වචන	8-12
නිර්වචන දායකත්ව සැලසුම්	13-16
නිර්වචන ප්‍රතිලාභ සැලසුම්	17-31
ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ වල ආයු ගණක වර්තමාන අගය	23-26
ආයු ගණක ඇගයීම් වල සංඛ්‍යාතය	27
මූල්‍ය ප්‍රකාශන අන්තර්ගතය	28-31
සියලුම සැලසුම්	32-36
සැලසුම් වත්කම් තක්සේරු කිරීම	32-33
හෙළිදරව් කිරීම	34-36
බලපවත්වන දිනය	37

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 26

විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුම් ගිණුම්කරණය සහ වාර්තාකරණය

LKAS 26 ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතය විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුම් ගිණුම්කරණය සහ වාර්තාකිරීම . 1 වන ඡේදයේ සිට 37 ඡේදය දක්වා ඇතුළත්ය. සියලුම ඡේද එක හා සමාන අධිකාරියක් පවතී. LKAS 26 ප්‍රමිතය ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට වූ පුර්විකාව සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුව සම්බන්ධ කොටගෙන අධ්‍යයනය කළ යුතුය. නිශ්චිත මගපෙන්වීම් නොමැති විට ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරා ගැනීමේ සහ ව්‍යවහාර කිරීමේ පදනමක් LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් සහ වැරදි සපයයි.

විෂය පථය

1. මෙම ප්‍රමිතය විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුම් සම්බන්ධයෙන්, මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කරන අවස්ථාවලදී මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට ව්‍යවහාර කළ යුතුය.
2. විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුම් ඇතැම් විට "විශ්‍රාම යෝජනාක්‍රමය", "විශ්‍රාම පාරිතෝෂික යෝජනාක්‍රමය" හෝ "විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ යෝජනාක්‍රමය" නමින් හැඳින්වෙයි. මෙම ප්‍රමිතය විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලැස්මක් එම සැලැස්මට සහභාගී වන සේව්‍යයන්ගෙන් වෙන්වූ වාර්තාකරණ අස්තිත්වයක් වශයෙන් සලකනු ලැබේ. මෙම ප්‍රමිතියෙන් බලය සීමා නොකරන තෙක් අනෙකුත් සියලුම ප්‍රමිතයන් විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුම් සම්බන්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට ව්‍යවහාර වෙයි.
3. සැලසුමට සහභාගී වන සියල්ලම සමූහයක් ලෙස සලකා සැලසුමට සම්බන්ධ ගිණුම්කරණය සහ වාර්තාකරණයෙහි දී මෙම ප්‍රමිතය කටයුතු කරයි. තනි සහභාගීවන්නන්ට විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ අයිතිවාසිකම් වාර්තා සම්බන්ධව මෙය කටයුතු නොකරයි.
4. සැලසුමක් සහිත සේවාදායකයින්ගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ පිරිවැය නිශ්චය කිරීම සඳහා LKAS 19 සේවක ප්‍රතිලාභ අදාළවෙයි. එසේ හෙයින් මෙම ප්‍රමිතය LKAS 19 ට අනුපූරකයකි.
5. විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුම්, දායකත්ව සැලසුම් හෝ නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුම් නිර්වචනය කළ හැකිය. විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ ගෙවීම සඳහා මුදල් දායකත්වයෙන් මුදල් සම්පාදනය කරනු ලබන, භාරයක් සහිත හෝ රහිත, එමෙන්ම නීතිමය වශයෙන් වෙන්ව හඳුනාගෙන ඇති හෝ එසේ නොමැති වෙනම අරමුදලක් ඒ වෙනුවෙන්ම පිහිටුවා ගැනීම බොහෝ දෙනෙකුට අවශ්‍ය වෙයි. එවැනි අරමුදලක් පිහිටුවාගෙන තිබේද යන්න හෝ භාරයක් තිබේද යන්න ගැන සැලකිලිමත් නොවෙමින්ම මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර වෙයි.
6. පුද්ගලික ආයෝජන පිළිවෙලවල දී මෙන්ම රක්‍ෂණ සමාගම්වල ආයෝජන වත්කම් සහිත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුම්ද ඒ ආකාරයේම ගිණුම්කරණ සහ අරමුදල්කරණ අවශ්‍යතා සපුරාලිය යුතුය. ඒ අනුව රක්‍ෂණ සමාගම සමග පවත්නා ගිවිසුම නිශ්චිත පාර්ශ්වකරුවෙකු හෝ පාර්ශ්වකරුවන් සමූහයක් සමග නම් වශයෙන් බැඳී, විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ බැඳීමද රක්‍ෂණ සමාගමේ පමණක් වගකීමක් නොවන විට ඒවා මෙම ප්‍රමිතයෙහි විෂය පථයෙහි ඇතුළත් වෙයි.
7. සේවය අවසන් කිරීමේ හානිරක්‍ෂණ, විලම්භිත වන්දි පිළිවෙලවල් දීර්ඝ කාලීන සේවා නිවාඩු ප්‍රතිලාභ (Long Service Leave Benefits), විශේෂ කාලයට පෙර විශ්‍රාම ගැන්වීම හෝ සේවක ප්‍රමාණාධිකත්ව සැලසුම්, සෞඛ්‍ය සහ ශුභසාධක සැලසුම් හෝ ප්‍රසාද දීමනා සැලසුම් වැනි වෙනත් ආකාරවල සේවක ප්‍රතිලාභ කෙරෙහි මෙම ප්‍රමිතය අදාළ නොවෙයි. රජයේ සමාජ සුරක්‍ෂිත ස්වභාවයෙහි වැඩ පිළිවෙලද මෙම ප්‍රමිතයෙහි විෂය පථයට ඇතුළත් නොවේ.

නිර්වචන

8. පහත දැක්වෙන පද, ඒවායෙහි නිශ්චිත වූ තේරුම සහිතව මෙම ප්‍රමිතයෙහි භාවිතා වෙයි.

"විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුම්" යනු අස්තිත්වයක් විසින් සේවකයන් සඳහා සේවය අවසන් කරන විට හෝ පසුව, (වාර්ෂික ආදායම් හෝ එකවර ගෙවන ආකාරයේ) සේවකයන් සඳහා ප්‍රතිපාදනය කරන ප්‍රතිලාභ වන අතර, එවැනි ප්‍රතිලාභ හෝ ඔවුන් වෙනුවෙන් දායකත්ව, ලේඛනයක ප්‍රතිපාදන හෝ අස්තිත්වයේ පරිවය මගින් කල්තබා නිශ්චය කිරීමට හෝ ඇස්තමේන්තු කිරීමට හැකිවීම.

"නිර්වචිත දායකත්ව සැලසුම්" යනු අරමුදලකට සැපයූ දායකත්වයන් සහ එහි ආයෝජන ඉපයීමද එක්ව ගෙන ගෙවීමට ඇති විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ මුදල් නිශ්චය කරනු ලබන ආකාරයේ විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුම් ය.

“නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුම්” යනු සාමාන්‍යයෙන් සේවකයින්ගේ ඉපයීම් හෝ/සහ සේවා කාලය (වර්ෂ) ආශ්‍රිතව සකස්කරගත් සූත්‍රයක් මගින් ගණනය කිරීමෙන් විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ වශයෙන් ගෙවිය යුතු ප්‍රමාණ නිශ්චය කරනු ලබන විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුම් ය.

“අරමුදල් සැපයුම” යන්නෙන් විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ ගෙවීම සඳහා අනාගත බැඳීම් සපුරාලීමට සේව්‍යයාගේ අස්තිත්වයෙන් වෙන්වූ අස්තිත්වයකට (“අරමුදල”) වත්කම් මාරු කිරීම අදහස් කෙරෙයි.

මෙම ප්‍රමිතයෙහි අවශ්‍යතා උදෙසා පහත දැක්වෙන පද භාවිතා කරනු ලැබේ:-

“සහභාගිවන්නන්” යනුවෙන් හැඳින්වෙනුයේ විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලැස්මක සාමාජිකයින් සහ සැලැස්ම යටතේ ප්‍රතිලාභවලට හිමිකම් ලබන අනෙක් පිරිසය.

“ප්‍රතිලාභ සඳහා ඇති ශුද්ධ වත්කම්” යනු සැලැස්මක ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභවල ආයුගණක අගය හැර අනෙකුත් වගකීම් අඩුකළ වත්කම්ය.

“ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන ආයුගණක අගය” වනුයේ දැනට සේවයෙහි නිරතව සිටින සහ කලින් සේවයෙහි නිරතව සිටි සේවකයින්ට ඒ තාක් කරන ලද සේවය වෙනුවෙන් විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලැස්මකින් ලබාදීමට අපේක්ෂා කරන ගෙවීම්වල වර්තමාන අගයයි.

“හිමිකම් ලත් ප්‍රතිලාභ” වනුයේ අඛණ්ඩ සේවය මත කොන්දේසියක් නොවන විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලැස්මක කොන්දේසි යටතේ, ප්‍රතිලාභ සඳහා ඇති අයිතීන්ය.

9. ඇතැම් විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුම්වලට සේව්‍යයා හැර වෙනත් අනුග්‍රාහකයෝද වෙති; එවැනි සැලසුම් සම්බන්ධයෙන්ද මෙම ප්‍රමිතය අදාළ වෙයි.
10. බොහෝ විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුම් විධිමත් සම්මුතීන් මත පදනම් වී තිබෙයි. ඇතැම් සැලසුම් අවිධිමත් වන නමුත් සේවාදායකයන්ගේ ස්ථාපිත පරිචයන් මත කිසියම් ප්‍රමාණයක වගකීම් භාරයක් ඊට අයත්කරගෙන තිබේ. සේව්‍යයන්ට ඔවුන්ගේ බැඳීම් සීමා කිරීමට ඇතැම් සැලසුම්වලින් අවසර ලැබී ඇති නමුත් සැලසුමක් අවලංගු කිරීම සේවකයන් රඳවා ගතයුතුව ඇති විට සේව්‍යයන්ට දුෂ්කර වෙයි. විධිමත් සැලැස්මකට පරිද්දෙන්ම අවිධිමත් සැලැස්මකටද ගිණුම්කරණ සහ වාර්තාකරණ පදනම එකසේම ව්‍යවහාර වෙයි.
11. ප්‍රතිලාභ ගෙවීම් සඳහා වෙනම අරමුදල්වලට දායක මුදල් යෙදවීමටත්, එකී අරමුදල්වලින් ප්‍රතිලාභ ගෙවීමටත් බොහෝ විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුම්වලින් ප්‍රතිපාදන සලසා තිබේ. එවැනි අරමුදල් පරිපාලනය කරනු ලබන්නේ අරමුදල් වත්කම් ස්වාධීනව පාලනය කරන පාර්ශ්වයන් විසින්ය. සමහර රටවල එවැනි පාර්ශ්ව භාරකරුවන් ලෙසින් හැඳින්වෙයි. භාරයක් සකස් වී ඇත්ද යන්න පිළිබඳව සැලකිලිමත් නොවෙමින් එවැනි පාර්ශ්ව මෙම ප්‍රමිතයෙහි භාරකරු යන පදයෙන් හැඳින්වෙයි.
12. විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුම් නිර්වචිත දායකත්ව සැලසුම් හෝ නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුම් ලෙස සාමාන්‍යයෙන් විස්තර කෙරේ. ඒ එක එකට නෛසර්ගික ලක්ෂණ ඇත. ඒ දෙආකාරයේම නෛසර්ගික ලක්ෂණ සහිත සැලසුම්ද කලාතුරකින් දක්නට ලැබේ. මෙම ප්‍රමිතයෙහි කාර්යය සඳහා එවැනි දෙමුහුන් සැලසුම්, නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුම් ලෙස සලකනු ලබයි.

නිර්වචිත දායකත්ව සැලසුම්

13. නිර්වචිත දායකත්ව සැලසුමක මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ප්‍රතිලාභ සඳහා පවත්නා ශුද්ධ වත්කම් ප්‍රකාශනයක් සහ අරමුදල්කරණ ප්‍රතිපත්ති විස්තරයක් ඇතුළත් විය යුතුය.
14. නිර්වචිත දායකත්ව සැලසුමක සහභාගිවන්නන්ගේ අනාගත ප්‍රතිලාභ සේව්‍යයා, සහභාගිවන්නා හෝ ඒ දෙදෙනා විසින්ම ගෙවනු ලබන දායක මුදල්, අරමුදලෙහි මෙහෙයුම් කාර්යක්ෂමතාව සහ අරමුදලෙහි ආයෝජන ඉපයීම් මත නිශ්චය වෙයි. සේව්‍යයාගේ බැඳීම් සාමාන්‍යයෙන් අරමුදලට කරනු ලබන දායකත්ව මගින් ඉෂ්ඨ කරනු ලබයි. ආයුගණකවරයෙකුගේ සේවය සාමාන්‍යයෙන් අවශ්‍ය නොවන නමුත් වත්මන් දායකත්වයන්ද විචල්‍ය වන අනාගත දායකත්ව මට්ටම් සහ ආයෝජන ඉපයීම් පදනම් කොටගෙන අනාගතයේ එළැඹිය හැකි ප්‍රතිලාභ ඇස්තමේන්තු කිරීමෙහි දී ඇතැම් අවස්ථාවල එවැනි උපදෙස් ප්‍රයෝජනයට ගනු ලබයි.
15. සහභාගිවන්නන්ගේ අනාගත ප්‍රතිලාභ මට්ටම කෙරෙහි සෘජු ලෙසම බලපාන බැවින් සැලසුමෙහි කටයුතු සම්බන්ධයෙන් සහභාගිවන්නන් උනන්දුවක් දක්වති. දායකත්වය නිසිපරිදි සැපයී ඇත්ද, ප්‍රතිලාභීන්ගේ අයිතිය ආරක්ෂා වන අයුරින් විධිමත් පාලනයක් පවතීද යන්නත් දැනගැනීමට සහභාගිවන්නන් උනන්දුවෙයි. සැලසුමෙහි කාර්යක්ෂම වූත් සාධාරණ වූත් මෙහෙයුම කෙරෙහි සේව්‍යයාගේ උනන්දුව යොමුවෙයි.

16. සැලැස්ම, සහ එහි ආයෝජනයන්හි කාර්ය සාධනය, පිළිබඳව කාලීනව තොරතුරු සැපයීම, නිර්වචිත දායකත්ව සැලැස්මක වාර්තාකරණයේ අරමුණයි. පහත දැක්වෙන මූල්‍ය ප්‍රකාශන ද ඇතුළත්ව ඉදිරිපත් කරනු ලබන මූල්‍ය ප්‍රකාශන මගින් සාමාන්‍යයෙන් ඒ අරමුණ සපුරාගනු ලබයි.

- (අ) සැලැස්මට, එහි සාමාජිකත්වයට, කොන්දේසි සහ තත්ත්වයට බලපෑමක් ඇතිකරන, අන්දමේ සැලැස්මෙහි කවර හෝ වෙනස්වීමක් සහ කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වැදගත් ක්‍රියාකාරකම් පිළිබඳව විස්තරයක්.
- (ආ) කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ගනුදෙනු, ආයෝජන කාර්ය සාධනය සහ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ සැලැස්මෙහි මූල්‍ය තත්ත්වය වාර්තාකරණ ප්‍රකාශනයක්, සහ
- (ඇ) ආයෝජන ප්‍රතිපත්ති පිළිබඳ විස්තරයක්.

නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලැස්ම

17. නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලැස්මක මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි, පහත විස්තර දෙකෙන් එකක් ඇතුළත් විය යුතුය.

- (අ) පහත සඳහන් දෑ පෙන්වන :
  - (i) ප්‍රතිලාභ සඳහා පවත්නා ශුද්ධ වත්කම් ;
  - (ii) හිමිකම් ලද ප්‍රතිලාභ සහ හිමිකම් නොලද ප්‍රතිලාභ වෙන්කර දක්වන ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ වල ආයුගණක වත්මන් අගය ; සහ
  - (iii) ප්‍රතිඵලය වන අතිරික්තය හෝ ඌනතාවය ; හෝ
- (ආ) පහත දැක්වෙන දෙකින් එකක් ඇතුළත්ව ප්‍රතිලාභ සඳහා ඇති ශුද්ධ වත්කම් ප්‍රකාශනයක් :
  - (i) හිමිකම් ලද ප්‍රතිලාභ සහ හිමිකම් නොලද ප්‍රතිලාභ වෙන්කර දක්වන ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන ආයුගණක අගය හෙළිදරව් කරන සටහනක් ; හෝ
  - (ii) ඒ සමඟම ඉදිරිපත් කරනු ලබන ආයුගණක වාර්තාවක එකී තොරතුරුවලට යොමුවක්

මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල දිනයට ආයුගණක ඇගයීමක් සකස් කර නොමැති නම්, වඩාත්ම මෑත ඇගයීම ඒ සඳහා පදනම ලෙස භාවිතාකර සහ තක්සේරුකිරීමේ දිනය හෙළිදරව් කිරීම කළ යුතුය.

18. 17 වන ඡේදයෙහි කාර්යය සඳහා ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන ආයුගණක අගය වත්මන් වැටුප් මට්ටම හෝ ප්‍රක්ෂිප්ත වැටුප් මට්ටම්, ඒ පදනම අනාවරණය කරමින්, දිනට සපයා ඇති සේවාව මත, සැලැස්මෙහි වගන්ති සහ කොන්දේසි වලට අනුගතවන ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ පදනම් කර ගත යුතුය. ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන ආයුගණක අගය කෙරෙහි සැලකිය යුතු තරම් බලපෑමක් ඇති කර ඇති කවර හෝ ආයුගණක උපකල්පනවල බලපෑම ද අනාවරණය කළ යුතුය.
19. ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභවල ආයුගණක වර්තමාන අගය, ප්‍රතිලාභ සඳහා පවත්නා වත්කම්වල ශුද්ධ අගය සහ ප්‍රතිඥාගත ප්‍රතිලාභ අරමුදල් සම්පාදනය සඳහා ප්‍රතිපත්තිය අතර සම්බන්ධතාවය මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලින් පැහැදිලි විය යුතුය.
20. නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලැස්මක් යටතේ, ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ ගෙවීම් සැලැස්මෙහි මූල්‍ය තත්ත්වය දායකත්වය දරන්නවුන්ට අනාගතයේදී සැලැස්මට දායකත්වය දැරීමට ඇති හැකියාවත් මත මෙන්ම ආයෝජන කාර්යසාධනය සහ සැලැස්මෙහි මෙහෙයුම් කාර්යක්ෂමතාව මත රඳා පවතියි.
21. නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලැස්මකට, සැලැස්මේ මූල්‍ය තත්ත්වය, උපකල්පන සමාලෝචනය සහ නිර්දේශිත අනාගත දයකත්ව මට්ටම්, තක්සේරුව පිළිබඳව කාලීනව ආයුගණක වරයෙකුගේ උපදෙස් අවශ්‍යවෙයි.
22. නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලැස්මක කාලීනව වාර්තාකරණයක් මගින් කාලසීමාවට අදාළ සම්පත් ගොඩනැගීම සහ සැලසුම් ප්‍රතිලාභ අතර සම්බන්ධතාවය ඇගයීම සඳහා ප්‍රයෝජනවත් වන සැලැස්මෙහි මූල්‍ය සම්පත් සහ ක්‍රියාකාරකම් පිළිබඳ තොරතුරු සම්පාදනය කරගැනීම අරමුණු කෙරෙයි. පහත දැක්වෙන දෑ ද ඇතුළත්ව ඉදිරිපත් කරනු ලබන මූල්‍ය ප්‍රකාශන මගින් සාමාන්‍යයෙන් මෙම අරමුණ ඉටුකර ගනු ලැබේ.

- (අ) කාලපරිච්ඡේදය සඳහා සැලකිය යුතු ස්වභාවයේ ක්‍රියාකාරීත්වයන් සහ සැලැස්මෙහි වෙනස් වීම්වලට සම්බන්ධ සාමාජිකත්වයෙන්, කොන්දේසි සහ තත්ත්වයෙහි ඇතිවන බලපෑම් පිළිබඳව විස්තරයක් ;
- (ආ) කාලපරිච්ඡේදය සඳහා සැලසුමෙහි ගනුදෙනු සහ ආයෝජනවල කාර්ය සාධනය සහ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ සැලැස්මෙහි මූල්‍ය තත්ත්වයන් වාර්තා කරන ප්‍රකාශනයක් ;
- (ඇ) වෙනම වාර්තාවක් වශයෙන් හෝ වාර්තාවල කොටසක් වශයෙන් ආයුගණක තොරතුරු ;
- (ඈ) ආයෝජන ප්‍රතිපත්තිවල විස්තරයක්.

ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභවල ආයුගණක වර්තමාන අගය

23. සහභාගීවන්නන්ගේ වර්තමාන වැටුප් හෝ ඔවුන් විශ්‍රාම යන අවස්ථාවෙහි දී ප්‍රකෂේපිත වැටුප් මට්ටම් සැලකිල්ලට ගෙන විශ්‍රාම සැලැස්මක් මගින් ගෙවීමට අපේක්ෂිත ප්‍රමාණයන්හි වර්තමාන අගය ගණනය කිරීම සහ වාර්තා කිරීම සිදුවිය හැකිය.
24. වර්තමාන වැටුප පාදක කරගනු ලබන ප්‍රවීණයක් සම්බන්ධව පහත දැක්වෙන හේතු අදාළ වෙයි;
  - (අ) සැලැස්මෙහි එක් එක් පාර්ශ්වකරුවාට වර්තමානයෙහි ආරෝපණය කරනු ලබන ප්‍රමාණයන්හි ප්‍රතිඥාගත ප්‍රතිලාභවල එකතුවෙහි ආයුගණක වර්තමාන අගය ගණනය කිරීම ප්‍රකෂේපිත වැටුප් මට්ටම් මත ගණනය කිරීමට අඩු උපකල්පන ප්‍රමාණයකට භාජනය වනුයෙන් වඩා අරමුණුගතව ගණනය කළ හැකි වෙයි;
  - (ආ) වැටුප් වැඩිවීමක් සිදුවන කළ වැටුප් වැඩිවීමට අනුබද්ධව ප්‍රතිලාභවල වැඩිවීම සැලැස්මෙහි වගකීමක් බවට පත්වෙයි;
  - (ඇ) වර්තමාන වැටුප් මට්ටම සැලකිල්ලට ගනිමින්, ගණනය කරනු ලබන ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභවල ආයුගණක අගයෙහි, වර්තමාන ප්‍රමාණය, සැලැස්ම අවසාන කිරීමේ හෝ නතර කිරීමේ අවස්ථාවක, අදාළ වන ප්‍රමාණයට බොහෝ දුරට සමීප වෙයි.
25. ප්‍රකෂේපිත වැටුප් ප්‍රවීණයක් සඳහා අදාළ වන හේතුවලට පහත සඳහන් දෑ ඇතුළත් වෙයි :
  - (අ) සිදුකළ යුතු උපකල්පන හා ඇස්තමේන්තු පිළිබඳව සැලකිලිමත් නොවෙමින්, අඛණ්ඩ පැවැත්මක් පදනම් කරගෙන මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කළ යුතුය.
  - (ආ) අවසාන ගෙවීම් සැලසුම් යටතේ ප්‍රතිලාභ නිශ්චය කරනු ලබන්නේ විශ්‍රාම යන දිනයෙහි හෝ ඊට ආසන්න දිනයක වැටුප් උපයෝගී කරගනිමින් බැවින් වැටුප් දායකත්ව මට්ටම් සහ ඉපයීම් අනුපාත ප්‍රක්ෂේපනය කළ යුතුවේ.
  - (ඇ) මූල්‍ය ප්‍රතිපාදනයෙන් සැලකිය යුතු කොටසක් ප්‍රකෂේපිත වැටුප් මත පදනම්ව ඇතිවිට, වැටුප් ප්‍රක්ෂේපන ඒකාබද්ධ කිරීමට නොහැකිවීම, සැලැස්මට පැහැදිලිවම පමණ ඉක්මවා අරමුදල් සැපයී නොමැති වීම, පමණ ඉක්මවා අරමුදල් ඇති බව හෝ සැලැස්මෙහි අරමුදල් උණනාවයක් පවතින විට, අරමුදල් වාර්තාකරණයේදී අතිරික්ත අරමුදල් සැපයුමක් ඇතිබව වාර්තාවීමට හේතුවිය හැකිය.
26. වර්තමාන වැටුප් මත පදනම්ව ගණනය කරනු ලබන ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ වල ආයුගණක වර්තමාන අගය මූල්‍ය ප්‍රකාශන දිනයෙහි උපයා ඇති ප්‍රතිලාභ වගකීම පෙන්නුම් කිරීම සඳහා සැලැස්මෙහි මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හෙළිදරව් කරනු ලැබේ.

සාමාන්‍ය අරමුදල්කරණය සඳහා පදනම වන, අඛණ්ඩ පැවැත්ම පදනමින් වන අරමුදලක ප්‍රකෂේපිත වැටුප් පදනම් කරගත් භව්‍ය ප්‍රතිලාභ බැඳීම්වල විශාලත්වය පෙන්වීමට, ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන ආයුගණක අගය හෙළිදරව් කරනු ලැබේ. ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභවල ආයුගණක වර්තමාන අගය හෙළිදරව් කිරීමට අමතරව ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභවල ආයුගණක වර්තමාන අගය අදාළ වන සන්දර්භය පිළිබඳව ප්‍රමාණවත් පැහැදිලි කිරීමක්ද ඉදිරිපත් කළ යුතු වනු ඇත. එවැනි පැහැදිලි කිරීමක් ප්‍රකෂේපිත වැටුප් මත සැලසුම් කළ අනාගත මූල්‍ය සංස්කරණය සහ මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිවල ප්‍රමාණවත් බවට අදාළ තොරතුරු සැපයෙන ස්වභාවයෙහි විය හැකිය. මෙය මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හෝ අයුගණකවරයාගේ වාර්තාවෙහි ඇතුළත් කළ හැකිය.

ආයුගණක තක්සේරුවේ සංඛ්‍යාතය

27. තුන් වසරකට එක් වරක කාල සංඛ්‍යාතයකට වැඩියෙන් බොහෝ රටවල ආයුගණක තක්සේරු ලබා නොගනියි. මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල දිනට ආයුගණක තක්සේරුවක් සිදුකර නොමැති නම්, ඉතාම ආසන්න තක්සේරුව සහ එම තක්සේරුව කළ දිනයත් හෙළිදරව් කෙරේ.

මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල අන්තර්ගතය

28. නිර්වචන ප්‍රතිලාභ සැලසුම් සඳහා තොරතුරු ඉදිරිපත් කරනු ලබන්නේ ආයුගණක තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීමත්, හෙළිදරව් කිරීමත් සම්බන්ධ විවිධ පරිචයන් පිළිබිඹු කෙරෙන පහත දැක්වෙන ආකෘතිවලින් එක් ආකෘතියකට අනුකූලව ය.

- (අ) ප්‍රතිලාභ සඳහා ඇති ශුද්ධ වත්කම්, ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභවල ආයුගණක වර්තමාන අගය සහ එහි ප්‍රතිඵලය වූ අතිරික්තය හෝ ඌනතාවය පෙන්නුම් කෙරෙන ප්‍රකාශනයක් ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශන ප්‍රතිලාභ ගෙවීම සඳහා පවත්නා ශුද්ධ වත්කම්වල වෙනස්වීම් සහ ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභවල ආයුගණක වර්තමාන අගයෙහි වෙනස් වීම් පිළිබඳ ප්‍රකාශන ද, සැලැස්මෙහි මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල අන්තර්ගත වෙයි. ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභවල ආයුගණක වර්තමාන අගය තහවුරු කිරීමෙහි ලා අදාලවන අන්දමේ ආයුගණකවරයාගේ වාර්තාවක් ද මූල්‍ය ප්‍රකාශන සමග ඉදිරිපත් කරනු ලැබේ.
- (ආ) ප්‍රතිලාභ සඳහා පවත්නා ශුද්ධ වත්කම්වල ප්‍රකාශනයක් සහ ප්‍රතිලාභ සඳහා පවත්නා ශුද්ධ වත්කම්වල වෙනස්වීම් දැක්වෙන ප්‍රකාශනයක් ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශන ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ වල ආයුගණක වර්තමාන අගය, ප්‍රකාශන වල සටහනක් ලෙස හෙළිදරව් කරනු ලැබේ. ප්‍රතිඥාගත ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන ආයුගණක අගය සනාථ කිරීමෙහිලා ආයුගණකවරයෙකුගේ වාර්තාවක් ද, මූල්‍ය ප්‍රකාශන සමග ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.
- (ඇ) ප්‍රතිලාභ සඳහා පවත්නා ශුද්ධ වත්කම් ප්‍රකාශනයක් සහ ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභවල ආයුගණක වර්තමාන අගය අන්තර්ගත, වෙනම ආයුගණක වාර්තාවක් සහිත, පවත්නා ශුද්ධ වත්කම්වල වෙනස්වීම් ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශන.

එක් එක් ආකෘතිය සමග කළමනාකරණ හෝ අධ්‍යක්ෂවරුන්ගේ වාර්තාවක ස්වරූපයෙන් භාරකරුගේ වාර්තාවක් සහ ආයෝජන වාර්තාවක් ද මූල්‍ය ප්‍රකාශන සමගම ඉදිරිපත් කරනු ඇත.

29. ඡේද 28 (අ) සහ (ආ) හි විස්තර කරනු ලබන ආකෘතිවලට පක්ෂ වන අය එම ප්‍රවීණයන් පදනම් කරගෙන ඉදිරිපත් කරනු ලබන ප්‍රතිඥාගත ප්‍රතිලාභ ප්‍රමාණීකරණය සහ මෙම ප්‍රවේශය යටතේ ප්‍රතිපාදන කරන අනෙකුත් අදාළ තොරතුරුත් මගින් සැලැස්මෙහි වර්තමාන තත්වයන් බැඳීම් දැරීමට සැලැස්මට ඇති හැකියාවන් තක්සේරු කිරීමට ඒ ආකෘති පරිශීලනය කරන්නන්ට හැකියාව ලැබෙන බව පෙන්වාදෙති. මූල්‍ය ප්‍රකාශන සෑම අතින්ම අංග සම්පූර්ණ වියයුතු බවත්, ඒ සමග ඉදිරිපත් කරනු ලබන ප්‍රකාශන මත රැඳී නොසිටිය යුතු බවත් ඔවුහු විශ්වාස කරති. කෙසේ වෙතත්, 28 (අ) ඡේදයෙහි විස්තර කර ඇති ආකෘතිය "වගකීම් පවතින බවට හැඟීමක් දෙන බවත්, අනෙක් අතට, ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභවල ආයුගණක වර්තමාන අගය, ඔවුන්ගේ මතය පරිදි වගකීමක ගති ලක්ෂණ නොපවතින බව ඔවුන්ගේ විශ්වාසයයි."
30. ඡේද 28 (ඇ) හි විස්තර වන ආකෘතියට පක්ෂපාතී අයගේ මතය වනුයේ 28 (අ) ආකෘතිය පරිදි ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන ආයුගණක අගය, ප්‍රතිලාභ සඳහා පවත්නා ශුද්ධ වත්කම් ප්‍රකාශනයක විස්තර කිරීම හෝ ඡේද 28 (ආ) පරිදි සටහනකින් හෙළිදරව් කිරීම ද නොකළයුතු බවය. ඒ නිසා විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභවල ආයුගණක වර්තමාන අගය සැලසුම් වත්කම් සමග සෘජුවම සන්සන්දනය කරන බවත්, එවැනි සැසඳීමක් වලංගු නොවන බවත් ය. ආයුගණනයන් අවශ්‍යයෙන්ම ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන ආයුගණක අගය, ආයෝජනයන්හි වෙළඳපල අගය සමග සන්සන්දනය නොවන බවත්, ඒ වෙනුවට සිදුවනු ඇත්තේ ආයෝජනවලින් අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහයන් හි වර්තමාන අගය තක්සේරු කිරීමක් බවත්ය. එහෙයින් මේ ආකෘතියට පක්ෂපාතී වන අයගේ මතය වනුයේ එවැනි සන්සන්දනයකින් සැලැස්මෙහි ආයුගණනයෙහි සමස්ථ තක්සේරුව පිළිබිඹු නොවන බවත්, එය වරදවා වටහාගැනීමකට තුඩුදිය හැකි බවත් ය. ප්‍රමාණාත්මකව හඳුනාගෙන ඇත්තේ වුව ද, ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ පිළිබඳ තොරතුරු යථා පරිදි පැහැදිලි කිරීමක් ඉදිරිපත් කළහැකි අයුරින් වෙනම ආයුගණක වාර්තාවක පමණක් ඇතුළත් කළ යුතුයැයි තවත් අය විශ්වාස කරති.
31. ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභවලට අදාළ තොරතුරු වෙනම ආයුගණක වාර්තාවකින් හෙළිදරව් කිරීමට අවකාශ සැලසීම පිළිබඳ මතයට පක්ෂපාතීත්වය මෙම ප්‍රමිතය පිළිගනියි. ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන ආයුගණක අගය ප්‍රමාණකරණයට එරෙහිව ඇති තර්ක මේ ප්‍රමිතය බැහැර කරයි. එබැවින් ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන ආයුගණක අගය වාර්තාවකට යොමුවක් දක්වන, එමෙන් ම එකී වාර්තාව සමග ඉදිරිපත් කරනු ලබන මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඇතිවිට ඡේද 28 (අ) සහ (ආ) හි විස්තර කළ ආකෘති මෙන්ම ඡේද 28 (ඇ) හි දැක්වෙන ආකෘතිය ද මෙම ප්‍රමිතය යටතේ භාරගනු ලබයි.

සියලුම සැලසුම්

සැලසුම් වත්කම් ඇගයීම

32. විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුම් ආයෝජන නිතරම සාධාරණ වටිනාකමෙන් දැක්විය යුතු ය. අලෙවි කළහැකි සුරැකුම් සම්බන්ධයෙන් සාධාරණ වටිනාකම වනුයේ වෙළඳපල අගයයි. සාධාරණ වටිනාකම ඇස්තමේන්තු කළ නොහැකි සැලසුම් වත්කම් ඇතිවිට, සාධාරණ වටිනාකම භාවිතා නොකිරීමට හේතු අනාවරණය කළ යුතු ය.
33. කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ආයෝජනයෙහි කාර්ය සාධනය සහ වාර්තා කරනු ලබන දිනට සුරැකුම් මැණීම සඳහා වඩාත්ම ප්‍රයෝජනවත් මිණුම වෙළඳපල අගය බැවින්, අලෙවි කළහැකි සුරැකුම් සම්බන්ධයෙන් සාධාරණ වටිනාකම ලෙස සාමාන්‍යයෙන් සලකනු ලබන්නේ වෙළඳපල අගයයි. ස්ථිර නිදහස් කරගැනීම් අගයක් සහිත සහ සැලැස්මෙහි හෝ එහි විශේෂිත කොටස් වල බැඳීම් ගැලපීම උදෙසා අත්පත් කරගනු ලැබ ඇති සුරැකුම් කල්පිරීම දක්වා ඒකාකාර ආයෝජන ආදායම් ප්‍රමාණයක් උපයන්නේය යන පදනම මත ඒවායෙහි අවසාන නිදහස් කරගැනීමේ අගයෙන් ඉදිරියට ගෙන යා හැකිය. අස්තිත්වයක සම්පූර්ණ අයිතිය වැනි, සාධාරණ වටිනාකමක් ඇස්තමේන්තු කළ නොහැකි සැලසුම් ආයෝජන පවත්නා විට සාධාරණ වටිනාකම භාවිතා නොකිරීමට හේතු හෙළිදරව් කළ යුතුය. වෙළඳපල අගය හෝ සාධාරණ අගය හැර වෙනත් ප්‍රමාණයන්ගෙන් ආයෝජන ඉදිරියට ගෙන යනු ලබන විට සාමාන්‍යයෙන් සාධාරණ අගය ද හෙළිදරව් කරනු ලැබේ. අරමුදල මෙහෙයුමේ දී භාවිතා කළ වත්කම් අදාළ ප්‍රමිතයන්ට අනුකූලව ගිණුම්ගත කෙරේ.

හෙළිදරව් කිරීම

34. නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ හෝ නිර්වචිත දායකත්ව යන කවර ආකාරයක වුව ද විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලැස්මක මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල පහත සඳහන් තොරතුරු අන්තර්ගත විය යුතුයි:
  - (අ) ප්‍රතිලාභ සඳහා ඇති ශුද්ධ වත්කම්වල වෙනස්වීම් ප්‍රකාශනයක් ;
  - (ආ) සැලකිය යුතු ගිණුම් ප්‍රතිපත්තිවල සාරාංශයක් ; සහ
  - (ඇ) සැලැස්ම පිළිබඳ විස්තරයක් සහ කාලපරිච්ඡේදය ඇතුළත සැලැස්මෙහි වෙනස්වීම්වල බලපෑම පිළිබඳ විස්තරයක්.
35. අදාළ වන්නේ නම් විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලැස්ම සම්බන්ධයෙන් ඉදිරිපත් කරනු ලබන මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල පහත සඳහන් දෑ අන්තර්ගත වෙයි.
  - (අ) පහත දැක්වෙන කරුණු හෙළිදරව් වන අන්දමේ ප්‍රතිලාභ සඳහා ඇති ශුද්ධ වත්කම් ප්‍රකාශනයක් :
    - i. සුදුසු වර්ගීකරණයක් යටතේ කාලසීමාව අවසානයේ වත්කම් ;
    - ii. වත්කම් ඇගයීමේ පදනම ;
    - iii. ප්‍රතිලාභ සඳහා ඇති ශුද්ධ වත්කම් 5% කින් ඉක්මවන හෝ කවර කාණ්ඩයක හෝ වර්ගයක සුරැකුම් 5% කින් ඉක්මවන කවර හෝ තනි ආයෝජනයක විස්තර ;
    - iv. සේවයා වෙත ඇති කවර හෝ ආයෝජනයක විස්තර ;
      - i. ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන ආයුගණක අගය හැර අනෙකුත් වගකීම්.
  - (ආ) පහත දැක්වෙන තොරතුරු පෙන්නුම් කරන අයුරින් ප්‍රතිලාභ සඳහා වන ශුද්ධ වත්කම්වල වෙනස්වීම් ප්‍රකාශනයක් :
    - i. සේවය දායකත්ව ;
    - ii. සේවක දායකත්ව ;
    - iii. පොළී, ලාභාංශ වැනි ආයෝජන ආදායම් ;
    - iv. අනෙකුත් ආදායම් ;
    - v. ගෙවන ලද හෝ ගෙවිය යුතු ප්‍රතිලාභ (උදාහරණයක් ලෙස විශ්‍රාම යෑම, මරණ සහ ආබාධිත ප්‍රතිලාභ සහ එක්වර ගෙවීම් වශයෙන් විශ්ලේෂණය කර දැක්විය හැකිය) ;
    - vi. පරිපාලන වියදම් ;
    - vii. වෙනත් වියදම් ;
    - viii. ආදායම මත බදු ;
    - ix. ආයෝජන බැහැරකිරීම හෝ ආයෝජනවල අගය වෙනස්වීම නිසා ඇතිවන ලාභ හෝ අලාභ ;
    - x. වෙනත් සැලසුමකට හෝ වෙනත් සැලසුමකින් මාරු කිරීම්.

- (ඇ) අරමුදල්කරණ සැපයුම් ප්‍රතිපත්තියෙහි විස්තරයක්;
- (ඈ) නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුම් සම්බන්ධයෙන් සැලැස්මෙහි වගන්ති යටතේ ප්‍රතිඥාගත ප්‍රතිලාභ පදනම් කරගෙන දිනට සපයා ඇති සේවය සහ වර්තමාන වැටුප් මට්ටම් හෝ ප්‍රක්ෂිප්ත වැටුප් මට්ටම් මත ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන ආයුගණක අගය (හිමිකම්ලද ප්‍රතිලාභ සහ හිමිකම් නොලද ප්‍රතිලාභ මෙහි දී වෙන්කර දක්වනු ඇත); මෙම තොරතුරු ඒ සමග ඉදිරිපත් කරනු ලබන ආයුගණක වාර්තාවක අදාළ මූල්‍ය ප්‍රකාශන සමග එක්ව ගෙන අධ්‍යයනය කිරීම සඳහා සැපයෙනු ඇත; සහ
- (ඉ) නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ සැලසුම් සම්බන්ධයෙන් යොදාගත් ආයුගණක උපකල්පනයන් සහ ප්‍රතිඥාගත විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභවල වර්තමාන ආයුගණක අගය ගණනය කිරීමෙහි දී භාවිතා කළ ක්‍රමය.
36. විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සැලසුම් වාර්තාවක සැලැස්මෙහි විස්තරයක් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල කොටසක් වශයෙන් හෝ වෙනම වාර්තාවක් ලෙස අන්තර්ගතය. එහි පහත සඳහන් දෑ අන්තර්ගත විය හැකි ය.
- (අ) ආවරණය වන සේවාදායක සහ සේවක කණ්ඩායම් ;
- (ආ) විධිමත් වර්ගීකරණයක් යටතේ ප්‍රතිලාභ ලබන සහභාගිවන්නන් සංඛ්‍යාව සහ අනෙකුත් සහභාගිවන්නන් සංඛ්‍යාව ;
- (ඇ) සැලැස්මෙහි ස්වභාවය - නිර්වචිත දායකත්ව හෝ නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ ;
- (ඈ) සහභාගිවන්නන් සැලැස්මට දායක වන්නේ ද යන්න පිළිබඳ සටහනක් ;
- (ඉ) සහභාගිවන්නන්ට ප්‍රතිඥාගත වූ විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ පිළිබඳ විස්තරයක් ;
- (ඊ) කිසියම් ආකාරයක සැලසුම් අවසාන කිරීමේ කොන්දේසි ;
- (එ) වාර්තාවෙන් ආවරණය වන කාලපරිච්ඡේදය තුළ ඉහත (අ) සිට (ඊ) දක්වා වන අයිතමවල වෙනස්වීම් ;

පරිශීලනය කරන්නන්ට පහසුවෙන් ලබාගත හැකි සැලැස්මෙහි විස්තර සඳහන් වන වෙනත් ලේඛනවලට යොමු කිරීම සහ පසුකාලීන වෙනස්වීම් මත පමණක් වෙනම ඇතුළත් කිරීමක් අසාමාන්‍ය ලෙස නොසැලකෙයි.

බලපැවැත්වෙන දිනය

37. අස්තිත්වයක් විසින් මෙම ප්‍රමිතය 2012 ජනවාරි 1 හෝ ඉන්පසුව ආරම්භ වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා ව්‍යවහාර කළයුතු ය. කලින් ව්‍යවහාරය උනන්දු කෙරේ. අස්තිත්වයක් විසින් 2012 ජනවාරි 1 ට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කරන්නේ නම්, එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 27

ඒකාබද්ධ සහ වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන

පටුන

පේද

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 27 ඒකාබද්ධ සහ
වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන

විෂය පථය	1 - 3
නිර්වචන	4 - 8
ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම	9 - 11
ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල විෂය පථය	12 - 17
ඒකාබද්ධ කිරීමේ පටිපාටිය	18 - 31
පාලනය අහිමිවීම	32 - 37
පරිපාලනයන්, බද්ධ පාලිත අස්තීත්වයන් සහ ආශ්‍රිතයන් හි ආයෝජන සඳහා එහි වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ගිණුම්කරණය	38 - 40
හෙළිදරව් කිරීම	41 - 43
බලපවත්වන දිනය	44

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 27

ඒකාබද්ධ සහ වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 27 ඒකාබද්ධ සහ වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන 1-44 ඡේදවල දක්වා ඇත. සෑම ඡේදයකටම සමාන වූ අධිකාරී බලයක් ඇත LKAS 27 එහි අරමුණ, ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට වූ පූර්විකාව සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම හා ඉදිරිපත් කිරීමේ අකෘතිමය රාමුව සම්බන්ධ කොට ගෙන අධ්‍යයනය කළ යුතුය. ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරා ගැනීම සහ ව්‍යවහාරයට අදාළව නිශ්චිත මඟපෙන්වීම් නොමැති කල්හි LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් සහ වැරදි " මගින් අවශ්‍ය පදනම සපයයි.

විෂය පථය

1. පරිපාලකයක පාලනය යටතේ ඇති අස්තිත්වයන් සමූහයක් සඳහා ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේදී හා ඉදිරිපත් කිරීමේ දී මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කළ යුතු ය.
2. මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් මත පැන නගින කීර්තිනාමය(ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ SLFRS - 3 "ව්‍යාපාර සංයෝජන" බලන්න) ඇතුළුව, ව්‍යාපාර සංයෝජන සඳහා ගිණුම්කරණ ක්‍රම සහ ඒකාබද්ධකරණයට එමගින් ඇති බලපෑම ගැන සලකා නොබලයි.
3. මෙම ප්‍රමිතය පරිපාලිතයන් බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයන් සහ ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජන ගිණුම්කරණය සඳහා අස්තිත්වයක් සඳහා වෙන්වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීමට තෝරා ගත් විට හෝ ප්‍රාදේශීය රෙගුලාසි මගින් නියමකර ඇති විට ද ව්‍යවහාර කළ යුතු ය.

නිර්වචන

4. පහත දැක්වෙන පද නිශ්චිතව දක්වා ඇති තේරුම් සහිතව මෙම ප්‍රමිතයෙහි භාවිතා කෙරේ.

ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන යනු තනි ආර්ථික අස්තිත්වයක මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිද්දෙන් ඉදිරිපත් කරනු ලබන, සමූහයක මූල්‍ය ප්‍රකාශන වේ.

පාලනය යනු අස්තිත්වයක කටයුතුවලින් ප්‍රතිලාභ ලබාගැනීම පිණිස එහි මූල්‍ය සහ මෙහෙයුම් ප්‍රතිපත්තින් පාලනය කිරීමට ඇති බලය වේ.

සමූහයක් යනු පරිපාලකයක් සහ එහි සියළුම පරිපාලිතයන් වේ.

පාලනයට යටත් නොවන හිමිකම් යනු පරිපාලිතයක, පරිපාලකට සෘජු ලෙස හෝ වක්‍ර ලෙස අයත් නොවන ස්කන්ධයේ ප්‍රමාණයයි.

පරිපාලකයක් යනු පරිපාලිතයන් එකක් හෝ කිහිපයක් ඇති අස්තිත්වයකි.

වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන යනු ආශ්‍රිතයක හෝ බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයක ආයෝජනයන් සෘජු ස්කන්ධ හිමිකම් පදනම මත මිස ආයෝජිතයාගේ වාර්තාගත ප්‍රතිඵල හා ශුද්ධ වත්කම් පදනම මත නොවන පරිපාලකයක් විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලබන ඒවාය.

පරිපාලිතයක් යනු හවුල් ව්‍යාපාරයක් වැනි සංස්ථාපිත නොවූ අස්තිත්වයක් ද ඇතුළත්ව, වෙනත් අස්තිත්වයක් (පරිපාලක ලෙස හඳුන්වන) විසින් පාලනය කරනු ලබන අස්තිත්වයකි.

5. පරිපාලක හෝ එහි පරිපාලිතයක්, ආශ්‍රිතයක හෝ බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයක ආයෝජකයෙක් විය හැකිය. එවැනි අවස්ථාවල, මෙම ප්‍රමිතයට අනුකූලව පිළියෙල කර ඉදිරිපත් කරනු ලබන ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන LKAS 28 "ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජන" සහ LKAS 31 "බද්ධ ව්‍යාපාරයන්හි හිමිකම්" යන ප්‍රමිතයන්ට ද අනුකූලව පිළියෙල කළ යුතු ය.
6. 5 වන ඡේදයේ විස්තර කර ඇති අස්තිත්වයක් සඳහා 5 වන ඡේදයේ යොමුකර ඇති මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට අමතරව පිළියෙල කර ඉදිරිපත් කරනු ලබන ඒවා වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්ය. වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට අමතර මූල්‍ය ප්‍රකාශන එම මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට එකතු කිරීම හෝ සම්බන්ධ කිරීම අවශ්‍ය නොවේ.

7. පරිපාලිතයක්, ආශ්‍රිතයක් හෝ බද්ධ පාලිත අස්ථිත්වයක් ආයෝජකයකුගේ හිමිකමක් නොමැති අස්ථිත්වයක මූල්‍ය ප්‍රකාශන වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන නොවේ.
8. 10 වන ඡේදයට අනුකූලව ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීමෙන් නිදහස් කර ඇති පරිපාලකයකුට එහි එකම මූල්‍ය ප්‍රකාශන ලෙස වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම

9. 10 වන ඡේදයේ විස්තර කර ඇති පරිපාලකයක් හැර වෙනත් පරිපාලකයක් මෙම ප්‍රමිතයට අනුකූලව පරිපාලිතයන්හි ආයෝජන ඒකාබද්ධ කර පෙන්වන ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කළ යුතු ය.
10. පරිපාලකයක් ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම අවශ්‍ය නොවන්නේ :
  - (අ.) පරිපාලකය වෙනත් අස්ථිත්වයකට මුළුමනින්ම අයත් හෝ වෙනත් අස්ථිත්වයකට අර්ධ ලෙස අයත් පරිපාලිතයක් වී, වෙනත් ආකාරයකට වුව ද ඡන්දය අහිමි අයද ඇතුළත්ව, අනෙක් අයිතිකරුවන්ට මේ පිළිබඳව දැනුම් දීමෙන් පසු, පරිපාලකය ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් නොකිරීම ගැන විරුද්ධත්වයක් නොදක්වන්නේ නම් ;
  - (ආ.) පරිපාලකයේ ණය හෝ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ප්‍රසිද්ධ වෙළඳපොළක අලෙවි නොකෙරේ නම් (පළාත් සහ කලාපීය වෙළඳපොළවල් ඇතුළත්ව, දේශීය හෝ විදේශීය කොටස් වෙළඳපොළ හෝ ක්ෂණික වෙළඳපොළ මගින්) ;
  - (ඇ.) පරිපාලකය කිසිම පන්තියකට අයත් සාධනපත්‍ර ප්‍රසිද්ධ වෙළඳපොළකට නිකුත් කිරීමේ අරමුණින් සුරැකුම් කොමිසමකට හෝ වෙනත් නියාමන සංවිධානයක, එහි මූල්‍ය ප්‍රකාශන ගොනු නොකළ හෝ ගොනු කිරීමේ ක්‍රියාවලියේ යෙදී නොසිටී නම් ; සහ
  - (ඈ.) අවසාන හෝ යම් අන්තර් පරිපාලකයක, පරිපාලකයෙක් මහජනතාවගේ ප්‍රයෝජනයට ලබාගත හැකි ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කරන්නේ නම් ; පමණි.
11. 10 වන ඡේදයට අනුකූලව ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් නොකිරීමට තෝරාගන්නා, සහ වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පමණක් ඉදිරිපත් කරන පරිපාලකයෙක් 38 - 43 ඡේදයන්ට අනුකූල වෙයි.

ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි විෂය පථය

12. ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි පරිපාලකයේ සියළුම පරිපාලිතයන් ඇතුළත් විය යුතුය.*
13. පරිපාලකය, සෘජු ලෙස හෝ පරිපාලිතයන් හරහා වක්‍රලෙස හෝ, අස්ථිත්වයක ඡන්ද බලයෙන් අඩකට වඩා අයත්කරගෙන ඇති විටෙක, එවැනි අයිතියකින් පාලනය තහවුරු නොවේ යයි විශේෂ අවස්ථාවන්හි දී පැහැදිලිව පෙන්වා දිය හැකි නම් හැර පාලනය පවතින්නේ යයි පූර්ව නිගමනය කෙරේ. පරිපාලකයට අඩක් හෝ ඊට අඩු ඡන්ද බලයක් අයත්ව ඇති විටෙක වුව ද :[†]
  - (අ.) අනෙකුත් ආයෝජකයන් සමග ඇති කරගත් ගිවිසුමකට අනුව ඡන්ද හිමිකමෙන් අඩකට වැඩි ප්‍රමාණයක බලය ;
  - (ආ.) ව්‍යවස්ථාවක් හෝ ගිවිසුමක් යටතේ අස්ථිත්වයේ මූල්‍ය හා මෙහෙයුම් ප්‍රතිපත්ති පාලනය කිරීමේ බලය ;
  - (ඇ.) අස්ථිත්වය පාලනය කරන මණ්ඩලය හෝ පාලක මණ්ඩලය වන අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයේ හෝ ඒ හා සමාන පාලක මණ්ඩලයෙහි සාමාජිකයන්ගෙන් බහුතරය පත්කිරීමේ හෝ ඉවත් කිරීමේ බලය ; හෝ
  - (ඈ.) අස්ථිත්වය පාලනය කරන මණ්ඩලය හෝ පාලක මණ්ඩලය වන අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයේ හෝ ඒ හා සමාන පාලක මණ්ඩලයෙහි රැස්වීම්වල දී බහුතර ඡන්ද පාවිච්චි කිරීමේ බලය තිබෙන විට පාලනය පවතින්නේ ය.
14. ක්‍රියාත්මක කළහොත් හෝ පරිවර්තනය කළහොත් වෙනත් අස්ථිත්වයක මූල්‍ය හා මෙහෙයුම් ප්‍රතිපත්ති (හව්‍ය ඡන්ද බලය) මූල්‍ය හා මෙහෙයුම් ප්‍රතිපත්ති සම්බන්ධයෙන් අස්ථිත්වයකට ඡන්ද බලය ලබාදීමේ, හෝ වෙනත් පක්ෂයක ඡන්ද බලය අඩුකිරීමේ ශක්තිය ඇති කොටස් බලපත්‍ර, කොටස් ඇරයුම් විකල්ප, සාමාන්‍ය කොටස්වලට පරිවර්තනය කළහැකි ණය හෝ ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර හෝ එම ශක්තිය ඇති සමාන සාධනපත්‍ර අස්ථිත්වයක් සතු විය හැකිය. අස්ථිත්වයකට වෙනත් අස්ථිත්වයක මූල්‍ය හා මෙහෙයුම් ප්‍රතිපත්ති පාලනය කිරීමේ බලය ඇත්දැයි තක්සේරු කිරීමේ දී, වෙනත් අස්ථිත්වයකට අයිති හව්‍ය

ඡන්දබලයේ ශක්තිය ඇතුළුව වර්තමානයේ ක්‍රියාත්මක කළ හැකි හෝ පරිවර්තනය කළහැකි භව්‍ය ඡන්දබලයේ පැවැත්ම හා බලපෑම සලකා බලනු ලැබේ. උදාහරණයක් වශයෙන් ඒවා ක්‍රියාත්මක කළ නොහැකි හෝ අනාගත දිනයක් එනතුරු පරිවර්තනය හෝ අනාගත සිද්ධියක් ඇතිවන තුරු ක්‍රියාත්මක කළ නොහැකි භව්‍ය ඡන්දබලයේ ශක්තිය දැනට ක්‍රියාත්මක හෝ පරිවර්තනය කළ නොහැක.

15. භව්‍ය ඡන්දබලය පාලනයට දායක වේදැයි තක්සේරු කිරීමේ දී, කළමනාකරණයේ අරමුණ සහ ක්‍රියාත්මක කිරීමට හෝ පරිවර්තනය කිරීමට ඇති මූල්‍ය හැකියාව හැර භව්‍ය ඡන්දබලයට බලපාන සියළුම කරුණු හා තත්ත්වයන් (තනිතනිව හෝ සාමූහිකව සලකා බැලූව ද භව්‍ය ඡන්දබලයේ සහ වෙනත් ගිවිසුම්ගත වැඩ පිළිවෙළවල් වලට අදාළ කොන්දේසි ඇතුළත්ව) අස්තිත්වයක් පරීක්ෂා කරනු ලබයි.
16. ආයෝජකයා අවදානම් ප්‍රාග්ධන සංවිධානයක්, අන්‍යෝන්‍ය අරමුදලක්, ඒකක භාරයක් හෝ සමාන අස්තිත්වයක් වීම නිසාම පරිපාලිතයක් ඒකාබද්ධකරණයෙන් ඉවත් කරනු නොලැබේ.
17. පරිපාලිතයක ව්‍යාපාරික කටයුතු සමූහය තුළ ඇති අනෙකුත් අස්තිත්වයන්ගේ ව්‍යාපාරික කටයුතුවලින් වෙනස්වීම නිසා එය ඒකාබද්ධකරණයෙන් ඉවත් කරනු නොලැබේ. එවැනි පරිපාලිතයන් ඒකාබද්ධකරණයෙන් සහ පරිපාලිතයේ වෙනස්වන ව්‍යාපාර කටයුතු පිළිබඳව ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි අමතර තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීමෙන් අදාළ තොරතුරු සපයනු ලැබේ. උදාහරණයක් ලෙස ශ්‍රී ලංකා මූල්‍ය වාර්තාකරණ ප්‍රමිත SLFRS 8, මෙහෙයුම් බණ්ඩයන් මගින් අවශ්‍ය කෙරෙන හෙළිදරව් කිරීම්, සමූහය තුළ වූ විවිධ ව්‍යාපාරික කටයුතුවල වැදගත්කම පැහැදිලි කිරීමට උපකාරී වේ.

ඒකාබද්ධ කිරීමේ පිළිවෙත්

18. අස්තිත්වයක් ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේ දී, පරිපාලකයේ සහ එහි පරිපාලිතයන්ගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන, වත්කම්, වගකීම්, ස්කන්ධය, ආදායම් සහ වියදම්වල එකම ආකාරයේ අයිතමයන් එකතු කිරීම මගින් රේඛීය පදනම මත සංයෝජනය කරනු ලැබේ. ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන සමූහය පිළිබඳ මූල්‍ය තොරතුරු, තනි ආර්ථික අස්තිත්වයක් පරිද්දෙන් ඉදිරිපත් කිරීම තහවුරු කරනු පිණිස පහත සඳහන් පියවර ගනු ලැබේ :
  - (අ.) එක් එක් පරිපාලිතයෙහි, පරිපාලකයේ ආයෝජනයේ ධාරණ අගය සහ ඒ ඒ පරිපාලිතයේ ස්කන්ධයේ පරිපාලකගේ කොටස ඉවත් කිරීම (මෙහි ප්‍රතිඵලය ලෙස කිසියම් කීර්තිනාමයක් වේ නම් එය ගිණුම්කරණය කරන ආකාරය විස්තර කරන ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත SLFRS – 3 ව්‍යාපාර සංයෝජන බලන්න) ;
  - (ආ.) ඒකාබද්ධ කරන ලද පරිපාලිතයන්ගේ වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය ශුද්ධ ලාභය හෝ අලාභයේ පාලනයටත් නොවන හිමිකම් හඳුනාගැනීම ; සහ
  - (ඇ.) ඒකාබද්ධ කරන ලද පරිපාලිතයන්ගේ ශුද්ධ වත්කම්වල පාලනයට යටත් නොවන හිමිකම්, ඒවායේ පරිපාලක කොටස්කරුවන්ගේ ස්කන්ධයෙන් වෙන් වශයෙන් හඳුනාගනී. ශුද්ධ වත්කම්වල පාලනයට යටත් නොවන හිමිකම් :
    - (I) ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත SLFRS – 3 ප්‍රකාරව මුල්ම සංයෝජනය සිදු වූ දින ගණනය කරන ලද එවැනි පාලනයට යටත් නොවන හිමිකම්වල අගය ; සහ
    - (II) සංයෝජන දිනයේ සිට ස්කන්ධයෙහි ඇති වූ වෙනස්කම්වලින් පාලනයට යටත් නොවන හිමිකම් කොටසින් සමන්විත වේ.
19. භව්‍ය ඡන්ද අයිතිය පවත්නා කල්හි ලාභ හෝ අලාභවල අනුපාතික කොටස් සහ ස්කන්ධයේ වෙනස්වීම් පරිපාලක සහ හිමිකම් කරනුයේ වර්තමාන අයිතියේ හිමිකම් පදනම් කරගෙන වන අතර, භව්‍ය ඡන්ද බලයන් ක්‍රියාත්මක හෝ පරිවර්තනය කිරීමේ හැකියාව පිළිබිඹු නොවේ.
20. සමූහය අතර ශේෂයන්, ගනුදෙනු, ආදායම් සහ වියදම් මුළුමනින්ම ඉවත් කළ යුතු ය.

* පවරාගනු ලබන අවස්ථාවේදී පරිපාලිතයක් SLFRS – 5 "විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ජංගම නොවන වත්කම් සහ අසන්නික මෙහෙයුම්" ප්‍රමිතියට අනුගතව විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇතිසේ කාණ්ඩගත කළ හැකි වන විට එය එම SLFRS

ප්‍රමිතයට ගිණුම් තැබිය හැකි වෙයි.

+ SIC – 12 - "ඒකාබද්ධ කරණය - විශේෂ පරමාර්ථ අස්තිත්වයන්" ද බලන්න.

21. ආදායම් වියදම් සහ ලාභාංශ ඇතුළුව, සමූහ අතර ශේෂයන් සහ ගනුදෙනු මුළුමනින්ම ඉවත් කරනු ලැබේ. තොග සහ ස්ථාවරත්වය වැනි වත්කම්වල හඳුනාගෙන ඇති සමූහ අතර ගනුදෙනුවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇති වූ ලාභ සහ අලාභ මුළුමනින්ම ඉවත් කරනු ලැබේ. සමූහ අතර අලාභ ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හඳුනාගැනීම අවශ්‍ය වන භානිකරණයක් ඇගයිය හැකිය. සමූහ අතර ගනුදෙනුවල ප්‍රතිඵලයක් වූ ලාභ සහ අලාභ ඉවත් කිරීමෙන් පැන නගින තාවකාලික කාල වෙනස්කම් සම්බන්ධයෙන් LKAS 12 - ආදායම් බදු ව්‍යවහාර කෙරේ.
22. ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේ දී භාවිතා කරන පරිපාලකයේ සහ එහි පරිපාලිතයන්ගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන එක දිනයකට පිළියෙල කළ යුතුය. පරිපාලකයේ වාර්තා කරන දිනට වඩා පරිපාලිතයේ වාර්තා කිරීමේ දිනය වෙනස්වන විටෙක, එසේ කිරීම ප්‍රායෝගික නොවේ නම් හැර, ඒකාබද්ධ කිරීමේ කාර්යය සඳහා එම වාර්තා කිරීමේ දිනයටම, පරිපාලිතය විසින් අමතර මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන් පිළියෙල කරයි.
23. 22 වන ඡේදය ප්‍රකාරව ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේ දී භාවිතා කරන පරිපාලිතයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන, පරිපාලකයේ වාර්තාකරණ දිනය වඩා, වෙනස්වන විටෙක, එම දිනය සහ පරිපාලකයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල දිනය අතර සිදුවන සැලකිය යුතු ගනුදෙනු හෝ වෙනත් සිද්ධීන්ගේ බලපෑම් සඳහා ගැලපීම් කළ යුතුය. කිසිවිටෙකත්, පරිපාලිතයේ වාර්තාකරණ දිනය සහ පරිපාලකයේ එම දිනය අතර වෙනස මාස තුනකට වැඩි නොවිය යුතුය. වාර්තා කිරීමේ කාලපරිච්ඡේදයේ දිග සහ වාර්තා කිරීමේ දිනයන්හි කිසියම් වෙනසක් වේ නම් එය කාලපරිච්ඡේදයෙන් කාලපරිච්ඡේදයට සමාන විය යුතු ය.
24. එක හා සමාන ගනුදෙනු සහ සමාන තත්ත්වයන් ඇති වෙනත් සිද්ධීන් සඳහා ඒකාකාරී ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති භාවිතා කරමින් ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කළ යුතු ය.
25. ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල යොදා ගෙන ඇති ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතවලට වෙනස් වූ ඒවා සමූහයෙහි සාමාජිකයෙක් විසින් එක හා සමාන ගනුදෙනු සහ එක හා සමාන තත්ත්වයන් යටතේ වූ අනෙකුත් සිදුවීම් සඳහා භාවිතා කරනු ලබයි නම්, එම මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේ දී භාවිතා කරන විට ඒවාට සුදුසු ගැලපීම් කරනු ලැබේ.
26. SLFRS - 3 හි නිර්වචනය කර ඇති පරිදි අත්පත් කරගත් දින පටන් පරිපාලිතයක ආදායම් සහ වියදම් ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇතුළත් කරනු ලැබේ. පරිපාලිතයක ආදායම් සහ වියදම් පවරාගනු ලබන විට පරිපාලකයේ ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හඳුනාගත් වත්කම් සහ වගකීම් මත පදනම් විය යුතුය. උදාහරණයක් වශයෙන් පවරාගත් දිනයට පසුව ඒකාබද්ධ විස්තීරණ ආදායම් ප්‍රකාශනයෙහි හඳුනාගත් ක්ෂයවීම් වියදම පදනම් විය යුත්තේ, පවරාගත් දිනයෙහි ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇතුළත් අදාළ ක්ෂය වන වත්කම්වල සාධාරණ අගයන් මතය. පරිපාලකයට තිබූ පරිපාලිතයේ පාලනය අවසාන දිනය වනතුරු ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල පරිපාලිතයේ ආදායම් සහ වියදම් ඇතුළත් කරනු ලැබේ.
27. පාලනයට යටත් නොවන හිමිකම්, ඒකාබද්ධ මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනයේ ස්කන්ධය තුළම, පරිපාලකයේ කොටස් හිමියන්ගේ ස්කන්ධයෙන් වෙන් කර ඉදිරිපත් කළ යුතු ය.
28. ලාභය හෝ අලාභය සහ වෙනත් විස්තීරණ ආදායම්වල සෑම සංරචකයක්ම පරිපාලකයේ හිමිකරුවන්ටත්, පාලනයට යටත් නොවන හිමිකම්වලටත් අනුයුක්ත කෙරේ. මුළු විස්තීරණ ආදායම් එකතුව පරිපාලනයේ හිමිකරුවන්ටත්, පාලනයට යටත් නොවන හිමිකම්වලටත් අනුයුක්ත කරනු ලබන අතර එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් සුළු කොටස් හිමිකමෙහි ඌනතා ශේෂයක් ඇති වුව ද මේ අනුයුක්ත කිරීමෙහි වෙනසක් නොවේ.
29. සුළු කොටස් හිමිකම් සතුව ස්කන්ධය ලෙස වර්ගීකරණය කළ නොපියවන ලද සමුච්චිත වරණීය කොටස් පරිපාලිතයක් සතුව ඇත්නම්, පරිපාලිතය ලාභාංශ ප්‍රකාශ කර ඇත්ත් නැත්ත්, එහි වරණීය ලාභාංශය ගැලපීමෙන් පසුව පරිපාලිතය සිය ලාභ හෝ අලාභ කොටස ගණනය කරයි.
30. පාලනය ගිලිහියාමක් සිදුනොවන පරිපාලිතයක සිදුවන පරිපාලකගේ අයිතිකාර හිමිකම්වල වෙනස්වීම්, ස්කන්ධ ගනුදෙනු ලෙස, ගිණුම්ගත කරනු ලැබේ. (එනම් අයිතිකරුවන් වශයෙන් කරනු ලබන ගනුදෙනු)
31. එවැනි අවස්ථාවල පාලනය වන හා පාලනයට යටත් නොවන හිමිකම්වල ධාරණ අගයන් පරිපාලිතයේ සාපේක්ෂ හිමිකම් වල වෙනස්කම් පෙන්නුම් කෙරෙන අයුරින් ගැලපිය යුතුය. පාලනයට යටත් නොවන හිමිකම්වල ගැලපීමෙහි අගය සහ, ගෙවන ලද හෝ ලැබුණු ප්‍රතිස්ථාව අතර ඇති කවර හෝ වෙනසක්, සෘජුවම ස්කන්ධය සමග හඳුනාගෙන පරිපාලකගේ හිමිකරුවන්ට ආරෝපනය කළ යුතු ය.

පාලනය ගිලිහියාම

32. සාපේක්ෂ හෝ නිරපේක්ෂ අයිතිවාසිකම් මට්ටම්වල වෙනස්වීමක් නොමැතිව හෝ වෙනස්වීමක් ඇතිව පරිපාලකයකට පරිපාලිතයක පාලනය ගිලිහී යා හැකිය. උදාහරණයක් ලෙස පරිපාලිතයක් රජයෙහි හෝ උසාවියක හෝ නියාමකයෙකුගේ හෝ අද්මිනිස්ත්‍රාසි කරුවෙකුගේ පාලනයට යටත් වූ විට මේ තත්වය උද්ගත විය හැකිය. කොන්ත්‍රාත් ගිවිසුමක ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් වුව ද එය විය හැකි ය.
33. වැඩ පිළිවෙළවල් (ගනුදෙනු) දෙකකින් හෝ ඊට වැඩි ගණනකින් පරිපාලිතයක පාලනය පරිපාලකයෙක් ගිලිහී යා හැකිය. කෙසේ වුව ද, බහුවිධ වැඩ පිළිවෙළවල් ඇතැම් විට අවස්ථානු ගත තත්වයන් අනුව ගනුදෙනුවක් ලෙස ගණන් ගත යුතු බව හඟවයි. ක්‍රියාපිළිවෙළ තනි ගනුදෙනුවක් වශයෙන් ගිණුම්ගත කිරීමට තීරණය කිරීමේ දී පරිපාලකයක් විසින් ක්‍රියාපිළිවෙළෙහි සියළුම කොන්දේසි සහ වගන්ති මෙන්ම ඒවායේ ආර්ථික බලපෑම් ද සැලකිල්ලට ගත යුතුය. පරිපාලකයක් විසින් බහු විධ වැඩපිළිවෙළවල් තනි ගනුදෙනුවක් ලෙස සැලකිය යුතු ද යන්න පහත දැක්වෙන කරුණු එකකින් හෝ වැඩි ගණනකින්, පෙන්නුම් කෙරෙනු ඇත.
- (අ.) ඒවා එකම වේලාවෙහි හෝ එකිනෙකට අනුගතව ඇතුළත් කර තිබීම,
- (ආ.) ඒවා සියල්ල ඒකාබද්ධ වානිජ ප්‍රතිඵලයක් ළඟාකර ගැනීම සැලසුම්කළ තනි ගනුදෙනුවක් නියෝජනය කිරීම.
- (ඇ.) එක් ක්‍රියාදාමයක් සිදුවීම අඩු වශයෙන් වෙනත් එක් ක්‍රියාදාමයක් වත් ඇතිවීම මත පරායත්ත වීම.
- (ඈ.) එක් වැඩපිළිවෙළක් තනිවගෙන සලකා බැලීම, ආර්ථික වශයෙන් සාධාරණීකරණය නොවන නමුත්, අනෙක් වැඩපිළිවෙළවල් සමග එකතුව ගෙන සලකා බැලීම ආර්ථික වශයෙන් සාධාරණීකරණය වීම. උදාහරණ වශයෙන් : වෙළඳපොළ අගයට අඩු මිලකට සිදුකරන ලද කොටස් අලෙවියක් පසුව සිදුකෙරෙන වෙළඳපොළ අගයට වැඩි මිලකට අලෙවියකින්, හිලව්වේ.
34. පරිපාලකයකින්, පරිපාලිතයක පාලනය ගිලිහී ගියවිට, පරිපාලකය පහත සඳහන් අයුරින් ක්‍රියා කරයි.
- (අ.) පරිපාලනය ගිලිහී ගිය දිනට පරිපාලිතයෙහි ඇති වත්කම් (කීර්තිනාමයක් ඇතොත් එය ද සමග) සහ වගකීම්වල ධාරණ අගයන්, ඉවත් කරයි,
- (ආ.) පරිපාලනය ගිලිහී ගිය දිනට කලින් පරිපාලිතයෙහි කිසියම් පාලනයට යටත්නොවන ගිණිකම්වල ධාරණ අගය ඉවත් කරයි. (ඔවුන්ට අදාළ වෙනත් විස්තීරණ ආදායමේ කිසියම් සංරචකයක් වෙතොත් එය ද ඇතුළුව)
- (ඇ.) පහත සඳහන් කරුණු ගිණුම්වල හඳුනාගනියි,
- (I) පරිපාලනය ගිලිහියාමට හේතු කාරක වූ ගනුදෙනුව, සිදුවීම හෝ අවස්ථානුගත තත්වයන්ට අදාළව ලැබුණු යම් ප්‍රතිඡාදිත සාධාරණ අගය.
- (II) පරිපාලනය ගිලිහියාමට හේතු කාරක වූ ගනුදෙනුවට පරිපාලිතයේ කොටස් ඒ කොටස්වල ගිණිකරුවන් වශයෙන් ඔවුන්ට බෙදා දීමක් වී නම්, ඒ බෙදා දීම.
- (ඈ.) යථෝක්ත පරිපාලිතයේ රඳවාගනු ලබන කවර හෝ ආයෝජනයක් පාලනය ගිලිහියාම සිදුවන දිනට, පවත්නා සාධාරණ අගයෙන් හඳුනාගනී.
- (ඉ.) 35 වන ඡේදයට අනුව හඳුනාගත් ප්‍රමාණයන් අනෙකුත් SLFRS වලට අනුව අවශ්‍ය වේ නම්, ලාභ හෝ අලාභ වශයෙන්, නැවතත් වර්ගීකරණය කිරීම හෝ රඳවාගත් ඉපයීම්වලට කෙලින්ම මාරු කිරීම ; සහ
- (ඊ.) ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ලැබෙන වෙනසක්වේනම් එය පරිපාලකයට අදාළ ලාභයේ හෝ අලාභයේ ලාභයක් හෝ අලාභයක් ලෙස හඳුනාගනී.
35. පරිපාලකයක් කෙරෙන් පරිපාලිතයක පාලනය ගිලිහියන්නේ නම්, එම පරිපාලිතයට අදාළව වෙනත් විස්තීරණ ආදායමෙහි හඳුනාගත් සියළුම මුදල් ප්‍රමාණයන් අදාළ වත්කම් හෝ වගකීම්, පරිපාලකය විසින් අපහරණය කළේ නම්, ගිණුම්ගත කරන පදනම මතම ගිණුම්ගත කළ යුතුය. එබැවින් වෙනත් විස්තීරණ ආදායමෙහි කලින් හඳුනාගත් ලාභයක් හෝ අලාභයක් අදාළ වත්කම් හෝ වගකීම් උපලබ්ධියෙන් ලද ලාභයක් හෝ පාඩුවක් වශයෙන් නැවත ලාභයට හෝ අලාභයට යළි වර්ගීකරණය කරන අතර, පරිපාලකය ලාභය හෝ අලාභය, ස්කන්ධයෙන්, ලාභයට හෝ අලාභයට, (නැවත වර්ග කිරීමේ ගැලපුමක් ලෙස) පරිපාලිතයේ පාලනය ගිලිහියන අවස්ථාවෙහි යළිත් වර්ගීකරණය කරයි.

උදාහරණ වශයෙන්, පරිපාලකයේ පාලනයෙන් ගිලිහියන අවස්ථාවේ, පරිපාලිතයකට වෙළඳාම සඳහා වන මූල්‍ය වත්කම්, ඇත්නම් ඒ වත්කම්වලට අදාළ වෙනත් විස්තීරණ ආදායම්වල කලින් හඳුනාගත් ලාභ හෝ අලාභ පරිපාලකය විසින් ලාභ හෝ අලාභයට නැවත වර්ගීකරණය කළ යුතුවේ. එසේම, වෙනත් විස්තීරණ ආදායම්වල අදාළ කලින් හඳුනාගත් ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්තයක් වත්කම උපලබ්ධි කිරීමේ දී රඳවාගත් ඉපැයීම්වලට කෙලින්ම මාරුකරනු ලබන අතර, පරිපාලකයට පරිපාලිතයේ පාලනය ගිලිහී යන විට, ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්තය කෙලින්ම රඳවාගත් ඉපැයීම්වලට මාරු කරයි.

36. පරිපාලිතයක පාලනය ගිලිහී යත්ම, යටෝක්ත පරිපාලිතයේ කවර හෝ ආයෝජනයක් මෙන්ම, යටෝක්ත පරිපාලිතය විසින් ගෙවිය යුතු හෝ පරිපාලිතයට ලැබියයුතු කවර හෝ මුදලක් වේනම්, පරිපාලනය ගිලිහී ගිය දිනයේ සිට අනෙකුත් SLFRS ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව ගිණුම්ගත කළ යුතු ය.
37. පරිපාලනය ගිලිහී ගිය දිනයේ, යටෝක්ත පරිපාලිතයේ රඳවා ගනු ලැබ තිබුණු කවර හෝ ආයෝජනයක සාධාරණ අගය, LKAS 39 මූල්‍ය සාධන පත්‍ර : හඳුනාගැනීම හා මිණුම්කරණය ප්‍රමිතියට අනුව හෝ අදාළ වන කල්හි, බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයක හෝ ආශ්‍රිතයක ආයෝජනයක, මුල්වරට හඳුනාගත් පිරිවැය මූල්‍ය වත්කමක මුල්වරට හඳුනාගත් සාධාරණ අගය ලෙස හඳුනාගනී.

වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල පරිපාලිත, බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයන් සහ ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජන ගිණුම්කරණය

38. අස්තිත්වයක්, වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන සකස් කරන විට, පරිපාලිතවල, බද්ධ පාලිත අස්තිත්වවල සහ ආශ්‍රිතවල වෙන්වෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ආයෝජන

(අ.) පිරිවැයට හෝ

(ආ.) LKAS 39 අනුකූලව ගිණුම්ගත කළ හැකි ය.

අස්තිත්වය එම ගිණුම්කරණය සෑම කාණ්ඩයකම ආයෝජන සඳහා ව්‍යවහාර කළ යුතුය. පිරිවැයට ගිණුම්ගත කර ඇති ආයෝජන ඒවා SLFRS 5 අනුව විකිණීමට තබාගෙන ඇති ලෙස වර්ග කළවිට (හෝ විකිණීමට තබාගෙන ඇති ලෙස වර්ග කර ඉවත්කිරීමේ සමූහයක් ඇතුළත් කර ඇති) SLFRS 5 විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ජංගම නොවන වත්කම් සහ අසන්නතික මෙහෙයුම් ප්‍රමිතියට අනුකූලව ඒවා ගිණුම්ගත කළ යුතුය. මෙවැනි අවස්ථාවල දී LKAS 39 ප්‍රකාර ගිණුම්ගත කරන ලද ආයෝජන මිනුම වෙනස් නොවේ.

- 38අ. අස්තිත්වයක් විසින් ලාභාංශ ලැබීමට ඇති අයිතිවාසිකම ස්ථාපනය වී ඇතිවිට, පරිපාලිතයකින් බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයකින් හෝ ආශ්‍රිතයකින් ලැබිය යුතු ලාභාංශයක් ස්වකීය වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ලාභය හෝ පාඩුව සමග හඳුනාගත යුතු ය.

- 38ආ. පහත සඳහන් අවශ්‍යතාවයන් සපුරාලන පරිද්දෙන් නව අස්තිත්වයක් ස්ථාපනය කරමින්, ස්වකීය සමූහයේ ව්‍යුහය ප්‍රතිසංවිධානය කරන විට, නව පරිපාලකයා ආරම්භක පරිපාලකයාගේ ස්වකීය ආයෝජන සඳහා එහි, වෙන් වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි, ඡේද 38 (අ.) අනුකූලව ගිණුම්ගත කරන අතර, නව පරිපාලකයා මුල් පරිපාලකයා විසින් ප්‍රතිසංවිධානය කළ දිනයෙහි, වෙන් වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල දක්වා ඇති, ස්කන්ධ අයිතමයන් හි, ස්වකීය භාගයේ ධාරණ අගය පිරිවැයට මැණිය යුතු ය.

(අ) මුල් පරිපාලකයාගේ පවත්නා ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවලට හුවමාරුවට ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර නිකුත් කිරීමෙන් නව පරිපාලකයා මුල් පරිපාලකයාගේ පාලනය හිමිකරගනී;

(ආ) ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමට මොහොතකට පෙරත් පසුවත්, මුල් සමූහයේත්, නව සමූහයේත් වත්කම් හා වගකීම් සමාන වීම;

(ඇ) ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමට මොහොතකට පෙරත් පසුවත්, මුල් සමූහයේත්, නව සමූහයේත්, ශුද්ධ වත්කම්වල සාපේක්ෂ හා නිරපේක්ෂ හිමිකම්, ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමට පෙර මුල් පරිපාලකයෙහි හිමිකරුවන්ට හිමිව තිබූ පරිද්දෙන් ම වේ.

- 38ඇ. එසේම, පරිපාලකයෙකු නොවන අස්තිත්වයක්, 38 ආ ඡේදයේ අවශ්‍යතා තෘප්ත කරන, අයුරින් නව පරිපාලිතයක් ලෙස අස්තිත්වයක් ස්ථාපනය කරන්නට ඉඩ තිබේ. එවැනි ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම් කෙරෙහි, 38 ආ ඡේදයෙහි අවශ්‍යතා ඒ ආකාරයෙන්ම අදාළ වේ. එවැනි අවස්ථාවල "මුල් පරිපාලකයා" සහ "මුල් සමූහය" යන යෙදුම්වලින් මූලික අස්තිත්වය යන්න අදහස් වේ.

39. පොදු භාවිතය සඳහා ලබාගත හැකි, වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කරන අස්තිත්වයන්ට මෙම ප්‍රමිතිය අනිවාර්ය නොවේ. ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතියන්ට අනුකූල වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කරන කල්හි, 38 සහ 40 - 43 ඡේදයන් අදාළ වේ. 10 වන ඡේදයේ ප්‍රතිපාදනය කර ඇති නිදහස් කිරීම අදාළ වන්නේ නම් හැර, 9 වන ඡේදයේ අවශ්‍යතාවය පරිදි අස්තිත්වය පොදු භාවිතය සඳහා ලබාගත හැකි ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ද ඉදිරිපත් කරයි.

40. LKAS 39 ප්‍රකාර ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ගිණුම්කරණය කර ඇති බද්ධ පාලිත අස්තීත්වයන්හි සහ ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජන ආයෝජකයාගේ වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ද එම ආකාරයටම ගිණුම්කරණය කළ යුතු ය.

හෙළිදරව් කිරීම

41. ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල පහත සඳහන් හෙළිදරව් කිරීම් කළ යුතු ය.
- (අ.) පරිපාලකයාට සෘජු ලෙස හෝ පරිපාලිතයක් හරහා වක්‍ර ලෙස, ඡන්ද බලයෙන් අඩකට වඩා වැඩියෙන් අයත්ව නැති පරිපාලිතයක් සහ පරිපාලකය අතර සම්බන්ධතාවයේ ස්වභාවය ;
  - (ආ.) සෘජු ලෙස හෝ පරිපාලිතයන් හරහා වක්‍ර ලෙස ඡන්ද බලයෙන් අඩකට වඩා හෝ හවස ඡන්ද බලය අයිතිව තිබියදීත් ආයෝජිතයාට පාලනය ව්‍යවස්ථාපිත නොවීමට හේතු ;
  - (ඇ.) ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේ දී පරිපාලිතයක මූල්‍ය ප්‍රකාශන භාවිතා කර ඇත්නම් සහ එවැනි මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල වාර්තාකරණ දිනය හෝ කාලපරිච්ඡේදය පරිපාලකයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන දිනයට හෝ කාලපරිච්ඡේදයට වෙනස් නම් ඒ බව සහ වෙනස් වූ දිනයක් හෝ කාලපරිච්ඡේදය භාවිතයට හේතු ; සහ
  - (ඈ.) පරිපාලිතයකට මුදලින් ලාභාංශ හෝ ණය හෝ අත්තිකාරම් ආපසු ගෙවීමේ ආකාරයෙන්, පරිපාලකයකට අරමුදල් මාරුකිරීමට ඇති හැකියාව මත පවත්නා සැලකිය යුතු සීමා කිරීම (උදා : ණය ගැනීමේ පිළිවෙළවල් හෝ නියාමන අවශ්‍යතාවයන්) වල ස්වභාවය හා ප්‍රමාණය ;
  - (ඉ.) පරිපාලකගේ හිමිකරුවන් අදාළ වන ස්කන්ධය මත පාලනයෙහි ගිලිහී යාමක් සිදුනොවන පාලිතයක පාලකයාගේ හිමිකමෙහි අයිතිවාසිකම සම්බන්ධ කවර හෝ වෙනස් වීමක, බලපෑම පෙන්නුම් කෙරෙන ලේඛනයක් ;
  - (ඊ.) පරිපාලිතයක පාලනය ගිලිහී ගිය හොත් යම් ලාභයක් හෝ අලාභයක් සිදුවී නම් පරිපාලකය විසින් එම ලාභය හෝ අලාභය ඡේද 34 ට අනුකූලව හඳුනාගත යුතුය. ඒ සමාගම පහත සඳහන් කරුණ ද හෙළිදරව් කළ යුතු ය.
    - (I) පාලනය ගිලිහී ගිය දිනට යථෝක්ත පරිපාලිතයේ රඳවාගෙන ඇති ආයෝජනයකට අදාළ වන එකී ලැබීමෙන් හෝ අලාභයෙන් හඳුනාගත් කොටස සහ ;
    - (II) විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයෙහි එකී ලාභය හෝ අලාභය හඳුනාගත් රේඛීය අයිතමය(න්) (විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයෙහි වෙන් වශයෙන් ඉදිරිපත් කර නොමැති විට)

42. 10 වන ඡේදය ප්‍රකාර පරිපාලකයක් සඳහා වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කර ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල නොකිරීම තෝරාගත් කල්හි, එම වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන :

- (අ) මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන් වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන යන කරුණ, ඒකාබද්ධ කිරීමෙන් නිදහස්වීම භාවිතා කළ බව, පොදු භාවිතය සඳහා ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඉදිරිපත් කළ අස්තීත්වයේ නම සංස්ථාගත කළ රට හෝ නේවාසික රට සහ එවැනි ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන් ලබාගත හැකි ලිපිනය ;
- (ආ) නම, සංස්ථාපිත කළ රට, හෝ නේවාසික රට , අයිතිවාසිකම් හිමිකම් සමානුපාතය සහ දරන්නාවූ සමානුපාතික ඡන්ද බලයේ යම් වෙනස්කමක් ඇතොත් එය ද ඇතුළත්ව, පරිපාලිතයන්හි, බද්ධ පාලිත අස්තීත්වයන්හි සහ ආශ්‍රිතයන්හි කර ඇති සැලකිය යුතු ආයෝජනවල ලැයිස්තුවක් ; සහ
- (ඇ) (ආ) යටතේ ලැයිස්තුගත ආයෝජනයන් ගිණුම්කරණය සඳහා භාවිතා කළ ක්‍රමය පිළිබඳ විස්තරයක්,

හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

43. පරිපාලකයක් (41 වන ඡේදයෙන් ආවරණය වන පරිපාලකයක් නොවන) බද්ධ පාලිත අස්තීත්වයක හිමිකම සහිත ව්‍යාපාරිකයෙක් වී හෝ ආශ්‍රිතයක ආයෝජකයෙක් වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කරන කල්හි, එම වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල :

- (අ) ප්‍රකාශනයන් වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන් ය යන කරුණ සහ නීතියෙන් අවශ්‍ය නොවේ නම් එම ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීමට හේතු ;

(ආ) නම, සංස්ථාපිත කළ රට, හෝ පදිංචිය, අයිතිවාසිකම් හිමිකම් සමානුපාතිකය සහ දරන්නා වූ සමානුපාතික ඡන්ද බලයේ යම් වෙනස්කමක් ඇතොත්, එය ද ඇතුළත් ව, පරිපාලිතයන්හි, බද්ධ ව පාලිත අස්තිත්වයන්හි සහ ආශ්‍රිතයන්හි කර ඇති සැලකිය යුතු ආයෝජනවල ලැයිස්තුවක් ; සහ

(ඇ) (ආ) යටතේ ලැයිස්තුගත ආයෝජනයන් සඳහා ගිණුම්කරණයට භාවිතා කළ ක්‍රමය පිළිබඳ විස්තරයක් ;

හෙළිදරව් කළ යුතුවීම; සහ

මෙම ප්‍රමිතයේ 9 වැනි ඡේදය, ප්‍රකාර පිළියෙල කරන ලද LKAS 28 සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන LKAS 31, ඒවායින් කුමකට සම්බන්ධතාවයක් ඇද්දැයි යන්න හඳුනාගත යුතු ය.

බලපවත්වන දිනය සහ සංක්‍රමනය

44. අස්තිත්වයක් විසින් මෙම ප්‍රමිතය 2012 ජනවාරි 01 හෝ ඉන්පසුව ආරම්භ වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා ව්‍යවහාර කළයුතු ය. කලින් ව්‍යවහාරය උනන්දු කෙරේ. අස්තිත්වයක් විසින් 2012 ජනවාරි 01 ට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කරන්නේ නම්, එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

45. ඉවත් කරන ලදී.

45ආ. ඉවත් කරන ලදී.

45ඈ. ඉවත් කරන ලදී.

45ඈ. ඉවත් කරන ලදී.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 28

ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජන

පටුන

ඡේද

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 28

ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජන

විෂය පථය	1
නිර්වචන	5-12
සැලකිය යුතු බලපෑම්	6-10
ස්කන්ධ ක්‍රමය	11-12
ස්කන්ධ ක්‍රමය ව්‍යවහාර කිරීම	13-34
භානිකරණ අලාභ	31-34
වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශ	35-36
හෙළිදරව් කිරීම	37-40
බලපත්වන දිනය සහ සංක්‍රාන්තිය	41

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 28

ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජන

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 28 ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජන 1-41 ඡේදයන්හි දක්වා ඇත. සෑම ඡේදයකටම සමාන අධිකාරී බලයක් ඇත. LKAS 28 එහි අරමුණ ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට වූ පූර්විකාව සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීම හා ඉදිරිපත් කිරීමේ ආකෘතිමය රාමුව සම්බන්ධ කොටගෙන අධ්‍යයනය කළ යුතු ය. පැහැදිලි මගපෙන්වීම් නොමැති අවස්ථාවල ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරා ගැනීමේ දී හා භාවිතයේ දී LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් සහ වැරදි පදනම් කරගත යුතු ය.

විෂය පථය

- 1 ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජන ගිණුම්කරණය සඳහා මෙම ප්‍රමිතය භාවිතා කළ යුතු ය. එසේ වුව ද මූලිකව හඳුනාගෙන සාධාරණ අගයට හඳුන්වා ඇති -

(අ) අවදානම් ප්‍රාග්ධන සංවිධානයන්හි; හෝ

(ආ) අන්‍යෝන්‍ය අරමුදල් ඒකකභාර සහ රක්ෂණ අරමුදල්වලට සම්බන්ධිත ආයෝජන ද ඇතුළත් සමාන අස්තීත්වල ය.

LKAS 39 මූල්‍ය උපකරණ : හඳුනාගැනීම සහ මිණුම්කරණයට අනුකූල ව, ලාභය හෝ අලාභය හෝ අලෙවිය සඳහා තබාගෙන ඇති ලෙස වර්ගීකරණය කර ගිණුම්ගත කර ඇති ආශ්‍රිතයන්හි පවත්වාගෙන යන ආයෝජනයන්ට මෙය අදාළ නොවේ. එවැනි ආයෝජන LKAS 39 අනුව සාධාරණ අගයට මිණුම්කරණය කර, සාධාරණ අගයේ වෙනස්කම්, ඒවා සිදු වූ කාලපරිච්ඡේදයේ ලාභය හෝ අලාභය තුළ හඳුනාගත යුතු ය. යම් අස්තීත්වයක් එවැනි ආයෝජන තබාගනී නම් 37 (1) ඡේදයෙහි අවශ්‍යතාවය පරිදි හෙළි කිරීම් කළ යුතු ය.

නිර්වචන

2. පහත දැක්වෙන පද නිශ්චිතව දක්වා ඇති තේරුම් සහිතව මෙම ප්‍රමිතයෙහි භාවිතා වේ.
ආශ්‍රිතයක් යනු ආයෝජකයාට සැලකිය යුතු බලපෑමක් කිරීමේ හැකියාව ඇති හවුල් ව්‍යාපාරයක් වැනි සංස්ථාපිත නොකළ අස්තීත්වයක් ඇතුළත්ව ආයෝජකයාගේ පරිපාලිතයක් හෝ බද්ධ ව්‍යාපාරයක් හෝ නොවන අස්තීත්වයකි.

ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන යනු තනි ආර්ථිකමය අස්තීත්වයක මූල්‍ය ප්‍රකාශ පරිද්දෙන් ඉදිරිපත් කරනු ලබන සමුහයක මූල්‍ය ප්‍රකාශන වේ.

පාලනය යනු අස්තීත්වයක කටයුතුවලින් ප්‍රතිලාභයන් ලබා ගැනීම පිණිස එහි මූල්‍ය සහ මෙහෙයුම් ප්‍රතිපත්තින් පරිපාලනය කිරීමට ඇති බලය වේ.

ස්කන්ධ ක්‍රමය යනු ආයෝජනය මූලිකව පිරිවැයට හඳුනාගෙන ඉන් පසුව ආයෝජනයාගේ ශුද්ධ වත්කම්වල ආයෝජකයාගේ කොටසෙහි අත්පත් කර ගැනීමෙන් පසු සිදුවන වෙනස්වීම් සඳහා ගැලපීම් කරනු ලබන ගිණුම්කරණ ක්‍රමයකි. ආයෝජකයාගේ ලාභ හෝ අලාභයෙහි ආයෝජනයාගේ ලාභ හෝ අලාභයෙහි ආයෝජකයාගේ කොටස ඇතුළත් වෙයි.

බද්ධ පාලනය යනු මෙහෙයුමකට අදාළව පාලනයේ කොටස්කාර පක්ෂවල පූර්ණ එකඟතාවය අවශ්‍ය වීම එම උපායමාර්ගය මූල්‍ය හා මෙහෙයුම් තීරණයට පමණක් බලපාන ආර්ථිකමය මෙහෙයුමක් කෙරෙහි ගිවිසුම්ගත ව එකඟ වී ඇති පාලනයට සහභාගි වීමයි. (ව්‍යාපාරිකයන්)

වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශ යනු ආයෝජන ආයෝජනයාගේ වාර්තා වූ ප්‍රතිඵල සහ ශුද්ධ වත්කම් පදනම් කිරීම වෙනුවට සෘජු ස්කන්ධ හිමිකම් පදනම් කර ආශ්‍රිත හෝ බද්ධ පාලනය ව්‍යාපාරයක ආයෝජක, මව් සමාගමක ඉදිරිපත් කිරීමකි.

සැලකිය යුතු බලපෑම යනු ආයෝජකයාගේ මූල්‍ය සහ මෙහෙයුම් ප්‍රතිපත්ති තීරණවල දී සහභාගිවීමට හැකි එහෙත් එම ප්‍රතිපත්ති පාලනය නොකරන බලය වේ.

පරිපාලිතයක් යනු වෙනත් අස්තීත්වයක් විසින් පාලනය කරනු ලබන සංස්ථාපිත නොවූ හවුල් ව්‍යාපාරයක් වැනි අස්තීත්වයක් ද ඇතුළත්වන අස්තීත්වයකි.

3. මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේ දී ස්කන්ධ ක්‍රමය භාවිතා කර ඇත්නම් ඒවා වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන නැතහොත් පරිපාලිතයක්, ආශ්‍රිතයක් නොමැති අස්තීත්වයක හෝ බද්ධ ව්‍යාපාරයක ව්‍යාපාරය හිමිකරුගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ නොවේ.

4. ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශ, ආයෝජන ස්කන්ධ ක්‍රමය යොදා ගිණුම්ගත කරන මූල්‍ය ප්‍රකාශයන්හි සහ බද්ධ ව්‍යාපාරයක ව්‍යාපාරිකයාගේ හිමිකම් සමානුපාතිකව ඒකාබද්ධ කර ඉදිරිපත් කරන මූල්‍ය ප්‍රකාශවලට අමතරව ඉදිරිපත් කරනුයේ වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශයි. එම මූල්‍ය ප්‍රකාශන වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශයන්ට ඇමුණුමක් හෝ සම්බන්ධ කිරීමක් සිදුවීම හෝ සිදුනොවිය හැකි ය.
5. LKAS 27 ඒකාබද්ධ සහ වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශ හි 10 වන ඡේදයට අනුකූලව ඒකාබද්ධ කිරීමෙන්, LKAS 31 බද්ධ ව්‍යාපාරයන්හි හිමිකම් හි 2 වැනි ඡේදයෙන් සමානුපාතික ඒකාබද්ධ කිරීම භාවිතයෙන් හෝ මෙම ප්‍රමිතයේ 13 (ඇ) ඡේදයෙන් ස්කන්ධ ක්‍රමය භාවිතයෙන් නිදහස් කර ඇති අස්තිත්වයන් වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශ ඔවුන්ගේ එකම මූල්‍ය ප්‍රකාශන ලෙස ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

සැලකිය යුතු බලපෑම

6. ආයෝජකයෙකු සෘජු ලෙස හෝ වක්‍ර ලෙස (උදා : පරිපාලිතයන් හරහා) ආයෝජකයාගේ ඡන්ද බලයෙන් 20%ක් හෝ වැඩි ප්‍රමාණයක් දරා සිටින විටෙක, එය එසේ නොවන්නේ යැ යි පැහැදිලිව පෙන්වාදිය හැකි නම් හැර, ආයෝජකයාට සැලකිය යුතු බලපෑමක් ඇතැයි නිගමනය කෙරේ. ප්‍රතිලෝම වශයෙන් ආයෝජකයා සෘජු ලෙස හෝ වක්‍ර ලෙස (උදා : පරිපාලිතයන් හරහා) නියෝජකයාගේ ඡන්ද බලයෙන් 20%ට අඩු ප්‍රමාණයක් දරා සිටිය නම්, සැලකිය යුතු බලපෑමක් පැහැදිලිව පෙන්වාදිය හැකි නම් හැර, එවැනි බලපෑමක් නැතැයි නිගමනය කෙරේ. වෙනත් ආයෝජකයෙකුගේ සැහෙන තරම් හෝ බහුතර අයිතිය, සැලකිය යුතු බලපෑමක් හිමිකර ගැනීමෙන් ආයෝජකයෙකු අවශ්‍යයෙන් ම බැහැර නොකරයි.).
7. ආයෝජකයෙකු වෙත සැලකිය යුතු බලපෑම පැවතීම පහත දැක්වෙන ආකාරයෙන් එකක් හෝ කිහිපයක් මගින් සාක්ෂි දරයි:
  - (අ) ආයෝජකයාගේ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයේ හෝ ඒ හා සමාන පාලන මණ්ඩලයෙහි නියෝජකත්වය;
  - (ආ) ලාභාංශ හෝ වෙනත් බෙදාහැරීමවලට අදාළ තීරණයන්ට සහභාගිත්වය ඇතුළුව ප්‍රතිපත්ති පිළියෙල කිරීමේ දී සහභාගිත්වය;
  - (ඇ) ආයෝජකයා සහ ආයෝජකයා අතර ප්‍රමාණාත්මක ගණුදෙනු ;
  - (ඈ) කළමනාකරණ පිරිස්වල අන්තර් හුවමාරුව; හෝ
  - (ඉ) අත්‍යාවශ්‍ය තාක්ෂණික තොරතුරු සම්පාදනය.
8. වෙනත් අස්තිත්වයක මූල්‍ය හා ක්‍රියාකාරී ප්‍රතිපත්ති පිළිබඳ ව, යම් අස්තිත්වයකට අමතර ඡන්දබලය අඩුකිරීමට, ක්‍රියාත්මක කළ හැකි හෝ පරිවර්තය කළහැකි ශක්තිය ඇති කොටස් බලපත්‍ර, කොටස් ඇරයුම් විකල්පයන්, ණය හෝ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර අස්තිත්වයකට අයත්ව තිබිය හැකි ය. (එනම් විභවය ඡන්දබලයේ හැකියාව) අස්තිත්වයකට සැලකිය යුතු බලපෑමක් ඇද්දැයි තක්සේරු කිරීමේ දී, වෙනත් අස්තිත්වයක් සතු විභවය ඡන්ද බලයේ පැවැත්ම හා ප්‍රතිඵලය සලකා බලනු ලබයි. උදාහරණ වශයෙන් විභවය ඡන්ද බලයන්ගේ ශක්තිය අනාගත දිනයක් වනතුරු හෝ අනාගත සිද්ධියක් වනතුරු ක්‍රියාත්මක කිරීම හෝ පරිවර්තය කළ නොහැකි කල්හි දැනට ඒවා හෝ ක්‍රියාත්මක හැකියාවක් හෝ පරිවර්තය හැකියාවක් නොමැත.
9. විභවය ඡන්ද බලයේ ශක්තිය සැලකිය යුතු බලපෑමකට දායක වන්නේ දැයි තක්සේරු කිරීමේ දී, කළමනාකරණ අපේක්ෂාව සහ ක්‍රියාත්මක වීම හෝ පරිවර්තයට මූල්‍ය ශක්තිය හැර අනෙක් සියළුම කරුණු සහ ස්වභාවයන් (තනි තනිව හෝ සාමූහිකව සලකා බැලූව ද, විභවය ඡන්ද බලයේ ශක්තිය සහ වෙනත් ගිවිසුම්ගත වැඩපිළිවෙළවල් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ කොන්දේසි ඇතුළත්ව) අස්තිත්වය විසින් පරීක්ෂා කරනු ලබයි.
10. ආයෝජකගේ මූල්‍ය හා මෙහෙයුම් ප්‍රතිපත්ති තීරණය කිරීමට සහභාගිවීමේ බලය අහිමි වූ කල්හි යම් අස්තිත්වයකට ආයෝජකයා කෙරෙහි ඇති සැලකිය යුතු බලපෑම අහිමි වේ. පූර්ණ හෝ සාපේක්ෂ හිමිකම් මට්ටමේ අහිමිවීමක් සිදුවිය හැකි ය. උදාහරණයක් වශයෙන් ආශ්‍රිතයක් රජයේ පාලනයට, උසාවියට, අද්මිනිස්ත්‍රාත්වරයෙකු හෝ නියාමනයකට යටත් වූ අවස්ථාවක ඇතිවිය හැකි ය. ගිවිසුම්ගත එකඟතාවයක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ද එය ඇතිවිය හැකි ය.

ස්කන්ධ ක්‍රමය

11. ස්කන්ධ ක්‍රමය යටතේ ආශ්‍රිතයක ආයෝජනය මූලිකව පිරිවැයට හඳුනාගනු ලබන අතර, අත්පත් කරගත් දිනට පසු ආයෝජනයාගේ ලාභ හෝ අලාභවල ආයෝජකයාගේ කොටස හඳුනා ගැනීමට ධාරණ අගය වැඩි හෝ අඩු කෙරේ. ආයෝජනයාගේ ලාභ හෝ අලාභවල ආයෝජකයාගේ කොටස ආයෝජකයාගේ ලාභ හෝ අලාභයේ හඳුනා ගනී. ආයෝජනයකුගෙන් ලද බෙදාහැරීම් ආයෝජනයේ ධාරණ අගය අඩුකරයි. ආයෝජනයකුගේ වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල ඇතිවන වෙනස්කම් නිසා පැනනගින, ආයෝජනයා තුළ ආයෝජකයාගේ සමානුපාතික හිමිකමෙහි වෙනස් කිරීම් සඳහා ද ධාරණ අගයට ගැලපුම් කිරීම අවශ්‍ය විය හැක. එවැනි වෙනස්වීම්වලට, දේපළ, පිරිසික හා උපකරණ ප්‍රත්‍යාගණනයෙන් සහ විදේශ විනිමය පරිවර්තය විෂමතාවයන්ගෙන් පැන නගින දෑ ඇතුළත්ය. එවැනි වෙනස්වීම්වල ආයෝජකයාගේ කොටස ආයෝජකයාගේ වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගනී. (LKAS 1 මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම බලන්න.).
12. විභව ඡන්ද බලය පවත්නා විට, ආයෝජනයාගේ ලාභ හෝ අලාභවල කොටස සහ ආයෝජනයාගේ ස්කන්ධයේ වෙනස්වීම් නිර්ණය වනුයේ වර්තමාන අයිතියේ ප්‍රමාණය පදනම මත වන අතර විභව ඡන්දබලයේ සිදුවිය හැකි ප්‍රයෝජනයට ගැනීමක් හෝ පරිවර්තයක් පිළිබිඹු නොකරයි.

ස්කන්ධ ක්‍රමය යොදා ගැනීම

13. පහත දැක්වෙන තත්ත්වයන් යටතේ හැර ආශ්‍රිතයක ආයෝජනය ස්කන්ධ ක්‍රමය භාවිතා කර ගිණුම්ගත කළ හැකි ය:
  - (අ) SLFRS 5 ජංගම නොවන වත්කම් විකිණීම හෝ අසංතතික මෙහෙයුම්, ප්‍රකාරව විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇතැයි වර්ගීකරණය කරනු ලබන ආයෝජන.
  - (ආ) LKAS 27 හි 10 වැනි ඡේදයේ ව්‍යතිරේකය මගින් පරිපාලකයක ආයෝජනයක්, ආශ්‍රිතයක ඇති විට ද ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් නොකිරීමට ඉඩදීම, යෙදෙන විට; හෝ
  - (ඇ) පහත සඳහන් දෑ සියල්ල යොදන විට:
    - (i) පූර්ණ අයිති පරිපාලිතයක ආයෝජකයෙකු, හෝ වෙනත් අස්තීත්වයක අර්ධ අයිති පරිපාලිතයක් වීම සහ ඡන්ද බලයට හිමිකම් නොමැති අය ඇතුළුව අනෙක් අයිතිකරුවන්ට ආයෝජක ස්කන්ධ ක්‍රමය භාවිතා නොකරන බව දැනුම් දී විරුද්ධත්වයක් නොමැතිවීම;
    - (ii) ආයෝජකයාගේ ණය හෝ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ප්‍රසිද්ධ වෙළඳපොළේ (දේශීය හෝ විදේශීය කොටස් වෙළඳපොළක හෝ ප්‍රාදේශීය හා කලාපීය වෙළඳපොළ ඇතුළුව වෙළඳපොළ) විකිණීම නොකිරීම;
    - (iii) ආයෝජකයා කිසිම වර්ගයක සාධන පත්‍ර ප්‍රසිද්ධ වෙළඳපොළක දී නිකුත් කිරීමේ කාර්යය සඳහා සුදාකුම්පත් කොමිසමක හෝ වෙනත් විධිමත් සංවිධානයක එහි මූල්‍ය ප්‍රකාශනයක් ගොනු නොකිරීම හෝ ගොනු කිරීමේ ක්‍රියාවලියකින් බැහැරවීම; සහ
    - (iv) ආයෝජකගේ අවසාන හෝ යම් අන්තර් පරිපාලකයක මහජනයාගේ ප්‍රයෝජනය සඳහා ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතිවලට අනුකූලව ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම.
14. 13 (අ) ඡේදයෙහි විස්තර කරන ලද ආයෝජන SLFRS 5 ට අනුකූලව ගිණුම්ගත කළ යුතු ය.
15. ආශ්‍රිතයක ආයෝජනයක් මූලිකව විකිණීම සඳහා රඳවාගත් ලෙසට වර්ගීකරණය කර ඇත්නම් තවදුරටත් එසේ වර්ගීකරණය සඳහා වන මිමට එකඟ නොවන අතර, විකිණීම සඳහා රඳවා ගත් ලෙසට වර්ගීකරණය කළ දින පටන් එය ස්කන්ධ ක්‍රමය භාවිත කර ගිණුම්කරණය කළ යුතුය. විකිණීම සඳහා රඳවාගත් ලෙස වර්ගීකරණයේ පටන් අදාළ කාලපරිච්ඡේදවල මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන් අනුරූපීව වෙනස් කළ යුතු ය.
16. ඉවත් කරන ලදී.
17. ආශ්‍රිතයක ආයෝජනයක් සඳහා බෙදාහැරීමෙන් ලැබීම් පදනම් කර ආදායම හඳුනාගැනීම ආයෝජක ඉපයූ ආදායමේ මිම්මක් ලෙස ප්‍රමාණවත් නොවන්නේ බෙදාහැරීමෙන් ලැබීම් ආශ්‍රිතයක ක්‍රියාකාරිත්වය හා ඇති සම්බන්ධය ඉතා අල්ප විය හැකි බැවින් ය. ආයෝජකයාට ආශ්‍රිතයක් කෙරෙහි සැලකිය යුතු බලපෑමක් ඇති හෙයින් එහි ක්‍රියාකාරිත්වය කෙරෙහි උනන්දුවක් සහ එහි

ප්‍රතිඵලයක් ලෙස යෙදවූ ප්‍රාග්ධනයට ඵලදාව ගැන ද උනන්දුවෙයි. ආයෝජකයා මෙම උනන්දුව නිසා ආශ්‍රිතයක ලාභ හෝ පාඩු කොටස ඇතුළත් කිරීමට මූල්‍ය ප්‍රකාශවල විෂයපථය පුළුල් කරයි. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ස්කන්ධ ක්‍රමය ව්‍යවහාරයෙන් ආයෝජකයාගේ ශුද්ධ වත්කම්, ලාභ හෝ අලාභ පිළිබඳ වැඩි තොරතුරු වාර්තා කරයි.

18. ආශ්‍රිතය LKAS 31 හි නිර්වචනය කර ඇති පරිදි පරිපාලිතයක් හෝ බද්ධ ව්‍යාපාරයක් බවට පත් නොවූයේ නම්, ආශ්‍රිතය සම්බන්ධයෙන් සැලකිය යුතු බලපෑම නැවතුන කල්හි එදින සිට ආයෝජකයා ස්කන්ධ ක්‍රමය භාවිතය අත්හිටුවා LKAS 39 ට අනුකූලව ආයෝජනය ගිණුම්කරණය කළ යුතු ය. සැලකිය යුතු බලපෑම නැවතුන විට, මූලික සඳහන් කළ ආශ්‍රිතයෙහි ආයෝජකයා තබාගන්නා යම් ආයෝජනයක් සාධාරණ අගයට ගිණුම්කරණය කළ යුතු ය. ආයෝජකයා විසින් ,

(අ) තබාගන්නා යම් ආයෝජනයක සාධාරණ අගය හෝ ආශ්‍රිතයක හිමිකම් කොටසක් විකිණීමෙන් ලැබෙන මුදල්; සහ

(ආ) සැලකිය යුතු බලපෑම නැවතුන කල්හි, එදිනට ආයෝජනයේ ධාරණ අගය

අතර යම් වෙනසකින් ඇතිවන ලාභ හෝ අලාභ ආයෝජකයා හඳුනාගත යුතුය.

19. LKAS 39 ට අනුකූලව ගිණුම්ගත කර ඇති ආයෝජනයක්, ආශ්‍රිතයක්වීම නැවතුන කල්හි, ආශ්‍රිතයක්වීම නැවතුන දිනට ආයෝජනයේ සාධාරණ අගය LKAS 39 ට අනුකූලව එය මූල්‍ය වත්කමක් ලෙස එහි සාධාරණ අගය ආරම්භක හඳුනා ගැනීම මත සැලකිය යුතු ය.

- 19(අ) ආශ්‍රිතයක් කෙරෙහි ඇති ආයෝජකයකුගේ සැලකිය යුතු බලපෑම අහිමිවූයේ නම්, ආශ්‍රිතයට සම්බන්ධ හඳුනාගෙන ඇති වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රමාණයන් ආශ්‍රිතය විසින් සම්බන්ධිත වත්කම් හා වගකීම් සෘජුවම ඉවත්කිරීමේ පදනම මතම ගිණුම්ගත කළ යුතුය. එම නිසා ආශ්‍රිතයන් විසින් මීට පෙර වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගෙන ඇති වාසි හෝ හානි අදාළ වත්කම් හෝ වගකීම් ඉවත් කළ විට ලැබුණ ලාභ හෝ අලාභ ලෙසට ප්‍රතිවර්ගීකරණය කළ යුතු අතර, ආයෝජකයා තම සැලකිය යුතු බලපෑම අහිමි වූ කල්හි, ස්කන්ධයට ඇතිවන වාසි හෝ හානි ලාභ හෝ අලාභ ලෙස ප්‍රතිවර්ගීකරණය (වර්ගීකරණ ගැලපුමක් ලෙස) කරනු ලබයි. උදාහරණයක් ලෙස ආශ්‍රිතයක් කෙරෙහි ආයෝජකයාගේ ඇති සැලකිය යුතු බලපෑම අහිමි වී, එම ආශ්‍රිතයට අලෙවිය සඳහා මූල්‍ය වත්කම් ඇත්නම් එම වත්කම්වලට අදාළව කලින් වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගෙන ඇති වාසි සහ හානි ලාභයට හෝ අලාභයට ප්‍රතිවර්ගීකරණය කළ යුතුය. ආයෝජකයෙකුගේ ආශ්‍රිතයක ඇති අයිතිවාසිකම් හිමිකම අඩු වූ නමුත් ආයෝජනය ආශ්‍රිතයක් ලෙසම පවතී නම්, ආයෝජකයා කලින් වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගෙන ඇති වාසි සහ හානිවලින් සමානුපාතික ප්‍රමාණය පමණක් ලාභ හෝ අලාභ ලෙසට ප්‍රතිවර්ගීකරණය කළ යුතු ය.

- 20 ස්කන්ධ ක්‍රමය ව්‍යවහාරය සඳහා උචිත පිළිවෙල LKAS 27 හි විස්තර කර ඇති ඒකාබද්ධ කිරීමේ ක්‍රියා පිළිවෙලට සමාන ය. තවදුරටත්, පරිපාලිතයක් පවරා ගැනීමේ දී භාවිතා කරන ගිණුම්කරණ ක්‍රියාවලියට පදනම් වන සංකල්ප, ආශ්‍රිතයක ආයෝජනයක් පවරා ගැනීමේ ගිණුම්කරණය සඳහා යොදවා ගනී.

- 21 ආශ්‍රිතයක සමූහයේ කොටස වනුයේ, පරිපාලක සහ පරිපාලිතයන්ට අදාළ ආශ්‍රිතයේ පවත්නා අයිතියේ එකතුවයි. මෙම අරමුණ සඳහා වෙනත් ආශ්‍රිතයන් හෝ බද්ධ ව්‍යාපාරවල අයිතින් නොසලකා හරියි. ආශ්‍රිතයකට, පරිපාලිත, ආශ්‍රිත හෝ බද්ධ ව්‍යාපාර ඇති විට, ස්කන්ධ ක්‍රමය භාවිතා කර ලාභ හෝ අලාභ සහ ශුද්ධ වත්කම් ගිණුම්කරණය කරනුයේ ඒකාකාරී ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මකවීමට අවශ්‍ය ගැලපීම් කිරීමෙන් පසු ලාභ හෝ අලාභ සමඟ ශුද්ධ වත්කම් (ආශ්‍රිතයට අයත් ආශ්‍රිත සහ බද්ධ ව්‍යාපාරවල ලාභ, අලාභ සහ ශුද්ධ වත්කම් ඇතුළත්ව) ආශ්‍රිතයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි හඳුනාගත් විට ය.

- 22 ආයෝජකයකු (එහි ඒකාබද්ධ පරිපාලිත ඇතුළත්ව) සහ ආශ්‍රිතයක ඉහළ තලයේ සහ පහළ තලයේ ගණුදෙනුවලින් ඇතිවන ලාභ සහ පාඩු ආයෝජකයාගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි හඳුනාගන්නේ ආශ්‍රිතයෙහි ආයෝජකගේ සම්බන්ධයෙන් තොර අයිතියේ ප්‍රමාණයට පමණි. ඉහළ තලය ගණුදෙනු යනු උදාහරණ වශයෙන් ආශ්‍රිතය විසින් ආයෝජකට වත්කමක් විකිණීමය. පහළ තලය ගණුදෙනු යනු, උදාහරණයක් වශයෙන් ආයෝජක විසින් ආශ්‍රිතයට වත්කමක් විකිණීමය. මෙවැනි ගණුදෙනුවලින් ඇති වන ආශ්‍රිතයේ ලාභ සහ පාඩුවල ආයෝජකගේ කොටස ඉවත් කෙරේ.

- 23 එය ආශ්‍රිතයක් වූ දින පටන්, ආශ්‍රිතයක ආයෝජනයක් ස්කන්ධ ක්‍රමය භාවිතාකර ගිණුම්කරණය කරනු ලැබේ. ආයෝජනයක් පවරා ගැනීමේ දී ආයෝජනයේ පිරිවැය සහ ආශ්‍රිතයේ හඳුනාගත හැකි වත්කම්, වගකීම් සහ වල ශුද්ධ සාධාරණ අගයේ ආයෝජකගේ කොටස අතර යම් වෙනසක් ඇත්නම් එය ගිණුම්කරණය කරනු ලබන්නේ පහත සඳහන් ලෙසය:

(අ) ආශ්‍රිතයට අදාළ කීර්තිනාමය ආයෝජනයේ ධාරණ වටිනාකමේ ඇතුළත් වෙයි. කෙසේ වෙතත් එම කීර්තිනාමය ක්‍රමක්ෂයට ඉඩහරිනු නොලැබේ;

(ආ) ආශ්‍රිතයක හඳුනාගත හැකි වත්කම් වගකීම්වල ශුද්ධ සාධාරණ අගයේ ආයෝජකගේ කොටස, ආයෝජනයේ පිරිවැයට වැඩි යම් අතිරික්තයක් වේ නම්, එය ආයෝජනය පවරාගත් කාලපරිච්ඡේදයේ ආශ්‍රිතයේ ලාභ හෝ පාඩුවල ආයෝජකගේ කොටස නිශ්චය කිරීමේ දී ආදායමක් ලෙස ඇතුළත් කරනු ලබයි.

උදාහරණ ලෙස පවරාගත් දිනට ක්ෂය කළ හැකි වත්කම්වල සාධාරණ අගය පදනම් කර ක්ෂයවීම් වැනි උචිත ගැලපීම් ද පවරා ගැනීමෙන් පසු ආශ්‍රිතයේ ලාභ හෝ පාඩුවල ආයෝජකගේ කොටස ගිණුම්ගත කෙරේ. එමෙන්ම ආශ්‍රිතයක් හඳුනාගත් කිර්තිනාමය, දේපළ පිරිසහ හා උපකරණ වැනි දෑ සඳහා භානිකරණ අලාභ වෙනුවෙන් ද උචිත ගැලපීම් පවරා ගැනීමෙන් පසු ආයෝජකයාගේ ලාභ හෝ අලාභ කොටසකට කරනු ලබයි.

- 24 ස්කන්ධ ක්‍රමය ව්‍යවහාර කිරීමේ දී ආයෝජකයා විසින් ආශ්‍රිතයෙහි තිබෙන වඩාත්ම ආසන්න මූල්‍ය ප්‍රකාශ භාවිතා කරනු ලැබේ. ආශ්‍රිතයේ හා ආයෝජකයාගේ වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයේ අවසානය වෙනස්වන විටෙක ආයෝජකයාගේ භාවිතය සඳහා එසේ කිරීම ප්‍රායෝගික නොවන්නේ නම් මිස ආශ්‍රිතය ආයෝජකයාගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල දිනට පරිදිම මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කරයි.
- 25 24 වැනි ඡේදයට අනුකූල විටෙක, ආයෝජකගේ දිනට වෙනස්ව, ස්කන්ධ ක්‍රමය භාවිතා කර ආශ්‍රිතයක් මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කර ඇත්නම් එම දිනය හා ආයෝජකයාගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ දින අතර හටගන්නා සැලකිය යුතු ගණුදෙනු හෝ සිදුවීම්වල බලපෑම සඳහා ගැලපීම් කරනු ලැබේ. කුමන අවස්ථාවක් වුව ද ආශ්‍රිතයේ වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයේ අවසානය සහ ආයෝජකයාගේ එම දිනය අතර වෙනස මාස තුනකට වැඩි නොවිය යුතුය. වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයේ කාල ප්‍රමාණය සහ වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානය අතර ඇති යම් වෙනසක් එක් කාලපරිච්ඡේදයක සිට තවත් කාලපරිච්ඡේදයකට සමාන විය යුතුය.
- 26 ආයෝජකයාගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ සමාන ගණුදෙනු සහ සමාන තත්ත්වයන්හි සිදුවීම් සඳහා ඒකාකාර ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති භාවිතා කරමින් පිළියෙල කරනු ලැබේ.
- 27 එක හා සමාන ගණුදෙනු සහ එක හා සමාන තත්ත්වයන්හි සිදුවීම් සඳහා ආශ්‍රිතයක් ආයෝජකයා විසින් යොදාගෙන ඇති ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති හැර වෙනත් ඒවා භාවිතා කරයි නම් ස්කන්ධ ක්‍රමය ව්‍යවහාර කිරීමේ දී ආයෝජකයා විසින් ආශ්‍රිතයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ භාවිතා කරන විට, ආශ්‍රිතයේ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති ආයෝජකගේ ඒවාට අනුකූල වනසේ ගැලපීම් කරනු ලැබේ.
- 28 ආයෝජක හැර වෙනත් පාර්ශවයන් දරන නොපියවූ සමුච්චිත වරණීය කොටස්, ස්කන්ධ ලෙස වර්ගීකරණයකර ආශ්‍රිතයක් සතුව ඇත්නම් ලාභාංශ ප්‍රකාශ කර ඇතත් නැතත්, එම කොටස්වල ලාභාංශ සඳහා ගැලපු පසු ආයෝජකයා සිය ලාභ හෝ අලාභ කොටස ගණනය කරයි.
- 29 ආයෝජකයාගේ අලාභවල කොටස ආශ්‍රිතයක අයිතියට සමාන හෝ එය ඉක්මවයි නම් ආයෝජකයා තවදුරටත් අලාභයේ කොටස හඳුනා ගැනීම් අත්හිටුවයි. ස්කන්ධ ක්‍රමය යටතේ ආශ්‍රිතයක අයිතිය යනු, ආශ්‍රිතයක ආයෝජකයාගේ හරය වශයෙන්ම දිගුකාලීන අයිතියේ කොටසක් වන ආයෝජනයේ ධාරණ අගයයි. උදාහරණ වශයෙන් යම් අයිතමයක් නිරවුල් කිරීම සැලසුම්කර නැතහොත් පෙනෙන අනාගත දිනයක සිදු නොවේ නම්, හරය වශයෙන්ම එය ආශ්‍රිතයෙහි ආයෝජනය පුළුල්වීමකි. එවැනි අයිතමයන්ට වරණීය කොටස් සහ දිගුකාලීන ලැබිය යුතු ද ලෙස ණය අතුළත් වන අතර, ලැබිය යුතු වෙළෙඳ ණය, ගෙවිය යුතු වෙළඳ ණය හෝ ප්‍රමාණවත් ඇප සහිත සුරක්ෂිත ණය වැනි දිගු කාලීන ලැබිය යුතු දෑ ඇතුළත් නොවේ. ස්කන්ධ ක්‍රමය යටතේ, ආයෝජකගේ සාමාන්‍ය කොටස්වල ආයෝජනය ඉක්මවන හඳුනාගත් අලාභ ආශ්‍රිතයෙහි ඇති ආයෝජකගේ වෙනත් සංරචක සඳහා ජ්‍යෙෂ්ඨත්වය මත (ඇවර කිරීමක දී ප්‍රමුඛ) ප්‍රතිවර්තන පිළිවෙලට යොදනු ලැබේ.
- 30 ආයෝජකගේ අයිතිය ශුන්‍යයට අඩුකලාට පසු, අයෝජකයා නීතිමය හෝ සාධනමය මත බැඳීම් හෝ ආශ්‍රිතය වෙනුවෙන් ගෙවීම් කරඇති ප්‍රමාණයට පමණක් වගකීමක් හඳුනාගෙන අමතර පාඩු සඳහා ප්‍රතිපාදනය කරනු ලැබේ. ආශ්‍රිතයක් පසු කාලයක ලාභ වාර්තා කළහොත් ආයෝජන විසින් එම ලාභවල කොටස හඳුනාගැනීම යළි පටන්ගත යුත්තේ හඳුනා නොගත් අලාභවල කොටස එම ලාභ කොටසට සමානවීමෙන් පසුව පමණි.

භානිකරණ අලාභ

- 31 ස්කන්ධ ක්‍රමය භාවිතයෙන් අනතුරුව, 29 වැනි ඡේදයට අනුකූලව ආශ්‍රිතයේ පාඩු හඳුනා ගැනීම ඇතුළත්ව ආශ්‍රිතයේ ආයෝජකයාගේ ශුද්ධ ආයෝජනය වෙනුවෙන් අමතර භානිකරණ අලාභයක් හඳුනාගැනීම අවශ්‍යදැයි ආයෝජකයා LKAS 39 හි අවශ්‍යතා අදාළ කර ගනිමින් තීරණය කළ යුතුය.
- 32 ශුද්ධ ආයෝජනයේ සහ භානිකරණ අලාභ මුදලේ කොටසක් ලෙස අඩංගු නොවන ආශ්‍රිතයේ ආයෝජකගේ හිමිකම් වෙනුවෙන් යම් අමතර භානිකරණ අලාභයක් හඳුනාගෙන ඇත්දැයි ආයෝජකයා LKAS 39 හි අවශ්‍යතාවයන් සැලකිල්ලට ගනිමින් තීරණය කළ යුතුය.
- 33 ආශ්‍රිතයක ආයෝජනයේ ධාරණ වටිනාකමේ කිර්තිනාමය ඇතුළත් වුව ද එය වෙනම හඳුනාගෙන නැති අතර LKAS 36 භානිකරණ වත්කම්හි දක්වා ඇති අවශ්‍යතා භාවිතාකර භානිකරණ සම්බන්ධයෙන් වෙනම කිර්තිනාමය පරීක්ෂණයකට යොමුකර නොමැත. ඒ වෙනුවට ආයෝජනයේ සම්පූර්ණ ධාරණ වටිනාකම එක් තනි වත්කමක් ලෙස සලකා LKAS 36ට අනුව

හානිකරණය වෙනුවෙන් පරීක්ෂාකරනුයේ එහි ආපසු ලබාගත හැකි වටිනාකම (භාවිතාකරන ඉහළ අගය සහ සාධාරණ අගයෙන් විකිණීමට වන පිරිවැය අඩුකර) එහි ධාරණ වටිනාකම සමඟ සංසන්දනයකර LKAS 36 හි අවශ්‍යතාවයන් භාවිතා කළ කල්හි ආයෝජනයෙහි හානිකරණ ලක්ෂණ පෙන්වන්නේ නම් පමණි. එවැනි අවස්ථාවල හඳුනාගනු ලබන හානිකරණ අලාභ ආශ්‍රිතයේ ආයෝජනයෙහි ධාරණ වටිනාකමේ කොටසක් වන, කීර්තිනාමය ඇතුළු වෙන වත්කම් කිසිවකට බෙදා වෙන්නොකරයි. ඒ අනුව LKAS 36 ට අනුව හානිකරණ අලාභ ප්‍රතිවර්ණයෙන් ආපසු ලබාගත හැකි මුදලේ පසුව සිදුවිය හැකි වැඩිවීමේ ප්‍රමාණයට හඳුනාගනු ලබයි. ආයෝජනයක භාවිතයේ අගය නිශ්චය කිරීමේ දී අස්තිත්වයක් ඇස්තමේන්තු කරනුයේ

(අ) ආශ්‍රිතයේ ක්‍රියාකාරීත්වයෙන් ඇතිවන මුදල් ප්‍රවාහ සහ අවසානයේ දී ආයෝජනය විකිණීමෙන් ලැබෙන මුදල ඇතුළුව ආශ්‍රිතය ඉපදවීමට අපේක්ෂිත ඇස්තමේන්තු කල අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයේ වර්තමාන අගයේ එහි කොටස; හෝ

(ආ) එහි අවසාන විකිණීමෙන් සහ ආයෝජනයෙන් ඉපදවීමට අපේක්ෂිත ලාභාංශයන්ගෙන් අනාගතයේදී ඇස්තමේන්තු කළ මුදල් ප්‍රවාහයේ වර්තමාන අගයයි.

උචිත උපකල්පන යටතේ ක්‍රම දෙකින්ම එකම ප්‍රතිඵලයක් ලැබේ.

- 34 අස්තිත්වයේ වෙනත් වත්කම්වලින් බෙහෙවින් ස්වාධීන වූ දෑ දිගටම භාවිතයෙන් මුදල් ප්‍රවාහයන් උපදවන්නේ නැති නම්, ආශ්‍රිතයක ආයෝජනයේ ආපසු ලබාගත හැකි මුදල සෑම ආශ්‍රිතයක් සඳහාම නියම කෙරේ.

වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශ

- 35 ආශ්‍රිතයක ආයෝජනයක් LKAS 37 හි 38-43 ඡේදයන්ට අනුකූලව ආයෝජකගේ වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශයන්හි ගිණුම්කරණය කළ යුතුය.
- 36 මහජනයාගේ ප්‍රයෝජනය සඳහා වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශයන් ඉදිරිපත් කරන අස්තිත්වයන්ට මෙම ප්‍රමිතයෙන් බලය නොලැබෙයි.

හෙළිදරව් කිරීම

- 37 පහත සඳහන් හෙළි කිරීම කළ යුතුය :

- (අ) ප්‍රකාශිත මිල නියම කිරීම් පවත්නා ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජනවල සාධාරණ අගය ;
- (ආ) වත්කම්, වගකීම්, ආදායම් සහ ලාභ හෝ පාඩු මුදල්වල සමුච්චිතය ඇතුළත් ආශ්‍රිතයන්හි සංක්ෂිප්ත මූල්‍ය තොරතුරු;
- (ඇ) ආයෝජකයාට සැලකිය යුතු බලපෑමක් නොමැතිවීම අහිමිවන ආයෝජකයා පරිපාලිතයක් මගින් ආයෝජනයේ සියයට 20කට අඩු ඡන්ද බලයක් හෝ අපේක්ෂිත ඡන්ද බලයක් සෘජුව හෝ වක්‍රව අයත්කර ගතහොත් අවසානයේ සැලකිය යුතු බලපෑමක් ඇතිවේයැයි පූර්ව නිගමනය සඳහා හේතූන් ;
- (ඈ) ආයෝජකයාට සැලකිය යුතු බලපෑමක් තිබීම අහිමිවන, ආයෝජකයා පරිපාලිතයක් මගින් ආයෝජනයෙහි සියයට 20න් හෝ ඊට වැඩි ඡන්ද බලයක් හෝ අපේක්ෂිත ඡන්ද බලයක සෘජුව හෝ වක්‍රව අයත්කර ගතහොත් අවසානයේ සැලකිය යුතු බලපෑමක් ඇති නොවේයැයි පූර්ව නිගමනය සඳහා හේතූන් ;
- (ඉ) ආශ්‍රිතයක මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි වාර්තා කිරීමේ කාලපරිච්ඡේදයේ අවසානය එවැනි මූල්‍ය ප්‍රකාශන එකම දිනයක් හෝ කාලපරිච්ඡේදයක් සහිතව ස්කන්ධ ක්‍රමය යොදමින් භාවිතයට ගන්නේ නම් සහ වෙනස් වූ දිනයක් හෝ කාලපරිච්ඡේදයක් භාවිතයට හේතු ;
- (ඊ) ආයෝජකයාට මුදලින් ලාභාංශ, ණය හෝ අත්තිකාරම් ආපසු ගෙවීම් වැනි අරමුදල් මාරු කිරීමට ආශ්‍රිතයකට ඇති හැකියාව මත, සැලකිය යුතු බාධක ඇත්නම් ඒවායේ ස්වභාවය හා ප්‍රමාණය (උදාහරණයක් ලෙස ණය ගැණුම් පිළිවෙලවල් හෝ විධිමත් ආයතනවල අවශ්‍යතාවයන්වල ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්) ;

- (උ) ආයෝජකයාගේ ආශ්‍රිතයක පාඩුවේ කොටස හඳුනාගැනීම නවතා ඇත්නම්, අදාළ කාලපරිච්ඡේදය හා සමුච්චය යන දෙකම සඳහා ආශ්‍රිතයේ හඳුනා නොගත් අලාභයේ කොටස ;
- (ඌ) 13 වැනි ඡේදයට අනුකූලව ස්කන්ධ ක්‍රමය භාවිතා කරමින් ආශ්‍රිතය ගිණුම්කරණය කර නොමැති බව : සහ
- (එ) ස්කන්ධ ක්‍රමය භාවිතා කරමින් ගිණුම්කරණය කර නොමැති ආශ්‍රිතයන්හි, මුළු වගකීම්, අදායම් සහ ලාභ හෝ පාඩු ඇතුළත්ව තනි තනිව හෝ සමූහයක් ලෙස සංක්ෂිප්ත මූල්‍ය තොරතුරු.
- 38 ස්කන්ධ ක්‍රමය භාවිතා කරමින් ගිණුම්කරණය කර ඇති ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජන ජංගම නොවන වත්කම් ලෙස වර්ගීකරණය කළ යුතුය. එවැනි ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජකයාගේ ලාභය හෝ පාඩුවේ කොටස, සහ එවැනි ආයෝජනයන්හි ධාරණ මුදල වෙන් වශයෙන් හෙළි කළ යුතුය. එවැනි ආශ්‍රිතයන්හි යම් අසන්නතික මෙහෙයුම් ඇත්නම්, ඒවායේ ආයෝජකයාගේ කොටස ද හෙළි කළ යුතුය.
- 39 ආශ්‍රිතයේ වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත් ආයෝජකයාගේ කොටසේ වෙනස්වීම ආයෝජකයා විසින් වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත යුතුය.
- 40 LKAS 37 ප්‍රතිපාදන අසම්භාව්‍ය වගකීම් සහ අසම්භාව්‍ය වත්කම්වලට අනුකූලව ආයෝජකයා පහත දැ අනාවරණය කළ යුතුය:
- (අ) ආශ්‍රිතයේ අනෙක් ආයෝජකයන් සමඟ බද්ධව වැය වූ ආයෝජකයාගේ අසම්භාව්‍ය වගකීම්වල කොටස; සහ
- (ආ) ආශ්‍රිතයේ වගකීම් සියල්ල හෝ කොටසක් සඳහා වෙන් වෙන්ව බැඳීම් හේතුවෙන් පැන නගින අසම්භාව්‍ය වගකීම්.

බලපවත්වන දිනය සහ සංක්‍රාන්තිය

- 41 අස්තීත්වයක් විසින් මෙම ප්‍රමිතිය 2012 ජනවාරි 1 හෝ ඉන්පසුව ආරම්භ වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා ව්‍යවහාර කළයුතුය. කලින් ව්‍යවහාරය උනන්දු කෙරේ. අස්තීත්වයක් විසින් 2012 ජනවාරි 1 ට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා මෙම ප්‍රමිතිය ව්‍යවහාර කරන්නේ නම්, එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතුය.
- 41අ (ඉවත්කළා)
- 41ආ (ඉවත්කළා)
- 41ඇ (ඉවත්කළා)

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම් ප්‍රමිත - LKAS 29

අති උද්ධමනකාරී ආර්ථිකයන්හි මූල්‍ය වාර්තාකරණය

පටුන

පේද

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 29

අති උද්ධමනකාරී ආර්ථිකයන්හි මූල්‍ය වාර්තාකරණය

විෂය පථය	1- 4
මූල්‍ය ප්‍රකාශන නැවත ප්‍රකාශ කිරීම	5 - 37
ඓතිහාසික පිරිවැය මූල්‍ය ප්‍රකාශන	11 - 28
මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය	11 - 25
විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය	26
ශුද්ධ මූල්‍ය තත්ත්වය මත වන ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභ	27 - 28
ප්‍රවර්තන පිරිවැය මූල්‍ය ප්‍රකාශන	29 - 31
මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය	29
විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය	30
ශුද්ධ මූල්‍ය තත්ත්වය මත ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභ	31
බදු	32
මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනය	33
සංසන්දනාත්මක සංඛ්‍යා	34
ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන	35 - 36
සාමාන්‍ය මිල දර්ශක තෝරා ගැනීම හා භාවිතය	37
අති උද්ධමනකාරී තත්ත්වය නවතින ආර්ථිකයන්	38
හෙළිදරව් කිරීම්	39 40
බලපැවැත්වෙන දිනය	41

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 29**අති උද්ධමනකාරී ආර්ථිකයන්හි මූල්‍ය වාර්තාකරණය**

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 29 අති උද්ධමනකාරී ආර්ථිකයන්හි මූල්‍ය වාර්තාකරණය මෙහි ඡේද 1 - 41 හි දක්වා ඇත. සියලුම ඡේදවලින් කියවෙන දෑ එක හා සමාන අධිකාරියකින් යුක්තවේ. එහි අරමුණුවලටද ශ්‍රී ලංකා ගිණුම් ප්‍රමිතවල හා මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීමේ ආකෘතිමය රාමුවේ ප්‍රස්තාවනාවෙහි සම්බන්ධය සහිතව LKAS 29 කියවිය යුතුය. ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වෙනස්වීම් සහ වැරදි සඳහා වන LKAS 8 හි ගිණුම් ප්‍රතිපත්ති තෝරා ගැනීම සහ ව්‍යවහාර කිරීම සඳහා අවශ්‍ය පදනම සපයයි.

විෂය පථය

1. ඕනෑම අස්තීත්වයක ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාරික මුදල අති උද්ධමනකාරී ආර්ථිකයක ව්‍යවහාර මුදල්වන විට ඒවායේ ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඇතුළුව මූල්‍ය ප්‍රකාශන සඳහා මෙම ප්‍රමිතය අදාළ කරගත යුතුවේ.
2. අති උද්ධමනකාරී ආර්ථිකයක මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵල සහ මූල්‍ය තත්ත්වය නැවත ප්‍රකාශ නොකර දේශීය ව්‍යවහාර මුදලින් වාර්තා කිරීමෙන් ප්‍රයෝජනයක් නොවේ. මුදලේ ක්‍රය ශක්තිය එතරම් අනුපාතිකයකින් අඩුවන නිසා එකම ගිණුම්කරණ කාලපරිච්ඡේදයකදී පවා විවිධ වේලාවන් තුළදී සිදුවූ ගනුදෙනු සහ වෙනත් සිදුවීම් වල වටිනාකම් සංසන්දනය කිරීම නොමඟ යවන සුළු වේ.
3. අති උද්ධමනකාරී බව පැන නැගිය හැකියයි හැඟෙන නියත අනුපාතිකය කුමක්දැයි මෙම ප්‍රමිතය මගින් ප්‍රතිශ්ඨාපනය නොකෙරේ. මෙම ප්‍රමිතය ප්‍රකාරව මූල්‍ය ප්‍රකාශන නැවත ප්‍රකාශ කිරීමට අවශ්‍යවූ විට එය විචාර බුද්ධිය මත වන කරුණක් වේ. රටක ආර්ථික පරිසරයේ පහත සඳහන් ගති ලක්ෂණ ඇතුළත් විට අති උද්ධමනකාරී තත්ත්වයක් හැඟවෙන අතර එය මෙම කරුණුවලට පමණක් සීමා නොකෙරේ.
  - (අ) පොදු මහජනතාව ඔවුන් සතු ධනය මූල්‍ය නොවන වත්කම් ලෙස හෝ සාපේක්ෂව ස්ථායී විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් වලින් තබා ගැනීමට වඩා කැමැත්තක් දැක්වීම. තබාගෙන ඇති දේශීය ව්‍යවහාර මුදල් ප්‍රමාණය ක්‍රය ශක්තිය පවත්වා ගැනීමට වහාම ආයෝජනය කිරීම;
  - (ආ) පොදු මහජනතාව දේශීය ව්‍යවහාර මුදලින් නොව සාපේක්ෂව ස්ථායී විදේශ ව්‍යවහාර මුදලින් මූල්‍ය වටිනාකම් සැලකීම. මිල ගණන් එම ව්‍යවහාර මුදලින් ප්‍රකාශ කළ හැකි වීම;
  - (ඇ) කාලපරිච්ඡේදය කෙටි වුවත් ණය කාලසීමාව තුළදී මුදල් ක්‍රයශක්තියේ අපේක්ෂිත අඩුවීම හානිපූරණය කරන මිල ගණන් යටතේ ණයට විකුණුම් සහ ගැණුම් සිදුවීම;
  - (ඈ) පොළී අනුපාතික, වැටුප් සහ මිල ගණන්, මිල දර්ශකයකට සම්බන්ධිතව තිබීම; සහ
  - (ඉ) වසර තුනක කාල සීමාව පුරා සමුච්චිත උද්ධමන අනුපාතිකය 100% කටා ලගාවීම හෝ එය ඉක්මවීම.
4. එකම අති උද්ධමනකාරී ආර්ථිකයක එම ව්‍යවහාර මුදලින්ම වාර්තා කරන සියලු අස්තීත්වයන් මෙම ප්‍රමිතය එකම දින සිට ව්‍යවහාර කිරීම වඩා යෝග්‍ය වේ. කෙසේ වෙතත් එම වාර්තා කරන ව්‍යවහාර මුදල් ඇති රටක අති උද්ධමනකාරී තත්ත්වයක් පවත්නා බව හඳුනාගත් විට ඕනෑම අස්තීත්වයක් එම හඳුනාගැනීම ආරම්භවන කාලසීමාවේ සිට පිළියෙල කරන මූල්‍ය ප්‍රකාශන සඳහා මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර වෙයි.

මූල්‍ය ප්‍රකාශ නැවත ප්‍රකාශ කිරීම

5. විවිධ නිශ්චිත හෝ පොදු දේශපාලනමය, ආර්ථික සහ සමාජීය බලපෑම්වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස මිල ගණන් කාලසීමාවන් තුළ වෙනස් වේ. ඉල්ලුම සහ සැපයුම වෙනස්වීම සහ තාක්ෂණික වෙනස් වීම් වැනි නිශ්චිත බලපෑම් නිසා එකිනෙකට සැලකිය යුතු ලෙස සහ ස්වාධීනව එක් එක් මිලගණන් වැඩිවීමට හෝ අඩු වීමට හේතුවිය හැකිය. මෙයට අමතරව පොදු බලපෑම් සාමාන්‍ය මිල මට්ටම් වෙනස්වීම් වලට හේතුවිය හැකි අතර ඒ අනුව සාමාන්‍ය මුදලේ ක්‍රයශක්තිය වෙනස් වීමටද හේතුවිය හැකිය.
6. එක්කෝ සාමාන්‍ය මිල මට්ටම් වල වෙනස්වීම්වලට හෝ හඳුනාගත් වත්කම් හෝ වගකීම්වල නිශ්චිත මිලගණන් වැඩිවීම ගැන සැලකිල්ලක් නොදක්වා ඓතිහාසික පිරිවැය ගිණුම්කරණය පදනම් කර අස්තීත්වයන් මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කරයි. මෙයට

ව්‍යතිරේඛයක් වනුයේ එම වත්කම් සහ වගකීම් සාධාරණ අගයට මැනීම තොරාගැනීම හෝ අවශ්‍ය වීමයි. උදාහරණ වශයෙන්, දේපළ, පිරියත සහ උපකරණ සාධාරණ අගයට ප්‍රත්‍යාගණනය කිරීම සහ ජීවවිද්‍යාත්මක වත්කම් සාමාන්‍යයෙන් සාධාරණ අගයට මැනීම අවශ්‍යවීමයි. කෙසේවෙතත් සමහර අස්තිත්වයන් රඳවාගෙන ඇති වත්කම්වල නිශ්චිත මිල ගණන්වල වෙනස් වීමේ බලපෑම පිළිබිඹුවන ප්‍රවර්තන පිරිවැය ප්‍රවේශය පදනම් කරගෙන මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කරයි.

7. අති උද්ධමනකාරී ආර්ථිකයක මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඓතිහාසික පිරිවැය ප්‍රවේශය පදනම මත හෝ ප්‍රවර්තන පිරිවැය ප්‍රවේශය මත හෝ වුවද ඒවා ප්‍රයෝජනවත් වන්නේ වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේදී සාමාන්‍ය භාවිතයේ පවතින (වලංගු) ඒකක අනුසාරයෙන් ප්‍රකාශ කළහොත් පමණි. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, මෙම ප්‍රමිතය අදාළ කර ගත යුත්තේ අති උද්ධමනකාරී ආර්ථිකයක ව්‍යවහාර මුදලින් වාර්තාකරන අස්තිත්වයන්ගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන සඳහාය. නැවත ප්‍රකාශ නොකළ මූල්‍ය ප්‍රකාශන වලට පරිපූරකයක් ලෙස මෙම ප්‍රමිතයෙන් අවශ්‍ය කෙරෙන තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීමට අවසර නොදේ. අමතරව, නැවත ප්‍රකාශ කිරීමට පෙර වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන වෙන්ව ඉදිරිපත් කිරීම දිරිමත් නොකෙරේ.
8. අතිඋද්ධමනකාරී ආර්ථිකයක ව්‍යවහාර මුදල්ම ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාරික මුදල වන අස්තිත්වයක මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඓතිහාසික පිරිවැය ප්‍රවේශය පදනම්කර හෝ ප්‍රවර්තන පිරිවැය ප්‍රවේශය පදනම් කරගෙන වුවද, වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේදී සඳහන් කළ යුත්තේ සාමාන්‍යයෙන් භාවිතයේ පවතින මිනුම් ඒකක අනුසාරයෙනි. LKAS 1 මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම මගින් අවශ්‍යවන පරිදි පෙර කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වූ අනුරූපි සංඛ්‍යාවන්ද සඳහන් කළ යුත්තේ වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේදී ඇති සාමාන්‍ය භාවිතයේ පවතින මැනුම් ඒකක අනුසාරයෙනි. සංසන්දනාත්මක වටිනාකම් වෙනත් ඉදිරිපත් කරනු ලබන ව්‍යවහාර මුදලකින් ඉදිරිපත් කිරීමේ කාර්යය සඳහා LKAS 21 විදේශ විනිමය අනුපාතිකයන් වෙනස් වීමවල බලපෑමෙහි 42 (ආ) සහ 43 ඡේද අදාළ වේ.
9. ශුද්ධ මුදල් තත්ත්වය මත වන ප්‍රතිලාභ සහ අලාභ, ලාභ හෝ අලාභවල ඇතුලත් කර වෙනම හෙළි කළ යුතුය.
10. මෙම ප්‍රමිතය ප්‍රකාරව මූල්‍ය ප්‍රකාශන නැවත ප්‍රකාශ කිරීම සඳහා සමහර ක්‍රියා පාටිපාටි මෙන්ම විනිශ්චයන් ව්‍යවහාර කිරීමද අවශ්‍ය වේ. නැවත ප්‍රකාශ කළ මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල ඇතුලත් ප්‍රතිඵල වශයෙන් වන වටිනාකම්වල නිශ්චිත නිරවද්‍යතාවයට වඩා කාලපරිච්ඡේදයෙන්, පරිච්ඡේදයට සංගතව එම ක්‍රියාපටිපාටීන් සහ විනිශ්චයන් ව්‍යවහාර කිරීම වඩා වැදගත් වේ.

ඓතිහාසික පිරිවැය මූල්‍ය ප්‍රකාශන

මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශය

11. සාමාන්‍ය භාවිතයේ පවතින මිණුම් ඒකක අනුසාරයෙන් මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශයේ දැනටමත් ප්‍රකාශ කර නොමැති වටිනාකම් වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේදී පොදු මිලදර්ශකයන් ව්‍යවහාර කරමින් නැවත ප්‍රකාශ කෙරේ.
12. මූල්‍ය අයිතමයන් දැනටමත් සාමාන්‍ය භාවිතයේ පවතින මූල්‍ය ඒකක අනුසාරයෙන් වාර්තා කරන ලද කාලසීමාව අවසානයේ ප්‍රකාශ කර ඇති නිසා ඒවා නැවත ප්‍රකාශ කරනු නොලැබේ. මූල්‍ය අයිතම යනු රඳවාගෙන ඇති මුදල් සහ මුදලින් ලැබීමට හෝ ගෙවීමට ඇති අයිතමයන්ය.
13. දර්ශකයට සම්බන්ධිත බැඳුම්කර සහ ණය වැනි මිළ ගණන් වෙනස් වීම් සඳහා ගිවිසුමකින් සම්බන්ධිත වත්කම් සහ වගකීම් වාර්තා කරනු ලබන කාලසීමාව අවසානයේදී හිඟව ඇති වටිනාකම නිගමනය කිරීම සඳහා ගිවිසුම ප්‍රකාරව ගලපනු ලැබේ. මෙම අයිතමයන් නැවත ප්‍රකාශ කළ මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශයේ ඉදිරියට ගෙන යනු ලබන්නේ ගලපනු ලබන වටිනාකමටය.
14. අනෙකුත් සියලු වත්කම් සහ වගකීම් මූල්‍ය නොවන ඒවා වේ. සමහර මූල්‍ය නොවන අයිතමයන් වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ ඒවා නැවත ප්‍රකාශ නොකිරීමට ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය සහ සාධාරණ අගය වැනි ප්‍රවර්තන අගයන්ට ඉදිරියට ගෙන යනු ලැබේ. වෙනත් සියලුම මූල්‍ය නොවන වත්කම් සහ වගකීම් නැවත ප්‍රකාශ කෙරේ.
15. බොහෝ මූල්‍ය නොවන අයිතම ඉදිරියට ගෙනයනු ලබන්නේ පිරිවැයට හෝ පිරිවැයෙන් ක්‍ෂය අඩු කිරීමෙන්ය. එමනිසා ඒවා ප්‍රකාශ කරනුයේ අත්පත් කරගත් දින ප්‍රවර්තන වටිනාකමටය. එක් එක් අයිතමයේ නැවත ප්‍රකාශ කළ පිරිවැය හෝ පිරිවැයෙන් ක්‍ෂය අඩුකිරීම තීරණය කරනුයේ අත්පත්කරගත් දිනයේ සිට වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානය දක්වා පොදු මිල දර්ශකයේ වෙනස්වීම ඒවායේ ඓතිහාසික පිරිවැයට සහ සමුච්චිත ක්‍ෂය කිරීම් වලට ව්‍යවහාර කිරීමෙනි. උදාහරණ වශයෙන් දේපළ, පිරියත සහ උපකරණ, අමුද්‍රව්‍ය තොග සහ වෙළඳභාණ්ඩ, කීර්තිනාමය, ස්වාධිකාර, වෙළඳනාම සහ සමාන වත්කම් ඒවා අත්පත් කරගත් දින සිට නැවත ප්‍රකාශ කරනු ලැබේ. අඩක් නිම් හෝ නිම්භාණ්ඩ තොග නැවත ප්‍රකාශ කරනුයේ, මිලදී ගත් පිරිවැය සහ පරිවර්තනය කරන ලද දින සිටය.

16. දේපළ, පිරිසත සහ උපකරණ අයිතමවල අත්පත් කරගත් දින පිළිබඳ විස්තරාත්මක වාර්තා නොමැති විට ඒවා ඇස්තමේන්තු කිරීමට හැකි නොවෙනු ඇත. මෙවන් විරල අවස්ථාවන්හි දී මෙම ප්‍රමිතය ප්‍රථම වරට යොදා ගැනීමේ කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ඒවා නැවත ප්‍රකාශ කිරීමේ පදනමක් ලෙස අයිතමවල වටිනාකම් සඳහා ස්වාධීන වෘත්තිමය තක්සේරුවක් භාවිතා කිරීම සුදුසු විය හැකිය.
17. මෙම ප්‍රමිතයෙන් අවශ්‍ය කෙරෙන කාලපරිච්ඡේද සඳහා පොදු මිලදුර්ශකයන් දේපළ, පිරිසත සහ උපකරණ නැවත ප්‍රකාශ කිරීම සඳහා නොතිබිය හැක. එවැනි අවස්ථාවල දී ඇස්තමේන්තුවක් පදනම් කර භාවිතා කිරීම සුදුසු විය හැකිය. උදාහරණ වශයෙන් ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාරික මුදල සහ සාපේක්ෂ වශයෙන් ස්ථායී විදේශ ව්‍යවහාර මුදල අතර විනිමය අනුපාතිකය සංවලනය වීම.
18. සමහර මූල්‍ය නොවන අයිතමයන් අත්පත් කරගත් දින හෝ මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශ දින වෙනුවට වෙනත් දිනවල ධාරණ වටිනාකම් ඉදිරියට ගෙනයා හැකිය. උදාහරණ වශයෙන් පෙර දිනයක දී ප්‍රත්‍යාගණනය කරනලද දේපළ, පිරිසත සහ උපකරණ. මෙවැනි අවස්ථාවල දී ධාරන වටිනාකම් ප්‍රත්‍යාගණනය කළ දින සිට නැවත ප්‍රකාශ කරනු ඇත.
19. මූල්‍ය නොවන අයිතමවල නැවත ප්‍රකාශ කළ වටිනාකම අයකරගත හැකි වටිනාකමට වඩා වැඩි වන විටක දී එය අදාළ SLFRSs ප්‍රකාරව අඩුකළ යුතු ය. උදාහරණ වශයෙන් දේපළ, පිරිසත සහ උපකරණ, කීර්තිනාමය, ස්වාධිකාර, වෙළඳ ලකුණු වල නැවත ප්‍රකාශ කළ වටිනාකම අයකරගත හැකි වටිනාකමට අඩුකළ යුතු අතර, තොගවල නැවත ප්‍රකාශ කළ වටිනාකම් ශුද්ධ උපලබ්ධි අගයට අඩුකළ යුතු ය.
20. ස්කන්ධ ක්‍රමය යටතේ ගිණුම් තැබූ ආයෝජනයක් අති උද්ධමනකාරී ආර්ථිකයක ව්‍යවහාර මුදලින් වාර්තාකළ හැකිය. ආයෝජනයකුගේ ශුද්ධ වත්කම් සහ ලාභ අලාභ කොටස ගණනය කිරීමේ කාර්යය සඳහා එවැනි ආයෝජනයකුගේ මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය සහ විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය මෙම ප්‍රමිතය අනුව නැවත ප්‍රකාශ කළ යුතු ය. ආයෝජනයකුගේ නැවත ප්‍රකාශ කළ මූල්‍ය ප්‍රකාශන විදේශ ව්‍යවහාර මුදලින් ප්‍රකාශ කළවිට ඒවා පරිවර්තනය කළ යුත්තේ අවසාන අනුපාතිකයටය.
21. උද්ධමනයේ බලපෑම සාමාන්‍යයෙන් ණය ගැනීමේ පිරිවැයේ හඳුනාගනු ලැබේ. ණය ගැනීම මගින් මූල්‍යනය කරන ලද ප්‍රාග්ධන පිරිවැය සහ එම කාලපරිච්ඡේදය තුළදී උද්ධමනය සඳහා හානිපූරණය කළ ණය ගැනීම් පිරිවැයේ කොටස ප්‍රාග්ධනගත කිරීම යන දෙකම නැවත ප්‍රකාශ කිරීම උචිත නොවේ. ණය ගැනීමේ මෙම පිරිවැය කොටස පිරිවැය දරන කාලපරිච්ඡේදයේ වියදමක් ලෙස හඳුනාගනු ලැබේ.
22. නිශ්චිත පොළී අයකිරීමකින් තොරව ගෙවීම විලම්භනය කිරීමට අවසර දෙන වැඩපිළිවෙලක් යටතේ අස්තිත්වයක් වත්කම් අත්පත් කරගත හැකිය. මෙහිදී පොළී ප්‍රමාණය ආරෝපණය කිරීම ප්‍රායෝගික නොවන අතර එවැනි වත්කම් මිලදී ගත් දින සිට නොව ගෙවීම් කළ දින සිට නැවත ප්‍රකාශ කරනු ඇත.
23. (ඉවත් කරන ලදී)
24. මෙම ප්‍රමිතය අදාළ කරගන්නා ප්‍රථම කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ දී රඳවාගත් ඉපයීම් සහ කිසියම් ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්තයක් හැර අයිතිකරුගේ ස්කන්ධ සංරචකය, සංරචක දායක වූ හෝ වෙනත් අන්දමකින් පැන නැගුන දිනවල පොදු මිල දර්ශකයක් භාවිත කර නැවත ප්‍රකාශ කළ යුතු ය. පෙර කාලපරිච්ඡේදවලදී පැන නැගුන කිසියම් ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්තයක් ඉවත් කරනු ලැබේ. නැවත ප්‍රකාශ කළ රඳවාගත් ඉපයීම්, නැවත ප්‍රකාශ කළ මූල්‍යතත්ව ප්‍රකාශයේ සියලුම වෙනත් වටිනාකම් වලින් උපද්‍රවෙයි.
25. ප්‍රථම කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ සහ ඊට පසු කාලපරිච්ඡේදවලදී අයිතිකරුගේ ස්කන්ධයේ සියලු සංරචකයන්, කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ සිට හෝ දායක වූ දින පසුව නම්, පොදු මිලදුර්ශකයන් භාවිත කර නැවත ප්‍රකාශ කළ යුතු ය. කාලපරිච්ඡේදය සඳහා අයිතිකරුගේ ස්කන්ධයේ සංවලනයන් LKAS 1 ප්‍රකාරව හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය :

26. විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ ඇති සියලුම අයිතමයන් වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ සාමාන්‍ය භාවිතයේ පවතින මැනීම් ඒකක අනුසාරයෙන් ප්‍රකාශ කළ යුතුයයි මෙම ප්‍රමිතයෙන් අවශ්‍ය කෙරේ. ඒ අනුව මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ආදායම් වියදම් අයිතමයන් මුලින්ම වාර්තාකළ දිනවල සිට පොදු මිලදුර්ශකයේ වෙනස්වීම් යොදාගෙන සියලුම වටිනාකම් නැවත ප්‍රකාශ කළ යුතු ය.

ශුද්ධ මූල්‍ය තත්ත්වය මත ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභ :

27. උද්ධමනකාරී කාලපරිච්ඡේදයක දී වත්කම් සහ වගකීම් මිලමට්ටමකට සම්බන්ධිත නොකර ඇති ප්‍රමාණයට, මූල්‍ය වගකීම්වලට වඩා මූල්‍ය වත්කම් රඳවා තබා ගැනීමේ දී මිලදී ගැනීමේ ක්‍රියාශක්තිය අඩුවන අතර සහ මූල්‍ය වත්කම්වලට වඩා මූල්‍ය වගකීම් රඳවා ගැනීමේ දී මිල දී ගැනීමේ ක්‍රියාශක්තිය වැඩිවේ. මූල්‍ය නොවන වත්කම් සහ අයිතිකරුගේ ස්කන්ධය විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ ඇති අයිතමයන් සහ දර්ශක සම්බන්ධිත වත්කම් සහ වගකීම්වල ගැලපුම් නැවත ප්‍රකාශ කිරීමේ ප්‍රතිඵලය හේතුවෙන් ඇතිවන වෙනස නිසා, ශුද්ධ මූල්‍ය තත්ත්වය මත වන මෙම ප්‍රතිලාභය හෝ අලාභය උපදයි. මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම් අතර වෙනසක් තිබූ කාලපරිච්ඡේදය සඳහා පොදු මිලදර්ශකයේ වෙනස් වීම බරතැබූ සාමාන්‍යයට ව්‍යවහාර කිරීමෙන් ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභ ඇස්තමේන්තු ගත කළ හැකිය.
28. ශුද්ධ මූල්‍ය තත්ත්වය මත වන ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභලාභ හෝ අලාභ වල ඇතුළත් කරනු ඇත. 13 වන ඡේදය ප්‍රකාරව මිල ගණන් වෙනස්වීම්වල ගිවිසුමකින් සම්බන්ධිත එම වත්කම් සහ වගකීම් වල ගැලපුම ශුද්ධමූල්‍ය තත්ත්වයෙන් මත ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභවලට එරෙහිව නිලී වනු ඇත. පොළී ආදායම් සහ වියදම් සහ ආයෝජනය කළ හෝ ණයට ගත් අරමුදල් සඳහා විදේශ විනිමය වෙනස වැනි වෙනත් ආදායම් සහ වියදම් පවා ශුද්ධ මුදල් තත්ත්වය සමඟ සම්බන්ධිත වේ. විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ එවැනි අයිතම වෙනම හෙළිකළත්, ශුද්ධ මුදල් තත්ත්වය මත වූ ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභ සමඟ ඒවා විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ ඉදිරිපත් කරන්නේ නම් එය උපකාරී විය හැකිය.

ප්‍රවර්තන පිරිවැය මූල්‍ය ප්‍රකාශන :**මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය**

29. ප්‍රවර්තන පිරිවැයට සඳහන් කර ඇති අයිතමයන් දැනටමත් වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී සාමාන්‍ය භාවිතයේ පවතින මිනුම් ඒකක අනුසාරයෙන් ප්‍රකාශ කර ඇති හේතුව නිසා ඒවා නැවත ප්‍රකාශ කරනු නොලැබේ. මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ ඇති අනෙක් අයිතමයන් 11 සිට 25 ඡේද ප්‍රකාරව නැවත ප්‍රකාශ කරනු ඇත.

විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය :

30. නැවත ප්‍රකාශ කිරීමට පෙර විස්තීර්ණ ආදායම්වල ප්‍රවර්තන පිරිවැය ප්‍රකාශනය පාදක කරගත් ගනුදෙනු හෝ සිද්ධීන් සිදුවන වේලාවේ සාමාන්‍ය භාවිතයේ පවතින පිරිවැයෙන් පොදුවේ වාර්තා කෙරේ. විකුණුම් පිරිවැය සහ ක්‍ෂයවීම් පරිභෝජනය කරන වේලාවේ ප්‍රවර්තන පිරිවැයට වාර්තා කෙරේ. විකුණුම් සහ වෙනත් වියදම් ඒවා සිදුවූ විට වූ මුදල් චටිනාකමින් වාර්තා කරනු ඇත. එම නිසා සියලු චටිනාකම්, පොදු මිල දර්ශකයන් භාවිතාකර වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ සාමාන්‍ය භාවිතයේ පවතින මිණුම් ඒකක ව්‍යවහාර කර නැවත ප්‍රකාශ කළ යුතු ය.

ශුද්ධ මුදල් තත්ත්වය මත ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභ :

31. 27 සහ 28 ඡේද ප්‍රකාරව ශුද්ධ මූල්‍ය තත්ත්වය මතවන ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභ ගිණුම්ගත කරනු ලැබේ.

බදු :

32. මෙම ප්‍රමිතය ප්‍රකාරව මූල්‍ය ප්‍රකාශන නැවත ප්‍රකාශ කිරීම නිසා මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ එක් එක් වත්කම් සහ වගකීම් වල ධාරන අගයන්හි සහ ඒවායේ බදු පදනම්වල වෙනස්කම් පැන නැගිය හැකිය. මෙම වෙනස්කම් LKAS 12 ආදායම් බදු ප්‍රකාරව ගිණුම්ගත කරනු ඇත.

මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශන :

33. මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනයේ ඇති සියලුම අයිතමයන් වාර්තා කරන කාලසීමාව අවසානයේ සාමාන්‍ය භාවිතයේ පවතින මිණුම් ඒකක අනුසාරයෙන් ප්‍රකාශ කළ යුතුයයි මෙම ප්‍රමිතයෙන් අවශ්‍ය කෙරේ.

සංසන්දනාත්මක සංඛ්‍යා :

34. පෙර කාලපරිච්ඡේදයන් සඳහා වන සංසන්දනාත්මක සංඛ්‍යා ඒවා ඓතිහාසික පිරිවැය ප්‍රවේශය පදනම හෝ ප්‍රවර්තන පිරිවැය ප්‍රවේශය පදනම මත වුව ද පොදු මිල දර්ශකයන් යොදාගෙන නැවත ප්‍රකාශ කරන අතර ඒ අනුව සංසන්දනාත්මක මූල්‍ය

ප්‍රකාශන වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී සාමාන්‍ය භාවිතයේ පවතින මිණුම් ඒකක අනුසාරයෙන් නැවත ප්‍රකාශ කෙරේ. මීට පෙර කාලපරිච්ඡේද සඳහා හෙළිදරව් කළ තොරතුරු පවා වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී සාමාන්‍ය භාවිතයේ පවතින මිණුම් ඒකක අනුසාරයෙන් ප්‍රකාශ කෙරේ. සංසන්දනාත්මක වටිනාකම් වෙනත් ඉදිරිපත් කිරීමේ ව්‍යවහාර මුදලින්ම ප්‍රකාශ කිරීමේ අරමුණ සඳහා LKAS 21 හි 42 (ආ) සහ 43 යන ඡේද ව්‍යවහාර වේ.

ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන :

35. අති උද්ධමනකාරී ආර්ථිකයක ව්‍යවහාර මුදලින් වාර්තා කරන මව් සමාගමකට අති උද්ධමනකාරී ආර්ථිකයන්හි ව්‍යවහාර මුදල් වලින්ම ඒවාත් වාර්තා කරන පරිපාලිතයන්ද තිබිය හැකිය. එවැනි යම් පරිපාලිතයක මූල්‍ය ප්‍රකාශන එය වාර්තා කරන රටේ ව්‍යවහාර මුදලින් වූ පොදු මිලදුර්ශකයක් යොදාගෙන මව් සමාගම ඉදිරිපත් කරන ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඒවා ඇතුළත් කිරීමට පෙර නැවත ප්‍රකාශ කිරීම අවශ්‍ය වේ. එවැනි පරිපාලිතයක් විදේශීය පරිපාලිතයක් නම්, එහි මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිවර්තනය කරනුයේ පියවුම් අනුපාතිකවලටය. අති උද්ධමනකාරී ආර්ථිකවල ව්‍යවහාර මුදලින් වාර්තා නොකරන පරිපාලිතයන් හි මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන් පිළිබඳ ක්‍රියාකළ යුත්තේ LKAS 21 ප්‍රකාරවය.

36. වෙනස් අන්තයන් සහිත වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේද සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඒකාබද්ධ කරන්නේ නම් මූල්‍ය නොවන හෝ මූල්‍ය වන සියලුම අයිතමයන් ඒකාබද්ධ කරන දින සාමාන්‍ය භාවිතයේ පවතින මිණුම් ඒකකවලට නැවත ප්‍රකාශ කිරීම අවශ්‍ය වේ.

පොදු මිල දර්ශකයක් තෝරා ගැනීම සහ භාවිතා කිරීම :

37. සාමාන්‍ය මිලදී ගැනීමේ ක්‍රයශක්තිය වෙනස් වීම පිළිබිඹු කෙරෙන පොදු මිල දර්ශකයක් භාවිතා කිරීම මෙම ප්‍රමිතය ප්‍රකාරව මූල්‍ය ප්‍රකාශන නැවත ප්‍රකාශ කිරීමේ දී අවශ්‍ය වේ. එවැනි ආර්ථිකයක ඇති ව්‍යවහාර මුදලින් වාර්තා කරන සියලුම අස්තීත්වයන් එකම දර්ශකයක් භාවිතා කිරීම යෝග්‍ය වේ.

අති උද්ධමනකාරී තත්ත්වය නවතින ආර්ථිකයන් :

38. ආර්ථිකයක අති උද්ධමනකාරී තත්ත්වය නවතිනවිට මෙම ප්‍රමිතය ප්‍රකාර පිළියෙල කළ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම අස්තීත්වයක් නතර කළ විට මීට පෙර වාර්තා කරන ලද කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ සාමාන්‍ය භාවිතයේ පවතින මිණුම් ඒකක වලින් ප්‍රකාශිත වටිනාකම් පසුව එන මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ධාරණ අගයේ පදනම ලෙස සැලකිය යුතු ය.

හෙළිදරව් කිරීම් :

39. පහත සඳහන් දෑ හෙළිදරව් කළ යුතු ය:

(අ) පෙරවූ කාලපරිච්ඡේද සඳහා මූල්‍ය ප්‍රකාශන සහ සංසන්දනාත්මක සංඛ්‍යා ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාරික මුදලේ පොදු ක්‍රයශක්තියේ වෙනස්වීම් සඳහා නැවත ප්‍රකාශ කර ඇති බව සහ එහි ප්‍රතිඵල වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී සාමාන්‍ය භාවිතයේ පවතින මිණුම් ඒකකවලින් සඳහන් කර ඇති වග;

(ආ) මූල්‍ය ප්‍රකාශන පදනම් කර ඇත්තේ ඓතිහාසික පිරිවැය ප්‍රවේශය හෝ ප්‍රවර්තන පිරිවැය ප්‍රවේශය මත ද යන්න සහ,

(ඇ) වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී මිල දර්ශකයේ මට්ටම සහ හඳුනා ගැනීම සහ ප්‍රවර්තන සහ පෙර වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය තුල දර්ශකයේ සංචලනය.

40. මෙම ප්‍රමිතයෙන් අවශ්‍ය කෙරෙන හෙළිදරව්වලට මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල උද්ධමනය නිසා වන බලපෑම පිළිබඳ ක්‍රියාකරන අන්දම පැහැදිලි කිරීම අවශ්‍යම කෙරේ. ප්‍රතිඵලාත්මක වටිනාකම් සහ පදනම තේරුම් ගැනීමට අවශ්‍ය වෙනත් තොරතුරු සැපයීම ඒවායේ අභිප්‍රායක් වේ.

බලපවත්නා දිනය :

41. 2012 ජනවාරි මස 01 දින සිට හෝ ඉන් පසු ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේද සඳහා මෙම ප්‍රමිතය බලපැවැත් වේ. ඊට කලින් භාවිතයට ගැනීම දිරිමත් කෙරේ. අස්තීත්වයක් මෙම ප්‍රමිතය 2012 ජනවාරි මස 01 දිනට පෙර යොදා ගත්තේ නම් එම කරුණු හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 31

බද්ධ ව්‍යාපාරයන්හි හිමිකම්

පටුන

පේද

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 31

බද්ධ ව්‍යාපාරයන්හි හිමිකම්

විෂය පථය	1-2
නිර්වචන	3-12
බද්ධ ව්‍යාපාරයන්ගේ ආකෘති	7
බද්ධ පාලනය	8
ගිවිසුම්මය වැඩපිළිවෙල	9-12
බද්ධ පාලිත මෙහෙයුම්	13-17
බද්ධ පාලිත වත්කම්	18-23
බද්ධ පාලිත අස්තීත්වයන්	24-47
ව්‍යාපාරිකයෙකුගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ	30-45ආ
සමානුපාතික ඒකාබද්ධකරණය	30-37
ස්කන්ධ ක්‍රමය	38-41
සමානුපාතික ඒකාබද්ධකරණය සහ හිමිකරු ක්‍රමයට ව්‍යාතිරේකයන්	42-45ආ
ව්‍යාපාරිකයෙකුගේ වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශ	46-47
ව්‍යාපාරිකයෙකු සහ බද්ධ ව්‍යාපාරයක් අතර ගනුදෙනු	48-50
ආයෝජකයෙකුගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල බද්ධ ව්‍යාපාරයක හිමිකම් වාර්තාකරණය	51
බද්ධ ව්‍යාපාර මෙහෙයවන්නන්	52-53
හෙළි කිරීම	54-57
බලපවත්වන දිනය සහ සංක්‍රාන්තිය	58

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 31 බද්ධ ව්‍යාපාරයන්හි හිමිකම්

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතය LKAS 31 බද්ධ ව්‍යාපාරයන්හි හිමිකම් 1-58 ඡේදවල දක්වා ඇත. සියලුම ඡේදවලට එක සමාන අධිකාරියක් ඇත. LKAS 31 එහි පරමාර්ථ, ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට වූ පූර්විකාව සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුව ද සම්බන්ධ කොටගෙන කියවිය යුතු ය. පැහැදිලි මාර්ගෝපදේශ නොමැති අවස්ථාවල දී ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරාගැනීම සඳහාත් ඒවා භාවිතය සඳහාත් පදනමක් LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු සහ වැරදි මගින් සැපයේ.

විෂය පථය :

- 1 බද්ධ ව්‍යාපාර කටයුතු සිදුවනුයේ කවර ව්‍යුහයක් හෝ ආකාරයක් යටතේ ද යන්න තැකීමකින් තොරව, බද්ධ ව්‍යාපාරයන්හි හිමිකම් සඳහා ගිණුම්කරණය කිරීමේ දී සහ බද්ධ ව්‍යාපාරයේ වත්කම්, වගකීම්, ආදායම් සහ වියදම්, ව්‍යාපාරිකයන් සහ ආයෝජකයන්ගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල වාර්තා කිරීමේ දී මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කළ යුතු ය. එසේ වුව ද, පහත සඳහන් අය විසින් දරනු ලබන බද්ධව පාලනය කරනු ලබන අස්තිත්වවල ව්‍යාපාරිකයන්ගේ හිමිකම්වලට එය අදාළ වන්නේ නැත.

(අ) අවදානම් ප්‍රාග්ධන සංවිධාන, හෝ

(ආ) ආයෝජනවලට සම්බන්ධ රක්ෂණ අරමුදල් ඇතුළු අන්‍යෝන්‍ය අරමුදල්, ඒකක භාර, සහ ඒ හා සමාන අස්තිත්වයන්,

මේවා මූලිකව හඳුනාගැනීමේ දී සාධාරණ වටිනාකමට නිශ්චයකර ලාභය හෝ අලාභය මගින් හෝ විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ලෙස වර්ගීකරණය කර LKAS 39 මූල්‍ය සාධන පත්‍ර : හඳුනාගැනීම සහ මිණුම්කරණයට අනුකූලව ගිණුම්ගත කළ යුතු ය. එවැනි ආයෝජන LKAS 39ට අනුකූලව සාධාරණ වටිනාකමට මිණුම්කරණය කළයුත්තේ, සාධාරණ වටිනාකමේ වෙනස්වීම්, වෙනස සිදු වූ කාලපරිච්ඡේදයේ ලාභය හෝ අලාභය තුළ හඳුනාගනිමින්ය. එවැනි හිමිකම් දරන ව්‍යාපාරිකයෙකු 55 සහ 56 ඡේද වලින් අවශ්‍ය කරන හෙළි කිරීම් කළයුතුය.

- 2 පහත සඳහන් කොන්දේසි සපුරා ඇති කල්හි බද්ධව පාලනය කරන අස්තිත්වයක හිමිකම් සහිත ව්‍යාපාරිකයෙක් 30 වන ඡේදයේ (සමානුපාතික ඒකාබද්ධකරණය) සහ ඡේද 38 වන ඡේදයෙන් (ස්කන්ධ ක්‍රමය) නිදහස් කරනු ලැබේ.

(අ) අදාළ හිමිකම් *SLFRS 5 විකිණීම* සඳහා තබා ගෙන ඇති ජංගම නොවන වත්කම සහ අසංනතික මෙහෙයුම්වලට අනුකූලව විකිණීම සඳහා තබා ඇති දේ වශයෙන් වර්ගීකරණය කර තිබීම :

(ආ) LKAS 27 ඒකාබද්ධ සහ වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශයෙහි 10 වැනි ඡේදයේ ව්‍යතිරේකය අනුව බද්ධව පාලනය කරන අස්තිත්වයක හිමිකමක් ඇති මව් සමාගමකට එකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශ ඉදිරිපත් නොකිරීමට ඉඩදීම අදාළ වේ : හෝ

(ඇ) පහත සඳහන් සියල්ල අදාළ වේ.

- (i) ව්‍යාපාරිකයා පූර්ණ අයිතිය සහිත පාලනයක් හෝ වෙනත් අස්තිත්වයක අර්ධ අයිතිය ඇති පාලනයක් වන කල්හි, වෙනත් ආයතනයකින් ඡන්ද දීමට හිමිකම් නැති අය ද ඇතුළුව එහි අයිතිකරුවන්ට සමානුපාතික ඒකාබද්ධකරණය හෝ ස්කන්ධ ක්‍රමය ව්‍යාපාරිකයා යොදා නොගන්නා බව දැනුම් දෙන ලදුව ඊට විරුද්ධතාවයක් ඉදිරිපත් නොකිරීම.
- (ii) ව්‍යාපාරිකයාගේ ණය හෝ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර පොදු වෙළඳපොළක නොවිකුණන විට (දේශීය සහ ප්‍රාදේශීය වෙළඳපොළවල් ඇතුළුව, දේශීය හෝ විදේශීය කොටස් වෙළඳපොළක් හෝ ක්ෂණිකව ගණුදෙනු කරන වෙළඳපොළක්);
- (iii) පොදු වෙළඳපොළක, ඕනෑම පන්තියක සාධන පත්‍ර නිකුත් කිරීම සඳහා සුරැකුම්පත් කොමිසමක් හෝ වෙනත් පාලන අධිකාරියක් වෙත මූල්‍ය ප්‍රකාශ ගොනුගත නොකිරීම, හෝ ගොනුගත කරමින් නොතිබීම ; සහ
- (iv) ව්‍යාපාරිකයාගේ අවසාන හෝ ඕනෑම අතරමැදි මව් සමාගමක් ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතිවලට අනුකූලව පොදු භාවිතය සඳහා මූල්‍ය ප්‍රකාශ ඉදිරිපත් කිරීම.

නිර්වචන :

3 පහත දැක්වෙන පද නිශ්චිතව දක්වා ඇති තේරුම් සහිතව මෙම ප්‍රමිතියෙහි යෙදේ :

පාලනය - යනු ආර්ථික කටයුත්තකින් ප්‍රතිලාභ ලබාගැනීම පිණිස එහි මූල්‍ය සහ මෙහෙයුම් ප්‍රතිපත්තින් පරිපාලනය කිරීමට ඇති බලය වේ.

ස්කන්ධය ක්‍රමය - යනු බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයක හිමිකමක් මූලින්ම පිරිවැයට වාර්තා කොට ඉන් පසුව බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයෙහි ශුද්ධ වත්කම්වල ව්‍යාපාරිකයාගේ කොටසෙහි අත්පත් කර ගැනීමෙන් පසු සිදුවන වෙනස්වීම් සඳහා ගැලපීම් කරනු ලබන ගිණුම්කරණ ක්‍රමයකි. බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයේ ව්‍යාපාරිකයාගේ ලාභ හෝ අලාභ කොටස් ව්‍යාපාරිකයාගේ ලාභය හෝ අලාභයට ඇතුළත් වේ.

බද්ධ ව්‍යාපාර ආයෝජකයෙක් යනු බද්ධ ව්‍යාපාරයක් සම්බන්ධයෙන් බද්ධ පාලනය නොමැත්තාවූ එම බද්ධ ව්‍යාපාරයේ පාර්ශ්වකරුවෙකි.

බද්ධ පාලනය - යනු ආර්ථික කටයුත්තක් සම්බන්ධයෙන් ගිවිසුම්මය එකඟතාවයකින් පාලනය බෙදාගැනීම වන අතර එය පවතින්නේ එම කාර්යයන්ට අදාළ උපායමාර්ගික මූල්‍ය සහ මෙහෙයුම් තීරණවලට ව්‍යාපාර පාලනය හවුලේ බෙදාගන්නා පාර්ශ්ව (ව්‍යාපාරිකයින්) ඒකමතික කැමැත්ත අවශ්‍ය වන විටය.

බද්ධ ව්‍යාපාරයක් - යනු පාර්ශ්වයන් දෙකක් හෝ වැඩි ගණනක් බද්ධ පාලනයට යටත්වූ ආර්ථික කටයුත්තක් කිරීම සඳහා වූ ගිවිසුම්මය වඩ පිළිවෙලකි.

සමානුපාතික ඒකාබද්ධකරණය - යනු බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයක වත්කම්, වගකීම්, ආදායම් සහ වියදම් එකිනෙකෙහි ව්‍යාපාරිකයාගේ කොටස්, රේඛීය පදනම් මත ව්‍යාපාරිකයාගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල ඇති සමාන අයිතමයන් සමඟ සංයෝජනය කිරීම මඟින් හෝ ව්‍යාපාරිකයාගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල වෙන් වශයෙන් රේඛීය අයිතමයන් ලෙස වාර්තා කිරීම මඟින් ගිණුම්කරණ හා වාර්තා කිරීමේ ක්‍රමයකි.

වෙන්ව ඉදිරිපත් කරණ මූල්‍ය ප්‍රකාශන - යනු මව් ව්‍යාපාරයක් විසින් ආශ්‍රිතයක ආයෝජකයන් විසින් හෝ බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයක ව්‍යාපාරිකයෙකු විසින් වාර්තා වී ඇති ප්‍රතිඵල සහ ආයෝජනයන්ගේ ශුද්ධ වත්කම් පදනම් කරගෙන නොව සෘජු ස්කන්ධ හිමිකම් පදනම මත ආයෝජනය පිළිබඳව ගිණුම්ගත කර ඇති ප්‍රකාශන වේ.

සැලකිය යුතු බලපෑම් යනු ආර්ථික කටයුත්තක මූල්‍ය සහ මෙහෙයුම් ප්‍රතිපත්ති තීරණ වලදී සහභාගිවීමට හැකි එහෙත් එහි ප්‍රතිපත්තින් සම්බන්ධයෙන් වූ පාලන හෝ බද්ධ පාලනය නොකරන බලය වේ.

ව්‍යාපාරිකයෙකු යනු බද්ධ ව්‍යාපාරයක් සම්බන්ධයෙන් බද්ධ පාලනය ඇත්තා වූ, එම බද්ධ ව්‍යාපාරයේ පාර්ශ්වකරුවෙකි.

4 සමානුපාතික ඒකාබද්ධකරණය හෝ ස්කන්ධ ක්‍රමය අදාළ කර ගන්නා මූල්‍ය ප්‍රකාශන වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන නොවේ. එසේම බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයක් තුළ පාලිතයන්, ආශ්‍රිතයන් හෝ ව්‍යාපාරික හිමිකම් නොමැති අස්තිත්වයක මූල්‍ය ප්‍රකාශන ද වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන නොවේ.

5 වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන නම් ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට අතිරේක වශයෙන් ඉදිරිපත් කෙරෙන මූල්‍ය ප්‍රකාශනය වන අතර, ස්කන්ධ ක්‍රමය භාවිතා කිරීම සඳහා ආයෝජන ගිණුම් ගතකර, බද්ධ ව්‍යාපාරවල ව්‍යාපාරිකයන්ගේ හිමිකම් සමානුපාතිකව ඒකාබද්ධ කර ඇති මූල්‍ය ප්‍රකාශනයයි. වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන එකී ප්‍රකාශනවලට පරිශීෂ්ට හෝ ඇමුණුම් වශයෙන් යෙදීම අවශ්‍ය නොවේ.

6 LKAS 27 ඒකාබද්ධ සහ වෙන් වශයෙන්වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයෙහි 10 ඡේදය අනුව ඒකාබද්ධකරණයෙන් නිදහස් කර ඇත්තාවූ ද, LKAS 28 ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජන 13 (ඇ) ඡේදය අනුව ස්කන්ධ ක්‍රමය යෙදීමෙන් නිදහස් කර ඇති හෝ මෙම ප්‍රමිතියේ 2 වන ඡේදය අනුව, සමානුපාතික ඒකාබද්ධකරණය හෝ ස්කන්ධ ක්‍රමය යෙදීමෙන් නිදහස් කර ඇත්තාවූ ද අස්තිත්වයන් විසින් ස්වකීය එකම මූල්‍ය ප්‍රකාශන වශයෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කළ හැකිය.

බද්ධ ව්‍යාපාර ආකෘති :

- 7 බද්ධ ව්‍යාපාරයන්හි ආකෘතියන් සහ ව්‍යුහයන් විවිධාකාර වේ. මෙම ප්‍රමිතිය පොදුවේ බද්ධ ව්‍යාපාර ලෙස විස්තර කෙරෙන හා බද්ධ ව්‍යාපාරවල නිර්වචනය හා ගැලපෙන පුළුල් ආකාර තුනක්, බද්ධ පාලිත මෙහෙයුම්, බද්ධ පාලිත වත්කම් සහ බද්ධ පාලිත අස්තියන් හඳුනා ගනියි. පහත දැක්වෙන අනු ලක්ෂණ සියලුම බද්ධ ව්‍යාපාරවලට පොදු වේ.

(අ) ගිවිසුම්මය වැඩ පිළිවෙලක් මගින් ව්‍යාපාරිකයන් දෙදෙනෙකු හෝ වැඩි දෙනෙකුගේ බැඳීම් සහ

(ආ) ගිවිසුම්මය වැඩ පිළිවෙලක් මගින් බද්ධ පාලනය ස්ථාපනය කිරීම.

බද්ධ පාලනය :

- 8 ආයෝජනයා නිත්‍යානුකූල ප්‍රතිසංවිධානයක නිරතව සිටින හෝ වස්තු හංගත්වයට පත් වූ විට හෝ ආයෝජකයාට ව්‍යාපාරයෙන් අරමුදල් මාරු කිරීමට ඔහු සතු හැකියාව දිගුකාලීනව සීමාකිරීම් යටතේ ව්‍යාපාරය මෙහෙයවන විට බද්ධ පාලනය අත්හැර දමිය හැකිය. බද්ධ පාලනය අඛණ්ඩව පවත්වන්නේ නම්, මෙම ප්‍රමිතියට අනුව බද්ධ ව්‍යාපාරය සඳහා ගිණුම්කරණය නොකිරීම යුක්ති සහගතවීම කියා පෑමට මේ සිද්ධිය පමණක් ප්‍රමාණවත් නොවේ.

ගිවිසුම්මය පිළිවෙල :

- 9 ගිවිසුම්මය පිළිවෙලක පැවැත්ම, ආයෝජකයාට සැලකිය යුතු බලපෑමක් ඇති ආශ්‍රිතයක වූ ආයෝජනයකින් බද්ධ පාලනය යෙදෙන්නා වූ හිමිකම් වෙන් කරයි (LKAS 28 බලන්න). බද්ධ පාලනය ස්ථාපිත කිරීම පිණිස ගිවිසුම්මය පිළිවෙලක් නොමැති ක්‍රියාකාරකම් මෙම ප්‍රමිතියේ අවශ්‍යතා සඳහා බද්ධ ව්‍යාපාර නොවන්නේය.

- 10 ගිවිසුම්මය පිළිවෙල ක්‍රම ගණනාවකින්, උදාහරණයක් ලෙස ව්‍යාපාරිකයින් අතර ගිවිසුමක් මගින් හෝ ව්‍යාපාරිකයින් අතර සාකච්ඡාවන්හි වාර්තා මගින් තහවුරු විය හැක. සමහර අවස්ථාවන්හිදී බද්ධ ව්‍යාපාරයේ ව්‍යවස්ථාවලියෙහි හෝ අතුරු නීතින්වල මෙම පිළිවෙල අන්තර්ගත කෙරේ. ආකෘතිය කුමක් වූද මෙම ගිවිසුම්මය පිළිවෙල සෑම විටම පාහේ ලිඛිතව වන අතර:

(අ) බද්ධ ව්‍යාපාරයේ ක්‍රියාකාරකම්, පවත්නා කාලය සහ වාර්තා කිරීමේ බැඳීම;

(ආ) බද්ධ ව්‍යාපාරයේ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය හෝ ඒ හා සමාන පාලන තන්ත්‍රය පත් කිරීම සහ ව්‍යාපාරිකයින්ගේ ඡන්ද අයිතීන්;

(ඇ) ව්‍යාපාරිකයන්ගේ ප්‍රාග්ධන දායකත්වය; සහ

(ඈ) බද්ධ ව්‍යාපාරයේ ප්‍රතිදානය, ආදායම්, වියදම් හෝ ප්‍රතිඵල ව්‍යාපාරිකයින් විසින් බෙදා ගැනීම.
වැනි කරුණු සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කරයි.

- 11 එම ගිවිසුම්මය පිළිවෙල බද්ධ ව්‍යාපාරයේ බද්ධ පාලනය ස්ථාපිත කරයි. එවැනි අවශ්‍යතාවයන් තනි ව්‍යාපාරිකයකු විසින් ඒක පාර්ශ්වික ලෙස ක්‍රියාකාරකම් පාලනය කරන තත්ත්වයක නොසිටින බවට සහතික කරයි.

- 12 එම ගිවිසුම්මය වැඩ පිළිවෙල මගින් බද්ධ ව්‍යාපාරයේ කළමණාකරුගේ මෙහෙයවන්නා ලෙස එක් ව්‍යාපාරිකයෙකු හඳුනාගනු ලැබිය හැක. මෙහෙයවන්නා බද්ධ ව්‍යාපාරය පාලනය නොකරණ අතර, ගිවිසුම්මය පිළිවෙල ප්‍රකාරව ව්‍යාපාරිකයින්ගේ එකඟත්වයෙන් මෙහෙයවන්නා වෙත බලය පවරණ ලද මූල්‍ය සහ මෙහෙයුම් ප්‍රතිපත්තිවලට අනුව කටයුතු කරයි. ආර්ථික කටයුත්තෙහි මූල්‍ය සහ මෙහෙයුම් ප්‍රතිපත්ති පාලනය කිරීමේ හැකියාව මෙහෙයවන්නා සතුවේ නම්, එය ව්‍යාපාරය පාලනය කරණ අතර ව්‍යාපාරය මෙහෙයවන්නාගේ පරිපාලිතයක් මිස බද්ධ ව්‍යාපාරයක් නොවේ.

බද්ධවපාලිත මෙහෙයුම් :

- 13 සමහර බද්ධ ව්‍යාපාර මෙහෙයුම් සංස්ථාපිතයක් හවුල් ව්‍යාපාරයක් හෝ වෙනත් අස්තියක් හෝ ව්‍යාපාරිකයන්ගේ මූල්‍ය ආකෘතීන් වලින් වෙන් වූ ආකෘතියක් හෝ ස්ථාපිත කිරීමට වඩා ව්‍යාපාරිකයන්ගේ වත්කම් සහ අනිකුත් සම්පත් භාවිතා කිරීම සිදු කරයි. එක් එක් ව්‍යාපාරිකයා ස්වකීය දේපල, පිරියත සහ උපකරණ භාවිතා කරණ අතර, තමන්ගේම තොග පවත්වා ගනී. එය තමාගේ බැඳීම් නියෝජනය කරන්නා වූ වියදම් හා වගකීම් දරන අතර තමන්ගේම මූල්‍යයන් ලබා ගනියි. බද්ධ ව්‍යාපාර

ක්‍රියාකාරකම්, ව්‍යාපාරිකයාගේ සේවකයින් විසින්, ව්‍යාපාරිකයාගේ සමාන ක්‍රියාකාරකම් සමග කරගෙන යනු ලැබිය හැක. බද්ධ ව්‍යාපාර ගිවිසුම් සෑම විටම පාහේ බද්ධ නිෂ්පාදනය විකිණීමෙන් ලැබෙන ආදායම් හා පොදුවේ දරන ලද කවර හෝ වියදම් ව්‍යාපාරිකයන් අතර බෙදාගනු ලබන ක්‍රමයක් සම්පාදනය කරයි.

14 ව්‍යාපාරිකයන් දෙදෙනෙකු හෝ වැඩි දෙනෙක් ගුවන්යානයක් වැනි විශේෂිත නිෂ්පාදිතයක්, නිෂ්පාදනය, අලෙවිකරනය හා බෙදාහැරීම පිණිස මෙහෙයුම් සම්පත් සහ විශේෂඥතාවය සංයෝජනය කරන අවස්ථාවක් බද්ධ පාලිත මෙහෙයුමකට උදාහරණයකි. එක් එක් ව්‍යාපාරිකයා විසින්, නිෂ්පාදනය ක්‍රියාවලියෙහි විවිධ කොටස් කරගෙන යනු ලබයි. එක් එක් ව්‍යාපාරිකයා ස්වකීය පිරිවැයන් දරන අතර, ගුවන්යානය විකිණීමෙන් ලැබෙන ආදායමෙන් ගිවිසුම්මය පිළිවෙල අනුව නිශ්චය කරන ලද කොටසක් ලබාගනී.

15 ව්‍යාපාරිකයෙක් සිය මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල බද්ධ පාලිත මෙහෙයුම් වැඩ සම්බන්ධයෙන් :

(අ) එය පාලනය කරන වත්කම් සහ එයින් දරන වගකීම්; සහ

(ආ) එය දරන වියදම් සහ බද්ධ ව්‍යාපාරය විසින් විකුණනු ලබන භාණ්ඩ හෝ සේවා වලින් උපයන ආදායමෙහි එය දරන කොටස.
හඳුනාගත යුතු ය.

16 ව්‍යාපාරිකයාගේ වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල සහ අනතුරුව ඒවායේ ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල දැනටමත් වත්කම්, වගකීම් හා වියදම් හඳුනාගෙන ඇති බැවින් ව්‍යාපාරිකයා ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත්විකර විට මෙම අයිතමයන් සම්බන්ධයෙන් ගැලපීම් හෝ වෙනත් ඒකාබද්ධකරණ පරිපාටීන් අවශ්‍ය නොවේ.

17 බද්ධ ව්‍යාපාරය සඳහා ඊටම වෙන් වූ ගිණුම්කරන වාර්තා අවශ්‍ය නොවිය හැකි අතර බද්ධව්‍යාපාරය සඳහා මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල නොකරණවා විය හැකිය. කෙසේ වුව ද, ව්‍යාපාරිකයා කළමණාකරණ ගිණුම් පිළියෙල කර එමඟින් බද්ධ ව්‍යාපාරයේ කාර්යඵලය ඔවුන් විසින් තක්සේරු කළ හැකිය.

බද්ධ පාලිත වත්කම් :

18 සමහර බද්ධ ව්‍යාපාරවල ව්‍යාපාරිකයින් විසින් බද්ධ ව්‍යාපාරයේ කාර්යය සඳහා අත්පත් කරගන්නා ලද හෝ දායක කරන ලද සහ බද්ධ ව්‍යාපාරයේ කාර්යයන්ටම කැපවුණු වත්කම් එකක් හෝ කිහිපයක් බද්ධ ලෙස පාලනය කිරීම සහ නිතරම බද්ධ ලෙස අයත්කර ගැනීම සිදුවේ. මෙම වත්කම් ව්‍යාපාරයන් සඳහා ප්‍රතිලාභ ලබාගැනීමට භාවිතා කෙරේ. එක් එක් ව්‍යාපාරිකයා විසින් වත්කමෙන් ලැබෙන ප්‍රතිපාදනයෙන් කොටසක් ලබා ගැනීමෙන් දරන ලද වියදම්වලින් එකඟ වූ කොටසක් එකිනෙකා භාර ගැනීමත් සිදුවිය හැකිය.

19 මෙම බද්ධ ව්‍යාපාරය, සංස්ථාපිතයක්, හවුල් ව්‍යාපාරයක් හෝ වෙනත් අස්තීත්වයක් හෝ ව්‍යාපාරිකයන්ගේ මූල්‍ය ආකෘතිවලින් වෙන් වූ ආකෘතියක් ස්ථාපිත කිරීම සිදු නොකරයි. බද්ධ පාලිත වත්කමෙහි එක් එක් ව්‍යාපාරිකයාගේ කොටස තුළින් අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභයක් තම කොටස් පාලනය එකිනෙකා සතු වේ.

20 තෙල්, ගෑස් සහ බනිජ උකහා ගැනීමේ කර්මාන්තයන්හි ක්‍රියාකාරකම් රාශියක්, බද්ධ පාලිත වත්කම් හා සම්බන්ධවී ඇත. උදාහරණයක් ලෙස තෙල් නිෂ්පාදන සමාගම් ගණනාවක් තෙල් නළ මාර්ගයක් බද්ධ ලෙස පාලනය සහ මෙහෙයවීම් සිදුකල හැකිය. එක් එක් ව්‍යාපාරිකයා ඔහු විසින් භාරගන්නා වූ නළ මාර්ගය මෙහෙයවීමේ වියදම්වලට සමානුපාතය සඳහා ප්‍රතිලාභයන් ලෙස තම නිෂ්පාදන ප්‍රවාහණය කිරීම සඳහා නළමාර්ගය භාවිතා කරයි. බද්ධ පාලිත වත්කමකට තවත් උදාහරණයක් නම් එකිනෙකා විසින් ලැබූ කුලීවලින් කොටසක් ගනිමින් හා වියදම්වල කොටසක් භාර ගනිමින් ව්‍යවසායන් දෙකක් විසින් දේපලක් බද්ධ ලෙස පාලනය කරනු ලබන අවස්ථාවකි.

21 ව්‍යාපාරිකයෙක් බද්ධ පාලිත වත්කම්වල තම හිමිකම සම්බන්ධයෙන් සිය මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල:

(අ) වත්ම්වල ස්වභාවය අනුව වර්ගීකරණය කරන ලද බද්ධ පාලිත වත්කම්වල තම කොටස;

(ආ) තමා දරා ඇති කවර හෝ වගකීම්;

(ඇ) බද්ධ ව්‍යාපාරය සම්බන්ධයෙන් අනෙකුත් ව්‍යාපාරිකයන් සමඟ බද්ධව දරන ලද කවර හෝ වගකීම්වල තම කොටස;

(ඇ) බද්ධ ව්‍යාපාරයේ ප්‍රතිපාදනයෙහි තම කොටස භාවිතා කිරීමෙන් හෝ විකිණීමෙන් ලද කවර හෝ ආදායම්, බද්ධ ව්‍යාපාරය විසින් දරන ලද කවර හෝ වියදම්වල තම කොටස සමඟ; සහ

(ඉ) බද්ධ ව්‍යාපාරයෙහි තම හිමිකම් සම්බන්ධයෙන් තමා දරා ඇති කවර හෝ වියදම්,

හඳුනා ගත යුතුයි.

22 බද්ධ පාලිත වත්කම්හි තම හිමිකම සම්බන්ධයෙන් එක් එක් ව්‍යාපාරිකයා පහත දැක්වෙන දෑ තම ගිණුම්කරණ වාර්තාවන්හි ඇතුළත් කරන අතර, තම මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ද හඳුනා ගනියි;

(අ) ආයෝජනයක් ආකාරයට වත්කම්වල ස්වභාවය අනුව වර්ගීකරණ ලද බද්ධ පාලිත වත්කම්වල තම කොටස, උදාහරණයක් ලෙස බද්ධ පාලිත තෙල් නළු මාර්ගයක කොටසක් දේපල, පිරිසිදු සහ උපකරන ලෙස වර්ගීකරණය කෙරේ.

(ආ) තමන් විසින් දරා ඇති කවර හෝ වගකීම්, උදාහරණයක් ලෙස වත්කම්වල තම කොටස මූල්‍යනය කිරීමේ දී දරන ලද වගකීම්.

(ඇ) බද්ධ ව්‍යාපාරය සම්බන්ධයෙන් අනෙකුත් ව්‍යාපාරිකයන් සමඟ බද්ධ ලෙස දරන ලද කවර හෝ වගකීම්වල තම කොටස;

(ඈ) බද්ධ ව්‍යාපාරය විසින් දරන ලද කවර හෝ වියදම්වල තම කොටස සමඟ බද්ධ ව්‍යාපාරයෙහි තම කොටස විකිණීමෙන් හෝ භාවිතය තුළින් ලබන කවර හෝ ආදායම්; සහ

(ඉ) බද්ධ ව්‍යාපාරයෙහි තම හිමිකම් සම්බන්ධයෙන් තමා විසින් දරන ලද්දා වූ කවර හෝ වියදම්, උදාහරණයක් ලෙස වත්කමේ ව්‍යාපාරයෙහි හිමිකම් මූල්‍යනය කිරීම හෝ ප්‍රතිපාදනයෙහි සිය කොටස විකිණීම සම්බන්ධ වියදම්.

ව්‍යාපාරිකයාගේ වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල සහ අනතුරුව තම ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල, දැනටමත් වත්කම්, වගකීම් ආදායම් සහ වියදම් හඳුනාගෙන ඇති බැවින් ව්‍යාපාරිකයා ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කරන විට මෙම අයිතමයන් සම්බන්ධයෙන් ගිණුම් හෝ වෙනත් ඒකාබද්ධකරණ පිළිවෙත් අවශ්‍ය නොවේ.

23 බද්ධ පාලිත වත්කම් පිළිබඳ ක්‍රියාකරන ආකාරය බද්ධ ව්‍යාපාරයේ යථාර්ථය සහ ආර්ථික ස්වභාවය සහ සෑම විටම පාහේ, නීතිමය තත්ත්වය නිරූපනය කරයි. බද්ධ ව්‍යාපාරය සඳහාම වෙන් වශයෙන් වූ ගිණුම්කරන වාර්තා, ව්‍යාපාරිකයින් විසින් පොදුවේ දරන ලද සහ අවසානයේ දී ව්‍යාපාරිකයින් විසින් එකඟ වූ කොටස්වලට අනුව භාරගනු ලබන වියදම්වලට සීමාවිය හැක. බද්ධ ව්‍යාපාරයේ කාර්යඵලය තක්සෙරු කළහැකි වන පරිදි ව්‍යාපාරිකයින් විසින් කළමනාකරණ ගිණුම් පිළියෙල කරනු ලැබිය හැකි වුව ද, බද්ධ ව්‍යාපාරය සඳහා මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කරනු නොලැබිය හැකිය.

බද්ධ පාලිත අස්තීත්වයන් :

24 බද්ධ පාලිත අස්තීත්වයක් යනු එක් එක් ව්‍යාපාරිකයා සතු හිමිකමක් ඇති සංස්ථාපිතයක් හවුල් ව්‍යාපාරයක් හෝ වෙනත් අස්තීත්වයක් ස්ථාපිත කිරීම සිදුවන බද්ධ ව්‍යාපාරයකි. ව්‍යාපාරිකයන් අතර වූ ගිවිසුම්මය වැඩ පිළිවෙල මගින් අස්තීත්වයේ ආර්ථික ක්‍රියාවලිය පිළිබඳව බද්ධ පාලනය ස්ථාපිත කිරීම හැරුණු විට අස්තීත්වය අනෙකුත් ව්‍යවසායකයන් හා සමාන ආකාරයට මෙහෙය වේ.

25 බද්ධ පාලිත අස්තීත්වයන් බද්ධ ව්‍යාපාරයේ වත්කම් පාලනය කිරීම, වගකීම් හා වියදම් දැරීම සහ ආදායම් ඉපයීම සිදු කරයි. එයට තම නමින් ගිවිසුම්වලට ඇතුළත් විය හැකි අතර බද්ධ ව්‍යාපාර කටයුතු සඳහා මුදල් එකතු කරනු ලැබීමට ද හැක. සමහර බද්ධ පාලිත අස්තීත්වයන්හි බද්ධ ව්‍යාපාරයේ ප්‍රතිලාභය බෙදා ගැනීමක් ද සිදුවුවත්, එක් එක් ව්‍යාපාරිකයා බද්ධ පාලිත අස්තීත්වයෙහි ප්‍රතිඵලවල කොටසකට සුදුසුකම් ලබයි.

26 බද්ධ පාලිත අස්තීත්වයකට අදාළ පොදු උදාහරණයක් නම් ව්‍යවසායන් දෙකක් අදාළ වත්කම් හා වගකීම් බද්ධ පාලිත අස්තීත්වයකට මාරුකර විශේෂිත ව්‍යාපාර අංශයක වූ තම ක්‍රියාකාරකම් සංයෝජනය කිරීමේ අවස්ථාවකි. ව්‍යවසායක් විදේශීය රටක රජයක් හෝ වෙනත් නියෝජ්‍යත්වයක් හා එක්ව ව්‍යවසාය හා රජය හෝ නියෝජ්‍යත්වය මගින් බද්ධ ලෙස පාලනය කෙරෙන වෙනම අස්තීත්වයක් ස්ථාපිත කිරීම මගින් ව්‍යාපාරයක් ආරම්භ කරන විටෙක තවත් උදාහරණයක් පැන නගියි.

- 27 බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයන් බොහොමයක්, බද්ධ පාලිත මෙහෙයුම් හෝ බද්ධ පාලිත වත්කම් ලෙස හඳුන්වන බද්ධ ව්‍යාපාරවලට යථාර්තානුකූලව සමාන වේ. උදාහරණයක් ලෙස බදු හෝ වෙනත් හේතූන් සඳහා ව්‍යාපාරිකයන්, තෙල් නළු මාර්ගයක වැනි බද්ධ පාලිත වත්කමක්, බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයකට මාරු කරනු ලැබිය හැකිය. මෙසේ ව්‍යාපාරිකයන් බද්ධ ලෙස මෙහෙයවන්නා වූ වත්කම් බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයන් තුළට මාරු කරනු ලැබිය හැකිය. සමහර බද්ධ පාලිත මෙහෙයුම්වලට ක්‍රියාකාරකමෙහි විශේෂිත අංශයක් උදාහරණයක් ලෙස නිෂ්පාදිතයෙහි නිර්මාණය, අලෙවිකරණය, බෙදාහැරීම හෝ අලෙවියෙන් පසු සේවය සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීමට බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයක් ස්ථාපිත කිරීම ද අයත් වේ.
- 28 බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයක් තමන්ගේම ගිණුම්කරන වාර්තා පවත්වා ගන්නා අතර, වෙනත් ව්‍යවසායන් කරන ආකාරයටම ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරන ප්‍රමිතීන් හා අනුකූල වන ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම සිදු කරයි.
- 29 එක් එක් ව්‍යාපාරිකයා බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයට සාමාන්‍යයෙන්ම මුදල් හෝ වෙනත් සම්පත්වලින් දායක වේ. මෙම දායකවීම ව්‍යාපාරිකයාගේ ගිණුම්කරණ වාර්තාවල ඇතුළත් කරන අතර එහි වෙන් වශයෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයේ ආයෝජනයක් ලෙස හඳුනාගනු ලැබේ.

ව්‍යාපාරිකයකුගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන :

සමානුපාතික ඒකාබද්ධකරණය

- 30 ව්‍යාපාරිකයෙක් බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයක තම හිමිකම් සමානුපාතික ඒකාබද්ධකරණය හෝ 38 ඡේදයේ විස්තර කොට ඇති විකල්ප ක්‍රමය භාවිතා කරමින් හඳුනා ගත යුතු ය. සමානුපාතික ඒකාබද්ධකරණය භාවිතා කිරීමේ දී පහත සඳහන් හඳුනාගනු ලැබූ වර්තා කිරීමේ ආකෘති දෙකෙන් එකක් භාවිතා කළ යුතු ය.
- 31 ව්‍යාපාරිකයෙක් පාලිත සමාගමවලත් ආයෝජන කර තිබේ ද යන්න, ගැන හෝ එය තම මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන වශයෙන් විස්තර කර තිබේ ද යන්න ගැන නොතකා එම ව්‍යාපාරිකයා බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයක තම හිමිකම් හඳුනාගැනීම සමානුපාතික ඒකාබද්ධකරණය සඳහා ඇති වාර්තා කිරීමේ ආකෘති දෙකෙන් එකක් භාවිතා කරමින් සිදුකරයි.
- 32 ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයක වූ හිමිකමක් වාර්තා කිරීමේ දී ව්‍යාපාරිකයා විසින් බද්ධ ව්‍යාපාරයේ විශේෂිත ව්‍යුහය හෝ ආකෘතියට වඩා එම වැඩපිළිවෙලෙහි හරය හා ආර්ථික යථාර්තය නිරූපණය කිරීම වැදගත් වේ. බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයක් තුළ ව්‍යාපාරයේ වත්කම් හා වගකීම්වල තම කොටස හරහා එහි අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල තම කොටසෙහි පාලනය ව්‍යාපාරිකයා සතුවේ. සමානුපාතික ඒකාබද්ධකරණය සඳහා 34 වන ඡේදයෙහි විස්තර කර ඇති වාර්තා කිරීමේ ආකෘති දෙකෙන් එකක් භාවිතා කරමින් බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයෙහි වත්කම්, වගකීම්, ආදායම් සහ වියදම්වල තම හිමිකම් ව්‍යාපාරිකයා වාර්තා කරණ විටෙක මෙහි හරය සහ ආර්ථික යථාර්තය ව්‍යාපාරිකයාගේ ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල නිරූපනය කෙරේ.
33. සමානුපාතික ඒකාබද්ධකරණය ව්‍යවහාර කිරීමෙන් අදහස් වන්නේ වත්කම්වල ව්‍යාපාරිකයා බද්ධ ලෙස පාලනය කරන කොටස සහ ව්‍යාපාරිකයා බද්ධ ලෙස වගකීමට බැඳෙන වගකීම් කොටස ව්‍යාපාරිකයාගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි අන්තර්ගත වන බවය. බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයේ ආදායම් සහ වියදම්හි තම කොටස ව්‍යාපාරිකයාගේ විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ අන්තර්ගත කෙරේ. සමානුපාතික ඒකාබද්ධකරණය යොදා ගැනීම සඳහා උචිත ක්‍රියාපටිපාටි බොහොමයක් LKAS 27 හි දක්වා ඇති පරිපාලිතයන්හි ආයෝජන ඒකාබද්ධකරණය සඳහා වූ ක්‍රියාපටිපාටි වලට සමාන වේ.
34. සමානුපාතික ඒකාබද්ධකරණය ක්‍රියාවට නැංවීම පිණිස වෙනස් වූ වාර්තාකරණ ආකෘති භාවිතා කරනු ලැබිය හැකිය. ව්‍යාපාරිකයා, බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයක වත්කම්, වගකීම්, ආදායම්, සහ වියදම් එකිනෙකෙහි තම කොටස, තමාගේ ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල සමාන අයිතමයන් සමඟ රේඛීය පදනමක් මත සංයෝජනය කරනු ලැබිය හැක. උදාහරණයක් ලෙස, බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයෙහි භාණ්ඩ තොග වල තම කොටස, ඒකාබද්ධ සමූහයෙහි භාණ්ඩ තොග සමඟත්, බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයේ දේපල, පිරිසහ හා උපකරණවල තම කොටස ඒකාබද්ධ සමූහයේ එම අයිතමයන් සමඟත් සංයෝජනය කරනු ලැබිය හැක. විකල්ප ලෙස බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයේ වත්කම්, වගකීම්, ආදායම්, සහ වියදම්වල තම කොටස සඳහා තමාගේ ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල වෙනම රේඛීය අයිතමයන් ඇතුළත් කරනු ලැබිය හැකිය. උදාහරණයක් ලෙස , බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයේ ජංගම වත්කම්වල තම කොටස ඒකාබද්ධ සමූහයේ ජංගම වත්කම්වල කොටසක් ලෙස වෙනම දක්වනු ලැබිය හැක. බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයේ දේපල පිරිසහ සහ උපකරණවල තම කොටස ඒකාබද්ධ සමූහයෙහි දේපල , පිරිසහ සහ උපකරණවල කොටසක් ලෙස වෙනම දක්වනු ලැබිය හැක. වත්කම්, වගකීම්, ආදායම් සහ වියදම්වල ප්‍රධාන වර්ගීකරණයන් එකිනෙකට සහ ශුද්ධ ආදායමෙහි එකම අගයන් වාර්තා වීම, මෙම වාර්තාකරණ ආකෘති දෙකෙහිම ප්‍රතිඵලය වේ. මෙම ප්‍රමිතයේ අරමුණු සඳහා ආකෘති දෙකම පිළිගනු ලැබේ.

35. සමානුපාතික ඒකාබද්ධකරණය ක්‍රියාවට නැංවීම පිණිස කවර ආකෘතියක් භාවිතා කළද, හිලව් කිරීමේ නීතිමය අයිතියක් පවතින්නේ නම් සහ වත්කමෙහි උපලබ්දි වීම හෝ වගකීමෙහි නිරාකරණය පිළිබඳව අපේක්ෂාව හිලව් කිරීම තුළින් නිරූපනය වන්නේ නම් මිස, කවර හෝ වත්කමක් හෝ වගකීමක්, වෙනත් වගකීමක් හෝ වත්කමක් අඩු කිරීම මගින් හෝ කවර හෝ ආදායමක් හෝ වියදමක් වෙනත් වියදමක් හෝ ආදායමක් අඩු කිරීම මගින් හෝ හිලව් කිරීම උචිත නොවේ.
36. බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයක් සම්බන්ධයෙන් වූ බද්ධ පාලනය පැවතීම අවසන් වන දින සිට සමානුපාතික ඒකාබද්ධකරණය භාවිතා කිරීම ව්‍යාපාරිකයකු විසින් නතර කළ යුතුය.
37. බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයක පාලනය බෙදා ගැනීම අවසන් වන දින සිට ව්‍යාපාරිකයකු සමානුපාතික ඒකාබද්ධකරණය භාවිතා කිරීම නතර කරයි. උදාහරණයක් ලෙස, ව්‍යාපාරිකයා තම හිමිකම් බැහැර කළ විටෙක හෝ තවදුරටත් තම අරමුණු ලඟාකරගත නොහැකි වන පරිදි බද්ධ පාලිත අස්තිත්වය මත බාහිර සීමාවන් පැනවුණ විටෙක මෙය සිදුවිය හැක.

ස්කන්ධ ක්‍රමය

38. 30 වෙනි ඡේදයේ විස්තර කර ඇති සමානුපාතික ඒකාබද්ධකරණයට විකල්පයක් වශයෙන් ව්‍යාපාරිකයෙකු බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයක ඇති තම හිමිකම් හඳුනාගැනීම ස්කන්ධ ක්‍රමය භාවිතා කොට සිදුකළ යුතුය.
39. ව්‍යාපාරිකයෙකු පාලිත සමාගමක ආයෝජන කර තිබේද යන්න ගැන හෝ එය තම මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන වශයෙන් විස්තර කර තිබේද යන්න ගැන නොතකා එම ව්‍යාපාරිකයා ස්කන්ධ ක්‍රමය භාවිතා කොට බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයක ඇති තම හිමිකම් හඳුනාගනී.
40. LKAS 28 හි විස්තර කර ඇති පරිදි ස්කන්ධ ක්‍රමය භාවිතා කරමින් සමහර ව්‍යාපාරිකයෝ බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයන්හි තමා සතු හිමිකම් හඳුනාගනී. පාලනය කරනු ලබන අයිතමයන් බද්ධ ලෙස පාලනය කරනු ලබන අයිතමයන් සමග සංයෝජනය කිරීම උචිත නොවන බවට තර්ක කරනු ලබන්නන් සහ බද්ධ පාලිත අස්තිත්වය තුළ ව්‍යාපාරිකයාට බද්ධ පාලනයට වඩා සැලකිය යුතු බලපෑමක් ඇති බවට විශ්වාස කරනු ලබන්නන්ට, ස්කන්ධ ක්‍රමය භාවිතා කිරීමට අවසර දී ඇත. සමානුපාතික ඒකාබද්ධකරණය. බද්ධ පාලිත ඒකකයන් තුළ ව්‍යාපාරිකයකුගේ හිමිකමෙහි යථාර්ථය සහ ආර්ථික නියම තත්ත්වය, එනම් අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල ව්‍යාපාරිකයාගේ කොටස කෙරෙහි ඇති පාලනය වඩා හොඳින් නිරූපණය කරන බැවින් ස්කන්ධ ක්‍රමය භාවිතා කිරීම මෙම ප්‍රමිතය නිර්දේශ නොකරයි. කෙසේ නමුත්, බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයක හිමිකම් වාර්තා කිරීමේදී ඉඩදුන් විකල්ප ගිණුම් ක්‍රමයක් ලෙස ස්කන්ධ ක්‍රමය භාවිතා කිරීමට මෙම ප්‍රමිතය අවසර දෙයි.
41. බද්ධ කාලීන අස්තිත්වයක් කෙරෙහි බද්ධ පාලනය පැවතීම හෝ එහි සැලකිය යුතු බලපෑමක් පැවතීම අවසන් වන දින සිට ව්‍යාපාරිකයකු ස්කන්ධ ක්‍රමය භාවිතා කිරීම නතර කළ යුතුය.

සමානුපාතික ඒකාබද්ධකරණයට සහ ස්කන්ධ ක්‍රමයට ව්‍යතිරේඛයන්

42. SLFRS 5ට අනුව විකිණීම සඳහා රඳවා ඇති ලෙස වර්ග කර ඇති බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයන්හි හිමිකම් එකී SLFRS අනුවම ගිණුම්ගත කළ යුතුය.
43. විකිණීම සඳහා රඳවා ඇති බවට කලින් වර්ග කර ඇති බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයක හිමිකම් එසේ වර්ග කිරීමේ මිණුම් දඬුවලට තවදුරටත් අනුකූල නොවේ නම්, විකිණීම සඳහා රඳවා ඇති බවට වාර්තා කර ඇති දින සිට එය ගිණුම්ගත කළ යුතු අතර, එසේ ගිණුම්ගත කළ යුත්තේ සමානුපාතික ඒකාබද්ධකරණය හෝ ස්කන්ධ ක්‍රමය භාවිතා කරමිනි. විකිණීම සඳහා රඳවා ඇති බවට වර්ග කර ඇති තැන් සිට අදාළ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඊට අනුකූලව සංශෝධනය කළ යුතුය.
44. ඉවත් කරන ලදී.
45. අස්තිත්වයක් කෙරෙහි ආයෝජකයෙකු සතු බද්ධ පාලනය අවසන් වූ කල්හි ප්‍රථම බද්ධ පාලිත අස්තිත්වය පරිපාලිකයක් හෝ ආශ්‍රිතයක් බවට පත්නොවූයේ නම් එම දිනයේ පටන් තවත් ඉතිරීම ඇති එම ආයෝජකයක් සඳහා LKAS 39 අනුකූලව ගිණුම්කරණය කළ යුතුය. බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයක් ආයෝජකගේ පරිපාලිතයක් බවට පත්වන දින සිට ආයෝජකයා එහි හිමිකම LKAS 27 සහ SLFRS 3 ව්‍යාපාර සංයෝජන වලට අනුකූලව ගිණුම්කරණය කළ යුතුය. බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයක් ආයෝජකගේ ආශ්‍රිතයක් බවට පත්වන දින සිට ආයෝජකයා එහි හිමිකම සඳහා LKAS 28 අනුකූලව ගිණුම්කරණය කළ යුතුය. බද්ධ පාලනය අභිමිච්ඡේදී, කලින් බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයේ ආයෝජකයා විසින් ප්‍රථම බද්ධ පරිපාලන අස්තිත්වයේ යම් ආයෝජකයක් රඳවා ඇත්නම් ඒවා සාධාරණ අගයට මැණිය යුතුය.

ආයෝජකයා විසින් :

(අ) රඳවා ඇති ආයෝජනයේ සාධාරණ අගය සහ බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයේ හිමිකම්වලින් කොටසක් බැහැර කිරීමෙන් යම් ලැබීමක්; සහ

(ආ) බද්ධ පාලනය අහිමි වූ දිනට ආයෝජනයේ ධාරණ වටිනාකම, අතර වෙනස ලාභයෙහි හෝ පාඩුවෙහි හඳුනා ගත යුතුය.

45අ. බද්ධ පාලනයේ අහිමි වූ අස්තිත්වයක ඇති යම් ආයෝජනයක් LKAS 39 අනුකූලව ගිණුම්කරණය කරන කල්හි, බද්ධ පාලනය අහිමි වූ අස්තිත්වයේ ඇති ආයෝජනයේ සාධාරණ අගය, LKAS 39 ට අනුකූලව මූල්‍ය වත්කමක් ලෙස මුලින්ම හඳුනා ගැනීමේ දී එහි සාධාරණ අගය ලෙස සැලකිය යුතුය.

45ආ. ආයෝජකයෙකුට අස්තිත්වයක් කෙරෙහි ඇති බද්ධ පාලනය අහිමිනම්, එම අස්තිත්වයට අදාළ වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත් සියලුම වටිනාකම් බද්ධව පාලිත අස්තිත්වය අදාළ වත්කම් හෝ වගකීම් සෘජුවම බැහැරකළේ නම් එම පදනම මතම සලකා ගිණුම්කරණය කළ යුතුය. එම නිසා, ඉහතදී වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගෙන ඇති වාසි හෝ අවාසි වෙනොත් අදාළ වත්කම් හෝ වගකීම් බැහැරකිරීම් වලින් ලැබුණු ලාභ හෝ අලාභ ලෙස ප්‍රතිවර්ගීකරණය කරන අතර, ආයෝජකයාට අස්තිත්වයේ බද්ධ පාලනය අහිමි වූ කල්හි, ස්කන්ධයට බලපාන වාසි හෝ අවාසි ආයෝජකයා විසින් ලාභ හෝ අලාභ ලෙස ප්‍රතිවර්ගීකරණය (ප්‍රතිවර්ගීකරණ ගැලපුමෙන්) කළ යුතුය. උදාහරණයක් ලෙස, බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයකට විකිණීම සඳහා පවත්නා මූල්‍ය වත්කම් ඇත්නම් ආයෝජකයාට අස්තිත්වයේ බද්ධ පාලනය අහිමි වී නම්, එම වත්කම් වලට අදාළ වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල කලින් හඳුනාගෙන ඇති වාසි සහ අවාසි ආයෝජකයා විසින් ලාභ හෝ අලාභයට ප්‍රතිවර්ගීකරණය කළ යුතුය. බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයක ආයෝජකයාගේ අයිතිවාසිකම් හිමිකම අඩු වී ඇති නමුත්, ආයෝජන බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයක් ලෙස තවදුරටත් පවතී නම්, ආයෝජකයා විසින් ලාභයට හෝ අලාභයට ප්‍රතිවර්ගීකරණය කළ යුත්තේ කලින් වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමෙහි හඳුනාගෙන ඇති වාසි හෝ අවාසි වලින් සමානුපාතික ප්‍රමාණය පමණකි.

ව්‍යාපාරිකයෙකුගේ වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන

46. බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයක හිමිකමක් LKAS 27 හි 38-43 ඡේදවලට අනුව ව්‍යාපාරිකයාගේ වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ගිණුම්ගත කළ යුතුය.

47. පොදු ප්‍රයෝජනය සඳහා වෙනස් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කළ යුත්තේ කවර අස්තිත්වයන් විසින්ද යන්න මෙම ප්‍රමිතිය නිගමනය නොකරයි.

ව්‍යාපාරිකයෙකු සහ බද්ධ ව්‍යාපාරයක් අතර ගණුදෙනු

48. ව්‍යාපාරිකයකු බද්ධ ව්‍යාපාරයක් වෙත වත්කම්වලින් දායක වන හෝ විකුණන විටෙක, ගණුදෙනුවෙන් වූ වාසියේ හෝ අවාසියක් කිසියම් කොටසක් හඳුනා ගැනීම තුළින් ගණුදෙනුවෙහි යථාර්ථය නිරූපනය විය යුතුය. බද්ධ ව්‍යාපාරය විසින් වත්කම් රඳවා ගන්නා අතරම, ව්‍යාපාරිකයා අයිතියේ සැලකිය යුතු අවදානම් හා ප්‍රතිලාභ මාරු කර ඇත්නම්, ලාභයෙන් අනෙකේ ව්‍යාපාරිකයන්ට¹ අදාළ කොටස පමණක් ව්‍යාපාරිකයා හඳුනාගත යුතුය. දායකත්වය හෝ විකිණීම, ජංගම වත්කම් වල ශුද්ධ උපලබ්ධි වටිනාකමෙහි අඩු කිරීමක් හෝ හානිකරණ අලාභයක් පිළිබඳ සාක්ෂි සපයන්නේ නම් ව්‍යාපාරිකයා කවර හෝ අලාභයක මුදු ප්‍රමාණයම හඳුනා ගත යුතුය.

49. ව්‍යාපාරිකයෙකු බද්ධ ව්‍යාපාරයකින් වත්කම් මිලදී ගන්නා විටෙක, එම වත්කම් ස්වාධීන පාර්ශවයන් වෙත නැවත විකුණන තුරු, එම ගණුදෙනුවෙන් බද්ධ ව්‍යාපාරයට ඇති වූ ලාභයේ තම කොටස ව්‍යාපාරිකයා හඳුනා නොගත යුතුය. මෙකී ගණුදෙනුවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇතිවන අලාභ, ජංගම වත්කම්වල ශුද්ධ උපලබ්ධි වටිනාකමෙහි අඩුවීමක් හෝ හානිකරණ අලාභයක් නිරූපනය කරන විටෙක එම අලාභ වල තම කොටස වහාම හඳුනාගත යුතු අතර ඒ හැර ව්‍යාපාරිකයෙකු ඒවා හඳුනාගත් පරිදිම හඳුනාගත යුතුය.

50. ව්‍යාපාරිකයෙකු සහ බද්ධ ව්‍යාපාරය අතර ඇතිවන ගණුදෙනුවක් වත්කමට හානිවීමක් පිළිබඳ සාක්ෂි සපයන්නේ දැයි තක්සේරු කිරීමට, LKAS 36 වත්කම් හානිකරනයට අනුකූලව අයකර ගත යුතු වත්කම් බද්ධ ව්‍යාපාරිකයා නිශ්චය කරයි. භාවිතයේ ඇති වටිනාකම නිශ්චය කිරීමේදී ව්‍යාපාරිකයා වත්කම් අඛණ්ඩව භාවිතා කිරීම බද්ධ ව්‍යාපාරය විසින් එය අවසාන වශයෙන් බැහැර කරනු ලැබීම පදනම් කරගෙන වත්කම්වලින් ගලාඑන අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ තක්සේරු කරයි.

¹ SIC-13 බද්ධ පාලිත අස්තිත්වයක් ව්‍යාපාරිකයන්ගේ මූල්‍ය නොවන දායකවීම්ද බලන්න.

ආයෝජකයෙකුගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල බද්ධ ව්‍යාපාරයක හිමිකම් වාර්තාකරණය

51. බද්ධ පාලනය නොමැති බද්ධ ව්‍යාපාරයක ආයෝජකයකු, එම ආයෝජනය LKAS 39 ප්‍රකාරව හෝ බද්ධ ව්‍යාපාරය තුළ සැලකිය යුතු බලපෑමක් ආයෝජකයා සතුවේ නම්, LKAS 28 ප්‍රකාරව වාර්තා කළ යුතුය.

බද්ධ ව්‍යාපාර මෙහෙයවන්නන්

52. බද්ධ ව්‍යාපාරයක මෙහෙයවන්න හෝ කළමනාකරුවන් කවර හෝ ගාස්තු සඳහා LKAS 18 අයහාර, ප්‍රකාරව ගිණුම්කරණය කළ යුතුය.
53. ව්‍යාපාරිකයන් එක් අයෙකු හෝ කිහිප දෙනෙකු බද්ධ ව්‍යාපාරයක මෙහෙයවන්නා හෝ කළමනාකරුවා ලෙස කටයුතු කරනු ලැබිය හැක. මෙහෙයවන්නන්ට එම කාර්යයන් සඳහා සාමාන්‍යයෙන් කළමනාකරන ගාස්තුවක් ගෙවනු ලැබේ. එම ගාස්තු බද්ධ ව්‍යාපාරය විසින් වියදමක් ලෙස ගිණුම්කරණය කරනු ලැබේ.

හෙළිදරව් කිරීම

54. ව්‍යාපාරිකයෙක්, අලාභයක සම්භාවිතාව අල්ප වන්නේ නම් විනා පහත දැක්වෙන අසම්භව්‍යයන්ගේ සමාහාර අගය අනිකුත් අසම්භව්‍යයන්ගේ අගයෙන් වෙන්කොට හෙළිදරව් කළ යුතුය.
- (අ) ව්‍යාපාරිකයා බද්ධ ව්‍යාපාරවල සිය හිමිකම්වලට සම්බන්ධව දරා ඇති කවර හෝ අසම්භව්‍යයන්ගේ සහ අනිකුත් ව්‍යාපාරිකයන් සමඟ බද්ධ ලෙස දරා ඇති අසම්භව්‍ය වගකීම්වල තම කොටස;
  - (ආ) තමන් අසම්භව්‍ය ලෙස වගකීමට බැඳෙන බද්ධ ව්‍යාපාරවල අසම්භව්‍යයන්හි තම කොටස;
  - (ඇ) බද්ධ ව්‍යාපාරයක අනිකුත් ව්‍යාපාරිකයන්ගේ වගකීමට බැඳීමේ හේතුවෙන් පැන නගින්නා වූ ව්‍යාපාරිකයාගේ අසම්භව්‍ය වගකීම්.
55. ව්‍යාපාරිකයෙක් බද්ධ ව්‍යාපාරවල සිය හිමිකම් සම්බන්ධයෙන් වූ පහත දැක්වෙන වගකීම් වල සමාහාර අගය, අනිකුත් වගකීම් වලින් වෙන්කොට හෙළි කළ යුතුය.
- (අ) ව්‍යාපාරිකයාගේ බද්ධ ව්‍යාපාරවල සිය හිමිකම් වලට සම්බන්ධ ප්‍රාග්ධන වගකීම් සහ අනෙකුත් ව්‍යාපාරිකයින් සමඟ බද්ධ ලෙස දරා ඇති ප්‍රාග්ධන වගකීම්වල තම කොටස; සහ
  - (ආ) බද්ධ ව්‍යාපාරවල ප්‍රාග්ධන වගකීම්වල තම කොටස.
56. ව්‍යාපාරිකයෙක් සැලකිය යුතු බද්ධ ව්‍යාපාරයන්හි හිමිකම්වල ලැයිස්තුවක් සහ විස්තරයක්ද, බද්ධ පාලිත අස්භිත්වයන්හි දරා සිටින අයිතිවාසිකම් හිමිකරු හෙළි කළ යුතුය. සමානුපාතික ඒකාබද්ධකරණය සඳහා වූ රේඛීය වාර්තාකරණ ආකෘතිය හෝ හිමිකම් ක්‍රමය භාවිතා කරමින් බද්ධ පාලිත අස්භිත්වයන්හි සිය හිමිකම් වාර්තාකරණ ව්‍යාපාරිකයෙක් බද්ධ ව්‍යාපාරවල සිය හිමිකම්වලට සම්බන්ධ ජංගම වත්කම, දිගුකාලීන වත්කම්, ජංගම වගකීම් දීර්ඝකාලීන වගකීම්, ආදායම් සහ වියදම් සහ එකිනෙකිනි සමාහාර අගයන් හෙළිදරව් කළ යුතුය.
57. ව්‍යාපාරිකයෙකු බද්ධව පාලිත වන අස්භිත්වයක තම හිමිකම් හඳුනා ගැනීමට භාවිතා කරනු ලබන ක්‍රමය හෙළි කළ යුතුය.

බලපත්වන දිනය සහ සංක්‍රාන්තිය

58. අස්භිත්වයක් විසින් මෙම ප්‍රමිතය 2012 ජනවාරි 1 හෝ ඉන්පසුව ආරම්භ වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා ව්‍යවහාර කළයුතුය. කලින් ව්‍යවහාරය උනන්දු කෙරේ. අස්භිත්වයක් විසින් 2012 ජනවාරි 1 ට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කරන්නේ නම්, එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතුය.

58අ. ඉවත් කරන ලදී

58ආ. ඉවත්කරන ලදී.

1 SIC - 13 බද්ධ පාලිත අස්භිත්වයක් ව්‍යාපාරිකයින්ගේ මූල්‍ය නොවන දායකවීම් ද බලන්න.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 32

මූල්‍ය සාධනපත්‍ර : ඉදිරිපත් කිරීම

පටුන

ඡේද

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 32

මූල්‍ය සාධනපත්‍ර : ඉදිරිපත් කිරීම

අරමුණ

2 - 3

විෂයපථය

4 - 10

නිර්වචන

11 - 14

වගකීම් සහ ස්කන්ධය

15 - 27

ගැනුම් කළ හැකි සාධනපත්‍ර

16 අ-ආ

සාධනපත්‍ර හෝ සාධනපත්‍රවල උපාංග, අස්තීත්වයට නව ශුද්ධ වත්කම් සමාන අනුපාතයකට වෙනත් පාර්ශ්වයකට බාරදිය යුතු යැයි පැනවීම් කරනු ලබන්නේ අස්තීත්වය ඇවර කිරීමක දී පමණක් වීම

16 ඇ-ඈ

ගැනුම් කළ හැකි සාධනපත්‍ර නැවත වර්ගීකරණය හා වෙනත් පාර්ශ්වයකට තම ශුද්ධ වත්කම්වල ප්‍රමාණයකට කොටස ඇවර කිරීමක දී පමණක් බාරදීම සඳහා අස්තීත්වයට පැනවීම් කරනු ලබන සාධනපත්‍ර

16 ඉ-ඊ

මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කමක් බාරදීම සඳහා ගිවිසුම්ගත බැඳීමක් නැති බව

17 - 20

අස්තීත්වයේම ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර පියවීම

21 - 24

අසම්භාව්‍ය පියවීම් සඳහා වෙන්කිරීම්

25

පියවීම් විකල්පයන්

26 - 27

සංයුක්ත මූල්‍ය සාධනපත්‍ර

28 - 32

භාණ්ඩාගාර කොටස්

33 - 34

පොළී, ලාභාංශ, අලාභ සහ ලාභ

35 - 41

මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීමක් හිලවී කිරීම

42 - 50

බලපැවැත්වෙන දිනය

96

පරිශීලකයා: භාවිතය සඳහා මගපෙන්වීම්

AG 1 - AG 39

නිර්වචන

AG 3 - AG 23

මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම්

AG 3 - AG 12

ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර

AG 13 - AG 14j

අනිකුත් සියලුම පන්තීන්ට යටත්ව පවත්නා සාධනපත්‍ර පන්තිය

AG 14A - AG 14D

සාධනපත්‍රයක ජීවිත කාලය තුළ ආරෝපණය කළ හැකි අපේක්ෂිත මුළු මුදල් ප්‍රවාහය

AG 14E

සාධන පත්‍ර දරන්නා විසින් අස්තීත්වයේ හිමිකරු නොවන වෙනත් පාර්ශ්වයන් සමඟ ඵලඹෙන්නා වූ ගනුදෙනු

AG 14F - AG 14I

සාධන පත්‍ර දරන්නාට මුළු මුදල් ප්‍රවාහය ප්‍රමාණාත්මක ලෙස ස්ථිර කිරීම හෝ අවශේෂ ප්‍රතිලාභයට සීමාවන ලෙස වෙනත්

AG 14J

	පේද
චූන්පත් මූල්‍ය සාධනපත්‍ර	AG 15 - AG 19
මූල්‍ය නොවන අයිතමයන් මිලදී ගැනීම හෝ විකිණීම සඳහා ගිවිසුම්	AG 20 - AG 23
ඉදිරිපත් කිරීම	AG 25 - AG 39
වගකීම් සහ ස්කන්ධය	AG 25 - AG 29
මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කමක් බාරදීම සඳහා ගිවිසුම්ගත බැඳීමක් නැති බව	AG 25 - AG 26
අස්තිත්වයෙහිම ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර පියවීම	AG 27
අසම්භාව්‍ය පියවීම් ප්‍රතිපාදන	AG 28
ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළ ගැලපීම	AG 29 - AG 29A
සංයුක්ත මූල්‍ය සාධනපත්‍ර	AG 30 - AG 35
භාණ්ඩාගාර කොටස්	AG 36
පොළී, ලාභාංශ, අලාභ සහ ලාභ	AG 37
මූල්‍ය වත්කමක් සහ මූල්‍ය වගකීමක් ගිලවී කිරීම	AG 38 - AG 39

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 32

මූල්‍ය සාධනපත්‍ර : ඉදිරිපත් කිරීම

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 32 මූල්‍ය සාධනපත්‍ර : ඉදිරිපත් කිරීම ඡේද 1 - 96 දක්වා සහ පරිශිෂ්ටය තුළ දක්වා ඇත. සියලුම ඡේදවලට එක සමාන අධිකාරියක් ඇත. LKAS 32 හි අරමුණ සහ නිගමනයන් සඳහා වන පදනම, ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්හි සංඥාපනය සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුව යන මේ සියල්ලම සම්බන්ධව පරිශීලනය කළ යුතු ය. ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තින් තෝරා ගැනීම සහ භාවිතා කිරීම සඳහා පැහැදිලි මගපෙන්වීමක් ප්‍රමිතය තුළ නොමැති විට LKAS 08 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වෙනස්වීම් සහ වැරදි, ඒ සඳහා පදනමක් සපයනු ඇත.

අරමුණ

1. (ඉවත් කරන ලදී)
2. මෙම ප්‍රමිතයේ අරමුණ වන්නේ මූල්‍ය සාධනපත්‍ර, වගකීම් සහ ස්කන්ධය ලෙස ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා සහ මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය බැරකම් හිලව් කිරීම හා අදාළ වන මූලධර්ම නියම කිරීම ය. මූල්‍ය සාධනපත්‍ර නිකුත් කරන්නාගේ දෘෂ්ටිකෝණයෙන් මූල්‍ය වත්කම්, මූල්‍ය වගකීම් සහ ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර ලෙස වර්ග කිරීමේදීත්, ඒවාට අදාළ පොළී, ලාභාංශ, අලාභ සහ ලාභ ලෙස වර්ග කිරීමේදීත්, මූල්‍ය වත්කම් හා මූල්‍ය වගකීම් හිලව් කරන තත්ත්වයන්හිදීත් මෙම ප්‍රමිතිය භාවිතයට ගැනේ.
3. මෙම ප්‍රමිතයේ සඳහන් මූලධර්ම, මූල්‍ය වත්කම් හා මූල්‍ය වගකීම් හඳුනාගැනීම සහ මැනීම සඳහා වන LKAS 39 මූල්‍ය සාධනපත්‍ර : හඳුනාගැනීම හා මැනීම යන ප්‍රමිතයේ සහ ඒවා සම්බන්ධ හෙළිදරව් කරන තොරතුරු පිළිබඳ වූ SLFRS 7 මූල්‍ය සාධනපත්‍ර : හෙළිදරව් කිරීම් යන ප්‍රමිතයෙහි සඳහන් මූලධර්මවලට අනුපූරකයක් වේ.

විෂය පථය

4. පහත අවස්ථාවල දී හැර සෑම අස්තීත්වයක්ම සියලුම වර්ගයේ මූල්‍ය සාධනපත්‍ර සඳහා මෙම ප්‍රමිතය යොදාගත යුතු වේ.

(අ) LKAS 27 - ඒකාබද්ධ සහ වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන, LKAS 28 - ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජනය හෝ LKAS 31 - බද්ධ ව්‍යාපාරයන්හි හිමිකම් යන ප්‍රමිති යටතේ ගිණුම් තබන පරිපාලිත, ආශ්‍රිත හා බද්ධ ව්‍යාපාරවලට හිමිකම්, කෙසේ වෙතත් සමහර අවස්ථාවල දී LKAS 39 - උපයෝගී කරගෙන පරිපාලිත, ආශ්‍රිත හා බද්ධ ව්‍යාපාරවලට හිමිකම් සඳහා ගිණුම් තැබීමට LKAS 27, LKAS 28 හෝ LKAS 31 මගින් අවසර ලබා දී ඇත. එම අවස්ථාවල දී මෙම ප්‍රමිතයේ අවශ්‍යතා අදාළ කරගත යුතු වේ. එසේම පරිපාලිත, ආශ්‍රිත හා බද්ධ ව්‍යාපාරවලට හිමිකම් සම්බන්ධ සියලු ව්‍යුත්පන්නයන් සඳහා අස්තීත්වයන් විසින් මෙම ප්‍රමිතය යොදාගත යුතු ය.

(ආ) LKAS 19 - සේවක ප්‍රතිලාභ ප්‍රමිතය යොදාගනු ලබන සේවක ප්‍රතිලාභ සැලසුම් යටතේ සේවායෝජක අයිතින් හා බැඳීම්.

(ඇ) (ඉවත් කරන ලදී)

(ඉ) SLFRS 04 - රක්ෂණ ගිවිසුම් යටතේ අර්ථ දක්වා ඇති රක්ෂණ ගිවිසුම්, කෙසේ වෙතත් LKAS 39 ට අනුව රක්ෂණ ගිවිසුම් තුළම ඇතුළත් ව්‍යුත්පන්නයන් සඳහා අස්තීත්වය විසින් වෙනම ගිණුම් තැබීම අවශ්‍ය නම් මෙම ප්‍රමිතය අදාළ වේ. තවදුරටත්, මූල්‍ය ඇප ගිවිසුම් හඳුනා ගැනීමේ දී හා මැනීමේ දී නිකුත් කරන්නකු විසින් LKAS 39 යොදා ගන්නේ නම්, එම ගිවිසුම් සඳහා නිකුත් කරන්නා විසින් මෙම ප්‍රමිතය යොදාගත යුතු නමුදු නිකුත් කරන්නා SLFRS 4 යොදා ගැනීමට තෝරාගෙන ඇත්නම් ඒවා හඳුනා ගැනීමේ දී හා මැනීමේ දී SLFRS 4 හි (ඇ) ඡේදය යොදාගත යුතු ය.

(ඊ) SLFRS 4 හි අභිමතානුසාරී සහභාගීත්ව ලක්ෂණ අඩංගු බැවින් එහි විෂය පථයට අයත් වන මූල්‍ය සාධනපත්‍ර මෙම සාධනපත්‍ර නිකුත් කරන්නන්, මූල්‍ය වගකීම් හා හිමිකම් සාධනපත්‍ර වෙන්කොට දැක්වීම සම්බන්ධයෙන් ඡේද 15 - 32 හා AG 25 - AG 35 හි දක්වා ඇති ලක්ෂණ භාවිතයෙන් නිදහස් කර ඇත. කෙසේවෙතත් මෙම සාධනපත්‍ර මෙම ප්‍රමිතයේ අනෙකුත් සියලුම අවශ්‍යතාවයන්ට යටත් වේ. තවදුරටත් මූල්‍ය සාධනපත්‍ර තුළ අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයන්ට ද මෙම ප්‍රමිතය භාවිතාකළ යුතු ය. (LKAS 39 බලන්න)

(උ) පහත අවස්ථා හැර, SLFRS 2 - කොටස් පාදක වූ ගෙවීම්, භාවිතාවන කොටස් පදනම් වූ ගෙවීම් යටතේ එන මූල්‍ය සාධනපත්‍ර ගිවිසුම් හා බැඳීම් සඳහා,

(i) මෙම ප්‍රමිතයේ ඡේද 8 - 10 විෂය පථයට ගැනෙන ගිවිසුම්,

(ii) මෙම ප්‍රමිතයේ ඡේද අංක 33 සහ 34 අදාළ වන සේවක කොටස් විකල්ප සැලසුම්, සේවක කොටස් මිලදී ගැනීම් සැලසුම් හා අනිකුත් සියලුම කොටස් පාදක ගෙවීම් විධිවිධාන යටතේ මිලදී ගත්, විකුණූ, නිකුත් කළ හෝ අවලංගු කරන ලද භාණ්ඩාගාර කොටස් වලට, මෙම ප්‍රමිතය යොදා ගැනේ.

5 - 7 (ඉවත් කරන ලදී)

8. ශුද්ධ අගය මුදලින් හෝ වෙනත් මූල්‍ය සාධනපත්‍රයකින් හෝ මූල්‍ය සාධනපත්‍ර හුවමාරුවකින් බේරුම් කළ හැකි මූල්‍ය නොවන අයිතම මිලට ගැනීමේ, විකිණීමේ ගිවිසුම් සඳහා මෙම ගිවිසුම් මූල්‍ය සාධනපත්‍ර ලෙස සලකා මෙම ප්‍රමිතය යොදාගත යුතු වේ. අස්තීත්වයන් හි අපේක්ෂිත මිලට ගැනීම්, විකිණීම් හෝ පාවිච්චි කිරීමේ අවශ්‍යතාවලට අනුව මූල්‍ය නොවන අයිතම, ලබාගැනීමේ හෝ බෙදාහැරීමේ අරමුණින් එළඹුණු හෝ දිගටම තබාගැනීමේ ගිවිසුම්, මින් බැහැර කෙරේ.

9. ශුද්ධ අගය මුදලින් හෝ වෙනත් මූල්‍ය සාධනපත්‍ර හුවමාරුවකින් පියවිය හැකි මූල්‍ය නොවන අයිතමයක් මිලට ගැනීමේ හෝ විකිණීමේ ගිවිසුමක් පියවිය හැකි විවිධ මාර්ග තිබේ. පහත සඳහන් දෑ ඒවාට ඇතුළත් වේ.

(අ) ගිවිසුමේ පාර්ශ්වයන් දෙකෙන් කුමන හෝ පාර්ශ්වයකට ශුද්ධ අගය මුලින් හෝ වෙනත් මූල්‍ය සාධනපත්‍රයකින් හෝ මූල්‍ය සාධනපත්‍ර හුවමාරුවකින් බේරුම් කිරීමට ගිවිසුමේ කොන්දේසි මගින් ඉඩ ලබාදී තිබෙන විට,

(ආ) මුදලින් හෝ වෙනත් මූල්‍ය සාධනපත්‍රයන්ගෙන් හෝ මූල්‍ය සාධනපත්‍ර හුවමාරුවකින් බේරුම් කිරීමේ හැකියාව ගිවිසුම් කොන්දේසිවල නිශ්චිත නොවන නමුත් ඒ හා සමාන වූ ගිවිසුම් මුදලින් හෝ වෙනත් මූල්‍ය සාධනපත්‍රයන්ගෙන් හෝ මූල්‍ය සාධනපත්‍ර හුවමාරුවකින් බේරුම් කිරීමේ භාවිතයක් අස්තීත්වය සතුවන විට, (ගිවිසුම් ගිලවී කිරීමට හෝ පාවිච්චි කිරීමට හෝ අවලංගු කිරීමට ප්‍රථම ගිවිසුම විකිණීමට ප්‍රතිපාර්ශ්වය සමග එකඟ වී ඇත්නම්)

(ඇ) විකිණීමෙන් පසු කෙටි කලක් තුළ දී මිල හෝ නියෝජිත ලාභයේ උච්චාවචන මගින් ලාභ උත්පාදනය කිරීමේ අරමුණින් බාරදීමෙන් පසු කෙටි කාලයක් තුළ එය විකිණීමේ හා බාරදීම සඳහා ලබාගැනීමේ පරිචයක් (ව්‍යවහාරයක්) සමාන ගිවිසුම් සඳහා, අස්තීත්වය සතුවන විට,

(ඈ) ගිවිසුමේ විෂය වස්තුව වන මූල්‍ය නොවන අයිතමය පහසුවෙන් මුදල් බවට පරිවර්තනය කළ හැකි වන විට,

අස්තීත්වයේ අපේක්ෂිත මිලදී ගැනීම්, විකුණුම් හෝ භාවිත අවශ්‍යතාවයන්ට අනුකූලව, මූල්‍ය නොවන අයිතම ලැබීම් හෝ බාරදීමේ පරමාර්ථයන් ඇතුළත් නොවුනා වූ ඉහත (අ) හෝ (ආ) යොදා ගන්නා ගිවිසුමක් මෙම ප්‍රමිතයේ විෂය පථය මගින් ආවරණය වේ. අස්තීත්වයේ අපේක්ෂිත මිලදී ගැනීම්, විකුණුම් හෝ භාවිත අවශ්‍යතාවයන්ට අනුකූලව, මූල්‍ය නොවන අයිතමය ලැබීමේ හෝ බාරදීමේ අරමුණෙන් එළඹුණ සහ දිගටම පවත්වා ගන්නා ගිවිසුම් ද නැද්ද යන්න තීරණය කිරීම සඳහා ඡේද අංක 8 යොදා ගන්නා අනෙකුත් ගිවිසුම් ඇගයීමට ලක්කෙරෙන අතර ඒ අනුව ඒවා මෙම ප්‍රමිතයේ විෂය පථයට ඇතුළත් වේ.

10. 9 (අ) හෝ (ආ) ඡේදවලට අනුව ශුද්ධ අගය මුදලින් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කමකින් හෝ මූල්‍ය සාධනපත්‍ර හුවමාරුවකින් පියවිය හැකි මූල්‍ය නොවන අයිතම මිලට ගැනීමේ හෝ විකිණීමේ ලිඛිත විකල්පයක් මෙම ප්‍රමිතයේ විෂය පථයට ඇතුළත් වේ. අස්තීත්වයන්හි අපේක්ෂිත මිලට ගැනීම හා විකිණීම හෝ භාවිත අවශ්‍යතාවන්ට අනුව මූල්‍ය නොවන අයිතමයක් ලැබීම හෝ ලබාදීමේ අරමුණින් මෙවැනි ගිවිසුමකට එළඹීමට හැකියාවක් නැත.

නිර්වචනයන් (AG 3 - AG 24 ඡේදයන් ද බලන්න)

11. පහත දැක්වෙන පද නිශ්චිතව දක්වා ඇති තේරුම් සහිතව මෙම ප්‍රමිතයේ භාවිතා වේ :

මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක් යනු එක් අස්තීත්වයකට මූල්‍ය වත්කමක් ජනිත කරන්නාවූත්, අනෙක් අස්තීත්වයට මූල්‍ය වගකීමක් හෝ හිමිකමක් සාධනපත්‍රයක් ඇති කරන්නාවූත් ගිවිසුමකි.

මූල්‍ය වත්කමක් යනු පහත දක්වා ඇති ඕනෑම වත්කමකි.

(අ) මුදල්,

(ආ) වෙනත් අස්තිත්වයක ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයක්,

(ඇ) (i) වෙනත් අස්තිත්වයකින් මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කමක් ලැබීම, හෝ
(ii) අස්තිත්වයට වාසිසහගත විය හැකි කොන්දේසිවලට යටත්ව වෙනත් අස්තිත්වයක මූල්‍ය වත්කම් හෝ වගකීම් හුවමාරු කරගැනීමට හෝ අදාළ ගිවිසුම්ගත අයිතියක්, හෝ

(ඈ) අස්තිත්වයේ ස්වකීය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර නිරවුල් කරන හෝ කළ හැකි ගිවිසුමක් සහ :

(i) අස්තිත්වයේම විවිධ ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර සංඛ්‍යාවක් අස්තිත්වයකටම ලැබෙන හෝ ලැබීමට බැඳෙන ව්‍යුත්පන්නයක් නොවන්නක්, හෝ

(ii) අස්තිත්වයේ නිශ්චිත ස්වකීය සාධනපත්‍ර නිශ්චිත මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කමක හුවමාරුවකින් තොරව, නිරවුල් කිරීමට පත් වන හෝ පත්විය හැකි ව්‍යුත්පන්නයකි. මෙම කරුණු සඳහා ඡේද අංක 16 (අ) සහ 16 (ඇ) වලට අනුව ස්වකීය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර යන්නට අනාගත ලැබීම් හෝ අස්තිත්වයෙහි ස්වකීය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර භාරදීමක් සඳහා වූ ගිවිසුම් ඇතුළත් නොවේ. ඡේද අංක 16 (ඇ) සහ 16 (ඈ) වලට අනුව ස්කන්ධ උපකරණ ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇත්තේ එම උපකරණ, අස්තිත්වය තම ඇවර කිරීමක දී පමණක් ශුද්ධ වත්කම්වලින් අනුපාතික වන කොටස වෙනත් පාර්ශ්වයකට බාරදීමට බැඳියාවක් ඇතිකරන ඒවා ලෙස හෝ අනාගතයේ දී තම අස්තිත්වය ස්වකීය ස්කන්ධ උපකරණ ලැබීමට හෝ බාරදීමට ඇතිකරගන්නා කොන්ත්‍රාත්තුමය උපකරණ ලෙසට ය.

මූල්‍ය වගකීමක් යනු පහත දක්වා ඇති ඕනෑම වගකීමකි.

(අ) (i) වෙනත් අස්තිත්වයකට මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කමක් භාරදීමට, හෝ

(ii) අස්තිත්වයට අවාසි සහගත විය හැකි කොන්දේසිවලට යටත්ව වෙනත් අස්තිත්වයක මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් හුවමාරු කර ගැනීමට හෝ අදාළ ගිවිසුම්ගත බැඳීමක්,

(ආ) අස්තිත්වය ස්වකීය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර නිරවුල් කිරීම හෝ එසේ පත් කළ හැකි හෝ ගිවිසුමක්, සහ

(i) අස්තිත්වය සතු විවිධ ස්වකීය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර ප්‍රමාණයක් සැපයීම හෝ සැපයීමට බැඳෙන ව්‍යුත්පන්නයක් නොවන ගිවිසුමක්, හෝ

(ii) නිශ්චිත මුදල් ප්‍රමාණයක් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කමක හුවමාරුවකින් තොරව අස්තිත්වයෙහි නිශ්චිත ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර සංඛ්‍යාවක් පියවා දමන හෝ පියවා දැමිය හැකි ව්‍යුත්පන්නයකි. මෙම කරුණු සඳහා ඡේද අංක 16 (අ) සහ 16 (ආ) වලට අනුව අස්තිත්වයේ ස්වකීය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර යන්නට, අනාගත ලැබීම් හෝ අස්තිත්වයේම ස්වකීය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර සැපයීමට හෝ සිදුවන ගිවිසුම් අන්තර්ගත නොවේ. ඡේද අංක 16 (ඇ) සහ 16 (ඈ) වලට අනුව ස්කන්ධ උපකරණ ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇත්තේ එම උපකරණ, අස්තිත්වයට තම ඇවර කිරීමක දී පමණක් ශුද්ධ වත්කම්වලින් අනුපාතික වන කොටස වෙනත් පාර්ශ්වයකට බාරදීමට බැඳියාවක් ඇතිකරන ඒවා ලෙස හෝ අනාගතයේ දී තම අස්තිත්වය ස්වකීය ස්කන්ධ උපකරණ ලැබීමට හෝ බාරදීමට ඇතිකරගන්නා කොන්ත්‍රාත්තුමය උපකරණ ලෙසට ය. ව්‍යතිරේඛයක් හැටියට, කිසියම් සාධනපත්‍රයක් මූල්‍ය වගකීමක් සඳහා වන නිර්වචනයන් සපුරන්නේ නම් හා ඡේද අංක 16 (අ) සහ 16 (ආ) හෝ 16 (ඇ) හා 16 (ඈ) හි සඳහන් සියලුම ලක්ෂණ සහ කොන්දේසි ද සපුරන්නේ නම් එය ස්කන්ධ උපකරණයක් ලෙස වර්ගීකරණය කරනු ලැබේ.

ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයක් යනු අස්තිත්ව ඒකකයක සියලුම වගකීම් පියවා දූමු පසු වත්කම්වලින් ඉතිරි වන්නා වූ ශේෂයට හිමිකම් කියන ඕනෑම ගිවිසුමකි.

සාධාරණ අගය යනු දැනුම හා කැමැත්ත ඇති පාර්ශ්වයන් අතර අතේ දුරින් වූ ගනුදෙනුවක දී, වත්කමක් හුවමාරු කළ හැකි හෝ වගකීමක් පියවා දැමිය හැකි අගයයි.

ගැනුම් කළ හැකි සාධනපත්‍රයක් යනු දරන්නාට ආපසු සාධනපත්‍රය නිකුත් කරන්නට මුදලට හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කමකම නැවත පැවරිය හැකි, හෝ නිරායාසයෙන්ම අවිනිශ්චිත අනාගත සිදුවීමක් නිසා හෝ සාධනපත්‍රය දරන්නාගේ මරණය හෝ විශ්‍රාමයාමක දී නිකුත් කරන්නාට පැවරිය හැකි මූල්‍ය සාධනපත්‍රයකි.

12. පහත සඳහන් පද ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත 39 හි 09 ඡේදයේ නිර්වචනය කර ඇති පරිදි මෙම ප්‍රමිතයෙහි දීද ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත 39 හි සඳහන් සමාන තේරුම සහිතව භාවිත කෙරේ.

- මූල්‍ය වත්කමක හෝ මූල්‍ය වගකීමක ක්‍රමක්ෂය කළ පිරිවැය
- විකිණීම සඳහා වූ මූල්‍ය වත්කම්
- පිළිනොගැනීම
- ව්‍යුත්පන්න
- සඵල පොළී අනුපාත ක්‍රමය
- ලාභ හෝ අලාභ මගින් මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් සාධාරණ අගයට දැක්වීම
- මූල්‍ය ඇප ගිවිසුම්
- නිශ්චිත බැඳීම්
- පුරෝකථනය කළ ගනුදෙනු
- ඉදිරි රැකුම් සඵලත්වය
- ඉදිරි රැකුම් අයිතමය
- ඉදිරි රැකුම් සාධනපත්‍රය
- කල්පිරීම දක්වා රඳවා ගන්නා වූ ආයෝජනයන්
- ණය හා ලැබීම්
- විධිමත් ක්‍රමයේ ගැනුම් හෝ විකුණුම්
- ගනුදෙනු පිරිවැය

13. මෙම ප්‍රමිතයේ “ගිවිසුම” හා “ගිවිසුම්ගත” යන්න මගින් අදහස් කරනුයේ පාර්ශ්වයන් දෙකක් හෝ ඊට වැඩි පිරිසක් අතර ඇතිවන පැහැදිලි ආර්ථික ප්‍රතිවිපාකවලින් යුත්, නීතිය ඉදිරියේ ක්‍රියාත්මක කළ හැකි නිසා අදාළ පාර්ශ්වයන් හට ඉන් ඉවත්වීමට/ මගහැරීමට ඉතා සුළු ඉඩකඩක් ඇති එකඟත්වයන් ය. එබැවින් මූල්‍ය සාධනපත්‍ර විවිධ ස්වරූපයක් ගත හැකි අතර එය ලිඛිතව තිබීම අත්‍යාවශ්‍යමය කරුණක් නොවේ.

14. මෙම ප්‍රමිතයේ අස්තීත්වය යන්නට තනි පුද්ගලයින්, හවුල් ව්‍යාපාර, සංස්ථාපිත ආයතන භාරයන් සහ රාජ්‍ය ආයතනයන් ද ඇතුළත් වේ.

ඉදිරිපත් කිරීම

වගකීම් හා හිමිකම් (AG 25 - AG 29 ඡේද ද බලන්න)

15. මූලික හඳුනා ගැනීමේ දී, නිකුත් කරන්නා විසින් මූල්‍ය සාධනපත්‍ර සහ ඒවායේ සංරචක, ගිවිසුම්ගත එකඟතාවයන්හි යථාර්ථය අනුව මූල්‍ය වගකීමක, මූල්‍ය වත්කමක හෝ ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයක නිර්වචනය මත පිහිටා මූල්‍ය වගකීමක්, මූල්‍ය වත්කමක් හෝ ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයක් ලෙස වර්ගීකරණය කර හඳුනාගත යුතු ය.

16. නිකුත් කරන්නෙකු විසින් යම් මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක් මූල්‍ය වගකීමකට වඩා ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයක් ලෙස 11 වැනි ඡේදයට අනුව නිර්ණය කිරීමේ දී, එය පහත සඳහන් (අ) හා (ආ) යන කොන්දේසි දෙකම සපුරාලන්නේ නම් පමණක් එය ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයක් ලෙස සැලකේ.

(අ) පහත (i) සහ (ii) සඳහන් ගිවිසුම්ගත බැඳීම් කිසිවක් අන්තර්ගත වී නොමැති සාධනපත්‍ර -

(i) මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කමක් වෙනත් අස්තීත්වයකට සැපයීම,

(ii) නිකුත් කරන්නාට අවාසි සහගත කොන්දේසි සඳහා භව්‍යතාවයක් සහිත වෙනත් අස්තීත්වයක් මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීමක් සමඟ හුවමාරු කරගැනීම.

(ආ) අස්තිත්වය නිකුත් කරන්නාගේ ස්වකීය අස්තිත්වය මගින් පියවන හෝ පියවා දැමීමට හැකි නම්,

- (i) නිකුත් කරන්නා හට වෙනස් වූ ස්වකීය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර සංඛ්‍යාවක් සැපයීමට ගිවිසුම් ප්‍රකාර බැඳියාවක් අන්තර්ගත නොමැති, ව්‍යුත්පන්න නොවන සාධනපත්‍රයක්, හෝ
- (ii) නිකුත් කරන්නා විසින්ම පමණක් නිශ්චිත වූ ස්වකීය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර සංඛ්‍යාවක් සඳහා නිශ්චිත වූ මුදල් ප්‍රමාණයක් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කමක් සමග හුවමාරු කර ගැනීමෙන් නිරවුල් කිරීමට පත්වන ව්‍යුත්පන්නයකි. මෙකී කාරණාව සඳහා ඡේද අංක 16 (අ) සහ 16 (ආ) වලට අනුව ස්වකීය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර යන්නට අනාගතයේ ස්වකීය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර ලැබීමට හෝ සැපයීමට සිදුවන ගිවිසුම් ඇතුළත් නොවේ. ඡේද අංක 16 (ඇ) සහ 16 (ඈ) වලට අනුව ස්කන්ධ උපකරණ ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇත්තේ එම උපකරණ, අස්තිත්වයට තම ඇවර කිරීමක දී පමණක් ශුද්ධ වත්කම්වලින් අනුපාතික වන කොටස වෙනත් පාර්ශ්වයකට බාරදීමට බැඳියාවක් ඇතිකරන ඒවා ලෙස හෝ අනාගතයේ දී තම අස්තිත්වය ස්වකීය ස්කන්ධ උපකරණ ලැබීමට හෝ බාරදීමට ඇතිකරගන්නා කොන්ත්‍රාත්තුමය උපකරණ ලෙසට ය.

ව්‍යුත්පන්නයකින් පැන නගින්නා වූ ගිවිසුම්ගත බැඳීම් ඇතුළුව අනාගතයේ දී නිකුත් කරන්නාගේ ස්වකීය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර ලැබීමකින් හෝ පියවා දැමීමකට හේතුවන, නමුත් ඉහත (අ) සහ (ආ) යන කොන්දේසි සම්පූර්ණ නොකරන ගිවිසුම්ගත බැඳීම් ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර නොවේ. ව්‍යතිරේඛයක් හැටියට, කිසියම් සාධනපත්‍රයක් මූල්‍ය වගකීමක් සඳහා වන නිර්වචනයන් සපුරන්නේ නම් හා පරිච්ඡේද අංක 16 (අ) සහ 16 (ආ) හෝ 16 (ඇ) සහ (ඈ) හි සඳහන් සියලුම ලක්ෂණ සහ කොන්දේසි ද සපුරන්නේ නම් එය ස්කන්ධ උපකරණයක් ලෙස වර්ගීකරණය කරනු ලැබේ.

ගැනුම් කළ හැකි සාධන පත්‍ර

16(අ)

ගැනුම් කළ හැකි සාධනපත්‍රයක් තුළ ගැනුම් විකල්පය ක්‍රියාත්මක වීමත් සමඟ නිකුත්කරන්නාට මුදලට හෝ වෙනත් මූල්‍ය උපකරණයකින් නැවත මිලදී ගැනීම හෝ නිදහස් කිරීම සඳහා වන බැඳීමක් ඇත. මූල්‍ය වගකීම යනු නිර්වචනයට ව්‍යතිරේඛයක් හැටියට කිසියම් සාධනපත්‍රයක් එවැනි බැඳීමක් ඇත්නම් හා පහත සඳහන් ලක්ෂණ සහිත නම් එය ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයක් ලෙස වර්ගීකරණය කරනු ලැබේ.

(අ) දරන්නාට අස්තිත්වය ඇවර කිරීමක දී ශුද්ධ වත්කම්වල සමානුපාතික කොටසට හිමිකමක් තිබීම. අස්තිත්වයේ ශුද්ධ වත්කම් යනු එහි වත්කම් මත ඇති සියලුම හිමිකම් අඩු කිරීමෙන් පසු ඉතිරි වන වත්කම් කොටස වේ. ප්‍රමාණාකූල කොටස තීරණය කරනු ලබන්නේ,

(i) ඇවර කිරීමක දී අස්තිත්වයේ ශුද්ධ වත්කම් ප්‍රමාණාකූල වටිනාකම ඒකකවලට බෙදීමෙන්, සහ

(ii) එම ඒකක වටිනාකම මූල්‍ය උපකරණ දරන්නා සතුව පවතින සාධනපත්‍ර සංඛ්‍යාවෙන් වැඩි කිරීමෙනි.

(ආ) සාධනපත්‍ර පත්ති තුළ ඇතුළත් පත්තියක් අනිකුත් සාධනපත්‍ර පත්තින්ට යටත්ව පවතින්නේ නම්, එවැනි සාධනපත්‍ර පත්තියක සිටීමෙන්,

(i) අස්තිත්වය ඇවර කිරීමේ දී වත්කම් සඳහා වන හිමිකම් ප්‍රමුඛතාවයක් නොමැති අතර,

(ii) අනිකුත් සියලු පත්තින්ට යටත්ව පවත්නා සාධනපත්‍රයන් එම පත්තියට පැමිණීමට පෙර වෙනත් සාධනපත්‍රයක් බවට පරිවර්තනය කිරීමට අවශ්‍යතාවයක් නොමැත.

(ඇ) අනිකුත් සියලුම සාධනපත්‍ර පත්තින්ට යටත්ව ක්‍රියාත්මක වන පත්තියක ඇතුළත් සාධනපත්‍රවලට හඳුනාගත හැකි ලක්ෂණ ඇත. උදාහරණයක් ලෙසට ඒවා සියල්ලම ගැනුම් කළ හැකිවීම සහ එම පත්තියේ ඇතුළත් සියලුම සාධනපත්‍ර නැවත මිලදී ගැනීමට හෝ නිදහස් කිරීමට භාවිත කරන මිල එම පත්තියේ සියලුම සාධන පත්‍ර සඳහා එක හා සමාන වීම.

(ඈ) නිකුත් කරන්නාට සාධන පත්‍රය මුදලට හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කමකට නැවත මිලදී ගැනීමට හෝ නිදහස් කිරීමට ඇති කොන්ත්‍රාත්තුමය බැඳීමට අමතරව මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කමක් වෙනත් අස්තිත්වයකට බාරදීමට හෝ අනාගතයේ දී අස්තිත්වයට අවාසි සහගත වේ යැයි යන තත්ත්වය මත වෙනත් අස්තිත්වයක මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීමක් සමග හුවමාරු කරගැනීමට සාධනපත්‍රය තුළ කොන්ත්‍රාත්තුමය බැඳීමක් ඇතුළත් කර නොතිබීම සහ ඡේද අංක (ආ)

මූල්‍ය වගකීම් නිර්වචනය කිරීම් යටතේ දක්වා ඇති ස්වකීය ස්කන්ධ උපකරණවල බේරුම් කළ යුතු වන හෝ කළ හැකි කොන්ත්‍රාත්තුවක් නොවනු ඇත.

- (ඉ) සාධනපත්‍රයේ එළඳායී අයු කාලයට අදාළ වන අපේක්ෂිත මුළු මුදල් ප්‍රවාහය, ලාභය හෝ පාඩු, හඳුනාගත් ශුද්ධ වත්කම්වල වෙනස්වීම හෝ සාධනපත්‍රයේ ආයු කාලය තුළ හඳුනාගත් සහ හඳුනා නොගත් ශුද්ධ වත්කම්වල සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම් මත ප්‍රමාණාත්මකව පදනම් වේ.

16(ආ) සාධනපත්‍රයක ඉහත සඳහන් ලක්ෂණවලට අමතරව සාධනපත්‍රයක්, ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයක් ලෙස වර්ගීකරණය කිරීම සඳහා නිකුත්කරන්නා තුළ පහත සඳහන් දැවලින් සමන්විත මූල්‍ය උපකරණයක් හෝ කොන්ත්‍රාත්තුවක් නොතිබිය යුතු ය.

- (අ) අපේක්ෂිත මුළු මුදල් ප්‍රවාහය ලාභ හෝ පාඩු, හඳුනාගත් ශුද්ධ වත්කම්වල වෙනස්වීම හෝ හඳුනාගත් සහ හඳුනා නොගත් ශුද්ධ වත්කම්වල සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම මත මුදල් ප්‍රවාහය ප්‍රමාණාත්මකව පදනම් වී තිබීම, (එවැනි සාධනපත්‍රයක් හෝ කොන්ත්‍රාත්තුවක ඕනෑම බලපෑමක් හැරුණු විට) සහ

- (ආ) ගැනුම් කළ හැකි සාධනපත්‍රය දරන්නා ප්‍රමාණාත්මක ලෙස සීමා කිරීම හෝ ඉතිරි වන ප්‍රතිලාභයට පමණක් ස්ථිර කිරීම.

මෙම කොන්දේසි ව්‍යවහාර කිරීමේ අවශ්‍යතාවය සඳහා, අස්තියාවය පරිච්ඡේද අංක 16 (අ) හි සඳහන් දරන්නෙකු සමඟ වන මූල්‍යමය නොවන සාධනපත්‍ර කොන්ත්‍රාත්තුව සැලකිල්ලට භාජනය නොකළ යුතු ය. එහි සඳහන් කොන්ත්‍රාත්තුවක කොන්දේසි සහ වගන්ති සියල්ලක්ම සාධන පත්‍ර නොවන දරන්නෙකු හා නිකුත් කරන අස්තියාවයක් අතර පවත්නා කොන්ත්‍රාත්තුවක බැඳීමකට සමාන වන බැවිනි. අස්තියාවයට මෙම කොන්දේසි සපුරා ඇති බව පැහැදිලිව නිශ්චය කරගැනීමට නොහැකි වේ නම්, එම ගැනුම් කළ හැකි සාධනපත්‍රය ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයක් ලෙස වර්ගීකරණය කිරීම නොකළ යුතු ය.

සාධනපත්‍රයක් හෝ සාධනපත්‍රවල උපාංග අස්තියාවය විසින් තම ශුද්ධ වත්කම්වල සමාන අනුපාත කොටස වෙනත් පාර්ශ්වයකට බාරදිය යුතු යැයි නියම කරනු ලබන්නේ අස්තියාවය ඇවර කිරීමක දී පමණක් වීම.

16(ඇ) සමහර මූල්‍ය සාධනපත්‍රවල නිකුත්කරන අස්තියාවය විසින් තම ශුද්ධ වත්කම් සමාන අනුපාතයකට වෙනත් අස්තියාවයකට බාරදීම සඳහා වූ කොන්ත්‍රාත්තුවක බැඳීමක් ඇතිවන්නේ ඇවර කිරීමක දී පමණක් බව යන්න ඇතුළත් කර ඇත. මෙම බැඳීම පැනනගිනු ලබන්නේ ඇවර කිරීම නිශ්චිතවම සිදුවීම හා එය අස්තියාවයේ පාලනයෙන් පරිබාහිර වීම (උදාහරණයක් ලෙස සීමිත ආයුකාලයක් ඇති අස්තියාවයක්) හෝ එය සිදුවීම අවිනිශ්චිත වන අතර නමුත් එය සාධනපත්‍රය දරන්නාගේ විකල්පයක් වීම නිසා ය. මූල්‍ය වගකීම් නිර්වචනයට ව්‍යතිරේකයක් හැටියට, කිසියම් සාධනපත්‍රයක් තුළ එවැනි බැඳීමක් ඇත්නම් හා එහි පහත සඳහන් ලක්ෂණ ඇතුළත් නම් එය ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයක් ලෙස වර්ගීකරණය කරනු ලැබේ.

- (අ) දරන්නාට අස්තියාවය ඇවර කිරීමක දී ශුද්ධ වත්කම්වල සමානුපාතික කොටසට හිමිකමක් තිබීම. අස්තියාවයේ ශුද්ධ වත්කම් යනු එහි වත්කම් මත ඇති සියලුම හිමිකම් අඩු කිරීමෙන් පසු ඉතිරි වන වත්කම් කොටස වේ. ප්‍රමාණුකූල කොටස තීරණය කරනු ලබන්නේ,

- (i) ඇවර කිරීමක දී අස්තියාවයේ ශුද්ධ වත්කම් ප්‍රමාණුකූල ඒකකවලට බෙදීමෙන්, සහ

- (ii) එම ඒකක වටිනාකම මූල්‍ය උපකරණ දරන්නා සතුව පවතින සාධනපත්‍ර සංඛ්‍යාවෙන් වැඩි කිරීමෙනි.

(ආ) සාධනපත්‍ර පත්ති තුළ ඇතුළත් පත්තියක් අනිකුත් සාධනපත්‍ර පත්තීන්ට යටත්ව පවතින්නේ නම්, එවැනි සාධනපත්‍ර පත්තියක සිටීමෙන්,

- (i) අස්තියාවය ඇවර කිරීමේ දී වත්කම් සඳහා වන හිමිකම් ප්‍රමුඛතාවයක් නොමැති වීම, සහ

- (ii) අනිකුත් සියලු පත්තීන්ට යටත්ව පවත්නා සාධනපත්‍රයන් එම පත්තියට පැමිණීමට පෙර වෙනත් සාධනපත්‍රයක් බවට පරිවර්තනය කිරීමට අවශ්‍යතාවයක් නොමැත.

16(ඈ) සාධනපත්‍රයක ඉහත සඳහන් ලක්ෂණවලට අමතරව සාධනපත්‍රයක්, ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයක් ලෙස වර්ගීකරණය කිරීම සඳහා නිකුත්කරන්නා තුළ පහත සඳහන් දැවලින් සමන්විත මූල්‍ය උපකරණයක් හෝ කොන්ත්‍රාත්තුවක් නොතිබිය යුතු ය.

(අ) අපේක්ෂිත මුළු මුදල් ප්‍රවාහය ලාභ හෝ පාඩු, හඳුනාගත් ශුද්ධ වත්කම්වල වෙනස්වීම හෝ හඳුනාගත් සහ හඳුනා නොගත් ශුද්ධ වත්කම්වල සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම මත මුදල් ප්‍රවාහය ප්‍රමාණාත්මකව පදනම්වී තිබීම, (එවැනි සාධනපත්‍රයක් හෝ කොන්ත්‍රාත්තුවක ඕනෑම බලපෑමක් හැරුණු විට) සහ

(ආ) ගැනුම් කළ හැකි සාධනපත්‍රය දරන්නා ප්‍රමාණාත්මක ලෙස සීමා කිරීම හෝ ඉතිරි වන ප්‍රතිලාභයට පමණක් ස්ථිර කිරීම.

මෙම කොන්දේසි ව්‍යවහාර කිරීමේ අවශ්‍යතාවය සඳහා, අස්තීත්වය පරිච්ඡේද අංක 16 (අ) හි සඳහන් දරන්නෙකු සමඟ වන මූල්‍යමය නොවන සාධනපත්‍ර කොන්ත්‍රාත්තු සැලකිල්ලට භාජනය නොකළ යුතු ය. එහි සඳහන් කොන්ත්‍රාත්තුවක කොන්දේසි සහ වගන්ති සියල්ලක්ම සාධන පත්‍ර නොවන දරන්නෙකු හා නිකුත් කරන අස්තීත්වයක් අතර පවත්නා කොන්ත්‍රාත්තුවක බැඳීමකට සමාන වන බැවිනි. අස්තීත්වයට මෙම කොන්දේසි සපුරා ඇති බව පැහැදිලිව නිශ්චය කරගැනීමට නොහැකි වේ නම්, එම ගැනුම් කළ හැකි සාධනපත්‍රය ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයක් ලෙස වර්ගීකරණය කිරීම නොකළ යුතු ය.

ගැනුම් කළ හැකි සාධනපත්‍ර නැවත වර්ගීකරණය හා වෙනත් පාර්ශ්වයකට තම ශුද්ධ වත්කම්වල ප්‍රමාණකූල කොටස ඇවර කිරීමකදී පමණක් බාරදීම සඳහා අස්තීත්වයට පැනවීම් කරනු ලබන සාධනපත්‍ර.

16(ඉ) අස්තීත්වය විසින් ඡේද අංක 16 (අ) සහ 16 (ආ) හෝ ඡේද අංක 16 (ආ) සහ 16 (ඇ) අනුව මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක් එම ඡේදවල සඳහන් සියලුම ලක්ෂණ සහ කොන්දේසි සම්පූර්ණ කළ දින සිට ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයක් ලෙස වර්ගීකරණය කරනු ලැබේ. අස්තීත්වය විසින් සාධනපත්‍රයක් එම ඡේදවල සඳහන් ලක්ෂණවලින් බැහැර වූ දින සිට එම සාධනපත්‍රය නැවත වර්ගීකරණය කරනු ඇත. උදාහරණයක් ලෙස, අස්තීත්වයක් තමන් සතුව ඇති සියලුම ගැනුම් කළ නොහැකි සාධනපත්‍ර නිදහස් කරන්නේ නම් සහ එදිනට ශේෂය පවතින ඉතිරි ගැනුම් කළ හැකි සාධනපත්‍රයන් ඡේද 16 (අ) සහ 16 (ආ) වල සඳහන් ලක්ෂණ හා කොන්දේසි සපුරාලන්නේ නම්, එම ගැනුම් කළ හැකි සාධනපත්‍ර ගැනුම් කළ නොහැකි සාධනපත්‍ර විකුණුම් කළ දිනයේ සිට ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර ලෙස නැවත වර්ගීකරණය කරනු ලැබේ.

16(ඊ) අස්තීත්වය විසින් සාධනපත්‍රයක් 16 (ඉ) වලට අනුකූලව නැවත වර්ගීකරණය ලැබීම පහත පරිදි ගිණුම් තබනු ලැබේ.

(අ) ඡේද අංක 16 (අ) සහ 16 (ආ) හෝ 16 (ඇ) සහ 16 (ඇ) හි සඳහන් ලක්ෂණ කොන්දේසිවලින් බැහැර වූ දින සිට අස්තීත්වයක් විසින් තම ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර මූල්‍ය වගකීමක් ලෙස නැවත වර්ගීකරණය කරනු ලැබේ. මූල්‍ය වගකීම අගය කරනු ලබන්නේ සාධනපත්‍ර නැවත වර්ගීකරණය කළ දිනට පැවති එහි සාධාරණ අගය පදනම් කරගෙන ය. අස්තීත්වය විසින් නැවත වර්ගීකරණය කරන දිනට සාධන පත්‍රයේ ඇති ධාරණ අගයේ සහ සාධාරණ අගයේ වෙනස ස්කන්ධය තුළ හඳුනාගනු ලැබේ.

(ආ) අස්තීත්වය විසින් කිසියම් සාධනපත්‍රයක් ඡේද අංක 16 (අ) සහ 16 (ආ) හෝ 16 (ඇ) සහ 16 (ඇ) සඳහන් සියලුම ලක්ෂණ සහ කොන්දේසි සම්පූර්ණ කළ දින සිට එහි මූල්‍ය වගකීම ස්කන්ධයක් ලෙස නැවත වර්ගීකරණය කරනු ලැබේ. එම ස්කන්ධ සාධනපත්‍රය අගය කරනු ලබන්නේ එකී වර්ගීකරණය කළ දිනට මූල්‍ය වගකීමේ ධාරණ අගයට ය.

මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කමක් සැපයීමට ගිවිසුම්ගත බැඳියාවක් නොමැත (ඡේද 16 (අ))

17. ඡේද අංක 16 (අ) සහ 16 (ආ) හෝ ඡේද අංක 16 (ඇ) සහ 16 (ඇ) වල සඳහන් අවස්ථාවන්ට ව්‍යතිරේඛයක් ලෙස, මූල්‍ය වගකීමක් ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයකින් වෙන්කර හඳුනා ගැනීමේ වැදගත් ලක්ෂණයක් වන්නේ මුදල් හෝ වෙනත් වත්කමක් එක් පාර්ශ්වයකින් (නිකුත් කරන්නා) තවත් පාර්ශ්වයකට (දරන්නා) මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කමකින් පියවා දැමීමට හෝ මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් නිකුත් කරන්නාට අහිතකර කොන්දේසි යටතේ දරන්නා සමඟ හුවමාරු කරගැනීමේ ගිවිසුම්ගත බැඳීමක් පැවතීමයි. ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයක් දරන්නා හට සමානුපාතිකව ලැබෙන ලාභාංශ හෝ වෙනත් ආකාරයක හිමිකම් බෙදාහැරීමකට අයිතිවාසිකම් කියන නමුදු, නිකුත් කරන්නා හට එබඳු බෙදාහැරීමක් කිරීමට ගිවිසුම්ගත බැඳීමක් ඇති නොවන්නේ, මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කමක් වෙනත් පාර්ශ්වයකට ගෙවා දැමීමට ඉල්ලුම් කළ නොහැකි වන නිසා ය.

18. අස්තීත්වයක ශේෂපත්‍ර වර්ගීකරණය සඳහා මූල්‍ය සාධනපත්‍ර තත්ත්වය එහි නෛතික ස්වරූපයට වඩා බලපායි. ගිණුම්කරණ තත්ත්වය හා නෛතික ස්වරූපය හැම විටම නොවූවත්, පොදුවේ ගත් කළ ඒකාකාරී ස්වරූපයක් ගනී. ඇතැම් මූල්‍ය සාධනපත්‍රවල නෛතිකව ස්කන්ධ ස්වරූපයක් ගත්ත ද ගිණුම්කරණ තත්ත්වය වගකීමක ස්වරූපයක් ගන්නා අතර අනෙකුත් මූල්‍ය සාධනපත්‍රවල ස්කන්ධ සාධනපත්‍රවල ලක්ෂණයන්ගේ සහ මූල්‍ය වගකීම්වල ලක්ෂණයන්ගේ සම්මිශ්‍රණයක් දැකගත හැක. උදාහරණ ලෙස :

(අ) ස්ථිර හෝ නිශ්චය කරගත හැකි ඉදිරි දිනයක ස්ථිර හෝ නිශ්චය කරගත හැකි යම් වටිනාකමකට අනිවාර්ය නිදහස් කිරීමක් සඳහා නිකුත් කරන්නාට අයිතිය ලබාදෙන හෝ යම් නිශ්චිත දිනයක දී හෝ ඉන්පසු දිනයක දී යම් නිශ්චිත හෝ නිශ්චය කරගත හැකි වටිනාකමකට නිකුත් කරන්නා විසින් නිදහස් කිරීම සඳහා දරන්නාට අයිතිය ලබා දෙන්නා වූ වරණීය කොටස් මූල්‍ය වගකීමකි.

(ආ) මුදල් හෝ අනෙකුත් මූල්‍ය වත්කමක් වෙනුවෙන් නිකුත් කරන්නාට නැවත විකිණීම සඳහා දරන්නාට අයිතිය ලබා දෙන්නා වූ මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක් (ගැනුම් කළ හැකි සාධනපත්‍රයක්) මූල්‍ය වගකීමක් වේ. මුදල් හෝ අනෙකුත් මූල්‍ය වත්කම් ප්‍රමාණය තීරණය කිරීමේ පදනම ලෙස යම් දර්ශකයක් හෝ අගය ඉහළ හෝ පහළ යෑමේ හවසක් සහිත වෙනත් අයිතමයක් භාවිත කළ අවස්ථාවක හෝ යෙදවිය හැකි සාධනපත්‍රයක නෛතික ස්වරූපය අනුව නිකුත් කරන්නාගේ වත්කම් සඳහා දරන්නාට අවශේෂ කැමැත්ත පිළිබඳව අයිතිය ඇති විට දී මෙය මෙසේ වේ. ඡේද අංක 16 (අ) සහ 16 (ආ) හෝ 16 (ඇ) සහ 16 (ඈ) හි වර්ගීකරණය කරන ලද ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර හැරුණු කොට, මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක් දරන්නාට යම් මුදලකට හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කමකට නිකුත් කරන්නාට නැවත ලබාදීම සඳහා මූල්‍ය සාධනපත්‍රය දරන්නාට වරණයක් පැවතීම, එවැනි යෙදවිය හැකි සාධනපත්‍රයක් මූල්‍ය වගකීම යන නිර්වචනය සපුරාලීමකි. උදාහරණයක් ලෙස අක්-විවට අන්‍යෝන්‍ය අරමුදල්, ඒකක භාර, හවුල් ව්‍යාපාර සහ යම් සමුපකාර අස්තීත්වයක් ඔවුන්ගේ අස්තීත්වයේ හිමිකරුවන්ට හෝ සාමාජිකයන්ට නිකුත් කරන්නාගේ වත්කම්වල මුදල් අගයට සමාන කොටස් ප්‍රමාණයක් ඕනෑම අවස්ථාවක නිදහස් කිරීම සඳහා ලබා දෙනු ලබයි. මූල්‍ය වගකීමක් වර්ගීකරණය කිරීම නිසා ඡේද අංක 16 (අ) සහ 16 (ආ) හෝ 16 (ඇ) සහ 16 (ඈ) හි වර්ගීකරණය කරන ලද ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර හැරුණු කොට, අස්තීත්වයේ හිමිකරුවන්ට අදාළ වන ශුද්ධ වත්කම් වටිනාකම සහ අස්තීත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල මුහුණතේ හෙළිදරව් කරන ශුද්ධ වත්කම් අගයේ වෙනස්වීම් වැනි පැහැදිලි කිරීම් භාවිත කිරීම වැළැක්විය නොහැකි එවැනි අස්තීත්වයකට සහභාගීත්ව ස්කන්ධයක් (ඇතැම් අන්‍යෝන්‍ය අරමුදල් සහ ඒකකභාර වැනි විදහා දක්වීම් උදාහරණ අංක 07 බලන්න) නොමැති අතර සියලුම සාමාජිකයන්ගේ ඇල්ම පෙන්නුම් කරන, ස්කන්ධයක නිර්වචන හා සැසඳෙන සංචිත සඳහා ද එසේ නොවන යෙදවිය හැකි සාධනපත්‍ර සඳහා ද අතිරේක හෙළිදරව් කිරීම නොමැත. (විදහා දක්වීම් උදාහරණ අංක 08 බලන්න)

19. ඡේද අංක 16 (අ) සහ 16 (ආ) හෝ 16 (ඇ) සහ 16 (ඈ) හි වාර්ථාකරණය කරන ලද ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර හැරුණු කොට, යම් ගිවිසුම්ගත බැඳීමක් බේරුම් කිරීම සඳහා මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කම් ලබාදීම වැළැක්වීම සඳහා යම් අස්තීත්වයකට කොන්දේසි විරහිත අයිතියක් නොමැති නම් එය මූල්‍ය වගකීම නැමැති නිර්වචනයට අයත් වේ. උදාහරණ ලෙස :

(අ) විදේශ මුදල් ලබාගැනීම සඳහා ඇති සීමාවන් හෝ යම් ගෙවීමක් කිරීම සඳහා නියාමක අධිකාරිවලින් අනුමැතිය ලබා ගත යුතු විම වැනි, ගිවිසුම්ගත බැඳීම් තෘප්තිමත් කිරීම සඳහා යම් අස්තීත්වයක ඇති සීමාවන්, යම් සාධනපත්‍රයක් සඳහා අස්තීත්වයට ඇති ගිවිසුම්ගත බැඳීම් හෝ දරන්නෙකුට ඇති ගිවිසුම්ගත බැඳීම සෘණාත්මක කරනු නොලබයි.

(ආ) යම් ප්‍රතිපාර්ශ්වයකට නිදහස් කිරීමේ අයිතිය සඳහා වූ කොන්දේසි සහගත ගිවිසුම්ගත බැඳීම් මූල්‍ය වගකීමකි. එවැනි අස්තීත්වයකට මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කමක් ලබාදීම වැළැක්වීමට කොන්දේසි විරහිත අයිතියක් නොපවතින හෙයිනි.

20. මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කම් ලබාදීම සඳහා ඉපැහැදිලි ගිවිසුම්ගත බැඳීමක් ඇති නොකරනු ලබන යම් මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක් එහි නීති සහ කොන්දේසි තුළින් වක්‍රාකාරව ගිවිසුම්ගත බැඳීමක් ඇති කළ හැක. උදාහරණ වශයෙන් :

(අ) සාධනපත්‍රය නිදහස් කිරීමට හෝ බෙදාහැරීමට යම් අස්තීත්වයක් අපොහොසත් වන්නේ නම් පමණක් අනිවාර්යයෙන්ම බේරුම් කළ යුතු මූල්‍ය නොවන ගිවිසුම්ගත බැඳීම් යම් මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක පැවතිය හැක. යම් අස්තීත්වයකට මූල්‍ය නොවන ගිවිසුම්ගත බැඳීම් බේරුම් කිරීමෙන් පමණක් මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කම් හුවමාරු කිරීමෙන් වැළකිය හැකි නම් එම මූල්‍ය සාධනපත්‍රය මූල්‍ය වගකීමක් වේ.

(ආ) බේරුම් කිරීමේ දී පහත සඳහන් එකක් හෝ ලබා දෙන්නේ නම් එම මූල්‍ය සාධනපත්‍රය මූල්‍ය වගකීමකි.

(i) මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කම්, හෝ

(ii) මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කමක වටිනාකමට සැලකිය යුතු ආකාරයෙන් අහිමිව යන තීරණය කරනු ලැබූ ස්වකීය කොටස්වල වටිනාකම.

විකල්ප කොටස් බේරුම් කිරීමක දී කොටස්වල වටිනාකම්, මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කමක් ලබාදීමට අස්තීත්වයකට ඉපැහැදිලි ගිවිසුම්ගත වගකීමක් නොමැති වුවද, අස්තීත්වයක් මුදලින් බේරුම් කරයි. ඕනෑම අවස්ථාවක යම් ලැබීම්

ප්‍රමාණයක් දරන්නාට අවම වශයෙන් මුදලින් බේරුම් කිරීමේ වරණයකට සමාන මුදල් ප්‍රමාණයක්, සහතික වේ. 21 වැනි ඡේදය බලන්න.

අස්තිත්වයක් ස්වකීය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර මගින් පියවීම (ඡේද 16 (ආ))

21. යම් ගිවිසුමක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ස්වකීය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර ලැබීමක් හෝ ආපසු ලබාදීමක් හෝ සිදු වූ පමණින් එය ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයක් ලෙස හැඳින්විය නොහැක. ගිවිසුමේ වටිනාකමට සමාන අගයකට එම අගය අනුව ප්‍රමාණය වෙනස්වන පරිදි, ස්වකීය සමාගමේ කොටස් හෝ වෙනත් ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර ඒවායේ අසාධාරණ අගයට ලබා ගැනීමට හෝ ලබාදීම ගිවිසුම්ගත ගිණිකමක් හෝ බැඳීමක් අස්තිත්වයකට තිබිය හැක. එවන් ගිවිසුම්ගත බැඳීමක් හෝ වටිනාකමක් හෝ යම් ස්ථාවර වටිනාකමකට හෝ අස්තිත්වයේ ස්කන්ධ සාධනපත්‍රවල සාධාරණ අගය හැර වෙනත් විචල්‍යයක වෙනස්වීම්වලට ප්‍රතිචාර වශයෙන් (උදාහරණ: පොළී අනුපාත, භාණ්ඩ මිල, ස්කන්ධ සාධනපත්‍රවල මිල) පූර්ණව හෝ අර්ධව හෝ විචල්‍යව වටිනාකමකට විය හැක. මීට උදාහරණ දෙකක් ලෙස (අ) රු.100 ක වටිනාකමකට සමාන වන තෙක් අස්තිත්වයක් සිය ව්‍යාපාර වස්තු ලබාදීමට ගිවිසුම්ගත බැඳීමක්, සහ (ආ) රන් අවුත්ස 100 ක වටිනාකමකට සමාන වන තෙක් අස්තිත්වයක් සිය ස්වකීය අස්තිත්වයේ ස්කන්ධ සාධනපත්‍රවලට ඇති ගිවිසුම්ගත බැඳීම. අස්තිත්වයට එවන් ගිවිසුම් සිය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර ලබාදීමෙන් පියවිය යුතු හෝ පියවීමට හැකි වුවත් එවන් ගිවිසුමක් අස්තිත්වයේ මූල්‍ය වගකීමක් වේ. අස්තිත්වය විසින් ගිවිසුම පියවීමට භාවිත කරන ස්වකීය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර ප්‍රමාණය විචල්‍ය වන හෙයින් එය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර ලෙස හඳුනා නොගනී. ඒ අනුව ගිවිසුමේ අස්තිත්වයේ වගකීම් අඩුකළ පසු වත්කම්වල අගයට අවශේෂ ගිණිකම් සාක්ෂි නොදක්වයි.
22. ඡේද අංක 22 (අ) සඳහන් කිරීම් හැරුණු කොට ගිවිසුමක් මුදලට හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කමකට හෝ හුවමාරු වශයෙන් යම් ස්ථාවර ස්වකීය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර ප්‍රමාණයක් ලබාගැනීමට හෝ ලබාදීමට වේ නම් එම ගිවිසුම් ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර වේ. උදාහරණයක් ලෙස අස්තිත්වයේ යම් නිශ්චිත කොටස් ප්‍රමාණයක් ස්ථාවර මිලකට හෝ බැඳුම්කරයක ස්ථාවර ප්‍රකාශිත මූලික අගයකට සමානව හෝ ලබාගැනීමේ අයිතිය ප්‍රතිපාර්ශ්වයකට ලබාදෙමින් නිකුත් කොටස් විකල්පයක් දක්විය හැක. දේපළ පොළී අනුපාත වෙනස්වීම් නිසා පැන නැගුණු හෙවත් ගෙවිය යුතු හෝ ලැබිය යුතු හෝ මුදල් හා වෙනත් මූල්‍ය වත්කම් ප්‍රමාණයකට නැතහොත් ගිවිසුම පියවීමේ දී ලැබිය යුතු, ලබාදිය යුතු හෝ ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර ප්‍රමාණයකට බලපෑමක් නොමැති අයුරින් ගිවිසුමක සාධාරණ අගයේ සිදුවන වෙනස්වීම් එම ගිවිසුම ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයක් ලෙස හැඳින්වීමෙන් බැහැර කිරීමට හේතු නොවෙයි. ඕනෑම ප්‍රතිලාභයක් ලැබීම (ලිඛිත විකල්පයන් සඳහා අධි මිලක් ලැබීම හෝ ස්වකීය කොටස් සඳහා වරෙන්තු කිරීම ආදිය) සෘජුවම ස්කන්ධය සඳහා එකතු කිරීමක් කළ යුතු ය. ඕනෑම ප්‍රතිලාභයක් ගෙවීම (මිලදී ගැනීමේ විකල්පයන් සඳහා අධි මිලක් ගෙවීම) සෘජුව ස්කන්ධයෙන් අඩුකිරීමක් කළ යුතු ය. ස්කන්ධ උපකරණවල සාධාරණ අගය වෙනස්වීම මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට හඳුනාගැනීමක් සිදු නොකෙරේ. කිසියම් ලැබුණ ප්‍රතිලාභයක් (ලිඛිත විකල්පයන් සඳහා ලැබූ වැඩිපුර මුදල් හෝ අස්තිත්වයේ ස්වකීය කොටස් මත වන බලපත්‍ර යනාදිය) සෘජුවම ස්කන්ධයට එකතු කරනු ලැබේ. කිසියම් ගෙවූ ප්‍රතිලාභයක් (මිලදී ගැනීමේ විකල්පයන් සඳහා ගෙවූ වැඩිපුර මුදල් යනාදිය) ස්කන්ධයෙන් සෘජුවම අඩු කරනු ලැබේ. ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයන්හි සාධාරණ අගය වෙනස්වීම මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හඳුනාගනු නොලැබේ.

(අ) ගිවිසුම නිරවුල් කිරීම මත ලැබීමට හෝ බාරදීමට නියමිත අස්තිත්වයේ ස්වකීය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර, සියලුම ගැනුම් කළ හැකි සාධනපත්‍ර නම් හා ඒවා ඡේද අංක 16 (අ) සහ 16 (ආ) හි සඳහන් කොන්දේසි සපුරා ඇත්නම් හෝ සියලුම ලක්ෂණයන් සහිත කිසියම් සාධනපත්‍රයන් ඒවා අස්තිත්වය ඇවර කිරීමක් මත දී පමණක් වෙනත් පාර්ශ්වයකට තම ශුද්ධ වත්කම් සමානුපාතික කොටස බාරදීමට බැඳීමක් පනවා ඇත්නම් සහ ඡේද අංක 16 (ඇ) සහ 16 (ඈ) හි සඳහන් කොන්දේසි සපුරා ඇත්නම් එවැනි කොන්ත්‍රාත්තු මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීමකි.
23. අස්තිත්වයක් ස්වකීය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර ලැබුණු ඕනෑම ප්‍රතිෂ්ඨාවක් (අස්තිත්වයේම ස්වකීය කොටස් මත ලිඛිත විකල්ප හෝ බලපත්‍ර සඳහා ලැබුණු අධි මිලක් වැනි) සෘජුව ස්කන්ධයට එකතු කරනු ලබයි. ඕනෑම ගෙවන ලද ප්‍රතිෂ්ඨාවක් (මිලදී ගැනීමේ විකල්පයන් සඳහා ගෙවන ලද අධි මිලක් වැනි) සෘජුව ස්කන්ධයෙන් අඩු කරනු ලබයි. ස්කන්ධ සාධනපත්‍රවල සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හඳුනාගනු නොලැබේ. මිලදී ගැනීමට බැඳෙන ගිවිසුමකින් එහි නිදහස් කිරීමේ අගයේ වර්තමාන අගයට සමාන මූල්‍ය වගකීමක් පැන නැගේ. (උදාහරණයක් ලෙස ඉදිරි නැවත මිලදී ගැනීමේ මිල, වරණය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ මිල හෝ වෙනත් නිදහස් කිරීමේ අගයන්හි වර්තමාන අගය) ගිවිසුමට ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයක් වුවද සිදුවීම මෙයම වේ. අස්තිත්වයක් මුදලට සිය කොටස් මිලට ගැනීමට බැඳෙන ඉදිරි ගිවිසුමක් ඊට එක් උදාහරණයකි. LKAS 45 අනුව මූල්‍ය වගකීමක් මූලික වශයෙන් හඳුනාගත් පසු එහි සාධාරණ අගය (නිදහස් කිරීමේ අගයෙහි වර්තමාන අගය) කොටස් ප්‍රාග්ධනයෙන් ප්‍රතිවර්ගීකරණය කළ යුතු ය. පසුව මූල්‍ය වගකීම LKAS 45 අනුව අගය කළ යුතු ය. ගිවිසුමක් පියවීමකින් තොරව කල් ඉකුත් වෙයි. අස්තිත්වයක් සිය ව්‍යාපාර වස්තු මිලට ගැනීමට වන ගිවිසුම්ගත බැඳීම එහි ප්‍රති පාර්ශ්වය නිදහස් කිරීමේ විකල්පය භාවිත කිරීමේ තත්ත්වය මත තීරණය වුවද, ඉන් මූල්‍ය වගකීමක් පැන නගී. (උදාහරණ: අස්තිත්වයේ ස්වකීය කොටස් එම අස්තිත්වයටම නැවත විකිණීමේ අයිතිය ප්‍රති පාර්ශ්වයකට ලබාදෙන ලිඛිත අලෙවි විකල්පයක්)

24. වෙනස්වන මුදල් අගයකට හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කමකට හුවමාරු වශයෙන් හෝ අස්තීත්වයක් සිය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර නිශ්චිත ප්‍රමාණයක් ලබා ගැනීමට හෝ ලබාදීමට හෝ නියමිත ගිවිසුම්, මූල්‍ය වත්කම් හා මූල්‍ය වගකීම් වෙයි. උදාහරණයක් ලෙස, රන් අවුත්ස 100 කට හුවමාරු ලෙස අස්තීත්වයක් ස්වකීය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර 100 ක් ලබාදීමට ඇති ගිවිසුමක් දක්විය හැක.

අවිනිශ්චිත පියවීමේ ප්‍රතිපාදනයන්

25. අවිනිශ්චිත අනාගත සිදුවීම් ඇතිවීම හෝ ඇති නොවීම (අවිනිශ්චිත තත්ත්වයක ප්‍රතිඵලයක් හෝ) හේතු වූ, නිකුත් කරන්නාගේ හා දරන්නාගේ පාලනයෙන් තොර, කොටස් වෙළෙඳපොළේ මිල දර්ශක වෙනස්වීම්, පාරිභෝගික මිල දර්ශක, පොළී අනුපාත හෝ බදු අවශ්‍යතා හෝ නිකුත් කරන්නාගේ අනාගත ආදායම, ශුද්ධ ආදායම හෝ තෝරාගත අනුපාතය වැනි දෑ නිසා අස්තීත්වයක මූල්‍ය සාධනපත්‍ර මුදලින්, වෙනත් මූල්‍ය වත්කම්වලින් නැතහොත් මූල්‍ය වගකීමක් වන වෙනත් ඕනෑම ආකාරයකින් පියවිය යුතු ය. මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කම් (හෝ නැතහොත් මූල්‍ය වගකීමක් බේරුම් කිරීම) ලබාදීම වැළැක්වීමට කොන්දේසි විරහිත ගිවිසුමක්, මූල්‍ය සාධනපත්‍ර නිකුත් කරන්නාට නොමැත. එම නිසා එය නිකුත් කරන්නාගේ මූල්‍ය වගකීමක් වන අතර, එසේ නොවන්නේ :

(අ) අවිනිශ්චිත ගෙවීමේ කොටස් පියවීමේ ප්‍රතිපාදනයන් වෙනුවෙන් මුදලින් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කම්වලින් (වෙනත් මූල්‍ය වගකීමක් වන ඕනෑම ආකාරයකින්) කළ යුතු ගෙවීම අවශ්‍ය නොවේ නම්, හෝ

(ආ) මුදලින් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කම්වලින් (මූල්‍ය වගකීමක් වන ඕනෑම ආකාරයකින්) පියවීම කළ යුත්තේ නිකුත් කරන්නා ඇවර කිරීමේ දී පමණක් නම්, හෝ පමණි.

බේරුම් කිරීමේ විකල්ප

26. බේරුම් කරනු ලබන සියලුම විකල්ප ආකාරවලින් ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර ජනනය වන අවස්ථා හැර අනෙකුත් සියලු අවස්ථාවන්හිදී, යම් ව්‍යුත්පන්න මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක් බේරුම් කරන ආකාරය පිළිබඳව එක් පාර්ශ්වයකට වරණයක් ලබා දී ඇති අවස්ථාවක, (උදා: මුදල් සඳහා කොටස් හුවමාරු කිරීම හෝ ශුද්ධ වශයෙන් මුදලින් බේරුම් කිරීම සඳහා නිකුත් කරන්නාට හෝ දරන්නාට තෝරාගත හැකි වීම) එය මූල්‍ය වත්කමක් හෝ වගකීමක් වේ.
27. බේරුම් කිරීමේ දී මූල්‍ය වගකීමක් ජනනය වන ව්‍යුත්පන්න මූල්‍ය සාධනපත්‍රයකට උදාහරණ ලෙස, මුදල් සඳහා තම කොටස් හුවමාරු කළ හැකි හෝ ශුද්ධ වශයෙන් මුදලින් බේරුම් කළ හැකි කොටස් විකල්පයක් ලෙස සැලකිය හැක. මූල්‍ය නොවන අයිතමයන් මිලදී ගැනීම හෝ විකිණීම සඳහා අස්තීත්වය ස්වකීය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර හුවමාරු කිරීම සඳහා අදාළ වන ඇතැම් ගිවිසුම් මෙම ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතයේ විෂය පථයට අන්තර්ගත වේ. මක්නිසාදයත් එවන් සාධනපත්‍ර මූල්‍ය නොවන අයිතමයන් හෝ ශුද්ධ වශයෙන් මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක් මගින් බේරුම් කළ හැකි බැවිනි. (8 - 10 ඡේද බලන්න) එවන් ගිවිසුම් මූල්‍ය වත්කම් හෝ වගකීම් වන අතර ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර නොවේ.

සංයුක්ත මූල්‍ය සාධනපත්‍ර (ඡේද AG 30 - AG 25) සහ විදහා දැක්වීමේ උදාහරණ (9-12 ද බලන්න)

28. ව්‍යුත්පන්න නොවන මූල්‍ය සාධනපත්‍ර නිකුත් කරන්නා විසින්, ස්කන්ධ සංවරකයක් සහ වගකීම් සංරචකයක් යන ද්විත්වයට අඩංගු ද යන්න තීරණය කිරීම සඳහා එහි කොන්දේසි ඇගයීමකින් සිදු කරනු ලැබේ. එවැනි සංරචක, මූල්‍ය වගකීම්, මූල්‍ය වත්කම් හෝ ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර ලෙස ඡේද අංක 15 හි සඳහන් පරිදි වර්ගීකරණය කළ හැක.
29. අස්තීත්වයක් මූල්‍ය සාධනපත්‍ර සංරචක වෙන් වෙන්ව හඳුනාගනු ලබන්නේ (අ) අස්තීත්වයට මූල්‍යමය වගකීමක් නිර්මාණය කරනු ලැබීම සහ (ආ) මූල්‍ය සාධනපත්‍ර දරන්නාට එය අස්තීත්වයේ ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයක් බවට පරිවර්තනය කිරීමට විකල්පයක් ලබාදීම. උදාහරණයක් ලෙස අස්තීත්වයක ස්ථාවර සාමාන්‍ය කොටස් ප්‍රමාණයක් ලෙසට දරන්නා විසින් පරිවර්තනය කළ හැකි බැඳුම්කරයක් හෝ එවැනි සාධනපත්‍රයක් සංයුක්ත මූල්‍ය සාධනපත්‍රයකි. අස්තීත්වයක දෘෂ්ටි කෝණයට අනුව එවැනි සාධනපත්‍රයක සංරචක දෙකකින් සමන්විත වේ. එනම්, මූල්‍ය වගකීමක් (මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය සාධනපත්‍ර ලබාදීමට ඇති කරගත් ගිවිසුමක්) සහ ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයක් (නිශ්චිත සාමාන්‍ය කොටස් ප්‍රමාණයකට නිශ්චිත කාලයක් සඳහා හැරවීමේ අයිතිය දරන්නාට ලබාදෙන ඇරයුම් විකල්පය), එවැනි මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක් නිකුත් කිරීමේ ආර්ථික ප්‍රතිඵලයක, කලින් බේරුම් කිරීමේ ප්‍රතිපාදන සහිත ණය සාධනපත්‍රයක් නිකුත් කිරීම සහ සාමාන්‍ය කොටස් මිලට ගැනීමේ බලපත්‍රයක් හෝ වෙන් කළ හැකි කොටස් මිලට ගැනීමේ බලපත්‍ර සහිත ණය සාධනපත්‍රයක් නිකුත් කිරීම හෝ කලින් බේරුම් කිරීමේ ප්‍රතිපාදන ඇති ණය සාධනපත්‍ර එකවර නිකුත් කිරීම බොහෝ දුරට සිදු වේ. ඒ අනුව සියලු අවස්ථාවල, අස්තීත්වයේ වගකීම හා ස්කන්ධ සංරචක ශේෂ පත්‍රය තුළ වෙනම ඉදිරිපත් කරයි.

30. පරිවර්තනය කිරීමේ විකල්පය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ සම්භාවිතාවයේ වෙනසක් දැකිය හැකි අවස්ථාවන්හිදී ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, එනම් විකල්පය, ක්‍රියාත්මක කිරීම ඇතැම් දරන්නන්ට ආර්ථික වශයෙන් ලාභදායීවන අවස්ථාවල දී පවා, පරිවර්තනය කළ හැකි සාධනපත්‍රයෙහි වගකීම් හා ස්කන්ධ සංරචකවල වර්ගීකරණය සංශෝධනය නොවේ. දරන්නන් සෑම විටම අපේක්ෂිත ආකාරයෙන් ක්‍රියා කිරීමක් දැකිය නොහැක. මක්නිසාදයත්, උදාහරණයක් වශයෙන්, පරිවර්තනය තුළින් ඇති වන බදු ප්‍රතිවිපාක එක් එක් දරන්නාගෙන් වෙනස් වේ. තවද පරිවර්තන සම්භාවිතාවය කලින් කලට වෙනස්වීමක් ද පවතී. පරිවර්තනය, සාධනපත්‍රය කල්පිරීම හෝ වෙනත් ගනුදෙනුවක් මගින් වෙන්කර හඳුනා ගන්නා තෙක්, ඉදිරි ගෙවීම් සඳහා වූ අස්තිත්වයක ගිවිසුම්ගත වගකීම නොවෙනස්ව පවතී.

31. මූල්‍ය වත්කම් හා වගකීම් මැනීම සඳහා LKAS 39 අදාළ වේ. අස්තිත්වයක සියලු වගකීම් අඩු කළ පසු වත්කම් සඳහා අවශේෂ ගිණිකමකට සාක්ෂි දරන්නා වූ සාධනපත්‍ර, ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර වේ. ඒ අනුව, සංයුක්ත මූල්‍ය සාධනපත්‍රයේ මූලික ඉදිරියට ගෙන ආ අගය එහි ස්කන්ධය හා වගකීම් සංරචක අතර බෙදා හරිනු ලැබේ. වෙන්ව හඳුනාගනු ලැබූ වගකීම් සංරචකයේ වටිනාකම මුළුමනින්ම එම සාධනපත්‍රයේ සාධාරණ අගයෙන් අඩුකර ලැබෙන අවශේෂ වටිනාකම ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයට අදාළ වේ. කිසියම් ව්‍යුත්පන්න ලක්ෂණයක අගය (ඇරයුම් විකල්ප වැනි) ස්කන්ධ සංරචක හැර සංයුක්ත මූල්‍ය සාධනපත්‍ර තුළ අන්තර්ගත වී ඇති වගකීම් සංරචකය තුළ අඩංගු වේ. මූලික හඳුනා ගැනීමේ දී වගකීම් හා ස්කන්ධ සංරචකයන්ට බැඳුනු ධාරණ අගයන්ගේ එකතුව සෑම විටම සාධනපත්‍රවල සමස්තයට ආරෝපණය වූ සාධාරණ අගයට සමාන වේ. සාධනපත්‍රයේ සංරචකයේ වෙන් වෙන්ව මූලිකව හඳුනා ගැනීම තුළින් ලාභයක් හෝ අලාභයක් පැන නොනගී.

32. ඡේද 31 විස්තර කරන ලද ක්‍රමයට අනුව, සාමාන්‍ය කොටස්වලට හැරවිය හැකි බැඳුම්කර නිකුත් කරන්නෙකු පළමුව අනුබද්ධිත ස්කන්ධ සංරචකයන් නොමැති සමාන වගකීමක (අන්තර්ගත වූ ස්කන්ධ නොවන ව්‍යුත්පන්න ලක්ෂණ ඇතුළත්ව) ස්කන්ධ නොවන ව්‍යුත්පන්න ලක්ෂණ සමඟ සාධාරණ අගය මැනීම මගින්, වගකීම් සංරචකයේ සාධාරණ අගය තීරණය කළ හැක. සාධනපත්‍රය සාමාන්‍ය කොටස් බවට පත් කිරීමේ විකල්පය මගින් නිරූපණය කරනු ලබන ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයේ ධාරණ අගය තීරණය කරනු ලබන්නේ, මුළුමනින්ම සංයුක්ත මූල්‍ය සාධනපත්‍රයේ සාධාරණ අගයෙන්, මූල්‍ය වගකීමේ සාධාරණ අගය අඩු කිරීම මගිනි.

භාණ්ඩාගාර කොටස් (AG 36)

33. කිසියම් අස්තිත්වයක් තම ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර නැවත අත්පත් කර ගන්නේ නම්, එම සාධනපත්‍ර (භාණ්ඩාගාර කොටස්) ස්කන්ධ ප්‍රාග්ධනයෙන් අඩු කළ හැක. ස්වකීය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර මිලට ගැනීම, විකිණීම, නිකුත් කිරීම හෝ අවලංගු කිරීමෙන් ඇතිවන ලාභ හෝ අලාභවලින් ඇතිවන ප්‍රතිලාභ හෝ පාඩු හඳුනාගත යුතු නැත. අස්තිත්වයකට හෝ ඒකාබද්ධ ව්‍යාපාරයක සාමාජිකයන්ට, එවැනි භාණ්ඩාගාර කොටස් අත්පත් කර ගත හෝ රඳවා ගත හැක. ගෙවූ හෝ ලැබූ ප්‍රතිෂ්ඨාව සෘජුව ස්කන්ධය ලෙස හඳුනාගත හැක.

34. LKAS 1 මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම අනුව රඳවාගෙන ඇති භාණ්ඩාගාර කොටස් ප්‍රමාණය ශේෂ පත්‍රයේ මුහුණත හෝ සටහන්වල හෙළිදරව් කළ හැක. කිසියම් අස්තිත්වයක ස්වකීය මූල්‍ය සාධනපත්‍ර සම්බන්ධිත පාර්ශ්වයන් විසින් නැවත අත්පත් කරගෙන ඇත්නම් එය LKAS 24 සම්බන්ධිත පාර්ශ්වයන් හෙළිදරව් කිරීම යටතේ හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

පොළී, ලාභාංශ, පාඩු සහ ලාභ (ඡේද AG 37 ද බලන්න)

35. මූල්‍ය සාධනපත්‍රයකට හෝ මූල්‍ය වගකීමක සංරචකයකට අදාළ පොළී, ලාභාංශ, පාඩු හා ප්‍රතිලාභ, ආදායම් හා වියදම් ලෙස හඳුනාගත යුතු ය. ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර දරන්නාට කරනු ලබන බෙදාහැරීම්වලින් ආදායම් බදු ප්‍රතිලාභ ගැළපීමෙන් පසු ශුද්ධ අගය අස්තිත්වයේ ස්කන්ධයට සෘජුවම හර කළ යුතු ය. ස්කන්ධ ගනුදෙනුවක පිරිවැය සම්බන්ධිත ආදායම් බදු ප්‍රතිලාභයන් අඩු කළ පසු ශුද්ධ ප්‍රමාණයට ස්කන්ධයන් අඩුවීමක් සේ ගිණුම් තබයි.

36. මූල්‍ය සාධනපත්‍රයන් මූල්‍ය වගකීම් හෝ ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර ලෙස වර්ගීකරණය කිරීම මත අදාළ පොළී, ලාභාංශ, පාඩු හා ප්‍රතිලාභ, ආදායම් හෝ වියදම් ලෙස ලාභ අලාභයෙහි හඳුනා ගැනීම තීරණය වේ. මුළුමනින්ම වගකීම් ලෙස හඳුනාගත හැකි කොටස් සඳහා ගෙවනු ලබන ලාභාංශ බැඳුම්කරයකට ගෙවනු ලබන පොළී හා සමාන ආකාරයක වියදමක් ලෙස හඳුනා ගැනේ. එමෙන්ම මූල්‍ය වගකීමක් නිදහස් කිරීම හෝ ප්‍රතිමූල්‍යනය කිරීම සම්බන්ධ ලාභ හා පාඩු, ලාභ හෝ අලාභයෙහි හඳුනාගන්නා අතර, ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර නිදහස් කිරීම හෝ ප්‍රතිමූල්‍යනය කිරීම ස්කන්ධයේ වෙනස්වීමක් ලෙස හඳුනාගනු ලැබේ. ස්කන්ධ සාධනපත්‍රවල සාධාරණ වටිනාකම වෙනස්වීම මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හඳුනා නොගැනේ.

37. සාමාන්‍යයෙන් අස්තිත්වයක් ස්වකීය මූල්‍ය සාධනපත්‍ර නිකුත් කිරීම හෝ පවරා ගැනීම සඳහා විවිධ වියදම් කරනු ලැබේ. ලියාපදිංචි හා අනෙකුත් නියාමක ගාස්තු, නීතිඥ, ගිණුම්කරණ හා වෙනත් වෘත්තීමය උපදේශකයින්ට ගෙවූ ගාස්තු, මුද්‍රණ හා

මුද්දර ගාස්තු මෙම වියදම් තුළ අන්තර්ගත විය හැක. ස්කන්ධ ගනුදෙනුවකට අදාළ, නොඑසේනම් වැලැක්විය හැකි, සෘජුවම අදාළ වන වාර්ෂික වියදම් ස්කන්ධයෙන් අඩු කරනු ලැබේ. (ආදායම් බදු ප්‍රතිලාභ ගැලපු ශුද්ධ අගය) අතහැර දමන ලද ස්කන්ධ ගනුදෙනුවක පිරිවැය වියදමක් සේ හඳුනා ගැනේ.

38. සංයුක්ත මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක් නිකුත් කිරීමට අදාළ ගනුදෙනු පිරිවැය, සාධනපත්‍රයේ වගකීම් හා ස්කන්ධ සංරචක අතර මුදල් වෙන්කිරීම්වලට සමානුපාතිකව බෙදාහරිනු ලැබේ. ගනුදෙනු කිහිපයකට හවුල්ව අදාළ වන ගනුදෙනු පිරිවැය (උදාහරණ ලෙස, සමගාමීව සමහර කොටස් පිරිනැමීම හා කොටස් වෙළඳපොළක ලැයිස්තුගත කරන කොටස්) අදාළ ගනුදෙනු අතර තාර්කික පදනමකට හා වෙනත් සමාන ගනුදෙනුවලට සංගත ආකාරයකට බෙදා හැරිය හැක.

39. LKAS 1 - මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම අනුව අදාළ කාලයේ ස්කන්ධයෙන් අඩු කරනු ලැබූ ගනුදෙනු පිරිවැය ප්‍රමාණය වෙනම හෙළිදරව් කරනු ලැබේ. ස්කන්ධයට සෘජුවම අදාළ ලෙස හඳුනා ගනු ලැබූ ආදායම් බදු වර්තමාන හා විලම්භිත බදු බැර කිරීමක් ලෙස ස්කන්ධයට ඇතුළත් කරන අතර LKAS 12 - ආදායම් බදු යටතේ හෙළිදරව් කරනු ලැබේ.

40. වියදමක් ලෙස වර්ගීකරණය කරනු ලැබූ ලාභාංශ වෙනත් වගකීම්වලට අදාළ පොළී සමඟ හෝ වෙනත් අයිතමයන් ලෙස ආදායම් ප්‍රකාශනයේ ඉදිරිපත් කළ හැක. පොළී හා ලාභාංශ හෙළිදරව් කිරීම සම්බන්ධව මෙම ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතයේ අවශ්‍යතාවන්ට අමතරව LKAS 1 සහ SLFRS 7 හි සඳහන් අවශ්‍යතාවලට යටත් වේ. පොළී හා ලාභාංශ අතර බදු අඩු කළ හැකි භාවය වැනි වෙනස්කම් නිසා, සමහර අවස්ථාවල දී ආදායම් ප්‍රකාශනයේ ඒවා වෙන වෙනම හෙළිදරව් කිරීම වඩා සුදුසු වේ. බදු බලපෑම්වලට අදාළ හෙළිදරව් කිරීම LKAS 12 අදාළව කරනු ලැබේ.

41. මූල්‍ය වගකීමක ධාරණ අගය වෙනස්වීම තුළින් ඇතිවන ලාභ හෝ අලාභ, ආදායම් හෝ වියදම්, ලාභ හෝ අලාභ තුළ හඳුනාගනු ලබයි. මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කම් හුවමාරු කිරීමෙන් අස්තිත්වයේ වත්කම්වලට ඇති අවශේෂ කැමැත්ත සඳහා අයිතීන් පවතින මූල්‍ය සාධනපත්‍ර සඳහා ද මෙය එසේම වේ. (18 (අ) ඡේදය බලන්න) LKAS 1 යටතේ යම් සාධනපත්‍රයක් යළි අගය කිරීමේ දී පැන නගින ලාභ හෝ අලාභ අස්තිත්වයේ කාර්යඵලය පැහැදිලි කිරීම සඳහා අදාළ වන විට එය ආදායම් ප්‍රකාශනයේ මුහුණතේ වෙන් වශයෙන් ඉදිරිපත් කරයි.

මූල්‍ය වත්කමක් හා මූල්‍ය වගකීමක් හිලව් කිරීම (ඡේද අංක AG 38 සහ AG 39 ද බලන්න)

42. මූල්‍ය වත්කමක් හා මූල්‍ය වගකීමක් හිලව්කර ශේෂ පත්‍රය තුළ ශුද්ධ වටිනාකමක් ඉදිරිපත් කළ හැක්කේ, අස්තිත්වයට :

(අ) හඳුනාගත් වටිනාකම් හිලව් කිරීම සඳහා, වර්තමානයේ නීතියෙන් බලාත්මක කළ හැකි අයිතියක් පවතින්නේ නම් :

(ආ) ශුද්ධ පදනම යටතේ හිලව් කිරීමට හෝ වත්කම් උපලබ්ධි කර ඊට සමගාමීව වගකීම පියවීමට අදහසක් පවතින්නේ නම්,
යන අවස්ථාවල පමණි.

හඳුනා ගැනීමකට සුදුසුකම් නොලබන මූල්‍ය වත්කමක් පැවරීම සඳහා ගිණුම්කරණයේ දී පැවරූ වත්කම හා ඊට සම්බන්ධ වගකීම හිලව් නොකළ යුතු ය. (බණ් 39 හි 36 වැනි ඡේදය බලන්න)

43. මූල්‍ය වත්කම් හා මූල්‍ය වගකීම් ශුද්ධ පදනමට ඉදිරිපත් කිරීමේ දී, එකිනෙකින් වෙන්වූ මූල්‍ය සාධනපත්‍ර දෙකක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක් පියවීමේ දී ඇතිවන අපේක්ෂිත අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන් පිළිබිඹු කිරීමක් මෙම ප්‍රමිතයෙන් අවශ්‍ය වේ. අස්තිත්වයකට තනි ශුද්ධ අගයක් පමණක් ලැබීමට හෝ ගෙවීමට අයිතියක් පවතින විට හා එසේ කිරීමට අදහස් කරන විට එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස තනි මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීමක් පමණක් පවතී. අනෙකුත් අවස්ථාවන්හි දී මූල්‍ය වත්කම් හා මූල්‍ය වගකීම් ඒවාට අනුරූපිත වූ ලක්ෂණවලට අනුව, අස්තිත්වයේ සම්පත් හා බැඳීම් ලෙස වෙන් වෙන් වශයෙන් ඉදිරිපත් කරනු ලැබේ.

44. හඳුනාගත් මූල්‍ය වත්කමක් හා හඳුනාගත් මූල්‍ය වගකීමක් හිලව් කර ශුද්ධ වටිනාකම ඉදිරිපත් කිරීම මූල්‍ය වත්කමක් හෝ වගකීමක් හඳුනා නොගෙන සිටීමෙන් වෙනස් වේ. හිලව් කිරීම ලාභයක් හෝ අලාභයක් පැන නොනැගීමට හේතු වුවත්, මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක් හඳුනා නොගෙන සිටීම කලින් ශේෂ පත්‍රයේ හඳුනාගත් අයිතමයක් ඉවත් කිරීමට අමතරව, ලාභයක් හෝ අලාභයක් ඇතිවීමට ද හේතු විය හැක.

45. හිලව් කිරීමේ අයිතිය යනු ගිවිසුමකින් හෝ වෙනත් අයුරකින්, ණයගැතියාට, ණයහිමියාට ගෙවීමට ඇති මුදල් පියවීමට හෝ එය මුළුමනින්ම හෝ කොටසක් හෝ අතහැර දැමීමට ලැබෙන නෛතික අයිතියකි. අසාමාන්‍ය අවස්ථාවන්හි දී, ණයගැතියාට තෙවන පාර්ශවයකින් ලැබීමට ඇති මුදලක් ණයහිමියාට ගෙවීමට ඇති මුදල පියවීමට යොදාගැනීම නීතිමය අයිතියක් ඇති

නමුත් මේ සඳහා පාර්ශවයන් තුන අතර ණය ගැතියාගේ හිලව් කිරීමට ඇති අයිතිය පැහැදිලිව දක්වන එකඟතාවක් තිබිය යුතු ය. මක්නිසාදයත් හිලව් කිරීමේ අයිතිය නෛතික අයිතියක් බැවින් එම අයිතිය සනාථ කරන කොන්දේසි එක් අධිකරණ බලයකින් තව එකකට වෙනස් විය හැකි අතර පාර්ශව අතර පවතින සම්බන්ධතාවයන්ට බලපාන නීති රීති ද මෙහි දී සලකා බැලීමට සිදු වේ.

46. මූල්‍ය වත්කමක් හා මූල්‍ය වගකීමක් හිලව් කිරීමට නීතියෙන් බලගැන්විය හැකි අයිතියක් පැවතීම, මූල්‍ය වත්කම් හා වගකීම් සමඟ ආශ්‍රිත වූ අයිතිවාසිකම් හා බැඳීම්වලට බලපාන අතර අස්තීත්වය ණය හා ද්‍රවශීලතා අවදානමට ද නිරාවරණය විය හැකි ය. කෙසේ වුවත් හිලව් කිරීමට අයිතියක් පැවතීම පමණක්ම හිලව් කිරීමට ප්‍රමාණවත් නැත. එම අයිතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම හෝ වත්කම් හා වගකීම් සමගාමීව පියවීමට අදහසක් නොමැති අවස්ථාවල දී අස්තීත්වයේ අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන්හි වටිනාකම් හා කාල පරාසයන් බල නොපායි. අස්තීත්වයක් අයිතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමට හෝ සමගාමීව පියවීමට අදහස් කරන විට වත්කම් හා වගකීම් ශුද්ධ පදනම මත ඉදිරිපත් කිරීම මගින් අපේක්ෂිත අනාගත මුදල් ප්‍රවාහවල වටිනාකම් හා කාල පරාසයන්ට වඩා සුදුසු ලෙස පිළිබිඹු කෙරෙන අතර, එම මුදල් ප්‍රවාහයන් නිරාවරණය වී ඇති අවදානම් ද වඩාත් සුදුසු ලෙස පිළිබිඹු කරයි. එක් එක් මූල්‍ය වත්කම් හා වගකීම් සමඟ සම්බන්ධිත අයිතීන් හා බැඳීම් නොවෙනස්ව පවතින නිසා එක් පාර්ශවයකින් හෝ දෙපාර්ශවයෙන්ම නෛතික අයිතියක් නොමැතිව ශුද්ධ පදනමට පියවීමට අදහස් කිරීම, හිලව් කිරීමක් සාධාරණීකරණයට ප්‍රමාණවත් නොවේ.
47. අස්තීත්වයේ සාමාන්‍ය ව්‍යාපාර පරිචය, මූල්‍ය වෙළඳපොළවල අවශ්‍යතා සහ ශුද්ධ හෝ සමගාමීව පියවීමට ඇති හැකියාව සීමා කරන අනෙකුත් අවස්ථා යනාදිය අස්තීත්වයේ විශේෂිත වත්කම් හා වගකීම් පියවීමේ අපේක්ෂාවන්ට බලපෑම් ඇති කරයි. අස්තීත්වයට හිලව් කිරීමට අයිතියක් ඇති විටක, ශුද්ධ අගය පියවීමට හෝ වත්කම උපලබ්ධි කර වගකීම් සමගාමීව පියවීමට අදහස් නොකරයි නම්, අස්තීත්වයේ ණය අවදානම් නිරාවරණය SLFRS 7 හි ඡේද 36 මගින් හෙළිදරව් කරයි.
48. සංවිධානාත්මක මූල්‍ය වෙළඳපොළ ක්‍රියාත්මක වන නිෂ්කාශනාගාර මෙහෙයුම් හෝ මුහුණට මුහුණ සිදුවන හුමවාරු වැනි දේ මගින් මූල්‍ය සාධනපත්‍ර දෙකක සමගාමී පියවීමක් සිදුවිය හැක. මෙවැනි අවස්ථාවන්හි දී මුදල් ප්‍රවාහයන් තනි ශුද්ධ අගයකට සමාන වන අතර ණය හෝ ද්‍රවශීලතා අවදානමට නිරාවරණය වීමක් නැත. අනෙකුත් අවස්ථාවල දී වෙන් වෙන්ව වටිනාකමක් ලැබීමෙන් හෝ ගෙවීමෙන් මූල්‍ය සාධනපත්‍ර දෙකක් පියවිය හැක. මෙහි දී වත්කමේ මුළු අගය ණය අවදානම් නිරාවරණයන් සාපේක්ෂව කුඩා වුවත් සැලකිය යුතු බලපෑමක් ඇති කළ හැකි ය. ඒ අනුව මූල්‍ය වත්කම් උපලබ්ධි කිරීම සහ මූල්‍ය වගකීමක් පියවීම එකම මොහොතක සිදුවන විට පමණක් එය සමගාමී පියවීමක් ලෙස සලකයි.
49. පහත සඳහන් අවස්ථාවල දී ඡේද 42 හි දක්වා ඇති කොන්දේසි නොසපුරාලන අතර, හිලව් කිරීම සාමාන්‍යයෙන් යෝග්‍ය නොවේ :
- (අ) තනි මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක (කෘත්‍රිම සාධනපත්‍රයක්) ලක්ෂණ වඩාත් හොඳින් නිරූපණය කිරීමට එකිනෙකට වෙනස් මූල්‍ය සාධනපත්‍ර කීපයක් යොදා ගැනීම ;
  - (ආ) සමාන වූ ප්‍රාථමික අවදානම් නිරාවරණයක් ඇති නමුත් වෙනස් වූ පාර්ශවයන් සම්බන්ධ වන මූල්‍ය සාධනපත්‍ර මගින් පැන නගින මූල්‍ය වත්කම් හා මූල්‍ය වගකීම් ඇති විට (උදාහරණ ලෙස ඉදිරි ගිවිසුම් හෝ ව්‍යුත්පන්නයන් සහිත ආයෝජන කළඹක ඇති වත්කම් හා වගකීම්) ;
  - (ඇ) සහනදායී නොවන මූල්‍ය වගකීමක් වෙනුවෙන් සුරැකීමක් ලෙස ඇප තබන ලද මූල්‍ය වත්කම් හෝ අනෙකුත් වත්කම් ඇති විට ;
  - (ඈ) ණයගැතියෙකු විසින් බැඳීම් පියවීමේ අපේක්ෂාවෙන් භාරයක වෙන්කර තබන ලද නමුත් ණයහිමියා විසින් එම වගකීම පියවීමට භාර නොගත් මූල්‍ය වත්කම් (උදාහරණ වශයෙන්, නිදන් අරමුදල් එකඟතාවක්) ඇති විට; හෝ
  - (ඈ) රක්ෂණ ගිවිසුමකින් අයකර ගැනීමට නියමිත හිමිකම් දීමනාවක් මගින් සිදු වූ අලාභයන් නොවන පාර්ශවයකින් පියවා ගැනීමට අපේක්ෂා කරන බැඳීම් ඇති විටක%
50. තනි පාර්ශවයක් සමඟ මූල්‍ය සාධනපත්‍ර ගනුදෙනු ගණනාවක් කිරීමට භාර ගන්නා අස්තීත්වයක් එම පාර්ශවය සමඟ ප්‍රධාන හිලව් කිරීමේ සම්මුතියකට එළඹිය හැකි ය. මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක් ගෙවීම පැහැර හැරීමේ දී හෝ ඕනෑම එක් ගිවිසුමක් අවසන් කිරීමේ දී මෙවැනි සම්මුතියකින් ආවරණය වන සියලුම මූල්‍ය සාධනපත්‍ර තනි ශුද්ධ පියවීමක් සපයයි. මූල්‍ය ආයතන විසින් බුන්වත් වීමක දී හෝ අදාළ පාර්ශවයක් ඔවුන්ගේ බැඳීම් ඉටුකිරීමට අපොහොසත් වන අනෙක් අවස්ථාවන්හිදී ඇතිවන අලාභයන්ගෙන් ආරක්ෂා වීමට මෙවැනි පහසුකම් සුලභව භාවිත කරයි. ගෙවීම් පැහැර හරිනු ලබන අවස්ථාවක දී හෝ සාමාන්‍ය ව්‍යාපාරික තත්ත්වයක් යටතේ ඇති වේ යැයි අපේක්ෂා නොකරන වෙනත් අවස්ථාවන්වල දී ප්‍රධාන හිලව් කිරීමේ

බලාත්මක සම්මුතියක් මගින් තනි මූල්‍ය වත්කම් හා වගකීම් උපලබ්ධි කිරීම හෝ හිලව් කිරීමට බලපාන හිවල් කිරීමේ බලාත්මක අයිතියක් ජනිත කරයි. ඡේද 42 හි ඇති නිර්ණායක දෙකම නොසපුරාලන විට ප්‍රධාන හිලව් කිරීමේ සම්මුතියක් මගින් හිලව් කිරීමට පදනමක් ලබා නොදෙයි. ප්‍රධාන හිලව් කිරීමේ සම්මුතියකට යටත් වන මූල්‍ය වත්කම් හා වගකීම් හිලව් නොකරන විට අස්තීත්වය ණය අවදානමට ඇති නිරාවරණය SLFRS 7 ඡේද 36 අනුව හෙළිදරව් කරනු ලැබේ.

හෙළිදරව් කිරීම්

51-95 (ඉවත් කරන ලදී)

බලපැවැත්වෙන දිනය

96. මෙම ප්‍රමිතය 2012 ජනවාරි 01 දින හෝ ඊට පසුව ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේද සඳහා යොදාගත යුතු ය. ඊට පෙර කාලපරිච්ඡේද සඳහා යොදා ගැනීමට ද අවසර දී ඇත. මූල්‍ය සාධනපත්‍ර : හෙළිදරව් කිරීම් LKAS 39 හි ප්‍රතිපාදනයන් යොදා ගනී නම් පමණක් මෙම ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත ද 2012 ජනවාරි 01 දිනට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේද සඳහා ද භාවිත කළ හැකි ය. කිසියම් අස්තීත්වයක් මෙම ප්‍රමිතය 2012 ජනවාරි 01 දිනට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේද සඳහා යොදා ගනී නම් එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතු වේ.

96. (අ) (ඉවත් කරන ලදී)

96. (ආ) (ඉවත් කරන ලදී)

96. (ඇ) (ඉවත් කරන ලදී)

97. (ඉවත් කරන ලදී)

97. (අ) (ඉවත් කරන ලදී)

97. (ආ) (ඉවත් කරන ලදී)

97. (ඇ) (ඉවත් කරන ලදී)

97. (ඈ) (ඉවත් කරන ලදී)

පරිශිෂ්ටය

ක්‍රියාත්මක කිරීමේ මගපෙන්වීම්

LKAS 32 - මූල්‍ය සාධනපත්‍ර : ඉදිරිපත් කිරීම

මෙම පරිශිෂ්ටය ප්‍රමිතියෙහි අන්තර්ගත කොටසක් වේ.

AG1 මෙම ක්‍රියාත්මක කිරීමේ මගපෙන්වීම් තුළින් විස්තර කෙරෙන්නේ ප්‍රමිතයේ අඩංගු විශේෂ කරුණු භාවිතය සම්බන්ධවයි.

AG2 මූල්‍ය සාධනපත්‍ර හඳුනාගැනීම හා මැනීම සම්බන්ධව මෙම ප්‍රමිතය අදාළ නොවේ. මූල්‍ය වත්කම් හා මූල්‍ය වගකීම් හඳුනා ගැනීමට හා මැනීමට අවශ්‍ය වන්නා වූ නියමයන් LKAS 39 මූල්‍ය සාධනපත්‍ර : හඳුනා ගැනීම සහ මැණීම ප්‍රමිතයෙහි දක්වා ඇත.

නිර්වචන (ඡේද 11 - 14)

මූල්‍ය වත්කම් හා මූල්‍ය වගකීම්

AG3 ව්‍යවහාර මුදල් (මුදල්) යනු මූල්‍ය වත්කමකි. මක්නිසාදයත් එය හුවමාරු මාධ්‍යයක් ලෙස කටයුතු කරන අතර, සියලුම ගනුදෙනු මැනීමේ හා මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි ඇතුළත් කිරීමේ මූලික පදනම ලෙස ක්‍රියා කරයි. බැංකුවක හෝ ඒ හා සමාන මූල්‍ය අස්තීත්වයක කරන ලද මුදල් තැන්පතුවක් ද මූල්‍ය වත්කමක් වේ. එයට හේතුව වන්නේ, එම අස්තීත්වයෙන් නැවත එම මුදල ලබාගැනීමට හෝ මූල්‍ය වගකීමක් පියවීම සඳහා ණයගිම්යෙකුට වෙක්පතක් හෝ ඒ හා සමාන සාධනපත්‍රයක් මාර්ගයෙන් මුදල් ගෙවීමට එකී තැන්පතුව යොදා ගැනීමට තැන්පත්කරු හට ඇති ගිවිසුම්ගත අයිතිය ඒ තුළින් පිළිබිඹු වන බැවිනි.

AG4 අනාගතයේ දී මුදල් ලබාගැනීමට ගිවිසුම්ගත අයිතියක් ඇති මූල්‍ය වත්කම් හා එසේම අනාගතයේ දී මුදල් ගෙවීමට ගිවිසුම්ගත බැඳීමක් ඇති මූල්‍ය වගකීම් සඳහා පොදු උදාහරණ:

(අ) ලැබිය යුතු සහ ගෙවිය යුතු වෙළඳ ගිණුම් ;

(ආ) ලැබිය යුතු හා ගෙවිය යුතු නෝට්ටු ;

(ඇ) ලැබිය යුතු හා ගෙවිය යුතු ණය ; සහ

(ඈ) ලැබිය යුතු හා ගෙවිය යුතු බැඳුම්කර.

සෑම පාර්ශවයකදීම, එක් පාර්ශවයකට මුදල් ලබාගැනීමට ඇති ගිවිසුම්ගත අයිතිය (හෝ මුදල් ගෙවීමට ඇති බැඳීම) අනික් පාර්ශවයේ මුදල් ගෙවීමට ඇති ගිවිසුම්ගත බැඳීම (හෝ මුදල් ලබාගැනීමට ඇති අයිතිය) හා සමානවේ.

AG5 මුදල් හැර, ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ලබාගැනීමට හෝ අත්හැරීමට සිදුවන මූල්‍ය වත්කමක් වෙනත් වර්ගයක මූල්‍ය සාධනපත්‍රයකි. උදා: රජයේ බැඳුම්කර සඳහා වූ ගෙවිය යුතු බිල්පතක් මගින් රජයේ බැඳුම්කර එහි ධාරකයාට ලැබීමට ගිවිසුම්ගත අයිතියක් සහ නිකුත් කරන්නාට භාරදීමට ගිවිසුම්ගත බැඳීමක් ඇති අතර එය මුදල් නොවේ. රජයේ බැඳුම්කර ද මූල්‍ය වත්කමක් ලෙස සැලකිය හැකිය. එයට හේතුව වන්නේ ඒ තුළින් අදාළ මුදල ගෙවීමට එය නිකුත් කළ රජයට ඇති බැඳීම පිළිබිඹු වන බැවිනි. එබැවින් බිල්පතක් මූල්‍ය වත්කමක් වන අතර එය දරන්නාට වත්කමක් සහ එය නිකුත් කරන්නාට මූල්‍ය වගකීමක් වේ.

AG6 'සන්නතික' ණය සාධනපත්‍රවල දී (සන්නතික බැඳුම්කර, ණයකර හා ප්‍රාග්ධන නෝට්ටු වැනි) සාමාන්‍යයෙන්, ස්ථාවර දිනයන්හි ගෙවන ලද පොළිය, අනියත අනාගතයක් දක්වා එහි ධාරකයා හට ලබාගැනීමට ගිවිසුම්ගත අයිතියක් සපයනවාසේම, එයට අදාළ මුල් මුදල නැවත ලබාගැනීමට අයිතියක් හිමි නොවීමට හෝ ඉතා දුරස්ථ අනාගතයක දී මුල් මුදල නැවත ලබාගැනීමට හිමිකමක් ලබාදිය හැකිවන පරිදි කොන්දේසි ඇතුළත් කළ හැකි ය. උදා: අස්තීත්වයක් රු. 1000 ක ප්‍රකාශිත අගය මත හෝ මුල් මුදල මත, සියයට 8 ක ප්‍රකාශිත පොළියක් සදාකාලිකව වාර්ෂිකව ගෙවීමට එකඟව මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක් නිකුත් කරයි. මෙම සියයට 8 පොළි ප්‍රතිශතය මූල්‍ය සාධනපත්‍රය නිකුත් කරන අවස්ථාවේ පැවති වෙළඳපොල පොළි අනුපාතය යැයි උපකල්පනය කළහොත්, එකී අනාගත පොළි සමූහයක් ගෙවීමට, එය නිකුත් කරන්නා හට ඇති ගිවිසුම්ගත බැඳීමේ සාධාරණ අගය (වර්තමාන අගය) එය මූලික හඳුනා ගැනීමේ අවස්ථාවේ දී රු. 1000 ක් වේ. මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක ධාරකයා හා නිකුත් කරන්නාට පිළිවෙලින් මූල්‍ය වත්කම් හා මූල්‍ය වගකීමක් පවතී.

- AG 7 මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක් ලබාගැනීමට, භාරදීමට හෝ හුවමාරු කිරීමට ඇති ගිවිසුම්ගත අයිතිය හෝ බැඳීම ද මූල්‍ය සාධනපත්‍රයකි. අවසානයේ දී මුදල් ලබාගැනීමට හෝ ගෙවීමකට හෝ ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයක් අත්පත් කරගැනීමකට හෝ නිකුත් කිරීමට සිදු වේ නම්, ඒ හා සම්බන්ධ ගිවිසුම්ගත අයිතීන් හෝ බැඳීම් මාලාව ද මූල්‍ය සාධනපත්‍ර නිර්වචනයට යටත් වේ.
- AG 8 ගිවිසුම්ගත අයිතියක් ක්‍රියාත්මක කිරීමට ඇති හැකියාව හෝ ගිවිසුම්ගත බැඳීමක් පූර්ණ කිරීමට අවශ්‍ය නියමයන්, නිරපේක්ෂ හෝ අනාගත සිදුවීමක් මත රඳා පවත්නා දෙයක් විය හැක. උදාහරණයක් වශයෙන් මූල්‍ය ඇපවීමක දී, ඇපකරුගෙන් මුදල් ලබාගැනීමට ණයගිතියා හට ගිවිසුම්ගත අයිතියක් ඇති වන්නේ ද, එසේම මුදල් ගෙවීමට ඇපකරු බැඳීමක් ඇති වන්නේ ද, අදාළ ණයගිතියා මුදල් ගෙවීම පැහැර හැරියහොත් පමණි. ණයගිතියාට තම ගිවිසුම්ගත අයිතිය ඇපකරුට එරෙහිව ක්‍රියාත්මක කරන්නටත් එසේම ඇපකරුට ඔහුගේ බිඳීම යටතේ කටයුතු කරන්නටත් සිදුවීම ණයගිතියාගේ මුදල් ගෙවීම පැහැර හැරීම නැමැති අනාගත ක්‍රියාව මත අසම්භාව්‍ය වුවත් එකී ගිවිසුම්ගත අයිතිය සහ බැඳීම අතීත ගනුදෙනුවක හෝ සිද්ධියක (ඇපවීම) ප්‍රතිඵලයක් ලෙස පවතින දෙයකි. අසම්භාව්‍ය අයිතියක් සහ බැඳීමක් මූල්‍ය ප්‍රකාශයන්හි වත්කම් සහ වගකීම් ලෙස සෑම විටම හඳුනා නොගන්න ද, ඒවා මූල්‍ය වත්කම් හා මූල්‍ය වගකීම් යන නිර්වචනයන්ට අනුකූල වේ. LKAS 47 - රක්ෂණ ගිවිසුම් (සමාලෝචන ක්‍රියාවලියේ ඇත) විෂය පථය ඇතුළත සමහර අසම්භාව්‍ය අයිතීන් සහ බැඳීම්, රක්ෂණ ගිවිසුම් විය හැකි ය.
- AG 9 LKAS 19 - කල්බදු (2005 සංශෝධන) යටතේ, මූල්‍ය කල්බදුවක දී සාමාන්‍යයෙන් අදාළ ණය ගිවිසුම යටතේ මුල් මුදල සහ අදාළ පොළී මුදල් සංකලනයක් වූ ගෙවීම් මාලාවක් ලබාගැනීමට බදුගිතියා හට පුද්ගලිකව හෝ හිමිකමක් පවතින අතර එසේම බදු ගැනුම්කරු හට එය ගෙවීමට බැඳීමක් පවතී. බදුගිතියා එය බදු වත්කමක් ලෙස ගිණුම්ගත කරනවාට වඩා එම ආයෝජනය බදු ගිවිසුම යටතේ ලැබිය යුතු මුදලක් ලෙස ගිණුම්ගත කරයි. අනික් අතට, සේවා ගාස්තුවක් හා සමාන ප්‍රතිස්ථාවකට යටත්ව වෙනත් පාර්ශවයකට තම වත්කම පාවිච්චි කිරීමට අයිතිය ලබාදීමට, බදුගිතියාට වගකීමක් ඇති, අසම්පූර්ණ ගිවිසුමක් ලෙස මෙහෙයුම් කල්බදු සැලකිය හැක. බදුගිතියා එය බදු ගිවිසුම යටතේ අනාගතයේ දී ලැබිය යුතු මුදලකට වඩා එය බදු වත්කමක් ලෙස ගිණුම්ගත කරයි. ඒ අනුව මූල්‍ය කල්බදු මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක් ලෙස සැලකිය හැකි අතර මෙහෙයුම් කල්බදු මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක් ලෙස නොසැලකේ (වර්තමානයේ දී ගෙවිය යුතු හා ගෙවීමට බැඳී ඇති දෑ හැර).
- AG 10 භෞතික වත්කම් (නොග, දේපළ, පිරියත හා උපකරණ වැනි), කල්බදු වත්කම් සහ අස්පාශ්‍ය වත්කම් (පේටන්ට් අයිතිය හා වෙළඳ ලකුණ වැනි), මූල්‍ය වත්කම් නොවේ. එකී භෞතික හා අස්පාශ්‍ය වත්කම් පාලනය තුළින් මුදල් හෝ වෙනයම් මූල්‍ය වත්කමක් උත්පාදනයට අවස්ථාවක් ලැබෙන නමුත්, ඒ මගින් මුදල් හෝ වෙනයම් මූල්‍ය වත්කමක් ලබාගැනීමට වර්තමානයේ අයිතියක් ලබා නොදේ.
- AG 11 මුදල් හෝ වෙනයම් මූල්‍ය වත්කමක් ලැබීමට ඇති අයිතිය වෙනුවට භාණ්ඩ හා සේවා ලබාගැනීම වැනි අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ සහිත වත්කම් (කලින් ගෙවූ වියදම් වැනි) මූල්‍ය වත්කම් නොවේ. එසේම විලම්භිත අයහාර සහ බොහෝ වගකීම් සහිත බැඳීම් වැනි අයිතියෙන් මූල්‍ය වගකීම් නොවේ. මක්නිසාදයත් ඒවායෙහි ආර්ථික ප්‍රතිලාභ පිටතට ගලා යෑමක් සිදුවන්නේ භාණ්ඩ හෝ සේවා සැපයීම තුළින් මිස මුදල් හෝ වෙනයම් මූල්‍ය වත්කම් ගෙවීමට ඇති ගිවිසුම්ගත බැඳීමක් මගින් නොවන බැවිනි.
- AG 12 ගිවිසුම් රහිත වගකීම් හෝ වත්කම් (ව්‍යවස්ථාපිත අවශ්‍යතාවයන්හි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස රජය විසින් පනවන ලද ආදායම් බදු වැනි), මූල්‍ය වගකීම් හෝ මූල්‍ය වත්කම් නොවේ. ආදායම් බදු ගිණුම්කරණය LKAS 12 ප්‍රමිතය මගින් ක්‍රියා කෙරේ. එසේම LKAS 37 - ප්‍රතිපාදනයන්, අසම්භාව්‍ය බැරකම් සහ අසම්භාව්‍ය වත්කම් ප්‍රමිතය මගින් ක්‍රියා කෙරෙන සම්මුතික බැඳීම්, ගිවිසුමකින් ඇති නොවන බැවින් ඒවා මූල්‍ය වගකීම් නොවේ.

ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර

- AG 13 ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර සඳහා වූ උදාහරණවල ගැනුම් කළ නොහැකි සාමාන්‍ය කොටස් ඇතුළත් වේ (16 අ සහ 16 ආ ඡේද බලන්න), සමහරක් උපකරණ වෙනත් පාර්ශවයකට ශුද්ධ වත්කම් ප්‍රමාණකූල කොට බාරදිය යුතු යැයි අස්තීත්වයට නියම කරනු ලැබේ (16 ඇ සහ 16 ඇ ඡේද බලන්න). ස්ථාවර මුදල් ප්‍රමාණයක් හෝ මූල්‍ය වත්කමක හුවමාරුවක් තුළින් ධාරකයෙකුට දායක වීමට හෝ නිශ්චිත යෙදවුම් විකල්පයක් නොවන සාමාන්‍ය කොටස් ප්‍රමාණයක් නිකුත් කළ අස්තීත්වයෙන් මිල දී ගැනීමට අවස්ථාව ලබාදෙන යෙදවුම් විකල්පයක් නොවන සාමාන්‍ය කොටස්, සමහරක් වරණීය කොටස් (ඡේද AG 25 සහ AG 26 බලන්න) සහ බලපත්‍ර හෝ ලිඛිත ඇරයුම් විකල්පයන් ස්කන්ධ සාධනපත්‍රවලට උදාහරණ වේ. ස්ථාවර මුදලකට හෝ වෙනයම් මූල්‍ය වත්කමක හුවමාරුවක් සඳහා ස්වකීය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර නිකුත් කිරීමට හෝ මිල දී ගැනීමට අස්තීත්වයකට ඇති බැඳීම (ඡේද අංක 22 (අ) සඳහන් කිරීම හැරුණු විට), එම අස්තීත්වයේ ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයක් වේ. කෙසේ නමුත්, එකී ගිවිසුමේ මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කමක් (16 (අ) සහ 16 (ආ) හෝ 16 (ඇ) සහ 16 (ඈ) යන ඡේදවලට

හිමිකම් ලෙස වර්ගීකරණය වූ ගිවිසුම් හැරුණු විට) ගෙවීමට අස්තිත්වයට බැඳීමක් ඇති බවක් අඩංගු වේ නම්, ඒ මගින් නිදහස් කළ හැකි ප්‍රමාණයෙහි වර්තමාන අගයට සමාන වගකීමක් ඇති වේ. (ඡේද AG 27 (අ) බලන්න) යෙදවුම් විකල්පයක් නොවන සාමාන්‍ය කොටස් නිකුත් කරන්නෙකුට වගකීමක් ඇතිවන්නේ බෙදාහැරීමක් සඳහා විධිමත්ව කටයුතු කරන විට දී හා එසේ කිරීමට කොටස්කරුවන් කෙරෙහි නෛතික බැඳීමකට පත්වූ විට දී ය. ලාභාංශ ප්‍රකාශ කිරීමක දී හෝ අස්තිත්වයක කටයුතු අවසන් කිරීමේ දී සියලු ණයගිමියන්ට ගෙවීමෙන් අනතුරුව යම් වත්කම් ප්‍රමාණයක් ඉතිරි වේ ද, එය කොටස්කරුවන් අතර බෙදා හැරීමේ දී මෙය අදාළ වේ.

AG 14 ස්වකීය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර ස්ථාවර ප්‍රමාණයක්, ස්ථාවර මුදල් ප්‍රමාණයක හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කම් හුවමාරුවක් තුළින් නැවත අත්පත් කර ගැනීමට අයිතියක් ලබාදෙන, අස්තිත්වය විසින් මිල දී ගත් ඇරයුම් විකල්පය හෝ අත්පත් කරගත් ඒ හා සමාන ගිවිසුම් එම අස්තිත්වයේ මූල්‍ය වත්කම් නොවේ (ඡේද අංක 22 (අ) සඳහන් කරුණු හැරුණු විට). එම නිසා එකී ගිවිසුම සඳහා යම් ප්‍රතිස්ථාවක් ගෙවුවේ ද, එය ස්කන්ධයෙන් අඩුකර පෙන්වනු ලැබේ.

අනිකුත් සියලුම පන්තින්ට යටත්ව පවත්නා සාධනපත්‍ර පන්තිය
(ඡේද අංක 16 අ (ආ) සහ 16 ඇ (ආ))

AG 14 A 16 අ සහ 16 ඇ යන ඡේදවල එක් විශේෂ ලක්ෂණයක් වන්නේ මේ යටතේ ඇති මූල්‍ය සාධන පත්‍රය අනිකුත් සියලුම පන්තින්ට වඩා යටත්ව පවතිනු ඇත.

AG 14 B යටත්ව පවතින සාධනපත්‍රයක් ද යන වග නිශ්චය කිරීමේ දී අස්තිත්වයක් විසින් එම සාධනපත්‍රය වර්ගීකරණය දිනට නියමිත වූ ඇවර කිරීමක දී ඇති හිමිකම් ඇගයීමකට ලක්කරනු ලැබේ. අදාළව පවත්නා වූ සිද්ධීන්වල යම් වෙනසක් පවතිනවා නම්, අස්තිත්වය විසින් වර්ගීකරණය නැවත තක්සේරුවට භාජනය කරනු ලැබේ. උදාහරණයක් ලෙස, අස්තිත්වය වෙනත් සාධනපත්‍රයක් නිකුත් කිරීම හෝ නිදහස් කිරීමක් කරනු ලබන්නේ නම්, මෙය අනිකුත් පන්තින්ට යටත්ව පවත්නා වූ සාධනපත්‍ර කාණ්ඩයක උපකරණයක් ද යන්න පිළිබඳව වූ ප්‍රශ්නයකට බලපෑම් කළ හැකි ය.

AG 14 C අස්තිත්වයක් ඇවර කිරීමක් මත වන වර්ණාත්මක අයිතියක් ඇති සාධනපත්‍රයක් ශුද්ධ වත්කම්වල සමානුපාතික අගයට හිමිකම්ක් ඇති සාධන පත්‍රයක් නොවනු ඇත. උදාහරණයක් ලෙස, කිසියම් උපකරණයක් සඳහා ඇවර කිරීමේ දී දරන්නාට ශුද්ධ වත්කම් කොටසට අමතරව යම් ස්ථාවර ලාභාංශයක් සඳහා හිමිකම්ක් ඇත්නම්, අනිකුත් යටත්ව පවත්නා පන්තින්වල ඇති සාධනපත්‍රයන්ට ශුද්ධ වත්කම්වල ප්‍රමාණකූල අගයන්ට හිමිකම්ක් ඇති විට, ඇවර කිරීමක දී එකී සාධනපත්‍රයට සාමාන්‍ය හිමිකම්ක් නොලැබේ.

AG 14D අස්තිත්වය සතුවන්නේ එක් පන්තියක මූල්‍ය සාධනපත්‍ර පමණක් නම් එම පන්තිය අනිකුත් සියලුම පන්තින්ට යටත්ව පැවතුනා සේ සලකනු ලැබේ.

සාධනපත්‍රයක ජීවිත කාලය තුළ ආරෝපණය කළ හැකි අපේක්ෂිත මුළු මුදල් ප්‍රවාහය
(ඡේද අංක 16 අ (ඉ))

AG 14E සාධනපත්‍රයේ ජීවිත කාලය තුළ අපේක්ෂිත මුළු මුදල් ප්‍රවාහය සැලකිය යුතු ලෙස එම ජීවිත කාලය තුළ ලාභ හෝ පාඩු, හඳුනා ගනු ලැබූ ශුද්ධ වත්කම් වෙනස්වීම හෝ හඳුනා ගනු ලැබූ සහ හඳුනා ගනු නොලැබූ ශුද්ධ වත්කම්වල සාධාරණ අගය මත පදනම් විය යුතු ය. ලාභ හෝ පාඩු සහ හඳුනාගත් ශුද්ධ වත්කම්වල වෙනස්වීම් අදාළ වන SLFRSවලට අනුකූලව මැනීම් කරනු ලැබේ.

සාධනපත්‍ර දරන්නා විසින් අස්තිත්වයේ හිමිකරු නොවන වෙනත් පාර්ශවයන් සමඟ එළඹෙන්නා වූ ගනුදෙනු (ඡේද අංක 16 (අ) සහ 16 (ඇ))

AG 14F ගැනුම් කළ හැකි මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක් දරන්නා හෝ යම් සාධනපත්‍රයක් එය අස්තිත්වයට තම ශුද්ධ වත්කම්වල ප්‍රමාණකූල කොටස වෙනත් පාර්ශවයකට බැඳීමට පැනවීමක් කරනු ලබන්නේ ඇවර කිරීමක දී පමණක් වීම හා අයිතිකරුමය නොවන පරිබාහිරව අස්තිත්වයක් සමඟ වෙනත් භූමිකාවන්ට අදාළව ගනුදෙනුවලට එළඹීමේ හැකියාවක් පවතිනු ඇත. උදාහරණයක් ලෙස, සාධනපත්‍රය දරන්නා අස්තිත්වයේ සේවකයකු විය හැකි ය. සාධනපත්‍රය ඡේද අංක 16 (අ) හෝ 16 (ඇ) යටතේ වර්ගීකරණය කිරීම සඳහා සලකා බලනු ලබන්නේ ආශ්‍රිත මුදල් ප්‍රවාහය සහ අස්තිත්වයේ හිමිකරු හැටියට එම සාධනපත්‍රය දරන්නාට අදාළ වන කොන්ත්‍රාත්තුමය නියමයන් සහ කොන්දේසිමය යන කරුණු ය.

AG 14G උදාහරණයක් ලෙස කිසියම් සීමිත හවුල් ව්‍යාපාරයක සීමිත හා සාමාන්‍ය හවුල්කරුවන් ඇත. සමහර සාමාන්‍ය හවුල්කරුවන් අස්තිත්වයට යම් ඇපවීමක් ලබාදෙන අතර ඒ සඳහා යම් පාරිතෝෂිකයක් ගිම්වනු ඇත. එවැනි අවස්ථාවක දී, එම

සාධනපත්‍රය සම්බන්ධයෙන් වන ඇපවීම සහ මුදල් ප්‍රවාහය සලකනු ලබන්නේ ඇපකරුවකුගේ භූමිකාවක් වශයෙන් මිස අයිතිකරුවකුගේ භූමිකාවක් ලෙස නොවේ. එමනිසා, එවැනි ඇපවීම් සහ ආශ්‍රිත මුදල් ප්‍රවාහයන් සීමිත හවුල්කරුවන්ට යටත්ව සිටින්නා වූ සාමාන්‍ය හවුල්කරුවන්ගේ ක්‍රියාකාරකම්වල ප්‍රතිඵලයක් නොවන අතර සීමිත හවුල් ව්‍යාපාර සාධනපත්‍රවල සහ සාමාන්‍ය හවුල් ව්‍යාපාර සාධනපත්‍රවල කොන්ත්‍රාත්තුමය නියමයන් පැහැදිලිව හඳුනාගත හැකි නම් මෙය නොසලකා හරිනු ලැබේ.

AG 14H අනිකුත් උදාහරණය වන්නේ ලාභ හෝ පාඩු බෙදා ගැනීමේ එකඟතාවයන් ය, එය සාධනපත්‍ර හිමිකරුවන්ට, ලාභ හෝ පාඩු බෙදා වෙන්කරනු ලබන්නේ එම වර්ෂයේ සහ පසුගිය වර්ෂවල ලබාදුන් සේවය පදනම් කරගෙන හෝ ජනනය කරන ලද ව්‍යාපාරික අවස්ථාවක් පදනම් කරගෙන ය. එවැනි එකඟතාවයන් සුරැකුම්පත් දරන්නකු විසින් අයිතිකරුවකුගේ නොවන භූමිකාවක සිට කරනු ලැබූ ගනුදෙනු වන අතර ඡේද අංක 16 (අ) හෝ ඡේද අංක 16 (ඇ)වල සඳහන් ලක්ෂණ තක්සේරු කිරීමේ දී සැලකිල්ලට භාජනය නොකරනු ඇත. කෙසේ වෙතත් ලාභ හෝ පාඩු බෙදා ගැනීමේ එකඟතාවයන් එහි දී සාධනපත්‍රයන්හි එම ගනුදෙනුව නියෝජනය කරන අනිකුත් අයට සාපේක්ෂව එම පන්තියේ නාමික අගය පදනම් කරගෙන දරන්නන්ට අයිතිකරුවකුගේ භූමිකාවක් තුළ සිට ලාභ හෝ පාඩු දරන්නාට බෙදා වෙන්කිරීම. ඡේද අංක 16 (අ) හෝ ඡේද අංක 16 (ඇ)වල සඳහන් ලක්ෂණ තක්සේරු කිරීමේ දී සැලකිල්ලට භාජනය කරනු ලැබේ.

AG 14I මුදල් ප්‍රවාහය සහ කොන්ත්‍රාත්තුමය නියමයන් සහ සාධනපත්‍රය දරන්නා (අයිතිකරු නොවන භූමිකාවක) සහ නිකුත් කරන අස්තිත්වය අතර පවත්නා ගනුදෙනුමය කොන්දේසි ඊට සමානව සිදු කරනු ලබන සාධනපත්‍රය නොවන දරන්නකු හා නිකුත් කරන අස්තිත්වයක් අතර පවත්නා ගනුදෙනුවකට සමානකමකින් යුක්ත විය යුතු ය.

සාධනපත්‍ර දරන්නාට මුළු මුදල් ප්‍රවාහය ප්‍රමාණාත්මක ලෙස ස්ථිර කිරීම හෝ අවශේෂ ප්‍රතිලාභයට සීමා වන ලෙස වෙනත් මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක් හෝ ගිවිසුමක් නොමැති වීම

AG 14J මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක් ලෙස ස්කන්ධය වර්ගීකරණය කරනු ලබන තත්ත්වයක නැතහොත් ඡේද අංක 16 (අ) හෝ ඡේද 16 (ඇ) හි සඳහන් නිර්ණායක සපුරන්නේ නම්, අස්තිත්වය සතුව වෙනත් මූල්‍ය සාධනපත්‍රක් හෝ ගිවිසුමක් එහි (අ) මුදල් ප්‍රවාහය ප්‍රමාණාත්මක ලෙස ලාභ හෝ පාඩු මත පදනම් වීම, හඳුනාගත් ශුද්ධ වත්කම්වල වෙනස්වීමක් හෝ අස්තිත්වයේ හඳුනාගත් සහ හඳුනා නොගත් ශුද්ධ වත්කම්වල සාධාරණ අගයෙහි වෙනස්වීමක් සහ (ආ) ප්‍රමාණාත්මක ලෙස සීමාකිරීම හෝ අවශේෂ ප්‍රතිලාභය ස්ථාවර කිරීම. පහත සඳහන් සාධනපත්‍රයන් සම්බන්ධිත නොවන පාර්ශවයන් සමඟ සාමාන්‍ය වාණිජමය නියමයන්ට එළඹීමේ දී, සාධනපත්‍රයන් වැලකී සිටීම බොහෝ දුරට සිදු විය නොහැකි අතර නැතහොත් ඡේද අංක 16 (අ) හෝ 16 (ඇ) හි සඳහන් නිර්ණායකයන් ස්කන්ධයන් ලෙස වර්ගීකරණයේ දී සපුරාලනු ලබනු ලැබේ.

(අ) මුදල් ප්‍රවාහයම අස්තිත්වයේ විශේෂිත වූ වත්කමක් මත ප්‍රමාණාත්මකව පදනම් වී ඇති සාධනපත්‍ර ;

(ආ) මුළු මුදල් ප්‍රවාහයම ආදායමේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස පදනම්කරු වී ඇති සාධනපත්‍ර ;

(ඇ) අස්තිත්වයට ලබාදුන් සේවාවට ප්‍රතිලාභයක් ලෙස සේවකයන්ට වෙන් වෙන් වශයෙන් නිර්මාණය කරනු ලැබූ ගිවිසුම් ;

(ඈ) ලබාදුන් සේවාව හෝ සපයන ලද භාණ්ඩ උදෙසා ලාභයෙන් සුළු ප්‍රතිශතයක් ගෙවීමට අවශ්‍ය කරනු ලැබූ ගිවිසුම්.

ව්‍යුත්පන්න සාධනපත්‍ර

AG 15 ප්‍රාථමික සාධනපත්‍ර (ලැබිය යුතු, ගෙවිය යුතු හා ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර වැනි) සහ ව්‍යුත්පන්න මූල්‍ය සාධනපත්‍ර (මූල්‍ය විකල්පයන්, ඉදිරි ගනුදෙනු සහ ඉදිරි විකුණුම් ගිවිසුම්, පොළී අනුපාත හුවමාරු සහ විනිමය හුවමාරු වැනි දෑ) මූල්‍ය සාධනපත්‍රවලට ඇතුළත් වේ. ව්‍යුත්පන්න මූල්‍ය සාධනපත්‍ර, මූල්‍ය සාධනපත්‍රවල නිර්වචන යටතට ගැනේ. එම නිසා එය මෙම ප්‍රමිතයේ විෂය පථය තුළ පවතී.

AG 16 ව්‍යුත්පන්න මූල්‍ය සාධනපත්‍ර තුළින්, මූලික (ප්‍රාථමික) මූල්‍ය සාධනපත්‍රවලට සම්බන්ධ එකක් හෝ ඊට වැඩි මූල්‍ය අවදානම, සාධනපත්‍රයට සම්බන්ධ පාර්ශවයන් අතර පැවරීමට බලපෑමක් ඇති අයිතීන් සහ බැඳීම් ඇති කරයි. ආරම්භයේ දී ව්‍යුත්පන්න මූල්‍ය සාධනපත්‍රවලට සම්බන්ධ එක් පාර්ශවයකට බලාපොරොත්තු විය හැකි වාසිදායක කොන්දේසි යටතේ මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් හුවමාරු කිරීමට ගිවිසුම්ගත අයිතියක් හෝ අනෙක් පාර්ශවයට බලාපොරොත්තු විය හැකි අවාසිදායක කොන්දේසි යටතේ මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් හුවමාරු කිරීමට ගිවිසුම්ගත බැඳීමක් ලබා දේ. කෙසේ වෙතත් මූලික මූල්‍ය සාධනපත්‍ර පැවරීම ගිවිසුම ආරම්භයේ මෙන්ම ගිවිසුම කල්පිරෙන අවස්ථාවේ දී ද සිදු නොවේ. සමහර සාධනපත්‍ර තුළ,

හුවමාරු කිරීම සඳහා ඇති අයිතිය හා බැඳීම යන දෙකම අඩංගු වේ. ව්‍යුත්පන්න මූල්‍ය සාධනපත්‍රයන්හි ආරම්භක අවස්ථාවේදීම අදාළ කොන්දේසි තීරණය කරන බැවින්, මූල්‍ය වෙළඳපොළෙහි මිල ගණන් වෙනස්වීමට අනුකූලව එකී කොන්දේසි වාසිදායක හෝ අවාසිදායක බවට පත් වේ.

AG 17

මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් අස්තීත්වයේම ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර මූල්‍ය සාධනපත්‍ර හුවමාරු කරගැනීම සඳහා වූ (උදාහරණයක් ලෙස ස්වකීය ස්කන්ධ උපකරණ හැරුණු විට ඇති මූල්‍ය සාධනපත්‍ර) ඇති යෙදවුම් හෝ ඇරයුම් විකල්පයන් මගින් එහි හිමිකරුට එම ගිවිසුමට පාදක වූ මූල්‍ය සාධනපත්‍රයේ සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම තුළින් ඇතිවිය හැකි අනාගත විභව ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ලබාගැනීම සඳහා හිමිකාරීත්වයක් ලබාදෙනු ලැබේ. ඊට සමානව විකල්පය ලියු පාර්ශවය ගිවිසුමට පාදක වූ මූල්‍ය සාධනපත්‍රයේ සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම තුළින් ඇතිවිය හැකි අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභයන් අත්හැරීමට හෝ ආර්ථික අලාභයන් දරා ගැනීමට සිදු වේ. විකල්පලාභියාගේ ගිවිසුම්ගත අයිතිය හා ගිවිසුමට බැඳෙන විකල්පය ලියු පාර්ශවය ගිවිසුම්ගත වගකීම පිළිවෙලින් මූල්‍ය වත්කම් හා මූල්‍ය වගකීම් නිර්වචනය හා සැසඳේ. විකල්පය සඳහා වූ ගිවිසුමකට පාදක වූ මූල්‍ය සාධනපත්‍ර අනෙකුත් අස්තීත්වවල කොටස් පොළි සහිත සාධනපත්‍ර ඇතුළුව ඕනෑම මූල්‍ය වත්කමක් විය හැක. විකල්පයක් මගින්, මූල්‍ය වත්කම් පැවරීම වෙනුවට එය ලියන්නා විසින් ණය සාධනපත්‍රයක් නිකුත් කිරීමට අවශ්‍ය විය. කෙසේ වුවත් විකල්පලාභියා විසින් විකල්පය ක්‍රියාත්මක කළහොත් වරණයට පාදක වූ සාධනපත්‍රය මූල්‍ය වත්කමක් බවට පත් වේ. අනාගත වාසිදායක තත්ත්වයන් යටතේ මූල්‍ය වත්කම් හුවමාරු කරගැනීමට වරණ හිමිකරුට ඇති අයිතිය හා අනාගත අවාසිදායක තත්ත්වයන් යටතේ මූල්‍ය වත්කම හුවමාරු කරගැනීමට ලියන්නාට ඇති වගකීම, එම විකල්පය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී හුවමාරු කරගැනීමට ඇති මූල්‍ය වත්කමෙන් එකිනෙකට වෙනස් වේ. විකල්පය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැකියාව, එම විකල්පලාභියාගේ අයිතිය, ස්වභාවය හා විකල්පය ලියන්නාගේ වගකීමට බලපෑමක් ඇති නොකරයි.

AG 18

ව්‍යුත්පන්න මූල්‍ය සාධනපත්‍ර සඳහා තවත් උදාහරණයක් ලෙස මාස 6 ක් අවැමෙන් පියවීම සඳහා ඇති ඉදිරි ගිවිසුමක් දක්විය හැක. මෙහිදී එක් පාර්ශවයක් (මිලදී ගන්නා) රු. 10,00,000 ක මුහුණත වටිනාකමකින් යුතු නිශ්චිත අනුපාත රාජ්‍ය බැඳුම්කරයක් හුවමාරු කරගැනීම වෙනුවෙන් රු. 10,00,000 මුදලක් ලබාදීමට පොරොන්දු වීම සහ අනෙකුත් පාර්ශවය (විකුණුම්කරු) රු. 10,00,000 ක මුදලක් හුවමාරු කරගැනීම වෙනුවෙන්, රු. 10,00,000 වටිනාකමකින් යුතු නිශ්චිත අනුපාත රාජ්‍ය බැඳුම්කරයේ වෙළඳපොළ අගය රු.10,00,000 වඩා වැඩි වුවහොත් මිලදී ගන්නාට වාසිසහගත තත්ත්වයක් හා විකුණුනු ලබන පාර්ශවයට අවාසිසහගත තත්ත්වයක් උදා වේ. එහෙත් හුවමාරු අගය රු. 10,00,000 වඩා අඩු වුවහොත් ප්‍රතිඵලය ඊට ප්‍රතිවරුද්ධ වේ. මිලදී ගැනීම සඳහා වූ විකල්පයක් යටතේ පවතින අයිතිවාසිකම්වලට සමාන වූ ගිවිසුම්ගත අයිතියක් (මූල්‍ය වත්කමක්) මිලදී ගන්නාට පැවතීම හා විකිණීම සඳහා ඇතිවන විකල්පයකට බැඳීමෙන් ඇතිවන ගිවිසුම්ගත වගකීමකට (මූල්‍ය වගකීම) සමාන ගිවිසුම්ගත වගකීමක් මිලදීගන්නාට පවතින අතර යෙදවුම් විකල්පයකට පවතින අයිතියකට සමාන හා ලියන ලද යෙදවුම් විකල්පයක් යටතේ පවතින ගිවිසුම්ගත වගකීමකට (මූල්‍ය වගකීමක්) සමාන වූ ගිවිසුම්ගත අයිතියක් (මූල්‍ය වත්කමක්) විකුණුම්කරුට පවතී. විකල්ප මෙන්ම, මෙම ගිවිසුම්ගත අයිතීන් හා වගකීම්හි ඇතුළත් මූල්‍ය වත්කම් හා වගකීම්, ඊට පාදක වූ මූල්‍ය සාධනපත්‍ර (හුවමාරු කරගැනීමට නියමිත බැඳුම්කර හා මුදල්) වලින් එකිනෙකට වෙනස් වේ. ඉදිරි ගිවිසුමකට සම්බන්ධ දෙපාර්ශවයම නියමිත කාලයක දී එය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ වගකීමට බැඳෙන අතර විකල්ප ක්‍රියාත්මක වනුයේ, විකල්පලාභියා එය ක්‍රියාත්මක කිරීමට තෝරා ගන්නේ නම් හා එය ක්‍රියාත්මක කරන විට පමණි.

AG 19

බොහොමයක් අනෙකුත් වර්ගවල ව්‍යුත්පන්න මූල්‍ය සාධනපත්‍රවලට පොළි අනුපාතික සහ මුදල් හුවමාරුවන් පොළි අනුපාතික සීමාවන්, කොලස් හා ෆ්ලෝස්, ණය බැඳීම්, නෝට්ටු නිකුතු පහසුකම් හා ණයවර ලිපි ඇතුළුව අනාගතයේ හුවමාරු කරගැනීම සඳහා පාදක වූ අයිතියක් හෝ වගකීමක් වේ. පොළි අනුපාතික හුවමාරුවක් ඉදිරි ගිවිසුමක වෙනස් ස්වභාවයක් ලෙස හැඳින්විය හැකි අතර, එහි දී පාර්ශවයන් එක් අගයක් වෙනස් වන පොළි අනුපාතිකයක් හා අනෙක් අගය ස්ථිර පොළි අනුපාතිකයක් මත ගණනය කළ අනාගත මූල්‍ය ප්‍රවාහයක් හුවමාරු කරගැනීම සඳහා එකඟතාවයකට පැමිණේ. ප්‍රාථමිකව එම ගිවිසුම් ප්‍රමිතිකරණය කරනු ලැබීම සහ හුවමාරුවක වෙළඳාම සිදුවන බැවින් අනාගත ගිවිසුම්, ඉදිරි ගිවිසුම්වලට වෙනත් ස්වභාවයක් වේ.

මුදල් නොවන අයිතම් මිල දී ගැනීම හෝ විකිණීම සඳහා ඇතිවන ගිවිසුම් (පේද 8 - 10)

AG 20

මුදල් නොවන අයිතම් මිල දී ගැනීම හෝ විකිණීම සඳහා ඇති ගිවිසුම් මූල්‍ය සාධනපත්‍ර නිර්වචනය යටතට නොගැනෙන්නේ එහි දී මූල්‍ය නොවන වත්කම් හෝ සේවා ලබාගැනීමට එක් පාර්ශවයකට ඇති ගිවිසුම්ගත අයිතිය හා අනෙක් පාර්ශවයකට ඇති ප්‍රතිවිරුද්ධ බැඳීම මගින් කුමන හෝ පාර්ශවයකට මූල්‍ය වත්කමක් ලබාගැනීමට, පැවරීමට හෝ හුවමාරු කරගැනීමට වර්තමාන බැඳීමක් හෝ වගකීමක් ඇති නොවන නිසා ය. උදාහරණයක් ලෙස මුදල් නොවන අයිතම් ලබාගැනීමට හා පැවරීම මගින්ම පියවීම ඇති ගිණුම් (උදා: විකල්පයක්, ඉදිරි ගනුදෙනු මත ඉදිරි ගිවිසුමක්) මූල්‍ය සාධනපත්‍ර නොවේ. බොහොමයක් භාණ්ඩ ගිවිසුම් මේ යටතට වැටේ. සමහරක් ස්වභාවයෙන් ප්‍රමිතිකරණයට ලක්කර ඇති අතර සංවිධානාත්මක වෙළඳපොළක ව්‍යුත්පන්න මූල්‍ය සාධනපත්‍ර මෙන් අලෙවි කරනු ලබයි. උදාහරණයක් ලෙස ප්‍රමිතිකරණය කළ ඉදිරි භාණ්ඩ ගිවිසුමක් මුදලට ගැනීමට හා විකිණීමට නිතරම සූදානම්ව පවතී. ඊට හේතුව සංවිධානාත්මක හුවමාරුවක ඒවා විකිණීම

සඳහා ලැයිස්තුගත කර ඇති අතර බොහෝ දෙනෙක් අතර ඒවා හුවමාරු විය හැක. එසේ වුවද ගිවිසුම මිල දී ගන්නා හා විකුණන පාර්ශවය ඇත්ත වශයෙන්ම සලකනු ලබන්නේ ඊට පාදක වූ භාණ්ඩය, භාණ්ඩ ගිවිසුම මිල දී ගැනීම හා විකිණීමට ඇති හැකියාව, මිලදී ගැනීමට හා විකිණීමට ඇති හැකියාව සහ භාණ්ඩය ලබාගැනීමට හා පැවරීම වෙනුවෙන් ඇති වගකීම සඳහා මුදල් පියවීමට එකඟතාවයකට පැමිණීමට ඇති හැකියාව මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක් ඇතිවීමට බලපාන මූලික ලක්ෂණයෙන් වෙනස් නොවේ. කෙසේ නමුදු, ශුද්ධ මුදල පියවීමට හෝ මූල්‍ය සාධනපත්‍ර හුවමාරුවකට හෝ මූල්‍ය නොවන අයිතමයකට පහසුවෙන් මුදලට පරිවර්තනය කළ හැකි මිල දී ගැනීමට හෝ විකිණීමට හැකි සමහර මූල්‍ය නොවන අයිතම මූල්‍ය නොවන ගිවිසුම් මූල්‍ය සාධනපත්‍ර ලෙසටම මෙම ප්‍රමිතයේ විෂය පථයට ඇතුළත් වේ. (ඡේද 8)

AG21 අනුරූප ගෙවීමක් එම භෞතික වත්කම් හුවමාරු කරන දිනය පසුවට කල් නොතබන්නේ නම්, භෞතික වත්කම් ලැබීම හෝ භාරදීම සඳහා වන ගිවිසුමක්, එක් පාර්ශවයක මූල්‍ය වත්කම් හා අනෙකුත් පාර්ශවයේ මූල්‍ය වගකීමක් ඇති කරනු නොලබයි. ණයට භාණ්ඩ මිල දී ගැනීම හෝ විකිණීම මෙවැනි අවස්ථාවක් වේ.

AG22 සමහර ගිවිසුම් භාණ්ඩ හා සම්බන්ධ වුවත්, භෞතික භාණ්ඩ ලැබීමක් හෝ බාරදීමක් හරහා පියවනු නොලබයි. එම ගිවිසුම් ස්ථාවර මුදලක් ගෙවීමට වඩා, ගිවිසුමේ ඇති නියමයකට අනුකූලව නිර්ණය වන මුදල් ගෙවීම් හරහා පියවීමට නියම වේ. උදාහරණයක් ලෙස, බැඳුම්කරයක මුල් මුදල ගණනය කිරීම සඳහා එම බැඳුම්කරය කල්පිරීමේ දී තෙල් සඳහා පවත්නා වෙළඳපොළ මිල ස්ථාවර තෙල් ප්‍රමාණයකට භාවිත කිරීමෙන් සිදු කළ හැක. භාණ්ඩයේ මිල මත පදනම්ව මුල් මුදල දර්ශකාංක ගත කරන නමුත් පියවීම මුදල් මගින් පමණක් සිදුකරයි. එවැනි ගිවිසුමක් මූල්‍ය සාධනපත්‍රයකින් යුක්ත වේ.

AG23 මූල්‍ය වත්කමකට හෝ මූල්‍ය වගකීමකට අමතරව මූල්‍ය නොවන වත්කමක් හෝ මූල්‍ය නොවන වගකීමක් පැන නගින ගිවිසුමක් ද මූල්‍ය සාධනපත්‍ර නිර්වචනයට අයත් වේ. එවැනි මූල්‍ය සාධනපත්‍ර සෑම විටම එක් පාර්ශවයකට මූල්‍ය වත්කමක් මූල්‍ය නොවන වත්කමකට හුවමාරු කිරීම සඳහා වරණයක් ලබා දේ. උදාහරණයක් ලෙස, තෙල් හා බැඳුණු බැඳුම්කරයක්, මුළු මුදල ස්ථාවර තෙල් ප්‍රමාණයකට හුවමාරු කිරීම සඳහා විකල්පයක් ද සහිතව ස්ථාවර පොළී සමූහය ගෙවීමක් සහ කල්පිරීමේ දී ස්ථාවර මුදලක් ලබාගැනීමට අයිතිය ධාරකයාට ලබාදීමට පුළුවන. තෙල්වල සාධාරණ අගය සම්බන්ධව, බැඳුම්කරයේ නෛසර්ගික මුදල් හා තෙල් අතර ඇති අනුපාතය මත මෙම විකල්පය භාවිතය සඳහා වන යෝග්‍යතාවය විටින් විට වෙනස් වේ. විකල්පය භාවිත කිරීම සඳහා වූ බැඳුම්කර ධාරකයාගේ අභිප්‍රායන් වත්කම්වල කොටස්වල තත්ත්වයට කිසිදු බලපෑමක් සිදු නොකරයි. දැනටමත් ජනිත වී ඇති අනෙකුත් වර්ගයේ වත්කම් හා වගකීම් නොසලකා ධාරකයාගේ මූල්‍ය වත්කම හා නිකුත් කරන්නාගේ මූල්‍ය වගකීම, බැඳුම්කරය මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක් කරනු ලබයි.

AG24 (ඉවත් කරන ලදී)

ඉදිරිපත් කිරීම

වගකීම් සහ ස්කන්ධය (ඡේද 15 - 27)

මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කමක් භාරදීමට ගිවිසුම්ගත බැඳීමක් නොමැතිවීම (ඡේද 17 - 20)

AG25 වරණීය කොටස් විවිධ අයිතින්ගෙන් යුතුව නිකුත් කළ හැක. වරණීය කොටසක් මූල්‍ය වගකීමක් ද නැතහොත් හිමිකම් සාධනපත්‍රයක් ද යන්න තීරණය කිරීමේ දී නිකුත් කරන්නා විසින් එම කොටස මූල්‍ය වගකීමක මූලික ලක්ෂණ පෙන්නුම් කරන්නේ ද යන්න නිර්ණය කිරීම සඳහා ඊට අදාළ අයිතින් පිළිබඳ තක්සේරුවක යෙදේ. නිදසුනක් ලෙස, නිකුත් කරනු ලබන්නාට මූල්‍ය වත්කම් පැවරීම සඳහා බැඳීමක් ඇති බැවින් නිශ්චිත දිනයක දී හෝ ධාරකයාගේ වරණය මත නිදහස් කරනු ලබන වරණීය කොටසක් මූල්‍ය වගකීමක් වේ. ගිවිසුම් ප්‍රකාරව වරණීය කොටස නිදහස් කිරීම සිදු කළ යුතු අවස්ථාවක දී අරමුදල් හිඟකම නිසා හෝ ව්‍යවස්ථාපිත අවහිරතාවයක් නිසා හෝ ප්‍රමාණවත් ලාභ හෝ සංචිත නොමැතිකම නිසා හෝ නිකුත් කරනු ලබන්නාට සිය වගකීම ඉටු කිරීමට ඇතිවිය හැකි නොහැකියාව ඔහුට එම වගකීමෙන් ඉවත් නොකරයි. මුදල් සඳහා කොටස් නිදහස් කිරීමට නිකුත්කරුට ඇති වරණය මූල්‍ය වගකීම නිර්වචනය තෘප්තිමත් නොකරයි. මන්දයත් මෙහි දී කොටස්හිමියන්ට මූල්‍ය වත්කම් පැවරීම සඳහා වර්තමාන බැඳීමක් නිකුත්කරන්නාට නොමැතිවීමයි. මේ අවස්ථාවේ දී කොටස් නිදහස් කිරීම තනිකරම නිකුත්කරන්නාගේ අභිමතය පරිදි සිදු වේ. කෙසේ නමුදු, කොටස් නිකුත්කරන්නා විසින් කොටස් නිදහස් කිරීම සඳහා ඇති සිය අදහස සාමාන්‍යයෙන් විධිමත් ලෙස කොටස් හිමියන්ට දැනුම් දී සිය වරණය භාවිත කරන අවස්ථාවක දී බැඳීමක් පැන නැගිය හැක.

AG26 නිදහස් නොකරන වරණීය කොටස් සඳහා සුදුසු වර්ගීකරණය, එම කොටස් හා සම්බන්ධ අනෙකුත් හිමිකම් අනුව තීරණය කරනු ලබයි. ගිවිසුම්ගත විධිවිධානයන්ගේ හරාත්මක ඇගයීමක් හා මූල්‍ය වගකීමක හා ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයක නිර්වචන මත වර්ගීකරණය පදනම් වී ඇත. වරණීය කොටස්හිමියන්ට සිදුකරනු ලබන බෙදාහැරීම්, සමුච්චිත හා අසමුච්චිත ආකාරයේ

වුවද, නිකුත්කරන්නාගේ අභිමතය පරිදි සිදු වේ නම් එම කොටස් ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර වේ. වරණීය කොටස්, ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයක් ද නැතහොත් මූල්‍ය වගකීමක් ද යන්න වර්ගීකරණය සඳහා පහත කරුණු බලනොපානු ඇත. උදාහරණයක් ලෙස :

(අ) බෙදාහැරීමේ ඉතිහාසය ;

(ආ) අනාගතයේ දී බෙදාහැරීමට ඇති අභිප්‍රාය ;

(ඇ) බෙදාහැරීම් සිදුනොවන්නේ නම් නිකුත් කරන්නාගේ සාමාන්‍ය කොටස්වල අගයට සිදුවිය හැකි අහිතකර බලපෑම (ඊට හේතුව වරණීය කොටස් මත ලාභාංශ ගෙවීමක් සිදුනොකරන්නේ නම් එමගින් සාමාන්‍ය කොටස් මත ලාභාංශ ගෙවීම සඳහා සීමා පැනවෙන බැවිනි) ;

(ඈ) නිකුත් කරන්නාගේ සංචිතවල ප්‍රමාණය ;

(ඉ) කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා නිකුත් කරන්නාගේ ලාභ හෝ අලාභ පිළිබඳ අපේක්ෂාව ;

(ඊ) කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ලාභ හෝ අලාභ සඳහා බලපෑම් කිරීමට නිකුත් කරන්නාට ඇති හැකියාව හෝ නොහැකියාව.

අස්තිත්වයේම ස්වකීය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර පියවීම (ඡේද 21 - 24)

AG27

අස්තිත්වය ස්වකීය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර මත පදනම් වූ ගිවිසුම් කෙසේ වර්ගීකරණය කළ යුතු දැයි පහත සඳහන් උදාහරණ මගින් විදහා දක්වේ :

(අ) අස්තිත්වයක් ස්වකීය, නිශ්චිත කොටස් ප්‍රමාණයක් අනාගත ප්‍රතිස්ථාපයක් නොමැතිව හෝ තම නිශ්චිත කොටස් ප්‍රමාණයක් නිශ්චිත මුදල් ප්‍රමාණයකට හෝ වෙනත් මූල්‍යමය වත්කමකට හුවමාරු කිරීම මගින් පියවනු ලබන ගිවිසුමක් ස්කන්ධමය සාධනපත්‍රයක් වේ (22 (අ) ඡේදය හැරුණු විට). මේ අනුව මෙවැනි ගිවිසුමක් සඳහා ලද හෝ ගෙවන ලද කිසියම් ප්‍රතිස්ථාපයක්, සෘජුවම ස්කන්ධයට එකතු කිරීම හෝ අඩු කිරීම මගින් සිදුකරනු ලැබේ. යම් නිශ්චිත කොටස් ප්‍රමාණයක් යම් නිශ්චිත මුදලකට ලබාගැනීමේ අයිතිය ප්‍රතිපාර්ශ්වයට ලබාදෙන ආකාරයෙන් නිකුත් කරනු ලැබූ අස්තිත්වය මේ සඳහා උදාහරණ ලෙස දක්විය හැක. කෙසේ වෙතත්, අස්තිත්වයට ස්වකීය කොටස් නිශ්චිත සංඛ්‍යාවක් මුදලට හෝ වෙනත් මූල්‍යමය වත්කමකට යම් නිශ්චිත හෝ තීරණය කරගනු ලබන්නා වූ දිනයක දී අදාළ ගිවිසුමට අනුව ඉල්ලා සිටි විට, මිලට ගැනීමට (නිදහස් කිරීමට) අවශ්‍ය වන්නේ නම් එය නිදහස් කරන අගයේ වර්තමාන වටිනාකමට මූල්‍යමය වගකීමක් ලද අදාළ නිදහස් කරනු ලබන හෝ මිලට ගනු ලබන අගය මත පදනම්ව අස්තිත්වය විසින් හඳුනාගනු ලැබේ. (ඡේද අංක 16 (අ) සහ 16 (ආ) හෝ 16 (ඇ) සහ 16 (ඈ) අඩංගු ලක්ෂණ හා සිලුම නියමයන් සපුරාලන උපකරණවලට ව්‍යතිරේකව) ස්වකීය කොටස් සංඛ්‍යාවක් යම් අනාගත දිනයක දී නිශ්චිත මුදලකට නැවත මිල දී ගැනීමට ඉදිරි ගිවිසුමක් යටතේ අස්තිත්වයට ඇති බැඳීම මෙයට උදාහරණයක් ලෙස දක්විය හැක.

(ආ) අස්තිත්වයට ස්වකීය කොටස් නැවත මිල දී ගැනීමට ඇති බැඳියාව නිශ්චිත නොවන අවස්ථාවක දී හෝ ප්‍රතිපාර්ශ්වයට නිදහස් කිරීමට ඇති අයිතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම මත අදාළ කොන්දේසිමය බැඳීම තීරණය වුවත්, ස්වකීය කොටස් මිල දී ගැනීමට අස්තිත්වයට ඇති බැඳියාව, නිදහස් කරනු ලබන මූල්‍ය වගකීමේ වර්තමාන අගය වැඩි කිරීමකට හේතුවේ. (ඡේද අංක 16 (අ) සහ 16 (ආ) හෝ 16 (ඇ) සහ 16 (ඈ)වල සඳහන් කරුණු හැරුණු විට). ප්‍රතිපාර්ශ්වය විසින් විකල්පය ක්‍රියාවේ යෙදුනහොත් ස්වකීය කොටස් නැවත මිල දී ගැනීමට අස්තිත්වයට සිදුවන ආකාරයෙන් නිකුත් කරන ලද විකල්පයක් කොන්දේසිමය බැඳීමකට උදාහරණයක් ලෙස දක්විය හැක.

(ඇ) ගෙවනු ලබන හෝ ලබාගන්නා වූ මුදල් ප්‍රමාණය හෝ වෙනත් මූල්‍යමය වත්කමක අගය අස්තිත්වයේම ස්වකීය කොටස්වල වෙළඳපොළ මිල වෙනස්වීම මත තීරණය වන්නා වූ විට පවා මුදලින් හෝ වෙනත් මූල්‍යමය වත්කමක් මගින් පියවනු ලබන ගිවිසුමක් මූල්‍යමය වත්කමක් හෝ මූල්‍යමය වගකීමක් වේ. (ඡේද අංක 16 (අ) සහ 16 (ආ) හෝ 16 (ඇ) සහ 16 (ඈ)වල සඳහන් කරුණු හැරුණු විට) ශුද්ධ මුදල් පියවීම කොටස් විකල්පයක් එක් උදාහරණයක් ලෙස දක්විය හැක.

(ඈ) යම්කිසි ස්ථීර වටිනාකමකට සමාන වන්නා වූ යම් ස්වකීය විචල්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාවක් මගින් හෝ යම්කිසි විචල්‍යයක වෙනස්වීම මත තීරණය වන අගය අනුව (උදා: භාණ්ඩවල මිල) පියවනු ලබන ගිවිසුමක් මූල්‍යමය වත්කමක් හෝ වගකීමක් වේ. රත්රන් මිල දී ගැනීම සඳහා ලියූ විකල්පයන් ක්‍රියාවේ යෙදවූ විට, අස්තිත්වය විසින් ස්වකීය සාධනපත්‍ර ලබාදීම මගින්, ස්වකීය සාධනපත්‍රයන් තුළ අදාළ පියවීම සිදුකරනු ලැබුවහොත් අදාළ සාධනපත්‍රවල වටිනාකම අදාළ විකල්ප ගිවිසුමේ වටිනාකමට සමාන වේ. අදාළ වන විචල්‍ය රත්රන් නොව අදාළ අස්තිත්වයේම කොටස්වල මිල වුව ද අදාළ ගිවිසුම මූල්‍යමය වත්කමක් හෝ මූල්‍යමය වගකීමක් වේ. මෙයට සමාන ආකාරයෙන්ම යම් ගිවිසුමක්, අස්තිත්වයේ නිශ්චිත ස්වකීය කොටස් සංඛ්‍යාවක් මගින් පියවනු ලබන විට දී නමුත් එකී කොටස් හා බැඳි අයිතිවාසිකම්

යම් පමණකට වෙනස්වන විට හා පියවනු ලබන වටිනාකම යම් නිශ්චිත හෝ යම් විචල්‍යයක වෙනස්වීම මත තීරණය වන්නා වූ අගයක් වන විට එම ගිවිසුම ද මූල්‍යමය වගකීමක් හෝ මූල්‍යමය වත්කමක් වේ.

අසම්භාව්‍ය පියවීම් සඳහා ප්‍රතිපාදන (25 වන ඡේදය)

AG28 මුදල් මගින් හෝ වෙනත් මූල්‍යමය වත්කමක් මගින් පියවීම අවශ්‍ය වන්නා වූ (හෝ වෙනත් ලෙසකින් අදාළ සාධනපත්‍ර මූල්‍යමය වගකීමක් බවට පත්වන්නා වූ) යම්කිසි අසම්භාව්‍ය පියවීමේ කොන්දේසිවල කොටසක් තාත්වික නොවේ නම්, 25 වන ඡේදයට අනුව පියවීමේ කොන්දේසි අදාළ මූල්‍ය සාධනපත්‍රය වර්ගීකරණය කෙරෙහි බලපෑමක් ඇති නොකරයි. මේ අනුව යම්කිසි අතීතය දුර්ලභ සිදුවීමක්, යම් අසාමාන්‍ය සිදුවීමක් හෝ යම් සිදුවීමකට ඉතා අඩු ඉඩක් ඇති සිදුවීමක් සිදුවී කරන කොටගෙන පමණක් යම් ගිවිසුමක් මුදල් මගින් හෝ යම් විචල්‍යමය ස්වකීය කොටස් ගණනක් මගින් පියවීම සිදුකරනු ලබන විට එය ස්කන්ධමය සාධන පත්‍රයක් වේ. මේ ආකාරයෙන්ම, අස්තීත්වයේ පාලනයෙන් බැහැරව යම්කිසි සිදුවීමක් සිදුවන විට, යම් නිශ්චිත ස්ව කොටස් ගණනක් මගින් පියවීමේ හැකියාව අදාළ ගිවිසුමට අනුව වලක්වා තිබීමට පුළුවන. නමුත් මෙකී අවස්ථාව සිදුවීමට තාත්විකව ඉඩක් නොමැති විට එය ස්කන්ධමය සාධන පත්‍රයක් ලෙස වර්ගීකරණය කිරීම වඩා යෝග්‍ය වේ.

ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල දී කළ යුතු ගැලපීම්

AG29 ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හිදී අස්තීත්වයක් විසින් සුළු කොටස්ගිණියන්ගේ අයිතිය - එනම් පරිපාලිත සමාගම්වල ස්කන්ධයට හා ආදායම සඳහා අනෙකුත් පාර්ශ්වයන්ට ඇති අයිතිය, LKAS 1 - මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම හා LKAS 27 - ඒකාබද්ධ හා වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන අනුව ඉදිරිපත් කරනු ලැබේ. මූල්‍ය සාධනපත්‍ර (හෝ ඒවායෙහි යම් අනුකොටසක්) ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හිදී සමූහය එක් අස්තීත්වයක් සලකා ගත්විට මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍යමය වත්කමක්, යම් සාධනපත්‍රයක් සම්බන්ධයෙන් ගෙවීම සඳහා වගකීමක් ඇත්ද යන්න හෝ කුමන ආකාරයේ වගකීම් වර්ගීකරණයට අදාළ වූ පියවීම වර්ගයකට ඇතුළත් වන්නේ ද යන වග නිර්ණය කිරීමේ දී, අස්තීත්වය විසින් සමූහයේ සාමාජිකයන් හා අදාළ සාධනපත්‍ර දරන්නන් විසින් එකඟ වූ සියලුම අදාළ වන කොන්දේසි හා නීති රීති සැලකිල්ලට ගත යුතු වේ. සමූහයේ යම් පරිපාලිත සමාගමක් විසින් යම් මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක් නිකුත් කර ඇති විට හා මව් සමාගම හෝ සමූහයේ වෙනත් අස්තීත්වයක් එකී මූල්‍ය සාධනපත්‍ර දරන්නන් හට සෘජුවම යම්කිසි වෙනත් කොන්දේසිවලට එකඟ වී ඇත්නම් (උදාහරණයක් ලෙස ඇපවීමක්) එම මූල්‍ය සාධනපත්‍ර බෙදාහැරීම හෝ නිදහස් කිරීම සම්බන්ධයෙන් සමූහය සතුව වෙනත් කිසිදු ආකාරයක විකල්ප තෝරා ගැනීමක් තිබිය නොහැක. මෙකී අමතරව කොන්දේසි පිළිබඳව තැකීමකින් තොරව වුවද අදාළ පරිපාලිත සමාගම සිය මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල මෙම සාධනපත්‍ර නිසි පරිදි වර්ගීකරණය කර තිබුණ ද සමූහය එක් ඒකකයක් ලෙස ගත්කළ එය විසින් එළැඹෙන ලද ගිවිසුම් හා සිදුකරනු ලැබූ ගනුදෙනු පිළිබඳව නිසියාකාර තත්ත්වයක් ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි පෙන්නුම් කරනු ලබන බව සහතික කරනු වස් සමූහයේ සාමාජිකයන් හා එකී මූල්‍ය සාධනපත්‍ර දරන්නන් අතර ඇති වී ඇති මෙම අමතර කොන්දේසි හා ගිවිසුම්වලින් ඇතිවන තත්ත්වය පිළිබඳව අවධානය යොමු කළ යුතු වේ. ඒ ආකාරයේ බැඳීමක් හෝ පියවීම් සම්බන්ධ වෙන් කිරීමක් ඇති විට එකී සාධනපත්‍රය (හෝ එකී බැඳීමට යටත්වන්නා වූ අනු කොටස) මූල්‍යමය වගකීමක් ලෙස ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි ඉදිරිපත් කරනු ලැබේ.

(අ) සමහර වර්ගයේ සාධනපත්‍රයන් අස්තීත්වයට කොන්ත්‍රාත්මය බැඳීමක් පවරනු ලබන්නේ නම් එම සාධනපත්‍රයක් ඡේද අංක 16 (අ) සහ 16 (ආ) හෝ 16 (ඇ) සහ 16 (ඈ) වලට අනුකූලව ස්කන්ධයක් ලෙස වර්ගීකරණය කරනු ලැබේ. එම ඡේදවලට අනුව වර්ගීකරණය කිරීම මූලධර්මවලට ව්‍යතිරේඛයක් වන අතර එසේ නැතහොත් සාධනපත්‍ර වර්ගීකරණය කිරීම සඳහා මෙම ප්‍රමිතිය ව්‍යවහාර වනු ඇත. මෙම ව්‍යතිරේඛය ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල පාලනමය නොවන අයිතිය වර්ගීකරණය කිරීම සඳහා දීර්ඝ වීමක් නොමැත. එමනිසා, කිසියම් සාධනපත්‍රයක් ඡේද අංක 16 (අ) සහ 16 (ආ) හෝ 16 (ඇ) සහ 16 (ඈ) වලට අනුකූලව ස්කන්ධයක් ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇති විට, වෙන් වෙන් හෝ තනි මූල්‍ය ප්‍රකාශන සහ පාලනමය නොවන අයිතීන් වන විට ඒවා වගකීම් වශයෙන් සමූහයේ ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල වර්ගීකරණය කරනු ලැබේ.

සංයුක්ත මූල්‍ය සාධනපත්‍ර (ඡේද 28 - 32)

AG30 28 වන ඡේදය අදාළ වන්නේ ව්‍යුත්පන්නයක් නොවන සංයුක්ත මූල්‍ය සාධනපත්‍ර නිකුත් කරන්නන්ට පමණි. මෙම 28 වන ඡේදය සංයුක්ත මූල්‍ය සාධනපත්‍ර දරන්නන්ගේ පාර්ශ්වය සම්බන්ධයෙන් අදාළ නොවේ. ණය හා ස්කන්ධ යන දෙයාකාරයේම මූලිකාංග කැට්ටු ව්‍යුත්පන්නයන්, එකී සාධනපත්‍ර දරන්නන්ගේ පාර්ශ්වයෙන් සලකා බැලූ කල කුමන වර්ගීකරණය කිරීම කළයුතු ද යන්න පිළිබඳව LKAS 39 මගින් අවධානය යොමු කරනු ලැබේ.

- AG 31 වෙනත් කිසිදු ව්‍යුත්පන්නමය ලක්ෂණවලින් තොරවන්නා වූ නිකුත් කරන්නාගේ සාමාන්‍ය කොටස්වලට පරිවර්තනය කළ හැකි බැඳුම්කරයක් වැනි පරිවර්තන විකල්පය ගැබ්වූ මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක් සාමාන්‍ය ආකාරයේ සංයුක්ත මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක් ලෙස දක්විය හැක. 28 වන ඡේදයට අනුව ඉහත කී ආකාරයේ මූල්‍ය සාධනපත්‍ර තුළ ඇති වගකීම් කොටස් හා ස්කන්ධමය කොටස පහත දැක්වෙන පරිදි නිකුත් කරන්නාගේ ශේෂපත්‍රය තුළ වෙන වෙනම ඉදිරිපත් කළ යුතු ය.
- (අ) අදාළ සාධනපත්‍රය පරිවර්තනය නොකරනු ලබන තාක්කල් ඒ සම්බන්ධයෙන් කළ යුතු සැලසුම් කරන ලද පොළී හා මූලික මුල් මුදල ගෙවීමට නිකුත් කරන්නාට ඇති බැඳීම මූල්‍යමය වගකීමක් වේ. ගිවිසුමේ ආකාරයට තීරණය කරනු ලැබුවා වූ අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන්, පරිවර්තන විකල්ප රහිත නමුත් එක සමාන හා සැසඳිය හැකි වන්නා වූ ණය තත්ත්වයන් හා බොහෝ දුරට එක සමාන මුදල් ප්‍රවාහයක් ජනිත කරන්නා වූද සාධනපත්‍ර සම්බන්ධයෙන් අදාළ කාලසීමාවේ දී වෙළඳපොළේ භාවිත වන්නා වූ පොළී අනුපාතයක් මගින් වට්ටම් කර ලබාගන්නා වූ වර්තමාන අගය වගකීම් කොටසේ සාධාරණ අගය ලෙස මූලික හඳුනා ගැනීමේ දී භාවිත කළ හැක.
- (ආ) වගකීම, නිකුත් කරන්නාගේ ස්කන්ධය බවට පත්කිරීමේ වරණය සහිත සාධනපත්‍රයක් ස්කන්ධමය සාධනපත්‍රයක් වේ. එකී වරණය සාධාරණ අගය එහි කාල අගය හා නෛසර්ගික අගය (ඇත්නම්) යන කොටස්වලින් සමන්විත වේ. යම් මූල්‍යමය සම්බන්ධයක් නොමැති වුවද මෙකී වරණයන්ට මූලික හඳුනා ගැනීමේ අවධියේ දී අගයක් ඇත.
- AG 32 පරිවර්තනය කළ හැකි සාධනපත්‍රයක් කල්පිරීමේ දී පරිවර්තනය කරනු ලබන විට අස්තිත්වය විසින් ඒ හා සම්බන්ධිත ණය කොටස හඳුනා ගැනීමෙන් ඉවත්වන අතර එය ස්කන්ධය ලෙස හඳුනා ගැනීම සිදුකරනු ලැබේ. මූලික අවධියේ දී හඳුනාගනු ලැබූ ස්කන්ධමය කොටස තවදුරටත් ස්කන්ධය ලෙසම පවතී. (එය ස්කන්ධය තුළම පිහිටි එක් අයිතමයක සිට තවත් අයිතමයකට මාරු කිරීම සිදුකරනු ලැබුවද) කල්පිරෙන අවස්ථාවේ දී සිදුකරනු ලබන පරිවර්තනය මත කිසිදු ලාභයක් හෝ අලාභයක් නොමැත.
- AG 33 මූලික පරිවර්තනය කිරීමේ අයිතිවාසිකම් වෙනස්වීමකින් තොරව එසේම පවතින අවස්ථාවක අස්තිත්වයක් විසින් පරිවර්තනය කළ හැකි සාධනපත්‍රයක් කල්පිරීමට පෙර නිදහස් කිරීම මගින් හෝ නැවත මිලදී ගැනීම මගින් අදාළ සාධනපත්‍රයක් අකර්මණ්‍ය බවට පත්කළ විට, අස්තිත්වය විසින් එම ණය කොටස හා ස්කන්ධමය කොටස නැවත මිලදී ගැනීම සඳහා හෝ නිදහස් කිරීම සඳහා ගෙවන ලද යම්කිසි ගනුදෙනු පිරිවැයක් සහ ගෙවූ ප්‍රතිෂ්ඨාව අදාළ ගනුදෙනුව සිදුවූ දිනයේ දී කොටස්වලට බෙදාදීම සිදුකරනු ලැබේ. 28 - 32 දක්වා වූ ඡේදයන්ට අනුව එකී ගෙවන ලද ප්‍රතිෂ්ඨාව හා ගනුදෙනු පිරිවැය කොටස්වලට බෙදාහැරීම සඳහා භාවිත කරනු ලබන ක්‍රමය, අදාළ පරිවර්තනය කළ හැකි සාධනපත්‍රය නිකුත් කරනු ලැබූ අවස්ථාවේදී අස්තිත්වය විසින් ලද මුදල වෙන වෙනම කොටස්වලට බෙදාහැරීම සඳහා භාවිත කරන ලද ක්‍රමයම විය යුතු ය.
- AG 34 ප්‍රතිෂ්ඨාව කොටස්වලට වෙන්කිරීමෙන් පසුව ඇතිවන ලාභය හෝ පාඩුව ඒ ඒ සංරචක සම්බන්ධයෙන් අදාළ වන ගිණුම්කරණ මූලධර්මවලට අනුව පහත පරිදි ක්‍රියා කළ යුතු වේ.
- (අ) වගකීම් සංරචකය සම්බන්ධයෙන් වන ලාභ හෝ පාඩු ප්‍රමාණය ලාභ හෝ පාඩුවේ හඳුනාගත යුතු ය ; සහ
- (ආ) ස්කන්ධමය සංරචකය සම්බන්ධයෙන් වන ප්‍රතිෂ්ඨාව ස්කන්ධය තුළ හඳුනාගත යුතු ය.
- AG 35 පරිවර්තනය කළ හැකි සාධනපත්‍රවලට අදාළ කොන්දේසි, අදාළ අස්තිත්වය විසින්, නියමිත කාලයට පෙර පරිවර්තනය කිරීම සිදුකරනු වස් විවිධ සංශෝධනයන්ට ලක්කිරීම සිදුකරනු ලැබිය හැක. උදාහරණයක් ලෙස වඩා වාසිදායක පරිවර්තන අනුපාතයක් ලබාදීම හෝ යම් නිශ්චිත දිනයකට පෙර පරිවර්තනය කිරීම සිදුකරනු ලබන්නේ නම් යම්කිසි වැඩිපුර ප්‍රතිෂ්ඨාවක් ගෙවීම දක්විය හැක. පෙර පැවැති කොන්දේසිවලට අනුව අදාළ සාධනපත්‍ර දරන්නන් හට ලැබිය යුතුව තිබූ ප්‍රතිෂ්ඨාව හා සංශෝධිත කොන්දේසි යටතේ අදාළ සාධනපත්‍ර දරන්නන් විසින් ලබාගත් මුදලක් යන කොටස් දෙක අතර වෙනස ලාභ හෝ අලාභයේ දී වියදමක් ලෙස හඳුනාගත යුතු ය.
- භාණ්ඩාගාර කොටස් (ඡේද 33 සහ 34)
- AG 36 අස්තිත්වය ස්වකීය ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර නැවත අත්පත් කරගත් හේතුව නොසලකා මූල්‍ය වත්කම් සේ හඳුනාගනු නොලැබේ. තමන්ගේම ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයක් නැවත අත්පත් කරගනු ලබන අස්තිත්වයක් එම ස්කන්ධ සාධනපත්‍රයන් එහි ස්කන්ධයෙන් අඩුකර දක්විය යුතු බව ඡේද 33 හි දක්වා ඇත. කෙසේ නමුත් යම් අස්තිත්වයක් තම ස්කන්ධයන් වෙනත් අස්තිත්වයන් වෙනුවෙන් පවත්වාගෙන යන්නේ නම්, ඒ තුළින් නියෝජිත සම්බන්ධතාවයක් ඇති වන අතර, එහි ප්‍රතිඵලයක් මත එම ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර අස්තිත්වයේ ශේෂ පත්‍රයට ඇතුළත් කරනු නොලැබේ. (උදාහරණයක් ලෙස මූල්‍ය ආයතනයක් තම සේවාදායකයෙක් වෙනුවෙන් පවත්වාගෙන යනු ලබන ස්කන්ධ සාධනපත්‍ර)

පොළිය, ලාභාංශ, අලාභ සහ ලාභ (ඡේද 35 - 41)

AG37 පහත විස්තරාත්මක උදාහරණය මගින් පෙන්වනු ලබනුයේ ඡේද 35 අඩංගු කරුණු සංයුක්ත මූල්‍ය උපකරණ සඳහා අදාළ කරගන්නේ කෙසේ ද යන්නයි. උදාහරණයක් වශයෙන්, සමුච්චිත නොවන වරණීය කොටස්, වසර පහකින් අනිවාර්යයෙන්ම නිදහස් කළ යුතු යැයි උපකල්පනය කරන්න. කෙසේ වුවත් නිදහස් කරන දිනට පෙර අස්තීත්වයේ අභිමතය පරිදි ලාභාංශ ගෙවිය හැකි ය. මෙවැනි උපකරණ සංයුක්ත මූල්‍ය උපකරණ වන අතර එහි වගකීම් කොටස වන්නේ එහි නිදහස් කරන වටිනාකමෙහි වර්තමාන අගය වේ. මෙම උපකරණයෙහි නොවිසුරුවන ලද වට්ටම් කොටස පොළී වියදමක් ලෙස ලාභයක් හෝ අලාභයක් වශයෙන් හඳුනාගනු ලැබේ. නිදහස් කිරීම අනිවාර්ය නොවන නමුත් දරන්නාගේ විකල්පයක් වන්නේ නම් හෝ කොටස අනිවාර්යයෙන්ම සමාන ස්ථාවර ගණනකට අගය කරන ලද විචල්‍ය සාමාන්‍ය කොටස්වලට පරිවර්තක වන්නේ නම් හෝ ප්‍රමාණය පදනම් වන උපකල්පනයන්ගේ වෙනස්කම් මත පදනම් වෙයි නම් සමාන ක්‍රියාමාර්ගය අදාළ වේ. තමන් නොගෙවන ලද ලාභාංශ කොටස නිදහස් කරන ලද අගයට එකතු කරන අවස්ථාවල සම්පූර්ණ උපකරණයට වගකීම් මත බැඳේ. එවැනි අවස්ථාවල ලාභාංශ පොළී වියදම් ලෙස හඳුනාගනු ලැබේ.

මූල්‍ය වත්කමක් හා මූල්‍ය වගකීමක් හිලච් කිරීම (ඡේද 42 - 50)

AG38 මූල්‍ය වත්කමක් හා මූල්‍ය වගකීමක් හිලච් කිරීම සඳහා අස්තීත්වයක් සතුව වර්තමානයේ ක්‍රියාත්මක කළ හැකි නීතිමය අයිතියක් තිබිය යුතු ය. ප්‍රධාන හිලච් කිරීමේ ගිවිසුමක් හෝ කිසියම් ආකෘතියක උපයෝජනය නොවන ණය වැනි ප්‍රමාණයන් හිලච් කිරීම සඳහා අස්තීත්වයකට කොන්දේසි සහිත අයිතියක් පැවතියද ඒවා ක්‍රියාත්මක කළ හැකි වන්නේ අනාගත සමහර සිදුවීම් එනම්, ප්‍රතිපාර්ශ්වමය පැහැර හැරීම් වැනි සිද්ධි මත පමණකි. එහෙයින් එවැනි ගිවිසුමක් හිලච් කිරීම සඳහා තිබිය යුතු කොන්දේසි එමගින් ඉටු නොවේ.

AG39 වෙනත් සාධනපත්‍රයක ලක්ෂණයන්ට තරගකාරීව වෙනමම මූල්‍ය සාධනපත්‍ර කාණ්ඩයක් අත්පත් කරගෙන පවත්වාගෙන යන කෘත්‍රීම සාධනපත්‍රයක් සඳහා විශේෂ සලකා බැලීම් මෙම ප්‍රමිතයේ දක්වා නැත. උදාහරණයක් වශයෙන් පාවෙන ගෙවීම් ලැබෙන සහ ස්ථාවර ගෙවීම් කිරීම සම්බන්ධිත පොළී අනුපාත හුවමාරුවක් සහ පාවෙන අනුපාතයන් ඇති දිගුකාලීන ණය, සෑම ඒකකයක්ම එක්වී කෘත්‍රීම සාධනපත්‍රයක් බිහිකරන තනි මූල්‍ය සාධනපත්‍රයන්ට එයටම අයත් වූ වගන්ති හා කොන්දේසි සමඟ ගිවිසුම්මය හිමිකම් හා බැඳීම් නියෝජනය කරනු ලබනවා මෙන්ම සෑම ස්කන්ධ ඒකකයක්ම වෙන වෙනම හුවමාරු කිරීම හෝ පියවීම සිදු වේ. සෑම මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක්ම අනෙක් එකිනෙකට මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක් මුහුණ දෙන අවදානමක් වෙනස් විය හැකි අවදානම මත මුහුණ දේ. ඒ අනුව කෘත්‍රීම සාධනපත්‍රයන්ගේ එක් මූල්‍ය සාධනපත්‍රයක් වත්කමක් සහ අනෙක වගකීමක් වන විටදී, එය ඡේද 42 හි හිලච් කිරීම සඳහා වූ නිර්ණායක තෘප්තිමත් කරන විටක දී හැර ඒවා අස්තීත්වයේ ශේෂ පත්‍රයේ හිලච් කර ශුද්ධ වත්කම් පදනම් ඉදිරිපත් කළ නොහැකියි.

හෙළිදරව් කිරීම

ලාභ හෝ අලාභ මගින් මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් සාධාරණ අගයට දැක්වීම (ඡේද 94(f) ඉවත් කරන ලදී)

AG40 (ඉවත් කරන ලදී)

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත -LKAS 33

කොටසක ඉපැයුම්

පටුන

පේද

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 33

කොටසක ඉපැයුම්

අරමුණ

1

විෂය පථය

2-4අ

නිර්වචන

5-8

ගිණුම්කරණය

9-63

කොටසක මූලික ඉපැයුම්

9-29

ඉපැයුම්

12-18

කොටස්

19-29

කොටසක තනුක ඉපැයුම්

30-63

ඉපැයුම්

33-35

කොටස්

36-40

තනුකික හවුස සාමාන්‍ය කොටස්

41-63

විකල්පයක්, බලපත්‍ර සහ ඒවායේ සමානාත්‍යයන්

45-48

පරිවර්තන සාධක පත්‍ර

49-51

අසම්භාව්‍යමය නිකුත් කළ හැකි කොටස්

52-57

සාමාන්‍ය කොටස් හෝ මුදලින් පියවිය හැකි ගිවිසුම්

58-61

මිලදී ගත් විකල්ප

62

ලිඛිත යොදවුම් විකල්පය

63

අතීතයානු යෝගී ගැලපීම්

64-65

ඉදිරිපත් කිරීම

66-69

හෙලිදරව් කිරීම

70-73 අ

බලපවත්වන දිනය

74

පරිශීලය

අ. භාවිතා කිරීමේ මඟ පෙන්වීම

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 33 කොටසක ඉපැයුම්

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS - 33 කොටසක ඉපැයුම් 1-74 ඡේදයන්හි සහ අ. පරිශිෂ්ටයෙහි දක්වා ඇත. සෑම ඡේදයක්ම සමාන අධිකාරීත්වයකින් යුක්ත වේ. LKAS - 33 එහි අරමුණ, ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට වූ පුර්විකාව සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීමේ ආකෘතිමය රාමුව සම්බන්ධ කොට ගෙන කියවිය යුතුය. නිශ්චිත මඟ පෙන්වීම් නොමැති විට ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරා ගැනීම හා ව්‍යවහාර කිරීම සඳහා පදනමක් LKAS - 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වල වෙනස්වීම් සහ වැරදි මගින් සපයයි.

අරමුණ

1. මෙම ප්‍රමිතියේ අරමුණ වනුයේ විවිධ අස්තීත්වයන් අතර එකම වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය තුළදී සහ එකම අස්තීත්වය සඳහා විවිධ වාර්තාකරණ කාල පරිච්ඡේද අතර, කාර්ය සාධන සැසඳීම වැඩි දියුණු කරන්නා වූ කොටසක ඉපැයුම් නිශ්චය කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා මූල ධර්ම නියම කිරීමය. ඉපැයුම් නිශ්චය කිරීම සඳහා විවිධ වූ ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති භාවිතා කිරීම හේතුවෙන්, කොටසක ඉපැයුම් දත්තයන්හි සීමාවන් තිබුණ ද, සංගත භාවයෙන් යුතුව නිශ්චය කරන හරය මඟින් මූල්‍ය වාර්තාකරණය තත්ත්වය උසස් කරයි. මෙම ප්‍රමිතියේ සලකන කේන්ද්‍රීය කරුණ වන්නේ කොටසක ඉපැයුම් ගණනය කරන හරයයි.

විෂය පථය

2. මෙම ප්‍රමිතිය පහත දෑ සඳහා භාවිතා වේ :-

(අ.) තනි වශයෙන් හෝ වෙනම මූල්‍ය වාර්තා පිළියෙල කරනු ලබන අස්තීත්වයක් සඳහා -

- (i) සාමාන්‍ය කොටස් හෝ භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් පොදු වෙළෙඳපොළේ අලෙවිකරණ අස්තීත්වයක් (දේශීය හෝ විදේශීය කොටස් හුවමාරුව හෝ දේශීය හෝ ප්‍රාදේශීය වෙළෙඳ පලවල් ඇතුළත්ව අත්පිට වෙළෙඳ පොළෙහි) හෝ
- (ii) පොදු වෙළෙඳපොළේ සාමාන්‍ය කොටස් විකිණීම සඳහා සුදාකුම් පත් කොමිසමේ හෝ වෙනත් නියාමන සංවිධානයක මූල්‍ය වාර්තා ගොනු ගත කරන හෝ ගොනු ගත කිරීමේ ක්‍රියාවලියෙහි පවතින සහ

(ආ) මව් සමාගම සමඟ සමූහයක ඒකාබද්ධ මූල්‍ය වාර්තා

- (i) සාමාන්‍ය කොටස් හෝ භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් පොදු වෙළෙඳ පොළේ අලෙවිකරණ අස්තීත්වයක් (දේශීය හෝ විදේශීය කොටස් හුවමාරුව හෝ දේශීය හෝ ප්‍රාදේශීය වෙළෙඳ පොළ, ඇතුළත්ව අත්පිට වෙළෙඳපොළෙහි) හෝ
- (ii) පොදු වෙළෙඳපොළේ සාමාන්‍ය කොටස් විකිණීම සඳහා සුදාකුම්පත් කොමිසමේ හෝ වෙනත් නියාමන සංවිධානයක මූල්‍ය වාර්තා ගොනුගත කරන හෝ ගොනු ගත කිරීමේ ක්‍රියාවලියෙහි පවතින අස්තීත්වයන්

3. කොටසක ඉපැයුම් හෙලිදරව් කරන අස්තීත්වයක්, මෙම ප්‍රමිතය ප්‍රකාරව කොටසක ඉපැයුම් ගණනය කර හෙලිදරව් කළ යුතුයි.

4. අස්තීත්වයක් LKAS - 27 ඒකාබද්ධ හා වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ප්‍රකාර ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන සහ වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන යන දෙකම පිළියෙල කර ඉදිරිපත් කරන විට, මෙම ප්‍රමිතයේ හෙලිදරව් කිරීමේ අවශ්‍යතා ඉදිරිපත් කළ යුත්තේ ඒකාබද්ධ තොරතුරු පදනම් කර ගෙන පමණි. එහි වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පදනම් කරගෙන කොටසක ඉපැයුම් හෙලිදරව් කිරීම තෝරාගත් අස්තීත්වයක්, එවැනි කොටසක ඉපැයුම් තොරතුරු ඉදිරිපත් කළ යුත්තේ එහි විස්තීර්ණ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයේ මුහුණත පමණි. අස්තීත්වයක් එවැනි කොටසක ඉපැයුම් තොරතුරු ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි ඉදිරිපත් නොකළ යුතුයි.

- 4අ LKAS - 1 මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම, ප්‍රමිතයේ ඡේද 81 හි විස්තර කර ඇති පරිදි කිසියම් අස්තීත්වයක් ලාභ හෝ අලාභ අයිතමයන් වෙනම ආදායම් ප්‍රකාශනයක ඉදිරිපත් කරයි නම්, එය කොටසක ඉපැයුම් එම ප්‍රකාශනයේ පමණක් ඉදිරිපත් කරයි.

නිර්වචන

5. පහත දැක්වෙන යෙදුම් නිශ්චිතව දක්වා ඇති තේරුම් සහිතව මෙම ප්‍රමිතියේ යෙදේ.

ප්‍රතිනුකූලීය යනු පරිවර්තන සාධක පත්‍ර පරිවර්තන කිරීම, විකල්පයන් හෝ බලපත්‍ර ක්‍රියාත්මක කිරීම හෝ නිශ්චිත කොන්දේසි සපුරාලීමෙන් පසුව සාමාන්‍ය කොටස් නිකුත් කිරීම යන උපකල්පනයන්හි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස කොටසක ඉපැයුම් වැඩිවීම හෝ කොටසක අලාභය අඩුවීම.

අසම්භාව්‍ය කොටස් ගිවිසුමක් යනු නිශ්චිත වූ කොන්දේසි සපුරාලීම මත රඳා පවත්නා කොටස් නිකුත් කිරීම සඳහා වූ ගිවිසුමකි. අසම්භාව්‍ය ලෙස නිකුත් කළ හැකි සාමාන්‍ය කොටස් යනු අසම්භාව්‍ය කොටස් ගිවිසුමක අන්තර්ගත නිශ්චිත කොන්දේසි සපුරාලීමෙන් අනතුරුව, සුළු මුදලකට හෝ මුදල් කිසිත් නැතිව හෝ වෙනත් ප්‍රතිශ්ඨාවක් සඳහා නිකුත් කළ හැකි සාමාන්‍ය කොටස්ය.

තනුකය යනු පරිවර්තන සාධක පත්‍ර පරිවර්තනය කිරීම, විකල්පයන් හෝ බලපත්‍ර ක්‍රියාත්මක කිරීම හෝ නිශ්චිත කොන්දේසි සපුරාලීමෙන් පසුව සාමාන්‍ය කොටස් නිකුත් කිරීම යන උපකල්පනයන්හි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස කොටසක ඉපැයුම් අඩුවීම හෝ කොටසක අලාභය වැඩිවීමය.

විකල්ප, බලපත්‍ර සහ ඒවාට සමාන දේ යනු දරන්නාට සාමාන්‍ය කොටස් මිලදී ගැනීමේ අයිතිය දෙනු ලබන මූල්‍ය සාධන පත්‍ර වේ.

සාමාන්‍ය කොටස් යනු අනෙක් සියලුම ස්කන්ධ සාධන පංති වලට යටත් වූ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයකි.

හව්‍ය සාමාන්‍ය කොටසක් යනු දරන්නාට සාමාන්‍ය කොටස් වලට හිමිකමක් ඇති කල හැකි මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක් හෝ වෙනත් ගිවිසුමකි. සාමාන්‍ය කොටස් මත යෙදවුම් විකල්පයන් යනු දෙනු ලබන කාල පරිච්ඡේදයක, නිශ්චිත මිලකට දරන්නාට සාමාන්‍ය කොටස් විකිණීමේ අයිතිය ලබා දෙන ගිවිසුමය.

6. කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වූ ශුද්ධ ලාභයට සාමාන්‍ය කොටස් සහභාගී වන්නේ වර්ෂය කොටස් වැනි වෙනත් ආකාරයන්හි කොටස් සහභාගී වුවාට පසුව පමණි. අස්තිත්වයකට සාමාන්‍ය කොටස් එක පන්තියකට වඩා තිබිය හැකිය. එකම පන්තියේ සාමාන්‍ය කොටස් වලට ලාභාංශ ලැබීමේ සමාන අයිතිවාසිකම් සතුව පවතී.

7. හව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් වලට උදාහරණ නම් :-

- (අ) සාමාන්‍ය කොටස් වලට පරිවර්තනය කළ හැකි, වර්ෂය කොටස් ඇතුළුව මූල්‍ය වගකීම් හෝ ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර;
- (ආ) විකල්පයන් හා බලපත්‍ර;
- (ඇ) ව්‍යාපාරයක් හෝ වෙනත් වත්කම් අත්පත් කර ගැනීම වැනි ගිවිසුම්ගත වැඩපිළිවෙලවල් ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇති වන කොන්දේසි සපුරාලීම මත නිකුත් කරනු ලබන කොටස්

8. LKAS - 32 මූල්‍ය සාධන පත්‍ර :ඉදිරිපත් කිරීම ප්‍රමිතියේ නිර්වචනය කරන ලද යෙදුම්, වෙනත් ආකාරයට දක්වා නොමැති නම් LKAS - 32 ප්‍රමිතියේ ඡේද අංක 11 හි නිශ්චිතව දක්වා ඇති තේරුම් සහිතව භාවිතා කෙරේ. LKAS - 32 මගින් මූල්‍ය සාධන පත්‍රය, මූල්‍ය වත්කම , මූල්‍ය වගකීම, ස්කන්ධ සාධන පත්‍රය හා සාධාරණ වටිනාකම නිර්වචනය කරන අතර, එම නිර්වචන ව්‍යවහාර කිරීම පිළිඳව උපදෙස් සපයනු ලැබේ.

මිනුම්කරණය

කොටසක මූලික ඉපැයුම්

9. ස්කන්ධ ධාරකයන්ට සන්නිකිත මෙහෙයුම් වලින් ලැබෙන ලාභය හෝ අලාභය ඉදිරිපත් කරන්නේ නම්, පරිපාලක අස්තිත්වයේ එම සාමාන්‍ය කොටස් ධාරකයන්ට අදාළ වන ලාභය හෝ අලාභය සඳහා කොටසක මූලික ඉපැයුම් මුදල අස්තිත්වයක් ගණනය කළ යුතුය.
10. පරිපාලන අස්තිත්වයේ සාමාන්‍ය ස්කන්ධ කොටස් ධාරකයන්ට අදාළ වන ලාභය හෝ අලාභය කාල පරිච්ඡේදය තුල බලාත්මක (හරය) හරිත මධ්‍යක සාමාන්‍ය කොටස් ගණනින් බෙදීමෙන් මූලික කොටසක ඉපැයුම් ගණනය කළයුතුයි.

11. කොටසක මූලික ඉපැයුම් තොරතුරු වල පරමාර්ථය වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයේ පරිපාලක අස්තිත්වයෙහි කාර්ය සාධනයෙන් සෑම සාමාන්‍ය කොටසකටම ඇති අයිතියේ මිනුමක් ලබා දීමයි.

ඉපැයුම්

12. කොටසක මූලික ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ අවශ්‍යතාවය සඳහා පරිපාලක අස්තිත්වයේ සාමාන්‍ය ස්කන්ධ ධාරකයන්ට ;

(අ) පරිපාලක අස්තිත්වයට සන්නික මෙහෙයුම් වලින් අදාළ ලාභය හෝ අලාභය; සහ

(ආ) පරිපාලක අස්තිත්වයට අදාළ ලාභය හෝ අලාභය

සඳහා අදාළ වන ප්‍රමාණය (අ) සහ (ආ) හි ඇති මුදලින් බදු වලට පසු වරණීය ලාභාංශ, වරණීය කොටස් බේරුම් කිරීමෙන් පැන නගින වෙනස්කම් සහ ස්කන්ධය ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇති වරණීය කොටස් වලට අදාළ ඒ හා සමාන වෙනත් බලපෑම් සඳහා ගැලපුම් කළාට පසු මුදල විය යුතුය.

13. බදු වියදම, වගකීම් ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇති වරණීය කොටස් මත ලාභාංශ ඇතුළුව කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා හඳුනාගෙන ඇති, පරිපාලක අස්තිත්වයේ සාමාන්‍ය ස්කන්ධ ධාරකයන්ට අදාළ සියලුම ආදායම් සහ වියදම් අයිතමයන්, පරිපාලක අස්තිත්වයේ සාමාන්‍ය ස්කන්ධ ධාරකයන්ට කාලපරිච්ඡේදය සඳහා අදාළ ලාභය හෝ අලාභය නිශ්චය කිරීමේදී ඇතුළත් කෙරේ. (LKAS 1 බලන්න)

14. ලාභයෙන් හෝ අලාභයෙන් අඩු කරනු ලබන බදු වලට පසු වරණීය ලාභාංශ මුදල නම් ;

(අ) අදාළ කාල පරිච්ඡේදය සඳහා සමුච්චිත නොවන වරණීය කොටස් මත ප්‍රකාශ කර ඇති යම් වරණීය ලාභාංශයක බදු අඩු කලාට පසු මුදල; සහ

(ආ) ලාභාංශ ප්‍රකාශ කල ද නොකල ද, සමුච්චිත වරණීය කොටස් සඳහා කාලපරිච්ඡේදයට අදාළ බදු අඩු කලාට පසු වරණීය ලාභාංශ මුදල කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වරණීය ලාභාංශ මුදලට පෙර කාලපරිච්ඡේදයන් වෙනුවෙන් ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදය තුළදී සමුච්චිත වරණීය කොටස් සඳහා ප්‍රකාශිත හෝ ගෙවන ලද යම් වරණීය ලාභාංශයක් ඇතුළත් නොවේ.

15. අස්තිත්වයක් වරණීය කොටස් අව මිලට විකිණීම වෙනුවෙන් වන්දි ලෙසට, වරණීය කොටස් සඳහා පහල මූලික ලාභාංශයක් ලබා දීම හෝ වරණීය කොටස් අධි මිලට ගැනීම වෙනුවෙන් ආයෝජකයන්ට වන්දි ලෙසට පසු කාලපරිච්ඡේදයක ඉහල වෙළඳපොළ ලාභාංශයක්, සමහර විට හඳුන්වනු ලබන්නේ වරණීය කොටස් වැඩි වන අනුපාතය ලෙසය. වැඩි වන අනුපාතිකය මත යම් වරණීය කොටස් මුල් නිකුත්වූක අවමිල හෝ අධිමිල සඵල පොළි ක්‍රමය භාවිතා කර රඳවා ගත් ලාභයට ක්‍රමිකය කරන අතර, කොටසක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ කාර්යය සඳහා වරණීය ලාභාංශයක් ලෙස සලකනු ලැබේ.

16. අස්තිත්වයේ ටෙන්ඩර් පිරිනැමීමක් යටතේ වරණීය කොටස් නැවත මිලදී ගැනීම සිදු විය හැකිය. වරණීය කොටස් වල ධාරණ අගයට වැඩියෙන් වරණීය කොටස් හිමියන්ට ගෙවන ප්‍රතිශ්ඨාවේ සාධාරණ අගය වරණීය කොටස් ධාරකයන්ට ලැබෙන ප්‍රතිලාභයක් සහ අස්තිත්වය සඳහා රඳවා ගත් ලාභයට අයකිරීමක් නියෝජනය කරයි. පරිපාලක අස්තිත්වයේ සාමාන්‍ය ස්කන්ධ ධාරකයන්ට අදාළ ලාභය හෝ අලාභය ගණන් බැලීමේදී මෙම මුදල අඩු කරනු ලැබේ.

17. අස්තිත්වයක් විසින් මුල් පරිවර්තන කොන්දේසි වලට වාසි සහගත වෙනස් කිරීම් මගින් හෝ අමතර ප්‍රතිශ්ඨාවක් ගෙවීමෙන් පරිවර්තන වරණීය කොටස් කලින් පරිවර්තනය කිරීමට පෙළඹවිය හැකිය. මුල් පරිවර්තන කොන්දේසි යටතේ නිකුත් කළ හැකි සාමාන්‍ය කොටස් වල සාධාරණ අගයට වඩා ගෙවූ වෙනත් ප්‍රතිශ්ඨාවන් හෝ සාමාන්‍ය කොටස් වල සාධාරණ අගයේ අතිරික්තය, වරණීය කොටස් හිමියන්ට ලැබෙන ප්‍රතිලාභයක් වන අතර, එය පරිපාලක අස්තිත්වයේ සාමාන්‍ය ස්කන්ධ ධාරකයන්ට අදාළ ලාභය හෝ අලාභය ගණනය කිරීමේදී අඩු කරනු ලැබේ.

18. වරණීය කොටස් වල සාධාරණ අගය ඉක්මවා ඒවා බේරුම් කිරීමට ගෙවන ප්‍රතිශ්ඨාවේ ධාරණ අගයේ යම් අතිරික්තයක්, වෙනම් එය පරිපාලක අස්තිත්වයේ සාමාන්‍ය ස්කන්ධ ධාරකයන්ට අදාළ ලාභය හෝ අලාභය ගණනය කිරීමේදී එකතු කරනු ලැබේ.

කොටස්

19. කොටසක මූලික ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ අවශ්‍යතාවය සඳහා සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව කාලපරිච්ඡේදය තුළ ඉතිරිව ඇති හරිත මධ්‍යක සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව විය යුතුය.
20. කාලපරිච්ඡේදය තුළ ඉතිරිව ඇති හරිත මධ්‍යක සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව භාවිතා කිරීමෙන් ඕනෑම අවස්ථාවක විශාලතර හෝ කුඩාතර කොටස් සංඛ්‍යාවක් ඉතිරිව තිබීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් කොටස් හිමියන්ගේ ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණය විචලනය වී තිබීමේ හැකියාව නිරූපනය කරයි. කාලපරිච්ඡේදය තුළ ඉතිරිව ඇති හරිත මධ්‍යක සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව වනුයේ කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේදී ඉතිරිව ඇති සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව කාලපරිච්ඡේදය තුළ නැවත මිලදී ගත් හෝ නිකුත් කළ කොටස් සංඛ්‍යාවෙන් ගලපා කාල හරිත සාධකයකින් ගුණ කළ විට ලැබෙන සංඛ්‍යාවයි. කාල හරිත සාධකය යනු කාලපරිච්ඡේදයේ මුළු දින ගණනෙහි සමානුපාතිකයක් ලෙස කොටස් ඉතිරිව ඇති දින ගණන වන අතර හරිත මධ්‍යකයෙහි සාධාරණ සන්නිකර්ෂණයක් බොහෝ අවස්ථාවලදී ප්‍රමාණවත් වේ.
21. සාමාන්‍යයෙන් ප්‍රතිශ්ඨාව ලැබිය යුතු දින සිට (සාමාන්‍යයෙන් ඒවායේ නිකුතු දිනය) කොටස් හරිත මධ්‍යක කොටස් සංඛ්‍යාවට ඇතුළත් කරනු ලැබේ. උදාහරණයක් ලෙස ;
  - (අ) මුදල් හුවමාරුව මත නිකුත් කරන සාමාන්‍ය කොටස් මුදල් ලැබිය යුතු වන විට ඇතුළත් කරනු ලැබේ ;
  - (ආ) සාමාන්‍ය හෝ වරණීය කොටස් මත වූ ලාභාංශ ස්වේච්ඡාවෙන් යළි ආයෝජනය කිරීම මත නිකුත් කරන සාමාන්‍ය කොටස්, ලාභාංශ යළි ආයෝජනය කළ විට ඇතුළත් කරනු ලැබේ;
  - (ඇ) ණය සාධන පත්‍රයක් සාමාන්‍ය කොටස් වලට පරිවර්තනය කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් නිකුත් කරන සාමාන්‍ය කොටස්, ලාභාංශ පොළිය උපචිතවීම නතර වන දින සිට ඇතුළත් කරනු ලැබේ;
  - (ඈ) වෙනත් මූල්‍ය සාධන පත්‍ර මත වූ පොළිය හෝ මුල් මුදල වෙනුවට නිකුත් කරන සාමාන්‍ය කොටස්, පොළිය උපචිත වීම නතර වන දින සිට ඇතුළත් කරනු ලැබේ;
  - (ඉ) අස්තිත්වයේ වගකීමක් බේරුම් කිරීම සඳහා හුවමාරුවක් වශයෙන් නිකුත් කරන සාමාන්‍ය කොටස් බේරුම් කිරීමේ දින සිට ඇතුළත් කරනු ලැබේ;
  - (ඊ) මුදල් හැර වෙනත් වත්කමක් අත්පත් කර ගැනීම සඳහා ප්‍රතිශ්ඨාව ලෙස නිකුත් කරන සාමාන්‍ය කොටස්, අත්පත් කර ගැනීම හඳුනා ගන්නා දින සිට ඇතුළත් කරනු ලැබේ; සහ
  - (උ) අස්තිත්වයට සේවා සැපයීම සඳහා නිකුත් කරන සාමාන්‍ය කොටස්, සේවා සැපයූ විට ඇතුළත් කරනු ලැබේ;

සාමාන්‍ය කොටස් ඇතුළත් කිරීමේ කාල, නිර්නය ඒවායේ නිකුතුවට සම්බන්ධ නිශ්චිත නියමයන් හා කොන්දේසි අනුව නිශ්චය කෙරේ. නිකුතුව හා ආශ්‍රිත කවර හෝ ගිවිසුමක හරය කෙරෙහි නිසි පරිදි අවධානය යොමු කරනු ඇත.
22. ව්‍යාපාර සංයෝජනයක පිරිවැයේ කොටසක් ලෙස නිකුත් කරන සාමාන්‍ය කොටස්, අත්පත් කර ගන්නා දින සිට හරිත මධ්‍යක කොටස් සංඛ්‍යාවෙහි ඇතුළත් කරනු ලැබේ. මෙසේ කරනුයේ අත්පත් කරගන්නා විසින් එම දින පටන්, අත්පත් කරගන්නාගේ විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයෙහි ලාභ සහ අලාභ අන්තර්ගත කරන හෙයිනි.
23. අනුගමය පරිවර්තය සාධන පත්‍ර පරිවර්තනය කිරීම මත නිකුත් කරනු ලබන සාමාන්‍ය කොටස්, කොටසක මූලික ඉපැයුම් ගණනය කිරීම සඳහා ගිවිසුමට එළඹී දින සිට ඇතුළත් කරනු ලැබේ.
24. අසම්භාව්‍ය ලෙස නිකුත් කළ හැකි, කොටස් සියලුම අවශ්‍ය කොන්දේසි තෘප්ත කරනු ලබන දින පටන් පමණක් (එනම්, සිද්ධිය සිදු වී ඇත) ගෙවිය යුතු ලෙස සලකා කොටසක මූලික ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේදී ඇතුළත් කරනු ලැබේ. තනිකරම යම් කාල පරිච්ඡේදයකට පසුව නිකුත් කළ හැකි කොටස් වෙනුවෙන් කාල පරාසයේ නිශ්චිත භාවයක් තිබීමේ හේතුව නිසා අසම්භාව්‍ය ලෙස නිකුත් කළ හැකි කොටස් නොවේ. අසම්භාව්‍ය ලෙස ආපසු භාර දිය යුතු (එනම් නැවත කැඳවීමට යටත් වන) ගෙවිය යුතු සාමාන්‍ය කොටස්, තවදුරටත් නැවත කැඳවීමට යටත් නොවන දිනය දක්වා ගෙවිය යුතු නොවන ලෙස සලකා කොටසක මූලික ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේදී ඉවත් කරනු ලැබේ.
25. ඉවත් කර ඇත.
26. හවුස සාමාන්‍ය කොටස් පරිවර්තනය කිරීම හැර, සම්පත් වල අනුරූප වෙනසක් නොමැතිව, ඉතිරිව ඇති සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව වෙනස් කරන්නා වූ සිද්ධීන් සඳහා කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී සහ ඉදිරිපත් කරනු ලබන සියලුම කාලපරිච්ඡේද සඳහා ඉතිරිව ඇති හරිත මධ්‍යක සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව ගැලපිය යුතුය.

27. සම්පත් වල, අනුරූප වෙනස් වීමක් නොමැතිව සාමාන්‍ය කොටස් නිකුත් කිරීම හෝ නොගෙවූ සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව අඩු කිරීම කළ හැකිය.

උදාහරණ නම් :

- (අ) ප්‍රාග්ධනීකරණය කිරීමක් හෝ ප්‍රසාද නිකුත්වක් (සමහරවිට ව්‍යාපාර වස්තු ලාභාංශයක් ලෙස සඳහන් කෙරේ) ;
- (ආ) වෙනත් කවර හෝ නිකුත්වක ඇති ප්‍රසාද මූලිකාංගය, උදාහරණයක් ලෙස වත්මන් කොටස් හිමියන්ට වූ හිමිකම් නිකුත්වක ඇති ප්‍රසාද මූලිකාංගයක්
- (ඇ) කොටස් විභේදනයක් ; සහ
- (ඈ) ප්‍රතිවර්ත කොටස් විභේදනයක් (කොටස් ඒකාබද්ධ කිරීම)

28. ප්‍රාග්ධනීකරණය කිරීමක දී හෝ ප්‍රසාද නිකුත්වකදී හෝ කොටස් විභේදනයකදී, අතිරේක ප්‍රතිශ්ඨාවක් නොමැතිව දැනට සිටින කොටස් හිමියන්ට සාමාන්‍ය කොටස් නිකුත් කෙරේ. එම නිසා සම්පත් වල වැඩිවීමක් නොමැතිව ඉතිරිව ඇති සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව වැඩිවේ. ඉදිරිපත් කරන්නා වූ මුල්ම කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේදී එම සිදුවීම හටගත්තේ යැයි සලකා ඉතිරිව ඇති සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාවෙහි සමානුපාතික වෙනස සඳහා එම සිදුවීමට පෙර පැවති ඉතිරිව ඇති සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව ගලපනු ලැබේ. උදාහරණයක් නම් එක කොටසකට දෙකක් බැගින් වූ ප්‍රසාද නිකුත්වකදී, අළුත් මුළු සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව සොයා ගැනීම සඳහා නිකුත්වට පෙර ඉතිරිව ඇති කොටස් සංඛ්‍යාව තුනෙන් වැඩි කිරීම හෝ අතිරේක කොටස් සංඛ්‍යාව ලබා ගැනීම සඳහා දෙකෙන් ගුණ කිරීම කරනු ලැබේ.

29. සම්පත් වල, අනුරූප අඩුවීමක් නොමැතිව සාමාන්‍ය කොටස් ඒකාබද්ධකරණයකින්, සාමාන්‍යයෙන් ඉතිරිව ඇති සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව අඩුවේ. කෙසේ වෙතත්, සමස්ථ බලපෑම සාධාරණ වටිනාකමට කොටස් නැවත මිලදී ගැනීමක් වූ කල්හි, ඉතිරිව ඇති සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව අඩුවීම, සම්පත් වල අනුරූප අඩුවීමේ ප්‍රතිඵලයකි. විශේෂ ලාභාංශයක් සමඟ සංයෝග වූ කොටස් ඒකාබද්ධකරණය උදාහරණයකි. සංයෝග වූ ගනුදෙනුව සිදු වූ කාල පරිච්ඡේදය සඳහා ඉතිරිව ඇති හරිත මධ්‍යක සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව විශේෂ ලාභාංශ හඳුනාගත් දිනයේ පටන් සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාවේ අඩුවීම සඳහා ගැලපීම් කරනු ලැබේ.

කොටසක තනුක ඉපැයුම්

30. සන්නිකිත මෙහෙයුම් වලින් ස්කන්ධ ධාරකයන්ට අදාළ ලාභය හෝ අලාභය ඉදිරිපත් කරන්නේ නම් පරිපාලක අස්තීත්වයේ සාමාන්‍ය ස්කන්ධ ධාරකයන්ට අදාළ ලාභය හෝ අලාභය සඳහා කොටසක තනුක ඉපැයුම් මුදල් ප්‍රමාණයන් අස්තීත්වයක් ගණනය කළ යුතුය.
31. තනුක කොටසක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ කාර්යය සඳහා අස්තීත්වයක් පරිපාලක අස්තීත්වයේ සාමාන්‍ය ස්කන්ධ ධාරකයන්ට අදාළ වන ලාභය හෝ අලාභය සහ ඉතිරිව ඇති හරිත මධ්‍යක කොටස් සංඛ්‍යාව සියලුම තනුකකික භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් වල බලපෑම සඳහා සහ ඉතිරිව ඇති හරිත මධ්‍යක කොටස් සියලුම තනුකවන විභව සාමාන්‍ය කොටස් වල බලපෑම සඳහා අස්තීත්වයක් විසින් ගැලපිය යුතුය.
32. කොටසක තනුක ඉපැයීම් තොරතුරේ පරමාර්ථය, කොටසක මූලික ඉපැයීම් තොරතුරේ පරමාර්ථය වන අස්තීත්වයක කාර්ය සාධනයෙහි සෑම සාමාන්‍ය කොටසකම ඇති අයිතියේ මිනුමක් සැලසීම, සමඟ සංගත වන අතර, කාලපරිච්ඡේදය තුළ ඉතිරිව තිබූ සියලුම තනුකකික භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් වලට බලපෑමක් ඇති කරයි. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස -

(අ) පරිපාලක අස්තීත්වයේ සාමාන්‍ය ස්කන්ධ ධාරකයන්ට අදාළ වූ ලාභය හෝ අලාභය තනුකකික භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් සම්බන්ධයෙන් කාලපරිච්ඡේදය තුළ හඳුනාගත් බද්දට පසු ලාභාංශ සහ පොළී වල අගයන්ගෙන් ඉහළ නංවන අතර, තනුකකික භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් පරිවර්තනය කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ආදායම් හා වියදම් වල කිසියම් අනෙකුත් වෙනස්වීම් සඳහා ගලපනු ලැබේ;

(ආ) ඉතිරිව ඇති හරිත මධ්‍යක සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව, සියලුම තනුකකික භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් පරිවර්තනය කළේයයි උපකල්පනය කර, ගෙවිය යුතුව තිබූ අතිරේක හරිත මධ්‍යක සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාවෙන් ඉහළ නංවනු ලැබේ.

ඉපැයීම්

33. තනුක කොටසක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ කාර්යය සඳහා පරිපාලක අස්තිත්වයක සාමාන්‍ය ස්කන්ධ ධාරකයන්ට අදාළ ලාභය හෝ අලාභය, 12 වන ඡේදය ප්‍රකාර ගණනය කළ පරිදි පහත දැක්වෙන ඒවායෙහි බද්දට පසුව වන බලපෑමෙන් ගැලපිය යුතුය:
- (අ) 12 වන ඡේදය ප්‍රකාර ගණනය කළ පරිදි පරිපාලක අස්තිත්වයේ සාමාන්‍ය ස්කන්ධ ධාරකයන්ට අදාළ ලාභය හෝ අලාභය ගණනයේදී, අඩුකර ඇති තනුකික භවය සාමාන්‍ය කොටස් වලට සම්බන්ධ යම් ලාභාංශ හෝ වෙනත් අයිතමයන්;
- (ආ) තනුකික භවය සාමාන්‍ය කොටස් වලට සම්බන්ධ කාලපරිච්ඡේදය තුළ හඳුනාගත් යම් පොළියක්; සහ
- (ඇ) තනුකික භවය සාමාන්‍ය කොටස් පරිවර්තනය කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ආදායම් හෝ වියදම් වල වෙනත් කවර හෝ වෙනස්වීම්.
34. භවය සාමාන්‍ය කොටස්, සාමාන්‍ය කොටස් වලට පරිවර්තනය කළ පසු 33(අ) (ඇ) ඡේදයන්හි හඳුනාගත් අයිතමයන් තවදුරටත් පැන නොනගී. ඒ වෙනුවට, පරිපාලක අස්තිත්වයේ සාමාන්‍ය ස්කන්ධ ධාරකයන්ට අදාළ ලාභය හෝ අලාභයට සහභාගී වීමට අලුත් සාමාන්‍ය කොටස් වලට හිමිකම් ඇත. එම නිසා 12 වන ඡේදය ප්‍රකාර ගණනය කරන ලද පරිපාලක අස්තිත්වයෙහි සාමාන්‍ය ස්කන්ධ ධාරකයන්ට අදාළ ලාභය හෝ අලාභය 33 (අ) - (ඇ) ඡේදයන්හි හඳුනාගත් අයිතමයන් සහ යම් අදාළ බදු සඳහා ගැලපීම් කරනු ලැබේ. භවය සාමාන්‍ය කොටස් සමඟ ආශ්‍රිත වියදම් වලට, ගනුදෙනු පිරිවැය සහ සඵල පොළී ක්‍රමය ප්‍රකාර ගිණුම් ගත කළ වට්ටම් ඇතුළත් වේ. (LKAS 39 මූල්‍ය සාධන පත්‍ර : හඳුනා ගැනීම හා මිනුම්කරණය හි ඡේද 9 බලන්න)
35. භවය සාමාන්‍ය කොටස් පරිවර්තනය කිරීම ආදායම් සහ වියදම් වල අනුෂංගික වෙනස්වීම් වලට මඟ පාදනු ලැබිය හැකිය. උදාහරණයක් ලෙස භවය සාමාන්‍ය කොටස් වලට සම්බන්ධ පොළී වියදමෙහි අඩු වීම සහ එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ලාභයේ වැඩිවීම හෝ අලාභයේ අඩුවීම සේවකයන් අතර, ලාභ බෙදා දීමේ අභිමත නොවූ සැලැස්මකට සම්බන්ධ වියදම් වල වැඩිවීමකට මඟ පාදනු ලැබිය හැකිය. තනුක කොටසක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ කාර්යය සඳහා පරිපාලක අස්තිත්වයේ සාමාන්‍ය ස්කන්ධ ධාරකයන්ට අදාළ ලාභය හෝ අලාභය එවැනි අනුෂංගික ආදායම් හෝ වියදම් වෙනස් වීම් සඳහා ගලපනු ලැබේ.
- කොටස්**
36. තනුක කොටසක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ කාර්යය සඳහා සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව විය යුත්තේ 19 සහ 26 වන ඡේද ප්‍රකාර ගණනය කරන ලද හරිත මධ්‍යක සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාවට, සියලුම තනුකික භවය සාමාන්‍ය කොටස්, සාමාන්‍ය කොටස් වලට පරිවර්තනය කිරීමේදී නිකුත් කරනු ලබන හරිත මධ්‍යක සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව එකතු කළ ප්‍රමාණය වේ. තනුකික භවය සාමාන්‍ය කොටස්, කාල පරිච්ඡේදය ආරම්භයේදී හෝ භවය සාමාන්‍ය කොටස් ඊට පසුව නිකුත් කළේ නම් එදින, පරිවර්තනය කරන්නට ඇතැයි සැලකිය යුතුය.
37. ඉදිරිපත් කරනු ලබන එක් එක් කාල පරිච්ඡේදය සඳහා තනුකික භවය සාමාන්‍ය කොටස් වෙන් වශයෙන් නිශ්චය කළ යුතුය. කාලපරිච්ඡේදයේ ඇතුළත් වර්ෂයේ දිනට තනුකික භවය සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව එක් එක් අතුරු ගණනය කිරීම් වල ඇතුළත් වූ තනුකික භවය සාමාන්‍ය කොටස් වල හරිත මධ්‍යක සාමාන්‍ය නොවේ.
38. භවය සාමාන්‍ය කොටස් ඒවා ඉතිරිව ඇති කාලපරිච්ඡේදය සඳහා හරිත කෙරේ. කාලපරිච්ඡේදය තුළ අවලංගු කළ හෝ කාලය ඉකුත් වීමට ඉඩ හල භවය සාමාන්‍ය කොටස්, කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේදී ඒවා ඉතිරිව ඇති කාලපරිච්ඡේද කොටස සඳහා පමණක් කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේදී ඇතුළත් කරනු ලැබේ. කාලපරිච්ඡේදය තුළ සාමාන්‍ය කොටස් වලට පරිවර්තනය කළ භවය සාමාන්‍ය කොටස් කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ පටන් පරිවර්තනය කළ දිනය දක්වා, කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේදී ඇතුළත් කරන අතර, පරිවර්තනය කළ දින පටන්, ප්‍රතිඵලය වන සාමාන්‍ය කොටස්, කොටසක මූලික සහ තනුක ඉපැයීම් යන දෙකටම ඇතුළත් කෙරේ.
39. තනුක භවය සාමාන්‍ය කොටස් පරිවර්තනය කිරීමේදී, නිකුත් කරනු ලබන සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව, භවය සාමාන්‍ය කොටස් කොන්දේසි අනුව නිශ්චය කරනු ඇත. පරිවර්තනය කිරීමේ පදනම් එකකට වැඩියෙන් පවතින කල්හි, භවය සාමාන්‍ය කොටස් ධාරකයාගේ පැත්තෙන් වඩාත්ම වාසිදායක පරිවර්තනය අනුපාතිකය හෝ ක්‍රියාත්මක මිල ගණනය කිරීමේදී උපකල්පනය කරයි.
40. පරිපාලිතයක්, බද්ධ ව්‍යාපාරයක් හෝ ආශ්‍රිතයක් පරිපාලක, බද්ධ ව්‍යාපාරිකයා හෝ ආයෝජකයා හැර වෙනත් පාර්ශ්වයන්ට, පරිපාලිතයේ, බද්ධ ව්‍යාපාරයේ හෝ ආශ්‍රිතයේ සාමාන්‍ය කොටස් වලට පරිවර්තනය කළ හැකි භවය සාමාන්‍ය කොටස් හෝ

පරිපාලක, බද්ධ ව්‍යාපාරිකයාගේ හෝ ආයෝජකගේ (වාර්තාකරණ අස්තීත්වය) සාමාන්‍ය කොටස් නිකුත් කළ හැකිය. පරිපාලිතයේ, බද්ධ ව්‍යාපාරයේ හෝ ආශ්‍රිතයේ මෙම භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස්, වාර්තාකරණ අස්තීත්වයේ කොටසක මූලික ඉපැයීම් මත තනුකික බලපෑමක් ඇති කරයි නම් තනුක කොටසක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී ඒවා ඇතුළත් කරනු ලැබේ.

තනුකික භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස්

41. භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස්, ඒවා සාමාන්‍ය කොටස් බවට පරිවර්තන කිරීමේ දී, සන්නික මෙහෙයුම්වලින් කොටසක ඉපැයීම් අඩුවන විටෙක හෝ කොටසක අලාභය වැඩි වන විටෙක දී සහ එවිට පමණක් ඒවා තනුකික ලෙස සැලකිය යුතුය.
42. භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් තනුකික හෝ ප්‍රතිතනුකික ද යන්න ස්ථාපිත කිරීම පිණිස අස්තීත්වයක් සන්නික මෙහෙයුම්වලින් ලැබෙන ලාභය හෝ අලාභයෙන් පරිපාලක අස්තීත්වයට අදාළ කොටස පාලන සංඛ්‍යාව ලෙස භාවිත කෙරේ. සන්නික මෙහෙයුම්වලින් වූ ලාභය හෝ අලාභයන් පරිපාලක අස්තීත්වයට අදාළ කොටස 12 වැනි ඡේදය ප්‍රකාර ගැලපීම් කර අසන්නික මෙහෙයුම්වලට අදාළ අයිතමයන් අත්හරිනු ලැබේ.
43. භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස්, සාමාන්‍ය කොටස්වලට පරිවර්තනය කිරීමේ දී සන්නික මෙහෙයුම්වලින් වූ කොටසක ඉපැයුම් වැඩි වන්නේ නම් හෝ කොටසක අලාභය අඩුවන්නේ නම් ඒවා ප්‍රතිතනුක වේ. තනුකික කොටසක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී කොටසක ඉපැයුම් මත ප්‍රතිතනුක බලපෑම් ඇති විය හැකි පරිවර්තන, ක්‍රියාත්මක කිරීම හෝ වෙනත් භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් නිකුත් නොසලකා හරිනු ලැබේ.
44. භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් තනුකික හෝ ප්‍රතිතනුකික ද යන්න නිශ්චය කිරීමේ දී එක් එක් භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් නිකුතුව හෝ ශ්‍රේණිය සමාහාර වශයෙන් සලකනවාට වඩා වෙන වෙනම සලකා බලනු ලැබේ. භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් සලකා බලන අනුපිළිවෙල ඒවා තනුකික ද යන්න තෙරෙහි බලපෑ හැකිය. එමනිසා මූලික කොටසක ඉපැයුම් තනුකිකත්වය උපරිම කිරීම පිණිස එක් එක් භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් නිකුතුව හෝ ශ්‍රේණිය වැඩිම තනුකිකත්වයේ සිට අඩුම තනුකිකත්වය තෙක් අනුපිළිවෙලට සලකා බලයි. එනම්, තනුකික කොටසක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී වැඩි වන කොටසකට ඉපැයුම් අඩුම තනුකික භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස්, වැඩිවන කොටසකට ඉපැයුම් වැඩිම ඒවාට කලින් ඇතුළත් කරනු ලැබේ. ගණන් බැලීමේදී ලවයට බලපෑමක් ඇති නොවන නිසා විකල්පයන් හා බලපත්‍ර සාමාන්‍යයෙන් පළමුව ඇතුළත් කරනු ලැබේ.

විකල්පයන්, බලපත්‍ර සහ ඒවාට සමාන දෑ

45. කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ කාර්ය සඳහා අස්තීත්වයක් අස්තීත්ව තනුකික විකල්පයන් සහ බලපත්‍ර ක්‍රියාත්මක කරන බව උපකල්පනය කළ යුතු ය. මෙම සාධන පත්‍රයන්ගෙන් ලැබේ යැයි උපකල්පිත මුදල් ඵලදාව කාලපරිච්ඡේදය තුළ සාමාන්‍ය කොටස් වල සාමාන්‍ය වෙළඳපොළ මිලට, සාමාන්‍ය කොටස් නිකුත් කිරීමෙන් ලැබුණ ඒවා ලෙස සැලකිය යුතුය. කාලපරිච්ඡේදය තුළ පැවැති සාමාන්‍ය කොටස්වල සාමාන්‍ය වෙළඳ පොළ මිලට නිකුත් කළ හැකිව තිබූ සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව සහ නිකුත් කළ සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව අතර වෙනස ප්‍රතිශ්ඨාවක් නොමැතිව නිකුත් කළ සාමාන්‍ය කොටස් ලෙස සැලකිය යුතු ය.
46. විකල්ප සහ බලපත්‍රවල ප්‍රතිඵලය කාලපරිච්ඡේදය තුළ පැවැති සාමාන්‍ය වෙළඳපොළ මිලට වඩා අඩුවෙන් සාමාන්‍ය කොටස් නිකුත් කිරීම වූ කල්හි, ඒවා තනුකිකය. කාලපරිච්ඡේදය තුළ කොටස්වල සාමාන්‍ය වෙළඳපොළ මිලෙන්, නිකුත් කළ මිල අඩු කළ විට තනුකික ප්‍රමාණය ලැබේ. එම නිසා කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීම සඳහා භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් පහත සඳහන් කරුණු දෙකෙන්ම සමන්විත වේ යැයි සලකනු ලැබේ.
  - (අ) කාලපරිච්ඡේදය තුළ ඒවායේ මධ්‍යක වෙළඳපොළ මිලට සාමාන්‍ය කොටස් කිසියම් සංඛ්‍යාවක් නිකුත් කිරීමට ගිවිසුමක්, එවැනි සාමාන්‍ය කොටස් සාධාරණව මිල කර ඇතැයි යන්න සහ ඒවා තනුකික හෝ ප්‍රතිතනුකික නොවේ යැයි උපකල්පනය කෙරේ. කොටසක තනුක ඉපැයුම ගණනය කිරීමේ දී ඒවා නොසලකා හරිනු ලබයි ;
  - (ආ) ඉතිරි වන සාමාන්‍ය කොටස් ප්‍රතිශ්ඨාවක් නොමැතිව නිකුත් කිරීමට ගිවිසුමක්, එවැනි සාමාන්‍ය කොටස් මුදල් ජනනය නොකරන අතර, නොගෙවූ සාමාන්‍ය කොටස්වලට අදාළ ලාභය හෝ අලාභයට බලපෑමක් ඇති නොකරයි. එම නිසා එවැනි කොටස් තනුකික වන අතර, කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී බලාත්මක වන සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාවට එකතු කරනු ලැබේ.
47. විකල්පයන් හෝ බලපත්‍ර ක්‍රියාත්මක කරන මිලට වඩා කාලපරිච්ඡේදය තුළ පැවැති සාමාන්‍ය කොටස්වල සාමාන්‍ය වෙළඳ මිල ඉක්මවා යන විට පමණක් (එනම් "ඒවා මුදල් තුලය") විකල්පයන් හා බලපත්‍රයන්හි තනුකික බලපෑමක් ඇත. සාමාන්‍ය

කොටස් වල මිලෙහි වෙනස් වීම් නිරූපනය කිරීම පිණිස කලින් වර්තමාන කොටසක ඉපැයුම්, අතීතයේ සිට බලපත්වන පරිදි ගලපනු නොලැබේ.

- 47අ. SLFRS 2 කොටස් පදනම් ගෙවීම් ප්‍රමිතය අදාළ වන කොටස් විකල්පයන් හා අනෙකුත් කොටස් පදනම් ගෙවීම් වැඩ පිළිවෙලවල් සඳහා 46 වැනි ඡේදයේ සඳහන් කර ඇති නිකුතු මිලට සහ 47 වැනි ඡේදයේ සඳහන් කර ඇති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ මිලට, කොටස් විකල්පයන් සහ වෙනත් කොටස් පදනම් ගෙවීම් වැඩපිළිවෙලවල් යටතේ, අනාගතයේ දී අස්තිත්වයට සැපයීමට ඇති භාණ්ඩ හෝ සේවාවල සාධාරණ අගය ද ඇතුළත් විය යුතු ය.
48. පැවරීම් මත ඒවා අසම්භාව්‍ය විය හැකි වුව ද, කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී, ස්ථාවර හෝ නිශ්චය කළ හැකි කොන්දේසි සහිත සේවක කොටස් විකල්පයන් සහ පවරනු නොලැබූ සාමාන්‍ය කොටස්, විකල්පයන් ලෙස සලකනු ලැබේ. ඒවා ප්‍රදානිත දිනයේ දී නොගෙවූ ලෙස සලකනු ලැබේ. කාලය ගතවීමට අමතරව, ඒවායේ නිකුතුව නිශ්චිත කොන්දේසි සපුරාලීම මත අසම්භාව්‍ය වන හෙයින් කාර්යයසාධන පදනම් වූ සේවක කොටස් විකල්පයන්, අසම්භාව්‍යමය නිකුත් කළ හැකි කොටස් ලෙස සලකනු ලැබේ.

පරිවර්තන සාධන පත්‍ර

49. 33 සහ 36 ඡේද ප්‍රකාර පරිවර්තනය කළ හැකි සාධන පත්‍රයන්හි තනුකික බලපෑම, කොටසක තනුක ඉපැයුම්වල පිළිබිඹු විය යුතු ය.
50. පරිවර්තන වරණීය කොටස් එවැනි කොටස් මත ලාභාංශ ප්‍රමාණය ප්‍රකාශ කළ හෝ පරිවර්තනය මත ලබා ගත හැකි, සාමාන්‍ය කොටසක ජංගම කාලපරිච්ඡේදය සඳහා සමුච්චය, කොටසක මූලික ඉපැයුම් ඉක්මවන ඕනෑම අවස්ථාවක ප්‍රතිනනුකික වේ. එමෙන්ම, පරිවර්තන ණය, (ආදායම් හා වියදම්වල වෙනත් වෙනස් කම් හා බදු අඩු කළාට පසු) පරිවර්තනය මත ලබා ගත හැකි සාමාන්‍ය කොටසකට එහි පොළිය, කොටසක මූලික ඉපැයුම් ඉක්මවන ඕනෑම අවස්ථාවක ප්‍රතිනනුකික වේ.
51. නිදහස් කිරීමෙන් හෝ පරිවර්තන වරණීය කොටස් පරිවර්තනයට පෙළඹවීමෙන් කලින් නොගෙවූ පරිවර්තන වරණීය කොටස්වලින් පංගුවකට පමණක් බලපෑමක් ඇති විය හැකිය. එවැනි අවස්ථාවල දී, 17 වැනි ඡේදයේ සඳහන් කර ඇති අතිරික්ත ප්‍රතිශ්ඨාවක් අදාළ වන්නේ, එවැනි කොටස් නිදහස් කර හෝ පරිවර්තනය කර ඇත්තේ ඉතිරි වන නොගෙවූ වරණීය කොටස් තනුකික ද යන්න නිශ්චය කිරීමේ කාර්යය සඳහාය. නිදහස් කළ හෝ පරිවර්තනය කළ කොටස්, නිදහස් හෝ පරිවර්තනය නොකළ කොටස්වලින් වෙන් කර සලකනු ලැබේ.

අසම්භාව්‍යමය නිකුත් කළ හැකි කොටස්

52. කොටසක මූලික ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී මෙන් අසම්භාව්‍යමය නිකුත් කළ හැකි සාමාන්‍ය කොටස් කොන්දේසි සපුරා ඇත්නම් (එනම් සිද්ධිය සිදු වී ඇත) ඉතිරිව ඇති ලෙස සලකා කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී ඇතුළත් කෙරේ. අසම්භාව්‍යමය නිකුත් කළ හැකි කොටස් කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ පටන් (හෝ පසුව නම්, අසම්භාව්‍යමය කොටස් ගිවිසුමේ දින පටන්) ඇතුළත් කෙරේ. කොන්දේසි සපුරා නොමැති නම්, කාලපරිච්ඡේදය අවසානය අසම්භාව්‍යමය කාලපරිච්ඡේදයේ අවසානයම නම්, කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේදී ඇතුළත් කරන නිකුත් කළ හැකි අසම්භාව්‍යමය කොටස් සංඛ්‍යාව, නිකුත් කළ හැකි සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව මත පදනම් වෙයි. අසම්භාව්‍ය කාලපරිච්ඡේදය ඉකුත්වන කල්හි කොන්දේසි සම්පූර්ණ කර නැත්නම්, නැවත ප්‍රකාශ කිරීමට අවසර නොලැබේ.
53. අසම්භාව්‍ය නිකුතුවක දී, කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා නිශ්චිත ඉපැයුම් ප්‍රමාණයක් කරා ලඟාවීම හෝ පවත්වා ගැනීම කොන්දේසියක් නම්, වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී එම මුදල ළඟා කර ගෙන ඇති නමුත් වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයෙන් ඔබ්බට අමතර කාල පරිච්ඡේදයක් සඳහා එය පවත්වා ගත යුතු නම්, කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කරන විට, බලපෑම තනුකික නම්, අමතර සාමාන්‍ය කොටස් ඉතිරිව ඇති ලෙස සලකනු ලැබේ. එවැනි අවස්ථාවක, වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී ඉපැයුම් ප්‍රමාණය, අසම්භාව්‍ය කාල පරිච්ඡේදය අවසානයේ දී ඉපැයුම් ප්‍රමාණයම නම්, කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීම, නිකුත් කළ යුතු සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව මත පදනම් වෙයි. අනාගත කාල පරිච්ඡේදයක ඉපැයුම් වෙනස් විය හැකි නිසා, සියලුම අවශ්‍ය කොන්දේසි සම්පූර්ණකර නොමැතිවීම හේතුවෙන්, එවැනි අසම්භාව්‍යමය නිකුත් කළ හැකි සාමාන්‍ය කොටස්, අසම්භාව්‍ය කාලපරිච්ඡේදය අවසාන වන තුරු කොටසක මූලික ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී ඇතුළත් නොකරයි.
54. අසම්භාව්‍යමය නිකුත් කළ හැකි සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව, සාමාන්‍ය කොටස්වල අනාගත වෙළඳපොළ මිල මත රඳා පවතී. එවැනි අවස්ථාවක, බලපෑම තනුකික නම් වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී වෙළඳපොළ මිල අසම්භාව්‍ය

කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ වෙළඳපොළ මිල මත, කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීම, නිකුත් කිරීමට ඇති සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව මත පදනම් වෙයි. කොන්දේසි පදනම් වනුයේ වාර්තා කරන ලෙස පරිච්ඡේදය අවසානයෙන් ඔබ්බට විහිදෙන කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ මධ්‍යක වෙළඳපොළ මිල මත නම්, පසුව කාලපරිච්ඡේදය සඳහා මධ්‍යකය භාවිතා කරනු ලබයි. අනාගත කාලපරිච්ඡේදයක වෙළඳපොළ මිල වෙනස් විය හැකි නිසා, සියලුම කොන්දේසි සම්පූර්ණ කර නොමැති වීම හේතුවෙන්, එවැනි අසම්භාව්‍යමය නිකුත් කළ හැකි කොටස්, අසම්භාව්‍ය කාලපරිච්ඡේදය අවසාන වන තුරු කොටසක මූලික ඉපැයීම් ගණනය කිරීමේ දී ඇතුළත් නොකරයි.

55. අසම්භාව්‍යමය නිකුත් කළ හැකි සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව, සාමාන්‍ය කොටස්වල අනාගත ඉපැයුම් සහ අනාගත මිල මත රඳා පවතී. එවැනි අවස්ථාවල කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමට ඇතුළත් කරන සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව කොන්දේසි දෙකම මත (එනම්, දිනට ඉපැයුම් සහ වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයේ අවසානයට ජංගම වෙළඳපොළ මිල) පදනම් වෙයි. කොන්දේසි දෙකම සම්පූර්ණ කර නොමැති නම් අසම්භාව්‍යමය නිකුත් කළ හැකි කොටස්, කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී ඇතුළත් නොකෙරේ.

56. අනෙක් අවස්ථාවල, අසම්භාව්‍යමය නිකුත් කළ හැකි කොටස්, ඉපැයුම් හෝ වෙළඳපොළ මිල හැර (උදාහරණ ලෙස, නිශ්චිත වෙළඳසල් සංඛ්‍යාවක් විවෘත කිරීම) වෙනත් කොන්දේසියක් මත රඳා පවතී. එවැනි අවස්ථාවල අසම්භාව්‍ය කාලපරිච්ඡේදය අවසාන වනතුරු වර්තමාන කොන්දේසිවල තත්ත්වය වෙනස් නොවේ යැයි උපකල්පනය කරමින්, වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ පවතින තත්ත්වය ප්‍රකාර අසම්භාව්‍යමය නිකුත් කළ හැකි සාමාන්‍ය කොටස්, කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමට ඇතුළත් කෙරේ.

57. අසම්භාව්‍යමය නිකුත් කළ හැකි භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් (අසම්භාව්‍යමය නිකුත් කළ හැකි පරිවර්තය සාධන පත්‍ර වැනි, අසම්භාව්‍ය කොටස් ගිවිසුමකින් ආවරණය වූ ඒවා හැර) කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී පහත සඳහන් පරිදි ඇතුළත් කෙරේ:

(අ) අසම්භාව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් සම්බන්ධ 52-56 හි විධිවිධාන ඡේදයන් ප්‍රකාර, ඒවායේ භාවිතයට නිශ්චිත කොන්දේසි මත, අස්තිත්වයක් භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් නිකුත් කිරීම නිශ්චය කළේ යැයි උපකල්පනය, සහ

(ආ) එම භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස්, කොටසක තනුක ඉපැයුම්වල පිළිබිඹු වේ නම්, විකල්ප සහ බලපත්‍ර සඳහා 45 -48 ඡේදයන්හි ප්‍රතිපාදන, පරිවර්තය සාධන පත්‍ර සඳහා 49 - 51 ඡේදයන්හි ප්‍රතිපාදන, සාමාන්‍ය කොටස්වලින් හෝ මුදලින් නිරවුල් කිරීමේ කොන්දේසි සඳහා 58 - 61 ඡේදයන්හි ප්‍රතිපාදන හෝ උචිත පරිදි වෙනත් ප්‍රතිපාදනයන් අනුගමනය කරමින්, අස්තිත්වයක් කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී ඒවායේ බලපෑම නිශ්චය කරයි.

කෙසේ වෙතත්, අසම්භාව්‍යමය නිකුත් කළ නොහැකි යැයි උපකල්පනය කළ ඒ හා සමාන ඉතිරිව ඇති භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් ක්‍රියාත්මක කිරීම හෝ පරිවර්තනය කරන්නේ මිස, කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ කාර්යය සඳහා ක්‍රියාත්මක කිරීම හෝ පරිවර්තනය උපකල්පනය නොකෙරේ.

සාමාන්‍ය කොටස්වලින් හෝ මුදලින් නිරවුල් කළ හැකි ගිවිසුම් :

58. අස්තිත්වයේ මනාපය පරිදි සාමාන්‍ය කොටස්වලින් හෝ මුදලින් නිරවුල් කිරීමට පත් කළ හැකි ගිවිසුමක්, අස්තිත්වයක් විසින් නිකුත් කර ඇති කල්හි, එම ගිවිසුම සාමාන්‍ය කොටස්වලින් නිරවුල් කරනු ලැබේ යැයි අස්තිත්වයට නිගමනය කළ හැකි අතර, බලපෑම තනුකික නම් ප්‍රතිඵලය වන භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස්, කොටසක තනුක ඉපැයුම්වලට ඇතුළත් කළ හැකිය.

59. එවැනි ගිවිසුමක් ගිණුම්කරණ කාර්යය සඳහා, වත්කමක් හෝ වගකීමක් ඉදිරිපත් කරන කල්හි හෝ එයට ස්කන්ධ සංරචකයක් සහ වගකීම් සංරචකයක් ඇති කල්හි, ගිවිසුම සම්පූර්ණයෙන්ම වර්ගීකරණය කර ඇත්තේ ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයක් ලෙස නම්, කාලපරිච්ඡේදය තුළ ප්‍රතිඵලය ලෙස ලාභයේ හෝ අලාභයේ ඇති වූ යම් වෙනස්වීම් සඳහා අස්තිත්වය විසින් හරය ගැලපිය යුතු ය. එම ගැලපීම 33 වැනි ඡේදයේ අවශ්‍ය වන ගැලපීම්වලට සමාන වේ.

60. ධාරකයාගේ මනාපය පරිදි සාමාන්‍ය කොටස්වලින් හෝ මුදලින් නිරවුල් කළ හැකි කොන්දේසි සඳහා කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී, මුදලින් නිරවුල් කිරීම සහ කොටස්වලින් නිරවුල් කිරීම යන්නෙන් වඩාත්ම තනුකිකය භාවිතා කළ හැකිය.

61. සාමාන්‍ය කොටස්වලින් හෝ මුදලින් නිරවුල් කළ හැකි ගිවිසුමක් ණය සාධන පත්‍රයක උදාහරණයක් වන අතර, එය කල්පිරීමේ දී අස්තිත්වයට මුල් මුදල, මුදලින් හෝ තමාගේම සාමාන්‍ය කොටස්වලින් නිරවුල් කිරීමේ බාධා විරහිත අයිතිවාසිකම ලැබේ.

ධාරකයාට සාමාන්‍ය කොටස්වලින් හෝ මුදලින් නිරවුල් කිරීම තෝරා ගැනීමට ඉඩ ලැබෙන ලිඛිත යෙදවුම් විකල්පය තවත් උදාහරණයකි.

මිලදී ගැනුම් විකල්පයන් :

62. මිලදී ගත් යෙදවුම් විකල්ප සහ මිලදී ගත් කැඳවුම් විකල්ප (එනම්, අස්තිත්වයක් තමාගේම කොටස් මත ඇති විකල්ප ලෙස තබා ගෙන) වැනි ගිවිසුම් කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී ඇතුළත් නොකරනුයේ, ඒවා ඇතුළත් කිරීමෙන් ප්‍රතිතනුකිත වීමට ඉඩ ඇති හෙයිනි. යෙදවුම් විකල්ප ක්‍රියාත්මක කළ හැක්කේ ක්‍රියාත්මක මිල, වෙළඳ පොළ මිලට වඩා වැඩි නම් පමණක් වන අතර, කැඳවුම් විකල්ප ක්‍රියාත්මක කළ හැක්කේ ක්‍රියාත්මක මිල, වෙළඳපොළ මිලට වඩා අඩුනම් පමණි.

ලිඛිත යෙදවුම් විකල්පයන් :

63. ලිඛිත යෙදවුම් විකල්ප සහ ඉදිරි ගැනුම් ගිවිසුම් වැනි, අස්තිත්වයට තමාගේම කොටස් යළි මිලදී ගැනීමේ අවශ්‍යතාවය සහිත ගිවිසුම්වල බලපෑම තනුකිත නම්, කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී පිළිබිඹු වෙයි. මෙම ගිවිසුම් කාලපරිච්ඡේදය තුළ මුදල් වලට නම් (එනම් ක්‍රියාත්මක හෝ නිරවුල් මිල එම කාලපරිච්ඡේදය සඳහා මධ්‍යක වෙළඳපොළ මිලට වැඩිවීම) කොටසක ඉපැයීම් මත තනුක බලපෑම පහත සඳහන් පරිදි ගණනය කළ යුතු ය :-

(අ) ගිවිසුම සම්පූර්ණ කිරීමට මුදල් සොයා ගැනීම සඳහා කාලපරිච්ඡේදය මුලදීම ප්‍රමාණවත් සාමාන්‍ය කොටස් (කාලපරිච්ඡේදය තුළ මධ්‍යක වෙළඳපොළ මිලට) නිකුත් කරනු ලැබේ යැයි උපකල්පනය කිරීම ;

(ආ) නිකුතුවෙන් ලැබෙන මුදල් ගිවිසුම සම්පූර්ණ කිරීමට භාවිතා කරනු ලැබේ යැයි (එනම්, සාමාන්‍ය කොටස් ආපසු මිලදී ගැනීමට) උපකල්පනය කිරීම ; සහ

(ඇ) වැඩිවන සාමාන්‍ය කොටස් (උපකල්පිත නිකුතු සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව සහ ගිවිසුම සම්පූර්ණ කිරීමෙන් ලැබුණ කොටස් සංඛ්‍යාව අතර වෙනස), කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී ඇතුළත් කළ යුතු ය.

අනිත්‍යයෝගී ගැලපීම්

64. සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව හෝ ඉතිරි භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව වැඩිවන්නේ ප්‍රාග්ධනගත කිරීමක හෝ ප්‍රසාද නිකුතුවක හෝ කොටස් විභේදනයක ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් හෝ අඩු වන්නේ පරිවර්තන කොටස් විභේදනයක ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් නම්, මූලික සහ තනුක කොටසක ඉපැයුම් ඉදිරිපත් කරන සෑම කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහාම පසු කාලීනව බලපාන පරිදි ගැලපිය යුතු ය. මෙම වෙනස්වීම් ශේෂ පත්‍ර දිනට පසුව නමුත් මූල්‍ය ප්‍රකාශන නිකුත් කිරීම සඳහා අනුමත කිරීමට පෙර සිදුවන්නේ නම්, එම මූල්‍ය ප්‍රකාශන සඳහා සහ කවර හෝ පෙර කාල පරිච්ඡේදයක මූල්‍ය ප්‍රකාශන සඳහා කොටසක ගණනය කිරීම් නව කොටස් සංඛ්‍යාව මත පදනම් විය යුතු ය. කොටසක ගණනය කිරීම් එවැනි කොටස් සංඛ්‍යාවෙහි වෙනස්කම් නිරූපනය කරන එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතු ය. මීට අමතරව, අනිත්‍යයෝගීව ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වෙනස්වීම් සඳහා ගිණුම් තැබීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇති වන වැරදි සහ ගැලපීම්වල බලපෑම් සඳහා ඉදිරිපත් කරන සෑම කාලපරිච්ඡේදයකම මූලික සහ තනුක කොටසක ඉපැයුම් ගැලපිය යුතු ය.

65. කොටසක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී හෝ භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස්, සාමාන්‍ය කොටස්වලට පරිවර්තනය කිරීමේ දී භාවිත කළ උපකල්පනයන්හි වෙනස් වීම් සඳහා අස්තිත්වයක් ඉදිරිපත් කර ඇති කවර හෝ පෙර කාලපරිච්ඡේදයක තනුක කොටසක ඉපැයුම් නැවත ප්‍රකාශ නොකරයි.

ඉදිරිපත් කිරීම

66. සන්නිකිත මෙහෙයුම්වලින් පරිපාලක අස්තිත්වයේ සාමාන්‍ය ස්කන්ධ ධාරකයන්ට අදාළ ලාභය හෝ අලාභය සඳහා මූලික සහ තනුක කොටසක ඉපැයුම් සහ කාලපරිච්ඡේදය සඳහා පරිපාලක අස්තිත්වයේ සාමාන්‍ය ස්කන්ධ ධාරකයන්ට, ලාභය බෙදා ගැනීමෙහි ලා විවිධ ගිණිකම් සහිත සෑම කොටස් පන්තියකට අදාළ ලාභය හෝ අලාභය අස්තිත්වයක් විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ මුහුණතෙහි ඉදිරිපත් කළ යුතු ය. ඉදිරිපත් කරනු ලබන සෑම කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහාම සමාන ප්‍රමුඛත්වයක් සහිතව මූලික සහ තනුක කොටසක ඉපැයුම් අස්තිත්වයක් විසින් ඉදිරිපත් කළ යුතු ය.

67. විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයක් ඉදිරිපත් කරන සෑම කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහාම කොටසක ඉපැයුම් ඉදිරිපත් කරයි. අවම වශයෙන් එක් කාල පරිච්ඡේදයක් සඳහා තනුක කොටසක ඉපැයුම් වාර්තා කළේ නම්, එය මූලික කොටසක ඉපැයුමට සමාන වුව ද, එය ඉදිරිපත් කර ඇති සෑම කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහාම වාර්තා කළ යුතු ය. මූලික සහ තනුක කොටසක ඉපැයුම් සමාන නම්, එකම විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය මත එක් පේලියකින් ද්විත්ව ඉදිරිපත් කිරීම සම්පූර්ණ කර ගත හැකිය.

- 67අ. LKAS 1 ඡේද 81 ප්‍රකාරව කිසියම් අස්තීත්වයක් ලාභ හෝ අලාභ අයිතමයන් වෙනම ආදායම් ප්‍රකාශනයක ඉදිරිපත් කරන්නේ නම් ඡේද 66 සහ 67 ප්‍රකාරව එම වෙනම වූ ප්‍රකාශනයේ මූලික හා තනුකික කොටසක ඉපැයුම් ඉදිරිපත් කළ යුතුයි.
68. අසන්නතික මෙහෙයුමක් වාර්තා කරන අස්තීත්වයක්, අසන්නතික මෙහෙයුමේ මූලික සහ තනුක කොටසක ඉපැයුම්, විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ මුහුණත හෝ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්ට සටහන් ලෙස හෙළිදරව් කළ යුතු ය.
- 68අ. LKAS 1 ඡේද 81 ප්‍රකාරව කිසියම් අස්තීත්වයක් ලාභ හෝ අලාභ අයිතමයන් වෙනම ආදායම් ප්‍රකාශනයක ඉදිරිපත් කරන්නේ නම් ඡේද 68 ප්‍රකාරව එම වෙනම වූ ප්‍රකාශනයේ හෝ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්ට සටහන් ලෙස අසන්නතික මෙහෙයුමේ මූලික හා තනුක කොටසක ඉපැයුම් ඉදිරිපත් කළ යුතුයි.
69. අගයන් සෑණ (එනම් කොටසකට අලාභයක්) අස්තීත්වයක් විසින් මූලික සහ තනුක කොටසක ඉපැයුම් ඉදිරිපත් කළ යුතු ය.

හෙළිදරව් කිරීම

70. අස්තීත්වයන් විසින් පහත සඳහන් දෑ හෙළිදරව් කළ යුතුය :-
- (අ) මූලික සහ තනුක කොටසක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී ලවයන් ලෙස භාවිත කළ අගයන් සහ එම අගයන්, කාලපරිච්ඡේදය සඳහා පරිපාලක අස්තීත්වයකට අදාළ ලාභය හෝ අලාභය සමග සන්සන්දනය කිරීමක්, කොටසක ඉපැයුම්වලට බලපාන සෑම පන්තියකම සාධන පත්‍රවල තනි තනිව බලපෑම සැසඳීමට ඇතුළත් විය යුතුය ;
  - (ආ) මූලික සහ තනුක කොටසක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී හරය ලෙස භාවිතා කළ හරිත මධ්‍යක සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව සහ එම හරයන් එකිනෙක අතර සන්සන්දනය කිරීමක් කොටසක ඉපැයුම්වලට බලපාන සෑම පන්තියකම සාධන පත්‍රවල බලපෑම තනි තනිව සැසඳීමට ඇතුළත් විය යුතුය ;
  - (ඇ) සාධන පත්‍ර (අසම්භාව්‍ය නිකුත් කළ හැකි කොටස් ද ඇතුළුව) අනාගතයේ දී, කොටසක මූලික ඉපැයුම් භව්‍යමය ලෙස තනුක කළ හැකි නමුත්, තනුක කොටසක ඉපැයීම ගණනය කිරීමේ දී, ඒවා ඉදිරිපත් කරන කාලපරිච්ඡේදය (න්) සඳහා ප්‍රතිතනුකික නිසා ඇතුළත් නොකළ බව ;
  - (ඈ) 64 වැනි ඡේදය ප්‍රකාර ගිණුම්ගත කර ඇති ඒවා හැර, ශේෂ පත්‍ර දිනට පසුව සිදු වී සහ එවැනි ගනුදෙනු වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසාන වීමට පෙර කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ ඉතිරිව ඇති සාමාන්‍ය කොටස් හෝ භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව සැලකිය යුතු ලෙස වෙනස් විය හැකිව තිබූ ගනුදෙනු වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට පෙර සිදුවී ඇත්නම්, සාමාන්‍ය කොටස් ගනුදෙනු හෝ භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් ගනුදෙනු පිළිබඳ විස්තරයක්.
71. 70 (ඇ) ඡේදයට අදාළ උදාහරණවලට ඇතුළත් දෑ :-
- (අ) මුදල් සඳහා කොටස් නිකුත් කිරීමක් ;
  - (ආ) වාර්තාගත කාලපරිච්ඡේදයේ අවසන් දිනට ගෙවිය යුතුව ඇති ණය හෝ වරණීය කොටස් ආපසු ගෙවීම පිණිස ලැබෙන මුදල් භාවිත කරන විටෙක කොටස් නිකුත් කිරීම;
  - (ඇ) ගෙවිය යුතු සාමාන්‍ය කොටස් නිදහස් කිරීම;
  - (ඈ) ශේෂ පත්‍ර දිනට බලාත්මක භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස්, සාමාන්‍ය කොටස් බවට පරිවර්තය කිරීම හෝ ක්‍රියාත්මක කිරීම;
  - (ඉ) විකල්ප බලපත්‍ර, හෝ පරිවර්තනය සාධන පත්‍ර නිකුත් කිරීම;
  - (ඊ) අසම්භාව්‍ය ලෙස නිකුත් කළ හැකි කොටස් නිකුත් කිරීමට තුඩු දෙන කොන්දේසි සපුරාලීම.
- ශේෂ පත්‍ර දිනට පසුව සිදුවන එවැනි ගනුදෙනු කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ලාභය හෝ අලාභය ජනනය කිරීම පිණිස භාවිත කළ ප්‍රාග්ධනය කෙරෙහි බලනොපාන බැවින් එවැනි ගනුදෙනු සඳහා කොටසක ඉපැයුම් අගයන් ගලපත්‍ර නොලැබේ.
72. භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් ජනනය කරන්නා වූ මූල්‍ය සාධන පත්‍ර සහ අනෙකුත් ගිවිසුම්වල, මූලික සහ තනුක කොටසක ඉපැයුම් මැනීම කෙරෙහි බලපාන නියමයන් සහ කොන්දේසි ඇතුළත් වී තිබිය හැකිය. මෙම නියමයන් හා කොන්දේසි කවර හෝ භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් තනුකික ද යන්න සහ එසේ වන්නේ නම්, නොගෙවූ හරිත මධ්‍යක කොටස් සංඛ්‍යාව කෙරෙහි වන බලපෑම සහ සාමාන්‍ය ස්කන්ධ ධාරකයන්ට අදාළ යම් ලාභයකට හෝ අලාභයකට වන ගැලපීම් නිශ්චය කරනු ලැබිය හැකිය. වෙනත් ආකාරයකට අවශ්‍ය නොවේ නම් එවැනි මූල්‍ය සාධන පත්‍රයන්හි සහ වෙනත් ගිවිසුම්වල නියමන් හා කොන්දේසි හෙළිදරව් කිරීම උනන්දු කෙරේ. (SLFRS 7 මූල්‍ය සාධන පත්‍ර ; හෙළිදරව් කිරීම් බලන්න.)

73. අස්තිත්වයක්, මූලික සහ තනුක කොටසක ඉපැයුම්වලට අමතරව, මෙම ප්‍රමිතයෙන් අවශ්‍ය කෙරෙන විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ වාර්තාගත සංරචකයක් භාවිතයෙන් හැර කොටසක අගයන් හෙළිදරව් කරන්නේ නම්, මෙම ප්‍රමිතය ප්‍රකාරව නිශ්චය කළ හරිත මධ්‍යක සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව භාවිත කරමින් එවැනි අගයන් ගණනය කළ යුතු ය. එවැනි සංරචකයකට සම්බන්ධ කොටසක මූලික සහ තනුක අගයන්, සමාන ප්‍රමුඛත්වයක් සහිතව හෙළිදරව් කළ යුතු අතර, මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්ට සටහන් වශයෙන් ඉදිරිපත් කළ යුතු ය. අස්තිත්වයක් විසින් කොටසක අගයන් බදුවලට පෙර හෝ බදුවලට පසු ද යන්න ඇතුළත්ව හරය (න්) නිශ්චය කළ පදනම සඳහන් කළ යුතු ය. විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ පෙළ අයිතමයන් ලෙස වාර්තා කර නොමැති, විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ සංරචකයක් භාවිත කරන්නේ නම්, භාවිත කරන සංරචකය සහ විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයෙහි වාර්තා කර ඇති පෙළ අයිතමයක් අතර සැසඳීමක් සැපයිය යුතු ය.

73 අ. මූලික හා තනුක කොටසක ඉපැයුම්වලට අමතරව, මෙම ප්‍රමිතියෙන් අවශ්‍ය දෙය වෙනම වූ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ වර්තා කර ඇති සංරචකයක් භාවිතයෙන් (LKAS 1 ඡේද 81 හි විස්තර කර ඇති පරිදි) හැර කොටසක අගය හෙළිදරව් කරන අස්තිත්වයකට ද ඡේද 73 අදාළ වේ.

බලපවත්වන දිනය

74. අස්තිත්වයක් විසින් මෙම ප්‍රමිතය 2012 ජනවාරි 1 හෝ ඉන්පසුව ආරම්භ වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා ව්‍යවහාර කළ යුතු ය. කලින් ව්‍යවහාරය උනන්දු කෙරේ. අස්තිත්වයක් විසින් 2012 ජනවාරි 1 ට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කරන්නේ නම්, එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

74අ. (ඉවත් කර ඇත).

අ පරිශිෂ්ටය

ක්‍රියාත්මක කිරීමේ මග පෙන්වීම

මෙම පරිශිෂ්ටය ප්‍රමිතයේම අවශ්‍ය කොටසක් වේ.

පරිපාලන අස්තිත්වයට අදාළ ලාභ හෝ අලාභ

අ1. ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන් මත පදනම්ව කොටසක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ කාර්යය සඳහා පරිපාලක අස්තිත්වයට අදාළ ලාභය හෝ අලාභය යන්නෙන් අදහස් කරනුයේ, සුළු කොටස් හිමියන්ගේ අයිතිය සඳහා ගැලපීම් කළාට පසු ඒකාබද්ධ අස්තිත්වයේ ලාභය හෝ අලාභයයි

හිමිකම් නිකුතු

අ2. ක්‍රියාත්මක කරන අවස්ථාවේ සාමාන්‍ය කොටස් නිකුතුව හෝ හව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් පරිවර්තනය කිරීම නිසා සාමාන්‍යයෙන් පාරිතෝෂික මූලිකාංගයක් පැන නොනගියි. මක්නිසාදයත්, හව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් සාමාන්‍යයෙන් නිකුත් කරනුයේ සම්පූර්ණ මුහුණත අගයට වන අතර, එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අස්තිත්වයට ඇති සම්පත් සමානුපාතික වෙනස් වෙයි. කෙසේ වුව ද, හිමිකම් නිකුතුවක දී ක්‍රියාත්මක කිරීමේ මිල බොහෝ විට කොටස්වල සාධාරණ අගයට වඩා අඩුය. එම නිසා 27 (ආ) ඡේදයේ සඳහන් කර ඇති පරිදි එවැනි හිමිකම් නිකුතුවක් පාරිතෝෂික මූලිකාංගයක් ඇතුළත්ය. හිමිකම් නිකුතුවක් දැනට සිටින සියලුම කොටස් හිමියන්ට පිරිනැමුවේ නම්, හිමිකම් නිකුතුවට පෙර සියලුම කාලපරිච්ඡේද සඳහා මූලික සහ තනුක කොටසක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී භාවිතා කරනුයේ නිකුතුවට පෙර නෙගෙවූ සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව, පහත සඳහන් සාධකයෙන් වැඩි කිරීමෙනි.

අයිතිවාසිකම් ක්‍රියාත්මක කිරීමට පෙර ඉතාමත් ආසන්නව පැවැති

කොටසක සාධාරණ අගය

න්‍යායාත්මක අයිතිවාසිකම් රහිත කොටසක සාධාරණ අගය

න්‍යායාත්මක අයිතිවාසිකම් රහිත කොටසක සාධාරණ අගය ගණන් බලනුයේ, කොටස්වල අයිතිවාසිකම් ක්‍රියාත්මක කිරීමට ඉතාමත්ම ආසන්න මුළු වෙළඳපොළ අගයේ සමාහාරයට අයිතිවාසිකම් ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන් ලැබෙන මුදලට එකතුකිරීමෙන් සහ එය අයිතිවාසිකම් ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන් පසු ඉතිරිව ඇති කොටස් සංඛ්‍යාවෙන් බෙදීමෙනි. ක්‍රියාත්මක දිනට පෙර

කොටස්වලින් වෙන්ව ප්‍රසිද්ධියේ හිමිකම් වෙළෙඳාම් කරන අවස්ථාවල, මෙම ගණන් බැලීමේ කාර්යය සඳහා සාධාරණ අගය, හිමිකම් සමඟින් කොටස් වෙළෙඳාම් කළ අවසාන දින පියවූම අනුව නිශ්චය කරයි.

පාලන අංකය

- අ3. 42 සහ 43 ඡේදයන්හි විස්තර කර ඇති පාලන අංක මතය ව්‍යවහාර කිරීම පැහැදිලි කිරීමට, පරිපාලක අස්තිත්වය සන්නික මෙහෙයුම්වලින් රු. 4,800¹ ක ලාභයක් ලැබූ බව උපකල්පනය කරන්න. පරිපාලක අස්තිත්වයට අසන්නික මෙහෙයුම්වලින් වූ අලාභය (රු. 7,200) පරිපාලක අස්තිත්වයට අදාළ ලාභය (රු. 2,400) සහ ඉතිරිව ඇති සාමාන්‍ය කොටස් 2000ක් සහ භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් 400ක් ඇත. අස්තිත්වයේ සන්නික මෙහෙයුම් සඳහා කොටසක මූලික ඉපැයුම් රු. 2.40 අසන්නික මෙහෙයුම් සඳහා (රු. 3.60ක්) සහ අලාභය සඳහා (රු. 1.20) කි. එකී භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් 400න් ලාභයට හෝ අලාභයට බලපෑමක් නැතැයි උපකල්පනය කර, සන්නික මෙහෙයුම්වල ප්‍රතිඵලය වූ රු. 2.00ක කොටසක ඉපැයීම තනුකික වන අතර, භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් 400, කොටසක තනුක ඉපැයුම්වල ඇතුළත්ය. සන්නික මෙහෙයුම්වලින් පරිපාලක අස්තිත්වයට අදාළ ලාභය පාලන අංකය හෙයින්, ප්‍රතිඵලය වන කොටසක ඉපැයුම් ප්‍රමාණය, මූලික කොටසක ඉපැයුම් ප්‍රමාණය හා සසඳන විට ප්‍රතිතනුකික වුව ද, එනම්, කොටසක අලාභය අඩුවුව ද අසන්නික මෙහෙයුම් සඳහා කොටසක අලාභය (රු. 3.00ක්) සහ කොටසක අලාභය සඳහා (රු. 1.00) අස්තිත්වය එකී විභව කොටස් 400 ද කොටසක අනෙක් ඉපැයුම් ප්‍රමාණය ගණනය කිරීමේ දී ඇතුළත් කරයි.

සාමාන්‍ය කොටස්වල මධ්‍යක වෙළෙඳපොළ මිල

- අ4. කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ කාර්යය සඳහා, නිකුත් කරනු ලැබේ යැයි උපකල්පනය කර ඇති සාමාන්‍ය කොටස්වල මධ්‍යක වෙළෙඳපොළ මිල ගණනය කරනුයේ, කාලපරිච්ඡේදය තුළ සාමාන්‍ය කොටස්වල මධ්‍යක වෙළෙඳපොළ පදනම් කර ගෙනය. න්‍යායාත්මකව, මධ්‍යක වෙළෙඳපොළ මිල නිශ්චය කිරීමේ දී, අස්තිත්වයක සාමාන්‍ය කොටස් සඳහා වූ සෑම ගනුදෙනුවක්ම ඇතුළත් කළ හැකිය. කෙසේ වෙතත්, ප්‍රායෝගික කරුණක් ලෙස, සතිපතා හෝ මාසික මිලෙහි සරළ මධ්‍යකය සාමාන්‍යයෙන් ප්‍රමාණවත් වෙයි.
- අ5. සාමාන්‍යයෙන් පියවූම් වෙළෙඳපොළ මිල, මධ්‍යක වෙළෙඳපොළ මිල ගණනය කිරීම සඳහා ප්‍රමාණවත් වේ. මිල පුළුල් ලෙස උච්චාවචනය වන කල්හි, කෙසේ වෙතත්, වැඩිම සහ අඩුම මිලෙහි මධ්‍යකය වඩා නියෝජනාත්මක මිලක් ගෙන දෙයි. මධ්‍යක වෙළෙඳපොළ මිල ගණනය කිරීම සඳහා භාවිතා කරන ක්‍රමය, වෙනස් වූ තත්ත්වයන් හේතුවෙන් එය තවදුරටත් නියෝජනාත්මක නොවේ නම් හැර අඛණ්ඩව භාවිත කෙරේ. උදාහරණයක් වශයෙන් සාපේක්ෂකව ස්ථාවරව පැවතියාවූ පියවූම් වෙළෙඳපොළ මිල වර්ෂ ගණනක්ම මධ්‍යක වෙළෙඳපොළ මිල ගණනය කිරීම සඳහා භාවිත කළ අස්තිත්වයක්, මිල දැඩි ලෙස උච්චාවචනය වීමට පටන් ගත්තේනම්, පියවූම් වෙළෙඳපොළ මගින් මිල තවදුරටත් මධ්‍යක මිල නියෝජනාත්මකව ඉදිරිපත් නොකරයි නම්, වැඩි හා අඩු මිලෙහි මධ්‍යකයට මාරු කිරීම සිදු විය හැකිය.

විකල්ප, බලපත්‍ර සහ ඒවායේ සමාන දෑ

- අ6. පරිවර්තනයේ දී ලබා ගත හැකි පරිවර්තන සාධන පත්‍ර සහ සාමාන්‍ය කොටස් යන දෙකෙහිම මධ්‍යක මිල, විකල්ප හෝ බලපත්‍ර ක්‍රියාත්මක කිරීමේ මිලට වැඩි වන අවස්ථාවල, පරිවර්තන සාධන පත්‍ර මිලදී ගැනීමට ඇති විකල්ප හෝ බලපත්‍ර පරිවර්තන සාධන පත්‍ර මිලදී ගැනීමට ක්‍රියාත්මක කරනු ඇතැයි උපකල්පනය කෙරේ. කෙසේ වෙතත්, සමාන ඉතිරිව ඇති පරිවර්තන සාධන පත්‍ර ඇත්නම්, ඒවා ද එලෙස උපකල්පනය කර නැත්නම් ක්‍රියාත්මක කිරීම උපකල්පනය නොකෙරේ.
- අ7. ක්‍රියාත්මක මිල සම්පූර්ණයෙන් හෝ කොටසක් ගෙවීමේ දී අස්තිත්වයක (එහි පරිපාලකය හෝ පරිපාලිතයකු) ණය හෝ වෙනත් සාධන පත්‍ර භාර දීම විකල්ප හෝ බලපත්‍ර මගින් අවසර දීම හෝ අවශ්‍යකර විය හැකිය. (අ) සම්බන්ධිත සාමාන්‍ය කොටස්වල කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වූ මධ්‍යක වෙළෙඳපොළ මිල ක්‍රියාත්මක මිල ඉක්මවයි නම් හෝ (ආ) බලපත්‍ර හෝ එකඟතාවය යටතේ සාධන පත්‍ර භාර දෙනවාට වඩා අඩුවෙන් සාධන පත්‍ර භාර දෙන විකුණුම් මිල සහ එහි ප්‍රතිඵලය වන වට්ටම, සාමාන්‍ය කොටසකට ලබා ගත හැකි වෙළෙඳපොළ මිලට අඩු සඵල ක්‍රියාත්මක මිලක් ස්ථාපිත වේ නම්, තනුක කොටසක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී එවැනි විකල්ප සහ බලපත්‍රවල තනුකික බලපෑමක් ඇත. කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී එවැනි විකල්ප සහ බලපත්‍ර වල තනුකික බලපෑමක් ඇත. කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී එවැනි විකල්ප හෝ බලපත්‍ර ක්‍රියාත්මක කරන්නේ යැයි උපකල්පනය කරන අතර, ණය හෝ වෙනත් සාධන පත්‍ර භාර දෙනු ලැබේ යයි උපකල්පනය කෙරේ. විකල්ප හෝ බලපත්‍ර ධාරකයාට මුදල් භාර දීම වඩා වාසි සහගත නම්, සහ ගිවිසුම මුදල් භාර දීමට අවසරය දී ඇත්නම්, මුදල් භාර දීම උපකල්පනය කෙරේ. භාර දෙනු ලැබේ යැයි උපකල්පනය කරන යම් ණයක් මත වූ පොළිය (බදු අඩුකර) ලවයට ගැලපීමක් ලෙස ආපසු එකතු කරනු ලැබේ.

¹ මේ මගපෙන්වීමේ දී මූල්‍ය අගයන් රුපියල් (රු.) වලින් දැක්වේ.

- අ8. සමාන ප්‍රතිපාදන සහිත වරණීය කොටස් හෝ ආයෝජකයාට වඩා වාසි සහගත පරිවර්තන අනුපාතයක් සඳහා මුදල් ගෙවීමට පරිවර්තන මනාපයන් ඇති වෙනත් සාධන පත්‍රවලට එක හා සමාන සැලකීමක් කෙරේ.
- අ9. ඇතැම් විකල්ප සහ බලපත්‍රවල නිශ්චිත විශේෂ කොන්දේසි අනුව, එම සාධන පත්‍ර ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන් ලැබෙන මුදල් අස්තිත්වයේ (හෝ එහි පරිපාලනයේ හෝ පරිපාලිතයේ) ණය හෝ වෙනත් සාධන පත්‍ර නිදහස් කිරීමට යෙදවීම අවශ්‍ය වේ. කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී, එවැනි විකල්පයන් හෝ බලපත්‍ර ක්‍රියාත්මක කරන බවට සහ ලැබෙන මුදල සාමාන්‍ය කොටස් මිලදී ගැනීම වෙනුවට, ණය ඒවායේ වෙළඳපොල මිලට මිලදී ගැනීමට යොදවනු ඇතැයි උපකල්පනය කෙරේ. කෙසේ වෙතත්, උපකල්පනය කරන ලද ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන්, උපකල්පනය කළ ණය මිලදී ගැනීම ඉක්මවා ලැබුණ අතිරික්ත මුදල කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී සලකා බලනු ලැබේ. (එනම් සාමාන්‍ය කොටස් ආපසු මිලදී ගැනීමට භාවිතය කළ සේ උපකල්පනය කෙරේ) මිලදී ගැනීමට උපකල්පනය කළ යම් ණයක පොළිය (බදු අඩුකර) ලවයට ගැලපීමක් ලෙස ආපසු එකතු කරයි.

ලිඛිත යෙදවුම් විකල්පයන්

- අ10. 63 වැනි ඡේදය ව්‍යවහාර කරන ආකාරයේ පැහැදිලි කිරීම සඳහා, අස්තිත්වයකට තම සාමාන්‍ය කොටස් මත, ක්‍රියාත්මක මිල රු. 35 සහිත ලිඛිත යෙදවුම් විකල්ප මනාපයන් 120 ක් ඇතැයි උපකල්පනය කරන්න. කාලපරිච්ඡේදය සඳහා එහි සාමාන්‍ය කොටස්වල මධ්‍යක වෙළඳපොල මිල රු.28 කි. යෙදවුම් බැඳීම් රු.4,200 ක් සම්පූර්ණ කිරීමට කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ දී තම කොටස් 150 ක්, කොටසක් රු.28 බැගින් නිකුත් කර ඇතැයි අස්තිත්වය උපකල්පනය කරයි. නිකුත් කළ සාමාන්‍ය කොටස් 150 සහ යෙදවුම් විකල්ප සම්පූර්ණ කිරීමට ලැබුණ සාමාන්‍ය කොටස් 120 අතර, වෙනස (වැඩි වන සාමාන්‍ය කොටස් 30) කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී හරයට එකතු කරයි.

පරිපාලිත, බද්ධ ව්‍යාපාර හෝ ආශ්‍රිතයන්හි සාධන පත්‍ර

- අ11. පරිපාලිතයක, බද්ධ ව්‍යාපාරයක හෝ ආශ්‍රිතයක භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස්, පරිපාලිතයක, බද්ධ ව්‍යාපාරයක හෝ ආශ්‍රිතයක සාමාන්‍ය කොටස්වලට පරිවර්තනය කිරීමේ දී, හෝ නැතහොත් පරිපාලක, ව්‍යාපාරික හෝ ආයෝජක (වාර්තාකරණ අස්තිත්වය) යන්ගේ සාමාන්‍ය කොටස් කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී පහත සඳහන් පරිදි ඇතුළත් කෙරේ :-

(අ) ඒවායේ අයිතිකරුවන්ට පරිපාලිතයක, බද්ධ ව්‍යාපාරයක හෝ ආශ්‍රිතයක, සාමාන්‍ය කොටස් ලබා ගැනීමට හැකිවන පරිපාලිතයක්, බද්ධ ව්‍යාපාරයක් හෝ ආශ්‍රිතයක් විසින් නිකුත් කරන ලද සාධන පත්‍ර පරිපාලිතයේ, බද්ධ ව්‍යාපාරයේ හෝ ආශ්‍රිතයේ තනුක කොටසක ඉපැයුම් දත්ත ගණනය කිරීමේ දී ඇතුළත් කෙරේ. පරිපාලිතයේ බද්ධ ව්‍යාපාරයේ හෝ ආශ්‍රිතයේ සාධන පත්‍රවල, වාර්තාකරණ අස්තිත්වයේ අයිතිවාසිකම් පදනම් මත, එම කොටසක ඉපැයුම් අනතුරුව වාර්තාකරණ අස්තිත්වයේ කොටසක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී ඇතුළත් කෙරේ ;

(ආ) කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ කාර්යය සඳහා පරිපාලිතයක, බද්ධ ව්‍යාපාරයක හෝ ආශ්‍රිතයක, වාර්තාකරණ අස්තිත්වයේ සාමාන්‍ය කොටස්වලට පරිවර්තනය කළ හැකි සාධන පත්‍ර, වාර්තාකරණ අස්තිත්වයේ භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් ගතයේලා සැලකේ. ඒ ආකාරයෙන්ම කොටසක ඒකාබද්ධ තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී, වාර්තාකරණ අස්තිත්වයේ සාමාන්‍ය කොටස් මිලදී ගැනීමට, පරිපාලිතයක් බද්ධ ව්‍යාපාරයක්, හෝ ආශ්‍රිතයක් විසින් නිකුත් කර ඇති විකල්ප සහ බලපත්‍ර වාර්තාකරණ අස්තිත්වයේ භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් ගතයෙන් ලා සැලකේ.

- අ12. වාර්තාකරණ අස්තිත්වයක් නිකුත් කර ඇති, පරිපාලිතයක, බද්ධ ව්‍යාපාරයක හෝ ආශ්‍රිතයක සාමාන්‍ය කොටස්වලට පරිවර්තනය කළ හැකි සාධන පත්‍රවලින් කොටසක ඉපැයුම්වලට ඇති වන බලපෑම නිශ්චය කිරීමේ කාර්යය සඳහා, සාධන පත්‍ර පරිවර්තනය කරනු ලැබේ යැයි උපකල්පනය කරන අතර, 33 වැනි ඡේදය ප්‍රකාර අවශ්‍ය ආකාරයට ලවය (පරිපාලක අස්තිත්වයේ සාමාන්‍ය ස්කන්ධ ධාරකයන්ට අදාළ ලාභය හෝ අලාභය) ගලපනු ලැබේ. එම ගැලපීම්වලට අමතරව උපකල්පිත පරිවර්තනයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස පරිපාලිතයක, බද්ධ ව්‍යාපාරයක හෝ ආශ්‍රිතයක වැඩි වන බලාත්මක සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාවට අදාළව, වාර්තාකරණ අස්තිත්වයේ (ලාභාංශ ආදායම හෝ ස්කන්ධ ක්‍රමයේ ආදායම වැනි) වාර්තාගත ලාභයේ හෝ අලාභයේ ඇති වන යම් වෙනසක් සඳහා ලවය ගලපනු ලැබේ. උපකල්පිත පරිවර්තනය නිසා වාර්තාකරණ අස්තිත්වයේ ඉතිරිව ඇති සාමාන්‍ය කොටස් සංඛ්‍යාව කෙරෙහි වෙනස් නොවන හෙයින්, කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කරන හරයට බලපෑමක් ඇති නොවේ.

සහභාගී සේකර්ම සාධන පත්‍ර සහ ද්වි - පංති සාමාන්‍ය කොටස්

අ13. සමහර අස්තීත්වයන්හි සේකර්මයට :

(අ) යම් අවස්ථාවන්හි දී, සහභාගීවීමේ ප්‍රමාණය මත, (උදාහරණ වශයෙන්, කොටසකට නිශ්චිත ප්‍රමාණයක් දක්වා නමුත් එය නොඉක්මවන) ඉහළ මට්ටමක් සහිත, කලින් නිශ්චය කළ නියමයන් ප්‍රකාර (උදාහරණ වශයෙන් එකට දෙකක්) සාමාන්‍ය කොටස මගින් ලාභාංශවලට සහභාගී වන සාධන පත්‍ර ;

(ආ) ප්‍රමුඛ හෝ ජ්‍යෙෂ්ඨ හිමිකම් නොමැති නමුත්, වෙනත් සාමාන්‍ය කොටස් පංතියකට වඩා වෙනස් වූ ලාභාංශ අනුපාතිකයක් සහිත සාමාන්‍ය කොටස් පංතියක්, ඇතුළත් වේ.

අ14. බලපෑම තනුකික නම්, සාමාන්‍ය කොටස්වලට පරිවර්තනය කළ හැකි අ.13 ඡේදයෙහි විස්තර කර ඇති එම සාධන පත්‍ර, තනුක කොටසක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී පරිවර්තනය කෙරේ යැයි උපකල්පනය කෙරේ. සාමාන්‍ය කොටස් පංතියක් තුළට පරිවර්තනය කළ නොහැකි, එවැනි සාධන පත්‍ර සඳහා ඒවායේ ලාභාංශ හිමිකම් හෝ නොබෙදූ ඉපැයුම් සඳහා සහභාගී වීමේ හිමිකම් ප්‍රකාර, කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වූ ලාභය හෝ අලාභය විවිධ කොටස් පංති සහ සහභාගී සේකර්ම සාධන පත්‍රවලට විභාජනය කෙරේ. කොටසක මූලික සහ තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමට :

(අ) කාලපරිච්ඡේදය තුළ එක් එක් කොටස් පංති සඳහා ප්‍රකාශිත ලාභාංශ ප්‍රමාණයන් සහ කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ගෙවිය යුතු (උදාහරණ වශයෙන් නොගෙවන ලද සමුච්චය ලාභාංශ) ගිවිසුම්ගත ලාභාංශ ප්‍රමාණයන්ගෙන් (හෝ සහභාගී ඔප්පු මත අයිතිය) පරිපාලක අස්තීත්වයේ සාමාන්‍ය සේකර්ම කොටස් ධාරකයන්ට අදාළ වන ලාභය හෝ අලාභය (ලාභයක් අඩු වීම පාඩුවක් වැඩිවීම) ගලපත්‍ර ලැබේ ;

(ආ) කාලපරිච්ඡේදය සඳහා සියලුම ලාභ හෝ අලාභ බෙදාහැර ඇත්නම්, ඉතිරිවන ලාභය සහ අලාභය සාමාන්‍ය කොටස්වලට සහ සහභාගී සේකර්ම සාධන පත්‍රවලට, එක් එක් සාධන පත්‍රය ඉපැයුම්වලට සහභාගී වන ප්‍රමාණය අනුව විභාජනය කරනු ලබයි. ලාභාංශවලට විභාජනය කර ඇති ප්‍රමාණය සහ සහභාගී වීමේ ලක්ෂණයන් සඳහා විභාජනය කර ඇති ප්‍රමාණය එකට එකතු කිරීමෙන් එක් එක් පංතියේ සේකර්ම සාධන පත්‍ර සඳහා විභාජනය කළ යුතු මුළු ලාභය හෝ අලාභය නිශ්චය කරයි ;

(ඇ) සාධන පත්‍රය සඳහා ඉපැයුම් නිශ්චය කිරීමට එක් එක් පංතියේ සේකර්ම සාධන පත්‍රවලට විභාජනය කරන ලාභයේ හෝ අලාභයේ මුළු ප්‍රමාණය ඉතිරිව ඇති සාධන පත්‍ර සංඛ්‍යාවෙන් බෙදයි.

කොටසක තනුක ඉපැයුම් ගණනය කිරීම සඳහා නිකුත් කර ඇතැයි උපකල්පිත සියලුම භව්‍ය සාමාන්‍ය කොටස් ඉතිරිව ඇති සාමාන්‍ය කොටස්වලට ඇතුළත් කෙරේ.

අඩක් ගෙවූ කොටස්

අ15. සාමාන්‍ය කොටස් නිකුත් කර ඇති නමුත් සම්පූර්ණයෙන් ගෙවා නොමැති අවස්ථාවල, සම්පූර්ණයෙන් ගෙවූ සාමාන්‍ය කොටස්වලට සාපේක්ෂව, අඩක් පමණක් ගෙවූ සාමාන්‍ය කොටස්, ඒවා ලාභාංශවලට සහභාගී වීමේ හිමිකම ඇති ප්‍රමාණයට සාමාන්‍ය කොටස භාව සංඛ්‍යාවක් ලෙස කොටසක මූලික ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී ඒවා සලකනු ලැබේ.

අ16. කාලපරිච්ඡේදය තුළ අඩක් ගෙවූ කොටස් ලාභාංශවලට හිමිකම් නොමැති තාක් දුරට, තනුක කොටසක ඉපැයුම් ගණනය කිරීමේ දී, ඒවා බලපත්‍ර හෝ විකල්පයන්ට සමාන දෑ ලෙස සලකනු ලැබේ. නොගෙවූ ශේෂය මගින් සාමාන්‍ය කොටස් මිලදී ගැනීමට භාවිතා කරන ලද මුදල් නියෝජනය කෙරෙන බැව් උපකල්පිත වේ. තනුක කොටසක ඉපැයුම්වලට ඇතුළත් වන කොටස් සංඛ්‍යාව, දායක වූ කොටස් සංඛ්‍යාව සහ මිලදී ගනු ඇතැයි උපකල්පිත කොටස් සංඛ්‍යාව අතර වෙනසයි.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 34

අතුරු මූල්‍ය වාර්තාකරණය

පටුන

පේද

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 34

අතුරු මූල්‍ය වාර්තාකරණය

අරමුණ

විෂය පථය

1-3

නිර්වචන

4

අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවක අන්තර්ගතය

5 - 25

අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවක අවම සංරචකයන්

8

අතුරු මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ආකෘතිය සහ අන්තර්ගතය

9 - 14

තෝරාගත් පැහැදිලි කිරීමේ සටහන්

15 - 18

LKAS සමග අනුකූලතාවය හෙළිදරව් කිරීම

19

අතුරු මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීමට අවශ්‍යවන කාලපරිච්ඡේද

20 - 22

ප්‍රමාණාත්මක භාවය

23 - 25

වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හෙළිදරව් කිරීම

26 - 27

හඳුනාගැනීම සහ මැණීම

28 - 42

වාර්ෂික හා සමාන ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති

28 - 36

අර්ථව ලෙස, වක්‍රීය ලෙස හෝ වරින්වර ලැබෙන අයහාර

37 - 38

මූල්‍ය වර්ෂය තුළ ඒකාකාර නොවන පිරිවැය

39

හඳුනා ගැනීමේ සහ මැණීමේ මූලධර්ම ව්‍යවහාර කිරීම

40

ඇස්තමේන්තු භාවිත කිරීම

41 - 42

පෙර වාර්තා කරන ලද අතුරු කාලපරිච්ඡේද නැවත ප්‍රකාශ කිරීම

43 - 45

බලාත්මක දිනය

46

පරිශීෂ්ට

(අ) ඉදිරිපත් කිරීමට අවශ්‍ය කාලපරිච්ඡේද විදහා දැක්වීම.

(උ) හඳුනා ගැනීමේ සහ මැණීමේ මූලධර්ම ව්‍යවහාර කිරීමේ උදාහරණ.

(ඇ) ඇස්තමේන්තු භාවිතය පිළිබඳ උදාහරණ.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 34**අතුරු මූල්‍ය වාර්තාකරණය**

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 34 අතුරු මූල්‍ය වාර්තාකරණය 1 - 46 දක්වා ඡේදවල දක්වා ඇත. සියලුම ඡේද සඳහා එක හා සමාන අධිකාරයක් ඇත. LKAS 34 එහි අරමුණ, ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත සඳහා වූ පූර්විකාව, මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුවද සම්බන්ධ කොටගෙන කියවිය යුතුය. පැහැදිලි මාර්ගෝපදේශ නොමැති අවස්ථාවලදී ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරාගැනීම සඳහාත් ඒවා භාවිතා කිරීම සඳහාත් පදනමක් LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් සහ වැරදි මගින් සැපයේ.

අරමුණ

මෙම ප්‍රමිතයේ අරමුණ වන්නේ අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවක අවම අන්තර්ගතය නිර්දේශ කිරීම සහ අතුරු කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා සම්පූර්ණ හෝ සාරාංශගත මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හඳුනා ගැනීමේ සහ මැනීමේ මූලධර්ම නිර්දේශ කිරීමය. කාලීන හා විශ්වසනීය අතුරු මූල්‍ය වාර්තාකරණය අස්තිත්වයකට ඉපයුම් සහ මුදල් ප්‍රවාහ උත්පාදනය කිරීමට ඇති ශක්තිමත්තාවය අවබෝධ කර ගැනීමට ආයෝජකයින්ට, ණය හිමියන්ට සහ අන් අයට ඇති හැකියාව වැඩි දියුණු කරයි.

විෂය පථය

1. කවර අස්තිත්වයන් විසින් අතුරු මූල්‍ය වාර්තා ප්‍රකාශයට පත්කිරීම අවශ්‍ය වන්නේ ද කෙතරම් කාලයකට වරක්ද යන්න හෝ අතුරු කාලපරිච්ඡේදයක් අවසානයේ සිට කෙතරම් ඉක්මනින්ද යන්න මෙම ප්‍රමිතයෙන් නියම නොකරයි. කෙසේ වුවද තම ණය හෝ ස්කන්ධ සුරැකුම් ප්‍රසිද්ධියේ අලෙවිකරණ අස්තිත්වයන් විසින් අතුරු මූල්‍ය වාර්තා ප්‍රකාශයට පත් කිරීම බොහෝවිට රජයන්, සුරැකුම් නියාමකයින්, කොටස් වෙළඳපළවල් සහ ගණකාධිකරණ ආයතන වල අවශ්‍යතාවයකි. අස්තිත්වයක් ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන් (SLFRS) ප්‍රකාරව අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවක් ප්‍රකාශයට පත්කිරීම අවශ්‍ය වන්නේ නම් හෝ එසේ කිරීමට තීරණය කරන්නේ නම් මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර වේ. ප්‍රසිද්ධියේ අලෙවිකරණ අස්තිත්වයන් විසින් මෙම ප්‍රමිතයේ දක්වා ඇති හඳුනාගැනීමේ, මැනීමේ සහ හෙළිදරව් කිරීමේ මූලධර්ම වලට අනුකූල වන්නා වූ අතුරු මූල්‍ය වාර්තා සම්පාදනය කිරීම ශ්‍රී ලංකා වරලත් ගණකාධිකාරී ආයතනය විසින් උනන්දු කෙරේ. විශේෂයෙන්ම ප්‍රසිද්ධියේ අලෙවිකරණ අස්තිත්වයන් විසින් :

(අ) අවම වශයෙන් සිය මුදල් වර්ෂයේ ප්‍රථම භාගය අවසානයේදී අතුරු මූල්‍ය වාර්තා සම්පාදනය කිරීම ; සහ

(ආ) සිය අතුරු මූල්‍ය වාර්තා, අතුරු කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ සිට දින 60 ක් ඇතුළත ලබාදීමත් උනන්දු කෙරේ.

2. සෑම වාර්ෂික හෝ අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවක්ම SLFRS ප්‍රමිති වලට අනුකූලතාවය සඳහා වෙන් වෙන්ව අගයනු ලැබේ. යම් කිසි මූල්‍ය වර්ෂයක් තුළදී ව්‍යවසායක් අතුරු මූල්‍ය වාර්තා සම්පාදනය නොකිරීම හෝ සම්පාදනය කරන ලද අතුරු මූල්‍ය වාර්තා මෙම ප්‍රමිතය සමග අනුකූල නොවීම යන කරුණ මගින් එම අස්තිත්වයේ වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශන SLFRS ප්‍රමිත වලට අනුකූලව පිළියෙල කළහොත් එසේ වීම නොවළක්වයි.
3. අස්තිත්වයක අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවක් SLFRS සමග අනුකූල වන බවට විස්තර කරන්නේ නම් එය මෙම ප්‍රමිතයේ සියලුම අවශ්‍යතා සමග අනුකූල විය යුතුය. මේ සම්බන්ධ සමහර හෙළිදරව් කිරීම් 19 ඡේදයේ දැක්වේ.

නිර්වචන

4. පහත දැක්වෙන පද නිශ්චිතව දක්වා ඇති තේරුම් සහිතව මෙම ප්‍රමිතයෙහි භාවිතා කෙරේ :

අතුරු කාලපරිච්ඡේදයක් යනු සම්පූර්ණ මූල්‍ය වර්ෂයකට වඩා කෙටි වූ කාලපරිච්ඡේදයකි.

අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවක් යනු අතුරු කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා සම්පූර්ණ මූල්‍ය ප්‍රකාශන කට්ටලයක් (LKAS 1, හි විස්තර කර ඇති පරිදි මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම හි විස්තර කර ඇති පරිදි) හෝ සාරාංශගත මූල්‍ය ප්‍රකාශන කට්ටලයක් (මෙම ප්‍රමිතයෙහි විස්තර කර ඇති පරිදි) අන්තර්ගත මූල්‍ය වාර්තාවකි.

අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවක අන්තර්ගතය

5. සම්පූර්ණ මූල්‍ය ප්‍රකාශන කට්ටලයක් යන්නට පහත දැක්වෙන සංරචක ඇතුළත් වන බව LKAS 1 නිර්වචනය කරයි :
  - (අ) කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයක්
  - (ආ) කාලපරිච්ඡේදය සඳහා විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයක්
  - (ඇ) කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ස්කන්ධය වෙනස්වීම් පිළිබඳ ප්‍රකාශනයක්
  - (ඈ) කාලපරිච්ඡේදය සඳහා මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශය
  - (ඉ) වැදගත් ගිණුම්කරන ප්‍රතිපත්ති සහ වල අනෙකුත් පැහැදිලි කිරීම් තොරතුරු වල සාරාංශයකින් සමන්විත සටහන්
  - (ඊ) අස්තිත්වයක් ගිණුම්කරන ප්‍රතිපත්තියක් අතීතානුයෝගීව යොදාගනී නම් හෝ තම මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල අයිතමයන් අතීතානුයෝගීව අයිතම් නැවත ප්‍රකාශ කරන්නේ නම් හෝ තම මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල අයිතම් නැවත වර්ගීකරණය කරන්නේ නම් සම්පතම සංසන්දනාත්මක කාලපරිච්ඡේදයේ ආරම්භය සඳහා මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයක්.
6. කාලීනත්වය සහ පිරිවැය සලකා බැලීම් හේතුවෙන්ද කලින් වාර්තා කර ඇති තොරතුරු නැවත වාර්තා කිරීම මගහැරවීම පිණිස ද, එහි වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශන හා සසඳන කළ අතුරු දින වලදී අස්තිත්වයක් විසින් අඩුවෙන් තොරතුරු සැපයීම අවශ්‍ය විය හෝ තෝරා ගනු ලැබිය හැකිය. අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවක අවම අන්තර්ගතය සාරාංශ ගත මූල්‍ය ප්‍රකාශන සහ තෝරාගත් පැහැදිලි කිරීම් සටහන් ලෙස මෙම ප්‍රමිතය නිර්වචනය කරයි. ආසන්නතම සම්පූර්ණ වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල යාවත්කාල කිරීමක් අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවේ අපේක්ෂාව වේ. ඒ අනුව එය නව ක්‍රියාකාරකම්, සිද්ධීන් සහ තත්වයන් කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන අතර කලින් වාර්තා කළ තොරතුරු නැවත පිටපත් නොකරයි.
7. අස්තිත්වයක් විසින් සිය අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවෙහි සාරාංශගත මූල්‍ය ප්‍රකාශන සහ තෝරාගත් පැහැදිලි කිරීම් සටහන් වලට වඩා සම්පූර්ණ මූල්‍ය ප්‍රකාශන කට්ටලයක් (LKAS 1 අනුව) ප්‍රකාශයට පත් කිරීම වැලැක්වීමට හෝ අධෛර්යමත් කිරීමට මෙම ප්‍රමිතයේ කිසිවකින් අදහස් නොකෙරේ. එමෙන්ම අස්තිත්වයක් විසින් සාරාංශගත අතුරු මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල, මෙම ප්‍රමිතයේ දක්වා ඇති අවම රේඛීය අයිතම් හෝ තෝරාගත් පැහැදිලි කිරීම් සටහන් වලට වඩා වැඩිමනත් දෑ ඇතුළත් කිරීමද මෙම ප්‍රමිතය මගින් වළක්වන්නේ හෝ අධෛර්යමත් කරන්නේ නැත. මෙම ප්‍රමිතයේ ඇති හඳුනාගැනීමේ හා මැනීමේ මගපෙන්වීම් අතුරු කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා වූ සම්පූර්ණ මූල්‍ය ප්‍රකාශන වලටද ව්‍යවහාර වන අතර එම ප්‍රකාශන වල මෙම ප්‍රමිතයෙන් අවශ්‍ය වන්නා වූ සියලුම හෙළිදරව් කිරීම් (විශේෂයෙන් 16 ඡේදයේ දැක්වෙන තෝරාගත් හෙළිදරව් කිරීම් සටහන්) මෙන්ම අනෙකුත් SLFRS වලින් අවශ්‍ය වන ඒවාද ඇතුළත් වේ.

අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවක අවම සංරචකයන්

8. අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවක අවම වශයෙන් පහත දැක්වෙන සංරචක ඇතුළත් විය යුතුය :
  - (අ) සාරාංශගත මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයක් ;
  - (ආ) පහත සඳහන් එක් ආකාරයකින් ඉදිරිපත් කරනු ලබන සාරාංශගත විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයක් ;
    - (I) සාරාංශගත එක් ප්‍රකාශනයක් ; හෝ
    - (II) වෙන් වශයෙන් ඉදිරිපත් කරනු ලබන සාරාංශගත ආදායම් ප්‍රකාශනයක් සහ සාරාංශගත විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයක්.
  - (ඇ) සාරාංශගත ස්කන්ධය වෙනස්වීම් ප්‍රකාශනයක් ;
  - (ඈ) සාරාංශගත මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනයක් ; සහ
  - (ඉ) තෝරාගත් පැහැදිලි කිරීම් සටහන්.

- 8අ. LKAS 1 හි 81 ඡේදයට අනුව ලාභ හෝ අලාභ සංරචක අස්තිත්වයක් විසින් වෙන්ව ඉදිරිපත් කෙරෙන විට එම වෙන් වශයෙන් ඉදිරිපත් කරන ප්‍රකාශනයෙන් අස්තිත්වය අන්තර් සාරාංශගත තොරතුරු ඉදිරිපත් කරයි.

අතුරු මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ආකෘතිය සහ අන්තර්ගතය

9. අස්තිත්වයක් සිය අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවෙහි සම්පූර්ණ මූල්‍ය ප්‍රකාශන කට්ටලයක් ප්‍රකාශයට පත් කරන්නේ නම් එම ප්‍රකාශනයන්හි ආකෘතිය සහ අන්තර්ගතය සම්පූර්ණ මූල්‍ය ප්‍රකාශන කට්ටලයක් වීම සඳහා වන LKAS 1 හි අවශ්‍යතාවයන්ට අනුකූල විය යුතුය.

10. අස්තිත්වයක් සිය අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවෙහි සාරාංශගත මූල්‍ය ප්‍රකාශන කට්ටලයක් ප්‍රකාශයට පත්කරන්නේ නම් එම සාරාංශගත මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල අවම වශයෙන් සිය ආසන්නතම වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල ඇතුළත්වූ ශීර්ෂයන් සහ උප එකතූන් ද මෙම ප්‍රමිතයෙන් අවශ්‍ය වන පරිදි තෝරාගත් පැහැදිලි කිරීමේ සටහන් ද ඇතුළත් විය යුතුය. අතිරේක රේඛීය අයිතම් හෝ සටහන්, ඒවා ඉවත් කිරීමෙන් සාරාංශගත අතුරු මූල්‍ය ප්‍රකාශන නොමඟ යවන සුළු බවට පත්වේ නම්, ඇතුළත් කළ යුතුය.
11. අන්තර් කාලපරිච්ඡේදයකට අදාළව ලාභ හෝ අලාභ සංරචක ඉදිරිපත් කරන ප්‍රකාශනයේ අස්තිත්වයක් LKAS 33, - කොටසක ඉපයීම් විෂය පථය තුළ ඇතිවීමට අස්තිත්වය එකී කාලසීමාවට අදාළ මූලික සහ තනුක කොටසක ඉපයීම් ඉදිරිපත් කළ යුතුය.
- 11අ. අස්තිත්වයක් විසින් ලාභ හෝ අලාභ සංරචක LKAS 1 හි 81 වන ඡේදයේ විස්තර කර ඇති පරිදි වෙනම ආදායම් ප්‍රකාශයක ඉදිරිපත් කරන්නේ නම් එය එකී වෙන්ව ඉදිරිපත් කරන ප්‍රකාශනයෙන් මූලික සහ තනුක කොටසක ඉපයීම් ඉදිරිපත් කරයි.
12. මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල අකෘතිය සම්බන්ධයෙන් LKAS 1 හි උපදෙස් ඇතුළත්වෙයි. "LKAS 1 සඳහා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ මගපෙන්වීම්" මගින් මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනය විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය සහ ස්කන්ධයෙහි වෙනස්වීම් ප්‍රකාශනය ඉදිරිපත් කළයුතු ආකාරය විදහා දක්වයි.
13. ඉවත් කරන ලදී.
14. අස්තිත්වයෙහි ආසන්නතම වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඒකාබද්ධ ප්‍රකාශයන් වූයේ නම් අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවක් ඒකාබද්ධ පදනමට සකස් කෙරේ. පරිපාලකයෙහි වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ආසන්නතම වාර්ෂික මූල්‍ය වාර්තාවෙහි වූ ඒකාබද්ධ ප්‍රකාශන සමග සංගත හෝ සැසඳිය හැකි නොවේ. අස්තිත්වයක වාර්ෂික මූල්‍ය වාර්තාවෙහි පරිපාලකයේ වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන වලට අමතරව ඇතුළත් වූයේ නම්, අස්තිත්වයෙහි අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවෙහි පරිපාලකයේ වෙන් වශයෙන් වූ ප්‍රකාශන ඇතුළත් කිරීම අවශ්‍ය කිරීම හෝ තහනම් කිරීම මෙම ප්‍රමිතයෙන් සිදු නොකෙරේ.

තෝරාගත් පැහැදිලි කිරීමේ සටහන්

15. අස්තිත්වයක අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවක් භාවිතා කරන්නෙකුට එම අස්තිත්වයේ ආසන්නතම වාර්ෂික මූල්‍ය වාර්තාවට ප්‍රවේශය තිබේ. එම නිසා අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවක සටහන් වල, ආසන්නතම වාර්ෂික වාර්තාවේ සටහන් වල දැනටමත් වාර්තාකර ඇති තොරතුරු වලට සාපේක්ෂ වශයෙන් නොසැලකිය යුතු තරම් වූ යාවත්කාල කිරීම් සැපයීම අවශ්‍ය නොවේ. අවසාන වාර්ෂික වාර්තාකරණ දින සිට අස්තිත්වයේ මූල්‍ය තත්ත්වයේ සහ කාර්යසාධනයේ වෙනස්වීම් අවබෝධකර ගැනීමෙහි ලා සැලකිය යුතු සිද්ධීන් සහ ගනුදෙනු, අතුරු දිනයකදී වඩාත් ප්‍රයෝජනවත් වේ.
16. අස්තිත්වයක් විසින්, ප්‍රමාණාත්මක නම්, සහ අතුරු වාර්තාවෙහි වෙනත් තැනක හෙළිදරව් කර නොමැති නම්, සිය අතුරු මූල්‍ය ප්‍රකාශනයන්හි සටහන් වල අවම වශයෙන් පහත දැක්වෙන තොරතුරු ඇතුළත් කළ යුතුය. සාමාන්‍යයෙන් එම තොරතුරු අද දක්වා වර්ෂය යන පදනමට වාර්තා කළ යුතුය. කෙසේ වුවද අස්තිත්වය විසින් ප්‍රවර්තන අතුරු කාලපරිච්ඡේදය අවබෝධ කර ගැනීමට ප්‍රමාණාත්මක වූ සිද්ධීන් හෝ ගනුදෙනු ද හෙළිදරව් කළ යුතුය.

(අ) ආසන්නතම වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශන හා සැසඳීමේදී අතුරු මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල සමාන ගිණුම්කරන ප්‍රතිපත්ති සහ ගණනය කිරීමේ ක්‍රම අනුගමනය කර ඇති බවට ප්‍රකාශයක් හෝ එම ප්‍රතිපත්ති හෝ ක්‍රම වෙනස් වී ඇත්නම් එම වෙනසෙහි බලපෑම සහ ස්වභාවය පිළිබඳ විස්තරයක් ;

(ආ) අතුරු මෙහෙයුම් වල ආර්ථව හෝ වක්‍රීය ස්වභාවය පිළිබඳ පැහැදිලි කිරීමේ සටහන්;

(ඇ) වත්කම්, වගකීම්, ස්කන්ධය, ශුද්ධ ආදායම හෝ මුදල් ප්‍රවාහ වලට බලපාන ස්වභාවය, තරම හෝ පහතය හේතුවෙන් අසාමාන්‍ය වන අයිතම් වල ස්වභාවය සහ අගය ;

(ඈ) ප්‍රවර්තන මූල්‍ය වර්ෂයේ පෙර අතුරු කාලපරිච්ඡේද වල වාර්තා කළ ඇස්තමේන්තු අගයන්ගේ වෙනස්වීම් හෝ පෙර මූල්‍ය වර්ෂ වල වාර්තා කළ ඇස්තමේන්තු අගයන්ගේ වෙනස් වීම්, ප්‍රවර්තන අතුරු කාලපරිච්ඡේදය තුළ ප්‍රමාණාත්මක බලපෑමක් ඇති කරයි නම් එම වෙනස්වීම් වල ස්වභාවය සහ අගය ;

(ඉ) ණය සහ ස්කන්ධ සුරැකුම් නිකුත්, ප්‍රති මිලදී ගැනීම් සහ නැවත ගෙවීම් ;

(ඊ) සාමාන්‍ය කොටස් සහ අනෙකුත් කොටස් සඳහා වෙන් වෙන්ව ගෙවූ ලාභාංශ (එකතුව හෝ කොටසකට) ;

(උ) පහත දැක්වෙන බණ්ඩ තොරතුරු (අස්තිත්වයක් විසින් සිය අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවෙහි බණ්ඩ තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම් අවශ්‍ය වන්නේ SLFRS 8 , මෙහෙයුම් බණ්ඩ අනුව සිය වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල බණ්ඩ තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම් අවශ්‍ය වන්නේ නම් පමණි) :

(i) ප්‍රධාන මෙහෙයුම් තීරක විසින් සමාලෝචනය කරන ලද ලාභ හෝ අලාභ මැනීමෙහි ඇතුළත් කර ඇත්නම් හෝ වෙනත් ආකාරයකින් නිතිපතා ප්‍රධාන මෙහෙයුම් තීරක වෙත ඉදිරිපත් කරන ලද බාහිර ගනුදෙනුකරුවන්ගෙන් ලද ආදායම්.

(ii) ප්‍රධාන මෙහෙයුම් තීරක විසින් සමාලෝචනය කරන ලද ලාභ හෝ අලාභය මැනීම සඳහා ඇතුළත් කර ඇත්නම් හෝ වෙනත් ආකාරයකින් නිතිපතා ප්‍රධාන මෙහෙයුම් තීරක වෙත ඉදිරිපත් කරන ලද ආංශික ලාභ හෝ අලාභ මැනීමෙහි ඇතුළත් කර ඇත්නම් අන්තර් බණ්ඩ ආදායම් ;

(iii) බණ්ඩ ලාභයේ හෝ අලාභයේ මිනුමක් ;

(iv) පසුගිය වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල හෙළදරව් කළ අගයන්, වෙනස් වන වත්කම් වල එකතුව ;

(v) බණ්ඩ විභජනය කළ පදනමේ හෝ බණ්ඩ ලාභය හෝ අලාභය මැනීමේ පසුගිය වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලත් වෙනස්වීම් පිළිබඳ විස්තර කිරීමක් ;

(vi) බදු වියදම් (බදු ආදායම්) සහ අසන්නතික මෙහෙයුම්වලට පෙර අස්තිත්වයේ ලාභය හෝ අලාභය වාර්තා කළහැකි බණ්ඩ වල ලාභ හෝ අලාභ මිනුම් වල එකතුව සමග සැසඳුමක්. කෙසේ වුවද අස්තිත්වයක් බදු වියදම් (බදු ආදායම්) වැනි අයිතමයන් වාර්තාකළ හැකි බණ්ඩ වලට විභජනය කරන්නේ නම් අස්තිත්වය ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි බණ්ඩ මැනුම් වල එකතුව එකී අයිතමයන්ට පසු ලාභය හෝ අලාභය සමග සැසඳුම කළ හැකිය. එම සැසඳුමෙහි ප්‍රමාණාත්මක සැසඳුම් අයිතමයන් වෙන්ව හඳුනාගෙන විස්තර කිරීමක් කළ යුතුය.

(ඌ) අතුරු කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල පිළිබිඹු නොවන, අතුරු කාලපරිච්ඡේදයේ අවසානයට පසුව වූ ප්‍රමාණාත්මක සිද්ධීන් ;

(එ) ව්‍යාපාර සංයෝජනයන්, පරිපාලිත හා දිගු කාලීන ආයෝජන අත්පත් කර ගැනීම් හෝ පාලනය ගිලිහීම්, ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම්, සහ අසන්නතික මෙහෙයුම් ඇතුළු අතුරු කාලපරිච්ඡේදය තුළ අස්තිත්වයේ සංයුතිය වෙනස්වීම් වල බලපෑම ව්‍යාපාර සංයෝජනය සම්බන්ධයෙන් අස්තිත්වය විසින් SLFRS 3 ව්‍යාපාර සංයෝජන මගින් අවශ්‍ය කෙරෙන තොරතුරු හෙළිදරව් කළ යුතුය ;

(ඒ) අසම්භව්‍ය වගකීම් හෝ අසම්භව්‍ය වත්කම් වල පසුගිය වාර්ෂික වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය අවසාන දින සිට සිදුවූ වෙනස්කම්.

17. 16 වන ඡේදයෙන් අවශ්‍ය කෙරෙන ආකාරයේ හෙළිදරව් කිරීම් වලට උදාහරණ පහත දැක්වේ. මෙවැනි අයිතම් බොහොමයක් සඳහා වූ හෙළිදරව් කිරීම් පිළිබඳව වෙන වෙනම වූ SLFRS වලින් මගපෙන්වීම් ලබා දෙයි :

(අ) තොග ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය තෙක් ලියා හැරීම සහ එවැනි ලියා හැරීමක ප්‍රතිවර්ත කිරීම ;

(ආ) දේපල, පිරිසිදු සහ උපකරණ, අස්පාෂ්‍ය වත්කම් හෝ වෙනත් වත්කම් හානිකරනයෙන් වූ අලාභයක් හඳුනාගැනීම සහ එවැනි අලාභයක් ප්‍රතිවර්ත කිරීම ;

(ඇ) ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණ පිරිවැය සඳහා වූ යම් වෙන්කිරීමක් ප්‍රතිවර්ත කිරීම ;

(ඈ) දේපල, පිරිසිදු සහ උපකරණ අයිතම් අත්පත් කර ගැනීම හෝ විකිණීම ;

(ඉ) දේපල, පිරිසිදු සහ උපකරණ මිලදී ගැනීම සඳහා වූ කැපවීම් ;

(ඊ) නඩු කටයුතු නිරාකරණය ;

(උ) පෙර කාලපරිච්ඡේද වැරදි නිවැරදි කිරීම ;

(ඌ) ඉවත් කරන ලදී.

(එ) වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ හෝ ඊට පෙර යථාචක් නොකරන ලද යම් ණය පැහැර හැරීමක් හෝ ණය ගිවිසුමක් කඩ කිරීමක් ; සහ

(ඒ) සම්බන්ධිත පාර්ශ්ව ගනුදෙනු.

18. මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල කළ යුතු හෙළිදරව් කිරීම් අනෙකුත් SLFRS වලින් දැක්වේ. එම සන්දර්භය අනුව මූල්‍ය ප්‍රකාශන යනුවෙන් අදහස් කරනුයේ සාමාන්‍යයෙන් වාර්ෂික මූල්‍ය වාර්තාවෙහි හෝ සමහර විටෙක වෙනත් වාර්තා වල ඇතුළත් කෙරෙන ආකාරයේ සම්පූර්ණ මූල්‍ය ප්‍රකාශන කට්ටලයකි. අස්තියවයක අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවෙහි ඇතුළත් වනුයේ සම්පූර්ණ මූල්‍ය ප්‍රකාශන කට්ටලයකට වඩා සාරාංශගත මූල්‍ය ප්‍රකාශන සහ තෝරාගත් පැහැදිලි කිරීම් සටහන් පමණක් නම් ඡේද 16 (I) හි දී අවශ්‍ය නොවන විට අනෙකුත් SLFRS මගින් අවශ්‍ය වන්නා වූ හෙළිදරව් කිරීම් අවශ්‍ය නොවේ.

SLFRS සමග අනුකූලතාවය හෙළිදරව් කිරීම

19. අස්තියවයක අතුරු මූල්‍ය වාර්තාව මෙම ප්‍රමිතය සමග අනුකූල වන්නේ නම් එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතුය. අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවක් අදාළ සියලුම SLFRS සමග අනුකූල වන්නේ නම් විනා එය SLFRS සමග අනුකූල වන්නේ යැයි නොදැක්විය යුතුය.

අතුරු මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීමට අවශ්‍යවන කාලපරිච්ඡේද

20. පහත දැක්වෙන පරිදි කාලපරිච්ඡේද සඳහා අතුරු වාර්තා වල අතුරු මූල්‍ය ප්‍රකාශන (සම්පූර්ණ හෝ සාරාංශගත) ඇතුළත් විය යුතුය :

(අ) ප්‍රචරිත අතුරු කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයක් සහ ආසන්නතම පූර්ව මූල්‍ය වර්ෂය අවසානයේ සංසන්දනාත්මක මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයක් ;

(ආ) ප්‍රචරිත අතුරු කාලපරිච්ඡේදය සඳහා සහ ප්‍රචරිත වර්ෂයේ අද දක්වා සමුච්චිත වශයෙන් වූ විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශන, ආසන්නතම පූර්ව මූල්‍ය වර්ෂයේ සංසන්දනාත්මක අතුරු කාලපරිච්ඡේද සඳහා (ප්‍රචරිත සහ වර්ෂයේ අද දිනට) සංසන්දනාත්මක ආදායම් ප්‍රකාශන ද සමග LKAS 1 න් අවකාශ සලසා ඇති පරිදි අතුරු වාර්තාවකින් එක් එක් කාලපරිච්ඡේදය සඳහා තනි විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයක් හෝ ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි සංරචක විඳහා දක්වන ප්‍රකාශනයක් (වෙනම ආදායම් ප්‍රකාශනයක්) සහ ලාභයෙන් හෝ අලාභයෙන් පටන්ගෙන අනෙකුත් විස්තීර්ණ ආදායම් සංරචක විඳහා දැක්වෙන දෙවැනි ප්‍රකාශනයක් (විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයක්) ඉදිරිපත් කෙරෙනු විය හැකිය ;

(ඇ) ප්‍රචරිත මූල්‍ය වර්ෂයේ අද දක්වා සමුච්චිත වශයෙන් වූ ස්කන්ධයේ වෙනස්වීම් පෙන්වන ප්‍රකාශනයක්, ආසන්නතම පෙර මූල්‍ය වර්ෂයේ සැසඳිය හැකි අද දක්වා වර්ෂය සඳහා වූ සංසන්දනාත්මක ප්‍රකාශනයක්ද සමග ;

(ඈ) ආසන්නතම පසුගිය මූල්‍ය වර්ෂයෙහි සැසඳිය හැකි අද දක්වා කාලපරිච්ඡේදය සඳහා සන්සන්දනාත්මක ප්‍රකාශනයක්ද සමග ප්‍රචරිත වර්ෂයෙහි දක්වා දිනට සමුච්චිත මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනයක්.

21. තම ව්‍යාපාරය විශාල වශයෙන් සාමායික වන අස්තියවයක් සඳහා, අතුරු වාර්තාකරණ දිනට අවසන් වන මාස දොළහ සඳහා වූ මූල්‍ය තොරතුරු සහ පෙර මාස දොළහක කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වූ සංසන්දනාත්මක තොරතුරු ප්‍රයෝජනවත් විය හැකිය. ඒ අනුව තම ව්‍යාපාර විශාල වශයෙන් සාමයික වන අස්තියවයන්, ඉහත ඡේදයේ ඉල්ලා ඇති තොරතුරු වලට අමතරව එවැනි තොරතුරු වාර්තා කිරීම කෙරෙහි සලකා බැලීමට උනන්දු කෙරේ.

22. අර්ධ වාර්ෂිකව වාර්තාකරණ අස්තියවයක් සඳහාද සහ කාර්තුවකට වරක් වාර්තාකරන අස්තියවයක් සඳහා ඉදිරිපත් කළ යුතු කාල පරිච්ඡේදයන් අ. පරිශිෂ්ටයෙහි විස්තර කර ඇත.

ප්‍රමාණාත්මක භාවය

23. අතුරු මූල්‍ය වාර්තාකරනය සඳහා යම් අයිතමයක් හඳුනාගැනීම, මැනීම, වර්ගීකරණය හෝ හෙළිදරව් කිරීම කෙසේ කළ යුතුද යන්න තීරණය කිරීමේදී අතුරු මූල්‍ය කාලපරිච්ඡේදයේ මූල්‍ය දත්ත වලට සාපේක්ෂව ප්‍රමාණාත්මකභාවය තක්සේරු කළ යුතුය. ප්‍රමාණාත්මක භාවය පිළිබඳ ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී වාර්ෂික මූල්‍ය දත්ත මිනුම් වලට වඩා වැඩි දුරකට අතුරු මිණුම්, ඇස්තමේන්තු මත විශ්වාසය තබන බව තේරුම් ගත යුතුය.

24. කිසියම් අයිතමයක අත්හැරීම හෝ සාවද්‍ය ලෙස ප්‍රකාශ කිරීම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පරිශීලකයන් මූල්‍ය ප්‍රකාශන පදනම් කරගෙන ගනු ලබන ආර්ථික තීරණ වලට බලපෑමක් ඇති කරන්නේ නම් මෙම අයිතමය ප්‍රමාණාත්මක බව LKAS 1 සහ LKAS 8 ගිණුම්කරන ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරන ඇස්තමේන්තුවල වෙනස් වීම් සහ වැරදි ප්‍රමිත වලින් නිර්වචනය කරයි. LKAS 1 ප්‍රමිතයෙන් ප්‍රමාණාත්මක අයිතමයන් පිළිබඳව (උදාහරණයක් වශයෙන්) අසන්නතික මෙහෙයුම් ද ඇතුළත්ව වෙනම හෙළිදරව් කිරීම අවශ්‍ය වන අතර ගිණුම්කරන ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් වැරදි සහ ගිණුම් ප්‍රතිපත්තිවල වෙනස් කිරීම් හෙළිදරව් කිරීම LKAS 8 ප්‍රමිතය අනුව අවශ්‍ය වේ. ප්‍රමාණාත්මක භාවය පිළිබඳව ප්‍රමාණකර දැක්වීමත් මේ මග පෙන්වීමත් පිළිබඳව මෙම ප්‍රමිත දෙකෙහි මගපෙන්වීමක් අඩංගු නොවේ.

25. ප්‍රමාණාත්මකභාවය තක්සේරු කිරීමේදී සෑම විටම විනිශ්චය අවශ්‍ය වන නමුත් අතුරු අගයන් හි අවබෝධකම පදනම් කරගත හැකි බව යන හේතුව කරණ කොට ගෙන, මෙම ප්‍රමිතිය හඳුනාගැනීම හා හෙළිදරව් කිරීමේ තීරණ අතුරු කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වන තොරතුරු ඒ අනුව, උදාහරණයක් ලෙස, අසාමාන්‍ය හෝ අතිවිශේෂ අයිතම්, ගිණුම්කරන ප්‍රතිපත්ති හෝ ඇස්තමේන්තු වල වෙනස්වීම්, සහ මූලික වැරදි හෙළිදරව් නොකිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇතිවිය හැකි නොමග යවන සුළු අනුමානයන් වැළැක්වීම පිණිස අතුරු කාලපරිච්ඡේදයේ දත්ත වලට සාපේක්ෂව ප්‍රමාණාත්මක භාවය පදනම් කොට ගෙන හඳුනාගැනීම සහ හෙළිදරව් කිරීම සිදු කෙරේ. සමස්ත අරමුණ වනුයේ අස්තිත්වයේ මූල්‍ය තත්ත්වය සහ අතුරු කාලපරිච්ඡේදය තුළ කාර්යසාධනය තේරුම් ගැනීමට අදාළ වන සියලු තොරතුරු අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවෙහි ඇතුළත් කරන බව තහවුරු කර ගැනීමයි.

වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හෙළිදරව් කිරීම

26. අතුරු කාලපරිච්ඡේදයක වාර්තා කරන ලද ඇස්තමේන්තු මුදලක් මූල්‍ය වර්ෂයේ අවසාන අතුරු කාලපරිච්ඡේද තුළදී සැලකිය යුතු තරම් වෙනස් වී තිබෙනම් එහෙත් අවසාන අතුරු කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වෙනම මූල්‍ය වාර්තාවක් ප්‍රකාශයට පත් නොකරන්නේ නම්, එම මූල්‍ය වර්ෂය සඳහා වූ වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල සටහනක එම ඇස්තමේන්තුවේ වෙනස්වීමෙහි ස්වභාවය සහ අගය හෙළිදරව් කළ යුතුය.
27. ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදය තුළ හෝ පසුකාලීන කාලපරිච්ඡේද තුළ ප්‍රමාණාත්මක බලපෑමක් ඇතිවිය හැකි යයි අපේක්ෂිත ඇස්තමේන්තු වෙනස්වීමක ස්වභාවය සහ (ප්‍රයෝගික වේ නම්) ප්‍රමාණය හෙළිදරව් කිරීම LKAS 8 න් අවශ්‍ය වේ. මෙම ප්‍රමිතියේ 16 (ඇ.) ඡේදයෙන්, ඒ හා සමාන හෙළිදරව් කිරීම් අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවක කිරීම අවශ්‍ය වේ. උදාහරණ වලට තොග ලියාහැරීම්, ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණයන්, හෝ මූල්‍ය වර්ෂයේ පෙර අතුරු කාලපරිච්ඡේදයක වාර්තා කළ හානිකරන අලාභ වලට සම්බන්ධ අවසාන අතුරු කාලපරිච්ඡේදයේ වූ ඇස්තමේන්තු වල වෙනස්වීම් ඇතුළත් වේ. පසුගිය ඡේදයෙන් අවශ්‍ය කෙරෙන හෙළිදරව් කිරීමේ අවශ්‍යතා LKAS 8 හි අවශ්‍යතාවක් සමග සංගත වන අතර ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් වලට පමණක් අදාළ වන අයුරින් විෂය පථයෙන් පටු වෙනැයි අදහස් කරනු ලැබේ. අස්තිත්වයක් විසින් එහි වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල අමතර අතුරු කාලපරිච්ඡේද මූල්‍ය තොරතුරු ඇතුළත් කිරීම අවශ්‍ය නොවේ.

හඳුනාගැනීම සහ මැනීම

වාර්ෂික ගිණුම්කරන ප්‍රතිපත්ති හා සමාන ගිණුම්කරන ප්‍රතිපත්ති

28. මිළඟ වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල පිළිබිඹු කළ යුතු වන, ආසන්නතම වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල දිනට පසුව කරන ලද ගිණුම්කරන ප්‍රතිපත්ති වෙනස්වීම් හැර, අස්තිත්වයක් විසින් සිය වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල ව්‍යවහාර කරන ගිණුම්කරන ප්‍රතිපත්තින්ම සිය අතුරු මූල්‍ය ප්‍රකාශන වලද ව්‍යවහාර කළ යුතුය. කෙසේ වුවද, අස්තිත්වයක වාර්තාකරන වාර ගණන (වාර්ෂික, අර්ධ වාර්ෂික හෝ කාර්තුවය) සිය වාර්ෂික ප්‍රතිඵල මැණීම කෙරෙහි බල නොපෑ යුතුය. එම අරමුණ ළඟාකර ගැනීමට අතුරු වාර්තාකරණය සඳහා වූ මැනුම්, අද දක්වා වර්ෂය යන පදනමට කළ යුතුය.
29. අස්තිත්වයක් විසින් සිය වාර්ෂික ප්‍රකාශයන් හි ව්‍යවහාර කරන ගිණුම්කරන ප්‍රතිපත්තිම අතුරු මූල්‍ය ප්‍රකාශන වලද ව්‍යවහාර කිරීම අවශ්‍ය වීම තුළින් එක් එක් අතුරු කාලපරිච්ඡේදය තනි ස්වාධීන වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයක් වන ලෙසට අතුරු කාලපරිච්ඡේද මැනීම් සිදුකරන බවක් පෙනී යයි. කෙසේ වුවද, අස්තිත්වයක අතුරු වාර්තාකරණ වාර ගණන එහි වාර්ෂික ප්‍රතිඵල මැනීම කෙරෙහි බල නොපෑ යුතුය යන්න දැක්වීම තුළින් අතුරු කාලපරිච්ඡේදයක් යනු විශාල මූල්‍ය වර්ෂයක කොටසක් බව 28 ඡේදයෙහි පිළිගැනේ. අද දක්වා වර්ෂයට යන පදනමට මැනීම් වල ප්‍රවර්තන මූල්‍ය වර්ෂයේ පෙර අතුරු කාලපරිච්ඡේද වල වාර්තාකරන ලද ඇස්තමේන්තු ප්‍රමාණයන්හි වෙනස්වීම් ඇතුළත් විය හැකිය. නමුත් වත්කම්, වගකීම්, අදායම් සහ වියදම් හඳුනාගැනීමේ මූලධර්ම අතුරු කාලපරිච්ඡේද සහ වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශන සඳහා එක හා සමාන වේ.
30. විදහා දැක්වීම පිණිස :
- (අ) තොග ලියාහැරීම්, ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණයන් හෝ හානිකරණයන් වලින් අතුරු කාලපරිච්ඡේදයකදී වන අලාභ හඳුනාගැනීමේදී හා මැනීමේදී වන මූලධර්ම අස්තිත්වයක් විසින් වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශන පමණක් පිළියෙල කළේ නම් එය විසින් අනුගමනය කරනු ලැබිය හැකි වූ මූලධර්ම හා සමාන වේ. කෙසේ වුවද එවැනි අයිතම් එක් අතුරු කාලපරිච්ඡේදයකදී හඳුනා ගැනීම හා මැනීම කරන ලද්දේ නම් හා එම ඇස්තමේන්තු එම මූල්‍ය වර්ෂයේ පසු අතුරු කාලපරිච්ඡේදයකදී වෙනස් වූයේ නම්, අතිරේක අලාභ ප්‍රමාණයක් උපචිත කිරීමෙන් හෝ මූලින් හඳුනාගත් ප්‍රමාණය ප්‍රතිවර්ත කිරීමෙන් හෝ අතුරු කාලපරිච්ඡේදය තුළදී මූලික ඇස්තමේන්තුව වෙනස් කරනු ලැබේ;
- (ආ) අතුරු කාලපරිච්ඡේදයක් අවසානයේ වත්කමක නිර්වචනය හා අනුකූල නොවන පිරිවැයක්, වත්කමක නිර්වචනය හා අනුකූල වන බවට අනාගත තොරතුරු අපේක්ෂාවෙන් හෝ මූල්‍ය වර්ෂයක් තුළදී අතුරු කාලපරිච්ඡේද පුරා ඉපැයුම් සුමට කිරීමට හෝ ශේෂ පත්‍රයෙහි විලම්භනය නොකෙරේ ; සහ

(ඇ) සම්පූර්ණ මූල්‍ය වර්ෂය සඳහා අපේක්ෂිත බර තැබූ වාර්ෂික ආදායම් බදු අනුපාතිකයෙහි හොඳම ඇස්තමේන්තුව මත පදනම් කරගෙන එක් එක් අතුරු කාලපරිච්ඡේදයේදී ආදායම් බදු වියදම හඳුනා ගැනේ. ඇස්තමේන්තුගත වාර්ෂික ආදායම් බදු අනුප්‍රමාණය වෙනස් වන්නේ නම් එක් අතුරු කාලපරිච්ඡේදයකදී ආදායම් බදු වියදම සඳහා උපවිත කළ ප්‍රමාණයන් එම මූල්‍ය වර්ෂයේ පසු අතුරු කාලපරිච්ඡේදයකදී "ගැළපීම" අවශ්‍ය විය හැකිය.

31. මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ අකෘතිමය රාමුව (අකෘතිමය රාමුව) යටතේ හඳුනාගැනීම යනු මූලිකාංගයක නිර්වචනය සපුරාලන සහ "හඳුනා ගැනීම සඳහා වූ උපධාන තාප්ත කරන අයිතමයක් ශේෂ පත්‍රයේ හෝ ආදායම් ප්‍රකාශයේ ඇතුළත් කිරීමේ ක්‍රියාවලියයි." වාර්ෂික සහ අතුරු මූල්‍ය වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසන් දින දෙකේදීම වත්කම්, වගකීම් ආදායම් හා වියදම් වල නිර්වචන හඳුනාගැනීම කෙරෙහි මූලික වේ.
32. වත්කම් සඳහා අස්තිත්වයක අතුරු දින වලදී සහ මූල්‍ය වර්ෂයේ අවසාන දිනයේදී, එකම අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ පරීක්ෂණම ව්‍යවහාර වේ. සිය ස්වභාවය අනුව මූල්‍ය වර්ෂය අවසානයේදී වත්කම් ලෙස සුදුසුකම් නොලබන පිරිවැයන්, අතුරු දිනයන්හිදී සුදුසුකම් ලබන්නේද නැත. එමෙන්ම, වාර්ෂික වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය අවසන් දිනකදී සිදුවිය යුතු පරිද්දෙන්, අතුරු වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය අවසන් දිනකදී වගකීමක්, ප්‍රවර්තන බැඳීමක් නියෝජනය කළ යුතුය.
33. ආදායම් (අයහාර) සහ වියදම් වල අත්‍යවශ්‍යම ලක්ෂණයක් වන්නේ සම්බන්ධිත වත්කම් සහ වගකීම් වල ගලා ඒම් සහ ගලා යාම් දැනටමත් සිදුවී තිබීමයි. එම ගලා ඒම් සහ ගලා යාම් සිදුවී තිබේ නම් සම්බන්ධිත අයහාර සහ වියදම් හඳුනා ගැනේ ; නැත්නම් ඒවා හඳුනා නොගැනේ. විශ්වාසනීය ලෙස මැනිය හැකි, වගකීමක වැඩිවීමක් හෝ වත්කමක අඩුවීමක් හා සම්බන්ධ අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අඩුවීමක් පැන නැගී ඇති විටෙක ආදායම් ප්‍රකාශයෙහි වියදම් හඳුනා ගන්නා බව අකෘතිමය රාමුවේ සඳහන් වේ. වත්කම් හෝ වගකීම් වල නිර්වචනය හා අනුකූල නොවන අයිතම් ශේෂ පත්‍රයෙහි හඳුනා ගැනීමට අකෘතිමය රාමුවෙන් අවකාශ නොලැබේ.
34. අස්තිත්වයක් සිය මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල වාර්තා කරන වත්කම්, වගකීම්, ආදායම්, වියදම් සහ මුදල් ප්‍රවාහ මැනීමේදී, වාර්ෂිකව පමණක් වාර්තා කරන අස්තිත්වයකට මූල්‍ය වර්ෂය පුරාම ලැබෙන තොරතුරු සැලකිල්ලට ගැනීමේ හැකියාව ඇත. එහි මිණුම්, නියමාකාරයෙන්, අද දක්වා වර්ෂය යන පදනමට වේ.
35. අර්ධ වාර්ෂිකව වාර්තා කරන අස්තිත්වයක් සිය ප්‍රථම මාස හයක කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල මිණුම් කිරීමේදී වසර මැද හෝ ඉන් කෙටි කාලයකට පසු දක්වා තිබෙන තොරතුරු ද මාස දොළහක කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වර්ෂාවසානය හෝ ඉන් කෙටි කාලයකට පසු දක්වා තිබෙන තොරතුරු භාවිතා කරයි. ප්‍රථම මාස හයේ කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වාර්තා කළ ඇස්තමේන්තු ප්‍රමාණයන්හි හව්‍ය වෙනස් වීම් මාස දොළහේ මැනීම් වල පිළිබිඹු විය හැකිය. ප්‍රථම මාස හයේ කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වූ අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවෙහි වාර්තා කළ අගයන් අභිතාන්‍යයෝගීව ගලපනු නොලැබේ. කෙසේ වුවද ඇස්තමේන්තු වල සැලකිය යුතු වෙනස්වීම් වල ස්වාභාවය සහ ප්‍රමාණය හෙළිදරව් කිරීම 16 (ඇ) සහ 26 ඡේද වලින් අවශ්‍ය කෙරේ.
36. අර්ධ වාර්ෂික පදනමට වඩා වැඩි වේගයකින් වාර්තා කරන අස්තිත්වයක් එක් එක් මූල්‍ය ප්‍රකාශන කට්ටලය පිළියෙල කරන විට තිබෙන තොරතුරු උපයෝගීකර ගනිමින් එක් එක් අතුරු කාලපරිච්ඡේදය සඳහා අද දක්වා වර්ෂය යන පදනමට ආදායම් සහ වියදම් මනිනු ලබයි. ප්‍රවර්තන අතුරු කාලපරිච්ඡේදයේ වාර්තා කරන ආදායම් හා වියදම් ප්‍රමාණයන්, මූල්‍ය වර්ෂයේ පෙර අතුරු කාලපරිච්ඡේද වාර්තා කරන ලද ඇස්තමේන්තු වල වෙනස්වීම් පිළිබිඹු කරනු ඇත. පෙර අතුරු කාලපරිච්ඡේද වල වාර්තා කරන ලද අගයන් අභිතාන්‍යයෝගීව ගලපනු නොලැබේ. කෙසේ වුවද, ඇස්තමේන්තු වල සැලකිය යුතු වෙනස්වීම් වල ස්වාභාවය සහ ප්‍රමාණය හෙළිදරව් කිරීම 16 (ඇ) සහ 26 ඡේද වලින් අවශ්‍ය කෙරේ.

අර්ථව ලෙස, චක්‍රීය ලෙස හෝ වරින්වර ලැබෙන අයහාර

37. මූල්‍ය වර්ෂයක් තුළදී ආර්ථව ලෙස, චක්‍රීය ලෙස හෝ කලාතුරකින් ලැබෙන අයහාර, අස්තිත්වයේ මූල්‍ය වර්ෂයේ අවසානයේදී බලාපොරොත්තු වීම හෝ විලම්භනය උචිත නොවන්නේ නම් අතුරු දිනයකදී බලාපොරොත්තු වීම හෝ විලම්භනය කිරීම නොකළ යුතුය.
38. උදාහරණ වලට ලාභාංශ අයහාර, පුරස්කාර සහ රාජ්‍ය ප්‍රදාන ඇතුළත් වේ. අතිරේක වශයෙන් සමහර අස්තිත්වයන් නිරන්තරයෙන්ම සමහර අතුරු කාලපරිච්ඡේද වල අනෙක් අතුරු කාලපරිච්ඡේද වලට වඩා වැඩියෙන් අයහාර උපයයි. උදාහරණ වශයෙන් සිල්ලර වෙළෙඳුන්ගේ ආර්තව අයහාර දැක්විය හැක. මෙවැනි අයහාර ඒවා හටගත් විට හඳුනා ගනු ලැබේ.

මූල්‍ය වර්ෂය තුළ ඒකාකාර නොවන අන්දමින් දැරූ පිරිවැය

39. අස්තිත්වයක මූල්‍ය වර්ෂයක් තුළදී ඒකාකාර නොවන අන්දමින් දැරූ පිරිවැය මූල්‍ය වර්ෂය අවසානයේදී බලාපොරොත්තු වීම හෝ විලම්භනය උචිත වේ නම්, හා එසේ වේනම් පමණක්, එවැනි ආකාරයේ පිරිවැය අතුරු වාර්තාකරන කාර්යය සඳහා බලාපොරොත්තු වීම හෝ විලම්භනය කිරීම කළ යුතුය.

හඳුනාගැනීමේ සහ මැනීමේ මූලධර්ම ව්‍යවහාර කිරීම

40. 28 - 39 ඡේද වල දක්වා ඇති හඳුනා ගැනීමේ සහ මැනීමේ පොදු මූලධර්ම ව්‍යවහාර කිරීම පිළිබඳ උදාහරණ ආ. පරිශිෂ්ටයෙහි දැක්වේ.

ඇස්තමේන්තු භාවිතා කිරීම

41. අස්තිත්වයේ මූල්‍ය තත්ත්වය හෝ කාර්යසාධනය අවබෝධ කර ගැනීමට අදාළ සියලුම ප්‍රමාණාත්මක මූල්‍ය තොරතුරු උචිත අන්දමින් හෙළිදරව් කිරීමත් තොරතුරු විශ්ලේෂණය වීමත් තහවුරු කර ගන්නා අයුරින් අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවක අනුගමනය කළ යුතු මිණුම් පටිපාටින් නිර්මාණය කළ යුතුය. වාර්ෂික සහ අතුරු මූල්‍ය වාර්තා දෙකෙහිම මිණුම් සාධාරණ ඇස්තමේන්තු මත නිතරම පදනම් වන අතර, අතුරු මූල්‍ය වාර්තා පිළියෙල කිරීමේදී වාර්ෂික මූල්‍ය වාර්තා වලට වඩා ඇස්තමේන්තු ක්‍රම භාවිතය අවශ්‍ය වේ.
42. අතුරු කාලපරිච්ඡේද වල ඇස්තමේන්තු භාවිතා කිරීම පිළිබඳ උදාහරණ ඇ. පරිශිෂ්ටයෙහි දැක්වේ.

පෙර වාර්තා කරන ලද අතුරු කාලපරිච්ඡේද නැවත ප්‍රකාශ කිරීම

43. නව ප්‍රමිතයකින් සංක්‍රමණය නිර්දේශ කර ඇති විටෙක හැර ගිණුම්කරන ප්‍රතිපත්තියක වෙනස්වීමක් :
- (අ) අස්තිත්වය LKAS 8 ප්‍රකාරව ප්‍රවර්තන මූල්‍ය වර්ෂයේ පෙර අතුරු කාලපරිච්ඡේද වල සහ යම් පෙර මූල්‍ය වර්ෂ වල සංසන්දනාත්මක අතුරු කාලපරිච්ඡේද වල මූල්‍ය ප්‍රකාශන නැවත ප්‍රකාශ කිරීමෙන් ; හෝ
- (ආ) සියලුම පසුගිය කාලපරිච්ඡේද සඳහා නව ගිණුම්කරන ප්‍රතිපත්තියක් යොදා ගැනීමෙන් මූල්‍ය වර්ෂය ආරම්භයේ වූ සමුච්චිත බලපෑම නිගමනය කිරීම ප්‍රායෝගික නොවන විට, ප්‍රවර්තන මූල්‍ය වර්ෂයෙහි පසුගිය අන්තර් කාලපරිච්ඡේද වල මූල්‍ය ප්‍රකාශන සහ පසුගිය මූල්‍ය වර්ෂවල සංසන්දනාත්මක අනුරූපී අන්තර් කාලපරිච්ඡේද වල මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල ගැලපීම් සිදුකරමින් ප්‍රායෝගිකව හැකිතාක් අතිත කාලපරිච්ඡේද සඳහා නව ගිණුම් ප්‍රතිපත්තිය යොදාගනිමින් ; පිළිබිඹු කළ යුතුය.
44. ඉහත මූලධර්මයේ එක් අරමුණක් වනුයේ සම්පූර්ණ මූල්‍ය වර්ෂයක් පුරා යම් ගනුදෙනු පංතියක් කෙරෙහි තනි ගිණුම්කරන ප්‍රතිපත්තියක් ව්‍යවහාර කිරීම තහවුරු කිරීමයි. LKAS 8 යටතේ පෙර කාලපරිච්ඡේද මූල්‍ය දත්ත නැවත ප්‍රකාශ කිරීම මගින් අතීතානුයෝගීව ව්‍යවහාර කිරීම මගින් ගිණුම්කරන ප්‍රතිපත්ති වෙනස් කිරීම නිරූපණය කෙරේ. කෙසේ වුවද, පෙර මූල්‍ය වර්ෂ වලට සම්බන්ධ ගැලපුමෙහි අගය සාධාරණ ලෙස නිර්ණය කළ නොහැකි නම්, එවිට LKAS 8 යටතේ අළුත් ප්‍රතිපත්තිය හැකිතාක් ප්‍රායෝගික අතීත දිනක සිට අනාගතයට බලපාන පරිදි ව්‍යවහාර කෙරේ. 43 වන ඡේදයේ දැක්වෙන මූලධර්මයේ බලපෑම නම් ප්‍රවර්තන මූල්‍ය වර්ෂය තුළ ගිණුම්කරන ප්‍රතිපත්තියකට කරන කවර හෝ වෙනස් වීමක් මූල්‍ය වර්ෂයේ ආරම්භ වීමට පෙර අතීතානුයෝගීව හෝ එය ප්‍රායෝගික නොවේ නම් ඉදිරි කාලීනව ව්‍යවහාර කිරීම අවශ්‍ය වීමය.
45. මූල්‍ය වර්ෂය තුළ අතුරු දිනයකදී ගිණුම්කරන වෙනස්වීමක් පිළිබිඹු කිරීමට ඉඩහැරීම තුළින් තනි මූල්‍ය වර්ෂයක් තුළ යම් ගනුදෙනු පත්තියකට වෙනස් වූ ගිණුම්කරන ප්‍රතිපත්ති ව්‍යවහාර කිරීමට ඉඩදීමකි. ප්‍රතිඵලය වනුයේ අතුරු වෙන් කිරීමේ දූෂ්කරතා, නොපැහැදිලි මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵල සහ අතුරු කාලපරිච්ඡේද තොරතුරු වල සංකීර්ණ වූ විශ්ලේෂණය හා තේරුම් ගැනීමත්ය.

බලපවත්වන දිනය

46. අස්තිත්වයක් විසින් මෙම ප්‍රමිතය 2012 ජනවාරි 1 හෝ ඉන්පසුව ආරම්භ වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා ව්‍යවහාර කළ යුතුය. කලින් ව්‍යවහාරය උනන්දු කෙරේ. අස්තිත්වයක් විසින් 2012 ජනවාරි 1 ට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කරන්නේ නම්, එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතුය.
47. ඉවත් කරන ලදී.
48. ඉවත් කරන ලදී.

අ පරිශිෂ්ටය

ඉදිරිපත් කිරීමට අවශ්‍ය කාලපරිච්ඡේද විදහා දැක්වීම

LKAS 34 සමග අනුබද්ධිත වුවද එහි කොටසක් නොවන මෙම පරිශිෂ්ටය 20 වන ඡේදයේ සඳහන් කර ඇති මූලධර්මය භාවිතා කිරීම සඳහා උදාහරණ සපයයි.

අස්තිත්වය අර්ධ වාර්ෂිකව අතුරු මූල්‍ය වාර්තා ප්‍රකාශයට පත් කරයි

අ1. අස්තිත්වයේ මූල්‍ය වර්ෂය දෙසැම්බර් 31 අවසන් වේ (ලික් වර්ෂය). 20x1 ජුනි 30 දිනට පරිදි වූ අස්තිත්වයේ අර්ධ වාර්ෂික මූල්‍ය වාර්තාවෙහි පහත දැක්වෙන මූල්‍ය ප්‍රකාශන (සාරාංශගත හෝ සම්පූර්ණ) ඉදිරිපත් කරනු ඇත :

මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය	20x1 ජුනි 30	20X0 දෙසැම්බර් 31 දිනට
විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශය	20x1 ජුනි 30	20X0 ජුනි 30 දිනට අවසන් වන
මාස 6		
මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශය		20X1 ජුනි 30 20X0 ජුනි 30 දිනට අවසන් වන
මාස 6		
ස්කන්ධ වෙනස් වීමේ ප්‍රකාශය	20x1 ජුනි 30	20X0 ජුනි 30 දිනට අවසන් වන
මාස 6		

අස්තිත්වය කාර්තුගත අතුරු මූල්‍ය වාර්තා ප්‍රකාශයට පත් කරයි.

2අ. වර්ෂයේ මූල්‍ය වර්ෂය දෙසැම්බර් 31 අවසන් වේ (ලික් වර්ෂය). 20x0 ජුනි 30 දිනට පරිදි වූ අස්තිත්වයේ කාර්තුගත මූල්‍ය වාර්තාවෙහි පහත දැක්වෙන මූල්‍ය ප්‍රකාශන (සාරාංශගත හෝ සම්පූර්ණ) ඉදිරිපත් කරනු ඇත :

මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය	20x1 ජුනි 30	20x0 දෙසැම්බර් 31	දිනට
විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශය	20x1 ජුනි 30	20x0 ජුනි 30	දිනට අවසන් වන මාස 6
	20x1 ජුනි 30	20x0 ජුනි 30	දිනට අවසන් වන මාස 3
මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශය	20x1 ජුනි 30	20x0 ජුනි 30	දිනට අවසන් වන මාස 6
ස්කන්ධය වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශය	20x1 ජුනි 30	20x0 ජුනි 30	දිනට අවසන් වන මාස 6

ආ පරිශිෂ්ටය

හඳුනාගැනීමේ සහ මැණීමේ මූලධර්ම ව්‍යවහාර කිරීමේ උදාහරණ

LKAS 34 අනුබද්ධිත වුවද එහි කොටසක් නොවන. මෙම පරිශිෂ්ටයේ 28 - 29 දක්වා ඡේදවල ඇති සාමාන්‍ය හඳුනාගැනීම සහ මිණුම් මූලධර්ම භාවිතා කිරීමේ උදාහරණ දක්වයි.

සේවා යෝජක පඩිපත් බදු සහ රක්ෂණ දායකවීම්

ආ1. සේවා යෝජක පඩිපත් බදු සහ රාජ්‍ය අනුග්‍රාහික රක්ෂණ අරමුදල් වලට දායක වීම් වාර්ෂික පදනමකට තක්සේරු කරන්නේ නම්, ගෙවීම් වලින් වැඩි ප්‍රමාණයක් මූල්‍ය වර්ෂය ආරම්භයේ දී කරනු ලැබිය හැකි වුවද, ඇස්තමේන්තුගත වාර්ෂික සාමාන්‍ය සඵල පඩිපත් බදු හෝ දායකවීම් අනුපාතිකයක් භාවිතා කරමින් අතුරු කාලපරිච්ඡේද වලදී සේවායෝජකගේ අදාළ වියදම් හඳුනා ගැනේ. පොදු උදාහරණයක් නම් සේවකයෙකුගේ නිශ්චිත උපරිම ඉපයුම් මට්ටමක් දක්වා බලපාන සේවායෝජක පඩිපත් බදු හෝ රක්ෂණ දායකවීම් වේ. ඉහළ ආදායම් ලබන සේවකයන් සඳහා මූල්‍ය වර්ෂය අවසාන වීමට පෙර උපරිම ආදායමට ළඟා වන අතර, එතැන් සිට වර්ෂ අවසානය දක්වා තවදුරටත් ගෙවීම් කරනු නොලැබේ.

ප්‍රධාන සැලසුම්ගත ආවර්තක නඩත්තු කිරීම් හෝ සම්පූර්ණයෙන්ම අලුත්වැඩියා කිරීම්

ආ2. වර්ෂයේ අවසාන කාලයේ හට ගැනීමට අපේක්ෂිත සැලසුම්ගත ප්‍රධාන ආවර්තක නඩත්තු කිරීමක් හෝ සම්පූර්ණ අළුත් වැඩියා කිරීමක පිරිවැය හෝ වෙනත් අර්ථව වැය අස්තිත්වයට නෛතික හෝ සම්මුතික බැඳීමක් ඇති කරවන සිද්ධියක් හටගෙන ඇත්නම් විනා, අතුරු වාර්තාකරන පරමාර්ථ සඳහා අපේක්ෂා නොකෙරේ. නුදෙක් අනාගතයේදී වැය දැරීමට තිබෙන අදහස හෝ අවශ්‍යතාවය බැඳීමකට තුඩුදීමට තරම් ප්‍රමාණවත් නොවේ.

ප්‍රතිපාදන

ආ3. නෛතික හෝ සම්මුතික බැඳීමක් නිර්මාණය කර ඇති සිදුවීමක ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ආර්ථික ප්‍රතිලාභ පැවරීම හැර අස්තිත්වයට වෙනත් විකල්පයක් නොමැති විට ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනා ගැනේ. බැඳීමේ අගය පිළිබඳ අස්තිත්වයේ හොඳම ඇස්තමේන්තුව වෙනස් වන්නේ නම්, බැඳීමේ අගය වැඩි හෝ අඩු වන ලෙස ගළපා අනුරූප අලාභය හෝ ප්‍රති ලාභය ලාභයේ හෝ අලාභයේ හඳුනා ගැනේ.

ආ4. අස්තිත්වයක් සිය මූල්‍ය වර්ෂය අවසානයේ ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනා ගැනීමට සහ මැනීමට ව්‍යවහාර කරන උපධාන අතුරු දිනයේදීත් ව්‍යවහාර කිරීම මෙම ප්‍රමිතයෙන් අවශ්‍ය කෙරේ. ප්‍රතිලාභ පැවරීමට බැඳීමක් පැවතීම හෝ නොපැවතීම වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදයේ දිගෙහි ශ්‍රිතයක් නොවේ. එය කරුණු මත පදනම් වූවකි.

වර්ෂ අවසාන ප්‍රසාද දීමනා

ආ5. වර්ෂ අවසාන ප්‍රසාද දීමනා වල ස්වභාවය පුළුල් ලෙස වෙනස් වේ. සමහරක් උපයනුයේ යම් කාලපරිච්ඡේදයක් පුරා අඛණ්ඩව සේවයේ යෙදීමෙනි. සමහර ප්‍රසාද දීමනා උපයනුයේ මාසික, ත්‍රෛමාසික හෝ වාර්ෂික මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵල මැනීමේ පදනමක් මතය. මේවා මුළුමනින්ම අභිමතානුසාරී, ගිවිසුම්ගත හෝ ඓතිහාසික තොරතුරු මත පදනම් වූ ඒවා විය හැකිය.

ආ6. අතුරු වාර්තාකරන පරමාර්ථ සඳහා ප්‍රසාද දීමනාව අපේක්ෂා කරනුයේ (අ) ප්‍රසාද දීමනාවක නෛතික බැඳීමක් හෝ අතීත පුරුද්ද අනුව ප්‍රසාද දීමනාව සම්මුතික බැඳීමක් වන අතර අස්තිත්වයට එය ගෙවීම හැර වෙනත් විකල්පයක් නොමැති විට සහ (ආ) බැඳීමේ විශ්වසනීය ඇස්තමේන්තුවක් කළ හැකි විට පමණක් වන අතර එසේ වන විට එවන් අපේක්ෂාවක් කළ යුතු වේ. LKAS 19, සේවක ප්‍රතිලාභ මග පෙන්වීම් සපයයි.

අසම්භව්‍ය කල්බදු ගෙවීම්

ආ7. අසම්භව්‍ය කල්බදු ගෙවීම්, වගකීමක් ලෙස හඳුනා ගන්නා නෛතික හෝ සම්මුතික බැඳීමකට උදාහරණයකි. කල් බද්දක් බදු ගැනුම්කරු නිශ්චිත වාර්ෂික විකුණුම් මට්ටමක් ළඟා කර ගැනීම මත පදනම් වූ අසම්භව්‍ය ගෙවීමක් සඳහා ප්‍රතිපාදන සලසයි නම්, එම අවශ්‍ය විකුණුම් මට්ටම ළඟා කරගනු ඇතැයි අපේක්ෂිත නම් සහ එම නිසා අස්තිත්වයට එකී අනාගත බදු ගෙවීම් කරනවා හැර වෙනත් තාත්වික විකල්පයක් නොමැති නම්, එකී අවශ්‍ය වාර්ෂික විකුණුම් මට්ටම කරා ළඟා වීමට පෙර මූල්‍ය වර්ෂයේ අතුරු කාලපරිච්ඡේද වලදී බැඳීමක් පැන නැගිය හැක.

අස්පාෂ්‍ය වත්කම්

ආ8. අස්තිත්වයක් අස්පාෂ්‍ය වත්කම් සඳහා වූ නිර්වචනය සහ හඳුනා ගැනීමේ උපධාන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේදයකදී හා සමානවම අතුරු කාලපරිච්ඡේදයකදී ද ව්‍යවහාර කරයි. අස්පාෂ්‍ය වත්කමක් සඳහා හඳුනා ගැනීමේ උපධාන තෘප්ත කිරීමට පෙර දරන ලද පිරිවැය වියදමක් ලෙස හඳුනා ගැනේ. උපධාන තෘප්ත කරන නිශ්චිත කාලසීමාවෙන් පසු දරන පිරිවැය අස්පාෂ්‍ය වත්කමක පිරිවැයෙහි කොටසක් ලෙස හඳුනා ගැනේ. මූල්‍ය වර්ෂයේ පසු අවස්ථාවකදී උපධාන තෘප්ත කෙරේ යන බලාපොරොත්තුව ඇතිව පිරිවැය විලම්භනය කිරීම සාධාරණීකරණය නොකෙරේ.

විශ්‍රාම වැටුප්

ආ9. අතුරු කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා වූ විශ්‍රාම වැටුප් පිරිවැය, සැලකිය යුතු වෙළඳපළ උච්චාවචනයන්ට සහ සැලකිය යුතු සීමාකිරීම්, නිරාකරණය කිරීම්, හෝ වෙනත් එක් වරක් පමණක් සිදුවන සිදුවීම් සඳහා ගලපන ලද පෙර මූල්‍ය වර්ෂය අවසානයේ වූ ආයුගණිතව නිශ්චය කරන ලද විශ්‍රාම වැටුප් පිරිවැය අනුපාතිකය භාවිතා කරමින් අද දක්වා වර්ෂය යන පදනමට ගණනය කරනු ලැබේ.

විරාමයන්, නිවාඩු, සහ වෙනත් කෙටිකාලීන වැටුප් සහිත නොපැමිණීම්

ආ10. සමුච්චිත වන වැටුප් සහිත නොපැමිණීම් යනු ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයේ හිමිකම් සම්පූර්ණ වශයෙන් පාවිච්චි නොකළේ නම් ඉදිරියට ගෙන යා හැකි අනාගතයේ ලබාගත හැකි නොපැමිණීම් වේ. අස්තිත්වයක් විසින් වාර්තාකරන අවසන් දිනට සමුච්චිත වී ඇති පාවිච්චි නොකළ හිමිකමෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ගෙවීමට අපේක්ෂා කරන අගයට සමුච්චිත වැටුප් සහිත නොපැමිණීම් සඳහා වූ බැඳීම සහ එහි අපේක්ෂිත පිරිවැය මණිනු ලැබීමට LKAS 19, සේවක ප්‍රතිලාභ ප්‍රමිතය මගින් අවශ්‍ය කෙරේ.

මෙම මූලධර්මය අන්තර් මූල්‍ය වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේද අවසානයෙහිද ව්‍යවහාර වේ. අනෙක් අතට අස්තිත්වයක් සමුච්චිත නොවන වැටුප් සහිත නොපැමිණීම් වියදම් හෝ වගකීම්, වාර්ෂික වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයක් අවසානයේ කිසිවක් හඳුනා නොගන්නා අයුරින්ම අන්තර් වාර්තාකරණ කාලසීමාවක් අවසානයේද හඳුනා නොගනියි.

වෙනත් සැලසුම්ගත එහෙත් ඒකාකාරව සිදුනොවන පිරිවැය

ආ11. අස්තිත්වයක අයවැයෙහි පුණ්‍යාධාර දායකවීම් සහ සේවක පුහුණු වියදම් වැනි ඒකාකාර නොවන ලෙස දැරීමට අපේක්ෂිත පිරිවැය ඇතුළත් විය හැකිය. මෙම පිරිවැය සැලසුම්ගතව සෑම වර්ෂයක් පාසාම ඇති වන ඒවා වන නමුත් සාමාන්‍යයෙන් අභිමතානුසාරී වේ. එවැනි පිරිවැය සඳහා අතුරු මූල්‍ය වාර්තාකරණ අවසාන දිනයේදී බැඳීමක් හඳුනා ගැනීම, සාමාන්‍යයෙන් වගකීමක නිර්වචනය සමග අනුකූල නොවේ.

අතුරු ආදායම් බදු වියදම මැණීම

ආ12. අපේක්ෂිත මුළු වාර්ෂික ඉපයුම්වලට අදාළ බදු අනුපාතිකය භාවිතා කරමින් අතුරු කාලපරිච්ඡේද අදායම් බදු වියදම උපචිත කෙරේ. එනම් අතුරු කාලපරිච්ඡේදයේ බදුවලට පෙර ආදායමට ඇස්තමේන්තුගත සාමාන්‍ය වාර්ෂික සඵල ආදායම් බදු අනුපාතිකය ව්‍යවහාර කිරීමයි.

ආ13. මෙය 28 වන ඡේදයේ දැක්වෙන, වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ව්‍යවහාර කරන ගිණුම්කරණ හඳුනා ගැනීමේ සහ මිණුම් මූලධර්මයන්ට අතුරු මූල්‍ය වාර්තාවෙහි ද ව්‍යවහාර කළ යුතුය යන මූලික සංකල්පය හා අනුකූල වේ. ආදායම් බදු වාර්ෂික පදනමට තක්සේරු කරනු ලැබේ. අතුරු කාලපරිච්ඡේද අදායම් බදු ගණනය කරනුයේ අතුරු කාලපරිච්ඡේද බදු පූර්ව ආදායමට අපේක්ෂිත මුළු වාර්ෂික ඉපයුම් වලට අදාළ වන බදු අනුපාතිකය, එනම් ඇස්තමේන්තුගත සඵල සාමාන්‍ය වාර්ෂික අදායම් බදු අනුපාතිකය, ව්‍යවහාර කිරීමෙනි. එම ඇස්තමේන්තුගත සාමාන්‍ය වාර්ෂික අනුපාතිකය, මූල්‍ය වර්ෂයේ පසු කාලයේදී නීතිගත වීමට නියමිත, හෝ නීතිගත කළ ආදායම් බදු අනුපාතිකවල වෙනස්වීම් ඇතුළු සම්පූර්ණ වර්ෂයේ ඉපයුම් වලට අදාළ වෙනැයි අපේක්ෂිත අනුකූල බදු අනුපාතික ව්‍යුහයේ මිණුණයක් පිළිබිඹු කරයි. බදු අනුපාතිකවල බොහෝ දුරට නීතිගත කළ වෙනස්වීම් පිළිබඳ මගපෙන්වීම් LKAS 12, ආදායම් බදු හි දැක්වේ. ඇස්තමේන්තුගත සාමාන්‍ය වාර්ෂික අදායම් බදු අනුපාතිකය, මෙම ප්‍රමිතයේ 28 ඡේදයට අනුකූලව අද දිනට වර්ෂය පදනමට නැවත ඇස්තමේන්තු කෙරේ. ඇස්තමේන්තුවෙහි සැලකිය යුතු වෙනස්වීමක් 16 (ඇ) ඡේදයට අනුව හෙළිදරව් කිරීම අවශ්‍ය වේ.

ආ14. ප්‍රායෝගික වශයෙන් හැකි තාක් දුරට සෑම බදු අයකිරීමේ බලයක් ඇති බදුකරණ බලප්‍රදේශයක් සඳහාම වෙන වෙනම ඇස්තමේන්තුගත සාමාන්‍ය වාර්ෂික සඵල අදායම් බදු අනුපාතිකයක් නිශ්චය කරන අතර, ඒවා එක් එක් බල ප්‍රදේශයේ අතුරු

කාලපරිච්ඡේදයේ බදු වලට පෙර ආදායමට ව්‍යවහාර කරනු ලැබේ. එමෙන්ම විවිධ ආදායම් කාණ්ඩවලට විවිධ ආදායම් බදු අනුපාතික ව්‍යවහාර වන්නේ නම් (සමහර කාර්මාන්තවල උපයන ප්‍රාග්ධන ලාභ හෝ ආදායම් වැනි) ප්‍රායෝගික වන ප්‍රමාණයට එක් එක් අතුරු කාලපරිච්ඡේද ආදායම් කාණ්ඩයට වෙනම අනුපාතිකයක් ව්‍යවහාර කෙරේ. එම නිවරද්‍යතා මට්ටම හොඳ වුවද සෑම අවස්ථාවකදීම එය සාක්ෂාත් කරගත නොහැකි විය හැකි අතර, වඩාත් නිශ්චිත අනුපාතික භාවිතයෙන් වන බලපෑමෙහි සාධාරණ සන්නිකර්ෂනයක් වේ නම් ආදායම් කාණ්ඩවල හෝ බල ප්‍රදේශවල අනුපාතිකවල හරින සාමාන්‍යයක් භාවිතා කෙරේ.

- ආ15. ඉහත සඳහන් මූලධර්මය පැහැදිලි කිරීම සඳහා, කාර්තුපතා වාර්තා කරන අස්තිත්වයක් සෑම කාර්තුවකදීම බද්දට පෙර 10,000 ක් ඉපැයීමට බලාපොරොත්තු වන අතර, වාර්ෂික ඉපැයීම මත පළමු 20,000 20% බදු අනුපාතිකයක් ද අතිරේක සියලුම ඉපැයුම් මත 30% බදු අනුපාතිකයක් ද ඇති බල ප්‍රදේශ කටයුතු කරයි. සත්‍ය ඉපැයුම් අපේක්ෂිත ඒවා සමග ගැලපේ. එක් එක් කාර්තුවෙහි වාර්තා කරන ලද ආදායම් බදු වියදම් අගය පහත වගුවේ දැක්වේ :-

	පළමු කාර්තුව	දෙවන කාර්තුව	තෙවන කාර්තුව	සිවුවන කාර්තුව	වාර්ෂික
බදු වියදම	2,500	2,500	2,500	2,500	10,000

බදු වලට පෙර ආදායම 40,000 මත සම්පූර්ණ වර්ෂය සඳහා ගෙවිය යුතු අපේක්ෂිත බද්ද 10,000 කි.

- ආ16. තවත් විදහා දැක්වීමක් ලෙස, අස්තිත්වයක් කාර්තුපතා වාර්තා කරන අතර පළමු කාර්තුවේදී 15,000 ක බද්දට පෙර ලාභයක් උපයන නමුත් ඉතිරි කාර්තු තුන තුළ 5,000 බැගින් අලාභ ඇති වෙතැයි (ඒ අනුව වර්ෂය සඳහා අදායම ශුන්‍ය වේ) අපේක්ෂා කරයි. ඇස්තමේන්තුගත සාමාන්‍ය වාර්ෂික අදායම් බදු අනුපාතිකය 20% වෙතැයි අපේක්ෂා කරන බල ප්‍රදේශය කටයුතු කෙරේ. එක් එක් කාර්තුවෙහි වාර්තා කරන ලද ආදායම් බදු වියදම් පහත වගුවේ දැක්වේ :-

	පළමු කාර්තුව	දෙවන කාර්තුව	තෙවන කාර්තුව	සිවුවන කාර්තුව	වාර්ෂික
බදු වියදම	3,000	(1,000)	(1,000)	(1,000)	0

මූල්‍ය වාර්තාකරණ වර්ෂය සහ බදු වර්ෂය අතර වෙනස

- ආ17. මූල්‍ය වාර්තාකරණ වර්ෂය සහ ආදායම් බදු වර්ෂය වෙනස් වන්නේ නම්, එකී මූල්‍ය වාර්තාකරණ වර්ෂයේ අතුරු කාලපරිච්ඡේද සඳහා ආදායම් බදු වියදම එම එක් එක් ආදායම් බදු වර්ෂවල ඉපැයූ බද්දට පෙර ආදායම් කොටස්වලට එකී ආදායම් බදු වර්ෂවල වෙනම හරින සාමාන්‍ය ඇස්තමේන්තුගත සඵල බදු අනුපාතික භාවිතා කිරීමෙන් මනිනු ලැබේ.

- ආ18. විදහා දැක්වීම පිණිස, අස්තිත්වයක් කාර්තුපතා වාර්තා කරන අතර, මූල්‍ය වර්ෂය ජුනි 30 න් අවසන් වේ. එහි බදුකරණ වර්ෂය දෙසැම්බර් 31 න් අවසන් වේ. වර්ෂ - 1 ජූලි 1 ආරම්භ වී වර්ෂ - 2 ජුනි 30 අවසන් වන මූල්‍ය වර්ෂය සඳහා අස්තිත්වය සෑම කාර්තුවකම බදු වලට පෙර 10,000 ක් උපයයි. ඇස්තමේන්තුගත සාමාන්‍ය වාර්ෂික අදායම් බදු අනුපාතිකය වර්ෂ - 1හි 30% වන අතර වර්ෂ - 2හි 40% කි.

	වර්ෂ - 1 සැප්: 30 අවසන් කාර්තුව	වර්ෂ - 1 දෙසැ: 31 අවසන් කාර්තුව	වර්ෂ - 2 මාර්: 31 අවසන් කාර්තුව	වර්ෂ - 2 ජුනි 30 අවසන් කාර්තුව	වර්ෂ - 2 ජුනි 30 අවසන් වර්ෂය
බදු වියදම	3,000	3,000	4,000	4,000	14,000

බදු බැර

- ආ19. සමහර බදු බල ප්‍රදේශ බදු ගෙවන්නන් හට ප්‍රාග්ධන වියදම්, අපනයන, පර්යේෂණ සහ සංවර්ධන වියදම් මත පදනම්ව හෝ වෙනත් පදනම් මත ගෙවිය යුතු බදු වලට එරෙහිව බැර ලබාදෙයි. මේ ආකාරයේ අපේක්ෂිත බදු ප්‍රතිලාභ බොහෝ බදු නීති සහ රෙගුලාසි යටතේ වාර්ෂික පදනමට ගණනය සහ ප්‍රදානය සිදු කරන බැවින් එකී බැර ඇස්තමේන්තුගත වාර්ෂික සඵල අදායම් බදු අනුපාතිකය ගණනය කිරීමේදී සාමාන්‍යයෙන් පිළිබිඹු වේ. අනෙක් අතට නිශ්චිත ආදායම් වර්ග වලට ව්‍යවහාර කරන

විශේෂ බදු අනුපාතිකයට මිශ්‍ර නොකරන්නා සේම, එක් වතාවක් හටගන්නා සිදුවීමකට සම්බන්ධ බදු ප්‍රතිලාභ එම අතුරු කාලපරිච්ඡේදයේ බදු වියදම ගණනය කිරීමේදී හඳුනා ගැනේ. තවද සමහර බල ප්‍රදේශවල ප්‍රාග්ධන වියදම් සහ අපනයන මට්ටම්වලට සම්බන්ධ ඒවාද ඇතුළු බදු ප්‍රතිලාභ හෝ බැර රාජ්‍ය ප්‍රදානවලට වඩාත් සමාන වන අතර, ඒවා පැන නගින අතුරු කාලපරිච්ඡේදයේදී හඳුනා ගැනේ.

බදු අලාභ සහ බදු බැර පසුපසට හෝ ඉදිරියට ගෙනයාම

ආ20. බදු අලාභ පසුපසට ගෙන යාමක ප්‍රතිලාභ බදු අලාභය ඇතිවන අතුරු කාලපරිච්ඡේදය තුළ පිළිබිඹු කෙරේ. පෙර කාලපරිච්ඡේදයක ප්‍රවර්තන බදු නැවත අයකර ගැනීම පිණිස පසුපසට ගෙන යා හැකි බදු අලාභයක් හා සම්බන්ධ ප්‍රතිලාභය වත්කමක් ලෙස හඳුනා ගත යුතු බව LKRS 12 හි දැක්වේ. අනුරූප බදු වියදමෙහි අඩුවීමක් හෝ බදු ආදායමෙහි වැඩිවීමක් ද හඳුනා ගැනේ.

ආ21. ප්‍රයෝජනය නොකළ බදු අලාභ සහ ප්‍රයෝජනය නොකළ බදු බැරවලට එරෙහිව උපයෝජනය කළ හැකි අනාගත බදුවලට යටත් ලාභ ඇති වන බව හව්‍ය වේ නම් එම ප්‍රමාණයට ඉදිරියට ගෙනයන ප්‍රයෝජනය නොකළ බදු අලාභ සහ ප්‍රයෝජනය නොකළ බදු බැර සඳහා විලම්භිත බදු වත්කමක් හඳුනාගත යුතු බව LKAS 12 හි දැක්වේ. සෑම අතුරු කාලපරිච්ඡේදයක් අවසානයේදීම එම උපධාන ව්‍යවහාර කරන අතර ඒවා තෘප්ත වන්නේ නම් ඉදිරියට ගෙන යන බදු අලාභයේ බලපෑම ඇස්තමේන්තුගත සාමාන්‍ය වාර්ෂික බලාත්මක අදායම් බදු අනුපාතිකයෙහි පිළිබිඹු කෙරේ.

ප්‍රයෝජනයට නොගත් බදු අලාභ සහ බදු බැර, ප්‍රයෝජනයට ගැනීමේදී, බද්දට යටත් ලාභයට එරෙහිව යොදා ගැනීමේ සම්භාවිතාව, තක්සේරු කිරීමේ උපධාන LKAS12 හි දැක්වේ. මෙම උපධාන සෑම අන්තර් කාලපරිච්ඡේදයක් අවසානයෙහිම, යොදාගනු ලබන අතර, ඒවා සම්පූර්ණ වුවහොත් ඉදිරියට ගෙන යන බදු අලාභයේ බලපෑම සාමාන්‍ය වාර්ෂික සඵල සාමාන්‍ය බදු අනුපාතය ඇස්තමේන්තුව ගණනය කිරීමේදී පිළිබිඹු වෙයි.

ආ22. විදහා දැක්වීම පිණිස කාර්තුපතා වාර්තා කරන අස්තිත්වයක් විලම්භිත බදු වත්කමක් හඳුනාගෙන නැති, ආදායම් බදු කටයුතු සඳහා ඉදිරියට ගෙන යා හැකි 10,000 ක මෙහෙයුම් අලාභයක් ප්‍රවර්තන මූල්‍ය වර්ෂය ආරම්භයේදී පවතී. අස්තිත්වය පළමු කාර්තුවේදී 10,000 ක් උපයන අතර ඉතිරි කාර්තු තුනේදී ද 10,000 බැගින් ඉපැයීමට අපේක්ෂා කරයි. ඉදිරියට ගෙන යාම හැර ඇස්තමේන්තුගත සාමාන්‍ය වාර්ෂික අදායම් බදු අනුපාතිකය සියයට 40 වෙනැයි අපේක්ෂා කෙරේ. බදු වියදම පහත පරිදි වේ :-

	පළමු කාර්තුව	දෙවන කාර්තුව	තෙවන කාර්තුව	සිවුවන කාර්තුව
බදු වියදම	3,000	3,000	3,000	3,000

ගිවිසුම්ගත හෝ අපේක්ෂිත ගැණුම් මිල වෙනස්වීම්

ආ23. අමුද්‍රව්‍ය, ශ්‍රමය හෝ වෙනත් මිලදී ගන්නා භාණ්ඩ හා සේවා සම්බන්ධයෙන් පරිමා ප්‍රතිදාන හෝ වට්ටම් සහ වෙනත් ගිවිසුම්ගත මිල වෙනස්වීම් උපයා ඇත්නම් හෝ එසේ වීමට හව්‍යතාවයක් වේනම් ගෙවන්නා සහ ලබන්නා යන දෙපාර්ශ්වයම විසින් අතුරු කාලපරිච්ඡේදවලදී ඒවා අපේක්ෂා කෙරේ. මෙසේ ගිවිසුම් ගත ප්‍රතිදාන සහ වට්ටම් අපේක්ෂා කරන නමුත් අභිමත ප්‍රතිදාන සහ වට්ටම්, ඉන් පැන නගින වත්කම හෝ වගකීම ආකෘතිමය රාමුවේ දක්වා ඇති පරිදි වත්කමක් යන්න අතීත සිදුවීමක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අස්තිත්වය විසින් පාලනය කරනු ලබන වත්කමක් විය යුතුය හෝ වගකීමක් යන්න නිරාකරණය කිරීමේදී සම්පත් පිටතට ගලායාම අපේක්ෂා කරන ප්‍රවර්තන බැඳීමක් විය යුතුය යන කොන්දේසි තෘප්ත නොකරන බැවින්, අපේක්ෂා කරනු නොලැබේ.

ක්ෂය සහ ක්‍රමක්ෂය

ආ24. අතුරු කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා ක්ෂය සහ ක්‍රමක්ෂය එම අතුරු කාලපරිච්ඡේදය තුළදී අයිතිය පැවති වත්කම් මත පමණක් පදනම් වේ. මූල්‍ය වර්ෂය තුළ පසුව සිදුකිරීමට සැලසුම් කර ඇති වත්කම් අත්පත් කර ගැනීම් හෝ ඉවත් කිරීම් මේ සඳහා සැලකිල්ලට ගනු නොලැබේ.

තොග

ආ25. අතුරු මූල්‍ය වාර්තාකරණය සඳහා තොග මැණීම මූල්‍ය වර්ෂය අවසානයේ යොදා ගන්නා මූලධර්මයන් යටතේම කරනු ලැබේ. තොග හඳුනා ගැනීම සහ මැණීම සඳහා වූ ප්‍රමිත LKAS 2, තොග, හි නියම කර ඇත. තොග ප්‍රමාණයන්, පිරිවැය සහ ශුද්ධ

උපලබ්ධි අගයයන් නිර්ණය කිරීමට ඇති අවශ්‍යතාවය හේතුවෙන් ඕනෑම මූල්‍ය වාර්තාකරන දිනයක් අවසානයේ තොග සම්බන්ධයෙන් ගැටළු පැන නැගීය. එසේ වුවද අතුරු තොග සඳහා සමාන මිණුම් මූලධර්ම ව්‍යවහාර කෙරේ. පිරිවැය සහ කාලය ඉතිරි කරගැනීම පිණිස අස්තිත්වයන් විසින් වාර්ෂික වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේද අවසන් දිනට වඩා වැඩියෙන් අතුරු දින වලදී තොග මැණීම පිණිස ඇස්තමේන්තු භාවිතා කෙරේ. පහත දැක්වෙනුයේ අතුරු දිනයකදී ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය පරීක්ෂාව ව්‍යවහාර කරන්නේ කෙසේද, යන්න සහ අතුරු දින වලදී නිෂ්පාදන විචලනා ගිණුම්කරණ ක්‍රමය කුමක්ද යන්න පිළිබඳ උදාහරණයි.

තොග වල ශුද්ධ උපලබ්ධි වටිනාකම

ආ26. තොගවල ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය නිර්ණය කරනුයේ අතුරු දින වලදී විකුණුම් මිල ගණන් සහ විකිණීම සම්පූර්ණ කිරීම හා සහ ඉවත් කිරීම හා සම්බන්ධිත පිරිවැය අනුසාරයෙනි. අස්තිත්වයක් විසින් ශුද්ධ උපලබ්ධි අගයයෙන් කරන ලද ලියා හැරීමක් පසු අතුරු කාලපරිච්ඡේදයකදී ප්‍රතිවර්ත කරනුයේ මූල්‍ය වර්ෂය අවසානයේදී එසේ කිරීම උචිත වන්නේ නම් පමණි.

ආ27. ඉවත්කරන ලදී.

අතුරු කාලපරිච්ඡේද නිෂ්පාදන පිරිවැය විචලනා

ආ28. නිෂ්පාදන අස්තිත්වයක් විසින් මූල්‍ය වර්ෂය අවසානයේදී මිල, කාර්යක්ෂමතා, වියදම් සහ පරිමා විචලනා ආදායමෙහි හඳුනාගන්නා ආකාරයටම අතුරු දිනවලදී ද හඳුනා ගැනේ. වර්ෂවසානයේදී අවශෝෂණය කර ගැනීමට අපේක්ෂිත විචලනා විලම්භනය කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අතුරු දිනවලදී තොග ඒවායේ නියම නිෂ්පාදන පිරිවැයට වඩා අඩුවෙන් හෝ වැඩියෙන් වාර්තා කරනු ලැබිය හැකි වීම නිසා එසේ විලම්භනය කිරීම නිර්දේශ නොකෙරේ.

විදේශ විනිමය පරිවර්තන ලාභ සහ අලාභ

ආ29. අතුරු කාලපරිච්ඡේද සඳහා විදේශ විනිමය පරිවර්තන ලාභ සහ අලාභ මූල්‍ය වර්ෂය අවසානයේ දී භාවිතා කරන මූලධර්ම මගින්ම මණිනු ලැබේ.

ආ30. LKAS 21, විදේශ විනිමය අනුපාතිකයන් හි වෙනස්වීම් වල බලපෑම්, විදේශීය මෙහෙයුම් සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කරන ව්‍යවහාර මුදලට පරිවර්තනය කරන්නේ කෙසේද යන්න සාමාන්‍ය හෝ අවසාන විදේශ විනිමය අනුපාතික භාවිතය සඳහා මඟපෙන්වීම් ද ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇතිවන ගැලපුම් ලාභයේ හෝ අලාභයේ හෝ වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමේ ඇතුළත් කිරීම සඳහා මඟපෙන්වීම් ද සහිතව දක්වයි. LKAS 21 හා අනුකූලව අතුරු කාලපරිච්ඡේද සඳහා සත්‍ය සාමාන්‍ය සහ අවසාන අනුපාතික භාවිතා කරනු ලැබේ. විදේශීය මෙහෙයුම් අතුරු දිනයකදී පරිවර්තනය කිරීමේදී අස්තිත්වයන් ප්‍රවර්තන මූල්‍ය වර්ෂයේ ඉතිරි කොටසේදී විදේශ විනිමය අනුපාතිකවල අනාගත වෙනස්වීම් සිදුවෙනැයි අපේක්ෂා නොකරයි.

ආ31. LKAS 21 අනුව පරිවර්තන ගැලපුම් ඒවා ඇතිවන කාලපරිච්ඡේදයේ ආදායම් හෝ වියදම් ලෙස හඳුනා ගැනීම අවශ්‍ය වන අතර, එම මූලධර්මය සෑම අතුරු කාලපරිච්ඡේදයකටම ව්‍යවහාර කෙරේ. විදේශ විනිමය පරිවර්තන ගැලපුම් මූල්‍ය වර්ෂය අවසානයට පෙර ප්‍රතිවර්තවීමට අපේක්ෂා කරන්නේ නම් අස්තිත්වයක් විසින් අතුරු දිනවලදී එම ගැලපුම් විලම්භනය නොකරන්නේය.

අනිඋද්ධමනකාරී ආර්ථිකයක අන්තර් මූල්‍ය වාර්තාකරණය

ආ32. අනිඋද්ධමනකාරී ආර්ථිකයක අන්තර් මූල්‍ය වාර්තා මූල්‍ය වර්ෂ අවසානයේදී අනුගමනය කරන මූලධර්මයන් අනුවම පිළියෙල කරනු ලැබේ.

ආ33. LKAS 29 අනිඋද්ධමනකාරී ආර්ථිකයන්හි මූල්‍ය වාර්තාකරණය මඟින් අවශ්‍ය කරන පරිදි අස්තිත්වයක් විසින් අනිඋද්ධමන ආර්ථිකයක සංසරණ මුදලින් මූල්‍ය වාර්තා ඉදිරිපත් කිරීමේදී වාර්තා කරනු ලබන කාලසීමාව අවසානයේ ප්‍රවර්තන ඒකක මිණුමෙන් ප්‍රකාශ කල යුතු අතර ශුද්ධ මූල්‍ය තත්ත්වය මත ලාභය හෝ අලාභය ශුද්ධ ආදායමෙහි ඇතුළත් වේ. එසේම පසුගිය කාලපරිච්ඡේදවල වාර්තා කරනු ලැබූ සංසන්දනාත්මක මූල්‍ය දත්තයන් ප්‍රවර්තන මිණුම් ඒකකයට අනුව නැවත ප්‍රකාශ කරනු ලැබේ.

ආ34. අස්තිත්වයක් විසින් අන්තර්වාර දින සම්බන්ධයෙන්ද එම මූලධර්මයන්ම අනුගමනය කරමින්, අන්තර්වාර දත්තයන් සියල්ල අන්තර්වාර කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ මිණුම් ඒකකයෙන්ම ඉදිරිපත් කරමින් ශුද්ධ මූල්‍ය තත්ත්වයෙහි, එමඟින් පෙන්නුම් කෙරෙන, ලාභය හෝ අලාභය, අන්තර්වාර කාලපරිච්ඡේදයෙහි, ශුද්ධ ආදායමට ඇතුළත් කරනු ලැබේ. ලාභය හෝ අලාභය

හඳුනාගැනීම අස්තීත්වයක් වාර්ෂිකරණයට භාජනය නොකරයි. එසේම අති උද්ධමනකාරී ආර්ථිකයක අන්තර්වාර මූල්‍ය වාර්තාවක් පිළියෙල කිරීමේදී, ඇස්තමේන්තුකළ වාර්ෂික උද්ධමන අනුපාතයක්ද ඔවුහු යොදා නොගනිති.

වත්කම් හානිකරණය

- ආ35. අයකරගත හැකි අගය, ධාරණ අගයට වඩා අඩුවී ඇතිනම්, හානිකරණ අලාභයක් හඳුනාගත යුතු බව LKAS 36 වත්කම් හානිකරණය මගින් අවශ්‍ය කෙරේ.
- ආ36. අස්තීත්වයක් විසින් එම හානිකරණ පරීක්ෂාව හඳුනාගැනීම සහ ප්‍රතිවර්ත උපධානය එහි මූල්‍ය වර්ෂය අවසානයේ අයුරින්ම නොවෙනස්ව අන්තර් කාලසීමා දිනයකදීත්, ව්‍යවහාර කළ යුතු බව මෙම ප්‍රමිතිය අනුව අවශ්‍ය කෙරේ. එසේ වුවද සෑම අන්තර් කාලපරිච්ඡේදයක් අවසානයේදීම විස්තරාත්මක හානිකරණ ගණනය කිරීමක් අස්තීත්වයක් විසින් අවශ්‍යයෙන්ම සිදුකළ යුතු යැයි එයින් අදහස් නොකෙරේ. එමෙන්ම එවැනි ගණනය කිරීමක් අවශ්‍ය වන්නේද යන්න තීරණය කිරීමට ඉතාම මෑත මූල්‍ය වර්ෂයේ අවසානයේ සැලකිය යුතු අන්දමේ හානිකරණය හඟවන ලකුණු සඳහා අස්තීත්වය විසින් සමාලෝචනයක් සිදුකරනු ඇත.

පරිශිෂ්ටය - ඇ

ඇස්තමේන්තු භාවිතය පිළිබඳ උදාහරණ

LKAS 34 අනුබද්ධිත වුවද එහි කොටසක් නොවන මෙම පරිශිෂ්ටය 41 වන ඡේදයේ දක්වා ඇති මූලධර්මය භාවිතා කිරීමේ උදාහරණ විදහා දක්වයි.

- ඇ1. නොග : සම්පූර්ණ තොග ගණන් ගැනීමේ සහ ඇගයීමේ ක්‍රියාපටිපාටි මූල්‍ය වර්ෂ අවසානයේදී යොදා ගත්ත ද අතුරු දිනවලදී අවශ්‍ය නොවිය හැකිය. විකුණුම් ආන්තිකයන් මත පදනම් වූ ඇස්තමේන්තු අතුරු දින වලදී ප්‍රමාණවත් විය හැකිය.
- ඇ2. ජංගම සහ ජංගම නොවන වත්කම් සහ වගකීම් වර්ගීකරණය : අතුරු දිනවල දීට වඩා වාර්ෂික වාර්තාකරණ දින වලදී අස්තිත්වයක් විසින් වත්කම් සහ වගකීම් ජංගම සහ ජංගම නොවන වර්ගීකරණය සඳහා වැඩිපුර ගැඹුරු විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක් කරනු ලැබිය හැකිය.
- ඇ3. ප්‍රතිපාදන : ප්‍රතිපාදනයක (ප්‍රතිඥාභාර, පාරිසරික පිරිවැය සහ වැඩබිම් ප්‍රතිසංස්කරණය පිරිවැය සඳහා වූ ප්‍රතිපාදනයක් වැනි) උචිත අගය නිශ්චය කිරීම සංකීර්ණ විය හැකි අතර නිතරම අධික පිරිවැයක් සහ කාලයක් වැය වේ. අස්තිත්වයන් විසින් ඇතැම්විට වාර්ෂික ගණනය කිරීම්වලදී සහායවීම පිණිස පිටස්තර විශේෂඥයින් යොදා ගනු ලබයි. අතුරු දින වලදී එවැනි ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී බොහෝ විට අළුත් ගණනය කිරීමක් සඳහා පිටස්තර විශේෂඥයින් යොදා ගැනීම වෙනුවට පෙර වාර්ෂික ප්‍රතිපාදනය යාවත්කාලීන කෙරේ.
- ඇ4. විශ්‍රම වැටුප් : LKAS 19, සේවක ප්‍රතිලාභ ප්‍රමිතය, අනුව අස්තිත්වයක් විසින් සෑම ශේෂ පත්‍ර දිනයකදීම නිර්වචිත ප්‍රතිලාභ බැඳීම් වල වර්තමාන වටිනාකම සහ සැලසුමේ වත්කම්වල වෙළඳපොළ වටිනාකම නිශ්චය කළ යුතු අතර බැඳීම් මැණීමේදී වෘත්තීයමය සුදුසුකම් ලත් ආයුගණකවරයෙක් සහභාගී කරවා ගැනීම උනන්දුකරවයි. අතුරු වාර්තාකරණ පරමාර්ථ සඳහා ආසන්නතම ආයුගණක ඇගයීම බහිර්නිවේශනය කිරීමෙන් විශ්වාසදායී මිණුමක් ලබාගත හැකිය.
- ඇ5. ආදායම් බදු : වාර්ෂික දිනවලදී එක් එක් බලප්‍රදේශයෙහි මණින ලද ආදායම්වලට ඒ ඒ වෙන් වශයෙන් වූ බලප්‍රදේශවල බදු අනුපාතිකය ව්‍යවහාර කරමින් අස්තිත්වයන් විසින් ආදායම් බදු වියදම් සහ විලම්භිත ආදායම් බදු වගකීම ගණනය කරනු ලැබේ. එම නිරවද්‍යතා මට්ටම අතුරු වාර්තාකරණ දින වලදී ද පවත්වා ගැනීම යෝග්‍ය වුවද, සෑම විටම එසේ කළ නොහැකි වන බව පරිශිෂ්ට - ආ. හි 14 වන ඡේදය පිළිගන්නා අතර බලප්‍රදේශ හරහා හෝ ආදායම් වර්ග හරහා අනුපාතිකයන්හි හරිත සාමාන්‍යය, වඩාත් නිශ්චිත අනුපාතික භාවිතා කිරීමෙන් වන බලපෑමට සාධාරණව ආසන්න වශයෙන් සමාන වේ නම් එය භාවිතා කෙරේ.
- ඇ6. අසම්භව්‍යයන් : අසම්භව්‍යයන් මැණීමේදී නීති විශේෂඥයන් හෝ වෙනත් උපදේශකයින්ගේ මතය යොදාගනු ලැබිය හැකිය. සමහර අවස්ථාවලදී අසම්භව්‍යයන් සම්බන්ධයෙන් ස්වාධීන විශේෂඥයන්ගේ විධිමත් වාර්තා ලබා ගැනේ. තේනික කටයුතු, හිමිකම්, තක්සේරු, සහ වෙනත් අසම්භව්‍ය සහ අවිනිශ්චිතතා පිළිබඳ එවැනි මතයන් අතුරු දිනවලදී අවශ්‍ය හෝ අවශ්‍ය නොවිය හෝ හැකිය.
- ඇ7. ප්‍රත්‍යාගණනයන් සහ සාධාරණ අගය ගිණුම්ගත කිරීම : LKAS 16, දේපළ, පිරිසිදු හා උපකරණ හි විකල්ප ක්‍රමයක් ලෙස දේපළ, පිරිසිදු හා උපකරණ සාධාරණ වටිනාකමට ප්‍රත්‍යාගණනය කිරීමේ ප්‍රත්‍යාගතන ආදර්ශයට අවසර දෙයි. එසේම LKAS 40 ආයෝජන දේපළ මගින් අස්තිත්වයක් විසින් ආයෝජන දේපළවල සාධාරණ වටිනාකම නිගමනය කළයුතු යැයි අවශ්‍ය කෙරේ. මේ මිනුම් සඳහා අන්තර් වාර්තාකරන දින වලට නොවුවත් වාර්ෂික වාර්තාකරණ දින වලට වෘත්තීය සුදුසුකම් ලත් තක්සේරුකරුවන් කෙරෙහි අස්තිත්වයකට විශ්වාසය තැබිය හැකිය.
- ඇ8. අන්තර් සමාගම් සැසඳීම : මූල්‍ය වර්ෂය අවසානයේදී ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේදී විස්තරාත්මක මට්ටමකින් සසඳන සමහර අන්තර් සමාගම් ශේෂ අතුරු දිනයකදී ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේදී අඩු විස්තරාත්මක මට්ටමකින් සැසඳීම කරනු ලැබිය හැකිය.
- ඇ9. විශේෂිත කර්මාන්ත : සංකීර්ණත්වය, වියදම සහ කාලය හේතු කොට ගෙන විශේෂිත කර්මාන්තවල අතුරු කාලපරිච්ඡේද මිණුම් මූල්‍ය වර්ෂය අවසානයේදී ට වඩා අඩු නිරවද්‍යතාවයකින් යුක්ත විය හැකිය. රක්ෂණ සමාගම් විසින් රක්ෂණ සංචිත ගණනය කිරීම උදාහරණයක් ලෙස දැක්විය හැකිය.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 36

වත්කම් හානිකරණය

පටුන

පේද

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 36

වත්කම් හානිකරණය

අරමුණ	1
විෂය පථය	2-5
නිර්වචන	6
හානිකරණය විය හැකි වත්කමක් හඳුනාගැනීම	7-17
නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම මැණීම	18-57
අසීමිත ඵලදායී ජීව කාලයක් සහිත අස්පාශ්‍ය වත්කමක නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම මැණීම	24
විකිණීමට යන පිරිවැය අඩු කළ සාධාරණ අගය	25-29
ප්‍රයෝජ්‍ය අගය	30-57
අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන් ඇස්තමේන්තු කිරීමේ පදනම	33-38
අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ ඇස්තමේන්තුවල සංයුතිය	39-53
විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන්	54
වට්ටම් අනුපාතිකය	55-57
හානිකරණ අලාභයක් හඳුනා ගැනීම සහ මැණීම	58-64
මුදල් උත්පාදන ඒකක සහ කීර්තිනාමය	65-108
වත්කමක් අයත්වන මුදල් උත්පාදන ඒකකය හඳුනාගැනීම	66-73
මුදල් උත්පාදන ඒකකයක නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම සහ ධාරණ අගය	74-103
කීර්තිනාමය	80-99
මුදල් උත්පාදන ඒකක වලට කීර්තිනාමය වෙන් කිරීම	80-87
හානිකරණය සඳහා කීර්තිනාමය සහිත මුදල් උත්පාදන ඒකක පරීක්ෂාව	88-90
හානිකරණ පරීක්ෂාවන්ගේ කාල නියම කිරීම	96-99
සංස්ථාපිත වත්කම්	100-103
මුදල් උත්පාදන ඒකකයක හානිකරණ අලාභ	104-108
හානිකරණ අලාභය ප්‍රතිවර්තය කිරීම	109-125
තනි වත්කමක් සඳහා හානිකරණ අලාභයක් ප්‍රතිවර්තය කිරීම	117-121
මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් සඳහා හානිකරණ අලාභයක් ප්‍රතිවර්තය කිරීම	122-123
කීර්තිනාමය සඳහා හානිකරණ අලාභය ප්‍රතිවර්තය කිරීම	124-125
හෙළිදරව් කිරීම	126-137
කීර්තිනාමය හෝ අවිනිශ්චිත ඵලදායී ජීව කාලයක් සහිත අස්පාශ්‍ය වත්කම් අඩංගුවන මුදල් උත්පාදන ඒකකවල නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම මැණීම භාවිතා කළ ඇස්තමේන්තු	134-137
සංක්‍රාන්ති ප්‍රතිපාදන සහ බලපත්වන දිනය	138
පරිශීලීය	
(අ) ප්‍රයෝජ්‍ය අගය මැනීම සඳහා වර්තමාන අගයෙහි ශිල්ප ක්‍රම භාවිතා කිරීම.	
(ආ) කීර්තිනාමය සහිත සහ පාලනයට යටත් නොවන හිමිකම් ඇති මුදල් උත්පාදන ඒකක සඳහා හානිකරණ පරීක්ෂාව	

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 36

වත්කම් හානිකරණය

LKAS - 36 වත්කම් හානිකරණය ඡේද 1 -- 138 දක්වාත් පරිශිෂ්ට "අ" සහ "ආ" හිත් විදහා දැක්වෙයි. සියළුම ඡේද සමාන අධිකාරිත්වයකින් යුක්ත වේ. LKAS - 36 එහි අරමුණෙහි අන්තර්ගතයට අදාළව "ශ්‍රී ලංකා ගිණුම් ප්‍රමිත පූර්විකාව" සහ "ගිණුම් ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම පිළිබඳ ආකෘති රාමුව" සමඟ අධ්‍යයනය කළ යුතුය. ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරා ගැනීම සහ භාවිතා කිරීම සම්බන්ධයෙන් සුවිශේෂී මාර්ගෝපදේශ නොමැති විට LKAS - 8 "ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වල වෙනස් වීම් සහ වැරදි" ඒ සඳහා පදනමක් සපයයි.

අරමුණ

- මෙම ප්‍රමිතියේ අරමුණ වන්නේ අස්තීත්වයක් එහි වත්කම් ඒවායේ නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකමට වඩා නොවැඩි වටිනාකමට පවත්වාගෙන යෑම තහවුරු කිරීම සඳහා අවශ්‍ය ගිණුම්කරණ පිළිවෙත් නියම කිරීමයි. වත්කමක ධාරණ අගය එය පාවිච්චිය හෝ විකිණීම මගින් නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකමට වඩා ඉක්මවා යන්නේ නම් එම වත්කම පෙන්නුම් කරන්නේ නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකමට වඩා වැඩි අගයකටය. එවැනි අවස්ථාවකදී වත්කම හානිකරණය වී ඇති බව විස්තර කෙරෙන අතර හානිකරණ අලාභය අදාළ අස්තීත්වය විසින් හඳුනා ගැනීම මෙම ප්‍රමිතයෙන් අවශ්‍ය කෙරේ. තවද කිසියම් අස්තීත්වයක් හානිකරණ අලාභයක් ප්‍රතිවර්තය කළ යුතු වන්නේ කිනම් අවස්ථාවේද යන්න සහ හෙළිදරව් කිරීම් නියම කිරීමත් මෙම ප්‍රමිතයේ දක්වා ඇත.

විෂය පථය

- පහත වත්කම් හැර, සියළුම වත්කම් හානිකරණය සඳහා ගිණුම්කරණයේදී මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කළ යුතුය :
  - (අ) තොග (LKAS 2-තොග බලන්න) ;
  - (ආ) ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තු වලින් පැන නගින වත්කම් (LKAS 11 ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තු බලන්න) ;
  - (ඇ) විලම්භිත බදු වත්කම් (LKAS 12 ආදායම් බදු බලන්න) ;
  - (ඈ) සේවක ප්‍රතිලාභ මගින් පැන නගින වත්කම් (LKAS 19 සේවක ප්‍රතිලාභ බලන්න)
  - (ඉ) LKAS 39 මූල්‍ය සාධන පත්‍ර : හඳුනාගැනීම සහ මැණීම විෂය පථයට ඇතුළත් මූල්‍යමය වත්කම්
  - (ඊ) සාධාරණ අගයට ගිණුම්කරණය කරන ලද ආයෝජන දේපල (LKAS 40-ආයෝජන දේපල බලන්න)
  - (උ) විකිණීමට යන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ අගයට මණින ලද කෘෂිකාර්මික ක්‍රියාකාරකම් සඳහා අදාළ වන ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් (LKAS 41- "කෘෂිකර්ම" බලන්න)
  - (ඌ) SLFRS-4 රක්ෂණ ගිවිසුම් විෂය පථයට ඇතුළත් වන රක්ෂණ ගිවිසුම් යටතේ රක්ෂකයකුගේ ගිවිසුම්ගත අයිතිවාසිකම් යටතේ පැන නගින අස්පාශ්‍ය වත්කම් සහ විලම්භනය කළ අත්පත්කර ගැනීමේ පිරිවැය.
  - (එ) SLFRS 5 "විකිණීම සඳහා තබාගත් හෝ අසන්නතික මෙහෙයුම් වල ජංගම නොවන වත්කම්" ප්‍රකාරව විකිණීම සඳහා වන ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇති ජංගම නොවන වත්කම් (හෝ බැහැරකිරීම් සමූහයන්)
- මෙම ප්‍රමිතිය ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තු වලින් පැන නගින වත්කම්, විලම්භිත බදු වත්කම් සේවක ප්‍රතිලාභ වලින් පැන නගින වත්කම්, හෝ විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති වත්කම් (හෝ බැහැරකිරීම් සමූහය තුළ ඇතුළත් කර විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇති) තොග සඳහා භාවිතා නොවන්නේ එම වත්කම් හඳුනා ගැනීම සහ මැණීම සඳහා වන අවශ්‍යතාවයන් සඳහා දැනට පවතින අදාළ SLFRSs වල ඇතුළත් වන හෙයිනි.
- පහත දැක්වෙන අයුරින් වර්ගීකරණය කර ඇති මූල්‍ය වත්කම් සඳහා මෙම ප්‍රමිතිය ව්‍යවහාර වේ.
  - (අ) LKAS 27 "ඒකාබද්ධ සහ වෙන්වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශ" පරිදි නිර්වචනය කර ඇති පරිපාලිතයන් :

(අ) LKAS 28 "ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජනයන්" පරිදි නිර්වචනය කර ඇති ආශ්‍රිතයන් :

(අ) LKAS 31 "බද්ධ ව්‍යාපාරවල හිමිකම්" පරිදි නිර්වචනය කර ඇති බද්ධ ව්‍යාපාර :

වෙනත් මූල්‍ය වත්කම් හානිකරණය සඳහා LKAS 39 කෙරෙහි යොමුවන්න

5. මෙම ප්‍රමිතිය LKAS 39 විෂය පථය යටතේ ගැනෙන මූල්‍ය වත්කම් වලට LKAS 40 ට ප්‍රකාරව සාධාරණ අගයට මිණුම්කරණය කර ඇති ආයෝජන දේපලට LKAS 41 ප්‍රකාරව විකුණුම් පිරිවැය අඩුකර සාධාරණ අගයට මිණුම් කෙරෙන කෘෂිකාර්මික ක්‍රියාකාරකම් වලට අදාළ ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් සඳහා ව්‍යවහාර නොකෙරේ. කෙසේ වෙතත්, LKAS 16 දේපල පිරිසිදු හා උපකරණ හි ප්‍රත්‍යාගණන ආදර්ශකය වැනි, වෙනත් SLFRS ප්‍රකාරව ප්‍රත්‍යාගණන වටිනාකමට (එනම් සාධාරණ අගය) දක්වා ඇති වත්කම් සඳහා මෙම ප්‍රමිතිය භාවිතා කෙරේ. ප්‍රත්‍යාගණන වත්කමක් හානිකරණය වී ඇත්ද යන්න රඳා පවතින්නේ සාධාරණ අගය නිර්ණය කිරීමට භාවිතා කළ පදනම් මතයි.

(අ) වත්කමේ සාධාරණ අගය එහි වෙළඳපලේ අගය නම්, සාධාරණ අගයෙන් විකුණුම් පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ අගයේ වෙනස වනුයේ වත්කම බැහැර කිරීම සඳහා වන සෘජු වර්ධිත පිරිවැයයි.

(i) බැහැර කිරීම සඳහා වන පිරිවැය සැලකිල්ලට ගත නොහැකි තරම් ප්‍රමාණයක් නම් ප්‍රත්‍යාගණන වත්කම්වල නැවත අයකර ගතහැකි වටිනාකම එහි ප්‍රත්‍යාගණන වටිනාකමට (එනම් සාධාරණ අගය) අවශ්‍යයෙන්ම ආසන්න හෝ වැඩි ප්‍රමාණයක් වේ. මෙහිදී ප්‍රත්‍යාගණන අවශ්‍යතාවයන් ව්‍යවහාර කිරීමෙන් පසුව ප්‍රත්‍යාගණන වත්කම හානිකරණය විය නොහැකි බැවින් නැවත අයකරගත හැකි ප්‍රමාණය ඇස්තමේන්තු කිරීම අවශ්‍ය නොවේ.

(ii) බැහැර කිරීම සඳහා වන පිරිවැය සැලකිල්ලට ගත නොහැකි තරම් ප්‍රමාණයක් නොවන්නේ නම්, ප්‍රත්‍යාගණන වත්කමේ විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩු කළ පසු සාධාරණ අගය අවශ්‍යයෙන්ම එහි සාධාරණ අගයට වඩා අඩුවේ. එසේ හෙයින් ප්‍රත්‍යාගණන වත්කම එහි ප්‍රයෝජය අගය ප්‍රත්‍යාගණන වටිනාකමට (එනම් සාධාරණ අගයට) වඩා අඩු වන්නේ නම් එම වත්කම හානිකරණය වනු ඇත. මෙවන් අවස්ථාවකදී ප්‍රත්‍යාගණන අවශ්‍යතාවයන් ව්‍යවහාර කළ පසු අස්තිත්වයක් වත්කම හානිකරණය වී ඇද්ද යන්න නිර්ණය කිරීමට මෙම ප්‍රමිතිය ව්‍යවහාර කළ යුතුය.

(ආ) වත්කමෙහි සාධාරණ අගය වෙළඳපලේ අගය හැර වෙනත් පදනමක් මත තීරණය කර ඇත්නම්, එහි ප්‍රත්‍යාගණන වටිනාකම (එනම් සාධාරණ අගය) නැවත අයකර ගත හැකි වටිනාකමට වඩා වැඩි හෝ අඩු විය හැකිය. එම නිසා ප්‍රත්‍යාගණන අවශ්‍යතාවයන් ව්‍යවහාර කළ පසු අස්තිත්වයක් වත්කම හානිකරණය වී ඇත්ද යන්න නිර්ණය කිරීම සඳහා මෙම ප්‍රමිතිය භාවිතා කරයි.

නිර්වචන

6. පහත දැක්වෙන පද නිශ්චිතව දක්වා ඇති තේරුම් සහිතව මෙම ප්‍රමිතියෙහි යොදාගෙන ඇත.

සක්‍රීය වෙළඳපලක් යනු පහත කොන්දේසි සියල්ල පවත්නාවූ වෙළඳපලකි.

(අ) වෙළඳපල තුළ වෙළඳාම් කෙරෙන අයිතම සමජාතිය වීම;

(ආ) ඕනෑම වෙලාවකදී කැමැත්තක් ඇති ගැණුම්කරුවන් සහ විකුණුම්කරුවන් සාමාන්‍යයෙන් සොයාගත හැකිවීම ; සහ

(ඇ) මහජනයාට මිල ගණන් ලබාගැනීමේ හැකියාව.

ධාරණ අගය යනු වත්කමක කිසියම් සමුච්චිත ක්ෂය (ක්‍රමක්ෂය) සහ ඒ මත සමුච්චිත හානිකරණ අලාභයන් අඩුකළ පසු හඳුනාගන්නා අගයයි.

මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් යනු අනෙකුත් වත්කම් හෝ වත්කම් සමූහ වලින් බොහෝ දුරටම ස්වාධීන වන මුදල් ලැබීම් ප්‍රවාහ උත්පාදනය කෙරෙන ලෙස හඳුනාගත හැකි කුඩාම වත්කම් සමූහයයි.

සංස්ථාපිත වත්කම් යනු කීර්තිනාමය හැර සමාලෝචනයට භාජනය වන මුදල් උත්පාදන ඒකක සහ වෙනත් මුදල් උත්පාදන ඒකක යන දෙකටම අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ සඳහා දායක වන වත්කම්ය.

බැහැර කිරීම පිරිවැය යනු මූල්‍ය පිරිවැය හෝ ආදායම් බදු වියදම් හැර වත්කමක් හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් බැහැර කිරීම සඳහා සෘජුවම අදාළ වන වර්ධක පිරිවැයයි.

ක්ෂය කළ හැකි වටිනාකම යනු වත්කමක අවශේෂ වටිනාකම අඩුකළ පිරිවැය හෝ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල පිරිවැය සඳහා ආදේශ කර ඇති වෙනත් වටිනාකමක් වේ.

ක්ෂය (ක්‍රමක්ෂය) යනු වත්කමක ක්ෂය කළ හැකි වටිනාකම එහි ප්‍රයෝජ්‍ය ජීවිත කාලය පුරා ක්‍රමානුකූලව වෙන්කිරීමයි.^a

විකිණීම සඳහා පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ අගය යනු වත්කමක් හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් දැනුම හා කැමැත්ත ඇති පාර්ශවයන් අතර අතේ දුරින් වූ ගනුදෙනුවකදී විකිණීමේදී බැහැර කිරීම සඳහා වූ පිරිවැය අඩු කළ පසු ලබාගත හැකි වටිනාකමයි.

හානිකරණ අලාභයක් යනු වත්කමක හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකකයක නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම ඉක්මවා යන ධාරණ අගයයි.

නැවත අයකර ගත හැකි වටිනාකම යනු වත්කමක හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකකයක සාධාරණ වටිනාකමෙන්, විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ අගයන් එහි ප්‍රයෝජනවත් අගයන් යන දෙකෙන් වැඩි අගයයි.

ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය යනු එක්කෝ:

(අ) අස්තිත්වය විසින් වත්කමක් භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂිත කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ : හෝ

(ආ) අස්තිත්වය විසින් වත්කමෙන් ලබාගැනීමට අපේක්ෂිත නිෂ්පාදන හෝ ඒ හා සමාන ඒකක සංඛ්‍යාව වේ.

ප්‍රයෝජ්‍ය අගය යනු වත්කමක් හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් තුළින් උපයාගන්නා වූ අනාගත අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහයන්හි වර්තමාන අගයයි.

හානිකරණය වී ඇති සේ වත්කමක් හඳුනාගැනීම

7. නැවත අයකර ගත හැකි වටිනාකම නිර්ණය කළ යුත්තේ මොන වේලාවේදීද යන්න 8-17 ඡේදවල දක්වා ඇත. මෙම අවශ්‍යතාවයන් "වත්කමක්" යන පදය භාවිතා කළත් තනි වත්කමක් හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් සඳහාත් එක හා සමාන ලෙස ව්‍යවහාර වේ. මෙම ප්‍රමිතියෙහි ඉතිරි කොටස පහත ලෙස ව්‍යුහගත වී ඇත.

(අ) 18-57 ඡේදය නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම මැනීම සඳහා වන අවශ්‍යතාවයන් නියම කෙරේ. මෙම අවශ්‍යතාවයන් "වත්කමක්" යන පදය භාවිතා කළද තනි වත්කමක් සහ මුදල් උත්පාදන ඒකකයටද එක සමානසේ භාවිතා කෙරේ :

(ආ) 58-108 ඡේදයන් හානිකරණ අලාභයන් හඳුනා ගැනීමේ සහ මිණුම්කරණය සඳහා අවශ්‍යතාවයන් නියම කරයි. කීර්තිනාමය හැර තනි තනි වත්කම් හානිකරණ අලාභයන් හඳුනා ගැනීම සහ මැනීම පිළිබඳව 58-64 ඡේද වලින් කටයුතු කෙරේ අදාළ වේ. 65-108 ඡේද අංක වලින් කටයුතු කෙරෙන්නේ මුදල් උත්පාදන ඒකක සහ කීර්තිනාමය හානිකරණ අලාභයන් හඳුනාගැනීමට සහ මිණුම්කරණයටය.

(ඇ) වත්කමක් හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් සඳහා පෙර කාලපරිච්ඡේදයක වූ හඳුනාගත් හානිකරණ අලාභයක් ප්‍රතිවර්තය කිරීම සඳහා අවශ්‍යතාවයන් 109-116 ඡේදවල නියම කර ඇත. මෙම අවශ්‍යතාවයන් මෙහිදීත් නැවත වරක් "වත්කම" යන පදය තනි තනි වත්කමක් සඳහා මෙන්ම මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් සඳහාත් ව්‍යවහාර වේ. තනි තනි වත්කමක් සඳහා 117-121 ඡේදවල මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් සඳහා 122 සහ 123 ඡේදවල කීර්තිනාමය සඳහා අංක 124 සහ 125 ඡේදවල හිඳ අතිරේක අවශ්‍යතාවයන් නියමකර ඇත.

(ඈ) වත්කම් හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකකවල හානිකරණයන් ප්‍රතිවර්තය කිරීම පිළිබඳව හෙළිදරව් කළ යුතු තොරතුරු 126-133 ඡේදවල නිශ්චය කර ඇත. කීර්තිනාමය හෝ හානිකරණ පරීක්ෂා කිරීමේ පරමාර්ථයෙන් අවිනිශ්චිත ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලයක් වෙන් කර ඇති අස්පෘෂ්‍ය වත්කම් සහිත මුදල් උත්පාදන ඒකක පිළිබඳව අතිරේක හෙළිදරව් කිරීමේ අවශ්‍යතාවයන් 134-137 ඡේද වල නිශ්චය කර ඇත.

^a අස්පෘෂ්‍ය වත්කම් සම්බන්ධයෙන් වන විට "ක්‍රමක්ෂය" යන පදය ක්ෂය කිරීම වෙනුවට සාමාන්‍යයෙන් භාවිතාවේ. මෙම පද දෙකෙන්ම දැක්වෙන්නේ එකම තේරුමය.

8. වත්කමක ධාරණ අගය එහි නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම ඉක්මවූ විට එහි හානිකරණය වී ඇත. හානිකරණ අලාභයක් ඇති විය හැකි විම පිළිබඳව ඇඟවෙන ඇතැම් කරුණු 12-14 ඡේදවල විස්තර වේ. මෙම ඇඟවීම් එකක් හෝ පවත්නේ නම් අස්තිත්වයක් විසින් නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම පිළිබඳව විධිමත් ඇස්තමේන්තුවක් කිරීම අවශ්‍ය වේ. හානිකරණ අලාභයක් පිළිබඳ ඇඟවීමක් නොපවත්නේ නම් 10 වන ඡේදයෙන් විස්තර කර ඇති ආකාරයට හැර, අස්තිත්වයක් විසින් නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම පිළිබඳ විධිමත් ඇස්තමේන්තුවක් කිරීම මෙම ප්‍රමිතියෙන් අවශ්‍ය නොකෙරේ.
9. අස්තිත්වයක් සෑම වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයක් අවසානයේදී වත්කමක හානිකරණය වී ඇති බවට කිසියම් හෝ ඇඟවීමක් කිරීමක් ඇද්ද යන්න පිළිබඳව තක්සේරුවක් කරනු ලැබේ. එවැනි හැඟවීමක් පවතින්නේ නම් අස්තිත්වය විසින් වත්කමෙහි නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම ඇස්තමේන්තු කරනු ලැබේ.
10. අස්තිත්වය විසින් හානිකරණය පිළිබඳව කිසිදු ඇඟවීමක් ඇද්ද යන්න සැලකිල්ලට නොගෙන :
  - (අ) අස්පාශ්‍ය වත්කමක් අනිශ්චිත ප්‍රයෝජනවත් කාලය සමග හෝ අස්පාශ්‍ය වත්කමක් එහි ධාරණ අගය වාර්ෂිකව සංසන්දනය කරමින් හානිකරණය සඳහා මෙතෙක් ප්‍රයෝජනය සඳහා නොතිබුණු අගය එහි නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම සමග පරීක්ෂා කෙරේ. සෑම වර්ෂයකම එකම කාලයකදී සිදුකරන්නේ නම් මෙම හානිකරණ පරීක්ෂාව වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේදයක් තුළදී එකම කාලයකදී සිදු කළ හැකිය. වෙනස් අස්පාශ්‍ය වත්කම් වෙනස් කාලපරිච්ඡේද වල හානිකරණ පරීක්ෂාවට ලක් කරනු විය හැකිය. කෙසේ වෙතත්, එවැනි අස්පාශ්‍ය වත්කමක් මුල්වරට හඳුනාගන්නා ලද්දේ ප්‍රවර්තන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේදයේ දී නම් එම අස්පාශ්‍ය වත්කම ප්‍රවර්තන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට පෙර හානිකරණ පරීක්ෂාවට ලක්කරනු ලැබේ.
  - (ආ) ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී අත්පත් කරගන්නා ලද කීර්තිනාමය වාර්ෂිකව හානිකරණය සඳහා 80-89 ඡේදවලට අනුකූලව පරීක්ෂා කරයි.
11. අස්පාශ්‍ය වත්කමක අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ප්‍රමාණවත් ලෙස ජනනය වීමේ හැකියාව මගින් එහි ධාරණ අගය ආවරණය කර ගැනීම එම වත්කම පාවිච්චියෙන් පසුවට වඩා වත්කම පාවිච්චියට පෙර අනියතතාව විශාල ලෙස වැඩිවේ. මේ නිසා මෙතෙක් ප්‍රයෝජනය සඳහා නොමැති අස්පාශ්‍ය වත්කමක ධාරණ අගය අස්තිත්වයන් විසින් අවම වශයෙන් වාර්ෂිකව හානිකරණය සඳහා පරීක්ෂාවක් කිරීම මෙම ප්‍රමිතියෙන් අවශ්‍ය කෙරේ.
12. වත්කමක් හානිකරණය පිළිබඳව කිසිදු ඇඟවීමක් ඇද්ද යන්න තක්සේරු කිරීමේදී, අස්තිත්වයක් විසින් අවම වශයෙන් පහත පෙන්වීම් සැලකිල්ලට ගනී :

බාහිර තොරතුරු ප්‍රභවයන්

- (අ) කාලය ගතවීම හෝ සාමාන්‍ය භාවිතයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇතිවෙනැයි අපේක්ෂා කරන ප්‍රමාණයට වඩා කාලපරිච්ඡේදය තුළදී වත්කමක වෙළඳපොළේ අගයේ ඇතිවන සැලකිය යුතු ලෙස පහළ යාම ;
- (ආ) අස්තිත්වය මෙහෙයුම් කටයුතු කරන හෝ වත්කමක් කැපවී ඇති වෙළඳපොළේ, තාක්ෂණික වෙළඳපොළ, ආර්ථික හෝ නීතිමය පරිසරය කාලපරිච්ඡේදය තුළදී සිදුවී ඇති හෝ නුදුරු අනාගතයේදී සිදුවිය හැකි අස්තිත්වයට අහිතකර බලපවත්වන සැලකිය යුතු අන්දමේ වෙනස්කම් ;
- (ඇ) වෙළඳපල පොළී අනුපාතිකයන් හෝ ආයෝජන සඳහා වන අනෙකුත් වෙළඳපල ප්‍රතිලාභ අනුපාතිකයන් කාලපරිච්ඡේදය තුළදී ඉහළ යාම සහ එම ඉහළ යෑම් මගින් වත්කමක ප්‍රයෝජ්‍ය අගය ගණනය කිරීමට භාවිතා කරන ලද වට්ටම් අනුපාතිකයට ඇතිවිය හැකි බලපෑම සහ වත්කමක නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම ප්‍රමාණාත්මක ලෙස පහළ යෑම ;
- (ඈ) අස්තිත්වයේ ශුද්ධ වත්කම්වල ධාරණ අගය එහි වෙළඳපල ප්‍රාග්ධනීකරණයට වඩා වැඩි වීම ;

අභ්‍යන්තර තොරතුරු ප්‍රභවයන්

- (ඉ) වත්කමක යල්පැනීම හෝ භෞතික හානිවීමක් පිළිබඳ සාක්ෂි තිබීම ;
- (ඊ) වත්කමක් භාවිතා කරනු ලබන හෝ භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂා කරනු ලබන ස්වභාවයන් හෝ ප්‍රමාණයේ අස්තිත්වයට අවාසිදායක බලපෑමක් සහිත සැලකිය යුතු වෙනස්කම් කාලපරිච්ඡේදය තුළදී සිදුවී ඇතැයි හෝ නුදුරු අනාගතයේදී සිදුවෙනැයි අපේක්ෂා කරනු ලැබේ. මෙම වෙනස්කම්වලට වත්කම් අක්‍රීය වීම, අතහැර දැමීමට සැලසුම් කිරීම හෝ

වත්කම අයත්වන මෙහෙයුම ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම, කළින් අපේක්ෂිත දිනයට පෙර වත්කමක් බැහැර කිරීම සහ වත්කමක ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය අතීයතට^b වඩා පරිමිත ලෙසට යළි ඇස්තමේන්තු කිරීම ;

(උ) අභ්‍යන්තර වාර්තාකරණ අනුව වත්කමක ආර්ථික කාර්ය සාධනය අපේක්ෂිත තත්ත්වයට වඩා අඩු බවට හෝ අඩුවිය හැකි බවට ඉඟිකෙරෙන සාක්ෂි තිබීම ;

පරිපාලිතයකින්, බද්ධව පාලනයකරනු ලබන අස්තිත්වයකින් හෝ ආශ්‍රිතයකින් ලැබෙන ලාභාංශ.

(ඌ) පරිපාලිතයකින්, බද්ධව පාලනය කරනු ලබන අස්තිත්වයක් හෝ ආශ්‍රිතයක කරන ලද ආයෝජනය සඳහා ආයෝජකයා ලාභාංශයක් හඳුනා ගන්නා අතර ඒ සඳහා සාක්ෂි වශයෙන් තිබෙන්නේ,

(i) වෙන්වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල දැක්වෙන ආයෝජනයේ ධාරණ අගය, ආශ්‍රිත කීර්තිනාමයක් ඇතුළත්ව ආයෝජනයාගේ ශුද්ධ වත්කම් ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල දැක්වෙන ධාරණ අගය ඉක්මවා යාම හෝ,

(ii) ලාභාංශය ප්‍රකාශ කරන කාලපරිච්ඡේදයෙහි පරිපාලිතයේ, බද්ධව පාලනය කරනු ලබන අස්තිත්වයේ හෝ ආශ්‍රිතයේ මුළු විස්තීර්ණ ආදායමට වඩා ලාභාංශ ඉක්මවා යාම.

13. 12 ඡේදයෙහි දක්වා ඇති ලැයිස්තුව පරිපූර්ණ එකක් නොවේ. වත්කමක් හානිකරණය වීද යන්න, අස්තිත්වය විසින් වෙනත් ඇඟවීම් මගින් හඳුනාගත හැකි අතර මෙයට වත්කම් නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම නිර්ණය කිරීම අස්තිත්වයට අවශ්‍ය කෙරෙන අතර හෝ කීර්තිනාමය පිළිබඳ සිද්ධියකදී 80-90 ඡේද ප්‍රකාරව හානිකරණ පරීක්ෂාවක් කළයුතු ය.

14. අභ්‍යන්තර වාර්තාකරණ සාක්ෂි අනුව වත්කමක් හානිකරණය වීමට පහත දෑ ඇතුළත්ව පැවතීම ඇඟවේ:

(අ) වත්කම අත්පත්කර ගැනීම සඳහා වන මුදල් ප්‍රවාහ හෝ එය නඩත්තු කිරීම හෝ මෙහෙයවීම සඳහා අනතුරුව අවශ්‍ය වන මුදල් මුල් අයවැයගත ප්‍රමාණය වඩා සැලකිය යුතු ලෙස වැඩිවීම ;

(ආ) වත්කමකින් ගලා එන සත්‍ය ශුද්ධ මුදල් ප්‍රවාහ හෝ මෙහෙයුම් ලාභ හෝ අලාභ ඒවා අයවැය ගතකළ ප්‍රමාණයට වඩා සැලකිය යුතු ලෙස අඩුවීම

(ඇ) වත්කමෙන් ගලා එන අයවැයගත ශුද්ධ මුදල් ප්‍රවාහයේ හෝ මෙහෙයුම් ලාභයේ සැලකිය යුතු පහලයාමක් හෝ අයවැය ගත අලාභයේ සැලකිය යුතු ඉහළ යාමක් ; හෝ

(ඈ) ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයේ වටිනාකම් අනාගත අයවැයගත වටිනාකම සමාහරනය කරන විට වත්කමෙන් මෙහෙයුම් අලාභයන් හෝ ශුද්ධ මුදල් ගලායාමේ ප්‍රවාහයන්

15. 10 ඡේදයේ දක්වා ඇති ආකාරයට මෙම ප්‍රමිතියෙහි අනිශ්චිත ජීවිත කාලයක් සහිත හෝ පාවිච්චිය සඳහා තවමත් ලබාගත නොහැකි අස්පාශ්‍ය වත්කමක සහ කීර්තිනාමයේ හානිකරණය අවම වශයෙන් වාර්ෂිකව පරීක්ෂාවට භාජනය කළ යුතුය. 10 ඡේදයේ අවශ්‍යතාවයන් ව්‍යවහාර කිරීම හැරුණු කොට වත්කමක් නැවත අයකරගත හැකි අගය ඇස්තමේන්තු කිරීමේ අවශ්‍යතාවය සඳහා ප්‍රමාණාත්මකභාවය පිළිබඳ සංකල්පය ව්‍යවහාර කෙරේ. උදාහරණයක් වශයෙන් පෙර ගණනය කිරීම්හිදී වත්කමෙහි නැවත අයකරගත හැකි අගය එහි ධාරණ අගයට වඩා සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයකින් වැඩිවනුයේ නම් වත්කමෙහි නැවත අයකරගත හැකි අගය යළි ඇස්තමේන්තු කිරීමක් අස්තිත්වයට අවශ්‍ය නොවන්නේ එම වෙනස අහෝසිවන ආකාරයට සිද්ධීන් හටනොගෙන ඇතිනම් පමණි. ඒ හා සමානව වත්කමෙහි නැවත අයකරගත හැකි අගය 12 ඡේදය ලැයිස්තුගත කර ඇති ඇඟවීම් එකකටම (හෝ වැඩි ගණනකට) සංවේදී නොවන බවත් පෙර විශ්ලේෂණය මගින් පෙන්නුම් කලා විස හැකිය.

16. 15 ඡේද හි නිදර්ශනය පරිදි වෙළඳපල පොළි අනුපාතික හෝ ආයෝජන මත ප්‍රතිලාභ වන වෙනත් වෙළඳපල අනුපාතිකයන් කාලපරිච්ඡේදය තුළදී ඉහල ගොස් ඇතිනම් පහත අවස්ථාවන්හිදී වත්කමෙහි නැවත අයකරගත හැකි අගයේ විධිමත් ලෙස ඇස්තමේන්තුවක් කිරීම අවශ්‍ය නොවේ.

^b වත්කමක් විකිණීම සඳහා රඳවාගනු ලැබ තිබීමේ (හෝ විකිණීම සඳහා රඳවාගනු ලැබ ඇති අයුරින් කාණ්ඩගත කර ඇති බැහැරකිරීම් කාණ්ඩයක අතුළත් කරනු ලැබ ඇති) ස්වභාවයෙන් උපමාන කෙරෙන විට එය මෙම ප්‍රමිතියෙහි විෂය පථයෙන් බැහැර කෙරෙන අතර 'SLFRS-5' විකිණීම සඳහා සහ අසන්නතික මෙහෙයුම් වල ජංගම නොවන වත්කම්" අනුකූලව ගිණුම්ගත කරනු ලැබේ.

(අ) මෙම වෙළඳපල අනුපාතික ඉහළයාම මඟින් වත්කමෙහි ප්‍රයෝජ්‍ය අගය ගණනය කිරීමේදී භාවිතාකරණ ලද වට්ටම් අනුපාතිකය කෙරෙහි බලපෑමක් නොවන බව පෙනේ නම්, උදාහරණ ලෙස කෙටිකාලීන පොළී අනුපාතිකයේ ඉහළයාම මඟින් දීර්ඝ ශේෂ ඵලදායී ජීවිත කාලයක් සහිත වත්කම් සඳහා භාවිතාකරණ වට්ටම් අනුපාතිකයට ප්‍රමාණවත් බලපෑමක් ඇති නොවිය හැකිය.

(ආ) මෙම වෙළඳපල අනුපාතික ඉහළයාම මඟින් වත්කමෙහි ප්‍රයෝජ්‍ය අගය ගණනය කිරීමේදී භාවිතාකරණ ලද වට්ටම් අනුපාතිකය බලපෑමකට යටත් වන බැව් පෙනෙන නමුත් පූර්ව සංවේදීතා විශ්ලේෂණයෙහි නැවත අයකරගත හැකි අගය පෙන්වන්නේ එහි,

(i) නැවත අයකරගත හැකි අගයෙහි ප්‍රමාණාත්මක පහළ යාමක් විය නොහැකි වනුයේ අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන්ද වැඩිවීමට ඉඩ ඇති හෙයිනි. (උදාහරණ වශයෙන් සමහර අවස්ථාවන්හිදී අස්තිත්වයක් වෙළඳපල අනුපාතිකයන් ඉහළයාම හිලව් කරගත හැකි පරිදි එහි අයභාරයන් ගැලපුම් කර ගැනීමේ හැකියාව නිරූපනය කළ හැකිය) හෝ,

(ii) අයකරගත හැකි වටිනාකම අඩුවීම හානිකරණයේ ප්‍රමාණාත්මක අලාභයන් වීමේ ප්‍රතිඵලයක් විය නොහැකිය.

17. වත්කමක් හානිකරණය වී ඇති බවට ඇගවීමක් පවතිනුයේ නම් වත්කමේ ශේෂ ජීවිත කාලය, ක්ෂය (ක්‍රමක්ෂය) ක්‍රමය හෝ සුන්බුන් අගය සමාලෝචනය කළයුතු බවත් වත්කමෙහි හානිකරණ අලාභය හඳුනා නොගත්තත් වත්කමට අදාළ වන ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතියට අනුකූලව ගැලපීමක් කළයුතු බවත් එමගින් පෙන්වනු ලබයි.

නැවත අයකරගත හැකි අගය මැනීම

18. මෙම ප්‍රමිතිය නැවත අයකරගත හැකි අගය නිර්වචනය කරනුයේ වත්කමෙහි හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකකයෙහි විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ අගය සහ එහි ප්‍රයෝජ්‍ය අගය යන්නෙන් වැඩි අගයයි. 19-57 ඡේදයන් හි නැවත අයකරගත හැකි අගය මැනීම සඳහා නියමයන් දක්වා ඇත. මෙම අවශ්‍යතාවයන්හි "වත්කමක්" යන පදය භාවිතා කර ඇති නමුත් එය තනි තනි වත්කමක් හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් යන දෑ සඳහා සමානව අදාළ වේ.

19. සෑම විටම වත්කමක විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ අගය සහ එහි ප්‍රයෝජ්‍ය අගය නිර්ණය කිරීම අවශ්‍ය නොවේ. මෙම වටිනාකම මගින් ඕනෑම එකක් වත්කමෙහි ධාරණ අගය ඉක්මවනුයේ නම් වත්කම හානිකරණය වී නැති අතරම සහ අනෙකුත් වටිනාකම් ඇස්තමේන්තු කිරීම අවශ්‍ය නොවේ.

20. වත්කම සක්‍රීය වෙළඳපලක වෙළඳාම් නොවුවත් විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ අගය නිශ්චය කිරීම කළහැකි වේ. කෙසේ වෙතත්, සමහර අවස්ථාවන් වලදී වත්කමක විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ අගය නිශ්චය කළ නොහැකි වනුයේ දැනුමැති සහ කැමැත්තක් ඇති පාර්ශවයන් අතර අනෙක් දුරින් වූ ගණුදෙනුවකදී ලබාගත හැකි වටිනාකම පිළිබඳ විශ්වාසදායක ඇස්තමේන්තුවක් කිරීමේ පදනමක් නොමැති නිසාය. මෙවැනි අවස්ථාවකදී අස්තිත්වයක් වත්කමෙහි ප්‍රයෝජ්‍ය අගය එහි නැවත අයකරගත හැකි අගය ලෙස භාවිතා කරයි.

21. වත්කමෙහි ප්‍රයෝජ්‍ය අගය ප්‍රමාණාත්මක ලෙස එහි සාධාරණ අගය අඩුකළ විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ අගය ඉක්මවන බව විශ්වාස කිරීමට තරම් හේතු නැති නම් වත්කමෙහි සාධාරණ අගය අඩුකර විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ අගය එහි නැවත අයකරගත හැකි අගය ලෙස භාවිතා කළ හැකිය. වත්කමක් බැහැර කිරීම සඳහා තබාගෙන ඇති සෑම අවස්ථාවකදීම මෙය එසේ විය හැකිය. මෙයට හේතුව බැහැර කිරීම සඳහා තබාගන්නා වත්කමක ප්‍රයෝජ්‍ය අගය සමන්විත වනුයේ ප්‍රධාන වශයෙන්ම ශුද්ධ බැහැර කිරීමේ ප්‍රේෂණ වලින් වන හෙයිනි සහ වත්කම බැහැර කිරීම තෙක් අඛණ්ඩ භාවිතය තුළින් ලැබෙන අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන් නොසලකා හැරිය හැකි තරම් වීම නිසාය.

22. වත්කම අනිත් වත්කම්වලින් හෝ වත්කම් සමූහයෙන් මුළුමනින්ම ස්වාධීනව මුදල් ප්‍රවාහයන් උත්පාදනය නොකරනුයේ නම් හැර තනි තනි වත්කමක නැවත අයකරගත හැකි අගය නිගමනය කරනු ලැබේ. මෙවැනි අවස්ථාවකදී වත්කම අයත්වන මුදල් උත්පාදන ඒකකයේ නැවත අයකරගත හැකි අගය නිර්ණය කරන්නේ (65-103 ඡේද බලන්න) එසේ නැතිනම් එක්කෝ :

(අ) වත්කමේ විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ අගය එහි ධාරණ අගයට වඩා වැඩිවන අගය : හෝ ;

(ආ) වත්කමෙහි ප්‍රයෝජ්‍ය අගය එහි විකුණුම් සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ පසු සාධාරණ අගය ආසන්න ලෙස ඇස්තමේන්තු කළ හැකිවීම සහ එහි විකුණුම් සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ අගය නිර්ණය කිරීමට හැකිවීම.

23. විකුණුම් සඳහා වන පිරිවැය අඩුකල සාධාරණ අගය නිර්ණය කිරීම සඳහා මෙම ප්‍රමිතයේ පැහැදිලිකර ඇති විස්තරාත්මක ගණනය කිරීම් සඳහා සමහර අවස්ථා වලදී ඇස්තමේන්තු, සාමාන්‍යය, ගණනය කිරීමේ කෙටි ක්‍රම බොහෝ දුරට සාධාරණ නිවැරදිතාවයක් ලබාදෙයි.

අනිශ්චිත ඵලදායී ජීවිත කාලයක් සහිත අස්පාශ්‍ය වත්කමක නැවත අයකරගත හැකි අගය මැනීම

24. අනිශ්චිත ජීවිත කාලයක් සහිත අස්පාශ්‍ය වත්කමක හානිකරණය පිළිබඳව කිසිදු ඇගවීමක් පවතිනුයේද යන්න සැලකීමකින් තොරව වාර්ෂිකව එහි ධාරණ අගය සමග එහි නැවත අයකරගත හැකි අගය සංසන්දනය කිරීමෙන් හානිකරණ පරීක්ෂාව කල යුතුවීම 10 ඡේදයේ අවශ්‍යතාවයකි. කෙසේ වෙතත්, වඩාත් මෑත කාලීනව එවැනි වත්කමක නැවත අයකරගත හැකි අගය පිළිබඳව පූර්වගාමී කාලපරිච්ඡේදයකදී කර ඇති විස්තරාත්මක ගණනය කිරීම ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයේදී එම වත්කමේ හානිකරණ පරීක්ෂාව සඳහා පහත දී ඇති නිර්ණායකයන් සියල්ල ඉටු වනුයේ නම් භාවිතා කල හැකිය.

(අ) අනෙක් වත්කම් වලින් හෝ වත්කම් සමූහයෙන් බොහෝ ලෙස ස්වාධීනව, අඛණ්ඩ භාවිතය තුළින් මුදල් ගලා ඒම් ජනනය නොකරන අස්පාශ්‍ය වත්කමක් නම් සහ එම නිසාම එය අයත්වන මුදල් උත්පාදන ඒකකයේ කොටසක් ලෙස හානිකරණ පරීක්ෂාව කරන ලද වඩාත් ආසන්න නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම ගණනයේ සිට වත්කම් සහ බැරකම් වලින් සමන්විත වූ එම ඒකකයේ සැලකිය යුතු වෙනසක් නොවූ විට ;

(ආ) වඩාත් ආසන්න නැවත අයකරගත හැකි අගය ගණනය කිරීමේදී වත්කමෙහි ධාරණ අගය සැලකිය යුතු ආන්තිකයකින් ඉක්මවන ප්‍රතිඵලයක් ලැබීම ; සහ ;

(ඇ) වඩාත් ආසන්න නැවත අයකරගත හැකි අගය ගණනය කිරීමේ සිට සිදුවූ සිද්ධීන් සහ ඇති වූ වාතාවරණයේ වෙනස්වීම් තත්ත්වයන් විශ්ලේෂණය පදනම්කර වත්කමෙහි ධාරණ අගයට වඩා එහි වර්තමාන නැවත අයකරගත හැකි අගය අඩුවෙන් නිර්ණය කිරීමේ හැකියාව දුරස්තර වන විට.

විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකල සාධාරණ අගය.

25. වත්කමෙහි විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකල සාධාරණ අගය සඳහා හොඳම සාක්ෂිය වනුයේ අනුගමය විකුණුම් ගිවිසුමක් මත අනේ දුරින් කෙරෙන ගනුදෙනුවකදී වත්කම බැහැර කිරීම සඳහා සෘජුවම අදාළ වර්ධක පිරිවැයට ගැලපුම් කරන ලද මිලයි.
26. අනුගමය විකුණුම් ගිවිසුමක් නොමැති නමුත් වත්කම සක්‍රීය වෙළෙඳපොළෙහි වෙළඳාම් වනුයේ නම් විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකල සාධාරණ අගය එම වත්කමේ වෙළෙඳපොළ අගය අඩුකල බැහැර කිරීමේ පිරිවැයයි. උචිත වෙළෙඳපොළෙහි අගය වනුයේ සාමාන්‍යයෙන් වර්තමාන ලංසු මිලයි. වර්තමාන ලංසු මිල ගණන් ලබාගත නොහැකි නම් විකුණුම් පිරිවැය අඩුකල සාධාරණ අගය ඇස්තමේන්තු කිරීමට හොඳම පදනම වන්නේ ඉතාම මෑතකදී ගනුදෙනු වූ මිලයි. ඒ සඳහා අදාළ ගනුදෙනු කල දිනය සහ එම ඇස්තමේන්තුව කල දිනය අතර ආර්ථික කරුණුවල සැලකිය යුතු වෙනසක් සිදුනොවී තිබීම අවශ්‍ය කෙරේ.
27. වත්කමක් සඳහා අනුගමය විකුණුම් ගිවිසුමක් හෝ සක්‍රීය වෙළෙඳපොළක් නොමැති නම් විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකල සාධාරණ අගය පදනම් වනුයේ වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ ඇති හොඳම තොරතුරු අනුව අස්තිත්වය පිළිඹිබු කරන අගය, අනේ දුරින් සිදුවන ගනුදෙනුවකදී දැනුමැති, කැමැත්තක් සහිත පාර්ශ්වයන් අතර අදාළ වත්කම බැහැර කිරීමෙන් ලබාගත හැකි අගයෙන් බැහැර කිරීමේ පිරිවැය අඩුකල පසු ලැබෙන අගයයි. මෙම අගය නිර්ණය කිරීමේදී අස්තිත්වය එකම කර්මාන්තය තුළ සමාන වත්කම් සම්බන්ධයෙන් මෑත කාලීන ගනුදෙනුවල ප්‍රතිඵලයන් සැලකිල්ලට ගනු ලැබේ. කළමනාකරණය කඩිනමින් විකිණීම සඳහා බලෙන් යොමුකර ලැබ සිටිනම් හැර විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකල සාධාරණ අගය විකුණුමක් නිරූපනය නොකරයි.
28. සාධාරණ අගය අඩුකල විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩු කල සාධාරණ අගය නිශ්චය කිරීමේදී, වගකීම් වශයෙන් හඳුනාගන්නා ලද දෑ හැරෙන්නට බැහැරකිරීම් පිරිවැය අඩුකරනු ලැබේ. එවැනි පිරිවැය සඳහා උදාහරණ ලෙස නීති ගාස්තු, මුද්දර බදු සහ සමාන ගනුදෙනු මත බදු, වත්කම් ඉවත් කිරීමේ පිරිවැය සහ වත්කම් එහි විකුණුම් තත්ත්වයට පත්කරන තෙක් දරණ ලද වර්ධක පිරිවැය යනාදියයි. කෙසේ වෙතත්, වත්කම් බැහැර කිරීම හා ආශ්‍රිතව වන ව්‍යාපාර ප්‍රතිසංවිධානය කිරීමේ, අඩු කිරීමේ (LKAS 19 නිර්වචනය කර ඇති අන්දමේ) සමාජික ප්‍රතිලාභ සහ පිරිවැයන් වත්කම බැහැර කිරීම සඳහා අදාළ සෘජු වර්ධක පිරිවැයන් නොවේ.

29. සමහර අවස්ථාවන්හිදී, වත්කමක් බැහැර කිරීමේදී මිලදීගන්නාට වගකීමක් උපකල්පනය කරගත යුතු වන අතර වත්කමට සහ වගකීම යන දෙකටම ඇත්තේ විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ අගය පමණි. මෙවැනි සිද්ධීන් පිළිබඳ කටයුතු කරන ආකාරය 78 ඡේදයෙන් පැහැදිලි කර ඇත.

ප්‍රයෝජ්‍ය අගය

30. වත්කමෙහි ප්‍රයෝජ්‍ය අගය ගණනය කිරීම තුළ පහත මූලිකාංගයන් පිළිබිඹු විය යුතු ය.
- (අ) අස්තිත්වය අපේක්ෂාකරන වත්කමෙන් උපදවන අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන්ගේ ඇස්තමේන්තුවක් ;
  - (ආ) එම අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන්ගේ වටිනාකම හෝ කාලය පිළිබඳව අපේක්ෂිත විය හැකි විචලන ;
  - (ඇ) වර්තමාන වෙළඳපොළේ අවදානම් රහිත පොළී අනුපාතිකය නියෝජනය කෙරෙන පරිදි මුදලේ කාල අගය ;
  - (ඈ) වත්කමේ ආවේණික අවිනිශ්චිතතාවය සඳහා දරණ මිල : සහ ;
  - (ඉ) වෙළඳපළ සහභාගිවන්නන් මිල තීරණය කිරීමේදී වත්කමෙන් උපදවනු ඇතැයි අස්තිත්වය අපේක්ෂා කරන අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන් පිළිබිඹු කරන අද්වෛතීයතාව හෝ ද්වෛතීයතාව නොමැතිකම වැනි අනෙක් සාධක.

31. වත්කමක ප්‍රයෝජ්‍ය අගය ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී පහත පියවරයන් අදාළ වේ :

(අ) වත්කමක අඛණ්ඩ භාවිතය සහ එහි අවසාන බැහැර කිරීම මගින් උත්පාදන වන අනාගත මුදල් ගලාඒම් සහ ගලායෑම් ඇස්තමේන්තු කිරීම : සහ ;

(ආ) එම මුදල් ප්‍රවාහයන් සඳහා උචිත වට්ටම් අනුපාතිකය ව්‍යවහාර කිරීම ;

32. අංක 30 (ආ), (ඇ) සහ (ඉ) ඡේදවල හඳුනාගන්නා ලද මූලිකාංගයන් අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන්ට ගැලපීමක් සේ හෝ වට්ටම් අනුපාතිකයට ගැලපීමක් සේ පිළිබිඹු කළ හැකියි. අස්තිත්වය කිනම් ප්‍රවේශයක් අනුගමනය කළත් මුදල් ප්‍රවාහයන්ගේ ප්‍රමාණය හෝ කාලය පිළිබඳව විය හැකි විචලනයන්ගේ අපේක්ෂාවන් පිළිබිඹු විය යුතු අතර ප්‍රතිඵලය අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන්ගේ අපේක්ෂිත වර්තමාන අගය එනම්, සියලු විය හැකි ප්‍රතිඵලයන්හි බරතැනු සාමාන්‍යයය පිළිබිඹු කළ යුතුය. වත්කමක ප්‍රයෝජ්‍ය අගය මැනීම සඳහා වර්තමාන අගය ශිල්පීය ක්‍රමය භාවිතය පිළිබඳව අතිරේක මඟපෙන්වීම් පරිශීලනය 'අ' හි සපයා ඇත.

අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන් ඇස්තමේන්තු කිරීමේ පදනම

33. ප්‍රයෝජ්‍ය අගය මැණීමේදී අස්තිත්වයක් විසින් :

(අ) සාධාරණ සහ උපකාරමය උපකල්පනයන් මත පදනම්ව මුදල් ප්‍රවාහයන් පුරෝකථනය කරන අතර ඒවා වත්කමේ ඉතිරි ඵලදායී ජීවිතකාලය පුරා පවතින ආර්ථික තත්ත්වයන් රැසක් යටතේ කළමනාකරණය විසින් කරන හොඳම ඇස්තමේන්තු නිරූපනය කෙරේ. බාහිර සාක්ෂි සඳහා වැඩි බරතැබීමක් කරනු ලැබේ ;

(ආ) වඩාත් මෑත කාලීනව කළමනාකරණය අනුමත කළ මූල්‍ය අයවැය/පුරෝකථන පදනම්ව මුදල් ප්‍රවාහයන් පුරෝකථනය කරන නමුත් අනාගත ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම් වලින් හෝ වැඩි දියුණු කිරීම්වලින් හෝ වත්කමෙහි කාර්යසාධනය වැඩි කිරීමෙන් ඇස්තමේන්තුගත මුදල් ගලා ඒම් සහ මුදල් ගලායෑම් බැහැර කෙරේ. වඩා දීර්ඝකාලයක් සාධාරණීකරණය කළ හැකිනම් හැර මෙම අයවැය/පුරෝකථන මත කෙරෙන පුරෝකථනයන් උපරිම ලෙස වසර 05 කාලසීමාවක් ආවරණය කෙරේ ;

(ඇ) වැඩිවන අනුපාතිකයක් සාධාරණීකරණය කළ නොහැකි විටෙක පසුව එහි වර්ෂ සඳහා ස්ථිර හෝ පහත බසින වර්ධන අනුපාතිකයක් භාවිතා කර අයවැය පුරෝකථනය පදනම්කර ප්‍රක්ෂේපණයක් බහිර්නිර්වේෂණය කර ඉතා මෑත අයවැය/පුරෝකථන ආවරණය වූ කාලපරිච්ඡේදයට ඔබ්බෙන් වූ මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශ ප්‍රක්ෂේපණය කිරීම. මෙම වර්ධන අනුපාතිකය, අස්තිත්වය ක්‍රියාත්මක වන රට හෝ රටවල්වල අදාළ නිෂ්පාදනය හෝ කර්මාන්තය හෝ වත්කම් භාවිතා කරන වෙළඳපොළ සඳහා, ඉහළ අනුපාතිකයක් සාධාරණීකරණය කළ හැක්කේ නම් පමණක් හැර දීර්ඝකාලීන සාමාන්‍ය වර්ධන අනුපාතිකය නොඉක්මවිය යුතු ය ;

34. කළමනාකරණය විසින් පසුගිය මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රක්ෂේපනයන් සහ සත්‍ය මුදල් ප්‍රවාහ අතර වෙනස්කම් සඳහා හේතූන් පරීක්ෂා කර ඒ පදනම මත වර්තමාන මුදල් ප්‍රවාහ පුරෝකථනය කර ඇති උපකල්පනයන්ගේ සාධාරණභාවය පිළිබඳව තක්සේරුවක් කරනු

ලැබේ. කළමනාකරණය වර්තමාන මුදල් ප්‍රක්ෂේපනයන් පසුගිය සත්‍ය ප්‍රතිඵල සමග සංසන්දනය කරමින් උපකල්පනයන්ගේ ඒකාකාරීභාවය තහවුරු කෙරෙන අතර, පසුකාලීන සිද්ධීන් මත බලපෑම ලෙස හෝ පෙර සත්‍ය මුදල් ප්‍රවාහ ජනනය වීමේදී නොපැවති වාතාවරණයක් සඳහා යටත්ව මෙම අදාළ කරගැනීම කෙරේ.

35. සාමාන්‍යයෙන් වර්ෂ 05 කට වැඩි කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා පැහැදිලි විශ්වාසදායක විස්තරාත්මක මූල්‍ය අයවැය ලේඛන/පුරෝකථනයන් ලබාගත නොහැකිය. මේ හේතුව නිසා, කළමනාකරණය වඩාත් මෑතකාලීන අයවැය/පුරෝකථනයන් පදනම් කරගෙන අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන් ඇස්තමේන්තු කරන්නේ උපරිම වශයෙන් වර්ෂ 05 ක් සඳහාය. කළමනාකරණය වර්ෂ 05 කට වැඩි කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා ප්‍රක්ෂේපනය කර ඇති මූල්‍ය අයවැය/පුරෝකථනයන් භාවිතා කළ හැකි වන්නේ මෙම ප්‍රක්ෂේපනයන්හි විශ්වාසදායී බව පිළිබඳ විශ්වාසයක් ඇත්නම් හා පසුගිය පළපුරුද්ද මත නිවැරදි ලෙස දීර්ඝකාලයක් සඳහා මුදල් ප්‍රවාහ පුරෝකථනය කිරීමේ හැකියාව දර්ශය වන විටයි.
36. වත්කමේ ඵලදායී ජීවිත කාලය අවසානය තෙක් මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රක්ෂේපනයන් ඇස්තමේන්තු කරනුයේ පසුව එන වර්ෂවල වර්ධන අනුපාතිකය භාවිතා කරමින් මූල්‍ය අයවැය ලේඛන /පුරෝකථන පදනම් කර මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රක්ෂේපනයන් බහිර්නිවේශනය කිරීමෙනි. මෙම අනුපාතයේ වැඩිවීම නිෂ්පාදනය හෝ කාර්මාන්තයේ ජීවිත කාලය පිළිබඳ රටාවේ විෂය ආශ්‍රිත කරුණු. සමග සැසඳෙන්නේ නම් හැර මෙම අනුපාතිකය ස්ථිර හෝ පහළයාමක් සිදුවේ. අදාළ නම්, වර්ධන වේගය ශුන්‍ය හෝ සෘණ වේ.
37. තත්ත්වය වාසිදායක වන විට වෙළඳපළට තරගකරුවන් ඇතුළත් වන අතර එමගින් වර්ධනය සීමා කෙරේ. එබැවින් අස්තිත්වයන්ට නිෂ්පාදනවල හෝ, කර්මාන්තවලත් එය ක්‍රියාත්මක වන රටෙහි හෝ රටවල්වලත් වත්කම ප්‍රයෝජනයට ගන්නා වෙළඳපළෙහිත් ඊට පෙර දීර්ඝ කාලයක් (එනම් වර්ෂ 20 ක් පමණ) පැවති ඓතිහාසික සාමාන්‍ය වර්ධන අනුපාතිකය ඉක්මවීම අස්තිත්වයට අපහසු වනු ඇත.
38. මූල්‍ය අයවැය ලේඛන /පුරෝකථනයන්වල තොරතුරු භාවිතා කරමින් අස්තිත්වයන් තොරතුරු සාධාරණභාවය සහ ආධාරකමය උපකල්පනයන් සහ වත්කමෙහි ඉතිරි ඵලදායී ජීවිතකාලය තුළ පවතින ආර්ථික තත්ත්වයන් සමූහයන් තුළ කළමනාකරණයේ හොඳම ඇස්තමේන්තු පිළිබිඹු වන්නේද යන්න සලකා බැලේ.

අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ ඇස්තමේන්තුවල සංයුතිය

39. අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ ඇස්තමේන්තුවල :
  - (අ) වත්කමේ අඛණ්ඩ ප්‍රයෝජනයෙන් ලැබෙන මුදල් ගලාඒම් ප්‍රවාහයන්ගේ ප්‍රක්ෂේපනයන් ;
  - (ආ) වත්කමේ අඛණ්ඩ ප්‍රයෝජනයෙන් ජනනය වන මුදල් ගලා ඒම් වෙනුවෙන් අවශ්‍යයෙන්ම සිදුවන (ප්‍රයෝජනය සඳහා වත්කම සකස් කිරීම සඳහා වන මුදල් ගලා යෑම් සහිතව) සහ වත්කමට සෘජුවම ආරෝපණය කරගත හැකි හෝ සාධාරණ හා ඒකාකාරී පදනමක් මත වෙන් කළ හැකි මුදල් ගලායෑමේ ප්‍රවාහ ප්‍රක්ෂේපනයන් ; සහ
  - (ඇ) වත්කමෙහි ඵලදායී ජීවිතකාලය අවසානයේදී බැහැරකිරීමෙන්, එවැන්නක් ඇත්නම්, ලැබීමට (හෝ ගෙවීමට) ඇති ශුද්ධ මුදල් ප්‍රවාහය අන්තර්ගත විය යුතු ය.
40. අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන් සහ වට්ටම් අනුපාතිකය පිළිබඳව ඇස්තමේන්තු සාමාන්‍ය උද්ධමනය සඳහා අදාළ වන මිල ඉහළ යෑම් පිළිබඳ ඒකාකාරී උපකල්පනයන් පිළිබිඹු කරයි. එම නිසා සාමාන්‍ය උද්ධමනය සඳහා අදාළ වන මිල ඉහළ යෑම්වල බලපෑම වට්ටම් අනුපාතිකයේ ආරෝපනය වන්නේ නම්, නාමික කොන්දේසි අනුව අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන් ඇස්තමේන්තු කරනු ලැබේ. වට්ටම් අනුපාතිකය තුළ සාමාන්‍ය උද්ධමනයට ආරෝපනය වූ මිල ඉහළ යෑම්වල බලපෑම ඇතුළත් නොවන්නේ නම් මුදල් ප්‍රවාහයන් ඇස්තමේන්තු කර ඇත්තේ මූර්ත පදනමටයි. (එහෙත් අනාගත නිශ්චිත මිල ඉහළ යෑම් හෝ පහළ යෑම් අන්තර්ගත වේ).
41. මුදල් ගලායෑම් ප්‍රක්ෂේපණයට සාධාරණ සහ ඒකාකාරී පදනමක් මත වත්කමෙහි ප්‍රයෝජනය සඳහා සෘජුව ආරෝපනය වන හෝ වෙන් කෙරෙන වත්කමක් දිනෙන් දින සේවා කිරීම සඳහා වන මෙන්ම අනාගත පොදු කාර්යය ඇතුළත් වේ.
42. වත්කමක ධාරණ අගයෙහි, එය භාවිතය හෝ විකිණීම සඳහා වන තත්ත්වයට පත්වීමට පෙර දැරිය යුතු මුදල් ගලායෑමේ ප්‍රවාහයන්, මෙතෙක් ඇතුළත් කර නොමැති විටෙක අනාගත මුදල් ගලායෑම් ප්‍රවාහ ඇස්තමේන්තුවලට එම වත්කම භාවිතය හෝ විකිණීමේ තත්ත්වයට පෙර දැරීමට අපේක්ෂිත කිසියම් මුදල් ගලා යෑමේ ප්‍රවාහයක් වේ නම් එය ඇතුළත් කළ යුතු වේ.

උදාහරණයක් වශයෙන් තවමත් සම්පූර්ණ කර නැති ඉදිවෙමින් පවතින ගොඩනැගිල්ලක් හෝ සංවර්ධන ව්‍යාපෘතියක් පිළිබඳව මෙය අදාළ වේ.

43. අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ ඇස්තමේන්තු දෙවරක් ගණනය වීම වැලැක්වීමට :

(අ) සමාලෝචනයට භාජනය වන වත්කම්වලින් ජනනය වන මුදල් ලැබීම් ප්‍රවාහයන්ගෙන් බොහෝ සෙයින් ස්වාධීන වූ වත්කම්වලින් ජනනය වන මුදල් ලැබීම් ප්‍රවාහයන් (උදාහරණ වශයෙන් ලැබිය යුතු දෑ වැනි මූල්‍ය වත්කම්) ; සහ

(ආ) වගකීම් වශයෙන් හඳුනාගත් බැඳීම් හා සම්බන්ධ මුදල් ගලායාමේ ප්‍රවාහයන් (උදාහරණ ලෙස ගෙවිය යුතු දෑ, විශ්‍රාම වැටුප් හෝ ප්‍රතිපාදන වැනි මූල්‍යමය වත්කම්) ;

වැනි දෑ ඇතුළත් නොකෙරේ.

44. අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ ඇස්තමේන්තු කළ යුතු වන්නේ වත්කමේ වර්තමාන තත්ත්වය සඳහාය. අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ ඇස්තමේන්තු වලට :

(අ) අස්තිත්වයක් විසින් තවමත් බැඳී නැති අනාගත ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණ මත : හෝ ;

(ආ) වත්කමෙහි කාර්ය සාධනය වැඩි දියුණු කිරීම හෝ උසස් කරලීම.

තුළින් පැනනගින අපේක්ෂිත අනාගත මුදල් ලැබීම් ප්‍රවාහයන් හෝ ඒ වෙනුවෙන් ඇතිවිය හැකි මුදල් ගලායාම්වල ඇතුළත් නොකළ යුතු ය.

45. වත්කමක වර්තමාන තත්ත්වය මත අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන් ඇස්තමේන්තු කරන නිසා, ප්‍රයෝජ්‍ය අගයෙහි පහත දෑ පිළිබිඹු නොවේ.

(අ) අනාගත මුදල් ගලායාමේ හෝ සම්බන්ධ පිරිවැය ඉතිරිවීම් (උදාහරණ ලෙස සේවක පිරිවැයේ පහළයෑම) හෝ අස්තිත්වයක් විසින් තවමත් බැඳීමකට යටත් නොවූ අනාගත ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණයන් තුළින් ජනනය වන අපේක්ෂිත ප්‍රතිලාභ : හෝ ;

(ආ) වත්කමේ කාර්යසාධනය වැඩි දියුණු කිරීම හෝ උසස් කරලීම සඳහා වන අනාගත මුදල් ගලායාම් හෝ එවැනි මුදල් ගලායාම් තුළින් පැන නැගිය හැකි වෙනැයි අපේක්ෂිත මුදල් ගලා ඒම්.

46. ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණයක් යනු කළමනාකරණය විසින් සැලසුම් කොට පාලනය කරන වැඩ සටහනක් වන අතර එය අස්තිත්වයක ව්‍යාපාර කටයුතුවල විෂය පථයෙහි හෝ ව්‍යාපාර පවත්වාගෙන යන ස්වභාවයෙහි ප්‍රමාණාත්මක වෙනස්වීමක් ඇතිකරයි. LKAS 37 ප්‍රතිපාදන, අසම්භාව්‍ය වගකීම් සහ අසම්භාව්‍ය වත්කම් හි අස්තිත්වයක් ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණයක් සඳහා බැඳුණු විට මගපෙන්වීම් පැහැදිලි කිරීම් අන්තර්ගත වේ.

47. අස්තිත්වයක් ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණයක් සඳහා බැඳුණු වූ විට මෙම ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණයෙන් සමහර වත්කම් සඳහා බලපෑමක් ඇතිවිය හැකි බව පෙනී යයි. අස්තිත්වයන් ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණයක් සඳහා බැඳුණු විට :

(අ) ප්‍රයෝජ්‍ය අගය නිශ්චය කිරීමේ පරමාර්ථය සඳහා ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණයේ පිරිවැය ඉතිරි කිරීම් හා අනෙකුත් ප්‍රතිලාභ පිළිබිඹු කිරීමට අනාගත මුදල් ගලාඒම් හා ගලායාම් ඇස්තමේන්තු කරයි. (කළමනාකරණය විසින් අනුමත කර ඇති වඩාත් මෑත කාලීන මූල්‍ය අයවැය ලේඛන හා පුරෝකථන පදනම්ව) ;

(ආ) ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම සඳහා එහි අනාගත මුදල් ගලායාම්වල ඇස්තමේන්තු LKAS 37 සමග අනුකූලව ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණය ප්‍රතිපාදනවල ඇතුළත් වේ.

ප්‍රයෝජ්‍ය අගය ගණනයේ දී අනාගත ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණයන්ගේ බලපෑම නිදර්ශනාත්මකව උදාහරණ 05 හි දී විස්තර කර ඇත.

48. වත්කමේ කාර්යසාධනය වැඩි දියුණු කරලීමට හෝ උසස් කරලීමට අස්තිත්වයේ මුදල් ගලායාම් දරනතෙක් එම මුදල් ගලා යෑමේ හා ආශ්‍රිත ආර්ථික ප්‍රතිලාභයන්ගේ අපේක්ෂිත ඉහල යෑම මගින් ජනනය වන අනාගත මුදල් ලැබීම් අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන්ට ඇතුළත් නොකෙරේ. (6 වැනි නිදර්ශනාත්මක උදාහරණ බලන්න)

49. අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ ඇස්තමේන්තුවලට වත්කමක එහි වර්ගමාන තත්ත්වය තුළින් පැන නගින එහි ආර්ථික ප්‍රතිලාභ මට්ටම පවත්වාගෙන යෑම සඳහා අවශ්‍යවන අනාගත මුදල් ගලායෑම් ඇතුළත් කෙරේ. මුදල් උත්පාදන ඒකකයක වෙනස්වූ ඇස්තමේන්තුගත ඵලදායී ජීවිත කාලයක් සහිත ඒකකයේ පවත්වාගෙන යන ක්‍රියාකාරකම් සඳහා අත්‍යවශ්‍ය වන වත්කම්වලින් සමන්විත වූ විට කෙටිකාලීන ජීවිත කාලයන් සහිත වත්කම් ප්‍රතිසම්පාදනය කිරීම, ඒකකයේ ආශ්‍රිත අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන් ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී ඒවා එදිනෙදා කෙරෙන සේවා කිරීමක් සේ සලකනු ලැබේ. ඒ හා සමානව, තනි තනි වත්කමක් එකිනෙකට වෙනස් වූ ඇස්තමේන්තුගත ඵලදායී ජීවිත කාලයන් සහිත සංරචකයන් ගණනාවකින් සමන්විත වූ විට කෙටිකාලීන ජීවිත කාලයක් සහිත සංරචකයන් ප්‍රතිසම්පාදනයේදී, වත්කමේ අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන් ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී ඒවා එදිනෙදා කරන සේවා කිරීමක් සේ සලකනු ලැබේ.

50. අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ ඇස්තමේන්තුවලට අතුළත් නොවිය යුතු දෑ:

(අ) මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම්වලින් ලැබෙන මුදල් ගලාඒම් හෝ මුදල් ගලායෑම් : හෝ

(ආ) ආදායම් බදු ලැබීම් හෝ ගෙවීම්.

51. වට්ටම් අනුපාතිකය නිර්ණය කිරීමේදී කරන ලද සංගත උපකල්පනයන් ඇස්තමේන්තුගත අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන්ගෙන් පිළිඹිබු වේ. නොඑසේ නම් ඇතැම් උපකල්පනයන් හි බලපෑම දෙවරක් ගණනය කිරීමක් හෝ නොසලකා හැරීමක් සිදුවේ. මුදලෙහි කාල අගය අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන් වට්ටම් කිරීම මගින් සැලකිල්ලට ගන්නා නිසා මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම්වලින් ලැබෙන මුදල් ගලාඒම් හා මුදල් ගලායෑම් මෙම මුදල් ප්‍රවාහයන්ගෙන් ඉවත් කෙරේ. ඒ හා සමානව වට්ටම් අනුපාතික බද්දට පෙර පදනම තීරණය කරන නිසා අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන්ද ඇස්තමේන්තුගත කරන්නේ බද්දට පෙර පදනමටයි.

52. වත්කමක් එහි ඵලදායී ජීවිත කාලය අවසානයේදී බැහැර කිරීමෙන් ලබාගත හැකි (හෝ ගෙවන) ඇස්තමේන්තුගත ශුද්ධ මුදල් ප්‍රවාහය වන්නේ දැනුමැති සහ කැමැත්තක් සහිත පාර්ශ්වයන් සමග අනෙක් දුරින් කරන ගනුදෙනුවකදී, වත්කම බැහැර කිරීමෙන් ලැබෙන මුදලින් ඇස්තමේන්තුගත බැහැර කිරීමේ පිරිවැය අඩුකළ පසු අස්තිත්වය විසින් ලබා ගැනීමට අපේක්ෂා කරන වටිනාකමයි.

53. වත්කමක් එහි ඵලදායී ජීවිත කාලය අවසානයේ දී ලැබෙන්නේ යැයි (හෝ ගෙවනු ලබන) ඇස්තමේන්තුගත කෙරෙන ශුද්ධ මුදල් ප්‍රවාහය තීරණය කරන්නේ පහත ක්‍රමවලට ශුද්ධ මුදල් ප්‍රවාහ ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී හැර වත්කමක විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ අගය ගණනය කිරීම හා සමාන ක්‍රමයටයි.

(අ) ඒවායේ ඵලදායී ජීවිත කාලය අවසානයට ළඟා වූ සහ වත්කම භාවිතා කරනු ලබන තත්ත්වයකට සමාන තත්ත්වයක් යටතේ මෙහෙයුම් කරන ලද්දා වූ සමාන වත්කම් සඳහා වූ සමාන වත්කම් සඳහා අස්තිත්වයක් ඇස්තමේන්තු කරන දින පවත්නා මිල ගණන් භාවිතා කරයි ;

(ආ) අස්තිත්වය සාමාන්‍ය උද්ධමනය සහ විශේෂිත අනාගත මිල ගණන්හි වැඩිවීම් හෝ අඩුවීම් යන දෙආකාරයෙන්ම වන බලපෑම මෙම මිල ගණන් සඳහා ගැලපීම් කරයි. කෙසේ වෙතත් වත්කමෙහි අඛණ්ඩ ප්‍රයෝජනය මගින් ලැබෙන මුදල් ප්‍රවාහයන් ඇස්තමේන්තු කරන්නේ නම් සහ සාමාන්‍ය උද්ධමනයේ බලපෑමෙන් වට්ටම් අනුපාතිකය ඉවත් කරනුයේ නම් අස්තිත්වය මෙම බලපෑම වත්කම් බැහැර කිරීම මගින් ලැබෙන ශුද්ධ මුදල් ප්‍රවාහයන් ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී ඉවත් කළ යුතු ය.

අනාගත විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ප්‍රවාහයන්

54. අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන් ඒවා ජනනය වන ව්‍යවහාර මුදල භාවිතා කොට ඇස්තමේන්තු කරන අතර එම ව්‍යවහාර මුදල සඳහා උචිත වන වට්ටම් අනුපාතිකයන් භාවිතා කර වට්ටම් කළ යුතු වේ. අස්තිත්වයක් ප්‍රයෝජ්‍ය අගය ගණනය කරන දිනයේ තත්කාලීන විනිමය අනුපාතිකය උපයෝගී කරගනිමින් වර්තමාන අගය පරිවර්තනය කෙරේ.

වට්ටම් අනුපාතිකය

55. වට්ටම් අනුපාතිකය (අනුපාතිකයන්) බද්දට පෙර අනුපාතිකය (අනුපාතිකයන්) විය යුතු අතර ඒවා වර්තමාන වෙළඳපොළේ පහත තක්සේරුවන් පිළිඹිබු විය යුතු ය.

(අ) මුදලේ කාල අගය : සහ

(ආ) අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ ඇස්තමේන්තුවල ගැලපීම් කර නැති, වත්කමට විශේෂිත වූ අවදානම්.

56. වත්කමෙහි නිශ්චිත අවදානම සහ මුදලෙහි කාල අගය පිළිබඳ වෙළඳපොළ තක්සේරුව පිළිබිඹු කරන අනුපාතිකයක් යනු ආයෝජකයන් විසින් කිසියම් ආයෝජනයක් තෝරා ගන්නා විට කාලමය සහ අවදානම් තත්ත්වයට සමාන වූ ප්‍රමාණයට වත්කම මගින් උපදවාගනු ලබන මුදල් ලැබීමේ ප්‍රවාහයන්ට සමාන වන ප්‍රමාණය ලෙස අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහය ලබාගත හැකි අනුපාතිකයයි. මෙම අනුපාතිකය ප්‍රවර්තන ඒ හා සමාන වත්කම් පිළිබඳ ගණුදෙනුවලින් පැන නගින අනුපාතය ලෙස ඇස්තමේන්තු කරන හෝ ලැයිස්තුගත අස්තිත්වයක් සහිත තනි තනි වත්කමක් (හෝ වත්කම් කළඹක්) සමාලෝචනයට භාජනය කරන වත්කම හා සමාන වන සේවා ශක්‍යතාවයක් සහ අවදානමක සහිත වන විට බරතැබූ සාමාන්‍ය ප්‍රාග්ධන පිරිවැය මත ඇස්තමේන්තු කරන අනුපාතිකයයි. කෙසේ වෙතත් වත්කමෙහි ප්‍රයෝජ්‍ය අගය මැණීමේදී භාවිතා කරන වට්ටම් අනුපාතිකය (න) අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ ඇස්තමේන්තුවල ගැලපීම් කිරීමේ දී අවදානම් පිළිබිඹු නොවේ. නොඑසේ නම් සමහර උපකල්පනයන්ගේ බලපෑම දෙවරක් ගණන් ගැනේ.
57. වත්කමක නිශ්චිත අනුපාතිකය සෘජුවම වෙළඳපොළෙන් ලබාගත නොහැකි විටෙක අස්තිත්වයක් වට්ටම් අනුපාතිකය ඇස්තමේන්තු කිරීමට ආදේශකයක් භාවිතා කරයි. පරිශීෂ්ටය 'අ' මෙවැනි තත්ත්වයකදී වට්ටම් අනුපාතිකය ඇස්තමේන්තු කිරීම මත අතිරේක මඟපෙන්වීම් දක්වා ඇත.

හානිකරණ අලාභයන් හඳුනාගැනීම සහ මැණීම

58. කීර්තිනාමය හැර අනෙකුත් තනි තනි වත්කමක් වෙනුවෙන් හානිකරණ අලාභයන් හඳුනාගැනීමේ සහ මැණීම සඳහා වන නියමයන් 59 -64 ඡේදවල දක්වා ඇත. මුදල් උත්පාදන ඒකකවල සහ කීර්තිනාමයේ හානිකරණ අලාභයන් හඳුනාගැනීම හා මිණුම්කරණය පිළිබඳව 65-108 ඡේද කටයුතු කරයි.
59. වත්කමක නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම එහි ධාරණ අගයට වඩා අඩුවන්නේ නම් පමණක් වත්කමේ ධාරණ අගය එහි නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකමට අඩු කෙරේ. එම අඩුකිරීම හානිකරණ අලාභයකි.
60. වෙනත් ප්‍රමිතියන් අනුව ප්‍රත්‍යාගතික අගයට වත්කම පවත්වාගෙන නොයන්නේ නම් වත්කමක හානිකරණ අලාභය වහාම ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනාගත යුතුය. (උදාහරණ ලෙස LKAS 16 ප්‍රත්‍යාගණන ආකෘතිය අනුව). එම වෙනත් ප්‍රමිතියට ප්‍රකාරව ප්‍රත්‍යාගණිත වත්කමක හානිකරණ අලාභයන් ප්‍රත්‍යාගණන අඩුකිරීමක් සේ සැලකිය යුතු ය.
61. ප්‍රත්‍යාගණනය නොකරන ලද වත්කමක හානිකරණ අලාභය, ලාභයේ හෝ අලාභයේ හඳුනාගැනීම. කෙසේ වෙතත් ප්‍රත්‍යාගණිත වත්කමක හානිකරණ අලාභය වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගන්නා අතර මෙලෙස හඳුනාගන්නා හානිකරණ අලාභය එම වත්කම මත ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්තය ඉක්ම නොවූ ප්‍රමාණයක් විය යුතුය. ප්‍රත්‍යාගණනය කළ වත්කමේ එවන් හානිකරණ අලාභයක් එම වත්කම සඳහා වූ ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්තය අඩුකරයි.
62. ඇස්තමේන්තු කරනු ලැබූ හානිකරණ අලාභයේ වටිනාකම ඒ හා සම්බන්ධ වන වත්කමේ ධාරණ වටිනාකමට වඩා වැඩිවන විට වෙනත් ප්‍රමිතියක් මගින් එසේ කිරීම අවශ්‍ය වන්නේ නම් පමණක්, අස්තිත්වය වගකීමක් හඳුනාගැනීම කළ යුතු වන්නේ ය.
63. හානිකරණ අලාභය හඳුනාගැනීමෙන් අනතුරුව එහි අවශේෂ අගය (ඇත්නම්) අඩුකළ ධාරණ වටිනාකම වෙන් කිරීමට ක්‍රමවත් පදනමක් අනුව එහි එද්‍රායී ජීවිත කාලය තුළදී වත්කම සඳහා ඤාය අය කිරීම (ක්‍රමඤාය) ඉදිරි කාල වලදී ගැලපිය යුතු ය.
64. හානිකරණ අලාභයක් හඳුනාගත් විට ඕනෑම විලම්භිත බදු වත්කමක් හෝ වගකීමක් නිර්ණය කරන්නේ LKAS 12 අනුව එහි බදු පදනම වත්කමේ සංශෝදිත ධාරණ අගය සමඟ සන්සන්දනය කිරීමෙනි. (නිර්දේශනාත්මක උදාහරණ 03 බලන්න)

මුදල් උත්පාදන ඒකක සහ කීර්තිනාමය

65. වත්කමක් අයත්වන මුදල් උත්පාදන ඒකකය හඳුනා ගැනීම සහ මුදල් උත්පාදන ඒකකවල සහ කීර්තිනාමයේ ධාරණ අගය නිර්ණය කිරීම සහ හානිකරණ අලාභයන් හඳුනාගැනීමේ අවශ්‍යතාවයන් 66-108 ඡේද වල සහ 'අ' පරිශීෂ්ටයෙහි නියම කර ඇත.
වත්කමක් අයත්වන මුදල් උත්පාදන ඒකකය හඳුනාගැනීම
66. වත්කමක් හානිකරණය වී ඇති බවට කිසියම් ඇඟවීමක් ඇති වන විට එම තනි වත්කමෙහි නැවත අයකරගත හැකි අගය ඇස්තමේන්තු කරනු ලැබේ. තනි තනි වත්කමෙහි නැවත අයකරගත හැකි අගය ඇස්තමේන්තු කිරීම කළ නොහැකි විට අස්තිත්වය විසින් එම වත්කම අඩංගු වන මුදල් උත්පාදන ඒකකයේ (වත්කමෙහි මුදල් උත්පාදන ඒකකය) නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම නිර්ණය කළ යුතු වන්නේ ය.

67. තනි වත්කමක නැවත අයකරගත හැකි අගය නිර්ණය කළ නොහැකිය.

(අ) වත්කමෙහි ප්‍රයෝජ්‍ය අගය එහි විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ අගයට ආසන්නවන අගයකට ඇස්තමේන්තු කළ නොහැකි විටෙක (උදාහරණ වශයෙන් වත්කමක අඛණ්ඩ භාවිතය තුළින් ලැබෙන අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන් නොසැලකිය යුතු තරම් ලෙස ඇස්තමේන්තු කළ නොහැකිවීම) : සහ ;

(ආ) අනෙක් වත්කම්වලින් විශාල ලෙස ස්වාධීන වූ මුදල් ලැබීමේ ප්‍රවාහයන් වත්කම උත්පාදනය නොකරන විට.

එවැනි අවස්ථාවලදී ප්‍රයෝජ්‍ය අගය සහ එම නිසා නැවත අයකරගත හැකි අගය නිර්ණය කළ හැක්කේ වත්කමෙහි මුදල් උත්පාදන ඒකකය සඳහා පමණි.

උදාහරණය **Railway - දුම්රිය මාර්ගයක්**

පතල් අස්තිත්වයකට අයිති පෞද්ගලික දුම්රිය මාර්ගයක් එහි පතල් ක්‍රියාකාරකම් සඳහා උපකාරී වේ. මෙම පෞද්ගලික දුම්රිය මාර්ගයක් විකිණිය හැක්කේ අබලි වටිනාකමට පමණක් වන අතර එය පතල් අනෙක් වත්කම්වලින් විශාල ලෙස ස්වාධීන වූ මුදල් ගලාප්පි ජනනය නොකරයි.

පෞද්ගලික දුම්රිය මාර්ගයක් ප්‍රයෝජ්‍ය අගය නිශ්චය කළ නොහැකි නිසා එහි නැවත අයකරගත හැකි අගය ඇස්තමේන්තු කිරීම කළ නොහැකි වන අතර එය බොහෝ විටම අබලි වටිනාකමට වෙනස් වේ. එම නිසා අස්තිත්වය නැවත අයකරගත හැකි අගය ඇස්තමේන්තු කරන්නේ පෞද්ගලික දුම්රිය මාර්ගයක් සහිතව වන මුදල් උත්පාදන ඒකකයයි. එනම් පතල් සමස්ථයක් ලෙස සැලකීමකි.

68. 6 ඡේදවල නිර්වචනය කළ ආකාරයට වත්කමෙහි මුදල් උත්පාදන ඒකකය කුඩාම වත්කම් සමූහය වන අතර එය අයත්වන වත්කම සහ උත්පාදනය කෙරෙන මුදල් ගලා ප්‍රවාහයන් අනෙක් වත්කම්වලින් ගලා එන මුදල් ප්‍රවාහයන්ගෙන් බොහෝ ලෙස ස්වාධීන වේ. වත්කමක මුදල් උත්පාදන ඒකකය හඳුනාගැනීම සඳහා විනිශ්චයක් සම්බන්ධ කරගත යුතුවේ. තනි තනි වත්කමක නැවත අයකරගත හැකි අගය නිර්ණය කළ නොහැකි නම් අස්තිත්වයක් බොහෝ ලෙස ස්වාධීනව මුදල් ප්‍රවාහයන් ජනනය කෙරෙන කුඩාම වත්කමෙහි එකතුව හඳුනාගනී.

උදාහරණ

බස් සමාගමක් මහනගර සභා ආයතනයක් සමග එළැඹී ගිවිසුමක් යටතේ ප්‍රවාහන පහසුකම් සපයන අතර අවශ්‍ය කෙරෙන අවම සේවාව වන්නේ එකිනෙකට වෙනස් මාර්ග 5 ක සේවා සැපයීමයි. එක් එක් මාර්ගය සඳහා යොදවා ඇති වත්කම් සහ එක් එක් මාර්ගයේ මුදල් ප්‍රවාහයන් වෙත වෙනම හඳුනාගත හැකිය. මාර්ගයවලින් එකක් මෙහෙය වන්නේ සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක අලාභයකටයි.

ඒකකයකට කිසිදු එක් බස් මාර්ගයක් නවතා දැමීමේ හැකියාවක් නොමැති නිසා මුදල් ලැබීමේ ප්‍රවාහයන් හැඳින්වෙන හැකි කුඩාම මට්ටම වන්නේ අනෙක් වත්කම් හෝ වත්කම් සමූහයෙන් විශාල ලෙස ස්වාධීන වූ මුදල් ගලාප්පි ජනනය වන බස් මාර්ග 05 හි එකට වූ මුදල් ප්‍රවාහයයි. එක් එක් මාර්ගය සඳහා මුදල් උත්පාදන ඒකකය වන්නේ සමස්ථයක් ලෙස බස් සමාගමයි.

69. මුදල් ගලාප්පි යනු අස්තිත්වයට බාහිර පාර්ශ්වයන්ගෙන් ලැබෙන මුදල් සහ මුදල් හා සමාන දෑ වලින් වන ගලා ප්‍රවාහය. වත්කමකින් (හෝ වත්කම් සමූහයකින්) ලැබෙන මුදල් ගලාප්පි ප්‍රවාහයන් අනෙක් වත්කම් වලින් (හෝ වත්කම් සමූහයෙන්) ලැබෙන මුදල් ගලා ප්‍රවාහයන්ගෙන් විශාල ලෙස ස්වාධීනද යන්න නිගමනය කිරීමේදී, අස්තිත්වයක් විසින් විවිධ සාධක සැලකිල්ලට ගන්නා අතර ඒවා අතර කළමනාකරණය විසින් අස්තිවයේ මෙහෙයුම් හසුරුවන්නේ කෙසේද, (අතුරු නිෂ්පාදන මාර්ග, ව්‍යාපාරයන්, තනි තනි ස්ථානයන්, දිස්ත්‍රික්ක, හෝ කලාපීය ප්‍රදේශ යනාදිය) හෝ අස්තිවයේ වත්කම් පිළිබඳව අඛණ්ඩව ප්‍රයෝජනය ගැනීමට හෝ බැහැර කිරීම සඳහා කළමනාකරණය තීරණ ගන්නේ කෙසේද යනාදිය වේ. නිදර්ශනාත්මක උදාහරණ අංක 1 මුදල් උත්පාදන ඒකකය හඳුනාගැනීම පිළිබඳව උදාහරණ සපයයි.

70. නිමැවුමක් කොටසක් හෝ මුළුමනින්ම අභ්‍යන්තරිකව පාවිච්චි කළත්, වත්කමක් හෝ වත්කම් සමූහයක් නිපදවන නිමැවුමක් සඳහා සක්‍රීය වෙළඳපොළක් පවතී නම් එම වත්කම හෝ වත්කම් සමූහය මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් සේ හඳුනාගනී. වත්කමක් හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් උපදවන මුදල් ගලා ප්‍රවාහයට අභ්‍යන්තර හුවමාරු මිලකරණය නිසා බලපෑමකට මුහුණපාන්නේ

නම් අස්තිත්වයේ කළමනාකරණය අනාගත මිල (මිල ගණන්වල) හොඳම ඇස්තමේන්තු අතේ දුරින් කරන ගනුදෙනුවක දී උපයාගන්නා ලෙස ඇස්තමේන්තු කිරීමේ දී.

(අ) වත්කමෙහි හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකකයෙහි ප්‍රයෝජය අගය නිර්ණය කිරීමට අනාගත මුදල් ගලාප්මේ ප්‍රවාහයන් භාවිතය ; සහ

(ආ) අභ්‍යන්තර හුවමාරු මිලෙහි බලපෑම වැලක්වූ වෙනත් කිසියම් වත්කමක හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකකයන්හි ප්‍රයෝජය අගය නිර්ණය කිරීම සඳහා භාවිත කළ මුදල් ගලායාම්.

71. වත්කමකින් හෝ වත්කම් සමූහයකින් නිෂ්පාදනය කරන නිමැවුමක් සම්පූර්ණයෙන් හෝ කොටසක් වුව ද අස්තිත්වයේ අනෙක් ඒකකයක් විසින් භාවිතා කළ ද (උදාහරණ වශයෙන් නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේ අන්තර්මාධ්‍ය මට්ටමින් පවතින නිෂ්පාදනයක්) අස්තිත්වයට තම නිමැවුම් සක්‍රීය වෙළඳපලේ විකිණිය හැකි නම් මෙම වත්කම හෝ වත්කම් සමූහය වෙනමම හඳුනාගත හැකි මුදල් උත්පාදන ඒකකයක ස්වරූපයගනී. මෙයට හේතුව වනුයේ වත්කම හෝ වත්කම් සමූහයට අනෙකුත් වත්කම්ලින් හෝ වත්කම් සමූහයෙන් බොහෝ ලෙස ස්වාධීන වූ මුදල් ගලාප්මේ ප්‍රවාහයක් ජනනය කිරීමට හැකියාව තිබීමය. මූල්‍ය අයවැය ලේඛන/පුරෝකථන පදනම් වූ තොරතුරු භාවිතා කොට එවැනි මුදල් උත්පාදන ඒකක හා සම්බන්ධ හෝ වෙනත් වත්කමක් හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් අභ්‍යන්තර හුවමාරු මිලකරණය මගින් බලපෑමට ලක්වන විට අස්තිත්වයන් මෙම තොරතුරු ගලපනුයේ කළමනාකරණයේ හොඳම ඇස්තමේන්තු මත අතේ දුරින් කරන ගනුදෙනුවල දී ලබාගත හැකි අනාගත මිල ගණන් අභ්‍යන්තර මිල ගණන්වලින් පිළිඹිබු නොවන විටයි.

72. වෙනසක් සාධාරණීය කළ හැක්කේ නම් එකම වත්කම හෝ විවිධ වර්ගවල වත්කම් සඳහා මුදල් උත්පාදන ඒකකයන් හඳුනාගැනීම කාලපරිච්ඡේදයෙන් කාලපරිච්ඡේදයට සංගත ආකාරයෙන් කලයුතු වන්නේ ය.

73. අස්තිත්වයක් වත්කමක් අඩංගු වන මුදල් උත්පාදන ඒකකය එම වත්කම පෙර කාලපරිච්ඡේදයන්ට වඩා වෙනස්වන ලෙසට නිර්ණය කරන්නේ නම් හෝ විවිධ වර්ගවල වත්කම් සමාහරණය කර තිබූ වත්කමෙහි මුදල් උත්පාදන ඒකකය වෙනස්කර ඇත්නම් 130 ඡේදය එම මුදල් උත්පාදන ඒකකය පිළිබඳව හෙළිදරව් කිරීමක් අවශ්‍ය කෙරෙන අතර, භානිකරණ අලාභයන් හඳුනාගන්නේ නම් හෝ ප්‍රතිවර්තය කිරීමක් කරන්නේ නම් එම මුදල් උත්පාදන ඒකක පිළිබඳව ද හෙළිදරව් කිරීමක් අවශ්‍ය කෙරේ.

මුදල් උත්පාදන ඒකකයක නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම සහ ධාරණ අගය

74. මුදල් උත්පාදන ඒකකයක නැවත අයකරගත හැකි අගය යනු මුදල් උත්පාදන ඒකකයේ ප්‍රයෝජය අගය හෝ විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ අගය යන මේ දෙකින් වැඩි ප්‍රමාණයයි. මුදල් උත්පාදන ඒකකයක නැවත අයකරගත හැකි අගය නිර්ණය කිරීමේ අරමුණු සඳහා 19-57 ඡේද දක්වා සඳහන් කර ඇති "වත්කමක්" ලෙස කියවෙන්නේ "මුදල් උත්පාදන ඒකකය" යන්නයි.

75. මුදල් උත්පාදන ඒකකයක ධාරණ අගය නිර්ණය කරන්නේ මුදල් උත්පාදන ඒකකයේ නැවත අයකරගත හැකි අගය නිර්ණය කිරීමේ දී අනුගමනය කරන පදනමට ඒකාකාරී ලෙසයි.

76. මුදල් උත්පාදන ඒකකයක ධාරණ අගයේ :

(අ) මුදල් උත්පාදන ඒකකයකට සෘජුවම ආරෝපනය කරගත හැකි වත්කම් පමණක් හෝ සාධාරණ හා ඒකාකාරී පදනමක් මත වෙන් කළ හැකි වත්කම් පමණක් ඇතුළත් වන අතර මුදල් උත්පාදන ඒකකයෙහි ප්‍රයෝජය අගය නිර්ණය කිරීමේ දී භාවිතා කරන අතර අනාගත මුදල් ගලාප්මේ ප්‍රවාහයන් ජනනය කෙරේ. සහ ;

(ආ) වගකීම ගැන සලකා බැලීමකින් තොරව මුදල් උත්පාදන ඒකකයේ නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම නිශ්චය කළ හැකි නම් මිස හඳුනාගත් යම් වගකීමක ධාරණ වටිනාකම ඇතුළත් නොවේ.

මෙයට හේතුව වන්නේ මුදල් උත්පාදන ඒකකයක විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ අගය සහ ප්‍රයෝජය අගය නිශ්චය කිරීමේ දී මුදල් උත්පාදන ඒකකයට සම්බන්ධ නොවන වත්කම්වල මුදල් ගලාප්මේ සහ එලෙස හඳුනාගන්නා වගකීම් ඉවත් කිරීමයි. (28 සහ 43 ඡේද බලන්න).

77. නැවත අයකර ගැනීමේ තක්සේරුකිරීම් සඳහා වත්කම් කාණ්ඩගත කිරීමේ දී මුදල් ලැබීමේ ප්‍රවාහයන් උත්පාදනය කරන හෝ අදාළ ප්‍රවාහය තුළ මුදල් ලැබීම් ප්‍රවාහයන් උත්පාදනය කිරීමට භාවිතා කරන සියළු වත්කම් ඇතුළත් කිරීම වැදගත් වේ. එසේ නොමැති නම් සත්‍ය වශයෙන් ම භාවිතකරණ අලාභයක් සිදුවූවත් මුදල් උත්පාදන ඒකකය සම්පූර්ණයෙන් නැවත අයකරගත හැකි සේ පෙනිය හැකිය. සමහර අවස්ථාවන්හි දී මුදල් උත්පාදන ඒකක සමහර වත්කම් ඇස්තමේන්තුගත මුදල් ප්‍රවාහයන් සඳහා දායකත්වයක් දැරුවත් එම වත්කම් මුදල් උත්පාදන ඒකකයට සාධාරණ හා ඒකාකාරී පදනමක් මත වෙන්කිරීම් කළ නොහැකි ය. මෙම තත්ත්වය කීර්තිනාමය හෝ ප්‍රධාන කාර්යාලීය වත්කම් වැනි සංස්ථාපිත වත්කම් සඳහා විය හැකිය. 80-103 ඡේද මුදල් උත්පාදන ඒකකයක භාවිතකරණ පරීක්ෂාවේ දී මෙම වත්කම් පිළිබඳව කටයුතු කරන අකාරය විස්තර කර ඇත.
78. මුදල් උත්පාදන ඒකකයක නැවත අයකර ගත හැකි අගය නිර්ණය කිරීමේ දී ඇතැම් හඳුනාගත් වගකීම් සැලකිල්ලට ගැනීම අවශ්‍ය විය හැකිය. මෙය සිදුවිය හැක්කේ මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් බැහැරකිරීමේ ගැණුම්කරුට කිසියම් වගකීමක් උපකල්පනය අවශ්‍ය වනුයේ නම් පමණි. මෙවැනි අවස්ථාවක දී මුදල් උත්පාදන ඒකකයක විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ අගය (හෝ අවසාන ලෙස බැහැරකිරීමෙන් ලැබෙනැයි ඇස්තමේන්තුගත මුදල් ප්‍රවාහය) වනුයේ බැහැරකිරීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ මුදල් ප්‍රවාහ ඒකකයේ ඇස්තමේන්තුගත වත්කම්වල විකුණුම් වටිනාකම සහ වගකීම් එකට ගත්කළ අගයයි. මුදල් උත්පාදන ඒකකයේ ධාරණ අගය සහ එහි නැවත අයකරගත හැකි අගය අතර අර්ථාන්විත සංසන්දනයක් කිරීමට මුදල් උත්පාදන ඒකකයෙහි ප්‍රයෝජ්‍ය අගය සහ එහි ධාරණ අගය යන දෙකෙන් ම වගකීම්වල ධාරණ අගය අඩුකළ යුතු ය.

උදාහරණ :

කැණීම් කටයුතු සම්පූර්ණ කිරීමෙන් පසු වැඩබිම නැවත අයිතිකරු විසින් පිළිසකර කිරීමට නීතියෙන් අවශ්‍ය වන රටක සමාගමක් පතලක් මෙහෙයවනු ලබයි. පිළිසකර කිරීමේ පිරිවැය තුළ කැණීම් කටයුතු ඇරඹීමට පෙර ඉවත්කළ යුතු නිධිය මත ඇති පස් හෝ ගල් සඳහා වන පිරිවැය ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැයෙහි අන්තර්ගත ය. නිධිය මත ඇති පස් හෝ ගල් ඉවත්කළ වහාම නිධිය මත ඇති පස් හෝ ගල් ඒවා ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම පිරිවැය සඳහා ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනාගනු ලැබේ. ප්‍රතිපාදනය කරන ලද වටිනාකම පතලෙහි පිරිවැයේ කොටසක් ලෙස හඳුනාගන්නා ලද අතර, පතලෙහි එලදායි ජීවකාලය පුරා ඤාය කරමින් පවතී. පිළිසකර කිරීම සඳහා ප්‍රතිපාදනයෙහි ධාරණ වටිනාකම රු.500/-^(a) වන අතර එය පිළිසකර කිරීමෙහි පිරිවැයෙහි වර්තමාන අගයට සමාන වේ.

අස්තීත්වය පතල භාවිතකරණය සඳහා පරීක්ෂා කරමින් සිටියි. පතල සඳහා මුදල් උත්පාදන ඒකකය වන්නේ පතල සමස්ථයක් වශයෙන් ගත්කළ ය. අස්තීත්වය වෙනට පතල මිල දී ගැනීම සඳහා රු.800/- ට ආසන්න මිලකට විවිධ අර්පණයන් ලැබී ඇත. මෙම මිල මගින් ගැණුම්කරුවා නිධිය මත ඇති පස් හෝ ගල් පිළිසකර කිරීමේ බැඳීම් පිළිබඳ උපකල්පනය කිරීමේ කරුණ පිළිබිඹු කරයි. පතල සඳහා ඉවත්කිරීමේ පිරිවැය නොසලකාහැකි තරම් ය. පතලෙහි ප්‍රයෝජ්‍ය අගය පිළිසකර කිරීමේ පිරිවැය හැර ආසන්න වශයෙන් රු.1,200/- කි. පතලෙහි ධාරණ අගය රු.1,000/- කි.

මුදල් උත්පාදන ඒකකයෙහි විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩු කළ සාධාරණ වටිනාකම රු.800/- මෙම වටිනාකම මේ වන විටත් ප්‍රතිපාදනය කරන ලද පිළිසකර කිරීමේ පිරිවැය ලෙස සැලකේ. ප්‍රතිඵලය වන්නේ, මුදල් උත්පාදන ඒකකය සඳහා ප්‍රයෝජ්‍ය අගය පිළිසකර කිරීමේ පිරිවැය සැලකිල්ලට ගැනීමෙන් පසුව තීරණය කිරීම වන අතර, එය රු.700/- (රු.1,200/- අඩුකිරීම රු.500/-) ක් ලෙස ඇස්තමේන්තු කෙරේ. මුදල් උත්පාදන ඒකකයේ ධාරණ අගය, පතලෙහි ධාරණ අගයෙන් (රු.1,000/-) පිළිසකර කිරීම සඳහා වෙන්කිරීමේ වටිනාකම ඉවත් කිරීමෙන් (රු.500/-) ලැබෙන රු.500/- වේ. මේ නිසා, මුදල් උත්පාදන ඒකකයෙහි නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම එහි ධාරණ අගය ඉක්මවා යයි.

(a) මේ ප්‍රමිතයෙහි මුදල් ප්‍රමාණයන් රුපියල් (රු.) වලින් යෙදෙයි.

79. ප්‍රායෝගික හේතූන් සඳහා, මුදල් උත්පාදන ඒකකයක නැවත අයකරගත හැකි අගය ඇතැම් විට මුදල් උත්පාදන ඒකකයේ කොටසක් නොවන වත්කම් හෝ (උදාහරණ වශයෙන් ලැබිය යුතු දෑ හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කම්) හෝ හඳුනාගෙන ඇති වගකීම් (උදාහරණ වශයෙන් ගෙවිය යුතු දෑ, විශ්‍රාම වැටුප් සහ වෙනත් ප්‍රතිපාදන) සැලකීමෙන් පසුව නිර්ණය කෙරේ. එවැනි අවස්ථා වල දී, මුදල් උත්පාදන ඒකකයේ ධාරණ අගය එම වත්කම්වල ධාරණ අගයෙන් ඉහළ යන අතර, එම වගකීම්වල ධාරණ අගයෙන් පහළ බසිනු ලැබේ.

කීර්තිනාමය :

මුදල් උත්පාදන ඒකකයකට කීර්තිනාමය වෙන්කිරීම

80. හානිකරණය පරීක්ෂා කිරීමේ අරමුණු සඳහා ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී අත්පත්කරගත් කීර්තිනාමය අත්පත්කරගත් දිනයේ සිට අත්කරගන්නාසේ වෙනත් වත්කම් හෝ වගකීම් මුදල් උත්පාදන ඒකකවලට හෝ ඒකක සමූහවලට පවරා තිබේ ද යන්න නොසලකා සංයෝජනය නිසා සහ ක්‍රියාකාරකයන් (Synergies) අපේක්ෂිත ප්‍රතිලාභ ලබන සෑම මුදල් උත්පාදන ඒකකවලට හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකක සමූහවලට කීර්තිනාමය බෙදාහැරිය යුතු ය. එසේ කීර්තිනාමය වෙන්කළ සෑම ඒකකයක් හෝ ඒකක සමූහයක් ම :

(අ) අභ්‍යන්තර කළමනාකරණ කාර්යයන් සඳහා කීර්තිනාමය විමර්ශනය කරනු ලබන අස්තිත්වයේ පහළම මට්ටම නියෝජනය කෙරෙන පරිදි ; සහ

(ආ) SLFRS 8 මෙහෙයුම් බණ්ඩ අනුව නිර්ණය කරන මෙහෙයුම් බණ්ඩයකට වඩා විශාල නොවිය යුතු ය.

81. තනි තනිව හඳුනා නොගත් සහ වෙන් වෙන්ව හඳුනා නොගත් ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී අත්පත් කරගත් වෙනත් වත්කම්වලින් පැන නගින අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ නියෝජනය කරන වත්කමක ව්‍යාපාර සංයෝජනයේ දී හඳුනාගත් කීර්තිනාමය. කීර්තිනාමය මගින් වෙනත් වත්කම් හෝ වත්කම් සමූහයකින් ස්වාධීන වූ මුදල් ප්‍රවාහයන් ජනිත නොකරන අතර, නිරතුරුවම විවිධ මුදල් උත්පාදන ඒකකයන් හි මුදල් ප්‍රවාහයන් සඳහා දායක වෙයි. කීර්තිනාමය ඇතැම් විට අත්තනෝමතික නොවන පදනමක් මත තනි තනි මුදල් උත්පාදන ඒකකයන් වෙත වෙන් නොකළ හැකි නමුත්, මුදල් උත්පාදන ඒකක සමූහයක් වෙත පමණක් වෙන්කළ හැකිවේ. ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, අභ්‍යන්තර කළමනාකරණ කාර්යයන් සඳහා කීර්තිනාමය අධීක්ෂණය කරනු ලබන අස්තිත්වයේ පහළම මට්ටම ඇතැම් විට කීර්තිනාමය අදාල වන මුදල් උත්පාදන ඒකක ගණනාවකින් සමන්විත වේ. නමුත් එම මට්ටමට එය වෙන්කළ නොහැකි ය. 83-99 ඡේදවල සහ “ආ” පරිශිෂ්ටයෙහි ඇති මුදල් උත්පාදන ඒකකයක කීර්තිනාමය වෙන්කිරීම මුදල් උත්පාදන ඒකක සමූහයක කීර්තිනාමය වෙන්කිරීම සඳහා ද යොමුවන පරිදි කියැවිය යුතුවේ.

82. 80 ඡේදය දැක්වෙන කීර්තිනාමය හානිකරණය පරීක්ෂා කිරීමේ අවශ්‍යතා අනුගමනය කිරීම කීර්තිනාමය ස්වාභාවිකව ආශ්‍රිත වන ක්‍රියාකාරීත්වයන් අස්තිත්වයක් විසින් කළමනාකරණය මෙහෙයුම් කරනු ලබන ආකාරයේ මට්ටම පිළිබිඹු කරයි. එම නිසා, අමතර වාර්තාකරණ ක්‍රමයක් දර්ශීය ලෙස සැකසීම අවශ්‍ය නොවේ.

83. හානිකරණ පරීක්ෂණය කිරීමේ කාර්යය සඳහා මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් වෙත වෙන්කරන ලද කීර්තිනාමය LKAS 21 “විදේශ විනිමය අනුපාතික වෙනස් වීමේ බලපෑම්” අනුව විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් වාසි සහ හානි මිණුම් කිරීමේ කාර්යය සඳහා කීර්තිනාමය වෙන්කිරීම සමග සමපාත නොවේ. උදාහරණ වශයෙන්, විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ලාභ සහ අලාභ වෙන්කිරීමේ කාර්යයන් සඳහා යම් අස්තිත්වයකට LKAS 21 මගින් සාපේක්ෂව පහළ මට්ටම්වලට කීර්තිනාමය වෙන්කිරීමට අවශ්‍ය කෙරේ නම්, එම මට්ටමේ දීම අභ්‍යන්තර කළමනාකරණ කාර්යයන් සඳහා කීර්තිනාමය අධීක්ෂණය කිරීම අවශ්‍ය වන්නේ නම් හැර හානිකරණ සඳහා කීර්තිනාමය පරීක්ෂා කිරීම අවශ්‍ය නොවේ.

84. ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී අත්පත් කරගන්නා ලද කීර්තිනාමයෙහි මූලික වෙන් කිරීම, ව්‍යාපාර සංයෝජනය බලපවත්වනු ලබන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේදය අවසාන විමට පෙර සම්පූර්ණ කිරීමට නොහැකි වී නම්, එම මූලික වෙන්කිරීම අත්පත් කරගත් දිනයට පසුව ආරම්භ වන පළමු වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේදය අවසාන විමට පෙර සම්පූර්ණ කළ යුතු ය.

85. SLFRS 3 ව්‍යාපාර සංයෝජනය අනුව ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් සඳහා මූලික ගිණුම්කරණය සංයෝජනය බලපවත්වන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී තාවකාලික වශයෙන් පමණක් නිර්ණය කෙරේ නම්, අත්පත් කරගන්නා විසින් :

(අ) එම තාවකාලික වටිනාකම් භාවිතයෙන් සංයෝජනය ගිණුම්කරණය ; සහ

(ආ) අත්පත්කරගත් දිනයේ සිට මාස 12 ක් නොඉක්මවන මැණුම් කාලපරිච්ඡේදය ඇතුළත මුල් ගිණුම්කරණය සම්පූර්ණ කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් එම තාවකාලික වටිනාකම්වලට අවශ්‍ය කවර ආකාරයක හෝ ගැලපීම් හඳුනාගනියි.

එවැනි අවස්ථාවල දී, ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී හඳුනාගනු ලැබූ කීර්තිනාමය, ව්‍යාපාර සංයෝජනය බලපවත්වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේදය අවසාන විමට පෙර මුල් වෙන්කිරීම කළ නොහැකි විය හැකි ය. මෙසේ සිදුවන විට, අස්තිත්වය 133 ඡේදය මගින් අවශ්‍ය කෙරෙන දෑ අනාවරණය කරයි.

86. මුදල් උත්පාදන ඒකකයකට කීර්තිනාමය වෙන්කර ඇත්නම් සහ එම අස්තීත්වය එම ඒකකය තුළ ක්‍රියාකාරකම් ඉවත් කරනු ලබයි නම්, ඉවත් කරන මෙහෙයුම් සමග ආශ්‍රිත කීර්තිනාමය :

(අ) ඉවත් කිරීම මත ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභ නිර්ණය කරන විට මෙහෙයුම්වල ධාරණ අගයෙහි ඇතුළත් කරනු ලබයි ; සහ

(ආ) ඉවත් කළ මෙහෙයුම සමග ආශ්‍රිත කීර්තිනාමය වෙන් ක්‍රමයක් මගින් වඩා හොඳින් පිළිබිඹු කෙරේ නම් හැරෙන්නට ඉවත්කරන ලද මෙහෙයුම්වල සාපේක්ෂ වටිනාකම මත සහ මුදල් උත්පාදන ඒකකයෙන් රඳවාගත් කොටස මත පදනම්ව මිණුම් කෙරෙයි.

උදාහරණය :

අස්තීත්වයක් කීර්තිනාමය වෙන්කර ඇති, මුදල් උත්පාදන ඒකකයකින් කොටසක් වන මෙහෙයුමක් රු.100/- කට විකුණනු ලබයි. එම ඒකකය වෙත වෙන්කළ කීර්තිනාමය කාණ්ඩය සමග ආශ්‍රිත වත්කමකට එම ඒකකයට වඩා පහළ මට්ටමක දී අත්තනෝමතිකව හැරෙන්නට හඳුනාගැනීමට නොහැකිය. රඳවාගත් මුදල් උත්පාදන ඒකකයෙහි කොටසෙහි යළි අයකරගත හැකි අගය රු.300/-ක් ලෙස පවතී.

මුදල් උත්පාදන ඒකකය වෙත බෙදා හල කීර්තිනාමය අත්තනෝමතික නොවන ලෙස වත්කම් සමූහය සමග එම ඒකකයට වඩා අවම මට්ටමක දී හඳුනා ගැනීමට නොහැකි නිසා ඉවත්කරන ලද මෙහෙයුමෙහි ආශ්‍රිත කීර්තිනාමය ඉවත් කළ මෙහෙයුමෙහි සාපේක්ෂ වටිනාකම මත පදනම්ව සහ එම ඒකකයෙන් රඳවාගත් කොටස මත අගය කෙරේ. මේ නිසා මුදල් උත්පාදන ඒකකයට වෙන්කළ කීර්තිනාමයෙන් 25% විකුණනු ලබන මෙහෙයුමෙහි ධාරණ අගයේ ඇතුළත් වේ.

87. යම් අස්තීත්වයක් එහි වාර්තාකරණ ව්‍යුහය කීර්තිනාමය වෙන්කර ඇති එකක් හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකක වැඩි ප්‍රමාණයක සංයුතිය වෙනස් කෙරෙන පරිදි ප්‍රතිසංවිධානය කරයි නම්, බලපෑමට ලක්වූ ඒකක වෙත කීර්තිනාමය යළි වෙන්කළ යුතුය. මෙම යළි වෙන් කිරීම ප්‍රතිසංවිධිත ඒකක ආශ්‍රිත කීර්තිනාමය වඩාත් හොඳින් පිළිබිඹු කෙරෙන වෙනත් ක්‍රමයක් ඇත්නම් විනා අස්තීත්වයක් මෙහෙයුම් මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් තුළ ඉවත් කරන විට භාවිතා කරන ක්‍රමයට සමාන සාපේක්ෂ වටිනාකම් ප්‍රවේශයන් ක්‍රියාවට නැංවිය යුතු ය.

උදාහරණය :

A නැමැති මුදල් උත්පාදන ඒකකයට මීට පෙර කීර්තිනාමය වෙන්කොට තිබේ. අත්තනෝමතිකව හැර A වෙත වෙන්කරන ලද කීර්තිනාමය හඳුනාගැනීම හෝ A ට පහළ මට්ටමක වත්කම් කාණ්ඩයකට ආශ්‍රිත කිරීම කළ නොහැකිය. A ඒකකය බෙදා B,C හා D යන මුදල් උත්පාදන ඒකක තුන සමග එකට එකතු (සංකලිත) කිරීමට නියමිත ය.

A වෙත වෙන්කරන ලද කීර්තිනාමය අත්තනෝමතිකව හැර වත්කම් සමූහයක් සමග පහළම මට්ටමේ දී හඳුනාගත හෝ ආශ්‍රිත කළ නොහැකි බැවින් එය B,C හා D සමග එකට එකතු කිරීමට පෙර එම කොටස්වල සාපේක්ෂ වටිනාකම් මත පදනම් වෙමින් යළි වෙන් කෙරේ.

මුදල් උත්පාදන ඒකක භානිකරණ සඳහා කීර්තිනාමය සමග පරීක්ෂා කිරීම :

88. 81 ඡේදයේ විස්තර කර ඇති පරිදි මුදල් උත්පාදන ඒකකයකට අදාළ නමුත් එම ඒකකයකට වෙන්කර නොමැති කීර්තිනාමයක් ඇති විට, එම ඒකකය විසින් එම ඒකකය භානිකරණය වන බවට ඉඟියක් කෙරෙන ඕනෑම විටක, ඕනෑම කීර්තිනාමයක් හැර, එහි යළි අයකරගත හැකි වටිනාකම ද සමග ඒකකයේ ධාරණ අගය සමග සංසන්දනය කරමින් භානිකරණය සඳහා පරීක්ෂා කළ යුතු ය. ඕනෑම භානිකරණ අලාභයක් 104 ඡේදය අනුව හඳුනාගත යුතු ය.
89. 88 ඡේදයේ විස්තර කර ඇති පරිදි මුදල් උත්පාදන ඒකකයක අනියම්වන ඵලදායී ජීවකාලයක් සහිත හෝ තවමත් භාවිතය සඳහා නොපවතින අස්පාශ්‍ය වත්කමක් එහි ධාරණ අගය ද ඇතුළත් නම්, එම වත්කම මුදල් උත්පාදන ඒකකයේ කොටසක් වශයෙන් පමණක් භානිකරණය සඳහා පරීක්ෂා කළ හැකි අතර, 10 ඡේදය මගින් එම ඒකකය ද භානිකරණය සඳහා වාර්ෂිකව පරීක්ෂා කළ යුතු බව අවශ්‍ය කෙරේ.

90. කීර්තිනාමය වෙන්කර ඇති මුදල් උත්පාදන ඒකකයක වාර්ෂිකව හෝ හානිකරණය විය හැකි බවට ඉගියක් ඇති ඕනෑම විටෙක ඒකකයේ නැවත අයකරගත හැකි අගය සමග කීර්තිනාමය ද ඇතුළත්ව ඒකකයේ ධාරණ අගය සමග සංසන්දනය කරමින් හානිකරණය සඳහා පරීක්ෂා කිරීම අවශ්‍ය වේ. එම ඒකකයේ නැවත අයකරගත හැකි අගය එහි ධාරණ අගය ඉක්මවයි නම්, එම ඒකකය හා එම ඒකකයට වෙන් කළ කීර්තිනාමය හානිකරණය නොවී ඇති ලෙස සැලකිය යුතුය. ඒකකයේ ධාරණ අගය එහි නැවත අයකරගත හැකි අගය ඉක්මවා යයි නම්, අස්තිත්වය 104 ඡේදය අනුව හානිකරණ අලාභ හඳුනාගත යුතු ය.

91- 95. ඉවත් කරන ලදී.

හානිකරණ පරීක්ෂා කිරීමේ කාලය :

96. කීර්තිනාමය වෙන්කර ඇති මුදල් උත්පාදන ඒකකයක වාර්ෂික හානිකරණ පරීක්ෂාව සෑම වසරකම එකම වේලාවක සිදුකරන්නේ නම් වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ ඕනෑම අවස්ථාවක දී පරීක්ෂාව සිදුකළ හැකිය. විවිධ මුදල් උත්පාදන ඒකකයන් හානිකරණ පරීක්ෂණය විවිධ අවස්ථාවල දී සිදුකළ හැකිය. කෙසේ වෙතත්, ප්‍රවර්තන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී කොටසක් හෝ සම්පූර්ණ වශයෙන් මුදල් උත්පාදන ඒකකයකට බෙදාහල කීර්තිනාමය ව්‍යාපාර සංයෝජනයකින් අත්පත් කරගන්නේ නම්, එම ඒකකය ප්‍රවර්තන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේදය අවසාන විටට පෙර හානිකරණය සඳහා පරීක්ෂා කළ යුතු ය.

97. කීර්තිනාමය වෙන්කර ඇති මුදල් උත්පාදන ඒකකයෙන් සමන්විත වත්කම් හානිපූරණය සඳහා පරීක්ෂා කරන්නේ කීර්තිනාමය ඇතුළත් ඒකකය සමග එකවිටම නම් එම වත්කම්වල හානිකරණ පරීක්ෂාව කීර්තිනාමය ඇතුළත් ඒකකය පරීක්ෂාවට පෙර කළ යුතු වන්නේය. එසේම, කීර්තිනාමය බෙදාහල මුදල් උත්පාදන ඒකක සමූහයක වත්කම් එක විට නම් කීර්තිනාමය සහිත ඒකක සමූහය ද හානිකරණය සඳහා පරීක්ෂා කෙරේ නම් කීර්තිනාමය අන්තර්ගත ඒකක සමූහයට පෙර එක් එක් ඒකකය හානිකරණය සඳහා පරීක්ෂා කළ යුතු වන්නේ ය.

98. කීර්තිනාමය වෙන්කර ඇති මුදල් උත්පාදන ඒකකයක හානිකරණ පරීක්ෂාවේ දී කීර්තිනාමය අන්තර්ගත ඒකකය තුළ පවතින වත්කමක හානිකරණයක් පිළිබඳ ඉගියක් තිබිය හැකිය. එවැනි අවස්ථාවල දී කීර්තිනාමය ඇතුළත් මුදල් උත්පාදන ඒකකයේ හානිකරණය සඳහා පරීක්ෂා කිරීමට පෙර අස්තිත්වය එම වත්කම සඳහා ප්‍රථමයෙන් හානිකරණය සඳහා පරීක්ෂා කර එම වත්කම සඳහා යම් හානිකරණ අලාභයක් හඳුනාගනී. එසේම, කීර්තිනාමය අන්තර්ගත ඒකක සමූහයක් තුළ වන මුදල් උත්පාදන ඒකකයක හානිකරණයක් පිළිබඳ ඉගියක් තිබිය හැකිය. එවැනි අවස්ථාවල දී, කීර්තිනාමය වෙන්කළ මුදල් උත්පාදන ඒකක සමූහයේ හානිකරණ පරීක්ෂාව කිරීමට පෙර අස්තිත්වය එම මුදල් උත්පාදන ඒකකය හානිකරණය සඳහා පරීක්ෂාකර එම ඒකකයේ යම් හානිකරණ අලාභයක් හඳුනාගනී.

99. කීර්තිනාමය වෙන්කර ඇති මුදල් උත්පාදන ඒකකයක නැවත අයකරගත හැකි අගයෙහි ආසන්නතම පසුගිය කාලපරිච්ඡේදයක දී කළ විස්තරාත්මක ගණනය කිරීම් පහත සියළුම නිර්ණායකයන් සපුරාලන විට ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයේ දී එම ඒකකයේ හානිකරණය සඳහා පරීක්ෂා කිරීමට යොදාගත හැකි ය :

(අ) වඩාත් මෑත කාලීන නැවත අයකරගත හැකි අගය ගණනය කිරීමේ සිට ඒකකය සෑදී ඇති වත්කම් සහ වගකීම් සැලකිය යුතු අන්දමකින් වෙනස් නොවීම.

(ආ) ඉතා මෑතක දී යළි අයකරගතහැකි වටිනාකම ගණනය කිරීමේ ප්‍රතිඵලය ඒකකයේ ධාරණ අගය සැලකිය යුතු අන්දමේ ආන්තිකයකින් ඉක්මවා යාම.

(ඇ) ඉතා මෑතක දී කළ නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම ගණනය කිරීමේ සිට හටගත් සහ වෙනස් වූ තත්වයන් සහ සිදුවීම් විශ්ලේෂණය මත පදනම්ව වර්තමාන නැවත අයකරගැනීමේ වටිනාකම නිරීක්ෂණය කිරීම ඒකකයේ වර්තමාන ධාරණ අගයට වඩා අඩුවීමට ඇති හැකියාව දුරස්ථවීම .

සංස්ථාපිත වත්කම්

100. සංස්ථාපිත වත්කම්වලට අස්තිත්වයේ මූලස්ථානයේ හෝ අංශයක ගොඩනැගිලි, පර්යේෂණ මධ්‍යස්ථානයක් හෝ විද්‍යුත් දත්ත සැකසීමේ (EDP) උපකරණ වැනි සමූහ හෝ අංශවල වත්කම් අයත්වේ. අස්තිත්වයේ ව්‍යුහය යම් වත්කමක් මෙම ප්‍රමිතියෙහි නිශ්චිත මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් සඳහා සංස්ථාපිත වත්කමක නිර්වචනය හා එකඟවේ ද යන්න තීරණය කරයි. සංස්ථාපිත වත්කම් හි පැහැදිලි ලක්ෂණ වන්නේ වෙනත් වත්කම් හෝ වත්කම් සමූහයකින් ස්වාධීන වූ මුදල් ප්‍රවාහයක් එමගින් ජනිත නොවීමත් එහි ධාරණ අගය සම්පූර්ණයෙන් සමාලෝචනයට භාජනය වන මුදල් උත්පාදන ඒකකය වෙත සම්පූර්ණයෙන් ආරෝපණය කළ හැකි නොවීමත් ය.

101. සංස්ථාපිත වත්කම් මගින් වෙනම මුදල් ප්‍රවාහයන් ජනිත නොකරන බැවින් කළමනාකරණය එම වත්කම ඉවත් කිරීමට තීරණය කරන්නේ නම් හැර තනි සංස්ථාපිත වත්කමක නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම තීරණය කළ නොහැකිය. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, සංස්ථාපිත වත්කමක් භානිකරණය වී ඇති බවට ඉඟියක් පවතී නම්, එම සංස්ථාපිත වත්කම අයත් මුදල් උත්පාදන ඒකකය හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකක සමූහය සඳහා නැවත අයකරගත හැකි අගය නිර්ණය කෙරෙන අතර, මෙම මුදල් උත්පාදන ඒකකය හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකකය සමූහයේ ධාරණ අගය සමග සංසන්දනය කෙරේ. ඕනෑම භානිකරණ අලාභයක් 104 ඡේදය අනුව හඳුනාගැනේ.
102. මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් භානිකරණය සඳහා පරීක්ෂා කිරීමේ දී, අස්තීත්වයක් සමාලෝචනයට භාජනය වන මුදල් උත්පාදන ඒකකයට අදාළ සියළුම සංස්ථාපිත වත්කම් හඳුනාගත යුතු ය. සංස්ථාපිත වත්කමක ධාරණ අගයෙහි කොටසක් :
- (අ) එම ඒකකයට සාධාරණ හා සංගත පදනමක් මත වෙන්කළ හැකි නම්, අස්තීත්වය විසින් එහි නැවත අයකරගත හැකි අගය ද සමග එම ඒකකයට වෙන්කරන ලද සංස්ථාපිත වත්කමෙහි ධාරණ අගයෙහි කොටස ද ඇතුළත්ව සංසන්දනය කළ යුතු ය. ඕනෑම භානිකරණ අලාභයක් 104 ඡේද අනුව හඳුනාගත යුතු ය.
- (ආ) එම ඒකකයට සාධාරණ හා සංගත පදනමක් මත වෙන්කළ නොහැකි නම්, එම අස්තීත්වය විසින් :
- (i) සංස්ථාපිත වත්කම හැර ඒකකයෙහි ධාරණ අගය ඒවායේ යළි අයකරගත හැකි වටිනාකම සමග සසඳන අතර, ඕනෑම භානිකරණ අලාභයක් 104 ඡේදය අනුව හඳුනාගනී ;
- (ii) සමාලෝචනයට භාජනය වී ඇති මුදල් උත්පාදන ඒකකය ඇතුළත්ව කුඩාම මුදල් උත්පාදන ඒකක සමූහය හඳුනාගන්නා අතර, සාධාරණ හා සංගත පදනමක් මත වෙන්කළ හැකි සංස්ථාපිත වත්කමෙහි ධාරණ අගයෙහි කොටස හඳුනාගනිය ; සහ
- (iii) ඒකක සමූහයෙහි අයකරගත හැකි අගය ද සමග එම ඒකක සමූහය වෙත වෙන්කළ සංස්ථාපිත වත්කම්වල ධාරණ අගයෙහි කොටස ද ඇතුළත්ව එම මුදල් උත්පාදන ඒකක සමූහයෙහි ධාරණ අගය සන්සන්දනය කිරීම. ඕනෑම භානිකරණ අලාභයක් 104 ඡේදය අනුව හඳුනාගැනේ.
103. සංස්ථාගත වත්කම්වලට අදාළ මෙම අවශ්‍යතාවල නිදර්ශනාත්මක උදාහරණ අංක 8 හි දැක්වේ.
- මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් සඳහා භානිකරණ අලාභ
104. මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් සඳහා භානිකරණ අලාභයක් හඳුනාගත යුත්තේ (කීර්තිනාමය හෝ සංස්ථාපිත වත්කම් වෙන්කර ඇති කුඩාම මුදල් උත්පාදන ඒකක සමූහය) ඒකකයේ (ඒකක සමූහයේ) ධාරණ අගයට වඩා එම ඒකකයේ (ඒකක සමූහයේ) නැවත අයකරගත හැකි අගය අඩුවන්නේ නම් පමණි. භානිකරණ අලාභය ඒකකයේ (ඒකක සමූහයේ) වත්කම්වල ධාරණ අගය අඩුකිරීමට පහත පිළිවෙලට වෙන්කළ යුතු ය.
- (අ) පළමුවෙන්, මුදල් උත්පාදන ඒකකය (ඒකක සමූහය) වෙතට වෙන්කළ කීර්තිනාමයෙහි ධාරණ අගය අඩුකිරීමට ; සහ
- (ආ) ඉන් පසුව, ඒකකයේ (ඒකක සමූහයේ) එක් එක් වත්කම්වල ධාරණ අගය මත පදනම්ව සමානුපාතික පදනමකින් ඒකකයේ (ඒකක සමූහයේ) අනෙකුත් වත්කම් වෙතට.
- ධාරණ අගයෙහි මෙම අඩුවීම තනි වත්කම්වල භානිකරණ අලාභ ලෙස සැලකිය යුතු අතර, 60 ඡේදය අනුව හඳුනාගත යුතු වේ.
105. 104 ඡේදය අනුව භානිකරණ අලාභයක් වෙන්කිරීමේ දී, අස්තීත්වයක් වත්කමක ධාරණ අගයෙන් පහත දෑ අතුරින් ඉහළ අගයට අඩු නොකළ යුතු ය :
- (අ) එහි විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ වටිනාකම (නිර්ණය කළ හැකි නම්) ;
- (ආ) එහි ප්‍රයෝජ්‍ය අගය (නිර්ණය කළ හැකි නම්) ; සහ
- (ඇ) ශුන්‍යය.

වෙනත් ලෙසකින් වත්කමට වෙන්කළ යුතුව ඇති භානිකරණ අලාභයේ ප්‍රමාණය ඒකකයේ අනිකුත් වත්කම්වලට (ඒකක සමූහයට) සමානුපාතිකව වෙන්කළ යුතු වේ.

106. මුදල් උත්පාදන ඒකකයක එක් එක් තනි වත්කමේ නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම ඇස්තමේන්තු කිරීම ප්‍රායෝගික නොවේ නම්, කීර්තිනාමය හැර එම ඒකකයේ වත්කම් අතර භානිකරණ අලාභය අත්තනෝමතික ලෙස වෙන්කිරීමක් මෙම ප්‍රමිතිය මගින් අවශ්‍ය කෙරේ. මක් නිසාද යත් මුදල් උත්පාදන ඒකකයක සියළුම වත්කම් එකට ක්‍රියාකරණ බැවිනි.

107. තනි වත්කම්වල නැවත අයකර ගත හැකි අගය නිර්ණය කළ නොහැකි නම් (67 ඡේදය බලන්න) :

(අ) 104 සහ 105 ඡේදවල විස්තර කර ඇති වෙන්කිරීමේ පටිපාටිවල ප්‍රතිඵල ලෙස වත්කමෙහි ධාරණ අගය විකිණීම සඳහා වන වියදම් අඩුකළ සාධාරණ අගයට වඩා වැඩි නම් භානිකරණ අලාභයක් හඳුනාගනියි ; සහ

(ආ) මුදල් උත්පාදන ඒකකයට අදාළ වත්කම් භානිකරණය වී නැත්නම් භානිකරණ අලාභ හඳුනා නොගැනේ. මෙය එම වත්කමේ විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ අගයට එහි ධාරණ අගය අඩු වුව ද අදාළ වේ.

උදාහරණය

යන්ත්‍රයක් භෞතිකව හානිවී ඇති අතර, එහෙත් එය හානිවීමට පෙර පරිදිම ක්‍රියා නොකරන නමුත්, තවමත් ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතියි. යන්ත්‍රයෙහි විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ අගයට වඩා අඩුය. යන්ත්‍රය ස්වාධීනව මුදල් ගලා ඒමක් උත්පාදනය නොකරයි. අනෙකුත් වත්කම්වල මුදල් ප්‍රවාහයෙන් විශාල වශයෙන් ස්වාධීනව මුදල් ප්‍රවාහයක් උත්පාදනය කරනු ලබන කුඩාම වත්කම් සමූහය වනුයේ යන්ත්‍රය අයත්වන නිෂ්පාදන අංශය පමණකි.

නිෂ්පාදන අංශයෙන් නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම නිෂ්පාදන අංශය සමස්ථයක් ලෙස ගත්විට භානිකරණය වී නොමැති බව පෙන්නුම් කරයි.

උපකල්පනය 1 :- කළමනාකරණය විසින් අනුමත කරන ලද, අයවැය/පුරෝකථන මගින් යන්ත්‍රය ප්‍රතිසම්පාදනය කිරීමේ කළමනාකාරීත්වයේ බැඳීමක් පිළිබිඹු නොකෙරෙයි.

යන්ත්‍රයෙහි ප්‍රයෝජ්‍ය අගය :

(අ) විකුණුම් සඳහා වන වියදම අඩුකළ සාධාරණ අගය ප්‍රයෝජ්‍ය අගයෙන් වෙනස්වීම නිසා සහ,

(ආ) නිර්ණය කළ හැකි වන්නේ යන්ත්‍රය අයත් වන මුදල් උත්පාදන ඒකකයට (නිෂ්පාදන අංශයට) පමණක් වීම නිසා.

යන්ත්‍රයට පමණක් වන යළි අයකර ගැනීමේ අගය ඇස්තමේන්තු කිරීම කළ නොහැකි ය.

නිෂ්පාදන අංශය (Production Line) භානිකරණය වී නැත. එබැවින් යන්ත්‍රය සඳහා භානිකරණ අලාභයක් හඳුනා නොගැනෙයි. එසේ වුව ද අස්තීත්වය විසින් යන්ත්‍රයේ ඝෂය කාල සීමාව හෝ, ඝෂය කිරීමේ ක්‍රමය යළි තක්සේරු කිරීමේ අවශ්‍යතාවය ඇති විය හැකිය. යන්ත්‍රයේ ඉතිරි ඵලදායී ආයුකාලය හෝ අස්තීත්වය පරිභෝජනය කිරීමට අපේක්ෂා කරන ආර්ථික ප්‍රතිලාභ රටාව පිළිබිඹු වන පරිදි සමහර විට කෙටි ඝෂය කිරීමේ කාලයක් හෝ වේගවත් ඝෂය කිරීමේ ක්‍රමයක් අවශ්‍ය වනු ඇත.

උපකල්පනය 2 :- කළමනාකාරීත්වය විසින් අනුමත කර ඇති අයවැය පුරෝකථන මගින් යන්ත්‍රය නුදුරු අනාගතයේ දී විකිණීමේ සහ ප්‍රතිසම්පාදනය කිරීමේ කළමනාකාරීත්වයේ බැඳීමක් ඇති බැව් පිළිබිඹු කෙරේ. ඉවත්කරන තෙක් යන්ත්‍රයෙහි ප්‍රයෝජ්‍ය අගයේ මුදල් ප්‍රවාහයන් සැලකිය යුතු තරම් නොවන බව ඇස්තමේන්තුකර ඇත.

යන්ත්‍රයෙහි ප්‍රයෝජ්‍ය අගය එහි විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ අගයට ආසන්නවන සේ ඇස්තමේන්තු කළ හැකිය. එබැවින් යන්ත්‍රයෙහි නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම නිර්ණය කළ හැකිවන අතර යන්ත්‍රය අයත්වන මුදල් උත්පාදන ඒකකය (එනම් නිෂ්පාදන අංශය) සම්බන්ධයෙන් සැලකිල්ල යොමු කළ යුතු නොවෙයි. යන්ත්‍රයෙහි විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ අගය එහි ධාරණ අගයට අඩු වන බැවින් යන්ත්‍රය වෙනුවෙන් භානිකරණ අලාභයක් හඳුනාගනු ලබයි.

108. 104 සහ 105 ඡේදවල අවශ්‍යතා අනුගමනය කිරීමෙන් පසුව, වෙනත් ප්‍රමිතියක් මගින් අවශ්‍ය කෙරේ නම් පමණක්, මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් සඳහා භානිකරණ අලාභයෙහි ඉතිරි වටිනාකම සඳහා වගකීමක් හඳුනාගත යුතු ය.

භානිකරණ අලාභයක් ප්‍රතිවර්තය කිරීම :

109. 110-116 ඡේදවලින් පෙර කාලපරිච්ඡේද තුළ දී වත්කමක් හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් සඳහා, හඳුනාගන්නා භානිකරණ අලාභයක් ප්‍රතිවර්තය කිරීමේ අවශ්‍යතා නියම කර ඇත. මෙම අවශ්‍යතා 'වත්කමක්' යන පදය භාවිතා කරන නමුත් තනි තනි වත්කම් හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකකයන් සඳහා එකඟා සමාන ලෙස යොදා ගැනේ. තනි තනි වත්කම් සඳහා 117-121 ඡේද වල ද, මුදල් උත්පාදන ඒකක සඳහා 122 සහ 123 ඡේදවල ද, සහ කීර්තිනාමය සඳහා 124 සහ 125 ඡේදවල ද වශයෙන් අතිරේක අවශ්‍යතා නියම කර ඇත.
110. අස්තිත්වයක් සෑම වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයක් අවසානයේ දී කීර්තිනාමය හැර වත්කමක් සඳහා පෙර කාලපරිච්ඡේද තුළ දී හඳුනාගන්නා ලද භානිකරණ අලාභයක් තවදුරටත් පවතී ද හෝ එය අඩුවී තිබේ ද යන්න පිළිබඳ ඉගියක් තිබේ ද යන්න තක්සේරු කළ යුතුය. එවැනි ඉගියක් පවතී නම්, එම වත්කමෙහි නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම අස්තිත්වය විසින් ඇස්තමේන්තු කළ යුතු ය.
111. කීර්තිනාමය හැර වත්කමක් සඳහා පෙර කාලපරිච්ඡේද සඳහා හඳුනාගත් භානිකරණ අලාභයක් තවදුරටත් නොපවතී හෝ අඩුවී ඇතැයි කිසියම් ඉගියක් ඇත්දැයි තක්සේරු කිරීමේ දී අස්තිත්වයක් අවම වශයෙන් පහත සඳහන් ඉගියන් සලකා බැලිය යුතු ය.

බාහිර තොරතුරු ප්‍රභවයන් :

- (අ) කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී වත්කමෙහි වෙළඳපල වටිනාකම බෙහෙවින් ඉහළයාම,
- (ආ) අස්තිත්වය මෙහෙයුම් කටයුතු කරන හෝ වත්කමක් කැපවී ඇති වෙළඳපලේ තාක්ෂණික වෙළඳපල ආර්ථික හෝ නීතිමය පරිසරයේ කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී සිදුවී ඇති හෝ නුදුරු අනාගතයේ දී සිදුවිය හැකි අස්තිත්වයට හිතකර බලපෑමක් මත සැලකිය යුතු අන්දමේ වෙනස්කම්,
- (ඇ) වෙළඳපල පොළී අනුපාතිකයන් හෝ ආයෝජන සඳහා වන අනෙකුත් වෙළඳපල ප්‍රතිලාභ අනුපාතිකයන් පහල යාම සහ එම පහල යාම මගින් වත්කමක ගණනය කිරීමේ දී ප්‍රයෝජ්‍ය අගය ගණනය කිරීමට භාවිතා කරන ලද වට්ටම් අනුපාතිකයට ඇතිවිය හැකි බලපෑම් සහ වත්කමෙහි නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම ප්‍රමාණාත්මකව ඉහළ යාම.

අභ්‍යන්තර තොරතුරු ප්‍රභවයන් :

- (ඈ) වත්කම භාවිතා කරනු ලබන හෝ භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂා කරනු ලබන ස්වභාවයේ හෝ ප්‍රමාණයේ අස්තිත්වයට වාසිදායක බලපෑමක් සහිත සැලකිය යුතු වෙනස්කම් කාලපරිච්ඡේදය තුළ සිදුවී ඇතැයි හෝ නුදුරු අනාගතයේ සිදුවෙනැයි අපේක්ෂා කරනු ලැබේ ද මෙම වෙනස්කම්වලට වත්කමෙහි කාර්යය සාධනය වැඩිදියුණු කිරීමට සහ ඉහළ නැංවීමට හෝ වත්කම අයත් මෙහෙයුම ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණය සඳහා කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී දරණ ලද පිරිවැයන් අන්තර්ගත වේ,
- (ඉ) අභ්‍යන්තර වාර්තාකරණ අනුව වත්කමක ආර්ථික කාර්යය සාධනය අපේක්ෂිත තත්වයට වඩා යහපත් හෝ යහපත් විය හැකි බව ඉගිකෙරෙන සාක්ෂි තිබීම.

112. 111 ඡේදයෙහි භානිකරණ අලාභයක විභවය අඩුවීමක් දක්වා තිබීම ප්‍රධාන වශයෙන් පිළිඹිබු කෙරෙන්නේ 12 ඡේදයෙහි භානිකරණ විභවය අලාභයක් දක්වා තිබීම ය.
113. කීර්තිනාමය හැර වත්කමක් සඳහා හඳුනාගත් භානිකරණ අලාභය තවදුරටත් නොපවතී හෝ අඩුවී ඇතැයි කෙරෙන ඇඟවීමක් වේ නම්, මෙය ඉතිරි ඵලදායී ජීවිතකාලය පිළිබඳ ඇඟවීමක් කෙරෙන අතර, වත්කම සඳහා භානිකරණ අලාභය ප්‍රතිවර්තය නොකලත් ක්ෂය කිරීමේ ක්‍රමය (ක්‍රම ක්ෂය) හෝ අවශේෂ අගය සමාලෝචනය කළයුතු අතර, වත්කම සඳහා ගැලපුම් අදාල ප්‍රමිතය අනුව කල යුතු වේ.
114. කීර්තිනාමය හැර වත්කමක පෙර කාලපරිච්ඡේද තුළ දී හඳුනාගන්නා ලද භානිකරණ අලාභයක් පරිවර්තනය කල යුත්තේ අවසාන වරට භානිකරණ අලාභය හඳුනාගන්නා ලද අවස්ථාවේ සිට වත්කමෙහි නැවත අයකරගත හැකි අගය නිර්ණය කිරීමට යොදාගන්නා ලද ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්කමක් සිදුවී ඇත්නම් පමණි. තත්ත්වය මෙය නම්, 117 ඡේදයෙහි විස්තර කර ඇති පරිදි හැරෙන්නට වත්කමෙහි ධාරණ අගය එහි නැවත අයකරගත හැකි අගය දක්වා වැඩිකල යුතු ය. එම අගය වැඩිකිරීම භානිකරණ අලාභ ප්‍රත්‍යාවර්තය කිරීමකි.

115. හානිකරණ අලාභයක් ප්‍රත්‍යාවර්තය කිරීමක් මගින් එම වත්කම සඳහා අවසාන වරට අස්තිත්වයක් හානිකරණ හඳුනාගන්නා ලද දිනයේ සිට භාවිතයෙහි හෝ විකුණුම මගින් වත්කමක අනාගතයේ දී සිදුවන ඇස්තමේන්තුගත සේවයෙහි ඉහළයාමක් පිළිබිඹු කරයි. 130 ඡේදය මගින්, අස්තිත්වය ඇස්තමේන්තුගත අනාගතයේ සිදුවී සේවයෙහි ඉහළ යාමකට හේතු වන ඇස්තමේන්තු වල වෙනස්කම් හඳුනාගැනීම අවශ්‍ය කෙරේ. ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම්වලට උදාහරණවල පහත දෑ අන්තර්ගත වේ.

(අ) නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම සඳහා පදනමෙහි වෙනස් වීමක් (එනම් නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම විකුණුම් සඳහා වන පිරිවැය අඩු කල සාධාරණ අගය හෝ ප්‍රයෝජ්‍ය අගය මත පදනම් වේ ද යන්න) ;

(ආ) නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම ප්‍රයෝජ්‍ය අගය මත පදනම් වූයේ නම්, ඇස්තමේන්තුගත අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන් හා හෝ වට්ටම් අනුපාතිකයන් හි කාලයෙහි හෝ වටිනාකමෙහි වෙනස්වීමක් ; හෝ

(ඇ) නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩු කල සාධාරණ අගය මත පදනම් වූයේ නම් සාධාරණ වටිනාකමෙන් විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකල සාධාරණ අගයේ ඇස්තමේන්තුවේ සංරචකවල වෙනස්වීමක්.

116. ඒවා සම්පවීමක් සමග අනාගත මුදල් ගැලීම්වල වර්තමාන අගය සැකයක් නැතිව හුදෙක් ම වැඩි වන නිසා වත්කමක ප්‍රයෝජ්‍ය අගය වත්කමේ ධාරණ අගය ප්‍රමාණයට වඩා වැඩිවිය හැකිය. කෙසේ වෙතත් වත්කමේ අනාගතයේ ලබාගත හැකි සේවය ඉහළ ගොස් නොමැත. මේ නිසා, වත්කමෙහි අයකරගතහැකි අගය එහි ධාරණ අගයට වඩා වැඩිවුව ද, කාලය ගෙවීම (ඇතැම්විට වට්ටමෙහි 'එතුම් ලිහීම' ලෙස හඳුන්වන) හේතුවෙන් පමණක් ම හානිකරණ අලාභය ප්‍රතිවර්ත කරනු නොලැබේ.

තනි තනි වත්කමක් සඳහා හානිකරණ අලාභයක් ප්‍රතිවර්තය කිරීම :

117. වත්කමක කීර්තිනාමය හැර හානිකරණ අලාභයක් ප්‍රතිවර්තය කිරීම වශයෙන් ආරෝපණය කලහැකි වැඩි වූ අමතර වත්කමක ධාරණ වටිනාකම වත්කම සඳහා පෙර වර්ෂවල දී හානිකරණ අලාභ හඳුනාගැනීමට සිදුවී නොතිබුණේ නම් (හෝ ඝෂය කිරීමෙහි ශුද්ධ අගය) තීරණය කරනු ලැබිය හැකි වන්නා වූ ධාරණ අගය නොඉක්මවිය යුතු ය.
118. නිර්ණය කරන ලද ධාරණ අගයට වඩා කීර්තිනාමය හැර වත්කමක ධාරණ අගයෙහි ඕනෑම වැඩිවීමක් (ක්‍රම ඝෂයේ හෝ ඝෂය කිරීමේ ශුද්ධ) පෙර වර්ෂවල හානිකරණ අලාභයක් හඳුනා නොගෙන ඇත්නම් එය ප්‍රත්‍යාගණනයකි. එවැනි ප්‍රත්‍යාගණනයක් සඳහා ගිණුම්කරණය කිරීමේ දී වත්කම සඳහා අදාළ කල හැකි ප්‍රමිතය අස්තිත්වයක් විසින් යොදාගත යුතු ය.
119. වෙනත් ප්‍රමිතියකට අනුව වත්කමෙහි ප්‍රත්‍යාගණිත වටිනාකමට පවත්වාගෙන යන්නේ නම් හැරෙන්නට (උදාහරණ වශයෙන් LKAS 16 හි ප්‍රත්‍යාගණන ආකෘතිය) කීර්තිනාමය හැර වත්කමක හානිකරණ අලාභයක් ප්‍රතිවර්තය කර ලාභය හෝ අලාභය තුළ වහාම හඳුනාගත යුතුය. ප්‍රත්‍යාගණනිත වත්කමෙහි ඕනෑම හානිකරණ අලාභයක් ප්‍රතිවර්තය කිරීමක් එම වෙනත් ප්‍රමිතය අනුව ප්‍රත්‍යාගණනයේ වැඩිවීමක් ලෙස සැලකිය යුතු ය.
120. ප්‍රත්‍යාගණිත වත්කම මත හානිකරණ අලාභයෙහි ප්‍රතිවර්තය කිරීමක් වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගන්නා අතර එම වත්කමේ ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්තය වැඩිවේ. කෙසේ වෙතත්, එම ප්‍රත්‍යාගණිත වත්කම් සඳහා පෙර ලාභ හෝ අලාභ තුළ හඳුනාගන්නා ලද හානිකරණ අලාභයෙහි ප්‍රමාණයට, එම හානිකරණ අලාභයෙහි ප්‍රතිවර්තය කිරීම ද ලාභය හෝ අලාභය තුළ හඳුනා ගැනේ.
121. හානිකරණ අලාභයක් ප්‍රතිවර්තය කිරීම හඳුනාගත් පසුව, එම වත්කමේ ඝෂය අය කිරීම (ක්‍රමඝෂය) වත්කමෙහි ප්‍රතිශෝධිත ධාරණ අගයෙන් අවශේෂ අගය (කිසිවක් වේ නම්) අඩුකර එහි ඉතිරි ඵලදායී ජීවකාලය පුරා ක්‍රමානුකූල පදනමක් මත ගැලපිය යුතු ය.

මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් සඳහා හානිකරණ අලාභයක් ප්‍රතිවර්තය කිරීම :

122. මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් සඳහා හානිකරණ අලාභයක් ප්‍රතිවර්තය කිරීම කීර්තිනාමය හැර එම වත්කම්වල ධාරණ අගය සමානුපාතික පදනමක් මත ඒකකයේ වත්කම් වෙතට වෙන්කල යුතුය. මෙම ධාරණ අගයන්හි ඉහළ යාම් තනි වත්කම් සඳහා හානිකරණ අලාභ ප්‍රතිවර්තය කිරීමක් ලෙස සැලකිය යුතු අතර, 119 ඡේදය අනුව හඳුනාගත යුතු ය.

123. 122 ඡේදය අනුව මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් සඳහා භානිකරණ අලාභයක් ප්‍රතිවර්තය කිරීමක් සඳහා වෙන්කිරීමේ දී, වත්කමක ධාරණ අගය පහත දැක්වෙන දෑ වලින් අවමය නොඉක්මවිය යුතු ය.

(අ) එහි නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම (නිර්ණය කළ හැකිනම්) ; සහ

(ආ) වත්කම් සඳහා පූර්ව කාලපරිච්ඡේදවල දී භානිකරණ අලාභ හඳුනාගෙන නොමැති නම් නිර්ණය කෙරෙන්නාවූ ධාරණ අගය (ක්‍රම ක්ෂය හෝ ක්ෂය හි ශුද්ධ අගය)

වෙනත් අකාරයකින් වත්කම වෙත බෙදා වෙන්කරන ලද භානිකරණ අලාභයෙහි ප්‍රතිවර්තය කළ ප්‍රමාණය කීර්තිනාමය හැර ඒකකයේ අනෙකුත් වත්කම් වෙත සමානුපාතිකව වෙන්කළ යුතු ය.

කීර්තිනාමය සඳහා භානිකරණ අලාභයක් ප්‍රතිවර්ත කිරීම :

124. කීර්තිනාමය සඳහා හඳුනාගන්නා ලද භානිකරණ අලාභයක් පසු කාලපරිච්ඡේදයක දී ප්‍රත්‍යාවර්ත නොකළ යුතු ය.

125. LKAS 38, අස්පාෂ්‍ය වත්කම් මගින් අභ්‍යන්තරිකව ජනනය වූ කීර්තිනාමය හඳුනා ගැනීම තහනම් කරයි. කීර්තිනාමය සඳහා භානිකරණ අලාභයක් හඳුනා ගැනීමේ කාලපරිච්ඡේදවලට පසු කීර්තිනාමයෙහි යළි අයකරගත හැකි වටිනාකමේ ඇතිවන ඕනෑම ඉහළ යාමක්, අත්පත් කරගන්නා ලද කීර්තිනාමයෙහි භානිකරණ අලාභ ප්‍රතිවර්ත කරනවාට වඩා අභ්‍යන්තරිකව ජනනය වන ලද කීර්තිනාමයෙහි වර්ධනයක් විය හැකි ය.

හෙළිදරව් කිරීම :

126. අස්තීත්වයේ එක් එක් වත්කම් පන්තියක් සඳහා පහත දෑ හෙළිදරව් කළ යුතු ය :

(අ) කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී ලාභය හෝ අලාභය තුළ හඳුනාගන්නා ලද භානිකරණ අලාභයෙහි වටිනාකම සහ එම භානිකරණ අලාභය අන්තර්ගත කරනු ලබන විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශයෙහි පේළි අයිතමය (න).

(ආ) කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී ලාභය හෝ අලාභය තුළ හඳුනාගන්නා ලද භානිකරණ අලාභ ප්‍රතිවර්තය කිරීමේ වටිනාකම සහ එම භානිකරණ අලාභය ප්‍රතිවර්තය කිරීම අන්තර්ගත කරනු ලබන විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශයෙහි පේළි අයිතමය (න).

(ඇ) කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම තුළ හඳුනාගත් ප්‍රත්‍යාගණිත වත්කම්වලට අදාළ භානිකරණ අලාභයන්හි ප්‍රමාණය.

(ඈ) කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම තුළ හඳුනාගන්නා ලද, ප්‍රත්‍යාගණිත වත්කම්වල භානිකරණ අලාභයෙහි ප්‍රතිවර්තය කරන ලද ප්‍රමාණය.

127. වත්කම් පන්තියක් යනු එක හා සමාන ස්වාභාවයෙහි සහ අස්තීත්වයෙහි ක්‍රියාකාරීත්වයෙන් සමාන වත්කම් කාණ්ඩයක කිරීමකි.

128. 126 ඡේදයෙහි දැක්වෙන අවශ්‍ය තොරතුරු වත්කම් පංතිය සඳහා අනාවරණය කරන ලද වෙනත් තොරතුරු සමග ඉදිරිපත් කළ හැකිය. උදාහරණ වශයෙන්, LKAS 16 මගින් අවශ්‍ය යැයි දක්වන කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ සහ අවසානයේ දී දේපල, පිරියත හා උපකරණවල ධාරණ අගයෙහි සංසන්දනයක් මෙම තොරතුරු තුළ අන්තර්ගත විය හැකි ය.

129. SLFRS 8 මෙහෙයුම් බණ්ඩ වාර්තාකරණයට අනුව බණ්ඩ වශයෙන් තොරතුරු වාර්තා කරනු ලබන අස්තීත්වයක්, එක් එක් වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩය සඳහා පහත දෑ හෙළිදරව් කළ යුතු ය :

(අ) කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී ලාභය හෝ අලාභය තුළ සහ වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනා ගන්නා ලද භානිකරණ අලාභයෙහි ප්‍රමාණය.

(ආ) කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී ලාභය හෝ අලාභය තුළ සහ වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනා ගන්නා ලද භානිකරණ අලාභය ප්‍රතිවර්තය කරන ලද ප්‍රමාණය.

130. කීර්තිනාමය හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් ඇතුළත්ව, අස්තිත්වයන් එක් එක් වත්කම් සඳහා කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී හඳුනාගන්නා ලද හෝ ප්‍රතිවර්තය කරන ලද ප්‍රමාණාත්මක හානිකරණ අලාභය සඳහා පහත දෑ අනාවරණය කළ යුතුය -

(අ) හානිකරණ අලාභයක් හඳුනා ගැනීමට හෝ ප්‍රතිවර්තය කිරීමට හේතුවන සිදුවීම් හෝ තත්ත්වයන්.

(ආ) හඳුනාගන්නා ලද හෝ ප්‍රතිවර්තය කරන ලද හානිකරණ අලාභයෙහි ප්‍රමාණය.

(ඇ) තනි තනි වත්කමක් සඳහා :

(i) වත්කමෙහි ස්වභාවය : සහ

(ii) SLFRS 8 අනුව අස්තිත්වය මෙහෙයුම් බණ්ඩ වශයෙන් තොරතුරු වාර්තා කරයි නම්, වත්කම අයත් වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩයට අදාළ තොරතුරු.

(ඈ) මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් සඳහා :

(i) මුදල් උත්පාදන ඒකකය සම්බන්ධයෙන් විස්තරයක් (එය නිෂ්පාදන පෙළක්ද, පිරිසතයක්ද, ව්‍යාපාර මෙහෙයුමක්ද, භූගෝලීය ප්‍රදේශයක්ද හෝ SLFRS 8 හි නිර්වචනය කරන ලද වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩයක්ද යන ආදී වශයෙන්) ;

(ii) වත්කම් පංතියක් මගින් හඳුනා ගැනීමට හෝ ප්‍රතිවර්තය කරන ලද හානිකරණ අලාභයෙහි ප්‍රමාණය සහ, SLFRS 8 ට අනුව අස්තිත්වය විසින් බණ්ඩ වශයෙන් තොරතුරු වාර්තාකරයි නම් වාර්තා කළ හැකි බණ්ඩයට අදාළ ප්‍රමාණය ;

(iii) මුදල් උත්පාදන ඒකකයක පෙර වූ යළි අයකරගත හැකි වටිනාකම (කිසිවක් වේ නම්) ඇස්තමේන්තු කිරීමේ සිට මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් හඳුනා ගැනීම සඳහා සමාහරනය කරන වත්කම්වල වෙනසක් සිදුවී ඇත්නම් මුදල් උත්පාදන ඒකකය හඳුනා ගැනීමට, පෙර හා වර්තමානයේ වත්කම් සමාහරණය කළ පිළිවෙළ සහ එම පිළිවෙළ වෙනස් කිරීමට හේතු පිළිබඳ විස්තරයක්.

(ඉ) වත්කමෙහි නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම (මුදල් උත්පාදන ඒකකය) එහි විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩු කළ සාධාරණ අගයද නොඑසේ නම් එහි ප්‍රයෝජ්‍ය අගයද යන වග.

(ඊ) නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම යනු විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩු කළ සාධාරණ අගය නම්, සාධාරණ විටිනාකමෙන් විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩු කළ සාධාරණ අගය තීරණය කිරීමට යොදා ගන්නා ලද පදනම (සාධාරණ විටිනාකම ක්‍රියාකාරී වෙළඳපලකට යොමු වෙමින් තීරණය කළේද යනාදී වශයෙන්),

(උ) නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම ප්‍රයෝජ්‍ය අගය වේනම්, වර්තමාන ඇස්තමේන්තු සහ පූර්ව ඇස්තමේන්තු (පවතී නම්) සඳහා ප්‍රයෝජ්‍ය අගය සඳහා භාවිතා කරන ලද වට්ටම් අනුපාතිකය (න්).

131. 130 ඡේදයට අනුව අනාවරණය නොකරන ලද කාලපරිච්ඡේදය තුළ හඳුනා ගන්නා ලද සමාහාර හානිකරණ අලාභයන් සහ ප්‍රතිවර්තය කරන ලද හානිකරණ අලාභයන් හි සමාහාරය පිළිබඳ පහත සඳහන් තොරතුරු අස්තිත්වයක් විසින් අනාවරණය කළ යුතුය :-

(අ) හානිකරණ අලාභයන් මගින් බලපෑමට ලක් වූ ප්‍රධාන වත්කම් පංතීන් සහ හානිකරණ අලාභයන් ප්‍රතිවර්තය කිරීම මගින් බලපෑමට ලක් වූ ප්‍රධාන වත්කම් පංතීන්.

(ආ) මෙම හානිකරණ අලාභයන් හඳුනා ගැනීමට හෝ හානිකරණ අලාභයන් ප්‍රතිවර්තය කිරීමට තුඩු දුන් ප්‍රධාන සිදුවීම් සහ තත්ත්වයන්.

132. කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී වත්කම්වල (මුදල් උත්පාදන ඒකක) නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම නිර්ණය කිරීමට යොදාගන්නා ලද උපකල්පනයන් අනාවරණය කිරීමට අස්තිත්වයක් දිරිමත් කරවනු ලැබේ. කෙසේ වෙතත්, අනිශ්චිත ඵලදායී ජීවිතකාලයක් ඇති කීර්තිනාමය හෝ අස්පාශ්‍ය වත්කමක් මුදල් උත්පාදන ඒකකයේ ධාරණ අගයේ ඇතුළත් වන විට, මුදල් උත්පාදන ඒකකයේ යළි අයකරගත හැකි වටිනාකම මැනීමට යොදාගන්නා ඇස්තමේන්තු පිළිබඳ තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම 134 ඡේදයෙන් අවශ්‍ය කෙරේ.

133. 84 ඡේදයට අනුව පෙර කාලපරිච්ඡේදය තුළ අත්පත් කරගත් කීර්තිනාමයේ එකම කොටසක් වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී මුදල් උත්පාදන ඒකකයට (ඒකක සමූහයකට) වෙන්කර නොමැති නම් එම වෙන් නොකළ කීර්තිනාමයේ වටිනාකම තවදුරටත් එසේ වෙන් නොකර ඇත්තේ කුමන හේතු නිසා ද යන්න සමග හෙළිදරව් කළ යුතුය.

අනිශ්චිත ජීවිතකාලයක් සහිත කීර්ති නාමය හෝ අස්පාශ්‍ය වත්කම් ඇතුළත් මුදල්-උත්පාදන ඒකකවල නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම මැනීම සඳහා භාවිතා කරන ඇස්තමේන්තු

134. අනිශ්චිත ඵලදායී ජීවිත කාලයක් ඇති කීර්තිනාමය හෝ අස්පාශ්‍ය වත්කම්වල එම (මුදල් උත්පාදන) ඒකකයට (ඒකක සමූහයකට) වන වෙන්කළ ධාරණ අගය, අනිශ්චිත ඵලදායී ජීවිත කාලයක් ඇති අස්තිත්වයේ කීර්තිනාමය සහ අස්පාශ්‍ය වත්කම්වල ධාරණ අගයේ මුළු එකතුව සමග සැසඳීමේ දී සැලකිය යුතු තරම් නම් අස්තිත්වයක් සෑම මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් (ඒකක සමූහයක්) සඳහාම (අ) සිට (ඊ) දක්වා අවශ්‍ය තොරතුරු හෙළිදරව් කළ යුතුය.

(අ) ඒකකය (ඒකක සමූහය) වෙන් වෙන්කරන ලද කීර්ති නාමයෙහි ධාරණ අගය,

(ආ) ඒකකයට (ඒකක සමූහයට) වෙන් කරන ලද අනිශ්චිත ඵලදායී ජීවකාලයක් සහිත අස්පාශ්‍ය වත්කම්වල ධාරණ අගය.

(ඇ) ඒකකයේ (ඒකක සමූහයේ) නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම නිර්ණය කිරීම සඳහා යොදා ගන්නා පදනම (එනම් ප්‍රයෝජ්‍ය අගය හෝ විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ අගය) ,

(ඈ) ඒකකයේ (ඒකක සමූහයේ) නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම ප්‍රයෝජ්‍ය අගය මත පදනම් වේ නම් :

- (i) කළමනාකරණය විසින් ඉතාම මෑත කාලීන අයවැය/පුරෝකථනයන් මගින් අවරණය කරන කාලපරිච්ඡේදය සඳහා එහි මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රක්ෂේපනයන් හි ප්‍රධාන උපකල්පනයන් පිළිබඳ විස්තරයක්. ප්‍රධාන උපකල්පන යනු ඒකකයෙහි (ඒකක සමූහයෙහි) නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම වඩාත් සංවේදී වන උපකල්පන වේ,
  - (ii) එක් එක් ප්‍රධාන උපකල්පනයන් ට වටිනාකම (මී) පැවරීම නිර්ණය කිරීමට භාවිතා කරන කළමනාකරණ ප්‍රවේශය පිළිබඳ විස්තර කිරීමක්, එම වටිනාකම් පසුගිය අත්දැකීම් පිළිබිඹු කරන්නේද යන්න හෝ, අදාළ වේනම් බාහිර තොරතුරු ප්‍රභවයන් සමග සංගතව පවතී ද, එසේ නැතිනම් ඒවා පසුගිය අත්දැකීම් හෝ බාහිර තොරතුරු ප්‍රභවයන් ගෙන් වෙනස් වන්නේ කෙසේද සහ ඒසේ වීමට හේතුව සමග විස්තර කිරීමක්,
  - (iii) කළමනාකරණය විසින් අනුමත කරන ලද මූල්‍ය අයවැය /පුරෝකථනයන් මත පදනම්ව කළමනාකරණය විසින් ප්‍රක්ෂේපනය කරන ලද මුදල් ප්‍රවාහ අවසන්වන කාලපරිච්ඡේදය, සහ මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් (ඒකක සමූහයක්) සඳහා යොදා ගන්නා ලද කාලපරිච්ඡේදය වසර පහකට වඩා වැඩි නම් එම දීර්ඝ කාලපරිච්ඡේදයක් සාධාරණීකරණය කිරීමට කරුණු පැහැදිලි කිරීමක්,
  - (iv) වඩාත් මෑතකාලීන අයවැය/පුරෝකථනයන් මගින් ආවරණය කෙරෙන කාලපරිච්ඡේදයෙන් ඔබ්බට වූ මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රක්ෂේපනයන් බහිර් නිවේශනය සඳහා යොදාගනු ලබන වර්ධන අනුපාතිකය, සහ අස්තිත්වය මෙහෙයුම් සිදුකරනු ලබන 'රට හෝ රටවල්, නිෂ්පාදිත, කර්මාන්ත සඳහා හෝ, ඒකකය (ඒකක සමූහය) කැපවී ඇති වෙළඳපල සඳහා හෝ දිගුකාලීන සාමාන්‍ය වර්ධන අනුපාතය ඉක්මවා යන ඕනෑම වර්ධන අනුපාතයක් භාවිතා කිරීම සඳහා සාධාරණීකරණය කිරීමක්.
  - (v) මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රක්ෂේපනය සඳහා යොදා ගන්නා ලද වට්ටම් අනුපාතිකය (න්).
- (ඉ) ඒකකයෙහි (ඒකක සමූහයෙහි) යළි අයකරගත හැකි වටිනාකම සාධාරණ වටිනාකමෙන් විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩු කළ සාධාරණ අගය මත පදනම් වේනම්, විකිණීමේ වියදම සඳහා වන පිරිවැය අඩු කළ සාධාරණ අගය නිර්ණය කිරීමට යොදාගන්නා ලද ක්‍රමවේදය. විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩු කළ සාධාරණ අගය නිර්ණය කිරීම සඳහා ඒකකය (ඒකක සමූහය) නිරීක්ෂණය කළ වෙළඳපල අගය යොදා නොගන්නා ලද්දේ නම් පහත සඳහන් තොරතුරුද හෙළිදරව් කළ යුතුය :-
- (i) කළමනාකරණය විසින් එහි සාධාරණ වටිනාකමෙන් විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩු කළ සාධාරණ අගය නිර්ණය කිරීමට පදනම් කරගන්නා ලද එක් එක් ප්‍රධාන උපකල්පන පිළිබඳ විස්තරයක් ඒකකයෙහි (ඒකක සමූහයෙහි) නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකමට වඩාත් සංවේදී වන ප්‍රධාන උපකල්පන.

- (ii) සෑම ප්‍රධාන උපකල්පනයකට වටිනාකම (වටිනාකම්) පැවරීම නිර්ණය කිරීමට භාවිතා කරන කළමනාකරණ ප්‍රවේශය පිළිබඳ විස්තර කිරීමක්, එම වටිනාකම් මගින් පසුගිය අත්දැකීම් පිළිබිඹු කෙරෙන්නේද යන්න හෝ උචිත වේ නම් බාහිර තොරතුරු ප්‍රභවයන් සමගින් නොවෙනස්ව පවතීද, එසේ නැතිනම් ඒවා පසුගිය අත්දැකීම් හෝ බාහිර තොරතුරු ප්‍රභවයන්ගෙන් වෙනස්වන්නේ කෙසේද සහ එසේ වීමට හේතුව සමග විස්තර කිරීමක්.

විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ අගය නිර්ණය කරන්නේ වට්ටම් කළ මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රක්ෂේපනයන් ව්‍යවහාර කරන්නේ නම් පහත සඳහන් තොරතුරුත් හෙළිදරව් කළ යුතුය :-

- (iii) කළමනාකරණය විසින් ප්‍රක්ෂේපනය කරන ලද මුදල් ප්‍රවාහ අවසන් වන කාලපරිච්ඡේදය,

- (iv) මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රක්ෂේපනයන් බහිර් නිවේශනය සඳහා ව්‍යවහාර කළ වර්ධන අනුපාතිකය,

- (v) මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රක්ෂේපනය සඳහා යොදාගත් වට්ටම් අනුපාතිකය (න්).

- (ඊ) කළමනාකරණය විසින් ඒකකයෙහි (ඒකක සමූහයෙහි) නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම නිර්ණය කිරීමට පදනම් කරගෙන ඇති ප්‍රධාන උපකල්පනයක සාධාරණ ලෙස සිදුවිය හැකි වෙනසක්, ඒකකයෙහි (ඒකක සමූහයේ) ධාරණ අගය එහි නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම ඉක්මවා යෑමට හේතු වේනම් :

- (i) ඒකකයෙහි (ඒකක සමූහයෙහි) ධාරණ අගය ඉක්මවා යන එහි නැවත අයකරගත හැකි අගයෙහි වටිනාකම.

- (ii) ප්‍රධාන උපකල්පනයට පවරණ ලද වටිනාකම.

- (iii) ප්‍රධාන උපකල්පනයට පවරණ ලද වෙනස් කළ යුතු වටිනාකම එම වෙනස් කිරීමෙන් යළි අයකරගත හැකි වටිනාකම තීරණය කිරීමට යොදාගන්නා ලද වෙනත් විචල්‍යයන් මත ඒකකයෙහි (ඒකක සමූහයෙහි) නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම එහි ධාරණ අගයට සමානවීම පිණිස අන්තර්ගත කිරීමෙන් පසුව ඇතිවන ඕනෑම ආනුෂංගික බලපෑම.

135. අනිශ්චිත ඵලදායී ජීවිත කාලයක් ඇති කිරිනිනාමයේ හෝ අස්පාශ්‍ය වත්කම්වල ධාරණ වටිනාකම් සමහරක් හෝ සියල්ල විවිධ මුදල් උත්පාදන ඒකක (ඒකක සමූහයක්) හරහා වෙන්කර ඇත්නම් සහ එසේ වෙන්කළ සෑම ඒකකයකටම (ඒකක සමූහයක්) වටිනාකම, අනිශ්චිත ඵලදායී ජීවිත කාලයක් ඇති අස්තිත්වයේ කිරිනිනාමයේ හෝ අස්පාශ්‍ය වත්කම්වල මුද්‍ර ධාරණ වටිනාකම සමග සැසඳීමේදී සැලකිය යුතු තරම් නොවන විට එම කරුණ, අනිශ්චිත ඵලදායී ජීවිත කාලයක් ඇති එම ඒකකයේ (ඒකක සමූහයක) ට වෙන්කළ කිරිනිනාමයේ හෝ අස්පාශ්‍ය වත්කම්වල සමාහාර ධාරණ වටිනාකම සමග හෙළිදරව් කළ යුතුය. මීට අමතරව, එම ඒකකයන් හි (ඒකක සමූහය) නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම් එම ප්‍රධාන උපකල්පන මතම පදනම් වෙමින් තීරණය කර ඇති නම් සහ, අනිශ්චිත ඵලදායී ජීවිත කාලයක් සහිත අස්තිත්වයේ කිරිනිනාමය හෝ අස්පාශ්‍ය වත්කම්වල මුළු ධාරණ අගය සමග සැසඳීම කිරීමේ දී ඒවා වෙත වෙන්කරන ලද අනිශ්චිත ඵලදායී ජීවිත කාලයක් සහිත කිරිනිනාමය හෝ අස්පාශ්‍ය වත්කම්වල ධාරණ අගය සැලකිය යුතු අන්දමේ අගයක් වේනම්, අස්තිත්වය විසින් එම කරුණ පහත දෑ ද සමග හෙළිදරව් කළ යුතුය :-

- (අ) එම ඒකක (ඒකක සමූහය) වෙත වෙන්කරන ලද කිරිනිනාමයෙහි සමාහාර ධාරණ අගය.

- (ආ) එම ඒකක (ඒකක සමූහ) වෙත වෙන්කරන ලද අනිශ්චිත ඵලදායී ජීව කාලයක් සහිත අස්පාශ්‍ය වත්කම්වල ධාරණ වටිනාකමේ සමාහාරය.

- (ඇ) ප්‍රධාන උපකල්පන (ය) පිළිබඳව විස්තර කිරීමක්

- (ඈ) එක් එක් ප්‍රධාන උපකල්පනයට වටිනාකම (ම්) පැවරීම නිර්ණය කිරීමට භාවිතාකරන කළමනාකරණ ප්‍රවේශ පිළිබඳ විස්තර කිරීමක්, එම වටිනාකම් පසුගිය අත්දැකීම් පෙන්නුම් කරන්නේද යන්න හෝ අදාළ වේනම් බාහිර තොරතුරු මූලයන් සමග සංගතව පවතීද, එසේ නැතිනම් ඒවා පසුගිය අත්දැකීම් හෝ බාහිර තොරතුරු ප්‍රභවයන්ගෙන් වෙනස් වන්නේ කෙසේද සහ එසේවීමට හේතුව සමග විස්තර කිරීමක්.

(ඉ) ඒකකයෙහි (ඒකක සමූහයෙහි) ධාරණ අගයෙහි සමාහාරය එහි නැවත අයකරගත හැකි අගයෙහි සමාහාරය ඉක්මවා යාමට හේතුවන ප්‍රධාන උපකල්පනයන් හි සාධාරණ පරිදි විය හැකි වෙනස්කම් පවතී නම් :

(i) ඒකකයෙහි (ඒකක සමූහයෙහි) සමාහාර ධාරණ වටිනාකම ඉක්මවා යන සමාහාර නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකමේ ප්‍රමාණය,

(ii) ප්‍රධාන උපකල්පනය (උපකල්පනයන්) ට පවරන ලද වටිනාකම (වටිනාකම්).

(iii) ප්‍රධාන උපකල්පනයට පවරන ලද වෙනස් කළ යුතු වටිනාකම : එම වෙනස් කිරීමෙන් ධාරණ වටිනාකම තීරණය කිරීමට යොදාගන්නා ලද විචල්‍යයන් මත ඒකකයෙහි (ඒකක සමූහයෙහි) සමාහාර නැවත අයකර ගත හැකි වටිනාකම එහි ධාරණ අගයට සමානවීම පිණිස අන්තර්ගත කිරීමෙන් පසුව ඇතිවන ඕනෑම ආනුශංගික ප්‍රතිඵල.

136. මුදල් උත්පාදන ඒකකයක නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම සඳහා ඉතා මෑතකදී කරන ලද පූර්වගාමී කාලපරිච්ඡේදයක දී විස්තරාත්මක ගණනය කිරීම 24 හෝ 99 ඡේද පරිදි ඉදිරියට ගෙනයාම සහ නිශ්චිත නිර්ණායක තෘප්ත කරන්නේ නම් එම ඒකකයේ (ඒකක සමූහයේ) හානිකරන පරීක්ෂාව සඳහා භාවිතා කළ හැකිය. මෙම තත්ත්වයේදී, 134 සහ 135 ඡේද මඟින් දක්වා ඇති අනාවරණ අවශ්‍යතාවන් මගින් අවශ්‍ය යැයි දක්වා ඇති එම ඒකකය (ඒකක සමූහය) සඳහා අවශ්‍ය තොරතුරු අයකරගත හැකි වටිනාකම ගණනය කිරීමට ඉදිරියට ගෙන යනු ලැබේ.

137. 134 සහ 135 ඡේද මඟින් අවශ්‍යයැයි දක්වා ඇති හෙළිදරව් කළ යුතු අවශ්‍යතා නිදර්ශනාත්මක උදාහරණ අංක 9 මඟින් හුවා දක්වනු ලබයි.

සංක්‍රාන්තිමය ප්‍රතිපාදන සහ බලපවත්වන දිනය

138. (ඉවත් කරන ලදී.)

139. අස්තීත්වයක් විසින් මෙම ප්‍රමිතය 2012 ජනවාරි 1 හෝ ඉන්පසුව ආරම්භ වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා ව්‍යවහාර කළ යුතුය. කලින් ව්‍යවහාරය උනන්දු කෙරේ. අස්තීත්වයක් විසින් 2012 ජනවාරි 1 ට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කරන්නේ නම්, එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතුය.

140. (ඉවත් කරන ලදී.)

140අ. (ඉවත් කරන ලදී.)

140ආ. (ඉවත් කරන ලදී.)

140ඇ. (ඉවත් කරන ලදී.)

140ඈ. (ඉවත් කරන ලදී.)

“අ” පරිශිෂ්ටය
ප්‍රයෝජ්‍ය අගය මැනීමට වර්තමාන අගය ශිල්පීයක්‍රම භාවිතය

මෙම පරිශිෂ්ටය ප්‍රමිතියෙහි අන්තර්ගත කොටසක් වේ. එය ප්‍රයෝජ්‍ය අගය මැනීම සඳහා වර්තමාන අගය ශිල්පීය ක්‍රමය භාවිතා කිරීම පිළිබඳව මඟපෙන්වීමක් කරනු ලැබේ. මෙම මඟපෙන්වීමෙහි ‘වත්කම’ යන පදය භාවිතා කරන අතර, එය වත්කම් සමූහයකින් සෑදෙන මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් සඳහා ද ඒ හා සමානව ව්‍යවහාර වේ.

වර්තමාන අගය මැණුමක සංරචකයන් :

අ1. වත්කම් අතර ආර්ථික වෙනස්කම් පහත මූලිකාංගයන් එක්ව නිරූපනය වේ.

- (අ) අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ පිළිබඳව ඇස්තමේන්තුගත, හෝ වඩාත් සංකීර්ණ අවස්ථාවන්හි දී අස්තිත්වය වත්කම මගින් උපදවා ගැනීමට අපේක්ෂිත අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ ගණනාවක් ;
- (ආ) එම මුදල් ප්‍රවාහයන්වල වටිනාකම කාලනිර්ණය විය හැකි විචල්‍යතාවයන් පිළිබඳ අපේක්ෂාවක් ;
- (ඇ) වර්තමාන වෙළඳපළ අවදානම් රහිත පොළි අනුපාතිකය නියෝජනය කරන මුදලේ කාල අගය ;
- (ඈ) වත්කමක ආවේණික අවිනිශ්චිතතාවය දැරීම සඳහා වන මිල ; සහ
- (ඉ) වත්කමෙන් උපදවා ගැනීමට අපේක්ෂිත අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන් මිල කිරීමෙහි ලා වෙළඳපළ සහභාගිවන්නන් විසින් නිරූපණය කරන වෙනත්, ඇතැම්විට හඳුනාගත නොහැකි සාධක (අද්‍රවශීලතාවය වැනි),

අ2. වත්කමක ප්‍රයෝජ්‍ය අගය ඇස්තමේන්තු කිරීම සඳහා අවස්ථානුකූලව භාවිතාකළ හැකි, වර්තමාන අගය ගණනය කිරීමේ ප්‍රවේශයන් දෙකක වෙනස්කම් මෙම පරිශිෂ්ටයෙහි දක්වා ඇත. සම්ප්‍රදායික ප්‍රවේශ යටතේ අ.1 ඡේද හි විස්තර කර ඇති (ආ) සිට (ඉ) දක්වා වන සාධක සඳහා ගැලපීම් වට්ටම් අනුපාතය තුළ අනුයුක්ත කර ඇත. ‘අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රවේශය යටතේ අවදානම ගලපන ලද අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහයන් ලබාගැනීමේදී (අ),(ආ) සහ (ඉ) සාධක වෙනුවෙන් ගැලපීම් අවශ්‍ය කෙරේ. අස්තිත්වයක් කිනම් ප්‍රවේශය අනුගමනය කළත් අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන්හි වටිනාකම හෝ කාලය පිළිබඳව විය හැකි විචල්‍යතාව නිරූපනය අපේක්ෂා කරන නිසා ප්‍රතිඵලය විය යුතු වන්නේ අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන්හි වර්තමාන අගය පිළිබිඹු කිරීමයි : එනම්, සියලුම විය හැකි ප්‍රතිඵලයන්හි බර තැබූ සාමාන්‍යයයි.

පොදු මූලධර්මයන් :

අ3. ප්‍රස්තුතයට භාජනය වන වත්කම හා බැඳුණු වටපිටාව මත අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන් ඇස්තමේන්තු කිරීම සඳහා භාවිතා කරන ශිල්පීයක්‍රමය සහ පොළි අනුපාතිකය අවස්ථාවෙන් අවස්ථාවට වෙනස්විය හැකිය. කෙසේ වෙතත් වත්කම් මැනීමේදී වර්තමාන අගය ශිල්පීයක්‍රමය ව්‍යවහාර කිරීම පාලනය කරන පොදු මූලධර්මයන් පහත දැක්වේ :-

- (අ) මුදල් ප්‍රවාහයන් වට්ටම් කිරීම සඳහා භාවිතා කරන ලද පොළි අනුපාතිකයන් ඇස්තමේන්තුගත මුදල් ප්‍රවාහයන්ට ආවේණික උපකල්පන ඒකාකාරී ලෙස පිළිබිඹු විය යුතුය. නොඑසේනම්, සමහර උපකල්පනයන්ගේ ප්‍රතිඵලය දෙවරක් ගණන් කිරීමක් හෝ නොසලකා හැරීමක් සිදුවේ. උදාහරණ වශයෙන්, 12% ක වට්ටම් අනුපාතිකයක් ලැබිය යුතු ණයක් සඳහා ගිවිසුම්ගත මුදල් ප්‍රවාහයන් සඳහා ව්‍යවහාර කළ හැකිය. විශේෂිත ගත් ලක්ෂණ රැගත් ණය කෙරෙන් ඇතිවිය හැකි අනාගත පැහැර හැරීම් පිළිබඳ අපේක්ෂා එම පොළි අනුපාතයෙන් පිළිබිඹු කෙරෙයි. එම 12% අනුපාතිකය අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහයන් වට්ටම් කිරීම සඳහා යොදා නොගත යුතු වන්නේ, එම මුදල් ප්‍රවාහයන් දැනටමත් අනාගතයේ දී පැහැර හරිනු ලබන බව උපකල්පනයන් පිළිබිඹු කරන නිසාය.
- (ආ) ප්‍රස්තුතයට භාජනය වන වත්කම් පිළිබඳව ඇස්තමේන්තුගත මුදල් ප්‍රවාහයන් සහ වට්ටම් අනුපාතයන් පක්ෂග්‍රාහීභාවයෙන් මෙන්ම අදාළ නොවන සාධකවලින් තොරවිය යුතුය. උදාහරණ වශයෙන් වත්කමක ඇස්තමේන්තුගත ශුද්ධ මුදල් ප්‍රවාහය අනාගත ලාභදායීත්වය නංවාලීම සඳහා හිතාමතාම අඩුවෙන් දැක්වීම මැනීමට පක්ෂග්‍රාහීභාවයක් ආරෝපණය කරයි.
- (ඇ) ඇස්තමේන්තුගත මුදල් ප්‍රවාහයන් හෝ වට්ටම අනුපාතිකයන් නිරූපනය කළ යුතු වන්නේ, කිසියම් පරාසයක් තුළ විය හැකි ප්‍රතිඵලයන් මිස තනි වඩාත් විය හැකි අවම හෝ උපරිම වටිනාකම් නොවේ.

වර්තමාන වටිනාකම සඳහා සම්ප්‍රදායික සහ අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රවේශයන්

සම්ප්‍රදායික ප්‍රවේශය

- අ4. වර්තමාන අගය ගිණුම්කරණ භාවිතයේදී සාම්ප්‍රදායිකව යොදාගන්නේ අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහයන් තනි කුලකයක් සහ තනි වට්ටම් අනුපාතිකයක්, එනම් සාමාන්‍යයෙන් විස්තර කරන පරිදි "අවදානම සමග අනුරූප වන අනුපාතිකය", සමගයි. මෙහිදී සාම්ප්‍රදායික ප්‍රවේශය උපකල්පනය කරන්නේ තනි වට්ටම් අනුපාතික සංකල්පය සියලුම අපේක්ෂාවන් අන්තර්ගත කොට අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන් සහ උචිත අවදානම් වාරිකය නිගමනය කරන බවයි. එම නිසා සාම්ප්‍රදායික ප්‍රවේශය වට්ටම් අනුපාතිකය තෝරා ගැනීම පිළිබඳව වඩාත් සැලකිල්ලක් දක්වයි.
- අ5. සමහර අවස්ථාවලදී, එනම් වෙළඳපොළ ස්ථානගත කිරීමේ දී සංසන්දනාත්මක වත්කම් නිරීක්ෂණය කළ හැකි විටක සාපේක්ෂ වශයෙන් සාම්ප්‍රදායික ක්‍රමය භාවිතය පහසුවේ. 12% බැඳුම්කර වැනි වෙළඳපොළ ස්ථානගත වීමේ සහභාගී වන්නන් විස්තර කරන වත්කම්හි සංගතභාවය වත්කම්වල ගිවිසුම්ගත මුදල් ප්‍රවාහයන් නිරූපණය කරයි.
- අ6. කෙසේ වෙතත් අයිතමයක් සඳහා වෙළඳපලක් නොමැති සංසන්දනාත්මක අයිතමයන් නොපවතින මූල්‍ය නොවන වත්කම් මැණීම වැනි සමහර සංකීර්ණ ගැටලු සඳහා සාම්ප්‍රදායික ප්‍රවේශය අදාළ පරිදි අවධානය යොමු නොකරයි. "අවදානම සහ අනුරූප වන අනුපාතිකය", පිළිබඳව යෝග්‍ය සොයා බැලීමකදී අවම වශයෙන් අයිතම් දෙකක් එනම් වෙළඳපොළ ස්ථානයේ පවතින වත්කම හා නිරීක්ෂණය කරන ලද පොළී අනුපාතය සහ මැනීමට යටත් කරන වත්කම පිළිබඳව විශ්ලේෂණය කිරීම අවශ්‍ය වේ. මුදල් ප්‍රවාහ මැනීම සඳහා උචිත වට්ටම් අනුපාතය අනෙක් වත්කම නිරීක්ෂණය කරන පොළී අනුපාතිකයෙන් නිගමනය විය යුතුය. මෙම නිගමනය පිළිබඳව අවධානය සඳහා අනෙකුත් වත්කම්වල ගුණාත්මක ලක්ෂණයන් මැනීමට භාජනය කෙරෙන වත්කමේ මුදල් ප්‍රවාහයන්ගේ ගුණාත්මක ලක්ෂණයන්ට සමාන විය යුතුය. මේ නිසා මිණුම්කරණය කරන්නා විසින් පහත දෑ කළයුතු වේ :-

(අ) වට්ටම් කිරීමට ඇති මුදල් ප්‍රවාහ කුලකය හඳුනාගැනීම ;

(ආ) සමාන මුදල් ප්‍රවාහ ගති ලක්ෂණ සහිත බව පෙනෙන වෙනත් වත්කමක් වෙළඳපොළ ස්ථානයෙන් හඳුනා ගැනීම ;

(ඇ) අයිතමයෙකේ මුදල් ප්‍රවාහ කුලකයන් සංසන්දනයකොට ඒවායේ සමානභාවය තහවුරු කර ගැනීම. (උදාහරණ වශයෙන්, කුලකයන් දෙකම ගිවිසුම්ගත මුදල් ප්‍රවාහයන්ද හෝ ඉන් එකක් ගිවිසුම්ගත මුදල් ප්‍රවාහයන් සහ අනෙක් ඇස්තමේන්තුගත මුදල් ප්‍රවාහයන්ද ?);

(ඈ) එක් අයිතමයක ඇති මූලිකාංගයක් අනෙක් අයිතමයෙහි නොපවතින්නේද? යන්න ඇගයීම් කිරීම. (උදාහරණ වශයෙන්, එකක් අනෙකට වඩා දවශීලතාවයෙන් අඩුද යන්න) ; සහ

(ඉ) වෙනස්වන ආර්ථික තත්ත්වයන් යටතේ මුදල් ප්‍රවාහ කුලකයන් දෙකම එක සමාන ලෙස හැසිරෙන්නේද (වෙනස්වන්නේද) යන්න ඇගයීම.

අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රවේශය

- අ7. අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රවේශය සමහර අවස්ථාවලදී සාම්ප්‍රදායික ප්‍රවේශයට වඩාත් ප්‍රතිඵලදායක මිණුම්කරණ උපකරණයකි. අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රවේශය මිණුම්කරණය සකස් කිරීමේදී සියළුම අපේක්ෂිත විය හැකි මුදල් ප්‍රවාහයන්, එක් තනි, විය හැකි මුදල් ප්‍රවාහය වෙනුවට භාවිතයට ගනු ලබයි. උදාහරණ වශයෙන් මුදල් ප්‍රවාහයක් රු.100, රු.200 හෝ රු.300ක් පිළිවෙලින් 10%, 60% සහ 30% ක සම්භාවිතාවයක් යටතේ විය හැකිය. මෙහිදී අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහය රු.220 කි. ඒ අනුව අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රවේශය සම්ප්‍රදායික ප්‍රවේශයෙන් වෙනස්වන්නේ ප්‍රස්තුතයට භාජනය වන සියලුම මුදල් ප්‍රවාහයන් සැලකිල්ලට භාජනය කොට සෘජු විශ්ලේෂනයන් සහ මැණීමේදී භාවිතාකරන ලද උපකල්පනයක් පිළිබඳව වඩා පැහැදිලි ප්‍රකාශයක් ඉදිරිපත් කිරීමෙන්ය.
- අ8. අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රවේශය මගින් මුදල් ප්‍රවාහයන්හි කාලනියමය පිළිබඳව අවිනිශ්චිතතාවයක් පවතින විට වර්තමාන අගය ශිල්පක්‍රමය සඳහා ඉඩ ලබාදේ. උදාහරණ වශයෙන් රු.1000ක මුදල් ප්‍රවාහයක් පිළිවෙලින් වර්ෂයකදී වර්ෂ දෙකකදී හෝ වර්ෂ

තුනකදී 10%, 60% සහ 30% සම්භාවිතාවයක් සහිතව ලැබිය හැකිය. එවැනි අවස්ථාවකදී අපේක්ෂිත වර්තමාන අගය පිළිබඳව ගණනය කිරීම පහත උදාහරණයෙන් දැක්වේ.

5% යටතේ පළමු වර්ෂයේදී රු.1000 වර්තමාන අගය	රු.952.38	
සම්භාවිතාවයන්	10%	රු.95.24
5.25% යටතේ දෙවන වර්ෂයේදී රු.1000 වර්තමාන වටිනාකම	රු.902.73	
සම්භාවිතාවයන්	60%	රු.541.64
5.50% යටතේ තෙවන වර්ෂයේදී රු.1000 වර්තමාන වටිනාකම	රු.851.61	
සම්භාවිතාවයන්	30%	රු.255.48
අපේක්ෂිත වර්තමාන අගය		රු.892.36

අ9. අපේක්ෂිත වර්තමාන අගය රුපියල් රු.892.36 සාම්ප්‍රදායික ක්‍රමය අනුව හොඳම ඇස්තමේන්තුව වන රුපියල් 902.73 (60% ක සම්භාවිතාව) සංඛ්‍යාවෙන් වෙනස් වේ. සාම්ප්‍රදායික වර්තමාන අගය ගණනය කිරීම මෙම උදාහරණයට භාවිතා කිරීමේදී අවශ්‍ය වන එක් තීරණයක් වන්නේ කිනම් විය හැකි කාල නිර්ණයක් මුදල් ප්‍රවාහයන් සඳහා භාවිතා කරන්නේද යන්න වන අතර එමඟින් අනෙකුත් කාලයන්හි සම්භාවිතාවයන් පිළිබඳ විමක් සිදු නොවේ. මෙයට හේතුව සාම්ප්‍රදායික වර්තමාන අගය ගනනය කිරීමේ භාවිතාකරණ වට්ටම් අනුපාතය මගින් කාලය පිළිබඳ අවිනිශ්චිතතාවයන් නිරූපණය කිරීමට නොහැකිවීමයි.

අ10. අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රවේශයේදී සම්භාවිතාවයන් භාවිතා කිරීම අත්‍යාවශ්‍ය මූලිකාංගයකි. සම්භාවිතාවන් ඉතා ඉහළ පුද්ගල නිෂ්පාදන ඇස්තමේන්තුවලට පැවරීමද නියම සාධකවලට වඩා ඉහළ නිවැරදි බවක් පෙන්වුම් කරයි. කෙසේ නමුදු, සාම්ප්‍රදායික ප්‍රවේශය හරියාකාරව භාවිතයේදී (අ.6 ඡේදයේ විස්තර කර ඇති පරිදි) අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රවේශයේ ගණනය කිරීම් පාරදෘෂ්‍ය භාවය නොයෙදවීමෙන් එකම ඇස්තමේන්තුව සහ විෂයානුබද්ධ භාවය අවශ්‍ය කෙරේ.

අ11. වර්තමාන භාවිතයේදී සකස් කර ඇති ඇස්තමේන්තු බොහොමයක අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහයන්හි මූලිකාංගයන් අවිධිමත් ලෙස දැනටමත් අන්තර්ගත කර ඇත. මෙයට අමතරව ගණකාධිකාරීන් බොහෝ විට මුහුණ දෙන්නේ විය හැකි මුදල් ප්‍රවාහවල සම්භාවිතාවය පිළිබඳ සීමිත තොරතුරු භාවිතා කරමින් වත්කමක් මැනීමේ අවශ්‍යතාවය උදාහරණයක් වශයෙන් ගණකාධිකාරීවරයෙක් පහත අවස්ථාවන්ට මුහුණදිය හැකිය :

(අ) ඇස්තමේන්තු කරන ලද වටිනාකම රුපියල් 50 සහ 250 අතර කිසියම් තැනකට වැටෙන නමුත් පරාසය තුළ ගැනෙන කිසිම වටිනාකමක් වෙනත් වටිනාකමකට වඩා බෙහෙවින් වැඩිවිය නොවේ. ඒ අනුව දැනට ඇති සීමාකාරී තොරතුරු පදනම්ව අපේක්ෂිතව මුදල් ප්‍රවාහය රුපියල් 150 කි. $[(50+250)/2]$

(ආ) ඇස්තමේන්තු කරන ලද වටිනාකම රුපියල් 50 සහ රු.250 අතර කිසියම් තැනකට වැටෙන නමුත් වඩාත් වැඩියෙන් ලැබෙනු ලබන අපේක්ෂිත අගය රු.100 කි. කෙසේ වෙතත් එක් එක් අගයට අනුයුක්ත සම්භාවිතාවය කෙතෙක්දැයි නොදනී. මේ අනුව සීමිත තොරතුරු පදනම් කරගෙන අපේක්ෂිත අගය වන්නේ රු.133.33 $[(50 + 100 + 250) / 3-]$

(ඇ) ඇස්තමේන්තුගත අගය වන්නේ රු.50 (10% ක සම්භාවිතාවය) රු.250 (30%ක සම්භාවිතාවය) හෝ රු.100 (60% ක සම්භාවිතාවය) මෙම සීමිත තොරතුරු පදනම් කරගෙන ඇස්තමේන්තුගත අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහය වන්නේ රු.140 $[(50 \times 0.10) + (250 \times 0.30) + (100 \times 0.60)]$

ඉහත සෑම අවස්ථාවකදීම අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහයේ අගය අවම වඩාත් විය හැකි හෝ උපරිම අපේක්ෂිත අගයක් තනිව ගෙන කළ ගණනය කිරීමට වඩා හොඳ ප්‍රයෝජ්‍ය අගයේ ඇස්තමේන්තුවක් නිරූපණය කරයි.

අ12. අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශ ප්‍රවේශය ව්‍යවහාර කිරීම පිරිවැය-ප්‍රතිලාභ සීමාකිරීම්වලට යටත් වේ. සමහර අවස්ථාවන්හිදී ආයතනයකට විශාල පරාසයක දත්තවලට ප්‍රවේශ වෙමින් සිදුවෙනැයි හැඟෙන සිදුවීම් පෙළක මුදල් ප්‍රවාහ සකස් කිරීමේ හැකියාව ලැබිය හැකිය. එමෙන්ම වෙනත් අවස්ථාවලදී ආයතනයක් විශාල වියදමක් දැරීමකින් තොරව මුදල් ප්‍රවාහයක් සකස් කිරීම වෙනුවට මුදල් ප්‍රවාහයන්ගේ වෙනස්වීම් පිළිබඳව පොදු ප්‍රකාශයක් පමණක් කිරීමට හැකියාවක් තිබිය හැකිය. මෙහිදී අස්තිත්වය විසින් අතිරේක තොරතුරු ලබාගැනීමේ පිරිවැයට එරෙහිව මිණුම්කරණය සඳහා ගෙන එන අතිරේක තොරතුරුවල විශ්වාසදායකත්වය පිළිබඳව සමතුලනයක් තබාගැනීම අවශ්‍ය වේ.

අ13. තනි තනි අයිතමයක් හෝ වියහැකි ප්‍රතිඵල ගණනෙහි සීමාවක් සහිත අයිතමයක් සම්බන්ධයෙන් මිණුම්කරණයේදී අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහ ශිල්ප ක්‍රමය අයෝග්‍ය බව සමහරු සලකති. ඔවුන් විය හැකි ප්‍රතිඵලයන් දෙකක් සහිත වත්කමක් උදාහරණ ලෙස ඉදිරිපත් කරයි. 90% ක සම්භාවිතාවක් සහිත රු.10ක මුදල් ප්‍රවාහයක් සහ 10% ක සම්භාවිතාවක් සහිත රු.1000ක මුදල් ප්‍රවාහයක් සැලකිල්ලට ගනී. ඔවුන් නිරීක්ෂණය කරන ආකාරයට අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහය මෙම උදාහරණයේදී රු.109 ක් සේ

ගණනය කෙරෙන අතර මෙම ප්‍රතිඵලය අවසන් වශයෙන් ගෙවිය හැකි වටිනාකම් දෙකම නියෝජනය නොවන බව විවේචනාත්මකව පෙන්වා දෙති.

- අ14. ඉහත අවධාරණය කළ මතය ස්ථිර කිරීම පාදක කරගත් මිණුමේ අරමුණ සමග එකඟ නොවන බැව් පිළිබිඹු පෙන්වුම් කරයි. මෙහි අරමුණ දැරීමට ඇති පිරිවැය සමායනය කිරීම නම්, අපේක්ෂිත පිරිවැය ඇස්තමේන්තුව මඟින් අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහය විශ්වාසදායී ලෙස නියෝජනය නොවිය හැකිය. කෙසේ නුමුදු මෙම ප්‍රමිතය වත්කමක නැවත අයකරගත හැකි අගය මැණීමට සැලකිල්ලක් දක්වේ. මෙම උදාහරණයේදී වත්කමෙහි යළි අයකරගත හැකි අගය රු.10 වියහැකි නොවුවද එසේ වුවද මෙය වඩාත් විය හැකි මුදල් ප්‍රවාහය වේ. මෙයට හේතුව රු.10 ක් ලෙස මිණුමට වත්කම මැණීමේදී මුදල් ප්‍රවාහයන්ට අවිනිශ්චිතභාවය ඇතුළත් වී නොමැති කමයි. ඒ වෙනුවට අවිනිශ්චිත මුදල් ප්‍රවාහය නියත මුදල් ප්‍රවාහයක් ලෙස ඉදිරිපත් කෙරේ. කිසිම බුද්ධිමත් අස්තිත්වයක් මෙවැනි ගති ලක්ෂණ ඇති වත්කමක් රු.10 කට විකුණනු නොලබයි.

වට්ටම් අනුපාතිකය

- අ15. අස්තිත්වයක් වත්කමක ප්‍රයෝජ්‍ය අගය මැනීම සඳහා කිනම් ප්‍රවේශයක් අනුගමනය කළත් මුදල් ප්‍රවාහයන් වට්ටම් කිරීමට භාවිතාකරන ලද පොළී අනුපාතිකයන් ඇස්තමේන්තුගත මුදල් ප්‍රවාහයන්හි ගැලපුම් කරන ලද අවදානම නිරූපනය නොවේ. එසේ නොවන්නේ නම් සමහරක් උපකල්පනයන්ගේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස දෙවරක් ගණනයවීමක් සිදුවේ.

- අ16. වත්කමක නිශ්චිත අනුපාතිකය වෙළඳපොළෙන් සෘජුව ලබාගත නොහැකි නම් අස්තිත්වයක් වට්ටම් අනුපාතිකය ඇස්තමේන්තු කිරීමට ආදේශක භාවිතාකරයි. මෙවැනි ඇස්තමේන්තුවක අරමුණ වන්නේ හැකි තාක් දුරට පහත දැයිත් වෙළඳපොළ තක්සේරුව ඇස්තමේන්තුගත කිරීමයි.

(අ) වත්කමෙහි ඵලදායී ජීවිතකාලය අවසානය තෙක් වන කාලපරිච්ඡේදයන්හි මුදලේ කාල වටිනාකම ; සහ

(ආ) (අ) 1. හි විස්තරකරන ලද සාධක (අ), (ඇ) සහ (ඉ) ඡේද හි සඳහන් කල දැවලින් ඇස්තමේන්තුගත මුදල් ප්‍රවාහ වටිනාකම්වලට එළඹීමේදී ගැලපීමක් ඇති නොකිරීමේ සීමාව.

- අ17. එවැනි ඇස්තමේන්තුවක් කිරීමේදී ආරම්භයක ස්ථානයක් වශයෙන් අස්තිත්වයක් විසින් පහත අනුපාතිකයන් සැලකිල්ලට ගත හැකිය.

(අ) ප්‍රාග්ධන වත්කම් මිල කිරීමේ ආකෘතිය වැනි අස්තිත්වයේ බරතැබු සාමාන්‍ය ප්‍රාග්ධන පිරිවැය නිර්ණය කිරීමට භාවිතා කරන ශිල්ප ක්‍රම ;

(ආ) අස්තිත්වයේ වර්ධක ණය ගැණුම් අනුපාතිකය ; සහ

(ඇ) අනෙක් වෙළඳපොළ ණය ගැණුම් අනුපාතිකයන්.

- අ18. කෙසේ වෙතත් මෙම අනුපාතිකයන් පහත දැ සඳහා ගැලපීම කළ යුතුවේ :-

(අ) වත්කමෙහි ඇස්තමේන්තු කළ මුදල් ප්‍රවාහයන් හා ආශ්‍රිත නිශ්චිත අවදානම් තක්සේරු කිරීම සඳහා අනුගමනය කළ ක්‍රමය පිළිබිඹු කිරීම.

(ආ) වත්කමක ඇස්තමේන්තු කළ මුදල් ප්‍රවාහයන් හෝ ගැලපුම් කරන ලද ඇස්තමේන්තු කළ මුදල් ප්‍රවාහයන් හා අදාළ නොවන අවදානම් ඉවත් කිරීම.

රටේ අවදානම, ව්‍යවහාර මුදලේ අවදානම සහ මිලෙහි අවදානම වැනි අවදානම් සඳහා සැලකිල්ල යොමුකළ යුතුවේ.

- අ19. අස්තිත්වයක ප්‍රාග්ධන ව්‍යුහය සහ වත්කම් මිලදී ගැනීම සඳහා අස්තිත්වය මූල්‍යකරණය කළ ක්‍රමයෙන්ද වට්ටම් අනුපාතිකය ස්වාධීනවේ. එයට හේතුවන්නේ වත්කමකින් පැන නැගෙනුයේ අපේක්ෂිත අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන් අස්තිත්වයේ වත්කම් මිලදී ගැනීම සඳහා මූල්‍යනය කල ක්‍රමය මත රඳා නොපවතින නිසාය.

- අ20. 55 ඡේදයෙන් වට්ටම් අනුපාතික ලෙස බද්දට පෙර අනුපාතිකය භාවිතා කිරීම අවශ්‍ය කෙරේ. එම නිසා ඇස්තමේන්තු සකස් කිරීම සඳහා පදනම් කරගන්නා ලද අනුපාතිකය බද්දෙන් පසු අනුපාතිකය වන විට එම පදනම බද්දට පෙර අනුපාතිකය සේ පිළිබිඹු වීමට ගැලපීම් කළ යුතුවේ.

- අ21. වත්කමක ප්‍රයෝජ්‍ය අගය ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී අස්තිත්වයක් සාමාන්‍යයෙන් භාවිතා කරන්නේ තනි වට්ටම් අනුපාතිකයකි. කෙසේ වෙතත් විවිධ කාලපරිච්ඡේදයන්හි වත්කමෙහි ප්‍රයෝජනයෙහි අගය අවදානම් හා අනුපාතයන්හි කාල ව්‍යුහයට සංවේදී වන විට අස්තිත්වයක් විවිධ අනාගත කාලපරිච්ඡේදයන් සඳහා වෙනම වූ අනුපාතිකයන් භාවිතා කරයි.

ආ පරිශිෂ්ටය

කීර්තිනාමය සහ පාලනයට යටත් නොවන හිමිකම් සහිත මුදල් උත්පාදන ඒකක සඳහා හානිකරණ පරීක්ෂාව

මෙම පරිශිෂ්ටය ප්‍රමිතයෙහි අන්තර්ගත කොටසකි.

ආ1. අත්පත් කරගන්නා විසින් SLFRS 3 ට අනුකූලව අත්පත් කරගනු ලබන දිනට කීර්තිනාමය පහතින් ඇති (ආ) ට වඩා වැඩියෙන් (අ) හි අනිරීක්ෂය ලෙස මැන තක්සේරුකර හඳුනාගනු ලැබේ.

(අ) (i) පවරාගනු ලබන ප්‍රතිලාභියාට SLFRS අනුව මිණුම් කරන අතර, මේ සඳහා සාමාන්‍යයෙන් අත්පත් කරගත් දින සාධාරණ අගය අවශ්‍ය වේ.

(ii) SLFRS 3 අනුව මිණුම් කරන ලද අත්පත් කර ගැනීමට භාජනය වන්නාගේ කිසියම් පාලනයට යටත්නොවන හිමිකමේ වටිනාකම; සහ

(iii) අදියර කිහිපයකින් ඉෂ්ටකරගන්නා ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී අත්පත් කරගන්නා හට කලින් තිබූ, අත්කර ගැනීමට භාජනය වන්නාගේ එකම හිමිකමේ අත්පත්කරගත් දින සාධාරණ අගය යන ඒවායේ සමාහාරය.

(ආ) පැවරීම් දිනට SLFRS 3 අනුව මිණුම් කරන ලද අත්කරගත් වත්කම්වල සහ උපකල්පිත වගකීම්වල ශුද්ධ අගය.

කීර්තිනාමය වෙන්කිරීම

ආ2. අත්පත් කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ වෙනත් වත්කම් හා වගකීම් මුදල් උත්පාදන ඒකකයට හෝ ඒකක සමූහයකට පවරා තිබුණේද යන්න නොසලකා සංයෝජනයකදී සහ ක්‍රියාකාරකමේ අපේක්ෂිත ප්‍රතිලාභ, ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී අත්පත් කරගත් කීර්තිනාමය අත්පත් කරගන්නාගේ සෑම මුදල් උත්පාදන ඒකකයකට මුදල් ඒකක සමූහයකට වෙන්කළ යුතු බව මෙම ප්‍රමිතයේ 80 වැනි ඡේදය අනුව අවශ්‍යවේ. පාලනයට යටත් නොවන හිමිකමක් නොමැති ස්වාභාවයෙහි මුදල් උත්පාදන ඒකකයකට වුවද ව්‍යාපාර සමායෝජනයකින් උත්පාදිත සහ ක්‍රියාකාරකයේ කොටසක් විභාජනය වීමේ හැකියාවක් මෙහි දී ඇතිවිය හැකිය.

හානිකරණ පරීක්ෂාව

ආ3. මුදල් උත්පාදන ඒකකයක නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකම මුදල් උත්පාදන ඒකකයෙහි ධාරණ අගය සමග සංසන්දනය කිරීම හානිකරණ පරීක්ෂාවට ඇතුළත් වෙයි.

ආ4. අස්තීත්වයක් එහි පාලනයට යටත් නොවන හිමිකම සාධාරණ අගය අත්පත්කරගත් දින පරිපාලිතයේ හඳුනාගත හැකි ශුද්ධ වත්කම්වල එහි සමානුපාතික හිමිකම ලෙස මනිනු ලබන පාලනයට යටත් නොවන හිමිකමට ආරෝපනය වූ කීර්තිනාමය අදාළ මුදල් උත්පාදන ඒකකයේ යළි අයකරගත හැකි වටිනාකමේ ඇතුළත් වන අතර, මව් සමාගමේ ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල හඳුනා නොගැනේ. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අස්තීත්වයක් පාලනයට යටත්ව නොවන හිමිකම ආරෝපනය වූ කීර්තිනාමය ඇතුළත් කිරීමට, ඒකකයට වෙන්කළ කීර්තිනාමයේ ධාරණ අගය දළ ස්වරූපයෙන් පෙන්විය යුතුය. අනතුරුව මුදල් උත්පාදන ඒකකය හානිකරණය වී ඇත්දැයි නිර්ණය කිරීම සඳහා මෙම ගැලපුම් කරන ලද ධාරණ අගය ඒකකයෙහි යළි අයකරගත හැකි වටිනාකම සමග සන්සන්දනය කරනු ලබයි.

හානිකරණ අලාභයක් වෙන් කිරීම

ආ5. හඳුනාගනු ලබන කවර හානිකරණ අලාභයක් වුවද පළමුව ඒකකයට වෙන් කරන ලද කීර්තිනාමයේ ධාරණ අගය අඩු කිරීමටත් ඉක්බිතිව ඒකකයෙහි අනෙක් වත්කම්වල එක් එක් වත්කමක ධාරණ අගයට සමානුපාතිකවත් වෙන් කළ යුතු බව 104 ඡේදයෙන් අවශ්‍ය කෙරේ.

ආ6. පාලනයට යටත් නොවූ හිමිකමක් සහිත පරිපාලිතයක් හෝ පරිපාලිතයක කොටසක් සාකච්ඡායෙන්ම මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් වන්නේ නම් හානිකරණ අලාභය මව් සමාගම සහ පාලනයට යටත් නොවන හිමිකමක් ඇති පරිපාලිතය අතර ලාභලාභ විභාජන කරන හා සමාන අනුපාතයටම වෙන් කරයි.

ආ7. පාලනයට යටත් නොවූ හිමිකමක් ඇති පරිපාලිතයක් හෝ පරිපාලිතයක කොටසක් වඩා විශාල මුදල් උත්පාදන ඒකකයක කොටසක් වන්නේ නම් කීර්තිනාමයෙහි හානිකරණ අලාභ මුදල් උත්පාදන ඒකකයෙහි පාලනයට යටත් නොවූ හිමිකම ඇති

සහ එසේ නොවන කොටස්වලට වෙන් කරයි. මුදල් උත්පාදන ඒකකයෙහි කොටස්වලට හානිකරණ අලාභ වෙන් කරනු ලබන්නේ පහත සඳහන් පදනම අනුවය.

(අ) හානිකරණය මුදල් උත්පාදන ඒකකයෙහි කීර්තිනාමයට අදාළවන ප්‍රමාණයට, හානිකරණයට පෙර කොටස්වල කීර්තිනාමයෙහි සාපේක්ෂ ධාරණ අගයන්ට ; සහ

(ආ) හානිකරණය මුදල් උත්පාදන ඒකකයෙහි හඳුනාගත හැකි වත්කම්වලට අදාළ වන ප්‍රමාණයට, හානිකරණයට පෙර කොටස්වල හඳුනාගත හැකි ශුද්ධ වටිනාකම්වල සාපේක්ෂ ධාරණ අගයයන්ට එවැනි කවර හෝ හානිකරණයක් සෑම ඒකකයම කොටස්වල ඇති වත්කම්වලට කොටසෙහි ඇති එක් එක් වත්කමක ධාරණ අගයේ සමානුපාතික පදනම මත වෙන් කරයි.

පාලනයට යටත් නොවූ හිමිකම් සහිත කොටස් තුළ හානිකරණ අලාභය වෙන්කරනුයේ මව් සමාගම පාලනයට යටත් නොවූ හිමිකම් අතර ලාභ අලාභ වෙන් කරනු ලබන පදනමට හා සමාන අන්දමටය.

ආ8 පාලනයට යටත් නොවූ හිමිකමකට ආරෝපණවූ හානිකරණ අලාභය මව් සමාගමේ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල (ඡේද (අ)4 බලන්න) හඳුනානොගත් කීර්තිනාමයට අදාළ නම් එකී හානිකරණය කීර්ති නාමයෙහි හානිකරණ අලාභයක් ලෙස හඳුනාගනු නොලැබේ. එවැනි අවස්ථාවලදී මව් සමාගමට වෙන් කරන ලද කීර්ති නාමයට අදාළ හානිකරණ අලාභය පමණක් කීර්ති නාමය හානිකරණ අලාභය ලෙස හඳුනාගනු ලබයි.

ආ9 විදහා දැක්වීම් උදාහරණ 7 කීර්තිනාමය සමග පූර්ණ අයිතියෙහි නොපවත්නා මුදල් උත්පාදන ඒකකයක හානිකරණ පරීක්ෂාව විදහා දක්වයි.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත 37

ප්‍රතිපාදන, අසම්භව්‍ය වගකීම් සහ අසම්භව්‍ය වත්කම්

පටුන

පේද

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත 37

ප්‍රතිපාදන, අසම්භව්‍ය වගකීම් සහ අසම්භව්‍ය වත්කම්

අරමුණු

විෂය පථය

1-9

නිර්වචන

10-13

ප්‍රතිපාදන සහ අනෙකුත් වගකීම්

11

ප්‍රතිපාදන සහ අසම්භව්‍ය වගකීම් අතර සම්බන්ධතාවය

12-13

හඳුනාගැනීම

14-35

ප්‍රතිපාදන

14-26

ප්‍රවර්තන බැඳීම

15-16

අතීත සිදුවීම්

17-22

ආර්ථික ප්‍රතිලාභ සහිත සම්පත් පිටතට ගලායෑම් හවාවීම

23-24

බැඳීමෙහි විශ්වාසදායී ඇස්තමේන්තුව

25-26

අසම්භව්‍ය වගකීම්

27-30

අසම්භව්‍ය වත්කම්

31-35

මැණීම

36-52

හොඳම ඇස්තමේන්තුව

36-41

අවදානම් සහ අවිනිශ්චිතතා

42-44

වර්තමාන වටිනාකම

45-47

අනාගත සිදුවීම්

48-50

වත්කම්වල අපේක්ෂිත බැහැරකිරීම

51-52

ප්‍රතිපූර්ණ

53-58

ප්‍රතිපාදනයේ වෙනස්වීම්

59-60

ප්‍රතිපාදන භාවිතා කිරීම

61-62

හඳුනාගැනීමේ සහ මැණීමේ නීති ව්‍යවහාර කිරීම

63-83

අනාගත මෙහෙයුම් අලාභ

63-65

භාරක ගිවිසුම්

66-69

ප්‍රතිව්‍යුහගතකිරීම

70-83

හෙළිකිරීම

84-92

අන්තර්කාලීන විධිවිධාන

93-94

බලපවත්වන දිනය

95

පරිශීෂ්ට

අ - වගු - ප්‍රතිපාදන, අසම්භව්‍ය වගකීම් අසම්භව්‍ය වත්කම් සහ ප්‍රතිපූර්ණ

ආ - තීරණ රුක්ෂය

ඇ - උදාහරණ - හඳුනාගැනීම

ඈ - උදාහරණ - හෙළිකිරීම

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 37

ප්‍රතිපාදන, අසම්භාව්‍ය වගකීම් සහ අසම්භාව්‍ය වත්කම්

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 37 ප්‍රතිපාදන අසම්භාව්‍ය වගකීම් සහ අසම්භාව්‍ය වත්කම් 1-95 දක්වා වූ ඡේදවල දක්වා ඇත. සියලු ඡේදයන් සමාන අධිකාරීත්වයකින් යුක්ත වේ. LKAS 37 එහි අරමුණ, ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට වූ පූර්විකාව සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුව සම්බන්ධ කොටගෙන කියවිය යුතු ය. නිශ්චිත මගපෙන්වීම් නොමැති විට ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරාගැනීම සහ ව්‍යවහාරය සඳහා පදනමක් LKAS 10 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් සහ වැරදි මගින් සපයා ඇත.

අරමුණ :

මෙම ප්‍රමිතයේ අරමුණ වනුයේ ප්‍රතිපාදන, අසම්භාව්‍ය වගකීම් සහ අසම්භාව්‍ය වත්කම් සඳහා උචිත හඳුනාගැනීමේ උපධාන සහ මිණුම් පදනම් භාවිතා කිරීම සහ ඒවායේ ස්වභාවය, කාල වකවානු සහ ප්‍රමාණය භාවිතා කරන්නන්ට අවබෝධ කරගැනීම සඳහා සටහන්වල ප්‍රමාණවත් තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම තහවුරු කිරීමය.

විෂය පථය :

- පහත දැක්වෙන දෑ හැරුණු කොට ප්‍රතිපාදන, අසම්භාව්‍ය වගකීම් සහ අසම්භාව්‍ය වත්කම් සඳහා ගිණුම්කරණයේ දී සියලුම අස්තීත්වයන් විසින් මෙම ප්‍රමිතය යොදා ගත යුතු ය.
  - (අ) ගිවිසුම දූර්වාභ්‍ය වන්නේ නම් හැර ඉෂ්ටකාර්යය ගිවිසුම්වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇතිවන ඒවා; සහ
  - (ආ) (ඉවත් කරන ලදී)
  - (ඇ) වෙනත් ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතයකින් ආවරණය වන ඒවා.
- මෙම ප්‍රමිතය LKAS 39 මූල්‍ය සාධන පත්‍ර හඳුනාගැනීම සහ මැනීම හි විෂයපථයට ගැනෙන මූල්‍ය සාධන පත්‍ර (සහතික වීම් ඇතුළුව) වලට ව්‍යවහාර නොවේ.
- ඉෂ්ටකාර්යය ගිවිසුම් යනු ගිවිසුම යටතේ කිසිදු පාර්ශ්වයක් සිය බැඳීම් ඉටුකර නැති හෝ පාර්ශ්වයන් දෙකම සිය බැඳීම් සමාන ප්‍රමාණයකට අර්ධ වශයෙන් ඉටුකර ඇති ගිවිසුමකි. ගිවිසුම් භාරක වන්නේ නම් හැර මෙම ප්‍රමිතය ඉෂ්ටකාර්යය ගිවිසුම්වලට ව්‍යවහාර නොවේ.
- (ඉවත් කරන ලදී)
- නිශ්චිත ආකාරයක ප්‍රතිපාදන, අසම්භාව්‍ය වගකීම් හෝ අසම්භාව්‍ය වත්කම් සම්බන්ධයෙන් වෙනත් ප්‍රමිතයක් ක්‍රියාකරන්නේ නම් අස්තීත්වයක් මෙම ප්‍රමිතය වෙනුවට එම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කරයි. උදාහරණයක් ලෙස සමහර ප්‍රතිපාදන වර්ග පහත දැක්වෙන ප්‍රමිතවල සාකච්ඡා කෙරේ.
  - (අ) ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තු (LKAS 11 - ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තු බලන්න) ;
  - (ආ) ආදායම් බදු (LKAS 12- ආදායම් බදු බලන්න) ;
  - (ඇ) කල්බදු (LKAS 17- කල්බදු බලන්න) කෙසේ වුව ද භාරක වී ඇති මෙහෙයුම් කල්බදු සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීමට අදාළ නිශ්චිත අවශ්‍යතා LKAS 17 හි දක්වා නැති බැවින්, එවැනි අවස්ථාවන්ට මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර වේ.
  - (ඈ) සේවක ප්‍රතිලාභ (LKAS 19-සේවක ප්‍රතිලාභ බලන්න) ; සහ
  - (ඉ) රක්ෂණ ගිවිසුම් (SLFRS 4 රක්ෂණ ගිවිසුම් බලන්න) කෙසේ වෙතත් SLFRS 4 විෂය පථය තුලට යටත්වන රක්ෂණ ගිවිසුම් යටතේ පැන නගින එහි බැඳීම් සහ අයිතිවාසිකම් වලට අමතරව රක්ෂකයකුගේ ප්‍රතිපාදන, අසම්භාව්‍ය වගකීම් සහ අසම්භාව්‍ය වත්කම් සඳහා මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කෙරේ.
- ප්‍රතිපාදන ලෙස සලකන සමහර අගයන් අයහාර හඳුනා ගැනීමට සම්බන්ධ විය හැක. උදාහරණ ලෙස ගාස්තුවක් සඳහා අස්තීත්වයක් විසින් ඇපයක් ලබාදීම. මෙම ප්‍රමිතය අයහාර හඳුනාගැනීම කෙරෙහි යොමු නොවේ. LKAS 18- අයහාර, අයහාර හඳුනාගනු ලබන අවස්ථා හඳුනාගන්නා අතර හඳුනාගැනීමේ උපධාන ව්‍යවහාර කිරීම සම්බන්ධයෙන් ප්‍රායෝගික මගපෙන්වීම් ලබාදෙයි. මෙම ප්‍රමිතය LKAS 18 හි අවශ්‍යතා වෙනස් නොකරයි.

7. මෙම ප්‍රමිතය, ප්‍රතිපාදන යනු අවිනිශ්චිත කල්මැනීමක් හෝ අගයක් සහිත වගකීම් ලෙස නිර්වචනය කරයි. සමහර රටවල ප්‍රතිපාදන යන පදය ක්ෂය, වත්කම් හානිකරණය සහ අඩමාන ණය වැනි අයිතම් සම්බන්ධයෙන් ද භාවිතා කෙරේ. මේවා වත්කම්වල ධාරණ අගයන්ට කරන ගැලපීම් වන අතර මෙම ප්‍රමිතය ඒ වෙත යොමු නොවේ.
8. වැය අයිතම් (expenditures) සැලකිය යුත්තේ වත්කම් ලෙස ද, වියදම් ලෙස ද යන්න අනෙකුත් ප්‍රමිතයන් නිශ්චය කරයි. මෙකී කරුණු කෙරෙහි මෙම ප්‍රමිතය යොමු නොවේ. ඒ අනුව ප්‍රතිපාදනයක් කරන විට හඳුනාගන්නා පිරිවැය ප්‍රාග්ධනගත කිරීම මෙම ප්‍රමිතය මගින් තහනම් කිරීම හෝ අවශ්‍ය කිරීම නොකෙරේ.
9. ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණය සඳහා වූ ප්‍රතිපාදනවලට (අසන්නතික මෙහෙයුම් ඇතුළුව) මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර වේ. ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණයක් අසන්නතික මෙහෙයුමක නිර්වචනය හා ගැලපෙන විට SLFRS 5 විකිණීම සඳහා තබා ඇති ජංගම නොවන වත්කම් හා අසන්නතික මෙහෙයුම් මගින් අතිරේක අනාවරණය කිරීමක් අවශ්‍ය කෙරේ.

නිර්වචන :

10. පහත දක්වා ඇති පද නිශ්චිතව දක්වා ඇති තේරුම් ද සමග මෙම ප්‍රමිතයෙහි භාවිතා වේ.

ප්‍රතිපාදනයක් යනු අවිනිශ්චිත කල්මැනීමක් හෝ අගයක් සහිත වගකීමකි. වගකීමක් යනු පියවීමේ දී ආර්ථික ප්‍රතිලාභවලින් යුක්ත වූ සම්පත් අස්තිත්වයෙන් පිටතට ගලා යනු ඇතැයි අපේක්ෂිත, අතීත සිදුවීම්වලින් පැන නගින්නා වූ අස්තිත්වයේ ප්‍රවර්තන බැඳීමකි.

බැඳීම් සහගත සිදුවීමක් යනු බැඳීම නිරාකරණය කිරීම පිණිස තාත්වික විකල්පයක් නොමැතිවන ලෙස නෛතික හෝ සම්මුතික බැඳීමක් නිර්මාණය කරන සිදුවීමකි.

නෛතික බැඳීමක් යනු :

- (අ) ගිවිසුමකින් (එහි ප්‍රත්‍යක්ෂ හෝ ව්‍යංග විධිවිධාන තුළින්) ;
  - (ආ) නීති සම්පාදනයෙන් ; හෝ
  - (ඇ) වෙනත් නීතිමය ක්‍රියාත්මක වීමකින්;
- ඇතිවන බැඳීමකි.

සම්මුතික බැඳීමක් යනු පහත දැක්වෙන අවස්ථාවන්හි දී අස්තිත්වයක ක්‍රියාවන්ගෙන් පැන නගින්නා වූ බැඳීමකි

- (අ) අතීත පැවැත්ම පිළිබඳ ස්ථාපිත රටාවක්, ප්‍රකාශිත ප්‍රතිපත්ති හෝ ප්‍රමාණවත් තරම් නිශ්චිත ප්‍රවර්තන ප්‍රකාශයක් මගින් අස්තිත්වය සමහර වගකීම් පිළිගන්නා බවට ඇගවීමක් කර ඇති විට; සහ
- (ආ) එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අනෙකුත් පාර්ශ්වයන් තුළ අස්තිත්වය විසින් එකී වගකීම් මුදා හරින බවට වලංගු අපේක්ෂාවක් ගොඩනංවා ඇතිවිට,

අසම්භාව්‍ය වගකීමක් යනු :

- (අ) අස්තිත්වයේ සම්පූර්ණ පාලනයෙන් තොරවූ අවිනිශ්චිත අනාගත සිදුවීම් එකක් හෝ වැඩි ප්‍රමාණයක් සිදුවීම හෝ නොසිදුවීම මගින් පමණක් පැවැත්ම තහවුරු කෙරෙන සහ අතීත සිදුවීම්වලින් පැන නැගිය හැකි බැඳීමක්; හෝ
- (ආ) අතීත සිදුවීම් වලින් පැන නගින , එහෙත්:
  - (i) බැඳීම පියවීම පිණිස ආර්ථික ප්‍රතිලාභවලින් යුක්ත වූ සම්පත් පිටතට ගලා යාමේ භව්‍යතාවයක් නොමැති වීම ; හෝ
  - (ii) බැඳීමේ ප්‍රමාණය ප්‍රමාණවත් විශ්වසනීයත්වයකින් මැනිය නොහැකි වීම;
 හේතුවෙන් හඳුනා නොගන්නා ප්‍රවර්තන බැඳීමකි.

අසම්භාව්‍ය වත්කමක් යනු අස්තිත්වයේ සම්පූර්ණ පාලනයෙන් තොර වූ අවිනිශ්චිත අනාගත සිදුවීම් එකක් හෝ වැඩි ප්‍රමාණයක් සිදුවීම හෝ නොසිදුවීම මගින් පමණක් පැවැත්ම තහවුරු කෙරෙන සහ අතීත සිදුවීම්වලින් පැන නැගිය හැකි වත්කමකි.

භාරක ගිවිසුමක් යනු ගිවිසුම යටතේ වූ බැඳීම සපුරාලීමේ දී මගහැරිය නොහැකි පිරිවැය ඒ යටතේ ලැබීමට අපේක්ෂිත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ඉක්මවන ගිවිසුමකි.

ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමක් යනු:

(අ) අස්තිත්වයක් විසින් භාරගෙන ඇති ව්‍යාපාරික විෂය පථය ; හෝ

(ආ) අස්තිත්වය පවත්වාගෙන යන ආකාරය;

ප්‍රමාණාත්මක ලෙස වෙනස් කරන, කළමනාකරණය විසින් සැලසුම් කර පාලනය කරන වැඩ සටහනකි.

ප්‍රතිපාදන හා අනෙකුත් වගකීම් :

11. පියවීම සඳහා අවශ්‍ය අනාගත වියදම් ප්‍රමාණය හෝ එකී කාලවකවානුව පිළිබඳ අවිනිශ්චිතතාවයක් තිබීම නිසා වෙළඳ ගෙවිය යුතු දෑ සහ උපචිතයන් වැනි වෙනත් වගකීම්වලින් ප්‍රතිපාදන වෙන් කළ හැකිය. පිළිසැසඳීම අනුව,

(අ) වෙළඳ ගෙවිය යුතු දෑ යනු ලැබී ඇති හෝ සපයා ඇති සහ ඉන්වොයිස් කර ඇති හෝ සැපයුම්කරු සමඟ නියමාකාරයෙන් එකඟ වී ඇති භාණ්ඩ හෝ සේවා සඳහා ගෙවිය යුතු වගකීම් වේ.

(ආ) උපචිතයන් යනු සේවකයින්ට ගෙවිය යුතු ප්‍රමාණයන් ද ඇතුළුව (උදාහරණයක් ලෙස උපචිත නිවාඩු දීමනාවලට අදාළ ප්‍රමාණයන්) සැපයුම්කරු සමඟ නියමාකාරයෙන් එකඟ වී ඇති හෝ ඉන්වොයිස් කර හෝ ගෙවීම් කර නැති නමුත් ලැබී හෝ සපයා ඇති භාණ්ඩ හෝ සේවා සඳහා ගෙවිය යුතු වගකීම් වේ. සමහර අවස්ථාවල දී උපචිතවල අගය හෝ කාලවකවානුව ඇස්තමේන්තු කළ යුතුව තිබුණ ද ප්‍රතිපාදනවලට වඩා අවිනිශ්චිතතාවය සාමාන්‍යයෙන් බොහෝ අඩුය.

උපචිත බොහෝ විට වෙළඳ හා අනෙකුත් ගෙවිය යුතු දෑ හි කොටසක් වුව ද ප්‍රතිපාදන වෙනම වාර්තා කෙරේ.

ප්‍රතිපාදන සහ අසම්භව්‍ය වගකීම් අතර සම්බන්ධතාවය :

12. සාමාන්‍ය වැටහීම අනුව, ප්‍රතිපාදන සියල්ලක්ම, ඒවායෙහි කාලවකවානුව සහ ප්‍රමාණය අවිනිශ්චිත බැවින්, අසම්භව්‍ය වේ. කෙසේ වුව ද, මෙම ප්‍රමිතය තුළ 'අසම්භව්‍ය' යන පදය භාවිතා කරනුයේ අස්තිත්වයේ සම්පූර්ණ පාලනය යටතේ නොමැති අනාගත අවිනිශ්චිත සිද්ධියක් සිදුවීම හෝ නොසිදුවීම මගින් පමණක් තහවුරු කෙරෙන බැවින් හඳුනා නොගන්නා වත්කම් හා වගකීම් සඳහාය. ඊට අතිරේකව 'අසම්භව්‍ය වගකීම්' යන පදය හඳුනාගැනීමේ උපධාන සපුරාලන්නේ නැති වගකීම් සඳහා භාවිතා වේ.

13. මෙම ප්‍රමිතය :-

(අ) ප්‍රතිපාදන ප්‍රවර්තන බැඳීම් සහ එම බැඳීම් පියවීම සඳහා ආර්ථික ප්‍රතිලාභ සහිත සම්පත් ගලායාම භව්‍ය වීම නිසා වගකීම් වශයෙන් (විශ්වාසදායී ඇස්තමේන්තුවක් කළ හැකිය යන්න උපකල්පනය කරමින්) හඳුනාගැනේ ;

(ආ) අසම්භව්‍ය වගකීම් පහත දැක්වෙන හේතුවක් මත වගකීමක් ලෙස හඳුනානොගැනේ ;

(i) අස්තිත්වය සතුව ආර්ථික ප්‍රතිලාභ සහිත සම්පත් පිටතට ගලා යාමකට තුඩු දෙන ප්‍රවර්තන බැඳීමක් තිබේ ද යන්න තවමත් තහවුරු කිරීමට තිබීම.
හෝ

(ii) මෙම ප්‍රමිතයේ හඳුනාගැනීමේ උපධාන සපුරාලන්නේ නැති ප්‍රවර්තන බැඳීමක් වීම (බැඳීම පියවීම පිණිස ආර්ථික ප්‍රතිලාභ සහිත සම්පත් පිටතට ගලායාම භව්‍ය නොවීම හෝ බැඳීමේ ප්‍රමාණයෙහි ප්‍රමාණවත් තරම් විශ්වාසදායී ඇස්තමේන්තුවක් කළ නොහැකි වීම නිසා)

හඳුනාගැනීම :

ප්‍රතිපාදන :

පහත කොන්දේසි සපුරාලන්නේ නම් ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනාගත යුතුයි.

14. (අ) අතින් සිදුවීමක ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් අස්තිත්වයකට ප්‍රවර්තන බැඳීමක් (නෛතික හෝ සම්මුතික) පවතින විටෙක;
- (ආ) එම බැඳීම පියවීම පිණිස ආර්ථික ප්‍රතිලාභවලින් යුත් සම්පත් පිටතට ගලායාම අවශ්‍ය වීම හෝ වන විටෙක; සහ
- (ඇ) බැඳීමේ ප්‍රමාණයෙහි විශ්වාසදායී ඇස්තමේන්තුවක් කළ හැකි විටෙක;

මෙම කොන්දේසි සපුරාලන්නේ නැත්නම් ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනා නොගත යුතු ය.

ප්‍රවර්තන බැඳීම :

15. ඉතා විරල අවස්ථාවල දී ප්‍රවර්තන බැඳීමක් තිබේ ද යන්න පැහැදිලි නැත. මෙවැනි අවස්ථාවල දී පවත්නා සියලු සාක්ෂි සැලකිල්ලට ගත් කළ වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ ප්‍රවර්තන බැඳීමක් නොපවතිනවාට වඩා පැවතීම සිදුවිය හැකි නම්, අතින් සිදුවීමක් ප්‍රවර්තන බැඳීමකට තුඩු දෙන බව ගම්‍ය වේ.
16. සෑම අවස්ථාවකදීම පාහේ අතින් සිදුවීමක් ප්‍රවර්තන බැඳීමකට තුඩු දී ඇත් ද යන්න පැහැදිලිය. ඉතා විරල අවස්ථාවල දී උදාහරණයක් ලෙස නෛතික ක්‍රියාවලියක දී, සමහර සිදුවීම් හටගෙන තිබේ ද සහ එම සිදුවීම්වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ප්‍රවර්තන බැඳීම් ඇතිවී තිබේ ද යන්න පිළිබඳ මතභේද පැවතිය හැකිය. එවැනි අවස්ථාවක දී අස්තිත්වයක් විසින් වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ ප්‍රවර්තන බැඳීමක් පවතින්නේ ද යන්න, පවත්නා සියලුම සාක්ෂි, උදාහරණයක් ලෙස විශේෂඥ මත ඇතුළුව, සැලකිල්ලට ගෙන නිශ්චය කරනු ඇත. සලකා බලන සාක්ෂිවලට වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු සිදුවීම් මගින් සපයන අතිරේක සාක්ෂි ඇතුළත් වේ. එම සාක්ෂිවල පදනම මත :
  - (අ) වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ ප්‍රවර්තන බැඳීමක් නොතිබීමට වඩා තිබෙන බව පෙනෙන විටෙක, අස්තිත්වය ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනා ගන්නේය. (හඳුනාගැනීමේ උපධාන සපුරාලන්නේ නම්) ; සහ
  - (ආ) වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ ප්‍රවර්තන වගකීමක් පවතින බව නොපෙනෙන විටෙක ආර්ථික ප්‍රතිලාභ සහිත සම්පත් පිටතට ගලා යාමේ හෝ හානිවලට ලක්වීමේ හැකියාව පිළිබඳව විරල වන්නේ නම් හැර අස්තිත්වය අසම්භාව්‍ය වගකීමක් හෙළිදරව් කරයි. (86 වන ඡේදය බලන්න)

අතින් සිදුවීම :

17. ප්‍රවර්තන බැඳීමකට මූලික වන අතින් සිදුවීමක් බැඳීම් සහගත සිදුවීමක් ලෙස හැඳින්වේ. සිදුවීමක් බැඳීම් සහගත සිදුවීමක් වීම සඳහා සිද්ධිය මගින් නිර්මාණය වූ බැඳීම් නිරාකරණය කිරීමට තාත්වික විකල්පයක් අස්තිත්වයකට නොපැවතීම අවශ්‍ය වේ. පහත දැක්වෙන අවස්ථාවලදී පමණක් මෙසේ සිදුවේ :
  - (අ) බැඳීම නිරාකරණය කිරීම නීතිය මගින් බලාත්මක කළ හැකි වීම ; හෝ
  - (ආ) සම්මුතික බැඳීමක දී, සිදුවීම තුළින් (අස්තිත්වයේ ක්‍රියාවක් විය හැකිය) අස්තිත්වය විසින් බැඳීම නිදහස් කරනු ලබන බවට අනෙකුත් පාර්ශ්වයන් තුළ වලංගු අපේක්ෂාවක් ඇති කිරීම.
18. මූල්‍ය ප්‍රකාශන කටයුතු කරනුයේ අස්තිත්වයක වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ එහි මූල්‍ය තත්ත්වය සම්බන්ධයෙන් ඕනෑම අනාගතයේ විය හැකි තත්ත්වය සම්බන්ධයෙන් නොවේ. එම නිසා අනාගතයේ මෙහෙයුම්වලට දැරීමට අවශ්‍ය වන වියදම් සඳහා ප්‍රතිපාදන හඳුනා නොගැනේ. අස්තිත්වයක මූල්‍යතත්ව ප්‍රකාශනයෙන් හඳුනාගන්නා වගකීම් වනුයේ වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට පවතින ඒවා පමණි.
19. ප්‍රතිපාදන ලෙස හඳුනාගන්නේ අස්තිත්වයක අනාගත ක්‍රියාවන්ගෙන් (ව්‍යාපාරයේ අනාගත පැවැත්ම) ස්වාධීනව පවතින අතින් සිදුවීම්වලින් පැන නගින බැඳීම් පමණි. එවැනි බැඳීම්වලට උදාහරණ නම් නීතියට පටහැනි පරිසර හානි සඳහා වූ දූෂණ හෝ

පිරිසිදු කිරීමේ පිරිවැයයි. මේ දෙකම අස්තිත්වයේ ඉදිරි ක්‍රියාමාර්ග නොසලකා ආර්ථික ප්‍රතිලාභ සහිත සම්පත් පිටතට ගලායාමකට මූලික වේ. එමෙන්ම අස්තිත්වයක් තෙල් පිරිපහදුවක හෝ න්‍යෂ්ටික බලාගාරයක, දැනටමත් සිදුවී ඇති හානිය නිවැරදි කිරීමට අස්තිත්වය බැඳී ඇති ප්‍රමාණයට, විස්ථාපනය කිරීමේ පිරිවැය සඳහා ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනා ගනියි. ඊට ප්‍රතිවිරුද්ධව වාණිජමය බලපෑම් හෝ නෛතික අවශ්‍යතාවයන් නිසා අනාගතයේ යම් ආකාරයකට මෙහෙයුම් පවත්වාගෙන යාම පිණිස වියදම් දැරීමට බලාපොරොත්තු හෝ අවශ්‍ය විය හැකිය. (උදාහරණයක් ලෙස යම් ආකාරයක කර්මාන්ත ශාලාවක් තුළ දුම්පෙරහන් (smoke filters) සවිකිරීම තුළින්) අස්තිත්වයකට සිය අනාගත ක්‍රියාවන් මගින් අනාගත වියදම් මගහැරිය හැකි බැවින්, උදාහරණයක්, ලෙස සිය මෙහෙයුම් වෙනස් කිරීමෙන්, එම අනාගත වියදම් සඳහා ප්‍රවර්තන බැඳීමක් නැති අතර ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනා නොගැනේ.

20. බැඳීම බැඳෙන්නා වූ තවත් පාර්ශ්වයක් බැඳීමකදී සෑම විටම සම්බන්ධ වේ. කෙසේ වුව ද බැඳීම බැඳෙන්නා වූ පාර්ශ්වයේ අනන්‍යතාවය දැන ගැනීම අවශ්‍ය නොවන්නේය. ඇත්ත වශයෙන්ම බැඳීම පොදු මහජනතාව වෙත විය හැකිය. සෑම විටම බැඳීමක් වෙනත් පාර්ශ්වයකට වූ කැප වීමකින් යුක්ත වන බැවින්, අස්තිත්වයක් විසින් සිය වගකීම් නිදහස් කරන බවට වලංගු අපේක්ෂාවක් ගොඩනැංවීම සඳහා බලපෑමට ලක්වන පාර්ශ්වයන්ට වාර්තා ගත කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට පෙර තීරණය ප්‍රමාණවත් නිශ්චිත ආකාරයට දැනුම් දී නැතිනම්, කළමනාකරණ සහ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල තීරණයක් වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේදී සම්මුතික බැඳීමකට තුඩු නොදේ.
21. වහාම බැඳීමක් ඇති නොකරන සිදුවීමකින්, නීතියෙහි වෙනස් වීම් හේතුවෙන් හෝ අස්තිත්වය විසින් කරන ක්‍රියාවක් (උදාහරණයක් ලෙස ප්‍රමාණවත් තරම් නිශ්චිත ප්‍රසිද්ධ ප්‍රකාශයක්) සම්මුතික බැඳීමකට තුඩු දීම හේතුවෙන් පසු දිනක බැඳීමක් ඇතිවිය හැකිය. උදාහරණයක් ලෙස පරිසර හානියක් සිදුවූ විටෙක එහි අනුෂංගයන්ට ප්‍රතිකර්ම යෙදීමට බැඳීමක් නොතිබිය හැකිය. කෙසේ වුවද, නව නීතියකින් පවතින හානිය නිවැරදි කිරීමට හෝ අස්තිත්වය සම්මුතික බැඳීමකින් ඇතිවන ලෙස නිවැරදි කිරීමේ වගකීම ප්‍රසිද්ධියේ පිළිගත් විට හානිය සිදුකිරීම බැඳීම් සහගත සිදුවීමක් වේ.
22. යෝජිත නව නීතියක වැඩිදුර කරුණු තව දුරටත් අවසන් කිරීමට ඇති විට එම නීතිය නීතිගත කරනු ඇති බවට නිශ්චිත නම් පමණක් බැඳීමක් පැන නගියි. මෙම ප්‍රමිතයේ අවශ්‍යතා සඳහා එවැනි බැඳීමක් නෛතික බැඳීමක් ලෙස හැඳින්වේ. නීතිගතකිරීම වටා ඇති තත්ත්වයන්ගේ වෙනස්කම් හේතුවෙන් නීතිය නීතිගත කිරීම නිශ්චිත වීම සම්බන්ධයෙන් තනි සිදුවීමක් හුවා දැක්වීම කළ නොහැකි විය හැකිය. බොහෝ අවස්ථාවල දී නීතියක් නීතිගත කරන තුරු එහි නීතිගත කිරීම නිශ්චිත නොවනු ඇත.

ආර්ථික ප්‍රතිලාභ සහිත සම්පත් පිටතට ගලායාම හව්‍ය වීම :

23. හඳුනාගැනීමෙහිලා වගකීමක් සුදුසුකම් ලැබීමට නම් ප්‍රවර්තන බැඳීමක් පමණක් නොව එම බැඳීම පියවීම සඳහා ආර්ථික ප්‍රතිලාභ සහිත සම්පත් පිටතට ගලායාමේ හව්‍යතාවය ද තිබිය යුතුය. මෙම ප්‍රමිතයේ* අවශ්‍යතා සඳහා සම්පත් පිටතට ගලායාම හෝ වෙනත් සිදුවීමක් හට නොගන්නවාට වඩා හටගැනීම ගම්‍ය වන විට, එනම් සිද්ධිය හට ගැනීමේ සම්භාවිතාව එය හට නොගැනීමට වඩා වැඩි විට, හව්‍ය ලෙස සැලකේ. ප්‍රවර්තන බැඳීමක් පැවතීම හව්‍ය නොවන විට, ආර්ථික ප්‍රතිලාභ සහිත සම්පත් පිටතට ගලායාමේ හැකියාව ඉතා විරළ නම් හැර, අස්තිත්වයක් අසම්භාව්‍ය වගකීමක් හෙළිදරව් කරයි. (86 ඡේදය බලන්න)
24. එක හා සමාන බැඳීම් රාශියක් ඇති විට (උදා: නිෂ්පාදිත ප්‍රතිඥා හෝ සමාන ගිවිසුම්) පියවීමේ දී පිටතට ගලායාමක් අවශ්‍ය වීමේ සම්භාවිතාව තීරණය කරනුයේ බැඳීම් පන්තිය සමස්ථයක් ලෙස සැකීමෙනි. එක් එක් අයිතමය සඳහා පිටතට ගලායාමේ ප්‍රවණතාවය කුඩා වුව ද බැඳීම් පන්තිය සමස්ථයක් ලෙස පියවීමට සම්පත් පිටතට ගලායාම අවශ්‍ය වීමේ හොඳ හව්‍යතාවයක් තිබිය හැකිය. තත්ත්වය මෙය නම් ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනා ගැනේ. (අනෙකුත් හඳුනා ගැනීමේ උපධාන සපුරාලන්නේ නම්)

බැඳීමෙහි විශ්වාසදායී ඇස්තමේන්තුව :

25. ඇස්තමේන්තු භාවිතා කිරීම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේ අත්‍යාවශ්‍ය අංගයක් වන අතර ඒවායෙහි විශ්වාසීභාවය අවතක්සේරු නොකෙරේ. මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ බොහෝ අයිතමයන්ට වඩා ස්වභාවයෙන්ම අවිනිශ්චිත වන්නා වූ ප්‍රතිපාදන සම්බන්ධයෙන් මෙය වඩාත්ම සත්‍ය වේ. අතිශයින්ම විරළ අවස්ථා වලදී හැර හව්‍ය ප්‍රතිඵල පරාසයක් නිශ්චය කිරීමට අස්තිත්වයකට හැකිවන අතර එම නිසා ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනාගැනීමේ දී ප්‍රයෝජනයට ගැනීමට ප්‍රමාණවත් ලෙස විශ්වාසනීයත්වයකින් බැඳීමෙහි ඇස්තමේන්තුවක් කළ හැකිය.

* මෙම ප්‍රමිතයේ "හව්‍ය වීම" හි අර්ථ දැක්වීම වන "හට නොගැනීමට වඩා" යන්න වෙනත් ප්‍රමිත සඳහා අදාළ නොවේ.

26. අතිශයින්ම විරළ අවස්ථාවක දී විශ්වාසදායී ඇස්තමේන්තුවක් කළ නොහැකි විට හඳුනාගත නොහැකි වගකීමක් පවතින්නේ ය. මෙම වගකීම අසම්භාව්‍ය වගකීමක් ලෙස හෙළිදරව් කෙරේ. (86 ඡේදය බලන්න)

අසම්භාව්‍ය වගකීම :

27. අස්තිත්වයක් අසම්භාව්‍ය වගකීමක් හඳුනා නොගත යුතු ය.
28. ආර්ථික ප්‍රතිලාභ සහිත සම්පත් පිටතට ගලායාම විරළ නම් හැර 86 වන ඡේදයේ අවශ්‍යවන පරිදි අසම්භාව්‍ය වගකීමක් හෙළිදරව් කෙරේ.
29. අස්තිත්වයක් බැඳීමක් සඳහා බද්ධව හා සාමූහිකව වගකිව යුතු විටෙක බැඳීමෙහි අනෙකුත් පාර්ශවයන් විසින් දැරිය යුතු කොටස අසම්භාව්‍ය වගකීමක් ලෙස හැඳින්වේ. විශ්වාසදායී ඇස්තමේන්තුවක් කළ නොහැකි ඉතා විරළ අවස්ථාවන්හි හැර ආර්ථික ප්‍රතිලාභ සහිත සම්පත් පිටතට ගලා යාම හව්‍ය වන බැඳීම් කොටස සඳහා අස්තිත්වයක් විසින් වෙන් කිරීමක් හඳුනා ගනියි.
30. ආරම්භයේ දී අපේක්ෂා නොකළ පරිදි අසම්භාව්‍ය වගකීම් ඇතිවිය හැක. එම නිසා ආර්ථික ප්‍රතිලාභ සහිත සම්පත් පිටතට ගලායාම හව්‍ය වී තිබේදැයි නිශ්චය කිරීමට ඒවා දිගටම තක්සේරු කරනු ලැබේ. මුලින් අසම්භාව්‍ය වගකීමක් ලෙස සලකන ලද අයිතමයක් සඳහා ආර්ථික ප්‍රතිලාභ පිටතට ගලා යාම හව්‍ය වන තත්ත්වයට පැමිණි විට සම්භාව්‍ය වෙනස සිදුවූ කාල පරිච්ඡේදයේදී මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනා ගැනේ. (විශ්වාසදායී ඇස්තමේන්තුවක් කළ නොහැකි ඉතා විරළ අවස්ථාවන්හිදී හැර).

අසම්භාව්‍ය වත්කම් :

31. අස්තිත්වයක් අසම්භාව්‍ය වත්කම් හඳුනා නොගත යුතු ය.
32. අස්තිත්වයට ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ගලා ඒමේ හැකියාවකට තුඩු දෙන්නා වූ, සැලසුම් නොකළ හෝ වෙනත් අනපේක්ෂිත සිදුවීම් වලින් අසම්භාව්‍ය වත්කම් සාමාන්‍යයෙන් පැන නගියි. උදාහරණයක් නම් ප්‍රතිඵලය අවිනිශ්චිත වූ අස්තිත්වය විසින් නීතිමය ක්‍රියාමාර්ග තුළින් දිගටම කරගෙන යන්නා වූ හිමිකමකි.
33. කිසි විටෙකත් උපලබ්ධි නොවන ආදායමක් හඳුනාගැනීම ප්‍රතිඵලය විය හැකි බැවින් අසම්භව්‍ය වත්කම් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හඳුනා නොගැනේ. කෙසේ වුව ද ආදායම උපලබ්ධි වීම බොහෝ සෙයින් නිශ්චිත වන විට සම්බන්ධිත වත්කම අසම්භව්‍ය වත්කමක් නොවන අතර එහි හඳුනා ගැනීම උචිත වේ.
34. 89 වන ඡේදයේ දැක්වෙන පරිදි ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ගලා ඒමක් හව්‍ය වන විට අසම්භව්‍ය වත්කමක් හෙළිදරව් කෙරේ.
35. සංවර්ධනයන් උචිත ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල නිරූපනය වීම තහවුරු කිරීම පිණිස අසම්භව්‍ය වත්කම් අඛණ්ඩව තක්සේරු කරනු ලැබේ. ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ගලා ඒමක් පැන නගින බවට බොහෝ සෙයින් නිශ්චිත නම් වෙනස සිදුවන කාලපරිච්ඡේදයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල වත්කම හා සම්බන්ධිත ආදායම හඳුනාගැනේ. ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ගලා ඒම හව්‍ය වන තත්ත්වයට පැමිණ ඇත්නම්, අස්තිත්වයක් අසම්භව්‍ය වත්කමක් හෙළිදරව් කරයි. (89 වන ඡේදය බලන්න)

මැණීම :

හොඳම ඇස්තමේන්තුව :

36. ප්‍රතිපාදනයක් ලෙස හඳුනාගත් අගය, වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට ඇති ප්‍රවර්තන බැඳීම් පියවීම පිණිස අවශ්‍ය වියදම්වල හොඳම ඇස්තමේන්තුව විය යුතු ය.
37. ප්‍රවර්තන බැඳීම් පියවීම පිණිස අවශ්‍ය වියදම්වල හොඳම ඇස්තමේන්තුව යනු අස්තිත්වය විසින් වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී බැඳීම් පියවීම පිණිස තාත්වික ලෙස ගෙවන්නා වූ හෝ එම අවස්ථාවේ දී එය තෙවන පාර්ශවයකට පැවරීමට ගෙවන්නා වූ අගය වේ. බොහෝ විට වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ බැඳීමක් පැවරීම හෝ පියවීම කළ නොහැකි හෝ කළ නොහැකි තරම් වියදම් සහිත හෝ විය හැක. කෙසේ වුව ද, බැඳීම පියවීම හෝ පැවරීම පිණිස අස්තිත්වයක් තාත්වික ලෙස ගෙවනු ලබන අගයෙහි ඇස්තමේන්තුව මගින් වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට ප්‍රවර්තන බැඳීම පියවීම පිණිස අවශ්‍ය වියදම්වල හොඳම ඇස්තමේන්තුව ලැබේ.

38. ප්‍රතිඵලය සහ මූල්‍ය බලපෑම ඇස්තමේන්තු කිරීම අස්තිත්වයේ කළමනාකරණයේ විනිශ්චය මගින් සමාන ගණුදෙනු පිළිබඳ පළපුරුද්ද සහ සමහර අවස්ථාවල දී ස්වාධීන විශේෂඥ වාර්තා උපයෝගී කරගෙන තීරණය කෙරේ. සලකා බලන සාක්ෂි වලට වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු සිදුවීම් මගින් ලබාදෙන අතිරේක සාක්ෂි ඇතුළත් වේ.
39. ප්‍රතිපාදනයක් ලෙස හඳුනාගැනීමට ඇති අගය සම්බන්ධ අවිනිශ්චිතතාවයන්, අදාළ තත්ත්වයන් අනුව විවිධාකාරයෙන් සලකා බලනු ලැබේ. මනිනු ලබන ප්‍රතිපාදන විශාල අයිතම් සංගහනයකින් යුක්ත වන විට විය හැකි ප්‍රතිඵල ඒවායේ ආශ්‍රිත සම්භාවිතාවයන්ගෙන් හරිත කර බැඳීම ඇස්තමේන්තු කරනු ලැබේ. ඇස්තමේන්තු කිරීමේ මෙම සංඛ්‍යාතමය ක්‍රමය සඳහා වූ නම "අපේක්ෂිත වටිනාකම" වේ. එම නිසා දෙන ලද අගයකින් යුත් අදාහරණයක් සම්භාවිතාවය උදාහරණයක් ලෙස 60% හෝ 90% වීම මත ප්‍රතිපාදනය වෙනස් වේ. විය හැකි ප්‍රතිඵල සන්නතික පරාසයක් පවතින විටෙක, සහ එම පරාසය තුළ එක් එක් අගය අනෙක් ඒවා සේම විය හැකි තත්ත්වයේ ඇති විට, පරාසයේ මැදි අගය භාවිතා කරනු ලැබේ.

උදාහරණය :

අස්තිත්වයක් ප්‍රතිඥාභාරයක් සහිතව භාණ්ඩ විකුණන අතර ඒ යටතේ මිලදී ගැනීමෙන් මාස හයක් ඇතුළත විද්‍යාමාන වන කවර හෝ නිෂ්පාදන දෝෂ අළුත්වැඩියා කිරීමේ වියදම් සඳහා ආවරණයක් ලැබේ. විකුණන ලද සියලුම නිෂ්පාදනවල සුළු දෝෂ හෙළිදරව් වුවහොත්, අළුත්වැඩියා වියදම් මිලියන එකක් වන්නේය. විකුණන ලද සියලුම නිෂ්පාදනවල විශාල දෝෂ හෙළිදරව් වුවහොත්, අළුත්වැඩියා වියදම් මිලියන 4 ක් වේ. අස්තිත්වයේ අතිරේක පළපුරුද්ද සහ මිළඟ වර්ෂය සඳහා වන අනාගත බලාපොරොත්තු අනුව, විකුණූ බඩු වලින් 75% ක් දෝෂ රහිත ද 20% ක් සුළු දෝෂ සහිත ද, 5% ක් විශාල දෝෂ සහිත ද, වනු ඇත. 24 වන ඡේදය අනුව අස්තිත්වයක් ප්‍රඥාභාර බැඳීම් සඳහා පිටතට ගලායාමක් සම්භාවිතාව සමස්ථයක් ලෙස තක්සේරු කරනු ඇත.

අළුත්වැඩියා වියදම්වල අපේක්ෂිත වටිනාකම වනුයේ

$(\text{දෝෂ කිසිවක් නැති න් } 75\%)+(\text{මිලියන } 1 \text{ න් } 20\%)+(\text{මිලියන } 4 \text{ න් } 5\%)=400,000$

40. තනි බැඳීමක් මැනීමේ දී, වඩාත් ප්‍රවණතාවයක් ඇති තනි ප්‍රතිඵලය වගකීමෙහි හොඳම ඇස්තමේන්තුව විය හැකිය. කෙසේ වුව ද, එවැනි අවස්ථාවක දී වුව ද, අස්තිත්වය විසින් අනෙකුත් විය හැකි ප්‍රතිඵල සලකා බලනු ලැබේ. අනෙකුත් විය හැකි ප්‍රතිඵල වඩාත් විය හැකි ප්‍රවණතාවයකින් යුත් ප්‍රතිඵලයට වඩා එක්කෝ විශාල වශයෙන් වැඩි හෝ නැත්නම් විශාල වශයෙන් අඩු නම් හොඳම ඇස්තමේන්තුව වනුයේ වැඩි හෝ අඩු අගයයි. උදාහරණයක් ලෙස අස්තිත්වයක් විසින් සිය ගණුදෙනු කරුවකුට ඉදිකර දී ඇති වැදගත් පිරිසතයක බරපතල වරදක් නිවැරදි කිරීමට තිබේ නම් වඩාත් ප්‍රවණතාවයක් ඇති තනි ප්‍රතිඵලය, පළමු අවස්ථාවේ දී අලුත්වැඩියාව සාර්ථක වීම සඳහා අවශ්‍ය විය හැකි පිරිවැය 1000 වුව ද, වැඩිදුර අනාගත ප්‍රයත්නයන් අවශ්‍ය වීමේ සැලකිය යුතු හැකියාවක් තිබේ නම් වැඩි අගයක් සඳහා ප්‍රතිපාදනයක් කරනු ලැබිය හැකිය.
41. ප්‍රතිපාදනයේ බදු බලපෑම් සහ එහි වෙනස්කම් LKAS 12 යටතේ සලකනු ලබන හෙයින් ප්‍රතිපාදනය බදු වලට පෙර මණිනු ලැබේ.
- අවදානම් සහ අවිනිශ්චිතතා :**
42. ප්‍රතිපාදනයක හොඳම ඇස්තමේන්තුව කරා එළඹීමේ දී බොහෝ සිදුවීම් වටා ඇති නොවැලැක්විය හැකි අවදානම් සහ අවිනිශ්චිතතාද අදාළ තත්ත්වයන්ද සැලකිල්ලට ගත යුතු ය.
43. ප්‍රතිඵලයෙහි විචල්‍යතාව අවදානමෙන් විස්තර කෙරේ. වගකීමක් මනිනු ලබන්නා වූ අගය, අවදානම් ගැලපීම මගින් වැඩි විය හැකිය. අවිනිශ්චිත තත්ත්වයන් යටතේ ගැලපීම් කිරීමේ දී, ආදායම හෝ වත්කම් අධි සටහන් කිරීමක් හෝ වියදම හෝ වගකීම් උණ සටහන් කිරීමක් හෝ නොවන පරිදි විමසිලිමත් වීම අවශ්‍ය වේ. කෙසේ වුව ද, වැඩිපුර ප්‍රතිපාදන ඇති කිරීම හෝ ඕනෑකමින් වගකීම් අධි සටහන් කිරීම අවිනිශ්චිතතාවයකින් සාධාරණීකරණය නොවේ. උදාහරණයක් ලෙස අවාසිදායක ප්‍රතිඵලයක ප්‍රක්ෂේපිත පිරිවැයන් විවක්ෂණ භාවය අනුව ඇස්තමේන්තු කර ඇති විට, එම ප්‍රතිඵලය සත්‍ය වශයෙන්ම ඇති තත්ත්වයට වඩා වැඩියෙන් විය හැකි යැයි සලකනු නොලැබේ. අනුෂංගික අධි සටහන් කිරීමක් ප්‍රතිපාදනයක ඇති කරමින් අවදානම් සහ අවිනිශ්චිතතාවය සඳහා ගැලපීම් වල ද්විගුණනය වැලැක්වීම පිණිස සැලකිල්ල අවශ්‍ය වේ.
44. වියදම් අගය වටා ඇති අවිනිශ්චිතතාවයන් හෙළිදරව් කිරීම 85 (ආ) ඡේදය යටතේ කරනු ලැබේ.

වර්තමාන වටිනාකම :

45. මුදලෙහි කාලීන වටිනාකමෙහි බලපෑම ප්‍රමාණාත්මක වන විට ප්‍රතිපාදනයක අගය විය යුත්තේ බැඳීම පියවීම පිණිස අවශ්‍ය වේ යයි අපේක්ෂිත වියදම්වල වර්තමාන වටිනාකම වේ.
46. මුදලෙහි කාලීන වටිනාකම හේතුවෙන් වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු ඉක්මනින් පැන නගින පිටතට වූ මුදල් ප්‍රවාහයන්ට සම්බන්ධ ප්‍රතිපාදන පසුව පැන නගින එම අගයෙන්ම යුත් මුදල් ප්‍රවාහ සහිත ඒවාට වඩා භාරක වේ. එම නිසා බලපෑම ප්‍රමාණාත්මක වන විට ප්‍රතිපාදන වට්ටම් කරනු ලැබේ.
47. වට්ටම් අනුපාතිකය (හෝ අනුපාතික) විය යුත්තේ වගකීමට නිශ්චිත වූ අවදානම් සහ මුදලෙහි කාලීන වටිනාකම පිළිබඳ ප්‍රවර්තන වෙළඳපොළ තක්සේරු පිළිබඳ වන බදුවලට පෙර අනුපාතිකයෙකි. අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ ඇස්තමේන්තු ගලපා ඇති අවදානම්, වට්ටම් අනුපාතිකයෙහි (අනුපාතිකවල) පිළිබිඹු නොවිය යුතු ය.

අනාගත සිදුවීම් :

48. බැඳීමක් පියවීම පිණිස අවශ්‍ය අගයට බලපෑම් ඇතිවිය හැකි අනාගත සිදුවීම්, ඒවා ඇති වන බවට ප්‍රමාණවත් අරමුණු ගත සාක්ෂි පවතින විටෙක, ප්‍රතිපාදන අගයෙහි පිළිබිඹු විය යුතු ය.
49. ප්‍රතිපාදන මැණීමේ දී අපේක්ෂිත අනාගත සිදුවීම් විශේෂයෙන්ම වැදගත් විය හැකිය. උදාහරණයක් ලෙස අනාගත තාක්ෂණික වෙනස්කම් මගින්, වැඩබිමක ආයුකාලය අවසානයේ එය පවිත්‍ර කිරීමේ පිරිවැය අඩුවනු ඇතැයි අස්තීත්වයක් විශ්වාස කරනු ලැබිය හැකිය. පවිත්‍ර කිරීම කරනු ලබන අවස්ථාවේදී පවතින තාක්ෂණය පිළිබඳ පවතින සියලුම සාක්ෂි සැලකිල්ලට ගනිමින්, තාක්ෂණික වශයෙන් සුදුසුකම් ලත් අරමුණුගත නිරීක්ෂකයන්ගේ සාධාරණ අපේක්ෂාවන් හඳුනාගත් අගයෙහි පිළිබිඹු වේ. ඒ අනුව මීට ඉහත කර ඇති ඒවාට වඩා විශාල හෝ සංකීර්ණ පවිත්‍ර කිරීමේ මෙහෙයුමක් වෙනුවෙන් පවතින තාක්ෂණය ව්‍යවහාර කිරීමේ පිරිවැය හෝ පවතින තාක්ෂණය ව්‍යවහාර කිරීමේ දී වැඩිපුර පළපුරුද්ද හා ආශ්‍රිත පිරිවැය අඩුවීම් ඇතුළත් කිරීම උචිත වේ. කෙසේ වුව ද ප්‍රමාණවත් අරමුණුගත සාක්ෂිවලින් තහවුරු වන්නේ නම් හැර, පවිත්‍ර කිරීම සඳහා සම්පූර්ණයෙන්ම අලුත් තාක්ෂණයක් ඇති වේ, යැයි අස්තීත්වයක් බලාපොරොත්තු නොවේ.
50. නව නීතියක් නීතිගත වීම බොහෝ සෙයින් නිශ්චිත වීම සම්බන්ධයෙන් ප්‍රමාණවත් අරමුණුගත සාක්ෂි පවතින විටක එම නව නීතියෙහි බලපෑම පවතින බැඳීමක් මැණීමේදී සැලකිල්ලට ගනු ලැබේ. ප්‍රායෝගිකව පැන නගින විවිධාකාර වූ තත්ත්වයන් නිසා සෑම අවස්ථාවකදීම ප්‍රමාණවත් අරමුණු ගත සාක්ෂි සපයන්නා වූ තනි සිදුවීමක් නිශ්චිතව දැක්වීමට අපොහොසත් විය හැකිය. ඉල්ලුමක් කරන්නා වූ නීතිය කුමක්ද යන්න සහ යථා කාලයේදී එය නීතිගත කරනු ඇති බව නිශ්චිත වීම සම්බන්ධයෙන් සාක්ෂි අවශ්‍ය වේ. බොහෝ අවස්ථාවලදී නව නීතිය ස්ථාපිත කරන තුරු ප්‍රමාණවත්, අරමුණු ගත සාක්ෂි නොපවතිනු ඇත.

වත්කම්වල අපේක්ෂිත බැහැර කිරීම :

51. ප්‍රතිපාදනයක් මැණීමේදී වත්කම්වල අපේක්ෂිත බැහැර කිරීම්වලින් වන ලාභ සැලකිල්ලට නොගත යුතු ය.
52. වත්කම්වල අපේක්ෂිත බැහැර කිරීම මත වන ලාභ, එකී අපේක්ෂිත බැහැර කිරීම ප්‍රතිපාදනයකට තුඩු දෙන්නා වූ සිද්ධියට ළඟින්ම සම්බන්ධ වුවද, ප්‍රතිපාදනය මැණීමේදී සැලකිල්ලට ගනු නොලැබේ. ඒ වෙනුවට අදාළ වත්කම සම්බන්ධව කටයුතු කරන ප්‍රමිතයෙන් නිශ්චිතව දක්වා ඇති කාලයේදී අපේක්ෂිත බැහැර කිරීම මත වූ ලාභ අස්තීත්වය විසින් හඳුනාගැනේ.

ප්‍රතිපූර්ණයන් :

53. ප්‍රතිපාදනයක් පියවීමට අවශ්‍ය වියදම් සියල්ලම හෝ සමහරක් වෙනත් පාර්ශ්වයන් ප්‍රතිපූර්ණය කිරීම අපේක්ෂා කරන විටෙක, අස්තීත්වය බැඳීම පියවුවහොත් ප්‍රතිපූර්ණය ලැබෙන බව බොහෝ සෙයින් නිශ්චිත වන්නේ නම් සහ එසේ වන්නේ නම් පමණක් ප්‍රතිපූර්ණය හඳුනාගත යුතු ය. ප්‍රතිපූර්ණය වෙනම වත්කමක් ලෙස සැලකිය යුතු ය. ප්‍රතිපූර්ණය සඳහා හඳුනාගත් අගය ප්‍රතිපාදනයේ අගයට වඩා වැඩි නොවිය යුතු ය.
54. විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයෙහි ප්‍රතිපාදනයකට සම්බන්ධ වියදම, ප්‍රතිපූර්ණය සඳහා හඳුනාගත් අගයෙන් ශුද්ධ ලෙස ඉදිරිපත් කරනු ලැබිය හැක.
55. සමහර අවස්ථාවල ප්‍රතිපාදනයක් පියවීම පිණිස අවශ්‍ය වියදම් සියල්ලක්ම හෝ කොටසක් ගෙවීම වෙනත් පාර්ශ්වයක් ලවා සිදුකිරීමට අස්තීත්වයකට හැකියාව ලැබේ. (උදාහරණයක් ලෙස රක්ෂණ ගිවිසුම් භානිපූරණ වගන්ති හෝ සැපයුම්කරුවන්ගේ

ප්‍රතිඥාගාර කුළින්) අනෙක් පාර්ශ්වය, අස්තිත්වය විසින් ගෙවන ලද අගයන් ප්‍රතිපූරණය කිරීම හෝ එකී අගයන් සෘජුවම ගෙවීම හෝ කරනු ලබයි.

56. බොහෝ අවස්ථාවලදී අස්තිත්වය අදාළ මුළු අගය සඳහාම වගකීමෙන් බැඳෙන අතර යම් හේතුවක් නිසා තුන්වන පාර්ශ්වය ගෙවීමට අපොහොසත් වුවහොත් මුළු ප්‍රමාණයම ගෙවීමට අස්තිත්වයට සිදුවේ. මෙම අවස්ථාවේ දී වගකීමේ මුළු ප්‍රමාණය සඳහා ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනාගන්නා අතර අස්තිත්වය වගකීම පියවන්නේ නම් ප්‍රතිපූරණය ලැබෙන බව බොහෝ සෙයින් නිශ්චිත වන්නේ නම් අපේක්ෂිත ප්‍රතිපූරණය සඳහා වෙනම වත්කමක් හඳුනාගනු ලැබේ.
57. සමහර අවස්ථාවලදී තෙවන පාර්ශ්වය ගෙවීමට අපොහොසත් වූ විට අදාළ පිරිවැය සඳහා අස්තිත්වය වගකීමට නොබැඳේ. එවැනි අවස්ථාවක එකී පිරිවැය සඳහා අස්තිත්වයට වගකීමක් නැති අතර ප්‍රතිපාදනයෙහි ඒවා ඇතුළත් නොකෙරේ.
58. 29 වන ඡේදයේ දක්වා ඇති පරිදි අස්තිත්වයක් බද්ධව සාමූහිකව වගකීමෙන් බැඳෙන බැඳීමකදී අනෙක් පාර්ශ්වයන් විසින් බැඳීම පියවනු ඇතැයි අපේක්ෂිත ප්‍රමාණයට බැඳීම අසම්භාව්‍ය වගකීමකි.

ප්‍රතිපාදනවල වෙනස්වීම් :

59. සෑම වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයක් අවසානයේදීම ප්‍රතිපාදන සමාලෝචනය කළයුතු අතර ප්‍රවර්තන හොඳම ඇස්තමේන්තුව පිළිබිඹු වන පරිදි ගැලපිය යුතු ය. බැඳීම පියවීමට ආර්ථික ප්‍රතිලාභ සහිත සම්පත් පිටතට ගලායාමක් තවදුරටත් භව්‍ය නොවන්නේ නම් ප්‍රතිපාදනය ප්‍රතිවර්තය කළ යුතු ය.
60. වට්ටම් කිරීම භාවිතා කරන විටෙක සෑම කාලපරිච්ඡේදයකදීම ප්‍රතිපාදනයක ධාරණ අගය, කාල පරාසය පිළිබිඹු කිරීම පිණිස, වැඩිවේ. මෙම වැඩිවීම ණයක් ලබා ගැනීමේ පිරිවැයක් ලෙස හඳුනාගනු ලැබේ.

ප්‍රතිපාදන භාවිතා කිරීම :

61. ප්‍රතිපාදනය මූලිකවම හඳුනාගනු ලැබූ වියදම් සඳහා පමණක් භාවිතා කළ යුතු ය.
62. මූලික ප්‍රතිපාදනයට සම්බන්ධ වියදම් පමණක් ඊට එරෙහිව හිලව් කරනු ලැබේ. වෙනත් පරමාර්ථයක් සඳහා හඳුනාගත් ප්‍රතිපාදනයකට එරෙහිව වියදම් හිලව් කිරීමෙන් එකිනෙකට වෙනස් සිද්ධීන් දෙකක් බලපෑම සැඟවී යයි.

හඳුනාගැනීමේ සහ මැණීමේ නීති ව්‍යවහාර කිරීම :

අනාගත මෙහෙයුම් අලාභ :

63. අනාගත මෙහෙයුම් අලාභ සඳහා ප්‍රතිපාදන හඳුනා නොගත යුතු ය.
64. අනාගත මෙහෙයුම් අලාභ 10 වන ඡේදයේ ඇති වගකීමක නිර්වචනය සහ ප්‍රතිපාදන සඳහා 14 වන ඡේදයේ ඇති සාමාන්‍ය හඳුනාගැනීමේ උපධාන සපුරාලන්නේ නැත.
65. අනාගත මෙහෙයුම් අලාභ පිළිබඳ අපේක්ෂාවක්, මෙහෙයුම්වල නිරත සමහර වත්කම් භානිකරණය වී ඇති බවට කෙරෙන සලකුණකි. අස්තිත්වයක් මෙකී වත්කම් LKAS 36 වත්කම් භානිකරණය යටතේ භානිකරණය සඳහා පරීක්ෂා කරනු ලබයි.

භාරක ගිවිසුම් :

66. අස්තිත්වයකට භාරක ගිවිසුමක් තිබේ නම්, ගිවිසුම යටතේ වූ ප්‍රවර්තන බැඳීම හඳුනාගෙන ප්‍රතිපාදනයක් ලෙස මැණිය යුතු ය.
67. බොහෝ ගිවිසුම් (උදාහරණයක් ලෙස සමහර ඒකාකාර මිලදී ගැනීමේ ඇණවුම්) අනෙක් පාර්ශ්වයකට වන්දි ගෙවීමකින් තොරව අවලංගු කළ හැකි අතර එම නිසා බැඳීමක් පවතින්නේ නැත. අනෙකුත් ගිවිසුම් සෑම ගිවිසුමේ පාර්ශ්වයන් සඳහා අයිතීන් සහ බැඳීම යන දෙකම ස්ථාපිත කරයි. එවැනි ගිවිසුමක් යම් සිදුවීම් මගින් භාරක වූ විටෙක මෙම ප්‍රමිතයේ විෂය පථය යටතට වැටෙන අතර වගකීමක් පවතින අතර එය හඳුනාගනු ලබයි. භාරක නොවන ඉෂ්ටකාර්ය ගිවිසුම් මෙම ප්‍රමිතයේ විෂය පථයෙන් ඔබ්බට වැටේ.

68. මෙම ප්‍රමිතය භාරක ගිවිසුමක්, ගිවිසුමක් යටතේ ලැබේ යැයි අපේක්ෂිත ආර්ථික ප්‍රතිලාභවලට වඩා ගිවිසුම යටතේ වූ බැඳීම් සපුරාලීමට මගහැරිය නොහැකි පිරිවැය ඉක්මවා යන ගිවිසුමක් ලෙස නිර්වචනය කරයි. ගිවිසුමක් යටතේ නොවැලැක්විය හැකි පිරිවැය මගින්, එය සම්පූර්ණ කිරීමේ පිරිවැය හෝ එය සම්පූර්ණ කිරීමට නොහැකි වීම තුළින් පැන නගින වන්දි හෝ දණ්ඩනවලින් අඩු අගයෙන් දැක්වෙන, ගිවිසුමෙන් නිදහස් වීමේ අවම පිරිවැය පිළිබිඹු කරයි.
69. භාරක ගිවිසුමක් සඳහා වෙනම ප්‍රතිපාදනයක් ස්ථාපිත කිරීමට පෙර, අස්තිත්වයක් විසින් එම ගිවිසුමට වෙන් කර ඇති වත්කම් වල හටගෙන ඇති කවර හෝ හානිකරණ අලාභයක් හඳුනාගනු ලැබේ. (LKAS 36 බලන්න)

ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම :

70. ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම නිර්වචනය යටතේ ගත හැකි සිදුවීම්වලට උදාහරණ පහත දැක්වේ.
- (අ) ව්‍යාපාර කොටසක් විකිණීම හෝ නවතා දැමීම ;
  - (ආ) රටක හෝ කලාපයක ව්‍යාපාර ස්ථාන වසා දැමීම හෝ එක් රටක හෝ කලාපයක සිට තවකෙකට ව්‍යාපාර කටයුතු නැවත ස්ථානගත කිරීම ;
  - (ඇ) කළමනාකරණ ව්‍යුහයේ වෙනස්කම්, උදාහරණයක් ලෙස කළමනාකරණයේ එක් ස්ථරයක් ඉවත් කිරීම ; සහ
  - (ඈ) අස්තිත්වයේ මෙහෙයුම්වල ස්වභාවය සහ අරමුණ කෙරෙහි ප්‍රමාණාත්මක බලපෑමක් ඇති මූලික ප්‍රතිසංවිධානයන්.
71. ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ පිරිවැය සඳහා ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනා ගන්නේ 14 වන ඡේදයේ දක්වා ඇති ප්‍රතිපාදන සඳහා වූ සාමාන්‍ය හඳුනාගැනීමේ උපධාන සපුරාලන්නේ නම් පමණි. ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ සඳහා සාමාන්‍ය හඳුනාගැනීමේ උපධාන ව්‍යවහාර කෙරෙනුයේ කෙසේද යන්න 72-83 වන ඡේදවල දැක්වේ.
72. ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම පිණිස සම්මුතික බැඳීමක් පැන නගින්නේ අස්තිත්වයක්:
- (අ) අවම වශයෙන් පහත දැක්වෙන කරුණු හඳුනා ගනිමින් ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණය සඳහා විස්තරාත්මක විධිමත් සැලැස්මක් ඇති විටය ;
    - (i) සලකා බලන ව්‍යාපාරය හෝ ව්‍යාපාර කොටස;
    - (ii) බලපෑමක් ඇතිවන ප්‍රධාන පිහිටීම්;
    - (iii) පිහිටීම, කාර්යය සහ සිය සේවාවන් සමාජික කිරීම වෙනුවෙන් වන්දි පිරිනැමෙන සේවක සංඛ්‍යාව;
    - (iv) භාරගනු ලබන වියදම්; සහ
    - (v) සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කරන කාලවකවානුව; සහ
  - (ආ) සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීමට ආරම්භ කිරීම තුළින් ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණය කරගෙන යනු ලබන බවට වලංගු අපේක්ෂාවක් එයින් බලපෑමක් ඇතිවන අය තුළ ඇති කිරීම හෝ එකී බලපෑමක් ඇතිවන අයට එහි ප්‍රධාන ලක්ෂණයන් දැන්වීම සිදුකර ඇති විටෙක පමණි.
73. අස්තිත්වයක් විසින් ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ සැලැස්මක් ක්‍රියාත්මක කිරීම ආරම්භ කර ඇති බවට වූ සාක්ෂි, උදාහරණයක් ලෙස, පිරිසත කොටස්වලට බිඳ දැමීම හෝ වත්කම් විකිණීම මගින් හෝ සැලැස්මෙහි මූලික ලක්ෂණ ප්‍රසිද්ධියේ නිවේදනය කිරීම කිරීම මගින් සපයනු ලබයි. ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම පිණිස වූ විස්තරාත්මක ප්‍රසිද්ධ නිවේදනයක් ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමට වූ සම්මුතික බැඳීමක් බවට පත්වනුයේ ගණුදෙනුකරුවන්, සැපයුම්කරුවන් සහ සේවකයන් (හෝ ඔවුන්ගේ නියෝජිතයන්) වැනි අනෙකුත් පාර්ශ්වයන් තුළ අස්තිත්වය විසින් ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම කරනු ලබන බවට වලංගු අපේක්ෂාවක් පැන නගින ආකාරයට සහ ප්‍රමාණවත් තරම් විස්තර සහිතව (එනම් සැලැස්මෙහි ප්‍රධාන ලක්ෂණ දක්වමින්) එය කරන්නේ නම් පමණි.
74. සැලැස්මක් එයින් බලපෑමක් ඇති අයට දැන් වූ විට සම්මුතික බැඳීමකට තුඩු දීමෙහිලා ප්‍රමාණවත් වීම සඳහා, සැලැස්මෙහි සැලකිය යුතු වෙනස්කම් සිදුවීමේ හැකියාවක් නැතිවන පරිදි, ක්‍රියාත්මක කිරීම හැකි ඉක්මනින් ආරම්භ කිරීමටත් යම් කාල පරාසයක් තුළ එය අවසන් කිරීමටත් සැලසුම් කිරීම අවශ්‍ය වේ. ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණය ආරම්භ කිරීමට පෙර දීර්ඝ ප්‍රමාදයක් පැවතීම හෝ ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණයට සාධාරණ නොවන තරම් දිගු කාලයක් ගත වේ යයි අපේක්ෂා කරන්නේ නම්, එම කාලය අස්තිත්වයට සිය සැලසුම් වෙනස් කිරීම සඳහා අවස්ථා ලබාදෙන බැවින්, අස්තිත්වය දැනට ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණයට කැපවී ඇති බවට අනෙක් අය තුළ වලංගු අපේක්ෂාවක් ඇති කිරීම අසීරුය.

75. වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයේ අවසානයට පෙර ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණය පිණිස ගෙන ඇති කළමනාකරණ හෝ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල තීරණයක්, අස්තිත්වය වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයේ අවසානයට පෙර -

(අ) ප්‍රතිව්‍යුහගත සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම ආරම්භ කර; හෝ

(ආ) ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණයෙන් බලපෑමක් ඇතිවන අය තුළ අස්තිත්වය විසින් ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම සිදුකරන බවට වලංගු අපේක්ෂාවක් ඇති කෙරෙන තරම් ප්‍රමාණවත් පරිදි, එහි ප්‍රධාන ලක්ෂණ නිවේදනය කර,

ඇත්නම් හැර වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී සම්මුතික බැඳීමකට තුඩු නොදෙන්නේ ය. අස්තිත්වයක් වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ සැලැස්මක් ක්‍රියාත්මක කිරීමට ආරම්භ කරන්නේ නම් හෝ බලපෑමක් ඇති අයට එහි ප්‍රධාන ලක්ෂණ නිවේදනය කරන්නේ නම්, සහ ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණය හෙළිදරව් නොකළහොත් මූල්‍ය ප්‍රකාශන මත පදනම්ව ඒවා භාවිතා කරන්නන්ගේ ආර්ථික තීරණවලට බලපෑ හැකි තරම් ප්‍රමාණාත්මක වේ නම් LKAS 10 වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයට පසු හට ගන්නා සිදුවීම් යටතේ හෙළිදරව් කිරීම අවශ්‍ය වේ.

76. සම්මුතික බැඳීමක් කළමනාකරණයේ තීරණයකින් පමණක්ම ඇති නොවූව ද බැඳීමක් එවැනි තීරණයක් සහ කලින් වූ සිදුවීම් වලින් වන ප්‍රතිඵලයක් විය හැකි ය. උදාහරණයක් වශයෙන් සේවය සමාජික කිරීමේ ගෙවීම පිළිබඳව සේවක නියෝජිතයන් හෝ මෙහෙයුමක් විකිණීම සඳහා ගැණුම්කරුවන් සමග හෝ කරන සාකච්ඡා අධ්‍යක්ෂක මණ්ඩල අනුමැතියට පමණක් යටත්ව පැවැත් වූ ඒවා විය හැකිය. මෙම අනුමැතිය ලැබී ඇත්තේ අනෙකුත් පාර්ශවයකට දැනුම් දීමෙන් පසු, 72 වැනි ඡේදය ප්‍රකාර කොන්දේසි සපුරාලන්නේ නම් අස්තිත්වයට ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම සඳහා සම්මුතික බැඳීමක් ඇති වේ.

77. සමහර රටවල කළමනාකරණයට අමතරව අනෙකුත් ඇල්මක් ඇති අයගේ (උදා: සේවකයන්) නියෝජනය සහිත මණ්ඩලයක් වෙත අවසාන තීරණ ගැනීමේ බලය ලබා දී හෝ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල තීරණය ගැනීමට පෙර එවැනි නියෝජිතයන්ට දැනුම් දීම අවශ්‍ය විය හැකි ය. එවැනි මණ්ඩලයකින් ගනු ලබන තීරණයක් මෙම නියෝජිතයන්ට නිවේදනය කිරීම සිදුවන බැවින්, ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම පිණිස වූ සම්මුතික බැඳීමක් ඉන් ඇතිවිය හැක.

78. අස්තිත්වයක් මෙහෙයුමක් විකිණීම සඳහා කැපවන තුරු, විකිණීම සඳහා බැඳීමක් පැන නොනගී, එනම් බැඳීම් සහගත විකුණුම් එකඟතාවයක් තිබීමයි.

79. මෙහෙයුමක් විකිණීම පිණිස අස්තිත්වයක් විසින් තීරණය කර එම තීරණය ප්‍රසිද්ධියේ නිවේදනය කර ඇති විටෙක වුව ද, ගැණුම්කරුවකු හඳුනාගෙන බැඳීම් සහගත විකුණුම් එකඟතාවයක් ඇතිවන තුරු, විකිණීමට කැපවිය නොහැකි ය. බැඳීම් සහගත විකුණුම් එකඟතාවයක් ඇතිවන තුරු අස්තිත්වයට සිය අදහස් වෙනස් කිරීමට හැකියාවක් ඇති අතර, පිළිගත හැකි කොන්දේසි මත ගැණුම්කරුවකු සොයාගත නොහැකි නම් වෙනත් ක්‍රියාමාර්ගයක් ගැනීමට සිදුවනු ඇත. මෙහෙයුමක් විකිණීම ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණයක කොටසක් ලෙස සැලකෙන විට LKAS 36 යටතේ භාතිකරණය සඳහා මෙහෙයුම් වත්කම් සමාලෝචනය කරනු ලැබේ. විකුණුමක් ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණයක කොටසක් පමණක් වන විට, බැඳීම් සහගත විකුණුම් එකඟතාවයක් පැවතීමට පෙර ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණයේ අනෙකුත් කොටස් සඳහා සම්මුතික බැඳීමක් පැන නැගිය හැක.

80. ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණ ප්‍රතිපාදනයක ඇතුළත් විය යුත්තේ -

(අ) අවශ්‍යයෙන්ම ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණයෙන් ඇතිවන; සහ

(ආ) අස්තිත්වයේ දැනට කෙරීගෙන යන කටයුතු හා ආශ්‍රිත නොවන; ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණයෙන් පැන නගින්නා වූ සෘජු වියදම් ය.

81. ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණ ප්‍රතිපාදනයක පහත දැක්වෙන ආකාරයේ පිරිවැය ඇතුළත් නොවේ :

(අ) රඳවාගෙන ඇති සේවකයන් නැවත පුහුණු කිරීම හෝ නැවත ස්ථානගත කිරීම;

(ආ) අලෙවිකරණය ; හෝ

(ඇ) නව පද්ධති හෝ බෙදාහැරීමේ ජාලයන්හි ආයෝජනය.

මෙම වියදම් ව්‍යාපාරයේ අනාගත පැවැත්මට සම්බන්ධ වන අතර වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණය සඳහා වූ වගකීම් නොවේ. එවැනි වියදම්, ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණයට ස්වාධීනව පැන නැගේ නම් ඒවා හඳුනාගන්නා පදනමට හඳුනා ගැනේ.

82. ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණ දිනය දක්වා වන හඳුනාගත හැකි අනාගත මෙහෙයුම් අලාභ 10 වැනි ඡේදයේ නිර්වචනය කර ඇති පරිදි භාරක ගිවිසුමකට සම්බන්ධ වේ නම් හැර ඒවා ප්‍රතිපාදනයක ඇතුළත් නොකෙරේ.
83. වත්කම් විකිණීම ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණයේ කොටසක් ලෙස සැලකුණ ද, 51 වැනි ඡේදයෙන් අවශ්‍ය වන පරිදි, ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණ ප්‍රතිපාදනයක් මැනීමේ දී වත්කම්වල අපේක්ෂිත බැහැර කිරීම් මත ලාභ සැලකිල්ලට ගනු නොලැබේ.

හෙළිදරව් කිරීම

84. සෑම ප්‍රතිපාදන පංතියක් සඳහාම අස්තිත්වයක් විසින් පහත සඳහන් දෑ හෙළිදරව් කළ යුතු ය :-
- (අ) කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ හා අවසානයේ ධාරණ අගය ;
  - (ආ) පවත්නා ප්‍රතිපාදනයට කළ වැඩිකිරීම් ඇතුළුව, කාලපරිච්ඡේදය තුළ කරන ලද අතිරේක ප්‍රතිපාදනයන් ;
  - (ඇ) කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී භාවිතා කරන ලද (එනම් දරන ලද) ප්‍රතිපාදනයට එරෙහිව අයකරන ලද අගයන්;
  - (ඈ) කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී ප්‍රතිවර්තය කළ භාවිතා නොකළ අගයන්; සහ
  - (ඉ) කාල වකවානුවෙන් පැන නගින, වට්ටම් කළ අගයේ කාලපරිච්ඡේදය තුළ සිදු වූ වැඩිවීම සහ වට්ටම් අනුපාතිකයේ කවර හෝ වෙනස්වීමක බලපෑම.

සන්සන්දනාත්මක තොරතුරු අවශ්‍ය නොවේ.

85. සෑම ප්‍රතිපාදන පන්තියක් සඳහාම අස්තිත්වයක් පහත සඳහන් දෑ හෙළිදරව් කළ යුතු ය:
- (අ) බැඳීමෙහි ස්වභාවය පිළිබඳ සංක්ෂිප්ත විස්තරයක් සහ ආර්ථික ප්‍රතිලාභ පිටතට ගලායාමේ කාල වකවානුව;
  - (ආ) එකී පිටතට ගලායාම්වල අගය හෝ කාලවකවානුව පිළිබඳ අවිනිශ්චිතතාවයන් හි සලකුණු ප්‍රමාණවත් තොරතුරු සැපයීමට අවශ්‍ය විට, 48 වැනි ඡේදයේ දැක්වෙන පරිදි අස්තිත්වයක් අනාගත සිදුවීම් සම්බන්ධයෙන් කරන ලද ප්‍රධාන උපකල්පන හෙළිදරව් කළ යුතු ය;
  - (ඇ) කවර හෝ අපේක්ෂිත ප්‍රතිපූරණයක අගය, එම අපේක්ෂිත ප්‍රතිපූරණය සඳහා හඳුනාගෙන ඇති වත්කමක අගය ද සඳහන් කරමින්.

86. පියවීමේදී කවර හෝ පිටතට ගලායාමක් විය හැකි බව ඉතා විරළ නම් හැර, වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ ඇති සෑම අසම්භාව්‍ය වගකීම් පන්තියක් සඳහාම අස්තිත්වයක් අසම්භාව්‍ය වගකීමේ ස්වභාවය පිළිබඳ සංක්ෂිප්ත විස්තරයක් සහ ප්‍රායෝගික වන්නේ නම්:

- (අ) 36-52 වැනි ඡේද යටතේ මතින ලද එහි මූල්‍ය බලපෑම පිළිබඳ ඇස්තමේන්තුවක් ;
- (ආ) පිටතට ගලා යාමක අගය හෝ කාලවකවානුවට සම්බන්ධ අවිනිශ්චිතතා පිළිබඳ සලකුණක්; සහ
- (ඇ) කවර හෝ ප්‍රතිපූරණයක් ඇති වීමේ හැකියාව.

හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

87. යම් පන්තියක් නිර්මාණය කිරීමේ දී සමාහාර කළ හැකි ප්‍රතිපාදන හෝ අසම්භාව්‍ය වගකීම් කවරේ ද යන්න නිශ්චය කිරීමේ දී, 85 (අ) සහ (ආ) සහ 86 (අ) සහ (ආ) ඡේදයන්හි අවශ්‍යතා සපුරාලීම පිණිස අදාළ අයිතමයන් පිළිබඳ තනි ප්‍රකාශයක් කිරීම සඳහා ඒවා ප්‍රමාණවත් තරම් එක හා සමාන ද යන්න සලකා බැලීම අවශ්‍ය වේ. ඒ අනුව, විවිධ නිෂ්පාදනවල ප්‍රතිඥාභාරවලට සම්බන්ධ අගයන් තනි පන්තියක් ලෙස සැලකීම උචිත විය හැකි නමුත්, සාමාන්‍ය ප්‍රතිඥාභාරවලට සම්බන්ධ අගයයන් සහ නෛතික ක්‍රියාවලීන්ට යටත් ඒවා තනි පන්තියක් ලෙස සැලකීම උචිත නොවනු ඇත.
88. එකම තත්ත්වයන් සමූහයකින් ප්‍රතිපාදනයක් සහ අසම්භාව්‍ය වගකීමක් පැන නගින විටෙක එම ප්‍රතිපාදනය සහ අසම්භාව්‍ය වගකීම අතර සම්බන්ධය දැක්වෙන ආකාරයට අස්තිත්වයක් 84- 86 වැනි ඡේදවල අවශ්‍ය වන හෙළිදරව් කිරීම් කරනු ලබයි.
89. ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ඇතුළට ගලා ඒමක් හව්‍ය වන විටෙක අස්තිත්වයක් විසින් වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ ඇති අසම්භාව්‍ය වත්කම්වල ස්වභාවයෙහි සංක්ෂිප්ත විස්තරයක් හෙළිදරව් කළ යුතු අතර, ප්‍රායෝගික අවස්ථාවල දී 36-52 වැනි ඡේදවල ප්‍රතිපාදන සඳහා දක්වා ඇති මූලධර්ම භාවිතා කර මණින ලද, මූල්‍ය බලපෑමෙහි ඇස්තමේන්තුවක් හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

90. ආදායම් පැන නැගීමට ඇති හැකියාව පිළිබඳ නොමග යවන සුළු දෑ ලබා දීම අසම්භාව්‍ය වත්කම් හෙළිදරව් කිරීමේ දී මගහැරීම වැදගත් වේ.
91. 86-89 වැනි ඡේදවලින් අවශ්‍ය වන කවර හෝ තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම ප්‍රායෝගික නොවීම නිසා එසේ කර නොමැති අවස්ථාවල දී, එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතු ය.
92. ඉතාමත් විරළ අවස්ථාවල දී 84- 89 වැනි ඡේදවලින් අවශ්‍ය කෙරෙන තොරතුරු සමහරක් හෝ සියල්ලම හෙළිදරව් කිරීම, ප්‍රතිපාදනයේ අසම්භාව්‍ය වගකීමේ හෝ අසම්භාව්‍ය වත්කම් වස්තු බිෂය පිළිබඳ අනෙකුත් පාර්ශවයන් සමග වන මතභේදයක දී අස්තිත්වයේ තත්ත්වය බරපතල ලෙස අගතියක් වීම අපේක්ෂා කළ හැකි ය. එවැනි අවස්ථාවල දී අස්තිත්වය විසින් තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම අවශ්‍ය නොවන නමුත් තොරතුරු හෙළිදරව් කර නොමැති බවත්, එසේ කිරීමට හේතුවක් සමග මතභේදයෙහි සාමාන්‍ය ස්වභාවය හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

අන්තර්කාලීන විධිවිධාන

93. මෙම ප්‍රමිතයෙහි බලාත්මක දිනයේ දී (හෝ ඊට ප්‍රථම) එය භාවිතයට ගැනීමෙන් වන බලපෑම, ප්‍රමිතය මුලින්ම භාවිතයට ගත් කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වූ රඳවාගත් ඉපයුම්වල ආරම්භක ශේෂයට කරන ගැළපීමක් ලෙස වාර්තා කළ යුතු ය. ඉදිරිපත් කරන මුල්ම කාලපරිච්ඡේදය සඳහා රඳවාගත් ලාභවල ආරම්භක ශේෂය ගැළපීම සහ සංසන්දනාත්මක තොරතුරු නැවත සටහන් කිරීම පිණිස අස්තිත්වයක් උනන්දු කෙරෙන නමුත් අවශ්‍ය නොවේ. සංසන්දනාත්මක තොරතුරු නැවත සටහන් නොකරයි නම් එම කාරණය හෙළිදරව් කළ යුතු ය.
94. (ඉවත් කරන ලදී)

බලපවත්වන දිනය

95. අස්තිත්වයක් විසින් මෙම ප්‍රමිතය 2012 ජනවාරි 01 හෝ ඉන්පසුව ආරම්භ වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා ව්‍යවහාර කළ යුතු ය. කලින් ව්‍යවහාරය උනන්දු කෙරේ. අස්තිත්වයක් විසින් 2012 ජනවාරි 01 ට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කරන්නේ නම්, එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතු ය.
96. (ඉවත් කරන ලදී)

අ පරිශිෂ්ටය

වගු - ප්‍රතිපාදන, අසම්භාව්‍ය වගකීම්, අසම්භාව්‍ය වත්කම් සහ ප්‍රතිපූර්ණයන්

මෙම පරිශිෂ්ටය යා කිරීමක් වන අතර LKAS 37 හි කොටසක් නොවේ. මෙහි අරමුණ වන්නේ ප්‍රමිතයෙහි ප්‍රධාන අවශ්‍යතා සාරාංශ ගත කිරීමයි.

ප්‍රතිපාදන සහ අසම්භාව්‍ය වගකීම්

අතීත සිදුවීම්වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස : (අ) ප්‍රවර්තන බැඳීමක් ; හෝ (ආ) අස්තිත්වයේ සම්පූර්ණ පාලනයෙන් තොර වූ අවිනිශ්චිත අනාගත සිදුවීම් එකක් හෝ වැඩි ගණනක් සිදුවීම හෝ සිදුනොවීම මගින් පමණක් පැවැත්ම තහවුරු කෙරෙන්නා වූ විය හැකි බැඳීමක් ; පියවීමේ දී අනිගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභවලින් සමන්විත සම්පත් පිටතට ගලා යාමක් ඇතිවිය හැකි අවස්ථාවක -		
සම්පත් පිටතට ගලා යාමක් සමහරවිට අවශ්‍ය වන ප්‍රවර්තන බැඳීමක් පවතියි.	සම්පත් පිටතට ගලා යාමක් අවශ්‍ය විය හැකි එහෙත් බොහෝදුරට අවශ්‍ය නොවන්නා වූ විය හැකි බැඳීමක් හෝ ප්‍රවර්තන බැඳීමක් පවතියි.	සම්පත් පිටතට ගලා යාම විරළ වන්නා වූ විය හැකි බැඳීමක් හෝ ප්‍රවර්තන බැඳීමක් පවතියි.
ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනා ගැනේ. (14 වැනි ඡේදය)	ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනා නොගැනේ. (27 වැනි ඡේදය)	ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනා නොගැනේ. (27 වැනි ඡේදය)
ප්‍රතිපාදනය සඳහා හෙළිදරව් කිරීම් අවශ්‍ය වේ. (84 සහ 85 වැනි ඡේද)	අසම්භාව්‍ය වගකීම සඳහා හෙළිදරව් කිරීම් අවශ්‍ය වේ. (86 වැනි ඡේදය)	හෙළිදරව් කිරීම් අවශ්‍ය නොවේ. (86 වැනි ඡේදය)

විශ්වාසදායී ලෙස මැනීමට නොහැකි වීම නිසා හඳුනාගැනීමට නොහැකි වගකීමක් ඇති අතිශයින් විරළ අවස්ථාවල දී අසම්භාව්‍ය වගකීමක් පරන නැගියි. එම අසම්භාව්‍ය වගකීම සඳහා හෙළිදරව් කිරීම් අවශ්‍ය වේ.

අසම්භාව්‍ය වත්කම්

අතීත සිදුවීම්වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අස්තිත්වයේ සම්පූර්ණ පාලනයෙන් තොර වූ අවිනිශ්චිත අනාගත සිදුවීම් එකක් හෝ වැඩි ගණනක් සිදුවීම හෝ සිදුනොවීම මගින් පමණක් පැවැත්ම තහවුරු කෙරෙන්නා වූ විය හැකි වත්කමක් පවතින අවස්ථාවක.		
වත්කම් අසම්භාව්‍ය නොවේ. (33 වැනි ඡේදය)	ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ඇතුළට ගලා ඒම හව්‍ය වන නමුත් බොහෝ සෙයින් නිශ්චිත නොවේ.	ඇතුළට ගලා ඒම හව්‍ය නොවේ.
වත්කම් අසම්භාව්‍ය නොවේ. (33 වැනි ඡේදය)	වත්කම් හඳුනා නොගැනේ. (31 වැනි ඡේදය)	වත්කම් හඳුනා නොගැනේ. (31 වැනි ඡේදය)
	හෙළිදරව් කිරීම් අවශ්‍ය වේ. (89 වැනි ඡේදය)	හෙළිදරව් කිරීම් අවශ්‍ය නොවේ. (89 වැනි ඡේදය)

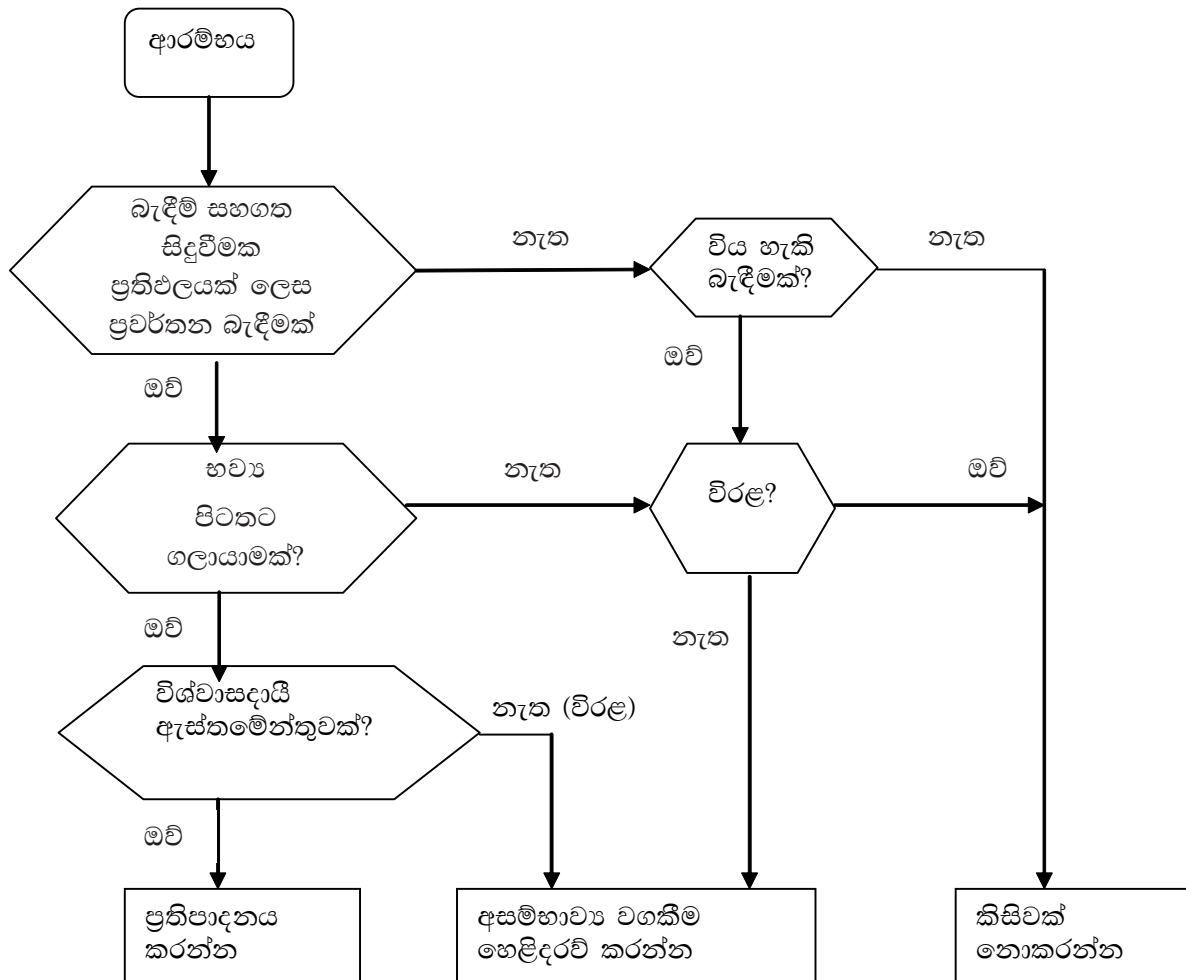
ප්‍රතිපූර්ණ

ප්‍රතිපාදනයක් පියවීමට අවශ්‍ය වැය සියල්ලම හෝ සමහරක් වෙනත් පාර්ශවයක් විසින් ප්‍රතිපූර්ණය කිරීම අපේක්ෂා කෙරේ.		
අනෙක් පාර්ශවය විසින් ප්‍රතිපූර්ණය කරනු ලබන වැය කොටස සඳහා අස්තිත්වයට බැඳීමක් නැත.	ප්‍රතිපූර්ණය කරනු ලබන අපේක්ෂිත අගය සඳහා වූ බැඳීම තවදුරටත් අස්තිත්වය වෙනම පවතින අතර අස්තිත්වය විසින් ප්‍රතිපාදනය පියවන්නේ නම් ප්‍රතිපූර්ණය ලැබෙන බව නිශ්චිත වේ.	ප්‍රතිපූර්ණය කරනු ලබන අපේක්ෂිත අගය සඳහා වූ බැඳීම තවදුරටත් අස්තිත්වය වෙනම පවතින අතර අස්තිත්වය විසින් ප්‍රතිපාදනය පියවුව ද ප්‍රතිපූර්ණය කිරීම නිශ්චිත නොවේ.
ප්‍රතිපූර්ණය කරනු ලබන අගය සඳහා අස්තිත්වයට වගකීමක් නැත. (57 වැනි ඡේදය)	ප්‍රතිපූර්ණය, මූල්‍ය තත්ත්වය පෙන්නුම් කරන ප්‍රකාශනය වෙනම වත්කමක් ලෙස හඳුනාගනු ලබන අතර විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයෙහි වියදමට එරෙහිව නිලව් කරනු ලැබිය හැකිය. අපේක්ෂිත ප්‍රතිපූර්ණය සඳහා හඳුනාගන්නා අගය වගකීම නොඉක්මවයි. (53 සහ 54 වැනි ඡේද)	අපේක්ෂිත ප්‍රතිපූර්ණය වත්කමක් ලෙස හඳුනා නොගැනේ. (53 වැනි ඡේදය)
හෙළිදරව් කිරීමක් අවශ්‍ය නොවේ.	ප්‍රතිපූර්ණය සඳහා හඳුනාගත් අගය ද සමග ප්‍රතිපූර්ණය හෙළිදරව් කෙරේ. (85 (ඇ) වැනි ඡේදය)	අපේක්ෂිත ප්‍රතිපූර්ණය හෙළිදරව් කෙරේ. (85 (ඇ) වැනි ඡේදය)

ආ පරිශිෂ්ටය

තීරණ ගස

මෙම පරිශිෂ්ටය යා කිරීමක් වන අතර LKAS 37 හි කොටසක් නොවේ. මෙහි අරමුණ වන්නේ ප්‍රතිපාදන සහ අසම්භාව්‍ය වගකීම් සඳහා ප්‍රමිතයෙහි හඳුනාගැනීමේ අවශ්‍යතා සාරාංශ ගත කිරීමයි.

සටහන : විරළ අවස්ථාවල දී, ප්‍රවර්තන බැඳීමක් තිබේ ද යන්න පැහැදිලි නැත.මෙම අවස්ථාවල දී පවත්නා සියලු සාක්ෂි සැලකිල්ලට ගත්කළ වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ ප්‍රවර්තන බැඳීමක් නොපවතිනවාට වඩා පැවතීම සිදුවිය හැකි නම්, අතීත සිදුවීමක් ප්‍රවර්තන බැඳීමකට තුඩුදෙන බව ගම්‍ය වේ. (ප්‍රමිතයේ 15 වැනි ඡේදය)

ඇ පරිශිෂ්ටය

උදාහරණ : හඳුනාගැනීම

මෙම පරිශිෂ්ටය යා කිරීමක් වන අතර LKAS 37 හි කොටසක් නොවේ.

උදාහරණවල ඇති සියලුම අස්තිත්වයන්හි වර්ෂ අවසානය දෙසැම්බර් 31 වේ. සියලුම අවස්ථාවල දී අපේක්ෂිත කවර හෝ පිටතට ගලායාම්වල විශ්වාසදායී ඇස්තමේන්තුවක් කළ හැකි බව උපකල්පනය කෙරේ. සමහර උදාහරණවල විස්තර කර ඇති තත්ත්වයන්හි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වත්කම් හානිකරණයක් සිදුවී තිබිය හැකිය. උදාහරණවල මෙම කරුණ සලකන්නේ නැත.

උදාහරණවල දක්වා ඇති යොමු කිරීම්වලින් ප්‍රමිතයේ විශේෂයෙන්ම අදාළ වන ඡේද දැක්වේ.

මුදලේ කාලීන වටිනාකමෙහි බලපෑම ප්‍රමාණාත්මක වීට, හොඳම ඇස්තමේන්තුවට දක්වා ඇති යොමු කිරීම්, වර්තමාන වටිනාකම් අගය වේ.

උදාහරණ 1 : ප්‍රතිඥාතර

නිෂ්පාදකයෙක් සිය නිෂ්පාදන ගැණුම්කරුවන්ට විකුණන අවස්ථාවේ දී ප්‍රතිඥාතර දෙන්නේය. විකුණුම් ගිවිසුමෙහි විධිවිධාන යටතේ විකුණුම් දින සිට වසර 3 ක් ඇතුළත ඇතිවන නිෂ්පාදන දෝෂ, අළුත්වැඩියා කිරීමෙන් හෝ ප්‍රතිසම්පාදනය කිරීමෙන්, යථා තත්ත්වයට පත් කිරීමට නිෂ්පාදකයා භාරගනියි. අනිත පළපුරුද්ද අනුව ප්‍රතිඥාතර යටතේ යම් හිමිකම් පෑමක් සිදුවීම හෝ (සිදුනොවීමට වඩා සිදුවීම) වේ.

අනිත බැඳීම් සහගත සිදුවීමක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වූ ප්‍රවර්තන බැඳීම - නෛතික බැඳීමකට තුඩු දෙන ප්‍රතිඥාතරයක් සමග නිෂ්පාදනය විකිණීම බැඳීම් සහගත සිදුවීම වේ.

පියවීමේ දී ආර්ථික ප්‍රතිලාභවලින් සමන්විත සම්පත්වල පිටතට ගලා යාමක් - සමස්තයක් ලෙස ප්‍රතිඥාතර සඳහා හෝ වේ. (24 වැනි ඡේදය බලන්න)

නිගමනය - වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට පෙර විකුණන ලද නිෂ්පාදිත ප්‍රතිඥාතර යටතේ යථා තත්ත්වයට පත්කිරීමේ පිරිවැයෙහි හොඳම ඇස්තමේන්තුව සඳහා ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනාගැනේ. (14 සහ 24 වැනි ඡේද බලන්න)

උදාහරණ 2 (අ) : දූෂණය වූ ඉඩම් - ව්‍යවස්ථා නීතිගත කිරීම බොහෝ සෙයින් නිශ්චිත වේ.

තෙල් කර්මාන්තයේ යෙදී සිටින අස්තිත්වයක් දූෂණය ඇතිකරන නමුත් එය මෙහෙයවන දේශයෙහි නීතීන් යටතේ පිරිසිදු කිරීම අවශ්‍ය වන්නේ නම් පමණක් එසේ කරනු ලැබේ. එය මෙහෙයවන එක් දේශයක පිරිසිදු කිරීම අවශ්‍ය වන්නා වූ නීති නොපැවතුණු අතර අස්තිත්වය විසින් එම දේශයෙහි ඉඩම්, වසර කිහිපයක් පුරා දූෂණය කර ඇත. 20x0 දෙසැම්බර් 31 දිනට, දැනටමත් දූෂණය වී ඇති ඉඩම් පිරිසිදු කිරීම අවශ්‍ය වන්නා වූ නීති කෙටුම්පතක් වර්ෂ අවසානයට පසු ඉතා කෙටි කාලයකින් නීතිගත කිරීම බොහෝ දුරට නිශ්චිත වේ.

අනිත බැඳීම් සහගත සිදුවීමක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වූ ප්‍රවර්තන බැඳීම - පිරිසිදු කිරීම අවශ්‍ය කෙරෙන්නා වූ නීතියෙහි බොහෝ දුරට වූ නිශ්චිතතාවය නිසා, ඉඩම දූෂණය කිරීම බැඳීම් සහගත සිදුවීම වේ.

පියවීමේ දී ආර්ථික ප්‍රතිලාභවලින් සමන්විත සම්පත් පිටතට ගලා යාමක් - හෝ වේ.

නිගමනය - පිරිසිදු කිරීමේ පිරිවැයෙහි හොඳම ඇස්තමේන්තුව සඳහා ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනාගැනේ. (14 සහ 22 වැනි ඡේද බලන්න)

උදාහරණ 2 (ආ) : දූෂණය වූ ඉඩම් සහ සම්මුතික බැඳීම

තෙල් කර්මාන්තයේ යෙදී සිටින අස්තිත්වයක් දූෂණය ඇති කරන අතර පරිසර නීති නොමැති රටක ක්‍රියාත්මක වේ. කෙසේ වුව ද, අස්තිත්වය මගින් කරනු ලබන සියලුම දූෂණ පිරිසිදු කිරීමට භාරගන්නා බව සඳහන් පුළුල් ලෙස ප්‍රසිද්ධ පරිසර ප්‍රතිපත්තියක් අස්තිත්වයට ඇත. මෙම ප්‍රසිද්ධ ප්‍රතිපත්තියට එකඟ වීමේ වාර්තාවක් අස්තිත්වයට තිබේ.

අතීත බැඳීම් සහගත සිදුවීමක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ප්‍රචර්නන බැඳීම - දූෂණය මගින් බලපෑමක් ඇති අය තුළ අස්තීත්වය විසින් දූෂණ පිරිසිදු කරන බවට වලංගු අපේක්ෂාවක් අස්තීත්වයේ හැසිරීම තුළින් නිර්මාණය කර ඇති බැවින් සම්මුතික බැඳීමකට තුඩුදෙන්නා වූ ඉඩම් දූෂණය කිරීම බැඳීම් සහගත සිදුවීම වේ.

පියවීමේ දී ආර්ථික ප්‍රතිලාභවලින් සමන්විත සම්පත් පිටතට ගලායාමක් - හව්‍ය වේ.

නිගමනය: පිරිසිදු කිරීමේ පිරිවැයෙහි හොඳම ඇස්තමේන්තුව සඳහා ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනාගැනේ. (10 වැනි ඡේදය (සම්මුතික බැඳීමක නිර්වචනය) 14-17 වැනි ඡේද බලන්න).

උදාහරණ 3 : අක්වෙරළ තෙල් බිම

අස්තීත්වයක් අක්වෙරළ තෙල් බිමක් මෙහෙයවන අතර සිය බලපත්‍ර ගිවිසුම අනුව නිෂ්පාදනය අවසානයේ තෙල් ආම්පන්න ඉවත් කිරීමත්, මුද්‍ර පතල ප්‍රකාශිතත් කිරීමත් අවශ්‍ය කෙරේ. අවසාන පිරිවැයන්ගෙන් 90% ක් තෙල් ආම්පන්න ඉවත් කිරීමට සහ එය ගොඩනැගීම නිසා සිදු වූ හානිය ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමට අදාළ වන අතර 10% ක් තෙල් උකහා ගැනීම තුළින් පැන නගියි. වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී ආම්පන්න ඉදිකර ඇති අතර තෙල් උකහා ගෙන නැත.

අතීත බැඳීම් සහගත සිදුවීමක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වූ ප්‍රචර්නන බැඳීම - තෙල් ආම්පන්න ඉදිකිරීම තුළින් බලපත්‍රයේ විධිවිධාන යටතේ ආම්පන්න ඉවත් කිරීමට සහ මුහුදු පතල ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමට නෛතික බැඳීමක් නිර්මාණය වේ. කෙසේ වුව ද වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට තෙල් උකහා ගැනීම නිසා ඇතිවන හානිය යථා තත්ත්වයට පත් කිරීමට බැඳීමක් නැත.

පියවීමේ දී ආර්ථික ප්‍රතිලාභවලින් සමන්විත සම්පත් පිටතට ගලා යාමක් - හව්‍ය වේ.

නිගමනය - අවසාන පිරිවැයෙන් තෙල් ආම්පන්න ඉවත් කිරීමට සහ එය ගොඩනැගීම නිසා සිදු වූ හානිය ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමට සම්බන්ධ 90% වේ. හොඳම ඇස්තමේන්තුව සඳහා ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනා ගැනේ. (14 ඡේදය බලන්න) තෙල් ආම්පන්න හි පිරිවැයෙහි කොටසක් ලෙස මෙම පිරිවැයන් ඇතුළත් කෙරේ. තෙල් උකහා ගැනීම තුළින් පැන නගින 10% පිරිවැය තෙල් උකහා ගත් විට වගකීමක් ලෙස හඳුනා ගැනේ.

උදාහරණ 4 : නැවත ගෙවීමේ ප්‍රතිපත්තිය

සිල්ලර වෙළඳසැලක සැහීමකට පත් නොවූ ගනුදෙනු කරුවන්ගේ ගැණුම් සඳහා නැවත ගෙවීමට නෛතික බැඳීමක් නැති වුව ද එසේ කිරීමේ ප්‍රතිපත්තියක් පවත්වාගෙන යයි. එකී නැවත ගෙවීමේ ප්‍රතිපත්තිය සාමාන්‍යයෙන් දන්නා දෙයකි.

අතීත බැඳීම් සහගත සිදුවීමක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ප්‍රචර්නන බැඳීම - වෙළඳසැලෙහි හැසිරීම තුළින් වෙළඳසැලෙහි ගැණුම් සඳහා නැවත ගෙවන බවට ගනුදෙනුකරුවන් තුළ වලංගු අපේක්ෂාවක් නිර්මාණය වී ඇති බැවින් සම්මුතික බැඳීමකට තුඩු දෙන භාණ්ඩය විකිණීම බැඳීම් සහගත සිදුවීම වේ.

පියවීමේ දී ආර්ථික ප්‍රතිලාභවලින් සමන්විත සම්පත් පිටතට ගලා යාමක් - හව්‍ය වේ. නැවත ගෙවීම සඳහා භාණ්ඩවලින් කොටසක් හරවා එවනු ලැබේ. (24 වැනි ඡේදය බලන්න)

නිගමනය : නැවත ගෙවීම්වල පිරිවැයෙහි හොඳම ඇස්තමේන්තුව සඳහා ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනාගනු ලැබේ. (10 වැනි ඡේදය සම්මුතික බැඳීමක නිර්වචනය) 14,17 සහ 24 ඡේද බලන්න)

උදාහරණය 5 අ : අංශයක් වසා දැමීම - වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට පෙර ක්‍රියාත්මක නොවීම :

අස්තීත්වයක අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය 20X0 දෙසැම්බර් 12 වැනි දින අංශයක් වසා දැමීමට තීරණය කළේය. වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට (20X0 දෙසැම්බර් 31) පෙර බලපෑමක් ඇති අය වෙත මෙම තීරණය දැනුම් දීම නොකළ අතර තීරණය ක්‍රියාත්මක කිරීමට වෙනත් පියවර ගනු නොලැබිණ.

අතීත බැඳීම් සහගත සිදුවීමක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වූ ප්‍රචර්නන බැඳීම - බැඳීම් සහගත සිදුවීමක් නොමැති අතර ඒ අනුව බැඳීමක් ද නැත.

නිගමනය : ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනා නොගැනේ. (14 සහ 72 ඡේද බලන්න)

උදාහරණය 5 ආ : අංශයක් වසා දැමීම - වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට පෙර දන්වා සිටීම / ක්‍රියාත්මක කිරීම:

අස්තිත්වයක අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය 20X0 දෙසැම්බර් 12 වැනි දින එක්තරා නිෂ්පාදනයක් සාදන අංශයක් වසා දැමීමට තීරණය කළේය. 20X0 දෙසැම්බර් 20 වැනි දින එකී අංශය වසා දැමීම සඳහා වූ විස්තරාත්මක සැලසුමකට අධ්‍යක්ෂක මණ්ඩලය එකඟ විය. විකල්ප සැලසුම් ප්‍රභවයක් සොයා ගන්නා ලෙස අවවාද කරමින් ගනුදෙනුකරුවන්ට ලිපි යැවූ අතර එම අංශයේ සේවකයන්ට සමතිරික්ත නිවේදන යවන ලදී.

අනිත බැඳීම් සහගත සිදුවීමක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වූ ප්‍රවර්තන බැඳීම - අදාළ අංශය වසා දමන බවට වලංගු අපේක්ෂාවක් ඇති කරන බැවින් ගනුදෙනුකරුවන්ට සහ සේවකයන්ට තීරණය දන්වන ලද දින පටන් සම්මුතික බැඳීමකට තුඩු දෙන එකී දන්වා සිටීම බැඳීම් සහගත සිදුවීම වේ.

පියවීමේ දී ආර්ථික ප්‍රතිලාභවලින් සමන්විත සම්පත් පිටතට ගලා යාමක් - හව්‍ය වේ.

නිගමනය: අංශය වසා දැමීමේ පිරිවැයෙහි හොඳම ඇස්තමේන්තුව සඳහා 20X0 දෙසැම්බර් මස 31 වැනි දින ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනා ගැනේ.

උදාහරණය 6 : දුම් පෙරහන් සවි කිරීම සඳහා නෛතික අවශ්‍යතාවය :

තව නීතිය යටතේ අස්තිත්වයක් විසින් 20X1 ජුනි මස 30 වැනි විට සිය කර්මාන්ත ශාලා තුළ දුම් පෙරහන් සවි කිරීමට අවශ්‍ය වේ. අස්තිත්වය දුම් පෙරහන් සවි කර නැත.

(අ) 20X0 දෙසැම්බර් මස 31 වැනි දින, වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානය

අනිත බැඳීම් සහගත සිදුවීමක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වූ ප්‍රවර්තන බැඳීම - දුම් පෙරහන් සවි කිරීම සඳහා හෝ නීතිය යටතේ දණ්ඩන සඳහා හෝ බැඳීම් සහගත සිදුවීමක් නොමැති බැවින් බැඳීමක් නැත.

නිගමනය: දුම් පෙරහන් සවි කිරීම සඳහා ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනා නොගැනේ. (14 සහ 17-19 ඡේද බලන්න)

(ආ) 20X0 දෙසැම්බර් මස 31 වැනි දින, වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානය

අනිත බැඳීම් සහගත සිදුවීමක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වූ ප්‍රවර්තන බැඳීම - බැඳීම් සහගත සිදුවීමක් හටගෙන නැති බැවින් (දුම් පෙරහන් සවි කිරීම) දුම් පෙරහන් සවි කිරීමේ පිරිවැය සඳහා තවමත් බැඳීමක් නැත. කෙසේ වුව ද බැඳීම් සහගත සිදුවීම හටගෙන ඇති බැවින් (කර්මාන්ත ශාලාවේ නීත්‍යානුකූල නොවන මෙහෙයවීම) නීතිය යටතේ දඩ හෝ දණ්ඩන ගෙවීම පිණිස බැඳීමක් පැන නගිනු ඇත.

පියවීමේ දී ආර්ථික ප්‍රතිලාභවලින් සමන්විත සම්පත් පිටතට ගලා යාමක් - නීතියෙහි විස්තරාත්මක කරුණු සහ එය බලපවත්වන ආකාරයේ දැඩි බව මත නීත්‍යානුකූල නොවන මෙහෙයුම නිසා දඩ සහ දණ්ඩන ඇතිවීමේ හව්‍යතාවය තක්සේරු කිරීම රඳා පවතී.

නිගමනය : දුම් පෙරහන් සවි කිරීමේ පිරිවැය සඳහා ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනා නොගැනේ. කෙසේ වුව ද, පැනවීමට හැකියාව ඇති දඩ සහ දණ්ඩන හි හොඳම ඇස්තමේන්තුව සඳහා ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනාගැනේ. (14 සහ 17-19 ඡේද බලන්න)

උදාහරණය 7 : ආදායම් බදු ක්‍රමයෙහි වූ වෙනස්කම්වල ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් සේවකයන් නැවත පුහුණු කිරීම :

රජය ආදායම් බදු ක්‍රමයට වෙනස්කම් කිහිපයක් හඳුන්වා දෙයි. මෙම වෙනස්කම්වල ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, මූල්‍ය සේවාවන්හි නියුතු අස්තිත්වයකට මූල්‍ය සේවා රෙගුලාසි සමග අඛණ්ඩ අනුකූලතාවයක් තහවුරු කිරීම පිණිස සිය පරිපාලන විකුණුම් ශ්‍රම බලකායෙන් විශාල කොටසක් නැවත පුහුණු කිරීම අවශ්‍ය වන්නේය. වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට සේවකයන් නැවත පුහුණු කිරීම සිදු වී නැත.

අනිත බැඳීම් සහගත සිදුවීමක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වූ ප්‍රවර්තන බැඳීම - බැඳීම් සහගත සිදුවීමක් (නැවත පුහුණු කිරීමක්) සිදුවී නැති බැවින් බැඳීමක් නැත.

නිගමනය - ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනා නොගැනේ. (14 සහ 17 - 19 ඡේද බලන්න)

උදාහරණය 8 : භාරක ගිවිසුමක් :

මෙහෙයුම් කල්බද්දක් යටතේ කල්බදු ගෙන ඇති කර්මාන්ත ශාලාවක් අස්තිත්වයක් විසින් ලාභදායීව පවත්වාගෙන යයි. 20x0 දෙසැම්බර් මාසය තුළ දී අස්තිත්වය සිය මෙහෙයුම් අළුත් කර්මාන්තශාලාවකට ස්ථානගත කරන ලදී. පැරණි කර්මාන්ත ශාලාවෙහි කල්බද්ද මිළඟ වසර හතර සඳහා අඛණ්ඩවන අතර එය වලංගු කිරීමට හෝ කර්මාන්තශාලාව වෙනත් භාවිතා කරන්නෙකුට කුලියට දීමට හෝ නොහැකිය.

අතීත බැඳීම් සහගත සිදුවීමක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වූ ප්‍රවර්තන බැඳීම - නෛතික බැඳීමකට තුඩුදෙන කල්බදු ගිවිසුමක් අත්සන් කිරීම බැඳීම් සහගත සිදුවීම් වේ.

පියවීමේ දී ආර්ථික ප්‍රතිලාභවලින් සමන්විත සම්පත් පිටතට ගලා යාමක් - කල්බද්ද භාරක වූ විට ආර්ථික ප්‍රතිලාභ වලින් සමන්විත සම්පත් පිටතට ගලා යාම හවස වේ. (කල්බද්ද භාරක වන තුරු අස්තිත්වය LKAS 17 යටතේ කල්බද්ද සඳහා ගිණුම්කරණය කරයි)

නිගමනය : මහජනිය නොහැකි කල්බදු ගෙවීම්වල හොඳම ඇස්තමේන්තුව සඳහා ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනා ගැනේ. (5 (ඇ) 14 සහ 66 වැනි ඡේද බලන්න)

උදාහරණය 9 : කති ඇපය :

20x0 දෙසැම්බර් මස 31 වැනි දින A නැමති අස්තිත්වය ඒ අවස්ථාවේ හොඳ මූල්‍ය තත්ත්වයක් තිබූ B නැමති අස්තිත්වයේ සමහර ණය සම්බන්ධයෙන් ඇපයක් දෙයි. 20x1 B නැමති අස්තිත්වයේ මූල්‍ය තත්ත්වය පරිහානියට පත්වන අතර 20x1 ජුනි මස 30 වැනි දින B නැමති අස්තිත්වය සිය ණය ගිමියන්ගෙන් ආරක්ෂා වීම පිණිස ඉල්ලීමක් කරයි.

මෙම ගිවිසුම SLFRS 4 රක්ෂණ ගිවිසුම් හි ඇති රක්ෂණ ගිවිසුමක නිර්වචනයට අයිති වේ. කෙසේ නමුත් LKAS 39 මූල්‍ය උපකරණ හඳුනාගැනීම සහ මැණීම හි විෂය පථය තුළට අයිති වේ. ඊට හේතුව එය LKAS 39 හි ඇති මූල්‍ය ගිවිසුමක නිර්වචනයටත් ඇතුළත් වන නිසාය. එවැනි ගිවිසුම් රක්ෂණ ගිවිසුම් ලෙස සලකන මීට පෙර නිකුත් කරන්නෙකු විසින් තහවුරු කර ඇත්නම් සහ රක්ෂණ ගිවිසුම්වලට අදාළ ගිණුම්කරණය භාවිතා කර ඇත්නම් එවැනි මූල්‍ය ඇප ගිවිසුම් සඳහා නිකුත් කරන්නා විසින් LKAS 39 හෝ SLFRS 4 ඇතුළත් කර ගැනීමට තෝරා ගනී. නිශ්චිත අවම අවශ්‍යතාවයන් සපුරන්නේ නම් රක්ෂණ ගිවිසුම් සඳහා දැනට පවත්වාගෙන යන ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියම දිගටම පවත්වාගෙන යාම SLFRS 4 විසින් නිකුත් කරන්නාට අවසර දෙයි. එසේම SLFRS 4 මගින් නිශ්චිත නිර්ණායකයන්ට අනුකූලවන ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල වෙනස්කම් සඳහා ද අවසර ලබා දෙයි. SLFRS 4 මගින් අවසර දෙනු ලබන සහ LKAS 39 අවශ්‍යතාවලට අනුකූලවන LKAS 39 විෂය පථය තුළට අයත් වන මූල්‍ය ඇප ගිවිසුම සඳහා වන ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක උදාහරණ පහත දැක්වේ.

(අ) 20x0 දෙසැම්බර් මස 31 වැනි දින,

අතීත බැඳීම් සහගත සිදුවීමක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වූ ප්‍රවර්තන බැඳීම - බැඳීමකට තුඩුදෙන්නා වූ ඇපයක් දීම බැඳීම් සහගත සිදුවීම් වේ.

පියවීමේ දී ආර්ථික ප්‍රතිලාභ වලින් සමන්විත සම්පත් පිටතට ගලා යාමක් - 20x0 දෙසැම්බර් මස 31 වැනි දිනට බැඳීම පියවීම පිණිස ආර්ථික ප්‍රතිලාභවලින් සමන්විත සම්පත් පිටතට ගලා යාමක් හවස නැ

නිගමනය - ඇපය සාධාරණ අගයට හඳුනා ගනියි.

(ආ) 20x1 දෙසැම්බර් මස 31 වැනි දින

අතීත බැඳීම් සහගත සිදුවීමක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වූ ප්‍රවර්තන බැඳීම - නෛතික බැඳීමකට තුඩුදෙන්නා වූ ඇපයක් දීම බැඳීම් සහගත සිදුවීම් වේ.

පියවීමේ දී ආර්ථික ප්‍රතිලාභ වලින් සමන්විත සම්පත් පිටතට ගලා යාමක් - 20x1 දෙසැම්බර් මස 31 වැනි දිනට, බැඳීම පියවීම පිණිස ආර්ථික ප්‍රතිලාභ වලින් සමන්විත සම්පත් පිටතට ගලායාම හවස වේ.

නිගමනය - ඉන් පසුව එම ඇපය (අ) බැඳීමෙහි හොඳම ඇස්තමේන්තුව (14 සහ 23 ඡේද බලන්න) සහ (ආ) මූලිකව හඳුනාගත් අගයෙන් අවශ්‍ය විට LKAS 18 ආදායම අනුව සමූචිත භායනය අඩු කළ අගය යන දෙකෙන් වැඩි අගයට ඇපයක් පසුව මණිනු ලැබේ.

උදාහරණ 10 - උසාවි නඩුවක් :

20x0 දී විවාහ මංගල්‍යයක් අවසානයේදී, සමහර විට අස්තිත්වය විසින් විකුණන ලද නිෂ්පාදන වලින් සෑදූ ආහාර විෂ වීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, පුද්ගලයන් දස දෙනෙක් මිය ගියහ. අස්තිත්වයෙන් වන්දි ඉල්ලමින් නීතිමය ක්‍රියාමාර්ග ආරම්භ කර ඇති නමුත් අස්තිත්වයන්හි වගකීම මතභේදයකට ලක් කරයි. 20x1 දෙසැම්බර් මස 31 දක්වා වූ වර්ෂය සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන අනුමත කරන දිනය දක්වා, අස්තිත්වයේ නීතිවේදීන් උපදෙස් දුන්නේ අස්තිත්වය එයට වගකිවයුතු බවට සැලකිය නොහැකි බවය. කෙසේ වුව ද 20x0 දෙසැම්බර් මස 31 දක්වා වූ වර්ෂය සඳහා අස්තිත්වය මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේ දී සිය නීතිවේදීන් ගේ උපදෙස් වන්නේ නඩුවේ උද්ගත වී ඇති කරුණු අනුව, අස්තිත්වය වගකිව යුතු බවට සලකනු ලැබිය හැකි බවයි.

(අ) 20x0 දෙසැම්බර් මස 31 වැනි දින

අතීත බැඳීම් සහගත සිදුවීමක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වූ ප්‍රවර්තන බැඳීම - මූල්‍ය ප්‍රකාශන අනුමත කරන අවස්ථාවේ පැවති සාක්ෂි වල පදනම මත අතීත සිදුවීම් වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වූ බැඳීමක් නැත.

නිගමනය - ප්‍රතිපාදන හඳුන්වන්නේ නැත. (ඡේද 15 සහ 16 බලන්න.) කිසියම් ගලා යාමක භව්‍යතාවය ඉතා විරල ලෙස සලකන්නේ නැත්නම් හැර (ඡේද 86) අදාළ කරුණ අසම්භාව්‍ය වගකීමක් ලෙස හෙළිදරව් කරයි.

(ආ) 20x1 දෙසැම්බර් මස 31 වැනි දින,

අතීත බැඳීම් සහගත සිදුවීමක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වූ ප්‍රවර්තන බැඳීම - පවත්නා සාක්ෂිවල පදනම මත, ප්‍රවර්තන බැඳීමක් ඇත.

පියවීමේ දී ආර්ථික ප්‍රතිලාභ වලින් සමන්විත සම්පත් පිටතට ගලා යාමක් - භව්‍ය වේ.

නිගමනය- බැඳීම පියවීම පිණිස වන අගයෙහි හොඳම ඇස්තමේන්තුව සඳහා ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනා ගැනේ.(14 සහ 16 වැනි ඡේද බලන්න.)

උදාහරණය 11: අළුත්වැඩියාවන් සහ නඩත්තු කිරීම් :

සමහර වත්කම් සම්බන්ධයෙන් නිතර කෙරෙන නඩත්තු කිරීම්වලට අමතරව ප්‍රධාන සවිකිරීම් හෝ අළුත්වැඩියාවන් සහ ප්‍රධාන කොටස් ප්‍රතිසම්පාදනය කිරීම සඳහා සෑම වසර කිහිපයකට වරක්ම සැලකිය යුතු තරම් වියදමක් අවශ්‍ය වේ. වත්කමක සංරචක කොටස්වල ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය එකිනෙකට වෙනස් හෝ විවිධ රටාවන් අනුව ප්‍රතිලාභ ලැබෙන විට එකී වියදම එකී සංරචක කොටස් වලට වෙන් කිරීම පිළිබඳ මගපෙන්වීම් LKAS 16 - දේපල පිරිසක හා උපකරණ හි දැක්වේ.

උදාහරණය 11 අ : අළුත්වැඩියා පිරිවැය - නීතිමය අවශ්‍යතාවයක් නැත :

උද්‍යතක ඇති ආස්තරීය, තාක්ෂණික හේතු මත සෑම වසර පහකට වරක් ප්‍රතිස්ථාපනය කළ යුතු වේ. වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට ආස්තරය වසර 3ක් භාවිතයට ගෙන ඇති එකකි.

අතීත බැඳීම් සහගත සිදුවීමක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වූ ප්‍රවර්තන බැඳීම - ප්‍රවර්තන බැඳීමක් නැත.

නිගමනය - ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනා නොගැනේ. (14 සහ 17-19 වැනි ඡේද බලන්න.)

අස්තිත්වයේ අනාගත ක්‍රියාවන්ගෙන් ස්වාධීනව, වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී ආස්තරය ප්‍රතිසම්පාදනය කිරීමේ බැඳීමක් නොපවතින බැවින් ආස්තරය ප්‍රතිසම්පාදනය කිරීමේ පිරිවැය හඳුනා නොගැනේ. පිරිවැය දැරීමට ඇති අදහස වුවද රඳා පවතින්නේ උද්‍යත දිගටම මෙහෙයුම් කිරීමට සහ ආස්තරය ප්‍රතිසම්පාදනය කිරීමට තීරණය කිරීම මතය. ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනාගැනීම වෙනුවට ආස්තරයෙහි ක්ෂය එහි පරිභෝජනය පිළිබඳ සලකනු ලබන්නේය. එනම් එය වසර පහක් තුළ ක්ෂය කෙරේ. ඉන්පසුව දරන ආස්තරය නැවත දැමීමේ පිරිවැය ප්‍රාග්ධනගත කරන අතර එහි පරිභෝජනයක් සමග ඉන් පසුව එළැඹෙන වසර පහ තුළ දී ක්ෂය කරනු ලැබේ.

උදාහරණය 11 ආ: අළුත්වැඩියා පිරිවැය -නීතිමය අවශ්‍යතාවය :

ගුවන් සේවා සමාගමක් සිය ගුවන් යානා සෑම වසර තුනකටම වරක් මුළුමනින්ම අළුත්වැඩියා කිරීම නීතියෙන් අවශ්‍ය කෙරේ.

අතීත බැඳීම් සහගත සිදුවීමක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වූ ප්‍රවර්තන බැඳීම - ප්‍රවර්තන බැඳීමක් නැත.

නිගමනය - ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනා නොගැනේ (14 සහ 17-19 ඡේද බලන්න.)

ගුවන් යානා මුළුමනින්ම අළුත්වැඩියා කිරීමේ පිරිවැය, උදා: අංක 11 හි ආස්තරය, ප්‍රතිපාදනයක් ලෙස හඳුනා නොගැනීමට පාදක වූ හේතු නිසාම ප්‍රතිපාදනයක් ලෙස හඳුනා නොගැනේ. අස්තීත්වයේ අනාගත ක්‍රියාවන්ගෙන් ස්වාධීනව ගුවන් යානා මුළුමනින්ම අළුත්වැඩියා කිරීමට බැඳීමක් නොපවතින බැවින් මුළුමනින්ම අළුත්වැඩියා කිරීමේ පිරිවැය වගකීමක් බවට පත් නොකරයි. උදාහරණයක් ලෙස ගුවන් යානය විකිණීම වැනි අස්තීත්වයේ අනාගත ක්‍රියාවන් මගින් අනාගත වියදම් මගහරවා ගත හැකිය. ප්‍රතිපානයක් හඳුනාගැනීම වෙනුවට ගුවන් යානයේ ක්ෂය මගින් අස්තීත්වයේ ඇතිවන නඩත්තු පිරිවැය සැලකිල්ලට ගනු ලැබේ. එනම් අපේක්ෂිත නඩත්තු පිරිවැයට සමාන අගයක් වසර තුනක් තුළ ක්ෂය කෙරේ.

ඇ පරිශිෂ්ටය

උදාහරණය : හෙළිදරව් කිරීම් :

පරිශිෂ්ටය එක්ව යන නමුත් LKAS 37 හි කොටසක් නොවේ. 85 ඡේදයෙන් අවශ්‍ය වන හෙළිදරව් කිරීම් වල උදාහරණ දෙකක් පහත දැක්වේ.

උදාහරණ 1 -ප්‍රතිඥාහාර :

නිෂ්පාදකයෙක් සිය නිෂ්පාදන තුනෙහි ගැණුම්කරුවන්ට විකුණන අවස්ථාවේ දී ප්‍රතිඥාහාර දෙයි. ප්‍රතිඥාහාරයෙහි කොන්දේසි අනුව, විකුණන දින සිට වසර දෙකක් තුළ සතුටුදායක ලෙස ක්‍රියාකිරීමට නොහැකි වන අයින්ම් අළුත්වැඩියා හෝ ප්‍රතිසම්පාදනය කිරීමට භාර ගැනේ. වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී 60,000 ක ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනාගෙන ඇත. ප්‍රතිපාදනය වට්ටම් කිරීමේ බලපෑම ප්‍රමාණාත්මක නොවන නිසා එය වට්ටම් කර නැත. පහත දැක්වෙන තොරතුරු හෙළිදරව් කෙරේ:

පසුගිය වසර තුන තුළ විකුණන ලද භාණ්ඩ මත අපේක්ෂිත ප්‍රතිඥාහාර හිමිකම් සඳහා 60,000 ක ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනාගෙන ඇත. මෙම වියදම් වලින් බහුතරය මිලග මූල්‍ය වර්ෂය තුළ දරනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරන අතර සියල්ලම වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ සිට වසර දෙකක් තුළ දරනු ඇත.

උදාහරණ 2 - විස්ථාපන පිරිවැය : (decommissioning costs)

න්‍යෂ්ටික කටයුතුවල යෙදී සිටින අස්තිත්වයක් 2000 හි දී විස්ථාපන පිරිවැය සඳහා මිලියන 300 ක ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනා ගනියි. ප්‍රතිපාදන ඇස්තමේන්තු කර ඇත්තේ විස්ථාපනය සිදුවන්නේ වසර 60-70 කින් යන උපකල්පනය භාවිතා කරමිනි. කෙසේ වුව ද එය වසර 100- 110 දක්වා සිදු නොවීමේ හැකියාවක් පවතින අතර එවිට පිරිවැයෙහි වටිනාකම සැලකිය යුතු තරම් අඩු වේ. පහත දැක්වෙන තොරතුරු හෙළිදරව් කෙරේ.

විස්ථාපනය පිරිවැය සඳහා මිලියන 300 ක ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනාගෙන ඇත. මෙම පිරිවැය 2060 සහ 2070 අතර දරනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. කෙසේ වුව ද 2100 -2110 වන තුරු එය සිදු නොවීමේ හැකියාවක් ඇත. පිරිවැය 2100- 2110 තෙක් ඇති නොවනු ඇතැයි යන අපේක්ෂාව පදනම් කර ගෙන මණින ලද්දේ නම් ප්‍රතිපාදනය මිලියන 136 ක් දක්වා අඩු වනු ඇත. ප්‍රතිපාදනය ඇස්තමේන්තු කර ඇත්තේ පවත්නා තාක්ෂණය භාවිතා කරමින් , ප්‍රවර්තන මිල ගණන්වලට සහ සියයට 2 නියම වට්ටම් අනුපාතිකයක් භාවිතා කරමිනි.

පහත දැක්වෙන උදාහරණයෙහි 92 ඡේදයෙන් අවශ්‍ය වන හෙළිදරව් කිරීම් දක්වා ඇත්තේ හෙළිදරව් කිරීම් වලින් අස්තිත්වයේ තත්ත්වයට බරපතල ලෙස අගතියක් වීමට අපේක්ෂා කිරීම නිසා සමහර තොරතුරු ලබා නොදෙන අවස්ථාවකි.

උදාහරණ 3 - හෙළිදරව් කිරීම නිදහස් කිරීම :

අස්තිත්වය විසින් ස්වාධිකාර අයථා ලෙස භාවිතා කළේ යයි චෝදනා කරමින් මිලියන 100 ක් වන්දි ඉල්ලන, තරගකරුවෙකු සමග අස්තිත්වය මතභේදයක පැටලී සිටියි. බැඳීමෙහි හොඳම ඇස්තමේන්තුව සඳහා අස්තිත්වය ප්‍රතිපාදනයක් හඳුනා ගන්නා නමුත් ප්‍රමිතයේ 84 සහ 85 ඡේද වලින් අවශ්‍ය කෙරෙන කිසිදු තොරතුරක් හෙළිදරව් නොකරයි. පහත දැක්වෙන තොරතුරු හෙළිදරව් කෙරේ.

සමාගම ස්වාධිකාර අයථා ලෙස භාවිතා කළේ යයි චෝදනා කරමින් මිලියන 100 ක් වන්දි ඉල්ලන තරගකරුවෙකු සමග වූ මතභේදයකට සම්බන්ධ සමාගමට එරෙහිව නීතිමය ක්‍රියාමාර්ග ගනිමින් පවතියි. නීතිමය කටයුතුවල ප්‍රතිඵලයට බරපතල ලෙස අගතියක් වීමට අපේක්ෂා කරන හෙයින් එම කරුණු මත LKAS 37, ප්‍රතිපාදන, අසම්භාව්‍ය වගකීම් සහ අසම්භව්‍ය වත්කම් මගින් සාමාන්‍යයෙන් අවශ්‍ය කෙරෙන තොරතුරු හෙළිදරව් කර නැත. අධ්‍යක්ෂවරුන්ගේ මතය වන්නේ සමාගමට සාර්ථකව අදාළ හිමිකම් විරෝධනය කළ හැකි බවයි.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 38

අස්පෘෂ්‍ය වත්කම

පටුන

පේද

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 38

අස්පෘෂ්‍ය වත්කම

අරමුණු	1
විෂය පථය	2-7
නිර්වචනය	8-17
අස්පෘෂ්‍ය වත්කම්	9-17
හඳුනාගත හැකි බව	11-12
පාලනය	13 - 16
අනාගත ආර්ථික ලාභ	17
හඳුනාගැනීම සහ මිනුම් කිරීම	18-67
වෙනම අත්පත් කර ගැනීම	25 -32
ව්‍යාපාර සංයෝජක කොටසක් ලෙස අත්පත් කර ගැනීම	33-43
ව්‍යාපාර සංයෝජන අත්පත් කරගත් අස්පෘෂ්‍ය වත්කම් සාධාරණ අගයට මිනුම් කිරීම	35-41
අත්පත් කරගත් පෙරසැරි වෙමින් තිබෙන පර්යේෂණ සහ සංවර්ධන ව්‍යාපෘතියක පසුකාලීනව ඇතිවන වියදම්	42-43
රාජ්‍ය අනුග්‍රහය මත අත්පත් කර ගැනීම	44
වත්කම් හුවමාරු කර ගැනීම	45-47
අභ්‍යන්තර උත්පාදිත කිර්තිනාමය	48-50
අභ්‍යන්තර උත්පාදිත අස්පෘෂ්‍ය වත්කම්	51-67
පර්යේෂණ අවධිය	54-56
සංවර්ධන අවධිය	57-64
අභ්‍යන්තර උත්පාදිත අස්පෘෂ්‍ය වත්කමක පිරිවැය	65-67
වියදම් හඳුනා ගැනීම	68-71
පසුගිය වියදම වත්කමක් ලෙස හඳුනා නොගැනීම	71
හඳුනා ගැනීමෙන් පසු මැනීම	72-87
පිරිවැය ආකෘතිය	74
ප්‍රත්‍යාගණන ආකෘතිය	75-87
ප්‍රයෝජනවත් ජීවන කාලය	88-96
සීමිත ප්‍රයෝජන ජීවන කාලයක් ඇති අස්පෘෂ්‍ය වත්කම්	91-106
ක්‍රමක්ෂය කාලපරිච්ඡේද හා ක්‍රමක්ෂය ක්‍රමය	97-99
අවශේෂ වටිනාකම	100-103
ක්‍රමක්ෂය කාලපරිච්ඡේදය සහ ක්‍රමක්ෂය ක්‍රමය සමාලෝචනය	104-106
අසීමිත ප්‍රයෝජනවත් ජීවන කාලයක් ඇති අස්පෘෂ්‍ය වත්කම්	107-110
ප්‍රයෝජනවත් ජීවන කාලයක් තක්සේරුකිරීම සමාලෝචනය	109-110
ධාරණ අගය නැවත අය කර ගැනීමේ හැකියාව හා හානිකරණ අලාභ	111

පටුන	පේද
විශ්‍රාම ගැන්වීම සහ ඉවත් කිරීම	112-117
හෙළිදරව් කිරීම	118-128
සාමාන්‍ය	118-123
හඳුනාගත් පසු ප්‍රත්‍යාගණන ආකෘතිය භාවිතා කරමින් අස්පාශ්‍ය වත්කම් මිනුම් කිරීම	124-125
පර්යේෂණ සහ සංවර්ධන පිරිවැය	126-127
වෙනත් තොරතුරු	128
සංක්‍රාන්තිමය ප්‍රතිපාදන සහ බලාත්මක දිනය	129
සමාන වත්කම් හුවමාරුව	131
කලින් ව්‍යවහාර කිරීම	132

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 38

අස්පාශ්‍ය වත්කම් :

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 38 අස්පාශ්‍ය වත්කම් 1-132 ඡේදවල දක්වා ඇත. සියලුම ඡේදවලට සමාන අධිකාරියක් ඇත. LKAS 38 කියවීමේ දී එහි අරමුණු ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන් වූ පූර්විකාව සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ හා පිළියෙල කිරීම හා ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතියේ රාමුව, සම්බන්ධ කොට ගෙන අධ්‍යයනය කළ යුතු ය. LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්කම් සහ වැරදි නිශ්චිත මග පෙන්වීමක් නොමැති අවස්ථාවල දී, ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරාගැනීමේ හා ව්‍යවහාර කිරීමේ පදනමක් LKAS - 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණය ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්කම් හා වැරදි සපයයි.

අරමුණ :

1. මෙම ප්‍රමිතියේ අරමුණු වන්නේ වෙනත් ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතවල නිශ්චිතව ආවරණය නොවන අස්පාශ්‍ය වත්කම් ගිණුම්කරණ සඳහා අවශ්‍යතා නිර්දේශ කිරීමයි. නිශ්චිත කොන්දේසි සපුරන අවස්ථාවේ දී හා එවන් අවස්ථාවල දී පමණක් අස්පාශ්‍ය වත්කම් හඳුනාගැනීම, මෙම ප්‍රමිතය මගින් අවශ්‍ය කෙරේ. මෙම ප්‍රමිතයෙහි, අස්පාශ්‍ය වත්කම්වල ධාරණ අගය මනින්නේ කෙසේ ද, යන්න නිශ්චිතව දක්වා ඇති අතර අස්පාශ්‍ය වත්කම් පිළිබඳ නිශ්චිත හෙළිදරව් කිරීම් ද අවශ්‍ය වේ.

විෂය පථය :

2. පහත දැක්වෙන අවස්ථාවල දී හැර අස්පාශ්‍ය වත්කම් සඳහා ගිණුම්කරණයේ දී මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කළ යුතු ය.
  - (අ) වෙනත් ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතියකින් ආවරණය කෙරෙන අස්පාශ්‍ය වත්කම්,
  - (ආ) LKAS 32 මූල්‍ය සාධන පත්‍ර ඉදිරිපත් කිරීම, අනුව නිර්වචනය කර ඇති මූල්‍ය වත්කම්,
  - (ඇ) ගවේෂණ සහ ඇගයීම් වත්කම් හඳුනාගැනීම සහ මිණුම් කිරීම (SLFRS 6 බනිජ සම්පත් සඳහා ගවේෂණය සහ ඇගයීම් බලන්න) ; සහ
  - (ඈ) බනිජ හා බනිජ තෙල්, ස්වභාවික වායු සහ සමාන ප්‍රතිඋත්පාදනයක් රහිත සම්පත් සංවර්ධනය හා උකහා ගැනීමේ වියදම්.
3. වෙනත් ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතයක් නිශ්චිත අස්පාශ්‍ය වත්කම් වර්ගයක් සඳහා ගිණුම්කරණය නිර්දේශ කරයි නම්, අස්තිත්වය විසින් මෙම ප්‍රමිත වෙනුවට එම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කරයි. උදාහරණයක් ලෙස, මෙම ප්‍රමිතය පහත දැක්වෙන ඒවාට ව්‍යවහාර නොවේ.
  - (අ) සාමාන්‍ය ව්‍යාපාර කටයුතු වල දී විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති අස්පාශ්‍ය වත්කම්, (LKAS 2 කොග හා LKAS 11 ඉදිකිරීමේ කොන්ත්‍රාත්තු බලන්න)
  - (ආ) විලම්භිත බදු වත්කම් (LKAS 12, ආදායම බදු)
  - (ඇ) LKAS 17, කල්බදු සඳහා ගිණුම්කරණයෙහි විෂය පථය තුළ ඇතුළත් වන කල්බදු
  - (ඈ) සේවක ප්‍රතිලාභවලින් පැන නගින වත්කම් (LKAS 19 සේවක ප්‍රතිලාභ බලන්න)
  - (ඉ) LKAS 32 අනුව නිර්වචනයේ මූල්‍ය වත්කම්, සමහර මූල්‍ය වත්කම් හඳුනා ගැනීමේ සහ මිණුම් කිරීම LKAS 27, ඒකාබද්ධ සහ වෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන LKAS 28 ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජනය සහ LKAS 31 බද්ධ ව්‍යාපාරයන්හි ගිණිකම්. මගින් ආවරණයක් ඇත.
  - (ඊ) ව්‍යාපාරය සංයෝජනයක දී අත්පත්කරගත් කීර්ති නාමය (SLFRS 03, ව්‍යාපාර සංයෝජන බලන්න.)
  - (ඔ) SLFRS 4 රක්ෂණ කොන්ත්‍රාත්තු විෂය පථය තුළ ඇති රක්ෂිතයාගේ කොන්ත්‍රාත්තු මග අයිතිය මත පැන නගින විලම්භිත අත්කර ගැනීම් පිරිවැය සහ අස්පාශ්‍ය වත්කම්. SLFRS 04 ඒ විලම්භිත පිරිවැය සඳහා වූ නිශ්චිත හෙළිදරව් කිරීම් දක්වා ඇති නමුත් අස්පාශ්‍ය වත්කම් සඳහා නොමැත. එම නිසා මෙම ප්‍රමිතයෙහි ඇති හෙළිදරව් කිරීම් එවැනි අස්පාශ්‍ය වත්කම්වලට ව්‍යවහාර වෙයි.
  - (ඔ) SLFRS 5, විකුණුම් සඳහා තබා ගෙන ඇති ජංගම නොවන වත්කම් සහ අසංතනික මෙහෙයුම් ප්‍රමිතියට අනුව විකිණීම සඳහා රඳවා ඇති ජංගම නොවන ලෙස වර්ගීකරණය කළ අස්පාශ්‍ය වත්කම් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩයක විකිණීම සඳහා රඳවා ඇති ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇතුළත් වූ)

4. සමහර අස්පාශ්‍ය වත්කම්, සංයුක්ත තැටි වැනි භෞතික ද්‍රව්‍යයක් තුළ හෝ මත (පරිගණක මෘදුකාංග සම්බන්ධව), නෛතික ලියකියවිලි (බලපත්‍ර හෝ ජේටන්ට් බලපත්‍ර සම්බන්ධය) හෝ සේයාපටවල ඇතුළත් විය හැකිය. ස්පාශ්‍ය සහ අස්පාශ්‍ය යන කොටස් දෙකෙන්ම මූලිකාංග ඇතුළත් වන විට වත්කමක් ද යන්න නිශ්චය කිරීමේ දී LKAS 16 දේපල, පිරිසත හා උපකරණ යටතේ සැලකීම හෝ මෙම ප්‍රමිතය යටතේ අස්පාශ්‍ය වත්කමක් ද යන්න, අස්තිත්වය විසින් කුමන මූලිකාංගය වඩා සැලකිය යුතු ද යන්න තක්සේරුවට විනිශ්චය භාවිතා කරයි. උදාහරණයක් ලෙස නිශ්චිත මෘදුකාංගයක් නොමැතිව ක්‍රියාකරලීමට නොහැකි පරිගණක මගින් පාලනය වන යන්ත්‍ර උපාංගයක් සඳහා වූ පරිගණක මෘදුකාංග සම්බන්ධිත දෘඩාංග වල සංකලිත කොටසක් වන අතර දේපල, පිරිසත සහ උපකරණ ලෙස සැලකේ. පරිගණක මෙහෙයුම් පද්ධතියකට ද මෙය අදාළ වේ. මෘදුකාංග, සම්බන්ධිත දෘඩාංග වල සංකලිත කොටසක් නොවන විට, පරිගණක මෘදුකාංග අස්පාශ්‍ය වත්කමක් ලෙස සැලකේ.
5. මෙම ප්‍රමිතය, අනිකුත් දෑ අතර, ප්‍රචාරණය මත වියදම්, පුහුණුවීම්, ආරම්භනය, පර්යේෂණ හා සංවර්ධන කටයුතු වලට ව්‍යවහාර වේ. පර්යේෂණ සහ සංවර්ධන කටයුතු දැනුම වර්ධනය කෙරෙහි යොමු වේ. එම නිසා මෙම කටයුතු වලින් භෞතික ද්‍රව්‍ය සහිත වත්කමක් (උදාහරණයක් ලෙස ආකෘතියක්) ඇතිවිය හැකි වුව ද වත්කමේ භෞතික මූලිකාංගය එහි අස්පාශ්‍ය සංරචකයට එනම් අන්තර්ගත දැනුමට ද්විතීයික වෙයි.
6. මූල්‍ය කල්බද්දක දී අදාළ වත්කම පාශ්‍ය හෝ අස්පාශ්‍ය විය හැකිය. ආරම්භක හඳුනාගැනීමෙන් අනතුරුව, මූල්‍ය කල්බද්දක් යටතේ වන අස්පාශ්‍ය වත්කමක් බදු ගැණුම්කරු විසින් මෙම ප්‍රමිතය ප්‍රකාර ගිණුම්ගත කරනු ඇත. වලන විතූපට සේයා, විඩියෝ පටි, නාට්‍ය, අත්පිටපත්, ස්වාධීකාර සහ ලිපි හිමිකම් වැනි අයිතම සඳහා බලපත්‍ර යටතේ වන හිමිකම් LKAS 17 හි විෂය පථයෙන් ඉවත් කර ඇති අතර, මෙම ප්‍රමිතයේ විෂය පථය යටතට ගැනේ.
7. ක්‍රියාකාරකම් හෝ ගනුදෙනු එතරම්ම විශේෂ නම්, ඒවා ගිණුම්කරණයට ප්‍රශ්න පැන නැග වෙනස් ආකාරයකට කටයුතු කිරීමට අවශ්‍ය වී නම් ප්‍රමිතියක විෂය පථයෙන් බැහැර කිරීමක් සිදුවිය හැකිය. එවැනි ගිණුම්කරණ ප්‍රශ්න සඳහා බනිජ් කර්මාන්තවල තෙල්, වායු සහ බනිජ තැන්පතු උකහා ගැනීමේ දී හෝ ඒ සඳහා ගවේෂනයේ සහ සංවර්ධනයේ දී දරන වියදම් සඳහා සහ රක්ෂණ ගිවිසුම් වැනි සිද්ධිවල දී, පැන නගී. එම නිසා මෙම ප්‍රමිතය එවැනි ක්‍රියාකාරකම් සහ ගිවිසුම් වැනි වූ වියදම් වලට ව්‍යවහාර නොවෙයි. කෙසේ වුව ද, බනිජ කර්මාන්ත හෝ රක්ෂණකරුවන් භාවිතා කරන අනෙකුත් අස්පාශ්‍ය වත්කම් (පරිගණක මෘදුකාංග වැනි) සහ වැය වූ අනෙකුත් වියදම් (ආරම්භක වියදම්) සඳහා මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර වේ.

නිර්වචනයන්

8. නිශ්චිත තේරුම් සහිත පහත පද මෙම ප්‍රමිතියේ දී භාවිතා වේ. සක්‍රීය වෙළඳපොළ යනු පහත දැක්වෙන තත්ත්වයන් සියල්ලක්ම පවතින වෙළඳපොළකි.
  - (අ) වෙළඳපොළ තුළ අලෙවි කෙරෙන අයිතමයන් සමජාතීය වීම
  - (ආ) කැමැත්තක් ඇති ගැණුම්කරුවන් සහ විකුණුම්කරුවන් ඕනෑම අවස්ථාවක සොයාගත හැකි වීම.
  - (ඇ) මහජනයාට මිල ගණන් ලබාගැනීමේ හැකියාව
    - ක්‍රමක්ෂය යනු අස්පාශ්‍ය වත්කමක ක්ෂය කළ හැකි ප්‍රමාණය එහි ප්‍රයෝජනවත් ජීව කාලය මුළුල්ලේ ක්‍රමවත්ව බෙදා හැරීම වේ.
  - (ඈ) වත්කමක් යනු සම්පතක්, වන අතර අතීත සිදුවීම් හේතු කොටගෙන අස්තිත්වයක් විසින් පාලනය කරනු ලබන,
    - සහ
    - (ආ) අස්තිත්වයට එමගින් අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ගලා එනු ඇතැයි අපේක්ෂිත සම්පතකි.

ධාරණ අගය යනු වත්කමක සමුච්චිත ක්‍රමක්ෂය සහ සමුච්චිත හානිකරණ අලාභ අඩු කළ පසු එය මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි හඳුනාගනු ලබන අගය වේ.

පිරිවැය යනු වත්කමක් අත්පත්කර ගත් හෝ ඉදිකරන කළ අවස්ථාවේ එය අත්පත්කර ගැනීම පිණිස ගෙවන ලද මුදල් හෝ ඒ හා සමාන දෑ වල ප්‍රමාණය හෝ දෙන ලද වෙනත් ප්‍රතිශ්ඨාවක සාධාරණ වටිනාකම හෝ අදාළ තැන්හි SLFRSs උදා SLFRSs හි නිශ්චිත අවශ්‍යතාවයන්ට අනුකූලව මූලිකව හඳුනාගත් අවස්ථාවේ මූලිකම අවස්ථාවේ එකී වත්කමට අදාළ වටිනාකම.

ක්ෂය කළ හැකි අගය යනු වත්කමක පිරිවැය හෝ පිරිවැය වෙනුවට ආදේශ කළ අගයෙන් එහි අවශේෂ වටිනාකම අඩු කළ අගය වේ.

සංවර්ධනය යනු වාණිජ නිෂ්පාදනය හෝ භාවිතය ඇරඹීමට පෙර, අලුත් හෝ ප්‍රමාණවත් පරිදි වැඩි දියුණු කරන ලද ද්‍රව්‍ය, උපකරණ, නිෂ්පාදනයාදී ක්‍රියාවලීන් පද්ධති හෝ සේවා නිපදවීම් සැලසුම් කිරීම හෝ නිර්මාණ සැලසුම් කිරීම සඳහා පර්යේෂණ සොයාගැනීම් හෝ අනිකුත් දැනුම භාවිතය කිරීමයි.

අස්තීත්ව විශේෂිත වටිනාකම යනු වත්කමක් අඛණ්ඩව පාවිච්චි කිරීමෙන් සහ එහි ආයු කාලය අවසානයේ දී බැහැර කිරීමේ දී හෝ වගකීමක් නිරවුල් කිරීමේ දී දැරිය යුතු මුදල් ප්‍රවාහවල වර්තමාන අගය

සාධාරණ වටිනාකම යනු දැනුම හා කැමැත්ත ඇති පාර්ශ්වයන් අතර අනේ දුරින් වූ ගනුදෙනුවක දී වත්කමක් හුවමාරු කළ හැකි අගය වේ.

හානිකරණ අලාභයක් යනු වත්කමක නැවත අයකරගත හැකි වටිනාකමට වඩා ඉක්මවා යන ධාරණ අගය යි.

අස්පාශ්‍ය වත්කමක් යනු භෞතික පැවැත්මක් නොමැති හඳුනාගත හැකි මූල්‍ය නොවන වත්කමකි.

මූල්‍ය වත්කමක් යනු මුදල් වශයෙන් ඇති සහ ස්ථාවර හෝ නිශ්චය කළ හැකි මුදල් ප්‍රමාණයක් ලැබීමට ඇති වත්කම.

පර්යේෂණ යනු නව විද්‍යාත්මක හෝ තාක්ෂණික දැනුම හා අවබෝධය ලබා ගැනීමේ පරමාර්ථයෙන් කරගෙන යනු ලබන මුල් සහ සැලසුම් සහගත පර්යේෂණයන්ය. අස්පාශ්‍ය වත්කමක අවශේෂ වටිනාකම යනු දැනටමත් වත්කමේ ආයුකාලය අවසානයට ලඟා වී ඇත්නම්, සහ එහි තත්ත්වය ප්‍රයෝජනවත් ආයුකාලය අවසානයේ දී අපේක්ෂිත තත්ත්වයට පත්වී ඇත්නම්, අපේක්ෂිත ඉවත්කිරීමේ පිරිවැය අඩුකිරීමෙන් පසු වර්තමානයේ දී වත්කම ඉවත් කිරීමෙන් අස්තීත්වයට ලැබෙනැයි අපේක්ෂා කරන ඇස්තමේන්තු කළ අගය.

ප්‍රයෝජනවත් ජීව කාලය යනු,

(අ) අස්තීත්වය විසින්, වත්කම භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂිත කාල පරිච්ඡේදය, හෝ

(ආ) අස්තීත්වය විසින් වත්කමෙන් ලබා ගැනීමට අපේක්ෂිත නිෂ්පාදන හෝ ඒ හා සමාන ඒකක සංඛ්‍යාව වේ.

අස්පාශ්‍ය වත්කම්

9. විද්‍යාත්මක හෝ තාක්ෂණ දැනුම, නව පෙරසැරි හෝ පද්ධති, බලපත්‍ර, බුද්ධිමය දේපල, වෙළඳපල දැනුම සහ වෙළඳ ලකුණු (වෙළඳ නාම හා ප්‍රකාශන හිමිකම් ඇතුළුව) වැනි අස්පාශ්‍ය වත්කම් අත්පත් කර ගැනීම. සංවර්ධනය, නඩත්තු කිරීම හෝ වැඩිදියුණුකිරීම වෙනුවෙන් ව්‍යවසායන් විසින් නිරතුරුව සම්පත් වැය කිරීම හෝ වගකීම් දැරීම සිදුවේ. මෙම පුළුල් ශීර්ෂ යටතේ ඇතුළත්වන අයිතමයන්ට පොදු උදාහරණ නම්, පරිගණක මෘදුකාංග, ස්වාධීකාර, ලිපි හිමිකම්, වලන රූප සේයා පට, ගනුදෙනුකරුවන්ගේ ලැයිස්තු, උනස් සම්පාදන අයිති, ධීවර බලපත්‍ර, ආයතන පංගු, බලය ලත් නියෝජිතභාවයන්, ගනුදෙනුකාර හෝ සැපයුම්කාර සබඳතා, ගනුදෙනුකරුවන්ගේ ලැයිස්තුව, වෙළඳපොළ කොටස සහ අලෙවි අයිතින් වේ.
10. ඉහත 9 වැනි ඡේදයේ විස්තර කරන ලද අයිතිමයන් සියල්ල, එනම් හඳුනාගත හැකි බව, සම්පත් වල පාලනය සහ අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ පැවතීම අස්පාශ්‍ය වත්කමක නිර්වචනය සපුරාලන්නේ නැත. මෙම ප්‍රමිතයේ විෂය පථය තුළ ඇති අයිතමයක් අස්පාශ්‍ය වත්කමක නිර්වචනය සපුරාලන්නේ නැත්නම් එය අත්පත් කර ගැනීමට හෝ අභ්‍යන්තරව උත්පාදනය කිරීමට වූ වැය එය දරන අවස්ථාවේ දී වියදමක් ලෙස හඳුනාගත යුතුය. කෙසේ වුව ද, එම අයිතමය ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී අත්පත්කර ගන්නා ලද්දේ, නම්, එය අත්පත්කර ගත් දිනයේ වූ කිර්තිනාමයේ කොටසක් වේ. (68 වැනි ඡේදය බලන්න.)

හඳුනාගත හැකි බව

11. අස්පාශ්‍ය වත්කමක නිර්වචනය අනුව එය කිර්තිනාමයෙන් පැහැදිලිව වෙන් කර හඳුනාගත හැකි වීම අවශ්‍ය වේ. ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී හඳුනාගන්නා ලද කිර්තිනාමය, ව්‍යාපාරය සංයෝජනයක අත්පත් කර ගත් අනෙක් වත්කම් වලින් පැන නගින ආර්ථික ප්‍රතිලාභ නියෝජනය කරන අතර, ඒවා තනි තනිව සහ වෙන්ව හඳුනාගත ගත නොහැකිය. අත්පත් කරගත් හඳුනාගත හැකි වත්කම් අතර වූ සහ ක්‍රියාවන්හි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස හෝ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල තනිව හඳුනාගැනීමට සුදුසුකම් නොමැති වත්කම් වලින් අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ඇතිවිය හැකිය.

12. වත්කමක් හඳුනාගැනීම පහත ආකාර දෙකෙන් එක් ආකාරයකට විය හැකිය :-

(අ) වෙන්කිරීමට නැතිවීම, එනම් තනි තනිව හෝ සම්බන්ධිත ගිවිසුම් සමග හඳුනාගත හැකි වත්කමක් හෝ වගකීමක්, අස්තිත්වය එසේ කිරීම අපේක්ෂා කළේ ද ගන්නා නොසලකා, අස්තිත්වයෙන් වෙන්කර හෝ හුවමාරු කිරීම විකිණීම මාරු කිරීම, බලපත්‍ර දීම කුලියට දීම ; හෝ

(ආ) අයිතිය මාරු කිරීමට හැකිවීම හෝ අස්තිත්වයෙහි හෝ වෙනත් හිමිකම් සහ බැඳීම්වලින් වෙන් කිරීමට හැකි ද යන්න සැලකිල්ලකින් තොරව ගිවිසුම්ගත හෝ වෙනත් නීතිමය හිමිකමක් යටතේ ඇතිවීම.

පාලනය

13. අස්තිත්වයකට පාදක වූ සම්පතෙන් ගලා එන අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ලබාගැනීමට සහ එම ප්‍රතිලාභවලට අන් අයට ප්‍රවේශය සීමා කිරීමට බලය තිබේ නම් අස්තිත්වයේ අදාළ වත්කම පාලනය කරයි. අස්පාශය වත්කමකින් වන අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ පාලනය කිරීමට අස්තිත්වයකට ඇති හැකියාව සාමාන්‍යයෙන් උසාවියක් ඉදිරියේ ක්‍රියාත්මක කළ හැකි නෛතික හිමිකම් තුළින් ලැබේ. නෛතික හිමිකම් නොමැතිවීම, පාලනය ඔප්පු කිරීමට වඩා අපහසු වෙයි. නෛතික ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැකියාව නොමැති වුව ද, වෙනත් යම් ක්‍රමයකට අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ පාලනය කිරීමේ හැකියාවක් ඇති බැවින් එය පාලනය සඳහා අත්‍යවශ්‍ය සාධකයක් නොවන්නේය.

14. වෙළඳපල සහ තාක්ෂණික දැනුම අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ වලට මඟපාදයි. උදාහරණයක් ලෙස එම දැනුම ප්‍රකාශන හිමිකමක් වැනි නෛතික හිමිකමකින් ආවරණය කර තිබේ නම් වෙළඳ ගිවිසුම් වැලැක්වීම් (අවසර ඇතිවීම) හෝ රහස්‍යභාවය රැකීමේ නෛතික බැඳීමක් සේවයකයන් කෙරෙහි තිබේ නම් අස්තිත්වය ඒ සම්පත් පාලනය කරයි.

15. අස්තිත්වයකට පුහුණු සේවක කණ්ඩායමක් පැවතිය හැකි අතර පුහුණුව තුළින් අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ වලට තුඩුදිය හැකි වර්ධක සේවක හැකියාවන් හඳුනාගත හැකිය. තවද එම හැකියාවන් අස්තිත්වය වෙත දිගටම ලබා දෙනු ඇති බවට අස්තිත්වය බලාපොරොත්තු වේ. කෙසේ වුව ද, පුහුණු සේවක කණ්ඩායමකින් සහ පුහුණුවීම් තුළින් අපේක්ෂිත අනාගත ප්‍රතිලාභ, අස්පාශය වත්කමක නිර්වචනය සපුරාලීමට මෙම අයිතම සම්බන්ධයෙන් සාමාන්‍යයෙන් අස්තිත්වයට ඇති පාලනය ප්‍රමාණවත් නොවේ. එම හේතුව නිසාම, නිශ්චිත කළමනාකාරිත්වය හෝ තාක්ෂණික හැකියාවන්, ඒවා භාවිතය හා අපේක්ෂිත අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ලබාගැනීම සම්බන්ධයෙන් නෛතිකව ආවරණය කර එය නිර්වචනයෙන් අනෙක් කොටස් ද සපුරාලන්නේ නම් හැර, අස්පාශය වත්කමක නිර්වචනය සපුරාලන්නේ නැත.

16. අස්තිත්වයක් සතුව ගනුදෙනුකරුවන් කලඹක් හෝ වෙළඳපොළ කොටසක් පැවතිය හැකි අතර, ගනුදෙනුකරුවන් සමග සම්බන්ධතා සහ ලැදියාවන් ගොඩ නැගීමෙහිලා ගත් උත්සාහය හේතුවෙන් එම ගනුදෙනුකරුවන් දිගටම අස්තිත්වය සමග ගනුදෙනු කරනු ලබන බවට අපේක්ෂා කරයි. කෙසේ වුව ද, ගනුදෙනුකරුවන් සමග හෝ ගනුදෙනුකර ලැදියාව ආවරණය කිරීම පිණිස නෛතික හිමිකම් හෝ වෙනත් ආකාරයකින් පාලන ක්‍රමයක් නොමැති හෙයින්, එවැනි අයිතිම (ගනුදෙනුකර කළඹ, වෙළඳපොළ කොටස, ගනුදෙනුකර සම්බන්ධතා, ගනුදෙනුකර ලැදියාවන්) අස්පාශය වත්කමක් නිර්වචන සපුරාලන්නේ දැයි සලකා බැලීමට තරම් ප්‍රමාණවත් පාලනයක් අස්තිත්වයට නැත.

අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ

17. අස්පාශය වත්කමකින් ගලා එන අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභවලට භාණ්ඩ හා සේවා විකිණීමෙන් ලැබෙන අයහාර, පිරිවැය ඉතිරිය හෝ අස්තිත්වය විසින් වත්කම් භාවිතය තුළින් හට ගන්නා වෙනත් ප්‍රතිලාභ ඇතිවිය හැකිය. උදාහරණය ලෙස, නිශ්පාදන ක්‍රියාවලියක් තුළ බුද්ධිමය දේපල භාවිතය නිසා අනාගත අයහාරය වැඩිවනවාට වඩා අනාගත නිශ්පාදන පිරිවැය අඩුවිය හැකිය.

හඳුනාගැනීම හා මිනුම් කිරීම.

18. අස්පාශය වත්කමක් හඳුනාගැනීමට නම් අස්තිත්වයක් විසින් අදාළ අයිතමය පහත දැ සපුරන බව සනාත කිරීම අවශ්‍ය වේ :

(අ) අස්පාශය වත්කමක නිර්වචනය (ඡේද 8-17 බලන්න), සහ

(ආ) හඳුනාගැනීමේ උපමාන (21-23 ඡේද බලන්න)

මෙම අවශ්‍යතාවයන් අදාළ කරනුයේ ප්‍රථම වතාවට අත්පත් කර ගැනීමට ඇති වූ පිරිවැය සහ අභ්‍යන්තරව ජනනය කරන අස්පාශ්‍ය වත්කම් සහ පසුව එකතුකිරීමට කොටස් ප්‍රතිසම්පාදනයට සහ සේවා සැපයීම සඳහා ඇති වන පිරිවැය සඳහාය.

19. වෙනම අත්පත්කරගත් අස්පාශ්‍ය වත්කම් හඳුනාගැනීමේ සඳහා උපමාන ව්‍යවහාර කිරීම, ඡේද 25-32 ආවරණය කර ඇත. ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී අත්පත්කරගන්නා අස්පාශ්‍ය වත්කම්වලට ඒවායේ ව්‍යවහාර කිරීම ඡේද 33-43 ආවරණය කරයි. රාජ්‍ය ප්‍රදානයන් යටතේ අත්පත්කරගත් අස්පාශ්‍ය වත්කමක් ප්‍රථමයෙන් මිණුම් කිරීමට අදාළව කරුණු ඡේද 44 විස්තර කරන අතර, ඡේද 45-47 අස්පාශ්‍ය වත්කම් හුවමාරු කිරීම විස්තර කරයි. ඡේද 48-50 අභ්‍යන්තරව ජනනය කළ කිරිනිනාමය සලකන ආකාරය දක්වයි. අභ්‍යන්තරව ජනනය කළ අස්පාශ්‍ය වත්කම් ප්‍රථම වතාවට හඳුනාගැනීම සහ මිණුම් කිරීම 51-67 ඡේදවලින් ආවරණය කරයි.

20. අස්පාශ්‍ය වත්කම්වල ස්වභාවය හේතු කොටගෙන බොහෝමයක් අවස්ථාවල දී මෙම වත්කම්වලට එකතු කිරීම් හෝ කොටස් ප්‍රතිසම්පාදනය කිරීම් දැකිය නොහැක. ඒ අනුව පසුව ඇතිවන වියදම් එම අස්පාශ්‍ය වත්කමේ අන්තර්ගත අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ එම මට්ටමෙන් තබා ගැනීම සඳහා වන ඒවා මිස අස්පාශ්‍ය වත්කම් නිර්වචනය හා හඳුනාගැනීමේ උපධානය තෘප්තිමත් නොකරයි. තව ද, පසුව ඇතිවන වියදම්, නිශ්චිතවම කිසියම් අස්පාශ්‍යවත්කමකට සම්බන්ධ කළ නොහැකි අතර එවැනි වියදම් සමස්ත ව්‍යාපාරයටම අදාළ වේ. ඒ අනුව ආරම්භ හඳුනාගැනීමකින් පසුව අත්පත්කරගත් අස්පාශ්‍ය වත්කමක් හෝ අභ්‍යන්තර ජනනය කළ අස්පාශ්‍ය වත්කමක, ධාරණ අගය තුළ පසුව ඇතිවන වියදම් හඳුනාගැනීම සිදුකරනුයේ කලාතුරකිනි. සන්නම්, කුඩා හිස, ප්‍රකාශන හිමිකම්, ගනුදෙනුකරුවන්ගේ ලැයිස්තු සහ යනාර්ථවාදීව සමාන අයිතම (බාහිරව අත්පත් කරගන්නා හෝ අභ්‍යන්තරව ජනිත කළ ද) මත පසුව ඇති වන වියදම් 63 වැනි ඡේදයට සංගතව, සැමවිටම ලාභ හෝ අලාභ ලෙස හඳුනා ගනී. ව්‍යාපාරය සමස්තයක් ලෙස දියුණු කිරීමට වූ වියදමෙන් මෙම වියදම වෙන් කර ගත නොහැකි විම මෙයට හේතු වේ.

21. අස්පාශ්‍ය වත්කමක් හඳුනාගත හැක්කේ :

(අ) වත්මකට ආරෝපිත කළ හැකි, අපේක්ෂිත අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අස්තිත්වයන් වෙතට ගලා ඒම හව්‍ය නම් ; සහ

(ආ) වත්කමේ පිරිවැය විශ්වාසනීය ලෙස මැනිය හැකි නම් පමණකි.

22. වත්කමේ ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය පුරා පවතින ආර්ථික සමුදාය පිළිබඳ කළමනාකාරිත්වයේ හොඳම ඇස්තමේන්තුව නියෝජනය කරන සාධාරණ සහ සහයෝගී උපකල්පන භාවිතා කරමින්, අස්තිත්වයක් විසින් අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ වල භාව්‍යතාවය තක්සේරු කළ යුතුය.

23. මූලික හඳුනාගැනීම කරන අවස්ථාවේ දී, බාහිර සාක්ෂිවලට වැඩි බරක් තබමින් පවතින සාක්ෂි පදනම් කරගෙන වත්කමේ භාවිතයට අදාළ අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ගලා ඒමට සම්බන්ධ නිෂ්චිතතාවයේ ප්‍රමාණය තක්සේරු කිරීම පිණිස අස්තිත්වයක් විනිශ්චය උපයෝගී කර ගනී.

24. අස්පාශ්‍ය වත්කමක් ආරම්භයේ දී පිරිවැයට මැනිය යුතුය.

වෙන්ව අත්පත් කර ගැනීම

25. සාමාන්‍යයෙන් අස්පාශ්‍ය වත්කමක් වෙනමම අත්කර ගැනීමට ගෙවූ මිල වත්කම තුළ අන්තර්ගත අපේක්ෂිත අනාගත ප්‍රතිලාභ අස්තිත්වයට ගලා ඒමේ හව්‍යතාව පිළිබිඹු කරයි. වෙනත් වචනවලින් කිවහොත් ගලා එන කාලය හෝ වටිනාකම පිළිබඳ අවිනිශ්චිතාවයක් තිබුනත්, අස්තිත්වය අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අපේක්ෂාකරන බව මින් අදහස් වේ. එම නිසා සෑම අවස්ථාවකම වෙන්ව අත්පත් කර ගත් අස්පාශ්‍ය වත්කම් සඳහා 21 (අ) වැනි ඡේදයේ හව්‍යතා හඳුනාගැනීමේ උපමානය සැමවිටම තෘප්තිමත් කර ඇතැයි සලකයි.

26. මීට අමතරව, අස්පාශ්‍ය වත්කම වෙන්ව අත්පත් කර ගත්තේ නම්, පිරිවැය සාමාන්‍යයෙන් විශ්වාසනීය ලෙස මැනිය හැකි වේ. ගැනුම් ප්‍රතිශ්ඨාව මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය වත්කමකින් වන විට මෙය විශේෂයෙන් සිදුවේ.

27. වෙන්ව අත්පත් කරගත් අස්පාශ්‍ය වත්කම්වල පිරිවැය වනුයේ :

(අ) වෙළෙඳ වට්ටම් සහ වෙනත් ප්‍රදාන අඩු කළ පසු , ආනයනය බදු, නැවත ආපසු නොගෙවන ගැනුම් බදු, ඇතුළත්ව ගැනුම් මිල ; සහ

(ආ) අස්පාශ්‍ය වත්කම් එහි අපේක්ෂිත භාවිතයට සුදානම් කිරීමට සෘජුවම අදාළ වන යම් පිරිවැයක්.

28. සෘජුවම අදාළවන පිරිවැයට උදාහරණ,

(අ) අදාළ වත්කම් එහි ක්‍රියාකාරී තත්ත්වයට ගෙන ඒම සඳහා සෘජුවම දායක වූ සේවක ප්‍රතිලාභ පිරිවැය (LKAS 19 හි නිර්වචනය පරිදි) ;

(ආ) අදාළ වත්කම ක්‍රියාකාරී තත්ත්වය ගෙන ඒම සඳහා දායක වූ වෘත්තීය ගාස්තු ; සහ

(ඇ) වත්කම් නියමිත පරිදි ක්‍රියාත්මක වන්නේ ද යන්න පරීක්ෂා කිරීමට දරන ලද පිරිවැය.

29. අස්පාශ්‍ය වත්කමක පිරිවැයට ඇතුළත් නොවන වියදම් සඳහා උදාහරණ පහත දැක්වේ :-

(අ) නව භාණ්ඩයක් හෝ සේවාවක් හඳුන්වාදීමේ පිරිවැය (ප්‍රචාරණ සහ ප්‍රවර්ධන කටයුතුවලට අදාළ පිරිවැය ද ඇතුළුව) ;

(ආ) නව ස්ථානයක හෝ නව ගනුදෙනුකරුවන් පංතියක් සමග ව්‍යාපාර කටයුත්තක් කිරීමේ පිරිවැය. (සේවක පුහුණු කිරීමේ පිරිවැය ඇතුළුව) ;

(ඇ) පරිපාලන හා වෙනත් පරිපාලන පොදු පිරිවැය.

30. අස්පාශ්‍ය වත්කමෙහි ධාරණ අගය ලෙස පිරිවැය හඳුනාගැනීම කළමනාකරණ අපේක්ෂා කරන ආකාරයට මෙහෙයවීමට හැකිවීම අවශ්‍ය තත්ත්වයට වත්කම පත් වූ විගසම නතර වනු ඇත. ඒ අනුව අස්පාශ්‍ය වත්කමක් භාවිතයේ දී හෝ නැවත යොදා ගැනීමේ දී ඇතිවන පිරිවැය ධාරණ අගයට ඇතුළත් කළ නොහැක. උදාහරණ ලෙස පහත සඳහන් පිරිවැය අස්පාශ්‍ය වත්කමක ධාරණ අගය තුළ ඇතුළත් නොකරයි :-

(අ) කළමනාකරණය අපේක්ෂා කරන මෙහෙයුම් සිදුකිරීමට හැකියාව ලැබීමෙන් පසු වත්කම භාවිතයේ දී දරන පිරිවැය ;

සහ

(ආ) වත්කමේ නිමැයුම් හැකියාවට ගැලපෙන ඉල්ලුමක් ඇතිවන තෙක් ඇතිවන ආරම්භක මෙහෙයුම් පාඩු.

31. සමහර මෙහෙයුම් අස්පාශ්‍ය වත්කමක් සංවර්ධනය කිරීමට අදාළව සිදුවූ ද, ඒවා කළමනාකරණය අපේක්ෂා කරන ආකාරයට මෙහෙයවීමේ තත්ත්වයට පත් කිරීම සඳහා අනිවාර්යයෙන්ම කළ යුතු කටයුතු නොවේ. මෙම අනුශංගික මෙහෙයුම් සංවර්ධනය කටයුතු කිරීමට පෙර හෝ සංවර්ධනය කරන කාලය තුළ සිදුවිය හැක. මෙම ආනුශංගික මෙහෙයුම්, කළමනාකරණය අපේක්ෂා කරන ආකාරයට මෙහෙයවීමේ තත්ත්වයට වත්කම පත් කිරීමට අවශ්‍ය නොවන නිසා මෙම මෙහෙයුම් තුළින් පැන නගින ආදායම් සහ සම්බන්ධිත වියදම් ඒවා ඇතිවන අවස්ථාවේම ලාභයක් හෝ අලාභයක් ලෙස හඳුනාගත යුතු අතර, සුදුසු පරිදි අදාළ ආදායම් සහ වියදම් වර්ගීකරණය තුළ ඇතුළත් කළ යුතු ය.

32. අස්පාශ්‍ය වත්කමක් සඳහා ගෙවීම් සාමාන්‍යයෙන් ණය කොන්දේසිවල සාමාන්‍ය කාලයට වඩා වැඩි කාලයක් සඳහා විලම්භිත කරන්නේ නම් එහි පිරිවැය අත්පිට මුදලට සමාන වටිනාකමක් ගනී. මෙම වටිනාකම සහ මුල් ගෙවීම් අතර වෙනස LKAS 23 ණය ගැනුම් පිරිවැය, ප්‍රකාර ප්‍රාග්ධනනය නොකරන්නේ නම්, ණය කාල පරිච්ඡේදය තුළ පොළී වියදම් ලෙස හඳුනාගත යුතුයි.

ව්‍යාපාර සංයෝජන කොටසක් ලෙස අත්පත් කර ගැනීම.

33. SLFRS 3 ව්‍යාපාර සංයෝජන ප්‍රමිතිය ප්‍රකාර, ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී අස්පාශ්‍ය වත්කමක් අත්පත් කර ගන්නේ නම්, එම අස්පාශ්‍ය වත්කමෙහි පිරිවැය අත්පත් කර ගත් දිනට සාධාරණ වටිනාකම වේ. අස්පාශ්‍ය වත්කමක සාධාරණ වටිනාකම තුළින්, එම වත්කමට අදාළ අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අස්තීත්වයට ගලා ඒමේ භාව්‍යතාවය පිළිබඳ අපේක්ෂා පිළිබිඹු කරයි. වෙනත් විදියකින් කියන්නේ නම්, ගලා ඒම් පිළිබඳව කාලය හෝ වටිනාකම සම්බන්ධයෙන් අවිනිශ්චිතතා තිබුණ ද ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ගලා එන බවට අස්තීත්වය අපේක්ෂා කරයි. එම නිසා ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී අත්පත් කර ගත් අස්පාශ්‍ය වත්කම් සඳහා ඡේද 21 (අ) හි සඳහන් හඳුනාගැනීමේ නිර්ණායක සෑම අවස්ථාවක දී ම තෘප්තිමත් වන්නේ ද යන්න සලකා බැලිය යුතුය. ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී මෙන්ම අත්පත් කරගත් වත්කමක් නම්, හෝ ගිවිසුම්ගත හෝ වෙනත් නෛතික හිමිකමකින් පැන නගින්නේ නම්, එහි සාධාරණ අගය විශ්වාසදායී ලෙස මැනීමට ප්‍රමාණවත් තොරතුරු තිබිය යුතුය. ඒ අනුව, ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී අත්පත් කරගත් අස්පාශ්‍ය වත්කම් සඳහා 21 (අ) ඡේදයේ ඇති හඳුනාගැනීමේ උපමාන තෘප්තිමත් වන්නේ ද යන්න සෑම අවස්ථාවක දී ම සලකා බැලිය යුතු ය.

34. මෙම ප්‍රමිතිය සහ SLFRS 03 ප්‍රකාර අත්පත් කරගන්නා දිනට කීර්තිනාමයෙන් වෙන්ව අත්පත්කර ගැනීමට භාජනය වන්නාගේ අස්පාශ්‍ය වත්කමක්, අත්පත් කර ගැනීමට භාජනය වන්නා ව්‍යාපාර සංයෝජනයට පෙර වත්කම හඳුනාගෙන තිබුණේ ද නැද්ද යන්න නොසලකා අත්පත්කරගන්නා විසින් හඳුනාගත යුතුයි. මින් අදහස් වන්නේ අත්පත්කරගැනීමට භාජනය වන්නාගේ නොනිමි පර්යේෂණ සහ සංවර්ධන ව්‍යාපෘති එම ව්‍යාපෘති අස්පාශ්‍ය වත්කම් නිර්වචනය තෘප්තිමත් කරන්නේ නම්, කීර්ති නාමයෙන් වෙන්ව, අත්පත් කරගන්නා විසින් වත්කමක් ලෙස හඳුනාගන්නා බවයි. අත්පත්කර ගැනීමට භාජනය වන්නාගේ නොනිමි පර්යේෂණ සහ සංවර්ධන ව්‍යාපෘති පහත කොන්දේසි ඉටුවන විට අස්පාශ්‍ය වත්කම්වල නිර්වචනය තෘප්තිමත් කරයි :-

(අ) වත්කම් නිර්වචනයට අනුකූල වීම ;

(ආ) හඳුනාගත හැකිවීම, එනම්, ගිවිසුමක් හෝ වෙනත් නීතිමය හිමිකම්වලින් වෙන්ව තිබීම හෝ පැන නැගීම.

ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී අත්පත් කරගත් අස්පාශ්‍ය වත්කමක සාධාරණ වටිනාකම මැනීම

35. ව්‍යාපාර සංයෝජනයකින් අත්පත්කරගත් අස්පාශ්‍ය වත්කමක් වෙන් කළ හැකිවීම, හෝ ගිවිසුමක් හෝ වෙනත් නීතිමය හිමිකම්වලින් ඇති වී නම්, විශ්වාස ලෙස සාධාරණ වටිනාකම මිනුම් කිරීමට ප්‍රමාණවත් තොරතුරු පැවතිය යුතුය. අස්පාශ්‍ය වත්කමේ සාධාරණ වටිනාකම මැනීම සඳහා ඇස්තමේන්තු භාවිතා කළ විට, විවිධ සම්භාවිතාවන්ගෙන් යුත් ප්‍රතිඵල පරාසයක් ඇතිවිය හැකි අතර අවිනිශ්චිතතාවය වත්කමේ සාධාරණ අගය මැනීමට ඇතුළත් වනු ඇත.
36. ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී අත්පත්කර ගත් අස්පාශ්‍ය වත්කමක් වෙන් කළ හැකි වුව නමුත්, වෙනත් සම්බන්ධිත පාශ්‍ය හෝ අස්පාශ්‍ය වත්කමක් සමග එකතුව පමණකි. උදාහරණයක් ලෙස සගරාවල ප්‍රකාශිත ශීර්ෂ අයිතිය දත්ත සමූහ දායකයන් සම්බන්ධය නියමිත දිය උල්පතකට සම්බන්ධවීම සහ දියඋල්පතෙන් වෙන්ව විකිණිය නොහැකිවීම, වෙන් කර විකිණිය නොහැකිවීම හෝ ස්වභාවික උල්පත් ජලය සඳහා වෙළෙඳ ලකුණ. මෙවැනි අවස්ථාවල දී ඒ ඒ වත්කමේ සාධාරණ අගය වෙන වෙනම විශ්වාසදායී ලෙස මැනිය නොහැකි නම් කීර්තිනාමයෙන් වෙන් වූ වත්කම් සමූහය අත්පත් කරගන්නා විසින් තනි වත්කමක් ලෙස හඳුනාගනී.
37. එමෙන්ම, වෙළෙඳ ලකුණු සහ වෙනත් ලකුණු සඳහා සමාන අර්ථ ගෙන දෙන “සන්නම්” සහ “සන්නම් නාමය” යන පද භාවිතා කරයි. කෙසේ වෙතත්, පළමුවැන්න හොඳ අලෙවිකරන යෙදුමක් වන අතර, එයට වෙළෙඳ ලකුණු (හෝ සේවා ලකුණු) සහ එයට සම්බන්ධ වෙළෙඳ නාම, සූත්‍ර, වට්ටෝරු සහ තාක්ෂණික විශේෂඥතාව වැනි අනුපූරක වත්කම් සමූහයක් ඇතුළත් වේ. අනුපූරක වත්කම් සමූහයේ එක් එක් වත්කමේ සාධාරණ වටිනාකම මිනුම් කළ නොහැකි නම් අනුපූරක වත්කම් සමූහය සමන්විත සන්නම, අත්පත් කරගන්නා විසින් එක් වත්කමක් ලෙස හඳුනාගනී. අනුපූරක වත්කම් සමූහය තුළ ඇති එක් එක් වත්කමේ සාධාරණ වටිනාකම මිනුම් කළ හැකි නම්, ඒ ඒ වත්කම්වලට සමාන ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලයක් ඇතැයි යන පදනම මත එක් වත්කමක් ලෙස හඳුනා ගැනීමට පුළුවන.
38. ඉවත් කර ඇත.
39. අස්පාශ්‍ය වත්කමක සාධාරණ වටිනාකම සඳහා වඩාත් විශ්වාසදායී ඇස්තමේන්තුවක් සක්‍රීය වෙළෙඳ පොළක ප්‍රකාශිත වෙළෙඳ පොළ මිල ලබා දේ, (78 වැනි ඡේදය ද බලන්න). උචිත වෙළෙඳපොළ මිල සාමාන්‍යයෙන් ප්‍රවර්තන ලංසු මිල වේ. ප්‍රවර්තන ලංසු මිල නොමැති නම් වඩාත් ආසන්න සමාන ගනුදෙනුවක් පදනම් කරගෙන සාධාරණ වටිනාකම ඇස්තමේන්තු කෙරේ. මේ සඳහා ගනුදෙනුව සිදු වූ දිනය සහ සාධාරණ වටිනාකම ඇස්තමේන්තු කරන දිනය අතර ආර්ථික තත්ත්වයන්හි සැලකිය යුතු වෙනසක් නොතැබිය යුතු ය.
40. වත්කමක් සඳහා සක්‍රීය වෙළෙඳ පොළක් නොපවතින්නේ නම් පවත්නා හොඳම තොරතුරු පදනම් කරගෙන කැමැත්තක් හා දැනුම ඇති පාර්ශ්වයන් අතර අතේ දුරින් වන ගනුදෙනුවක දී වත්කම් සඳහා අත්පත් කර ගැනීමේ දිනයේ දී ගෙවිය හැකිව තිබූ මුදල සාධාරණ වටිනාකම වේ. මෙම අගය නිශ්චය කිරීමේ දී සමාන වත්කම් සඳහා වූ ආසන්න ගනුදෙනුවල ප්‍රතිඵලය සැලකිල්ලට ගැනේ.
41. විශේෂිත අස්පාශ්‍ය වත්කම් නිතරම මිල දී ගැනීමේ හා විකිණීමේ යෙදී සිටින සමහර අස්තීත්වයන් ඒවායේ සාධාරණ වටිනාකම වක්‍රාකාරයෙන් ඇස්තමේන්තු කර ගැනීම සඳහා ශිල්පීය ක්‍රම වර්ධනයකර තිබිය හැකිය. සාධාරණ වටිනාකම ඇස්තමේන්තු කිරීම ඔවුන්ගේ අරමුණ වන්නේ නම් සහ එම ඒවා ප්‍රවර්තන ගනුදෙනු සහ වත්කම අයිති කර්මාන්තයේ පරිවයන්

පිළිබිඹු වන්නේ නම් ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී අත්පත් කර ගත් අස්පාශ්‍ය වත්කමක ආරම්භක මිනුම් කිරීම සඳහා මෙම ශිල්පීය ක්‍රම භාවිතා කළ හැකිය. මෙම ශිල්පීය ක්‍රම උචිත වන කල්හි ඇතුළත් වනුයේ -

(අ) වත්කමේ ලාභදායීත්වය මෙහෙයවීම හැඟවීමට ප්‍රවර්තන වෙළඳපොළ ගනුදෙනු පිළිබිඹු කරන ගුණකයන් ව්‍යවහාර කිරීම (අයහාර වෙළඳපොළ කොටස සහ මෙහෙයුම් ලාභය වැනි) හෝ අස්පාශ්‍ය වත්කමක් අතේ දුරින් සිදුවන ගනුදෙනුවක දී වෙනත් පාර්ශ්වයකට බලපත්‍රයක් ලබා දීම තුළින් ලැබෙන පුරස්කාර ධාරාවන් (පුරස්කාර මගින් සහන යොමුවීම වැනි) ; හෝ

(ආ) වත්කමෙන් වන අනාගත ශුද්ධ මූල්‍ය ප්‍රවාහ වට්ටම් කිරීම.

අත්පත් කරගත් කෙටිගෙන යන සංවර්ධන සහ පර්යේෂණ මත පසුකාලීන වියදම්

42. පර්යේෂණ හෝ සංවර්ධන වියදම්

(අ) වෙන්ව හෝ ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී අත්පත්කරගත් කෙටිගෙන යන පර්යේෂණ හෝ සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිවලට සම්බන්ධිත සහ අස්පාශ්‍ය වත්කමක් ලෙස හඳුනාගත්,

සහ

(ආ) එම ව්‍යාපෘති අත්පත් කර ගැනීමෙන් පසු වැය වූ වියදම් 54-62 ඡේද ප්‍රකාර ගිණුම්ගත කළ යුතු ය.

43. වෙන්ව හෝ ව්‍යාපාර සංයෝජනයකින් අත්පත් කරගත් කෙටිගෙන යන පර්යේෂණ හෝ සංවර්ධන ව්‍යාපෘති සඳහා 54-62 ඡේදවල අවශ්‍යතාවයක් ව්‍යවහාර කිරීමෙන් සහ අස්පාශ්‍ය වත්කමක් ලෙස හඳුනාගැනීම :

(අ) එය පර්යේෂණ වියදමක් නම්, එය වැය වූ අවස්ථාවේ වියදමක් ලෙස හඳුනා ගැනීම ;

(ආ) අස්පාශ්‍ය වත්කමක් සඳහා 57 ඡේදයේ දක්වා ඇති උපමානයන් තෘප්තිමත් නොකරන සංවර්ධන වියදමක් එය වැය වූ අවස්ථාවේ වියදමක් ලෙස හඳුනාගනී ; සහ

(ඇ) 57 ඡේදයේ දක්වා ඇති උපමානයන් තෘප්තිමත් කරන සංවර්ධන වියදම්, අත්පත් කරගත්, කරගෙන යන පර්යේෂණ සහ සංවර්ධන ව්‍යාපෘතියේ ධාරණ අගයට එකතු කිරීම.

රාජ්‍ය ප්‍රතිදාන මාර්ගයෙන් අත්පත් කර ගැනීම

44. සමහර අවස්ථාවලදී රාජ්‍ය ප්‍රවේදනයක් මාර්ගයෙන් අයකිරීමකින් තොරව හෝ නාමික ප්‍රතිෂ්ඨාවක් සඳහා අස්පාශ්‍ය වත්කමක් අත්පත් කර ගනු ලැබිය හැකිය. රජය විසින් අස්තිත්වයකට, ගුවන්තොටුපල ගොඩබැසවීමේ අයිතීන්, ගුවන්විදුලි හෝ රූපවාහිනි මධ්‍යස්ථාන පවත්වාගෙන යාමට බලපත්‍ර හෝ පංගු හෝ වෙනත් සීමාකාරී සම්පත්වලට ප්‍රවිශ්ඨය වැනි අස්පාශ්‍ය වත්කම් පවරන හෝ වෙන්කරන අවස්ථාවලදී මෙය සිදුවේ. LKAS 20 රාජ්‍ය ප්‍රදාන සහ රාජ්‍ය අනුග්‍රහය සඳහා ගිණුම්කරණය ප්‍රකාර අස්තිත්වයක් විසින් ආරම්භයේ දී අස්පාශ්‍ය වත්කම සහ ප්‍රදානයන් යන දෙකම සාධාරණ වටිනාකමට හඳුනාගැනීම, තෝරාගත හැකිය. අස්තිත්වයක් විසින් වත්කම ආරම්භයේ දී සාධාරණ වටිනාකමකට හඳුනානොගැනීමට තීරණය කළ හොත්, අස්තිත්වය විසින් ආරම්භයේ දී (LKAS 20 හි අවසර දී ඇති අතෙක් ක්‍රම යටතේ) වත්කම, එහි අපේක්ෂිත භාවිතයට සුදානම් කිරීමට සෘජුවම සම්බන්ධ වියදම් එකතු කළ නාමික අගයකට හඳුනා ගනියි.

වත්කම් හුවමාරු කර ගැනීම

45. මූල්‍ය නොවන වත්කමක් හෝ වත්කම් හෝ මූල්‍ය හා මූල්‍ය නොවන වත්කම් සංයෝජනයක් හුවමාරුව සඳහා අස්පාශ්‍ය වත්කම් එකක් හෝ කිහිපයක් අත්පත්කර ගත හැකිය. පහත සාකච්ඡාවට සරල වශයෙන් අදාළ වනුයේ, එක් මූල්‍ය නොවන වත්කමක් තවත් එකක් සමග හුවමාරු කර ගැනීම. නමුත් ඉදිරි වාක්‍යය මගින් විස්තර කරනු ලබන සියලුම හුවමාරු සඳහා ද අදාළ වනු ඇත. එවැනි අස්පාශ්‍ය වත්කමක -

(අ) හුවමාරු ගනුදෙනුවේ වාණිජ්‍යමය යථාර්ථයක් නොමැති වීම ; හෝ

(ආ) ලැබුණු වත්කමේ හෝ දෙන ලද වත්කමේ යන එකකවත් සාධාරණ අගය විශ්වාසදායී ලෙස මැනිය නොහැකිවීමක්, නොමැති නම්, පිරිවැය සාධාරණ වටිනාකමට මිණුම් කළ හැකිය. අස්තිත්වයකට ගනුදෙනුව සිදු වූ අවස්ථාවේදී ම

අත්හළ වත්කම ඉවත් කිරීමට නොහැකි වුව ද, අත්පත්කරගත් වත්කම මිනුම් කරනුයේ මෙම ආකාරයටය. අත්පත්කරගත් වත්කම සාධාරණ වටිනාකමට මිනුම් නොකළේ නම් එහි පිරිවැය අත්හළ වත්කමේ ධාරණ අගයට මිනුම් කරනු ලබයි.

46. අස්තිත්වයක් විසින් හුවමාරු ගනුදෙනුවක වාණිජ යථාර්ථයක් ඇත් ද යන්න නිශ්චය කිරීමේදී, ගනුදෙනුවේ ප්‍රතිඵලය ලෙස අපේක්ෂිත අනාගත මුදල් ප්‍රවාහවල සිදුවන වෙනසේ ප්‍රමාණය සලකා බලනු ඇත. හුවමාරු ගනුදෙනුවක වාණිජමය යථාර්ථයක් තිබීමට නම් :

(අ) ලැබුණු වත්කමේ මුදල් ප්‍රවාහ සංයුතිය (අවදානම, කාලය සහ වටිනාකම) මාරුකළ වත්කමේ මුදල් ප්‍රවාහ සංයුතියට වඩා වෙනස් වීම ; හෝ

(ආ) හුවමාරුවේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අස්තිත්වයේ මෙහෙයුම්වලට ගනුදෙනුවේ වෙනස මගින්, බලපෑමේ කොටසෙහි අස්තිත්ව - නිශ්චිත වටිනාකම ; සහ

(ඇ) හුවමාරුකරගත් වත්කම්වල සාධාරණ වටිනාකමට සාපේක්ෂ වශයෙන් (අ) හෝ (ආ) වල වෙනස වැදගත් වීම.

හුවමාරු ගනුදෙනුව වාණිජමය යථාර්ථයක් ද නැද්ද යන්න නිශ්චය කිරීමේ කාර්යය සඳහා අස්තිත්වයේ මෙහෙයුම්වලට ගනුදෙනුවේ බලපෑම් කොටසෙහි අස්තිත්ව - නිශ්චිත අගය බදු පසු මුදල් ප්‍රවාහ තුළින් පිළිබිඹු කරයි. විස්තරාත්මක ගණනය කිරීමකින් තොරව මෙම විශ්ලේෂණයේ ප්‍රතිඵලය පැහැදිලි විය හැකිය.

47. අස්පාශ්‍ය වත්කමක් හඳුනාගැනීම සඳහා වත්කමේ පිරිවැය විශ්වාසදායී ලෙස මැණිය හැකි විය යුතුය යන්න 21 (ආ) ඡේදයේ නිශ්චිතව දක්වා ඇත. සත්සන්දය කළ හැකි වෙළෙඳපොළක ගනුදෙනු නොමැති අවස්ථාවක, අස්පාශ්‍ය වත්කමක සාධාරණ අගය විශ්වාසදායී ලෙස මැනීමට නම් (අ) එම වත්කම සඳහා සාධාරණ වටිනාකම් ඇස්තමේන්තුවල පරාශයෙහි විචලනාවයන් සැලකිය යුතු නොවීම හෝ (ආ) පරාශය තුළ විවිධ තක්සේරුවල සම්භාවිතාවන් සාධාරණ අගය ඇස්තමේන්තු කිරීමේ දී භාවිතා කිරීම.

අභ්‍යන්තරව උත්පාදිත කිර්තිනාමය

48. අභ්‍යන්තරව උත්පාදිත කිර්තිනාමය වත්කමක් ලෙස හඳුනා නොගත යුතු ය.

49. සමහර අවස්ථාවලදී අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ උත්පාදනය සඳහා වියදම් දැරුව නමුත්, එහි ප්‍රතිඵලය මෙම ප්‍රමිතය අනුව අස්පාශ්‍ය වත්කමක් හඳුනා ගැනීමේ උපමාන තෘප්තිමත් නොකරයි. එවැනි වියදම් සාමාන්‍යයෙන් අභ්‍යන්තර කිර්තිනාමය උත්පාදනය කිරීමට දායකවන ලෙස විස්තර කෙරේ. අභ්‍යන්තර උත්පාදිත කිර්තිනාමය අස්තිත්වය විසින් පාලනය කරන, විශ්වාසනීය ලෙස පිරිවැය මැනිය හැකි, හඳුනාගත හැකි සම්පතක් (වෙන්කළ නොහැකි වීමත්, ගිවිසුමකින් හෝ වෙනත් නීතිමය අයිතියකින් ඇති නොවීම) නොවන බැවින් එය වත්කමක් ලෙස නොසැලකේ.

50. අස්තිත්වයක වෙළෙඳපල වටිනාකම සහ හඳුනාගත හැකි ශුද්ධ වත්කම්වල ධාරණ අගය අතර වෙනස තුළ ඕනෑම අවස්ථාවක අස්තිත්වයේ වටිනාකමකට බලපාන සාධක රාශියක් තිබිය හැකිය. කෙසේ වුව ද, එවැනි වෙනස්කම් අස්තිත්වය විසින් පාලනය කරන අස්පාශ්‍ය වත්කම්වල පිරිවැය නියෝජනය නොකරයි.

අභ්‍යන්තරව උත්පාදිත අස්පාශ්‍ය වත්කම්

51. සමහර අවස්ථාවලදී, අභ්‍යන්තරව උත්පාදිත අස්පාශ්‍ය වත්කමක් හඳුනා ගැනීම සඳහා සුදුසු ද යන්න තක්සේරු කිරීම අපහසු වනුයේ පහත සඳහන් දෑවල ප්‍රශ්න හේතුවෙනි :-

(අ) අනාගත අපේක්ෂිත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ උත්පාදනය කරන, හඳුනාගත හැකි වත්කමක් තිබෙනම් ඒ කවර වේලාවකදී ද යන්න හඳුනා ගැනීමට ; සහ

(ආ) වත්කමේ පිරිවැය විශ්වාසනීය ලෙස නිශ්චය කිරීම, සමහර අවස්ථාවලදී අභ්‍යන්තරව අස්පාශ්‍ය වත්කමක් උත්පාදනය කිරීමේ පිරිවැය, අස්තිත්වයේ අභ්‍යන්තරව උත්පාදිත කිර්තිනාමය පවත්වාගෙන යාමේ හෝ වර්ධනය කිරීමේ හෝ දිනපතා මෙහෙයුම් සිදුකිරීමේ වියදම්වලින් වෙන් කොට හඳුනාගත නොහැක.

එම නිසා අස්පාශ්‍ය වත්කමක් හඳුනා ගැනීමට සහ ආරම්භක මැණීමට අවශ්‍ය සාමාන්‍ය අවශ්‍යතා සමග අනුකූලවීමට අමතරව, 52-67 ඡේදවල අවශ්‍යතා සහ මාර්ගෝපදේශයන් අභ්‍යන්තරව උත්පාදිත අස්පාශ්‍ය වත්කම් සියල්ලටම ව්‍යවහාර කෙරේ.

52. අභ්‍යන්තරව උත්පාදිත අස්පාශ්‍ය වත්කමක් හඳුනාගැනීම සඳහා වූ උපමාන සපුරාලන්නේද යන්න තක්සේරු කිරීම සඳහා අස්තිත්වයක් විසින් වත්කමේ උත්පාදනය -

(අ) පර්යේෂණ අවධිය ; සහ

(ආ) සංවර්ධන අවධිය, යනුවෙන් වර්ග කරනු ලබයි.

'පර්යේෂණ' සහ 'සංවර්ධන' යන පද නිර්වචනය කර තිබුණ ද, 'පර්යේෂණ අවධිය' සහ 'සංවර්ධන අවධිය' යන්නට මෙම ප්‍රමිතයේ කටයුතු සඳහා වඩාත් පුළුල් අදහසක් තිබේ.

53. අස්තිත්වයකට අස්පාශ්‍ය වත්කමක් උත්පාදනය කිරීමේ අභ්‍යන්තර ව්‍යාපෘතියක සංවර්ධන අවධිය, පර්යේෂණ අවධියෙන් වෙන්ව හඳුනාගත නොහැකි නම්, එම ව්‍යාපෘතියේ වියදම් සංවර්ධන අවධිය තුළ පමණක් දරන ලද ලෙස සලකනු ලැබේ.

පර්යේෂණ අවධිය

54. පර්යේෂණවලින් (හෝ අභ්‍යන්තර ව්‍යාපෘතියක පර්යේෂණ අවධියෙන්) පැන නගින අස්පාශ්‍ය වත්කම් හඳුනාගත යුතු ය. පර්යේෂණ (හෝ අභ්‍යන්තර ව්‍යාපෘතියක පර්යේෂණ අවධිය) මත වූ පිරිවැය එය දරන ලද විට වියදමක් ලෙස හඳුනාගත යුතු ය.

55. පර්යේෂණ අවධියේදී භව්‍ය අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ උත්පාදනය කරන අස්පාශ්‍ය වත්කමක් පවතින බව අස්තිත්වයට තහවුරු කළ නොහැකිය. එම නිසා මෙම පිරිවැය දරන අවස්ථාවේදී වියදමක් ලෙස හඳුනා ගනී.

56. පර්යේෂණ ක්‍රියාකාරකම්වලට උදාහරණ නම්,

(අ) අලුත් දැනුම ලබාගැනීම අරමුණු කොටගත් ක්‍රියාකාරකම් ;

(ආ) පර්යේෂණ සොයා ගැනීම් හෝ වෙනත් දැනුම ව්‍යවහාර කිරීම ඇගයීම හෝ අවසාන තෝරා ගැනීම සඳහා ගවේෂණය ;

(ඇ) ද්‍රව්‍ය, උපක්‍රම, නිෂ්පාදන, පෙරසැරි, පද්ධති හෝ සේවා සඳහා විකල්ප ගවේෂණ ; සහ

(ඈ) නවීන හෝ වැඩිදියුණු කළ ද්‍රව්‍ය, උපක්‍රම නිෂ්පාදන, පෙරසැරි, පද්ධති හෝ සේවා සඳහා පිළිගත හැකි විකල්ප සැකසුම්, නිර්මාණය කිරීම, ඇගයීම සහ අවසාන තෝරා ගැනීම.

සංවර්ධන අවධිය

57. සංවර්ධනය (හෝ අභ්‍යන්තර ව්‍යාපෘතියක සංවර්ධන අවධියේ) තුළින් පැන නගින අස්පාශ්‍ය වත්කමක් පහත දැක්වෙන සියලු කරුණු තහවුරු කළ හැකි විට හා එවිට පමණක් හඳුනාගත යුතු ය :-

(අ) අස්පාශ්‍ය වත්කම භාවිතය හෝ විකිණීම සඳහා ඇතිවිය හැකි පරිදි සම්පූර්ණ කිරීමේ තාක්ෂණික ශක්‍යතාව ;

(ආ) අස්පාශ්‍ය වත්කම සම්පූර්ණ කර භාවිතයට හෝ විකිණීමට එහි ඇති අරමුණ ;

(ඇ) අස්පාශ්‍ය වත්කම භාවිතයට හෝ විකිණීමට එහි ඇති හැකියාව ;

(ඈ) අස්පාශ්‍ය වත්කම භව්‍ය අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ උත්පාදනය කරන්නේ කෙසේ ද, අනෙකුත් කරුණු අතර, අස්පාශ්‍ය වත්කමේ නිශ්පාදන සඳහා හෝ අස්පාශ්‍ය වත්කම සඳහාම වෙළෙඳපොළක් පැවතීම ප්‍රදර්ශනය කිරීම හෝ එය අභ්‍යන්තර භාවිතයට යොදා ගන්නේ නම් අස්පාශ්‍ය වත්කමේ ප්‍රයෝජනත් බව තහවුරු කිරීම ;

(ඉ) අස්පාශ්‍ය වත්කම සංවර්ධනය සම්පූර්ණ කිරීමට සහ එය භාවිතයට හෝ විකිණීමට ප්‍රමාණවත් තාක්ෂණික, මූල්‍යමය සහ අනෙකුත් සම්පත් පැවතීම ;

(ඊ) අස්පාශ්‍ය වත්කම සංවර්ධනය කරන කාලය තුළ අදාළ පිරිවැය විශ්වාසනීය ලෙස මැනීමේ හැකියාව.

58. අභ්‍යන්තර ව්‍යාපෘතියක සංවර්ධන අවධියේ, සමහර අවස්ථාවල දී, අස්තිත්වයකට අස්පාශ්‍ය වත්කම හඳුනාගත හැකි වන අතර එම වත්කම භව්‍ය අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ උත්පාදනය කළ හැකි බව ප්‍රදර්ශනය කළ හැකිය. මීට හේතුව ව්‍යාපෘතියක සංවර්ධන අවධිය පර්යේෂණ අවධියට වඩා උසස් වීමයි.
  59. සංවර්ධන ක්‍රියාකාරකම්වලට උදාහරණ නම්,
    - (අ) පූර්ව - නිෂ්පාදන හෝ පූර්ව - භාවිත මූලාකෘති සහ ආකෘති, නිර්මාණය, ඉදිකිරීම් සහ පරීක්ෂාව ;
    - (ආ) නවීන තාක්ෂණය උපයෝගීවන මෙවලම්, ජිට් අවිච්ඡාදන සහ කෝම නිර්මාණය කිරීම ;
    - (ඇ) වාණිජමය නිෂ්පාදන සඳහා පරිමානය ආර්ථිකමය ශක්‍යතාවක් නැති නියමු පිරිසත නිර්මාණය ඉදිකිරීම් සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම ;
    - (ඈ) නවීන හෝ වැඩි දියුණු කළ ද්‍රව්‍ය, උපකරණ, නිෂ්පාදන, පෙරසැරි, පද්ධති හෝ සේවා සඳහා තෝරාගත් විකල්ප නිර්මාණය ඉදිකිරීම සහ පරීක්ෂාව.
  60. අස්පාශ්‍ය වත්කමක භාව්‍ය අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ උත්පාදනය කරන්නේ කෙසේ ද යන්න ප්‍රදර්ශනය කිරීම පිණිස අස්තිත්වයක්, වත්කමෙන් ලැබීමට ඇති අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ LKAS 36 වත්කම් භාණ්ඩකරනයෙහි මූලධර්ම භාවිතා කරමින් තක්සේරු කරයි. වත්කමක් අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ වෙනත් වත්කම් සමග සංයෝජනයෙන් පමණක් ජනිත කරයි නම් LKAS 36 හි මුදල් ජනනය කිරීමේ ඒකක සංකල්පය අස්තිත්වය විසින් ව්‍යවහාර කරයි.
  61. අස්පාශ්‍ය වත්කමක් සම්පූර්ණ කිරීමට, භාවිතා කිරීමට සහ ඉන් ප්‍රතිලාභ ලබා ගැනීමට සම්පත් පැවතීම ප්‍රදර්ශනය කිරීමට, උදාහරණ ලෙස, තාක්ෂණික, මූල්‍යමය හා වෙනත් අවශ්‍ය සම්පත් සපුරාගැනීමට ඇති හැකියාව පෙන්නවන ව්‍යාපාර සැලැස්මක් යොදාගත හැකිය. සමහර අවස්ථාවල දී අස්තිත්වයක් විසින් ණය දෙන්නෙකුගේ සැලැස්ම මූල්‍යනය කිරීම සඳහා ඇති කැමැත්ත ප්‍රදර්ශනය කිරීම තුළින් බාහිර මූල්‍ය සම්පත්වල පැවැත්ම තහවුරු කරයි.
  62. වේතන ප්‍රකාශන හිමිකම් හෝ බලපත්‍ර හෝ පරිගණක මෘදුකාංග සංවර්ධනය වැනි කටයුතු වලදී දරන වියදම් වැනි අස්පාශ්‍ය වත්කමක් අභ්‍යන්තරව උත්පාදනය කිරීමේ පිරිවැය නිරන්තරයෙන් විශ්වාසනීය ලෙස මැනීමට අස්තිත්වයක පිරිවැය පද්ධති වලට හැකිවේ.
  63. අභ්‍යන්තරව උත්පාදිත සන්නම්, කුඹ මුදුන්, ප්‍රකාශන හිමිකම්, ගනුදෙනුකරුවන්ගේ ලැයිස්තු සහ සමාන ස්වරූපයෙන් අයිතම, අස්පාශ්‍ය වත්කම් ලෙස හඳුනාගත නොගත යුතු ය.
  64. අභ්‍යන්තරව උත්පාදිත සන්නම්, කුඹ මුදුන්, ප්‍රකාශන හිමිකම්, ගනුදෙනුකරුවන්ගේ ලැයිස්තු සහ සමාන ස්වරූපයේ අයිතම සඳහා වන වියදම් සමස්තයක් වශයෙන් ව්‍යාපාරය සංවර්ධනයට දරන වියදම් වලින් වෙන් කළ නොහැකිය. එම නිසා එවැනි අයිතම අස්පාශ්‍ය වත්කම් ලෙස හඳුනා නොගැනේ.
- අභ්‍යන්තර උත්පාදිත අස්පාශ්‍ය වත්කමක පිරිවැය
65. 24 වන ඡේදයේ අභිප්‍රාය සඳහා අභ්‍යන්තරව උත්පාදිත වත්කමක පිරිවැය වන්නේ, අස්පාශ්‍ය වත්කම 21-22 සහ 57 ඡේදයන්හි හඳුනා ගැනීමේ උපමානයන් පළමුව සපුරාලන දින සිට දරන වියදම්වල එකතුව වේ. කලින් වියදම් ලෙස හඳුනාගත් පිරිවැය ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම 71 ඡේදයෙන් තහනම් කර ඇත.
  66. අභ්‍යන්තරව උත්පාදිත අස්පාශ්‍ය වත්කමක වත්කම ඇති කිරීමේ, නිපදවීමේ සහ වත්කම එහි කළමනාකරණ අපේක්ෂිත මෙහෙයුම් සඳහා සූදානම් කිරීමේ සියලු සෘජුව ආරෝපිත පිරිවැය වලින් සමන්විත වේ. සෘජුවම ආරෝපිත කළ හැකි පිරිවැය වලට උදාහරණ :
    - (අ) අස්පාශ්‍ය වත්කම උත්පාදනය කිරීමේ දී භාවිතා කළ හෝ පරිභෝජනය කළ ද්‍රව්‍ය හා සේවාවන්හි පිරිවැය ;
    - (ආ) අස්පාශ්‍ය වත්කම උත්පාදනය කිරීමේහි ලා ඇති වූ සේවක ප්‍රතිලාභ පිරිවැය (LKAS 19 අනුව නිර්වචනය කරන ලද) ;
    - (ඇ) නීතිමය අයිතිය ලියාපදිංචි කිරීම සඳහා ගෙවූ ගාස්තු ; සහ
    - (ඈ) අස්පාශ්‍ය වත්කම උත්පාදනය කිරීමට භාවිතා වූ ස්වාධීකාර ක්‍රමක්ෂය සහ බලපත්‍ර ගාස්තු.

අභ්‍යන්තර අත්පාදිත අස්පාශ්‍ය වත්කමක පිරිවැය මූලිකාංගයක් ලෙස පොළීය හඳුනා ගැනීම සඳහා උපමානයන් LKAS 23 විශේෂයෙන් සඳහන් කරයි.

67. පහත දැක්වෙන දෑ අභ්‍යන්තර උත්පාදිත අස්පාශ්‍ය වත්කමක පිරිවැයේ සංරචක නොවේ :-

(අ) වත්කම් භාවිතය සඳහා සූදානම් කිරීමට සෘජුව ආරෝපිත නම් විනා, විකුණුම්, පරිපාලන සහ වෙනත් සාමාන්‍ය පොදු කාර්ය පිරිවැය ;

(ආ) පැහැදිලිව හඳුනාගත් අකාර්යක්ෂමතාවයන් සහ වත්කම් සැලසුම් ගත ක්‍රියාකාරිත්වය ලබා ගැනීමට පෙර ආරම්භක මෙහෙයුම් අලාභ ; සහ

(ඇ) වත්කම මෙහෙයවීම සඳහා සේවකයන් පුහුණු කිරීමේ වියදම්.

65 වන ඡේදය විදහා දැක්වීමේ උදාහරණය,

අස්තිත්වයක් අළුත් නිෂ්පාදන පෙරසැරියක් සංවර්ධනය කරයි. 20x5 දී දරන ලද පිරිවැය රු. 1000 ..... වූ අතර රු. 900 ක් 20 x 5 දෙසැම්බර් 1 ට පෙර දරන ලද අතර, රු.100 ක් දෙසැම්බර් 1 සහ දෙසැම්බර් 31 අතර වැය කරන ලදී. දෙසැම්බර් 1 දින නිෂ්පාදන පෙරසැරිය. අස්පාශ්‍ය වත්කමක් ලෙස හඳුනා ගැනීමේ උපස්ථානයන් සපුරා ඇති බව, අස්තිත්වයට ප්‍රදර්ශනය කළ හැකිය. පෙරසැරියේ අන්තර්ගත අයකර ගත හැකි ප්‍රායෝගික දැනීම (පෙර සැරිය භාවිතයට ගැනීමට පෙර එය සම්පූර්ණ කිරීමට වැය වන අනාගත මුදල් පිටතට ප්‍රවාහය ද ඇතුළුව) රු. 500 ක් ලෙස ඇස්තමේන්තු කර ඇත.

20x5 අවසානයේ දී නිෂ්පාදන පෙරසැරිය රු. 100 ක පිරිවැයට අස්පාශ්‍ය වත්කමක් ලෙස හඳුනා ගන්නා ලදී. (හඳුනා ගැනීමේ උපමාන සපුරාලන ලද දින සිට, එනම් 20x5 දෙසැම්බර් 1 දරන ලද පිරිවැය) 20x5 දෙසැම්බර් 1 දක්වා හඳුනා ගැනීමේ උපමාන සපුරා නොමැති හෙයින්, 20x5 දෙසැම්බර් 1 ට පෙර දරන ලද රු. 900ක් වියදමක් ලෙස හඳුනා ගැනේ. මෙම පිරිවැය මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙහි හඳුනා ගන්නා නිෂ්පාදන පෙරසැරියේ පිරිවැයෙහි කොටසක් නොවේ.

20x6 තුළ දී දරණ ලද වියදම රු. 2,000 කි. 20x6 අවසානයේ පෙරසැරියෙහි අන්තර්ගත ප්‍රායෝගික දැනුම වෙනුවෙන් නැවත අයකරගත හැකි අගය (පෙරසැරිය භාවිතයට ගැනීමට පෙර එය සම්පූර්ණ කිරීමට වැය වන අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන් ද ඇතුළුව) රු. 1,900 ලෙස ඇස්තමේන්තු කර ඇත.

20x6 අවසානයේ දී නිෂ්පාදන පෙරසැරියේ පිරිවැය රු. 2,100 කි. (20x5 අවසානයේ හඳුනාගත් රු. 100 සහ 20x6 තුළ හඳුනාගත් රු. 2000 ක පිරිවැය). අස්තිත්වය විසින් පෙරසැරියේ ධාරණ අගය (රු. 2,100) එහි අය කර ගත හැකි අගයට (රු. 1,900) ගැලපීම පිණිස රු. 200 ක භාතිකරණ අලාභයක් හඳුනාගනියි. භාතිකරණ අලාභයක් ප්‍රතිවර්තය කිරීම සඳහා LKAS 36 හි අවශ්‍යතා පසුකාලීනව සපුරාලුවහොත් එවිට මෙම භාතිකරණ අලාභය ප්‍රතිවර්තය කෙරේ.

(අ) මෙම ප්‍රමිතියේ මූල්‍යමය ප්‍රමාණයන්, රුපියල් (රු.) වලින් දක්වා ඇත.

වියදමක් හඳුනා ගැනීම :

68. පහත දැක්වෙන අවස්ථාවලදී හැර අස්පාශ්‍ය වත්කමක් මත පිරිවැය එය දරන ලද විට වියදමක් ලෙස හඳුනාගත යුතු ය :-

(අ) හඳුනාගැනීමේ උපමානයන් තෘප්ත කරන අස්පාශ්‍ය වත්කමක පිරිවැයෙහි කොටසක් වීම (18-67 ඡේද බලන්න), හෝ

(ආ) අයිතමය ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී අත්පත් කරගැනීම සහ එය අස්පාශ්‍ය වත්කමක් ලෙස හඳුනා ගත නොහැකි වීම. සිද්ධිය එය නම්, අත්පත් කර ගත් දින කීර්තිනාමය ලෙස හඳුනාගත් වටිනාකමේ කොටසකි. (SLFRS 3 බලන්න)

69. සමහර අවස්ථාවල දී අස්තිත්වයකට අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ සම්පාදනය කිරීමෙහිලා වියදම් දරන ලද නමුත්, හඳුනාගත හැකි අස්පාශ්‍ය වත්කමක හෝ වෙනත් වත්කමක් අත්පත්කර ගැනීමක් නිර්මාණය වීමක් සිදු නොවේ. භාණ්ඩ සැපයීම වැනි සිද්ධියක, අස්තිත්වයක් එවැනි භාණ්ඩ සඳහා ප්‍රවේශ වීමට අයිතිය ඇතිවිට එවැනි වියදම්, වියදම් ලෙස හඳුනාගනී. සේවා සැපයීමේ සිද්ධියක දී අස්තිත්වයක් සේවාවන් ලැබුණු විට වියදමක්, වියදම ලෙස හඳුනා ගනී. උදාහරණයක් ලෙස ව්‍යාපාර සංයෝජනයක්

"කොටසක් ලෙස" අත්පත් කරගැනීමක් හැර පර්යේෂණ මත පිරිවැය එය වැය වූ විට පිරිවැයක් ලෙස හඳුනා ගනී. (54 ඡේදය බලන්න) වැය වූ අවස්ථාවේ දීම වියදමක් ලෙස හඳුනාගන්නා අනෙකුත් පිරිවැයවලට උදාහරණ නම්,

(අ) LKAS 16 ප්‍රකාර දේපළ පිරිසත සහ උපකරණ අයිතමයක පිරිවැයෙහි ඇතුළත් නම් හැර, ආරම්භක ක්‍රියාකාරකම් මත පිරිවැය (එනම් ආරම්භ කිරීමේ පිරිවැය) ආරම්භක පිරිවැයට නෛතික ඒකකයක් ස්ථාපිත කිරීමේ දී දරන නෛතික සහ ලේකම් කටයුතු වැනි ආයතනික වියදම්, නව ව්‍යාපාරයක් හෝ පහසුකමක් ආරම්භ කිරීමට වන වියදම (එනම් පූර්ව ආරම්භක පිරිවැය) හෝ නව මෙහෙයුම් ආරම්භ කිරීම හෝ නව නිෂ්පාදන හෝ පෙරසැරි ඵලදායීවීම සඳහා වන පිරිවැය (එනම්, පූර්ව, මෙහෙයුම් පිරිවැය) ;

(ආ) පුහුණු කටයුතු මත වියදම් ;

(ඇ) ප්‍රචාරණ සහ ප්‍රවර්ධන කිරීමේ කටයුතු මත වියදම් (තැපැල් ඇනවුම් නාමාවලි ඇතුළත් ව) ;

(ඈ) අස්තිත්වය, කොටසක් හෝ සම්පූර්ණයෙන්ම අළුත් තැනක පිහිටුවීම හෝ ප්‍රතිව්‍යුහ ගත කිරීමේ වියදම්.

69අ. අස්තිත්වයකට භාණ්ඩවලට ප්‍රවේශ වීමේ හිමිකම ඒවා අයත් කරගත් විට ඇත. එමෙන්ම, සැපයුම් කොන්ත්‍රාත්තුවේ කොන්දේසි ප්‍රකාර, සැපයුම්කරුවෙකු විසින් ගොඩනගා ඇති විට එම භාණ්ඩවලට ප්‍රවේශ වීමේ අයිතියක් ඇති අතර, අස්තිත්වය ඒවාට ගෙවීම් සිදුකිරීමෙන් පසු භාණ්ඩ බාර දෙන ලෙස ඉල්ලා සිටිය හැකිය. සේවා ලැබීම සිදුවනුයේ, ඒවා සේවා ගිවිසුම් ප්‍රකාර සැපයුම්කරුවන් ඉටු කළ විට මිස, අස්තිත්වයක් විසින් ඒවා වෙනත් සේවාවක් ලබා දීමට භාවිතා කළ විට නොවේ. උදාහරණ ලෙස ප්‍රචාරක වැඩ සටහනක් ගනුදෙනුකරුවන්ට ලබා දීම.

70. භාණ්ඩවලට ප්‍රවේශ වීමේ අයිතිය ලබාගැනීමට, අස්තිත්වයක් අත්තිකාරම් ගෙවා ඇති විට, 68 වන ඡේදය, අස්තිත්වය පෙර ගෙවීම් වත්කමක් ලෙස සැලකීම වළැක්වන්නේ නැත. ඒ ආකාරයෙන්ම සේවා සැපයීමට පෙර ඒ සඳහා ගෙවීම් කර ඇති විට එවන් පෙර ගෙවීමක් වත්කමක් ලෙස හඳුනා ගැනීම ද වැළැක්වීම ද නොකෙරේ.

පසුගිය වියදම් වත්කමක් ලෙස හඳුනා නොගැනීම

71. අස්පාශ්‍ය අයිතමයක් මත වියදමක්, ආරම්භයේ දී වියදමක් ලෙස හඳුනා ගෙන ඇත්නම්, පසු දිනක අස්පාශ්‍ය වත්කමක පිරිවැයේ කොටසක් ලෙස හඳුනා නොගත යුතු ය.

හඳුනා ගැනීමෙන් පසු මිනුම් කිරීම

72. 74 වන ඡේදයට අනුව පිරිවැය ආකෘතිය හෝ 75 වන ඡේදයට අනුව ප්‍රත්‍යාගණන ආකෘතිය අස්තිත්වයක් එහි ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය ලෙස තෝරාගත යුතු ය. ප්‍රත්‍යාගණන ආකෘතිය අස්පාශ්‍ය වත්කම් ගිණුම් තැබීම සඳහා භාවිතා කළේ නම් එම පංතියේ අනෙකුත් සියලුම වත්කම් ද, එම ආකෘතිය භාවිතා කරමින්, ඒ වත්කම් සඳහා සක්‍රීය වෙළෙඳපොළක් නොමැත්තේ නම් හැර ගිණුම් ගත කළ යුතු ය.

73. අස්තිත්වයේ මෙහෙයුම් සඳහා භාවිතා කරන සහ සමාන ස්වභාවයේ වත්කම් කාණ්ඩයක් අස්පාශ්‍ය වත්කම් පංතියක් වේ. අස්පාශ්‍ය වත්කම් පංතිය තුළ ඇතුළත් වත්කම් එකවර ප්‍රත්‍යාගණනය කරනුයේ, තෝරාගත් වත්කම් ප්‍රත්‍යාගණනය සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල වාර්තා කරන වටිනාකම් විවිධ දිනයන්ට පිරිවැය මිශ්‍රයක් නියෝජනය වීම වැළැක්වීමට ය.

පිරිවැය ආකෘතිය

74. ආරම්භක හඳුනාගැනීමෙන් පසු, අස්පාශ්‍ය වත්කමක් පිරිවැයෙන් සමුච්චිත ක්‍රමක්ෂය සහ යම් සමුච්චිත ප්‍රත්‍යාගණන ආකෘතිය භාවිත කරන අලාභයන් අඩු කළ පසු අගයට ඉදිරියට ගෙන යා යුතු ය.

75. ආරම්භක හඳුනා ගැනීමෙන් පසු අසම්භාව්‍ය වත්කමක්, ප්‍රත්‍යාගණන අගයට, එනම් ප්‍රත්‍යාගණනය කරන දින එහි සාධාරණ වටිනාකමින් සමුච්චිත ක්‍රමක්ෂය සහ සමුච්චිත හානි කරන අලාභ අඩුකළ ඉදිරියට ගෙන යා යුතු ය. මෙම ප්‍රමිතිය යටතේ ප්‍රත්‍යාගණනය කාර්යය සඳහා සාධාරණ වටිනාකම සඵල වෙළෙඳපොළට යොමු වී නිශ්චය කළ යුතු ය. වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට වටිනාකම ප්‍රමාණාත්මක ලෙස ධාරණ අගයෙන් වෙනස් නොවන පරිදි, ප්‍රමාණවත් කාලයකට වරක් ප්‍රත්‍යාගණනය කළ යුතු ය.

76. ප්‍රත්‍යාගණන ආකෘතියෙන් පහත සඳහන් දැවලට ඉඩ නොලැබේ :-

(අ) වත්කම් ලෙස පෙර හඳුනානොගත් අස්පාශ්‍ය වත්කම් ප්‍රත්‍යාගණනය ; හෝ

(ආ) අස්පාශ්‍ය වත්කම් ඒවායේ පිරිවැය හැර වෙනත් අගයකට ආරම්භයේ දී හඳුනා ගැනීම.

77. ප්‍රත්‍යාගණන ආකෘතිය භාවිතා කරනුයේ වත්කම ආරම්භයේ දී පිරිවැයට හඳුනාගැනීමෙන් පසුවයි. කෙසේ වුව ද, වත්කමක කොටසක් පෙරසැරිය අවසන් වන තුරු හඳුනාගැනීම සඳහා වූ උපමාන සපුරා නොදීම නිසා, අස්පාශ්‍ය වත්කමක කොටසක පිරිවැය පමණක් වත්කමක් ලෙස හඳුනාගෙන ඇත්නම්, (65 ඡේදය බලන්න) ප්‍රත්‍යාගණන ආකෘතිය සම්පූර්ණ වත්කමකට ව්‍යවහාර කළ හැකි ය. තව ද, රාජ්‍ය ප්‍රදානයක් මත ලැබුණු නාමික අගයකට හඳුනාගෙන ඇති, අස්පාශ්‍ය වත්කමකට ද ප්‍රත්‍යාගණන ආකෘතිය ව්‍යවහාර කළ හැකි ය. (44 ඡේදය බලන්න)

78. 8 වැනි ඡේදයේ විස්තර කර ඇති ගති ලක්ෂණ සහිත සක්‍රීය වෙළඳපොළක් අස්පාශ්‍ය වත්කමක් සඳහා පැවතීම සිදුවිය හැකි වුව ද, එසේ වීම අසාමාන්‍ය වේ. උදාහරණ ලෙස සමහර අධිකරණ බලය ඇති නිදහසේ හුවමාරු කළ හැකි කුලී රථ බලපත්‍ර, මාළු බැමේ බලපත්‍ර හෝ නිෂ්පාදන පංගු සඳහා සක්‍රීය වෙළඳපොළක් පැවතිය හැකිය. කෙසේ වුව ද, සන්නම්, ප්‍රවාහිනි පත්‍ර, කුඹ මුදුන්, සංගීත සහ චිත්‍රපටි ප්‍රකාශන, හිමිකම්, ස්වාධිකාර හෝ වෙළඳ ලකුණ වැනි වත්කම් විශේෂිත නිසා, ඒ සඳහා සක්‍රීය වෙළඳපොළක් පැවතිය නොහැක. එමෙන්ම අස්පාශ්‍ය වත්කම් මිල දී ගැනීම සහ විකිණීම තනි ගැනුම්කරුවන් හා විකුණුම්කරුවන් අතර කොන්ත්‍රාත්තූ හුවමාරුවීම සිදුවුව ද, ගනුදෙනු සාපේක්ෂව නිරතුරුව සිදු නොවේ. මෙම හේතු නිසා, එක් වත්කමකට ගෙවන ලද මිල, තවත් එකක සාධාරණ වටිනාකම සම්බන්ධ ප්‍රමාණවත් සාක්ෂි නොසපයයි. මිල ගණන් සාමාන්‍යයෙන් මහජනයාට ලබා ගත නොහැක.

79. ප්‍රත්‍යාග වාර ගණන රඳා පවතිනුයේ, ප්‍රත්‍යාගණනය කරනු ලබන අස්පාශ්‍ය වත්කම්වල සාධාරණ වටිනාකමේ වෙනස්වන සුළු භාවය මතය. ප්‍රත්‍යාගණන වත්කමක සාධාරණ වටිනාකම එහි ධාරණ අගයෙන් ප්‍රමාණාත්මක ලෙස වෙනස් වන්නේ නම්, තවත් ප්‍රත්‍යාගණනයක් අවශ්‍ය වේ. සමහර අස්පාශ්‍ය වත්කම්වල සාධාරණ වටිනාකම් සැලකිය යුතු තරම් වෙනස්වන සුළු විය හැකි අතර එවිට වාර්ෂික ප්‍රත්‍යාගණනයක් අවශ්‍ය වේ. සාධාරණ වටිනාකම සැලකිය යුතු නොවන සංවලනයන් පමණක් සහිත නම්, අස්පාශ්‍ය වත්කම් සඳහා එවැනි නිරන්තර ප්‍රත්‍යාගණනයන් අවශ්‍ය නොවේ.

80. අස්පාශ්‍ය වත්කමක් ප්‍රත්‍යාගණනය කරන්නේ නම් ප්‍රත්‍යාගණන දිනයේ සමුච්චිත ක්‍රමක්ෂය :

(අ) ප්‍රත්‍යාගණනයෙන් පසු වත්කමේ ප්‍රත්‍යාගණන අගය, ධාරණ අගයට සමාන වන ලෙස වත්කමේ දළ ධාරණ අගයෙහි වෙනස්වීමට සමානුපාතික ලෙස නැවත සටහන් කිරීම ; හෝ

(ආ) වත්කමේ දළ ධාරණ අගයට එරෙහිව ඉවත් කර වත්කමේ ප්‍රත්‍යාගණන අගයට ශුද්ධ අගය නැවත සටහන් කිරීම කළ යුතු ය.

81. ප්‍රත්‍යාගණනය කළ අස්පාශ්‍ය වත්කම් පංතියක එක් අස්පාශ්‍ය වත්කමකට සඵල වෙළඳපොළක් නොමැතිවීම නිසා එම වත්කම ප්‍රත්‍යාගණනය කළ නොහැකි නම්, එම වත්කම පිරිවැයෙන් සමුච්චිත ක්‍රමක්ෂය සහ සමුච්චිත හානිකරණ අලාභ අඩු කර ඉදිරියට ගෙන යා යුතු ය.

82. ප්‍රත්‍යාගණනය කළ අස්පාශ්‍ය වත්කමක සාධාරණ වටිනාකම තවදුරටත් සඵල වෙළඳ පොළකට යොමුකර නිශ්චය කළ නොහැකි නම්, එහි ධාරණ අගය විය යුත්තේ සඵල වෙළඳපොළකට යොමුකර අවසන් වරට ප්‍රත්‍යාගණනය කිරීමෙන් වූ ප්‍රත්‍යාගණන වටිනාකමේ, පසුකාලීන සමුච්චිත ක්‍රමක්ෂය සහ පසුකාලීන සමුච්චිත හානිකරණ අලාභ අඩු කළ අගය වේ.

83. ප්‍රත්‍යාගණනය කළ අස්පාශ්‍ය වත්කමක් සඳහා තවදුරටත් සඵල වෙළඳ පොළක් නොමැති වීම තුළින් වත්කම හානිකරණය වී ඇති බව පෙන්නුම් කෙරෙන අතර LKAS 36 ප්‍රකාර හානිකරණ සඳහා පරීක්ෂා කළ යුතු ය.

84. පසුකාලීන මිනුම් දිනයක සක්‍රීය වෙළඳපොළකට යොමුව වත්කමේ සාධාරණ වටිනාකම තීරණය කළ හැකි නම් එම දින සිට ප්‍රත්‍යාගණන ආකෘතිය ව්‍යවහාර කළ යුතු ය.

85. අස්පාශ්‍ය වත්කමක ධාරණ අගය ප්‍රත්‍යාගණනයක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වැඩිවූයේ නම් එම වැඩිවීම වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම් තුළ හඳුනාගත යුතු අතර ස්කන්ධය ශීර්ෂය යටතේ ප්‍රත්‍යාගණනය අතිරික්තයක් ලෙස සමුච්චිත කළ යුතු ය. කෙසේ වුව ද, ප්‍රත්‍යාගණන වැඩිවීම, එම වත්කමේම ප්‍රත්‍යාගණනය අඩුවීමක් කළත් ලාභයෙහි හෝ අලාභයෙහි හඳුනාගැනීමක් ප්‍රතිවර්තය එම ප්‍රමාණයට වැඩිවීම ලාභ හෝ අලාභ තුළ හඳුනාගත යුතු ය.

86. ප්‍රත්‍යාගණනයක ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් වත්කමක ධාරණ අගය අඩු වූයේ නම්, එම අඩුවීම ලාභය හෝ අලාභයෙහි හඳුනාගත යුතු ය. කෙසේ වුව ද එම වත්කමේ කලින් ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්ත බැර ශේෂයක් තිබේ නම්, එම ප්‍රමාණය ප්‍රතිවර්ත කර ප්‍රත්‍යාගණන අඩුවීම වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම තුළ හඳුනාගත යුතු ය. වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම් තුළ හඳුනාගත් අඩුවීම, ස්කන්ධය යටතේ දක්වා ඇති ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්තය අඩු කරයි.
87. ස්කන්ධයේ අන්තර්ගත සමූචිත ප්‍රත්‍යාගණනය උපලබ්ධි වූ විට ඍජුවම රඳවා ගත් ඉපැයීම්වලට මාරු කළ හැකිය. වත්කම විශ්‍රාම ගැන්වීමේ දී හෝ බැහැර කිරීමේ දී සම්පූර්ණ අතිරික්තය උපලබ්ධි විය හැකි ය. කෙසේ වුව ද අතිරික්තයෙන් කොටසක් වත්කම අස්තිත්වය විසින් භාවිතයේ දී උපලබ්ධි විය හැකිය. එවැනි අවස්ථාවක අතිරික්තයෙන් උපලබ්ධි වූ කොටස වනුයේ වත්කමේ ප්‍රත්‍යාගණනය කළ ධාරණ අගය මත පදනම් වූ ක්‍රමක්ෂය සහ වත්කමේ ඓතිහාසික පිරිවැය පදනම මත හඳුනා ගත හැකි ව තිබූ ක්‍රමක්ෂය අතර වෙනසයි. ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්තයේ සිට රඳවා ගත් ඉපැයීම්වලට මාරු කිරීම ලාභය හෝ අලාභ හරහා සිදු නොකෙරේ.

ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය

88. අස්තිත්වයක් අස්පාශ්‍ය වත්කම් සඳහා ඇති ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය සීමිත හෝ අසීමිත ද යන්න සීමිත නම් ජීවිත කාලය හෝ ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය තුළ නිෂ්පාදන සංඛ්‍යාව හෝ සමාන සමන්විත ඒකක තක්සේරු කළ යුතු ය. අස්තිත්වය සඳහා වත්කමෙන් ජනනය කිරීමට අපේක්ෂා කරන ශුද්ධ මුදල් ප්‍රවාහය අනාගත අසීමිත කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා නම්, අදාළ සාධක පදනම් මත විශ්ලේෂණය කර අස්පාශ්‍ය වත්කම අස්තිත්වය සඳහා අසීමිත ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලයක් ඇතැයි යන්න සැලකිය යුතු ය.
89. අස්පාශ්‍ය වත්කම් සඳහා ගිණුම්කරණය එහි ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය පදනම් කර සිදුවෙයි. සීමිත ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලයක් සහිත අස්පාශ්‍ය වත්කම් ක්‍රමක්ෂය කරයි. (97, 106 ඡේද බලන්න.) අසීමිත ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලයක් සහිත අස්පාශ්‍ය වත්කම් එසේ නොකරයි. (107-110 ඡේද බලන්න.) මෙම ප්‍රමිතියේ දක්වා ඇති නිදර්ශනාත්මක උදාහරණ මගින් විවිධ අස්පාශ්‍ය වත්කම් සඳහා ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය නිශ්චය කරන ආකාරය නිදර්ශනය කරන අතර මෙම වත්කම් සඳහා පසුකාලීන ගිණුම්කරණය සඳහා පදනම් වනුයේ ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය පදනම් මත නිශ්චය වෙයි.
90. පහත දැක්වෙන කරුණු ඇතුළුව, අස්පාශ්‍ය වත්කමක ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය නිශ්චය කිරීමේ දී, සාධක රාශියක් සලකා බලයි :-
  - (අ) අස්තිත්වය විසින් අපේක්ෂිත වත්කමේ භාවිතය සහ වෙනත් කළමනාකරණ කණ්ඩායමක් විසින් වත්කම කාර්යක්ෂම ලෙස කළමනාකරණය කළ හැකි ද ;
  - (ආ) වත්කම සඳහා වූ සංකේතමය නිෂ්පාදන ජීව චක්‍රය සහ සමාන ආකාරයට භාවිතා කරන වත්කම්වල ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලයේ ඇස්තමේන්තු පිළිබඳ ප්‍රසිද්ධ තොරතුරු ;
  - (ඇ) තාක්ෂණික, තාක්ෂණ විද්‍යාමය, බණිජ හෝ වෙනත් ආකාරයේ යල් පැනීම් ;
  - (ඈ) වත්කම මෙහෙයවන කර්මාන්තයේ ස්ථායීතාව සහ වත්කමේ නිෂ්පාදන හෝ සේවා සඳහා වන වෙළඳපොළ ඉල්ලුමේ සංවලන ;
  - (ඉ) තරගකරුවන් හෝ භව්‍ය තරගකරුවන්ගේ අපේක්ෂිත ක්‍රියාමාර්ග ;
  - (ඊ) වත්කමේ අපේක්ෂිත අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ලබා ගැනීමට අවශ්‍ය නඩත්තු වියදම් මට්ටම සහ එවැනි මට්ටමකට ළඟා වීමට අස්තිත්වයේ ඇති හැකියාව. සහ අභිප්‍රාය ;
  - (උ) වත්කම මත පාලන කාලපරිච්ඡේදය සහ වත්කමේ භාවිතය සඳහා, කල්බදු කල් ඉකුත්වීම වැනි නෛතික හෝ සමාන සීමාවන් ;
  - (ඌ) අස්තිත්වයේ අනෙකුත් වත්කම්වල ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය මත, වත්කමේ ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය රඳා පවතින්නේ ද යන වග.
91. අසීමිත (indefinite) යන පදයේ තේරුම අනන්තය (Infinite) යන්න නොවේ. වත්කමක ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය ඇස්තමේන්තු කරන අවස්ථාවේ දී එහි සම්මත කාර්යසාධනය පවත්වා ගැනීමට අවශ්‍ය කරන අනාගත නඩත්තු වියදම් මට්ටම සහ එම

මට්ටමට පැමිණීමට අස්තිත්වයට තිබෙන හැකියාව සහ අපේක්ෂාව, අස්පාශය වත්කමක ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය තුළින් විද්‍යාමාන කරයි. වත්කමේ සම්මත කාර්ය සාධන මට්ටම පවත්වාගෙන යාමට අවශ්‍ය සැලසුම් කළ අනාගත වියදම ඉක්මවා යෑම් මත අස්පාශය වත්කමක අසීමිත ජීවිත කාලය රඳා පවතී යන නිගමනය නොරැඳෙයි.

92. වේගවත් තාක්ෂණික වෙනස්කම්වල ඉතිහාසය සලකන කල පරිගණක මෘදුකාංග සහ අනෙකුත් අස්පාශය වත්කම් රාශියක තාක්ෂණික යල්පැනීම්වලට ග්‍රහණය විය හැකිය. එම නිසා ඒවායේ ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය කෙටිවනු ඇත.
93. අස්පාශය වත්කමක ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය ඉතා දිගුවීම හෝ සීමිත විය හැකිය. අවිනිශ්චිත භාවය නිසා අස්පාශය වත්කමක ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය විවක්ෂණ පදනමක් මත ඇස්තමේන්තු කිරීම සාධාරණ වුව ද, අසාමාන්‍ය ලෙස කෙටි ජීවිත කාලයක් තෝරාගැනීම එමගින් සාධාරණීකරණය නොකරයි.
94. ගිවිසුමකින් හෝ වෙනත් නෛතික හිමිකමකින් පැනනගින ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය, එම ගිවිසුමේ හෝ වෙනත් නෛතික හිමිකමේ සඳහන් කාල පරිච්ඡේදය ඉක්මවා ගිය නොහැකි වුව ද, කාල පරිච්ඡේදය කෙටිවිය හැක්කේ අස්තිත්වය වත්කම භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂා කරන කාල පරිච්ඡේදය මත ය. එම ගිවිසුම සහ වෙනත් නෛතික හිමිකම් පවරා ඇත්තේ නැවත අළුත් කළ හැකි කෙටිකාලයකට නම්, සැලකිය යුතු පිරිවැයකින් තොරව අස්තිත්වය එසේ කරන බව තහවුරු කරන සාක්ෂි ඇත්නම් පමණක් අස්පාශය වත්කමේ ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය එම වැඩි කරන බව ඇතුළත් කළ හැකිය. ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී අස්පාශය වත්කම් යළි අත්පත් කර ගත් හිමිකමක් ලෙස හඳුනාගැනීමක දී, වත්කමේ ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය වනුයේ ලබා ගත් හිමිකම් සඳහා ඉතිරි වී ඇති ගිවිසුම් කාලය වන අතර එයට අළුත් කළ හැකි කාලපරිච්ඡේදය ඇතුළත් කළ නොහැක.
95. අස්පාශය වත්කමක ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය කෙරෙහි ආර්ථික හෝ නෛතික යන සාධක දෙකෙන්ම බලපෑම් ඇති වේ. අස්තිත්වයකට අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ලැබෙන්නා වූ කාලය ආර්ථික සාධක මගින් නිශ්චය වේ. නෛතික සාධක මගින් මෙම ප්‍රතිලාභවලට අස්තිත්වයට පාලනය පවතින කාලය තීරණය වේ. ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය යනු මෙම සාධක මගින් නිශ්චය කරන වඩා කෙටි කාලයයි.
96. අනෙකුත් කරුණු අතර පහත දැක්වෙන සාධක ගිවිසුමක් හෝ වෙනත් නෛතික හිමිකමක් සැලකිය යුතු පිරිවැයක් වැයවීමකින් තොරව අළුත් කළ හැකි බවට ඉඟියක් ලබා දෙයි :-

(අ) පළපුරුද්ද පදනම මත ගිවිසුම හෝ වෙනත් නීතිමය හිමිකම් අළුත් කළ හැකි බවට සාක්ෂි තිබීම, අළුත් කිරීම තුන්වන පාර්ශ්වයක කැමැත්තක් මත අසම්භාව්‍යවන්නේ නම්, එම පාර්ශ්වය කැමැත්ත දෙන බවට සාක්ෂි, මෙයට ඇතුළත් වෙයි ;

(ආ) අළුත් කිරීම සඳහා අවශ්‍ය කොන්දේසි තෘප්තිමත් බවට සාක්ෂි පැවතීම ;

(ඇ) අස්තිත්වයට ගලා එන අපේක්ෂිත අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ සමග සංසන්දනයේ දී අළුත් කිරීම සඳහා අස්තිත්වය දරන පිරිවැය සැලකිය යුතු නොවීම.

අස්තිත්වයට ගලා එන අපේක්ෂිත අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ සමග සංසන්දනයේ දී අළුත් කිරීම සඳහා අස්තිත්වය දරන පිරිවැය සැලකිය යුතු නම්, අළුත් කිරීම සඳහා පිරිවැය යථාර්ථවාදීව අළුත්කිරීමක් නොව, අළුත් කරන දිනයේ දී නව අස්පාශය වත්කමක් අත්පත් කර ගැනීමට පිරිවැය නියෝජනය කරයි.

සීමිත ජීවිත කාලය සහිත අස්පාශය වත්කම් ක්‍රමක්ෂය කාලපරිච්ඡේදය සහ ක්‍රමක්ෂය ක්‍රමය

97. සීමිත ජීවිත කාලයක් සහිත අස්පාශය වත්කමක ක්ෂය කළ හැකි අගය එහි ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය පුරා ක්‍රමවත් පදනමක් මත බෙදා හැරිය යුතු ය. වත්කම භාවිතය සඳහා යොදා ගත හැකි වූ විට ක්‍රමක්ෂය ආරම්භ කළ යුතු ය. එනම් අදාළ ස්ථානයේ තිබීම සහ කළමනාකරණය අපේක්ෂා කරන මෙහෙයුම් කටයුතු කිරීම සඳහා අවශ්‍ය තත්ත්වයට තිබීම. වත්කම ඉවත් කරන දිනයේ හෝ SLFRS 5 ප්‍රකාර විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති ලෙස වර්ගීකරණය යන දෙකෙන් කලින් දින ක්‍රමක්ෂය නතර කළ යුතු ය. භාවිතා කරන ක්‍රමක්ෂය ක්‍රමය අස්තිත්වයක් විසින් ආර්ථික ප්‍රතිලාභ පරිභෝජනය කිරීමට අපේක්ෂිත රටාව නියෝජනය කළ යුතු ය. එම රටාව විශ්වාසදායක ලෙස නිශ්චය කළ නොහැකි නම්, සරල මාර්ග ක්‍රමය භාවිතා කළ යුතු ය. ක්‍රමක්ෂය ප්‍රමාණය වෙනත් වත්කමක ධාරණ අගය තුළ ඇතුළත් කිරීම. මෙම ප්‍රමිතිය හෝ වෙනත් ප්‍රමිතියකින් ඉඩ දෙන්නේ නම් හෝ අවශ්‍ය කරන්නේ නම් හැර සෑම කාලපරිච්ඡේදයකම ලාභය හෝ අලාභයෙන් හඳුනා ගත යුතු ය.

98. වත්කමක ඥය කළ හැකි අගය ක්‍රමවත් පදනමකට එහි ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය පුරා බෙදා හැරීමට විවිධ ක්‍රමක්ෂය ක්‍රම භාවිතා කළ හැක. මෙම ක්‍රමවලට සරල මාර්ග ක්‍රමය, හීනවන ශේෂ ක්‍රමය, සහ නිෂ්පාදන ඒකක ක්‍රමය ඇතුළත් වේ. වත්කමක් සඳහා තෝරාගන්නා ක්‍රමය ආර්ථික ප්‍රතිලාභ පරිභෝජනය කිරීමට අපේක්ෂිත රටාව මත පදනම් වන අතර, වත්කමෙන් ලබා ගන්නා ආර්ථික ප්‍රතිලාභ පරිභෝජනය කිරීමට අපේක්ෂිත රටාව වෙනස් වන්නේ නම් හැර, කාල පරිච්ඡේදයෙන් කාලපරිච්ඡේදයට එය සංගතව ව්‍යවහාර කෙරේ.

99. ක්‍රමක්ෂය සාමාන්‍යයෙන් ලාභය හෝ අලාභයෙහි හඳුනා ගැනේ. කෙසේ වුව ද, සමහර අවස්ථාවල දී, වත්කමක අන්තර්ගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ, අස්තිත්වය විසින් අනෙකුත් වත්කම් නිපදවීමේ දී අවශේෂණය කරයි. මෙවැනි අවස්ථාවල දී, ක්‍රමක්ෂය අයකිරීම අනෙක් වත්කමේ පිරිවැයෙහි කොටසක් වන අතර, එහි ධාරණ අගයෙහි ඇතුළත් කෙරේ. උදාහරණයක් ලෙස, නිෂ්පාදන පෙරසැරියක භාවිතා කරන අස්පාශ්‍ය වත්කමක ක්‍රමක්ෂය නොගවුල ධාරණ අගයේ ඇතුළත් කෙරේ. (LKAS 2 බලන්න).

අවශේෂ වටිනාකම

100. පහත දැක්වෙන අවස්ථාවල දී හැර සීමිත ජීවිත කාලයක් සහිත අස්පාශ්‍ය වත්කමක අවශේෂ වටිනාකම ශුන්‍ය ලෙස උපකල්පනය කළ යුතු වේ :-

(අ) වත්කම එහි ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය අවසානයේ මිල දී ගැනීමට තෙවන පාර්ශ්වයක බැඳීමක් තිබීම ; හෝ

(ආ) වත්කම සඳහා සක්‍රීය වෙළඳපලක් පැවතීම ; සහ

(i) එම වෙළඳපලට යොමුව අවශේෂ වටිනාකම නිශ්චය කළ හැකි වීම, සහ

(ii) වත්කමෙහි ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය අවසානයේ එවැනි වෙළඳපලක් පැවතීම තව්‍ය වීම.

101. සීමිත ජීවිත කාලයක් සහිත වත්කමක ඥය කළ හැකි අගය එහි අවශේෂ වටිනාකම අඩු කිරීමෙන් පසු නිශ්චය කෙරේ. ශුන්‍ය නොවන අවශේෂ වටිනාකමකින් හැඟෙන්නේ අස්පාශ්‍ය වත්කමේ ආර්ථික ජීවිත කාලය ගෙවී යාමට පෙර අස්තිත්වය විසින් එය ඉවත් කිරීමට අපේක්ෂා කරන බවයි.

102. සමාන මෙහෙයුම් තත්ත්වයන් යටතේ ක්‍රියාත්මක වී ඇති සහ ජීවිත කාලය අවසන් වී ඇති සමාන වත්කමකින් ඇස්තමේන්තු කරන දිනට පවතින මිල ගනන් අනුව තීරණය කරන ආපසු ලබාගත හැකි අගය මත අවශේෂ වටිනාකම තීරණය වනු ඇත. අඩුම වශයෙන් සෑම මූල්‍ය වර්ෂයක් අවසානයේම අවශේෂ වටිනාකම සමාලෝචනය කරයි. LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස් වීම සහ වැරදි ප්‍රමිතිය ප්‍රකාර වත්කමක අවශේෂ වටිනාකමේ වෙනස ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වෙනස් වීමක් ලෙස ගිණුම්ගත කරයි.

103. අස්පාශ්‍ය වත්කමක අවශේෂ වටිනාකම එම වත්කමේ ධාරණ අගයට සමාන වීම හෝ ඊට වැඩි විය හැකිය. එසේ සිදු වන්නේ නම් පසුකාලීනව අවශේෂ වත්කමේ වටිනාකම ධාරණ අගයට වඩා අඩුවන තුරු, වත්කමේ ක්‍රමක්ෂය අයකිරීම ශුන්‍ය වේ.

ක්‍රමක්ෂය කාලපරිච්ඡේදය සහ ක්‍රමක්ෂය ක්‍රමය සමාලෝචනය කිරීම

104. අවම වශයෙන් සෑම මූල්‍ය වර්ෂයක් අවසානයේදීම සීමිත ජීවිත කාලයක් සහිත අස්පාශ්‍ය වත්කමක ක්‍රමක්ෂය කාලපරිච්ඡේදය සහ ක්‍රමක්ෂය ක්‍රමය සමාලෝචනය කළ යුතු ය. වත්කමේ අපේක්ෂිත ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය එහි පසුගිය ඇස්තමේන්තු වලින් සැලකිය යුතු තරමක් වෙනස් වන්නේ නම්, ක්‍රමක්ෂය කාලපරිච්ඡේදය ඒ අනුව වෙනස් කළ යුතු ය. වත්කමේ අන්තර්ගත අපේක්ෂිත අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ පරිභෝජන රටාවේ වෙනසක් වේ නම්, වෙනස් වූ රටාව පිළිබඳ කිරීමට ක්‍රමක්ෂය ක්‍රමය වෙනස් කළ යුතු ය. එවැනි වෙනස් වීම් LKAS 8 ප්‍රකාර ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස් වීම් සඳහා කළ යුතු ය.

105. අස්පාශ්‍ය වත්කමක ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය තුළ, එහි ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලයේ ඇස්තමේන්තු උචිත නොවන බව පැහැදිලි ව පෙනී යා හැකි ය. උදාහරණයක් ලෙස, හානිකරණ අලාභයක් හඳුනාගැනීම නිසා, ක්‍රමක්ෂය කාලපරිච්ඡේදය වෙනස් කිරීමට අවශ්‍යතාවය ඇගයිය හැකිය.

106. කාලයත් සමග, අස්පාශ්‍ය වත්කමකින් අස්තිත්වයට ගලා ඒ යැයි අපේක්ෂිත අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභවල රටාව වෙනස් විය හැකිය. උදාහරණයක් ලෙස, සරල මාර්ග ක්‍රමයට වඩා, හීනවන ශේෂ ක්‍රමයට ක්‍රමක්ෂය කිරීම උචිත බව පෙනී යා හැකිය. තවත් උදාහරණයක් නම් බලපත්‍රයකින් නියෝජනය වන හිමිකම් භාවිතය ව්‍යාපාර සැලසුමේ අනෙක් සංරචක ක්‍රියාත්මක කරන තුරු විලම්භිත කිරීමයි. මෙම අවස්ථාවේ දී, වත්කමෙන් ගලා එම ආර්ථික ප්‍රතිලාභ පසු කාල පරිච්ඡේද දක්වා නොලැබිය හැකිය.

අසීමිත ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාල සහිත අස්පාශ්‍ය වත්කම්

107. අසීමිත ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය සහිත අස්පාශ්‍ය වත්කම් ක්‍රමක්ෂය නොකළ යුතු ය.
108. LKAS 36 ප්‍රකාර අස්තීත්වයක් විසින් ප්‍රයෝජනවත් සීමිත කාලයක් සහිත වත්කමක් ධාරණ අගය, ආපසු ලබාගත හැකි වටිනාකම සමග සංසන්දනය කරමින් හානිකරණය සඳහා පරීක්ෂා කිරීම -
- (අ) වාර්ෂිකව ; සහ
- (ආ) අස්පාශ්‍ය වත්කම් හානිකරණ වී ඇති බවට හැඟවීමක් ඇතිවීම, අවශ්‍ය කෙරේ.

ප්‍රයෝජනවත් ජීවිතකාල තක්සේරුව සමාලෝචනය

109. ක්‍රමක්ෂය නොකළ අස්පාශ්‍ය වත්කම්වල ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය සෑම කාලපරිච්ඡේදයකම සමාලෝචනය කළ යුතු වන්නේ සිදුවීම් සහ තත්ත්වයන් අඛණ්ඩව අසීමිත ජීවිත කාලයක් සහිත තක්සේරුව සඳහා සහයෝගී වෙනවා ද යන්න තීරණය කිරීමටය. එසේ නොවන්නේ නම්, ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාල තක්සේරුව අසීමිත තත්ත්වයෙන් සීමිත තත්ත්වයට වෙනස්කර LKAS 8 ප්‍රකාර ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනසක් ලෙස ගිණුම්ගත කළ යුතු ය.
110. LKAS 36 ප්‍රකාර, අස්පාශ්‍ය වත්කමක ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය නැවත තක්සේරු කිරීම අසීමිත භාවයට වඩා සීමිත භාවයක් ඇත යන්න හඟවයි. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස LKAS 36 ප්‍රකාර නිශ්චය කළ ආපසු ලබාගත හැකි අගය සහ ධාරණ අගය සංසන්දනය කරමින් වත්කම පරීක්ෂාකාරී සහ ආපසු ලබාගත හැකි අගය අභිබවා ධාරණ අගයේ යම් වැඩිවීමක්, හානිකරණ අලාභය ලෙස හඳුනාගනී.

ධාරණ අගය ආපසු ලබාගැනීමේ හැකියාව - හානිකරණ අලාභ

111. අස්පාශ්‍ය වත්කමක් හානිකරණය වී ඇත් ද යන්න තීරණය කිරීම සඳහා අස්තීත්වයක් LKAS 36ට භාවිතා කළ යුතු ය. මෙම ප්‍රමිතිය, අස්තීත්වයක් එහි වත්කම්වල ධාරණ අගය කවදා, කෙසේ සමාලෝචනය කළ යුතු ද, වත්කමක ආපසු අයකරගත හැකි අගය, නිශ්චය කරන්නේ කෙසේ ද, සහ හානිකරණ අලාභයක්, හඳුනාගැනීම හෝ අනිවාර්ය කිරීම කවදා කළයුතු ද යන්න පැහැදිලි කරයි.

විශ්‍රාම ගැන්වීම සහ ඉවත් කිරීම

112. අස්පාශ්‍ය වත්කමක් ඉවත් කිරීමක් කළ යුතු වන්නේ -
- (අ) ඉවත්කිරීමක දී ; හෝ
- (ආ) එය භාවිත කිරීම මගින් අපේක්ෂිත අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ලබා නොමැති වීම හෝ ඉවත් කිරීම නිසාවෙනි.
113. අස්පාශ්‍ය වත්කමක් ඉවත් කිරීමෙන් පැනනගින ලාභය හෝ අලාභය ශුද්ධ විකුණුම් මිලක් ඇත්නම් එය සහ වත්කමේ ධාරණ අගය අතර වෙනස ලෙස නිශ්චය කළ යුතු ය. එය වත්කම ඉවත් කරන විට, ලාභයක් හෝ අලාභයක් ලෙස හඳුනාගත යුතු ය. (LKAS 17 අවශ්‍යතා අනුව විකුණුම් සහ නැවත කල්බදු ගැනීම යටතේ වෙනත් ආකාරයකට හඳුනා ගැනීමක් හැර). ලාභ ආදායම් ලෙස වර්ගීකරණය නොකළ යුතු ය.
114. අස්පාශ්‍ය වත්කමක් ඉවත් කිරීම, විවිධ ආකාරයට සිදු විය හැකිය. (උදාහරණ : විකිණීම, මූල්‍ය කල්බද්ද, හෝ ප්‍රදාන යන ආදී මගින්). මෙවැනි වත්කමක ඉවත් කරන දිනය නිශ්චය කිරීමේ දී අස්තීත්වය LKAS 18 අයහාර ප්‍රමිතියේ උපමානයන් ව්‍යවහාර කරමින් භාණ්ඩ විකිණීමෙන් ලැබෙන ආදායම හඳුනා ගනු ලබයි. LKAS 17 විකිණීම සහ නැවත කල්බදු ක්‍රමයට ලබාගැනීමට යටත්ව ඉවත් කිරීමක දී ව්‍යවහාර කරයි.
115. 21 වැනි ඡේදයේ හඳුනා ගැනීමේ මූලධර්මවලට අනුකූල වන්නේ නම්, අස්පාශ්‍ය වත්කමක කොටසක් ප්‍රතිසම්පාදනය කිරීමට යන පිරිවැය ධාරණ අගය තුළ හඳුනා ගෙන ප්‍රතිසම්පාදන කොටස්වල ධාරණ අගය ඉවත් කිරීම සිදු කරයි. ප්‍රතිසම්පාදන කොටස්වල ධාරණ අගය නිශ්චය කිරීම ප්‍රායෝගික නොවන්නේ නම් අස්තීත්වය විසින් අත්පත්කරගත් දිනට හෝ අභ්‍යන්තරව ජනනය කරන ලද දිනට ප්‍රතිසම්පාදන කොටස්වල පිරිවැය නියෝජනය වන වටිනාකමක් පිරිවැය ලෙස භාවිතා කරනු ඇත.

- 115 අ. ව්‍යාපාර සංයෝජනයක දී නැවත අත්පත්කරගත් හිමිකමක් වැනි සිද්ධියක දී, හිමිකම පසුව තුන්වන පාර්ශ්වයකට නැවත නිකුත්කළේ (විකුණුවේ) නම්, අදාළ ධාරණ අගය භාවිත කර නැවත නිකුත් කිරීමෙන් වූ ලාභය හෝ අලාභය නිශ්චය කළ යුතුය.
116. අස්පාශ්‍ය වත්කම ඉවත් කිරීමෙන් ලැබිය යුතු ප්‍රතිෂ්ඨාව ආරම්භයේ දී හඳුනා ගනුයේ සාධාරණ අගයට ය. අස්පාශ්‍ය වත්කම සඳහා ගෙවීම විලම්භිත කරන්නේ නම් ආරම්භයේ දී මුදල් මිලට සමානව ප්‍රතික්ෂේප හඳුනාගනු ඇත. ප්‍රතිෂ්ඨාවේ නාමික වටිනාකම සහ මුදල් මිල අතර වෙනස පොළී ආදායම ලෙස හඳුනාගන්නා අතර LKAS 18 ප්‍රකාර ලැබිය යුතු දෑ මත සඵල ඉපයීම් පිළිබිඹු කරයි.
117. වත්කම සම්පූර්ණයෙන් ක්ෂය කර ඇති විට හෝ SLFRS 5 ප්‍රකාර නැවත විකිණීම සඳහා රඳවා ගෙන ඇති ලෙස වර්ගීකරණය කරන විටක දී (හෝ අපහරණ සමූහයේ ඇතුළත් කිරීම) හැර සීමිත ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලයක් සහිත අස්පාශ්‍ය වත්කමක ක්‍රමක්ෂය කිරීම අස්පාශ්‍ය වත්කම තවදුරටත් භාවිතා නොකිරීම හේතුවෙන් නොනවතී.

හෙළිදරව් කිරීම

පොදු

118. අභ්‍යන්තර උත්පාදන වත්කම් සහ අනෙක් අස්පාශ්‍ය වත්කම් වෙන්කර හඳුනාගනිමින්, සෑම අස්පාශ්‍ය වත්කම් පන්තියක් සඳහාම පහත සඳහන් දෑ හෙළිදරව් කළ යුතුය :-
- (අ) ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලයක් අසීමිත හෝ සීමිත ද යන්න සහ සීමිත නම් ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලයක් හෝ භාවිත කරන ලද ක්‍රමක්ෂය අනුපාතයන් ;
  - (ආ) සීමිත ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලයක් සහිත අස්පාශ්‍ය වත්කම් සඳහා භාවිතා කරන ලද ක්‍රමක්ෂය ක්‍රමය ;
  - (ඇ) කාලච්ඡේදය ආරම්භයේ සහ අවසානයේ දළ ධාරණ අගය සහ යම් සමුච්චිත (සමුච්චිත භාතිකරන අලාභ සමග සමහර කර) ;
  - (ඈ) අස්පාශ්‍ය වත්කම්වල ක්‍රමක්ෂය අන්තර්ගත කර ඇති විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයේ රේඛීය අයිතම හෝ අයිතම් ;
  - (ඉ) පහත සඳහන් දෑ පෙන්වමින් කාලච්ඡේදය ආරම්භයේ සහ අවසානයේ ධාරණ අගයන් හි සැසඳුමක් :-
    - (i) අභ්‍යන්තර සංවර්ධනයෙන්, වෙන්ව අත්පත් කරගත් ඒවා සහ ව්‍යාපාර සංයෝජන තුළින් ඇති වූ ඒවා, වෙන වෙනම දක්වමින් එකතු කිරීම් ;
    - (ii) SLFRSs 5 සහ වෙනත් අපහරණ ප්‍රකාර, විකිණීම සඳහා රඳවාගත් වූ ලෙස වර්ගීකරණය කරන ලද හෝ අපහරණ සමූහයක්, විකිණීම සඳහා රඳවාගත් ලෙස වර්ගීකරණය කළ වත්කම් ;
    - (iii) 75, 85 සහ 86 ඡේද යටතේ සහ LKAS 36 ප්‍රකාර වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත් හෝ ප්‍රතිවර්තීත භාතිකරණ අලාභවල ප්‍රතිඵලය මගින්, කාලපරිච්ඡේදය තුළ ඇති වූ ප්‍රත්‍යාගණන වැඩිවීම් හෝ අඩුවීම් (ඇතොත්) ;
    - (iv) LKAS 36 ප්‍රකාර අනුව කාලච්ඡේදය තුළ ලාභය හෝ අලාභය තුළ හඳුනාගත් භාතිකරණ අලාභයන් (ඇත්නම්) ;
    - (v) LKAS 36 ට ප්‍රකාර කාලච්ඡේදයේ ලාභය හෝ අලාභය තුළ ප්‍රතිවර්තීත භාතිකරණ අලාභයන් ;
    - (vi) කාලපරිච්ඡේද තුළ හඳුනාගත් යම් ක්‍රමක්ෂය ;
    - (vii) මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කරන ව්‍යවහාර මුදලට පරිවර්තන කිරීම මත සහ විදේශ මෙහෙයුම් අස්තීත්වයේ ඉදිරිපත් කරන ව්‍යවහාර මුදලට පරිවර්තනය කිරීමේ දී පැන නගින ශුද්ධ විනිමය වෙනස්කම් ;
    - (viii) කාලච්ඡේදය තුළ ධාරණ අගයෙහි සිදු වූ අනෙකුත් වෙනස්කම්.
119. අස්පාශ්‍ය වත්කම් පංතියක් යනු අස්තීත්වයක මෙහෙයුම්වල සමාන ස්වභාවයකින් හා භාවිතයකින් යුතු වත්කම්වල එකතුවකි. වෙන් වූ පංතිවලට ඇතුළත් විය හැකි උදාහරණ නම් -
- (අ) සන්නම් නාම ;
  - (ආ) කුඹුල්ලන් සහ ප්‍රකාශන ශීර්ෂ ;
  - (ඇ) පරිගණක මෘදුකාංග ;

(ඇ) බලපත්‍ර හා බලයලත් නියෝජ්‍යකත්ව ;

(ඉ) ප්‍රකාශන හිමිකම්, ස්වාධිකාර සහ වෙනත් කාර්මික දේපළ හිමිකම්, සේවා සහ මෙහෙයුම් හිමිකම් ;

(ඊ) වට්ටෝරු, සූත්‍ර, ආකෘති, නිර්මාණ සහ මූලාකෘති ; සහ

(උ) සංවර්ධනය යටතේ අස්පාශ්‍ය වත්කම්.

ඉහත දක්වා ඇති පන්ති කුඩා (විශාල) පන්තිවලට, අසමාහාරණ (සමාහාර) කිරීමෙන් ඇතිවන ප්‍රතිඵලය වඩා අදාළ තොරතුරු මූල්‍ය ප්‍රකාශන භාවිතා කරන්නන්ට ලැබේ නම් එසේ කරයි.

120. අස්තිත්වයක් විසින් 118 (ඉ) (iii) සිට (v) දක්වා ඡේදවල අවශ්‍ය කෙරෙන තොරතුරුවලට අමතරව LKAS 36 ප්‍රකාර හානි වූ අස්පාශ්‍ය වත්කම් පිළිබඳ තොරතුරු ද හෙළිදරව් කරනු ලබයි.

121. LKAS 8 අවශ්‍යතාවය පරිදි අස්තිත්වයක් විසින් ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදයේ ප්‍රමාණාත්මක බලපෑමක් ඇතිකරනු හෝ සපයුකාලීන කාලපරිච්ඡේදවල ප්‍රමාණාත්මක බලපෑමක් ඇතිවේ යැයි අපේක්ෂිත ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවක ස්වභාවය සහ සංවලනයේ ප්‍රමාණය හෙළිදරව් කරනු ලැබේ. එවැනි හෙළිදරව් කිරීම් පහත දැක්වෙන වෙනස්කම්වලින් පැනනැගිය හැකිය :-

(අ) අස්පාශ්‍ය වත්කමේ ප්‍රයෝජනවත් ආයු කාලයේ තක්සේරුවක් ;

(ආ) ක්‍රමක්ෂය ක්‍රමය ; හෝ

(ඇ) අවශේෂ වටිනාකම.

122. අස්තිත්වයක් පහත දැක්වෙන දෑ ද හෙළි දරව් කළ යුතුය :-

(අ) අසීමිත ප්‍රයෝජන පීචිත කාලයක් ඇතැයි තක්සේරු කරන ලද අස්පාශ්‍ය වත්කම්වල ධාරණ අගය සහ අසීමිත ප්‍රයෝජනවත් පීචිත කාලයක් ඇතැයි යන්න තක්සේරුවට සහයෝගයක් පළ කරන හේතූන්. මෙම හේතු දැක්වීමේ දී අස්තිත්වය විසින් අසීමිත ප්‍රයෝජනවත් පීචිත කාලයක් ඇතැයි යන්න නිශ්චය කිරීමේ දී බලපෑ වැදගත් සාධක විස්තර කළ යුතුය.

(ආ) අස්තිත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට ප්‍රමාණාත්මක යම් තනි අස්පාශ්‍ය වත්කමක ධාරණ අගය සහ ඉතිරි ක්‍රමක්ෂය කාලපරිච්ඡේදය පිළිබඳ විස්තරයක් ;

(ඇ) රාජ්‍ය ප්‍රදානයක් මගින් අත්පත්කරගෙන ආරම්භයේ දී සාධාරණ වටිනාකමට හඳුනාගත් අස්පාශ්‍ය වත්කම් සඳහා (44 වැනි ඡේදය බලන්න) :

(i) මෙම වත්කම් සඳහා ආරම්භයේ දී හඳුනාගත් සාධාරණ වටිනාකම ;

(ii) ඒවායේ ධාරණ අගය ; සහ

(iii) ඒවා හඳුනාගැනීමෙන් පසු, පිරිවැය ආකෘතිය යටතේ හෝ ප්‍රත්‍යාගතන ආකෘතිය යටතේ මිණුම් කළේ ද.

(ඈ) අයිතිය සීමා කර ඇති අස්පාශ්‍ය වත්කම් පැවැත්මවල ධාරණ අගය සහ වගකීම් සඳහා ඇප ලෙස ලබා දී ඇති අස්පාශ්‍ය වත්කම්වල ධාරණ අගයන් ;

(ඉ) අස්පාශ්‍ය වත්කම් අත්පත් කර ගැනීම සඳහා වූ ගිවිසුම්ගත කැපවීම් වල අගය.

123. අස්පාශ්‍ය වත්කමක ප්‍රයෝජනවත් පීචිත කාලය අසීමිතය යන්නට සැලකිය යුතු ලෙස බලපෑම් කරන සාධකය/සාධක අස්තිත්වය විසින් විස්තර කරන විට 90 වැනි ඡේදයේ දක්වා ඇති සාධක ලැයිස්තුව අස්තිත්වය සලකා බලයි.

හඳුනාගැනීමෙන් පසු ප්‍රත්‍යාගතන ආකෘතිය භාවිත කරමින් මිනුම්කරන අස්පාශ්‍ය වත්කම්.

124. ප්‍රත්‍යාගතන අගයට අස්පාශ්‍ය වත්කම් ගිණුම්ගත කරන්නේ නම් අස්තිත්වයක් විසින් පහත සඳහන් දෑ හෙළිදරව් කළ යුතුය :-

(අ) අස්පාශ්‍ය වත්කම් පන්තීන් අනුව -

(i) ප්‍රත්‍යාගතනයේ බලාත්මක දිනය ;

(ii) ප්‍රත්‍යාගතන අස්පාශ්‍ය වත්කම්වල ධාරණ අගය ; සහ

(iii) ප්‍රත්‍යාගතන අස්පාශ්‍ය වත්කම් පන්තිය හඳුනාගැනීමෙන් පසු 74 වැනි ඡේදයෙහි පිරිවැය ආකෘතිය භාවිතා කරමින් හඳුනාගනු ලැබුවේ නම් ධාරණ අගය.

(අ) අස්පාශ්‍ය වත්කම්වලට සම්බන්ධිත ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්තයේ කාලපරිච්ඡේදය තුළ වෙනස්වීම සහ ශේෂය කොටස්කරුවන්ට බෙදාහැරීමට ඇති සීමාවන් සඳහන් කරමින් කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ සහ අවසානයේ අගයන් ; සහ

(ඈ) වත්කම්වල සාධාරණ අගයන් ඇස්තමේන්තු කිරීමේ දී ව්‍යවහාර කළ ක්‍රම සහ වැදගත් උපකල්පන.

125. හෙළිදරව් කිරීමේ කාර්යය සඳහා ප්‍රත්‍යාගණන වත්කම් පන්ති විශාල පන්තිවලට සමාහරණය කිරීම අවශ්‍ය විය හැකිය. කෙසේ වුව ද, එකී සමාහරණයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, පිරිවැය සහ ප්‍රත්‍යාගණන ආකෘති යන දෙකම යටතේ මතින් ලද අගයන් ඇතුළත් අස්පාශ්‍ය වත්කම් පන්ති සංයෝජනය වන්නේ නම් එම පන්ති සමාහරණය නොකෙරේ.

පර්යේෂණ සහ සංවර්ධන වියදම්

126. කාලච්ඡේදය තුළ දී වියදමක් ලෙස හඳුනාගත් පර්යේෂණ සහ සංවර්ධන වියදම්වල සමහර අගයන් හෙළිදරව් කළ යුතුය.

127. පර්යේෂණ සහ සංවර්ධන වියදම් පර්යේෂණයන් සංවර්ධන හෝ ක්‍රියාකාරකම්වලට සෘජුවම ආරෝපිත සියළුම වියදම්වලින් සමන්විත වෙයි. (126 වැනි ඡේදයේ හෙළිදරව් කිරීමේ අවශ්‍යතාවය සඳහා ඇතුළත් කළ හැකි පිරිවැය වර්ග පිළිබඳ මගපෙන්වීමක් සඳහා 66- 67 ඡේද ලබන්න.)

වෙනත් තොරතුරු

128. පහත සඳහන් තොරතුරු සැපයීම අවශ්‍ය නොවන නමුත් එසේ කිරීමට අස්තීත්වය දිරිමත් කෙරේ :-

(අ) තවමත් භාවිතයේ පවතින සම්පූර්ණයෙන් ක්‍රමක්ෂය කළ අස්පාශ්‍ය වත්කම්වල විස්තරයක් ; සහ

(ආ) මෙම ප්‍රමිතයේ හඳුනාගැනීමේ අවශ්‍යතා තෘප්ත නොකිරීම නිසා හෝ 2011 නිකුත් කළ LKAS 38 අස්පාශ්‍ය වත්කම් ප්‍රමිතය ලබපැවැත්වීමට පෙර අත්පත්කර ගැනීම හෝ උත්පාදනය කිරීම නිසා හඳුනා නොගත් නමුත් අස්තීත්වය විසින් පාලනය කරනු ලබන සැලකිය යුතු අස්පාශ්‍ය වත්කම්වල කෙටි විස්තරයක්.

සංක්‍රාන්තිමය ප්‍රතිපාදන සහ බලාත්මක දිනය

129. (ඉවත්කර ඇත.)

130. අස්තීත්වයක් මෙම ප්‍රමිතය යොදාගත යුත්තේ :

(අ) ගිවිසුමේ දිනය 2012 ජනවාරි 1 හෝ ඊට පසු ව්‍යාපාර සංයෝජනයක් යටතේ අත්පත්කරගත් අස්පාශ්‍ය වත්කම් ගිණුම්කරණය සඳහා ; සහ

(ආ) අනෙකුත් සියලුම අස්පාශ්‍ය වත්කම් සඳහා 2012 ජනවාරි 1 වැනි දින හෝ ඊට පසු ආරම්භක ගිණුම් වර්ෂයක සඳහා පෙර දක්නා අයිතමයන් සහිතව ගිණුම්කරණය සඳහාය. ඒ අනුව මෙම දිනට පවතින හඳුනාගෙන ඇති අස්පාශ්‍ය වත්කම්වල ධාරණ අගය සඳහා අස්තීත්වය විසින් ගැලපුම් නොකළ යුතුය. කෙසේ වෙතත්, මෙම ප්‍රමිතය එදිනට පවතින අස්පාශ්‍ය වත්කම්වල ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය නැවත තක්සේරු කිරීම සඳහා යොදා ගත හැක. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස නැවත තක්සේරුව හේතුකොටගෙන ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය වෙනස් වන්නේ නම් LKAS 8 ට අනුව ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්කම් සේ සලකා ගිණුම් තැබිය යුතුය.

- 130අ (ඉවත් කර ඇත.)

- 130ආ (ඉවත් කර ඇත.)

- 130ඇ (ඉවත් කර ඇත.)

- 130ඈ (ඉවත් කර ඇත.)

සමාන වත්කම් හුවමාරු කිරීම

- 131 129 සහ 130 (අ) ඡේදවල අවශ්‍යතාවය පරිදි මෙම ප්‍රමිතියේ භාවිතයට පෙර දක්නා අයිතම යන්නෙහි අදහස වනුයේ, මෙම ප්‍රමිතිය බලාත්මක දිනට පෙර හුවමාරු කරන ලද වත්කම මිනුම් කරනු ලැබුවේ අත්හල වත්කමේ ධාරණ අගය පදනම මත නම් අස්තීත්වය විසින් එම ධාරණ අගය අත්පත් කරගත් දිනට සාධාරණ වටිනාකම් පිළිබිඹු වන ලෙස නැවත සඳහන් නොකරයි.

කලින් භාවිතය

132. 130 වැනි ඡේදය අදාළ වන අස්තීත්වයට, 130 ඡේදයේ සඳහන් බලාත්මක දිනට පෙර සිට මෙම ප්‍රමිතිය භාවිතය සඳහා ධෛර්යමත් කරයි. කෙසේ වෙතත් අස්තීත්වය විසින් මෙම ප්‍රමිතිය එසේ බලාත්මක දිනයට පෙර භාවිතා කරන්නේ නම් SLFRS 3 සහ LKAS 36 ද ඒ සමගම භාවිතා කළ යුතුය.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම් ප්‍රමිත - LKAS 39

මූල්‍ය සාධනපත්‍ර හඳුනාගැනීම සහ මැණීම

පටුන

ඡේද

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම් ප්‍රමිත - LKAS 39

මූල්‍ය උපකරණ : හඳුනාගැනීම සහ මැණීම

අරමුණු	1
විෂය පථය	2-7
නිර්වචනයන්	8 -9
අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයන්	10-13
හඳුනාගැනීම සහ හඳුනාගැනීම අත්හැරීම	14-42
මූලික හඳුනාගැනීම	14
මූල්‍ය වත්කමක් හඳුනාගැනීම අත්හැරීම	15-37
හඳුනාගැනීම අත්හැරීම සඳහා සුදුසුකම් ලබන පැවරුම්	24-28
හඳුනාගැනීම අත්හැරීම සඳහා සුදුසුකම් නොලබන පැවරුම්	29
පවරන ලද වත්කම්වල අඛණ්ඩ සම්බන්ධතාවය	30-35
සියලුම පැවරුම්	36-37
නිත්‍ය ක්‍රමයේ මූල්‍යවත්කම් මිලදී ගැනීම හෝ විකිණීම	38
මූල්‍ය වගකීමක් හඳුනාගැනීම අත්හැරීම	39-42
මැණීම	43-70
මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම් මූලික මැණීම	43-44
මූල්‍ය වත්කම් පසු කාලීනව	45-46
මූල්‍ය වගකීම් පසු කාලීනව	47
සාධාරණ අගය මැණීමේ ප්‍රතිෂ්ඨාවන්	49-49
යළි වර්ගීකරණය	50-54
වාසි සහ හානි	55-57
මූල්‍ය වත්කම්වල හානිකරණය සහ එකතු කරගත නොහැකි	58-70
බව ක්‍රම ක්ෂය පිරිවැයට ඉදිරියට ගෙනයන මූල්‍ය වත්කම්	63-65
පිරිවැයට ඉදිරියට ගෙනයන මූල්‍ය වත්කම්	66
විකිණීම සඳහා ඇති මූල්‍ය වත්කම්	67-70
ඉදිරි රැකුම	71-102
ඉදිරි රැකුම් සාධනපත්‍ර	72-77
සුදුසුකම් ලබන සාධනපත්‍ර	72-73
ඉදිරි රැකුම් සාධනපත්‍ර නම් කිරීම	74-77
ඉදිරි රැකුම් අයිතමයන්	78-84
සුදුසුකම් ලබන අයිතම	78-80
මූල්‍ය අයිතමයන් ඉදිරි රැකුම් අයිතමයන් ලෙස නම් කිරීම	81-81A
මූල්‍ය නොවන අයිතමයන් ඉදිරි රැකුම් අයිතමයන් ලෙස නම් කිරීම	82
අයිතම කාණ්ඩයක් ඉදිරි රැකුම් අයිතමයන් ලෙස නම් කිරීම	83-84

ඡේද

ඉදිරි රැකුම ගිණුම්කරණය	85-102
සාධාරණ අගයට ඉදිරි රැකුම්	89-94
මුදල් ප්‍රවාහ ඉදිරි රැකුම්	95-101
ශුද්ධ ආයෝජනයට වූ ඉදිරි රැකුම්	102
බල පැවැත්වෙන දිනය සහ සංක්‍රාන්තිය	103
අපරිශීෂ්ඨය	
යොදාගැනීමේ උපදේශ	
විෂය පථය	
නිර්වචනයන්	AG1-AG4A
ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට ලෙස නම් කිරීම	AG4B-AG26
සඵල පොළී අනුපාතික	AG4B-AG4K
ව්‍යුත්පන්නයන්	AG5-AG8
ගනුදෙනු පිරිවැයන්	AG9-AG12A
වෙළෙඳාම සඳහා රඳවා ගෙන ඇති	AG13
මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම්	AG14-AG15
පරිනත වෙනතෙක් රඳවාගෙන ඇති ආයෝජන	AG16-AG25
ණය සහ ලැබිය යුතු දෑ	AG26
අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයන්	AG27-AG33B
අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයන් සහිත උපකරණ	AG33A-AG33B
හඳුනාගැනීම සහ හඳුනාගැනීම් අත්හැරීම	AG34-AG63
මූලික හඳුනාගැනීම	AG34-AG35
මූල්‍ය වත්කම් හඳුනාගැනීම අත්හැරීම	AG36-AG52
හඳුනාගැනීම අත් හැරීමට සුදුසුකම් ලබන පැවරීම්	AG45-AG46
හඳුනාගැනීම අත්හැරීමට සුදුසුකම් නොලබන පැවරීම්	AG47
පවරන ලද වත්කම් සඳහා අඛණ්ඩ සම්බන්ධතාවය	AG48
සියලුම පැවරුම්	AG49-AG50
උදාහරණ	AG51-AG52
නිත්‍ය ක්‍රමයේ මූල්‍ය වත්කම් මිලදීගැනීම හෝ විකිණීම	AG53-AG56
මූල්‍ය වගකීමක් හඳුනාගැනීම අත්හැරීම	AG57-AG63
මැණීම	AG64-AG93
මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම් මූලික මැණීම	AG64-AG65
මූල්‍ය වත්කම් පසුව මැණීම	AG66-AG68
සාධාරණ අගයට මැණීම සලකා බැලීම්	AG69-AG82
ක්‍රියාකාරී වෙළෙඳපොළ - මිල කියුම් ලත් මිල	AG71-AG73
ක්‍රියාකාරී වෙළෙඳපොළ නොමැතිව - අගය කිරීමේ ශිල්ප ක්‍රම	AG74-AG79
ක්‍රියාකාරී වෙළෙඳපොළ නොමැතිව - ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර	AG80-AG81
අගය කිරීමේ ශිල්පක්‍රම සඳහා යෙදවුම්	AG82
වාසි සහ හානි	AG83
මූල්‍ය වත්කම් හානිකරණය සහ එකතු කරගත නොහැකි වීම	AG84-AG93
ක්‍රමක්ෂය පිරිවැයට පවත්වා ගෙනයන මූල්‍ය වත්කම්	AG84-AG92
හානිකරණය හඳුනාගැනීමෙන් පසු පොළී ආදායම	AG93

ඡේද

ඉදිරි රැකුම

AG94-AG132

ඉදිරි රැකුම් සාධන පත්‍ර

AG94-AG97

සුදුසුකම් ලබන සාධන පත්‍ර

AG94-AG97

ඉදිරි රැකුම් අයිතම

AG98-AG101

සුදුසුකම් ලබන අයිතමයන්

AG98-AG99BA

මූල්‍ය අයිතමයන් ඉදිරි රැකුම් අයිතමයන් ලෙස නම් කිරීම

AG99C-AG99F

මූල්‍ය නොවන අයිතමයන් ඉදිරි රැකුම් අයිතමයන් ලෙස නම් කිරීම

AG100

අයිතම සමූහයක් ඉදිරි රැකුම් අයිතමයන් ලෙස නම් කිරීම

AG101

ඉදිරි රැකුම් ගිණුම්කරණය

AG102-AG132

ඉදිරි රැකුම් සඵලතාවය තක්සේරු කිරීම

AG105-AG113

පොළී අනුපාතික අවදානම් ඉදිරි රැකුම කළඹක් (Portfolio) සඳහා සාධාරණ

අගයට ඉදිරි රැකුම් ගිණුම්කරණය

AG114-AG132

සංක්‍රාන්තිය

AG133

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම් ප්‍රමිත - LKAS 39

මූල්‍ය සාධන පත්‍ර හඳුනාගැනීම සහ මැනීම

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම් ප්‍රමිත LKAS 39 මූල්‍ය සාධනපත්‍ර හඳුනාගැනීම සහ මැනීම. මෙහි ඡේද අංක 1 - 103 තුළ සහ පරිශිෂ්ට A හි දක්වා ඇත. සියලුම ඡේදවලින් කියවෙන දෑ එක හා සමාන අධිකාරියකින් යුක්ත වේ. LKAS 39 එහි අරමුණුවලට හා ශ්‍රී ලංකා ගිණුම් ප්‍රමිත සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ සකස් කිරීමේ හා ඉදිරිපත් කිරීමේ ආකෘතිය රාමුවේ ප්‍රස්තාවනාවේ දී පද සම්බන්ධය සහිතව කියවිය යුතුය. ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තු වෙනස්වීම් වැරදි සඳහා වන LKAS 8 හි ගිණුම් ප්‍රතිපත්ති තෝරාගැනීම සහ අදාළ කරගැනීම සඳහා අවශ්‍ය පදනම සපයයි.

පරමාර්ථ

- මෙම ප්‍රමිතයේ පරමාර්ථය වනුයේ මූල්‍ය වත්කම්, මූල්‍ය වගකීම් සහ මිලදී ගැනීම හෝ විකිණීම සඳහා වන මූල්‍ය නොවන අයිතම සඳහා වන සමහර ගිවිසුම් හඳුනාගැනීම සහ මිණුම්කරණය සඳහා මූලධර්ම ස්ථාපනය කිරීමය. LKAS 32 හි ඇති මූල්‍ය සාධන පත්‍ර සඳහා තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වන අවශ්‍යතා මූල්‍ය සාධන පත්‍ර: ඉදිරිපත්කිරීම. SLFRS 7 මූල්‍ය සාධන පත්‍ර සඳහා තොරතුරු හෙළි කිරීම සඳහාම වන අවශ්‍යතා මූල්‍ය සාධන පත්‍ර හෙළි කිරීමය.

විෂය පථය

- සියලුම අස්තීත්වයක් විසින් සියලුම වර්ගවල මූල්‍ය සාධන පත්‍ර සඳහා පහත දෑ හැර මෙම ප්‍රමිතය අදාළ කරගත යුතුය :-

(අ) ඒකාබද්ධ සහ වෙන්වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශ සඳහා වන LKAS 27 ආශ්‍රිතයන්හි ආයෝජන සඳහා වන LKAS 28, හෝ බද්ධ ව්‍යාපාර වල බැඳියාවන් සඳහා වන LKAS 31 යටතේ ගිණුම් තබන, පරිපාලිත, ආශ්‍රිත සහ බද්ධ ව්‍යාපාරවල බැඳියාවන් (Interests). කෙසේවෙතත් මෙම ප්‍රමිතය යටතේ ගිණුම් ගතකළ LKAS 27, LKAS 28 හෝ LKAS 31 පරිපාලිතයක, ආශ්‍රිතයක සහ බද්ධ ව්‍යාපාරයක මත බැඳියාවන් සඳහා මෙම ප්‍රමිතය අදාළ කරගත යුතුය. ව්‍යුත්පන්නයක් සඳහා අස්තීත්ව ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයන් සඳහා LKAS 32 නිර්වචනය සපුරාලන්නේ නැතහොත් මිස පරිපාලිතයක, ආශ්‍රිතයක හෝ බද්ධ ව්‍යාපාරයක බැඳියාවක් සඳහා වන ව්‍යුත්පන්නයන් සඳහා අස්තීත්වයන් මෙම ප්‍රමිතය අදාළ කරගත යුතුය ;

(ආ) කල්බදු LKAS 17 අදාළවන කල්බදු යටතේ වන හිමිකම් සහ බැඳීම්, කෙසේ වෙතත්,

- බදු දෙන්නා විසින් හඳුනාගනු ලැබූ කල්බදු ලැබීම් හඳුනාගැනීම අත්හැරීම සහ හානිකරණය සඳහා වූ මෙම ප්‍රමිතයේ ප්‍රතිපාදන (15 - 37, 58, 59, 63 - 65 ඡේදයන් සහ A පරිශිෂ්ටය, AG 36 - AG 52 සහ AG84 - AG93 දක්වා ඡේදයන් බලන්න.) ;
- බදුගන්නෙක් විසින් හඳුනාගන්නා ලද මූල්‍ය කල්බදු ගෙවීම් මෙම ප්‍රමිතයේ හඳුනාගැනීම අත්හැරීමේ ප්‍රතිපාදනවලට යටත් වේ. (39 - 42 දක්වා ඡේදයන් සහ පරිශිෂ්ටය A, AG 57 - AG 63 දක්වා ඡේදයන් බලන්න.) ; සහ
- කල්බදු වල අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්න මෙම ප්‍රමිතයේ අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්න ප්‍රතිපාදනවලට යටත් වේ. (10 - 13 ඡේදයන් සහ පරිශිෂ්ටය A, AG27 - AG33 බලන්න).

(ඇ) සේවක වරප්‍රසාද සඳහා වන LKAS 19 අදාළවන සේවක වරප්‍රසාද යෝජනා ක්‍රම යටතේ සේවකයාගේ හිමිකම් සහ බැඳීම්.

(ඈ) LKAS 32 හි මූල්‍ය සාධන පත්‍ර (විකල්ප සහ බලපත්‍ර ඇතුළුව) ලෙස නිර්වචනය කිරීමට සුදුසු අස්තීත්වයක් විසින් නිකුත් කර ඇති මූල්‍ය සාධන පත්‍ර හෝ LKAS 32 හි, 16A සහ 16B ඡේද හෝ 16C සහ 16D ඡේද ප්‍රකාරව වර්ගීකරණය කළ යුතු ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයන්, කෙසේ වෙතත් එවැනි ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර දරන්නන් ඔවුන් ඉහත (අ) හි ව්‍යතිරේකය සපුරාලන්නේ නම් මිස මෙම ප්‍රමිතය අදාළ කරගත යුතුය.

(ඉ) හිමිකම් හා බැඳීම් යටතේ පැන නගින (i) රක්ෂණ ගිවිසුමක් SLFRS 4 රක්ෂණ ගිවිසුම් යන නිර්වචනය යටතේ සුදුසුකම් ලබන රක්ෂණ ගිවිසුම් යටතේ පැන නගින නිකුත් කරන්නාගේ හිමිකම් හා බැඳීම් හැර හෝ (ii) ගිවිසුම අභිමතානුසාරි සහ සහභාගිවීමේ ගතිලක්ෂණ අඩංගු වීමේ හේතුව නිසා SLFRS 4 විෂය පථය තුළ පිහිටි ගිවිසුමකි. කෙසේ වෙතත් ව්‍යුත්පන්නයන් එයම SLFRS 4 තුළ වන ගිවිසුමක් නොවන්නේ නම් විශේෂිත වුවත්, SLFRS 4 තුළ වන ගිවිසුමක

අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයක් සඳහා මෙම ප්‍රමිතය අදාළ වේ. (මෙම ප්‍රමිතයේ 10 - 13 දක්වා ඡේදයන් A පරිශිෂ්ටයේ ඡේද AG27 - AG33 බලන්න) එපමණක් නොව මූල්‍ය ඇපකර ගිවිසුම් නිකුත් කරන්නෙක් මෙයට පෙර එම ගිවිසුම් රක්ෂණ ගිවිසුම් ලෙස සලකා පැහැදිලිව ප්‍රකාශ කර සහ රක්ෂණ ගිවිසුම් සඳහා අදාළවන ගිණුම් තැබීම භාවිතා කර ඇති විටෙක එම නිකුත් කරන්නා හට මෙම ප්‍රමිතය අදාළ කරගැනීම තෝරා ගැනීම හෝ එවැනි මූල්‍ය ඇපකර ගිවිසුම් සඳහා වන SLFRS 4 හෝ තෝරා ගත හැකිය. (ඡේද AG4 සහ AG4A බලන්න). නිකුත් කරන්නා එම තෝරාගැනීම ගිවිසුමෙන් ගිවිසුමට කළහැකි අතර එහෙත් සෑම ගිවිසුමක් සඳහාම තෝරාගැනීම වෙනස් කළ හැකි නොවේ. (Irrevocable)

(ඊ) ඉවත් කරන ලදී.

(උ) අත්පත් කරගැනීමට යටත්වූ පාර්ශ්වය අනාගතයේ දී (Acquire) විකිණීමට හෝ මිලදී ගැනීමට, ව්‍යාපාර සංයෝජනයේදී අත්පත් කරගන්නා (Acquirer) සහ විකුණුම්කරුවෙක් අතර (Vendor) ගිවිසුම්.

(ඌ) ඡේද 4 විස්තර කර ඇති ණය බැඳීමක් (Commitment) හැර අන් ණය බැඳීමක් මෙම ප්‍රමිතයේ විෂය පථය යටතේ නොගැනෙන ණය බැඳීම් සඳහා, ණය බැඳීම් නිකුත් කරන්නාත්, ප්‍රතිපාදන, අසම්භාව්‍ය වගකීම් සහ අසම්භාව්‍ය වත්කම් සඳහා වන LKAS 37 ප්‍රමිතිය අදාළ කරගත යුතුයි. කෙසේ වෙතත් සියලුම ණය බැඳීම් මෙම ප්‍රමිතයේ හඳුනාගැනීම අත්හැරීමේ ප්‍රතිපාදනවලට යටත් වේ. (15 - 42 ඡේද සහ A පරිච්ඡේද AG36 - AG63 ඡේද බලන්න).

(එ) මෙම ප්‍රමිතයේ 5 - 7 ඡේදවල විෂය පථය යටතේ ගැනෙන මෙම ප්‍රමිතය අදාළවන ගිවිසුම් හැර කොටස් පදනම මත ගෙවීම් සඳහා වූ SLFRS 2 අදාළවන මූල්‍ය සාධන පත්‍ර, ගිවිසුම් සහ බැඳීම් යටතේ වන කොටස් පදනම මත ගෙවීම් ගනුදෙනු.

(ඒ) LKAS 37 ප්‍රකාරව ප්‍රතිපාදනයන් ලෙස හඳුනාගත් වගකීමක් හෝ LKAS 37 ප්‍රකාරව ඊට පෙර කාලපරිච්ඡේද සඳහා ප්‍රතිපාදනයක් ලෙස හඳුනාගත් වගකීමක් නිරවුල් කිරීමට දරන ලද වියදමක් අස්තිත්වයට ප්‍රතිපූර්ණය කිරීමේ අයිතිය.

3. (ඉවත් කරන ලදී)

4. පහත සඳහන් ණය සඳහා වන බැඳීම් මෙම ප්‍රමිතයේ විෂය පථය තුළට අයත් වේ :-

(අ) අස්තිත්වය විසින් ලාභාලාභ මගින් මූල්‍ය වත්කම් සාධාරණ අගයට ලෙස නම් කළ ණය ප්‍රයාපනයන්. ණය බැඳීම් ආරම්භ වූ පසුව එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් අස්තිත්වය එහි වත්කම් විකිණීම සඳහා අතිරේක පලපුරුද්දක් ඇතිවීම මෙම ප්‍රමිතය එහි එම පන්තියේ ඇති සියලුම ණය බැඳීම් සඳහා අදාළ කරගත යුතුය.

(ආ) ශුද්ධ වශයෙන් මුදලින් හෝ භාරදීමෙන් හෝ වෙනත් මූල්‍ය උපකරණයක් නිකුත් කිරීමෙන් නිරවුල් කළහැකි ණය බැඳීම්. මෙම ණය බැඳීම් ව්‍යුත්පන්නයන් වේ. ණයක් හුදු වාරික මගින් ගෙවීම හේතුව නිසාම බැඳීම ශුද්ධ වශයෙන් නිරවුල් කළ ලෙස සලකනු නොලැබේ. (උදාහරණ වශයෙන් ඉදිකිරීමේ ප්‍රගතිය අනුව වාරික මගින් ගෙවීමෙන් උකස් ඉදිරි කිරීම් ණයක්)

(ඇ) වෙළෙඳපොළ පොළී අනුපාතිකයට වඩා අඩු අනුපාතිකයකට ණයක් ලබාදීමට බැඳීම් කිරීම. මෙවැනි ණය බැඳීම් මගින් පැන නගින වගකීම පසුව මනින අන්දම 47(ආ) ඡේදයෙන් නිශ්චය කරයි.

5. අස්තිත්වයක අපේක්ෂිත මිලදී ගැනීමේ විකිණීමේ හෝ භාවිතයට ගැනීමේ අවශ්‍යතාවයන්ට අනුකූල වන ආකාරයට, මුදල් නොවන අයිතමයක් භාරගැනීමේ හෝ භාරදීමේ කාර්යය සඳහා දිගටම පවත්වාගෙන යන්නා වූ ගිවිසුමක් හැර මූල්‍ය සාධන පත්‍ර වශයෙන් සලකා ශුද්ධ ලෙස මුදල් ගෙවා හෝ, වෙනත් සාධන පත්‍රයක් වෙනුවට හෝ සාධන පත්‍ර හුවමාරු කිරීමක් මගින් හෝ නිරවුල් කළහැකි මූල්‍ය නොවන අයිතමයක් මිලදී ගැනීමට හෝ විකිණීමට යොදන ගිවිසුම් සඳහා මෙම ප්‍රමිතය අදාළ කරගත යුතුය.

6. මූල්‍ය නොවන අයිතමයන් මිලදී ගැනීම හෝ විකිණීම සඳහා වන ගිවිසුමක් ශුද්ධ මුදල් මගින් හෝ වෙනත් මූල්‍ය සාධන පත්‍ර හෝ මූල්‍ය සාධන පත්‍ර හුවමාරු කිරීම වැනි විවිධ නිරවුල් කිරීමේ ක්‍රම මගින් සිදුකළ හැකිය. මේවාට අයත් වන දෑ :

(අ) ඕනෑම පාර්ශ්වයකට නිරවුල් කිරීම ශුද්ධ මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක් හෝ මූල්‍ය සාධන පත්‍ර හුවමාරු කිරීම මගින් කිරීමට ගිවිසුම මගින් අවසර ලැබෙන නියමයන් සහිත වීම ;

(ආ) ශුද්ධ මුදල් මගින් හෝ වෙනත් මූල්‍ය සාධන පත්‍ර හෝ මූල්‍ය සාධන පත්‍ර හුවමාරු කිරීම මගින් නිරවුල් කිරීමට හැකියාව ගිවිසුමේ නියමයන්ගේ පැහැදිලි සඳහන් කරනැති එහෙත් ඒ හා සමාන ගිවිසුම් නිරවුල් කිරීම අස්තීත්වයක පලපුරුද්ද අනුව ශුද්ධ මුදල් මගින් හෝ වෙනත් මූල්‍ය සාධන පත්‍ර හෝ මූල්‍ය සාධන පත්‍ර හුවමාරුව මගින් වනවිටකදී (ප්‍රතිපාර්ශ්වය සමග හෝ ගිවිසුම හිලව් කිරීමට හෝ ගිවිසුම ක්‍රියාත්මක කිරීමට පෙර හෝ ඉක්මයාමට පෙර විකිණීම) ;

(ඇ) පාදක කරගත් භාරගත් ගිවිසුම් සඳහා කෙටිකාලීන මිල උච්චාවචනයේ හෝ අලෙවිකරුවන්ගේ ආන්තික මත කෙටිකාලීන ලාභයක් ජනනය කරගැනීමේ පරමාර්ථය සඳහා භාරදීමෙන් කෙටිකාලයකට පාදකකරගත් භාරගත් ඒ හා සමාන ගිවිසුම් සඳහා අස්තීත්වයේ පුරුද්දක් වනවිට ;

(ඈ) මූල්‍ය නොවන වත්කම් අයිතමයක් ක්ෂණිකව මුදල්වලට පරිවර්තය කිරීමේ ගිවිසුමේ විෂයය වන විට (ආ) හෝ (ඇ) අදාළවන ගිවිසුමකට ආයතනයේ අපේක්ෂිත ගැනුම්, විකුණුම් හෝ පරිභෝජන අවශ්‍යතා ප්‍රකාරව මූල්‍ය නොවන අයිතම ලැබීම හෝ භාරදීමේ අරමුණ සඳහා ඇතුළත් කිරීම මෙම ප්‍රමිතයේ විෂය පථය තුළ වේ. 5 වන ඡේදය අදාළ වන වෙනත් ගිවිසුම් අගය කරන්නේ ඒවාට ඇතුළත්වන සහ අස්තීත්වය අපේක්ෂිත මිලදී ගැනීම හෝ භාවිත කිරීම අවශ්‍යතා ප්‍රකාරව ඒවා අඛණ්ඩව රඳවාගෙන ඇති මූල්‍ය නොවන අයිතම ලැබීම හෝ භාරදීමේ අරමුණ සහ ඒ අනුව ඒවා මෙම ප්‍රමිතයේ විෂය පථය තුළවේදැයි නිර්ණය කිරීම සඳහාය.

7. ශුද්ධ මුදල් මගින් හෝ වෙනත් සාධන පත්‍රයක් හෝ මූල්‍ය සාධන පත්‍ර හුවමාරුවක් මගින් නිරවුල් කළහැකි මූල්‍ය නොවන අයිතමයක් විකිණීමට හෝ ගැනීම සඳහා වන ලබන විකල්පයක් 6(අ) හෝ 6(ඇ) ඡේද ප්‍රකාරව මෙම ප්‍රමිතයේ විෂය පථය තුළ වේ. අස්තීත්වයේ මිලට ගැනුම්, විකුණුම් හෝ පරිභෝජනය කිරීමේ අවශ්‍යතා ප්‍රකාරව මූල්‍ය නොවන අයිතමයක ලැබීම හෝ භාරදීමේ කාර්යය සඳහා එවැනි ගිවිසුමකට එළඹිය නොහැක.

නිර්වචනයන්

8. LKAS 32 හි නිර්වචනය කරන ලද පද මෙම ප්‍රමිතයේ භාවිතා කරන අතර ඒවායේ තේරුම් LKAS 32 හි 11 වන ඡේදයේ නිශ්චය කර ඇත. පහත සඳහන් පද LKAS 32 හි නිර්වචනය කර ඇති අතර මෙම නිර්වචන භාවිතය සඳහා අවශ්‍ය උපදෙස්ද සපයා ඇත :-

- මූල්‍ය සාධන පත්‍ර ;
- මූල්‍ය වත්කම් ;
- මූල්‍ය වගකීම් ;
- ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර.

9. පහත සඳහන් පද නිශ්චය කරන ලද තේරුමක් සහිතව මෙම ප්‍රමිතයේ භාවිත කරනු ලැබේ.

ව්‍යුත්පන්නයක නිර්වචනය

ව්‍යුත්පන්නයක් යනු මූල්‍ය පත්‍රයක් හෝ පහත සඳහන් ගතිලක්ෂණ තුනෙන්ම යුත් මෙම ප්‍රමිතයේ (2 - 7 දක්වා ඡේද බලන්න) විෂය පථය තුළ පිහිටි වෙනත් ගිවිසුමකි :-

(අ) එහි වටිනාකම නිශ්චය කරන ලද පොළී අනුපාතිකයකට, මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක මිලට, වෙළෙඳ ද්‍රව්‍ය මිලට, විදේශීය විනිමය අනුපාතික, මිල දර්ශක හෝ අනුපාතික, ණය වර්ගීකරණය හෝ ණය දර්ශක හෝ වෙනත් විචල්‍යයන්ට අනුරූපව වෙනස් වුවහොත් මූල්‍ය නොවන විචල්‍යය සිද්ධියකදී එම විචල්‍යය ගිවිසුමේ පාර්ශ්වකරුවෙකුට නිශ්චිත නොවේ ; (සමහර විට 'පාදක කරගත්' ලෙස හඳුන්වනු ලබන)

(ආ) එය සඳහා මූලික ශුද්ධ ආයෝජනයක් හෝ වෙළෙඳපොළ සාධකවලට අනුරූපව වෙනස්වීම් අපේක්ෂා කරන ඒ හා සමාන වෙනත් වර්ගවල ගිවිසුම් සඳහා අවශ්‍ය වියහැකි මූලික ශුද්ධ ආයෝජනය වඩා අඩු මූලික ශුද්ධ ආයෝජනයක්වත් අවශ්‍ය නොවේ ;

(ඇ) ඉදිරි දිනකදී එය නිරවුල් කරනු ලැබේ.

වර්ග හතරක මූල්‍ය උපකරණ සඳහා නිර්වචනයන්

ලාභ හෝ අලාභ මගින් මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීමක් සාධාරණ අගයට යනු පහත සඳහන් ඕනෑම කොන්දේසියක් සපුරාලන මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීමකි.

- (අ) එය විකිණීම සඳහා රඳවාගෙන ඇති ලෙස වර්ග කිරීම, මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීමක් විකිණීම සඳහා රඳවාගෙන ඇති ලෙස වර්ග කරන්නේ:
  - (i) එය අත්පත් කරගන්නේ හෝ ප්‍රධාන වශයෙන් රඳවාගෙන ඇත්තේ නුදුරු කාලයේදී විකිණීමට හෝ ප්‍රතිමිලදී ගැනීමේ අරමුණින් වන විට ;
  - (ii) මූලික හඳුනාගැනීමේදී එය එකම කළමනාකරණය කෙරෙන හඳුනාගත් මූල්‍ය සාධන පත්‍ර කොටසක්වන අතර, එය කෙටිකාලීන ලාභ ලබාගැනීමේ වර්තමාන සත්‍ය රටාවක් පිළිබඳ සාක්ෂි සහිතවීම ; හෝ
  - (iii) එය ව්‍යුත්පන්නයක් වීම (මූල්‍ය ඇපකාර ගිවිසුමක් හෝ නම්කරන ලද සහ සඵල ඉදිරිදැකුම් සාධනපත්‍රයක් හැර,
- (ආ) මූලික හඳුනාගැනීම මත එය අස්තිත්වයක් විසින් ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට ලෙස නම් කරනු ලැබේ. අස්තිත්ව ඒකකයට මෙම හැඳින්වීම කළහැක්කේ එය 11A ඡේදය මගින් අවසර ලබාදී ඇති විටකදී හෝ එසේ කිරීම මගින් අමතර අදාළ තොරතුරු ලැබිය හැකි නිසාය. එය වන්නේ එක්කෝ,
  - (i) මැනීමේදී හෝ හඳුනාගැනීමේදී අසංගතභාවයන් එක්කෝ නැතිවී යයි. එසේ නැතහොත් සැහෙනදුරට අඩුවේ. (සමහරවිට මෙය ගිණුම්කරණ නොගැළපීම ලෙස හඳුන්වනු ලැබේ) එසේ නැතහොත් විවිධ පදනම් මත වත්කම් වගකීම් මැනීම හෝ වත්කම් හෝ වාසි හා පාඩු හඳුනාගැනීම අත් වශයෙන් ; හෝ
  - (ii) මූල්‍ය වත්කම්, මූල්‍ය වගකීම් කාණ්ඩයක හෝ එම දෙවර්ගයේම කළමනාකරණය සහ ලිඛිත මූල්‍ය කළමනාකරණ කිරීම් හෝ ආයෝජන ක්‍රමෝපායන් අනුව ඒවායේ කාර්ය සාධනය සාධාරණ,

අගය පදනම මත අගය කර එම කාණ්ඩය පිළිබඳ තොරතුරු අභ්‍යන්තරව අස්තිත්වයේ ප්‍රධාන කළමනාකරණ පිරිස හට සැපයීම (LKAS 24 ඡේදයට අදාළ පාර්ශ්ව හෙළි කිරීමේ නිර්වචනය අනුව උදාහරණයක් වශයෙන් අස්තිත්වයේ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය සහ ප්‍රධාන විධායක නිලධාරී) SLFRS 7 හි 9-11 සහ ඊ4 ඡේද අනුව අස්තිත්වයන්, එය සාධාරණ අගයට ලාභ හෝ අලාභ මගින් ලෙස නම් කළ මූල්‍ය වත්කම්වල හෝ මූල්‍ය වගකීම්වල විස්තරයක්, එය මෙම කොන්දේසි සපුරාලුයේ කෙසේද යන්න සහිතව සැපයීම අවශ්‍ය වේ. ඉහත :සස* අනුව සුදුසුකම් ලබන උපකරණ සඳහා වන හෙළි කිරීමට ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට එය නම් කළේ කෙසේද යන්න පිළිබඳ සංලක්ෂ්‍යාත්මක විස්තරයක් හෝ අස්තිත්වයේ ලිඛිත අවදානම් කළමනාකරණ කිරීමේ හෝ ආයෝජන ක්‍රමෝපාය සමග පාඩුව සටහන වන බව ක්‍රියාකාරී වෙළෙඳපොළක මිල කියුම්ලත් වෙළෙඳමිලන් නොමැති සහ ඒවායේ සාධාරණ අගය විශ්වාසදායක ලෙස මැනිය නොහැකි :46 (ඇ) ඡේදය සහ පරිශිෂ්ට AG ඡේද AG80 සහ AG81 බලන්න) ස්කන්ධ උපකරණවල ආයෝජන ලාභ හෝ අලාභ තුළින් සාධාරණ අගයට ලෙස නම් නොකළ යුතුය. 48, 48A, 49 යන ඡේදවලින් සහ පරිශිෂ්ට A හි AG69 - AG82 ඡේදවලින් මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් සාධාරණ අගයට විශ්වාසදායක නිර්ණය කිරීම සඳහා සකසා ඇති අවශ්‍යතා අනුව සාධාරණ අගය මනිනු ලබන, එය කරන ලද්දේ නම් කිරීම මගින්ද හෝ වෙනත් ක්‍රමයකින් හෝ ඒවායේ සාධාරණ අගය හෙළි කර ඇති, සඳහා වන සියලු අයිතමයන් සඳහා එක සමානව අදාළ වන බව සටහන් කරගත යුතුය. පරිණත වෙනතෙක් තබාගෙන ඇති සාධන පත්‍ර යනු ස්ථාවර හෝ නිර්ණය කළහැකි ගෙවීම් සහ ධනාත්මක අදහස සහ පරිණත වනතෙක් රඳවාගැනීමට හැකියාවක් අස්තිත්වය සතු ස්ථාවර පරිණත ව්‍යුත්පන්න නොවන මූල්‍ය සාධන පත්‍ර වේ. (පරිශිෂ්ට 16 - 25 දක්වා ඡේද බලන්න) එහෙත් හැර:

- (අ) අස්තිත්වය මූලික හඳුනාගැනීමෙන් පසු ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගය ලෙස නම් කරන ඒවාන් ;
- (ආ) අස්තිත්වය විකිණීම සඳහා ඇති ලෙස නම් කරන ලද ඒවාන් ; සහ
- (ඇ) ණය සහ ලැබිය යුතු දේ සඳහා වන නිර්වචනයන් සපුරාලන ඒවා,

අස්තිත්වයක් මෙම මුදල් වර්ෂය තුළදී හෝ ඊට පෙර මුදල් වර්ෂය තුළදී, පරිණත වීම තෙක් රඳවාගෙන ඇති නොසැලකිය හැකි යුතු ප්‍රමාණයන්ට වඩා ප්‍රමාණයක් පරිණතවීමට පෙර විකුණා හෝ යළි වර්ගීකරණය කර ඇතිනම් අස්තිත්වය විසින් ඕනෑම මූල්‍ය වත්කමක් පරිණත වන තෙක් රඳවා ගෙන තබා ඇති මූල්‍ය වත්කම් ලෙස වර්ගීකරණය නොකළ යුතුය. (සැලකිය යුතු නොවන ප්‍රමාණයට වඩා වැඩි යන්නෙන් අදහස් කරන්නේ පරිණතවන තෙක් තබා ඇති ආයෝජනවල මුළු වටිනාකමට සාපේක්ෂවය) විකුණූ හෝ යළි වර්ගීකරණය කළ පහත දැ හැර -

- (i) පරිණත වීමට ඉතා ආසන්න හෝ මූල්‍ය වත්කම් වල කැඳවීමේ දින (උදාහරණ වශයෙන් පරිණතවීමට මාස තුනකට පෙර) වෙළෙඳපොළ අනුපාතිකවල වෙනස්වීම් නිසා මූල්‍ය වත්කම්වල සාධාරණ අගයට සැලකිය යුතු අන්දමේ බලපෑමක් සිදුනොවන විටෙක,
- (ii) අස්තිත්ව ඒකකය විසින් සියලුම මූල්‍ය වත්කම්වල මුල්, මුල් මුදලේ ප්‍රමාණාත්මක ලෙස නියමිත පරිදි ගෙවීම් හෝ පෙරගෙවීම් මගින් අයකර ගැනීමෙන් පසුව සිදුවූ විටෙකදී.
- (iii) යළි සිදුනොවන සහ අස්තිත්ව ඒකකය සාධාරණ ලෙස අපේක්ෂා නොකළ කලාතුරකින් සිදුවන සිද්ධියකට ආරෝපණය වීම.

ණය සහ ලැබිය යුතු දෑ යනු ස්ථාවර හෝ නිශ්චය කළහැකි ගෙවීම් ක්‍රියාකාරී වෙළෙඳපොළක මිල කියුම් නොලත් ව්‍යුත්පන්න නොවන මූල්‍ය වත්කමය. පහත හැර:

(අ) විකිණීම සඳහා තබා ඇති ලෙස වර්ගීකරණය කරන ලද සහ මූලික හඳුනාගැනීම මත ලාභයක් අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට නම් කළ වහාම හෝ නුදුරු කාලසීමාවකදී විකිණීමට අස්තිත්ව ඒකකය ඇති ඒවා.

(ආ) මූලික හඳුනාගැනීම මත අස්තිත්ව ඒකකය විකිණීම සඳහා තබා ඇති ලෙස නම් කර ඇති ඒවාත් ; හෝ

(ඇ) ණය වියැකීමේ (deterioration) හේතුව නිසා හැර දරන්නා සෑහෙන දුරට එහි කරන ලද සියලු මූලික ආයෝජනය ආපසු අයකර ගැනීමට නොහැකිවිය හැකි විකිණීම සඳහා ලෙස තබා ඇති වර්ගීකරණය කරන ලද ඒවා,

ණය හෝ ලැබිය යුතු දේ නොවන ඒකරාශී කළ වත්කම් එකතුවක අත්පත් කරගත් අයිතිය (උදාහරණ වශයෙන් අන්‍යෝන්‍ය අරමුදලක හෝ ඒ සමාන අරමුදලක අයිතිය) ණය හෝ ලැබිය යුතු දේ නොවන.

විකිණීම සඳහා ඇති මූල්‍ය වත්කම් යනු, විකිණීම සඳහා ඇති ලෙස නම් කරනු ලැබූ ; හෝ

(අ) ණය සහ ලැබිය යුතු ;

(ආ) පරිණත වන තෙක් තබාගන්නා ලද ආයෝජන ; හෝ

(ඇ) ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට වූ මූල්‍ය උපකරණ ලෙස වර්ගීකරණය නොකරන ලද ව්‍යුත්පන්න නොවන මූල්‍ය වත්කම් යන ඒවාය.

මූල්‍ය ඇපකාර ගිවිසුමක නිර්වචනය මූල්‍ය ඇපකර ගිවිසුමක් යනු නිශ්චිත ණය ගැතියෙක් විසින් ගෙවිය යුතුව තිබූ විටෙක ඔහුට එය ගෙවීමට අපොහොසත් වූ විට, ණය සාධන පත්‍රයේ මුල් හෝ විකරණය කරන ලද නියමයන් ප්‍රකාරව දරන්නාට සිදුවූ පාඩුව ප්‍රතිපූර්ණය කිරීම සඳහා නිකුත් කරන්නා විසින් ගෙවිය යුතු නිශ්චිත ගෙවීම සඳහා වූ ගිවිසුමකි.

හඳුනාගැනීම සහ මැනීම සඳහා අදාළ නිර්වචන

මූල්‍ය වත්කමක හෝ මූල්‍ය වගකීමක ක්‍රමක්ෂය පිරිවැය යනු මූල්‍ය වත්කමේ හෝ මූල්‍ය වගකීම් මුල් හඳුනාගැනීමේදී මනිනලද වටිනාකමින් මුල් මුදල් ගෙවීම් අඩුකර මුල් වටිනාකම සහ පරිණත වටිනාකම අතර වෙනසක් වේ නම් සඵල පොළී අනුපාතිකය භාවිත කර එකතු වූ ක්‍රමක්ෂය එකතු කිරීමෙන් හෝ අඩුකිරීමෙන් (සෘජුව හෝ වට්ටම් ගිණුමක් භාවිතකර) සහ භාතිකරන හෝ එකතු කරගත නොහැකියාව සඳහා වන කිසියම් අඩුවීමක් සිදුවුවහොත් එය අඩුකර ලැබෙන වටිනාකම වේ.

සඵල පොළී අනුපාතික ක්‍රමය යනු, මූල්‍ය වත්කමක හෝ මූල්‍ය වගකීමක (මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් කාණ්ඩයක හෝ) ක්‍රම ක්ෂය ගණනය කරන ක්‍රමයක් වන අතර සහ අදාළ කාල පරිච්ඡේදය තුළ පොළී ආදායම සහ පොළී වියදම් වෙන් කිරීමක් ද වේ. සඵල පොළී අනුපාතිකය යනු අපේක්ෂිත අනාගත මුදල් ගෙවීම් කිසිත් අඩුත් වැඩිත් නැති වට්ටම් කරන අනුපාතිකය හෝ මූල්‍ය උපකරණවල අපේක්ෂිත ජීවිත කාලය පුරාම ලැබීම් හෝ අදාළ වන්නේ නම් මූල්‍ය වත්කම් වල හෝ මූල්‍ය වගකීම් වල කෙටිකාල පරිච්ඡේදයක ශුද්ධ ධාරන අගය: සඵල පොළී අනුපාතිකය ගණනය කරන විට අස්ථිත්ව ඒකකයන්, මූල්‍ය උපකරණවල සියලුම ගිවිසුම්ගත නියමයන්, මුදල් ප්‍රවාහ, ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී සලකා බැලිය යුතුය. (උදාහරණ වශයෙන් ඉදිරිගෙවීම්, ඇරයුම් හා සමාන විකල්පයන්) එහෙත් අනාගත ණය භාති සලකා නොබැලිය යුතුය. ගණනය කිරීම්වලට ගිවිසුමට පාර්ශ්වකරුවන් අතර වන ගෙවූ සියලු ගාස්තු ගෙවූ හෝ ලැබූ සියලු ලකුණු අඩංගු වන අතර ඒවා සඵල පොළී අනුපාතික

(LKAS 18 ආදායම් බලන්න* ගනුදෙනු කිරීමේ පිරිවැය සහ සියලු වෙනත් අධි මිලයන් හෝ වට්ටම් සමාන මූල්‍ය සාධන පත්‍ර කාණ්ඩයක මුදල් ප්‍රවාහ සහ අපේක්ෂිත ජීවිත කාලය විශ්වාසදායක ලෙස ඇස්තමේන්තු කළහැකි බවට පූර්වානුමිතියක් ඇත. කෙසේ වෙතත් එවැනි විරල සිද්ධීන් වලදී මුදල් ප්‍රවාහ හෝ මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල (මූල්‍ය සාධන පත්‍ර කාණ්ඩයක හෝ) අපේක්ෂිත ජීවිත කාලය විශ්වාසදායක ලෙස ඇස්තමේන්තු කිරීමට හැකියාවක් නොමැත. අස්තීත්වය විසින් ගිවිසුම්ගත මුදල් ප්‍රවාහ මූල්‍ය සාධන පත්‍ර (මූල්‍ය සාධන පත්‍ර කාණ්ඩයක හෝ) වල සම්පූර්ණ ගිවිසුම්ගත කාලසීමාව තුළම භාවිත කළ යුතුය.

හඳුනාගැනීම අත්හැරීම යනු, අස්තීත්වයේ මූල්‍ය තත්ත්වය දක්වන ප්‍රකාශයේ කලින් හඳුනාගත් මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීමක් ඉවත් කිරීම. සාධාරණ අගය දැනුම හෝ කැමැත්තක් ඇති පාර්ශවයන් දෙකක් අතර අනෙක් දුරින් සිදුවන ගනුදෙනුවකදී* වත්කමක් හුවමාරු කළහැකි වගකීමක් පියවීම් කළහැකි වටිනාකමයි.

නිත්‍ය ක්‍රමයේ මිලදී ගැනීම් හෝ විකිණීම් යනු ගිවිසුමක් යටතේ මිලදී හෝ විකුණනු ලබන මූල්‍ය වත්කමක් වන අතර, ගිවිසුමේ නියමයන් අනුව වත්කම සාමාන්‍ය රෙගුලාසි හෝ සම්මුති මගින් තහවුරු කාලරාමුවක් තුළ කලින් පිළියෙළ කොට යොදාගත් වෙළඳපොළ ස්ථානයකදී භාරදීම අවශ්‍ය වේ.

ගනුදෙනු කිරීමේ පිරිවැය යනු මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීමක් (පරිශීෂ්ඨ A හා AG13 ඡේදය බලන්න) අත්පත්කර ගැනීම, නිකුත් කිරීම, හෝ බැහැර කිරීමේදී සෘජුව ආරෝපනය වූ වර්ධක පිරිවැයයි. අස්තීත්වය මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක් අත්පත් නොකර ගන්නේ නම්, නිකුත් නොකළේ හෝ බැහැර නොකළේ නම් හෝ දැරීමට සිදුනොවන වර්ධක පිරිවැයයි.

ඉදිරි රැකුම ගිණුම්කරණයට අදාළ නිර්වචන

නිශ්චිත බැඳීම් යනු නිශ්චිත ප්‍රමාණයක සම්පත් ප්‍රමාණයන් නිශ්චිත මිලකට, නිශ්චිත අනාගත දිනක හෝ දිනවලදී හුවමාරු කරගැනීම සඳහා වන අනුගමය ගිවිසුමකි.

පුරෝකථනය කළ ගනුදෙනුවක් යනු බැඳීම් නොවූ එහෙත් අනාගතයේ බලාපොරොත්තුවන ගනුදෙනුවකි.

ඉදිරි රැකුම් සාධන පත්‍රයන් එය නම් කරන ලද ව්‍යුත්පන්නයන් හෝ (ඉදිරි රැකීම සඳහා වෙනස්වීම විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් අනුපාතික සඳහා පමණි) නම් කරන ලද ව්‍යුත්පන්න නොවන මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීමක් ඒවායේ සාධාරණ අගය හෝ මුදල් ප්‍රවාහය නම් කරන ලද ඉදිරි රැකුම අයිතමයක සාධාරණ අගය හෝ මුදල් ප්‍රවාහවල වෙනස්වීම්වලට හිලවී කිරීම අපේක්ෂා කෙරේ. (72 - 77 දක්වා ඡේද සහ පරිශීෂ්ඨය A හි AG94 - AG 97 දක්වා ඡේදවලින් ඉදිරි රැකුම අයිතම වල නිර්වචන වැඩිදුරටත් විස්තර කර ඇත.)

ඉදිරි රැකුම අයිතමය යනු වත්කමකි, වගකීමකි, නිශ්චිත එකඟවීමකි, බොහෝදුරට භව්‍ය (Probable) පුරෝකථනය කළ ගනුදෙනුවකි, හෝ විදේශ මෙහෙයුමක ශුද්ධ ආයෝජනයක් වන එය (අ) සාධාරණ අගයට හෝ අනාගත මුදල් ප්‍රවාහවල වෙනස්වීමේ අවදානමට අස්තීත්වය අනාවැකි වේ. (ආ) ඉදිරි රැකුම පවතින ලෙස නම් කර ඇත. (78 - 84 දක්වා ඡේද සහ පරිශීෂ්ඨ A හි AG98 - AG101 දක්වා ඡේදවලින් ඉදිරි රැකුම අයිතම වල නිර්වචන වැඩිදුරටත් විස්තර කර ඇත.)

ඉදිරි රැකුම සඵලදායකත්වය ඉදිරි රැකුම් සාධන පත්‍රයේ මුදල් ගලා ඒම් හෝ සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම් හෝ මගින් ඉදිරි රැකුම අවදානම හිලවී කිරීම සඳහා ආරෝපණය කළහැක්කා වූ ඉදිරි රැකුම් අයිතමයකින් මුදල් ගලාඒම්වල සාධාරණ අගයෙහි වෙනස්වීම් කුමන ප්‍රමාණයකට තිබේද යන්න ඉදිරි රැකුම් සඵලදායකත්වයකි.

අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයන්

10. අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයක් යනු දෙමුහුම් (සංයුක්ත) උපකරණ සංරචකයකි. එසේම එයට ව්‍යුත්පන්න නොවන සත්කාරක ගිවිසුමක් ඇතුළත් වේ. බලපෑමක් සමඟ සංයුක්ත උපකරණයේ සමහර මුදල් ප්‍රවාහ ඒ හා සමාන ලෙස ස්වයංවම (Stand alone) ව්‍යුත්පන්නයක් වෙනස් වේ. නිශ්චය කරන ලද පොළී අනුපාතිකයන් මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල වෙළඳ භාණ්ඩ මිල විදේශ විනිමය අනුපාතික මිල හෝ අනුපාතික වල දර්ශක, ණය වර්ගීකරණයන්, ණය දර්ශක හෝ මූල්‍ය නොවන විචල්‍ය සිද්ධියකදී නම් එම විචල්‍ය ගිවිසුමට පාර්ශවකරුට නිශ්චිත නොවන්නේ යන කරුණට යටත්ව, ඒ අනුව, වෙනස් අන්දමකින් ගිවිසුමේ අවශ්‍යතා අනුව විකරණය කළ යුතු සමහර හෝ සියලුම මුදල් ප්‍රවාහවලට අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයන් හේතුවිය හැකිය. මූල්‍ය උපකරණයකට සම්බන්ධ කර ආග්‍රහණය (attached) කර ඇති ව්‍යුත්පන්නයක් එහෙත් ගිවිසුම්ගතව එම සාධන පත්‍රයෙන්

* 48 - 49 ඡේද සහ පරිශීෂ්ඨ * හි AG 69 - AG 82 ඡේදවල මූල්‍ය වත්කමක හෝ මූල්‍ය වගකීමක සාධාරණ අගය නිර්ණය කිරීම අවශ්‍යතා අඩංගු වේ.

ස්වාධීනව පැවරුම් කළහැකි හෝ උපකරනයෙන් වෙනත් ප්‍රතිපාර්ශවයක් ඇතිවිට එය ව්‍යුත්පන්නයක් නොවන අතර එහෙත් එය වෙනත් මූල්‍ය සාධන පත්‍රයකි.

11. අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයක් සත්කාරක ගිවිසුමකින් වෙන්කළ යුතු අතර මෙම ප්‍රමිතය අනුව ව්‍යුත්පන්නයන් ලෙස ගිණුම්ගත කළ යුතුය. එය එසේ වන්නේ නම් පමණි.

(අ) ආර්ථික ගතිලක්ෂණ සහ අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්න වල අවදානම ධාරණ ගිවිසුම් ගතිලක්ෂණ වලට සහ අවදානමට සමීපතම සම්බන්ධ නොවේ ; (පරිශිෂ්ට A හි AG30 සහ AG 33 ඡේද බලන්න.)

(ආ) ව්‍යුත්පන්න සාධන පත්‍රයක සමාන නියමයන් ඇති වෙනත් සාධන පත්‍රයක් ව්‍යුත්පන්නයක නිර්වචනය හා එකඟ වනු ඇත ; සහ

(ඇ) ලාභ හෝ අලාභ වල හඳුනාගත් සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම් සමග සාධාරණ අගය මනිනු නොලබන දෙමුහුම් (සංයුක්ත) සාධන පත්‍රයන් (උදා: වෙන් නොකරන ලද හෝ අලාභ මගින් මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීමක අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයකි).

අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයක් වෙන් කළහොත් එය මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක් නම් ධාරණ ගිවිසුම මෙම ප්‍රමිතය අනුව ගිණුම්ගත කළ යුතුය. එය මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක් නොවේ නම් අදාළ ප්‍රමිතය ප්‍රකාරව ගිණුම් තැබිය යුතුය. මෙම ප්‍රමිතය අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයක් මූල්‍ය තත්ත්වය දැක්වෙන ප්‍රකාශයේ වෙනම ඉදිරිපත් කළ යුතුද යන්න ආමන්ත්‍රණය නොකෙරේ.

- 11A 11 වැනි ඡේදයේ කෙසේ සඳහන් කළද, ගිවිසුමක එකක් හෝ ඊට වැඩි අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්න අඩංගු වේ නම් අස්තිත්වය ඒ සියලු දෙමුහුන් (සංයුක්ත) ගිවිසුම් ලාභ හෝ අලාභ මගින් මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් සාධාරණ අගයට ලෙස නම් කළ හැකිය. නැතහොත් මිස,

(අ) අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයක් හෝ (යන්) ගිවිසුමේ අවශ්‍යතා පරිදි වෙනත් හැටියකින් මුදල් ප්‍රවාහ සැලකිය යුතු ලෙස විකරණය නොකෙරේ.

(ආ) සමාන දෙමුහුන් (සංයුක්ත) සාධන පත්‍රයක් ප්‍රථමයෙන් සලකා බැලීමේ අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයන්, වෙන්කිරීම තහනම්, එහිදී එහි ආසන්න වශයෙන් වූ ක්‍රම ක්ෂය පිරිවැයට ණය මුදල පෙර ගෙවීමට දරන්නාට පෙර ගෙවීම් විකල්පයක් ණය මුදලේ අනුයුක්තව තිබෙන විට, ඉතා අල්ප විශ්ලේෂණයන් ඇතිව හෝ විශ්ලේෂණය නොමැතිව එය පැහැදිලිය.

12. මෙම ප්‍රමිතය අනුව අස්තිත්වයක් එහි සත්කාරක ගිවිසුමකින් අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයක් වෙන්කිරීමට අවශ්‍ය වේ නම් එහෙත් පසුව එන මූල්‍ය වාර්තා කරන කාල පරිච්ඡේදය තුළදී හෝ අත්පත් කරගත් අවස්ථාවේදී අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයක් වෙනම මැනීමට නොහැකි නම් අස්තිත්වය සම්පූර්ණ දෙමුහුන් (සංයුක්ත) ගිවිසුම ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට ලෙස නම් කළ යුතුය.

13. අස්තිත්වයට විශ්වාසදායක ලෙස ඒවායේ නියමයන් සහ කොන්දේසි පදනම් කරගෙන අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයක සාධාරණ අගය නිර්ණය කළ නොහැකි නම් (උදා: වශයෙන් ඇතුළත ගිලි තිබෙන ව්‍යුත්පන්නය පදනම් වී ඇත්තේ මිල කියුම් නොලත් සාධන පත්‍රයක් වීම නිසා) අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්න සාධාරණ අගය වන්නේ, ඒවා මෙම ප්‍රමිතය යටතේ නිර්ණය කළ හැකි නම් දෙමුහුන් (සංයුක්ත) සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය සහ සත්කාරක ගිවිසුම්වල සාධාරණ අගය අතර වෙනසයි. මෙම ක්‍රමය යොදාගෙන අස්තිත්වයට අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයක සාධාරණ අගය නිර්ණය කිරීමට අපොහොසත් වූවොත් 12 වැනි ඡේදය අදාළවන අතර සහ දෙමුහුන් (සංයුක්ත) සාධන පත්‍රය ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට ලෙස නම් කරනු ලැබේ.

හඳුනාගැනීම සහ හඳුනාගැනීම අත්හැරීම

මූලික හඳුනාගැනීම

14. අස්තිත්වය විසින් මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීමක් එහි මූල්‍ය තත්ත්වය දැක්වෙන ප්‍රකාශයේ හඳුනාගත යුත්තේ, අස්තිත්වය සාධන පත්‍රයේ ගිවිසුම්ගත ප්‍රතිපාදනවලට පාර්ශවකරුවෙක් වූ විට වන අවස්ථාවේදී පමණි. (නිත්‍ය ක්‍රමයේ මූල්‍ය වත්කම් මිලදී ගැනීම සම්බන්ධ වූ 38 වැනි ඡේදය බලන්න.)

මූල්‍ය වත්කම් හඳුනාගැනීම අත්හැරීම

15. ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල 16-23 දක්වා ඡේද සහ පරිශිෂ්ට A හි AG34 – AG 52 දක්වා ඡේද ඒකාබද්ධ මට්ටමේදී යොදාගත යුතුවේ. එබැවින් අස්තීත්වයන් පළමුව LKAS27 - සහ SIC 12 ඒකාබද්ධ කිරීම - විශේෂ කාර්ය අස්තීත්වය ප්‍රකාරව සියලුම පරිපාලනයන් ඒකාබද්ධ කර ඊට පසු 16 - 23 ඡේද සහ පරිශිෂ්ට A හි AG - 34 AG52 දක්වා ඡේදය අවසාන සමූහය සඳහා යොදාගත යුතුය.
16. ඇගයීමක් කිරීමට පෙර හඳුනාගැනීම අත්හැරීමට 17 - 23 දක්වා ඡේදයන් යටතේ කළ යුතුදෑ, කොතෙක් දුරට හෝ උචිත ද යන්න, එම ඡේදයන් මූල්‍ය වත්කම්වල කොපමණ දුරකට හෝ උචිත ද යන්න, එම ඡේදයේ මූල්‍ය වත්කම් වල කොටසකට පමණක් (සමාන මූල්‍ය වත්කම්වල කාණ්ඩයක කොටසකට හෝ) හෝ මූල්‍ය වත්කමක (සමාන මූල්‍ය වත්කම් කාණ්ඩයක හෝ) හෝ එයට මුළුමනින්ම යොදාගැනීම නිර්ණය කිරීම පහත පරිදි,

(අ) මූල්‍ය වත්කමක කොටසකට 17 - 23 ඡේදයන් යොදාගන්නේ නම් එම කොටස පමණක් සඳහා (සමාන මූල්‍ය වත්කම්වල කාණ්ඩයක කොටසකට හෝ) පැවැත්ම හඳුනාගැනීම අත්හැරීමට පහත සඳහන් කොන්දේසි තුනෙන් එකක් හෝ සපුරා ලිය යුතුය.

- (i) එම කොටස සමන්විත වන්නේ මූල්‍ය වත්කමක නිශ්චිත ලෙස හඳුනාගත් මූල්‍ය ප්‍රවාහ වලින් පමණක් වීම (සමාන මූල්‍ය වත්කම් කාණ්ඩයක හෝ) උදාහරණ වශයෙන් අස්තීත්වයක් පොළී අනුපාතික තීරුවක් (Strip) ඇතුළු වූ විට එමගින් ප්‍රතිපාර්ශ්වයට, පොළී මුදල් ප්‍රවාහ වලට අයිතිය ලබාගෙන, එහෙත් මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක ප්‍රධාන මුදල් ප්‍රවාහයට අයිතිය නොමැති විටකදී පොළී මුදල් ප්‍රවාහ සඳහා 17 - 23 දක්වා ඡේදයන් යොදාගත යුතුය.
- (ii) එම කොටස මූල්‍ය වත්කමේ මුදල් ප්‍රවාහයේ කොටසෙහි සම්පූර්ණ සමානුපාතික වන ප්‍රමාණයක් පමණක් නියෝජනය වේ. උදාහරණ වශයෙන් අස්තීත්වය එකඟවීමකට ඇතුළත්වීමේදී එමගින් ප්‍රතිපාර්ශ්වය ණය සාධන පත්‍රයේ සියලු මුදල් ප්‍රවාහවලින් සියයට අනුවක අයිතිය ලබාගන්නා විට 17 - 23 දක්වා ඇති ඡේද යොදාගත යුත්තේ එම මුදල් ප්‍රවාහවලින් සියයට අනුවක් සඳහා පමණි. එක ප්‍රතිපාර්ශ්වයකට වැඩිය ඇතිවිටකදී මාරුකරන අස්තීත්වයට සම්පූර්ණ සමානුපාතික කොටස තිබෙනම් පමණක්, සෑම ප්‍රතිපාර්ශ්වයකටම මුදල් ප්‍රවාහයේ සමානුපාතික කොටසක් ලැබීම අවශ්‍ය නොවේ.
- (iii) කොටස මූල්‍ය වත්කමේ විශේෂිතව හඳුනාගත් මුදල් ප්‍රවාහයේ කොටසෙහි සම්පූර්ණ සමානුපාතික වන ප්‍රමාණයක් පමණක් නියෝජනය වේ. උදාහරණ වශයෙන් අස්තීත්වය එකඟවීමකට ඇතුළත්වීමේදී එමගින් ප්‍රතිපාර්ශ්වය මූල්‍ය උපකරණයේ පොළී මුදල් ප්‍රවාහවලින් සියයකට අනුවක අයිතිය ලබාගන්නා විට, 17 - 23 දක්වා ඇති ඡේද යොදාගත යුත්තේ එම පොළී මුදල් ප්‍රවාහවලින් සියයට අනුවක් සඳහා පමණි. එක ප්‍රතිපාර්ශ්වයකට වැඩිය ඇති විටකදී මාරුකරන අස්තීත්වයට සම්පූර්ණ සමානුපාතික කොටස තිබේ නම් පමණක්, සෑම ප්‍රතිපාර්ශ්වයකටම විශේෂිතව හඳුනාගත් මුදල් ප්‍රවාහයේ සමානුපාතික කොටසක් ලැබීම අවශ්‍ය නොවේ.

(ආ) සියලුම වෙනස් සිද්ධීන් වලදී 17 - 23 දක්වා ඡේද මූල්‍ය වත්කම්වල සියල්ල සඳහා යොදාගත යුතුය. (සමාන කාණ්ඩයේ මූල්‍ය වත්කම් සියල්ලම සඳහා) උදාහරණ වශයෙන් අස්තීත්වයක් විසින් (i) මූල්‍ය වත්කමකින් මුල් හෝ අවසාන සියයකට අසුවක් මුදල් එකතු කිරීමේ අයිතිය (ii) ලැබියයුතු මුදල් ප්‍රවාහ සමූහයෙන් සියයට අනුව දක්වා අයිතිය, එහෙත් ලැබිය යුතු මුදලෙන් සියයට අට දක්වා ණය හානි සඳහා මිලදී ගන්නාට වන්දි ගෙවීම සඳහා ඇපකරයන් ප්‍රතිපාදනය 17 - 23 දක්වා ඡේද සමස්ථ මූල්‍ය වත්කම් වලට (හෝ සමාන මූල්‍ය වත්කම් සමූහයක්) අදාළ වේ. 17 - 26 දක්වා ඇති ඡේදවල "මූල්‍ය වත්කම්" යන පදය යොමුවන්නේ එක්කෝ මූල්‍ය වත්කම්වල කොටසකට (සමාන මූල්‍ය වත්කම් කාණ්ඩයේ එක් කොටසකට හෝ) ඉහත (අ) හි හඳුනාගත් පරිදි හෝ එසේ නැතහොත් මූල්‍ය වත්කම් (සමාන මූල්‍ය වත්කම් කාණ්ඩයක හෝ) සහමුලින් ගත්කලය.

17. අස්තීත්වයක් මූල්‍ය වත්කම් හඳුනාගැනීම අත්හැරීම කළ යුත්තේ,

(අ) මූල්‍ය වත්කම් වලින් වන මුදල් ප්‍රවාහයන් සඳහා වූ ගිවිසුම්ගත අයිතිය කල් ඉකුත් වීම නිසා,

(ආ) එය 18 සහ 9 ඡේදවලින් නියමකර ඇති මූල්‍ය වත්කම් පැවරීම සහ 20 ඡේදය ප්‍රකාරව පැවරීම වන්නේ නම් පමණි හඳුනාගැනීම අත්හැරීමට සුදුසුකම් ලබනවිට.

(නිත්‍ය ක්‍රමයේ මූල්‍ය උපකරණ විකිණීම සඳහා වන 38 වැනි ඡේදය බලන්න)

18. අස්තිත්වයක් මූල්‍ය වත්කමක් පැවරුම් කරන්නේ දෙකෙන් එකක් වන්නේ නම් පමණි.
- (අ) මූල්‍ය වත්කම් වල මුදල් ප්‍රවාහ ලබාගැනීම සඳහා ගිවිසුම්ගත අයිතිය පැවරීම හෝ නැතහොත් ;
- (ආ) මූල්‍ය වත්කම්වල මුදල් ප්‍රවාහ ලැබීම සඳහා ගිවිසුම්ගත අයිතිය රඳවා ගැනීම, එහෙත් 19 වන ඡේදයේ කොන්දේසිවලට එකඟව තනි හෝ ඊට වඩා වැඩි අර්ථලාභීන්හට මුදල් ප්‍රවාහ ගෙවීමට ගිවිසුම්ගත බැඳීම උපකල්පනය කරයි.
19. අස්තිත්වයක් විසින් මූල්‍ය වත්කමක (මුල් වත්කම) මුදල් ප්‍රවාහ ලබා ගැනීම සඳහා ගිවිසුම්ගත අයිතියක් රඳවාගන්නේ නම්, එහෙත් එම මුදල් ප්‍රවාහ අස්තිත්වයකට හෝ වැඩි ගණනකට (අවසානයේදී ලබාගන්නා) ගෙවීමට ගිවිසුම්ගත වගකීමක් ඇතැයි උපකල්පනය කළ විට අස්තිත්වය එක්කෝ එම මූල්‍ය වත්කම පැවරූ එකක් ලෙස සැලකිය යුත්තේ පහත සඳහන් සියලු කොන්දේසි තුනම සපුරාලන්නේ නම් පමණි :-
- (අ) මූල්‍ය වත්කමෙන් සියලු සමාන වටිනාකම් අස්තිත්වය රැස්කර ගන්නේ නම් හැර එයට අවසාන ලබන්නා හට වටිනාකමක් ගෙවීමට නොමැති වීම. අස්තිත්වය විසින් අත්තිකාරම් කරන ලද ණයට දුන් ප්‍රමාණය සහ ඒ සඳහා වෙළඳපොළ අනුපාතික අනුව උපවිත පොළිය සම්පූර්ණයෙන් අයකර ගැනීමේ අයිතිය මෙම කොන්දේසිය කඩකිරීමෙන් නොවේ ;
- (ආ) අවසාන ලබන්නා හට මුදල් ප්‍රවාහ ගෙවීම සඳහා වන බැඳීමකට ඇපයක් ලෙස හැර, පැවරීමේ ගිවිසුම අනුව අස්තිත්වයට මුල් වත්කම විකිණීම හෝ ඔඩිපනය කිරීම තහනම් වේ.
- (ඇ) අස්තිත්වය විසින් අවසාන ලබන්නා වෙනුවෙන් රැස්කර ගන්නා කිසියම් මුදල් ප්‍රවාහ වෙනතොත් සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයකින් තොරව ඒවා ඔවුන්ට ප්‍රේෂණය කිරීමට අස්තිත්වයට බැඳීමක් ඇත. මෙයට අමතරව කෙටි නිරවුල් කාලපරිච්ඡේදය තුළදී, එනම් රැස්කරන දින සිට අවසාන ලබන්නා හට ප්‍රේෂණය කළ යුතු කාලය තුළදී කරනු ලබන මුදල් හෝ මුදල් හෝ සමාන (මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශ සඳහා වූ LKAS 7 හි නිර්වචනය කරන ලද) දැවල ආයෝජනය කර උපයන ලද මුදල් අවසාන ලබන්නාට දීම හැර එම මූල්‍ය ප්‍රවාහ යළි ආයෝජනය කිරීමට අස්තිත්වයට අයිතියක් නොමැත.
20. අස්තිත්වයන් මූල්‍ය වත්කමක් පැවරීමකදී (18 වන ඡේදය බලන්න) එය මූල්‍ය වත්කමේ අයිතියේ අවදානම සහ ප්‍රතිලාභ කොපමණ දුරට රඳවා තබාගන්නේද යන්න අගය කළ යුතුය. මෙම සිද්ධියේදී,
- (අ) අස්තිත්වයක් විසින් මූල්‍ය වත්කමක අයිතියේ අවදානම හෝ ප්‍රතිලාභ සෑහෙන ප්‍රමාණයකට පැවරුම් කරන්නේ නම් එවිට අස්තිත්වය විසින් මූල්‍ය වත්කම හඳුනාගැනීම අත්හල යුතු අතර, පැවරුමේදී ඉපදවූ (created) හෝ රඳවාගත් අයිතියක් හෝ වගකීමක් වෙන් වශයෙන් වත්කමක් හෝ වගකීමක් ලෙස හඳුනාගත යුතුය.
- (ආ) අස්තිත්වයන් මූල්‍ය වත්කමක අයිතියේ සියලුම අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ සෑහෙන දුරට රඳවාගෙන ඇත්නම් එවිට අස්තිත්වය එම මූල්‍ය වත්කම දිගටම හඳුනාගත යුතුය.
- (ඇ) අස්තිත්වයක් මූල්‍ය වත්කමක අයිතියේ සියලුම අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ සෑහෙන දුරට හුවමාරු කර නොමැති හෝ රඳවාගෙන නොමැති වීමකදී, අස්තිත්වය විසින් එම මූල්‍ය වත්කමේ පාලනය රඳවාගෙන තිබේද යන්න නිර්ණය කළ යුතුය. මෙම සිද්ධියේදී,
- (i) අස්තිත්වය පාලනය රඳවාගෙන නැත්නම්, අස්තිත්වය මූල්‍ය වත්කම හඳුනාගැනීම අත්හල යුතු අතර පැවරුමේදී ඉපදවූ හෝ රඳවාගත් අයිතියක් හෝ වගකීමක් වෙන් වශයෙන් වත්කමක් හෝ වගකීමක් ලෙස හඳුනාගත යුතුය.
- (ii) අස්තිත්වය පාලනය රඳවාගෙන ඇත්නම්, අස්තිත්වය එම මූල්‍ය වත්කමේ හා සම්බන්ධ වී ඇති තරමේ ප්‍රමාණයට දිගටම හඳුනාගත යුතුය. (30 ඡේදය බලන්න)
21. පැවරුම් කල වත්කම්වල ශුද්ධ මුදල් ප්‍රවාහවල වටිනාකම සහ කාල නියමයන්ගේ වෙනස්වීම් සමඟ පැවරුමට පෙර සහ පසුව අස්තිත්වයේ අනාවාසය සංසන්දනය කරමින් අවදානම සහ ප්‍රතිලාභ (20 වන ඡේදය බලන්න) පැවරුම අගය කළ යුතුය. පැවරුමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස එහි වෙනස්වීමේ අගය කළ යුතුය. පැවරුමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස එහි වෙනස්වීමේ (Variability) අනාවාසයට මූල්‍ය වත්කම්වලින් වන අනාගත මුදල් ප්‍රවාහවල වර්තමාන අගය සෑහෙන දුරට වෙනස් නොවන්නේ නම් අස්තිත්වය මූල්‍ය වත්කමක අයිතියේ අවදානම සහ ප්‍රතිලාභ සෑහෙන දුරට රඳවා තබාගනී. (උදා: මෙයට හේතුවන්නේ අස්තිත්වය විසින් ස්ථාවර මිලකට ආපසු මිලදී ගැනීමට හෝ විකුණුම් මිලට ණයට දුන් තැනැත්තාගේ ප්‍රතිලාභය එකතු කර

යන කොන්දේසියට යටත්ව මූල්‍ය වත්කමක් විකිණීම නිසා) මූල්‍ය වත්කමක් ආශ්‍රිතව අනාගත මුදල් ප්‍රවාහවල ශුද්ධ වර්තමාන අගයේ සම්පූර්ණ වෙනස් වීමට සාපේක්ෂව, එම වෙනස් වීමට වන අනාවාසය තවදුරටත් සැලකිය යුතු තරම් නොවන්නේ නම් අස්තිත්වය මූල්‍ය වත්කමේ අයිතිය සඳහා වන සියලුම අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ සෑහෙන දුරට අස්තිත්වය පැවරුම් කලා වනු ඇත. (අස්තිත්ව ඒකකයන් ප්‍රතිමිලදී ගන්නා වේලාවේ ඇති සාධාරණ අගයට ආපසු මිලට ගැනීමට වන විකල්පයක් යටතේ මූල්‍ය වත්කමක් විකුණා ඇති විටෙක හෝ ණය උප සහභාගිත්වයන් (Loan sub-participation) වැනි මූල්‍ය වත්කම් එකඟවීමකදී සම්පූර්ණ සමානුපාතික මුදල් ප්‍රවාහවල කොටසක් පැවරීමේ හේතුව නිසා එය 19 වන ඡේදයේ කොන්දේසි සපුරාලයි.)

22. නිතර අස්තිත්වයක අයිතියේ සියලු අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ රඳවාගෙන තිබේද හෝ සෑහෙන දුරට පැවරුම් කලාද සහ ගණනය කිරීම් සිදුකිරීම අවශ්‍ය නොවන බව බොහෝදුරට පැහැදිලිව පෙනෙන දෙයක වෙනත් සිද්ධීන් වලදී පැවරුමට පෙර සහ පසු අස්තිත්වයක අනාගත ශුද්ධ මුදල් ප්‍රවාහවල වර්තමාන අගයේ වෙනස්වීම් වලට අස්තිත්වයක අනාවාසය ගණනය කර සංසන්දනය කිරීම අවශ්‍ය වනු ඇත. ගණනය කිරීම් සහ සංසන්දනය කිරීම් කළ යුත්තේ උචිත වර්තමාන වෙළඳපල පොළී අනුපාතිකය වට්ටම් අනුපාතිකය ලෙස යොදාගෙනය. බොහෝ දුරට සිදුවිය හැකි ප්‍රතිඵලයට වඩා බර තැබීමක් කර ශුද්ධ මුදල් ප්‍රවාහයට සාධාරණ ලෙස වියහැකි සියලුම වෙනස්වීම් සලකා බැලේ. (පැවරුම් වත්කම්වල පාලනය (20 ඇ) ඡේදය බලන්න)

23. අස්තිත්වය රඳවාගෙන තිබේද යන්න රඳා පවත්නේ පැවරුම්කරුට (transferee's) වත්කම විකිණීමට ඇති හැකියාව මතය. පැවරුම්කරු හට වත්කමේ සම්බන්ධතාවයක් නොමැති තුන්වන පාර්ශ්වයකට සම්පූර්ණයෙන්ම විකිණීමට ප්‍රායෝගික හැකියාවක් තිබෙනම් සහ පැවරුම් සම්බන්ධයෙන් අමතර සීමාවන් පැනවීමේ අවශ්‍යතාවයකින් තොරව එම හැකියාව ඒක පාර්ශ්විකව ක්‍රියාත්මක කළහැකි නම් එවිට අස්තිත්වය පාලනය රඳවාගෙන නොමැත. අන් සෑම සිද්ධියකදීම අස්තිත්වය පාලනය රඳවාගෙන ඇත.

හඳුනාගැනීම අත්හැරීම සඳහා සුදුසුකම් ලබන පැවරුම්
(20 (අ) සහ (ආ) (i) ඡේද බලන්න.)

24. අස්තිත්වයන් මූල්‍ය වත්කමක් පැවරුම් කරන්නේ නම්, එම පැවරුම මුලුමනින්ම හඳුනාගැනීම අත්හැරීම සඳහා සුදුසුකම් ලබන්නේ නම් සහ ගාස්තුවක් මත මූල්‍ය වත්කම සඳහා පවත්වාගෙන යන අයිතිය රඳවා තබා ගන්නේ නම් එය පවත්වාගෙන යන ගිණුමක් යටතේ සපයන වත්කමක් හෝ පවත්වාගෙන යන වගකීමක් ලෙස හඳුනාගත යුතුය. ලැබීමට නියමිත ගාස්තුව අස්තිත්වය විසින් වගකීම පවත්වාගෙන යාමේ කාර්යය සඳහා ප්‍රමාණවත් නොවන්නේ නම් බැඳියාව නඩත්තු කිරීම හඳුනාගත යුත්තේ එහි සාධාරණ අගයකටය. ලැබීමට නියමිත ගාස්තුව අස්තිත්වය විසින් වත්කම පවත්වාගෙන යාමේ කාර්යය සඳහා ප්‍රමාණවත් වටිනාකමට වඩා වැඩිනම් අයිතිය නඩත්තු කිරීම සඳහා වූ වටිනාකම නිර්ණය කළ යුත්තේ 27 ඡේදය ප්‍රකාරව විශාල මූල්‍ය වත්කමක ධාරණ වටිනාකම වෙන්කිරීම පදනම් කරගෙනය.

25. පැවරුමක ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් මූල්‍ය වත්කමක් මුළුමනින්ම හඳුනාගැනීම අත්හැරීම එහෙත් පැවරුමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් අස්තිත්වයන් මූල්‍ය වත්කමක් ලබාගැනීම හෝ මූල්‍ය වගකීමක් උපකල්පනය කිරීම හෝ වගකීමක් නම් නඩත්තු කිරීම ලබාගන්නේ නම් අස්තිත්වය එම නව මූල්‍ය වත්කම, මූල්‍ය වගකීම හෝ වගකීම නඩත්තු කිරීම අස්තිත්වය හඳුනාගත යුත්තේ ඒවායේ සාධාරණ අගයටය.

26. මූල්‍ය වත්කමක් මුළුමනින්ම හඳුනාගැනීම අත්හළවිට,

(අ) ධාරණ අගය ; සහ

(ආ) (i) ලැබුණ ප්‍රතිඵලය (ලබාගත් නව වත්කම්වලින් උපකල්පිත නව වගකීම් වෙනොත් ඒවා අඩු කිරීම් ඇතුළත්ව) ; සහ

(ii) වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත් කිසියම් සමුච්චිත වාසි හෝ හානි (55 (ආ) ඡේදය බලන්න) වල එකතුව (i+ ii) අතර වෙනස ලාභ හෝ අලාභ ලෙස හඳුනාගත යුතුය.

27. පැවරුම් කරන ලද වත්කම විශාල මූල්‍ය වත්කම කොටසක් නම් (උදා: අස්තිත්වයේ ණය සාධන පත්‍රයක කොටසක් වන පොළී සඳහා වන මුදල් ප්‍රවාහ පැවරුමකදී 16(අ) ඡේදය බලන්න) සහ පැවරුම් කරන ලද කොටස මුලුමනින්ම හඳුනාගැනීම අත්හැරීම සඳහා සුදුසුකම් ලබයි නම්, පැවරුම් කල දින එම කොටස්වල සාපේක්ෂ සාධාරණ වටිනාකම පදනම් කරගෙන, විශාල මූල්‍ය

වත්කමේ මිට පෙර ධාරණ අගය අඛණ්ඩව හඳුනාගෙන ඇති කොටස් සහ හඳුනාගැනීම අත්හල කොටස් අතර බෙදා වෙන්කළ යුතුය. මෙම කාර්යය සඳහා රඳවාගත් නඩත්තු කිරීමේ වත්කම් ලෙස සැලකිය යුත්තේ අඛණ්ඩව හඳුනාගන්නා කොටස්ය :

(අ) හඳුනාගැනීම අත්හල කොටස් සඳහා වෙන්කළ ධාරණ අගය ; සහ

(ආ) හඳුනාගැනීම අත්හල කොටස් සඳහා ලැබෙන ප්‍රතිෂ්ඨාව (ලබාගත් කිසියම් නව වත්කම් වෙතොත් ඒවායේ නව උපකල්පිත වගකීම් අඩු කිරීම ඇතුළුව) සහ (i) වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත් කිසියම් සමුච්චිත වාසි හෝ හානි (55 (ආ) ඡේදය බලන්න) වල එකතුව අතර වෙනස ලාභ හෝ අලාභ ලෙස හඳුනාගත යුතුය. වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත් සමුච්චිත වාසි හෝ අවාසි එම කොටස්වල සාපේක්ෂ සාධාරණ අගය පදනම් කරගෙන අඛණ්ඩ හඳුනාගන්නා සහ හඳුනාගැනීම අත්හල කොටස් අතර බෙදා වෙන්කළ යුතුය.

28. අස්තීත්වයක් විශාල මූල්‍ය වත්කමක මිට පෙර වූ ධාරණ අගයේ අඛණ්ඩව හඳුනාගත යුතු කොටස් සහ හඳුනාගැනීම අත්හල කොටස් අතර බෙදා වෙන්කළවිට අඛණ්ඩව හඳුනාගත යුතු කොටසේ සාධාරණ අගය නිර්ණය කළයුතු වේ. අස්තීත්වයට අඛණ්ඩව හඳුනාගත යුතු කොටස් හා සමාන කොටස් විකිණීම සඳහා පසුගිය පළපුරුද්දක් තිබේ නම් හෝ එම කොටස් සඳහා වෙනත් වෙළෙඳපොළ ගනුදෙනු තිබෙනම් තත්‍ය ගනුදෙනුවල වර්තමාන මිල එහි සාධාරණ අගය සුදුසු ලෙස ඇස්තමේන්තු කිරීම සඳහා අවශ්‍ය දෑ සපයයි. අඛණ්ඩව හඳුනාගත යුතු කොටසේ සාධාරණ අගයට අනුබල දීම සඳහා මිල කියුම් හෝ වර්තමාන වෙළෙඳපොළ ගනුදෙනු නොමැතිනම්, එවිට සාධාරණ අගය සඳහා භාදම ඇස්තමේන්තුව වන්නේ විශාල මූල්‍ය වත්කමක සමස්ථයක් වශයෙන් ගත්කල සාධාරණ අගය සහ හඳුනාගැනීම අත්හල කොටස් සඳහා පැවරුම් ලාභියාගෙන් ලැබුණ ප්‍රතිෂ්ඨාව අතර වෙනසයි.

හඳුනාගැනීම අත්හැරීම සඳහා සුදුසුකම් නොලබන පැවරුම්

(20 (ආ) ඡේදය බලන්න)

29. පැවරුම් කල වත්කමේ අයිතියේ අවදානම සහ ප්‍රතිලාභ සැහෙනදුරට අස්තීත්වය රඳවාගැනීමේ හේතුව නිසා පැවරුමක් හඳුනාගැනීම අත්හැරීම සිදුනොවන්නේ නම් එවිට අස්තීත්වය විසින් පැවරු වත්කම එහි මුලුමනින්ම අඛණ්ඩව හඳුනාගත යුතු සහ ලැබුණ ප්‍රතිෂ්ඨාව සඳහා මූල්‍ය වගකීම හඳුනාගත යුතුය. පසුව එළඹෙන කාලපරිච්ඡේදවලදී පැවරු වත්කමක කිසියම් ආදායමක් වෙතොත් සහ මූල්‍ය වගකීමක් සඳහා කිසියම් වියදමක් දරුවහොත් අස්තීත්වය හඳුනාගත යුතුය.

පැවරු වත්කම් සඳහා අඛණ්ඩ සම්බන්ධතාවය

(20 (ඇ) (ii) ඡේදය බලන්න)

30. අස්තීත්වයක් පැවරු වත්කමක අයිතියේ සියලුම අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ පවරා නොමැති හෝ සැහෙන ලෙසට රඳවාගෙන හෝ නොමැති විටෙක සහ පැවරු වත්කමේ පාලනය රඳවාගෙන ඇති විටෙක පැවරු වත්කම හඳුනාගත යුත්තේ එහි අඛණ්ඩ සම්බන්ධතාවයේ ප්‍රමාණයටය. පැවරු වත්කමේ අස්තීත්වය අඛණ්ඩව සම්බන්ධතාවයේ ප්‍රමාණය වන්නේ පැවරු වත්කමේ වටිනාකම වෙනස් වීමට එය අනාවෘත වී ඇති ප්‍රමාණයයි. උදාහරණ වශයෙන් -

(අ) අස්තීත්වයේ අඛණ්ඩ සම්බන්ධතාවය පවරන වත්කමේ ඇපවීමේ ස්වභාවයක් ගන්නාවිට අස්තීත්වය අඛණ්ඩ සම්බන්ධතාවයේ ප්‍රමාණය වන්නේ (i) වත්කමේ වටිනාකම සහ (ii) අස්තීත්වය ආපසු ගෙවිය යුතු වන ලැබුණ ප්‍රතිෂ්ඨාවේ ප්‍රමාණය (ඇපවූ ප්‍රමාණය) යන දෙකෙන් අඩු එකය.

(ආ) අස්තීත්වයේ අඛණ්ඩ සම්බන්ධතාවය පවරන වත්කමේ ලිඛිත හෝ මිලදී ගත් විකල්පයක (දෙකම හෝ) ස්වභාවය ගන්නා විටකදී අස්තීත්වයේ අඛණ්ඩ සම්බන්ධතාවයේ ප්‍රමාණය වන්නේ එම පැවරු වත්කමේ වටිනාකම අස්තීත්වය ප්‍රතිමිලදී ගැනීමක් විය හැකිය. කෙසේ වෙතත් වත්කම සාධාරණ අගයට මනිනු ලබන ලිඛිත විකුණුම් (Put) විකල්ප සිද්ධියකදී, අස්තීත්වය අඛණ්ඩ සම්බන්ධතාවයේ ප්‍රමාණය, පැවරු වත්කමේ සාධාරණ අගය සහ විකල්පය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ මිල (AG48 ඡේදය බලන්න* යන වටිනාකම් වලින් අඩු වටිනාකමට සීමාවේ.

(ඇ) අස්තීත්වයේ අඛණ්ඩ සම්බන්ධතාවය පවරන වත්කමේ මුදල් මගින් නිරවුල් කිරීමේ විකල්පය හෝ ඒ හා සමාන ප්‍රතිපාදන වල ස්වභාවය ගන්නාවිට අස්තීත්වයේ අඛණ්ඩ සම්බන්ධතාවයේ ප්‍රමාණය මනිනුයේ ඉහත (ආ) හි සඳහන් කර ඇති මුදල් නොවන නිරවුල් කිරීමේ විකල්පයක් හා සමාන ක්‍රමයකටය.

31. අස්තිත්වයක වත්කමක අඛණ්ඩ සම්බන්ධතාවයේ ප්‍රමාණය අඛණ්ඩව හඳුනාගන්නාවිට අස්තිත්වය ආශ්‍රිත වගකීම ද හඳුනාගත යුතුය. මෙම ප්‍රමිතයේ වෙනත් මැනීමේ අවශ්‍යතා නොසලකා හැර පැවරූ වත්කම සහ ආශ්‍රිත වගකීම මැනිය යුත්තේ රඳවාගත් අයිතින් සහ වගකීම් පිළිබිඹුවන පදනම මතය,

(අ) පැවරූ වත්කමේ ක්‍රමක්ෂය පිරිවැයට මනින්නේ නම් අස්තිත්වය රඳවාගත් අයිතින් සහ බැඳීම්වල ක්‍රමක්ෂය පිරිවැයට ; හෝ

(ආ) පැවරූ වත්කම මනිනුයේ සාධාරණ අගයට නම්, ස්වයංවම පදනම මත මනින විට අස්තිත්වය රඳවාගත් අයිතිය සහ බැඳීම්වල සාධාරණ අගයට සමානවන ආකාරයෙන් තිබෙන සේ ආශ්‍රිත වගකීම මැනීම සිදුකෙරේ.
32. පැවරූ වත්කමක් මගින් පැන නගින ආදායමක් එහි අඛණ්ඩ සම්බන්ධතාවයේ ප්‍රමාණයට අනුව අස්තිත්වය හඳුනාගැනීම අඛණ්ඩව කළ යුතු අතර ආශ්‍රිත වගකීමක් පිළිබඳව කිසියම් වියදමක් දැරුවහොත් එය අඛණ්ඩව හඳුනාගත යුතුය.
33. පසුව විකිණීමේ අරමුණ සඳහා පැවරූ වත්කමේ සාධාරණ අගය සහ ආශ්‍රිත වගකීම හඳුනාගත් වෙනස්වීම් එකිනෙක සංගත වන පරිදි 55 වන ඡේදය ප්‍රකාරව ගිණුම්ගත කළ යුතු සහ හිලවී නොකළ යුතුය.
34. අස්තිත්වයක අඛණ්ඩ සම්බන්ධතාවය මූල්‍ය උපකරණ කොටසකට පමණක් නම් (පැවරූ වත්කම්වල කොටසක් ප්‍රතිමිලදී ගැනීම සඳහා අස්තිත්වය විකල්ප රඳවාගෙන ඇති විටෙකදී හෝ සැහෙන ප්‍රමාණයකට අයිතියේ සියලු අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ රඳවාගැනීමේ ප්‍රතිඵලයක් නොවන අවශේෂ අයිතිය රඳවාගැනීම සහ අස්තිත්වයේ පාලනය රඳවාගැනීම) අස්තිත්වය අඛණ්ඩ සම්බන්ධතාවය හඳුනාගැනීම අඛණ්ඩව කරන කොටස සහ පැවරුම් දින තවදුරටත් සාපේක්ෂ සාධාරණ වටිනාකම මත හඳුනා නොගන්නා කොටස අතර මීට පෙර වූ මූල්‍ය වත්කම්වල ධාරණ අගය බෙදා වෙන්කළ යුතුය. මෙම අරමුණ සඳහා 28 වන ඡේදයේ අවශ්‍යතා අදාළ වේ.

(අ) තවදුරටත් හඳුනා නොගන්නා කොටස් බෙදා වෙන්කළ ධාරණ අගය ;

සහ

(ආ) (i) තවදුරටත් හඳුනා නොගත් කොටස් සඳහා ලැබුණ ප්‍රතිෂ්ඨාව ; සහ

(ii) වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල (55 (අ) ඡේදය බලන්න) එය හඳුනාගත්, බෙදා වෙන්කළ කිසියම් හඳුනාගත් වාසි අවාසිවල එකතුව අතර වෙනස ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනාගත යුතුය. හඳුනාගැනීම අඛණ්ඩව කළයුතු කොටස් සහ සාපේක්ෂ සාධාරණ අගය පදනම මත තවදුරටත් හඳුනා නොගත යුතු කොටස් අතර වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම් වල හඳුනාගෙන ඇති වාසි හෝ හානි බෙදා වෙන් කළ යුතුය.
35. පැවරූ වත්කම ක්‍රම ක්ෂය පිරිවැයට මනිනු ලබන්නේ නම් ආශ්‍රිත වගකීම සඳහා මෙම ප්‍රමිතය අනුව මූල්‍ය වගකීම ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට යන විකල්පය අනුව කිරීම අදාළ නොවේ.

සියලුම පැවරුම්
36. පැවරූ වත්කම් අඛණ්ඩව හඳුනාගන්නේ නම්, වත්කම සහ ආශ්‍රිත වගකීම එකිනෙකට හිලවී නොකළ යුතුය. එමෙන්ම අස්තිත්වයන් විසින් පැවරූ වත්කම්වලින් පැන නගින කිසියම් ආදායමක් ආශ්‍රිත වගකීමක් වෙනුවෙන් දරනු ලබන වියදමක් සමග එකිනෙක හිලවී නොකළ යුතුය (LKAS 32 හි 42 ඡේදය බලන්න.)
37. පවරන්නා (Transferor), පැවරුම්ලාභියා හට (Transferee) මූල්‍ය නොවන අතිරේක ඇප (ණය හෝ ස්කන්ධ උපකරණ වැනි) ප්‍රතිපාදනය කර ඇති විටෙක පවරන්නා සහ පැවරුම් ලාභියා අතිරේක ඇප සඳහා ගිණුම් තැබිය යුතු ආකාරය පදනම් වන්නේ පැවරුම් ලාභියා හට අතිරේක ඇප විකිණීමට හෝ යළි ඔඩපනය කිරීමේ අයිතිය තිබේද සහ පවරන්නා පැහැර හරින ලද්දේ ද යන කරුණු මත රඳා පවතී. පවරන්නා සහ පැවරුම්ලාභියා අතිරේක ඇප සඳහා පහත සඳහන් පරිදි ගිණුම් තැබිය යුතුය :-

(අ) ගිවිසුමක් හෝ ව්‍යවහාරය අනුව පැවරුම් ලාභියා හට අතිරේක ඇප විකිණීමට හෝ ඔඩපනය කිරීමට අයිතිය ඇත්නම් එවිට පවරන්නා එහි මූල්‍ය තත්ත්වය දක්වෙන ප්‍රකාශයේ (උදා: ණයට දුන් වත්කම්, ඔඩපනය කරන ලද ස්කන්ධ උපකරණ හෝ ප්‍රතිමිලදීගත් ලැබියයුතු දෑ වශයෙන්) එම වත්කම් අනෙක් වත්කම්වලින් වෙන් කොට යළි විග්‍රහ කොට පෙන්විය යුතුය ;

(ආ) පැවරුම්ලාභියා හට ඔබ්පනය කරන ලද අතිරේක ඇප විකුණන්නේ නම් එය විකිණීමෙන් ලද ප්‍රේෂණ සහ අතිරේක ඇපය බැඳීම් සඳහා ලැබෙන ප්‍රතිලාභයක් ලෙස වගකීම සාධාරණ අගයට මැනිය යුතුය ;

(ඇ) පවරන්නා ගිවිසුම යටතේ වන කොන්දේසි පැහැර හැරීමකදී සහ අතිරේක ඇප නිදහස් කිරීමට තවදුරටත් හිමිකම් පෑමේ අයිතියක් නොමැති විටෙකදී අතිරේක ඇපය හඳුනාගැනීම අත්හළ යුතු අතර සහ පැවරුම්ලාභියා අතිරේක ඇපය මුලින්ම මනින ලද සාධාරණ අගයට එහි වත්කමක් ලෙස හඳුනාගැනීම හෝ අතිරේක ඇපය දැනටමත් විකුණා ඇතිනම් අතිරේක ඇපය ආපසු භාරදීමට ඇති බැඳීම හඳුනා ගැනීම අත්හළ යුතුය ;

(ඈ) ඉහත (ඇ) හි ප්‍රතිපාදනය කර ඇති පරිදි හැර, පවරන්නා විසින් අතිරේක ඇපය එහි වත්කමක් වශයෙන් ඉදිරියට ගෙනයා යුතු අතර සහ පැවරුම් ලාභියා විසින් අතිරේක ඇපය වත්කමක් ලෙස හඳුනා නොගත යුතුය.

නිත්‍ය ක්‍රමය යටතේ මූල්‍ය වත්කමක් විකිණීම හෝ මිලදී ගැනීම

38. නිත්‍ය ක්‍රමය යටතේ මූල්‍ය වත්කම් මිලදී ගැනීම හෝ විකිණීමේදී අදාළවන වෙළඳ දින ගිණුම්කරණය හෝ නිරවුල් කරන ලද දින ගිණුම්කරණය (A පරිශිෂ්ටයේ AG53 - AG56 ඡේද බලන්න) භාවිත කරමින් හඳුනාගැනීම අත්හළ යුතුය.

මූල්‍ය වගකීමක් හඳුනාගැනීම අත්හැරීම

39. අස්තීත්වයක් මූල්‍ය වගකීමක් (මූල්‍ය වගකීමක කොටසක් හෝ) එහි පැවැත්ම අහෝසිවන තත්ත්වයට (Extinguished) පත්වන අවස්ථාවේදී පමණක් එම මූල්‍ය වගකීම මූල්‍ය වත්කම දක්වන ප්‍රකාශයෙන් ඉවත්කළ යුතුය. උදා: ගිවිසුමේ නිශ්චය කර ඇති බැඳීම ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන් හෝ අවලංගු කිරීමෙන් හෝ කල් ඉකුත්වීම සිදුවන විටකදී.

40. සෑහෙන දුරට වෙනස් නියමයක් සහිත ණය උපකරණයක් දැනට සිටින ණයට ගන්නෙක් සහ ණයට දෙන්නෙක් අතර හුවමාරු වනවිට මුල් මූල්‍ය වගකීමේ පැවැත්ම අහෝසි වන බව සහ නව මූල්‍ය වගකීමක් ලෙස හඳුනාගෙන ගිණුම් ගතකළ යුතුය. එමෙන්ම පවතින මූල්‍ය වත්කමේ හෝ එහි කොටසක් සෑහෙන දුරට විකරණය කිරීමේදී (ණයගැතියාගේ මූල්‍ය දුෂ්කරතා පිළිබඳ ආරෝපණය කළ හෝ නොකළ) මුල් මූල්‍ය වගකීමේ පැවැත්ම අහෝසිවන බව සහ නව මූල්‍ය වගකීමක් ලෙස හඳුනාගෙන ගිණුම්ගත කළ යුතුය.

41. පැවැත්ම අහෝසිවූ මූල්‍ය වගකීමක (මූල්‍ය වගකීම කොටසක හෝ) වෙනත් පාර්ශවයකට පැවරූ සහ කිසියම් මුදල්මය නොවන වත්කමක් ඇතුළත්ව ගෙවන ලද ප්‍රතිෂ්ඨාව හෝ උපකල්පිත වගකීම් අතර වෙනස ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනාගත යුතුය.

42. අස්තීත්වයක් මූල්‍ය වගකීමක කොටසක් ප්‍රති-මිලදී ගන්නේ නම්, ප්‍රතිමිලදී ගත් දින එම කොටස්වල සාපේක්ෂ සාධාරණ වටිනාකම පදනම අනුව මූල්‍ය වගකීමේ මීට පෙර වූ ධාරණ අගය, හඳුනාගැනීම අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යන සහ හඳුනාගැනීම අත්හළ කොටස් අතර බෙදා වෙන්කළ යුතුය :

(අ) හඳුනාගැනීම අත්හළ කොටස් සඳහා බෙදා වෙන්කළ ධාරණ අගය ;

(ආ) කිසියම් මුදල්මය නොවන වත්කමක් ඇතුළත්ව ගෙවන ලද ප්‍රතිෂ්ඨාව හෝ හඳුනාගැනීම අත්හළ කොටස් උපකල්පනය කරන ලද වගකීම අතර (අ සහ ආ) වෙනස ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනාගත යුතුය.

මැනීම

මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම් මූලික මැනීම

43. මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීමක් මූලිකව හඳුනාගත් විට අස්තීත්වය විසින් එය මැනිය යුත්තේ එහි සාධාරණ අගයට හා එයට ලාභ හෝ අලාභ මගින් මූල්‍ය වත්කමක් හෝ වගකීමක් සාධාරණ අගයට නොවන සිද්ධියකදී මූල්‍ය වත්කම හෝ වගකීම අත්පත් කරගැනීම හෝ නිකුත් කිරීම සඳහා සෘජුව ආරෝපණය වූ ගනුදෙනු කිරීමේ පිරිවැය එකතු කිරීමෙනි.

44. අස්තීත්වයක් පිරිවැය හෝ ක්‍රම ක්ෂය පිරිවැයට පසුව මනින ලබන වත්කමක් ගිණුම්කරණයේදී නිරවුල් කරන දින භාවිත කළ විට එම වත්කම මූලිකව හඳුනාගන්නේ වෙළෙඳ දින සාධාරණ අගයටය. (පරිශිෂ්ට A හි AG53- AG56 ඡේද බලන්න)

මූල්‍ය වත්කම් පසුව මැනීම

45. මූලික හඳුනාගැනීමෙන් පසුව මූල්‍ය වත්කම් මැනීමේ අරමුණ සඳහා මෙම ප්‍රමිතය මූල්‍ය වත්කම් 9 වැනි ඡේදයේ නිර්වචනය කර ඇති පරිදි ප්‍රභේද 4කට වර්ග කරනු ලැබේ :

(අ) ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට වූ මූල්‍ය වත්කම්.

(ආ) පරිණත වනතෙක් තබාගන්නා ආයෝජන.

(ඇ) ණය සහ ලැබිය යුතු දේ ; සහ

(ඈ) විකිණීම සඳහා ඇති මූල්‍ය වත්කම්.

මෙම ප්‍රමිතය යටතේ මැනීම සහ ලාභ හෝ අලාභ හඳුනාගැනීම සඳහා මෙම වර්ගීකරණය අදාළ කරගත යුතුය. අස්තීත්වය විසින් මූල්‍ය ප්‍රකාශවල තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීමේදී මෙම වර්ගීකරණය හෝ වෙනත් වර්ගීකරණයන් යොදා ගැනීම කළ හැකිය. අස්තීත්වයන් SLFRS 7 හි අවශ්‍යතා පරිදි වන තොරතුරු සටහන් වශයෙන් හෙළි කළ යුතුය.

46. පහත සඳහන් මූල්‍ය වත්කම් සඳහා හැර මුල් හඳුනාගැනීමෙන් පසුව වත්කම් වන ව්‍යුත්පන්නයන් ද අලුත් මූල්‍ය වත්කම් විකිණීමකදී හෝ වෙනත් බැහැර කිරීමේදී දැරීමට සිදුවිය හැකි ගනුදෙනු කිරීමේ පිරිවැය අඩු නොකර, ඒවායේ සාධාරණ අගයට අස්තීත්ව ඒකකය විසින් මැනිය යුතුය :-

(අ) 9 ඡේදයෙහි නිර්වචනය කර ඇති ණය සහ ලැබිය යුතු දෑ මැනිය යුත්තේ සඵල පොළී ක්‍රමය භාවිත කරමින් ක්‍රම ක්ෂය පිරිවැයටය ;

(ආ) 9 ඡේදයෙහි නිර්වචනය කර ඇති පරිණතවන තෙක් තබාගන්නා ආයෝජන මැනිය යුත්තේ සඵල පොළී ක්‍රමය භාවිත කරමින් ක්‍රම ක්ෂය පිරිවැයටය ;

(ඇ) ක්‍රියාකාරී වෙළෙඳපොළක මිල කියුම්ලත් වෙළෙඳපොළ අගයක් නොමැති ස්කන්ධ උපකරණවල ආයෝජන සහ ඒවායේ සාධාරණ අගය විශ්වාසදායක ලෙස මැනිය නොහැකි සහ මිල කියුම් නොලත් ඵවැනි ස්කන්ධ උපකරණ භාරදීමෙන් නිරවුල් කළ යුතුය යන සම්බන්ධතාවයක් සහිත ව්‍යුත්පන්නයන් මැනිය යුත්තේ පිරිවැයටය. (පරිශීල්‍ය A ඡේද AG80 සහ AG81 බලන්න)

ඉදිරි රැකුම අයිතම ලෙස නම් කරන ලද මූල්‍ය වත්කම් මැනිය යුත්තේ 89-102 ඡේදවල අඩංගු ඉදිරි රැකුම් ගිණුම්කරණයේ අවශ්‍යතාවයන්ට යටත්වය. ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට මනිනු ලබන මූල්‍ය වත්කම් හැර අන් සියල්ල 58-70 ඡේද සහ පරිශීල්‍ය A හි AG84 - AG 93 ඡේද ප්‍රකාරව භානිකරණය සඳහා සමාලෝචනයකට යටත්ව මැනිය යුතුවේ.

මූල්‍ය වගකීම් පසුව මැනීම

47. මූලික හඳුනාගැනීමෙන් පසුව අස්තීත්වයක් පහත දෑ හැර සියලුම වගකීම් සඵල පොළී ක්‍රමය භාවිතා කර ක්‍රමක්ෂය පිරිවැයට මැණිය යුතුය.

(අ) මූල්‍ය වගකීම් ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට ඒවායේ සාධාරණ අගයට විශ්වාසදායක ලෙස මැනිය නොහැකි නිසා පිරිවැයට මණින මිල කියුම් නොලත් ස්කන්ධ උපකරණ භාරදීමෙන් නිරවුල් කළ යුතුය යන බැඳීමක් සහිත ව්‍යුත්පන්නයන් වගකීමක් හැර, වගකීම් වන ව්‍යුත්පන්නයන් ඇතුළුව ඵවැනි වගකීම් මැනිය යුත්තේ සාධාරණ අගයටය.

(ආ) මූල්‍ය වත්කමක් පැවරීමේදී හඳුනාගැනීම අත්හැරීමට සුදුසුකම් නොලබන විට පැනනගින මූල්‍ය වගකීම් හෝ අඛණ්ඩ සම්බන්ධතා ප්‍රවේශය අදාළ වනවිට. ඵවැනි මූල්‍ය වගකීම් මැනීම සඳහා 29 සහ 31 වන ඡේද අදාළ වේ.

(ඇ) 9 ඡේදයෙහි නිර්වචනය කරන ලද මූල්‍ය ඇපකර ගිවිසුම් මූලික හඳුනා ගැනීමෙන් පසුව එවැනි ගිවිසුමක් නිකුත් කරන්නකු විසින් (47 (අ) හෝ (ආ) අදාළ නොවන්නේ නම් හැර) එය මැනිය යුත්තේ,

(i) LKAS 37 අනුව නිර්ණය කරන වටිනාකම හෝ

(ii) මූලික හඳුනාගත් වටිනාකමින් (ඡේද 43 බලන්න) LKAS 18 ප්‍රකාරව හඳුනාගත් සමුච්චිත ක්‍රමක්ෂය අදාළ වන විට අඩුකිරීමෙන් යන වැඩි වටිනාකමටය.

(ඇ) වෙළෙඳපල පොළී අනුපාතිකවලට අඩුවෙන් ණයක් සැපයීමට වන බැඳීමක් (Commitment) මූලික හඳුනාගැනීමෙන් පසුව එවැනි බැඳීමක් නිකුත් කරන්නෙක් (ඡේද 47 (ආ) අදාළ නොවන්නේ නම් හැර) මැනීම කළ යුත්තේ,

(i) LKAS 37 අනුව නිර්ණය කරන වටිනාකමට හෝ,

(ii) මූලික හඳුනාගත් වටිනාකමෙන් (43 ඡේද බලන්න) LKAS 18 ප්‍රකාරව හඳුනාගත් සමුච්චිත ක්‍රමක්ෂය අදාළ වන විට අඩුකිරීමෙන් යන වැඩි වටිනාකමටය. ඉදිරිදැකුම අයින්ම ලෙස නම් කරන ලද මූල්‍ය වගකීම් ඉදිරිදැකුම් ගිණුම්කරණය සඳහා 89- 102 ඡේදවල අවශ්‍යතාවයන්ට යටත් වේ.

සාධාරණ අගය මැනීමේ ප්‍රතිෂ්ඨාවන්

48. මූල්‍ය වත්කමක හෝ වගකීමක සාධාරණ අගය නිර්ණය කිරීමේදී මෙම ප්‍රමිතිය, LKAS 32 සහ SLFRS 7 අරමුණු අදාළ කරගැනීමේදී අස්තීත්වයන් විසින් පරිශීල්‍ය A හි AG89 - AG82 ඡේද අදාළ කරගත යුතුය.

48A සාධාරණ අගය සඳහා හොඳම සාක්ෂිය වන්නේ ක්‍රියාකාරී වෙළෙඳපොළ මිල කියුම් ලත් මිලය. මූල්‍ය උපකරණයක් සඳහා වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරී නොමැති නම් එවිට අස්තීත්වය විසින් අගය කිරීමේ ශිල්පක්‍රමයක් භාවිත කරමින් සාධාරණ අගය පිහිටුවයි. අගය කිරීමේ ශිල්ප ක්‍රමයක් භාවිත කිරීමේ පරමාර්ථය වන්නේ, සාමාන්‍ය ව්‍යාපාරික ප්‍රතිෂ්ඨාවක් මත මැනුම් කරන දින අතේ දුරින් හුවමාරු වන අභිප්‍රේරණය වූ ගනුදෙනුවක මිල කුමක් වියයුතු දැයි තහවුරු කිරීමයි. දැනුම හා කැමැත්ත ඇති පාර්ශ්ව අතර අතේ දුරින් සිදුවන වර්තමාන වෙළෙඳපළ ගනුදෙනු භාවිත කිරීම, පවතින්නේ නම් බොහෝදුරට සමාන වෙනත් උපකරණයක වර්තමාන සාධාරණ අගයට යොමු කිරීම, වට්ටම් කරන ලද මුදල් ප්‍රවාහ විශ්ලේෂණ සහ විකල්ප මිල කිරීමේ ආදර්ශ අගය කිරීමේ ක්‍රමවලට ඇතුළත් වේ. වෙළෙඳපොළ සහභාගිවන්නන් උපකරණ මිල කිරීම සඳහා පොදුවේ භාවිත කරන මිල කිරීමේ ශිල්පක්‍රමයක් ඇත්නම් සහ එම ශිල්පක්‍රමය සත්‍ය වෙළෙඳපළ ගනුදෙනුවලින් ලබාගත් මිල ගණන් සාධාරණ ලෙස ඇස්තමේන්තු කිරීමට දර්ශීය ලෙස තොරතුරු සපයයි නම් සහ එම ශිල්පක්‍රමය අස්තීත්වය භාවිත කරන විටක දී තෝරාගත් අගය කිරීමේ ශිල්ප ක්‍රමය වෙළෙඳපොළ යෙදවුම් උපරිම ලෙස භාවිත කරයි සහ අස්තීත්වයේ නිශ්චිත යෙදවුම් කෙරෙහි හැකිතාක් දුරට අඩුවෙන් විශ්වාසය තබයි. මූල්‍ය උපකරණ මිල කිරීම සඳහා වෙළෙඳපොළ සහභාගි වන්නන් සලකා බලනු ලබන පිළිගත් ආර්ථික ක්‍රමවේදයන් සියල්ලම සංගතව මිල නිගමනයකිරීම සඳහා එහි සංයුක්ත කර ඇත.

49. ඉල්ලුම් (ඒක්ෂණ තැන්පතු) ගතිලක්ෂණ ඇති මූල්‍ය වගකීමක සාධාරණ අගය ඉල්ලුම් කලවිට ගෙවිය යුතු වටිනාකමට වඩා අඩු නොවේ. මුල්දින සිට වට්ටම් කළ එම වටිනාකම ගෙවීම අවශ්‍ය වේ.

යළි විග්‍රහ කිරීම

50. අස්තීත්වයන් :

(අ) ව්‍යුත්පන්නයන් රඳවාගෙන හෝ නිකුත් කරන අතරතුර එය ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට යන ප්‍රභේදයෙන් ඉවත් කර යළි වර්ගීකරණය නොකළ යුතුය.

(ආ) අස්තීත්වයක් විසින් එය මුල් හඳුනාගැනීම මත ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට ලෙස නම් කරන ලද ඕනෑම මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක් ලාභාලාභ මගින් සාධාරණ අගයට යන ප්‍රභේදයෙන් ඉවත් කර යළි වර්ගීකරණය නොකළ යුතුය ;

(ඇ) 50B හෝ 50D ඡේදවල අවශ්‍යතා සපුරාලන්නේ නම්, මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක් ඉතා මෑත කාලසීමාවකදී (මූල්‍ය වත්කම අත්කරගෙන ඇත්තේ හෝ ඉතා මෑත කාල සීමාවකදී විකිණීම හෝ ප්‍රතිමිලදී ගැනීමේ ප්‍රධාන අරමුණ සඳහා විය හැකි නමුදු වුවත්) විකිණීමේ හෝ ප්‍රතිමිලදී ගැනීමේ අරමුණ සඳහා තවදුරටත් රඳවාගෙන නොමැතිනම්, එම මූල්‍ය වත්කම ලාභඅලාභ මගින් සාධාරණ අගයට යන ප්‍රභේදයෙන් ඉවත් කර යළි වර්ගීකරණය කළ හැකිය. මුල් හඳුනාගැනීමෙන් පසුව ඕනෑම මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක් ලාභ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට යන ප්‍රභේදයට යළි වර්ගීකරණය නොකළ යුතුය.

50අ පහත සඳහන් සිද්ධීන්ගේ වෙනස්වීම් 50 වෙනි ඡේදයේ අරමුණු සඳහා යළි වර්ගීකරණය කිරීමක් නොවේ :-

- (අ) මීට පෙර නම් කරන ලද ව්‍යුත්පන්නයන් සහ මුදල් ප්‍රවාහ ඉදිරි රැකුමක ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයක් හෝ තවදුරටත් සුදුසුකම් නොලබන ශුද්ධ ආයෝජන ඉදිරි රැකුම වැනි,
- (ආ) මුදල් ප්‍රවාහ ඉදිරි රැකුමක හෝ ශුද්ධ ආයෝජන ඉදිරි රැකුමක, නම් කරන ලද සහ ක්‍රියාත්මක ඉදිරි රැකුම් සාධන පත්‍රයක් ලෙස ව්‍යුත්පන්නයන් පත්වීම.
- (ඇ) රක්ෂණ සමාගමක් විසින් SLFRS 4 හි 45 ඡේදය ප්‍රකාරව එහි ගිණුම් මූලධර්ම වෙනස් කරන විට මූල්‍ය වත්කම් යළි විග්‍රහ කිරීම.

50(ආ) 50(ඇ) ඡේදය අදාළවන මූල්‍ය වත්කමක් (50 ඇ ඡේදයේ විස්තර කර ඇති වර්ගයේ මූල්‍ය වත්කමක් හැර) ඉතා විරල අවස්ථාවන්හිදී පමණක් ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට යන ප්‍රභේදයෙන් ඉවත්කර යළි වර්ගීකරණය කළ හැකිය.

50(ඇ) 50(ආ) ඡේදය ප්‍රකාරව අස්තීත්වයක් මූල්‍ය වත්කමක් ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට යන ප්‍රභේදයෙන් ඉවත්කර යළි වර්ගීකරණය කරන්නේ නම් එම මූල්‍ය වත්කම යළි වර්ගීකරණය කළයුත්තේ යළි වර්ගකරන ලද දිනට වූ එහි සාධාරණ අගයෙනි. ලාභ හෝ අලාභවල දැනටමත් හඳුනාගෙන ඇති කිසියම් වාසියක් හෝ හානියක් වෙතොත් එය ප්‍රතිවර්තනය නොකළ යුතුය. අදාළ වන පරිදි යළි වර්ගීකරණය කරන ලද දින මූල්‍ය වත්කම්වල සාධාරණ අගය එහි නව පිරිවැය හෝ ක්‍රමක්ෂය පිරිවැය බවට පත්වේ.

50(ඉ) ණය සහ ලැබියයුතු දෑ යන නිර්වචනයේ අවශ්‍යතා සපුරාලන (මුල් හඳුනාගැනීමේදී මූල්‍ය වත්කම වෙළඳාම සඳහා රඳවා තබාගෙන ඇති ලෙස වර්ගීකරණය කිරීමට අවශ්‍ය නොවූවා නම්) 50(ඇ) ඡේදය අදාළවන මූල්‍ය වත්කමක් ඉදිරියේ විරාත්කාලයක් හෝ පරිණත වන තෙක් මූල්‍ය වත්කම රඳවා තබා ගැනීමට අස්තීත්වයට හැකියාව සහ අභිප්‍රායක් ඇත්නම් ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට යන ප්‍රභේදයෙන් එම මූල්‍ය වත්කම ඉවත් කර යළි විග්‍රහ කළ හැකිය.

50(ඊ) ණය සහ ලැබියයුතු දෑ යන නිර්වචනයේ අවශ්‍යතා සපුරාලන, විකිණීම සඳහා (විකිණීම සඳහා තබා ඇති ලෙස වර්ගීකරණය කර නොමැති නම් පමණක්) තබා ඇති ලෙස වර්ගීකරණය කරන ලද මූල්‍ය වත්කමක් ඉදිරියේ විරාත් කාලයක් හෝ පරිණත වන තෙක් මූල්‍ය වත්කම රඳවා තබා ගැනීමට අස්තීත්වයට හැකියාව සහ අභිප්‍රාය ඇත්නම් ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට යන ප්‍රභේදයෙන් එම මූල්‍ය වත්කම ඉවත් කර ණය සහ ලැබියයුතු දෑ යන ප්‍රභේදයට යළි විග්‍රහ කළ හැකිය. 50(ඇ) ඡේදය ප්‍රකාරව යළි වර්ගීකරණය කරන ලද මූල්‍ය වත්කමක් සඳහා දැනටමත් ලාභ හෝ අලාභ වල හඳුනාගත් කිසියම් වාසි හෝ අවාසි වෙතොත් ඒවා ප්‍රතිවර්තනය නොකළ යුතුය. අදාළ වන පරිදි යළි වර්ගීකරණය කරන ලද දින මූල්‍ය වත්කම්වල සාධාරණ අගය එහි නව පිරිවැය හෝ ක්‍රමක්ෂය පිරිවැය බවට පත්වේ. 50(ඉ) ඡේදය ප්‍රකාරව විකිණීම සඳහා ඇති ප්‍රභේදයෙන් ඉවත්කර යළි විග්‍රහ කළ මූල්‍ය වත්කමක් සඳහා 55(ආ) ඡේදය ප්‍රකාරව වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල මීට පෙර හඳුනාගනු ලැබූ වාසි හෝ හානි 54 ඡේදය ප්‍රකාරව ගිණුම්ගත කළ යුතුවේ.

51. අභිප්‍රායේ හෝ හැකියාවේ වෙනස්වීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, ආයෝජනයන් පරිණත වන තෙක් රඳවාගන්නා ලෙස වර්ගීකරණය කිරීම තවදුරටත් උචිත නොවන විටෙකදී, එය විකිණීම සඳහා ඇති ලෙස වර්ගීකරණය කර එහි සාධාරණ අගය යළි මැනිය යුතුය. එහි ධාරණ අගය සහ සාධාරණ අගය අතර වෙනස 55 (ආ) ඡේදය ප්‍රකාරව ගිණුම්ගත කළ යුතුය.

52. නොසැලකියයුතු වටිනාකමට වඩා වැඩි පරිණත වන තෙක් තබාගෙන ඇති 9වන ඡේදයේ කොන්දේසි කිසිවක් සපුරාලන්නේ නොමැති වත්කම් ඕනෑම විටෙක විකිණීම හෝ යළි වර්ගීකරණය කර, ඉතිරි සියලු පරිණත වන තෙක් තබාගෙන ඇති වත්කම් විකිණීම සඳහා ඇති ලෙස යළි වර්ගීකරණය කළ යුතුය. එවන් යළි වර්ගීකරණයකදී ඒවායේ ධාරණ අගය සහ සාධාරණ අගය අතර වෙනස 55(ආ) ඡේදය ප්‍රකාරව ගිණුම්ගත කළ යුතුය.

53. මූල්‍ය වත්කමක් හෝ වගකීමක් විශ්වාසදායක ලෙස මැනීම සඳහා මීට පෙර එවැනි මිනුමක් නොතිබූ එහෙත් දැන් දක්නට ඇති, එසේ විශ්වාසදායක ලෙස මැනිය හැකි මිනුමක් ඇත්නම් පමණක් (46(ආ) සහ 47 ඡේද බලන්න) වත්කමක් හෝ වගකීමක් සාධාරණ අගයට මැනිය යුතු වූ විට, වත්කම හෝ වගකීම සාධාරණ අගයට යළි මැණිය යුතු අතර ධාරණ අගය සහ සාධාරණ අගය අතර වෙනස 55 ඡේදය ප්‍රකාරව ගිණුම් ගතකළ යුතුය.

54. අභිප්‍රාය හෝ හැකියාවේ වෙනස්වීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ලෙස වන්නේ නම් හෝ ඉතා විරල අවස්ථාවන්හිදී විශ්වාසදායක ලෙස සාධාරණ අගය මැනීම තවදුරටත් නොමැති විටෙකදී (46(ඇ) සහ 47 ඡේද බලන්න) හෝ 9 ඡේදයෙහි යොමුකර ඇති පෙර මූල්‍ය වර්ෂ දෙකක කාලය පසුව තිබීම හේතුව නිසා එවිට මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් සාධාරණ අගයට වඩා

පිරිවැයට හෝ ක්‍රමක්ෂය පිරිවැයට ඉදිරියට ගෙනයාම උචිත වේ. අදාළ වන පරිදි මූල්‍ය වත්කම හෝ වගකීමේ ධාරණ අගයේ සාධාරණ අගය එම දින නව පිරිවැය හෝ ක්‍රමක්ෂය පිරිවැය බවට පත්වේ. 55(ආ) ඡේදය ප්‍රකාරව වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායමේ මීට පෙර හඳුනාගත් එම වත්කමේ වාසි හෝ හානි පහත සඳහන් පරිදි ගිණුම්ගත කළ යුතුය :-

(අ) ස්ථාවර පරිණත විමක් සහිත මූල්‍ය වත්කම් සිද්ධියකදී වාසි හෝ අවාසි සඵල පොළී ක්‍රමය භාවිතා කර පරිණත වන තෙක් රඳවා ඇති ආයෝජනවල ඉතිරි ජීවිත කාලය තුළ ලාභ හෝ අලාභ වලට ක්‍රම ක්ෂය කළ යුතුය. නව ක්‍රම ක්ෂය පිරිවැය සහ පරිණත වටිනාකම අතර කිසියම් වෙනසක් වෙතොත් එය ද අධිමිල හෝ වට්ටම් ක්‍රමක්ෂය කරන ආකාරයට සමාන ලෙස සඵල පොළී අනුපාතිකය භාවිත කර මූල්‍ය වත්කමේ ඉතිරි ජීවිත කාලය තුළ ක්‍රම ක්ෂය කළ යුතුය. මූල්‍ය වත්කම පසුව හානිකරණය වුවහොත් වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත් කිසියම් වාසි හෝ අවාසි වෙතොත් 67 වන ඡේදය ප්‍රකාරව ස්කන්ධයේ ලාභ හෝ අලාභවලට යළි වර්ගීකරණය කළ යුතුය.

(ආ) ස්ථාවර පරිණත විමක් නොමැති මූල්‍ය වත්කම් සිද්ධියක මූල්‍ය වත්කම විකිණීමේදී හෝ වෙනත් ක්‍රමයකින් බැහැර කිරීමක් වාසි හෝ අවාසි ලාභ හෝ අලාභ වල හඳුනාගත යුතුය. මූල්‍ය වත්කම පසුව හානිකරණය වුවහොත් වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල මීට පෙර හඳුනාගත් කිසියම් වාසි හෝ අවාසි වෙතොත් 67වන ඡේදය ප්‍රකාරව ස්කන්ධයේ ලාභ හෝ අලාභවලට යළි වර්ගීකරණය කළ යුතුය.

වාසි සහ අවාසි

55. ඉදිරි රැකීම සම්බන්ධතාවයේ කොටසක් නොවන (89 - 102 දක්වා ඡේද බලන්න) මූල්‍ය වත්කමක හෝ මූල්‍ය වගකීමක සාධාරණ අගය වෙනස්වීම නිසා පැනනගින වාසියක් හෝ හානියක් හඳුනාගත යුත්තේ පහත දැක්වෙන පරිදිය :-

(අ) ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට ලෙස වර්ගීකරණය කරන ලද මූල්‍ය වත්කමකින් හෝ මූල්‍ය වගකීමකින් වන වාසි හෝ හානි ලාභ හෝ අලාභ වල හඳුනාගත යුතුය.

(ආ) මූල්‍ය වත්කම හඳුනාගැනීම අත්හරින තුරු, හානිකරණ පාඩු (67 - 70 දක්වා ඡේද බලන්න) සහ විදේශ විනිමය වාසි සහ හානි හැර (පරිශිෂ්ට A හි AG83 ඡේදය බලන්න) විකිණීම සඳහා ඇති මූල්‍ය වත්කමක වාසියක් හෝ හානියක් වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම් වල හඳුනාගත යුතුය. එම අවස්ථාවේදී මීට පෙර වෙනත් ආදායම්වල හඳුනාගත් සමුච්චිත වාසි හෝ අවාසි යළි වර්ගීකරණය කිරීමේ ගැළපුමක් ලෙස ස්කන්ධයෙන් ලාභ හෝ අලාභ වලට යළි වර්ගීකරණය කළ යුතුය (LKAS I මූල්‍ය ප්‍රකාශ ඉදිරිපත් කිරීම බලන්න) කෙසේ වෙතත් සඵල පොළී ක්‍රමය භාවිත කර ගණනය කර පොළිය (9 වන ඡේදය බලන්න) ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනා ගනු ලැබේ. (LKAS 18 බලන්න) විකිණීම සඳහා ඇති ස්කන්ධ උපකරණ සඳහා වන ලාභාංශ, සඳහා ගෙවීම ලැබීමට ඇති අයිතිය තහවුරු වූ විට එය ලාභ හෝ අලාභ වල හඳුනා ගනු ලැබේ (LKAS 18 බලන්න)

56. ක්‍රම ක්ෂය පිරිවැයට පවත්වාගෙන යන (46 හා 47 ඡේද බලන්න) මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම් සඳහා වන වාසියක් හෝ හානියක් ලාභ හෝ අලාභ හඳුනාගනු ලබන්නේ මූල්‍ය වත්කම හෝ මූල්‍ය වගකීම හඳුනාගැනීම අත්හැරීම හෝ හානිකරණය සහ ක්‍රමක්ෂය පිරිවැය ක්‍රියාවලිය තුළින්ය. කෙසේ වෙතත් ඉදිරි රැකුම් කරන ලද මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම් අයිතමයන් සඳහා (78 - 84 දක්වා ඡේද සහ පරිශිෂ්ට A හි AG98 - AG101 ඡේද බලන්න) වාසි හෝ අවාසි ගිණුම්කරණය සඳහා 89-102 දක්වා ඡේද අනුගමනය කළ යුතුය.

57. අස්තිත්වයන් නිරවුල් කිරීමේ දින ගිණුම්කරණය මූල්‍ය වත්කම් සඳහා හඳුනාගනී නම් (38 වන ඡේදය සහ පරිශිෂ්ට A හි AG53 ඡේද බලන්න) ලැබීමට නියමිත වත්කමේ සාධාරණ අගයට වෙළඳ දින සහ නිරවුල් කිරීමේ දින අතර කිසියම් වෙනසක් සිදුවුවහොත් එය වත්කම්වල පවත්වාගෙන යන පිරිවැයේ හෝ ක්‍රමක්ෂය පිරිවැයේ හඳුනාගනු නොලැබේ. (හානිකරණ පාඩු හැර) කෙසේ වෙතත් ධාරණ අගයට පවත්වාගෙන යන වත්කම් සඳහා සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම ලාභ හෝ අලාභ වල හෝ ස්කන්ධයේ හඳුනාගත යුත්තේ 55 ඡේදය යටතේ උචිත වන පරිදිය.

මූල්‍ය වත්කම් හානිකරණය සහ එකතු කරගැනීමට (රැස්කර ගැනීමට) නොහැකිවීම

58. අස්තිත්වයක් විසින් සෑම වාර්තා කරන කල පරිච්ඡේදයක් අවසානයේදී මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වත්කම් කාණ්ඩයක් හානිකරණය වුවාද යන්න පිළිබඳ කිසියම් විෂයමූලක සාක්ෂි තිබේදැයි තක්සේරු කළ යුතුය. එවැනි කිසියම් සාධකයක් පවතිනම් අස්තිත්වය කිසියම් හානිකරණ පාඩුව නිර්ණය කිරීම සඳහා 63 වන ඡේදය (මූල්‍ය වත්කම් ධාරණ පිරිවැයට පවත්වාගෙන යාම සඳහා) 66 වන ඡේදය (මූල්‍ය වත්කම් පිරිවැයට පවත්වාගෙන යාම සඳහා) හෝ 67වන ඡේදය (විකිණීම සඳහා ඇති මූල්‍ය වත්කම් සඳහා) අදාළ කරගත යුතුය.

59. මූල්‍ය වත්කමකට හෝ මූල්‍ය වත්කම් සමූහයකට හෝ හානි වූ කල්හි හානිකරණ පාඩු දරන්නේ නම් වත්කම මුල් වශයෙන් හඳුනා ගැනීමෙන් පසුව සිදුවූ (පාඩුගෙන දෙන) එක් සිද්ධියකදී හෝ සිද්ධි වැඩි ගණනකදී ප්‍රතිඵලයන් ලෙස හානිය සිදුවීමට විෂය මූලක සාක්ෂි තිබෙනම් ද පාඩු ගෙනදෙන සිද්ධිය හෝ (සිද්ධි) විශ්වාසනීය අන්දමට ඇස්තමේන්තු කිරීමට හැකි වන්නා වූ මූල්‍ය වත්කමෙහි හෝ මූල්‍ය වත්කම් සමූහයක් ඇස්තමේන්තු කරන කල අනාගත මුදල් ගලාප්පීම කෙරෙහි තද බලපෑමක් කෙරේ නම්) පමණයි. හානිකාරණය සිදුවීමට හේතුවූ තනි හෝ වෙන්ව පවත්වා සිද්ධීන් හඳුනා ගැනීම සිදුවිය නොහැකිය. සිද්ධීන් ගණනාවක ඒකාබද්ධ බලපෑම හානිකරණය සිදුවීමට හේතු වූවා විය හැකිය. කුමන අන්දමකින් සිදුවිය හැකි වුවත් අනාගත සිද්ධීන් නිසා ඇතිවිය හැකි පාඩු හඳුනාගනු නොලැබේ. මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වත්කම් කාණ්ඩයක් හානිකරණය වූ බවට විෂය මූලක සාක්ෂිවලට වත්කම දරන්නාගේ අවධානයට ලක්වන නිරීක්ෂණය කළහැකි පහත දැක්වෙන පාඩු සිද්ධීන් ද ඇතුළත් වේ :-
- (අ) නිකුත් කරන්නාගේ හෝ අනුග්‍රහ කරන්නා සැලකිය යුතු තරමේ මූල්‍ය දුෂ්කරතා.
  - (ආ) පොළිය හෝ මුල් මුදල ගෙවීම පැහැර හැරීම හෝ අවලංගු (delinquency) වැනි ගිවිසුම කඩ කිරීම.
  - (ඇ) ණය දෙන්නා, ණය ගන්නාගේ මූල්‍ය දුෂ්කරතාවලට අදාළ ආර්ථික හෝ නෛතික හේතූනිසා ණය ගන්නාට ප්‍රදානය කරන සහනයක්, එසේ නොවුවහොත් ණය දෙන්නා සලකා බැලීමක් සිදු නොකරන.
  - (ඈ) ණය ගන්නා බංකොලොත් වීමට යන බව සහ වෙනත් මූල්‍ය ප්‍රතිසංවිධාන සිදුවීමට යන බව භව්‍ය (Probable) වූ විට.
  - (ඉ) මූල්‍ය දුෂ්කරතා හේතු කරන කොටගෙන මූල්‍ය වත්කම් සඳහා ක්‍රියාකර වෙළඳපොළ නොපෙනී යාම (Disappearance).
  - (ඊ) මූල්‍ය වත්කම් කාණ්ඩයක, එම වත්කම් මුලින් හඳුනා ගැනීමේ සිට, ඇස්තමේන්තු කළ අනාගත මුදල් ප්‍රවාහවල මැනිය හැකි අඩුවක් නිරීක්ෂණය කළහැකි දත්තවලින් ඉගියක් කරයි. නමුත් අඩුවීම මෙතෙක්දුරට මූල්‍ය වත්කම් කාණ්ඩයේ එක් එක් මූල්‍ය වත්කම වශයෙන් පහත දේ ඇතුළත්ව මෙතෙක් හඳුනාගැනීම කළ නොහැකිව ඇත -
    - (i) කාණ්ඩය තුළ ණය ගන්නන්ගේ ගෙවීමේ දෑත් පවත්නා තත්වය අහිතකර වෙනස්වීම් (උදා: ප්‍රමාදවී කරන ගෙවීම් සංඛ්‍යාව වැඩිවීම හෝ ණය පත් මගින් ණයට ගන්නන්ගේ සංඛ්‍යාව වැඩිවීම සහ සිසුන් උපරිම ණයසීමාවට පැමිණීම සහ අවම වශයෙන් මාසික ගෙවියයුතු වටිනාකම ගෙවීම) ; හෝ
    - (ii) කාණ්ඩය තුළ ඇති වත්කම් පැහැර හැරීමට සහසම්බන්ධවන ජාතික හෝ ප්‍රාදේශීය ආර්ථික වාතාවරණය (ණය ගන්නාගේ භූගෝලීය ප්‍රදේශවල සේවා වියුක්ති අනුපාතිකය වැඩිවීම, අදාළ ප්‍රදේශවල උකස් සඳහා දේපළ මිල අඩුවීම, තෙල් නිෂ්පාදනය කරන්නන් හට වූ ණය වත්කම් සඳහා තෙල්මිල අඩුවීම හෝ කර්මාන්තයේ අහිතකර වෙනස්වීම් නිසා කාණ්ඩයේ ණයගන්නන් හට වන බලපෑම).
60. අස්තීත්වයක මූල්‍ය උපකරණයන් තවදුරටත් ප්‍රසිද්ධියේ විකිණීම සිදුකරන්නේ නොමැතිවීමේ හේතුව නිසා ක්‍රියාකාරී වෙළඳපොළෙන් නොපෙනී ගියවිට හානිකරණය වූ බවට සාක්ෂියක් නොවේ. වෙනත් ලබාගත හැකි තොරතුරු සලකා බැලීමකදී හානිකරණය සඳහා සාක්ෂි තිබිය හැකි වුවත්, අස්තීත්වයක ණය වර්ගීකරණයේ ශ්‍රේණිගත කිරීම පහත දැමීම පමණක් හානිකරණය සඳහා සාක්ෂි නොවේ. මූල්‍ය වත්කමක පිරිවැය හෝ ක්‍රමක්ෂය පිරිවැයට වඩා අඩු මට්ටමකට එහි සාධාරණය අගය පහත වැටීම අත්‍යවශ්‍යයෙන්ම හානිකරණ සඳහා සාක්ෂි නොවේ. (උදාහරණ වශයෙන් අවදානම් රහිත පොළී අනුපාතිකය වැඩිවීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ණය උපකරණය කරන ලද ආයෝජනයක සාධාරණ අගය පහත වැටීම).
61. 59 වැනි ඡේදයේ සඳහන් වර්ගයේ සිද්ධීන්ට අමතරව, ස්කන්ධ උපකරණයක ආයෝජනය හානිකරණ සඳහා විෂය මූලක සාක්ෂිවලට, නිකුත් කරන්නා මෙහෙයුම් කටයුතු කරන පරිසරයේ, තාක්ෂණික, අලෙවි, ආර්ථික සහ නෛතික සිදුවීම්වල සැලකිය යුතු වෙනස්වීම් නිසා වන අහිතකර බලපෑම් පිළිබඳ තොරතුරු සහ ස්කන්ධ උපකරණයේ පිරිවැය අයකරගත නොහැකි වෙනැයි ඉගියක් ද ඇතුළත් වේ. ස්කන්ධ උපකරණයක ආයෝජනයේ සාධාරණ අගය සැලකිය යුතු හෝ දිගින් දිගට එහි පිරිවැයට වඩා පහත වැටීමක් හානිකරණය සඳහා විෂය මූලක සාක්ෂියක් වේ.
62. සමහර සිද්ධීන්වලදී නිරීක්ෂණය කළ දත්ත මූල්‍ය වත්කමක හානිකරණ හානිය සීමා සහිත වන ප්‍රමාණය ඇස්තමේන්තු කිරීමට හෝ තවදුරටත් වර්තමාන අවස්ථාවන්ට සම්පූර්ණයෙන් අදාළ නොවේ. උදාහරණ වශයෙන් ණය ගන්නෙක් මූල්‍ය දුෂ්කරතාවයකට පත්වුවිට ඒ හා සමාන ණය ගන්නන් පිළිබඳ අඩුවෙන් තොරතුරු ඇතිවිටෙකදී මෙය සිද්ධියක් විය හැකිය. එවැනි සිද්ධියකදී අස්තීත්වයක් කිසියම් හානිකරණ අවාසි වුවහොත් එය ඇස්තමේන්තු කිරීමට සිය පළපුරුද්ද අනුව විනිශ්චය යොදාගනු ලැබේ. එමෙන්ම අස්තීත්වය වර්තමාන ස්වභාවය පිළිබිඹු වීම සඳහා, මූල්‍ය වත්කම් කාණ්ඩයක් සඳහා නිරීක්ෂණය කළහැකි දත්ත

වලට කළයුතු ගැලපීම් සඳහා පළපුරුද්ද අනුව විනිශ්චය යොදා ගනු ලැබේ. (AG89 ඡේදය බලන්න) සාධාරණ ඇස්තමේන්තු භාවිත කිරීම මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙළ කිරීමේ අවශ්‍ය කොටසක් වන අතර එය ඒවායේ විශ්වාසදායකත්වය අවතක්සේරු කිරීමක් නොවේ.

ක්‍රමක්ෂය පිරිවැයට පවත්වාගෙන යන මූල්‍ය වත්කම්

63. ක්‍රම ක්ෂය පිරිවැයට පවත්වාගෙන යන ණය හෝ පරිණත වනතෙක් රඳවාගෙන ඇති ආයෝජනවලට හානිකරණ හානියක් සිදුවුවා යයි විෂය මූලික සාක්ෂි තිබේනම් එම හානිය මනිනුයේ වත්කම්වල ධාරණ අගය සහ මූල්‍ය වත්කම්වල මුල් සඵල පොළි අනුපාතිකය (උදා: මූලික හඳුනාගැනීමේදී ගණනය කරන ලද සඵල පොළි අනුපාතිකය) අනුව වට්ටම් කළ අනාගත මුදල් ප්‍රවාහවල (දරන ලද අනාගත ණය හානි හැර) ඇස්තමේන්තු කළ වර්තමාන අගය අතර වෙනස වශයෙනි. වත්කමේ ධාරණ අගය එක්කෝ සෘජුව හෝ වට්ටම් ගිණුමක් හරහා අඩුකළ යුතුය. හානියේ ප්‍රමාණය ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනාගත යුතුය.
64. අස්තීත්වයක තනි තනිව වැදගත් මූල්‍ය වත්කම් සඳහා තනි තනිව සහ තනි තනිව වැදගත් නොවන මූල්‍ය වත්කම් සඳහා තනි තනිව හෝ සාමූහිකව හානිකරණයක් පවතී ද යන්න පිළිබඳ විෂය මූලික සාක්ෂි තිබේදැයි අස්තීත්වයක් ප්‍රථමයෙන් තක්සේරු කරයි. (59 ඡේදය බලන්න). සැලකිය යුතු ලෙස හෝ නොවන තනි තනිව ඇස්තමේන්තුකල මූල්‍ය වත්කමක හානිකරණය පවතීද යන්න පිළිබඳව සාක්ෂි නොමැති බවට අස්තීත්වය නිර්ණය කළහොත්, එය සමාන ණය අවදානම් ගතිලක්ෂණ ඇති මූල්‍ය වත්කම් කාණ්ඩයකට ඇතුළත් කර සාමූහිකව හානිකරණය සඳහා තක්සේරු කරනු ලැබේ. හානිකරණය සඳහා තනිතනිව තක්සේරු කර සහ හානිකරණයෙන් ඇති හෝ හානිකරණය අඛණ්ඩව හඳුනාගෙන යන වත්කම්, හානිකරණය සඳහා සාමූහික තක්සේරු කිරීමකට ඇතුළත් කරනු නොලැබේ.
65. පසුව එන කාලපරිච්ඡේදයක් තුළදී හානිකරණ හානිය අඩුවේ නම්, එම අඩුවීම හානිකරණය හඳුනාගැනීමෙන් පසුව සිදුවන විෂය මූලිකව සිද්ධියකට අදාළ නම් (ණය ගැතියාගේ ණය වර්ගීකරණ ශ්‍රේණිගත කිරීමේ වර්ධනයක් වැනි) මීට පෙර හඳුනාගත් හානිකරණ හානිය සෘජුව හෝ වට්ටම් ගිණුම ගැලපීම් කිරීම මගින් ප්‍රතිවර්තය කළ යුතුය. ප්‍රතිවර්තය කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් හානිකරණය ප්‍රතිවර්තය කරන දින හානිකරණය හඳුනාගෙන නොමැතිව තිබුණේ නම් එවිට වියයුතු ක්‍රමක්ෂය පිරිවැය ක්‍රමවේදය යුතුද යන්නට වඩා මූල්‍ය වත්කමේ ධාරණ අගය වැඩි නොවිය යුතුය. ප්‍රතිවර්තය කළ වටිනාකම ලාභ හෝ අලාභ ඵල හඳුනාගත යුතුය.

පිරිවැයට පවත්වාගෙන යන මූල්‍ය වත්කම්

66. සාධාරණ අගය විශ්වාසදායක ලෙස මැනිය නොහැකි හේතුව නිසා සාධාරණ අගයට පවත්වාගෙන නොයන මිල කියුම් නොලත් ස්කන්ධ ආයෝජන උපකරණයක හානිකරණ හානියක් සිදුවුවේ යැයි විෂය මූලික සාධක ඇත්නම් හෝ එවැනි මිල කියුම් නොලත් ස්කන්ධ උපකරණයක් හා සම්බන්ධිත සහ නිරවුල් කළයුත්තේ එවැනි මිල කියුම් නොලත් ස්කන්ධ උපකරණය භාරදීමෙන් වන ව්‍යුත්පන්න වත්කමක්, හානිකරණ හානියේ වටිනාකම මනිනුයේ මූල්‍ය වත්කමේ ධාරණ අගය සහ ඒ හා සමාන මූල්‍ය වත්කමක වර්තමාන වෙළඳපොළ ප්‍රතිලාභ අනුපාතිකය යටතේ වට්ටම් කරන ලද අනාගත මුදල් ප්‍රවාහවල ඇස්තමේන්තු කරන ලද වටිනාකම් අතර වෙනසිනි. (46(ඇ) ඡේදය සහ පරිශිෂ්ට A හි AG80 සහ AG81 බලන්න). එවැනි හානිකරණ හානියක් ප්‍රතිවර්තය නොකළ යුතුය.

විකිණීම සඳහා ඇති මූල්‍ය වත්කම්

67. වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල විකිණීම සඳහා ඇති මූල්‍ය වත්කම්වල සාධාරණ අගයේ පහත වැටීමක් හඳුනා ගත්විට සහ වත්කම හානිකරණයවූ බවට (59 වැනි ඡේදය බලන්න) විෂය මූලික සාක්ෂි ඇති විටෙක මූල්‍ය වත්කම හඳුනා ගැනීම අත්හැරීම කර නොතිබුනත් වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත් සමුච්චිත හානිය යළි වර්ගීකරණය ගැලපුමක් ලෙස ස්කන්ධයේ සිට ලාභ හෝ අලාභ වල යළි වර්ගීකරණය කළ යුතුය.
68. 67 වැනි ඡේදය යටතේ ස්කන්ධයේ සිට ලාභ හෝ අලාභවලට යළි වර්ගීකරණය ලද සමුච්චිත හානියේ වටිනාකම විය යුත්තේ අත්කර ගැනීමේ පිරිවැය (මුල් මුදලේ කිසියම් ආපසුගෙවීම වෙනොත් සහ ක්‍රමක්ෂය අඩු කළපසු) සහ වර්තමාන සාධාරණ අගය අතර වෙනසින්, මෙයට පෙර ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනාගත් කිසියම් හානිකරණ හානියක් වෙනොත් එය අඩු කිරීමෙනි.
69. විකිණීම සඳහා ඇති ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර ලෙස නම් කර ඇති ආයෝජනයක් සඳහා ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනාගෙන ඇති හානිකරණ හානියක් ලාභ හෝ අලාභ මගින් පරිවර්තය නොකළ යුතුය.

70. පසුව එන කාලපරිච්ඡේදයකදී විකිණීම සඳහා ඇතිලෙස වර්ගීකරණය කළ ණය සාධන පත්‍රයක සාධාරණ අගය වැඩිවුවහොත් සහ එම වැඩිවීම ලාභ හෝ අලාභවල හානිකරන හානිය හඳුනාගත් පසුව සිදුවූ විෂය මූලක සිද්ධියකට අදාළ කළහැකි නම් ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනාගත් ප්‍රතිවර්තය වටිනාකමින් හානිකරණ හානිය ප්‍රතිවර්තය කළ යුතුය.

ඉදිරි රැකුම්කරණය

71. 85 - 88 ඡේද සහ පරිශිෂ්ට A හි, AG102 - AG104 ඡේදවල විස්තර කර ඇති පරිදි ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයක් සහ ඉදිරි රැකුම අයිතමයක් අතර නම් කරන ලද ඉදිරි රැකුම සම්බන්ධතාවයක් තිබෙනම් ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයක් සහ ඉදිරි රැකුම අයිතමයක වාසි හෝ අවාසි සඳහා ගිණුම් ලැබිය යුත්තේ 89 - 102 දක්වා ඡේද අනුගමනය කරමිනි.

ඉදිරි රැකුම් සාධන පත්‍ර

සුදුසුකම් ලබන සාධන පත්‍ර

72. සමහර ලිඛිත විකල්පවලට හැර (පරිශිෂ්ට A, AG94 ඡේදය බලන්න) 88 ඡේදයේ කොන්දේසි සපුරාලන්නේ නම් ව්‍යුත්පන්නයන්, ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයක් ලෙස නම් කිරීමේ අවස්ථාව මෙම ප්‍රමිතයෙන් සීමා නොකෙරේ. කෙසේ වෙතත් ව්‍යුත්පන්නයන් නොවන මූල්‍ය වත්කමක් හෝ ව්‍යුත්පන්නයන් නොවන මූල්‍ය වගකීමක් නම් කළහැක්කේ විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් අවදානම සඳහා පමණක් ඉදිරි රැකුම් කරන ඉදිරි රැකුම් සාධන පත්‍රයක් ලෙසය.

73. ඉදිරි රැකුම ගිණුම් කරන අරමුණ සඳහා වාර්තාකරන අස්තිත්වයට (වාර්තා කළ යුතු බාහිර කණ්ඩායමකට හෝ තනි අස්තිත්වයට) බාහිර පාර්ශ්වයකට සම්බන්ධව සාධන පත්‍රයක් පමණක් ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයක් ලෙස නම් කළ හැකිය. එනමුත් ඒකාබද්ධ සමූහය තුළ තනි තනි අස්තිත්ව හෝ අස්තිත්වයන් තුළ ඇති අංශ, ඉදිරි රැකුම ගනුදෙනු වලට සමූහයේ වෙනත් අස්තිත්ව සමඟ හෝ අස්තිත්වයේ අංශ සමඟ ඇතුළත් විය හැකිය. යම්කිසි එවැනි අන්තර් සමූහ ගනුදෙනු ඒකාබද්ධ කිරීමේදී ඉවත් කරනු ලැබේ. එමනිසා එවැනි ඉදිරි රැකුම ගනුදෙනු සමූහයේ ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල ඉදිරි රැකුම ගිණුම්කරණය සඳහා සුදුසුකම් නොලබයි. කෙසේ වෙතත් ඒවා තනි පුද්ගලයන්ගේ හෝ ඒවා වාර්තා කරන්නේ තනි අස්තිත්වයට බාහිර එනම් සමූහය තුළ තනි අස්තිත්වයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල ඉදිරි රැකුම ගිණුම්කරණය සඳහා සුදුසුකම් ලැබිය හැකිය.

ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍ර නම් කිරීම

74. ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයක් සාමාන්‍ය වශයෙන් ගත්කළ ඇත්තේ තනි සාධාරණ අගය මිනුමක් සහ සාධාරණ අගය වෙනස්වීමට හේතුවන සාධක එකිනෙකට එම රඳාපැවැත්ම වේ. ඒ අනුව ඉදිරි රැකුම සම්බන්ධතාවය අස්තිත්වයක් නම් කරනුයේ ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍ර සමස්ථයක් වශයෙනි. ඉඩදෙන එකම ව්‍යතිරේකය වන්නේ,

(අ) විකල්ප ගිවිසුමක නෛසර්ගික වටිනාකම සහ කාල වටිනාකම වෙන්කිරීම සහ කාල වටිනාකමේ වෙනස ඉවත් කිරීම සහ විකල්පයක නෛසර්ගික අගය පමණක් වෙනස්කර ඉදිරි රැකුම උපකරණයක් ලෙස නම් කිරීම ; සහ

(ආ) ඉදිරි ගිවිසුමකදී පොළි කොටස සහ තත්කාලීන (Spot) මිල වෙන් කිරීම. මෙම ව්‍යතිරේකයන් සඳහා ඉඩදීමට හේතුවන්නේ විකල්පයක නෛසර්ගික අගය සහ ඉදිරි ගිවිසුම් සඳහා අධිමිල සාමාන්‍යයෙන් වෙන් වෙන් වශයෙන් මැනිය හැකි නිසාය. නෛසර්ගික වටිනාකම සහ කාල වටිනාකම යන දෙකම තක්සේරු කරන ගතික ඉදිරි රැකුම ක්‍රමෝපායන් ඉදිරි රැකුම ගිණුම්කරණය සඳහා සුදුසුකම් ලැබිය හැකිය.

75. සමස්ථ ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයේ කොටසක් නාමික වටිනාකමින් 50%ක් වැනි ඉදිරි රැකුම සම්බන්ධතාවය ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රය ලෙස නම් කළහැකිය. කෙසේ වෙතත් ඉදිරි රැකුම සම්බන්ධතාවය ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රය තවදුරටත් හිඟ හිටින කාල පරිච්ඡේදයේ කොටසකට පමණක් නම්කරනු නොලැබේ.

76. තනි ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයක් එක විධියක අවදානමට වඩා වැඩි අවදානමක් ඇති ඉදිරි රැකුමක් ලෙස නම් කළ හැක්කේ (අ) ඉදිරි රැකුම කරන ලද අවදානම පැහැදිලිව හඳුනාගැනීමට හැකි වූ විට (ආ) ඉදිරි රැකුමේ සඵලදායකත්වය දැකිය හැකි බව සහ (ඇ) ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයේ සහ විවිධ අවදානම් තත්ව සඳහා නිශ්චිත නම් කිරීමක් ඇති බව තහවුරු කිරීමට හැකි බව යන කරුණු මතය.

77. ව්‍යුත්පන්න දෙකක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක් හෝ ඒවායේ කොටස් (ඉදිරි රැකුම ව්‍යවහාර මුදල් අවදානම් සිද්ධියකදී ව්‍යුත්පන්න නොවන දෙකක් ඊට වැඩි ගණනක් හෝ ඒවායේ කොටස් හෝ ව්‍යුත්පන්න හෝ ව්‍යුත්පන්න නොවන ඒවායේ සංගතයන් හෝ

ඒවායේ කොටස් හෝ) සමහර ව්‍යුත්පන්නයන්ගෙන් පැන නගින අවදානම(ම්) එකිනෙකට හිලව් වනවිට ඇතුළුව. කෙසේවෙතත් පොළි අනුපාතික සීමිත පරාසයක (Collar) හෝ ලිඛිත විකල්පයක් සහ මිලදී ගැනීමේ විකල්පයක් (ඒ සඳහා ශුද්ධ අධිමිලක් ලැබෙන) වත්කම් ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රය ලෙස සුදුසුකම් නොලබයි. ඒ හා සමානව සාධන පත්‍ර දෙකක් හෝ වැඩි ගණනක් (ඒවායේ කොටස් හෝ) ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍ර ලෙස නම් කළහැක්කේ ඒවායින් එකක්වත් ලිඛිත විකල්ප හෝ ශුද්ධ ලිඛිත විකල්ප නොවන්නේ නම් පමණි.

ඉදිරි රැකුම අයිතම

සුදුසුකම් ලබන අයිතම

78. ඉදිරි රැකුම අයිතමයක් හඳුනාගත් වත්කමක් හෝ වගකීමක් හඳුනානොගත් ස්ථිර බැඳීමක්, බොහෝදුරට විය හැකි පුරෝකථනය කළ ගනුදෙනුවක් හෝ විදේශ මෙහෙයුම්වල ශුද්ධ ආයෝජනයක් විය හැකිය. ඉදිරි රැකුම් අයිතමය විය හැක්කේ (අ) තනි වත්කමක්, වගකීමක් ස්ථිර බැඳීමක් බොහෝදුරට සිදුවිය හැකි පුරෝකථනය කරන ලද ගනුදෙනුවක් හෝ විදේශ වෙළෙඳාමක ශුද්ධ ආයෝජනයක් (ආ) වත්කම්, වගකීම්, ස්ථිර බැඳියාවක්, බොහෝදුරට සිදුවිය හැකි පුරෝකථනයකරන ලද ගනුදෙනු හෝ සමාන අවදානම් ගතිලක්ෂණ ඇති විදේශ මෙහෙයුම්වල ශුද්ධ ආයෝජන කාණ්ඩයක් හෝ, (ඇ) පොළි අනුපාතික අවදානම ඉදිරි රැකුම කළඹක පමණක් අවදානම ඉදිරි රැකුම කළ මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් කළඹක කොටසක්.
79. ණය හෝ ලැබියයුතු දෑ වෙන් කොට පරිණත වන තෙක් රඳවාගෙන ඇති ආයෝජනයක පොළි අනුපාතික අවදානම හෝ පෙරගෙවීම් අවදානම සම්බන්ධයෙන් ඉදිරි රැකුම අයිතමයක් විය නොහැක. මෙයට හේතු වන්නේ ආයෝජනයක් පරිණත වන තෙක් රඳවාගෙන ඇති ලෙස නම් කිරීමට සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම හෝ එවන් ආයෝජනයක පොළි අනුපාතිකය වෙනස්වීමට ආයෝජනය වූ මුදල් ප්‍රවාහවල වෙනස්වීම නොසලකා ආයෝජනය පරිණතවන තෙක් රඳවා ගැනීමට අභිප්‍රායන් තිබීම අවශ්‍යවන නිසාය. කෙසේ වෙතත් පරිණතවන තෙක් රඳවාගන්නා ආයෝජනයන් විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් විනිමය අනුපාතික සහ ණය අවදානම් වෙනස්වීම හා සම්බන්ධ අවදානම් සඳහා ඉදිරි රැකුමක් විය හැකිය.
80. ඉදිරි රැකුම ගිණුම්කරණ අරමුණු සඳහා වත්කම්, වගකීම්, ස්ථිර බැඳීම්, හෝ අස්තීත්වයට බාහිර පාර්ශ්වයන් සම්බන්ධවන බොහෝදුරට සිදුවිය හැකි ගනුදෙනු පමණක් ඉදිරි රැකුම අයිතම ලෙස නම් කළ හැකිය. අස්තීත්වයක් හෝ තනිවශයෙන් සමූහයක අංශ සඳහා පමණක් හෝ එම අස්තීත්ව වල හෝ සමූහයේ වෙන් වශයෙන් වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල සිදුවන ගනුදෙනු සඳහා ඉදිරි රැකුම ගිණුම්කරණය අදාළ කරගත හැකිය. මෙයට ව්‍යතිරේඛයක් වශයෙන් අන්තර් සමූහයක මූල්‍ය අයිතම සඳහා වන විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් අවදානම (පරිපාලිත දෙකක් අතර ගෙවියයුතු දෑ/ලැබියයුතු දෑ) එය LKAS 21 ප්‍රකාරව විදේශ විනිමය අනුපාතික වෙනස්වීම නිසා වන බලපෑම විදේශ විනිමය අනුපාත වාසි හෝ හානි සඳහා වන අනාවෘතය සම්පූර්ණයෙන් ම ඒකාබද්ධ ගිණුම්වලින් ඉවත්කර නොමැතිවීමට එය ප්‍රතිඵලයක් වේනම් ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල ඉදිරි රැකුම අයිතමයක් ලෙස සුදුසුකම් ලබයි. LKAS 21 ප්‍රකාරව වෙනස් භාවිතමය ව්‍යවහාර මුදල් ඇති අස්තීත්ව සමූහ දෙකක අන්තර් සමූහ මූල්‍ය ගනුදෙනු සිදුවූ විට අන්තර් සමූහ මූල්‍ය අයිතම නිසාවන විදේශ විනිමය වාසි හෝ හානීන් ඒකාබද්ධ කිරීමේදී සම්පූර්ණයෙන්ම ඉවත් කරනු නොලැබේ. මෙයට අමතරව අස්තීත්වය එම ගනුදෙනුව සඳහා එළඹෙන භාවිතමය ව්‍යවහාර මුදල් නොවන වෙනත් ව්‍යවහාර මුදලින් ඒ ගනුදෙනුව නම්කර සහ විදේශ විනිමය අවදානම ඒකාබද්ධ ලාභ හෝ අලාභයට බලපායි නම් අන්තර්සමාගම් ගනුදෙනුවකදී ඉතා විශාල ලෙස සිදුවිය හැකි විදේශ ව්‍යවහාර අවදානම ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල ඉදිරි රැකුම අයිතමයක් ලෙස සුදුසුකම් ලැබිය හැකිය.

මූල්‍ය අයිතමයන් ඉදිරි රැකුම අයිතමයක් ලෙස නම් කිරීම

81. ඉදිරි රැකුම අයිතමයක් මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීමක් වන්නේ නම් සඵලදායකත්වය මැනිය හැකිනම් එහි මුදල් ප්‍රවාහවල සහ සාධාරණ අගයේ (එකක් හෝ ඊට වැඩි තෝරාගත් ගිවිසුම්ගත මුදල් ප්‍රවාහ හෝ ඒවායින් කොටසක් හෝ සාධාරණ අගයේ කොටසක් වැනි) කොටසකට අදාළවන ආශ්‍රිත අවදානම සම්බන්ධයෙන් එය ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයක් විය හැකිය. උදාහරණ වශයෙන් පොළි දරන වත්කමක් හෝ පොළි දරන වගකීමක් හඳුනා ගතහැකි සහ වෙන් වශයෙන් මැනිය හැකි පොළි අනුපාතික අනාවෘතයේ කොටස ඉදිරි රැකුම අවදානම ලෙස නම් කළ හැකිය. (අවදානම් රහිත පොළි අනුපාතිකය හෝ ඉදිරි රැකුම කරන ලද මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක මුද්‍ර පොළි අනුපාතිකවල අනාවෘතයේ පාදක මිම්ම පොළි අනුපාතික කොටස) 81A මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් කළඹක (සහ එවැනි ඉදිරි රැකුමක පමණක්) පොළි අනුපාතික අනාවෘතයේ සාධාරණ අගය ඉදිරි රැකුමකදී සහ ඉදිරි රැකුම කරන ලද කොටස් තනි තනි වත්කම් (හෝ වගකීම්) වෙනුවට ව්‍යවහාර මුදල්වල (උදා: ඩොලර්, යුරෝ, පවුම් හෝ රැන්ඩ් වටිනාකම) වටිනාකමක් වශයෙන් නම් කළ හැකිය. නමුත් කළඹ අවදානම් කළමනාකරණ අරමුණ සඳහා වියහැකි වුවත් වත්කම් වගකීම්ද ඇතුළත්ය. නම්කරන ලද වටිනාකම වනුයේ වත්කම්වල වටිනාකම හෝ වගකීම්වල වටිනාකමය. වත්කම් සහ වගකීම් ඇතුළත්ව ශුද්ධ වටිනාකම නම් කිරීමට ඉඩ නොමැත. මෙම නම්කළ වටිනාකම සඳහා ආශ්‍රිත වූ පොළි අනුපාතික අවදානම කොටසක් අස්තීත්වය විසින් ඉදිරි රැකුම කළ හැකිය. උදාහරණ වශයෙන් - පෙර ගෙවියයුතු

වත්කම් ඇතුළුව ඉදිරි රැකීම කලබල සිද්ධියකදී ගිවිසුම්ගත යළි මිල කිරීමේ දිනවලට වඩා අස්තීත්වයන් බලාපොරොත්තු වන ඉදිරි රැකුම පොළී අනුපාතික මත, ආරෝපණය වූ සාධාරණ අගය වෙනස්වීම අනුව ඉදිරි රැකුම කළ හැකිය. ඉදිරි රැකුම කළ කොටස් අපේක්ෂිත යළි මිල කිරීමේ දිනවල පදනම මත වනවිට, ඉදිරි රැකුම කළ අයිතමයන්ගේ සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම නිර්ණය කිරීමේදී එම බලාපොරොත්තුවන යළි මිල කිරීම් දිනවලදී, ඉදිරි රැකුම පොළී අනුපාතිකවල වෙනස්වීමේ බලපෑම් ඇතුළත් කළ යුතුය. ඒ හේතුවෙන් පෙර ගෙවියයුතු අයිතමයන් ඇතුළත් කළමික් පෙර ගෙවීම් නොකළ යුතු ව්‍යුත්පන්නයක් සමග ඉදිරි රැකීම කළහොත්, ඉදිරි රැකුම් කළ කළමි අයිතමවල අපේක්ෂිත පෙර ගෙවීම් දින වෙනස්කළ හොත් හෝ සත්‍ය පෙර ගෙවූ දින බලාපොරොත්තු දිනවලින් වෙනස් වේ නම් සඵලදායකත්වය නොවන තත්වය (Ineffectiveness) පැනනගී.

මූල්‍ය නොවන අයිතමයන් ඉදිරි රැකුම අයිතමයක් ලෙස නම් කිරීම

82. ඉදිරි රැකීම අයිතමය මූල්‍ය නොවන වත්කමක් හෝ මූල්‍ය නොවන වගකීමක් වන්නේ නම් එය ඉදිරි රැකීම අයිතමයක් ලෙස නම් කළ යුතුය (අ) විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් අවදානම හෝ (ආ) මුද්‍රමයින්ම සියලුම අවදානම්, එයට හේතුවන්නේ විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් අවදානම හැර නිශ්චිත අවදානමකට ආරෝපනය වූ මුදල් ප්‍රවාහ හෝ සාධාරණ අගයේ අදාළ කොටස් වෙන්කොට සැලකීම සහ මැනීම දුෂ්කර නිසාය.

අයිතම සමූහයක් ඉදිරි රැකුම අයිතම ලෙස නම් කිරීම

83. සමාන වත්කම් හෝ සමාන වගකීම් සමාහාර කර සමූහයක් වශයෙන් ඉදිරි රැකුම් කළ යුතු වන්නේ සමූහයේ තනි වත්කම් හෝ තනි වගකීම් අවදානම් අනාවාසය බෙදාගැනීම ඉදිරි රැකීම ලෙස නම් කර ඇත්තේ නම් පමණි. මෙයට අමතරව සමූහයක ඇති සෑම තනි අයිතමයක් වෙනුවෙන් ඉදිරි රැකීමට ආරෝපණය වූ සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම අයිතම සමූහයක ඉදිරි රැකීමට ආරෝපණය වූ සාධාරණ අගයේ ආසන්නතම සමස්ථ වෙනස්වීමට සමානුපාතික වේයයි අපේක්ෂා කෙරේ.
84. අස්තීත්වයක් ඉදිරි රැකීමේ සඵලදායකත්වය ඉදිරි රැකුමේ උපකරණයක (සමාන ඉදිරි රැකීම උපකරණ සමූහයක්) සාධාරණ අගය හෝ මුදල් ප්‍රවාහවල වෙනස්වීම සංසන්දනය කිරීමේ හේතුව නිසා සහ එසේ නොමැතිව නිශ්චිත ඉදිරි රැකුම අයිතමයක්, (සමාන ඉදිරි රැකීම අයිතමයක හෝ) ඉදිරි රැකීම උපකරණයක සමස්ථ ශුද්ධ තත්ත්වය (උදා: සමාන පරිත්‍යයන් සහිත මුද්‍ර ස්ථාවර අනුපාතික වත්කම් සහ මුද්‍ර ස්ථාවර වගකීම්වල ශුද්ධ ප්‍රමාණය ඉදිරි රැකීම උපකරණ සමග සංසන්දනය කිරීම නිසා ඉදිරි රැකුම ගිණුම්කරණය සඳහා සුදුසුකම් නොලබයි.

ඉදිරි රැකුම් ගිණුම්කරණය

85. ඉදිරි රැකුම් ගිණුම්කරණය ඉදිරි රැකුම් උපකරණයක හෝ ඉදිරි රැකුම් අයිතමයක සාධාරණ අගයේ එකිනෙකට හිලවීම් බලපෑම් ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනාගනී.
86. ඉදිරි රැකුම් සම්බන්ධතාවය වර්ග තුනක් වේ.

(අ) සාධාරණ අගය ඉදිරි රැකුම.- විශේෂ අවදානමකට ආරෝපනය වූ ලාභ හෝ අලාභවලට බලපාන විශේෂ අවදානමකට ආරෝපණය වූ හඳුනාගත් වත්කමක හෝ වගකීමක හෝ හඳුනාගත් ස්ථිර බැඳීමක එවැනි වත්කම්වල හෝ වගකීම් හෝ ස්ථිර බැඳීමක කොටසක සාධාරණ අගය වෙනස්වීමට ඇති අනාවාසය ඉදිරි රැකීම.

(ආ) මුදල් ප්‍රවාහ ඉදිරි රැකීම.- මුදල් ප්‍රවාහවල විචල්‍යතාවයට අනාවාස වූ ඉදිරි රැකුමක් වන එය (i) විශේෂිත අවදානමක් ආශ්‍රිත ආරෝපනය වූ හඳුනාගත් ආදායමක් හෝ වගකීමක් (සියල්ල හෝ සමහර අනාගත විචල්‍ය අනුපාතික මත ණය පොළී ගෙවීම වැනි) හෝ බොහෝදුරට වියහැකි පුරෝකථනය කළ ගනුදෙනුවක් සහ (ii) ලාභ හෝ අලාභවලට බලපෑහැකි.

(ඇ) LKAS 21 නිර්වචනය කරන ලද විදේශ මෙහෙයුම්වල ශුද්ධ ආයෝජන ඉදිරි රැකීමක්.

87. විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ස්ථිර බැඳියාවක් ඉදිරි රැකුම සාධාරණ අගය ඉදිරි රැකුමක් ලෙස හෝ මූල්‍ය ප්‍රවාහ ඉදිරි රැකුමක් ලෙස ගිණුම්ගත කළ හැකිය.

88. පහත සඳහන් කොන්දේසි සියල්ලම සපුරාලන්නේ පමණක් නම්, 89 - 102 ඡේද යටතේ පමණක් ඉදිරි රැකුම සම්බන්ධතාවය, ඉදිරි රැකුම් ගිණුම්කරණය සඳහා සුදුසුකම් ලබයි.

(අ) ඉදිරි රැකුම ආරම්භයේදී ඉදිරි රැකුමේ සම්බන්ධතාවය පිළිබඳ විධිමත් නම් කිරීමක් හා ලේඛණගත කිරීමක් තිබීම සහ අවදානම් කළමනාකරණය සහ ඉදිරි රැකුම භාරගැනීම සඳහා ක්‍රමෝපායක් තිබීම, ඉදිරි රැකුම උපකරණය හඳුනාගැනීම, ඉදිරි රැකුම අයිතමය හෝ ගනුදෙනු ඉදිරි රැකුම තුළ අවදානමේ ස්වභාවය, ඉදිරි රැකුමේ අවදානමට ආරෝපණය වූ ඉදිරි රැකුම අයිතමයේ සාධාරණ අගය හෝ මුදල් ප්‍රවාහවල වෙනස්වීම්වලට වන අනාවැකියේ හිලව් කිරීමේ සම්ප්‍රදායකත්වය අස්තීත්වය තක්සේරු කරන්නේ කෙසේද යන්න එම ලේඛණ ගතකිරීමට ඇතුළත් වියයුතුය.

(ආ) ඉදිරි රැකුමක, ඉදිරි රැකුම අවදානමට ආරෝපණය වූ සාධාරණ අගයන් සහ මුදල් ප්‍රවාහවල වෙනස්වීම් හිලව් කිරීම ළඟාකර ගැනීමේදී සාක්ෂාත් (Achieving) එම විශේෂ වූ ඉදිරි රැකුම සම්බන්ධතාවය සඳහා සංගතව මුලින්ම ලේඛණගත කළ අවදානම් කළමනාකරණ ක්‍රමෝපාය බොහෝ ලෙස සම්ප්‍රදායක වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. (පරිශීෂ්ට A හි AG105 - AG113 ඡේද බලන්න)

(ඇ) මුදල් ප්‍රවාහ ඉදිරි රැකුමක් සඳහා, ඉදිරි රැකුමේ විෂයවන පුරෝකථනය කළ ගනුදෙනුවක් බොහෝදුරට සිදුවිය හැකි වියයුතු අතර සහ අවසාන ලාභ හෝ අලාභවලට බලපාන මුදල් ප්‍රවාහවල වෙනස්වීම්වල (Variations) අනාවැකිය ඉදිරිපත් කළ යුතුය.

(ඈ) ඉදිරි රැකුමක සම්ප්‍රදායකත්වය විශ්වාසදායක ලෙස මැනිය හැකිය. උදා: ඉදිරි රැකුම අවදානමකට ආරෝපණය වූ හෝ ඉදිරි රැකුම අයිතමයක සාධාරණ අගය හෝ මුදල් ප්‍රවාහ සහ ඉදිරි රැකුම උපකරණයක සාධාරණ අගය විශ්වාස දායක ලෙස මැනිය හැකිය. (සාධාරණ අගය නිර්ණය කිරීම සඳහා වන උපදේශ සඳහා 46 සහ 47 ඡේද සහ පරිශීෂ්ට A හි AG80 සහ AG81 ඡේද බලන්න)

(ඉ) ඉදිරි රැකුම නීතිපතා පදනම මත තක්සේරු කරන අතර, නම් කරන ලද ඉදිරි රැකුම් මූල්‍ය වාර්තාකරණය කරන කාලසීමාව පුරාම සත්‍ය වශයෙන් බොහෝදුරට සම්ප්‍රදායි වූයේදැයි නිර්ණය කරයි.

සාධාරණ අගය ඉදිරි රැකුම්

89. සාධාරණ අගය ඉදිරි රැකුමක් කාල පරිච්ඡේදය තුළදී 88 වැනි ඡේදයේ කොන්දේසි සපුරාලන්නේ නම් එය පහත සඳහන් පරිදි ගිණුම්ගත කළයුතුය.

(අ) සාධාරණ අගයට ඉදිරි රැකුම උපකරණ යළි මැනීම නිසාවෙන් වාසි හෝ අවාසි (ව්‍යුත්පන්න ඉදිරි රැකුම් උපකරණයක් සඳහා) හෝ LKAS 21 (ව්‍යුත්පන්න නොවන ඉදිරි රැකුම් උපකරණ සඳහා) ප්‍රකාරව මනිනු ලබන එහි ධාරන අගයේ විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් සංරචකය ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනාගත යුතුය.

(ආ) ඉදිරි රැකුම අයිතමයක් මත ඉදිරි රැකුම අනාවැකියට ආරෝපනය වූ වාසි හෝ අවාසි ඉදිරි රැකුමේ ධාරණ අගය ගැලපිය යුතු අතර සහ ලාභ හෝ අලාභ හඳුනාගත යුතුය. ඉදිරි රැකුම අයිතමයක් පිරිවැයට හැර අන් අන්දමකට මනිනුයේ නම් මෙය අදාළ වේ. ඉදිරි රැකුම අයිතමයක් විකිණීම සඳහා ඇති මූල්‍ය වත්කමක් නම් ඉදිරි රැකුම් අවදානමේ ආරෝපණය වූ ලාභ හෝ අලාභ හඳුනාගැනීම යොදාගත යුතුය.

89A මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් කළඹක කොටසක පොළී අනුපාතික අනාවැකිය සඳහා වන සාධාරණ අගය ඉදිරි රැකුමක් සඳහා (එවැනි ඉදිරි රැකුමක් සඳහා පමණක්) 89(ආ) ඡේදයේ අවශ්‍යතා ඉදිරි රැකුම අයිතමයට ආරෝපනය වූ වාසි හෝ අවාසි එක්කෝ හෝ පහත සඳහන් පරිදි ඉදිරිපත් කිරීමෙන් සපුරාලිය හැකිවේ.

(අ) ඉදිරි රැකුම අයිතමය වත්කමක් වනවිට ඒවා සඳහා යළි මිල කිරීමේ කාල පරිච්ඡේදයන් වත්කම් තුළ හෝ වෙනම තනි පේළි අයිතමයක් ලෙස හෝ,

(ආ) ඉදිරි රැකුම අයිතමය වගකීමක් වනවිට ඒවා සඳහා යළි මිල කිරීමේ කාලපරිච්ඡේදයන් වගකීම්වල තනි පේළි අයිතමයක් ලෙස (අ) සහ (ආ) හි යොමුකරන ලද වෙනම වූ තනි පේළි අයිතමයට මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍යවගකීම්වලට අනතුරුව ඉදිරිපත් කළ යුතුය. මෙම වත්කම් හෝ වගකීම් හඳුනාගැනීම අත්හලවිට පේළි අයිතමවල ඇතුළත්, ඒවාට අදාළ වටිනාකම් මූල්‍ය තත්ත්වය දැක්වෙන ප්‍රකාශයේ ඉවත් කළ යුතුය.

90. ඉදිරි රැකුම අයිතමයකට ආරෝපනය වූ විශේෂිත අවදානමක් පමණක් ඉදිරි රැකුම කලහොත්, ඉදිරි රැකුම අයිතමයක්, ඉදිරි රැකුම අවදානමට සම්බන්ධතාවයක් නොමැති හඳුනාගත් සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම් 55 වැනි ඡේදයේ නියම කර ඇති පරිදි හඳුනාගනු ලැබේ.
91. අස්තිත්වය 89 වැනි ඡේදයේ නියම කර ඇති පරිදි ඉදිරි රැකුම ගිණුම්කරණය පහත පරිදි වන්නේ නම් අනාගතයට බලපාන පරිදි (Prospectively) නවතා දැමිය යුතුය.
- (අ) ඉදිරි රැකුම උපකරණය යල්පැනීම හෝ විකිණීම, පවාරණය කිරීම හෝ ක්‍රියාත්මක කිරීම (මෙම අරමුණ සඳහා එවැනි පවාරණය කිරීමක්) හෝ ප්‍රතිසම්පාදනය කිරීමක් හෝ (rollover) අස්තිත්වයක් ලේඛණගත ඉදිරි රැකුමේ ක්‍රමෝපායේ කොටසක් වන්නේ නම් ඉදිරි රැකුම් උපකරණය වෙනත් ඉදිරි රැකුම් උපකරණයකට ප්‍රතිසම්පාදනය කිරීම හෝ දීර්ඝනයක් කිරීම යල්පැනීමක් හෝ පවරාණයක් නොවේ.)
- (ආ) ඉදිරි රැකුම ගිණුම්කරණය සඳහා 88 වැනි ඡේදයේ නිර්ණායක ඉදිරි රැකුම තවදුරටත් සපුරා නොලබන විට,
- (ඇ) අස්තිත්වය නම් කිරීම අහෝසි කර ගැනීම.
92. සඵල පොළි අනුපාතිකය භාවිත කරන ලද (පොළි අනුපාතික අවදානම් ඉදිරි රැකුම කළඹ සිද්ධියකදී මූල්‍ය තත්වය දැක්වෙන ප්‍රකාශයේ 89(අ) ඡේදයේ විස්තර කර ඇති වෙනම ජේළි අයිතමයක හෝ) මූල්‍ය වත්කමක ධාරණ අගයට 89 (අ) ඡේදය මගින් පැනනගින ඕනෑම ගැළපුමක් ලාභ හෝ අලාභවලට ක්‍රමක්ෂය කළ යුතුය. ක්‍රමක්ෂය කිරීම ගැලපීම පවත්නා විට වහාම ආරම්භ කළහැකි අතර ඉදිරි රැකුම්කල අවදානමේ සාධාරණ අගයේවෙනස්කම්වලට ආරෝපනය වූ දෑ සඳහා වන ගැළපීම් ඉදිරි රැකුම්කල අයිතිය නැවතීමට පෙර ගැලපීම් කිරීම ආරම්භකළ යුතුය. ක්‍රමක්ෂය ආරම්භ කරන දිනය යළි ගණනය කරන ලද සඵල පොළි අනුපාතිකය මත ගැලපීම් පදනම් වේ. කෙසේවෙතත්, මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් කලඹක පොළි අනුපාතික අනාවාසය සඳහා වන සාධාරණ අගය ඉදිරි රැකුම සිද්ධියකදී (එවැනි ඉදිරි රැකුමක් පමණක් සහ) යළි ගණනය කරන ලද සඵලපොළි අනුපාතිකය භාවිතා කර ක්‍රමක්ෂය කිරීම ප්‍රායෝගික නොවන අතර ඒ අනුව ගැලපීම ක්‍රමක්ෂය කළයුත්තේ සරල මාර්ගික ක්‍රමය අනුගමනය කරමිනි. මූල්‍ය වත්කමක් පරිණත වන විට හෝ පොළි අනුපාතික අවදානම් ඉදිරි රැකුම කළඹක වැනි සිද්ධියකදී නම් අදාළ පොළි මිල කිරීමේ කාලපරිච්ඡේදය යල් පැනයාම සමගත් ගැලපීම සම්පූර්ණයෙන්ම ක්‍රමක්ෂය කළ යුතුය.
93. හඳුනා නොගත් ස්ථිර බැඳියාවක් ඉදිරි රැකුම අයිතමයක් ලෙස නම් කරන විට ඉදිරි රැකුම අවදානම ආරෝපනය වූ ස්ථිර බැඳියාවන් වල සාධාරණ අගය පසුව වූ සමුච්චිත වෙනස්වීම්වල ලාභ හෝ අලාභ වල හඳුනාගත් අනුරූපී වාසි හෝ හානි සමග වත්කමක් හෝ වගකීමක් ලෙස හඳුනාගැනේ. (89 (ආ) ඡේදය බලන්න) ඉදිරි රැකුම් සාධන පත්‍රයේ සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම්ද ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනා ගැනේ.
94. අස්තිත්වයක් විසින් වත්කමක් අත්පත් කරගැනීම සඳහා හෝ සාධාරණ අගය තිබෙන ඉදිරි රැකුම අයිතමයක වගකීම පවරාගැනීම සඳහා හෝ අස්තිත්වයට ස්ථිර බැඳීමේ (වියදම) දැරීමට සිදුවීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇතිවන්නා වූ වත්කම හෝ වගකීම පවත්වාගෙන යාමේ මූලික (මුදල) ප්‍රමාණය මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශයන්හි හඳුනාගෙන ඇති ඉදිරි රැකුම අවදානම්වලට ආරෝපණය කළහැකි ස්ථිර බැඳීමෙහි සාධාරණ අගයේ සමුච්චිත වෙනස්වීම් ඇතුළත්වන සේ ගළපනු ලැබේ.
- මුදල් ප්‍රවාහ ඉදිරි රැකුම
95. මුදල් ප්‍රවාහ ඉදිරි රැකුමක් කාලපරිච්ඡේදයක් තුළදී 88 වන ඡේදයේ කොන්දේසි සපුරාලන්නේ නම් එය පහත සඳහන් පරිදි ගිණුම්ගත කළ යුතුය.
- (අ) එය සඵල ඉදිරි රැකුමක් බවට වීම නිර්ණය කළ ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයේ වාසි හෝ හානිවල කොටස් (88 වැනි ඡේදය බලන්න) වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනා ගත යුතුය ; සහ
- (ආ) ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයේ වාසි සහ හානිවල සඵල නොවන කොටස ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනාගත යුතුය.
96. වඩාත් නිශ්චිතව, මුදල් ප්‍රවාහ ඉදිරි රැකුමක් පහත සඳහන් පරිදි ගිණුම්ගත කළ යුතුය.
- (අ) ඉදිරි රැකුම අයිතමයේ හා ස්කන්ධයේ වෙනම වූ සංරචකය පහත දැක්වෙන දෑ වලින් අඩු එකකට ගැළපිය යුතුය.
- (i) ඉදිරි රැකුම ආරම්භයේ සිට ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයේ සමුච්චිත වාසි හෝ අවාසි සහ
- (ii) ඉදිරි රැකුම ආරම්භයේ සිට අපේක්ෂිත අනාගත මුදල් ප්‍රවාහවල සාධාරණ අගයේ (වර්තමාන අගය) සමුච්චිත වෙනස

(ආ) ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනාගත් ඉදිරි රැකීම සාධන පත්‍රයේ හෝ එහි නම් කළ සංරචකය (එය සඵල ඉදිරි රැකීමක් නොවේ) කිසියම් ඉතිරි වාසි හෝ අවාසි, සහ,

(ඇ) අස්තිත්වයක විශේෂිත වූ ඉදිරි රැකුම සම්බන්ධතාවයක ලේඛනගත කළමනාකරණය ක්‍රමෝපායන් ඉදිරි රැකීමේ වාසි හෝ හානිවල නිශ්චිත කොටස් සඵලදායකත්වය හෝ ඉදිරි රැකීම සාධන පත්‍රයක අදාළ මුදල් ප්‍රවාහ (74, 75 සහ 88(අ) ඡේද බලන්න) තක්සේරු කිරීමේදී බැහැර කළහොත්, එම බැහැර කළ සංරචකයේ වාසි හෝ හානි 55 වැනි ඡේදය ප්‍රකාරව හඳුන්වා ගත යුතුය.

97. පුරෝකථනය කළ ගනුදෙනුවක ඉදිරි රැකුමකදී, පසුව මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීමක් ලෙස හඳුනා ගැනීමේ ප්‍රතිඵලයක් වේ නම්, 95 ඡේදය ප්‍රකාරව වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත් ආශ්‍රිත ලාභ හෝ අලාභ, එම කාලපරිච්ඡේදයේදී හෝ වත්කම අත්කරගත් කළ පරිච්ඡේදය තුළදී හෝ ලාභ හෝ අලාභවලට බලපාන උපකල්පිත වගකීමක් (පොළී ආදායම හෝ පොළී වියදම හඳුනාගත් කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී වැනි) යළි වර්ගීකරණය ගැලපීමක් ලෙස ස්කන්ධයෙන් ලාභ හෝ අලාභවලට යළි වර්ගීකරණය කළයුතුය. (LKAS 1 බලන්න) කෙසේ වෙතත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත් හානියේ මුද්‍ර ප්‍රමාණය හෝ කොටසක් ඉදිරි කාලපරිච්ඡේදය තුළදී හෝ ඊට වැඩි කාලපරිච්ඡේදය ගණනාවකදී අයකරගත නොහැකි වෙනැයි අස්තිත්වය අපේක්ෂා කරන්නේ නම් ආපසු අයකර ගැනීමට බලාපොරොත්තු නොවන වටිනාකම ලාභ හෝ අලාභවලට යළි වර්ගීකරණය කළ යුතුය.

98. පුරෝකථනය කළ ගනුදෙනුවක් ඉදිරි රැකුමේදී පසුව මූල්‍ය නොවන වත්කමක් හෝ මූල්‍ය නොවන වගකීමක් හෝ මූල්‍ය නොවන වත්කමක හෝ මූල්‍ය නොවන වගකීමක් සඳහා පුරෝකථනය කළ ගනුදෙනුවක් ලෙස හඳුනා ගැනීමේ ප්‍රතිඵලයකදී ඒවා ස්ථිර බැඳියාවක් බවට පත්වනඅතර ඒවාට සාධාරණ අගය ඉදිරි රැකීම යොදාගැනේ. එවිට අස්තිත්වය අනුගමනය කළයුතු වන්නේ පහත (අ) හෝ (ආ) ය.

(අ) එය 95 ඡේදය ප්‍රකාරව වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත් ආශ්‍රිත ලාභ හෝ අලාභ එම කාලපරිච්ඡේදයේදී හෝ වත්කම අත්කරගත් කාලපරිච්ඡේදයේ දී තුළදී හෝ ලාභ හෝ අලාභවලට බලපාන උපකල්පිත වගකීමක් (කාල පරිච්ඡේදවලදී ක්ෂය කිරීමේ වියදම හෝ විකුණූ බඩුවල පිරිවැය හඳුනාගැනීම වැනි) යළි වර්ග කිරීමේ ගැලපීමක් ලෙස (LKAS 1) යළි වර්ග කරයි. කෙසේ වෙතත් වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත් හානියේ මුද්‍ර ප්‍රමාණය හෝ කොටසක් ඉදිරි කාලපරිච්ඡේදය තුළදී හෝ ඊට වැඩි කාල පරිච්ඡේද ගණනාවකදී අයකර ගත නොහැකි වෙනැයි අස්තිත්වය අපේක්ෂා කරන්නේ නම් ආපසු අයකර ගැනීමට බලාපොරොත්තු නොවන වටිනාකම යළි වර්ගීකරණය කිරීමේ ගැලපීමක් ලෙස ස්කන්ධයේ සිට ලාභ හෝ අලාභවලට යළි වර්ගීකරණය කළ යුතුය.

(ආ) 95 වැනි ඡේදය ප්‍රකාරව වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත් ආශ්‍රිත වාසි හෝ හානි එයින් ඉවත්කරන අතර ඒවා මූලික පිරිවැයට හෝ වෙනස් ධාරණ වටිනාකමට වත්කම්වල හෝ වගකීම්වල ඇතුළත් කරයි.

99. අස්තිත්වයක් 98 වැනි ඡේදයේ එක්කෝ (අ) හෝ (ආ) එහි ගිණුම් ප්‍රතිපත්තිය ලෙස අනුගමනය කළ යුතු අතර 98 වැනි ඡේදය අදාළවන සියලු ඉදිරි රැකුම් සඳහා එය යොදාගත යුතුය.

100. 97 සහ 98 ඡේදවල ආවරණය කර ඇති දේවල් හැර, අත් මුදල් ප්‍රවාහ ඉදිරි රැකුම් සඳහා වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගෙන ඇති ආදායම් යළි වර්ගීකරණය කර යළි වර්ගීකරණය කිරීමේ ගැලපීමක් ලෙස :බණ්ඩ 1 බලන්න* එම කාලපරිච්ඡේදය හෝ ඉදිරි රැකුම ගනුදෙනු පුරෝකථනය කර ලාභ හෝ අලාභවලට පුරෝකථනය කළ විකුණුමක් සිදුවූ විට බලපාන කාලසීමාවන් තුළදී ස්කන්ධයේ සිට ලාභ හෝ අලාභවලට යළි වර්ගීකරණය කළ යුතුය.

101. පහත දැක්වෙන ඕනෑම අවස්ථාවකදී අස්තිත්වය 95-100 ඡේදවල නිශ්චය කරන ලද ඉදිරි රැකුම් ගිණුම්කරණය අනාගතයට බලපාන පරිදි නැවැත්විය යුතුය.

(අ) ඉදිරි රැකීම උපකරණය යල් පැනීම හෝ විකිණීම, පවාරණය කිරීම හෝ දීර්ඝනය කිරීම (මෙම අරමුණ සඳහා එවැනි පවාරණය කිරීමක් හෝ ප්‍රතිසම්පාදනය කිරීමක් හෝ දීර්ඝනය කිරීම අස්තිත්වයක් ලේඛනගත ඉදිරි රැකුම ක්‍රමෝපායේ කොටසක් වන්නේ නම් ඉදිරි රැකුම උපකරණය වෙනත් ඉදිරි රැකුම් උපකරණයක වෙනත් ඉදිරි රැකුම් උපකරණයකට ප්‍රතිසම්පාදනය කිරීම හෝ දීර්ඝනය කිරීම යල්පැනීමක් හෝ පවාරණයක් නොවේ.) මෙම සිද්ධියේදී ඉදිරි රැකුම උපකරණය, එම උපකරණය ක්‍රියාත්මකව තිබූ (95 (අ) ඡේදය බලන්න) කාලපරිච්ඡේදයේ සිට වූ වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත් සමුච්චිත හානි හෝ වාසි, පුරෝකථනය කළ ගනුදෙනුව සිදුවන තුරු එලෙසම ස්කන්ධයේ වෙන් වශයෙන් පවතී. ගනුදෙනුව සිදුවූ විට 97, 98 හෝ 100 ඡේද යොදා ගැනේ.

(ආ) ඉදිරි රැකීම තවදුරටත් 88 වැනි ඡේදය ඉදිරි රැකුම ගිණුම්කරණයේ නිර්ණායක සපුරාලනු නොලැබේ. මෙම සිද්ධියේදී ඉදිරි රැකුම උපකරණය එම උපකරණය ක්‍රියාත්මකව තිබූ (95 අ) ඡේදය බලන්න) කාලපරිච්ඡේදයේ සිට වූ වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත් සමුච්චිත හානි හෝ වාසි පුරෝකථනය කළ ගනුදෙනුව සිදුවන තුරු එලෙසම ස්කන්ධයේ වෙන් වශයෙන් පවතී. ගනුදෙනුව සිදුවූ විට 97, 98 හෝ 100 ඡේද යොදා ගැනේ.

(ඇ) පුරෝකථනය කළ ගනුදෙනුව සිදුවීම තවදුරටත් බලාපොරොත්තු නොවේ. එවන් සිද්ධියකදී ඉදිරි රැකීම උපකරණය, එම උපකරණය ක්‍රියාත්මකව තිබූ (95 ඡේදය බලන්න) කාල පරිච්ඡේදයේ සිට වූ වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත් අදාළ සමුච්චිත හානි හෝ වාසි යළි වර්ගීකරණය කිරීමේ ගැලපුමක් ලෙස ස්කන්ධයේ සිට ලාභ හෝ අලාභවලට යළි වර්ගීකරණය කරනු ලැබේ. සිදුවීමේ හැකියාව බොහෝදුරට නොමැති පුරෝකථනය කළ ගනුදෙනුවක් තවදුරටත් සිදුවිය හැකි යයි බලාපොරොත්තුව (88 අ) ඡේදය බලන්න)

(ඈ) අස්තිත්වය නම් කිරීම අහෝසි කිරීම පුරෝකථනය කළ ගනුදෙනුවක ඉදිරි රැකුම ගනුදෙනු සඳහා එම සාධන පත්‍රය ක්‍රියාත්මකව තිබූ (95 වැනි ඡේදය බලන්න) කාලපරිච්ඡේදයේ සිට වූ වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත් සමුච්චිත වාසි හෝ හානි පුරෝකථනය කළ ගනුදෙනුව සිදුවන තුරු හෝ තවදුරටත් සිදුවෙනැයි බලාපොරොත්තු නොවනතුරු එලෙස ස්කන්ධයේ වෙන්වශයෙන් පවතී. ගනුදෙනුව සිදුවූවිට 97, 98 හෝ 100 ඡේද යොදාගැනේ. ගනුදෙනුව තවදුරටත් සිදුවෙනැයි අපේක්ෂා නොකරන විට වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත් සමුච්චිත වාසි හෝ හානි යළි වර්ගීකරණය කිරීමේ ගැලපුමක් ලෙස ස්කන්ධයේ සිට ලාභ හෝ අලාභවලට යළි වර්ගීකරණය කළ යුතුය.

ශුද්ධ ආයෝජනවල ඉදිරි රැකීම

102. ශුද්ධ ආයෝජන (LKAS 21 බලන්න) යක කොටසක් ලෙස ගිණුම්කරණ මූල්‍ය (Monetary) අයිතම ඉදිරි රැකීමක් ඇතුළත් ශුද්ධ විදේශ මෙහෙයුම් ඉදිරි රැකුම් මුදල් ප්‍රවාහ ඉදිරි රැකුම ගිණුම්ගත කළ ක්‍රමයට සමානව ගිණුම්ගත කළ යුතුවේ.

(අ) සඵල ඉදිරි රැකීමක් ලෙස නිර්ණය කළයුතු ඉදිරි රැකීමක කොටසක වාසි හෝ හානි වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත යුතුය,

සහ

(ආ) සඵල නොවන කොටස් ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනාගත යුතුය.

වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත් ඉදිරි රැකීම සාධන පත්‍රයක සඵල ඉදිරි රැකීම කොටසට අදාළ වාසි සහ හානි, විදේශ මෙහෙයුම් බැහැර කිරීමේදී හෝ බැහැර කිරීමේ කාලපරිච්ඡේදයේදී LKAS 21, 48, 49 ඡේදයන් ප්‍රකාරව යළි වර්ගීකරණය කිරීමේ ගැලපුමක් ලෙස (LKAS 1 බලන්න) ස්කන්ධයේ සිට ලාභ හෝ අලාභවලට යළි වර්ගීකරණය කළ යුතුය.

බලපැවැත්වෙන දිනය සහ සංක්‍රාන්තිය

103. අස්තිත්වය මෙම ප්‍රමිතිය 2012 ජනවාරි 01 දින ඊට පසු ආරම්භවන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා යොදාගත යුතුය. ඊට පෙර යොදාගැනීමට අවසර ඇත. අස්තිත්වය LKAS 32 ක් අදාළ කරගන්නේ නම් හැර මෙම ප්‍රමිතිය 2012 ජනවාරි මස 01 දිනට පෙර පටන්ගන්නා කාලපරිච්ඡේද සඳහා අදාළ කරගත යුතු නැත. අස්තිත්වයක් මෙම ප්‍රමිතිය 2012 ජනවාරි මස 01 දිනට පෙර ආරම්භවන කාල පරිච්ඡේද සඳහා යොදාගන්නේ නම් එම කරුණ හෙළි කළ යුතුය.

103A අස්තිත්වයන් 2012 ජනවාරි 01 දින හෝ ඊට පසුව පටන්ගන්නා වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා 2(ඒ) ඡේදයේ සංශෝධන යොදාගත යුතුය. අස්තිත්වයක් සේවය සඳහා සූදානම් කිරීමටද ප්‍රතිසංස්කරණය හා පාරිසරක පුනරුත්ථාපනයට ද තිබෙන අරමුදල්වලින් උපදින පොළි සඳහා හිමිකම් හා නව (ISRIC 5) පෙර කාලසීමාවන් සඳහා අදාළ කරගනී නම්, මෙම සංශෝධනය, මෙම පෙර කාලසීමාව සඳහා අදාළ කරගත යුතු වන්නේය. IFRIC 5 මෙම සංශෝධනය පෙර කාලපරිච්ඡේදය සඳහා යොදාගත යුතුය.

103B [ඉවත් කරන ලදී]

103C [ඉවත් කරන ලදී]

103D [ඉවත් කරන ලදී]

103F [ඉවත් කරන ලදී]

103G [ඉවත් කරන ලදී]

103H [ඉවත් කරන ලදී]

103I [ඉවත් කරන ලදී]

104 [ඉවත් කරන ලදී]

105 [ඉවත් කරන ලදී]

105A [ඉවත් කරන ලදී]

105B [ඉවත් කරන ලදී]

105C [ඉවත් කරන ලදී]

105D [ඉවත් කරන ලදී]

106 [ඉවත් කරන ලදී]

107 [ඉවත් කරන ලදී]

107A [ඉවත් කරන ලදී]

108 [ඉවත් කරන ලදී]

108A [ඉවත් කරන ලදී]

108B [ඉවත් කරන ලදී]

108C [ඉවත් කරන ලදී]

පරිශිෂ්ට A

යොදා ගැනීමේ සාධන පත්‍ර :

මෙම පරිශිෂ්ටය මෙම ප්‍රමිතයේ සංකලිත කොටසකි.

විෂය පථය (2 - 7 ඡේද)

AG1 සමහර කොන්ත්‍රාත් සඳහා දේශගුණික, භූවිද්‍යාත්මක හෝ වෙනත් භෞතික විචල්‍යය පදනම් කරගෙන ගෙවීම් කිරීමට අවශ්‍ය වේ. (මෙම දේශගුණික පදනම මත වන විචල්‍යයන් සමහරවිට "කාලගුණික ව්‍යුත්පන්නයන්" ලෙස හඳුන්වනු ලැබේ). එම ගිවිසුම් SLFRS 4 හි විෂය පථය යටතට නොවැටේ නම්, ඒවා මෙම ප්‍රමිතයේ විෂය පථය තුළ වේ.

AG2 සේවක වරප්‍රසාද සැලසුම් පිළිබඳ අනුකූලවීය යුතු සේවා වරප්‍රසාද සැලසුම්කරණය ගිණුම්කරණය සහ වාර්තා කිරීම පිළිබඳ LKAS 26 සහ විකුණුම් පරිමාව හෝ සේවා ආදායම පදනම මත පුරස්කාර ගිවිසුම් සඳහා ගිණුම් තැබිය යුතු LKAS 18 යන ප්‍රමිත වලට අදාළ අවශ්‍යතාවයන් මෙම ප්‍රමිතය මගින් වෙනස් නොකෙරේ.

AG3 ආයෝජනය කරනු ලබන ආයතනය සමග මෙහෙයුම් කටයුතු සඳහා දීර්ඝ කාලීන සම්බන්ධතාවයන් ඇති කරගැනීම සහ පවත්වාගෙන යාම සඳහා සමහර අවස්ථාවල දී අස්තීත්වයන් "ක්‍රමෝපාය ආයෝජනයන්" ලෙස දකින වෙනත් අස්තීත්වයන් විසින් නිකුත් කරනු ලබන ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල අයෝජනය කරයි. ආයෝජනය කරන අස්තීත්වය එවන් ආයෝජනයක් ස්කන්ධ ක්‍රමය අනුව ගිණුම් තැබීම උචිත දැයි නිර්ණය කිරීමට LKAS 28 භාවිත කෙරේ. ඒ හා සමානව සමානුපාතික ඒකාබද්ධ කිරීම හෝ ස්කන්ධ ක්‍රමය එවන් ආයෝජනයන් සඳහා උචිතදැයි නිර්ණය කිරීම සඳහා ආයෝජන අස්තීත්වයන් භාවිත කෙරේ. සමානුපාතික ඒකාබද්ධ කිරීම හෝ ස්කන්ධ ක්‍රමය යන ක්‍රම දෙකම උචිත නොවන්නේ නම් අස්තීත්වය එම ක්‍රමෝපාය ආයෝජනය සඳහා මෙම ප්‍රමිතය යොදා ගැනේ.

AG3A SLFRS 2 හි විෂය පථය තුළවන ඒවා පැන නගින්නේ ගිවිසුම් යටතේ හේතුව නිසා 2(එ) ඡේදය බැහැර කරන අයිතීන් හා බැඳීම් හැර රක්ෂණකරුවන්ගේ මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම් සඳහා මෙම ප්‍රමිතය යොදා ගැනේ.

AG4 ඇපකර සමහර වර්ගවල ණයවර ලිපි, ණය පැහැර හැරීම් ගිවිසුම් හෝ රක්ෂණ ගිවිසුම් වැනි විවිධ ස්වරූපයේ නෛතික මූල්‍ය ඇපකර ගිවිසුම් තිබිය හැකිය. ඒවා ගිණුම් තැබීම සඳහා සලකන ආකාරය ඒවායේ නෛතික ස්වරූපය මත පදනම් නොවේ. උචිත ලෙස සලකන ආකාරය පිළිබඳ උදාහරණ පහත දැක්වේ (2(එ) ඡේදය බලන්න).

(අ) මූල්‍ය ඇපකර ගිවිසුමක දී SLFRS 4 හි රක්ෂණ ගිවිසුමක නිර්වචනය සමග එකඟවූවත් පවරන ලද අවදානම සැලකිය යුතු තරම් නම් නිකුත් කරන්නා මෙම ප්‍රමිතය යොදා ගනී. එහෙත් නිකුත් කරන්නා එය කලින් ස්ථිර හා පැහැදිලි ලෙස එවැනි ගිවිසුම් රක්ෂණ ගිවිසුම් ලෙස සලකා රක්ෂණ ගිවිසුම් හා අදාළ ගිණුම් තැබීම භාවිත කර ඇත්නම් නිකුත් කරන්නා එක්කෝ මෙම ප්‍රමිතය හෝ SLFRS 4 එවැනි මූල්‍ය ඇපකර ගිවිසුම් සඳහා යොදා ගැනීම තෝරාගත හැකිය. මෙම ප්‍රමිතය යොදාගන්නේ නම් නිකුත් කරන්නාට මූල්‍ය ඇපකර ගිවිසුමක් මුලින්ම සාධාරණ අගයට හඳුනා ගැනීමට 43 වන ඡේදය අනුව අවශ්‍ය වේ. එයට පටහැනි සාක්ෂි නොමැති නම්, මූල්‍ය ඇපකර ගිවිසුම් නිකුත් කළේ සම්බන්ධයන් නොමැති පාර්ශවයකට ස්වයංවම (Stand alone) අතේ දුරට ගනුදෙනුවකට නම් එහි ආරම්භක සාධාරණ අගය ලැබුණ අධි මිලට බොහෝ දුරට සමාන විය හැකිය. පසුව, මූල්‍ය ඇපකර ගිවිසුම ආරම්භයේ දී නම් කර ඇත්තේ ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට හැර හෝ 29 - 37 සහ AG47 - AG52 ඡේද අදාළ නොවන්නේ නම් හැර (මූල්‍ය වත්කමක් පැවරුම් කළවිට හඳුනා ගැනීම අත්හැරීමට සුදුසුකම් නොලබන්නේ නම් හෝ අඛණ්ඩ සම්බන්ධතා ප්‍රවේශය යොදා ගන්නා විට නිකුත් කරන්නා එය මනිනුයේ පහත දෑ වලින් වැඩි වටිනාකමටය.

(i) LKAS 37 ප්‍රකාරව නිර්ණය කරන වටිනාකම සහ

(ii) මුලින් හඳුනාගත් වටිනාකමින්, උචිත වනවිට LKAS 18 (47(ඇ) ඡේදය බලන්න) ප්‍රකාරව හඳුනාගත් සමුච්චිත ක්‍රමයක්ෂය අඩුකිරීමෙන්.

(ආ) සමහර ණය ආශ්‍රිත ඇපකරවල දී දරන්නා අනාවාස වීමට ඉඩ ඇත්තේ ය සහ ඇපකර වත්කම මත ගෙවිය යුතු කාලයේ දී ණයකරු විසින් ගෙවීමට අසමත් වීමේ හේතුවෙන් අලාභ දරුවේයයි යන මේවා ගෙවීම සඳහා පෙර කොන්දේසි ලෙස අවශ්‍ය වන්නේ නැත. එවැනි ඇපකරයන් සඳහා උදාහරණයන් වඩාත් නිශ්චිත ණය වර්ගීකරණයක හෝ ණය දර්ශකයක වෙනස්වීමට අනුරූපව කෙනෙකු කළයුතු ගෙවීම්. එවැනි ඇපකර මෙම ප්‍රමිතයේ නිර්වචනය කර ඇති පරිදි මූල්‍ය ඇපකර ගිවිසුම් නොවේ සහ SLFRS 4 හි නිර්වචනය කර ඇති පරිදි රක්ෂණ ගිවිසුම් නොවේ. එවැනි ඇපකර ව්‍යුත්පන්න වන අතර නිකුත් කරන්නා ඒවා සඳහා මෙම ප්‍රමිතය යොදා ගනී.

(අ) භාණ්ඩ විකිණීම හා සම්බන්ධ මූල්‍ය ඇපකර ගිවිසුමක් නිකුත් කළහොත් ඇපකරයේ සහ භාණ්ඩ විකිණීමෙන් වන ආදායම කුමන අවස්ථාවේ හඳුනාගන්නා ද යන්න නිර්ණය කිරීම සඳහා LKAS 18 යොදා ගැනේ.

AG4(අ) ගිවිසුමක් රක්ෂණ ගිවිසුමක් බවට නිකුත් කරන්නා විශ්වාසය සහතික කරන්නේ, නීතිපතා දර්ශය ලෙස දක්නට ලැබෙන නිකුත් කරන්නා විසින් ගනුදෙනුකරුවන් සහ නියාමකයන් අතර වන සංනිවේදන ව්‍යාපාර ලිපි ලේඛන සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශ වලිනි. මෙයට අමතරව රක්ෂණ ගිවිසුම් සඳහා වන ගිණුම්කරණ අවශ්‍යතා බොහෝ විට වෙනත් වර්ගවල ගනුදෙනු සඳහා වන එනම් බැංකුවකින් හෝ වාණිජ බැංකුවකින් නිකුත් කරන ගිවිසුම් සඳහා වන ගිණුම්කරණ අවශ්‍යතාවලින් වෙනස් වේ. එවන් සිද්ධිවල දී නිකුත් කරන්නාගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල දර්ශය ලෙස නිකුත් කරන්නා භාවිත කළ එම ගිණුම්කරණ අවශ්‍යතා පිළිබඳ ප්‍රකාශයන් ඇතුළත් කරයි.

නිර්වචන (8 සහ 9 වන ඡේද) :

ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට නම් කිරීම :

AG4(ආ) එසේ නම් කිරීමෙන් ඇතිවන ප්‍රතිඵලය වන්නේ අදාළ අමතර තොරතුරු සැපයීම නම් මූල්‍ය වත්කමක්, මූල්‍ය වගකීමක්, හෝ මූල්‍ය වත්කම් සමූහයක් (මූල්‍ය වත්කම් මූල්‍ය වගකීම් හෝ දෙකම) ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට ලෙස නම් කිරීමට මෙම ප්‍රමිතයේ 9 වන ඡේදයෙන් ඉඩ දේ.

AG4(ඇ) අස්තීත්වයක් විසින් මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීමක් ලාභාලාභ මගින් සාධාරණ අගයට ලෙස නම් කිරීමේ තීරණය ගිණුම් මූල ධර්ම තෝරා ගැනීම හා සමාන වේ. (නමුත් ගිණුම් මූලධර්ම තේරීම මෙන් නොව එය ඒ හා සමාන සියලු ගනුදෙනු සඳහා සංගතව යොදා ගැනීම අවශ්‍ය නොවේ.) අස්තීත්වයකට එවන් තෝරා ගැනීමක් ඇති විටෙක දී ගිණුම් මූලධර්ම ගිණුම් ඇස්තමේන්තු, ගිණුම් ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වීම් සහ වැරදි සඳහා වන LKAS 8 හි 14 (ආ) ඡේදයේ අවශ්‍ය පරිදි, ගනුදෙනු සම්බන්ධයෙන් වන බලපෑම්, අස්තීත්වයේ මූල්‍ය තත්ත්වයේ වෙනත් සිද්ධීන් සහ කොන්දේසි, මූල්‍ය ප්‍රවාහවල මූල්‍ය කාර්ය සාධනය පිළිබඳ විශ්වාසදායක සහ වඩා අදාළ තොරතුරු මූල්‍ය ප්‍රකාශවල සැපයීම තෝරාගත් මූලධර්මයේ ප්‍රතිඵලයක් නිසා වීම අවශ්‍ය වේ. ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට ලෙස නම් කිරීමේ සිද්ධියක දී වඩා අදාළ තොරතුරු සැපයීමේ අවශ්‍යතාවය සපුරාලිය යුතු විටෙක දී 9 වන ඡේදය අනුව අවස්ථාවන් දෙකක් පැහැදිලි කරදේ. ඒ අනුව එවන් නම් කිරීමක් තෝරා ගැනීමේ දී 9 වන ඡේදය ප්‍රකාරව අස්තීත්වය අවස්ථා දෙකෙන් එකක් තුළ (දෙකම හෝ) පිහිටන බව දර්ශය/ප්‍රදර්ශනය කළ යුතු වේ. 9(ආ) (i): නම් කිරීම මගින් වෙනත් විධියකින් පැන නගින මැනීමේ හෝ හඳුනා ගැනීමේ අසංගතතාවය ඉවත්වීම හෝ සැහෙන දුරට අඩුවීමක් සිදුවේ.

AG4(ඈ) LKAS 39 යටතේ මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීමක් මැනීම සහ එහි වටිනාකම හඳුනාගත් වෙනස්වීම්වල වර්ගීකරණය නිර්ණය කරන්නේ එම අයිතමයේ වර්ගීකරණය සහ එම අයිතමය නම් කරන ලද ඉදිරිදැකුම සම්බන්ධතාවයක කොටසක් වන්නේ ද යන කරුණ මතය. එම අවශ්‍යතා මැනීමේ හෝ හඳුනා ගැනීමේ අසංගතතා (ගිණුම්කරණ අයෝග්‍යය ගැළපීම (Mismatch)/ලෙස සමහර විට හඳුන්වනු ලබන) නිර්මාණය වීමට පුළුවන. උදාහරණ වශයෙන් ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට යන නම් කිරීම දක්නට නොලැබෙන විටක දී, එය විකිණීමට ඇති මූල්‍ය වත්කමක් ලෙස වර්ගීකරණය කළ හා (වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත් සාධාරණ අගය බොහෝ වෙනස්කම් සමඟ) සහ වගකීමක් ක්‍රමක්ෂය පිරිවැයට අදාළ ලෙස අස්තීත්වය සැලකිය හැකිය (සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම් නොසලකා හැර) එවන් අවස්ථාවල දී වත්කම් සහ වගකීම් යන දෙකම ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගය ලෙස වර්ගකරන්නේ නම් එහි මූල්‍ය ප්‍රකාශ වල වඩා අදාළ තොරතුරු සපයන බවට අස්තීත්වය නිගමනය කළ හැකිය.

AG4(ඉ) පහත සඳහන් උදාහරණ මගින් මෙම කොන්දේසිය සපුරාලන්නේ කෙසේ ද යන්න දැක්වේ. සෑම සිද්ධියකදීම 9(ආ) (i) මෙසේ සඳහන් මූලධර්මය සපුරාලන්නේ නම් පමණක් අස්තීත්වයක් මෙම කොන්දේසිය මූල්‍යය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගය ලෙසට නම් කිරීම සඳහා භාවිත කළ හැකිය.

(අ) එසේ නොමැති වූ කල්හි විකිණීම සඳහා ඇති සේ වර්ගීකරණය කළා වූ ද, ඒවායේ මුදල් ප්‍රවාහ වත්කම්වල කාර්ය සාධනය මත ගිවිසුම්ගත ආකාරයට පදනම් වූ ද වගකීම් අස්තීත්වයකට තිබේ. උදාහරණ වශයෙන් රක්ෂණකරුවන්ගේ නිශ්චිත වත්කම් ඒකරාශී (Pool) උපලබ්ධි වූ හෝ උපලබ්ධි නොවූ ආයෝජන ඵලදාව මත ප්‍රතිලාභ ගෙවන අභිමානුසාරී සහභාගි වීමේ ගතිලක්ෂණ සහිත වගකීම් රක්ෂණකරුවෙකු හට තිබිය හැකිය. එම වගකීම් මැනීමේදී වර්තමාන වෙළඳපොළ මිල ගණන් පිළිබිඹු වන්නේ නම් වත්කම් ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට ලෙස විග්‍රහ කිරීම මගින් අදහස් කරන්නේ මූල්‍ය වත්කම්වල සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම් වගකීම්වල වටිනාකමේ එම කාල පරිච්ඡේදය සඳහා අදාළ වෙනස්වීම් ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනා ගෙන ඇති බවයි.

(ආ) අස්තිත්වයන් රක්ෂණ ගිවිසුම් යටතේ ඇති වගකීම් ඒවායේ මැනීමට වර්තමාන තොරතුරු සංගත කරන (SLFRS 4 24 ඡේදයේ ඉඩ දී ඇති පරිදි) සහ අදාළ ලෙස සැලකන මූල්‍ය වත්කම් වෙනස් හැටියකට විකිණීමට ඇති ලෙස හෝ ක්‍රමක්ෂය පිරිවැයට මනින ලද ලෙස වර්ගීකරණය කරන ලද.

(ඇ) එකිනෙක ගිලවී වන ආකාරයෙන් නැඹුරුවක් ඇතිව සාධාරණ අගයෙහි ප්‍රතිවිරුද්ධ වෙනස්කම් ඇති කරන්නා වූ පොළී අනුපාතික අවදානම වැනි බෙදාගැනෙන මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් හෝ දෙකම හෝ අස්තිත්වය තිබේ. කෙසේ වෙතත් සමහර සාධන පත්‍ර පමණක් ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට මනිනු ලැබේ. (උදා: වන්නේ ව්‍යුත්පන්න හෝ විකිණීම සඳහා ඇති ලෙස වර්ගීකරණය කළ) ඉදිරි රැකුම් ගිණුම්කරණය සඳහා අවශ්‍යතා සපුරාලන්නේ නැති විටෙක එයින් සිද්ධියක් විය හැකිය. උදාහරණ වශයෙන් 88 වැනි ඡේදය සම්ප්‍රදායකත්වය සඳහා වන අවශ්‍යතා සපුරාලන්නේ නැතිවීමේ හේතුව නිසා.

(ඈ) එකිනෙකට ගිලවීවන ආකාරයෙන් නැඹුරුවක් ඇතිව සාධාරණ අගයෙහි ප්‍රතිවිරුද්ධ වෙනස්කම් ඇති කරන්නා වූ පොළී අනුපාතික අවදානම වැනි බෙදාගැනෙන මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් හෝ දෙකම හෝ අස්තිත්වයක් තිබේ සහ මෙම සාධන පත්‍ර වලින් කිසිවක් ව්‍යුත්පන්නයක් නොවන නිසා ඉදිරි රැකුම් ගිණුම්කරණය සඳහා අස්තිත්වය සුදුසුකම් නොලැබේ. එපමණක් ද නොව ඉදිරි රැකුම් ගිණුම්කරණය දක්නට නොමැති නිසා වාසි හෝ හානි හඳුනා ගැනීමේ සැලකිය යුතු තරමේ අසංගතභාවයක් පවතී.

උදාහරණ වශයෙන්,

(i) සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම් එකිනෙකට ගිලවී වීමේ නැමියාවක් ඇති ස්ථාවර අනුපාතික ණයකර සමග විකිණීමට එසේ නොමැති වූ කල්හි ඇති ලෙස වර්ගකරණ ලැබිය හැකි ස්ථාවර වත්කම් කළඹක් අස්තිත්වය මූල්‍යනය කරයි. වත්කම් සහ ණයකර යන දෙකම ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට වාර්තා කිරීමෙන් සහ වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත් වත්කම් වෙනස්වීම් සහිතව සාධාරණ අගය සහ ණයකර ක්‍රමක්ෂය පිරිවැයට මැනීමෙන් වෙනත් හැටියකට පැන නැගිය හැකි විය හැකි අසංගතභාවයන් නිවැරදි කෙරේ.

(ii) අස්තිත්වයන් නිශ්චය කරන ලද කාණ්ඩයක ණය, අලෙවිවන බැඳුම්කර නිකුත් කිරීම මගින් මූල්‍යන කර ඇති අතර ඒවායේ සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම් එකිනෙකට ගිලවීවීමට නැමියාවක් ඇත. මෙයට අමතරව අස්තිත්වය බැඳුම්කර නිතිපතා මිලදී ගන්නේ නම් සහ කලාතුරකින් විකුණන්නේ නම් හෝ තවදුරටත් ණය මිලදී ගැනීමට හෝ විකුණා දීමක් නොසිදුවන්නේ නම් ණය සහ බැඳුම්කර යන දෙකම ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට වාර්තා කිරීමෙන් වෙනස් හැටියකින් ප්‍රතිඵල විය හැකි වාසි හෝ හානි හඳුනා ගැනීමේ කාල නියමයන් දෙකම ක්‍රමක්ෂය පිරිවැයට මැනීමෙන් සහ බැඳුම්කර යළි මිලදී ගන්නා සෑම අවස්ථාවක වාසි හෝ හඳුනා ගැනීමේ අසංගතභාවය ඉවත් වේ.

AG4(ඊ) පෙර ඡේදයේ විස්තර කර ඇති එවන් සිද්ධි සඳහා, මූලික හඳුනා ගැනීමේ දී නම් කිරීමට මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම් වෙනත් හැටියකට මනින ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට මැනීමේ හෝ හඳුනා ගැනීමේ අසංගතභාව සෑහෙන දුරට අඩුවීම හෝ ඉවත්වීම සිදුවිය හැකි අතර, වඩාත් අදාළ තොරතුරු සපයයි. ප්‍රායෝගික අරමුණු සඳහා අස්තිත්වය සියලුම වත්කම් සහ වගකීම් මැනීම හෝ අසංගතභාවය හඳුනා ගැනීම සඳහා හරියට එකම වේලාවකට ඒවා යොමු කිරීම කළ යුතු නොවේ. එහි මූලික හඳුනා ගැනීමේ සහ එම වේලාවේ ශේෂ ඇති ගණුදෙනු සිදුවීම බලාපොරොත්තු වන්නේ නම් සෑම ගණුදෙනුවක්ම ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට ලෙස නම් කර ඇත්නම් සාධාරණ ප්‍රමාණයන් සඳහා ඉඩදෙනු ලැබේ.

AG4(උ) ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට අසංගතභාවය ඇතිකරන මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් සමහරක් පමණක් නම් කිරීම පිළිගත හැකි නොවේ. එසේ කිරීමට සිදුවුවහොත් නොව අසංගතභාවය ඉවත්වීමක් හෝ සෑහෙන දුරට අඩුවීමක් සිදු නොවන අතර, එමගින් වඩාත් අදාළ තොරතුරු එමගින් ප්‍රතිඵලයක් ලෙස නොලැබේ. කෙසේ වෙතත් සමහර සංඛ්‍යාවක පමණක් වන එක හා සමාන මූල්‍ය වත්කම් හෝ එක සමාන මූල්‍ය වගකීම් නම් කිරීමෙන් සෑහෙන දුරට (වෙනත් ඉඩදෙන නම් කිරීම්වලට වඩා වියහැකි විශාල අඩුවීමක්) අසංගතභාවය අඩුවීමක් ළඟාකරගත හැකි නම් එසේ නම් කිරීම පිළිගත හැකි වනු ඇත. උදාහරණ වශයෙන් අස්තිත්වයක් සතුව රු. 100ක වටිනාකම වන එක හා සමාන මූල්‍ය වගකීම් සංඛ්‍යාවක් සහ රු. 50ක වටිනාකම ඇති ඒ හා සමාන වෙනත් පදනමක් අනුව මනින මූල්‍ය වත්කම් සංඛ්‍යාවන් ඇතැයි උපකල්පනය කරන්න. සියලුම වත්කම් මූලික හඳුනා ගැනීමට නම් කිරීමෙන් එහෙත් වගකීම් වලින් කොටසක් පමණක් ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට වශයෙන් හඳුන්වාදීමෙන් අස්තිත්වය මැනීමේ අසංගතභාවය සෑහෙන දුරට අඩු කිරීමට හැකිවේ. (උදාහරණ වශයෙන් තනි තනි වගකීම් එකතු කරන ලද රු. 45ක එකතුවකට) කෙසේ වෙතත් ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට නම් කිරීම යොදාගත හැක්කේ සමස්ථ මූල්‍ය සාධන පත්‍ර වලට පමණක් වීම හේතුකොටගෙන මෙම උදාහරණයේ දී අස්තිත්වය එකක් හෝ වැඩි ගණනක වගකීම් ඒවා මුළුමනින්ම ගෙන නම් කළ යුතු ය. එක්කෝ වගකීමක සංරචකයක් හෝ (උදාහරණ වශයෙන්

පාදක මිම්ම පොළී අනුපාතික වල වෙනස්වීම් වැනි වටිනාකම් වෙනස්වීම් ආරෝපණය වන්නේ එකම එක අවදානමකටය වගකීමක සමානුපාතිකයන් (ප්‍රතිශතයන්) වශයෙන් ගෙන නම් කළ නොහැකිය.

9(ආ) (ii) ඡේදය : මූල්‍ය වත්කම් සමූහයක්, මූල්‍ය වගකීම් හෝ දෙකම කළමනාකරණය කර සහ ලේඛනගත අවදානම් කළමනාකාර හෝ ආයෝජන ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාරව එහි කාර්ය සාධනය සාධාරණ අගය පදනම මත අගය කරනු ලැබේ.

AG4(ඌ) අස්තිත්වයක් මූල්‍ය වත්කම් සමූහයක්, මූල්‍ය වගකීම් හෝ දෙකම කළමනාකරණය කර සහ එහි කාර්ය සාධනය කර, ප්‍රතිඵලය වඩා අදාළ තොරතුරු වන අන්දමට එම සමූහය ලාභාලාභ මගින් සාධාරණ අගයට මනිමින් අගය කළ හැකි වේ. මෙම අවස්ථාවේ අවධානය වන්නේ අස්තිත්වය කළමනාකරණය කර කාර්ය සාධනය මැනීම පිළිබඳ ආකාරය ගැන මිස එහි මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල ස්වභාවය නොවේ.

AG4(එ) පහත සඳහන් උදාහරණ මෙම කොන්දේසි සපුරාලිය යුත්තේ කුමන අවස්ථාවේදී දැයි දක්වයි. සියලු සිද්ධීන් වල දී 9(ආ) (ii) ඡේදයේ මූල ධර්මය සපුරාලන්නේ නම් පමණක් මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීමක් ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට ලෙස නම් කිරීමට අස්තිත්වයන් මෙම කොන්දේසිය යොදාගත හැකිය.

(අ) අස්තිත්වයක් වනුයේ, ව්‍යාපාර (Venture), ප්‍රාග්ධන සංවිධානයක, අන්‍යෝන්‍ය (Mutual) අරමුදලක් ඒකක භාරයක් හෝ පොළී හෝ ලාභාංශ සහ සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම් මගින් මුළු ප්‍රතිලාභ වැඩිවීමට ලාභ ලබාගැනීමේ අදහසින් මූල්‍ය වත්කම්වල ආයෝජනය කරන ඒ හා සමාන අස්තිත්වයක්ය. එවැනි ආයෝජන මනිනුයේ ලාභාලාභ මගින් සාධාරණ අගයට නම් ඒවායේ විෂය පථයෙන් බැහැර කිරීමට LKAS 28 ක් සහ LKAS 31 න් ඉඩදී ඇත. අස්තිත්වය මුළු ප්‍රතිලාභ පදනම මත කළමනාකරණය අත් ආයෝජන සඳහා ද එකම ගිණුම් ප්‍රතිපත්තිය යොදාගත හැකිය. එහෙත් එමගින් වන බලපෑම ඒවා LKAS 28 හෝ LKAS 31 හි විෂය පථය තුළ වීමට ප්‍රමාණවත් නැත.

(ආ) එකක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක අවදානම බෙදාගන්නා එම අවදානම් ලේඛනගත කරන ලද වත්කම් වගකීම් කළමනාකරණ මූලධර්ම ප්‍රකාරව කළමනාකරණය සහ ඇගයීම් කරන මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම් අස්තිත්වයක තිබේ. උදාහරණ, විවිධ අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයන් සහිතව ප්‍රතිඵල වියහැකි අවදානම සාධාරණ අගය මත ව්‍යුත්පන්න සහ ව්‍යුත්පන්න නොවන මූල්‍ය සාධන පත්‍ර මිශ්‍රණයක් භාවිත කර කළමනාකරණය "ව්‍යුහගත නිෂ්පාදන" (Structured Products) අස්ථිත්ව ඒකකයක් නිකුත් කර තිබිය හැකිය. ඒ හා සමාන උදාහරණයක් විය හැක්කේ අස්තිත්වයක් ස්ථාවර පොළී අනුපාතික ණයක් ආරම්භ කර, එමගින් ප්‍රතිඵලයක් වියහැකි පාදක මිම්ම පොළී අනුපාතික අවදානම ව්‍යුත්පන්න නොවන මූල්‍ය සාධන පත්‍ර මිශ්‍රණයක් භාවිතකර කළමනාකරණය කිරීමය.

(ඇ) මූල්‍ය වත්කම් කළඹක් රඳවාගෙන එහි මුළු ප්‍රතිලාභ (උදා: පොළිය හෝ ලාභාංශ සහ සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම්) උපරිම කිරීමට එම කළඹ කළමනාකරණය සහ එම පදනම මත කාර්ය සාධනය අගය කරන රක්ෂණකරුවෙක් මත අස්තිත්වයේ කළඹ රඳවාගෙන ඇත්තේ නිශ්චිත වගකීමකට, ස්කන්ධයකට හෝ දෙකටම විය හැකිය. කළඹ නිශ්චිත රඳවාගෙන ඇත්නම්, රක්ෂණකරු විසින්ම වගකීම සාධාරණ අගය පදනම වන කළමනාකරණය කර ඇගයීම් කරන්නේ ද යන්න නොසලකා 9(ආ) (ii) ඡේදය කොන්දේසි වත්කම සපුරාලිය හැකිය. රක්ෂණකරුගේ අරමුණ දීර්ඝකාලයක් පුරා වත්කම් මත ලැබෙන මුළු ප්‍රතිලාභය උපරිම කිරීම වනවිට, සහභාගිවන ගිවිසුම් දරන්නන් හට කරන ගෙවීම්, කෙටිකාලීන (උදා: එක වර්ෂයක්) උපලබ්ධි වූ වාසිවල වටිනාකම් හෝ රක්ෂණකරුගේ අභිමතය වැනි කරුණු වැනි වෙනත් සාධකමත යැපෙන්නේ වුවත් 9 (ආ) (ii) ඡේදයේ කොන්දේසි සපුරාලිය හැකිවනු ඇත.

AG4(ඒ) ඉහත සටහන් කරන ලද පරිදි මෙම කොන්දේසිය විශ්වාස කරන්නේ අස්තිත්වය සලකා බැලීමට යටත්වන මූල්‍ය සාධන පත්‍ර සමූහයක් කළමනාකරණය කර කාර්ය සාධනය ඇගයීම කරන අන්දම මතය. එම නිසා (මූලික හඳුනා ගැනීමේ දී නම් කරන අවශ්‍යතාවලට යටත්ව). මෙම කොන්දේසිය පදනම් කරගෙන මූල්‍ය වත්කමක් ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගය ලෙසට නම් කරන අස්තිත්ව ඒකකයක් කළමනාකරණය සහ ඇගයීම එකට කරන සුදුසුකම් ලබන සියලු මූල්‍ය සාධන පත්‍ර ඒ අනුව නම් කළ යුතු ය.

AG4(ඔ) අස්තිත්වයේ ක්‍රමෝපාය ලේඛනගත කිරීම සවිස්තරාත්මක නොවිය යුතු අතර එහෙත් 9(ආ) (ii) ඡේදය සමඟ අනුකූල වියයුතු සහ ප්‍රමාණවත් ලෙස දර්ශීය විය යුතු ය. සෑම තනි අයිතමයක් සඳහාම එවන් ලේඛනගත කිරීම අවශ්‍ය නොවන අතර එහෙත් එය කළඹ පදනම මත විය හැකිය. උදාහරණ වශයෙන් අස්ථිත්ව ඒකකයක් ප්‍රධාන කළමනාකරණ පිරිස් විසින් අනුමත කළ දෙපාර්තමේන්තුවක කාර්යසාධන කළමනාකරණ පද්ධතියන් එහි කාර්ය සාධනය මුළු ප්‍රතිලාභ පදනම මත අගය කෙරෙන බව පැහැදිලිව දර්ශීය වනවිට 9(ආ) (ii) ඡේදය යටතේ අනුකූලව දර්ශීය වීමට අවශ්‍ය ලේඛනගත කිරීම තවදුරටත් අවශ්‍ය නොවේ.

සඵල පොළි අනුපාතිකය :

- AG5 සමහර සිද්ධිවල දී ණය හානි දැරීම පිළිබිඹු වන මූල්‍ය වත්කම් අධික වට්ටමක් යටතේ අත්පත් කරගනී. සඵල පොළි අනුපාතිකය ගණනය කරන විට අස්තිත්වය එවැනි දරන ලද ණය හානි ඇස්තමේන්තු කළ මුදල ප්‍රවාහවල ඇතුළත් කරයි.
- AG6 සඵල පොළි ක්‍රමය යොදාගන්නා විට අස්තිත්වයන් සඵල පොළි අනුපාතිකය ගණනය කිරීමේ දී සාමාන්‍යයෙන් ඇතුළත් කරන ඕනෑම ගාස්තු ලැබුණ හෝ ගෙවූ ලකුණු (Points) ගණුදෙනු කිරීමේ පිරිවැය, සහ වෙනත් අධිමිල සහ වට්ටම් සාධන පත්‍රයේ අපේක්ෂිත ජීවිත කාලය තුළ ක්‍රම ක්ෂය කරයි. කෙසේ වෙතත් ඕනෑම ගාස්තු, ලැබුණ හෝ ගෙවූ ලකුණු, ගණුදෙනු කිරීමේ පිරිවැය සහ වෙනත් අධිමිල සහ වට්ටම් අදාළ වන්නේ කෙටිකාල පරිච්ඡේදයකට නම් එම කෙටි කාලපරිච්ඡේදය භාවිතා කරනු ලැබේ. එබඳු සිද්ධියක දී උචිත ක්‍රමක්ෂය කාල පරිච්ඡේදය වනුයේ මිළග යළි මිළ කිරීමේ දිනය දක්වා වන කාල පරිච්ඡේදයයි. ගාස්තු ගෙවන ලද හෝ ලැබී ඇති හෝ ලකුණු ගණුදෙනු පිරිවැය, අධිමිල, හෝ වට්ටම් වලට අදාළ විචල්‍යත්, සාධන පත්‍රවල අපේක්ෂිත කල් පිරීමට පෙර වෙළඳපොළ මිල අනුපාතිකයන් නැවත මිල නියම කරන කල්හි සිදුවන්නේ මේ ආකාරයෙනි. උදාහරණ වශයෙන් වල අනුපාතික සාධන පත්‍රයක් මත අධි මිලක් හෝ වට්ටමක් අවසානවරට පොළි ගෙවූ දින සිට සාධන පත්‍රයේ පොළිය උපවිත වූ පිළිබිඹු වන්නේ නම් හෝ වල පොළි අනුපාතික වෙළඳපොළ අනුපාතිකවලට යළි නියම කල දින සිට වෙළඳපොළ අනුපාතික වල වෙනස්වීම් ක්‍රමක්ෂය කලයුත්තේ මිළගට වල පොළි අනුපාතික වෙළඳපොළ අනුපාතිකයට යළි නියම කරන දිනය දක්වාය. මෙයට හේතුවන්නේ අධි මිල හෝ වට්ටම් අදාළ වන්නේ මිළග පොළි යළි නියම කරන දින අදාළ කාලපරිච්ඡේදයටය, එම දිනට අධි මිලට හෝ වට්ටමට අදාළ (පොළි අනුපාතික) විචල්‍ය වෙළඳපොළ අනුපාතික වලට යළි නියම කිරීමේ හේතුව නිසාය. සාධන පත්‍රයේ නිශ්චිත කරනලද වල අනුපාතයට වඩා ණය පරාස වෙනස්වීම නිසා ප්‍රතිඵලයක් වන අධිමිලක් හෝ වට්ටමක් වෙනස්වීම හෝ වෙනත් විචල්‍ය වෙළඳපොළ අනුපාතික වලට යළි නියම නොකර සාධන පත්‍රයේ අපේක්ෂිත ජීවිත කාලය පුරා ක්ෂය කරනු නොලැබේ.
- AG7 වල අනුපාතික මූල්‍ය වත්කම් සහ වල අනුපාතික මූල්‍ය වගකීම් සඳහා වෙළඳපොළ පොළි අනුපාතික සංවලනය පිළිබිඹු වීමට කලින්කලට මුදල් ප්‍රවාහ යළි ඇස්තමේන්තු කිරීම සඵල පොළි අනුපාතිකය වෙනස් කරයි. වල අනුපාතික මූල්‍ය වත්කමක් හෝ වල අනුපාතික මූල්‍ය වගකීමක් මූලිකව පරිණත වීමේ දී ලැබිය යුතු හෝ ගෙවිය යුතු මුදල් මුදල් වටිනාකමට සමාන ලෙස හඳුනාගතහොත්, අනාගත පොළි ගෙවීම් යළි ඇස්තමේන්තු කිරීමෙන් වත්කම් හෝ වගකීම් ධාරණ අගයට සැලකිය යුතු බලපෑමක් සාමාන්‍යයෙන් සිදු නොවේ.
- AG8 අස්තිත්වයක් එහි ගෙවීම්වල හෝ ලැබීම්වල ඇස්තමේන්තු සංශෝධනය කළහොත් සත්‍ය සහ සංශෝධනය කළ ඇස්තමේන්තු කරන මුදල් ප්‍රවාහවලින් පිළිබිඹුවන මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් (හෝ මූල්‍ය උපකරණ සමූහය) අස්තිත්වයක් විසින් ධාරණ අගයට ගැළපුම් කළ යුතු ය. මූල්‍ය උපකරණයේ මුල් සඵල පොළි අනුපාතිකයට ඇස්තමේන්තු කළ අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ තුළ වර්තමාන අගය ආගණනය කර හෝ අදාළ වන පරිදි 92 ඡේදය ප්‍රකාරව සංශෝධනය කරන ලද සඵල පොළි අනුපාතිකය අනුව ධාරණ අගයේ වටිනාකම අස්තිත්වය යළි ගණනය කෙරේ. ගැලපීම ලාභ හෝ අලාභ වල ආදායමක් හෝ වියදමක් ලෙස හඳුනා ගැනේ. මූල්‍ය වත්කමක් 50B, 50D හෝ 50E ඡේද ප්‍රකාරව යළි වර්ගීකරණය කළහොත් සහ එම මුදල් ලැබීම්වල අයකරගත හැකි භාවය වැඩිවීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අස්තිත්වය පසුව මුදල් ලැබීම්වල අනාගත ඇස්තමේන්තු වැඩිකළ විට, එම වැඩිකළ ප්‍රමාණයේ බලපෑම හඳුනාගත යුත්තේ ඇස්තමේන්තු වෙනස් කළ දින සිට සඵල පොළි අනුපාතිකයට ගැලපීමක් ලෙස මිස ඇස්තමේන්තු වෙනස් කරන දින වත්කම්වල ධාරණ අගයට ගැලපුමක් ලෙස නොවේය.

ව්‍යුත්පන්නයන් :

- AG9 ව්‍යුත්පන්න සඳහා නියම උදාහරණ වන්නේ අනාගත සහ ඉදිරි ගණුදෙනු (Futures and forward) හුවමාරු සහ විකල්ප ගිවිසුම්ය. ව්‍යුත්පන්නයක සාමාන්‍යයෙන් මතික (Notional) ප්‍රමාණයක් තිබේ. ඒවා ව්‍යවහාර මුදල් ප්‍රමාණයන්, කොටස් සංඛ්‍යාවන් බරෙහි හෝ පරිමාවේ ඒකක සංඛ්‍යාවක් හෝ ගිවිසුමේ සඳහන් කර ඇති වෙනත් නිශ්චිත ඒකක වේ. කෙසේ වෙතත් ව්‍යුත්පන්න සාධන පත්‍රයක දරන්නාට හෝ ලියන්නාට ගිවිසුම ආරම්භයේ දී මතික වටිනාකම ආයෝජනය කිරීම හෝ ලැබීම අවශ්‍ය නොවේ. විකල්පයක් වශයෙන් ව්‍යුත්පන්නයක් සඳහා ස්ථාවර හෝ නාමික අගයට අදාළ නැති සමහර සිද්ධියක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වෙනස්විය හැකි (පාදකය වෙනස්වීම සමග සමානුපාතිකව වෙනස් නොවන) වටිනාකමක් ගෙවීම අවශ්‍ය විය හැකිය. උදාහරණ වශයෙන් ගිවිසුමක් සඳහා මාස 6ක (SLIBOR- Sri Lanka Inter Bank Offered Rate) (ශ්‍රී.ල.අ.බැ.අ.අ - ශ්‍රී ලංකා අන්තර් බැංකු අරපන අනුපාතිකය) මූලික ඒකක 100කින් වැඩිවීමේ දී ස්ථිර ගෙවීමක් වන රු. 1,000ක් අවශ්‍ය විය හැකිය. මතික වටිනාකම නිශ්චය කර නොතිබුනත් එම ගිවිසුම ව්‍යුත්පන්නයක් නොවේ.
- AG10 මෙම ප්‍රමිතයේ ව්‍යුත්පන්නයන් යන්න නිර්වචනයට පාදක කරගත් අයිතමයක (උදා: ස්ථාවර අනුපාතික ණය සාධන පත්‍රයන් මිලදී ගැනීමට වන ඉදිරි ගිවිසුමක්) භාරදීමෙන් දළ පදනම මත නිරවුල් කරන ගිවිසුම් ඇතුළත් වේ. අස්තිත්වය සතුව එය ශුද්ධ මුදලින් හෝ වෙනත් මූල්‍ය සාධන පත්‍රයකින් හෝ මූල්‍ය සාධන පත්‍ර හුවමාරු කර ගැනීමෙන් නිරවුල් කළහැකි මූල්‍ය නොවන

වත්කමක් මිලදී ගැනීම හෝ විකිණීම සඳහා වන ගිවිසුම් තිබිය හැකිය. (උදා: ඉදිරි දිනක දී ස්ථාවර මිලකට වෙළඳ ද්‍රව්‍යයක් මිලදී ගැනීමට හෝ විකිණීම සඳහා වන ගිවිසුමක්) ආයතනයේ අපේක්ෂිත මිලදී ගැනීමේ, විකිණීමේ හෝ භාවිත කිරීමේ අවශ්‍යතා ප්‍රකාරව ගිවිසුමකට ඇතුළත්ව අඛණ්ඩව රඳවා ගන්නේ මූල්‍ය නොවන අයිතමයන් භාරදීම අරමුණ සඳහා නොවන්නේ නම් හැර එවන් ගිවිසුමක් මෙම ප්‍රමිතයේ විෂය පථය යටතේ වේ.

AG11 ව්‍යුත්පන්නයක නිර්වචනය සඳහා යොදාගන්නා ලක්ෂණයන්ගෙන් එකක් වන්නේ වෙළෙඳපොළ වෙනස්වීම්වලට ඒ හා සමාන ප්‍රතිචාරයන් අපේක්ෂා කරන වෙනත් වර්ගවල ගිවිසුම් සඳහා අවශ්‍ය වන ප්‍රමාණයට වඩා එහි අඩු මූලික ශුද්ධ ආයෝජනයක් තිබීමය. වාරිකය විකල්පයකට සම්බන්ධිත පාදක කරගත් මූල්‍ය උපකරණයන් ලබාගැනීම අවශ්‍ය වියහැකි ආයෝජනයට වඩා අඩුවීමේ හේතුව නිසා විකල්ප ගිවිසුම් එම නිර්වචනය සමග එකඟ වේ. සාධාරණ අගය එක හා සමාන වන, විවිධ ව්‍යවහාර මුදල් වලින් මූලික හුවමාරුවක් (Exchange) අවශ්‍ය ව්‍යවහාර මුදල් හුවමාරුවක් (Swap) එයට ශුද්ධ ශුන්‍ය මූලික අගය ඇති නිසා නිර්වචනය සමග එකඟ වේ.

AG12 නිත්‍ය ක්‍රමයේ මිලදී ගැනීමක් හෝ විකුණුමක් ව්‍යුත්පන්නයක නිර්වචනයට එකඟවන වෙළඳ දින සහ නිරවුල් කරන දින අතර ස්ථාවර මිල බැඳීමක් ඇති කරයි. කෙසේ වෙතත් බැඳියාවේ පවත්නා කාලය කෙටිවීම නිසා එය ව්‍යුත්පන්න මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක් ලෙස හඳුනා නොගැනේ. අනෙක් අතට එවැනි නිත්‍ය ක්‍රමයේ ගිවිසුම් සඳහා (38 සහ AG53 - AG56 ඡේද බලන්න) ප්‍රමිතය විශේෂ ගිණුම්කරණයන් ප්‍රතිපාදනය කර ඇත.

AG12A ව්‍යුත්පන්නයක නිර්වචනයේ ගිවිසුමට නිශ්චිත පාර්ශවයන් නොවන මූල්‍ය නොවන විචල්‍යයන් ආදිය ලෙස යොමුකර ඇත. මේවාට විශේෂිත ප්‍රදේශයක භූමිකම්පා හානි සඳහා වන දර්ශක සහ විශේෂිත නගරයන් සඳහා උෂ්ණත්ව දර්ශක ඇතුළත් වේ. ගිවිසුමට ඇතුළත් පාර්ශවකරුවෙකුගේ නිශ්චිත වන මූල්‍ය නොවන විචල්‍යයන්ට ගින්නක් ඇතිවීම හෝ ඇති නොවීම නිසා ගිවිසුමට අයත් පාර්ශවකරුගේ වත්කමකට සිදුවිය හැකි හානි හෝ විනාශ වීමද ඇතුළත් වේ. එවන් වත්කම්වල සාධාරණ අගයේ වෙළඳපොළ මිල (මූල්‍ය විචල්‍යයන්) වෙනස්වීම පමණක් නොව රඳවාගත් මූල්‍ය නොවන වත්කම් (මූල්‍ය නොවන විචල්‍යයන්) නිශ්චිත මූල්‍ය වත්කම් වල ස්වභාවයේ වෙනසක් පිළිබිඹු වන්නේ නම් මූල්‍ය නොවන වත්කම්වල සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම අයිතිකරුට පමණක් විශේෂ වේ. උදාහරණයක් වශයෙන් විශේෂ කාරයක අවශේෂ වටිනාකමක සඳහා වන ඇපයක් කාරයේ භෞතික තත්ත්වය වෙනස්වීම නිසා ඇපකරු අවදානමකට අනාවාස වන්නේ නම් අවශේෂ අගයේ වෙනස්වීම එම කාරයේ අයිතිකරුට විශේෂ වේ.

ගනුදෙනු කිරීමේ පිරිවැය :

AG13 ගනුදෙනු කිරීමේ පිරිවැයයන්ට, නියෝජිතයන්ට (අලෙවි නියෝජිතයන් ලෙස ක්‍රියාකරන සේවකයන් ද ඇතුළුව) උපදේශකයන්, තැරැව්කරුවන්ට සහ වෙළඳුන්ට ගෙවූ ගාස්තු සහ කොමිස් නියාමන ආයතන විසින් සහ සුරැකුම් කොමිසම මගින් පනවන ලද ගාස්තු, පැවරුම් ගාස්තු, රේගු ගාස්තු ඇතුළත් වේ. ගනුදෙනු කිරීමේ පිරිවැයට ණය වාරික හෝ වට්ටම්, මූල්‍ය ගාස්තු හෝ අභ්‍යන්තර පරිපාලන හෝ රඳවා ගැනීම් පිරිවැය ඇතුළත් නොවේ.

විකිණීම සහ රඳවාගන්නා මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම් :

AG14 වෙළඳාම සාමාන්‍යයෙන් ක්‍රියාකාරී සහ නිතර මිලදී ගැනීම සහ විකිණීම මගින් පිළිබිඹු වේ සහ විකිණීම සඳහා රඳවා ගෙන ඇති මූල්‍ය සාධන පත්‍ර සාමාන්‍යයෙන් භාවිත කරන්නේ කෙටි කාලීනව උච්චාවචනය වන මිල සහ විකුණුම්කරුවන්ගේ ආන්තික වලින් ලාභ ජනනය කරගැනීමේ අරමුණ ඇතිවය.

AG15 විකිණීම සඳහා ඇති මූල්‍ය වගකීම් වලට ඇතුළත්ය :

(අ) ඉදිරි රැකුම් සාධන පත්‍ර ලෙස ගණන් නොගැනෙන ව්‍යුත්පන්න වගකීම්,

(ආ) ඉදිරි විකුණුම්කරුවෙක් ණයට ගත් මූල්‍ය වත්කමක් භාරදීමට ඇති බැඳියාව (තවමත් හිමිකමක් නැති සහ අස්තිත්වය විකුණන ණයට ගත් මූල්‍ය සාධන පත්‍ර),

(ඇ) නුදුරු කාල සීමාවක දී ඒවා ප්‍රතිමිලදී ගැනීමේ අපේක්ෂාව ඇතිව දරන ලද මූල්‍ය වගකීම්. (ඒවායේ සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම මත නුදුරු කාලසීමාවක දී නිකුත් කරන්නා ආපසු මිලදී ගන්නා මිල කියුම් ලත් ණය සාධන පත්‍ර) ; සහ

(ඈ) එකට කලමනාකරණය කරන හඳුනාගත් මූල්‍ය සාධන පත්‍ර කළඹක කොටසක් වන සහ ඒ සඳහා වර්තමාන රටාව අනුව කෙටිකාලීන ලාභ ලබාගන්නා බවට සාක්ෂි ඇති මූල්‍ය වගකීම්.

වෙළෙඳ කටයුතුවලට මුදල් සැපයීමට වගකීමක් යොදාගත ලබන්නේය යන කාරණය නිසාම එම වගකීම වෙළඳාම සඳහා රඳවා තබාගන්නා එකක් නොකෙරේ.

පරිණත වන තෙක් තබාගන්නා ආයෝජන :

AG16 ස්ථාවර පරිණත වීමක් ඇති මූල්‍ය වත්කමක ආයෝජනය පරිණත වන තෙක් තබා ගැනීමට අස්තීත්වයකට ධනාත්මක අභිමතය වී තිබීමට නොහැකි වන්නේ,

(අ) මූල්‍ය වත්කම නිශ්චය නොකරන ලද කාල සීමාවක් සඳහා අස්තීත්වය රඳවාගැනීමට ඇති බලාපොරොත්තුව,

(ආ) (නැවත සිදු නොවන සහ අස්තීත්වයට සාධාරණ ලෙස අපේක්ෂා කළ නොහැක්කා වූ තත්ත්වයන් පැනනැගුනහොත් හැර) වෙළෙඳපොළ පොළී අනුපාතික හෝ අවදානම්වල හා ද්‍රවශීලතා අවශ්‍යතාවන් වෙනස්වීම් විකල්ප ආයෝජන ලබාගැනීමේ හැකියාව හා ඒ මත ලැබෙන එලදාවේ වෙනස්කම් මූල්‍යය ප්‍රභවයන් හා කොන්දේසිවල වෙනස්වීම් හෝ විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් අවදානම වෙනස්වීම්වලට ප්‍රතිචාරයක් ලෙස මූල්‍ය වත්කම විකිණීමට අස්තීත්වය සුදානම්ව සිටීම ; හෝ

(ඇ) මූල්‍ය වත්කම් ක්‍රමක්ෂය පිරිවැයට බොහෝ සෙයින් අඩු වටිනාකමට නිරවුල් කිරීමට නිකුත් කරන්නා සතු අයිතිය.

AG17 විවල පොළී අනුපාතිකයක් සහිත ණය සාධන පත්‍රයන් පරිණත වන තෙක් බාගන්නා ආයෝජනයක වන නිර්ණායක සපුරාලිය හැකිය. එක්කෝ නිශ්චය නොකරන ලද (සාමාන්‍ය කොටස් වැනි) කාලසීමාවක් තිබීම (කොටස් විකල්ප, බලපත්‍ර සහ ඒ හා සමාන අයිතීන් වැනි) නිසා හෝ දරන්නාට ලැබිය හැකි වටිනාකම් කලින් නිර්ණය නොකරන ලද නිසා වෙනස්වන ස්වභාවය නිසා ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයන් පරිණතවන තෙක් රඳවා ගන්නා ආයෝජනයන් විය නොහැකිය. පරිණතවන තෙක් රඳවාගෙන ඇති ආයෝජන, ස්ථාවර හෝ නිර්ණය කළ ගෙවීම්, සහ ස්ථාවර පරිණතවීම් පිළිබඳ නිර්වචනයෙන් අදහස් වන්නේ පොළී සහ මුල් මුදල වැනි දේ දරන්නාට ගෙවන වටිනාකම සහ දිනයන් නිර්වචනය කරන ගිවිසුම්ගත එකඟවීමකි. මූල්‍ය වත්කමක එහි ගිවිසුම්ගත ගෙවීම් ස්ථාවර හෝ නිර්ණය කළ හැකිවීම සහ වර්ගීකරණය සඳහා වෙනත් නිර්ණායක සපුරා ලද හැකි විටෙක, ගෙවීම් පැහැර හැරීම පිළිබඳ සැලකිය යුතු අවදානමක් ඇතත්, එම කරුණ පරිණත වනතෙක් රඳවාගෙන ඇති මූල්‍ය වත්කමක් ලෙස රඳවාගෙන ඇති මූල්‍ය වත්කමක් ලෙස වර්ගීකරණය කිරීම වලක්වාලනු නොලබයි. සදාතන ණය සාධන පත්‍රයක නියමයන් අනුව අවිනිශ්චිත කාලයන් සඳහා පොළී ගෙවීම ප්‍රතිපාදනය කර ඇත්නම් පරිණත වන දිනයක් නොමැති නිසා සාධන පත්‍ර පරිණත වනතෙක් රඳවාගෙන ඇති ලෙස වර්ගීකරණය කළ නොහැකිය.

AG18 නිකුත් කරන්නා හට එය කැඳවන තුරු හෝ පරිණත වන තුරු රඳවා ගැනීමට බලාපොරොත්තුවක් සහ හැකියාවන් තිබේ නම් සහ දරන්නා එහි සියලුම ධාරණ අගයෙන් සැලකිය යුතු වටිනාකමක් ආපසු අයකර ගනී නම්, නිකුත් කරන්නා හට කැඳවිය හැකි මූල්‍ය වත්කමක් පරිණත වනතෙක් තබාගන්නා ආයෝජනයක් ලෙස නම් කිරීමේ නිර්ණායක සපුරාලයි. කැඳවිය හැකි විකල්පයක නිකුත් කරන්නා, ක්‍රියාත්මක කළහොත්, සරල ලෙස වත්කමේ පරිණත වීම ත්වරණය කරයි. කෙසේ වෙතත් දරන්නා එහි සියලුම ධාරණ අගයේ සැලකිය හැකි වටිනාකමක් ආපසු අයකර නොගැනීමේ ප්‍රතිඵලය නිසා වන පදනම මත මූල්‍ය වත්කම කැඳවිය හැකිනම්, එම මූල්‍ය වත්කම පරිණත වනතෙක් රඳවාගන්නා ආයෝජනයක් ලෙස නම් කළ නොහැකිය. ධාරන අගය සැහෙනදුරට ආපසු අයකර ගෙන ඇත්ද යන්න නිර්ණය කිරීමට, ගෙවන ලද කිසියම් අධි මිලක් සහ ප්‍රාග්ධනගත කළ ගනුදෙනු කිරීමේ පිරිවැයක් අස්තීත්වය සලකා බලයි.

AG19 විකිණිය හැකි වන මූල්‍ය වත්කමක් (උදා: මූල්‍ය වත්කමක් පරිණත වීමට පෙර ගෙවන ලෙස හෝ නිදහස් කරන ලෙස නිකුත් කරන්නා ක්‍රියාකළ යුතුයයි, දරන්නා හට ඇති අයිතිය) එහි විකිණීමේ ගති ලක්ෂණයට ගෙවීම නිසා මූල්‍ය වත්කමක පරිණත වන තෙක් රඳවා ගනී යන අභිප්‍රාය ප්‍රකාශ කිරීම සමඟ අසංගත නිසා, එය පරිණත වනතෙක් රඳවා ගන්නා ආයෝජනයක් ලෙස වර්ගීකරණය කළ නොහැකිය.

AG20 බොහෝ මූල්‍ය වත්කම් සඳහා සාධාරණ අගය ක්‍රමක්ෂය පිරිවැයට වඩා උචිත මැනීමේ ක්‍රමයකි. පරිණතවන තෙක් රඳවාගැනීම ව්‍යතිරේඛයකි. එහෙත් අස්තීත්වය හට ආයෝජනය පරිණත වනතෙක් රඳවා ගැනීමට ධනාත්මක අභිප්‍රායක් සහ හැකියාවක් තිබෙනම් පමණක් අස්තීත්වයේ ක්‍රියාමාර්ග එම ආයෝජන පරිණත වන තෙක් තබා ගැනීමේ අභිප්‍රාය හැකියාව පිළිබඳ සැකයක් බැහැර කරන්නේ නම්, 9 වන ඡේදයේ ව්‍යතිරේඛය භාවිත කිරීම සැලකිය යුතු කාලසීමාවකට වළක්වාලනු ලබයි.

AG21 රක්ෂිතයකට බලපෑමක් ඇතිකරන කලාතුරකින් පමණක් සිදුවිය හැකි බැංකුවක් කොල්ලකෑම හෝ ඒ හා සමාන ව්‍යසන සිද්ධි දාමයක් වැනි දෙයක්, ආයෝජනයක් කල්පිරෙන තුරු රඳවා ගැනීමට හැකියාව සහ ධනාත්මක අභිප්‍රාය තිබේද නැද්ද යන්න නිර්ණය කිරීමේ දී අස්තීත්වයක් විසින් තක්සේරු කර බලන කාරණයක් නොවේ.

AG22 පරිණත වීමට පෙර විකිණීම 9 වන ඡේදයේ අවශ්‍යතා සපුරාලිය හැකිය - සහ එම නිසා අස්තිත්වය අනෙක් ආයෝජන පරිණත වනතෙක් තබා ගැනීමේ ප්‍රශ්නය මතු නොවන්නේ පහත දැක්වෙන ඕනෑම එකකට ඒවා ආරෝපණය වන්නේ නම් ය.

(අ) නිකුත් කරන්නාගේ ණය දීමේ සුදුසුකම සැලකිය යුතු ලෙස වැහැරී යාම උදාහරණ වශයෙන් බාහිර ණය ශ්‍රේණිගත කරන ආයතනයන් ණය ශ්‍රේණිගත කිරීම පහත හෙළු පසු විකිණීමක්, මුල් ණය ශ්‍රේණිගත කිරීමට යොමු කරමින් පහත හෙළීම නිකුත් කරන්නාගේ ණය දීමේ සුදුසුකම සැලකිය යුතු තරම් වැහැරීමකට ලක්ව ඇති බව දක්නට ඇති බවට සාක්ෂි සපයන්නේ නම් අනෙක් වත්කම් පරිණත වන තෙක් තබා ගැනීමේ අස්තිත්වයේ අභිප්‍රාය පිළිබඳ අත්‍යාවශ්‍යයෙන්ම ප්‍රශ්නයක් මතු නොවේ. ඒ හා සමානව අනාවැසක් තක්සේරු කිරීමට අස්තිත්වයේ අභ්‍යන්තර ශ්‍රේණිගත කිරීමක් යොදාගන්නේ නම්, එම අභ්‍යන්තර ශ්‍රේණිගතවල වෙනස්වීම්, අස්තිත්වයේ අභ්‍යන්තර ශ්‍රේණිගත කිරීම් අනුයුක්ත කිරීමේ ප්‍රවේශය සහ එම ශ්‍රේණිගත කිරීම්වල වෙනස්වීම්, සංගත, විශ්වාසදායක සහ අරමුණ නිකුත් කරන්නාගේ ණය තත්ත්වය මැනීම වන්නේ නම් ණය දීමේ සුදුසුකම සැලකිය යුතු තරම් වැහැරීමකට ලක්වී ඇති නිකුත් කරන්නන් හඳුනා ගැනීමට උපකාර වේ. මූල්‍ය වත්කමක් භාතිකරණය වූ බවට සාක්ෂි ඇත්නම් (ඡේදය 58 සහ 59 බලන්න) ණය දීමේ සුදුසුකම බොහෝවිට සැලකිය යුතු තරම් ලෙස වැහැරීමට ලක්ව ඇතැයි සලකනු ලැබේ.

(ආ) බදු නීතිය වෙනස් කිරීම නිසා එමඟින් ඉවත්වන හෝ සැහෙන දුරට අඩුවන පරිණත වන තෙක් රඳවා ඇති ආයෝජනවල පොළී සඳහා බදු නිදහස් වීමේ තත්ත්වය (බදු නීතිය වෙනස් කිරීම නිසා පොළී ආදායම් අදාළවන ආන්තික බදු අනුපාතිකවල සංශෝධනයක් නොවේ.)

(ඇ) අස්තිත්වයක පවත්නා පොළී අනුපාතික අවදානම් තත්ත්වය හෝ ණය අවදානම් ප්‍රතිපත්තිය හෝ පවත්වා ගැනීමට කල් පිරෙනතුරු, රඳවා තිබෙන ආයෝජන විකිණීම හෝ ඒවායේ අයිතිය පැවරීම හෝ අවශ්‍ය කරවන බණ්ඩයන් විකිණීම වැනි ප්‍රධාන ව්‍යාපාර සංයුක්තයන් හෝ ප්‍රධාන පවරාදීමක් (ව්‍යාපාර සංයුක්තය අස්තිත්වයේ පාලනය කළ පවත්නා සිදුවීමක් වුව ද, පොළී අනුපාතික අවදානම් තත්ත්වය පවත්වා ගැනීමට ඒවා සාංගමික ආයෝජන හෝ ණය අවදානම් ප්‍රතිපත්තිය වෙනස් කිරීම, අපේක්ෂා කරන දෙයකට වඩා ප්‍රතිඵලයක් ලෙසින් මතු වූවක් විය හැකිය.)

(ඈ) ව්‍යවස්ථාපිත හෝ නියාමන අවශ්‍යතාවල වෙනස්වීමක් නිසා එක්කෝ අවසර ලැබේ. ආයෝජනවල ඇතුළත් විය යුත්තේ මොනවා ද හෝ නැතහොත් එක්තරා වර්ගයක ආයෝජනවල උපරිම මට්ටම සැහෙන දුරට විකරණය කරන ඒ අනුව අස්තිත්වයේ පරිණත වන තෙක් රඳවා ඇති ආයෝජන බැහැර කිරීමට සිදුවීම.

(ඉ) කර්මාන්තයක් නියාමන ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාවල විශාල වැඩිවීමක් නිසා පරිණත වනතෙක් රඳවා ගෙන ඇති ආයෝජන විකිණීමෙන් ආයතනය කුඩා කිරීමට සිදුවිය හැකිය.

(ඊ) පරිණත වනතෙක් තබාගෙන ඇති ආයෝජනවල අවදානමේ බර තැබීමට සැලකිය යුතු අන්දමේ වැඩිවීමක් නිසාමන අවදානම් පදනම් ප්‍රාග්ධන අරමුණ සඳහා යොදාගත හැකිය.

AG23 ස්ථාවර පරිණතවීමක් සහිත මූල්‍ය වත්කමක් පරිණත තෙක් රඳවාගැනීම ඇති හැකියාව අස්තිත්වයක් දර්ශීය නොකර ඇති අවස්ථාවක දී එය :

(අ) ආයෝජනය පරිණත වන තෙක් අඛණ්ඩව මූල්‍යනය කිරීමට ප්‍රමාණවත් මූල්‍ය සම්පත් එයට නොමැතිවීම හෝ,

(ආ) පවත්නා නීතිමය සහ වෙනත් සීමා කිරීමට යටත්ව කටයුතු කිරීමට සිදුවීම නිසා මූල්‍ය වත්කම් පරිණත වනතෙක් රඳවා ගැනීමට ඇති අභිප්‍රාය ව්‍යර්ථකරණය තෙක්.

(කෙසේ වෙතත් ඇරයුම් විකල්පයන් නිකුත් කරන්නකු අත්‍යාවශ්‍යයෙන්ම අස්තිත්වයේ මූල්‍ය වත්කමක් පරිණත වනතෙක් රඳවා ගැනීම ව්‍යර්තකරණය නොකරයි - AG18 ඡේදය බලන්න)

AG24 AG16- AG24 ඡේදවල විස්තර කර ඇති හැර අන් සිද්ධීන් අස්තිත්වය හට ආයෝජන පරිණතවන තෙක් තබාගැනීම ධනාත්මක අභිප්‍රායන් හෝ හැකියාවන් නොමැති බව ඉගිකෙරේ.

AG25 අස්තිත්වයන් එහි පරිණත වන තෙක් රඳවා ඇති ආයෝජන එහි අභිප්‍රාය සහ රඳවා ගැනීමට ඇති හැකියාව තක්සේරු කිරීම එම මූල්‍ය වත්කම් මූලික හඳුනා ගැනීමේ දී පමණක් නොව පසුව එන සෑම වාර්තා කරන කාලපරිච්ඡේදයන් අවසානයේ දී ඇස්තමේන්තු කිරීමක් සිදුවන බවය.

ණය සහ ලැබිය යුතු දේ :

AG26 ස්ථාවර හෝ නිශ්චය කළහැකි ගෙවීම් (ණය වත්කම්, වෙළඳ ලැබිය යුතු දෑ ණය සාධන පත්‍ර වල ආයෝජන සහ බැංකුවල තබා ඇති තැන්පතු ඇතුළුව) ඇති ඕනෑම ව්‍යුත්පන්න නොවන මූල්‍ය වත්කමක් විභව්‍ය ලෙස ණය සහ ලැබිය යුතු දේ යන නිර්වචනය සමඟ එකඟ විය හැකිය. කෙසේ වෙතත් ක්‍රියාකාරී වෙළඳපොළක මිල කියුම් ලත් මූල්‍ය වත්කමක් (මිල කියුම් ලත් ණය උපකරණ වැනි AG71 ඡේදය බලන්න) ණය හෝ ලැබිය යුතු දෑ යටතේ වර්ගීකරණය කිරීමට සුදුසුකම් නොලබයි. ණයක් හෝ ලැබිය යුතු දෑ යටත් වර්ගීකරණය කිරීමට සුදුසුකම් නොලබන ණය සහ ලැබිය යුතු දෑ යන නිර්වචනය සමඟ එකඟ නොවන මූල්‍ය වත්කම්, ඒවා එම වර්ගීකරණය සමඟ එකඟ වන්නේ නම් (9 සහ AG16 - AG25 ඡේද බලන්න.) පරිණත වන තෙක් රඳවා ඇති ආයෝජන ලෙස වර්ගීකරණය කළ හැකිය. මූල්‍ය වත්කමක් මූලික හඳුනා ගැනීමේ දී වෙනත් විධියකින් වර්ගීකරණය කළ යුතුව තිබූ වුවත් ණය හෝ ලැබිය යුතු දෑ අස්භිව්‍යය එය ලා/ලා මගින් සාධාරණ අගයට වූ මූල්‍ය වත්කමක් ලෙස හෝ විකිණීමට ඇති ලෙස වර්ගීකරණය කළ හැකිය.

අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයන් (10 - 13 ඡේද)

AG27 සත්කාරක ගිවිසුමකින් සඳහන් නොකළ හෝ පෙර නිර්ණය කළ පරිණතවීමක් සහ අස්භිව්‍යයේ ශුද්ධ වත්කම්වල අවශේෂ අයිතිය නියෝජනය කරන්නේ නම් අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයන් වඩාත්ම අදාළ ලෙස සැලකීමට ඒ හා සමාන අස්භිව්‍යයක ස්කන්ධවල අදාළ ගතිලක්ෂණ දරිය යුතුවේ. සත්කාරක ගිවිසුම ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයක් නොවන්නේ නම් සහ එය මූල්‍ය සාධන පත්‍ර නිර්වචනය සමඟ එකඟ වන්නේ නම්, එවිට එහි ආර්ථික ගතිලක්ෂණ සහ අවදානම් ණය සාධන පත්‍රයක ඒවා වේ.

AG28 අනුයුක්ත විකල්ප නොවන ව්‍යුත්පන්නයන් (අනුයුක්ත ඉදිරි ගිවිසුම් හෝ හුවමාරු වැනි) එහි සඳහන් හෝ තහවුරු ව්‍යංග නියමයන් පදනම් කරගෙන ඒ අනුව මූලික හඳුනා ගැනීමේ දී ශුන්‍ය සාධාරණ අගයක් තිබීමට ප්‍රතිඵලයක් වන ලෙස එය සත්කාරක ගිවිසුමෙන් වෙන් කරනු ලැබේ. අනුයුක්ත විවෘත ව්‍යුත්පන්නයන් (අනුයුක්ත විකුණුම් ගැනුම් උපරිම, අවම, ස්වෝප්පන් [Swaption] යනාදී) විකල්ප ගතිලක්ෂණ වල සඳහන් නියමයන් පදනම් කරගෙන එය සත්කාරක ගිවිසුමෙන් වෙන් කෙරේ. සත්කාරක සාධන පත්‍රයක මූලික ධාරන වටිනාකම වනුයේ අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නය වෙන් කිරීමෙන් පසුව වන අවශේෂ වටිනාකමය.

AG29 තනි සාධන පත්‍රයක ඇති බහුවිධ අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයන් පොදුවේ සලකා බලනුයේ තනි සංයුක්ත අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයන් ලෙසය. කෙසේ වෙතත් ස්කන්ධ (LKAS 32 බලන්න) ලෙස වර්ගීකරණය කරන ලද අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්න වත්කම් සහ වගකීම් ලෙස වර්ගීකරන ලද ඒවායින් වෙන්කොට ගිණුම් ගතකරනු ලැබේ. මෙයට අමතරව එක සාධන පත්‍රයකට, එක් අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයකට වඩා වැඩි ගණනක් තිබේ නම් සහ එම ව්‍යුත්පන්න වෙනත් අවදානම් අනාවැකිවලට අදාළ නම් සහ එකිනෙකට ස්වාධීනව පහසුවෙන් වෙන්කළ හැකි නම්, ඒවා එකිනෙකට වෙන්ව වෙනම ගිණුම්ගත කළ යුතු වේ.

AG30 පහත දැක්වෙන උදාහරණවල දී අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයක ආර්ථික ගතිලක්ෂණ සහ අවදානම සත්කාරක ගිවිසුමට (11(අ) ඡේදය) සමීපව අදාළ නොවේ. මෙම උදාහරණවල 11(අ) සහ (ඇ) කොන්දේසි සපුරාලනු ඇතැයි උපකල්පනය කර අස්ථිත්ව ඒකකය අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්න සත්කාරක ගිවිසුමෙන් වෙන්කොට ගිණුම්ගත කරනු ලැබේ.

(අ) විකුණුම් විකල්පයක් සාධන පත්‍රයක අනුයුක්ත කර ඇති විටෙක නිකුත් කරන්නා එම සාධන පත්‍රය වටිනාකමට යළි පත් කර ගැනීම කිරීම කළ යුතුය යයි දරන්නාට ශක්තියක් දෙමින් මෙහිදී වටිනාකම වන්නේ මුදලට, ස්කන්ධය වෙනස්වීම පදනම මත වෙනත් වත්කම්වල වෙනස්වීම් හෝ සත්කාරක ණය සාධන පත්‍රයට සමීපව අදාළ නොවන වෙළඳ ද්‍රව්‍ය හෝ දර්ශකයන්ය.

(ආ) ගැනුම් විකල්පයක් ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයක අනුයුක්ත කර ඇති විටෙක එය නිකුත් කරන්නාට හට එම ස්කන්ධ සාධන පත්‍රය දරන්නාගේ පැත්තෙන් බලන කලට ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයට සමීපව අදාළ නොවන නිශ්චිත මිලකට යළි අත්පත් කරගැනීම පහසු වනු ඇත. (LKAS 32 යටතේ වන වර්ගීකරණයේ කොන්දේසි සපුරාලන්නේ නම් එය නිකුත් කරන්නාගේ පැත්තෙන් බලන කල විකුණුම් විකල්පයකි. එවන් සිද්ධියක දී එය මෙම ප්‍රමිතයේ විෂය පථයෙන් බැහැර කෙරේ.

(ඇ) ණය සාධන පත්‍රයක ඉතිරි කාලසීමාව පරිණතවන තෙක් දීර්ඝ කිරීමට විකල්පයක් හෝ ස්වයංක්‍රීය ප්‍රතිපාදනයන් වේ නම්, දීර්ඝ කරන වේලාවේ වර්තමාන වෙළඳපොළ මිලට ආසන්නතම සංගාමී ගැලපීමක් ඇත්නම් හැර සත්කාරක ණය සාධන පත්‍රයට සමීපව අදාළ නොවේ. අස්භිව්‍යයක් සත්කාරක ණය සාධන පත්‍රයක් නිකුත් කර සහ ණය දරන්නා, එම ණය සාධන පත්‍රය මත විකුණුම් විකල්පයන් ලියයි නම්, විකුණුම් විකල්පය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස නිකුත් කරන්නා හට සහභාගි වීමට වන අවශ්‍යතාවය හෝ ණය සාධන පත්‍රය යළි අලෙවි කිරීමට පහසුවීම හැකිනම් පමණක් නිකුත් කරන්නා විකුණුම් විකල්පය ණය සාධන පත්‍රයේ කාලසීමාව පරිණත වීම දක්වා දිගු කල ලෙස සලකයි.

(ඇ) ස්කන්ධ දර්ශක පොළි හෝ මුල් මුදල ගෙවීම් ණය සාධන පත්‍රයකට හෝ රක්ෂණ ගිවිසුමකට අනුයුක්ත කළවිට එමගින් පොළි හෝ මුල් මුදලේ වටිනාකම මගින් සත්කාරක සහ අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නවල ආවේණික අවදානම එක හා සමාන නොවීමේ හේතුව නිසා ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයේ වටිනාකමට දර්ශක කරන ලද පොළිය හෝ මුල් මුදල සත්කාරක සාධන පත්‍රයට සමීපව අදාළ නොවේ.

(ඉ) වෙළඳ ද්‍රව්‍ය දර්ශක පොළි හෝ මුල් මුදල ගෙවීම් සත්කාරක ණය සාධන පත්‍රයකට හෝ රක්ෂණ ගිවිසුමකට අනුයුක්ත කළවිට එමගින් පොළි හෝ මුල් මුදලේ වටිනාකම මගින් සහ අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්න වල ආවේණික අවදානම එක හා සමාන නොවීමේ හේතුව නිසා වෙළඳ ද්‍රව්‍යයේ මිලට (රත්රන් වැනි) දර්ශක කරන ලද පොළිය හෝ මුල් මුදල සත්කාරක ණය සාධන පත්‍රයකට අනුයුක්තව සමීපව අදාළ නොවේ.

(ඊ) පරිවර්තන කළහැකි ණය සාධන පත්‍රයක් ස්කන්ධ පරිවර්තන ගති ලක්ෂණයන් අනුයුක්ත කර ඇති විටෙක සාධන පත්‍රය දරන්නාගේ පැත්තෙන් බලනවිට සත්කාරක ණය සාධන පත්‍රය සමීපව අදාළ නොවේ. (නිකුත් කරන්නාගේ පැත්තෙන් බලනවිට ස්කන්ධ පරිවර්තන විකල්පයක් ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයකි. එය LKAS 32 යටතේ වන වර්ගීකරණය සමඟ එකඟ වේ නම් මෙම ප්‍රමිතයේ විෂය පථයෙන් බැහැර කෙරේ.)

(උ) සත්කාරක ණය ගිවිසුමක හෝ සත්කාරක රක්ෂණ ගිවිසුමක අනුයුක්ත කර ඇති ගැණුම්, විකුණුම් හෝ පෙරගෙවුම් විකල්පයක්, විකල්පයේ ක්‍රියාත්මක මිල සෑම ක්‍රියාත්මක වන දිනකම ආසන්න වශයෙන් සත්කාරක ණය සාධන පත්‍රයේ ක්‍රමක්ෂය පිරිවැයට හෝ සත්කාරක රක්ෂණ ගිවිසුමේ ධාරන අගයට සමාන වන්නේ නම් හැර සත්කාරක ගිවිසුමට සමීපතමව අදාළ නොවේ. විකුණුම් හෝ පෙරගෙවුම් විකල්ප ගති ලක්ෂණ අනුයුක්ත කර පරිවර්තනය කළහැකි ණය සාධන පත්‍රය නිකුත් කරන්නාගේ පැත්තෙන් බලන කළ එය ගැණුම්, විකුණුම් විකල්පයක් ද යන්න තක්සේරු වේ. සත්කාරක ගිවිසුම් ඇතිකළේ LKAS 32 යටතේ ස්කන්ධ අංශුව වෙන් කිරීමට පෙර ද යන්න සමීපතමව අදාළ වේ.

(ඌ) සත්කාරක ණය සාධන පත්‍රයක් තුළ අනුයුක්ත කර ඇති ණය ව්‍යුත්පන්නයක් එක් පාර්ශ්වයකට (අර්ථලාභියා) ඔහුට අයිති නැති විය හැකි යොමුකළ එක්තරා වත්කමක ණය අවදානම සත්කාරක ණය සාධන පත්‍රයට ඉතා සමීපව අදාළ නොවන වෙනත් පාර්ශ්වයකට (ඇපකරු) පැවරීමට ඉඩදීම යොමුකළ වත්කම සෘජුව අයිති නැතිවුවත් එවැනි ණය ව්‍යුත්පන්න ඇපකරුට එම වත්කම් ආශ්‍රිත අවදානම උපකල්පනය කිරීමට ඉඩදේ.

AG31 දෙමුහුණ මූල්‍ය සාධන පත්‍රයට උදාහරණයක් වන්නේ මුදලින් ගෙවන වටිනාකමක් හෝ ස්කන්ධයේ වෙනස්වීම් හෝ වෙළඳ ද්‍රව්‍යයක අඩුවෙන වැඩිවෙන දර්ශකයක් පදනම මත වෙනත් මූල්‍ය වත්කම් හුවමාරුවකින් පසුව දරන්නාට මූල්‍ය වත්කම යළි නිකුත් කරන්නා වෙත ආපසු දිය හැකි අයිතිය ඇති මූල්‍ය සාධන පත්‍රයකි. (විකිණිය හැකි සාධන පත්‍රයකි) මූලික හඳුනා ගැනීමේ දී නිකුත් කරන්නා විකිණිය හැකි සාධන පත්‍රයක් ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට වන වත්කමක් වශයෙන් නම් කරන්නේ නම් හැර එය 11 වන ඡේදය යටතේ අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයක් (මුල් මුදල ගෙවීම දර්ශක ගතකළ) වෙන් කිරීමට අවශ්‍ය වේ. මෙයට හේතුවන්නේ AG27 ඡේදය යටතේ සත්කාරක ගිවිසුමක් ණය සාධන පත්‍රයක් වීම නිසා සහ AG30 (අ) ඡේදය යටතේ දර්ශක ගත මුල් මුදල ගෙවීමේ සමීපතම සත්කාරක ණය සාධන පත්‍රයට අදාළ නොවීම නිසාත්ය. මුල් මුදල ගෙවීම අඩුවීම හෝ වැඩිවීමේ හේතුව නිසා අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයන් විකල්ප නොවන ව්‍යුත්පන්නයන් වන අතර එහි වටිනාකම පාදක කරගත් විචල්‍යයකට දර්ශක කර ඇත.

AG32 විකිණිය හැකි සාධනපත්‍ර සම්බන්ධයෙන් එය අස්ථිත්වයන් ශුද්ධ වත්කම් වල වටිනාකමේ සමානුපාතික කොටසක් ඕනෑම වේලාවක මුදල් හා සමාන වෙනුවෙන් ආපසු තැබීමට හැකිය. (විවෘත වූ අන්‍යෝන්‍ය අරමුදලක ඒකකයක් හෝ සමහර ඒකක සම්බන්ධිත ආයෝජන සාධන පත්‍රයන් වැනි) අනුයුක්ත සාධන පත්‍රයක් වෙන් කිරීමේ සහ සෑම සංරචකයක් සඳහා ගිණුම් තැබීමේ බලපෑම වනුයේ දරන්නා සාධන පත්‍රය ආපසු නිකුත් කරන්නා වෙත ආපසු තැබීම හෝ වාර්තා කරන කාලසීමාව අවසානයේ දී ඒකාබද්ධ සාධන පත්‍ර නිදහස් කිරීමේ වටිනාකම මැනීමටය.

AG33 අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයක ආර්ථික ගති ලක්ෂණ සහ අවදානම පහත සඳහන් උදාහරණවල දී සත්කාරක ගිවිසුමේ ආර්ථික ගති ලක්ෂණ සහ අවදානමට සමීපතමව අදාළ වේ. මෙම උදාහරණවල දී අස්ථිත්වය සත්කාරක ගිවිසුමෙන් වෙන්කොට අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්න ගිණුම් ගත කරනු නොලැබේ.

(අ) සත්කාරක ගිවිසුමේ කොන්දේසිවලට සමාන කොන්දේසි සහිත ලැබෙන ප්‍රතිලාභය මෙන් අඩු තරමින් දෙගුණයක්වත් හා ප්‍රතිලාභ අනුපාතිකයන් ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ලද හැකි වන්නේ නම් සහ සත්කාරක ගිවිසුම මත දරන්නා මූලික වශයෙන් ලබන ප්‍රතිලාභ අනුපාතිකය අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයකට අඩුතරමින් ප්‍රගුණ කළ හැකිවන්නේ නම් හෝ හඳුනාගත් එහි සියලුම ආයෝජන බොහෝ දුරට දරන්නා විසින් අයකර නොගන්නා ආකාරයට ඒකාබද්ධ නීතිමය සාධන පත්‍රය නිරවුල් කළහැකි වන්නේ නැත්නම් පොළි දරන සත්කාරක ණය ගිවිසුමක හෝ රක්ෂණ ගිවිසුමක් මත වෙනත්

ආකාරයකින් ගෙවන හෝ ලබන පොළී ප්‍රමාණය වෙනස් කළ හැකි පොළී අනුපාතිකයන් හෝ පොළී අනුපාතික දර්ශකයන් පාදක කර තිබෙන අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්න සත්කාරක ගිවිසුමක සමීප ලෙස සම්බන්ධය.

- (ආ) ගිවිසුම නිකුත් කරන අවස්ථාවේ ඉහළ සීමාව වෙළඳපළ අනුපාතිකයට හෝ ඊට වැඩිනම් සහ පහළ මට්ටම වෙළඳපොළ අනුපාතිකය හෝ ඊට අඩුනම් සහ ඉහළ මට්ටම හෝ පහළ මට්ටම සත්කාරක ගිවිසුමට අදාළව උත්තෝලනය කර නොමැති නම් පමණක් ණය ගිවිසුමක හෝ රක්ෂණ ගිවිසුමක පොළී අනුපාතික මත අනුයුක්ත කරන ලද පහළ සීමාව හෝ ඉහළ සීමාව සමීප ලෙස සත්කාරක ගිවිසුමට අදාළ වේ. ඉහළ සීමාව සහ පහළ සීමාව යන දෙකම ආරම්භයේදී මුදලින් ඉවත පවතින සහ උත්තෝලනය නොකර ඇත්නම් සත්කාරක ගිවිසුමට සමීපතම අදාළ වත්කමක් සඳහා ගෙවිය යුතු භාලැබිය යුතු මිල සඳහා ඉහළ සීමාව හෝ පහළ සීමාව තහවුරු කළ ඒ හා සමාන ප්‍රතිපාදන ඇතුළත් කළ වත්කමක් (වෙළඳ ද්‍රව්‍යයක්) මිලදී ගැනීමට හෝ විකිණීම සඳහා වන ගිවිසුමක්
- (ඇ) සත්කාරක ණය සාධන පත්‍රයකට සමීපතම අදාළ වන සත්කාරක ණය සාධන පත්‍රයකට අනුයුක්තව (ද්විත්ව ව්‍යවහාර මුදල් බැඳුම්කරයක්) ගනුදෙනු සඳහා පිළිගත හැකි විදේශ ව්‍යවහාර මුදලින් මුල් මුදල හෝ පොළිය අඛණ්ඩව ගලායීම ප්‍රතිපාදනය කරන විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් අනුයුක්ත කර ඇති ව්‍යුත්පන්නයන්, එවැනි ව්‍යුත්පන්නයන් සත්කාරක සාධන පත්‍රයන් වෙන් කරනු නොලැබේ. එයට හේතු වන්නේ, මුදල් අයිතම සඳහා වන විදේශ ව්‍යවහාර මුදල වාසි හෝ හානි ලාභ හෝ අලාභ වල හඳුනාගැනීම LKAS 21 අනුව අවශ්‍ය වන නිසාය.
- (ඈ) එය රක්ෂණ ගිවිසුමක් වන හෝ මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක් නොවන (ගනුදෙනු සඳහා පිළිගත හැකි අන්දමේ විදේශ ව්‍යවහාර මුදලින් මිල සඳහන් මූල්‍ය නොවන අයිතමයක් මිලදී ගැනීම හෝ විකිණීම සඳහා වන ගිවිසුම් වැනි) එය උත්තෝලනය කර නොමැති නම්, සත්කාරක ගිවිසුමට සමීප තමට අදාළ විකල්ප ගතිලක්ෂණ අඩංගු නැති සහ ගනුදෙනු සඳහා පිළිගත හැකි අන්දමේ පහත සඳහන් එක් ව්‍යවහාර මුදලකින් හෝ ගෙවීම් කළහැකි සත්කාරක ගිවිසුමක අනුයුක්ත විදේශ ව්‍යවහාර ව්‍යුත්පන්නයක්.
- (i) ගිවිසුමට සම්බන්ධ ඕනෑම සැලකිය යුතු අන්දමේ පාර්ශ්වයක භාවිතමය ව්‍යවහාර මුදල්
  - (ii) අත්පත් කරගත් හෝ භාරදුන් අදාළ භාණ්ඩ හෝ සේවාවන් සඳහා වන මිල හුරුපුරුදු පිළිවෙළට සිදුවෙන ගනුදෙනුවලදී වාණිජ කටයුතු සඳහා ලෝකය පුරා පිළිගත හැකි අන්දමේ ව්‍යවහාර මුදලක් (බොරතෙල් සඳහා එක්සත් ජනපද ඩොලර් වැනි) හෝ
  - (iii) ගනුදෙනු සිදුවන ආර්ථික පරිසරයේ මූල්‍ය නොවන අයිතමයන් මිලදී ගැනීම හෝ විකිණීම් සඳහා වන ගිවිසුම් සඳහා පොදුවේ භාවිතා වන ව්‍යවහාර මුදල් (දේශීය ව්‍යවහාර ගනුදෙනු හෝ බාහිර වෙළඳාමේදී පොදුවේ භාවිත කෙරෙන සාපේක්ෂව ස්ථායී සහ ද්‍රවශීල ව්‍යවහාර මුදල්.)
- (ඉ) සත්කාරක ගිවිසුම (i) මූලික වෙන්කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක ගිවිසුම්ගත මුදල් ප්‍රවාහලැබීමට ඇති අයිතිය සහ එයතුළම අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයන් අඩංගු නොවීම සහ (ii) මුල් සත්කාරක ණය ගිවිසුමේ සඳහන් නැති කිසිවක් අඩංගු නොවන යන කරුණු වලට යටත්ව පොළිය හෝ මුල් මුදල පමණක් කොටස අනුයුක්ත පෙරගෙවීම් විකල්පයක් වීම.
- (ඊ) සත්කාරක කල්බදු ගිවිසුමක අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයක් සත්කාරක ගිවිසුමට ආසන්නතමව අදාළ වන්නේ අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නය වන්නේ (i) උද්දමනයට අදාළ දර්ශකයන්, පාරිභෝගික මිල දර්ශකය, කල්බදු ගෙවීම් දර්ශකයන් වැනි (කල් බද්ද උත්තෝලනය කර නොමැති සහ උද්දමනය අදාළ දර්ශකය අස්තිත්වයේ ආර්ථික පරිසරයට යටත්ව) (ii) අසම්භාව්‍ය බදු කුලී අදාළ විකුණුම් පදනම හෝ (iii) අසම්භාව්‍ය කුලී විචල්‍ය පොළී අනුපාතික පදනම මත නම්ය.
- (උ) සත්කාරක මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක ඒකක සම්බන්ධ තුළ (linking) ගතිලක්ෂණය අනුයුක්ත කිරීම හෝ සත්කාරක රක්ෂණ ගිවිසුම සමීපතමව සත්කාරක සාධන පත්‍රයකට අදාළ වීම හෝ මුල් ගිවිසුම ඒකක ගනුදෙනු සඳහා පිළිගත හැකි අන්දමේ ගෙවීම් මනිනුයේ අරමුදලේ වත්කම්වල සාධාරණ අගය පිළිබිඹු වන වර්තමාන ඒකක වටිනාකමට ය. ඒකක සම්බන්ධතා ගතිලක්ෂණය වනුයේ ගිවිසුම්ගත නියමයක් වන අතර ඒ අනුව, ගනුදෙනු සඳහා ගෙවීම් කිරීම සඳහා පිළිගත හැකි අන්දමේ අභ්‍යන්තර හෝ බාහිර අරමුදලක ඒකක භාවිත කිරීම අවශ්‍ය වේ.
- (ඌ) අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයන් සහ සත්කාරක රක්ෂණ ගිවිසුම කොතෙක්දුරට එකිනෙකට රඳා පවත්නේ කෙසේද කිවහොත් අස්තිත්වයට අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නය වෙනම මැණිය නොහැකිය (උදා: සත්කාරක ගිවිසුම නොසලකා හැර) වත්කම් රක්ෂණ ගිවිසුමක අනුයුක්ත කර ඇති ව්‍යුත්පන්නයක් සමීපතමව සත්කාර ගිවිසුමට අදාළ වේ.

අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්න වලින් සමන්විත සාධන පත්‍ර

AG33A අස්තිත්වයන් එකක් හෝ ඊට වැඩි ගණනකින් යුත් අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්න වලින් සමන්විත දෙමුහුණ (සංයෝජිතව) සාධන පත්‍රයකට පාර්ශ්වකරුවෙකු වූ විට, එවන් කිසියම් අනුයුක්ත සාධන පත්‍රයන් හඳුනා ගැනීම, සත්කාරක ගිවිසුමෙන් එය වෙන් කිරීම අවශ්‍යවේද යන්න තක්සේරු කිරීම, වෙන්කිරීම අවශ්‍ය දෑ හඳුනාගැනීම, ව්‍යුත්පන්න මුල් හඳුනා ගැනීමේදී සහ පසුව සාධාරණ අගයට මැනීම 11 වන ඡේදය අනුව අවශ්‍යවේ. මෙම අවශ්‍යතා සියලුම සාධන පත්‍ර එකවර ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට මැනීමට වඩා සංකීර්ණ මෙන්ම, හෝ ලැබෙන ප්‍රතිඵලය අඩු විශ්වාසදායකත්වයකින් යුත් මැනීමක් විය හැකිය. මෙම හේතුව නිසා මෙම ප්‍රමිතිය මගින් සියලුම සාධන පත්‍ර ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට ලෙස නම් කිරීමට අවසරදී ඇත.

AG33B එවැනි නම් කිරීමක් යොදාගත හැකිද යන්න 11 ඡේද අනුව අනුයුක්ත සාධන පත්‍ර සත්කාරක ගිවිසුමෙන් වෙන්කළ යුතුද හෝ එවන් වෙන් කිරීම් තහනම් ද යන අවශ්‍යතාවය අනුවය. කෙසේ වෙතත් 11(A) ඡේදය මගින් දෙමුහුණ (සංයෝජිත) සාධන පත්‍ර ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගය ලෙස නම් කිරීම, 11A (අ) සහ (ආ) ඡේදවල දක්වා ඇති සිද්ධිත්වලදී සාධාරණීයකරණය නොකරයි. එසේ කිරීමෙන් සංකීර්ණභාවය අඩුවීමක් හෝ විශ්වාසදායකත්වය වැඩිවීමක් සිදුනොවේ.

හඳුනාගැනීම සහ හඳුනා ගැනීම අත්හැරීම (14 - 42 ඡේද) :

මූලික හඳුනාගැනීම (14 ඡේදය)

AG34 විකුණුමක් ලෙස ගිණුම්ගත කළ (AG 49 ඡේදය බලන්න) මූල්‍ය වත්කමක් මාරු කිරීම වලක්වාලන ව්‍යුත්පන්නයන් හැර 14 වන ඡේදයේ මූලධර්මයේ ප්‍රතිවිපාකයක් වශයෙන් අස්තිත්වය එහි සියලුම ගිවිසුම්ගත අයිතීන් සහ බැඳීම් එහි මූල්‍ය තත්ත්වය දැක්වෙන ප්‍රකාශයේ ව්‍යුත්පන්නයන් යටතේ පිළිවෙළින් වත්කම් සහ වගකීම් ලෙස හඳුනාගනියි. මූල්‍ය වත්කමක් හඳුනා ගැනීම අත්හැරීම සඳහා සුදුසුකම් නොලබන්නේ නම් එසේ පැවරූ වත්කම එහි වත්කම් ලෙස පැවරුම්ලාභියා හඳුනා නොගනී. (AG 50 ඡේදය බලන්න)

AG35 14 වන ඡේදයේ මූලධර්ම යොදාගැනීම සඳහා වන උදාහරණ පහත දැක්වේ :-

(අ) කොන්දේසි රහිත ලැබියයුතු දෑ සහ ගෙවියයුතු දෑ වත්කම් සහ වගකීම් ලෙස හඳුනාගන්නේ අස්තිත්වය ගිවිසුමක පාර්ශ්වකරුවෙකු බවට පත්වූ විට සහ එහි ප්‍රතිවිපාකයන් වශයෙන් ලැබීමට නීතිමය අයිතියක් තිබීම සහ මුදල් ගෙවීමට නීතිමය බැඳීමක් තිබීම නිසාය.

(ආ) ස්ථිර ප්‍රයාපනයක ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් වත්කම් අත්පත් කරගැනීමට හෝ වගකීම් දැරීමට මිලදී ගැනීම හෝ භාණ්ඩ හෝ සේවා විකිණීම ගිවිසුම යටතේ අවම වශයෙන් එක් පාර්ශ්වයක් ඉටුකරන තුරු හඳුනාගනු නොලැබේ. උදාහරණ වශයෙන් ප්‍රයාපනයක් කරන අවස්ථාවේදී අස්තිත්වය හට ස්ථිර ඇණවුම් ලැබූවිට එය වත්කමක් ලෙස හඳුනා නොගනී. (එමෙන්ම අස්තිත්වය විසින් කරනු ලබන ඇණවුම් වගකීමක් ලෙස සලකනු නොලැබේ) එහෙත් අනෙක් අතට හඳුනාගැනීම ඇණවුම් කරන ලද භාණ්ඩ හෝ සේවා නැවත කිරීම, භාරදීම හෝ සැපයීම කරන තෙක් ප්‍රමාද කරයි. මූල්‍ය නොවන අයිතමයන් මිලදී ගැනීමට හෝ විකිණීමට වන ස්ථිර ප්‍රයාපනයක් කළහොත් එය 5 - 7 දක්වා ඡේද යටතේ මෙම ප්‍රමිතිය විෂය පථයට අයත්වේ. එහි ශුද්ධ සාධාරණ අගය ප්‍රයාපනය කරන ලද දින වත්කමක් හෝ වගකීමක් ලෙස හඳුනාගනු ලැබේ. (පහත (ආ) බලන්න.) මෙයට අමතරව මීට කලින් හඳුනා නොගත් ස්ථිර ප්‍රයාපනයන් සාධාරණ අගය ඉදිරි රැක්ක, ඉදිරි රැක්ම අයිතමයක් ලෙස නම් කර ඇත්නම් ඉදිරි රැක්ම අවදානමේ ශුද්ධ සාධාරණ අගයට ආරෝපණය වූ වෙනස්වීම ඉදිරි රැක්මේ ආරම්භක හඳුනා ගැනීමෙන් පසුව වත්කම් හෝ වගකීම් ලෙස හඳුනා ගත යුතුය. (93 සහ 94 ඡේද බලන්න)

(ඇ) මෙම ප්‍රමිතියේ විෂය පථය තුළ පිහිටි ඉදිරි ගිවිසුමක් (2 - 7 ඡේද බලන්න) වත්කමක හෝ වගකීමක් ලෙස හඳුනාගනු ලබන්නේ ප්‍රයාපන දින මිස නිරවුල් කිරීම සිදුවන දින නොවේ. අස්තිත්වය ඉදිරි ගිවිසුමක පාර්ශ්ව කරුවෙක් වන විට අයිතියේ සහ බැඳීම්වල සාධාරණ අගය බොහෝවිට එක හා සමාන වීම නිසා ඉදිරි ගිවිසුමේ ශුද්ධ සාධාරණ අගය ශුන්‍ය වේ. අයිතියේ සහ බැඳීම්වල ශුද්ධ සාධාරණ අගය ශුන්‍ය නොවේ නම් එය වත්කම් හෝ වගකීම් ලෙස හඳුනාගනු ලැබේ.

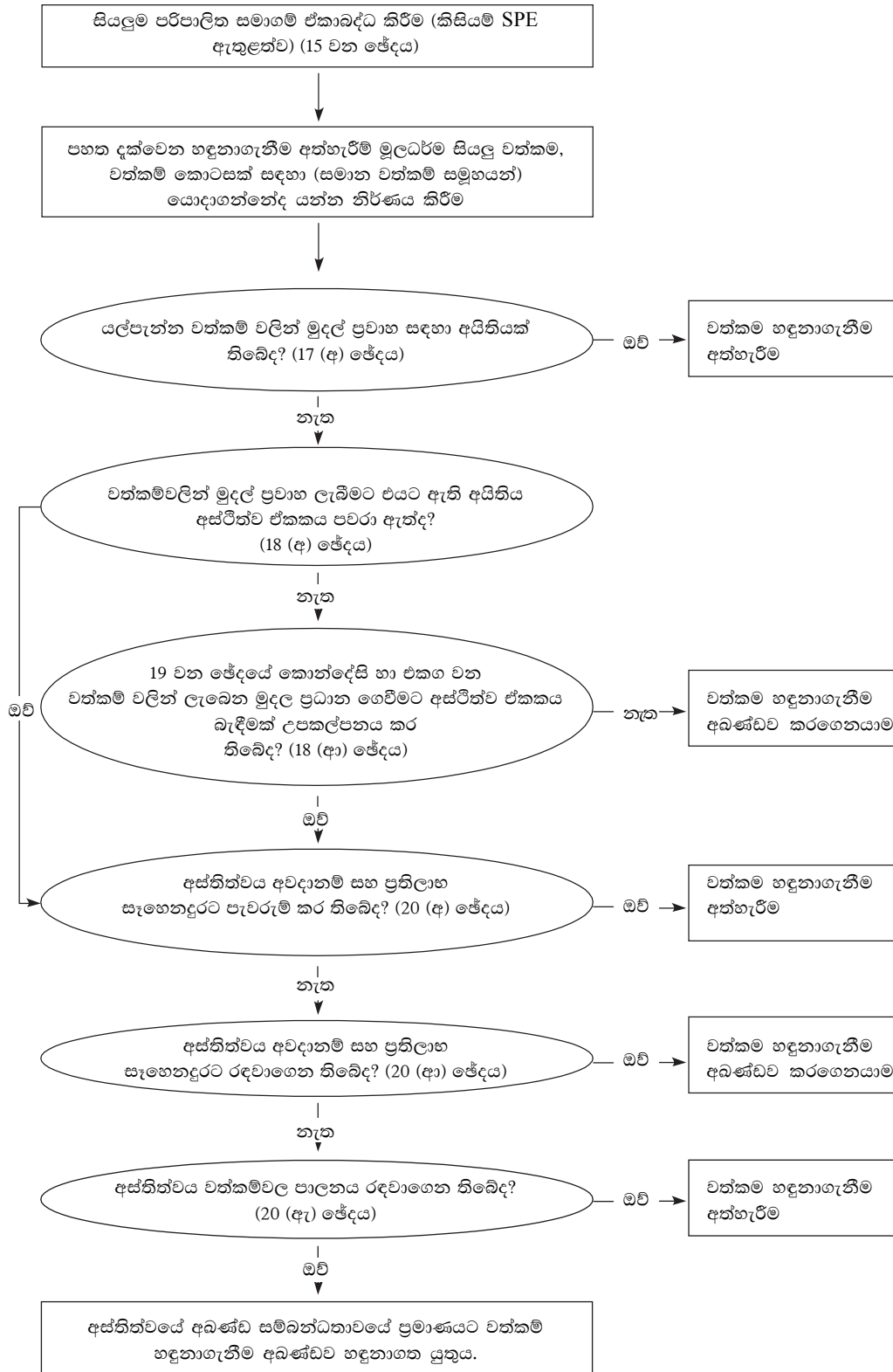
(ඈ) මෙම ප්‍රමිතියේ විෂය පථය තුළ පිහිටි (2 - 7 ඡේද බලන්න) විකල්ප ගිවිසුම් දරන්නා හෝ ලියන්නා ගිවිසුමට පාර්ශ්වකරුවෙකු වනවිට වත්කම් හෝ වගකීම් ලෙස හඳුනාගනු ලැබේ.

(ඉ) සැලසුම් කළ අනාගත ගනුදෙනු, කෙසේ වියහැකිද යන්න නොසලකා අස්තිත්වය ගිවිසුමට පාර්ශ්වකරුවෙකු නොවන නිසා වත්කම් හෝ වගකීම් ලෙස සලකනු නොලැබේ.

මූල්‍ය වත්කමක් හඳුනාගැනීම අත්හැරීම (15 - 37 දක්වා ඡේද) :

AG36 පසුපිටේ දැක්වෙන ප්‍රවාහ සටහන මගින් මූල්‍ය වත්කමක් හඳුනාගැනීම අත්හැර යුතුද එසේ නම් කොපමණ ප්‍රමාණයකට යන්න අගය කර පැහැදිලි කෙරේ.

අස්තිත්වයක් මූල්‍ය වත්කමක මුදල් ප්‍රවාහ ලැබීමට ඇති ගිවිසුම්ගත අයිතිය රඳවා තබාගැනීම සඳහා එකඟවීම එහෙත් ගිවිසුම්ගත බැඳීමකදී මුදල් ප්‍රවාහ එකක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක් ලබන්නන් හට ගෙවීම උපකල්පනය කිරීම (18 (ආ) ඡේදය)

AG37 18 (ආ) ඡේදයේ විස්තර කර ඇති තත්වය (අස්තිත්වයක් මූල්‍ය වත්කමක මුදල් ප්‍රවාහ ලැබීමට ඇති ගිවිසුම්ගත අයිතිය රඳවා තබාගැනීම එහෙත් ගිවිසුම්ගත බැඳීමකදී මුදල් ප්‍රවාහ එකක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක් ලබන්නන් හට ගෙවීම උපකල්පනය කිරීම) සිදුවන්නේ උදාහරණ වශයෙන් අස්තිත්වයක් විශේෂ අරමුණු සහිත අස්තිත්වයන් හෝ භාරයන් නම් සහ එය සතු පාදක කරගත් මූල්‍ය වත්කම් ආයෝජනයන්ට වාසිදායක පොළියකට නිකුත් කර එම මූල්‍ය වත්කම් පවත්වාගෙනයාම සැපයීම. 19 සහ 20 වන ඡේදවල ඇති කොන්දේසි සමඟ එකඟවේ නම් එම සිද්ධියේදී මූල්‍ය වත්කම් හඳුනාගැනීම අත්හැරීම සඳහා සුදුසුකම් ලබයි.

AG38 19 වන ඡේදය යොදාගැනීමේ අස්තිත්වයක් විය හැක්කේ, උදාහරණ වශයෙන් මූල්‍ය වත්කමේ ආරම්භ කරන්නා හෝ එය මූල්‍ය වත්කම් අත්කරගත්, මූල්‍ය ප්‍රවාහයන් අදාළ නොවන තුන්වන පාර්ශ්වයක ආයෝජකයන් හට ලබාදෙන ඒකාබද්ධ විශේෂ අරමුණු සහිත අස්ථිත්වයන් ඇතුළත් සමූහයක් හෝ විය හැකිය. අයිතියේ අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ පැවරීම අගය කිරීම (20 වන ඡේදය)

AG39 අස්තිත්වයක් විසින් අයිතියේ සියලුම අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ සෑහෙන ප්‍රමාණයකට පවරනු ලැබුවිට ඒ සඳහා උදාහරණ වන්නේ,

(අ) කොන්දේසි රහිතව මූල්‍ය වත්කමක් විකිණීම.

(ආ) මූල්‍ය වත්කමක් ප්‍රතිමිලදී ගන්නා වේලාවේ එහි ඇති සාධාරණ අගය ප්‍රතිමිලදී ගැනීමට, විකල්පයක් සමඟ මූල්‍ය වත්කමක් විකිණීම.

(ඇ) විකුණුම් හෝ ගැනුම් විකල්පයක් සමඟ මූල්‍ය වත්කමක් විකිණීම එය මුදල් තුළ පවතින (උදා: විකල්පයන් මේවනතුරු අතිශයින් මුදලින් ඉවත පවතින බොහෝදුරට පරිණත වනතුරු මුදල් තුළ පවතින තත්වයට පත්විය නොහැකි.)

AG40 අස්තිත්වය විසින් අයිතියේ සියලුම අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ සෑහෙන ප්‍රමාණයක් රඳවා තබා ගනු ලැබුවිටෙක ඒ සඳහා උදාහරණ වන්නේ,

(අ) විකුණුම් සහ ප්‍රතිමිලදී ගැනීමේ ගනුදෙනුවකදී, ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් මිල වන්නේ ස්ථාවර මිලක් හෝ විකුණුම් මිලට ණයදෙන්නාගේ ප්‍රතිලාභය එකතු කළ මිලකි.

(ආ) සුරැකුම් ණයටදීමේ ගිවිසුමක්

(ඇ) මුළු හුවමාරු ප්‍රතිලාභ සමඟ මූල්‍ය වත්කමක් විකිණීම මෙහිදී වෙළඳපල අවදානම සඳහා අනාවාසය ආපසු අස්තිත්වය වෙත පැවරේ.

(ඈ) අතිශයින් මුදල් තුළ පවතින ගැනුම් හෝ විකුණුම් විකල්පයක් සමඟ මූල්‍ය වත්කමක් විකිණීම. (විකල්පය මේ වනතුරු මුදල් තුළ පවතින පරිණතවීමට පෙර එය බොහෝදුරට මුදලින් ඉවත පවතින තත්වයට පත්විය නොහැකි)

(ඉ) කෙටිකාලීන ලැබීම් විකිණීම මෙහිදී බොහෝදුරට සිදුවිය හැකි හානි සඳහා පැවරුම්ලාභියාට වන්දි ගෙවීමට අස්තිත්වය ඇපවේ.

AG41 සියලුම අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ පැවරූ බවට අස්තිත්වය නිර්ණය කළහොත් පැවරූ වත්කම් නව ගනුදෙනුවක් ලෙස යළි අත්පත් කරගතහොත් මිස, පැවරූ වත්කම් නැවත අනාගත කාල පරිච්ඡේදයකදී හඳුනාගනු නොලැබේ.

පැවරීමේ පාලනය ඇගයීම :

AG42 පැවරුම්ලාභියා හට පැවරූ වත්කම් විකිණීමට ප්‍රායෝගික හැකියාවන් තිබෙනම් පැවරූ වත්කම්වල පාලනය අස්තිත්වය රඳවාගෙන නොමැත. පැවරුම් ලාභියා හට පැවරූ වත්කම් විකිණීමට ප්‍රායෝගික හැකියාවක් නැතිනම් පැවරූ වත්කම්වල පාලනය අස්තිත්වය රඳවා ගෙන ඇත. එය ක්‍රියාකාරී වෙළඳපොළේ අලෙවි වන්නේ නම් පැවරුම්ලාභියාට පැවරූ වත්කම් ආපසු අස්තිත්වයට භාරදීම අවශ්‍ය නම්, ඒවා පැවරුම් ලාභියාට වෙළඳ පොළෙන් ප්‍රතිමිලදී ගැනීමට හැකි නිසා පැවරුම්ලාභියාට

පැවරූ වත්කම් විකිණීම ප්‍රායෝගික හැකියාවක් ඇත. උදාහරණ වශයෙන් පැවරූ වත්කමක් අස්තිත්වය පැවරුයේ එය ප්‍රතිමිලදී ගැනීමට ඉඩදෙන විකල්පයකට යටත්ව නම්, එහෙත් පැවරුම්ලාභියාට විකල්පය ක්‍රියාත්මක කළහොත් පැවරූ වත්කම් ක්ෂණිකව ලබාගත හැකි වේ. එවිට පැවරුම් ලාභියාහට පැවරූ වත්කම් විකිණීමට ප්‍රායෝගික හැකියාවන් තිබිය හැකිය. අස්තිත්වය එවැනි විකල්පයන් රඳවාගෙන ඇතිවිටෙක අස්තිත්වය විකල්පය ක්‍රියාත්මක කළවිට පැවරුම්ලාභියාට වෙළඳපොළෙන් පැවරූ වත්කම් ක්ෂණිකව ලබාගත නොහැකි නිසා පැවරුම්ලාභියාට පැවරූ වත්කම් විකිණීමට ප්‍රායෝගික හැකියාවන් නොමැත.

AG43 පැවරුම්ලාභියාහට පැවරූ වත්කමක් විකිණීමට ප්‍රායෝගික හැකියාවක් ඇත්තේ, ඔහු හට පැවරූ වත්කමක් මුළුමනින්ම, අදාළ නොවන තුන්වන පාර්ශ්වයකට විකිණිය හැකි නම් සහ එක් පාර්ශ්වයක සහ පැවරුම පිළිබඳ අමතර කොන්දේසි පනවන්නේ නැතිව හැකියාව ක්‍රියාත්මක කිරීමට පුළුවන් වන්නේ නම් පමණි. මෙහිදී බරපතල/අවධි (critical) ප්‍රශ්නය වනුයේ ප්‍රායෝගිකව පැවරුම් ලාභියාහට කළ හැක්කේ කුමක්ද මිස පැවරූ වත්කම් සම්බන්ධයේ ගිවිසුම්ගත අයිතීන් අනුව කළහැක්කේ කුමක්ද නොව හෝ කුමන ගිවිසුම්ගත තහනම් කිරීම් තිබේද යන්නය. විශේෂයෙන්ම,

(අ) පැවරූ වත්කම් සඳහා වෙළඳපොළක් නොමැතිනම් වත්කම් බැහැර කිරීම සඳහා ගිවිසුම්ගත පැවරූ වත්කම් සඳහා කුඩා බලපෑමක් තිබේද ; සහ

(ආ) එය නිදහසේ ක්‍රියාත්මක කිරීමට නොහැකිනම් පැවරූ වත්කම් බැහැර කිරීමේ හැකියාවට ඇත්තේ කුඩා බලපෑමකි. එම කරුණ සඳහා,

(i) පැවරූ වත්කම් නම් සඳහා, පැවරුම්ලාභියා හට බැහැර කිරීමේ හැකියාව වෙනත් අයගේ ක්‍රියාවන්ගෙන් ස්වාධීන විය යුතුය. (එය ඒක පාර්ශ්වීය හැකියාවක් විය යුතුය) සහ

(ii) සීමාකිරීමේ කොන්දේසි යා කිරීම හෝ දිගින් දිගට පැවරීමට කළයුතු දෑ අවශ්‍යතාවය නොමැතිව පැවරූ වත්කම බැහැර කිරීමට පැවරුම්ලාභියා හට හැකියාව තිබිය යුතුයි. (උදා: ණය වත්කම් පවත්වාගෙන යන්නේ කෙසේද හෝ පැවරුම්කරුට වත්කම ප්‍රතිමිලදී ගැනීම සඳහා විකල්පයන්දීම වැනි කොන්දේසි)

AG44 පැවරූ වත්කමක් පැවරුම්ලාභියා විකිණීමට අදහසක් නොමැතිබව සැලකීම මගින්ම පමණක්ම පැවරූ වත්කම්වල පාලනය පැවරුම්කරු රඳවාගෙන තිබිය යන්න අදහස් නොවේ. කෙසේ වෙතත් විකුණුම් විකල්පයන් හෝ ඇපකරයක් මගින් පැවරුම්ලාභියා පැවරූ වත්කම් විකිණීම සීමා කරන්නේ නම්, එවිට පැවරූ වත්කම්වල පාලනය පවරන්නා රඳවාගෙන ඇත. උදාහරණ වශයෙන් විකුණුම් විකල්පයක් හෝ ඇපකර ප්‍රමාණවත් ලෙස වටින්නේ නම් එය පැවරුම්ලාභියා හට පැවරූ වත්කම් විකිණීම සීමා කරයිද, එයට හේතුව වන්නේ පළපුරුද්දෙන් ඒ හා සමාන විකල්පයක් දිගින් දිගට කළයුතු දේ හෝ වෙනත් සීමාකරන කොන්දේසි යා කිරීමකින් තොරව පැවරුම්කරු තුන්වන පාර්ශ්වයකට පැවරූ වත්කම් විකිණීම නොකරන නිසාය. ඒ වෙනුවට පැවරුම්ලාභියා ඇපකරය හෝ විකුණුම් විකල්පය යටතේ ගෙවීම ලබාගැනීමට පැවරූ වත්කම් රඳවාගත හැකිය. මෙම තත්ත්වය යටතේ පවරන්නා පැවරූ වත්කම්වල පාලනය රඳවා තබාගනී.

හඳුනාගැනීම අත්හැරීම සඳහා සුදුසුකම් ලබන පැවරුම් :

AG45 අස්තිත්වය පැවරූ වත්කම්, පවත්වාගෙන යාම සඳහා වන ගාස්තුවක් ලෙස පොළී ගෙවීම්වලින් කොටසක් රඳවාගැනීමේ අයිතිය තබාගත හැකිය. පවත්වාගෙන යාමේ ගිවිසුම අවසන් වූ විට හෝ එය පවත්වාගෙන යාමේ වත්කම් හෝ පවත්වාගෙන යන වගකීම් ගිණුම්වලට වෙන්කර මාරුකළ විට පොළී ගෙවීම්වල කොටස් අස්තිත්වය අත්හැරී. අස්තිත්වය අත්නොහරිනු ලබන පොළී ගෙවීම්වල කොටස වනුයේ ලැබියයුතු පොළී තීරුව පමණයි. පවත්වාගෙනයාමේ ගිවිසුම අවසන්වූ හෝ මාරුකර පසුවත් අස්තිත්වය යම්කිසි පොළියක් අත් නොහරින්නේ නම් සම්පූර්ණ පොළී පරාසය ලැබිය යුතු පොළී පරාසය වේ. 27 ඡේදය යොදාගැනීමේ අරමුණ සඳහා පවත්වාගෙනයන වත්කම්වල සාධාරණ අගයන් සහ ලැබියයුතු පොළී පරාසය, ලැබියයුතු දෑවල ධාරණ අගයන්, හඳුනාගැනීම අත්හල වත්කම්වල කොටස සහ හඳුනාගැනීම දිගටම පවත්වාගෙන යන කොටස අතර වෙන් කිරීමට භාවිත කරනු ලැබේ. නිශ්චිත කල පවත්වාගෙන යාමේ ගාස්තුවක් නොමැති කල හෝ ලැබියයුතු නොවන, පවත්වාගෙන යාම ඉටුකිරීම සඳහා අස්තිත්වය ප්‍රමාණවත් ගාස්තුවක් නොවන විටකදී පවත්වාගෙන යාමේ වගකීමක් බැඳීමක් ලෙස සාධාරණ අගයට හඳුනාගනු ලැබේ.

AG46 අඛණ්ඩව හඳුනාගන්නා කොටසේ සහ හඳුනාගැනීම අත්හල කොටසේ සාධාරණ අගය ඇස්තමේන්තු කිරීම සඳහා 27 වන ඡේදයේ යොදා ගැනීමේ අරමුණ සඳහා, 28 වන ඡේදයට අමතරව සාධාරණ අගය මැනීම සඳහා 48 - 49 සහ AG69 - AG82 ඡේදවල අවශ්‍යතා අස්තිත්වයන් යොදාගනු ලැබේ.

හඳුනාගැනීම අත්හැරීම සඳහා සුදුසුකම් නොලබන පැවරුම් :

- AG47 පහත දැක්වෙනුයේ 29 ඡේදයේ සනිටුහන් කර ඇති මූලධර්මය යොදා ගැනීමකි. අස්තිත්වය විසින් පැවරූ වත්කම් සඳහා පැහැර හැරීම හානි සඳහා සපයන ලද ඇපයක් මගින් පැවරූ වත්කම් වල අයිතියේ සියලුම අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ සැහෙන ප්‍රමාණයකට රඳවාගැනීමේ හේතුව නිසා පැවරූ වත්කම්, හඳුනාගැනීම අත්හැරීම වළක්වාලන්නේ නම්, පැවරූ වත්කම් මුළුමනින්ම අඛණ්ඩව හඳුනාගැනීමටත් සහ ලැබූ ප්‍රතිෂ්ඨාව වගකීමක් ලෙසත් හඳුනාගනී.

පැවරූ වත්කම්වල අඛණ්ඩ සම්බන්ධතාවය :

- AG48 30 වන ඡේදය යටතේ පැවරූ වත්කමක් සහ ආශ්‍රිත වගකීමක් අස්තිත්වයක් මනින්නේ කෙසේද යන්න සඳහා උදාහරණ පහත දැක්වේ.

සියලු වත්කම් :

- (අ) පැහැර හැරීම නිසා වන හානි සඳහා ගෙවීමට අස්තිත්වයක් විසින් සපයන ලද ඇපකරයක් අනුව පැවරූ වත්කමක් අඛණ්ඩ සම්බන්ධතාවයේ ප්‍රමාණයට අනුව හඳුනා ගැනීම වළක්වාලයි නම්, පැවරූ දිනයේ පැවරූ වත්කම මැනිය යුත්තේ පහත දැක්වූ අඩු අගයටය. (i) වත්කමේ ධාරන අගයට සහ (ii) අස්තිත්වය ආපසුගෙවීම අවශ්‍ය වියහැකි, පැවරුම් සඳහා ප්‍රතිෂ්ඨාවක් වශයෙන් ලැබූ උපරිම වටිනාකම (ආපසු වටිනාකම) ආශ්‍රිත වගකීම මුලින්ම මනිනුයේ ඇප මුදලට ඇපයේ සාධාරණ අගය එකතු කිරීමෙනි. (මෙය සාමාන්‍යයෙන් වනුයේ ඇපය සඳහා වන ලැබුණ ප්‍රතිෂ්ඨාවයි.) පසුව ඇපයේ මූලික සාධාරණ අගය කාල සමානුපාතික පදනම මත ලාභ හෝ අලාභ වල හඳුනාගනු ලැබේ සහ කිසියම් හානිකරණ හානියක් වෙනොත් එය වත්කමේ ධාරණ අගයෙන් අඩුකරනු ලැබේ.

ක්‍රමක්ෂය පිරිවැයට මනින වත්කම් :

- (ආ) අස්තිත්වයන් ලියන ලද විකුණුම් විකල්ප බැඳියාවක් හෝ අස්තිත්වය රඳවාගෙන ඇති ඇරයුම් විකල්ප අයිතිය මගින් පැවරූ වත්කමක් හඳුනාගැනීම අත්හැරීම වළක්වාලන්නේ නම් සහ අස්තිත්වය පැවරූ වත්කම මනිනුයේ ක්‍රමක්ෂය පිරිවැයට නම් විකල්පය පරිණත වනදින පැවරූ වත්කම්වල පිරිවැය සහ ක්‍රමක්ෂය පිරිවැය අතර වෙනසක් වේ නම් එය ක්‍රමක්ෂය සඳහා ගැලපුම් කර ආශ්‍රිත වගකීම මනිනුයේ පිරිවැයටයි (ලැබූ ප්‍රතිෂ්ඨාව) උදාහරණයක් වශයෙන් පැවරුම් කරන දින වත්කමක ක්‍රමක්ෂය පිරිවැය සහ ධාරන අගය රු. 98/- ක් ලෙස සහ ලැබූ ප්‍රතිෂ්ඨාව රු. 95/- ක් ලෙස උපකල්පනය කරන්න. විකල්පය ක්‍රියාත්මක කරන දින වත්කමේ පිරිවැය රු. 100/- ක් වනු ඇත. ආශ්‍රිත වගකීමේ මූලික ධාරන අගය රු. 95/- ක් වේ සහ රු. 95/- සහ රු. 100/- අතර වෙනස සඵල පොළී ක්‍රමය භාවිත කර ලාභ හෝ අලාභ වල හඳුනාගනු ලැබේ. විකල්පය ක්‍රියාත්මක කළහොත් ආශ්‍රිත වගකීමේ ධාරණ අගය සහ ක්‍රියාත්මක මිල අතර කිසියම් වෙනසක් වේ නම් එය ලාභ හෝ අලාභ ඵල හඳුනාගනු ලැබේ.

වත්කම් සාධාරණ අගයට මැනීම :

- (ඇ) අස්තිත්වය රඳවාගෙන ඇති ගැනුම් විකල්පයක අයිතිය නිසා පැවරූ වත්කමක් හඳුනාගැනීම අත්හැරීම වළක්වාලයි නම් සහ අස්තිත්වය පැවරූ වත්කම සාධාරණ අගයට මනිනුයේ නම්, වත්කම අඛණ්ඩව එහි සාධාරණ අගයට මැනිය යුතුය. ආශ්‍රිත වගකීම මනිනුයේ (i) විකල්පය මුදල් වන හෝ මුදල් තුළ පවතින එකක් නම් විකල්පය ක්‍රියාත්මක මිලෙන් විකල්පය විකල්පයේ කාල වටිනාකම අඩු කළවිට හෝ (ii) විකල්පය මුදල් වලින් ඉවත පවතින එකක් නම් පැවරූ වත්කම්වල සාධාරණ අගයෙන් නම් විකල්පයේ කාල වටිනාකම අඩුකිරීමෙන්, ආශ්‍රිත වගකීම මැනීම සඳහා වන ගැලපිල්ල වත්කමේ ශුද්ධ ධාරණ අගය සහ ආශ්‍රිත වගකීම ගැනුම් විකල්ප අයිතියේ සාධාරණ අගය බවට තහවුරු වේ. උදාහරණයක් වශයෙන් පාදක වත්කමක සාධාරණ අගය රු. 80 ක් නම් විකල්පය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ මිල රු. 95 ක් සහ විකල්පයේ කාල වටිනාකම රු. 5 ක් නම්, ආශ්‍රිත වගකීමේ ධාරන අගය රු. 75 ක් (රු. 80 රු. 5) සහ පැවරූ වත්කම්වල ධාරන අගය රු. 80 කි. (උදා: එහි සාධාරණ අගයට)

- (ඈ) අස්තිත්වය ලියන ලද විකුණුම් විකල්පයක් නිසා පැවරූ වත්කමක් හඳුනාගැනීම අත්හැරීම වළක්වාලයි නම් අස්තිත්වය පැවරූ වත්කම සාධාරණ අගයට මනිනුයේ නම් ආශ්‍රිත වගකීම මනිනුයේ විකල්පය ක්‍රියාත්මක මිලට විකල්පයක කාල වටිනාකම එකතු කිරීමෙනි. වත්කම සාධාරණ අගයට මැනීමේ, සාධාරණ අගය සහ විකල්ප ක්‍රියාත්මක මිල අතුරෙන් අඩු වටිනාකමට සීමාවේ. මෙයට හේතුවන්නේ පැවරූ වත්කම්වල සාධාරණ අගය විකල්ප ක්‍රියාත්මක මිලට වඩා වැඩි කිරීමට අස්තිත්වයක අයිතියක් නොමැති නිසාය. වත්කමේ ශුද්ධ ධාරන අගය සහ ආශ්‍රිත වගකීම විකුණුම් විකල්පයක් බැඳීමිවල සාධාරණ අගයට වන බව මෙයින් තහවුරු වේ. උදාහරණ වශයෙන් පාදක කරගත් වත්කමක සාධාරණ අගය රු. 120 ක්ද

විකල්ප ක්‍රියාත්මක මිල රු. 100 ක් සහ විකල්පයේ කාල වටිනාකම රු. 5 ක් නම්, ආශ්‍රිත වගකීමේ ධාරන වටිනාකම රු. 105 ක් (රු. 100 + රු. 5) ක් වන අතර වත්කමේ ධාරන අගය වනුයේ රු. 100 කි. (මෙම සිද්ධියේදී විකල්ප ක්‍රියාත්මක මිල)

(ඉ) සීමිත පරාස මිලදී ගැනීමක් ගැනුම් ස්වරූපයෙන් ලියන ලද විකුණුම් නිසා පැවරූ වත්කමක් හඳුනාගැනීම අත්හැරීම වළක්වාලයි නම් අස්තිත්ව වත්කම මනින්නේ සාධාරණ අගයට නම් එය අඛණ්ඩව වත්කම සාධාරණ අගයට මනිනු ලැබේ. ක්‍රමකේෂය පිරිවැයට මණිනු ලබන වත්කම්, සාධාරණ අගයට මනිනු ලබන වත්කම්, ආශ්‍රිත වගකීම මනිනුයේ (i) ගැනුම් විකල්පය මුදල් මත හෝ මුදල් තුළ පවතින එකක් නම් ගැනුම් විකල්පයේ ක්‍රියාත්මක මිල සහ විකුණුම් විකල්පයේ මිලේ එකතුවෙන් ගැනුම් විකල්පයේ කාල වටිනාකම අඩු කිරීමෙන් (ii) ගැනුම් විකල්පය මුදලින් ඉවත පවතින එකක් නම් වත්කම් වල සාධාරණ අගය සහ විකුණුම් විකල්පයේ සාධාරණ අගයන්ගේ එකතුවෙන් ගැනුම් විකල්පයේ කාලවටිනාකම අඩු කිරීමෙන් ය. වත්කම්වල ශුද්ධ ධාරන අගය සහ ආශ්‍රිත වගකීම අස්තිත්වය විසින් ලියන ලද සහ රඳවාගෙන ඇති විකල්පයක් සාධාරණ අගයම වන බව ආශ්‍රිත වගකීම්වලට කරන ගැලපිල්ලෙන් තහවුරු වේ. උදාහරණ වශයෙන් සාධාරණ අගයට මනින ලබන මූල්‍ය වත්කමක් අස්තිත්ව ඒකකයේ පැවරුම් කලේ සහ ඒ සමඟම ගැනුමක් 120/- ක් වන ක්‍රියාත්මක මිලට මිලදී ගන්නේ සහ විකුණුමක් රු. 80/- ක ක්‍රියාත්මක මිලකට ලියන ලද මෙම උපකල්පනයන් පැවරුම් දිනයේ වත්කමේ සාධාරණ අගය රු. 100/- ක් ලෙසද උපකල්පනය කරන විකුණුමක් සහ ගැනුමක් සඳහා වන කාල වටිනාකම පිළිවෙළින් රු. 1/- සහ රු. 5/- ක් වේ. මෙම සිද්ධියේදී අස්තිත්වය වත්කම රු. 100/- ක් ලෙස (එහි සාධාරණ අගය හඳුනාගනී. වගකීම රු. 96/- ක් ලෙස හඳුනාගනී. $(100 + 1 - 5)$ - අස්තිත්වය මෙමගින් ශුද්ධ වත්කම් අගය ලෙස රු. 4/- ක් ලැබෙන අතර එය අස්තිත්වය රඳවාගෙන සහ ලියන ලද සහ විකල්පවල සාධාරණ අගයන්ය.

සියලුම පැවරුම් :

AG49 පැවරූ වත්කම හෝ පැවරීමෙන් පැන නගින වගකීම හෝ පැවරූ වත්කම යන දෙකෙන් එකක් සහ ව්‍යුත්පන්නය යනදෙකම හඳුනාගතහොත් එය එකම අයිතිය සහ බැඳීම දෙවරක් ගිණුම්ගත කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් විය හැකි නිසා, පැවරූ මූල්‍ය වත්කමේ යළි හඳුනාගැනීම අත්හැරීම සුදුසුකම් නොලබන ප්‍රමාණය දක්වා පවරන්නාගේ ගිවිසුම්ගත අයිතීන් හෝ පැවරීමට අදාල බැඳීම් ලෙස වෙනම ව්‍යුත්පන්නයන් ලෙස ගිණුම්ගත කරනු නොලැබේ. උදාහරණ වශයෙන් පවරන්නා රඳවාගත් ගැනුම් විකල්පයක් මූල්‍ය වත්කමක් පැවරීම විකිණීමක් ලෙස ගිණුම්ගත කිරීම වළක්වාලිය හැකිය. මෙම සිද්ධියේදී ගැනුම් විකල්පය ව්‍යුත්පන්න වත්කමක් ලෙස වෙනම හඳුනාගනු නොලැබේ.

AG50 පැවරූ මූල්‍ය වත්කමේ යළි හඳුනාගැනීම අත්හැරීමට සුදුසුකම් නොලබන ප්‍රමාණය දක්වා පැවරුම්ලාභියා පැවරූ වත්කම වත්කමක් ලෙස හඳුනා නොගනී. පැවරුම්ලාභියා ගෙවන ලද මුදල් හෝ වෙනත් ප්‍රතිස්ථාවන් හඳුනාගැනීම අත්හරින අතර පවරන්නාගෙන් ලැබියයුතු දෑ හඳුනාගනී. උදාහරණ වශයෙන් පවරන්නා හට පැවරූ සියලු වත්කම් ස්ථාවර වටිනාකමකට (ප්‍රතිමිලදී ගැනීමේ ගිවිසුමක් වැනි) යල් අත්කර ගැනීමේ පාලන අයිතිය සහ බැඳියාව යන දෙකම ඇතිවිට පැවරුම්ලාභියා එහි ලැබියයුතු දෙයක් හෝ ණයක් ලෙස ගිණුම්ගත කළ හැකිය.

උදාහරණ :

AG51 පහත සඳහන් උදාහරණ මගින් හඳුනාගැනීම අත්හැරීම සඳහා මෙම ප්‍රමිතයේ මූලධර්ම පැහැදිලි කෙරේ.

(අ) ප්‍රතිමිලදී ගැනීමේ ගිවිසුම් සහ සුරැකුම්පත් ණය මූල්‍ය වත්කමක් ස්ථාවර මිලකට එය ප්‍රතිමිලදී ගැනීමට වන ගිවිසුමක් යටතේ විකුණුවහොත් හෝ විකුණුම් මිලට ණයට දෙන්නාගේ ප්‍රතිලාභයක් එකතු කර හෝ පවරන්නාට එය ආපසු භාරදෙන ගිවිසුමක් යටතේ එය ණයට දුන්නාගේ හෝ පවරන්නා අයිතියේ සියලුම ප්‍රතිලාභ ගිවිසුමක් සහ සෑහෙන දුරට රඳවාගන්නා නිසා එය හඳුනාගැනීම අත්හල එකක් නොවේ.

(ආ) ප්‍රතිමිලදී ගැනීමේ ගිවිසුම් සහ සුරැකුම්පත් ණය - වත්කම් සෑහෙන දුරට ඒවා සමාන එය හෝ සෑහෙන දුරට ඒ හා සමාන මූල්‍ය වත්කමක් ප්‍රතිමිලදී ගැනීමට වන ගිවිසුමක් යටතේ විකුණු හෝ විකුණුම් මිලට ණයට දෙන්නාගේ ප්‍රතිලාභයන් එකතු කර හෝ මූල්‍ය වත්කම ණයට ගන්නේ හෝ ආපසු භාරදෙන ගිවිසුමක් යටතේ එය හෝ එයට සෑහෙන දුරට ඒ හා සමාන වත්කමක් පවරන්නාට ණයට දුන්නාගේ පවරන්නා අයිතියේ සියලු අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ සෑහෙනදුරට රඳවාගන්නා නිසා එය හඳුනාගැනීම අත්හල එකක් නොවේ.

(ඇ) ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් ගිවිසුම් සහ සුරැකුම්පත් ණය - ආදේශ කිරීමේ අයිතිය ප්‍රතිමිලදී ගැනීමේ ගිවිසුම ස්ථිර ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් මිලකට හෝ විකුණුම් මිලට ණයට දෙන්නාගේ ආන්තිකයන් එකතු කර ලබාගන්නා මිලකට හෝ පැවරුම් ලාභියාහට

පැවරූ වත්කම් හා සමාන හා ප්‍රතිමිලදී ගත් දින සාධාරණ අගයට සමාන වත්කමක් ආදේශ කිරීමට පැවරුම්ලාභියාට අයිතිය ඇතැයි යන්නට යටත්ව ඒ හා සමාන සුරැකුම් පත් ණයට දීමේ ගනුදෙනුවකදී, විකුණූ හෝ ප්‍රතිමිලදීගත් හෝ සුරැකුම් පත් ණයට දීමක් යටතේ වූ ගනුදෙනුවක් පවරන්නා අයිතියේ අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ සැහෙනදුරට රඳවාගන්නා නිසා එය හඳුනාගැනීම අත්හල එකක් නොවේ.

(ඇ) පළමු ප්‍රතික්ෂේප කිරීමේදී ප්‍රතිමිලදී ගැනීමේ අයිතිය - සාධාරණ අගයට අස්තිත්වය මූල්‍ය වත්කමක් විකිණීමෙන් පසු පැවරුම්ලාභියා පසුව එය විකුණන්නේ නම්, පැවරූ වත්කමේ සාධාරණ අගයට පළමු ප්‍රතික්ෂේප කිරීමේදී මිලදී ගැනීමට ඇති අයිතිය පමණක් අස්තිත්වය රඳවාගන්නේ නම් එය අයිතියේ සියලුම අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ සැහෙනදුරට පවරා ඇති නිසා එම වත්කම හඳුනාගැනීම අත්හල යුතුය.

(ඉ) Wash විකුණුම් ගනුදෙනු මූල්‍ය වත්කමක් විකිණීමෙන් පසු වහාම ප්‍රතිමිලදී ගැනීම සමහර අවස්ථාවලදී wash විකුණුමක් ලෙස හඳුන්වනු ලැබේ. එවැනි ප්‍රතිමිලදී ගැනීමක් මුල් ගනුදෙනුවේදී හඳුනාගැනීම අත්හැරීම අත්හැරීමේ අවශ්‍යතා සමග එකඟ වේනම් හඳුනාගැනීම අත්හැරීම වළක්වාලනු නොලබයි. කෙසේ වෙතත් මූල්‍ය වත්කමක් විකිණීමට ගිවිසුමකට එළඹී, එම වත්කමක ස්ථාවර මිලකට හෝ විකුණුම් මිලට ණයට දෙන්නාගේ ආන්තිකයක් එකතු කර වූ මිලකට ප්‍රතිමිලදී ගැනීමට සංගාමීව (concurrently) ගිවිසුමකට එළඹුනහොත් එවිට එම වත්කම හඳුනා ගැනීම අත්හැරීම කරනු නොලැබේ.

(ඊ) අතිශයින්ම මුදල් තුළ පවතින විකුණුම් විකල්ප සහ ගැනුම් විකල්ප පැවරූ මූල්‍ය වත්කමක් පවරන්නාට ආපසු කැඳවිය හැකි නම් සහ විකුණුම් විකල්පය අතිශයින්ම මුදල් තුළ පවතින්නේ නම් පැවරුම හඳුනාගැනීම අත්හැරීම සඳහා සුදුසුකම් නොලබයි. මෙයට හේතුව වන්නේ පවරන්නා අයිතියේ අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ සැහෙනදුරට රඳවා තබාගන්නා නිසාය. එමෙන්ම මූල්‍ය වත්කම් පැවරුම්ලාභියා හට ආපසු දියහැකිනම් සහ විකුණුම් විකල්පය අතිශයින්ම මුදල් තුළ පවතින්නේ නම් පැවරුම අත්හැරීම සඳහා සුදුසුකම් නොලබයි. මෙයට හේතුව වන්නේ පවරන්නා අයිතියේ සියලුම අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ සැහෙනදුරට රඳවා තබාගන්නා නිසාය.

(උ) අතිශයින්ම මුදලින් ඉවත පවතින විකුණුම් විකල්ප සහ ගැනුම් විකල්ප පැවරුම්ලාභියකු රඳවාගෙන ඇති අතිශයින්ම මුදලින් ඉවත පවතින විකුණුම් විකල්පයක් හෝ පවරන්නකු රඳවාගෙන ඇති අතිශයින්ම මුදලින් ඉවත පවතින ගැනුම් විකල්පයකට යටත්ව පමණක් පවරන ලද මූල්‍ය වත්කමක් හඳුනාගැනීම අත්හරිනු ලැබේ. මෙයට හේතු වන්නේ පවරන්නා අයිතියේ සියලුම අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ පවරා ඇති නිසාය.

(ල) අතිශයින්ම මුදල් තුළ පවතින හෝ අතිශයින් මුදලින් ඉවත පවතින යන දෙකෙන් කොයිවත් නැති ගැනුම් විකල්පයකට යටත් පහසුවෙන් ලබාගත හැකි වත්කම් අස්තිත්වයක් වෙළඳපළෙන් පහසුවෙන් ලබාගත හැකි වත්කම ගැනුම් විකල්පයක් රඳවාගෙන සිටිනවිට සහ එම විකල්පය අතිශයින්ම මුදල් තුළ පවතින හෝ අතිශයින්ම මුදලින් ඉවත පවතින යන දෙකෙන් කොයිවත් නැතිවිට එම වත්කම හඳුනා ගැනීම අත්හරිනු ලැබේ. (i) අයිතියේ සියලුම අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ සැහෙනදුරට රඳවාගෙන හෝ පවරා නොමැති නිසා (ii) පාලනය රඳවාගෙන නොමැති නිසාය, කෙසේ වෙතත් වත්කම වෙළඳපළෙන් ක්ෂණිකව ලබාගත නොහැකි නම් හඳුනාගැනීම අත්හැරීම වත්කමේ ගැනුම් විකල්පයේ වටිනාකමේ ප්‍රමාණයට යටත්ව වළක්වාලනු ලැබේ. මෙයට හේතු වන්නේ වත්කමේ පාලනය අස්තිත්වය රඳවාගෙන ඇති නිසාය.

(ඵ) අතිශයින්ම මුදල් තුළ පවතින හෝ අතිශයින් මුදලින් ඉවත පවතින යන දෙකෙන් කොයිවත් නොවන අස්තිත්වය විසින් ලියන ලද විකුණුම් විකල්පයට යටත් පහසුවෙන් ලබාගත නොහැකි වත්කම් වෙළඳපළෙන් පහසුවෙන් ලබාගත නොහැකි වෙළඳපළෙන් ක්ෂණිකව ලබාගත නොහැකි මූල්‍ය වත්කමක් අස්තිත්වයන් පවරන්නේ නම් සහ අතිශයින් මුදලින් ඉවත්වන විකුණුම් විකල්පයක් ලියයි නම්, අස්තිත්වය අයිතියේ සියලුම අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ සැහෙනදුරට රඳවාගන්නේ හෝ පවරා ගන්නේ නොමැත. මෙයට හේතුවන්නේ ලියා ඇත්තේ විකුණුම් විකල්පයක් නිසාය. පැවරුම්ලාභියා හට වත්කම විකිණීම වළක්වාලීමට තරම්, විකුණුම් විකල්පය ප්‍රමාණවත් ලෙස වටින්නේ නම් අස්තිත්වය වත්කමේ පාලනය රඳවා ගනී. එවැනි සිද්ධියකදී පවරන්නාගේ අඛණ්ඩ සම්බන්ධතාවයේ ප්‍රමාණයට වත්කම හඳුනාගනු ලැබේ. (AG44 ඡේදය බලන්න) පැවරුම් ලාභියාට වත්කම විකිණීම වළක්වාලීමට තරම් විකුණුම් විකල්පය ප්‍රමාණවත් ලෙස නොවටින්නේ නම් අස්තිත්වය වත්කමේ පාලනය පවරනු ලැබේ. එවැනි සිද්ධියකදී වත්කම හඳුනාගැනීම අත්හරිනු ලැබේ.

(ආ) සාධාරණ අගයට විකුණුම් හෝ ගැනුම් විකල්ප හෝ ඉදිරි ප්‍රතිමිලදී ගැනීම් කොන්දේසිවලට යටත් වත්කම් විකුණුම් හෝ ගැනුම් විකල්පයකට හෝ ක්‍රියාත්මක හෝ ප්‍රතිමිලදී ගැනීම් මිල ප්‍රතිමිලදී ගැනීම් වේලාවේ මූල්‍ය වත්කමේ සාධාරණ අගයට සමාන, අයිතියේ සියලුම අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක් පැවරීමේ හේතුව නිසා හඳුනාගැනීම අත්හැරීම ප්‍රතිඵලයක් වන ඉදිරි ප්‍රතිමිලදී ගැනීම් ගිවිසුමකට මූල්‍ය වත්කමක් පැවරීම.

(ඔ) මුදල් මගින් නිරවුල් කරන හෝ විකුණුම් හෝ ගැනුම් විකල්පයන් විකුණුම් හෝ ගැනුම් විකල්පයකට යටත්ව මූල්‍ය වත්කමක පැවරුමක් හෝ ශුද්ධ මුදලින් නිරවුල් කරන ඉදිරි ප්‍රතිමිලදී ගැනීමේ ගිවිසුමක් එය සැහෙනදුරට අයිතියේ සියලුම අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ රඳවා ගන්නේද හෝ පැවරුවේද යන්න නිර්ණය කිරීම සඳහා අස්තිත්වය ඇගයීම් කරනු ලැබේ. අස්තිත්වය පැවරූ වත්කම්වල අයිතියේ සියලුම අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයට රඳවාගෙන නැත්නම් එය පැවරූ වත්කම්වල පාලනය රඳවාගෙන තිබේද යන්න නිර්ණය කරනු ඇත. ශුද්ධ මුදල් වලින් නිරවුල් කරන විකුණුම් හෝ ගැනුම් ඉදිරි ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් ගිවිසුම් මගින් අස්තිත්වය ස්වයංක්‍රීයව පාලනය පැවරූ බව අදහස් නොකෙරේ. (G44 සහ (උ), (ඌ) සහ (i) ඉහත ඡේද බලන්න.)

(ඕ) ගිණුම් ප්‍රතිපාදනය ඉවත් කිරීම ගිණුම් ප්‍රතිපාදනය ඉවත් කිරීම යනු සමහර සීමාවන්ට යටත්ව පැවරූ වත්කම් යළි ඉල්ලීමට (Reclaim) අස්තිත්වයට අයිතිය ලබාදෙන කොන්දේසි විරහිත ප්‍රතිමිලදී ගැනීමේ ගැනුම් විකල්පයකි. එවන් විකල්පයකින් අයිතියේ සියලුම අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයකට රඳවාගෙන නොමැති හෝ පැවරුම් කර නොමැති විට අස්තිත්වයට ප්‍රතිඵලයක් වන්නේ නම් එය හඳුනා ගැනීම අත්හැරීම ප්‍රතිමිලදී ගන්නා වටිනාකම ප්‍රමාණයට පමණක් වළක්වාලයි. උදාහරණ වශයෙන් ධාරන අගය සහ ණය වත්කම් පැවරීමෙන් වන ප්‍රේෂණ 100,000/- වේනම් සහ ආපසු කැඳවිය හැකි ඕනෑම තනි, ණය එහෙත් ප්‍රතිමිලදී ගතහැකි ණයවල සමාහාර එකතුව රු. 10,000/- නොඉක්මවයි නම්, 90,000/- ක් වටිනා ණය හඳුනාගැනීම අත්හැරීම සඳහා සුදුසුකම් ලැබිය හැකිය.

(අඅ) Clean-up calls අස්තිත්වයක් පවත්වාගෙන යන පැවරූ වත්කම් කිසියම් නිශ්චයකරන ලද මට්ටමකට වඩාපහළ මට්ටමකට වැටුන විට ඒවා පවත්වාගෙන යාමෙන් ලැබෙන ප්‍රතිලාභවලට අනුරූපව එම වත්කම් පවත්වාගෙන යාමේ පිරිවැය ඉසිලීමට දුෂ්කර වූවිට ඉතිරි පැවරූ වත්කම්වලදී ගැනීමට අස්තිත්වය Clean-up calls රඳවා තබාගනු ලැබේ. එවැනි Clean-up calls වලින් වන ප්‍රතිඵලය වනුයේ අස්තිත්වය සියලු අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ සැහෙනදුරට රඳවාගන්නේ නැතිවා මෙන්ම පවරන්නේ ද නැතිව ද සහ පැවරුම්ලාභියා හට විකිණීමේ අයිතියක් නොමැත. එමෙන්ම එය වත්කම හඳුනා ගැනීම අත්හැරීම වළක්වාලන්නේ ගැණුම් විකල්පයක් වත්කමේ වටිනාකමේ ප්‍රමාණයට යටත්ව යන්න වළක්වාලයි යන කරුණු වලට යටත්වය.

(අආ) උපකාරක කරන ලද රඳවාගත් අයිතිය සහ ණය ඇපකරයන් එහි පැවරුම් කල වත්කම්වල සමහර හෝ සියලු රඳවාගත් අයිතින් වැඩි කිරීමෙන් අස්තිත්වයේ පැවරුම්ලාභියා හට ණය වැඩිකිරීම් කළහැකිය. අසීමිත හෝ නිශ්චිත වටිනාකමට සීමාකල ණය ඇපකරයක ස්වරූපයේ විකල්පයක් වශයෙන් අස්තිත්වයක් පැවරුම්ලාභියා හට ණය වැඩිකිරීම් කළ හැකිය. අස්තිත්වය පැවරූ වත්කම්වල සියලු අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ සැහෙනදුරට රඳවාගන්නේ නම්, වත්කම මුළුමනින්ම අඛණ්ඩව හඳුනාගත යුතුය. අස්තිත්වය අයිතියේ සමහරක් එහෙත් සැහෙන ප්‍රමාණයකට සියල්ලම නොවන අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ රඳවාගනී නම් සහ පාලනය රඳවා ගත්විට, හඳුනාගැනීම අත්හැරීම අස්තිත්වය විසින් ගෙවිය යුතු මුදල් හෝ වෙනත් වත්කම්වල වටිනාකම් ප්‍රමාණය දක්වා වළක්වාගනු ලබයි.

(අඇ) මුළු ප්‍රතිලාභ හුවමාරු අස්තිත්වයක් මූල්‍ය සාධන පත්‍රයන් පැවරුම්ලාභියකුට විකුණා පවරන්නාකු සමග මුද්‍රා ප්‍රතිලාභ හුවමාරු ගනුදෙනු ගිවිසුමකට එළඹිය හැකිය, එමගින් පාදක කරගත් වත්කම මගින් වන සියලුම පොළී ගෙවීම් මුදල් ප්‍රවාහ ස්ථිර ගෙවීම් හෝ විචල්‍ය අනුපාතික ගෙවීම් සඳහා හුවමාරුවක් ලෙස අස්තිත්වයට ප්‍රේෂණය කරනු ලැබේ. පාදක කරගත් වත්කම් සාධාරණ අගයේ කිසියම් ඉහළයාමේ හෝ පහළයාමේ අස්තිත්වය විසින් අවශෝෂණය කරගනු ලැබේ. එවැනි සිද්ධියකදී, සියලු වත්කම් හඳුනාගැනීම අත්හැරීම තහනම් වේ.

(අඈ) පොළී අනුපාතික හුවමාරු අස්තිත්වයක් ස්ථාවර අනුපාතික මූල්‍ය සාධන පත්‍ර පැවරුම්ලාභියාට පවරා ස්ථාවර පොළී අනුපාතිකයන් ලැබීමට සහ පැවරූ මූල්‍ය වත්කම්වල මුල් මුදලේ වටිනාකමට සමාන විචල්‍ය පොළී අනුපාතික පදනම මත මිනික වටිනාකමක් ගෙවීමට පැවරුම්ලාභියා සමග පොළී අනුපාතික හුවමාරුවකට එළඹිය හැකිය. හුවමාරු කරන ගෙවීම් පැවරූ වත්කම් සඳහා කරන ගෙවීම් සඳහා කොන්දේසි රහිත වේ නම් පොළී අනුපාතිකය හුවමාරුව පැවරූ වත්කම් හඳුනාගැනීම අත්හැරීම වළක්වාලනු නොලැබේ.

(අඉ) පොළී අනුපාතික හුවමාරු ක්‍රමක්ෂය කිරීම, අස්තිත්වයක් කාලයක් සමග මුද්‍රමනින්ම ගෙවා දමන ස්ථිර අනුපාතික මූල්‍ය වත්කමක් පැවරුම්ලාභියකුට පවරා සහ ස්ථාවර පොළී අනුපාතික ලැබීමට සහ මිනික වටිනාකමක් පදනම් කරගෙන විචල්‍ය පොළී අනුපාතික ගෙවීමට පැවරුම්ලාභියා සමග ක්‍රමක්ෂය කාලයන් සමග මුළුමනින් ගෙවාදැමිය හැකිය. හුවමාරුවත් මිනික වටිනාකම ක්‍රමක්ෂය කරනවිට එවිට එය ඕනෑම කාල ලක්ෂයක හිඟහිටි පැවරූ මූල්‍ය වත්කම්වල මුල් මුදලේ වටිනාකමට සමාන නම් හුවමාරුව සාමාන්‍ය ප්‍රතිඵලයක් වන්නේ අස්තිත්වය සැහෙන ප්‍රමාණයකට පෙර ගෙවීම් අවදානමක් රඳවාගැනීමයි. එවැනි සිද්ධියකදී එක්කෝ අස්තිත්වය සියලුම පැවරූ වත්කම් අඛණ්ඩව හඳුනාගැනීමට හෝ පැවරූ වත්කම්වල අඛණ්ඩ සම්බන්ධතාවක් ප්‍රමාණයට අඛණ්ඩ හඳුනාගැනීමට කටයුතු කරනු ඇත. විලෝමයක් වශයෙන් හුවමාරුව මිනික වටිනාකම ක්‍රමක්ෂය කිරීම පැවරූ වත්කම් හිඟහිටි මුල් මුදලට සම්බන්ධ

නොමැති නම් එවන් හුවමාරුව වත්කමේ පෙර ගෙවුම් අවදානම අස්තීත්වය රඳවාගැනීමේ ප්‍රතිඵලයක් නොවේ. පැවරු වත්කම් සඳහා ගෙවන ලද පොළී හුවමාරු කරන ගෙවීම් සහ කොන්දේසි විරහිතව හා හුවමාරුව මගින් පැවරු වත්කම්වල අයිතියේ කිසියම් වෙනත් සැලකිය යුතු අන්දමේ වගකීමක් හෝ ප්‍රතිලාභ අස්තීත්වය රඳවා තබාගන්නේ නැතිබවට යටත්ව එය, පැවරු වත්කම හඳුනා ගැනීම අත්හැරීම වළක්වාලනු නොලබයි.

AG52 අස්තීත්වයක අඛණ්ඩ සම්බන්ධතාවය එහි මූල්‍ය වත්කම් වල කොටසක් වූවිට අඛණ්ඩ සම්බන්ධතාවයක් ප්‍රවේශය යොදාගැනීම මෙම ඡේදයෙන් විස්තර කෙරේ.

අස්තීත්වයක පෙරගෙවිය යුතු ණය කළඹක කුපන් සහ සඵල පොළී අනුපාතිකය සියයට 10ක් සහ ඒවායේ මුල් මුදල සහ ක්‍රමක්ෂය පිරිවැය රු. 10,000/- ක් ලෙස උපකල්පනය කරන්න. එය ගනුදෙනුවකට ඇතුළුවන අතර ඒ අනුව, රු. 9,115/- ක ගාස්තුවකට පැවරුම්ලාභියා මුල් මුදල ලෙස රු. 9,000/- ක් සහ ඒ සඳහා සියයට 9.5 පොළියක් අය කරගැනීමේ අයිතියක් ලබාගනී. අස්තීත්වය රු. 1,000/- ක් අයකරගැනීම සඳහා රඳවා ගන්නා අතර එයට අදාළ පොළිය සියයට 10ක් වන අතර, මුල් මුදලේ ඉතිරිය වන රු. 9,000/- සඳහා සියයට .5 ක පොළී පරාසයකට ද හිමිකම් ලබයි. පෙරගෙවීම් වලින් රැස්කරගන්නා මුදල් අස්තීත්වය සහ පැවරුම් ලාභියා අතර, 1:9 අනුපාතයට බෙදාදෙන්නා කරන අතර කිසියම් පැහැර හැරීමක් වෙනොත් එය අස්තීත්වයේ අයිතිය වන රු. 1,000/- ක් එය අහෝසිවන තුරු අඩු කරනු ලැබේ. ගනුදෙනුව සිදුවූ දිනක් ණයවල සාධාරණ අගය රු. 10,100/- ක් වන අතර අමතර පරාසය වන සියයට 0.5 හි ඇස්තමේන්තුගත සාධාරණ අගය රු. 40/- කි.

අස්තීත්වය අයිතියේ සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක සමහර අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ පවරා ඇති අතර (උදාහරණ සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක අවදානම සහ ප්‍රතිලාභ) එහෙත් ඒ සමග අයිතියේ සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක සමහර අවදානම් සහ ප්‍රතිලාභ (එහි උපයාගත් පොළිය යටත් කර ඇති නිසා) සහ පාලනය රඳවාගෙන ඇතැයි නිර්ණය කෙරේ. එය එබැවින් අඛණ්ඩ සම්බන්ධතාවය ප්‍රවේශය යොදාගනී. මෙම ප්‍රමිතය යොදාගැනීමට අස්තීත්වය ගනුදෙනු පහත පරිදි විශ්ලේෂණය කරයි. රඳවාගත් රු. 1,000/- පොළියෙන් සම්පූර්ණ සමානුපාතිකයන් රඳවා ගැනේ. එකතු කිරීම (ආ) රඳවාගත් එම පොළිය පැවරුම්ලාභියාගේ ණය හානි සඳහා ණය වැඩි කිරීම ප්‍රතිපාදනය සඳහා උපකාරක කිරීමට ලැබුන ප්‍රතිස්ථාවෙහි රු. 9,115/- අස්තීත්වය ගණනය රු. 9,090/- ක් (රු. 10,100/- ක් සියයට 90වක්) සම්පූර්ණ සමානුපාතික කොටසේ සියයට 90/- ක් ප්‍රතිස්ථාව නියෝජනය කරයි. ලැබුන ප්‍රතිස්ථාවේ ඉතිරිය (රු. 25/-) නියෝජනය වන්නේ පැවරුම්ලාභියාගේ ණයගැති සඳහා ණය වැඩිකිරීම් ප්‍රතිපාදන සඳහා රඳවාගත් පොළී උපකාරක කිරීමට ලැබුන ප්‍රතිස්ථාවයි. මෙයට අමතර අතිරේක පරාසය වන 0.5 ප්‍රතිශතය ණය වැඩිකිරීමට ලැබුන ප්‍රතිස්ථාව නියෝජනය කරයි. ඒ අනුව ණය වැඩි කිරීම සඳහා ලැබුන මුදල ප්‍රතිස්ථාව වන්නේ රු. 05/- කි. (රු. 25 + රු. 40/-)

අස්තීත්වය විකුණු සියයට 90වක කොටස් මුදල් ප්‍රවාහවල වාසි හෝ හානි ගණනය කරයි. පැවරු සියයට 90 සහ රඳවාගත් සියයට 10 සඳහා වෙන්වෙන් වශයෙන් සාධාරණ අගයන් පැවරුම් කළ දින නොතිබුනේ යයි උපකල්පනය කරමින් අස්තීත්වය වත්කම්වල ධාරණ අගය 28 වන ඡේදය ප්‍රකාරව පහත සඳහන් පරිදි වෙන්කරනු ලැබේ.

	ඇස්තමේන්තු කළ		වෙන්කළ ධාරණ
	සාධාරණ අගය	ප්‍රතිශතය	අගය
	රු.		රු.
පැවරු කොටස	9,090	90%	9,000
රඳවාගත් කොටස	1,010	10%	1,000
එකතුව	<u>10,100</u>		<u>10,000</u>

අස්තීත්වය සියයට 90 කොටස් විකිණීමෙන් ලැබූ මුදල් ප්‍රවාහවල වාසි හෝ හානි ගණනය කරන්නේ ලැබූ ප්‍රතිස්ථාවෙන් පැවරුම් කළ කොටස් ධාරණ අගයේ වෙන්කළ වටිනාකම අඩුකිරීමෙනි. උදා: 90/- (රු. 9,090/- රු. 9,000/-) අස්තීත්වය විසින් රඳවාගනු ලැබූ කොටස් ධාරණ අගය වනුයේ රු. 1,000/- කි. මෙයට අමතරව අස්තීත්වය එහි ණය ගැති සඳහා රඳවාගත් පොළිය උපකාරක කිරීමේ ප්‍රතිඵලයන් වශයෙන් වන අඛණ්ඩ සම්බන්ධතාවය හඳුනාගනී. ඒ අනුව එය වත්කම වශයෙන් රු. 1,000/- ක් (උපකාරක කිරීම යටතේ එයට නොලැබෙන උපරිම මුදල් ප්‍රවාහවල වටිනාකම) සහ ආශ්‍රිත වගකීම වශයෙන් රු. 1,065/- ද හඳුනාගනී. (උපකාරක කිරීම යටතේ එයට නොලැබෙන උපරිම මුදල් ප්‍රවාහ) උදා: රු. 1,000/- ට උපකාරක කිරීමෙන් සාධාරණ අගය වන රු. 65/- එකතු කිරීම.

සම්බන්ධයි....

සම්බන්ධයි....

අස්තිත්වය ඉහත සඳහන් සියලුම තොරතුරු පහත දැක්වෙන පරිදි ගිනුම්ගත කිරීම සඳහා භාවිත කරයි :

	හර	බැර
මුල් වත්කම්	-	9,000
උපකාරක කිරීම හෝ අවශේෂ අයිතිය සඳහා හඳුනාගත් වත්කම්	1,000	-
අමතර පරාසය ස්වභාවයේ ලැබුන ප්‍රතිෂ්ඨාව සඳහා වූ වත්කම්	40	-
ලාභ හෝ පාඩු (පැවරුමෙන් වූ වාසි)	-	90
	-	1,065
ලැබුන මුදල්	9,115	
එකතුව	<u>10,155</u>	<u>10,155</u>

ගනුදෙනුව සිදුවූ වහාම වත්කමේ ධාරන අගය රු. 2,040/- කි. එය සමන්විත වන්නේ රඳවාගත් කොටස් වෙන් කළ පිරිවැය රු. 1,000/- කි. නියෝජනය සහ ණය හානි සඳහා එහි රඳවාගත් පොළිය උපකාරක කිරීමෙන් අස්තිත්වයක් අතිරේක අඛණ්ඩ සම්බන්ධතාවය තිබෙන සාධන පත්‍ර රු. 1,040/- ය. (අතිරික්ත පරාසයන් වන රු. 40/- ක් ද ඇතුළත්ව)

පසුව එන කාලපරිච්ඡේදවල දී ණය වැඩිකිරීම සඳහා ලැබුන ප්‍රතිෂ්ඨාව (රු. 65/-) කාල සමානුපාතික පදනම මත හඳුනාගත් වත්කම් සඳහා සඵල පොළි ක්‍රමය භාවිත කරමින් උපචිත වූ පොළිය සහ හඳුනාගත් වත්කම්වල කිසියම් ණය හානිකරණයක් අස්තිත්වය හඳුනා ගනී. පසුව කී දෙය සම්බන්ධයෙන් උදාහරණයන් වශයෙන් පසුව එන වර්ෂයේ පාදක කරගත් ණය සඳහා රු. 300/- ක ණය හානිකරණ හානියක් වේ යයි උපකල්පනය කරන්න. අස්තිත්වය එහි හඳුනාගත් වත්කම් රු. 600/- කින් අඩු කරයි. (එහි රඳවාගත් පොළිය හා අදාළව රු. 300/- සහ ණය හානි සඳහා රඳවාගත් පොළි උපකාරක කිරීමේ ප්‍රතිඵලයන් ලෙස පැන නගින අතිරේක අඛණ්ඩ සම්බන්ධතාවය වෙනුවෙන් රු. 300/-) සහ එහි හඳුනාගත් වගකීම රු. 300/- කින් අඩු කරයි. ශුද්ධ ප්‍රතිඵලය වන්නේ ලාභ හෝ අලාභ ණය හානිකරණය සඳහා රු. 300/- අය කිරීමයි.

නිත්‍ය ක්‍රමයේ මූල්‍ය වත්කම් මිල දී ගැනීම හෝ විකිණීම (38 වැනි ඡේදය) :

- AG53 නිත්‍ය ක්‍රමයේ මූල්‍ය වත්කම් මිල දී ගැනීම හෝ විකිණීම AG55 සහ AG56 ඡේදවල විස්තර කර ඇති පරිදි වෙළඳ දින ගිණුම්ගත කිරීම හෝ නිරවුල් කරන දින ගිණුම්ගත කිරීම යන ක්‍රමයන්ගෙන් එක් ක්‍රමයක් භාවිතා කර හඳුනාගනු ලැබේ. 9 වැනි ඡේදයේ නිර්වචනය කර ඇති පරිදි එකම ප්‍රභේදයේ සියලු මූල්‍ය වත්කම් මිල දී ගැනීම් සහ විකුණුම් සඳහා භාවිත කළ මෙම ක්‍රමය සංගතතාව යොදාගත යුතුය. මෙම අරමුණ සඳහා ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට ලෙස නම් කළ වත්කම්වලින් වෙන් කර විකිණීම සඳහා තබා ඇති වත්කම් ලෙස වෙනම වත්කම් ප්‍රභේදයන් පිහිටුවා ගනී.
- AG54 ගිවිසුමේ වටිනාකම වෙනස් වීම අනුව ශුද්ධ නිරවුල් කිරීම අවශ්‍ය වන හෝ ඒ සඳහා ඉඩදෙන ගිවිසුමින් නිත්‍ය ක්‍රමයේ ගිවිසුමක් නොවේ. ඒ වෙනුවට එවැනි ගිවිසුමක් ව්‍යුත්පන්නයන් ලෙස සලකා වෙළඳ දින සිට නිරවුල් කළ දින කාල පරිච්ඡේදය සඳහා ගිණුම් ගත කළ යුතුය.
- AG55 වෙළඳ දින යනු අස්තිත්වයක වත්කමක් මිල දී ගැනීමට හෝ විකිණීමට බැඳීමක් ඇති කරගත් දිනයයි. වෙළඳ දින ගිණුම්කරණය යොමුවන්නේ (අ) ලැබීමට ඇතිවත්කම සහ වගකීම සඳහා ගෙවියයුතු වෙළඳ දිනය හඳුනාගැනීම සහ (ආ) විකුණූ වත්කමක් හඳුනාගැනීම අත්හැරීම බැහැර කිරීමකින් වූ කිසියම් වාසියක් හෝ හානියක් හඳුනාගැනීම සහ ගැනුම් කරුවෙකු වෙළඳ දින ගෙවිය යුතු ලැබිය යුතු දේ හඳුනාගැනීමය. පොදුවේ සාමාන්‍යයෙන් වත්කම් සහ අනුරූප වගකීම්වල පොළිය නිරවුල් කරන දින වත්කමේ හිමිකම් මාරු වන තුරු උපවිතවීම පටන් ගනු නොලැබේ.
- AG56 නිරවුල් කරන දිනය වන්නේ අස්තිත්වය විසින් හෝ වෙනට වත්කම භාරදුන් දිනයයි. නිරවුල් කරන දින ගිණුම්කරණය යොමුවන්නේ (අ) අස්තිත්වයට වත්කම ලැබෙන දින එය හඳුනාගැනීම සහ (ආ) අස්තිත්වය වත්කම භාරදුන් දින වත්කම හඳුනාගැනීම අත්හැරීම සහ බැහැර කිරීමෙන් වූ කිසියම් වාසි හෝ අවාසි වෙනොත් එදිනම එයත් හඳුනාගැනීම. නිරවුල් කරන දින ගිණුම්කරණය යොදා ගත්විට අත්පත් කරගත් වත්කම් සඳහා ගිණුම්තැබීම කරන ආකාරයට හා සමානව, වෙළඳ දින සහ නිරවුල් කරන දින අතර කාලපරිච්ඡේදය තුළ ලැබිය යුතු වත්කම්වල මුදල් ප්‍රවාහවල කිසියම් වෙනසක් වේනම් ඒ සඳහා ගිණුම් තබනු ලැබේ. වෙනත් වචනවලින් ප්‍රකාශ කරනවානම් පිරිවැයට හෝ ක්‍රමක්ෂය පිරිවැයට ඇති වත්කම්වල වටිනාකම් වෙනස්වීම් හඳුනාගනු නොලැබේ. ලාභ හෝ අලාභ මගින් සාධාරණ අගයට වූ මූල්‍ය වත්කම් ලෙස එය ලාභ හෝ අලාභවල වර්ගීකරණය කර හඳුනාගනු ලැබේ සහ එය වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල විකිණීම සඳහා ඇති වත්කම් ලෙස වර්ගීකරණය කරනු ලැබේ.

මූල්‍ය වගකීම් හඳුනාගැනීම අත්හැරීම (39 - 42 ඡේද) :

- AG57 මූල්‍ය වගකීමක් (හෝ එහි කොටසක්) පහත නිර්ණායක සම්පූර්ණ වන විට එහි පැවැත්ම නොපෙනී යයි :
- (අ) වගකීම (හෝ එහි කොටසක්) ණයහිමියාට ගෙවීමෙන් සාමාන්‍ය මුදලින් හෝ මූල්‍ය වත්කම්වලින් හෝ භාණ්ඩ හෝ සේවාවලින් එය නිදහස් කිරීමෙන්, හෝ
- (ආ) ණයහිමියා විසින් හෝ නීතිමය ක්‍රියාවලියක් මගින් වගකීමක (හෝ එහි කොටසක්) මූලික වගකීම්වලින් නීතිමය වශයෙන් නිදහස් කිරීම (ණයගැනියා විසින් මෙම කොන්දේසියකටම සපුරාලීමට තිබෙන බවට ඇපයක් දීම)
- AG58 ණය සාධන පත්‍රය නිකුත් කරන්නා විසින් එම ණය සාධන පත්‍රය ප්‍රති මිල දී ගැනීම, නිකුත් කරන්නා එම සාධන පත්‍රය සඳහා වෙළඳපළ ඇති කරන්නකු වුව ද හෝ ඉදිරි කාලයේ එය නැවත විකිණීමට අදහස් කරන්නේ වුව ද ණය අභවර කරයි.
- AG59 භාරයක් ඇතුළුව තුන්වන පාර්ශවයකට ගෙවීම (සමහර විට එය පැවැත්ම ලොප්කරය ලෙස හඳුනාගනු ලබන (Insubstance defeasance) නීතිය අනුව නිදහස් වීමක් නොමැතිව ණයගැතියන් ණයහිමියා කෙරෙහි ඇති බැඳියාවෙන් නිදහස් නොකෙරේ.
- AG60 ණයගැතියෙක් තුන්වන පාර්ශවයකට බැඳීමක් උපකල්පනය කිරීමට තුන්වන පාර්ශවයකට ගෙවයි නම් සහ තුන්වන පාර්ශවය ණය බැඳියාව උපකල්පන බව ණය හිමියාට දන්වයි නම්, ණයගැතියා AG 57 (ආ) ඡේදයේ කොන්දේසි සමග එකඟ වන්නේ නම් මිස ණයගැතියා ණය ගැතියා ණය බැඳීම හඳුනාගැනීම අත්හරිනු නොලැබේ. බැඳීම උපකල්පනය කිරීමට ණය ගැනීමෙන් තුන්වන පාර්ශවයකට ගෙවා සහ නීතිමය නිදහස්වීම ණයහිමියකුගේ ලබාගනී නම්, ණයහිමියා විසින් ණය අභවර කරයි. කෙසේ වෙතත් ණයගැතියෙක් ණය සඳහා තුන්වන පාර්ශවයට හෝ සෘජුව ණය හිමියාට ගෙවීමට එකඟවේ නම් ණයගැතියා තුන්වන පාර්ශවය වෙත වූ අලුත් ණයක් හඳුනා ගනී.

AG61 එසේ වුවත් නීතිමය නිදහස් වීම, අධිකරණය මගින් හෝ ණයගිම්යා විසින් හෝ වේවා ප්‍රතිඵලය වන්නේ වගකීම හඳුනාගැනීම අත්හැරීමය. පැවරූ වත්කම් සඳහා හඳුනාගැනීම අත්හැරීම සඳහා වන 15-37 දක්වා ඡේදයන්හි නිර්ණායක සමග එකඟ නොවේ නම් අස්තිත්වයට නව වගකීමක් හඳුනාගත හැකිය. එම නිර්ණායක සමග එකඟ නොවන්නේ නම්, පැවරූ වත්කම් හඳුනාගැනීම අත්හැරීම අත්හරින නොලබන අතර අස්තිත්ව පැවරූ වත්කම් සඳහා නව වගකීමක් හඳුනා ගනු ලැබේ.

AG62 නව නියමයන් යටතේ, මුදල් ප්‍රවාහවල ගෙවන ලද හෝ ලැබෙන ගාස්තුවල ශුද්ධ ගාස්තු ද ඇතුළත් මුල් සඵල පොළි අනුපාතිකය යොදාගනිමින් වට්ටම් කළ සාධාරණ අගය මුල් මූල්‍ය වගකීම්වල ඉතිරි මුදල් ප්‍රවාහවල වට්ටම් කළ සාධාරණ අගයෙන් අඩුතරමින් සියයට 10ක් වත් වෙනස් දෙපස 40 වැනි ඡේදයේ අරමුණ සඳහා වන නියමයන් සැහෙනදුරට වෙනස් වේ. ණය සාධන පත්‍රයන් හුවමාරු කිරීමේ දී හෝ කොන්දේසි විකරණයක දී හෝ එය අහවර කිරීමක් ලෙස ගිණුම්ගත කළ යුතුය, මෙහි දී දැරීමට වන පිරිවැයක් හෝ ගාස්තු අහවර කිරීමේ දී සිදුවූ වාසි හෝ හානිවල කොටසක් ලෙස හඳුනාගනු ලැබේ. හුවමාරු කිරීමක් හෝ විකරණය කිරීමක් අහවර කිරීමක් ලෙස ගිණුම්ගත නොකරන්නේ නම් දරන ලද කිසියම් පිරිවැයක් හෝ ගාස්තුවක් වගකීමේ ධාරණ අගයට ගැළපිය යුතු අතර, විකරණය කළ වගකීමේ ඉතිරි කාල සීමාව තුළ දී ක්‍රමක්ෂය කළ යුතුය.

AG63 සමහර සිද්ධිවල දී ණයගැතියාට ගෙවීම් කිරීමෙන් එහි වර්තමාන බැඳීම්වලින් සෘජුව ණයගිම්යා විසින් නිදහස් කරනු ලැබේ. එහෙත් මූලික වගකීම උපකල්පනය කරන පාර්ශවය පැහැර හැරිය හොත් ණයගැතියා එය ගෙවීම සඳහා ඇපයක් බැඳීමක් උපකල්පනය කරයි. එවැනි අවස්ථාවකදී ණයගැතියා,

(අ) එහි ඇපකරයේ බැඳීම මත සාධාරණ අගය පදනම් කරගෙන නව මූල්‍ය වගකීමක් හඳුනාගනී ;

(ආ) (i) ගෙවන ලද කිසියම් ලබන මුදලක් සහ (ii) මුල් මූල්‍ය වත්කමේ ධාරණ අගයෙන් නව මූල්‍ය වගකීමේ සාධාරණ අගය අඩු කළ පසු, අතර වෙනස පදනම් කරගෙන වාසි හෝ හානි හඳුනාගනී.

මැනීම (43 - 70 ඡේද)

මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම් (43 ඡේදය) මූලික මැනීම :

AG64 මූල්‍ය වත්කමක් මූලික හඳුනාගැනීමේ දී එහි සාධාරණ අගය සාමාන්‍යයෙන් වන්නේ එහි ගනුදෙනු වන මිලයි. (උදා: දුන් හෝ ලද ප්‍රතිස්ථාවේ සාධාරණ අගයයි AG76 ඡේදය බලන්න). කෙසේවෙතත් ලැබුන හෝ දුන් ප්‍රතිස්ථාවේ කොටසක් මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක් හැර වෙනත් දෙයක් නම්, මූල්‍ය සාධන පත්‍රයේ සාධාරණ අගය අගය කිරීමේ ශිල්ප ක්‍රමයක් භාවිතා කර ඇස්තමේන්තු කරනු ලැබේ. උදාහරණ වශයෙන් පොළියක් නොදරන දිගුකාලීන ණය හෝ ලැබියයුතු දෑවල සාධාරණ අගය, අනාගත සියලුම මුදල් ලැබීම් සඳහා ඒ හා සමාන ණය වර්ගීකරණයන් ඇති, ඒ හා සමාන සාධන පත්‍ර සඳහා පවතින වෙළඳපොළ පොළි අනුපාතිකය යොදා වට්ටම් කිරීමෙන් ලැබෙන වර්තමාන අගය ලෙස ඇස්තමේන්තු කළ හැකිය. ණයක් වශයෙන් දුන් කිසියම් අමතර වටිනාකමක් වේනම්, එය වෙනත් වර්ගයක වත්කමක් ලෙස හඳුනාගැනීම සඳහා සුදුසුකම් ලබන්නේ නම් හැර එහි වියදමක් ලෙස හෝ ආදායමෙන් අඩු කිරීමක් ලෙස සැලකේ.

AG65 අස්තිත්වයක් වෙළඳපළින් බාහිර පොළි අනුපාතිකයන් දරන (ඒ හා සමාන ණය සඳහා වෙළඳපොළ පොළි අනුපාතික 8% වනවිට පොළි අනුපාතිකය 5% නම්) ණයක් ආරම්භ කරයි නම් සහ එයට වන්දියක් වශයෙන් පෙර ගෙවුම් ගාස්තුවක් ලැබෙනම් ලැබුන ගාස්තුව අඩුකර අස්තිත්ව සාධාරණ අගයට ණය හඳුනාගනී. අස්තිත්වය වට්ටම සඵල පොළි අනුපාතික ක්‍රමය යොදා ලාභ හෝ අලාභවල උපවිත කරයි.

මූල්‍ය වත්කම් පසුව මැනීම (45 සහ 46 වැනි ඡේද) :

AG66 කලින් මූල්‍ය වත්කමක් ලෙස හඳුනාගත් සාධාරණ අගයට මනිනු ලබන මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක සාධාරණ අගය බිත්දුවට වඩා පහත වැටුන විටෙක එය මූල්‍ය වගකීමකි. 49 වැනි ඡේදය ප්‍රකාරව එය මනිනු ලැබේ.

AG67 පහත සඳහන් උදාහරණය මගින් විකිණීම සඳහා ඇති මූල්‍ය වත්කමක මූලික සහ පසුව මැනීමේ දී ගනුදෙනු කිරීමේ පිරිවැය ගිණුම්ගත කරන අන්දම පැහැදිලි කෙරේ. වත්කමක් රු. 100/- කට අත්කරගෙන මූලිකව අත්කරගැනීමේ කොටස් වශයෙන් රු. 2/- ගෙවයි. වත්කම මූලිකව 102/- ක් ලෙස හඳුනාගනී. ඊට දිනකට පසු වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය එළඹේ. එදින වත්කම මිල කිසුම් ලත් වෙළඳ අගය රු. 100/- නම් වත්කම විකුණුවහොත් රු. 3/- ක කොමිස් මුදලක් ගෙවිය යුතුය. එදින වත්කම රු. 100/- මනිනු ලබන අතර (ගෙවිය යුතු වියහැකි කොමිස් මුදල නොසලකා හැර) රු. 2/- ක පාඩුවක් වෙනස් විස්තීර්ණ ආදායමේ හඳුනා ගනු ලැබේ. විකිණීම සඳහා ඇති මූල්‍ය වත්කම් සඳහා ස්ථාවර හෝ නිර්ණය කළහැකි ගෙවීම් තිබෙනම් ගනුදෙනු කිරීමේ පිරිවැය සඵල පොළි අනුපාතිකය භාවිත කරමින් ලාභ හෝ අලාභවලට ක්‍රම ක්ෂය කරනු ලැබේ. විකිණීම

සඳහා ඇති මූල්‍ය වත්කම් සඳහා ස්ථාවර හෝ නිර්ණය කළ හැකි ගෙවීම් නොමැතිනම් වත්කම හඳුනාගැනීම අත්හැරීමේ දී හෝ හානිකරණය වූවිට ගනුදෙනු කිරීමේ පිරිවැය ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනාගනු ලැබේ.

AG68 ණය සහ ලැබියයුතු දෑ ලෙස වර්ගීකරණය කරන ලද සාධන පත්‍ර පරිණත වන තෙක් රඳවාගැනීමේ අස්තිත්වයේ අභිප්‍රාය නොසලකා හැර ක්‍රමක්ෂය කරනු ලැබේ.

සාධාරණ අගයට මැනීම සලකා බැලීම (ඡේද 48 - 49) :

AG69 සාධාරණ අගයේ නිර්වචනය පාදක කරගත්, ඇවර කිරීමට අදහසක් හෝ අවශ්‍යතාවයක් නොමැති අඛණ්ඩ පැවැත්මක් ඇති එහි මෙහෙයුම් සැලකිය යුතු පරිමාවකට අඩුකිරීමට හෝ අහිතකර නියමයන් යටතේ ගනුදෙනු භාරගැනීමට අදහසක් නොමැති ලෙස පූර්වකල්පනය (Presumption) කරන ලද අස්තිත්වයකි. එබැවින් සාධාරණ අගය යනු බලහත්කාරයෙන් සිදුකරනු ලබන ගනුදෙනුවකදී, ස්වේච්ඡාවෙන් කරනු නොලබන ඇවර කිරීමක දී හෝ ආපදාවක දී කරනු ලබන විකුණුමක දී අස්තිත්වයට ලැබියහැකි හෝ ගෙවියයුතු වටිනාකමක් නොවේ. එහෙත් සාධාරණ අගයෙන් සාධන පත්‍රයේ ණය තත්ත්වය පිළිබිඹු වේ.

AG70 මෙම ප්‍රමිතයේ ලංසු මිල සහ අර්පණ මිල (සමහර අවස්ථාවල වර්තමාන අර්පණ මිල ලෙස හඳුන්වනු ලබන) මිල කියුම් ලත් වෙළඳ මිල පද සම්බන්ධතාවය ඇතිව සහ ලංසු-අර්පණ පරාසය පදයට ගනුදෙනු කිරීමේ පිරිවැය පමණක් ඇතුළත් කිරීමට සාධාරණ අගය ලබාගැනීම (ප්‍රතිපාර්ශ්වය ණය අවදානම සඳහා) සඳහා වන වෙනත් ගැළපුම් ලංසු අර්පණ පරාසය පදයට ඇතුළත් නොවේ.

ක්‍රියාකාරී වෙළඳපොළ - මිල කියුම් ලත් මිල :

AG71 මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක් ක්‍රියාකාරී වෙළඳපොළේ මිල කියුම් ලත් ලෙස සලකන්නේ එම මිල කියුම්ලත් මිල ගණන්, හුවමාරුවකින්, වෙළඳකරුවකුගෙන් තැරැව්කරුවකුගේ කර්මාන්ත සමූහයකින්, මිල සේවා හෝ නියාමන ආයතනයක පහසුවෙන් සහ නීතිපතා ලබාගත හැකිනම් සහ එම මිල ගණන් සත්‍ය හා නීතිපතා සිදුවන වෙළඳ ගනුදෙනු අන්තර්ගත වන පදනම නියෝජනය වන්නේ නම් පමණය. සාධාරණ අගය නිර්වචනය කරන්නේ කැමති මිල දී ගන්නන් සහ කැමති විකුණුම්කරුවකු අන්තර්ගත වූ ගනුදෙනුවක් සඳහා මිල එකඟවීමේ නියමයන් අනුවය. ක්‍රියාකාරී වෙළඳපොළක අලෙවිවන මූල්‍ය වත්කමක සාධාරණ අගය නිර්ණය කිරීමේ අරමුණ වන්නේ, අස්තිත්වයට වහාම ප්‍රවේශ වියහැකි වඩාත් වාසිදායක ක්‍රියාකාරී වෙළඳපළක එම සාධන පත්‍රය (සාධන පත්‍රය විකරණය කිරීමකින් හෝ නැවත ඇසිරීමකින් තොරව) සඳහා වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය අවසාන ගනුදෙනු සිදුවිය හැක්කේ කුමන මිලකට ද යන්න ළඟාකර ගැනීම සඳහාය. කෙසේ වෙතත් වෙළඳපොළේ අලෙවිවන සාධන පත්‍ර සහ අගය කරන ලද සාධන පත්‍රය අතර ඇති ප්‍රතිපාර්ශ්වීය ණය අවදානම් වෙනස්වේ නම් එය පිළිබිඹුවීම සඳහා අස්තිත්වය වඩාත් වාසිදායක වෙළඳපොළේ මිලට ගලපනු ලැබේ. ක්‍රියාකාරී වෙළඳපොළක ප්‍රකාශ කළ මිල කැඳවීම, පැවැත්ම සාධාරණ අගය සඳහා හොඳම සාක්ෂිය වන අතර ඒවා පවතින විට මූල්‍ය වත්කම හෝ මූල්‍ය වගකීම මැනීම සපයා ඒවා භාවිතා කරනු ලැබේ.

AG72 රඳවා ගෙන ඇති වත්කමක හෝ නිකුත් කිරීමට ඇති වගකීම උචිත මිල කියුම් ලත් වෙළඳපොළ මිල සාමාන්‍යයෙන් වන්නේ වර්තමාන ලංසු මිලකි. අස්තිත්වයන් සතුව එකිනෙකට හිලව්වන වෙළඳපොළ අවදානම් තත්ත්වය සඳහා ඔඩිපත වෙළඳපොළ මිල පදනමක් වශයෙන් සාධාරණ අගය පිහිටවීමට යොදාගත හැකිය. අදාළ වන පරිදි ශුද්ධ විවෘත තත්ත්වය සඳහා ලංසු හෝ අර්පණ මිල යොදාගැනේ. වර්තමාන ලංසු සහ අර්පණ මිල ගණන් නොමැති නම්, ගනුදෙනු සිදුවූ අවස්ථාවේ සිට ආර්ථිකයේ ස්වභාවයක් සැලකිය යුතු වෙනසක් දක්නට නොලැබෙන තාක්කල් ඉතාම මෑතක දී ගනුදෙනු වූ මිල වර්තමාන සාධාරණ අගයට සාක්ෂියක් සපයයි. ගනුදෙනුව සිදුවූ අවස්ථාවේ සිට තත්ත්වය වෙනස්වී නම් (සංයුක්ත බැඳුම්කරයක, වර්තමාන මිල කියුම්, අවදානම් රහිත පොළි අනුපාතිකය වෙනස්වීම) අදාළ පරිදි වර්තමාන මිලට යොමුකිරීමට හෝ සමාන මූල්‍ය සාධන පත්‍ර වල සාධාරණ අගය වෙනස් වූ තත්ත්වය පිළිබිඹු වේ. එමෙන්ම අවසාන ගනුදෙනු වූ මිල සාධාරණ අගය නොවේ යයි අස්තිත්වයට දර්ශීය කල හැකිතාක් (බලහත්කාරයෙන් කරන ගනුදෙනුවක දී හෝ ස්වේච්ඡාවෙන් නොකරන ලබන ඇවර කිරීමක දී හෝ ආපදාවක දී විකිනීමක දී අස්තිත්වයට ලැබියහැකි හෝ ගෙවියයුතු වටිනාකම පිළිබිඹුවීමේ හේතුව නිසා) එම මිල ගැළපිය යුතු මූල්‍ය වත්කම් කළඹක සාධාරණ අගය වන්නේ සාධන පත්‍රයේ ඒකක ගණනකට එකතුව සහ එහි මිල කියුම්ලත් වෙළඳ මිලයි. මුලුමනින්ම මූල්‍ය සාධන පත්‍රයකට තම ක්‍රියාකාරී වෙළඳපොළක ප්‍රසිද්ධියට පත් කළ මිල කියුමක් නොමැති නම් එහෙත් ක්‍රියාකාරී වෙළඳපළක් එහි සංරචක කොටස්වලට පවතිනම් සාධාරණ අගය නිර්ණය කරන්නේ සංරචක කොටස්වල අදාළ වෙළඳපොළ මිල පදනම මතය.

AG73 ක්‍රියාකාරී වෙළඳපළක අනුපාතිකය (මිල වෙනුවට) මිල කියුම් ලත් නම් අස්තිත්වය එම වෙළඳපළ මිල කියුම් අනුපාතිකය, සාධාරණ අගය නිර්ණය කිරීම සඳහා යොදාගන්නා අගය කිරීමේ ශිල්ප ක්‍රමයේ යෙදවූවක් ලෙස යොදාගනී. වෙළඳපොළ මිල කියුම් ලත් අනුපාතිකයට, වෙළඳපොළ සහභාගී වන්නන් සාධන පත්‍ර අගය කිරීමේ දී ඇතුළත් කරන ණය අවදානම සහ වෙනත් සාධක ඇතුළත් කර නොමැති නම්, අස්තිත්වය එම සාධක සඳහා ගැළපුම් කරනු ලැබේ.

ක්‍රියාකාරී වෙළඳපළක් නොමැත : ඇගයීමේ ශිල්පක්‍රම :

- AG74 මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක් සඳහා ඇති වෙළඳපොළ ක්‍රියාකාරී නොවේ නම්, අස්තීත්වය අගය කිරීමේ ශිල්ප ක්‍රමයන් භාවිත කර සාධාරණ අගය පිහිටවනු ලැබේ. ලබාගත හැකිනම් දැනුම සහ කැමැත්ත ඇති පාර්ශ්ව අතර වර්තමාන වෙළඳපොළේ අනේදුරින් සිදුවන ගනුදෙනු, බොහෝදුරට එක හා සමාන වෙනත් සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය සහ වට්ටම් කළ මුදල් ප්‍රවාහ විශ්ලේෂණ සහ විකල්ප මිල කිරීමේ ආකෘති සඳහන් කර භාවිත කිරීම අගය කිරීමේ ශිල්ප ක්‍රමවලට ඇතුළත් වේ. සාධන පත්‍ර මිල කිරීමට වෙළඳපොළ සහභාගී වන්නන් පොදුවේ භාවිතා කරන අගය කිරීමේ ශිල්ප ක්‍රමයන් තිබේනම් එම ශිල්ප ක්‍රමය මගින් සකස් කරන ලද වෙළඳපොළ මිල විශ්වාසදායක ලෙස ඇස්තමේන්තු කිරීම දර්ශීය වන්නේ නම්, එම ශිල්ප ක්‍රමය අස්තීත්වය භාවිතා කරයි.
- AG75 මිල කිරීමේ ශිල්ප ක්‍රමයක් භාවිත කිරීමේ අරමුණ වන්නේ සාමාන්‍ය ව්‍යාපාරික ප්‍රතිෂ්ඨාවල දී, අනේදුරින් හුවමාරු වූ අභිප්‍රේරණය මැනුම් කරන දින ගනුදෙනු වූ මිල ක්‍රමක් විය යුතු ද යන්න පිහිටුවීමය. වෙළඳපොළ යෙදවුම් උපරිම ආකාරයෙන් භාවිතයට ගනිමින් සහ අස්තීත්වයට විශේෂිත වූ යෙදවුම් කෙරෙහි හැකි තරම්දුරට අල්ප වශයෙන් විශ්වාසය රඳවමින් කරනු ලබන්නා වූ අගය කිරීමේ ශිල්ප ක්‍රමයක ප්‍රතිඵල පදනම් කොට සාධාරණ අගය ඇස්තමේන්තු කරනු ලැබේ. අගය කිරීමේ ශිල්පක්‍රමයක් සාධාරණ අගයේ තාත්වික ඇස්තමේන්තුවක් ලබාගැනීමට අපේක්ෂා කිරීම වන්නේ නම්, (අ) වෙළඳපොළ සාධන පත්‍රය කෙසේ මිල කිරීමට එය අපේක්ෂා කරන්නේ ද යන්න සාධාරණ ලෙස පිළිබිඹු වේ. (ආ) අගය කිරීමේ ශිල්ප ක්‍රමය සඳහා කරන යෙදවුම විශ්වාසදායක ලෙස වෙළඳපොළ අපේක්ෂාවන් නියෝජනය කරයි සහ මූල්‍ය සාධන පත්‍රයට ආවේණික වූ අවදානම් ප්‍රතිලාභ සාධක මතයි.
- AG76 එම නිසා අගය කිරීමේ ශිල්ප ක්‍රමයක් (අ) වෙළඳපොළ සහභාගීවන්නන් මිල නියම කිරීමේ දී සැලකිල්ලට ගන්නා සියලුම සාධක ඇතුළත් කරයි සහ (ආ) මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක් මිල කිරීම සඳහා පිළිගත් ආර්ථික ක්‍රමවේදයන් සමග එය අනුකූල වේ. කලින්කලට අස්තීත්වය අගය කිරීමේ ශිල්පක්‍රමය ක්‍රමාංකණය කරන අතර එම සාධන පත්‍රය සඳහා (විකරණය හෝ යළි ඇසුරුම් නොකර) නිරීක්ෂණය කළහැකි වර්තමාන වෙළඳ ගනුදෙනු හෝ ඕනෑම නිරීක්ෂණය කළ හැකි වෙළඳ දත්ත පදනම් කර ලැබෙන මිල භාවිත කර වලංගුතාවය පරීක්ෂා කරනු ලැබේ. අස්තීත්වය සාධන පත්‍රය පටන්ගත් හෝ මිල දී ගත් වෙළඳපොළෙන්ම වෙළඳපොළ දත්ත සංගතව ලබාගනී. එම සාධන පත්‍රයේ සාධාරණ අගය වෙනත් නිරීක්ෂණය කළ වර්තමාන වෙළඳපොළ ගනුදෙනුවකි. එම සාධන පත්‍රයම (විකරණය කිරීමක් හෝ යළි ඇසුරුම් කිරීමක් නොකර) හෝ ඒවායේ විචල්‍යයන්වලට ඇතුළත් වන්නේ නිරීක්ෂණය කළ වෙළඳපොළකින් ලැබෙන දත්ත පමණක් වන අගය කිරීමේ ශිල්ප ක්‍රමයක් පදනම් කර සහ සන්සන්දනය කිරීමෙන් වන සාක්ෂියක් වන්නේ නම් හැර මූලික හඳුනා ගැනීමේ දී මූල්‍ය සාධන පත්‍රයේ සාධාරණ අගය සඳහා හොඳම උදාහරණය වන්නේ ගනුදෙනු මිලයි. (ලැබුන හෝ දුන් ප්‍රතිෂ්ඨාවේ සාධාරණ අගයයි)
- AG76A පසුව මනින ලබන මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීමක් සහ පසුව හඳුනාගනු ලැබූ වාසි හෝ හානි මෙම ප්‍රමිතයේ අවශ්‍යතාවයන්ට අනුව සංගත වියයුතුය. AG76 ඡේදය යොදාගනිමින් මූලික හඳුනා ගැනීමේ මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීමක් වාසියන් හෝ හානියන් හඳුනා නොගැනීම ප්‍රතිඵලයක් විය හැකිය. එවැනි සිද්ධියක දී වාසියක් හෝ හානියක් හඳුනාගත යුත්තේ මූලික හඳුනා ගැනීමේ දී වෙළඳපළ සහභාගීවන්නන් මිල නියම කිරීමේ දී සැලකිල්ලට ගන්නා සාධක (කාලය සමග) වෙනස් වීමෙන් ඇතිවෙන ප්‍රමාණයට පමණි.
- AG77 මූලික අත්පත් කරගැනීම හෝ මූල්‍ය වත්කමක් පටන්ගැන්ම හෝ වගකීමක් දැරීම වෙළඳපොළ ගනුදෙනුවක් වන අතර, මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක සාධාරණ අගය ඇස්තමේන්තු කිරීමට එය අත්තිවාරමක් සපයයි. විශේෂයෙන්ම මූල්‍ය සාධන පත්‍රයන් ණය සාධන පත්‍රයන් වශයෙන් (ණයක් වැනි) එහි සාධාරණ අගය එය අත්පත් කරගත් අවස්ථාවේ පැවති වෙළඳපොළ තත්වයට යොමුකර හෝ පටන්ගත් දිනට සහ වර්තමාන වෙළඳපොළ තත්වය හෝ අස්තීත්වය වර්තමාන අයකරන පොළි අනුපාතිකයට හෝ සමාන ණය සාධන පත්‍රයන් සඳහා වෙනත් අගයකරන පොළි අනුපාතිකවලට යොමුකරමින් නිර්ණය කළ හැකිය. (උදා: සමාන ඉතිරි පරිණතවීම්, මුදල් ප්‍රවාහ රටාව, ව්‍යවහාර මුදල, ණය අවදානම, අතිරේක ඇප සහ පොළි පදනම/විකල්ප වශයෙන් ණයකරුගේ ණය පිළිබඳ අවදානමෙහි වෙනසක් නොමැත්තේ නම් සහ ණය සාධන පත්‍රය ආරම්භවීමෙන් පසුව අදාළ ණය පරාසය ණය පරාසය ස්ථායී ලෙස රඳවා තබා සහ ආරම්භ කළදින සිට පටන් පාදක මිම්ම පොළි අනුපාතිකයෙහි වෙනස්වීම සඳහා ගැලපීම් කර පාදක කරගත් ණය සාධන පත්‍රයට වඩා ගුණාත්මක බවෙන් හොඳ ණයක් පිළිබිඹු කරන පාදක මිම්ම පොළි අනුපාතිකයන් යොදාගෙන පවත්නා වෙළඳපළ පොළි අනුපාතිකයක ඇස්තමේන්තුවක් ලබාගැනීම යෙහෙකි. ඉතාමත් මෑතක දී සිදුවූ වෙළඳපොළ ගනුදෙනුවෙන් පසු තත්වය වෙනස්වී තිබේ නම්, ඇගයීම කරනු ලබන මූල්‍ය සාධන පත්‍රයේ සාධාරණ අගයෙහි සංසන්දනාත්මක වෙනස්කම් කිසිවක් වෙනොත් ඒ හා සමාන මූල්‍ය සාධන පත්‍ර සඳහා පවත්නා මිල ගණන් හෝ අනුපාතිකවලට යොමු වෙමින් ඒ සඳහා යෝග්‍ය පරිදි ගැලපීම් කිරීමෙනි. AG78 සෑම මැනීමක් සඳහාම එකම තොරතුරු තිබිය නොහැකිය. උදාහරණ වශයෙන් එම දින එම අස්තීත්වයේ ණයක් ඇතිකිරීම හෝ ක්‍රියාකාරීව වෙළඳාම් නොවන ණය සාධන පත්‍රයක් අත්පත් කරගත හැකි අතර අස්තීත්වයට ගනුදෙනු කිරීම පිරිවැයක් තිබිය හැකිය. එයම වෙළඳපොළ මිල වනු ඇත. කෙසේ වෙතත් මිළග මැනීම කරන දිනට නම් ගනුදෙනු තොරතුරු නොතිබිය හැකි සහ අස්තීත්වයට සාමාන්‍ය

වෙළඳපොළ පොළි අනුපාතික නිර්ණය කළහැකි නමුත් එම දිනට සාධන පත්‍ර මිල කිරීමට වෙළඳපොළ සහභාගී වන්නන් ණය හෝ වෙනත් අවදානම් කුමන මට්ටමකට සලකා බලන්නේද යන්න නොදන්නවා විය හැකිය. වර්තමාන වටිනාකම ගණනය කිරීම සඳහා යොදා ගැනෙන වට්ටම් අනුපාතිකය නිර්ණය කිරීම සඳහා උචිත මූලික ණය අනුපාතිකයට වඩා ණය පරාසය නිර්ණය කිරීම සඳහා වර්තමාන ගනුදෙනුවල තොරතුරු අස්තීත්වයන් සතු නොවිය හැකිය. එයට පටහැනි සාක්ෂි දක්නට නොමැති වුවද ණය ඇතිකළ දින පැවති පරාසයට කිසිම වෙනසක් සිදු නොවූ බව සාධාරණව උපකල්පනය කළ හැකිය. කෙසේ වෙතත් එවැනි සාධක වෙනස්වීමට හේතු වූ සාක්ෂි තිබුණේ ද යන්න නිර්ණය කිරීමට අස්තීත්වය සාධාරණ උත්සාහයන් දරුවාදැයි අපේක්ෂා කෙරේ. වෙනස්වීමක් පවතින බවට සාක්ෂි ඇතිවීමට අස්තීත්වය වෙනස්වීමේ බලපෑම මූල්‍ය වත්කම්වල සාධාරණ අගය නිර්ණය කිරීමේ දී සලකා බලනු ලැබිය හැකිය.

AG79 වට්ටම් කළ මුදල් ප්‍රවාහ විශ්ලේෂණය යොදාගැනීමේ දී අස්තීත්වයක් සාධන පත්‍රයේ ණය තත්වය ගිවිසුම්ගත පොළි අනුපාතික හෝ නියම කර ඇති ඉතිරි කාල සීමාව මුළු මුදල නැවත ගෙවිය යුතු ඉතිරි කාල සීමාව ගෙවීම් කළයුතු ව්‍යවහාර මුදල වර්ගය ඇතුළත්ව, බොහෝදුරට එකඟා සමාන නියමයන් සහ ගති ලක්ෂණ ඇති මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල ප්‍රතිලාභ අනුපාතිකයන් සමාන එකක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක වට්ටම් අනුපාතික භාවිත කරයි. සඳහන් කළ පොළි අනුපාතිකයන් රහිත කෙටිකාලීන ලැබිය යුතු හා ගෙවියයුතු දෑ සඳහා වට්ටම් කිරීමෙන් වන බලපෑම සැලකිය යුතු තරම් අන්දමේ නොවන්නේ නම් එය මුල් ඉන්වොයිස් වටිනා අනුව මැනිය හැකිය.

ක්‍රියාකාරී වෙළඳපළක් නොමැත : ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර :

AG80 ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල සාධාරණ අගය ක්‍රියාකාරී වෙළඳපළක මිල කියුම් ලත් මිලක් නොමැති විටෙක සහ එවැනි මිල කියුම් නොලත් ස්කන්ධයකට සාධන පත්‍රයක (46 (ඇ) සහ 47 ඡේද බලන්න) සම්බන්ධිත සහ භාරදීමෙන් පමණක් නිරවුල් කළ යුතු ව්‍යුත්පන්නයන් විශ්වාසදායක ලෙස මැනිය හැක්කේ (අ) යුක්ති සහගත සාධාරණ අගයේ වෙනස්වන ප්‍රමාණයේ පරාසය එම සාධන පත්‍රයට සැලකිය යුතු තරම් නොවේ (ආ) පරාසය තුළ විවිධ ඇස්තමේන්තුවල සම්භාවිතාවය යුක්ති සහගත ලෙස තක්සේරු කිරීම සහ සාධාරණ අගය ඇස්තමේන්තු කිරීම සඳහා භාවිත කිරීමට හැකිවීම මතය.

AG81 මිල කියුම්ලත් වෙළඳමිලක් නොමැති ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල ආයෝජන යුක්ති සහගත සාධාරණ අගය ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්වන ප්‍රමාණයේ පරාසය දක්නට ලැබෙන බොහෝ අවස්ථාවන් ඇත. සහ එවැනි මිල කියුම් නොලත් ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර (46 (ආ) සහ 47 ඡේද බලන්න) සම්බන්ධිත සහ භාරදීමෙන් පමණක් නිරවුල් කළ යුතු ව්‍යුත්පන්නයන් සැලකිය යුතු තරම් විය නොහැක. කෙසේ වෙතත් යුක්ති සහගත සාධාරණ අගය ඇස්තමේන්තුවල පරාසය සැලකිය යුතු තරම් සහ විවිධ ඇස්තමේන්තුවල සම්භාවිතාවය යුක්තිසහගත ලෙස තක්සේරු කළ නොහැකි නම් අස්තීත්වය සාධන පත්‍ර සාධාරණ අගයට මැනීම වළක්වාලනු ඇත.

අගය කිරීමේ ශිල්ප ක්‍රම සඳහා යෙදවුම් :

AG82 විශේෂ මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක් සාධාරණ අගය ඇස්තමේන්තු කිරීමේ දී සාධන පත්‍රයේ සාධාරණ අගයට බලපෑම් සිදුවිය හැකි වෙළඳපොළ තත්වය පිළිබඳ නිරීක්ෂණය කළ හැකි වෙළඳපොළ දත්ත ඇතුළත් කරන උචිත ශිල්ප ක්‍රමයකි. මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක සාධාරණ අගය පහත සඳහන් සාධකවලින් එකක් හෝ ඊට වැඩිගණනක් මත පදනම් විය හැකිය (සමහර විට වෙනත් දේ).

(අ) මුදල් වල කාල වටිනාකම (උදා: පොළිය මූලික හෝ අවදානම් රහිත අනුපාතිකයට) මූලික පොළි අනුපාතික සාමාන්‍යයෙන් නිරීක්ෂණය කළ හැකි රජයේ බැඳුම්කර මිල ගණන්වලින් එලඹිය හැකිය සහ ඒවා නිතර මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල උපුටා දැක්වේ. මෙම අනුපාතික ආදර්ශයක් වශයෙන් විවිධ කාල සීමා පමණක් සඳහා පොළි අනුපාතිකවල එලඳා වක්‍රය සමග ප්‍රක්ෂේපණය කළ මුදල් ප්‍රවාහවල බලාපොරොත්තු වන දිනයන් සමග වෙනස් වේ. ප්‍රායෝගික හේතු නිසා අස්තීත්වයන් වඩාත් පිළිගත් සහ ක්ෂණිකව නිරීක්ෂණය කළහැකි SLIBOR හෝ නුවමාරු අනුපාතිකය, අනුපාතිකයන් වැනි පොදු අනුපාතිකයන් සම්මත අනුපාතිකයන් ලෙස භාවිත කළහැකිය. (SLIBOR වැනි අනුපාතික අවදානම් රහිත පොළි අනුපාතික නොවේ. විශේෂිත මූල්‍ය සාධන පත්‍රයකට උචිත වන ණය අවදානම් ගැලපුම නිර්ණය කරන්නේ එහි ණය අවදානම මෙම සම්මත අනුපාතිකයට සාපේක්ෂ පදනමක් මතය.) සමහර රටවල මධ්‍යම රජයේ බැඳුම්කර සමහර විට සැලකිය යුතු අන්දමේ ණය අවදානමක් දැරිය හැකි අතර සහ ගනුදෙනු සඳහා පිළිගත හැකි අන්දමේ ව්‍යවහාර මුදලින් වන සාධන පත්‍ර ද ස්ථායී සම්මත මූලික පොළි අනුපාතිකයන් ප්‍රතිපාදනය නොකෙරේ. මෙම රටවල සමහර අස්තීත්වවලට මධ්‍යම රජයට වඩා හොඳ ණය තත්වයක් සහ අඩු අනුපාතිකයකට ණය ගැනීම් හැකියාව තිබිය හැකිය. එවැනි සිද්ධියක දී මූලික පොළි අනුපාතික ඉතා උචිත අන්දමේ නිර්ණය කළ හැකිවන්නේ වැඩිම වර්ගීකරණයක් ඇති එම අධිකරණ බලප්‍රදේශය තුළ ව්‍යවහාර මුදලින් නිකුත් කර සංයුක්ත බැඳුම්කරවල පොළි අනුපාතිකවලට යොමු කිරීමෙනි.

- (ආ) ණය අවදානම. - විවිධ ණය තත්වයන් ඇති අලෙවිවන සාධන පත්‍රවල නිරීක්ෂණය කළ වෙළඳපොළ මිලෙන් හෝ විවිධ ණය වර්ගීකරණය ඇති ණය සඳහා ණය දෙන්නන් විසින් අය කරනු ලබන නිරීක්ෂණය කළහැකි පොළී අනුපාතික ණය අවදානමේ සාධාරණ අගයේ බලපෑම (ණය අවදානම සඳහා මූලික පොළී අනුපාතිකවලට වඩා අයකරන අධිමිල) එළඹිය හැකිය.
- (ඇ) විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් විනිමය මිල බොහෝ ප්‍රධාන ව්‍යවහාර මුදල් වර්ග සඳහා ක්‍රියාකාරී ව්‍යවහාර මුදල් හුවමාරු පවතින අතර ඒවායේ මිල ගණන් දිනපතා මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල උපුටා දක්වේ.
- (ඈ) වෙළඳ ද්‍රව්‍ය මිල වෙළඳ ද්‍රව්‍ය ගණනාවකට නිරීක්ෂණය කළ වෙළඳ මිල ගණන් ඇත.
- (ඉ) ස්කන්ධ මිල එකිනෙක ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල මිල ගණන් (මිල ගණන්වල දර්ශක සහ) සමහර වෙළඳපොළ මිල ක්ෂණිකව නිරීක්ෂණය කළ හැකිය. නිරීක්ෂණය කළහැකි මිල ගණන් නොමැතිවීමටත් වර්තමාන අගය පදනම් කරගත් ශිල්ප ක්‍රමයන් ස්කන්ධ සාධන පත්‍රවල වර්තමාන වෙළඳපළ අගය ඇස්තමේන්තු කිරීම සඳහා යොදාගත හැකිය.
- (ඊ) ඉක්මණින් වෙනස්වන සුළු ස්වභාවය (මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක හෝ වෙනත් අයිතමයන් අනාගත මිල වෙනස්වීම්වල විශාලත්වය) ක්‍රියාකාරී ලෙස එකිනෙක අයිතමයන්ගේ සාමාන්‍යයෙන් යුක්තිසහගත ලෙස ඉක්මණින් වෙනස්වන සුළු ස්වභාවය මැනීම, ඓතිහාසික වෙළඳපොළ දත්ත පදනම මත හෝ වෙළඳපොළ මිල ඇගයීම වෙනස්වන සුළු ස්වභාවය භාවිත කර ඇස්තමේන්තු කළ හැකිය.
- (උ) පෙර ගෙවීම් අවදානම සහ පවරාන කිරීමේ අවදානම මූල්‍ය වත්කම් සඳහා අපේක්ෂිත පෙර ගෙවුම් රටාව සහ මූල්‍ය වගකීම් සඳහා අපේක්ෂිත පවරාන කිරීමේ රටාව ඓතිහාසික දත්ත පදනම මත ඇස්තමේන්තු කළ හැකිය. (ප්‍රතිපාර්ශ්වයකට පවරාන වටිනාකම කළහැකි මූල්‍ය වගකීමක සාධාරණ අගය පවරාන වටිනාකමේ වර්තමාන අගයට වඩා අඩුවිය නොහැක - 49 වැනි ඡේදය බලන්න.)
- (ඌ) මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීමක් පවත්වාගෙනයාමේ පිරිවැය වෙනත් වෙළඳපළ සහභාගී වන්නන් අයකරන වර්තමාන ගාස්තු සන්සන්දනය කිරීමේ සේවා කිරීමේ පිරිවැය ඇස්තමේන්තු කළ හැකිය. මූල්‍ය වත්කමක් හෝ මූල්‍ය වගකීමක් සේවා කිරීමේ පිරිවැය සැලකිය යුතු තරම් සහ වෙනත් වෙළඳපළ සහභාගී වන්නන් හට සංසන්දනය කළහැකි පිරිවැයකට මුහුණදීමට සිදුවෙනම් නිකුත් කරන්නා විසින් ඔවුන් හට මූල්‍ය වත්කමේ හෝ මූල්‍ය වගකීමේ සාධාරණ අගය නිර්ණය කිරීම සලකා බැලිය හැකිය. අනාගත ගාස්තු සඳහා අදාළවන පිරිවැය වෙළඳපොළ සමාන කළහැකි දෑ සමග වෙනස් වන්නේ නම් හැර අනාගත ගාස්තු සඳහා වන ගිවිසුම්ගත අයිතිය ආරම්භයේ සාධාරණ අගය සමග බොහෝදුරට ඒවා සඳහා පටන් ගැනීමේ දී ගෙවූ පිරිවැය සමාන වේ.

වාසි හා හානි (55 සහ 57 ඡේද) :

AG83 අස්තීත්වයන් LKAS 21 ප්‍රකාරව මුදල් අයිතමයන් වන සහ ගනුදෙනු සඳහා පිළිගත හැකි අන්දමේ විදේශ ව්‍යවහාර මුදල්වලින් වන මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම් සඳහා අස්තීත්වය LKAS 21 යොදාගත යුතුය. LKAS 21 යටතේ කිසියම් විදේශ විනිමය වාසීන් සහ මුදල් වත්කම් සහ මුදල් වගකීම් මත වන හානි ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනාගනු ලැබේ. එක්කෝ මුදල් ප්‍රවාහ ඉදිරි රැකීමක් (95-101 ඡේද බලන්න) හෝ ශුද්ධ ආයෝජන සඳහා වන ඉදිරි රැකීමක් (102 වැනි ඡේදය බලන්න) ලෙස නම් කරන ලද මූල්‍ය සාධන පත්‍රයන් වන මූල්‍ය අයිතමයන් මෙයට ව්‍යතිරේඛයක් වේ. LKAS 21 යටතේ විදේශ විනිමය හානි හෝ වාසි හඳුනා ගැනීමේ අරමුණ සඳහා විකිණීම සඳහා ඇති මුදල් වත්කම් එය විදේශ ව්‍යවහාර මුදලින් ක්‍රමක්ෂය පිරිවැයට පවත්වාගෙන ගිය ලෙස සලකනු ලැබේ. ඒ අනුව එවන් මූල්‍ය වත්කමක ක්‍රමක්ෂය පිරිවැය වෙනස්වීම නිසා වන විනිමය වෙනස්කම් ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනාගනු ලබන අතර සහ ධාරණ අගයේ වෙනත් වෙනස්කම් 55(ආ) ඡේදය ප්‍රකාරව හඳුනා ගනු ලැබේ. LKAS 21 යටතේ මුදල් අයිතමයන් නොවන විකිණීම සඳහා ඇති මූල්‍ය අයිතමයන් සඳහා (උදාහරණ වශයෙන් ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර) 55 (ආ) ඡේදය යටතේ වෙනත් සංකීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගෙන ඇති ලාභ හෝ අලාභවල අදාළ විදේශ විනිමය සංරචකය ඇතුළත් වේ. ව්‍යුත්පන්න නොවන මූල්‍ය වත්කම් සහ ව්‍යුත්පන්න නොවන මූල්‍ය වගකීම් අතර ඉදිරි රැකුම සඳහා සම්බන්ධයක් තිබෙනම් එම මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් සංරචකයේ වෙනස්කම් ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනාගනු ලැබේ.

මූල්‍ය වත්කම්වල හානිකරණය සහ ආපසු අයකරගැනීමට නොහැකි වීම :

ක්‍රමක්ෂය පිරිවැයට පවත්වාගෙන යන මූල්‍ය වත්කම් (63-65 ඡේද)

- AG84 ක්‍රම ක්ෂය පිරිවැයට පවත්වාගෙන යන මූල්‍ය වත්කම්වල හානිකරණය මනිනුයේ මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල මුල් සඵල පොළි අනුපාතිකය භාවිත කරයි. එයට හේතුව වන්නේ වර්තමාන වෙළඳපොළ පොළි අනුපාතිකයකට වටිටම් කිරීමේ දී එසේ නොමැති කල්හි දී ක්‍රමක්ෂය පිරිවැයට මැනිය යුතු මූල්‍ය වත්කම් සාධාරණ අගයට මැනීමට පැවරීම ප්‍රතිඵලයක් වීමයි. ලැබිය යුතු ණයක් හෝ පරිණත වනතෙක් රඳවා තබාගන්නා ආයෝජනයක් සඳහා වන නියමයන් යළි කටිකාකරගත හැකිනම් හෝ එසේ නොමැති කල්හි ණයට ගන්නාගේ හෝ නිකුත් කරන්නාගේ මූල්‍ය දුෂ්කරතා හේතුව නිසා විකරණය කරන, විකරණ නියමයන්ට පෙර මුල් සඵල පොළි අනුපාතිකය භාවිතා කර හානිකරණය මනිනු ලැබේ. කෙටිකාලීන ලැබියයුතු දේ සඳහා වන මුදල් ප්‍රවාහ වටිටම් කිරීමේ ප්‍රතිඵලය ප්‍රමාණාත්මක නොවන්නේ නම් වටිටම් කරනු නොලැබේ. ලැබියයුතු ණයක් හෝ පරිණත වන තෙක් රඳවාගන්නා ආයෝජනයක් සඳහා විවලය පොළි අනුපාතිකයක් තිබේනම් 63 වැනි ඡේදය යටතේ කිසියම් හානිකරණ හානියක් මැනීම සඳහා වන වටිටම් අනුපාතිකය වන්නේ ගිවිසුම අනුව නිර්ණය කරනු ලබන වර්තමාන සඵල පොළි අනුපාතිකය/යන්ය. ප්‍රායෝගිකව යෝග්‍ය දෙයක් ලෙස ණයහිමියකු ක්‍රමක්ෂය පිරිවැයට පවත්වාගෙන යන මූල්‍ය වත්කමක හානිකරණය සාධන පත්‍රයේ සාධාරණ අගය නිරීක්ෂණය කළහැකි වෙළඳමිල පදනම් කරගෙන මැනිය හැකිය. අතිරේක ඇප සහිත මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක ඇස්තමේන්තු කළ අනාගත මුදල් ප්‍රවාහවල වර්තමාන අගය ගණනය කිරීමෙන් පිළිබිඹු වන්නේ පෙර වරණය (Foreclosure) හෝ වූවත් නොවූවත් පෙරවරණයේ ප්‍රතිඵලයන් ලෙස වන මුදල් ප්‍රවාහවලින් අතිරේක ඇප ලබාගැනීම සහ විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකිරීමෙන් ලැබෙන දෙයයි.
- AG85 පහත මට්ටමේ ණය තත්වය පවතින දෑ පමණක් නොව සියලුම ණය අනාවාසයන් හානිකරණය ඇස්තමේන්තු කිරීමේ ක්‍රියාවලියේ දී සලකා බැලේ. උදාහරණයක් ලෙස අස්ථිත්ව ඒකකයේ අභ්‍යන්තර ණය ශ්‍රේණිගත කිරීමේ ක්‍රමයන් භාවිත කරනවිට එය ඉතා තදබල ලෙස හානියට පත් වූ ණය පමණක් පිළිබඳව නොව සියලුම ණය ශ්‍රේණි සලකා බලයි.
- AG86 හානිකරණ හානිය සඳහා වන වටිනාකම ඇස්තමේන්තු කිරීමේ ක්‍රියාවලියට තනි වටිනාකමක් හෝ වියහැකි වටිනාකම් පරාසයක ප්‍රතිඵලය විය හැකිය. පසුව එන සිද්ධියේ දී අස්ථිත්ව ඒකකය හානිකරණ හානිය කාලපරිච්ඡේදය අවසාන පවතින තත්වය පිළිබඳ මූල්‍ය වාර්තා නිකුත් කිරීමට පෙර සියලු අදාළ සහ ඇති තොරතුරු සැලකිල්ලට ගෙන පරාසය තුළ හොඳම ඇස්තමේන්තුව සමාන ලෙස හඳුනාගනී. AG87 හානිකරණය සාමූහිකව අගය කිරීමේ අරමුණ සඳහා ගිවිසුම්ගත ණය නියමයන් ප්‍රකාරව ණයගැතියන්ගෙන් ලැබියයුතු සියලුම වටිනාකම් ගෙවීමට ඇති හැකියාව ඇගයීමට පරිදි එක හා සමාන ණය අවදානම් ගතිලක්ෂණ ඇති පදනම මත මූල්‍ය වත්කම් කාණ්ඩ කරනු ලැබේ. (උදාහරණයක් වශයෙන් ණය අවදානම් ඇගයීම් පදනම හෝ වත්කම්වල වර්ගය සලකා බලන ශ්‍රේණිගත කිරීම් ක්‍රියාවලිය, කර්මාන්තය, භූගෝලීය පිහිටීම, අතිරේක ඇප වර්ග, හිඟහිටි පිළිබඳ දෑත් පවත්නා තත්වය සහ වෙනත් අදාළ සාධක) ඇගයීමට ලක් කරනු ලබන වත්කම්වල ගිවිසුම්ගත කොන්දේසිවලට අනුව ගෙවියයුතු මුදල් ප්‍රමාණ සියල්ලම ගෙවීම ණය ගැතියෙකුට තිබෙන හැකියාව දැක්වීම මගින් එබඳු වත්කම් කාණ්ඩයක අනාගත මුදල් ගලාඒම් ඇස්තමේන්තු කරණයේ දී තෝරාගත් ගති ලක්ෂණ අදාළ වන්නේය. කෙසේ වෙතත් හානි පිළිබඳ සම්භාව්‍යතා සහ වෙනත් හානි සංඛ්‍යා ලේඛණ කාණ්ඩ මට්ටම් අතර වෙනස් වේ (අ) හානිකරණය සඳහා තනි තනි වශයෙන් ඇගයූ හානිකරණය නොකළ යුතුයයි හඳුනාගත් වත්කම් (ආ) හානිකරණය සඳහා තනි තනි වශයෙන් ඇගයූ නොකළ වත්කම් එහි ප්‍රතිඵලයන් සමග හානිකරණය සඳහා විවිධ වටිනාකම් කිරීමට අවශ්‍ය වියහැකි අස්තීත්වයට එක හා සමාන ගති ලක්ෂණ ඇති වත්කම් කාණ්ඩයක් නොමැති නම් අතිරේක ඇස්තමේන්තුවක් කිරීම අවශ්‍ය නොවේ.
- AG88 හානිකරණය සඳහා සාමූහිකව තක්සේරු කරන ලද මූල්‍ය වත්කම් කාණ්ඩයක ඇති තනි වත්කමක හානිකරණය හඳුනාගැනීමේ බලාපොරොත්තුවෙන් කාණ්ඩ පදනම මත හඳුනාගත් හානිකරණ පාඩු අතුරු පියවරක් නියෝජනය කරයි. තොරතුරු ලැබූන වහාම කාණ්ඩයේ තනි තනිව හානි වූ වත්කම්වල නිශ්චිතව හඳුනාගත් පාඩු ඇති වත්කම් කාණ්ඩයෙන් ඉවත් කරනු ඇත.
- AG89 හානිකරණය සඳහා සාමූහිකව ඇගයීම් කරන මූල්‍ය වත්කම් කාණ්ඩයක අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ ඇස්තමේන්තු කරනුයේ, කාණ්ඩයේ ඇති වත්කම්වලට සමාන ණය අවදානම් ගති ලක්ෂණ ඇති වත්කම්වල ඓතිහාසික හානි පළපුරුද්ද පදනම් කරගෙනය. නිශ්චිත ණය හානි පළපුරුද්දක් හෝ ප්‍රමාණවත් පළපුරුද්දක් නොමැති අස්තීත්වවල, සංසන්දනය කළහැකි කාණ්ඩවල මූල්‍ය වත්කම් සඳහා සමයුරු කාණ්ඩවල පළපුරුද්ද භාවිත කරයි. නිරීක්ෂණය කළහැකි වර්තමාන දත්ත පදනම් කර ඓතිහාසික හානි පළපුරුද්ද ගලපනුයේ ඓතිහාසික ණය පළපුරුද්ද පදනම් කරගන්නා කාලපරිච්ඡේදයට වර්තමාන තත්වය බල නොපාන සහ දැනට නොපවතින ඓතිහාසික කාලපරිච්ඡේදයක බලපෑම ඉවත් කිරීම නිසාවෙන් බලපෑම පිළිබිඹු වීමටය. අනාගත මුදල් ප්‍රවාහවල ඇස්තමේන්තු කළ වෙනස්වීම්වලින් පිළිබිඹුවන වත්කම් සහ ඒවා කාලසීමාවෙන් කාලසීමාව අදාළ නිරීක්ෂණය කළ දත්තවල වෙනස්වීම් සමග සෘජුව සංගත වේ. (සේවා වියුක්ති අනුපාතිකය, දේපල මිල ගණන්, වෙළඳද්‍රව්‍ය මිල ගණන්, ගෙවීම්වල වර්තමාන තත්ත්වය) හෝ කාණ්ඩය දරන ලද හෝ දරනු ලැබිය හැකි හානි වෙනැයි දක්වන පාඩු, සහ ඒවායේ විශාලත්වය වැනි අනෙකුත් සාධකවල වෙනස්වීම්) හානි ඇස්තමේන්තු සහ සත්‍ය හානි පළපුරුද්ද අතර

වෙනස්කම් අඩුකිරීම සඳහා අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ ඇස්තමේන්තු කිරීම සඳහා භාවිත කළ ක්‍රමවේදය සහ උපකල්පනයන් ක්‍රමික අන්දමකට සමාලෝචනය කරනු ලැබේ.

AG90 AG89 ඡේදය යොදාගැනීමට උදාහරණයන් වශයෙන් පසුගිය පළපුරුද්ද අනුව ණයපත් ණය පැහැර හැරීමට ප්‍රධාන හේතුවලින් එක් හේතුවක් ලෙස ණයකරුගේ මියයෑම ලෙස අස්තීත්වයන් විසින් තීරණය කිරීමට පුළුවන. මියයාමේ අනුපාතිකය එක වර්ෂයක සිට අනෙක් වර්ෂයට නොවෙනස්ව පැවති බැව් අස්තීත්වයන් නිරීක්ෂණය කිරීමට පුළුවන. එහෙත් අස්තීත්වයක ණයපත් ණය කාණ්ඩයක ණයකරුවෙක් වර්ෂය තුළ මියගියා වියහැකිය. එවිට එම ණය සඳහා හානිකරණ හානියන් සිදුවූයේ යැයි ඉඟියක් වේ. එය එසේ වුවත් වසර අවසන දී අස්තීත්වය තවමත් කුමන නිශ්චිත ණය කරු මියගියා දැයි නොදනී. මෙවැනි දරන ලද එහෙත් වාර්තා නොවූ හානි සඳහා හානිකරණ හානියක් හඳුනාගැනීම උචිත වනු ඇත. කෙසේ වෙතත් ඉදිරි කාලසීමාවල දී සිදුවිය හැකි මරණ සඳහා හානිකරණ හානියන් හඳුනා ගැනීම උචිත නොවේ. මක්නිසාදයත් අවශ්‍ය හානි සිද්ධිය (ණයකරුගේ මරණය) තවමත් සිදුවූ නැති නිසා.

AG91 එමනිසා අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ ඇස්තමේන්තු කිරීමේ දී ඓතිහාසික හානි අනුපාතික භාවිතා කිරීමේ දී ඓතිහාසික හානි අනුපාතික පිළිබඳ තොරතුරු යොදාගත යුත්තේ ඓතිහාසික අනුපාතික නිරීක්ෂණය කළ කාණ්ඩය සමඟ සංගත ආකාරයට නිර්වචනය කරන කාණ්ඩ සමඟ වන බව වැදගත් වේ. සමාන ණය අවදානම් ගතිලක්ෂණ ඇති වත්කම් කාණ්ඩයක අතීත හානි පිළිබඳ පළපුරුද්ද සහ වර්තමාන තත්වය පිළිබඳව නිරීක්ෂණය කළ හැකි දත්ත තොරතුරු සමඟ භාවිත කළ ක්‍රමය සෑම කාණ්ඩයකම සම්බන්ධතාවය පහසු කෙරේ.

AG92 සුනු පදනම් කරගත් ප්‍රවේශය හෝ සංඛ්‍යාලේඛන ක්‍රමය මූල්‍ය වත්කම් කාණ්ඩයක (උදා: කුඩා ණය සඳහා) හානිකරණ හානිය නිර්ණය කිරීම සඳහා ඒවා 63 - 65 සහ AG87 - AG91 ඡේදවල අවශ්‍යතා සමඟ සංගත වනාන්තයේ යොදාගත හැකිය. භාවිත කළ වාර්තාව ආකෘතියේ මුදලේ කාල වටිනාකමේ බලපෑම ඇතුළත් කරනු ඇත. වත්කමේ ඉතිරි සියලු ජීවිත කාලය (ඊළඟ වසර පමණක් නොව) සඳහා වන මුදල් ප්‍රවාහ සලකා බලනු ලැබේ. කළඹ ඇතුළත ඇති සියලුම ණයවල වයස සලකා බලනු ලබන අතර සහ මූල්‍ය වත්කම්වල මුල් හඳුනාගැනීමේ දී හානිකරණ හානිය ඇති නොවීමට සලකා බැලේ.

AG93 හානිකරණ හානියක් නිසා මූල්‍ය වත්කමක් හෝ ඒවා සමාන මූල්‍ය වත්කමක කාණ්ඩයන් ලියාහැරිය විටෙක දී ඊට පසුව පොළි ආදායම හඳුනාගත යුත්තේ හානිකරණ හානිය මැනීම සඳහා අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ වට්ටම් කිරීමට භාවිත කළ පොළි අනුපාතිකය භාවිත කිරීමෙනි.

ඉදිරි රැකුම (71 - 102 ඡේද)

ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍ර (72 - 77 ඡේද)

සුදුසුකම් ලබන සාධන පත්‍ර (72 - 73 ඡේද)

AG94 අස්තීත්වයක් ලියන ලද විකල්පයක අනාගතයේ දී සිදුවන හානි සැහෙනදුරට අදාළ ඉදිරි රැකුම අයිතමයේ අනාගතයේදී සිදුවියහැකි වාසිවලට වඩා වැඩිවිය හැකිය. වෙනස් වචනවලින් කිවහොත් ලිඛිත විකල්පයක් ඉදිරි රැකුම කළ අයිතමයක් ලාභ හෝ අලාභ අඩුකිරීමට සඵල නොවේ. එම නිසා ලිඛිත විකල්පයක් වෙනත් මූල්‍ය සාධන පත්‍රයකට එයත් ඇතුළත්ව අනුයුක්ත කරන ලද, මිලදී ගැනීමේ විකල්පයට හිලව් වන ලෙස නම් කර ඇත්තේ නම් මිස ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයක් ලෙසට සුදුසුකම් ලබන්නේ නැත. (උදාහරණ වශයෙන් ලිඛිත ගැනුම් විකල්පයන් කැඳවිය හැකි වගකීමක් ඉදිරි රැකුම කිරීමට භාවිත කරනු ලැබේ) මෙයට ප්‍රතිවිරුද්ධව මිල දී ගත් විකල්පයක අනාගතයේ සිදුවිය හැකි වාසි හානිවලට සමාන හෝ ඊට වැඩිවන අතර හෝ එම නිසා සාධාරණ අගයන් මුදල් ප්‍රවාහවල වෙනස්වීම් නිසා අනාගතයේ දී සිදුවන ලාභ හෝ අලාභ අවම කරගත හැකිය. ඒ අනුව එය ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයක් ලෙස සුදුසුකම් ලබයි.

AG95 ක්‍රමක්ෂය පිරිවැයට පවත්වාගෙන යන පරිණත වනතෙක් රඳවාගන්නා ආයෝජන විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් අවදානම ඉදිරි රැකුමේ ඉදිරි රැකුම් සාධන පත්‍රයක් ලෙස නම් කළ හැකිය.

AG96 සාධාරණ අගය විශ්වාසදායක ලෙස මැනිය නොහැකි නිසාත් එම ව්‍යුත්පන්නය මිල කියුම් නොලත් ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයකට (46(ඇ) සහ 47 ඡේද බලන්න) සම්බන්ධ කළ සහ නිරවුල් කළ යුත්තේ එවැනි සාධන පත්‍රයන් භාරදීමෙන් පමණක් වන, මිල කියුම් නොලත් ස්කන්ධ සාධන පත්‍රයක ආයෝජනයන් ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයක් ලෙස නම් කළ නොහැකිය.

AG97 අස්තීත්වයේම ස්කන්ධ සාධන පත්‍ර, අස්තීත්වයේ මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම් නොවේ සහ එබැවින් ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍ර ලෙස නම් කළ නොහැකිය.

ඉදිරි රැකුම අයිතමයන් (78 - 84 ඡේද)

සුදුසුකම් ලබන අයිතමයන් (78 - 80 ඡේද)

AG98 විදේශ විනිමය අවදානම හැර ඉදිරි රැකුම කරන ලද වෙනත් අවදානම් නිශ්චිතව හඳුනා ගැනීමට හෝ මැනීමට නොහැකිවීමේ හේතුව නිසා ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී, ව්‍යාපාරයන් අත්කර ගැනීම සඳහා කරනු ලබන ස්ථිර බැඳියාවක් ඉදිරි රැකුම අයිතමයක් විය නොහැකිය. මෙම වෙනත් අවදානම් වනුයේ සාමාන්‍ය ව්‍යාපාර අවදානම් ය.

AG99 ස්කන්ධ ක්‍රමයේ ආයෝජනයක් සාධාරණ අගය ඉදිරි රැකුමක, ඉදිරි රැකුම් අයිතමයක් විය නොහැකිය. එයට හේතුවන්නේ ස්කන්ධ ක්‍රමය යටතේ ආශ්‍රිතයක ලාභ හෝ අලාභවල ආයෝජනයාගේ කොටස, ආයෝජනයේ සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම් ලෙස දක්වනවා වෙනුවට එය ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනාගන්නා නිසාය. ඒ හා සමාන හේතුවක් නිසා ඒකාබද්ධ පරිපාලිතයක ආයෝජනයේ සාධාරණ අගය ඉදිරි රැකුමක, ඉදිරි රැකුම අයිතමයන් විය නොහැකිය. එයට හේතුව වන්නේ සාධාරණ අගය ඉදිරි රැකුමක දී ඒකාබද්ධ කිරීම් ලාභ හෝ අලාභ ආයෝජනයේ සාධාරණ අගය වෙනස්වීම්වල හඳුනා ගන්නා වෙනුවට එය පරිපාලිතයේ ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනාගන්නා නිසාය. විදේශ මෙහෙයුමක ශුද්ධ ආයෝජන ඉදිරි රැකුමක් වෙනස් වේ. එයට හේතු වන්නේ එය විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් අනාවාස ඉදිරි රැකුමක් වන අතර ආයෝජන වටිනාකම වෙනත් වර්තමාන වන සාධාරණ අගය ඉදිරි රැකුමක් නොවන නිසාය.

AG99A ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල බොහෝදුරට සිදුවිය හැකි ලෙස පුරෝකථනය කළ අන්තර් සමූහයක විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් අවදානම් ගනුදෙනුවක්, මුදල් ප්‍රවාහ ඉදිරි රැකුමක, ඉදිරි රැකුම අයිතමයක් ලෙස සුදුසුකම් ලැබිය හැකි බව 80 වැනි ඡේදයේ සඳහන් වේ. එය එසේවන්නේ ගනුදෙනුවට එළඹෙන අස්තිත්වයේ භාවිතමය ව්‍යවහාර මුදල් හැර ගනුදෙනු සඳහා පිළිගත හැකි අන්දමේ වෙනත් ව්‍යවහාර මුදලකින් සහ විදේශ විනිමය අවදානම ඒකාබද්ධ ලාභ හෝ අලාභවලට බලපාන්නේ නම් පමණි. මෙම අරමුණ සඳහා අස්තිත්වයන් මව් සමාගමින්, පරිපාලිතයක්, ආශ්‍රිතයක්, බද්ධ ව්‍යාපාරයක් හෝ ශාඛාවක් විය හැකිය. පුරෝකථනය කරන ලද අන්තර් සමූහ විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් අවදානම් ගනුදෙනුවක් ඒකාබද්ධ ලාභ හෝ අලාභවලට බලපෑමක් ඇතිකරන්නේ නැත්නම්, අන්තර් සමූහ ගනුදෙනුව ඉදිරි රැකුම අයිතමයක් ලෙස සුදුසුකම් නොලබයි. මෙය සාමාන්‍යයෙන් සිද්ධියක් වන්නේ පුරස්කාර ගෙවීම්, පොළී ගෙවීම් හෝ අදාළ බාහිර ගනුදෙනු නොමැති වන්නේ නම් එකම සමූහයේ සාමාජිකයන් අතරවන කළමනාකරණ ගාස්තු සඳහාය. කෙසේ වෙතත් පුරෝකථනය කළ අන්තර් සමූහ ගනුදෙනුවක් විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් අවදානම ඒකාබද්ධ ලාභ හෝ අලාභවලට බලපාන්නේ නම් අන්තර් සමූහ ගනුදෙනුව ඉදිරි රැකුම අයිතමයක් ලෙසට සුදුසුකම් ලබයි. සමූහයට බාහිරව වන පාර්ශ්වයකට ඉදිරි තොග විකිණීමක් සිදුවන්නේ නම් එවිට එකම සමූහයේ සාමාජිකයන් අතර පුරෝකථනය කළ තොග විකිණීම සහ මිලදී ගැනීම, එමෙන්ම එහි මෙහෙයුම් කටයුතු සඳහා පිරිසත සහ උපකරණ ප්‍රයෝජනයට ගන්නා අස්තිත්ව සමූහයක් සඳහා එය නිෂ්පාදනය කරන අස්තිත්ව සමූහයක් විසින්ම පුරෝකථනය කළ අන්තර් සමූහ පිරිසත සහ උපකරණ විකුණුම් ඒකාබද්ධ ලාභ අලාභ ගිණුමට බලපෑ හැකිය. උදාහරණයක් වශයෙන් මිල දී ගන්නා අස්තිත්වය යන්ත්‍ර සහ උපකරණ එය කරනුයේ, යන්ත්‍ර සහ උපකරණවල මූලිකව හඳුනාගත් වටිනාකමෙන් වන අතර පුරෝකථනය කළ අන්තර් සමූහ ගනුදෙනුව මිල දී ගන්නා අස්තිත්වය පටන් භාවිතමය ව්‍යවහාර මුදලින් හැර ඒ වෙනුවට ගනුදෙනු සඳහා පිළිගත හැකි වෙනත් ව්‍යවහාර මුදලකින් කර ඇත්නම් මෙම වෙනස සිදුවීම් ගැනය.

AG99B පුරෝකථනය කළ අන්තර් සමූහ ගනුදෙනුවක, ඉදිරි රැකුමක් ඉදිරි රැකුම් ගිණුම්කරණය සඳහා සුදුසුකම් ලබන්නේ නම් 95(අ) ඡේදය ප්‍රකාරව වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම්වල හඳුනාගත් කිසියම් වාසි හෝ හානි, එම කාලපරිච්ඡේදයේ දී හෝ විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් අවදානම් ඉදිරි රැකුම් ගනුදෙනුවක දී ඒකාබද්ධ ලාභ හෝ අලාභවලට බලපෑ පරිච්ඡේද සඳහා යළි වර්ගීකරණය කිරීමේ ගැළපුමක් ලෙස ස්කන්ධයේ සිට ලාභ හෝ අලාභවලට යළි වර්ගීකරණය කළ යුතුය.

AG99BA අස්තිත්වයක මුදල් ප්‍රවාහවල හෝ ඉදිරි රැකුම සම්බන්ධතාවයක, ඉදිරි රැකුම අයිතමයක, සියලු වෙනස්කම් නම් කළ හැකිය. අස්තිත්වයට ඉදිරි රැකුම කළ අයිතමයක මුදල් ප්‍රවාහවල හෝ සාධාරණ අගයේ කිසියම් නිශ්චිත මිලක් හෝ වෙනත් විචල්‍යයන් (ඒක පාර්ශ්වික අවදානම) වල වැඩි වීමේ/අඩුවීමේ වෙනස පමණක් නම් කළ හැකිය. මිල දී ගත් ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයක තෙහෙස්වර්ගික අගය (නම් කරන ලද අවදානම මෙන් සමාන ප්‍රධාන නියමයන් ඇතුළු උපකල්පනය කරමින්) එහෙත් එහි කාල වටිනාකම නොව ඉදිරි රැකුම අයිතමයේ ඒක පාර්ශ්වික අවදානම පිළිබිඹු වේ. උදාහරණ වශයෙන්, පුරෝකථනය කළ වෙළඳ ද්‍රව්‍ය මිල දී ගැනීමක මිල වැඩිවීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇස්තමේන්තු කළ මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රතිඵලවල විචල්‍යවන ස්වභාවය අස්තිත්වයට නම් කළ හැකිය. එවැනි සිද්ධියක දී නිශ්චිත මට්ටමකට වඩා වැඩියෙන් මිල වැඩිවීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් මුදල් ප්‍රවාහ හානි පමණක් නම් කරනු ලැබේ. ඉදිරි රැකුම අවදානමට මිල දී ගත් විකල්පයක කාල වටිනාකම ඇතුළත් නොවේ. එයට හේතු වන්නේ කාල වටිනාකම ලාභ හෝ අලාභවලට බලපාන පුරෝකථනය කළ ගනුදෙනුවක සංරචකයන් නොවන නිසාය (86(අ) ඡේදය)

මූල්‍ය අයිතම ඉදිරි රැකුම අයිතම ලෙස නම් කිරීම (81 සහ 81-අ ඡේද) :

AG99C මූල්‍ය වත්කම් හෝ මූල්‍ය වගකීම්වල මුදල් ප්‍රවාහවල කොටසක් පමණක් ඉදිරි රැකුම අයිතමයක් ලෙස නම් කළහොත් එම නම්කරන ලද කොටස් වත්කම් හා වගකීම්වල මුළු මුදල් ප්‍රවාහ වලට වඩා අඩුවිය යුතුය. උදාහරණයක් වශයෙන්, වගකීමක සඵල පොළී අනුපාතිකය SLIBOR වලට වඩා අඩුවන සිද්ධියක දී (අ) මුල් මුදලේ වටිනාකමට SLIBOR යටතේ පොළිය එකතු කරන විට කොටසක වගකීම සමාන වීම (ආ) සෘණ අවශේෂ කොටස, අස්තීත්වයට නම් කළ නොහැකිය. කෙසේ වෙතත්, සියලුම මූල්‍ය වත්කම්වල හෝ මූල්‍ය වගකීම්වල සියලුම මුදල් ප්‍රවාහයන් එක් විශේෂ අවදානමක් සඳහා පමණක් වන ඉදිරි රැකුම් කරන ලද ඉදිරි රැකුම් අයිතමයක් ලෙස අස්තීත්වයට නම් කළ හැකිය. (උදා: SLIBOR හි ආරෝපිත වෙනස්වීම් සඳහා පමණක් වන) උදාහරණයක් වශයෙන් සඵල පොළී අනුපාතිකය SLIBOR වලට වඩා මූලික ඒකක 100 ක් පහත වන මූල්‍ය වගකීම සිද්ධියක දී සම්පූර්ණ වගකීම (මුල් මුදලට, SLIBOR වල පොළී අනුපාතිකයේ මූල්‍ය ඒකක 100 ක් අඩුකර ලැබෙන පොළිය එකතු කිරීමෙන්) සහ සාධාරණ අගය වෙනස්වීමේ ඉදිරි රැකුම හෝ SLIBOR හි වෙනස්වීම් ආරෝපනය වූ එම සම්පූර්ණ වගකීම් වල මුදල් ප්‍රවාහ අස්තීත්වයේ නම් කළ හැකිය. AG100 ඡේදය යටතේ විස්තර කර ඇති පරිදි, ඉදිරි රැකුමේ සඵලදායකත්වය වැඩිදියුණු කිරීම් කර්තව්‍යය සඳහා අස්තීත්වය විසින් එකට එකක් හැර වන වෙනත් ඉදිරි රැකුම් අනුපාතිකයන් එලෙසම තෝරා ගැනීමට හැකිය.

AG99D ඊට අමතරව ස්ථාවර අනුපාතික මූල්‍ය සාධන පත්‍රයන් එය ආරම්භ වී වික කලකට පසුව ඉදිරි රැකුම කළහොත් සහ ඒ අතරතුර පොළී අනුපාතික වෙනස් වුවත් අස්තීත්වය හට පාදක මිම්ම කරගත් අනුපාතිකයට සමාන කොටස නම් කළ හැකිය. අයිතමය සඳහා ගිවිසුම්ගත අනුපාතිකයට වඩා වැඩි අනුපාතිකයන් ගෙවනු ලැබේ. ඉදිරි රැකුම අවදානම නම් කළ පළමු දිනයේ දී ම අස්තීත්වය සාධන පත්‍රය මිලදී ගත්තේය යන උපකල්පනය යටතේ ගණනය කරන ලද සඵල පොළී අනුපාතිකයට වඩා පාදක කරගත් අනුපාතිකය අඩුවන්නේ නම් පමණක් අස්තීත්වයට එය එසේ කළහැකිය. උදාහරණයක් වශයෙන් අස්තීත්වයක් ස්ථාවර අනුපාතිකයක් ඇති රු. 100/- ක මූල්‍ය වත්කමක් ආරම්භ කරන්නේ යයි උපකල්පනය කරන්න. ඒ අවස්ථාවේ SLIBOR සියයට 4ක් වනවිට සාධන පත්‍රයේ සඵල පොළී අනුපාතිකය සියයට 6 කි. එම වත්කම වික කලකට පසුව එනම්, SLIBOR සියයට 8 දක්වා වැඩිවූ විට ඉදිරි රැකුම කිරීම ආරම්භ කළ අතර එවිට වත්කමේ අගය රු. 90/- දක්වා පහළ වැටුණි. එය වත්කම මුලින්ම නම් කළ දිනයේ දී ම එය ඉදිරි රැකුම අයිතමයක් ලෙස එහි එවිට සාධාරණ අගය වන රු. 90/- ට මිලදී ගන්නේ නම් සඵල පොළී අනුපාතිකය සියයට 9.5ක් වශයෙන් විය යුතුයයි අස්තීත්වය ගණනය කරයි. SLIBOR මෙම සඵල ඵලදාවට වඩා අඩුවීමේ හේතුව නිසා අස්තීත්වයට SLIBOR කොටසක් සියයට 8ක් නම් කළහැකිය. එය සමන්විත වන්නේ ගිවිසුම්ගත පොළී මුදල් ප්‍රවාහවල කොටසකින් සහ වර්තමාන සාධාරණ අගය රු. 90/- සහ පරිණත වීමේ දී ගෙවියයුතු වටිනාකම (රු. 100/-) අතර වෙනස කොටසකින් ද අඩුවේ.

AG99E සාධාරණ අගය සම්පූර්ණ වෙනස්වීම හෝ මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක මුදල් ප්‍රවාහවල විචල්‍ය ස්වභාවය හැර වෙනත් දෙයක් නම් කිරීමට 81 වැනි ඡේදයෙන් අස්තීත්වයට අවසර දේ. උදාහරණ වශයෙන්

(අ) මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක සියලු මුදල් ප්‍රවාහයන් මුදල් ප්‍රවාහ හෝ සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීමේ සමහර අවදානම්වලට (සියල්ලටම නොවේ) ආරෝපණය වී ඇති ලෙස නම් කළ හැකිය.

(ආ) මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක සමහර (එහෙත් සියල්ලම නොවේ) මුදල් ප්‍රවාහ හෝ සාධාරණ අගයේ සියලු හෝ සමහර අවදානම් වලට පමණක් (උදා: මූල්‍ය උපකරණයක මුදල් ප්‍රවාහවල එක කොටසක් පමණක්, සියලු හෝ සමහරක් පමණක් අවදානම්වල වෙනස්වීම් වලට ආරෝපණය වී ඇති ලෙස නම් කළ හැකිය) ආරෝපණය වී ඇති ලෙස නම් කළ හැකිය.

AG99F ඉදිරි රැකුම ගිණුම්කරණය සඳහා සුදුසුකම් ලැබීමට නම් කරන ලද අවදානම් සහ මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල සංරචක කොටස් වෙනම හඳුනාගත යුතුය සහ මුදල් ප්‍රවාහවල වෙනස්වීම් හෝ නම් කරන ලද අවදානමේ වෙනස්වීම් නිසා පැනනගින මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල සම්පූර්ණ සාධාරණ අගයට සහ කොටස්, විශ්වාසදායක ලෙස මැනිය හැකි විය යුතුය. උදාහරණ වශයෙන්,

(අ) අවදානම් රහිත හෝ පාදක මිම්ම කරගත් පොළී අනුපාත වෙනස්වීම සඳහා ඉදිරි රැකුම කරන ලද ස්ථාවර අනුපාතික මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක් සඳහා, අවදානම් රහිත හෝ පාදක කරගත් අනුපාතික සාමාන්‍යයෙන් මූල්‍ය සාධන පත්‍රයේ වෙනම හඳුනාගත හැකි සහ විශ්වාසදායක ලෙස මැනිය හැකි සංරචක යන දෙකම වශයෙන් සලකනු ලැබේ.

(ආ) උද්ධමනය වෙනම හඳුනාගත නොහැකි මෙන්ම විශ්වාසදායක ලෙස මැනිය නොහැකි සහ අවදානමක් ලෙස නම් කළ නොහැකිය හෝ (ඇ) හි අවශ්‍යතාවයන් සපුරාලන්නේ නම් මිස එය මූල්‍ය සාධන පත්‍රයක කොටසක් හෝ නොවේ.

(ඈ) උද්ධමනය සම්බන්ධ කළ පිළිගත් බැඳුම්කරයක (අනුයුක්ත ව්‍යුත්පන්නයන් වෙනම ගිණුම් තැබීමේ අවශ්‍යතාවය නැතැයි උපකල්පනය කරමින්) මුදල් ප්‍රවාහවල ගිවිසුම්ගතව නිශ්චය කළ උද්ධමන කොටස, උද්ධමන කොටස් සාධන පත්‍රයේ වෙනත් මුදල් ප්‍රවාහවලට බලපෑමක් නොවනනාක් කල් වෙනම හඳුනාගත හැකි සහ විශ්වාසදායක ලෙස මැනිය හැකිය.

මූල්‍ය නොවන අයිතම ඉදිරි රැකුම අයිතම ලෙස නම් කිරීම (82 ඡේදය) :

AG100 මූල්‍ය නොවන වත්කමක හෝ මූල්‍ය නොවන වගකීමක කොටසක් හෝ සංරචකයක මිල වෙනස්වීම සාමාන්‍යයෙන් පුරෝකථනය කළ වෙනම මැනිය හැකි බලපෑමක් අයිතමයේ මිලට සිදු නොවේ. එය බලපෑමට සංසන්දනයක් : බැඳුම්කරයක වෙළඳපල පොළී අනුපාතික වල වෙනස්වීමක් ලෙස සිතමු. මෙලෙස මූල්‍ය නොවන වත්කමක් හෝ මූල්‍ය නොවන වගකීමක් ඉදිරි රැකුම අයිතමයක් වන්නේ එහි මුළුල්ලටම පමණි හෝ විදේශ විනිමය අවදානම සඳහාය. ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රය සහ ඉදිරි රැකුම අයිතමයක නියමයන් අතර වෙනස්කම් තිබේ නම් (එසේ නොමැති කල්හි සමාන නියමයන්ට කොලොම්බියන් කෝපි මිලදී ගැනීමේ ඉදිරි ගිවිසුමක් භාවිත කරමින් පුරෝකථනය කළ බ්‍රසීලියන් කෝපි මිලදී ගැනීම සඳහා වන ඉදිරි රැකුමක් වැනි) ඉදිරි රැකුම් සම්බන්ධතාවය එසේ වුව ද ඉදිරි රැකුම විශාල ලෙස සඵල යැයි අපේක්ෂා කිරීම ඇතුළත්ව 88 වැනි ඡේදයේ සියලුම කොන්දේසි සමග එකඟවේනම් ඉදිරි රැකුම් සම්බන්ධතාවයේ ලෙස සුදුසුකම් ලැබිය හැකිය. මෙම අරමුණ සඳහා ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයේ වටිනාකම වන්නේ මෙය ඉදිරි රැකුම සම්බන්ධතාවය සඵලදායකත්වය වැඩිදියුණු කිරීමට හැකිවේ නම් ඉදිරි රැකුම අයිතමයක් වටිනාකම අඩුවේ. උදාහරණ වශයෙන් ඉදිරි රැකුම අයිතමයක් (බ්‍රසීලියන් කෝපි ගනුදෙනුව) සහ ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයක් (කොලොම්බියන් කෝපි ගනුදෙනුව) අතර සංඛ්‍යාලේඛණාත්මක සම්බන්ධතාවය තහවුරු කිරීමට ප්‍රතිපායන විශ්ලේෂණයන් ක්‍රියාත්මක කළ හැකිය. විචල්‍යයන් දෙක අතර වලංගු සංඛ්‍යා ලේඛණාත්මක සම්බන්ධතාවයන් තිබේනම් (උදා: බ්‍රසීලියන් සහ කොලොම්බියන් කෝපිවල ඒකකයන්ගේ මිල ගණන් අතර) ප්‍රතිපායන රේඛාවේ බැවුම අපේක්ෂා කරන සඵලදායකත්වය උපරිම කරන ඉදිරි රැකුම් අනුපාතය ස්ථාපිත කළ හැකිය. උදාහරණයක් වශයෙන් ප්‍රතිපායන රේඛාවේ බැවුම 1.02 නම් ඉදිරි රැකුම් අයිතම .98 ප්‍රමාණයේ සිට 1.00 ප්‍රමාණය දක්වා පදනම් කරගත් ඉදිරි රැකුම අනුපාතය ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයේ අපේක්ෂිත සඵලදායකත්වය උපරිම කරයි. කෙසේ වෙතත් ලාභ හෝ අලාභවල කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී හඳුනාගත් ඉදිරි රැකුම සම්බන්ධතාව, ප්‍රතිඵලයක් වීමට ඉඩ ඇති ඉදිරි රැකුම් සම්බන්ධතාවය සඵලදායක නොවිය හැකිය.

අයිතමයන් කාණ්ඩයන් ඉදිරි රැකුම අයිතමයන් ලෙස නම් කිරීම (83 සහ 84 ඡේද) :

AG101 නිශ්චිත ඉදිරි රැකුම් අයිතමයක් වෙනුවට සමස්ථ ශුද්ධ තත්වය දක්වන ඉදිරි රැකුමක් (සමාන පරිණතවීම් ඇති ස්ථාවර අනුපාතික ඇති සියලු වත්කම් ස්ථාවර අනුපාතික ඇති සියලු වගකීම් වල ශුද්ධ ප්‍රමාණය) ඉදිරි රැකුම් ගිණුම්කරණය සඳහා සුදුසුකම් නොලබයි. කෙසේ වෙතත් ඉදිරි රැකුම් ගිණුම්කරණයේ දී ලාභ හෝ අලාභවලට සියලු අන්දමින් ඒ හා සමාන බලපෑමක් මෙම වර්ගයේ ඉදිරි රැකුම සම්බන්ධතාවය පාදක කරගත් අයිතමවල ඉදිරි රැකුමකල අයිතම කොටස් නම් කිරීමෙන් ළඟාකරගත හැකිය. උදාහරණයක් වශයෙන් බැංකුවට රු. 100/- ක වත්කම් සහ රු. 90/- ක වගකීම් අවදානම් ද සහිතව තිබේනම් සමාන ස්වභාවයේ සහ ඉදිරි රැකුම්වල නියමයන් ශුද්ධ රු. 10/- ක අනාවාසයකි. එය එම වත්කම්වල ඉදිරි රැකුම අයිතමය රු. 10/- ක් ලෙස නම් කළ හැකිය. මෙම නම් කිරීම කළහැක්කේ එවන් වත්කම් සහ වගකීම් ස්ථාවර අනුපාතික සාධන පත්‍රයක් නම් එම සිද්ධියේ දී එය සාධාරණ අගය ඉදිරි රැකුමක් හෝ ඒවා විචල්‍ය අනුපාතික සාධන පත්‍ර නම් එම සිද්ධියේ දී එය මුදල් ප්‍රවාහ ඉදිරි රැකුමකි. ඒ හා සමානව අස්තීත්වයට රු. 100/- ක විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් මිලදී ගැනීමට ස්ථිර බැඳියාවක් සහ රු. 90/- ක විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් විකිණීමට ස්ථිර බැඳියාවක් ද ඇති විටෙක එය ශුද්ධ වටිනාකම වන රු. 10/- සඳහා ව්‍යුත්පන්න අත් කරගෙන එය ඉදිරි රැකුම රු. 100/- ක ස්ථිර මිලදී ගැනීමක් සඳහා ආශ්‍රිත බැඳියාවක් රු. 10/- ලෙස වූ ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයක් ලෙස නම් කළ හැකිය.

ඉදිරි රැකුම ගිණුම්කරණය (85 - 102 ඡේද) :

AG102 සාධාරණ අගය ඉදිරි රැකුමක් සඳහා උදාහරණයක් වන්නේ, පොළී අනුපාතික වෙනස්වීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ස්ථාවර අනුපාතික ණය සාධන පත්‍රයක සාධාරණ අගය වෙනස්වීම අනාවාසය ඉදිරි රැකුම කරන ඉදිරි රැකුමකි. එවැනි ඉදිරි රැකුමක නිකුත් කරන්නාට හෝ දරන්නාට ඇතුළත් විය හැකිය.

AG103 මුදල් ප්‍රවාහ ඉදිරි රැකුමක් සඳහා උදාහරණයක් වන්නේ වල අනුපාතික ණයක් ස්ථිර අනුපාතික ණයක් බවට පරිවර්තනය කිරීමට හුවමාරුවක් (Swap) භාවිත කිරීමයි (උදා: අනාගත ගනුදෙනුවක ඉදිරි රැකුමකි. මෙහිදී අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ, අනාගත පොළී ගෙවීම්වලට ඉදිරි රැකුම කර ඇත.)

AG104 ස්ථිර බැඳියාවක් ඇති ඉදිරි රැකුමක් (ඉන්ධන මිල වෙනස්වීමට අදාළව විදුලි උපයෝගිතාවයන් ඉන්ධන ස්ථාවර මිලකට මිලදී ගැනීමට කරන ගිවිසුම්ගත සඳහා වන ඉදිරි රැකුමක්) වන්නේ සාධාරණ අගය වෙනස්වීමේ අනාවාසය සඳහා වන ඉදිරි රැකුමකි. කෙසේ වෙතත් 87 වැනි ඡේදය යටතේ විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් අවදානම සඳහා වන ස්ථිර බැඳියාවක ඉදිරි රැකුමක් විකල්පයක් වශයෙන් මුදල් ප්‍රවාහ ඉදිරි රැකුමක් ලෙස ගිණුම් තැබිය හැකිය.

ඉදිරි රැකුම සඵලදායකත්වය තක්සේරු කිරීම :

AG105 ඉදිරි රැකුමක් පහත සඳහන් කොන්දේසි දෙකම සමග එකඟවන්නේ නම් පමණක් ඉතා විශාල ලෙස සඵල බව සලකනු ලැබේ. (අ) ඉදිරි රැකුම නම් කරන කාලය තුළ දී සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම් හෝ ඉදිරි රැකුම අවදානමට ආරෝපණය වූ මුදල් ප්‍රවාහ එකිනෙකට හිලවී වීම ළඟා කරගැනීම තුළින්, ඉදිරි රැකුම ආරම්භ කරන අවස්ථාවේ සිට පසුව එන කාලපරිච්ඡේදවල දී ඉදිරි රැකුම ඉතා විශාල ලෙස සඵල වීම අපේක්ෂා කරනු ලැබේ. එවැනි අපේක්ෂාවක් ඉදිරි රැකුම අවදානමට ආරෝපණය වූ ඉදිරි රැකුම අයිතමයේ සාධාරණ අගය හෝ මුදල් ප්‍රවාහවල පසුගිය වෙනස්වීම්, ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයේ සාධාරණ අගය හෝ මුදල් ප්‍රවාහවල පසුගිය වෙනස්වීම් සමඟ සන්සන්දනය කිරීමේ දී ඇතුළත්ව විවිධ මාර්ගවලින් දර්ශීය කරගත හැකිය හෝ ඉදිරි රැකුම අයිතමයක සාධාරණ අගය හෝ මුදල් ප්‍රවාහ සහ ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයක එම දේවල් අතර අධික සංඛ්‍යාලේඛණාත්මක සහ සම්බන්ධතාවයන් දර්ශීය කිරීම මගින්, AG100 ඡේදය මගින් විස්තර කර ඇති පරිදි ඉදිරි රැකුමේ සඵලදායකත්වය වැඩිදියුණු කිරීමේ කාර්යය සඳහා අස්තිත්වය එකට එකක් හැර ඉදිරි රැකුම අනුපාතයක් තෝරාගත හැකිය.

(ආ) ඉදිරි රැකුමක සත්‍ය ප්‍රතිඵලය සියයට 80 - 125 ක් අතර පරාසයක පිහිටයි. උදාහරණ වශයෙන් සත්‍ය ප්‍රතිඵලයක් වන්නේ ඉදිරි රැකුම් සාධන පත්‍රයක භාතිය රු. 120/- වේ නම් සහ මුදල් සාධන පත්‍රයේ වාසිය රු. 100/- වේනම්, හිලවී වීම මනිනුයේ 120/100 ලෙසය. එය ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් 120 කි. හෝ 100/120 ලෙස ගත්කල එය ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් 83 කි. මෙම උදාහරණයේ දී ඉදිරි රැකුම (අ) හි කොන්දේසිය සපුරාලන බව උපකල්පනය කරමින් ඉදිරි රැකුම ඉතා විශාල ලෙස සඵල ලෙස අස්ථිත්ව ඒකකය නිගමනය කරනු ඇත.

AG106 සඵලදායකත්වය තක්සේරු කළයුත්තේ අවම වශයෙන් අස්තිත්වය අතුරු හෝ වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙළ කරන අවස්ථාවේ දී ය.

AG107 මෙම ප්‍රමිතය ඉදිරි රැකුමේ සඵලතාවය තක්සේරු කිරීමට තනි ක්‍රමයක් නිශ්චය නොකරයි. අස්තිත්වයක ඉදිරි රැකුම සඵලදායකත්වය තක්සේරු කිරීම සඳහා යොදාගන්නා ක්‍රමය පදනම් වන්නේ එහි අවදානම් කලමනාකරණ ක්‍රමෝපාය මතය. උදාහරණ වශයෙන් අස්තිත්වයේ අවදානම් කලමනාකරණ ක්‍රමෝපාය වන්නේ ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයක්, ඉදිරි රැකුමේ තත්වය වෙනස් වීම පිළිබිඹු වන ලෙස වටිනාකම කලින්කලට ගැලපීම නම් ඉදිරි රැකුම ඉතා විශාල ලෙස සඵලදායක වීම අපේක්ෂා කරමින් ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයේ වටිනාකමට මිළඟ ගැළපුම කරන තෙක් පමණයි යන්න අස්තිත්වය දර්ශීය කළ යුතුවේ. සමහර සිද්ධිවල දී අස්තිත්වයන් විවිධ වර්ගවල ඉදිරි රැකුම් සඳහා විවිධ ක්‍රම භාවිත කරයි. අස්තිත්වයක එහි ඉදිරි රැකුම් ක්‍රමෝපාය ලේඛනගත කිරීමට එහි සඵලදායකත්වය තක්සේරු කිරීම සඳහා වන ක්‍රියා පිළිවෙත් ද අඩංගු වේ. තක්සේරු කිරීම් වල ඉදිරි රැකුම් සාධන පත්‍රයේ සියලුම වාසි සහ හානි ඇතුළත් ද යන්න හෝ සාධන පත්‍රයේ කාලවටිනාකම බැහැර කළේ ද යන්න මෙම ක්‍රියා පිළිවෙත් වල සඳහන් කළ යුතුවේ.

AG107A අස්තිත්වයක් අනාවෘතයෙන් 100ට වඩා අඩු ප්‍රතිශතයක් ඉදිරි රැකුම කර ඇත්නම් 85 ක ප්‍රතිශතයක් වැනි එය ඉදිරි රැකුම අයිතමයේ 85 ක ප්‍රතිශතයක අනාවෘතය ලෙස නම් කළ යුතුය සහ සඵලදායක නොවන තත්වය මැනිය යුත්තේ ඵලෙස නම් කළ 85 ක ප්‍රතිශතයට වෙනස් වීම පදනම් කරගෙනය. කෙසේ වෙතත් ඉදිරි රැකුමක අනාවෘතය 85 ක ප්‍රතිශතයකට නම් කළවිට අස්තිත්වය AG100 ඡේදය මගින් විස්තර කර ඇති පරිදි ඉදිරි රැකුමේ සඵලදායකත්වය වැඩිදියුණු කිරීමේ කාර්යය සඳහා අස්තිත්වය එකට එකක් හැර ඉදිරි රැකුම අනුපාතිකයන් යොදාගත හැකිය.

AG108 ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයක ප්‍රධාන නියමයන් සහ ඉදිරි රැකුම තුළ වත්කම් වගකීම් ස්ථිර බැඳියාවන් හෝ බොහෝදුරට සිදුවිය හැකි පුරෝකථනය කළගනුදෙනු එකම වේනම්, සාධාරණ අගයේ සහ මුදල් ප්‍රවාහවල වෙනස්වීම් අවදානමට ආරෝපනයවූ ඉදිරි රැකුම, ඉදිරි රැකුමකට ඇතුළුවූ විට හෝ ඊට පසු යන දෙකේදීම එකිනෙකට සම්පූර්ණයෙන්ම බොහෝදුරට හිලවී වීමට ඉඩ ඇත. ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයක හා ඉදිරි රැකුම අයිතමයක, මනින සහ මුල් මුදලේ වටිනාකම, කාල සීමාව, යළි මිල කිරීමේ දිනයන්, පොළී දින, සහ මුල් මුදල ලැබීම් සහ ගෙවීම් යන පොළී අනුපාතික මැනීම යනාදිය එකම නම් එය පොළී අනුපාතික හුවමාරුවක සඵල ඉදිරි රැකුමක් විය හැකිය. එයට අමතරව ඉදිරි ගිවිසුමක් සහිත බොහෝදුරට සිදුවිය හැකි පුරෝකථනය කළ වෙළඳද්‍රව්‍ය මිලදී ගැනීමක් සඳහා වන ඉදිරි රැකුමක් බොහෝදුරට විශාල ලෙස සඵල විය හැකිය. එය,

(අ) ඉදිරි ගිවිසුම වන්නේ එකම වෙළඳ ද්‍රව්‍ය, එකම වේලාවක, එකම ප්‍රමාණය මිලදී ගැනීමට සහ ස්ථානය ඉදිරි රැකුම කරන ලද පුරෝකථනය කළ මිලදී ගත් එකක් ලෙසය.

(ආ) ආරම්භයේ දී ඉදිරි ගිවිසුමේ සාධාරණ අගය ශුන්‍ය වේ සහ

(ඇ) ඉදිරි ගිවිසුමක සඵලදායකත්වය තක්සේරු කිරීමේ වට්ටම් සහ අධිමිල වල වෙනස්වීම් බැහැර කරන අතර වෙළඳ ද්‍රව්‍ය ඉදිරි මිල පදනම් කර බොහෝදුරට වියහැකි පුරෝකථනය කළ ගනුදෙනුවක මුදල් ප්‍රවාහ වල අපේක්ෂිත වෙනස්වීම් ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනාගනු ලැබේ.

- AG109 සමහර අවස්ථාවල දී ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රය හිලව් කරන්නේ ඉදිරි රැකුම අවදානමේ කොටසක් පමණි. උදාහරණයක් වශයෙන් ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයක් සහ ඉදිරි රැකුම අයිතමයක් ගනුදෙනු සඳහා පිළිගත හැකි වෙනස් ව්‍යවහාර මුදලින් නම් එවිට ඒවා එකක් පසුපස එකක් ලෙස නොවන නිසා ඉදිරි රැකුමක් සම්පූර්ණයෙන්ම සඵල නොවේ. එමෙන්ම ව්‍යුත්පන්නයක සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීමේ කොටසකට ප්‍රතිපාර්ශ්වයන්ගේ ණය අවදානමට ආරෝපණය වූ ව්‍යුත්පන්නයක් භාවිත කරමින් පොළී අනුපාතික අවදානම් ඉදිරි රැකුමක් සම්පූර්ණයෙන්ම සඵල නොවේ.
- AG110 ඉදිරි රැකුම ගිණුම්කරණය සඳහා සුදුසුකම් ලැබීමට, ඉදිරි රැකුම නිශ්චිතව හඳුනාගත් නම් කරන ලද අවදානමට අදාළ වියයුතු අතර, එය හුදු අස්තිත්වයේ පොදු ව්‍යාපාර අවදානමට ගෙවිය යුතු අතර අවසානයේ දී අස්තිත්වයේ ලාභ හෝ අලාභ වල බලපෑ යුතුය. භෞතික වත්කම යල්පැනීමේ අවදානම ඉදිරි රැකුම හෝ රජය විසින් දේපළක අයිතිකමෙන් අස්කිරීමේ අවදානම ඉදිරි රැකුම කිරීම ඉදිරි රැකුම ගිණුම්කරණය සඳහා සුදුසුකම් නොලබයි. එවැනි අවදානම් විශ්වාසදායක ලෙස මැනිය නොහැකි නිසා සඵලදායකත්වය මැනිය නොහැකිවීමේ හේතුව නිසා
- AG110A විකල්ප ගිවිසුමක නෛසර්ගික අගය සහ කාල වටිනාකම වෙන් කිරීමට සහ විකල්ප ගිවිසුමක නෛසර්ගික වටිනාකමේ වෙනස්වීම පමණක් ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයක් ලෙස නම් කිරීමට 74(අ) ඡේදය මගින් අස්තිත්වයට අවසර දේ. එසේ නම්කිරීමේ ප්‍රතිඵලය විය හැක්කේ පුරෝකථනය කළ ගනුදෙනුවේ සහ ඉදිරි රැකුම් සාධන පත්‍රයේ කොන්දේසි එකඟා සමාන වන්නේ නම්, පුරෝකථනය කළ ගනුදෙනුවක ඉදිරි රැකුම්කල ඒකපාර්ශ්වික අවදානමකට ආරෝපණය කළහැකි මුදල් ගලාඒම්වල වෙනස්වීම්වල පාඩු පිරිමසා ගැනීම ඉෂ්ඨ කර ගැනීම සඳහා පරිපූර්ණ ආකාරයෙන් ඵලදායී වන්නාවූ ඉදිරි රැකුම් සම්බන්ධතාවයන් ගොඩනැගීමයි.
- AG110B පුරෝකථනය කළ ගනුදෙනුවකින් පැන නගින එක පැත්තක මිලදී ගත් විකල්පයන් මුළුමනින්ම ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයක් ලෙස අස්තිත්වයන් විසින් නම් කරන්නේ නම් ඉදිරි රැකුම සම්බන්ධතාවය සම්පූර්ණයෙන් සඵල විය නොහැකිය. මෙයට හේතුවිය හැක්කේ විකල්පය සඳහා ගෙවන අධි මිලට කාලවටිනාකම ඇතුළත්ව තිබීම සහ AG99BA ඡේදයේ සඳහන් කර ඇති පරිදි ඒක පැත්තක අවදානම ලෙස නම් කරන විකල්පයක කාල වටිනාකම ඇතුළත් නොවීමය. එබැවින් මෙම අවස්ථාවේ දී ගෙවූ විකල්ප අධිමිලේ කාලවටිනාකමට අදාළ මුදල් ප්‍රවාහවල සහ නම්කරන ලද විකල්ප අවදානම අතර එකිනෙක හිලව් කිරීමක් සිදුනොවේ.
- AG111 ශුද්ධ අනාවාසය සහ ඉදිරි රැකුමේ සඵලදායකත්වය එම වත්කමේ හෝ වගකීමට එරෙහිව තක්සේරු කිරීම ඇතිකරන ශුද්ධ අනාවාසය නිශ්චිත වත්කම හෝ වගකීමක් (නිශ්චිත වත්කම් හෝ වගකීම් සමූහයක හෝ ඒවායේ නිශ්චිත කොටසයි) සඳහා ආශ්‍රිත වන්නේ නම්, සෑම කාල පරිච්ඡේදයක් වෙනුවෙන් ශුද්ධ පොළී අනුපාතික අවදානම අනාවාසය දක්වන අයුරු මූල්‍ය වත්කම් වල සහ මූල්‍ය වගකීම්වල පරිණතවීම් උපලේඛණයන් පිළියෙල කිරීම මගින් පොළී අනුපාතික අවදානම් සිද්ධියක දී ඉදිරි රැකුමේ සඵලදායකත්වය තක්සේරු කළ හැකිය.
- AG112 ඉදිරි රැකුමක සඵලදායකත්වය තක්සේරු කිරීමේ දී අස්තිත්වය සාමාන්‍යයෙන් මුදලේ කාල වටිනාකම සලකා බලයි. ඉදිරි රැකුම අයිතමයක ස්ථාවර පොළී අනුපාතිකය සාධාරණ අගයට වූ ඉදිරි රැකුමක් ලෙස නම් කළ හුවමාරුවක ස්ථාවර පොළී අනුපාතිකය සමග අඩුවැඩි නැතිවීම වුවමනා නොවේ. මුදල් ප්‍රවාහ ඉදිරි රැකුමක් ලෙස නම් කළා වූ හුවමාරුවක විචල්‍ය පොළී අනුපාතයකට පොළී දරණ වත්කමක් හෝ වගකීමක් මත වූ විචල්‍ය පොළී අනුපාතිකය සමග විය යුතු ද නොවේ. හුවමාරුවක සාධාරණ අගය එහි ශුද්ධ නිරවුල් කිරීම මගින් එළඹිය හැකිය. ශුද්ධ නිරවුල් කිරීම්වලට බලපෑමක් නොවන අයුරින් හුවමාරුවක ස්ථාවර සහ විචල්‍ය අනුපාතික යන දෙකම එකම වටිනාකමකින් වෙනස් කළ හැකිය.
- AG113 ඉදිරි රැකුම සඵලතා නිර්‍යායක අස්තිත්වයක් සපුරාලන්නේ නැත්නම් ඉදිරි රැකුම සඵලදායකත්වයට අනුකූලව දර්ශීය වූ අවසාන දින සිට අස්තිත්වය ඉදිරි රැකුම ගිණුම්කරණය නැවැත්විය යුතුය. කෙසේ වෙතත් අස්තිත්වය ඉදිරි රැකුම සඵලදායකත්වය නිර්ණායකයක අසාර්ථකවීමට බලපෑ සිද්ධි සහ අවස්ථාවේ වෙනස්වීම් හඳුනා ගනිනම් සහ එම සිද්ධි සහ අවස්ථාවේ වෙනස්වීමට පෙර ඉදිරි රැකුම සඵලබවට දර්ශීය වී නම් එම සිද්ධි සහ අවස්ථාවේ වෙනස්වීම් සිදුවූ දින සිට අස්තිත්වය ඉදිරි රැකුම ගිණුම්කරණය නැවැත්විය යුතුය.
- පොළී අනුපාතික අවදානම් ඉදිරි රැකුම කළඹක සාධාරණ අගය ඉදිරි රැකුම ගිණුම්කරණය :
- AG114 මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම් කළඹක් ආශ්‍රිත පොළී අනුපාතික අවදානම් සාධාරණ අගය ඉදිරි රැකුමක් සඳහා එය පහත දක්වන (අ) සිට (ඒ) දක්වා සහ AG115 - AG132 ඡේදවල ක්‍රියා පටිපාටි සමග අනුකූලවන්නේ නම් අස්තිත්වය මෙම ප්‍රමිතයේ අවශ්‍යතා සපුරාලිය හැකිය.

- (අ) අවදානම් කළමනාකරණ ක්‍රියාවලියේ කොටසක් ලෙස පොළී අනුපාතික අවදානම කළ යුතු අයිතම කළමක් අස්තිත්වය හඳුනා ගනී. කළඹ වත්කම්වලින් පමණක් වගකීම් පමණක් හෝ වත්කම් සහ වගකීම් යන දෙකෙන්ම සමන්විත විය හැකිය. අස්තිත්වයට දෙකක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක් කළඹවල් හඳුනාගත හැකිය. (උදා: අස්තිත්වය විකිණීම සඳහා ඇති වත්කම් වෙනම කළඹවල්වලට කාණ්ඩ කළහැකිය. එවැනි සිද්ධියක දී එය පහත සඳහන් උපදේශ සෑම කළඹක් සඳහාම වෙනම යොදාගත යුතුය.
- (ආ) අස්තිත්වය කළඹ ගිවිසුම්ගත යළි මිල කිරීමේ දිනවලට වෙනුවට අපේක්ෂිත යළි මිල කිරීමේ කාලපරිච්ඡේද මත විශ්ලේෂණය කරනු ලැබේ. සිදුවීමට අපේක්ෂා කරන කාලපරිච්ඡේදවලට මුදල් ප්‍රවාහ ලැයිස්තුගත කිරීම හෝ අපේක්ෂිත යළි මිල කිරීම සිදුවන තුරු මුල් මුදලේ මතික වටිනාකම් සියලු කාල පරිච්ඡේද සඳහා ලැයිස්තුගත කිරීම ඇතුළුව යළි මිල කිරීමේ කාල පරිච්ඡේදවලට විශ්ලේෂණය කිරීම ක්‍රම කිහිපයකින් කළ හැකිය.
- (ඇ) මෙම විශ්ලේෂණයේ පදනම මත අස්තිත්ව විසින් එය ඉදිරි රැකුම් කළ යුතු වටිනාකම තීරණය කරයි. ඉදිරි රැකුම් කරන ලද ලෙස නම් කිරීමට එය කැමති වටිනාකමකට සමාන හඳුනාගත් කළඹ ඉදිරි රැකුම අයිතම ලෙස අස්තිත්වයන් නම් කරන වත්කම් සහ වගකීම්වල (ශුද්ධ වටිනාකම නොව) වටිනාකම. AG126 (ආ) ඡේදය ප්‍රකාරව සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීම සඳහා භාවිත කරන ප්‍රතිශතය මැනීම මෙම වටිනාකම මගින් ඵලෙසම නිර්ණය කරයි.
- (ඈ) අස්තිත්වය පොළී අනුපාතික අවදානම ඉදිරි රැකුම ලෙස නම් කරයි. මෙම අවදානම පාදක කරගත් පොළී අනුපාතිකය (උදා: SLIBOR) වැනි ඉදිරි රැකුම තත්ත්වයක ඇති සෑම අයිතමයකම පොළී අනුපාතික අවදානමේ කොටසක් විය හැකිය.
- (ඉ) අස්තිත්වය සෑම යළි මිල කිරීමේ කාල පරිච්ඡේදයකටම එකක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක්වන ඉදිරි රැකුම් උපකරණ නම් කරයි.
- (උ) ඵලදායකත්වය තක්සේරු කිරීමක දී අස්තිත්වය විසින් භාවිතය කරනු ලබන තක්සේරු කිරීමේ ලිඛිතකරණ ක්‍රමය යොදාගනිමින් ඉදිරි රැකුම තීරණය කිරීම ඇත්ත වශයෙන්ම ඉතාමත් ඵලදායක වනු ලබන්නේය. 89 (අ) ඡේදයේ විස්තර කර ඇති පරිදි මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශයෙහි පේළි දෙකේ අයිතම වලින් එකක් ලෙස හා ඉදිරි රැකුම අයිතමයේ සාධාරණ අගයෙහි වෙනස ලාභ අලාභ වල වාසියක් හෝ හානියක් ලෙස අස්තිත්වය ගණන් ගනු ලබන්නේය යන කාරණා වලට යටත්ව. (ඇ) හි නම් කරන ලද ඉදිරි රැකුම අවදානමට ආරෝපණය වූ (ඈ) හි නම් කරන ලද, (ආ) හි නිර්ණය කරන ලද අපේක්ෂිත යළි මිල කිරීමේ දින පදනම මත අස්තිත්වය කාල සීමාවෙන් කාල සීමාවට ඉදිරි රැකුම කරන ලද අයිතමයන්ගේ සාධාරණ අගයේ වෙනස්ව මනිනු ලැබේ. සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම තනි වත්කම් සහ වගකීම්වල බෙදාවෙන් කිරීම අවශ්‍ය නොවේ.
- (ඌ) අස්තිත්වය ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයක(වල) සාධාරණ අගය වෙනස්වීම ((ඊ) හි නම් කර ඇති) මනින අතර එහි වාසි හෝ අවාසි ලාභ හෝ අලාභ වල හඳුනා ගනු ලැබේ. ඉදිරි රැකුම් සාධන පත්‍රයක (වල) සාධාරණ අගය මූල්‍ය තත්ත්ව දැක්වෙන ප්‍රකාශයේ වත්කමක් හෝ වගකීමක් ලෙස හඳුනාගනී.
- (ඒ) ඕනෑම සඵලදායක නොවන තත්ත්වයන් (උ) හි යොමුකල සහ (ඌ) හි යොමුකල සාධාරණ අගයන්හි වෙනස වශයෙන් ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනාගනු ලැබේ.

AG115 මෙම ප්‍රවේශය වඩා විස්තර සහිතව පහත විස්තර කෙරේ. මෙම ප්‍රවේශය යොදාගත යුත්තේ මූල්‍ය වත්කම් සහ මූල්‍ය වගකීම් කළඹක ආශ්‍රිත පොළී අනුපාතික අවදානම් සාධාරණ අගයට ඉදිරි රැකුම සඳහා පමණි.

AG116 AG114(අ) ඡේදයේ හඳුනාගන්නා ලද කළඹට වත්කම් සහ වගකීම් ද ඇතුළත්විය හැකිය. විකල්පයක් වශයෙන් එය වත්කම්වලින් පමණක් හෝ වගකීම්වලින් හෝ පමණක් සමන්විත කළඹක් විය හැකිය. අස්තිත්වය ඉදිරි රැකුම කිරීමට කැමති වත්කම් සහ වගකීම්වල වටිනාකම සිරිතක් වශයෙන් නිර්ණය කරන්නේ කළඹ මගිනි. කෙසේ වෙතත් කළඹ එයටම ඉදිරි රැකුම අයිතමන් ලෙස සඳහා ගනු නොලැබේ.

AG117 AG114(ආ) ඡේදය යොදාගැනීමේ දී අස්තිත්වය අයිතමයක අපේක්ෂිත යළි මිල කිරීමේ දිනය ලෙස එම අයිතමය පරිණතවීමට අපේක්ෂා කරනුයේ වෙළඳපොළ අනුපාතිකවලට යළි මිල කිරීමට යොදාගන්නා ආසන්නව දිනය ලෙස නිර්ණය කරයි. ඉදිරි ගෙවුම් අනුපාතික සම්බන්ධ තොරතුරු සහ අපේක්ෂාවන් පොළී අනුපාතික සහ ඒවා අතර අන්‍යෝන්‍ය ලෙස බලපැවැත්වෙන දෑද, ඇතුළත්ව ඓතිහාසික පළපුරුද්ද සහ වෙනත් තොරතුරු පදනම් කර අපේක්ෂිත යළි මිල කිරීමේ දිනයන් ඉදිරි රැකුම ආරම්භයේ දී සහ ඉදිරි රැකුමේ කාලපරිච්ඡේදය පුරාම ඇස්තමේන්තුකර අස්තිත්වයට නිශ්චිත පළපුරුද්දක් හෝ ප්‍රමාණවත්

පළපුරුද්දක් නොමැති අස්තිත්ව මේ සඳහා සමයුරු සමූහවල සංසන්දනාත්මක මූල්‍ය සාධන පත්‍රවල පළපුරුද්ද භාවිතා කරයි. මෙම ඇස්තමේන්තු නීතිපතා සමාලෝචනය කරන අතර පළපුරුද්ද අනුව වැටහෙන ආකාරයට ඒවා යාවත්කාලීන කරනු ලැබේ. පෙර ගෙවියයුතු ස්ථාවර අනුපාතික අයිතමයක සිද්ධියක දී අපේක්ෂිත යළි මිල කිරීම් දිනය වනුයේ, වෙනත් පෙර දිනයක දී වෙළඳපොළ මිලට යළි මිල කළේ නම් හැර අයිතමය පෙර ගෙවීමට අපේක්ෂා කරන දිනයයි. එක හා සමාන අයිතම කාණ්ඩයන් සඳහා අපේක්ෂිත යළි මිල කිරීමේ දින පදනම් කර කාලපරිච්ඡේදයකට විශ්ලේෂණය කිරීම සෑම කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහාම වෙන් වෙන් අයිතමයකට බෙදා වෙන්කිරීමකට වඩා කාණ්ඩයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස බෙදාවෙන් කිරීමේ ස්වභාවය ගනී. මෙවැනි බෙදාහැරීමේ අරමුණ සඳහා අස්තිත්වයක් වෙනත් ක්‍රමෝපාය යොදාගත හැකිය. උදාහරණ වශයෙන් අපේක්ෂිත යළි මිල කිරීමේ දිනවල කාල පදනම මත ණය ක්‍රමක්ෂය කිරීම බෙදා වෙන්කිරීම සඳහා එය පෙර ගෙවීම් අනුපාතික ගුණකයක් ලෙස යොදාගත හැකිය. කෙසේ වෙතත් එවැනි බෙදා වෙන්කිරීමක් සඳහා වන ක්‍රමෝපාය අස්තිත්වයේ අවදානම් කළමනාකරණ පිළිවෙත් සහ පරමාර්ථ වලට ප්‍රකාරව විය යුතුය.

AG118 AG114(ඇ) ඡේදයෙන් නියමකරන ලද පරිදි නම් කිරීමට උදාහරණයක් වන්නේ විශේෂ යළි මිල කිරීමේ කාලපරිච්ඡේදයන් තුළ දී අස්තිත්වයට ස්ථාවර අනුපාතික වත්කම් රු. 100/- ක් සහ ස්ථාවර අනුපාතික වගකීම් රු. 80/- ක් තිබුණේ ලෙස ඇස්තමේන්තු කළවිට සහ සියලුම ශුද්ධ තත්වය රු. 20/- ක් ඉදිරි රැක්ම කිරීමට තීරණය කරයි. එය ඉදිරි රැක්ම වත්කම් අයිතම රු. 20/- ක වටිනාකමක් ලෙස නම් කෙරේ. (වත්කම් කොටස)* මෙම නම් කිරීම ප්‍රකාශ කරන්නේ තනි වත්කමක් වෙනුවට "ව්‍යවහාර මුදල් වල වටිනාකමක් ලෙසය" (උදා: ඩොලර්, යුරෝ, පවුම් හෝ රැන්ඩ් වශයෙනි) ඉහත උදාහරණයේ දී ඇති, ඉදිරි රැකුම මුදල් ප්‍රවාහ ලබාගන්නා ලද සියලුම වත්කම් (හෝ වගකීම්) එනම් රු. 100/- වත්කම් පහත ඒවා විය යුතු අතර එසේ ගතයුතුය.

(අ) පොළී අනුපාතික වෙනස්වීමට අනුකූලවන අයිතමයන්ගේ සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම් ඉදිරි රැකුම්කරණය කිරීම සහ,

(ආ) ඒවා තනිතනිව ඉදිරි රැක්ම කරන ලද ලෙස නම් කළව තිබුණේ නම් සාධාරණ අගය ගිණුම්කරණය සඳහා සුදුසුකම් ලැබිය හැකිව තිබූ අයිතමයන්, ශේෂයෙන්ම ප්‍රමිතය[†] නිශ්චය කරන නිසා, ඉල්ලුටිට ලක්ෂණය (ඉල්ලුම් තැන්පතු සහ සමහර වර්ගවල කාලීන තැන්පතු වැනි) සහිත මූල්‍ය වගකීමක සාධාරණ අගය එම මුදල ගෙවීමට අවශ්‍ය පළමු දිනයේ සිට වට්ටම් කළ, ඉල්ලීමේ දී ගෙවියයුතු වටිනාකමට වඩා අඩු නොවිය යුතුය. එවැනි අයිතමයන් දරන්නා හට ගෙවීම් කරන ලෙස ඉල්ලීමට ඇති කෙටිම කාලයට පසු එන ඕනෑම කාල පරිච්ඡේදයකදී සාධාරණ අගය ගිණුම්කරණය සඳහා එම නිසා සුදුසුකම් ලැබිය නොහැකිය. ඉහත සඳහන් උදාහරණයේ ඉදිරි රැකුම්තත්වය වත්කම් වටිනාකමකි. එම නිසා එවැනි වගකීම් නම් කරන ලද ඉදිරි රැකුම් අයිතමයක කොටසක් නොවේ. එහෙත් ඉදිරි රැක්ම ලෙස නම් කරන ලද වත්කම් වල වටිනාකම නිර්ණය කිරීම සඳහා අස්තිත්වය ප්‍රයෝජනයට ගනු ලැබේ. ඉදිරි රැකුම සඳහා අස්තිත්වය අපේක්ෂා කරන ස්ථානය වගකීම් ප්‍රමාණයක් වන්නේ නම්, නම් කරන ලද ඉදිරි රැකුම අයිතමය නියෝජනය වන මුදල් ප්‍රමාණය කලින් කාලවකවානුවක දී ඒසේ අස්තිත්වය විසින් ආපසු ගෙවීම අවශ්‍යවන වගකීම් නොවන, ස්ථාවර අනුපාතික වගකීම්වලින් ලබාගත යුතු අතර AG126 (ආ) ඡේදය අනුව ඉදිරි රැකුම් ඵලදායිතාවය තක්සේරු කිරීමේ දී යොදාගනු ලබන ප්‍රතිශත මිනුම ගණනය කරනු ලැබිය යුතු වන්නේ මෙම අනෙකුත් වගකීම්වල ප්‍රතිශතයක් ලෙසය. උදාහරණ වශයෙන් අස්තිත්වයකට විශේෂිත යළි මිල කිරීමේ කාලසීමාවක් තුළට එයට රු. 40/- ක ඉල්ලුම් තැන්පතුවක් සහ ඉල්ලීමේ ලක්ෂණය නොමැති රු. 60/- ක වගකීම් වලින් සමන්විත රු. 100/-ක ස්ථාවර අනුපාතික වගකීම් සහ රු. 70/- ක ස්ථාවර අනුපාතික වත්කම් තිබූ බව උපකල්පනය කර ඇස්තමේන්තු කරයි. අස්තිත්වයේ සියලු ශුද්ධ තත්වය වන රු. 30/- ඉදිරි රැකුම කිරීමට තීරණය කළහොත් එය රු. 30/- ක ඉදිරි රැකුම වගකීම් හෝ ඉල්ලුම් කිරීමේ ලක්ෂණය නොමැති සියයට 50ක ඉදිරි රැක්ම වගකීම් ලෙස නම් කෙරේ.

AG119 අස්තිත්වයේ වෙනත් නිර්වචන සහ 88(අ) ඡේදයේ නියම කර ඇති ලේඛණගත කිරීමේ අවශ්‍යතා සමග අනුකූලවනු ඇත. පොළී අනුපාතික අවදානම් ඉදිරි රැක්ම කළඹක වටිනාකම හඳුනා ගැනීමට භාවිතා කරන සියලුම විචල්‍යයන් සහ සඵලදායකත්වය මනින්නේ කෙසේ ද යන්න පිළිබඳව අස්තිත්වයේ ප්‍රතිපත්ති මෙම නම් කිරීමෙන් සහ ලේඛණගත කිරීම් පහත දේ ද ඇතුළත්ව නිශ්චය කෙරේ.

(අ) කුමන වත්කම් සහ වගකීම් කළඹට ඇතුළත් කළ යුතු ද සහ ඒවා කළඹෙන් ඉවත් කිරීම සඳහා භාවිත කළ යුතු පදනම,

(ආ) පෙර ගෙවුම් අනුපාතික ඇස්තමේන්තු කිරීම සඳහා කුමන පාදක කරගත් පොළී අනුපාතික උපකල්පනය කරන්නේ ද සහ එම ඇස්තමේන්තු වෙනස් කිරීමේ පදනම ඇතුළුව අස්තිත්වයේ යළි මිල කිරීමේ දිනයන් සහ ඇස්තමේන්තු

* ඕනෑම වටිනාකමක සුදුසුකම් ලබන වත්කම් හෝ වගකීම් අස්තිත්ව ඒකකයට නම් කිරීමට මෙම ප්‍රමිතයෙන් අවසර දී ඇත. උදා: මෙම උදාහරණයක් රු. 0 සහ රු. 100 අතර ඕනෑම ප්‍රමාණයක වත්කම්.

[†] 49 වැනි ඡේදය බලන්න.

කරන්නේ කෙසේ ද යන්න. ඉදිරි රැකුම කළහිට වත්කමක් හෝ වගකීමක් මුලින්ම ඇතුළත් කළ අවස්ථාවේ කරන ලද ඇස්තමේන්තුව සහ පසුව කරනු ලබන සංශෝධන සඳහා යන දෙකම සඳහා එකම ක්‍රමය භාවිත කරනු ලැබේ.

(ඇ) යළි මිල කිරීමේ කාල පරිච්ඡේදවල කාල සීමාව සහ සංඛ්‍යාව.

(ඈ) අස්තිත්වය නිතරම සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කරයි ද සහ AG126 ඡේදයේ සඳහන් ක්‍රම දෙකෙන් කුමන ක්‍රමය භාවිත කරයි ද

(ඉ) ඉදිරි රැකුම අයිතමයක් ලෙස නම් කළ වත්කම් සහ වගකීම්වල වටිනාකම නිර්ණයකිරීමට අස්තිත්වය භාවිත කළ ක්‍රමවේදය සහ ඒ ප්‍රකාරව AG126 (ආ) ඡේදයේ විස්තර කර ඇති ක්‍රමය භාවිත කර අස්තිත්වය සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමට භාවිත කළ ප්‍රතිශත මිනුම.

(ඊ) AG126(ආ) ඡේදයේ විස්තර කර ඇති ක්‍රමය භාවිත කර ඵලදායීත්වය මැනීමේ දී සියලුම කාලපරිච්ඡේදයන් සඳහා සමාහාරව, එක් මිල කිරීමේ කාලපරිච්ඡේද තනි තනිව ගෙන හෝ එම දෙකේම සංයෝජනයන් භාවිත කර අස්තිත්වය සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කරන්නේ ද යන වග. ඉදිරි රැකුම සම්බන්ධතාවය සැලසුම් කිරීමේ දී සහ ලේඛණගත කිරීමේ දී වන නිශ්චය කරන ලද ප්‍රතිපත්ති අස්තිත්වයේ අවදානම් කළමනාකරණ ක්‍රියාපටිපාටිය සහ අරමුණු ප්‍රකාරව විය යුතුය. ප්‍රතිපත්තිවල වෙනස් කිරීම් කිරීම හිතුවක්කාර ලෙස නොකළ යුතුය. වෙළඳපොළ තත්වයන් සහ වෙනත් සාධකවල වෙනස්වීම් පාදකව ඒවා සාධාරණීයකරණය කළ යුතු අතර, ඒවා සෑදිය යුතුවන්නේ ද අස්තිත්වයේ අවදානම් කළමනාකරණ පටිපාටි හා අරමුණුවලට සංගතවන ආකාරයෙනි.

AG120 AG114 (ඉ) ඡේදයට යොමුකරන ලද ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයක දී, තනි ව්‍යුත්පන්නයන් හෝ AG114(ඇ) ඡේදයේ නම් කරන ලද ඉදිරි රැකුම් කළ පොළී අනුපාතික අවදානමකට අනාවාස වූ සියල්ල අඩංගු ව්‍යුත්පන්න කළහිට පෙන්නුම් විය හැකිය. (පොළී අනුපාතික හුවමාරු කළහිට සියල්ලම SLIBOR ට අනාවාසය ඇතුළත් වේ. එවැනි ව්‍යුත්පන්න කළහිට එකිනෙකට හිලව්වන අවදානම් තත්වයන් ඇතුළත් විය හැකිය. කෙසේ වෙතත් එයට ලිඛිත විකල්ප හෝ දළ ලිඛිත විකල්ප ඇතුළත් විය නොහැකිය. මෙයට හේතුවන්නේ මෙම ප්‍රමිතය* එවැනි විකල්පයන් ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍ර ලෙස නම් කිරීමට අවසර දී නොමැති නිසාය. (ලිඛිත විකල්පයක් මිලදී ගැනීමේ විකල්පයකින් හිලව් වන සේ නම් කර ඇතිවිටෙක දී හැර) ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රය AG114 (ඇ) ඡේදයේ නම් කර ඇති වටිනාකම එක යළි මිල කිරීමේ කාලපරිච්ඡේදයකට වඩා ඉදිරි රැකුම කර ඇත්නම් එක් ඉදිරි රැකුම් කරන සියලු කාලපරිච්ඡේද සඳහා බෙදා වෙන් කරනු ලැබේ. කෙසේ වෙතත් ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයක සමස්ථයම එම යළි මිලකිරීමේ කාලපරිච්ඡේදවලට බෙදා වෙන් කළ යුතුය. එයට හේතුව වන්නේ ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයේ නොපියවා ඉතිරිව තිබෙනවිට ඉදිරි රැකුම සම්බන්ධතාවය කාලපරිච්ඡේදයේ කොටසකට පමණක් නම් කිරීමට මෙම ප්‍රමිතය† මගින් අවසර නොදෙන නිසාය.

AG121 AG114 (උ) ඡේදය ප්‍රකාරව පෙර ගෙවියයුතු දැවල සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම අස්තිත්වය මනින විට, පොළී අනුපාතිකවල වෙනස්වීම නිසා පෙර ගෙවියයුතු දැවල අයිතමයක සාධාරණ අගයට දෙආකාරයකින් බලපෑම් විය හැකිය. එය ගිවිසුම්ගත මුදල් ප්‍රවාහවල සාධාරණ අගයට සහ පෙරගෙවියයුතු අයිතමවල අඩංගු පෙර ගෙවිය යුතු විකල්ප වලට එය බලපායි. සඵලදායකත්වය මැනිය හැකි වන්නේ නම්, පොදු අවදානම් අනාවාසයන් බෙදාගන්නා මූල්‍ය වත්කමක හෝ මූල්‍ය වගකීමක කොටසක ඉදිරි රැකුම අයිතමයක් ලෙස නම් කිරීමට මෙම ප්‍රමිතයේ 81 වැනි ඡේදයෙන් අස්තිත්වය අවසර දෙයි. කෙසේවෙතත් එම අපේක්ෂිත මිල කිරීම් දිනවල තිබෙන ඉදිරි රැකුම් පොළී අනුපාතික වෙනස් කිරීමට බලපෑ ඉදිරි රැකුම අයිතමයේ සාධාරණ අගය වෙනස්වීම නිර්ණය කිරීමේ දී ඇතුළත් කළ යුතුය. ඒ හේතුවෙන් අපේක්ෂිත යළි මිල කිරීම් දින සංශෝධනය කළේ නම් (උදා: අපේක්ෂිත පෙර ගෙවුම්වල වෙනස්වීම් පිළිබිඹු වීමට) හෝ සත්‍ය යළි මිල කිරීමේ දින අපේක්ෂිත ඒවායේ වෙනස් වීමේ AG126 ඡේදයේ විස්තර කර ඇති පරිදි සඵලදායක නොවන තත්වයන් පැන නගිනු ඇත. විලෝමයක් වශයෙන් අපේක්ෂිත යළි මිල කිරීමේ දිනවල එය (අ) පැහැදිලිවම පැනනැගුනේ ඉදිරි රැකුම පොළී අනුපාතිකවල වෙනස්වීම් වල සාධකවලට පරිහානිව බව (ආ) ඒවා ඉදිරි රැකුම පොළී අනුපාතිකය වෙනස්වීම සමඟ සහසම්බන්ධතාවයක් නොමැති බව (ඇ) ඉදිරි රැකුම පොළී අනුපාතිකවල ආරෝපණය වූ වෙනස්කම්වලින් වෙන්කළ හැකි බව (පෙර ගෙවීම් අනුපාතිකවල වෙනස්වීම් පැහැදිලිවම පැන නගින්නේ ජනවිකාශමය සාධක හෝ බදු රෙගුලාසි වෙනස්වීම නිසා මිස පොළී අනුපාතිකවල වෙනස්වීම් නිසා නොවේ) අපේක්ෂිත නැවත මිල කිරීම් දිනයන් හෝ වෙනස්වීමට කුඩුදුන් සාධකය පිළිබඳව අවිනිශ්චිතතාවක් තිබෙනම් හෝ ඉදිරි රැකුම පොළී අනුපාතිකයේ මතුවූ වෙනස්වීම් වෙනත් සාධක වලින් මතුවූ වෙනස්කම් වලින් විශ්වසනීය ලෙස වෙන්කිරීමට අස්තිත්වයට හැකියාවක් නොමැත්තේ නම් වෙනස ඉදිරි රැකුම් ඇති පොළී අනුපාතිකයේ මතුවූ ලෙස උපකල්පනය කළ යුතු වන්නේය.

* 77 සහ AG94 ඡේද බලන්න.

† 75 වන ඡේදය බලන්න.

- AG122 මෙම ප්‍රමිතය AG114 (උ) ඡේදයේ යොමුකරන ලද වටිනාකමට එනම් ඉදිරි රැකුම අවදානමට ආරෝපණය වූ ඉදිරි රැකුම අයිතමයේ සාධාරණ අගයේ වෙනස නිර්ණය කිරීමට භාවිත කළ ශිල්පක්‍රමය නිශ්චය නොකරයි. එවැනි මැනීමක් සඳහා සංඛ්‍යාලේඛනාත්මකව හෝ වෙනත් ඇස්තමේන්තු කිරීමේ ශිල්පක්‍රමයක් යොදා ගන්නේ නම්, ඉදිරි රැකුම අයිතමයේ සමන්විත සියලු තනි වත්කම් සහ වගකීම් මැනීමෙන් ලබාගත හැකිව තිබූ ප්‍රතිඵලයට බොහෝදුරට ආසන්නතම වෙනැයි කළමනාකාරිත්වය අපේක්ෂා කළ යුතුය. ඉදිරි රැකුම අයිතියේ සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම ඉදිරි රැකුම උපකරණයේ වටිනාකමට සමාන වෙනැයි උපකල්පනය කිරීම උචිත නොවේ.
- AG123 ඉදිරි රැකුම් අයිතමයන් විශේෂිත යළි මිල කිරීම් කාලපරිච්ඡේදයන් සඳහා වත්කමක් වන්නේ නම් එහි අගය වෙනම එම වත්කම තුළම වෙනම පේළි අයිතමයක් ලෙස ඉදිරිපත් කිරීම, විලෝමයක් වශයෙන් ඉදිරි රැකුම අයිතමයන් විශේෂිතව යළි මිල කිරීමේ කාල පරිච්ඡේදයක් සඳහා වගකීමක් වන්නේ නම් එහි අගය වෙනම එම වගකීම තුළම වෙනම පේළි අයිතමයන් ලෙස ඉදිරිපත් කිරීම 89 (අ) ඡේදය අනුව අවශ්‍ය වේ. AG114 (උ) ඡේදයේ සඳහන් වෙනම වූ පේළි අයිතම වන්නේ මේවාය. තනි තනි වත්කම් (හෝ වගකීම්) එම නිශ්චිත වෙන්කිරීමක් අවශ්‍ය නොවේ.
- AG124 සඵලදායක නොවන තත්ත්වය පැන නගින්නේ ඉදිරි රැකුම අවදානමකට ආරෝපණය වූ ඉදිරි රැකුම කළ අයිතමයක සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම ඉදිරි රැකුම ව්‍යුත්පන්න සාධාරණ අගයෙන් වෙනස්වන ප්‍රමාණවත් තරම AG114 (i) ඡේදයේ සටහන් වේ. එවැනි වෙනසක් හේතු ගණනාවක් පහත දැ ඇතුළත්ව පැන නැගීමට හැකිය.
- (අ) අපේක්ෂා කළ ඒවායින් සත්‍ය මිල කිරීමේ දිනයන් වෙනස්වීම හෝ අපේක්ෂා කළ යළි මිල කිරීමේ දින සංශෝධනය කිරීම.
  - (ආ) ඉදිරි රැකුම කරන ලද කළඹක ඇති හානිකරණය හෝ හඳුනාගැනීම අත්හැරීම බවට පත්වීම.
  - (ඇ) ඉදිරි රැකුම් සාධන පත්‍රයක් සහ ඉදිරි රැකුම් අයිතමයේ ගෙවීම් දිනයන් අසමාන වීම සහ
  - (ඈ) වෙනත් හේතූන් (ඉදිරි රැකුමකරන ලද්දේ නම් කරන ලද, ඉදිරි රැකුම් කළ අයිතම ස්වල්පයක් පොළී අනුපාතික පාදක කරගත් අනුපාතිකයකට වඩා අඩු අනුපාතිකයක් දරන විටෙක දී සහ සඵලදායක නොවන තත්ත්වය ප්‍රතිඵලයන් වීම ඉතා විශාල නොවන විටෙක සම්පූර්ණ කළඹම ඉදිරි රැකුම් ගිණුම්කරණය සඳහා සුදුසුකම් ලැබීමට අපොහොසත් වේ. එවැනි සඵලදායක නොවන තත්ත්වයන්* හඳුනාගෙන ලාභ හෝ අලාභවල හඳුනාගත යුතුය.
- AG125 පොදුවේ ඉදිරි රැකුමක සඵලදායකත්වය වර්ධනය වනු ඇත.
- (අ) අස්තීත්වය අසමාන පෙරගෙවීම් ගතිලක්ෂණ ඇති එය එක විධියකින් පෙර ගෙවීම් හැසිරීමේ වෙනස්කම් සැලකිල්ලට ගෙන එම අයිතම අස්තීත්වය ලැයිස්තුගත / උපලේඛණ ගත කරන්නේ නම්,
  - (ආ) කළඹේ ඇති ඇති අයිතම සංඛ්‍යාව විශාල වනවිට අයිතම කුඩා සංඛ්‍යාවක් පමණක් කළඹක ඇතුළත්වන විට ඉන් එක අයිතමයක් කලින් හෝ බලාපොරොත්තු වූවාට පසුව පෙර ගෙවීම් කළහොත් සාපේක්ෂව විශාල සඵලදායක නොවන තත්ත්වයන් විය හැකිය. විලෝමයක් වශයෙන් අයිතම වැඩි සංඛ්‍යාවක් කළඹක ඇතුළත් වනවිට පෙරගෙවීම් හැසිරීම වඩාත් නිවැරදිව පුරෝකථනය කළ හැකිය.
  - (ඇ) භාවිත කළ යළි මිල කිරීමේ කාලපරිච්ඡේද කෙටිවන විට (අ) මාස 3කට එරෙහිව මාස 1ක් කෙටිවූ යළි මිල කිරීමේ කාල පරිච්ඡේදයන් ඉදිරි රැකුම අයිතමයේ හෝ එම ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රවල යළි මිල කිරීම් සහ ගෙවීම් දිනයන් (යළි මිල කිරීමේ කාල සීමාව ඇතුළත) අතර ඇති කිසියම් ආයෝග්‍ය ගැලපීමක් නිසා වන බලපෑම අඩු කරයි.
  - (ඈ) ඉදිරි රැකුම අයිතමයක (උදා: පෙරගෙවීම් අපේක්ෂා වන්නේ වෙනස්වීම නිසා) වෙනස්වීම් පිළිබිඹු වීමට සංඛ්‍යානය විශාලවීම අනුව ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයේ වටිනාකම ගලපනු ලැබේ.
- AG126 අස්තීත්වය සඵලදායකත්වය කාලපරිච්ඡේදයේ පරිච්ඡේදයන්ට පරීක්ෂා කරනු ලැබේ. අස්තීත්වයන් විසින් ඵලදායකත්වය අස්තීත්වය විසින් ඵලදායකත්ව තක්සේරු කරන දිනක හා ඊළඟ දින අතර, නැවත මිල කිරීමේ දින ඇස්තමේන්තු වෙනස් වුවහොත් එය විසින් ඵලදායීතා ප්‍රමාණය ගණනය කළ යුත්තේ එක්කෝ,

* ඒ හා සමාන ප්‍රමාණාත්මක භාවය සැලකීම මෙම SLFRS පුරාම එක හා සමානව අදාළ වේ.

(අ) ඉදිරි රැකුම සාධන පත්‍රයේ සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම (AG114 (උ) ඡේදය බලන්න) සහ ඉදිරි රැකුම පොළී අනුපාතිකයේ (ඉදිරි රැකුම් පොළී අනුපාතික වෙනස්වීම් නිසා කිසියම් අනුයුක්ත පෙර ගෙවීම් විකල්පයක සාධාරණ අගය කිරීමේ දී වන බලපෑම ඇතුළුව) හෝ,

(ආ) පහත සඳහන් බොහෝ සේ නිවැරදි යයි හැඟෙනදේ භාවිත කිරීමෙන් : අස්ථිත්ව ඒකකය

- (i) අවසානයට එහි සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කළ දින අපේක්ෂිත යළි මිල කිරීම් දින පදනම් කරගෙන ඉදිරි රැකුම කරන ලද සෑම යළි මිල කිරීමේ කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ දී වත්කම්වල (වටිනාකම්වල) ප්‍රතිශතයන් ගණනය කිරීම
- (ii) එම යළි මිල කිරීමේ කාලපරිච්ඡේද එහි සංශෝධන වටිනාකම මෙම ප්‍රතිශත යොදාගනිමින් එහි සංශෝධිත ඇස්තමේන්තු පදනම් කරගෙන ඉදිරි රැකුම අයිතමයේ වටිනාකම ගණනය කිරීම.
- (iii) ඉදිරි රැකුම අවදානමට ආරෝපණය වූ එහි සංශෝධිත ඉදිරි රැකුම අයිතමයේ ඇස්තමේන්තුවල සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම් ගණනය කිරීම සහ AG114 (උ) ඡේදයේ නියම කර ඇති අයුරු ඉදිරිපත් කිරීම.
- (iv) (iii) හි නිර්ණය කරන ලද වටිනාකම සහ ඉදිරි රැකුම් සාධන පත්‍රයේ (AG114 (උ) ඡේදය බලන්න) සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම් අතර වෙනසට සමාන සඵලදායක නොවන තත්වයන් හඳුනාගැනීම.

AG127 සඵලදායකත්වය මැනීමේ දී අස්තීත්වයේ පවතින වත්කම් (හෝ වගකීම්) වල ඇස්තමේන්තුවල යළි මිල කිරීම් දින වල සංශෝධනයන් ආරම්භ වූ නව වත්කම් වලින් (හෝ වගකීම්) වෙන් කරගත යුතුය. ඒ සමගම පෙර දැය පමණක් සඵලදායක නොවන තත්වයක් ඇති කරයි. පවතින අයිතමයන් කාලපරිච්ඡේද අතර කිසියම් යළි වෙන් කිරීමක් ද ඇතුළුව ඇස්තමේන්තුගත කළ යළි මිල කිරීමේ දිනවලට (AG121 ඡේදය ප්‍රකාරව බැහැර කරන ලද දෑ හැර) කරන සියලු සංශෝධනයන් AG126 (ආ) (ii) ඡේදය ප්‍රකාරව සහ එබැවින් සඵලදායක නොවන තත්වය මැනීමේ දී කාල පරිච්ඡේද සඳහා ඇස්තමේන්තුව කළ වටිනාකම සංශෝධනය කිරීමක දී ඇතුළත් වේ. අවසන් වරට සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීමේ සිට ආරම්භ වූ නව වත්කම් (හෝ වගකීම්) ඉදිරි රැකුම අයිතමයන් ලෙස නව වටිනාකමක් සහ ඉදිරි රැකුම ප්‍රතිශතයේ නව ප්‍රතිශතයන් ලෙස නම් කිරීම ඇතුළත්ව අස්තීත්වයේ සෑම මිල කිරීම් කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා සියලුම වත්කම් (හෝ වගකීම්) සඳහා ඉහත නියම කරන ලද පරිදි සඵලදායක නොවන තත්වය හඳුනාගත් පසු නව ඇස්තමේන්තු පිහිටුවයි. එය සඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කරන ඊළඟ දිනයේ දී AG126(ආ) ඡේදයේ නියම කර ඇති ක්‍රියා පටිපාටිය නැවත කරනු ලැබේ.

AG128 භාතිකරණය හෝ විකිණීම හේතුව නිසා අපේක්ෂිත කාලයට වඩා කලින් පෙර ගෙවීම් සහ ලියාහැරීම් සිදුවීමේ හේතුව නිසා යළි මිල කිරීම් කාලපරිච්ඡේදවලට මූලික උපලේඛන ගතකල අයිතම හඳුනා ගැනීම අත්හැරීම සිදුවිය හැකිය. මෙය සිදුවූ විට හඳුනාගැනීම අත්හල අයිතමයට අදාළ AG114 ඊ ඡේදයේ යොමුකරන ලද වෙනම තීරු අයිතමයක් ලෙස දක්වන සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම් මූල්‍ය තත්වය දක්වන ප්‍රකාශයෙන් ඉවත් කර සහ එම අයිතමය හඳුනාගැනීම අත්හැරීම නිසා ඇතිවන වාසි හෝ හානි ලෙස ඇතුළත් කළ යුතුය. මෙම අරමුණ සඳහා හඳුනා ගැනීම අත්හල අයිතමයන් කුමන යළි මිල කිරීමේ කාලපරිච්ඡේදය(න්) උපලේඛණගත කළේ ද යන්න දැන ගැනීමට අවශ්‍ය වේ. මෙයට හේතු වන්නේ මෙය යළි මිල කිරීම් කාලපරිච්ඡේදය(න්) වලින් කුමක් ඉවත් කළ යුතු ද යන්න නිර්ණය කිරීමටය, එබැවින් වෙනම තීරු අයිතමයෙන් ඉවත් කළ යුතු වටිනාකම AG114(ඊ) ඡේදයේ යොමුකෙරේ. අයිතමයක් හඳුනාගැනීම අත්හල විට, එය කුමන කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ ඇතුළත්ව තිබුණේ දැයි නිර්ණය කළ හැකිය. එය එම කාලපරිච්ඡේදයෙන් ඉවත් කළ යුතුය. එය ආසන්නතම කාලපරිච්ඡේදයේ දී ඉවත් නොකළහොත්, හඳුනා ගැනීම අත්හැරීම බලාපොරොත්තු වූවාට වඩා පෙර ගෙවුම් වැඩිවුවහොත් හෝ වටිනාකම අත්හළ අයිතම සාධාරණ සහ තාර්කික පදනම මත අයිතමයක් විකුණා හෝ භාතිකරණය බවට පත්වී ඇත්නම් සම්බන්ධවන සියලුම කාලපරිච්ඡේද සඳහා වෙන් කිරීම.

AG129 එයට අමතරව කිසියම් විශේෂිත වූ කාලපරිච්ඡේදයකට අදාළ වටිනාකමක් කාල පරිච්ඡේදය අවසන් වූවිට හඳුනාගැනීම අත්හැරීම කර නොමැති නම් එය ලාභ හෝ අලාභවල එම වේලාවේ දී හඳුනාගනු ලැබේ. (89 අ ඡේදය බලන්න) උදාහරණ වශයෙන් අස්ථිත්ව ඒකකයන් අයිතම යළි මිල කිරීමේ කාල පරිච්ඡේදයන් තුනක් සඳහා උපලේඛනගත කර ඇතැයි උපකල්පනය කරන්න. මීට කලින් කරන ලද යළි නම් කිරීමක දී මූල්‍ය තත්වය දක්වන ප්‍රකාශයේ තනි පොළී අයිතමයක සාධාරණ අගයේ වෙනස්වීම් රු. 25/- වත්කමක් විය. එම වටිනාකම කාලපරිච්ඡේද 1, 2 සහ 3ට ආරෝපණයක් වූ පිළිවෙළින් රු. 7/- රු. 8/- රු. 10/- වටිනාකම් නියෝජනය කරයි. ඊළඟ යළි වර්ගීකරණයේ දී කාල පරිච්ඡේද එකට අරෝපණය වූ වත්කම් එක්කෝ උපලබ්ධි වී හෝ නැතහොත් අනෙක් කාලපරිච්ඡේද සඳහා යළි උපලේඛණගත කළ යුතුය. එම නිසා රු. 7/- මූල්‍ය තත්වය දක්වන ප්‍රකාශයෙන් හඳුනාගැනීම අත්හැර එය ලාභ හෝ අලාභ වල හඳුනාගත යුතුය. රු. 8/- සහ රු. 10/- දැන් පිළිවෙළින් කාලපරිච්ඡේද එකට සහ දෙකට ආරෝපණය වේ. AG114 (ඊ) ඡේදයේ විස්තර කර ඇති පරිදි සාධාරණ අගය වෙනස් වීම සඳහා මෙම ඉතිරි කාලපරිච්ඡේද අවශ්‍ය වූවිට ගළපනු ලැබේ.

- AG130 ඉහත සඳහන් ඡේද දෙක පැහැදිලි කිරීමේ අවශ්‍යතාවයන් වශයෙන්, අස්තිත්වයන් කළඹේ ප්‍රතිශතයක් සෑම යළි මිල කිරීම් කාලපරිච්ඡේදයකට වත්කම් උපලේඛණ ගත කරයි යයි උපකල්පනය කරන්න. එය මුල් කාල පරිච්ඡේද දෙක සඳහා රු. 100/- බැගින් උපලේඛන ගත කරන ලෙසත් උපකල්පනය කරන්න. පළමු යළි මිල කිරීමේ කාලපරිච්ඡේදය අවශ්‍යවූ විට අපේක්ෂිත හා අනපේක්ෂිත යළි ගෙවීම් හේතුව නිසා රු. 110/- ක් වූ වත්කම් හඳුනාගැනීම අත්හරිනු ලැබේ. මෙම සිද්ධියේ දී AG114(උ) ඡේදයේ යොමුකළ වෙනම පේළි අයිතමයේ අඩංගු පළමු කාලපරිච්ඡේදයට අදාළ සියලු වටිනාකම් සහ දෙවන කාලපරිච්ඡේදයට අදාළ වටිනාකම් වලින් සියයට දහයක්ද මූල්‍ය තත්ත්වය දැක්වෙන ප්‍රකාශයෙන් ඉවත් කරනු ලැබේ.
- AG131 අදාළ වත්කම් වල (හෝ වගකීම්වල) හඳුනා ගැනීම අත්හැරීම රහිතව යළි මිල කිරීම් කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ඉදිරි රැකුම් කල වටිනාකම අඩු කළහොත් AG114(ඊ) ඡේදයේ යොමුකරන ලද වෙනම වූ පේළි අයිතමයක් ඇතුළුව එම අඩුවීමට අදාළ වටිනාකම ඡේද 92 ප්‍රකාරව ක්‍රම ක්ෂය කළ යුතුය.
- AG132 LKAS 39 ප්‍රකාරව මීට පෙර මුදල් ප්‍රවාහ ඉදිරි රැකුමක් ලෙස ගිණුම්ගත කළ ඉදිරි රැකුම කළඹක් සඳහා AG114 - AG131 ඡේදවල නියම කර ඇති ප්‍රවේශය යොදාගැනීමට අස්තිත්වයන් කැමති විය හැකිය. එවන් අස්තිත්වයක් 101 (ඇ) ඡේදය ප්‍රකාරව මුදල් ප්‍රවාහ ඉදිරි රැකුම් මීට පෙර නම් කිරීම අහෝසිකර එම ඡේදයේ නියම කර ඇති අවශ්‍යතා යොදාගත යුතුය. එය ඉදිරි රැකුම සාධාරණ අගය ඉදිරි රැකුම ලෙස එය ඵලෙස නම් කළ යුතු අතර AG114 - AG131 ඡේදවල නියමකර ඇති ප්‍රවේශය අනාගතයට බලපාන පරිදි පසුව එළඹෙන ගිණුම් කාලපරිච්ඡේද සඳහා යොදාගනු ලැබේ.
- සංක්‍රාන්තිය (103 - 108 (අ) ඡේද)
- AG133 මෙම ප්‍රමිතය ප්‍රකාරව (80 වැනි ඡේදයේ අවසාන වගන්තිය සංශෝධනය කරන ලද පරිදි) ඉදිරි රැකුම ගිණුම්කරණය සඳහා සුදුසුකම් ලැබිය හැකි ඉදිරි රැකුමක පුරෝකථනය කළ අන්තර් සමූහ ගනුදෙනුවක ඉදිරි රැකුම අයිතමයක් ලෙස 2012 වන 1 දින හෝ ඉන්පසුව (සංසන්දනාත්මක සංඛ්‍යා යළි උපලේඛණ ගත කිරීමේ කාර්යය සඳහා පෙර පටන්ගත් සංසන්දනාත්මක පරිච්ඡේද) ආරම්භවන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා අස්තිත්වය නම් කළ හැකිය. එවැනි අස්තිත්වයන් 2012 ජනවාරි 01 දින හෝ ඊට පසු (පෙර ආරම්භක සංසන්දනාත්මක කාලපරිච්ඡේදය හෝ) ආරම්භවන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා වන ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශවල ඉදිරි රැකුම් ගිණුම්කරණය සඳහා මෙම නම් කිරීම යොදාගත හැකිය. එවන් අස්තිත්වයක් AG99(අ) සහ AG99(ආ) ඡේදයන් 2012 ජනවාරි 01 දින හෝ ඊට පසු ආරම්භවන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා ඵලෙසම යොදාගත යුතුය. කෙසේ වෙතත් 108 (ආ) ඡේදය ප්‍රකාරව එය පෙර කාලපරිච්ඡේද සඳහා සංසන්දනාත්මක තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා AG99(අ) ඡේදය යොදා නොගත යුතුය.

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 40

ආයෝජන දේපළ

පටුන

පේද

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 40

ආයෝජන දේපළ

අරමුණ	1
විෂය පථය	2-4
නිර්වචනය	5-15
හඳුනා ගැනීම	16-19
හඳුනා ගැනීමේදී ගිණුම්කරණය	20-29
හඳුනා ගැනීමෙන් පසු ගිණුම්කරණය	30-56
ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය	30-32
සාධාරණ වටිනාකම ආකෘතිය	33-55
සාධාරණ වටිනාකම විශ්වාසදායී ලෙස ගිණුම් කිරීමේ නොහැකියාව	53-55
පිරිවැය ආකෘතිය	56
මාරු කිරීම්	57-65
බැහැර කිරීම්	66-73
හෙළි කිරීම්	74-78
සාධාරණ වටිනාකම් ආකෘතිය සහ පිරිවැය ආකෘතිය	74-79
සාධාරණ වටිනාකම ආකෘතිය	76-78
පිරිවැය ආකෘතිය	79
අන්තර්කාලීන විධිවිධාන	80-84
සාධාරණ වටිනාකම් ආකෘතිය	80-82
පිරිවැය ආකෘතිය	83-84
බල පවත්වන දිනය	85

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති LKAS 40 ආයෝජන දේපළ

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත LKAS 40 ආයෝජන දේපළ 1 - 85 දක්වා වූ ඡේදවල ඇත. සියළුම ඡේදවලට සමාන අධිකාරියක් ඇත. LKAS 40 කියවීමේ දී එහි අරමුණ, ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට වූ පූර්විකාව සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුව සම්බන්ධ කොටගෙන අධ්‍යයනය කළ යුතුය. LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්කම් සහ වැරදි පැහැදිලි මඟපෙන්වීමක් නොමැති අවස්ථාවල ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත තෝරා ගැනීමේදී හා භාවිතා කිරීමේදී පදනමක් සපයයි.

අරමුණු

1. මෙම ප්‍රමිතයේ අරමුණ වන්නේ ආයෝජන දේපළ සඳහා ගිණුම්කරණය කළ යුතු ආකාරය සහ අදාළ හෙළි කිරීම් අවශ්‍යතා නියම කිරීමයි.

විෂය පථය

2. ආයෝජන දේපළ හඳුනා ගැනීමේදී, මැනීමේදී හා හෙළි කිරීමේදී මෙම ප්‍රමිතය ව්‍යවහාර කළ යුතුය.
3. අනෙකුත් දෑ අතර බදු ගැණුම්කරුවන් මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළ මූල්‍ය කල්බදු යටතේ පත්වාගෙන යන ආයෝජන දේපළ මිණුම් කිරීම සම්බන්ධයෙන් සහ මෙහෙයුම් කල්බදු යටතේ ලබාගෙන ඇති ආයෝජන දේපළ සඳහා බදු දීමනාකරුගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළ මිණුම් කිරීමට අදාළව මෙම ප්‍රමිතය සාකච්ඡා කරයි. මෙම ප්‍රමිතය මගින් පහත දෑ ආවරණය කෙරෙන LKAS 17 කල්බදු හි කරුණු සම්බන්ධයෙන් සාකච්ඡා නොකෙරේ.
  - (අ) කල්බදු මූල්‍ය කල්බදු හෝ මෙහෙයුම් කල්බදු ලෙස වර්ග කිරීම;
  - (ආ) ආයෝජන දේපළ වලින් උපයන කල්බදු ආදායම හඳුනා ගැනීම (LKAS 18 ආදායම් බලන්න).
  - (ඇ) බදු ගැණුම්කරුගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල මෙහෙයුම් කල්බදු යටතේ රඳවාගෙන ඇති දේපළවල ඇල්ම මැණීම,
  - (ඈ) මූල්‍ය කල්බද්දක් යටතේ ලබාගත් දේපළ සම්බන්ධයෙන් බදු දීමනාකරුගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළ මිණුම් කිරීම,
  - (ඉ) විකුණා ප්‍රති කල්බදුකරණය සඳහා ගිණුම්කරණය ; සහ
  - (ඊ) මූල්‍ය කල්බදු හා මෙහෙයුම් කල්බදු සම්බන්ධයෙන් හෙළි කිරීම.
4. මෙම ප්‍රමිතය පහත දෑ වලට අදාළ නොවේ.
  - (අ) කෘෂිකාර්මික කටයුතුවලට සම්බන්ධ ජීවවිද්‍යාත්මක වත්කම් (LKAS 41 කෘෂිකර්මය බලන්න)
  - (ආ) බණිජ හිමිකම්, සහ තෙල්, ස්වාභාවික වායු සහ ඒ හා සමාන පුනරුත්පාදනය නොවන බණිජ සංචිත

නිර්වචන

5. පහත දැක්වෙන පද නිශ්චිතව දක්වා ඇති තේරුම් සමඟ මෙම ප්‍රමිතයෙහි භාවිතා වේ -

ධාරණ අගය යනු වත්කමක් මූල්‍යතත්ව ප්‍රකාශනයන්හි හඳුනා ගන්නා වටිනාකම වේ.

පිරිවැය යනු වත්කමක් අත්පත් කරගත් හෝ ඉදිකරන අවස්ථාවේ එය අත්පත් කරගැනීම පිණිස හෝ ගෙවන ලද මුදල් හෝ මුදල් හා සමාන දෑ වල ප්‍රමාණය හෝ දෙන ලද වෙනත් ප්‍රතිස්ථාවක සාධාරණ වටිනාකම හෝ අදාළ අවස්ථාවන්හිදී මූලිකව පිළිගත් අනිකුත් SLFRS වල නිශ්චිත අවශ්‍යතාවයන්ට අනුකූලව වත්කමට අදාළ වූ මුදලය. උදා : SLFRS 2 කොටස් පදනම්කර ගෙවීම්.

සාධාරණ වටිනාකම යනු දැනුම හා කැමැත්ත ඇති පාර්ශ්වයන් අතර අතේ දුරින් වූ ගණුදෙනුවකින් වත්කමක් හුවමාරු කළ හැකි අගය වේ.

ආයෝජන දේපළ යනු බදු කුළී ඉපයීම හෝ ප්‍රාග්ධන වටිනාකම වැඩිවීම හෝ ඒ දෙකම සඳහා (අයිතිකරුවන් විසින් හෝ මූල්‍ය කල්බදු යටතේ බදු ගැණුම්කරු විසින්) තබාගෙන ඇති පහත සඳහන් දෑ සඳහා හැර දේපළ (ඉඩම් ගොඩනැගිල්ලක් හෝ ගොඩනැගිල්ලකින් කොටසක් හෝ ඒ දෙකම) වේ.

(අ) නිෂ්පාදනයේදී, භාණ්ඩ හෝ සේවා සැපයීමේදී හෝ පරිපාලන කාර්යයන්හිදී භාවිතා කරන ; හෝ

(ආ) සාමාන්‍ය ව්‍යාපාරික කටයුතු වලදී විකුණනු ලබන දේපළ

අයිතිකරු - පදිංචිගත දේපළ යනු නිෂ්පාදිත හෝ භාණ්ඩ හා සේවා සැපයීමේදී හෝ පරිපාලන කටයුතුවලදී හෝ භාවිතා කිරීමට තබාගන්නා (අයිතිකරු විසින් හෝ මූල්‍ය කල්බදු යටතේ බදු ගැණුම්කරු විසින්) දේපළ වේ.

6. මෙහෙයුම් කල්බදු යටතේ බදු ගැණුම්කරුවකු විසින් තබා ගන්නා ලද දේපළ අයිතියක් ආයෝජන දේපලෙහි නිර්වචනයට වෙනත් ආකාරයකින් ගැලපේ නම් සහ හඳුනාගන්නා ලද වත්කම සඳහා 33-35 ඡේදවල දක්වන ලද සාධාරණ වටිනාකම් ආකෘතිය බදු ගැණුම්කරු භාවිතා කරන්නේ නම් පමණක් එවැනි අවස්ථාවලදී එම දේපළ ආයෝජන දේපළක් වශයෙන් වර්ගීකරණය කර ගිණුම්ගත කරනු ලබයි. මෙම විකල්ප වර්ගීකරණය දේපලෙන් දේපළට වන පදනම මත පවතී. කෙසේ වෙතත්, මෙහෙයුම් කල්බදු යටතේ පවත්නා එවැනි ආයෝජන දේපළක් සඳහා මෙම විකල්ප වර්ගීකරණය තෝරාගත් වහාම ආයෝජන දේපළ වශයෙන් වර්ගීකරණය කරන ලද සියළුම දේපළ අයිතියක් සාධාරණ වටිනාකම් ආකෘතිය භාවිතයෙන් වර්ගීකරණය කළ යුතුවේ. මෙම විකල්ප වර්ගීකරණය තෝරාගත් විට එසේ වර්ගීකරණය කරන ලද ඕනෑම අයිතියක් 74-78 ඡේද මගින් අවශ්‍ය කෙරෙන හෙළි කිරීම් කුළ අන්තර්ගත කෙරේ.

7. ආයෝජන දේපළ බදුකුළී ඉපයීම හෝ ප්‍රාග්ධන වටිනාකම වැඩිවීම හෝ ඒ දෙකම සඳහා තබා ගැනේ. එම නිසා අස්තිත්වය සතු අනෙකුත් වත්කම් වලින් ස්වාධීනව ආයෝජන දේපළ මගින් විශාල මුදල් ප්‍රවාහයක් උත්පාදනය කෙරේ. මෙය අයිතිකරු පදිංචිගත දේපළ හා ආයෝජන දේපළ වෙන්කොට දක්වයි. නිෂ්පාදනය හෝ භාණ්ඩ හෝ සේවා සැපයීම (හෝ පරිපාලන කාර්යයන්හිදී දේපළ භාවිතය) දේපළ මගින් පමණක්ම නොවේ. නිෂ්පාදනය හා සැපයීම් ක්‍රියාවලියේ භාවිතා කරන අනෙක් වත්කම් මගින්ද මුදල් ප්‍රවාහයන් ජනනය LKAS 16 දේපළ පිරිසිදු හා උපකරණ අයිතිකරු පදිංචිගත දේපළවලට ව්‍යවහාර කෙරේ.

8. පහත දැක්වෙන දෑ ආයෝජන දේපළ සඳහා උදාහරණ වේ.

(අ) සාමාන්‍ය ව්‍යාපාරයක කටයුතු වලදී කෙටිකාලීනව විකුණා දැමීමට වඩා දිගුකාලීනව ප්‍රාග්ධන වටිනාකම වැඩිවීම සඳහා තබාගෙන ඇති ඉඩම්.

(ආ) වර්තමානයේදී තීරණය නොකරන ලද නමුත් අනාගතයේදී පාවිච්චිය සඳහා තබාගෙන ඇති ඉඩම් (යම් අස්තිත්වයක් සතු ඉඩමක් අයිතිකරු පදිංචිගත දේපළක් ලෙස භාවිතා කරන්නේද නැතහොත් සාමාන්‍ය ව්‍යාපාරික කටයුතු වලදී කෙටිකාලීනව විකුණා දමන්නේද යන්න තීරණය කර නොමැති නම්, එම ඉඩම ප්‍රාග්ධන වටිනාකම වැඩිවීම සඳහා තබාගන්නක් ලෙස සැලකේ).

(ඇ) වාර්තාකරණ අස්තිත්වය සතු ගොඩනැගිල්ලක්, (හෝ මූල්‍ය කල්බදු යටතේ වාර්තා කරන අස්තිත්වය තබාගෙන ඇති) මෙහෙයුම් කල්බදු යටතේ එක් හෝ වැඩිවාර ගණනක් බදු දී ඇති විට.

(ඈ) මෙහෙයුම් කල්බදු යටතේ එක් හෝ වැඩිවාර ගණනාවක් බදු දීමට තබාගෙන ඇති හිස් ගොනඩැගිල්ලක් ; සහ

(ඉ) ආයෝජන දේපළක් ලෙස අනාගතයේදී ප්‍රයෝජනයට ගැනීම සඳහා ඉදිකරන ලද හෝ සංවර්ධනය කළ දේපළ.

9. පහත සඳහන් දෑ ආයෝජන දේපළ නොවන අයිතමයන් සඳහා උදාහරණ වන අතර ඒ නිසා ඒවා මෙම ප්‍රමිතයේ විෂය පථයෙන් බැහැර කෙරේ.

(අ) සාමාන්‍ය ව්‍යාපාරික කටයුතු තුළදී විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති හෝ එවැනි විකිණීමක් සඳහා ඉදිකිරීම හෝ සංවර්ධන ක්‍රියාවලියේ ඇති දේපළ (LKAS 2 තොග බලන්න) උදාහරණ වශයෙන් නැවත විකිණීම සහ සංවර්ධනය සඳහා නුදුරු අනාගතයේදී බැහැර කිරීමේ අරමුණින් අත්පත් කරගත් දේපළ.

(ආ) තුන්වන පාර්ශවයන් වෙනුවෙන් ඉදිකෙරෙමින් හෝ සංවර්ධනය කෙරෙමින් පවතින දේපළ (LKAS 11 ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තු බලන්න)

(ඇ) අයිතිකරු - පදිංචිගත දේපළ වශයෙන් අනාගත භාවිතය සඳහා තබාගෙන ඇති දේපළ ඇතුළත්ව (අනෙකුත් දෑ ඇතුළත්) අයිතිකරු පදිංචිගත දේපළ LKAS 16 අයිතිකරු පදිංචිගත දේපළ වශයෙන් අනාගත සේවකයන් විසින් පාවිච්චියට ගනු

ලබන දේපළ (වෙළඳපොළ අනුපාතික මත බදු කුළියක් සේවකයන් විසින් ගෙවුවද, නොගෙවුවද) සහ බැහැර කිරීමට අපේක්ෂිතව පවතින අයිතිකරු පදිංචිගත දේපළ : සහ

(අ) ඉවත් කළා,

(ඉ) මූල්‍ය කල්බද්දක් යටතේ වෙනත් අස්තිත්වයකට කල්බදු දී ඇති දේපළ.

10. ඇතැම් දේපළ තුළ කොටසක් බදු කුලී ඉපයීමට හෝ ප්‍රාග්ධන වටිනාකම වැඩිවීමට තබාගෙන ඇති අතර තවත් කොටසක් නිෂ්පාදනය හෝ භාණ්ඩ හෝ සේවා සැපයීම සඳහා හෝ පරිපාලන කාර්යයන් සඳහා තබාගනී. මෙම කොටස් වෙන් වෙන් වශයෙන් විකුණනු ලබයි නම් (හෝ මූල්‍ය කල්බදු යටතේ වෙන් වෙන් වශයෙන් කල්බද්දට දෙයිනම්) අස්තිත්වයක් විසින් එම කොටස් සඳහා වෙන් වෙන් වශයෙන් ගිණුම් තබයි. කොටස් වෙන් වෙන් වශයෙන් විකුණනු නොලබයි නම්, එම දේපළ ආයෝජන දේපළක් ලෙස සලකන්නේ සැලකිය යුතු තරම් කොටසක් පමණක් නිෂ්පාදනය හෝ භාණ්ඩ හෝ සේවා සැපයීම හෝ පරිපාලන කාර්යය සඳහා පවත්වා ගන්නේ නම් පමණි.
11. ඇතැම් අවස්ථාවලදී අස්තිත්වය මගින් තබාගෙන ඇති දේපළ භාවිතා කරන්නන් වෙත අස්තිත්වය විසින් උපයෝගී සේවා සපයනු ලබයි. අස්තිත්වයක් විසින් එවැනි දේපළක් ආයෝජන දේපළක් වශයෙන් සලකනු ලබන්නේ සාපේක්ෂ වශයෙන් එම සේවා එම පිළියෙල කිරීමෙහි සමස්ථයක් ලෙස වැදගත් නොවන කොටස් වන්නේ නම් පමණි. කාර්යාල ගොඩනැගිල්ලක අයිතිකරු විසින් එම ගොඩනැගිල්ල භාවිතා කරන බදුකරු වෙත ආරක්ෂාව සහ නඩත්තු සේවා සැපයීම මෙහි උදාහරණයකි.
12. අනෙක් අවස්ථාවලදී සපයනු ලබන සේවාව වඩාත් වැදගත් කොටසක් වේ. උදාහරණ වශයෙන් අමුත්තන්ට සේවා සපයන හෝටලයක් අස්තිත්වයක් විසින් පවත්වා ගනිමින් කළමනාකරනය කරයි නම් එම සේවාව සමස්ථයක් ලෙස වැදගත් කොටසක් වේ. එම නිසා අයිතිකරු කළමනාකරනය කරන හෝටලයක් ආයෝජන දේපළකට වඩා අයිතිකරු පදිංචිගත දේපළකි.
13. දේපළක් ආයෝජන දේපළක් ලෙස සුදුසුකම් නොලැබීම සඳහා උපයෝගී සේවාව කොතෙක් වැදගත් වේද යන්න තීරණය කිරීම අපහසු විය හැකිය. උදාහරණයක් වශයෙන් ඇතැම් විට හෝටලයක අයිතිකරු විසින් ඇතැම් වගකීම් කළමනාකරන ගිවිසුම් යටතේ තුන්වන පාර්ශ්වයන් වෙත පවරනු ලැබිය හැකිය. එවැනි කළමනාකරන ගිවිසුම්වල කොන්දේසි පුළුල් වශයෙන් විවිධය. එක් අන්තයක දෘෂ්ටිකෝණය අනුව අයිතිකරු තත්වානුරූපව අක්‍රිය ආයෝජකයෙක් වේ. අයිතිකරු දෛනික කර්තව්‍යයන් පිටතින් සම්පාදනය කරගෙන හෝටලයේ මෙහෙයුම් මගින් උත්පාදනය කරගන්නා මුදල් ප්‍රවාහයන්ගේ සැලකිය යුතු තරම් වන වෙනස්වීමකට අවකාශ තබාගෙන කටයුතු කිරීම අනෙක් අන්තයේ දෘෂ්ටියයි.
14. දේපළක් ආයෝජන දේපළක් වශයෙන් සුදුසුකම් ලබන්නේ ද යන්න තීරණය කිරීම සඳහා විනිශ්චයක් අවශ්‍ය වේ. අස්තිත්වයක් විසින් නිර්ණායක පිහිටුවනු ලබන අතර එබැවින් ආයෝජන දේපළ සඳහා වන නිර්වචනයට හා 7 සිට 13 දක්වා ඇති ඡේදවල අදාළ මඟපෙන්වීම් වලට අනුව එම විනිශ්චය ඒකාකාරී ලෙස යොදා ගැනීමට ව්‍යවසායට හැකිවේ. වර්ගීකරණය කිරීම අපහසු වන අවස්ථාවලදී මෙම නිර්ණායකය අස්තිත්වයක් විසින් අනාවරණය කිරීම 75 (ඇ) ඡේදය මගින් අවශ්‍ය වේ.
15. ඇතැම් අවස්ථාවලදී අස්තිත්වයක් විසින් කල්බදු දෙන ලද එහි පරිපාලනය හෝ වෙනත් පරිපාලනයක් විසින් භාවිතා කරනු ලබන දේපළවල හිමිකාරිත්වය දරයි. අස්තිත්වයන් දෙකම අන්තර්ගත වන ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ එම දේපළ ආයෝජන දේපළක් ලෙස සුදුසුකම් නොලබයි. මන්දයත් සමූහය සමස්ථයක් ලෙස ගත් කල එම දේපළ අයිතිකරු පදිංචිගත දේපළක් වන බැවිනි. කෙසේ වෙතත් එහි හිමිකාරිත්වය ඇති අස්තිත්වයේ දෘෂ්ටි කෝණයෙන්, එම දේපළ 5 වන ඡේදයේ නිර්වචනය හා එකඟ වේ නම් එය ආයෝජන දේපළකි. එම නිසා බදු ගැණුම්කරු තම මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට එවැනි දේපළ ආයෝජන දේපළ ලෙස සලකයි.

හඳුනා ගැනීම

16. ආයෝජන දේපළ වත්කමක් ලෙස පහත අවස්ථාවලදී පමණක් හඳුනාගත යුතුය -
  - (අ) ආයෝජන දේපළ ආශ්‍රිත අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අස්තිත්වය තුළට ගලාඒමට ඉඩ පවතින විට ; සහ
  - (ආ) විශ්වාසදායී ලෙස ආයෝජන දේපලෙහි පිරිවැය මැනිය හැකිවීම.
17. මෙම හඳුනා ගැනීමේ මූලධර්ම යටතේ අස්තිත්වයක් එහි සියළුම ආයෝජන දේපළ පිරිවැය එය දරන අවස්ථාවේදීම අගය කරයි. මෙම පිරිවැය තුළ ආයෝජන දේපළක් අත්පත් කර ගැනීම සඳහා දරන ලද මූලික පිරිවැය සහ එයට එකතු කිරීමට පසුව දරන ලද පිරිවැය කොටසක් ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීමට හෝ දේපළක් සේවා කිරීමට දරන ලද පිරිවැය අන්තර්ගත වේ.

18. 16 වන ඡේදයේ හඳුනාගැනීමේ මූලධර්මය යටතේ අස්තීත්වයක් එවැනි දේපළ දෛනික සේවා කිරීමේ පිරිවැය එම ආයෝජන දේපලෙහි ධාරණ වටිනාකම තුළ හඳුනා නොගනියි. ඊට වඩා එම පිරිවැයෙන් ලාභය හෝ අලාභය තුළ දරන ලද පරිදි හඳුනා ගැනේ. දෛනික සේවා කිරීමේ ගාස්තු යනු මූලික වශයෙන් ශ්‍රමය සහ පාවිච්චි කරන දෑවල වන අතර කුඩා කොටස්වල පිරිවැය ද අන්තර්ගත විය හැකිය. මෙම පිරිවැයෙන් හි අරමුණ බොහෝ විට එම දේපළ "අළුත්වැඩියා සහ නඩත්තු" සඳහා දරා ලෙස විස්තර කිරීමයි.
19. ආයෝජන දේපළවල කොටස් ඇතැම් විට ප්‍රතිස්ථාපනය මගින් අත්පත් කරගෙන තිබිය හැකිය. උදාහරණ වශයෙන් මුල්ම බිත්ති ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීමෙන් ඇතුළත බිත්ති ඇතිවිය හැකිය. හඳුනාගැනීමේ මූලධර්මය යටතේ අස්තීත්වයක් ආයෝජන දේපළක ධාරණ අගය තුළ පවත්නා ආයෝජන දේපළක කොටසක් ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීමේ පිරිවැය එම හඳුනා ගැනීම් නිර්ණායකය හමුවන, පිරිවැය දරන ලද අවස්ථාවේදී හඳුනා ගනියි. ප්‍රතිස්ථාපනය කරන ලද එම කොටස්වල ධාරණ අගය මෙම ප්‍රමිතයෙහි හඳුනා නොගන්නා ප්‍රතිපාදන වලට අනුව හඳුනා නොගනියි.

හඳුනා ගැනීමේදී මිණුම්කරණය

20. ආයෝජන දේපළක් මුල්වරට එහි පිරිවැය මත මිණුම් කළ යුතුවේ. ගනුදෙනු පිරිවැය මූලික මිණුම්කරණයෙහි අන්තර්ගත කළ යුතුවේ.
21. මිලදී ගන්නා ලද ආයෝජන දේපළක පිරිවැය එහි ගැණුම් මිල සහ සෘජුවම අදාළ කළ හැකි වියදම් වලින් සමන්විත වේ. සෘජුව අදාළ කළ හැකි වියදම් සඳහා උදාහරණ වශයෙන් නීති සේවා සඳහා වෘත්තීය ගාස්තු, දේපළ හුවමාරු බදු සහ වෙනත් හුවමාරු පිරිවැයෙන් අන්තර්ගත වේ.
22. ඉවත්කරන ලදී
23. ආයෝජන දේපළක පිරිවැය පහත දෑ හේතුවෙන් ඉහළ නොයයි -
  - (අ) ආරම්භක පිරිවැය (කළමනාකරණය විසින් අපේක්ෂා කරන ලද මෙහෙයුම් තත්වය දක්වා එම දේපළ රැගෙන ඒම සඳහා අවශ්‍යයෙන්ම දැරිය යුතු එවැනම් හැර)
  - (ආ) එම ආයෝජන දේපලෙහි සැලසුම්ගත පදිංචිකාලය ලඟාකර ගැනීමට පෙර දරන ලද මෙහෙයුම් අලාභ.
  - (ඇ) දේපළ ගොඩනැගීමේදී හෝ සංවර්ධනයේදී ද්‍රව්‍ය, ශ්‍රමය හෝ වෙනත් සම්පත්ති දරන ලද අසාමාන්‍ය වටිනාකමින් යුත් අපතේ යාම.
24. ආයෝජන දේපළක් සඳහා ගෙවීම් විලම්භනය කරන්නේ නම්, එහි පිරිවැය වන්නේ අත්පිට මිල හා සමාන දෑ වේ. මෙම වටිනාකම සහ මුළු ගෙවීම් අතර වෙනස ණය කාලසීමාව තුළ පොළී වියදම ලෙස හඳුනා ගැනේ.
25. කල්බදු යටතේ තබා ගන්නා ලද සහ ආයෝජන දේපළක් වශයෙන් වර්ගීකරණය කරන ලද දේපළක හිමිකමේ මූලික පිරිවැය LKAS 17 කල්බදු හි 20 වන ඡේදයෙහි විස්තර කර ඇති මූල්‍ය කල්බදු පරිදි විය යුතුය. එනම් එම වත්කම් එහි සාධාරණ අගය සහ අවම කල්බදු ගෙවීම්වල වර්තමාන වටිනාකම යන දෙකෙන් අඩුම අගය මත හඳුනාගත යුතුය. එම ඡේදය අනුව, සමාන අගයක් වගකීම් වශයෙන් හඳුනාගත යුතුය.
26. කල්බදු සඳහා ගෙවන ලද ඕනෑම වාරිකයක් මෙම කාර්යය සඳහා අවම කල්බදු ගෙවීමක් වශයෙන් හඳුනා ගන්නා අතර එම නිසා වත්කමෙහි පිරිවැය තුළ අන්තර්ගත කෙරෙන නමුත්, වගකීමකින් ඉවත් කෙරේ. කල්බදු යටතේ පවත්නා දේපළ අයිතියක් ආයෝජන දේපළක් වශයෙන් වර්ගීකරණය කර තිබේ නම් සාධාරණ වටිනාකමට ගිණුම්ගත කරන ලද අයිතිය ඇල්ම වන අතර එම අදාළ දේපළ නොවේ. දේපළ ඇල්මක සාධාරණ වටිනාකම තීරණය කිරීමේ මඟපෙන්වීම 33-52 ඡේදවල සාධාරණ වටිනාකම තුළ දක්වා තිබේ. එම මඟපෙන්වීම මූලික හඳුනාගැනීමේ කාර්යය සඳහා වන පිරිවැය වශයෙන් භාවිතා කිරීමේ වටිනාකම හි සාධාරණ අගය තීරණය කිරීමේදී අදාළ වේ.
27. මූල්‍ය නොවන වත්කමක් හෝ වත්කම් හෝ මූල්‍ය සහ මූල්‍ය නොවන වත්කම් හි සංයෝජනයක් හුවමාරු කිරීමේදී ආයෝජන දේපළ එකක් හෝ කිහිපයක් අත්පත් කරගනු ලැබිය හැකිය. පහතින් දැක්වෙන සාකච්ඡාව එක් මූල්‍ය නොවන වත්කමක් සඳහා තවත් මූල්‍ය නොවන වත්කමක් හුවමාරු කිරීමට අදාළ වන නමුත්, එම වාක්‍යයෙහි සියළුම හුවමාරු කිරීම් සඳහාත් එය අදාළ වේ. එවැනි ආයෝජන දේපළක පිරිවැය පහත කරුණු හැර අනෙක් අවස්ථාවලදී සාධාරණ වටිනාකම මත මිණුම් කෙරේ. (අ)

හුවමාරු ගනුදෙනුව තුළ වාණිජ හරයක් අඩුවීම, හෝ (ආ) ලැබුණු වත්කම හෝ අත්හරින ලද වත්කමෙහි සාධාරණ වටිනාකම විශ්වාසදායී ලෙස මැනිය නොහැකි වීම. අත්පත් කරගන්නා ලද වත්කම අස්තිත්වයට අත්හරින ලද වත්කම වහාම හඳුනා නොගැනීම කළ නොහැකි වුවත් මෙම ආකාරයට මිණුම් කළ යුතු වේ. අත්පත් කරගන්නා ලද වත්කම සාධාරණ වටිනාකමට මිණුම් නොකරන ලද්දේ නම් අත්හරින ලද වත්කමෙහි ධාරණ අගයට පිරිවැය මිණුම් කෙරේ.

28. හුවමාරු ගනුදෙනුවට වාණිජමය හරයක් තිබුනත් ගනුදෙනුවෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් වෙනස් වනු ඇතැයි අපේක්ෂිත අනාගත මූල්‍ය ප්‍රවාහයන් හි ප්‍රමාණය සැලකිල්ලට ගනිමින් අස්තිත්වයක් තීරණය ගනියි. පහත අවස්ථා වලදී හුවමාරු ගනුදෙනුවට වාණිජමය හරයක් පවතී.

(අ) ලැබෙන වත්කමෙහි මූල්‍ය ප්‍රවාහය ආකෘතීන්හි (අවදානම, කාලය සහ වටිනාකම) හුවමාරු කරන ලද වත්කමෙහි එම ආකෘතීන්වල මූල්‍ය ප්‍රවාහයන්ගෙන් වෙනස් නම්,

(ආ) හුවමාරුවෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ගනුදෙනුවෙහි වෙනස්වීම මඟින් බලපෑමට ලක්වන ව්‍යාපාරයේ මෙහෙයුම්වල කොටසෙහි වටිනාකම ව්‍යාපාරය නිශ්චය කරයි නම්, සහ

(ඇ) හුවමාරු කරන ලද වත්කමෙහි සාධාරණ වටිනාකමට සාපේක්ෂව (අ) හෝ (ආ) හි වෙනස වැදගත් නම්,

හුවමාරු ගනුදෙනුවට වාණිජමය හරයක් තිබේද යන්න තීරණය කිරීමේ කාර්යයේ දී; එම ගනුදෙනුව මඟින් අස්තිත්වයෙහි මෙහෙයුම් වලට නිශ්චිත වශයෙන් බලපාන ප්‍රමාණය බද්දෙන් පසු මූල්‍ය ප්‍රවාහයන් මඟින් නිරූපණය කළ යුතුය. මෙම විශ්ලේෂණයන්හි ප්‍රතිඵලය විස්තරාත්මක ගණනය කිරීම් වලින් තොරව පැහැදිලි විය හැකිය.

29. සංසන්දනාත්මක වෙළඳපොළ ගනුදෙනු නොපවතින වත්කමක සාධාරණ වටිනාකම විශ්වාසදායී ලෙස මෙම අවස්ථාවලදී මිණුම්කළ හැකිවන්නේ (අ) එම වත්කම සඳහා විය හැකි සාධාරණ වටිනාකම් ඇස්තමේන්තු පරාසයෙහි විචලතාවය වැදගත් නොවන විට හෝ (ආ) එම පරාසය තුළ විවිධ ඇස්තමේන්තුවල සම්භාවිතාවය සාධාරණ වටිනාකම ඇස්තමේන්තු කිරීමේදී, සාධාරණ ලෙස ඇස්තමේන්තු කිරීමට හෝ භාවිතයට ගැනීම වන විට ලැබෙන වත්කම හෝ අත්හරින ලද වත්කමෙහි සාධාරණ වටිනාකම විශ්වාසදායක ලෙස නිශ්චය කිරීමට අස්තිත්වයකට හැකිනම් ලැබෙන වත්කමෙහි සාධාරණ වටිනාකම වඩාත් පැහැදිලි ලෙස තහවුරු වන්නේ නම් හැර පිරිවැය මැනීමට අත්හරින ලද වත්කමෙහි සාධාරණ වටිනාකම භාවිතා කරයි.

හඳුනා ගැනීමෙන් පසු මිණුම්කරණය

ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිය

30. 32 (අ) සහ 34 ඡේද වල දක්වන ලද ව්‍යාතිරේඛ සමඟ ඡේදවල 33-35 හි දක්වන ලද සාධාරණ වටිනාකම් ආකෘතිය හෝ ඡේද 56 හි පිරිවැය ආකෘතිය අස්තිත්වයක් එහි ගිණුම්කරන ප්‍රතිපත්තිය වශයෙන් තෝරාගත යුතු අතර එහි සියළුම ආයෝජන දේපළ සඳහා එම ප්‍රතිපත්තිය භාවිතා කළ යුතුය.

31. LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්කම් හා වැරදි මඟින්, ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තින්හි ස්වේච්ඡාවෙන් වෙනස්කමක් සිදුකළ හැක්කේ එම වෙනස් කිරීම නිසා ගනුදෙනුවල, වෙනත් සිදුවීම්වලින් බලපෑම හෝ අස්තිත්වයේ මූල්‍ය තත්වය, මූල්‍ය කාර්යසාධනය හෝ මුදල් ප්‍රවාහ පිළිබඳව මූල්‍ය ප්‍රකාශ විශ්වාසදායක සහ වඩා අදාළ තොරතුරු ලබාදීම ප්‍රතිඵලය වන්නේ නම් පමණක් ලෙස දක්වා තිබේ. සාධාරණ වටිනාකම් ආකෘතියේ සිට පිරිවැය ආකෘතියට මාරුවීම මගින් වන ප්‍රතිඵලය වඩාත් අදාළ ඉදිරිපත් කිරීමක් ඇතිකරන්නේ ඉතාම කලාතුරකිනි.

32. මෙම ප්‍රමිතය මඟින් මිණුම් කිරීමේ (අස්තිත්වය සාධාරණ වටිනාකම් ආකෘතිය භාවිතා කරයි නම්) හෝ හෙළි කිරීමේ (අස්තිත්වය පිරිවැය ආකෘතිය භාවිතා කරයි නම්) කාර්යය සඳහා සියළුම අස්තිත්වයන් ආයෝජන දේපළවල සාධාරණ වටිනාකම නිර්ණය කිරීම අවශ්‍ය කෙරේ. පිළිගත් සහ අදාළ වෘත්තීයමය සුදුසුකම් ඇති සහ එම ප්‍රදේශයේ සහ වර්ගයේ ආයෝජන දේපළ තක්සේරු කිරීමේ මෑතකාලීන පළපුරුද්ද සහිත තක්සේරුකරුවකුගේ තක්සේරු කිරීමක් පදනම්කර අස්තිත්වයක ආයෝජන දේපළක සාධාරණ අගය නිර්ණය කිරීම දිරිගන්වන නමුත් එසේ නිර්ණය කිරීම අවශ්‍යම නොවේ.

- 32අ. අස්තිත්වයකට;

(අ) සියළුම ආයෝජන දේපළ සඳහා සාධාරණ වටිනාකම් ආකෘතිය හෝ පිරිවැය ආකෘතිය එම ආයෝජන දේපළ ඇතුළත්ව නිශ්චිත වත්කම් සාධාරණ වටිනාකමට හෝ ප්‍රතිඵල වලින් වගකීම් වලට සෘජුව සම්බන්ධ දෑ සඳහා තෝරා ගැනීම සහ

(අ) ඉහත (අ) හි කැමැත්ත පිළිබඳව නොසලකමින් එහි අනෙකුත් සියළුම ආයෝජන දේපළ සඳහා සාධාරණ වටිනාකම ආකෘතිය හෝ පිරිවැය ආකෘතිය තෝරා ගත හැකිය.

32ආ. ඇතැම් රක්ෂණ ආයතන සහ වෙනත් අස්තීත්වයන් ගිවිසුම් තුළට සම්බන්ධිත ඒකක සහිත ආයෝජකයන් දරන ඒකක සමග නාමික ඒකක නිකුත් කරන අභ්‍යන්තර දේපළ අරමුදල් මෙහෙයවන අතර අනෙකුත් දෑ අස්තීත්වය දරයි. 32 (අ) ඡේදයේ අරමුදල මගින් පවත්වා ගන්නා දේපළ කොටසක් පිරිවැයටද කොටසක් සාධාරණ වටිනාකමටද තබාගැනීමට ඉඩනොදෙයි.

32ඇ. අස්තීත්වයක් 32 (අ) ඡේදයේ විස්තර කරන ලද එකිනෙකට වෙනස් වර්ගීකරණයන් දෙක තෝරා ගනියි නම් එම වෙනස් ආකෘතීන් භාවිතයෙන් මිණුම්කරන ලද වත්කම් සමූහය ආයෝජන දේපළ විකිණීමේදී සාධාරණ වටිනාකමට හඳුනාගත යුතු අතර සාධාරණ වටිනාකමෙහි සමූචිත වෙනස්කම් ලාභය හෝ අලාභය තුළ හඳුනාගත යුතුය. ඒ අනුව පිරිවැය ආකෘතිය යොදා ගන්නා ලද සමූහයක් තුළ පිහිටි සාධාරණ වටිනාකම ආකෘතිය යොදා ගන්නා ලද ආයෝජන දේපළක් විකුණනු ලබයි නම් අස්තීත්වයක් එම දේපළෙහි සාධාරණ වටිනාකම විකුණනු ලබන දිනයට එහි සලකනු ලබන පිරිවැය වේ.

සාධාරණ වටිනාකම් ආකෘතිය

33. මූලික හඳුනා ගැනීමෙන් පසුව සාධාරණ වටිනාකම් ආකෘතිය තෝරා ගන්නා අස්තීත්වයක්, 53 ඡේදයේ හි දැක්වෙන අවස්ථාවලදී හැර සියලුම ආයෝජන දේපළ සාධාරණ වටිනාකම් ආකෘතිය මත මිණුම් කළ යුතුය.

34. මෙහෙයුම් කල්බද්දක් යටතේ කල්බදු ගැණුම් කරුවකු විසින් තබාගෙන ඇති දේපළ ඇල්මක් 6 සහ 30 ඡේද ප්‍රකාර තෝරා නොගන්නේ නම්, ආයෝජන දේපළක් ලෙස වර්ගීකරණය කළ විට, සාධාරණ වටිනාකම් ආකෘතිය අදාළ කරගත යුතුය.

35. ආයෝජන දේපළක සාධාරණ වටිනාකමෙහි වෙනස්කම් තුළින් පැන නගින ලාභ හෝ අලාභ එය පැන නැගුණු කාලපරිච්ඡේදයෙහි ලාභය හෝ අලාභය තුළ හඳුනාගත යුතුවේ.

36. ආයෝජන දේපළක සාධාරණ වටිනාකම සාමාන්‍යයෙන් එහි වෙළඳපොළ වටිනාකම වේ. (5 වැනි ඡේදය බලන්න) සාධාරණ වටිනාකම විශේෂිතවම විශේෂ කොන්දේසි හෝ ගතානුගතික මූල්‍යකරණයන්, විකුණා ප්‍රතිකල්පය කරන සැකසුම්, විශේෂිත ප්‍රතිශ්චාවන් හෝ සලසන ලද පහසුකම් වැනි තත්වයන්ගෙන් ඇතිවන ඇස්තමේන්තුගත මිල උද්ධමනයන් හෝ අවධමනයන් අත්හරිනු ලබයි.

37. අස්තීත්වය මගින් දරනු ලබන, විකුණුම් හෝ අනෙකුත් ඉවත් කිරීම් මත හුවමාරු පිරිවැයයන් සඳහා වන අඩු කිරීම් වලින් තොරව අස්තීත්වයක් සාධාරණ අගය තීරණය කරයි.

38. ආයෝජන දේපළෙහි සාධාරණ අගය වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානයට වූ වෙළඳපොළ තත්ත්වයන් පෙන්නුම්කරයි.

39. දෙන ලද දිනයකදී සාධාරණ අගය කාලනිශ්චිත වේ. මක්නිසාදයත්, වෙළඳපොළ හා වෙළඳපොළ තත්ත්වයන් වෙනස් වන අතර ඇස්තමේන්තුගත වටිනාකම තවත් වෙලාවකදී වැරදි සහගත හෝ ප්‍රමාණවත් නොවීමට ඉඩ තිබේ. හුවමාරුව හා සම්පූර්ණ කිරීම සමගාමී නොවන්නේ නම් දැනුම හා කැමැත්ත ඇති පාර්ශවයන් අතර අතේ දුරින් වන ගණුදෙනුවකදී තීරණය මත මිල වෙනස්වීම් වලින් තොරව සමගාමී හුවමාරු කිරීම් සහ විකුණුම් සඳහා ගිවිසුම් සම්පූර්ණ කෙරෙන බව සාධාරණ අගය පිළිබඳ නිර්වචනයෙහිද උපකල්පනය කෙරේ.

40. ආයෝජන දේපළක සාධාරණ වටිනාකම අනෙකුත් දෑ අතුරෙන් වර්තමාන තත්ත්වයන් යටතේ අනාගත කල්බදු තුළින් ලැබේ යැයි උපකල්පිත බදුකුලී ආදායම පිළිබඳ දැනුමැති සහ කැමැත්ත ඇති පාර්ශවයන්ගේ උපකල්පන වලින් සහය ලබන සාධාරණ සහ වර්තමාන කල් බදු වලින් ලැබෙන බදු කුලී ආදායම පෙන්නුම් කරයි. එමගින්, එවැනි සමාන පදනමක් මත දේපළට අදාළව අපේක්ෂා කළ හැකි මුදල් ගලායාම් ප්‍රවාහයන්ද (බදුකුලී ගෙවීම් සහ වෙනත් ගලායාම් ප්‍රවාහයන් ඇතුළත්ව) පෙන්නුම් කරයි. එයින් සමහරක් මුදල් ගලායාම් ප්‍රවාහයන් පසු දිනයක් දක්වා මූල්‍ය ප්‍රකාශ තුළ හඳුනා නොගන්නා (උදා: අසම්භාව්‍ය බදුකුලී වැනි කාලපරිච්ඡේද ගෙවීම්) ගලායාම් ප්‍රවාහයන් වලට අදාළ වගකීම් තුළ පෙන්නුම් කරයි.

41. 25 වන ඡේදය කල්බදු දේපළක දේපළ පිරිවැයෙහි මූලික හඳුනාගැනීම සඳහා පදනමක් සපයයි. 33 වැනි ඡේදය මගින් සාධාරණ වටිනාකමද දක්වා අවශ්‍ය නම් කල්බදු දේපළක් නැවත මිණුම් කිරීම අවශ්‍ය වේ. වෙළඳපොළ අනුපාතයන්ට කතිකා කරගන්නා ලද කල්බද්දක, අත්පත් කරගැනීමේදී කල්බදු දේපළ අයිතියක සාධාරණ අගය, අපේක්ෂිත කල්බදු ගෙවීම්වල ශුද්ධ අගය (හඳුනාගත් වගකීම් වලට අදාළ දෑ ද ඇතුළත්ව) ශුන්‍යයන් විය යුතුය. මෙම සාධාරණ වටිනාකම ගිණුම්කරණ කාර්යයද, කල්බදු වත්කම් හා වගකීම් සාධාරණ වටිනාකමට හඳුනාගන්නේද, හෝ අවම කල්බදු ගෙවීම්වල වර්තමාන අගයද යන්න පිළිබඳ

නොසලකා, LAKS 17 20 වන ඡේදය අනුව විය යුතුය. එසේ හෙයින්, 25 වැනි ඡේදය අනුව කල්බදු වත්කමක් සාධාරණ අගයෙන්, 33 වැනි ඡේදය අනුව පිරිවැයට නැවත මිණුම්කිරීමේදී, සාධාරණ වටිනාකම විවිධ අවස්ථා වලදී මැන්නේ නම් හැර කිසිදු ලාභයක් හෝ අලාභයක් ජනිත නොකරයි. මුලින් හඳුනාගැනීමෙන් පසුව සාධාරණ අගය ආකෘතිය යොදා ගැනීමට තෝරාගත් කල්හි මෙය ඇතිවෙයි.

42. සාධාරණ වටිනාකම් නිර්වචනය දැනුමැති සහ කැමැත්ත ඇති පාර්ශවයන්ට යොමු කෙරේ. මේ අර්ථයෙන්, දැනුමැති යන්නෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ කැමැත්ත ඇති ගැණුම්කරු සහ කැමැත්ත ඇති විකුණුම්කරු යන දෙදෙනාම ආයෝජන දේපළෙහි ස්වභාවයට හා ගති ලක්ෂණ පිළිබඳව, එහි සත්‍ය සහ අනාගත භාවිතයන් සහ වාර්තාකරන කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේදී වෙළඳ පොල තත්ත්වයන් පිළිබඳව සාධාරණ දැනුමිදෙන ලද බවයි. කැමැත්ත ඇති ගැණුම්කරුවා පොළඹවන ලද නමුත් මිලදී ගැනීමට බල නොකෙරේ. මෙම ගැණුම්කරුවා වැඩි කැමැත්තක් සහිත හෝ ඕනෑම මිලකට මිලදී ගැනීමට තීරණය කළ අයෙකු හෝ නොවේ. මෙම ගැණුම්කරු පවතිනු ඇතැයි බලාපොරොත්තු හෝ සාධනය කළ නොහැකි මනාකල්පිත හෝ උපකල්පිත වෙළඳපොළකට වඩා වර්තමාන වෙළඳපොළෙහි යථාර්ථයට සහ වෙළඳපොළ අපේක්ෂාවන්ට අනුකූලව මිලදී ගන්නා අයෙකි.
43. කැමැත්ත ඇති විකුණුම්කරු අධි-කැමැත්තක් සහිත හෝ බලපෑමට යටත්ව ඕනෑම මිලකට විකිණීමට සූදානම් අයෙකු හෝ වර්තමාන වෙළඳපොළ තුළ සාධාරණයයි නොසැලකෙන මිලකට තබාගැනීමට සූදානම් අයෙකු හෝ නොවේ. කැමැත්ත ඇති විකුණුම් කරුවා ආයෝජන දේපළට වෙළඳපොළ තත්ත්වයන් යටතේ ලබාගත හැකි හොඳම මිල ලබාගැනීමෙන් විකිණීමට පෙළඹවේ. ආයෝජන දේපළෙහි හිමිකරුවාගේ මෙම කරුණු පිළිබඳව තත්ත්වයන් කැමැත්ත ඇති විකුණුම් කරුවා යනු මනාකල්පිත අයිති කරුවකු බැවින් මෙම සලකාබැලීමෙහි කොටසක් නොවේ. (උදා: සත්‍ය ආයෝජන දේපළ හිමිකරුවාගේ නිශ්චිත බදු තත්ත්වයන්, කැමැත්ත ඇති විකුණුම්කරුවකු නොසලකා හරියි.)
44. සාධාරණ අගයෙහි නිර්වචනය අනේ දුරින් ගණුදෙනුකරුගේ වෙත යොමු කරයි. අනේ දුරින් ගණුදෙනුවක් යනු ගණුදෙනුවෙහි මිල වෙළඳපොළ ලක්ෂණයන්ගෙන් තොරවීමට හේතුවන පාර්ශවයන් අතර පවතින නිශ්චිත හෝ විශේෂිත සම්බන්ධතාවයකි. එම ගණුදෙනුව එකිනෙකට ස්වාධීනව කටයුතු කරන අසම්බන්ධිත පාර්ශවයන් අතරවුනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.
45. සාධාරණ අගයෙහි හොඳම සාක්ෂිය සාමාන්‍යයෙන් එකම ස්ථානයෙහි සහ තත්ත්වයෙහි පවතින සමාන දේපළ සඳහා සමාන කල්බදු හා වෙනත් ගිවිසුම් වලට යටත්ව ක්‍රියාකාරී වෙළඳපොළක් මගින් දෙනු ලබයි. අස්තීත්වයක් විසින් දේපළෙහි ස්වභාවය, ස්ථානය සහ තත්ත්වයෙහි හෝ දේපළෙහි අදාළවන කල්බදු හෝ වෙනත් බැඳීම්වල ගිවිසුම්මය කරුණු වල හෝ වෙනස්කම් හඳුනා ගැනීම පිළිබඳව සැලකිලිමත් වනු ලබයි.
46. 45 වැනි ඡේදයෙහි හි විස්තර කරන ලද දෑ වලින් දැක්වෙන ක්‍රියාකාරී වෙළඳපොළක වර්තමාන මිල ගණන් නොමැති විටකදී, පහත ඇතුළත්වූ මූලාශ්‍රයන් රැසකින් තොරතුරු ලබාගැනීමට අස්තීත්වයක් සැලකිලිමත් වේ:
  - (අ) එම වෙනස්කම් පිළිබිඹු කිරීමට ගලපන ලද, ක්‍රියාකාරී වෙළඳපොළක් මත ස්වභාවයෙන් තත්ත්වයෙන් හෝ ස්ථානයෙන් වෙනස් වන (හෝ විවිධ කල්බදු හෝ වෙනත් ගිවිසුම් වලට යටත්ව) වර්තමාන මිල ගණන්;
  - (ආ) ගණුදෙනු සිදුවූ දිනයන්හිදී එම මිල ගණන් යටතේ සිදුවන බැවින් ආර්ථික තත්ත්වයන්හි වන ඕනෑම වෙනස්කමක් පිළිබිඹු වීමට වන ගැලපීම් ද සහිතව අඩු ක්‍රියාකාරීත්වයෙන් යුතු වෙළඳපොළමත මෑත කාලීනමිල ගණන්; සහ
  - (ඇ) ඕනෑම පවත්නා කල්බදු සහ වෙනත් ගිවිසුම් වල කරුණු මගින් සහයෝගය ලබාදෙන අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන්හි විශ්වාසවන්ත ඇස්තමේන්තු මත පදනම් වූ වට්ටම් කරන ලද මුදල් ප්‍රවාහ ව්‍යාපෘතිකරණයන් සහ (හැකි විටදී) බාහිර සාක්ෂි මගින් උදාහරණ ලෙස එකම ස්ථානයෙහි සහ තත්ත්වයෙහි ඇති සමාන දේපළ සඳහා වර්තමාන වෙළඳපොළ කුලී සහ මුදල් ප්‍රවාහයන්හි ප්‍රමාණය සහ කාලයෙහි අවිනිශ්චිතතාවයේ වර්තමාන ඇගයීම පිළිබිඹු කරන වට්ටම් සාධක භාවිතයෙන්.
47. ඇතැම් අවස්ථාවලදී, ඉහත ඡේදයෙහි ලැයිස්තුගත කරන ලද විවිධ මූලාශ්‍ර මගින් ආයෝජන දේපළක සාධාරණ වටිනාකම පිළිබඳ විවිධ නිගමනයන් යෝජනා කළ හැකිය. අස්තීත්වයක් සාධාරණ වටිනාකම් ඇස්තමේන්තු පරාසයෙහි වඩාත් විශ්වාසදායී ඇස්තමේන්තුවට ලඟාවීම සඳහා එවැනි වෙනස්කම් සලකා බලයි.
48. විශේෂ අවස්ථාවලදී, අස්තීත්වයක් මුල්වරට ආයෝජන දේපළක් අත්පත් කරගන්නා විටදී (හෝ පවත්නා දේපළක් මුල්වරට භාවිතය වෙනස්වීමෙන් ආයෝජන දේපළක් බවට පත්වීමේදී) සාධාරණ වටිනාකම් ඇස්තමේන්තු පරාසයෙහි විවිධත්වය ඉතා ඉහළ වන බවට හා පැහැදිලි සාක්ෂි පවතින අතර, විවිධ ප්‍රතිඵලයන්හි සම්භාවිතාවය ඇගයීම අපහසු විටදී, සාධාරණ වටිනාකමට එක් ඇස්තමේන්තුවක ප්‍රයෝජනවත්භාවය නොමැති වේ. මෙයින් අඛණ්ඩ පදනමක් මත දේපළෙහි සාධාරණ වටිනාකම විශ්වාසදායී ලෙස තීරණය කළ නොහැකි බව පෙන්නුම් කරයි. (53 වැනි ඡේදය බලන්න.)

49. LKAS 36 - වත්කම් භාණ්ඩකරණය මගින් නිර්වචනය කර ඇති පරිදි භාවිතයෙහි වටිනාකම අනුව සාධාරණ වටිනාකම වෙනස් වේ. සාධාරණ වටිනාකම දැනුමැති සහ කැමැත්ත ඇති ගැණුම්කරුවන්ගේ හා විකුණුම්කරුවන්ගේ දැනුම සහ ඇස්තමේන්තු පිළිබිඹු කරයි. තවදුරටත්, භාවිතයෙහි වටිනාකම මගින්, සාමාන්‍යයෙන් අස්තීත්වයන්ට අදාළ නොවන, එම අස්තීත්වයට නිශ්චිත විය හැකි සාධක වල බලපෑම ද ඇතුළත්ව අස්තීත්වයෙහි ඇස්තමේන්තුව පිළිබිඹු කරයි. උදාහරණ වශයෙන්, සාධාරණ වටිනාකම දැනුමැති හා කැමැත්ත ඇති ගැණුම්කරුවන් සහ විකුණුම්කරුවන්ට පොදු වශයෙන් පහත සඳහන් සාධක පවතින ප්‍රමාණයට පිළිබිඹු නොකරයි:

- (අ) විවිධ ස්ථානවල දේපළවල කලඹක් නිර්මාණය කිරීමෙන් ඇතිවන අතිරේක වටිනාකම;
- (ආ) ආයෝජන දේපළ සහ වෙනත් වත්කම් අතර පවතින අතිරික්තය;
- (ඇ) වර්තමාන හිමිකරුට පමණක් නිශ්චිත වන නීතිමය හිමිකම් හෝ නීතිමය බාධක; සහ
- (ඈ) වර්තමාන හිමිකරුට පමණක් නිශ්චිත වන බදු ප්‍රතිලාභ හෝ බදු බර.

50. සාධාරණ අගය ආකෘතිය යටතේ ආයෝජන දේපළක ධාරණ වටිනාකම තීරණය කිරීමේදී අස්තීත්වයක් වෙනම වත්කම් හෝ වගකීම් වශයෙන් හඳුනා ගන්නා ලද වත්කම් හෝ වගකීම් දෙවරක් ගැනීම නොකරයි. උදාහරණ වශයෙන්:

- (අ) සෝපාන හෝ වායුසම්කරණ වැනි උපකරණ බොහෝ විට ගොඩනැගිල්ලක අත්‍යාවශ්‍ය අංග බැවින් සාමාන්‍යයෙන් වෙනමම දේපළ පිරිසිඳ හා උපකරණ වශයෙන් හඳුනා ගැනීමට වඩා ආයෝජන දේපලෙහිම අන්තර්ගත කරමින් හඳුනා ගැනේ.
- (ආ) කාර්යාලයක් ගෘහභාණ්ඩ සහිත පදනමින් කල්බදු කරන්නේ නම්, කාර්යාලයෙහි සාධාරණ වටිනාකමට සාමාන්‍යයෙන් ගෘහභාණ්ඩවල සාමාන්‍ය අගයද අන්තර්ගත වන අතර එය එසේ වන්නේ බදුකුලී ආදායම ගෘහභාණ්ඩ සහිත කාර්යාලයට අදාළ වන නිසාය. ආයෝජන දේපලෙහි සාධාරණ වටිනාකම තුළ ගෘහභාණ්ඩ ද අන්තර්ගත වන විට, අස්තීත්වය විසින් එම ගෘහභාණ්ඩ වෙනම වත්කම් ලෙස හඳුනා නොගනියි.
- (ඇ) ආයෝජන දේපලෙහි සාධාරණ වටිනාකම කලින් ගෙවූ හෝ උපවිත මෙහෙයුම් කල්බදු ආදායම බැහැර කරයි. මක් නිසාද යත් අස්තීත්වය එය වෙනමම වගකීමක් හෝ වත්කමක් ලෙස හඳුනා ගන්නා බැවිනි.
- (ඈ) කල්බදු යටතේ පවත්නා ආයෝජන දේපළ වල සාධාරණ වටිනාකම මගින් අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහයන් (ගෙවීමට විය හැකි යැයි අපේක්ෂිත අසම්භාව්‍ය කුළිය ඇතුළත්ව) පිළිබිඹු කරයි.

එසේ හෙයින් දේපළක් සඳහා ලබාගන්නා තක්සේරු කිරීමක් ගෙවීමට සිදුවෙතැයි අපේක්ෂිත සියළුම ගෙවීම් වලින් ශුද්ධ වේනම්, ගිණුම්කරණ කාර්යය සඳහා ආයෝජන දේපලෙහි ධාරණ අගය ලබා ගැනීම හඳුනා ගන්නා ලද සියළුම කල්බදු වගකීම් සාධාරණ අගය ආකෘතිය භාවිතාකර නැවත එකතුකිරීම අවශ්‍ය විය හැකිය.

51. ආයෝජන දේපළක සාධාරණ වටිනාකම දේපළ වැඩිදියුණු කරන හෝ වර්ධනය කරන අනාගත ප්‍රාග්ධන වියදම් පිළිබිඹු නොකරන අතර එම අනාගත වියදම් වලට අදාළ අනාගත ප්‍රතිලාභ ද පිළිබිඹු නොකරයි.

52. ඇතැම් අවස්ථාවලදී, අස්තීත්වයක් ආයෝජන දේපළකට අදාළ ගෙවීම්වල වර්තමාන අගය (හඳුනාගන්නා ලද වගකීම් වලට අදාළ ගෙවීම්වලට අමතරව) අදාළ මුදල් ලැබීම්වල වර්තමාන අගය ඉක්මවා යනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරයි. අස්තීත්වයක වගකීම් හඳුනා ගන්නේද යන තීරණය කිරීමට සහ, එසේ නම් එය මිණුම් කරන්නේ කෙසේද යන්න තීරණය කිරීමට LKAS 37 - ප්‍රතිපාදන, අසම්භාව්‍යය වත්කම් සහ අසම්භාව්‍ය වගකීම් යොදාගනී.

සාධාරණ වටිනාකම විශ්වාසදායී ලෙස මිණුම්කිරීමට නොහැකියාව

53. අස්තීත්වයකට ආයෝජන දේපළක සාධාරණ වටිනාකම අඛණ්ඩ පදනමක් මත විශ්වාසදායී ලෙස තීරණය කළ හැකි බවට උපමර්ධනීය කළ හැකි විශ්වාසයක් පවතී. කෙසේ වෙතත්, විශේෂ අවස්ථාවලදී අස්තීත්වයක් මුල්වරට අඛණ්ඩ පදනමක් මත විශ්වාසදායී ලෙස මැනිය නොහැකි සාධාරණ වටිනාකමක් ඇති ආයෝජන දේපළක් අත්පත් කර ගන්නා විට (හෝ පවත්නා දේපළක් මුල්වරට භාවිතය වෙනස්වීමෙන් ආයෝජන දේපළක් බවට පත්වන විට) පැහැදිලි සාක්ෂි පවතී. මෙය, සන්සන්දනය කළහැකි වෙළඳපොළ ගණුදෙනු නිතර සිදු නොවන සහ විකල්ප සාධාරණ වටිනාකම් ඇස්තමේන්තු නොපවතින (උදාහරණ වශයෙන් වට්ටම් කළ මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රක්ෂේපනය මත පදනම්ව) අවස්ථා වලදී පමණක් පැන නගියි. අස්තීත්වයකට ඉදිවෙමින් පවතින ආයෝජන දේපළක සාධාරණ අගය විශ්වාසදායී ලෙස තීරණය කළ නොහැකි බවට නිර්ණය කරන නමුත්, ඉදිකිරීම්

නිමවුවට පසුව, එහි සාධාරණ අගය විශ්වාසදායක ලෙස නිර්ණය කළහැකියයි බලාපොරොත්තු වේ නම් දේපලෙහි සාධාරණ අගය විශ්වාසදායී ලෙස තීරණය කළහැකි වන්නේ හෝ ඉදිකිරීම් නිමවන තෙක් (කලින් සිදුවිය හැකිදෙය අනුව) නිමවෙමින් පවතින ආයෝජන දේපළක් එහි පිරිවැයට මිනුම් කළ යුතුය. අස්තිත්වයක් ආයෝජන දේපළක (නිමවෙමින් පවතින ආයෝජන දේපළක් හැර) සාධාරණ අගය අඛණ්ඩ පදනමක් යටතේ විශ්වාසදායී ලෙස නිර්ණය කළ නොහැකියැයි, නිර්ණය කරන්නේ නම් LKAS 16 හි පිරිවැය ආකෘතිය අනුගමනය කරමින් ආයෝජන දේපළ මිණුම් කළ යුතුය. ආයෝජන දේපලෙහි අවශේෂ ශුන්‍ය බවට උපකල්පනය කළ යුතුය. අස්තිත්වය විසින් ආයෝජන දේපළ බැහැර කරන තෙක්ම LKAS 16 අනුගමනය කළ යුතුය.

53අ. මීට පෙර පිරිවැයට මිණුම්කර ඇති, ඉදිවෙමින් පවතින ආයෝජන දේපළක් විශ්වාසීය ලෙස සාධාරණ අගයට මිණුම් කිරීමට හැකි වූ කල්හි, එම දේපළ එහි සාධාරණ වටිනාකමට මිණුම් කළ යුතුය. දේපලෙහි ඉදිකිරීම් කටයුතු නිමවූ විට, එහි සාධාරණ වටිනාකමට විශ්වාසදායී ලෙස මිණුම් කළ හැකි යැයි අනුමාන කෙරෙයි. 53 ඡේදයට අනුව, තත්ත්වය මීට වෙනස්නම් ආයෝජන දේපළ LKAS 16 ට අනුකූලව පිරිවැය ආකෘතිය භාවිතා කරමින් ගිණුම්ගත කළ යුතුය.

53ආ. පළමු හඳුනාගැනීමේදී පමණක් ඉදිවෙමින් පවත්නා ආයෝජන දේපළක සාධාරණ අගය විශ්වාසදායී ලෙස මිණුම් කළහැකිය යන අනුමානය උපමර්දනය කළ හැකිය. ඉදිවෙමින් පවතින ආයෝජන දේපළක්, අස්තිත්වයක් විසින් සාධාරණ අගයට මිණුම්කර ඇත්නම්, පසුව නිම වූ ආයෝජන දේපළ සාධාරණ අගයට විශ්වාසදායී ලෙස මිණුම් කළ නොහැකියැයි නිර්ණය කළ නොහැකිය.

54. ඉතා සුවිශේෂ අවස්ථා වලදී යම් අස්තිත්වයක් ඉහත ඡේදයෙහි දක්වන ලද හේතු අනුව LKAS 16 හි පිරිවැය ආකෘතිය අනුව එහි ආයෝජන දේපළ මිණුම් කිරීමට බලකෙරෙන විට, එම අස්තිත්වය එහි අනෙකුත් සියළුම ආයෝජන දේපළ නිමවෙමින් පවතින ආයෝජන දේපළ ඇතුළුව ඒවායේ සාධාරණ වටිනාකමට මිණුම් කරයි. මෙම අවස්ථාවලදී අස්තිත්වයක් එහි එක් ආයෝජන දේපළක් සඳහා පිරිවැය ආකෘතිය භාවිතා කළත්, එම අස්තිත්වය අඛණ්ඩව එහි ඉතිරි එක් එක් දේපළ සඳහා ගිණුම්කරණය කිරීමේදී සාධාරණ වටිනාකම් ආකෘතිය භාවිතා කළ යුතුය.

55. යම් අස්තිත්වයක් ආයෝජන දේපළ මින් පෙර සාධාරණ වටිනාකම මත මිණුම්කර ඇත්නම් එම අස්තිත්වය එහි සන්සන්දනය කළ හැකි වෙළඳපොළ ගනුදෙනු අඩු වාරගණනක් බවට පත්වුවත් හෝ වෙළඳපොළ මිල නිතර නොපවතින්නේ වුවත් අඛණ්ඩව එම දේපළ ඉවත් කිරීම දක්වා (හෝ දේපළ අයිතිකරු පදිංචිගත දේපළක් බවට පත්වන තුරු, හෝ අස්තිත්වය පසුව එම දේපළ සාමාන්‍ය ව්‍යාපාරික කටයුත්තකදී විකිණීම සඳහා දේපළ සංවර්ධනය කිරීම අරඹනතෙක්) සාධාරණ වටිනාකම මත මිණුම් කළ යුතුය.

පිරිවැය ආකෘතිය

56. මුල් අවස්ථාවේ හඳුනා ගැනීමෙන් අනතුරුව, පිරිවැය ආකෘතිය තෝරා ගන්නා අස්තිත්වයක් LKAS-16 හි එම ආකෘතිය සඳහා අවශ්‍ය කෙරෙන අවශ්‍යතා අනුව විකිණීම සඳහා තබාගන්නා දෑ වශයෙන් වන නිර්ණායක අනුව වර්ගීකරණය කරන ලද දෑ (හෝ ඉවත් කිරීමේ සමූහය තුළ අන්තර්ගත කොට විකිණීම සඳහා තබාගන්නා) හැරෙන්නට එහි සියළුම ආයෝජන දේපළ මිණුම් කළ යුතුය. SLFRS 5 විකිණීම සඳහා තබාගන්නා ජංගම - නොවන වත්කම් හා අසන්නතික මෙහෙයුම් අනුව, විකිණීම සඳහා තබාගන්නා වත්කම් වශයෙන් වර්ගීකරණය කළ නිර්ණායකයන් තෘප්තකරන ආයෝජන දේපළ (හෝ ඉවත් කිරීමේ සමූහය තුළ අන්තර්ගත කොට විකිණීමට තබාගන්නා) SLFRS 5 අනුව මිණුම් කළ යුතුය.

මාරුකිරීම

57. ආයෝජන දේපළකට හෝ ආයෝජන දේපළකින් මාරුකිරීම් කළ යුත්තේ භාවිතයෙහි ඇති වටිනාකමේ වෙනසක් ඇති බවට පහත සඳහන් දෑ වලින් සාක්ෂි සපයන විටදී පමණි:

- (අ) ආයෝජන දේපළක් අයිතිකරු පදිංචිගත දේපළක් බවට මාරුකිරීම සඳහා අයිතිකරුගේ පදිංචිය ආරම්භ කිරීම ;
- (ආ) ආයෝජන දේපළකින් තොගවල මාරුකිරීම සඳහා විකිණීමේ අරමුණින් සංවර්ධනය ආරම්භ කිරීම ;
- (ඇ) අයිතිකරු - පදිංචිගත දේපළකින් ආයෝජන දේපළක් බවට මාරුකිරීම සඳහා අයිතිකරු පදිංචිගතය අවසන් කිරීම ; හෝ
- (ඉ) තොගයෙන් ආයෝජන දේපළක් බවට මාරුකිරීම සඳහා වෙනත් පාර්ශවයකට මෙහෙයුම් කල්බද්දක් ආරම්භ කිරීම ;
- (ඊ) ඉවත්කලා.

58. 57 (ආ) ඡේදය අනුව යම් අස්තිත්වයක් විකිණීමේ අරමුණින් සංවර්ධනය කිරීම ආරම්භ කළ බවට සාක්ෂි සපයන භාවිතයෙහි වෙනසක් පවතින විටදී පමණක් දේපළක්, ආයෝජන දේපළකින් තොරව මාරුකිරීම අවශ්‍ය කෙරේ. අස්තිත්වයක් ආයෝජන දේපළක් සංවර්ධනය කිරීමෙන් තොරව ඉවත් කිරීමට තීරණය කරන විට එම දේපළ හඳුනා නොගන්නා තෙක් (මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙන් ඉවත් කරන තෙක්) දිගින් දිගටම ආයෝජන දේපළක්, වශයෙන් සලකන අතර තොරතුරු වශයෙන් නොසලකයි. එමෙන්ම, අස්තිත්වයක් පවතින ආයෝජන දේපළක්, ආයෝජන දේපළ වශයෙන් අඛණ්ඩ අනාගත භාවිතයක් සඳහා ප්‍රතිසංවර්ධනය කිරීම ආරම්භ කරයි නම්, එම දේපළ ප්‍රතිසංවර්ධිත කාලය තුළදී ද ආයෝජන දේපළක් වශයෙන්ම පවතින අතර එය අයිතිකරු පදිංචිගත දේපළක් වශයෙන් නැවත වර්ගීකරණය නොකෙරේ.
59. ආයෝජන දේපළ සඳහා සාධාරණ වටිනාකම් ආකෘතිය යම් අස්තිත්වයක් යොදාගන්නා විට මතුවන ප්‍රශ්න හඳුනා ගැනීමේ සහ ගිණුම් කිරීමේ ප්‍රශ්න සඳහා 60-65 දක්වා ඡේද යොදා ගැනේ. අස්තිත්වයක් පිරිවැය ආකෘතිය යොදාගන්නා විට, ආයෝජන දේපළ, අයිතිකරු පදිංචිගත දේපළ හා තොරතුරු හුවමාරු කිරීමේදී හුවමාරු කරන දේපළෙහි ධාරණ වටිනාකම වෙනස් නොවන අතර, මැණීමේ හා අනාවරණය කිරීමේ කාර්යය සඳහා එම දේපළෙහි පිරිවැය වෙනස් නොවේ.
60. සාධාරණ වටිනාකමට පවත්වාගන්නා ලද ආයෝජන දේපළකින් අයිතිකරු - පදිංචිගත දේපළකට හෝ තොරතුරු මාරු කිරීමක් සඳහා එම දේපළෙහි අන්තර්ගත පිරිවැය ලෙස පසුකාලීණව LKAS 16 හෝ LKAS 2 අනුව ගිණුම්කරණය සඳහා භාවිතයෙහි වෙනස සිදු වූ දිනයට සාධාරණ අගය ගත යුතුය.
61. සාධාරණ වටිනාකම මත පවත්වාගන්නා ලද ආයෝජන දේපළක් බවට අයිතිකරු පදිංචිගත දේපළක් පවත්වන්නේ නම් භාවිතයෙහි වෙනස සිදුවන දිනය තෙක් අස්තිත්වය LKAS 16 භාවිතා කළ යුතුය. අස්තිත්වය එම දිනට දේපළෙහි ධාරණ අගය සහ LKAS 16 යටතේ සාධාරණ වටිනාකම් අතර ඕනෑම වෙනසක් LKAS 16 අනුව ප්‍රත්‍යාගණනය සඳහා වන ආකාරයටම සැලකිය යුතු වේ.
62. සාධාරණ වටිනාකම මත පවත්වාගන්නා ලද ආයෝජන දේපළක් බවට අයිතිකරු පදිංචිගත දේපළක් පවත්වන දිනය දක්වා අස්තිත්වයක් එම දේපළ ක්ෂය කිරීම සහ සිදු වී ඇති ඕනෑම හානිකරණ අලාභයක් හඳුනා ගැනීම සිදුකරයි. අස්තිත්වය එම දිනයට දේපළෙහි ධාරණ අගය සහ LKAS 16 යටතේ සාධාරණ වටිනාකම අතර ඕනෑම වෙනසක් LKAS 16 අනුව ප්‍රත්‍යාගණනය සඳහා වන ආකාරයටම සලකයි. වෙනත් වචනවලින් කිවහොත්:
  - (අ) දේපළෙහි ධාරණ වටිනාකම තුළ ඇතිවන ඕනෑම අඩුවීමක් ලාභය හෝ අලාභය තුළ හඳුනා ගැනේ. කෙසේ වෙතත් එම දේපළ සඳහා ප්‍රත්‍යාගණනය අතිරික්තය තුළ අන්තර්ගත ප්‍රමාණය දක්වා අඩුවීම් වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම් තුළ හඳුනා ගැනීම සහ ස්කන්ධය තුළ ප්‍රත්‍යාගණනය අතිරික්තය පහත හෙළීමක් සිදුවේ.
  - (ආ) ධාරණ අගයෙහි ඇතිවන ඕනෑම ප්‍රතිඵලාත්මක වැඩිවීමක් පහත පරිදි සැලකේ.
    - (i) එම දේපළවල පෙර හානිකරණ අලාභය සඳහා ඉහළයාම් ප්‍රතිවර්තන කළ ප්‍රමාණයට ඉහළ යාම ලාභය හෝ අලාභය තුළ හඳුනා ගැනේ. ලාභය හෝ අලාභය තුළ හඳුනා ගන්නා ලද ප්‍රමාණය ධාරණ අගය ප්‍රතිස්ථාපිත කිරීමට අවශ්‍ය වටිනාකම, හානිකරණ අලාභයක් හඳුනා නොගන්නා ලද (ක්ෂය අඩුකර) තීරණය කරන ලද ධාරණ අගය නොඉක්මවයි.
    - (ii) වැඩිවීමේ ඉතිරි කොටස වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම් වැඩිවීමක් ලෙස හඳුනා ගන්නා අතර ස්කන්ධය තුළ ප්‍රත්‍යාගණන සංචිතය වැඩිකරයි. ආයෝජන දේපළෙහි පසුව බැහැර කිරීම මත, හිමිකම් තුළ අන්තර්ගත ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්තය රඳවාගත් ඉපැයුම් වලට මාරුකළ හැකිය. ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්තයෙන් රඳවාගත් ඉපැයුම් වලට මාරුකිරීම් ආදායම් ප්‍රකාශනය හරහා සිදු නොකෙරේ.
63. තොරතුරු වලින් සාධාරණ අගයට පවත්වාගත හැකි ආයෝජන දේපළකට මාරුකිරීමක් සඳහා එම දිනයට වත්කමේ ධාරණ අගයත් එහි පෙර ධාරණ අගයත් අතර ඕනෑම වෙනසක් ලාභය හෝ අලාභය තුළ හඳුනාගත යුතුය.
64. සාධාරණ අගයට පවත්වාගත හැකි ආයෝජන දේපළක් බවට තොරතුරු මාරු කිරීමකට සලකනු ලබන ආකාරය තොරතුරු විකිණීමකදී සලකනු ලබන ආකාරය හා සංගතවේ.
65. සාධාරණ අගයට පවත්වාගෙන යන අස්තිත්වය විසින්ම ඉදිකරන ලද ආයෝජන දේපළක ඉදිකිරීම හෝ සංවර්ධනය කිරීම අස්තිත්වයක් සම්පූර්ණ කළවිට, එම දිනයට දේපළෙහි සාධාරණ අගයත් පෙර ධාරණ අගයත් අතර ඕනෑම වෙනසක් ලාභය හෝ අලාභය තුළ හඳුනාගත යුතුය.

බැහැර කිරීම්

66. ආයෝජන දේපළක් බැහැර කිරීමේ දී හෝ ආයෝජන දේපළ ස්ථිරවම භාවිතයෙන් අස්කරගත් විට සහ එය ඉවත් කිරීමේ දී අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අපේක්ෂා නොකරන විට හඳුනා නොගත යුතු ය. (මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයෙන් ඉවත් කළ යුතු ය.)
67. ආයෝජන දේපළක් ඉවත් කිරීම විකිණීමෙන් හෝ මෙහෙයුම් කල්බද්දකට ඇතුළත් වීමෙන් සිදුවිය හැකි ය. ආයෝජන දේපළක් ඉවත්කළ දිනය තීරණය කිරීමේ දී අස්තීත්වයක්, LKAS 18 හි භාණ්ඩ විකිණීමෙන් ලැබුණ ආදායම හඳුනාගැනීමට අදාළ නිර්ණායක යොදාගන්නා අතර LKAS 18 හි පරිශිෂ්ටයේ අදාළ මග පෙන්වීම ද සලකා බලයි. LKAS 17, මූල්‍ය කල්බදුවලට ඇතුළත්ව හෝ ප්‍රතිකල්බදුකරණයක් මගින් ඉවත් කිරීමේ දී අදාළවේ.
68. 16 වැනි ඡේදයෙහි හඳුනා ගැනීමේ මූලධර්මයට අනුව අස්තීත්වයක් ආයෝජන දේපළක කොටසක් ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීමේ පිරිවැය වත්කමෙහි ධාරණ අගය තුළ හඳුනාගනියි නම්, එය ප්‍රතිස්ථාපිත කොටසෙහි ධාරණ අගය හඳුනා නොගනියි. පිරිවැය ආකෘතිය භාවිතයෙන් ගිණුම්කරණය කරන ලද ආයෝජන දේපළ සඳහා, ප්‍රතිස්ථාපිත කොටස වෙනමම ක්ෂය කරන කොටසක් නොවේ. ප්‍රතිස්ථාපිත කොටසෙහි ධාරණ වටිනාකම තීරණය කිරීම ප්‍රායෝගික නොවන්නේ නම්, එය අත්පත් කරගත් හෝ ඉදිරිකරන ලද අවස්ථාවේ දී පිරිවැය දැක්වීමක් වශයෙන් ප්‍රතිස්ථාපනයේ පිරිවැය භාවිතා කරයි. සාධාරණ වටිනාකම් ආකෘතිය යටතේ, වටිනාකම අගිම් වූ ප්‍රතිස්ථාපනය කළ යුතු කොටස් දැනටමත් පෙන්නුම් කරනවා විය හැකි ය. අනෙකුත් අවස්ථාවල දී ප්‍රතිස්ථාපනය කරන කොටස් සඳහා කොපමණ සාධාරණ වටිනාකම අඩුකළ යුතු ද යන්න තීරණය කිරීම අපහසු විය හැකි ය. ප්‍රතිස්ථාපිත කොටස සඳහා සාධාරණ වටිනාකම අඩු කිරීමට විකල්පයක්, එසේ කිරීම ප්‍රායෝගික නොවන්නේ නම් හැර, වත්කමෙහි ධාරණ අගයට ප්‍රතිස්ථාපනයෙහි පිරිවැය අන්තර්ගත කොට අනතුරුව ප්‍රතිස්ථාපනයට අදාළ නොවූ විට අවශ්‍ය කෙරෙන පරිදි සාධාරණ වටිනාකම නැවත තක්සේරු කිරීම කෙරේ.
69. ආයෝජන දේපළක් විශ්‍රාම ගැනීමෙන් හෝ ඉවත් කිරීමෙන් පැන නගින වාසි හෝ අවාසි බැහැර කිරීමේ ශුද්ධ ලැබීම් හා ධාරණ අගය අතර වෙනස ලෙස නිශ්චය කළ යුතු අතර එය ලාභය හෝ අලාභය (LKAS 17 අනුව විකුණා ප්‍රතිකල්බදුකරණයක් මත අවශ්‍ය කරන්නේ නම් හැර) විශ්‍රාම ගැන් වූ හෝ ඉවත්කළ කාලපරිච්ඡේදයෙහි හඳුනාගත යුතු ය.
70. ආයෝජන දේපළක් ඉවත් කිරීම මත ලැබෙන ප්‍රතිෂ්ඨාව මූලික අවස්ථාවේ දී සාධාරණ වටිනාකමට හඳුනා ගැනේ. විශේෂයෙන්, ආයෝජන දේපළක් සඳහා ගෙවීම් විලම්භනය කෙරේ නම්, ලද ප්‍රතිෂ්ඨාව මූලික අවස්ථාවේ දී මුදල් හා සමාන මිලට හඳුනාගැනේ. ප්‍රතිෂ්ඨාවෙහි නාමික අගය සහ මුදල් හා සමාන මිල අතර වෙනස LKAS 18 අනුව ඵලාදායී පොළී අනුපාත ක්‍රමය භාවිතයෙන් පොළී ආදායම ලෙස හඳුනා ගැනේ.
71. ආයෝජන දේපළක් බැහැර කිරීමෙන් පසු අස්තීත්වය තබාගන්නා ඕනෑම වගකීමකට LKAS 37 හෝ වෙනත් ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත අදාළ පරිදි භාවිතා කරයි.
72. භානිකරණ වූ ආයෝජන දේපළක් සඳහා තුන්වන පාර්ශවයකින් ලැබෙන වන්දියක්, අලාභයක් හෝ අත්හැර දැමීමක් එම වන්දිය ලැබීමක් බවට පත්වන විට දී ලාභය හෝ අලාභය තුළ හඳුනාගත යුතු ය.
73. ආයෝජන දේපළක භානිකරණයක් හෝ අලාභයන්, තුන්වන පාර්ශවයකින් ලැබෙන අදාළ ඉල්ලීමක් හෝ ගෙවීමක් සහ ඕනෑම ප්‍රතිස්ථාපිත වත්කමක පසුව මිල දී ගැනීමක් හෝ ඉදිකිරීමක් යනාදිය වෙත වෙනම ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් වන අතර වෙන වෙනම පහත පරිදි ගිණුම්කරණය කෙරේ:
  - (අ) ආයෝජන දේපළක භානිකරණ සඳහා LKAS 36 ප්‍රකාරව හඳුනා ගැනේ;
  - (ආ) ආයෝජන දේපළක් විශ්‍රාම ගැන්වීම් හෝ ඉවත් කිරීම මෙම ප්‍රමිතියෙහි 66 /71 ඡේද අනුව හඳුනා ගැනේ;
  - (ඇ) භානිකරණය වූ ආයෝජන දේපළක් සඳහා තුන්වන පාර්ශවයකින් ලැබෙන වන්දියක්, අලාභයක් හෝ අත්හැර දැමීමක් එය ලැබීමක් බවට පත්වන විට ලාභය හෝ අලාභය තුළ හඳුනා ගැනේ ;
  - (ඈ) ප්‍රතිසම්පාදනයක් ලෙස, ප්‍රතිසංස්කරණය කරන ලද මිල දී ගත් හෝ ගොඩනගන ලද වත්කමක පිරිවැය මෙම ප්‍රමිතයේ 20 - 29 ඡේද ප්‍රකාර ව නිර්ණය කළ යුතුය.

හෙළිදරව් කිරීම්

සාධාරණ වටිනාකම් ආකෘතිය හා පිරිවැය ආකෘතිය

74. පහත සඳහන් කර ඇති හෙළිදරව් කිරීම් LKAS 17 ට අමතරව අදාළ වේ. LKAS 17 ට අනුව කල්බදු පිළිබඳව බදු දීමනාකරුවන්ගේ හෙළිදරව් කිරීම් ආයෝජන දේපළක හිමිකරු සපයනු ලබයි. මූල්‍ය කල්බදු යටතේ ආයෝජන දේපළක්

තබාගන්නා අස්තීත්වයක් එම මූල්‍ය කල්බද්ද පිළිබඳව බදු ගැණුම්කරුගේ හෙළිදරව් කිරීම් දෙනු ලබන අතර, එළඹ ඇති ඕනෑම මෙහෙයුම් කල්බද්දක් සඳහා බදු දීමනාකරුගේ හෙළිදරව් කිරීම සපයනු ලබයි.

75. අස්තීත්වයක් පහත දැ හෙළිදරව් කළ යුතු ය :-

- (අ) භාවිතා කරනුයේ සාධාරණ වටිනාකම් ආකෘතිය ද, පිරිවැය ආකෘතිය ද යන වග ;
- (ආ) සාධාරණ වටිනාකම් ආකෘතිය භාවිතා කරයි නම්, ඒ කුමන අවස්ථාවල දීද, මෙහෙයුම් කල්බදු යටතේ පවතින දේපළක අයිතිය කල්බදු දේපළ වශයෙන් වර්ගීකරණය කෙරේ ද යන්න ;
- (ඇ) වර්ගීකරණය කිරීම අපහසු වන විට (14 වැනි ඡේදය බලන්න) ආයෝජන දේපළක් අයිතිකරු පදිංචිගත දේපළකින් සාමාන්‍ය ව්‍යාපාරික කටයුතු තුළදී විකිණීමට තබාගෙන ඇති දේපළවලින් වෙන් කොට දැක්වීම අස්තීත්වය විසින් උපයෝගී කරගන්නා ලද නිර්ණායකයන් ;
- (ඈ) දේපළෙහි ස්වභාවය සහ සන්සන්දනාත්මක වෙළඳපොළ දත්ත හිඟ බැවින් සාධාරණ වටිනාකම නිශ්චය කිරීමේ දී වෙළෙඳ පොළ දත්ත හිඟ බැවින් සාධාරණ වටිනාකම නිශ්චය කිරීමේදී වෙළඳපොළ සාක්ෂි මගින් සහයෝගය ලබාගන්නේ ද හෝ වෙනත් සාධක (ව්‍යවසාය විසින් අනාවරණය කළ යුතු) මත බෙහෙවින් පදනම් වූවා ද යන්න දැක්වෙන ප්‍රකාශනයක් ද ඇතුළත්ව ආයෝජන දේපළක් සාධාරණ අගය නිශ්චය කිරීමේ දී යොදාගන්නා ලද ක්‍රමයන් සහ සැලකිය යුතු උපකල්පනයන් ;
- (ඉ) ආයෝජන දේපළක සාධාරණ වටිනාකම් ප්‍රමාණය (මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළ මතින් ලද හෝ හෙළි කරන ලද) පිළිගත් සහ අදාළ වෘත්තීය සුදුසුකම් දරන සහ අගය කෙරෙන ආයෝජන දේපළෙහි ස්ථානය හා කාණ්ඩය පිළිබඳ මෑතකාලීන පළපුරුද්දක් සහිත ස්වාධීන තක්සේරුකරුවෙකුගේ අගය කිරීමක් මත පදනම් වේ. එවැනි තක්සේරු කිරීමක් නොමැත්තේ නම් එම කරුණ හෙළි කළ යුතු වේ ;
- (ඊ) ලාභය හෝ අලාභය තුළ හඳුනාගත් පහත දැ සඳහා වටිනාකම් :-
  - (i) ආයෝජන දේපළෙන් බදුකුලී ආදායම ;
  - (ii) කාලපරිච්ඡේදය තුළ බදුකුලී ආදායම් ඉපද වූ ආයෝජන දේපළකින් පැන නගින සෘජු මෙහෙයුම් වියදම් (නඩත්තු සහ අළුත්වැඩියා ඇතුළත්ව) ;
  - (iii) කාලපරිච්ඡේදය පුරා බදුකුලී ආදායම් නොඉපදවූ ආයෝජන දේපළකින් පැන නගින සෘජු මෙහෙයුම් වියදම් (නඩත්තු සහ අළුත්වැඩියා ඇතුළත්ව) ; සහ
  - (iv) සාධාරණ වටිනාකම් ආකෘතිය යොදා ගැනෙන රැස්කිරීමක පිරිවැය ආකෘතිය යොදාගන්නා වත්කම් එකතුවකින් ආයෝජන දේපළ විකිණීම තුළින් ලාභය හෝ අලාභය හඳුනාගන්නා ලද සාධාරණ වටිනාකම් සම්බන්ධයෙන් වෙනස (32 (ඇ) ඡේදය බලන්න.) ;
- (උ) ආයෝජන දේපළක් උපලබ්ධි කළ හැකි බව මත පැවැත්ම සහ සීමාකිරීම්වල ප්‍රමාණය හෝ බැහැර කිරීම් මත ආදායම් ප්‍රේෂණයන් ;
- (ඌ) ආයෝජන දේපළක ගැණුම්, ඉදිකිරීම් හෝ සංවර්ධනයට වන හෝ අළුත්වැඩියා, නඩත්තු හෝ වැඩිදියුණු කිරීම්වලට වන ගිවිසුම්මය බැඳීම්.

සාධාරණ වටිනාකම් ආකෘතිය

76. 75 වැනි ඡේදයෙන් අවශ්‍ය කෙරෙන හෙළිදරව් කිරීම්වලට අමතරව 33-35 දක්වා වන ඡේද සාධාරණ වටිනාකම් ආකෘතිය අදාළ කරගන්නා අස්තීත්වයක් පහත දැ පෙන්වමින් කාලපරිච්ඡේදයේ ආරම්භයේ දී සහ අවසානයේ දී ආයෝජන දේපළෙහි ධාරණ අගයෙහි සන්සන්දනයක් ද හෙළිදරව් කළ යුතු ය :-

- (අ) අත්පත් කරගැනීම සහ වත්කමක ධාරණ අගයෙහි හඳුනා ගන්නා ලද පසුකාලීන වියදම්වලින් ඇතිවන එකතුවීම් වෙනමම අනාවරණය කරමින් එකතු කිරීම් ;
- (ආ) ව්‍යාපාර සංයෝජනයන් තුළින් අත්පත් කරගැනීම් වලින් ඇතිවන එකතුවීම් ;
- (ඇ) SLFRS 5 ට අනුව විකිණීම සඳහා තබාගන්නා ලද ලෙස වර්ගීකරණය කරන ලද හෝ විකිණීම සඳහා තබාගන්නා ලද ලෙස වර්ගීකරණය කොට බැහැර කිරීම් සමූහය තුළ අන්තර්ගත කරන ලද වත්කම් සහ වෙනත් බැහැර කිරීම් ;

(අ) සාධාරණ වටිනාකම් ගැලපීම්වලින් ශුද්ධ වාසි හෝ අවාසි ;

(ඉ) මූල්‍ය වාර්තා තුළ විවිධ මුදල් වර්ගවලට ඉදිරිපත් කිරීමෙන් පරිවර්තනය කිරීම තුළින් පැන නගින ශුද්ධ විනිමය වෙනස්කම්, සහ විදේශ කටයුතුවල දී වාර්තා කරන අස්තිත්වයේ මුදල් වර්ගය බවට පරිවර්තනය කිරීම තුළින් ඇතිවන ශුද්ධ විනිමය වෙනස්කම් ;

(ඊ) තොග සහ අයිතිකරු පදිංචිගත දේපළවලින් සහ ඒවා වෙතට මාරු කිරීම්; සහ

(උ) වෙනත් වෙනස්වීම්.

77. ලබාගන්නා ලද ආයෝජන දේපළක තක්සේරුව මූල්‍ය ප්‍රකාශන සඳහා සැලකිය යුතු අන්දමකින් ගැලපුවහොත්, උදාහරණයක් වශයෙන් වත්කම් සහ බැරකම් දෙවරක් ගණන් ගැනීම මගහැරවීම සඳහා 50 වැනි ඡේදය ප්‍රකාර වෙනම හඳුනාගත් වත්කම් සහ බැරකම් නැවත එකතු කරන ලද හඳුනාගත් කල්බදු වගකීම්වල සමාහාර අගය සහ වෙනත් සැලකිය යුතු ගැලපීම් වෙන වෙනම පෙන්වමින්, අස්තිත්වය විසින් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇතුළත් කර ඇති ලබාගත් තක්සේරුව හා ගලපන ලද තක්සේරුව අතර වෙනස සංසන්දනය කර පෙන්විය යුතු ය.

78. 53 ඡේදයට යොමුව විශේෂ අවස්ථාවලදී අස්තිත්වයක් ආයෝජන දේපළ LKAS 16 හි පිරිවැය ආකෘතිය භාවිතයෙන් මනිනු ලබන විට, 76 වැනි ඡේදය මගින් අවශ්‍ය කරන සංසන්දනය එම ආයෝජන දේපළට අදාළ වටිනාකම් වෙනත් ආයෝජන දේපළවලට අදාළ වටිනාකම්වලින් වෙන්කොට හෙළිකළ යුතු ය. ඊට අමතරව අස්තිත්වයක් පහත දෑ අනාවරණය කළ යුතු ය :

(අ) ආයෝජන දේපළෙහි විස්තරයක් ;

(ආ) සාධාරණ වටිනාකම විශ්වාසදායී ලෙස නිර්ණය කළ නොහැක්කේ මන්ද යන්නට කරුණු පැහැදිලි කිරීමක් ;

(ඇ) හැකිනම්, සාධාරණ වටිනාකම අයත්වීම වඩාත්ම ඉඩ ඇති ඇස්තමේන්තු පරාසය; සහ

(ඈ) සාධාරණ වටිනාකමට පවත්වා නොගන්නා ලද ආයෝජන දේපළ බැහැර කිරීම මත පහත දෑ අනාවරණය කළ යුතුය:

(i) සාධාරණ වටිනාකමට පවත්වා නොගන්නා ලද ආයෝජන දේපළ බැහැර කිරීමට අස්තිත්වයට සිදු වූ කරුණු;

(ii) විකුණනු ලබන අවස්ථාවට එම ආයෝජන දේපළෙහි ධාරණ අගය; සහ

(iii) හඳුනා ගන්නා ලද වාසියේ හෝ හානියේ වටිනාකම.

පිරිවැය ආකෘතිය

79. 75 වැනි ඡේදය මගින් අවශ්‍ය කෙරෙන හෙළිකිරීම්වලට අමතරව 56 ඡේදයේ දැක්වෙන පිරිවැය ආකෘතිය භාවිතා කෙරෙන අස්තිත්වයක් පහත දෑ හෙළි කළ යුතු ය :

(අ) භාවිතා කරන ලද ක්ෂය ක්‍රම ;

(ආ) භාවිතා කරන ලද ක්ෂය අනුපාත හෝ ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලයන් ;

(ඇ) කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ දී සහ අවසානයේ දී දළ ධාරණ අගය සහ සමුච්චිත ක්ෂය (සමුච්චිත හානිකරණ අලාභයන් සමග එකතුව);

(ඈ) පහත දෑ පෙන්වමින් ආයෝජන දේපළවල කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ හා අවසානයේ ධාරණ අගයෙහි සංසන්දනයක් :

(i) අත්පත් කරගැනීමවලින් සහ පසුකාලීන වියදම්වල ප්‍රතිඵලයක් නිසා වත්කමක් වශයෙන් හඳුනා ගැනීමෙන් ඇතිවන එකතු කිරීම් වෙනමම අනාවරණය කරමින් එකතු කිරීම්;

(ii) ව්‍යාපාර සංයෝජනයක ප්‍රතිඵලයක් නිසා අත්පත් කරගැනීමෙන් ඇතිවන එකතු කිරීම් ;

(iii) SLFRS 5 අනුව විකිණීම සඳහා තබාගන්නා ලද ලෙස වර්ගීකරණය කරන ලෙස වත්කම් හෝ විකිණීම සඳහා තබාගන්නා ලද පරිදි වර්ගීකරණය කරන ලද ඉවත් කිරීම් සමූහය තුළ අන්තර්ගත කරන ලද වත්කම් හා අනෙකුත් ඉවත් කිරීම් ;

(iv) ක්ෂය කිරීම් ;

(v) LKAS 36 ප්‍රකාරව අනුව කාලපරිච්ඡේදය තුළ හඳුනාගන්නා ලද හානිකරණ අලාභයේ ප්‍රමාණය සහ හානිකරණ අලාභ ප්‍රතිවර්තනය කරන ලද ප්‍රමාණය ;

(vi) මූල්‍ය වාර්තා වෙනත් විනිමය ඉදිරිපත් කිරීමක් බවට පරිවර්තනය කිරීමෙන් සහ විදේශීය ක්‍රියාකාරකම් වාර්තාකරණය අස්තිත්වයේ විනිමය බවට පරිවර්තනය කිරීමෙන් පැන නගින ශුද්ධ විනිමය වෙනස්කම් ;

(vii) තොග සහ අයිතිකරු පදිංචිගත දේපළවලින් සහ ඒවා වෙතට කරන මාරුකිරීම්; සහ

(viii) වෙනත් වෙනස්කම් ; සහ

(ඉ) ආයෝජන දේපළෙහි සාධාරණ වටිනාකම 53 වැනි ඡේදයෙහි විස්තර කරන ලද විශේෂ අවස්ථාවල දී අස්තිත්වයකට ආයෝජන දේපළෙහි සාධාරණ වටිනාකම විශ්වාසදායීව නිශ්චය කළ නොහැකි විට එම අස්තිත්වය පහත දැ හෙළි කළ යුතුය:

(i) ආයෝජන දේපළෙහි විස්තරයක්;

(ii) සාධාරණ වටිනාකම විශ්වාසදායී ලෙස නිශ්චය කළ නොහැක්කේ මන්ද යන්නට කරුණු පැහැදිලි කිරීමක්;

(iii) හැකිනම්, සාධාරණ වටිනාකම අයත් වීමට වඩාත්ම ඉඩ ඇති ඇස්තමේන්තු පරාසය.

අන්තර්කාලීන විධිවිධාන

සාධාරණ වටිනාකම් ආකෘතිය

80. මින් පෙර LKAS 40 භාවිතා කර ඇති සහ මෙහෙයුම් කල්බදු යටතේ ආයෝජන දේපළ වශයෙන් මුල්වරට ඇතැම් සුදුසු දේපළ වර්ගීකරණය කිරීමට සහ ගිණුම් තැබීමට තෝරාගන්නා අස්තිත්වයන් එම තෝරා ගැනීම මුල්වරට කරන ලද කාලපරිච්ඡේදය සඳහා රඳවාගත් ලාභයෙහි ආරම්භක ශේෂයට එම තෝරා ගැනීමෙහි බලපෑම හඳුනාගත යුතුය. මීට අමතරව -

(අ) කලින් කාලපරිච්ඡේදවල දී එහි ආයෝජන දේපළවල සාධාරණ අගය (5 වැනි ඡේදයෙහි සාධාරණ අගය පිළිබඳ නිර්වචනයෙහි සහ 36 සිට 52 දක්වා ඡේදවල මගපෙන්වීම්) මීට පෙර ප්‍රසිද්ධියේ හෙළි කර ඇත්නම් (මූල්‍ය වාර්තා තුළ හෝ වෙනත් ආකාරයකින්) අස්තිත්වය පහත දැ කිරීමට දිරිගන්වනු ලබන නමුත් අවශ්‍ය නොකෙරේ:

(i) ප්‍රසිද්ධියේ අනාවරණය කරන ලද එවැනි සාධාරණ වටිනාකමක් සඳහා කලින් කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වන රඳවාගත් ඉපැයීම්වල ආරම්භක ශේෂයට ගැලපීමට ;

(ii) එම කාලපරිච්ඡේද සඳහා සංසන්දනාත්මක තොරතුරු නැවත ස්ථාපනය කිරීමට ; සහ

(ආ) අස්තිත්වය (අ) හි විස්තර කරන ලද තොරතුරු මීට පෙර ප්‍රසිද්ධියේ හෙළි කර නැතිනම්, අස්තිත්වය සන්සන්දනාත්මක තොරතුරු නැවත පිහිටුවීමක් නොකළ යුතු අතර එම කරුණ හෙළි කළ යුතු ය.

81. මෙම ප්‍රමිතිය මගින් LKAS 8 ට වඩා වෙනස් ගිණුම් තැබීමේ ක්‍රමයක් අවශ්‍ය කෙරේ. LKAS 8 මගින් සංසන්දනාත්මක තොරතුරු නැවත ස්ථාපිත කිරීමක් එසේ කිරීම ප්‍රායෝගික නොවන්නේ නම් හැර අවශ්‍ය කෙරේ.

82. අස්තිත්වයක් ප්‍රථම වරට මෙම ප්‍රමිතිය අනුගමනය කරන විට, රඳවාගත් ඉපැයීම්වල ආරම්භක ශේෂයට සිදුකරන ගැලපීම් තුළ ආයෝජන දේපළ සඳහා ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්තයෙහි ඇති ඕනෑම නැවත වර්ගීකරණ වටිනාකමක් අන්තර්ගත වේ.

පිරිවැය ආකෘතිය

83. අස්තිත්වයක් ප්‍රථමවරට මෙම ප්‍රමිතිය අනුගමනය කරන විට සහ පිරිවැය ආකෘතිය භාවිතයට තෝරාගන්නා විට සිදුවන ඕනෑම ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වෙනස්වීමක් සඳහා LKAS 8 ට අදාළ කෙරේ. ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වෙනස් කිරීමේ බලපෑම තුළ ආයෝජන දේපළ සඳහා ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්තයෙහි ඇති ඕනෑම නැවත වර්ගීකරණ වටිනාකමක් අන්තර්ගත වේ.

84. 27-29 ඡේද මගින් දැක්වෙන වත්කම් හුවමාරු ගණුදෙනුවක දී අත්පත් කරගන්නා ලද ආයෝජන දේපළක මූලික මිණුම්කිරීම පිළිබඳ අවශ්‍යතාවය අනාගත ගණුදෙනුවලට පමණක් බලපවත්වන ලෙස යොදාගත යුතු ය.

බලපවත්වන දිනය

85. අස්තිත්වයක් විසින් මෙම ප්‍රමිතිය 2012 ජනවාරි 01 හෝ ඉන්පසුව ආරම්භ වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා ව්‍යවහාර කළයුතු ය. කලින් ව්‍යවහාරය උනන්දු කෙරේ. අස්තිත්වයක් විසින් 2012 ජනවාරි 01 ට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා මෙම ප්‍රමිතිය ව්‍යවහාර කරන්නේ නම්, එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

85ඒ. (ඉවත් කළා.)

85බී. (ඉවත් කළා.)

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 41

කෘෂිකර්මය

පටුන

පේද

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 41

කෘෂිකර්මය

අරමුණ

විෂය පථය

1-4

නිර්වචන

5-9

කෘෂිකර්ම ආශ්‍රිත නිර්වචන

5-7

පොදු නිර්වචන

8-9

හඳුනාගැනීම සහ මිණුම්කරණය

10-33

ප්‍රතිලාභ සහ අලාභ

26-29

විශ්වාසදායක ලෙස සාධාරණ අගය මැනීමේ අපහසුතාවය

30-33

රාජ්‍ය ප්‍රදාන

34-38

හෙළිදරව් කිරීම

40-57

පොදු කරුණු

40-53

සාධාරණ අගය විශ්වාසදායී ලෙස මිනිය නොහැකි ජීව විද්‍යාත්මක

54-56

චක්කම් සඳහා අමතර හෙළිදරව් කිරීම් රාජ්‍ය ප්‍රදාන

57

බලපවත්වන දිනය හා සංක්‍රාන්තිය

58

පරිශීෂ්ටය

විද්‍යා දැක්වීමේ උදාහරණ

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත - LKAS 41 කෘෂිකර්මය

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතය LKAS 41 කෘෂිකර්මය 1-58 ඡේදවල දක්වා ඇත. සියලුම ඡේදවලට එක හා සමාන අධිකාරයක් ඇත. LKAS 41 එහි අරමුණු, ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට වූ පූර්විකාව සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සහ ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වූ ආකෘතිමය රාමුව ද සම්බන්ධ කොටගෙන කියවිය යුතු ය. පැහැදිලි මාර්ගෝපදේශ නොමැති අවස්ථාවල දී, ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති තෝරාගැනීම සහ, භාවිතය සඳහා, පදනමක් LKAS 8 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල වෙනස්කම් සහ වැරදි මගින් සැපයේ.

අරමුණ

මෙම ප්‍රමිතයේ අරමුණ කෘෂිකාර්මික කටයුතුවලට අදාළ ගිණුම්කරණ ආකාරය සහ හෙළිදරව් කිරීම් නියම කිරීමයි.

විෂය පථය

- පහත සඳහන් දෑ කෘෂිකාර්මික කටයුතුවලට අදාළ වූ කල්හි, ගිණුම්ගත කිරීම් සඳහා මෙම ප්‍රමිතිය ව්‍යවහාර කළ යුතු ය :-
  - ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් ;
  - කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදන අස්වැන්න නෙළාගන්නා මොහොතේදී; සහ
  - 34 සහ 35 ඡේදවලින් ආවරණයවන රාජ්‍ය ප්‍රදාන.
- මෙම ප්‍රමිතිය අදාළ නොවන දෑ:
  - කෘෂිකාර්මික ක්‍රියාකාරකම්වලට අදාළ ඉඩම් (LKAS 16 දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ සහ LKAS 40 ආයෝජන දේපළ බලන්න.); සහ
  - කෘෂිකාර්මික ක්‍රියාකාරකම්වලට අදාළ අස්පාෂ්‍ය වත්කම් (LKAS 38 අස්පාෂ්‍ය වත්කම් බලන්න.)
- අස්තිත්වයේ ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්වලින් අස්වැන්න ලෙස නෙළාගත් කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදනවලට, අස්වැන්න නෙළාගන්නා මොහොතේ දී පමණක් මෙම ප්‍රමිතිය ව්‍යවහාර කරනු ලබයි. ඉන් පසුව, LKAS 2 තොග හෝ වෙනත් අදාළ වන්නාවූ ප්‍රමිතියක් ව්‍යවහාර කෙරේ. ඒ අනුව කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදන අස්වැන්නෙන් පසු පෙරසැරිකිරීම වෙනුවෙන් මෙම ප්‍රමිතිය කටයුතු නොකෙරේ. උදාහරණයක් ලෙස මිදි වවනු ලබන වයින් නිෂ්පාදකයකු මිදි වයින්වලට පෙරසැරි කිරීම එවැනි පෙරසැරි කිරීම, කෘෂිකාර්මික කටයුත්තක, සහේතුක සහ ස්වාභාවික ව්‍යාප්තියක් වුව ද, සිදුවන සිද්ධීන් ජීව විද්‍යාත්මක පරිවර්තනයකට තරමක සමානත්වයක් තිබුණ ද, එවැනි පෙරසැරියක් මෙම ප්‍රමිතියේ කෘෂිකාර්මික කටයුත්තක් යන නිර්වචනයට ඇතුළත්කර නැත.
- පහත සඳහන් වගුව ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්, කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදන සහ අස්වැන්නෙන් පසු පෙරසැරි කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් වන නිෂ්පාදන පිළිබඳ උදාහරණ ලබාදෙයි:

ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්	කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදන	අස්වැන්නෙන් පසු පෙරසැරි කිරීමේ ප්‍රතිඵලය වන නිෂ්පාදන
බැටළුවා	ලෝම	තුල්, කාපට්
වන වගාවක ගස්	බිම හෙලූ ගස්	ලී කොට, සකස් කළ දූව
වගාවන්	කපු	තුල්, රෙදි
	කපන ලද උක්	සීනි
ගව පට්ටි	කිරි	චීස්
උෟරන්	මරණ ලද උෟරන්	සොසේජස්, කල් තබා ගත හැකි කැම
පඳුරු	කොළ	තේ, කල් තබා ගත හැකි දුම්කොළ
මිදි වැල්	මිදි	වයින්
පළතුරු ගස්	කැඩූ පළතුරු	පෙරසැරි කළ පළතුරු

නිර්වචන

කෘෂිකාර්මි ආශ්‍රිත නිර්වචන

5. පහත දැක්වෙන පද නිශ්චිතව දක්වා ඇති තේරුම් සහිතව මෙම ප්‍රමිතියෙහි යෙදේ:
- කෘෂිකාර්මික ක්‍රියාකාරකමක් යනු අස්තිත්වයක් විසින් ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් විකිණීම හෝ කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදන හෝ අතිරේක ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් වලට පරිවර්තනය කිරීම සහ ජීව විද්‍යාත්මක වෙනස්කම් කිරීම සහ නෙලාගැනීම කළමණාකරණය කිරීමය.
- කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදනයක් යනු අස්තිත්වයේ ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් වලින් නෙලාගත් නිෂ්පාදනයයි.

ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමක් යනු ජීවත් වන සත්වයෙකු හෝ පැලයකි.

ජීව විද්‍යාත්මක පරිණාමනය, වැඩිම, පරිහානිය, නිෂ්පාදනය සහ ප්‍රජනනය යන ක්‍රියාවලීන් තුළින් ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමක සිදුවන ගුණාත්මක හෝ ප්‍රමාණාත්මක වෙනස්කම් වේ.

විකිණීම සඳහා වියදම් යනු වත්කමක් ඉවත් කිරීම හා සම්බන්ධයෙන් මූල්‍ය පිරිවැය සහ ආදායම් බදු වියදම හැර සෘජුව අදාළ වන වර්ධක පිරිවැයයි.

ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් සමූහය යනු සමාන ස්වරූපයේ ජීවත්වන සතුන් හෝ පැලෑටි සමාහාරයක්

අස්වැන්න යනු ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමකින් නිෂ්පාදනය නෙලා ගැනීම හෝ ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමක ආයුකාල ක්‍රියාවලිය නතරවීම.

6. කෘෂිකාර්මික ක්‍රියාකාරකමක් විවිධාකාර කාර්යය පරාසයන් ආවරණය කරයි. උදාහරණ වශයෙන්, පශු සම්පත් බෝකිරීම, වනවගාවන්, වාර්ෂික හෝ නිරන්තර අස්වැන්න ලබාගැනීම, පළතුරු උයන් සහ වැවිලි, මල්වතු වගාවන් සහ ජලජ ශාඛ හා සතුන් (මත්ස්‍ය වගාව ඇතුළුව) ආදී කටයුතු. මෙම විවිධත්වය තුළ සමහර පොදු ලක්ෂණ දැකිය හැකිය:

(අ) වෙනස්කිරීමට ඇති හැකියාව. පණ ඇති සතුන් සහ පැලෑටි වර්ග ජීව විද්‍යාත්මක පරිණාමනයන්ට භාජනය කළහැකිය.

(ආ) වෙනස්වීම කළමණාකරණය. ජීව විද්‍යාත්මක පරිණාමනයන් වැඩිදියුණු කිරීම හෝ අඩුම වශයෙන් ක්‍රියාත්මක කිරීමට අවශ්‍ය පෙරසැරි සඳහා අවශ්‍ය තත්ත්වයන් ස්ථාපිතකරණයට (උදාහරණ ලෙස, පෝෂණ මට්ටම, තෙතමනය, උෂ්ණත්වය, සරුබව සහ ආලෝකය) කළමණාකරණය පහසුකම් සලසයි. එවැනි කළමණාකරණයක් කෘෂිකාර්මික කටයුත්තක් වෙතත් කටයුතු වලින් වෙන් කොට හඳුනාගනී. උදාහරණ ලෙස, කළමණාකරණය නොකළ ප්‍රභවයන්ගෙන් අස්වනු නෙලීම (මුහුදේ මසුන් මැරීම සහ යලි වනවගාව වැනි) කෘෂිකාර්මික කටයුත්තක් නොවේ. සහ,

(ඇ) වෙනස්වීම් මිණුම්කරණය ජීව විද්‍යාත්මක පරිණාමනය හෝ අස්වැන්න මගින් ඇතිකළ ගුණාත්මක භාවයේ (උදාහරණ ලෙස ප්‍රවේනී ගුණය, සණත්වය, මේරුබව, මේද ආවරණය, ප්‍රෝටීන් ධාරිතාව, සහ කෙඳි ශක්තිය) හෝ ප්‍රමාණයේ (උදාහරණ ලෙස, ප්‍රජනන, බර, සන මීටර, කෙඳිවල දිග හෝ විෂ්කම්භය, සහ මොට්ටු ගණන) වෙනස්වීම් සාමාන්‍යයෙන් එදිනෙදා සිදුකරන කළමණාකරන ශ්‍රිතය ලෙස මැනීම සහ සමීක්ෂණය කිරීම.

7. ජීව විද්‍යාත්මක පරිණාමනයන් වල ප්‍රතිඵලය ලෙස පහත සඳහන් විපාකයන් ඇති කරයි.

(අ) වත්කම් (i) වර්ධනය (සත්වයාගේ හෝ පැලෑටි වල ප්‍රමාණයේ වැඩිවීමක් හෝ ගුණාත්මක බවේ වැඩි දියුණුවක්) (ii) පිරිහීම (සත්ව හෝ පැලෑටිවල ප්‍රමාණයේ අඩුවීමක් හෝ ගුණාත්මක බවේ අඩුවීමක්) හෝ (iii) ප්‍රජනනය (අමතර පණ ඇති සතුන් හෝ පැලෑටි උත්පාදනය) මාර්ගයෙන් වෙනස්වීම් හෝ

(ආ) රබර් කිරි, තේ කොළ, ලෝම සහ කිරි වැනි කෘෂිකාර්මික භාණ්ඩ නිෂ්පාදනය කිරීම.

පොදු නිර්වචන

8. පහත දැක්වෙන පද නිශ්චිතව දක්වා ඇති තේරුම් සහිතව මෙම ප්‍රමිතියෙහි භාවිතා කරනු ලබයි.

සක්‍රීය වෙළඳපොළක් යනු පහත සඳහන් තත්ත්වයන් සියල්ලක්ම පවතින්නා වූ වෙළඳපොළකි.

(අ) වෙළඳපොළ තුළ වෙළඳාම් කරන අයිතමයන් සමජාතීය වීම.

(ආ) සාමාන්‍යයෙන් ඕනෑම වේලාවක තම කැමැත්තෙන් සිටින ගැණුම්කරුවන් සහ විකුණුම් කරුවන් දැකිය හැකි වීම සහ

(ඇ) මහජනයාට භාණ්ඩ මිල මිල ගණන් ලබා ගැනීමේ හැකියාව

ධාරණ අගය යනු යම් වත්කමක් මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ හඳුනාගනු ලබන වටිනාකමයි.

සාධාරණ වටිනාකම යනු දැනුම හා කැමැත්ත ඇති පාර්ශ්වයන් අතර අතේ දුරින් වූ ගනුදෙනුවකදී වත්කමක් හුවමාරු කළහැකි හෝ වගකීමක් නිදහස් කළහැකි අගයයි.

රාජ්‍ය ප්‍රදාන LKAS 20 රාජ්‍ය ප්‍රදාන ගිණුම්කරණය සහ රාජ්‍ය අනුග්‍රහයන් හෙළිදරව් කිරීම හි නිර්වචනය කර ඇත.

9. වත්කමක සාධාරණ වටිනාකම එහි වර්තමානයේ පිහිටි ස්ථානය සහ තත්ත්වය මත රඳා පවතියි. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, උදාහරණයක් ලෙස ගොවි පොලක සිටින ගවයකුගේ සාධාරණ අගය අදාළ වෙළඳපොළේදී ගවයාට ඇති මිලෙන්, ගවයා එම වෙළඳපොළට ප්‍රවාහනය සඳහා සහ වෙනත් පිරිවැය අඩුකලාට පසු මුදලයි.

හඳුනාගැනීම සහ මිණුම්කරණය

10. අස්තිත්වයක් ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමක් හෝ කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදනයක් හඳුනාගත යුත්තේ:
  - (අ) අතින් සිද්ධිත්වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අස්තිත්වය වත්කම පාලනය කරන,
  - (ආ) වත්කමට ආශ්‍රිත අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අස්තිත්වයට ගලාඒම හව්‍යවන සහ
  - (ඇ) වත්කමේ සාධාරණ වටිනාකම හෝ පිරිවැය විශ්වාසදායී ලෙස මිණිය හැකි වන විට පමණි.
11. කෘෂිකාර්මික ක්‍රියාකාරකමකදී පාලනය පිළිබඳව, උදාහරණ වශයෙන් ගවයින්ගේ නිත්‍යානුකූල අයිතිය සහ හංවඩු ගැසීම හෝ වෙනත් ආකාරයකට ගවයින් අයත්කර ගැනීමේදී, උපතේදී හෝ හිලෑකර ගැනීමේදී සලකුණු කිරීම මගින් සාක්ෂි සපයනු ඇත. වැදගත් භෞතික ලක්ෂණයන් මැනීමෙන් අනාගත ප්‍රතිලාභ සාමාන්‍යයෙන් තක්සේරු කරනු ලබයි.
12. 30 වැනි ඡේදයේ විස්තර කර ඇති පරිදි සාධාරණ වටිනාකම විශ්වාසදායී ලෙස මිණිය නොහැකි නම් හැර, ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමක් මූලික හඳුනාගැනීමේදී සහ සෑම වාර්තාකරණ කාල පරිච්ඡේදයක් අවසානයේදීම විකුණුම් සඳහා වියදම් අඩුකල පසු සාධාරණ වටිනාකමට මැණිය යුතුය.
13. අස්තිත්වයේ ජීවවිද්‍යාත්මක වත්කම් වලින් නෙලාගනු ලබන කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදන අස්වැන්න නෙලාගනු ලබන අවස්ථාවේ විකුණුම් සඳහා වූ වියදම අඩුකල පසු සාධාරණ වටිනාකමට මිණිය යුතුය. LKAS 2 තොග හෝ වෙනත් උචිත ප්‍රමිතියක් භාවිතා කරන, දිනට පිරවැය, එවැනි මිණුමක් වේ.
14. (ඉවත්කරන ලදී.)
15. ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමක හෝ කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදනවල සාධාරණ වටිනාකම නිශ්චය කිරීම ජීවවිද්‍යාත්මක වත්කම් හෝ කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදන වැදගත් ලක්ෂණ වලට අනුව සමූහයන්ට වෙන් කිරීමෙන් පහසු කරවිය හැකිය. උදාහරණ ලෙස වයස හෝ ගුණාත්මක භාවය අනුව අස්තිත්වයක් වෙළඳ පොළේ මිල නියම කිරීමට පදනමක් ලෙස ගන්නා අනුරූපී ලක්ෂණ අනුව තමන්ගේ පදනම් කරගත් ලක්ෂණ තෝරාගනී.
16. අස්තිත්වයන් තම ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් හෝ කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදන, අනාගත දිනයකදී විකුණා ගැනීමට බොහෝ විට ගිවිසුම් වලට එළඹෙයි. ගිවිසුම් ගත මිල, සාධාරණ වටිනාකම නිශ්චය කිරීමේදී අවශ්‍යයෙන්ම අදාළ නොවන්නේ, සාධාරණ වටිනාකම, කැමැත්ත ඇති ගැණුම් කරුවෙකු හා විකුණුම්කරුවෙකු ගනුදෙනුවකට ඇතුළත් වීම සිදුවන ජංගම වෙළඳපොළ පිළිඹිබු කරන හෙයිනි. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමක් හෝ කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදන වල සාධාරණ අගය ගිවිසුමක තිබීමේ හේතුව නිසා ගලපනු නොලැබේ. සමහර අවස්ථාවල ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමක් හෝ කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදනයක් විකිණීම සඳහා ඇතිකර ගත් ගිවිසුමක්, LKAS 37-ප්‍රතිපාදන, අසම්භාව්‍ය වගකීම් සහ අසම්භාව්‍ය වත්කම් හි නිර්වචනය කර ඇති පරිදි භාරක ගිවිසුමක් විය හැකිය. භාරක ගිවිසුම් සඳහා LKAS 37 ව්‍යවහාර කෙරේ.
17. ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමක් හෝ කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදනය සඳහා ඒවායේ වර්තමාන පිහිටි ස්ථානය සහ තත්ත්වයෙන් විකිණිය හැකි සක්‍රීය වෙළඳ පොලක් පවතී නම්, එම වෙළඳ පොලෙහි සඳහන් වන මිල එම වත්කමේ සාධාරණ වටිනාකම නිශ්චය කිරීමට උචිත පදනම වේ. අස්තිත්වයකට විවිධ සක්‍රීය වෙළඳ පොලවලට ප්‍රවේශ විය හැකිනම්, වැඩියෙන්ම අදාළවන මිල අස්තිත්වය භාවිත කරයි. උදාහරණයක් ලෙස, අස්තිත්වයකට සක්‍රීය වෙළඳ පොලවල් දෙකකට ප්‍රවේශ වියහැකි නම්, භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂා කරන වෙළඳ පොලෙහි පවත්නා මිල භාවිතයට ගනී.

18. සක්‍රීය වෙළඳ පොලක් නොපවති නම් අස්තිත්වයක් ලබා ගැනීමට ඇති විට පහත සඳහන් ඒවායින් එකක් හෝ වැඩිගණනක් සාධාරණ වටිනාකම නිශ්චය කිරීම සඳහා භාවිතා කරයි.
- (අ) එම ගනුදෙනුව සිදුවූ දින සිට වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදය අවසානය දක්වා අතර තුර ආර්ථික තත්ත්වයන් වල සිදුවීම් වල වැදගත් වෙනසක් සිදු වී නොමැති කල්හි, වෙළඳ පොලේ ඉතා මෑත සිදුවූ ගනුදෙනුවේ, මිල,
- (ආ) වෙනස්කම් පිළිබිඹු කිරීමට ගැලපීම් සහිතව සමාන ස්වරූපයේ වත්කම් සඳහා වෙළඳ පොලේ මිල, සහ
- (ඇ) පළතුරු අගය නිර්ණායක බන්දේසියක්, බුසලක් හෝ හෙක්ටයාරයක් බැගින් අගය කිරීම සහ ගවයින්ගේ අගය මස් කිලෝග්‍රෑමයක අගය ලෙස ප්‍රකාශ කිරීම වැනි ඒ ඒ අංශ වල භාවිතා කෙරෙන සන්නම්.
19. සමහර අවස්ථාවල 18 වැනි ඡේදයේ ලැයිස්තු ගතකර ඇති තොරතුරු ප්‍රභවයන්, ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමක් හෝ කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදනයක සාධාරණ වටිනාකම පිළිබඳව විවිධ නිගමනයන් යෝජනා කළ හැකිය. සාපේක්ෂතාව පවු පරාසයක සාධාරණ ඇස්තමේන්තු අතරින්, සාධාරණ වටිනාකම පිළිබඳව ඉතාමත්ම විශ්වාසදායී ඇස්තමේන්තුවකට එළඹීම සඳහා අස්තිත්වයක් එම වෙනස්කම් සඳහා හේතුවක් සලකා බලයි.
20. සමහර අවස්ථාවල ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමකට එහි වර්තමාන තත්ත්වයෙන්, වෙළඳපොළ නිශ්චය වූ මිල හෝ වටිනාකම් නොතිබිය හැකිය. මෙවැනි තත්ත්වයන්හි දී සාධාරණ වටිනාකම නිශ්චය කිරීම සඳහා අස්තිත්වයක්, වත්කමෙන් අපේක්ෂිත ශුද්ධ මුදල් ප්‍රවාහයෙහි වර්තමාන අගය, ජංගම වෙළඳ පොලේ නිශ්චය වූ අනුපාතයෙන් වට්ටම්කර භාවිතා කරයි.
21. අපේක්ෂිත ශුද්ධ මුදල් ප්‍රවාහයේ වර්තමාන අගය ගණනය කිරීමේ අරමුණ, ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමක් එය වර්තමානයේ පිහිටි ස්ථානයේ සහ තත්ත්වයෙන් එහි සාධාරණ වටිනාකම නිශ්චය කිරීමය. අපේක්ෂිත ශුද්ධ මුදල් ප්‍රවාහය නිශ්චය කිරීමේදී සහ භාවිතා කළයුතු උචිත වට්ටම් ප්‍රතිශතය නිශ්චය කිරීමේදී අස්තිත්වයක්, මෙය සැලකිල්ලට ගනු ලබයි. අපේක්ෂිත ශුද්ධ මුදල් ප්‍රවාහයන්හි වර්තමාන අගය නිශ්චය කිරීමේදී අස්තිත්වයක්, ඉතාමත් අදාල වෙළඳ පොලෙහි, වෙළඳාමට සහභාගිවන්නන් අපේක්ෂිත ශුද්ධ මුදල් ප්‍රවාහය ඇතුළත් කරයි.
22. වත්කම් මූල්‍යනය කිරීම, ආදායම් බදු හෝ අස්වැන්න නෙලාගන්නාට පසු ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමක් නැවත ස්ථාපනය සඳහා වන කිසිදු මුදල් ප්‍රවාහයක් අස්තිත්වයක් විසින් ඇතුළත් කරනු නොලබයි. (උදාහරණ ලෙස වන වගාවක අස්වැන්න නෙලාගන්නට පසු ගස් නැවත සිටුවීමේ පිරිවැය)
23. අනේ දුරින් සිදුකරන ගනුදෙනුවක මිල එකඟවීමේදී, දැනුවත් හා කැමති ගැණුම්කරුවන් සහ විකුණුම්කරුවන් මුදල් ප්‍රවාහයන්ට ඇතිවිය හැකි විචලනයන්ද සලකා බලයි. එවැනි විචලනයන් ඇතිවීමේ හැකියාව සාධාරණ වටිනාකමේ පිළිබිඹුවීම, ඒ සමගම සිදුවේ. ඒ අනුව, අස්තිත්වයක් මුදල් ප්‍රවාහයන් පිළිබඳ හවා විචලනයන් අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහයන්ට හෝ වට්ටම් අනුපාතයට හෝ ඒ දෙකෙහි සංකලනයකට අන්තර්ගත කරයි. සමහර උපකල්පනයන් ද්විගුණනය වීමගැනීම හෝ නොසලකා හැරීමේ බලපෑම මගහැරවීමට, වට්ටම් ප්‍රතිශතය නිශ්චය කිරීමේදී අස්තිත්වයක් අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහ ඇස්තමේන්තු කිරීමට භාවිතාකළ උපකල්පනයන්ට අනුරූප ඒවාම භාවිතා කරයි.
24. සමහර අවස්ථාවලදී විශේෂයෙන්:
- (අ) මූලික පිරිවැය දරීමෙන් පසු, ඉතා සුළු ජීව විද්‍යාත්මක පරිවර්තනයක් සිදුවී තිබීම (උදාහරණ ලෙස වාර්තාකරණ කාලපරිච්ඡේදයේ අවසානයට ස්වල්ප කලකට පෙර පළතුරු පැළ බීජ සිටුවීම) හෝ,
- (ආ) ජීව විද්‍යාත්මක පරිවර්තනයෙන් මිල කෙරෙහි වන බලපෑම ප්‍රමාණාත්මක නොවන බව අපේක්ෂා කිරීම (උදාහරණ ලෙස වර්ෂ 30 ක නිෂ්පාදන චක්‍රයක් ඇති පයින් වගාවක් සඳහා මූලික වර්ධනය) වැනි අවස්ථා පිරිවැය සාධාරණ වටිනාකමට බොහෝ සෙයින් ආසන්න වේ.
25. ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් බොහෝ විට භෞතිකව හුමියට බද්ධ වේ. (උදාහරණ ලෙස වන වගාවක ඇති ගස්). හුමියට සම්බන්ධ ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් සඳහා වෙන්වූ වෙළඳපොළක් නොමැති වියහැකි අතර, පැකේජයක් ලෙස, ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්, හිස් භූමි, භූමි සංවර්ධනයන් වැනි ඒකාබද්ධ වත්කම් සඳහා සක්‍රීය වෙළඳපොළක් තිබිය හැකිය. අස්තිත්වයකට ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්වල සාධාරණ වටිනාකම නිශ්චය කිරීම සඳහා ඒකාබද්ධ වත්කම් වලට අදාල තොරතුරු භාවිතා කළහැකිය. උදාහරණයක් ලෙස, ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්වල සාධාරණ වටිනාකම සොයාගැනීම සඳහා ඒකාබද්ධ වත්කම් වල සාධාරණ වටිනාකමෙන් හිස් භූමියේ සාධාරණ වටිනාකම සහ භූමිය සංවර්ධනයන් අඩු කළහැකිය.

ප්‍රතිලාභ සහ අලාභ

26. ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමක විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ වටිනාකමට මුල්වරට හඳුනාගැනීමේදී, සහ ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමක විකිණීමට යන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ වටිනාකමේ ඇතිවන වෙනසකින් පැන නගින්නා වූ ප්‍රතිලාභය හෝ අලාභය එය ඇතිවූ කාලපරිච්ඡේදයේ ලාභයට හෝ අලාභයට ඇතුළත් කළ යුතුය.
27. විකිණීම සඳහා පිරිවැය, ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමේ විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ අගය නිශ්චය කිරීමේදී අඩුකර ඇති හෙයින්, ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමක මූලික හඳුනාගැනීම මත අලාභයක් පැන නැගිය හැකිය. වසුපැටියකු ඉපදීම වැන්නකදී, ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම මුල්වරට හඳුනාගැනීමේදී ලාභයක් පැන නැගිය හැකිය.
28. කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදනය විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ අගයට මුල්වරට හඳුනාගැනීමේදී පැන නගින ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභය එය ඇතිවන කාලපරිච්ඡේදයේ ලාභයේ හෝ අලාභයේ ඇතුළත් කළ යුතුය.
29. අස්වැන්න නෙලීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදනයක් මූලිකව හඳුනා ගැනීමේදී ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභයක් පැන නැගිය හැකිය.

විශ්වාසදායී ලෙස සාධාරණ වටිනාකම මැනීමේ අපහසුතාවය

30. ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමක් සඳහා සාධාරණ වටිනාකම විශ්වාසනීය ලෙස මැණිය හැකිය යි අනුමානයක් ඇත. කෙසේවෙතත්, මෙම අනුමානය නිශ්ප්‍රභා කළ හැක්කේ ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමක් සඳහා මූලික හඳුනාගැනීමේදී වෙළඳපොළ නිශ්චිත මිලක් හෝ අගයක් නොමැතිවීම සහ ඒ සඳහා සාධාරණ වටිනාකම නිශ්චය කිරීමේ විකල්ප ඇස්තමේන්තු පැහැදිලිවම විශ්වාසනීය නොවේ යයි තීරණය කරන්නේ නම් පමණි. එවැනි අවස්ථාවක එම ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම, එහි සමුච්චිත ක්‍ෂයවීම් සහ සමුච්චිත හානිකරණ අලාභ අඩුකළ පසු පිරිවැයට මැණිය හැකිය. එවැනි ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමක සාධාරණ අගය විශ්වාසනීය ලෙස මැණීමට හැකිවූ කල්හි, අස්තිත්වය එය, විකිණීමට පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ අගයට මැණිය යුතුය. SLFRS 5 විකිණීම සඳහා රඳවාගෙන ඇති ජංගම නොවන වත්කම් සහ අසන්නතික මෙහෙයුම් ප්‍රකාර ජංගම නොවන ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමක් විකිණීම සඳහා රඳවා ගෙන ඇති සේ වර්ගීකරණය කිරීමට අවශ්‍ය උපමාන සපුරා ඇත්නම් (හෝ අපහරණ කාණ්ඩයට ඇතුළත්කර විකිණීම සඳහා රඳවා ඇත ලෙස වර්ගීකරණය කරඇත්නම්) සාධාරණ වටිනාකම විශ්වාසනීය ලෙස මැණිය හැකිය යි අනුමාන කෙරේ.
31. 30 වැනි ඡේදයේ ඇති අනුමානය නිශ්ප්‍රභා කළහැක්කේ මූලික හඳුනා ගැනීමේදී පමණකි. අස්තිත්වයක් ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමක්, විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ වටිනාකමට මැන ඇත්නම් එම ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම අපහරණය කිරීම දක්වා, විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ වටිනාකමට අඛණ්ඩව මිණිය යුතුය.
32. සියළු අවස්ථාවල දී අස්තිත්වයක් කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදනය අස්වැන්න ලබාගන්නා ස්ථානයේදීම විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ වටිනාකමට මනිනු ලැබේ. කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදන අස්වැන්න ලබාගන්නා ස්ථානයේදී සැම විටම විශ්වාසදායීව මිණුම් කළ හැකිය යන මතය මෙම ප්‍රමිතිය පිළිබිඹු කරයි.
33. පිරිවැය, සමුච්චිත ක්‍ෂයවීම් සහ සමුච්චිත හානි කරණ අලාභ නිශ්චය කිරීමේදී අස්තිත්වයක් LKAS 2 නොග LKAS 16 දේපළ, පිරිසන සහ උපකරණ සහ LKAS 36 වත්කම් හානිකරණය සැලකිල්ලට ගනී.

රාජ්‍ය ප්‍රදාන

34. ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමක් සම්බන්ධ කොන්දේසි විරහිත රාජ්‍ය ප්‍රදානයක් එහි විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ වටිනාකමට මිණුම් කර ලාභයේ හෝ අලාභයේ හඳුනාගත යුත්තේ රාජ්‍ය ප්‍රදානය ලැබිය යුතු තත්ත්වයට පත් අවස්ථාවේම පමණකි.
35. රාජ්‍ය ප්‍රදානයකදී අවශ්‍යතාවයක් ලෙස, අස්තිත්වයක් විශේෂයෙන් සඳහන් කර ඇති කෘෂිකාර්මික ක්‍රියාකාරකමක නොයෙදිය යුතුවීම ඇතුළත්ව වේ නම්, විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ වටිනාකමට අගය කර ඇති ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම හා සම්බන්ධ රාජ්‍ය ප්‍රදානය කොන්දේසි සහිත නම් වන අතර අස්තිත්වය රාජ්‍ය ප්‍රදානය ලාභයේ හෝ අලාභයේ හඳුනාගත යුත්තේ, රාජ්‍ය ප්‍රදානයට අනුයුක්ත කොන්දේසි සම්පූර්ණ කර ඇත්නම් පමණි.
36. රාජ්‍ය ප්‍රදානයන්ට අදාළ නියමයන් සහ කොන්දේසි විවිධ වේ. උදාහරණයක් ලෙස, ප්‍රදානයකදී අස්තිත්වයක් නියම කර ඇති ස්ථානයක වර්ෂ පහක් ගොවිතැනෙහි යෙදිය යුතු වීමේ අවශ්‍යතාවයක් ඇතුළත් විය හැකි අතර, අස්තිත්වය අවුරුදු පහකට අඩු

කාලයක් එහි ගොවිතැනෙහි යෙදුනේ නම්, සම්පූර්ණ ප්‍රදානයම ආපසු ගෙවීම අවශ්‍ය කෙරේ. මේ සිද්ධියේදී, අවුරුදු පහ පසුවන තුරු, ප්‍රදානය ලාභයේ හෝ අලාභයේ හඳුනා නොගනී. කෙසේවෙතත්, ප්‍රදානයේ නියමයන් අනුව ගතවූ කාලය අනුව කොටසක් රඳවා ගැනීමට ඉඩහරී නම්, ගතවූ කාලයට අනුව අදාළ කොටස ලාභයේ හෝ අලාභයේ හඳුනාගනී.

37. රාජ්‍ය ප්‍රදානය, යම් සමුච්චිත ඝෞර්ව සහ යම් සමුච්චිත හානිකරණ අලාභ අඩුකර එහි පිරිවැයට මනිනු ලබන ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමකට සම්බන්ධ නම්, (30 ඡේදය බලන්න) LKAS 20 ව්‍යවහාර වේ.
38. රාජ්‍ය ප්‍රදානය, විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ වටිනාකමට මනිනු ලබන ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමකට සම්බන්ධ නම් හෝ විශේෂිතව දක්වා ඇති කෘෂිකාර්මික ක්‍රියාකාරකමක නොයෙදිය යුතුය යන අවශ්‍යතාවය සහිත රාජ්‍ය ප්‍රදානය කදී, LKAS 20 ට වඩා වෙනස් ආකාරයක සැලකීමක් මෙම ප්‍රමිතියේදී අවශ්‍යවෙයි. LKAS 20 ව්‍යවහාර කරනුයේ, යම් සමුච්චිත ඝෞර්ව සහ යම් සමුච්චිත හානිකරණ අලාභ අඩුකළ පිරිවැයට මනිනු ලබන ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමකට සම්බන්ධ රාජ්‍ය ප්‍රදානයකට පමණි.

හෙළිදරව් කිරීම්

39. (ඉවත් කලා)
- පොදු
40. ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් සහ කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදන මුල්වරට හඳුනාගැනීමේදී සහ ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්වල, විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ වටිනාකම වෙනස්වීමෙන් ජංගම කාලපරිච්ඡේදය තුළදී පැන නැගින ලාභ සහ අලාභවල එකතුව අසතිත්වය විසින් හෙළිදරව් කළයුතුය.
41. අස්තිත්වය විසින් සෑම ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් කාණ්ඩයක් පිළිබඳවම විස්තරයක් සැපයිය යුතුය.
42. 41 ඡේදයෙන් අවශ්‍යවන හෙළිදරව් කිරීම රචිත හෝ ප්‍රමාණගත විස්තරයක ස්වරූපය ගත හැකිය.
43. පාරිභෝජ්‍ය සහ තබාගන්නා ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් හෝ මේරු සහ නොමේරු ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් ලෙස උචිත පරිදි වෙන් කොට හඳුන්වමින්, අස්තිත්වයක් සෑම ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් කාණ්ඩයක් පිළිබඳ ප්‍රමාණගත විස්තර සැපයීමට උනන්දු කෙරේ. උදාහරණ ලෙස, අස්තිත්වයක්, පාරිභෝජ්‍ය ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් හා තබාගන්නා ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්වල ධාරණ වටිනාකම කාණ්ඩ වශයෙන් හෙළිදරව් කළ හැකිය. අස්තිත්වයකට එම ධාරණ වටිනාකම්, මේරු සහ නොමේරු වත්කම් අතර තවදුරටත් බෙදිය හැකිය. මෙම ප්‍රභේදයන්, අනාගත මුදල් ප්‍රවාහ පිළිබඳ කාල වකවානු තක්සේරු කිරීමට උදව්වන තොරතුරු සපයයි. අස්තිත්වයක් එවැනි ප්‍රභේදයන් ඇතිකිරීම සඳහා පදනම හෙළිදරව් කරයි.
44. කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදන ලෙස අස්වනු නෙලාගන්නා හෝ ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් ලෙස විකුණන ඒවා පාරිභෝජ්‍ය ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් වේ. මස් නිශ්පාදනය සඳහා තබා ගෙන ඇති පශු සම්පත්, විකිණීම සඳහා තබා ගෙන ඇති පශු සම්පත්, මත්ස්‍ය ගොවි පොලවල සිටින මසුන්, ඉරිඟු හා තිරිඟු වැනි ධාන්‍ය වගාවන්, සහ ලී දඩු සඳහා වවනු ලබන ගස්, පරිභෝජ්‍ය ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් පිළිබඳ උදාහරණයන්ය. පාරිභෝජ්‍ය ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් හැර අනෙක් ඒවා ඵලදරණ ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්ය. කිරි නිශ්පාදනය කරනු ලබන පශු සම්පත්, මිදි වැල්, පළතුරු ගස් සහ ගස් ඉතිරිව තිබියදීම දර අස්වැන්න ලබාගන්නා ගස් ඒ පිළිබඳ උදාහරණයන්ය. ඵල දරණ ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්, කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදන නොවන නමුත් ඒවා ස්වයං -ප්‍රතිජනනයන්ය.
45. ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්, මේරු ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් හෝ නොමේරු ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් ලෙස වර්ග කළ හැකිය. මේරු ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් යනු අස්වැන්න ලබාගත හැකි පිරිවිතරයට පැමිණ ඇති (පාරිභෝජ්‍ය ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් සඳහා) හෝ නිතිපතා අස්වැන්න දරා සිටීමේ හැකියාව ඇති (ඵලදරණ ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් සඳහා) ඒවාය.
46. මූල්‍ය ප්‍රකාශන සමග වෙනත් තැනක ප්‍රකාශිත තොරතුරුවල හෙළිදරව් කර නොමැතිනම්, අස්තිත්වයක් විසින්:
- (අ) එක් එක් කාණ්ඩයේ ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් සම්බන්ධ ඒවායේ ක්‍රියාකාරකම්වල ස්වභාවය, සහ
- (ආ) (i) කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේදී, අස්තිත්වයේ සෑම ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් සමූහයක; සහ
- (ii) කාලපරිච්ඡේදය තුළ කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදනයේ නිමැවුම්වල භෞතික ප්‍රමාණයන්හි මූල්‍යමය නොවන මිණුම් හෝ ඇස්තමේන්තු විස්තර කළ යුතුය.

47. අස්තිත්වය විසින්, සෑම කාණ්ඩයකම කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදනයෙහි අස්වැන්න නෙලන අවස්ථාවේ සහ සෑම කාණ්ඩයකම ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්වල සාධාරණ වටිනාකම නිශ්චය කිරීමේදී භාවිතා කළ ක්‍රම සහ වැදගත් උපකල්පනයන් හෙළිදරව් කළ යුතුය.
48. අස්තිත්වයක් විසින් කාලපරිච්ඡේදය තුළ, නෙලාගත් කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදනවල, අස්වැන්න නෙලාගත් අවස්ථාවේදී නිශ්චය කළ විකුණුම් සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ වටිනාකම හෙළිදරව් කළයුතුය.
49. අස්තිත්වයක් විසින් :
  - (අ) අයිතිය සීමාවූ ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්වල පැවැත්ම සහ ධාරණ අගයන් සහ වගකීම් වෙනුවෙන් ඇපයට තබා ඇති ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්වල ධාරණ අගයන්,
  - (ආ) ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් සංවර්ධනය හෝ පවරාගැනීම සඳහා ඇති බැඳීම්වල අගය, සහ
  - (ඇ) කෘෂිකාර්මික ක්‍රියාකාරකම්වලට සම්බන්ධ මූල්‍ය අවදානම් කළමනාකරණ උපක්‍රමයන්, හෙළිදරව් කළයුතුය.
50. අස්තිත්වයක් විසින්, ප්‍රවර්තන කාලපරිච්ඡේදය අරම්භය සහ අවසානය අතර ධාරණ අගයන්හි වෙනස්කම් පිළිබඳ සැසඳුම් විස්තරයක් ඉදිරිපත් කළ යුතුය. එම සැසඳුම් විස්තරයෙහි:
  - (අ) විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ වටිනාකමේ ඇතිවූ වෙනස්වීම් නිසා පැනනගින ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභ,
  - (ආ) මිලදී ගැනීම් නිසා ඇතිවූ වැඩිවීම්,
  - (ඇ) SLFRS 5 ප්‍රකාර විකිණීම සහ විකිණීම සඳහා රඳවාගත් ලෙස වර්ගීකරණය කළ ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්වලට (හෝ විකිණීම සඳහා රඳවාගත් ලෙස වර්ගීකරණය කර අපරහරණ කාණ්ඩයේ ඇතුළත්) ආරෝපණය කළ හැකි අඩුවීම්;
  - (ඈ) අස්වැන්න නෙලීම නිසා ඇතිවූ අඩුවීම් ;
  - (ඉ) ව්‍යාපාර සංයෝජනවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වැඩිවීම්;
  - (ඊ) මූල්‍ය ප්‍රකාශන වෙනස් ඉදිරිපත් කරනු ලබන ව්‍යවහාර මුදලකට පරිවර්තනය කිරීමක් සහිත විදේශ මෙහෙයුමක් වාර්තාකරණ අස්තිත්වයේ ඉදිරිපත් කරනු ලබන ව්‍යවහාර මුදලට පරිවර්තනය කිරීම මත පැනනගින ශුද්ධ විනිමය වෙනස් කම්, සහ
  - (එ) වෙනත් වෙනස්වීම්.
51. භෞතික වෙනස්වීම් සහ වෙළඳපොළෙහි ඇතිවන මිල වෙනස්වීම් යන කරුණු දෙකම නිසා ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමක, විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ වටිනාකම වෙනස්විය හැකිය. විශේෂයෙන්ම නිශ්පාදන චක්‍රය වර්ෂයකට වඩා වැඩිවන කල්හි, භෞතික සහ මිල වෙනස්වීම් වෙන් වෙන්ව හෙළිදරව් කිරීම, ප්‍රවර්ධන කාලපරිච්ඡේදයේ කාර්යසාධනය සහ අනාගතයේදී අපේක්ෂා කළ හැකිදේ සමාලෝචනයේදී ප්‍රයෝජනවත් වෙයි. එවැනි අවස්ථාවල භෞතික වෙනස්වීම් හෝ මිල වෙනස්වීම් නිසා, ලාභයේ හෝ අලාභයේ ඇතුළත්, විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ වටිනාකමේ වෙනසේ ප්‍රමාණය, කාණ්ඩ වශයෙන් හෝ වෙනත් ආකාරයකට හෙළිදරව් කිරීමට අස්තිත්වයක් උනන්දු කෙරේ. නිෂ්පාදන චක්‍රය වර්ෂයකට අඩුනම් මෙම තොරතුරේ ප්‍රයෝජනවත් භාවය සාමාන්‍යයෙන් අඩුය.(උදාහරණ ලෙස කුකුල් පැටවුන් ඇතිකිරීම හෝ ධාන්‍ය අස්වැන්න).
52. වැඩිම, පරිහානිය, නිශ්පාදනය, සහ ප්‍රජනනය ආදී ජීව විද්‍යාත්මක පරිණාමනයෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, භෞතික වෙනස්කම් වර්ග කිහිපයක් ඇති වන අතර, ඒවා එකිනෙක නිරීක්ෂණය කිරීමට සහ මැනීමට හැක. එම සෑම භෞතික වෙනස්කමක්ම අනාගත ආර්ථිකමය වාසි වලට සෘජු සම්බන්ධතාවයක් ඇත. අස්වැන්න නෙලීම හේතුකොටගෙන ජීව විද්‍යාත්මක වත්කමක සාධාරණ වටිනාකම වෙනස්වීමද භෞතික වෙනස්වීමකි.
53. කෘෂිකාර්මික කටයුතු නිරන්තරයෙන්ම දේශගුණය, රෝග සහ වෙනත් ස්වාභාවික උවදුරුවලට මුහුණ පෑමට සිදුවේ. ප්‍රමාණාත්මක ආදායම් හෝ වියදම් අයිතමයක් පැනනැගීම තුඩු දෙන එවැනි සිද්ධියක් ඇති වී නම්, LKAS I මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම, ප්‍රකාර එම අයිතමයේ ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය හෙළිදරව් කළ යුතුය. එවැනි සිද්ධීන් පිළිබඳ උදාහරණයන්ට, දරුණු රෝගයක් පැතිරීම, ගංවතුරක්, දරුණු ඉඩොරයක් හෝ හිම පතනයක් සහ කෘමි වසංගත ඇතුළත් වෙයි.

සාධාරණ වටිනාකම විශ්වාසදායී ලෙස මිණුම් කළ නොහැකි අවස්ථාවන්හි, ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් සඳහා අමතර හෙළිදරව් කිරීම් :

54. කාලපරිච්ඡේදයක් අවසානයේ, යම් සමුච්චිත ඝෂයවීම් සහ යම් සමුච්චිත භානිකරණ අලාභ අඩුකළ පිරිවැයට, අස්තිත්වයක් විසින් ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් මණිනු ලබන්නේ නම්, (30 ඡේදය බලන්න) එවැනි ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් සඳහා අස්තිත්වය විසින් :

- (අ) ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්වල විස්තරයක්;
  - (ආ) සාධාරණ වටිනාකම විශ්වාසදායී ලෙස මැනීමට නොහැකිවීම පිළිබඳ පැහැදිලි කිරීමක් ;
  - (ඇ) හැකියාවක් ඇත්නම්, සාධාරණ වටිනාකම පතිත වීමට ඉඩ ඇති ඉතාමත්ම විශ්වාස දායක ඇස්තමේන්තු පරාසය;
  - (ඈ) භාවිතා කළ ඝෂය කිරීමේ ක්‍රමය;
  - (ඉ) ප්‍රයෝජනවත් ආයු කාලය හෝ භාවිත කළ ඝෂයවීම් ප්‍රතිශතය ; සහ
  - (ඊ) කාලපරිච්ඡේදය ආරම්භයේ සහ අවසානයේ, දළ ධාරණ අගය සහ සමුච්චිත ඝෂයවීම් (සමුච්චිත භානිකරණ අලාභ සමග එකතුව)
- හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

55. ජංගම කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී, අස්තිත්වය ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්, ඒවායේ යම් සමුච්චිත ඝෂයවීම් සහ සමුච්චිත භානිකරණ අලාභ අඩුකළ පිරිවැයට (30 ඡේදය බලන්න) මිණුම් කරන්නේ නම්, අස්තිත්වය විසින් එවැනි ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් අපහරණය මත හඳුනාගත් ප්‍රතිලාභ හෝ අලාභ හෙළිදරව් කිරීම සහ 50 වන ඡේදයෙන් අවශ්‍යවන සැසඳීම් ප්‍රකාශනයෙන් එවැනි ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්වලට සම්බන්ධ මුදල් ප්‍රමාණයන් වෙන් වෙන්ව හෙළිදරව් කළ යුතු ය. ඊට අමතරව, එවැනි ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්වලට සම්බන්ධ ලාභ හෝ අලාභයෙහි ඇතුළත් පහත සඳහන් මුදල් ප්‍රමාණයන් ද සැසඳුම් විස්තරයෙහි ඇතුළත් කළ යුතු ය.

- (අ) භානිකරණ අලාභ,
- (ආ) භානිකරණ අලාභ ප්‍රතිවර්තන ; සහ
- (ඇ) ඝෂයවීම.

56. ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්වල සාධාරණ වටිනාකම, මීට කලින් ඒවායේ යම් සමුච්චිත ඝෂයවීම් සහ යම් සමුච්චිත භානිකරණ අලාභ අඩුකළ පිරිවැයට මිණුම් කර ඇත්නම්, ජංගම කාලපරිච්ඡේදය තුළදී විශ්වාසදායී ලෙස මිණුම් කිරීමට හැකිවී නම් අස්තිත්වයක් විසින් එවැනි ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් සඳහා හෙළිදරව් කළයුතු දෑ;

- (අ) ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම පිළිබඳ විස්තරයක් ;
- (ආ) සාධාරණ වටිනාකම විශ්වාසදායී ලෙස මිණුම් කිරීමට හැකිවූයේ ඇයිදැයි යන්න පිළිබඳ පැහැදිලි කිරීමක් සහ,
- (ඇ) වෙනසින් ඇතිවන බලපෑම.

රාජ්‍ය ප්‍රදාන :

57. අස්තිත්වයක් විසින්, මෙම ප්‍රමිතියෙන් ආවරණය කර ඇති කෘෂිකාර්මික කටයුතුවලට සම්බන්ධ පහත සඳහන් දෑ හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

- (අ) මූල්‍ය ප්‍රකාශයන්හි හඳුනා ගෙන ඇති රාජ්‍ය ප්‍රදානවල ස්වභාවය සහ ප්‍රමාණය ;
- (ආ) රාජ්‍ය ප්‍රදානයන්ට අනුයුක්ත සම්පූර්ණ නොකළ කොන්දේසි සහ වෙනත් අසම්භාව්‍යයන් ;
- (ඇ) රාජ්‍ය ප්‍රදාන මට්ටමෙහි අපේක්ෂා කරන සැලකිය යුතු අඩුවීම.

බලපවත්වන දිනය සහ සංක්‍රාන්තිය :

58. අස්තිත්වයක් විසින් මෙම ප්‍රමිතිය 2012 ජනවාරි 1 හෝ ඉන්පසුව ආරම්භ වන වාර්ෂික කාලපරිච්ඡේද සඳහා ව්‍යවහාර කළයුතු ය. කලින් ව්‍යවහාරය උනන්දු කෙරේ. අස්තිත්වයක් විසින් 2012 ජනවාරි 1 ට පෙර ආරම්භ වන කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා මෙම ප්‍රමිතිය ව්‍යවහාර කරන්නේ නම්, එම කරුණ හෙළිදරව් කළ යුතු ය.

59. (ඉවත් කරන ලදී)

60. (ඉවත් කරන ලදී)

පරිශීෂය

විද්‍යා දැක්වීමේ උදාහරණ :

මෙම පරිශීෂය මෙය සමඟ ඇතත්, එය LKAS 41 හි කොටසක් නොවේ.

අ1. කිරි ගොවිපලක් පවත්වා ගෙන යන අස්තිත්වයක්, මෙම ප්‍රමිතියෙන් අවශ්‍ය කරන හෙළිදරව් කිරීම් ක්‍රියාවට නැංවිය යුතු ආකාරය උදාහරණ 1 මගින් විද්‍යා දැක්වයි. අස්තිත්වයක ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්, විකිණීම් සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ වටිනාකමේ වෙනස්වීම්, භෞතික වෙනස්වීම් සහ මිල වෙනස්වීම් වශයෙන් වෙන්කර දැක්වීම මෙම ප්‍රමිතිය මගින් ධෛර්යමත් කෙරේ. එම වෙන්කිරීම උදාහරණ 1 මගින් පිළිබිඹු කරයි. භෞතික වෙනස්වීම් සහ මිල වෙනස්වීම් කරන ආකාරය උදාහරණ 2 න් විද්‍යා දැක්වයි.

අ2. උදාහරණ 1 හි ඇති මූල්‍ය ප්‍රකාශනය අනෙක් ප්‍රමිති වලින් අවශ්‍ය කෙරෙන සියලුම හෙළිදරව් කිරීම් සහ ඉදිරිපත් කිරීම්වලට අනුකූල නොවෙයි. ඉදිරිපත් කිරීමට හා හෙළිදරව් කිරීම්වලට අදාළ අනෙක් ප්‍රවේශයන් ද යෝග්‍ය විය හැකිය.

උදාහරණ 1 සීමාසහිත එක්ස්.වයි.ඉසඩ් ඩෙයර් සමාගම :

මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය :

සීමාසහිත එක්ස්.වයි.ඉසඩ් ඩෙයර් සමාගම මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය	සටහන්	20x1 දෙසැම්බර් රු.	20x0 දෙසැම්බර් රු.
වත්කම්			
ජංගම නොවන වත්කම්			
පශු සම්පත් - නොමේරූ ^(අ)		52,060	47,730
පශු සම්පත් - මේරූ ^(අ)		372,990	441,840
උප එකතුව - ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්	3	425,050	459,570
දේපළ, පිරිසත හා උපකරණ		1,462,650	1,409,800
එකතුව - ජංගම නොවන වත්කම්		1,887,700	1,869,370
ජංගම වත්කම්			
කොග		82,950	70,650
වෙළඳ හා වෙනත් ලැබියයුතු දෑ		88,000	65,000
මුදල්		10,000	10,000
මුළු ජංගම වත්කම්		180,950	145,650
මුළු වත්කම්		<u>2,068,650</u>	<u>2,015,020</u>
ස්කන්ධය හා වගකීම්			
ස්කන්ධය			
නිකුත් කළ ප්‍රාග්ධනය		1,000,000	1,000,000
රඳවාගත් ඉපැයීම්		902,828	865,000
ස්කන්ධයේ එකතුව		1,902,828	1,865,000
ජංගම වගකීම්			
වෙළඳ සහ වෙනත් ගෙවිය යුතු දෑ		165,822	150,020
ජංගම වගකීම්වල එකතුව		165,822	150,000
ස්කන්ධයේ සහ වගකීම්වල මුළු එකතුව		<u>2,068,650</u>	<u>2,015,020</u>

(අ) පාරිභෝජ්‍ය සහ ධාරණ ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්, හෝ මේරූ සහ නොමේරූ ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්, ලෙස උචිත පරිදි සෑම ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම් සමූහයක්ම පිළිබඳ, ප්‍රමාණාත්මක, විස්තරයක් ඉදිරිපත් කිරීම අවශ්‍ය නොවන නමුත්, ඒ සඳහා අස්තිත්වයක් උනන්දු කරනු ලැබේ.

විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය*

සීමාසහිත එක්ස්,වයි,ඉසඩ් ඩෙයර්ස් සමාගම	සටහන්	දෙසැම්බර් 31 න් අවසන් වර්ෂය 20x1
නිෂ්පාදනය කළ කිරිවල සාධාරණ වටිනාකම		518,240
විකිණීම සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ පසු පශු සම්පත්වල සාධාරණ වටිනාකම වෙනස්වීමෙන් පැන නගින ප්‍රතිලාභ	3	39,930
		<u>558,170</u>
පාවිච්චි කළ තොග		(137,523)
සේවක පිරිවැය		(127,283)
ඝෞර්වීම් වියදම		(15,250)
වෙනත් මෙහෙයවුම් වියදම්		(197,092)
		<u>(477,148)</u>
මෙහෙයුම් වලින් ලැබූ ලාභය		81,022
ආදායම් බදු වියදම		(43,194)
ලාභය/වර්ෂය සඳහා විස්තීර්ණ ආදායම		<u>37,828</u>

ස්කන්ධය වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශනය

සීමාසහිත එක්ස්,වයි,ඉසඩ් ඩෙයර්ස් සමාගම ස්කන්ධය වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශනය	කොටස් ප්‍රාග්ධනය	රඳවාගත් ලාභ	එකතුව
20x1 ජනවාරි 1 ශේෂය	1,000,000	865,000	1,865,000
ලාභය/වර්ෂය සඳහා විස්තීර්ණ ආදායම		37,828	37,828
20x1 දෙසැම්බර් 31 දිනට ශේෂය	<u>1,000,000</u>	<u>902,828</u>	<u>1,902,828</u>

මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනය*

සීමාසහිත එක්ස්, වයි,ඉසඩ් ඩෙයර්ස් සමාගම මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනය	සටහන්	20x1 දෙසැම්බර් 31 න් අවසන් වර්ෂය
මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම් වලින් මුදල් ප්‍රවාහ		
කිරි විකිණීමෙන් ලැබුණ මුදල්		498,027
පශු සම්පත් විකිණීමෙන් ලැබුණ මුදල්		97,913
සැපයුම් වලට හා සේවකයන්ට ගෙවූ මුදල්		(460,831)

* වියදම්වල ස්වභාවය පදනම්කර ගත් වර්ගීකරණයක් භාවිතා කරමින් මෙම විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශය වියදම් විශ්ලේෂණයක් ඉදිරිපත් කරයි. LKAS 1 මූලා ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම - ප්‍රමිතියේ අවශ්‍යතාවන් අනුව, අස්තීත්වයක්, විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයෙහි හෝ සටහන් වල වියදම්වල ස්වභාවය හෝ අස්තීත්වය තුළ ඒවායේ කාර්යය පදනම් වර්ගීකරණයක් මත වියදම් විග්‍රහයක් ඉදිරිපත් කළ යුතු ය. LKAS 1 විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනයෙහි වියදම් විශ්ලේෂණයක් ඉදිරිපත් කිරීම උනන්දු කරවයි.

* සෘජු ක්‍රමය භාවිතා කරමින් මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම් වලින් ලැබුණ මුදල් ප්‍රවාහ මෙම මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනයෙහි වාර්තා කර ඇත. LKAS මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශන අවශ්‍යතාව අනුව අස්තීත්වයක් සෘජු ක්‍රමය හෝ වක්‍ර ක්‍රමය භාවිතා කරමින් මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම්වලින් මුදල් ප්‍රවාහ වාර්තා කිරීම කළ හැක. සෘජු ක්‍රමය භාවිතා කිරීම LKAS 7 උනන්දු කරවයි.

සීමාසහිත එක්ස්, වයි,ඉසබී ඩෙයර්ස් සමාගම මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනය	සටහන්	20x1 දෙසැම්බර් 31 න් අවසන් වර්ෂය
පශු සම්පත් මිල දී ගැනීමට ගෙවූ මුදල්		(23,815)
		<u>1,11,294</u>
ගෙවූ ආදායම් බදු		(43,194)
මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම්වලින් ලත් ශුද්ධ මුදල් ප්‍රවාහය		<u>68,100</u>
ආයෝජන ක්‍රියාකාරකම්වලින් මුදල් ප්‍රවාහ		
දේපළ, පිරිසත සහ උපකරණ මිලට ගැනීම		(68,100)
ආයෝජන කටයුතුවල යෙදවූ ශුද්ධ මුදල් ප්‍රවාහය		<u>68,100</u>
මුදල් වැඩි වීම		0
වර්ෂය ආරම්භයේ මුදල්		<u>10,000</u>
වර්ෂය අවසානයේ මුදල්		<u><u>10,000</u></u>

සටහන්

1. මෙහෙයුම් සහ ප්‍රධාන ක්‍රියාකාරකම්

සීමාසහිත එක්ස්, වයි,ඉසබී ඩෙයර්ස් සමාගම විවිධ ගනුදෙනු කරුවන්ට සැපයීම සඳහා කිරි නිෂ්පාදනයෙහි නියුක්තව සිටී. 20x1 දෙසැම්බර් 31 ට කිරි නිෂ්පාදනය කළහැකි දෙනුන් (මේරු වත්කම්) 419ක් සහ අනාගතයේ දී කිරි නිෂ්පාදනයට යොදාගත හැකි නැම්බියන් 137 ක් (නොමේරු වත්කම්) සමාගමට අයත්ව තිබුණේය. 20x1 දෙසැම්බර් 31 න් අවසන් වර්ෂයේ දී විකිණීමට යන පිරිවැය අඩු කළ පසු සාධාරණ වටිනාකම 5,18,240 (කිරි දොවන අවස්ථාවේ දී මෙය නිශ්චය කරන ලදී.) කිරි කි.ගැ. 1,57,584 ක්, සමාගම විසින් නිෂ්පාදනය කරන ලදී.

2. ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති

පශු සම්පත් සහ කිරි

විකිණීමට සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ පසු සාධාරණ අගයට පශු සම්පත මිණුම් කරනු ලබයි. පශු සම්පතෙහි සාධාරණ අගය, සමාන වයස, ජාතිය සහ ජානමය වාසිය ඇති පශු සම්පත්වල වෙළඳ මිල පදනම් කර නිශ්චය කෙරේ. කිරි මූලිකවම මිණුම් කරනු ලබනුයේ, කිරි දෙවූ අවස්ථාවේ විකිණීමට යන පිරිවැය අඩුකළ පසු සාධාරණ වටිනාකමටයි. කිරිවල සාධාරණ වටිනාකම අවට ප්‍රදේශයේ වෙළඳ මිල ගණන් පදනම්කර නිශ්චය කරනු ලබයි.

3. ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්

කිරි පශු සම්පතෙහි ධාරණ අගයන් සැසඳීම

20x1

20x1 ජනවාරි 1 දිනට ධාරණ අගය

4,59,570

මිලදී ගැනුම් නිසා වැඩිවීම්

26,250

භෞතික වෙනස්වීම්වලට ආරෝපිත විකුණුම් සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ වටිනාකමේ වෙනස්වීම්වලින් පැනනගින වාසි¹

15,350

මිල වෙනස්වීම්වලට ආරෝපිත විකුණුම් සඳහා වන පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ වටිනාකමේ වෙනස්වීම්වලින් පැනනගින වාසි¹

24,580

විකුණුම් නිසා ඇති වූ අඩු වීම්

(1,00,700)

20x1 දෙසැම්බර් 31 ධාරණ අගය

4,25,050

¹ විකුණුම් පිරිවැය අඩු කළ සාධාරණ වටිනාකමෙහි, භෞතික වෙනස් වීම්වලට ආරෝපිත කොටස සහ මිල වෙනස් වීම්වලට ආරෝපිත කොටස, වෙන් කිරීම ප්‍රමිතය අනුව අවශ්‍ය නොවුන ද එය උනන්දු කෙරේ.

4. මූල්‍ය අවදානම කළමනාකරණය කරන උපක්‍රමයන්

කිරි මිල අඩුවීමෙන් පැන නගින මූල්‍ය අවදානම්වලට සමාගම මුහුණ දෙයි. සමාගම දැකිය හැකි අනාගත කාලය තුළ දී සැලකිය යුතු අන්දමේ කිරි මිල අඩුවීමක් බලාපොරොත්තු නොවන බැවින්, ව්‍යුත්පන්නයකට හෝ කිරි මිල අඩුවීමේ අවදානම කළමනාකරණය සඳහා වෙනත් ගිවිසුම්වලට ඇතුළත් වී නැත. සමාගම ක්‍රියාකාරීව මූල්‍ය අවදානම කළමනාකරණයේ අවශ්‍යතාවය සැලකිල්ලට ගනිමින් කිරි මිල පිළිබඳ ඉදිරියේ පෙනෙන දේ ගැන නිරන්තරයෙන්ම සමාලෝචනය කරයි.

උදාහරණ 2 - භෞතික වෙනස් වීම සහ මිල වෙනස් වීම

භෞතික වෙනස්වීම් හා මිල වෙනස්වීම් වෙන් කරන ආකාරය පහත දැක්වෙන උදාහරණයෙන් පැහැදිලි කරයි. විකිණීමට යන පිරිවැය අඩුකළ පසු සාධාරණ වටිනාකමේ වෙනස, භෞතික වෙනස්වීම්වලට ආරෝපිත සහ මිල වෙනස්වීම්වලට ආරෝපිත කොටස අතර බෙදා වෙන්කිරීම මෙම ප්‍රමිතියෙන් අවශ්‍ය නොවන නමුත් එය උනන්දු කරනු ලබයි.

20x1 ජනවාරි 1 දින අවුරුදු 2 ක් වයස ඇති සතුන් 10ක රංචුවක් අයත් විය. වයස අවු 2.5 ක්වූ එක් සතෙක් 20x1 ජූලි 1 දින 108 කට මිලදී ගන්නා ලද අතර, එක් සතෙක් 20x1 ජූලි 1 දින උපත ලැබීය. මෙම කාලපරිච්ඡේදය තුළ කිසිම සතෙකු විකිණීමක් හෝ අපහරණයක් නොවීය. ඒකකයකට විකිණීමට යන පිරිවැය අඩු කළ පසු සාධාරණ වටිනාකම පහත සඳහන් පරිදි විය.

20x1	ජනවාරි 1 වර්ෂ 2 ක් වයස සතෙකු	100	
20x1	ජූලි 1 අළුත උපන් සතෙකු	70	
20x1	ජූලි 1 වර්ෂ 2.5 වයස සතෙකු	108	
20x1	දෙසැම්බර් 31 අළුත උපන් සතෙකු	72	
20x1	දෙසැම්බර් 31 වර්ෂ 0.5 වයස සතෙකු	80	
20x1	දෙසැම්බර් 31 වර්ෂ 2 වයස සතෙකු	105	
20x1	දෙසැම්බර් 31 වර්ෂ 2.5 වයස සතෙකු	111	
20x1	දෙසැම්බර් 31 වර්ෂ 3 වයස සතෙකු	120	
20x1	ජනවාරි 1 සිට සතුන් රංචුවේ විකිණීමේ පිරිවැය		1000
	අඩුකළ සාධාරණ වටිනාකම (10x100)		
20x1	ජූලි මිල දී ගැනුම් (1 x 108)		108
මිල වෙනස්වීම නිසා විකිණීමට පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ වටිනාකම් වැඩිවීම:			
	10x(105-100)	50	
	1x(111-108)	3	
	1x(72-70)	2	55
<hr/>			
භෞතික වෙනස්වීම නිසා විකිණීමට පිරිවැය අඩුකළ සාධාරණ වටිනාකමේ වැඩිවීම:			
	10x(120-105)	150	
	1x(120-111)	9	
	1x(80-72)	8	
	1x70	70	237
<hr/>			
20x1 දෙසැම්බර් 31 සතුන් රංචුවේ විකිණීමට පිරිවැය අඩු කළ සාධාරණ අගය			
	11x120	1,320	
	1x80	80	1,400